

~~6a 6-8~~

3

12-1628

~~9-a-3~~

~~4-~~

N. 3
12-1

1
12-95

Biblioteca Universitaria	
CANTON DE VALLA	
Serie	A
Bando	17
Tabla	
Numero	95

12-95

J. P. Adams

R. ADM. P.

F. LAURENTII
DE PEYRINIS
OPERA

R. ADM. P.

F. LAURENTII

DE PEYRINIS

OPERA

CHAS

IAM VOBIS MEL
LIFICATIS

OMNIBVS
PROSVM

R. ADM. P.
F. LAVRENTII DE PEYRINIS
GENVENSIS

Ordinis Minimorum S. P. Francisci de Paula
In Prouincia Genuensi Vicegeneralis.

Nec non Sanctissimæ Inquisitionis contra hæreticam
prauitatem Vicarij

OPERA OMNIA

quæ extant
In duo distributa volumina.

Quorum prius Subditum, Prælati, ac Formularium,
posterius Verò Regulariũ Priuilegia cõplectitur

Denuò ab Auctore in hac secunda
editione recognita, aucta, et
concinata.

VOLUMEN SEMPER VIVO PRIMVM

Basanus F.

Composto
el de
L. de
Monte-
negro.

Superiorum

Placuit ex officina Ducali apud Ioannem Antonium
Arduzzorum Anno 1679

Permissu

947498712

R. 2871

CH. 7

R. ADM. P.
E. LAVRENTII DE PEYRINIS
GENEVENSIS

Ordinis Minorum S. Francisci de Paula
Praemonstratensis
S. non sanctissimi Iosephum contra hereticum
pudicitiam S. carum

OPERA OMNIA

que exstant
in duo distributa volumina.

Quod primum subditum est, est de Formis
et de S. non sanctissimi Iosephum
Deinde ab Auctore in hac secunda
editione recognita, aucta et
correcta.

PRIMUM

VOLVMEN

Small text at the very bottom of the page, possibly a printer's mark or a reference number, including the word 'LONDINI' on the right side.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. D. D.

RAPHAELI
PIZZVRNO
TOTIVS MINIMORVM ORD.
S. FRANCISCI DE PAVLA

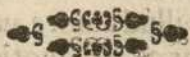
OLIM CORRECTORI GENERALI,

NVNC VERO GVARDIENSI EPISCOPO VIGILANTISS.

SALVTEM.

SIBI EIVSDEM PATROCINIVM PRECATVR.

F. Angelus Vigus Minimus.

VERIOR, & non æqualibrata trutina mihi videtur illa Senecæ sententia. *Ingratus est, qui beneficium reddit sine usura.* Expediet beneficia detrectare, ne per illa in ingrati animi crimen incurramus: etsi verum est ex Arist. 2. Philof. Mor. *Magistris, Dijs, & Parentibus non posse reddi æquivalens.* nemo erit non ingratus, cum nemo non fateatur se debere Deo, Magistris, & Parentibus. Mitior Aristot. 8. eiusdem Philof. Mor. & animo beneficijs deincto magis indulget dicens. *Restitutio possibilis esse debet, non condigna.* Ingenuè fateor Illustriss. ac Reuerendiss. D. Ingratus esse nunquam desi-

nerem, si tuis in me collatis reddere deberem condigna beneficijs: quid postea cum usura? Aequivalens non inuenio reddendum Magistro meo, Parenti meo, quinimmo (si fas est dicere) Deo meo, & liceat mihi addere, Raphaeli meo: Magistro, à quo artes hausi philosophicas: Parenti, cui Religionis olim meę tenenti gubernaculum magis debebam, quam genitori: Deo, Præfato scilicet, cum Sacerdotibus omnibus, præsertim Prælatis dicat Veritas ex Io: 10. *Ego dixi Dij estis: Raphaeli tandem, qui medicina interpretatus ignorantia cęcitatem ab oculo mentis meę, & suaue olenti conuersatione auertit, & doctriinæ fugauit splendore.* Neque inconsulto natura, vt opinor, mihi Angeli, tibi Raphaelis nomen imposuit. Superior cælestiũ spiritũ Hierarchia, in qua nõ vltimus est Raphael, inferiores, vt aiũt Theologi, ordines illuminat: Tu Raphael in Doctõrum cętu sublimis, me Angelũ scientiæ vix prima sequentẽ signa illuminasti. Quid pro tantis redderem, versabar animo: extremũ ingenuè timebam suppliciũ, timebã ingrati notam, ni profiterer, vnde viuerem: Verebar à tuę beneuolentiæ mensa impransus abire de more Gym-

noso-

nosophistarum, apud quos impransus abibat, qui nullum diurni laboris fructum
 parentibus afferret: culpa erat non afferre: De meo quod afferrem non habebam;
 vt afferrem, furari satius fuit alienum; afferro igitur, & offero Dominationi tuæ
 Illustris. ac Reuerendis. Adm. R. P. F. Laurentij de Peyrinis Informatoris, & Præ-
 ceptoris tui, tuique amantissimi opera, & ad Subditos, & ad Prælatos attinentia,
 quæ olim ab eodem in lucem edita, & per orbem diffusa tantam, tamque variam
 prætulerunt doctrinam, vt plures plurimum ex ea fateantur se profecisse. Vnde
 iure potest de se ipsa dicere, **OMNIBVS PRO SVM**, eodem enim modo,
 quo aqua vnico in vase floribus varijs vigorem conseruat, doctrina hoc in libro
 contenta diuersis hominum, præcipue Regularium, vtilis est rebus, & genijs.
 Legant, iterumque legant Regulares omnes, legite Subditi, & discetis esse subditi,
 legite Prælati, & scietis quomodo præesse debeatis; cumque omnes instar apum
 succos decerpitis meliores, cognoscite, quod **IAM VOBIS MELLIFICATIS**, dū
 Regulares regularia perlegentes iura fouetis Regularium. Ignosce Illustris. ac Re-
 uerendis. Domine, si tantisper eram digressus; ad librum redeo, qui excussus de-
 nuò non tantum meo studio, quàm tuo patrocinio dicit, **SEMPER VIVO**, sibi
 vindicans proprietates herbæ illius, quæ in tectis nascens oculi equini refert ima-
 ginem, semper virens; vnde semper viui nomen habuit à nostris Medicis, Zoo-
 phtalmos à Græcis. Viri docti tecta sunt, oculi sunt, semper virentes sunt, qui
 ceteris altiores humanis rebus inuigilant in aduersis eundem retinent semper ani-
 mum. Hoc tibi dabit hic liber, & iam dedisse probant Prudentia, & Vigilantia,
 quibus Religionem nostram inuicte moderatus es, & Ecclesiam tuam modera-
 ris. Suscipe libenti animo, eoque illud amore velim amplecteris, quo auctorem,
 dum degeret in viuis, prosequutus es, & quoties librum à te perlegi contigerit,
 sodalis olim tui, deinde discipuli, postea subditi, nunc Angeli tui meminervis, &
 Rege felix.

AD LE-

A DILECTOREM.

QUAE Adm. R. P. F. LAURENTIUS DE PEYRINIS
 Prælatus olim meus ad Subditos, & Prælatos attien-
 tentia in tuum commodum, Lector Beneuole, tribus
 in libris olim emiserar; nunc ab eodem aucta, & in
 vnum congesta tibi profero. Eam perdisces doctri-
 nam, quam meliores desiderant, etsi secundum Ari-
 stot. sententiam 8. top. *Vna scientia est melior altera,*
vel quia est certior, vel quia de meliori: considera ipse qualis erit scien-
 tia in hoc libro contenta, quam maximorum Doctorum defendunt
 argumenta, legum firmat auctoritas, & quod præcipuum, optimæ sta-
 bilitate rationes: De meliori est, cum tractet in Religiosorum homi-
 num vtilitatem, & Religiosa, & in vltimum finem tendentia, quo me-
 lius, vel perfectius nequit excogitari. Equidem fateor desiderium so-
 lum, quod apud omnes vbiq; comperi de tãti viri doctrina fuisse in cau-
 sa, vt studerẽ, qua poteram cura, ipsius Auctoris opera omnia in duo vo-
 lumina colligere, in quorum primo, *Subditum, Prælatum, & Formularium*
Prælatorum; in secundo verò, *Præiudicia;* omnia mandare calcographiæ:
 Quantum ad primum iam votocompos factus, illum tuæ vtilitati exhi-
 beo: secundum, Deo adiuuante, paulo post exhibebo. Audi Religiosè
 Lector, *Est insita* (Inquit Cic. de Fin.) *in omnibus vel potius innata cupidi-*
tas scientiæ, natiq; sumus ad congregationem, & societatem, ad communitatem
generis humani si hoc datum est omnibus à natura, quid expediet homini-
 bus Religiosis, hominibus Regularibus, qui præcipue communitatem
 diligunt, societatem profitentur, constituunt Congregationem? Hunc
 librum perlege, sæpiusq; oculis, & animo peruolue, si quomodo te ge-
 nere debeas in communitate, si quomodo regere valeas congregatio-
 nem cupis perdiscere. *Duplum* aiebat Euripides, *quam alij vident, qui li-*
teras didicerunt: duplum possemus nos dicere, quam alij vident Regula-
 res illi, qui se, suosq; subditos iuxta sua iura, et iuxta Canones regere
 didicerunt. Mihi sane certum est, nec operam, nec oleum insumpsisse;
 vix enim huiusmodi editionem tentare inceperam, et iam cruciabar,
 tum à nostris, tum ab exteris, vt quam cito poteram, perficerem: perfeci
 tandem, et lucem videt. Luceat animo tuo liber, mihi tua luceat be-
 neuolentia: et eiusdem Auctoris iam vita functi expecta quam primum
 commentaria super regulam Minimorum, quibus tota Ascetarum do-
 ctрина continetur. Vale.

FACULTAS

Reuerendis. P. Generalis.

FIOANNES Baptista Roncha à Placétia totius Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula Corrector Generalis. P. F. Angelo Vigo Genuensi nostri Ordinis Theologo. Salutem in Domino.

Praesentium virtute tibi supradicto, ut opera omnia Reu. Patris Laurentij de Peyrinis Genuensis adhuc usque impressa, & ab ipsomet Auctore plurimis additionibus aucta (modò hæc prius à duobus nostri Ordinis Theologis, nempe Reu. Patre Fr. Francisco Maria de Agrifolijs Prouinciali Genuæ, & P. Fr. Ioanne Thoma à Vezzano studiorum Regente examinentur, & approbentur) accedente facultate eorum, ad quos spectat, typis iterum mandare valeas, facultatem concedimus, & ad meritum etiam Obedientiæ, ut id primum faciendum cures præcipimus. Datum Bononiæ in nostro D. Benedicti Canobio hac die 28. Augusti 1639.

Fr. Io: Baptista Roncha Minimus Corrector Generalis.

APPROBATIO.

REVERENDI ADM. P. CORRECTORIS PROVINCIALIS
Prouinciæ Genuensis eiusdem Ordinis.

Ego infra scriptus à Reuerendis. P. F. Io: Baptista Roncha Ordinis Minimorum Correctore Generali specialiter delectus, Reu. Adm. & Colendi s. glor. mem: Magistri mei P. F. Laurentij de Peyrinis iterum in lucem edenda opera, pluribusque notis, seu additionibus olim ab Auctore concinnata, Religiosum nempe Subditum, ac Prælatum, Regulariumque Prælatorum Formulariû perlegi, atque examinaui, nihilque in ijs, quod Catholicæ fidei, bonisque moribus, vel Auctoris doctrinæ, ac menti dissonum sit, spondeo me reperisse. Eaque proinde approbo, & ut eiusdem Auctoris de Religione, ac Genuensi Prouincia optimè meriti non ingratus Discipulus, typis ad omnium, & Regularium præsertim, utilitatem committi possit, quin & committenda fore omnino censeo. In quorum fidem &c. Dat. Genuæ, in nostro IESU MARIAE Collegio, die 20. Septembris 1639.

Fr. Franciscus Maria de Agrifolijs Corrector Prouincialis, et
S. Officij Genuæ Vicarius.

APPRO-

APPROBATIO.

EX commissione Reuerendiss. Patris F. Io. Baptistæ Ronca nostri Ordinis Minimorum Correctoris Generalis Apostolici, Additiones, quibus A. R. P. Laurentius de Peyrinis, adhuc uiuens opera sua iam typis impressa non mediocriter illustrarat, ego infra scriptus vidi, & sedulo examinatas publica typorum luce dignissimas indicaui. In quorum fidem &c. Datum Genue, in nostro Collegio IESV MARIE die 29. Iulij 1639.

Fr. Io. Thomas à Vezzano Sacre Theologiæ Lector, & in prædicto Collegio studiorum Regens.

APPROBATIO.

EX commissione Reu. Patris Generalis, & Episcopi Lauellensis, vidi ego infra scriptus librum, qui dicitur Religiosus Subditus, & Prælati Fratris Laurentij de Peyrinis, & attestor, me in ipso non reperisse quidquam contra Catholicam fidem, nec contra bonos mores, immo sanam, & optimam doctrinam. Quare censeo, posse dicto patri concedi, vt eum typis mandet. In quorum fidem, &c.

Frater Benedictus à Catana publicus Lector primarius Sacre Theologiæ Studiorum Siciliæ in Academia Catanensi.

APPROBATIO.

EX commissione Reu. P. F. Francisci de Mayda Episcopi Lauellensis, & Generalis Ordinis Minimorum vidi ego infra scriptus librum, qui dicitur Religiosus Subditus, & Prælati Fratris Laurentij de Peyrinis Genuensis, Ordinis Minimorum, & attestor, in eoque non reperisse quidquam contra fidem Catholicam, nec contra bonos mores, immo sanam, & optimam doctrinam, cum variarum rerum curiosarum cognitione coniunctam. Quare censeo, dictum librum fusurum religiosis omnibus vtilem, si concedatur eius auctori, vt typis eum mandare possit. In quorum fidem has manu propria subscripsi. Romæ die 25. Maij, Anno Domini 1623.

Frater Petrus Amoraga Prouincialis Castellæ.

APPROBATIO.

EGO Fr. Deodatus Lomellinus Theologus, & totius Ordinis Minimorum Zelosus, ex commissione Reuerendissimi Patris Generalis vidi librum inscriptum, Religiosus Subditus, & Prælatus Fratris Laurentij de Peyrinis, & attestor, in eo ne quidquam contineri contrà Catholicam fidem, nec contrà bonos mores, sed sanam, & optimam doctrinam, religiosis omnibus futuram vtilem, si concedatur eius auctori, ut concedi debere existimo, ut eum typis mandare possit. In quorum fidem manu propria subscripsi.

Fr. Deodatus Lomellinus Zelosus.

LICENTIA PERILLVSTRIS, AC R.^{MI} D. Episcopi Lauellensis, & totius Ordinis Minimorum Generalis.

Habita relatione à patribus, quibus negotium commissimus, librum, qui dicitur Religiosus Subditus, & Prælatus Fratris Laurentij de Peyrinis nostri Ordinis Professoris, nihil continere contrà fidem Catholicam, nec contrà bonos mores, licentiam concedimus, imò in virtute Sanctæ obedientiæ precipimus dicto patri, ut studeat quamprimum eum typis mandare. In quorum fidem, &c. Datum Romæ in Conuentu Sanctissimæ Trinitatis nostri Ordinis die 25. Maij, anno Domini 1623.

Fr. Franciscus Episcopus Lauellensis, & Minimus Generalis.

FR. ÆGIDIUS CAMART ORD. MINIM.

Generalis nouitè electus .

Visis approbationibus eiusdem libri, qui dicitur Religiosus Subditus, et Prælatus F. Laurentij de Peyrinis Ord. Minim & licentia eum imprimendi data ab admodum Illust. & Reu rendiss. D. Episcopo Lavellesi prædecessore nostro, dictis vestigijs inherendo, licentiam, & facultatem concedimus dicto Patri, ut eum typis mandare possit, immo per obedientiam iubemus. In quorum fidem, &c. Datum Romæ die 11. Ianuarij 1623.

Fr. Ægidius Camart Generalis indignus.

Imprimatur.

Fr. Eliseus Mansinius Inquisitor Genue

Denuò Imprimatur.

Inquisitor Placentiæ.

Lepidus Librianus Vic. Gen.

Rosa Vidit.

EPIGRAMMA,

Incerti Auctoris in laudem operis.

QVIVIS Peirinæ melliflua scripta reuoluens,
Laudibus eximijs semper in astra ferat.
En liber egregius Lectoris pectora mulcens,
In quo cardo piæ Religionis inest.
Perdocet hic valeat quo pacto subdere mentem
Subditus, & vanas spernere possit opes.
Hic etiam impuræ Veneris quo castra domare,
Et Minimus lautas respuat vnde dapes.
Exculti tandem libri si iussa sequetur
Christicola, ad Cælum quamciò pandet iter.

INDEX

INDEX QVAESTIONVM, ET CAPITVM DE RELIGIOSO SVBDITO.

Quæstio prima. De voto obedientie.

<p>Caput I. Quid sit obedientia. pag. 1</p> <p>Caput II. Quotuplex sit obedientia. 2</p> <p>Caput III. De necessitate obedientie ibid.</p> <p>Caput IV. De obiecto obedientie. 4</p> <p>Caput V. An Religiosus teneatur omnia, que sunt in regula, sub aliqua culpa seruare. 5</p> <p>§. 1. Quomodo peccetur contra statuta quarti generis ex contemptu. 7</p> <p>§. 2. Quomodo peccetur contra statuta quarti generis ex libidine, & negligentia. 9</p> <p>§. 3. Quomodo peccetur contra statuta quarti generis ex inobedientia. ibid.</p> <p>§. 4. Quibus verbis manifestent Prælati suam intentionem esse obligare sub mortali. 10</p> <p>Caput VI. Vtrum Subditus teneatur obedire Prælati in omnibus, que ab ipso illi iubentur. 11</p> <p>§. Unicus. Vtri proderit sacrificium, si subditus non iuxta mentem Prælati præcipientis offerat, sed iuxta suam. 13</p> <p>Caput VII. Vtrum Subditus teneatur obedire Prælati, dubitans esse contra Deum, vel Ecclesiam, vel regulam, vel alterius Superioris præceptum id, quod præcipitur. 14</p> <p>§. Unicus. Cuinam ex duobus Prælati diuersa præcipientibus teneatur Subditus obedire. 17</p> <p>Caput VIII. Vtrum Subditus teneatur</p>	<p style="text-align: right; font-size: 2em; color: red; float: right; margin-right: 10px;">V</p> <p>obedire Prælati præcipienti aliquid contra, supra, præter, aut infra Regulam. 18</p> <p>§. 1. Vtrum Summus Pontifex possit præcipere aliquid Religiosis supra regulam, quam voverunt. 20</p> <p>§. 2. Vtrum Capitulum Generale cum Prælati possit noua aliqua statuta arctiora, & simpliciter supra regulam imponere. ibid.</p> <p>§. 3. Vtrum possit regula iam collapsa per Prælatum, & Generale Capitulum reformari. 21</p> <p>§. 4. Vtrum professi in aliqua Religione relaxata teneantur obseruare regulam illius Religionis, pro vt stat in suo primo rigore etiam, antequam per aliquem Superiorem reformetur. 22</p> <p>§. 5. Quid possint, vel non possint Prælati circa dispensationem in præceptis regulæ. ibid.</p> <p>§. 6. Vtrum Prælati possint libertates, & immunitates in regula concessas Subditis coarctare. 26</p> <p>Caput IX. Vtrum Subditus possit Conuentu exire, extraque illum degere absque Superioris licentia ad subueniendum parentibus inopia laborantibus. 27</p> <p>§. 1. Cur tantum debeant filij parentibus. 29</p> <p>§. 2. Quæ debeant filij parentibus. ibid.</p> <p>Caput X. Vtrum præcipiente Prælati,</p>
---	--

P

INDEX QVÆSTIONVM.

- lato, teneatur Subditus acceptare dignitates intra, vel extra ordinem. 31.
- S. Vnicus. Ad quid teneatur Regularis factus Episcopus. 33
- Caput XI. Utrum Subditus teneatur obedire Prælato cum periculo vite. 34
- S. Vnicus. Utrum Subditus teneatur obedire Prælato, cum mittenti ad habitandum loca aeris intemperie laborantia. 35
- Caput XII. Utrum Generalis possit aliquem Religiosum eijcere ex Provincia, in qua natus est, & sumpsit habitum, absque rationabili causa. 36
- Caput XIII. Utrum Subditus teneatur obedire Prælato præcipienti, & in carcerem pergat, non assignata causa talis incarcerationis. 38
- Caput XIV. An Subditus possit proponere Prælato causas quare obedire non possit, & an Prælato illas acceptare nolenti, teneatur nihilominus obedire. 40
- Caput XV. Utrum Subditus teneatur obedire Prælato, præcipienti reuelare secretum fidei sue commissum. ibid.
- Caput XVI. Utrum Subditus teneatur obedire Prælato præcipienti reuelare crimen occultum Fratris. 42
- S. 1. Utrum reus teneatur se ipsum manifestare. 45
- S. 2. Utrum aliquo casu correctio fraterna, vel paterna denunciatio possit omitti. 46
- S. 3. Quæ teneatur, vel non teneatur Subditus reuelare vocatus ut testis. 48
- S. 4. Quousque liceat delictum confratris Religiosi denunciare iudicialiter, vel accusare. 49
- Caput XVII. An Præcipiente Prælato, non reuelari Secreta ordinis, Subditus obedire teneatur. 51
- S. Vnicus. Quorum Religiosorum sit proprium hoc vitium. 52
- Caput XVIII. Utrum Subditus possit impetrare visitatorem contra Prælatum. 53
- S. 1. Utrum possit P. Generalis semel visitata aliqua Provincia, ad libitum suum eam iterum per se, vel per visitatorem à se missum visitare. 55
- S. 2. Utrum quando necessario debet mitti visitator a Generali, vel Prorectore, debeat esse de corpore eiusdem Religionis. 56
- S. 3. Afferuntur Bullæ Summorum Pontificum, Gregorij, Xysti, & Pauli de auctoritate Prorectoris. 58
- Caput XIX. Utrum Subditus possit suum Prælatum tempore visitationis tanquam suspectum recusare. 60
- S. 1. Quomodo se habeat recusans, & recusatus tempore recusationis, & quid uterq; facere debeat. 61
- S. 2. De causis, propter quas Iudex potest tanquam suspectus recusari. 63
- Caput XX. Utrum Subditus possit appellare à sui Prælati sententia. 65
- S. Vnicus. Utrum appellatio executionem retardet, aut suspendat. 68
- Caput XXI. Utrum Subditus absque Prælati licentia possit sæcularium confessiones audire, etiam ab ordinario approbatus. 70
- S. 1. Quid possint confessores regulares

INDEX QVÆSTIONVM.

- res circa casus referuatos, & voto-
rum dispensationem, vel etiam com-
mutationem per sua priuilegia. 73
- §. 2. De alijs quibusdam priuilegijs
regularium circa confessiones secu-
larium audiendas. 76
- Caput XXII. Vtrum Subditus possit
prædicare absque Prælati licetia. 79
- Caput XXIII. Vtrum Regularis de li-
centia Prælati possit extrâ Conuen-
tum degere. 82
- Caput XXIV. Vtrum liceat Subdito de
vna Religione trāsire ad aliam. 83
- §. 1. Vtrum Religio Minimorum sit
arctior Religione Carthusianorū. 85
- §. 2. An laudabile sit de vna Reli-
gione transire ad aliam. 88
- §. 3. Vtrum Religiosus choro desti-
natus possit ad ordinem conuerso-
rum transferri. 89
- Caput XXV. Vtrum Subditus propter
aliqua delicta possit per Prælatum
à Religione expelli. 90
- §. 1. Ad quid teneatur à Religione
eiectus. 94
- §. 2. Quare à Religione eiecti, & Apo-
statae sint tam peruersi, flagitiosi, &
scandalosi. 97
- §. 3. Vtrum possit eijci à Religione,
qui interrogatus in professione an ha-
beret aliquam infirmitatē incurabi-
lē, vel aliud impedimentū, negauit,
si postea repertus fuerit habere. *ibid.*
- §. 4. A quonam debeat expelli pro-
fessus inualide propter infirmitatem,
vel crimina, de quibus est in seculo
diffamatus. 99
- §. 5. Vtrum Conuentus possit consen-
tire, vt habens incurabilem, seu con-
tagiosam infirmitatem, valide pro-
fiteatur. 100
- Caput XXVI. De Religiosis apostatis,
vagabundis, & fugitiuis. *ibid.*
- §. 1. De pœnis fugitiuorum, & di-
mittētium habitum regularem. 105
- §. 2. Quid requiratur ad profes-
sionem expressam. 106
- §. 3. De reliquis conditionibus profes-
sionis expressæ, & de professione ta-
cita. 109
- Caput XXVII. Vtrum Subditus Re-
gularis, ita suis exigentibus delictis,
possit per Prælatos ad irremes dam-
nari. 110
- Caput XXVIII. Quomodo Subditus te-
neatur suos Prælatos honorare. 113
- §. 1. Quam grauitè peccet Subditus
inhonorans suum Prælatum, de illo
murmurando. 116
- §. 2. Carpuntur murmuratores in
communi. 118
- §. 3. De præcipuis murmurationibus
claustralium. 120
- §. 4. Vnde ortum ducat murmura-
tio. 123
- §. 5. Quod Subditi tenentur tolerare
defectus Prælati. *ibid.*
- §. 6. Quomodo se habeat Subditus
in vitijs Prælatorum corrigend-
dis. 124
- §. 7. Quam grauitè peccet Subditus
suum Prælatum percutiens. 126
- §. 8. Vtrum Subditus malo Prælato
teneatur obedire. *ibid.*
- Caput XXIX. An liceat Regulari alios
ad suam Religionem inducere. 127
- Caput XXX. Vtrum Subditus tenea-
tur obedire Prælato præcipienti, quod
studeat, & litteris incumbat. 131
- §. Vnicus Quibusnam libris studere
debeat Studiosus Subditus. 136

INDEX QUÆSTIONVM.

- Caput XXXI. Quomodo se gerat Subditus in Prælatorū electionibus.** 137
- §. 1. *Quisnam sit in Prælaturam Religiosorum eligendus.* 141
- §. 2. *An possit aliquando eligi indignus.* 142
- §. 3. *Quisnam dicendus sit indignus Ecclesiastica dignitate propter defectum morum.* 145
- §. 4. *Utrum liceat eligere dignum dimisso digniori.* 146
- §. 5. *Utrum possit eligi minus dignus naturalis, relicto digniori extraneo.* 147
- §. 6. *Soluuntur quædam difficultates in materia electionis.* 148
- §. 7. *Utrum per electionem in Regula Minimorum ius Correctori electo acquiratur, ita ut possit illam repetere in iudicio.* 151
- §. 8. *Soluuntur alie difficultates circa eandem materiã de electione.* 153
- §. 9. *De Simonia quæ contingit in electionibus faciendis.* 155
- §. 10. *De Præsidente Capituli.* 160
- §. 11. *De Confirmatore.* 161
- §. 12. *De eo, qui vult electioni se opponere.* 162
- Caput XXXII. Quam deceat Religiosum esse obedientie amatorem, ibid.**
- Quæstio II. De voto Religiosæ Paupertatis.**
- C**aput I. *Quid sit Religiosa paupertas.* 164
- Caput II. Quid liceat, vel nõ liceat Religioso circa votũ Paupertatis.** 165
- §. 1. *Utrum liceat regulari de licentia sui Superioris retinere sibi aliquos annuos census in suos vsus expendendos.* 166
- §. 2. *Quæ sit iusta causa peculij concedendi.* 169
- §. 3. *Quæ licentia Prælati requiratur ad hoc, ut Religiosus possit aliquid quoquomodo distrahere.* 171
- §. 4. *Quomodo Religiosus possit aliquid accipere.* 172
- §. 5. *Utrum Religiosus possit commodare, mutuare, emere, expendere, & commutare.* 173
- §. 6. *Utrum Religiosus possit aliquid donare absq; Prælati licentia.* ibid.
- §. 7. *Utrum Religiosus possit exponere aliquid iacturæ ludendo.* 174
- §. 8. *Utrum Religiosus possit ex peculio sibi concesso aliquid in elemosinam erogare.* 175
- §. 9. *Soluuntur alie difficultates in eadem materia.* 176
- §. 10. *Utrum scribere, vel recipere literas absque Superioris licentia sit contrã paupertatis votum.* 179
- §. 11. *An in Religione Minimorum vetitum sit fratribus literas fauorabiles, ad obtinendas dignitates in ordine, procurare, & impetrare.* 180
- §. 12. *De scribentibus literas in occulto contrã aliquẽ ad suũ Superiorem.* 181
- §. 13. *De aperientibus literas alienas.* 182
- Caput III. Quam deceat Religiosum esse paupertatis amatorem.** 183
- Quæstio III. De voto Religiosæ Castitatis.**
- C**aput I. *Quid sit Religiosa Castitas.* 187
- Caput II.**

INDEX QUÆSTIONVM.

- Caput II. De medijs ad acquirendam, & conseruandam Castitatem. *ibid.*
- Caput III. Quam deceat Religiosum esse castitatis amatorem. 195
- Quæstio IV. De voto vitæ Quadragesimalis.
- C**aput I. Vtrum votum vitæ Quadragesimalis sit essenziale Religioni Minimorum. 198
- Caput II. Vtrum ex Religione Minimorum ad Episcopatum assumptus teneatur ad obseruantiam vitæ Quadragesimalis. 200
- Caput III. Vtrum Frater Minimus ad infirmitates præcauendas possit aliquo anni tempore se purgare, & durante purgatione cibis Paschali-
bus vesci. 202
- Caput IV. An abstinentia Quadragesimalis abbreviet vitam. 203
- Caput V. Vtrum Frater Minimus possit aliquando absque licentia Superioris, & Medici carnes, & lactinia comedere. 205
- Caput VI. Soluuntur aliquæ difficultates in materia vitæ Quadragesimalis. 206
- Caput VII. An vita Quadragesimalis iuuet ad domandas passiones libidinis. 211
- Caput VIII. An possent Fratres Minimi vescentes cibis Paschalibus in Infirmaria, Conuentu egredi. 213
- Caput IX. De laudibus Quadragesimalis abstinentiæ. 216
- Caput vltimum. Quomodo noster Subditus possit quietè, & tranquillè viuere in Religione. 219
- S. Vnicus. Quomodo possit Religiosus gratiam, & amicitiam sui Prelati ad quietè viuendum necessariam aucupari. 220

TOMVS PRIMVS.

DE IIS QVÆ AD BONVM SVBDITVM FORMANDVM SPECTANT.

QVÆSTIO PRIMA.

DE VOTO OBEDIENTIÆ.

CAPVT PRIMVM.

Quid sit Obedientia.

RO hac quæstione videri potest D. Th. 2. 2. q. 104. art. 2. ad 3. Beatus Laurentius Iustinianus in ligno vitæ tract. de Obed. cap. primo Hostiensis in Sum. lib. primo de maior. & obed. num. 3. §. quid sit obedientia Antoninus 4. par. tit. 5. cap. 11. §. prim.

D. Thom.
D. Laurēt.
Iust.
Hostiensis.

Syluester.
Angelus.
Climacus.
Peraldus.
Rodríguez
Lessus.
Reginald.
Alvarez.
Nauarr.
Toletus.

D. Thom.

Alb. Mag.

Climacus.

Syluester, Angelus, Tabiena, & alij Summi itē verbo obedientia in principio, Climacus gradu 4. Gulielmus, Peraldus in Sum. virt. & vit. tom. 1. part. 10. cap. 1. Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 19. art. 1. Lessius lib. 2. de iust. cap. 46. dub. 4. num. 22. Reginaldus lib. 17. num. 230. Alvarez de vita Spirituali tom. 2. lib. 5. part. 3. cap. 1. Nauarrus in Sum. cap. 23. num. 35. Toletus lib. 8. cap. 14. num. 1. Bufaus in Viridario verbo obedientia cap. 1. Angelicam Doctrinam vt potē clariorem, lucidiorem, & faciliorem in omnibus sequi proficentes: ab ipso Aquinate Doctore, quid Obedientia sit, primo loco discamus. Est Obedientia, vt ipse ait 2. 2. quæst. 104. art. 2. ad 3. quæ promptam reddit hominis voluntatem, ad implendam voluntatem alterius, scilicet praeipientis.

Albertus Magnus in paradiso animæ cap. 3. Obedientia est, cum subditus, quod sibi maximè contrarium est, fideliter & libenter exequitur, numquam manifestans signo, vel facto, quod sibi contrarium sit præceptum.

Ioannes Climacus gradu 4. Obedientia est, animæ propria perfecta abnegatio, per corpus certius ostensa.

Aut est mortificatio membrorum in viuente animo. Sed Obedientia est inexaminatus, atque indiscussus motus, spontanea mors, vita curiositate carens, securum periculum, immediata ad Deum excusatio, mens mortis contemptio, tuta nauigatio, consecutum dormiendū iter.

Vel est Obedientia sepulchrum voluntatis, & excitatio humilitatis: nihil resistit, nihilque discernit mortuus in bonis, aut in malis, quæ videntur (non sunt tamen) mala.

Obedientia est discretionis depositio inter diuitias discretionis; quia nimirum verus Obediens discretionem, & iudicium suum apud Superiorem deponit, & illi se subijcit, qui discretionem, & iudicio abundat.

Obedientia est, numquam sibi, ne in his quidem, quæ videntur optima vsque ad finem vitæ credere.

Obedientia est simulationis, propriæque desiderij omnimoda renuntiatio, hucusque Climacus.

Beatus Laurentius Iustinianus in ligno vitæ, tract. de Obedientia cap. primo, Obedientia est voluntas faciendi mandatum Superioris.

Obedientia est boni operatio secundum regulas sacre scripturæ; vel statutorum regulæ alicuius particularis, maioribus quibuscumque debita.

Obedientia est spontaneum, & rationale propriæ voluntatis sacrificium. Et propius accedat ad Obedientiam Religiosorum; triplex enim offertur Deo sacrificium, vt habet D. Tho. opusc. 18. cap. 11. primo de exterioribus rebus, & fit per votū paupertatis, secundo offertur Deo sacrificium de proprio corpore, & fit per votum castitatis 3. offertur Deo acceptissimum sacrificium, quando aliquis spiritum, seu voluntatem suam Deo offert, & fit per votum Obedientiæ.

Antoninus 4. par. tit. 5. cap. 11. §. 1. sic eam describit. Obedientia est spontanea, & rationalis propriæ voluntatis abnegatio: Vbi notandum, quod cum omnes homines natura libertati studeant, & conditionem seruitutis oderint, vt ait Caesar in suis Commentarijs de bello Gallico lib. 3. paulo post principium, immò Paulus prima Corinthiorū 7. Seruus vocatus es, non sit tibi cura, sed & si potes fieri liber, magis rere, nihil est homini amabilius libertate propriæ voluntatis, vt D. Th. ait opusc. 18. cap. 10. per hanc enim homo est aliorum Dominus; per hanc alijs vti, vel frui potest, per hanc etiā actibus suis dominatur; Nihil est enim, quod homo naturali affectu, magis refugiat, quam seruitutē: vnde nihil posset homo pro alio amplius impendere quàm quod se seruituti eius subiugaret, Quare iunior Thobias Thobiz 9. Angelo referre gratias maximè exoptans, dixit, Si me ipsum tradam tibi seruum, non ero condignus prouidentie tue, & maximum fuit sanctitatis, & charitatis in proximum argumentum, illud Paulini Episcopi Nolensis, qui ad liberandum viduæ filium à Barbaris detentum, mancipium sponte se illis consignauit, vt scribitur in eius vita. cui libertati totaliter abrenunciat, qui propter Deum alijs se subijcit per Obedientiæ votū, ad ipsiusmet Christi imitationem, qui humiliavit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, ad Philippenses 2. quæ Christi obedientia in abnegatione propriæ voluntatis consistere, vel ex eo patet, quod dicitur Ioannis 6. Descendi de celo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me: In quoribus dedit exemplum, vt sicut ipse suam voluntatem

B. Laurēt.
Iust.

D. Thom.
opusc. 18.
cap. 11.

Caesar.

1. Cor. 7.

Ad Philip.
lip. 2.

tatem humanam abnegabat, supponendo eam diuinam, ita & nos nostram voluntatem Deo totaliter supponamus, & hominibus, qui nobis præponuntur tanquam Dei ministri, vnde dicitur ad Hebræos vltimo. *Obedite præpositis vestris, & subiaccete eis.*

Ad Hebr. vlt.

CAP. I I.

Quotuplex sit Obedientia.

D. Thom.

Ideatur pro hac quaestione D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3. & in 2. d. 44. q. 2. art. 3. corpore, & quodlib. primo art. 15. corpore. Bonauentura in 2. d. 44. art. 3. q. 2. B. Laurentius Iustinianus lib. de Obedientia cap. 9. Syluester, Angelus, Tabiena, & alij Summix verbo Obedientia, Gulielmus Peraldus, summa virtutum, & vitiorum, tom. 1. par. 10. de Obedientia cap. 5. Rodriguez tom. 3. quaest. regul. q. 19. art. 1. Valentia tom. 3. disput. 7. q. 3. punct. 1. Lessius lib. 2. cap. 46. dub. 4. num. 22. Reginaldus lib. 17. num. 230. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 2. num. 3. Graffius par. 2. decif. lib. 3. cap. 24. num. 31. Toletus lib. 8. cap. 14. num. 1. Busæus in viridario verb. obedientia cap. 1.

D. Bonau.
B. Lauren.
Iustin.
Syluester.
Angelus.
Tabiena.
Peraldus.
Rodrig.
Valentia.
Lessius.
Reginald.
Sanchez.
Toletus.
Graffius.
D. Bernar.

D. Thom.

D. Bernar.

Omnia varijs distinctionibus, quæ videri possunt apud præfatos Doctores; Quantum ad rem nostram sat est, Duplex est Obedientia, vt D. Bernar. de disp. & præcep. col. 5. Alia perfectionis, & alia necessitatis, quæ sufficiens appellat D. Th. quodlib. 1. ar. 15. Perfectionis est illa, quæ obedit in omnibus, quæ contra Deum non sunt; de qua Bernar. de dispens. & præcep. in principio, *Perfecta obedientia legem nescit, terminis non arctatur, neque contenta angustijs professionis, largiori voluntate fertur in latitudinem Charitatis: & ad omne quod iniungitur, spontanea, vigere liberalis, atarisque animi modum non considerans, in infinitam libertatem extenditur.*

D. Bernar.

Obedientia verò necessitatis est illa, quæ terminis regulæ, & votorum coarctatur, de qua idem Bernardus eodem loco, *Is, qui proficitur, spondet quidem Obedientiam; non tamen eummodam, sed determinate secundum regulam, nec aliam quam Sancti Benedicti; vt oporteat eum, qui præest, non fræna suæ laxare voluntati super Subditos, sed præfixam ex Regula sibi scire mensuram; & sic demum sua imperia moderari, circa id solum, quod rectum esse constituerit, nec quodlibet rectum, sed id tantum, quod prædictus Pater instituit, aut certe, quod sit secundum quod instituit.*

D. Thom.

Secundo. Diuiditur etiam Obedientia in materialem, & formalem, de qua D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 2. ad primum; Materialis, nihil aliud est, quam executio cuiuscumque actus, virtutis sub præcepto cadentis, etiam si non ea intentione expressè fiat, vt præceptum impleatur, & hæc Obedientia, non est specialis virtus, sed generalis, omnes virtutes complectens; cuius enim actus virtutis obligatorius, est obedientia huiusmodi; Formalis Obedientia est virtus inclinans Subditum ad exequendum superioris præceptum, vt Præceptum est, hac præfisa, & formali intentione; quia præceptum est, & hoc pacto est virtus specialis.

CAP. I I I.
De Necessitate Obedientia.

RO hoc capite videatur D. Thomas. 2. 2. q. 104. art. 1. & q. 186. art. 5. & opusc. 18. cap. 10. Caietanus ad loca D. Thomæ 2. 2. Valentia tom. 3. disp. 7. q. 3. punct. 2. & disp. 10. q. 4. punct. 2. Ledesma par. 2. summe, cap. 4. de Statu Religiosorum in communi, conclus. 6. pagina mihi 133. Miranda tom. 1. manualis Prælatorum, q. 26. art. 1. Alvarez tom. 2. de vita spiritali lib. 5. par. 3. cap. 3. Alphonsus Rodrig. par. 3. exercitij perfectionis, tract. 5. cap. 2. Sotus lib. 7. de iustitia, q. 5. art. 4. Ioannes Busæus in viridario verbo Obedientia cap. 3.

D. Thom.

Caietan.
Valentia.
Ledesma.

Miranda.
Alvarez.
Rodriguez.
Sotus.
Busæus.

Natura, sic illius auctore disponente, ita comparatum est, vt in quolibet genere rerum, quid cæteris supereminens, & antecellens inueniatur, cui reliqua subordinentur, & pareant. Inducenti patebit; in Angelis enim (vt à superis ortum ducamus) quandam esse naturalem subordinationem prælationis, & subiectionis docet D. Thomas prima parte q. 108. art. 4. & illo prius Dionysius de caelesti Hierarchia cap. 7. Cali primi mobilis ditioni subiaccit; Inter planetas alijs præfertur Saturnus; Inter elemēt, Ignis quasi Princeps, & caput super omnia collocatur; Hominem cunctis animantibus terræ, piscibusq; maris præesse, sacra testatur Genesis cap. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & præstiti piscibus maris, & volatilibus cali, & bestijs vniuersæ terræ, omni que reptili, quod mouetur in terra; In cuius domini manifestissimum lignum, nulum est reperire animal vtrumque ferrox, quod hominis industria, non mansuetat, & cicuriat, eique humiliter non subiaccit; Inter volatilia Aquilam primas tenere, testatur Pierius Valerianus lib. 19. cap. 1. quod prius cecinerat Pyndarus in Olympijs; Leonem animalium terrestriū regem, ac ducē appellat scriptura Prouerb. trigesimo; Inter aquatica cæteris magnitudine corporis, & potentia virium præstat balæna, de qua dicitur Genesis 1. *Creauit Deus cetæ grandia.**

D. Thom.
Dionysius.

Genesis. 1.

Pierius.
Pyndarus.
Prouer. 30.

Genesis. 1.

In singulis etiam animalium speciebus suos esse Reges, & Dominos, docent secretorum naturæ Indagatores; Elephantes congregatim semper incedant, is, qui maximus est natu, gregem ducit, vt scribit Pierius lib. 2. cap. 2. De apibus mira Virg. 4. Georgicorum.

Pierius.

Virgil.

..... Ipsa regem, paruosque quirites
Sufficiunt, aulaeque, & cetera regna refingunt.

Sed huiusmodi relictis, inferni etiam claustra penetremus securi; Nonne Dæmones. Dæmonibus præsumt? Equidem? Colligitur enim manifestè ex illo Matthæi 9. in Principe Dæmoniorum eicit Dæmonia; quamuis enim falsissimum sit, quod Christus Dominus (vt ipse inibi probat) in Principe Dæmoniorum eiceret Dæmonia; tamen verum est, quod ibi subintelligitur, quod scilicet in Dæmonijs sit aliquis eorum Princeps; Hoc enim non tantum Christus non negauit; sed & se affirmare insinuauit dum Sathanæ regnum in Dæmonibus reperiri contra Phariseos ibi arguendo, supposuit; Docet etiam D. Th. prima parte q. 109. art. 2. & Apocalip. 12. *Draco pugnat & Angeli eius, & alia plura huius generis habentur in scriptura; Quare Glossa prima Corinth. 15. ait, Quandiu dux*

Matth. 9.

D. Thom.
Apoc. 12.
Glos. 1.
Corinth. 15.

vai Mundus, Angeli angelis: Homines hominibus, & Demones Dæmonibus præsumunt.

Hieronymus
Ad quæ omnia conualidanda, irrefragabile habeo Hieronym. testimonium in regula Monachorum, quam ex suis scriptis collegit Lupus de Orueto cap. de Obedientia, vbi ait, neque ipse te doceas, nulla ars absque magistro discitur; Etiam muta animalia, & ferarum greges ductores sequuntur suos. In apibus principes sunt, grues quoque vnâ sequuntur ordine literato (id est per aerem formato agmine in modum literæ Y, discuntur) Imperator vnus: Iudex vnus Prouinciæ: Roma, vt condita est, duos fratres simul reges habere nõ potuit, & paricidio dedicatur: In Rebecca vtero Iacob, & Esau bella gesserunt: singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur: In nauis vnus Gubernator: In domo vnus Dominus: In quouis grandi Exercitu, vnus signum expectatur, & ne plura replicando, legenti fastidium faciam; per hæc omnia ad illud tendit erratio, vt doceam te, non suo arbitrio relinquendū, sed viuere debere in Monasterio sub vnus disciplina patris, lucusq; Hieronym.

S. Brunus
Carthage
na.

Quæ omnia attentè perpendens, Sanctus ille eximius silentij cultor, & Carthusienfis Patriarca Brunus lib. de ornatu Ecclesiæ cap. 10. vt refert Carthage na. tom. 3. lib. 11. Hom. 10. in hæc proutipit, quid igitur dicent Monachi inobedientes, & suas voluntates facientes, ac per hoc Deo non placentes, cum tota Monachorum religio ab Obedientia sit, cum viderint non solum rationales creaturas, sicut Angelos, & homines, verum etiam, qua sensu, & ratione carent, Domini obedire voluntati; Cali enarrant, gloriam Dei: venti, & mare obediunt ei: omne lignum dat fructum in tempore suo.

D. Thom.

Ex quibus omnibus colligit D. Thõ. 2. 2. q. 104. art. 1. Obedientiæ necessitatē, & hominū hominibus subiectionem, sicut enim ait actiones rerum naturalium procedunt ex potentijs naturalibus, & in istis oportuit, inferiora moueri, & regi à Superioribus, per excellentiam naturalis virtutis, illis diuinitus collata; Ita operationes humanæ procedunt, ex humana voluntate, & in istis etiam oportet, quod superiores moueant, & regant inferiores per suam voluntatem, id est per præceptum, ex vi auctoritatis diuinitus ordinatæ: Quam rationem optime explicat Valentia tom. 3. disp. 7. q. 3. punct. 2.

Nazian
renus.

Hæc cum ita sint, nulli inest, vt puto dubium, quin in Religionibus necessaria sit huiusmodi subiectio inferiorum ad superiores, quin maxime in illis requiratur Obedientia Subditorum erga Prælatos; id enim etiam, atque etiam postulat ordinatus ille ordo, (à quo ordines dicuntur) quo viuunt, se, suaq; moderantes; Ordo enim, vt Nazianzenus ait, oratione de modes, in disp. habenda, in Ecclesijs, constituit, vt alij ones sint, alij pastores, alij præsint, alij subsint, atque imperia accipiant, alius caput sit, alius pedes, alius manus, alius oculi, alius aliud quoddam corporis membrum ad totius Ecclesiæ concinnitatē, & ornatum, utilitatēq; vel Subditorum, vel præfectorum, & cætera, quæ ibi Nazianzenus elegantissimè habet, similitudine humani corporis, in quo omnia membra suum particulare habent officium, quæ breuitatis causa relinquunt.

D. Thom.

D. Thomas 2. 2. q. 186. art. 5. Obedientiæ necessitatem in religionibus probat, ex fine, quò Religiosi ad Religionem contendunt, qui qui-

dem alius non est, nisi tendentia ad perfectionē: qui autem instruitur, vel exercitatur, vt perueniat ad aliquem finem, oportet quòd directionē alicuius sequatur, secundum cuius arbitrium instruat, vel exercitatur, vt ad intentum finem perueniat, quasi discipulus sub magistro; & ideò oportet, vt Religiosi in his, quæ pertinent ad Religiosam vitam alicuius instructioni, & imperio subdantur, quæ subiectio fit per Obedientiam.

Cassianus

Vnde Cassianus lib. 4. institut. cap. 9. de antiquis illis Cænobitis ait, quòd cum primum aliqui ad Religionem contendebant, informandi alicui seniori tradebantur, à quo instruebantur, nullas penitus cogitationes prurientes in corde perniciose confusione calare, sed confestim, vt fuerant exortæ, eas suo seniori patefacere: nec super earū iudicio quidquam suæ discretioni committere, sed illud credere, malum esse, vel bonum, quòd discusserit, aut pronunciauerit senioris examen.

Sicut enim in artibus quibuscunque discentem credere oportet. Quis enim artis præcepta vnquam discat, si doctore, & magistro suo firmiter nõ adhereat? Ita in hac arte, quæ vitæ spiritualis doctrinam docet, nemo vnquam perfectus fiet, qui præceptorem aliquem non habeat, cui irrefragabiliter obediat. Vnde Bonauentura de triplici statu Religiosorum cap. 3. seu de interiori homine tom. 2. opusculorum sic habet, & quia non confidis tibi ipsi, vt præsumas te scire, quid velit Deus; ideò commisiisti te superiori tuo, vt ipse te regat, & dediisti ei manus in professione, vt ipse te in viam Dei inducat, vnde non licet tibi viuere de cætero, pro velle tuo, sed quò ductor tuus iubet, & quòd ipse prohibet cauere debes, quia quæ artem aliquam addiscere cupit, sui Doctores Regulas debet tenere, & proprias adinventiones relinquere; Et infirmus, qui adhuc accessiones vitiorum patitur, debet seruare dietam quam ei Medicus indicit, si cito, & plene vult curari; ita & tu nihil facias, vel dicas, quòd magistrum tuum nolle præsumas.

D. Bonau.

Denique ratio necessitatis obedientiæ peti potest ex mala inclinatione nostræ voluntatis, quæ cum prona sit ad malum ab adolescentia sua, quasi phrenetica præcipitem se daret, nisi detineretur; vnde sicut phrenetico custodia, & lex est imponenda: ita & nostræ voluntati, quòd fit per superiorum præcepta, & Obedientiam; quam rationem ad id adducit B. Laurent. Iustinianus in ligno vitæ, tractatu de Obedientia cap. 1.

D. Laurent.

Necessaria itaque est obedientia in Religionibus, & ita, vt sine ea consistere non possit Religio: consistet suo modo Religio, si ablegetur paupertas, quilibetque suo statui sua accomodet commoda; stabit quoque Religio, descisente castitate, modo viuendi ratio in reliquis non omitteretur; At si Obedientiam auferas si membra capiti non subijciantur, totum concidere Religionis corpus necessesse est, vt colligitur ex D. Thoma 2. 2.

D. Thom.

Aluarez.

quæst. 186. art. 8. corpore, & habet Aluarez de vita spirituali, tom. 2. lib. 5. par. 3. cap. 3. Valent. tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 2. assert. 4.

Valentia

CAP. IV.

De obiecto Obedientiae.

RO hoc capite potest videri D.Tho. 2.2. q. 104. art. 2. corpore, & ad secundum, & tertium, ubi Caiet. Sanchez tom. 2. in Decalogum lib. 6. cap. 1. num. 2. Valent. tom. 3. disput. 7. q. 3. punct. 1. Lethus lib. 2. cap. 46. dub. 4. num. 23. Antoninus 4. par. tit. 5. cap. 11. Syluester, Tabiena, Rosella, Pisanella verbo Obedientia, & alij. Nauarrus in sum. cap. 23. nu. 35. Miranda tom. 1. Manualis Prælatorum q. 26. art. 4.

D. Thom.
Caietan.
Sanchez
Valentia.
Lethus.
Antonin.
Syluester.
Tabiena.
Rosella.
Pisanella.
Miranda.

Dico primo, Obiectum obedientiae, quatenus hæc specialis virtus est, est præceptum tacitum, vel expressum superioris; ita ut simplex verbum Prælati, eius indicans voluntatem quomodocumque innotescat, sit obedientiae obiectum, ita D. Thomas, & alij omnes citati.

D. Thom.
& alij.

Probat, quia Religiosus Subditus tenetur suam conformare voluntatem cum voluntate sui prælati; ergo hæc quomodocumque notificetur, obligabit Religiosum ad obsequium sui.

Dico secundo, Præceptum, quod est Obedientiae obiectum semper obligat subditum ad aliquam culpam, siue mortalem, siue venialem; ita D. Tho. Sanchez, Valentia, Nauarrus, & Caietanus locis citatis: qui Caietanus id subtilissima de more ratione probat.

Ita D. Th.
& alij.

Probat, Nam non facere ad superioris præceptum, id quod ad nullam culpam obligat, licet dicat perfectionem, contra obedientiam non est, ut si verbi gratia, præcipiat dilectionem inimicorum speciali affectu, vel cum ostensione signorum dilectionis, vel quodcumque aliud opus ad Consilium pertinens, si non exequatur, cum ad id de necessitate non teneatur, inobediens non erit.

Obijcies ex hoc sequitur, quod observantes constitutiones, quæ ad nullam culpam obligant, non sint vere obedientes: nec dici possint eas non observantes, cum alias ex regula teneantur, inobedientes.

Respondeo observantes huiusmodi constitutiones, non esse proprie obedientes, prout Obedientia specialis virtus est; sed esse plusquam obedientes, nimirum perfectos Obedientes; ita Valentia tom. 3. disp. 7. q. 3. punct. 1. versu respondeo columna secunda, & disp. 10. quaest. 4. punct. 3. in fine; & eas non observantes esse inobedientes; quia contraveniunt illi obligationi, qua se obstrinxerunt tempore professionis ad eas observandas.

Valentia.

Dico tertio, De ratione Obedientiae necessariae est, ut Prælati, suam voluntatem manifestet subdito expressè, vel interpretatiuè, nec sufficit, quod subditus cognoscat voluntatem superioris esse ut faciat, vel non faciat talem rem ad hoc ut obligetur ad illam faciendam, vel omittebam, ita D. Tho. q. 23. de veritate art. 8. ad tertium, Syluester verbo obedientia quaest. 12. Tol. lib. 8. sum. cap. 15. num. 3. Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 2. num. 5. Vasquez 1. 2. disp. 155. cap. 2. ad finem, Reginaldus lib. 17. nu. 238. Miranda tom. 2. Manualis Prælatorum quaest. 26. art. 4.

D. Thom.
Syluester.
Tolentus.
Sanchez.
Vasquez.
Reginald.
Miranda.

Probat primo, Nam Subditus non subditur imperio, vel voluntati prælati, nisi exterius hu-

mano more, illa voluntas, & imperium manifestentur; De occultis enim nempe dissimulare tenentur; ut dicitur capite ut nostrum, ut Ecclesiastica benef. 8. porro, quod est verum, etiam si alioquin voluntatem Prælati nouerim: imò nec ero inobediens faciens aliquam rem, vel omittens, quam scio meum Prælatum ægre laturum, si hanc suam voluntatem non manifestauerit, vno ex duobus dictis modis, ut habet Rodriq. to. 3. quaestionum reg. q. 29. art. 11. quia, ut dixi, ad mentem illius, non exterius manifestatam per præcepta, operari non teneor.

Rodriquez

Pro quo nota, quod manifestare suam voluntatem expressè, est disertis verbis præcipiendo eam explicare; interpretatiuè autem est proferre aliquod verbum, licet simplex, quod tamen voluntatem proferentis manifestet, ut docet D. Th. 2.2. q. 104. art. 2. corpore; quam voluntatem potest etiam prælati indicare, signo aliquo externo, ut oculis, vel manibus; in quo casu subditus videns suum Prælatum illi per talia signa manifestare suam voluntatem, obedire tenetur; ut v. g. est aliquis Prælati; qui associat aliquem Principem, seu alium virum nobilem, & videt à longe subditum facientem aliquid inordinatum, nutu vel alio signo monet, ut abstineat, cum verbis id facere non deceat, tunc subditus manifeste cognoscens ex signis voluntatem Prælati esse, ut abstineat, abstinere tenetur sub poena inobediencie mortalis, vel venialis, iuxta subiectam materiam; similiter, dic, si iisdem signis indicet esse aliquid faciendum; quia tunc humano modo, pro necessitate, in qua est, explicat fati suam voluntatem.

D. Thom.

Secundò probatur conclusio, nam neque Deo, etiam si sciam eum aliquid velle, vel nolle, nisi illud iniungat, vel prohibeat, me teneor conformare, ut bene probat Reginaldus lib. 13. nu. 63. ex illo Paul. ad Philippens. 1. Cupio dissolui, & esse cum Christo, & tamen sciebat aliam esse Dei voluntatem, ut insinuat paulò post dicens: Scio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum, & gaudium fidei; ergo multò minus me teneor conformare voluntati mei Prælati, etiam mihi notæ, nisi eam tacite, vel expressè manifestauerit.

Reginald.
ad Philip.
1.

Ex quibus sequitur primo, Quod Prælati rogans subditum, ut faciat, vel non faciat aliquid, quod alioquin facere non tenetur; non obtemperando non erit inobediens, ut dicitur cap. denique distinct. 40. & ratio est, quia preces non obligant precatum, ad obsequendum ex debito iustitiæ, sed ex humanitate.

Si dicas, quod preces superiorum sunt præcepta, ut cõmuniter dicitur, & habet glossa in clementina prima de testibus verbo exhortamur, & Archidiaconus in cap. Rogo 11. q. 3. vnde Versus.

Glossa in
clement.
Archidiaconus

*Est rogare Ducum species Violenta iubendis
Et illud, rogando cogit, qui rogat potentior.*

Respondeo, Non sunt præcepta necessariò exequenda, ita ut non exequens possit inobediens dici, & tanquam talis puniri, sed dicuntur præcepta largo modo, & ex humanitate, & Reuerentia, & de perfectione obligantia; indiscretus .n. esset, & inurbanus subditus, qui ad sui superioris preces non faceret, quicquid, ipsū cupere, intellexeret. Hæc intellige, nisi verbū (rogo) pro subiecta materia, exponendum esset pro præcipio, ut explicatur 11. q. 3. capite rogo, iuxta glossa, & in cap. Beatus 7. q. 1. & habet Panormitanus in cap.

Panormita

Nam

Nam concupiscentiam de cōstitutionibus nu. 3. & Tiraquel. de penis temp. causa 35. nu. 4. & seq. si scilicet de intentione superioris contaret; quia tunc sub pœna peccati obediendum esset; nam à proprio significato verborum recedendū est, si de mente contraria disponentis constet; vt Panormit. ibidem, & habetur cap. Marcion prima q. 1.

Panormit.

Secundo. Colligitur idem esse dicendum, si Prælatus consulat nō enim tenetur Subditus facere, quod consulitur; vt habetur cap. quisquis 14. q. 1. Ratio est, quia consulens non imperat, nec vult obligare ad obseruationem consulti; alioquin nihil differret à præcipiente, itā etiam habet Reginaldus lib. 13. num. 61.

Reginald.

C A P. V.

An Religiosus teneatur, omnia quæ sunt in Regula sub aliqua culpa seruare.

D. Thom.

RO hoc capite videatur D. Thomas 2. 2. q. 186. art. 9. & quodlib. 1. art. 20. Caiet. ad D. Tho. 2. 2. loco citato Panormit. in cap. nam concupiscentiam de constit. num. 4. & in cap. relatū, ne Clerici, vel Monachi num. 6. Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 50. art. 1. Valent. tom. 3. disp. 10. q. 4. par. 5. Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 12. par. 2. conclus. pag. mihi 163. Doctissimus noster Passarellus in notabilibus priuileg. notabili 25. Grauius par. 1. decis. lib. 3. cap. 5. nu. 91. Armilla verbo Religio. num. 11. Turcremata in regula S. Benedicti tract. 5. & 6. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 1. §. 7. Angelus verbo religiosus num. 26. Syluest. verbo religio primo, quæst. 8. Tabiena verbo Religio. num. 22. Rosella religio. 1. nu. 1. Pisanella religio. 1. quæst. 3. Sanchez lib. 6. in decalogum cap. 4. Valquez 1. 2. disputat. 158. capit. 3.

Panormit.

Rodriguez
Valentia
Ledesma.

Passarell.
Grauius.
Armilla.
Turcremata.

Antonin.
Syluester.
Tabiena.
Rosella.
Pisanella.

Sanchez.
Vasquez.
D. Thom.

Noto primo ex D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. quem sequuntur omnes citati, quod ille, qui profiteretur aliquam regulam, non vouet seruare omnia, quæ sunt in regula, sed vouet regularem vitam, quæ essentialiter consistit in votis, obedientiæ, paupertatis, & castitatis, & in nostra minimorum vitæ quadragesimalis. patet quia si omnia voueret sub peccato, quæ sunt in regula, status religionis esset Religiosis in laqueum peccati mortalis: quod vix, aut nunquam possent declinare, vt habet D. Tho. quodlib. 1. art. 20. & esset valde periculosus, cum multa minutiora iubeantur, quæ transgredi, facillimum esset. Vnde Sancti Patres, nolentes laqueum suis Religiosis damnationis injicere, ordinauerunt talem professionis formam, in qua tale periculum non esset. Sicut in nostra Religione Minimorum cautissima est forma profitendi, dicitur, enim voueo, & promitto stare, & perdurare toto tempore vitæ meæ sub vita, & regula Fratrum Ordinis Minimorum: perseveranter viuendo sub votis paupertatis castitatis, ac obedientiæ, & quadragesimalis vitæ. vbi vt clarè patet non vouemus seruare regulam, & omnia in ea contenta, sed tantum vouemus stare, & perdurare toto vitæ tempore sub regula, viuendo, idest obseruando sub voto paupertatem, &c.

D. Thom.

Noto secundo, ex eodem D. Thoma locis ci-

ratis, & Caiet. ibi Sanchez locis citatis num. 4. Passarellus, & alij, quod quatuor rerum genera continentur in regula; Primum earum, quæ sunt tanquam finis regulæ, vel essentialiter ad illum facientia, & ad salutem necessaria, vt diligere Deum, & proximum, mandata Dei, & ecclesiastica seruare. Secundum earum, quæ sunt substantia, & essentia Religionis, vt vota. Tertium earum, quæ sunt super erogationis, & consilij, vt inimicos diligere. Quartum earum, quæ alias, lege Diuina, vel humana prohibita non sunt, neque mandata, sed solum pro ornatu, & decentia Religionis, statuta, & ordinata, vt silentium seruare, lineas camisas non portare, pecunias non tangere.

Sanchez.
Passarell.

Noto tertio, circa primum genus earum rerum, quæ continentur in regula, posse in regula contineri aliquid, quod sit ad salutem necessarium dupliciter. Primo, vt per ipsam regulam peculiariter præcipiatur, & tunc, non solum ratione sui esset peccatum mortale illius transgressio, sed grauius ratione præcepti Regulæ; non esset tamen duplex peccatum, nam vt rectè Caietanus 2. 2. q. 186. art. 9. Diuersitas præcepti, auget quidem malitiam peccati, sed non parit diuersitatem specificam, vt quæ sumitur, non ex præcepto, quod violatur, sed ex obiecto; quod cum sit vnum in vtroque præcipientem, vnicam parit malitiam. Secundo potest aliquid contineri in regula tanquam finis illius, non ita vt peculiariter præcipiatur, sed ita vt proponatur simpliciter in, quod alioquin est præceptum, & tunc transgressio huiusmodi præcepti, propterea quod sit contra regulam, neque speciale, neque grauius peccatum inducit, cum regula per se non obliget, sed solum proponat.

Caietanus.

Noto quarto, circa secundum illarum rerum, quæ continentur in regula, vt substantia, & essentia Religionis, quod illarum transgressio est mortalis, ratione voti professionis, vt loquitur D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. Ratio est, quia transgressio voti in materia grauè mortalis est, vt dicitur in materia de voto. Per votum autem professionis, non intelligit D. Thom. aliquid votum particulare distinctum à tribus, vel quatuor, sed ista collectiue sumpta; ita enim placet Doctoribus, illa vnico verbo, votum professionis appellare; quod quidem votum dicens Diuus Thomas, quod respicit principaliter prædicta vota innuit aliquid etiam minus principaliter respicere, nimirum vitam regularem, quia scilicet tenetur Religiosus, non solum obseruare vota, sed etiam illa obseruare in Religione in vita regulari. vnde Apostata à Religione non solum est reus voti castitatis, quæ parte incontinens est, inobediens, &c. sed etiam quatenus deseruit vitam regularem, vt bene notat Valentia tom. 3. disput. 10. q. 4. puncto 5. ex quo Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 12. dub. Primo, pag. mihi 159. Quid autem sit vita regularis, & in quo consistat, explicat Valentia loco citato, & Ledesma, consistere nimirum in hoc, quod Religiosus sit subiectus regulæ, quod est quoddam prius, quam obseruare regulam.

D. Thom.

Valentia.
Ledesma.

Si autem quæras, in quo consistat ista subiectio, respondet Valentia, & Ledesma consistere in hoc. Primo quod regulæ, & cōstitutiones sint subditis præscriptæ à Prælatis cum auctoritate;

Valentia.
Ledesma.

& potestate secundo, quod subditorum est, ita eas observare, ut si transgrediantur, merito superiores possint ab illis penas exigere.

Dixi in hoc notabili, quod transgressio istarum rerum est mortalis: intellige ex genere suo; nam alioquin defectu plenae deliberationis, vel parvitas materiae poterit esse venialis. & sic non obedire Praelato in rebus minimis absque contemptu mortale non erit; removere aliquod parvum contra voluntatem Praelati, vel illud expendere, neque erit mortale: & defectu deliberationis, poterit etiam mala cogitatio contra castitatem, vel alia vota esse venialis: similiter in voto quadragesimali, puto quod etiam parvitas materiae excusaret, ut verbi gratia comedere aliqua bellaria, quae sine commixtione oorum fieri nequeant; parvum iusculi deglutire, ad degustanda fercula, ut solet fieri ab infirmarijs noli, & Religionis, quorum aliquos nimium conscientiae deditos, scilicet scrupulosos cognovit, qui nec ius degustare audebant. fauent Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 11. pag. mihi 157. & Sanchez lib. 6. in decalogum cap. 4. num. 8. & docet hoc ultimum de praegustatoribus, Graffus de casibus reseru. lib. 2. cap. 10. nu. 30. habet expressè Abulensis in cap. 6. Machia quæst. 171. colum. 2.

Ledesma.

Sanchez.

Nota quinto, circa tertium illarum rerum, quae continentur in Regula, Religiosum transgrediens, & non observantem euangelica consilia, non peccare; ita D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 2. & 9. ubi Caietanus Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 4. Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 10. dubit. 1. pag. mihi 154. Sanchez lib. 6. in decalogum cap. 4. num. 10. & cap. 5. nu. 1. qui multos alios citat, ratio est, quia Religiosus, non tenetur esse perfectus; unde percutient eum in vna maxilla, non tenetur et altera praeberere, sed tenetur conari tendere ad perfectionem, ut dicunt omnes, & habet Tostatus tom. 5. in Matchem cap. 19. q. 144. & id, non iuxta omnia consilia euangelica, sed iuxta praescriptum suae regulae, ut Doctores citati; possit tamen per contemptum Religiosus peccare mortaliter, contra transgrediens, parvi nimirum estimando ipsum dignum consilium, prout à Deo proficitur: vel parvi aestimando opera ipsorum consiliorum, illa secundum se vilipendens: vel 3. ægre ferens per superbiam se ita Deo subiectum, ut ab illo consilia accipiat, ut optimè Valentia, & Ledesma dub. 2.

D. Thom. Caietan. Valentia. Ledesma. Sanchez.

Tostatus in Match.

Ledesma.

Sanchez.

An autem hoc praecipuum tendendi ad perfectionem, sit peculiare aliquod praecipuum distinctum à praecipuo seruandi vota substantialia, an potius sit generale quoddam inibitum in illis, sicut praecipuum seruandi mandata, & non peccandi, explicat optimè Sanchez lib. 6. in decalogum cap. 5. à num. 3. & resoluit, non esse distinctum à praecipuo seruandi vota, propter multa, quae ibi habet; & praesertim, quia non sunt multiplicanda praecipua absque maxima necessitate, & urgentibus rationibus, quae hic non interueniunt.

Explicit etiam ibi Sanchez, an peccet Religiosus contra hoc praecipuum, firmiter proponens exequi, solum id quod vouit, & omnia praecipua regulae, & superiorum obligata sub mortali, & aliqua consilia, quae sic non obligant omittere; & resoluit, venialiter tantum peccare contra hoc praecipuum tendendi ad perfectionem;

nam cum per observantiam suae Regulae, & votorum, possit perfectus fieri; unde statim professus dicitur, si hac observaueris, vitam aeternam promitto; nec teneatur, nisi per hanc observantiam ad perfectionem currere, non est, cur mortaliter peccet venialiter autem, quia omittit intentionem, & executionem profectus spiritualis; & operum bonorum, quae posset facere, ut optimè Caietanus 2. 2. q. 186. art. 2. Dixi contra hoc praecipuum; nam aliunde propter periculum transgressiois votorum, & defectus perseverantiae, potest mortaliter peccare.

Nota 6. circa quantum earum rerum, quae continentur in Regula, quod illa nullo modo obligant ad culpam quando Regulae Institutor, mentem suam explicuit esse, ut ad nullam culpam obligent, ut in Religione Praedicatorum, & in Religione nostra Minimorum, in qua habetur cap. 10. Correctorij nu. 16. Praeterea non intelligatur, quod aliquid in huius ordinis Minimorum Regulae, & praesenti Correctorio insertum, aliquem ex se obliget ad culpam, sed solum ad penam in eodem praesenti Correctorio suis in locis pro quolibet delicto, respectu taxatam, & limitatam. Quod etiam declaravit Iulius 11. anno 1566. in Bulla, quae incipit dudum §. nos per reliqua, & est inserta in nostris privilegijs, fol. 38. ita D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9 ad 1. ibi Caietanus; Sanchez multos citans, lib. 6. in Decalogum cap. 4. num. 11. Vasquez prima secunde disp. 158. cap. 3. nu. 17. & ratio est, Nam haec non obligant ratione sui, quia ex se, & per se, quatenus talia, mala non sunt, nec aliis lege Divina, aut humana prohibita, vel mandata reperuntur; Nec ratione Regulae, quia haec nullam habet rationem obligandi, nisi ex voluntate legislatoris, qui cum declaraverit, suam intentionem esse, ut ad nullam culpam obligarent, ad nullam quippe obligabunt; addita praesertim declaratione, & auctoritate Pontificis.

At inquit, obligant ad penam, & poena non infligitur sine culpa.

Respondeo, ei qui voluntarie se obligavit ad aliquam poenam, potest talis poena infligi sine culpa, licet non sine causa; ita D. Tho. 2. 2. q. 108. art. 4. & habetur Regula 23. sine culpa de regulis iuris in 6. additis glossis.

Nota 7. ad hanc poenam in statutis taxatam subeundam per temetipsum Religiosum non teneri, ita ut si non subeat, reus sit alicuius culpa, saltem venialis. Ita Caietanus 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. dub. Armilla verbo Religio nu. 13. Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 5. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. num. 13. Probat Caietanus, quia cum generaliter tradat institutor Regulae, se ad nullam culpam per illas regulas, velle obligare, sibi contradiceret, si deinde vellet obligare ad subeundam taxatam poenam sub culpa; in nostro ordine Minimorum, nulla circa hoc est difficultas, quia Legislator super hoc etiam puncto, se declarat dicens; in correctorio num. 116. Ad quam etiam peragenda (id est poenitentiam) nullus obligetur, nisi cum ipsa sibi, per aliquem suorum superiorum, vel aliquod Capitulum, aliquando imponetur.

Per quae etiam resoluitur illud dubium, an si praefata poena taxata in Regula, à superiore imposita, teneatur transgressor sub aliqua culpa eam

tra hoc praecipuum tendendi ad perfectionem; nam cum per observantiam suae Regulae, & votorum, possit perfectus fieri; unde statim professus dicitur, si hac observaueris, vitam aeternam promitto; nec teneatur, nisi per hanc observantiam ad perfectionem currere, non est, cur mortaliter peccet venialiter autem, quia omittit intentionem, & executionem profectus spiritualis; & operum bonorum, quae posset facere, ut optimè Caietanus 2. 2. q. 186. art. 2. Dixi contra hoc praecipuum; nam aliunde propter periculum transgressiois votorum, & defectus perseverantiae, potest mortaliter peccare.

Nota 6. circa quantum earum rerum, quae continentur in Regula, quod illa nullo modo obligant ad culpam quando Regulae Institutor, mentem suam explicuit esse, ut ad nullam culpam obligent, ut in Religione Praedicatorum, & in Religione nostra Minimorum, in qua habetur cap. 10. Correctorij nu. 16. Praeterea non intelligatur, quod aliquid in huius ordinis Minimorum Regulae, & praesenti Correctorio insertum, aliquem ex se obliget ad culpam, sed solum ad penam in eodem praesenti Correctorio suis in locis pro quolibet delicto, respectu taxatam, & limitatam. Quod etiam declaravit Iulius 11. anno 1566. in Bulla, quae incipit dudum §. nos per reliqua, & est inserta in nostris privilegijs, fol. 38. ita D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9 ad 1. ibi Caietanus; Sanchez multos citans, lib. 6. in Decalogum cap. 4. num. 11. Vasquez prima secunde disp. 158. cap. 3. nu. 17. & ratio est, Nam haec non obligant ratione sui, quia ex se, & per se, quatenus talia, mala non sunt, nec aliis lege Divina, aut humana prohibita, vel mandata reperuntur; Nec ratione Regulae, quia haec nullam habet rationem obligandi, nisi ex voluntate legislatoris, qui cum declaraverit, suam intentionem esse, ut ad nullam culpam obligarent, ad nullam quippe obligabunt; addita praesertim declaratione, & auctoritate Pontificis.

At inquit, obligant ad poenam, & poena non infligitur sine culpa. Respondeo, ei qui voluntarie se obligavit ad aliquam poenam, potest talis poena infligi sine culpa, licet non sine causa; ita D. Tho. 2. 2. q. 108. art. 4. & habetur Regula 23. sine culpa de regulis iuris in 6. additis glossis.

Nota 7. ad hanc poenam in statutis taxatam subeundam per temetipsum Religiosum non teneri, ita ut si non subeat, reus sit alicuius culpa, saltem venialis. Ita Caietanus 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. dub. Armilla verbo Religio nu. 13. Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 5. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. num. 13. Probat Caietanus, quia cum generaliter tradat institutor Regulae, se ad nullam culpam per illas regulas, velle obligare, sibi contradiceret, si deinde vellet obligare ad subeundam taxatam poenam sub culpa; in nostro ordine Minimorum, nulla circa hoc est difficultas, quia Legislator super hoc etiam puncto, se declarat dicens; in correctorio num. 116. Ad quam etiam peragenda (id est poenitentiam) nullus obligetur, nisi cum ipsa sibi, per aliquem suorum superiorum, vel aliquod Capitulum, aliquando imponetur.

Per quae etiam resoluitur illud dubium, an si praefata poena taxata in Regula, à superiore imposita, teneatur transgressor sub aliqua culpa eam

Caietanus.

D. Thom. Caietan. Sanchez. Vasquez.

D. Thom.

Caietan. Valentia. Sanchez. Caietan.

eam subire, verbi gratia silentij fractori imponitur poenitentia panis, & aqua, declarat Prelatus talem fuisse silentij fractorem, & consequenter damnat ad taxatam poenam, an iste teneatur sub culpa talem poenam subire.

Caietan.
Armilla.

Caietanus, Armilla, & alij citati hoc notabili respondent neque etiam teneri ad eam poenam, nisi superior peculiariter praecipiat; Fregisti silentium, & per regulam subire debes talem poenam, ut eam subeas praecipio: Et tunc, non ratione regulae, quae vniuersaliter omnem culpam excludit, sed ratione Obedientiae, ad quam per professionis votum obligatur, peccabit venialiter, vel mortaliter, iuxta modum praecipienda Praelati.

In nostro tamen ordine Minimorum videtur, quod etiam si superior expresse non praecipiat, modo poenitentiam imponat, teneatur subditus eam subire; Ait enim Legislator vbi supra ad poenam non obligetur, nisi cum fuerit a superiore imposita, ergo cum est imposita, obligat sub culpa: nam dictio, nisi, est exceptiua, & refertur ad omnia praecedentia, ut dicitur, lege postquam de pactis, & confirmari potest ex eodem correctorio num. 28.

Possemus quidem explicare illud (obligetur) quando scilicet per praecipium speciale Praelati, fuerit poena imposita, ut explicant Valentia, Caietanus, & Sanchez locis citatis: sed cum Legislator punctualiter se declarat talem explanationem ingenuae, non admittit; vnde puto, licet si subditus ad poenam per se subeundam, non teneatur; cum tamen fuerit a Praelato imposita, in Ordine nostro Minimorum, etiam si non specialiter praecipiat, teneri eum ad eam subeundam sub culpa, saltem veniali; quod ad omnes scrupulos tollendos, declaratum est in Capitulo Generali quarto Genouensi num. 221. In alijs autem Religionibus, nisi sit aliqua specialis declaratio, tutissimam puto sententiam Caietani, Armilla, & aliorum, licet contrarium sentiat Antoninus 3. par. tit. 16. §. 13. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 5. cap. 2. in fine.

Valentia,
Caietan.
Sanchez.

Azor.

At inquires in Religionibus; fit quotidie, vel saltem ter in hebdomada, ut in nostra Minimorum Capitulum culparum, in quo Religiosi omnes coram superiore genuflexi, se accusant de transgressionibus commissis contra Regulam, & constitutiones; ergo si est culparum, signum est, quod illae transgressiones sint culpae.

Respondeo dicitur Capitulum culparum, sed culpa ibi, sumitur pro negligentia, vel desidia, ut communiter sumitur apud Legistas leg. 72. ff. pro Socio, & leg. 5. Cod. de pericul. quas desidias, & negligentias, declarat Institutores, nullum esse peccatum: ad Poenitentias autem impositas a Praelatis, vel alijs superioribus in talibus Capitulis in Ordine nostro Minimorum consequenter ad dicta puto teneri sub culpa saltem veniali, etiam si superior difertis verbis eas non praecipiat, ut patet etiam ex correctorio nu. 28.

Si vrgeas in quibusdam solemnitatibus anni, sunt absolutiones generales, in quibus Praelati absoluunt ab omni transgressione Regulae; ergo si Regula non obligat ad culpam frustratoriam sunt illae absolutiones.

Respondeo cum Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. pag. mihi 163. quod istae absolutiones, non sunt vanae, sed vtilis. Primo,

quia absolunt ab excommunicationibus, & dispensant super irregularitatibus quas ignoranter incurserunt subditi; & Praelati, concedunt suam auctoritatem confessorijs, ut possint absolueri a catibus ipsis referuatis. Secundo profunt istae absolutiones, quia absolunt a venialibus, ibi enim dicitur generalis confessio, & Praelatus dicit absolutionem: Tertio, quia ibi tollitur facultas Praelato castigandi subditum pro illis defectibus, de quibus praecessit absolutio: Quarto, maxime sunt vtilis, quia ibi reconciliantur fratres inter se, relinquuntur odia, & malevolentiae, parant sibi iniuriam, & publice, iniuriam etiam veniam petunt, quae venia est maxime meritoria, & causat optimos effectus: Quinto Praelati etiam veniam petunt de negligentia in sui officij administratione, vnde sibi conciliant animos subditorum, amaros dulcorant, iratos sedant, malignos frangunt.

Nota 8. Quod licet transgrediens statuta 4. generis, quae ex se ad nullam culpam obligant, ex hoc non peccet, potest tamen contra ea peccari quadrupliciter nimirum ex contemptu, libidine, negligentia, & inobedientia; Ita D. Th. 2. 2. q. 186. ar. 9. ad 1. Caietanus ibidem Sanchez lib. 6. in Decalogum, cap. 4. nu. 24. & omnes alij citati in principio huius capituli, quae omnia perfectiores paragraphos, melius enucleabimus.

D. Thom.
Caietan.
Sanchez.

§. Primus. Quomodo peccetur contra statuta Quarti generis ex contemptu.

DE materia huius paragraphi agunt Doctores citati in principio huius capituli, summissa in verbo contemptus, Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 1. §. 9. Lessius lib. 2. de Iustitia cap. 7. dub. 1. nu. 2. & cap. 41. dub. 9. nu. 76. Vasquez prima secunda disp. 158. cap. 4. nu. 37. Sanchez lib. 1. in Decalogum cap. 5. a num. 8. al. 1. 2. q. 96. tract. 14. disp. 0 sect. 8.

Antoninus
Vasquez
Sanchez
Salas.

Dico primo tunc peccat quis ex contemptu, quando voluntas eius renuit subijci ordinationi, vel Regulae, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem, vel Regulam. Ita D. Thomas 2. 2. q. 186. ar. 9. ad tertium, quem sequuntur omnes citati Doctores hoc paragrapho; & alij, quos citat Sanchez in dicto §. citatus.

D. Thom.

Et aduertit Caietanus dicto ar. 9. ad tertium, quod peccare ex contemptu importat duo, actum scilicet peccati, & causam peccati, v. g. nolle ire ad chorum, vel frangere silentium, ex contemptu dicit duo, primo actum ipsum frangendi silentium, seu ipsam omissionem eundi ad chorum, & hoc vocatur actus peccati: Secundo ipsam causam peccati scilicet ex contemptu, & hoc significat actus voluntatis refutantis subijci legi, vel regulae; Ita quod ad peccare ex contemptu non sufficit, etiam si esset perpetua, & millies reuoluta, & deliberata consuetudo peccandi in tali commissione, vel omissione, sed exigitur quod peccet quis ex tali causa, scilicet ex hoc, quod non vult subijci legi, seu regulae, vel Praelato, nam Praelatus lex est animata. vnde quoad quis in ea est voluntate, ut velit semper subditus esse legi, vel Regulae, licet ex minus bona, vel indeuota voluntate intendat transgredi eandem legem, vel regulam, nunquam peccat ex contemptu. Periculum est tamen, ne frequentia peccandi ipsum disponat ad contemptum.

Caietan.

Prouer. 18. ptum, iuxta illud Prouerb. 18. *Impius cum in profundum veneris peccatorum contemnit.* Ita D. Thomas, & Caietanus quæ Doctrina melius declaratur per sequentes conclusiones.

Dico secundo. Peccare ex contemptu modo prædicto contra statuta, quarti generis, seu contra præceptum superioris, qui est quædam lex animata in quacunque re leui, mortale peccatum est. Ita D. Thomas loco citato, quem sequuntur omnes; hæc conclusio limitanda per subsequentia.

D. Bernar. Probatur primo ex Bernardo de dispensatione, & præcepto; ubi ait, *porro contemptus in omni specie mandatorum pari pondere grauis, & communiter damnabilis est.*

Secundò, quia peccare ex contemptu est facere contra votum professionis, quo Religiosus vitam Regularem promittit; ut dixi, nam vita Regularis promissa consistit in subiectione erga Regulam: & licet materia præcepta leuis sit; nolle tamen simpliciter, & absolute illi subijci, leue non est; & ideò mortale.

Valentia. Dico tertio, Aliud est contemptus præcepti, aut legis simpliciter, & absolute, & aliud contemptus nõ quidem illorum, sed dumtaxat executionis illorum hic, & nunc, ut bene aduertit Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. puncto 5. verbo cæterum, licet enim quis aueretur animo executionem Regulæ hic & nunc dumtaxat; tamen non propterea contemnit regulam, ita ut illi nolit subijci, & ideò ex contemptu non peccat.

Ex quo sequitur primo, quòd si quis nollet Regulas seruare, præter sua vota, non eo ipso faceret contra votum professionis, seu vitæ regularis, dummodò nihilominus vellet esse subiectus regulis: licet aliundè esset in peccato mortali, propter periculum cui se exponeret contemnendi regulas; quare consuetudo transgrediendi regulas, & ex proposito nullâ seruandi, mortale esset, ut bene aduertit Valentia loco citato; si tamen vellet aliquas seruare, etiã si nollet seruare alias, non esset in malo statu, ut notat Valentia, loco citato vers. atque ita; quoniam per illas, quas vellet seruare, posset contendere ad perfectionem, licet non currere.

Valentia. Sequitur secundo, eum non peccare mortaliter ex contemptu, qui in consuetudinem duceret Regulas ad culpam non obligantes transgredi; habens tamen animum eas seruandi; quia nullus ex his actibus mortalis est, tenetur tamen iste sub mortali, diligentiam apponere, ut eam consuetudinem corrigat, quando videt per eam sibi offerri periculum transgressionis votorum. Ita Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. num. 21.

Sanchez. Tertiò sequitur, non peccare mortaliter ex contemptu, qui haberet intentionem non seruandi aliqua statuta quarti generis, quæ per longissimam consuetudinem à superiore toleratam, non sunt in obseruantia apud omnes Religiosos illius Monasterij, licet forsan apud alios obseruantiores obseruentur; & hoc, etiã si animum habeat ea nunquam seruandi, faciunt quæ habet Panormitanus in cap. Deus qui, de vita, & honestate clericorum; & cap. Relatum, Ne Clerici, vel Monachi, in malo tamen statu esset, si eam in hoc firmitudinem haberet, ut neque etiam ea statuta seruare vellet, etiã si alij seruaret, quia tunc longa consuetudo eum non excusaret: Secundo, quia tenetur alijs se conformare: Tertio, quia cæteris esset petra scandali, & posset

suo malo exemplo alios allicere, & illam sanctam morum reformationem destruere.

Dico quarto, Aliud est contemnere præceptum simpliciter, & aliud contemnere secundum quid: Priori modo contemnit, nollens simpliciter præcepto subijci, & obedire. Posteriori autem qui vult simpliciter, & absolute subijci, at renuit hic, & nunc, ne in hac re leui subijciatur; Prius est mortale; Posterius veniale, v.g. Præcipit mihi Prælatus claudere Ostium, ego nolo claudere, non quia nolim illi simpliciter subdi, & obedire, sed quia in hac re minima, nolo illi subdi, & obedire. Hic contemptus mortale nõ est, quia non contemptus simpliciter, sed est veniale in materia leui, & contemptus secundum quid. Ita Caiet. in summ. verbo contemptus vers. Aduerte hic. Armilla eodem nu. 3. Valent. to. 3. disp. 7. q. 3. punct. 3. versu cæterum, sicut accidit, Sanchez multos alios citas, lib. 1. in Decalog. cap. 5. nu. 11. Aduertit autem Valentia, leuem materiam in proposito esse præceptum quodpiam non valde strictum: siue quia sit de re leui: siue quia obliget ad peccatum veniale tantum: siue quia non magna cum intensione voluntatis superior illud ferat.

Dico quinto, Aliud est contemnere præcipientem, & aliud contemnere præceptum: Contemnere præcipientem, ut præcipiens est, verbi gratia Prælatum, ut à Deo habet auctoritatem, semper est mortale, siue præcipiat, siue moneat, siue hortetur. Ita Syluester verbo contemptus q. 3. Angelus ibi nu. 1. Lessius lib. 2. de Iustitia cap. 46. dub. 6. nu. 45. Sanchez lib. 1. in Decalogum cap. 5. nu. 13. Castro lib. 1. de lege Pænali cap. 5. conclus. 1. qui addit id ita esse: siue contemnatur Prælatus appetiando illum minus, quàm oporteat: siue illi indignando, aut conuicia inferendo. Si autem contemnatur Prælatus alia ratione, puta ob defectum eruditionis, prudentiæ, nobilitatis, &c. & ex hoc contemptu, recusetur ei in re leui obedire, non semper mortale erit; ut aduertunt Castro, Lessius, Sanchez, & notat etiã Alvarez to. 2. de vita spirituali lib. 5. par. 3. cap. 6. Contemnere autem præceptum rei grauis, semper est mortale, si leuis, potest esse veniale, si non contemnatur simpliciter, sed secundum quid, ut dixi. Hæc intelligenda sunt de præceptis humanis; nam de diuinis alia est ratio; Contemnere enim præcepta diuina, etiã leuia sub ratione formalis contemptus, est mortalis blasphemia, sicut contemnere Deum sub quacunque ratione.

Dico sexto, Aliud est nolle obedire ex indignatione, & aliud ex contemptu. Primum dicit nolle obedire, non eo quòd renuat subijci, sed quia illi indignatus non vult in illa re eum affici solatio; at ex contemptu nolle obedire, est quia ei non vult subijci: Caiet. in summ. verbo contemptus, versu Aduerte hic. Armilla ibidè nu. 2. Lessius loco citato, & Sanchez loco etiã citato, nu. 12. Quare nolle obedire ex indignatione, non addit nouam malitiã præcepto obligati sub mortali, si illa indignatio mortalis non sit, sicut addit contemptus; secus autem si indignatio sit mortalis; ut bene Sanchez loco citato.

Dico vltimo, Religiosus non obediens ea ratione, quia sibi imponitur præceptum, duplicem incurrit malitiã specie diuersam, necessariã in confessione aperendam. Primam, quia re præceptam transgreditur: Secundam, quia ex formali

Caietan.
Armilla.
Valentia.
Valentia.

Syluester.
Angelus.
Lessius.
Sanchez.
Alvarez.

Castro.
Lessius.
Sanchez.
Alvarez.

Caietan.
Armilla.
Lessius.
Sanchez.

Sanchez.

Lessius
Sanchez

mali inobedientia transgreditur, quæ semper coniuncta est cum contemptu; ita Lessius lib. 2. de iustitia cap. 41. dub. 9. num. 76. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 1. num. 7.

§. Secundus. Quomodo peccetur contra statuta quarti generis ex libidine, & negligentia.

Dico primo contra statuta quarti generis, quæ ex genere suo ad culpam non obligat, potest peccare transgressor ex libidine, id est, ex cupiditate nimia erga aliquid; propter quod quis transgreditur regulam; verbi gratia. Si quis ieiunia ordinis ad culpam non obligantia, ex gula, vel delectatione frangat, Si extra consueta tempora comedat, &c. Ita D. Thomas 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1. Caietan. ibidem ad 4. dub. Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 5. assert. 2. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. nu. 15. Ledesma de statu Religiosi in communi cap. 4. conclus. 12. pag. mihi 162. Huiusmodi autem transgressio, ut minimum veniale est; quia ut bene Caiet. Si facere ex libidine quidpiam aliud non prohibitum regula est veniale, à fortiori tale erit, si sit per regulam prohibitum.

Dico secundo, Potest peccari contra statuta quarti generis ex negligentia, v. g. tangitur ad chorum, vel Refectorium, nulla subest causa legitima subdite, quare non proficiscatur, sed ex quadam negligentia, & animi torpore, non vadit, peccat contra statutum eundi ad chorum, vel ad Refectorium; quod ex suo genere nullum dicebat peccatum, ex negligentia aliquid dicit saltè veniale; quia eo ipso, quod ei nulla subest causa non eundi, cum recta ratione pugnat illud non ire, & illa negligere; & idè peccatum est saltem veniale; similiter assitio alicui functioni communi, vel particulari, sed non ea, qua possem diligentia, reus sum illius negligentia, quæ ibi intercedit; Doctrina est hæc D. Thomæ loco citato, & omnium aliorum citatorum prima conclusio huius paragraphi eisdem locis.

Ex quibus colligitur, quod nomine negligentia non intelligitur simplex aliqua voluntas, qua quis velit transgredi regulam, sed transgressio Regulæ ex nulla alia causa, quam ex torpore quodam animi, & negligentia crassa. Negligentia enim, non est aliud, quam animi torpor, quo quis minus diligens est in exequendo, quod exequi debet.

Dico tertio, Religiosus transgrediens Regulam ex se non obligantem sub peccato, aliquo fine, vel causa, quæ tunc videtur illi honesta, quamvis id quod facit sit minus bonum, quam servare regulam, non peccat; verbi gratia in nostra Regula est præceptum de non comedendo sine Superioris licentia, in promptu non habeo superiorem, & sentio me valde debilem; ita ut putem iustam habere causam comedendi, comedendo non pecco, etiamsi melius facerem, si quaererem superiorem, & ab illo licentiam peterem: vel inexpectatus veniens deuotus Ordinis, me ad secum comedendum inuitat, in promptu non habeo superiorem, à quo licentiam petam, licet si melius facerem, si licentiam peterem, come-

dendo tamen non pecco, ne indignetur ille deuotus Ordinis, & me illum fugere suspicetur; & sic de alijs. Ita Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 5. ad finem, Vasquez 1. 2. disp. 158. cap. 3. nu. 16. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. nu. 14. & ratio est, quia non tenemur semper facere, quod melius est, sed sufficit aliquando, si faciamus quod bonum est, vel quod malum non est; ut patet ex èplis Matrimonij, & Iudi; licet enim melius sit caste viuere, quam nubere; & non ludere, quam ludere; tamen non tenemur calibatum seruare; nec semper à ludo abstinere.

Valentia
Vasquez
Sanchez

§. Tertius. Quomodo peccetur contra statuta quarti generis ex inobedientia.

Notandum, quod sicut supra diximus, duplicem esse obedientiam, Materialem, & formalem, ita duplex est inobedientia, ut habet Caietan. in summa verbo inobedientia. Et Miranda tom. 1. Manualis Prælatorum q. 26. art. 4. & Rodriq. tom. 3. quæst. Regul. q. 19. art. 3. formalis, & materialis: Formalis inobedientia est, quando subditus non vult obedire, ne obediat; id est eo principaliter, quia iubetur; & hæc semper includit contemptum, ut dicit D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 2. ad 1. & de hac iudicandum sicut de contemptu. Materialis est quando subditus non eo, non vult obedire, ne obediat, sed vel ex negligentia, vel ira, molestia, ignorantia, tristitia: & de hac iudicandum est, iuxta materiam præceptam; si enim id quod præcipitur est quid graue, & grauius præcipitur, mortalis erit illius transgressio, si leue, & leuiter præcipitur, erit veniale. Si autem id quod præcipitur est quidem graue, & alias ad mortale obligans, licet si verbis planis, & non rigorosis præcipiatur, ad mortale obligat illius transgressio; secus autem, si alias ad mortale non obliget; si denique id quod præcipitur est quidem de se leue, & ad nullum obligans ex se peccatum; Prælatus tamen ex aliquo iusto fine, & rationabili causa, id præcipit verbis rigorosis, & solitis ad mortale obligare, illius transgressio obligabit ad mortale: modo res ista leuis sit conformis Regulæ, & propter aliquem iustum finem præcepta, alioquin sub quacunque forma verborum præcipiat, leuis materia excusat à peccato.

Dico primo, Transgrediens statuta quarti generis ad nullam culpam obligantia contra obedientiam Prælati, mortaliter peccat; etiamsi non eo principaliter transgrediatur, quia præcepta sunt, sed vel ira, molestia, pigritia, &c. v. g. est statutum in Regula de non introeundo in alienas cellas præcipit mihi Prælatus sub merito sanctæ Obedientia, ne alienas ingrediatur cellas, ingredior ex curiositate, vel alia causa, pecco mortaliter, ita communiter Doctores. Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 5. circa tertiam circumstantiam D. Thomas 2. 2. q. 186. art. 9. corpore, Caietan. ibi circa expositionem literæ, Sanchez lib. 6. in Decalogum, cap. 2. num. 8. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 76. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 13. quæst. 2. Pannonit. in cap. Relatum ne Clerici, vel Monachi num. 6. patet, quia tunc illud prætermittere, est violare votum obedientia, ex quo tenetur

Caietan.
Miranda
Rodriq.

D. Thom.

D. Thom.
Valentia
Sanchez
Ledesma

Caietan.

D. Thom.

D. Thom.
Caietan.
Sanchez
Lessius
Azor.

tur Religiosus adimplere quicquid à superiore præcipitur, quod est Regula conforme. Quæ voti violatio diximus supra conclus. 4. quod est mortalis.

Dico secundo, licet si superior non possit in vniuersum obligare sub mortale, quâdo Regula ex sua primæua institutione ad nullam culpâ obligat, sed ad penam; Potest tamen priuatum, & particularem aliquem sic obligare, quândo ad exemplum aliorum, & correctionem illius, qui minus parere consuevit, id expedire iudicaret. At verò propter vnius, vel duorum culpam non posset sic totum Conuentum obligare. Ità Vasquez 2. 2. disp. 154. cap. 4. num. 21. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 2. num. 46. Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 8. dub. 2. pag. mihi 137. Salas de legibus disp. 8. sect. 12. num. 57. Bonacina in Decalogum disp. 1. q. 1. punct. 3. num. 17.

Prima pars patet, quia hoc esset manifestè supra Regulam, si vellet obligare ad peccatum, ad quod ipsa non obligat. Quod tamen dicemus superioriorem facere non posse.

Secunda pars probatur, quia cum Prælatus custos sit obseruantie regularis, ad eam conseruandam potest relaxatum subditum præceptis, & excommunicationibus cogere, vt vnius pœna, aliorum transeat in exemplum.

Tertia pars, scilicet quod propter vnius, vel duorum culpam non possit obligare totum Collegium, patet, quia vita aliorum relaxata, alijs obseruantibus non debet iniicere conscientie laqueos; & istis obseruantibus hoc esset manifestè supra Regulam, & ideo obedire non tenentur.

Dico tertio, si totum Collegium esset relaxatum, v. g. præcipit Regula, ne tangantur pecunia: ne lineis vtamur subuculis: vt vestiti dormiamus: fratres vnius communitatis, sunt ità relaxati, vt ista non curent magis, quàm si in regula non continerentur, & publicè tangant pecunias, lineas deserant, nudi dormiant, potest hoc casu Prælatus totam illam communitatem compellere sub peccato mortali ad obseruanda ea, quæ alioquin sub nullo peccato tenebatur. Ità Doctores citati in secunda conclusione tenentur concedere, & tenet expresse Ledesma. Ratio est, quia ad Prælatum pertinet curare totis viribus, & posse obseruantiam Regulæ, & penam negligentie luet in inferno, si prius pœnitentiã non egerit. Non debet quidem esse facilis Prælatus in his resolutionibus, quia sunt maximè frequentie, & hoc est quodammodo augere votum, nisi quo ad substantiam, saltem quo ad modum; & prius debet experire, an alijs vijs possit id obtinere; cum autem censet casum desperatum, sua vtatur auctoritate, & debito fûgatur officio.

Dico quarto, non solum potest Prælatus sub mortali præcipere ea, quæ sub nullo præcipiuntur expresse, & directè in Regula, sed etiam ea, quæ implicitè, & indirectè, vt mutua obsequia, &c. de quibus distinctius infra, vbi de indifferentibus, verbi gratia, præcipit Regula, fratres binos extrâ conuentum incedere; non solum potest Prælatus præcipere sub mortali, ne fratres soli extrâ Conuentum exeant, sed etiam quod foras egressi, ab inuicem non separentur. Ità Ledesma loco citato digo Io secundo. Ratio est eadem, quæ supra, quia hoc perti-

net ad obseruantiam illius constitutionis; non debet tamen passim hoc facere Prælatus, nec sine necessitate, & vrgenti, & rationabili causa; ne vota subditorum augere ipsis inuitis videatur.

S. Quartus. Quibus verbis manifestent Prælati suam intentionem esse obligare sub mortali.

D

Ico primo. Prælatus simpliciter mandans fieri aliquid etiam per verba imperatiui modi, non obligat, nisi eo modo, quo obligant statuta in regula; vnde si statuta non obligant nisi ad pœnam, ad pœnam solum obligabunt præcepta Prælati, qui est quædam Lex animata. Ratio est, quia tunc nõ videtur velle Prælatus obligare nisi eo modo, quo obligant alia statuta; cû enim strictius vult obligare strictioribus, & formalioribus vtitur verbis. Ità Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 12. par. 2. conclus. pag. mihi 162.

Dico secundo. Hic esse attendendum morem, & cõsuetudinem Religionis, ità vt tunc censendus sit Prælatus ad mortale obligare velle, quâdo in præceptis ponèdis vtitur illis verbis, quibus solent vti illius Religionis Prælati, cum ad mortale intendunt obligare, & tunc ad veniale cum vtitur illis, quibus solent ad veniale. Ità Caiet. 2. 2. q. 186. art. 9. Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 5. circa tertiam circumstantiam. Ledesma de statu Religiosorum in communi conclus. 8. dub. 7. pag. mihi 150. Syluest. verb. præceptum q. 2. fine. Armilla ibidem num. 7. Sanchez lib. 6. in Decalogum, cap. 4. num. 28. Vasquez 1. 2. disp. 158. cap. 3. num. 24. Ratio est, quia his verbis Manifestat Subdito, suam intentionem esse, vt impleat id, ad quod tenetur ex voto obedientie.

Dico tertio. Communiter esse quasi receptum, vt tunc Prælati censentur velle obligare sub mortali, quando præcipiunt sub merito Sanctæ obedientie, vel virtute Spiritus sancti, vel sub pœna excommunicationis maioris, etiam si non addant latæ sententie; Nam si addant, incurritur etiam excommunicatio. Ità Caietanus, Valentia, Ledesma locis citatis, Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. num. 43. qui innumeros alios citat, Nauarrus in summa cap. 23. num. 53. Sayrus in Clauis regia lib. 3. cap. 7. num. 24. & in nostra Religione Minorum habetur statutum in Capitulo 4. Genuensi num. 22. quo declaratur, illa statuta, & præcepta superiorum, quæ nõ habent annexum præceptum formaliter factum, puta in virtute Spiritus sancti, vel sanctæ Obedientie, aut sub pœna excommunicationis, vel per verbum mandamus, seu præcipimus, non obligare ad culpam, sed tantum ad pœnam taxatam; In quo includitur ex vsu Communi Modus præcipiendi sub Mortali, & sub veniali; Quâdo enim Prælati intendunt obligare sub Mortali, præcipiunt in virtute Obedientie, &c. Quâdo verò sub veniali, præcipiunt simpliciter. Præcipio tibi hoc, vel illud; verbum enim præcipio simpliciter culpam mortalem non inducit, vt multis probat Rodriq. tom. 1. quæst. Regul. q. 26. art. 4. In responsione ad argumeta col. 6. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 76. versu 3. tenetur.

Dico

Vasquez.
Sanchez.
Ledesma.
Salas.
Bonacina.

Ledesma.

Caietan.
Valentia.
Ledesma.
Syluester.
Armilla.
Sanchez.
Vasquez.

Caietan.
Valentia.
Ledesma.
Sanchez.
Nauarr.
Sayrus.

Ledesma.

Rodriq.
Lessius.

Dico 4. si materia est leuis, sub quacumque forma verborum præcipiat Prælatus, vel virtute sanctæ obedientiæ, vel Spiritus Sancti, &c. non tenetur subditus obedire sub culpa mortali. Ità Communitè Doctores, Ledesma loco citato Sanchez etiam loc. cit. num. 45. Salas pr ma 2. q. 96. tract. 14. disp. 10. sect. 6. num. 30. multo citans, Ratio est, quia Materia leuis etiam in mandatis diuinis excusat à mortali; ergo multo magis in humanis. Et hoc etiam Prælatus dicat, se intendere obligare ad mortale. Quia Prælatus non potest facere, vt illud, quod non est capax de se lethalis culpæ, capax fiat per suum præceptum; immò tunc præceptum indiscretum, & absurdum censetur.

Materiam autem leuem in ordine nostro Minimorum declaratum est in capitulo 4. Genuensi num. 21. esse, puta, si aliquis ingressus fuerit hortum, & excerpserit aliquem fructum ex arbore; vel ingressus fuerit Coquinam; vel Refectorium, vel minimam rem fultulerit. Vnde si præcipiat Prælatus, ne ingrediar hortum, sub quacumque forma verborum id faciat, vel sub pæna excommunicationis ipso facto, subditus transgrediens mortaliter non peccabit, propter leuitatem materiæ.

Hæc tamen intelligenda sunt stando in ipsa materia leui, nam si aliquis ingrederetur Hortum propter aliquem malum finem, verbi gratia, vt commodius alloqueretur mulierem; iam tunc materia, non stare in sua leuitate, sed ex illo fine esset grauis, & sic posset Prælatus sub mortali talem ingressum vetare: similiter si omnes ingrederentur hortum, & vnusquisque vnum fructum exciperet, quacumque vice, ità vt damnus notabile inde sequeretur Communitati; tunc materia non stare in sua leuitate, sed ratione damni, quod pateretur Communitas, ex singulis illis excerpitionibus, posset Prælatus talem ingressum sub mortali vetare; Ità Salas prima 2. q. 96. tract. 14. disp. 10. sect. 6. num. 32. Valentia tom 2. disp. 7. q. 5. puncto 6. quaesito 3. Sayrus in Clau regii lib. 3. cap. 7. num. 14. & 17. qui hæc ad nostrum propositum habet, Præcipere potest Prælatus sub mortali, ne aliquis Religiosus accedat ad hortum Communem Conuentus, aut ad talem Sæcularis domum, aut ne transeat per talem vicum Etiam si cum licentia sua exierit extrà Conuentum, aut necum tali, aut tali persona loquatur; Hæc enim, & similia, licet in se considerata, videantur parui momenti, comparata tamen ad honestatem, & bonum nomen Religiosorum, aut ratione scandali, periculi, vel alterius circumstantiæ, efficiuntur res magni momenti; Idè obligant ad mortale. Hæc Sayrus, quod etiam sentit Suarez tom. 5. in tertiam partem, disp. 4. sect. & num. 9. & sequentibus.

Dico 5. si subditus dubitat, an materia sit leuis nec ne, & Prælatus præcipiat sub verbis, quæ solent ad mortale obligare, obedire tenetur sub mortali; Ità Corduba in Regula S. Francisci cap. 10. q. 3. puncto primo in primo modo cognoscendi, quomodo præcepta obligent, Arag. 2. 2. q. 62. art. 3. col. 6. §. & si quis quaerat, Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 4. num. 46. Ratio est, quia dum de materiæ leuitate non constat, tenetur subditus iudicio superioris stare, vt dicam infra.

C A P. V I.

Vtrum Subditus teneatur Obedire Prælato in omnibus, quæ ab ipso illi iubentur.

RO hoc capite videri potest D. Tho 2. 2. q. 104. art. 5. Caietanus ibi Panormitanus in capite ad aures nu. 1 de temporibus ordinat. Valentia tom. 3. disp. 7. q. 3. puncto 2. versu quarto sequitur, Rodriguez tom. 3. q. Regul. q. 19. art. 1. & 2. Reginaldus lib. 17. praxi, num. 233. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 2. Miranda tom. 1. Manualis Prælatorum, q. 26. art. 2. Nauarrus in sum. cap. 23. num. 38. Antoninus 3. parte tit. 16. cap. 1. §. 9. Syluester verbo obedientia q. 1. Refella ibi §. 2. Tabiena §. 3. Angelus §. 1. Pisanella §. 2. Toletus in summa lib. 8. cap. 15. Grafius prima parte decif. lib. 3. cap. 5. num. 23. Armilla verbo Obedientia num. 3. & 4. Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 8. pag. mihi 135. possunt etiam videri Vasquez prima 2. disput. 160. Suarez lib. 4. de legibus, cap. 12. Azor tomo 1. instit. moral. lib. 5. cap. 10. & tractantes de potestate Ecclesiæ in actus mere interinos.

Dico primo subditus non tenetur obedire superiori præcipienti aliquid contra præceptum alterius superioris, illum in dignitate, & potestate excedentis, puta Dei, Ecclesiæ, & altioris dignitatis Prælati, est certissima apud omnes locis citatis.

Probatur primo ex illo Genesis 2. Pro eo, quod obedisti voci vxoris tue Plus quam meæ, maledicta terra in opere tuo; & Actiorum 5. Dicitur. Obedire oportet magis Deo, quam hominibus; & Glossa explicans illud ad Romanos 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, ait, si quid in superioris Curator numquid est illi parendum, si contra Proconsulem iubeat. Responsum, si quid Proconsul iubeat, & aliud Imperator numquid dubitatur, illo contempso, isti esse omnino parendum; Ergo similiter, si aliud Imperator, aliud Deus iubeat, illo spreto, huic est obediendum, & habetur cap. Qui resistit 11. q. 3.

Secundo probatur ex patribus; Augustino, & habetur 11. q. 3. cap. non semper. Vbi dicitur, Non semper malum est non obedire præcepto, cum Dominus iubet ea, quæ sunt contraria Deo, tunc ei obediendum non est, & Bernard. epist. 7. ad Adam Monachum, Valde peruersum est, profiteri te obedientem, in quo noueris superiorem propter inferiorem, id est Diuinam propter humanam solvere obedientiam; Quid enim? Quod iubet homo prohibet Deus; ego audiam hominem, surdus Deo? Hinc Dominus in Evangelio Pharisæos increpans, ait; Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditiones vestras.

Tertio. Quia pugnat id cum recta ratione, lumine naturali nota; cõuinceretur enim alioquin, quod superior superior non esset, si illi obediendum non esset, quando illius inferior contra eius præceptum iubet.

Quarto. Habetur cap. si is qui præest 11. q. 3. vbi dicitur, is qui præest si prater voluntatem Dei, vel prater quod in sanctis scripturis euidenter præcipitur: vel dicat aliquid, vel imperet, tamquam falsus testis Dei, aut sacrilegus habeatur; & adducitur illud ad Galathas primo, etiam si nos, aut Angelus de caelo Enangelizauerit vobis, praterquam quod vobis Enangelizauerimus, anathema sit.

Ledesma, Sanchez, Salas.

Salas, Valentia, Sayrus.

Suarez.

Corduba.

Aragon, Sanchez.

D. Thom. Caietanus, Panormit. Valentia.

Rodriguez Reginald. Sanchez. Miranda. Nauarr. Antoninus Syluester. Refella. Tabiena. Toletus. Grassius. Armilla. Ledesma. Vasquez. Suarez. Azor.

Gen. 2.

Act. 5.

Ad Rom. 13.

August.

Bernard.

Ad Gal. 1.

Ex quibus sequitur 1. Quod subditus obedire non tenetur superiori præcipienti Contra mandata Dei: vt reuelare crimen occultum fratris, non seruato ordine correctionis fraternæ: vel si præcipiat dicere, aliquod mendacium, etiam officiosum: vel verbum otiosum, habetur cap. si Dominus 2. q. 3.

Secundo sequitur, quod neque etiam tenetur subditus obedire si Prælati præcipiat contra ordinationes Ecclesiæ, vt quod non ieiunet die statuta ab illa; vel celebret pro hæreticis. habetur cap. si quis Episcopus 2. q. 3. Antoninus 3. parte tit. 16. cap. 1. §. 9.

Tertio, si præcipiat contra ordinationes, vel constitutiones sui ordinis, vt in ordine Minimorum, si præcipiat vt lineis: vel pecunias tangere: vel quod non loquatur superiori suo; vel faciat contra ordinationes sui maioris Prælati. Tabiena verbo Obedientia num. 5. Armilla eodem num. 4. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 1. §. 9.

Dico 2. subditus non tenetur obedire superiori in his, quæ pertinent ad naturam corporis v. g. in his, quæ pertinent ad corporis sustentationem, & prolis generationem, vnde non potest superior præcipere, vt castitatem seruet; non comedat, &c. intellige, nisi ad id voluntariè per votum se adstrinxerit, vt notat optimè Caietanus 2. 2. quæst. 104. ar. 5. ad 2. dub. vt Religiosi; qui cum se adstrinxerint ad Castitatem, possunt per Prælatum cogi eam seruare: Et Religiosi minimi qui per votum se adstrinxerunt ad vitam quadragesimalem, possunt ad eam seruandam à Prælato adigi. Ità D. Thomas 2. 2. quæst. 104. art. 5. & omnes alij citati, præsertim summistæ.

Probatur ex D. Thoma; quia in natura omnes homines pares sunt, neque vnus alij subijcitur; cum par in parem non habeat imperium, vt dicitur cap. inferior d. 21. & cap. Innotuit §. quamuis de elect.

Ex quibus sequitur prim. subditum non esse obligatum obedire Prælati præcipienti, vt se nudet coram alijs. Ità Armilla verbo obedientia num. 4. Tabiena eodem num. 5. Ledesma de statu Religiosorum in Communi cap. 4. conclus. 8. pag. mihi 136. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 1. §. 9. Et patet, quia hoc est contra honestatem honestorum virorum; & vnusquisque naturaliter, & rationally viuens secretas corporis partes tegere semper curat, & verecundatur, si aliqua ex his, quæ videri non conueniunt, casualiter appareat.

Secundo sequitur, neque subditum teneri parere superiori præcipienti aliquam particularem, & insolitam abstinenciam, verbi gratia abstinenciam carniæ, vel ouorum tempore, quo ei per suam regulam licet comedere, nisi id faceret, vel in pænã, vel in remedium recidit. Armilla, Tabiena, Antoninus, locis citatis.

Tertio, neque subditum teneri obedire Prælati præcipienti ne gesserit intus, & foris vestimenta illi per suam regulam concessa, verbi gratia Tunicas, & Tunicellas in ordine Minimorum; & vnã tunicam cum caputio, & alteram sine caputio in ordine minorum. Ita Glossa in extrauaganti. Quorumdam Ioann. 22. de verb. significacione §. in primis verbo voluerint; hæc enim pertinent ad humanæ naturæ sustentationem. Armilla loco citato, Caietanus 2. 2. q. 104. art. 5. ad secundum dub.

Dico 3. subditus non tenetur obedire superiori

ri præcipienti aliquid circa actus merè internos. Ità D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 5. & prima 2. q. 91. art. 4. corpore, & q. 100. art. 9. corpore Suarez, Vasquez, Azor. Valentia locis cit. Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 2. num. 5. & alij ferè omnes, quos citant Vasquez, & Suarez.

Probatur ratione D. Thomæ p. 2. e. q. 91. quia de his potest homo legem facere, de quibus potest iudicare, sed de actionibus merè internis nõ potest iudicare; ergo neque de illis legem facere, vel illos præcipere; maior sumitur ex Aristotele 10. ethicorum cap. 5. vbi ait, *Potestatem legislatiuam debere esse coniunctam cum potestate coactiuâ, quia alioquin esset inutilis, & inefficax.* Vnde fit, hominem solum posse ea præcipere, quæ potest punire, si aliter fiant, quàm ipse præceperit, punitio autem non fit sine causæ cognitione, & iudicio; Minor probatur, quia cognoscere actus interiores ad solum Deum pertinet, vt dixit Ieremias cap. 17. *Præuim est cor omnium, & inscrutabile, quis cognosceret illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes.* In Hebræo est. *Præuim est cor præ omnibus.* Quo significatur, eos esse sinus, atque recessus, inflexus, & anfractus in hominum animis, vt nihil sit in natura rerum exploratu difficilius. Pro illo inscrutabile legit Hieronymus *desperabile*; quia ità tectum est, & obscurum, vt de illius cognitione desperare possit quiuis. Et cap. tua nos de Simonia dicit Papa. *Nobis datum est de manifestis rãnummodo iudicare, & cap. sicut tuis eodem tit. Dicitur, quod Ecclesia de occultis non iudicat.*

Confirmat D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 5. auctoritate Senecæ lib. 3. de benef. cap. 20. vbi ait, *errat, si quis existimat, seruitutem in totum hominem descendere, pars melior eius (id est mens) excepta est; corpora obnoxia sunt, & adscripta Dominis, mens quidem sui iuris.*

Dixi nõ teneri obedire circa actus merè internos, nam de ijs quatenus sunt rationes quædam, seu conditiones actuum exteriorum, id est vt ad actus exteriores pertinere possunt, & sunt necessarii, ad hoc vt actus externi, in quibus quis superiori subditur, rectè exercentur, quod obedire teneatur, non est dubium; cum Ecclesia de ijs possit optime præcipere, & de facto præcipit attentionem, & deuotionem in horis diuinis celebrandis, vt in cap. dolentes de celebratione Missarum; & excommunicat inquisitores, qui odio, vel amore inquirunt, vel inquirere præmittunt in hæreticos, vt in Clementina multorum de Hæreticis. Ità docet Caiet. 2. 2. q. 104. art. 5. Sotus lib. 10. de iust. q. 5. art. 5. conclus. 6. Valentia tom. 3. disp. 62. q. 2. puncto 10. versic. Quomodo sit recitandum diuinum officium, & disp. 7. q. 4. puncto 2. versu, sed hoc assertum, Suarez lib. 4. de legibus cap. 13. num. 6. Miranda tom. 1. Manualis præl. q. 26. art. 3. conclus. 1. Probatur, quia cum actus internus, est necessarius ad rectè exercendum actum externum, licet non simpliciter, & materialiter ad exercendum, necessaria fuit in Ecclesia ea potestas, quæ ad hos actus rectè, & moraliter exercendos posset compellere, alioquin impunè posset illud.

Ex quo deducitur, quod subditus iussus à suo Prælati facere sacrum pro aliquo, tenetur habere intentionem applicandi illi sacrificium; quia aliter non posset sacrum fieri pro illo, & hoc non est disponere de actu interiori subditi, qui est applicatio mediij valoris missæ, sed disponere de illo actu, vt coniunctus cum actu exteriori celebra-

D. Thom.
Suarez
Vasquez
Azor.
Sanchez
D. Thom.

Aristot.

Ierem. 17.

Hieronymus

D. Thom.
Seneca.

Antonin.

Tabiena.
Armilla.
Antonin.

Caietan.

D. Thom.

D. Thom.

Armilla.
Tabiena.
Ledesma.
Antonin.

Armilla.
Tabiena.
Antonin.

Armilla.
Caietan.

tionis eiusdem, qui idem actus exterior perfici recte non potest sine applicatione actus interioris; & ideo per necessariam connexionem, optime potest à Prælato præcipi, & subditus non obediens mortaliter peccabit contra obedientiam votum in re graui. Ita Rosella verbo Obedientia num. 2. sine. Ibi Angelus num. 1. Toletus in sum. lib. 8. cap. 15. num. 1. Rodriq. tom. 3. quæst. regul. q. 19. ar. 2. Miranda Manuali prælat. to. 1. q. 26. ar. 3. Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 2. num. 6 cui autem proficiat sacri, si aliter quàm iussit Prælati applicetur à subdito, dicam paragrapho seq.

Dico quarto, si subditus vouisset talem regulam, quæ consuleret, vel præciperet actus mentales, orationem verbi gratia mentalem, vel significaret, Prælatos posse illos actus iniungere, tunc si iniungat, tenetur subditus obedire. Ita Suarez lib. 4. de legibus cap. 12. num. 15. & 16: Azor tom. 1. instit. moral. cap. 10. Fauet etiam D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 2. ad 3. quatenus definit Religiosorum Obedientiam, esse virtutem moralem promptam reddens voluntatem subditi ad faciendam voluntatem superioris; vbi innuit etiam, posse Religiosum, ratione voti subdi superiori, quò ad actus internos si nimirum voueat, vt dixi. Probatur ex D. Paulo ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; quem locum declarans Chrysost. hom. 23. ait, non dicit simpliciter obedias, sed subdita sit, id est non solum debet facere, quod præcipitur, sed voluntatem, & iudicium suum cum voluntate, & iudicio superioris conformare; sed hæc potius videntur probare subditum de perfectione obedientie debere ita facere, quàm de necessitate. Ideo.*

Probatur aliter conclusio à Suarez; quia potest homo immediate, & absolute vouere Deo actum mere internum, verbi gratia, orationem mentalem, vt omnes fatentur, & patet, quia erit de meliori bono, ergo potest etiam id vouere sub conditione, si Prælati præceperit; quia hoc, nec difficilius est, nec minus honestum, quàm primum. Hoc autem virtualiter fit vouendo obedientiam in illis ordinibus, in quibus tales actus hortantur, vel præcipiuntur; Vt in ordine nostro Minorum, in quo cap. 8. reg. num. 35. hortantur singuli ad orationis sanctæ studium; Vnde si Prælati mentalem orationem præcipiat per virtutem obedientie, subditus obedire tenetur sub mortali; Prælati tamen non debet hos actus sub tanto rigore præcipere, ob vitandū periculum, vt bene, & sanctè aduertit Suar. loc. cit.

Dico quinto, subditos debere obedire suis superioribus in reliquis omnibus, quæ per corpus exercentur, dummodo non excedant limites auctoritatis superioris. Ita D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 5. Valent. tom. 3. disp. 7. q. 3. punct. 2. versu 6. sequitur. Miranda tom. 1. Manualis, q. 26. art. 3. conclus. 2. Reginaldus in praxi lib. 17. num. 233.

Probatur ex scriptura Matth. 23. *Omnia quacūq; dixerint vobis, seruate, & facite.* Et ad Hebr. vlt. dicitur, *Obedite Præpositis vestris, & subiaceat eis.*

Dico sexto, Religiosum subditum non teneri obedire suis Prælati, nisi ratione voti Obedientie. Ideo dixi in conclusione præcedenti, Modò limites auctoritatis non excedant. Non enim tenetur obedire, nisi in ijs, quæ sub Obedientia voto continentur, quod non est æquale in omnibus Religionibus, vt ait S. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 9. Et S. Bonau. super caput primū Regulæ B. Fran-

cilci. Conclusio est D. Thom. in 2. d. 44. q. 2. art. 3. in vltimo argumento sed contra, ibi Bonauent. art. 3. q. 2. corpore, Syluest. verbo Religio 6. q. 6. Ratio est, quia Religiosi nihil vltra obedientie votum habent super omnes alios fideles. Ita etiā Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 2. num. 2.

S. Vnicus veri proderit sacrificium si subditus non iuxta mentem Prælati præcipientis offerat, sed iuxta suam.

Ro complemento tertie conclusionis apponimus hoc dubium. Præcipit Prælati, vt celebrem missam pro Francisco, ego autem celebri pro Ioanne, proderit ne Francisco, an Ioanni? Hoc dubium tractat Scotus quodlib. 20. Gabriel lect. 26. in Canonem. Cord. in suo quaest. theol. lib. 1. q. 3. ante opinionem primam versus dico regulariter, pag. mihi 44. Suarez tom. 3. in 3. par. disp. 79. sect. 9. quæst. 1. Rodriq. 1. part. sum. cap. 244. conclus. 10. Petrus Ledesma 1. part. sum. de sacr. Eucharyst. cap. 18. conclus. 18. pag. mihi 177. Berarducci 4. part. summa, tract. de sacrif. Missæ, pag. mihi 204. Filiiucci tract. 5. de Euchar. cap. 3. num. 76.

Respondeo cum Suarior, & Ledesma, sacrificium operari iuxta intentionem meam, non iuxta intentionem superioris præcipientis, Henrici lib. 9. cap. 2. §. 6. vbi in com. lit. H. multos citat.

Probatur primo, quia sicut in administratione sacramentorum Sacerdos operatur, vt Minister Christi; Ita & in oblatione huius sacrificij, ergo sicut in administratione sacramenti, intentio debet esse propria, & personalis, sic & in oblatione, & applicatione huius sacrificij, in qua Sacerdos ita se gerit, vt habens immediate à Deo potestatem, & vices eius, propter quod, intentio Sacerdotis, & Christi vna esse ceteris; ergo quoad hoc, intentio Sacerdotis, non subditur intentioni Ecclesie, vel alterius superioris, vt per illam irritari possit, quod exemplo sacramentorum potest declarari; si enim superior præcipiat, vt non baptizem, vel baptizem hunc, & non illum, vel vt non absolua (modo iurisdictionem non auferat) nihilominus si faciam factum tenet, ita in hoc casu.

Secundò probatur, quia Sacerdos habet potestatem offerendi corpus, & sanguinem Domini in sacrificium patri immediate à Deo per ordinationem Episcopi.

Peccabit tamen Religiosus contra obedientie votum, & mortaliter in re graui, superiori, cui incumbit onus satisfaciendi pro Eleemosynis Missarum receptis, non obtemperans, & tenebitur altera die (si sine obligatione celebrabit) superioris voluntatem explere, nisi constaret, occasionem talis præcepti omnino cessasse. Potest itaque superior præcipere subdito, & iste obedire tenetur, vt sacrum faciat, & pro tali faciat, at illius intentionem nequaquam potest irritare, nec facere, vt si iste velit alteri applicare, non applicet, & cui applicauerit, non proficiat; quia hic operatur, vt minister Christi, & hoc sacrificium operatur ex opere operato.

Si quæras, an idem dicendum sit de alijs Præcipiis, verbi gratia, Officio Defunctorum, B. Mariæ, septem Psalmis, &c. præceptis à Prælato

Rosella.
Angelus.
Toletus.
Rodriq.
Miranda.
Sanchez.

Suarez.
Azor.
D. Thom.

D. Paul.
ad Rom. 13
Christi.

Suarez.

Suarez.

D. Thom.
Valentia.
Miranda.
Reginald.
Maub. 23.
ad Hebr.
vlt.

D. Thom.
Bonauent.

D. Thom.
Bonauent.
Syluester.

Sanchez.

Scotus.
Gabriel.
Corduba.
Suarez.
Rodriq.

Ledesma.

Berarduc.

Suarior.
Ledesma.

pro satisfactione alicuius signatæ personæ, & pro alia applicatis.

Respondeo, non esse parem casum; nam ideò diximus, tunc valorem missæ proferre, iuxta intentionem celebrantis, quia hic operatur, vt minister Christi, & sacrificium illud ex meritis Christi operatur; vnde quo ad istum valorem ex opere operato, parum refert, sit ne minister in gratia, vel non; hoc tamen casu totus valor operis pendet ex operante, qui cum, vt supponimus, sit inobediens, propter superioris præceptum non obseruatum, & per consequens non sit in gratia, opus illud nullum habebit valorem (nisi forte opera essent ex illis à Christo, vel Ecclesia institutis, vt pater noster, horæ canonicæ, &c. quia tunc secundum aliquos operantur etiam aliquid ex opere operato, ob virtutem eis inherentes ex institutione Dei, vel ipsius Ecclesiæ vniuersalis, vt habet Nauarr. de horis canonicis cap. 19. num. 59 & 61. & cap. 20. num. 39. vel etiam possumus dicere, quod hæc opera valeant tanquam facta ab ecclesiâ ministro, vt Nau. loc. cit.

Et ideò cum nullum habeat valorem, & sit penitus demortuum, non poterit proficere quo ad satisfactionem, nec personæ operanti, vel cui ipse dabit; nec personæ, cui applicuit superior. Ita Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 55. sect. 5. num. 10. videri potest Nauarrus tom. 4. Miscell. 11. de orat. num. 9. Miranda tom. 2. Manualis præl. quest. 50. art. 3. & alij, quos citat.

Deo quid, inquit, si subditus priuatim operans, indigeat operibus ipsis, poterit ne Prælatus ea applicare in satisfactionem aliorum, ipso subdito operante, contradicente, renuente? Videatur Scotus quodlib. 20. Suarez loc. cit. num. 8. Sotus in 4. dist. 21. quest. 1. art. 4. fine. Nauarr. & Miranda loc. cit. Cordub. in suo quest. theol. lib. 5. de indulg. q. 42. art. 5. punct. 3. a dicto 1. Vide Henriq. lib. 7. cap. 31. §. 6. in com. lit. Z. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 20. p. 3. col. 8. versu, ac nosas etiam Sorbus in comp. ver. Indulg. quoad Seculares 4. versu secundo dicitur pag. mibi 305.

Respondeo, probabilius videtur, & rationi conformius, quod, me indigente, nullo casu possit Prælatus contra meam voluntatem opera mea, pro alijs in satisfactionem offerre. Ita Scotus quodlib. 20. & Nugnus in addit. ad 3. partem, quest. 26. art. 3. conclus. 6.

Probatur primo, quia opus satisfactorium est necessarium mihi ad ingrediendum vitam æternam, ergo si indigeam, nec debeo, nec possum tanto bono priuari.

Secundo, quia Charitas incipit è se ipso; & crudelitas est, vt dicitur leg. 2. Cod. de seru. & aqua, vt aqua nata in vno agro, sitiente illo, rigetur alius.

Tertio. Quis dicit, si debeam vni centum, eaque soluenda in promptu habeam, posse me obligari ad ea soluenda pro amico? & si carcere detentus sim, & possim egredi, data satisfactione, quis me obligare poterit ad ibi manendum, vt exeat amicus mediante mea satisfactione?

Quarto. Quia pena debita peccatis est necessario soluenda, vel hic, vel in purgatorio, & quis est, qui possit me obligare ad penas illas terribiles subeundas? cum possim istis leuioribus soluere?

Neque vrgent rationes in contrarium Nauarr. & Soti, id posse Prælatum in aliquo casu par-

ticulari concedentium, non Nauarr. in quantum dicit, quod Religiosi non habent proprium; nam fallit in multis, vt ex 13. somet dicam infra; & patet, quia, vt diximus, in his debitis, quæ pertinent ad naturam, vt comedere, dormire, &c. Obedire non teneor; quoad prohibitionem simpliciter, licet teneor, quoad modum, & quantitatem, ergo similiter in his, quæ pertinent ad animam obedire non tenebor, cum simpliciter indigero: sicut enim præcipiente Prælato ne dormiam, verbi gratia, si somno simpliciter indigeo pro sustentatione corporis, non teneor obedire; ita præcipiente, vt satisfaciam pro alio; cum simpliciter indigeo, satisfactorijs illis operibus, obedire non tenebor.

Neque etiam vrget ratio Soti. Subditus potest se his satisfactionibus voluntarie priuare, eas alij ex charitate tribuendo; ergo & illo inuito, potest Prælatus eas alij applicare. Quia cum valor moralis istorum operum, satisfactoriorum, pendeat intrinsecè ex intentione operantis, potest operans pro suo libito se illo valore priuare, & donare cuiuscumque placuerit; etiam si certus sit, se soluturum consimilem satisfactionem in Purgatorio; cum dominus sit huiusmodi valoris; at illo priuari inuitus nequaquam potest.

Ad illud etiam, quod dicitur, posse Prælatum præcipere subdito elemosynam. Respondeo, posse quidem de superfluis, sed non de omnino necessarijs; si enim mihi fame laboranti, & habenti vnde expellam, præcipiat Prælatus, illud dare pauperi, similiter indigenti, puto quòd nullus me obligabit ad obediendum. Propter quæ facta est mihi probabilissima hæc sententia, licet contraria, tum propter auctoritatem doctorum, tum propter rationes, probabilis sit etiam censenda.

Ad extremum noto, hæc intelligi de bonis subditorum, quoad vim satisfactoriam, nam quantum attinet ad vim reparatoriam de congruo, omnia bona cuiuscumque subditi, & congregationis, tam in particulari, quam in communi facta, possunt Prælati, quibus voluerint applicare; quia in hoc nullum fit præiudicium subditis; Immo ex hoc fit melior conditio operantis ex multitudine participatum. Videatur Cord. loc. cit. dicto 8. versu quoad vim, Sorbo in comp.

Faciles tamen debent esse subditi in talibus satisfactionibus ad præceptum Prælati concedendis, & applicandis; cum necessitas, præsertim alterius cõfratris, vel deuoti alicuius particularis ordinis, id postulare cognouerint; quia tunc acquirunt meritum charitatis, & elemosynæ.

C A P. VII.

Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato, dubitans esse contra Deum vel Ecclesiã, vel Regulam vel alterius superioris, Præceptum id quod præcipitur.

Rodriguez tom. 3. q. Regul. q. 19. ar. 6. & Miranda Manuali præl. tom. 1. q. 26. art. 5. citant pro hoc capite. D. Tho. in 4. dist. 19. q. 4. sed perperam Diuus enim Thomas nec ibi, nec alibi, quod viderim de hoc puncto tractat. Citatur etiã à Syluestro, nullo loco particulari assignato, verbo obedientia quest. 7. Facit tamen

D. Tho.

Sotus

Corduba

Scotus

Nauarr.
Sotus

Rodriguez
Miranda.
D. Thomas

Syluester

Thom.
Rodríguez
Miranda
Syluester
Raymund.
Innocent.
Tanormit.
Tostatus.
Hostien.
D. Bonau.
Antonin.
Rosella.
Angelus.
Tabiena.
Armilla.
Pisanella.
Caietan.
Nauar.
Valentia.
Ledesma.
Carreria.
Vasquez.
Salas.
Syrus.
Totetus.
Sa.
Grassius.
Sanchez.

D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 12. ad secundum, & de illo agunt expressè Rodriquez, Miranda, & Syluester locis citatis, & præterea Syluester verbo bellum quæst. 9. conclus. 3. Raymundus in sum. lib. 3. de sent. præcepti de fin. & excomm. §. 2. Innocentius in capite sicut el 3. de Juris. nu. 1. Panorm. ibi num. 16. Tost. in primum Paralip. cap. 21. quæst. 9. Hostien. in sum. de Maioritate, & Obed. lib. 1. num. 6. Bonau. in 2. distinct. 39. art. 1. quæst. 3. ad vltimum, Antonin. 3. par. tit. 16 cap. 1. §. 9. versu secundo modo, Rosella verbo bellum num. 4. Angelus verbo Religiosus num. 29. & verbo Obedientia num. 6. Tabiena verbo Bellum quæst. 11. num. 14. Armilla verbo Obedientia num. 4. Pisanella verbo obedientia primo §. Quid si dubitat, Caiet. 2. 2. quæst. 169. art. 2. circa solutionem ad quartum in dub. 2. Nauarrus in sum. cap. 23. num. 37. Valent. tom. 3. disp. 3. quæst. 16. puncto 2. col. 5. versu 6. Certum est, Ledesma 2. parte summæ tract. 3. cap. 13. conclus. 19. Carreria quæst. 4. art. 4. de regulis iuris, Vasquez prima 2. disp. 66. cap. 9. Salas de legibus tract. 14. disp. 1. sect. 9. num. 58. Syrus in Clau regia lib. 1. cap. 13. num. 37. Totetus in sum. lib. 8. cap. 15. Sa in Aphorismis verbo Obedientia, Grassius prima parte decis. lib. 2. cap. 68. num. 16. Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 3. num. 3. qui multos alios citat.

Noto primo, quòd dubium potest oriri ex triplici capite, primo ex parte solius præcepti, quando nimirum certum est de auctoritate præcipientis, & de honestate rei præceptæ, sed dubitatur, an præcepta sit nec ne. Secundum dubium potest oriri ex parte rei præceptæ, quando nimirum constat de auctoritate præcipientis, sed dubitatur, an res præcepta sit contra Deum, Ecclesiam, sit contra, præter, vel supra Regulam. Tertio potest oriri dubium ex parte Prælationis; quia scilicet dubitatur de legitima illius superioris potestate, verbi gratia, an fuerit ritè electus, vel confirmatus: an sit superior huius, cui aliquid præcipitur, de quibus omnibus tractandum hoc capite.

Noto secundo, dupliciter potest subditus de re aliqua dubitare, speculatiuè, & practice; speculatiuè cum de re præcepta in communi dubitatur, an sit illicita, nec ne; practice, cum dubitatur, an hic, & nunc in re hac, de qua dubitat, an sit illicita, nec ne, licitum sit parere, seu an in tali suo dubio, vel tali dubio permanente licitum sit parere. Ita dubium practicum, & speculatiuum declarant Valent. tom. 3. disp. 3. q. 16. punct. 2. versu ita docet omnes, Sanchez lib. 6. in decalogum cap. 3. num. 12. Floronus part. 1. de casibus referu. cap. 5. à num. 20.

Dico primo in dubio, an sit positum aliquod præceptum obligans ad mortale, ad faciendam, vel non faciendam aliquam rem, & facta sufficienti diligentia, res adhuc dubia manet, subditus tenetur ad obseruationem præcepti, Rosella verbo Dubia num. vnico, Armilla verbo Dubitatio num. 2. 3. Tabiena verbo Dubium num. 3. q. 2. Angelus verbo Dubium num. 1. & 2. Syluest. verbo dubiū q. 2. nu. 4. Vasq. 1. 2. disp. 65. tot. cap. 3. & disp. 66. cap. 1. initio, Salas 1. 2. q. 21. tract. 8. disp. vn. sect. 25. nu. 258. & alij quos citat, Sánchez lib. 1. in Decal. cap. 10. n. 10. licet nõ eos seq. n. 32.

Probat, quia in dubijs tutior pars est eligenda, vt dicitur in cap. ad audientiam, & cap. signific.

el 2. verbo, quod si discerni, & cap. penult. de homicid. & cap. iuuens de sposal. & matrim. Quibus capitibus decernitur, quod in dubijs semper tenendum est illud, quod est securius, & certius.

Secundo probatur, ex August. homil. 41. & refertur cap. si quis autem in hne de Penitentia d. 7. vbi ait *tene certum, & dimitte incertum.*

Tertio, quia tunc subditus faciendo contra illud, de quo dubitat, an positum sit aliquod præceptum ad mortale obligans, exponit se periculo peccandi mortaliter, & per consequens mortaliter peccat; *qui enim amat periculum, in illo peribit.*

Dico secundo in dubijs, an res præcepta licita sit, nec ne, subditus tenetur superiori parere; modo res præcepta nõ sit ex ijs, in quibus ignorantia non excusat; vt articuli fidei: præcepta decalogi: vota solemnia, &c. Ita omnes ferè doctores citati in principio huius capituli, quos, & alios multos refert, & sequitur Sanchez lib. 6. in decalogum cap. 3. num. 3.

Probat, primo, ex cap. quid ergo; 11. quæst. 3. & cap. quid culpatur 23. quæst. 1. quibus determinatur, quòd in dubijs superiori parendum; & ad id adducuntur à Doctoribus, præsertim Panorm. cap. sicut el 3. de Iureiurando num. 16.

Secundo probatur, ex scriptura Deuth. 17. vbi dicitur, *si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, venies ad Sacerdotes, & facies quæcunque dixerint, qui præsum.*

Tertio probatur, ex patribus August. lib. 22. contra Faustum cap. 75. vbi ait, *vir iniustus, si forte sub rege homine, etiam sacrilego milite, recte potest, illo iubente bellare, ciuice pacis ordinem seruans: cum quod iubetur, vel non esse contra Dei præceptum certum est, vel verum sit, certum non est (nempè etiam, cum de hoc dubitatur) ita vt fortasse res regem faciat iniquitas imperandi, innocentem autem militem ostendat ordo seruendi.* Ber. lib. de dispens. & præcepto in principio, *quamobrem, ait quicquid vice Dei præcipit homo; quod non sit tamen certum displicere Deo, haud securus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus, & infra, ipsum, proinde quem pro Leo habemus, tanquam Deum, in his, qua aperte non sunt contra Deum, audire debemus; vbi nota illud aperte: si enim non sunt aperte contra Deum, sed sit aliqua dubietas, obedire tenemur, neque dicas sequitur Bernar. Quod homines possunt falli; quid hoc tua refert, qui conscius non es, præsertim cum teneas de scripturis, quia labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex ore eius requirunt: quia Angelus Domini exercituum est.*

Quarto, quia hæc pars tutior est, quæ pars tutior sequenda est, vt diximus in præcedenti. Tutio-rem enim reddit Christus. Lucæ 10. *Qui vos audit, me audit, & Matth. 23. Omnia quæcunque dixerint vobis, seruate & facite.* Et ad Coloss. 3. ait Paulus, *Filij obedite parentibus per omnia.* Et ad Hebr. 13. *Filij obedite præpositis vestris, & subiacete eis.*

Intelligenda tamen hæc conclusio de dubio speculatiuo; nam cum dubio practico, parere nefas est; quia agitur contra conscientie practice dictamen, quod nullo casu licitum est; quia contemnitur Deus, & quantum est ex parte operantis offenditur; Quòd tamen dubium practicum, accedente superioris præcepto, deponendum est, tanquam à conscientia erronea procedens; quia adest iusta deponendi causa; & operandum, vt id dubium transeat, in solùm speculati-

August.

Sanchez.

Panormit.

Deuth. 17.

August.

Luc. 10.
Matth. 23.
D. Paulus.

Valentia.
Sanchez.

Rosella.
Armilla.
Tabiena.
Angelus.
Syluester.
Salas.
Sanchez.

Bonauent.
Sayrus.
Sanchez.

culatium, an res sit licita, nec ne, credendo ob
præceptum superioris, non tantum licere in eo
euentu obedire, sed etiam teneri. Ita Bonauent.
in 2.d.39. art.1. quæst. 3. Sayrus in Clau regia
lib.1. cap.13. num.39. Sanchez lib. 6. in decalo-
gum, cap.3. num.12.

Salas.
Sanchez.
Azor.

Vnde colligitur; quòd quando valetudina-
rius, aut alio impedimento laborans dubius est,
an teneatur ieiunare; abstinere à carnibus. of-
ficium diuinum persolvere, &c. tenetur obedi-
re Prælato præcipienti ne ieiunet: aut ne offi-
cium persolvat; aut carnibus vescatur. Sic Salas
prima 2. quæst. 21. tract.8. disp.11. sect.17. nu.155.
Sanchez lib. 6. in Decalogum cap. 3. num. 10.
Azor tom.1. instit. moral. cap.19. q.9.

Rodrig.

Dico tertio. Quando subditus scit, aut valdè
dubitat esse peccatum id quod præcipitur, &
certus est, se non peccare non parendo, quia res
præcepta excedit limites illius potestatis, siue
dubitet speculatiue, an res sit illicita, siue præ-
dicè, an obediendo peccet, tenetur non obedi-
re; exemplificat Rodriguez, si in Religione mi-
norum Prælatus subdito præcipiat accipere pec-
cuniam in casu, quo rationabiliter subditus pu-
tat se peccare mortaliter, sic accipiendo; quia
Prælatus ille in eo dispensare non potest; tunc
dico, quod ille subditus accipiendo mortaliter
peccat. Ita Rodrig. tom.3. quæst. regul. q.19. ar.5.
Sanchez lib. 6. in decalogum cap.3. num.14.
Salas de legibus tract. 8. disput. vnica sect. 17.
num. 156.

Rodriguez
Sanchez.
Salas.

Probat, quia nullum superioris præceptum
eximit hominem ab obseruatione iuris diuini,
vel naturalis: sed agere contra conscientiam
valdè dubiam peccati mortalis, est & lege diu-
ina prohibitum. Ecclesiast. 3. *Qui amat pericu-
lum perhibet in illis, & lege naturali; quæ dicitur,
Quod quandoque duo aliqua fuerint valdè sibi
met ipsis similia, & non poterimus præminentiam
aliquam conspiciere alterius ad alterum, videndum
ex his, quæ sequuntur. nam cum consequens est ma-
ius bonum, hoc eligibilis, si autem sint consequen-
tia mala; consequens minus malum hoc eligibilis.*
Ita Aristoteles 3. topic. cap.2. ex quo probatur,
quòd semper maius bonum, vel minus malum
est eligendum; at in casu posite maius bonum
est facere illud, quod certò scitur esse bonum,
quàm illud de quo valdè dubitatur, quòd sit ma-
lum, ergo. Nam si certo sciatur, quod sit malum,
& bonum sit illius contrarium, supponit tam-
quam lumine naturæ notum Aristoteles loc.cit.
cap. primo; quòd bonum sit eligendum, & fu-
giendum malum.

Eccles.3.

Aristot.
3. top.

Secundo probatur, quia tunc subditus absque
rationabili causa, exponeret se periculo pec-
candi, nec subest ei aliqua causa rationabilis du-
bierat deponendi.

Dico quarto. Quando constat, rem præceptam
esse licitam; & tamen dubitatur, an excedat re-
gulam, & limites potestatis superioris, tunc sub-
ditus obedire tenetur. Ita tenentur ferri omnes
Doctores citati in principio, & expressè habet
Sanchez lib. 6. in decalogum cap.3. num. 4. Mi-
randa Manuali præl. tom.1. quæst. 26. art.6. Ro-
driguez tom.3. quæst. regul. quæst. 19. art.4.

Sanchez.
Miranda.
Rodrig.

Probat, quia in dubijs, vt dixi, parendum;
nec de qualibet re præcepta ratio inuestiganda,
quia sic durissima esset Prælatorum conditio: &
pessimus subditorum status; vt qui non superio-

ri, sed rationi ad suum accommodatæ iudicium
parent: & abnegatio propriæ voluntatis, in
qua Religionis perfectio consistit, iuxta illud
Lucæ 9. *Qui vult venire post me, abneget se met
ipsum; & ad Coloss.3. Mortui estis, & vita vestra
abscondita est cum Christo, penitus rueret.* Itaque
non est necessarium ad hoc vt subditus teneatur
obedire, vt videat, & intelligat esse bonum, &
contentum intrâ limites auctoritatis superio-
ris; sed satis est, vt ipse non sciat euidenter esse
malum, & extra eos limites. Ita August. Relatus
cap. Quid culpatur 23. quæst. 1. Caietanus in
summa verbo Bellum, ibi Armilla num.4. Sylu.
verbo Conscientia quæst. vlt. ibi Rosella num.
penultimo, Angelus nu.2. Tabiena q.2. nu.4. Va-
lencia tom.3. disp.7. quæst. 3. punct.2. col.2. Co-
rolar. primo. Sanchez lib.6. in decalogum cap.3.
num. 5.

Luc. 9.
Coloss. 3.

August.
Caietan.
Armilla.
Sylueff.
Rosella.
Angelus.
Tabienæ.
Valencia.
Sanchez.
Rodrig.
Miranda.
Sayrus.
Sanchez.
Ledesma.

Obediendum igitur in dubio de potestate
Prælati: nisi vergat in detrimentum tertij, aut
honoris, vel famæ propriæ; vt limitant Rodri-
quez, & Miranda locis proximè citatis, Sayrus
lib.1. Clau. reg. cap.13. num.40. & Sanchez lib.6.
in decalog. cap.3. num.24. Ledesma de statu Re-
ligiosorum in communi cap.4. conclus.8. dub.4.
pag. mih. 144. Vnde in dubio, an reus, aut testis
interioretur iuridicè, non est obediendum Iu-
dici. Ita Caiet. 2.2. q.69. art.1. Rodriguez loc.cit.
& Sanchez plurimos alios citans; quia nemo te-
netur parere cum graui suo, vel alterius incom-
modo; nisi constet, superiorum legitime præci-
pere, & habere auctoritatem tunc præcipiendi.

Caietan.
Rodrig.

Ad evitandum tamen scandalum, quando cõ-
stat de bonitate rei præceptæ; dubitatur tamen
de potestate Prælati, tenetur subditus obedire
etiam cum suo corporali incommodo. Ita D.Th.
prima 2. q.96. art.4. Panormit. in cap. Canonũ
de constit. num.9. Salas prima 2. quæst.90. tract.
14. disp.1. sect.9. num.59. iuxta illud ait D.Tho.
Matth. 5. *Qui angariauerit se mille passus, vade
cum eo, & alia duo, & qui abstulerit tibi iunicam,
da ei & pallium; & habetur expressè in extrau.
Ioann. 22. quorundam de verborum significa-
tione, §.1. vbi Glossa verbo Scandalum, quia ob-
vitandum scandalum, tenetur quitibet subditus
iuri suo cedere, iuxta illud primæ ad Corinth.8.
*Si esca scandalizat fratrem meum: non manducabo
carnes in aeternum.**

D. Thom.
Panormit.
Salas.
D. Thom.

Extrau.
Ioan. 22.
Glos.

Corinth. 8.

Sicut è contra licet subditis obedientiam omitti
ad vitandum scandalum, non solum quan-
do superior præcipit aliquid iniquum, sed etiã
cum præcipit aliquid iustum. Ita Abbas cap.1.
de elect. num.7. Grassius part.1. decis. lib.2. cap.
68. num.14. Reginaldus lib.17. praxis num. 237.
Angelus verbo obedientia num. 2. Primo probat
ur ex cap. Cum teneamur de præbendis, vbi
solam rationem scandali censet sufficere Põti-
fex, ad hoc vt eius literis non obtemperetur.

Abbas.
Grassius.
Reginald.
Angelus.

Secundo. Quia lex de vitando scandalo Præ-
ponderat legi de obediendo Prælati. Vnde non
licet Prælati præcipere his verbis. Præcipio tibi
hoc, non obstante quocunque scandalo, vt ha-
nè Grassius loc.cit. nu.15. & Rosella verbo adul-
teriũ, §.1. Hoc enim est contra caritatè, quæ de-
bet esse finis præcepti, vt dicitur 1. ad Timoth.1.

Grassius.
Rosella.
1. ad Timoth.

Multi autem sunt casus, quibus potest Præla-
tus licite iniuste præcipere. Primò quando re-
vera non est superior, sed intrusus; quod est
certum apud omnes. Secundo quando, licet sit
supè

superior respectu aliarum personarum, vel aliorum casuum, non est tamen superior respectu mei; quippe qui superioris auctoritate ab illius sum potestate exemptus. Neque respectu huius casus, puta actus interni, ut dixi. Tertio, quando sine causa vellet rebus ad meum usum concessis ab ipsomet, & ab alijs superioribus, ex odio, aut avaritia, me spoliare, ut ea sibi attribueret, vel alio distraheret, ut Rosella verbo Adulterium, §. primo, Angelus verbo Obedientia num. 9. & ibidem num. 2. Tabiena eodem num. 6. Panor. in cap. Inquisitioni de sententia excomm. num. 5. & alij communiter, similiter etiam id faciat animo me reformandi: quia Prælatus non potest præcipere vni monacho, ut reformetur, nisi reformetur alij, ut habet Zerala in praxi part. 2. verbo Reform. Quarto quando in distributione onerum non seruat iustitiam distributivam: sed partialiter me utitur ad quotidie baiulandum, alijs in suis cellis confedentibus (cæteris tamen paribus.) Quinto. Quando præcipit rem moraliter impossibilem, ut puta, mihi hodie pro die craftina concionem indicit extraordinariam, quam in promptu non habeo. Sexto, quia præcipit id, quod est inutile ad bonum commune, ut bene Salas loc. cit.

Et an Papa eodem modo iubentj teneamur obedire decidit Panor. loc. cit. sed quid faciendum hoc casu. Si Prælatus licitum iniuste præcipiat sub poena excommunicationis, siue iusta, siue iniusta timenda sit, cap. 1. 11. q. 3. cap. per suas, cap. Sacro, de senten. excomm. Respondet Panor. loc. cit. Tunc accedendum ad superiorem, qui superior faciet, prout deciditur dicto cap. Sacro. Sed quid de Consulente hoc casu non obedire, sed accedere ad superiorem, incurrit ne excommunicationem, cap. Nuper de senten. excomm. quia nimirum participauerit eum excommunicato in crimine criminoso, ait Panor. quod non incurrit, quia non participat in crimine, cum illud non sit crimen, & sic limitat dictum cap. Nuper.

Nec item subditus dubius de potestate Prælatis teneretur statim obedire; si illi præciperetur res valde difficilis, aut nimis molesta, ut longa abstinentia: longum iter, vel aliud opus valde austerum; sed posset rem maturius discutere, & quousque sibi non constaret de honestate rei præceptæ, & quod intra limites auctoritatis superioris contineretur, executionem differre. Ita Rodriguez tom. 3. quæst. regul. q. 19. artic. 4. Ludovicus Lopez prima parte instruct. cap. 56. versu sic etiam. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 3. num. 23. Sayrus lib. 1. Clau. reg. cap. 13. num. 40. Reginaldus lib. 17. praxis num. 233. Sed quid iubet Prælatus rem iniustam coram Communitate, murmurat subditus, dicens tale mandatum esse iniustum, præcipit Prælatus in virtute Obedientiæ, ut taceat, tenetur ne subditus tacere: Puto, quod tacere teneatur sub mortali: nam ad disciplinam, & obseruantiam Regularum pertinet, ut res communitatis sine strepitu, & rumore, imo cum pace, & quiete in publico tractentur, quo eodem modo teneretur tacere ille, qui ad iuuandum illum, cui fuisset aliquid iniustum impositum in Communitate, insurgeret dicens, tale quid non posse præcipi à Prælato. Secus autem esset, si id iniquum præciperet Prælatus in secreto; nam tunc posset iustus suam vexationem

humiliter redimendo replicare. Et id similiter posset Amicus, qui eum adiuuare vellet; quilibet enim tenetur amicum oppressum defendere, cap. Dilecto, de sent. excomm. in 6. Ita Rodriguez tom. 2. sum. cap. 9. num. 1. Fernandez 4. part. sui exam. cap. 16. §. 4. num. 8.

Dico quinto. Si subditus dubitat de auctoritate superioris, an scilicet sit legitime electus, vel confirmatus, si superior sit in pacifica possessione sui officij, & licita, & non excedentia limites suæ auctoritatis præcipit, obedire tenetur. Quia cum vni Prælato obedire teneatur, nec alius sit in possessione Prælaturæ, præter istum, non est, cur ei non teneatur obedire; & discutere, an sit legitime electus, vel confirmatus, non ad subditum, sed ad alium maiorem superiorem pertinet. Præterea semper melior est conditio possidentis. Si verò ille, de quo dubitat, an sit suus legitimus superior, non esset in possessione non ei teneretur obedire; quia cum non est in possessione, nullam habet iurisdictionem. Ita ferè Sanchez lib. 6. in decal. cap. 3. nu. 29. & 30.

S. Vnicus, cui nam ex duobus Prælatis diuersa præcipientibus teneatur subditus Obedire.

Dico primo. Si Prælati sint diuersæ auctoritatis, maiori semper est obediendum; quando scilicet minor à maiori dependet; v.g. Generali omisso Prouinciali, & huic, omisso Correctore. Ita Hostiensis in summ. de maiortate, & obedientia num. 6. Raymundus lib. 3. summæ de sen. præcep. def. num. 4. Syluest. verbo Obedientia num. 10. Toletus lib. 2. cap. 5. num. 9. Reginaldus lib. 18. praxis num. 394. & lib. 17. num. 236. Probatur ex cap. qui resistit 11. quæst. 3. vbi determinatur, maiori semper esse parendum, vide Nauar. com. 3. de regul. num. 12. ad 6.

Dico secundo. Si Prælati sunt pares in auctoritate (quod tamen raro potest accidere in Religione) tunc parendum vel ei, qui præcipit in ordine ad nobilliores finem; vel ei, qui primo præcipit; vel si cætera sint paria, ei cui voluerit gratificari. Ita Doctores citati.

Dico tertio. Si subditi sint diuisi, & superiores duo; tunc subditus, qui de utroque dubitaret, vel nollet, vel non posset pro sua intelligentia discutere, qui nam esset legitimus, nulli, ut puto, teneretur obedire, quousque inter se conuenirent; posset tamen ei obedire, quem legitime iudicaret electum, vel quem meliores, & doctiores pro suo Prælato tenerent.

Dico quarto. Si Iudices sint delegati, & subditus nescit, inter eos aliquam esse controuersiam, exequatur mandatum primo mandantis; nisi antè executionem innotescat ei de disceptatione, petat copiam litterarum patentium, & obediat ei, qui vltimas habet, quod si hoc discutere non potest, nemini parere cogitur. quousque per arbitros electos ad hoc controuersia sopiatur. Ita Syluester locis citatis.

Rosella.
Angelus.
Tabiena.
Panor. in

Rosella.

Sanchez

Hostiensis
Raymundus
Syluester
Toletus.
Reginaldus

Rodriguez
Ludou.
Lopez.
Sanchez.
Sayrus.
Reginald.

C A P. VIII.

Utrum Subditus teneatur obedire Prælati præcipienti aliquid Contra, Suprà, Præter, aut infra regulam.

D. Thom.

Armillæ.
Raymund.Tabiena.
Angelus.
Rosella.
Antoninus
Nauarr.
Syluester.
Rodriguez
Valentia.
Azor.
Reginald.
Miranda.
Sanchez.
Lessus.
Toletus.
Salas.

RO hoc capite videri potest D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 5. ad tertium, & quodlib. 10. art. 10. & in 2. dist. 44. q. 2. art. 3. Armilla verbo obedientia num. 4. Raymundus in sum. lib. 1. tit. de transgressione voti §. 17. Tabiena eodem num. 5. Angelus verbo Religiosus num. 29. Rosella verbo Obedientia num. 10. Antoninus 3. part. tit. 6. cap. 1. §. 9. versu 2. modo. Nauarrus in summ. cap. 23. num. 39. Syluest. verbo Religio 6. q. 6. Rodriq. tom. 3. quest. regul. q. 19. art. 3. Valentia tom. 3. disp. 10. quest. 3. puncto 2. fine, & quest. 4. par. 3. col. 3. versu Neque verò, Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 11. q. 19. Reginaldus in praxi lib. 18. num. 395. Miranda tom. 1. manual. præl. quest. 26. art. 8. 9. & 10. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. per totum, Lessius lib. 2. de iustit. cap. 41. dub. 9. num. 76. & 77. Toletus in summ. lib. 8. cap. 16. Salas de legibus tract. 14. disp. 8. sect. 22.

Notandum, quòd potest Prælati quinque modis aliquid suis subditis præcipere. Primo secundum regulam. Secundo supra Regulam. Tertiò contra regulam. Quarto præter regulam. Quintò infra regulam. Primo modo præcipit Prælati secundum regulam, quando aliquid præcipit contentum in regula; In qua aliquid contineri dicitur dupliciter, vt ait D. Thom. quodlib. 10. art. 10. & in 2. dist. 44. quest. 2. art. 3. Caiet. 2. 2. quest. 88. art. 8. dub. vlt. versu ad primum dicitur, Sanchez, & alij quos citat lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 9.

Primo expressè, & directè; & sunt ea, quæ in regula statutis continentur, secundo indirectè, & implicite; & sunt ea, quæ licet in regula non exprimentur explicitè; exprimentur tamen implicite tamquam necessaria ad regulam seruandam, vt sunt mutua obsequia, charitatis officia, ordinis negotia, & cætera, quæ pertinent ad penam fictionem propter regulæ transgressionem; exempla sunt facilia. In regula Minimo- rum, v. g. explicitè continetur obseruatio silentij; illud omne, quod erit necessarium ad obseruationem silentij, dicitur in illa implicite contineri.

Secundò modo, potest Prælati aliquid præcipere subditis, quod sit supra ipsorum regulas; quia nimirum limites excedit regulæ, vt v. g. ire ad infideles, vbi manifestum est periculum mortis, vel seruitutis: ieiunare longo tempore; abstinere à carnibus ad vnum mensem; quando Regula non præscribit, &c. nisi hæc imponantur in iustam penam alicuius criminis: vel putentur necessaria cum aliquo ad seruanda vota, quia tunc non sunt supra Regulam, sed secundum illam; licet non explicitè, sed implicite, vt bene Corduba in regula S. Francisci cap. 10. q. 2. Syluest. Religio 6. q. 6. Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 9. num. 77. versu Illicitamen duo, Antoninus 3. parte tit. 16. cap. 1. §. 9. verbo secundo modo.

Tertiò modò, potest Prælati aliquid præcipere subditis, quod sit contra ipsorum regulas,

verbi gratia, quòd loquatur tempore silentij; quòd comedat tempore ieiunij.

Quarto modo, potest Prælati aliquid præcipere subditis, quæ sint præter ipsorum regulas, quæ alio nomine vocant Doctores indifferentia; quæ indifferentia secundum D. Tho. quodlib. 10. art. 10. sunt in duplici differentia, primo dicuntur indifferentia, seu præter regulam, quæ nullo modo pertinent ad regulam, vt leuare festucam, tollere palleas de terra, aspicere aues volantes. Secundò, quæ pertinent ad regulæ obseruationem; vt quæ pertinent ad obsequium fraternæ societatis, vel punitionem culpæ, &c.

Quinto modo, potest aliquid Prælati præcipere subdito, quod sit infra ipsius Regulam; id est laxius quàm regula præscribat, quod potest etiam contingere dupliciter: aut enim nulla ratione nititur, quod iubetur: aut subest aliqua ratio iubendi, v. g. Præscribit regula vnam horam singulis diebus orationis mentalis, coarctat Prælati ad horam mediam, dico quod ista coarctatio potest dupliciter contingere: primo quia aliqua subest ratio puta debilitas subditi, longius iter factum, vel faciendum inuastator labor: secundo sine ratione, & pro suo libito.

Dico primo, Præcipienti Prælati aliquid secundum regulam siue explicitè, siue implicite, subditus tenetur simpliciter obedire; est communis omnium Doctorem opinio cum D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3. & quodlib. 10. art. 10. corpore, & in 2. dist. 44. quest. 2. art. 3. vbi Bonavent. art. 3. quest. 2. Probatur, quia ad id se adstrinxit per obedientiæ votum.

Dico secundo, superiori præcipienti aliquid supra regulam subditus non tenetur obedire; nisi fortan imponatur in penam alicuius delicti, vel sit necessarium ad seruanda vota. Ità D. Thomas locis proximè citatis, Antoninus 3. parte, tit. 16. §. 9. Rosella verbo obedientia num. 10. Angelus verbo Religiosus num. 29. Syluest. verbo Religio 6. quest. 6. Tabiena verbo Obedientia quest. 5. num. 6. Ibi Armilla num. 4. Caietanus 2. 2. quest. 88. art. 8. dub. vlt. versu ad primum dicitur. Sotus lib. 7. de iust. quest. 3. art. 1. dub. 2. versu in secundo ordine, Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 15. Nauarr. com. 4. de regul. num. 21. & alij, quos citati in principio huius capituli.

Probatur primo, quia subiugatio propriæ voluntatis in voluntate superioris est omninò libera, & voluntaria, sub certis tamen limitibus, & finibus, regulæ nimirum professe, ad quam profitendam, antequàm profiteretur, nullo iure, vel lege cogi poterat subditus; vt habet D. Thomas quodlib. 3. art. 13. ergo neque cogi potest, postquam est professus ad obseruandum aliquid, quamuis optimum, quod excedat priorem illam, & spontaneam suam obligationem, quia sic exigere tur ab illo plus quàm soluere promississet; quod est contra Iustitiam.

Secundo probatur, quia superior est custos regulæ, non Dominus, Minister, non auctor. & potestas, quam habet in subditos limitata est, iuxta terminos, & mensuram regulæ; ergo illi non licet terminos illos excedere, nec tenetur excedenti subditus obedire.

Tertio probatur, ex Bernar. de dispensat. & præcepto, vbi ait Prælati inssio, vel prohibitio, non præterent

D. Thom.
Caietan.
Sanchez.Corduba.
Syluester.
Lessus.
Antonin.

D. Thom.

D. Thom.

Bonavent.

D. Thom.
Antonin.
Rosella.
Angelus.
Syluester.
Tabiena.
Armillæ.
Caietan.
Sotus.
Sanchez.
Nauarr.

D. Thom.

Bernard.

praeter de terminis professionis, nec ultra extendi potest, nec contrahi citra. Nihil me Praelatus prohibeat horum, quae promisi, nec plus exigat, quam promisi. Nota mea nec augeat sine voluntate mea, nec minuat sine certa necessitate. Et infra; monentes eos, non cogentes ad celos, condescendentes eis, cum necesse fuerit ad remissiora.

Quarto probatur, ex cap. gesta distinct. 74. ubi habetur. *Iustum non est, ut aliquis crescere compellatur iniustus.* Ex quo deducitur, Religiosum iustum à Praelato ieiunare die, qua regula non obligat, aut aliam corporis afflictionem iurare, ultra contentas in regula, si id faciat ad exercitiū virtutis, non teneri obedire; secus si in poenam alicuius transgressionis, vel in cautelam ad praecavendum recidivum in aliquod peccatum, vel periculum imminens; ut quia videt illum luxuriousum, Angles in floribus 2. part. quaest. vnic. de voto art. 2. difficult. 15. pag. 75. Vasquez prima 2. quaest. 95. art. 2. disput. 154. cap. 4. num. 20. Sanchez lib. 6. in decalogum cap. 2. num. 45.

At inquis in Regula Minorum capit. 5. num. 19. ubi de Obedientia agitur, sic loquitur S. Pater noster Franciscus de Paula, *voluntatem propriam se abnegasse non ignorantes huius ordinis fratres, incunctis, qua sua anima, & huic sacrae regulae non aduersantur, suis superioribus humiliter obediant.* Contimilia habet fratres minores cap. 10. suae regulae; ubi dicitur; *Fratres vero, qui sunt subditi, recorderentur, quod propter Deum abnegaverunt proprias voluntates, & subdit Sanctus institutor, unde firmiter praecipio eis, ut obediant suis ministris in omnibus, quae promiserunt Domino observare, & non sumi contraria anima, & regulae nostrae.* Et in constitut. Soc. Iesu part. 3. cap. 1. §. 23. & part. 6. cap. 1. toto §. 1. Dicitur esse obediendum in omnibus, in quibus manifestum peccatum non cernitur. Ex quibus regulis colligitur; quod minimis, minoribus, & Iesuitis, nihil potest praecipere, quod sit supra regulam, quantumvis austerum, & rigidum, modo licitum, & iustum sit, & praecipis regulae non contrarium: ergo ad ea, quae supra regulam esse dixi, possunt à suis Praelatis obligari; quia non erunt supra regulam, sed secundum illam.

Propter ista Bonaventura supra regulam fratrum minorum cap. primo super verbo, vivendo in Obedientia, & Bernardinus de Busto in suo Sermonario secunda parte serm. 27. Miranda tom. 1. manual. prael. quaest. 26. art. 12. contendunt, quod fratres minores ex vi voti obedientiae tenentur obedire suis Praelatis, strictius, quam alij religiosi; quod idem censet Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 9. num. 77. existimans, ea omnia, quae dixi, esse supra regulam, in istis religionibus nimirum Minorum, & Iesuitarum, non esse supra, sed secundum regulam; si iusta adsit causa praecipienda. Qui auctores coguntur idem dicere de religione nostra Minorum, ut patet per textum Regulae citatum.

Respondeo tamen primo cum Cordub. in expositione reg. Minorum cap. 10. quaest. 2. par. 1. ut refert Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 16. ea verba intelligi quo ad rigorem Obedientiae, quando non excedunt regulae limites; Itaque dico Religiosum Minimum, minorem, & Iesuitam, non teneri obedire suis Praelatis, nisi in ijs, quae intra limites suae regulae continentur. Primum, quia sequeretur, si verba deberent intelligi,

ut sonant; quod Praelatus Minorum, vel Iesuitarum, posset suis subditis praecipere, ut continuam, & duram abstinenciam observarent; ut ad redimendos captivos pergerent: haec enim nec sunt contra eorum regulas, nec animae illorum contrariantur; similiter Praelatus Minorum, posset suis subditis praecipere, ut irent ad praedicandum inhaelibus cum vita periculo, ut longas abstinencias, & duras observarent; quia haec nec eorum regulae, nec animae contrariantur, quod tamen nemo dicit. Secundo sequeretur, quamlibet istarum trium Religionum comprehendere omnes fines, & media omnium Religionum; quod tamen est impossibile, ut ait Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 15. quia quilibet debet habere determinatum finem; alioquin illa religio esset omnes religiones.

Secundo igitur dico, loqui legislatores istarum religionum de obedientia perfectissima, quam diximus nullis terminis coarctari; quod innuit D. Thom. quodlib. 1. art. 15. corpore.

Tertio, cum viderent sancti illi institutores praeter illa, quae expressè continebantur in regulis, multa etiam ad illorum observantiam requiri (& sunt illa, quae diximus ad regulam pertinere implicitè) ad tollendos scrupulos, & infinuandum teneri etiam in his subditos obedire in omnibus, quae contra animam, & regulam non sunt, sed potius iuvant: immo sunt necessaria ad regulae observationem, & proiungunt animam ad salutem. Faveat Bonaventura in regula fratrum Minorum cap. 1. quatenus habet, quod illi solum attingunt gradum perfectae abnegationis, qui in omnibus, etiam in differentibus subsumunt beneplacitis alienis, in differentia, intellige, quae ad regulam quoquo modo spectant, ut diximus.

Quarto addo, per hoc me non intelligere, obedientiam in omnibus religionibus esse equalem, asserere; sed in aliquibus latius patere; quae in alijs, libere confiteor. (Quod solum putat voluisse Bonaventuram citatum, Sanchez loco cit.) quia plura praecipia reperiuntur in vna Religione, quam in alia.

Dico tertio, subditus non tenetur obedire superiori praecipienti aliquid contra regulam; nisi forsitan posset Praelatus super illo puncto Regulae dispensare, est communis sententia D. Thom. 2. 2. quaest. 104. art. 5. & quodlib. 10. art. 10. Sylvester verbo Religio 6. quaest. 6. Armilla verbo Obedientia num. 3. Angelus verbo Religiosus num. 29. Antoninus 3. part. tit. 16. cap. 1. §. 9. versu 2. Dico, Rosella verbo obedientia, num. 10. Tabiena eodem num. 5. Toletus in summa lib. 8. cap. 16. num. 2. Caietanus 2. 2. quaest. 104. art. 5. circa solutionem ad tertium, Navarrus in summa cap. 23. num. 38. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 41. dub. 9. num. 76. versu 4. Valentia tom. 3. disp. 7. quaest. 3. puncto 2. sine, Miranda tom. 1. Manualis prael. quaest. 26. art. 8. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 3. num. 8.

Probatur ex D. Bernardo de dispensatione, & praecipio Initio. *Si modus est obedientiae tenor professionis: nec se valeat extendere potest imperantis, nisi quatenus attingerit votum profitentis; profectò, citra, & ultra, nec non etiam contra, quid aliud, quam obedientia limitet quosdam censuerim, & his suis terminis virtutem eandem circumcludi? Quatenobrem quisque professus, in quavis genere salutiferæ*

Angles.
Vasquez.
Sanchez.

Sanchez

Bonaventura

Bonaventura.

D. Bernardus.
Miranda.

Lessius.

Corduba.
Sanchez.

D. Thom.
Sylvester.
Armilla.
Angelus.
Antonin.
Rosella.
Tabiena.
Toletus.
Caietanus.
Navarr.
Lessius.
Valentia.
Miranda.
Sanchez.
D. Bernardus.

visera vita, nec ultra obediens legem cogendus, nec citra est inibendus, quam sua ipsius videtur completi professio, quanto minus contra? & ratio est, quia Prælati super regulam nullum habet imperium, nisi quatenus ei ab ipsa conceditur. Si autem potest super illam dispensare, tunc tenetur subditus obedire, si rationabiliter dispensat; quia tunc non contra regulam, sed secundum illam præcipit; in dubijs autem, an subditus iusta causa; & an possit dispensare, obedire tenetur, ut dixi, sed de dispensatione latius, §. 7. huius capituli.

Dico quarto, subditus tenetur obedire Prælati præcipienti præter regulam, modò ad illam quoquo modo reducantur; nam si sint ex illis, quæ sunt omnino præter illam, ut aspicere aues volantes, &c. non tenetur obedire, D. Thomas in 2. dist. 44. quæst. 2. art. 3. corpore, & quod lib. 10. art. 10. Rosella verbo Obedientia num. 10. Angelus verbo Religiosus nu. 29. Armilla verbo Obedientia num. 4. Syluest. verbo Religio 6. quæst. 6. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 1. §. 9. versu secundo Dico, Tabiena verbo Obedientia num. 5. Corduba in regula fratrum Minorum cap. 10. quæst. 2. in 4. & 5. puncto, Miranda Manuali Præl. tom. 1. quæst. 26. art. 9.

Probatur, quia si possunt reduci ad regulam, ad illam quoquo modo iuant, & pertinent, & per consequens ea seruare tenetur subditus; si verò ad regulam nullo modo pertinent, etiam si leuiores sint, quatenus de perfectione Obedientia possit obedire, pro quo facit caput admonere 33. quæst. 2. de necessitate tamen non tenetur, quia ad hæc non habuit animum se obligandi: cum sint contra præsumptionem communem, ut notat Innocentius in cap. Veniens de iuramentando num. 1.

Dico quinto, si Prælati præcipiat ea, quæ sunt infra regulam, subditus non tenetur obedire; nisi fortè subditus aliqua causa rationabilis taliter præcipiendi; sic enim intelligendi sunt Doctores, Angelus, Rosella, Syluest. loc. cit. superiori conclusionem, & alij, cum dicunt Religiosum teneri obedire Prælati præcipienti infra regulam. Ità Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 4. dub. 9. num. 76. versu quinto si præcipiat, Nauarrus comm. 4. de regul. num. 21. Miranda tom. 1. Manual. præl. quæst. 26. art. 9.

Probatur ex D. Bernardo de dispens. & præcepto, ubi ait, *Prælati iussio, vel prohibitio, non prætereas terminos professionis, nec ultra extendi potest, nec contrahi citra.* Quod autem teneatur obedire si subditus iusta causa, probatur ex Gregorio 35. moral. cap. 10. num. 13. & habetur cap. Quid ergo 11. quæst. 3. ubi dicitur. *Sciendum, quod nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem debet per obedientiam bonum (quod scilicet non sit ad salutem necessarium, ut explicat Antoninus 4. part. tit. 5. cap. 11.) quod agitur intermissi.*

§. Primus. *Verum Summus Pontifex possit præcipere aliquid Religiosis supra Regulam, quam vouerunt.*

Incendum est, non posse summum Pontificem præcipere Religiosis aliquid, quod sit simpliciter supra ipsorum Regulam; & si præcipiat, non teneri Religiosos iam professos ad illius obseruantiam. Ità

Sylu. verbo Religio 6. quæst. 6. si 6. Corduba in expositione regulæ Diui Francisci cap. 10. quæst. 2. p. 6. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 41. dub. 9. num. 77. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 22.

Probatur primo rationibus, quibus probauimus, non posse Prælatum aliquid præcipere supra regulam.

Secundo, quia debitum speciale, quod habent Religiosi obediendi Pontifici ultra alios Christianos, est solum ratione voti, ergo non potest eos obligare, plusquam ratione voti se voluerint obligare, nec potest plus ab eis exigere, quàm soluere promiserint; sed soluere solummodò promiserunt, quæ in regula cõtinebantur, ergo.

Tertio, quia alioquin posset cogere Religiosos ad profitendum arctiorem religionem; & per consequens cogere ad vouendum; quod tamen est contra naturam voti.

An autem professuri teneantur ad statuta illa arctiora, & supra regulam à Papa ordinata putat Sanchez loc. cit. quòd sic, quia nullum sit illis grauamen, sicut ijs, qui sub his statutis nõ sunt professi. Quod tamen limitandum puto, si professi receperunt illa statuta, sed cum protestatione; quòd ipsi, cum essent supra regulam professam, nolabant ea obseruare, & sic militat ratio Sanchez: secus autem si nullo modo receperunt, quia de ratione legis est, ut recipiatur, ut habet Nauarrus lib. 1. consil. de constit. consil. 1. q. 5. num. 23. & Valentia tom. 2. disp. 7. quæst. 5. num. 23. & Valentia tom. 2. disp. 7. quæst. 5. punct. 5. versu sequitur quarta Quæstio; & potest addi ex ipomet Nauarro; quòd si professi non obseruant, nec obseruare ceperunt; habent iustam causam ipsi professuri nõ obseruandi, quia cum lex sit in utilitatem communem, non est verisimile, Legislatorem velle hos ligare ad seruandum; cum alij confratres non obseruant: nisi specialiter se explicaret.

§. Secundus. *Verum Capitulum Generale eum Prælati possit noua aliqua statuta arctiora, & simpliciter supra regulam imponere.*

Incendum est, non posse Generalem cõto toto Capitulo generali noua aliqua statuta arctiora, & quæ simpliciter sint supra regulam imponere Angelus verbo Religiosus num. 29. Syluest. verbo Religio 6. quæst. 6. Armilla eodem num. 10. Corduba in expositione regulæ Diui Francisci cap. 10. quæst. 2. d. 6. Vasquez prima 2. disp. 154. cap. 4. num. 25. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 18. Miranda Manual. præl. tom. 1. quæst. 26. art. 10.

Syluester.
Corduba.
Lessius.
Sanchez

Nauarra.
Valentia

Angelus.
Syluester.
Armilla.
Corduba.
Vasquez.
Sanchez.
Miranda

Pro-

D. Thom.
Rosella.
Angelus.
Armilla.
Syluester.
Antonin.
Tabiena.
Corduba.
Miranda.

Innocent.

Lessius.
Nauarra.
Miranda.

D. Bernard.

Gregor.

Antonin.

Probatur primò rationibus, quibus probauimus, non posse prælatum alicui subdito præcipere aliquid supra regulam, quæ etiam hic militans; nam Pontifex qui concessit auctoritatem capitulo Generali condendi statuta; qui fuit pro nostra Religione minimorum Iulius secundus in Bulla, quæ incipit Dudum, & habetur in nostris priuilegijs pag. 40. non concessit illi facultatem ad nouam austeritatem inducendam, sed solum pro obseruantia regulæ institutæ.

Secundo probatur, quia austeritas de nouo imposta tangit omnes de Religione, nõ vt vniuersos, sed vt singulos; & per consequens ad hoc vt obliget, debet ab omnibus, & vt singulis de Religione approbari, per regulam iuris 29. de regulis iuris in 6. quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Facit etiam Abbas in cap. Cum omnes de constitutionibus; vbi habet, quod in re communi pluribus, vt singulis, non valet quicquid facit maior pars; sed oportet, quod omnes consentiant, quibus fit præiudicium.

§ Tertius. Vtrum possit Regula iam Collapsa per Prælatum & Generale Capitulum reformari.

Dicendum est primo. Potest Prælatum cum maiori parte Capituli Generalis, vel Prouincialis regulam iam ferè collapsam, & relaxatam ad pristinum statum restituere; ita vt ceteri iam professi teneantur regulam sic reformatam obseruare. Ita Innocentius in cap. super eo de regularibus Panorm. ibi num. 6. Rosella verbo Lex num. 5. Syluest. verbo Religio 6. q. 6. Tabiena eodem num. 21. Corduba in expositione Regulæ Diui Francisci cap. 10. q. 2. punct. 6. Vasquez prima 2. disp. 154. cap. 4. num. 25. 26. 27. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 11. q. 17. Miranda tom. 1. manualis præl. quæst. 26. art. 10. conclus. 2. Reginaldus in praxi lib. 18. num. 396. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 35. qui alios multos citat.

Probatur, quia quando Quis profitetur aliquam regulam, profitetur illam, non vt relaxatam, sed vt institutam à tali institutore; & à tali Pontifice confirmatam, ergo illi omninò per accidens est, quod relaxata sit; & per consequens eum reformatur, ad reformationem tenetur.

Secundò, quia Quilibet tenetur procurare conseruationem, & augmentum sui status; ergo & conseruationem, & augmentum obseruantia suæ Regulæ.

Dico secundò. Non solum Prælatum cum Capitulo; sed per se ipse, siue Generalis, siue Prouincialis sit (modò potestatem habeat condendi statuta) potest Regulam iam collapsam reformare. Ita Abbas in cap. Super eo de Regularibus num. 6. & Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 35.

Probatur, quia cum ipsi incumbat procurare totis viribus, & posse, vt sibi subiectas oues rectè per viam, quam coeperunt, currant ad desideratam metam, ipsi etiam incumbit errantes reuocare, dispersas colligere deuias reducere, & virga directionis dirigere; sanguinem enim earum de ipsis manibus requirit Dominus et-

go ipsius etiam partes sunt, collapsam, & relaxatam semitam, seu Regulam reformare, & restitutum, per quam, sine periculo labendi, securè contendant.

Quòd autem Prælati Religionum, Generalis, & Prouincialis habeant auctoritatem condendi statuta, docet Sanchez loco cit. num. 37. & Salas de legibus disp. 8. sect. 12. & in Ordine nostro Minimorum habetur expressè in declaratione quorundam punctorum Regulæ, facta à Cardinali Senogallensi, clausula 7.

Qua ratione possunt intelligi Doctores, dicentes posse Generalem cum Capitulo Generali, vel maiori parte efficere noua statuta: immò etiam posse summum Pontificem, & solum Prælatum, vt nimirum velint, quod possunt nouas austeritates imponere, idest, quæ de nouo in pristinum candorem reducant regulam iam collapsam: vel ad illius pleniorum conducant obseruantiam; quos citat Sanchez loco cit. num. 14. & alibi.

Limitant tamen aliqui hanc sententiam. Primo nisi professus esset ita delicatus, vt non valeret illas austeritates, quas secum tulit reformatio, tolerare; tunc enim posset cum illo dispensari, vt ad laxiorem religionem, seu æqualem illi, quam professus est transfiret. Ita Innocentius cap. super eo de regularibus, Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil. 43. num. 2. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 38. Quæ dispensatio posset dari à Præfato illius Religiosi delicati, cum legitima causa adfit; vt habet Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil. 56. num. 1. & dicam infra in capite de transeuntibus; licet si secundum meum consilium deberet iste delicatus sustinere, quantum posset, istam reformationem; & superiores illius compati eius infirmitatibus, nam transitus de vna in aliam Religionem laudabilis non est, vt habet D. Thomas 2. 2. q. 189. art. 8.

Secundo limitant, nisi regulam tempore professionis vouisset, vt tunc obseruabatur in Religione, vt audio profiteri aliquos: vel non habuisset animum se obligandi, nisi ad regulam, prout tunc temporis obseruabatur. Ita Tabiena verbo Religio quæst. 21. Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil. 43. num. 2. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 11. quæst. 17. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 39.

Tertio limitant, nisi à tempore immemorabili regula sic collapsa sit; tunc enim non tenetur professi eam reformationem admittere; cum præsumatur iusta causa talis relaxationis, vnde reformatio est potius quædam noua austeritas. Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil. 43. num. 2. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 41. qui addit, non esse necessarium tempus immemorabile, sed sufficere tale, quod sit satis ad leges ecclesiasticas abolendas; nimirum spatium quadraginta annorum, vt habetur capite finali de consuetudine, vbi Panorm. num. 11. & Nauarrus lib. 1. consil. de consuetudine consil. 2. num. 1. quam limitationem admittit etiam Salas de legibus disp. 8. sect. 12. num. 62. Bonacina in decalog. disp. 1. quæst. 1. p. 3. num. 18.

Inlins II.

Abbas.

Innocent. Panormit. Rosella. Syluester. Tabiena. Corduba. Vasquez. Reginald. Sanchez.

Abbas. Sanchez.

Sanchez. Salas.

Innocent. Sanchez. Nauarr.

Nauarr.

D. Thom.

Tabiena. Nauarr. Azor. Sanchez.

Nauarr. Sanchez.

Panormit. Nauar. Salas. Bonacina.

§. Quartus. *Utrum Professi in aliqua Religione relaxata teneantur obseruare Regulam illius Religionis, pro vt stat in suo primo rigore, etiam antequam per aliquem superiorem reformetur.*

Dico primo contra essentialia Religionis, nulla potest consuetudo introduci. Nauarrus in sum. cap. 12. num. 50. Rodriq. tom. 1. quest. reg. q. 69. art. 2. Azor tom. primo Instit. moral. lib. 13. cap. 11. q. 15. Reginaldus in praxi lib. 18. num. 396. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 26.

Probatur, quia essentialia sunt vota, contra quæ nulla valet consuetudo; vt pote, quæ iure diuino naturali obligant, vt Sanchez, Azor, & alij cum communi.

Ex quo colligitur; quod quantumuis quis profitendo intendat vota non obseruare; teneatur tamen talem intentionem mutare, & vota obseruare, alioquin est in malo statu; vt aduertunt Nauarr. & Reginaldus citati.

Dico secundo, si aliqua constitutio sit legitima consuetudine abrogata, etiam si ad mortale obliget, non tenentur ad illam obseruandam in ea Religione professi. Ità Doctores citati in prima conclusione.

Probatur, quia cum illæ constitutiones sint accidentariæ Regulæ, & possint adesse, & abesse præter destructionem, in tantum solum obligat, in quantum habent vim constitutionis, & legis; hanc autem vim amittunt, stante consuetudine sufficienti ad abrogandas leges ecclesiasticas; cum non maiorem vim, quam huiusmodi leges habere dicendæ sint.

Quæ autem sit consuetudo legitima, explicat Gloua in capite, Cum tanto de consuetudine, Panorm. & reliqui Canonistæ eo Capite, sed satis confusè, & Panorm. recitatis multorum opinionibus num. 5. tandem concludit, hoc esse relinquendum arbitrio boni viri. Dico ergo, quod meo videri illa est in religionibus consuetudo legitima. Primò, quæ neque peccatum, neque scandalum inducit. Secundò, neque est contra decorem, & honestatem Religiosorum. Tertio, quæ est tolerata à superioribus spatio 40. annorum absque vlla interruptione, nam si 20. annis fuit tolerata, & deinde ab aliquo superiori non fuit tolerata per aliquod tempus, vnum verbi gratia, vel duos annos, non potest dici legitima vel in aliquo Capitulo fuit statutum contra illam. Quarto, quod talis consuetudo obseruetur ab omnibus Religiosis illius Religionis, vel saltem Prouinciæ; nam si aliqui obseruent, & alij non, non potest dici legitima.

Dico tertio, Professus in religione relaxata non tenetur obseruare Regulam in suo primo rigore, sed potest obseruare tuta conscientia illam relaxatam, modò relaxatio sit legitima consuetudine induta, secus autem, si non legitima, & præsertim quando aliqua præcepta Regulæ in primæua institutione obligabant ad mortale. Ità Doctores citati, & in specie Azor tom. 1. institut. moral. lib. 13. cap. 11. q. 16. qui citat. Panorm. in capite super eo, de regul. num. 6. Salas de legibus tract. 14. disp. 8. sect. 12. num. 62.

Probatur ex capite cum tanto de consuetudine, vbi consuetudo legitima excusat à legis, obseruatione.

Videant ergo Religiosi, quid faciant circa obseruantiam præceptorum suæ regulæ; si ad mortale præsertim obligent; & attendant, quid sibi licitum sit per contrariam consuetudinem, & quid non; & vltiùs perspiciant, ne sibi persuadeant aliquid contrarium suæ regulæ, esse consuetudine approbatum, quod non sit; & per hoc considerent quatuor illas condiciones. In nostra Religione nihil est desuetudine, quod sciam, abrogatum, præter illud de pedum nuditate; super quam tamen habent per regulam superiores potestatem dispensandi, & à quadraginta annis, omnes vnanimiter, considerata humana fragilitate, attenta austeritate vltæ quadragesimalis, discretè dispensarunt.

§. Quintus. *Quid possint, vel non possint Prælati circa dispensationem in præceptis Regulæ.*

Dico primo, Prælati non potest dispensare super regulam, nisi quantum illi à Regula permittitur, vel priuilegio, vel à iure.

Innocentius in cap. 2. de eo, qui fur. ord. recepit, & in capite finali de postul. Prælat. sine. Abbas in cap. At si Clerici, §. de adulterijs nu. 13. de iudicijs, & cap. Officij de elect. num. 4. Angelus verbo Dispensatio num. 7. Syluester eodem quest. 14. num. 20. & quest. 4. num. 8. D. Thomas prima 2. quest. 97. art. 4 ad 3. Rosella verbo dispensatio num. vltimo.

Probatur, quia dispensatio est iuris relaxatio, vt dicunt Syluest. Angelus, & alij summæ verbo Dispensatio num. 1. at Prælati non potest Regulam relaxare vltra terminos sibi præfixos, vt diximus.

Addidi, vel priuilegio, quia in tribus casibus etiam à regula non declaratis priuilegio dignitatis (quia scilicet eo ipso, quod quis dignitatem acquirit, censetur illi commissa auctoritas in ijs dispensandi) possunt Prælati etiam inferiores cum suis subditis dispensare, vt bene Caietan. 1. 2. quest. 97. art. 4. Sotus lib. 1. de iustit. quest. 7. art. 3. dubit. 1. Rodriquez tom. 1. quest. regul. quest. 27. art. 5. Valentia tom. 2. disput. 7. quest. 5. p. 9. verbo Porrò, vt dispensatio.

Primo. In rebus leuibus, secundo in frequentibus, tertio in proprijs; Res leues dicuntur, quæ non præcepto propriè dicto ad culpam mortalem obligant, sed simplici statuto posita sunt, qua ratione religionum Prælati, etiam Inferiores, vt Correctores, Priores, &c. dispensare possunt in multis statutis suæ regulæ. Frequentia dicuntur, quæ quotidie accidunt. nam frequentia casuum dat superiori auctoritatem dispensandi; qualia sunt multa præcepta, ad mortale etiam obligantia, quæ in aliquibus Religionibus reperiuntur, nam in his graue nimis esset, si oporteret in omnibus particularibus casibus ad superiorem recurrere. Propria dicuntur, quæ sunt propria alicuius conuentus particularis; verbi gratia, si esset positum aliquod statutum à Prælato in aliquo particulari conuentu, posset

Corre-

Nauarr.
Rodriquez
Azor.
Reginald.
Sanchez.

Sanchez.
Azor.

Glossa.
Panormit.

Azor.
Panormit.
Salas.

Innocent.
Abbas.

Angelus.
Syluester.
D. Thom.
Rosella.

Syluester.
Angelus.

Caietan.
Sotus.
Rodriquez
Valentia.

Corrector illius, pro meliori bono assequendo, vel malo aliquo vitando, super illo dispensare, vt D. Thom. prima 2. q. 97. art. 4.

D. Thom.

Dico secundo, ad dispensandum requiruntur duo; Auctoritas nimirum, & causa iusta; Ita D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 12. ad secundum Calet. & reliqui expositores ibi, Syluester verbo Dispensatio q. 2. num. 4. Angelus eodem num. 1. Armilla num. 13. Tabiena num. 10. Turtecremata in expositione Regulæ Sancti Benedicti tract. 139. dub. 5. Lopez prima parte Instructori cap. 4. in principio, Nauarrus in summa præludio 9. num. 15. Valencia tom. 2. disput. 7. q. 5. p. 9. verbo Porro Dispensatio, Sotus lib. 1. de iust. quest. 7. art. 3. conclus. 1. & 2. Salas de legibus disput. 20. sect. 4. Vasquez prima 2. disput. 177. cap. 3. Miranda tom. 2. Manualis q. 30. art. 4. & alij communiter.

D. Thom.
Caietan.
Syluester.
Angelus.
Armillæ.
Tabiena.
Turtecremata.
Lopez.
Nauarr.
Valencia.
Sotus.
Vasquez.
Miranda.

Probatur primo; Quia deficiente auctoritate, infectum redditur quicquid fuerit actum; vt patet, & constat ex Regulâ; Ea quæ fiunt à Iudice, Regula 26. de regulis iuris in 6.

Secundo. Quia cum lex humana non potuerit prouidere omnibus casibus; sed tantum ijs, qui vt plurimum accidunt, reliquit potestatem rectoribus particularibus iudicandi in casibus occurrentibus; quod fit per dispensationem; quia alioquin non fuisset sufficienter prouisum à legislatoribus bono communi. Ita D. Thom. prima 2. q. 97. art. 4. corpore.

D. Thom.

Tertio, quod requiratur iusta causa, Probatur, quia cõ potestas spiritalis Prælati, qui non est Dominus, sed dispensator, in ædificationem sit data, non in destructionem, vt patet ex 2. Corinth. 10. Non potest ea vti Prælati ad libitum; sed debet prudenter, & rationabiliter cum causa saltem apparenti, Ita D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. ad secundum.

Corinth.

D. Thom.

Zuc. 12.

Quarto. Idem probatur ex illo Lucæ 12. *Qui iustus est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, si autem absque ratione, pro sola voluntate dispenset, nõ erit fidelis dispensator, & prudens, sed infidelis, & imprudens; hoc quidem, si rationem dispensandi ignorat; Illud verò, si intentionem non habeat ad bonum commune.*

D. Bernar.

Quinto. Ex Bernardo de dispensat. & præcepto; qui ait *Pates ergo, quod magna ex parte regulari araditio subest ei, qui præest, & si non voluntati, certe discretioni.*

Sexto, specialiter ex Regula nostra Minimorum, in qua quando committitur alicui superiori dispensatio in aliquo casu, non simpliciter committitur, sed cum addito, discretè, vel rationabiliter; vt patet num. 6. & 31.

Ex quibus Colligitur primo, quod si in dispensationibus desit auctoritas, non valet dispensatio, vt patet ex ipsis terminis. Si autem desit causa iusta, vel princeps est supremus superiorem non agnoscens, & valet dispensatio; quia illius est destruere, cuius est condere, & princeps non est subiectus legibus; peccat tamen vterque tam dispensans, quam dispensatus; nam turpis est pars, quæ non est conformis toti, siue sit Caput, vs Princeps, siue aliud membrum, vt quisquis subditus, & hoc intellige, siue Princeps dispenset in lege propria, siue in illa sui antecessoris; quia eadem est ratio, habet enim in ea eandem potestatem, vt Sanchez ait

Sanchez.

g. de matrim. disp. 17. q. 3. num. 28. Nauarrus prælud. 9. num. 5. Suarez tom. 4. in tertiam partem, disput. 56. sect. 2. num. 11. Salas de legibus disp. 20. lect. 4. num. 41. fine. Vel princeps non est supremus, sed interior superiorem agnoscens; & tunc si dispensat in lege superioris; sine iusta causa, dispensatio non valet; quia excedit limites potestatis sibi commissæ; quæ non est illi data in destructionem, sed in ædificationem. Ita Caiet. prima 2. q. 96. art. 5. Nauarrus prælud. 9. num. 14. & 15. Valencia tom. 2. disp. 7. quest. 5. p. 9. versu, Quod si alterutra, Syluester verbo Dispensatio q. 2. num. 4. & 5. Miranda tom. 2. Manualis q. 30. art. 4. conclus. 4. Videatur Salas de legibus disp. 20. sect. 4. num. 31. & sequentibus.

Nauarr.
Suarez.
Salas.

Caietan.
Nauarr.
Valencia.
Syluester.
Miranda.
Salas.

Colligitur secundo, quod si quis Generalis, vel Prouincialis dispenset cum aliquo subdito in lege ab ipsis, seu à prædecessoribus lata, verbigratia in aliquo statuto, cui est annexum præceptum Obedientiæ, vel excommunicationis sine causa, valebit quidem dispensatio, quo ad non incurrendam illam excommunicationem, vel poenam inobedienciæ; vt ait Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 17. q. 3. num. 27. quamplures alios citans. Salas de legibus disp. 20. sect. 4. num. 42. At tam dispensans, quam illa vitens peccabit venialiter, vt Nauarrus loco citato; & Salas de legibus disp. 20. sect. 5. num. 55. & sect. 6. num. 58. Valencia tom. 2. disp. 7. q. 5. p. 9. versu ac propter. Si autem Prouincialis dispenset in statuto Generalis, vel Corrector in statuto Prouincialis sine causa legitima, nihil proficiet dispensatio illa dispensatio, quo ad poenam, & culpam incurrendam; quia illam omninò incurreret, vt Nauarrus, Caietan. Salas locis citatis, & præterea Vasquez prima 2. disp. 178 cap. 3. num. 17. Si autem Prælati bona fide dispensaret, putans causam esse legitimam, credo, quod dispensatio valeret, saltem illa bona fide durante, quod etiam tenet Azor tom. 1. instit. moralium lib. 7. cap. 29. q. 6. verbi gratia, Dispensat Prælati cum subdito super ieiunium die, quo subditus sub mortali ieiunare tenetur; putat Prælati habere se iustam dispensandi causam, pariterque subditus; dico quod iste non ieiunans non peccat, neque Prælati dispensans; si autem antequam comedisset, vel ieiunium fregisset, factus esset in mala fide; nimirum causam non fuisse legitimam cognouisset, tunc si Prælati factus est malæ fidei, debet dispensationem reuocare, & subditus, debet omninò ieiunium seruare: Lopez prima parte instruct. cap. 4. verbo Præterea secundo Nauarrus prælud. 9. num. 13.

Sanchez.
Salas.

Salas.
Valencia.

Nauarr.
Caietan.
Salas.
Vasquez.

Azor.

Dico tertio, superiores, qui possunt dispensare in statutis Regulæ sunt non solum Generalis, & Prouincialis, sed Corrector, & etiam Vicarius ordinarius alicuius conuentus, qui Correctorarius non sit; in absentia tamen Generalis, & Prouincialis. Ita D. Thom. prima 2. quest. 97. art. 4. Quatenus habet, quod Rectores multitudine possunt in legibus dispensare, & in 4. distinct. 15. q. 3. art. 2. questiuicula 4. ad tertium. Quatenus habet, quod potest quis ieiunium soluere per dispensationem proprii sacerdotis. Caiet. 2. 2. q. 147 art. 4. ad primum dubium, qui id colligit ex mente D. Thomæ, eodem articulo ad tertium. In terminis Sotus lib. 1. de iustitia quest. 7. art. 3. dub. primo, Rodriguez tom. 2. quest.

Lopez.
Nauarr.

D. Thom.

Caietan.
D. Thom.
Sotus.
Rodriguez.

quæst. regul. q. 46. art. 9. & tom. 1. q. 27. art. 5. Na-
tiarrus in summa cap. 21. num. 21.

Probatur primo, quia Correctores, & Vica-
rij rectores sunt multitudinis; ergo pro ipsis mi-
liat etiam ratio, quam adduximus ex D. Thom.
conclusionone antecedenti, probatione 2.

Secundo, Specialiter ex nostra Regula Mini-
morum; ubi quando datur facultas dispensandi
super aliquo puncto, non datur Prælatis, sed su-
perioribus, ut patet num. 6. & num. 31. ad infi-
nuandum, illam potestatem dari, non solum Ge-
neralibus, & Prouincialibus, qui solummodò
apud nos sunt, & vocantur Prælati; sed etiam
Correctoribus, & Vicarijs, qui superiores sunt;
quando namque loquitur de Generali, & Prou-
inciali, eos Prælatos vocat, ut patet ex Corre-
ctorio num. 11.

Dico quarto, Causæ iustæ quarum vna, vel
pluribus concurrentibus, potest Prælatus dispense-
re, sunt septem, quas ponit Syluest. verbo dis-
pensatio quæst. 1. num. 3. Angelus num. 2. Armilla
num. 14. Miranda tom. 2. Manualis quæst. 30.
art. 5. Rosella num. 4. Salas de legibus, disp. 20.
sect. 8. Pisanella verbo Dispensatio in principio.

Prima est tempus, quando nimirum ratio tẽ-
porum postulat, ut rigor iuris, vel Regulæ tem-
peretur.

Secunda est utilitas; sic prudenter potest di-
pensari cum aliquo, qui inciderit in aliquod
delictum, propter quod subire debet aliquam
penam; cum ex illius absolute maiore utilitas
publica, vel etiam priuata speratur, quam
ex eiusdem punitione.

Tertia. Qualitas personæ, & meriti, & scienti-
æ; sic potest dispensari cum aliquo patre de
Religione bene merito super aliquo rigore regu-
læ. Idem potest dici de litterato, cum quo po-
test dispensari; ut studiorum causa officio Cho-
ri non sit, ut alij non sic impediti, ita frequens,
ut cõcessit posse fieri felicis recordationis Cle-
mens Octauus in decretis missis ad Capitulum
Generale ordinis Minimorum, quod fuit cele-
bratum in Conuentu Ianuensi anno 1596.

Quarta. Necessitas, sic præcipit Regula Mini-
morum num. 32. ut corpore non sani supporten-
tur in cunctis oneribus Ordinis, ut enim dicitur
Capite dispensationes prima q. 7. *Sicut ñ, qui
mare nauigant, tempestate vrgenti, nauique pericli-
tante anxii, quadam exonerant, ut cetera salua
permaneant;* ita periclitante salute alicuius, de-
bet per superiorem exonerari aliquibus graua-
minibus, ut leuior factus in Dei seruitio diutius
perseueret.

Quinta. Pietas sic dispensatur cum infirmo,
qui propter delictum grauem aliquam subire
debebat penam, ut leuiorem subeat; sic etiam ne-
cessitas, & pietas suaderent superiori, ut dispen-
saret in ordine Minimorum cum aliquo, qui ca-
su fortuito in infirmitatem incidit in dormito-
rio, & in sua cella, ex qua non potest amoueri,
& deduci ad infirmariam sine periculo salutis,
vt posset ibi carnes, & alia ad salutem corporis
recuperandam comedere: licet Regula expresse
prohibeat in Correctorio num. 53. quod mi-
hi probat Glossa in Clem. 2. verbo regularem
de censibus, quatenus probat, quod sicut tempo-
re prohibito ex causa necessitatis licitum est co-
medere carnes, vt in cap. 2. de obseruat. Ieiunij,
ita etiam licet eodem tẽpore in loco prohibito.

Sexta, Euentus rei, quod dupliciter intelligo,
Primo ius, quod euentu, seu experientia com-
pertum est non esse vtile, tribuit legitimam cau-
sam Prælato super illo dispensandi; sic in ordi-
ne Minimorum dispensatum est super Trinitate
zelosorum, & vigiliis. Secundo post factum, fa-
cilis obtinetur dispensatio, ut dicitur capite
Quicunque d. 50. & Glossa verbo inuenitur; &
euentus rei, id est factum secutum tribuit Iudici
(qui potius misericordiam, quam rigorem se-
qui debet, ut dicit bona Glossa in Cap. exigunt
prima q. 7. verbo causæ, & habetur cap. ex tua-
rum de fortilegijs) legitimam causam dispen-
sandi, ut habetur cap. exigunt prima quæst. 7.

Vltima causa est scandalum multitudinis, sic
prudenter parcit Prælatus communitati, quæ
peccauit, ne scandalum oriatur in Ciuitate, si
omnes castigentur, & puniantur, vel si timet
rebellionem ex communitatis castigatione, vel
scisma. Multæ aliæ possunt esse causæ legitimæ
dispensandi, nec potest dari de singulis certa re-
gula; sed relinquendū arbitrio prudentis Præ-
lati, facti conditiones considerantis. Generalis
autem Regula potest dari, nimirum necessitas,
& utilitas publica, vel priuata, ut dicitur cap. Et
si illa prima q. 7. cum Glossa, ibi verbo, vel re-
rum, & habet Salas loco cit. & quoad publicam,
Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 22. art. 5. Et So-
tus lib. 1. de iust. q. 7. art. 3.

Dico quinto, quando adest iusta, & rationa-
bilis causa, debet Prælatus dispensare, alioquin
peccat. Panormit. in cap. pastoralis de appellat.
num. 17. Pisanella verbo dispensatio §. dispen-
sationum, Syluest. verbo dispensatio q. 1. num. 3.
sine, Armilla num. 14. Rosella num. 4. Antoninus
prima parte tit. 17. cap. vn. §. 20. Turrecremata in
Regula Sancti Benedicti tract. 148. dub. 5. Sã in
Aphorismis verbo dispensatio num. 2. Miranda
tom. 2. manualis prælatus q. 30. art. 6. conclus. 2. ha-
bet solemnis Glossa, & communiter recepta in
cap. vt constitueretur d. 50. verbo Detrahendum,
quia ait, quilibet tenetur esse misericors, & no-
tatur in cap. Domino sancto d. 50. §. 1. vbi Glos-
sa verbo necesse.

Probatur, quia potestas dispensandi in Præ-
latis est in bonum subditorum, quibus Prælatus
prosperare tenetur. Aduertere tamen debent
Prælati, ne sint nimis faciles in dispensando su-
per præceptis regulæ, & super statutis; quia ex
facilitate Prælatorum, facillime Religionum
ruinæ, & relaxationes oriuntur; & confiderent,
quod leges sunt datæ in bonum publicum, & sic
in illius præiudicium non dispensent. Audia-
tur quid dicat circa hoc Rodriq. tom. 2. quæst.
regul. q. 46. art. 4. *licet aliquis casus particularis,
posulet dispensationem adeo, vt videatur irrationa-
bile in eo non dispensare, oportet in eo dispensatio-
nem minimè concedere propter bonum commune, quod
preferendum est: ne relaxationi cancellus aliquis
aperiatur, quo aperto, Religionis obseruantia in dies
patitur detrimentum.*

Cognoscant causam illis à subditis propo-
sitam, eamque examinent diligenter, an vera sit,
ad id enim tenentur, ut notat Syluest. verbo di-
pensatio q. 2. num. 4. Angelus num. 2. Rosella
num. 6. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 5. cap. 15.
q. 9. Salas de legibus disp. 20. sect. 9. qui de hac
quæstione diffuse. Alioquin potius esset dispa-
tio, quam dispensatio, vnde minus sapiunt Præ-
lati,

Syluester.
Angelus.
Armilla.
Miranda.
Rosella.
Salas.
Pisanella.

Clemens
VIII.

Glossa.

Glossa.

Glossa.
Salas.
Rodriquez
Sotus.

Syluester.
Armilla.
Rosella.
Antonin.
Turrecr.
masa.
Sã.
Miranda.
Glossa.

Rodriquez

Syluester
Angelus.
Rosella.
Azor.
Salas.

Caietan. latl, vt verbis Caietani vtar. 2.2. q. 147. art. 4. ad primum dubium, qui petentibus subditis in causa dubia dispensationem cenandi in ieiunijs Ecclesie, aut aliter ieiunium soluendi, praeueniendo horam ieiunij, remittunt eos in conscientia sua. Notat etiam Rodriq. tom. 1. quaest. regul. q. 26. art. 5. & Grassius parte prima decis. lib. 2. num. 57. debent enim, & cognita de ieiunandi impotentia compati subditorum infirmitatibus, & benignè dispensando, à scrupulis liberare, vel ieiunium in septem psalmos, vel alia opera commutare.

Rodriq. Grassius.

Sed inquires, quid faciet subditus, qui habet iustam, & necessariam causam dispensationis; non adest tamen, Prælatus, qui dispense.

Rodriq.

Mouet hoc dubium Rodriq. tom. 1. quaest. regul. quaest. 26. art. 5. & respondet, quòd tunc potest subditus recurrere ad Epicheyam. Quæ non eximit subditum per licentiam casu, quo teneretur, sed explicat, quòd illo casu non tenetur. Quare Epicheya, non solum Prælatis, verum etiam subditis competit; in quo differt à dispensatione, quæ solum competit Prælatis; vnde subditi in necessitate aliqua positi possunt vti Epicheya, sua propria auctoritate, existimantes, & sentientes in tali casu, rigorem legis cum ipsis esse mitigandum. Sed videant, ne sibi iniquitas mentiatur, fingentes necessitatem in præceptis. Hæc Rodriq. quod etiam sentit Antoninus prima parte tit. 17. capitulo vnico, §. 20.

Antonin.

Quid sit Epicheya, & quomodo ea vtendum docent, idem Rodriq. tom. 1. quaest. regul. q. 46. art. 3. Sotus lib. 1. de iustitiâ q. 7. art. 3. Salas de legibus disp. 5. sect. 10. & disput. 21. sect. 10. Miranda tom. 2. manualis prælat. q. 29. art. 12.

Rodriq.

Scottus.

Salas.

Miranda.

Sed quid, si adfit quidè Prælatus, sed ex odio, & malignitate nolit dispensare? Respondeo si adfit ibi manifesta necessitas, vel vtilitas, & Prælatus iniuste deneget, cum tamen teneatur dispensare, videtur in isto casu ipso iure cum illo dispensari. Dispensatio enim iure petita, & iniuste negata, videtur ipso iure concessa per ea, quæ habet Henriquez lib. 6. de poenitentia cap. 13. num. 4. facit caput placuit de poenitentia d. 6. citat Henriquez in comment. litera F. multos Doctores, præsertim Magistrum in 4. d. 21. vbi D. Thomas in expositione literæ. & alij, qui apud ipsum possunt videri.

Henriq.

D. Thom.

Dico sexto, Prælatus Religionis potest secum ipse dispensare, quæ potest dispensare cum alijs, quod ad dispensationem in præceptis Regulæ. Ita Rodriq. tom. 1. quaest. regul. q. 26. art. 6. D. Thomas 2.2. quaest. 185. art. 8. in fine corporis, Salas de legibus disp. 20. sect. 12. num. 105. Miranda tom. 2. manualis prælat. quaest. 31. art. 5. Corduba in priuilegijs mendicantium verbo accedere ad Monasteria Monialium, §. quo ad illa duo, Sanch. 8. de matr. im. disp. 3. num. 1. 2. 3. Caiet. 1.2. q. 96. art. 5. ad hoc dubiū præmittenda, Ludouicus Beia 4. par. respons. Casu 5. in princ. Naldus in summ. verbo Dispensatio num. 13.

Rodriq.

D. Thom.

Salas.

Miranda.

Corduba.

Sanch.

Caietanus.

Ludow.

Beia.

Naldus.

Probat, quia aliter deterioris esset conditionis, quam subditi, qui semper præ manibus habent suum Prælatum; hic autem non semper alium superiorem Prælatum presentem habeat; & facit caput finale de poenitentijs, & remissionibus; quòd licet loquatur de confess. potest etiam intelligi de dispensationibus; vt dicunt Rodriq. & Sanchez locis citatis.

Rodriq.

Sanchez.

Dixi super præceptis Regulæ; nam si idem possit in votis, in irregularitatibus, præceptis ecclesie, &c. de qua quaestione tractat diffusè Sanchez loc. cit. num. 4. dicam tom. 2. cum de Prælatis dispensantibus in votis subditorum agā. Hic solum dico Prælatum, siuè Correctorè Minorum posse sibi eligere confessorium, qui cum absoluat ab omnibus casibus reseruat, & cum illo dispense in omnibus, in quibus potest ipsemet Prælatus dispensare cum alijs, vt habetur in Correctorio num. 84. ex quo probatur Prælatum Minorum non posse per se ipsum secum dispensare, sed debere id committere suo confessorio.

Sanchez.

Dico septimo, si Prælatus præcipiat aliquid contra regulam, in quo tamen potest dispensare, idque faciat sine causæ discussione, sed solum pro suo libito, non tenetur ei subditus obedire, sed debet sequi statutum suæ Religionis. Si autem id faciat cum causa aliqua legitima, tunc tenetur ei subditus obedire. Ita Caiet. 2.2. quaest. 104. art. 5. in responsione ad tertium, Rodriq. tom. 2. quaest. regul. q. 46. art. 10. Miranda tom. 2. manuali quaest. 31. art. 8. Valentia tom. 3. disput. 7. q. 3. p. 2. ad finem. Nauarrus in manual. cap. 23. num. 39. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 3. num. 8. qui multos alios citat.

Caietan.

Rodriq.

Miranda.

Valentia.

Nauarr.

Sanchez.

Prima pars probatur, quia dispensatio sine causa potius dissipatio est, quam dispensatio, vt dicit D. Bernard. de dispensatione, & præcepto.

Bernardin.

Secunda pars probatur, quia cum subest legitima causa, tollitur ab illo præcepto deformitas, & fit licitum. Vnde aiebat Bernard. loc. cit. *potum meum non minuat Prælatus sine necessitate;* Innuens cum ea posse.

Dico ottavo, si subditus dubitat, an Prælatus possit dispensare, vel an habeat iustam causam dispensandi, tenetur obedire, Rosella verbo Obed. num. 19. Angelus verbo Religiosus num. 29. Syluest. verbo Religio 6. q. 6. & verbo dispensatio q. 14. num. 2. Tabiena verbo Obed. quaest. 11. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 3. num. 8. D. Tho. 2.2. quaest. 88. art. 12. ad secundum fine. Probat, quia in dubijs subditus obedire tenetur.

Rosella.

Angelus.

Syluester.

Tabiena.

Sanchez.

D. Thom.

Ad hoc autem, vt dispensanti Prælato nõ teneatur subditus obedire, requiritur, quòd triplex sit in isto certitudo, vt docent Rosella, Angel. Syluest. Sanch. cit. Prima qua sit certus rem præceptam esse contra regulam, vel altioris superioris præceptum. Secunda superiorem non posse in illo, quod præcipit, dispensare. Tertia, quòd si potest, non ducatur tamen ex iusta causa, vna autem harum conditionum deficiente, res remanet dubia, & sic subditus tenetur obedire; vt bene aduertit Sanch. loc. cit.

Rosella.

Angelus.

Syluester.

Sanchez.

Dico nono, Prælatus nõ potest dispensare in votis essentialibus Religionis, Sylu. verbo Dispensatio q. 14. num. 20. casu nono, Angel. ibid. num. 8. Turrecremata in Regula B. Benedicti tract. 148. dub. 3. Rodriq. tom. 1. quaest. regul. q. 26. art. 1. Miranda manual. prælat. q. 9. art. 6.

Syluester.

Angelus.

Turrecremata.

Rodriq.

Miranda.

Probat, primo, ex cap. Cum ad Monasterij de statu Monachorum, vbi dicitur, quòd super essentialibus Religionis nullam habet Abbas dispensandi auctoritatem.

Secundo, ex Concilio Trid. sess. 25. de regul. cap. 1. vbi dicitur in fine, cum conuenerit sit, ab eis (prælatis) non posse ea, quæ ad substantiam regulæ vitæ pertinent relaxari.

Concilio

Trid.

At inquit Prælati Minimorum dispensant super voto vitæ quadragesimalis; quod tu promittis probaturum essentiale.

Respondeo negando, quod Prælati Minimorum dispensent super voto vitæ quadragesimalis; nam quodcumque lex est limitata in aliquo casu, eo succedente, omnino ex se ipsa cessat, cum limitationibus in ea positis; ut est in Religione nostra, in qua, vouetur vita quadragesimalis limitatè; ita ut in tempore infirmitatis approbatæ à medico, præcipiatur Prælato, ut tali infirmo, de cibis paschalibus ad sanitatem recuperandam aptis subueniat, ex quo apparet, quod, cum Prælati nihil relaxet, neque etiam materialiter circa Regulam, non potest dici, quod dispenset. Quando autem dicitur, quod comedens carnes, est super illis dispensatus, intelligitur dispensatus non à Prælato, sed ab ipso legislatore, qui noluit suam legem illo casu obligare, seu dicitur improprie dispensatus, id est licentiatus à Medico, ut possit iuxta Regulam præscriptam carnes comedere. Facit pro hac doctrina Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 3. num. 1. & Salas de legibus disp. 20. sect. 12. num. 105. Facit etiam Glossa in regula Indultum 17. de regulis iuris in 6. versu indultum sine; quæ dicit ea que fiunt, permittente lege, per hominem fieri non videntur.

Sanchez,
Slaas.
Glossa.

Dico decimò, super reliquis præceptis regulæ, ut regulæ pura præcepta sunt; ut pecunias non tangere, ieiunare certis diebus, &c. etiam si ad mortale obligent, potest Prælati in aliquo particulari casu, siue cum aliqua persona particulari discretè dispensare; modo non sit ei dispensandi interdicta facultas. Est omnium citatorum conclusione antecedenti.

Probatur, quia à iure illis conceditur, posse in aliquibus super regulam dispensare; ut habet Glossa cap. Monachum 20. quæst. 4. & cap. Carnem de consec. dist. 5. & cap. cum ad monast. §. In refect. de statu monach.

Glossa.

Secundò, rationibus, & auctoritatibus, quibus probauimus antecedentem, quæ hanc manifeste probant; nam si vetatur Prælati, ut in essentialibus possint dispensare; conceditur manifestè in non essentialibus dispensatio; nam exceptio firmat Regulam in contrarium, ut docet optimè Couarr. secund. variat. resol. cap. 5. nu. 6. & Rodriq. tom. 1. quæst. regul. q. 26. art. 1.

Couarr.
Rodriq.
D. Bernar.

Tertiò, ex Diuo Bernard. de dispens. & præcepto; ubi ait, *quandiu charitati militant statuta regulæ, immobiliter fixa sunt, mutarique omnino ne ab ipsis quidem præpositis sine offensa possunt. At si è contrario contraria forte aliquando charitati visa fuerint; his dumtaxat quibus hoc posse videre datum est, et prouidere creditum est, non ne infissimum esse liquet, ut que pro charitate inuenta fuerunt, pro charitate quoque, ubi expedire videtur, vel omittantur, vel intermittantur, vel in aliud forte commodius demutentur?*

Quartò, ratione probatur, quia cum sint, ut dicitur, plures casus, quàm leges, necessario debuit legum tutoribus, qui sunt Prælati, concedi, ut casibus occurrentibus, possent legem, & Regulam relaxare, secundum quod eis conscientia, & prudentia dictaret.

At inquit hæc conclusio pugnat cum prima, in qua dicitur, quod non potest Prælati dispensare, nisi in ijs, in quibus à Regula habet pote-

statem, hæc autem ait, quod in omnibus, quæ essentialia non sunt. Respondeo idè ibi dictum esse à Regula, vel iure, propter conclusionem hanc, in qua probamus, quod à iure habent hanc Prælati dispensandi auctoritatem.

Si vrgeas, Ad quid ergo datur potestas superioribus in aliquibus punctis regulæ dispensandi, si possunt in omnibus indistinctè? Respondeo primo, ut in specificatis sint faciliores, duriores in non specificatis. Secundo, ut de similibus, idem ferant iudicium.

Quod Prælati non possint dispensare in comuni super aliquo puncto regulæ, patet, quia relaxare regulam in vniuersali, pertinet vel ad Institutorem illius, vel ad Approbatorem, qui est Summus Pontifex; ut Syluest. verbo Casus, quæst. 1. casu 4. Miranda tom. 2. manualis quæst. 9. art. 6. conclus. 2. Prælati autem cum non sit supra regulam, hoc non potest. Addidi, nisi sit prohibita dispensatio; quia si prohibetur, iam cessat dispensandi auctoritas.

Syluester
Miranda.

Hæc pauca dicta sunt de dispensatione circa regulam. De dispensatione super irregularitatibus, vel votis, vel penis, tomo secundo, cum de potestate prælatorum.

§. Sextus, Vtrum Prælati possint libertates, & immunitates in Regula concessas subditis coarctare.

Corduba
Sanchez.

Quæst. hoc dubium Corduba in regula Diui Francisci cap. 10. quæst. 2. puncto 6. à quo Sanchez lib. 6. in decalogum cap. 3. num. 9. qui sic bene respondent distinguendo: si ille concedantur in regula religionis, & non interdicitur Prælati potestas coarctandi in parte, vel in toto, in casu occurrenti ex iusta causa; tunc poterit coarctare, & tenebitur subditus obedire; quia licet non possint Prælati in vniuersum, eas immunitates immutare; possunt tamen ex iusta causa in aliquo particulari casu id facere, ut supra diximus de ijs, quæ ad peccatū non obligant, quod iusta interueniente causa, possunt à Prælati sub peccato præcipi. Et eo ipso, quod Regula non prohibet coarctationem Prælati, videtur tacito consensu in aliquo particulari casu concedere. Si verò ita concedantur ex immunitates subditis, ut denegetur omnino Prælati facultas coarctandi, non erit eis integrum coarctare, nee coarctantibus tenebuntur subditi parere; quia hoc præceptum excedit limites regulæ. Idem etiam dicendum est, quando Prælati inferior, vellet limitare, & coarctare licentiam, & immunitatem à Prælato superiori alicui concessam, facit ad hæc regula indultum 17. de regulis iuris in 6. in qua dicitur *indultum à iure beneficium, non est alicui auferendum, quam intelligi sine causa.*

206

EAP

CAP. IX.

*Utrum Subditus possit Conuentum exire, ex-
traque illum d. gere absq. Superioris li-
centia, ad subueniendum parenti-
bus inopia laborantibus.*

Ideatur pro hoc capite D. Thomas quodlib. 3. art. 16. quodlib. 10. art. 9. & 2. 2. quæst. 101. art. 4. ad quartum, & quæst. 189. art. 6. Caietan. d. q. 101. Tostatus tom. 3. in Matthæum cap. 8. quæst. 69. Rodriquez tom. 2. quæst. regul. quæst. 57. art. 3. 4. & tom. 2. sum. cap. 6. conclus. 4. Lopez prim. part. instruct. cap. 54. colum. 2. verbo Peccatque filius, & sequenti, Rosella verbo Religio 2. num. 7. Syluest. Religio 6. q. 9. Angelus verbo Religiosus num. 31. Tabiena verbo Pietas num. 2. Pisanella verbo Religio primo §. utrum occasione, Nauarrus com. 3. de regul. num. 48. & in sum. cap. 14. num. 14. Valentia tom. 3. disp. 7. quæst. 1. punct. 2. verbo sexto potest esse quæstio, Grassius par. 2. decis. lib. 3. cap. 24. num. 18. Miranda tom. 1. in manual. præl. quæst. 26. art. 11. Sanchez tom. 1. in decalog. lib. 4. cap. 20. a. num. 14. Petrus Ledesma de statu Religiosorum in communi cap. 4. conclus. 8. dub. 6. pag. mihi 146. Sayrus in Clauis regia lib. 7. cap. 6. a. num. 13. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 41. dub. 3. num. 34. Reginaldus lib. 20. praxis a. num. 11. Azor 2. parte instit. moralium lib. 2. cap. 3. quæst. 5. Antoninus 3. parte tit. 16. cap. 2. §. primo, Toletus lib. 5. summæ cap. 10. num. 5. Angles in floribus parte 2. quæst. vnica de voto, art. 2. difficult. 13. pagina mihi 92. Bartholomæus Medina in summ. lib. 1. cap. 14. §. 14. Armilla verbo Pietas num. vnico, Passarellus in notandis priuilegiis Minimorum cap. 42. Corduba in regula Diui Francisci cap. 2. q. 6. & in summ. q. 141.

Dico prima. Non licet filijs, absque reatu culpæ mortalis relinquere parentes in extremâ, vel graui necessitate, & ingredi Religionem. Est expressa sententia D. Thomæ quodlib. 3. art. 16. & quodlib. 10. art. 9. & quæst. 101. art. 4. ad quartum, vbi Caietanus ad finem, Angelus verbo Religiosus num. 11. Syluest. verbo Religio 2. quæst. 7. Tabiena verbo Pietas ad finem, vbi Armilla, Passarellus in notandis priuilegiis. Minimorum. cap. 41. Toletus lib. 5. sum. cap. 1. num. 5. Azor lib. 12. instit. moral. Angles, Valentia locis cit. & alij communiter, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 20. num. 3. Per extremam autem necessitatem intelligo eâ, qua pater fame periret sine filij auxilio, vt si esset v. g. in carcere, vel infirmus, &c. per grauem autem intelligo eam, qua fame quidem nō periret sine auxilio filij, sed cogeretur, vel mendicare, vel viliora alia exercitia facere, contra primordia suæ natiuitatis, & familiæ propriæ dedecus.

Probaturnam ingredi Religionem cōsiliū est; succurrere parentibus, itâ indigentibus, præceptum diuinum, & naturale est; Honora parentes. Qui honor consistit in tribus; vt omnes cōmuniter dicunt, exponentes locum Exodi 20: num. 12. & Deuth. 5. nu. 16. præsertim Cornelius à lapide hoc Deuth. loco, & Antonin. 4. par. tit. 5. cap. 9. §. 1. Et Ambrosius in Lucam lib. 8. cap. 17.

& Hieronymus in Matthæum lib. 2. cap. 15. Primo exhibendo illi reuerentiam. Secundo obedientiam præstando. Tertio in necessitatibus succurrendo; at relinquere præcepta propter consilia, nefas est, vt dicitur Matthæi 15. & habetur capite si qui filij distin. 30. quod intellige, etiâ si quis vouisset Religionem ingredi, vt bene Sanchez, Angelus, Syluest. Tabiena locis cit. huc vouisset ante eam indigentiam, huc post, vt idem Sanchez cum alijs, quos citat num. 8.

Limitat tamen D. Tho. & alij, si absque periculo peccati mortalis non possit in sæculo permanere, quia ordo charitatis postulat salutem propriam spiritualem, præferri temporali bono parentum, quod est intelligendum de periculo proximo, seu proxima occasione peccandi, quâ filius, moraliter loquendo, stâdo in sæculo vitare nō potest, vt bene Sanch. nu. 11. Ex quo sequitur, quod talē recipientes ad habitum, etiâ mortaliter peccant, quia rei huc, & nūc malè in casu graui cooperantur; malum est enim relictis præceptis iustitiæ, consilia perfectionis perficere.

Dico secundo, Filius iâ professus, tenetur Religionem egredi ad subueniendū parentibus, extrema necessitate laborantibus, petita licentia, licet non obtenta, imò contradicente, præcipiente, & reclamante Prælato: modò certus sit de tali parentum necessitate; & quod nullo alio modo possit illis prouideri. Itâ Caiet. 2. 2. q. 101. art. 4. circa solutionem ad quartum, Passarell. in priuileg. Minimorum, cap. 42. Nauar. comm. 3. de regul. nu. 48. & in sum. cap. 14. nu. 14. Valen. to. 3. disp. 7. q. 1. p. 2. Miranda to. 1. manual. præl. q. 26. art. 11. Angl. Lop. Rodriq. in sum. loc. cit. ad hoc etiâ explicat Caiet. loc. cit. D. Th. Sanch. lib. 4. in decalog. cap. 20. nu. 14. Ledes. loco cit. digo lo tercero.

Probaturnam ex Caiet. quia præceptum iuris naturæ, & diuini in extrema necessitate, præminet omni voto, & vinculo; quia vota non debent esse impeditiua operū iustitiæ. Nec solum pro patre, sed pro quocūq; homine in necessitate, tenetur quilibet; vnde sicut licet furari propter extremam alterius necessitatem: itâ licet actualem obedientiam Prælato subtrahere: & furari bona Ecclesiæ, si aliter non potest patri subueniri.

Et hanc Conclusionem intellige, siue Pater incurrerit hanc necessitatem ante, vel post professionem; vt bene Azor par. 2. instit. moral. lib. 2. cap. 3. q. 5. Ledesma loco cit. digo lo vltimo, qui optimè confutat distinctionem Syluest. Angel. & Nauarr. de necessitate incurfa antè, vel post professionem; & ratio est, quia licet si Religiosus sit Mortuus Mundo; potest tamen multas obligationes naturales incurrere etiâ post professionem, verbi gratia, si filij genuisset, nonne posset illi consulere eo modo, quo Religiosum deceret? sic pari passu in casu præfenti, licet mortuus sit Mundo, si illi superueniat necessitas naturalis parentum, potest, & debet illi consulere. at non potest, nisi Religionem egrediendo, vt suppono.

Dico tertio, si Religiosus graui parentum necessitati non potest succurrere stâdo in religione; quia non dat illi Prælatus cōmoditatem, & licentiam id faciendi, salua regulari obseruantia, ipso Prælato contradicente, Religionem exire debet, vt tali graui necessitati subueniat: modò nulla alia via possit subuenire ei necessitati. Itâ Valen. to. 3. disp. 7. q. 1. p. 2. quæstiuncula 6. conclus.

D. Thom.
Caietan.
Tostatus.
Rodriquez
Lopez.
Rosella.
Syluester.
Angelus.
Tabiena.
Pisanella.

Nauarr.
Valentia.
Grassius.
Miranda.
Sanchez.
Petrus
Ledesma.
Sayrus.
Lessius.
Reginald.
Azor.
Antonin.
Toletus.
Angles.
Medina.
Armilla.
Passarell.
Corduba.

D. Thom.
Caietan.
Angelus.
Syluester.
Tabiena.
Armilla.
Passarell.
Toletus.
Azor.
Angles.
Talent.
Sanchez.

Exodi 20.
Deuth. 5.
Cornelius.
Antonin.
Ambros.

Hieronimus
Matth. 15.
Sanchez.
Angelus.
Syluest.
Tabiena.

D. Thom.

Sanchez

Caietan.
Passarell.
Nauarr.
Valentia.
Miranda.
Angles.
Lopez.
Rodriquez
Caietan.
D. Thom.
Sanchez.
Ledesma.
Caietana.

Ledesma

Valentia.

Corduba.

Sanchez.
Miranda.

conclus. 2. Maior in 4. d. 38. q. 16. Corduba in Regula Diui Francisci cap. 2. q. 6. art. 2. opinio quinta p. 3. & alij, quos citat Sanchez, licet non sequatur lib. 4. in decalog. cap. 20. num. 14. Miranda tom. 1. manualis q. 26. art. 11. conclus. 2. Aduerto tamen.

Probatur, quia quando concurrunt simul duo præcepta, quæ simul, & semel nequeunt obseruari, illud obseruandum, quod maius, antiquius est, & quod strictius ligat. Hic concurrunt duo præcepta, diuinum, quod præcipit obseruantiam voti obedientiæ, & diuinum naturale, quod præcipit subuentionem parentum; Vtrumque simul, vt suppono, non potest obseruari; ergo videndum, quod strictius ligat, & quod est maius, & antiquius. Hoc sine dubio est præceptum subueniendi parentibus; tum quia est etiam diuinum, & naturale, tum quia strictius ligat ob plurima à parentibus recepta: Tum quia Deus, qui nostris oblationibus non indiget facile etiã cedit iuri suo circa obseruationem voti; quando, sine iniuria, & graui detrimento proximi, & aded cõiuncti, vt sunt parentes, non potest obseruari.

Dicere autem, quòd per professionem Religiosus est mortuus mundo, & per consequens liberatus ab illa obligatione subueniendi parentibus, esset illum liberare etiam in casu extremæ necessitatis; & tamen omnes ferè fatentur, licere Religioso, neglecto superioris præcepto, domum ab incendio, vel hominem à mortis liberare periculo. Licet itaque dicatur fictione iuris mortuus mundo, quòd aliqua, remanet tamen homo, & est viuus quo ad alia, vt diximus de eo, qui filium genuisset, & insuper reddenda est ratio, quare Religiosus mortuus mundo non teneatur ex naturali præcepto succurrere parenti in sæculo, eo modo, quo si Religiosus non fuisset, naturali præcepto; id facere teneretur.

Caietanus.
Abulens.

Si etiam dicatur, vt dicunt Caietanus, Abulensis, & alij, quòd præceptum honorandi parentes est affirmatiuum, & quòd nõ obligat nisi eo modo, quo pro statu, & conditione personæ potest; & exemplificetur in vxorato, qui non tenetur relinquere vxorem, vt patris necessitati succurrat.

Respondet Valentia loc. cit. versu in casu autem secundi. Hoc argumentum procedere ex suppositione falsi; supponit enim votum eo casu obligare, quod tamen est falsum; nam tunc non est de meliori bono; sed est impeditiuum maioris boni, & magis necessarij. Posset etiam dici, quòd licet illud præceptum affirmatiuum non obliget semper, id est continuè, vt præcepta negatiua, sed solum pro casu necessitatis, pro eo tamen casu semper obligat; licet eo modo, quo potest; sed hic nullo alio modo potest adimpleri, vt suppono, nisi Religionem exeundo. Exemplum vxorati facillè diluitur. Nam filius vxoratus tenetur strictissimo matrimonij præcepto statum matrimonij tueri; vnde non est mirum, quòd illi aliud præceptum honorandi parentes, etiam naturale cedit, quò ad modum.

Limitandæ tamen hæc duæ conclusiones, nisi filio, egrediendo, immineret periculum peccati mortalis; nam tunc potius suæ salutis spirituali, quam corporali patris esset consulendum.

Aduertendum etiam, quòd deberent superiores, cognita veritate necessitatis, facere facultatem suis religiosis, vt salua disciplina regulari, possent huiusmodi parentum necessitatibus subuenire; quia sic melius consuleretur salutis subditorum: qui sic non tenerentur vagari, ad queritandum victum pro sustentatione parentum, & non relaxarentur in disciplina regulari. Si autem per paupertatem Religionis, vel aliã rationabilem causam, id non liceret, tunc debent facere facultatem subdito exeundi, habitu retento, quousque tali necessitati subueniret, ad scrupulos Religiosis tollendos. Qui autem sint superiores, qui possint talem facultatè facere, Docet Nauarr. comm. 3. de regul. nu. 49. & Rodrig. tom. 2. sum. cap. 6. nu. 4. Sanchez in decalog. lib. 4. cap. 20. nu. 22. Nimirum Generalis, & Prouincialis.

Nauarra.
Rodrig.
Sanchez.

Dico quarto, ad succurrendum necessitati graui Fratrum, & Sororum, etiam pudicitia periclitantium, non potest, nec debet Religiosus professus religionem exire.

Probatur, quia eos alere non tenetur; esset tamen iusta causa petendi licentiam à Pontifice exeundi: maxime si Sorores in graui pudicitie periculo versarentur; vt ait Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 20. num. 33. & Corduba in sum. q. 141. art. 2. sine refert, se vidisse dispensationes à Pontifice concessas professis ad exeundum, pro subleuandis sororum necessitatibus: esset etiam hæc iusta causa ingressum differendi; siue votum adsit, siue non; siue tempus sit præfixum, siue non, vt bene Sanchez loc. cit. quia Charitas suadet, vt Frater Sororum pudicitiam tueatur; vt Azor tom. 1. insit. moral. cap. 1. q. 8.

Sanchez.
Corduba.

In extrema tamen necessitate deberet exire, sicut pro alio quocumque proximo, vt dixi; etiam contra Prælati præceptum; quæ tamen necessitas breuissimè durat, nec cogit Religiosum ad diu foras permanendum. In graui autem, puto quòd posset cum licentia sui Prælati, qui eam dare debet, forori succurrere eo modo, quo posset, salua regulari disciplina.

Sanchez.
Azor.

At inquires, quomodo potest Religiosus, stando in Religione, aliquid acquirere, quo parentibus, & sororibus subueniat.

Respondeo multa posse acquirere honestis artibus, laborando, scribendo, pingendo, concionando, confessiones audiendo, libros imprimendo, vel elemosynas querendo pro tali effectu; & licet quicquid acquirit Monachus, acquirat Monasterio, verum etiam est, quòd Prælatus de elemosynis venientibus ad Conuentum potest elemosynas facere, vt Suar. de fide, spe, & charitate tract. 3. disp. 7. sect. 2. nu. 3. quod idè potest facere subditus ex licentia Prælati expressa, vel probabiliter præsumpta, vt D. Th. 2. 2. q. 32. art. 8. ad p. & censet, Suarez cum Sylu. verbo elemosyna, & alij, quòd quando necessitas est grauis, & non potest facillè Superioris consensus postulari, debet præsumi. His modis potest salua regulari disciplina, filius succurrere necessitati parentum: & frater necessitati Sororum, & Fratrum; Sed diuersimodè, quia patri tenetur omnino hoc modo, etiã sine Prælati licentia, vel si hanc non potest obtinere, tenetur exire; Sororibus autem, debet licentiam à Prælato obtinere. Et ratio differentie est; quia patrem tenetur iure naturali, & gentium alere; Fratres & Sorores nequaquam.

Suarez.

D. Thom.
Suarez.
Syluester.

S. primus, Cur tantum debeant filij parentibus.

Quam rationabiliter, quae hoc capite diximus, dicta sint intelligatur, placuit hunc paragraphum ex abundantanti annectere, & colligi posse puto, quod quaerimus, ex duobus capitibus; nimirum ex magnitudine beneficiorum, & ex amoris abundantia.

Primo beneficia parentum in filios meridiana luce clariora sunt; ab illis enim recipiunt esse, educari, & disciplinari, ut habet D. Thom. 2. 2. quaest. 102. art. prim. corpore, & quaest. 106. art. pri. corp. & in 4. dist. 26. quaest. 1. art. pri. corp. & distinct. 33. quaest. pri. art. 3. quaestiuicula pri. corpore, & alibi saepius. Aristoteles 8. Ethycorum cap. 11. & lib. 5. cap. 6. ait, quod iniustitia patris ad filium nulla potest esse; quia nullus erga se ipsum iniustus est; & filius nihil est aliud, quam esse quoddam patris; & 8. Ethyc. cit. cap. 12. comparat amicitiam, quam debentur patribus, amicitia; quam debemus Deo: propter maxima, & ingenia beneficia ab illis recepta, & lib. prim. magnorum moralium cap. 31. ait, at filio erga patrem, in vllum non esse videbitur, quia membrum patris est filius; & Cicero pro Cluente. Parentes, ait, Charissimos habere debemus, quod ab ijs, vita, patrimonium, Libertas, Civitas tradita sit.

D. Ambrosius in Lucam lib. 2. cap. 3. Disce, ait, quid parentibus tuis debeas: Tu matri debes pudoris iniuriam, virginittatis aspendium, partus periculum: matri longa fastidia; matri longa discrimina, cui misera in ipse vororum fructibus maius periculum est; & cum ediderit, quod optavit, partu absoluitur, non timore. Quid anxios patres loquar pro filiorum profectu multiplicatis alienis visibus census, tactaque semina posterorum aratibus profutura? Et lib. 8. cap. 17. Paste matrem tuam, & si pauperis matrem, adhuc non reddidisti dolores, non reddidisti cruciatu, quos pro te passa est, non reddidisti obsequia, quibus illa te gestavit, non reddidisti alimentia qua tribuit tenero pietatis affectu, immulgens laboris tuis vbera, non reddidisti famem, quam illa pro te toleravit, nequid, quod tibi noxium esset, ederet, ne quid, quod lacti noceret, hauriret. Tuis illa ieiunavit, tibi manducavit, tibi illa, quem voluit cibum, non accepit, tibi quem voluit cibum sumpsit, tibi vigilavit, tibi fleuit, & tu illam egere patieris?

Secundo colligitur, quantum debeant filij parentibus, ex magnitudine amoris, quo isti eos prosequuntur, amor parentum in filios maximus est, & maior, quam possit declarari verbis, nec illius magnitudinem, & intensionem, facile puto capi posse a non expertis. Ex scriptura autem sacra, ut conjicio, potest aliquatenus insinuari. Et nos hoc primo loco doceat Sanctus Iob, cap. prim. sui libri, cui relatum est quodam die, illius armentarios, ac armenta in campis pascentia Sabaeos fuisse grassatos; at nec frontem caperavit ad nuncium Homo Dei. vix hoc illi fuerat narratum, cum ecce delator alius dicens. Ignis Dei cecidit a caelo, & tactas oves, puerosque consumpsit, & ita, ut nec vllum remanserit vestigium; at nec hoc illum quidquam movit; adhuc isto loquente, ecce alius, qui dixit; Caldae fecerunt tres turmas, & inuaservnt Camellos,

& vllervnt eos nec non, & pueros percusserunt gladio: nec hoc vllatissimo licet, ictu expugnata fortissima illa patientiae turris, sed nec hic loqui desierat, cum ecce hians, anhelans, sudore respersus comparet alius, qui in ea prorupit verba: Filij tui & filia tui vscantibus, & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit a regione deserti, & concussio quatuor angulos domus, qua corruens oppressit liberos tuos, & mortui sunt: hic vir Dei victus, hic expugnata illa munitissima turris, in manus doloris, & afflictionis se tradens, Scidit vestimenta sua, & in solo capite corruens in terram adoravit. Qui amissione omnium bonorum, & facultatum suarum nec hnum doloris ostenderat, vide quantum in amissione filiorum.

Addamus secundum, amoris parentum in filios, scripturae locum ex Gen. 37. vestem pueri Ioseph respersam sanguine tulerunt illius fratres sancto seni Patriarchae Iacob; qui puerum denatum putans, scissis vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore; ni fallor, nullam legitur, ploralle sanctum senem, hoc loco excepto: licet multis annis, & aduersitatibus tortum; his cognitis, reliqui filij, in toto consilio, vna omnes ad patrem consolandum accedunt; Sed noluit consolationem accipere: & dixit, Descendam ad filium meum lugens in infernum. Quid plura? Tanta filiorum copia vnus iacturam non mitigat, neque solatur? Ex morte filij dolorum, & gritudinemque animi concipere, res est talis, (ut Patriarchus ait de consolatur ad Apollonium) quae a naturali profecta principio, non sit in nostre voluntatis sua libertate: At quod noluit consolationem accipere: & quod lugens velit ad mortem peruenire, mira res est? hic amoris filiorum eff. ctus.

At non mittendus Sanctus David in hoc argumento, qui libenter vitam pro Absalome filio dabat, vita sacra, vita necessaria, tam chara Deo; & hominibus dulcis, pro vita scelesti, infami, & pro prii patris pro ditrice; Legite 2. Regu 18. Fili mi Absalom, Absalom fili mi, quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te, Absalom fili mi, Absalom: verba tantae teneritudinis, & tantae ostentationis amoris parentum in filios, ut vix quidquam possit addi, nisi forte illud velimus de Agrippina, quae non vitam pro vita crudelis Neronis filij offerrebat, sed vitam pro eiusdem honore, Imperet, aiens, Ad Apollinis Oraculum referentes, & occidat. An filij parentibus possint condignam retributionem dare, Io. de Lignano in tract. de Amicitia, §. de retributione filij erga Patrem tom. 12. tract. pag. 234.

S. Secundus. Qua debeant filij parentibus.

Atque prosequitur hoc argumentum Ioannes Busaeus in suo viridario, verbo Pietas in parentes cap. 2. Hae folium ad tria capita reduco.

Primum est amor. In confesso enim est apud omnes, filialem amorem paterno debere correspondere. Si enim amor non nisi amore soluitur; ut habetur Cantic. 8. Si dederis homo omnem substantiam domus suae pro dilectione, quasi nihil despiciet eam; & notum est vetus proverbum, magis amoris amor; & Seneca epistola 9. Si vis amari

D. Thom.

Aristot.

Iob.

Gen. 37.

Io. Busaeus

amari ama. Quomodo filius tantum amorem expensum feret patri, nisi per reciprocationem dilectionis?

Ad istum amorem pertinet alere patrem, illius necessitatibus subuenire, & illius curam gerere. In cuius symbolum Aegyptij pingebant Ciconiam, ut est apud Claudium Minoe ad emblema trigessimum Alciati. Quod hæc avis solet genitoribus suis senio confectis eodem modo gratiam rependere, quo ipsa fuerit educata; ijs nidum parat; pennas vellicat inutiles, & pabulum suppeditat; unde Alciatus ista inter alia cecinit.

*Nec pia spes soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstas & ore cibos.*

Quo exemplo ad hoc etiam hortatur liberus Sanctus Ambrosius lib. 5. in examen cap. 16.

Pertinet hic etiam illud Theophrasti, *Oportet ante omnia Dys, non tam multa, quam frequenter, ac pie sacrificare: deinde parentum alere senectutem.* Sic enim alimenterum vices parentibus referent, ut habet Chrysof. serm. aduersus vituper. vitæ Monastica; & Quintil. declamat. 5. *Parentibus liberi non præstant alimenta, sed reddunt.* Unde Ecclesiastici 18. *Quam mala fama est, qui derelinquit patrem, & est maledictus à Deo, qui exasperat matrem.*

Secundum. Quod à filiis exigitur est obedientia, dicente Apostolo ad Ephes. 6. *Filij obedite parentibus vestris in Domino;* ubi per illud verbum in Domino, intellige in rebus, quæ diuinæ voluntati non aduersantur, ut explicant Theophrastus eo loco, & Hieronymus ibidem, qui ait *Parentibus, de quibus secundum carnem nati sumus obtemperemus in Domino, implentes ea, quæ non sunt Domini contraria voluntati, & Chrysof. hom. 9. in epistolas Pauli; Filij, ait, sint in parentes p̄j subditi, & dicto obtemperantes.* Unde Ecclesiastici 13. *Qui timet Dominum, honorat parentes; & quasi dominis seruiet his, qui se genuerunt.*

Tertium, inter ea, quæ à filiis exiguntur, est reuerentia in parentes iuxta illud decalogi præceptum, honora parentes, unde Ambrosius lib. prim. de officijs cap. prim. *Est ait honorum adolescentium timorem Dei habere: deserere parentibus honorem: habere senioribus reuerentiam, & Demetrius Phaleræus apud Laertium lib. 5. cap. 5. Admonebat adolescentem, ut in solitudine se ipso: in via obutos, & domi parentes diligenter reuerentur.* Xenocrates, ut refert à Lapide cap. 9. in Gen. versu 21. *Tria tantum præcepta in templo Eleusina mansisse dixit, Primum venerandos esse Ecos, Secundum honorandos esse parentes. Tertium abstinendum esse à carnibus.*

Quem honorem tanti facere ostendit Deus, ut nouem bona filiis exequentibus promiserit Ecclesiastici 3. ut notat Cornelius à lapide cap. 9. In Genesim versu 26. Primum opes tum spirituales, tum temporales: *Sicut, inquit, Qui thesaurizat: ita qui honorificat matrem suam. Secundum, quod talis filius felix erit in suis pariter filiis; Qui honorat matrem, iucundabitur in filiis. Tertium, quod preces eius exaudiet Deus, In die orationis sue exaudietur. Quartum, quod longæuus erit; Qui honorat patrem, vita vinet longiore. Quintum, quod stabilem habebit familiam, & posteritatem; Benedictio patris firmat domos filiorum. Sextum, quod erit gloriosus. Ex honore patris gloria filij. Septimum, quod in tempore tri-*

bulationis ab ea liberabitur à Deo. *Elemosyna patris non eris in obliuione; & in die tribulationis memor eris sui. Octauum, quod peccata ei remittentur. Sicut in sereno glacies, ita soluentur peccata ista. Nonum, quod à Deo benedicetur, id est omni honorum copta cumulabitur. Honora, inquit, patrem tuum, ut superueniat tibi benedictio à Deo, & benedictio illius in nouissimo maneat.*

Hæc omnia bona consequitur, qui parentes honorat; contra verò, qui facit multa mala; Deuth. enim 21. *Lapidibus obruendus, dicitur, filius contumax, & Prouerb. 20. Qui maledicis patri suo, vel matri: extinguetur lucerna eius in medijs tenebris;* ubi per lucernam extinctam, mortem intelligit, qui enim moritur, quodammodo mundi huius lumen, ac lucernam perdit; dum autem dicitur, Deum lucernam in medijs tenebris illi esse extincturum; significat tum vitam illi erepturam, cum maxime ei erat necessaria. Quod si per tenebras, peccata velimus intelligere; grauiissima omnium pœnarum pœna esse multandum, significat: nimirum, ut in peccatis moriatur, esse Deum permitturum.

At sciant etiam hic parentes, eos filiis suis maledicere non debere, quia, ut habetur Ecclesiastici 3. *Sicut benedictio patris firmat domum, ita maledictio matris eradicat fundamenta.* & Plato lib. 2. de legibus, ait; *Nihil imprecatione parentum filijs posse accidere perniciosius.* Et permittit sæpè Deus in vindictam parentum, illorum maledictiones sortiri effectum; cuius rei habet mirabile exemplum August. lib. 27. de ciuitate Dei cap. 8.

Timendæ igitur similes parentum maledictiones à filiis, præsertim cum maledicendi illis præbent causam; Quod si maledicant sine causa, & ratione, ut multi: vel quia filij nolint suis prauis voluptatibus adhærere: vel quia vellent facultates, filiorum studio, & industria partas ad libitum dilapidare; hoc tantum, quia patres sunt: vel ita sint indiscreti, ut, sui immemores status, velint à filiis lauius, & nobilius tractari, quam fas sit, & conueniat: vel quia nolint eis obedire in his, quæ contra Deum, & bonos mores; tum non valde timendæ sunt, quia Deus iniustæ actioni non cooperatur; & habetur expresse vndecima q. 3. cap. qui iustus est. Ipsi tamen filij pro talibus parentibus Dominum rogent, ut eis lumen intellectus aperiat, viam veritatis ostendat, ipsis patientiam tribuat; & caueant hi filij, quibus Deus tales parentes dedit, & contra ordinem naturæ ex malis arboribus bonos fecit nasci fructus, ne ira quandoque perciti, suos parentes contemnant, & vilipendant, ut ira Dei super ipsos non cadat; sed potius patientes sint, & gratias Deo quam maximas agant, qui eos suorum parentum meliores effecit, quod singulare beneficium est; non enim ex squillis solet nasci rosa, unde vetus Prouerbum. *Mali corni, malum onum, quod optime celebrat Euripides.*

*Heu, heu ut illud distans recte; probum
Patre ab imbrobe, non posse nasci filium.*

Deuth. 21.

Eccles. 30

August.

C A P. X.

Verum precipiente Prælato, teneatur Subditus acceptare dignitates intrâ, vel extrâ ordinem.

D. Thom.
Sotus.
Nauar.
Antonin.
Syluester.
Tabiena.
Angelus.
Armill.
Lopez.
Rodrig.
Valentia.
Ledesma.
Miranda.
Lessus.
Sanchez.

Ideatur pro hoc capite D. Thomas quodlib. 5. art. 22. & 22. quæst. 185. art. 2. Sotus lib. 10. de iust. quæst. 2. art. 2. Nauarrus comm. 4. de regul. num. 23. Antonin. 3. parte, tit. 16. cap. 1. §. 9. verbo Insuper nota, Syluest. verbo Electio primo q. 19. num. 22. Tabiena eodem num. 28. Angelus num. 30. Armilla num. 37. Lopez prima parte instruct. cap. 56. colum. 3. versu iam istinc, Rodrigue tom. 2. quæst. regul. q. 55. Valent. tom. 3. disp. 10. quæst. 3. par. 3. assertio. 6. Ledesma de statu Episcoporum cap. 3. conclus. 8 pag. mihi 26. Miranda tom. 2. manual. præl. quæst. 23. art. 31. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 76. versu hinc sequitur, & cap. 46. dub. 5. num. 33. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 3. num. 11. & cap. 2. à num. 49. & alij.

Notandum, quod humilitas religiosa postulat, vt oblatas dignitates declinemus; Tanta enim puritas requiritur in eo, qui Prælationis officio est functurus, vt superbire sit, eam in se existimare, onusque tam graue est homines regere, vt elati animi sit credere, illud ferre posse; Hoc tamen non est pertinaciter faciendum, cum ad id suscipiendum, superna agnoscitur voluntas, vt ait D. Thomas quodlib. 5. art. 22. Quare ecclesia sanctè, pieque instituit, vt quando suscipiuntur aliqui in Episcopos, quilibet respondeat prius, bis nolo, & tertia vice respondeat, volo; quasi in primis ipse intentionem suam ostendat, in tertia autem obediens, voluntati alterius subiaceat; Ad quod facit illud Antistennis, qui rogatus quomodo ad reipublicæ munera accedendum esset, respondit, *Sicut ad ignem; neque nimis propè, ne comburaris, neque nimis longè, ne frigescas;* vt autem sciatur, quando quis debeat acceptare, vel possit recusare.

Dico primò, potest Prælati Religioni præcipere subdito, vt acceptet dignitatem intrâ ordinem, & iste tenetur obedire sub pœna peccati mortalis. Ita D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 52. Syluest. Angelus, Antoninus, Nauarrus locis citatis, Rodrigue art. 1. Miranda conclus. 1. & alij communiter.

Probatur primo, quia Prælati potest suis subditis præcipere ea omnia, quæ ad Regulam pertinent: at habere aliquam dignitatem in Religione; siue cum cura animarum coniunctam, vt Prioratum, &c. siue non, vt collegatum, & definitorium, vel aliquod ex officijs minoribus, vt procuratoris, sacristæ, &c. ad regulam obseruandam maximè pertinet; vt per se patet; quia hæc in regula præcipiuntur; ergo.

Secundo, quia alioquin malè esset prouisum disciplinæ regulari, si omnes possent refugere Religionis onera, quæ dignitates appellamus.

Tertio, Quod subditus mortaliter peccat; probatur, tum quia facit contra obedientiam Prælati debitam, tum quia facit contra charitatem proximo debitam, & in re graui.

Dico secundo, Subditus tenetur acceptare di-

gnitates intrâ ordinem, etiam non accedente superioris præcepto. ita vt mortaliter peccet, non acceptando, quando secundum iudicium suæ conscientiæ, videtur sibi verisimiliter, quod non est, qui velit, & possit salutem animarum procurare, quam ipse potest: & per hoc videt Religioni, nisi assentiat, graue periculum, seu dispendium imminere. Ita Syluester, Angelus, Rodrigue, Miranda locis citatis, concordat D. Thom. quodlib. 5. art. 22.

Probatur primo, quia bonum priuatum, vt quies, studium, oratio, & alia, quæ solent viros probos inducere ad dignitates recusandas, post ponendum est communi bono.

Secundo probatur, ex Greg. lib. 6. regeffi, epistola 5. & refertur cap. in Scripturis 8. qu. 1. §. & sicut scriptum est, vbi ait; *Si is, qui valet omnipotentis Dei oues, renuit pascere, ostendit se pastorem summum minimè amare. Si enim vniuersus Patri, pro explenda utilitate omnium, de secreto patris egressus est ad publicum nostrum; nos quid dicturi sumus, si secretum nostrum præponimus utilitati proximi.*

Dico tertio, Subditus iussus à Prælati dignitatem admittere, acceptare tenetur, etiam si eo munere non omnino se dignum iudicet. Ita Antoninus 3. parte, tit. 16. cap. 1. §. 9. verbo Insuper nota, ex doctrina Paludani in 4. d. 19. q. 1. art. 1. num. 7. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 3. num. 11.

Probatur, quia in dubijs obediendum est, vt probauimus. Is autem, qui non tam dignum se reputat, suppono, quod neque etiam omnino se æstimet indignum, & de facto talis sit. Nam tunc non potest dignitatem acceptare, absque eo, quod mortaliter peccet; quia dignitas est ita de intrinseca natura Prælati, vt super eam neque possit summus Pontifex dispensare; nec vt indignum promoueat, vt infra dicemus; cum sit de iure diuino naturali. Quod est intelligendum, etiam si sua indignitate manifestata Prælati, hic nollet acquiescere; præsertim si videat, nolle ipsum acquiescere, ductum aliqua passione amoris, vel utilitatis.

Quod etiam dicendum est de eo, qui admittitur ad confessiones audientias per obedientiam; si enim est dubius, an sit sufficiens, obedire tenetur; si est omnino certus de sua insufficientia, tenetur non obedire, & si obedire, mortaliter peccat, vt Syluest. verbo Confessor. 3. nu. 3. Nauarrus in sum. cap. 4. num. 9. Suarez tom. 4. in tertiam partem, disp. 28. sect. 2. num. 7.

Dico quarto, is, qui propter circumstantias oporatur, moraliter loquendo, futurum, vt scæpè peccet, Prælati admittendo; si est ita necessarius pro bono communi, vt nullus alius reperitur, qui illi possit, & velit consulere, debet dignitatem, & Prælati admittere. Ita Valer. tom. 3. disput. 10. q. 3. p. 3. assert. 6. dub. 2. Petrus de Ledesma de statu Episcoporum cap. 3. conclus. 9. difficultate vnica, pagina mihi 29. qui multis eam probant contra Sotum lib. 10. de iust. q. 2. art. 2. fine.

Probatur primo, quia bonum commune particulari est præferendum, etiam iuxta ordinem Charitatis; præsertim cum hic non se exponat periculo certo, & infallibili peccandi, sed solum periculo facillimè peccandi, à quo periculo facillè etiam cum gratia Dei poterit liberari, si pro

Syluester.
Angelus.
Rodrigue.
Miranda.
D. Thom.

Gregor.

Antonin.

Sanchez.

D. Thom.
Sanchez.
Syluester.
Angelus.
Antonin.
Nauar.
Rodrig.
Miranda.

Syluester.
Nauar.
Suarez.

Valentia.
Petrus de
Ledesma.

si pro tali liberatione eum assidue rogauerit; Aliud enim est periculum peccati, & aliud peccatum ipsum. Hoc secundum propter bonum commune nequit quidem fieri; utique autem primum, ut habet etiam Soto lib. 5. de iust. quest. 1. art. 6. ante tertiam conclus. qui videtur sibi contradicere lib. 10. loc. cit. nisi forte hic lib. 10. veniat explicandus, quod loquatur de periculo certo, & infallibili: seu de periculo proximo, ut mox dicam.

Soto.

D. Petr.

Secundo probatur, ex verbis D. Petri (ut refert Val. loc. cit.) apud Clementem epistola prima, qui ait, *Si periculum peccati timens, ecclesia gubernacula suscipere refugis, certus esto, quod grauius peccas, quam si Populum Dei in mari fluctuantem, cum iuuare possis, subieris, tui tantummodi considerati onem habens.* Debet ergo iste timens hunc deponere timorem, & confidere in Domino, qui pro sua misericordia eum a peccati liberatione; cum Prælatum non sit necessaria causa peccati; si autem non potest deponere, adhuc acceptare tenetur; propter circumstantiam boni Communis.

Eccles. 10.

Si obiecias illud Ecclesiastici 3. *Qui amat periculum peribit in illo*, & dicas, quod in moralibus idem est committere, & exponere se periculo committendi.

Ledesma.

Respondeo cum Ledesma loco cit. ad argumentum Soti, quod periculum spirituale, de quo loquimur, potest considerari dupliciter. Primum quando est proximum, ut cum quis addit domum mulieris, cum qua sæpius peccauit, & exponit se eidem peccandi periculo; hoc casu verum est; Qui amat periculum peribit in illo; quia ille; moraliter loquendo, est certus, quod omnino peccabit. Secundum, quando periculum non est ita proximum, sed valde remotum, ut cum viri spirituales tendunt ad conuertendos infideles, vel mulieres profanas cum periculo spiritualis salutis. Et hoc modo, qui amat periculum propter commune bonum in illo non peribit; quia licet possit timere aliquod se commisurum peccatum, non est tamen certus de illo moraliter. Quod idem est dicendum in præfenti casu, in quo periculum non est proximum, sed valde remotum, cum nunquam se in tali conspectu viderit. Quo modo hunc locum etiam explicat Suarez de fide spe, & charitate tract. 3. disp. 9. sect. 2. num. 8. aens, *Hoc dictum Ecclesiastici maxime verum esse, quando periculum est in determinata materia, in qua aliquis fragilem se expertus est.*

Suarez.

Ex quo colligo, quod, si quis in Prælatum, ad tempus durantibus, pluribus vicibus sit expertus se peccatum aliquod committere, quod sine illis non committit, non debet etiam iustus pro communi bono Prælatum acceptare. Quia in hoc casu verum est, quod Charitas incipit post Deum a se ipso, ut habet D. Thomas 2. 2. quest. 26. art. 4. & 13. & periculum non est amplius remotum sicut in illo, qui nōdum Prælatum fuit, sed maxime proximum.

D. Thom.

Dico quinto, non potest Prælatum Religionis præcipere subdito, ut accipiat dignitatem extra ordinem Episcopatum, verbi gratia, Abbatiam, &c. Valentia tom. 3. disp. 10. quest. 3. p. 3. assert. 6. verbo *Quærent* autem hic, Ledesma loc. cit. tap. 3. conclus. 8. ad primum argumentum pag. mihi 28. Nauarrus comm. 4. de regul. num.

Valentia.
Ledesma.

Nauarr.

23. Lopez prima parte instructorij cap. 56. colum. 3. versu iam istinc, estque communis sententia eorum, qui dicunt Prælatum non posse præcipere aliquid supra regulam, Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 76. versu Hinc sequitur, Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 49.

Lopez.

Lessius.
Sanchez.

Probatur primo, ex illo axioma D. Bernardi de dispensatione, & præcepto. *Votum meum non adaugeas Prælatum sine mea voluntate, nec minuat sine certa necessitate.* Sed hoc esset valde votum augere, ut per se patet; ad multo enim plura tenetur Episcopus, quam regularis.

D. Bernard.

Secundo, quia Prælatum solum potest præcipere subditis, quæ pertinent ad regulam; at episcopatus, potius subducit subditum à Regula. Vnde stultum est credere, ut bene Valentia, posse Prælatum præcipere id subdito, per quod iste eximitur ab obedientia regulari erga Prælatum.

Valentia.

At obiecis D. Thomam 2. 2. quest. 185. art. 2. ad 3. qui ait, teneri quemque de necessitate salutis ad accipiendum episcopatum, mediante Prælati superioris præcepto; & esse illicitum votum de Episcopatu non accipiendo, & accedente Superioris mandato: ex quo patet, quod secundum D. Thomam potest superior Prælatum subdito præcipere Episcopatum acceptare.

D. Thom.

Respondeo primo, per superiorem, ibi intelligi Pontificem Summum, qui est Supremus Ecclesie Prælatum, ad quem solum, ut dicam, pertinet cogere Regularem ad acceptandum Episcopatum, cui incumbit cura vniuersalis boni communis. Sic intelligit D. Thomam, Sanchez loc. cit. & Soto lib. 10. de iust. quest. 2. art. 2. ad 2. & fauer huic explicationi Glossa in cap. si Religiosus, verbo obtemperata de electione in 6. Quæ in pari casu per superiorem intelligit Summum Pontificem.

Sanchez.
Soto.
Glos.

Secundo respondeo, posse quidem Prælatum Religionis declarare obligationem iuris diuini naturalis, qua Religiosus astringeretur in casu necessitatis Ecclesie; in quo casu illicitum est votum de Episcopatu non accipiendo, quia est contra Charitatem proximo iure diuino, & naturali debitam; & hoc pacto intelligendus est D. Thom. at extra talem casum, sua auctoritate Prælatum non potest ad id subditum cogere.

Dico sexto Summus Pontifex potest cogere Regularem bene meritum ad acceptandum Episcopatum, & iste tenetur sub mortali obedire. Est communis sententia Rodriq. tom. 2. quest. regul. q. 58. art. 1. Lopez prima parte instructorij cap. 56. colum. 3. versu iam istinc, Ledesma de statu Episc. cap. 3. conclus. 8. digo lo 2. Valent. tom. 3. disp. 10. q. 3. p. 2. assert. 6. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. versu Hinc sequitur. Sanchez loco cit.

Rodriq.
Lopez.
Ledesma.
Valentia.
Lessius.
Sanchez.

Probatur primo, quia ipsi incumbit cura vniuersalis Ecclesie, cui ex Pastoris officio tenetur prospicere.

Augusti.

Secundo probatur, ex August. epist. 204. ad Donatum Presbyterum, & refertur capite displicet 23. quest. 4. in principio, ubi ait. *Multis, ut Episcopatum suscipiant, tenentur inuiri, producantur, includuntur, patiuntur quæ nolunt, donec eis adsit voluntas, suscipiendi boni operis, & epist. 148. ad Valerium, & refertur cap. Ante omnia d. 40. ait, Quod vim passus est in Episcopatu capessendo.*

At inquit, hoc esse subditi votum augere; quod tamen supra negauimus, posse etiam Summum Pontificem facere.

Respondeo, non posse quidem hoc ex vi voti; at cum acceperit a Domino omnem potestatem necessariam in oues sibi subditas, ex vi huius supremæ potestatis, potest Regularem cogere ad Episcopatum Capessendum, cum id iudicet necessarium pro communi bono Ecclesiæ.

§. Vnicus. Ad quid teneatur Regularis factus Episcopus.

Anc quæstionem fufiffimè tractat Sanchez lib.6. in Decalog. cap.6.

Dico primò, Regularis factus Episcopus tenetur vota essentialia seruare, mutatis mutandis: nimirum ad Castitatem simpliciter: ad obedientiam erga Pontificem, qui est omnium ordinum Generalissimus: ad paupertatem etiam tenetur, quidquid dicat Sotus lib.7. de iust. q.4. art. 2. ad vltimum, & lib.10. quæst. vlt. art. vlt. colum.4. & si assumatur ex ordine Minimorum, tenetur etiam ad vitam Quadragesimalem; vt latius probabo in quæstione de voto vitæ Quadragesimalis; Quidquid dicat Sanchez loc. cit. num.15. tenetur etiam deferre habitum suæ Religionis: & obseruare eas omnes obseruantias, quæ non impediunt Episcopalem statum. Ita D.Tho.2.2. quæst.185. art.8. vbi Caietan. ad 2. dub. & tom. pri. opusc. tract. 25. quæst.2. D.Bonaent. in 4.d.38.art.2. quæst.3. ad vltim. Tostatus cap.30. numerorum q.109. Antoninus 3. part. tit. 20. cap. 2. §.7. Angelus verbo Monachus num.7. Rosella verbo Religio p. num.4. Syluest. verbo Religio 6. q.10. Armilla verbo Episcopus num. 8. Nauarrus de redditibus Ecclesiasticis monitu 9. & alibi, Valentia tom. 3. disp. 10. q.3. p.8. Lessius lib.2. de iustit. cap.40. dub.14. num.113. Vasquez p.2. disp.165. cap.8. num.93. ad finem, & in opusc. de redditibus cap.3. dub.1. Rodriq. tom.2. quæst. regul. q.58. art.3. Ledesma cap.3. de statu Episc. conclus.25. pag.mih.73. & alij, quos citat Sanchez loco cit. Vega 2. parte sum. cap.52. casu 8. Tabiena verbo Episcopus §.6.

Præsertim, ratione D.Thomæ, quia adueniente perfectione præstantioris formæ, non excluditur dispositio illam conseruans, nisi forte quantum ad id, quod perfectioni non congruit; sed status Episcopalis, habet se ad statum Religiosum, sicut forma perfectior ad dispositionem quandam; est enim Episcopus velut perfectionis magister; cum Regularis sit velut discipulus. Ergo obseruantia regularis, quæ præstari potest cum statu Episcopali, & custodire illius perfectionem, adhuc obligabit Religiosum creatum Episcopum.

Secundo, quia manet verus Religiosus, vt tenentur omnes, ac hæc vota sunt essentialia status Religiosi, vt dicitur cap. Cum ad Monasterium in fine de statu Monachorum.

Aduertendum tamen, quod ad vota tenetur sub mortali, quia illa formaliter, & expressè fecit; non remanet tamen subiectus penis taxatis in regula transgressoribus. Tenetur etiam sub

mortali deferre habitum suæ Religionis, quo ad colorem, vt Sanchez loco cit. num.22. sine, vbi ait id concessisse Episcopis regularibus Clem. VIII. vt Ledesma loc. cit. veru es la dificultad pag.mih.76. Sanchez loco cit. num.22. cum alijs multis, quos citat, & patet ex cap. Clerici, §. Pontifices de vita, & honestate Clericorum, vbi dicitur, quod Episcopi, qui fuerunt Monachi, tenentur portare habitum Monachalem. Ad alia autem, etiam si in Religione obligent sub mortali, non tenentur nisi ex debito quodam morali, vt habet Soto lib.10. de iust. q.5. art.7. Et Caiet. tom.1. opusc. tract. 25. q.2. Sanchez loco citat. num.19. qui nec venialiter peccare asserit.

An autem, dimittendo temere habitum Religionis, incurrat excommunicationem latam cap.2. Ne Clerici, vel Monachi in 6. contra Monachos dimittentes habitum, & fiat apostata. Tenet Syluest. verbo Religio 7. q.11. Henriquez lib.10. de sacramento Ordinis cap.33. num.4. Contrarium tenent Couarruias cap.1. num.18. de testamentis, Sanchez lib.6. in decalog. cap.6. num.23. Rodriguez tom.2. quæst. regul. q.58. art.3. & Ledesma loc. cit.

Dico secundò, omnia, quæ habet Religiosus antequam ad Episcopatum transeat, sunt Monasterij, eique ea tenetur consignare; est communis opinio, Rodriguez tom.2. quæst. regul. quæst. 58. artic.6. Addunt Henriquez lib.10. de sacramento ordinis cap.33. num.4. Syluest. verbo suspensio quæst.6. d.38. quod ex ordine Prædicatorum assumptus, si prius recipiat munus consecrationis, quam resignauerit Ordini, Libros, & alia, quæ habet tempore suæ promotionis, eo ipso est suspensus ab executione Pontificalis ministerij, per Priuilegium dicto ordini concessum à Clemète IV. & Alexandro IV. quod Priuilegium habetur in nostris priuilegijs pag.35. in eoque præcipit Pontifex in virtute Sanctæ Obedientiæ Fratribus Prædicatoribus promotis, vel promouendis ad dignitates Episcopales, vel alias, vt libros, & alia, quæ ipsos promotionis suæ tempore habuisse, vel habere constiterit submota qualibet dilatione, resignent Generali, vel Prouincialibus Ministris. Nisi forsitan prædicti Ordinis Prælati, vsum huiusmodi rerum illis ad tempus concesserint de gratia speciali; quod Priuilegio gaudent omnes communicationem habentes; vt optimè Passarellus in Compend. priuileg. Minimorum pag.35. Sed quid? si in aliqua Religione sit statutum, quod nullus audeat consentire electioni, vel prouisioni de se factæ, nisi prius facta restitutione ordini omnium, quæ habebat tempore quo consentit, scilicet librorum, pecuniarum, vel aliarum rerum, si quas habebat, & si non præmissa restitutione consenserit, sit ipso facto excommunicatus. hoc supposito, Papa in Consistorio pronunciauit quendam fratrem ex illa Religione in Episcopum, qui cum illi id esset renunciatum non præmissa dicta restitutione consentit, quæritur numquid sit excommunicatus. Dic quod sic, per ea, quæ notat Innocent. in cap. Præterea, de appellat. Ita Bernard. de Disigneto de consit. tit. 1. quem habes alligatum post Summam Goffredi.

Sanchez.

Sotus.

Sanchez.

D. Thom.
Caietanus.
D. Bona.
Tostatus.
Antonin.
Angelus.
Rosella.
Syluester.
Armilla.
Nauarr.
Valentia.
Lessius.
Vasquez.
Rodriquez.
Ledesma.
Sanchez.
Vega.
Tabiena.
D. Thom.

Ledesma
Sanchez

Soto
Caietan.
Sanchez

Syluester
Henriq.
Couarr.
Sanchez.
Rodriquez
Ledesma

Rodriquez
Henriq.
Syluester

Clemen
IV.
Alex. IV

Passarelli

CAP. XI.

Verum Subditus teneatur obedire Prælato cum periculo vitæ.

D. Thom.

Caietan.

Nauarr.

Armilla.

Tabiena.

Rodriquez.

Vega.

Bannes.

Lopez.

Sotus.

Ledesma.

Sanchez.

RO hoc capite potest videri Diuus Thomas 2.2. quæst. 26. art. 5. ad 3. & quæst. 104. art. 5. Caietanus ibi. & tom. 3. opusc. tract. 9. quæst. vnica. Nauarrus in summ. cap. 24. num. 10. in fine, & cap. 25. nu. 133.

Armilla verbo Obedientia num. 5. Tabiena verbo Episcopus num. 5. Rodriquez tom. 3. quæst. regul. q. 31. art. 3. & 4. & ibi quæst. 19. art. 7. & tom. 2. sum. cap. 9. num. 5. Vega parte 2. summ. cap. 52. casu 6. Bannes 2.2. quæst. 33. art. 3. dub. 4. Lopez 1. par. instruct. cap. 56. colum. 1. quæst. 1. verbo at an Prælati, & cap. 67. colum. 3. Sotus lib. 2. de iustit. quæst. 2. art. 4. in corpore versus finem, Ledesma cap. 4. de statu Religiosorum in communi conclus. 8. ante primam difficultatem, Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 47. & num. 54. & sequentibus.

Notandum. Quatuor modis potest contingere, Prælatum præcipere aliquid subdito cum vitæ istius periculo. Primò, si tempore pestis, aut morbi alterius contagiosi præcipiat, vt morbo infectis ministrat. Secundò, tempore nascentis alicuius hæresis, vt prædicando, disputando, libros scribendo, cum vitæ periculo se opponat. Tertio, vt ad Indos, vel alios infideles ad seminandum euangelium contendat. Quarto, si mittat ad inhabitanda loca aeris intemperie laborantia; de quibus omnibus hic in particulari aliqua dicenda sunt.

Dico primo, Regulariter non potest Prælatus iubere subdito, vt mortis periculo se exponat. Ità D. Thomas 2.2. quæst. 104. art. 5. Tabiena verbo Episcopus, conclus. 6. §. 5. Armilla verbo Obedientia num. 5. Rodriquez tom. 2. summ. cap. 9. conclus. 1. num. 2.

Probatur ratione D. Thomæ; quia in pertinentibus ad corporis sustentationem, omnes homines natura sunt pares.

Dico secundo, Superior Conuentus tempore pestis non potest fugere, deserto conuentu, Rodriquez tomo 2. summ. cap. 9. & tom. 3. quæst. regul. q. 31. art. 2. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 55. Nauarrus in sum. cap. 24. num. 10. in fine, Fernandez 4. part. sui exam. cap. 16. §. 4. num. 9.

Probatur, quia Superior Conuentus se habet tanquam Parochus respectu suorum parochianorum, sed hic non potest fugere, vt est communis sententia, & dicunt præfati Rodriquez, & Sanchez, & præterea Lopez 1. par. instruct. cap. 67. colum. 3. versus At verò.

Quod tamen limitandum est; nisi forte superior Conuentus benè prouideret necessitati spirituali suorum subditorum per aliquem alium cōfratrem, qui ardenti Charitate incensus, velle sua sponte tali necessitati succurrere; tunc enim cessaret ratio, quæ illum ad manendum cogebat, nec tum posset per superiorem Prælatum ad remanendum compelli, vt in simili dicit Sanchez loco modo citando num. 62.

Dico tertio, Religiosus iussus à Prælato inferuire suis religiosis peste infectis, tum in spiritualibus, tum in temporalibus, tenetur obedi-

re. Ita Caietan. tom. 3. opusc. tract. 9. quæst. vnica. paulò ante versum Ad secundum verò Ratione. Rodriquez tom. 3. quæst. regul. q. 31. art. 3. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 56.

Probatur primo. Ratione Caietan. Quia superior potest præcipere omnes illos actus exteriores necessarios ad commune illud bonum, cuius curam gerit, & ad quod subditos habet, & subditi tenentur obedire, etiam cum periculo vitæ; sicut Rex potest præcipere suis subditis præliationem pro defensione Ciuitatis, quæ semper est cum periculo vitæ.

Secundo. Quia alioquin malè prouisum esset in Religionibus fraternæ Charitati, si tempore contagiosæ infirmitatis fugere possent sani, infirmis desertis, absque seruitute, & remedijs.

Excipit Rodriquez loco cit. art. ultimo, & Sanchez eodem num. 57. Ab hac Regula illum Religiosum, qui esset admodum infirma valetudine; & eum, cuius vita esset valde utilis communi bono Religionis; Quia sicut hos imprudenter exponeret Prælatus tanto periculo: præsertim si alij adessent, ità hi illius imprudentiæ parere non tenerentur.

Dico quarto, Non tenetur Religiosus obedire Prælato præcipienti, vt exteris peste infectis, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus ministrat, sed potest licitè fugere à loco peste infecto, vt vitam saluet; Ità Caietan. 2.2. q. 26. art. 5. Bannes ibi q. 33. art. 3. dub. 4. Vega part. 2. sum. cap. 52. casu 6. Rodriquez tom. 3. quæst. regul. quæst. 31. art. 3. Nauarrus in sum. cap. 24. num. 11. Tabiena verbo Episcopus §. 5. conclus. 6. Armilla verbo Obedientia num. 5. Lopez prima parte instruct. cap. 67. col. 4. verbo, & similiter.

Probatur primo. Quoad administrationem spiritualium, quia hæc ex iustitia tenentur administrare Parochi, ergo si adsint, qui sufficienter id possint, & velint facere, non est cur Prælatus meam vitam in discrimen ponat; quod si faciat imprudenter facit, & ego obedire non teneor.

Secundo, quo ad administrationem corporaliū, probatur à D. Thom. 2.2. q. 26. art. 5. ad 3. vbi ait, quod Cuilibet imminet Cura proprii Corporis, non autem imminet cuique cura de salute proximi, nisi in casu necessitatis; Et ideo non est de necessitate Charitatis, quod homo proprium corpus exponat pro salute proximi, nisi in casu, quo teneretur eius salutem prouidere.

Ex quo inferitur, quòd in casu necessitatis, id est, quando non essent in Ciuitate, qui spiritualia infectis ministrarent, teneretur tunc Prælatus præcipere suis subditis, vt ea ministrarent; & isti tenerentur obedire, etiam cum periculo vitæ; & hoc præsertim Mendicantes, qui sunt Episcoporum, & Parochorum Coadiutores, quique ideo aluntur elemosynis à populo, vt in similibus necessitatibus eos adiuuent, vt tradit D. Thomas 2.2. quæst. 188. art. 4. ad 5. Ità tenet Rodriquez tom. 3. quæst. regul. q. 30. art. 4. & Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 60.

Dico quinto, Religiosi qui speciali voto se obligant, ad seruendum infirmis tempore pestis, vt sunt fratres congregationis ministrorum Infirmorum: Fratres hospitalarij: & Fratres Sancti Spiritus de Saxia in vrbe, nò solum possunt fugere tempore pestis, sed tenentur ex debito iustitiæ legalis talibus infirmis ministrare.

Rodri-

Caietan.

Rodriquez.

Sanchez.

Caietan.

Rodriquez.

Sanchez.

Caietan.

Bannes.

Vega.

Rodriquez.

Nauarr.

Tabiena.

Armilla.

Lopez.

D. Thom.

D. Thom.

Rodriquez.

Sanchez.

Rodriguez
Suarez.

Rodriguez loc. cit. Suarez tom. 2. de Religione lib. 4. cap. 20. num. 4.

Probatum, quia multa, quæ solum sunt de cõfiliis, & perfectione Charitatis; si sub voto cadat exequi debent ex debito legis, seu regulæ sic professæ.

Dico sextò, posse Prælatum præcipere subdito, & iste tenetur obedire, vt in casu, quo infidelis, vel hæreticus seducere curaret aliquem, se illi opponat concionando, docedo, libros scribendo, etiam cum periculo vitæ. Ità D. Thomas opuscul. 18. cap. 14. colum. 3. Paulo antè medium, Bannes 2. 2. quæst. 33. art. 3. dub. 3. conclus. 3.

D. Thom.
Bannes,

Probatum, quia magis debemus diligere vitam spiritualem proximi, quàm proprium corpus. Et est valdè rationale, vt supremum bonum temporale, quòd est vita, exponatur periculo pro ultimo bono spirituali, quòd est vita æterna.

Dico septimò, subditus non tenetur obedire Prælato præcipienti, vt ad infideles conuertendos petat cum periculo vitæ. Lopez prima parte instruct. cap. 56. col. 1. versu At an Prælato, Rodriguez tom. 2. sum. cap. 9. conclus. 5. & quæst. regul. tom. 3. quæst. 19. art. 7. Ledesma cap. 4. de statu Relig. in communi conclus. 8. in fine pag. mihi 136. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 47. Lessius lib. 3. de iustit. cap. 41. dub. 9. num. 77.

Lopez.

Rodriguez
Ledesma.

Sanchez.
Lessius.

Probatum, quia id præscriptum regulæ excedit. Excipiuntur autem ab hac regulæ Patres Societatis Iesu, qui speciali voto ad id se obligant, vt benè Rodriguez, Lopez, Sanchez.

Summus autem Pontifex potest Religiosos, & alios quoscunq; Clericos ad id cogere, si ità necessitas boni communis postulare; vt Sanchez, Rodriguez, & Ledesma loco cit.

Rodrig.
Lopez.
Sanchez.

Sanchez.
Rodrig.
Ledesma.

S. Vnicus, Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato eum mittenti ad habitandum loca aeris intemperie laborantia.

ic disputantem non vidi. Notò igitur primo, vel mittitur subditus ad talia loca ex odio, & malignitate superioris, vel ex necessitate ad subueniendum, & conseruandum conuentus in talibus locis situatos.

Notò secundò, vel subditus scit per experientiam in se ipso alias probatam talem aerem sibi, suæque complexionis esse noxium, vel solum hoc scit per experientiam probatam, seu visam in alijs.

Dico primò, si subditus mittatur ad talia loca ex odio superioris, & aliàs est expertus in se ipso per longam infirmitatem, simulque periculosam talem aeris intemperiem, non tenetur obedire.

Probatum primò, quia, vt ex D. Thoma sepiùs diximus 2. 2. q. 104. art. 5. in his, quæ pertinent ad naturam corporis, omnes sumus pares.

Secundò, quia odium superioris non debet mihi obesse in re tam graui.

Tertiò, quia indiscretus, & immisericors ostenditur ille superior, qui sciens, suum subditum periclitatur um salute, si illi hoc iubgat; iu-

bet nihilominus, & videtur tendere ad illius destructionem, vnde non tenebitur obedire.

At inquit, quomodo sciam, Prælatum, hoc mihi ex odio iniungere.

Respondeo, scies, quando per experientiam in te ipso probatam, & superiori manifestatam, iste nihilominus, & vt te non mittat rogatus, vult mittere; licet alij adint: qui possint ire, nec aeris intemperiem vnquam probauerint. Quia cum superior pater sit subditorum, hos vt filios, non vt seruos debet tractare. Pater autem cum scit filio suo graue imminere periculum vitæ, vel sanitatis, si mittat illum ad faciendum aliquod negotium in aliquo loco insalubri, tantum abest, vt mittat, quin potius retrahit euntē, nec ire permittit. Vnde cum te non tractet superior vt filium, sed potius vt inutilem seruum, & vile mancipium, nihil habens pensi tuam sanitate, & vitam; quod ex odio procedat, manifeste apparet; Quare tu, qui de iure naturæ teneris conseruare vitam, ad illi obediendum puto, quòd non sis obligatus: fauet huic opinioni Rodriguez tom. 3. quæst. regul. q. 51. art. 9. Quatenus probat, iustam causam, propter quam Prælatus Religionis potest subdito facere facultatem transeundi ad laxiorem religionem, esse malam aeris intemperiem, si in illa Religione, non sit aliud Monasterium, quòd tali intemperie non laboreat; quia tunc ad illud mittendus esset religiosus, aeris intemperiem patiens, & citat alios.

Dico secundò, si subditus mittatur ad loca aeris intemperie laborantia ad cõseruanda Monasteria in illis posita, vel succurrendum Religiosis, ibi commorantibus, tenetur obedire; præsertim si aeris intemperiem nunquam probauerit experientia.

Probatum primò, quia ex debito iustitiæ tenetur subditus obedire superiori iusta præcipienti, vt dictum est.

Secundò, quia vt membrum, & filius Religionis, quæ illum alit, & nutrit sanum, & infirmum, tenetur matrem suam conseruare, & defensare omni eo modo, quo potest, etiam cum maximo incommodo suæ personæ.

Tertiò, quia non omnes homines sunt eiusdem complexionis, & aer, qui vni insalubris est, alteri, etsi non totaliter salubris, saltem minus insalubris esse poterit, & frugaliter viuendo crebrius aeris intemperies vitantur.

Quartò, quia in dubijs, vt est in casu præsentis, superiori parendum est. Fauet huic opinioni Ledesma cap. 4. de statu Religiosorum in communi, conclus. 8. in fine, pag. mihi 136. Quatenus habet, posse Prælatos Religionis mittere subditos ad Indos pro conseruatione Religionis.

Rodriguez

Ledesma

333333

CAP.

CAP. XII.

Vtrum Generalis possit aliquem Religiosum excere ex prouincia, in qua natus est, & sumpsit habitum absque rationabili causa.

Nauarr.

Rodriguez

Vega

Otest videri pro hoc Capite Nauarrus com. 4. de regularibus num. 22. & lib. 1. consil. de constit. consil. 9. num. 11. & lib. 2. de appellationibus consil. 5. Rodrig. tom. 1. quaest. regul. q. 23. art. 3. & in summa de ordine iudiciali cap. 12. conclus. 7. Vega parte 2. summ. cap. 86. casu 42.

Noto primo, pro intelligentia quaestionis, quod solent quandoque superiores Prouinciales, ad se ipsos potius, quam ad commune bonum respicientes, si habeant aliquem Religiosum sibi subditum, quem non rectis aspiciunt oculis, & gestant in naribus, vel quia non adharet eorum non vndequaque rectis voluntatibus: vel quia liberè, vt zelator boni communis, prauas eorum detestatur actiones: vel quia vitæ, & morum integritate incorruptus, illorum est minime meticolosus: vel quia, scit, & potest repercutere, percussus; scribere ad patrem Generalem, talem Religiosum esse seditiosum, factionarium, inquietum, zizaniosum, & pacis perturbatorem, cum de nullis vitijs specialibus eum possint arguere, & tantum facere, & refacere, scribere, & rescribere, quod pater Generalis bonum illum Religiosum transmittit in aliam prouinciam, inauditum, in scium, inconsultum; Hoc loco quaeritur, an pater Generalis possit hoc facere, & dato quod faceret, an ille obedire teneatur: vel potius habeat iustam causam reclamandi: & an debeat ab eo, apud quem reclamauit, audiri.

Noto secundò, quod licet Religiosi per votum obedientiae propriam abnegauerint voluntatem, & totos se resignauerint in voluntatem suorum Praelatorum, & Deo totaliter dicati, penitus mundum deseruerint; non eo tamen modo hoc intelligendum est, vt ideo possint, tanquam serui, & mancipia praetio, vel bello acquisita, ad libitum Praelatorum pessundari, & supercalcari: vilissimus enim, & stultissimus computandus esset, qui statum hunc appeteret, & indueret; cum libertatem, quæ toto auro nobilior est, & qua melior in homine nihil est, à se penitus abdicaret: sed intelligendum est, quod voluntatem propriam, propter Deum in Praelatorum voluntatem resignant, à quibus rationabiliter, discrete, & charitate tractentur.

Noto tertio, quod nullum maius bonum, quod ad extrinsecam, potest in homine reperiri honore, & fama, vt bene D. Thomas 2. 2. q. 103. art. 1. ad 2. quod latè prosequitur Simon Maiolus tom. 4. Canicularium colloquio 4. à pag. 319. vnde honor vt diuinus, & factos sanctus in sacris literis commendatur, 4. Reg. 14. *Contentus esto gloria, & sede in domo tua.* Prouerb. 22. *Melius est bonum nomen, quam diuitie multae, & Ecclesiast. 4. Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi, & magni; nullumque aliud Deus ipse recto, ac iusto viro praelarii praemium pollicetur, vt Dauid ceci-*

D. Thom.
Simon.
Maiolus.4. Reg. 14.
Prouer. 22
Eccles. 4.

nit Psal. 111. quàm quod, *In memoria aeterna erit insus, & ab auditione mala non timebit.* Nulla igitur maior cura homini habenda, quam animæ, & honoris; nam alia humana bona aut natura, aut casu à nobis abeunt, semper superflite anima, & honore viuente, ita vt sublato corpore, terræque submisso, anima, & honores vigeant: vnde August. de bono viduitatis relatus capite Non sunt audiendi 11. q. 3. & capite nolo 12. q. 1. ait, *Non sunt audiendi sine viri sancti, sine femina, qui quando reprehenduntur ex suspitione, suscipere sibi coram Deo iustam conscientiam respondentis contemnentes hominum estimationem crudeliter, cum occidant animas aliorum, quia nobis necessaria est vita nostra, alijs fama nostra, conscientia nobis, fama proximo: & Anselmus in epist. ad Phylippenfes, Crudelis est, qui negligit famam suam; quod idem etiam habet Panormitanus in capite Magnæ, de voto num. 13. & Arist. 3. Ethic. cap. 6. ait, quod timere infamiam honestum est, non timere turpe est, qui enim eam times modestus, & verecundus, qui non times impudens est. & Plautus in Muttellaria, Et si bonam famam mihi seruaero sat diues ero, & Philolpheus in Satyris, Omnia si perdas, famam seruare memento.*

Qua semel amissa, postea nullus eris.

Vnde Baldus il leg. 1. colum. 5. Cod. de confessis ait, Bonam famam esse thesaurum inestimabilem, & sicut lilium dans suauitatem odoris.

Noto quartò, quod honor est cuiuslibet virtutis praemium, vt docet D. Thomas 2. 2. q. 129. art. 4. corpore; & est testimonium excellentiae, quæ est in homine, sed maximè secundum virtutem; vt idem D. Thomas ibi q. 103. art. 1. corpore; Honoratus enim homo dicitur ille, qui in se aliquam virtutem, laude, & honore dignam habet: vel etiam, qui nullum vnquam crimen commisit, infamia, & vituperatione dignum: qui honos, vt diximus, est maximum inter externa bona. Huic autem honori, vt excellentiam dicit secundum virtutem, non renunciant Religiosi per votum professionis, vt bene D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 7. ad 4. vbi Caiet. Nauarr. capite Inter verba conclus. 5. num. 64. fine, & comm. 2. de regularibus num. 2. versu Tertio dico, & Miscellaneo 11. de oratione num. 9. in fine, Valent. tom. 3. disp. 3. quaest. 10. par. 5. col. 24. versu Ex his igitur, Sayrus in Clauis regia lib. 11. cap. 4. num. 15. versu Quæ ratio, Suarez tom. 3. de Relig. lib. 8. cap. 4. num. 3. Vnde etiam illi suum honorem, seu bonam de se ipsis estimationem defendere tenentur, ne crudeles contra se ipsos sint, vt dicebamus, ex August. & Anselm. Et vituperabile, omnino est non facere ea, quæ honore sunt digna, vt ait D. Thom. 2. 2. quaest. 129. art. 1. ad 3. honorem autem proprium defendere, honorabile est; ergo contemnere vituperabile. Vnde Christus dicebat in Euangelio ego daemionium non habeo, & alibi si male locutus sum testimonium perhibe de malo.

Dico primò, potest Prouincialis transferre suum subditum de vno ad alium Conuentum; & Generalis de vna ad aliam prouinciam. Ità Nauarrus comm. 4. de regularibus num. 22. & lib. 1. consil. de constit. consil. 9. num. 11. habent fratres Prædicatores in lib. de instruct. officialium Ordinis cap. 1. de officio Magistri ordinis, vt refert Nauarrus comm. 4. citato, his verbis suum (scilicet Generalis) est transferre fra-

Psal. 111

August.

Anselm.

Panormita.

Aristot.

Plautus.

Philolphe.

Baldus.

D. Thom.

D. Thom.

Caietanus.

Nauarr.

Valentia.

Sayrus.

Suarez.

D. Thom.

Nauarr.

Nauarr.

ex de provincia ad provinciam pro utilitate, vel ordine, vel fratrum transferendorum, vel ad quam translatio huiusmodi fuerit facienda; quem morem sequuntur alij mendicantes, vt dicit ibi Nauarrus.

Probatur primò, quia omnes Conuētus vnius provincie faciunt vnum corpus, respectu sui Prouincialis, qui est caput: & omnes Conuentus Religionis faciunt vnum corpus respectu Generalis, qui est caput; sed capitis est prospicere utilitati corporis per membra, sicut prospiciendum iudicauerit, ergo.

Secundo, specialiter in nostro Ordine Minorum, in quo tenemur obedire Prælatis in omnibus, exceptis, quæ sunt contra animam, & contra Deum.

Dico secundo, non potest Generalis transferre fratres de vna in aliam provinciam contra voluntatem transferendorum, & eis inauditis absque rationabili causa. Ità Nauar. loc. cit. Rodriq. to. 1. quæst. reg. q. 23. art. 3. Vega par. 2. cap. 86. casu 42. qui hoc dicunt de extraneo in aliqua Prouincia incorporato; vnde multo magis debent dicere de naturali; & habent fratres Prædicatores loco cit. his verbis, licet autem Magister habeas plenam, & Generalem potestatem in Ordine, tamen nunquam est ei vtendum huiusmodi plenitudine potestatis, vbi causa rationabilis non occurrerit.

Probatur primò, quia Iudex superiorè agnoscens non potest in damnum tertij quidquam facere, vel ordinare absque rationabili causa, vt docet Panor. in cap. Cum omnes de const. nu. 2. & Nauar. lib. 2. consil. de appell. consil. 5. nu. 4. & patet per caput Erit autem lex distinct. 4. vbi dicitur, quod lex debet esse rationalis, & honesta.

Secundo, quia omnis sententia lata contra Inauditum, & incitatu legitime, est ipso iure nulla, vt habetur Capite Nos in quem quam 2. q. 1. vbi dicitur Nos in quemquam sententiam ferre non possumus, nisi aut conuictum, aut sponte confessum, & in Capite primo de causa possessionis, vbi dicit Papa se contra inauditam partem nihil posse definire.

Neque credendum est Generali dicenti, se talem fratrem transferre ex iusta, & rationabili causa; nam vt bene ait Nauar. de spolijs Cleric. §. 2. nu. 7. & 8. & lib. 3. consil. de reg. consil. 56. nu. 2. superiori etiam non recognoscenti alium superiorem, dicenti, se facere aliquid ex iusta causa, non creditur, nisi constet de illa, si id non potest facere sine causa: Ergo multo magis illi non est credendum, qui superiorem agnoscit, nec quidquam sine rationabili causa potest facere.

Tertiò probatur, specialiter conclusio in nostra Religione Minorum; vbi superioribus assignantur tres socij, vt illorum prouido suffulti consilio, commissa sibi religionis negotia, discretè, ac sapienter possint discernere, atque definire. Sed non definit discretè, & sapienter, qui absque causa rationabili, & inaudita parte procedit; ergo.

Dico tertiò, si Generalis absque rationabili causa subditum transferat de sua naturali in extraneam provinciam; habet hic iustam appellandi causam: seu de grauamine conquerendi apud Illustrissimum Protectorem, qui cum audire tenetur, & à grauamine subleuare. Ità Nauarr. lib. 2. consil. de appellationibus, consil. 5.

num. 6. & lib. 1. de constit. consil. 9. num. 11. in particulari casu de nostra Religione, Rodriq. & Vega locis cit.

Probatur primò, quia quilibet iure naturali, cui Religiosus, vt diximus, non renunciauit per professionem, tenetur periclitantem honorem defendere, at periclitatur hic honor illius Religiosi transferendi; non solum apud Religiosos, sed etiam apud sæculares; putabunt enim omnes, illum comississe aliquod delictum, propter quod fuerit merito expulsus; & illius vita durate, sepe liberu erit malignis ei talem expulsionem exprobrare; quare licite potest se per appellationem, seu recursum à tali molestia liberare. Immo puto, quòd quando esset fama necessaria pro virtute conseruanda, vt regulariter contingit, & insinuat in illo loco Ecclesiast. 41. quod non posset Religiosus cedere iuri suo appellandi cum hoc medio recuperet famam sibi iniuste ablatam, sicut licet homo sit Dominus diuitiarum; quando tamen his opus habet pro alenda familia non potest illas pro libito prodigere, sic non potest fame renuinciare, quando est necessaria ad virtutem conseruandam.

Secundo, quia non est malitij hominum indulgendum, iuxta legem in fundo, ff. de rei vendicatione, & habet Nauarr. com. 4. de regularib. num. 23. versu 4. potest agere, & comm. 2. nu. 65. versu addo 8. vbi definit, quòd licet si Prælatus possit spoliare subditum officio aliquo manuali absque causa, & solum pro suo libito; si id tamen faciat malo animo, habet subditus iustam causam agendi contra Prælatum; ergo & in hoc casu, si absque iusta causa amoueat, statim malum suum animum ostendit, & malitiam suam manifestat; vnde illi non est indulgendum. Et verè istæ amouiones non sunt sine malo animo, odio, & stomacho; nam quid ad Generalem, an aliquis subditus moretur hic, vel illic? ergo quòd velit eum amouere, est vt cruciet, molester, torqueat.

Tertiò, in specie pro nostra Religione Minorum, in qua anno 1620. Cum vellet Reuerendiss. Generalis amouere aliquos fratres Gallos à Conuentu Sanctissimæ Trinitatis de vrbe, & transmittere in Prouinciam Genuensem, in quartæ temporis ego officio Prouincialis fungens, habuerunt recursum ad Sacram Congregationem Cardinalium, deputatam super negotijs regularium, quæ sanctè, plèque ordinauit, vt fratres illi permanerent localiter in dicto Conuentu Sanctissimæ Trinitatis, quousque Pater Generalis talis expulsionis assignaret causam; & tamen Galli non sunt naturales in vrbe.

Quarto, Quòd Illustriss. Protector teneatur taliter grauatum audire; & constituto, quòd verè grauatus fuerit, à grauamine liberare; patet, quia ad hoc datur ad ipsum recursus, vt grauatos subleuet, iniuste punitos absoluat, iustitiam tueatur, nihil, quod iniquitatem sapiat, admittat.

Ex quo patet, vt bene Nauarrus comm. 4. de regularibus num. 22. versu Ex quibus facile. Quòd magna deberet esse causa, ob quam Generalis Hispanum volentem, nolentem transferret in Gallias, vel Germaniam; aut contra, Gallum; & Germanum in Hispaniam.

Dico quarto, Saluo meliori iudicio, quòd subditus non tenetur obedire Generali, cui amoueri

Rodriq. Vega.

Nauarr.

Nauarr. Rodriq. Vega.

Panormis. Nauarr.

Nauarr.

Nauarr.

ex sua naturali Prouincia absq; legitima causa.

Probatum primò, quia Prælati superiores recognoscunt, & iniustum aliquid mandanti; etiam si tale iniustum peccatum non contineat, non teneor obedire; vt docet Panor. in cap. Inquisitioni de sentent. excommunic. num. 5. & Tab. verbo Obed. num. 6. & dictum est suprâ; & exemplificant; si Prælati mādaret mihi, vt illi darem meos libros, non teneor obedire; sed *deiores sunt, qui fama nostra detrahunt, quàm qui substantiam nostram diripiunt, vt dicitur Capite Deteriores 6. quæst. 1. & habet Panor. in cap. magnæ num. 13. de voto; ergo si non teneor obedire, dando illi meos libros, multò minus dando illi meam existimationem, & famam.*

Secundò, quia in omni obedientia sunt intelligendæ aliquæ conditiones, idest si potero, vel si rationabile præceperit; vt docent Tab. verbo Obed. num. 17. Angelus num. 3. Syluest. num. 3. Armilla num. 12. Rosella num. 12. ergo si præcipiat aliquid sine ratione, non teneor obedire.

Dico vltimo, æquum & iustum mihi videtur, quòd fratres non amoueantur ex sua Prouincia; nisi vel vtilitate ipsorum, puta ad studendum; vel Prouinciæ à qua amouentur, ad agenda aliqua negotia pro ea: vel Prouinciæ, ad quam diriguntur, ad illam subleuandam, conseruandam, & honorandam: vel Religionis in communi, ad eam dilatandam, & ampliandam; quòd si quandoq; alij seductores, & pacis perturbatores vel scandalosi sūt amouendi, amouentur tempore visitationis: vel si extrâ illud necessitas ad id cogat; non amoueat Generalis; nisi priùs habita informatione authentica à Patre Prouinciali Prouinciæ amouendi, subscripta à Collegis ipsius, cum dictis aliquorum saltem fratrum Prouinciæ, quo pacto, nec Generalis in hoc arguetur à conscientia, nec subditus conqueri poterit; quia si est malus, sibi imputet; & hoc videtur rationi, & æquitati consonum.

Quando autem transmittendi sunt necessario propter proprias culpas, vel de vno in alium Conuentum, vel de vna in aliam Prouinciam; debent adhuc superiores Prælati, tum Generales, tum Prouinciales esse valde circumspecti, vt extra tempora non fiant tales mutationes; nam crebriùs oritur ex tali subita, & incogitata mutatione in populo infamia contra illos fratres translatos, populus enim qui, cum sit sibi cæcus, totus lynceus est in notandis Religiosorum actionibus, videns illos Religiosos transferri, putat propter scandala ibi commissa: quod bene aduertunt Rodriguez tom. 2. quæst. regul. quæst. 5. art. 9. & Spatharius de modo corrigendi regulares tractat. 2. cap. 4. num. 1. vnde potius esset dissimulandum inter fratres vsque ad tempus mutationum, nisi casus vrgeret, vt dictum est.

In his denique omnibus Charitate, & prudentia vtendum. Vnde diuinum est illud Oraculum Ecclesiastes 10. Beata terra, cuius Rex nobilis est (idest sapiens, & prudens) & cuius principes videntur in tempore suo, ad reficiendum, & non ad luxuriam. Hæc dicta intellige, quando vere ex tali amotione oriatur in populo, vel in religione infamia contra religiosum amotum, quia nimirum est persona grauis, & multum cognita in ciuitate, & præsertim in illis religionibus, in quibus sunt filiationes Conuentuum. Intelligitur etiam quando nulla apparet causa talis amo-

tionis, quod tamen raro accidit, agendo de fratribus grauibus, de quibus intelligitur hic dicta. Hæc dicta sint ad liberandum innocentes subditos e manibus superioris Tyrani, non fouendos iniquos subditos, vt sanctos Prælatos tyrannizarent, & se in suis iniquitatibus manutenerent, & hoc pacto omnia suprâdicta intelligenda sunt, nam alioquin puto, quod ab obedientia Generalis appellari non possit per priuilegium Sixti IV. quod refert Calarub. in comp. verb. Generalis nu. 14. & Iulij 11. vt refert idem Calarub. verbo appellare num. 3. præsertim in Ordine nostro, vbi tenemur obedire Prælati in omnibus, quæ non sunt contra Deum, aut regulam.

CAP. XIII.

Utrum Subditus teneatur Obedire Prælati præcipienti, vt in Carcerem pergat, non assignata causa talis carcerationis.

Hic præuentem non vidi, ipse mihi aliquibus notabilibus sermo via. Primo igitur noto pro questionis intelligentia; quòd sunt quandoque aliqui Prælati Religiosorum tam indiscreti, & exorbitantes, vt potius carnificis, & Tyranni vendicet sibi nomen, quàm Pastoris, & patris: & ita suis fe domados dedunt passionibus, vt erratè subditum (subditum inquam, quem in naribus gestant) in quacunque re leui, detrudi iubeant in tetrum carcerem, quòd si talis detractionis querat subditus causam, vel quia leuissima sit, vel quia nulla in rei veritate existat, recusant dicere, his suam malitiam tegentes verbis; carcerem petito, causam inde scies. Queritur modò, an subditus in hoc teneatur obedire.

Noto secundò, quod carcer apud Religiosos est maximum dedecus, & irreparabilis iactura, vt docet Rodriguez tom. 2. quæst. regul. q. 22. art. 2. & ideo tarde adhibendus à Prælati; quia si sola suspitione, aut præsumptione: aut semiplena informatione subditos in carcerem detrudant, & eos deinde innocentes reperiant, licet si absolutoria sententia deinde eos liberent, à iactura, in quam per carceris detentionem inciderunt, nunquam totaliter liberabunt; vt notat Io. Andreas cap. Si Clericus de sept. excóm. in 6. obijciatur enim temper talibus Religiosis à malignis, quod tali tempore, à tali superiore fuerint incarcerati, & cum homines naturaliter sint procliuiores ad male suspicandum de punitis, quàm de punitoribus, non ita de facili talis macula abstergitur.

Noto tertio, ex Nauar. in Rubr. de iud. nu. 83. quòd Indices etiam supremi debent esse multum circumspecti in inquirendo, vel mandado inquirendi, ne faciant, quo propter propria peccata castigentur, dum aliena castigare nimis anhelant. Quandoquidem non lege humana tantum, sed naturali, & diuina, contenta in octauo præcepto decalogi: veratur, ne quis proximum in famet: vel sit causa propinqua infamati; quia eadem ratione debent abstinere à coniiciendo in carcerem, præsertim viros honoratos, & de fugatiō suspectos, donec iustam informationem de crimine habeant. Hæc Nauar. qui eodem comm. de iudicij nu. 51. ait, Peccare mortaliter indices quòdunque de causa etiam leuissima, vel suspiciosa in carcerem subditos coniicientes, & vterque etiam ad reffusionem

Panormit.
Tabiena.

Panormit.

Tabiena.
Angelus.
Syluester.
Armilla.
Rosella.Rodríguez
Spathar.

Eccles. 20.

Rodríguez

Io. Andr.

Nauar.

Nauar.

Syluester.
Spathar.

subditos conijciens, teneque etiam ad reffituionem famæ; quod etiam tenuit Syluester verbo Carcer quæst. 2. & Spatharius de modo corrigendi Regulares tract. 9. cap. 14. num. 4.

Noto quartò, quòd Religiosus iniuste, & per vim incarceratus cū sui honoris, & famæ iactura, potest fugere absq; apostatię nota: etiam vim inferēdo custodibus: etiam rūpendo vincula, & carceres: etiam arma ad hæc assumendo; dūmodo recta properet ad superiorem illius, qui cum iniuste in carcerem coniecerat. Et si iniusticia notoria sit, possunt alij confratres eum adiuvare ad fugiendum, præbendo instrumenta, quibus carcerem frangat, compedes limet, dirumpat vincula, &c. non obstante quocunque superioris præcepto in contrarium, sub quacunque forma verborum factò; etiam sub merito sanctæ Obedientiæ: etiam sub pœna excommunicationis ipso factò; quia iniulto præcepto nemo tenetur obedire. Hæc omnia colliguntur ex Caiet. 2. 2. q. 69. art. 3. habet expresse Baldus in Capite Ad nostram de appellationibus Cardinalis in Clement. 1. §. præfata de statu Monachorum, Grassius par. 1. decif. lib. 3. cap. 5. num. 126. Spatharius de modo corrigendi regulares tract. 9. cap. 17. num. 3. 4. 5. Adde quod fratres adiuvantes superiorem in iniusta confratris incarceratione, vim illi inferentes, recusantem in carcerem portantes, peccant omninò mortaliter, si de iniusticia constet; quia iniustæ actioni, iniusti superioris cooperantur. non enim in eo casu illi tenentur obedire, etiam si sub pœna excommunicationis præcipiat; quia hoc gladio non vitur ecclesia ad feriendum innocentem, sed tantum contumacem, & reum; nec est adinuentus ad fouendos iniustos Prælatos, seu potius infernales furias; sed ad coercendos insolentes subditos, & rebelles, & habetur in cap. Imperatores 11. q. 3. cap. Quando, cap. Non inveniuntur 23. q. 3.

Caietan.
Baldus.
Cardinal.
Grassius.
Spathar.

Noto quintò, quòd religiosus non debet nisi ex delictis grauibus incarcerari, vt notat Abbas in cap. vt famæ de sentent. excommunic. num. 2. & Grassius par. 1. decif. lib. 3. cap. 5. num. 128. & colligitur ex cap. Nouimus de verb. signif. & cap. Sicut in vno, §. fin. de hæret. quod si quis potestati Prælatorum resistere non valens, de facili pro culpa talem pœnam non merente incarceretur, nõ per hoc fit infamis, vt dicit Grassius loco cit. Quia nemini imputatur ad pœnam, quod per vim coactus est sufferre: & de carcere, & catenis, quandoque quis egreditur ad regnum, vt patet de sancto Ioseph, & sancto Petro. Et quando dicitur, quòd per carcerem irrogatur infamia, intelligitur de carcere ad pœnam dato, vt notat Baiard. ad quæst. 72. præct. crim. Iulij Clari lib. 5. num. 1. Victorinus Mansus in sua præct. cap. 20. nu. 4. licet macula, etiam iniuste tolerata, non de facili abstergetur, vt dixi.

Abbas.
Grassius.

Baiardus.
Victor.
Mans.

Dico primò, subditus non tenetur obedire Prælato præcipienti, vt carceratum se præbeat, non assignata causa talis incarcerationis.

Probatur primò ex dictis, quibus constat, quòd carcer irrogat maximam infamiam Religioso, qui honorem suum de iure naturali, cui, vt diximus capite superiori, non renunciauit, tenetur, seu saltem potest defendere, & ideo non tenetur sic captis oculis carceratum se præbere.

Secundò Probo, ex locis scripturæ, in qui-

bus, cum Deus suum pòpulum punit, vel ei aliquod graue minatur flagellum, semper assignat causam talis flagellationis. Actorum 12. Confestim percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo; & Efaia 10. Ad gentem fallacem mittam eum: & contra pòpulum furoris mei mandabo illi; vt auferat spolia, & diripiat prædam, quia nimirum fallax gens est, idem mittam, &c. & Ezechielis 29. Fili hominis, Nabucodonosor Rex Babylonis seruire fecit exercitium suum seruitute magna aduersus Tyrum, & merces non est reddita ei, &c. propterea hæc dicit Dominus; Ecce ego dabo Nabucodonosor regem in terra Aegypti, & accipiet multitudinem eius, &c. & primo Regum 6. Percussit autem de viris Bethsamitibus, & percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis; eo quòd vidiissent arcam Domini, & Matth. 25. Esuriui, & non dedistis mihi manducare, sitiui, & non dedistis mihi bibere, &c. Ite in ignem æternum, & Genes 3. Serpenti dixit, quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animalia: Adæ verò, dixit, quia audisti vocem uxoris tue, & comedisti de ligno, &c. Maledicta terra in opere tuo; ergo si Deus, de quo Iob. vndecimo dicitur, si subuertit omnia, vel in vnum coarctauerit, quis contradicet ei? semper puniendo, causam punitionis adducit, Homo vermiculus terræ atrocem infamationis pœnam, absque causâ assignatione, dabit illis subditis, qui liberè, & voluntariè pro Dei amore se illi subiugauerunt?

Actor. 12.
Esaie 10.

Ezech. 29.

1. Reg. 6.

Geni 3.

Iob. 11.

Tertiò probo, ex Capite 2. distinct. 36. §. ecce versu Hinc, & Petrus; vbi dicitur, quòd Prælati debet esse paratus reddere rationem omniposcenti, & Capite Coriepiscope distinct. 68. dicitur, quod ratione caret, extirpari necesse est; quæ etiam habentur Capite Omnia talia distinct. 12. & capite peruenit de censibus.

Quartò probo, quia tunc indiscretè, & iniuste procedit Prælati; vnde subditus non tenetur ei obedire; vt dicitur Capite sollicitudinibus, §. si verò de appellationibus.

Dico secundo, etiam si Prælati assignet causam, quæ tamen sufficiens non sit ad talem pœnam, non tenetur subditus obedire. Quam conclusionem sic probo, & declaro ex præct. Diaz cap. 126. Viç. Mazi cap. 20. nu. 3. & Spath. tract. 9. de modo corrigendi Regulares cap. 14. Triplex est carceris genus; Primum est in pœnam criminis, & id nunquam adhibetur, nisi per definitiuam sententiam, præiis probationibus, & defensionibus. Secundum Genus est ad custodiã, ad quod licet non requiratur plena informatio delicti; nunquam tamen adhiberi potest, nisi fuerit reus de culpa valdè suspectus, vt potè alias fugere solitus, vnde Trid. sess. 25. cap. 6. de reform. præcipit iudicibus Ecclesiasticis, vt in omnibus criminibus semper ea ratio habeatur, vt iuxta qualitatem delicti, & personarum, delinquentes, loco deceti custodiantur. Tertiū genus est ad afflictionem; & est quædam torture species, & adhiberi non debet, nisi pro graui crimine, nec sine causâ sufficienti cognitione, cum magnum præiudicium inferatur taliter incarceratis.

Victor.
Mansus.
Spathar.

Trid. sess.
25.

Noto tamen, quod si persona esset admodum vilis, & de delicti veritate apud Prælatum satis constaret: vel per manifestissima indicia: vel per testem omni exceptione maiorem, tunc posset Prælati talem iuste in carcerem ad afflictionem conijcere.

CAP. XIV.

An subditus possit proponere Prælati causas,
quare obedire non possit, & an Prælato
illas acceptare nolenti teneatur
nihilominus obedire.

D. Ronan.
Turrecremata.
Alvarez.
Alphonf.
Rodriguez

RO hoc capite videatur D. Bonavent. in speculo disciplina par. 1. principali particula prima cap. 4. Turrecremata in regula S. Benedicti cap. 68. tract. 143. Alvarez to. 2. de vita spirituali lib. 5. par. 3. cap. 13. Alphonfus Rodriq. par. 3. exercitij perfectionis tract. 5. cap. 15.

Dico primò. Non est contrà obedientiæ votû causas humiliter proponere, quare mādato superioris obedire non possimus, est omniû citatorû.

Ezech. 4.

Probatur primo, ex scriptura Ezech. 4. Præcipit illi Dominus ad calamitatē Iudæorum portendam, vt panem, quo vesci debebat, igne humani fimi desiccari conquireret, à qua re valde abhorrens diuinus vates, Deum obsecrat, ne illi hoc præcipiat dicens A. A. A. Domine Deus ecce anima mea non est polluta, & morticinum, & lacevatum à bestijs non comedi ab infantia mea vsq; nunc, & non est ingressa in os meum omnis caro immunda; non exacerbatus est Dominus Prophetæ verbis, sed mitigauit mandatum, & vatem consolatus est; ne putemus, inquit Hieronymus ad hunc locum, Prophetam contradicere imperio Domini; sed causas reddere, immò deprecans, cur hoc facere non possit. Simile quid contigit Petro Actorum 10. & Genesis 18. Minantem Deum Abrahamæ fadarum illarum Ciuitatum destructionem, & ruinam, non ne obedientissimus vir, honorem præfans semel bis, atque iterum deprecatus est?

Ab. 10.
Gen. 18.

Bonavent.

Secundo probatur, ex Regula S. Benedicti cap. 68. & habet Bonavent. in speculo discipline cap. 4. vbi dicitur. Si cui fratrum, aliqua forte grauius, aut impossibilia iniungantur, suscipiat quidem imperium cum omni mansuetudine, & obedientia, quod si omnino virium suarum mensuram viderit pondus oneris excedere, impossibilitatis suæ causas, qui sibi præest patienter, & opportune suggerat, non superbendo, aut resistendo, vel contradicendo.

Tertio probatur, ex Capite, si quando de re scriptis, vbi dicitur; Si quando aliqua fraternitati tuæ dirigitur, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes: qualitatem negotij, pro quo tibi scribitur diligenter considerans, aut mandatum nostrum reuerenter adimpleas, aut per tuas litteras, quare adimplere non possis, rationabilem causam præendas, quia patienter sustinebimus, si non feceris; quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum. Eadem ferè habentur Capite cū teneamur de præbendis, & dignitatibus, Cassiod. 6. variar. formula 5. quæst. vnic. pro Equitate, ait, seruanda etiã nobis patimur contradici, cui oportet etiã obediri.

Cassiodor.

Dico secundò, si propositis causis, adhuc superior persistat in sua voluntate, subditus obedire tenetur, est omnium citatorum.

Probatur primo ex dictis, Nam si Deus in sententia illa perstitisset, quod vates Ezechiel panem humano stercore coctû comedisset, licet si abominabile hoc fuisset; obediendum tamen illi erat; & Petro ter recalcitrandi, immundaq; ducenti, quæ illi obijciebantur, dictum est, Quæ Deus, sancti ficauit, in ne immunda dixeris.

Secundò, ex regula S. Benedicti loco citato, vbi post dicta subiungit, Quod si post suggestionem, idest insinuationem suam, in sua sententia Prioris imperium perdurauerit, sciat Iunior, ita sibi expedire: & ex charitate confidens de adiutorio Dei obediat.

Tertio, ex Bonavent. loc. cit. Vbi postquam dixit non esse contrà Obedientiæ votû causas proponere, quare obedire non possimus, subiungit; Si adhuc superior in sua manserit sententia, ita sibi nouerint expedire, & ex charitate de adiutorio Dei cū sibi obediant. Christus, factus est pro nobis obediens vsq; ad mortem, mortem autem Crucis, qui licet ad Patrem pro Calicis translatione clamauerit, continuo tamen adiunxit, verumtamen nõ mea voluntas, sed tua fiat.

Bonavent.

Quarto probatur, ex præcitato Capite cum teneamur, vbi id expressè habetur. Et Capite contra morem d. 100. & cap. ante triennium d. 31. & cap. In memoriam d. 19. quibus Capitibus probatur expressè nostra conclusio.

Quæ tamen limitanda est, si quod præcipitur non est omnino impossibile, nam ad impossibile nemo tenetur: & si quod præcipitur, nõ contineat aliquod peccatum mortale, vel veniale; nam tunc magis est obediendum Deo, quàm hominibus; vel est intelligenda de superiore superiori non recognoscente, qualis est Papa, cui etiam in iniustis, quæ peccatum non continent, si replicat, est obediendum, quod probant Capita hic allata, & habet Tabiena verbo Obed. nu. 6. vel si loquamur de Prælato Ordinis, conclusio est intelligenda, quando quæ præcipit sūt indifferetia, vel dubia, nec sunt in præiudicium animæ, vitæ, honoris, & famæ subditi, neque alterius iuxta dicta superioribus capitibus.

Tabiena.

CAP. XV.

Vtrum Subditus teneatur obedire Prælato
præcipienti reuelare secretum fidei
sua commissum.

RO hoc capite, & ratione tegendi secretum potest videri D. Th. quodlib. 4. art. 12. & quodlib. 1. art. 15. & 2. 2. q. 68. art. 1. ad 3. & q. 70. art. 1. ad 2. vbi Caiet. Sotus de ratione tegendi secretum, Antonin. 2. par. tit. 1. cap. 22. §. 5. & ibi cap. 19. §. 7. Vega par. 2. cap. 96. Rodriq. in sum. par. 2. cap. 54. Salzed. ad præct. Diaz cap. 106. Nauar. in sum. cap. 18. num. 51. & seqq. & cap. inter verba conclus. 6. Imperfecta num. 18. & ibid. eadē concl. 6. perfecta nu. 401. & de penit. dist. 6. cap. penult. à nu. 1. Azor. to. 3. instit. moral. lib. 13. cap. 31. Sylu. & alij Sumist. verb. Secret. Val. to. 3. disp. 5. q. 13. p. 1. & q. 14. p. 2. Lessius lib. 2. de iust. cap. 11. dub. 8. à num. 51. vsque ad 85. Reginaldus in praxi lib. 24. num. 106. Scotus in 4. dif. 21. q. 2.

D. Thom.

Caietan.

Sotus.

Antonius

Vega.

Rodriguez

Salzedo.

Nauarr.

Azor.

Syluester.

Valentia.

Lessius.

Reginald.

Scotus.

Caietan.

Notandum est ex Caiet. 2. 2. q. 70. art. 1. in calce respõs. ad 2. quod in triplici sunt differentia res, quæ fidei nostræ committuntur; Quædam, quæ & si nõ sint fidei nostræ commissa, tenemur seruari secreta, vt occulta adulteria, & facta, quæ reuelata essent semina discordiæ: vel animæ, & corpori, honori, vel famæ, vel fortunis alicuius nocerent. Quædam, quæ etsi simpliciter possent referri, quantum in nostra notitia est occultas tamen habent rationes in eo, qui fidei nostræ commisit, quia voluit secretum seruari. Quædam verò sunt, quorum occultatio nulli prodest

& reue-

& reuelatio nulli nocet, quae leuiter committuntur; & leuiter acceptantur secreta.

Dico primò, si secretum commissum vergit in damnum corporale, vel spirituale communitatis: vel in graue damnum alicuius personae, praesertim qua quis speciali iure tutari tenetur: puta in damnum vite, vel honoris mei Praelati per secretam, eamque iniustam coniurationem, tunc non est expectandum superioris praecipii, sed statim reuelandum: etiam si de non reuelando iuramentum praecessisset. Ita D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. & quodlib. 1. art. 15. corpore, Antonin. 2. par. tit. 1. cap. 19. §. 7. in fin. & cap. 22. §. 5. verbo 3. modo; Nauar. in sum. cap. 18. num. 54. verbo Dixi in insultam, & cap. inter verba conclus. 6. perfecta à num. 402. & de pœnit. dif. 6. cap. sacerdos num. 37. Reginald. in praxi lib. 24. num. 112. Azorius tom. 3. instit. moral. par. 3. lib. 13. cap. 37. dub. 4. Angelus verbo testis num. 33. Syluest. eodem q. 8. d. 2.

Probatur primò, quia licet lex naturalis dicat, seruandum esse secretum, alia tamen lex etiam naturalis fortior ista dicat, bonum commune bono particulari esse praeferendum; & malum commune, quòd sequeretur ex celatione secreti, esse anteponendum malo particulari, quod sequitur ex reuelatione, vt si v. g. reuellet mihi aliquis, multos esse combusturos totum, vel partem conuentus; etiam si id faciat ex amicitia, quam mecum praetendit, vt me indemnem conseruare possit, vel etiam aliquid esse tacturos, ex quo graue aliquod damnum totum religionis corpus est passurum. Quis dubitat, quòd praecipium Praelati expectare non debeo: sed statim teneor reuelare, etiam si sub secreto non reuelandi acceperim; nam hoc casu valet illud, *In malis promissis fidem non expedit obseruare*; vt dicitur regula 69. de regulis in 6. Etiam si sub iuramento acceperim non reuelandi; per regulam non est obligatorium, quae est 58. de reg. iuris in 6. vbi dicitur, *Non est obligatorium contra bonos mores praestitum iuramentum*.

Secundò probatur, de superiore in specie; quia huic teneor ex debito iustitiae naturalis fidem seruare. Vnde in iuramento fidelitatis, quod serui exhibent Dominis suis, hoc continetur, quòd huiusmodi secreta debeant Dominis reuelare. Ergo contra hanc fidem, per commissum, & acceptatum quocumque secretum, iuxta regulas iuris allatas in praecedenti argumento, non possum obligari.

Tertiò de religiosis particularibus probatur conclusio; nam Prouerb. 24. dicitur, *Erue eum, qui ducitur ad mortem*; & refertur Capite non in Inferenda 27. quæst. 3. Quod intelligo per occultas machinationes, iniustasq; technas, & ad Rom. 1. *Digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt faciendis*.

Quartò, in vniuersali de omnibus ad nostrum propositum; quia quilibet Religiosus tenetur, ratione voti professionis, suae Religionis indemnitate, puritate, & honorem defendere; sit enim ibi vtrò ad hoc, citroque obligatio; sicut enim Religio tenetur suum subditum alere, & defendere. Ratione iustitiae, vt docet Lessius lib. 2. de iust. cap. 35. dub. 12. num. 68. versu sed contra, ita & Religiosus illam, vt dicitur cap. nulli dubium 3. q. 1. Similiter tenetur subditus sui Praelati defensionem suscipere; ad Capitis enim de-

fensionem accurrunt naturaliter inuocata membra. Et item ad defensionem Religiosi particularis, ratione ligaminis fraternitatis, quam inter se, & ad inuicem habent singuli Religiosi; Membro enim membri incumbit cura, & vnicuique mandauit Deus de proximo suo.

Haec tamen intelligenda sunt; modo non habeantur sub secreto confessionis; nam quae hoc modo sciuntur, non sciuntur ab homine simpliciter, vt homo est, sed vt Minister Dei est, vt habet D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. & tunc maius est vinculum sacramenti, quam quodlibet aliud praecipium. Ita D. Thom. loco cit. & quolib. 1. art. 15. & Antonin. 2. parte tit. 1. cap. 19. §. 7. fine, Armilla verbo Accusatio num. 7.

Et nota, quòd non dicitur haberi sub sigillo confessionis id quod habetur hoc pacto (licet multi hallucinentur in hoc.) Dico tibi hoc in confessione: vel etià dicitur Confiteor Deo, &c. etiam genibus flexis: etiam signato fronte signo crucis; absq; animo tamen confitendi peccata, & absolutionem recipiendi; sed tantummodo aliquid reuelandi, vt habet Caiet. 2. 2. q. 70. art. 1. cit. Et Nauar. in sum. cap. 18. nu. 55. & cap. Sacerdos de penitentia d. 6. nu. 39. Vega 2. par. sum. cap. 96. casu 3. & alij communiter, sed hic modus manifestandi secreta nullam habet maiorem vim, quam si extra confessionem manifestata essent.

Dico secundo, si secretum non vergit in damnum alicuius tertiae personae, sed solum damnum vergeret manifestantis, si propalaretur, tunc etiam non sub secreto acceptum, ad superioris praecipium sub quacumq; forma verborum factum, non tenetur subditus manifestare: neq; etiam tenetur si non appareat quidem, quare manifestare non possit, occultas tamen habet rationes in eo, qui illius fidei commisit, propter quas voluit secretum seruari. Ita D. Th. quodlib. 1. art. 5. corp. & 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. vbi Caiet. Nauar. cap. inter verba conclus. 6. perfecta num. 43. versu 4. & in sum. cap. 18. num. 60. Sylu. verbo testis q. 8. d. 2. Azor. tom. 3. instit. moral. lib. 3. cap. 31. dub. 5. Reginald. lib. 24. num. 110. Scotus in 4. dif. 21. q. 2. Antonin. 2. part. tit. 1. cap. 19. §. 7. fine.

Probatur primò, quia de iure naturae debemus proximo, quae nobis ab eo fieri volumus, vt dicitur Matth. 7. *Omnia quaecumque vultis, vt faciant vobis homines, haec facite illis*. At omnis desiderat, secretum, quod alijs committit, non publicari. Secundo, quia seruare fidem est de iure naturali, contra quod homini nihil potest praecipii, vt D. Thom. ait 2. 2. q. 70. art. 1. ad 3.

Tertiò, quia damnificans proximum grauius in honore, & fama mortaliter peccat secundum omnium opinionem contra iustitiam, & ad restitutionem tenetur, vt habet in specie Regi. lib. 24. n. 107.

Dico tertio, si occultatio secreti nulli prodesset, & reuelatio nulli noceret, tunc reuelare non esset plusquam veniale: etiam si sub secreto tegendo acceptum esset, vt Caiet. habet loco cit. & Nauar. in sum. cap. 18. num. 53. versu Verum est tamen, Azor. tom. 3. lib. 13. cap. 31. dub. 1.

Probatur, quia hic non legitur notabiliter proximus, vnde peccatum non potest esse mortale. Fit autè contra fidelitatem proximo debitam: etià ratione promissi, & per consequens est peccatum veniale. Quod peccatum veniale non tenetur subditus committere ad praecipium praelati, vt reuellet tale secretum per ea, quae dicta sunt supra.

D. Thom.
Antonin.

Nauar.

Reginald.
Azor.
Angelus.
Syluester.

D. Thom.

D. Thom.
Antonin.
Armilla.

Caietan.
Nauar.
Vega.

D. Thom.
Caietan.
Nauar.
Syluester.
Azor.
Reginald.
Scotus.
Antonin.

Matth. 7.

D. Thom.

Reginald.

Caietan.
Nauar.
Azor.

Prouer. 24.

Rom. 1.

Lessius.

CAP. XVI.

Verum Subditus teneatur obedire Prælati præcipienti reuelare Crimen occultum fratris.

Aput hoc nos admonet, vt instrua-
mus subditum nostrum de modo,
quo se debet gerere in visitationi-
bus; tñ Generalibus factis à Ge-
nerali; tñ Prouincialibus factis à
Prouinciali, ex cuius ignoracione
multi subditi simpliciores præsertim iuuenclij;
attenta etiam Prælatorum non admonentium
desidia, in vatijs errores cum dispendio famæ,
& honoris proximi dilabuntur.

Pro hoc capite igitur (quantum pro nunc ad
subditum necessarium putamus) potest videri
D. Thomas 2. 2. q. 68. 69. 70. & quodlib. 1. art. 16.
quodlib. 4. art. 12. & quodlib. 12. art. 13. Inno-
centij cap. Nouit ille de iudicijs, & toto tit. de
accus. Inquisit. & denunciatio. vbi Abbas, Hostie-
sis, & Canonista communiter, Raymundus in
summ. lib. 3. tit. de inquis. §. 2. vbi Friburgus,
Nauarrus cap. Inter verba conclus. 6. perfecta
præsertim à num. 221. & in summ. cap. 18. num.
56. & alibi, Diaz in sua practica cap. 6. vbi Sal-
zedo, Angles in floribus parte 2. q. de correctio-
ne fraternâ art. 1. difficult. 7. & art. 2. & 3. Per
multa, pag. mihi 67. Sotus lib. 5. de iust. quæst. 5.
art. 1. & 2. Syluest. verbo Accusatio, Denuncia-
ciatio, Inquisitio, testis, Correctio, vbi Angelus,
Tabiena, Armilla, Pisanella, Roseila, & reliqui
summlsta, Sâ in aphorismis verbo Denunciare,
Toletus in summ. lib. 5. cap. 58. Naldus verbo
Accusare, & reuelare, Ledesma parte 2. summ.
tract. 4. cap. 4. conclus. 22. & tract. 8. cap. 23. Spa-
tharius de modo corrigendi regulares, præser-
tim tract. 5. per multa, Rodriquez tom. 2. quæst.
regul. q. 6. & 7. & in summ. tract. de ordine iu-
diciali, Zerola verbo Accusatio, Lessius lib. 2. de
iustit. cap. 29. à dub. 12. Vega prima parte summ.
cap. 82. Bonacina in decalog. disp. 10. quæst. 3.
Grassius prima parte decis. cap. 69. Azorius par-
te 3. lib. 13. cap. 19. 20. 21. Reginaldus in praxi
lib. 24. à num. 40. Salon. 2. 2. q. 68. per multa, Val-
tom. 3. disput. 5. q. 12. Sayrus in Clauis regia lib.
12. cap. 10. & lib. 11. cap. 4. à num. 8.

Noto primò, tribus modis potest subditus
suum Prælatum de aliquo delicto admonete.
Primo Paternè; & est quando subditus admonet
Prælatum inter se, & ipsum solum de aliquo
delicto: quo pacto solam confratris correctio-
nem intendit, quam ipse per se obtinere nō po-
tuit; vel obtinere non posse sperauit; Secundo
Iuridice: denunciando crimen ad superiorem,
tanquam ad iudicem competentem; & sic in-
tendit correctionem quidem fratris præcipuè,
sed & pœnam delicto debitam in publicum bo-
num, & exemplum aliorum, & hoc modo de-
nunciatio non se obligat ad probandum; sed suf-
ficit si proponat crimen, testes, & indicia illud
probantia, quæ si defecerint ad ipsum nihil.
Tertio etiam iuridicè; sed accusando; & sic vin-
dictam intendit, & tenetur probare ad pœnam
æalionis, ita vt si non probet, luat pœnam accu-
sato debitam. Ità communiter Doctores locis
cit. in specie Clauis regia lib. 12. cap. 14. num. 11.

Bonacina in decalog. disp. 10. q. 3. p. 1. proposit. 3.
Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 6. art. 1. Angles
par. 2. quæst. de correct. fraternâ art. 2. conclus. 1.

Noto secundò, quòd tripliciter potest dici,
aliquod peccatum esse occultum, vt ait D. Tho-
mas quodlib. 4. art. 12. & 2. 2. q. 33. art. 7. corpore.
Primo simpliciter, quando scilicet nullo modo
ad multorum notitiam peruenit, & tale pec-
catum occultum nocet soli facienti; & qui tale pec-
catum scit, solum correctionem fratris peccan-
tis debet intendere, ad quam à Christo institu-
tus est modus Matthæi 18. & si Prælati præci-
piat, vt peccatum fratris hoc modo occultum ei
dicatur, obediendum non est. Secundo modo
potest dici peccatum occultum, quando non sci-
tur quidem factum ipsum malum, sed per ali-
quas suspiciones in notitiam multitudinis ve-
nit, vnde multorum scandalum oriatur, & iam
peccatum, non solum nocet committenti, sed
multis; & quia bonum multitudinis præferen-
dum est bono vnus; ideo Prælati debet dis-
quirere veritatem facti, vt scandalum multitu-
dinis cesset: vel per pœnam peccantis: vel per
eius excusationem, & ideo in tali casu potest
præcipere scienti crimen fratris, vt illud mani-
festet, & subditus obedire tenetur: Tertio mo-
do sunt quedam peccata occulta, quæ sunt in no-
cumentum proximorum, vel temporale, vel spi-
rituale; vt si quis occulte tractet, quomodo Ci-
uitas tradatur hostibus: vel si hæreticus priua-
tim homines auertat à fide; & qui hoc modo
peccat, statim est denunciandus; quia in multis
peccat. Nisi fortè quis firmiter æstimaret, se per
secretam admonitionem huiusmodi mala im-
pediturum. Quo casu est aduertendum, non sem-
per esse necesse denunciare personas, & delicta,
sed solum, quando aliter bono communi prouid-
eri non potest; Nam si sufficiat generalis ad-
monitio, quòd aliqua mala parantur, non esset
facienda declaratio specialis; & si sufficeret so-
la specialis delictorum, non esset facienda per-
sonarum; quia semper seruanda est fama pro-
ximo, quoties id fieri potest sine detrimento bo-
ni communis, & sine detrimento animæ illius;
vt habet Nauarr. in summ. cap. 18. num. 56. Graf-
sius parte prima decis. lib. 2. cap. 69. num. 17. Re-
ginald. in praxi lib. 24. num. 55. & 58. & collig-
itur ex D. Thoma quodlib. 12. art. 13.

Noto tertio, circa illa verba, quibus Prælati
in principio suarum visitationum communiter
omnibus præcipiunt, vel specificè vni particu-
lari sub pœnis, & censuris, vt eis dicatur, si quid
corrigen- dum sit; Quòd hoc præceptum sano
modo est intelligendum; saluo semper ordine
fraternæ Correctionis; si enim Contra hunc ordi-
nem à Domino præscriptum, præciperet, &
præcipiendo peccaret, & non esset ei obedi-
endum iuxta illud Astorum 5. Obedire oportet
magis Deo, quàm hominibus; vnde non habet
potestatem præcipiendi super occultis, nisi in
quantum per aliqua indicia manifestantur pura
per infamiam, vel per aliquas suspiciones. Ita
D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. ad 5.

Noto quarto, quia in sequentibus sæpius fiet
mentio de eo, siue teste, siue reo, qui iuridice
fuerit interrogatus, quod tenetur veritatem fa-
teri. Quod ille dicitur iuridice interrogatus,
semper, & solum quando tria concurrunt. Pri-
mum, quòd Iudex interrogans sit competens;

Secun-

D. Thom.
Innocent.
Abbas.
Hostiensis.
Raymundus.
Friburg.
Nauarr.
Diaz.
Salzedo.
Angles.
Sotus.
Syluester.
Angelus.
Tabiena.
Armilla.
Pisanella.
Roseila.
Sâ.
Toletus.
Naldus.
Ledesma.
Spathar.
Rodriquez.
Zerola.
Lessius.
Vega.
Bonacina.
Grassius.
Azor.
Reginald.
Salon.
Valentia.
Sayrus.

Bonacina.
Rodriquez.
Angles.

D. Thom.

Nauarr.
Grassius.
Reginald.
D. Thom.

Astor. 5.

D. Thom.

Secundum, quod delictum sit probatum plenè, vel saltem semiplenè: hoc est saltem per vnum testem omni exceptione maiorem: vel indicia illi æquipollentia: vel per infamiam plenè probatam. Tertium, quod sit notificata illi huiusmodi probatio, vt sciat in quo stauit. Ità D. Thom. 2. 2. q. 69. art. 1. & 2. corpore, Caiet. ibi, Nauarr. in summ. cap. 18. num. 57. Salzedo ad practicam Diaz cap. 29. versu octauo, & nono, Reginaldus lib. 24. num. 40. versu Porrò, Valent. tom. 3. disp. 5. q. 13. p. 2. versu, sed circa primà.

Dico primò, omnes iure diuino naturali tenemur ad correctionem fraternam sub peccato mortali. Ità D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 2. Caietan. ibi Nauarr. in summ. cap. 24. num. 12. Rodriq. tom. 2. quæstionum regul. q. 8. art. 1. Syluester verbo Correctio q. 1. num. 2. Graffius prima parte decif. lib. 2. cap. 69. num. 2.

Probatur primò, ex illo Matth. 18. *Si peccauerit in te frater tuus, Corrige eum inter te, & ipsum solum;* vbi etiam præscribitur modus id exequendi.

Secundò, quia ius naturale præcipit, vt saluti proximorū ratione præditi subueniamus. Vnius enim speciei homines nos inuicem adiuuare debemus.

Quatuor tamen debent concurrere, ad hoc vt quis ad eam sub mortali teneatur. Quæ colligunt Nauarrus, & Graffius locis cit. ex D. Thom. Primum, quòd peccatum mortale sit, vel veniale ad mortale inducens. Secundum, quòd speretur emendatio: vel certè non timeatur deterioratio. Tertium, oportunitas non solum personæ, quæ vel prudentior sit, vel magis obligata: vel magis profectura, considerata peccantis conditione, amicitia, parentella, &c. sed etiam temporis, & loci: Quartum, vt commode fieri possit; id est, absque damno notabili, salutis, honoris, & famæ corrigentis.

Notat etiam Caiet. 2. 2. q. 33. art. 2. in Respon- sione ad tertium; quòd quando quis correctionem omittit: vel propter defectum spei, quia scilicet non sperat, illum se emendaturum: vel propter respectum humanum; quia timet, ne illum offendat: vel quia timet, ne reputetur præsumptuosus: vel propter ignorantiam, quia nõ credit, se in tali casu obligari; vel ex quacunque alia causa, hoc semper saluo, quòd si crederet probabiliter se à mortali peccato proximum retracturum omnia postponeret. Charitati fraternæ non peccat mortaliter.

Dico secundò, denunciare paterne omnes tenemur sub mortali, quando nulla spes emendæ fratris habetur, per correctionem fraternam factam, seu faciendam, secundum præscriptum Christi Matth. 18. quæ emenda speratur per paternam prælati grauiorem, & seueriorem admonitionem. Ità D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 8. ad quartum, Syluest. verbo Correctio, q. 3. num. 4. Graffius parte prima decif. lib. 2. cap. 69. num. 15. Sayrus in Clauis regia lib. 12. cap. 10. num. 7. versu Primo quidem, Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 6. art. 5. Spatharius de modo corrigendi Regularis tract. 5. cap. 1. num. 9.

Regatur; quia salutem proximū spirituales ex præcepto diuino omnes procurare tenemur, omni meliori viâ, & modo, quo possumus, salua proximi fama, & honore; sed hic modus optimus est ad saluandum proximum: admonere

pium; & Charitatiuum Prælatus de illius defectibus, vt corrigatur.

Vbi notandum, quòd in delictis secretis, quæ sunt contra peccantem solum, vt Luxuria, Gula, Auaritia; quando nulla speratur peccantis Correctio, etiam ex huiusmodi admonitione facta Prælato, vt Patri; sed potius timeatur deterioratio, & in peccantis durior oblitinatio, non tenetur sciens, talem denunciationem facere, quia esset contra finem fraternæ correctionis, qui est Charitas. Ità D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 6. & Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 6. art. 5. qui addit, *Tunc rogandum esse Deum, vt talem peccantem à via perditionis auertat, & ad viam veritatis reducat.* Quod intellige si sint omninò occulta; & per denunciationem iudicalem probari non possint. Sin autem delicta sint in dampnum tertij, vel Communitalis, tunc reuelanda sunt Prælato; etiam si nulli possint adduci testes, vt Prælatus secundū suam prudentiam, remedium adhibeat, vt ait Angles 2. parte quæstione de Correctione fraternæ art. 1. difficult. 6. pag. mihi 67. & Salon 2. 2. q. 68. art. 1. conclus. 2. parte 2. conclusionis; cum cautelis tamen adhibitis notabili 2. ex D. Thom. Nauarr. & Graffio, vt solum ea, quæ ad vitandum malum necessaria videntur, denuncientur: salua, quantum plus potest, fama proximi.

Notandum est etiam, quòd quando Prælatus est secreto monitus tanquam Pater, non potest reum punire, neque iuridice interrogare; sed debet tantum monere, & minis terrere, vt cautius viuat. Ratio est, quia Prælatus non potest iuridice procedere, quando non habet contra reum legitimam probationem, infamiam, aut indicium; & reus tunc etiam sub sententia excommunicationis iustus confiteri non tenetur. Ità Angles in floribus parte 2. q. de Correctione fraternæ art. 1. difficult. 7. conclus. 1. pag. mihi 67.

Dico tertio supposito, quòd quis fraternæ Correctione, vel paternæ denunciatione, nihil profecerit; si per testes idoneos potest delictum probare, denunciare tenetur peccantem iuridice. Ità Nauarr. cap. Inter verba conclus. 6. perfecta num. 380. & in Manuali cap. 17. num. 134. Angelus verbo Denunciatio num. 13. & verbo Excommunicatio 3. num. 20. Graffius prima parte decif. lib. 2. cap. 69. num. 15. Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 6. art. 2. Reginaldus in praxi lib. 24. num. 50. Armilla verbo Inquisitio num. 8. Sayrus in clauis regia lib. 12. cap. 10. num. 7.

Probatur, quia emendationem fratris, quam intendit denunciatio etiam iuridica, tenemur omnes procurare.

Dixi si per testes idoneos, saltem vnum omni exceptione maiorem, potest probare, quia si probare non potest, denunciare non tenetur, vt dicunt omnes Doctores citati, etiam si Prælatus denunciari præcipiat sub merito sanctæ Obedientiæ, sub pœna excommunicationis, ad quòd facit caput plerumque 2. quæst. 7. vbi dicitur; *quod plerumque boni viri sufferunt aliorum peccata, & tacent, quia sæpe deseruntur publicis documentis, quibus ea, quæ ipsi sciunt, iudicibus probare non possunt.*

Et addunt Angelus dicto verbo Excommunicatio 3. & Nauarrus dict. Capite Inter verba, id esse verum, etiam si Prælatus præcipiat de-

D. Thom.
Caietan.
Nauarr.
Salzedo.
Reginald.
Valentia.

D. Thom.
Caietan.
Nauarr.
Rodriq.
Syluester.
Graffius.
Matth. 18.

Nauarr.
Graffius.

Caietan.

Matth. 18.
D. Thom.
Syluest.
Graffius.
Sayrus.
Rodriq.
Spathar.

D. Thom.
Rodriq.

Angles.
Salon.
D. Thom.
Nauarr.
Graffius.

Angles.

Nauarr.
Angelus.
Graffius.
Rodriq.
Reginald.
Armilla.
Sayrus.

Angelus.
Nauarr.

nunciari, licet si probari non possit id, quod denuncietur, sub quacunque forma verborum id faciat; quia hoc præceptum continet intolerabilem errorem.

Nota tamen, quod si superior præcipiat, ut qui nouerit auctores talis criminis, debeat sibi tanquam patri secreto reuelare, ad eorum emendationem, vel læsi satisfactionem, tenetur subditus obedire, si primo constet de mente superioris, quod velit omninò procedere tanquam Pater, & solum emendationem, & satisfactionem intendat; Secundo antequam admoneatur superior, debet admoneri delinquens per secretam correctionem inter te, & ipsum solum; ac etiam inducendi sunt testes, si illa non sufficiat, & hæc per testes profutura iudicetur, iuxta præceptum Christi Matthæi 18. quod si hac admonitione sit spes emendationis, non tenemur, neque debemus denunciare Prælatum; secus verò, si nulla sit spes, Reginaldus in praxi lib. 24. num. 61.

Blasib. 18.

Reginald.

Nota ulterius, quod si delictum sit emendatum, vel spes probabilis sit emendationis, non tenetur subditus illud denunciare, etiam ad superioris præceptum, Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 6. art. 2. Angles in floribus parte 2. q. de correctione fraterna, art. 2. difficult. 6. propos. prima pag. mihi 71. Vega parte prima cap. 82. casu primo, verso lo primero, Nauarrus in sum. cap. 7. num. 46. Spatharius tract. 5. cap. 6. num. 3. Probatur, quia cum denunciatio solam correctionem intendat, si iam obtinuit intentum, nihil est amplius faciendum, vnde Christus aiebat, *Non est opus valensibus Medicus.*

Rodriq.
Angles.
Vega
Nauarr.
Spathar.

Si autem delicta sint in damnum communitatis, etiam si emendata sint; ea tamen denunciare tenetur illi, quibus ex officio incumbit, ut sunt Correctores locales: Vicarij Conuentus, commoditates, vel potestatem non habentes, huiusmodi peccantes castigandi. Innocentius in cap. Nouit de Iudicijs num. 2. Rodriquez loco cit. Spatharius tract. 5. cap. 7. num. 1. 2. 3. Probatur, nam ad istos pertinet cura communitatis, cuius maxime interest, ne delicta etiam correctæ impunita maneat: ut vnus Correctio, in aliorum transeat exemplum.

Innocent.
Rodriquez
Spathar.

Exciperem tamen, quando peccatum commissum fuisset à persona; alioquin graui, & non solita talia perpetrare; quia tunc censetur Commissum ex vrgentissima passione; si correctum tamen sit, & emendatum: signaque maxime contritionis in peccatore appareant: & absque scandalum.

Aduerte etiam, quod, si aliquid mali, ex denunciatione sibi obuenturum iudicat quis probabiliter, denunciare non tenetur, ut ait Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 6. art. 3. Spatharius tract. 5. cap. 6. num. 2: quia cum hæc denunciatio sit actus Charitatis, obesse non debet illa vrenti; intellige tamen, nisi delicta essent in damnum graue Communitatis; quia tunc bonum publicum, bono priuato est præferendum.

Rodriquez
Spathar.

Demum nota, si testes leues sint, idonei non censentur; & ideo, qui hos tantum habet, non tenetur denunciare. Neque etiam tenetur, si ipse denuncians non sit fide dignus, etiam si Prælatum præcipiat sub quacunque forma verborum id faciat, Reginaldus lib. 24. num. 50.

Reginald.

Rodriquez

Dico quartò, nemo tenetur denunciare, quæ ab alio audiuit; ita Rodriquez tom. 2. quæst. re-

gul. q. 6. art. 7. Spatharius tract. 5. cap. 11. num. 1. 2. 3. Nauarr. in sum. cap. 25. num. 46.

Spathar.
Nauarr.

Probatur, nam vel ille, à quo audiuit est persona grauis, & ad ipsum pertinet denunciare, & non manifestare Confratris delictum, imò manifestando præsumitur de illius leuitate, & homini leui non est credendum: vel persona à qua audiuit est vilis, & nullius auctoritatis: & illi credendum non est; tunc enim verum est illud,

Qui cito credit, leuis est corde.

Sed quid, si superior præcipiat sub pena excommunicationis, ut dicas; non solum, quæscis de visu; sed etiam quæ de auditu.

Respondet Spatharius loco cit. num. 4. quod in aliquibus casibus, vel propter grauitatem delicti: vel propter alium respectum tenetur obedire.

Spathar.

Rodriquez autem ait loco cit. Quod si audiuit à persona auctoritatis tenetur obedire; si autem è contrà, non tenetur.

Rodriquez

Sed Respondeo distinguendo primo. Vel putat verum id, quod audiuit, vel non. Secundo, vel superior interrogat bona mente, vel mala. Tertio, vel superior videtur dicto illi de auditu adhibiturus omnimodam fidem, vel aliqualem. Si putat verum id quod audiuit, & superior interrogat bona mente, correctionem solummodo intendens, vel etiam punitiorem in bonum commune, & non est adhibiturus illi dicto nisi eam fidem, quam ipsum meretur, puto, quod teneatur obedire. Sin autem non putat verum id quod audiuit, non est cur falsitatem, seu rem falsam existimatam denunciare: & si putet superiorem malo animo id querere, ut inde indicium sumat ad inquirendum contra personam, de qua dicitur dictum illud de auditu, ut illam puniat, & castiget in odium, vel vindictam passionis alicuius particularis, non tenetur obedire: sicut nec etiam tenetur, si putat Prælatum illi dicto adhibiturum fidem, supra id quod meretur.

Dico quintò, nemo tenetur alterum accusare pro iniurijs, sibi illatis: potest quidem, si vult, sed si delictum sit contra communitatem, & bonum publicum, & possit per testes sufficientes commode probari, accusare tenetur: Nisi possit alia via bono communi consulere. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 68. art. 1. Caiet. ibi, Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 7. art. 4. Angles in floribus, quæst. de correctione fraterna art. 2. in principio, pagina mihi 68. Tablena verbo Accusatio num. 2. Nauarr. cap. inter verba conclus. 6. perfecta num. 240. Syluest. verbo Accusatio quæst. 2. num. 3. Armilla eodem num. 6. Rosella eodem num. 1. vbi Pisarella, Azor. 3. parte lib. 13. cap. 19. dub. 4. Sotus lib. 5. de iust. quæst. 5. art. 1. conclus. 1.

D. Thom.
Caietan.
Rodriquez
Angles.
Tablena.
Nauarr.
Syluester.
Armilla.
Pisarella.
Rosella.
Azor.
Sotus.

Nota, quod per accusationem non intelligitur hoc loco Accusatio stricto iure pro vt de ea loquuntur iurista, sed intelligitur pro vt est idem, vel parum differt à denunciatione iudiciali, ut bene explicant Sotus, Angles, & Azor, locis cit. & Ledesma 2. parte sum. tract. 8. cap. 23. conclus. 5. & D. Thomas ipse videtur pro eodem accipere Iudicalem denunciationem, & accusationem in 4. dif. 19. q. 2. art. 3. arg. 3. pro contraria sententia.

Sotus.
Angles.
Azor.
Ledesma.
D. Thom.

Prima ergo pars conclusionis probatur, quia licetum est vnicuique non solum iniurias illatas remittere, sed etiam illarum restitutionem, vt

habet

D. Thom. habet *D. Thom.* 2. 2. q. 64. art. 5. & quæst. 73. art. 4. Secunda pars etiã probatur, quia potest quis velle sibi satisfieri pro illatis iniurijs. Et quod iustitiæ (id quod suum est) tribuatur.

D. Thom. Tertia pars probatur ratione *D. Thom.* 2. 2. quæst. 68. art. 1. quia omnis tenetur procurare quietem perturbatæ Reip. per punitionem peccantium.

Quarta pars probatur, quia nullus tenetur ad id, quod debito modo perficere non potest.

Quinta pars patet, quia cum bono communi sit prouisum, cuius hoc est solum intentum, parum interest, vtrum per vnum, vel per alium modum curetur ægrotus.

At inquires ergo nullo pacto differt accusatio à denunciatione iudiciali.

Respondeo, hoc solum differunt in materia de qua agimus apud Religiosos Denunciatio, & Accusatio, quod Denunciatio, præter Correctionem fratris, & iustam satisfactionem partis, nihil aliud præten dit: Accusatio verò præten dit etiam vindictam, & pœnam.

§. Primus, Vtrum Reus teneatur se ipsum manifestare.

Dico primo Reus iuridice interrogatus, tenetur sub mortali sua delicta, quantumvis graua confite ri. Ita *D. Thom.* 2. 2. q. 69. art. 1. 2. corpore, *Nauarrus* de penitentiã dist. 1. §. Non dico tibi, nu. 19. & in sum, cap. 18. num. 57. *Azor.* par. 3. lib. 13. cap. 25. dub. 3. *Syluester* verbo Accusatio q. 13. *Sotus* lib. 5. de iust. q. 6. art. 1. conclus. 1. *Reginaldus* in praxi lib. 24. nu. 35. *Salzedo* ad præct. *Diaz* cap. 129. *Pagella* 3. verbo Primo quidem.

Probatur, quia subditus tenetur obedire superiori in his, ad quæ ius Prælationis se extendit; vt patet ex illo ad *Rom.* 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, sed ius Prælationis se extendit ad omne iustum, præceptum imponendum, vt est hoc, vt pote institutum ad vitandum damnum, quod communis alioquin pateretur, dum malefactores subinde multiplicarentur per confidentiam impunitatis.*

Limitant tamen hanc conclusionem: quod solum intelligatur in ciuilibus: vel etiam in criminalibus, in quibus non timetur pœna sanguinis, *Rodriguez* tom. 2. quæst. regul. quæst. 19. art. 4. *Petrus Nauarrus* lib. 2. de restitut. cap. 4. à num. 142. *Lessius* lib. 2. de iustit. cap. 31. dub. 3. num. 16. nec ab ea abhorret *Reginaldus* lib. 24. num. 37. *Salzedo* ad præct. *Diaz* cap. 129. *Pagella* 6. versu decimo, Illud perpetuæ memoriæ commendandum censeo. Quod est valde rationi naturali consonum.

Ex quo deduco; quod non tenetur Religiosus etiam iuridicè interrogatus, veritatem fateri, cum ex tali confessione certò sibi infligendam putat pœnam treremium. Ratio est, quia pœna treremium non imponitur Religiosis, nisi pro ijs delictis, quibus correspondet in sæculo pœna mortis, & est vltimum Religiosorum supplicium: morte ipsa à viris honoratis æstimata ignominiosus: macula nunquam abstergenda. Videretur etiam insinuare *Rodriguez* loc. citat. expresse *Fagundez* in 2. præcept. *Ecclesiæ* lib. 8,

cap. 7. num. 4. *Malder* 2. 2. tract. 6. de iust. cap. 2. fol. 527. *Portel.* in dub. regul. verbo Reus nu. 43. & in addit. eodem verbo num. 5. *Roder.* resol. 43. num. 7.

Dico secundo non tenetur Reus sub quacunque forma verborum iussus secretum delictum manifestare. Ita *Diuus Thom.* 2. 2. quæst. 69. art. 1. vbi *Caiet.* & quæst. 33. art. 7. ad quintum, *Nauar.* dist. 1. de penit. §. non dico tibi per multa, præsertim num. 25. *Rodriguez* tom. 2. quæst. regul. quæst. 5. art. 4. *Salzedo* ad præct. *Diaz* cap. 129. *Pagella* 7. versu secundo autem distinctionis membrò; *Reginaldus* lib. 24. num. 41.

Probatur primò, ex multis testibus in iure cap. si quis aliquandò, §. non dico tibi de penit. d. 1. vbi dicitur; *Non dico tibi, vt se prodas, & cap. Erubescant* dist. 32. vbi dicitur, *De manifestis quidem loquimur; secretorum autem, & cognitor Deus, & Index est;* & cap. si omnia: cap. si oues, cap. ex merito 6. quæst. 1. vbi deciditur, quod occultorum indicator est Deus.

Secundò probatur, quia tunc solum reus tenetur respondere in iudicio, cum legitime interrogatur: sed diximus, quod ad hoc vt aliquis sit legitime interrogatus, debet præcedere infamia, vel semiplena probatio; vt est omnium Theologorum, & Canonistarum sententia.

Et aduerte, quod potest quis aduitanda grauius tormenta sibi falsum Crimen imponere etiã absque peccato veniali, licet ob illius confessionem esset morte plectendus, nam vita non est digna tanto dolore, & mendacium excusatur æquiocatione in mente retenta, scilicet crimen commissi non re, sed solum vt fatear Iudici ad vitanda tormenta, quod est verum, etiam si hanc impositionem falsi criminis iuret propter eandem rationem. Ita *Io. Sancius* in select. disp. 46. num. 16. & *Diana* tom. 3. tract. 5. resol. 7. licet alij tunc venialiter peccare asserant, vt *Lessius* lib. 2. cap. 11. dub. 7. num. 4.

Dico tertio, Si delictum est notorium, author verò occultus, verbi gratia sublatum est aliquid notabile in conuentu, apponitur à Prælato excommunicationis pœna, vt quicumque sciuerit, furem, debeat manifestare. Dico, quod author talis furti non tenetur se manifestare, nec per hoc incurrit pœnam excommunicationis, *Caiet.* 2. 2. quæst. 69. art. 1. & alij omnes citati conclus. antecedenti; & probatur rationibus eiusdem, quibus addo caput Inquisitionis, §. tertius Dubitationis; vbi dicitur, *Nullum esse de crimine, super quo non laborat infamia, puniendum.*

Sed quid, inquis, si Prælatus tali pacto ferat excommunicationem; Excommunico, qui tale furtum commisit, nisi se manifestauerit.

Dico, quod tunc duplex potest esse sensus illius excommunicationis. Primus, ita vt excommunicatio cadat super furtum; Et sensus sit excommunico, qui tale furtum commisit, ex gratia autem, & ex liberalitate, si se manifestauerit, nõ excommunico: Secundus ita vt excommunicatio cadat absolutè super reuelationem, & sensus sit. Excommunico, qui non reuelauerit, se tale furtum commisisse. Primo modo tenet excommunicatio, quia sicut potest excommunicari, qui tale furtum commiserit: ita potest, qui commisit: Secundo modo, non tenet excommunicatio; quia excedit vires humani iudicij. Ita *Caietanus* loco cit. qui sic explicat casum illum

Malder.
Portel.

D. Thom.
Caietan.
Nauarr.
Rodrig.
Salzedo.
Reginald.

Sancius.

Lessius.

Caietan.

D. Thom.
Nauarr.
Azor.
Syluester.
Sotus.
Reginald.
Salzedo.

Rodriguez
Petrus
Nauarr.
Lessius.
Reginald.
Salzedo.

Rodriguez
Fagundez.

illum positum cap. Quidam quinta quæst. i. ubi excommunicatur, si se non prodat, qui famoso libello Castorij famam læsit; quo eodem pacto caput hoc explicat Nauar. dist. i. de pœnit. §. non Dico tibi num. 28.

Sed quid si vnus tantum sciuit, talem commississe furtum: de quo tamen nulla laborat infamia; cum sit vir aliàs probatæ vitæ, tenetur ne, qui nouit authorem talis furti eum prodere? ad euitandam pœnam excommunicationis.

Respondeo, si author furti est omninò occultus, nec vlla laborat infamia, non tenetur, qui nouit eum manifestare. Ità Petrus Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 4. num. 167. & 168. Rosella verbo Correctio num. 4. Syluest. verbo testis quæst. 2. d. 1. Reginaldus lib. 24. num. 47. quia talis est exemptus ab inquirentis iurisdictione propter defectum scientiæ; Debet tamen admonere auctorem furti, vt satisfaciatur, vt ait Rosella; sed si furtum est in perniciem communitatis propter graue scandalum inde oriundum: vel in notabile alicuius damnum tenetur, qui solus scit, furem prodere; bonum enim commune, particulari semper est anteponendum, vt ait Reginald. loco cit.

Adde, quòd si quis reum furti, vel peccati in perniciem communitatis non vergentis, acceperit sub sigillo secreti naturalis ad consilium, vel remedium adhibendum ei in anima, vel corpore, non potest, quantumcunque præcesserit infamatio, vel semiplena probatio sine mortali, & obligatione ad restitutionem detegere: nisi forte id ipsum adhuc alia via rescuerit. Ità Petrus Nauar. loco cit. num. 222. & 223. Syluest. verbo testis, quæst. 8. d. 2. Reginaldus loco cit. Quia ius naturale postulat, vt fides præstita non frangatur, & habetur expresse cap. Antigonus de pactis. Quod intellige, etiam si superior reuelari præcipiat sub merito sanctæ obedientiæ, & pœna excommunicationis; quia ius naturale iuri positiuo præponderat.

Sed quid, inquis, ad furtum alicuius rei præcipit Prælatus sub pœna excommunicationis ipso facto; vt qui furatus est, debeat eam restituere, vel qui scruerit furem, teneatur eum manifestare. Ante prolationem huius præcepti, fur factus est impotens ad rem sublatam restituendam; vel quia eam ludo perdidit: vel quia scorto, vel alijs donauit; & qui auctorem furti nouit, Nouit etiam talem impotentiam restituendi, incurrent ne isti in dictam excommunicationem non reuelando furtum, seu auctorem?

Respondeo meo videri, non incurrent. Primo, quia cum excommunicatio sit lata in non restituentem, impotens restituere non potest, ergo neque excommunicationem incurret. Secundo, quia excommunicatio semper fertur in contumacem, at hic contumax non est. Tertio, quia si feratur excommunicatio cōtrà aliquem, nisi soluat quandam summam pecuniarum, quæ soluere non potest, nulla est in omnium opinione, vt potè errorem continens intolerabilem, & cogens hominē suprā id, quod potest. Quarto, quia ad impossibile nemo tenetur iuxta regulam. Nemo potest, quæ est sexta de regul. iur. in 6. ubi dicitur, quòd *Nemo potest ad impossibile obligari*. Atque ita docet Innoc. in cap. Cum. D. & G. de offic. deleg. num. 2. Quod idem dic de sciente impotentiam, cum suo dicto quidquam

profecturus non sit: Aliter forsitan esset dicendum de eo, qui ex malicia affectata se impotentem reddidisset; quia ex delicto non debet reportari commodum cap. Tur. de Clericis non residentibus, vt sentire videtur Innoc. loco cit. Sed idem puto dicendum propter dicta. Non autem esset idem dicendum, si non esset verè, & totaliter impotens; sed posset aliquo labore, & industria rem sublatam, & donatā recuperare.

Innocent.

§. Secundus. Vtrum aliquo casu correctio fraterna, vel paterna denunciatio possit omitti.

Dico primo. Quando peccatum est publicum, statim nulla secreta fraterna correctione, & paterna denunciatione procedente, est denunciandum; aut accusandum coram Iudice competente, vt delinquens puniatur: post-

habita delinquentis turbatione, & bono tantum publico perspecto. Ità D. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. corpore, Syluest. verbo Correctio quæst. 3. num. 4. Rosella verbo inquisitio statim in principio, Pisanella verbo Correctio §. Quo ordine procedendum, Armilla eodem num. 4. Ledesma 2. par. summæ tract. 4. cap. 4. conclus. 21. pag. m. hi 203. Vega par. 1. summæ cap. 71. casu 35. Rodriguez tom. 2. quæstionum regularium quæst. 6. art. 4. Reginaldus in praxi lib. 24. num. 53.

Probatum primo, quia de his non intelligitur illud Matth. 18. *Si peccauerit in te*, idest coram te, & non publice, vt bene aduertit D. Thomas loco cit. tunc enim non solum coram corripiente peccatur; sed coram alijs, illos turbando, & scandalizando.

Secundo, quia non solum est adhibendum remedium ei, qui peccauit; sed etiam illis, coram quibus fuit peccatum, vt scandalizati non remaneant, si non viderint subsequenter poenam; quæ poena non infligitur, nisi à Iudice, per denunciationem, seu accusationem delinquentis.

Quod est maxime notandum Religiosis, de quorum substantia, & essentia est, esse integræ vitæ, & exemplaris; Quod enim peccatum aliquod publicum commiserit Religiosus, excusant pij, & prudentes in sæculo viri: Homo est, fragilis est, terra, & caro est: At quòd istud disimuletur per ipsorum Superiores: quòd occasio non amoueat: quòd non puniatur, & castigetur, scandalum graue est, & illud tolerare non possunt, & merito; Religiosi enim qui publicis, & priuatis concionibus, publica peccata, & scandala puniendi deprædicant, ipsi tolerabunt? vnde Bonauent. tom. 2. opusc. de sex alis seraphym cap. 3. aiebat, *non ideo laudabilis Religio, quia in ea nullus peccans reperiatur, sed quia nullus impune peccare sinatur*.

Quare peccant omnino læthaliter Religiosi illi, qui scientes peccatum aliquod publicum, & scandalosum sui confratris, non statim denunciant, vel accusant apud suum Prælatum, etiam si peccatorem maxime pœnitentem perpetrasse, & signa pœnitentiæ ostendat, quia, vt dixi, satisfaciendum est scandalo. Et aduertant Religiosi, quòd in publicis delictis ad omnes, & singulos ex officio, & interesse incumbit, Superiorem ad

monere

D. Thom.
Syluest.
Rosella.
Pisanella.
Armilla.
Ledesma.
Vega.
Rodriguez
Reginald.

Matth. 18.

Petrus
Nauar.
Rosella.
Syluester.
Reginald.

Reginald.

Petrus
Nauar.
Syluester.
Reginald.

Innocent.

mōnere: & apud eum delinquentes publicè ac-
cusare, seu denunciare; vt publica peccata, pu-
blica penitentia deleantur prout; Dicitur cap.
manifesta de penitentis, & remissionibus: cum
genium secularium notum sit, qui vno Religio-
so cognito peccante, tales omnes iudicant, quod
deplorabat August. epist. 137. ad Plebem Hip-
ponensem, Cum de aliquibus, qui sanctum nomen
profiterentur, aliquid criminis, vel falsi sonuerit, vel
veri patuerit, instans, satagens, ambium, vt de
omnibus hoc credatur.

August.

D. Hieron.

Neque in hoc Charitas, & pietas est delictum
occultare; vt aiebat Diuus Hieronym. Relatus
in cap. sed illud dist. 45. Quae est ista misericor-
dia? quae est ista benignitas? vni parcere, & omnes
in discrimen adducere, pollutur enim ex vno pecca-
tore (publico) populus, sicut ex vna ome morbida,
vniuersus grex inficitur. Itaque non pietas est
hec, sed odium, odium inquam, tum Religionis,
quae tale pati relinquitur detrimentum; tum fratris
ipsum peccantis, qui, si corrigatur, & puniatur
publice, saltem per amotionem ab illo loco, in
quo deliquit, metu penae, si non virtutis amore,
gauebit in futurum similia perpetrare.

Armilla.
Ledesma.

Notandum est nihilominus, quod si aequè be-
ne possit satisfieri scandalo per publicam cor-
rectionem confratris, vel alio modo, tunc non
esset denunciandus, vt bene aduertunt Armilla,
Ledesma, & alij.

Vega.
Pisanello.

Notandum est etiam, quod publicum peccatum
dicitur illud, de quo quis est conuictus in
iudicio: vel quod est commissum in aliquo pu-
blico loco, vbi semper sunt gantes; vel est pu-
bicum in aliqua via, vel in Religione, seu con-
uentu, licet non sciaur extra illum in Ciuitate;
vel est per publicam famam diuulgatum. Ita eò-
muniter Vega par. 1. cap. 71. casu 37. Pisanello
verbo Accusare, §. Notorium.

D. Thom.
Vega.

Dico secundo, si peccatum est occultum, sed
est in damnum particularis personae, vel com-
munitatis, statim est denunciandum absque cor-
rectione fraterna. Ita D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7.
Vega par. 1. cap. 71. casu 37. & alij citati conclu-
sione praecedenti: Iuxta modum huiusmodi de-
nunciandi dictum Notabili. Secundo peccata in
damnum communitatis sunt traditiones: sub-
ornationes electionum: ea, ex quibus potest ori-
ri aliquod scandalum in Ciuitate: & denique
ea, quibus perturbatur Communitas; In damnum
tertij sunt homicidium, furum, adulterium. Ita
Vega loc. cit. notab. primo, vbi similiter est ad-
uertendum, quod si potest aequè bene prouideri
damno publico, vel priuato per secretam admo-
nitionem, non est recurrendum ad denunciatio-
nem; si autem dubitatur, an per secretam, seu
paternam admonitionem sit remedium adhiben-
dum; tunc denunciandum est; quia in dubijs
magis prouidendum est bono communi, quam
particulari. Ita Vega loco cit. Naldus in sum-
m. verbo Accusare num. 1.

Vega.

Naldus.

D. Thom.
Nauarr.
Angles.
Ledesma.
Azor.
Iessus.
Angelus.
Bonacina.

Dico tertio, ante accusationem non esse ne-
cesse, quod praecedat fraterna correctio, vel pa-
terna denunciatio. Ita D. Tho. in 4. d. 19. quest. 2.
art. 3. quest. iunc. ad 4. Nauarr. cap. Inter verba,
Conclus. 6. perfecta num. 244. Angles in floribus
par. 2. quest. de correct. frater. art. 2. dist. 1. pag.
69. Ledesma par. summ. tract. 8. cap. 23. con-
clus. 2. dub. 1. Azor. 3. par. lib. 1. cap. 19. dub. 3.
Iessus lib. 2. cap. 30. dubit. 3. Angelus verbo Ac-

cusatio num. 1. Bonacina in decalogum dist. 10.
quest. 3. p. 5. propol. 4. Nota quod D. Thomas
citatur etiam pro contraria opinione à Syluest.
verbo Accusatio quest. 3. num. 3. & verè illo lo-
co nihil determinatè dicit; ambas enim recitat
opiniones, nec magis in vnam, quam in aliam
videtur inclinare. Hanc tamen videtur tenere
quodlib. 1. art. 16. quatenus habet, Quod admoni-
tionem debet praecedere correctio, inquisitionem in-
famatio, accusationem inscriptio.

Syluester.

Probatum primo, quia accusatio non est ad
correctionem fratris, sed ad punitionem deli-
cti.

Secundo probatur, ex capite qualiter & quā-
do el segundo, de accusationibus, §. ad corri-
gendos; vbi dicitur, quod Sicut ante denuncia-
tionem praecedit charitativa monitio: & ante inqui-
sitionem praecedit clamorosa insinuatio: ita ante ac-
cusationem legitima debet praecedere inscriptio.

Tertio, quia accusatio fit etiam de delictis
iam transactis, & correctis; vnde non est neces-
se praecedere correctionem fraternam, quae nihil
posset prodesse; cum solum intendat emenda-
tionem criminis, quod iam est emendatum.

Quarto, quia si delictum est in damnum accu-
satoris, equum non videtur iniuria affectum ad-
huc debito fraternae correctionis supergrauari.

Si quaeras, an in casu haeresis, vel in casu, quo
quis famam in actu confessionis sollicitasset,
ante accusationem, vel denunciationem debeat
praecedere fraterna correctio.

Respondeo, si haeticus sit formaliter in ha-
resi radicans, statim est inquisitoribus denun-
ciandus absque fraterna correctione; quia nihil
illi profutura videtur; si vero non sit haeticus
formaliter, sed solum protulerit aliquam haere-
sim, forsan ex ignorantia, teneor sub mortali,
priusquam illud ad inquisitores denunciem, ad-
monere; cum possim praesumere, illi fore mea
admonitione corrigendum, & vniuersaliter,
quando per secretam admonitionem speratur
correctio, haec debet praecedere, vt docet D. Tho.
2. 2. quest. 33. art. 7. corpore, Nauarr. in sum. cap.
18. num. 56. Grassius par. 1. decis. lib. 2. cap. 69.
num. 18. Ledesma par. 2. summ. tract. 4. cap. 4.
conclus. 24. dub. 1. pag. mihi 207. Vega par. 1.
cap. 71. casu 42. Toletus in summ. lib. 4. cap. 5.
num. 1. Naldus verbo Accusare num. 1. Ratio
est, quia cum possim consulere communitati
absque detrimento honoris proximi, debeo fa-
cere.

med. 1.

med. 2.

med. 3.

med. 4.

med. 5.

med. 6.

med. 7.

med. 8.

med. 9.

med. 10.

med. 11.

med. 12.

med. 13.

med. 14.

med. 15.

med. 16.

med. 17.

med. 18.

Quod idem est dicendum de eo, qui sollici-
tauit mulierem in confessione; si enim speratur
per correctionem fraternam emendatio, debe-
mus illam adhibere, vt habet in specie Ledesma
dub. 2. Verum quidem est, quod in istis delictis
vergenibus in damnum Communitatis, vt in
proditione, haeresi, & isto sollicitationis mu-
lierum, raro potest sperari emendatio per fra-
ternam correctionem; idè raro haec erit adhi-
benda, vt aduertunt Nauarrus, Grassius, Ledes-
ma locis cit.

§. Tertius.

S. Tertius. Quae teneatur, vel non teneatur subditus revelare vocatus, ut testis.

D

Ico primo Testis iuridice interrogatus sub mortali tenetur veritatem fateri. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 1. Corpore, Navarr. cap. inter verba conclus. 6. perfecta à num. 300. Syluest. verbo Testis quæst. 8. d. 1. Rodriquez tom. 3. quæst. reg. q. 13. art. 7. Azor. par. 3. lib. 13. cap. 27. dub. 1. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 30. dub. 6. num. 43. Sotus lib. 5. de iustit. quæst. 7. art. 1. conclus. 1.

Probatur primo, quia cum subditus alstringitur iusto Prælati præcepto tenetur obedire; sed si iuridice interrogat, præcipit iuste.

Secundo, quia veritatem occultans, iustitiæ impedit executionem; quod minimè licitum est.

Dico secundò, Testis etiam non legitimè, interrogatus tenetur veritatem fateri, quando delictum est in publicam perniciem: vel in damnum particulare priuatæ personæ; quod absque illius testimonio vitari non potest. Ita D. Tho. loco cit. Navarr. in sum. cap. 15. nu. 17. & cap. 25. num. 47. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 14. p. 1. assert. 3. Azor. 3. par. lib. 13. cap. 27. dub. 4. Vega 2. parte sum. cap. 115. casu 8. Spatharius tract. 7. cap. 7. num. 3. & 4.

Probatur, quia sicut denunciator tenetur statim denunciare huiusmodi delicta propter vitandum publicum, vel priuatum damnum. Ita ad id tenetur testis, præsertim propter liberandum innocentem, iuxta illud Psalmi 81. *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.*

Et addit D. Thom. quem sequitur Navarrus cap. inter verba, conclus. 6. perfecta num. 314. 315. quod etiam si testimonium minime requiratur, tenetur facere, quod in se est, vt veritatem alicui denunciet, qui ad hoc possit proficere.

Dico tertio, Testis non tenetur; nec etiam iurare potest, etiam si velit ferre testimonium de eo, quod nouit per sacramentalem confessionem: siue id sciat, quoniam peccator ipsi fuit confessus: siue quia confessorius id ei aperuit: seu ipse audiuit, aut sciuit licitè, vel illicitè quocunque casu, etiam pro salute totius Reip. Navarr. cap. inter verba conclus. 6. perfecta num. 309. Sotus de ratione tegendi secretum membro 3. quæst. vltima conclus. 4. Lessius lib. 2. de iust. cap. 30. dub. 6. num. 45.

Probatur, quia hoc est proprium illius sacramenti, quod est malus vinculum, quam quodlibet hominis præceptum.

Dico quartò, si delictum sub sigillo secreti alicui detectum fuit, vel consilij, vel auxiliij petendi gratia, testificari non potest, etiam si contra delinquentem esset infamia: vel semiplena probatio, Navarr. in sum. cap. 25. num. 46. Lessius loco cit. Spatharius tract. 7. cap. 8. num. 2. Azor. par. 3. lib. 13. cap. 28. sub dub. 2. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 14. p. 1. col. 7. versu postremo notandum, Reginaldus lib. 24. praxis num. 47.

Probatur, quia seruare secretum est de iure naturali; cui cedit ius Prælati in cogendo subditum ad testificandum.

Hoc tamen intellige, modo id, quod acce-

ptum est sub secreto, non sit in damnum corporale, vel spirituale multitudinis, vel graue alicuius personæ particularis, vt bene aduertunt Valentia, & Lessius citati.

Dico quintò, Testis non tenetur testificari, si delinquens non laborat infamia, vel delictum non sit semiplenè probatum. Syluester verbo Testis quæst. 8. d. 1. Lessius cit. num. 47. Valent. cit. assert. 2. Spatharius cit. num. 7.

Probatur, quia tunc solum tenetur testificari, quando legitimè interrogatur, sed si non præcedat infamia, vel semiplena probatio, non legitimè interrogatur, ergo.

Dico sextò, si peccatum est occultum, & peccator iam emendatus: vel sola fraterna correctione probabiliter emendabilis, tunc non potest testificari antè fraternam correctionem. Navarrus in sum. cap. 25. num. 46.

Probatur, quia tunc præceptum correctionis fraternæ obligat.

Dico septimò, non tenetur quis testificari cum suo notabili damno spiritali, vel temporali personæ, honoris, aut bonorum, Navarr. in sum. cap. 25. num. 50. Lessius loco cit. num. 50. versu 6. Spatharius loco cit. num. 9. Reginald. lib. 24. num. 48. Qui addit, quòd nec etiam tenetur si ex eius testificatione sit oriundum scandalum.

Probatur, quia hæc officia præstare non debemus cum damno nostro, nisi essent in commodum communitatis; loquendo enim de priuatis, ordo charitatis postulat, vt prius nobis, quàm alijs consulamus.

Dico octauo, non tenetur testis testificari ea, quæ tantum ex auditu cognouit, iuxta ea, quæ dixi, agendo de denunciatione ex auditu. Hanc tenet indistinctè Spatharius loco cit. num. 10. & citat Navar. in sum. cap. 25. num. 46. Nec Testis de auditu siue proprio, siue alieno quid quæ probat Rom. 345. sed an faciat iudiciũ, seu præsumptionem. Idem Rom. censet, quòd sic, sequens Archidiacon. in cap. hoc videtur, 2. 2. q. 9. contrarium tenet cum multis Gabriel Sarag. ad dist. sing. Rom. testis autem de auditu probat, si deponat de auditu ante litem motam Rom. sing. 753. Nota etiam; quòd statutum factum à communitate, quòd credatur testibus de auditu non valet Rom. sing. 363.

Dico nono, si testis rationabiliter dubitat, an sit legitimè interrogatus, præsertim a Prælato aliquo aliter suspecto, non tenetur testificari. Sotus lib. 5. de iust. q. 7. art. 1. Spatharius tract. 7. cap. 9. num. 1. Azor. par. 3. lib. 13. cap. 27. dub. 1. Salzedo ad practicam Diaz cap. 129. pagella 9. versu illud verò, Reginaldus lib. 24. num. 46.

Probatur, quia in dubijs, id quòd est tutius, minus periculosum, & minorem potest afferre læturam semper est eligendum.

Intellige tamen, si reo ex tali testificatione imminet aliquid graue damnum; non autem si leuè, vel nullum.

Intellige item, modò ex tacita veritate, non imminet damnum bono communi; & vniuersaliter in dubijs, vtrum quis legitimè interrogatur, sequendum est illud, in quo est minus periculi.

Dico decimo, in casibus, in quibus licitum est celare veritatem in iudicio, non obstante quòd quæque iuramento, vel præcepto, vel excommunicatione,

D. Thom.
Navarr.

Syluester.
Rodriquez
Azor.
Lessius
Sotus

D. Thom.
Navarr.
Valentia.
Azor.
Vega.
Spathar.

Psal. 81.

D. Thom.
Navarr.

Navarr.
Sotus.

Lessius

Navarr.
Lessius.
Spathar.
Azor.
Valentia.
Reginald.

Syluester.
Lessius.
Valentia.
Spathar.

Navarr.

Navarr.
Lessius.
Spathar.
Reginald.

Spathar.
Navarr.

Gabriel.
Sarag.

Sotus
Spathar.
Azor.
Salzedo.
Reginald.

nicatione, potest testis apertè dicere, se illam nescire, intelligendo ad iure, seu in iudicio dicendam. Ita D. Thom. 2. 2. q. 69. art. 1. Corpore, Caiet. opusc. septemdecim responsionū respōs. 5. Navar. in Manuali cap. 18. num. 61. & cap. 12. num. 9. Azor. p. 3. lib. 13. cap. 25. dub. 9. Salzedo ad practicam Diaz. cap. 129. pagella 9. versu Idè que pari ratione, Valentia tom. 3. disp. 5. q. 13. puncto 2. col. 6. versu Nihilominus, Lessius lib. 2. de Iust. cap. 30. dub. 6. num. 51. Reginaldus lib. 24. num. 48.

Probatur, quia quando quis iniquè interrogatur idem est, ac si a nullo interrogaretur; Nā hæc iniqua interrogatio ad nihil, profus obligat hunc hominem. Sed quando à nullo interrogatur, potest verba intelligere eo modo quo vult, vt patet. Ergo.

Et nota quòd post dicere, se nihil scire, vel non fecisse tale delictum, si Reus sit; vel si testis se non vidisse, vel non interfuisse tali delicto, quod scilicet ad hoc iudicium pertineat, vt in specie explicat Val. & Azor.

§. IV. Quousque liceat delictum Confratris Religiosi denunciare iudicialiter, vel accusare.

DICO primo, Si aliquis Religiosus fuerit de aliquo crimine conuictus, quòd commiserat ab hinc quindecim annis: & dicatur, quod non fuerit punitus, potest nihilominus propter tale delictum puniri. Ita Rodriguez tom. 2. quæst. regul. quæst. 5. art. 11. Spatharius tract. 3. cap. 15. num. 1. qui citant Innocentium capite ad nostra de appellationibus num. vnico in fine Navar. cap. consideret num. 127. de poenit. distinct. 5. Sylu. verbo Præscriptio 2. q. 2. & 3. Azor. 3. p. lib. 1. cap. 20. q. 5. Diaz in sua practica cap. 150. vbi Salzedo.

Probatur, quia iure Canonico delicta non præscribuntur, vt probant præfati Doctores; & habet Glossa in cap. admonere 33. q. 2. verbo poenitentia.

Limitant tamen hanc conclusionem Rodriguez, & Spatharius, quòd procedat, quando delicta sunt in damnum Reipub. vel Communitatis verbi gratia.

Si quis bona Communitatis antè multos annos furatus fuerit: vel alienauerit: vel aliquòd aliud malum in ipsius præiudicium commiserit, potest à Prælatò ex iudicis officio procedente; non ad partis alicuius instantiam puniri; Si nūquam fuerit per iudicis sententiã punitus quantumvis coram Deo sit correctus, & emendatus; & quantumvis fecerit poenitentiam; nec contrà hoc potest fieri aliquod statutum; quia statuta in damnum communitatis non valent. Ad communitatem autem interest multum, vt peccata contrà ipsam perpetrata, impunita non maneant, vt alij terreantur. Ita dicit Innocentius loco cit. & Rodriguez.

Cauendum tamen Prælati, vt notat Spatharius loco cit. num. 5. ne odio, vel passione excuscent, & ex mortuis resurgere faciant contrà prædictam limitationem, iam mortua, & cõsopita fratrum delicta in ipsorum animas, & ho-

noris fratrum detrimentum; impium est enim hoc, & execrabile, & vt tale a Propheta Hieremia damnatur cap. 8. maximam enim calamitatem populo prænuncians; ait; In illo tempore eiciens ossa Regis Iudæ, & ossa principum eius, & ossa Sacerdotum, Prophetarum, & ossa eorum, qui habitauerunt Ierusalem, & expandent ea ad Solem, & Lunam, & ad omnem militiam celi. Et talia facientes crudeliores serpentibus dicuntur: Tales sunt Prælati, qui iam demortua, & cõsopita delicta suorum subditorum, ad ea puniendã, & subditos infamandos, ex sepulchris excauant, & ea reuiuiscere faciunt. Infantum, & calamitosum facinus?

Dico secundo, potest Prælati subditorum delicta, quantumcumque antiqua, & à memoria hominum elapsa, quando delinquens in eodem genere delicti alias delinquere solitus fuerit, præsertim si correctus sæpius non se emendauerit, in istque fuerit quodammodo inueteratus, Inquirere, non ad ea puniendã, sed ad vitam illius cognoscendam, & ad præsentis præfati delicti probabilitatem, & saueriorem punitionem. Ita Spatharius loco cit. num. 6.

Probatur primo, quia ad iudicis officium spectat omnibus vijs, & modis licitis delicta contrã præfatum reum elucidare; Ad hoc enim ponuntur iudices, vt leges obseruare faciant, & transgressores puniant. At est maximum indicium præfati delicti, de eodem iam fuisse punitum; iuxta illam regulam. Semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali. Quæ est octaua de regulis iuris in 6.

Secundo probatur, quia peccata eò scediora, quòd diuturniora, & ideo grauioris poenæ digniora. Vnde Panor. in cap. Graue nimis de præbendis, & dignitatibus num. 5. & Navar. cap. consideret de poenit. d. 5. num. 120. Dicit, quòd peccatum iteratum grauius punitur. Quare præfati faciunt Prælati suorum subditorum animas zelantes, qui inueterata crimina poenitus extirpare conantur: etiam antiquis delictis ad hoc excitatis.

Dico tertio, potest in aliqua Religione fieri statutum, vt, certo tempore elapso, delicta amplius accusari, seu iudice denunciari non possint. Ita Rodriguez, & alij citati in 1. conclus. Quatenus probat, quòd iure civili præscribitur terminus viginti, vt ait Rodriguez: vel decem, vt Azor, vel quinque, vt idem Azor, annorū ad accusandum; In iure autem canonico, non potest præfigi terminus, ad hoc vt iudex, eo elapso, per viam Inquisitionis procedere nõ possit. Potest tamen præscribi ad hæc, vt non possit procedere per viam accusationis. Cum expressum nõ reperitur in iure canonico contrariũ. Ita Abbas in cap. Accepimus num. 1. de purgatione canonica, Diaz. in sua practica cap. 150. Bartol. leg. Eum qui §. in popularibus ff. de iur. iur. num. 4. In Frateriscus Balbi de præscript. p. 4. princ. de act. personal. q. 2. tom. 13. tract. Et est illud, quòd nos diximus in 1. conclus. Delicta nunquam præscribi quo ad hoc, vt non possit semper Prælati ex officio iudicis, per viam scilicet Inquisitionis procedens delicta punire; ne de crimine infamatus, in administratione diuinorum cum aliorum scandalo, & contra bonum cõmune toleretur, nõ posse tamè Prælati per viam accusationis ad instantiã partis delicta punire.

D. Thom.
Caietan.
Navar.
Azor.
Salzedo.
Valentia
Lafius.
Reginald.

Rodriguez
Spathar.
Innoc.
Navar.
Syluester
Azor.
Diaz.
Salzedo.

Rodrig.
Spathar.

Innoc.
Rodriguez
Spathar.

Hieroni.

Spathar.

Panor.
Navar.

Rodrig.

Azor.

Abbas
Diaz.

Itaque cum in iure civili præscribantur delicta post quinquennium, hoc quinquennio elapso, in iure canonico per dictum Abbatis nulli accusare licebit, quod ubi ius Canonicum non disponit, iuri Cæsareo standum, est, ut colligitur ex cap. 1. de noui op. nunc. Quod tamen in ijs Religionibus, in quibus visitationes Generales non fiunt nisi de sexennio in sexennium, ut in nostra Minimorum, non potest procedere.

Probatum ergo nostra conclusio, quia tale statutum est conforme iuri civili, nec est contrarium iuri canonico, sed Religiosorum capitula habent potestatem faciendi statuta, quæ non sint contraria iuri canonico; ergo hoc statutum facere possunt. Vbi aduerte primo quod.

In nostra Religione Minimorum diuersis temporibus facta sunt circa hoc punctum varia statuta. In capitulo Genuesi 6. nu. 22. statutum est, *vi Generales non possent inquirere in suis visitationibus, nisi de ijs delictis, quæ fuissent, perpetrata ab ultima visitatione sui prædecessoris usque ad eam, quam ipsi facere prætendunt.* Quod statutum limitandum, & intelligendum est iuxta dicta, nimirum, quod non possit Generalis ad instantiam partis procedere, & inquirere, nisi de delictis intra illud tempus perpetratis: ut patet ex ipsis verbis statuti: Non autem quod non possit inquirere de delictis, etiam antiquioribus, & extra illud tempus, quæ essent in damnum cõmunitatis.

In Capitulo Romano 4. num. 7. factum est statutum sequentis tenoris. *Quoniam compertum est, ut quidam fratres propria salutis immemores a suis Superioribus tempore visitationum sub sanctæ obedientiæ merito, alijsque ecclesiasticis grauioribus censuris adiurati, delinquentium fratrum crimina tunc corrigenda, dolose reticuerint, & successoribus visitatoribus ad nutum detegenda, linore nesciunt quo, & odio reseruauerint. Hanc super hoc legem patres inuicibiliter seruandam statuerunt, videlicet, ut crimina inquisita a Patre Generali, Prouincialibus, alijsque visitatoribus, tam in communi, quam in particulari tempore suarum visitationum scita, & non publicata, quantumuis non punita, a successoribus superioribus non puniantur; sed potius puniantur eorum accusatores; Tum quia odio fratrem accusare dignoscuntur; tum etiam quia adiurati tacuerunt, & negligentes obedire superiorum mandato in excommunicationis sententiam lapsi sunt.*

Vbi aduerte secundò, quod merito; qui tempore visitationis tacuerunt, veniunt ab accusatione, denunciatione, & testimonio repellendi; quia præsumuntur rationabiliter suspecti: ex quo intra tempus constitutum non propofuerunt ius suum. Habetur expressè cap. cum in tua de his, qui matrimonium accusare possunt. Vbi Glossa verbo repellendus, & Innocentius eodem verbo. Verum tamen est, quod si quis tempore visitationis non erat præsens, sed in itinere, vel ad concionandum in remotas partes, & non sciuit, quod Prouincia, seu Conuentus visitaretur, vel erat ita morbo grauatùs, ut apud se non esset: tunc cum non ex malitia tacuerit, castigari non solum non debet: sed admitti, vel ad accusandum, vel ad denunciandum, vel ad testificandum. Habetur d. cap. Cum in tua iuncta Glossa. Quod tamen limitat Innocentius, quando delictum à nullo accusatore fuerit accusatum, nam si accusatum fuerit, etiam si legitime absens ignorans superueniret, non au-

diretur; quia iam prouisum est publico, vel prouato incommodo per delicti punitionem, ut suppono.

Tertio, circa processum in ordine nostro Minimorum, statutum est in Capitulo Genuesi 5. num. 6. quod debeant iudicari à Generali, vel Prouinciali, durante tempore suorum officiorum; quod si ab ijs iudicati non fuerint, prohibentur à successoribus iudicari, & puniri, & expressè mandatur, ut de illis nulla metio habeatur. Quod tamen limito iuxta d. supra, nimirum, ut ij processus à successore non puniantur, qui puniti non fuerint ab eo, qui fabricauit; modo delicta in ijs contenta non sint in damnum cõmunitatis; & ex passione superioris, ne puniretur delinquens, iudicati non fuerint, statutum autem intelligitur, ut ex ipso textu colligitur, quod non iudicentur ad instantiam partis.

Quarto, Circa omnes processus determinatum est in Capitulo Valentis 4. nu. 62. quod in Capitulo Generali, Pater Generalis deferat processum ab ipso fabricatos, & si nullus fratrum reclamauerit, se malè punitum fuisse, omnes coram Capitulo comburantur: si quis reclamauerit, suus processus non comburatur, sed examinandus, & iudicandus relinquatur successoribus; similiter de processibus factis à Prouinciali statuitur; quod comburantur in Capitulo Prouinciali, vel tradantur comburendi Patri Generali illam prouinciam visitanti.

Circa quod est notandum 5. ut bene Notar Passarelli in Scholijs ex Genuesi nu. 6. quod licet iure communi processus debeant seruari, ut si super his fuerit oborta contentio contra Iudicem, possit veritas declarari; quia alioquin si processus non apparet, semper contra illum præsumitur. Et propter multa alia bona, præsertim delinquentis terrorem, quæ adducit Grassus tom. 2. consil. lib. 2. de Iudicijs, consil. 1. difficul. 1. num. 1. & seq. Apud Religiosos tamè aliter esset faciendum; nam huiusmodi reseruatio est fomentum, & incentiuum odij, ad quod respiciens. Benedictus 11. relatus ab Antonino 3. p. tit. 9. cap. 7. §. 7. super statutis minorum præcipit; quod intra biennium teneatur Prælatus terminare processus, aliàs elapso biennio, non possint amplius obesse.

Sed quia, crescente in dies hominum malitia, concrematis processibus, ostendebantur aliquando sententiæ ad criminosos iam emendatos, & correctos infamados, & terredos; & quandoque etiã sententiæ falsæ, & nunquam à Superioribus emanatæ. In capitulo Rom. 6. n. 14. dub. 4. Mandante Illustriss. ac Reuerendiss. Patre Fratris Augustino Calamino ordinis Prædicatorum, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali præsidete in d. capitulo; tamquam vice Protectore Religionis, factum est sanctissimū, & iustissimū statutū, quo omnibus malis obuiã itur. Et est, quod Processus conseruetur, sed non apud fratres particulares, nec apud Generales, vel Prouinciales: sed processus facti à Generali asseruetur, post finitū illius Generalatū, in Archiuo cõmuni pro tota Religione; quod mandauit fieri in Conuentu Sanctissimæ Trinitatis de Vrbe, cū quatuor clauibus in d. cap. distributis: Processus uerò facti à Prouinciali, finitū illius officio, asseruentur in Archiuo Prouinciæ; quod fieri mandauit in principali cõuentu cuiuslibet Prouinciæ, simili-

Genesii

Genesii

Genesii

Genesii

Glossa
Innoc.

Innocen.

Passarelli

Grassus

Antoninus
Benedictus

Genesii

etc.

ter eum quatuor clauibus. Et quia ex hoc statuto vnum videbatur oriri malum, nimirum quod crimina fratrum semper essent in hominum memoriam duratura: cautum est, vt processu processu, statim eo defuncto comburantur; Quo statuto.

Primo, adhibitum est remedium Iudici, qui, quotiescunque fuerit contra eum suborta contentio, poterit se defendere, & veritatem declarare, & manifestare.

Secundo, prouisum est viris probis, quibus non leue quandoque incuriebatur fatidum, dum contra ipsos ostendebantur aliqua sententia, quae probata dicebantur in tali processu, tempore talis visitationis, a tali Generali, subscripta ab hominibus malignis, vel incognitis. Quod tamen ipsi nunquam somniauerant.

Tertio, satisfactum etiam est fini illi, propter quem seruari debent de iure communi processus, nimirum ad terrendos reos, & discipulos, cum semper viuant processus, ipsis viuētib; ex quibus argumenta, & indicia pro futuris temporibus sumi possunt.

Quarto, Praelata est via malignitatibus eorum, qui apud se seruabant processus fabricatos contra aliquos: & ostendebant ad eos infamandos, & de gradu suo diiudicandos, quando ipsis libebat: Huiusmodi enim processibus, reseruati si qui fuerint apud priuatos fratres, nulla est adhibenda fides: Immo quiuis prohibetur in dicto statuto sub pena excommunicationis, tenere apud se huiusmodi processus: vel etiam copias: sed etiam memorialia contra aliquos fratres particulares, seu Praelatos.

CAP. XVII.

An precipiente Praelato non reuelari secreta ordinis, subditis obedire teneatur.

DE hac questione tractat Rodriguez tom. 2. quest. regul. q. 36. art. 3. vide Menochium de arbitrarijs lib. 2. casu 537.

Notandum, quod per secreta ordinis intelligo ea, quae foras publicata, maculam, infamiam vel damnum aliquod Religioni, vel Conuentui, seu Praelatis, vel particularibus Religiosis parturiunt. Sic statutum est in capitulo Generali nostri Ordinis Minimorum Valentiae 14. num. 63. & determinarunt etiam fratres Praedicatorum in Capitulo generali Vlyssipponae celebrato anno 1618. Huiusmodi sunt dissensiones inter Fratres, & Praelatos: Praelatorum defectus, illorum priuationes, suspensiones: fratrum carcerationes: poenitentiae graues, quae graua arguunt delicta: fratrum particularium inimicitiae, odia, dissensiones, defectus: quod sit lusor, verbi gratia, concubinarium, comedon, ebrius: Defectus etiam naturales, & secreti, & apud solos cohabitantes noti, verbi gratia, quod sit Spurius, ex maculato genere natus, &c. & denique. Quidquid minus nitoris communitati, vel priuato alicui Religioso afferre potest.

Dico primo, potest immoderatus debet Praelatus precipere subdito non reuelare secreta ordinis; & ipse obedire maxime tenetur. Hanc sententiam omnes, vt puto, debent probare.

Probatur primo, quia potest Praelatus precipere subdito omne iustum, & licitum secundum regulam, & ipse tenetur obedire; sed quid iustius, & regula conformius quam precipere non reuelari secreta, per quae ipsa Regula, & Religio maculatur, & polluitur.

Secundo, quod debeat, patet, quia tenetur Praelatus omnibus viribus, & posse procurare, vt fama sibi commissi gregis conseruetur, & amplietur; sic omnes Religiones bene ordinate imponunt penas graues reuelantibus ordinis secreta: Fratres Praedicatorum sub excommunicationis pena, vt patet ex eorum constitutionibus. dist. 2. cap. 8. num. 9. Habent etiam fratres Minores, vt refert Spathar. tract. 10. de modo corrigendi Regular. par. 3. cap. 15. nu. 5. & in ordine nostro Minimorum capitulo Valent. 4. nu. 63. apponitur pena duorum mensium carceris, & capit. Rom. 2. nu. 33. iubentur huiusmodi reuelatores de conuentibus, in quibus degunt, & in quibus reuelant, transferri. Quod idem habetur in capit. Tholosano nu. 71. vbi additur, quod grauius debent puniri in conuentibus, ad quos transmissi fuerint.

Dico secundo, reuelare secreta ordinis est grauissimum peccatum, in se multa complexens peccata, specie distincta, maximeque detestabilia.

Probatur, qui facit contra plures virtutes distinctas specie, tot committit peccata distincta specie, quot sunt virtutes, contra quas facit: vt est communis sententia, & habet in specie Azor to. 1. instit. moral. lib. 4. cap. 2. quaest. 5. & patet in adulterio coniugati, cum coniugata, in quo interueniunt tria peccata specie distincta; quia fit contra tres virtutes specie distinctas. Primum est simplicis fornicationis contra castitatem: Secundum infidelitatis, contra fidelitatem proprio coniugi promissam: Tertium iniustitiae, contra iustitiam coniugi alterius illatam: quae dicuntur adulteria ex vtraque parte, vnde nec sufficit in confessione dicere, Ego peccaui cum coniugata, sed debet dici, Ego coniugatus peccaui cum coniugata. Colligitur haec doctr. ex D. Tho. par. 2. q. 73. ar. 5. ad 1. vbi ait, quod adulterium non solum pertinet ad peccatum luxuria, sed etiam pertinet ad peccatum iniustitiae: Sed qui reuelat secreta Religionis, facit primo contra obedientiam debitam Praelato cui tenetur obedire in rebus licitis (supposito, quod ad id, eum Praelatus astrinxerit.)

Secundo facit contra iustitiam, damnificat enim proximum, & confratrem suum, illum infamando in re graui; Ex qua damnificatione ulterius resultat damnum in totam communitatem. Hoc est enim saecularium genus, vt vno Religioso infirmo, & peccatore cognito, statim acclament omnes peccatores, & infirmos, vt dicebamus ex August. & habet D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. corpore, & Bonauentura quaest. 16. super regulam S. Francisci. Ex hoc, inquit, arguitur soliditas saecularium quorundam, qui dum vident aliquem Religiosum in aliquo offendere, omnes Religiosos, despicunt, quasi omnes tales sint; Cum igitur videretur iniustum, si quis eos propter aliena visia, deteriores haberet; Ratio autem huius est, quae redditur Ecclesiastes 10. Sed, & in via sulcus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes sulcos estimat.

Adde, quod si huiusmodi secreta reuelat ex odio, & intentione detrahendi, peccat speciali peccato odij, & detractionis, contra charitatem proximo debitam, vt habet Azor. loco cit.

Rodriguez

Spathar

Azor

D. Thom

D. Thom

Tertio, peccat speciali peccato scandali, licet scandalizandi expressam intentionem non habeat; quia præbet occasionem illis, quibus reuelat, murmurandi, & male sentiendi, de Religiosis, & Religione: præsertim si ex puillorum hominum genere sint. Quòd enim non sit necesse habere expressam intentionem, scandalizandi, ad hoc, vt quis peccet speciali peccato scandali; tenet Syluest. verbo scandalum q. 2. sine, Nauar. in sum, cap. 6. num. 19. & dif. 5. de pœnit. capit. consideret, §. animaduertere num. 9. & alij, quos refert, & sequitur Valent. tom. 3. disp. 3. quæst. 18. p. 4. col. 4. versu hæc posterior sententia, qui id per multa probat, & bene, ad quod simul cum Syluestro, citat etiam D. Thom.

Verum quidem est, quòd si persona, cui reuelarentur secreta, esset prudens, & cordata, quæ non inde occasionem murmurandi assumeret, sed potius ipsum reuelantem redargueret: vel illius infirmitatibus compateretur, hoc casu ab hoc speciali peccato scandali excusaretur reuelans.

Grauiissimum itaque crimen ex multis compactum criminibus, reuelare secreta, omni æuo, & ætate damnatum, grauissimaque pœna multatum. Sic apud Ethnicos ferunt Sisyphum illum, quia Deorum arcana hominibus patefecit, eam apud Inferos sustinere pœnam; vt delatum ingens saxum ad verticem montis, inde ad calcem deiecit, statimque ad eundem verticem reportet, sicque perpetuo labore lassetur, Auctor est Seruius ad v. 1. Aeneidos. Sic Tarquinius Romanorum Rex, Marcum Tellum duum virum, quòd librum secreta ciuiliū sacrorum continentem, custodiz suæ commissum, corruptus largitione, Petronio Sabino describendum dedisset, culeo insutum in mare abijci iussit, refert ex Valerio Salzedo ad præct. Diaz cap. 106. & addit, quod apud Aegyptios reuelanti secreta lingua abscindebatur.

In scriptura maximè detestatur hoc vitium, Prou. 11. *Fraudulenter ambulat, quisquis reuelat arcana.* & cap. 10. *Cum eo, qui reuelat mysteria, ne commiscearis,* & cap. 25. *secretum extraneo ne reuelas: ne forte insultet tibi cum audierit, & exprobrare non cesset;* & Ecclesiast. 27. *Denudare amici mysteria, desperatio est animæ Infelicæ.* De illis rectè potest explicari illud Genes. 9. *Cum vidiſſet Cham, verenda patris sui esse nudata, nunciauit duobus fratribus suis foras: nota illud foras.* Meritò itaque illi nomine Religioso indigni, qui matris suæ pudenda patefaciunt, sicut Cham, maledictionem Dei merentur quam sine dubio incurrent; vt habetur cap. sententia 2. q. 7. vbi dicitur, *Sententia Cham filij Noe damnatur, qui suorum Doctorem, vel præceptorum culpam produnt; idest extrà claustra perculgant,*

Fals est huiusmodi reuelatio regularis vitæ, Religionis destructio, Conuentuum dissipatio, morum relaxatio, boni nominis amissio, existimationis exinanitio, ipsorum quoque reuelantium Infamatio, omnium criminum atrocissima culpa, meritò rigorosissima pœna luenda, vt lueat in omnibus bene rectis Religionibus. Quod late prosequitur Iulius Nigronus in com. regularum communium Societatis Iesu regul. 38.

Sum. 69

§. Vnicus quorum Religiosorum sit proprium hoc vitium.

Rium generum hominum est proprium hoc vitium, curiosorum, loquacium, & vinoſorum. Curiosorum hominum commune vitium, de quibus Plutarchus lib. de curiositate multa dicit, præsertim, quòd tranquillitatem, & silentium ferre non possunt, vt habet columna 4. in medio; & morbus est, inquit, improbitate abundans, & addit, *Curiositatem non posse non subsequi maledicentiã, & August. lib. 10. confessionum; Curiosos, ait, esse promptos ad cognoscendam vitam alienam, desidiosos ad corrigendam suam.* & Ecclesiast. 3. dicitur, *Insuper vacuis rebus nosi scrutari sensum tuum multificiter: non est tibi necessarium ea, quæ sunt abscondita videre oculis tuis; de ea re, quæ te non moleſtat, ne certaueris: & in pluribus operibus tuis non eris curiosus.* Intolerabilis gens, quæ aliquem nocta infinitis molit quæſtionibus ad sudorem vsque, id sibi contigisse narrat Oratius Satyra nona.

Misere discedere quærens,

*Ire modo cœsus, interdum consistere, in aurem
Discere nescio quid puero: cum sudor ad imos
Manaret talos.*

Scitè Aristoteles vexatus à quodam, & importunis quæſtionibus, absurdisque narrationibus exagitatus, dicenti subinde: *Nonne hoc mirum est Aristoteles? non profectò,* inquit, *hoc est mirum, sed si quis pedibus prædixit se sustinet;* Ita refert Martinus de Roa singularium locorum lib. 6. cap. 11. in fine.

Loquacium hominum est etiam hoc vitium; omnis enim curiosus loquax, hac enim mète, vt publicet per vestigat; vnde Oratius ad Lollium.

*Percunſatorum fugito, nam gerrulus inde est.
Nec retinent patula commissa fideliter aures.*

Et Plutarchus in lib. de garrulitate col. 6. in medio, ait, *Multa audire volumus loquaces, vt multa habeant, quæ dicant: ac maximè abscondita, & arcana scrutantur, atque inuestigant.* Tamque est proprium hoc vitium garrulorum, vt disumpi videantur, quamdiu retectum tenent, quod per belle dicitur Ecclesiast. 19. *Audiſti verbum aduersus proximum tuum, commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet;* fidem dat illis publicæ sapiens, tutosque reddit, quod celantes non dirumpentur, contrarium namque ipsi existimant.

Vinoſorum etiam familiare vitium; vnde bene Plato lib. 1. de legibus. *Nullum, ait, esse tormentum minus sumptuosum, minusque noxium, ac periculosum, quam vinum, ad explorandos hominum affectus ac mores;* & Plinius lib. 15. cap. 22. scribit vinum vsque adeo mentis arcana prodere, vt mortifera etiam inter pocula loquantur homines, & ne per iugulum quidem redituras voces contineantur, & celebratur Peisæ cuiusdam apophthegma, qui negauit tormentis opus esse ac exquirendum verum; vino enim rectius elici, & est apud Græcos prouerbum, quod in corde sobrii, id in lingua Ebrii, & Euripides apud Atheneum.

*Aurum alis argentum fabri dignoscitur igni
Vinum hominis prodens arguit ingenium.*

Plura id genus videri possunt apud Manutium in adagijs præsertim pag. 415.

& Ore

Syluester:
Nauar.

Valentia.

Syluestro?

Seruius
Targ.

Salzedo.

Prouer. 11.

Eccles. 27.

Plutarch.

D. August.

Eccles. 3.

Oratius.

Aristot.

Martin. de
Roa.

Plutarch.

Eccles. 19.

Plato.

etiam quinquies, seruato ordine correctionis fraternæ, eo modo, de quo infra; nam secus ex odio procedere conuincerentur: debentq; Prælati excessus esse ita notorij, & irreparabiles, vt nocuum graue sint allaturi, tum communitati, tum particularibus, nisi illis prouideatur; vt zelo boni communis ducti, Visitatorem petentes appareant.

Dico primò, licitum est subditis, qui habent Prælatum incontinentem, & relaxatè viuentem, seu scandalosè: vel dilapidantem bona Monasterij: regulamque non obseruantem, sed potius destruentem, & ad interitum suo exemplo alios trahentè conuenire, & eum accusare apud Patrem Generalem, seu Protectorem (ipso Generali negligente, seu renuente, vel parui pendente) ab ipsoque Generali, vel Protectore, visitatorem contra talem Prælatum impetrare, vt puniatur, & deponatur, ita Rodriguez tom. 2. quæst. regul. q. 35. art. 2.

Probatu primò, ex multis capitibus, quæ affert Gratianus 2. quæst. 7. cap. Præsumunt, cap. quapropter, cap. si quid, cap. Metropolitani, & cap. sicut inquit, vbi dicitur, *Sicut, inquit, laudabile, discretumque est reuerentiam, & honorem debitum exhibere Prælatis, ita rectitudinis, & Deitatis est, si qua inter eos correctione indigent, nulla dissimulatione postponere, ne totum, quod absit, corpus incipiatur morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite*; Ex quibus patet, quòd non solum licitum est subditis Prælatum accusare, contraque ipsum Visitatorem impetrare, sed etiam quandoque debent pro salute totius communitatis, id facere.

Secundo probatur, ex Trid. sess. 25. cap. 1. de Regularibus, vbi dicitur, quòd à Prælatis Regularibus, quæ ad substantiam vitæ regularis pertinent, relaxari non possunt; & reddit rationes; *Si enim illa, inquit, quæ bases sunt, & fundamenta totius regularis discipline, exactè non fuerint conseruata, totum corruat edificium necesse est*; Ergo Prælatus hæc relaxans in se ipso, exemploque suo ad idem ceteros trahens, est omninò deponendus; ergo subditi, quæ ad talem depositionem necessaria sunt, possunt omnia procurare.

Tertio, ad omnia membra particularia pertinet conseruatio totius; sed si dissimuletur iste Prælatus, periclitatur totum Religionis, vel Prouinciæ, alicuius particularis corpus? ergo possunt, & debent membra pro totius conseruatione, etiam cum periculo proprio clamare, scribere, accusare, Visitatorem petere.

Aduerto tamen in accusatione Prælatorum, non debere admitti quoscunque testes indifferenter, sed eos, qui sunt tantum omni exceptione maiores, & omninò irreprehensibiles, vt habetur cap. criminationes 2. quæst. 7. & prorsus excludendos puto in ordine nostro Minorum ab accusatione, seu iudiciali denunciatione, vel etiam testificatione eos conuersos, quos oblatos vocamus; quod mihi persuadeo propter id, quod habet Damasus Papa cap. Sacerdotes 2. quæst. 7.

Dico secundò, circa modum impetrandi talem Visitatorem, in nostris statutis, cap. Valentino 4. num. 40. Ità determinandum est. *Statuerunt deinde ad tollendas rebelliones, & conspirationes, vt nullus ad Superiorem recurrat, contra Prouincialem: impetrando Visitatorem, nisi habeat com-*

missionem à maiori parte correctorum illius Prouinciæ, & apponatur pena contrarium facientibus. Nec per hoc prohibetur, quin fratres possint scribere ad Patrem Generalem de suo Prouinciali.

Quod statutum habent etiam fratres Prædicatores, vt patet ex eorum Constitutionibus d. 1. cap. 19. & in capitulo Massiliensi 1. num. 60. statuitur, quòd Visitatores non mittantur, nisi præcedat petitio maioris partis Prouinciæ; & quòd non mittantur tales Visitatores extraordinarij, nisi post festum S. Michaelis Archangeli, vel post Pascha Resurrectionis: Ità vt dicti Visitatores non possint visitare, nisi post dictum festum S. Michaelis, vsque ad finem mensis Iunii, vt declaratur in dubijs missis ab Illustrissimo Cardinali de Nazaret nostræ Religionis Protectore ad dictum capitulum Massiliense resoluendis, dub. 8. Atque ita, id quod dicitur in nostris Constitutionibus d. cap. Valent. 4. num. 28. quòd tempore capituli non sunt faciendæ priuationes, per tempus capituli posset forte intelligi spatium trium mensium Iulij, Augusti, Septembris, quo ad capitula prouincialia, & intermedia, quo verò ad capitula localia, spatium, quòd est à medietate Iunii, vsque ad medietatem Septembris. Quòd etiam innuitur in decretis Clementis Octauij missis ad capitulum Genuense; quatenus decernitur, quòd dicto tempore non possint amoueri fratres de suis localitatibus, nisi obstarent verba dicti capituli, Valent. num. 28.

Sed quæres potest ne Pater Generalis contra talem formam mittere Visitatorem?

Respondeo non posse, quia non potest contrarietate statutis factis à Capitulo Generali, quod supra ipsum est, inferior enim in superiorem imperium non habet; vt dicitur cap. Inferior d. 21. & Clementina Ne Romani de elect. §. 1. & hoc maximè, cum inferior à superiore recipit potestatem, vt notat Glossa in dict. Clementina verbo Inferiorem, vt est in casu nostro in quo Generalis à Capitulo Generali recipit potestatem.

At inquit potest in hoc statuto Generalis dispensare. Respondeo, de hoc dicam latius lib. 2. hic solum, quòd ad dispensandum requiritur semper iusta causa, alioquin non valet, vt diximus, quia nescio, an hic intercedat secundo, quod in præiudicium tertij, & præsertim communitatis, etiam aliqua causa subsistente, non est dispensandum, absque consensu interesse patientis, vel communitatis, seu maioris partis illius, ad quod adduco textum in cap. presentium 1. q. 5. & videtur dicere Syluest. verbo dispensat. q. 4. num. 7.

Ex quo sequitur, quòd si his non obstantibus, mittat nihilominus Pater Generalis Visitatorem ad prouinciam visitandam, non tenentur fratres illius prouinciæ talem Visitatorem recipere. tum quia contra statuta venit. tum quia illi Prouinciæ sit iniustitia, & iniusto præcepto nemo tenetur obedire; etiam si præceptum recipiendi sub mortali obliget; etiam si sub pena excommunicationis; vt habetur cap. sollicitudinem, §. si verò de appellationibus. Denique non potest pater Generalis mittere talem Visitatorem contra hanc formam; quia videretur fouere rebelliones, & conspirationes, quas precise intendit dictum statutum cauere.

Dico

Gratianus

Trid.

Damasus

Syluester

Dico tertio, quod quando mittitur Visitator, debitis modis, ut dictum est, impetratus, debent illi assignari duo socij, aliter ad explendum munus visitationis à Prouinciali illius respectiue Prouinciæ non admittatur. Ità habetur in dicto Capitulo Valent. 4. num. 39. quod est valde conforme regulæ nostræ, quæ omnibus superioribus, Generalibus, Prouincialibus, Correctoribus tres socios assignat: quorum prouido sufficienti consilio, commissa sibi negotia, discrete, ac sapienter discernat, ut dicitur in Regula nu. 51. & congruit cap. quoniam contra, de probat. Qui socij debent semper assistere Patri Generali, & Patri Prouinciali tempore visitationis, ut determinatum est per scilicet recordationis Clementem VIII. in ordinationibus missis ad Capitulum Generale, celebratum Genuæ anno 1596. de quibus alibi facta est mentio, & fiet.

Vbi aduerte, quod si Visitatori, etiam legitime impetrato, non fuerint assignati prædicti duo socij, non tenebitur Prouincialis Prouinciæ visitandæ eum, quo ad effectum visitationis, recipere; tunc enim valet illa regula, *Quæ contra ius sunt, debent utique pro infectis haberi*, quæ est 64. de regul. iur. in 6. cum præsertim statutum habeat annexam perpetuam prohibitionis causam, annullatque factum in contrarium, tribuatque Prouinciali facultatem Visitatorem non admittendi, si plenè non fuerit obseruatum.

§. Primus, *Verum possit Pater Generalis semel visitata aliqua Prouincia, ad libitum suum eam iterum per se, vel per Visitatorem à se missum visitare.*

Postquam visitauit Pater Generalis Minorum aliquam Prouinciã, durante termino sui Generalatus, vult etiam iterum visitare, nullo reclamante, non instantibus ijs, quibus incumbit; sed solum propter suos determinatos fines, ut nodum in scirpo quærat, quæriur, an id possit tuta conscientia facere, & an Prouincia talem visitationem teneaturmittere.

Dicendum, est non posse Patrem Generalem vnã Prouinciã iam visitatã pro suo libito absque instantia eorum, quibus incumbit, iterum visitare.

Probatum primò, quia ex antiqua consuetudine Religionis, quæ pro lege seruanda est, ut dicitur Cap. Videtur de his, qui matrimonium accusare possunt, & alijs testibus, quos adducit Glossa dict. Cap. verbo antiqua consuetudine, Vnus Generalis semel tantum visitat totam Religionem: nec vnquam visum est, quod aliquis Generalis voluerit in suo Generalatu vnã Prouinciã bis visitare, absque legitima causa. Quæ causa legitima, diximus, quod est, quando maior pars Correctorum Prouinciæ instat, ut iterum visitetur: vel etiam hoc facit maior pars fratrum.

Secundo, per decreta Clementis VIII. publicata in Capitulo Genuensi 6. anno 1596. Mandatur Generali, ut personaliter visitet totam Religionem, & deindè Romam se conferat (si per tempus ante Capitulum Generale celebran-

dum ei licebit) ad reddendam rationem bonæ administrationis. Ex quibus colligitur, quod de mente Pontificis sufficit, quod Generalis, durante suo Generalatu, semel tantum totam Religionem visitet.

Tertio. Hoc colligitur expresse ex motu proprio Pauli V. super extensionem officij Generalatus ad sexennium; Dato Romæ sub annulo piscatoris anno 1605. die prima Octobris. Quod incipit, *Cum scis accepimus*, vbi principalis ratio, quare Pontifex extenderit Generalatum ad sexennium, hæc assignatur. *Quia cum propagarentur in dies domus familie Minorum, non poterat Generalis, sicut tenebatur omnes Conuentus visitare, Immo, & quos visitabat, ita festinanter visitabat, ut ex tali visitatione paruum, vel nullum emolumentum in Religionem resultaret.* Ergo ex mente Pontificis debet Generalis totum tempus sui Generalatus expendere in diligenti visitatione Religionis, illudque sibi prudenter diuidere; ergo non potest vnã Prouinciã bis visitare, absque legitima causa; alijs Prouincijs præsertim nondum visitatis.

Quarto probatur ex altera ratione, quam affert dictus Paulus V. in prædicta extensione, nimirum *ad vitandos sumptus, & expensas*, Sed in visitationibus huiusmodi multæ, & intolerabiles fiunt expensæ, non solum pro esu, & potu, sed pro equitibus, & ratis: quæ quandoque tam sunt extremæ, ut Prouincias pauperiores, non de facili extinguendo, grauent ære alieno, ad quas omnes, & alias euitandas, talem videtur Pontifex extensionem fecisse. Licet enim solum loquatur de expensis faciendis pro eundo ad Capitulum Generale; cum tamen militet eadem omnino ratio, potest ad hunc etiam casum extendi; ut habetur Cap. translato de Constitutionibus, & habet Panorm. in cap. Coram de electione num. 4. ergo contra mentem Pontificis est, absque legitima causa Prouinciã bis visitare, tales expensas cauendo.

Quinto probatur, ex Trid. sess. 24. cap. 3. de Refor. vbi scopus, & finis visitationum dicitur esse, *Sanam doctrinam inducere, bonos mores tuere, prauos corrigere, & subiectas oues cohortationibus, & admonitionibus ad Religionem, & pacem accendere.* Ergo vbi talis necessitas non fuerit coercendi, & ad pacem accendendi, quia omnia benè se habent, quiete omnes, & pacificè vitam ducunt, mediante bono regimine Patris Prouincialis talem Prouinciã moderantis, non poterit Pater Generalis semel visitatã, eam iterum extrã tempus visitare. Neque dicas, quod visitabit ad bonos mores tuendos, & sanam doctrinam inducendam; quia cum hoc fecerit per suam primam visitationem, debet ei sufficere, & onus relinquere suo successoribus; lætatique, quod ab ipso instituta in tali Prouincia obseruentur, & durent; quod in eius non paruum resultat Gloriam.

Sexto, quia idem Tridentinum sess. 25. de regular. cap. 1. præcipit Prælati, ut suis temporibus visitationes facere non prætermittant. Ergo verat extra tempus visitare, saltem absque legitima causa.

Septimo, quia absque legitima causa extra tempus volens visitare Generalis, conuincitur procedere ex aliquo suo particulari interesse, seu ex odio, & malignitate; sed non est malitijs hominum

Clement.
VIII.

Paul. V.

Panorm.

Trid.

Clement.
VIII.

Nauarr.

hominum indulgendum, iuxta legem in fundo, ff. de rei vindicatione, vt habet Nauarr. comm. 4. de Regular. num. 23. versu 4. potest agere.

At obijcies primo, ex Regula Minimorum num. 46. & constit. Greg. XIII. pro ipsis Minimis, quæ incipit. *Ex pastoralis officij*, data Romæ 27. Martij 1576. & habetur in nostra Regula post ceremonias pag. 22. Possunt Generales quoscunque Visitatores in quamcunque Prouinciam, vbi, & quando sibi expedire videbitur, transmittere, nec possunt Correctores locales, aut Prouinciales, seu quicumque alij fratres dictis Visitatoribus, sã Generali pro Prouincijs visitandis missis, resistere, vel se opponere, sub pœna excommunicationis laxe sententiæ ipsi Pontifici referuatæ; & sub pœna priuationis officiorum.

Respondeo primò. Magis esse attendendum ad mentem statuentis, quam ad verba statuti, vt habetur expressè cap. Humanæ 22. q. 5. & iuxta mentem statutum est obseruandum; etiamsi verba videantur contraria; vt habet Syluest. verbo Dispensatio q. 4. num. 7. Mens autem statuentis ex ipso proemio statuti colligitur, vt Panorm. in cap. aduersus num. 2. de immunit. Ecclesiæ. Relatum est Pontifici, quòd cum quidam Vicarij Generales in diuersis partibus Religionis Minimorũ contrà eiusdem ordinis statuta multa præstitissent, dubitassetq; Generalis tunc temporis officio fungens, ne, si mitteret aliquos Visitatores, vt debebat, ad eos visitandos, ipsi Vicarij, vt qui de suis actionibus malis sibi ipsis optimè erant conscij, eos non reciperent, Contraque contra ipsos erigerent, eisq; se pro posse opponerent, supplicauit sanctissimo pro remedio, qui tale adhibuit, vt supra in obiectione. At nos sumus in differenti casu, hic enim agitur de Prouincia benè visitata, quietè, & pacificè se habente cum Prouinciali, contrà quem non reclamatur, vt reclamabatur contra illos Vicarios.

Secundò respondeo, quod quando dicitur, quòd Pater Generalis potest mittere ad libitum Visitatores: additur ferè semper, si expediens fuerit, vt necessario debet semper intelligi, quoties fuerit necessarium, & vtile; quod etiam debet intelligi in bulla illa Gregorij; Neque enim credendum est, voluisse Pontificem, vt sine causa posset Generalis mittere istos Visitatores, ad grauandas Prouincias, & fratres illius, non solum in expensis: sed & multò magis in existimatione; quando enim mittuntur tales Visitatores extra tempus in aliquam Prouinciam, mali quid hominis semper scientes suspicantur.

Obijcies secundò, in dubijs resoluendis missis ab Illustrissimo de Nazaret ad Capitulum Generale Massiliense dubio octauo, dicitur, quòd Generalis debeat per se, vel per Visitatores singulis triennis prouincias visitare.

Respondeo. Illa dubia in dicto Capitulo Massiliensi non fuisse inserta, & ideo parum, vel nihil firmitatis obtinere. Secundo posse intelligi de visitatione cum causa legitima, vel tertio nunquam fuisse acceptatas determinaciones illorum dubiorum, & præsertim huius: immò vsu contrariò fuisse antiquatas. Quare in facti contingenti rationabiliter fuit repulsus à secundã visitatione Prouinciæ Neapolis, quam intendebat P. Fr. Didacus Arias Generalis, qui fuit electus

in dicto Capitulo Massiliensi cum consensu, vt audio Illustriss. Domini Cardinalis Lancellotti, tunc temporis Religionis Viceprotektoris.

§. Secundus, Verum quando necessariò debet mitti Visitator à Generali, vel Protektore, debeat esse de corpore eiusdem Religionis.

D

Ico primo Papa potest subijcere Regulares quoscunque; visitandos Religiosis alterius professionis, etiam Clericis sæcularibus. Itã Abbas in Cap. Officij de elect. num. 4. Rodriq. tom. 2. quæst. reg.

Abbas?

Rodriq.

quæst. 52. artic. 7. & communiter.

Probatur primò, quia hi Doctores dicunt, quòd Religiosus alterius Professionis, seu etiam Clericus sæcularis, potest per Papam promoueri ad dignitatem in ordine, in quo non est professus; ergo multo magis debent id dicere de Visitatore.

Secundò, quia hoc est de iure positiuo, super quo Papa habet plenariam potestatem.

Dico secundo, certissimum est non posse Generalem subijcere visitandam aliquam Prouinciam Religiosis alterius professionis, vel Clericis etiam sæcularibus.

Probatur, quia Generalis non potest se extendere, nisi quantum illi per Regulam, & Regularia statuta conceditur: Certum est autem, quòd hoc illi non concedunt sua regularia statuta.

Dico tertio, nec Protektor potest mittere ad visitandam aliquam Prouinciam Religiosorum alterius professionis: etiamsi Clericus sæcularis sit, itã Rodriq. tom. 3. quæst. Regul. q. 77. art. 9. & to. 2. q. 4. art. 2. & q. 52. art. 7. Pro qua conclusione cito etiam omnes illos, qui tenent, non posse in Prælaturam Religiosorum eligi Religiosum, alterius ordinis, vel habitus, vt Abbas in capit. officij de elect. num. 4. Antoninus 3. part. tit. 19. cap. 2. §. 6. Syluest. verbo electio 1. q. 14. num. 15. Tab. verbo electio §. 16. Angelus eodem §. 23. Rosella eodem 1. num. 35. Pisarella ibidem §. Quis non potest eligi, & alij communiter; nam minus visitationem Prælaturam, & Prefecturam dicit. Et rationes, quæ adducuntur, militant tam pro Prælatis, quam pro Visitatoribus, vt dicam conclus. 5.

Rodriq.

Abbas?
Antonin.
Syluest.
Tabiena.
Angelus.
Rosella.
Pisarella.

Probatur primò, quia Visitator alterius professionis non potest esse instructus in regula illorum Religiosorum, quorum Prouinciam visitare intendit; ergo benè eam visitare non potest, vt dicitur cap. officij de elect. & in Concil. Triden. sess. 25. cap. 21. de reformat. Quomodo enim præbit, qui nunquam iuit per illud iter.

Concilio
Trid.

Secundò, quia sic araretur in boue, & asino contrà id, quod habetur Deuth. 22. quod expendit Glossa in cap. officij verbo Incontinenti; ad hoc etiam facit Clementina prim. de elect. vbi expressè prohibetur, eleuari ad Prælaturam Religiosorum, qui non est in ea Religione professus; Cum hoc, inquit Papa, rationi consonum non sit.

Deuth. 22.
Glossa 9

Tertio, quia, & si esset instructus in ea Religione, quam sumit visitandam Religiosus alterius

rius

rius professionis, non est tamen in ea expertus, ut ait dicta Glossa in cap. officij, & grane est in expertos diuini obsequijs applicare, ut habetur cap. Monasterijs 19. quæst. 3. & habet Panormit. in d. cap. officij num. 4.

Quarto probatur, specialiter ex priuilegijs Innoc. VIII. concessis Cisterciensibus, quæ refert Rodriq. tom. 3. quæst. regul. q. 77. artic. 9. quibus statuit, quod Monasteria dicti ordinis non possint visitari ab alijs, quàm à Monachis eiusdem ordinis: & hoc in virtute sanctæ Obedientiz, & sub Ecclesiasticis censuris præcipit quibuscunque Visitatoribus, quacunque præfulgeant dignitate: declarans irritum, ac inane quicquid contra hoc priuilegium factum fuerit; quo priuilegio gaudent omnes communicationem habentes.

Quintò, quia ad id non se extendunt literæ Protectoriarum à Pontificibus concessæ Protectoribus, ut patet ex Bulla Gregor. XI. quam refert Cherubinus tom. 1. sui Bullarij in Gregorio XI. pag. 221. Approbata, & confirmata à Sixto IV. qui eam vtilem fuisse expertum se, asserit, cum esset in minoribus, pro ut refert idem Cherubinus ibi in Sixto IV. fol. 334. quam etiam confirmauit Iulius II. Gregorius XIII. & Paulus V. ut refert idem Cherubinus tom. 3. Bullarij in Paulo V. fol. 243. quas bullas in fine huius paragraphi ad maiorem facilitatem, & commoditatem legentium per extensum apponam. De ijs faciunt mentionem Hier. à Sorbo in compend. priuileg. verbo Protector. Vbi Corduba, & Rodriq. tom. 3. quæst. regul. quæst. 42. artic. 1. Festus summ. constit. prædic. par. 3. cap. 27.

Dico quintò, etiamsi Domini Protectores ad id obtinerint à summo Pontifice potestatem, non conuenit tamen suis Illustriss. Dominationibus ea potestate uti; A nomine enim Protectoris, quid sibi facere oporteat, edocentur, nimirum protegere, & defendere. Protegant itaque, & defendant iustitiam, ita tamen, ut misericordiam non dispergant ab ea: & ita misericordiam faciant, ut iustitiam ab ea non diuidant, ut dicitur cap. disciplinam dist. 45. Hoc tamen semper salua regulari ordinis sibi commissi disciplina.

Attendant itaque Domini Protectores, & diligenter perspiciant; ne dum iusti multum, & zelatores videri appetunt, rigidi, & truces appareant, & sciant quid dicit sapiens Ecclesiast. 7. Noli esse iustus multum: nam qui vehementer emigit, elicet sanguinem; ut dicitur Prou. 30. & in ista iustitia peris iustus, ut dicitur eodẽ Ecclesiast. 7. ad quod faciunt versus Tertulliani, quos refert Delrius lib. 2. adagiolorum in 314. & Lorinus cap. 7. Ecclesiast. versu 17.

*Indulge dictis, sapientia non places alta:
Omne quod est nimium contradicit, vñ operatur.
Et calor, & frigus, sic hoc, sic illud aduris:
Sic tenebræ visum, sic sol contrarius aufert,
Et pariter ledunt feruens, gelidumq; lauacrum,
Esca alitur corpus, corpus corrumpitur esca,
Vimque suam minuit, si quid præbèditur vitæ:
Denique si sedas, requies est magna laboris.
Si multum sedas labor est, Mayo namq; Poeta
Pro pena posuit; sedet, aternumque sedebis
Infelix Theus, semper nocet vtile longum,
Præudia longa nocent, ieiunia longa fastigant,*

*Sic nimium sapere stultum facit improba secta,
Me Dea sic docuit moderamen amabile dixit.*

Et alibi legi.

*Qui nimis emungit, soles extorquere cruorem,
Es violenta facis, correctio deturorem,
Sed moderata fasus correctio gignit amorem.*

Et alibi.

Quis quis plus iusto non sapit, ille sapit.

Virtus itaque in medullis consistit, verè ille iustus est, qui oleum cum manna nouit miscere, & nimium zelatores rem perditum mittunt; ut vidimus, & manus nostræ contrectauerunt in quadam Prouincia Ordinis Minimorum, quæ propter Protectoris nimium zelum, qui eam visitandam dederat cuidam presbytero magnæ cuiusdam ciuitatis Generali Vicario, funditus penè est euersa: religiosi opprobrium, & peripsema sæcularibus facti: publicè vinciti, in carcerem ducti: palam de rebus, quas nec forsitan somnauerant, arguti: obstructo ore audire coacti mille impropria: errores, & defectus, intra Religionem sepulti, in propatulo positi: honorati fratres hinc inde translati, Religionis sæces exaltatæ, auditæ ipsæ solum aurem talis Visitatoris habentes. eum tanquam paleam auræ suffrationum ad nucum eleuantes: quæstus ne, vel odij, & passionis causa: vel quia de facto, ut puto, irregularis homo, oculorum mentis, & corporis lumine obæcatus, hæc fecerit, non discutio; Hoc vnum scio, misericoordem illum Deum, à quo solo his casibus remedium est expectandum, quandò omninò hæc Prouincia ruitura videbatur, eam subleuasse, & respirare concessisse, morte talis Protectoris zelatoris, & creatione alterius verè iusti, verè pij, verè zelatoris, & Protectoris nomine bene meriti, qui Religionem verbis, & factis protegit, auxit, & ampliauit. Nec meritas au fugit per as Visitator prædictus; fortè enim fortuna (nisi velimus diuina prouidentia factum, ut alijs esset in exemplum, & ipse haberet quid semper lueret) accidit, ut cum aliquando veheretur curru, strepitantibus equis, curru inuerso, crus ei fractum sit.

Dico quintò, Legatus Papæ non potest Clericum sæcularem instituire in Visitorem alicuius regularis religionis.

Probatur primò, ex cap. officij de electione, vbi Papa cassat electionem Abbatis, quæ prius fuerat confirmata ab eius Legato, nulla alia assignata ratione, nisi quia antequam esset discipulus voluit esse Magister.

Secundò probatur, ex Panorm. in dicto cap. officij num. 5. nam regulariter inferior non potest in aliquo immutare, vel vulnerare constitutionem Superioris, ut habetur in Clementina ne Rom. de elect. Ergo non potest tolerare statuta, quæ prohibent, non expertum, nec profectum promoueri ad Prælaturam regularem.

At inquit, Visitatores non sunt Prælati.

Respondeo, verum quidem est, Visitatores non esse Prælatos, si nomen Prælati sumatur stricto modo, pro ut solum is dicitur Prælatus, qui habet ordinariam iurisdictionem, ut dicit Abbas cap. decernimus de iudicijs num. 16. & cap. tua nos de Clerico ægrotante num. 2. Verum si nomen Prælati sumatur largo modo, pro ut omnis habens curam animarum dicitur Prælatus, & habet Glossa in cap. Tua nos citat. & Panorm.

Glossa.

Panorm.

Rodriq.

Cherub.

Cherub.

Sorbo.
Corduba.
Rodriq.

Eccles. 17.

Prouer. 30

Delrius.
Lorinus.

Panorm.

Abbas.

Glossa.

Panorm.

Panormis. Panorm. loc. cit. Sic Visitator potest dici Prælati, quia habet curam animarum iuncta etiam iurisdictione, licet non ordinaria. Sed esto, quod Visitator non sit Prælati; rationes tamen adductæ, quare Clericus alterius professionis non possit eligi ad Prælatiuram regularem, militent etiam hoc casu, ut patet.

Dico sexto, Legatus a latere potest alterius professionis Religiosum regularem in Visitatorem intinere. Ita Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 52. art. 9.

Rodriq.

Primo propter ampliorem facultatem, quæ illi tribuitur a Summis Pontificibus.

Secundo, quia hic Religiosus quoad essentialia Religionis est iam instructus.

Dico septimo, Episcopo accedenti ad visitandum aliquod monasterium exemptum, assententem id facere ex speciali delegatione Summi Pontificis credendum non est, nisi literas authenticas talis delegationis ostendat. Ita Graff. com. 2. consil. lib. 1. de offic. deleg. consil. 3. a num. 9. Panorm. cap. cum in iure de offic. & potest. iudicis delegati num. 3.

Graffus.
Panormis.

Probatum ex textu claro in cap. cum in iure cit. ubi alicui habitanti, an teneretur obedire alteri mandanti, quod aliquem excommunicaret, & assententem se ad id habere apostolicam auctoritatem. Respondet Papa super hoc huiusmodi tibi datus responsum, quod nisi de mandato Sedis Apostolicæ certus existeris, exequi non cogaris, quod mandatur. Super quod caput dicit Balauus pondera istud verbum (Certus) quia pluribus modis potest quis certificari, de quibus in lege Certum, §. si certum petat. Illa tamen est plenior certitudo, quæ fit per ostensionem litterarum originalium. Unde si Episcopus visitet tanquam delegatus etiam verè delegatus sit; tamen si literas delegationis non ostendat, non potest excommunicare visitando, & si excommunicet, non valebit, ut Innocentius Panorm. Rosella verbo Delegatus §. 8. & alij d. cap. cum in iure, & Graff. loco cit. qui id multis probat.

Baldus.

ut potè lata in non subditum à iudice incompetente; & Ratio est, quia non valet, quod faciunt delegati, nisi probata delegatione, iuxta quæ determinatum est in ultimo capitulo generali Romæ 7. sess. 11. celebrato, ut Visitatores missi à generali, statim ac accesserint ad aliquem conuentum suæ visitationi subiectum, debeant ostendere literas testimoniales suæ delegationis.

Innocent.
Panormis.
Rosella.
Graffus.

Addit Graffus, quod Prælati Monasterij potest Episcopo nolenti suæ delegationis litteras ostendere, resistere non solum verbo protestando, sed etiam facto. Si ex tali resistentiâ scandalum non esset secuturum.

Graffus.

§ Tertius. Afferuntur Bullæ Summorum Pontificum Gregory, Sixti, & Pauli De auctoritate Protectores.

Bullæ Gregorij XI. inseritur de verbo ad verbum in Bulla Sixti I V. vnde sat erit hanc referre.

IXTVS Episcopus, &c. Sancta Minorum Religio, quæ agrum militantis Ecclesiæ sanctis operibus, & exemplis copiosissime facundat, & sapientissimè splendore Catholicam illustrat Ecclesiam, tanto vberioribus fructibus feracior esse perspicitur, quanto in suo statu quietior permanet, & consistit, & maior, promptiorque à subditis eiusdem fratibus Ordinis suis Prælati obseruantia exhibetur, nullisque extrinseci impedimenti perturbationis agitur, & molestatur, quin in ea caput unicum sit, & esse censeatur, à quo omnia dictæ Religionis negotia, & causæ administrantur, & cui omnes, & singuli dicti Ordinis pareant, & illius subiacent disciplina.

Vndum siquidem salicis recordationis Gregorius Papa XI. prædecessor noster, cognito, quod nonnulli d. Ordinis Protectores, dum maiorem, quàm eis ex eiusdem Ordinis Regula conceditur, auctoritatem vendicare, ac usurpare sibi ipsi voluerant, vera subditorum præfati Ordinis ad suos Prælatos obedientia subuebatur; unde perturbationes inconuenientia multa, inuites fratrum discursus, & graua scandala fuerant exorta, in magnam ipsius Ordinis infamiam, præiudicium, & detrimentum, litteras sequentis tenoris edidit.

Gregorius Episcopus, &c. Cunctos Christi fideles, super quibus curam ex debito officij Summi Pontificis gerere obligamur, per præfatos eisdem sic charitative, sicque prouide, ac iuste, cupimus gubernari, quod illi in viam mandatorum Domini dirigantur, & hi ex merito præfati sollicitudinis vobis superne remuneracionis præmium nanciscantur.

Sed nos nimirum in illis desideramus ardentius, & officiosiori iudicio procuramus, quorum alij à mundanis abstracti, & grauitus penitentis dedisi, celestibus inhiant, & ad illa per consensationis penitus, suauis, & altius eleuantur, ut equile, & cum Maria parte optima perfruuntur; alij vero sanctam sollicitudinem Marthæ sectantes, celebrationi diuinorum vacant solertius. Alij discunt, & docent Dei scientiam, & alij plebem instruunt in eadem, aliique feruentioris spiritus ardore succensi, non timentes, sed amantes barbaras nationes ad illarum conversionem, pergunt inrepedi, ut valent ad Dominicam arcem multos offerre manipulos, & de talentis eis creditis bonam Domino reddere rationem.

Hi præfati sunt fratres Minorum Ordinis, in Dei Ecclesiâ multiplicibus splendoribus radiantes, quorum sonus prædicationis, & sanctitatis opera præceteris Religionum professoribus usque ad extremum terra nescitur exinisse. Hi sunt, quos Deus numero multiplicauit, & meritis, quibusque sicut, & alijs bene currentibus in stadio militantis Ecclesiæ æternum brauium, quod certatim apprehendere satagunt, elargiuntur. Et propterea nos de ipsis digne curam vigilem gerimus, ut eos in his sanctis operibus nil impediat, nil perturbet, sed ipsi opportuna quietis dulcedine possantur.

Sanctus

Sanè cum in B. Francisci Regula, cuius idem fratres existunt, hac verba continentur ex presete, videntur. Per obedientiam ad hac iniungo ministris, ut possent à Domino Papa unum de Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, qui sit Gubernator, Protector, & Corrector istius fraternitatis, ut semper subditi, & subiecti pedibus eiusdem Sanctae Romanae Ecclesiae, stabiles in fide Catholica, paupertatem, & humilitatem, & Sanctum Euangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promissimus observemus, eidem fratres existentes pro tempore huiusmodi Protectores dictae Romanae Ecclesiae Cardinales successivis temporibus petierunt à Sede Apostolica, & etiam habuerunt.

Sed aliqui eorumdem Protectorum, putantes fortè bene, & licitè à certis temporibus citra, suam potestatem nimium extendisse, dicuntur in pluribus, ex quibus in ipso ordine gravia perturbaciones, & scandala sunt exorta.

Nos igitur, ut idem Ordo in sua primæva quiete remaneat, de virtute in virtutem eas assidue & quibuslibet amotis præpedis, eradicasque spinis, & iridulis fructum non solum consuevum, sed etiã uberiorè afferas, ad radicalè submotionè turbationis, & scandalorù huiusmodi iam exortorù, & ne oriatur in posterum, providere, ac eiusdem Ordinis Protectoribus, qui erunt pro tempore (cum nullus sit ad presens Ordinis prefatus Protector) transgressionis suae potestatis occasionem tollere efficaci remedio cupientes, auctoritate Apostolica, eisde Protectoribus districtius inhibemus, ne presumant quacumque ordinata, statuta, siue disposita, aut ordinanda, statuenda, seu disponenda, per Generalia, vel Provincialia, aut custodialia Capitula infringere, reprobare, corrigere, suspendere, dispensare super ipsis, seu contra ea, vel eorum aliquid quomodolibet immutare, nisi contra præmissos articulos in prefata regula, ut præfertur, vel aliquem ipsorum existeres manifestè.

Aus quemcumque Prælatum, seu officialem dicti Ordinis, seu alicuius loci eiusdem quocumque nomine nuncupetur, ponere, seu instituire, aut deponere, destituere, seu privare, aut à suo officio suspendere, seu impedire super eius libero exercitio quovis modo.

Aus aliquem fratrem ordinis antedicti ad locoratum, aut quancumque lecturam, seu studium, vel gradum promovere, aut promotos ab eis remanere, seu etiam reuocare.

Aus de loco ad locum mittere, aut mutare, siue alicui fratrum eorumdem eundi ad quodcumque Monasterium, vel locum alium, aut Dominium, vel aliquã personam licentiam impertiri.

Et ne insuper in quemvis singularem fratrum memorati Ordinis de quocumque crimine, vel delicto punire, vel à pena, seu penitentiã liberare, aut eam minuire, augere, vel immutare.

Aus etiam de loco alicui fratri locum, cameram, cellam, libròs, vel alias res dicti Ordinis concedere, vel eius usui deputare.

Aus quemcumque per Prælatos eiusdem Ordinis, aut alios deputata quomodolibet amovere.

Nec etiam de rebus, aut Correctione, fratrum dicti Ordinis. (nisi in casibus præmissis contentis in prefata regula, seu eorum aliquo) se aliquatenus intromittere quovis modo, ita quod dictus Ordo, seu fratres eiusdem Ordinis in nullo subsint futuris Protectoribus, nisi duntaxat in casu, quo ipsorum fratrum Communitas, vel Generale Capitulum, quod absit, à quadißis articulis, vel eorum aliquo deviarèt. Alioquin si fecerint, id decernimus irritum, & inane.

Et nihilominus fratres, qui contra huiusmodi inhibitionem nostram quicquam impetrabunt, seu post inhibitionem huiusmodi, venient etiam per alios impetratis, puniantur illis penis, quibus essent pro gravibus culpis secundum statuta dicti Ordinis puniendi. Et sint nihilominus actibus privati legitimis, & à suis, si quæ habent, suspensi officijs ipso facto.

Ceterum nos easdem futuros Protectores hortamur attentius, quod per facti efficaciam, sic nominis sui officij procurent effectum, quod ordo ipse per eos non laedatur in aliquo; sed potius ab adversis (si quando forsitan imminerunt) suo opportuno defensionis clypeo protegatur, & à noxis præservetur, sic acturi proinde, & aqutatis, ac modestie limites servaturi, ut non trahatur ad noxam, quod prouisum extitit ad salutem; sed ex charitativis gestis eorum Ordo prefatus quietem, & consolationem percipiat, & Protectores magnum apud Deum præmium sortiantur, & super contrario non oporteat dictae sedis providentiã aliud remedium adhibere. Nulli ergo, &c.

Lati. apud Pontè Sorgie Aninionen. Diacesi sexto Kalendas Iunii Pontificatus nostri Anno III.

Nos autem, cum in minoribus constituis ipsius Ordinis Generalis cura, & administratio incumberet, saberrimum, opportunum, & necessarium dicto Ordini esse conspeximus, ut Protectores ultra præfixa, ac eiusdem Ordinis Regule auctoritatem non extenderent. Nam experti sumus, & vidimus, quanta pax, quies, utilitas, quantaq; comoda prefato Ordini, & fratribus eiusdem ex firma, & incõcussa dilectum litterarum observantia provenerint, quæ, & quæque perturbaciones, iacturæ, incõmoda, damna, & gravia scandala in dicto Ordine suscitata sunt. quos dicti Ordinis Protectores suae auctoritatis limites excedere attentantes in particularibus dicti Ordinis, & fratrum eiusdem causis, & negotijs se intromittere, & superata sibi auctoritate ea videre, cognoscere, indicare, & discernere voluerunt. Cupientes, ut Religio, & Ordo prefatus, quem affectuosissima charitate complectimur, ut pote, quod in eo à teneris annis exortiti, & doctrina, ac regularibus disciplinis, & moribus institui sumus, ac rei firma fide tenemus, certissimisque in nobis exprimensis dicimus ad officia, & dignitates, ad quas in Minoribus promoti sumus, & ad hunc summum Pontificatus apicem meritis, & precibus Seraphicis illius Patriarchæ Fræcisci eiusdem Ordinis Patri, & Fundatoris provehiti sumus, quieto consistens statu, virtutibus, & meritis augetur, & multiplicetur ut fidei Catholicae, & Christianae Reip. augmentum, & multiplex, ac solidum fundamentum ex eiusdem Ordinis fratrum operibus, & exemplis, sapientia splendore, & fructuosis studiis, & prædicationibus proveniant, prout piissimè, & liberali animo, ut dignum censuimus, & debitum, est, quæ pro ipsius Ordinis quiete, pace tranquillitate, & prosperitate à Pontificibus prædecessoribus nostris provide statuta, & ordinata sunt, ut illibata perdurent, nostræ approbationis munimine solidamus, interpretamur, & declaramus, pro ut ipsius Ordinis tranquillitati cõspicimus salubriter expedire.

Et igitur de cetero ipsius Ordinis professoribus omnis enagandi extra Religionem occasio tollatur, & vera suis Prælatis obedientia, in qua ipsius Religio, nis veritas, & solidum firmamentum, & robur consistit, exhibeatur, prefataque Ordinis, & fratrum eiusdem negotia, & causa non alibi, neque per alios, quàm in ipso Ordine, & ipsius Prælatos tractentur, agantur, iudicentur, & determinentur, dilecti filij Zaneti de Vicino Generalis dicti Ordinis Ministri, &

lazarus

torius Generalis Capituli in hac parte supplicationibus inclinati, inhibitionem, & litteras prædictas prædecessoris præfati, auctoritate Apostolica præsentis tenore approbamus, & robur perpetua firmitatis obtinere decernimus.

Et per eas Protectori præfato, qui in tempore erit, nisi in illis casibus, & articulis in Regula dictorum fratrum expressis, & præfati prædecessoris litteris declaratis, neque in illis, dum non universali, sed aliqui ipsius Ordinis præfatos in quovis numero a fidei unitate, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientia denarent, vel regulam præfaram non observarent, sed de eorundem deviancium, & non observantium regulam, correctione, aut reductione, ac alijs quibuscumque causis, & negotijs dicti Ordinis se impediat, inhibendum fore, dicta auctoritate decernimus, & declaramus.

Hortamurque illum, qui ad officium protectionis huiusmodi (quod in præfatarum per obitum bonæ memoriæ Vessaronis Episcopi Sabiniensis dicti Ordinis olim protectoris nuper vita sancti vacat) assumi, & deputari contigerit, & ipsius successores dicti Ordinis Protectores, ac eius in virtute sanctæ obedientiæ, diffidit præcipiendo, inhibemus, ne extra prædictos articulos, & casus in Regula prædictæ contentos, & expressis, nec etiam in illis (cum non universus ordo, sed aliqua ipsius, & specialis persona erraret) ipsorum fratrum querelas audire, seu de ipsorum causis, & negotijs contra litteras, & declarationes huiusmodi intromittere se quoquo modo presumant, sed eurent (vix est eorum proprium officium, & præfati Sancti Francisci, & Apostolicæ Sedis intentio existit) ipsum ordinem in quieto, tranquillo, & pacifico statu conservare, & augere, & ab impugnantibus, molestantibus, & perturbantibus defendere, & tueri, ne secus agendo, Ordinem præfatum, non solum non protegant, conservent, & exalcent, ut tenentur, sed in animarum suarum perniciem, & dicti Ordinis detrimentum, & scandalum, confundant, & destruant: Nulli ergo &c.

Dat. Roma apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo, quadringentesimo septuagesimo secundo, quinto Calend. Februarij, Pontificatus nostri Anno secundo.

Quas Bullas confirmavit etiam Iulius II. die 15. Octobris, Pontificatus sui anno quarto, quæ vi simpliciter confirmatoriam, ait, se consulto omisisse, Cherubinus tom. 1. Bullarj in Syxto 4. pag. 334. refert tamen eam, simul etiam cum confirmatoria eiusdem Gregorij XIII. Rodriquez in suo Bullario in Gregorio XIII. const. eius 4. cui congruè alia Bulla Pauli V. pro Protectoribus, quam refert idem Cherubinus tom. 3. sui Bullarj in Paulo V. const. 53. pag. 247. tenoris sequentis.

Tantus Papa P. &c. Cum ordo fratrum Minorum Conventualium Sancti Francisci Protectore ad præfens destitutus reperitur. Nos eidem Ordini de Idoneo Protectore providere volentes, ac de Tua industria, singulari prudentia, doctrina, & integritate, ac Religionis zelo plurimam in Domino fiduciam habentes, motu proprio, non ad ipsius Ordinis, aut eius superiorum, vel aliterius pro eis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, & deliberatione nostra, te, ex cuius protectione ob tuas eximias virtutes, ordinem prædictum commodi plurimum suscipitur esse confidimus, prædicti Ordinis, ac illius Domorum, Conventuum, & fratrum quorumcumque apud nos, & sedem Apostolicam præ-

tectionem cum omnibus facultatibus, iurisdictionibus, honoribus, & oneribus solitis, & consuetis, ac quibus alij huiusmodi Ordinis Protectores, nisi sint, ac vix quomodolibet potuerunt, seu etiam debuerunt, ad tuam vitam facimus, constituimus, & deputamus.

Volumus autem, ac tibi in virtute Sanctæ obedientiæ per præfentes easdem iniungimus, & mandamus, ut superiorum dicti Ordinis auctoritate, quantum fieri poterit, conservare cures. Et propterea cum si superiores eorum officij debito satisfecerint, ac gubernio subditorum sufficienter incubuerint, tunc negotijs eorum fratrum te non immisceas. Quando autem ab ipsa fueris requisitus, ut in eisdem negotijs auctoritatem interponas, vel necesse fore cognoveris, ut eandem auctoritatem tuam in eisdem negotijs exerccas, tunc id libere facere possis, sed quoad potueris per te ipsum hoc facere cures, adhibito ad scribendum, quando opus fuerit, in eisdem negotijs seu causis loco Notarij aliquo ex fratribus dicti Ordinis.

Mandantes propterea prædicti superioribus, nec non universis fratribus, & personis quibuscumque Ordinis huiusmodi, in virtute Sanctæ Obedientiæ, ut te in eundem protectorem iuxta præsentium tenorem recipiant, & ea, quæ decet reverentia præsequantur. Contrarij non obstantibus quibuscumque.

Ceterum se in Domino hortamur, ut huiusmodi Protectionis munus ita obire studeas, ut apud Deum bonorum operum retributorem, eternum premium, & à nobis condignam laudem valeas promereri.

Datum Roma apud Sanctum Marcum sub annulo Piscatoris die VII. Octobris M. DC. VIII. Pontificatus nostri Anno Quarto.

CAP. XIX.

Verum subditus possit suum Prælatum tempore visitationis tamquam suspectum recusare.

RO hoc Capite videatur Hostiensis in sum. lib. 1. de recus. Iudicis deleg. pag. 307. & lib. 2. Rubrica de reculationibus pag. 837. Innoc. cap. cum speciali de appellationibus, Abbas d. cap. & cap. Si quis contra Clericum de foro competenti, & cap. 2. cedens el. 1. & 2. ut lite non contestata, Syll. Armilla, Tab. Angelica verbo recusatio, Iulius, Clarus in sua practica criminali lib. 5. §. finali q. 43. vbi Baiardus, Nauarrus in cap. Cum contingat de rescriptis decima causa nullitatis à num. 1. Grass. tom. 2. consil. de officio delegati lib. 1. consil. 2. diff. 1. à num. 3. & parte 2. decis. lib. 3. cap. 4. num. 6. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 111.

Dico primo Index ordinarius quantacumque præfulgeat dignitate, siue sit Generalis, siue Provincialis, potest ut suspectus recusari: & hoc tam in visitatione Generali, quam in particulari. Hostiensis in sum. lib. 2. de recus. nu. 1. §. Vtrū ordinarius, Abbas in cap. Si quis contra Clericum de foro competenti num. 6. & cap. cum speciali de appellationibus num. 2. Innoc. cap. cum speciali num. 3. Grass. 2. parte decis. lib. 3. cap. 4. num. 6. Baiardus ad practicam Julij Clari lib. 5. §. finali q. 43. num. 2. Sanchez. lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 111.

Probatur primo ex cap. Si quis contra Clericum de foro competenti: & cap. Secundo requi-

Hostien.
Innoc.
Abbas.
Syluester.
Armilla.
Tabiena.
Angelica:
Iul. Clar.

Baiardus
Nauarr.
Grassius.

Sanchez.

Abbas.
Innocent.
Grassius.
Baiard.

Sanchez.

ris, §. Tertio postulas, & cap. cum speciali de appellationibus, in quibus capitibus habetur expressè nostra conclusio: & præcipuè caput cum speciali de Ordinario loquitur, vt Glossa d. cap. verbo de recusatoris; & patet ex illis verbis, *At ipsa probata legitime de recusatoris assensu, personæ idoneæ committat negotium recusatus*, vnde apparet, quòd si debet aliud deputare, debet esse ordinarius; nam delegatus id facere non potest.

Secundo. Probatur, quòd hæc recusatio possit fieri tam in visitatione generali, quàm in particulari; tùm quia quòd ad reum parum est, an visitetur in visitatione generali, vel particulari; Tum quia non debet reus hoc defensionis genere, quòd illi de iure naturæ debetur, priuari; eo quia visitetur Generaliter, vel particulariter; seu à Iudice delegato, vel ab ordinario, modo causam suspicionis assignet, & probet.

At obijcies constitutionem illam capituli, cù speciali ad regulares non extendi, vt in ea expressè dicitur in fine. *Ceterum has duas constitutiones præmissas nolumus ad regulares extendi contra suas speciales obseruantias*, ergo non possunt regulares suos Prælatos recusare.

Respondeo, istam constitutionem non extendi ad regulares, quatenus eius extensio impedit eorum correctionem iuxta regularia statuta, vt dicam etiam sequenti cap. de appellatione. Nam quando regularis punitur secundum regulam à superiore, non potest appellare; neque potest Prælatum secundum regulam procedentem recusare. At si modum excedat, vel sit suspectus, quòd excedet, optimè recusari potest, vt dicunt Abbas d. cap. Cum speciali §. Porro nu. 3. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 111, qui multos alios citat, & notatur expressè, quando dicitur, *contra suas speciales obseruantias*; innuitur enim, quòd si secundum eas procedat Prælatus, non potest vt suspectus recusari.

Dico secundo. Iudex delegatus potest vt suspectus recusari, Hostiensis in sum. lib. 1. de recus. Iud. deleg. num. 2. §. Quis recusetur, pag. mihi 308. Panorm. in cap. Accedens el primo, vt lite non contestata nu. 6. Sylu. Armilla, Tab. Angelica verbo Recusatio.

Probatur 1. ex cap. 2. Requiris §. 3. Postulas de appellationibus, vbi Glossa verbo coram eodem allegare, ait, hoc caput loquitur Iudice de leg.

Secundo. Probatur à maiori ad minus, nam si potest Ordinarius, multo magis delegatus. Quod argumentum valere in iure, Probatur ex cap. Paulus 32. q. 5. & habet Glossa in cap. didicimus 24. q. 1. verbo nihil habere.

Dico 3. Inter recusationem Iudicis deleg. & ordinarij, hæc est differentia: quòd Delegatus, probata causa suspicionis, à causæ cognitione omnino debet supersedere, vt habetur cap. secundo Requiris §. tertio Postulas, Ordinarius verò probata causa suspicionis, potest causam de recusatoris assensu, & alterius partis, si adsit, alij personæ idoneæ committere: vel ad superiore transmittere, vt habetur cap. Cum speciali cit.

Dico 4. Iudex, quem Papa ex certa scientia delegauit, etiam recusari potest ex iusta causa, Panorm. in cap. Accedens el 1. vt lite non contestata n. 6. Innoc. in cap. Ex transmissa de foro competentis, Graff. tom. 2. consil. lib. 1. consil. 2. diff. 1. num. 4.

Probatur 1. ex cap. Accedens el primo cit. ex

quo cap. id probat Panormit. nam, inquit, manifestum erat, istos duos Episcopos esse suffraganeos istius Archiepiscopi, vt ipse Papa dicit, & tamen delegando scienter, non abstulit potestatem recusandi: Delegauit autem, quia parti liberum erat recusare, vel non. Probatur etiam cõclusio ex cap. ex parte tua; & cap. super eo, el 2. de officio, & potestate Iudicis deleg.

Secundo, quia ratio dicitur, quòd suspecti, & inimici Iudices esse non possunt; vt dicitur cap. quòd suspecti 3. q. 5. & cap. secundo requiris, §. tertio Postulas de appellat.

Sed quid, inquit, si exprimatur in litteris, quòd nullæ debeant exceptiones admitti: seu remota omni appellatione, vel recusatione, vt expressit Paulus V. in litteris transmissis ad Episcopum Portugalem Anno Domini 1610, die 29. Octobris, quòd tempore visitationis recusari non posset, quas litteras refert Barbossa remiss. in Concil. Trid. Sess. 24. de reform. cap. 10. n. 5.

Respondeo, Adhuc esse locum recusationi, & appellationi, iusta causa existente, tum quia, si solum generaliter dicatur in litteris, omni exceptione remota intelligitur, excepta recusatione, & appellatione; tùm quia si exprimantur exceptiones, puta appellatio, intelligitur, remota appellatione friuola; cui non est deferendum: vel in notorijs, in quibus non admittitur appellatio, vt in cap. cum speciali §. Porro; si vero exprimatur recusatio, intelligitur de recusatione frustratoria, quæ à Iudice sperni debet, vt Panorm. in cap. Cù speciali cit. n. 15. vel quæ est euidèter malitiosa ad fugiendū Iudiciū, quomodo debet intelligi illa litteræ Pauli V. vt idè Panorm. in cap. super eo ad appellat. n. 13. Seù intelligitur illa clausula, *recusatione remota*, in delictis notorijs; & in quibus pena pro illis delictis, est à iure determinata; nã tunc recusationi locus nõ est vt in cap. Proposuit de appellat. vbi Panorm. n. 2. & Glossa verbo Manifesto, additionator Panorm. in cap. Accedens el 2. sub littera B. Ratio autem huius responsionis est; quia appellatio, & recusatio, sunt defensionis, quæ cù sint iuris naturalis, non possunt à Principe tolli, vt dicitur Clementina Pastoralis in fine de sententia, & re iudicata, & habet Innoc. cap. Quæ in Ecclesiarij de constit. n. 3. Et in vniuersū, quòd adhuc sit locus appellationi, & recusationi, posita illa clausula, *Omni appellatione, & recusatione remota*, docent Panorm. in cap. 2. requiris n. 9. Sylu. verbo Appellatio n. 7. d. 4. Armilla eodem n. 12. Graff. tom. 2. consil. lib. 1. de officio Iud. deleg. consil. 2. diff. 1. à n. 4. qui id multis probat.

§. Primus, Quomodo se habeat recusans, & recusatus, tempore recusationis, & quid vterque facere debeat.

NOTO primo, quòd de iure Canonico nõ potest Iudex sine iusta causa assignata, & probata recusari; oportet enim, vt causa suspicionis assignetur coram Iudice recusato, & deinde, probetur intra constitutū tempus coram arbitris eligendis à partibus: vel si fortè nullum à diuersarij habeat pars, cù Iudice aut itros cõmuniter eligat, quòd si cõcordare nõ potuerunt, vterq; suū arbitrum eligat, qui de suspi-

Panorm.

Paulus V.

Barbossa.

Panorm.

Panorm.

Glossa.

Panorm.

Innocent.

Panorm.

Sylu.

Armilla.

Graffius.

Glossa.

Abbas Sanchez.

Hostiensis. Panormit. Sylu. Armilla. Tab. Angelica. Glossa.

Glossa.

Panorm. Innocent. Graffius.

suspicione cognoscat; quòd si isti arbitri concordare nequiverint, aduocent tertium, vt quod duo ex ipsis decreuerint, robur obtineat firmitatis; Causa vero suspicionis legitime infra còpetentem terminum non probata, Iudex debet sua iurisdictione vt; si verò causa fuerit legitime probata, de recusatoris assensu, debet recusatus, si sit ordinarius, negotium alteri personæ idoneæ committere: vel ad superiorem transmittere; si vero sit delegatus, omninò debet abstinere à causæ cognitione, vt dixi conclusione 4. Ita habetur in terminis, in cap. Cum speciali, & cap. secundo requiris §. Tertio Postulas de appellationibus, & cap. Si quis contra Clericum de foro competenti.

Noto secundo, quòd recusatōis causa vnica tantum est, nimirum suspicio Iudicis, causæ vero suspicionis multæ, de quibus §. sequenti Habetur cap. Quòd suspecti 3. q. 5. & cap. Iudex de officio Iudicis delegati in 6. Glossa in cap. Si contra vnum, verbo Causa legitima eodem titulo in 6.

Noto 3. quòd causa suspicionis debet assignari in scriptis coram Iudice recusato; non debet tamen coram eo probari; sed coram arbitris; Nec tenetur recusans petere, vt arbitri eligantur; sed hoc pertinet ad Iudicis officium. Ita Panorm. in cap. Cum speciali cit. num. 15.

Noto 4. quòd arbitri electi ad causam recusatōis, habent assignare partibus terminum ad probandam causam suspicionis. Ad ipsosq; pertinet testes examinare, punire, & cætera facere, quæ ad hunc articulum pertinent. Ita expressè habetur in Cap. Suspicionis de officio, & potestate Iudicis delegati. Iudex verò recusatō compellit arbitro: ad causam finiendam, intrà terminum ab ipso illis præfixum. Ita habetur cap. Legitima de appellationibus in 6 & dicit Panorm. cap. Suspicionis cit. num. 10. Quòd si arbitri intrà ipsum terminum illis assignatum à Iudice recusato causam non finierint, recusatō poterit suam iurisdictionem reassumere, causam prosequi, &c. Habetur eodem cap. Legitima; & dicit Hostiensis in sum. lib. 1. tit. de recusatōe Iudicis delegati nu. 5. §. Qualiter recusatō.

Noto 5. quòd si causa est euidenter frustratoria, & solum ad fugiendū iudiciū inducta, non tenetur Iudex eam acceptare; sed potest eā spernere. Immo si sit in præiudiciū alterius partis debet omninò respuere. Sicut è còuersò, Nò est necesse arbitros eligere, quādò causa rationabilis est in iure, & in factò Notoria, v. g. si notū est Iudicē esse cognatū, seu affiné aduersarij mei Ita Panorm. in cap. cum speciali cit. n. 15. Baiardus ad practicam Clari lib. 5. §. finali q. 43. n. 17.

Noto 6. Quòd si isti arbitri electi nollēt recipere arbitriū, possunt ad recipiendū cogi à Iudice recusato. Ita Hostiensis loc. cit. & Glossa. cap. Suspicionis de officio, & potestate Iudicis delegati, verbo ad quos omnia, & cap. cū speciali, verbo Districto præcepto. Quòd si nò possūt còcordare, debēt aduocare tertium, ad quod possunt cogi à Iudice recusato, vt Hostiensis ibi, sed si non possunt concordare de tertio: debet illis recusatus assignare terminū, in quo còcordent, vel tertium aduocēt, quòd si intrà terminū assignatū non còcordauerint, recusatus vtitur sua iurisdictione, vt dixi not. 4. Ita etiā Hostiensis loco citat.

Noto 7. Quòd allegans Iudicem suspectum; & suspiciōne non probans, debet arbitrio arbitrorū puniri; Glossa cap. Suspicionis cit. verbo Ad quos omnia, Baiardus loco cit. num. 4.

Noto 8. quòd tres casus ponuntur in iure, cap. Nimirū si contrā vnum de officio, & potestate Iudicis delegati in 6. in quibus suspicionis causa coram arbitris non tractatur. Primus cū recusatō vnus ex delegatis, datus cum clausula, quòd si ambo interesse non possunt, alter eorū in causa procedat; tunc enim suspicionis causa coram altero còdelegato probari debet; si autem essent simpliciter delegati tunc assumendi sunt arbitri, vt diximus; ex quo enim sūt simpliciter dati, vnus sine altero procedere non potest; vt Glossa in dicto cap. si contra vnū verbo Clausula. Si enim non potest còdelegatus cognoscere in principali, nec poterit in accessorio, vt eadem Glossa verbo, & hoc verum, Secundus casus est, cum recusatō delegatus Episcopi. Tertius cum recusatō illius officialis. His enim casibus coram Episcopo probanda est causa suspicionis: si sit præsens: vel possit de facile adiri, & sine multis expensis: secus autem si sit multum absens, & ad eum adeundum requirantur multæ expensæ: vel negotium multum vrgeat; tunc enim arbitri eligendi, vt Glossa dicto cap. Si contra vnum verbo Episcopi in fine.

Ex quibus colligo, quid iuris in nostra Religione Minimorum, in qua mittuntur visitatores, & vicarij Generales, assignatis illis duobus ad minus socijs; si quis enim vellet recusare aliquem ex dictis Vicarijs, seu socijs, deberet causam suspicionis proponere coram omnibus, videndæ deinde litteræ delegationis: si enim in illis sit illa clausula. Quòd si omnes interesse non possunt, tunc alter eorum in causa procedat: proposita coram omnibus suspicionis causa, coram reliquis probabitur. Sin autē sint delegati simpliciter, tunc eligendi arbitri. Si vero dicatur in litteris. Quòd vicarius non possit procedere, nisi de consilio collegarum; si dictus vicarius recusetur, eligendi omninò arbitri; quia socij tum non sunt coniudices, sed consiliarij simpliciter. Si autem recusetur alter collegarum, tunc vicarius cū altero collega poterit causam suspicionis cognoscere, quia est Iudex absolutus; licet enim teneatur consilium petere, sequi tamē non obligatur. Si addatur in litteris patentibus, de consilio, & assensu collegarum, cum consensum debeat non solum requirere, sed expectare, videntur omnes participes officij, & coniudices, & cum vnus non possit procedere sine alijs, arbitri puto, quòd sint eligendi.

Colligo 2. quòd si quis vellet recusare aliquem collegam Patris Generalis, deberet causam suspicionis coram Generali, & alijs collegis probare. Quia Pater Generalis sine vno collegarum procedere potest. Sin autem ipsum Generalem vellet quis recusare, eligendi essent omnino arbitri. Quia Collegæ Generalis non possunt sine ipso procedere.

Noto 9. quòd si dubitatur de vno delegatorū an habeat potestatem; potest alter (quando datus sunt cum clausula, quòd si ambo interesse nò possunt) in causa procedere, protestando, quòd intendit solus procedere in quantū solus habet potestatem; sed ad maiorem cautelam vult procedere cum alio collega; & tunc tenet sententia ex parte ipsius;

Glossa 3

Panormis

Panorm.

Hostiensis

Panorm.
Baiard.Hostiensis.
Glossa.

Hostiensis

Glossa 2
Bairardus

Glossa 2

Glossa 2

ipsius: licet postea reperiatur, alium collegam, fuisse incompetentem; Panorm. in cap. cū super de officio, & potestate Iudicis delegati nu. 10.

Noto 10. quod Iudex recusatus potest cogi ad iurandū, an causa suspitionis proposita sit vera; Specul. tit. de recus. Iudicum in fine, Ancharanus in cap. ab arbitris de officio deleg. in 6.

Noto 11. Quod merus executor recusati non potest. Panorm. in cap. si quis contra Clericum de foro competenti num. 11. Vnde colligit, posse Iudicem vindicare propriam iniuriam, sibi Notorie illatam, cum in hoc casu sit potius executor quā Iudex, quia exequitur pœnam a Iure imposita. Dixi Merus Executor; quia si quid relinquitur eius arbitrio, recusari potest; vt ait Nauar. in cap. Cum contingat de rescriptis causa nullitatis 10. num. 9.

Noto 12. quod a sententia arbitratorum, potest tam recusatus, quā recusans appellare: ille, si causa suspitionis, nō fuit legitime probata: iste, si non fuit illi assignatum competens tempus ad eam probandam. Itā expressè habetur cap. ab arbitris de officio, & potestate Iudic. Deleg. in 6. & dicit Glossa in cap. Suspicionis, verbo ad quos omnia, Baiardus ad practicam Clari lib. 5. §. finali q. 43. num. 13. qui citat Abbatem con. 11. 92. quō tamen loco eum inuenire non potui; sed de hoc agit Abbas cap. Secundo requiris de appellationibus num. 17. remissiuè ad dictum cap. ab Arbitris.

Noto 13. Quod processus factus a Iudice recusato non valet, si recusans, facta recusatōne iuridica, non amplius comparuit coram recusato: etiam si fuerit ab illo principaliter citatus. Est opinio Panormitani in cap. Cum speciali num. 12. qui varijs opinionibus circa hoc recitatis, hanc tandem tenet, & probat; tūm quia per recusationem inficitur adeo Iudicis iurisdictioni, vt causam committere non possit sine consensu recusatoris, nec possit procedere in principali, nisi prius discutiat, articulus recusationis, vt dicitur cap. Cum speciali, cap. Secundo requiris de appellationibus, & alijs capitibus supra citatis: tūm quia iste processus est formatus contra ordinem iuris, cum prius debuisset sententiari super recusatione, ergo non valet, vt in lege Prolatam codice de sententia: tūm quia licet si non debeat Iudex recusatus se reputare offensum a recusatore; quia hic vtitur iure suo; & qui vtitur iure suo nemini faciat iniuriam, vt dicitur cap. Cum Ecclesia Vulterrana de elect. Tamen negari non potest; quin multū videatur diffidere de recusati iusticia, qui recusat; & quod hæc diffidentia in animo Iudicis recusati, nescio quid odij, & malevolentie generet, quo odio, & malevolentia stante, periculosissimus esset recusatori processus, a recusato formatus.

§. Secundus. De causis, propter quas Iudex potest tamquam suspectus recusari.

OTO primo, quod causæ, propter quas Iudex potest tamquam suspectus recusari, non sunt omnes in iure expressæ, quia non possunt de facili omnes exprimi; sed arbitrè, seu Iudex causam suspitionis cognoscens, arbitrabitur eam iustam, vel

iniustam secundum eas, quæ in iure exprimuntur nam de similibus ad similia procedendum est, vt dicitur in lege, non possunt ff. de legibus, & in cap. Cum dilecta de connem. vtili, vel inutili §. nos igitur attendentes, Glossa in cap. Cum speciali de appellat. verbo iustæ suspitionis vbi Panorm. num. 7. Hostiensis in sum. lib. 2. tit. de recus. n. 2. §. & quibus causis, & habetur in cap. Suspicionis de officio, & potestate Iudicis delegati.

Noto secundo, quod non omnis causa, quæ esset sufficiens ad remouendum Iudicem delegatum, debet censi sufficiens ad remouendum Iudicem ordinarium perpetuum vt habet Hostiensis loco cit. qui has solum causas assignat, propter quas est remouendus Iudex Ordinarius perpetuus: nimirum si sit Pater, vel Patronus, vel corruptus, vel odiosus, vel nimis fauens, vel si fuit aduocatus, vel Procurator eiusdem causæ, vel Iudex: sed quia apud Regulares rari admodum sunt Prælati ordinarij perpetui; ideo propter omnes causas assignandas puto, quod poterit remoueri Prælati Regularis; non nego tamē aliquam esse faciendam differentiā inter Prælatum ordinarium, & delegatum, cum ille Pater sit naturalis, hic viticus: sed hoc prudentum, & iustorum arbitratorū erit iudicium, & considerata causa suspitionis, persona recusante, & recusata, cum alijs debitis circumstantijs. His prænotatis.

Prima causa suspitionis est inimicitia Capitalis, vel grauis quādo .i. inter Iudicē, & Iudicandū Inrecedit odiū capitale habetur cap. Accedēs el 2. vt lite nō cōtestata. Oritur autē inimicitia capitalis 1. ex spoliatione, seu retēione rei particularis, Glossa in cap. Cū nō oporteat de accus. 2. quādo inimicus minatus fuit mihi mortē: seu accusauit me de crimine capitali, Glossa in lege licet ff. de arbit. 3. si odit me ad mortē, vt Glossa in Auth. de test. §. Si verò dicatur 4. oritur talis inimicitia ex verbis iniurijs, vt Baldus in cap. Veniēs in fine de iur. iur. 5. si vulnerauit in facie, vt notat Sebastianus Sap. ad Panorm. in cap. Accedēs el 2. vt lite nō cōtestata, littera E 6. Præsumitur inimicus, qui aliu nō salutat, & sicut inimicus potest recusari. Panorm. in c. cū cessate de appell. n. 8 7. si minatus fuit de ledēdo, siue in illa causa, siue in alia, etiā si mortē minatus nō fuerit. Panorm. in d. cap. cū cessate, & cap. Super de off. & potestate Iudic. deleg. n. 4. 8. oritur inimicitia capitalis ex eo, quod quis mouit quēstionē super dignitatē affectatā. Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 16. art. 3. 9. oritur inimicitia ex eo, quod quis, quādo in Ecclesia datur pax, nō vult me admittere ad osculū pacis cap. cum super de off. & potestate Iudic. deleg. vbi Panorm. n. 4. sed de his, & alijs causis, ex quibus oritur inimicitia sufficiens ad iudicē repellendū vide Rodriquez loc. cit. & Franciscum a Coriolano parte secunda de casibus referu. casu 5. de iudicio regul. de defer. sione rei §. 4. num. 17. quem pro hoc §. vide toto illo §. 4. vbi agit de exceptionibus contra Iudicem.

Ex quibus colligi facile potest, quæ dicenda sit pud Regulares inimicitia sufficiens ad Iudicem recusandum: nimirum, si minatus est in glo. no me la pagherai, & sit persona, quæ iniuriū meminisse est solita, si me percussit aliquando pugno, vel alapa; si me accusauit, & de-

Panorm.

Specul.
Anchar.

Panorm.

Nauar.

Gloss.
Baiard.
Abbas.

Abbas.

Panorm.

Glossa
Panorm.
Hostiensis

Hostiensis

Glossa

Glossa

Baldus

Sebast.
Panorm.

Panorm.

Panorm.

Rodriquez

Panorm.

Coriol.

dit capita contra me: si me ita odit, vt quotiescumque mei memoria incidit, semper de me male loquitur, & me defendentes, iniurias afficit; si me verbis iniuriis est multoties infecutus. Si cum esset superior me nunquam quiescere permisit, sed semper huc, illuc coegit Vagari; si apud omnes communi sensu meus inimicus censeatur; si mihi super affectam dignitatem mouit quaestionem: si semper assequenda toto posse, & viribus se opposuit; si dum in Ecclesia omnes alios ad osculum pacis admitterebat, me admittere noluit; si est amicus inimici mei: si cum inimico meo familiariter conuersatur: si descendit, vel dependet ab inimico meo.

Ex quibus vltius noto, quod si Prælati sit meus Capitalis inimicus, propter vnam, vel plures ex dictis causis, possum reculare non subesse illi, argumento cap. Accedens el 2. vt lite non contestata, & cap. de cætero de sentent. excommunic.

Et hæc inimicitia est talis naturæ, vt coram inimico numquam respondere tenearis. Abbas in cap. Accedens el 2. vt lite non contest. num. 2. & 3.

Secunda causa suspicionis est: si Iudex est consanguineus inimici mei Capitalis; licet hic inimicus meus mecum non litiget. Habetur in cap. Accedens el 2. vt lite non contestata.

Tertia, si est continuus commensalis inimici mei, dicto cap. Accedens el 2.

Quarta, quando est oriundus de terra aduersarij mei: in qua meus aduersarius habet iurisdictionem, dicto cap. Accedens.

Quinta, si est de districtu aduersarij mei: & subditus inimici mei. Panor. d. cap. Accedens num. 2.

Sexta, potest quis Iudicem recusare, si fuerit citatus ad locum suspectum, tam propter inimicitias particulares; quam propter inimicitias suæ patriæ, vt notat Panor. in cap. Cum R. de off. & potest. Iudic. de leg. num. 1.

Septima, quando Iudex videtur nimis fauere alteri parti, d. cap. Accedens. Vbi notat Panor. quod quando Iudex dicendus sit nimis fauere alteri parti, relinquitur Iudicio prudentis viri. Et vltius notat n. 8. quod non sufficit dicere, quod nimis faueat: nisi fauor exprimatur; nec sufficit fauere, ad hoc vt possit Iudex recusari: sed debet nimis fauere, vt notat etiã Glossa d. cap. Accedens, verbo Nimis fauens. Quæ ait, quod sicut non omnis inimicitia repellit Iudicem, sed maxima: ita non omnis amicitia, sed maxima repellit eundem. Quæ autem maxima censenda sit amicitia, prudentis iudicio relinquitur; vt Nauarrus cap. Cui contingat de rescriptis, causa nullitatis 10. n. 3.

Glossa autem Marginalis d. cap. Accedens ex Hostiensis notat; quod maxima amicitia sufficiens ad repellendum Iudicem esset; si duo cõcines reperirentur in remotis partibus, & se tenerent tãquam fratres; quod etiã notat Panor. d. c. Accedens, n. 7.

Adde, quod maxima est censenda amicitia illa, quæ ab antiquo contracta, absque interruptione saltem graui continuata, mutuis hinc inde fauoribus esset confirmata. Quod crebrius solet in Religionibus contingere.

Octaua, si sit nimis familiaris aduersarij mei; Vnde Canonicus non potest esse Iudex Canonici sui aduersus extraneum, vt habetur cap.

Cum R. & cap. Insinuante de off. & potest. Iud. del. propter nimiam familiaritatem, quæ veritatem aliquando impedire solet, vt dicitur cap. Accusatores 3. q. 5. aduersus tamen alium Canonicum, vt si duo Canonici inter se litigent, potest alter Canonicus esse Iudex, quia par affectionis causa omnem suspicionem remouet, vt Glossa d. cap. Cum R. verbo Cum sint eius socij in fine, & Panorm. à simili cap. Accedens el 1. vt lite non contest. num. 21.

Ex quo Colligo, quod in Ordine nostro Minimorum vnus collegarum Generalis, vel Provincialis non potest esse Iudex alterius collegæ contra tertium, propter dictam rationem; quia scilicet habent materiam sepius conueniendi in vnũ. Potest tamen, si duo collegæ inter se litigēt.

Nona, si aduocatus extiterit in ead causa, Glossa in cap. Causam de off. & potest. Iud. del.

Decima. Reddit se Iudex suspectum, & tamquam talis potest recusari, si nolit audire aduocatos meos; et iam quando causa est clara, Additionator Pan. ad cap. Accedens el 2. sub littera b.

Vndecima, si munera accepit ab aduersario meo. Hostiensis lib. 2. sum. Rubr. de recus. n. 2. §. ex quibus causis in principio: vel facta illi promissione per aduersarium meum sperat accipere, quia iam censeatur corruptus iuxta versus.

Quatuor ista, timor, amor, & odia, census.

Sæpe solens hominum rectos seruertere sensus.

Duodecima, si pars libillat in auiem Iudicis, quia loquitur secum secrete; aut Iudex clara voce dicat alteri Parti, Audi, Panor. in cap. Accedens el 2. num. 8. ex speculatore, quem citat.

Sed si reuelet parti, quod sibi ab altera parte fuit in aure dictum non potest recusari, Gabriel Sarayna addit. ad singul. Rom. sing. 261.

Decimotertio, Socius in domo non potest esse Iudex consocij, durante societate, sine metu recusationis, Panor. loco cit. ex eodẽ speculatore.

Decimoquarto, Quando quis comitatur aliquid per longum iter, expensis comitatus; eique inseruit tamquam Cappellanus. Nauarr. in cap. cum contingat de rescriptis causa nullitatis, 10, num. 2.

Decimoquinto, Qui appellauit à Iudice in vna causa, potest illum in alia causa recusare cap. Ad hæc el pri. & capit. Proposuit de appellat. Nauarr. loco cit. num. 7.

Decimosexto, Potest recusari Iudex, qui extrã iudicialiter grauauit. Si postea iudicialiter procedere voluerit cap. conuizente de restit. Spoliat. Nauarr. loco cit.

Decimosextimo, Consanguineus aduersarij mei potest recusari, habetur in cap. Postremò de appellat.

Decimooctauo. Potest etiã recusari affinis cap. Absens tertio q. 9. & cap. similiter eadẽ causa q. 5. Decimonono. Potest recusari Iudex suffraganeus aduersarij cap. Accedens el 1. vt lite non contestata.

Vigesimo Propter Dominũ tota familia potest recusari, Glossa dicto cap. Accedens el 1. verbo subesse.

Vigesimo primo, Potest recusari Iudex, qui est Dominus aduersarij mei, cap. Causam, quæ inter, F. & R. de off. & potest. Iud. del.

Vigesimo secundo. Si Iudex sit publicè excommunicatus, vel infamis, potest optimè recusari;

Glossa
Panorm.

Glossa

Addit.
Panorm.

Hostiensis

Panorm.

Sarayna

Panorm.

Nauarr.

Nauarr.

Nauarr.

Glossa

Abbas

Panormis

Panorm.

Panorm.

Glossa

Nauarr.

Glossa

Panormis

Incl. Clar.
Baleyl.
Pavon.
Pavon.
Pavon.
Hostiens.
Abbas.

Eufari; quia excommunicatus non potest esse Iudex, nec ordinarius, nec delegatus. Iulius Clarus in sua pract. crim. lib. 5. §. finali, quæst. 44. num. 4. vbi Baiardus num. 20. & est opinio communis. Non tamen potest opponi contra Iudicem, quod sit criminofus; quia si hæc exceptio admittatur, pauci possent iudicare: cum nemo sine crimine viuat, vt Clarus loco cit. n. 3. & Panor. in cap. cum R. de off. & potest. Iud. del. nu. 5. & cap. Qualiter, & quando el. 2. de accus. nu. 16.

Vigefimotertio. Scholares habitantes in eadẽ domo possunt dici socij: nec vnus potest esse Iudex in causa alterius. Panorm. d. cap. cum R. n. 3.

Vigefimoquarto. Doctõr, seu Magister non potest esse Iudex sui Scholarij absq; periculo recusationis Panor. ibi de quibus omnibus, & alijs causis potest videri Panor. & Hostiensis locis cit.

Forma autem recusationis, ex Abbate in sua practica cap. 51. tom. octauo, potest esse talis ad regularium vsum accomodata.

Coram Reuerendiss. P. P. (vel alio Tit. iuxta Iudicis dignitatem) Proponit, F. Laurentius, & dicit contra personam Reuerendiss. P. P. quod cum F. Franciscus aduersarius suus sit vester consanguineus, vel domesticus, vel familiaris, &c. ex huiusmodi causa est vehementer suspecta: & quia periculosum est coram Iudice suspecto causam dicere; Ratio dicitur, vt P. P. & vestrum Iudicium reuses: & causam huiusmodi suspicionis probaturum se offert coram arbitris, quos communiter eligere vnã cum aduersario est paratus; quod si in tali electione conuenire non poterunt, ipse nominat F. Franciscum Marian, & eligit pro parte sua; Quæ forma procedit, quando Iudex est ordinarius: vel delegatus vnus, & pars habet aduersarium.

Si verò est delegatus habens collegam, & dati sunt eum clausula (quod si ambo interesse non possint) tunc coram collega probanda sit exceptio recusationis: dicat excipiens; Et causam suspicionis huiusmodi coram collega vestro legitime probaturum se offert.

Si autem non habeat reus partem. Dicat coram &c. Frater Laurentius, & dicit, quod cum vestra Paternitas sit illius inimicus: vel in alia causa ab ipsa appellauerit, &c. ut probaturum se offert coram arbitris, &c. Sic de alijs.

CAP. XX.

Verum subditus possit appellare à sui Prælati sententia.

IDERI potest pro hoc e. D. Tho. 2. 2. q. 69. art. 3. Innoc. Abbas, & alij Canonistæ; Toto tit. de appell. Hostiensis lib. 2. sum. rubr. pag. mihi 790. Syl. Armilla, Angelus, Rosella, Pisanella, Tabaldus, & alij summistæ verbo appellatio, Antoninus tertia parte tit. 9. cap. 14. Quaranta in sum. Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas n. 18. & 19. Casarubius in priuil. mendic. verbo appellare, vbi à Sorbo, Sotus lib. 4. de iust. q. 6. art. 3. Nauarrus comm. 3. de regul. n. 51. & tom. 1. consil. toto tit. de appell. Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 29. & de ord. iudiciali cap. 13. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 13. p. 3. Sayrus in Clau. regia lib. 12. cap. 17. n. 37. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 11. cap. 11. q. 7. & 8. Spatharius de modo corri-

gendi regulares tract. 10. p. 4. cap. v. 2. & 3. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 8. nu. 101.

Dico primo, non esse Religiosos hoc priuilegio naturali, a grauaminibus verè sibi à suis superioribus illatis appellandi, priuatos. Innoc. in cap. ad nostram de appell. vbi Glossa verbo Minus, Abbas ibi num. 1. & in cap. de priori num. 3. Nauarrus comm. 3. de regul. n. 51. & comm. 2. num. 61. Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 2. Passarelus in scholijs ex Auenionensi num. 16. Sayrus in Clau. regia lib. 12. cap. 17. num. 38. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 11. quæst. 8. Vega p. 1. cap. 19. casu 1. not. 3. Spatharius de modo corrigendi regulares tract. 3. parte 4. cap. 2. num. 4. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 8. n. 102. qui multos alios citat.

Probatum primo, ex constit. Bonifacij IX. vt refert Confettius in compend. priuil. mendic. in Bonifacio constit. prima, fol. 21. versus finem. Leonis X. vt refert idem Confettius in Leone, constit. 10. fol. 120. in principio, quæ constitutio habetur etiam in compend. priuil. nostri ord. fol. 156. Gregorij XIII. vt refert idem Confettius in Gregorio constit. 1. fol. 194. & habetur etiam in constit. nostri ord. post Regulam, & correctorium, fol. 23. Clementis VIII. vt refert Cherubinus tom. 3. Bullarij in appendice ad Clementem constit. 1. Quoniam nostro, fol. 33. Syxti V. in declaratione constitutionis suæ 71. quæ incipit. Ad Romanum spectat Pontificem §. 21. & refert Cherub. tom. 2. Bullarij in Syxto V. sub constit. 71. fol. 603. qui omnes Pontifices concedunt appellationem, seu recursum regularibus a grauaminibus sibi illatis. Gradatim tamen procedendum statuunt, à Priori ad Prouincialem, ab hoc ad Generalem, a Generali ad Prorectorem, ab hoc ad sacram Congregationem, & ab ista ad Romanum Pontificem, vt specialiter in ipsis terminis habet constitutio cit. Clemetis viij.

Quod idè statutum est à sacra Congregatione Regularium anno 1587. vt refert Confettius in compend. priuil. mendic. tit. 7. de appell. & à Sorbo in addit. ad Casarubiũ, verbo appellare. Et eadè appellatio gradatim permittitur in constit. nostri ord. capitulo Valentino 5. num. 15.

Secundo. Probatum ex cap. de Priore de appell. vbi grauitè iubetur castigari Prior, qui appellationem non admittit.

Tertio. Probatum ratione, quia nõ est cur hoc remedio, iure naturali debito, debeat Religiosus priuari. vnde ait Nauarrus com. 3. de regul. n. 51. ad quartum, iniquè, & irreligiosè valde facere Prælatos, qui iniustas appellationes a se oppressorũ nõ admittunt, & debere acriter castigari: Et iniquitatẽ iniquitati opponere eos, qui nõ admittunt, nec dñs licentiã prosequendi, & adeundi Superiores, & pessima malis accumulare, qui non solũ negat prædicta, sed etiã conuincit in carceres duos, inedia torquendos, donec appellationi renuncient.

Aduertendũ tamẽ, quod sicut ista appellatio debet fieri gradatim, ita nõ potest antè definitiuã sententiã; & in nostra minimorũ religione expressè habetur, capitulo Valentino 5. n. 15. his verbis. Volentes tot, & tantaque religiosorum tollere vagationes, ordinauerunt, vt recursum appellationum gradatim habeatur: & appellationes nõ nisi post latam sententiã admittantur; Quod si reus post latam sententiã appellauerit, index à quo tenetur minere processum ad iudicem appellatum. Si autem

Probatum primo, ex constit. Bonifacij IX. vt refert Confettius in compend. priuil. mendic. in Bonifacio constit. prima, fol. 21. versus finem. Leonis X. vt refert idem Confettius in Leone, constit. 10. fol. 120. in principio, quæ constitutio habetur etiam in compend. priuil. nostri ord. fol. 156. Gregorij XIII. vt refert idem Confettius in Gregorio constit. 1. fol. 194. & habetur etiam in constit. nostri ord. post Regulam, & correctorium, fol. 23. Clementis VIII. vt refert Cherubinus tom. 3. Bullarij in appendice ad Clementem constit. 1. Quoniam nostro, fol. 33. Syxti V. in declaratione constitutionis suæ 71. quæ incipit. Ad Romanum spectat Pontificem §. 21. & refert Cherub. tom. 2. Bullarij in Syxto V. sub constit. 71. fol. 603. qui omnes Pontifices concedunt appellationem, seu recursum regularibus a grauaminibus sibi illatis. Gradatim tamen procedendum statuunt, à Priori ad Prouincialem, ab hoc ad Generalem, a Generali ad Prorectorem, ab hoc ad sacram Congregationem, & ab ista ad Romanum Pontificem, vt specialiter in ipsis terminis habet constitutio cit. Clemetis viij.

Quod idè statutum est à sacra Congregatione Regularium anno 1587. vt refert Confettius in compend. priuil. mendic. tit. 7. de appell. & à Sorbo in addit. ad Casarubiũ, verbo appellare. Et eadè appellatio gradatim permittitur in constit. nostri ord. capitulo Valentino 5. num. 15.

Secundo. Probatum ex cap. de Priore de appell. vbi grauitè iubetur castigari Prior, qui appellationem non admittit.

Tertio. Probatum ratione, quia nõ est cur hoc remedio, iure naturali debito, debeat Religiosus priuari. vnde ait Nauarrus com. 3. de regul. n. 51. ad quartum, iniquè, & irreligiosè valde facere Prælatos, qui iniustas appellationes a se oppressorũ nõ admittunt, & debere acriter castigari: Et iniquitatẽ iniquitati opponere eos, qui nõ admittunt, nec dñs licentiã prosequendi, & adeundi Superiores, & pessima malis accumulare, qui non solũ negat prædicta, sed etiã conuincit in carceres duos, inedia torquendos, donec appellationi renuncient.

Aduertendũ tamẽ, quod sicut ista appellatio debet fieri gradatim, ita nõ potest antè definitiuã sententiã; & in nostra minimorũ religione expressè habetur, capitulo Valentino 5. n. 15. his verbis. Volentes tot, & tantaque religiosorum tollere vagationes, ordinauerunt, vt recursum appellationum gradatim habeatur: & appellationes nõ nisi post latam sententiã admittantur; Quod si reus post latam sententiã appellauerit, index à quo tenetur minere processum ad iudicem appellatum. Si autem

Valentia
Sayrus.
Azor.
Spathar.
Sanchez.
Innocent.
Glos.
Abbas.
Nauarrus.
Rodriguez.
Passarel.
Sayrus.
Azor.
Vega.
Spathar.
Sanchez.
Bonifacij IX.
Confett.

Gregorius XIII.
Clemens VIII.
Cherub.
Clemens VIII.
Syxtus V.
Cherub.

Confettius
à Sorbo.

Nauarrus

D. Thom.
Innoc.
Abbas.
Hostiens.
Armilla.
Angelus.
Rosella.
Pisanella.
Tab.
Naldus.
Antonin.
Quaranta.
Casarub.
à Sorbo.
Sotus.
Nauar.
Rodriguez.

(dicta sententia non expectata) ipsos Superiores adiecit, ad suum Superiorem, a quo discessit, remittatur, ad iudicium expectandum, & penam Apostasiae luet. Consimile statutum habent Fratres Minores, ut patet ex eorum statutis Vallisoletanis fol. 154 & refert Spatharius tract. 10. p. 4. cap. 1. n. 2. Et in vniuersū id fuit statutū à Pio IV. ut refert Cherubinus tom. 2. Bullarj in Pio IV. §. 6. Incipit de salute gregis Domini fol. 20. & habetur etiam in Trid. sess. 13. cap. 1. de reform. his verbis *In causis visitationis, & correctionis, sine habilitatis, & inhabilitatis, nec non in criminalibus ab Episcopo, seu illius in spiritualibus Vicario Generali, ante definitiuam sententiam ab interlocutoria, vel alio quocumque grauamine non appelletur: nec Episcopus, seu vicarius appellationi huiusmodi tamquam friuole deferre teneatur; & Paulo infra, nisi grauamen huiusmodi per definitiuam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiuam appellari non possit.*

Circa quæ, duo occurrunt dubia. Primum an quoties Religiosus non expectata sententia Superiorem appellauerit, ipsumque adierit, sit denunciendus in poenam incidisse apostasiae.

Secundum, quid sibi velint illa verba concilij: *Nisi grauamen huiusmodi per sententiam definitiuam reparari: vel ab ipsa definitiuam appellari non possit.*

Ad primum respondeo; si non expectata sententia fugit ad Superiorem, Apostasiae poenam luet, in Ordine nostro Minorum, & in ordine Minorum propter citata statuta ipsorum ordinum, quia temerè, leuiterque fugisse iudicabitur, & iure ad Superiorem processantem remittetur; quia aliter vagandi non tollerentur occasiones. Si verò post sententiam sentiens se quis grauatum, deque grauamine protestans, & appellans, nolit Prælatus appellationis deferre, nec licentiam Superiorem adeundi impertire, immò in carcerem trudat, & valdè torqueat, censet Nauarrus comm. 2. de regul. n. 61. & comm. 3. num. 51. ad quartum, licitè posse fugere, nec propterea Apostasiae poenae reum futurum, quia hic cum iustè sit grauatus, iustè potest de grauamine conqueri, & Superiorem, qui eum ab iniustò grauamine releuare potest, adire. Quod etiam sentit Rodriguez de ord. iudiciali, cap. 13. nu. 4. Vega prima parte sum. cap. 20. casu primo, Sayrus in Clauis regia lib. 12. cap. 17. num. 40. Azor tom. 1. institut. moral. lib. 12. cap. 11. q. 7.

Neque obstat Concilium Trid. sess. 25. cap. 4. de regul. Vbi dicitur, *Nec liceat regularibus a suis conuentibus recedere, etiam pretextu Superioris suos aduendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint;* nam Concilium intelligendum est de illo, qui non grauatus absque vlla appellatione adit Superiorem, eo solum, quòd prætendat, licere sibi adire illum absque Prælati immediati licentia, petita saltem iusta de causa; quod est falsum. Ita Nauarrus loco cit. & Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 30. art. 3. & tom. 2. q. regul. q. 53. art. 17. & tom. 1. sum. cap. 43. conclus. & num. 1. & de ord. iudic. cap. 13. conclus. 3. num. 4. Sayrus, & Azor locis cit. Passarellus in Scholijis ex Auinionensi num. 6.

Si autem superior petitam licentiam denegauerit; tunc subditus grauatus coram testibus fide dignis, licentiam petat; licet etiam certò sciat Superiorem denegaturū, & procuratis litte-

ris testimonialibus ab illis, qui audierunt, diuina licentiam ab eo fuisse petitam, Superiorem adeat, iuxta Bullam Sixti V. quæ incipit, *Ad Romanum spectat*, §. 20. quam habet Cherubinus in Sixto V. sub constit. 71. tom. 2. Bull. fol. 603. Quas litteras illi facere tenentur; cum de iniustitia grauaminis omninò constat. Quia iniuste grauato, debitum fraternitatis postulat, ut omnes succuramus. Vide Suárez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. num. 7.

Addunt Nauarrus còmento illo 3. de regul. num. 51. ad 4. sine, & Sayrus loco cit. Quod si subditus petendo licentiam Superiorem aduendi, timet de aliquo maiori grauamine, non renetur eam petere, sed potest etiam, illa non petita, Superiorem adire; quia nemo tenetur sibi maius grauamen procurare. Quæ omnia omninò vera sunt existimanda, nec iudicanda nimium subditis fauorabilia, cum aliquando sint ita indiscreti, & parum charitatiui aliqui Superiores, se ipsos potius, quàm allos pascentes, ut miseris subditis misera sit agenda vita, nisi his iurium fulcris sustententur. Et aduerte ad vnum bonum punctum quod notant Portel. in addit. ad dub. reg. verbo *habitus* nu. 3. & Diana tom. 3. tract. 2. resol. 115. quod religiosus, qui grauatus recurrit ad suum Prælatum, si timet sibi impediri iter, & plus grauari inde potest absque vilo scrupulo habitum dimittere, & sic incognitus directè iter suum prosequi, nam portare habitum est præceptum humanum; quod non obligat cum tanto periculo Carceris, infamiae grauaminis iniusti.

Ad secundum dubium respondeo, quòd in vna causa sunt multi articuli: vt quòd testes examinentur; & quòd tales, vel non tales &c. si fiat alicui Religioso grauamen, quod per definitiuam possit reparari, non potest ab illo appellare, verbi gratia Produco testem ad mei defensionem, quem iudex non vult examinare; etiam si nulla excludendi possit afferri causa, me sentio de hoc valdè grauati, quia tamè hoc grauamen per appellationem à definitiuam possum reparare, ab eo appellare non possum.

Grauamina autem, quæ per appellationem, à definitiuam sententia reparari non possunt sunt illa, quæ eo ipso quòd sunt illata, suum sortitū effectum; verbi gratia Carcer, excommunicatio, suspensio, interdictum, tortura; per ea, quæ habet Nauarrus in Rubr. de iudicijs, n. 83. & Naldus in sum. verbo appellare, num. 2.

Si autem à definitiuam non potest appellari, puta quia reus est convictus, & confessus de delicto: vel quia delictum est notorium, ut habetur in cap. Cum specialia, §. Porro, de appell. Tunc potest appellari ab alijs grauaminibus, quæ aliàs possent per definitiuam reparari. Quæ appellatio vocatur ab interlocutoria.

Dico secundo, Regularis non potest appellare à correctionibus, & punctionibus sibi iustè inflictis, idest secundum regulam, & statuta sui Ordinis, quæ sunt in vsu: nisi fortè modus in corrigendo excedatur. Abbas in cap. Cum specialia, num. 2. & cap. ad nostram, num. 1. & cap. Reprehensibilis sine, & cap. de Priore, num. 2. de appell. Angelus verbo appellatio, num. 10. Tab. eodem num. 1. Sylu. q. 7. num. 9. Armilla num. 16. Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 2. Glossa in cap. Reprehensibilis de appell. verbo,

Spathari⁹
Pius IV.
Cherub.

Tgid se⁹
33.

Nauarr.

Rodriguez
Vega
Sayrus.
Azor.

Trid.

Nauarr.
Rodriguez
Sayrus.
Azor.
Passarell.

Sixtus V.
Cherub.

Nauarr.
Sayrus.

Nauarr.
Naldus.

Abbas
Angelus
Tab.
Sylu.
Armilla
Rodrig.
Glossa

Sanchez verbo. Nec subiecti, Sanchez lib. 6. in decalog, cap. 8. num. 102.

Confess. Probatur primo, ex constit. Bonifacij Octavi, vt refert Confettius in Compend. priuil. mendic. pag. 18. quæ incipit, Ad augmentum continuum: quam etiam refert Cherubinus tom. 1. Bullarij, fol. 140. Iulij II. vt refert Passarellus in Compend. priuil. Minim. fol. 102. & Confettius loco cit. fol. 101. quæ incipit, Expofuisti nobis Syxti Quarti, & refert Casarubus in Compend. priuil. mendic. verbo Generalis, num. 11. & 12. referunt etiam Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 2. & Spatharius de modo corrigendi regulares tract. 10. par. 4. cap. 2. n. 2. qui Pontifices omninò prohibent regularibus appellationem à correctionibus suorum prælatorum: quando nimirum secundum regulam puniuntur.

Cherub.
Passarell.

Casarub.

Rodriguez
Spathar.

Secundo. Probatur ex cap. Ad nostram, & cap. Reprehensibilis, & cap. Cum speciali de appellationibus; quæ capita, & alia similia appellationem vetantia regularibus, semper debent intelligi, quando non exceditur modus, vt explicant præfati Doctores, præsertim Abbas, Sylu. & Sanchez.

Abbas.
Sylu.
Sanchez.

Tertio. Probatur ratione; nã appellatio adinuenta est ad tollendū illatū grauamē; sed grauamen non sentit religiosus, cum secundū regulā, quam professus est, corrigitur, & punitur, quia ad id spontē se obligauit. ergo. sentit autem; si modus in corrigendo excedatur, ergo tunc licitum erit illi remedio appellationis vt i.

Rodrig.
Sayrus.

Dices, si alicui statuto fuerit annexa aliqua pœna, verbi gratia excommunicatio, & Iudex declarauit, aliquem incidisse in illud statutum, & per consequens in excommunicationem, erit locus appellationi?

Bonif. IX.
Leo X.
Gregor. XIII.

Respondet ad pœna legis appellari non potest, vt habetur in cap. Quia nos de appellationibus, & ibi Glossa verbo in communi capitulo, potest tamen appellari à sententia Iudicis declarantis, illum incidisse in pœnam legis; quia illa declaratio est sententia hominis, & non iuris. Vnde si illi pœnæ sit annexa excommunicatio, quæ per appellationem non suspenditur, cap. Pastoralis §. Verum de appel. vbi Panorm. Declaratio tamen, qua aliquis declaratur incidisse in excommunicationem, suspenditur per appellationem: si saltem dubium sit, eum non incidisse, iuxta Glossam communiter receptam in cap. Cupientes, §. Quòd si per viginti, verbo Priuatos, de elect. in 6. vnde durante lite appellationis, neq; vitari debet, neq; vitare taliter appellans. Itã Panorm. in cap. Peruenit el primo de appel. 6. Nauarr. lib. 5. consil. de sentent. excommunic. consil. 6. num. 2. Sylu. verbo Appellatio num. 7. d. 3. Armilla eodem num. 10. Tab. num. 8.

Glossa.

Panorm.

Glossa.

Panorm.
Nauarr.
Syluester.
Armil.
Tab.

Dico tertio Religiosi non possunt appellare ad tribunalia Ecclesiastica, quibus, non subduntur, & hoc sub pœna excommunicationis maioris latæ sententiæ, tam appellantiibus, quàm Iudicibus appellatis: quicumque illi sint: etiã conseruatores, qui appellantium quærelas contra aliquem religiosum recipiunt; deque ijs cognoscunt, hoc videtur Sotus lib. 5. de iust. q. 6. art. 3. Val. tom. 3. disp. 5. q. 13. p. 3. in fine, Sayrus in Clau regis, lib. 12. cap. 17. num. 41. Rodriguez in sum. de ord. iudic. cap. 13. num. 5.

Sotus.
Val.
Sayrus.
Rodriguez

conclus. 4. Salon 2. 2. q. 69. art. 3. dub. 2. Sanchez lib. 6. in decalog, cap. 8. num. 108

Sanchez.

Probatur primo. Ex constitutione Bonifacij IX. quam refert Confettius in compend. priuil. mendic. in Bonifacio, fol. 21. incipit Sacre Religionis, & Leonis X. quam refert idem Confettius in Leone, fol. 120. incipit Romani Pontificis.

Bonif. IX.
Leo X.

Secundo Probatur ratione; quia, vt bene Sotus, vbi primū Religionum causæ claustrorum metas exierint, actum de illis est; ex qua ratione constat, quòd quamuis possint regulares appellare ad Protectorem, vel ad Congregationem, hoc tamen non debent facere, nisi quando sunt ita necessitate abstricti, vt aliter facere non possint; Et pro negotijs grauibus, & maximi ponderis, quia hi recursus maxima toti Religioni asferunt nocumenta; vnde Satius esset, tolerare quandoque aliquid etiam iniuste, quam cum tanta Religionis iactura iniurias à se abdicare, vt optime aduertunt Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 3. & Sayrus in Clau regis lib. 22. cap. 17. num. 42.

Rodrig.
Sayrus.

Dico quarto, prohibitum est Religiosis sub pœna excommunic. latæ sententiæ, Pontifici reseruata, appellare ad tribunalia secularia; vel coram illis aliquem suorum confratrum, vel Superiorum conuenire; vel ad illa quouis colore confugere.

Bonif. IX.
Leo X.
Gregor. XIII.

Probatur ex constit. Bonifacij IX. & Leonis X. cit. & præterea ex constitutione Gregorij XIII. quam refert Confettius in compend. priuil. mendic. fol. 194. in Gregorio constit. 1. incipit. Quoniam nostro, & ex constit. Clementis Octau, quam refert Cherubinus tom. 3. Bullarij in append. ad Clementem, constit. 1. fol. 43. incipit quoniam nostro. Qui duo Pontifices vtrā excommunicationem ipsis reseruata, vt diximus addunt priuationem vocis actiua, & passiuæ ipso facto incurendam absquē alia declaratione.

Esaias 63

Ex quibus pœnis colligitur, quam malè faciunt Religiosi illi, qui appellant, seu trahunt confratres suos, vel superiores ad tribunalia secularia, vel ecclesiastica, quibus non subduntur, vitia, & defectus intrā Religionem sepultos referantes, in propatuloque ponentes, quos ego his elegantibus elogijs cõdecorare decreui. Latrones sunt, & fures, bonam nomen, & famam suorum confratrum harpagantes. Fratricidæ, fratrum suorum honorem maculantes, ferientes, & quandòque omninò tollentes. Matricidæ, Religionem pijsimam, & munificentissimā illorum matrem, quæ tot, tantisque gradibus eos cumulauit, dignosque reddidit honorari ab omnibus, necare quantum in ipsis est, non verentes. Ingrati homines, ingrata bestia, immò ingratiore, & bestialiores bestijs: nam cognouit Bos possessorem suum, & Asinus præsepe Domini sui, vt ait Esaias cap. 1. Isti autem benefactricem suam non cognoscunt.

Ber. ser. de ingr.

Ad quos rectè loquitur Bernardus sermone de ingratitude. Magna est, inquit, super nos, magna valdè misericordia Dei nostri; quos tamen inestimabili spiritus sui virtute, iam inestimabili dono gratia suæ eripuit à vana nostra conuersione huius sæculi, in quo eramus aliquando sine Deo, aut ceris, quod execrabilius est, contra Deum: non ignoranti à halentes, sed contempsum: Huius vis, aut potius

moris

mortis (anima enim, qua peccauerat, ipsa moriebatur) vltimam frequenter in oculis nostris seira versatur imago, quanta videlicet cecitas, quanta perversitas illa fuerit, ut sedula meditatione pensantes, misericordiae pondus, etsi non tam perfecte, sicuti est, aliquatenus tamen assimare possemus liberatrici misericordiae quantitatem. Iam vero, si quis ex nobis diligenter considerare non negligat, non modo unde eruitur, sed ubi constituitur: non solum quid auaserit, sed & quid acceperit: non tantum unde renocatus sit, sed etiam quomodo vocatus, inueniet sine dubio cumulum huius misericordiae, omnino mensurae prioris excedere. Quamvis tamen. Hæc Bernardus; quæ considerent ingrati isti, qui Religionis, ad qua eos traxit Dominus ab ipsa alendos, & nutriendos, exilimationem, sepulta secreta relinendo apud secularia tribunalia, ita ut ipsa Religio per omnium ora traducatur, offendunt. Considerent inquam, & pudeant; scientes, quod ingrato homine terra peius nihil creat: & quod dixerit maledicta cuncta, cum ingratum dixerit, & quod cum patiens, patientissimus, & multum misericors sit Deus, ingratum tamen ferre non potest.

At videbitur fortè alicui satis contra hoc dictum, sed nihil adhuc. *Maculae sunt conuiuantes, sine timore se ipsos, & suas sathanicas passiones pascentes: nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur: ventis, inquam, ambitionis, & superbix, qui turbiniibus, & procellis religionem quatit, totamque voluunt à sedibus imis: arbores autumnales infructuose, suam marcescentiam præferentes, dum zelo zelati iustitiæ apparere exoptant: his mortuae Deo, & proximo, eradicandæ, euellendæ, & extirpandæ ex Dei pomario, & Ecclesiæ: Fluctus feræ maris, despumantes confusiones suas, dum factionibus, clamoribus, & seditionibus omnia agitare, & euertere prætentant, nihil tamen aliud, quam sordes suas, leuitatem, superbiam, arrogantiam, & infamiam despumantes, & ostentantes, Dicente etiam Esaiâ 57. Impij autem quasi mare feruens, quod quiescere non potest: Et redundant fluctus eius in conculcationem eorum, & luctum: Sydera errantia, nouum, & nouum occasum semper, & ortum queritantes, numquam consistentes, in deuia semper abeantes, in circuitu, ut impij ambulantes; Pauonum instar alijs se pulchiores, & doctiores existimantes, sibi que complacentes, pedes verò, affectusque suos spurcos, & inconstantes non respicientes: His procella senebrarum seruata est in æternum, nisi respiciant, & in contradictione Coram miserè deperibunt. Eia, eia fodes, hæc contempnentur tali morbo affecti, vel tentati, ex epistola Iudæ collecta, quæ de ipsis indubiè loquitur, & videant, quod intentant illis omnia mortem, & infamiam.*

At inquam, rectè omnes cum valemus, optima consilia damus ægrotis; & saturi ad sacra deprecanda Nephalia sunt maxime propensi. Sed vera sunt hæc, si inuerso ordine dominam capeffere iussa, ancillam imperitare, permiserimus, quod intolerabile dicitur à Sapiente prou. 30. Quod equus equum vehet, quis sustinebit? equus sensus est, ratio equus, clarum est, quod si equus infedat equiti, sensus rationi, nihil, quod commodum vtilitatem, & gultum non afferat, tolerabit. At si equus, si ratio, ut decet, si dominatrix suorum affectuum, quis non videt,

quod ad maius vitandum malum, permittitur minus, & quod ad saluandum caput, se mortis periculo exponunt voluntariè, & naturaliter membra; quia ab eo vita, & salus pendet totius corporis: Sic etiam ratio dicitur naturalis, ut se feriri (quando nulla reéta, & honesta ratione id aliter potest vitari) grauaminum scibus permittat subditus, ut caput, quod est Religio, illæsum permaneat.

Attendant etiam Prelati, qui debent esse omnia in omnibus; & considerent suorum subditorum conditiones, & qualitates, ipsique, quantum fieri potest, salua æquitate, occasiones recurrenti, & appellandi præsciendant; & sciatur Patris se tenere locum: & sint potius addicti misericordix, quæ iustitiam non excludit, quam iustitiæ sine misericordia; quæ mensura mensi fuerint, remouetur eis. Lucæ 6. Et sciatur quod iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam, ut dicitur epistola Iacobi cap. 2. de quo argumento latius tom. 2.

Dices, si appellatio est priuilegium naturale, quomodo possunt religiosi eo priuari, quo ad tribunalia secularia, & Ecclesiastica, quibus nõ subduntur? nam quandoque melius subleuabitur ab his tribunalibus vetitis, quam à concessis: & grauatius debet posse quacumque vltima à se grauamen abdicare.

Respondeo cum Valentia tom. 3. disput. 5. q. 13. p. 3. col. 2. versus Respondeo. Expedire sepe bono communi, ut aliqua personæ non exequatur ea omnia, quorum alioquin ius naturale facit facultatem; sicut expedit non comedere carnes 6. feria; quod tamen alias licet per ius naturæ, Solum enim ius posituum impedire non potest, quod ius naturæ ita concedit, ut etiam præcipiat, verbi gratia, quod in necessitate omnia sint communia; si enim ius posituum contrarium præciperet, malè præciperet, nec valeret præceptum contra ius naturale: Et similiter, si præciperet, ne quis, se defenderet cum moderamine inculpatae tutelæ; hæc enim ita concedit ius naturæ, ut etiam præcipiat; quod autem ius naturæ solum permittit, ut hoc ius appellandi, bene potest ius posituum impedire. Vide Suarez lib. 7. de Legibus cap. 6. nu. 8. sine.

§. Vnicus, vtrum Appellatio executionem retardet, aut suspendat.

ICO primo Regulariter omnis appellatio executionem sententiæ suspendit. Panorm. in cap. Pastoralis, §. Verum, n. 13. & in cap. Ad hæc el. 5. num. 2. de appell. & cap. Per suas de sent. excom. nu. 2. Nauar. lib. 2. consil. de appell. consil. 6. n. 1.

Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 5. Antonius Fiancus in cap. Venientes de iure iurâdo. Probatur ex dicto capite Venientes, ubi dicitur, vos sententias appellatione suspensas executioni mandatis; & cap. Pastoralis, §. Prætorèa, de offic. Iud. deleg.

Dico secundo, Ab hac generali regula excipiuntur ecclesiasticae censuræ, excommunicatio nimirum, suspensio, & interdictum, à quibus, etiam si appelletur, appellatio, tamen effectum illarum

Esaiâ 57.

Cap. prou. 3

Lucæ 6.

Iacobi cap. 2.

Valentia

Panorm.

Nauar.

Rodrig.

Antonius

Francus

Panorm.

Nauarr.
Tab.

Angelus.

Rossella.

Toletus.

Naldus.

illarum non impedit. Panor. in cap. Pastoralis, §. Verum de appell. à num. 6. qui multas huius rei affert rationes, Nauarrus lib. 5. consil. de sentent. excommunic. consil. 6. num. 2. Tab. verbo Appellatio num. 4. Angelus eodem num. 2. Rossella statim in principio, Toletus in sum. lib. 1. cap. 11. num. 7. Naldus verbo Appellare, num. 5. & 6.

Probatur ex cap. Is, cui, §. finali de sentent. excommunic. in 6. & cap. Pastoralis, §. Verum de appell. quia istæ censuræ secum trahunt executionem, ut dicitur dicto cap. Pastoralis in fine cum enim sint sententiæ spirituales, non possunt remanere in suspenso: Sed melius videtur posse dici id esse, quia bona, quibus participiant fideles, Ecclesiæ bona sunt, unde si dicti fideles sint dictæ Ecclesiæ inobedientes, & ab illa per excommunicationem separati, non vult ullum admittere diffugium, ut sic sollicitiores sint fideles ad illi se reconciliandos: ista ratio quietat aliquo modo intellectum, sed melius est disponenda, cap. Pia, de excep. in 6.

Si verò post legitimam appellationem interpositam, quis fuerit excommunicatus, tunc excommunicatio est nulla, verbi gratia. Præcipit mihi Prælati sub pœna excommunicationis aliquid, in quo ei obedire non teneor, ego statim appello ab illo præcepto, eiusque pœnis, si nihilominus, appellatione hac non obstante, ferat Prælati excommunicationem, excommunicatio nulla est, & taliter excommunicatus non est vitandus. Ità Angelus verbo Appellatio, num. 4. Tab. eodem num. 5. Rossella num. 3. & verbo Excommunicatio 7. num. 19. fine, Sylu. verb. Appellatio, num. 4. fine Sayrus lib. 1. de censuris cap. 16. num. 18. Naldus in sum. verbo Appellare, num. 5. Ratio est, quia per appellationem suspensa est Iudicis iurisdicção, quæ in ferente excommunicationem libera debet esse.

Quod est verum etiam si denunciatur excommunicatus post elapsam terminum sibi assignatum, ad prosequendam appellationem, ut Sayrus loco cit. num. 23. Rossella verbo Appellatio, num. 5. & Naldus loco etiam cit. verbo Sciendum, & habetur cap. licet de sentent. excommunic. in 6. quod enim ab initio non valet, tractu temporis non conualescit, ut dicitur in regula; Non firmatur de regul. iur. in 6. regula 18. vide Naldum, qui optimè respondet ad obiectionem, quæ potest fieri ex dicto cap. Licet.

Dixi post legitimam appellationem: nam si appellatio non sit legitima, excommunicatio tenet, ut Panor. in cap. Pastoralis, §. Verum, num. 13. & 14. de appell. Sayrus lib. 1. de censuris, cap. 16. num. 27. & Naldus in sum. verbo Suspenso, num. 17.

Appellatio tunc dicitur legitima, quando est talis causa, quæ probata reputaretur sufficiens cap. ut debitus honor de appell. ut Sayrus loco cit. num. 22. Dicitur autem legitima per contrapositionem ad friuolam, cui non est deferendum, per Concil. Trid. sess. 13. cap. 1. fine. Friuola autem appellatio dicitur, quæ sine legitima causa interponitur, ut quando quis appellat, ubi non est grauatus iniuste, & sic idem est dicere friuolam appellationem, quod vanam, & inanem, & sine iusta causa interpositam. Ità Rodriguez tom. 2. q. regul. q. 53. art. 10.

Nota hic etiam, quod dicens excommunicationem esse nullam debet audiri à Superiore pro-uocato, licet absolutionem pure, vel ad cautelam non petat. Dicens autem, quod excommunicatio est iniusta non debet audiri, Volens eius iniustitiam probare, nisi ante omnia petat absolutionem ita habetur in cap. Per tuas de ser. Excom. ubi Panor. num. 3. Excommunicatio autem notorie iniusta non ligat; secus autem, si non notorie; Abbas in cap. Ab excommunicato, de re scriptis num. 10. l. autem excom. iniusta secundo modo teneat quoad homines, non tenet tamen quoad Deum, quia sine peccato non potest quis priuari gratia Dei; si quis autem contemneret excommunicationem iniustam, tunc ligaretur etiam quo ad Deum ita Abbas loc. cit. num. 11. & habetur in cap. Per tuas de sent. exco.

Dico tertio, in correctionibus quo ad mores, appellatio executionem non retardat. Est expressa sententia Trid. sess. 22. de reform. cap. 1. & sess. 24. cap. 10.

Quando autem dicitur, quod à censuris, & in causis correctionis non appellatur; intellige quo ad effectum suspensiuum, quia scilicet appellatio executionem non suspendit, non autem quo ad effectum deuolutiuum, quia talis appellatio transfert causam ad superiorem, Ita ut, ea pendente, nihil in illius præiudicium attentetur. Ità Sylu. verbo Excommunicatio 2. nu. 1. Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 1. Spatharius de modo corrigendi regulares, tract. 10. par. 4. cap. ult. num. 3.

Dices si appellatio à suspensione, executionem non retardat, Appellatio à suspensione vocis actiua, & passiuæ neque etiam executionem suspendet.

Respondeo cum Nauarro lib. 2. consil. de appell. consil. 6. Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 29. art. 5. Spathario par. 4. tract. 10. cap. ultimo, quod appellatio à suspensione vocis actiua, & passiuæ suspendit sententiam, & eius effectum. Nam illa regula, quod appellatio à suspensione non retardat effectum, intelligitur solum de suspensione a diuinis officijs: vel ingressu ecclesiæ, ut habet Panor. in cap. Ad hæc el. 5. de appell. num. 1. unde, ut aduertunt Rodriguez, & Spatharius. Si quis in capitulis Generalibus, Prouincialibus, vel etiam localibus suspendatur à voce actiua, & passiuæ, si post appellationem eligatur, & eligat, valida erit electio. In nostra tamen Religione cautum est capitulo Val. 4. num. 28. quod priuationes in capitulis non fiât; & sanctè, nam tales suspensiones non fiebant ad suspensionem, sed ad exclusionem suspensorum à capitulis, ne intentam electionem perturbaret; quod erat valde nociuum libertati electionis.

Deum nota, quod appellationes sunt faciendæ intra decem dies, à recitatione sententiæ numerandos, Hostiensis in sum. lib. 2. de appell. num. 9. Sylu. verbo Appellatio, nu. 5. Intra quod tempus, nisi fuerit appellatum, sententia executioni mandatur, nec potest Iudex hoc tempus decem dierum minuere, ut Sylu. ait loco cit.

Appellanti autem conceditur à iure annus integer, ad prosequendam appellationem, qui annus, iusta causa interueniente, prorogatur vsq; ad biennium, quod tempus non currit, data impossibilitate prosequendi. Verum quidem est, quod

Panorm.

Abbas.

Trid.

Sylu.

Rodriguez

Spathar.

Nauarr.

Rodriguez

Spathar.

Panorm.

Rodriguez

Spathar.

Hostiensis

Sylu.

Angelus.
Tab.

Rossella.

Sylu.

Sayrus.

Naldus.

Sayrus.

Rossella.

Naldus.

Panorm.

Sayrus.

Naldus.

Sayrus.

Concilio

Trid.

Rodriguez

CAP. XXI.

Vtrum subditus absque Pralati licentia possit secularium confessiones audire, etiam ab Ordinario approbatus.

RO hac questione videri potest Antoninus 3. par. tit. 17. cap. 7. Angelus verbo Confessio 3. n. 4. Sylu. verbo Confessio 1. num. 5. Medina Codice de Confessione q. 34. §. Si quæras, Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 60. art. 1. 2. & 3. Henriquez lib. 6. de Sacram. pœnit. cap. 6. num. 6. Ledesma 1. par. summ. de sacram. pœnit. cap. 13. Dub. 12. pag. mihi 431. & de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 13. dist. 1. pag. mihi 167. Lopez 1. par. instruct. cap. 26. Alfonso Viualdo in Candela bro aureo q. de absolut. à num. 22. Graff. tom. 1. consil. lib. 5. de pœnit. & remiss. consil. 4. n. 17. & par. 1. decis. lib. 1. cap. 13. num. 87 88. Nauar. in sum. cap. 4. & num. 6. Casarub. in Compend. priuileg. verbo Confessiones, & Confessores, num. 6. a Sorbo ibid. & verbo Absolutio per multa, Reginaldus in praxi lib. 1. num. 196. Suarez tom. 4. in tertiam partem, disp. 26. sect. 1. num. 12. Angles in floribus q. de confess. art. 8. de ministro confess. difficul. 4. dub. 1. conclus. 5. & 6. Vega parte prima sum. cap. 62. per multos casus, Confessio in Compend. priuileg. mendic. tit. 17. cap. 1. & sequentibus, Miranda tom. 1. Manualis, q. 45. art. 11. & sequentibus.

Antonius Angelus Sylu. Medina

Rodriquez Henriq. Ledesma

Lopez Alfonso Viualdo Graffius Nauarrus Casarub.

a Sorbo Reginaldus Suarez Angles

Vega Confess. Miranda

Antonius Angelus Nauarr. Graffius Miranda

Dico 1. Simplex Sacerdos Regularis absque sui Pralati licentia non potest, neque regularium, neque secularium confessiones audire, excepto articulo mortis, in quo habet potestatem, saltem tacitam à Papa. Ita Antoninus 3. par. tit. 17. cap. 7. Angelus verbo Confessio 3. num. 4. Nauarius in sum. cap. 4. num. 6. Graffius prima parte decis. lib. 1. cap. 13. num. 87. Miranda tom. 1. Manualis, quæst. 45. art. 11.

Probatur, quia Religiosi per votum obedientie ita facti sunt alterius iuris, vt neque velle, neque nolle aliquid habeant; vt dicitur cap. si Religiosus de elect. in 6.

Quod ita verum est, vt neque à venialibus, neque à mortalibus, aliàs ritè confessis, licitè, idest sine peccato possit Religiosus absoluere absque sui Pralati licentia. Neque etiam absque dicta licentia potest absoluere eum, qui haberet ad sibi eligendum Confessarium Apostolicum diploma; modo tamen à Pontifice expressè non nominaretur; quia tunc certum est, quòd posset non solum absque licentia, sed etiam ipso contradicente. Ita Antonin. Angelus, Nauarr. Graff. Miranda locis cit. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 4. Sylu. verbo Confess. 1. q. 5. num. 7. in principio. Ratio eadem est, quia non est in potestate Religiosi, quo se opere occupet, cum sui non sit arbitrij: atenta præsertim prohibitione, quæ viget in omnibus benè rectis Religionibus, de confessionibus non audiendis absque Pralati licentia. Quod in nostra Minorum est expressum in Correctorio num. 79. quo ad seculares: quo ad Religiosos verò n. 85.

Antonius Angelus Nauarr. Graffius Miranda Sotus Sylu.

Itaque peccaret Regularis audiens confessiones etiam venialium: etiam mortalium aliàs ritè confessorum: etiam illius, qui ad id haberet Apostolicum diploma, & posset à suo Pralato

Hosiensis. Sylu.

Hosiensis. Abbas.

quòd potest Iudex, à quo appellatur, & quandoque Iudex ad quem, præfatum tempus moderari, iuxta negotiorum, & temporum qualitates, & conditiones, Videatur Hosiensis loco cit. num. 10. & Sylu. verbo Appellatio, quæst. 16. num. 17. qui benè distinguit in quo Iudex terminum, ad prosequendam appellationem statutum, limitare possit.

Circà formam appellationis videatur Hosiensis loco cit. num. 6. per multa, vbi varias appellationum formas ponit, & Abbas in sua practica cap. 111. & 112. Ad nostrum propositum, si appelletur statim à sententia, dicat Appellans Ego talis à tali sententia, tamquam iniusta, & iniusta, ad talem superiorem appello.

Quòd si ex intervallo in scriptis appelletur, dicat Appellans. Coram Reuerendiss. P. V. (vel iuxta titulum illi conuenientem) Ego Fr. Laurentius principalis propono, & dico animo appellandi, quòd decem diebus nondum elapsis, in causa tali, quæ vertebatur in iudicio coram vobis, sententiâ contrà me talis definitiuam, si sententia iure dici meretur, meque per eandem vestram præsentem sententiam condemnandum censuistis. Idcirco ab eadem præsentia sententia, tamquam iniusta, & iniusta, & sine nullitate semper salua, ad talem Superiorem appello: vel ad Sanctam sedem Apostolicam, & sanctissimum in Christo Patrem, & Dominum D. Papam talem prouoco, & appello, & Apostolos 1. 2. & 3. cù debita instantia mihi dari posco. Et specialiter prorektor, quòd appellationem huiusmodi possim corrigere, emendare, & innovare, & eam iniurare verbo, & prosequi, pro vt mihi videbitur expedire.

Ad vltimum noto, quòd licet in iudicio Regularium dicatur, quòd non tenentur eorù Pralati omnes apices iuris seruare; id tamen intelligo in causis ciuilibus, & minus grauibus: at in causis grauibus, vt quando agitur de reo habitu spoliando: ad trirèmes damnando: carceribus perpetuò detinendo: Pralato deponendo: puto, quòd sint omnes iuris solemnitates seruandæ, quæ reo possunt quidquam proficere, vnde illi sunt aperienda non solum dicta, sed etiam nomina testium, vt benè Panor. in cap. Olim, num. 8. de accus. Rodriq. 2 tom. 2. q. reg. q. 16. art. 1. Ghitlerius in sua practica, cap. 11. nu. 24. & dicitur in cap. Qualiter, & quando, el. 2. de accus. §. Debet sic. Possunt etiam posci Apostoli, qui sunt litteræ breues instructas indicem appellatum, & omnes circumstantias appellationis comprehendentes: & debent continere, quis appellat, a quo, contrà quem, super quo, ex qua causa: & an Iudex, à quo appellatur, deferat appellationi, de quibus Panorm. in sua pract. cap. 114. & sequentibus.

Ghitlerius

Panorm.

† †

lato puniri, valeret tamen in dictis casibus confessio, vt dicunt omnes Doctores cit. quia cum venialia, & mortalia alias rite confessa, non sint materia necessaria confessionis, vt in confesso est apud omnes. Quilibet Sacerdos potest ab eis absolueret, vt habet D. Thomas in 4. dist. 18. quaest. 2. art. 3. quaestiuicula prima ad tertium. Per habitualem illam iurisdictionem, quam quis accipit in receptione characteris Sacerdotalis, absolueret, atque ligandi omnes illos, qui ei se legitime subiecerint, quae in actualem reducitur per legitimam confitentis subiectionem, in cuius potestate est, se subijcere cui voluerit; Ita Nauarr. dist. 6. de poenit. cap. Placuit, num. 20. 21. 22. Cai. in summ. verbo Absolutio. Illius autem, qui haberet facultatem a Papa, valeret confessio, quia per electionem poenitentis, Confessor accipit iurisdictionem a Pontifice.

Dico 2. Confessiones factae Regulari approbato ab Ordinario absq; proprii Praelati licentia sunt validae: licet ille peccet, & grauius debeat puniri: nec potest grauius, & priuilegijs suo Ordini concessis vt. Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 60. art. 3. Miranda tom. 1. Manualis prael. q. 45. art. 12. conclus. 2. Graff. prima parte decis. lib. 1. cap. 13. num. 88. Angles in floribus quaest. de confess. art. de Ministro, versic. Regularijs pag. mihi 281. Vide Campanil. in diuers. iur. rubr. 12. cap. 13. num. 59. & 60.

Probatur primo, quia hic reperitur totum id, quod requiritur ad valide sacramentum poenitentiae ministrandum; nimirum potestas Ordinis, & potestas iurisdictionis.

Secundo, quod peccet, probatur, quia facit contra voluntatem sui superioris: vel statutum suae regulae: vel saltem consuetudinem suae Religionis. Quo autem peccato, dicam modo.

Tertio. Quod non possit vti priuilegijs suo Ordini concessis, patet, priuilegia enim a Pontifice non conceduntur Religionis particularibus, nisi medio Praelato, vt dicam.

Quares, quodnam peccatum erit confessiones audire venialium, vel mortalium, alias rite confessorum: seu illius, qui ad id haberet potestatem a Pontifice, absq; Praelati licentia, vel audire cum approbatione Episcopi, & sine licentia superioris?

Respondeo. Si prohibitio sit sub mortali, mortale erit; si sub veniali, veniale: si sub nullo, nullum peccatum. Ita Ioannes Medina Cod. de confess. quaest. 34 §. Si quaeras, Nauarrus in summ. cap. 5. num. Reginaldus in praxi lib. 1. num. 196. Sin autem nulla sit quidem prohibitio, sed tantummodo consuetudo; tunc videndum erit, an sit communiter recepta, & legitime praescripta, & contra illam agere, erit crimen eiusdem generis cum illo, quod committitur, agendo contra statuta illius Religionis.

In duobus autem casibus inualida erit absolutio. Primo si in illa Religione sit aliquod statutum irritans licentias ab ordinarijs obtentas, annullansque confessiones factas Sacerdotibus, licentiam Praelati non habentibus, a Sede Apostolica approbatum, vt est in Religione Dominicanorum per priuilegium Iulij III. quod refert Rodriguez tom. 1. quaest. regul. q. 60. art. 1. & Miranda tom. 1. Manualis q. 45. art. 12. Quo priuilegio gaudent omnes Religiones commu-

nicationem habentes, & possunt tale statutum condere; vbi autem nondum statutum est, procedit nostra conclusio. Ita Rodriguez, & Miranda locis cit.

Secundus casus est, si sit prohibitus confessiones audire sub mortali: poenitens sciens talem prohibitionem, adit nihilominus illum Religiosum; confessio est inualida, quia poenitens inducit eum ad peccatum mortale: & per consequens cum ponat obicem gratiae Sacramenti, absolutio erit nulla: Ita Medina; & Reginaldus locis cit.

Sed dices, quid dicendum circa audientiam confessionum absque licentia Praelati in Religione nostra Minimorum, in qua audiens saecularium confessiones absque dicta licentia iubetur per biennium ad talem audientiam non assumi: quae non assumptio nihil aliud videtur esse, quam suspensio, & quando est apposta statuto poenae suspensionis, tum qui audit, non solum illicite audit, sed etiam inualide: ita vt tales confessiones, & absolutiones sint omnino nullae, vt dicitur in cap. Si celebret de clerico excommunicato, vel deposito ministrante, §. Peccat; & habet Medina Cod. de confessione loco cit. Inualida ne dicenda erunt confessiones factae a saecularibus Religioso minimo, approbato ab Ordinario absque licentia proprii Praelati?

Respondeo primo. Verum quidem est, quod quodcumque quis est prohibitus sub poena suspensionis ipso facto confessiones audire, si audiat, inualide audit, & nullae sunt absolutiones; quia suspensio caret iurisdictione actuali, vt Graff. prima parte decis. lib. 1. cap. 13. n. 88. Angles in floribus q. de confess. art. de ministro, versic. Regularijs pag. mihi 281. Sayrus de censuris lib. 5. cap. 20. nu. 4. Si vero suspensio sit solum comminatoria, vt est illa in ordine nostro (si suspensio merito dici potest) cum iurisdictione non priuet, vt dicitur cap. Ad probandum de sententia, & re iudicata, non poterit reddere confessionem inualidam. Dari autem suspensionem ipso facto, & comminatoriam, est clarum, & habet Toletus libro primo sum. cap. 44. num. 5.

Secundo, respondeo, quod duplex est suspensio. Vna quae est pura poena, altera, quae est ecclesiastica censura, vt bene Suarez tom. 5. in tertiam partem, disput. 25. sect. 1. a nu. 2. Quae est Ecclesiastica censura, semper supponit peccatum mortale, quando est a iure, vt idem habet disput. 28. sect. 4. n. 7. Si vero sit ab homine, poterit terri propter veniale, vt idem ibi; Cum autem nostra Regula ad nullam culpam obliget, vt diximus, sequitur, quod illa suspensio si suspensio est, sit pura poena, & per consequens, cum nulla iurisdictione priuet, qui contra illud statutum absq; alia superioris prohibitione, & suspensione, confessiones audiret cum approbatione Episcopi, audiret non solum valide, sed etiam licite, cum statutum purum ad nullam culpam obliget, licet posset puniri ad poenam illius.

Tertio, Respondeo, & Germanius, illam non assumptionem, non esse suspensionem; nam loquitur ibi legislator de ijs, qui nondum confessiones audierunt, & per nullum superiorem fuerunt vnquam approbati, qui tamen se ingerunt absque licentia Praelati ad confessiones audien-

D. Thom.

Nauarr. Caiet.

Rodrig. Miranda. Graffius. Angles.

Campanil.

Med. Reginal.

Medina.

Graffius. Angles. Sayrus.

Toletus.

Suarez.

Io. Med. Nauarr. Reginal.

Rodriguez Miranda.

audiendas; & dicit, quòd in pœnam talis temerarietatis, per duos annos non assumitur ad tale ministerium. Cosimilemque pœnam impoluerat eodem Correctorio num. 78. ijs, qui promoueri petebant ad Ordines, & iusserat eos retardari per annum à susceptione illorum. Vnde cum non possit suspendi, qui nondum fuit promotus, sequitur, quòd illa non assumptio, suspensio non sit; & per consequens manet, quòd frater Minimus confessiones audiens absq; Prælati licentia, licet possit puniri ad formam citati statuti: vel etiam grauius, vt in eo dicitur, iuxta Prælatorum Iudicium, & prudentiam, facit tamen confessiones validas; & cum statutum ad nullam culpam obliget, nullam taliter audiens incurret. Secus tamen esset, si fieret aliquando statutum, tales confessiones irritans; quòd diximus supra, fieri posse: vel si quis esset per sententiam suspensus à Prælato.

Dico 3. Regularis approbatus ab Episcopo ad audiendas secularium confessiones de licentia sui superioris, potest ab hoc rationabili de causa reprobari, & suspendi; Graff. tom. 1. consil. lib. 5. de pœnit. & remis. consil. 4. n. 18. Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 3. Confessio compend. priuil. mendic. tit. 17. cap. 5. illatione 7. Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 60. artic. 2. Henriquez in sum. lib. 6. cap. 6. nu. 6. Qui addit, quòd potest etiam eiusdem iurisdictionem limitare, circa certas personas; & casus, & citat ad hoc in comm. littera X. declarationem viuz vocis oraculo Gregorij XIII. quod etiam notauit Graff. loco citat. sentit etiam Miranda tom. 1. Manualis, q. 45. art. 13. conclus. 1.

Probatur, quia iurisdictione, quo ad confessiones secularium audiendas, datur Religioso à Papa immediatè per approbationem Ordinarij, mediante Prælati persona. Ne quid debitæ subiectioni erga proprios Prælatos derogeretur, ergo censetur illi data ad nutum, & voluntatè Prælati vtenda, vel retinenda.

Quòd iurisdictione detur Regulari immediatè à Papa est communis opinio. Vega prima parte sum. cap. 62. casu 7. Armilla verbo Absolutio, num. 23. Sayrus de censuris, lib. 4. cap. 2. nu. 20. Henriquez loco cit. num. 5. lib. 7. de Indulg. cap. 28. num. 2.

Quòd autem hæc non detur, nisi mediante voluntate Prælati, patet ex Clementina Dudum de sepulturis, §. Statuimus; & habet Henriquez lib. 6. de pœnit. cit. & Graff. lib. 5. consil. cit.

Dico 4. Confessiones factæ illi Regulari, etiã approbato ab Ordinario cum licentia sui Prælati, qui per sententiam latam, & publicatam suspensus fuit à confessionibus audiendis ab eodem Prælato, vel ab alio auctoritatem habente, sunt omninò nullæ, & iterandæ. Confessio compend. priuil. mendic. tit. 17. cap. 5. illat. 7. Graff. prima parte decis. lib. 1. cap. 13. num. 88. Rodriguez, tom. 1. quæst. regul. q. 60. art. 2. versu Secundò dico, Miranda tom. 1. Manual. q. 45. art. 13. conclus. 3. Nauarr. in sum. cap. 9. nu. 8.

Probatur, quia huiusmodi notorie suspensus non habet potestatem sufficientem ad sententiã validè proferendam secundum iura, vt cap. Ad probandum de sent. & re iudic.

Dico 5. Si huiusmodi Regularis non fuerit iuridicè, & notorie suspensus à suo Prælato, sed tantum priuatim prohibitus, ne confessiones au-

diat, propter causam occultam, Prælato notæ, peccabit quidem, & mortaliter non obediens; at confessiones illi factæ, validæ erunt. Rodriguez loco cit. & in sum. tom. 1. cap. 60. num. & conclus. 3. Syluester verbo Confessor primo, q. 9. num. 15. versu. Tertio vero casu, Lopez prima parte instruct. cap. 26. col. 4. versu Tertio dicimus, Miranda, & alij cit. in 4. conclus.

Probatur primo, quia cum acceperit iurisdictionem à Papa, mediante Prælati licentia, & Episcopi approbatione, non potest illa iurisdictione priuari, nisi sit legitime conuictus.

Secundo. Quia actus facti ab occultè suspensio, ratione publici officij validi sunt, vt Nauarr. Sylu. Rodriguez, Lopez, & alij cit. 4. & 5. conclus. & habetur cap. Ad Probandum de sentent. & re iudic. addita Glossa verbo Innodatus. Si autem non sit notorie suspensus; tamen notorius est apud pœnitentem; tunc eo Capite erit inualida confessio, quia pœnitens inducendo confessarium ad audiendam suam confessionem absque necessitate, eum inducit ad peccatum mortale, & per consequens ponit obicem gratiæ sacramentali, vt supra dixi.

Dico 6. Religiosus habens licentiam à suo Prælato eligendi sibi confessarium extrà Ordinem, confiteri potest Religioso alterius Religionis: etiam non approbato ab Ordinario; modo sit à suo superiore in Confessorem suorum confratrum electus. Vega prima parte, cap. 62. casu 2. §. nota, Angles in floribus q. de confess. art. de ministro, versu Hinc potuerunt Monachi, Graff prima parte decis. lib. 3. cap. 5. n. 107. & lib. 1. de Arbitrarijs confessariis, cap. 14. num. 6. Rodriguez, tom. 1. sum. cap. 60. num. & conclus. 6.

Probatur, quia per licentiam sui superioris datur iurisdictione illi, cui se subiecit in confessionis foro, qua iurisdictione accepta, potest confessor eum absolueri, vt habet D. Thom. in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. quæstiuncula 5. corpore.

Obijcies, Concilium Trid. sess. 23. cap. 15. de reform. prohibet Regularibus confessiones etiam Sacerdotum audire absque approbatione Episcopi.

Respondeo, Concilium loqui de Sacerdotibus subditis Episcopo, quales non sūt Religiosi; vt bene explicant Graff. Angles, & alij cit. Præterea Suarez tom. 4. in tertiam partem, disp. 28. sect. 4. num. 4.

Dixi modò sit in Confessorem suorum confratrum à suo superiore electus; quia licet concilium non tollat illam consuetudinem antiquam, quam habebant Regulares confitendi Sacerdotibus, non approbatis ab Ordinario, tamè non concedit illis licentiam, vt possint confiteri illis Sacerdotibus, qui non sunt admissi à suis superioribus ad confessiones fratrum. Et Ratio est, quia numquam Papa in suis constitutionibus intendit derogare consuetudinibus laudabilibus, & statutis particularium locorum, & personarum, si expressè non derogat; quia cum sint de facto, & in facto consistant, à Papa possunt ignorari vt dicitur cap. 1. de constit. in 6. & aduertit Passarellus in not. priuil. minim. notab. 9. & Glossa eodem cap. 1. & cap. si Postquã de elect. in 6. & sic concedens Pontifex, vt Religiosi non teneantur confiteri Sacerdotibus approbatis ab ordinario, non concedit, vt possint simpli-

Rodrig.
Sylu.

Lopez.

Miranda.

Nauarr.
Sylu.Rodriguez
Lopez.

Glossa.

Vega.
Angles.

Graffus.

Rodriguez.

D. Thom.

Graffus.
Angles.

Suarez.

Passarellus
Glossa.Graffus.
Sotus.Rodriguez
Confess.

Henriq.

Graffus.
Miranda.Vega.
Armilla.

Sayrus.

Henriq.

Henriq.
Graffus.Confess.
Graffus.

Rodrig.

Miranda.

Nauarr.

simplicibus Sacerdotibus suae, vel alterius Religionis confiteri; quia hoc esset derogare laudabili consuetudini Religionum, per quam prohibentur simplices Sacerdotes, audire confessiones fratrum.

Dico septimo, possunt Regulares confiteri Sacerdotibus extra ordinem, siue secularibus, siue regularibus, etiam per nullum Episcopum approbatis, cum iter egerint, aut extra Conuentum degerint de suorum superiorum licentia, ab ijsque eligendi quemcumque confessorum facultatem habuerint Nauar. in sum. cap. 4. num. 7. Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 62. art. 5. Vega 1. par. sum. cap. 62. casu 2. Viualdus in Cadelabro aureo tract. de absolut. num. 22. Reginaldus lib. 1. prax. num. 175. & lib. 8. num. 36. Suarez tom. 4. in tertiam partem, disput. 28. sect. 4. num. 5.

Probatur ex Priuilegio Syxti Quarti, quod refert Confettius in Syxto Quarto, constit. 5. in suo compend. priuil. mendic. & Rodriq. loco cit. & habetur in priuilegijs nostris Minim. pag. 27. Quod priuilegium non esse derogatum per Concilium Trid. probant Nauar. & Suarez locis cit.

Dico octauo, duo Sacerdotes transmissi per obedientiam de vno ad alium Conuentum, iter aliquot dierum facturi, quorum nemo est in confessorum electus, nec ab Episcopo, nec a suo superiore, possunt nihilominus sibi inuicem confiteri, ita Vega loco cit. casu 3. Rodriquez etiã citatus in fine art. Grassius tom. 2. consil. lib. 5. de poenit. & remis. consil. 2. diff. 2. à num. 1.

Probatur quia Prælati dans licentiam, seu potius transmittens illos duos fratres ad alium Conuentum, confetur etiam illi dare ea omnia, quæ ad tale iter peragendum necessaria sunt, vt habetur cap. Præterea de off. & potest. iud. deleg. & dicunt præfati Grass. Vega, & præterea Nauarrus lib. 1. consil. de elect. consil. 12. nu. 3.

Nota tamen, quod non possunt se inuicem absolueri à casibus reſeruatis, vt dicunt Grass. Vega, Rodriquez cit. Ratio est quia in Generali etiã expressa concessione, non veniunt ea, quæ nõ esset quis vtriusque in specie concessurus, vt est textus clarus in cap. Si Episcopus de poenit. remis. in 6.

Nisi fortè id facerent per ratihabitionem de presenti, quam sufficere ad licitè, & validè absoluendum, ziunt Syluester, verbo Confessor primo q. 6. decis. 8. Rodriquez loco cit. Grassi. de casibus refer. lib. 2. cap. 34. num. 20. Henriq. lib. 6. de Sacramento poenit. cap. 13. num. 13. Ratihabitio autem de presenti est hæc. Scio, quod meus Prælati est contentus, vt ego nunc absoluiam hunc mihi subiectum à reſeruatis: & hoc, vel propter amicitiam, & familiaritatè, quæ est inter nos, vel propter ea, quæ ex ipsius mente aliàs cognoui; Ratihabitio verò de futuro est hæc. Scio, quod meus Prælati erit contentus de hac absoluteione, & hæc non est sufficiens ad validitatem Sacramenti. Quod hoc à futuro non pendeat.

Dico nono, proprius Sacerdos, seu confessor Religiosorum est Generalis in tota Religione, & Prouincialis in sua Prouincia, ita vt nõ possit quilibet Religiosorum confiteri, nisi Generali, vel Prouinciali, vel ab eis deputatis. Angles in floribus q. de confess. art. de ministro, versic.

Vniuersi, pag. mihi 277. Rodriq. tom. 1. quæst. regul. quæst. 62. art. 4. Henriquez lib. 6. de sacram. poenit. cap. 6. num. 4.

Probatur ex Marimagno Minimorum in compend. priuil. pag. 76. vbi dicitur. *Inhibemus insuper vniuersis fratribus vestri ordinis, ne aliquis eorum (nisi necessitas urgente articulo) alijs, quam Prælati suis peccata sua confiteri presumat, vel alijs eiusdem Ordinis Sacerdotibus secundum regulam, & ipsius Ordinis statuta.* Regula autem solum admittit Generalem, vigiles (qui non sunt in vsu) & Prouinciales, vt patet ex correct. nu. 85. vel ab istis deputatos, ex quo patet, quod Correctores in nostra Religione, nisi admittantur à supradictis, vt communiter admitti solent, non possunt confessiones, neque fratrum neque secularium audire.

Nota tamen, quod huic iuri communi, nunc est derogatum per decretum Clem. VIII. de casu reſeruato, quod refert Quaranta, verbo Casus refer. & à Sorbo verbo Absolutio ordinaria, quo ad fratres versus finem. In quo dicitur, *Non liceat Superioribus Regularium subditorum confessiones audire, nisi quando peccatum aliquod reſeruatum admissum, aut ipsimet subditi sponte, aut proprio motu, id ab eis petierint.*

Dico decimo, Religiosus admissus à Prælato ad confessiones fratrum audiendas in vna Prouincia, verbi gratia. In Genuensi, non potest eas audire in Prouincia Mediolanensi; Si ad illam per obedientiam transmittatur absque licentia Prouincialis Mediolanensis.

Probatur, quia Prouincialis Genuensis nullã habet iurisdictionem in Prouincia Mediolanensi; secus verò si sit admissus à Generali, quia hic habet iurisdictionem in vniuersa Religione.

Dico vndecimo, Petentibus Religiosorum confessorijs à Superiore facultatem absoluendi ab aliquo casu reſeruato, si negauerit dictus Superior talem facultatem concedere; possunt nihilominus dicti confessorij pro illa vice tantum, poenitentes, etiam dicta facultate à Superiore non obtenta, absoluere. Ita concessit Paulus V. in decretis pro Regularium reformatione. Cuius decreti meminit. Naldus verbo Religiosus, nu. 44. fine & verbo casus, nu. 22. Franc. à Coriolano in suo tract. de casib. refer. par. 1. sect. 1. art. 17. in fine articuli in prima impressione.

§. Primus, Quid possint Confessores Regulares circa casus reſeruatos, & votorum dispensationem, vel etiam commutationem per sua priuilegia.

IRCA potestatem, si quam habent confessorij regulares à casibus reſeruatis absoluendi, videatur Henriquez, lib. 7. de Indulg. cap. 28. Miranda tom. 1. manual. præl. q. 46. Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 61. Confettius in compend. priuil. mendic. tit. 17. cap. 6. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 30. sect. 2. nu. 16.

Et nota, quod per edictum sacre Congregationis Episcoporum, & regularium, de mandato S. D. Clementis VIII. quod refert Confettius tit. 17. cap. 6. Miranda loco cit. art. 2. Quaranta in sum. bull. verbo Casus reſeruati, fuit omnino Regularibus sublata potestas absol-

Rodriquez
Henriq.

Quaranta
& Sorbo.

Paulus 5.
Naldus.
Erancif.
& Coriol.

Henriq.
Miranda.

Rodriquez
Confettius
Suarez.

Confettius
Miranda.
Quaranta.

Nauarr.
Rodriq.
Vega.
Viuald.
Reginald.
Suarez.

Syxti IV.
Confettius.
Rodriq.

Vega.
Rodriq.
Grassius.

Grassius.
Vega.
Nauar.
Grassius.
Vega.
Rodriquez.

Sylu.
Rodriq.
Grassius.
Henriq.

Angles.

soluendi à casibus, tùm Pontifici, tùm Episcopis à iure, vel ab homine reseruatis, prout in dicto decreto, seu in eius declaratione; vel etiam illius innovatione, facta de mandato sanctiss. Domini Papæ Pauli V. ab eadem Congregatione, quam refert Naldus in sua sum. verbo Casus, num. 14. in fine, expressius continetur. Et nota vterius, quòd nomine casus reseruati, à quibus prohibiti sunt regulares absoluere, intelliguntur etiam censuræ, eisdem Pontifici, & Episcopis reseruata, vt dicitur in d. constitutione, facta de mandato Pauli V. Circa quæ decreta videri potest Miranda loco cit. art. 2. à Sorbo in compend. priuileg. verbo Absolutio quo ad fratres, & seculares sine, pag. mihi 67. Floronus 1. par. de casibus refer. cap. 1. §. 2. num. 6. sine & cap. 4. §. 7. num. 18.

Tandem verum est, post tale decretum nullos regulares posse absoluere à casibus reseruatis Pontifici, seu Episcopis à iure, vel ab homine: neque etiam ab vlla excommunicatione eisdem reseruata.

Vltimo tamen Suarez tom. 4. de relig. tract. 3. cap. 2. nu. 15. sine inueni dicentem, dictum Decretum Congreg. non obtinuisse, nec in Lusitania, nec extra dominium temporale Papæ, vide tom. 1. priuileg. in const. 2. Iulij II. §. 25. num. 62. & 63.

Circa autem commutationem, vel dispensationem votorum, quo ad seculares, in prædicta constitutione Congregationis, nihil est innovatum. Vnde cum nomine casus non comprehendantur vota, vt communis est sententia, & in specie habent Rodriquez tom. 1. quæst. 1. regul. q. 51. art. 6. Armilla verbo Casus, num. 1. Graff. de quinque Casibus reseruatis, lib. 2. cap. 43. num. 13. Nauarrus in sum. cap. 12. num. 79. illi potestati, quam habebant regulares antè prædictam constitutionem, circa commutationem, & dispensationem votorum, nullo modo per prædictam constitutionem est derogatum, eaque nunc, vt antea, possunt vti. Quod sentire videntur omnes illi Doctores, qui post prædictum decretum scripserunt, & tamen hanc potestatem regularibus non ademerunt, licet dicti decreti expressè non meminerint, vt potè tamquam certum supponentes, illud non loqui de votis; Nam dicere, quòd illud ignorauerint, absurdum est, cum sit lippis, & tonsoribus notū; Huiusmodi sunt à Sorbo in compend. priuileg. verbo Absolutio quo ad fratres & seculares, pag. mihi 56. à conclus. 6. & pag. 67. Sanchez tom. 1. in decalog. lib. 4. cap. 43. cap. 54. Quo argumèto in casu simili vtitur ipse Sanchez 6. in decalog. cap. 8. n. 30. expressè cum sentiunt Miranda tom. 1. Manualis, q. 47. art. 1. & Zanardus 1. par. suæ summæ in materia de voto, cap. 52.

Dico igitur primo. Habent regulares mendicantes priuilegia à Summis Romanis Pontificibus concessa, per quæ possunt dispensare super omnibus votis ordinario iure Episcopo reseruatis, ita à Sorbo in compend. priuileg. mendic. verbo Absolutio quo ad fratres, & seculares, conclus. 7. pag. mihi 56. Miranda tom. 1. Manualis, quæst. 47. art. 3. Sanchez, lib. 4. in decalog. cap. 43. nu. 4. Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 63. art. 3. Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 28. n. 6. & alij, quos citat in comm. littera P. Sayrus in Clau Regia lib. 6. cap. 11. dub. 17. num. 95.

Lopez 1. par. instruct. cap. 5. col. 3. versic. Ex priuileg.

Probatur. ex priuilegijs summorum Pontificum Innocentij VIII. & Marini V. & aliorū, quæ iatè referunt præfati Doctores, præsertim Sayrus, & apud ipsos possunt videri.

Et aduerte, quòd licet per priuilegium Innocentij VIII. non possent Regulares dispensare super votis peregrinationis ultra duas dietas (idest milliaria sexaginta, vt notat Sanchez loco cit.) Per priuilegia tamen alia, præsertim Martini V. possunt dispensare super omnibus, super quibus possunt dispensare Episcopi.

Vota autem quorum dispensatio pertinet ad Episcopum, sunt ferè hæc. Primo Votum non nubendi, quod differt à voto castitatis, quia vouens matrimonium non contrahere, fornicando, non facit contra votum.

Secundo. Votum continentie ad tempus, puta ad mensem, vel ad annum, vel continentie conjugalis: vel suscipiendi ordinem sacrum, etiam presbyteratum.

Tertio. Votum peregrinationis, ieiuniorum, elemosinæ erogandæ.

Quarto. Votum pœnale Religionis, castitatis, siuè de aduendo Romam, Compostellam, Hierosolymam, quæ sunt quinque vota, reseruata Papæ in extrauaganti. Etsi Dominici, la secunda de pœnit. & remis, etiam adimpleta conditione, vt tenent Rodriquez tom. 1. quæst. regul. quæst. 63. art. 7. & in summ. tom. 2. cap. 97. conclus. & n. 2. Miranda tom. 1. Manualis, q. 47. art. 6. Corduba in sum. q. 152. Suarez tom. 2. de Religione, lib. 6. cap. 23. n. 6. Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 30. n. 6. qui innumeros pro hac sententia citat in comm. littera A. Quia, aiunt illi Doctores, hæc vota solum esse reseruata Papæ, quæ de ex Deuotione emittuntur, & sunt simpliciter voluntaria. Et addit Miranda censuisse Doctores Salmaticenses, licet alij contrariū censeant, quos refert ibid. Mir. lococ. cit. & sequitur Graff 1. par. dec. cap. 28. lib. 2. n. 3. Limitat tamè Suarez n. 13. Rodrig. & alij, modo taliter vouès, id est faciat in gratiarū actione, peccatorū medicinā, cultūq; Dei; & religionis. Quia tunc non sunt pœnalia, sed conditionalia, vnde, conditione adimpleta, remanent vota simplicia, & absoluta.

Quinto. Possunt etiā Episcopi dispensare in voto numquā dispensatione petendi, vel peccati, & obtenta non vtendi. Hæc ex Graff. de casibus reseruatis lib. 2. cap. 43. n. 31. Sanchez in 4. decalog. cap. 40. à num. 41. vsque ad finem, vnde super istis etiam votis possunt confessores regulares approbati à suis Prælati dispensare.

Sexto. Possunt Regulares approbati à suis Prælati dispensare cum secularibus ad petendum debitum, si post emissum votum castitatis, de facto contraxerint. Per priuilegium Pij Quinti, vt refertur in compend. priuileg. Societatis IESV, verbo Dispensatio §. 9. ita Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 2. num. 9. Rodriquez tom. 1. quæst. 1. regul. quæst. 63. art. 2. Vualdus in Candelabro aureo de Sacram. Matrim. num. 141. Miranda tom. 1. Manualis, quæst. 47. art. 2. Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 16. num. 3. & 4. in decalog. cap. 43. num. 10. vbi addit, posse Regulares cum istis dispensare, etiam antè consummatum matrimonium, & citat Sayrum in Clau Regia lib. 6.

Sayrus

Sanchez

Rodriquez

Miranda

Corduba

Suarez

Henriq.

Miranda

Graffus

Suarez

Rodriquez

Graffus

Sanchez

Henriq.

Rodriquez

Vuald.

Miranda

Sanchez

Sayrus

lib. 6. cap. 11. num. 104. licet contrarium teneat Azor tom. 1. Instit. moral. lib. 11. cap. 19. q. 10. versu, sed dubia quaestio est. Notandum tamen, quod si votum fiat post matrimonium, virtute huius privilegij non possunt super illud Regulares dispensare, vt advertunt Rodriguez, Miranda locis cit. & Vega 2. parte summ. cap. 129. calu 77. Possunt tamen virtute alterius privilegij, quod habent in omnibus votis dispensandi quando non sunt Pontifici reseruat. Si autem ante matrimonium, vel post, nondum tamen consummatum vouerit coniux Religionem, nequeunt cum illo Regulares dispensare, vt petat, aut reddat debitum; quia nec id possunt Episcopi, vt idem Sanchez loco cit. num. 13

Septimo. Possunt dispensare inter coniugatos, quorum alter cum alterius consanguinea adulterium perpetravit, ad petendum debitum, ex privilegio Martini V. quod refert Sayrus in Clauis regia lib. 6. cap. 11. num. 98.

Dico secundo Possunt Confessores Regulares commutare omnia, & quaecumque vota, exceptis illis quinque reseruat Pontifici. Ita à Sorbo in compend. priuil. verbo Absolutio quo ad fratres, & seculares, conclus. 6. pag. mihi 56. Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 54. num. 3. Miranda tom. 1. Manualis quaest. 47. art. 4. Rodriguez tom. 1. quaest. regul. quaest. 63. art. 4. Sayrus in Clauis regia lib. 6. cap. 12. dub. 2. nu. 15. & alij, quos citavi pro prima conclusione. Nam qui habet auctoritatem dispensandi, habet etiã commutandi saltem in melius, vt ait Sayrus loco cit. & patet ex regula cui licet, quae est 53. de regulis iuris in 6. vbi dicitur, cui licet quod est plus, licebit vtique quod est minus.

Probat ex privilegijs summorum Pontificum Eugenij IV. Pauli III. & Gregorij XIII. qui Gregorius extendit etiam ad vota iurata, quae non sunt in praedictum tertij, vt refert Rodriguez, Mir. Sanchez locis cit.

Et notat Rodriguez, & Miranda, quod non erit in praedictum tertij, si quis voueat, aut iuret dare Deo Calicem huic Monasterio: si nomine Monasterij tale votum non est acceptat; Potest enim ex commutatione Episcopi, vel Confessarij regularis alteri Monasterio, aut pio operi applicare, vt cum communi tenet Nauar. in sum. cap. 11. num. 78.

Item possunt Confessarij regulares commutare votum alicuius ingrediendi in arctiorem Religionem, vt ingrediatur in suã: dummodò si ante professionem recesserit, commutatio, siue dispensatio sit nullius momenti per privilegium Eugenij IV. vt refert Casarub. in Compend. verbo Dispensatio, n. 28 & habet Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 43. n. 19. Qui addit n. 21. posse etiam cum isto Confessore regulares dispensare absolute, vt ingrediatur suam, vel alienam Religionem, sine eo onere, vt egressus ex legitima causa, ante professionem teneatur ad prius votum; quia hoc non est dispensare in voto, sed in voti circumstantia. Quod posse Episcopum, & per consequens confessorem regularem, probat ipse Sanchez loco cit. cap. 40. n. 74.

Dico tertio possunt Confessarij regulares dispensare, & commutare omnia vota Pontifici reseruat, quoties in eis materia promissa deficit à natura materiae reseruat. Ita Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 43. num. 7. & cap. 54. n. 18.

Suarez tom. 2. de relig. tract. de voto, lib. 6. cap. 26. num. 17.

Probat, quia in ijs, illo casu possunt dispensare, eaque commutare Episcopi, ergo & Religiosi mendicantes, habentes privilegium dispensandi in omnibus votis, quibus Episcopi. Et ratio est; quia cum deficiunt à materia voti, tunc non sunt Pontifici reseruat.

Vnde colligitur, posse confessarium regularem dispensare in voto diuinctuo, cuius solus altera pars est reseruat, vt si quis voueat castitatem, aut ieiunium, quando vouens nondum elegit partem, quam velit seruare, Sanchez, lib. 4. in decalog. cap. 40. num. 41.

Secundo colligitur, posse regularem dispensare in votis reseruat, quando expressus vouentis animus fuit ijs; ad solam culpam venialem se obligare, vel ad solam poenam; quia tunc à voti perfectione deficiunt, & leuissima reputantur. Sanchez loco cit. num. 47.

Tertio. posse dispensare in voto castitatis coniugalis seruandae: quia non est totius castitatis votum sed partis, cum integrum sit huic matrimonium inire. Intelligi, nisi hoc votum sit alicui statul religioso auctoritate Pontificis annexum. Sanchez loco cit. num. 50.

Quarto posse dispensare in voto Religionis non approbat; quia Religio non approbata non est verè Religio, Sanchez, num. 71.

Quinto posse dispensare cum eo, qui non tantum promisit Religionem intrare, sed in ea perseuerare: nimirum circa perseuerantiam, ita vt possit hic tempore nouitatus exire, si expertus Religionis austeritates, iusta causa ad non perseuerandum ducatur. Sanchez num. 75.

Sexto posse dispensare in triplici peregrinationis reseruat voto, quando expressus vouentis finis fuit non ad inuisenda ea loca, sed ad alium finem; vt si quis promittat ire Romam ad inuisendam imaginem B. M. V. ad osculandos Pontificis pedes, eumque recognoscendum: vel ab eo impetrandum peccati absolutionem; si autem ea vota fiant absolute, nullo fine considerato, tunc sunt reseruat. Sanchez n. 77.

Septimo tandem colligitur, posse confessarium regularem dispensare in circumstantia, his peregrinationibus adiuncta, vt si quis promisit, se iturum pedibus, aut mendicando, potest confessarius Regularis dispensare, vt equo vectus eat, & porret necessarias itineris expensas; quia tunc non dispensatur in voto, sed in circumstantia per accidens adiuncta Sanchez num. 78.

Dico quarto stante perfecta votorum reseruatorum Papae materia, licet possit Episcopus ratione alicuius circumstantiae: necessitatis, verbi gratia, vel dubietatis super ijs dispensare; non possunt tamen confessarij regulares. Ita Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 40. num. 26. Suarez loco cit. Rodriguez tom. 1. quaest. regul. quaest. 63. art. 6. Miranda tom. 1. Manualis, quaest. 47. art. 4.

Probat, quia in hoc casu illa vota sunt verè reseruat, & dispensatio verè cadit super materiam reseruatam; & idem casus illi non sunt ordinario iuri Episcoporum subiecti; sed ex quadam benigna voluntatis reseruantis interpretatione. Quando autem hoc pacto possit Episcopus super his dispensare, late docet Sanchez loco cit.

Rodriguez
Miranda.
Vega.

Sorbo.

Sorbo.

Sanchez.
Miranda.
Rodriguez
Sayrus.

Rodriguez
Miranda.
Sanchez.

Nauar.

Casarub.
Sanchez.

Sanchez.

Sanchez.
Suarez.

Sanchez.

Sanchez.

Sanchez.

Sanchez.

Sanchez.

Sanchez.

Sanchez.

Sanchez.
Suarez.
Rodriguez.
Miranda.

Dico quintò Potestas dispensandi, & commutandi vota religiosi concessa non retrin- gatur ad subditos illius Diocesis, in qua sunt Religiosi, sed extenditur ad quoscumque vnde- cumque venientes, ita Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 43. nu. 15. & cap. 54. nu. 59. à Sorbo in compend. verbo Absolutio quo ad fratres, & seculares, conclus. 10. pag. mihi 57.

Sanchez
à Sorbo

Probat ex privilegio Pauli III. concessio Soc. IESV, quod refert Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 54. nu. 3. quo tribuitur Confessarijs Societatis, & per participationem reliquis medicantibus, facultas commutandi quæcumque vota quorumcumque, vnde cumque venientium. Et ratio esse potest, quia cum Religiosi habeant auctoritatem dispensandi, & commutandi vota à Summo Pontifice, qui toti orbi præest, non est cur ea restringenda sit ad subditos illius Diocesis, in qua Religiosi inveniuntur.

Sanchez

At inquit, ergo etiam Episcopi, qui habent auctoritatem à Papa, poterunt vnde cumque venientium vota dispensare, & commutare, quòd tamen est falsum, vt habet communis sententia, Sylu. verbo Domicilium in fine, & supponit Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 43. num. 14. & cap. 54. num. 59.

Sylu.
Sanchez

Re spondeo, falsum assumi, quòd Episcopi habeant talem auctoritatem à Papa; habet enim à iure ordinario, per quod, seclusa reservatione, possit in suis Diocesis in omnibus votis, sicut Summus Pontifex in toto orbe, dispensare. At ratione reservationis neque in quinque, ita Sanchez 4. in decalog. cap. 40. num. 24. innumeros citans. Vnde non est mirum, si ordinaria illorum auctoritas ad forenses non extendatur, ad quos extenditur delegata Regularium per citatū privilegium Pauli III. quod si videre potuisset Syl. loc. cit. aliter locutus fuisset.

Sanchez

Quæres primo. An requiratur in confessarijs regularibus licentia specialis suorum Prælatorum, ad hoc vt possint vt dicta facultate, circa dispensationes, vel commutationes votorum, an verò sufficiat licentia illa generalis, qua admissi sunt ad confessiones audiendas.

Quæres secundo, si possunt confessarij regulares prædicta facultate circa vota vt; vnde est quod aliqui Episcopi commutationem votorum, & dispensationem sibi reseruant, vt Archiepiscopus Genuensis, Neapolitanus, Episcopus Regij in Lombardia, & Nolæ in Regno Neapolis. Ex quo sequitur, quòd stante decreto Sacre Cōgregationis citato, quo prohibetur regularibus absolutio à casibus Episcopis reseruat, non possunt, in prædictis saltem locis, regulares prædicta facultate vt.

Ad primum respondeo, sufficere generalem illam licentiam suorum Prælatorum, qua approbati sunt ad secularium confessiones audiendas, absque noua, & speciali licentia; nisi fortè in aliquo peculiari casu ea requiratur, quia sic expressè declarat Pontifex privilegium concedens; vt in dispensando ad petendū debitū, cū eo qui factò voto castitatis, de facto contraxit, vt dicit in specie Sanchez 4. in decalog. cap. 43. n. 10. vel si quis alius sit casus in hac materia votorum quæ non viderim; in reliquis sufficit illa generalis licentia. Et ratio est, quia eo ipso, quod sunt approbati à suo Prælato, & ab Episcopo, recipiunt auctoritatem, & iurisdictionem à Pontifice, vt di-

Sanchez

xi supra hoc cap. conclus. 3. ita videtur sentire à Sorbo in compend. priuil. verbo Absolutio quo ad fratres, & secul. verus hunc, pag. mihi 64. tit. resolutio quo ad absolutionem secul. & Rodriquez tom. 1. quæst. Regul. q. 61. art. 5.

à Sorbo

Ad secundum respondeo, non ideo sibi illos Episcopos vota reseruare, quia casus sint, sed vt intelligatur, quòd dispensare super illis, eaque commutare, pertinet ad ipsorum iurisdictionem. Vnde non sibi talem iurisdictionem reseruant pro Regularibus privilegiatis, sed pro illis, qui tale privilegium nō habet. Sicut antequam prohibiti essent Regulares absolueri à reseruat; adhuc tamen Episcopi sibi casus reseruabant; & tamē pro illis, qui habebat privilegium absolueri, nō intelligebatur casus illi esse reseruati.

§. Secundus, De alijs quibusdam privilegijs Regularibus circa confessiones secularium audiendas.

DICO primo, possunt Regulares mendicantes approbati legitimè ad confessiones audiendas etiam non graduati aliquo magisterio, vel doctoratu, litteras, seu Breuia sacre penitentiariæ, quæ committuntur Doctori, aut magistro in Theologia aperire, & auditis confessionibus ad ipsos recurrentium, Imposita illi penitentia in litteris expressa, vel de iure imponenda, eos absolueri, ac in foro conscientie quæcumque sibi verbo, vel scripto commissa absolutiones, dispensationes, & penitentiarum iniunctiones excipere, & exequi, si fuerint ad id specialiter à Generali admissi, & approbati, ita Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 28. num. 6. à Sorbo in comp. verbo Confessores sine, Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 63. art. 8. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 34. n. 11. Mollesius tom. 1. sum. tract. 4. cap. 12. n. 64.

Henriq.
à Sorbo
Rodriquez
Sanchez
Mollesius

Probat ex priuil. Gregorij XIII. concessio Sacerdotibus Soc. IESV, quo fruuntur omnes participantes, & referunt citati Doctores.

Et per extensum Cherub. tom. 2. Bull. in Greg. XIII. const. eius 75. quo pag. mihi 457. incipit, Exponi nobis, & pro explicatione huius privilegij, vide Portel. in addit. ad dub. reg. verbo Confessor à n. 15.

Cherub.

Portel.

An autem possint Regulares nullo gradu insigniti extrà sacramentum penitentie, tales litteras aperire, & expedire, putat Sanchez loco cit. num. 30. quod sic. Sed obstare videntur verba illa privilegij (& auditis confessionibus) Ad quæ licet respondeat; cautius tamen est confessiones eorum audire. Quia sic etià melius adimplentur conditiones quæ solent apponi in talibus litteris, verbi gratia, si ita esse per diligentem Oratoris examinationem inuenieris.

Sanchez

Dico secundo Regularis approbatus ab aliquo Ordinario de licentia suorum superiorum, quando terra, aut mari iter agit, potest (non repugnante Parrocho, illius Ecclesie vbique, predicare, & omnium confessiones audire. Ita tamē, vt si eo loco ordinarius adsit, illius licentia prius obtineat. Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 28. n. 2. Rodriq. tom. 1. q. regul. q. 59. art. 5. A Sorbo in compend. verbo Absolutio quo ad fratres, & seculares, conclus. 11. pag. 57. Mir. tom. 1. manualis. prel. q. 54. ar. 8. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 28. sess. 7. n. 13.

Henriq.
Rodriquez
à Sorbo.
Miranda
Suarez

Proba-

Probatur ex privilegio Gregorij XIII. Con-
cesso sacerdotibus soc. Iesu, quod referunt ci-
tati Doctores. Sed, vt audio, hoc privilegium
fuit viuz vocis oraculo reuocatum. Cautè igitur
procedendum, & re meliùs inspecta.

Dico tertio. Possunt Regulares approbati in
vna Diœcesi, subditos illius Diœcesis, vbi cum-
que repertos, etiam extrâ territorium, & Diœce-
sim, à peccatis absoluerè. Sotus in 4. dist. 18.
quæst. 4. art. 3. versu Aliud verò dubium, Ledesma
1. par. sum. de sacram. pœnit. cap. 12. dub.
vlt. pag. mihi 420. Angles in floribus, q. de cõ-
fess. art. de ministro, versu poterit etiam con-
fessiones. pag. mihi 281. Henriquez lib. 6. de sa-
cram. pœnit. cap. 7. num. 1. qui dicit esse com-
munem recentiorum, Rodriquez tom. 1. quæst.
regul. q. 60. art. 5. Miranda tom. 1. manualis,
quæst. 45. art. 14. conclus. 3. fine.

Probatur ex priuilegio Syxti IV. Id disertis ver-
bis concedentis, quod refert Casarub. in compend.
verbo Absolutio, quod ad seculares 1. n. 11.
Rodriquez, Mir. Henriq. locis cit.

Secundo. Probatur, quia possunt Curati suos
subditos vbi cumque repertos, etiam extrâ Diœce-
sim, absoluerè, vt est communis opinio, Syllu.
verbo Confessor 1. quæst. & num. 14. Armilla
verbo Confessio, num. 34. Henriq. Rodriq. Ledes.
& alij cit. ergò & id posunt Regulares, conse-
quentia probatur; tum auctoritate citatorum
scriptorum; tum ex Clementina Dudum de se-
pulturis, vbi Clemens V. auctor illius Clemen-
tinæ, pares facit regulares confessarios, quod ad
potestatem audiendi confessiones, Curatis.

Si obijcias ex eadem Clementina, §. Statui-
mus in fine, quod extrâ Diœcesim, in qua fue-
rint regulares deputati, non possint Confessio-
nes audire.

Respondent Sotus, Ledes, Henriq. in comm.
littera D. Sensum illius Clementinæ esse, quod
nullo pacto possint Confessarij regulares iuris-
dictionem exercere in subditos illorum Episco-
patuum, in quorum Diœcesibus non sunt appro-
bati; Non autem, quod non possint eadem exer-
cere in subditos illorum Episcopatum, in quo-
rum Diœcesibus sunt approbati, vbi cumque re-
pertos. Vnde videtur, quod dicta Clementina
derogare voluerit falsæ illi opinioni, quam ha-
buerunt aliquandò Regulares, quod approba-
tus in vna Diœcesi, esset approbatus in om-
nibus.

Limitanda tamen est conclusio; modo subdi-
tus extra territorium repertus, in ea non sump-
serit domicilium; nam tunc est subditus Episco-
po domicilij; in quo, Si non est confessor ap-
probatus, iurisdictionem exercere non potest.

Et quis dicatur sumphse Domicilium, vide
Sanctarel. tom. 1. variar. resol. q. 77. à num. 2.
& Sanchez. lib. 3. de Matrim. disp. 23. nu. 1. vbi
determinat quod quis dicitur constituere in ali-
quo loco domiciliũ, quando ibi habitat animo
ibidè perpetuo habitandi, & quod si talem ani-
mum non habeat, etiamsi per multum temporis
ibi habitet, nunquã dicitur ibi constituere do-
micilium, vnde colligitur num. 4. quod Gubernator
alicuius Arcis, vel Ciuitatis non dicitur
constituere Domicilium in loco, in quo est Gu-
bernator, etiam si ibi per multum temporis, &
multos Annos habitet, cum ibi habitat animo
recedendi. Quare isti tales Gubernatores po-

terunt confiteri Sacerdoti approbato ab Episco-
po in quo habent suum Domicilium, etiam
si non sint approbatus ab Episcopo, in cuius
Diœcesi habitant.

Circa autem approbationem Regularium ad
confessiones secularium audiendas, ab Episco-
po faciendam, affirmant multi Doctores, &
Classici; Clementinam Dudum de sepul-
turis, in qua §. Statuimus præscribitur modus,
quo Regulares debent præsentari à suis Præla-
tis, vel personaliter, vel per scriptum coram
Episcopo; nimirum humiliter petendo ab eo,
vt præsentatos dignetur approbare: quos per-
peram, & sine causa reiectos, approbat Papa
de plenitudine potestatis. Affirmant, In-
quam, multi Classici Doctores, hanc Clemen-
tinam per decretum Concilij Trid. Sess.
23. cap. 15. de reform. Non fuisse reuocamam,
quinimò per dictum Concilium esse appro-
batam, & confirmatam. Ita Nauarrus in sum.
cap. 27. à num. 264. Henriq. lib. 6. de pœnit.
cap. 6. num. 4. Mir. tom. 1. manual. quæst. 45.
art. 6. Vega 1. par. sum. cap. 62. casu 4. Rodriq.
tom. 1. quæst. regul. quæst. 59. art. 2.

Si autem quæras, an possit Episcopus Re-
gulares idoneos repertosmittere cum limi-
tatione temporis, certorumuè locorum, vel ge-
neris personarum.

Respondeo, quod non, si generaliter ido-
nei reperti sunt, vt dehniuit sacra regularium
congregatio, Anno Domini 1587. die 2. Iunii,
& refert Confettius in compendio priuileg. men-
dic. tit. 17. cap. 4. fine; si autem non ita idonei
reperi fuerint, possunt eos limitatè, & restri-
ctè admittere.

Sed inquires, quomodo cognoscetur, an Re-
gularis propria culpa, & defectu, non fuerit
idoneus repertus, & ita limitatè admissus; an
verò fuerit limitatè admissus, non quia ido-
neus non repertus fuerit, sed ex odio, seu alia
passione Episcopi.

Respondeo, ad hoc cognoscendum, duo à Do-
ctoribus assignantur manifesta indicia. Primũ,
Quardò omnes doctos, & miris doctos, Theo-
logos, & simplices, indifferenter admittit cum
restricitione personarum, locorum, & tempo-
rum, vel ad suum beneplacitum. Ita Vega 1. par.
cap. 62. casu 7. & 8. Ledes. p. 1. si m. de sacram.
pœnit. cap. 13. dub. 9. pag. mihi 447. Rodriquez
in explic. bullæ Cruciatæ par. 1. §. 9. num. 33.
Ratio est, quia impossibile est credere, ex om-
nibus regularibus, qui quidem studijs, plus-
quam ceteri, vt Ecclesiæ inscriuiant, incum-
bunt, nullum idoneum reperiri, qui simpliciter
approbetur. Sed cum sciant Domini Episcopi,
quod Regularis per Pontificia priuilegia semel
idoneus repertus, debet simpliciter admitti, nec
potest ab eodem Episcopo amplius examinari,
illas technas adinuenerunt, ad hæc priuilegia
deludenda; quæ illis fuerunt concessa, tum ad
eos liberandos a talibus vexationibus, tum in
fauorem populorum, tum ob beneficia in vni-
uersalem Ecclesiam ab ipsis collata, vt Leo X.
testatur in Concilio Lateranensi, Anno Domini
1565. die 29. Septembris, in Bulla, quæ inci-
pit, Dum intra mentis, & refertur in comp.
priuileg. Minorum, pag. 164. §. 1. vbi religio-
sos pares omninò facit in conferendis in Ec-
clesiam beneficijs Sanctissimis Episcopis, dicens

Sotus?
Ledesma.

Angles.

Henriq.

Rodriquez
Miranda.

Casarub.
Rodriquez
Miranda.
Henriq.

Syllu.
Armillæ.
Henriq.
Rodriq.
Ledesma.

Sotus?
Ledesma.
Henriq.

Sanctarel
Sanchez.

Trid. sess.
23.

Nauarr.
Henriq.
Miranda.
Vega.
Rodriq.

Confess.

Vega.
Ledesma.
Rodriquez.

Nonimus, episcopos ipsos in partem sulci iudinis nostræ assumptos fuisse, quorum honor, & sublimitas (restante Ambrosio) nullis potest comparationibus adequari: Religiosos etiam in agro Dominico pro Christianæ Religionis defensione, & ampliatione complura fecisse, ac vberes fructus protulisse. & in dies singulos proferre; ita ut eorumdem episcoporum, ac religiosorum bonis operibus, orthodoxam fidem incrementa sumpserit, & per orbem terrarum undique dilatatam fuisse, fidelium nullus ignoret; & sicut ipsi sæpenumero vigilantissima, & solerti cura scismata in Dei Ecclesia exinguere, & Ecclesiæ unitatem reddere, & ut eiusdem Ecclesiæ pacis tranquillitas daretur, innumeros labores subire non dubitarunt. Hæc dictus Leo. Sciunt ergo Domini Episcopi, quod dictus Leo pares illis facit religiosos in subeundis laboribus pro pace, & tranquillitate Ecclesiæ: & quod illorum sunt charitativi coadiutores, & ut tales deberent ab ipsis tractari. Alioquin sciant, quod in fraudem legislatoris nihil est faciendum, & factum non prodeit, cap. Constitutus de concessionibus prebendarum. Nam non in folijs, sed in radice rationis consistit lex, ut dicitur cap. Marcion 1, quæst. 1.

Secundo censetur Episcopus ex odio Regulari limitatè admittere, quandò non eodem modo se gerit cum ipsis, ac cum alijs presbyteris sæcularibus eiusdem conditionis, & qualitatis. Nam sicut non possunt Episcopi in odium Regularium plures illis casus referuare, quam referunt Parochis, quo casu probabilissimum est, quod non tenerentur illis obedire, circa talem restrictionem, atque limitationem, ut bene Syl. verbo Confessor 2. num. 5. Sotus in 4. dist. 38. q. 2. art. 5. Rodriguez tom. 1. quæst. regul. quest. 59. artic. 8. Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 30. lect. 2. num. 16. Reginaldus in praxi, lib. 8. num. 74. Molfes. tom. 1. sum. tract. 7. cap. 17. n. 30. Unde quando ab aliquibus episcopis conceditur per decretum publicum ordinaria facultas suis Curatis absoluedi in aliquibus anni festiuitatibus a casibus, quos sibi referuarunt, dicta facultas censetur etiam concessa regularibus ab ipsis approbatis. Ut patet ex Clem. Dudum, §. Per huiusmodi de sepulturis, quæ pares omninò facit confessores regulares Parochis. Nec obstat, quod non nominet, nam censetur supponere ex vulgaribus iuribus, pro quo facit cap. illud superfluum dist. 95. Ità probabile est, quod nec tenet restrictio iurisdictionis facta in fraude illius decreti congregationis absque iusta, & legitima causa. Ità videntur sentire Miranda tom. 1. manual. præl. q. 54. art. 10. conclus. 2. Ledesma 1. par. sum. de sacram. pœnit. cap. 13. dub. 9. pag. mihi 447. Henriquez lib. 3. de sacram. pœnit. cap. 6. num. 5. Expressè Rodriq. in explic. bullæ Cruciatæ p. 1. §. 9. num. 34. Cū præsertim ab Episcopis, ut diximus nullam Regulari iurisdictionem, sed simplicem tantummodò approbationem recipiant.

Sed nota, quod nobis Minimis illæ restrictiones, quæ solent ab aliquibus Episcopis apponi, locorum, in Ecclesijs V. G. tui ordinis, nihil obstant; quia per nostrum Correctorium, num. 83. Confirmatum à Iulio II. in Bulla Incipiente, Pastoralis officij, quæ habetur ante dictum Correctorium, pag. 27. Facultatem habemus confessiones audiendi extrà nostras Ecclesias, non

solum in Ecclesijs, & oratorijs, de licentia intellige Rectorum dictarum Ecclesiarum; sed etiam in cunctis domibus, & locis congruis; quod privilegium à Papa inferiore infringari non potest ut dicitur in Clementina ne Romani de elect. in principio.

Tandem quæres primo, an liceat confessarijs iniungere pœnitentibus, ut faciant celebrare tot missas pro pœnitentia.

Respondeo, licitum esse confessario iniungere missas pro pœnitentia, sicut orationes, & alia opera pietatis. Hoc tamen non est indifferenter cum omnibus faciendum, sed considerata persona pœnitentis, & peccatorum qualitate, & circumstantijs. Quo tamen casu debet prudens confessarius mittere pœnitentem ad aliã Ecclesiam pro celebratione dictarum missarum ut nullo modo possit injici scrupulus pœnitenti, id illi ex avaritia esse iniunctum; & multò magis debet confessarius abstinere a receptione elemosinæ pro dictarum missarum celebratione, ne scandalizet pœnitentem. Non esset tamen dammandus, sit reciperet, ubi nulla scandalii, seu admirationis esset Dubietas. Ita Syl. verbo Decima, num. 6. Corradus 2. parte respons. quæst. 358. Non potest verò religiosus elemosynas acceptas pro celebratione missarum sibi retinere, etiam si habeat a suo prælato generalem licentiam retinendi elemosynas, sibi provenientes ex ministracione sacramenti pœnitentiæ. Tùm quia in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus, iuxta regulam in Generali, quæ est 81. de regulis iuris in 6. tum quia non potest subditus per se ipse absq; licentia Prælati satisfacere pro missis receptis, cum hoc pertineat ad Prælati officium, apud quem est Conuentus administratio. Unde tamquam fur poterit condemnari, si aliquam missarum elemosynam conuictus fuerit recepisse. Et nota vltteriùs, quod si subditus habeat licentiam à Prælato celebrandi vnam; vel duas, missas pro parentibus, vel amicis suis, non potest loco earum celebrare missam pro ijs, qui illi dederunt pecuniam; quia hoc est contra mentem concedentis. Nota vltteriùs, quod subditus valorem missæ sibi specialiter debitum potest applicare cuiusque voluerit. Ità Sotus in 4. d. 13. q. 2. art. 2. versu Quibus autem, Nauar. in Sum. cap. 25. n. 92. Corradus 2. par. resp. q. 357. Scortia lib. 1. de sacrif. Missæ cap. 9. num. 2.

Nota denique secundum Arag. 22. q. 85. art. 3. in fine quod subditus religiosus, qui defraudat aliquem vna, vel duabus missis, peccat omninò mortaliter, licet alioqui elemosyna recepta non sit materia peccati mortalis. Quia priuat proximum magno bono spirituali, nec potest absolui, nisi promittat celebrare, vel celebrare facere, seu rogare Prælatum, ut det licentiam celebrandi; & si sit conuersus, qui istam elemosynam arripuerit, & expenderit, debet rogare aliquem Sacerdotem, ut satisfaciatur, si non sit se superiori manifestare, Quæ aduertere debent confessarijs.

Quæres secundo an confessarius regularis possit licitè elemosynam à penitente datam recipere, & an pœnitentes eam elargiri debeant suis Confessarijs.

Respondet Corradus secunda parte suarum respon.

Syl.
Sotus
Rodriq.
Suarez.
Reginald.
Molfes.

Miranda,
Ledesma;

Henriq.

Syl.
Corrad.

Sotus.
Nauar.
Corrad.
Scortia.
Aragon.

Corrad.

responsionum q. 164. licere confessario accipere quidquid, siue paruum, siue magnum sibi a penitente sponte oblatum fuerit, non ratione confessionis, sed per modum elemosynae, data inquit incommoditatis, & laboris, quem patitur confessarius dicto ministerio assistens. Ita tamen, ut sit semper paratus ministrare Sacramentum poenitentiae, tam dantibus illi aliquid, quam non dantibus. Et licet poenitens de rigore iuris dare aliquid, suo confessario, non teneatur, de honestate tamen, & conuenientia dare debet.

Luca. 10. Corint. 9.

Nam dignus est operarius mercede sua Luca 10. & Apostolus prima Corint. 9. nescitis quoniam, qui in sacrario operantur, quae de sacrario sunt edunt, & qui altari deseruiunt, cum altari participent. Ita & Dominus ordinauit istos, qui Euangelium annuntians de Euangelio uiuere. Et ad Romanos 15. Si spiritualium eorum participes facti sunt, debent & in carnalibus ministrare illis. Vnde Chrysost. ad locum illum Pauli ex prima Corin. ait, Non habebunt Sacerdotes, & laicos, & omnes, qui de eadem tribu sunt, partem, & hereditatem cum reliquo Israel, qui de sacrificia Domini, & oblationes eius comedunt, & Gregorius in Job. 29. A bonis, inquit, praedicatoribus non causa, uisus praedicationis impenditur, sed causa praedicationis accipitur uisus.

Roman. 15

Chrysost.

Gregorius

1. Corint. 9.

Et uere diuinum est argumentum Pauli prima Corint. cit. Quis militas suis stipendijs renouat? quis plantat uineam, & de fructu eius non edit? quis pascit gregem, & de lacte Gregis non manducat. Id est, ut militi stipendio, pastor ouium lacte, qui uineam plantat, uineae fructu, sic melior, & operarius Euangelicus mercede sua pascitur. Laudabilis itaque est illa consuetudo. Et ideo ubi uiget seruanda; nam praeterquam, quod alitur, aequaliter seruus Dei, datur occasio deuotis illis poenitentibus merendi propter illam elemosynarum largitionem. Et licet uerum sit, quod, ad omnem cupiditatis occasionem, tollendam, & ad liberius confessarij munus exequendum, melius, esset actu saltem confessionis, nihil a poenitente recipere. Vnde Apostolus prima Corinth. cit. ait, Sed non uti sumus haec potestate. sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi. Quia tamen multi poenitentes quandoque indignantur, si nolit confessarius recipere, quod ei deuotionis gratia offerunt, nec uidentur sibi in illa confessione satisfecisse; & quia etiam non tenemus semper facere quod melius est, sed sufficit, si faciamus, quod bonum est, uel etiam aliquando, quod malum non est. Vnde illud opus in Apostolo, non recipiendi quidquam pro praedicatione Euangelica fuit supererogationis, ut patet ex uersu 15. ubi ait, Bonum est mihi magis (id est melius, & satius

duco) mori, quam ut gloriam meam (quod gratis, & liberaliter Euangelizem) quis euaduer. id est licite, & laudabiliter, stante confessarij, & poenitentis recta intentione, potest, & ille accipere, & iste dare quidquid eius deuotio persuaserit.

C. A. P. XXII. Verum subditus possit predicare absque Prae-lati proprij licentia.

IDEATUR pro hac q. D. Thom. quodlib. 12. art. 27. & in 4. d. 19. q. 2. art. 2. quattuordecima 2. ad 4. & opusculo 19. cap. 4. Nauar. in sum. cap. 25. a nu. 141. Rodrig. tom. 3. quaest. regul. q. 32. per totam, & in sum. tom. 2. cap. 34. Mir. tom. 1. manual. q. 50. per totam Henric. lib. 7. de indulg. cap. 28. n. 8. Sa. in aphorismis, uerbo Praedicare, Confessarius in compend. priuileg. mendic. tit. 16. a cap. 2. Quaranta in sum. Bull. uerbo Praedicare, Casarub. in compend. priuileg. mendic. uerbo Praedicatoris uerbi Dei, Graff. 2. parte decis. lib. 3. cap. 19. num. 29. & cap. 21. num. 11. Antonin. 3. par. tit. 18. cap. 3. & seq. Sylu. uerbo Praedicatorio, Caietanus in sum. uerbo Praedicatoris, Vega 2. par. sum. cap. 86. casu 40.

D. Thom.

Nauar. Rodrig.

Miranda. Henric.

Sa. Confessarius

Quaranta Casarub.

Gr. ffus. Antonin.

Sylu. Cai.

Vega

Trid.

Trid.

Hic nihil aliud occurrit, nisi in medium afferre ea, quae de praedicatoribus uerbi Dei abundanter habet Trid. Sess. 5. cap. 2. de reform. & Sess. 24. cap. 4. de reform. eaque quantum cum adiutorio praedicatorum auctorum poterimus declarare.

Primo. Ergo habet Trid. Sess. 5. cap. 2. Quod Regulares cuiuscumque Ordinis, nisi a suis Superioribus de uita, moribus, & scientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum praedicare non possunt.

Secundo. Quod cum hac licentia personaliter se coram Episcopo praesentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam praedicare incipiant.

Tertio. Quod in Ecclesijs, quae suorum Ordinum non sunt, ultra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine quibus licentia possunt nullo modo praedicare.

Quarto. Quod si praedicator errores, aut scandala disseminauerit in populum, etiam si in monasterio sui, uel alterius ordinis praedices, Episcopus ei praedicationem interdicit.

Quinto. Quod si hereses praedicauerit, contra eum, secundum iuris dispositionem, aut loci consuetudinem procedat Episcopus, quantumuis, se exemptum esse praesentat.

Sexto. Quod quatuordecim elemosynarij, qui etiam quatuordecim uulgo dicuntur, cuiuscumque conditionis existant, nullo modo, nec per se, nec per alios praedicare praesumant; & contra facientes, ab Episcopo, & ordinarijs locorum omnino arceantur.

Septimo. Sess. 24. de reform. cap. 4. Ita habetur. Nullus autem secularis, siue regularis, etiam in Ecclesijs suorum ordinum, contradicente Episcopo, praedicare praesumat.

Circa primum aduerto, peccare mortaliter regularem praedicanter sine sui superioris licentia. Ita Nauar. in sum. cap. 25. num. 141. Cai. in sum. uerbo Praedicatorum peccata in principio, Armilla uerbo praedicare, num. 1. Reginaldus in praxi, lib. 18. num. 130. Probat Canex cap. Excommunicamus 5. Quia uerò, de haereticijs, ubi id prohibetur sub poena excommunicationis; & adducitur illud Apostoli ad Rom. 10. Quomodo praedicaunt, nisi mittantur. Quod efficacius probatur ex Bulla Leonis X. in concilio Lateranensi, quam refert Quaranta in sum. Bull.

Nauar. Cai.

Armilla. Reginald.

Cai.

Rom. 10

Quaranta Bull.

Bull. verbo Prædicator, in qua Pontifex excom. excommunicatione Papali ipso facto, prædicatæ sine licentia suorum Prælatorum, cuius absolutionem sibi referuat. Clausula enim illa. Si qui autem contra præmissorum aliquid, committere quidquam ausi fuerint, &c. in hęc constitutionis posita, concernit omnia præcedentia, præsertim quando non habent suas determinatas clausulas, & ad eandem rem pertineant, vt in præfata constitutione, per ea, quæ habet Abbas in cap. Cum dilecti de donationibus, num. 7. & in cap. Secundò requisitis de appell. num. 10. 11. Etiamque excommunicationem incurrere prædicantes absque superiorum licentia, expressè habet Zerola in praxi, verbo Prædicatio, nu. 2. par. 1. Reginaldus in praxi, lib. 18. num. 119.

Peccant etiam omnino mortaliter Prælati, qui Subditos non examinatos, nec de vita, moribus, nec de doctrina, immò scientes, non esse idoneos, approbant ad prædicandum verbum Dei, etiamsi dicant, se illos approbare, honorandi gratia: vel illorum importunis precibus satisfaciendi; tum propter auctoritatem Trid. quod tale examen necessario præcedere approbationem requirit; tum quia in præfata constitutione Leonis X. onerat Pontifex concientias Prælatorum, qui Subditos ad munus prædicandi destinatos, diligenter non examinant. Tum propter scandala, quæ inde possunt, & solent euenire. Cum enim thraones isti, & ambitiosi circulatores vident, se litteris patentibus concionatoris condecoratos crillam erigunt, famosissimos se deprædicant, & dilatando phylacteria sua, magnificando simbrias, sublanando alios, pulpitem audent impudentissime conscendere; Vnde dato, quòd nec Hæreses, nec errores, nec falsas doctrinas disseminarent, sed optimas (scilicet enim phtaci more omnia memoriter discere consueverunt, & iuxta cartularum (vnde rectè illis potest dici illud, si Carta cadit, tota scientia vadit) doctrinam docti sunt) populum ad risum, & cachinnum, quandoque etiam inuitum prouocant, cum vel obliuiscuntur: vel inordinate recitant: vel verba parùm congruentia proferunt: vel saltus mirabiles edunt: vel ab extremo ad extremum currunt sine medio; vel omnia ab imis ad supera inuoluunt: vel Solæysmos ridiculosissimos euomunt. vel scripturas falsificant, historias peruertunt, nomina mutant; & similia etiam peiora præstant; Quòd malum, Prælato peiperam licentiam concedenti, tribuitur, A mortali ergo non est talis Prælati absoluendus, vt nec absolueri videntur Nauar. in sum. cap. 25. n. 143. & Reginaldus lib. 18. num. 31. quatenus habent, quòd contrafaciens statutis Concilij Trid. cit. peccat mortaliter.

In ordine nostro Minimorum circa Prædicatores aliqua Sanctè statuuntur, primo, quòd nemo audeat prædicare sine licentia superiorum In correctorio, nu. 79. vbi aduertendum, quòd licet ratione huius statuti non peccet mortaliter Frater Minimus, prædicando sine licentia; omnino tamen peccat mortaliter per ea, quæ modo dicta sunt.

Secundo Præcipitur, ne prædicationis tempore, Prædicatores secularium conuiuia frequentent d. Correct. num. 80. Quid enim absurdus prædicare abstinentiam, & deinde epulis, & conui-

uijs delectari, posset enim illis dici, isti Prædicatores concupiscunt, & non faciunt; & pleno ventre ieiunium prædicant.

Tertio Præcipitur, ne Prædicatores prædicationis tempore, multum se in audiendis confessionibus occupent, d. Correct. num. 82. & inuitur namque libertate corrigendi, qui alidque in confessionibus audiendis versatur.

Circa secundum aduerto, quòd ad hoc vt regulares possint in Ecclesijs sui ordinis prædicare, sumit, vt examinati a suis superioribus, & ab eis approbati, cum ipsorum licentia coram Episcopis se præsentent & ab eis, antequam incipiant prædicare, benedictionem petant, Nec requiritur licentia ipsorum Episcoporum, vt probatur ex contextu Concilij, & ex differentia, quæ ponitur, quando debent prædicare in Ecclesijs sui Ordinis, & quando in Ecclesijs, quæ sui Ordinis non sunt. Vnde hanc benedictionem non potest eis Episcopus denegare, vt notat Farinacius sess. 5. in Concilium Trid. cap. 2. §. Prædicare; quòd si neget, possunt nihilominus in Ecclesijs sui Ordinis prædicare, vt notat Rodrig. tom. 3. quæst. regul. q. 32. art. 1. & probatur ex ipso contextu Concilij: ait enim Quod teneantur petere benedictionem, non dicit & illam obtinere; ergo sufficit, vt petant, licet non obtineant. Et probatur, quia benedictio iure petita, si iniuste negetur, videtur ipso iure concessa; vt bene docet Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 13. num. 4. qui in comm. littera F. multos alios citat. Et tandem dicitur, hoc censuisse sacram congregationem, Anno Domini 1597. die prima Ianuarij.

Circa tertium aduerto, quòd ad prædicandū in Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt, requiritur, vltra licentiam sui Prælati, licentia etiam Episcopi Ordinarij illarum Ecclesiarum, in quibus prædicare intendunt; Quam licentia possunt Episcopi velle dare Regularibus, mediante examine. Nam si ad prædicandum in Ecclesijs sui Ordinis, supponitur, quòd sint examinati a suis superioribus; ergo & ad prædicandum in ijs, quæ sui Ordinis non sunt, in quibus præterea requiritur licentia Episcopi, supponitur; quòd per Episcopum examinari possint; & habet Zerola in praxi, verbo Prædicatio, num. 9. Vnde si minus idonei reperiantur, possunt ab Episcopis reprobari.

Aduerto vltèrius, quòd Parrochus potest concedere licentiam viro docto, vt in sua Ecclesia duobus, aut tribus vicibus concionetur, quòd habet Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 28. num. 8. Rodriguez loco cit. Nauar. in sum. cap. 25. num. 141. Riuus par. 1. praxis decif. 755. qui ait id fuisse declaratum Sacra Congregatione indefinitè Campanil. in diuers. iur. rubr. 2. cap. 13. num. 11.

Insuper nota, quòd Regulares mendicantes, in Prædicatores semel ab Episcopis assumpti, ex priuilegio Gregorij XIII. de quo superiori cap. iter mari, vel terra faciunt, possunt vbi que locorum prædicare, non contradicentibus Parrochis, nec in locis, vbi sunt presentes Episcopi absque eorum licentia, vt refert etiam Rodriguez, tom. 3. quæst. regul. q. 32. art. 6.

Aduerte etiam, quòd si quis regularium, in Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt, prædicauerit sine Episcopi licentia (in casibus, quibus

Abbas

Zerola

Trid.

Nauar.

Reginald.

Farinac.

Rodrig.

Henriq.

Zerola

Henriq.

Roariq.

Nauar.

Riuus.

Campanil.

Rodriguez

bus non prodest privilegium Gregorij citati) non potest tamen ab Episcopo puniri, sed puniri debet à suis superioribus, vt censuisse sacram congregationem, refert Quaranta in summa Bul. verbo Privilegio regularium.

Quaranta

Nota etiam, quòd regularis semel ab Episcopo licentiat, & approbatus ad prædicandũ, non potest ab eodem sine rationabili causa à prædicatione suspendi; vt dicit Sà in aphorismis, num. 6. verbo Prædicare, de mente congregationis Concilij.

Sa.

Aduerto denique, quòd Prædicatores regulares semel ab Episcopo approbati, non possunt ab eodem iterum Compelli, vt præsententur, ad hoc vt denuò examinentur, & approbentur; Mir. tom. 1. manual. præ. q. 50. art. 9. Sà in aphorismis, verbo Prædicare, num. 7. Et habetur expressè in Bulla Pij Quinti, quæ incipit. Etsi mendicantium, quæ quòd ad hoc, per illius reductionem ad terminos iuris communis, & Concilij Trid. factam à Gregorio XIII. & per annulationem omnium privilegiorum decretis Concilij contrariorum facta à Pio IV. non est reuocata. Non enim hoc est contra Concilium Trid. vt ait Sa loc. cit. & Aforbo in compend. priuil. mendic. verbo Prædicator, versu & notandum.

Miranda.

Sa.

Trid.

Trid.

Sa.

A Sorbo.

Circa quartum, & quintum aduerto quòd sacra congregatio Concilij censuit per confirmationem privilegiorum regularium ab Apostolica sede obtentam, non esse derogatum huic decreto Concilij, nisi in ipsa privilegij appareat expressa dispositio, quæ contraria sit dispositioni Concilij. Refertur in declarationibus Concil. Sess. 5. cap. 2. versu Procedat.

Farinas.

Circa sextum aduerte, quòd licet si Religiosi mendicantes sint quæstuarij; Visitat enim præcario, præsertim qui nihil proprij in communi habent; non comprehenduntur tamen hoc decreto prohibente, quæstuarios, nec per se, nec per alios posse prædicare, vt habet Nauarrus lib. 5. consil. de pœnitentijs, & remiss. consil. 33. Rodriguez tom. 2. quæst. regul. q. 57. art. 7. sed solum procedit in quæstorijs, qui quærent elemosynas, prædicando, vel publicando indulgentias concessas ijs, qui pijs locis, quorum ipsi sunt quæstores, manus adiutrices porrexerint.

Nauarr.

Rodriguez

Circa Septimum aduerte, quòd in Clem. Dudum de sepulturis; §. Statuimus (quæ per hoc Concilij decretum nullatenus censetur reuocata) habetur hoc statutum. *Apostolica auctoritate statuimus, & ordinamus, vt dictorum Ordinis fratres in Ecclesijs, & locis eorum, ac in plateis communibus, liberè valeant Clero, & Populo prædicare, ac proponere verbum Dei, illa hora dumtaxat excepta, in qua locorum Prælatis prædicare voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari, in qua Prædicare cessabunt.* Decretum igitur Concilij de non prædicando, contradicente Episcopo, intelligendum est de illo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit, vel coram se facere solemniter prædicari: non autem alias; Ita Rodriguez tom. 3. quæst. regul. q. 32. art. 1. Miranda tom. 1. manualis, q. 40. art. 3. qui addit consultos super hoc doctores Salamaticenses, ita respondisse; & necessario sic debet intelligi, ne cogamur dicere, Concilium sibi ipsi esse cõgrarium; si enim possunt Regulares in Ecclesijs

Rodriguez

Miranda.

sui Ordinis, petita ab Eiscopis tantum benedictione, licet non obtenta, vt diximus, absque alia ipsorum Episcoporum speciali licentia prædicare? quomodo non poterunt contradicente Episcopo?

Vltimo aduerte, quòd Prædicatores regulares à suis Prælatis examinati, & approbati, ab iisdemmet, rationabili existente causa, reprobari possunt, & ab eodem munere suspendi. Probat ex his, quæ diximus de confessarijs.

Verum quidem est, quòd si Regularis suspensus ab officio prædicandi, nihilominus prædicauerit, licet mortaliter peccet: non fit tamen irregularis. Ita Henriq. lib. 13. de excommunic. & suspens. cap. 32. nu. 5. Rodrig. in sum. tom. 2. cap. 24. conc. 7. & ibi cap. 69. conc. 8. Arm. verbo Suspendio, §. 15. Ratio est, quam assert Henriquez. Quia actus prædicandi, solemniter, etiã cum benedictione petita, potest competere laico ex dispensatione Episcopi, vt habet expressè Glossa in cap. Adijcimus 16. quæst. 1. & probat Reginaldus lib. 18. praxis, num. 121. licet si ex lege humana; aut consuetudine actus prædicandi deputetur Ordini Diaconatus.

Henriq.
Rodrig.
Armilla

Glossa
Reginaldus

Ad vltimum noto duo. Primum. Quòd Diaconi de licentia suorum prælatorum possunt prædicare, ita Syluester verbo Prædicatio q. 1. Armilla verbo Prædicare, num. 7. Tabiena eodem, statim in principio, Angelus ibidem, Reginaldus in praxi, lib. 18. num. 120.

Nec solum Diaconi regulares possunt prædicare, sed etiam Clerici in minoribus ordinati, vt habet Reginaldus loc. cit. & refert Rodriguez in suo Bullario in Grego. constitutione eius 28. privilegium adhuc concessum à Gregorio XIII. Societati IESV, Anno Domini 1584. die 20. Nouembris, Pontificatus eius Anno XIII. Quod incipit vigore privilegij, quod sic habet.

Præsentium tenore declaramus, vt unicuique vestrum etiam ad sacros ordines non promotus, primaque tonsuratum insignitis, a preposito tan. en. approbato prædicationis munus ad populum exercere possit licet districte inhihentes vniuersis locorum ordinarijs, ac alijs quacumque dignitate fulgentibus ne, ne vos in huiusmodi impedire, aut molestare audeant.

Noto secundo, quod postquam hæc scripsi, exijt constitutio Gregorij XV. quæ incipit inscrutabili Dei prouidentia, data apud

S. Petrum anno 1622. Nonis Februa-

rij Pontificatus eius anno II. Super

quam factæ sunt aliquæ

declarationes, de mente eiusdemmet Põ-

tificis, à sacra

Congre-

ga-

tionem Concilij. Iuxta quam con-

stitutionem in ijs (in qui-

bus viget) modejanda

sunt dicta hoc

capite.

†

CAP. XXIII.

Verum Regularis de licentia Pralati possit
extrâ Conuentum degere.

VIDERI potest pro hoc Capite Nauar. comm. 3. de regul. nu. 40. & lib. 3. consil. de regul. à consil. 68. vsque ad 74. Rodriguez tom. 3. quæst. regul. q. 53. art. 5. Miranda tom. 1. manual. præl. q. 32. art. 3. Panorm. in cap. Clerici de vita, & honestate Clericorum, num. 11. Sâ in aphorismis, verbo Religio, num. 53. Molina disp. 140. pag. mibi 480. versu Idem dicendum, Vega par. 2. sum. cap. 86. casu 14. Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 26. num. 1. qui alios citat in comm. littera D.

Nauarr.

Rodriq.
Miranda.

Panorm.

Sâ.

Molina.

Vega.

Henriq.

Nauarr.

Grassius.

Miranda.

Nauarr.

Grassius.

Suarez.

Nauarr.

Nauarr.

Miranda.

Dico primo, non licet Religioso extrâ Conuentum ire absque licentia superioris, Nauar. com. 4. de regul. num. 34. Grass. par. 1. decif. lib. 3. cap. 5. num. 96. Miranda tom. 1. manual. præl. quæst. 32. art. 2.

Probatur ex cap. Statuimus 19. quæst. 3. & cap. Placuit el 2. & cap. Monachi el 2. 16. q. 1. Quale autem peccatum sit. Respondet Nauar. loco cit. num. 35. quod ratione regulæ quorum statuta ad nullam culpam obligant, non esset peccatum; sed quia est contra ius commune, regulariter est veniale, vt habet etiam Grass. p. 1. decif. lib. 3. cap. 5. num. 96. Potest autem esse mortale ex contemptu: vel si sit contra præceptum speciale superioris; vel sit etiam contra laudabilem, & toto rigore obseruatam consuetudinem, vt est in nostra Religione Minimorum, in qua graue quid existimatur, egredi Conuentu absque licentia, & benedictione superioris, nec est, qui audeat, quantumuis priuilegiatus, hoc perpetrare; Vnde si quis in nostra Religione absque licentia egrederetur, talis egressus esset iudicatus ab omnibus maximè præsumptuosus, & non sine temerario contemptu, & per consequens omninò esset peccatum mortale. Quod forsitan in alijs Religionibus non ita strictè obseruatur. Consentit Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. num. 1. Addit etiam Nauarrus, quod esset mortale, quoties fieret cum notabili scandalo, vel damno Monasterij.

An autem hæc licentia debeat esse expressa, vel sufficiat tacita. Dico cum eodem Nauarro loco cit. num. 34. Miranda loco cit. concl. 1. quod sufficit regulariter, quod sit tacita: Nam eadem est vis taciti; & expressi, vt habetur cap. ex Parte de rescriptis. Nec etiam requiritur specialis, sed sufficit generalis: præsertim cum Procuratoribus conuentus, & alijs fratribus, qui quotidie ad necessitates Conuentus exeunt. In nostro autem Ordine, adhuc vsu non est recepta talis licentia tacita, nec generalis, sed requiritur necessariò expressa, & specialis. Et videtur rationi consonum, vt sciat superior, vbi sint Religiosi suæ curæ demandati: sicut Pastor scire debet, vbi pascant oues sibi creditæ.

Hanc autem licentiam exeundi, si dent Pralati absque necessitate, vel vtilitate, semper peccant, saltem venialiter; & Subditi eam importunis precibus extorquentes, non minori culpa grauantur; vt notant prædicti Nauarrus, & Miranda.

Dico secundo Regulares extra Conuentum, numquam debent esse soli, sed semper debent habere Socium Patior. in Clem. ne in agro de statu Monachorum, num. 28. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 8. §. 2.

Panorm.
Antonin.

Probatur ex dicta Clem. Ne in agro, §. Ad hæc, vbi id habetur expresse. Et in regula nostra Minimorum, num. 19. Hæc, & antecedens conclusio expresse habentur.

Et in num. 20. Mandat circa hoc, vnum particulare B. Pater noster Franciscus dicens. *Insuper quandois foris extiterint, illorum alter Correctoris vice fungatur. Quod est omninò diuinum: tum propter eum, qui Correctoris vices gerit Memor enim quod superior debet ita se in incessu gerere, vt talis appareat; tum propter eum, qui illi debet subesse; Quis enim nisi impudentissimus, ad sui superioris præsentiam, nõ omnia, quæ recta sunt, semper operabitur.*

Dico tertio, iusta existente causa potest Regularis de licentia Pralati extra Conuentum degere Vega 2. par. sum. cap. 86. casu 14. Nauar. com. 2. de regul. num. 40. Panorm. in cap. Clerici de vita, & honestate Cleric. num. 11. Rodriguez tom. 3. quæst. regul. q. 53. art. 5. Miranda tom. 1. manualis præl. q. 32. art. 3. Sâ verbo Religio, num. 53.

Vega.
Nauarra
Panorm.
Rodriq.
Miranda
Sâ.

Probatur ex cap. Cum Pastoralis 2. quæst. 7. & cap. Placuit 1. & 2. & cap. Monachi 1. & 2. 16. quæst. 1.

Dixi iusta existente causa; quia sine illa, nec etiam Papa potest talem facultatem facere: Cû Regularis voto adstringatur ad stabilitatē perpetuam in monasterio seruandam: Et certum est, nullum superiore, etiam Papam, posse in voto absque iusta causa dispensare, vt Nauar. Rodriguez & Miranda locis cit. & habetur cap. Non est voti, de voto, iuncta Glossa verbo Adimplere.

Nauar.
Rodriq.
Miranda
Glossa.

Iusta autem causa est vtilitas Monasterij, etiam indirecta, vt sit v. g. Procurator Patroni Ecclesiæ: vel alicuius Episcopi: vel amici, qui monasterio profuit, prodest, aut quod sit profuturus speratur, ita Nauar. dicto num. 40. versu 2. Quod iusta causa.

Nauar.

Secundo Causa iusta est ad studendum: vel etiam docendum facultates regularibus licitas. Nauar. loco cit.

Nauar.

Tertio est ad subueniendum parentibus inopia laborantibus, per ea, quæ diximus supra cap. 9. & habent Rodriguez, & Mir. locis cit.

Rodriqez
Miranda.

Quarto Aut Rodriguez loco cit. posse Generalem facere facultatem fratri alicui inquieto, & insolenti, qui propter sua delicta condemnatus fuit ad triremes, ab his postea restitutus, vt possit heremiticam regulariter vitam ducere: vel in aliquo Hospitali, vel Ecclesia, præstita per eum obedientia Ordinario loci, seu Generali ipsi, ita etiam consuluit Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 74. Et Ratio est, quia cum iste talis sit naturaliter inquietus, & insolens, si aliqui fratrum ej improperauerint suâ delicta, non de facili eos sustinebit, & erit nouissimus error peior priore.

Nauar.

Quinto potest subditus de licentia superioris extra conuentum degere ad sanitatem procurandam, cum consilio Medici dicentis, illum extra Conuentum sanaturum: vel quia Conuentus aeris laborat intemperie: vel quia ita distat a

stat à Ciuitate; vt facile Medici non possit haberi assistentia: vel quia pauperrimus est, & omnia necessaria tali infirmo suppeditare non potest. Ita Rodriguez loco cit. & Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 70.

Rodriguez
Nauar.

Hic esset agendum, An Frater Minimus ratione infirmitatis, cum licentia Prælati possit extra conuentum degere, stante particulari decreto scælicis record. Clem. VIII. sed quia longiorem requirit disputationem, pro nostra Minimorum Religione, illud transfero in questionem de voto vitæ quadragesimalis.

Aduerto tamen, quòd quando dico, quòd potest Regularis in calibus supradictis extra Conuentum degere, debet intelligi, habitu retento; nam concedere talem licentiam, habitu dimisso solius Papæ est; vt ait Nauartus comm. 3. de regul. n. 49. & lib. 3. consil. de regul. consil. 72. n. 2. Rodrig. tom. 3. q. regul. q. 53. art. 6. Mir. tom. 1. manual. q. 32. art. 8.

Nauar.
Rodrig.
Miranda.

Aduertendum vltimò supradicta esse vera de iure communi; sed pro nostra Religione Minimorum, exijt edictum à sanctissimo D. N. Papa Paulo V. Anno Domini 1617. diè 23. Decembris, intimatum P. Fr. Io. Pinæ de Celtijs nostri ordinis tùm temporis Zeloso à R. D. Vulpiano Archiepiscopo, & congreg. Regul. Secretario tenoris sequentis.

Admodùm Reuerendo in Christo Patri Procuratori Generali Ordinis Minim. Sanctissimus ordinauit mihi, vt notum facerem P. vestræ; quòd prouideat, ne impofterùm sub quocumque prætextu detur licentia suis Religiosis, extrà Mon. vel domus, Conuentus, vel Collegia suæ Religionis permanendi; & si fortè fortuna nunc aliquis extrà reperiat absque licentia huiusmodi Sanctæ Sedis, ad claustra reuocetur. Insuper vt renouentur Ordines, quòd appellens aliquis suorum Religiosorum locum, vbi sint Monasteria, Domus, Conuentus, seu Collegia suæ Religionis, teneatur illuc recta ire & se illius Domus superiori consignare. Quod decretum intimatum est à dicto Patre Zeloso vniuerso ordini, diè 4. Febr. Anno Domini 1618.

Per quod decretum videtur sublata potestas superioribus, facultates extra Conuentum degendi, ob prædictas causas, concedendi, in perpetuū, vel ad longum tempus, non autem ad breue.

Sed quæres, An post tale decretum, si Prælatus faceret alicui facultatem foras degendi, posset hic tuta conscientia remanere.

Respondeo. Peccaret quidem Prælatus, & esset a bitrio sui superioris Punendus (vbi enim lex non apponit pœnam, contrafacientibus, videtur Iudici arbitraria, vt dicitur in cap. Nihil de elect.) quia contrafecit statuto Papæ sed subditus potest tuta conscientia permanere, tū quia hic valet illa regula, Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent: nam decretum nō annullat licentias contra ipsum datas. Vnde videtur, solum velle superioribus Timorem incutere, ne sint nimis faciles, in talibus licentijs concedendis; tū quia Lex de nouo statuta à Principe, non derogat priuilegijs positis, & insertis in corpore Iuris communis; etiam positis quibuscumque circumstantijs, & clausulis generalibus, nisi faciat de illis speciale mentionem, vt ait Bartolus citatus à Miranda tom. 1. manualis præl. q. 45. art. 6. Et Glossa in lege 2.

Bartolus.
Miranda.
Glos.

§. Legati ff. de re vendicata, & probat Bonacina multos allegans de Censur. disp. 2. q. 6. puncto 2. n. 15. Sed posse Prælatos concedere tales licentias, priuilegium est insertum in corpore Iuris communis, vt patet ex capitibus cit. in probatione nostræ 3. conclusionis; Nec in hoc edicto sunt aliqua non obstantia; ergò.

Bonacina

C A P. XXIV.

Vtrum liceat Subdito de vna Religione transire ad aliam.

E hac quæstione agunt D. Thomas 2. 2. q. 189. art. 8. in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. quæstiuncula prima ad 3. & dist. 38. q. 1. art. 4. q. 3. ad 2. Panorm. in cap. Ex Transmissa de renunciat. nu. 9. & 10. & cap. Sanè de regul. per totum, & cap. Licet à nu. 1. Sylu. verbo Religio 4. Pisanella Religio 5. Nauar. com. 4. de regul. à num. 10. & lib. 3. consil. de regul. à consil. 52. vsque ad 70. Armilla verbo Religio, num. 14. Angelus num. 34. Antonin. 3. par. tit. 16. cap. 4. Reginald. in praxi lib. 18. a num. 112. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 14. & 15. Rodrig. tom. 3. quæst. regul. q. 52. Mir. tom. 1. manual. quæst. 31. Grassi. 1. par. de off. lib. 3. cap. 5. à num. 98. Sà in aphorism. verbo Religio, num. 35. Quaranta in sum. Bull. verbo Monasteria Regularium, pag. mihi 434. versu Reuocatio indultorum, Casarub. in compend. priuileg. mendic. verbo Apostata, præsertim num. 6. & 14. & verbo Recipere, vbi à Sorbo, Stephanus Durantus in quæst. iuris, q. 9. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 13. num. 100. Passarellus in not. priuileg. Minim. notab. 39. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 7.

D. Thom.

Panorm.

Sylu.

Pisanella.

Nauar.

Armilla.

Angles.

Antonin.

Reginald.

Azor.

Rodriguez

Miranda.

Grassius.

Sà.

Quaranta

Casarub.

Sorbo.

Steph. Dur.

Lessius.

Passarell.

Sanchez.

Dico primo Transitus ad arctiorem Religionem Zelo maioris perfectionis, iure communi est licitus, petita à Prælato licentia, licet non obtenant. Dicunt omnes doctores cit.

Probatur ex cap. Sanè, & cap. Licet de regul. & cap. Statuimus, & cap. Mandamus 19. q. 3. & supponit Trid. 14. de refor. cap. 11. & sess. 25. cap. 19.

Trid.

Dico secundo Superior, qui potest facultatem facere transeundi ad arctiorem Religionem, & à quo debet talis licentia peti, est Generalis in toto ordine, vel Prouincialis in sua Prouincia. Ita Angelus verbo Religio, num. 35. Rodrig. tom. 3. quæst. regul. quæst. 52. art. 3.

Angelus.

Rodrig.

Probatur, quia ad ipsos ordinariè spectat recipere fratres ad Religionem; sed per easdem causas dissoluitur contractus, per quas fit; ergò.

In ijs autem Religionibus, in quibus Priores conuenticuales habent facultatem fratres ad ordinem recipiendi, poterunt prædicti priores talem licentiam concedere. Quo pacto intelligendi sunt Doctores dicentes, posse priores Conuenticuales, hanc facultatem concedere, vt Nauar. com. 4. de regul. nu. 10. Sylu. verbo Religio 4. q. 3. & alij.

Nauar.

Vt de colligitur, quòd transiens ad strictiorè Religionem, non est admittendus absque litteris Superioris Religionis, à qua transit, vt constat ex cap. Statuimus 19. q. 3. Quare cum subditus absque his litteris adit superiorè strictioris religionis, debet talis superior consuleri

lere superiorem laxioris; interrogareque, an dederit licentiam, vel cur denegauerit; & tunc si nullam, aut manifestè inuitam denegationis causam assignet, poterit securè ipsum ad strictiorem admittere; si verò iustam assignet, & Religiosus velit eà incontinenti probare falsam, non est huius Superioris causam discutere, sed ille non est admittendus, donec causa corà superiore prioris Prælati decisa sit, & transitus ab eo approbatus, ita Innoc. in cap. Licet de regul. num. 5. Sanchez 6. in decalog. cap. 7. num. 39.

Neque his obstat extrauagans Pij Quinti edita Anno 1569. quæ incipit Quæcumque Sacrarū, quam refert Cherub. in suo Bull. tom. 2. in Pio V. constit. eius 89. pag. mihi 290. In qua præcipit, non posse recipi, neque retineri ab illa Religione Fratres alterius ordinis, sed statim debere ad proprios ordines remitti. Non enim agit de transeuntibus Secundum iuris communis dispositionem; sed tantum de fugitiuis, & Apostatis, qui sine licentia à suis superioribus petita, se ad alias Religiones transferre volunt ob iurgia, contentiones, leuitates, & malefacta. Itaque hæc extrauagans non tangit eos, qui laudabiliter de vna Religione transire volunt ad aliam; vel Zelo perfectioris Religionis; vel propter declinationem suæ Religionis à debita perfectione; vel propter infirmitatem, aut debilitatem. Quæ tria singillatim iustificanc (iuxta D. Thomā ab omnibus receptum 2. 2. q. 189. art. 8.) Causa cuiuscunque transeuntis. Sic intelligunt hanc extrauagantem Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 88. In casu, quo quidam Carmelita transferat ad nostram Religionem Minimorum. Probat enim non obstante prædicta extrauaganti, posse in Religione Minimorum permanere; quia in ea non est receptus vigore alicuius priuilegij particularis, concessi à sede Apostolica fratribus Minimis contra Ius commune, vt possent recipere Apostatas (licet etiam hoc priuilegium haberemus concessum a Iulio II. anno 1506. Quinto Kal. Augusti, in Bulla, quæ incipit Dudum, & habetur in nostris priuilegijs, pag. 62. Cui tamen per dictam extrauagantem Pij Quinti est sufficienter derogatum) sed est receptus in ea virtute iuris communis, quo licet omnibus de Religione laxiori ad arctiorem transferre. Sic etiam intelligunt eandem extrauagantem Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 52. art. 8. Mir. tom. 1. manual. q. 31. art. conclus. 1. Sanchez 6. in decalog. cap. 7. n. 2.

Dico tertio, ad solum Papam pertinet concedere licentiam transeundi ad Religionem æquè strictam; quando nulla talis transitus adest legitima causa. Ita Anton. 3. par. tit. 16. cap. 4. ad finem principij, Rosella verbo Abbas, n. 3. Angelus verbo Religiosus, nu. 34. Sylu. verbo Religio 4. q. 2. Tab. q. 23. Azor. tom. 1. instir. moral. lib. 12. cap. 14. q. 9. Sanchez 6. in decalog. cap. 7. num. 64. Mir. tom. 1. manual. q. 31. art. 5. conclus. 2. fino. Quæ licentia Pontificis sine causa obtenta excusat etiam quò ad Deum, vt Angelus, Sylu. Miranda locis cit.

Probat, quia per supremam potestatem, quam habet summus Pontifex, videtur hoc illi esse concessum, etiam nulla existente legitima causa, cum præsertim Dei parum referat, vtrum hoc vel illo loco ei debita soluantur. Et hoc

non vergat in præiudicium tertij.

Dico quarto, Legitima causa existente, potest per se solus Prælatus Religionis, quem diximus conclus. 2. facere facultatem transeundi ad æqualem Religionem, ita Panor. in cap. non est, de regul. num. 6. Rodriquez tom. 3. q. regul. q. 52. art. 9. Sanchez 6. in decalog. cap. 7. nu. 65. Mu. & alij cit. concl. præced.

Probat, ex Glossa in cap. Cum singula de præbendis, & dignitatibus, verbo Canonice, quæ ad hoc affert caput statumus 19. q. 3.

Dico quinto, concedere facultatem transeundi ad laxiorem Religionem sine causa, est solius Pontificis quò ad forū externum tantum; ne molestia inferatur transeunti; nam quò ad forum internum, prædicta licentia non valebit, & erit ipso facto nulla; & peccabit tam concedens, & ea vtens, quàm qui eam scienter procurauit, ita Abbas in cap. Non est, de regul. num. 6. Angelus verbo Religiosus, num. 34. in principio, Sylu. verbo Religio 4. q. 2. Rosella verbo Abbas, nu. 3. Tab. verbo Religio, q. 23. Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 52. art. 10. Nauarrus comm. 4. de regul. num. 10. versu secundò addo, Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 7. num. 67. & alij, quos ipse citat num. 51.

Probat, quia dispensatio circa legem dependentem à iure diuino, vt in casu nostro, non potest à Pontifice fieri sine iusta, & legitima causa, vt habet in specie Rodriq. loco cit. sed hic interuenit dispensatio, ergò.

Dico sexto, concedere facultatem transeundi ad laxiorem cum legitima causa, est probabile, posse etiam Prælatum Religionis, ita Abbas, Sylu. Angelus, Tab. locis cit. Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 56. num. 1. Rodriq. cit. art. 9. vbi multas causas legitimas, & sufficientes, affert, Sanchez loco cit. num. 68. Mir. tom. 1. manual. q. 31. art. 5. conclus. 3. Et hoc, etiam si ad Pontificem sit facilis aditus, vt Angelus, Sylu. Tab. Sanchez, debet semper tamen intercedere consensus conuentus, à quo transit vt Rosella verbo Abbas, num. 4. Sylu. Tab. Angelus locis cit. Sanchez num. 70. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 41. dub. 13. num. 103. Qui etiam affert causas legitimas talis transitus, num. 102. quas & refert, Sanchez num. 71. & Diana tom. 3. tract. 2. resol. 43. vbi quatuor huiusmodi causas assignat.

Dixi, hoc esse probabile propter tot Doctorum sententiam, Cæterum mihi probabilius videtur, hanc licentiam transeundi ad laxiorem Religionem, solum summum Pontificem posse concedere. Quia continet quamdam dispensationem in solemnio voto; & est opinio securior in conscientia; immò in practica ita seruatur. Hanc tenent multi Doctores, quos refert Sanchez loco cit. num. 52. præsertim Corduba in regula Diui Francisci, cap. 2. q. 17. p. 1. & est conformior Concil. Trid. sess. 25. cap. 19. quatenus dicit, quòd nemo Regularis cuiuscunque facultatis vigore transferatur ad laxiorem Religionem. Licet id explicent de transitu sine causa, Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 56. num. 3. & consil. 53. num. 1. Graff. 1. par. decis. lib. 2. cap. 5. nu. 99. Sayrus decis. 55. de regul. Lessius, & Sanchez locis cit.

Cæterum cum omnes ferè Religiones habeant sua particularia priuilegia prohibentia huiusmodi transitum, etiam ad arctiorem, vt est videra

Panorm.
Rodriquez
Sanchez
Miranda
Glossa.

Abbas
Angelus
Sylu.
Rosella
Tab.
Rodriquez
Nauarr.
Sanchez

Abbas
Sylu.
Angelus
Tab.
Nauarr.
Rodriq.
Sanchez
Molina
Rosella
Sylu.
Tab.
Angelus
Sanchez
Lessius
Sanchez
Diana

Sanchez
Corduba

Trid.

Nauarr.
Graffius
Sayrus
Lessius
Sanchez

Inno.
Sanchez

Cherub.

D. Thom.

Nauarr.

Rodriquez
Miranda
Sanchez

Antonin.
Rosella
Angelus
Sylu.
Tab.
Azor.
Sanchez
Miranda
Angelus
Sylu.
Miranda

Armilla.

dere apud Casarub. in compend. priuile. verbo Apostataz, & verbo Religio; & apud Armillam verbo Religio, num. 14. Ad euitandas censuras in eiusmodi priuilegijs politas, tam cōtrā receptos, quam contrā recipientes, consultū est; vt volentes Zelo perfectioris vitæ transire, obtineant licentiam a Pontifice: vel à Sacra Congregatione Regularium. Vt deciditur in cap. licet statim in princip. de regul. & dicit Sánchez lib. 6. in decalog. cap. 7. n. 10. Quod nunc videtur omnino necessarium post Bullam Syxti V. quæ incipit, Immensa æterni Dei, emanata anno 1588. die 23. Martij, quam refert Quaranta in sum. Bull. verbo Congregationes Illustrissimorum Cardinalium, in qua instituens diuersas Congregationes; in institutione Congregationis pro consultationibus regul. versus; Nec Sanè minus, tribuens dictæ Congregationi varias potestates, & facultates circa illos, inter cætera ait. *Concedimus etiam, vt dictis regularibus non ad laxiorem, nec ad parem, sed ad arctiorem Religionem transiendi, ijs, quos seruire Spiritus incensor, ad perfectioris vitæ statum transire velle consiteris, non obstantibus quibuscumq; prædecessorum nostrorum decretis licentiam dare possint.* Vnde videtur sequi, quod facultatem abstulerit Prælati Regularium hanc licentiam concedendi; Ad quid enim eam concedere Cardinalibus, si possunt Prælati Regulares? Nisi dicamus, eandem facultatem Prælati Regularium iure communi concessam, voluisse dictæ Congregationi participare, vt regularibus licitum esset, tum à proprijs Prælati, tum, à dicta Congregatione licentiam petere.

Quaranta

Ro. And.
Abbas.
Rosella.
Angelus.
Passarel.
Lefius.
Azor.
Rodrig.
Sanchez.
Reginald.

Dico septimò, illa Religio simpliciter strictior dicitur, quæ seruat duriora, & arctiora statuta. Ita Ioannes Andreas cap. Sanè num. 8. ad finem de regul. vbi Abbas num. 5. Rosella verbo Religio 4. num. 8. sine, Angelus verbo Religiosus, num. 34. Passarellus in priuilegijs Minim. notab. 39. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 41. dub. 13. num. 100. versu dico arctiorè, Azor to. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 14. quæst. 2. Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 52. art. 4. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 7. num. 21. Reginaldus in praxi lib. 18. num. 414.

Probatur primò, ex cap. Licet de regul. & cap. Virgines 20. quæst. 4. in quibus capit. expressè habetur, quod hic transitus tantummodò sit licitus intuitu strictioris, & durioris Religionis.

Secundò Probat, quia extrauagans viâ ambitiosæ de regul. concedit omnibus mendicantibus, Vt possint transire ad Carthusiam: & in omnibus Religionum priuilegijs denegantibus transitum ab illis ad aliam Religionem, semper excipitur Carthusia; Cum tamen hæc nõ sit perfectior cæteris, quò ad finem, vtpotè, quæ nullatenus est instituta ad vacandum saluti Spirituali proximorum, sed soli orationi, & silentio, cum arctissima clausura; ergò iura solùm respiciunt maiorem asperitatem.

Nota tamen, quò ad iudicandum, quæ Religio sit arctior, & asperior, non est spectanda regula in sua primæua institutione, sed in præsentis obseruantia; Nam potest accedere, quòd regula in sua primæua cõstitut. sit lata, & deinde per adiunctas cõstitutiones reddita sit arctior, & durior & è contrâ, vt benè aduertunt Abbas, Rosella locis cit. & Sanchez etiam cit. n. 23. 24.

Ex quibus colligitur, quòd de iure communi licitum erit ex omni alia Religione ad Religionem Minimorum transire; cum hæc propter perpetuam quadragesimalem vitam sit arctissima omnium Religionum, vt declarauerunt summi Pontifices Iul. II. & Leo X. in priuilegijs, quæ afferam §. seq.

Fallit tamen hæc Regula in Minoribus de obseruantia, per priuilegium Iulij II. datum die 9. Iulij; Anno 1510. quod incipit, exponi vobis, & habetur in priuilegijs Minimorum, pag. 103. Refert etiam Casarubius in priuilegijs Mendicantium, verbo Recipere, num. 10. vbi prohibentur fratres Minimi sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, aliquem fratrem Minorem de obseruantia recipere, vel retinere.

Fallit etiam hæc Regula in Capuccinis, per priuilegium Pij V. datum die 6. Octobris, Anno 1567. quod incipit Sedis Apostolicæ Soletia, & habetur in priuilegijs Minimorum, pag. 231. & refert Capuccinus ad finem priuilegiorum Mendicantium, pag. 546. vbi prohibetur transitus Capuccinorū ad Minimos, & è contrâ.

§. Primus Vtrū Religio Minimorum sit arctior Religione Carthusianorum.

DICENDVM est simpliciter, & absolutè, Religionem Minimorum esse strictiorem Religione Carthusianorum, & per consequens strictissimam omnium, quæ hucusque sint, in Ecclesia Dei. Ita Passarellus in priuile. Minim. notab. 39. Ricciullus de iure personarū, lib. 8. cap. 7. vbi id ex professo probat; addès n. 5. in fine, hæc cõclusionem propter declarationes summorum Pontificum, quas afferam, non esse vltimò sub disput. reuoluendâ Barbosa in cap. licet de Regul. n. 21.

Probatū primò ex Bulla Iulij II. emanata die 27. Martij 1508. quæ incipit Sacre ordo, & habetur in compendio nostrorum priuilegiorum, pag. 86. in qua hec inter alia habentur. *Et cum visa Ordinis Minimorum huiusmodi sit cæteris aliorum Religiosorum arctior, & strictior sub excommunicationis latæ sententiæ pena mandamus, quam tam recipientes, quam recepti, & concedentes ipso facto incurrere debeant, quòd fratres ipsi ad nullum alium, quantumlibet etiam priuilegium ordinem, prætextu quorumcumq; priuilegiorum cuiuscumq; alteri ordini, etiam sub quacumque verborum forma quomodolibet concessorum, absquè nostra, & Generalis Correctoris licentia speciali transire possint.*

Secundò, probatur ex alia Bulla Leonis X. quæ incipit, quamuis alias. Emanata Anno 1516. die 18. Augusti, & habetur in dicto compendio pag. 118. in qua, Commemorans Papa dictam Bullam Iulij II. ait. *Quemuis aliàs Iulius II. prædecessor noster, prouide considerans, quòd vita, & obseruantia Ordinis Minimorum, cum sit continua vitæ quadragesimalis, tam in Conuentibus, & domibus huiusmodi, quam extra, cæterorum quosor mendicantium Ordinum, & aliorum Religiosorum sit arctior, & strictior.* Per quæ verba (Et aliorum Religiosorum sit arctior, & strictior) sine dubio voluit etiam Summus Pontifex excludere Carthusiam, quæ non est ex Religionibus mendicantium, quam etiam exclusit Iulius Secundus per illa

Passarel.

Casarub.

Passarel.

Passarel.
Ricciullus.

Barbosa.

Passarel.

Abbas.
Rosella.
Sanchez.

per illa verba (*Ad nullum alium quantumlibet etiam privilegiorum Ordinem*) sicut et ac ordo Carthusianorum per extrauagantem viam Ambitionis, de regularibus: Quorum verborum vniuersalium, & indefinitorum hæc est vis, vt includat etiam illas Religiones, de quibus erat facienda expressa mentio, vt per multos textus probat Riccius loco cit. num. 9.

Riccius.

Tertio Probatur ex communi omnium sensu, statim enim ac quis audit, fratres Minimos obseruare quadragesimalem vitam, caperat, frontem, stringit dentes, eleuat humeros, & compatiendo dicit, hæc quidem Religio est omnium strictissima; & quidem merito: nam vt ait D. Paulus ad Ephesios 5. *Nemo unquam carnem suam odiauit, sed misit, & fouet eam*, natura sic dictante, & inclinante, sed appetitus naturales domare est maxime arduum, & durum; ergo Religio nostra, quæ appetitum hunc naturalem fouendi, & nutriendi propriam carnem coercet, & domat, erit omnium strictissima. Cum nulla alia Religio reperitur, quæ hoc specialiter, & principaliter intendat.

D. Paulus.

Quarto, quia ad vitam quadragesimalem se obligant Minimi per votum solemne, quod nulla alia Religio facit, neque Carthusiana; quod vinculum nulla potest, quantumuis arcta constitutione compensari.

Obijcies primo, extrauagantem viam Ambitionis inter communes primam de regularibus, in qua Pontifex, prohibito transitu omnibus medicantibus ad monachales Religiones, illum eis liberum concedit ad Carthusianos, vt potest strictiores omnibus.

Respondeo primo, siue illa extrauagans (*via*) sit Martini quinti, vt multi eam citant, siue Martini IV. vt alij, & in titulo ipsius extrauagantis dicitur Martinus Quartus, emanata est antequam Religio Fratrum Minimorum instituta esset; nam Martinus V. rexit sedem ab Anno 1417. vt Platina in eius vita, & Bellarminus in sua Cronologia illo anno, & vixit in Pontificatu annos 13 & menses decem. Martinus verò Quartus rexit sedem ab anno 1281. vt idè Bellarminus, & Turfellinus in sua epitoma illo anno; B. verò Pater Franciscus natus est anno 1417. & ordinè Minimorum instituit anno 1435. Vnde non est mirum, si Pontifex Martinus concesserit transitum ad Carthusianos, qui tunc temporis erant strictiores omnibus.

Platina.
Bellarm.Bellarm.
Turfellin.

Secundo Respondeo, illa extrauagantè, quod ad nos Minimos satis fuisse antiquatam per Bullas Iulij, & Leonis in quantum ad transitum.

Sed contra primam responsionem obstabis, nã lex, quæ perpetua est, nõ solum obligat eos, qui nati erant, eo tempore, quo ipsa lata est, sed etiam eos, qui nascuntur toto tempore, quo ipsa durabit; Hæc autem lex est perpetua, ergò.

Respondeo, quando lex etiã perpetua est facta propter aliquè finem, ipso cessante, debet etiã ipsa cessare, vt dicitur l. Quod dictum ff. de pactis, & habetur cap. c. cessante, de Appell. sed hoc privilegium fuit concessum Carthusianis intuitu solum vitæ strictioris, vt habet Sanchez lib. 6. in decal. cap. 7. nu. 21. Quia nimirum tunc temporis nulla Religio strictior Carthusiana reperiebatur; ergò cum alia strictior ipsa superueniret, debet omnino illud privilegium cessare. Sicut si nunc oriretur in Ecclesia Religio strictior nostra, iam

Sanchez.

nostra non posset dici strictissima omnium, nõ oblationibus declarationibus Iulij 11. & Leonis X

Obijcies secundo, Nauarrus tom. 1. conhl. lib. 3 de regul. conhl. 51. probat, Religionè Carthusianorum esse strictiorem Religionè Minimorum; Quia, inquit, Carthusiani non comedunt carnes, nec in agritudine tempore; quod tamen faciunt Minimi.

Respondeo primo, Carthusiani omni tempore vescuntur ouis, & lacticijs; Minimi autem de his nullo tempore licitum est gustare. Quod si diligenter trutinetur, apparebit, quod numquam comedere Carnes, nec lacticijs, nisi tempore infirmitatis erit sine comparatione multo grauius quam Comedere omni tempore oua, & lacticijs, & numquam Comedere carnes; tum quia si corpus numquam infirmetur, numquam comedentur carnes; tum quia tibi quadragesimales extenuant vires, debilitant corpus, sanitatem frangunt, si non, dicant, qui experiuntur; At verò abstinentia perpetua a carnibus de se graues infirmitates non inducit, vt dicit Io: Medina cod. de ieiunio, q. 13. §. Est tamen dubium ad 4 Quia caro non est simpliciter necessaria ad tuendam, & conseruandam vitam; vt optime probauit Arnoldus à Villanoua Doctissimus medicus ad instantiam Carthusianorum; sicut refert Io: Antonius Guercius Monachus Carthusianus lib. 1. de elect. vitæ perfectæ, colloq. 11. pag. mihi 116. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 6. §. 5. Quod prius Arnoldo probauerat Plutarchus opusc. de sanitate tuenda.

Nauar.

Io: Med.

Arnold.

Io: Anto.
Guercius.
Antonin.

Plutarch.

Itaque nos Minimi comedimus carnes, quando eas comedere non possumus, gustu deprauato; & eas comedimus, quando est necesse pro tuenda vita, & restauranda sanitate, quam sanitatis restaurationem, & vitæ tuitionem iure naturali diuino tenemur procurare: ergò erat necessarium pro tempore infirmitatis, strictissimum vitæ quadragesimalis votum relaxari, alioquin indiscretum, & contra naturam fuisset. Carthusiani autem præterquam quod numquam comedere carnes, non habent sub voto; & aliqui etiam dicunt, quod comedendo mortaliter non peccant; Quod tamen non credo, saltem ratione consuetudinis introductæ, nullam talem necessitatem patiuntur: tum quia oua, & lacticijs non ita debilitant vires, nec frangunt sanitatem: tum quia si in aliquam infirmitatem inciderint, possunt optimè ab ea reparari ouis, & lacticijs, suppositis alijs medicaminibus, iuxta artem medicam, vt dixi. Quod si non possent vitam his medijs conseruare, tenerentur etiam ipsi carnes comedere, vt bene docet Medina loco cit. saltem secluso scandalo.

Secundo; Ad argumentum respondeo, quod nos Minimi comedamus carnes tempore infirmitatis, non facit quod Religio nostra non sit strictior Carthusianorum. Nam laxitas, vel austeritas Religionis non est mensuranda ex eo, quod obseruatur in casu aliquo particulari, sed ex eo quod obseruatur in vniuersali; vt colligitur ex optima Doctrina D. Thomæ quodlib. 3. art. 11. & 14. Generaliter autem in tota nostra Religione fit solemne votum vitæ quadragesimalis, & cum toto rigore obseruatur, ita vt reperiantur aliqui sexagenarij in Religione, qui numquam illud fregerunt. Quod autè tali casu, nimirum infirmitatis non obseruetur, nõ minuit de austeritate voti, nisi id, quod est necessarium ad hoc vt indiscretum, & contra naturam non sit.

Io: Medina

D. Thomæ

Con-

Concessit itaque Sanctus Pater hanc indulgentiam infirmis, quia cum Religionem suam fundasset in charitate, eamque illi in insignia dedisset, sciebat, quod tempore infirmitatis, iura eum diuina, tum naturalia, tum humana aegrotis laxant habenas, quod ad corporis sanitatem restaurandam; ideoque illi visum est hoc fini sue Religionis esse omnino necessariū. Ac si dixisset Filij agite poenitentiam, quando per vires potestis; quando autem infirmi estis, vires recuperate, vt eas iterum ad gloriam Dei, & animarū vestrarū salutē implicetis. Legerat enim illud Cassiani collat. 2. cap. 2. vbi ait, *Innumeros sepe accerrimē ieiunij, & vigilijs incubantes, arripsum opus non potuisse congruo exitu terminare, summumque seruiorem, & conuersationem laudabilem desestabili sine conclusisse.*

Ex his igitur patet, quod Religio Carthusianorū ex hoc nō est strictior Religione Minimorū, sed laxior. Quod etiā video sentire Lessium lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 13. num. 100. versu, dico arctiorem, & Reginaldū in praxi, lib. 18. n. 414.

Objicit tertio, Nauar. eodē loco, sibi incertum esse, an Minimi obseruent vitam quadragesimalem sub voto, & dato quod obseruent, parū referre, an talis abstinentia obseruetur sub voto speciali, & expresso, an generali, & tacito, quo vouetur Regula id continens.

Respondeo ad illud de incertitudine, esse mirabile Doctissimum Nauarrum, qui interrogatus manē, respondebat vespere, & qui tantā familiaritatem habebat cum fratribus Minimis, vt ex consilijs pro ipsis datis appareret, tam desiderium fuisse in hac incertitudine, ex qua prauidicium vni Religioni resultabat, ableganda. Vnde merito Anno 1618. ad infantiam Admodum Reuerendi Patris Io: Pinx de Celij nostri Ordinis Zelosi, Sanctissimus in Christo Pater Papa Paulus V. ordinauit, hoc loco Nauarum esse corrigendum. Ad illud, quod dicit, *parū referre, &c.* Respondeo, multum referre ad religionis arctitudinem, an aliquid obseruetur sub voto leuissimi, an verò sub simplici constitutione. Nam vota obligant strictiori vinculo, quam constitutiones, & obligant etiā eictos, quos tamē nō obligat constitutiones, vt Sor. lib. 10. de iustitia, q. vltima, art. vt. & Nauar. ipse com. 3. de regul. n. 46. & communiter alij.

Objicit quarto, Nauar. eodem loco, Carthusianos obseruare maxima Silentia, & strictissimā Clausuram, officiaque longiora Canere.

Respondeo primò, Abstinentiā a carnibus esse precipuā constitutionē, propter quā obtinerūt à Pontificibus priuilegiū illud, recipiēdi omnes ex quocumque ordine ad ipsos Conuolates, vt habet Vasquez 1. 2. disp. 162. cap. 4. num. 23. Vnde, destructo principaliori fundamento, facile ruit id, quod est minus.

Respondeo tamen secundo Ipsos, vt audio, non obseruare ampliū illa Silentia perpetua, quæ in sua primæua institutione dicuntur obseruasse; nam comedunt, & colloquuntur simul singulis diebus Iouis, & festiuis, tam celebratis ab vniuersali Ecclesia, quam ab ipsis in particulari hoc tamen cum prudenti dispensatione Pontificum; quibus diebus etiam ad honestas, & Religiosas pergunt recreationes. Quod ad officia vestra, in Choro, vt audio, non recitant, nisi matutinas, & vespertinas horas, quæ omnia sunt ri-

gida quidem, & austeras; sed si nostris hæc sunt aliquando arctiora statuta, ea compensamus cū molesta, & fastidiosa mendicitate, & paupertate, quæ est tam extrema, vt credi vix possit: Labore prædicationum, & confessionum; Adde, quod nos etiam silentia seruamus à completorio, vsque ad primam. Quinquies intra dies, & noctem chorū contendimus. Bis in hebdomada, vltra ieiunia vniuersalis Ecclesiæ, ieiunamus; & vltius à 2. die Nouembris, vsque ad diem Natali Domini. Sed quando hæc non sufficerent, ad illam clausuram, & silentia compensanda; nihil est quod possit adquare vitam quadragesimalem, eamque Pauperrimam, & miserrimam.

Objicit quinto Nauarrus, Iulium Pontificē, quando dicit, nostram Religionem esse cæteris arctiorem, loqui de mendicantibus; & addit, statuta Minimorum, quæ non tangunt tria vota essentialia, ad nullam culpam obligare.

Respondeo, ad hæc iam patere ex dictis prima, & secunda probatione nostræ conclusionis, quæ si vidisset Nauarrus, aliter locutus fuisset; quod etiam fecisset Azor, qui cum Nauarro, licet satis irresolutē sentit, tomo primo instit. moral. lib. 12. cap. 14. q. 14. & Miranda tom. 1. manualis, q. 31. art. 10. Adeat curiosus Lector nostrum Correctorium, num. 18. & num. 86. & videbit, an votum solemne vitæ quadragesimalis obliget ad culpam, nec ne.

Objicies sexto Capuccini, & Minores de obseruantia sunt strictiores Minimis, quia viuunt in extrema paupertate, tam in communi, quam in particulari: Induunt vestes illas ruidas, & asperas, absque subuculis, & sine calceis, & calligis omni tempore per glacies, per niues, per frigus incedunt, quod horrorem, & compassionem maximā generat.

Respondeo, hæc esse quidem ardua statuta, at per hoc non faciunt Religionem Capuccinorū, & Minorum strictiorem nostrā Minimorū. Ad illud enim de paupertate dico, quod viuere in paupertate particulari, & in communi, ita vt nihil facit ad austeritatem Religionis; nam censentur ab omnibus Carthusiani esse strictissimi; & tamen magnis abundant diuitijs, necessarijs tamen, ita vt nihil penitus quæstuent. Et D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 7. ait, quod paupertas in communi non minuit, de perfectione Religionis, nec ex eo, quod est malor in vna, quam in alia, facit Religionem simpliciter perfectiorem. Adde, nos, qui proprium in communi possumus habere, habemus hoc propriū, ita tenue, vt cogamur admodum perstricta fronte esse ob ventris esuriens necessitatem, vt loquitur Chrysostr. homil. 68. ad populum Antiochenū. Vnde puto, quod diuitiæ in communi sufficentes pro numero Religiosorū, maximè conducant ad obseruantiam regularem; tolluntur enim hoc pacto vagationes fratrum, commercia cum sæcularibus, perualdè Religiosis noxia, & multi alij abusus, qui quotidie visuntur in Religionibus; quæ præcario videntur. Quare meo videri vnicum remedium reformandi Religiones illud esset, dare illis facultates sufficientes pro sustentatione fratrum, qui in singulis Conuentibus degunt: vel illis prohibere, quod non possent recipere ad habitum, nisi eos fratres, quos commode possent sustentare; quo pacto desinerent, fieri in

Cassianus

Lessius

Reginaldus

Nauar.

Nauar.

Azor.

Miranda

Nauar.

Vasquez

D. Thom.

Rodrig.

Religionibus tam rabiosa quæstiones pro illarum sustentatione. Vide Rodriguez tom. 3. quæst. Regul. q. 29. art. 14. col. 5. & 6. Nec per hoc absolute damno quæstiones; nam ipsi datur crebrius deuotis amicis, & fidelibus occulto, elæmosynas faciendi, & consequenter merendi; & quæstuarij fratres etiam ipsi multum merentur, & obedientiam faciêdo, & quod maximum duco, elæmosynas petendo; Nam nõ leui mercede emittitur, qui precatur, vt ait Apuleius: & Seneca lib. 2. de benenc. cap. 1. Nulla res carpius emittitur, quam quæ precibus empta est.

Apuleius.

D. Thom.

Ad illud de riuo veltiu, & pedu nuditate, respondet D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 6. ad tertiu, quod ad consensiam, propter quam hæc fiunt, efficacius ordinatur maceratio carnis per abstinentiam cibi, & potus, quæ pertinent ad famem, & sitim, quæ per subtractionem vestium, quæ pertinent ad frigus, & nuditatem, & Caiet. ibi ait, Attende quod non ex omni tantum, sed veritatis doctrinam continet; nã pauperes nudos vacare generationi videmus, & similiter laborantes continuè laboribus maximis, vacare etiam generationi perspicimus; famelicos autem, & sitibundos nequaquam, iuxta illud sine Cerere, & Baccho friget Venus. Conuenientius ergo medium ad continentiam seruandam est abstinere à cibo, & potu, quam carere caligis, aut calceis, Ad quod facit etiam illud Gregorij lib. 5. in primum regu, cap. 14. Abstinentia ciborum contra hoc vitium fortissima est; si enim ignis libido est, subtrahis igni materiam, cum cibos subtrahis.

Caiet.

Georgij

D. Petrus,
Epist. 1.
cap. 4.
Bernard.

Tandem noto pro ijs, quæ possent, hic replicari, quod tres sunt inimici nostri, Dæmon, Mûdus, Caro, Ad quos debellandos ingrediuntur Religiosi Religionis vallu, Dæmonem vincere nos docet Apostolus Petrus sua 1. Epistola, cap. 4. Christo igitur in carne passo, vos eadem cogitatione armamini. Mûdus fugiêdo vincitur, vnde Bernardus serm. 40. in Cantica. Sede, ait, solitarijs ut turtur, nihil tibi, & turbis, nihil cum multitudi-
ne cæterorum: etiam ipsum obliuiscere populû, & domum patris tui, & concupisces Rex decorem tuum. At caro, molestissimus hostis semper nobiscu, & venit, & dormit, difficillimè superatur. Est velut eff. ans æquus, qui vix domatur inedia, & proprijs cibi ad illum domandum sunt quæ dragesimales, vt vniuersalis censet sensus Ecclesie. Et addo illud Psalmi 108. Caro mea immutata est propter oleum, id est ex calidissima, eaque libidinosisima complexione factus sũ cõplexionis frigidissima, & continentissime, comedês Quadragesimales cibos, qui oleo solo condiuntur, vel comedens multu olei; Scio Glossam, & alios hunc locum aliter applicare: nimiru propter oleu id est propter desectum olei; at volui sequi vulgata; & hoc pacto explicare, suffultus auctoritate Doctissimi Galeni, qui lib. 2. de simplicium medicament. facult. cap. 22. ait, Vnde merito (loquitur de oleo) velut materia quadam cæterorum fueris medicaminum, nam si frigida illi commisceas, frigidum efficitur illud, quod mixtum erit, si calida, calidum; At omnia quadragesimalia; quibus nos præsertim iuxta nostram pauperiem vitimur, humidissima, & frigidissima sunt, pisciculi, caules, herbæ, &c. Quæ condita oleo, non est mirum, si robustissimam complexionem commutent in maximè infirmam, & per consequens continentem.

Psalm. 108.
Galenus.

Ex quibus omnibus constat, non solum posse

ex omnibus Religionibus (seclusis priuilegijs Minorum, & Capuccinorum, de quibus diximus) sed etiam ex Cartusienibus, quoscumque zelo maioris perfectionis, ad nostram Religionem transire. Nos autem Minimos ad nullam, neque etiam ad Cartusiensem posse Religionem transire. Quod etiam collegit Ricciullus loco cit. num. 11.

Ricci.

S. Secundus, An Laudabile sit de vna Religione transire ad Aliam.

DICENDVM est, transire de vna Religione ad aliam, nisi propter euidenter utilitatem, vel necessitatem, non esse laudabile, ita D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 8. Primo, quia dicit Apostolus 1. Corinth. 7. Vt vnusquisque permaneat in vocatione, qua vocatus est.

D. Tho.
Paul. 1.
Corinth.

Secundo, quia ex hoc transitu, vt plurimum scandalizantur illi, qui relinquuntur.

Tertio, quia facilius quis proficit in Religione, quam consuevit, quam in illa, quam non consuevit, ait enim Cassianus coll. 14. cap. 5. Vnicuique vile est secundum propositum, quod elegit, vt summo studio, ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire festinet, & nequaquam à sua, quam elegit se nel, professio de seceat.

Cassian.

Quarto, quia ait Bernard. de præcepto, & dispens. prop. hñem. Fortè vult aliquis de Cluniacensibus institutis ad Cisterciensium se se stringere paupertatem, eligens præ illis, nimirum consuetudinibus, magis regula puritatem. Si me consilio, non consulo, si non sane id Abbatis sui vs. rparis assensu. Tertio propter scandalum ipsorum, quos deserit. Teinde, quia ceria pro dubijs relinquere, tutum non est. Tertio suspectam habeo leuitatem, quæ id sepe, quod facile volumus, antequam probemus, experiri iam nolumus, vno prope momento id ipsum, & cupientes, & respuentes, tam leniter, quam, & irrationabiliter. Quales vtiq; non paucos frequenter experimur, qui vna vix hora in vna voluntate durantes, aura leuitatis impulsu, & instabiles hæc & illac velut ebrii nutant, mutantque pro experimento iudicium; immo sine iudicio fluctuantes, & tumultuantes, tot de se consilia præsumunt, quos loca reni sunt, semper quod non habent capientes, & quod habent fastidientes.

Bernard.

Et vere maximum est leuitatis, & instabilitatis, ne dicam ingratitude Indicum, priorem matrem, cuius vbera succta sunt, deserere, cū præfertim nulla sit tam relaxata Religio, quæ viros, & multos exẽplari vita, Religiosis moribus, & sanctitate referatos non nutriat, vt experientia constat; non nego tamen, quod vna plures, quam alia non alar, sed hoc nihil facit; nã decet Religiosum exempla perfectionis nõ à multis, sed ab vno, vel paucis experere, vt optimè Cassianus lib. 4. de institutis, cap. 40. Ad quod, ait, vt valeas facilius peruenire, exẽpla tibi sũ imitationis, ac vitæ perfectæ, in cõgregatione cõmorati, à paucis, immo ab vno, vel duobus, nõ à pluribus expereda. Nã præter id quod examinata vita, Et ad puru excelsa reperitur in paucis, etiã isud ex hoc utilitatis accedit, quod ad perfectionem propositi huius, id est canobialis vitæ, diligentius quis vnus imbuitur, ac formatur exẽplo. Cum ergo nullus sit Conuentus, qui vnum sal-

Cassianus

tem

dem Religiosum non nutriat vitæ exemplaris, plus proficiet, si voluerit, quis huius exemplo in sua Religione, quam si transferit ad aliam, in qua multi tales reperiantur.

Quæres primo an oblati, & conuersi possint zelo perfectioris Religionis, etiam ipsi ad strictiorem transire, non posse, tenent Glossa in c. vt lex continentie verbo professi in fine 27. q. 1. Abbas in cap. nō est n. 2. de regul. Angel. Armil. Tab. verbo Monachus, num. 1. Sed posse, tenent Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 52. art. 7. Sanchez 6. in decalog. cap. 7. num. 9. qui alios citat; quam sententiam puo veram, præsertim in nostra Religione, in qua conuersi, & oblati sunt verè Religiosi, & vouent quatuor vota, sicut nos; vnde hoc privilegio zelo arctioris vitæ non deberent priuari, frustra Religiois, vt diximus, nō obstaret. Prima opinio intelligitur de oblati, qui se, suaque obtulerunt Religioni, & habitu seculari retento, vel parùm immutato, facti sunt quasi serui illius Monasterij, cui se dedicauerūt.

Quæres secundo, ad quosnam pertineat recipere transuentes.

Respondeo, de iure communi pertinere ad eos superiores, ad quos pertinet recipere ad habitum alios nouitios, in nostra autem Religione pertinet ad solum Generalem, vt habetur in Capitulo Paulz, num. 33. & in Capitulo Genue 6. num. 25 & receptio talium interdicitur Præuincialibus sub pœna priuationis officiorum.

§. Tertius, Vtrum Religiosus Choro destinatus possit ad ordinem Conuersorum transferri.

DICENDVM est, posse Clericum choro deputatum, proinde vt ad Sacerdotium promoueatur, iussu & auctoritate superioris transire ad ordinem Conuersorum, ita vt in posterum sit futurus Religiosus Laicus, scilicet Conuersus, non solum voluntarie, sed etiam contra voluntatem suam, in pœnam scilicet alicuius delicti, qui sic translatus in posterum non erit obligatus ad recitationem officij diuini, ita Sotus lib. 10. de iust. q. 9. art. 3. col. penul. versu ad Aliud verò, Aragon. 2. q. 83. art. 12. dub. 4. in argum. 4. & ibi ver. Aduertendo 2. in fine, Azor tom. 1. instit. moral. lib. 10. cap. 6. q. 7. Ledesma 2. p. sum. tract. 9. cap. 4. conclus. 13. dub. 1. pag. mihi 740. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 17. nu. 7. Ex professio Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 7. num. 80.

Probatur primò, quia non variatur substantialis Religionis status, sed illeus manet; nec hic transit ad aliam Religionē, sed cū eiusdemmet Religionis votis in ea in laicali ordine manet.

Secundò, quia sicut potest Prælati suis subditis alias grauiores pœnas infligere, vt electionis à Religione, perpetui carceris, triremiū, &c. iuxta caput in singulari, & cap. Ea quæ de statu Monachorum, & probabo latius in seq. ita, in pœnam alicuius delicti potest destinatum choro ab illo amouere, & ad statum Laicalem transferre. Tertio, quod hic sic translatus sit exemptus à recitatione officij diuini, patet, quia ablato fundamento, quo ad illud tenebatur, nimirum destinatione ad chorum, aufertur etiam obligatio.

Obijcies primò status laicorū est laxior alio-

rum choro destinatorum ergò ex hoc sequitur, quòd poterit Prælati dare licentiam transeundi ad statum laxiorem.

Respondeo, negando esse laxiorem; tenentur enim Laici ad vota, & ad alias constitutiones pœnales, sicut alij: & præterea duriorē, & asperiorē degunt vitam, omnes ferè labores Conuentus supportantes.

Ob: secundo Prælati Religionis non potest eximere suum Religiosum professum ab onere diuini officij persoluendi, annexo professioni choro destinatorum.

Respondeo, non posse quidem Prælatum directè, & per se eximere subditum ab ea obligatione, at posse per accidens, remouendo eum ab illo statu deputatorum choro.

Ob: tertio. Ergò hic ex suo delicto reportabit commodum.

Respondeo, hoc non est absurdum, quòd per accidens qui ex delicto reportet commodum, sicut si beneficiatus priuetur beneficio, priuatur etiam oneribus beneficio annexis; & quando: quis eijcitur à Religione, eximitur ab illa stricta obedientia, & alijs obseruatijs, ad quas tenebatur. Deinde dico, quòd hic nullum commodum reportat; nam licet non teneatur amplius recitare officium diuinum, vt qui choro sunt destinati; tenentur tamen recitare illud, quod est præscriptum laicis.

At inquis, ad hoc non tenetur sub mortali, sicut tenebatur ad illud, vt dicunt Soto lib. 10. de iust. q. 5. art. 3. col. vltima, paulò ante ad primū, Ledesma 2. par. sum. tract. 9. cap. 4. conclus. 8. pag. mihi 731. Sylu. verbo Hora, q. 2. nu. 3. d. 7. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 17. nu. 2. fine.

Respondeo, Verum quidem est, quod dicunt isti Doctores, non teneri scilicet Laicos ad persoluendum officium sibi præscriptum sub mortali, sed tantummodò eo vinculo, quo tenentur obseruare alias constitutiones; vnde in nostra Religione Minimorum, in qua statuta ad nullā culpam obligant per istorum sententiam nullo peccato ad illud tenerentur, at Antonin. 3. par. tit. 13. cap. 4. §. 1. in fine videtur dicere (saltem sic eum intelligit Sotus loco cit.) quòd tenentur sub mortali, & citat Augustinum de Ancona, & Petrum de Palude, & affert rationē, quia eo ipso, quòd sunt applicati totaliter ad cultū Dei, habent beneficiū interpretatiuè, scilicet viuēdi ex elemosynis: vel de redditibus Monasterij: vel de quæstibus, qui eis conceditur ab Ecclesia, ratione applicationis ad cultū diuinū. Ex qua sententia sequitur, quòd in nullo relaxentur huiusmodi translati, quòd si sequemur opinionem Soti, dicendum erit, hoc esse per accidens, & non esse absurdum.

Dices ergo, Religiosus electus à Religione, & in maioribus nō ordinatus, nō tenebitur ad officij diuinum, cum iā sit liberatus ab vsu chori.

Respondeo cum Suarez loco cit. n. 8. disparitatē esse inter hūc, & illū; quia licet hic sit separatus ab actuali vsu chori; sēper tamen manet in statu Religiosi professi ad chorū, & ideo tenetur officij recitare; ille autē nō est amplius in illo statu & ideo est liber ab annexis illi statui; quia obligatio dicēdi officij nō consistit in vsu, sed in statu. Quo fundamēto dicemus infra electos: & ad triremes damnatos teneri ad officium diuinum; quod ait etiam Suarez loco cit. num. 9.

Glossa.
Abbas.
Angelus.
Armilla.
Tab.
Rodriguez
Sanchez.

Soto
Ledesma
Sylu.
Suarez

Sotus
Aragon.
Azor.
Ledesma.
Sanchez.

Anthonin.
Sotus.
Augusti. de
Ancona.
Petrum de

Suarez

Suarez

Sed quæret hic merito aliquis, Cuiusnam superioris auctoritate poterit destinatus ad Chororum, transferri ad statum laicorum.

Sanchez.

Sanchez loco cit. nu. 81. existimat pertinere ad Generalem, vel Prouincialem cum consensu Conuentus. Quia res grauis est iuxta ea, quæ dixerat de ijs, ad quos pertinebat concedere licentiam transeundi ad æquæ arctum, vel laxiorem Ordinem, sed nõ puto esse necessariũ consensum Conuentus: præsertim in nostra Religione, in qua Prælati cum suis collegis habent auctoritatem definiendi omnes causas graues.

Si quæras vterius, propter quas causas destinatus ad chororum potest transferri ad ordinem laicorum.

Sanchez.

Respondet Sanchez loco cit. num. 81. & assignat tres nimirum, vel punitionem delicti: vel ingentem vitæ humilioris in illo Religioso ardorem: vel ineptitudinem ad litteras addiscendas, & Sacerdotum ministeria.

m. 27

Ad vltimum nota duo, primum, hæc intelligi de Clerico ad Chororum destinato, qui nondum Sacris est initiatus, vt aduertit Soto loco cit. nam si est in Sacris, non potest ad gradum inferioriorem deijci. Secundum, quod hæc procedunt in ijs Religiosis, in quibus regula, & regularia statuta contrariũ non præscribunt, vt Regula nostra, num. 3. Quæ non obstante, vtrum aliquo casu hæc procedant, dicam, Deo date, in explicatione Regulæ, illo loco n. 3.

Soto.

CAP. XXV.

Utrum Subditus propter aliqua delicta possit per Prælatum à Religione expelli.

R

RO hoc Capite videri potest D. Thoma, quolib. vltimo art. vltimo Bonauent. tom. 1. opusc. in quaestionibus super regulam S. Francisci, q. 14. Panor. in cap. Cum dilecta de rescriptis, & cap. Finali de regul. Angelus verbo Abbas, num. 17. Sylu. verbo Religio 6. q. 17. Antonin. 3. par. tit. 16. cap. 50. Nauartus comm. 2. de regul. à num. 33. & lib. 30. consil. de regul. à consil. 77. Armilla verbo Religio, num. 15. Soto lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. ad 3. dub. vltimo Zerola 2. parte praxis verbo Eiecti, Passarellus in not. priuil. Minim. notab. 16. Sã in aphorismis verbo Religio, num. 40. Vega 2. parte sum. cap. 86. casu 12. 13. 16. 37. 42. Sayrus in Clau reg. lib. 6. cap. 9. dub. 14. num. 25. Angles in Floribus 1. parte quaest. de voto, art. 2. diff. 8. pag. mihi 89. Molina tom. 1. de iust. disp. 140. dubio De eiectis à Religione, Rodrig. tom. 1. quaest. regul. q. 30. ab art. 14. & quaest. 23. art. 5. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 16. à dub. 2. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 14. Mir. tom. 1. Manual. quaest. 52. Casarub. in Compend. verbo Eijcere, vbi à Sorbo, Aragon. 2. 2. quaest. 88. art. 3. circa solut. ad 2. pag. mihi 710. versu Hucusq. Spatharius de modo corrigendi regul. tract. 10. parte 3. cap. 19. 20. Graff tom. 1. consil. lib. 3. de regul. consil. 5. Reginaldus in praxi, lib. 18. à nu. 417. Diaz in sua Pract. cap. 142. vbi Salzedo, Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 9.

D. Thom.
Bonauent.
Panorm.
Angelus.
Sylu.
Antonin.
Nauar.
Armilla.
Sotus.
Zerola.
Passarel.
Sã.
Vega.
Sayrus.
Angles.
Molina.
Rodriguez.
Azor.
Lessius.
Miranda.
Casarub.
à Sorbo.
Aragon.
Spathar.
Graffius.
Reginald.
Diaz.
Salzedo.
Sanchez.

D. Thom.
D. Bonau.

Dico primo, potest Religiosus propter sua demerita à Religione expelli, & habitu spoliari. Ita D. Thom. quolib. vlt. art. vlt. D. Bonau. in

quaest. super regulam S. Francisci, quaest. 14. Antonin. 3. parte, tit. 16. cap. 4. huc Passarellus in priuil. Minim. notab. 16. Nauar. Comm. 2. de regul. num. 33. Turresemata in regula D. Benedicti, tract. 87. Sylu. verbo Religio 6. q. vlt. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 9. num. 3. Festus 4. parte sul sum. cap. 25.

Antonin.
Passarel.
Nauar.
Turresem.
Sylu.
Sanchez.

Probatur primò, ex priuil. Alexandri VI. Innocentij. IV. Syxti IV. Pij V. Syxti V. & aliorum Summorum Pontificum, quæ referunt Casarub. in Compen. verbo Eijcere & habetur in mari magno Minim. pag. 74. & concessit etiam Ioannes 22. vt referi Festus loc. cit.

Secundò, probatur ex Cap. Finali de regul. in quo id supponitur: & cap. finali de statu Monachorum, §. Porò, iubetur visitatores expellere rebelles, ne ouis morbida, fanas inficiat, & cap. cum in Ecclesijs de maiestate, & obedientia in fine.

Tertio probatur, quia sicut caro morbis emoritur, si abscissa non fuerit, salutem reliqua carnis putredinis sua contagione corrumpit: ita isti, qui emendari despiciunt, & in suo morbo persistunt, debent abscindi; si enim moribus deprauatis in Sanctorum societate permanserint, eorum exemplo suæ perditionis inficiunt; vt loquitur D. Prosper lib. 2. de vita contempl. cap. 7. & referitur cap. Ecce autem 24. q. 3. Quod idem habetur cap. Rescandæ, & cap. Corripiatur eadem causa, & q.

D. Prosper.

Quartò, probatur ex Regula S. Benedicti c. 28. vbi præcipitur abscindi ferro, qui medicaminibus correctionum curari respuit; & S. Augustini; regula 3. cap. 10. vbi incorrigibilis de fratrum societate iubetur proijci.

D. tamen Bonauentura loco cit. tria requirit, ad hoc vt quis iuste possit à Religione eijci, & habitu spoliari. Primum, quòd eius delicta sint publica, tam fratribus, quam secularibus; nam si sint solummodò nota fratribus, putat, talem tolerandum, & in carcerem detrudendum ne eiectis, cum eius culpe nõ pateant iniuste eiectus videatur. Tùm ne eius peccata provalentur. Secundum, quòd eius excessus tam graues sint, vt possint alios fratres inficere, & secularibus propter scandalum esse causa ruine Tùm propter auferendum scandalum. Tùm propter corruptionem ordinis præcauendam. Tertium, quòd sæpius correctus non se emendauerit; nam si vult corrigi, non est eijciendus, vt habet D. Thoma quodlib. vlt. art. vlt. sed est sequestrandus in carcere, vel alio modo puniendus. Quia eiectio in Religione est velut excommunicatio in Ecclesia; quæ tamen non excommunicat, nisi contumaces; Quod tamen limitat Sylu. verbo Abbas, num. 6. nisi incorrigibilitas præsumatur de facto, vt modo declarabo. Absque his conditionibus tutum non putat Bonau. saltem in foro animæ, expellere Religiosum à Religione: licet in foro fori per Pontificia priuilegia, etiam si aliqua ex his desit, tutum esse possit.

D. Bonau.

D. Thom.

Sylu.
Abbas.
Bonau.

Dico secundo, Eijcere fratres à Religione, ad Generales per se solos pertinet, in ijs religionibus, in quibus Generales per se soli procedunt absque consensu aliorum, licet non absque consilio. In nostra autem Religione, in qua non procedunt in casibus grauib; nisi de consilio, & assensu suorum Collegarum, ad Generales cum Collegarum assensu, & ad Prouinciales

tiales cū consensu maioris partis Capituli Prouincialis pertinet. Ita concessit Alexander VI. Generali, & Prouincialibus, ordinis Minorū, & referunt Casarub. in Compend. verbo Eijcere. num. 4. Rodriq. tom. 1. q. regul. q. 30. art. 16. & 17. Mir. tom. 1. Manualis, q. 52. art. 1. conclus. 2.

Circa quod noto, quod consensus maioris partis Capituli Prouincialis, non est necesse, quod obtineatur ab ipso Capitulo in vnum congregato; nam huiusmodi Capitula non congregantur, nisi statutis temporibus semel in anno (suppono enim quod capitula intermedia, seu definitoria, eandem vim habeant, quam Prouincialia, vt declarat Pius V. Anno Domini 1568. die 27. Maij in Bulla, quae incipit super familiam, & habetur in nostris statutis post regulā, pag. 13. & potest dari casus, in quo propter commune bonum conuenienter eijcere aliquem à Religione; & tunc puto, quod poterit Prouincialis cum consensu definitorium, qui totum constituit Capitulum Definitorium, talē eijcere.

Sed amplius priuilegium, & sine talibus limitationibus concessum est nobis Minimis, vt videre est in nostro Marimagno in Compend. priuil. Ord. pag. 74. vbi conceditur Generali, & Prouincialibus potestas eijciendi, propter emeritas culpas fratres à Religione; & ita obseruatur in praxi, quod soli Prouinciales cum consensu suorum Collegiarum, quos tali poena dignos agnoscunt, expellunt, id quod expressè etiam docet Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 77. num. 1.

Dico tertio, prima & principalis causa, propter quam quis est eijciendus à Religione, est incorrigibilitas. Ita omnes Doctores citati.

Hic solum queri potest, quisnam dicendus sit incorrigibilis. Multa dicunt Doctores, Sayrus libro 5. de censuris, cap. 21. num. 37. Grassi. 1. parte decis. lib. 2. cap. 24. num. 19. Sanchez alios citans 6. in decalog. cap. 9. num. 4. Abbas in cap. Cum non ab homine de iudicijs. sed breuiter, in iure incorrigibilis dicitur, qui tertio monitus, non resipuerit cap. Contingit el. 2. de sententia excommunicationis, & cap. Constitutionem eodem titulo in 6. Hostien. in cap. cum in Eccles. de maior. & obed. & Io: Ant. de Trigona dicunt quod Monachi non tenentur amplius recipere Monachum, qui alias bis de monasterio fugit. D. Thomas 2. 2. q. 186. art. 10. ad 3. eos vocat incorrigibiles, qui ad hoc perueniunt, vt non ex fragilitate, vel ignorantia, sed ex contemptu peccent, nam hi sunt, qui difficulter surgunt iuxta illud Hierem. *Confregisti iugum meū dirumpisti vincula mea; dixisti non seruiam.*

In ordine Praedicatorum definitur, quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine est eijciendus, est quando culpas non timet committere: & poenas recusat ferre: vel ex earum sepius repetita infliccione iudicio discretorum cognoscitur non proficere. Ita habetur in constit. dicti ordinis vt refert Festus 4. par. cap. 25.

In ordine Minorum ille dicitur incorrigibilis, qui ter fuit iuridicè punitus, & conuictus de eodem, vel distincto crimine graui, & nunquam fuit emendatus. Ita habetur in illorum constit. Tollet. & Vallisolet, pag. 147. vt refert Spatharius tract. 10. par. 3. cap. 19. num. 7.

In nostro ordine Minimorum, qui tres arripuls fugas, non debet amplius recipi. Ita statu-

tum est in cap. 1. Valent. num. 13.

In hoc mihi quam maximè placet Doctrina Syl. verbo Incorrigibilis, & verbo Abbas, num. 6. q. 3. qui distinguit duplicem incorrigibilitatem, vnam de facto, alteram de iure. De iure propterea, quia regula, vel constitutiones mandant, talia tot vicibus perpetrante appellari, & esse incorrigibilem. De facto, quando quis, licet de iure incorrigibilis non sit, quia ter conuictus, & punitus non fuit, est tamen de facto propter eius conditiones naturales notas; quia scilicet vitijs assueuerit, & ad hæc habet naturalem inclinationem. Quas ambas incorrigibilitates esse sufficientes ad alicuius expulsionem à Religione, & habitus priuationem, docent Rodriq. tom. 1. q. regul. q. 30. art. 15. Miranda tom. 1. Manualis, q. 52. art. 2. conclus. 2. Festus loco citato.

Itaque secundum istos Doctores, incorrigibilis non solum est, qui ter Correctus, & punitus non se emendauit, sed etiam, cui bis, aut ter crimina remissa, condonata, dissimulata, emendationis spe fuere, & tamen non se correxit; & citat ad hoc Rodriq. quamdam declarationem Parlamenti Parisiensis, in qua fuit declaratum, quod in criminibus grauibus, in quibus non imponitur poena mortis, reputatur Clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus possit tradi brachio seculari, si bis ipsi venia data fuit. Quam doctrinam probant Iul. Clarus in sua practica crimin. q. 36. num. 34. & Salzedo ad practicum Diaz, cap. 142. verbo Incorrigibilis; quibus omnibus adde Cassaneum cit. à Claro, & Salzedo super consuet. Burg. fol. 51. post numerum 66. Qui ait, quod in curia Parisiensi seruatur, quod post binam remissionem de delictis pro quibus ingeritur poena mortis, Clericus habetur pro incorrigibili.

Ex quibus elicio cum Rodriquez, & Miranda locis citatis quod Religiosus, qui propter latrocinia, & alia scelera, & crimina fuerat in quadam Religione ad triformes damnatus; cum autem aufugisset è carceribus diu apostatauit: in qua Apostasia, crebrius celebravit, sacramenta penitentiae, & Eucharistiae ministravit: ad aliam deinde Religionem transiens, in eaque ludum alearum prohibitum grauibus censuris, & poenis sepius exercuit cum maximo istius Religionis detrimento, & scandalo secularium, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docendo eos alearum ludos prohibitos: quique cibis vitatis sub mortali in tali Religione notorie, & publice vesci non erubuit: Quique elemosynarum vsurpator, & dissipator exitit continuus: quique ventri, & Veneri fibulam laxauit: quique inter fratres discordias, rixas, zizanias disseminauit, inimicitias sparsit quamplurimas, easque graues, quique mendacijs, & dolis, non solum fratres apud fratres, sed fratres apud seculares infamauit: quique totam Religionem in communi depompauit pro posse: fratres, quos potuit temerari, manuari prius, deinde ludere docuit: Intestabilis, & detestabilis homo seu potius bellua, sine spe alicuius correctionis, & emendationis, etiam si non fuerit bis, neque ter conuictus, nec punitus, sed semper toleratus spe emendæ, seu forte etiam timore dolose, & maledictæ ipsius linguæ (licet hoc damnetur cap. Sed illud, decis. 45.) potest iure optimo ab ista

Casarub.
Rodriq.
Miranda.

Valent.
Syl.
Abbas.

Rodriq.
Miranda.

Rodriq.

Iul. Clar.
Salzedo.
Cassaneus.

Sayrus.
Grassus.
Sanchez.
Abbas.

Rodriq.
Miranda.

Hostien.
Trigona.

D. Thomas.

Tollet.
Vallisolet.
Spathar.

ista Religione, tanquam membrum putridum infectum, & per eius Conditiones incorrigibile expelli.

Rodrig.
Rom. 2.

Probat id multis Rodriguez, & præcipue ex illo ad Rom. 2. *An ignoras, quod patientia Dei ad penitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius, patientiæ, & longanimitatis Contemnis? secundum autem duritiam tuam, & impatientem cor tuum, thesaurizas tibi iram: ubi apparet, quod Paulus notat habere impœnitens cor, idest incorrigibile, illum, qui contemnit clementiam, & bonitatem Iudicis delicta condonantis; quæ locum declarans Bernardus primo de confid. ad Eug. Quid est, inquit, cor durum, ipsum est, quod nec conpunctione scinditur, nec pietate mollietur, nec mouetur precibus, minis non cedit, flagellis induratur, ingratum ad beneficia est, ad Confilia infidum, ad iudicia seuum, inuerecundum ad turpia, impavidum ad periculum, inhumanum ad humana, temerarium ad diuina, præsertorum obliuiscens, presentium negligens, futura non providens. Hæc Ber. Nec potest melius describi cor incorrigibile.*

Bernardus

Quare cum istius vitia cum illo creuerint ab adolescentia sua, & propter longam consuetudinem, asuesactionem, & in illis inueterationem, facta sint illi quodammodo naturalia; Tanquam putridum membrum, ne alios inficiat est eijciendum: nec expectanda bina, aut trina per sententiam punitio, quæ potius nocitura, quam profutura videtur; Acostas enim medicatur istis qui tempore magis indurescunt, patientia marcescunt, & quorum vitia antiquitate non antiquantur, sed magis adolescunt, & reuiuiscunt; Quapropter quam maximè mihi probatur Patrum Iesuitarum numquam satis laudata Religio, qui abscindunt cancrum antequam serpat, Utinam facerent cæteræ Religiones; & pœna trireremium à Religiosis à Religione expelli, cum actum exercuerint, charitatem, & pietatē olentem, ita Rodriguez loco cit. art. 18. 19. Graff. tom. 1. consil. lib. 3. de regul. consil. 5. num. 16. Mir. etiam cit. couclus. 3. & 4.

Dico quarto propter delicta, quibus in saculo respondet pœna mortis, potest regularis à Religione expelli: puta homicidium voluntarium: cultura (vt sic loquar) habitualis, & formalis fundi sterilis, &c. nisi pœna sit illis apposita, non tantum ratione delicti, quantum ratione iurisdictionis: vt puta extrahere de manibus iustitiæ condemnatum ad mortem; nam tunc non deberent Religiosi à Religione expelli, cum actum exercuerint, charitatem, & pietatē olentem, ita Rodriguez loco cit. art. 18. 19. Graff. tom. 1. consil. lib. 3. de regul. consil. 5. num. 16. Mir. etiam cit. couclus. 3. & 4.

Capucc.
Rodriguez
Miranda.

Probat ex concessionibus Pij V. quas refert Capuccinus in compend. priuil. verbo Eijcere in principio, Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 30. art. 15. & 16. & Miranda tom. 1. Manual. q. 52. art. 1. conclus. 2. Quibus Ordini S. Hieronymi in Hispania concessit, & indulsit, quod Generalis, vel eius ministri dictæ Religionis, de consilio fratrum, possint fratres delinquentes, in casibus, quibus quis de iure communi esset ad mortem damnandus, habitu Religionis spoliare, ab eaque expellere. Quo priuilegio gaudent omnes communicationem habentes; debent tamen Prælati eo prudenter uti, consideratis conditionibus, passionibus, consuetudinibus; vita ante acta, qualitate Religiosi

puniendi, & cæteris, vna enim circumstantiis addita, vel adempta facto, frequenter variat ius, quod oritur ex eo, vt ait Nauarrus lib. 5. consil. de apostatis, consil. 1. num. 2. Attento etiam, quod vix vlla Regula absque aliqua exceptione inuenitur, etiamh verbis vniuersalibus affirmatiuis, vel negatiuis concipiatur, vt idem Nauarrus habet ibidem.

Nauarr.

Nauarr.

Rodriguez

Circa quam concessionem notat duo Rodriguez art. 16. primum, quod Generales virtute huius priuilegij Pij V. possunt demeritos à Religione expellere per se solos, adhibito consilio seniorum, quod tamen non tenentur sequi; qui enim tenetur petere consilium, ad illud sequi non obligatur; vt habet Panor. in cap. Cum in veteri de elect. & Rodriguez loco cit. art. 17.

Panor.

Rodrig.

Secundo, quod Prouinciales per hoc priuilegium non possunt à Religione expellere, nisi de commissione Generalis. Quia auctoritas datur Generali, vt per se, vel per suos ministros procedat.

Dico quinto eiectioni, si emendati, & correcti humiliter petierint in Religionem iterum recipi, admitti debent. Antoninus 3. parte tit. 16. cap. 5. statim in principio, Syl. verbo Apostasia, quæst. 5. num. 10. Turcremata in regula S. Benedicti tract. 88. Molina tom. 1. de iust. disp. 140. col. penul. §. Quod ad votum, Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 15. num. 112. versu verius tamen puto. Nauarr. lib. 3. consil. de regul. consil. 78. num. 3. Corduba in Regula D. Francisci cap. 2. quæst. 21. par. 2. versu Notandum.

Antonin.

Syluester.

Turcre.

Molina.

Lessius.

Nauarr.

Corduba

Probat primo, ex cap. finali de regularibus, vbi id expresse habetur.

Secundo, Quia Religio non habet ius à vinculo Religionis aliquem absoluendi, & ab ea eijciendi, nisi quatenus id permittunt illius delicta, ergo cessante ista causa, & eiectione ad meliorem frugem reducto, & penitus emendato, debet cessare effectus, & debet eum humiliter, & de corde puro petentem iterum recipere.

Limitat tamen Corduba, nisi aliud obstat: vt potè si sit probabile, scandalum ex tali admissione secuturum: vel si redeant morbo aliquo contagioso infecti; vel alias inhábiles ad ordinis officia: vel tandem si ad aliorum terrorem valde conducatur, hos iterum non admittere; Limitat etiam Lessius, nisi Religio iustas non admittendi causas haberet dictas scilicet vel alias.

Corduba

Lessius

Vnde in nostra Religione Minimorum, tales eiectioni, si spem emendationis præuerint, ac litteras probatas eorum mores testificantes attulerint, possunt à Patre Generali, vel eius Vicarijs admitti iterum ad Religionem, ita statutum est in Capitulo Barchiononensi, num. 17. quod intelligo de eiectionibus à Patre Generali, nam eiectioni à Prouinciali, ab eodem recipi potuerunt, nam eiusdem est soluere, cuius est ligare, cap. inferior, decis. 21.

Dico sexto Religio potest cogere tales eiectiones ad redeundum D. Bonaventura in Regula S. Francisci, q. 14. fine, Sylu. verbo Apostasia, q. 6. num. 10. & verbo Religio 6. q. 12. num. 12. Passarellus in not. priuil. notab. 16. Vasquez 1. 2. disp. 165. cap. 8. num. 87. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 15. nu. 111. Molina tom. 1. de iust. disp. 140. col. penul. paulò antè §. Quod ad votum,

D. Bonav.

Sylu.

Passarellus

Vasquez

Lessius

Molina

Sanchez

Sanchez:
Reginald.

Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 9. num. 30. Reginaldus in praxi, lib. 18. num. 417. & alij apud Sanchez.

Probatur primo, ex cap. finali de regul. vbi statuitur, hos eieetos debere censuris Ecclesiasticis cogi redire ad Religionem. Dubijs autem, quae possunt fieri circa hanc decretalem, respondet bene Sanchez loco cit. n. 17. 18. & 30.

Sanchez.

Secundo, quia isti eieeti non liberantur a votorum obligatione: & remanent veri eiusdem Ordinis Religiosi, & Praelatis Ordinis subditi, vt declarauit Ioann. 22. vt refert Festus in sum-
 mario constit. praedicatorum 4. par. cap. 25. de grauiissima culpa his verbis. Ille autem, qui propter culpam suam expellitur ab ordine, adhuc Praelato subditus est: sicut morbida ovis quamcumque a grege expulsa, tamen pastoris est.

Festus.

Tertio, quia ob eorum delicta, non debent commodum libertatis perpetue consequi, & fieri potioris conditionis, quam alij Religiosi.

Dico septimo, hos eieetos, tamquam incorrigibiles, obligatos esse ad corrigendum mores, habilesque se redendos, vt iterum in Religionem admittantur; & ita Correctos, se Religioni offerre, quod quoadque fecerint, sunt in malo statu, ita Sotus lib. 7. de iust. q. 2. art. 5. in solut. ad 3. sub fine, Graff. 1. par. decis. lib. 3. cap. 5. num. 147. Angles in floribus 2. par. q. de voto art. 2. difficul. 8. Aragon 2. 2. q. 88. artic. 3. circa respons. ad secundum, pag. mihi 710. §. dico 2. Sayrus in Clauis Regia. lib. 6. cap. 9. num. 25. & 27. Sanchez lib. 6. in decalogum, cap. 9. num. 25. Naldus in sum. verbo Religiosus, num. 16.

Sotus.

Graffius.

Angles.

Aragon.

Sayrus.

Sanchez.

Naldus.

Probatur, quia quamdiu in malitia, & culpa sua manet, ipsi sunt causa suae expulsionis, & per consequens ne votum Religionis, quod emis-
 erunt, possint adimplere; ergo non sunt tuti in conscientia; quia malitia, & culpa nulli debent patrocinari.

Verum quidem est, quod si postquam eieetus se emendatus obtulerit Religioni, non fuerit receptus, potest tute manere in saeculo, vt dicit praefati Doctores, Sayrus, Aragon, Sotus, & alij, quia adimpletio voti iam illi est facta impossibilis sine sua culpa: nisi forsitan per suos Praelatos illi fuerit iniunctum, vt ad aliam Religionem transiret; nam tunc teneretur obedire. Possent autem Praelatum primae Religionis id illi praecipere; docent D. Bonau. in q. super Regulam fratrum Minorum, q. 14. Pisanella verbo Religio primo, §. 6. a Sorbo in Compend. priuileg. verbo Eicere, vers. Nec potest; Passarellus in priuilegijs Minim. notab. 16. Et ratio est, quia cum vouit istum Ordinem, ita se alligauit Religioni; quod secundum ius canonicum nullatenus potest redire ad saeculum, vel ad laxiorem vitam transire; ergo tenetur obedire Praelato praecipienti, vt regularem in aliqua approbata Religione vitam ducat, quia licet non se obligauerit ad profitendum in alia Religione, praeterquam in ea, quam professus est; tamen se obligauit ad viuendum sub disciplina regulari: & obseruantia votorum essentialium. Per quae est satis responsum rationi Sanchez, contrariam opinionem tenentis 6. in decalog. cap. 9. n. 42.

Sayrus.

Aragon.

Sotus.

D. Bonau.

Pisanella.

a Sorbo.

Passarell.

Si autem ordo, ad quem ingredi fuerit iussus eieetus eum recipere noluerit, nec inuenerit, qui eum recipiat, & primus ipsius ordo neque etiam velit eum recipere propter aliquas causas

sufficientes, potest tuta conscientia in saeculo remanere, sicut etiam potest tuta conscientia remanere, si fuerit eieetus absolute, & postquam se correxerit, iterum ingredi attentauerit, quibus non obstantibus semper fuerit passus repulsam, absque aliqua conditione de intrando in aliam Religionem.

Obijcies contra dicta quandam declarationem sacrae Congregationis Concilij, quam refert Zerola 2. parte suae praxis, verbo Monachi, n. 7. & Farinacius decisionibus in Concilio, sessio-
 25. de regularibus, cap. 14. quae sic habet; In posterum Nemo regularium eiciatur a Monasterio, etiam si sit incorrigibilis, sed peccantes a superioribus ignominia carceris castigentur, & acrius etiam si opus fuerit, pro modo delictorum puniantur.

Zerola.
Farinaci.

Hoc dubium postulat, vt aliquid dicamus de huiusmodi declarationibus sacrae congregationis, de quibus dubitant doctores an sint auctoritativae, an vero tantum doctrinales, seu an habeant vim legis, & obligent in vtroque foro, an solum contineant interpretationem doctrinalem, & sint responsa prudentum. De his declarationibus tractat ex professo Rodriguez tom. 1. quaest. regul. q. 11. art. 1. & 2. Salas de legibus, tract. 14. disp. 2. sect. 9. & disp. 21. sect. 12. Molfesius tom. 1. sum. tract. 7. cap. 18. num. 24. & tract. 9. cap. 13. num. 43. & 44. Zerola prima parte praxis, verbo Auctoritas, & 2. parte, verbo Absolutio in principio, vt resoluam.

Rodriguez.
Salas.

Molfes.
Zerola.

Nota, quod Syxtus V. anno 1588. edidit bullam, qua constituit quindecim congregationes Cardinalium, quae incipit immensa aeterni Dei, & eam refert Quaranta in summa bullarum, verbo Congregationes Cardinalium, in institutione autem Congregationis Concilij tribuens eidem auctoritatem, haec habet. Cum ad singularem Papae auctoritatem tantummodo spectet generalia concilia indocere, confirmare, interpretari, & vbi-
 que locorum seruentur, curare, ac praecipere: eorum quidem decretorum, quae ad fidei dogmata pertinent interpretationem nobis ipsis reseruamus: Cardinalibus vero praefectis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, si quando in his, quae de morum reformatione, disciplina, ac moderatione, & Ecclesiasticis iudicijs, alijque huiusmodi statuta sunt, dubietas aut difficultas emerferit, interpretandi facultatem (nobis tamen consultis) impartimur. De valore huiusmodi declarationem vide Io: Val. in differ. vtriusque. fori, verbo Absolutio, num. 2.

Quaranta.

Dico primo, declarationes factae a sacra congregatione, Consulto sanctissimo, & in forma authentica praesentatae obligant in vtroque foro, & secundum illas iudicandum est: patet, quia sunt factae cum auctoritate Papae, & idem est in moralibus facere per alium, ac facere per se. Praesentantur autem in forma authentica: vel per breue Papae: vel per monitorium auditoris Camerae: vel per epistolam alicuius ex Cardinalibus dictae congregationis, & ipsius nomine: vel partibus citatis per transumptum, ex registris ipsius congregationis desumptum, sigillo secretarij eiusdemmet congregationis munitum, ita Salas dicta disp. 21. corollario 6.

Salas.

Dico secundo declarationes, quae non sunt factae a sacra congregatione, consulto sanctissimo (vt ferè communiter teste Salas loco cit. ante corollarium primum his verbis. Illud vero ex
 decla-

deklarationibus impressis, & manuscriptis patet, quod congregatio non semper, sed in raro casu, & in grauioribus, & difficilioribus dubijs, summum Pontificem consulere solet) non habent vim legis, nec obligant ad eas sequendas in vtroque foro, ita Suarez relatus à Salas dicta disput. 2. nu. 53. his verbis. *An declaratio Cardinalium circa Tridentinum sit authentica, seu auctoritativa vim habens legis, an vero doctrinalis, seu quasi doctorum, huius dubij decisionem summo Pontifici remitto: & dum aliud non definitur, nondum censeo habere vim legis, donec certius de illis constet, & sufficienter proposita, ac promulgata sint.*

Et probatur primo, quia cum Cardinales non habeant à iure communi auctoritatem cõdendi leges, vt colligitur ex Suarez lib. 4. de legibus, cap. 5. num. 4. solum eam habent per auctoritatem illis à Pontifice delegatam, Pontifex autem, vt patet ex verbis citatis Syxti, concedit, fieri tales deklarationes (nisi aliud per sequentes Pontifices, quod non scio, sit determinatum) ipso Pontifice prius consulto.

Secundo, sensus ipsiusmet congregationis videtur esse, quod nolit, suas communiter deklarationes haberi pro legibus. Nam cum certum sit, de essentia legis, vt obliget esse promulgationem, vt dicitur, cap. 1. de postul. Prælatorum, §. Verum, & docet D. Thomas 1. 2. q. 90. art. 4. Nauarrus tom. 1. concil. de Cõstit. consilio 1. n. 2. versu. Quinto dico; tantum abest, vt dictas deklarationes promulget sacra congregatio, vt eas nolit, neque manuscriptis, neque impressis libris publicari, & libros eas diuulgantes prohibet, vt constat ex decreto dictæ Congregationis, anno 1621. die 19. Aprilis, & alio simili congregationis Indicis sub die 6. Iunii eiusdem anni.

Et licet dicatur, quod deklarationes legum iam receptarum, non est necesse, quod publicentur, cum in ipsis legibus insint, vt habet Rodriguez loco cit. art. 2. id tamen intelligo in manifestis, non autem in dubijs, quia tales deklarationes sunt veluti nouæ leges. Vnde quando sacra congregatio vult eas haberi pro legibus (quando scilicet factæ sunt consulto sanctissimo) eas promulgat, ita Salas loco cit. coroll. 5.

Ad dubium ergo propositum respondeo, prædictam deklarationem nihil obstat dictis, tum quia authentica non est; tum quia sufficienter promulgata non est, & promulgatio erat omninõ necessaria, cum sit dicta deklaratio (si declaratio congregationis est contra ius commune, & contra tot priuilegia summorum

Pontificum, & tot regulas à tot summis Pontificibus confirmatas. Vnde omninõ noua lex esset, de

cuius essentia, diximus,

esse promulgationem, tum quia non constat,

quod sit facta de mente Pontificis.

§. Primus, Ad quid teneatur à Religione cõctus.

D

ICO primo, eiectus tenetur ad castitatem seruandam; est communis omnium opinio: etiam si non sit in sacris. Soto lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1. ad tertium fine.

Dico secundo, tenetur ad obedientiam Episcopo: eo tamen modo, quo reliqui Presbyteri, neque alio specialiori, Molina disp. 140. col. ante penultima, Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 30. art. 20.

Dico tertio, tenetur etiam ad paupertatem, eo modo, quo status, in quo reperitur comparitur, nulliusque rei dominium verum, & absolutum sibi potest comparare, ita Mol. & Rodriguez cit. Sanchez 6. in decalog. cap. 9. n. 45.

Dico quarto, si eijciatur ex ordine Minimozum, tenetur etiam ad votum vite quadragesimalis, ita expressè Ledesma, cap. 3. de statu Episcop. concl. 25. difficul. 1. Paulo ante, digolo tercio, pag. mihi 75. loquens de Minimis translatis ad Episcopatum: quod à fortiori valet in eiectis; & ratio, quam reddit, est quia ad id se obligauit per solemne votum; & ego latius dicam in quæst. de vita quadragesimali, cap. 2. vbi probabo, quod Minimus ad Episcopatum translatus tenetur ad vitam quadragesimalem, quidquid dormiens dixerit Vega 2. par. sum. cap. 86. casu 16. quem sequitur Sanchez, lib. 6. in decalogo, cap. 9. num. 56. ad cuius rationes etiam respondebo. Fauet etiam nostræ conclusioni Rodriguez, tom. 1. quæst. regul. q. 30. art. 20. fine. Quatenus dicit, quod non excusaret ab obseruatione ieiuniorum eiectos ab ordine Minorum; quia ad hæc tenebantur sub mortali.

In vniuersum autem, quod eiecti teneantur ad vota essentialia, & solemnia, docent Nauar. comm. 2. de regul. num. 34. 35. 36. & comm. 3. num. 46. Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 8. conclus. 7. versu. Aduertate que en el tal caso, pag. 277. Corduba in regula D. Francisci, cap. 2. q. 21. par. 3. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 16. quæst. 4. Vasquez, par. 2. disp. 165. num. 87. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 5. num. 112. Mol. tom. 1. de iust. disp. 40. col. ante penul. versu. Quando verò, Rodriguez tom. 1. quæst. regul. quæst. 30. art. 20. Miranda tom. 1. Manual. q. 52. art. 5. Reginaldus lib. 18. nu. 418. 420. Sanchez, lib. 6. in decalog. cap. 9. num. 27. Et ratio est; tum quia Prælati non potest suos subditos liberare à iugo votorum solemnium, & monasticæ professionis, quia sunt de essentia Monachatus, vt dicitur, capite. Cum ad monasterium de statu Monachorum, tum quia omnes fatentur, huiusmodi eiectos teneri ad votum castitatis; at eadem est ratio de alijs; cum sint eque solemnia, ac Religioni essentialia; tum quia Religiosus factus Episcopus ab his non liberatur.

Dico quinto, tenetur etiam ad officium diuini, etiam si non sit in sacris; Nauar. de horis canonicis, cap. 7. num. 20. Rodriguez loco cit. art. 20. Ledesma 2. p. sum. tract. 9. cap. 4. conclus. 13. dub. 2. pag. mihi 741. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 17. num. 9.

Pro-

Suarez;

Suarez;

Salas;

Soto;

Molina;
Rodriguez;

Molina;
Rodrig.
Sanchez;

Ledesma;

Vega;
Sanchez;

Rodriguez;

Nauar.
Ledesma;

Corduba;
Azor.

Vasquez;
Lessius.

Molin.
Rodrig.

Miranda;
Reginald.

Sanchez;

Nauar.
Rodrig.

Ledesma;
Suarez;

Probatur, tūm quia ex dōlecto non debet reportare commodum, cap. Tūa de clericis non residentibus; tūm quia non liberatur à statu clericali, cui est annexa obligatio recitandi officium diuinum.

Dico sexto, ad alias obseruantias Regulares, ieiunia, silentia, &c. non tenetur. Sotus lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. in solut. ad 3. sub fine, Nauarrus comm. 3. de regul. num. 46. Aragon. 2. 2. q. 88. 2. r. 3. circa solut. ad 2. pag. mihi 710. §. Hucusque diximus, Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 15. num. 115. Sā in aphorismis, verbo Religio, num. 40.

Probatur, tūm quia hæc non vouit expressè; tūm, quia hæc comitantur vitam Monasticam; & ratione solius Religionis tenebatur ad illa.

Dico septimo, quòd isti eiecti, quamdiū in sæculo steterint, si sunt Sacerdotes, non possunt confessiones audire, nec prædicare, nec docere. Ita Rodriguez, tom. 1. quæst. regul. q. 30. art. 21. Mir. tom. 1. Manual. q. 52. art. 5. Spatharius de modo corrigendi Regulares, tract. 10. p. 3. cap. 20. num. 9.

Probatur ex priuil. Innoc. IV. & Clem. IV. & Iulij II. qui quidem Iulius id nobis Minimis cōcessit vt videre est in bulla quæ incipit, virtute conspicuos, quam refert Cherub. tom. 1. Bullar. in Iulio II. sub constit. eius 10. §. 14. pag. 418. qui Pontifices id expressè concedunt; quæ priuilegia refert Casarub. verbo Eijcere, num. 1. & 3. & præterea id etiam habetur expressè in nostro mari magno, fol. 74. vers. Inhibemus. Contrarium autem attentantes, præuia monitione, possunt Generales, & Prouinciales auctoritate Pontificali excommunicare.

Ex quo colligit Rodriguez loco cit. quòd huiusmodi eiecti sunt infames, ad quod citat Lappum super consil. 38. Federici; idque etiam sentit Miranda loco cit. art. 7. Quòd intelligo de infamia facti; & quamdiū in sæculo incorrecti vixerint.

Et meritò tales eiecti dicuntur Infames; nam si fama est (vt post Glossam in cap. Veltra. verbo Notorium de cohabitatione Clericorum, & mulierum, definiunt vt plurimum summittæ in verbo Fama) illa se dignitatis status, vita, & moribus comprobatur, & in nullo diminuitur. Infamis meritò dicitur eiectus, quia dignitatem Monachismi læsit, ab honorato suo statu decessit, eum pessima vita, & deprauatis moribus expurgando.

Vel si famam definiamus cum Theologis, vt Soto 4. de iust. q. 6. art. 3. ad 4. & lib. 5. q. 9. art. 1. Salon 2. 2. q. 62. art. 2. post cōtrouersiam 12. Quòd sit, Communis, & clara opinio, & affirmatio bonæ, & inculpate vitæ voce manifestata, quam de aliquo habent homines. Infamissimus merito dicitur eiectus; Communis enim omnium sensus, in nullo discrepante, eiectos improbos, & sceleratos iudicat, & ita, vt si quis videat aliquem, quem primo aspectu iudicat integrum, probum, & sanctū si de eo deinde audiat, quòd fuerit à Religione eiectus, statim ait, non potest esse bonus, iniquum, dolosum, fallacem putat.

Vel si definiamus infamiam cum iuristis, vt Bart. in lege 1. Cod. Ex quibus causis infamia irrogatur, quòd sit læsa dignitatis status. Quis non videat eiectum maximè statum suum læsisse.

Præterea eiectos esse infames, ex eo specia-

liter probò, quòd sint prohibiti prædicare, docere, &c. nam sicut qui prohibitus est à testamento ferendo: vel à testamento condendo, dicitur intestabilis, idest infamis, vt demonstrat Gellius lib. 6. cap. 7. & lib. 15. cap. 13. quia nimirum priuatur propter sua demerita iure testamenti condendi, deque rebus proprijs disponendi; & priuatur iure testimonij ferendi, quibus non potest quis priuari, nisi propter scelera (nisi aliud iuridicum adsit impedimentum) Cū sint hæc hominum propria, ita quòd sacerdos priuatur iure confessiones audiendi, & Prædicator prædicandi, & Doctor docendi, quæ sunt illius propria, supponit aliquod flagitium perpetratum, propter quod fuerit digne talibus priuatus; vnde intestabilis, & execrabilis meritò dicitur.

Quare tamquam talibus nulla est adhibenda fides, si quid in Religionem effusant, nec multum curandum de eorum maledictis; dementia enim est maxima, vt ait Seneca epist. 92. *vereri ne infameris ab infamibus*; Genius namque illorū notus, quia quod ipsi agunt, aut agere cogitant, id per summam impudentiam ordini affingunt, vt eiectionem suam, & flagitia excusent, ac vident. Ad quod facit illud Cypriani epist. 25. qui, cum de S. Cornelio Pontifice à desertoribus fidei sparsum esset, eum passim communicare sacrificatis, respondit, *Hoc de apostatarum fidei rumoribus nascitur; nequè enim possunt laudare nos, qui recedunt: aut expectare debemus, vt placeamus illis, qui nobis dissidentes, & contra Ecclesiam rebelles sollicitandis de Ecclesia fratribus, violenter insistant.* Hæc Cyprianus, quæ iure optimo istis eiectis accomodari possunt.

Et tantum abest, vt eorum maledictis Religionis, & fratribus maculam inurant, vt his potius eam laudare videantur, ait enim Gregorius in Ezechielem, *Peruersorum derogatio vitæ nostræ approbatio est; quia iam ostenditur, aliquid iustitiæ nos habere, si illis displicere incipimus, qui non Placent Deo.*

Nec nouum est in Mundo, malos maledictis insequi bonos; incontinēs enim, & impura Domina, sed suarum passionum serua, puri, & Sacti Ioseph, eum in continentia notauit, Gen. 39. superbi, & elati Hebræi, humilem Moysem superbæ redarguerunt, num. 16. Scelestus Rapsaces, sceleribus nutritus, scelerum accusabat sincerū Ezechiam, sic Alexander ætarius multa mala ostendit Paulo II. ad Timoth. 4. sic Semei maledixit Dauid 2. Regum 16. quod & dicitur cap. nulli dubium 3. q. 3.

Sed notandum, quòd Deus quandoque permittit, vt nos dicti Apostatæ, & eiecti lingua, & manibus insequantur, vt nostram patientiam exerceat, vanagloriam comepscat, nosque ad virtutes ardentius prosequendas inflammet, à leuitatibus refrænet, ad mundum despiciendū incitet, & ad patriam cœlestem amandam inuitet iuxta cap. sunt plurimi 6. q. 1. Audiamus, quid ad hoc propositum dicat Gregorius lib. 9. epistolarum ep. 39. ad Theosistam. *Neque enim ait, electis suis in hac vita promisit gaudia delectationis, sed amaritudinem tribulationis, vt medicinæ more, per amarum poculum ad dulcedinem æternæ salutis redeant. Quid namque dicit? Mundus gaudebit, vos iugebitis. Sed qua spe, qua promissione? Paulo post additur. Iterum videbo vos, & gaude-*

Sotus;
Nauar.
Aragon.

Lessius;
Sā.

Rodriguez
Miranda.
Spathar.

Cherub.

Casarub.

Rodriguez
Lappus.
Miranda.

Soto;
Salon.

Bartholus;

Gellius;

Seneca;

Cyprian;

Greg.

Gen. 39;

gaude-

gaudebis cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Hinc iterum discipulis dicit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. *Penitens, quæso, ubi eris patientia, si desit quod toleretur.* Ego Abel esse non suspicor, qui Cain non habuerit. Boni enim sine malis fuerint, perfecti esse boni non possunt, quia minima purgantur. Ipsa autem malorum societas, purgatio bonorum est. Tres in arca filij Noe fuerunt, unus irrisor patris exitus, qui etsi in se benedictus fuit, maledictionis tamen sententiam in filio suscepit. Duos Abraham, præsumptivam uxorem Cethuram acciperet, filios habuit, sed sament Carnalis eius filius est repromissionis filium persecutus. Quod magnus Doctor exponit, dicens sicut enim is, qui se undam carnem est, persequatur eum, qui secundum spiritum, ita & nunc. Duos Isaac filios habuit, sed vnus, qui spiritus est exitus, ante minas carnalis fratris fugit. Duodecim iacob filios habuit, sed vnus, qui rectus viuebat, decem in Aegypto vendiderunt. In David Propheta, quia fuit quod purgari debuisset, actum est, ut persecutorem filium pateret. Beatus Iob de societate reproborum dicit. Frater sui draconum, & socius struthionum. Ad Ezechielem Dominus ait, Filij hominis, increduli, & subuersores sunt tecum, & cū scorpionibus habitas. In duodecim Apostolis vnus reprobus mixtus est, ut esset cuius persecutione vndecim tentarentur. Apostolorum Princeps discipulis loquitur, dicens Iudium Loth oppressum à nefandorum iniuria, & conuersatione eripuit. Aspectu enim, & auditu iustus erat, habitans apud eos, quæ de die in diem animam iusti iniquis operibus cruciabatur. Paulus quoque Apostolus discipulis scribit dicens. In medio nationis prauæ, & peruersæ, inter quos lucis sicut luminaria in mundo, verbum vite continentes.

Quia ergo, scriptura teste, cognoscimus, bonos sine malis esse non posse, de multorum vocibus excellentia vestra turbari nullatenus debet. Et paucis interpositis. Si ergo fuerint, qui malam famam Paulo inponerent, qui hunc seductorem vocarent; Quis, rogo, Christianus debet indignum ducere, pro Christo iniurias audire? Quanta autem virtutis Præcursor nostri Redemptoris fuit, nouimus, qui per sacrum eloquium, non solum plusquam propheta, sed etiam Angelus vocatur; & tamen, sicut mortis eius historia testatur, post mortem à persecutoribus eius corpus incensum est. Sed quid ista de sanctis hominibus dicimus? De ipso Sancto Sanctorum (id est de Deo) qui pro nobis homo factus est, loquamur, qui ante mortem iniuriam, quod Damonium haberet, audiuit. Post mortem verò à suis persecutoribus seductor appellatus est, cum dicerent: Scimus, quia seductor ille dixit, Post tres dies resurgam. Quanta ergo nos peccatores à lingua, vel manibus iniquorum hominum portare necesse est, qui in aduentu æterni Iudicis iudicandi sumus, si & ipse, sansa tam ante, quam post mortem pertulis, qui & Iudex venis?

At inquit, aliqui ex calumnijs, & conuictijs talem voluptatem hauriunt, vt faciliè etiam præbeant assensum; Vnde interest, hos sycophantas communi omnium ludibrio, & irrisui exponere, vt malefacta cognoscant sua; & qui his conuictijs delectantur, se conuictoribus delectari intelligant, quod & monuit Ysocrates. *Cave calumnias, licet falsæ sint, nam multi veritatem ignorant, famaque, & opinione ducuntur.*

Respondeo, verum quidem esse, quod non est

quidquam mortalibus tam suauis, & incedit, quam de rebus alienis garrere, vt ait Sanctus Gregorius Nazianzenus apologia 1. Et quod aliqui ita sunt curiosi audiendi aliena facta; Religiosorum præsertim, etiam si falsa sint, & nullam veri speciem præferant, vt ea totis pedibus excauare nitantur, ipsique sycophantis ita delectantur, vt alij suauissimis, & dulcissimis cantionibus, parùm aduertentes dictum Comici, *Qui calumnijs assensum præbet, is aus moribus improbus est, aut puerilem animam gerit.* Et licet dicant, se non præbere assensum, sed delectari tantummodo audire talia. Ergo dicemus estis, vt Scarabæi, qui delectantur, & nutriuntur in stercore, & estis portæ illæ sterquilinij, de quibus Plutarchus apud Roa singularium locorum lib. 6. c. 15. per quas purgamenta eijciuntur Cuiusmodi. Quod ita verum est, vt negari nequaquam possit. Nā si detrahentium guttur nihil est aliud, quam sepulchrum, iuxta illud Psalmi, *Sepulchrum patens est guttur eorum, Ex sepulchris non oriuntur nisi factores, qui dum excipiuntur, & tam hilariter à vobis, portæ meritò sterquilinij nūcupamini.*

Hæc, inquam, vera sunt, sicut & verum est dictum illud Calumnia negligenda non est, licet valde falsa sit, sunt qui eam nolunt amplificare, & magnis incrementis adaugere. Propter quos rationi consentaneum est, vt hæc talia vitentur, & caueantur, & illud Apulei apolog. 2. *Pudentis, & verecundi animi est, etiam falsa vituperatione granari.* Tamen verum etiam est dictum illud Demosthenis Calumniam, occasione oblata, firmam quidem suspicionem auditoribus inijcere: temporis autem progressu languescere, & euanescere. Et dictum Senecæ 2. de Ira cap. 30. *Ille magnus, & nobilis est. Qui more magne feræ laryatus canum securus exaudis.* Et ibidem, *Contumeliarum patientia ingens instrumentum est ad uitelam regni.* Verum etiam est illud Iob. 16. *Ecce enim in celo testis meus, & conscius meus in exelsis.* Quem locū explicans Gregorius in principio epistolæ cit. ad Theositam, ait; *Qui enim vita sua in celo testem habet, indicia hominum in terra perijescere non debet.*

Quid igitur faciemus? Toleranda ne omnino calumnia, an resistendum? Ad hoc respondeo, resistendum pro posse, lingua, & manibus, verbis, & operibus; Quia, vt ait Gregorius loco cit. *Cui sedari stultorum hominum murmur tranquillæ ratione potest, peccatum esse credo, si ne bonum, quod valet fieri, negligitur, vt fiat Nam cum placare insanas mentes, atque ad salutem reducere possumus, scandalizare eos minimè debemus.* Sunt enim quedam scandala, qua omnino despicienda sunt: quedam verò cum vitari sine culpa possunt, despicienda non sunt, ne cum culpa seruentur. Et paucis interpositis, docet, illa scandala, quæ nos ad peccata implicant, contemnenda, & ea, quæ placare sine peccato possumus, modis omnibus mitiganda. Si verò omnibus diligentijs peractis, nihil proficiamus, tunc dicamus cum Christo Matth. 15. *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum.* Et consolemur illo Matth. 5. *Beati estis cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes, propter me. Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in calis: sic enim persecuti sunt Prophetas, qui fuerunt ante vos.* Et illo Matth. 10. *Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius.* Consolemur denique

Gregorius Nazianzenus

Comici

Roa

Senecæ

Iob Gregorius

Matth. 15
Matthæ

Matthæ

nique exemplis eorum, qui similibus calumnijs petiti sunt. Quorum multos hic supra atuli, tidentes, quod, Reddes illis Dominus secundum opera eorum, ut dicitur ad rem hanc 2. ad Timoth. 4. Et quod disrumpanur licet calumniatores, & eorum auditores, Religio semper erit Religio, & quod acrius fuerit impugnata conuicij, eo (proregente Domino, primo Religionum omnium fundatore) florebit felicibus. Et canet illud Pindari.

Preme Preme immersabilis Sum sicut super super maris septum. His tandem vnam mentem propono si sapiunt quidquam, voluendam, Augustini sententiam scim. 53. ad fratres in Eremum, ubi ait. *Nemo laceret seruis Dei, quia non expedit lacerantibus, seruis Dei quidem merces falsis detractionibus crescit, sed crescit etiam pena detrahentibus. Nam non sine causa dictum est, Gaudete, & exultate, quando detrahunt de vobis, quia merces vestra magna est in celis.*

§. Secundus, Quare à Religionē eiekti, & Apostata sint tam peruersi, flagitiosi, & scandalosi.

ST res miserabilis, & contra naturam, quod assueti regulari disciplina, si semel excutiant iugum, tam effrenatè, & libidinosè viuunt, ut vix flagitiorum genus sit reperire, quod ipsi attentare non audeat & tamen vlderetur, quod contrarium foret futurum; quia, ut dicitur Prouer. 22. *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea,* & S. Maximus in ser. de S. Io. Bapt. *Quod in iuuentute addiscitur, in maturitate seruetur;* & Salust. in Iugurtha, *Benefacere ex consuetudine, in naturam vertitur, & tandem, Suave est homini, quod consuevit tota vita sua.* Hic huius rei rationem quaerimus.

Dicendum est cum phylosopho, quod corruptio optimi pessima est, & si bonus bonitatem Relinquat, non fiet malus, sed pessimus, sicut enim flumen assuetum fluere, si per aliquod tempus retineatur, aperta deinde aliqua via; maiori impetu ruit; Vnde Poeta Aeneidos primo de ventis carcere ab Aeolo detentis. Cum conuersa cuspide impulit in Latus cauum montem. *At venti velut agmine facti. Qua data porta ruunt, & terras turbine praeflant.* Sic isti aquatici homines, Veneris fratres, & vento ambitionis agitati sub iugo suauis Religionis assueti, si semel illud excutiant, ut sui iuris compotes facti, omnia sibi licere existimant, & sic nullum reperitur facinus, quod attentare non audeant. Quod etiam omniscius D. Th. docuit 2. 2. q. 186. art. vlt. ad 3. ubi ait. *Quod isti non sunt mali, sed pessimi, & ad id adducit illud Ieremix 2. Confregisti iugum dirupisti vincula, dixisti non seruius, in omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso, tu prosterneberis meretrix.* Ratio autem formalis est, quia procliuus tendit in malum, quam in bonum natura, quae ad malum est prona ab adolescentia sua, & oneri habet regularem disciplinam in quaestu autem relaxatè viuere.

Ad quod facit illud Doctissimi Baronij to. 12. annal. anno 1125. pag. 102. *Nihil in suis membris infestus Ecclesia paritur, quam Religiosos à paternis institutis desciscentes, & amore secula-*

rium ad gloriam, & lucra turpiter inhiantes. Sed melius Augustinus epist. 137. *Qui restis est super animam meam, ex quo Deo seruire cepi, quomodo difficile sum expertus meliores, quam qui in Monasterijs profecerunt, ita non sum expertus peiores, quam qui in Monasterijs ceciderunt.* Ita ut hinc arbitrer scriptum in Apocalypsi. *Iustus iustus fiat, & sordidus sordescat adhuc, & refertur in cap. Quantumlibet distinct. 47.*

Augusti.

§. Tertius Vtrum possit eieci à Religionē, quē interrogatus in Professione, an habeat aliquam infirmitatem incurabilem vel aliud impedimentum, negauit, si postea repertus fuerit habere.

N Religione nostra Minimorum Nouitij facturi professionem interrogantur, an habeant aliquam infirmitatem incurabilem, vel contagiosam, qui si negauerint, admittuntur ad professionem, cum protestatione, quod si deinde reperti fuerint aliquam huiusmodi habere, professio erit nulla, ita habetur in nostris caeremonijs de modo recipiendi fratres ad professionem, & in Capitulo Paulae auctoritate Apostolica confirmato, num. 33.

Secundò, in eodem Capitulo Paulae num. 34. *definierunt Patres, quod similis interrogatio fieri debeat de illis, qui ex Confessorum genere originem traxerunt, cum simili professione de habenda nulla, & irrita eorum professione; de cuius statuti validitate disputat Nauar. lib. 3. confi. de regul. conul. 26. Passarellus in Scholijis ex Genuensi, num. 31. Rodrig. tom. 3. quæst. regul. q. 11. art. 1. & 2. Beia 4. parte casuum, casu 35. Mir. tom. 1. Manual. q. 19. art. 7.*

Nauar. Passarell. Rodrig. Beia. Miranda.

Tertiò, interrogantur, an grauati sint ære alieno, & cum non esset soluendo, ad Religionem conuolauerint: vel an commiserint aliqua delicta, propter quæ non possint in seculo tuti manere.

Queritur igitur in hoc §. An qui negauit habere aliquod ex prædictis impedimentis (ceteræ enim interrogationes non multam patiuntur difficultatem) præfata protestatione adhibita, si postea repertum fuerit habere aliquod, sit nulliter professus, & per consequens possit à Religionē expelli.

Circa primam interrogationem dico, quod in nostra Religionē per prædictum statutum à Papa confirmatum, Professio habentis incurabilem, vel contagiosam infirmitatē est nulla, ita Rodrig. to. 3. q. regul. q. 17. ar. 9. Mir. to. 1. Manual. q. 19. art. 2. Vega 2. par. cap. 50. casu 4. notab. 3. à Sorbo in compend. priuil. mendic. verbo Nouitius post 7. notab. §. 5. principaliter, pag. mihi 435. Sanchez lib. 5. in decalog. cap. 4. n. 57. Quod etiã sensu, & defedit præclarissimus Iuriconsultus Zacharias Giraldus Bonon. anno 1610. in casu, quo quidam filius Excell. D. Antonij Cucchi Medici præclarissimi, in d. Ciuitate propter commitalē morbum fuerat à nostra Religionē expulsus, in qua solempniter professionē emisserat; cui expulsionī ad stipulata est deinde, ut audiui, Romana Rota.

Rodrig. Miranda Vega. à Sorbo. Sanchez. Zachar. Girald.

Timoth. 4.

Prouer. 22

S. Maxim.

Salust.

Virgil.

D. Thoma.

Ierem. 3.

Baronij.

Insuper.

Paulus.

Felinus.
Passarell.
Circà secundam interrogationem dico, quòd illud statutum Paulz est contrà ius commune, cap. Eam te de rescriptis, vbi Felinus num. 12. ponit hanc Regulam. *Infidelitas etiam propria non nocet Conuerso.* Et latè id probat Passarellus in Scholijs ex Genuensi, num. 31. §. Quæstio super receptionem Istorum, & idèd cum acta prædicti Capituli sint confirmata, quatenus iuri communi contraria non sunt, statutum illud nihil valet. Præterea fuit cum multis non obstantijs antiquatum in specie à Gregorio XIII. anno Domini 1583. die prima Augusti per suam constitutionem, quæ incipit. *Muneris nostri,* & habetur in nostris constitutionibus post regulam, pag. 23. in qua celsat prædictum statutum, quia, ait, *Græci, & Iudæi, distinctio esse non debet, admittitque præfatos ad dignitates, & officia ordinis.*

Zanard.
Confirmat autem dictum statutum quòd ad illos, qui ex Iudæis, ex eo quòd post bapthysma ab eis susceptum, iterum à fide Catholica recesserint, per sententiam in foro Ecclesiastico latam damnatis, Mahumetanis item, & Hæreticis similiter damnatis, vivis, vel defunctis, vel quorum ossa, vel statua combusti sunt, originem ducunt per lineam paternam, vel maternam usque ad quartam generationem inclusivè, vide Zanardum tom. 2. lxx summx cap. 17. quod conformat cum cap. Si qui Presbyteri prima quæst. 7.

Nauar.
Passarell.
Rodriquez.
Miranda.
Itaque prædictum statutum Paulz indistinctè nullius est momenti; tum propter dictam constitutionem Gregorij; tum quia contrà ius commune cit. Cap. Eam te, contrà quod nullus inferior Papæ habet auctoritatem statuendi, vt docent Nauarrus lib. 3. consil. de regul. consil. 26. num. 4. Passarellus loco cit. Rodriq. tom. 3. q. regul. q. 11. art. 2. Miranda tom. 1. Manualis, q. 19. art. 7. versu Præmitto 2. d. 10. & habetur expressè in cap. Quod super his de maiortate, & obedientia.

Nauar.
Rodriquez.
Ludovic.
Beia.
Sanchez.
Valet autem quòd ad eos, qui originem ducunt ex relapsis Iudæis, Mahumetanis, & Hæreticis dānatis per sententiam in foro Ecclesiastico, & hoc siuè ducant originem per paternam, vel maternam lineam. Vnde duæ conditiones requiruntur, ad hoc vt quis iam professus in nostra Religione, vigore prædicti statuti possit expelli usque ad quartam generationem inclusivè. Primo, quòd ducat originem ex Iudæis, &c. qui post susceptum bapthysma ad Iudaismum, &c. redierint. Secundo, quòd de hoc consulti, & damnati fuerint in Tribunali Ecclesiastico.

Dicunt verò Nauarr. loco cit. num. 1. & 11. Rodriquez loco cit. Ludouicus Beia 4. par. casuum, casu 35. versu, Probatur hæc veritas, col. 2. & versu, Fx his apertè, col. 6. Sanchez lib. 7. matrim. disp. 37. quæst. 4. num. 30. & lib. 5. in decalog. cap. 4. num. 73. Quòd licet præfati descendentes ex maculato genere (non loquor de relapsis) non possint eijci ex Religione vigore præfati statuti, quòd nullum est; possunt tamèn eijci, quia non fuit datus consensus legitimus ex parte recipientium, receperunt enim eos cum ista conditione, si non descendissent ex infidelibus, & dispositio conditionalis, non existente conditione; nihil operatur, vt cap. Si pro te de rescriptis in 6. & cap. Præterea el secundo de appell. quibus tamèn, (Hoc saltèm casu) obstat præfata Constitutio Gregorij, quæ vult, quòd

conditio originis, Iudæis, & Mahumetanis, nec quòd ad ingressum, nec quòd ad dignitates, quidquam nocere possit, aut debeat etiam facta d. protestatione ex parte Religionis, vt patet ex dicta constit. Gregor. §. 1.

Ad tertiam interrogationem. Dico quòd in in Ordine nostro nullum est statutum irritans professionem Istorum: & quòd sunt protestationes, non fiunt, nisi de infirmitate incurabili, vel contagiosa: præsertim in his partibus Italiæ, in quibus rarè inveniuntur, qui ex genere Iudeorum, vel Mahumetanorum descendunt.

Quaranta.
Naldus.
Primo autem circa grauatos ære alieno: & reddendis rationibus obnoxios, propter administrationem rei alienæ, vel publicæ, vel particularis: vel criminosos, extant duæ constitutiones Syxti Papæ V. vna, quæ incipit cum de omnibus, & altera huius modificatiua, quæ incipit ad Romanum spectat, Pontificem, quas refert Quaranta, verbo Monasteria Regularium, pag. mihi 406. & Naldus in sum. verbo Religiosus, num. 40. in quibus prohibet, tales ad Religionem recipi, & receptos, & iam professos eijci iubet, & priuat voce actiua, & passiuæ, & officijs, quæ habet ipso facto quoscumquè Religiosos, & eorum superiores, inhabilesquè reddit in perpetuum ad alia obtinenda, qui dictos ære alieno grauatos, & criminosos ad Religionem receperint. Quas extrauagantes, simul cum illarum modificatoria Gregorij XIV. quam referunt ijdem Quaranta, & Naldus, reduxit ad terminos iuris Communis Clemens Papa VIII. anno Domini 1602. die 2. Aprilis per suam constitutionem, quæ incipit in suprema Ecclesia, quam refert Naldus in sum. verbo Professio Regularium, n. vlt. & Cherub. tom. 3. Bull. in Clemente VIII. constit. eius 83. pag. mihi 129. & Meminit de ea Sanchez 7. de matrim. disp. 37. q. 4. num. 34. & Beia 4. parte casu 18. sine, Miranda tom. 1. Manual. q. 19. art. 3. relictis tamen in suo robore pœnis, ibi contentis contrà superiores, qui ea forma non seruata, aut illis impedimentis affectos ad Religionem admittunt.

Naldus.
Cherub.
Sanchez.
Beia.
Miranda.
De iure autem communi certum est, professionem pressæ ære alieno, esse validam, etsi profitendo, reddatur impotens ad soluendum; cum tamen in sæculo esset soluendo, & patet, quia ad hoc vt professio sit valida, satis est, si persona sit libera, & à iure profiteri non prohibeatur, persona autem debitoris non est creditorum serua nec eis debita, quamuis ad illis satisfaciendum obligata, nec vilo iure Ecclesiastico illa professio irritatur antè constitutionem Syxti Quinti, ita Angles in floribus, secunda parte, quæst. Quis à restit. sit liber, art. 2. difficul. 9. pag. 172. versu valebit tamèn, Medina Cod. de rebus restit. quæst. 3. causa 8. ad quintum, Sanchez lib. 4. in decalogum, cap. 19. num. 2. Verùm quidèm est, quòd tam receptus, quam recipientes peccabunt mortaliter, vt Angles.

Angles.
Medina.
Sanchez.
Circà verò reddendis rationibus obnoxium, si reddere debeat reipublicæ, & communitati, cui sit perpetuò obligatus, ingredi non potest, vt habetur cap. Legem, d. 53. Si verò sit obligatus ad ratiocinia priuatorum, potest ingredi, vt habent Angelus, verbo Religiosus, num. 10. Sylu. verbo religio 2. q. 6. Sanchez multos citans 4. in decalogum, cap. 19. num. 19.

Secundò noto, quòd debita, quæ prohibent, his onntum ingredi Religionem, debent esse supra ipsius facultatem; & debet esse certa, quorum Dominus, facta diligenti inquisitione, possit sciri, vt dicitur in præfata constit. & per debita intelliguntur, non solum realia, verum, & personalia, si scilicet aliquis esset condemnatus ad soluendum aliquid in pœnam alicuius transgressionis. Verum quidem est, quòd posset quis ingredi Religionem de consensu suorum creditorum, vel etiam ipsi inuitis, prius cedendo bonis suis; vt notat Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 10. art. 9. Miran. tom. 1. Manual. q. 17. art. 7. Naldus in sum. verbo Religiosus, n. 2.

Rodrig.
Miranda.
Naldus.

Tertiò, Circa obnoxios reddendis rationibus noto, quòd si patrimonium illius, qui vult profiteri, longe superat æstimationem administrationis præstitæ, nec rationes eius ita sunt inuolutæ, vt possit ei molestia aliqua inferri, hoc non esset impedimenti ad Religionem profitendum, vt ex mente huius constit. colligit Diaz in sua practica cap. 2. num. 6. Naldus loco cit.

Diaz.
Naldus.

Nec similiter impediretur quis à Religionis ingressu, & à facienda professione, si antè ingressum sufficientem cautionem præstitisset, qua fideiustores se ad reddendas rationes obligaret, sicut principales debitores, vt notat idem Diaz. Qui autem sint ij, qui sunt obnoxij ad reddendas rationes, docet Rodriguez loco cit. art. 11. nimirum Tutores, Curatores, Actores, Procuratores, & Executores: de quibus omnibus intelligitur prædicta extrauagans Syxti V. videri potest circa hoc ipsum Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 54. art. 2. & per totam quaestionem, vbi ex professo agit de istis Bullis Syxti, & Sánchez loco cit.

Diaz.

Rodriguez

Rodriguez

Quartò, Circa criminosos noto, quòd si postquam quis commisit homicidium, latrocinium, &c. & antequàm de his cognoscat Iudex secularis, ingrediatur Religionem, non potest de his delictis amplius Iudex secularis cognoscere, nec hæc crimina impediunt Religionis ingressum, sed solum impedirent, quandò antè susceptionem habitus deducta essent in iudicium per accusationem, seu inquisitionem contra delinquentes, ita declarauit suam primam constit. prædictus Syxtus, & aduertunt Rodriguez loco cit. art. 7. & Mir. tom. 1. Manual. q. 20. art. 8.

Rodriguez
Miranda.

Aduertendum tamen circa hos criminosos, quòd Leo X. anno 1516, die 15. Martij per suam constitutionem, quæ incipit, cum sicut nobis, & habetur in nostris priuileg. Minim. pag. 151. Concessit Generalibus, & Prouincialibus Ordinis fratrum Minorum, vt fratres eiusdem Ordinis asiam professos, qui grauissimis, & scandalosis delictis notati, & diffamati fuerint, que fraudulenter, ac dolose in eorum receptione, ac professionis emissionem (monitione super his per prædictos Prælatos præmissa) tacuerunt, non obstante, quòd iam recepti sint, & professionem emisissent, ne morbida, & infecta pecus ouile Domini corrumpat, & vt alie cedas in exemplum, à domibus, & Conuentibus dicti ordinis expellere, & remouere, liberè, & licitè possint, & valeant, pro vt conscientijs prædictorum superiorum (quæ super hoc onerat) visum fuerit in sum, & honestum.

Rodrig.

Circa quam constitutionem aduertit Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 17. art. 9. quòd ad hoc vt præfati criminosi possint expelli à Religionem, non est necesse, quòd eorum delicta sint deduc-

ta per accusationem, denunciationem, vel inquisitionem in iudicium, vt volebat constitutio Syxti V. sed satis est, quòd de ijs delictis fuerint diffamati, & notati; etiam si nõ fuerint accusati.

Aduerto etiam, quòd hoc priuilegio gaudet omnes communicationem habentes, & quòd non est reuocatum, Noto etiam, quòd non conceditur per hoc priuilegium, vt professio ab istis facta possit nulla declarari, sed tantum, vt possint expelli.

Ex his igitur colligitur primò, quòd nullus professus potest à Religionem expelli, eo quòd descendat ex genere Iudæorum, Mahumetanorum, & aliorum infidelium, quantumuis interrogatus hoc tacuerit in professione, nequè potest à Religionem expelli professus ære alieno grauatus. Nec reddendis rationibus obnoxios iuxta dicta: Verum quidem est, quòd superiores recipientes huiusmodi debitis, & ratiocinijs obligatos incurrunt pœnas positas in Bullis Syxti, nequè ita tenet Sanchez lib. 4. in decalogum cap. 19. num. 21.

Secundò, Colligitur, posse tamen à Religionem Minim. expelli laborantem incurabili, seu contagiosa infirmitate, & descendente ex hæreticis, Iudæis, vel Mahumetanis relapsis; Possit etiam expelli criminosos, quamuis eorum delicta non fuerint in iudicium deducta, modo de ijs fuerint diffamati, per priuileg. Leonis citatù,

§. Quartus: *A quonam debeat expelli Professus inualidè propter infirmitatem, vel crimina, de quibus est in saculo diffamatus.*

DICENDVM est, quòd debet expelli à Generalibus, vel Prouincialibus Ordinis, cum eorum Collegijs, absquè aliquo interuentu ordinarij, ita Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 17. art. 9. & q. 11. art. 2. Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 26. num. 13. & consil. 87. à num. 3. Mir. tom. 1. Manual. q. 52. art. 2. conclus. 5. Zacharias Giralduus cit. §. præced. in facti contingentia, num. 76.

Rodriguez

Nauarr.
Miranda.
Zach.
Giralduus.

Probat ex priuileg. Leonis X. cit. quòd expressè concedit hanc facultatem superioribus ordinis, vt vidimus.

At obijcies, Concil. Trid. sess. 25. de regul. cap. 19. vbi dicitur, quòd quicumq; Regularis prætendat se per vim, aut metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat antè et aem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitquè habitum dimittere quacumquè de causa, &c. Non audiatur, &c. nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coràm superiore suo, & ordinario. Ex quo colligitur, quòd ad declarandam professionem nullam, requiritur auctoritas, non solum superioris Religionis, sed etiam ordinarij locorum.

Respondeo circa hoc caput, multa, & doctè docent Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 37. & prædictus Zacharias in consil. pro hac re, à nu. 48. vsq; ad 97. At ergò Sanchez. q. 4. n. 32. què sequitur d. Zacharias, Conciliù nõ procedere in professione nulla, & irrita ex statutis Religionis à Pontifice confirmatis, sed procedere in causis irritantibus professionem de iure, vt exempla, quæ afferuntur, innuunt; Professio enim facta antè tempus debitum nulla est ipso iure, si fiat antè

Sanchez.
Zacharias.
Sanchez.

Sylu.

pubertatem, item professio metu, vi, dolo nulla est, vt Sylu. verbo Religio 3. num. 11. sed hæc professio nulla est per statutum speciale.

Ex quibus colligitur, posse Religionem, nulliter per ipsius statuta professum in casibus propositis semper eijcere, etiam transacto quinquennio, quia alioquin maximum detrimentum pateretur; cogeretur enim effectos inhabiles per sua statuta à Papa confirmata retinere, eo quòd quinquennium transactum sit à professione irrita, doloque facta, atque ita decretum favore Religionis editum in ipsius detrimentum reddideret, contra Regulam. Quod ob gratiam quæ est 61. de regulis iuris in 6. vbi dicitur; Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium resorquendum, & illi inhabiles, commodum ex suo delicto reportarent, contra caput de Clericis non residentibus, ita Sanchez loco cit. num. 32.

Sanchez.

Secundò. Colligitur, hos inhabiles, quocumque tempore transacto reclamantes esse audiendos; quia Trid. claudens aditum ad reclamandum post quinquennium, non loquitur de his inhabilibus; clausula enim. Ex quacumque causa, ad personas habiles restringenda est, ita Sanchez loco cit. num. 33.

Sanchez.

Tertiò. Colligitur, ipsos debere reclamare apud solos Prelatos regulares, ad quos pertinet, declarare nullitatem professionis, nec posse cogi Prelatos regulares ad simul cum ordinario causam decidendam, quia, Concilium non loquitur in his casibus, vt diximus, & fuit in facti contingentia, ita iudicatum in casu illo Bononiensi citato, in quo per solum Vicarium Generale nostri Ordinis fuit prædictus Cucchius propter comitialem morbum à Religione expulsus; quam sententiam, vt audio, confirmauit Rota Romana.

Quartò. Colligitur, quòd professio facta per metum cadentem in constantem virum est nulla, etiam si metum incutiens non incutiat in ordine ad dictam professionem; nam professio debet esse libera, sed ex quocumque sine sit metus concussus libera non est, cum est, per metum, ergò neque Concilium requirit, quod metus sit incussus in ordine ad professionem, sed absolute, quod qui per vim, aut metum prætenderit &c. Vnde qui timore, nè occideretur in sæculo, Religionem est ingressus, videtur posse prætere se per metum fuisse ingressum. Sic iuuenis, qui scuitiam Patris, vt aufugeret, Religionem est ingressus, videtur, posse prætere fuisse per vim ingressum, nam tunc professio libera non est, supposito quod nesciat, quo alio loco commodius possit diuertere. Fauet Trid. dicta sess. 25. cap. 17. & cap. 16. ibi, ne hac occasione discedere nequeat, in quo supponit Trid. quod bona Monasterio donata libertatem professionis impediunt; quod si bona temporalia dictam impediunt libertatem, multò magis illam impediunt metus mortis, quæ verò impediunt nè liberè fiat professio, factam professionem cassant in casibus designatis à Concilio, scilicet vi, metu, &c.

Trid.

§. Quintus. Virum Conuentus possit consentire, vt habens incurabilem, seu contagiosam infirmitatem, valeat proficere.

CIVNT fratres vnus Conuentus, aliquem Nouitium Comitiali morbo, seu alio incurabili laborare; tamen admittunt eum ad professionem cum consensu Prælati. Queritur, an iste sit validè professus, ita vt ab alijs superioribus non possit amplius expelli.

Dicendum est, non posse fratres consentire, vt talis validè proficere. Probatur, tum quia est contra Regulam, & regularia statuta; tum quia, licet reuera consentiant, deest tamen potestas validè consentiendi, & validus nouitij consensus, vt potè qui iure incapax est.

Neque valet quòd vniciq; licet iuri suo renunciare, nam dico quòd hoc intelligitur de iuribus singularibus, & personalibus, non autem de ijs, quæ sunt in communem utilitatem Religionis; his enim fratres vnus Conuentus renunciare non possunt: immò neq; fratres capituli Prouincialis: neq; etiam fratres Capituli Generalis; quia hæc Capitula non possunt quidquam, quòd sit contra Regulam, & commune bonum, vt patet ex cap. si diligenti de foro competentis, & habet Glossa in capite ad Apostolicam de regul. verbo Monasterij, adde quòd quandò dicitur, quòd vniciq; licet iuri suo renunciare; intelligitur modò nè sit in præiudiciu tertij, vt esset hoc casu: nimirum cõmunitatis.

Glossa.

CAP. XXVI.

De Religiosis Apostatis, vagabundis, & fugitiuis.

RO hoc capite videatur Caiet. 2. 2. q. 12. art. 1. §. antepenult. Innocen. Panor. & alij Canonistæ toto titulo de Apostatis. Hostiensis in sum. lib. 5. tit. de Apostasia, pag. 1547. Angelus, Tab. Rosella, Pisanella, Sylu. Caiet. Nauar. Quaranta, Grassius, Confess. Casarub. à Sorbo. Zerola. Diaz. Salzedo Sa. Vega, Antonino Valent. Iul. Clar. Rodrigue Azor. Lessius Suarez Reginald. Mirandae Io. à Cappeauille 2. par. de casibus referu. cap. 2. q. 1. Sayrus lib. 3. de censuris, cap. 34. à num. 76.

Caiet. Innoc. Panor. Hostiens. Angelus. Tab. Rosella. Pisanella. Sylu. Caiet. Nauar. Quaranta. Grassius. Confess. Casarub. à Sorbo. Zerola. Diaz. Salzedo Sa. Vega. Antonino. Valent. Iul. Clar. Rodrigue. Azor. Lessius. Suarez. Reginald. Mirandae. Io. à Cappeauille. Sayrus.

Thomas

Thomas
Trinit.
Spasbar.
Ledesma

Thomas Trinitarius in sua pract. crim. cap. 18. num. 28. Spasbarius de modo corrigendi regul. tract. 10. par. 3. cap. 18. Ledesma de statu Religioforum in communi, cap. 4. conclus. 18. difficul. 1. pag. mihi 176. & cap. 8. per totum, pag. 273. Sanchez 6. in decalog. cap. 8.

Sanchez

Mistis varijs distinctionibus Apostasie, à Fide, ab Obedientia, à Religione, vel ab Ordine, & à alijs subdiuisionibus horum membrorum, quæ videri possunt apud cit. Doctores. Hic solum nobis agendum est de Apostasia à Religione, quam quis per solemne votum professus est. Quæ Apostasia nihil est aliud, quam recessio à Religione, quam quis professus est, habitu dimisso, vel retento, absq; animo ad eam amplius redeundi.

Calet.

Noto primò, ex Caiet. 2. 2. quæst. 12. art. 1. §. antepenult. dupliciter posse contingere, Religiosum sine licentia extra Claustra manere. Primò eo animo, & intentione, vt non sit amplius Religiosus, & hic est verus Apostata; nec excusatur ab Apostasia, & censuris annexis, ex hoc quòd habitum deferat, sed tenetur ad omnia, ad quæ tenentur alij Apostatæ sine habitu; Secundò non eo animo retrocedendi à Religione, sed propter Prælatorum fortè rigorem, aut propter libidinem vagandi, aut aliquid huiusmodi, & talis non est Apostata, sed fugitiuus, & vagus; Quod probat Caiet. ex eo quia Apostasia consistit in retrocessione à Religione: ac per hoc, qui retrocessioni à Religione numquam consentit, numquam Apostasia incurrit, quauis incurrat peccatum inobedientiz, & rebellionis, contra præceptum Prælati exeundo. Sicut etiam stans in Claustro, & nolens pertinaciter obedire Prælato aliqui iuste præcipienti, rebellis est, non Apostata.

Nauarr.

Noto secundò, Nauarrum lib. 5. consil. tit. de Apostatis, consil. 11. num. 8. ex prædicta doctrina Caietani, optimè colligere differentiam inter Apostatam, & fugitiuum, seu vagum. Fugitiuus enim est, qui exit Monasterium sine superioris licentia, & vagatur, siue omisso, siue retento habitu, & se celat, ne inueniatur, non animo Religionem deferendi, sed ad eam reuertendi. Apostata verò est ille Religiosus, expressè, vel tacitè professus, qui deserit Religionem, quam professus est, sine transitu ad aliam, absque animo ad eam reuertendi, siue dimisso, siue retento habitu. Et dixi, tacitè, vel expressè professus, ad insinuandos duos modos, quibus quis professionem Religionem ingreditur, de quibus in sequentibus §. aliqua dicam. Dixi, sine transitu ad aliam, quia si quis deserat Religionem laxiorem, & ingrediatur strictiorem, etiam non obtemperata licentia sui Prælati, licet petita, Apostata non est, vt dixi supra cap. 24. conclus. 1. Si autem ingrediatur laxiorem cum licentia Pontificis, non est dicendus Apostata; quia ad id sumus Pontifex habet auctoritatem, vt dixi cap. 24. conclus. 5. Si autem sua propria auctoritate, absque licentia Pontificis, vel sui Prælati data cum causa legitima, vt dixi d. cap. 24. conclus. 6. non est dicendus Apostata, nisi improprie. Ita Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 30. arti. 1. & Graff. lib. 3. de casibus refer. cap. 2. num. 34. Ledesma de statu Religioforum in communi, cap. 8. conclus. 4. Sanchez 6. in decalog. cap. 8. num. 8. quamplurimos citans, quia iste

Rodriguez
Graffus.
Ledesma.
Sanchez

non retrocedit à substantia Religionis, sed reuertetur. Esset tamen, si a nostra Minimo ad aliam, absq; legitima causa, & auctoritate transiret, quia tunc retrocederet à substantia Religionis, de qua est quartum votum vitæ Quadragesimalis, vt dicam suo loco. Neque est censendus Apostata, qui exit Monasterium ad succurrendum parentibus, extreme, vel grauiter indigentibus, petita licet non obtemperata licentia, vt dictum est supra cap. 9. & denique nullus fit Apostata, nisi per culpam mortalem, & non per omnem mortalem, sed per eam, qua retroceditur à Religione, animo ad eam amplius non reuertendi, vt dicunt omnes.

Ex quibus ulterius colligitur, non esse Apostatam eum, qui retrocessit ea retrocessione, quæ non est mortifera; vt si per aliquos passus sine licentia Prælati egrediatur Monasterium, statim reuersurus. Nauarr. lib. 5. consil. tit. de Apostatis consil. 11. num. 8. Rodriguez loco cit. Graff. loc. etiam cit. num. 26. cum exiguitas in omni materia excuset à mortali, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 59. art. 4. ad secundum.

Neque esse Apostatam eum Religiosum, qui lasciuendi liberiùs gratia, de nocte Monasterium exit, habitu dimisso, cum animo eadem nocte reuertendi, licet si incurrat excommunicationem capitis, vt periculosa, de qua infra. Ita Graffus par. 1. decis. lib. 3. cap. 5. num. 79. Ledesma de statu Religioforum in communi, cap. 4. conclus. 18. difficul. 1. vers. digolo 2. pag. mihi 177.

Neque esse Apostatam illum, qui ad longum tempus, etià sine habitu vagatur, si semper habet redeundi animum Graff. lib. 3. de casibus refer. cap. 2. n. 45. Sanchez 6. in decal. cap. 8. n. 4. sine Bânes; & Aragon. 2. 2. q. 12. art. 1. contrarij sentit Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. n. 21.

Neque esse Apostatam, vel fugitiuum, nec mortaliter peccare illum Religiosum, qui valde grauatus à suo superiore Prælatu adit, vt à tali grauamine subleuetur, vt dixi supra cap. 20. conclus. 1. dub. 1. ex Nauarr. comm. 2. de regul. n. 61. Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 30. art. 3. quibus addo Sanchez 6. in decalog. cap. 8. n. 17. Franciscum à Coriolano de casibus refer. 2. par. casu 3. à n. 9. Ricciillum de iure personarum, lib. 8. cap. 2. à n. 24. qui id multis probat, & exponit Concilium Trid. sess. 25. de regul. cap. 4. vide Suarez to. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. num. 5.

E contra autem ex dictis etià colligitur: esse Apostatam illum Religiosum, qui animo ad Religionem non reuertendi vagatur etià cū habitu, patet ex Caiet. licet si in foro exteriori non erit iudicandus Apostata. Secundum aliquos quo ad incurrendam excommunicationem capitis, vt periculosa, quam aiunt solū ferri in habitu dimittentes, non in hos Apostatas, qui licet tales verè, & realiter sint, tamen cū id in intentione solū consistat eos excommunicatos non iudicat sine habitu dimissione, quia solū de his, quæ videt, iudicat Ecclesia.

Etià esse fugitiuum, Religiosum fugientem è carcere, in quo iussu sui superioris iuste detinebatur. Ita Caiet. 2. 2. q. 69. art. 4. dub. 2. sine Armilla verbo Accusatio, n. 19. Nauarr. comm. 4. de regul. n. 64. Corolar. 5. Aragon. 2. 2. q. 69. art. 4. circa secundum argumentum D. Thomæ, dubio 1. sine, Sánchez quæ plurimos citans 6. in decal. cap. 8. n. 12. Ratio est, quia Religiosi per vota se sua libertate excedi à claustro, & vagandi priuauerunt.

Nauarr.
Rodrig.
Graff.
L. Thom.

Graffus.
Ledesma.

Graffus.
Sanchez.
Bannes.
Aragon.
Suarez.

Nauarr.
Rodriguez
Sanchez.
Francis.
à Coriol.
Ricciillus
Trident.
Suarez.

Caietan.

Caiet.
Armilla.
Nauarr.
Aragon.
Sanchez.

Temperat tamen Sanchez, nisi poena Capitis, vel membri alicuius abscindendi illi imponenda esset: vel licet iuste detentus; iniuste tamen ibi per nequitiam custodis, vel mandatum superioris affligeretur: puta, denegando illi cibum potum, vestem, aut ignem, ad vitæ sustentationem necessaria; quia tunc naturale conferuadæ vitæ desiderium, ius illi præberet fugiendi.

Etiā esse fugituum fugientem è carcere, in quo erat perpetuò damnatus. Nauar. loco cit. Corolar. 4. Salzedo ad practicam Diaz, cap. 140. versu. Sed vtrum Clericus, pag. mihi 574. Sayrus in Clau Regia, lib. 12. cap. 18. num. 9. Rodriquez de ord. iudic. cap. vlt. num. 4. fine, & tom. 1. sum. cap. 40. num. 1. versus finem, Sanchez loco cit. num. 1. propter dictam rationē; Quod etiam temperandum est; nisi iuste detentus, iniuste affligeretur.

Dico primò, Apostata est ipso iure, & ipso facto excommunicatus, siue habitu retento, siue dimisso vegetur. Ita Rosella verbo Excommunicatio primo, casu 16. num. 1. Armilla verbo Apostasia, num. 12. Tab. verbo Excomm. 5. casu. 23. num. 1. Henriquez, lib. 12. de excommunic. cap. 39. num. 1. fine, & cap. 40. num. 1. Azor tom. 1. intit. moral. lib. 12. cap. 17. quæst. 6. Mir. tom. 1. Manual. q. 51. art. 1. conclus. 2. Glossa in cap. Vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi in 6. verbo ipso facto, Citatur etiam pro hac sententia Cai. 2. 2. q. 12. art. 1. §. antepenult. vbi ait; Apostatam non excusari ab Apostasia, & censuris annexis, ex eo quòd defert habitum, in sum. autem, verbo Apostasia dicit, quòd Apostata est excommunicatus propter dimissionem habitus.

Probatum primò ex d. cap. Vt periculosa, in quo idè fertur excommunicatio in eos, qui temerè suæ Religionis habitum dimitunt, vt periculosa Religiosis euagandi subtrahatur occasio. Ergò siue habitu indutus, siue eo exutus Religiosus à Religione defecerit, vt liberè euagetur, in excommunicationem incurret, vt bene Azor; Nam tam perniciofa est vagatio cum habitu, quàm sine illo. Imò dico, quòd est magis perniciofa, & magis scandalosa; quia cum habitu nocet sibi, & Religioni, eam suis malis artibus, & actibus infamando: sine illo autem non nocet, nisi sibi ipsi, cum non cognoscatur ab omnibus.

Secundò. Probatum ex priuileg. Innoc. VIII. & Syxti IV. quæ refert Casarub. in compend. priuileg. verbo Apostata ab Ordine, num. 21. in quibus excommunicantur ipso facto Apostata, Constat etiam ex multis alijs decretis summorum Pontificum, de quibus meminit Mir. loco cit. & ex alijs, quæ refert Sanchez 6. in decalog. cap. 8. num. 11. Franciscus à Coriolano par. 2. de casibus referu. casu 2. de Apostasia, num. 14. & Naldus verbo Religiosus, num. 32.

Circa hanc conclusionem noto, quòd multi Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez loco cit. num. 20. præter quos Passarellus in formulario Ordinis Minim. de modo recipiendi Apostatas, num. 3. Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 8. conclus. 1. dubit. 1. Graff. lib. 3. de casibus referuatis, cap. 2. num. 8. Coriol. & Naldus locis cit. tenent, quòd contra Apostatas non inest in iure lata excommunicatio ipso facto, & quòd non incurrunt excommunicationem capitis Vt periculosa, nisi dimittant

habitum; tamen verior mihi videtur nostra sententia propter dicta.

Et addo, quòd licet Apostata non dimittat habitum, materialiter; dimittit tamen formaliter, quia Religionem relinquit. Præterea illa excommunicatio capitis vt periculosa, videtur principaliter lata contra vagantes, vt patet ex ipso proemio, ex quo colligitur mens disponentis, vt ait Panor. in cap. Aduersus, num. 2. de immunitate Ecclesie; ait enim ibi Papa, Vt periculosa vagandi tollatur occasio; vbi particula (Vt) dicit causam finalem, propter quam fertur illa excommunicatio; Proemia enim continent causam finalem, vt habet Rodriq. tom. 1. q. regul. q. 11. art. 6. reg. 1. eisd. cum causa finalis, propter quam est lata, sit vt tollatur occasio vagandi, siue quis vegetur cum habitu, siue sine illo, parum refert ad eam incurrendam.

Dico secundò, Apostata antequàm sint reconciliati, sunt ipso iure infames, & repelluntur ab accusatione, & testificatione, ita Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 8. conclus. 1. dub. 1. pag. mihi 274. Chappeauille de casibus referu. par. 2. cap. 2. de Apostasia, versus Apostasia ab ordine, Graff. lib. 3. de casibus referu. cap. 2. num. 26. Hostiensis in sum. lib. 5. tit. de Apostatis, num. 3. §. Qualiter puniantur, pag. mihi 547. Diaz in sua practica, cap. 114. num. 2. Franciscus à Coriolano par. 2. de casibus referu. casu 2. à num. 14. versus sed in illa.

Probatum primò ex cap. Alieni 2. q. 7. & cap. Beatus 3. quæst. 4. & cap. Infames 6. q. 1.

Secundò, quia relinquentes Religionis statum, in quo acquiruntur, & vigent virtutes, eas abominari videntur; vnde digni non sunt, vt eis vlla adhibeatur fides.

Vnde etiam collige, quòd ad Religionem recepti, & ab excommunicatione absoluti, etiā si neq; in Apostasia receperint, neque in receptis ministraverint, non possunt neque in susceptis ministrare, neque ordines recipere, antequàm sit cum illis per præstatos Regulares super dicta infamia dispensatum; neque decet statim dispensare, nè qui hodie in circò saltat, mane in altari ministret, vt dicitur in cap.

Dico tertid, Qui suscepit ordines sacros in Apostasia est irregularis, Syllu. verbo Ordo 5. quæst. 5. num. 6. fine Henriq. lib. 13. de excomm. cap. 39. 40. num. 1. Antoninus 3. par. tit. 27. cap. 4. versus Apostata paulò ante medium, Graff. lib. 3. de casibus referu. cap. 2. num. 19. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 17. q. 5.

Probatum primò, ex cap. Consultationi de Apostatis, vbi id expressè dicitur. Quod caput specialiter declarat Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. à num. 28.

Secundò. Quia cum probauerimus, Apostata esse ipso facto excommunicatum; tum per excommunicationem cap. Vt periculosa; tum per excommunicationem priuileg. Ord. necessa est, quòd dicamus, recipientem Ordines esse irregularem; cum excommunicatus ordines recipiens fiat irregularis cap. Cum illorum desent. excomm. §. Si autem hos.

Nec solum Apostata est suspensus, & irregularis Ordines sacros suscipiens in Apostasia, sed etiam suscipiens Minores, vt Abbas cap. Consultationi, num. 2. Angelus verbo Apostasia, num. 6. Armilla eodem num. 12. Azor, Henriquez.

Nauar.
Salzedo.
Sayrus.
Rodriquez
Sanchez.

Rosella.
Armilla.
Tabiena.
Henriq.
Azor.
Miranda.
Glossa.

Caiusado

Azor.

Casarub.

Miranda.
Sanchez.
Coriol.
Naldus.

Sanchez.
Passarell.

Ledesma.
Graffius.
Coriol. no.
Naldus.

Panormia

Rodriquez

Ledesma

Chappeauille

Graffius.
Hostiensis.

Diaz.
Coriola

Syllu.
Henriq.
Antoninus
Graffius
Azor.

Abbas.
Angelus
Armilla.
Azor.
Henriquez.

Anonin.
Sylu.
Sanchez.

quez, Antonin. Sylu. locis cit. & alij, quos citat, Sanchez lib. 6. in decalogum, cap. 8. num. 25.

Sed quæres, Quis poterit dispensare cum isto qui suscepit Ordines in Apostasia.

Respondeo, in cap. Consultationi cit. dicitur, quod recipiens ordinem sacrum in Apostasia sic suspensus, & irregularis: nec cum eo etiam ad poenitentiam redacto possit quispiam dispensare, nisi Romanus Pontifex, sed hoc cap. Nihil dicitur de recipiendis ordinibus Minoribus, in cap. verò Cum illorum cit. dicitur, quod ordinati in excommunicatione sint ipso facto irregulares, & suspensi: & quod cum istis non possit dispensare: nisi Romanus Pontifex, si scienter in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ id fecerint: si autem non in contemptum, sed facti memoriam, vel iuris peritiam non habentes, & factum non fuit graue, & notabile, potest dispensare proprius Prelatus. Variant hic multum Doctores, vt videre est apud Sanchez loco cit. Resolutorie dico, quod cum omnibus ordinatis in Apostasia seruanda est de iure communi dispositio capitis cum illorum, vt Angelus verbo Apostasia, num. 6. Sylu. eodem, q. 8. num. 11. in fine, Tab. num. 12. Panor. cap. Consultationi de Apostatis, num. 2.

Anonin.
Sylu.
Tab.
Panorm.

Dixi, de iure communi, nam de iure particulari per priuilegia possunt omnes Prelati Religionum dispensare cum suis subditis super omni irregularitate, quomodocumque contracta, excepta irregularitate homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum, ita Antonin. 3. par. tit. 28. cap. 6. §. vlt. fine; Passarellus in formulario ordinis Minim. de forma re. sip. Apostatas, num. 5. latè Mi. tom. 2. Manual. q. 8. art. vlt. conclus. vlt. vbi refert diuersa priuilegia circa hoc Romanorum Pontificum, possunt etiam videri Casarub. in compend. verbo Dispensatio, præsertim num. 21. vbi à Sorbo in fine, Confess. in suo compend. pag. mihi 21. Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 24. præsertim art. 8. & in Marimagno Minim. expressè habetur pag. 79.

Anonin.
Passarell.
Miranda.

Casarub.
à Sorbo.
Confess.
Rodrig.

Et nota, quod non solum possunt Prelati Religionum dispensare cum ordinatis in Apostasia, vt ministrent in ordinibus susceptis, sed etiam vt possint ad alios promoueri, vt dicitur in præfato Marimagno loco cit. & habet Sanchez 6. in decalog. cap. 8. num. 23.

Sanchez.

Ex quibus sequitur, quod celebrans in Apostasia sit irregularis, quia est excommunicatus, cap. Cum illorum de sent. excomm.

Sylu.
Diaz.

Dico quartò. Apostata, durante Apostasia, non potest ad dignitates eligi, Sylu. verbo Apostasia, quæst. 8. num. 11. in medio, Diaz in sua practica, cap. 114.

Probat ex cap. Legi 16. quæst. 1.

Sylu.
Anonin.
Passarell.
Grassius.

Inmò nec potest ad dignitates eligi, & electus debet priuari, postquam ad meliorem vitæ frugem, & ad pristinam Religionem se receperit. Ita Sylu. verbo Excommunicatio 9. casu 24. n. 52. Antoninus 3. parte, tit. 24. cap. 53. vers. Dic quod illud loquitur, Passarellus in formulario cit. num. 2. Grass. lib. 3. de casibus reseru. cap. 2. num. 25. qui id probat ex dicto cap. Legi, & alijs capitibus: sentiunt etiam alij quos citat Sanchez 6. in decalog. cap. 8. num. 31. licet ipse ab hac opinione recedat nu. 32. sed nostra sententia est multum conformi constitutioni Pauli

Sanchez.

IV. quam refert Cherub. tom. 1. Bull. in Paulo IV. constit. eius 14. pag. mihi 732. quam ad terminos iuris communis reduxit Pius IV. vt refert idem Cherub. tom. 2. bullarij in Pio IV. constit. eius 3. pag. 3. De quibus agunt Nauarrus lib. 5. conhl. de Apostatis, à num. 9. Rodriquez tom. 1. quæst. regul. quæst. 30. art. 4. qui addit, quod Apostata possunt compelli per ordinarios redire ad pristinam Religionem per dictam constit. Pij IV. & per decretum Concilij Trid. sess. 25. de regularibus, cap. 4. Est, inquam, nostra conclusio multum conformis isti constitutioni Pauli IV. etiam redacta ad terminos iuris communis, quia non est contra ius commune, hos Apostatas etiam ad Religionem reductos, ad Prælaturas non posse præfici: immò illi multum conforme, vt docent Anoninus, Sylu. Grass. qui ex multis iuris capitibus id probant.

Cherub.

Nauar.
Rodriguez

Concil.
Tridentin

Anonin.
Sylu.
Grassius.

Quibus omnibus addo declarationem d. & Bullæ Pauli IV. factam ad instantiam fratris Mathurini Auberth. nostri Ordinis zelosi de mente ipsiusmet Pontificis à Pio V. cum esset Cardinalis Alexandrinus, Anno 1559. die 2. Aprilis, & habetur in nostris constitutionibus post regulam, pag. 19. in qua declaratione inter alia hæc habentur.

Ideo de eiusdem Sanctissimi Domini mente, & voluntate esse, tenore præsentium declaramus, huiusmodi Apostatas per vos receptos, & Religionem interu. insertos, actiua, & passiva uocibus, in reque sua primogenituræ, nec non publica ad populum prædicatione, & confessionis secularium audientia, priuato esse, per nullos superiores, nec etiam per Generale, seu Præuinciale capitula rehabilitandos, donec ad minus quadriennium bene, & laudabiliter, sub correctione, & discipline seculi patienter, & humiliter vixerint. Quo quidem quadriennio sic expleto, poterunt ex huiusmodi Generalis, vel Præuincialis capitulorum, duarum ex tribus partium uocalium accedente consensu, rehabilitari, & ad omnes, & singulos Religionis legitimos actus restitui eiusdem Sanctissimi Domini Nostri Pauli IV. clementer, & gratia permissimus, & indulgemus, dummodo tempus, quo manserunt extra Religionem inter sua Professionis annos non computetur.

Anonin.
Sylu.
Grassius.

Et nota, quod hæc declaratio fuit missa ad capitulum Generale ordinis Minimorum Genue 3. celebratum, & à patribus dicti Capituli fuit libenter acceptata, vt videri potest in dicto capitulo num. 4. & de ea fit etiam mentio in capitulo Valentino 4. num. 52. vbi additur, quod Apostata redeuntes, etiam si elapso quadriennio fuerint rehabilitati, non possunt præfici nisi elapso decennio. Quod habent etiam fratres Prædicatores in eorum constit. d. 2. cap. 13.

Rodriguez
Miranda.

Dico quintò, Recipientes Apostatas, siue Religiosi sint, siue seculares, sunt ipso facto excommunicati. Ita Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 30. art. 9. Miranda tom. 1. Manualis, quæst. 51. art. 2.

Casarub.

Probat ex multis priuilegijs, quæ refert Rodriguez, & Mir. locis cit. & Casarub. in Compend. priuileg. Mendic. verbo Apostata ab Ordine, præsertim num. 4. & 7. Veru Attendere insuper, num. 21. & retinentes possunt Prelati Ordinis excommunicare, etiam si Magnates sint, & Dices, dictus Casarub. num. 7. & 17. & Rodriguez loc. cit. Constit. etiã ex const. 2. Iulij II. §. 13. in nostro Comp. Et per Bullam Pij V. quæ incipit

Casarub.
Rodriguez

Cherub.

incipit. Quicumq; sacrarum, emanatam Anno Domini 1569. quam refert Cherub. tom. 2. Bullarij in Pio V. constit. eius 89. pag. m. 1290. de qua etiam nos supra cap. 24. conclus. 2. reuocata sunt omnia priuilegia recipiendi tales Apostatas, præter dispositionem iuris communis.

Rodrig.
Miranda.

Notat autem Rodriguez, & Miranda circa Apostatas retinentes. Non per hoc incurrere excommunicationem, qui Apostatas, & fugitiuos reciperet nõ vt tales, sed vt conlangueos, affines, amicos, & familiares, benignitate quadam naturali, ipsi beneficiendo, quod probat à simili de recipientibus hæreticos; comprehendit enim hæc excommunicatio contra recipientes hæreticos, tantummodò recipientes, vt tales, vt notat Nauar. in sum. cap. 27. num. 55. versu Quarta quod fautores, quia potest quis, licet non teneatur, hæreticis etiam nõ extreme indigentibus subuenire, quatenus homines sũt, argumento Capituli duo ista nomina 23. quæst. 4. vbi dicitur. *Quia peccator est corripere: Quia homo est miserere: & ibidem, Nulli homini claudenda est misericordia, sicut nulli peccatori impunitas relaxanda.*

Nauarr.

Dico sexto, Apostataz, vel fugitiui possunt vbique, & extra territorium à suis superioribus absq; alicuius licentia apprehendi, ligari, & in Monasterium reduci, ita Nauar. comm. 3. de regul. num. 50. Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 30. art. 6. Mir. tom. 1. Manualis, q. 51. art. 3. Sanchez lib. 6. in decalogum, cap. 8. num. 33.

Nauarr.
Rodrig.
Miranda.
Sanchez.

Probatur primò, ex multis priuilegijs, quæ referunt Rodriguez, & Miranda, & ex rationibus, quas ad id adducit Nauar. loco cit.

Rodriguez
Miranda.
Nauarr.
Casarub.

Secundò, ex Priuilegio Innoc. IV. quod refert Casarub. in Compend. priuileg. Mendic. num. 4. vbi Pontifex concedit, quod Generalis, & Prouincialis Ministri, & Custodes, & ceteri superiores Ordinis Minorum, possint Apostatas, & Inobedientes dicti Ordinis excommunicare, ligare, capere, & carceri mancipare, si videbitur expedire.

Tertiò. Probatur ex Priuilegio nobis Minimis concesso à Julio II. anno Domini 1506. & habetur in Bulla inserta in nostris priuilegijs, pag. 38. quæ incipit Dudum, in fine eiusdem bullæ, vbi Pontifex hæc ad propositum habet. *Nec non eiusdem Ordinis Minorum Apostatas, & gyrogagos quoscumq; vbi libet reperit, & quibuscumq; litteris, ac promissionibus Apostolicis, etiam quaslibet derogatoriarum derogatorias clausulas in se continentibus munitos, quas ei nullatenus suffragari posse decernimus, inuocato etiam ad id (quatenus opus fuerit) auxilio brachij secularis, capere, incarceratione, ac punire, seu capi, incarceratione, ac puniri facere, liberè, ac licitè valeant.* Id etiam habet Leo X. in const. eius 13. tom. 1. noſt. priuileg.

Et nota, quod possunt Prælati Apostatas capere vbique, etiam in Romana Curia, vt aduertunt Rodriguez, & Sanchez locis cit. per priuilegium concessum Carmelitis, vt iisdem dicunt.

Rodrig.
Sanchez.

Ex quibus colligitur, quod hæc potestas compellendi Apostatas ad redeundum in Religionem, est concessa Generali, Prouincialibus, & Superioribus immediatis, Correctoribus, Prioribus & habetur etiam expressè in bulla cit. superius Pauli IV. contra Apostatas, vbi id conceditur omnibus superioribus Indifferentè, & habetur cap. nõ Religiosi de regularibus.

Vbi aduerte, quod in nostro Ordine Mini-

morum vbi Correctores locales compulerint Apostatas, & fugitiuos ad redeundum in Religionem, eosq; in carcerem detulerint, causâ finire, eosque denudò in Religionem incorporare, ad solos Generales, & Prouinciales spectat, vt patet ex declaratione citata Cardinalis Alexandrini, & ex Capitulo Rom. 3. num. 24. Quod idem etiam est dicendum de Apostatis spontè venientibus, quos recipere iuxta formã traditam à Patre Passarello, ad solos Generales, & Prouinciales spectat, vel quibus ipsi commiserint, quæ forma omnino seruanda est: & addendum, quod semper debent absolui ab excommunicatione, etiam si habitum non dimiserint, iuxta tradita supra conclusione prima.

Dico septimò, Prælati Regulares tenentur summo studio requirere fratres Apostatas, & fugitiuos, obnixèque procurare, vt à tali statu exeant, & ad propria Monasteria, siue Religiones reuertantur. Ita Syl. verbo Apostasia, q. 6. num. 10. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 5. statim in principio. Angelus verbo Abbas, num. 17. Rosella eodem num. 2. Tab. verbo Apostasia, num. 9. Abbas cap. finali de regul. num. 3. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 17. q. 1. Rodriguez tom. 1. quæst. regul. q. 30. artic. 5. Franciscus à Coriolano par. 2. de casibus referu. casu 3. num. 13. Mir. tom. 1. Manualis præl. quæst. 51. art. 4.

Syl.
Antonius
Angelus
Rosella.
Tab.
Abbas
Azor.
Rodriguez
Coriol.
Miranda.

Probatur primò, ex cap. finali de regularibus, vbi dicitur. *Nõ Religiosi viri vagandi occasione habentes, salutis propriæ detrimentum incurrant, & sanguis eorum de manibus Prælatorum requiratur, statim, vt præsidentes capitulis celebrandis, &c. fugitiuos suos, & eiectiones de ordine suo requirant, & sollicitè, annuatim, & inobedientes excommunicent, & excommunicatos denunciari ab Ecclesiis Prælati procurant.*

Secundò, probatur ex Bulla Pauli IV. cit. contra Apostatas, vbi præcipitur, vt superiores perquirant Apostatas, & ad Religionem redire cogant, & si redire distulerint, vel recusauerint, per Ecclesiasticas Censuras compellant, & auctoritate Pontificis excommunicatos declarèt; Quæ constitutio quod ad hoc reuocata non est, eo quia fuetit per Pium IV. reducta ad terminos iuris communis, conformatur enim cum cap. illo nõ Religiosi de regul.

Quæres, an hoc eodem pacto debeant Prælati regulares, & Priores Conuentuales perquirere eiectiones, & ad Religionem compellere, cum caput illud nõ Religiosi de eiectionibus etiam loquatur.

Respondeo, caput illud nõ Religiosi, quod est finale de regul. quod ad eiectiones, varias admittit explicationes, de quibus potest videri Sanchez 6. in decalogum, cap. 9. num. 17. 18. Azor tom. 1. instit. moral. cap. 17. q. 1. Nauar. comm. 2. de regul. num. 36. Franciscus à Coriolano par. 2. de casibus referu. casu 3. num. 13. Dico itaq; breuiter, caput illud nõ Religiosi, quod ad eiectiones tantum, cum sit iuris humani, esse consuetudine abrogatum, neq; enim Religionum Prælati, Religiosos eiectiones quotannis perquirunt, neq; reducunt, neq; repetunt; Quod verò ad Apostatas adhuc est in obseruantia, quia Prælati Religionum eos perquirunt, & redire compellunt. Licet altiori iure, nimirum diuino naturali, dicat eos ad id teneri Sanchez loco cit. non iure

Sanchez
Azor.
Nauarrus
Coriol.Sanchez
huma.

humano inserto in illo capite, nē Religiosi, quod totum totaliter abrogatum putat consuetudine.

Sed est aduertendū, quod non tenentur Prælati Religionū omnes, & quoscumq; Apostatas sinē discrimine perquirere, & recipere; sed eos tantū, de quibus emendatoris vitæ propositū concipere, & sperare probabiliter possunt: & etiam, qui Religioni possunt esse bono vsui, vt declarauit Cardinalis Alexandrinus, postea Pius V. in declaratione Bullæ Pauli IV. citata supra conclus. 4.

Dico octauo, Quicquid sit de iure antiquo, bona acquisita à fratribus Apostatis, eiectis, & fugitiuis, si extra Religionem decesserint pertinent ad Cameram Apostolicam, ita Nauar. lib. 3. consil. de statu Monach. consil. 17. num. 11. Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 30. art. 11. Mir. to. 1. Manualis, q. 51. art. 7. Sanchez lib. 7. in decalogum, cap. 34. num. 9. 21. & 31.

Probat ex motu proprio Gregorij XIII. incipiente Officij nostri, emanato anno 1577. die 21. Ianuarij, quem refert Cherub. tom. 2. sui bull. in Greg. XIII. constit. eius 43. pag. mihi 411. & Quaranta in sum. Bullarj, verbo Spolia Clericorum, pag. 614. vbi expressè habetur nostra conclusio.

Dixi, si extrà Religionem decesserint; nam si ad Religionem reuertantur, & deferant omnia, extrà eam acquisita, hæc in Religione manent, etiamsi deinde dicti Apostata per aliqua de nouo patrata delicta, tamquam incorrigiles à Religione de nouo expellerentur: vel denuo Apostatate contingeret, & extra Religionē decederent; Quod aduertit in specie Rodriguez loco cit. quia dicta bona per ingressum dictorū Apostatarum, &c. ad Religionem, iam non sūt amplius ipsorum, sed sunt facta propria Religionis, in eaq; incorporata, ita etiam Suarez tom. 4. relig. tract. 1. lib. 3. cap. 2. dub. 4. nu. 29. Sed cui acquireret eiectus, seu Apostata in Diocesi exempta à Spolio, vt est hæc nostra Genuefis, hic non resoluo.

S. Primus. De Panis fugitiuorum, & dimittentium Habitum Regularem.

In cap. vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi in 6. excommunicatur Monachus teme e habitum suæ Religionis dimittens, vt liberius euagetur, de qua excommunicatione late Passarellus in notabilius priuileg. Minim. notab. 34. Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 4. conclus. 18. pag. 176. Suarez tom. 5. in tertiam partem, disp. 23. sect. 4. nu. 26. Sayrus lib. 3. de censuris, cap. 34. à num. 7. latissimè Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 8. à num. 37.

Itaque ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur temeraria, idest absque iusta vel saltem apparenti causa, habitus propriæ Religionis dimissio, quæ sit apta ad periculosè vagandum.

Ex quibus colligitur, quod qui dimittit habitum causa mutationis; mundationis, aut reparationis, seu etiam balneationis, natationis, vel modestæ, & recreatiuæ piscationis, seu causa euidentis infirmitatis, vel metu mortis, vel periculi, vt si transeat per loca Turcharum, Saracenorum, vel hæreticorum, aut etiam hostium hominis Religiosorum, non incurrit hanc excommunicationem; quia tunc nõ est temeraria habitus dimissio, adest enim iusta, vel apparens dimittendi causa, vt dicunt omnes Doctores citati, præsertim Passarellus loco cit. versu primo modo, & Sanchez num. 41.

Neq; etiam incurrit, qui habitum dimittit ludendi gratia, aut aliqua alia leuitate, puta si tempore recreationum quis habitum dimittat, vt induat ad modicum tempus in Conuētu habitum Histriorum, licet ista dimissio non sit sinē peccato veniali, ita Syl. verbo Excommunicatio 9. nu. 53. Suarez tom. 5. in tertiam partem disp. 23. sect. 4. num. 29. Antoninus 3. parte, tit. 24. cap. 53. Ratio est, quia ista non est temeraria dimissio.

Neq; incurrit hanc excommunicationem Religiosus, qui dimittit habitum, seu potius habitum se spoliat in sua cella, vt quietius dormiat, pulices quærat, lignum aliquod scindat, seu etiam vt terram fodiat, vel propter calorem æstiuum, ita communiter D. Antoninus loco cit. Sanchez 6. in decal. cap. 8. nu. 59. Quia hæc non est propriè habitus dimissio, sed spoliatio: quæ duo valde differunt, vt bene notat Suarez loco cit. num. 27. Tabiena verbo Excommunicatione 5. casu 23. num. 1.

Neque etiam incurrit hanc censuram; qui habitum dimittit, vt cum fæmina re turpè habeat, seu vt aliquid liberius surripiat, ita Sylu. verbo Excommunicatio 9. casu 24. nu. 42. notab. 3. Nauar. in sum. cap. 27. num. 131. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 17. q. 9. Passarellus in notab. priuileg. Minim. notab. 34. versu Si verò dimittit, Sanchez loco cit. num. 56. Ratio est, quia tunc non dimittit vt periculosè vagetur, sed vt Commodius fornicetur, vel liberius furetur, licet Antoninus cum alijs, quos citat Sanchez num. 56. putent incurrere.

Incurrit autem hanc censuram, qui dimittit habitum causa diuagandi, aut eundi ad lupanar, nē tamquam Religiosus cognoscatur, Syl. loco cit. Tab. loco etiam cit. versu finem, Nauarrus loco cit. Passarellus versu, item temerè fit. Ratio est, quia ista dimissio est ad periculosè vagandum.

Item incurrit hanc censuram, qui habitum quidem desert, sed ita Cooperatum, vt cognosci nõ possit. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 6. paulò post principium, Sylu. loco cit. quæst. 4. Caiet. in sum. verbo Excommunicatione, cap. 61. ibi Armilla casu 53. num. 11. Passarellus loco cit. versu Sed tu distingue, Iulius Clarus in pract. crim. lib. 5. quæst. 77. nu. 16. Ricciullus de iure person. lib. 8. cap. 12. & alij multi, quos citat, & sequitur Sanchez loco cit. num. 65. Habet etiam Glossa in Clementina quoniam de vita, & honestate Cleric. verbo extrinseci. Ratio est; quia licet nõ dimittat materialiter, dimittit tamen formalititer; & idem est habitum non gestare, ac illum gestare alio habitu cooperatum, cui bene potest liberè vagari; ac si illum non haberet, & patet ex Trid. sess. 25. de regul. cap. 19.

Item incurrit hanc excommunicationem, qui habitum temerè dimittit etiam in Monasterio, & sic habitu dimisso, se sæcularibus præsentat; Rossella

Nauar. Rodrig. Miranda Sanchez.

Cherub. Quayansa

Rodriguez Suarez.

Passarell. Ledesma. Suarez. Sayrus. Sanchez.

Passarell. Sanchez.

Sylu. Suarez. Antonin.

Antoninus Sanchez.

Suarez. Tabiena.

Sylu.

Nauar. Azor. Passarell. Sanchez.

Antonin.

Sylu. Tabiena. Nauar. Passarell.

Antonin. Sylu. Caietan. Arnil. Passarell. Iul. Clar. Ricciull. Sanchez. Glossa.

Trid.

Rosella.
Sylu.
Azor.
Sanchez.

Rosella verbo Excommunicatio primo, casu 16. num. 5. Sylu. eod. 9. casu 24. num. 54. q. 5. fine, Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 17. q. 15. Sanchez 6. in decal. cap. 8. num. 61. & alij, quos citat. Ratio est, quia talis habitus dimissio est apta ad periculosè vagandum.

Azor.
Sanchez.

Sed quid, si aspectibus secularium se non presentat, putant incurrere, Azor loc. cit. q. 13. & Sanchez: propter dictam rationem; quod probabile puto, nisi in aliquo Conuentu esset consuetudo, ut omnes Religiosi illius aliquo saltem anni tempore, puta in æstate, per Conuentum absque habitu incederent: vel nisi ita absque habitu incederent, ut tamen à vestitu sub habitu gestari solito, possent tamquam Religiosi illius Monasterij ab omnibus cognosci.

Nauarrus
Sanchez.
Sanchez.

Quæres, Fugitiuus, qui habitum non dimittit, incurreret ne hanc excommunicationem?

Suarez.

Respondet Nauar. comm. 2. de regul. nu. 61. versus finem, quem sequitur Sanchez loco cit. num. 46. non incurrere, quia eo capite, ut periculosa, non excommunicantur fugitiui, sed habitum dimittentes, ita etiam Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. cap. 1. num. 9. & 10.

Rodriguez

Rebuffus tamen apud Nauar. & Sanchez locis cit. in praxi benefic. tit. de dispens. cum regul. nu. 17. putat incurrere, fortè propter rationem, qua supra hoc cap. conclus. 1. probauit, Apostatam etiam cum habitu incurrere hanc censuram, quæ videtur etiam hoc casu militare; præsertim si fugitiuus sit ad longum tempus; quid enim tunc interest, in foro saltè exteriori, inter fugitiuum, & Apostatam habitum non dimittentem, cum sola intentione differant, quo pacto omnes Doctores cit. in dicta prima nostra conclus. d. Rebuff. suffragarentur.

Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 30. art. 8. refert duo priuilegia Eugenij IV. & Cælestini V. per quæ huiusmodi fugitiui ipso facto excommunicantur. Itaque censeo, fugitiuos esse excommunicatos, siue per illam capitis ut periculosa, ut Rebuffus: siue per hanc Eugenij, & Cælestini Fugitiuos, inquam, non grauatos recurrentes ad suos superiores, quos fugitiuos non appello, cum nec mortaliter peccent fugiendo: & fugitiuos vagantes per multum temporis.

§. Secundus. Quid requiratur ad Professionem expressam.

DIXIMVS supra, quòd Apostata est Religiosus, expressè, vel tacitè professus, qui Monasterium exit animo non reuertendi, cuius occasione nunc quærimus quæ requirantur ad inducendam professionem expressam.

Nauarr.
Sylu.
Angelus.
Rosella.
Pisanella.
Sanchez.

Prima, conditio requisita ad inducendam professionem expressam, est ut fiat in manibus illius qui recipiendi habet legitimam potestatem, vel cui ipse commiserit, ita Nauar. comm. 4. de regularibus, num. 74. Sylu. verbo Religio 3. q. 18. §. secundo requiritur, Angelus verbo Professio, num. 1. Rosella verbo Nouitius, num. 19. Pisanella verbo Religio 4. §. quæ est professio expressa, Sanchez lib. 5. in decal. cap. 4. num. 62. & alij communiter; & habetur cap. Porrectum

de regul. & cap. ad Apostolicam eodem titulo 16.

Sed difficultas maxima est, quoniam si iste, qui habet auctoritatem recipiendi Nouitios ad Professionem: an Prælati ipse per se solus, absque consilio, & consensu Conuentus: an Prælati cum consilio Conuentus: an Prælati cum consensu Conuentus, an verò Conuentus per se ipse absque consilio, & consensu Prælati: Dicam prius, quid de iure communi, deinde quid de iure Regulæ nostræ, & nostrorum statutorum.

Dico primò, in recipiendis Nouitijs ad Professionem, spectandum in primis esse, an aliquid circa hoc consuetudo legitime præscripta, Religionis Priuilegia, aut constitutiones habeant, quibus standum est Panorm. in cap. ad Apostolicam de regular. Felinus cap. Quoniam de Simonia, num. 2. Sylu. verbo Religio 3. quæst. 13. Azor tom. 1. institut. moral. lib. 12. cap. 5. q. 3. Sanchez lib. 5. in decalog. cap. 4. num. 64.

Probatur ex cap. si ad solum de regul. in 6. vbi ad creationem Monachi supponitur, standum esse legitimæ consuetudini.

Dico secundò, Abbas per se solus, seu alius immediatus Conuentus superior non potest Nouitium ad professionem recipere Panorm. in cap. ad Apostolicam de regul. num. 12. Sylu. verbo Religio 3. q. 13. Rosella verbo Nouitius, nu. 20. Nauar. comm. 3. de regul. num. 5. & alij communiter.

Probatur ex cap. Nouit. & ex cap. Quanto de his, quæ sunt à Prælati; vbi dicitur, quòd in præcipuis negotijs Ecclesiæ, seu Conuentus, debet Prælati procedere cum consilio totius, vel maioris partis Conuentus, & Regula omnium Religiosorum id præscribit.

Dico tertio, Conuentus absque suo superiore non potest Nouitium ad professionem recipere, est sine controuersia, quia sine capite, non potest Collegium legitime esse Congregatum; & habetur cap. Porrectum, & cap. ad Apostolicam de regul.

Dico quartò, de iure communi recipere Nouitios ad Professionem, pertinet ad Abbatem, seu Priorem, seu Correctorem, & quocumque nomine vocetur, ad superiorem immediatum illius Conuentus, in quo Nouitius annum probationis expleuit, cum consilio dicti Conuentus, non autem requiritur consensus, ita Panorm. in cap. ad Apostolicam de regularibus, nu. 11. fine, Felinus in cap. Quoniam de Simonia, n. 3. Syl. verbo Religio 3. quæst. 13. & q. 18. d. 4. Angelus verbo Professio, num. 1. Rosella verbo Nouitius, num. 20. vbi Tab. nu. 8. Nauar. com. 3. de regul. num. 5. Azor lib. 12. instit. moral. cap. 5. q. 3. Passarellus in Scholijs ex Barchinonensi, n. 12. Vega 2. par. sum. cap. 50. casu 4. notab. 1. Citatur etiam pro hac conclus. Rodrig. tom. 2. sum. cap. 8. num. 8. conclus. 7. sed perperam, dicit enim ibi expressè contrarium, requiri nimirum, ut maior pars Conuentus consentiat, & addit, suam conclusionem esse contra Panormit.

Probatur ex cap. Nullam 18. q. 2. vbi dicitur quòd ad Abbatem tota potestas pertinet Conuentus: & ex cap. Porrectum, & cap. ad Apostolicam de regul. vbi dicitur, quòd professio Nouitiorum recipitur ab Abbate per se, vel per alium.

Ex quibus primò, Colligitur, quòd superior Conuentus non tenetur expectare consensum singulorum fratrum, seu maioris partis ipsorum, sed pe-

Panorm.
Felinus
Sylu.
Azor.
Sanchez

Panorm.
Sylu.
Rosella
Nauar.

Panormit
Felinus
Sylu.
Angelus
Rosella
Tab.
Nauarr.
Azor.
Passarella
Vega
Rodrig

sed petito consilio, ipsi volentibus, nolentibus, potest Nouitium ad professionem recipere; quia qui tenetur petere consilium, non tenetur sequi, vt dicunt omnes cit. Doctores, & nos diximus etiam supra cap. 25. conclus. 4. versu circa quam, & late probat Sanchez lib. 1. de matrim. disputatio 34. num. 24.

Colligitur secundò, quòd si non petito consilio, Prælatus recipiat Nouitium ad professionem, professio est ipso iure nulla, vt dicunt omnes cit. quòd enim requiritur à iure consiliu, si id non adhibeatur, nullius est momenti quod fit; vt habetur in cap. Nouit. & cap. Quarto, de his, quæ sunt à Prælatis. Contra hoc corollarium tenet Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. num. 7.

Verum quidè est, quòd licet de iure communi, hæc vera sint, consuetudine tamen præscripta introductum est in Religionibus ferè omnibus, vt Nouitij non recipiantur ad professionem à Prælatis, nisi de consensu Capituli Ita Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 17. art. 7. Nauar. lib. 1. consil. de constit. consil. 9. num. 12. qui hoc pacto potest conciliari cum se ipso in comm. 3. de regul. num. 5. licet etiam possunt conciliari alij Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez, de hac etiam consuetudine testificans lib. 5. in decalog. cap. 4. num. 65. nimirum, quòd dicentes requiri ad professionem Nouitij, non solum consensum Prælati, sed etiam Conuentus, debeant intelligi, non de iure communi, sed de consuetudine, & verè nullo iure cauetur, teneri superiorem ad expectandum consensum Conuentus.

Dico quintò, potest Generalis, aut Prouincialis ex iusta causa præcipere immediato Conuentus superiori, nè quemquam, ipso inconsulto, ad professionem admittat, adiecto decreto reddente irritam professionem aliter factam, ita Sanchez loco cit. num. 70.

Probatur primo, quia tota potestas immediati Prælati est eminenter in Prouinciali, tamquam in legitimo ipsius superiore, & tota vtriusquè potestas est eminenter in Generali, tamquam in totius Religionis capite: ergò potest in casu speciali iusta causa dictus referuare sibi consensum illum vna cum conuentu præstandum, ei admissioni ad professionem; & subindè efficere, vt professio aliter facta sit irrita, defectu legitimi consensu admittentis.

Secundò, quia potest Prælatus ex iusta causa superiorem immediatum amouere: ergò & partem eius facultatis in casu speciali, ex iusta causa suspendere.

Tertiò. Quia Prælato iusta præcipienti subditus tenetur obedire, vt supra late probatum est; sed immediatus superior est subditus Prouincialis, & hic Generalis: ergò tùm superior immediatus Prouincialis; tùm hic Generali tenentur obedire, quando iusta causa aliquid præcipitur illis. Quòd in nostra regula est indubitatum; posse enim Prælatos id præcipere habetur cap. Val. 2. num. 15.

Dixi, Ex iusta causa, nam sine ea neuter obedire teneretur, & valeret professio; etiam cum decreto adiecto irritante, quæ iusta causa debet esse nota inferiori superiori. Nec sufficit superiorem Prælatum dicere, se id facere ex iusta causa, sed illam deberet assignare, vt supra di-

ximus ex Nauarr. lib. 3. consil. de regul. consil. 16. nu. 2. & de spolijs Clericorum, §. 2. n. 7. & 8.

In nostro ordine Minim. circa receptionem Nouitiorum ad professionem, tenet Passarellus in Scholijs ex Barchinonensi, nu. 12. quòd non potest Prælatus sine consensu Capituli, nec Capitulum sine consensu Prælati recipere Nouitios ad professionem.

Quòd Capitulum non possit sine consensu Prælati, Prouincialis scilicet, aut Generalis præsentis (qui duo solum apud nos vocantur Prælati, nam Correctores locales Prælati non sunt, vt probabo latius alibi, & patet ex Correctorio, num. 11.) Patet tùm ex iure communi, de quo diximus conclusione 2. vbi enim maior est auctoritas, cessare debet minor; tùm ex multis textibus nostrorum statutorum, vt Correctorio, num. 64. 105. Capitulo Tholosano, nu. 35. Val. 2. num. 10. Primo Bononiensi, num. 14. in quibus locis determinatur quòd Correctores locales summo exerceant officium, quatenus eis per Correctores Prouinciales permissum fuerit; & quòd nihil concludatur per Correctorem, & Capitulum locale, & quòd conclusum executioni non mandetur, nisi ex scientia, & assensu superioris Prælati.

Dixi, Prouincialis, aut Generalis præsentis; nam si sit absens, potest Capitulum locale cum Correctore Nouitios ad professionem recipere, vt declaratur in capitulo Val. 2. num. 15.

Sed ponè casum, quòd Corrector cum suo capitulo locali acceptet Nouitium ad professionem, & de facto illum faciat solemniter professum, professio erit nè valida? Si Prælatus Prouincialis præsens ignoret, & non consentiat, nec ipse nomine ad professionem talis Nouitius recipiatur.

Respondeo, Talem non esse professum, & posse à Religione expelli, quia eius professio non fuit acceptata ab habente auctoritatem recipiendi, ita Sylu. verbo Religio 3. quest. 18. d. 2. Reginal. in praxi, lib. 18. num. 385. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 5. q. 7. Passarellus in Scholijs ex Barchinonensi, num. 12. Certum est autem, in nostra præsertim Religione, quòd sicut ad Prælatos Prouinciales pertinet recipere Nouitios ad Religionem, ita ad eosdem pertinet eos recipere ad professionem: nec potest quidquam Corrector cum suo Capitulo locali notabile concludere, nec conclusum executioni mandare absque scientia, & consensu Prælati Prouincialis præsentis, vt dictum est.

Sed quæres, poterit nè Prælatus talem professionem factam absque illius nomine, & auctoritate, cum sciuerit, ratificare?

Respondeo, quòd non; nam vatum habere non possum, quòd meo nomine non est gestum, vt dicitur in Regula, Ratum quæ est 9. de regul. iur. in 6. fecus autem, si infcio Prælato illius nomine professio sit facta; nam tunc eam poterit ratificare, vt dicunt Sylu. verbo Religio 3. q. 16. Rosella verbo Nouitius, num. 25. Sanchez 5. in decalogo cap. 4. num. 80. Antequam autem ratificet, vota facta non censentur solemnia, sed simplicia; vnde à Prælato possunt irritari, & nulla declarari, vt ait Sylu. loco cit. Quòd tamen absque rationabili causa non debet Prælatus facere; immò legitima causa cessante, tenetur professionem ratam habere, vt probat Passarellus loco cit. & colligitur ex nostro Correctorio, num. 16.

Sed

Nauar.

Passarell.

Sanchez.

Suarez.

Rodriguez
Nauar.

Sanchez.

Sanchez.

Sylu.
Reginald.
Azor.
Passarell.

Sylu.
Rosella.
Sanchez.

Sylu.
Passarell.

Sed pone casum, quod ex odio, & malitia nolit superior Prælatus consentire, ut talis Nouitius, omnia habens requisita, ad professionem recipiatur, poterit ne tunc a solo Capitulo recipi?

Respondeo, si Congregato Capitulo de consensu Prouincialis, ipsoque præsentate pro acceptando tali Nouitio ad Religionem, inter ferenda suffragia (si ferantur vocaliter) nolit illi Prouincialis suum suffragium impertire: Immo verbis, & nutibus nitatur, ut neque alij illi suffragentur, quibus non obstantibus, reliqui omnes de Capitulo Nouitium ad professionem recipiant, cum *malitius hominum non sit indulgendum*, iuxta legem in fundo ff. de rei vendicatione, videtur, quod deinde suo tempore poterit talis Nouitius à Correctore locali, vel de eius iussione ad professionem admitti, etiam Prouinciali rennente, sed tutius puto hoc casu, quod poterit Nouitius agere apud Generalem, vel alterum superiorem, ut ad professionem recipiatur, ut docet Abbas in cap. cum causam de electione, num. 8. quia eo ipso, quod ad Religionem à Capitulo legitime congregato fuit admittus, Religio non poterit illum amplius expellere absque iusta causa; nam ex parte sua consensum tribuit, & omnis ratio dicitur, ut promissa seruemus, ut dicitur cap. Antigonus de pactis.

Abbas:

Si verò suffragia ferantur secretò, ut fit in nostra Religione, tunc non potest esse dubium, quin talis suo tempore debeat ad professionem admitti, quia cum iam fuerit per maiorem partem suffragiorum acceptatus, nisi quid denovo emerferit, propter quod mereatur à Religione expelli, non potest Prælatus contra talem acceptationem ire, quia quod semel placuit, amplius displicere non potest, ut dicitur in Regula, Quod semel, quæ est 21. de regul. iuris in 6.

Quod verò Prælatus in nostra Religione non possit absque consensu Capituli recipere Nouitios ad professionem, ita habet consuetudo; & fuit statutum in Capitulo Barchinonensi 1. n. 12. his verbis *Mora fuit questio, ad quos spectaret recipere Nouitios ad professionem; nisi absque consensu Capituli localis possint Prouinciales ipsos Nouitios recipere, & fuit determinatum, quod ipse Prouincialis, contra voluntatem Capituli localis, non possit Nouitios recipere ad professionem, quod si contrarium fecerit, à suo officio per sex menses suspendatur.*

Sed quid, si Prouincialis contra voluntatem Capituli localis Nouitium ad professionem recipiat, professio erit ne valida?

Respondeo de iure communi professio non est nulla, si Prælatus à Capitulo de tali recipiendo ad Religionem consilium postulauerit, quia, qui tenetur petere consilium, non tenetur illud sequi, ut supra dictum est: erit autem nulla, si consilium non postulauerit, ut dictum est. De consuetudine verò, quæ necessariò requirit Capituli consensum est nulla; quia quando requiritur consensus ad actus validitatem, si hic non habeatur, actus redditur nullus, ut habet Glossa in cap. Si pro te de rescriptis in 6. verbo Assensus, & eadè Glossa in cap. Si ad Episcopum, ne sede vacante in 6. verbo cum consilio, & ita habent Sanchez lib. 5. in decalog. cap. 4. num. 66. Mir. tom. 1. Manualis præf. q. 15. art. 2. fine. licet Rodriq. to. 3. q. regul. q. 17. art. 7. dicat, talem professionem

Glossa:

Sanchez.
Miranda.
Rodriquez

non esse ipso iure nullam, sed talem declarandam.

In nostra autem Religione habeo aliquam difficultatem. Nam statutum illud Barchinonense, licet prohibeat, recipi ad professionem Nouitios absque consensu Capituli, factum tamen non irritat; unde videtur, quod hic valere possit illa regula; *Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roborem firmitatem*, ut dicitur cap. ad Apostolicam de regul. vbi Glossa ait; quod ista Regula habet locum in his, quæ non habent perpetuam prohibitionem: quia scilicet non cadunt in prohibitionem, quod si factum fuerit non valebit; quod etiam notat Innoc. in cap. cum in tua de his, qui matrim. accus. possunt, & Rodriquez tom. 3. q. regul. q. 17. art. 20.

Rodriq.

Glossa:

Innoc.
Rodriquez

Denique statutum illud Barchinonense cit. in quo determinantur personæ, ad quas pertinet recipere Nouitios ad professionem, innuit, quod post factum tenet professio; apponit enim poenam suspensionis ab officio per sex menses Prouincialibus, qui contra Capituli localis voluntatem Nouitium ad professionem admiserint; & quando lex apponit poenam transgressoribus, actum gestum contra illam non est irritum, ut dicunt communiter scribentes in lege non dubium, cod. de legibus, ut notat Sanchez lib. 5. in decalog. cap. 4. nu. 6. & Felinus cap. Dilecte, de exceptionibus, num. 4. fine, & habet Azor in sum. lib. 1. cap. 17. num. 10. facit etiam quod dicitur communiter Iurista, & Canonista, quod lex poenalis non est extendenda ultra verborum proprietatem. Itaque puto, quod in nostra Religione, si Prouincialis contra voluntatem Capituli, sumpto tamen illius consilio, aliquem Nouitium ad professionem admiserit, valida erit professio propter dicta.

Sanchez
Felinus
Azor

At obijcies, voluntas dicitur consensus, ut dicitur lege quarta, cod. de fideiusoribus, sed quando ad aliquem actum requiritur consensus alicuius, si hic non adfit, actus redditur irritus, ut diximus, ergo cum statutum Barchinonense requirat, ut Nouitij ad professionem non admittantur contra voluntatem Capituli localis, vbi hæc non intercesserit, videtur, quod professio erit nulla.

Respondeo, illud contra voluntatem, posse dupliciter sumi, positivè, & negativè, si capitulum locale non solum consensum non præbeat recipiendo; sed contradicat formaliter, & protestetur de nullitate; tunc si fiat professus cum sola voluntate Prælati, fortè professio erit nulla. Si autem capitulum totum, vel maior ipsius pars neget solummodò præstare consensum, sed se positivè non opponat, puto, si fiat cum voluntate Prælati, quod erit valida professio, quia quando ad aliquem actum requiritur voluntas alicuius, non sic accipitur voluntas, ut consentire teneatur, qui voluntatem præstare debet, sed vt ne contradicat, ut dicitur lege secunda §. Voluntatem, ff. solut. matrim. & lege 37. ff. eodem. Immo addo, quod cum Capitulum, non contradicat videtur consentire, qui enim sacer, consentire videtur per regulam. Qui tacet, quæ est 43. de regul. iur. in 6. & subsequenter approbare quod prius reprobauerat; vel non approbauerat: Quod satis est ad convalidandum actum, in quo voluntas alicuius requiritur, ut dicitur lege 10. ff. de aqua & aqua pluvia. Itaque quando dicitur, quod

non

quod non fiat quis professus contra voluntatē Capituli, intelligo, contradicente capitulo, reclamante, protestante, positivè non autem negativè se habete.

Sed quid si Prælati faciat quidam Novitium professum de voluntate Capituli, sed coacta, puta incutiendo timorem contradicentibus, vel non consentientibus incurrit ne saltē pœnam illam suspensionis, in dicto capitulo Barchinonensi taxatam? si probauerint deindè, fratres iusto timore percussos consensisse.

Respondeo, non incurrit, quia voluntas coacta, volūtas est, ut dicitur cap. Meritò 15. q. 1. nam regulariter metus non excludit consensum, nec annullat actum ipso iure, nisi in ijs, quæ requiruntur liberum consensum, ut in matrimonio, electione, professione, & alijs spiritualibus rebus, confessione, elemosyna, pœnitentia. De quibus vide Tabienam verbo Coactio, num. 6. ita Panor. in cap. cum locum de sponsalibus, & matrim. num. 2. nequè in nostro casu tantus potest esse timor, qui voluntatem excludat.

An autem ex precibus superioris, quæ dicuntur esse mandata iuxta Glossam in Clem. 1. verbo Exhortamur de testibus, causetur metus cadens in constantem virum, & voluntatem excludens. Dico, quod non, nisi sit solitus tyrannicè tractare non obtemperantes suis precibus. Tab. verbò Coactio, num. 2. Panor. cap. cum inter. R. De electione, nu. 8. quod tamen vix contingere potest in Religionibus.

Sed quid de Superiore legitimè excommunicato, & denunciato, aut notorio Clerici percussore, qui professionem admittit, aut alteri admittit committit, erit ne talis admissio irrita?

Respondeo cum Sanchez lib. 5. in decal. cap. 4. num. 78. quod erit valida, siuè acceptet per se, siuè committat alteri; quia recipere ad professionem, non est actus iurisdictionis, quo priuat excommunicatio, si enim esset actus iurisdictionis spiritualis, minimè esset capax illius femina, sed superioritatis, ut sentit Rosella verbo Novitius, num. 21. sine quo non priuat excommunicatio.

Quid denique, si Prælati esset suspensus denunciatus, valeret ne professio ab illo acceptata? Respondet Sanchez loco cit. num. 79. quod erit valida, quia soli actus iurisdictionis exerciti à Suspensio denunciatio sunt irriti, non autem actus superioritatis, qualis est, ut dixi; recipere ad professionem.

Vel dic, si placet, in istis duobus casibus, quod si sit excommunicatus, de breui reconciliandus, vel ad breve tempus suspensus, si commodè fieri potest, debet expectari eius absolutio; quantumvis inter Novitium professurum; Si autem suspensio sit ad longum tempus, perindè est, ac si esset absens, facit cap. Si ad Episcopum ne sede vacante in 6. iuncta Glossa.

§. Tertius. De Reliquis Conditionibus Professionis expressa, & de Professione tacita.

ECVNDVM, quod requiritur ad professionem expressam, quæ est illa, quæ verbo, vel scripto publicè emittitur, iuxta formam in vnaquaque Religione obseruatam est, ut, qui professionem facit, expleverit ætatis suæ annum 16. Desumitur ex

Trid. Sess. 25. cap. 15. de regul. vbi nota; quod non satis est, ultimam diem decimi sexti anni esse inceptam: sed debere, eam ætatem esse completam de momento ad momentum; & quando annus est bissextilis, reputari duplicem diem pro vna: & ita si illa ætas compleatur anno bissextili, die 24. Februarij verbi gratia, complenda erit in die sequenti die 25. Februarij in puncto horæ respondentis diei Natiuitatis, ita Sanchez lib. 5. in decal. 4. cap. 4. num. 4. Vnde in nostra Religione, in qua ad profitendū requiritur anni 18. quia hoc statutum non irritat factam professionem antè, satis erit, si compleuerint, qui professionem sunt facturi, annum 16. argum. Capituli ad Apostolicam de regularibus, & probat benè Nauarr. lib. 3. consil. de regul. consil. 24. num. 2. & Sanchez loco cit. num. 6. Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 17. art. 20.

Tertium, quod requiritur ad professionem expressam, est, ut qui facit professionem, absoluerit annum integrum probationis, Habetur in Trid. loc. cit. vbi noto, quod huic anno non est addenda vna dies, nisi in anno bissextili, qui cum excedat alios annos in vna die, de illius integritate est vna dies, & debet esse completus de momento ad momentum; & etiam requiritur ut sit continuus, ut Nauar. loco cit. consil. 17. num. 2. Sanchez lib. 5. in decal. cap. 3. num. 31. & cap. 4. num. 9. Henriquez in sum. lib. 13. cap. 40. num. 2.

Circa professionem tacitam, multis, modis poterat heri antè Concilium Trid. de quibus potest videri Azor lib. 12. istit moral. cap. 4. q. 3. Reginald. lib. 18. praxis, n. 386. Sanchez 5. in decalog. cap. 3. à nu. 13. Nunc autem post Conciliū, si quis per annum integrum gesserit habitum professorum, & Novitiorum communè, susceptum auctoritate superioris, cuius est ad professionem, & Religionem admittit, & expleverit annū 16. sciens, & volens animo in Religione perpetuò permanēdi & vota seruādi, cœsendus est tacitè professus, ita Reginald. loco cit. versu potest vero, & Sanchez, etiam cit. à num. 14.

Quod autem habitus Novitiorum, & professorum est distinctus, ut in nostra Religione, in qua distinguitur in forma Caputij, cinguli, & tōsuræ, quavis quis talē habitū portet, etiā ad viginti annos, nunquam inducitur professio tacita, ut bene probat Glossa in Clem. Eos, qui de regul. quæ varios modos habitū gestādi, communè, vel distinctū, latèter, vel patèter distinguit. Notat etiā Passarellus in Cæremonijs Minim. ad propositū professionis, n. 5. pag. mihi 62. secus autè esset, si elapso anno, non portaret amplius Caputiū, cingulū, & Tōsurā Novitiorum, sed professorum; quia tūc efficeretur tacitè professus, si ceteras haberet conditiones dictas & talē habitū professorum portaret, saltē per tres dies, ut notat Passarellus loc. cit. vnde taliter professus potest compelli manere in Religione, eumquè Religio, quā sic professus est, retinere tenetur, ut Reginaldus loco cit.

Dixi, sciens, & volens, quia qui post professionem etiā expressā, inualidè, siuè nulliter factā, illius nullitatē ignoras in Monasterio perseuerat, non cœsetur satis illā ratificare, eò quia se actibus solis professis conueniētibus immisceat, ita Caiet. 2. 2. q. 189. art. 5. §. 1. Nauar. lib. 3. consil. de regul. consil. 17. n. 3. & consil. 24. à n. 3. Azor. lib. 12. institut. moral. capite quarto, quæst. 7.

Tridens.

Sanchez.

Nauar. Sanchez. Rodrig.

Nauar. Sanchez. Henriq.

Azor. Reginald. Sanchez.

Reginald. Sanchez.

Glossa.

Passarell.

Reginald.

Caiet. Nauar. Azor.

Tabiena. Panorm.

Glossa.

Tab. Panorm.

Sanchez.

Sanchez.

CAP. XXVII.

Verum Subditus Regularis, ita suis exigentibus delictis possit per Prælatos ad Triremes damnari.

VIDERI potest pro hic dicendis Diaz in sua practica Crim. cap. 146. vbi Salzedo, Nauarr. comm. 3. de regul. num. 52. & lib. 5. consil. de hæreticis, consil. 1. Grassi. lib. 3. consil. regul. consil. 4. difficul. 2. n. 6. &

consil. 6. n. 8. tom. 2. & prima parte, decis. lib. 3. cap. 5. num. 82. Zerola in praxi, par. 2. verbo Excommunicatio, num. 19. & ibi verbo Triremes, Iul. Clar. in sua pract. crim. lib. 5. §. finali, num. 7. quæst. 67. vbi Baiardus num. 13. Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 25. art. 1. & 2. & in sum. de ord. iudiciali, cap. 12. conclus. & num. 13. circa finem, & cap. vlt. conclus. 4. Miranda tom. 1. Manualis præl. q. 52. art. 8. Victorinus Mansus de modo proced. in causis regul. cap. 19. num. 4. Francisc. Pegna in 3. par. directorij inquisit. com. 46. pag. mihi 518. Vivaldus in suo Candelabro, tract. de depof. & gradu, nu. 38. pag. mihi 83. Azor tom. 1. insit. moral. lib. 12. cap. 16. q. 12. Sánchez 6. in decalogum, cap. 8. num. 16. & cap. 9. num. 58. Spatharius de modo corrigendi. regul. tract. 10. parte 3. cap. 17. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 10. à num. 3. Riccius 4. par. praxis decis. 169.

Dico primò, licet pœna triremium sit noua, quò ad hoc vt ea plectantur Domino Deo dicat Regulares, & à iure communi exorbitans. Per consuetudinem tamen, & priuilegia particularia, possunt Prælati Regulares ad tempus, vel in perpetuum suos subditos ad eas condemnare Si delicta eorum eò deuenerint, vt aliter castigari non possint. Hæc conclusio habet quatuor partes, & per omnes probanda est.

Prima pars, quòd scilicet sit pœna noua, patet, quia ea numquam vti sunt antiqui patres, nec Religionum institutores, Benedictus, Basilus, Augustinus, vterq; Franciscus in suis regulis de illa meminerunt, eo dumtaxat contenti, vt scelerati, & incorrigibiles ab eorum societate exploderentur: vel carceribus manciparentur, ita Nauarr. comm. 3. de regul. num. 52.

Secunda pars, quòd scilicet hæc pœna sit exorbitans à iure communi. Probatur ex cap. Vniuersitatis de sent. excomm. vbi excommunicantur Prælati mandantes verberari Clericos, seu Religiosos per seculares, in quam excommunicationem incurrunt etiam seculares verberantes. Sed qui damnant regulares ad triremes, eos subiiciunt quotidianis, ne dicam momentaneis, verberibus.

Tertia pars, quòd scilicet possint per consuetudinem, & priuilegia, probatur primò, quia consuetudo, ita obtinuit, & quotidie videmus, Religiosos damnari à suis Prælati ad triremes, de qua consuetudine testantur citati Doctores.

Secundò. Probatur ex priuilegio Pij V. concessio Priori Generali Ordinis Sancti Hieronymi in Hispania, vt refert Rodriguez tom. 2. quæst. regul. quæst. 25. art. 1. quo datur facultas dicti Priori vt possit fratres de consilio deputatorum delinquentes ad triremes damnare perpetuò, vel ad tempus; eoque gaudent omnes Re-

ligiones communicationem habentes, vt ait idem Rodriguez tom. 1. quæst. regul. quæst. 30. art. 16. atque ita Generales aliorum ordinum possunt de consilio illorum, quibuscumque decernunt grauiora Religionis negotia, suos fratres ad triremes damnare, quod tamen per hoc priuilegium non possunt Prouinciales, nisi de commissione Generalis, quia priuilegium hanc facultatem priori solum Generali concessit, vel cui ipse commiserit.

Tertiò. Contrà Clericos ter blasphemantes Christum, & B. Virginem à dicto Pio V. constituta est pœna triremium, Anno Domini 1566. die prima Aprilis per eius constit. quæ incipit cum primum, §. 10. quam refert Cherub. in suo bull. tom. 2. in Pio V. constit. eius 5. pag. mihi 179.

Quartò. Probatur ex alio priuilegio concessio nobis Minim. (de quo neminem vidi mentionem facientem) à Clemente VII. Anno Domini 1529. die 19. Augusti, ad instantiam Patris fratris Desiderij de Mota tunc temporis nostri ordinis Generalis, & est insertum in nostris constitutionibus post regul. pag. 18. tenoris sequentis.

Exponi nobis, & infra. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, tibi, & pro tempore existenti Generali, ac zeloso, nec non alijs, superioribus dicti ordinis, omnes, & singulos dicti Ordinis fratres, quos in quibusvis Ciuitatibus, & locis, tam sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quam quorumvis Regum, Ducum, & aliorum Principum ditioni subiectis, inhoneste, & præter regularium institutorum, eorumdem obseruantiam viuentes, & scandalum generantes, & incorrigibiles reperieritis, ac vobis de eorum prauo viuendi modo, per vos, vel testes fide dignos confiteritis, corporaliter capiendi, seu capi, eosque iuxta criminum, & delictorum per eos perpetratorum qualitates, ad triremes perpetuò, vel ad tempus, absque aliqua Iudicum Ecclesiasticorum, vel secularium super eisdem criminibus, & delictis, cognitione, vel sententiæ prolatione, detrudendi, & condemnandi, seu detrudendi, & condemnari faciendi, sine conscientie scrupulo, omni tamen malitia, & specie vindictæ ex parte vestra, & vobis in hoc assensuum cessantibus, plenam, & liberam auctoritate Apostolica, tenore presentium licentiam, & facultatem concedimus. Mandantes triremium earundem Capitaneis in virtute sanctæ obedientiæ, vt eisdem fratres, quos iuxta conscientiam vestram, & de vobis assensuum consensu, huiusmodi pœna dignos iudicaueritis, eis pro tempore consignatos inibi delictorum suorum penitentiam facturos, recipiant, & retineant.

Circà quam constitutionem noto primò, quòd hoc priuilegio gaudent ceteræ Religiones communicationem habentes; atque ita, tum Generales, tum Prouinciales de consensu sibi assistentium possunt fratres delinquentes ad triremes damnare; Non puto tamen, quòd hæc auctoritatem habeat Pater Zelosus, licet dicatur in Bulla, Tibi, & Patri Zeloso, nam Pater Zelosus in nostra Religione est tantummodò procurator Generalis, nullam habens auctoritatem iudiciariam, nec iurisdictionem, licet aliquam preminentiam, vt patet ex Capitulo Paulæ, n. 24. Idèò quandò illi concedit Pontifex auctoritatem damnandi ad triremes, debet intelligi, quandò zelosatus est annexa auctoritas Vicarij Generalis, prout ordinariè est in absentia Reuerendissimi

Diaz.
Salzedo.
Nauarr.
Grassi.

Zerola.

Iul. Clar.
Baiard.
Rodriq.

Miranda.
Victorin.
Mansus.
Francisc.
Pegna.
Vivald.
Azor.
Sanchez.
Spathar.
Suarez.
Riccius.

Nauarr.

Cherub.

diffimi ab vrbe; Non enim censendus est Pontifex voluisse illi tantam facultatem tribuere contra Regulam, & Regularia statuta. Et ratio est, quia in suis constitutionibus non intendit Papa derogare statutis particularium locorum, nisi expresse derogat, vt supra dixi, cap. 21. conclus. 6. versu dixi modò, nequè per illa verba *Alijs superioribus dicti Ordinis*, possunt intelligi Correctores locales, qui in nostro Ordine ad summum habent auctoritatem formandi processus in rebus grauib; non autem decidendi, nequè sententiandi absquè auctoritate Prælati, vt dicam alibi. Remanet ergò solùm præfata potestas penes Generalem, & eius Vicarios, & penes Prouinciales; & sic fuit declaratum in capit. Val. 4. num. 61. & quò ad Prouinciales cum limitatione, vt priùs Generalem consulant.

Noto secundò, quòd hoc possunt facere dicti Prælati absquè conscientia scrupulo, & iuxta conscientiam suam, culus verbi repetitio in Canone, vel lege grande mysterium continet, vt optimè tradunt Glossa in Clem. prima, verbo Diocesani de iur. patr. & Sanchez 6. in decalog. cap. 8. num. 10. Mylterium ergò est ad inuendum, quàm maturè debeant Prælati procedere in tali condemnatione.

Noto tertio, quòd debent hoc facere Prælati absquè passione iræ, vel vindictæ, sed solo zelo iustitiæ, & boni communis, quòd si aliter, videtur annuere Pontifex, quòd incutrent excommunicationem capitibus Vniuersitatis de sentent. excomm. quia vapulandum præbent Religiosum secularibus, quòd vetatur illo cap.

Noto quarto, quòd debent hoc facere Prælati, non de consilio tantùm collegarum, sed de consensu. An autem assissent, si specie vindictæ damnant aliquem ad triremes, dictam excommunicationem incurrant, puto quòd sic; quia quandò collegæ debent præstare assensum in aliquo negotio, ita vt negotium illud, nisi talem assensum præstent, expediri non possit, concurrunt tamquàm participes officij, & ideò videtur, quòd debeant participare in illa excommunicatione cap. Vniuersitatis, quia & ipsi pro parte sua Religiosum secularibus præbent verberandum. Addo, quòd Consilium, & fauorem dantes, incurrunt in excommunicationem capitibus Si quis suadente, vt dicunt omnes, Sayrus lib. 3. de censuris, cap. 26. Suarez tom. 5. in tertiam partem, disp. 22. sect. 1. num. 55.

Noto quinto, quòd Capitanei triremium non recipientes dictos Religiosos ad suas triremes damnatos, legitima causa cessante, & receptos inscijs Superioribus ipsorum Religiosorum dānatorum, vel contradicentibus, dimittentes, peccant omninò mortaliter.

Quarta Pars conclusionis, quòd scilicet hæc pœna non debeat irrogari, nisi quandò aliter Regularis castigari non potest; probatur, quia hæc pœna est omnium terribilissima. Vndè eam meritò deplorat Diaz in sua præct. cap. 146. n. 3. Qui nec approbat dari Sacerdotibus Dei, quibus maior dignitas collata est, quàm Angelis, quantumcumque facinorosis, quia ibi est maxima omnium sceleratorum hominū copia, maximus squalor, maximus omnium ærumnarum, ac immunditiarum aceruus; & putat tolerabilius quouis mortis genere (momentaneo tamen) vitam finire, quàm longo vitæ interuallo

cum tot facinorosis hominibus, ac etiam in fidelibus, sæptus tali quotidiano pœna torqueri.

Quòd non minoribus, & effracioribus verbis & sententijs deplorat Vivaldus tract. de depof. & degrad. sub num. 38. pag. 84. vbi ad longum deplorata miserrima caelum damnatorum, in hæc concludit. *Vellem equidè, vt si aliquis mihi notus, vel conuictus ad triremes esset condemnandus, vt morte potius puniretur quacumque subita naturali quàm illa ciuili: In morte enim naturali per minifres infirmitate data, multa reperiuntur commoda, videlicet confessio, sacratissima communio, indulgentiarum acquisitio, piorum hominum confortatio, fidelium orationes, ac deniquè in iclu oculi de hoc mundo in caelum, vt piè creditur, enolatio. In triremibus è contra miserimus quisque reus quotidie moritur, & numquàm finitur. Infinita fere discis peccata, quæ postea vix deseris. Quotidie flagellatur, & sepe sine culpa: Habitat cum Turcis, & Infidelibus, laironibus alijsque pessimis hominibus: Non satiatur pane, & aqua: sen per pluuijs, ventis, insanisquæ expositus procellis: ac, vt alia taceam, deniquè catena ligatus, pedibusq; suspensus, fracta, submersaque triremi, inter undas absquè sacramentis, aliæque consolatione desperatus perit, atquè tamquàm lapis in infernum descendit.*

Quibus omnibus, miseriam loci illius deplorantes, symbolum nostrum adijciamus, & nos; Schola sunt triremes omnium peccatorum, scelerum, vitiorum, facinorum, criminum, quantumuis nefandorum, & enormium, vbi: ma Cathedratica Venus, cui adsunt sodomorum turba, ganeonũ, Conuentus, scortorum, & pathicorum multitudines, ociosorum phalanges, latronum cohortes, ludentium Myriades, ebriorũ, & comedonum exercitus. Secundus Cathedraticus (in præiudicio in assignatione locorũ alijs) Zoroaster, cuius sunt auditores venefici, incantatores, strigones, iudicarij, negromates; Tertius Cathedraticus est Pater mendacij Diabolus, cuius auditores sunt blasphemij, mendaces, murmuratores, calumniatores, falsi testes, periurij, maledici, zizaniarum seminatores, animarum negotiatores. Et verè edaces scelerum triremes. Vndè iure meritò possunt appellari Terra senescrosa, & operta mortis caligine, terra miseria, & senecrarum, vbi umbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Vt loquendo de Inferno ait Iob cap. 10. Quare, & locum illum appello infernum temporalem; nam si in Inferno, vt ait Greg. in diuersis locis suorum operũ, præfertim. 9. moralium, cap. 38. 39. & quarto dialog. cap. 36. *Eris immortalis vermis, sator intolerabilis, horrida viso Dæmonum, confusio peccatorum, desperatio omnium bonorum, mors sine morte, defectus sine defectu. Hic adest semper vermis immortalis pro prie conscientie, qui dicitur synderis, semper accusans, & impropersans vinculum illum: quæ est grauissima pœna. Vndè Ambrosius lib. 3. officiorũ, cap. 4. *Quæ autem, ait, pœna grauior, quàm interioris vultus conscientie, quod senerius iudiciũ, quàm domesticum, quo vnusquisque sibi reus est? & alibi idè Ambrosius Nihil agit sapiens, nisi quòd honestũ sit, nisi quòd cõ sinceritate sine fraude sit: Neque quidquam facit in quo se crimine quæque obliget etiam si latere possit, sibi enim est reus priusquam careat: nec tam pudèda apud eũ publicatio flagitiũ, quàm conscientia est & Socrates ad Dæmonia cum ait, si quid vnquam turpe admiseris, ne sperato fore clam**

Vivald.

Glossa Sanchez.

Sayrus Suarez.

Diaz.

Socrates.

glam, nam ut alios id celes, at sibi ipse eris conscius, & tandem ad id facit Iuuenalis carmē Satyra 13.

Nocte, dieque tuum gestas in pectore testem.

Fœtor intolerabilis, & talis, qualis, nisi ab illi Cloacæ assuetis sultineri potest, si non, dicat rerum magistra experientia; Horrida visio hominum indæmoniatorum, omnibus vitij affluētium, & dæmonibus etiam peiorum: Confusio peccatorum, nihil proprius, chaos omnium confusionum: Desperatio omnium bonorum: quid amplius? Mors sine morte, quæ semper incipit, & numquam deficit: Moriuntur quotidie, & semper viuunt, feriuntur flagellis, & verberibus absque pietate, & discretionē præ manibus Turcarum, & infidelium, indè aceto, & sale medicantur, semper deficiunt, & numquam deficiunt. Teterima itaque pœna, incautè, & pro quocumque delicto non infligenda, sed pro eo solum, & non vno, sed pluribus, propter quæ fit quis morte turpissima dignus.

Iul. Clar.

Sed quoniam, vt ait Iulius Clarus in sua practica Crim. lib. 5. q. 67. §. finali, num. 7. ita creuit plurimorum regularium libido, & impudentia, vt non possint ordinarijs carcerum pœnis coerceri, quia vel aufugiunt, vel non timent, necessaria fuit Cloaca ista ad Religiones expurgandas, & purificandas. Nequè fat est aliquandò à Religione eiectione, Homicidæ enim, Latrones, & Drauci, si à Religione eijciantur, meritas absque dubio non luent pœnas. Fateor tamen, quòd meliùs esset, tñ pro Religionibus, tñ pro istis sceleratis, qui propter facinora perpetrata fiunt digni, vt ad triremes eijciantur, eos ad perpetuos, & duos carceres compedibus, disciplinis, & inedia torquendos, condemnare, sic enim de illorum salute, & correctione posset sperari, quod etiam notat Rodriquez de ord. iudic. cap. vlt. conclus. & num. 4.

Rodriq.

Dico secundò, si quandoquè esset Religiosus ad triremes damnandus, deberet condemnari, vel in perpetuum, vel si tantam non mereretur pœnam, vt finito tempore, habitu remaneret spoliatus, ita vt ad Religionem amplius non rediret, est opinio Rodriquez tom. 2. quæst. regul. quæst. 25. art. 2.

Rodriq.

Probatur primò, nam ad mala pronus, cum peruersis degens, pessimus efficitur. Nec enim incorruptus manere potest, qui corruptis sociatur, cap. Quis quis 23. q. 4. vndè Ecclesiastici 13. dicitur; *Qui communicas superbo induet superbiam, Et vicinitas confederationem arguit vitiorum dist. 44. §. 1. & tantum abest, vt possit sperari emenda de istis, quin potius rationabiliter credi possit, ipsos euasuros peiores; vndè infecta illa ouis, quæ scelerum magistra erit facta, ad inficiendas in Religione alias oues sanas, admitti non debet.*

Apuleius.

Secundò. Probatur ex eo, quod dicit Apuleius apologia 2. *Peccatum semel, vt bonus quisquè, postea sollicitus cauet, ita qui ingenio malo est (vt sunt isti) confidentius integrat, ac iam de cætero, quò sepius delinquit; Pudor enim veluti vestis quætò obsoletior est, tanto incuriosius habetur.*

Tertiò. Quia indecentissimum est, Galeotas istos tam infami punitionis genere punitos, iterum Religiosorum sancto, & honesto habitu reindui, & deniquè.

Calum, non animum mutans, qui trans mare curant, vt cecinit Oratius lib. 1. epist.

Dico tertiò. Ad triremes damnandus esset priùs actualiter degradandus. Franciscus Pegna in 3. parte direct. inquis. comm. 46. versu de eo verò, pag. 518. Salzedo ad practica Diaz, cap. 146. versu Sed vtrum,

Francisc. Pegna. Salzedo.

Probatur, quia perpetuis carceribus immutandus per definitionem Vrbani IV. quam refert Pegna loco cit. versu Et consequenter, Salzedo ad pract. Diaz, cap. 116. versu debet, est degradandus, ergò ad triremes perpetuò damnandus; quia cum par sit vbiquè, & penitus similis ratio, idem erit statuendum, lege illud, ff. ad legem Aquilianam. Aduertunt tamen Pegna, & Salzedo locis cit. in conclusione, quòd quia cum istis solet aliquandò dispensari. Ideò non solet Clericus, seu Regularis ad istas pœnas damnatus, actualiter, sed verbaliter tantum degradari. Quæ autem sit degradatio actualis, quæ verbalis, vide apud Sylu. verbo Degradatio, num. 1. Sebastianum Medicem in summ. peccatorum, cap. 22. Suarez tom. 5. in tertiam partem de censuris, disp. 30. sect. 2. à num. 6. Ambrosinum de immu. Ecclesiæ cap. 17. num. 35. 36. & caput degradatio de pœnis in 6.

Pegna. Salzedo. Diaz.

Pegna. Salzedo.

Sylu. Sebas. Medicem. Suarez. Ambrosini.

Dico quartò, Ministri triremium verberantes Religiosos ad eas damnatos, non incurrunt in excommunicationem, Nauarr. comm. 3. de regul. num. 52. Mir. tom. 1. Manualis, q. 52. art. 8. Freita addit ad Cuncha q. 24. n. 45. Molina tom. 4. de iust. tract. 3. disp. 51. num. 5. col. 2. & tom. 6. tract. 5. disput. 7. num. 4. Aldrete de Religiosa disciplina lib. 2. cap. 27. num. 16. ex Freita loc. cit. qui id etià putat à summi Pontificis cõmissione in consequentiam necessariam pendere.

Nauar. Miranda. Freita. Cuncha. Molina. Aldrete. Freita.

Probatur, nam si sit actualiter degradatus, iam perdidit priuilegium Clericale, per cap. degradatio in fine, de pœnis in 6. & probat cum alijs multis Viualdus tract. de depof. & degrad. q. 38. pag. 84. Si autem sit tantum verbaliter degradatus, licet si priuilegium non perdat, vt Glossa d. cap. Degradatio, & Syl. verbo degradatio, num. 8. q. 6. cum communi; tamen per consuetudinem in contrarium videntur excusari à culpa, & à pœna, si modum non excedant: vel non verberent ex odio, & malignitate. Quia cum lex de non verberando Clerico, non sit naturalis, nec diuina, sed humana, tolli potest per consuetudinè, vt habet Nauar. loc. cit. & Suarez tom. 5. in tertiam partem, disp. 22. sect. 1. nu. 44. Panor. in cap. vt famè de sent. excom. num. 8. licet dicat hanc consuetudinem esse malam. Videatur quid dicat Zerola circa hoc, secunda parte suæ praxis, verbo Excommunicatio, §. 19.

Viuald.

Glossa. Sylu.

Nauar. Suarez. Panorm.

Zerola.

Sed quid? si quis absolutum à pœna triremium, eò quia tempus suæ condemnationis cõpleuit, sed nondum illis egressum, nec habitu regulari nondum indutum percutiat?

Respondeo, erit excommunicatus, quia, peracta pœnitentia, ille non est amplius triremium legibus subditus, sed est Religiosus sub obedientia sui Prælati.

Dico quintò, damnatus ad triremes tenetur ad officium diuinum, si erat choro destinatus: etiam si in sacris non sit, modò tamen commodè possit id facere, ita Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 17. num. 9. Alphonfus Viualdus loco cit. n. 40. qui addit, quòd si commodè non potest officium recitare, tenetur ad aliquas preces, verbi gratia, Pater noster, Ave Maria loco officij.

Suarez. Alphonfus Viualdus.

Probatur

Probatur, quia non absoluitur per damnationem ad triremes a statu regulari; ergo tenetur ad omnia ea, iuxta possibilitatem suam, quae de statu illo sunt, vel essentialia, vel de praescripta consuetudine.

Dico sextò, Religiosus damnatus ad triremes perpetuò, vel ad tempus non potest ab eis tuta conscientia fugere; Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 8. nu. 16. & alij multi, quos citat. licet Bannes etiam ab ipso citatus 2. 2. q. 69. art. 4. post. 5. conclus. contrarium teneat; quod est valde probabile propter illius poenitentiam, & ignominiam, modò rectè superiorem adeat.

Probatur nihilominus conclusio, quia per votù obedientiae se ita libertate priuauit, ut non sit ei licitum ad beneplacitù vagari; sed tenetur permanere, & stare, ubi suus illi praeeperit Praelatus.

Dico septimò, Si Religiosus ad triremes damnatus aliquid quaerit, ait Grassius, par. decis. lib. 3. cap. 5. n. 82. quod quaerit Episcopo, cui sunt subiectae triremes, sed puto distinguendum, nam vel est damnatus perpetuò, vel ad tempus: si perpetuò, cum sit seruus, & mancipium exauctoratus, & degradatus, quaerit illi, cui quaerunt serui, & mancipia: si verò ad tempus, & eo transacto ad suam, vel alienam Religionem non reuertitur, sed remanet in habitu Clericali, vel Laicali, tùm etiam distinguo, vel est ita damnatus ad triremes, ut finito tempore, sit habitu spoliatus; & tùm quaerit illi, cui quaerunt eiectioni: vel non est habitu priuatus, & tùm ad Religionem tenetur redire, & secum omnia acquisita deferre: si negligat redire, & remanet in seculo, quaerit illi, cui quaerunt Apostatae.

Dico octauò, ad triremes damnatus ad tempus, si eo finito ad Religionem reuertatur, non amittit Genituram, Sylu. verbo Religio 3. q. 19. versu secundo inducitur, Panorm. in cap. ex rescripto de iure iur. num. 5. Nauar. com. 4. de regul. nu. 74. versu aduertendum 3. aduerte, quod ad triremes damnatus, si confugiat ad Ecclesiam gaudet immunitate, Giurba in consil. crim. consil. 30. num. 27. Diana tract. 1. de Immun. Ecclesiae resol. 40. qui ait id esse etià verum de Bonauolijs, & sic in praxi fuisse saepius declaratum. Ita Passarellus in Scholijis ex Genuensi, num. 21. & probatur, quia in Monasterio dicitur esse Monachus, qui manet in quocumq; loco de superioris mandato.

Dico vltimò, damnatus ad triremes, per Iudicis legitimam sententiam est infamis infamia iuris: quae à summis, verbo infamia dicitur, quando quis legitime conuictus de aliquo enormi crimine, fuit legitime condemnatus, & per consequens est irregularis, ut notat Glossa in Regula infamibus, quae est 87. de regul. iur. in 6. & Rodriguez tom. 1. quaest. regul. q. 24. art. 6. & Toletus in sum. lib. 1. cap. 62. num. 1. sine, vnde sequitur, quod si sit Sacerdos, seu ordinatus in aliquo ordine sacro, non possit exercere ordinem, quem habet, nec promoueri ad quem non habet absque dispensatione, ut Toletus loco cit. & alij communiter; Repellitur etiam ab accusatione, & testificatione, & omnibus alijs actibus prohibitis infamibus, Sayrus lib. 7. de censuris, cap. 11. num. 6.

Sed quaeres, quis poterit cum isto dispensare, ut celebret in ordine suscepto, & ad altiores promoueatur,

Respondent omnes Doctores communiter, quod super irregularitate proueniente ex infamia iuris, solus Papa potest dispensare. Nauar. in sum. cap. 27. num. 204. versu decimo septimo, Sayrus lib. 7. de censuris, cap. 11. num. 15. Toletus in sum. lib. 1. cap. 62. num. 5. In specie autem, quod Praelati Religionum non possint dispensare super irregularitate proueniente ex infamia iuris, docent Rodriguez tom. 1. quaest. regul. q. 24. art. 6. & Miranda tom. 2. Manualis, quaest. 8. art. 5.

Si obijcias id, quod diximus supra, Praelatos Regulares posse per sua priuilegia dispensare cum suis subditis in omnibus irregularitatibus, excepta Bigamia, mutilatione membrorum, & homicidio voluntario.

Respondent praedicti Rodriq. & Miranda, quod licet ita sit, tamen sicut adhuc censetur reservata Pontifici irregularitates prouenientes ex aliquo corporis vicio, & defectu, propter scandalum, quod fidelibus, inde prouenire potest, ita cum illis infamibus solus Papa potest dispensare propter scandalum, quod exinde generari potest, videndo ipsos celebrare.

Quod licet habeat aliquam probabilitatem, tamen non puto omnino verum; non enim solido innititur fundamento. Nam si dicatur, quod non possunt Praelati Regulares dispensare cum istis, qui ad triremes fuerunt damnati propter scandalum, quod potest generari in populo, videntes eos celebrare, quia hoc dicit quondam deformitatem, idem poterit etiam dici de Papa; nam idem scandalum generabitur, postquam fuerit cum illis dispensatum per Papam, quia eandem deformitatem habebit; quod tamen nullus dicit. Addo, hoc esse ita in his temporibus ordinariis, ut Ecclesiastici ad triremes damnentur, & quod deinde egressi celebrent, ut nullam, aut saltim paruum hoc in populo generet admirationem, putant enim, cum illis fuisse dispensatum ab habente auctoritate. Itaque, nisi aliud obsit, puto, quod Praelati Religionum per sua priuilegia, quae late sunt interpretanda, iuxta Regulam *Quia restringi*, quae est 15. regul. iur. in 6. possint dispensare cum infamis iuris notatis, & per consequens cum ijs, qui propter delicta fuerunt ad triremes damnati, & ita obseruatur in praxi, ut audio, quod etià dicit Naldus in sum. verbo Infamia, num. 1. versu hic autem addendum.

CAP. XXVIII.

Quomodo subditi teneantur suos Praelatos honorare.

RO hic dicendis videri potest D. Th. 2. 2. quaest. 63. art. 3. & q. 103. art. 2. & quodlib. 8. art. 7. & in 3. dist. 9. quaest. 2. art. 3. Aristoteles primo Ethycorum, cap. 12. & lib. 4. cap. 3. Plato lib. 34. de legibus, dialogo 11. Val. tom. 3. disp. 5. quaest. 7. par. 3. Tab. Angelus, Sylu. Armilla verbo Honor. Peraldus in sum. vir. & vit. tom. 1. tract. 5. de iust. par. 6. cap. 1. & 2. Thomas Kempis de fidelis dispensatore, §. 24. & cap. 4. de discipl. claustral. Iacobus Alvarez de vita religiosè instituta, lib. 6. cap. 9. & de vita spirit. to. 2. lib. 3. p. 5. sect. 6. à cap. 9. Antoninus 4. p. tit. 5. cap. 10. §. 1.

Sanchez
Grassius
Sylu.
Panorm.
Nauar.
Giurba
Diana
Passarell.
Glossa
Rodriq.
Toletus
Toletus
Sayrus

Nauar.
Sayrus
Toletus
Rodriq.
Miranda
Naldus
D. Thom.
Aristot.
Plato
Val.
Tab.
Angelus
Sylu.
Armilla
Peraldus
Th. Kempis
Iac. Alu.
Antonius

Nauar. Nauar. cap. inter verba, conclus. 4. à num. 4. & conclus. 5. à num. 63. & de finibus humanorum actuum, à num. 47. & in sum. cap. 18. à num. 17. & cap. 23. num. 9. Sayrus in clauis regia, lib. 11. cap. 8. Aragon. 2. 2. q. 63. art. 3.

Thomas Valdensis, Noto primò, quòd quinque sunt honoraria bona, Reuerentia, Laus, Honor, Fama, & gloria humana, Reuerentia, vt eam definit Thomas Valdensis in lib. de sacramentalibus, cap. 118. art. 6. *Est animi reputatio, qua quis bonitatem alicuius magnificat, & vt dicit Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 103. art. 1. ad primum. Est primum motuum ad honorandum, in quantum scilicet aliquis ex Reuerentia, quam habet ad aliquem, eum honorat; est etiam honoris finis, in quantum scilicet aliquis ad hoc honoratur, vt in reuerentia habetur ab alijs.*

Aristot. Laus est oratio magnitudinem virtutis ostendens, vt eam definit Aristot. 1. Rethoric. cap. 9. versu finem, & 3. Rethoric. cap. 16. in principio, & versatur circa vniuersalia, ad differentiam Encomij, quod versatur circa singularia; & Prædicationis, quæ circa finem, vt idem Aristot. 2. moral. Eudemiorum, cap. 1. fine. Differt autem ab honore dupliciter, primò, quia laus consistit in solis signis verborum; Honor autem in quibuscumque exterioribus signis. Secundò, quia per exhibitionem honoris testimonium reddimus de excellentia bonitatis alicuius absolute, sed per laudem testificamur de bonitate alicuius in ordine ad finem, vt quandò laudamus aliquem operantem bene propter finem, vt D. Thom. 2. 2. quæst. 103. art. 1. ad tertium Antoninus 4. parte, tit. 5. §. 1.

D. Thom. Antonin. Honor est exhibitio Reuerentia in testimonium alicuius excellentia, que in honorato reperitur. Ita D. Tho. par. 2. q. 2. art. 2. corpore, & 2. 2. q. 25. art. 1. ad secundum, vbi assignat differentiam inter amorem, & honorem, quòd ille respiciat bonum in communi, hic proprium bonum honorati.

D. Thom. Fama, vt iam diximus cap. 25. §. 1. conclus. 7. *Est illa se dignitatis status, vita & moribus comprobatus, & in nullo diminutus.* Et est non solum de ijs, quæ virtutem respiciunt, sed etiam de ijs, quæ ingenium, fortunam, &c. sicut etiam de iisdem est laus, vt dicit Nauar. cap. inter verba, conclus. 4. num. 4. & de finibus humanorū actuum, num. 48. quia moribus vitiosus, si habeat aliquā ingenij excellentiā, & est laude dignus, & fama.

Nauar. Gloria denique est clara cum laude notitia, vt ex Ambrosio in cap. 1. ad Romanos eam definit D. Thomas 1. 2. quæst. 2. art. 2. & 2. 2. q. 103. art. 1. ad tertium, vbi nota, quòd verbum illud (Laude) non ita strictè sumitur, vt supra dictum est; fieri enim potest, vt alicui contingat gloria absque laude verborum per honorem facti, vt Mardocheo Ester. 6. Quod bene notat Nauar. de finibus humanorum actuum, num. 49. Notandum est etiam, quòd gloria non est honor, sed honoris effectus, & laudis, vt D. Tho. 2. 2. q. 103. art. 1. ad tertium, & q. 132. art. 2. corpore; Ex hoc enim quòd aliquis honoratur, redditur clarus in oculis aliorum, vt Idem D. Tho. 2. 2. q. 145. art. 2. ad secundum, & q. 103. art. 1. ad tertium.

Ambros. D. Thom. Adde ex Valdensi loco cit. quòd hæc quatuor. Reuereri, Honorare, Laudare, & Glorificare, ita se habent, vt posterius priori sepe aliquid adijciat; Reuereri enim, est animo magnificare, Honorare id aliquo signo exteriori significare: Laudare, id

Ester. Nauar. verbis facere, Glorificare autem, Longè, lateque id expandere. Tandem hic aduerte, quòd honor magis est in honorante, quam in honorato, vt refertur ex Aristot. primo ethyc. & Chrylost. homil. 135. Epistola ad Hebræos, ait, Honorans alios seipsum honorat.

P. Thom. Noto secundò ex Aristot. 4. ethyc. cap. 3. Antè medium, & D. Tho. 1. 2. quæst. 2. art. 2. ad primum, & 2. 2. q. 103. art. 1. ad secundum, quòd *vir-vusi in hac vita non potest sufficiens præmijs assignari* Cum autem nihil in rebus humanis, & corporalibus maius honore possit inueniri, in quantum scilicet ipsæ corporales res sunt signa demòstratiua excellentis virtutis; Ideo dicitur honor esse præmium quiuscumque virtutis.

Valdens. Noto tertio, quòd honor proprie soli virtuti debetur, vt Aristot. 4. ethyc. cit. & D. Tho. 2. 2. q. 63. art. 3. corpore, & q. 144. art. 2. ad secundum Potest tamen aliquando aliquis honorari, non solum propter virtutem propriam, sed etiam propter virtutem alterius; sicut Principes, & Prælatis honorantur, etiam si sint mali, in quantum gerunt personam Dei, & communitatis; Senes honorandi sunt propter signum virtutis, quod est senectus, licet hoc signum quandoque deficiat, vnde dicitur Sap. 4. *Senectus venerabilis non diuturna, neque annorum numero computata, canis autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata.* Parentes etiam, & Domini sunt honorandi propter participationem diuinæ bonitatis, qui est omnium Pater, & Dominus. Diuites etiam honorandi, quia maiorem locum in communitatibus obtinent, ita D. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 3.

D. Thom. Dico primò Prælatis Religiosis debetur honor, & Reuerentia, ita D. Thom. 2. 2. q. 102. art. 2. ad tertium, & q. 103. art. 2. corpore, & in 3. d. 9. q. 2. art. 3. Nauar. cap. inter verba, conclus. 5. n. 63. Antoninus 4. par. tit. 5. cap. 10. §. 2. Alvarez de vita religiose insit. lib. 6. cap. 9. Tab. verbo Honor, num. 1.

Aristot. Chryso. Probatur primò, ex Apostolo ad Rom. 13. *Cui honorem, honorem; habita Relatione ad potestatem, de qua initio dixerat, Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit.* 1. ad Timoth. 5. *Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore sunt digni.* Quod declarans Glossa, ait, *Non solum sublimi honore, sed terreno.* Et ad Rom. 12. *Honore inuicem præuenientes, Quod exponens ad Philip. 2. ait, Superiores inuicem arbitantes: quasi dicat, Vos honore inuicem peruenire proprie potestis, quia singuli singulos inuicem Superiores arbitrari debetis, & 1. Petri 2. Regem, inquit, honorificate.*

Aristot. D. Thom. Secundò. Probatur ex cap. Quamquam omnes, d. 23. vbi statuitur, vt *nusquisquè dependat debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiæ præminenti sibi, & cap. debent extrà de officio iud. ord. dicitur, Debens superioribus suis reuerentiam subditi.*

D. Thom. Tertio. Probatur ex Patribus. Ignatius epistola ad Smirnenles, *Honora, inquit, fili Deum; & Regem, Honora Deum vt auctorem vniuersorum, & Dominum: Episcopum autem vt Sacerdotum Principem, & imaginem Dei serentem.* Thomas Kempis cap. 1. de fidelis dispensat. §. 24. *Semper, inquit, senioribus reuerentia deferatur, & honor siue dignitate Prælationis, siue auctoritate officij, siue ætate temporis, & conuersatione venerabiles fuerint, humiliter*

D. Thom. Probatur primò, ex Apostolo ad Rom. 13. *Cui honorem, honorem; habita Relatione ad potestatem, de qua initio dixerat, Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit.* 1. ad Timoth. 5. *Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore sunt digni.* Quod declarans Glossa, ait, *Non solum sublimi honore, sed terreno.* Et ad Rom. 12. *Honore inuicem præuenientes, Quod exponens ad Philip. 2. ait, Superiores inuicem arbitantes: quasi dicat, Vos honore inuicem peruenire proprie potestis, quia singuli singulos inuicem Superiores arbitrari debetis, & 1. Petri 2. Regem, inquit, honorificate.*

D. Thom. Secundò. Probatur ex cap. Quamquam omnes, d. 23. vbi statuitur, vt *nusquisquè dependat debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiæ præminenti sibi, & cap. debent extrà de officio iud. ord. dicitur, Debens superioribus suis reuerentiam subditi.*

D. Thom. Tertio. Probatur ex Patribus. Ignatius epistola ad Smirnenles, *Honora, inquit, fili Deum; & Regem, Honora Deum vt auctorem vniuersorum, & Dominum: Episcopum autem vt Sacerdotum Principem, & imaginem Dei serentem.* Thomas Kempis cap. 1. de fidelis dispensat. §. 24. *Semper, inquit, senioribus reuerentia deferatur, & honor siue dignitate Prælationis, siue auctoritate officij, siue ætate temporis, & conuersatione venerabiles fuerint, humiliter*

D. Thom. Probatur primò, ex Apostolo ad Rom. 13. *Cui honorem, honorem; habita Relatione ad potestatem, de qua initio dixerat, Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit.* 1. ad Timoth. 5. *Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore sunt digni.* Quod declarans Glossa, ait, *Non solum sublimi honore, sed terreno.* Et ad Rom. 12. *Honore inuicem præuenientes, Quod exponens ad Philip. 2. ait, Superiores inuicem arbitantes: quasi dicat, Vos honore inuicem peruenire proprie potestis, quia singuli singulos inuicem Superiores arbitrari debetis, & 1. Petri 2. Regem, inquit, honorificate.*

D. Thom. Secundò. Probatur ex cap. Quamquam omnes, d. 23. vbi statuitur, vt *nusquisquè dependat debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiæ præminenti sibi, & cap. debent extrà de officio iud. ord. dicitur, Debens superioribus suis reuerentiam subditi.*

D. Thom. Tertio. Probatur ex Patribus. Ignatius epistola ad Smirnenles, *Honora, inquit, fili Deum; & Regem, Honora Deum vt auctorem vniuersorum, & Dominum: Episcopum autem vt Sacerdotum Principem, & imaginem Dei serentem.* Thomas Kempis cap. 1. de fidelis dispensat. §. 24. *Semper, inquit, senioribus reuerentia deferatur, & honor siue dignitate Prælationis, siue auctoritate officij, siue ætate temporis, & conuersatione venerabiles fuerint, humiliter*

D. Thom. Probatur primò, ex Apostolo ad Rom. 13. *Cui honorem, honorem; habita Relatione ad potestatem, de qua initio dixerat, Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit.* 1. ad Timoth. 5. *Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore sunt digni.* Quod declarans Glossa, ait, *Non solum sublimi honore, sed terreno.* Et ad Rom. 12. *Honore inuicem præuenientes, Quod exponens ad Philip. 2. ait, Superiores inuicem arbitantes: quasi dicat, Vos honore inuicem peruenire proprie potestis, quia singuli singulos inuicem Superiores arbitrari debetis, & 1. Petri 2. Regem, inquit, honorificate.*

D. Thom. Secundò. Probatur ex cap. Quamquam omnes, d. 23. vbi statuitur, vt *nusquisquè dependat debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiæ præminenti sibi, & cap. debent extrà de officio iud. ord. dicitur, Debens superioribus suis reuerentiam subditi.*

D. Thom. Tertio. Probatur ex Patribus. Ignatius epistola ad Smirnenles, *Honora, inquit, fili Deum; & Regem, Honora Deum vt auctorem vniuersorum, & Dominum: Episcopum autem vt Sacerdotum Principem, & imaginem Dei serentem.* Thomas Kempis cap. 1. de fidelis dispensat. §. 24. *Semper, inquit, senioribus reuerentia deferatur, & honor siue dignitate Prælationis, siue auctoritate officij, siue ætate temporis, & conuersatione venerabiles fuerint, humiliter*

D. Thom. Probatur primò, ex Apostolo ad Rom. 13. *Cui honorem, honorem; habita Relatione ad potestatem, de qua initio dixerat, Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit.* 1. ad Timoth. 5. *Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore sunt digni.* Quod declarans Glossa, ait, *Non solum sublimi honore, sed terreno.* Et ad Rom. 12. *Honore inuicem præuenientes, Quod exponens ad Philip. 2. ait, Superiores inuicem arbitantes: quasi dicat, Vos honore inuicem peruenire proprie potestis, quia singuli singulos inuicem Superiores arbitrari debetis, & 1. Petri 2. Regem, inquit, honorificate.*

D. Thom. Secundò. Probatur ex cap. Quamquam omnes, d. 23. vbi statuitur, vt *nusquisquè dependat debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiæ præminenti sibi, & cap. debent extrà de officio iud. ord. dicitur, Debens superioribus suis reuerentiam subditi.*

D. Thom. Tertio. Probatur ex Patribus. Ignatius epistola ad Smirnenles, *Honora, inquit, fili Deum; & Regem, Honora Deum vt auctorem vniuersorum, & Dominum: Episcopum autem vt Sacerdotum Principem, & imaginem Dei serentem.* Thomas Kempis cap. 1. de fidelis dispensat. §. 24. *Semper, inquit, senioribus reuerentia deferatur, & honor siue dignitate Prælationis, siue auctoritate officij, siue ætate temporis, & conuersatione venerabiles fuerint, humiliter*

Aristot. Chryso.

Aristot. D. Thom.

D. Thom. Nauar. Antonin. Alvarez. Tabiena.

Rom. 13.

Tim. 5.

Glossa. Rom. 12. Philip. 2.

Petr. 2.

Ignatius

Thomas Kempis

mili corde exigere reddere debitam subiectionem; & Beatus, si impleat eam, & deuote reuerari Prælati sui præsentiam, & de disciplin. claustr. cap. 4. fine, ait, *Pro obedientia non curatur, & Prælatu parum reueretur, ibi bonum regimen annullatur.* August. in quæst. ex vet. test. q. 35. *Qui in officijs sunt, tamdiu honorandi, quamdiu præsent.*

August.

Aristot.

D. Tho.

Plato.

Seneca.

Seneca.

D. Thom.

Quartò, Probatur ex Arist. 5. ethyc. cap. 6. & 4. ethyc. cap. 3. ubi dicitur, quòd honor debetur optimis, idest superioribus, qui omnium subditorum optimi debent esse, vt exponit D. Thom. 2. 2. art. 2. in argumento, Sed contrà, & Plato lib. 3. 4. de legibus, dialog. 11. *maiores, inquit, alijs præstant, vt seniores communiter iunioribus: Parentes natis: Viri mulieribus, atque pueris: Principes subditis, quos reuereri par est, cum in omni principatu, sum vel maxima in ciuili Seneca ep. 64. Si Consul videro, aut Pretorem, omnia quibus honor haberi solet faciam, equo desiliam, caput adaperiam, semita cedam.*

Quintò, Probatur ratione D. Thom. 2. 2. q. 102. art. 2. corpore, *Quia omne mouens habet quamdam excellentiam supra id, quod mouetur; Prælati autem cum habeant gubernare subditos, habet illos mouere in debitum finem; ergò ratione huius sublimioris gradus illi debetur honor: licet forte, vt dicit idem D. Thom. 2. 2. q. 103. art. 2. quòd ad alios gradus ipso honorante esset multum inferior: Neque enim requiritur, vt qui honoratur, sit in omnibus excellentior ipso honorante, sed sufficit, quòd sit excellentior quibusdam alijs: vel etiam ipso honorante quòd ad aliquid, non simpliciter. Deindè honorandi sunt Prælati, quia gerunt personam Dei, & Communitatis.*

Seneca.

Antonin. Philipp. 2.

Nauar. Rodrig.

So. And.

Seneca.

D. Thom.

Caietan.

Dico secundò, Vicarij missi à Superioribus ordinarijs, etiam honorandi sunt, non tamen tantum, quantum ipsimet superiores. Prima pars est Antonini 4. par. tit. 5. §. 2. versu 6. & probatur ex Epist. ad Philipp. 2. *Eum cum omni honore habesote, & loquitur de Epaphrodito ad eos ab Apostolo missio.*

Secunda pars est Nauarri in cap. Humanæ aures, num. 6. Rodriguez tom. 2. q. regul. q. 34. art. 2. osculamur enim pedes ipsi Pontifici causa honoris, non tamen id facimus eius legato, etiam à latere, & minùs delegato: etiam dum eum tamquam Legatum, & Pontificis Vicarium honoramus: Deum Optimum Maximum adoramus latría, Papam eius Vicarium, etiam quandò tamquam Vicarium adoramus, dulcia, vel hyperdulia; vnde Io: Andre as super Glossam, cap. Si Canonici, verbo Deuotionis, de off. ord. lib. 6. ait, *Latria fit Domino, debetur dulcia seruo.* Et ipsa Ratio dicitur, magis honorandum prototypum, quam exemplar, etiam ad viuum ab ipso desumptum.

Dico tertio, Honor, & Reuerentia debetur Prælati à suis subditis ex debito legali, alijs autem Prælati ex debito morali, ita D. Tho. 2. 2. q. 102. art. 2. ad secundum, Caiet. ibi, qui bene aduertit, quòd omissio honoris debiti præsentibus proprijs, non solum est peccatum, sed est punibilis per humanam legem. Omissio autem honoris extraneorum præsentium, punibilis quidem non est, quia ad legale debitum nõ spectat; peccatum tamen quandoque est, quia præter morem est, & propterea à morali debito declinat.

Dico quartò, malis Prælati debetur honor, in quantum gerunt vices Dei, vel Communitatis, ita D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 3. & q. 103. art. 2. ad secundum, & in 3. dist. 9. q. 2. art. 3. & quodlib. 8. art. 7. Antoninus 4. parte, tit. 5. cap. 10. §. 2. Aragon. 2. 2. q. 63. art. 3. §. 1. Circa finem, Tab. verbo Honor in princip. Sylu. verbo Honor num. 2. quæst. 1.

Probatur primò, & declaratur ex Doctrina D. Th. in quodlib. cit. nam in Prælato duo possumus considerare, primò personam propriam, secundò dignitatem secundum quã est quædam persona publica; ergò Prælati sit malus, ratione personæ propriæ nõ est honorandus, quia honor est Reuerentia exhibita alicui in testimonium virtutis, vnde falsum testimonium proferret, si quis propriæ personæ intuitu eum honoraret. Sed in quantum est persona publica, cum gerat locum, nõ sui ipsius sed alterius, idest, Christi in Ecclesia, vel Reipub. vt Dominus in sæcularibus dignitatibus idè est honore dignus, quantumuis malus.

Secundò, probatur ex Ber. ferm. 3. de aduentu, ubi ait, *Redde cuique quod debes, Redde Reuerentiã Prælato, & obedientiam, quarum altera cordis, altera corporis est; neque enim sufficit exterius obtemperare maioribus nostris, nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Quod si tam manifestè innoueris in digna Prælati alicuius visa, vt nihil omnino dissimulationis, nihil excusationis admittas; propter eum tamen, à quo est vnica potestas, ipsum, quem modò salè nouimus, excelsum reuerere debemus. Non præsentibus personæ meritis, sed ordinationi, diuinæ, & dignitati ipsius officij deferentes.*

Tertio, probatur ex Cypriano lib. 3. epist. 9. & refertur cap. Dominus noster, dist. 93. qui ait *Dominus noster ipse Iesus Christus Rex, & Index, & Deus noster usque ad Passionis diem seruauit honore Pontificibus, & Sacerdotibus, quamuis illi nec simonem Dei, nec agnitionem Christi seruassent.*

Quartò, probatur ex Greg. 3. par. pastor. adm. 5. *Admonendi sunt Subditi, ne cum culpas Præpositorum considerant, contrà eos audaciores fiant; sed sic, si quã valde sunt eorum praua, apud semetipsos diiudicent; vt tamen diuino timore confistricti, ferre sub eis iugum Reuerentia non recusent.*

Dico quintò, multis modis præstatr iste honor Prælati à Subditis, quos enumerat Antoninus loco cit. Primò. Diligenter præstando auditum loquentibus. Secundò. Reuerenter alloquendo. Tertio, venientibus assurgendo. Quartò sedentibus decenter stando. Quintò Incedentes Comitando. Sextò Transseuntibus, vel alibi Inclinando. Septimò propriam operam in seruitijs exhibèdo: Octauò Honorabiliora, vt fercula, vestes, &c. conferendo: Nonò propriam Magnificentiam ad illorum præsentiam deponendo, vt Caputium, pileum, &c. Decimò Ipsos præferendo in omnibus vt in eundo, descendèdo, loquendo, sedendo, de quibus modis videatur etiam Alvarez de vita Relig. instit. lib. 6. cap. 9. versu exteriori verò.

Dico sextò, qui hoc debitum Superioribus etiam malis soluere prætermittit: ex Superbia, vel contemptu, peccat omninò mortaliter: si autem ex inaduertentia, vel negligentia; seu in re minima, non peccat plùs quàm venialiter, est D. Thomæ 2. 2. q. 102. art. 2. ad secundum, ubi Caiet. licet non determinent, quodnam peccatum sit; quia tamen dicunt, quòd subditi tenentur ad talem honorem exhibendum ex debito legali:

D. Thom.
Antonin.
Aragon.
Fabien.
Sylu.
D. Thom.

Bernad.

Cyprian.

Gregor.

Antonin.

Alvarez.

D. Thom.
Caiet.

D. Thom.

legali: quod debitum propriè ad iustitiam pertinet, vt idem D. Thom. 2. 2. q. 80. art. 11. corpore; & lædere notabiliter iustitiam læthale fit; sequitur, quod hoc debitum Superioribus denegare sit omnino læthale. Expressa est sententia.

D. Bonan.

D. Bonauenturę in Speculo animę, cap. 1. in principio, tom. 2. opusc. Nauar. in sum. cap. 14. n. 22.

Nauar.

Timosh. 6.

Probatur primò, ex prima ad Timoth. 6. *Quicumquē sunt sub iugo serui, Dominos suos honore dignos arbitrentur.* Ad quod faciunt multa cap. in iure, cap. Solitę de maior. & ob cap. Omnis anima de censibus. Concilium Gangense, cap. 1. vbi Anathematizatur, qui docet aliènum seruū contemnere Dominum suum, vt refert Iustinianus in caput sextum epist. primę ad Timotheū, facit etiam Trid. sess. 25. de reform. cap. 17.

Iustin.

Trid. sess.

25.

Secundò. Probatur ex multis, quibus sunt multatī à Deo hoc debitū suis Prælatis persoluere negligentes. *Cham nuditatem Patris irrisit, & semen suum in seruitutem perpetuam damnauit. Absalon quoquē Dauid de regno expulit, & concubinas eius incestauit, sed morte condignas pœnas luit: Heli sęi Caluitiū pueri Betheli irriserunt, & duo vrsi de saltu ex eis quadraginta duos lacerauerunt. Quia puerilia sulsitia Iudæorum in Caluarie loco Christi Crucifixum irrisit; quadragesimo secundo anno post Ascensionem eius duo vrsi Vespasianus, & Titus de saltu gentium egressi, illudores sanissimè Lanianerunt.* Ita Glossa in cap. 3. Ecclesiastici super illud Honora Patrem tuum, vt superueniat tibi benè.

Glossa.

Tertiò, quia, vt diximus, ad id tenentur subditi ex legali debito, quod ad iustitiam pertinet quàm sicut lædere in re graui læthale est, ita in re parua, sed ex inaduertentia veniale.

Quartò. probatur omnibus argumentis quibus probauimus primam conclusionem, quæ hæc etiam euidenter probant.

Aduerte autem, quòd etiam Prælati debent suos subditos honorare, vt dicitur cap. Esto subiectus dist. 95.

Sed pone, quòd Prælatus nolit subditum honorare ipsum salutando, tenebitur ne subditus eum salutare videtur enim quòd non, nam fides non est seruando non seruanti, cap. Peruenit, el secundo de iureiurando, & frustra petit debitū, qui, quod debet, non impendit, argumento capitis esto subiectus cit. Vbi adducitur illud Oratoris Domitij, *Cur ego te habeam vt Principem, cum tu me non habeas vt Senatorem.*

Respondet, tamen, quòd nihilominus salutare debet subditus Prælatum non resalutantē. Quia Prælatus se habet respectu subditi sicut pater respectu filij, Patri autem expedit aliquandò filiū non salutare, imò nec aspicere, nec interrogati respondere, vt sibi iratum patrem credens, se corrigat, & emendet: sic Prælato licet aliquandò ita se erga suum subditum gerere. Sed quid si non hoc bono fine, sed ex superbia, & inflatione resalutare nolit, & hoc in consuetudinem ducat. Hic multa possent dici quæ prætereo; nam subditi non eodem modo indifferenter tractandi, melius tamen est salutare etiam nō resalutantē, nam & Index est; & vim coactiuam habet; & honor in honorante est. Videatur Glossa in cap. Est subiectus cit. verbo Deferatur.

S. Primus. Quàm grauius peccet Subditus inobonorans suum Prælatum, de illo murmurando.

DE hac materia murmurationis (vitiū, in quò maxime peccant Claustrales) Agit D. Thomas 2. 2. q. 72. vsque ad 77. nos hic aliqua ad nostrum propositum. Vbi notandum, quòd non distinguo inter conuictū, improprium, contumeliam,

detractionem, &c. vt distinguunt summiste; & alij præseruim Sayrus In Clau Regia lib. 11. cap. 8. num. 2. Sed nomine murmurationis intelligo omne id, quo directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè læditur Superioris fama, honor, & reputatio. Est autem murmuratio, vt ait Bonauentura tom. 2. opusc. in speculo animę, cap. 1. iniusta querela contra Superiores, latens multorum auribus inculcata, & habet rationem moralis, secundum quòd ad aliterius diffamationem anhelat.

Dico primò, quàm displiceat Deo hoc peccatum murmurationis ergà Prælatos, & per consequens quàm graue sit, patet ex multis auctoritatibus Scripturæ, & Patrum; & primò ex scriptura. Num. 12. vbi Aaron, & Maria soror eius; quia contra Moysen murmurauerant, grauius à Deo reprehensi sunt; & Maria, quæ procacius id fecerat, lepra percussa est, & à castris septem diebus segregata. Vis scire quare lepra? & quare à castris segregata? & quare septem diebus? id fuit ad denotandam murmurationis naturam, quæ vt lepra est cōtagiosus morbus; inficit enim sua dulcedine (attenta conditione humanę fragilitatis) quoscumquē tangit; & sicut lepra est morbus insanabilis, ita murmuratio est infirmitas profusa incurabilis, quæ cum semel radices iecerit, per totum corpus serpit, & grassatur: & sicut lepra est morbus stomachabilis, ita murmuratio est penitus stomachabilis, semper enim putrida instar muscarum mordet, & rodit, ex cuius corrosione exiit tales aures, quæ de fabris mēibus nihil spirantes, nares, & patulas aures obturandi probis viris occasionem præbent. Leprosus est morbus fastidiosus, qui nescit ociositatē, licet fortè ex ea oriatur, ita murmuratio morbus est fastidiosus nesciens desidia, semper enim deficientibus nouis inculcat vetera mala, & ita molestus, vt penè intolerabilis sit ijs, qui eo non delectantur, licet ex desidia oriatur, vt dicam Leprosos fugiunt omnes, & multò magis deberent detractores, ne illis fierent similes, dicente Bernardo 2. de confid. in fin. *Porrò detractore, aut detrahentem audire, quòd horum damnabilis sit non facile dixerim.*

Sed cur eljicitur à castris. Primò ne alios inficiat, infecta enim pecus inficit omne pecus. Deindè vt iustam arrogantie pœnam luat; crexerat enim se superbe Maria contra fratrem suum Moysen Ducem Castrorum, Prælatorum Principem; eumquē despexerat, idè iuste humiliatur, vt quasi infamis, & indigna, non tantum fratris conspectu, sed & totius populi à castris separetur. Tali sunt multa multandi similes Prælatorum murmuratores; vndè Basil. in regulis breuioribus, q. 26. 27. 39. Colligit modum corrigendi *Religiosum murmurantem contra Prælatum;* iubet

Agust.

D. Thom.

S. Thom.

S. Thom.

Sayrus

S. Thom.

D. Bonan.

S. Thom.

Num. 12.

Bernard.

Subet enim separari ab alijs, non solum quò ad consortium, sed etiam quò ad victum, & vestitum, & tamquam omnino præcisum, lepra, & peste infectum fugi, ut de suo errore erubescens, respiscat ita, ne iterum deinde similis pœnæ timore percipias cadas.

Septem autem diebus à caltris abigitur Maria; idest perpetuò; ponitur enim hic numerus terminatus pro interminato, quod est frequens in scriptura, præsertim dùm est sermo de numero septennario, ut Zachariæ 3. Super lapidem unū septem oculi sunt; & exponunt expositores septē oculi, idest infiniti oculi, oculi sine numero; & perpetuò ablegabitur à caltris Paradisi murmurans de suo Prælato, nisi Moysis præcibus, nisi meritis Christi per condignam pœnitentiam fuerit reuocatus.

Audiamus sanctum Ephrem ad hoc propositū factum hoc exponentem, dùm agit de morbo linguæ. Ex teterima, inquit, Mariæ prophetissæ lepra docemur, quàm graue, ac desestabile vitium sit obsecratio, corpus, quod lepra infectum cernebatur, velut speculum quoddam sui animæ, quæ non perspiciebatur, cuius indicabat maculam; & ex illa carnis corruptione patefactum est, quomodo hominis detractoris corrumpatur animus, nam sicut illa defecerat à fratre suo, ita & ab ipsa proprium corpus defecit, ut ex semetipsa charitatem addisceret.

Sed multò peius habiti sunt Chore, Dathan, & Abiron num. 16. Cum omnibus adhærentibus suis, eò quia contra Moysen murmurauerant, & iniurijs illi fuerant; Dirupta est enim terra sub pedibus eorum, & aserens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis, & uniuersa substantia eorum, descenderuntque viui in Infernum operiti humo.

Et nihilo secius pexi sunt murmuratores contra Moysen Num. 21. Misit enim Dominus in eos ignitos serpentes, à quibus partim sunt vulnerati, partim occisi. Quem locum contra murmuratores affert D. Paulus 1. Corinth. 10. dicens, Nequè murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.

Sed cur, inquis, Deus tam seuerè punit contra superiores murmurantes?

Respondeo, quia superiores tenent locum Dei, & ab eo gradum illum receperunt; & ideo eos offendentes, Deum offendunt, vnde reputat suā illis factam iniuriam, & tamquam talem vlciscitur. Sicut iniuriæ factæ Legato Principis, ipsi factæ censentur, & ad eas vlciscendas tenetur Princeps, gerit enim illius personam. Sic Dauid iniurias factas suis Legatis ab Ammonitis in rasura dimidiæ partis barbæ, & præcisione vestium vsquè ad Nates 2. Regum 10. vltus est vastatione terræ eorumdem Ammonitarū, cap. 11 cum ergò superior gerat vicem Legati Dei, ad iniurias illi factas tenetur Deus. Quod clarius probatur ex cap. 16. Exodi, Murmurauit omnis Synagoga filiorum Israel aduersus Moysen, & Aaron, & dixerunt Moyses, & Aaron ad omnes filios Israel, Nos quid sumus quia iurastis contra nos, nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum, cuius scilicet personam gerimus. Et primò Regum 8.

Quandò filij Israel eiecerunt Prophetam Samuelem, & ei obedire amplius recusauerunt; quid dixerit Deus, audite? Non te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos. Vnde Greg. in moralibus apud Bonaueruram, lib. 3. pharetræ, cap. 3. de murmur. tom. 1. opusc. ait,

Qui contra suprajestum sibi potestate murmurat, liquet quod illum rearguit, qui eandem homini potestatem dedit.

Secundò. Grauitas huius peccati murmurationis colligitur ex dictis Patrum, Basilius enim cap. 34. in regul. Monach. ad interrogationem, qua pœna puniendus sit, qui detraxerit illi, qui præest, respondit, In hoc manifestum est iudicium iracundiæ Dei super Mariam, quæ detraxit Moysi, & peccatum eius, ne ipso quidem Moysese orante, inultum Deus esse, permisit.

Et Bernardus de considerat. apud Bonau lib. 3. pharetræ, cap. 3. de murmur. Si molestè ceperis sustinere, si iudicare Prælatus, si murmurare in corde, etiamsi exterius impleas, quod iubetur, non est virtus patientiæ, sed velamen malitiæ, & in sententijs dicit. Ante omnia sine murmuratione sint fratres, forè aliqui leue peccatum asiniant murmurare, sed non ille, qui ante omnia monet esse cauendum.

Et alludit ad illud D. Pauli, qui ad Philippenses 2. ait, Omnia facite sine murmurationibus: puto autem ne illum quidem leue reputasse, qui murmurantibus aiebat, non contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum, & alludit ad illud Exodi 16. de quo diximus.

Gregorius 3. parte pastoral. admonit. 5. Moraliter interpretans factum illud Dauid abscidentis in spelunca oram Chlamydis Saul, inquit, Saulem, tamen Dauid ferire metuit, quia pia subditorum mentes ab omni se peste obsecrationis abstinentes, præpositorum vitam nullo lingue gladio percipiunt, etiam cum de imperfectione reprehendunt, qui, etsi quando pro infirmitate se se abstinere vix possunt, ut extrema quadam, atque exteriora mala præpositorum, sed tamè humiliter loquatur, quasi oram Chlamydis silenter incidunt. Quia videlicet, dùm Præfata dignitati saltem innoxie, & latenter derogant, quasi regis superpositi vestem secant, sed tamen ad fenestris redeunt, seque vehementissime, vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. Vnde bene illic scriptum est, Post hæc Dauid percussit eum suum, eo quod al scidisset oram Chlamydis Saul. Facta quippe præpositorum oris gladio ferienda non sunt, etiam cum rectè reprehendenda indicantur. Chyloft. homil. 8. in ep. ad Philipp. cap. 2. in verba illa omnia facite sine murmurationibus, vides, inquit, quod eos crudiat, ne murmurent; est enim seruorum improborum, & insensatorum murmurare, & paucis interpositis, sæpè malum ministerio priuari, quàm murmurantem sustinere. Grauis enim, Grauis, inquam est murmurator, & vicinus blasphemie, alioqui cuius gratia illi tantum supplicij dederunt? Ingratitudo est res ista; qui murmurat ingratus est Deo, qui autem Deo, ingratus est, blasphemus quoque est.

Tertio. Grauitas huius criminis colligitur ex Iure Canonico, cap. Deteriores, vbi Detractores, & murmurantes contra suos Prælatos, eos infamando, dicuntur esse infames & repelluntur ab accusatione, & testificatione, cap. Detractores 3. q. 4.

Quarto. Grauitas huius delicti noscitur ex damno, quod infertur ei, apud quem calumniatur Prælatus; non potest enim in posterum tantum doctrina Prælati proficere, quantum profecisset, si talem murmurationem de suo Prælato non audisset; Impeffabile est enim illud, quod multum efficaciter affirmatur, non gignere

Zach. 3.

Num. 21.

D. Paulus.

Regum 10.

Exod. 16.

Regum 8.

Greg.

Basilius.

Bernard.

Philipp. 2.

Gregorius

Chrysof.

gignere aliquam ambiguitatem etiam in ijs, qui aliter credere dispositi sunt.

D. Thom.

Dico secundò, quatuor modis potest, quis murmurare de suo Prælato, vt habent D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 1. ad tertium, & q. 62. art. 2. ad secundum, Scotus in 4. dist. 15. q. 4. Perbaltus tom. 4. sui Rolarij, verbo Restitutio, §. 12. Toletus lib. 5. sum. cap. 70. vbi multos citat Victorellus.

Scotus.

Perbaltus.

Toletus.

Victorellus.

Primo modo imponendo falsum, & sic semper peccat mortaliter, si res sit gravis, quæ Prælatum dehoneſtet: & tenetur famam restituere eo modo, quo abstulit, etiam cum amissione famæ propriæ, vt habet Scotus loco cit. in primo membro, & sit similis Diabolo, qui primus fuit imposturarum inuentor Gen. 3. Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno Paradisi. Manifesta impostura; nam non præceperat illis Deus, ne comedere possent ex omni ligno, sed solum ex arbore vitæ.

Gen. 3.

Secundo modo potest Subditus murmurare de suo superiore alterando verum, & illud augendo, vel minuendo ex cuius augmento, vel diminutione, si auferatur superiori fama, erit mortale, & restitutioni obnoxium, vt dicunt omnes. Huius rei habemus exemplum Matth. 26. vbi refert Euangelista fabricationem illam iniquam processus contra Christum; & ait Nouissimè acceſerunt duo falsi testes, & dixerunt, Hic dixit, Possum destruere templum Dei, & post triduum reedificare illud, sed quomodo Matthæus vocat istos falsos testes, cum Ioannes cap. 2. dicat, Christum verè dixisse, Soluite templum hoc, & post triduum reedificabo illud? Christus hoc dixit de templo sui corporis, illi de templo materiali; ideò falsi testes dicuntur, quia verum alterauerunt.

Matth. 26.

Ioann. 2.

Tertio. Murmuratur de Prælato Reuelando secretum. Quandò sit peccatum reuelare secretum, & quandò non diximus supra, cap. 15. de huiusmodi secretorum reuelatoribus loquitur sapiens Ecclesiastici 19. Audisti verbum aduersus proximum tuum? commoriatur in te, fidens, quoniam non te disrumperet: à facie verbi parturit fatuus samquàm gemitus paruis infantis: sagitta infixæ femori carnis, sic verbum in corde stulti. Stultus itaq; omninò est, qui vnum verbum occultare non potest.

Eccles.

Quarto, murmuratur de Prælato Calumniando bonum, & est pessimum omnium, pessimumq; malignitatis indicium. Vndè Sapiens Ecclesiastes 10. Cor Sapiens in dextera eius, quia omnia in bonam partem accipit, & non valens excusare opus, quia manifestè malum, intentionem excusat; Cor fatuus in sinistra illius, quia omnia in sinistram partem accipit; & non valens calumniari opus, calumniatur intentionem. Exempla harum veritatum habentur in scriptura Gen. 42. Sanctus Ioseph non poterat excusare peccatum fratrum, Attendite quomodo intentionem excuset, Nolite timere, voluntas Dei hæc fuit. Et Christus in Cruce nõ valens excusare opus Crucifixionis, excusat intentionem dicens, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. E contra verò lib. Iudicum 15. Ad conuulsos parentes fecedit Sanſon; & putauit facer, quod secessisset, eo quia vxorem odisset; & loquẽtib; varijs linguis Apostolis post receptionem, Spiritus Sancti; Musto madere deputabant Hebræi; quia cor fatuus in sinistra illius.

Eccles. 10.

Gen. 42.

Iudic. 42.

Et meritò fatuus dicitur murmurator, quia suis murmurationibus nihil proficit; quantumlibet enim fremat, & tu obmurmuret superiorum clementiam, si ea vti decreuerint, peruertere non poterit, nec si iuste exarserint ira contra aliquem, persuadebit, vt quidquam de illa diminuatur; vndè rectè Sapiens Sap. 1. Custodite vos à murmuratione, quæ nihil prodest.

Sap. 1.

Secundò, fatuus dicitur murmurator, quia murmurando nihil lucratur, & multum perdit, Prodit enim, vt inquit Bernard. ser. 24. in Cantica, primum se ipsum vacuū charitate, deinde quid aliud detrahendo intendit, nisi vt is, cui detrahitis, veniat in odium, vel contemptum ipsis, apud quos detrahitis, ferit ergo charitatem in omnibus, qui se audiunt, lingua maledica, & quantum in se est necat funditus, & extinguit. Non solum autem, sed & in absentibus vniuersis, ad quos volans verbum, foris per eos, qui præſentes sunt, peruenire contigerit: Hæc Bernardus.

Bernardus.

Fatuus ergò detractor, & eius auditor, & ab vtriusq; calumniatus vitium repetet; In Calumnia enim, vt ait Herodotus lib. 7. apud Stobæum, quæ est res grauissima, duo semper sunt, qui iniuriam faciunt. Is nimirum, qui calumniatur, & qui calumnianti fidem habet, antequàm verè rem cognoscat. Alter autem iniuriam patitur, tum à calumniatore tum ab illo, qui ipsum aures calumnianti præbens, malum reputat.

Herodotus.

Quare istis optimè quadrare videtur dictum Augusti relatum à Suetonio Tranquillo in eius vita, Minima commoda maximo scilicet discrimine, similes sunt aureo hamo piscantibus, cuius abrupti damnum, nulla captura pensari potest.

Augustus.

S. Secundus. Carpentur Murmuratores in Communi.

IC solum pauca congeram dicta Scripturæ, Patrum, & Philosophorum, vt quàm detestabile sit hoc vitium, cognoscatur.

Dauid Psalmo 110. Detrahentem secretò proximo suo, hunc persequerbar. Paulus ad Rom. 1. Detractiones Deo odibiles, vbi aliqui vertunt Dei osiores, & Cyprianus ep. 68. vertit Deo abhorrentes. Leuit. 19. Non eris Susurro, nec Criminator in populo; quasi dicat Exterminandus est. Prouerb. 4. Labia detrahentia procul sint à te. Ecclesiastici 10. Si mordeat serpens in occulto, nihil minus eo habet, qui detrahitis: & huic vitio accomodat Gregorius in 2. parte Pastor. cap. 1. admon. 26. illud Leuitic. 19. Non maledices surdo: Quippè maledicere surdo, ait Gregorius, est absenti, & non audienti derogare.

Psal. 10.

Rom. 1.

Cyprianus.

Leuit. 19.

Prouerb. 4.

Ecc. 10.

Greg.

Leuit. 19.

Chrysoſtomus homil. in Psalm. 100. Graue malum est detrahitio, turbulenti Demon, nec vniquam peccatum hominem reddens. Ex ea odia pullulant, iurgia confluantur, dissidia ortum trahunt, suspiciones malæ procreantur, sine vlla causa hostem reddit, qui paulo antè amicus erat, vniuersas domos subuertit, et peccatas vrbes ad bellum excitat pulchra pacis vincula dissoluit, magnæ charitatis nodum infringit; Qui detractioni studet, Diabolo seruis, vtpote qui calumnia opera esse gatur, quare detractor samquàm mendax, & fur est propellendus, & homil. 79. ad populum. Homo es, ne venenum euomas aspici-

Chr. 79.

dum;

dum, Homo es, fera ne fias: propterea tibi factum est os, non ut mordeas, sed ut medearis.

Hieronymus ad Rusticum. Nulli, ait, umquam omnino detrahas, nec aliorum vituperatione laudabilem te videri velis, magisque vitam tuam ordinare discas, quam alienam carpere.

Augustinus, ut refert Possidonius in illius vita, cap. 22. contra hanc pestilentiam hos versus suae mensae adscripsit.

*Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam vitiam nouerit esse sibi.*

Vnde, & Coepiscopus, quosdam sibi familiarissimos illius scripturae oblitus, & contra eam loquentes, tam aspre aliquando reprehendit, ut diceret: aut delendos illos versus de mensa: aut se de media refectioe ad suum cubiculum surrecturum; Quod ego & alij, qui mensae illi interfuerunt, experiri sumus, ita Possidonius.

Anselmus apud Bonau. lib. 3. pharetrae, cap. 3. de detractioe, *Tris, ait, sunt genera homicidij, quae pari plectuntur poena; interfectio hominum, detractio proximi, & odium fraternum.*

Isidorus apud eundem Bonauenturam. *Detractio graue crimen est, Detractio grauis damnatio est.*

Io: Clim. Ioannes Climacus gradu 10. *Detractio est proles odij, tenuis languor, pinguis, & occulta, ac latens sanguisuga, quae charitatis omnem demolitur, ac consumit sanguinem, dilectionis simulatio, cordis sordes, ac duritiam parans, castitatisque exterminatio.*

Th. Kempis. Thomas Kempis de disciplina Claustralium, cap. 4. *Non est credendum ei, nec consensendum, qui superiori suo detrahit, & ad resistendum illi rationes querit.*

Cicero Audiamus nunc Gentiles, Cicero de offic. *Detrahere alteri, & hominis incommodum suum commodum augere, magis est contra Naturam, quam mors, quam dolor, quam caetera, quae possunt Corpori accidere, aut rebus externis; nam tollunt consuetum hominum, & societatem.*

Demosthenes. Demosthenes in Oratione prima contra Aristogonum. *Neminem, ait, umquam vestrum fortasse viperam momordis, neque phalangium, & abist, ut mordeat umquam; sed tamen omnia huiusmodi animalia ubi conspexeritis, mox interficitis; iidem, Et cum delatorem, & crudelem, & hominem videritis viperinam habere naturam, ne expectate donec aliquem vestrum mordeat, sed cum primum occurrerit, puniatur, ubi aduertit, quod murmuratores assimilat viperam, & scorpionem, qui mordent eos, in quos incurrunt; non quia irritentur, sed quia natura feruntur ad morsus, & venena fundenda.*

Lucianus in fragmento de hac re. *Sapenumero quorum se reum calumniator fieri metuit, socium insimulat, ut cum antenererit accusando, suspitione culpe, aut crimine elabatur.*

Plutarchus. Plutarchus de his citatus a Martino de Roa lib. 6. Singularium locorum, cap. 15. ait. *Velut Vrbes portas quasdam habet nefastas, & sinistri omnis, per quas educunt supplicio capitis destinatos: purgamenta, & sordes eiciunt: nihil autem purum, aut sacrum per eas, vel ingreditur, vel egreditur: ita per horum aures nihil purum, aut laudabile transit, sed sermones de cadibus aditum inueniunt, atque ibi versantur, impuras, & falsas de aliorum vita, & moribus fabulas componentes. Porta haec mihi videtur illa, de qua dicitur 2. Esdrae 3. Melchias filius Rechab edificauit portam sterquilinij, Melchias*

interpretatur chorum, & significat detractores, qui semper chorum faciunt detrahendo; soli namque numquam reperiuntur; quia soli suam hanc artem exercere non possunt. Rechab, cuius est filius detractor, interpretatur pater mollis; tum quia ex leuitate, & mollitie nascuntur detractores, homines enim sunt leuiore vento; tum quia ex remissione, simulatione, & bonitate Praelatorum ortum habent isti murmuratores. Si enim hos murmuratores aduersus fratres suos Praelati redarguerent, & punirent seuerè, cauti essent in posterum: si eos in chorum reductos otiosos, ubi laudes Diabolo celebres, & gratas concinnunt, dispergerent, & ad orandum, vel studendum mitterent, detrahendi illis occasiones auferrent; quia si deest qui audiat, deest, & qui detrahit; & malae aures faciunt malas linguas; Detractor autem os suum portam sterquilinij aedificat, dum eorum immunditias, quibus detrahit, in ore versat.

Salustius ad Cæsarem de ordinanda Republica. *Plerique mortales ad indicandum satis ingenij habent, aut simulant verumtamen ad reprehendenda aliena facta, aut dicta, ardet omnibus animus.*

Ex quibus colligitur grauitas huius peccati, & etiam ex eo quod hae culpa detractioe semper in hac vita, si non integrè, saltè in parte punitur; vnde Salomon Prouerb. 13. dicit. *Qui detrahit alicui rei, ipse se obligat in futurum, felicitet tempore vitae suae; quia qui mordet, mordebitur, & qui notat, notabitur, & a quo minus sperat, parabitur ei opprobrii, vnde Abacuch 2. *Consurgent, qui mordeant te, & suscitabuntur, qui lacrent te, & quia expoliasti, expoliaberis: & Sap. 11. *Per qua peccat quis per hac, & torquetur, & Ecclesiastici 7. *Non semines mala in sulcis iniustitia, & non metes ea in septuplum, & David Psalm. 26. *Insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi: idest Fefellit eos ipsorummet iniquitas, quia & illis damnum intulit; & Psalm. 119. *Quid datur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam; quasi dicat, Lingua maledica castigabitur iuxta naturam peccati, Sagittae potentis acuae cum carbonibus desolatorijs, idest cum Sagittis aliarum linguarum; & igne morsuum aliorum maledicentium. Efficacissimum, & iustissimum remedium pro linguis istis infernalibus comprimendis.******

Thomas Cantipratanus lib. 2. apum, cap. 37. num. 3. narrat de quodam, non re, sed tantum nomine Sacerdote, qui in tantum huic vitio detractioe erat deditus, ut potius de se pessima mentiretur, quam non facios, vel cohabitantes sibi Criminibus infamaret. Hic ante mortem raptus in furiam, tanta in se debacchatus est cæde, ut proprijs dentibus linguam maliloquam lanaret, & palam cunctis ostenderet, quod quia lingua sua dolose egerat, & venenum aspidum sub labijs eius, quasi sepulchrum patens guttur illius factorem terribimum exhalaret, ut per qua peccauerat, per eadem in hac vita torqueretur.

Sed & in Inferno ultra communes aliorum damnatorum poenas, particulari, eaque atrocissima plectuntur: de qua Ioannes in Apocalypsi 16. *Commandauerunt linguas suas præ dolore; illa lingua, qua hic proximi famam, & honorem corroserunt, illa in Inferno ab ipsidem commaducabitur, & corrodetur. Audi Iudam in sua Canonica.*

119

Salust.

Salomon, Prou. 3.

Abacuch,

Sap. 11. Eccles. 7.

Psalm. 26.

Psalm. 119.

Th. Cantip.

Ioannes,

Prouer. 13

nonica. Quibus procella tenebrarum seruata est in aeternum, hi sunt murmuratores. Tandem de his loquitur Sapiens Prouerb. 13. Qui detrahit fratri suo eradicabitur.

Multa alia de istis flagriferis matullis, tum ex scripturis, tum ex patribus, tum ex alijs scriptoribus, Catholicis, & prophanis possent afferri, sed hæc pro nostro instituto satis.

Hieronym

Hoc tantum addo, rem esse mirabilem, quod cum omnes auctores linguas suas contra istos acuunt; ita pauci tamen reperiantur, qui hoc vitium penitus deuitent; vnde Hieronymus ep. ad Celantiam, Pauci, ait, admodum sunt, qui huic vitio renuencient, raroq; inuenies, qui ita vitam suam irreprehensibilem exhibere velint, vt non libenter reprehendant alienam, tantaque huius mali libidines hominum innasit, vt etiam qui procul ab alijs vitis recesserunt, in istud tamen, quasi in extremum Diaboli laqueum incidant: ad quod facit etiã Glossa super illud Prouerb. 24. Cum detractoribus ne commiscearis, quæ ait, Hoc specialiter vitio penè periclitatur totum genus humanum, & D. Thomas 2. 2. q. 73. art. 2. ad secundum ait, Pauci, vel nulli sunt, qui non aliquando ex animi leuitate aliquid dicant, vnde in aliquo, vel leuiter alterius fama minoretur.

Glossa.

D. Thom.

Iacob. 3.

Quare Diuinum est illud epistolæ Iacobi 3. Si quis in verbo non offendit, hic est perfectus vir.

§ Tertius. De Præcipuis murmurationibus Claustralium.

Peraldus.

DE Claustralium murmuribus agit in specie Peraldus tom. 2. summ. tract. 9. de peccato linguæ, cap. 2. § de murmure Claustralium. Presunt præcipue murmurationes Claustratum, in quatum possumus pro nostra imbecillitate cognoscere.

Prima est, quod murmurant, taxando omnes actiones Prælati, malas augendo exaggeratione & ampliatione: bonas in malis retorquendo, vel diminuendo, vel tacendo, vel internos sensus nunquam imaginatos eliciendo: dubias in sinistram interpretando.

Secundò murmurant, si aliqui fratres exalten- tur, ipsis postpositis, non tam benemeritos sicut ipsos æstimando: ductos aliqua passione, seu interesse Superiores illos eleuantes, iudicando: zelo Religionis se vestiendo dicunt, communitati malè esse prouisum in personatilis, vel talis exaltati.

Tertiò, murmurant, si eis magna, & pinguis, & pretiosa pietantia non detur, omnia sibi comedere Superiores blaterando: cibos omnes nauseando, omnia stomachando; & fastidiendo.

Circa primum aduerte, quod peccatum est, & aliquandò mortale, manifestas Prælatorum culpas damnare, illas augendo, manifestando, notificando. Tum quia contra charitatem proximi est illius defectus, manifestare: tum quia ex odio id prouenire solet; tum quia resultat in infamia illius, culus culpa reuelantur. Vnde Sanctè Sanctus Ioannes elemosynarius Patriarcha Alexandrinus, etiam publicè peccantes taxari vetabat; Nam fieri; inquiebat, potest, vt peccatum penitendo deleuerint; iniquum est autem id ab homine petulanter exprobari, quod à Deo clementer est condonatum:

& Christus Matth. 7. id expressè prohibuit, Nolite iudicare, vt non iudicemini; in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini; & Paulus ad Rom. 14. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum, Domino suo fiat, aut cadis.

Matth. 7.

Rom. 14.

Qui autem bonas actiones in malas retorquet, sine dubio peccat mortaliter, & Diabolo similis efficitur, Gen. 3. Ad ostendendum submissionem hominum erga Deum, præcepit illis Dominus, vt non comederent de fructu arboris boni, & mali; Iustissimum, æquissimumq; præceptum; cum enim Deus eos donasset toto hoc vniuerso, voluit ipsos remanere obligatos ad soluendum liuellum, seu terraticum in recognitionem Domini directi; sed vide Dæmonis malitiam, Cur præcepit vobis Deus, ne comederitis de omni ligno, quod est in Paradiso; conatur suadere, talem prohibitionem prouenire ex malignitate, & odio Dei erga ipsos. Colligitur hæc mens Diaboli ex textu Hebreo, vbi illi dictioni, Cur, respondent duæ istæ dictiones, Af. Chi, quæ iunctæ significant Latine, quantum magis; separata Af. significat iram, Chi, quare; nec est credendum; Dæmonem loqui cepisse cū Eva ex his verbis, quãtò debet esse ira Dei super vos: cum enim alijs nobiliora sitis animalia, non pulchros vos creauit vt pauones, non fortes, vt Leones, non veloces, vt ceruos, Af. Chi. quantum magis, cum vobis uerit comelitionem fructuum tam dulcis, quod alijs non fecit animantibus: ecce opus bonum à Diabolo in malum retortum.

Gen. 3.

Quò verò ad actiones dubias, peccat etiã subditus, & mortaliter pro earum qualitate, & malitia eas in sinistram partem interpretando, tum quia cum sit ars artium, scientia scientiarum hominem regere, cum sit moribus varius, virtute diuersus, vt ex Nazianzeno refertur. Sensus superioris facile non intelligitur: præstat enim aliquando cum discolor remissè se habere, ne eum omninò perdat; & cum disciplinato austerè, vt eum retineat. Audiatur bonus subditus, quid Cassianus deat lib. 5. instit. cap. 30. Ob hoc enim iudicare de alijs periculosum est, quod ignorantes, vel necessitate, vel rationem, qua illi hæc, in quibus offendimus, aut rectè coram Deo, aut venialiter agunt, inuenimur eos temerè iudicasse. Et per hoc admissimus non leue peccatum, & Sanctus Gregorius tertia parte pastoralis, admonit. 5. Admonendi, inquit, sunt subditi, ne præpositorum suorum vitam temerè iudicent, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident, ne vnde mala rectè redarguunt, inde per elationis impulsu in profundiora mergantur. Quare optimum semper mihi visum est Apulei consilium aplogia prima. Ego nunquam studui malefacta cuiusquam cognoscere, sed semper potius duxi mea peccata segere, quam aliena indagare.

Nazianz.

Cassianus.

Grego.

Apuleius.

Denique circa hoc primum murmurationis genus aduerte, quod isti, qui omnes Prælatorum actiones taxant, sunt illi, qui ex aliorum dedecore sibi venari volunt gloriam, quod intolerabile, ait Plutarchus de ijs, qui se citra inuidiam laudare possunt, Molestissimus, inquit, planè, importunissimusque est, qui ex aliorum culpa laudem sibi videtur velle querere; & sunt illi, qui videntes festucam in oculo fratris sui, trabem autem, quæ in oculo suo est non considerant; & pleni defectibus, eos iudicare non desunt, etiam in ijs, in quibus ipsi ordinariè delinquant; Quibus loquitur

Plutarchus.

Hieronymus quitur Hieronymus lib. 3. contra Rufinum. *Ca-*
uens in aliorum dicere quiddid in se statim retor-
Cicero queri potest, & tandem Cicero hæc omnia con-
cludit contra Salustium. *Carere omni vitio debet,*
qui in aliorum paratus est dicere.

Quod ad secundum murmurationis genus. Multi
sunt, qui eam de se ipsis habent opinionem, vt
putent, neminem vnquam reperiri posse aptio-
rem regimini, quam ipsos. Natos se æstimant
ad imperandum: Maximam sibi irrogari iu-
dicant iniuriam, si quandoque sine officijs re-
linquantur; nec tùm bene Religioni esse prouisum,
tempusq; terrere censent, quo non fuerint
in aliqua occupati dignitate; quos audies, in
coetu præsertim Iuniorum, se, suaque magnifi-
care, laudare, & extollere, si quid vnquam,
dum aliquo munere fungerentur, gloriæ, &
honoris dignum exantlarint, omnia se in eo
munere obeundo maxima prudentia & saga-
citate peregrisse: inde defumore occasionem
omnes Prælatorum actiones taxandi: ad ali-
quod munus assumptos calumniandi: inter
quæ audies quandoque suspiria ex intimis
cordis partibus attracta, inde se nolle aliorum
actiones taxare, cum ipsi sint (dicunt) alijs om-
nibus peiores, sibi que quam maximè displicere,
eos non posse laudare, quod toto corde facerët:
excusare incipiunt quandoque, sed ita, vt talem
excusationem non admittent, quod excusare
præterdunt, manifestent: Denique tacent, &
suspirant, & tunc libera mē Domine. *Malus*
enim, ubi bonum se simulat, pessimus est. Vt ait Pu-
blius apud Lipsium in dialogistam. Quibus re-
bus accēs iuniores, vulpes istas nō agnoscētes,
audies murmurare, blaterare contra Prælatos,
iporumque regimen; obseruantiam diminiui,
relaxari, penitas deperdi, Religionem quam-
primū ruituram, eo solū quod illius Zelato-
res ad illam regendam, & gubernandam non
admittuntur.

Vides quanta mala causant ambitiosi isti, quos
velim recordari Christi Domini, qui Ioann. 6.
Cum cognouisset, quia venturi essent, vt raperent
eum, & facerent eum regem, fugit iherusim in montem
ipse solus: Et legere Greg. 1. parte pastoral. cap. 3.
ubi ait. Idcirco Christus in carne apparuit, vt non
solū nos per passionem redimeret, verū etiam per
conuersationem doceret, exemplum se sequentibus præ-
bens; Rex fieri noluit, ad crucis verū patibulum spēdē
peruenit; oblatam gloriam culminis fugit, penam
probrosæ mortis appetit, vt membra eius videlicet
discerent, Mundi fauores fugere, terrores minime ti-
mere, pro veritate aduersa diligere, prospera formi-
dando declinare. Quia & ista sæpē per tumorem cor-
inquinant, & illa per dolorem purgant, &c. Quæ
ibi Gregorius elegantissimè, & doctissimè docet.

Considerentque isti, qui honores, quasi præmia
suarum actionum, exquirunt, quod qui eos hic
recipiunt, æterna præmia perdunt; & ibi illis di-
cetur, *Fili recordare, quia recepisti bona in visa tua.*
Luc. 6. Relinquant mundanos istos, & onere
verè plenos honores, vt illos æternos mereantur
accipere; & quidquid à Superioribus factum
fuerit, desursūm prouenire existiment, idque
æquiboniq; consulant, & vt quietius in Religio-
ne viuant, scenæ pareant, foroque vtantur.
Quod iporum tūm animæ, tūm corporis saluti
profuerit, & iudicent dignum, quem dignus
Prælatos elegerit, vel eligendum proposuerit.

Sed quod longè detestabilius est, eos videbis
his murmurationibus immerfos, qui omni titulo
ab honoribus sunt excludi. Duplici titulo, vt pu-
to, debentur in Religione Religiosis dignitates,
vel bonitate vitæ, vel scientiæ Laureæ, & expres-
sè habetur cap. Villissimus 1. q. 1. Quæ duo si in
vno sint vnita, nihil melius desiderari potest; sin-
minùs, vnū saltē eorum sufficere videtur, sed
videbis appetere honores, & dignitates, eaque
mendicare externis, & internis fauoribus, per
bonas, & malas artes, fas, & nefas, ignorantissi-
mos; eosque vitiosissimos homines. Quos, si
non obtinuerint, audies clamare, stridere, &
murmurare vsque ad lydera, & in lydera, bene-
meritos obtrectare, superiores calumniari, mor-
dere, rodere, acriter carpere. Quos velim, vt se
iplos noscerent, vt Chilonis sapientia vtat; Et
per speculum considerationis propriam condi-
tionem recognoscerent.

Adiuuenta sunt specula, vt ait Seneca 1. quæst.
natural. cap. 17. vt homo se ipse nosceret, multaque
ex hoc consecuta: Primo sui nititia, deinde, & ad quæ-
dam consilium: formosus, vt vitaret insaniam, de-
formis vt sciret redimendum esse virtutibus quidquid
corpori deesset; Inuenis, vt flore ætatis admoneretur,
illud tempus esse discendi, & forsia audiendi: Senex
vt indecora conis depereret, & de morte aliquid cogi-
taret: Ad hoc rerum natura facultatem nolū dedit
nosmetipsos videri: Vtantur hoc speculo illi am-
bitiosi, & si materiale speculum non sufficet ad
penetrandam sui cognitionem, adhibeant specu-
lum spirituale, idest reflexionē consideratio-
nis supra considerationem propriæ conditio-
nis, & qualitatis; & desinent sine dubio, tūm
contra Prælatos, tūm contra eos, quos isti sub-
leuauerunt, musitare, & prius suæ domui, idest,
propriæ conscientiæ præesse discant, quam Ec-
clesiæ Dei curam attentent, & qui de vineis suis non
colligere, nisi spinas & tribulos confueverunt, ve-
reantur vineis Dominicis audacter, & impudenter se
ingerere, vt Bern. ait ferm. 30. in Cantica vndē
Basiliius in regula Monach. cap. 41. Requiritur glori-
am, vel honorem, indicium est infidelitatis & qui
inquirunt, alienos esse à pietate Dei.

Contra istos optimè Bonauentura apud Gret-
fertum lib. 2. de modo agendi Iesuitarum, cap. 4.
pag. mihi 265. Qui se, inquit, ad hæc officia impudē-
ter ingerunt, inuadentes, si ad ea tardius promouen-
tur; quam sint imprudentes, perpendere nolunt, aut
nesciunt, & eo ipso se ad hoc offendunt, & reddunt
indignos. Nam si digni fuerint, & idonei, non de-
bent se ad hoc ingerere, sed modeste expectare, quous-
que per inspirationem Dei à Prælatiis suis, & fratri-
bus, ad hoc suo tempore assumantur. Si autem indi-
gni, vel nondū idonei, tūm se ingerunt. Primò
quidem temerarij sunt; quod antequam vocentur, ad
tantum officium currere præsumunt. Vndē Ieremias,
ipsi curabant, cum ego non mitterem eos, & Paulus,
Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Idem alibi;
Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à
Deo, tamquam Aaron. Et Christus dicit in Ioanne: Ne-
quē enim à me ipso veni, sed ille me misit, scilicet pater.
Secundò superbi, qui se ipsos reputant dignos, &
idoneos, ad quod fortè, nec Deus, nec Fratres vel Præ-
lati sui iudicāt eos idoneos, sicut Chore, qui voluit sibi
Sacerdotiū redicare, Tertio stulti, quia cū talia offi-
cia sui occasio iotationis, per inanē gloriā, auaritiā,
luxuriā, noxiā libertatē, & interna deuotionis extin-
ctiōnē, & alia plura pericula, quod ipsemet se statibus

Bernard.
Basiliius.

Bonauent.

Ierem.
Paulus.

Ioann.

et. dicitur

incantè ingerunt, nimis stultè se tantis periculis sine necessitate exponunt; cum fugere magis debent à periculo, quàm illud appetere, nescientes, quo exitu bellum, quod sibi concitant, finiantur. Quarto non carent rancore Invidiæ, vel contrà eos, qui ad hæc officia eos promovere possunt, & non faciunt; vel qui fortè impedierunt, imputantes illorum malevolentiam, magis quàm suæ insufficientiam, quod non promouentur, cum ipsi sibi videantur ad hæc digniores, quàm illi, quos vident iam promotos esse, quibus in scientia, & alijs se repugnant aptiores. Hæc præclare Sanctus Bonauentura, ex quo in Apologia pauperum, 1. respons. 3. particul. art. 3. sine, ad dicta addo. Apparet igitur, quod statum Prælationis, simul est excelsus, & periculosus, & idè ipsum appetere, simul est periculosum, præsumptuosum, & stultum. Et August. 19. de Ciuit. Dei. locus Superior, sine quo populus Regi non potest, & si ita administratur, ut decet; tamen indecenter appetitur.

Romanens.

August.

Philipp.
Bernard.

Circa tertium murmurationis genus. Ventri, & abdomini facti, qui tamquàm boues, ut aiunt ad præsepè Nephalia sacra Baccho peragere nesciunt, quousquè ventrem ad saturitatem impleuerint, os habent semper quærimonijs, & lamentationibus onullum: Isti sunt, de quibus Apostolus ad Philipp. 3. Quorum Deus venter est, de quibus luculenter Bernard. ferm. 30. in cantic. Legumina inquit, ait, Bernardus, ventosa sunt: Cæcus stomachum granat: Lac capiti nocet: Potum aque non suffinet pectus, caules nuriunt melancholiam, coleram porri accendunt, pisces, de flagno, aut de lusuosa aqua mea penitus complexionem non congruunt: quale est hoc, quod in totis fluuijs, agris, Hortis, cellarijsque reperiri vix possit, quod comedas? Puta te quæso, Monachum esse, non medicum. Parce obsecro primum quieti tuæ, parce dein de labori ministrantium, parce granamini domus, parce conscientia: conscientie dico, non tuæ, sed alterius, illius videlicet, qui propè sedens, & edens quod sibi apponitur, de tuo singulari ieiunio murmurat, scâdalo quipse est ei, os tua odiosa superstitio, aut duritia, quâ fortè putas illius qui tibi habet providere, scandalizatur, inquam, in tua singularitate frater iudicans te superstitiosum, tamquàm superflua querisantiem: aut certe mendacium accusans, qui non perquiram virtus tuo necessaria.

Sed in triplici differentia sunt (vt videas quântum sibi negotij assumit, qui officium Superioris sibi, vel inuitè, vel voluntariè assumit) qui de cibarijs murmurant. Alij enim murmurant, nisi pretiosa cibaria illis tribuantur, & isti planè sunt suæ professionis immemores: non enim recordantur, se paupertatem fuisse professos; si enim recordarentur, recordarentur etiam, quod quilibet pauca habet, pauca debet expendere, & quod ubi pauper diuites imitari cæperis, terribis, vt ait Seneca apud Turcrematam in regula S. Benedicti, tract. 102. Recordarentur etiam isti pauperum Christi, qui quandòque, pane carent; & viderent, quod magna perueritas est, præciosos quærere cibos, dum scitur, Dominum suum in pauperibus egere. Cogitent etiam, quod non videtur esse membrum illius corporis, cuius caput est Christus, qui Indigentiam membrorum nõ compatitur, vt dicitur 1. Corinth. 12. Nec qui eandem hominibus cum animantibus assignauit escam communem voluisse videtur, vt prætiosa cibaria, sudore, & pecunia quæremus. Cum his

Seneca.

Coriinth. 12

loquitur Hieronymus ad Nepotianum dicens, Natus in pauperi domo, & in iugurio rusticano, qui vix milio, & pane cribrato rugientem satiare ventrem poteram, nunc similes, & mel fastidio.

Hieronym.

Alij non quærunt quidem pretiosos cibos, sed vilibus, & communibus contenti, eos vellent studiosè, & accurate præparari. De quibus Hugo lib. 3. de Claustr. animæ, vt refertur, Alij superstitiosi nimis in præparandis cibis studium adhibent, infusa decoctionum, & frixurarum, condimentorum genera excogitantes modo mollia, modo dura, modo frigida, modo calida, modo cocta aqua, modo assa, modo pipere, modo alio, modo comino, modo sola condita, secundum consuetudinem prægnantium desiderantes. Hæc autem ad quid, nisi vt soli fastidio, & satietati consulatur, contrà quos Seneca epist. 119. Inter reliqua hoc nobis natura præstitit præcipuum, quod necessitati fastidium excussit, recipimus superna uana detestum, & ibidem, Nihil contemnis esuriens.

Hugo.

Seneca.

Alij quantitatem ciborum deposcunt; nõ curantes, an pretiosi sint, vel optimè præparati, necne. Sed isti nõ aduertunt, quod excessus ciborum nocet tum corpori, tum animè tum famæ, & reputationi; Corpori, quia somnù aufert. Saturitas diuitis non finis eum dormire Ecclesiastici 5. Infirmittates generat. In multis escis eris infirmitas Ecclesiastici 37. Dolores excitat. Cum satiatus fueris ardebitur, astuabis, & omnis dolor irruet super eum Job 20. Animæ verò nocet saturitas, quia aciem cordis obtundit, vnde Hieronymus apud Turcrematam in Regul. S. Bened. tract. 103. Nihil adeo obsequit intelligentiam, sicut comesatio, & ebrietas. Oblincentiam caulat, Saturati sunt, & oblisi sunt mei. Osee 13. Carnalem concupiscentiam concitat. Saturavi eos, & mechasi sunt, & in domo meretricis luxuriati sunt. Ierem. 5. Famæ, & Reputationi nocet, quia Crapulones, & Manducationes ab omnibus dicuntur, qui numquam comedendi finem faciunt. De quibus Esaiæ 56. Canes impudentissimi nescierunt satietatem. Et ego cognoui aliquos alios Sanctos, quia tamen hac macula erant tincti, ab omnibus vilipendebantur, & irridebantur.

Eccles. 5.

Eccles. 37.

Job. 20.

Hieronym.

Osee 13.

Ierem. 5.

Esaiæ 56.

Ad hoc propositum legitur in vitis Patrum, lib. 6. num. 17. Quod cum quidam senex comedere aliquandò cum pluribus monachis, ex illis quosdam comedere vidit mel, alios autem panem, alios verò stercus, & admiratus tanta rei nouitatem, deprecatus est Dominum, vt illi mysterium reuelaret, optimus autem ille Deus, qui precantibus desiderata concedit, emisit de celo vocem dicens, Qui manducant mel, hi sunt, qui cum timore, & tremore, & gratiarum actione edunt ad mensam, & incessanter orant, & oratio eorum sicut incensum ascendit ante Deum, ideoque, & mel comedunt. Qui autem panem manducant, hi sunt, qui gratias agentes percipiunt ea, quæ à Deo donata sunt. Illi verò qui stercus manducant, hi sunt, qui murmurant, & dicunt, hoc bonum est, illud malum. O quanti Religiosi manducant stercus, pretiositatem, præparationem, vel abundantiam ciborum quæritantes.

Quibus tandè vnã sententiam Hugonis libro 1. cap. 8. de claustr. animæ propono. Abundans est pauperi Religio, mediocri sufficiens, tolerabilis diuiti, infirmis larga, delicatis compatiens, fortioribus moderata, Pauperibus misericors, Peruersis senex, Bonis optima. Ex quo

Ex quibus colligitur, quòd Religio dat omnibus suas necessitates secundum mediocritatem, & quod dat, est sufficiens ad vitæ sustentationem. Undè superflua est tanta sollicitudo in quærendis cibis, vel delicatis, vel optimè præparatis, vel in maiori abundantia.

§. Quartus, Undè Ortum ducat Murmuratio.

MX multis fontibus ortum ducit hoc flumen murmurationis, per totum fluens vniuersum, suisquæ aquis singulos penè homines proluens. Primò oritur ex malignitate, vt notat August. lib. 50. hom. homil. 2.

Cum ponderat ea verba Psalm. 49. *Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tue ponebas scandalum, quod ipse alibi legit, ponebas detractionem. Quod dixit, ait Aug. Sedens, ostendere voluit, quod non transitorie detraxerit, nec ei surreptum sit passione quadam subita, vt malum de proximo loqueretur, sed sedens, id est ex odio, & malignitate, quasi ad hoc vacans, vt derogaret proximo suo.*

Secundò oritur ex otio, Probatum ex eodem loco psal. *Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris detrahendo, vt explicat Anterus Papa relatus 6. q. 1. cap. ex merito. Quare loquebaris, quia sedens, quia otiosus eras. Quod manifestè probatur ex alio loco Psalm. 72. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, id est non patiuntur eos labores, quos solent de ordinario pati homines, sed otiosi, & in delicijs viuunt. Undè sequitur, Quod posuerunt in Calum os suum, & lingua eorum transiit in terram. Alcibiades, prout Plutarchus refert in Apophtegm. Atheniensium Dux canem possidebat perpulchrum emptum magno pretio, eique cum caudâ quadam die amputasset, huius rei interrogatus, eo id se fecisse dixit, vt haberent otiosi Athenienses, quod de ipso loquerentur, nequè in alias inquirerent res eius.*

Detestabilissimum vitium otium, & Deo maximè exosum, propter quod Sathan deiectus est de Paradiso, vt dicitur Esaiæ 14. *Sedebo in monte testamenti; Dedit illi Deus gratiam, vt illa operando, & negotiando, sibi Paradisum acquireret; ipse autem eo frui volebat, tamquam si relictum sibi fuisset in testamento, absquè aliquo sui labore, & industria. Propter hoc vitium Adam fuit expulsus è Paradiso, in quo positus erat à Domino, vt operaretur, & custodiret illum, Gen. 2. & quia Eua otiosa aures serpentis præbuit, & Adam similiter otiosus auscultauit Eua, idèd facillimum fuit, illis transgressionem præcepti Dei persuadere, quo transgresso, è Paradiso eiecti sunt, & semen suum in æternum temerauerunt. Quod videtur sentire Hieronymus, in epistola ad Rusticum Monachum, seu potius illi antiqui cœnobite, inter quos erat communiter receptum hoc axioma, *Aliquid operis facito, vt te Diabolus semper inueniat occupatum; Non enim facile capitur à Diabolo, qui bono vacat exercitio. Ità etiam otium deiecit Monachum de Monasterio, illum vagabundum reddit, omnia fastidire facit, semper noua quærere, & vetera abhorreere suadet, sed de otio dicam latius quæstione de castitate. Nunc satis sit, quòd ex otio oritur murmuratio.**

Terziò, oritur murmuratio ex utilitate, & demissione animi, quid enim vilius murmuratores Quid inhmius, & demissius? Ideò infames, & & deteriores latronibus dicuntur, cap. ex merito, cap. Deteriores, & cap. Infames sexta, q. 1. Fingebant antiqui, Mimum esse Deum Murmurationis, & ipsum ex vilissimis ortum duxisse parentibus, nimirum ex somno tamquam patre, & nocte tamquam matre: & tamen de Dijs alijs omnibus, nullo excluso, murmurabat; sic vilissimos, & nullo honore dignos videbis, de viris honoratis murmurare, ijs detrudere, eosque deprimere; cum enim talibus viris, similes esse non possint, procurant totis viribus, & posse, ipsos fieri similes sibi.

Quartò, Oritur ex inconsideratione propriorum defectuum, Undè Christus Matth. 7. *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides. Indè versus.*

Tollere festucam si vis de fratris oculo.

Qua tua conuerbat lumina tolle irabem.

Et August. in Psalm. 49. *Tolle te a tergo tuo, ubi te videre non vis, & confisue te coram te. Et ad Galatas 6. Nusquisquè onus suum, nõ alienum, portabis.*

Sed quares, quomodò resistendum sit detractoribus. Respondeo quòd ad audientes, resistunt isti detractoribus per tristitiam faciei; iuxta illud Prouerb. 25. *Ventus Aquilo dissipat nubes, & facies iridis linguam detrahentem.* Et Hieronymus epist. ad Rusticum. *Sicut sagitta, si mittatur in duram materiam, nonnumquam in misentem reuertitur, & vulnerat vulnerantem, illudq; cõpлетur, facti sunt mihi in arcu præuõ, (Psal. 77.) Ità detractor cum iridem faciem viderit audientis, in nõ nec audientis quidem, sed obturantis aures suas, illic cõcessit, pallet vultus, haren labia, salina siccatur.*

Quò ad detractos verò, vberius docebo modum detrahentibus resistendi tomò. cum de Pralato, contra quem linguarum sagittæ propriè diriguntur, nunc pro subditis laus sit remedium adhibitum à Dauid Psalm. 38. *Tosui ori meo cuspidiam, cum confisteret Peccator. Id est detractor, seu mururator Aduersum me. Super quem locum ait Ambrosius. Vellei adhibuit foribus oris sui, seruas thesaurum cordis sui, argentum eloquij sui, Vide Roman. sing. 678.*

§. Quintus. Quòd Subditi tenentur tolerare defectus Pralati.

AD tolerandos defectus Pralati, multa possunt adduci motiua, quæ si bonus Subditus considerabit, nullo negotio Pralatorum defectus sustinebit.

Primò, cum sint homines Pralati, & non Angeli, in terra, non in Cælo vitam ducentes, licet boni sint, non tamen sunt semper perfecti: quis enim est hic, qui carne indutus humana, in occasionibus, si non proximis, saltem remotis peccandi versatis, tot, tantisque stipatus hostibus, qui illius ruinam non optant solum, sed ambiunt, sed anhelant, & non cadit? Quis, inquam, est hic, & laudabimus eum. Baptistam scimus, in ventre matris sanctificatum, antra pisse deserti sub reueris annis, ne lepi saltem maculare vitam fame passeret.

Prover. 24
Eccles. 7.
Athan.
Joan. 8.
D. Leo.

Quid de non sanctificato? Quid de non Ioanne Baptista? Et iusto dicitur Prover. 24. *Septies cadet iustus, & resurget; & Ecclesiastes 7. Non est homo iustus in terra, qui faciat bonum, & non peccet. Quod etiam intelligit de mortalibus Athanasius, de incarnat. versu contra Paulum Samosetanum; ita ut nemo suis viribus ea vitare possit, & iustus esse. Ad quod insinuandum Christus Ioann. 8. volens absolueret mulierem deprehensam in adulterio, *Digitis scribebat in terra*, Quasi assignans causam absolutionis, fragilitatem scilicet terrenam, & figmentum nostrum, quod non est aliud quam pulvis, & cinis. Unde Sanctus Leo serm. 11. de quadrag. *Quis non infirmatur in carne? Quis non sordescit in pulvere? Et ibidem, Quis tanta puritatis est, ut his non polluitur, sine quibus vita non ducitur.**

D. Bernard.
Corinth. 4.
Plutarch.

Unde non est mirum, si Prælati, quamvis bonus, in aliquem quandoque cadat errorem, errorem, inquam, qui forsitan alij non imputaretur, sed quia Prælati est, error maximus est: Et Ratio est, quia cum Prælati sit candelabrum supra montem positum, omnium oculi in ipsum intenduntur, quod eruditè notavit D. Bernardus serm. 31. Parvorum, ad id adducens locum illum ex 1. Corinth. 4. *Spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus, & malis, & bonis pariter addit, indeque colligit, quantum debeant Prælati in suis actionibus esse circumspècti, dicens, Si ita omnium oculi in nos, nostri quò abierunt, aut quare soli ipsi recesserunt à nobis, à dextris scilicet, & sinistris tanto studio circumspècti, soli dissimulamus inspicere vitam nostram: Soli nosmetipsos negligimus intueri? Quod etiam perbellè dixit Plutarchus lib. politic. ad Traianum: Quisque sibi vitam, & mores excolere debet, quò prorsus omni nota vituperationeque careat, quando præsertim eorum, qui præsumunt, non modò singula verba, nec res tantum publicè gesta animadverti notatione solent, sed virtus quoque, ioci, simul, & seria quoque, Et cecinit Iuvenalis.*

Eccles. 2.

Omne animi vitium tanto conspèctius in se Crimen habet; quanto qui peccat maior habetur. Secundò, debent Subditi considerare, quòd boni filij, & boni Subditi est, agnitòs parentum & Prælatorum defectus tegere. In ipso enim parentis, & Prælati defectu suum agnoscit filius, & Subditus dedecus. Unde Ecclesiastici 2. dicitur, *Ne gloriaris in consumelia patris tui; non enim est tibi gloria eius confusio; Gloria enim hominis ex honore patris sui, & dedecus filij Pater sine honore. Quare bonus subditus defectus sui Prælati proprium dedecus reputat, & omni eo modo, quo suos defectus, abscondit, protegit, defendit, & excusat quantum potest. Quod si tam manifesti sint, ut nulla possint tergiuersatione celari, nequè excusari, compatitur humanæ fragilitati, & eiusdem Prælati virtutibus cooperit, has illis longè præponderare demonstrans; & meritò, quia gloria illi ex honore Prælati sui; Quæ enim maior gloriatio Subditi, quàm à bono regi Prælato & quòd maius dedecus, quàm à malo; Mundani homines non ne gloriantur, bonum se habere Regem? Et contra illi maledicentes non ne meritò irascuntur: Sic bonus tenetur facere Subditus, non tam propter gloriam Prælati, quàm propter suam.*

Greg. 5.

Tertio, ad hoc multum iuvat propriorum defectuum consideratio. Unde Gregorius 5. moral. cap. 30. *Cum alienos excessus aspiciamus, nostra, qui-*

bus in alijs excessibus, delicta cogitamus; considerata quippe infirmitas propria, mala nobis excusat aliena; patienter namque illatam iniuriam tolerat; quòd piè meminit; quòd fortasse adhuc habeat, in quò debeat ipse tolerari; & quasi aqua ignis exinguitur; cum surgente furore animi, sua quæque ad mortem culpam reuocatur; quia erubescit sibi peccata non parcere, qui vel Deo, vel proximo sepe se recolis parcenda peccasse.

Quartò, Tolerabit bonus Subditus sui Prælati defectus, si eum amauerit; amor namque bona amati videt, & laudat; mala verò, vel præterit, vel alleuat. Unde Apostolus ad Rom. 13. *Dilectio proximi malum non operatur*, Ad quem amorem tenetur, quia Prælati Pater est Subditorum, quòd optimè docuit Chrysostomus homil. 2. in 2. ad Timoth. his verbis. *Oporet enim naturales patres affectu, ac dilectione transcendere, sed & spirituales filios non segniter affici, quàm illi sibi necesse est. Obedire enim (inquit Apostolus ad Hebræos 13.) Præpositis vestris, & Subditi estote illis, scientes quoniam ipsi vigilant pro animabus vestris, quasi rationem reddituri. Et paucis interpositis. Iam verò considera quantum periculi sit per singulos Subditorum discuti, rationemque pro omnibus reddere, quantumvis illi honoris impendat, quantumlibet obsequij deserat, nihil his periculis referre par poteris. Nam etsi animam ponas, ipse hoc pro se ingiter facit: etsi id minus hac in vita facit, quòd persecutionis non adstet tempus, eam tamen periculo æternæ mortis exponit.*

Denique consideret bonus Subditus, quæ docet piè pariter, & eruditè Thom. Kempis de disciplina Claustr. 4. num. 1. *Caueat omnis bonus Subditus ne Prælatum suum temere iudicet, nec vias eius curiosè scrutetur, sed potius eius dicta, & facta in melius interpreteur. Etsi quadam minus vitia apparent, & aliqua defectuosa in eo reperiuntur, non despiciat, nec arguat eum, sed excuset, & piè toleret, & charitative (si ita conuenit) admoneat: aut paternè obsecret per se, vel per alium magis idoneum; quia magnum onus super se habet, sapius etiam pro eo secreta oret, ut Deus eum custodiat, & confortet, cum nullus sit in terra domo, qui tantam quotidie sollicitudinem pro omnibus gerat. Raro namque inuenitur Prælatus, qui possit cuilibet satisfacere, vel placere pro voto.*

§. Sextus Quomodo se habeat Subditus in vitis Prælatorum Corrègendis.

Ad honorem Prælati debitum pertinet eorum errata, debita cum Reuerentia, si quandoque id facere fuerit necesse, corrigere.

Dico primò, non solum possunt subditi, sed etiam debent, quando necesse fuerit, suorum Prælatorum defectus corrigere. Ita D. Tho. 2. 2. q. 33. ar. 4. & in 4. d. 19. q. 2. ar. 2. quæstiuncula 3. Caiet. ad D. Tho. 2. 2. cit. Val. to. 3. disput. 3. q. 10. p. 4. Rodriguez tom. 2. q. regul. q. 8. art. 2. Tab. verbo Correctio, nu. 9. Angelus eodè fraterna, nu. 3. Rosella nu. 2. Sylu. nu. & q. 3. Pisanella nu. 2. Angles in floribus, p. 2. q. de correct. frater. difficul. 3. versu Grauius peccat, pag. mihi 63. Suarez de Fide, Spe, & Charitate, tract. 3. disp. 8. sect. 5.

Proba.

Rom. 13.

Chrysost.

Hebr. 13.

Thomas

Kempis.

D. Thom.

Caietan.

Val.

Rodrig.

Tabiena.

Angelus.

Rosella.

Sylu.

Pisanella.

Angles.

Suarez.

D. Thom.
Matth. 18.
Luc. 17.

D. Thom.
Reg. 19.

Reg. 12.

Coloss. 4.

August.

Gal. 2.

Greg.

Caier.

Angles.

Angles.
Origenes.

D. Thom.
Val.
Rodrig.

D. Thom.

Greg.

Probatur primò, quia correctio fraterna est in praecepto, ut habet D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 2. & alij communiter, & habetur Matth. 18. & Luc. 17. Si peccaveris in te fratre tuo, corripue illum, ad quod praeceptum tenentur omnes tam subditi, quam Prælati, ut habet D. Thom. loco citato. 3.

Secundò. Probatur ex scriptura primo Regum 19. ubi Ionathas dicitur laudabiliter corripuisse Daulem patrem suum, & Regem de iniqua persecutione contra David, & 2. Regum 12. dicitur de Nathan Propheta, quod corripuit Regem David de adulterio, & ad Coloss. 4. ait Paulus dicite Archippo (Prælato) vide ministerium, quod accepisti in Domino.

Tertiò. Probatur ex cap. Plerumquè, & cap. Paulus dicit 2. q. 7.

Quartò, ex Patribus August. epist. 19. ad Hieronymum agens de facto Pauli, qui Petro in faciem restitit ad Galat. 2. Ipse Petrus, inquit, quod à Paulo fiebat utiliter libertate charitatis, sancta, ac benigna pietate humilitatis accepit, atque ita rarius, ac sanctius exemplum posteris praebeuit (qui non dedignarentur scudi forte recti tramitem reliquissent, etiam à posterioribus corrigi) quam Paulus, quo confidenter auderent etiam minores maioribus, pro defendenda Evangelica veritate, salua fraterna charitate, resistere. Greg. lib. 10. regist. epist. 35. Relatus cap. Sicut inquit 2. quaest. 7. ait, Sicut laudabile, discretumquè est Reverentiam, & honorem debitum exhibere prioribus, ita restituitur, & Dei timor est, si qua inter eos correctio indiget, nulla dissimulatione postponere. Ne totum corpus, quod absit, incipias morbus invadere, si languor non fuerit curatus in capite. Et 3. parte pastoral. admoniti 18. relatus cap. Admonendi 2. q. 7. ait, Admonendi sunt subditi, ne plures quam exedit sint subiecti, ne cum student plusquam necesse est hominibus subiecti, compellantur vicia eorum venerari.

Quando autem sit necessarium, dixi supra, cap. 16. conclus. 1. versu quatuor. Et quando illa, quæ ibi assignavi, concurrunt tunc grauius peccat omittens corrigere Prælatum, quam alium proximum, ut Angles loco cit. Tum quia ordine charitatis, & eleemosynæ spiritualis, plus tenemur Prælatum, quam a lios diligere, ut habet Angles loco cit. & Origines homil. 3. in Cantica. Si quis, inquit, labores in verbo Dei, atque animas nostras instruat, & illuminet, viam salutis doceat, vivendi què ordinem tradat, non sibi videtur multo amplius alio proximo diligendus, qui horum nihil egerit, tum quia peccatum Prælati magis nocet.

Dico secundò. Prælatum, si quando est corrigendus propter aliquos defectus, debet corrigi à personis grauibus, & auctoritatis si ad sint, & velint) qui putentur aliquid profecturi, & hoc debet fieri leniter, humiliter, & reuerenter, ita D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 4. art. Val. tom. 3. disput. 3. quaest. 10. p. 4. versu terriò certum est, Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 8. art. 2. versu circa secundam conditionem.

Probat primò D. Thomas ex illo primæ ad Timoth. 5. Seniore ne increpaueris, sed obsecra ut patrem; vult enim Paulus, ut Prælati moneantur, sed ea reuerentia, & lenitate, ut potius eos obsecrare, quam admonere videatur admonens, idem potest probari ex illo Sapientis loco; Prouerb. 25. In auribus aurea, & margaritum fulgens, qui arguit sapientem, & aurem ob-

ditum; Divina quippe comparatio, & ad rem maxime faciens. Duo debent habere, ad hoc ut pretiosa censeantur in aures, primum, quod sint ex materia magni pretij, aurum, lapidibus pretiosis, &c. secundum, quod sint parvi ponderis; alioquin enim angerent aures. Talis debet esse correctio facta Prælato de re graui primò, lenibus, & appositis verbis secundò.

Secundò. Probatur ex Gregor. 5. moral. cap. 10. id confirmans exemplo Pauli, qui etiam subditos humiliter corripiebat, inquitens ad Ephes. 4. Obsecro vos fratres ego vinclis in Domino, ut dignè ambuletis, &c. Hinc, ait Gregorius colligat discipulus, si quando aliquid rectè sentis, quanta humilitate debeas magistro loqui, si ipse Magister gentium in his, quod eum auctoritate predicat, tam submisso discipulos rogat, & tertia parte pastoral. adm. 5. Alii admonendi sunt iuvenes, atque aliter senes: quia illos perunquè; severitatis admonitionis ad profectum dirigis, istos vero ad molliora opera deprecatio blandu componis.

Dixi, hanc correctionem debere fieri à personis grauibus, & auctoritatis, quia hæc ut prudentius corripiunt, ita attentius audiuntur, & frequentius proficiunt; & Prælati minus agrefcerunt à qualificatis personis corrigi, quam ab ordinarijs. Certum est autem, peccatum secretum Prælati secretò esse corripiendum; Si autem publicum sit, potest publice corrigi, cap. 1. de poenit. & remiss. præsertim si sit in fide, aut moribus perniciosum, ut ait Caier. 2. 2. quaest. 33. art. 40 in respons. ad secundum, & Pisanella verbo Correctio fraterna, num. 2. & habetur expressè cap. Paulus dicit 2. quaest. 7. ubi dicitur, Paulus dicit, seniore ne increpaueris, sed hec eius regula in eo seruanda est, cum culpa senioris exemplo suo non trahis ad interitum corda iuniorum; ubi autem senior iunioribus exemplum ad interitum præbet, ibi districta increpatione ferendus est; Nam scriptum est Esaiæ 42. Laqueus vitium omnes vos, & cap. 65. Maledictus puer centum annorum.

Nec hoc debet agrefcere Prælati, quasi in eo de illius auctoritate aliquid minuat, & minores subditis fiant. Nam primò vilissimè computandus est, nisi præcellat scientia, & sanctitate, qui est honore præstantior, ut habetur cap. Vilissimus prima, quaest. 1. & primo Regum 2. dicitur. Quicumque honorificaueris me, glorificabo eum, qui autem contemnit me, erunt ignobiles. Undè apparet, quòd Prælati propter culpam sunt viliores subditis.

Secundò, quia prudentes viri, quando corriguntur, gratias agunt, iuxta illud Prouerb. 9. Argue sapientem, & diligit te: & plus proficit apud prudentem correctio, quam centum plage apud stultum, Prouerb. 17.

Tertiò. Quia, ut optimè Dionysius de diuinis nominibus Tuniui non est malum, sed fieri pena dignum, malum est.

Quartò. Quia, ut ait Plinius, lib. 7. Nulli patientius reprehenduntur, quam qui maxime laudari merentur.

Greg.

Ephes. 4.

Greg.

Caier.
Pisanella.

Esaiæ 42.

Reg. 2.

Prouerb. 9.

Eron. 17.
Dionys.

Plinius.

§. Septimus. Quam graviter peccet Subditus suum Prælatum percuciens.

OC etiam pertinet ad honorem Prælatis debitum; & ut melius atrocitas huius delicti videatur, adducam quaedam dicta Doctorum.

Abbas in cap. cum illorum de sentent. excommunic. num. 5. & Felinus ibi, n. 2. dicunt, quod excessus commissus in Episcopum, vel Abbatem, seu Priorum Conventus, vel Provinciale, vel Generalem proprium, semper dicitur enormis, etiamsi non sit effusus sanguis. Unde à Prælato Regulari absolvi non potest, sed est absolvendus à Papa, ut dicitur d. cap. Cum illorum, §. Qui sic Claustales in fine, & cap. Si quis suadente Diabolo, 17. q. 4. & tradunt communiter Doctores, Nauarr. in sum. cap. 27. num. 91. Sayrus de censuris, lib. 3. cap. 28. à n. 2. Suarez tom. 5. in tertiam partem, disp. 22. sect. 1. num. 90. docentes, percussione proprii Prælati semper esse enormem, (nisi tot, tamque concurrant circumstantiæ, ut conditio personæ offensæ, quantitas, modus offensæ, occasio actionis, locus, tempus, & similia, quæ absum ita minuant, ut simpliciter enormis dici non possit, ut notavit Suarez loco cit. num. 91.) & pro enormi percussione semper esse recurrendum, ad Papam de iure communi.

Abbas.
Felinus.
Nauarr.
Sayrus.
Suarez.

Rodrig.

Rodriguez tom. 2. q. regul. q. 34. art. 2. probat, enormitatem huius delicti ex pœnis, quæ infliguntur, percussoribus secularium magistratum, & citat Aristotelem 5. ethic. cap. 5. in principio, qui ait, Si magistratum quis gerens percusserit, reperiendus non est: si autem magistratum gerentem quis percusserit, non solum est percussendus, sed supplicio insuper afficiendus, quem locum declarat Sanctus Thomas 5. ethic. lect. 8. reddit. ratione, quare percuciens principem, sit tam graviter puniendus: quia ait, qui percucit principem, non solum personam ipsius, sed totam rempublicam ledit. Et lege, omne, §. ff. de re milit. ita habetur. Qui manus intulit Præposito capite puniendus est, augetur, autem petulantia crimen dignitate Præpositi. Vide Corserum in addit. ad indicem Panor. in verbo, Index pag. 70.

D. Thom.

Panormis.

Addit Rodriguez, percucientem enormiter (ea scilicet enormitate, quæ talis dicitur ratione actionis, non ratione personæ) Prælatum suum, siue sit Generalis, siue Provincialis, siue Corrector, esse à Religione eijciendum; quam tamen pœnam non consentit, incurrere percucientem Vicarium Conventus; quia Vicario non tantum debetur honor, sicut superiori ordinario, ut diximus supra hoc capite, conclus. secunda quod est intelligendum de Vicarijs ad modum prouisionis, & ad breue tempus, non de Vicarijs ordinarijs, qui præsentantur alicui Conuentui, Correctorem propter penuriam alimentorum nequeunt sustinere.

Spathar.

Nequæ est intelligendum de Vicarijs, seu visitatoribus missis ad visitandum aliquod Regnum, vel Prouinciam, quia sunt veri Iudices, & habent dignitatem, & amplissimam iurisdictionem. Spatharius de modo corrigendi regul. tract. 10. parte 3. cap. 17. ait, quod per sui ordinis Mi-

norum statuta, quicumque Prælatum localem interfecerit, ad trirèmes perpetuò est damnandus: & si gladio vulnerauit, non secuta morte, damnandus est ad trirèmes arbitrio superioris: & similiter arbitrio Generalis est damnandus ad trirèmes, qui Prouincialem quouis modo, etiam leuiter percusserit; si autem gladio, siue mors secuta fuerit, siue non, ad trirèmes omninò perpetuò est damnandus; & similiter qui Generalem ipsum etiam leuissimè percusserit.

In ordine nostro Minimorum circa percussores superiorum, nihil adhuc est determinatum, quod viderim; fortè quia per misericordiam Dei, quod sciam, nondum datus est casus; & utinam numquam detur, quod si forsan daretur (quod Deus auerruncet) posset Prælatus, cui incumberet onus delinquentes puniendi, consideratis considerandis, proportionaliter ad dicta, in causa procedere.

§. Octauus. Vtrum subditus malo Prælato reueatur obedire.

OC etiam pertinere visum est ad honorem Prælatis debitum, & absque controversia est inter Catholicos, subditos vitioso Prælato obedire teneri. Quod probatur auctoritate Scripturæ, & Patrum.

Primò ex scriptura ad Hebræos 13. ait Paulus Obedite præpositis vestris, & subiaceite eis: etiamsi discolori, & ioculati sint, inquit Theophylactus eo loco; Quod ad omnem ambiguitatem tollendam expressit disertis verbis Petrus prima Petri 2. Serui subditi estote omni timore Domini, non tantum bonis, & modestis, sed etiam discoloris. Hæc est enim gratia in Christo Iesu Domino nostro. Hæc est gratia, ait, B. Laurentius Iustinianus lib. de obed. cap. 12. ut non inspiciamus personam operantis, sed in præcipiente Dominum, cui famulari expedit, & à quo obedientia nostra debemus sperare mercedem, & ad Ephes. 6. Serui obedite Dominis carnalibus cum timore, & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo: si ergo præcipit Apostolus Christianis, ut obediant Dominis carnalibus, qui tunc sine fide omni erant iniquitate repleti: quanto magis debemus obedire pastoribus, & Prælatis nostris: etiamsi in moribus sint scelesti. Et Christus Matth. 23. hoc expressit dicens, Super Cathedram Moysis sederunt Scribæ, & Pharisei quæcumque dixerint vobis seruate, & facite, secundum opera eorum nolite facere, vbi Glossa, Doctrinam tenete, non vitam. Et Chrysost. Sicut aurum de terra eligitur, & terra relinquitur, sic etiam auditores doctrinam accipiant, & mores relinquunt; frequenter enim de homine mala bona doctrina procedit, & ad Rom. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, & loquitur de magistratibus secularibus, quibus soluuntur tributa, & vestigalia, de quibus loquitur eodem cap. vers. 7. Ita exponit hunc locum Basilus de constit. monasticis, cap. 23.

Hebr. 13

Teoph.

Petrus

B. Laurent.

Iustin.

Ephes. 6

Matth. 23

Glossa

Chrysost.

Rom. 13

Basilus

Ludouic.

Elisus

Episco.

Episcoporum praeceptis in omnibus obedite, etiam si ipsi aliter (quod absit) agant, memores scilicet illius Dominici praecepti, quae dicunt facite, quae autem faciunt, facere nolite, obedientia enim, & humiliatio, quae magistris impenditur, domino exhibetur. Quod iisdem tere verbis praecepit D. Benedictus in sua regula, cap. 4. instrumento 60.

D. Bened.

Chrysof.

Chrysolomus homil. 34. in cap. 13. epistolae ad Hebr. Quid ergo, dicit aliquis, dum praepositus malignus existerit, num obaudiemus? Quomodo malum dicit? Siquidem est in causa fidei iuge illum, & euita, non solum si homo fuerit, sed etiam si Angelus de caelo descenderit. Si vero in vita moribus malignum dicit, noli curiosus esse: & citato ad hoc loco Matthaei 23. Super Cathedram, &c. Habent, inquit, dignitatem, licet vitae sint perditae: verumtamen non ad vitam eorum, sed ad sermones intendite.

Matth. 23.

D. Bonav.

Bonaventura tom. 2. opusc. in stimulo amoris, cap. 11. fine. Si cor rationale, & nobile tu haberes, non certe renneres Deo, tam in se, quam etiam in quocumque Praelato vilissimo obedire.

B. Lauren. Justin.

Beatus Laurentius Justinianus lib. de obed. cap. 12. Caterum si forte cuiquam eorum, qui in hac pastoralis residens cathedra, vita non suppetat sanctitas, minime tamen est illis subtrahenda subiectio; quippe cum non persona, sed dignitas sit principaliter deserendum, Christo siquidem in Praesidentie, & Praesidentis propter Christum omnino obtemperandum est; quia non a Petro Petra, sed Petrus a Petra sumpsit initium, cognomen, auctoritatem, & gloriam, ipse namque Dominus Iesus per se ipsum, in se in pastoribus omnium suarum principatum gerit: propterea nemo, dedigneur subesse, & homini malo, cui imperandi est prerogata potestas.

Thom. Kemp.

Thomas Kempis opusc. exercit. spirit. cap. 12. Si vita alicuius Praelati non est ita perfecta, & laudabilis, sicut status, & ordo requirit, ut tamen beneficiis obediendo in bono; quia non ab homine, sed a Deo primum accipies.

Galet. 1.

Actor. 5.

Hae omnia intellige, quando Praelati mali non praecipunt contraria fidei, nam tum etiam si Angelus de caelo evangelizet vobis, praeterquam quod evangelizamus vobis, anathema sit, ait Apostolus ad Galat. 1. Vel non praecipiant contraria mandatis Dei: vel bonis moribus; quia tum obtemperare oportet magis Deo: quam hominibus, Actoru 5. Quaes primo. An Praelato existenti in peccato mortali notorio, sit obediendum.

Tostatus:

Panormis.

Respondet Tostatus lib. 1. Paralipom. cap. 21. q. 9. Quod obediendum est Praelato, licet sit in peccato mortali: etiam si sit notorium, quousque per sententiam privatur iurisdictione, aut suspendatur ab usu eius, vel sit tale peccatum, in quod incidens ipso iure sit privatus executione iurisdictionis, & Panorm. in cap. cum non liceat de prescriptionibus, n. 3. ait, quod obediendum est Praelato, etiam notorie criminoso ante sententiam, praeterquam in quatuor casibus. Primo in crimine haeresis; Secundo in schismate; Tertio in crimine notoriae fornicationis; Quarto in simonia in ordine commissa. Si possunt probari; quod etiam habet Glossa d. cap. cum non liceat, verbo Recedere, quia ista crimina suspendunt ipso iure a iurisdictione, ut habetur, cap. praeter, §. verum, d. 32. Quibus adde, si sit notorie excommunicatus cap. Pastoralis de appell. & cap. Excommunicatos 11. q. 3.

Glossa:

Panorm.

Circa notorie fornicarium, adverte, quod notat Panorm. in cap. Vestra de cohabit. Cleric. &

mulier. num. 7. & habetur cap. quaesitum eodem tit. Si ex evidentia operis est indubitatum, tale esse fornicarium, est ipso iure suspensus; ubi autem non est talis operis evidentia, non est ipso facto suspensus, & ideo ei obedire tenemur. An autem notorie fornicarius celebrans fiat irregularis, tenet quod non Franciscus Samaritanus in Sacerdotali, parte prima, tract. de irregular. regula 41. alios citans. Alij contrarium tenent, ut Nauarrus in sum. cap. 25. num. 76.

Quaes secundò, An Praelato accusato de aliquo delicto, quo probato erit deponendus, sit obediendum, lite pendente.

Respondet, esse obediendum, licet non quò ad desistendum ab accusatione, Abbas in cap. ex parte de accusat. num. 4. Felinus ibidem paulò post principium, Sanchez lib. 6. in decalogum, cap. 2. num. 64. & habetur expressè in cap. non ne directa 8. quaest. 4.

Abbas. Felinus. Sanchez.

CAP. XXIX.

An liceat Regularis alios ad suam Religionem inducere.

RO hoc capite videri potest D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9. & quodlib. 3. art. 11. & 13. & opusc. 19. cap. 13. Nauar. in sum. in cap. 12. à nu. 44. Reginaldus in praxi, lib. 18. n. 373. Sayrus in Clavi regia, lib. 6. cap. 9. num. 1. 2. 3. 4. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 4. & de vitæ statu deligendo, q. 8. Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 5. concl. 8. pag. mihi 213. Sylu. verbo Religio 2. quaest. 2. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 1. q. 2.

D. Thom.

Nauar. Reginald. Sayrus.

Lessius. Ledesma. Sylu. Azor.

Dico primò, non solum est licitum inducere aliquem ad Religionem, sed etiam maxime meritorium; ita D. Thomas, & alij locis citatis.

D. Thom. Iacob.

Probatum primò ex scriptura, Iacob. in sua epist. cap. ultimo. Qui converti feceris peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam eius a morte, & operiet multitudinem peccatorum, & Danielis 12. dicitur. Qui ad iustitiam erudiunt plurimos, erunt quasi stellae in perpetuas aeternitates, & Ierem. 15. Si separaveris presiosum a vili, quasi os meum eris.

Daniel. 12.

Ierem. 15.

Secundò. Probatum ex patribus, qui ad mundum relinquendum, & ad Religionem ingrediendum, se ipsos, & alios hortabantur, & primus sit Sanctus Fulgentius, qui vt refert Surius tom. 1. in ipsius vita, aiebat, Cur obsecro, sine spe futurorum bonorum laboramus in hoc saeculo? quid nobis denique prestare poterit mundus? si gaudere desideramus; licet melius sit bene flere, quam male gaudere, quanto melius tamen gaudent, quorum in Deo tranquillata est conscientia, qui nihil timent, nisi peccatum, nihil agunt, nisi ex Dei praescripto: non fatigantur publicis negotiis, non damna rei familiaris, aut miserabiliter flere, aut turpiter timere coguntur: nec cum sua ipsi relinquerint, alijs insidiantur, vivunt inter se pacifici, sobrii, mites, humiles, atque concordantes: nulla ibi cogitatio libidinis, immò magna sollicitudo, & iugis custodia castitatis. Imitemur tam laudabiles viros, & arripiamus hanc bene vivendi constantiam. Sit nobis utile, quod gratia revelante verum meliora cognoscere; abiciamus pristinos mores, & musemus labores, nisebamur prius inter amicos nobiles,

S. Fulgen. Surius.

biles, nobiliores appaere: nitamur modo inter seruos Dei pauperes, effici pauperiores.

Basilii.

Basiliius homil. 52. Ad vitam te vocamus o homo, quid fugis vocationem? honorum participationem? quid negligis donum? Regnum celorum apertum est, qui vocat non mendax est: via facilis est, non tempore, non sumptu, non negotio opus est: quid cunctaris, quid tergiversaris? quid iugum times, velut iuuenca nondum iugum experta? Bonum est, leue est, cernicem non atterit, sed glorificat: subde indomitam cernicem, fias Christi iumentum, ne dimisso iugo, & vitam degens liberam, feris te laniandum exponas: Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus. Dulcedinem mellis, quomodo eam ignorantibus declarare possim? gustate, & videte.

Chrysostr.

Chrysostr. homil. 14. in epist. 1. ad Timoth. Sanctos viros, ait, inquire, qui re vera sancti snt, qui in solitudinibus sedent, & paucis interpositis ait. Verè Domus lucis, Monasteria sunt, ubi civis, atque cilicium, ubi solitudo, ubi risus nullus, nullus negotiorum secularium strepitus, ubi ieiunia, ubi terrenorum duritia lectulorum, ubi munda sunt omnia, nullus ibi nidoribus, absunt procul sanguinis riuus, perturbationes, cura, tumultus; Tranquillo in portu navigans, ac velut luminaria sunt, sublimi de loco navigantibus fulgure suo iter aperientes; in litore placido sedent, omnes ad quietem suam inuitantes & ac pertrahentes; neque naufragium pati sinentes eos, qui se inueniunt, non permittunt in tenebris degero eos, qui suas aspiciunt sedes: Perge itaque ad illos, quere, hospitio suscipe, accede, tange sacros pedes longè enim honorabilis est, illorum pedes, quam aliorum caput tangere.

Greg.

Gregorius lib. 6. regist. epist. 190. Andream virum nobilissimum, ab Imperatoris obsequio, ad quod aspirabat, ad Christi obsequium retrahere conatur. Cur, inquit, Magnificè fili non consideras, quia Mundus in fine est, & intra. Vnde magis suadeo, ut magnitudo vestra in suo proposito quondam in paucis tempore delectabili receptaculo peregrinationis viuere iudeat, & quietam, ac tranquillam vitam ducere, sacris lectionibus vacare, celestia verba meditari, in aternitatis amore se accendere.

B. Laur. Iustin.

Beatus Laurentius Iustinianus de discipl. & perfect. monast. conuers. cap. 2. O Præuicaces redite ad cor, respicite ad vrs vestras, ne post paululum in æternum percatis: Cohibete corda vestra, ne post suas abeat concupiscentias: Ne quando vos mors rapiat, & non sit qui eripiat. Vendite quæ possidetis, ut hoc felici commercio celestem gloriam adipiscamini. Donate Christo quod seculo relicturni estis: præmittite ante vos facultates vestras, quatenus necessitatis tempore multiplicata restituantur vobis: voluntariè ab renunciate Mundo, ne cum maiore de eodem exire cogamini; De necessitate virtutem facite, & post hanc vitam regnum accipietis æternum. Finem illorū diligenti examinatione cognoscite, qui præferunt vos, atque viuere voluerunt tamquam vos; nempe in seculo floruerunt, diuitijs abundauerunt, & omni se voluptati dederunt; in canticis, in Choris, in Conuiuijs, in comessationibusque letati sunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt. Exigua exultauerunt tempore, & aeterno damnati sunt exitio. Non sic autem contingit ijs, qui Deo militant, qui pro Christo animas suas tradiderunt, & sub Prætoris Imperio absque ulla requie proprias crucifixerunt voluntates, &c. Quæ ibi pulchra valde scribit Iustinianus.

Dico secundò, inducens ad Religionem ali-

quem minus, matu, acque terroribus, committit peccatum ex suo genere mortale, ita Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 5. conclus. 8. pag. mihi 213. Reginaldus in praxi, lib. 18. par. 73 & innuit D. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 9. corpore, Sayrus in Clauis regia lib. 6. cap. 9. num. 2.

Probatur primo ex cap. Præfens 20. quæst. 3. ubi id expressè præcipit Nicolaus Papa 7. Secundo. Quia licet nemo potest ad baptismum cogi, qui tamen est de necessitate salutis; ita multò minus ad Religionem, quæ solum est de perfectione. Multis alijs rationibus nostram conclusionem probat Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 41. dub. 4. num. 38. quæ apud ipsum possunt videri.

Quare sacrosancta Tridentina Synodus Sess. 25. cap. 18. de regul. Excommunicat omnes, & singulas personas cuiuscumque qualitatis, & conditionis fuerint, tam Clericos, quam Laicos, seculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quancumque mulierem in vitam, præterquam in casibus ad id expressè, ad ingrediendum Monasterium; vel ad suscipiendum habitum cuiuscumque Religionis; vel ad emittendam professionem: qui que Consilium, auxilium, vel fauorem dederint: qui que scientes, eam non spontè ingredi Monasterium; aut habitum suscipere, aut professionem, emittere; qui quomodocumque eidem actui, vel professionem, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint, Pro cuius capitis declaratione videatur Suarez, tom. 5. in tertiam partem, disp. 23. lect. 7. à num. 8. Sanchez, tom. 1. in decalog. lib. 4. cap. 41. per totum; Rodriquez, tom. 3. quæst. regul. q. 17. art. 19. Ex quibus.

Noto primò, sub hac excommunicatione non comprehendi, qui cogunt ad Religionem ingressum, vel ab eo impediunt viros, ita Suarez loco cit. & Sanchez num. 3. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 5. conclus. 8. pag. mihi 214. Et ratio est; tum quia idem Tridentinum Sess. 24. cap. 9. de matrim. volens comprehendere eos, qui cogunt siue viros, siue mulieres ad matrimonium, id expressè; tum quia cum frequentissimum sit, mulieres inuitas ad Monasterium trahi, rarum admodum est, sic ducl viros; & legis est frequenter contingentibus prospicere, ut dicitur lege nam ad ea, ff. de legibus.

Noto secundò, vtrum cogentes mulieres metu leui, vel non cadente in virum constantem, vel precibus importunis, incurrant hanc excommunicationem; negat Sanchez loco cit. num. 4. Certum tamen puto, Parentes, Tutores, & alios, sub quorum cura est aliqua puella, qui eo fine, ut Religionem ingrediatur, dant illi paràm cibi, vestibus laceris, & suo statui minus conuenientibus eam vestiunt, deferreq; cogunt, in aliqua includunt cella, & verbis, & operibus eam pessimè tractant ad huc finem, ut his fastidita puella, talem vitam nauseans, Religionem appetat, & ingrediatur, incurrere hanc excommunicationem, ita Ledesma loco cit.

Noto tertio, casus in iure expressi, quos hic excipit Tridentinum, quibus potest quis cogi ingredi Religionem, sunt tres. Primus, quando quis spontè Religionem vouit, tunc enim potest compelli ut impleat, cap. Licet de voto. Secundus, Quando coniux conscius de dispositione iuris, cap. Quidam, & cap. Placet de conuers.

Ledesma
Reginald.
D. Thom.
Sayrus

Lessius

Synod.
Trid.

Suarez
Sanchez
Rodrig.

Suarez
Sanchez
Ledesma
Trid.

Sanchez

Ledesma

uerf. coniug. quibus captibus definitur, quod coniux non potest altero coniuge inuito Religionem ingredi, & Ingressus tenetur ad instantiam alterius coniugis egredi; conscius, inquam, coniux de hac dispositione consentit, vt alter in Religionem ingrediatur, in eaq; professionem emittat, si de coniuge remanente in saeculo habeatur suspicio, quod non seruabit votum continentiae, cui se adstrinxit, ad hoc vt alter posset Religionem ingredi, potest ad intrandum compelli, iuxta caput significauit de conuers. coniug. a contrario sensu. Tertius casus est, quando quis commisit crimen, propter quod est in Monasterium detrudendus iuxta cap. de lapsis 16. quæst. 6.

His tamen duobus casibus non potest quis cogi ad profitendum, sed solum ad ingrediendum, vel ad continentiam seruandam, vel ad debitam delicto poenam luendam. Videatur Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dubit. 4. num. 42. Reginaldus in praxi, lib. 18. num. 373.

Ex quibus colligitur primò, quod mulier inuenta in adulterio à marito, qui illam volebat occidere, si non promitteret ingredi Religionem, ingredi tenetur, nec maritus excommunicationem incurrit. Sicut neq; etiam incurrit datus ad id consilium, auxilium, & fauorem; quia talis metus, licet sit mortis, iniuriosus tamen non est, sde iustus. Ità Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 5. conclus. 8. pag. mihi 215.

Colligitur secundò, quod potest cogi mulier ad ingrediendum Monasterium absque periculo incurrendi hanc excommunicationem ad cautionem, puta, si maritus iter longum sit arrepturus, & de vanitate, & caliditate vxoris dubitans, illam ad Monasterium ingrediendum vsque ad illius aduentum, cogat. Idem dico de filia; quia ista coactio non est iniuriosa, sed rationalis. Suarez tom. 5. in tertiam partem, disp. 23. sect. 7. num. 9. Ledesma loco cit.

Noto quartò, quod inducens virum ad Religionis ingressum importunis, & terribilibus persuasionibus, mortale peccatum ex genere suo committit, Sayrus in Clau regia lib. 6. cap. 9. num. 2. qui pro hoc citat Ricardum in 4. dist. 38. art. 6. q. 3. & Gabrielem ibidem q. 1. art. 4. littera T. Tunc autem est nimis importuna persuasio, quando fit cum rerum temporalium promissione, & cum nimia sollicitudine; solent namque promissiones huiusmodi, & persuasiones importunæ in iuuenibus surreptionem causare, & de libera voluntate eorum, quæ ad Religionis ingressum omninò requiritur, semper aliquid detrahere.

Dico tertio. Mortale peccatum ex genere suo committit inducens ad Religionem aliquem muneribus per simoniam datis, & acceptis. Ità D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 5. conclus. 8. pag. mihi 216. Reginaldus in praxi, lib. 18. num. 374. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 1. q. 2. Sayrus in Clau Regia loco cit. num. 3. Syluester verbo Religio 2. quæst. 2.

Probat ex cap. Quam pio 1. q. 2. vbi dicitur Nusquam legimus, Domini discipulos, vel eorum ministerio conuersos, quempiam ad Dei cultum muneris interuentu prouocasse. Quod fit, quando intercedente pacto, quis alium ad Religionem trahit muneribus; si dabis mihi hoc. vel dabo tibi hoc, si me ad Religionem duxeris; Non verò quando

hoc finè pacto fit, sed ex charitate, intendendo proximi salutem, & bonum, vt si quis scholasticum alat; vel cum sibi aliquibus muneribus beneuolum reddat ad hunc finem, vt ad Religionem pertrahat. Ità D. Thom. loco cit. & q. 100. art. 3. ad 4. Azor loco cit. Lessius lib. 2. de iust. cap. 35. dub. 12. num. 66.

Licet tamen pio Religionis ingressu aliquid accipere, exigere & pacisci, quando Monasterium est ita tenue, vt non sufficiat ad tot personas nutriendas gratis tamen ingressum Monasterij exhibendo. Ità D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 3. ad 4. & in 4. dist. 25. q. 3. art. 2. quaestiuicula 2. ad 7. vbi ait, Cum possessiones alicuius loci Religiosi non sufficiunt ad sustentandum plures, tunc potest exigere ab eo, qui in illo loco Deo vult seruire, non quasi pretium Religionis, sed vt habeat Monasterium vnae ei possit prouidere. Ità etiam Sylu. verbo Simonia, q. 15. dist. 2. Angelus num. 4. Tab. num. 61. Sayrus loco cit. Lessius lib. 2. de iust. cap. 35. dub. 12. n. 71. Admittit etiam Suarez, tom. 5. in tertiam partem, dist. 22. sect. 5. num. 12. Hic non censetur quidquam spirituale vendi; sed illa pecunia exigitur tamquam conditio necessaria, vt alij Religiosi non grauentur; non enim par est, vt antiqui Religiosi maiorem inopiam patiantur propter eos, qui admitti petunt. Nisi forsitan admittendus, esset persona insignis in litteris, quæ maximam suis virtutibus posset toti Religioni vtilitatem afferre; nam tum propter bonum commune deberent particulares Religiosi molestiam aliquam, & inopiam sufferre.

Licet etiam propter largas elemosynas, quas aliquis in Monasterium contulit, facilius ab ipso commendatum ad Religionem admittere; vt ait D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 3. ad 4. Sayrus loco cit. sicut etiam potest quis blanditijs, & munusculis animos sibi Religiosorum allicere, vt facilius in Religionem admittatur, vt Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 5. conclus. 8. pag. mihi 116.

Circa autem donationes factas Monasterijs à Nouitijs, vel eius parentibus, ad est decretum Concilij Trid. sess. 25. de regul. cap. 16. huiusmodi. Sed neque ante professionem, exceptio vlti, & vestitu Nouitij, vel Nouitia illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætexit à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius Monasterio aliquid ex bonis eiusdem tribuatur; ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel maiorem partem substantia sua Monasterium possideat; nec facile si discesserit id recuperare possit: quin potius precipit sancta Synodus sub anathematis pena dantibus, & recipientibus; ne hoc vilo modo fiat, & vt abentibus ante professionem omnia restituantur, quæ sua erant, Circa quòd decretum.

Noto primò, quod ista excommunicatio non incurritur ipso facto, vt probatur ex illis verbis, Subanathematis, Quæ non sententiam latam, sed deferendam denotant; peccaret tamen mortaliter, cui contra tale decretum acciperet, vel daret aliquid; Quia materia est grauis, Ità Ledesma loco cit. difficult. 1. digolo primiero.

Noto secundò, quod pro vltu, & vestitu Nouitij potest aliquid accipi: & hoc erit iuxta locorum, & Religionum diuersitatem, prudentum iudicio pensandum; certa enim regula de hoc dari nequaquam potest.

Noto tertio, quod non peccarent parentes, vel propinqui Nouitij, nec contra hoc decretum facerent,

Lessius.
Reginald.

Ledesma.

Suarez.
Ledesma.

Sayrus.

D. Thom.
Ledesma.
Reginald.
Azor.
Sayrus.
Sylu.

D. Thom.
Azor.
Lessius.

D. Thom.

Sylu.
Angelus.
Tab.
Sayrus.
Lessius.
Suarez.

D. Thom.
Sayrus.
Ledesma.

Trid.

Ledesma.

erent, si in fauorem ipsius Nouitij darent ex bonis proprijs aliquid Monasterio. Quia Concilium solum prohibet aliquid dari ex bonis ipsius Nouitij, non aliorum. Et ita tenent Ledesma loco cit. digolo segundo Sanchez 70. in decalog. cap. 5. num. 23.

Ledesma.
Sanchez.

Noto quartò, quòd quacumque donatio facta de bonis ipsius Nouitij Monasterio, quæ difficiliter possit recuperari, si Nouitius ad sæculum vellet redire, est prohibita per hoc decretum Concilij vide Sanchez loco cit. num. 24. Vnde colligit Ledesma, loco cit. digolo tercero; quòd quantitates pecuniæ datæ Monasterio in ingressu Nouitij sub titulo mutui, ex bonis ipsius Nouitij sunt prohibita hoc decreto; quòd scilicet sunt veræ donationes sub titulo mutui, ad deludendam legem Adiuventæ. Et Ratio est, quia difficiliter possunt deinde recuperari. Si autem pro mutuo dato antè professionem accipiatur pignus, vel fideiussio sufficiens, putat Rodriguez, tom. 2. quæst. regul. q. 48. art. 5. videri potest Sanchez lib. 7. in decalog. cap. 5. num. 24. Quòd non fiet contra hoc decretum; quia pignus, vel fideiussio acceptis, facile potest mutuum, vel commodatum recuperari; & idèd ex hoc non potest detineri Nouitius, si ad sæculum redire vellet.

Sanchez.
Ledesma.

Rodrig.
Sanchez.

Noto quintò, quòd si Nouitius, vel Nouitia antè professionem voluerint abire, debent eis restitui omnia, si quæ dederant in ingressu Monasterij, simul cum fructibus, si qui sint, deducto tamen victu, & vestitu. Zerola in praxi, p. 1. verbo Monialis, num. 3. & p. 2. eodem verbo dub. 11. vbi addit, quòd non solum sunt restituenda omnia, si redire voluerint ad sæculum, sed eadem restitutio debet fieri parentibus, ijs mortuis; nisi de ijs bonis, cum essent sui iuris, dispositissent. Ità etiam Naldus verbo Nouitius, n. 6.

Zerola.

Naldus.

Noto sextò, quòd si Nouitius sit sui iuris, & nò habeat parètes, nò potest in ingressu Religionis præter victum, & vestitum aliquid donare Monasterio amore Dei Intelligit aliquid magni momenti quòd illum retardaret ab egressu, vt Sanchez loc. cit. n. 22. Quia id expressè prohibetur hoc decreto, Ne quocumque pretextu aliquid Monasterio tribuatur. Similiter nequè potest Nouitius in ipso ingressu donare se ipsum, & omnia bona sua Monasterio, vt fiebat olim; Et ita dicitur, declaratum fuisse à sacra Congregatione.

Sanchez.

D. Thom.
Sayrus.
Ledesma.

Dico quartò, non est aliquis mendacijs ad Religionem inducendus. Ita D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9. Sayrus in Clauis regia, lib. 6. cap. 9. nu. 4. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 5. conclus. 8. pag. mihi 217. versu La tercera caueza, & alij citati præcedenti conclusione.

Probatur ex D. Thom. quia huic imminet periculum, ne se cum deceptum inuenerit, retrocedat. Vnde.

Noto primò, quòd inducens alium ad Religionem, debet illi omnia declarare, & manifestare, tam bona, quàm etiam mala (Si in illa Religione reperiantur:) abstinentias scilicet regulares, Durities lecti, vestimentorum asperitates, silentium; prolixitatem officij, ieiunia, totalem abrenunciationem, abnegationem propriæ voluntatis, grauem delinquentium punishmentem, & similia; quæ D. Benedictus in sua Regula prædicari iussit recipiendis cap. 58. Prædicentur, inquiens, eis dura, & aspera; Si autem tepidè in

Bened.

illa Religione viuunt malos, & inter minores multa est relaxatio; id etiam etiam explicandum, ne inductus deinde scandalum patiat, vt Caiet. ait 2. 2. q. 189. art. 9. & Sayrus loco cit. qui docent, etiam illicitum esse inducere aliquem ad Religionem, in qua tam relaxatè viuunt, vt promissa secundum regulam: etiam quòd ad essentialia non obseruentur: & vnusquisque quòd illi magis arridet, hoc exequatur, cum paruo timore Dei, & minore superiorum (si talis inueniatur Religio.) Quòd etiam aduertit Nauarrus in Manuali, cap. 12. num. 45. & num. 51.

Caietan.

Nauar.

Noto secundò, quòd decipiens aliquem ad huc finem, vt eum pertrahat ad Religionem, quò ad essentialia illi Religioni: puta, quòd non tenebitur obseruare castitatem: vel in ordine nostro Minimo rum, quòd poterit comedere carnes, etiam post peractam professionem; peccat non solum mortaliter, sed professio taliter facta est nullius vigoris, vnde poterit qui sic professus est ad sæculum redire, vxorem ducere, & cætera facere, quæ poterat antè ingressum, est communis opinio, Sayrus in Clauis regia loco cit. Ledesma etiam cit. pag. 218. versu digolo tercero Ratio est quia cum deceptio sit circa substantialia regulæ, quæ sunt vota, tollit omninò voluntarium, requisitum ad votum, vt Sotus ait lib. 7. de iustit. q. 1. art. 2. circa medium, Rodriguez in summa, parte secunda, cap. 92. conclus. 4. Sayrus loco cit.

Sayrus.
Ledesma.

Sotus.
Rodrig.

Noto tertio, quòd si deceptio fiat, non circa substantialia; sed circa aliquod statutum particulare illius Religionis, quòd est apud illam maximi ponderis, & momenti, & in maxima obseruantia, & rigore, vt verbi gratia, quòd apud Monachos, & Dominicanos comeduntur carnes. Deceptio ista non annullat quidem professionem, sed dat professio iustam causam petendi transitum ad aliam Religionem, Primum probatur, quia circa substantialia non est deceptus, vnde ad illa tenetur. Secundum probatur, quia cum sit deceptus in re graui, & multam contra suam voluntatem grauat, nec possit istud grauen illi altera via compensari, habet iustam titulum petendi dispensationem, vt ad aliam Religionem transire possit. Ità Ledesma loco cit. pag. 219. versu, digolo 4.

Ledesma.

Dico quintò, Retrahens aliquem paratum ingredi Religionem, in qua disciplina regularis obseruatur, & qui frugi futurus est illi Religioni, peccat quidem mortaliter, si odio, vel alio malo fine, id facit, ad restitutionem tamen nullam tenetur; Immo si bona intentione id fecit: vel affectu aliquo sanguinis ductus, poterit etià aliquando à mortali excusari, Sotus lib. 4. de iust. quæst. 6. art. 3. in responsione ad secundum arg. conclus. 1. Val. tom. 3. disp. 5. q. 6. puncto 5. col. 9. assert. 4. circa bona animæ; Nauarrus in manuali, cap. 12. num. 44. Reginaldus in praxi, lib. 18. n. 375 Aragon 2. 2. q. 62. art. 2. col. 1. o. d. 3. pag. mihi 129. Sayrus in Clauis Regia, lib. 11. cap. 1. nu. 27. 28. 29.

Sotus.

Vinald.
Nauar.

Reginald.
Aragona

Sayrus.

Prima pars probatur, quia ex odio impedire aliquem, ne aliquod bonum consequatur, peccatum mortale est, contra proximo debitam dilectionem, & charitatem.

Secunda Pars probatur, quia non tenetur aliquid restituere ratione iustitiæ ipsi retracto, cum per regulam Iuris 27. de regulis iuris in 6. Volenti, & consensienti nulla fiat iniuria: Nequè Religioni;

Religionem; Quia hæc nullum ius acquisiuit super ingressurum. Tenebitur quidem ratione Charitatis illum, corrigendo se ipsum, admonere, ut suum sequatur propositum, ut aduertit Sotus loco cit.

Tertia Pars etiam probatur, quia si bona intentione id facit, putans, talem non futurum vtili- lem tali Religionem, vel illum iudicans inconstantem; vel quia illius egent ope parentes: vel quia sibi in spiritualibus frugi fore sperat: vel quia in illa Religionem non ita descriptam videntur; Non videtur, quod bono fine fecit, non facturus, si aliter credidisset, illius conscientiam debere obesse, ut Nauar. loco cit.

Et nota, quod si quis sine causa, vel dolo, vi, aut fraude retrahit puellam, vel aliquam aliam mulierem à proposito veli accipiendi, vel voti emittendi, incidit in excommunicationem latam cap. 18. sess. 25. de regul. concilij Trid. Quam tamen non incurrit, si cum causa id suadet, ut Sayrus loco cit. pro qua excommunicatione videri potest Sanchez, lib. 4. in decalog. cap. 5. num. 10. 11. 14. & Suarez, tom. 5. in tertiam partem, disp. 23. sect. 7. num. 10.

Dico sextò, retrahens Nouitium à iam suscepto habitu, & ad sæculum redire suadens, mortaliter peccat, si odio, vel alio malo fine id faciat, ad nullam tamen restitutionem tenetur; Ita Sayrus loco cit. num. 29. Val. loco cit.

Probatur, quia non tenetur retracto, quia volenti, & consentienti nulla fit iniuria contra iustitiam; nequè Religionem; quia sicut Nouitius potest absquè irrogatione iniuriæ Religionem eâ deserere; Ita potest quis absquè tali iniuria id illi persuadere. Quod autem mortaliter peccet, patet ex probatione primæ partis quintæ conclusionis.

Dico septimò, qui vi, fraude, & dolo aliquem antè, vel post susceptionem habitus, antè tamen professionem à Religionem retrahit, peccat non solum mortaliter, sed tenetur iniuriam per restitutionem compensare. Ita Valentia loco cit. versu Secus si, Sotus loco cit. conclus. 3. Aragon. loco cit. dist. 2. Sayrus cit. sum. 33.

Probatur, quia peccat contra iustitiam, faciens, quod retractus inuitus, per vim, fraudem, & dolum patitur, quæ ipsi, & suo statui forent conuenientia; Et idè restituere tenetur, remouendo vim, fraudem, & dolum, & exhortando ad ingressum, vel perseverantiam in Religionem. Quomodo etiam fieret religionem eâ restitutio quæ posset, & sufficeret, si tamen hæc restitutio non sufficeret, ad hoc vt Nouitius, vel regrederetur, vel remaneret, nullum aliud, ait Sotus ligamen remanet, retrahenti.

Dico octauò, Abstrahens aliquem Religiosum professum à Religionem vi, fraude, vel dolo, tenetur resarcire damna, quæ Religio passâ est ex amissione talis viri: verbi gratia, si legendo, concionando aliqua stipendia lucrabatur. Ita Valent. loco cit. assert. 5. Aragon loco cit. dist. 1. Sotus etiam cit. conclus. 5. Sayrus cit. num. 34.

Probatur, quia nocens alteri cum iniuria, scilicet dolo, vi, fraude, tenetur resarcire damnum illatum.

Dico Nonò, qui malo animo, sine vi tamen, & dolo Monacho iam professio exire persuasit, licet mortaliter peccet, non tenetur tamen quidquam Religionem restituere. Ita Sotus loco cit.

circum finem secundæ conclusionis ibi, quin verò nequè ille, Sayrus loco cit. num. 30. qui alios citat, & multis id probat.

Probatur, quia non tenetur restituere professio; quia sponte exijt: Neque Religionem, quia si Monachus sua sponte exiret, non teneretur quidquam restituere Religionem; quamvis teneretur redire ratione obedientiæ, & voti, quo erat obligatus. Ergò nec qui ad exitum persuasit, tenebitur.

Dico vltimò, siue quis paratum ingredi, siue iam ingressum, sed nondum professum, siue etiã professum à Religionem extraxerit, vel id faciat odio, vel fraude, vi, aut dolo ad illam ingrediendam, pro tali damno resarciendo, nullo modo tenetur. Ita Sotus loco cit. conclus. 4. Nauar. in sum. cap. 12. n. 44. Sayrus loco cit. n. 35. Valent. loco cit. assert. 4. versu secus si. Aragon loco cit. dicto vlt. colligitur ex D. Thoma quodlib. 3. art. 13. vbi ait, Pro nullo peccato posse homini imponi pro penitentia, vt Religionem introeat, in commutationem satisfactionis quantumvis grauis.

Probatur, quia cogetur quis inuitus essentialia Religionem vouere, & obseruare contra naturam, & essentiam voti, quod omninò requirit libertatem; coacta enim respuit Deus, negari tamen non potest, quin retrahens opus maximè perfectionis faceret, si Religionem ingrederetur, vt refert Paludanus (qui partem contrariam tuetur) in 4. dist. quæst. 2. art. 2. fecisse Raymundum, qui propterea à Religionem Dominicanorum ingressus est, quod cuidam Nouitio id vitæ institutum disuaserat; sed id non fecit ex obligatione. Pro his, qui retrahunt aliquem à Religionem potest videri Ludouicus Beia, secunda parte casuum, casu 3. in congregatione habita die 15. Decembris, anno Domini 1582.

CAP. XXX.

Verum Subditus teneatur obedire Prælato præcipienti, quod studeat, & litteris incumbat.

RO hac quæstione videatur D. Thoma 2. 2. q. 188. art. 5. & q. 167. art. 1. & opuscul. 19. cap. 11. Abbas 1. p. consil. consil. 88. num. 6. Rodriquez, tom. 3. q. regul. q. 64. art. 4. Armilla, Sylu. verbo Scientia, Angelus eodem, & verbo Magister, Tabiena verbo Obedientia, nu. 10. ibi Pisanella, n. 4. Antonius tertia parte, tit. 16. cap. 6. §. 1. Grassius in append. ad suas decis. lib. 4. cap. 4. a num. 15. Valent. tom. 3. disp. 10. quæst. 6. puncto primo, versu itè restit.

Dico primò, studium sacrarum litterarum regularibus choro destinatis maximè conuenit, & est necessarium: siue Religio sit instituta ad opera vitæ actiue: siue ad opera vitæ contemplatiue: siue ad opera vitæ mixtæ, est expressa sententia D. Thom. 2. 2. quæst. 188. art. 5. & omnium aliorum cit.

Probatur primò ex scriptura Osee 4. Tu scientiam repulisti, repellam te, & ego, ne Sacerdotis fungaris mihi; Vbi Deus miratur, quod priuabit eos Sacerdotes (hos enim non populum alloquitur) dignitate Sacerdotali, qui eius legem per sacrarum litterarum studia nosse negligunt. Et Malachia 3. Labia Sacerdotum custodiant scientiam, & legem

Sotus

Nauar.

Trid. Sayrus. Sanchez. Sotus.

Sayrus. Valent.

Valentia. Sotus. Aragon. Sayrus.

Sotus

Valentia. Aragon. Sotus. Sayrus.

Sotus

Sayrus

Sotus. Nauar. Sayrus. Val. Aragon. D. Thoma.

Paludanus.

Ludouicus Beia.

D. Thoma. Abbas. Rodriq. Armilla. Sylu. Angelus. Tab. Pisanella. Antonis. Grassius. Val.

D. Thom.

Osee 4.

& legem

Danielis 12. & legem requirent de ore eius: Et Danielis 12. Quid docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iniquitatem erudiunt multos, quasi stella in perpetuas aeternitates.

Hieronymus Secundò, Probatur ex Patribus. Hieronymus ad Rusticum, & refertur cap. Sic viue 16. quæst. 1. Longo tempore discas, quæ postmodum doceas, Et ibidem, vt refertur eadem causa, & quæst. cap. si Clericatus, ait. Si Clericatus titillus desiderium, & discas, quod possis docere. Et super Agæum. Considera, Sacerdotis esse officium de lege interrogatum respondere, si Sacerdos est, scias legem Domini, si ignorat legem Domini, ipse se arguit non esse Sacerdotem Domini. Et Chrysof. lib. 2. de dignit. Sacerd. ait, Sapientissimum esse oportet Sacerdotem, & perspicacem in omnibus, & mille, vt dicitur, ex omni parte oculos habentem, qui ppè qui non solum sibi, sed etiam populo viuunt, Et Bern. ferm. 66. in cantica Non ignoro quantum Ecclesie profuerint, & profint litterati sui, sine ad resellendos eos, qui ex aduerso sunt, sine ad simplices instruendos.

Chrysof. Tertio, Probatur ex multis textibus in iure canonico. cap. finali, dist. 38. Qui discere negligit, magis Diaboli, quam Christi membrum esse ostenditur & ead. d. cap. Ignorantia dicitur, Quod ignorantia mater cunctorum errorum Sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populi susceperunt. Et Clem. ne in agro, §. penult. de statu Monach. ait, Clemens V. Rursus vt ipsis Monachis proficiendi in scientia, via opportuna non desit, in singulis ipsorum Monasterijs, quibus ad hoc superuenit facultates, idoneus teneatur Magister: qui eos in primitiuis scientijs instruat diligenter. Et cap. quia nonnullis de magistris habetur, Quod in Ecclesia Metropolitana constitui debet Magister Theologie, qui Sacerdotes in sacris litteris doceat. Et cap. super specula eodem tit. habetur, quod Prælati, & capitula ad studia Theologie scholares dociles transmittant; Et alibi sæpius, quæ etiam faciunt pro regularibus, qui Sacerdotes, & Ecclesie ministri sunt.

Bernard. Quarto, Probatur ex doctrina D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 5. Nam studium litterarum ad vitam contemplatiuam iuuat dupliciter. Primò directè, coadiuando ad contemplandum per illuminationem intellectus; nulli enim dubium est, quin litteratus magis, & melius rationem diuinorum arcanorum sit contemplaturus, quam illiteratus, tum quia magis habet proportionatam potentiam intellectuam; tum quia aptiora media facilius potest inuenire. Secundò indirectè, Remouendo errores, qui frequenter instigatione Dæmonis in contemplatione diuinorum accidunt ijs, qui litteras, & scripturas ignorant.

D. Thom. Deinde studium litterarum etiam prodest Religiosis institutis ad vitam ætternam; puta ad prædicandum, docendum, confessiones audendum. Et ita prodest, vt sit, naturaliter loquendo, omninò necessarium; quis enim hæc potest absque litteris exercere: & hæc non acquiruntur sine maxime labore, & studio.

Tertio studium litterarum Religiosis conuenit quantum ad id, quod est Religiosis omnibus commune, Prius enim valeat ad vitam carnis lasciuam. Tum propter laborem adiunctum, iuxta illud Ecclesiastici 31. Vigilia honestatis tabefacient carnes; Tum etiam, quia abstrahit cogitationem ab impuris rebus. Vnde Hieronymus ad Rusticum de viuendi forma circa me-

Eccles. 31. dium, & refertur de consecr. cap. Numquam dist. 5. Ama scripturarum studia, & carnis vitia non amabis: Iuuat etiam ad seruandam paupertatem, quatenus parit contemptum rerum temporalium. Vnde dicitur Sap. 7. Diuitias nihil esse duxi in comparatione illius. Et 1. Machab. 12. Nos autem nullo horum indignimur (Scilicet exteriorum subsidiorum) Habentes solatio sanctos libros, qui in manibus nostris sunt. Valet etiam ad seruandam obedientiam, Vnde August. lib. de operibus Monach. cap. 17. circa finem, quæ, inquit, est ista peruersitas, lectioni nolle obtemperare, dum vult ei vacare. Addo, quod etiam iuuat ad seruandam ciborum abstinentiam, verbi gratia quadragesimalem vitam in nostro ordine, quatenus fugat otium, de quo Cassianus, lib. 10. instit. cap. 6. Mens otiosi nihil aliud cogitare nouit, nisi de escis, & ventre.

Hieron. Dico secundo, licet Religiosis scientias liberales, & Philosophicas addiscere, non per se ipsas simpliciter, sed in quantum ordinantur ad sacram doctrinam. Ita D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 5. ad 3. vbi Caiet. Rodriguez tom. 3. quæst. regul. q. 64. art. 5. Angelus, Tab. Sylu. verbo Scientia, num. 1. Antoninus tertia parte, tit. 16. cap. 6. §. 1.

Prima pars probatur primò, quia hæc scientiæ multum conferunt ad intelligentiam sacrarum litterarum; vt habetur cap. Relatum, §. cum enim, dist. 37.

Secundo, quia iuuat ad errores Gentilium confutandos; vt habetur cap. si quid veri, d. 37.

Tertio probatur ex cap. Legimus enim, d. 37. vbi triplex redditur ratio, quare scientijs istis secularibus debeamus incumbere. Legimus enim, vt ibi dicitur, aliqua ne negligantur; Legimus ne ignorentur; Legimus non vt teneamus, sed vt repudiemus.

Quarto probatur ex cap. Turbat. & cap. qui de mensa, & alijs cap. eadem dist. 37. vbi multa ad hoc probandum adducit Gratianus, præsertim dicto cap. Legimus, potest etiam probari ex Clem. ne in agro de statu Monach. cit. vbi per illud, primitiuis scientijs, intelligit Paulus iuriconsultus super dicta Clement. Grammaticam, & Logicam.

Secunda Pars probatur ex Caiet. loco cit. vbi ait. Nota diligentissime conclusionem, & rationem illius, scilicet quod Religiosis non conuenit studium Philosophiæ, & huiusmodi; quia tota eorum vita mancipata est diuinis obsequijs. Vnde sicut negotia secularia sunt absolute prohibita Religiosis omnibus; Ita studia scientiarum secularium, scilicet Philosophia, Mathematica, & artium liberalium. Verum sicut pietatis gratia de Superiorum licentia; moderatè possunt Religiosi secularia tractare negotia; Ita Diuina scientia gratia licitum est Religiosis, cum Superiorum suorum beneplacito, vacare Logica, Philosophia naturali, & huiusmodi; vt scilicet possint errores confutare, & diuinitatis mysteria intelligere, & hæc bene aduertant Religiosi, qui totum vitam suam tempus in scientijs secularibus consumunt. Facit etiam ad hoc caput non ne vobis, dist. 37.

Dico tertio, studijs librorum Gentilium, Poetarum, & Oratorum. Se non tradere sed commodare (vt loquitur Gersonius in epistola, cui titulus est. Quid, & qualiter studere debeat, & c. parte prima, operum Gersonij, pag. mihi 560.) Et ea velint peregrinando percurrere. Est Religiosis maxime vtile. Ita dicitur Gerson, loco cit. & multis

Sap. 7.
Macha. 12.

August.

Cassian.

D. Thom.

Caiet.

Rodrig.

Angelus.

Tab.

Sylu.

Antonin.

Caietan.

Gerson.

multis id probat Roa, lib. 7. singul. locorum, à cap. 4.

Probatur primò, ex D. Basilio homil. de legendis libris Gentilium, vbi postquam docuisset, Poetis, Oratoribus, & alijs quibusque vten- dum. *Veluti plantis, inquit, Quibus propria virtus est fructus pulcherrimo scaterere, folia nihilominus ramis coniuncta quemdam ferunt ornatum; Sic & anima, cui præcellens quidem veritas fructus est, non ab re tali tamen exteriore sapientia circumdatur sicut folijs quibusdam, umbram fructui, ac aspectum non inter festiuum præbentibus. Dicitur enim. Es Moyses ille, cuius est in sapientia nomen apud omnes maximum, Aegyptiorum disciplinis mentem exercitatus, ita ad eius, qui est, contemplationem processit: Similiter autem, & in sequensibus temporibus, Daniele Babylone Chaldaeorum sapientiam dicunt didicisse, tunc denique diuinas attigisse doctrinas.*

Greg. Naz.

Probatur secundò, ex Gregorio Naz. in oratione facta in funere diui Basilij. *Illud, inquit, Inter omnes sana mentis homines constare arbitror, eruditionem inter humana bona primarium locum tenere. Non de hac nosstrate solum, ac nobiliore loquor, qua contempto omnis sermonis lepore, atque ornamento, salutem vnam earumque rerum, que ratione, atque animo intelliguntur, pulchritudinem artissimè complectitur, sed etiam de externa, quam plerique Christiani graui quodam iudicio, vt insidiosam, ac periculosam, & procul à Deo auerentem repudiant. Et paulò post. Quamobrem non idcirco contemnenda est eruditio, quòd ita quibusdam videatur, quin potius insulsi, & præposteri habendi sunt, qui hoc existimant, omnesque sui similes esse optarent vt priuata eorum ignorantia communis ignorantis veneratoribus obtegatur, nec quisquam ipsorum inscitiam prodas, & coarguas.*

Roa.

D. Amb.
D. Hieron.
D. Chry.
D. August.

Tertiò idem probat Roa ex Patribus, Ambrosio lib. 3. de fide, Hieronymo ad Galatas 3. Chrysostomo homil. tertia in epist. ad Titum, Augustino secundo de doctrina Christiana, cap. 28. vbi ait. *Historia plurimum nos adiuuat ad sanctos libros intelligendos, etiam si præter Ecclesiam puerili eruditione discatur.*

Antonin.
Nauarr.
Sebast.
Medices.
Tabiena.
Reginald.
Lambert.

Dico quartò, Religiosi scholares ad studendū deputati, qui sunt in studendo notabiliter negligentes, peccant omninò mortaliter. Ita Antoninus tertia parte, tit. 5. cap. 2. §. 11. Nauarrus in sum. cap. 25. nu. 59. versu tertio peccat. Sebastianus Medices in sum. peccatorum, cap. 39. num. 75. Nec negat Tabiena, verbo interrogatio, num. 29. Reginaldus in praxi lib. 20. nu. 55. Lambertin. de iure patron. lib. 2. p. 1. q. 9. art. 24. num. 6.

Probatur tùm quia occupant locum aliorum, qui diligentes in studijs essent; Tùm quia abutuntur commoditate illis data à Religione, què in alijs exercitijs eos occuparet. Tùm quia videntur contemnere scientias, quas edocentur, & sic sunt velut membrum Diaboli, vt dicitur cap. nullus Episcopus, dist. 38. Tùm quia iniuria afficiunt magistrum, cui est gloria ex doctrina Discipuli, Et labore pro illis in docendo passo abutuntur, qui illud Ouidij cogit, canere. *Verba miser frustra non proficentia perdo.*

Dico quintò, seniores, vel à paruo, vel à longo tempore professi, non debent erubescere discere à Iunioribus. Habetur expressè in cap. Nullus, Episcopus, dist. 38. vbi dicitur. Ita Tiraquel, de

Tiraquel.

iure primogeni in præfat. num. 203. *Nullus Episcopus propter opprobrium senectutis, vel nobilitatem generis, à parulis, vel Minimis eruditus, si quid forte est utilitatis, aut salutis, inquirere negligat.* Et Augustinus ad Auxilium Episcopum, ep. 75. relatus cap. Si habes 24. q. 3. *En, ait, Adsum senex à Iuueno, nec dum anniculo paratus sum discere.* Et cap. de Constantinopolitana, dist. 22. dicitur; *Stultus est, qui bona, qua videt, discere contemnit.* Et nulla ætas fera est ad discendum vsquè ad annum 78. ff. de fideicommiss. lege, apud Iulianum, vbi refert Pomponius Iurisconsultus dictum cuiusdam Sapientis; videlicet, *Si unum pedem haberem in tumulo, aliterum extra adhuc non pigeret aliquid addiscere.* Et Glossa Marginalis refert dictum Solonis gloriantis. *Senescere se, quotidie aliquid addiscendo.*

D. August.

Pompon.

Dico sextò, appetitus, seu studium cognoscendæ veritatis potest sex modis fieri vitiosus, licet in se virtuosissimus sit. Primò si quis studeat, vt exinde superbiat, vt faciunt aliqui, qui disputantes de Cælo, in Cælo sibi habitare videntur, vel disputantes de Angelis, Angelos se esse existimant. Secundò si quis studeat ad peccandum, iuxta illud Hierem. 9. *Docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt iniquè agerent laborauerunt, vt faciunt Hæretici.* Tertio si per studium minus vitale, quis retrahatur à studio, quod ei de necessitate incumbit. Vnde Hieronymus ad Damasum de filio prodigo dicit. *Sacerdotes dimissis Euangelijs, & Prophetis, videmus comedias legere, & avaritia bucolicorum versus verba cantare.* Quartò, si quis studeat discere ab eo, à quo non licet, vt si à Dæmonibus aliqua futura perquirat. Quintò, si appetat cognoscere veritates circa Creaturas, non referendo ad debitum finem, scilicet ad cognitionem Dei. Vnde Augustinus de vera Religione, cap. 29. dicit, *Quòd in consideratione Creaturarum non est vana, & peritura curiositas exercenda, sed gradus ad immortalia, & semper manentia faciendus.* Sextò, si quis studeat cognoscere veritatem supra proprii ingenij facultatem. Vnde dicitur Ecclesiastici 3. *Aliqua te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.* Et postea sequitur. *Multos enim supplantauit suspicio eorum, & in vanitate desinuit sensus eorum.* Quod etiam faciunt Hæretici, Hæc D. Thom. 2. 2. q. 167. art. 1. Vbi aduerte, quòd sicut dictis modis fit appetitus cognoscendæ veritatis, seu studium, vitiosus, ita per oppositum sex modis fit virtuosus.

Hierem. 9.

D. Hier.

D. August.

Eccles. 3.

D. Thom.

Dico septimò, Prælati debent suis Religiosis studentibus aliquas exèptiones cõcedere à cõmuni- bus exercitijs, & ab aliquibus horis Canonicis, exceptis diebus festis, & omnem studendi commoditatem tribuere. Ità Grassius in append. ad suas decif. lib. 4. cap. 4. num. 18.

Grassius.

Probatur primò, ex cap. quia nonnullis, & cap. Super specula de magistris, quibus Capitibus cõceditur studentibus, vt possint esse exempti à residentia, & percipere fructus beneficij, & hoc vt commodius studijs possint incumbere.

Secundò. Probatur ex Decretis Clementis Octauo publicatis, & receptis in Capitulo Generali Genuensi 6. Ordinis Minimorum, anno 1596. De quibus supra facta est pluries mentio, vbi habetur, quòd *Superiores cum studentibus, & studiorum causa occupatis, possint dispensare, vt ab officio chori sint immunes.*

M

Quarè

Quare debent etiam superiores studentibus aliquas licitas recreationes concedere, *vs suis interdictum interponant gaudia curis*: immò reculantur ad eas cogere; verbi gratia, vt quandòq; extra Ciuitatem cum magistro proficiantur: Quòd certis diebus ludis aliquibus Religiosis, & honestis vacent. Hinc enim mens occupata, in studijs, quæ melanchoniam passim gignunt, subleuatur, animus relaxatur, melanchonia depellitur, lumen intellectus acuitur, & reiectis offuscationibus; quibus ex continuis occupationibus obumbratur, illustratur; Defatigatis enim quies maximi solet esse solatiij. Corpus etiam exercitatur; vnde mali humores desiccantur, & indè ardentius studijs incumbitur.

Seneca

Vnde Seneca lib. de tranquillitate animi cap. 15. ait, *Danda est remissio animis, meliores, acioresq; requies surgens. Vt ferilibus agris non est imperandum, cito enim exhauriet illos numquam intermissa fecunditas, ita animorum impetus assiduus labor frangit. Vires recipient paulum resoluti, & remissi: Nascitur ex assiduitate laborum, animorum hebetatio quadam, & languor: nec ad hoc tanta hominum cupiditas tenderet, nisi naturalem quandam voluptatem haberet lusus, iocusque; quorum tamen frequens usus omne animis pondus, omnemque vim eripiat. Legum conditores festos instituerunt dies, vs ad hilaritatem homines publice cogentur; tamquam necessarium laboribus interponentes temperamentum, Et magni viri quidam sibi mensuras certis diebus ferias dabant, quidam nullum non diem inter otium, & curæ diuidebant; qualem Polliionem A sinium Oratorem magnum meminimus, quem nulla res ultra decimam desinuit, ne epistolas quidem post eam horam legebat, ne quid nouæ curæ nasceretur: sed totius diei lassitudinem duabus illis horis ponebat. Quidam medio die interiuixerunt, & post meridiana hora aliquis leuioris opere distulerunt. Et supra ait. Cum pueris Socrates ludere non erubesceret: Capovino laxabat animum, curis publicis fatigatum. Et Scipio triumphale illud, & militare corpus mouit ad numeros, & infra. indulgendum est animo, dandumque Subindè otium, quod alimenti, ac virium loco sit: Et in ambulationibus apertis vagandum, & celo libero, & multo spiritu auget, astollatque se animus. Et paucis interpositis, Aliquando animus in exultationem, libertatemque extrahendus, erissique sobrietas remouenda paulisper: Nam sine Græco Poete (Anacreonti) credimus, aliquandò, & insanire incundum est: sine Platoni, Frustra poeticas fores compos sui populis: sine Aristoteli, Nullum magnum ingenium sine mixtura demensie fuit. Et Dio relatus à Lipsio ad cap. 15. Senecæ de tranquill. num. 318. Remissiones, aiebat, preparamenta ad labores sunt, & arcus, & Lyra, & homo vegetantur quiete.*

Lipsius

Panorm

Panorm

Dico octauò, studere diebus festiuis in honorem Dei, Sanctorum, si principaliter non fiat propter lucrum, sed ad illuminationem propriij ingenij, & aliorum, dummodò debitis horis, assistatur diuinis, peccatum non est, licet accessorie veniat luorum. Ità Panor. in cap. Omnes dies de ferijs, num. 4.

Probatum, quia studere opus seruale non est, quod solum prohibetur cap. Licet tam de ferijs. Doctores tamen legentes principaliter propter salarium à peccato non excusantur, vt Panorm. ait loco cit. Addens, licere tamen Doctore excipere forenses, qui consilium expectant, ne stent

in hospitio cum magna impensa: Contzen tam men lib. 4. polit. cap. 15. §. 2. in principio, dicit quod quamuis studeat quis lucri gratia dictis diebus non peccat, quia studium seruale opus non est, & lucri cupido honestum finem potest sortiri; nec Ecclesiastica lege lucrum, sed opus seruale vetatur.

Dico nonò, Lectioni sacrarum scripturarum, seu auditioni earum debent vacare omninò Religiosi omnes, tam docti, quam indocti, ab hoc enim exercitio nemo potest excusari. Qui intelligit, legat, & studeat, qui non, Legentem, & declarantem audiat, & hoc propter utilitates, quæ ex tali lectione, vel auscultatione legenti, vel auscultanti proueniunt; quas duodecim numerat Turrecremata in Regula S. Benedicti, tract. 41. Prima est productio bonorum fructuum, 2. Inflammatio celestis desiderij, 3. Animatio, & Confirmatio debiliū, & infirmorum contra Demonum tentationes, & vitiorum forium exemplis, 4. Quia lectione, vel auditione cauentur Demonum insidie, 5. Valet ad cognitionem sui ipsius, 6. Valet ad commemorandum cum Deo, 7. Ad anima refectionem, 8. Ad salutaria remedia applicanda infirmitatibus, 9. Ad consolationem tribulorum, 10. Ad vires animi replendas, accendendas, 11. Ad necessaria in vita presentis peregrinationis cognoscenda, & prudenter prosequenda, 12. Valet, vs diximus, ad carnalia desideria refruanda.

Vnde optimè Athanasius sermone quodam ad Monachos. *Sine legendi studio, neminem ad Deum intentum videas. Et Hieronymus ad Eustochium. Tenenti codicem somnus obrepit, & cadentem faciem pagina sancta suscipiat. Ambros. lib. 1. offic. cap. 20. Cur non illa te para, quibus ab Ecclesia vacas, lectioni impedas? Cur non Christum reuisas? Christum alloquaris? Christum audias illum alloquimur, cum oramus, illum audimus cum diuina legimus oracula. Aug. ep. 143. ad Demetr. virg. Ita scripturas sanctas lege, vs semper memineris, Dei illa verba esse, qui legem suam non solum sciri, sed etiam impleri iubet, & ibi Optimè vseris lectione diuina, si eam tibi adhibeas speculi vice, vs ibi velut ad imaginem suam anima respicias, & vel sada quequè corrigat, vel pulcra plus ornat.*

Ambrosi

Augusti

Ex dictis colligitur, quòd subditus iustus à Præfato studere, & litteris incumbere, tenetur obedire. Cum studium bonum per se fit, & Religiosis omnibus apprime utile, & necessarium.

At inquit quandòque subditi. Doleo Capite; Angor distillationibus, laboro stomacho, capacitatem non habeo, idèò studere non possum. Sed hæ sunt puerorum nugæ, friuolæ excusationes, quæ nec dici, nec acceptari merentur. Cælium namquè Aurelianum legimus, in curando Capitis dolore, lectionem adhibuisse. Senecam verò ad refruandas, quas patiebatur Capitis distillationes, eandem in vsu habuisse, vt ipse met scribit ep. 78. *Studia mihi nostra salutis fuerunt, philosophiæ acceptum fero, quòd surrexi, quòd conualsi. Illi vitam debeo. Et senierem Plinium, iunior testante, epistolarum lib. 9. in perultima. Voce, & stomacho laborantem claram lectionem in remedium adhibuisse scimus. Vnde Senecæ epistola 81. ait *Studia etiam salutis corporis profunt, in remedium enim cedunt honesta solatia, & quid quid animum erexerit, etiam corpori prodest. Quò ad capacitatem verò, nullum tam hebetem puto, qui aliqualis studij, & lectionis capax non sit, maxime si Choro destinatus existit.**

Sed

Origenes.

Hugo de S. V.

Sed tegit se incapacitate quandòquè defidia: Punge, aiebat Origenes super Exodum, & dabis lachrymas: Siringe mentem, & dabis intellectus; Tria sunt, ait Hugo de S. Victore, lib. 3. didasc. capit. 7. *Necessaria studentibus. Natura, exercitium, disciplina. In Natura consideratur, ut facile audisa percipiat, & percepta firmiter teneat. In Exercitio, ut labore. & sedulitate naturalem sensum excolat. In Disciplina, ut laudiliter viuens, mores cum scientia componat.*

Circà disciplinà in discèdo refert dictus Hugo loco cit. cap. 13. dictum cuiusdà sapiētis, qui interrogatus de modo, & forma discendi, Respondit *Mens humilis, Studium querendi* (idest Defiderium sciendi, ex quo procedit inuestigatio occultorum) *Vita quieta* (interius, & exterius) *Scrutinium tacitum* (Diligens perceptorum meditatio) *Paupertas* (Frugalitas in viuendo) *Terra aliena* (vbi quis in patria à studendo impediretur, vel studendi commoditatem non haberet. *Hæc referare solent nonnulla obscura legenti.*

Tria sunt, ait dictus Hugo, lib. 5. didasc. cap. 5. Quæ præcipuè studijs obesse solent: Negligentia, Imprudentia, Fortuna. Negligentia est, quandò ea, quæ discenda sunt, vel prorsus prætermittimus, vel minus studiosè discimus. Imprudentia est, Quandò congruum ordinem, & modum in his, quæ discimus, non seruamus. Fortuna est in euentu, casu sine naturaliter consingente, Quandò vel paupertate, vel infirmitate, vel naturali sarditate, sine etiam doctorum raritate, quia, aut non inueniuntur qui doceant, aut qui bene doceant, à proposito retrahimur.

Et notent discipuli, quòd ad hoc ut addiscant facilius, & breuius, debent magistris subijci. Quoniam ut ait Boetius cap. 2. de scholarius disciplina. *Qui se non nouit subijci, non noscat se magistrari. Miserum est enim, eum fore magistrum, qui nunquam se nouit esse discipulum: Debet autem discipuli subiectio in tribus consistere, scilicet in attentione, beneuolentia, & docilitate: Attentus, inquam, exercitio, docilis ingenio, beneuolus animo. Attentus, inquam, ad audiendum, docilis ad intelligendum, beneuolus ad reserendum.*

Vbi notandum, quòd tria hæc, *Attentio, Beneuolentia, atque docilitas discipulum maximè magistro, atque doctrinæ submitunt, maius tamen horum est amor addiscendi, quo corda eruditorum ad doctrinam cognoscendam fortius alliciuntur.* Et hæc amor ex tribus constare dicitur. Primò ex magistri cordiali dilectione; Dilectione enim intima erudientis, audita credibiliora redduntur in recipiente. Et hæc dilectio sita est in timore, & reuerentia ergà magistrum. Vndè D. Paulus ad Hebræos, 12. ait, *Patres carnis nostræ erudidores habuimus, & reuereramur eos, idest reuerenter timebamur.* Et Basiliius in psal. 33. ait, *Discipulus filius Spiritus est præceptoris; Qui enim ab aliquo informationem pietatis accipit, is velut efformatur ab ipso, & ad substantiam uenit, quemadmodum à prægnante infans.* Idque probat tum ex verbis psalmographi: *Venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos.* Tum ex illis Apostoli ad Galatas 4. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Atque ita sicut carnales Patres eos timere reuerenter debemus. Vndè Cato aiebat, *Magistrum metue.* Secundò Hic amor confirmatur ex adeptione fructus, quem quotidie recipere sentit se disci-

pulus, ex quo ad disciplinam allicitur; Fructus autem sapientiæ est donum Dei, ut Augustinus ait 12. de Ciuit. Dei, cui nihil occurrit præferendum, & nulli pretio potest comparari. De qua Tullius lib. 2. offic. *Quid enim post Deos optabilius? Quid præstantius? Quid melius? Quid omnino dignius sapientia? Tertio iste amor stabilitur ex naturali appetitu scientias addiscendi; De quo dicit Aristoteles 1. metaphyl. *Quod omnis homo natura scire desiderat: Tunc itaque proficit discipulus; cum attentè aduertit, audita dociliter intelligit, atque intellecta beneuolè scrutinio cordis recommendat.* Et capite 4. Paulò post principium, ait idem Boetius, *Felicis què discipuli discretio magistratum gaudeat subijci, eumquè metuendo diligas, diuesq; existat. Nec ei subpicatur dilectionis obtutu Albinus existat detrahendo. Va magistratus detractori, Idest gaudeat foelix, & discretus discipulus magistro suo subijci, & diligat eum metuendo, sitquè ei fidelis, tam verbo, quàm opere, nequè detrahat ei sub aspectu fictæ dilectionis; nequè, *Ei existat Albinus, Idest Albinus mores non sequatur, qui nefando scelere magistro suo manus violentas iniecit, eo quia *Ad primam aeris impressionem, nequius totam constitutionem comprehendere, ut ipsemet Boetius dixit cap. 2. idest quia non potuit comprehendere totam lectionem ad primam Magistri sui Grilli prononciationem. Signum maximè ingratitude est magistro detrahere, eiquè non per omnia debitum honorem deferre; Nam Vix, Parentibus, Magistris nunquam possumus reddere æquale, ut ex Aristotele 9. ethic. refertur.****

Quatuor autem conditiones debet habere Magister, ut à discipulis ametur, & reuerenter timeatur. Primò debet esse scientia illustratus, vndè Ecclesiastici 18. dicitur, *Antequam loquaris discere, Idest antequam loquaris docèdo, discere prius audiendo.* Secundo debet esse humilis, benignus facilis, affabilis. Vndè Gregorius relatus d. 46. cap. *Hoc habet, dicit Hoc habet Proprium doctrina arrogantium, ut humiliter nesciant inferre, quod docent, & recta, quæ sapiunt, rectè ministrare non possunt.* Tertio debet esse probus, ac rectus, vndè Seneca epistola 6. *Homines amplius oculis, quàm auribus credunt. Et longum iter est per præcepta breuè, & efficax per exempla,* Vndè versus.

*Non satis est Domini præcepta euoluere lingua:
Is meminit legis, qui memor est operis.*

Et Lactantius lib. de falsa sapientia. *Turpe est, ait, Ad Philosophiam pergere: & Philosophia opera non agere, Quarto debet magister esse practicus, & expertus, ut sciat modum, & methodum facile tradendi doctrinam, quam docet, captui scholarium se accommodare, vndè Palladius relatus ab Expositore Boetij de discipl. scol. cap. 6. lib. 1. de agricultura aiebat. *Pars prima prudentia est, ut consideres personam eius, cui præcepturus es, nam stultum est rusticos peritissimorum virorum alloqui stylo. Ut ergò quis bene doceat, expedit, ut modum audienti utilem exquirat, eiusquè capacitatem, ætatem, & sensum concernat, nec extruere incipiat artes, sed prius mutuet partes. Hincquè sumptum est vulgare illud.**

*Artes post partes veteres didicere magistri. Debet deniquè magister esse talis, qualis describitur à Boetio loco cit. cap. 6. *Sis in sermone**

August.

Tulli.

Boetius.

Aristot.

Eccles. 18.

Gregorius.

Lactantius.

Boetius.

Hebræos 12.

Basiliius.

Galat. 4.

Cato.

verax, in iudicio iustus, in consilio prouidus, & in commisso fidelis, constans in vultu pius in affectu, virtutibus insignis, bonitateque laudabilis existat, conuersatione etiam sit bonus. Nulla siquidem res est magis perniciosa discipulo vis a magistro consummeliosa. Infusa enim vidimus sepiissime confundi ex fatido vase, quia fatidū vas aquas infusas corrūpit; Et paucis interpositis ait, Tenetur quoque Doctor eruditus esse, mansuetus, rigidus, antiquus non annis, non negligens, nec arrogans. Quæ declarans ait, Sit, inquam, eruditus, prius enim oportet, ut discat, quàm doceat. Mansuetus, quoniam quandoque discipulorum elationem pati opportunum est, Rigidus, in scolarium enim amplexu rigore frui (vlt) commodissimum est, ut sic errantibus vindictam imponat. Sophistarum lites dissoluat, oblatrantes atque remordeat, obloquentesque reprimat, proseruientes castiget, Sit antiquus verò, non annis, sed perpetua scientia; Si verò vtrumque ad fuerit, sanior conditio erit. Non negligens, quoniam scit in vnoquoque opere diligentia mater inuenitur constantie, ita vniuersæ doctrina, & discipline nouerca est negligentia. Non sit arrogans, quoniam vniuersæ pauperum scintilla (amor sciendi) extinguitur magistrantis (magistri) arrogantia, voluntas discendi à diuitibus sequestratur (separatur) quoniam arrogantis magistri sedulitas numquam fideliter hominem instruxit.

Studeant ergò Religiosi omnes pro suo captu quisque; Et studeant, dum sunt iuuenes; nam cum corpore canescit ingenium, & habescit, nisi exerceatur memoria, vnde Tibullus.

At tu, dum primi flores tibi temporis ætas,
Vtere, non sardo labitur illa pede.

Tibullus.

Quintus.

Et senes apud Quindium 4. de Ponto canunt.
Va veniam falso, studijs quoque fræna remisi;
Ducitur, & digitis littera rara meis.
Impetus illè sacer, qui vatum pectora nutrit,
Qui prius in nobis esse solebat, abest.

S. Vnicus. Quibusnam libris Studere debeat Studiosus Subditus.

VNC paragraphum non nisi coactè valde aggesi. Difficilimum est enim, præsertim mihi homunculo ineptissimo, non dicam de aliorum doctrinis iudicium ferre, sed de fructibus etiam ex eiusdem doctrinis colligendis; Nam cum trahat sua quemque voluptas, luxta affectionem, quam ad libros habemus, eos fructuosos, vel minùs, seu inutiles iudicamus. At postulantibus subditis nostris id negare non potui.

Dico igitur primò, in ea esse me opinione, ut credam, nullum librum esse tam infimæ note, ex quo bene affectus, & studiosus lector fructū aliquem, si non centuplum, saltè decuplum, vel etiam vnicum capere non possit; Quod etiam consuit Plinius senior, Iuniore testante in dedicatoria ad Marcum suum his verbis. Dicere etiam solebat, nullum esse librum tam malum, ut non aliqua ex parte prodesset. Puto enim, immodò firmiter credo, Doctores scribentes, & typis sua scripta mandantes, omnem diligentiam adhibere, ut eorum libri doctrina, de qua tractant, vberiori sint referti, mundatam namque farina

Plinius.

ex sua molestina omnes progredi exoptant, & ut talis exeat, omnem adhibent diligeniam, iuxta talentum tibi ab vniuersali Domino concretum. Quòd autem aliqui magis accepti sint, quàm alij, fortunæ quandoque potius, quàm arti tribuendum est. Vnde ego semper admonui Religiosos, ut studerent, & legerent libros quoscumque iuxta propriam affectionem (modò à Religiosis institutis libri penitus non aberrarēt) Legat itaq; Subditus nollet libros illos, ex quibus sibi plùs, vel deuotionis, vel scientiæ, siue etiam honestæ recreationis nouerit prouenire.

Et ad hoc propositum bene dicit Gerson. 1. p. suorum operum in opusc. qui libri legendi sunt religioso pag. mihi 570. liber omnis, inquit, sit historicus, sit moralis, sit allegoricus, sit anagogicus, in quo plus reperiet ad deuotionem se moueri, legatur.

Gerson.

Dico secundò, studendum est in primis libris antiquioribus, & à multis sæculis probatis, à Sanctissimis, & expertissimis, seu consummatissimis viris compositis; Tùm quia fontes ipsi sunt, vnde riuuli recentiorum librorum promanarūt; Tùm quia illorum auctoritas magni sit ab omnibus. Tùm quia sic nos docuerunt doctissimi viri, inter quos Buridanus (apud Gersonem, prima parte suorum operum, in epistola, cui titulus est. Quid, & qualiter studere debeat nouus Theologus auditor, pag. mihi 557.) in proemio egregij illius operis, quod scripsit super Ethica. Vbi fatetur, Se nouis rationibus nequaquam adhaerū, quantumcumque apparentibus; quia ab illis pluries deceptus est, Ex antiquorum autem dictis nunquam, præsertim in moralibus. Propter quòd etiam dicit Aristoteles 8. Ethic. cap. 11. Quare peritorum hominum, & seniorum, seu prudentum pronuntiationibus, & opinionibus absque demonstratione, nò minùs, quàm demonstrationibus attendendū est. Quia namq; ex ipsa experientia visum habet, principia intueri.

Buridia.
Gerson.

Dico tertio, scholares, seu Iuniores, vel minùs docti, vniùs doctoris eruditione contentos esse debere, nec ipsis legèdi sūt alij libri, præterscripta sibi à magistris dictata, seu legèdi sunt libri de magistri scientia, & consilio. Inexpertis enim in scientijs, nesciūt discernere, quid bonū, quid uè malum. Et cum discendum credere oporteat: Si repererint in libris aliquid, quod ipsis fuerat à magistro dictatum, vel contra quod fuit dictatū, ex hoc eam fidem in posterū sui Doctoris dictis nò habent, quàm tenentur. Et sic nescientes fiunt, dum maxime scientes fieri præsumūt, Vnde doctissimus Pythagoras suos discipulos docuit per septenniū, quærentibus suorū doctorū rationē, nihil aliud respondere, quàm, Magister dixit. Et de diuo Tho. refert Gersonius 1. p. suorū operū, epistola, in qua laudat D. Bonauenturæ doctrinā, pag. mihi 554. Quòd dū inquireretur ab eo, quis esset optimus modus studendi Theologiam. Respondit. Exercere se in vno doctore. Et notum est illud. Libet me Deus à doctore vniùs libri. Audiamus, quid ad hoc propositum dicat Seneca ep. 45. Non refert quam multos, sed quàm bonos habeas libros; Lectio certa prodest, varia delectat. Qui quò destinatis peruenire vult, vnam sequatur viam, non per multas vagetur; Non ire istud, sed errare est. Et lib. de Trāquillitate, cap. 9. Onerat discens turbam, non instruit, multoq; satius est paucis te auctoribus trahere, quàm errare per multos. Sed uberiùs, & ex professo hoc, quod intendimus docet ipse Seneca ep. 27.

Aristote.

Gerson.

Seneca.

Seneca.

Cæcilius.

Certis, ait, ingenijs immorari, & innutiri oportet, Si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui ubique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est ijs, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim, & propevanos transmittunt. Non prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil aequè sanitatem impedit, quam remedium crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebro medicamenta tentantur. Non conualescit planta, quæ sæpe transferitur. Nihil idem vitale est, quod in transitu proficit. Distrahit animum multitudo librorum. Fastidientis stomachi est multa degustare, quæ ubi varia sunt, & diversa, inquinant, non alunt. Tandem notent hic scholares vnam Hugonis sententiam lib. 2. discal. cap. 3. vbi postquam retulit factum illud Pythagoræ discipulorum, subiungit. Hinc profecto accidit, eo tempore tot fuisse sapientes, ut plura ipsi scriberent, quam nos legere possimus. Scholasticis autem nostri aut nesciunt, aut nolunt modum congruum in discendo servare: & idcirco multos findentes paucos sapientes inuenimus.

Dico quartò prouectiores, & qui docendi alios habent curam, seu scriptores multos habere libros necesse est; Tùm ad suas opiniones corroborandas, Tùm ad alienas confutandas. In triplici autem differentia sunt libri, quos isti debent habere, vt Gersonius ait epistola, cui titulus est. Quid, & qualiter studere debeat, &c. pag. mihi 557. vbi ait, Quosdam in transitu rapidim videamus, quasi eos non penitus ignorasse satis sit, vt eis fiat vale perpetuum. Alijs vero per vias utamur, pro vt se necessitas dederit, vel delectationis congruitas. At vero quosdam familiares nobis aduocemus, & tanquam domesticos fidelissimos, ànt à mentis nostræ cubicula, inter secreta, quotidia- naque colloquia ingiter collochemus.

Dico quintò; D'sp'atio, quæ mentis aciem acuit, veritatem patefacit, intellectum illuminat, mentis tenebras pellit, vires adauget, animositatem tribuit, audacem reddit, non debet esse proterua, non ceruicosa, non amara, non mordax, non superba, non clamorosa, non pernicaci animositate tumultuans, sed modesta, sed dulcis, sed lenis, sed affabilis, qualem esse decet veritatis inquisitionem; quæ acuet, & excitet ingenium, quæ ad studium inflammet, quæ stabilizat quoque veritatis positionem, falsitatis oppositione patefacta. Canes latrantes communiter non mordent. Qui multum amplexat, parum stringit. Argumentum verbosum, minus neruosum. Rationis defectus lingua supplet; Et vitium intolerabile est, quod nequit vi argumentationis obtineri, id contendere stridoribus. Et denique verba virtutem non addunt, vt aiebat Salustius in Catilinam.

Sed quibus libris studendum? Quando cogor, Audacter dicam. Philosophis Aristotelem propono cum commento D. Thomæ, cuius philosophia licet aliquibus difficilis videatur, est tamè D. Thomæ, qui clarus, & facilis est in omnibus, si attentè legatur. Theologis Scholasticis vnum D. Thomam, cuius doctrina verè Angelica, quiq; mihi semper visus est sibi sufficere; Licet aliqui dum declare conantur, eum magis obscurent; Et meliorem doctrinam querentes Angelica, partem querunt meliorem triticeo, Prædicatori-

bus, & Scripturalibus propono versus Syxti Senenii in libro de arte interpretandi scripturas in fine.

Historiam Hebræis, & Græcis sentibus hausam, Hieronymo discas auce.

Allegorias, Anagogenque recludent

Origenes, Ambrosius.

Exponunt sensus fermandis moribus aptos

Chrysostomus, Gregorius.

Indubijs, utaque locis caligine mersis.

Aurelius lucem feret.

At breuis, & facilis non est sternenda Tyroni Tyrensis expositio.

Confessarjjs Syluestrum, Nauarrum, & Alphonsum de Vega. Talis est mea sententia, quæ spernenda ijs, qui alijs Doctores se magis proficere sentiunt; in hoc enim multum refert affectio, & naturalis inclinatio.

CAP. XXXI.

Quomodo se gerat Subditus in Prælatorum electionibus.

RO hoc cap. videatur D. Thom.

2.2. quæst. 63. art. 2. ad tertium, &

q. 185. art. 3. & quodlib. 5. art. 22.

& quodlib. 6. art. 9. & quodlib. 8.

art. 9. Panorm. Innoc. & alij Canonista toto tit. de elect.

Hottiensis libro 1. sum. toto tit. de elect. Sylu. Armilla, Tabiena, Angelica, Rosella, Pisanella, & alij summissa, verbo Electio Caiet. ad locum citatum ex sum. D. Thom. Miranda Manual. Prælat. tom. 2. q. 23. Reginaldus in praxi, lib. 30. tract. 3. à nu. 191. Azor tom. 2. instit. moral. lib. 6. cap. 24. & 25. Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 51. 52. & in sum. p. 1. à cap. 01. vsq; ad 108. Vasq. in opusc. opusc. de benef. cap. 2. §. 3. à. dub. 1. vsq; ad 10. Salon. 2. q. 63. art. 2. controu. 3. Val. tom. 3. disp. 5. q. 7. p. 2. dub. 2. & 3. Vega 1. p. sum. cap. 97. Sotus lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. Nauar. lib. 1. consil. de elect. per multa, Ledesma 2. p. sum. tract. 7. conclus. 4. per multa. Casarub. in compend. verbo electio, vbi à Sorbo, Antoninus 3. p. tit. 19. cap. 2. Graff. in apend. ad suas decis. lib. 4. cap. 2. & tom. 2. consil. lib. 1. de elect. per multa, Zerola in praxi, verbo electio, Marcus Antonius Cucchus instit. iur. Canon. lib. 1. tit. 7. Sa in aphorismis, verbo electio. Angles in floribus, p. 2. q. de Clericis restitutioni obnoxijis, difficul. 4. pag. mihi 191. Passarellus in scholijs ex Auenion. n. 2. per multa Aragon. 2. 2. q. 63. art. 2. Molfesius tom. 1. sum. tract. 6. cap. 6. 7. & præsertim, cap. 16.

Noto primò, quòd electio est alicuius personæ ad dignitatē vocatio; & est triplex, serutinij, cō- premissi, & communis inspirationis; Forma electio- nis laciēda per scrutiniū (nam de alijs cū nō sint apud Regulares, præsertim apud nos Minimos ferè in vsu, nō ago) habetur in iure cap. quia propter de elect. (in quo etiā habetur alia aliarū electio) his verbis, *Statuimus, vt cū electio fieret celebrāda presentibus omnibus, qui delēt, & volunt, & possunt Commodè interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secreta, & sigillatim vota cunctōrū diligēter exquirāt, et in scriptis redacta mox publicè in cōmuni, nullo proxijs applicationis obstaculo interiecto, vt is collatione habita, eligatur, in quē on. res, vel maior, & sanior, pars Capituli consensio.*

D. Thom.
Panorm.
Innocent.
Hottiensis
Sylu.
Armilla.
Tab.
Angelica.
Rosella.
Pisanella.
Caiet.
Miranda.
Reginald.
Azor.
Rodriq.
Vasquez.
Salon.
Valen.
Vega.
Sotus.
Nauar.
Ledesma.
Casarub.
à Sorbo.
Anton.
Graffius.
Zerola.
M. Ant.
Cucchus.
Sa.
Angles.
Passarell.
Aragon.
Molfesius.

Sylu.
Miranda.
Panorm.
Sylu.
Tabiena.
Angelus.
Rosella.

Quæ forma habet locum in omnibus electionibus, tam Episcoporum, quam Generalium, Provincialium, &c. vt dicit Sylu. verbo Electio 2. q. 1. & Mir. tom. 2. manualis, q. 23. art. 3.

Noto secundò, ex Panor. in d. cap. Quia propter, à num. 12. Sylu. electio 2. q. 10. nu. 12. Tab. eodem primo, num. 19. Angelo num. 26. Rosella num. 23. Quod multa sunt de substantia Canonice electionis, quorum vel omnium, vel aliquorum, vel singulorum ommissio electione omninò irritat, & colliguntur ex præcitato cap. Quia propter. Primum, quòd omnes, qui debent, possunt, & volunt interesse, congregentur simul in locum vnum ad hoc destinatum: Non enim sufficit consensus eligentium simpliciter præstitus; vt si quilibet consentiret in sua camera; sed oportet, quòd collegialiter consentiant. Secundum, quòd ab his sic congregatis assumantur tres scrutatores, qui omnium vota habeant perscrutari: quique debent esse de collegio; si verò in Collegio essent pauci electores, tunc sufficerent duo. Tertium, quòd isti tres scrutatores exquirant vota singulorum in secreto, vt quisque possit liberius votum suum dicere. Quartum, quòd ista inquisitio fiat singillatim; nò enim bini, vel trini sunt vocandi. Quintum, quòd vota omnium exquirantur; quia si vnus, qui Collegio adesset, propter contemptum ommitteretur, ita vt suum votum non proferret, electio non valeret; scòd autem si esset absens; nam, vt dicam, vocatio absentium non est de substantia electionis, sed de iustitia, & ideò electionem ipso facto nò irritat; Potest tamen irritam reddere, si non vocatus suam prosequatur iniuriam. Sextum, quòd scribant, vel per se ipsos, vel per tabellionem vota omnium. Septimum, quòd mox postquam fuerint omnium vota in scriptis redacta, publicentur in communi, scilicet capitulo (mox) id est in continenti, nullo actu contrario interiecto. Octauum, quòd facta publicatione votorum, fiat collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, zeli ad zelum; quæ tamen collatio omittitur, quandò omnes vnum eligunt, vt notat Sylu. scòd autem si non omnes vnum, sed plures. Nonum, quòd facta collatione fiat communis electio per vnum de Collegio ab ipso ad id destinatum, nomine Capituli, & per verba singularis numeri, hoc pacto. *Ego Præter N. nomine meo; vel vice mea, & omnium electorum presentium, qui mecum consenserunt, eligo in Generale P. F. N. In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Si verò ille, qui format communem electionem, in ea non consensit, dicat, *Nomine omnium vestrum, qui in illum consensistis.* Quam communem electionem esse omninò de substantia electionis, probat optimis rationibus Panor. cap. in Genesi, nu. 3. 10. quòd electio fiat de eo, in quem maior, & sanior pars Capituli consensit. Sanior autem communiter dicitur, quæ maior, vt notat Tab. 17. quòd d. electio solemniter, & publicè denunciatur, id est in Capitulo 12. quòd seruetur omnium prædictorum ordo successiue, sicut numerata sunt, aliter si præposteretur, nihil valet.

Panorm.
Tab.

Noto tertio, quòd præter dicta, ad substantiam electionis pertinet etiam libertas, qua sublata, tollitur omninò electio; vt habetur cap. Periculum 6. Ceterum, de electione in c. vbi dicitur, quòd cessat electio, vbi adimitur libertas eligendi,

estque tanti ponderis libertas in electionibus, vt nulla consuetudine introduci possit contrarium, vt habet Sylu. verbo Electio 1. num. 26. quest. 23. Ratio est, quia eligere est vnum ex pluribus voluntarie capere, atque ita sentunt communiter omnes Panorm. in cap. Licet de iudanda, de elect. num. 13. Tab. verbo Electio 1. nu. 23. Hoc tamen intellige, quandò electores compellerentur eligere certam personam; scòd si compellerentur eligere aliquem de certo genere personarum, vt Panorm. & Tab. loco cit. quia hoc pacto non adimitur libertas, sed restringitur. Vnde non esset contra libertatem electionis, si Generalis verbi gratia mandaret, vt mortuo aliquo Prælo, priusquam electores ad electionem ventrent, ipsum certiore facerent, quò dictos electores ad virum probum eligendum posset hortari. Colligitur ex Panorm. in cap. Cum Monasterium, de elect. num. 3.

Sylu.
Panorm.
Tab.
Panorm.
Tab.
Panorm.

Noto quarto, quòd præter ea, quæ diximus esse de substantia electionis, sunt etiam aliqua de solemnitate illius. Primum, Tractatus de elect. Panor. in cap. cum in veteri, de elect. n. 11. Secundum, Prælixio diei non est de substantia, sed de iustitia, Panorm. in cap. Quia propter, de elect. num. 16. Tertium, quòd scrutatores sint fide digni, Panorm. ibi, quartum locus non est de substantia, sed de honestate, & iustitia; nisi aliter habeat consuetudo Panorm. ibi, & cap. cum Monasterium, eodem tit. num. 4. Si fieret tamen in Camera, & per occulta conuenticula, censeretur clandestina, & ideò esset cassanda. Sylu. electio primo, q. 8. num. 9. Angelus n. 11. Azor tom. 2. instit. moral. lib. 6. cap. 14. q. 17. Quintum, quòd in casu mortis Prælati non fiat electio ante sepulturam defuncti, Panorm. in cap. quia propter cit. Sextum, quòd vocentur absentes, Glossa in cap. nulli, de elect. in c. Tabiena verbo Electio, num. 19. Septimum, decretum, scòd scriptum in quo continetur, quid sit actum in electione à principio vsq; ad finem, non est de substantia: fit enim solùm ad faciendam fidem, formam seruandam, fuisse seruandam: & vt electores negare non possint. Panor. in cap. Innotuit, de elect. num. 16. Antonin. 3. parte, tit. 19. cap. 2. §. 10. Sylu. verbo Electio 1. q. 18. num. 21. Vnde quandò superior, ad quem pertinet confirmare, est præsens, sufficit quòd verbo per vnū eligentium recitentur ei gesta in electione. Octauum, Inuocatio Spiritus Sancti, & Missa de Spiritu Sancto non sunt de substantia, vt eidem Panorm. in cap. Transmissam, eodem tit. num. 3. Aduerte itaq; differentiam inter ea, quæ sunt de substantia electionis, & ea, quæ sunt de solemnitate, quòd illa irritant ipso facto, & nullam reddunt electionem, vt ait Sylu. verbo Electio 2. q. 10. num. 13. Hac autem non annullandam, si fiat oppositio; vt notat Passarellus in Scholijs ex Aueniensi, num. 2.

Panorm.
Panorm.
Panorm.
Sylu.
Angelus.
Azor.
Panorm.
Glossa.
Tabiena.
Panorm.
Antonin.
Sylu.

Noto quinto, ex dictis patere difficultatem huius electionis per scrutinium, vt notat Panor. in cap. quia propter, & Sylu. loco cit. & etiam Periculum, quod imminet Religiosis illis, qui simul viuunt; quandò enim scrutatores vident, aliquem non dare votum, vt ipsi prætendebant, concipiunt erga eum malam voluntatem, & scòdissimè odia, ex quibus rumes, rixæ, contentiones, & vt plurimum eligentes his ductis respecti-

Panorm.
Antonin.
Sylu.
Sylu.
Passarellus.
Panorm.
Sylu.

Trid.

peccibus, non eligunt secundum iudicium conscientiae suae: Quod aduertentes Patres Capitulares Ord. Minim. In Capitulo Val. 4. num. 25. *Consulentes electionum libertati, & aliquorum pusillanimitati: attendentes etiam ad cap. sextum Concilij Trid. Sess. 25. de regul. Quod omnino requirit Secretum ad electionem, statuerunt ut singuli electores accipiant tres, vel ad minus duas schedulas de manu scribae, cum inscriptione nominum trium, vel duorum diuersorum Patrum, quos eligens voluerit tantum absque nomine eligentis. Hoc pacto videlicet. Frater N. eligatur ad tale officium, vnamque ex schedulis illis inscriptam nomine illius, quem eligens voluerit eligere, inuolutam, seu clausam reponat cum aliorum eligentium votis in vnam, aut Capsulam, quae coram omnibus stabit, alijs schedulis palam fractis, nihil aliud, tam ipse Scriba, quam quibus respicientes, nisi quod vna tantum ab vno dimittatur. Quibus omnibus à singulis electoribus sigillatim dimissis, scriba cum duobus scrutatoribus, ad id designatis à Capitulo, palam accepta vna, seu Capsula, singulas schedulas à singulis electoribus inuolutas ibidem dimissas, in commune effundat: & antequam ipsas aperiat, numeret, & ad numerum vocalium conferat, & si aequales numero non sint, statim eas comburat, seu palam totaliter laceat, & iterum alias schedulas modo praedicto singuli faciant; verum cum eas cum vocalium numero conuenire inuenies, aperiat, & nomina publice eorum, qui fuerunt electi, exprimens numerum vtorum, quem vnusquisque habuit; vbi si quis aliquem, vel aliquos coelectos vicia super eminenti voce supra medietatem omnium Capitulantium ibi existentium superauerit, eius electio rata, & legitima habeatur. Quae forma in ordine nostro est omnino seruanda; irritantur enim ibi omnes electiones praeter ipsam factam.*

Noto sextò, quòd praedicta forma, quae obseruatur inuolubiliter in nostro ordine, est valde conformis formae scrutiniij positae cap. quia propter: Nam primò electio fit ab omnibus in vnum collectis. secundò eliguntur tres scrutatores de corpore capituli, quorum vnus fungitur officio scribae. Circa tertium verum quidem est, quòd dicti scrutatores non scrutantur vota singulorù, sed id tacerent Patres. Tùm ad consulendum aliquorum pusillanimitati: Tùm ad seruandum illud secretum, quod omnino requirit Trid. per quod videtur sublata illa exquisitio per tres scrutatores, vt notat Miranda tom. 2. manual. q. 23. art. 29. ver. 7. Addo, quòd Glossa d. cap. quia propter, verbo Sanior. ait, Hunc numerum scrutatorum non esse de substantia: dummodò tales sint Inquisitores, quòd frans fieri non possit; & Patres nostri ordinis in capitulo Parisiensi, n. 5. confisi de fidelitate scribae, qui statim electus, eam capitulo promittit, deliberauerunt, ipsum solum ad audiendum eligentium vota sufficere. Quartò ista inquisitio fit sigillatim; vnusque enim solus accedit ad scribam, & facit sibi scribere duo, vel tria nomina, quorum vnum proijcit in vnam, alterum dilaniat. Vbi est aduertendum, quòd quandò aliqui ex electoribus vnam schedulam tantum recipiunt, seu plures vnico nomine scriptas, vnam quarum, reponunt in capsulam; ita vt nomen electi sit notum scribae, electio illa est omnino nulla; tùm quia est contra formam Concilij Tridentini cum non sit secreta; tùm quia in ordine nostro est contra formam, quae debet omnino seruari. Vnde puto, scribam peccare om-

nino mortaliter; tùm contra fidelitatem promissam capitulo; tùm contra decretum concilij in re graui: & sic electum non esse in conscientia fecurum (si illi de huiusmodi nullitate constet) sed debere, vel repudiare, vel confirmatione petere à sanctissimo. Puto etiam, quòd mortaliter peccent sic eligentes; quia contrafaciunt decretis Concilij, & sui ordinis in re tam graui. Quod idem etiam dicendum est, quandò electores accipiunt duas schedulas quidem, sed eo modo vnà sciunt, & alteram reponunt in capsulam; vt tamen, data opera, scriba innotescat, quamnam reposerint ad eligendum, & quamnam lacerauerint ad reprobandum. Quod diligenter deberet aduertere tùm scriba, tùm electores. Quod etiam dicitur fuisse determinatum à congregatione concilij, s. omnes, qui intersunt capitulo dant suum votum. Sextò, Omnium vota scribuntur per scribam communiter electum. Septimò, Scrutinio facto, publicantur vota in capitulo: intellige in electione Prouincialium, & Generalium; nam in electione correctoris localis vota numquam publicantur, sed inuoluta, & clausa mittuntur ad Capitulum Definitorium, in quo deinde aperiuntur. Octauò fit collatio numeri ad numerum tantum modo propter quietem electionis. Quod etiam habent Fratres Praedicatorum, vt notat Tab. verbo Electio 1. num. 19. per priuilegium cuiusdam Pontificis, quem non nominat; eo tamen certum est gaudere omnes participantes. Vbi aduerte, quòd si omnes in vnum conueniant, adhuc est facienda collatio, non de numero, sed de electoribus. Vtrum scilicet quis sit contemptus, vel aliquis adfuerit, cuius votum non fit computatum, quod bene notat Pisarella verbo Electio primo, § Collatio. Quae collatio in ordine nostro numquam omititur, vt videri potest in forma praefata. Itaque duplex potest constitui collatio, vna quòd ad electos, alia quòd ad eligentes. Prima, si Electores in vnum conueniant, non est necessaria. Secunda semper. Nonò facta collatione fit per scribam communis electio, quod obseruatum vidi in capitulis Generalibus, & deberet omnino seruari etiam in Prouincialibus, tùm propter obseruantiam Canonis, quia propter; tùm quia singulares consensus ad electionem non valent: etiam si vnanimis sint, vt dicitur cap. in Genesi de elect. vbi assignatur etiam Ratio, Quia, inquit Papa, Ex propositionibus singularibus licet veris, non appareat propositio vniuersalis, nisi exprimatur per signum vniuersale. Hostiensis lib. 1. sum. tit. de elect. n. 4. pag. mihi 99. reddit aliam rationem dicens. Quòd cum Spiritus Sanctus descenderit super congregatos in vnum, & Communitas pariat vnitatem, singularitates vero diuisionem, debet esse electio potius communis, quam singularis; cum debeat fieri inuocata Spiritus Sancti gratia. Si autem ipse scriba, ad quem de còluetudine in ordine nostro pertinet facere communem istam electionem, eligeretur in Praetatum, tunc alteri de capitulo, id esset committendum, quod obseruant Fratres Praedicatorum, vt docet Festus in sum. const. parte tertia, cap. 24. versus finem. Nam nemo se ipsum potest eligere, vt dicitur cap. per nostras, de iur. patron. & habent Rosella verbo electio 1. num. 31. & Miranda tom. 1. manualis, q. 23. art. 39. Decimò, electio fit de eo, in quem maior, & sanior pars consentit; semper autem dicitur sanior, quandò est ma-

Tab.

Pisarella.

Rosella.
Miranda.

est maior. Undecimo, his omnibus peractis, electio publicatur, & denunciatur, & tandem omnium istorum ordo, sicut numerata sunt, seruatur. Vnde apparet, quod optima est ista nostra forma, ut pote in omnibus, & per omnia conformis sacris canonibus.

Noto septimo ex Tab. verbo electio, i. nu. 16. Pisanella ibi, §. quis non potest, Sylu. num. 16. q. 14. Angelo num. 23. Antonin. 3. p. tit. 19. cap. 2. §. 6. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 14. q. 9. Mir. tom. 2. Manual. q. 23. art. 11. conclus. 5. Quod multa sunt impedimenta Canonica, quibus ligatus incapax est electionis, seu ut eligatur, & ad octo capita reducuntur. Primum, si sit notorie malus, & malæ vitæ. Vnde D. Thom. quodlib. 8. art. 6. ait, quod per quodlibet peccatum mortale, aliquis redditur indignus ad quodlibet spirituale exequendum. Hoc tamen caput non irritat ipso facto electionem, sed facit irritandam ut habet Sylu. loco cit. Immo si sit paratus Corrigi, potest confirmari, ut Tab. loco cit. num. 17. Secundum si sit excommunicatus excommunicatione maiori, habetur expressè cap. constitutis, el primo de appell. Tertium si sit excommunicatus ex communicatione minori, habetur in cap. Si celebrat, de Clerico excommunicato ministrante; hoc tamen casu electio non est ipso iure nulla, sed annullandam, ut ibi dicitur. Quartum, si sit suspensus, vel interdictus, aut violator interdicti, aut irregularis cap. 1. de postul. præl. cap. Cum dilectus, de consuet. Quintum, si non est legitime natus, & tatis debite, sufficientis litteraturæ, vel simile habet impedimentum circa Ordinationem, cap. Innotuit; cap. Cum in cunctis, de elect. Sextum, si semel propter vitium personæ fuit reprobatus; secus autem si non fuit reprobatus propter vitium personæ, sed propter defectum electionis, cap. Super eo, de elect. Septimū si est Episcopus, qui non potest eligi ad aliam dignitatem, sed debet postulari cap. finali, de postul. præl. Octauum, in Prælato Religiosorum non potest eligi, qui non est expressè professus, cap. nullus Religiosus, de elect. in 6. & debet esse professus in eadem Religione, in qua eligitur; professus enim alterius Religionis eligi non potest. Ità habetur in Clementina prima, de elect.

Noto octauo ex Antonino tertia parte, tit. 19. cap. 2. in principio, Tab. electio 1. num. 5. Rosella num. 2. Pisanella §. quis non potest eligere, Angelus num. 8. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 14. q. 8. Quod multi sunt in iure priuati potestate eligendi. Primò, excommunicati excommunicatione maiori, cap. Constitutis, el primo de appell. secus si minori, cap. Si celebrat; de Clerico excommunicato ministrante: Secundò suspensi, cap. cū dilectus, de consuet. §. quia nobis. Tertio interdictus, cap. cum inter R. seniore in fine, de elect. Quarto cui est interdictum eligere sine superioris licentia, cap. finali, de elect. Quintò, qui celebrat scienter in loco interdicto, cap. is qui de sententia excommunic. in 6. nisi super hoc fuerit Priuilegiatus: Sexto, qui in ea vacatione elegit scienter indignum, pro ea vice est priuatus potestate eligendi, cap. cum in cunctis, de elect. in fine. Item qui postulauit indignum, cap. scriptum, de elect. sine: modò secuta sit electio, vel postulatio; nam si non sit secuta, non sūt priuati; cap. Perpetuò, de elect. in 6. Septimò, qui peccauit in forma electionis, debet priuari po-

testate eligendi, cap. quia propter, de electione Octauo, Pupillus masculus ante 14. Femina ante 12. annum. Nec malitia supplet ætatem, cap. ex eo, de elect. in 6. Nonò Laicus, siue Conuersus non debet admitti ad eligendum simul cum Clericis in Monasterijs Regularium; nec qui non est tacite, vel expressè professus, a. cap. ex eo; nisi antiqua consuetudo quò, ad Laicos id haberet. Innoc. cap. in Ecclesia, de instit. num. 2. Roman. sing. 659. Decimò illi, qui per Laicalem abulum elegerunt, cap. quisquis, de elect. id est, qui elegerunt mediante potestate Laicali, nempe de consilio, & voluntate Laicorum. Undecimo non eligentes in tempore debito, cap. ne pro defectu, de elect. quia electio tunc deuoluuntur ad superiorem, ut dicam. Duodecimo qui per eorum constitutiones prohibentur, Tab. verbo Electio primo, num. 5. XIII. Qui non sunt Subdiaconi in Cathedralibus, vel Regularibus Ecclesijs, nō habent vocem in Capitulo: etiam si ab alijs liberè sibi concedatur, Clem. vt ij, de etate, & qualitate ordinandorum. Quod in ordine nostro Minimè est in obseruantia, & fuit determinatum in Capitulo Genuensi 6. num. 19. Plura possunt videri apud Hostiensem lib. 1. sum. num. 27. §. & qualiter, vbi multos casus ponit redactos in versus, in quibus electio est ipso iure nulla, qui omnes reducuntur ad tria capita; vel enim est ex parte formæ, vel ex parte electi, vel ex parte eligentis, & de his omnibus satis dictum est, ut puto.

Noto nono ex Hostiensis lib. 1. sum. de elect. §. quo tempore, num. 19. Tab. electio 1. num. 7. Rosella num. 6. Angelo num. 9. Pisanella, §. infra quod tempus, Syl. q. 6. num. 7. Antonino 3. parte, tit. 19. cap. 2. §. 1. quod electiones Ecclesiæ Cathedralis, vel Regularis debent fieri intra tres menses, computados à die vacationis, aliter deuoluuntur ad superiorem proximum: qui si intra præfatum terminum non elegerit, deuoluuntur ad alium, & sic vsq; ad Papam, habetur in cap. nē pro defectu, de electione. Vnde mortuo Prælato habent electores tempus trium mensium ad nouum eligendum. Electione autem facta, tenent electores eam presentare electo, & petere consensum eius intra octo dies, computandos à die electionis, postquam commodè poterunt: alioquin sunt suspensi per tres annos ab omnibus beneficijs ipsius Ecclesiæ, cap. Cupientes §. Ceterum, de elect. in 6. in alijs verò Ecclesijs debet prouideri intrā sex menses, ut in cap. nulla, de concess. præb. Vnde patet, quod minus tempus conceditur ad prouidendum Cathedrali, quam Parrochiali; & sic etiam minus conceditur ad prouidendum de Prælato Religioni vniuersæ, seu alicui Prouinciæ, quam vni Conuentui; Largius enim tempus conceditur, vbi minus periculum in vacatione versatur, ut notat Cucus lib. 1. institut. iur. Canon. tit. 7. de elect. pag. mihl 15. Electus verò tenetur consentire intrā mensem computandum à die Præsentationis, aliter est priuatus iure electionis: nisi fortè talis sit, qui consentire non possit absq; licentia sui superioris; Quo casu tenentur electus, vel electores petere licentiam cum ea celeritate, quam superioris absentia, vel presentia patitur, & si non habeatur, ex tunc ad electionem aliam procedant, cap. quàm sit, & cap. si Religiosus de elect. in 6. Denique post consensum præstitum intrā tres menses à die præstiti consensus, tenent electus petere

Tab.
Pisanella.
Sylu.
Angelus.
Antonin.
Azor.
Miranda.

D. Thom.

Sylu.
Tab.

Innoc.

Tab.

Hostiens.

Hostiens.
Tab.
Rosella.
Angelus.
Pisanella.
Sylu.
Anton.

Antonin.
Tab.
Rosella.
Pisanella.
Angelus.
Azor.

Cucus

petere confirmationem, aliter irrita est electio, d. cap. Quam sit. nisi confirmatio sit petenda à Papa, quia tunc tenetur intra mensem post consentum, electioni præstitum: vel si non fuerit ei electio presentata intra mensem à notitia, arripere iter versus curiam, & confirmationem petere, cap. Cupientes, de elect. in 6. in Ordine nostro Minim. omnes electiones; siue Generalis, siue Prouincialis, siue Correctoris, siue causa mortis, vel Priuationis, vel renunciationis, vel assumptionis ad altiore gradum, debent fieri intra tres menses à die vacationis, alioquin electio de uoluitur ad superiorem. Ita statutum est in Capitulo Generali Romæ 6. num. 14. dub. 2. in quo statuto condendo videntur Patres attendisse ad id, quod dicitur cap. inter vniuersas, de electione, & cap. Quam sit, & cap. Cupientes, eodem titulo in 6. ubi habetur, quod Mora longior est in electionibus valde suspecta: immò sæpè damnosa, & periculosa Nam alioquin non arctantur Regulares his regulis iuris, nec tempus in electionibus à iure præfixum illis currit, per priuilegium Clementis IV. relatum à Miranda to. 2. Manual. q. 23. art. 10. & habetur in nostro Marimagno in principio. Cui priuilegio an, seu qua ratione potuerit dictum capitulum generale renunciare, dicam alibi.

S. Primus. Quisnam sit in Prælatum Religiosorum Eligendus.

DICENDVM est, eligendum ad aliquam dignitatem, seu Prælatum Ecclesiasticam, debere esse alijs sanctiorem, & doctiorem. Ita communiter omnes Doctores. D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 3. corpore Hostiensis, lib. 1. sum. 9. Quis eligendus, num. 10. Rosella electio 1. num. 34. Tab. num. 13. Sylu. q. 16. n. 18. Pisanella §. quis potest eligi, Angelus num. 20. Antoninus 3. parte, tit. 19. cap. 2. §. 5. Graff. in append. ad suas decisiones, lib. 4. cap. 2. nu. 19.

Probatur primò, ex cap. Viliissimus 1. q. 1. & cap. licet ergo, 8. q. 1. & Glossa cap. finali de aetate, & qualitate præficiendi. ubi expressè habetur nostra conclusio, & ex cap. Vnum distinct. 25. ubi dicitur. Quod eligendus ad Ecclesiasticam dignitatem, talis debet esse, vt illius comparatione ceteri grex dicantur.

Secundò. Probatur ratione. Quia cum à capite pendeant omnes resolutiones, & deliberationes, is debet necessariò caput constitui, qui possit resolvere, & deliberare iuridicè, & rationabiliter.

Tertiò. Quia id etiam dicitur Natura ipsa; Apes enim, Grues, & cætera animalia, quæ sibi constituendi regem, seu Coriphæum habent instinctum, semper eligunt, qui cæteris præstat magnitudine corporis, pulchritudine formæ, & virium fortitudine.

Ad sciendum autem, quisnam sit iudicandus Doctior, & Sanctior, noto tria. Primo, quòd omnia, quæ requirit Paulus prima ad Timoth. 3. in episcopo, dicens. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, ornatum, prudentem, pudicum, hospitalem, Doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum; non litigiosum; non cupidum; sed suæ Domini benè præpositum;

requiruntur etiam in quolibet eligendo ad Ecclesiastica beneficia. Ita Io: Andreas cap. cum in cunctis, de elect. nu. 7. Nauarius Miscellaneo 33. de oratione, Gratianus cap. vnum, d. 25. §. Nunc autem, ubi d. loco Pauli, probat qualem oporteat esse eligendum ad ecclesiasticam dignitatem, & patet ex cap. cum in cunctis, de elect. ubi dicitur In cunctis sacris ordinibus, & Ecclesiasticis ministris sumi ætatis maturitas, grauitas morum, & litterarum scientia inquirenda. idq; habetur etiam in Trident. sess. 24. de refo. m. cap. 1. Vnde elector illum iudicabit dignum, qui habebit ætatem legitimam, qui vir erit æstimatus probus, qui nullo vitio ex ijs, quæ numerat Paulus, erit notatus, qui omnibus virtutibus, quas in Episcopo requirit, erit præditus, qui scientia fulgebit. Illum autem iudicabit digniorem, qui omnes scientia, & sanctitate præcellet. Prudenter tamen semper est procedendum. Nam licet eligendus in Correctorem, seu Priorem alicuius Conuentus, verbi gratia non habeat sanctitatem, & scientiam, quam habet Prouincialis, & Prouincialis nõ habeat eam, quam habeat Generalis in eo eminenti gradu, sed in inferiori; intra tamen eandem speciem, non per hoc erit iudicandus indignus, cum in minoribus officijs, minor sanctitas, & litteratura requiratur, quam in maioribus; vt Colligitur ex Nauarro loco cit. & dicam, §. seq. quæsto 6.

Noto secundò, quòd ad hoc vt elector iudicare debeat, aliquem esse dignum, & eligibilem ad dignitatem Ecclesiasticam, satis est, quòd habeat certitudinem moralem, & humanam, qua iudicet, talem esse virum probum. Ita Caiet. 2. 2. q. 63. art. 2. ubi Aragon columna 4. pag. 222. Ledesma parte secunda lumm. tract. 7. cap. 2. conclus. 4. dub. 3. pag. mihi 233. Et Ratio est, quia maiorem certitudinem habere non potest. Vnde sequitur, quòd elector, dum non cognoscit aliquem indignum, debet eum, adhibitis debitis diligentijs, dignum reputare, vt dicitur cap. Ex parte tua, de scrutinio.

Noto tertiò ex D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. & q. 185. art. 3. ubi Caiet. & quodlib. 8. art. 6. & quodlib. 6. art. 9. Vafq. opusc. de benef. cap. 2. §. 3. dub. 1. num. 49. Ledesma parte secunda summ. tract. 7. cap. 2. conclus. 8. dub. 9. pag. mihi 260. Reginaldo lib. 30. tract. 3. num. 199. Rodrig. in summ. tom. 1. cap. 106. num. 2. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 15. q. 1. versu verum quis dignior, & q. 3. & 4. Mir. tom. 2. Manual. q. 23. art. 13. conclus. 3. Soto lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. conclus. 9. Linnit. 2. Quòd ille, qui debet aliquem eligere, nõ tenetur assumere, vt loquitur D. Tho. meliorem simpliciter, quod est secundum charitatem, sed meliorem quòd ad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit Ecclesiam, & instruere, & defendere, & pacificè gubernare. Itaque sanctior, & doctior est ille, qui est aptior ad talem regimen, licet comparatione alterius non tam apti, sit minus sanctus, & minus doctus. Vnde ait Sotus, quòd licet occurrat vir litteris clarissimus, & prudentia conspicuus; recors tamen, vel alijs implicitis negotijs, de quò non est tanta spes, quòd predicabit, aut gubernabit secundum suas vires; vel fortè non publicis negotijs aptus, huiusmodi est ille preferendus, qui licet huiusmodi doctus non sit tam potens; speratur tamen curam sollicitius habiturum, diligensiamquè adhibiturum ad suam exequendum munus.

Io: And.
Nauarr.
Gratian.

Trid.

Nauarr.

Caietan.
Aragon.
Ledesma.

D. Thom.
Caiet.
Vafq.
Ledesma.
Reginald.
Rodrig.
Azor.

Miranda.
Sotus.

D. Thom.

Sotus.

Miranda.

D. Tom.
Hostiens.
Rosella.
Tab.
Sylu.
Pisanella.
Angelus.
Anton.
Graff.

Glossa.

Ad Tim. 3.

Blancus.
Pedrus.
Sotus.

Sed heu heu, tanta est dominandi cupiditas, & tanta fames, ut ait Suetonius his verbis.

*O stultas hominum mentes, o peiora vana,
Regni infausta fames, quæ non mortalium
cogis pectora?*

Quod non sanctiores, neque doctiores, neque aptiores eliguntur. Sed ea est horum temporum ratio, ut qui plus opibus valent, plus excellent gratia, & quod virtute effici debet, id solet tentari pecunia, favore, & alijs illicitis vijs. contra quem deprauatum morem optimè Hieronymus super illud epistolæ ad Titum, cap. 1. *Es confusus per Civitates presbyteros, ait Quidam non querunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequijs delinisi, vel dedisi, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit. Et, ut deteriora taceam, qui ut Clerici fierent, muneribus impetraverunt.* Hæc Hieronymus, Ad quæ pauca hæc addo. Non ad merita, non ad virtutes, non ad ea, quæ debent electores respiciunt, sed ad suas passiones, vniuersisque trahitur à concupiscentia sua, & ad illud, quod sibi, non Ecclesiæ fore optimum, & utile putat, respicit; Ad amicitiam, ad consanguinitatem. Idque præcipue intendunt hulus temporis electores, ut eligendus ab ipsis eligatur, ex illorum manibus egrediatur ipsis electionem debeat; parùm attendentes, sit nè aptior, vel etiam idoneus, nec ne; ut subditi, & superiores sint, ut omnia suo nutu regantur, & gubernentur, ut electus nomen, ipsi facta Prælationis habeant: ut ad illorum votum sublimetur alij, alij deprimantur: ut ipsi tamquam Domini semper habeantur. Quibus tamen, sic permittente Deo, solet sæpè accidere, quod Israelitis, Exodi 32. Qui maxima diligentia, & sumptu fabricatum aureum vitulum tamquam Ducem sibi præfecerunt, & tamquam Deum adorauerunt, quem deinde, sic ductore exercitus Moysè impetante, in pulueres redactum potauerunt; sed cum maxima fabricatorum iactura; pulueres enim illorum labijs adhæserunt, & omnes aurata labia habentes occisi sunt. Sic contingit quandoque plurimis, qui maxima diligentia, & cura curant eligi aliquem in Prælatum, spe, quod illis multum fauebit, quod bene tractabit, quod erunt Domini, & Prælati ipsi; Contingit, inquam, quod iste sic electus suos electores acerbè persequitur, & vexat, nec dimittit; donec in puluerem eos redegerit, annihilauerit, funditus destruxerit. Quod in Religionibus sæpè videmus, permittente Deo, in peccatorum nostrorum vindicta, ut ab illis torqueamur, quos immeritò promoueri fategemus, quod etiam dixit Sapiens Proverb. 26. *Sicut qui mittit lapidem in acernum Mercurij: Ita qui dat insipienti honorem, ubi legunt 70. Sicut qui mittit lapidem in fundam, mittit incautus pugio lapidem in fundam, eamque in gyrum ter, aut quater ductam in altum deijcit, dumque magni aliquid se fecisse autumat, dilabitur lapis super caput eius, illudque rumpit, ac frangit; Sic euenit istis. Nec habent quod conquerantur; Id tantum possunt dicere, quod Ouidius.*

Heu patior velis vulnera fabris meis.
Vnde optimum est consilium Pythagoræ *A fabris abstineret*, id est, ad meum propositum, Caue nè tuo suffragio (quod fabris ferri solitum apud Athenienses testatur Lucianus apud Claudium Minois ad emblemata Alcyati de Symbolis) aliquis, qui non est dignus exaltetur, & ad aliquam dignitatem assumatur; nam planges ea, quæ tibi flores fabarum plangenda, prænuntiant; Aiunt enim Characteres illos, qui in floribus fabarum apparent, planctus, & doloris esse significatiuos.

quis, qui non est dignus exaltetur, & ad aliquam dignitatem assumatur; nam planges ea, quæ tibi flores fabarum plangenda, prænuntiant; Aiunt enim Characteres illos, qui in floribus fabarum apparent, planctus, & doloris esse significatiuos.

§. Secundus. An possit aliquandò eligi Indignus.

DIGNUM est, semper peccare mortaliter qui eligit indignum. D. Tho. quodlib. 6. art. 9. Sotus lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. conclus. 7. Salon 2. 2. q. 63. art. 2. controu. 2. Ledesma secunda p. sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 5. pag. mihi 236. Rodriq. in sum. tom. 1. cap. 106. conclus. 10. num. 12. Reginaldus in praxi, lib. 30. tract. 3. num. 195.

D. Thom.
Sotus
Salon.
Ledesma

Rodriq.
Reginald.

Probatur primo, Tùm quia elector peccat contra iustitiam distributiua, qua tenetur benemeritis distribuere gradus, & honores; Tùm quia peccat contra Commutatiua, cum non provideat bono communi, sicut tenetur ex officio.

Secundò probatur ex cap. Graue nimis, de præbendis, ubi dicitur. *Graue nimis est, & absurdum, quod quidam Ecclesiarum Prælati, cum possint viros idoneos ad Ecclesiastica beneficia promouere, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur, carnalitates sequentes affectum, non iudicium rationis; Vnde quanta Ecclesijs damna proueniât, nemo sane mentis ignorat.*

Tertiò, Probatur ex Trid. sess. 24. de form. cap. 1. *Vbi monet sancta Synodus, & hortatur omnes, quibus ins eligendi quocumque modo competit, ut in primis meminerint, nihil se ad Dei Gloriam, & populorum Salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant; eosque alienis peccatis communicantes, mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curauerint.*

Trid.

Ex quo loco colligitur, ut benè aduertit à Sorbo in compend. priuileg. verbo Electio, versu. Sed debent, & Rodriq. tom. 2. quæst. regul. q. 52. ar. 5. versu aduertant etiam electores. Quod licet qui indignum eligit, ex quo multæ malæ gubernationes oriuntur, & multa peccata, vnum tantum committat mortale peccatum, eligendo, ut aduertit in specie Nauar. in sum. cap. 11. num. 4. hinc, Naldus in sum. verbo eligere, nu. 14. Graff. in append. ad suas decis. lib. 4. cap. 2. nu. 21 Participaturum tamen se sciat pœnam peccatorum, ab eo sic indigno electo in prælatura, & dignitate illa commissorum, à qua participatione, liberet me Dominus, clamat Rodriq. loc. cit.

à Sorbo
Rodriq.

Nauar.
Naldus
Graffus

Rodriq.

Quares Primò, An possit quis iuste suum suffragium negare alicui, quem per solam sacramentalem confessionem nouit indignum, cui aliàs deberet suffragari.

Respondeo, quod sic: Ita Nauarrus in cap. Humanæ aures, quæst. 1. num. 5. & dist. 6. de pœnit. cap. penult. Sacerdos, num. 147. Reginaldus in praxi, lib. 3. de sigillo sacramenti pœnitentiæ, num. 33. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 16. nu. 6. qui multos alios citat. Suarez tom. 4. in tertiam partem,

Nauar.

Reginald.
Sanchez
Suarez

Hieronym

Exod.

partem, disp. 33. sect. 7. num. 12. qui ait, id non procedere, quando electio fuerit publica, & persona talis, quæ communiter existimatur digna, cui elector suum suffragium deferre debeat, quia tunc potest generari suspicio alicuius criminis cogniti per confessionem, quod propter reuerentiam Sacramenti planè vitandum est. Ratio est quia, saluo secreto sacramentali, potest indemnitati animæ fratris velle consulere.

Quæres secundò, An teneatur tale suffragium indigno per solam confessionem sacramentalè cognito denegare. Respondeo, non teneri. Ità D. Thom. in 4. dist. 21. q. 3. art. 1. quaestiuicula 1. ad 3. Sanchez lib. 3. de matrimonio, disp. 16. num. 6. qui alios citat. Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 53. art. 4. Suarez loco cit. Ratio est, quia non tenetur quis mederi saluti, & animæ proximi (vt habet D. Thom. loco cit.) Nisi eomodo, quo scit, eam periclitari; ergò qui scit in foro conscientiae, aliquem esse dignum, in eodem foro tantummodò debet remedium illi adhibere, admonendo vt à tali electione abtineat: ergò non tenetur ad illi denegandum suffragiũ extrà illud forum, in quo sciuit eum esse indignum. Multis id probat Rodriquez, & Sanchez, locis citatis.

Quæres tertio, An sic Indignum eligens, què talem per solam confessionem nouit, vel publicè, vel secretò eligat, incurrat poenas statutas, cap. cum in cunctis, §. finali de elect.

Respondeo cum Suarez, Reginaldo, Sanchez loco cit. non incurrare, quicquid dicat Nauarrus dist. 6. de poenit. cap. Sacerdos, num. 148. Quia leges, quæ similes poenas imponunt, semper intelliguntur secundum scientiam communem, & cognitionem humanam. Deindè cum nullam committat culpam, vt dixi, quia propter Reuerentiam sacramenti potest nolle vt illa scientia, & ità se gerere, ac si nihil nouisset, non est cur eum subiectum alicui poena dicamus.

Quæres quartò, Decem sunt in vno Capitulo, nouem concurrunt de facto ad eligendum indignum, possum ne ego, qui sum vltimus, & certè scidò, nihil posse proficere per denegationem suffragij, me cum alijs conformare?

Respondeo, nullo modo posse, Sotus lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. sub conclus. 9. dub. altero, Vasq. opusc. de benefic. cap. 2. §. 3. dub. 3. Vega prima parte summ. cap. 97. casu decimo, Bannes 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 3. §. Sed contra, ad primum. Ratio est, tum quia ille ab alijs est iniquè intrusus, cui iniquitati nullo colore fauendum est. Tum quia eligere indignum est intrinsecè malum, quod nulla ratione fieri potest licitum.

Sed contra hanc responsionem multa possunt obijci. Primò. Quia ego certè scio, si non concuro cum cæteris ad talem eligendũ, quòd ipse deindè electus me persequetur, & malè tractabit; ergò à tali me malo redimendo, potero ad illius electionem concurrere: cum præsertim meo voto nihil sim profecturus.

Confirmatur, quia simonia est intrinsecè mala; tamen dicit D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 2. ad quintum, quòd antequàm alicui acquiratur ius in Episcopatu, vel quacumquè alia dignitate, simoniacum esset aduersarij obstacula pecunia redimere, sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualem obtinendã, sed postquam alicui ius acquisitum est, licet per pecuniam iniusta impedimenta remouere; ergò

similiter licet non liceat concurrere ad electionem indigni, antequàm ipse ius ad electionem acquisierit, postquam tamen illi ius tale acquisitum est, licebit concurrere, & meo suffragio iniustam persecutionem redimere.

Secundò. Video multos timoratos Dei concurrere cum illo, quem ego existimo omninò indignum; quare nõ possum meam existimationem deponere, & illorũ votis me Conformare?

Tertio, multi iudicantur mali, qui tamen in Prælaturis deindè se benè gerunt, Cum honores (vt dicitur) mutant mores, & quos putamus esse desperatos, ac perditos, inuenimus aliquandò meliores ipsos, quos iudicabamus inculpato, & innocentes, *Vi dominationis impulsos*, Vt aiebat Tacitus; & vno verbo, *Non semper de primis ferunt vltima iudicium*; Ergò possum electioni indigni, iam ab alijs electi me conformare.

Ad primum Respondeo, multos pusillanimes his, & similibus friuolis rationibus allucinari, hisque, se blandimentis demulcere, sibi persuadentes licere concurrere ad electionem indigni propter timorem alicuius iniustæ persecutionis; certum malum perpetrantes pro incerto labore. Trepidantes à timore, vbi timor non est. Et quis quæso, timor potest esse in electionibus, quæ fiunt in Religionibus, vbi ad hunc timorem expellendum, tot remedia adiuuenta sunt; Secretudo enim illa, quam requirit Concillium, ad nihil aliud fuit inducta, nisi ad pusillanimitatem fouendam. Deindè quis timor potest esse in Religionibus; vbi tot superiores reperiuntur, quorum si vnus aggrauat, alter subleuat, si vnus percutit, sanat alter; vbi tot recurrit; vbi Superiores aliorum superiorum visitationi subiacet, & censuræ, æstimant quidam Religiosi quamplurimis commoditatibus assueti, illarum vna priuari, maximam persecutionem; & idèò cuiuscumquè proposito ad Prælaturam suffragantur, ne talibus commoditatibus priuentur; parùm, seu potius nihil considerantes, sit ne dignus, nec ne; sit aiunt, vt vt sit, sit amicus meus, mea non curet, me meis finat commoditatibus perfrui, & currat res quomodò currunt; se ipsos decipientes; suam Religionem defraudantes; & bonum commune, ad quod omninò respicere tenentur, euerrentes, & destruentes. Deindè dico, quòd quamuis aliquid iniuste passuri essent; non deberent tamen indigno suffragari; nam bonum particulare communi est postponendum, Nequè valet, quòd bono communi prospicere non possunt, vt supponimus in casu proposito. Nam tenentur prospicere quantum in ipsis est, vnusquisque pro parte sua. Et si alij non prospiciant, ipsi viderint. Dicant mihi quæso, isti, si destruant aliqui Religionem, vel Monasterium de facto, absquè eo quod ego possim id reparare, licebit ne mihi illos ad destruendũ adiuuare? vel si aliqui occidant aliũ, à qua occasione ego illum defendere non possũ, licebit ne mihi, ex hoc eum pugione ferire? Nequaquam certe, prout ex his, quæ docet Nauarr. in summ. cap. 17. num. 20. clarè constat. Dicamus ergò, *Quòd male se res habent; cum in Republica non est, qui pro bono communi mortem subire paratus sit.* Vt dicit Pius II. in quadam epistola.

Ad confirmationem respondeo, disparem esse casum, nam donatio illa pecuniæ in eo casu mala non est; non enim est ad acquirendum aliquid spiri-

D. Thom.
Sanchez
Rodriq.
Suarez

Suarez
Reginald.
Sanchez
Nauarr.

Sotus.
Vasquez.
Vega.
Bannes.

D. Thom.

Tacitus

Pius II.

spirituale, sed ad redimendam, seu propulsandam aliquam iniuriam iniuste passam, quod est omnino extrinsecum ad dignitatem: sed in casu nostro suffragari indigno est concurrere ad actionem intrinsecè malam; suffragium enim huius, sicut cetera concurrunt ad indignum eligendum, & est ad propulsandam iniuriam, quæ timetur, non quam de facto patitur; neque quidquam valet, quod suo suffragio nihil se profecturum sciat, nam quæ sunt intrinsecè mala, nullo casu fieri permittuntur.

Ad secundum respondeo. Si elector est dubius de indignitate personæ eligendæ, potest se cum timoratis Dei conformare, at si est omnino certus de indignitate, nequaquam, debet enim iudicare, illos non habere eam certitudinem de indignitate eligendi, quam ipse, sed potius contrariam.

Ad tertium, Respondeo, hoc esse valdè peregrinum; Nam qui non est hodie, cras minus apertus eris, Et Rumor de veteri facit ventura timeri; Cras poterunt fieri turpia sicut heri: Vnde Hieronymus ad Rusticum Monachum, Non est facile de proventu ætate suspiciandum, quin & vita præterita defendis, & honorat vocabulum dignitatis, ergo quorum vita præterita fuit flagitiosa, nihil boni potest sperari: præsertim assecuta dignitate, cum dignitates reddant homines communiter audaces, & insolentes. Ad quod faciunt caput Scribam, cap. cum in iuventute, & cap. Mandata, de præsumptionibus: ubi dicitur. Quod ex transacta vita discitur, quid de subsequens conversatione sit præsumendum. Facit hic etiam illud Taciti. Nemo unquam Imperium flagitio (ut quærent ordinari Indigni) quasi bonis artibus exercuit. Adde, quod etiam si speraretur, quod indignus futurus esset frugi, si ad dignitatem assumere, adhuc mortaliter peccaret, qui illi suffragaretur, ut habet Couarruias in regula Peccatum, parte secunda de restit. §. 7. & Graff. lib. 4. append. cap. 2. num. 21, quia bona communitalis exponeret maximo periculo, & faceret contra legem naturalem, diuinam, & humanam.

Itaque tenetur quis facere quantum potest in publico, & in secreto, ne indignus eligatur, quod expressè mandauit S. Benedictus in sua Regula, cap. 64. & Refertur, cap. in Ordinatione, dist. 61. His verbis. Quod si etiam omnis congregatio vitia suis (quod absit) consentientem personam, pari consilio elegerit, & vitia ipsa aliquatenus in notitiam Episcopi, ad cuius Diocesim pertinet ipse locus, vel Abbasibus, aut vicinis Christianis claruerint. Prohibeant prauorum prauales consensum, & domui Dei dignum constituant dispensatorem: Sciens per hoc se recepturos mercedem bonam, si illud caste, & zelo Dei faciant; sicut è conuerso peccatum si negligant; & taceant, licet non consentiant, ut notat Panorm. cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli. Error enim, cui non resistitur, approbatur, ut dicitur cap. Error, dist. 83. Et consentire videtur erranti, qui ad ressecunda, quæ corrigi debent, non occurrit, ut dicitur cap. Consentire, dist. eadem.

Sed quid si nouem electores sunt determinati eligere dignum, digniori relicto, possum ne ego pro bono pacis tam ijs me conformare? Caiet. in sum. verbo Electio sine, Vega 1. par. sum. cap. 97. casu primo, Bannes 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 3. conclus. 3. affirmant. Negat autem Ledesma secunda pars. sum. tract. 7. cap. 2. dub. 2. pag. mihi 243. quia scilicet

per ratione distributiue Iustitiæ, tenemur eligere meliorem. Sed vere tanti faciendum est bonum pacis, & tranquillitatis præsertim ijs, qui communiter viuunt, ut pro illo assequendo, & fruendo possit minus dignus, dignus tamen eligi.

Quæres quintò. An si indignus promouetur ad regimen animarum, peccet mortaliter, si sciens se indignum, dignitatem acceptet.

Respondeo mortaliter peccat. Ita Graffius lib. 4. append. cap. 2. num. 24. & habet iustam causam renunciandi, cap. Nili cum pridem, §. Pro detectis, de renunc. Immo & renunciare tenetur. Ledesma parte secunda, tract. 7. cap. 2. conclus. 5. dub. 2. digolo 2. pag. mihi 238. Quia non potest perficere ea, ad quæ ex iustitia tenetur; vel debet sibi providere de idoneo coadiutore. Quod si non renunciat, nec prouidet sibi de idoneo coadiutore, potest inuitus amoueri. Habetur cap. finali, de ætate, & qualitate præficiendorum. Hæc intellige de indignitate ratione scientiæ; nam de alijs indignitatibus, vel natiuitatis, vel ætatis, vel morum, potest, vel dispensationem petere, qua obiecta, poterit securè in officio permanere, vel mores corrigere, ut Felinus in cap. dilecte, de except. nu. 4. vers. sextò induco, quod si corrigere non potest propter inueteratam consuetudinem, vel non vult propter malitiam, renunciare tenetur: ne petra sit scandali sibi subdito gregi.

Quæres sextò. Quænam illiteratura sit sufficiens ad reddendum quempiam indignum Prælatura.

Respondeo. Ille est indignus ut assumatur ad dignitatem Ecclesiasticam, qui non habet litteraturam sufficientem illi dignitati, ad quam est assumendus, pro locorum, temporum, & personarum, quibus debet præesse, varietate. Quæ litteratura debet esse maior, vel minor, pro ut dignitas, ad quam petit promoueri, est maior, vel minor. Vnde Generalis debet habere maiorem litteraturam, quam Prouincialis, hic, quam Corrector, seu Prior: Quia Generalis cum sit totius Religionis Caput, debet, posse alios docere, instruere, dubia resolueri, &c. Prouincialis debet etiam posse docere suos subditos, instruere, & scire debet ea, quæ ad illius spectant officium. Corrector, cum vnius domus solùm curam gerat, non est necesse, ut sit tam litteratus, prudens sit, sit discretus, sit charitatiuus, sit hospitalis, & aliqualem litteraturam cognitionem calleat, & sufficit. Quare Generalis debet esse Theologus in eminenti gradu. Prouincialis in inferiori; intrà tamen eandem speciem. Corrector sufficit, quod Grammaticam, & casuum conscientiæ aliqualem doctrinam calleat. Ita colligitur ex Innoc. cap. Cum in cunctis, de elect. num. 2. Abbate ibi, num. 4. qui expressè declarat, quæ scientiæ requiratur in quolibet officio, Nauarro miscellaneo 40. de orat. nu. 8. Bannes 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 1. conditione secunda, versu aduerte tamen Si quis autem iam sit assumptus in Generalem, vel Prouincialem, qui grammaticam saltè nesciat, est deponendus, per caput finale, de ætate, & qualitate præficiendorum. Si autem Corrector sit planè illiteratus, ita ut legere nesciat, est etiam deponendus, per caput Illiteratus, dist. 36.

Itaque concludendo dico, quod ille est indignus ut ad

Hieronym.

Taciti.

Couarruias.
Graff.

P. Panorm.

Panorm.

Caiet.
Vega.
Bannes.
Ledesma.

Graffius.

Ledesma.

Felinus.

Innoc.
Abbas.
Nauarro.
Bannes.

ut ad dignitatem Ecclesiasticam assumatur, qui non habet conditiones requisitas, cap. Cum in cunctis, de elect. quae sunt aetatis maturitas, grauitas morum, litterarum scientia, & natiuitas legitima. Et electio facta in persona alicuius patientis aliquem istorum defectuum, est ipso iure nulla, ut dicitur eodem cap. cum in cunctis, §. finali, & declarant Panor. & Nauarr. loc. cit.

Circa defectum scientiae nota, quod licet litterarum defectus reddat collationem iniustam, non reddit tamen ipso iure nullam, nisi sit plane illiteratus. Ita ut si sit Generalis, vel Prouincialis, grammaticam nesciat, & si Corrector nesciat legere. Per defectum grauitatis morum, quisnam reddatur inhabilis, & quis deponendus, dicam, §. sequenti. Circa aetatem, & legitimitatem natiuitatem, hic nihil occurrit, dicam tom. 2. ubi late de istis, & alijs conditionibus Praelatorum. Hic sufficit scire Subdito, per quamnam quis reddatur indignus, ad hoc, ut eligi non possit.

Quaerens septimo An peccet, qui bona fide eligit indignum, vel minus dignum, digniorem putans.

Respondeo. Si adhibitis debitis diligentibus bona fide eligit, non peccat, quia qui fecit quantum potuit, legem adimpleuit. Peccat autem, & mortaliter, si eligit, non adhibitis debitis diligentibus, ut Panor. In cap. Bonae memoriae, el. 2. de postul. prael. num. 15. Si autem eligit dignum, putans eum esse indignum, peccat mortaliter, quia quantum in ipso est indignum eligit. Ita Tabiena verbo Electio 1. num. 17.

§. Tertius. Quisnam dicendus sit indignus Ecclesiastica dignitate propter defectum morum.

Dico primo, Eligens peccatorem occultum, alijs ceteris digniorem in Praelatum Religiosorum, de quo non est certum, quod sit perseueraturus in peccato, sed potius creditur, quod sit quamprimum surrecturus, mortaliter non peccat; secus autem si sciat, eum habere animum in peccato perseuerandi. Nec etiam peccat, qui in tali peccato existens suae electioni consentit. Hanc conclusionem tenet expressè. Azor to. 2. instit. moral. lib. 6. cap. 14. q. 10. & Bannes 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 1. versu, Sed quaerens. Et videntur tenere Nauarr. miscellaneo 34. de orat. nu. 4. versu Quarto contingit, Aragon 2. 2. q. 63. art. 2. col. 3. versu. Sed ut quid. Ledesma secunda parte sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 2. dub. 4. pag. mihi 234.

Probat. Tum quia si credit, ipsum non esse permanens in peccato, potest etiam credere, ipsum iam esse contritum, & in eo amplius non permanere. Unde non debet omittere eum eligere, qui alias est frugi futurus illi Ecclesiae, ad cuius gubernationem admittitur. Tum quia nemo dicit requiri tantam puritatem ad acceptandam electionem de se factam, quanta requiritur ad recipiendam Eucharistiam, ad quam requiritur omnimoda puritas; ergo minor omnimoda requiratur secundum communem sensum, ad recipiendam dignitatem.

Si autem sit in peccato perseueraturus mortaliter omnimodo peccat, qui illum scienter eligit.

Quia qui sibi nequam est, quomodo alijs bonus erit? Et quam curam habebit Ecclesiae Dei perditus homo?

Quod autem peccet mortaliter peccator, qui non habet animum dimittendi peccata, suae electioni consentiens, probatur, quia exponit se periculo peccandi millies mortaliter per administrationem Sacramentorum, quae omnimodam puritatem requirunt.

Idem dicendum est de eo, qui eligit scienter illum, qui manifesta malitia, & inueterata consuetudine peccator est; quia cum probabiliter iudicetur diu in tali peccato perseueraturus, quid frugi poterit alijs esse?

Dico secundo qui eligit peccatorem publicum, & famosum, peccat omnimodo mortaliter, & qui tali electioni consentit. Ita Nauarrus loco cit. versu. Tertio contingit. Azor etiam cit. & est communis omnium eorum, qui simpliciter tenent, esse peccatum mortale eligere in mortali existentem, quos vide apud Nauarrum loco cit. num. primo.

Probat. quia alijs praebet offensionis causam; cum videant, hunc eligi, alio praetermissio, qui bonus, & idoneus ab alijs censetur.

Vnde quando D. Thomas quodlib. 8. art. 6. & alibi ait, Quod oportet eligere ad praesolationem, vel Ecclesiasticam officium illum, qui est bonus simpliciter; quia per quodlibet peccatum mortale, aliquis redditur indignus ad quodlibet spirituale exequendum. Potest intelligi primo de existente in peccato mortali notorio, & publico. Vnde idem D. Tho. lect. 2. in ep. ad Titum explicans illud, Oportet Episcopum sine crimine esse, ait, Non vult dicere Apostolus, quod qui mortaliter peccat post baptismum non possit eligi, sed quod non sit infamis. Id est, quod non possit eligi, qui est in peccato, si peccatum est notorium, & famosum, accusationeque dignum. Sic explicat hunc locum D. Thomae Cornelius à Lapide in ep. ad Titum, versu 6. Vel secundo potest intelligi D. Thomae ut loquatur de eo, qui est in peccato graui, & enormi. Vel de eo, qui in peccato est diu perseueraturus. Sic explicat D. Thom. Bannes loco cit. Quo pacto etiam potest intelligi Cal 2. 2. q. 63. art. 2. & q. 185. art. 3.

Dico tertio supposito quod in aliquo loco non reperiatur qui possit, & sit idoneus ad Sacramenta ministranda, nisi peccator notorius, possunt electores illum eligere. Ita Rodriguez in sum. cap. 106. conclus. prima, num. 3. Ledesma secunda parte sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 4. dub. 2. digolo 2. pag. mihi 233. Aragon 2. 2. quaest. 63. art. 2. col. 4. versu, Et ad primum argumentum; pag. 222.

Probat. quia hoc casu non esset eligere indignum, sed bono communi consulere. Ad quod electores tenentur, cui nec aliter, nec alio modo, ut suppono, consulere possunt, quam istum peccatorem eligendo. Neque dicendi sunt electores mortaliter peccasse, eo quia iste sic electus sacramenta ministrabit in mortali, & sic mortaliter peccabit; Tum quia ipsi eum elegerunt, tamen quam minus malum permittentes ad maius praecauendum; Tum quia ipsi dederunt ei administrationem, quam ipse potest bene, & cum merito facere: si autem aliter facit, sibi debet imputare, non alijs qui necessitate

Panorm.
Nauarr.

Panorm.

Nauarr.
Azor.

D. Thom.

D. Thom.

Cornelius.
à Lapide.

D. Thom.
Bannes.
Caiet.

Azor.
Bannes.

Nauarr.
Aragon.
Ledesma.

Rodriguez.
Ledesma.

Aragon.

fitate coacti id fecerunt; sicut qui petit mutuum ab usurario: vel ministrari sacramenta a proprio Parrocho, quem scit esse in mortali.

Sed quæres quid faciendum in aliquo Capitulo vel locali, vel definitorio, ubi agitur de aliquo eligendo in Prælatum, quem ego scio fore perniciosum communitati; quia malæ vitæ, malæ conscientie est; occultum est tamen, illum esse tam malum.

Respondeo si eligendus est futurus perniciosus communitati, nec possum alia via eius electionem impedire, & bono communitatis consulere, teneor eius delicta reuelare; nam bono communitatis consulere teneor strictiori iure naturali, quam secretum seruare: Sin verò non est futurus perniciosus communitati, sed vni, vel aliquibus particularibus, tum secretum seruare teneor; quia illius obseruatio est de iure naturali, quod propter bonum aliquod particulare non est omittendum. Hoc tamen casu, qui difficilis admodum est, vt cautè procedatur, debent deponi passionis, & solo bono communi prospecto. Ità sentit Rodriguez tom. 2. q. regul. q. 53. art. 3. Colligitur ex Nauarr. in Manual. in cap. 18. num. 56. Expressè Molina tract. 4. de iust. to. 5. disp. 24. n. 6. & 7. Castelinus cap. 5. de elect. n. 84.

Dico quartò, si crimen irregularitatem inducit, vel aliam specialem inhabilitatem, siue occultum sit, siue publicum, mortaliter peccat, tam qui eligit, quam qui electioni consentit, & electio est ipso iure nulla. Ità Panorm. in cap. Innotuit, de elect. num. 6. Tab. verbo Electio 1. num. 17. Nauar. miscellaneo 34. de orat. nu. 4. Felinus cap. dilectè, de except. num. 5. Capata p. 2. de iust. cap. 4. num. 2. qui non est contrarius doctrinæ hic traditæ, vt patet ex num. 23. & 25. Probatur ex cap. cū in cūctis, de elect. & cap. Si celebrat, de Clerico excōmunicato ministratè.

§. Quartus. Vtrum liceat eligere dignum dimisso digniori.

DICENDVM est, peccare omninò mortaliter qui omissio digniori eligit dignum ad Ecclesiasticas dignitates. Ità D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. corpore, & ad tertium, & quodlib. 6. art. 9. & quodlib. 8. art. 6. Sotus lib. 4. de iust. quæst. 6. art. 2. conclus. 9. Vasquez opusc. de benef. cap. 2. §. 3. dub. 1. Aragon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. col. 6. versu his constitutis, ubi Salon controu. 2. conclus. 1. Couarruias in regula peccatum, parte secunda de refut. §. 7. Valen. tom. 3. disp. 5. quæst. 7. puncto secundo, versu secundò queritur. Ledesma parte secunda sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 7. pag. mihi 240. Vega parte secunda sum. cap. 97. casu 2. Nauar. miscell. 38. de orat. Bannes 2. 2. quæst. 63. art. 2. dub. 3. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 15. quæst. 1. Rodriguez tom. 1. sum. cap. 106. conclus. 3. num. 5. & alij communiter, contra quosdam, quos referunt Couarruias, Bannes, Azor, Salon, & alij. Capata 2. p. de iust. cap. 6.

Probatur primò, Quia qui eligit dignum, relicto digniori, facit contrà vtramquè iustitiam; commutatiuam quidem, quia elector ex officio tenetur consulere illi Collegio, vel

Communitati, à qua ius eligendi accepit; quando enim talis potestas datur, in hunc finem datur, vt conseruationi, & augmento communitatis consulatur; & vt bonum illius omnibus licitis vijs quæratur. & vt elector sit velut illius tutor; qui tamen tutor nulli dubium est, quin teneatur bonum pupillorum quærere; sed qui, digniori omissio, dignum tantum eligit, non facit quòd debet, non quærit bonum Communitatis, ergò mortaliter peccat. Secundò facit contrà iustitiam distributiua, quæ præcipit, vt gradus, & honores tribuantur; attempta ratione meritorum.

Secundò Probatur ex Trid. sess. 24. de reform. cap. 1. & 18. Quibus capitibus præcipitur, quòd dignioribus, & magis idoneis dignitates conferantur sub pœna peccati mortalis.

Tertiò. Probatur ex Concilio Basiliensi, sess. 12. decreto de electione Episcoporum, & Prælatorum, ubi ab electoribus, de eligendo meliori, iuramentum exigere debere mandatur. Quod nobis Minimis expressè fuit iustum in illis constit. quas Sanctissimus Pastor Clemens Papa VIII. misit publicandas, & acceptandas in Capitulo Genuensi 6. de quibus supra sæpè. In quarum fine dicitur, *Iurem electores secundum veritatem conscientie propriae meliores, ac magis idoneos eligere*: Alijs multis, tum rationibus, tum auctoritatibus scripturæ, & Patrum hanc conclusionem probant Bannes, Salon, Aragon.

Limitatur tamen primo prædicta conclusio, quòd intelligatur in foro conscientie; nam in foro exteriori sufficit, quòd sit facta in persona digni, vt impugnari non possit. Ità D. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 2. ad 3. quem sequuntur omnes. Nam aliter vnaquequè electio calumniam pateretur.

Secundò. Quòd licet peccatum sit mortale non eligere meliorem, tamen ex leuitate materia potest fieri veniale. Ità Salon 2. 2. q. 63. art. 2. controuersia 3. versu his positus. Sotus loco cit. limit. prima, vt verbi gratia, si sit exiguus excessus inter personas eligendas; vel inter dignitates, ad quas sunt eligendi: vel quando munus, ad quod quis est eligendus est parui momenti. Et ratio est, quia peccatum iniustitiæ mortale, ex leuitate materiae fit veniale in omnium sententia. Et hoc etiã electores iurassent de eligendo meliori simpliciter, vt Ledesma loco cit. dub. 1. cuius etiam iuramentum promissorium in materia leui nõ obligat sub mortali, vt tenent multi Doctores, quos refert, & sequitur Ledesma secunda parte sum. tract. 11. cap. 3. conclus. 5. dub. 1. pag. mihi 875.

Tertiò Limitatur conclusio; quòd quando dicitur, quòd in foro conscientie oportet eligere meliorem, intelligitur de possibilibus haberi, & qui in promptu sunt; non enim tenetur elector requirere per orbem digniores; His enim, de quibus constat, quòd haberi non possunt, extrà latitudinem eligibilium computandi sunt. Ità Caiet. 2. 2. q. 63. art. 2. versu Nota 4.

Quartò, quòd si necessitas id exigat, vt eligatur dignus, dimisso digniori, nõ modò id licet, sed ità debet fieri; vt quòdo beneficii tenuius datur digniori; quia necessitas illius Ecclesie id exposcit; & pinguius digno; quia ibi tanta necessitas non est. Ità Sotus loco cit. arg. 2. contrà nonã conclusionem, Aragon. loco cit. conclus. 2. corol. 2.

Quintò

Rodrig.
Nauar.
Molina.
Castelinus

Panorm.
Nauar.
Tab.
Felinus.
Capata.

D. Thom.

Sotus.
Vasq.
Aragon.
Salon.
Couarr.
Valentia.

Ledesma.
Vega.
Nauar.
Bannes.
Azor.
Rodrig.

Capata.

Trid.

Bannes.
Salon.
Aragon.

D. Thom.

Salon.
Sotus.

Ledesma.

Ledesma.

Caiet.

Sotus.
Aragon.

Quinto limitatur. Quod quando sunt plures electores in vno Capitulo, & plures etiam, qui eligi prætendunt, quorum vnus est dignissimus, alter dignior, tertius verò dignus, cum eò res deuenta est, vt si eò suffragator dignissimo, vt teneor, certè scio alios suffragaturos digno solummodò; tunc possum, relicto dignissimo, imò teneor suffragari digniori, ne is qui minùs dignus est eligatur, quia ille dignior hoc casu est dignissimus, qui possit haberi, & hoc etiam si iurasset de eligendo digniori, quia iuramentum intelligitur inter possibiles haberi. Ita Sotus loco cit. dub. altero. Aragon. loco cit. coroll. 3. Ledesma secunda parte sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 7. dub. 2. pagina mihi 242. Rodriquez prima parte sum. cap. 106. conclus. 5. num. 7.

Quæres primò, An etià in electione ad dignitates curà animarum nò habentes suffragari debeamus digniori, an verò sufficiat suffragari digno.

Respondeo etiam hic digniorem esse eligendum. Ita Bannes 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 5. Nauarr. miscell. 38. de orat. num. 4. licet alij apud Nauarrum, sufficere eligere dignum contendant, quos ipse optimè redarguit. Ratio est, quia ratione iustitiæ distributiue tenentur electores semper eligere digniores: & gradus, & dignitates conferre illis, qui magis merentur. Confirmatur ex Trid. sess. 24. de reform. cap. 18. vbi loquens de patronis Ecclesiasticis, respectu quorumcumque beneficiorum, dicit, illos teneri eligere digniorè.

Ex quo sequitur, quòd collegatus, & definitoriatus, & si qui sint alij gradus honorarij in Religionibus debentur semper dignioribus.

Quæres secundò, an etià sumus Pontifex teneatur ad dignitates Ecclesiasticas digniores eligere

Respondeo teneri. Ita D. Tho. 2. 2. q. 63. art. 2. ad primum, vbi Caiet. versu Nota 3. Ledesma loco cit. dub. 12. pag. mihi 250. Nauarr. miscell. 35. de orat. num. 1. Sotus lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. ad quintum argumentum principale. Reginaldus lib. 30. tract. 3. nu. 195. Salon. 2. 2. q. 63. art. 2. controu. 3. §. An liceat in aliquo casu eligere dignum ad quartum. Probatur, quia Papa non est Dominus, sed dispensator beneficiorum Ecclesiasticorum, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei. Verum quidem est, quòd si indignum eligat, electio erit valida in foro exteriori, non quia Dominus, sed quia sic expedit, & est necessarium pro bono communi, vt ait Ledesma loco cit. & Salon loco cit. in fine. Et eo magis erit valida electio, si indignitas proueniat ex illis Capitibus, super quibus habet auctoritatem Pontifex dispensandi: vt ex defectu natalium, irregularitatis, &c. licet dispensando sine necessitate peccaret, vt Nauarr. loco cit. in fine.

Quæres tertio. An peccet minùs dignus concurrendo cum manifestè digniori, prosequèdo concursum vsquè ad examinationis, vel suffragationis finem.

Respondeo, mortaliter peccat: etiam si id faciat, non vt ei præponatur, sed vt ex còcursu cù eo reportet aliquè honorè, vel vtile. Nauarr. miscell. 40. de orat. à nu. 10. quia perit id, quòd sibi de iustitia non debetur, & offèdit notabiliter dignior. Si autem nò est manifestè dignior: vel nò prosequitur concursum, nò peccat concurrèdo, vt Nauarr. ibi, & Caiet. in sum. verbo Benef. §. 2. Reginaldus lib. 30. tract. 3. num. 198.

§. Quintus. Vtrum possit eligi minùs dignus naturalis, relicto digniori extraneo.

DICENDVM est, conuenientissimum esse naturæ, & rationi maxime consonum, vt naturales assumantur ad regimen suarum Ecclesiarum, licetq; electoribus postposito digniori extraneo, in digenam dignum eligere, est sententia D. Tho. 2. 2. q. 63. art. 2. ad quartum, vbi Salon controu. 3. in respons. ad decimum, §. Sit ne optimū quòd præcipitur, & Bannes dub. 3. conclus. 3. ad quartum argumentum principale, versu Nihilominus sententia opposita. Sotus lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. paulò ante decimam conclusionem, & in respons. ad quartum. Val. tom. 3. disput. 5. q. 7. p. 2. §. Tertio quaeritur. Rodriquez tom. 2. q. regul. quaest. 52. art. 6. & in summ. tom. 1. cap. 106. conclus. 6. num. 8. Reginaldus in praxi, lib. 30. tract. 3. num. 200. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 15. q. 1. versu Item ex indigenis, Nauarrus miscell. 38. de orat. num. 3.

Probatur primò, ex ijs Scripturæ locis, quibus Deus volens aliquid singulare beneficium facere populo, promittit illi Pastorem, & Prælatum ex eadem gente. Sic habetur Osee 2. Et dabo ei vineas eius ex eodem loco Jerem. 30. Conteram iugum eius de collo tuo, & vincula eius dirumpam, & non dominabuntur ei amplius alieni, sed seruient Domino Deo suo, & David regi suo (id est de gente sua, de carne sua) quem suscitabo eis, vbi notanda sunt illa verba, Conteram iugum, & vincula dirumpam; quia plus, quam iugum ferreum portare, & strictissimis vinculis ligari, est gubernari, & Regi ab alienigenis, & Deuteron. 17. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus.

Secundò Probatur ex eiusdem scripturæ locis, quibus Deus quasi grauissimum supplicium populo minatur, quòd eum gubernandum tradet alienigenis; Sic Deuteron. 28. ait. Moyses. Advena qui tecum versatur in terra, erit super te, eritque sublimior, tu autem descendes, & eris inferior; Iste erit in caput, & tu eris in candam; Et Esaie 1. Regionem vestram alieni coram vobis denotant. Et Gen. 42. obseruat scriptura, quòd Ioseph ad fratres suos, quasi ad alienos durius loquebatur.

Tertio Probatur ex sacris Canonibus, cap. enim nullus inuitis, dist. 61. ait Celestinus Papa. Tunc autem aliter de altera eligatur Ecclesia, si de ciuitatis ipsius Clero, cui est Episcopus ordinandus, nullus dignus (quod enenire non credimus) poterit reperiri: Primum enim illi reprobandi sunt, vt aliqui de alienis Ecclesiis merito praeferantur. Habeat vnusquisque fructum sua militia in Ecclesia, in qua suam per omnia officia transegit aetatem. Quòd idem habetur cap. Obitum victoris, d. ead. & cap. Metropolitanano, dist. 63. & cap. cum inter, el. 3. de elect. & argumento, cap. Neminem, dist. 70. & cap. Hortamur, dist. 71. Ex quibus colligitur, vnumquemque teneri suffragari indigenam potius, quam extraneo. Idem habetur lege. In Ecclesijs, cod. de Episcopis, & Clericis.

Sotus
Aragon.
Ledesma.
Rodrig.

Bannes.
Nauarr.

Trid.

D. Toma.
Caietan.
Ledesma.
Nauarr.
Sotus.
Reginald.
Salon.

Ad Cor. 4.

Ledesma.
Salon.

Nauarr.

Nauarr.

Nauarr.
Caiet.
Reginald.

D. Thom.
Salon.

Bannes.

Sotus.

Val.
Rodrig.

Reginald.
Azor.
Nauarr.

Osee 2.
Jerem. 30.

Deut. 17.

Deut. 17.

Esaie 1.
Gen. 42.

Celestinus
Papa.

D. Thom.

Quartò probatur ratione D. Thom. loco cit. ad 4. quia vnusquisque, vt plurimum propensio- rem habet animum ad suam propriam Ciuitatem, & Ecclesiam, in qua nutritus est, quam ad quamlibet aliam; & hac ratione poterit esse vtilior.

Ezech. 34.

Quintò, quia naturalis cum in sua patria habeat viuere, & mori, vtilior necessariò debet esse quam extraneus, qui functò suæ Prælationis officio, alio diuertit: & nihil aliud querit in illa Prælatione, quam non oues sibi creditas, sed se ipsum pascere. Cui loquitur Ezech. 34. *Vel pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos, non gre- ges, pascere, inquam, se ipsum, & bene ingur- gitare, vt deinde in patriam profectus, in qua vnusquisque appetit videri magnus, diues appareat.*

Sotus.

Sextò, quia extranei dominari solent, non gubernare: Dominos se exhibent, non ministros, oblitì sententiæ sapientis Ecclesiastici 32. *Restorem te posuerunt, nolì exsolli, esto in illis quasi vnus ex ipsis.*

Itaque sanctissimæ sunt illæ leges, quibus cauetur, quòd non nisi naturales assumantur ad officia suæ patriæ; & vt ait Sotus loco cit. Paulò antè 10. conclus. *Vtinam eas ubique sanciret Ecclesia, quemadmodum, & in Trid. Concilio, me præ- sente, inquit, consultabatur.*

Rodrig.

Ex quibus colligitur, quam malè faciant illi Generales, qui cogunt fratres alicuius Prouincie ad eligendum extraneum; Quod tamen in ordine Minorum facere non possunt per quamdam constitutionem, quam affert Rodrig. tom. 2. quæst. regul. q. 52. art. 6. vbi dicitur, quòd *Ministri Prouinciales in posterum non eligentur ex alienis Prouincijs, nisi magna, in urgente necessitate, & ex consensu totius Definitorij.* Quæ constitutio deberet fieri in omnibus ordinibus propter dictas rationes.

Limitatur tamen conclusio, quandò reperiuntur naturales idonei; Nam si non reperiuntur (quod tamen non creditur, vt dicitur dicto cap. Nullus inuitis, d. 61.) ad extraneos est recurrendum. Peccatum tamen maxime malignitatis est, impossibilitate naturales per subtractionem studiorum, & aliarum commoditatum ad studendum requisitarum, ne habiles fiat ad prælaturas. Et hoc modo se in possessione Prælaturæ cõseruare. Et nihilofecius malum, est nolle ad habitum naturales recipere, & si quosdam non nisi amissos, ne eos iure dominij, cum in numerum, & auctoritatè creuerint, priuare attentent; Nec scio, quomodò Generales has res supportantes possint excusari à mala administratione sui officij, & grauissima culpa. Nec eos potest ignorantia excusare; nam ad eorum officium pertinet hæc indagare, vt bene Panor. in cap. Innocuit, de elect. num. 21.

Rodrig.

Ad vltimum noto duo. Primum, quòd ille dicitur naturalis, qui in regno natus est: vel saltem in eo domicilium contraxit; & insuper per decennium in eo vixit, & habitauit cõtinuè, vt ait Rodrig. loco cit. art. 8. Ex quadà lege, quæ citat. Et ad nostrum propositum ille dicitur naturalis alicuius Prouincie, qui in ea sumpsit habitum: seu qui per decennium continuum moratus est.

Secundò noto, quòd illa Prouincia, in quam mitteret Pater Generalis aliquem Prælaturæ ordinarij extraneum, haberet iustam causam ap-

pellandi, reclamandi, & contradicendi. Habetur cap. Nullus inuitis, dist. 61. Si verò per negligenti- am, vel discordia, illa Prouincia neminè eligisset, tunc illi posset dari Prælatus extraneus, vt Glof. d. cap. Nullus inuitis, in principio, quæ ad hoc probandum adducit, cap. Volumus, dist. 89.

Glof. a.

S. Sextus: Soluuntur quedam difficultates in Materia electionis.

D

ICO primò, valet electio facta non vocatis ijs, qui sunt priuati, vel inhabiles ad eligendum, licet primo discussum non sit, an sint priuati; satis enim est, quòd potestè possint conuinci. Ità Abbas cap. 2. de postul. præl. nu. 15. Angelus verbo Electio, num. 3. Tab. electio 1. n. 4. quia in veritate, si non habebant potestatem eligendi, non erat opus eos vocare. Secus autem esset, si essent priuandi; quia priuandus antequam priuaretur, iuste possidet: & habet etiam Sylu. electio 1. q. 2. nu. 3. Armilla num. 10. Vega prima partellum. cap. 97. casu 4.

Abbas.

Angelus.

Tabiena.

Vega.

Sylu.

Armilla.

Vega.

Dico secundò, Si in capitulo essent aliqui excommunicati, vel suspensi, & aliqui non. Si isti ignorabant, eos esse excommunicatos: vel dubitatiuè scientes, ipsos esse excommunicatos vel suspensos, nec potentes sine scandalo eos à Capitulo eijcere, admisserunt cum protestatione, quòd eos non admittebant ad eligendum, tamquam ius habentes ad electionem: sed quia dubium erat de illorum excommunicatione, vel suspensione, valet electio facta. Ità Innocen. in cap. Illa quotidiana, de elect. nu. 2. Abbas in cap. Cumana, eod. tit. nu. vltimo, & cap. cum Vintoniensis, n. 14. Rosella verbo Electio 1. n. 37. Sylu. eodem, q. 15. n. 17. Mir. tom. 2. Manual. q. 23. ar. 11 sine. Dixi, si ignorabât, nam defectus vnus, vel aliquorum non debet nocere capitulo id ignorant. Et habet Nauar. lib. 1. consil. de Elect. consil. 9. n. 1. & Abbas cap. cum Vintoniensis, eodem tit. n. 2. Dixi, vel dubitatiuè scientes; Nam si certò sciebant, eos esse notoriè excommunicatos, & denunciatos, à qua denunciatione non appellauerant, electio est nulla. Abbas in cap. Illa quotidiana, de elect. n. 7. Nauar. loco cit. consil. 1. & habetur cap. finali de procurat. Dixi nec potentes sine scandalo, Nam si possunt eijcere sine scandalo, eijcere debent, etiã violentè. Abbas in cap. cum Vintoniensis, de elect. n. 14. Et nota, quòd hoc casu valet electio; etiam si omnes essent excommunicati, & vnus solùm habilis, si faceret suas protestationes, vt dictum est, vt habet Innoc. loc cit. quia tùm totus ius capituli in illo solo residet vt dicit Innoc. Et quòd ius capituli in vno solo possit residere, docet Glof. in cap. 2. de postul. vbi Panor. nu. 9. Hostiensis lib. 1. sum. de elect. §. Qualiter facienda, nu. 11. pag. mihi 113. Petrus de Bayso in direct. elect. p. 1. cap. 2. num. 6.

Innoc.

Abbas.

Rosella.

Sylu.

Miranda.

Nauar.

Abbas.

Abbas.

Nauar.

Abbas.

Innoc.

Glof. a.

Panormit.

Hostiens.

Petrus de

Bayso.

Vndè colligitur, quòd si omnes iam congregati in Capitulo, verbi gratia decem, aliqui egrediantur, verbi gratia quatuor, vel sex, possunt de iure, qui remanent electionem facere: etiam si vnus solus remaneat, & electio erit canonica. Quia qui exierunt non computantur amplius in numero electorum, vt habetur cap. cum nobis,

bis.

Glossa
Rodriq.
Nauarr.
Panorm.
Glossa.
Petrus de
Baiso.

his, de elect. vbi Glossa verbo reuocare Rodriq. tom. 2. quaest. regul. q. 53. art. 11. Nauarrus lib. 1. consil. de elect. consil. 7. Panormit. in cap. cum nobis num. 10. Glossa etiam in Clem. Quod circa, de elect. verbo. Quae in facto Petrus de Baiso cit. num. 8. qui addit num. 9. quod ille solus tamen se ipsum eligere non potest, quamuis meritisissimus, cap. per nostras de iure patr. cap. Cumana de electione. Quod intellige, quando tempus electionis est determinatum, & est in ultimo termino, quo transacte, deuoluitur ius eligendi ad Superiorem; nam si tempus non est ultimo termino, debent expectari vsque ad illum.

Angelus
Pisanella
Tab.
Sylu.
Armilla.
Miranda.
Azor.
Madagor.

Dico Tertio, si aliquis sit in Ciuitate, vel Monasterio infirmus, scrutatores debent ire ad eum, & inquirere votum eius. Ita Angelus verbo Electio, num. 17. Pisanella eod. 1. §. Omnes electores, in fine, Tab. num. 6. Sylu. q. 5. num. 6. dicto 1. Armilla num. 23. Miranda tom. 2. q. 23. art. 6. conclus. 1. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 14. q. 7. versu verum, Mandagotus de elect. cap. 25. p. 1. Quia isti censentur praesentes, vt dicunt praefati doctores, vnde contemni non debent.

In ordine autem nostro, si quis sit infirmus in Camera, qui non possit ire ad Capitulum, debet ad eum accedere scriba cum scrutatoribus, & afferre capsulam, in qua ponatur suffragium infirmi, quae debent ab vno scrutatorum ita deferri, vt ab alijs videri possit, ne fraus possit intercedere. Si autem infirmus esset in Ciuitate, & non posset ad Capitulum venire, consultius esset vt renunciaret; Potest enim quilibet renunciare iuri suo, vt dicitur leg. Si quis in conscribendo, Cod. de pactis. Quod si noller, debent scrutatores cum scriba ad illum accedere, & factis duabus, vel tribus schedulis a scriba cum duobus, vel tribus nominibus diuersis, vt dictum est, ipse infirmus debet vnam ex his schedulis, conuenientem nomen illius, cui suffragari intendit, includere in littera suo Chirographo subscripta, & sigillata, quae testetur, illud esse votum iuum; quam schedulam sic sigillatam afferent scrutatores cum scriba in capitulum, & reponent in capsulam cum alijs schedulis, aperiendam deinde in collatione votorum. Hoc tamen vsu non est, quod ad eos, qui sunt in Ciuitate Et consuetudo, quod non vocentur absentes valet, vt Panorm. in cap. Cumana de elect. num. 1. Rosella electio 1. n. 10. Sylu. eodem, q. 3. n. 4. d. 3.

Panorm.
Rosella
Sylu.

Sed quid faciendum, si moriatur vnus Collega Generalis, vel Generalis ipse, & alter collegarum sit absens, debet ne expectari, & vocari?

Respondeo, si commodè potest vocari, debet vocari, & expectari per spatium trium mensium, vt dictum est, cap. Quia propter, de elect. §. Illud autem; & cap. Quod sicut, eodem titulo; nisi forte iuri suo renunciare vellet; vel vices suas alteri committere, dicto cap. Quia propter. Sed quid si non vocaretur? Electio esset ne ipso iure nulla? Non esset; Si ipse vellet habere ratam, vt Glossa in cap. Quia propter, verbo Sanior; esset tamen annullanda, si ipse noller eam ratam habere. Vt probat Pafsarellus in scholijs ex Aunonensi, n. 2. ad tertium, & Vega loco cit. casu 7. Armilla verbo electio, nu. 20. Sylu. electio 1. q. 2. dist. 5. & habetur expressè cap. Bonae memoriae, el. 1. §. Electionem, & cap. Quod sicut, de elect. vbi Panorm. nu. 3. Quis autem dicatur posse com-

Glossa
Pafsarell.
Vega.
Armilla.
Sylu.

Panorm.

modè vocari, docet Hostiensis in sum. lib. 1. de elect. §. Qualiter facienda, nu. 11. pag. mihi 111. dicens, Id relinqui arbitrio Iudicis considerantis pericula imminencia, discrimina viarum, periculum schismatis, abusum laicae potestatis, vel imminencia bella, &c. Quod ipsum notat Rosella electio 1. num. 9. Si autem nullum horum interuenit, est citandus quantumuis absens, Quia iudicabitur, tum commodè posse citari; quando nullum adest impedimentum. Quis autem sit iste Iudex, qui hoc potest arbitrari. Dic quod est Iudex, qui habet electionem confirmare, argumento cap. fin. de electio p. 3. cap. 8. nu. 3.

Hostiens.

Rosella.

Si quaeras, an possit statui terminus minor trium mensium, si duae partes sint praesentes, & possit assignari alteri parti terminus, intra quem si non venerit, non erit amplius expectanda. Dico, quod sic, modò assignetur aliqua vrgens causa; quare debeat electio fieri intra illud tempus minus trium mensium. Ita Hostiensis loco cit. Tab. electio 1. num. 10. Sylu. eod. q. 7. nu. 8. fecus autem si duae partes non sint praesentes; vel nulla sufficiens assignetur causa coarctationis; nam tum debet expectari vsq; circa finem trium mensium.

Hostien.
Tab.
Sylu.

Si quaeras ulterius an assignato termino ad eligendum, verbi gratia Die Pentecostes, si aliqui non compareant, possint reliqui ad electionem procedere. Dico, quod sic. Armillaelectio 1. num. 19. Vega loc. cit. casu 6. Panorm. cap. cum inter vnuerfas, de elect. num. 10. & cap. cum nobis, eod. tit. num. 9. Mir. tom. 2. manual. q. 23. art. 6. conclus. 3. Etiam si vnus solus reperiretur in Capitulo, vt notat Panorm. d. cap. cum nobis, num. 9. Quia iste non tenetur dimittere ius suum propter absentiam aliorum. Et Ratio est, quia ex quò terminus est praefixus a iure, omnes videntur esse moniti in termino, vt dicitur, cap. potuit, de loc. & conduc. Et nota, quod debent venire ea hora diei qua solet fieri electio. Panorm. in cap. cum nobis, de elect. num. 11.

Armilla.
Vega.
Panorm.
Miranda.

Panorm.

Dico quarto in electionibus vota incerta, & conditionata, seu alternatiua non valent. Ita Rosella electio 1. num. 17. Pisanella eod. §. In electionibus, Tab. num. 24. Armilla num. 29. Antoninus tertia parte, tit. 19. cap. 2. §. 3. versu Item nota.

Rosella.
Pisanella.
Tab.
Armilla.
Antonin.

Probat ex cap. In electionibus, de elect. in 6. Vota autem incerta dicuntur. Eligo illum, quem Petrus voluerit, vel eligo eligendum. Conditionata. Eligo Petrum, si electus fuerit a maiori parte Capituli. Alternatiua. Eligo Petrum, vel Paulum; vnde si reperiat in capsula, seu in scrutinio aliquod ex dictis votis, non computatur in numero, sed electio fit ex alijs votis, vt habetur d. cap. in electionibus. Idem est dicendum, si in scrutinio reperiat aliqua schedula alba; Quia censetur, qui eam posuit, iuri suo renunciasse. Vt Nauar. lib. 1. consil. de elect. consil. 7. Vega 1. p. sum. cap. 97. casu 5. Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 51. art. 13.

Nauar.
Vega.
Rodriq.

Dico quinto, si electio tenet de iure naturali; puta quia ad fuit consensus eligentiũ, tamen est nulla propter solemnitates iuris non seruatas; non tenetur electus in foro conscientiae renunciare. Rosella electio primo, num. 29. Sylu. eod. q. 10. nu. 11. & verbo Alienatio, q. 13. nu. 13. Nauar. lib. 1. consil. de elect. consil. 8. n. 2. qui desumpserunt ex Innoc. cap. Quod sicut, de elect. nu. 7.

Rosella.
Sylu.
Nauar.

Dico sextò, cassanda est electio illius, qui requisitus antequàm esset electus, còsensit electioni de se faciendæ, quia præsumitur ambitiosus. Rosella electio primo num. 31. Pisanella eod. §. Quando potestas Tab. num. 26. Antoninus tertia parte, tit. 19. cap. 2. §. 4. Vega loco cit. casu 4. qui notat, quòd ad annullandam electionem, non sufficit petere, an velit, sed debet consentire, & velle eligi. Habet etiam Panor. cap. cum post, de elect. nu. 1. & Glossa dicto cap. cum post verbo requisitum, nostra conclusio habetur dicto cap. cum post, & cap. Officij, de elect. similiter sollicitans electores pro sua electione, reddit se indignum ad illam dignitatem, quia præsumitur ambitiosus. Habetur in cap. per inquisitionem, de elect. vbi Panor. num. 5. & habet Glossa in cap. tuam, verbo nullum prorsus, de ætate, & qual. ord.

Sed quomodò, inquis, se debet habere electus ut electioni de se factæ consentiat; si consensus requiratur ante electionem.

Respondeo, quòd nullo modo debet consensum præstare, quia cassabitur electio, ut dixi propter ambitionem, & debet respondere nolo, quòd me eligatis, & ita rogo. Potest etiam respondere. Non intendo Dei vocationi resistere. Et sic potest indirectè declarare voluntatem suam. Si autem requiratur consensus post electionem factam, potest electus respondere, nolens volo, & nolo volens, & est honestum non statim consentire, sed aliquantulum resistere, ne notetur ambitio; Non tamen damnatur, si incontinenti consentiat: præsertim si dubitat, ne aliquis perniciosus se ingerat. Vndè tunc potest dicere, Charitas cogit me ad consentiendum. Ità Panor. in cap. cum post, de elect. num. 5.

Dico septimò, Electio facta de nocte non valet: si est per scrutinium, quia cum per Tridentinum debeat fieri secretò, forma illa cap. quia propter, de nocte sine lumine seruari non potest. Ità Armilla verbo Electio, nu. 15. Vega loco cit. casu 5. Rodriguez tom. 2. q. regul. q. 61. art. 1. §. 5. limitat sine necessitate; nam quòd electores per totum diem electionem facere non potuerunt, putat, quòd possint eam facere de nocte, id est, vsquè ad mediam noctem, Adhibitis tribus luminaribus, quòd etiam sentit Mir. tom. 2. Manual. q. 23. art. 12. quòd est intelligendum, quòd statuta est electionis dies, qua transacta, electio deuoluitur ad Superiorem. De nocte autem intelligitur non statim post occasum solis, nec post puistam AVE MARIA; quia tunc etià homines se secernunt; sed intelligitur quòd iam tenebræ sunt super terram, ut docent Nauar. lib. 1. consil. de elect. consil. 8. qui addit, quòd electio facta post tenebras valet, quòd ad forum conscientia, si seruata sunt omnia, quæ de iure seruari debent, quòd ad formam, & quòd ad substantiam.

Dico octauò, Instante termino electionis, si dubitatur de aliquo, an habeat vocem, nec id potest commodè probari, debet admitti cum protestatione, quòd illius votum non valeat, nisi in quantum postmodum apparuerit, eum debuisse interesse, & sic non nocet. Panor. in cap. Cumana de elect. num. 2. Armilla verbo electio, num. 8. Vega loco cit. casu 3. Graff. lib. 1. consil. de elect. consil. 7. difficul. 6. In ordine nostro statutum est capitulo Val. 3. num. 8. quòd quòd constat de

alicuius priuatione, & non constat de habilitatione, non possit hic habere vocem in electionibus, quoulsquè suam rehabilitationem non probet. Quod est valde conforme cap. constitutis, de elect. & habet Glossa in cap. cumana, verbo presentes, eod. tit. colligitur ex Panor. cap. cum inter Canonicos, de elect. num. 7.

Dico nonò, In electione Correctorum nostri Ordinis Minimorum, vocem habent omnes Sacerdotes professi, qui saltem per triennium laudabiliter vixerunt in Religione, occurrit, quòd moritur corrector; interim, antequàm fiat noui correctoris electio, ordinatur quis in Sacerdotè qui dictas habet condiciones, vltra quas est etià admissus à Prouinciali ad vtramque vocem, ad quem Prouincialem pertinet declarare, an vixerit laudabiliter, nec ne: Dico, quòd iste poterit votare in electione correctoris Defuncti, licet tempore mortis non esset Sacerdos. Ità Graffius expressè lib. 1. consil. de elect. consil. 1. difficul. 3. tom. 2. Glossa Clem. 2. verbo Constitutus, de ætate, & qualitate præfic. Rodriq. to. 2. q. regul. q. 51. art. 5. versu & aduertendum. Suarez tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 4. num. 6. Probatur ex cap. cù inter R. de elect. in fine; & cap. Apostolicæ, de except. Quod idem dicendum est de eo, qui non erat habilis tempore mortis, vel non erat Sacerdos tempore statuto pro electione, quòd tamen tempus aliqua occasione fuit translatum, quò deinde factus est habilis, seu Sacerdos; verbi gratia, electio Correctoris fit singulis annis die 15. Septembris, occurrit casus, quò transfertur vsq; ad diem 25. interim quis ordinatur Sacerdos, seu ab habente potestatem rehabilitatur, dico, quòd iste poterit votare in electione correctoris. Et in vniuersum ad hoc ut quis habeat vocem in quacumquè electione, satis est, quòd sit habilis tempore, quò sit ipsa electio; etiamsi tempore vacationis seu pro illa determinato non erat habilis. Quod ex professio probat dicta Glossa, & Graffius.

Dico decimò, electio antè publicationem mutari potest, post publicationem nequaquam, Hostiensis in sum. lib. 1. de elect. §. vtrum mutari possit, num. 22. Glossa in cap. quanto Apostolica, d. 63. Sylu. electio 2. q. 7. num. 9. & habetur capite publicato, de elect. à contrario sensu.

Sed quid si appelletur, & opponatur, ne fiat publicatio. Respondeo, si pars appellans sit minor, & nihil rationabile opponat, tùm non obstante tali appellatione, debet fieri publicatio iuxta caput quia propter, de elect. si autè omnes, vel maior pars opponat, & petat variari, tùm antè publicationem variari debet, Hostiens. loc. cit.

Sed quid si vnus electorum tantum vellet votum mutare iam datum; quia de nouo audiuit vitium vel defectum latentem, quem adhuc non audierat, Hostiensis arbitrio boni Iudicis relinquendum putat, considerata qualitate personæ electæ, & personæ, à qua eligens intellexit vitium latens; potest enim esse, ut fraudolenter imputauerit eligendo vitium: sed si vitium de nouo auditum sit verum, putat quòd potest variare.

Dico tamen abso lute, quòd postquam conueniunt omnes electores in capitulum, & quis de dit suum suffragium, ponens schedulam in vna, non potest amplius eam reassumere, & votum mutare. Ducor 1. Quia sic posset quilibet ex malitia

Rosella.
Pisanella.
Tab.
Anton.
Vega.
Panorm.
Glossa.

Panor.
Glossa.

Panorm.

Armilla.
Vega.
Rodriq.

Miranda.

Nauar.

Panorm.
Armilla.
Vega.
Graffius.

Glossa.
Panorm.

Graffius

Glossa.
Rodriq.
Suarez.

Glossa.
Graffius.

Hostiensis

Glossa.
Sylu.

Hostiensis

Hostiensis

litia in longum electionem pertrahere, & inquietare, quod est damnosum cap. cum inter vniuersas, de elect. 2. quia nemo potest mutare consilium in alterius prauidicium lege nemo, ff. de re iudicata. Tertio quia quod semel placuit, amplius displicere non potest, per regulam. Quod semel 21. de regul. iur. in 6. Quarto quia multum negligens est, qui ante ingressum capituli non format conscientiam suam, & non cogitat de eligendo, & illius condiciones non considerat; Diximus enim supra, quod qui non adhibuit omnem diligentiam, ad cognoscendas condiciones personae eligendae, non saluat conscientiam suam. Vnde si vitium latens audit, postquam suffragium dedit, potest imaginari, illud non esse verum; quod si non possit, quia verum est; Doleat, non de peccato, quod non commisit, cum fecerit quantum potuit; sed de malo, quod communitati imminet, & dissuadeat quantum potest, qui adhuc non vouerunt. Quinto quia proiecta schedula in urnam, Ita miscetur cum alijs, vt impossibile sit eam cognoscere; Vnde posset quis in fraudem electionis, seu in odium electi fingere, velle sumere, suam schedulam ad mutandum votum, & sumere aliam. Tandem si hoc admitteretur, numquam cessarent lites, & campus apertus aperiretur malignis & litigiosis contra id, quod dicitur cap. dixit 32. q. 1. Fauet dictis hic Rodriq. tom. 2. q. regul. q. 51. art. 7. Miranda tom. 2. q. 23. art. 24. conclus. 1.

Rodriq. Miranda.

Hosienf.

Abbas.

Nauar. Grassus.

Glossa.

Panorm.

Dico vndecimo, electo per electorem ad eam dignitatem ius acquiritur Praelaturae, sed non exercitium ante confirmationem. Ita Hosienfis in sum. lib. 1. de elect. §. Quid operatur, n. 26. Abbas in cap. postulationem, de postul. prael. num. 4. & cap. cum dilectus, de consuetud. nu. 2. Nauar. comm. 2. de regul. num. 65. Graff. lib. 1. consil. de elect. consil. 2. num. 1. tom. 1.

Probat ex cap. legimus, dist. 93. vbi dicitur, quod electio facit Imperatorem, & cap. cum inter Canonicos, de elect. in fine, & cap. cum dilectus, de rescriptis. Glossa in cap. Quantum Apostolica, dist. 63. verbo Relatio, Vnde sequitur, quod electus petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cum pleno iure innitatur. Et sic si confidit de idoneitate personae suae, potest accedere ad Iudicem cum caputio, vel bireto non eleuato, & comminari, quod nisi ipse confirmet, habebit recursum ad superiorem, si confirmans superiorem recognoscit. Ita Panorm. loco cit.

§. Septimus. Verum per electionem in Regula Minorum ius correctori Electo acquiratur, ita vt possit illam repetere in Iudicio.

NOTANDVM est, quod electio nostrorum correctorum fit singulari modo per determinationem nostrae regulae in Correct. num. 103. sunt electiones in singulis Conuentibus die 15. Septembris, pro vt determinatum fuit in Capitulo Romano 6. num. 14. & factae electiones secreto conseruantur, vt habetur Capitulo Valentino 4. n. 26. mit-

tenda pro confirmatione ad Capitulum definitorium, cum littera testimoniali, illam esse electionem illius Conuentus, scriba tantummodo notificante Capitulo electionem adesse. In Capitulo definitorio deinde aperiuntur dictae litterae continentes electiones; quae quidem electiones etiam aperiuntur, & facta collatione numeri schedularum ad numerum fratrum subscriptorum, examinantur à definitoribus, quae si inuenta fuerint Canonicae, confirmantur, sin aliter, prouidetur Conuentibus de alijs Correctoribus per definitorium.

Modò quaritur, an Definitores habeant plenariam potestatem super huiusmodi electionibus; Ita vt eas absque vlla ratione cassare, & annullare possint, & absque eo quod possit electus agere pro sua electione, & in iudicio eam repetere. Certum est, vt dixi, de iure, communi, quod per electionem ius acquiritur electo. Quod ius si illi à confirmatore, vel alio tollatur, potest agere pro eo conseruando, & illud in iudicio repetere.

Tota itaque dubitatio est de iure particulari nostrarum constitutionum, & de Correctoribus nam de Generali, vel Prouincialibus non est dubium, quin per electionem eis ius acquiratur. In qua dubitatione Reuerendus P. F. Gaspar Pasparellus, nostri Ordinis decus, & Doctissimus Canonista, & in nostris constitutionibus expertissimus, in scholijs ex Auinionensi, num. 15. dicit, quod Corrector hoc pacto electus nullum ius acquirit per electionem ante confirmationem; Vnde si non confirmetur, non potest pro illa electione agere in Iudicio.

Pasparell.

Probat primò tribus Rationibus, quas in hoc casu pro se habent fratres Praedicatorum; Quia quantumcumque ab omnibus eligatur, nullam tamen habet administrationem, sicut habent superiores Praelati.

Secundò, quia Religiosus non habet velle, neque nolle.

Tertio, quia Religiosus electioni de se factae, extra suum Monasterium sine licentia sui Superioris, non potest consentire.

Quarto specialiter. Quia quantumcumque ab omnibus eligatur; tamen in potestate Prouincialis, & Definitorum est confirmare, vel reprobare. Quia Correctorium, num. 103. dicit, quod in Capitulis Prouincialibus fiat definitio Correctorum, in Conuentibus prius electorum. Definitio autem in definiendo praesupponit liberam potestatem.

Quintò. Quia secreto sunt huiusmodi electiones, & secretè seruantur, quousque in praedictis Capitulis maturè definiantur.

Sextò. Quia fuit conclusum in Capitulo Val. 3. num. 8. quod super iure electionis non confirmatae, non posset agere electus in Correctorem, si per aliquam misam obedientiam remoueretur. Secus super confirmatae, quia non posset amoueri sine causa, secundum determinationem dicti capituli Valentiae.

His tamen non obstantibus puto, quod electi in Correctores ius habeant ad electionem, & quod illam possint in iudicio repetere.

Probo primò ex Capitulo Tholofano, nu. 48. dicitur, quod in Capitulo Prouinciali, si Prouincialis, & Definitores referrent alicuius Conuentus Correctoris electionem iniustam, poterunt super huiusmodi

Hosienf.
Panorm.

inmodi providere; ergò à contrario sensu, si iustà inuenerint, providere non poterunt, sed confirmare tenebuntur. Quod argumentum à contrario sensu in iure fortissimum est, vt habet Hostiensis in sum. lib. 1. de elect. §. Vtrum mutari possit, num. 22. & Panorm. in cap. Publicato, de elect. num. 6.

Secundò. Probo ex capitulo Val. 1. num. 21. vbi dicitur. *Et quia est abusus in aliqua parte, præceptum Correctorij de Correctorum electione non obseruari, Sed ad Prouincialis voluntatem nouus non electos in quoti bet Conuentu, electos autem non confirmare. Ideò decreuerunt, quòd doinceps Correctorij præceptum obseruetur. Is à quod qui fuerint per loca Capitula electi, si fuerint idonei, & sufficientes possumus per Prouinciale Capitulum assignentur. Non potest dici clariùs meo videri.*

Tertiò. In capitulo 2. Val. nu. 16. dubitatum est à quibusdam, an teneatur Prouinciale Capitulum assignare Correctorem alterum illorum, qui fuerint in vocibus pares, & ambo idonei. Cui dubio responsum est, liberum esse Capitulum Prouinciale, ad quod talis electio deuoluta est, alterum, vel neutrum eligere, cum nullius sit electio; Quæ determinatio est conformis iuri Canonico cap. Quoniam, de iur. patron. Et cap. si fortè, dist. 63. iuncta Glossa, verbo Tantum vt nullus; ergo si quis est à maiori parte electus, & est idoneus, non est in potestate Capituli eam mutare. Ergò electo ius ad Prælaturam, & confirmationem acquiritur.

Quartò. Probo ex Capitulo Romano 4. n. 13. in fine, vbi dicitur quòd possunt Correctores per oblatos, aut alios fideliter electiones suas in Capitulum Prouinciale mittere, confirmandas ibi per Prouincialem, & Definitorij; ergò si Definitorij solum habet confirmare, electus ad eam ius habet; Nam confirmatio est iuris priùs habiti Corroboratio, vt ait Hostiensis in summa, lib. 2. tit. de confirm. vtil. vel inutil. §. Quid sit. Et nota, quòd dicit confirmandas, non assignandas, neque mutandas.

Quintò. Probo ex Capitulo Paulæ, num. 13. quod fuit confirmatum à Pontifice, vt dixi, vbi sic habetur. *Tandem exactè ponderantes electionem fratris Ioannis Saracini in Correctorem localem Conuentus Ambasiæ, & eiusdem confirmationem à Capitulo Prouinciali datam. Definierunt, quòd non obstantibus quibuscumque Præfata electio Canonice facta, & confirmatio suam sortiatur effectum. Et Fr. Franciscus Gaudion cedat alteri tamquam suo benemerito Correctori.* In qua determinatione attendendum est, quòd, vt ex ea colligitur, apparet, quòd dicti Fratres Ioannes, & Franciscus fuerunt ambo electi in Correctores Conuentus Ambasiæ. Et quòd frater Ioannes fuit confirmatus à Capitulo Prouinciali, quam confirmationem ægreferens Fr. Franciscus, appellauit ad Capitulum Generale, quod tamen approbavit electionem, & confirmationem præfati Fratris Ioannis, & determinauit, ipsum Fratrem Franciscum debere cedere dicto Fratri Ioanni. Verbum autem cedere significat renunciare iuri acquisito, sed illud in alium transferre, vt colligitur ex Clem. Valca, de renunc. & cap. Quàm periculosum, 7. quæst. 1. Ergo si Capitulum determinauit, vt cederet, supposuit, ipsum iam acquisisse aliud quod ius, cui pro litigijs vitandis iussus fuit cedere, hoc non poterat esse aliud, quàm ius ad electionem Correctoris, ergò.

Dices ex isto decreto solum colligitur, quòd Frater Franciscus se opposuerit electioni dicti Fratris Ioannis, & quòd pro ea infirmanda recurrerit ad Capitulum Generale.

Respondeo, hæc non benè sonant cum verbis dicti decreti. Tum quia per hoc non fuisset necessarium recurrendum ad Capitulum Generale; has enim lites Definitorium dirimit. Tum quia non damaretur, vt cederet, sed iuberetur desistere, & tamquam litigiosus, & contra Capitulum Prouinciale pugnans puniretur. Dicendum ergò est, quòd prætendebat ius suum per electionem acquisitum. Et quòd posset illud prætere, insinuat Capitulum in illis verbis, *Exactè ponderantes.* Nam si certum esset, in nostra Religione Minimorum, quòd Correctores electi nullum ius acquirerent, non opus erat tam exacta ponderatione, sed sufficebat, competitorum à Capitulo Prouinciali confirmationem obtinuisse.

Sextò, si liberum esset definitorijs Correctorem electum assignare, vel reprobare; ad quid illa constitutio, quæ tanti fit in nostra Religione Clementis Octau. Quòd Superiores non possint amouere Fratres à Conuentu, in quo sunt locales, per tres menses ante electionem, quæ habebit fieri in talis Conuentu. Nec in dicta electione vocem habeant illi Fratres, qui per tres menses ante electionem non fuerint locales in illo Conuentu. Ad quid, inquam, tantæ diligentie, si per electionem, quæ fit in singulis Conuentibus, nullum ius acquiritur electo; si non suam potest prosequi iniuriam, si non confirmetur. Ergò dicendum est de mente Pontificis esse electum à fratribus Conuentualibus in Correctorem, ius ad tale officium habere; & Definitorij solum esse examinare, an electio fuerit Canonica, & sic eam confirmare, vel reprobare, si secus.

Septimò, quia hoc esset priuare Fratres, saltem indirectè iure eligendi, quod est contra Regulam; Quod enim prodest illa electio, si liberum est Definitoribus illam mutare, vel annullare. Itaque censeo, non posse Capitulum Definitorium electiones Correctorum annullare, neque etiam Correctores electos mutare de vno ad alium locum. Nam in hoc irrogatur iniuria, non solum electo, qui per electionem non acquirit tantum ius ad Correctorium in communi sed ad talem in particulari. Fit etiam iniuria electoribus, & quia priuantur sua auctoritate, & quia electus est illis magis gratus, quàm quilibet alius, & magis amatus. Poterunt tamen aliquandò tales circumstantiæ concurrere, vt expediat pro bono communi mutare; Annullare autem absque aliquo defectu Canonico, vel in eligentibus, vel in electo, vel in electione, numquam licebit.

Ad primum in contrarium Respondeo. Si Fratres Prædicatores habent illud statutum, quòd electi in Priores nullum ius acquirant, vt ipse Passarellus testatur, & habet etiam Ledesma p. 2. sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 7. dub. 10. pag. 248. Est quid speciale, & erit confirmatum à Papa, vt sunt ferè omnia statuta dicti ordinis. In nostra Religione adhuc non est inductum. Prima autem illa ratio nequidquam valet; nam de iure electionis est, vt electus nondum confirmatus nullum habeat exercitium; immò se in administratione ingerens, priuatur iure electionis, vt habe-

Hosienf.

Ledesma

habetur expresse cap. Auaritiae, de elect. in 6. & dicam infra; & tamen ius habet ad electionem, vt dixi, secundum opinionem communem, qua ipsemet probat Passarello hoc loco; Quod autem Praelati Generales, & Prouinciales statim ac electi habeant administrationem, est Priuilegium quod ad Generales, quod habetur in margano in principio. Quod ad Prouinciales vero, habemus expressum statutum in Capitulo Val. 3. num. 9.

Ad secundum, respondeo primo. Illud etiam posse dici de Prouincialibus, qui Religiosi etiam ipsi sunt & tamen negatur ab ipso Passarello. Secundo Respondeo, illud quod dicitur cap. Religiosus, de elect. in 6. Religiosos non habere nec velle neque nolle, non intelligitur, quod non possint libere velle, ac nolle, sicut alij non Religiosi, sed quod non debent, nec sine peccato possunt velle, vel nolle quidquam contrarium Regulae, quam sunt professi: vel voluntati Superioris iubentis eis secundum eandem regulam. Ita Glossa in extrauaganti, Quorundam, de verbo signific. Ioan. 22. §. In primis, verbo Voluerint Nauar. com. 2. de regul. num. 59. qui addit ex D. Thoma 2. 2. q. 104. art. 5. *Posse etiam Religiosum multa licite velle, & nolle praeter voluntatem Superioris: immo, & contra illam, si iuberet contraria: vel extranea regulae, Vt etiam patet ex supradictis.* Hoc autem quod Corrector electus non acquirat ius ad electionem, est contra praecipuum Correctorij, explicatum in Capitulo Val. num. 21. Quod adduxi in secunda probatione. Adde etiam, quod in ijs quae sunt iuris naturalis, comedere sebric, bibere parca, vestire pauperrime, habent Religiosi liberum velle, & nolle, vt habet Glossa in dicta extrauaganti quorundam. Immo ipsamet extrauagans.

Ad tertium Respondeo, concedendo, quod si Religiosus eligatur ad aliquam Praelaturam extra ordinem, non potest illi consentire sine licentia sui Superioris, vt dicitur in cap. Si Religiosus, de elect. in 6. Non autem si eligatur ad Praelaturam in suo ordine; quia eo ipso quod eligitur a Capitulo, eligitur a suo superiore. Vnde in acceptatione nullus Praelati consensus exigitur, vt notat Panor. in cap. Cum dilectus, de Consuetud. nu. 2. Nec potest dici electus ab extraneis, qui eligitur a Conuentu eiusdem Prouinciae, licet electus in eo non resideat, quia per nostras constitutiones Correctores possunt eligi de corpore totius Prouinciae, nec possunt dici extranei, qui sunt greges eiusdem Pastoris.

Ad quartum Nego, quod in potestate Prouincialis, & Definitorum sit confirmare; Nam cum hoc sibi assumpsissent Prouinciales, & Definitores, sublatu est hic abusus in Capitulo Val. 1. nu. 21. Ad illud de correctorio, dico, id esse declaratum in Capitulo Tholosano, nu. 48. & Genuensi 5. nu. 19. In quibus liberum relinquuntur Prouinciali cum Definitoribus, quando aliquis electus fuerit in correctorem a pluribus Conuentibus, vtri eorum assignare; seu illum assignare propter aliquam rationabilem causam assignandam, & ventilandam in Correctorem alicuius Conuentus, in quo electus non fuerit: seu prouidere, & assignare Correctores illis Conuentibus, in quibus non fuit facta electio, vt dicitur in Capitulo Genuensi 5. citato. Et haec est libertas, quam habent Prouincialis, & Defini-

tores. Adde, quod definire non supponit liberam voluntatem, saltem hoc casu, sed significat negotium finire, seu determinare.

Ad quintum Respondeo, quod ideo huiusmodi electiones conseruantur, vt de illis in Capitulo Definitorio definiatur: an iusta fuerint, nec ne: an defectus aliquis intercesserit in forma electionis, in personis electorum, in persona electi; Hoc tamen non arguit, quod electo ius ad eam electionem non acquiratur.

At inquis, si nescit, an sit electus, quomodo potest ius acquirere.

Respondeo, semper plus, minus scitur, quisnam sit electus; quia licet non sciatur in communi, sciunt tamen electores omnes in particulari, cui suffragati sint: & quis verat post electionem eos sibi inuicem reuelare? Deinde illi electo ius iam est acquisitum, etiam si nihil sciret, vt puta si eligeretur absens: Tertio scitur post publicationem electionis in definitorio: Quarto ius non acquiratur per scientiam: sed per liberam voluntatem suffragantium.

Ad sextum Respondeo primo quod tum debet obedire electus, quia cum iam fuisset amouus per Patrem Generalem, & translatus in alienam Prouinciam, iam in ea, in qua fuit electus, eligi amplius non poterat; Quia Correctores eliguntur de corpore Prouinciae: Secundo Respondeo, posse Patrem Generalem propter bonum commune totius Religionis; electum in Correctorem amouere, & aliud, vbi magis talis electus est necessarius, transmittere. Tandem nota quod hic dictis non obstat statutum in cap. Rom. 7. sess. 8. requiritur enim ibi iusta, & rationalis causa designanda in actibus ipsius definitorij: nota vltimus quae dico supra cap. 12. versu probatur 1. & versu, neque credendum est ad hoc, vt mutari possint electiones; Quod intelligo iuxta ad probationem 7. Nostra autem conclus. est maxime conformis cap. Monachi de statu Monach. §. Priores.

§. *Obstans, Soluuntur aliae difficultates circa eandem materiam de electione.*

Ico primo, si quis ante tempus ordines sacros suscepisset, Presbyteratu verbi gratia, adhuc tamen posset, si aliud non obstarat, electioni interesse, & suffragium ferre. Ita Rodriguez, tom. 2. quaest. regul. q. 51. ar. 5. vide pro hac quaest. Suar.

tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 4. num. 7. Ratio est, quia ad eligendum requiruntur Canonibus sacros ordines, non aetatem, & Concilium Trid. sess. 22. de reformatione cap. 4. non decernit, quod qui 21. annum attigerit, vocem habeat in electionibus, sed statuit, quod sit sacris ordinibus ordinatus. Dixi, nisi aliud obstarat, Tum quia in ordine nostro non solum requiritur, vt qui debet in electionibus votum habere sit presbyteratus ordine insignitus, sed etiam, vt vigesimum quintum annum ad minus attingat, vt patet ex capite nono regulae, num. 39. Nisi forte velimus dicere, quod regula non loquatur de his, qui debent eligere, sed solum de his, qui debent eligi, nimis vt nullus eligatur in Correctorem, qui

Glossa
Ioan. 22.
Nauar.
D. Thom.

Glossa

Panorm;

Rodrig.
Suarez

25. annum ad minus non attigerit. Quo pacto locum illum regulæ videtur intellexisse Passarell. qui ad marginem citauit. Clem. Ne in agro, de statu Monachorum §. Caterum, quæ loquitur non de electoribus, sed de electis. Tum quia, qui ante ætatem legitimam ordines suscipit, remanet suspensus: & si in ordine suscepto ministrat, fit irregularis, per extrauag. Pij II. quæ incipit Cum ex sacrorum, quam refert Cherub. in suo bull. tom. 1. in Pio II. constit. eius 7. pag. mihi 379. & per extrauag. Sixti V. quæ incipit Sanctum, & salutare, quam refert idem Cherubinus tom. 2. bulla. in Sixto V. constit. eius 91. pag. 651. Quam tamen constitutionem Sixti ad terminos iuris communis, & præfatæ bullæ Pij II. reduxit Clemens Octauus per bullam quæ incipit, Romanum Pontificem, quam refert idem Cherubinus, tom. 3. bull. in Clement. constit. eius 40. pag. mihi 54. De quibus constitutionibus mentionem facit Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 23. art. 8. Suspensus autem est priuatus iure eligendi, vt dixi supra notab. 8. Sublata autem suspensione, non est cur ab electione repellatur.

Subnecto hic, aliud non spernendum dubium. Quidam Regularis ante legitimam ætatem ordinem Presbyteratus suscepit, quo suscepto, poenitentia ductus accesserit ad suum Prælatum pro remedio (alij enim confratres, & eius parentes sæculares illum stimulant, & sollicitant, vt missam nouam cantet) illi Prælatus non credit, sed putat, ipsum velle frui priuilegijs Sacerdotum, sed nolle illorum onera ferre, & hortatur, vt breui missam canter; recurrit iste ad summum Poenitentiarium Romanum, qui rescribit, quod expectet tempus legitimum, sernit se iterum iste ad pedes Prælati pro remedio; qui tamen nullum affert. Quid faciet iste, poterit ne celebrare?

Respondeo, quod poterit iste tuta conscientia celebrare. Ratio est, quia Lex, quæ prohibet ordinem Presbyteratus suscipi ante 25. annum, saltim inceptum, lex humana est, sicut illa, quod recipiens suspensus remaneat, cui legi præpõderat lex diuina naturalis de scádalo cauendo, & famæ propriæ consulendo. Habere tamen debet animum impetrandi dispensationem omnibus vijs possibilibus. Colligitur ex Sanchez libro 7. de matrim. disp. 37. q. 5. nu. 38. & 43. Baldus in summa verbo irregularis nu. 23. Henriquez de Penit. lib. 3. cap. 15. in fine, Lopez to. 2. cap. 93. q. 5. Gutierrez lib. 1. Canonice. quest. cap. 13. à num. 21. & multos ad id citat num. 22. & sequent.

Dico 2. Si electio Prouincialis, aut Generalis, vel etiam correctoris coarctetur ad tres, vel quatuor personas particulares, non est valida, neque Canonica, sed ipso iure nulla. Rodriguez tom. 2. q. regul. q. 52. art. 11. & sum. tom. 1. cap. 103. n. 1. Mlr. to. 2. Manual. q. 23. artic. 22.

Probatur, nam per istam coarctationem tollitur libertas, quæ est ita de substantia electionis, vt consuetudine introduci non possit, quod minus libera sit, vt dicit Abbas cap. Cum terra. de elect. num. 4. & habetur eod. cap. Cum terra. Papa tamen potest talem coarctationem facere quia est supra sacros Canones. Secus autem est dicendum de coarctatione ad certum genus hominum, puta Magistrorum: vel certum collegium, puta de Prouincia, vt Rodriguez, Miranda, Abbas locis cit. & Couaruias de sponsal. 2. par-

te, cap. 3. §. 6. nu. 8. & 9. Sylu. verbo Electio r. q. 23. num. 26.

Ex quibus colligitur, quod si Generalis proponeret in Prouincialem alicuius Prouinciæ tres, vel quatuor, mandans expressè, vt vnus ex illis electores eligerent, adiecto etiam decreto irritante electionem aliter factam, si electores, aliquem ex illis propositis moti metu Generalis, eligerent, electio esset nulla.

Et nota, quod non obstante tali præcepto, & decreto, possunt electores alium eligere, & Generalis tenetur illum confirmare, si habeat requisita. Si autem Generalis proponeret quatuor: addens vel alium quemcumque idoneum; tum non diceretur electio coarctata, cum in potestate electorum sit eligere, quem voluerint.

In ordine Minorum Generalis, seu Præsidentis Capituli coarctans electores ad eligendum vnus ex tribus, vel quatuor propositis, statim ac fuerit conuictus, est priuatus officio, quod possidet, per bullam Pij V. quæ incipit, Pastoralis officij, & refert Cherub. tom. 2. bull. in Pio V. constit. eius 128. pag. mihi 340. Mir. loco cit. art. 21.

Dico tertio, si vnus electorum publicè manifestat suum votum, permittente Capitulo, electionem irritat. Rodriguez in sum. cap. 102. nu. 4. Mir. loco cit. art. 19.

Probatur, quia non potest dici electio secreta. Quod tamen requirit omnino Tridentinum, vt dixi. Si autem manifestat secretè alicui, non irritat electionem. Quia sic in potestate cuiuslibet esset electionem infirmare, est tamè arbitrio Iudicis puniendus.

Dico quarto, Accusatus de aliquo delicto non est incapax electionis. Nauarr. lib. 5. consil. de accus. consil. 6. Rodriguez in sum. cap. 105. nu. 2.

Probatur, quia in potestate vnus maleuoli, inuidi, & inimici esset meritisimos viros à promotione ad dignitates, maximè, quæ per concursum dantur, ablegare. Id tamen debet intelligi. modò accusatus non sit grauatus apud bonos viros de tali peccato; nam hoc casu propter malam famam intelligibilis esset, vt habetur cap. Omnipotens Deus, de accusatio. & docet Naldus in sum. verbo Infamia, nu. 1. & Molfesius tom. 1. summa; tract. 6. nu. 29. 30.

Dico quinto, Quando electus non vult consentire electioni de se factæ; vel postquam consentit, renunciat iuri suo; vel moritur: aut propter eius occultum vitium electio irritatur, electio deuoluitur ad electores. Ita Sylu. verbo Electio, 1. q. 12. Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 14. q. 12. Mir. tom. 2. manualis, q. 23. art. 33. Habetur expressè, cap. Si electio de elect. in 6. Intellige tamen, si electoribus non currit tempus eligendi; nam si tempus est in vlt. termino, eo elapso, electio deuoluitur ad Superiorem, vt dixi, & habetur expressè in Clem. Exiui de paradiso, de verborum signific. §. Caterum si Capitulum.

Dico sexto, Quando duo fuerunt electi in eadem dignitate in discordia, & vtraque electio ex aliquo defectu cassatur, non debet in ea dignitate tunc temporis aliquis illorum assumi, propter discordiam euitandam. Panor. in cap. Considerauimus, de electione, num. 3. & habetur expressè d. cap. Confid. Addit tamen Panor. quod si omnes, qui fuerunt diuisi, in vnus duorum illorum concordarent, valeret electio, quia iam cessaret causa prohibitionis, quæ est discordia.

Dico

Cherub.

Rodrig.

Sylu.

Cherub.
Miranda

Rodrig.
Miranda

Naldus
Rodrig.

Naldus
Molfes.

Sylu.
Azor.
Miranda

Panor.

Sanchez.
Baldus.
Henriq.
Lopez.
Gutierrez.

Rodrig.
Miranda.

Abbas.

Rodrig.
Miranda.
Abbas.
Covaruias.

Dico septimò, semel reprobatus propter vitium personæ ab aliqua dignitate, non potest iterum eligi ad illam, vel aliam; secus autem si non vitio personæ, sed vitio, vel defectu electionis. Est casus expressus in cap. Super eo, de elect. Vbi notat Panor. nu. 3. & 4. quod vel vitium, propter quod cassata fuit prima electio, fuit probatum: & sic cassabitur 2. electio per regulam, *Semel malus*, quæ est 8. de regul. iur. in 6. Nisi probetur emendatus, vt idem Abbas cap. Cum inter Canonicos, de elect. nu. 7. Vel vitium fuit solum præsumptum; & sic non impeditur 2. electio, si potest se purgare de illo crimine præsumpto. Quia contra crimen præsumptum admittitur purgatio, vt in cap. Officij, prope finem, de elect. Vel fuit cassata prima electio propter infirmitatem, & non impeditur 2. electio, si potest probare, quod ab illa infirmitate conualuerit, vt Abbas cap. Cum inter Canonicos, de elect. nu. 7. Immo opponenti contra aliquem, quod laboret aliqua infirmitate, propter quam redditur inhabilis ad illud officium, incumbit probare, quod tali adhuc infirmitate laboret. Quia semel infirmus, non sepe præsumitur infirmus nisi sit incurabilis, vt podragofus cõtinuus.

Dico octauò Electio metu facta est ipso iure nulla. Glossa in cap. Bonæ Memoriz el primo, de elect. verbo Metuebant; vbi Panor. nu. 11. Passarellus in scholis ex Barchinonens. nu. 14. Neque valet hic Regula, quod voluntas coacta voluntas est. De qua in cap. Merito, 15. q. 1. Quia in electione non solum requiritur consensus, sed etiam liber consensus; Metus autem licet non tollat consensum; tollit tamen libertatem consensus; quia vbi intercedit Metus, ibi consensus non est liber. Facit caput Quisquis, de elect. vbi Panor. nu. 5.

Dico nonò, Omnes vnanimiter de Capitulo, nemine discrepante, possunt admittere extraneum ad eligendum vnà cum eis. Panor. in cap. Scriptum, de electione, nu. 3. Et in cap. cum Vintoniensis, eodem numero, & titulo. Nauarrus lib. 5. consil. de Simonia, consil. 9. Passarellus in scholijs ex Auenionensi, de elect. dub. 6. vbi adducit multa capitula generalia nostri ordinis, in quibus id fuit vsu receptum, habetur in dicto cap. Scriptum. §. Et si partes. Et ratio est, quia si possunt totam potestatem eligendi in compromissarios transferre. Vt in cap. Causam, multo fortius debent posse communicare aliquibus, vt cum eis coeligant, Vno autem discrepante, non possunt reliqui extraneum admittere dicti Panor. & Passarell. argumento cap. in re Communi. De regul. iur. in 6. reg. 56. vbi dicitur, in re Communi potior est conditio prohibentis, & ratio est; quia ius eligendi spectat ad singulos de collegio pro parte sua; Vnde singulorum interest, ne admittantur extranei. Quia pluribus admissis, minus valet votum cuiuslibet. Idem dic de priuatis à iure potestate eligendi. Vt Panor. in cap. Cum Vintoniensis, de elect. nu. 3. & Passarell. loc. cit. & habetur dicto cap. Cum Vinton. vbi Glossa verbo Admittendos. Sed nunc in nostra religione limitata est hæc conclusio, quod solum intelligatur in casibus dubijs ita fuit determinatum in cap. Romano 6. nu. 14. dub. 1.

Dico decimò, Reputatus dignus ad minorem dignitatem, non reputatur dignus ad maiorem,

Glossa in cap. Scriptum, de elect. verbo Præsumptione, & Panor. ibi nu. 15. Ratio est, quia vbi maior imminet cura, ibi maior requiritur idoneitas, argumento cap. Cum in cunctis, de elect. in principio.

Dico XI. Notarius, seu tabellio, seu scriba de iure communi non est necesse, quod sit de corpore Capitali, sed potest esse extraneus, & etiam laicus. Panor. in cap. Quia propter, de elect. nu. 10. Quia solum habet nudum ministerium. De iure autem Regulæ nostræ debet esse de corpore Capituli. Habetur Capitulo Val. 4. nu. 26. Qui non potest esse Corrector in Capitulo locali; neque Prouincialis in Prouinciali; nec Generalis in Generali, vt habetur cap. Aunionensi 2. nu. 10.

Dico XII. De iure communi, Si priuatur aliquis Prouincialis, electio Vicarij pertinet ad illum, qui eum priuauit. Habetur cap. Inferior, d. 21. vbi latè Glossa verbo Inferior. Quia illius est ligare, cuius est soluere. Cui iuri conformatur nostrum Correctorium nu. 9. Conformat etiam statuta Capituli Tholosani, nu. 13. & fori Iulij, nu. 19. Habetur expressè in Capitulo Genuesi 4. nu. 11. Ab ijs enim, à quibus fit Prælati depositio, fit Vicarij substitutio vsque ad proximius futurum Capitulum, vel Prouinciale, vel Generale, Quod etiam conformatur cum capite Ea quæ, de statu Monac. §. Quod si Abbas.

§. IX. De Simonia, quæ contingit in electionibus faciendis.

Ico primò Religiosus simoniã committit, si dat temporale aliquid munus, vel sã manu, vel à lingua, vel ab obsequio (pro quorum terminorum declaratione vide D. Th. 2. 2. q. 100. ar. 5. Less. lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 20. Petrum Sotum de sacram. ord. lect. 7. versu. Quæ vero dari) pro consequendis rebus Ecclesiasticis, verbi gratia licentia confessiones audiendi, prædicandi, ordines recipiendi: vel à Prælato, seu Episcopo à casibus referuatis absoluedi. Pro consequenda Abbatia, Prioratu, Prouincialatu, Generalatu, Vicariatu, Collegatu, Definitoriatu. Ità Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 54. nu. 3. & habetur in capite non satis, & in cap. Mandato, de Simonia, & in cap. 2. §. Prioratus, de statu Monachorum; & in cap. Quam pro prima, q. 2.

Itè Simoniacus est, si det aliquid ex prædictis muneribus pro consequendo officio Sacristæ, vel Procuratoris Ordinis. Ità Suarez ibi Et habetur expressè in cap. Saluator, prima, q. 3.

Dico secundò, Simoniaca est illa electio, in qua electores conueniunt, vt alter suffragetur vni in vna electione, & alter suffragabitur in alia; siuè si dederis mihi tuum votum in hac electione, ego dabo tibi meum in illa. Ità Nauarrus in sum. cap. 23. num. 100. versu Secundò quòd duplex. Angelus verbo Simonia, 3. nu. 3. Syluester verbo Simonia, q. 13. nu. 13. d. 4. Rodriguez tom. 3. quaest. regul. q. 63. ar. 4. Reginaldus in praxi, lib. 23. nu. 244. versu Quintum est, Sylu. verbo Simonia, q. 13. d. 4.

Proba.

Panorm.

Abbas.

Abbas.

Panorm. Passarell.

Panorm.

Panorm.

Glossa Panorm.

Panor.

Glossa.

D. Thoma. Lessius. Petrus. Sotus.

Suarez.

Suarez.

Nauar.

Angelus. Syluester. Rodrig. Reginald.

Probatur primò ex cap. Quà pio, prima, q. 2. & cap. Cum pridè, & cap. Pactiones, de pactis, & cap. Præterea, el primo, de transactionibus, & cap. Tua nos, de Simonia. Expresè in cap. de hoc autem, de Simonia.

Secundò Probatur, quia in istis conuentionibus datur ius spirituale, cum onere vt fiat aliquid, quasi pro pretio rei spiritualis, vel causâ mediata eam habendi.

Tertiò Probatur ex cap. Quæsitum, de rerum permutatione, vbi definitur, quòd *Semper conuenit Simonia labem datio rei spiritualis pro alia spirituali, interueniente pacto*, Verbi gratia Beneficium, votum pro voto. Atquè ita etiam tenet Vega secunda parte sum. cap. 101. casu 12. Vndè colligitur, quòd scientes, se fuisse tali pacto electos, tenentur statim renunciare, vt bene colligit Rodriquez loco cit.

Dico tertio, Simonia est dare pecuniam, vt aliquis mihi suffragetur, seu pro obtinenda voce alicuius. Ità Panor. in cap. Matthæus, nu. 3. Et patet, quia pecunia acquiritur quid spirituale.

Dico quartò si pro suffragio ferendo beneficiu aliquod promittatur, verbi gratia si promittatur Prioratus vel collegatus, electio secuta est simoniaca. Ità Azor tom. 3. instit. moral. lib. 12. cap. 7. q. 1. versu Est itidè. Et habetur expresè in cap. De hoc, de Simonia.

Dico quinto Licetum est offerre pecuniam, non solum vt non eligatur indignus, sed etiam vt eligatur dignus in communi, In casu, quo Electores essent determinati eligere indignum, prætermisso digno. Ità Sotus lib. 9. de iustitia, q. 6. art. 1. ad 2. Valent. tom. 3. disp. 6. q. 16. puncto 3. col. 13. versu Quartò sequitur. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 19. nu. 113. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 50. num. 36. Aragon 2. 2. q. 100. ar. 3. circa secundum, dub. vlt.

Probatur, quia procurare bonum Ecclesiæ licitum est, etiam si alter propter hoc sit peccaturus; Immo concedunt Suarez, & Lessius, quòd si aliqui electores iniuste electionem impedirent, posset illis pecunia offerri pro redimenda vexatione Ecclesiæ, cuius plurimum interest pastorem habere.

Dico sexto si aliquis sit excommunicatus, seu suspensus, vel priuatus iure eligendi, & vult quidam eum accusare, ne electioni interfuit, si ille timens dat ei pecuniam, ne accuset, Simoniacus est. Ità Panor. in cap. Nemo, de Simonia, nu. 1. Grassius prima parte decis. lib. 2. cap. 96. num. 52. Naldus in sum. verbo Simonia, nu. 6. Et habetur in cap. Nemo, de Simonia, vbi Glossa verbo Celet. patet, quia Simonia committitur, non solum impendendo aliquid spirituale pro temporali, sed etiam omittendo spirituale, quod tenebatur impendere per aliquid temporale, vt Panor. loc. cit. Secus autem esset, si iniuste fuisset excommunicatus, vel priuatus.

Dico septimò, si quis det pecuniam alteri, ne consentiat, in tali electione, seu ne suffragetur, alicui digno, Simoniâ committit. Ità Glossa in cap. Nemo, de Simonia, verbo Celet. Et patet, nam Simonia committitur quâdo cumque spirituale committitur, vel omittitur pro commodo temporali, vt dixi ex Panor.

Dico octauò, si postquam aliquis est electus plurium electorum suffragio, pecunia daretur

alicui, qui electioni contradiceret, ne repugnando electum vexaret, vel electionem impediret, electio esset inoniacâ. Ità Panor. in cap. Matthæus, de Simonia, nu. 3. Azor tom. 3. instit. moral. lib. 12. ap. 7. q. 1. versu Quæres quid dicendum, & habetur in cap. Matthæus, de Simonia. Et ratio est, quia alijs electoribus liberum ius est contradicendi, excipiendi, & opponendi aliquid contra electionem: vel quia fortè sunt neglecti, cap. Quod sicut, de electione. vel quia forte electus fuerit corrupte, scilicet quia, eo sciante, & non contradicente, pecunia data fit, vt Glossa dicto cap. Matthæus, verbo Paucis.

Vndè colligitur, quòd si duo essent electi in Prouinciales, vel Correctores verbi gratia, non posset eorum alter dare pecuniam, vt alter desisteret: seu ad hunc finem aliquod officium ei promittere, absque eo quòd ambo Simoniæ labem inquinarentur: Quia tunc acquiritur mediante temporali aliquid spirituale. Atquè ita docet Reginaldus in praxi, lib. 23. nu. 124.

Dico nonò, Si contradicentibus electoribus, nõ iure, sed facto, det electus pecuniam ne contradicant, Simoniâ committit. Ità Panor. de mente Innocentij, in cap. Matthæus, de Simonia, num. 4. Azor tom. 3. instit. moral. lib. 12. cap. 7. q. 1. versu Sed quid si contradicant ceteri. Ratio est, quia pro iure spirituali quærendo licitum non est dare pecuniam, iste autem licet electus sit, nondum tamen habet ius plenus antè confirmationem; secus autem esset, si quis nõ elector electu vexaret, vt notat Azor loc. cit.

Dico X. Si quis fuit electus ad aliquam dignitatem, & confirmatus, potest dare pecuniam iniuste vexantibus pro se in suo officio conseruando. Ità Panor. in cap. Matthæus, nu. 4. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 18. nu. 110. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 50. nu. 2. qui multos citat. Colligitur satis clarè ex cap. Dilectus, el 1. de Simonia. Et patet, quia iste non dat pecuniam pro aliquo iure acquirendo, sed solum pro se in iure acquisito conseruando.

Dico XI. Qui fuit iniuste priuatus, seu suspensus, potest dare pecuniam, vt suum sibi restituatur officium. vel à suspensione liberetur. Ità Glossa in cap. Dilectus, el 1. de Simonia, verbo Restituere. Quia non dat pecuniam, vt vlti ius acquirat, sed vt acquisitum retineat. Secus verò si iuste sit suspensus, vel priuatus, vt eadem Glossa ibi, & Reginaldus in praxi, lib. 23. nu. 125. & habetur in cap. Nemo, de Simonia, Patet, quia tunc pecunia quid spirituale acquiritur, gratia nimirum reconciliationis, & ad officium reintegrationis, quæ spiritualia sunt.

Dico XII. Non est Simonia redimere vexationem, ab illo, qui iniuste vexat, & impedit, etiam antè ius acquisitum si talis conserue non potest dignitatem, seu suffragium non habet in tali electione, vt verbi gratia. Si quis iniuste me infamaret, vel in carcerem truderet, ne ad Capitulum accederem, vel detineret aliquem electorum, nemini suffragaretur. Ità Sotus lib. 9. de iustitia, quæst. 6. artic. 1. ad quintum. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 18. nu. 108. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 50. nu. 23. qui addit, esse communem Theologorum. Lessius secunda parte sum. tract. 12. conclus. 29. pag. mihi 953. Aragon 2. 2. q. 100. ar. 3. in solut. ad quintum, dicto secundo.

Proba-

Vega?

Rodrig.

Panorm.

Azor.

Sotus.
Valentia.
Lessius.
Suarez.
Aragon.

Panormis.
Grassius.
Naldus.

Panorm.

Reginald.

Panorm.

Reginald.

Sotus.
Lessius.
Suarez.

Lessius.

Aragon.

Probatur, quia redimere se hoc pacto à tali vexatione intrinsecè malù nō est; licitū enim unicuiquē est suū ius, & famā defendere, & iniustas vexationes à se procul propulsare. Et hoc est valdè remotum ab acquisitione rei spiritualis, cum solūm pertineat ad habilitatem personæ.

Dico XIII. Licitum est pecuniā redimere vexationem, quam quis non elector, precibus, vel muneribus electores conatur corrumpere, seu licitum est redimere vexationem à subornatoribus electorum. Ita Suarez loco cit. num. 25, Lessius loco cit. num. 109. Aragon loc. cit. d. 3.

Probatur, quia hic nulla res spiritualis emittitur, si solūm intendatur propulsatio illius iniuriæ. Secus autem si non solūm daretur pecuniā, vt subornator desisteret à tali subornatione, sed vt faceret officium in contrarium, inclinando nimirum electorem in fauorem dantis pecuniā, vt notat Suarez loco cit. num. 26.

Ad discernendum autem, quomodò, & quando, & cui possit dari pecuniā pro vexatione redimenda, noto duo. Primum, quòd multum interest considerare, an persona, cui datur pecuniā, possit obesse tantum electioni, & non prodesse, an verò possit non solūm obesse, sed etiam prodesse; seu clariùs, An persona, cui datur pecuniā, non habeat votum in electione, vel habeat. Quæ distinctio sumitur ex Catechano 2. 2. q. 100. art. 2. §. Ad hoc dicit. Et communiter approbatur ab omnibus, Lessio lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 18. num. 108. 109. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 50. num. 22. Ab illis enim licitum est vexationem redimere; ab istis verò nequaquam, quamuis sit iniusta. Ita Aragon loco cit. dicto primo. Et ratio est, quia obtinere ab eo, qui potest prodesse electioni, vt desistat ab iniuria inferenda, est ex consequenti ab ipso pretio obtinere beneficium. At verò obtinere ab eo, qui tantum potest obesse, vt desistat, non est obtinere ab eo quidquam spirituale, sed solūm vexationem redimere.

Notò secundò, quòd multum etiam interest ad discernendum, quomodò licitum sit dare pecuniā pro vexatione redimenda, an vexatus habeat ius in re; idest An sit electus, & confirmatus, an vero solūm habeat ius ad rem; idest solūm sit electus, nondum verò confirmatus. Qui enim habet ius in re, potest suam vexationem redimere à quocumque vexante, etiam ab eo, cuius esset possessionem dare, vt Lessius loco cit. num. 110. multos alios citans. Qui verò solūm habet ius ad rem, licet pro sibi conseruando illo iure ad rem, possit manifestè iniustam vexationem à quocumque redimere, vt Suarez loco cit. num. 8. non potest tamen vexationem redimere à vexantibus etiam iniuste in prosecutione illius electionis; idest à vexantibus, ne confirmationem obtineat; Et ratio vtriusquē est, quia in prima redemptione nullum de nouo ius acquirit, sed solūm acquisitum tuetur, in secunda autem nouum ius acquirit spirituale, nimirum confirmationem.

Dico XIV. si alius dedit pecuniā, sciente illo, cui electio procurabatur, & non contradicente, electio est ipso facto nulla, & sic electus renunciare tenetur. Ita Suarez to: 1. de Religione, lib. 4. cap. 57. num. 28. Glossa in cap. Sicut tuis, verbo præbere, de Simonia.

Probatur, quia sciens Simoniacā intencionē resi-

stere debebat, vnde nō resistēdo, tacitè consensit.

Dico XV. Si electus non sciuit simoniam, quæ committebatur, sed quia suspicatus est ne committeretur, contradixit, repugnauit, & numquā consensit, electio est firma, & valida. Ita Suarez loco cit. num. 30. & habetur expressè in cap. Sicut tuis, de simonia, & hoc siue mediator ille, qui dedit pecuniā, sit amicus, vel inimicus. Nam motiuum aliorum inordinati amoris, vel odij, non debet innocenti, & contradicenti nocere.

Sed quid, si adepta dignitate, electus consensit pecuniā soluendo. Abbas in dicto cap. Sicut tuis n. 8. & Glossa dicto capite, verbo Consenserit, dicunt, quòd iste soluens pecuniā, propriè non committit Simoniam. Quia ille soluens pecuniā, non emit beneficium, sed consentit veditiōni iam factæ, quæ sūt valdè diuersa. Nec per consequens renunciare tenetur, poterit quidem per Iudicis sententiam priuari, quia factum approbavit. Quomodo dicunt intelligi verba illa. *Nisi possit ad consenseris* posita in d. cap. Sicut tuis. Sed melius, & ad mentem D. Tho: 2. 2. q. 100. art. 6. ad tertium, distinguunt Suarez loco cit. n. 31. & Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 25. n. 144. quos sequitur Reginaldus in praxi, lib. 23. n. 179. nam, vel soluit pecuniā factum approbando, & sic inuoluitur Simoniæ vitio, & tenetur dignitatē renunciare, si fuerit per sententiam Iudicis ad hoc adstrictus, vt notat Suarez n. 32. vel soluit pecuniā factū non approbando interius, nequē exterius, sed solūm ne amicus damnum patiatur, & nō est Simoniacus, nec potest beneficium priuari; Et ad vtrumque adducit dictus Suarez caput cū quis, de sentent. excomm. in 6.

Dico XVI. Si committatur Simonia prorsus ignorante illo, qui dignitatem consequitur, & non contradicente, quia nulla occasione, vel suspitione habuit ad contradicendū, si pecuniā non sit data in odiū illius ab inimico, sed in illius fauorē, & beneficentiā ab amico, tūc electio est ipso iure nulla, & tenetur sic electus, statim ac fuerit de Simonia, conscius, beneficium relinquere, & si uictus receptos restituere, his exceptis, quos bona fide perceperit. Ita D. Thom. loc. cit. Suarez etiam citatus, nu. 35. Reginaldus in praxi, lib. 13. nu. 177. Probatur ex cap. Nobis, & cap. Sicut tuis, de Simonia, vbi dicitur: *Quamuis secundum sacrorum Canonum Ecclesias sunt adepti, eas dimittere teneantur.* Et etiam habetur in cap. Ex insinuatione, eodem tit. vbi Glossa, verbo Resignati, notat, quòd in odiū Simoniæ punitur aliquando quis sine culpa. Quia, nisi ius taliter puniret, nimis frequētati esset hoc crimē. Quod etiā notauit Felinus eodē capite, nu. 4. Excipitur autem casus, quo pecuniā data esset in odiū eligēdi. Nam odium inimici parantis insidias nemini debet obesse, vt dicitur d. cap. nobis, & Sicut tuis, vbi dicitur casus excipitur.

Dico XVII. si electio sit Simoniaca, ignorante electore, & electo, puta quia data sit pecuniā all cui cōsiliario, et intimo amico eligētis ab amico electi, est nihilominus ipso facto nulla. Ita Suarez loco cit. n. 40. Armilla verbo Simonia, n. 7. & habetur in cap. De Regularibus, de Simonia. Intellige, dumodò electus suspicās de Simonia nō contradixerit, vel in odiū ipsius nō sit data pecuniā. Et ratio est, quia irritatio directè fertur in omnē electionē, quæ cōtingit per simoniā fieri.

Dico

Suarez.

Abbas.
Glossa.

D. Thom.
Suarez.
Lessius.
Reginald.

D. Thom.
Suarez.
Reginald.

Glossa.

Felinus.

Suarez.
Armilla.

Suarez.
Lessius.
Aragon.

Catech.
Suarez.
Lessius.

Aragon.

Lessius.

Suarez.

Suarez.
Glossa.

Et aduerte, quod est Simonia illa electio, & consequenter nulla, in qua concurrat vnus electorum, cui facta fuit aliqua promissio temporalium, etiamsi iste existeret extra numerum maioris partis: ita vt maior pars sine isto nihilominus erat electura, imo etiamsi iste nihilominus erat electurus personam electam, (nisi promissio facta sit in fraudem electionis) imo etiamsi promissio facta non valeret. Atque ita probat Marta in suis decision. voto 10. a num. 1. & 14. addit, quod ad probandum talem promissionem fuisse factam, sufficit litteras huius promissionis transmissas, fuisse repertas in Cella predicti electoris, nam tunc videtur illas accepisse ex regula legis, si filiusfamilias patre absente ff. ad Macedonian. & nu. 5. ait, quod hæc præsumptio debet esse validum argumentum superiori, ne dictam electionem confirmet; imo & ipso electo, & forte ignorantem debet esse consilium ne dictam electionem acceptet, iuxta cap. Mattheus de simonia.

Dico XVIII. Circa poenas Simoniacorum, quod omnis electio, prouisio, nominatio, & confirmatio Simoniacè facta est ipso iure nulla antè omnem Iudicis sententiam, etiam declaratoriam, nullumque ius, vel effectum confert, & qui sic electus est, tenetur in conscientia Prælatum renunciare, nec potest absolui, priusquam renunciet. Ità D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 6. ad tertium, quem sequuntur omnes, Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 57. num. 10. & num. 25. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 25. nu. 137.

Probatur ex Extrauag. cum detestabile, quæ est secunda de Simonia, vbi dicitur, *Per electiones vero, postulationes, confirmationes, prouisiones, seu quasuis alias dispositiones, quas Simoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careant in Ecclesijs, Monasterijs, dignitatibus, personatibus, officijs Ecclesiasticis, & quibusuis beneficijs, aut aliquo eorum cuiquam, ius nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium, quæ percepta, restitutionem, sub animæ suæ periculo sit adstrictus*, Et hoc etiamsi Simonia sit occulta, vt probat Suarez loco cit. num. 27. & habetur expressè in cap. Mattheus, de Simonia, quod de secreta loquitur, & expressius in dicta extrauaganti ibi, *Et eorum quemlibet tam manifestum, quam occultum*. Et hoc suè Simonia sit commissæ ab eodem, qui dignitatem obtinuit, suè ab alijs, ipso etiam nesciente, iuxta dicta.

Dico XIX. Qui recipit Simoniacè Ecclesiasticam dignitatem, non est priuatus ipso facto alijs dignitatibus, prius ritè acquisitis, sed debet expectari Iudicis sententia condemnatoria. Ità Nauarrus lib. 5. consil. de Simonia, consil. 92. Azor tom. 3. Institut. moral. lib. 12. cap. 21. dub. 12. Suarez loco cit. cap. 58. a num. 3. Reginaldus in praxi, lib. 23. nu. 188. Molles. prima parte sum. tract. 6. cap. 15. num. 97.

Probatur, quia nullo iure cauetur, vt benè Suarez discurrens per omnia. Et poena, qua quis priuatur à iure re sua iustè possessa, nõ est sic accipienda, vt ille teneatur eam exequi in se ipso.

Excipit tamen ibi Suarez, nu. 3. duos casus, in quibus dicit, quod Simoniacus priuatur ipso facto dignitatibus prius ritè acquisitis, nec potest absolui, nisi dignitatibus dimissis, & est inhabilis ad futura quæcumque. Primus est, quando

Simonia est confidentialis per Extrauag. Pij V. quæ incipit intolerabilis, quam referunt Nauarrus in summ. cap. 23. num. 110. & quadus est, quando examinatores ad beneficia in examine committuntur Simoniæ, pro vt habetur in Trid. sess. 24. cap. 18. de reformatione. Vt tamen videtur receptum, quod nequè etiam in his casibus quis teneatur beneficia dimittere antè sententiã, vt notat Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 26. n. 148. & cap. 34. dub. 16. nu. 79. versu tertio nihil, per quem vltimè videntur limitata prædicta iura.

Ex conclusione ergò colligitur, quod si quis fuerit ritè electus in Prouincialem verbi gratia si deinde simoniacè confirmationem obtineat, non per hoc electio erit ipso iure nulla, licet poterit per sententiam Iudicis in poenam simoniæ commissæ in cõfirmatione annullari. Ità Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 25. n. 138. et Suarez loco cit. nu. 7. qui ad id adducunt caput si confirmationem, de electione in 6. Et Ratio est, nam si posterior actus irritus est, non per hoc prior irritus censeri debet, Quia prius à posteriori non pender. Secus verò est, si prior actus, idest electio, irritus fuit, tunc enim confirmatio nulla erit, etiamsi absquè simonia fiat. Quia deest fundamentum, sine quo non potest esse validus subsequens actus.

Dico XX. Qui simoniacè dignitatem obtinuit, inhabilis est ipso iure ad quascumque alias dignitates obtinendas antè sententiam Iudicis condemnatoriam. Ità Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 58. num. 10. Azor tom. 3. Institut. moral. lib. 12. cap. 21. dub. vlt.

Probatur ex Bulla Pij V. quæ incipit cum primùm, quam refert Cherubinus tom. 2. Bullarij in Pio V. constitutione eius 5. Vbi §. 8. sic habetur. *Qui dignitates Ecclesiasticas simoniacè acquisierit, illis sit ipso iure priuatus, & in futurum inhabilis ad eas, & quascumque alias obtinendas.*

Sed dubitat ibi Suarez, an hæc poena incuratur etiam antè sententiam Iudicis declaratoriã. Et licet de rigore iuris ita esse dicat. Tandem tamen cum Nauarro lib. 5. consil. de Simonia, consil. 92. concludit, quod ad hoc illam poenam non esse vsu receptam, & sic debere expectari Iudicis sententiam declaratoriã.

Dico XXI. Per simoniam in beneficio incurritur excommunicatio maior ipso facto, cuius absolutio est Pontifici reseruata. Ità Suarez loco cit. cap. 56. nu. 6. & communiter alij.

Probatur ex Bulla Pauli II. quæ est secunda de simonia inter extrauag. Cõmunes, in qua ita habetur. *Statuentes præterea, quod vniuersi, & singuli etiã premisis dignitatibus præditi, qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam commiserint, aut quod illa fiat mediatores existerint, seu procurauerint, sententiam excommunicationis incurram, à qua nisi à Romano Pontifice pro tempore existente nõ possint absolui, præterquam in mortis articulo constituti, & fuit confirmata per bullam Pij V. citatã, quæ incipit cum primùm. Quæ tamen excommunicationem non incurrit, qui acquirat beneficium per Simoniam verè realem, ignoranter tamen, vt notat Aragõ 2. 2. q. 100. art. 6. conclus. 4. Quia iste nullum peccatum commisit, licet teneatur resignare, statim ac si uerit factus, vt dixi.*

Solum hic posset quæri, quid nomine beneficij intelligendum sit. Calet. in sum. verbo Excommunicatio cap. 72. Rodriq. tom. 1. q. regul.

Nauarr.

Trid.

Lessius

Lessius
Suarez

Suarez
Azor.

Cherub.

Nauarro

Suarez

Aragõ

Calet.
Rodriq.

D. Thom.
Suarez
Lessius.

Nauarr.
Azor.
Suarez.
Reginald.
Mollesius.

Suarez.
Armilla.
Reginald.

q. 20. art. 13. Suarez loco cit. cap. 57. num. 47. Armilla verbo Excommunicatio, cap. 59. Reginaldus in praxi, lib. 23. num. 182. censent, quod nomine beneficij intelliguntur officia apud Mendicantes, verbi gratia Prioratus, Guardianatus, Correctoriatus, Prouincialatus, Generalatus. Quia, inquit, licet non sint beneficia, sunt tamen officia Ecclesiastica, quae beneficijs equiparari videntur.

Nauarrus
Angelus.
Rosella.
Tab.
Syluester.
Salzedo.

Nauarrus autem in Manuali, cap. 23. num. 11. ad 14. versu 7. & lib. 5. consil. de Simonia, consil. 98. Angelus verbo Simonia 6. num. 9. Rosella eodem, nu. 13. ad finem. Tabiena eodem, num. 72. ad finem, Syluester eodem, quaest. 19. §. Tertia excommunicatio, sine Salzedo ad practicum. Diaz, cap. 94. versu Tertio quod nullus. Azor tom. 3. institut. moral. lib. 12. cap. 21. quaest. 6. versu Quares. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 5. num. 137. censent, quod ista excommunicatio tantum incurritur propter Simoniam realem commissam in ordine, & beneficio; & quod non habet locum in officijs Ecclesiasticis, quae non sunt beneficia; Atque ita quod ista officia non veniunt nomine beneficij, Et vere multum interest inter ista, officia regularia, & beneficia. Tum quia illa ferè omnia temporalia sunt; Tum quia nullam habent praebendam annexam, ex qua tale officium habenti aliquid emolumentum, & commodi proueniat, sed vere merè onera sunt (si, vt decet, exerceantur) vnde cum constitutio poenalis sit strictè interpretanda, illa constitutio in istis officijs locum non est dicenda habere. Innuit etiam non obscure summa corona confessorum, parte tertia, cap. 10. tract. de Simonia, n. 28. versu 4. quae, che commetteranno Simonia.

Si queras, an per Simoniam, quae committitur in ingressu Religionis, incurritur aliqua excommunicatio. Respondeo, quod secundum istos Doctores per solam Simoniam in ordine, & beneficio, incurritur excommunicatio, atque ita per Simoniam in ingressu Religionis secundum eos nulla excommunicatio incurritur.

Si dicas, quod in extrauag. 1. de Simonia, praecipitur sub pena excommunicationis ipso facto ne detur vel exigatur in Religionis ingressu postea, tradita, pecunia, iocalia, aut alia res etiam priuata de pnda.

Respondeo, dictos Doctores insinuare, hanc extrauagantem non esse receptam, vt censet, & credit Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 35. dub. 23. n. 131.

Dico XXII. Contra obtinentes dignitates per Simoniam est in iure posita poena infamiae. Ita Suarez loco cit. num. 25. Azor tom. 3. institut. moral. lib. 12. cap. 21. q. 7.

Probat ex cap. Sanè 15. q. 3. & cap. Si quis praebendas, r. q. 3. vbi dicitur, *Empor, atque venditor, & interuenior nota infamia percellantur.* Sed haec poena non incurritur ipso facto, sed per solam iudicis condemnationem.

Dico XXIII. Ad has poenas incurrendas non sufficit, quod pecunia sit promissa, sed quod sit accepta, & solum promissa dignitas, sed debet esse realiter pecunia data, & dignitas realiter recepta. Ita Nauarrus in summa, cap. 23. num. 104. Azor tom. 3. institut. moral. lib. 12. cap. 21. quaest. 10. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 56. nu. 33. Lessius lib. 2. de iust. cap. 35. dub. 27. nu. 149. Reginaldus in praxi, lib. 23. nu. 171. Armilla verbo Simonia, n. 4. Graffius prima parte decis. lib. 2.

Nauarr.
Azor.
Suarez.
Lessius.
Reginald.
Armilla.
Graffius.

cap. 96. num. 20. Petrus Nauarrus lib. 2. de restitut. cap. 2. nu. 428. Couarruias in regula Peccatum, parte secunda, §. 8. nu. 7. in principio, Vega secunda parte summe, cap. 101. casu 13. versu Empero nota, vbi alios citat. Ratio, quam afferunt isti Doctores est, quod ita seruat Iulius Romanæ curia. Et confirmant ex extrauag. 2. de Simonia, vbi haec poena non statuitur, nisi in eos, qui conuentione facta quomodolibet, dando, vel accipiendo Simoniam commiserunt.

Petrus.
Nauarr.
Couarr.
Vega.

Quando autem ex parte promittentis temporale esset traditum conferenti spirituale instrumentum debiti, seu schedula cambiorum, quae fateretur beneficium desiderans, se debere collatori, vel alteri centum, seu quae posset collator tali tempore recipere in tali banco mercatorio illa centum. Tunc ambo incurrerent censuras. Ita Graffius loco cit. num. 22. Quod idem est dicendum, si mihi collator debeat centum ex alia causa, & feci ei chirographum, quo fateor ea recepisse hac ex causa, vt beneficium accipiam. Ita idem Graffius. Quod intellige, Modò beneficium, vel aliud aliquid spirituale acquiratur.

Dico XXIV. Mediatores Simoniacae electionis realis, & completæ in beneficijs, & in ordine, incurrunt in excommunicationem ipso facto. Azor tom. 3. institut. moral. lib. 12. cap. 24. q. 1. Nauarrus lib. 5. consil. de Simonia, consil. 98. qui docet, quod ad hoc, vt quis dicatur mediator Simoniacae, non est necesse, quod ipse ob eam aliquid recipiat, sed satis est, vt mediator fuerit, vt illa fiat, Habetur expresse conclusio in extrauag. 2. de Simonia.

Ex quo colligitur, quod qui fuit mediator ad consequendam aliquam dignitatem in Religionibus mendicantibus, non incurrit dictam excommunicationem: Nec qui fuit mediator in Simonia conuentionali incompleta. Ita Nauarr. loco cit. Quia nec ipsi principales incidunt.

Dico XXV. Possunt Pralati regulares absoluerè suos subditos ab omni excommunicatione per Simoniam incurta, praeterquam ab incurta per receptionem simoniacam ordinum. Ita Rodriguez tom. 1. quaest. regul. q. 20. art. 13. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. vltimo, n. 4. Scortia in select. bull. theor. 380. Graff. de quinque cas. lib. 1. cap. 9. n. 7. & n. 28. Sigismund. de elect. dub. 98. n. 10. quod autem possint eos absoluerè docet Vecchius de nouit. disp. 9. dub. 13. num. 3.

Rodriguez
Suarez.

Probat ex priuilegijs Eugenij IV. Celestini V. Clementis IV. quae refert Rodriq. loco cit. Ab incurta autem per susceptionem Simoniacae ordinum non possunt absoluerè, post constitutionem Syxti V. confirmatam à Clemete VIII. quas refert dictus Rodriq. & docet dictus Suarez loco cit. n. 6.

Graffius.
Sigismund.

Vecchius.

Dico XXVI. Dispensare cum eo, qui scièter Ecclesiasticam dignitatem Simoniacè obtinuit, vt eadem non possit obtinere, ad solū Papam pertinet. Ita Suarez loco cit. n. 10. Reginaldus in praxi, lib. 23. n. 186. Graff. 1. p. decis. cap. 98. n. 6. Colligitur ex cap. Si alicuius, de electione, ex cap. Si quis de Simonia, & alijs capitibus apud Reginaldum.

Rodriq.
Suarez.

Suarez.
Reginald.
Graffius.

Cum eo verò, quo ignoratè Simonia commissa est in acquisitione sui beneficij, post huius liberam resignationem dispensat Episcopus, nisi ipse sit, cum quo commissa est Simonia, si beneficium sit simplex, habetur in cap. Si alicuius, de electione. Si beneficium sit curatum, tunc distinguetur dū est. Vel is, qui beneficium recepit, statim ac sciuit simoniam fuisse commissam, illud renūciat.

ciat, & tunc potest dispensare Episcopus, iuxta caput finale, prima q. 5. Si verò beneficium non resignat, statim ac cognouit simoniam, sed expectat Iudicis sententiam, tunc solus Papa dispensat. Ita Reginaldus loco cit. Et habetur in cap. Si alicuius, de electione. Cuius prima pars intelligitur, quòd non possit cum eo Episcopus dispensare pro illa vice, quando scilicet non statim ac fuit de simonia conscius resignauit, sed expectauit Iudicis sententiam, vt Glossa ibi, verbo illa vice.

Ex quibus colligitur, quid sit dicendum de recipientibus per simoniam officia in ordinibus mendicantium. Qui enim scienter Prælaturam aliquam, verbi gratia Prouincialatum simoniace recipit, illud retinere non potest absquè dispensatione Papæ; Si autem, ipso ignorante, simonia commissa sit, tunc si statim ac cognoscit: Simoniam, renunciat Prouincialatum in manibus Generalis, potest ipse Generalis cum eo dispensare (nisi ipse, sit, cum quo commissa est simonia) si verò expectat Iudicis sententiam, tunc solus Papa dispensat. Quòd vero ad alias inhabilitates vide Suarez loco cit. num. 11.

Suarez.

Dico XXVII. Qui fictam, & deceptoriam simoniam committit, dictis pœnis obnoxius non est, verbi gratia. Si quis fictè promittat temporale pro spirituali obtinendo, sine animo adimplendi promissu. Ita Sotus lib. 9. de Iustitia, q. 8. art. 1. Aragon. 2. q. 100. art. 6. dub. 1. conclus. 3. Grassius prima parte decif. lib. 2. cap. 97. n. 81. Reginaldus loco cit. n. 188. Probatur Quia, iste verè non emit spirituale, sed fingit emere. Vnde nec est excommunicatus, nec renungiare tenetur.

Sotus. Aragon. Grassius. Reginald.

Dico 28. contra simoniacos in ordine nostro sunt posita multe pœnæ, & præsertim quod contra eos procedatur, tamquam contra proditores reipublicæ: admittendo nimirum testes singulares, &c. & pœnæ extenduntur etiam ad scientes, & non reuelantes. Ita statutum est in Capitulo Barchinonensi 1. num. 14.

S. X. De Præsidente Capituli.

¶ I C O primò. Præsident Capituli cum ampla potestate etiam à Papa missus, non potest priuare Religiosos Capitulari voce, actiua, vel passiuà, sine eo quòd prius citetur, ipsisque detur copia eorum, quæ contra ipsos sunt fulminata, vt se possint defendere. Ita Rodrig. tom. 2. q. regul. q. 51. art. 11. ad primum dub. Mir. tom. 2. Manual. quæst. 23. art. 22. conclus. 3. versu Hæc inquam.

Rodrig. Miranda.

Probatur, Quia nemo potest condemnari inauditus; defensiones enim sunt de iure naturali. Quod adeò verum est, vt etiam si dicatur in commissione, vt possit priuare dictos Religiosos voce actiua, & passiuà. Id debet explicari, & intelligi iuris ordine seruato in eo, quod ad substantiam ipsius iuris spectat. Ad quam præcipuè spectat vt nemo inauditus condemnetur.

Dico secundò, Patres Capitulares præfato Præsidenti, mandati, iuris ordine non seruato, obedire non tenentur; etiam si præcipiat sub pœna excommunicationis ipso facto. Ita Rodrig. loco cit. ad secundum.

Rodrig.

Probatur, quia si mandata iniusta sunt, & nulla, vt suppono, nec etiam in foro exteriori ligabunt, quia sententia nulla, sententia non est, vt dicitur cap. 1. de re iudic. Immo sententia excommunicationis nulla, in foro exteriori minime obligat, vt ait Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 3. circa conclus. 2. Corduba lib. 1. quæstionarij, quæst. 43. puncto 1. Quod intelligitur dummodo euidenter de nullitate constet. Constat autem euidenter quinque modis, de quibus Sotus, & Corduba: vel quia scilicet Iudex potestatem non habeat: vel quia fuit legitime recusatus, & ab eo appellatum est: vel quia sententia fuit lata contra tenorem priuilegij notorij, & iam ipsi Iudici notificati: vel quia continet errorem intolerabilem; vel quia est declarata nulla ipso iure, & ipso facto. Intelligitur etiam, vt sine scandalo possit præfate sententiæ non obediri. Si enim ex inobedientia scandalum aliquod sit oriturum, obediendum est, saltèm in foro exteriori, vt dicunt præfati Doctores. Vnde cessante scandalo, si Præsides Præsidentis iniusta manifestè præcipiat sub excommunicationis pœna, possunt fratres Capitulares; non solum in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori illi non obedire.

Sotus. Corduba.

Dico tertio, si priuentur aliqui vocales à dicto Præsidente, non seruato iuris ordine, electio à Iudice debet irritari, si ab exclusis petatur. Ita Rodriguez loco cit. ad tertium.

Rodrig.

Probatur, quia non sunt admissi, qui erant admittendi. Vnde illi si suam velint prosequi iniuriam, debet Iudex electionem nullam declarare. Per ea, quæ dixi supra, §. 6. conclus. 3. versu. Sed quid faciendum.

Dico quarto, dato, quòd maior pars Capituli nolit præfato Præsidente obedire propter eius iniustitiam, in procedendo, potest dicta maior pars ad electionem procedere sine ipso, & etiam sine maiori parte: Modò hæc minor pars non contemnatur, sed vocetur debitis vijs, & modis, & electio ab illa maiori parte facta valida erit. Ita Rodriguez loco cit. ad quartum, & habetur, cap. Quòd sicut, de elect. Et Patet, quia cum illi iniuste procedenti obedire non teneantur, possunt suam electionem absque illo prosequi.

Dico quinto, In ordine nostro non potest Capituli Præsident dictos Capitulares voce priuare propter delicta contra ipsos ab eo, vel alijs reperta in visitationibus, nec per quascumque quærelas à quibusuis ad Capitulum contra ipsos missas, nisi in casibus, in quibus quis fuisset electus, non seruata forma Canonica: seu haberet aliquod ex impedimentis Canonicis, de quibus supra hoc cap. Notab. 9.

Ita statutum est in Capitulo Valent. 4. num. 28. contra quòd statutum facta omninò sunt cassa, nulla, & irrita. Quòd statutum habent etiam fratres Prædicatores, vt refert Festus in suo sum. parte 3. capite 6. versu Nullus autem, pagina mihi 262.

6. 26.

§. XI. De Confirmatore.

Hofiens.

Antonin.

Nanarr.
Cucchus.
Hofiens.
Glosa.

DICO primò, Electio cõfirmanda est à proximo superiore Hofies. in sũ. lib. 1. de elect. n. 27. §. à quo confirmada, pag. 134. Antonin. 3. p. tit. 19. cap. 4. Habetur expressè cap. nihil, §. Caterùm, de elect.

Dico secundò, Ad Confirmatorem pertinet examinare personas, tam ehgentium, quam electi, & formam electionis, etiam si nihil electo obijciatur, Nanarr. lib. 1. consil. de elect. consil. 2. num. 2. Cucchus lib. 1. instit. Canitit. 9. de elect. num. 1. Hofiensis loco cit. Glosa cap. nihil, de elect. verbo Examinet, habetur cap. cum nobis, & cap. Venerabilem, de elect. & dicto cap. nihil, in quo capite punitur, qui confirmavit indignum: Et Confirmator si confirmavit per negligentiam indignum, ut potè quia non examinavit diligenter vitam eius, &c. amittit potestatem confirmandi successorem istius indigni, & suspenditur ab officio, quousque fuerit restitutus; Si verò per malitiam confirmavit, gravulus puniendus est, ad arbitrium scilicet Superioris. Nam quando lex non apponit pœnam, apponenda est ad arbitrium Iudicis, ut habetur in cap. nihil de elect. verbo Grauiori; Et merito, nam ut dicitur eod. cap. Nihil; *Nihil sic nocet Ecclesie, quam promotio eorum, qui indigni sunt, & minus habiles ad regimen animarum.* Et nota, quòd cõfirmatio facta sine causè cognitione est, ipso iure nulla, ut habet Panor. d. cap. nihil n. 1. & expressè habetur cap. finali de elect. in 6.

Rodriquez tamen tom. 2. quæst. regul. q. 52. art. 5. verus, sed cum videamus, putat, quòd praxis, quæ seruatur à Generalibus in confirmatione electionis Prouincialis, factæ in concordia, in qua prætermittitur dictum examen, sit tuta propter multa, quæ affert. In Ordine nostro non confirmant Generales, nisi habitis literis testimonialibus, subscriptis à toto Capitulo fidei faciente, electionem omninò esse Canonicam. Vbi nota, quòd illè litterè testimoniales debèt ab omnibus subscribi, etià ab ijs, qui in electum non consenserunt, suumque ei suffragium de negauerunt. Quod probat Mir. to. 2. Manual. q. 17. art. 6. & est statutum in nostris constitutionibus cap. Val. 4. n. 41. Quando autè in electione aliqui sunt oppositores, vocadi sunt, antequam electus confirmetur. Habetur cap. finali, de elect. in 6.

Miranda.

Ledesma.

Quæres, an liceat aliquo casu cõfirmare indignum. Respõdeo cũ Ledesma p. 2. sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 7. dub. 10. quòd non. Tũ quia cũ idoneus nõ sit tali beneficio, cõfirmatio redudaret in graue damnũ Ecclesie; Tũ quia cõfirmatio est inuenta, ut Superior examinet, & videat si seruata sint, quæ sunt seruanda circa electionem; Quorũ primũ est, ut fiat in persona digni; Tũ quia si Superior cõfirmaret electionem indigni, videretur concurrere, & confirmare peccatum electorum.

Dico tertio, si electores elegerit dignum, digniori prætermisso, electum tenetur confirmator cõfirmare. Ità Ledesma loco cit. Salon 2. 2. q. 63. art. 2. controu. 3. versu Obseruemus tertio, vbi Bannes dub. 3. ad septimum. Caiet. in summ. verbo Electio, & verbo Beneficium. Couaruias in regula Peccatum, p. 2. §. 7. nu. 4. Rodriq. in sum. tom. 1. cap. 106. conclus. 11. num. 13. Colligitur ex Trid. sess. 24. de reform. cap. 18. & cap. Past. de iur. patr.

Ledesma.
Salon.
Bannes.
Caiet.
Couarr.
Rodriq.
Trid.

Probatur primò. Quia confirmatio est actus exterior: sed electio digni in foro exteriori est valida; ergò ad illam confirmandam tenetur, alioquin electus ius habet appellandi ad Superiorem.

Secundò, quia eo ipso quòd est electus, est gratus electoribus: & sic diiudicandus dignior, & fructuosior tali Ecclesie.

Dico quartò. Si cõfirmatori proponantur duo, vel tres, tenetur digniorè confirmare. Ità Ledesma, Salon, Rodriquez locis cit. Armilla verbo Electio, nu. 2. Aragon. 2. 2. q. 63. art. 2. col. 13. conclus. 5. pag. mihi 226. Et hoc sub mortalibus, quia tunc electoris, & confirmatoris vicem gerit.

Ledes.
Salon.
Rodriquez
Armilla.
Aragon.

Dico quintò. Electus ad aliquam dignitatem, siue in temporalibus, siue in inspiritualibus, si ante confirmationem administrat, sed aliquè actum exerceat ad talem dignitatem spectantem, est ipso facto priuatus iure acquisito per illam electionem. Ità Tab. verbo Electio, 1. nu. 27. Armilla n. 32. Cucchus de instit. iur. Canon. tit. 9. de elect. Graff. to. 2. consil. lib. 1. de elect. consil. 2. n. 3. Habetur expressè in cap. Auaritia, de elect. in 6. & cap. qualiter, eod. tit. fallit tamè in multis, de quibus Graff. loco cit. & Sylu. verbo Cõfirmatio humana, quæst. 1. Mir. tom. 2. Manual. q. 23. art. 32.

Tab.
Armilla.
Cucch.
Graff.
Graffus.
Syl.
Miranda.

Fallit etià in ordine nostro quòd ad Prælatos, qui statim electi consequuntur ius Prælatuæ, & simul administrationis. Generalis quidem per Maremagnum, ut videre est in priuilegijs nostris, pag. 68. Et cap. Paulè n. 23. in quo idem etiam determinatur de Generali, sicut de Prouinciali. Idè conceditur in Marimagno, §. 4. Prouinciales vero per capitulum Generale Val. 3. num. 9.

Dico sextò, Confirmatio facta post appellationem ad sedem Apostolicam ex legitima causa interpositam, nisi prius fuerit ab appellatione Canonice recessum, est nullius roboris, & momenti. Ità Cucchus loco cit. & habetur cap. Si postquam, de elect. in 6.

Cucchus

Dico septimo, Confirmatio declarata irrita: vel propter non seruata debitam iuris solennitatem: vel propter inhabilitatem Iudicis cõfirmantis, quia scilicet confirmandi potestatem nõ habebat, nõ propterea irritat, aut annullat præcedentem electionem, alioquin Canonicam. Ità Cucchus loco cit. & habetur cap. Si cõfirmationem, de elect. in 6.

Cucchus.

Dico octauò, Si electio est ipso iure nulla, talis etiam erit illius confirmatio. Graff. loco cit. n. 1. Probatur primo. Quia cõfirmatio est iuris prius habitũ corroboratio, ut habet Hofiensis lib. 2. sum. tit. de cõfirm. ut il. vel inutil. §. Quid sit, Qui enim confirmat, nihil de nouo dat sed datũ, vel aliter acquisitum corroborat.

Graff.

Hofiens.

Secundò. Quia vbi electio nõ tenuit, ipso iure confirmari non potuit, Nam si non valet principale, nec accessorium valebit, ut dicitur cap. Inter dilectos, de fide instrum. §. Cum igitur.

Dico nonò, Cõfirmator sciens per scientiam habitam in confessione, aliquè esse indignum, si nihil aliud obstat, debet illũ cõfirmare. Hofiens. in sum. lib. 1. de elect. §. à quo, & qualiter confirmada, n. 27.

Hofiens.

Probatur, quia cũ Cõfirmatio, ut dixi, sit actus exterior, & Iudex procedere debeat secundum allegata, & approbata, nõ est cur eũ cõfirmare nolit.

Dico X. Repertus dignus ad vnam dignitatem, si postea eligatur ad aliam, debet dignus reputari, et per consequens ab habente auctoritatem confirmari, Sylu. electio primo, q. 3. Mir. to. 2. Manual. q. 23. art. 11. Probant ex cap. Gesta, dist. 74.

Sylu.
Miranda.

Intelligenda tamen est conclusio de dignitate pari. Nam qui est dignus officio minori, non est dignus maiori, ut supra dixi.

Intelligenda est secundo, modò in prima dignitate bene se gesserit, & ea bene administraverit. Nam si secus, indignum se reddidit quacumque alia etiam simili, etiam pari. Ad quæ debet attendere confirmator, ne laqueum sibi iniiciat peccati.

Dico XI. Electus debet necessariò, & ex debito officij confirmari ab habente auctoritatem, si nihil obstat. Vnde bene notat Panor. in cap. Postquam, de elect. num. 1. quòd confirmatio est necessitatis, licet electio à principio fuerit voluntatis. Quòd si recuset, potest electus super electione litigare, & electionem suam profsequi, ut Panor. in cap. Cum inter R. de elect. nu. 1. Vide quæ dixi supra §. 6. conclus. 11.

Dico XII. Non solùm electus potest profsequi electionem suam in iudicio, sed etiam electores coram confirmatore eam defendere. Ita Panor. in cap. Dudum, de elect. nu. 4. & habetur cap. Bonæ Memoria, el. de elect. vbi Panor. num. 4.

Dico XIII. non potest electus confirmatorem iniuste confirmare reuocantem, pecunia emolliere. Ita Sotus lib. 9. de iust. q. 6. artic. 1. Azor tom. 3. instit. moral. lib. 12. cap. 7. versu Si roges. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 50. nu. 29. licet dubitare videatur Maior in 4. d. 25. q. 5. ad secundum, dicens, forte non esse improbabile, quòd in foro anime pecunia dari possit pro electione tollenda circa confirmationem. Quòd stando in iure naturali posse procedere, affirmat ipse Suarez, licet simpliciter, stante iure Canonico, nullo modo admittendum esse dicat. Ratio conclusionis est, quia Confirmatio est quid spirituale, quòd nullo modo emere licitum est.

§. XII. De eo, qui vult electioni se opponere.

Ico primò. Eligentes aliquem ad aliquam dignitatem vnanimi consensu, non possunt deinde se illi electioni opponere; nisi ex causis postea emergentibus: vel nisi eis, improbitas morum electi desinuat manifestata, quæ tempore, quo elegerunt erat illis secreta. Cucus lib. 1. instit. iur. Canon. tit. 7. de elect. pag. mihi 16. & habetur expresse in cap. Nulli, de elect. in 6.

Dico secundò, opponens, seu appellans contra aliquem electum, vel eligendum: seu contra formam electionis: vel etiam contra electores; Debet in litteris appellationem, seu oppositionem continentibus (quæ litteræ debent esse manu propria appellantis, & eius sigillo subscriptæ) exprimere singula, quæ intendit obijcere, contra vel formam electionis, vel personas electi, seu eligendi, vel electorum & iurare per sacra Dei Evangelia, quòd credit esse vera, quæ opponit. Quòd iuramentum debet esse appositum in litteris oppositionem continentibus: & etiam quòd credit, se ea, quæ opponit posse probare. Habentur hæc omnia expresse in cap. Ut circa, de elect. in 6. Quas

omnes clausulas apposuit Pontifex ad præcludendas vias malijs.

Notò tamen, quòd dicta intelliguntur, quando appellatio, seu oppositio fit contra personam certam nominatim expressam: secus autem quando fit oppositio contra personam incertam; ut quòd non eligatur excommunicatus: vel quòd non fiat electio, nisi Canonica: vel ne fiat contra tenorem priuilegiarum: nam tunc non tenetur opponens exprimere vitia, nec seruare formam dictam Capitis Ut circa; sed sufficit, quòd secuta electione, ea exprimat, & probet ad electionem invalidandam, & infirmendam. Habentur hæc in cap. Qui contra, de elect. in 6. iuncta Glossa.

Dico tertio. Appellare ne fiat electio, non valet; bene autem, ne fiat nisi Canonica. Habetur cap. Cum nobis, de elect. & notat Glossa in cap. Considerauimus, verbo, Post appellationem, eodem tit. Quæ addit, quòd licet electio cæteris propter modum electionis, nihil obstat quia electus possit iterum eligi, & habetur d. cap. Considerauimus. Hi, qui voluerint se electioni opponere, videant Clem. Constitutionem de elect. caput Constitutio, & caput Statuimus, eodem tit. in 6.

CAP. XXXII.

Quàm deceat Religiosum esse Obedientiam amatorem.

Expeditis ijs, quæ boni subditi possunt de iustitia facere, vel nõ facere, in quibus obedire, vel non obedire tenentur, Reliquum est, ut eos ad obedientiam perfectiorem instruamus, & accendamus, quòd eos obedire doceamus etiam in ijs, ad quæ alioquin ex iustitia nõ tenerentur, quòd hoc capite præstabimus; & cum hoc fieri melius non possit, quàm in medium proferre loca patrum, & exempla Sanctorum, hæc afferemus, Paucæ tamen, nam omnia, quæ possent adduci afferre, non est nostri intenti: & tot, tantaquæ sunt, ut sua propria volumina, eaquæ permagna requirant. Qui plura desiderat, adeat Gregorium lib. 35. moral. cap. 13. Bernard. serm. de hac re, & ad milites templi, cap. 13. Anselmum cap. 12. ep. ad Hebr. Gregor. Naz. orat. ad scines timore percussos. Hieronym. ad Demetr. epist. 8. cap. 10. & ad Rustic. mon. ep. 4. cap. 6. B. Lauren. Iustin. in ligno vitæ, de obed. & toto lib. de obed. Casianum lib. 4. institut. cap. 10. & cap. 23. & seq. Climacum gradu 4. de obed. Thom. à Kempis opusc. de exercit. Spirit cap. 12. & de discipl. Claustr. cap. 4. S. Dorotheum serm. 2. Platum de bono statu religiosi, lib. 2. cap. 5. Bernardinum Rosignolium de discipl. Christiana perfect. lib. 4. cap. 24. & de actionibus virtutum, lib. 2. cap. 9. Alvarez de vita spiritual. tom. 2. lib. 5. parte 3. diffusè, Franciscum Labatam in suo appar. concionat. tom. 1. & 2. vtròbiq; verbo Obedientia. Alphonsum Rodriq. parte 3. exercit. perfect. religios. tract. 5. per totum. Bufæum in suo virid. verbo Obedientia, & in Panario, verbo Inobedientia. Gulielmum Peraldum to. 1. sum. parte decima de obed. per multa. Thomam Cantipratanum lib. 1. apum, cap. 22. Iud.

Blossum

Greg.
Bern.
Anselmi
Gregor.
Naz.
Hierony.
E. Laur.
Iustin.
Cassianus
Climacus
Thom. à
Kempis.
S. Dotor.
Platini.
Rosignol.
Alvarez.
Labata.
Rodrig.
Bufæus
Peraldus.
Thom.
Cantipr.

Blofius. Blofius lib. 1. Enchiridij paruul. docum. 5. & cap. 2. spec. spirit. Antonium de Guevara in orat. relig. a cap. 42. per multa. Ioannem Carthagenam tom. 3. lib. 5. homil. 7. 8. 9. & 10. Laurentium de Portel exhortatione 5.

Hic tria tantum videbimus. Primum motiua, seu incitamenta ad obediendum: secundum obedientiae effectus: tertium perfecti obedientis signa.

D. Paulus Quam placens sit Deo obedientiae virtus, ostendit Paulus ad Philipp. 2. dicens Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis. Ad quem locum alludens Ber. ad milites templi, cap. 13. Ne obedientiam, inquit, perderet, perdidit vitam, & Proueb. 21. de vero obediente dicitur, Vir obediens loquetur victoriam: quia, inquit, Greg. 15. moral. cap. 10. Dum aliena voci humiliter subdimur, nos metipsos in corde superamus.

Greg. Et idem Greg. lib. 6. in primum regum, cap. 3. Longe, ait, altioris est apud Deum meriti, propriam voluntatem aliena semper voluntati subyicere, quam magnis ieiunijs corpus atterere, aut per compunctionem se in secretiori sacrificio macerare.

Greg. Et lib. 35. moral. cap. 12. Obedientia sola virtus est, quae virtutes ceteras menti inserit, insertasque custodit. Et lib. 2. in primum regum, cap. 3. Nec magna laeta ieiunij, nec aspera vitae studia deuoris Christi militibus in maiorum praecipio valde pensanda sunt. Maioris enim est meriti Charitatis iniuncta refectio, ieiunio propria deliberatione suscepto.

Hierony. Hieronymus in regula monach. cap. 6. In obedientia, ait, summa virtutum clausa est. Nam simplici gressu hominem ducit ad Christum.

Basil. Basilus in regulis fufius disputatis, q. 41. Et prompta, ait, ubiq; in omnibus rebus obedientia laudi semper tribuitur.

August. Augustinus ad fratres in eremo, serm. 34. In montem, ait, obedientiae ascendamus, & quod Deo promissimus, ascendamus. Nihil enim est maius obedientia, & nihil peius inobedientia.

D. Tho. D. Thomas 2. 2. q. 186. ar. 5. ad 5. Nihil maius potest homo Deo dare, quam quod propria voluntatem propter ipsum voluntati alterius subijciat.

Bonau. Bonauentura in speculo discipuli. parte prima, partic. 1. cap. 4. Nemo, ait, ad perfectionis semitam currendam est magis expeditus, quam verus obediens.

Cassianus Cassianus lib. 4. Instit. cap. 10. ait, Quod tanta obseruantia illi antiqui canobite obedientiae Regulam custodiebant, ut iuniores absque praepositi scientia, vel permissu, non solum, non auderent cellam progredi, sed ne ipsi quidem Communi, ac naturali necessitati satisfacere, sua auctoritate praesumerent.

Thom. Kempis. Thomas Kempis de discipl. claustr. cap. 4. Qui vult, ait, summae perfectioni cito propinquare, studeat ante omnia obedientiam seruare. Et infra. Haec sancta, & simplex obedientia plus prodest, quam alta doctrina, vtilior est, quam potentia, & securior quam dignitas, ait Praelatura.

Ludouic. Blofius. Ludouicus Blofius in speculo spirituali, cap. secundo. Minimum opus ex vera obedientia factum magis Deo placet, quam grande opus ex propria voluntate paratum.

E. Laur. Iustin. De effectibus obedientiae optime B. Laurentius Iustinianus in ligno vitae, de obed. cap. 3. Primò Facit hominē fratrem Christi, vt col-

ligitur ex illo Marci 3. Ecce mater mea, & fratres mei, quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in caelis est. Ipse meus frater, soror, & mater est.

Secundò. Reddit hominem Deo gratum, & ei acceptissimum praestat obsequium. Vnde dicitur Ecclesiastici 4. Multo melior est obedientia, quam stultorum victima.

Tertio. Deum glorificat, hominemq; excellentem reddit, Vnde dicitur Esaiæ 58. Et Glorificaueris Dominum Deum tuum, dum non facis vias tuas, & non inuenisur voluntas tua, vt loquaris sermonem: tunc delectaberis super Domino, & sustollam te super altitudines terrae, & cibabo te haereditate Iacob patris tui.

Quartò. Impetrat, quicquid vult à Deo. Vnde 2. Ioannis 2. dicitur. Si cor nostrum non reprehendit nos, fiducia in habemus apud Deum, quod quicquid petimus accipiemus, quia mandata eius custodimus.

Quintò Hominem reddit exoneratum, tum cogitationibus, tum operibus, Obediens enim cum se regat ad alterius arbitrium, merito dicitur exoneratus, & liber curis, & oneribus. Haec itaque, ait Iustinianus, Hominem dirat, laetificat Ecclesiam, pacem tribuit, mentem ornat, animam castificat, caelum aperit, vitam felicem homini tribuit.

Indicia veri obedientis haec sunt. Primum Promptitudo exterior, de qua Sanctus Bern. serm. de virt. obed. Verus obediens nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, praecipit precipientem, parat oculos visui, aures audiui, linguam voci, manus operi, itinere pedes, totum se colligit, vt imperantis colligat voluntatem.

Secundum indicium est, simpliciter obedire. Vnde Greg. lib. 2. in primum regum, cap. 2. Nescit, inquit, iudicare, quisquis perfecte didicerit obedire.

Tertium. Est in omnibus rebus se tamquam exanimem offendere, & sicut talem permittere moueri. Vnde de B. Francesco ait D. Bonau. in illius vita, cap. 6. Tolle corpus exanime, & vbi placuerit pone, videbis non repugnare motum, non murmurare situm, non reclamare dimissum. Quod si statuetur in cathedra, non alta sed ima respicies, si collocetur in purpura, pallefecit. Verus obediens est, qui cur moueatur, non diiudicat, vbi loquitur non curat, vbi transmittetur non instat, euectus ad officium solitam tenet humilitatem, plus honoratus, plus reputat se indignum.

Quartum indicium est Patienter ferre superiorem, vel imprudenter iubentem: vel experimentum sumentem. Vnde Climacus gradu 4. de obed. vltra medium, de quodam Achatio discipulo cuiusdam imprudentis senioris ad hoc propositum multa dicit; praesertim, quod non solum iniurijs, contumelijs, & ignominijs eum quotidie afficiebat senior; sed etiam quotidianis verberibus, iisque grauius; quae omnia patientissimus, & obedientissimus Achatius mira patientia tolerabat. De quo, ait idem Climacus, quod cum mortuus esset, fuit ab alio Seniore interrogatus hoc pacto. Achatii puer, ne mortuus es? Qui respondit, (etiam obedientiam post mortem ostendens) de sepulchro, Et fieri quomodo potest Pater, vt moriatur homo obedientia deditus? Et de Abbate Nesterone legitur in Vit. Patrum, quod religionem ingrediens, apud se sic

Marci. 3.

Ecclesiastici. 4.

Esai. 58.

Ioan. 2.

Bern.

Greg.

D. Bonau.

Climacus

Vit. Patrum.

se sic statuit. Ego, & asinus unum sumus, Asinus autem quicquid ei imponatur, hoc pariat, & sine mora.

Tandem hoc Alphabetum ex patribus, & viris deuotis desumptum, in Obedientia laudem accipiat, & custodiat verus Obediens.

Ala est obediencia, qua in caelum volamus.

Climac.
Beru.

Climac. grad. 4.
Bonus cibus. Ber. ser. De obed. & patient.

Climac.
Iustin.

Coelum, in quo obedientis anima requiescit.

Climac. loc. cit.
Dicit hominem, Iustin. in ligno vitæ, de obed. cap. 2. sine.

Alvarez.

Ecclesie vnitatem tribuit. Alua. tom. 2. de vit. spir. lib. 5. parte 3. cap. 1.

Hieron.

Felix, & abundans gratia. Hieron. in regul. mon. ca. 6.

D. Bonau.

Genus nobilissimum martyrij. Bonau. in die-

tis salutis, tit. 4. dieta 4. cap. 1.

Humilitatis nlia primogenita. Blosius in Speculo spirit. cap. 2.

Iugum suauis, & onus leue. Alu. loc. cit. cap. 15.

Libertatem æternam parit. Alu. loc. cit. cap. 4.

Mater, & custos omnium virtutum. August.

lib. 14. De ciuit. Dei, cap. 12.

Nescit moras, & fugit crastinum Bern. loc. cit.

Origo Sapientia, Bern. fem. de epiph.

Pacem tribuit. Iustin. loco cit.

Quies mentis. Dorotheus ser. 1. in fine.

Regina virtutum. Alua. loco cit. cap. 1.

Securissima via ad caelum. Kempis opusc.

exercit. spirit. cap. 12.

Tranquillitas animi. Dorotheus loco cit.

Vita numquam deficiens. Climacus loco cit.

Christo simillimum facit. Alvarez loco cit.

cap. 4.

Blosius

Alvarez

Alvarez

August.

Bern.

Bern.

Iustin.

Dorotheus

Alvarez

Kempis

Dorotheus

Climac.

Alvarez

Q V A E S T I O I I . DE VOTO RELIGIOSAE PAVPERTATIS.

Aggredimur secundam questionem de voto paupertatis, quam breuiter expediemus, succincte traditis ijs, quæ ad instruendum bonum subditum necessaria iudicabimus.

C A P . I . Quid sit Religiosa Paupertas.

Climacus
Alvarez
Bonau.
B. Laur.
Iustin.
Gulielmus
Perald.

RO hoc capite videri potest Climacus gradu 16. Alvarez tom. 2. de vit. spir. lib. 5. parte 1. cap. 1. Bonauentura in diet. sal. tit. 4. dieta 4. cap. 3. B. Laur. Iustin. in ligno vitæ de paupert. cap. 4. Gulielmus Peraldus tom. 1. sum. tract. de beatitud. parte 5. Bartholom. à S. Fausto in spec. confess. tract. de vit. q. 1.

Barthol.
à S. Fausto
Climacus

Nuditas, idest paupertas, (vt Climacus ait) rerum omnium, curarum est depositio, securitas vitæ, viator omnibus impedimentis liber, maroris alienatio, mandatorum fides (idest fidelis obseruatio eorum, quæ mandantur.

Alvarez.

Paupertas Religiosa est (vt ait Alvarez) abdicatio omnium rerum temporalium opere, & voluntate ob amorem Dei, & desiderium perfectionis.

Paupertas est, (vt Bonauentura,) caeleste prandium, cum quo pauperes Christi mercantur caeleste prandium, ad quod pauperes inuisantur, & caeleste solium, in quo pauperes locantur.

Bonauentura

Elegantè Iustinianus. Hæc, inquit, virtus euidam puella pulcherrima comparatur; etenim oculus eius est purus, & præclarus, nihil habens turbulentum sed mansuetus, tranquillus, delectabilis, ad omnes respiciens, nullum odio habens, mitis, & humilis. Os illi, & lingua sana est, plena gratiarum actione, & vtilibus, amabilibusque verbis abundans, longanimis est, & longè quam abundantia excelior. Vis videre anima huius pulchritudinem? Vis inopie diuitias addiscere? Non subiacet Demonibus, non assistit regibus, quia militat Deo, & cum Angelis ipsi caelorum Regi famulatur. Non habet horrea, ubi grana reponat, sed talem abundantiam, vt habere mundum vniuersum nihil existimet; Non habet quod thesaurizet in terra, quia cuncta, quæ possidet, recondit in caelo.

Iustinianus

Hæc itaque paupertas est Religioni necessaria, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3. & habetur in iure, cap. Cum ad Monasterium, de statu Monach.

C A P. II.

Quid liceat, vel non liceat Religioso circa
votum paupertatis.

B. Thom.
Caietan.
Tal.
Panorm.
Io. Andr.
Innocent.
Nauarr.
Antonin.
Sylu.
Rodrig.
Miranda.
Lelsius.
Vasquez.
Vega.
Molina.
Ludoc.
Beia.
Azor.
Reginald.
Grassius.
Corduba.
Ledesma.
Barthol.
à S. Fausto.
Sayrus.
Sanchez.
Cenedus

RO hoc cap. videatur D. Thom. 2.2. q. 186. art. 3. & 6. vbi Cai. Val. tom. 3. disp. 10. q. 4. p. 3. Panor. cap. Monachi, & cap. Cum ad Monasterium, de statu Monach, vbi Io. Andreas, Innocentius, & alij

Cannonista, Nauarr. comm. 2. de regul. per multa, & comm. 1. Antoninus 3. parte, tit. 16. lib. cap. 1. §. 11. Sylu. verbo Religio 6. Rodrig. tom. 3. quaest. regul. q. 29. Mir. tom. 1. manual. q. 28. Lelsius lib. 2. de iust. cap. 4. dub. 5. & cap. 41. dub. 9. Vasquez opusc. de redditibus eccles. cap. 3. dub. 2. Vega p. 2. sum. cap. 86. à casu 3. vsque ad 36. Molina tom. 1. de iust. disp. 140. & to. 2. disp. 276. & tom. 3. disp. 687. Ludouic. Beia 4. p. casuum, casu 17. Azor tom. 1. instit. mor. lib. 12. cap. 9. & 12. Reginaldus in praxi, lib. 18. à nu. 397. Gaff. 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. à nu. 40. vsque ad 65. & lib. 3. de casibus referu. cap. 4. & tom. 1. consil. lib. 13. de regul. consil. 8. Cordub. in sum. q. 54. Ledesma de statu religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. Lopez 2. parte instruct. cap. 4. §. 6. Bartholomæus à Sancto Fausto in speculo confess. tract. de vitio proprietatis, Sayrus in Clau. reg. lib. 9. cap. 16. nu. 20. Sanchez lib. 7. in decal. per multa, praesertim cap. 22. Cenedus in suo lib. de pauper.

Noto 1. quòd cum Religiosa paupertas sit diametraliter opposita dominio, de essentia illius erunt, quæ sunt opposita essentia Dominij. De essentia autem Dominij duo sunt, Primum, quòd Dominij habeant liberam facultatem vsurpandi rem arbitrato suo, absque alterius iniuria, quæ sit contra iustitiam commutatiuam: & per hanc facultatem proprie, & formaliter constituitur aliquis Dominus, quasi in actu primo. Secundum est, quòd re, cuius aliquis est Dominus, libere sit vtitur in dependenter à voluntate alterius, quo ipso est rei Dominus, velut in actu secundò. Itaque de essentia paupertatis Religiosæ erit nullam habere facultatē arbitratu suo disponendi de re aliqua neque aliquā rem vsurpandi independenter à voluntate Prælati. Ità Val. tom. 3. disp. 10. q. 4. p. 3. versu Hæc cum ita sint.

Noto secundò quòd peculium nihil aliud est, quàm habere aliquam rem in particulari, deputatam, & sequestratam ab alijs, ad vtendum ea: vel iure dominij, & proprietatis possidendo, & defendendo eam, vt suam: vel iure solius administrationis, ad eam administrandam, vel distribuendam secundum conditiones, & leges ad hoc præstitutas; non tamen ad eam alienandam, neque distrahendum de ea vltra concessa: vel iure solius vsus fructus, qui est facultas vtendi re, & fructibus eius, in vtilitatem propriam, commodumque etiam aliorum; salua tamen substantia rei fructuariæ: vel iure solius vsus, qui est facultas vtendi re ad solos proprios vsus, sine alia facultate alienandi, neque administrandi, neque etiam possidendi. Ità Lopez secunda parte instruct. cap. 4. in principio. Ex quibus colligitur differentia inter dominium, vsusfructum, & vsus, possessionem, & administrationem. Quòd Dominus disponit de re ipsa; quia potest eam destruere

quò ad substantiam, alienare per donationem, vel venditionem; vsusfructuarius disponit de solis fructibus pro vt vult; non solum in suam, sed etiam in aliorum commoditatem, salua tamen rei substantia. Vsurarius verò disponit de solis fructibus in propriam tantum vtilitatem, nullo autem modo in vtilitatem alterius. Possessio est ius inuicendi rei corporali, à qua possidenda non prohibemur. Administratio est ius gubernandi, & distribuendi iuxta conditiones certas, & limitatas, non tamen alienandi, nec in quoslibet vsus expendendi.

Noto tertio, quòd nomine peculij intelliguntur tam bona mobilia, quam immobilia, vt Azor lib. 12. cap. 9. q. 1. versu Aduert. fine; De peculio quatenus includit bona mobilia; verbi gratia certam quandam pecuniæ quantitatem moderatam iuxta qualitatem personæ, & dignitatem; seu etiam, includit suppellectilia, libros, &c. Nulli dubium, est, quin possit regularis de licentia sui Prælati tale peculium habere, vt dicit Sanchez 7. in decal. cap. 22. nu. 1. & Cenedus de paup. dubio 9. nu. 10. Et habetur expressè in Bulla Clementis VIII. de largitione munerum, §. Id autem, his verbis; *Eique vs ad libitum de eis disponat, per superiores concessa fuerint.* Vetat enim ne possint regulares quidquam donare de elemosynis, ipsi à Prælati concessis, ad suum libitum expendendis. Vnde supponit, posse Superiores tales pecunias, quas peculium dicimus, suis Subditis concedere; Immo, & id concedit Trid. sess. 25. de regul. cap. 2. De peculio autem quatenus immobilia includit, est maior difficultas, dicam in sequentibus.

Noto quartò, ex Corduba in sum. q. 54. notab. 2. Lopez 2. parte instruct. cap. 4. versu Triplex inueniri potest. Quod triplex potest esse Religiosorum peculium. Primò quando est designatum à Superiore ad aliqua certa, & determinata comparanda, vt libros, vestes, &c. Ità tamen, quòd hoc peculium reuocabile est per superiorem. Secundò quando peculium est irrevocabile à superiore. Tertio quando peculium est quidem reuocabile à Superiore, & eo animo habetur, sed non decernitur per Superiorem, ad quæ comparanda sit illud peculium destinatum. Peculium primò modo, aiunt, quòd potest Religiosus habere: Secundò nequaquam, quia dominium dicit: Tertio negant posse Religiosum habere Corduba, & Rodriguez tom. 2. sum. cap. 32. conclus. 2. versu, Lo tertero digo: sed parum refert, an sit determinatum ad certos aliquos particulares vsus, an verò indeterminatè ad vsus; semper enim intelligitur, quòd sit concessum ad vsus licitos, vt bene Sanchez loco cit. nu. 12. Lelsius lib. 2. de iust. cap. 4. dub. 5. nu. 33.

Noto quinto, quòd sine controuersia est apud Doctores, nò posse Religiosos regulares, sub voto paupertatis viuētes, habere aliquid propriū, pro vt propriū dicit dominium rei absolutum, ab alijs independens, Quia tali dominio per votum paupertatis renunciauerunt. Habetur expressè in cap. Monachi, de statu Mon. & cap. Cum ad Monasterium, eod. tit. vbi dicitur, *Prohibemus quoque districte in virtute obedientie sub obestatione diuini iudicij, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat.* Quod ità verum est, vt eodem cap. dicitur, *Nec posse summum Pontificem*

Azor.

Sanchez.
Cenedus.

Trid.

Corduba.
Lopez.

Corduba.
Rodrig.

Sanchez.
Lelsius.

Trid.

cum Monacho (remanente Monacho) super votum paupertatis dispensare. Hoc idem fuit definitum in Trid. sess. 25. de regul. cap. 2. vbi dicitur, *Nemini regularium tam virorum, quam mulierum liceat bona mobilia, vel immobilia, cuiuscumque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine conuentus possidere, vel tenere, sed ea statim Superiori tradantur, Conueniuntque incorporentur.* Videatur Nauarrus comm. 2. de regul. nu. 14. 15.

Nauarr.

Noto sextò, quod dominium, possessio, administratio, vsus, & vsufructus, sumuntur dupliciter. Primò quatenus talia sunt iuris; quia scilicet qui dominium alicuius rei, seu vsufructum habet, eam pro suo arbitratu administrat. Iuxta modum eas habendi, & regulas eas administrandi traditas notab. 2. Secundò quatenus talia sunt facti, quia scilicet realiter, & de facto habentur, sed non possunt ad suum libitum administrari sed ad voluntatem alterius, ad cuius etiam voluntatem amouibilia sunt. Proprium, seu dominium primi generis competit personis liberis: secundi generis potest competere Religiosis. Ita Nauarr. comm. 1. de regul. nu. 15. & Bartholomæus à S. Fausto tract. de vitio proprietatis, q. 3. nu. 5. & 6.

Nauarr.
Barthol.
à S. Fausto

S. Primus. Verùm liceat Regulari de licentia sui superioris retinere sibi aliquos annuos census in suos vsus expendendos.

DICENDVM est, posse Religiosum profectum de licentia sui Prælati, ex iusta causa concessa, habere aliquod peculium, seu aliquos annuos redditus per se ipsum administrandos, quò ad vsus licitos, & honestos, etiam indeter-

minatos necessarios tamen, ad nutum tamen superioris amouibiles: & hoc non solum de iure antiquo, sed etiam post Concilium Trid. In hac conclusionem conueniunt ex professo Nauarr. com. 2. de regul. nu. 15. & 18. & comm. 1. nu. 15. & lib. 3. consil. de statu monach. consil. 14. nu. 6. Sà in aphorismis, verbo Religio, nu. 48. Latè Sanchez lib. 7. in decalog. cap. 22. nu. 11. Ledesma de statu religios. in commun. cap. 4. conclus. 3. dub. 13. pag. 112. vbi citat Ioannem Gallum; quem, ait, fuisse præsentem Concilio Trid. nectamen vnquam intellexisse, per hoc decretum, tales annuos redditus fuisse prohibitos, & laudat Ledesma Prælatos, concedentes tales redditus suis subditis. quia, ait, cum Religiones vt plurimum non dent suis Religiosis necessaria, isti si non habent redditus ad sibi subueniendum, aliundè quarunt, & forsàn non tam honestè; hanc eandem sententiam defendit, & probat multis Ludouicus Beia 4. parte casuum, casu 17. in principio, & Mirand. tom. 1. Manual. q. 28 art. 8. Citatur etiam Ioannes della Cruz, de statu religio. lib. 1. cap. 3. dub. 2. possunt etiam adduci Rodriquez, & Vega suprà, quatenus dicunt, Concilium Trid. nihil innovasse, sed explicasse ius antiquum.

Ludouic.
Beia.
Miranda.
Io. della
Cruz.
Rodrig.
Vega.

Ego And.

Ex scriptoribus antè Concilium hanc etiam sententiam defendunt. Io. Andreas in regulam,

Non est obligatorium, quæ est 58. de regul. iur. in 6. à num. 7. Abbas in cap. Cum ad Monasterium, num. 8. de statu monach. Innoc. in cap. Innuante qui Clerici, vel vouentes, nu. 2. Sylu. verbo Abbas, q. 3. nu. 6. d. 7. & alij, quos citat Sanchez loco cit. nu. 5.

Innoc.
Sylu.
Sanchez.

Hanc eandem sententiam tenent alij, sed cum limitatione, Quandò Monasterium est ita Pauper, vt ex communibus redditibus nequeat Religionis satis prouidere. Ita Val. tom. 3. disp. 10. q. 4. p. 3. col. 2. corol. 4.

Valen.

Tenent alij, quandò istud Peculium, seu annui census concederentur Religiosis ad vsus determinatos, puta, Concedo tibi hæc decem scuta annua, vt ex illis emas tot libros & non aliud. Ita Corduba in sum. q. 54. versu, Lo tercero digo. Lopez secunda parte instruct. cap. 5. col. 3. versu Tertio addimus.

Corduba
Lopez.

Tertio tenent alij, quandò administratio prædictorum annuorum censuum non permittitur ipsi Religiosis particularibus, sed officialibus Conuentus, ad id specialiter deputatis. Ita Bartholomæus à S. Fausto tract. de vitio proprietatis, q. 12. Cenedus. tract. de Paupert. dub. 10. nu. 6.

Barthol.
à S. Fausto
Cenedus.

Probat primò nostra Conclusio, quia id habet vsus communis, etiam apud reformatos Religiosos, & Religiosas, vt testatur Beia loco cit. versu Confirmat hoc ipsum, & Ledesma similiter loc. cit. propter quem vsum suspicatur Vasquez opusc. de redd. cap. 3. dub. 2. nu. 15. quòd decretum Concilij sess. 25. cap. 2. de regul. non fuerit receptum; sicut non fuit receptum, quò ad illud; quòd Religiosis omnia necessaria ministrarentur.

Ledesma
Vasquez.

Secundò Probat, quia hos redditus habere amouibiles ad voluntatem Prælati, & non expendendos in quoscumque vsus, sed tantum licitos, & necessarios, non est contra votum paupertatis, vt probatur ex notab. 1.

Tertio Quia Papa solet concedere aliquos annuos redditus aliquibus Religiosis de Ecclesia benemeritis, vt dicit Ledesma loco cit. & Beia, quòd non faceret, si esset contra votum paupertatis, Multis alijs rationibus hanc conclusionem probant Nauarrus, Ledesma, Beia, Sanchez, Cenedus, locis cit.

Ledesma.
Beia.
Nauarr.
Sanchez.
Cenedus.
Trid.

At obijcies primò, Concilium Trid. sess. 25. cap. 2. de regul. vbi ait, *Nec deinceps liceat Superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad vsufructum vel vsus administrationem, aut comendam.*

Respondeo cum Nauarro loco cit. ad quintum, Beia etiam cit. loc. 4. versu Respondemus Sanchez loco cit. nu. 13. Ledesma cit. pag. 113. versu Ala razon de dudar. Mirand. cit. Paulò antè ad primam confirmationem, Concilium non inducere ius aliquod nouum, sed tantummodo renouare, & ad memoriam reuocare ius illud antiquum positum, cap. Non dicatis, 12. q. 1. cap. Monachi, & cap. Cum ad Monasterium, de statu Monach. Quibus cap. Caueatur, ne possit Religiosus habere peculium tamquam proprium, & independenter ab Abbatis voluntate, vt inuunt illa verba, *Tamquam propria*, citata suprà notab. 5. in fine. Et quamuis addat. *Neque etiam nomine conuentus*, intelligendum est sine licentia prælati. Quandò autem dicit Concilium, *Non licere Prælati concedere*

Nauarr.
Beia.
Sanchez.
Ledesma.
Miranda.

cedere bona stabilia, etiam ad usum, & administrationem, intelligitur sine cautela, ut explicat Nauarrus loco cit. ad quartum, & Beia: sed etiam potest intelligi ad usum, & usufructum, iuris, non facti.

Nauarr.
Beia

Quarantia.

Objicies 2. multas declarationes congregationis Concilij, quas refert Quaranta verbo Casus; Quibus cautetur, Nullo modo licere Religiosis tales redditus possidere, nec posse Praelatos facere talem facultatem possidendi suis subditis.

Respondeo, Has declarationes non maiorem obligationem inducere, quam ipsum Conciliū, & eodem modo esse interpretandas. Et nota, quod possunt religiosi non solum retinere dictos annuos census, relictos sibi in renunciatione, quam fecerunt ante professionem, seu quos aliqui parentes, amici, vel consanguinei eis reliquerunt; sed etiam quos ipsi professi instituerunt ex nummis eorum industria, praedicando, docendo, libros scribendo, quaesitis. Quia potest Conuentus religionis benemeritis in praemium suorum laborum eis licentiam concedere talibus annuis censibus fruendi. Ita Cenedus in tract. de pauper. dub. 10. num. 9.

Cenedus

Ex dictis colligitur primo, non posse Praelatum concedere Religiosis hos annuos redditus, nisi in usus licitos, & necessarios. Et Religiosi in illicitos distrahens, verbi gratia, in turpia, in vestes sericas, vel etiam lanceas, sed maximi pretij, & contra Religiosam paupertatem: vel in sumptuosa conuiuia, vanas picturas, canes venaticos, &c. mortaliter peccare contra votū paupertatis. & qui pecunias à Religioso sic accipit, teneri restituere. Ita Molina disp. 95. & disp. 140. Nauarr. com. 2. de regul. nu. 23. Rodriguez in sum. p. 2. cap. 32. concl. 3. versu Lo quarto digo. Miranda tom. 1. Manualis, q. 28. ar. 9. Vega secunda parte sum. cap. 86. calu 33. Sylu. verbo Religio q. 7. d. 2. Sanchez 7. in decal. cap. 22. num. 19. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. nu. 79. versu Nono non potest. Ratio est, quia cum Praelatus non sit Dominus rerum Monasterij, cuius verè, & proprie sunt, quae possidet Monachus, sed dispensator, non potest facultate facere res illas expendendi, nisi in utilitatem, vel decorem Monasterij, Alioquin non dispensator fidelis, sed perfidiae frontis dissipator merito venerit appellandus; Cumque Monachus non possit à Praelato licite obtinere facultatem, redditus illos in illicitos usus expendendi, sequitur, quod expendens utatur re illa tanquam Dominus, & per consequens contra votum paupertatis mortaliter peccabit. Recipiens autem pecuniam, vel aliam rem quantam à non habente potestatem dandi, clarum est, quod tenetur restituere vero Domino, quod est Monasterium, ut bene Sanchez lib. 7. in decal. cap. 19. nu. 30. Licet contrarium contendat de ludo dub. 21. nu. 4. multos citans. Pro nostra autem sententia adest Sanctarell. tract. de Apost. cap. 6. dub. 2. nu. 12. Adde, quod putant aliqui apud Dianam tom. 3. tract. 2. resol. 98. quod potest, qui habet pecuniam iniuste restituere illi, à quo habuit. Sed tu non recedas à dictis. Immo etiamsi haberet à Praelato expressam licentiam, quia Praelatus eam dare non potest, ut idem Sanchez loco cit. nu. 31. Immo neque etiam si ab ipso Praelato acciperet, ut idē

Molina.
Nauarr.
Rodrig.
Miran.
Vega.
Sylu.
Sanchez.
Lessius

Sanchez.

Sanchez.

Sanchez nu. 32. Hinc patet, quod qui lucratur aliquid à Religioso, tenetur restituere Conuentui: similiter meretrices, quae à Religiosis ob turpem actum aliquid recipiunt, restituere tenentur. Et nota ulterius, quod si Praelatus non potest concedere subdito, ut redditus illos expendat in usus illicitos neque etiam potest id concedere sibi ipsi, ut Sanch. 7. in decal. cap. 19. n. 22. Vnde Religiosi tribuentes aliqua meretricibus ob turpia: seu etiam ludentes, ultra peccatum, quod ex natura sua importat actus illicitus, peccant etiam contra votum paupertatis. Si autem daretur alicui Religioso subdito, vel Praelato aliquid donum hoc pacto. Do tibi hoc, ut des tua concubina, non peccaret illud dando concubina contra proprietatis votum, quia non dat ut Dominus, sed ut Minister. Ita Vasquez de redd. cap. 3. dub. 2. nu. 16. tunc enim non censeretur datum Monacho, sed concubinae.

Sanchez.

Vasquez.

Colligitur secundò, Quid dicendum sit in illa quaestione, An peccet Religiosus dicens hoc est meum. Si enim dicat, Hoc est meum, intendens, quod ad dominium, & dispositionem ad libitum, & formaliter volens id esse suum, mortaliter peccat; Si autem dicit hoc est meum, intendens quod ad usum, & administrationem, vel simplicem detentionem, nullum peccatum committit: Si autem nihil cogitans de proprietate, vel usu, instans respondeat Hoc est meum, peccat venialiter, quia mendacium, est surreptitium, & omne mendacium quantumcumque leue semper est peccatum veniale, ut docet D. Thom. 2. 2. q. 110. art. 3. Ita Nauarrus comm. 2. de regul. num. 1. Bartholomaeus à S. Fausto de vitio propr. q. 11. Grassius de casibus reuerentis, lib. 3. cap. 4. nu. 10. Cauere tamen debet verus Religiosus, haec verba Meum, & Tuum; Nam sonant proprietatem, ut in cap. Dilectissimis, 12. q. 1. Vnde Casian. lib. 4. instit. cap. 13. de illis antiquis canonicis ait. Ne verbo quidem audes quis dicere aliquid suum; Magnumque sit crimen, ex ore Monachi processisse, codicem meum, tabulae meae, graphium meum, iunicam meam, caligas meas. Proque hoc digna poenitentia satisfacturus sis, si casu aliquo per subreptionem, vel ignorantiam huiusmodi verbum ex ore eius effuxeris.

D. Thom.
Nauarr.
Barthol.
à S. Faust.
Grass.

Casian.

Colligitur tertio, posse Praelatum concedere hos redditus suo Religioso, expendendos in usus indeterminatos, licitos tamen, posse etiam concedere, ut ipse Religiosus, cui concessum est pecuniam, redditus per se ipsum administret. Ita Sanchez loco cit. nu. 12. Aduerto tamen Praelatos, ut inuigilent super sibi commissum gregem, & quotannis tempore visitationum curent sibi rationem reddi de redditibus, & expensis, & videant, an rectè sint expensi, quod si non, castigent delinquentes iuxta delicti grauitatem. Nam ex negligentia Praelatorum oritur Religionum dissipatio, & Religiosorum perditio.

Sanchez.

Colligitur quarto, esse contra votum paupertatis, si Religiosus Superiori volenti concessum sibi peculium reuocare resistat: aut paratus non sit à se ad eius nutum abdicare. Ita Grass. lib. 3. de casib. reseru. cap. 4. num. 51. sine, Bartholomaeus à S. Faust. loco cit. q. 10. nu. 24. Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 29. art. 17. Lessius lib. 2. de iust. cap. 4. dub. 5. num. 31. & 32. Sanchez loco cit. num. 15. Limitat tamen Lessius, modò

Grass.
Barthol.
à S. Faust.
Rodrig.
Lessius.
Sanchez.

Lessius:
Sanchez.

aliunde satis illi Religioso prouideatur; Nec enim Superiore iubente tenetur dimittere, nisi constaret alia ratione ex communi penu illi prospectum fore. Nec superiori volenti certam rationem victus communis instituere, potest subditus non obtemperare. Vt Lessius, & Sanchez locis cit. qui addit, subditum teneri obedire Superiori, quando Superior auferat superflua: non autem si necessaria. Tandem nota, quod non tenetur obedire, si auferat, vt sibi retineat, vel auferat mihi particulari, & non omnibus, vt dictum est supra.

Colligitur quinto Resolutio illius questionis, An Religiosus, cui externus quidam dedit centum aureos, ad suum libitum expendendos, possit ex Superioris licentia alicui seculari eos tradere, vt censum sibi quotannis soluat, dum vixerit. Et eo Religioso defuncto, centum illos aureos sibi retineat. Sic distinguendum enim est. Si ita concessi sunt illi centum aurei, vt concedens noluerit, illorum dominium transferri in Monasterium, sed omnino cedere in Religiosi usum, & eadem fuit mens Religiosi acceptantis, est licitum ex Superioris licentia, eos tradere predicto modo. Sin autem ita dati sint, vt illorum Dominium in Monasterium transferret. Tunc neque Generalis, aut Prouincialis absque consensu Conuentus, nec Conuentus absque consensu Generalis, aut Prouincialis potest Religioso predictam facultatem concedere, predictum contractum celebrandi. Ita Corduba in summ. q. 54. dub. vlt. Lopez secunda parte instruct. cap. 5. col. penul. versu, Secundo adijcimus, Vega tom. 2. sum. cap. 32. casu 19. Rodriguez tom. 1. sum. cap. 90. nu. 8. & 9. conclus. 3. & 4. & tom. 2. q. regul. q. 47. art. 15. Sanchez loc. cit. num. 16. Tunc autem dicitur, Dominium in Conuentum non fuisse translatum, quando secularis rem censu constituendam ipsi Religioso dedisset, vt ipse eam relinqueret cui vellent, & Religiosus sic eam acceptauisset. Ratio autem secundi dicti est quia cum iam hæc summa sit in Conuentus proprietatem translata, non potest sine ipsius beneplacito alienari, si enim alienaretur, in graue ipsius detrimentum redundaret. Quæ ratio cessat in primo dicto, vbi Conuentus nihil acquisiuit. Ego tamen habeo difficultatem in eo, quod dicunt, illos aureos iam Religioni incorporatos, posse cum licentia Prælati, & Conuentus concedi predictam, seculari, præfato modo. Nam Prælati, & Capitulum non habent potestatem disponendi de rebus Conuentus, nisi in eius directam, vel indirectam utilitatem, & necessitatem, vt probat Nauarrus comm. 2. de regul. num. 23. & comm. 3. num. 5. versu Tertio quaeritur, Addita præsertim constitutione Clementis VIII. de largitione munerum, de qua infra. At hic nulla utilitas directa, neque indirecta, nec vlla adest necessitas; ergo videtur, quod Capitulum non possit hoc facere. Ad do, quod licet pecunia non sit de rebus, quæ seruando seruari possunt, vt Sylu. cum communi verbo Alienatio. q. 8. nu. 7. Si tamen implicetur in census, vel bona stabilia, fructificat; Vnde ista, quæ potest fructificare in perpetuum in utile Monasterij, non potest dari ad vitam istius particularis, absque eo quod bono communi præiudicetur.

Colligitur 6. quid dicendum in illa questione, An Nouitius professionem factururus, & omnia

sua Religioni relicurus, possit Religionem obligare, ad sibi soluendum quotannis quadraginta scuta: supposito, quod facultates relictae multum excedant dictam pensionem. Et an Conuentus deinde teneatur soluere dicto professo dictam pecuniam. Respondetur enim, quod potest, cum enim sit Dominus rerum suarum, potest eas relinquere cuiumque vult absolute, vel limitate; nec hoc est contra votum paupertatis, nec contra Concilium; quia semper supponimus, quod hunc redditum retineat, & expendat cum voluntate Superioris. Conuentus autem tenetur dictam pensionem soluere ex debito iustitiæ; quia cum Nouitius fecit suum testamentum, seu renunciationem, erat in sua libertate, & sic instituit suum hæredem vniuersalem Conuentum, cum ista obligatione soluendi sibi ipsi iam professo talem pensionem; & Conuentus acceptauit hæreditatem, sic grauatam; ergo tenetur ex iustitia soluere illam pensionem. Sicut si dictus Nouitius mandasset Conuentui, ab ipso instituto hæredi, dictam pensionem alicui alij personæ extra Religionem soluere, & Conuentus acceptasset, non ne teneretur ex debito iustitiæ soluere; sic tenetur soluere ipsi Nouitio iam professo. Ita Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 14. pag. mihi 116.

Colligitur septimo, Quid dicendum in eo casu, quo Nouitius ingrediens Religionem esset usufructuarius aliquorum reddituum, durante eius vita; quia verbi gratia, Quando natus est, eius Pater instituit censum ad eius vitam: vel est alicuius familiæ, quæ habet multa bona in communi, quæ quotannis dispensantur in descendentes illius, An scilicet iste talis possit retinere sibi istum usufructum cum licentia Superioris. Dico, quod sic; Quia cum iste retineat hos redditus, de licentia Prælati deque eius licentia expendat, non potest dici proprietarius. Nec obstat, quod habeat illud ius exigendi illam annuam pensionem; vel petendi sibi dispensari de elemosynis suæ familiæ, quod ius est ita illi proprium, vt non possit in alterum transferre, quia licet ius illud cohæreat personæ, utilitas tamen ex illo iure proueniens est apud Monasterium; seu apud Monachum ipsum de licentia Prælati; quod etiam in utilitatem Monasterij resultat; Si enim Monachus ille pensionem illam expendit in vsus licitos, & necessarios, id resultat in Monasterij utilitatem, quod excusatur à prouidendo, vt tenebatur dicto Religioso de necessarijs.

Ponit hunc casum expresse Bart. in authen. ingressi de sacrosanctis Ecclesijs num. 20. & nu. 21. dicit, quod talis usufructus transit ad Monasterium ad vitam Monachi, quod quidem Monasterium, seu illius Prælati concedit Monacho, vt illo utatur.

Colligitur hæc doctrina ex Grassio lib. 3. de casibus reseru. cap. 4. nu. 51. Et Nauarro comm. 2. regul. num. 38.

Colligitur octauo, quod si relinquatur legatum Religioso professo eo pacto, & conditione, quod Prælati illius consentiat, talem Religiosum eo frui, quod si non consenserit, cadat à legato, interpretandum est, quod vsus solummodo pertineat ad Religiosum, Dominium vero ad Conuentum. Vnde potest Prælati tali Reli-

Corduba.
Lopez.
Vega.
Rodrig.
Sanchez.

Nauarro.

Sylu.

Ledesma

Bart.

Grassius
Nauarro

Religiolo talem vsum concedere; quod si noluerit, nullum erit legatum; & pene grauatim remanebit. Ita Abbas in cap. Monachi, de statu Monachi, num. 8. Sylu. verbo Religio 6. q. 7. d. 3. Molina disp. 140. Miranda tom. 1. Manualis, q. 28. art. 5. Sanchez lib. 7. in decal. cap. 17.

Colligitur nono; Peculium concessum Religioso debere esse moderatum, ita vt religiosam paupertatem sapiat. Quia Trid. interdicat regularibus mobilia suae suae concedi, Sess. 25. cap. 12. de regul. ergo etiam peculium rei stabilis superfluum. Superfluum autem dicitur in presenti, quod non est necessarium ad statum habentis peculium. Verum quidem est; quod in hoc debet attendi ratio qualitatis personae, conditionis, loci, varietatis temporum, & nonnullarum aliarum circumstantiarum; ad decentiam status conseruandam necessarium. Vnde quod vni est superfluum, alij potest esse necessarium, si consideretur Religio strictior, vel laxior, vel etiam Gradus, vt si est Magister, Prouincialis, aut simplex subditus; acas, vt si iuuenis, senex, infirmus, sanus. Ratio loci etiam in eadem Religione. Quia in vna Prouincia aliquid est necessarium, quod in alia erit superfluum, attenda qualitate regionis, & personarum saecularium. Ita Sanchez loco cit. num. 17. Vnde dicitur, definitum a sacra Congregatione; & refert Naldus verbo Religiosus num. 3. & Quaranta verbo casus: *Regulares Superiorum arbitrio, & praesentationi stare debent, quo ad mobilia superfluitatem, vel conuenientiam: Nisi de excessu arbitrij consistens, habita videlicet ratione personae, officij, & regularis status, paupertatisque quam professi sunt, & ceterarum eidem qualitatum. Quod idem habetur expressè cap. exij. §. Insuper de verborum significatione in sexto.*

Colligitur decimo; Quales Religiosi habentes amplissimos redditus, possint hac superfluitatis culpa liberari. Primo enim possunt liberari, quod ratione dignitatis personae pluribus egeat iuxta dicta. Vel secundo, quando regula possit dici relaxata, & paupertas eo modo intellecta, praenaluisse quae iam consuetudo. Vel tertio, quia pars illorum reddituum expendunt in bonum Conuentus, vel in pias operas, vel tandem quia Religiosus ille multa sua industria comparauit, vnde aequum est, vt illi plura concedantur. Ita Sanchez loco cit. num. 18.

Colligitur vndecimo; Quod Religiosus expendens aliquod notabilis quantitatis, ex ijs, quae sibi sunt concessa ad vnum vsum, in alium detriorem, vel suo statui minus conuenientem, intra, vel extra Monasterium, peccat mortaliter, & agit contra votum paupertatis. Ita Rodrig. tom. 3. q. regul. q. 19. art. 10. conclus. 4. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 3. pag. 88. Sanchez lib. 7. in decal. cap. 19. n. 68 Barthol. a S. Fausto tract. de vitio prop. q. 10. n. 19 Quia tunc videtur re illa vti tamquam propria. Aduertit tamen Ledesma, quod si Religiosus habens licentiam a suo Praelato expendendi viginti ducatos, V. G. in Imagines, illos expenderit in libros, non peccaret contra votum paupertatis; quia praesumitur adesse licentia Praelati in vsus aequales, vel meliores. Eset autem peccatum proprietatis, si omnino constaret de mente Praelati, quod nollet dare licentiam, nisi in illos vsus praesentis. Notat autem idem Ledesma, quod illos vi-

ginti ducatos non potest Religiosus erogare in eleemosynam, licet sit melior vsus, quam emere libros. Quia illa regula, quod potest expendere in vsus aequales, vel meliores, intelligitur in ordine ad voluntatem Praelati, bono communi respicientis, quae voluntas hic non praesumitur, cum bonum commune non respiciat.

§ II. Quae sit iusta causa peculij concedendi.

DICENDVM est primo, iustam causam peculij concedendi, esse necessitatem, aut vtilitatem grauem, priuatam, aut publicam. Priuata est, vt pro victu, vel vestitu Religiosi, quando Monasterium necessaria illi non suppeditat, vel ad emendos libros spirituales: vel quibus discat, aut animus recreetur honeste. Publica autem, vt cum conceditur alicui officiali peculium ad expendendum in vsum communem, seu ad libros emendos, ad docendum, vel concionandum, &c. Ita Nauarrus comm. 2. de regul. nu. 24. Antoninus tertia parte. tit. 16. cap. 1. §. 11. notat. 5. Passarellus in comp. priuileg. Minim. post cap. 43. tit. de propr. abdic. versu de causa dispens. nota, versu finem. Sanchez 7. in decalog. cap. 22. num. 20. & tandem bene concludit Nauarrus loco cit. num. 25. quae sit iusta causa, relinquere arbitrio prudentis viri considerantis personam, locum, finem in quem conceditur, tempus, & quantitatem rei concessae, & alia similia: Quod etiam docet Beia quarta parte casuum, casu 32. versu dico ergo. Addit Sanchez, iustam causam concedendi peculij esse, quando Religiosus bona Monasterij administrat, vt constat ex cap. Monachi, de statu Monach. §. qui vero. Vnde colligitur, licere Religiosis, munera Religionis obeuntibus, aliquid per modum strena, non per modum salarii, praesertim in Religionibus, quae adhuc videntur in strictiori paupertate, vt per misericordiam Dei est nostra Minorum, assignare, vt diligentius, & fidelius ea exequantur. Eset etiam causa iusta magna vtilitas Monasterij, vt si occurrat vir, aut famina diuissimi in aliquo Monasterio egeat, profiteri volentes non aliter, quam reseruato sibi peculio. Id quippe licebit vt suis diuitijs Monasterio subueniant quod habetur in cap. Insinuante, ne Clerici, vel volentes.

Quaes, an ad retinendum peculium sit semper a Superioribus successoribus petenda licentia. Optime distinguit Rodrig. tom. 2. quaest. regul. q. 125. art. 5. sine, quem sequitur Sanchez loco cit. nu. 25. Si legatum sit vnum, etiam si in distinctis annis, debeat illo legatarius frui, verbi gratia si legetur vinea, aut annuus redditus, sufficit vnus Prouincialis licentia ad ipso legato fruendum toto tempore vitae suae. Cum enim sit data nomine officij, semper valet quousque reuocetur. Quod si fuerit reuocata, alia de nouo debet impetrari. At si legatum sit diuisum, seu sint plura legata, velut si singulis annis alicui Religioso legarentur centum ducati, tum a successoribus Superioribus petenda esset confirmatio prioris licentiae. Sufficit tamen, si in principio anni, quo incipit legatum, obriueatur licentia ab eo, qui tunc est superior, licet deinceps

Abbas
Sylu.
Molina
Miranda
Sanchez.

Trid.

Sanchez
Naldus.

Sanchez.

Sanchez.

Rodrig.
Ledesma.
Sanchez.
Barthol.
S. Fausto.

Nauarrus
Anton.
Passarell.
Sanchez.
Nauarr.

Beia.

Rodrig.
Sanchez.

cet deinde desierit esse superior, vt aduertit Sanchez loco cit.

Dico secundo, Prælatum Religionis, non ministrantem necessaria subditis, cum commode possit, & sic præbentem causam pecunijs, peccare mortaliter. Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 1. §. 11. ad finem, Sylu. verbo Religio 6. q. 7. fine, Sanchez loco cit. nu. 26. Similiter peccant mortaliter subditi dantes pecunijs causam, resistendo vitæ communi, cum illi necessaria ministrantur. Ita Antoninus, & Syl. loco cit. Peccant etiam mortaliter grauitur murmurando, & magnas querelas fundendo, ne dicta vita communis introducat, vt Sanchez loco cit. & est peccatum contra pauperatis votum.

In particulari autem quinq; possunt assignari obitacula, quæ sanctæ paupertati & oblatæ, & aditum aperit pecunijs, quorum quatuor assignauit Alvarez tom. 2. de vita spirit. lib. 5. par. 1. cap. 14. col. 7. Primum est Religiosorum multitudo, ad quorum sustentationem nec consuetæ eleemosynæ, nec redditus cænobij sufficiunt, Vnde Hugo lib. 2. de Claustro animæ, cap. 2. ait, Tenenda est primum circumspectio in numero fratrum, vt tot simul habitent, qui ordinate vivere possint, ne vel excusante paupertate irregulariter viuunt, vel pro multitudine cohabitantium necessitati eorum illicita quarant. Qui enim multos congregant, necesse est, vt eorum victui multa quarant, Sed dum quarunt plura, crescit exteriorum cura, &c. Huic malo visum est Concil. Trid. s. s. 25. cap. 3. de regul. Remedium adhibere his verbis, In Monasterijs, & domibus tam virorum, quam mulierum, bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, si tantum numerus constituitur, & in posterum conseruetur, qui vel ex redditibus proprijs Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari. Quod etiam innouauerunt Summi Pontifices, Clemens VIII. & Paulus V. in decretis pro reform. regul. quæ decreta obligant sine dubio ad mortale, quia præceptum est in graui materia, & ad conseruationem Religionum valde necessarium, vt ait Sanchez 7. in decalog. ca. 23. num. 3. Qui tamen num. 6. ait, posse excusari Prælatos Religionum plures contra prædictum decretum admittentes, si iusta causa ducti eos admittant. Iusta autem causa est, ne Monasteria numero Religiosorum sufficienti destituta corrumpant, vel ministerij ex suo instituto debitis non possint satisfacere.

Secundum obitaculum est domos ædificandi desiderium, & amplandi, Prælatos sollicitans, cui vt satisfaciant, subditis necessaria denegant. Dolus Diaboli enitentis, vt minora maioribus præponantur, & leuia incommoda grauissimis malis curentur: Leue enim incommodum est, si domus non sit plene ædificata; magnum verò malum, si paupertas non vigeat, & Caritas, ac paterna prouidentia ædificiorum causa deficiat. Primò loco fratres sustententur. Et secundò domus extruantur. Extruuntur autem domus pauperum, non palatia Imperatorum; Religiosè enim Hugo de claust. lib. 2. cap. 4. *Ædificia fratrum non superflua sint, sed humilia, non voluptuosa, sed honesta. Vitilis est lapis in structura, sed quid prodest in lapide calatura? &c.* Religiosorum ædificia sint fortia, sint capacia, sint officinis necessarijs, & cellis instructa; Curiositates verò

in ædificijs, & superfluos sumptus, non fundatores Religionum præceperunt; immò abominati sunt; sed altus Diaboli, & vanitas, & secularitas importarunt.

Tertium obitaculum est nimia cura, quam aliqui Prælati collocant in lacris templi, aëlis, & ornamentis, ac alijs paramentis emendis; Non aduertentes, congruam sustentationem subditorum esse præceptam; hæc autem pretiosissima ornamenta esse sub consilio relicta, nec licere pro operibus supererogationis præcepta relinquere; fulgeat quippe sacra templa auro, & diuitijs, at ita fulgeant, vt pauperes Christi non algeant, vt serui Dei non esuriant, & sitiant, Cathedralis Ecclesiæ fulgeant, & splendeant, vt matres altarum Ecclesiarum in quaque Præuincia. At Religiosorum Ecclesiæ fulgeant, & splendeant vt hinc; Non enim Deus, qui summe a nobis colendus est, eundem ornam in omnibus locis exigit; Templata itaque Christi, viua scilicet Religiosorum corpora, prius reficiantur, & vestiuntur, & postea templa, seruiatis modestiæ limitibus, exornentur. Vnde Clemens V. in Clement. xlii. de verborum signific. §. rursus, vericulo quamuis, ait, *Quamuis etiam paramenta, & vestes Ecclesiastica ad honorem diuini nominis ordinentur, propter quem fecit omnia ipse Deus, tamen quia absconditorum est cognitio, & ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum, nec per illa sibi vult seruire, quæ suorum seruis conditioni, & statui dissonant. Præter quod sufficere debent eis vasa, & paramenta Ecclesiastica decencia in numero, & in magnitudine sufficientia competenter, superfluas autem, aut nimia pretiosas, vel quæcumq; curiosas in his, seu alijs quibuscumq; non potest ipsorum professioni, vel statui conuenire, & Ludouicus Gratiaetis in de oratione, secunda parte, agens de octauo impedimento deuotionis, §. 8. de vitio curiositatis sic ait, translatus ex Thoma à IESV parte quarta, cap. 7. Ideoque quia perficitur Lamon, quam graue sit istud impedimentum, si moueri conatur (vt doctor quidam inquit) quoscumque cuiusvis conditionis hoc vitio inuoluerit extimulando eos ad exquirenda præterita, & laborata ornamenta, quibus templa, & monasteria sua condecorant, idque sub prætextu pietatis, ac deuotionis, persuadendo eis, seruis Dei nihil non deberi. Quodque ex pedis ipsorum vsui superba construi officina, & cubilia, quò ea lubentius inhabitent. Et Hierony. in regula Monachorum, cap. de paupertate ait, Neque aliquis mihi opponat diues in Indæa templum, mensam, lucernam, thuribula, scyphos, & alia ex auro fabricata, tunc hæc probabantur à Domino, quando Sacerdotes hostias immolabant, & sanguis pecorū erat redemptio peccatorū. Quæque hæc omnia præcesserunt in figura. Nunc vero cum paupertatem domus sua pauper Dominus dedicauerit, cogitemus crucem, & delicias Iustitiam putabimus.*

Quartū obitaculum est quorundam Prælatorū ingenium durū, & immisericors, qui cū ipsi robusti sint omnes sua duritie metiuntur, nesciunt infirmis compatī, nec delicatiorū misereri. His nihil aliud est dicendum, nisi quòd Prælati esse discant: & se patres aliorum cognoscant, & diuina Iudicia formident; Nam solet Deus duris duos Prælatos mittere, qui eos tempore senectutis, & necessitatis immisericorditer tractent, & in suis ægritudinibus tribulent: Audiant Bonauenturā de sex

Sylu.
Sanchez.Antonin.
Sylu.
Sanchez.

Alvarez.

Trid.

Iudouicus
Gratiaetis

Hugo.

Bonauentura

de sex alijs seraph. cap. 4. Bonus Prælati agnoscit se fratrum suorum patrem, non Dominum, exhibet se eis Medicum, non Tyrannum; nec reputat eos ut iumenta sua, vel seruos empionis, sed ut filios hereditatis supernæ consortes. Facit eis sicut vellet sibi fieri, si similiter indigeret, sed foris, & sani non sentiunt, quæ sentit æger, ideo nesciunt ei compati, scient autem postea, cum dolerunt. Hæc Bonauentura.

Quintum obstaculum addimus, quod in multis Religionibus est frequentissimum, ardentissimum scilicet desiderium, & audissima cupiditas noua Monasteria edificandi. Acutissimus astus Diaboli. Aiuunt enim Prælati, se hoc facere ad Religionem ampliandam, ad quod ex officio tenentur. Et ut transeuntibus fratribus hospitium sit in qualibet Ciuitate, & pago. Sed latet anguis in herba. Cum enim inquam plurimis pagulis, in quibus isti conuentus sumuntur, vigeat in octauo gradu paupertatis, & ita, vt vix sibi ipsis coloni die, noctuque laborantes sufficiant, nequaquam possunt commodè Religiosos ibi commorantes sustentare. Vnde coguntur ij ibi in tam paruo numero habitare, vt moraliter loquendo, sit impossibile, vt vitam, & disciplinam regularem obseruent: vel coguntur ita ostiatum mendicare, vt potiùs continui cursores, & elemosynarum quæstores sint nuncupandi, quam Religiosi: & potiùs videantur ibi stare ad victum sibi quærendum, quam ad Deo seruiendum: Inde Religiosorum vilipendium. Vnde Bonauentura tom. 1. opusc. epist. ad Prouinciales sui ord. pag. 487. *Frequentia discursus, ait, & importunitas quæstus, viles nos efficiunt, & graues. Et in expositione regulæ S. Francisci, q. 6. ait, Quando nimis vrgentur homines ad dandum, perdunt deuotionem prius ad nos habitam, quod nec de prædicatione, neque exemplis, nec alijs, quæ facimus edificantur; Vnde cum vident nos accedere, terrentur, & siment, quod aliquid velimus ab eis expectere, quod graue sit eis dare, & erubescunt negare, & si dederint non libenter, minus merentur, & sic rebus, & deuotionibus priuantur.* Inde sibi quisque quærit peculium, vt possit suis necessitatibus subuenire, si quando contigerit, eum ad talia loca inhabitanda mitteri. Ad illud autem, quod dicunt, se hos Conuentus sumere pro hospitij, Dico, quod incidit in Syllam, cupiens vitare Charybdim. Et quod ex duobus malis, id quod est minus, semper est eligendum, & ego puto minus malum per vnam noctem pernoctare in caupona; seu etiam in alia deuotorum domo, quam permittere, vt duo, vel tres, aut quatuor fratres habitent in istis tugurijs, absq; disciplina, absque timore, absque obedientia. Vbi enim sunt tantum duo, vel tres, vnusquisque facit, quæ sibi placita sunt. Inde scandala, relaxationes paupertatis, & aliorum votorum; & taliter assueti, si deinde reducuntur ad Conuentus, in quibus vigeat regularis disciplina, iam fracto iugo, ruptis vinculis, eis subijci amplius non possunt: Quod malum si considerarent, & ponderarent Prælati, equidem tot tuguria, vel relinquerent, vel non susciperent. Inquirit etiam, isti Conuentus erunt aliquando boni licet nunc non ita. Erunt boni quando Religio erit mala, & relaxata. Replacant, sumimus vt proximos adiuuemus. At nescio, quæ charitas, proximum adiuuare cum

propria salutis dispendio, Reddit, inquiet Dominus in die, illa Rationem villicationis vestrae, vestrae, inquam, non proximi veltri. Adiuuare proximum tenemur post nos ipsos. Non ante nos. Quare sanctissimum fuit illud decretum sanctissimi Domini Papæ Clementis VIII. Pauli V. & Gregorij XV. quod non reciperentur Conuentus; in quibus commodè duodecim fratres sustentari non possent. Et vtinam fuisset additum, vt illa Monasteria iam recepta, in quibus dictus numerus non potest sustentari, vel non est saltè probabilissima spes, quod de breui poterit, dimitterentur.

Tandem hic noto, quod priùs notauit Gulielmus in sum. vir. & vit. tom. 2. §. ante penult. contra nimietatem præceptorum, cap. 38. Tria sunt, quæ solent Religionem destruere. Præceptorum nimietas. Particularium singularitas. Amor temporalium. Ecce singularitas, & amor temporalium, quæ ex peculijs; peculia autem ex hic dictis.

§. III. Quæ Licentia Prælati requiratur, Ad hoc vt Religiosus possit aliquid quomodo distrabere.

OTO primò. Quia Religiosus habens de licentia Prælati peculium, non potest sine Prælati licentia accipere aliquid, donare, aut commutare, vel distrabere, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 8. ad primum: Nauarr. comm. 2. de regul. nu. 8. versu ad cuius notabilis, & alij communiter. Ideò videndum est, quæ licentia requiratur, & sit sufficiens, ad hoc vt Religiosus accipiat aliquid, donet, vel quoquo modo distrabat. Licentia autem est duplex. Expressa, & tacita. Expressa est illa, quæ expressè, verbo, seu voce, vel scripto conceditur. Tacita, quæ & præsumpta dicitur à D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 8. ad primum, seu interpretatiua ab alijs, est illa, quæ non habetur quidem expressè, præsumitur tamen, quod si peteretur, concederetur. Quæ licentia adhuc est duplex primo Generalis, quæ tribuitur in Generali omnibus; secundò specialis, quæ conceditur alicui in particulari.

Noto secundò, quod ad hoc vt Religiosus possit præsumere, se habere Prælati licentiam tacitam, non est necesse, vt intelligat, quod Prælatus non ægreferet, quod facit, sed satis est, vt intelligat, quod si petisset licentiam, expressè illam sibi concessisset. Et ratio est, quia dispendio Prælati potest prouenire aliquando, non tantum ex re accepta, expensa, vel retenta, quantum ex modo illam accipiendi, expendendi, aut retinendi clandestinè, & sic non accipit, expendit, aut retinet inuito Prælato, sed eo non videte, & potiùs præ verecundia, vel alio respectu id facit, quam còtra Prælati voluntatè formalè. Est doctrina Caiet. in sum. verbo furtum, & 2. 2. q. 66 art. 3. quam sequitur, & confirmat Nauarr. com. 2. de regul. num. 20. Graffius 1. par. decis. lib. 3. cap. 5. nu. 54. Rodriquez tom. 3. quæst. regul. q. 29. art. 11. Mir. tom. 1. Manualis, q. 28. art. 16. Quod autem hæc licentia tacita sit satis ad excusandū Religiosum, cum ea operantè, à mortali, docent Prælati Doctores cū D. Tho. loc. cit. nota 6. præ-

Guliel.

D. Thom.
Nauarr.

D. Thom.

Caiet.
Nauarrus
Graffius.
Rodrig.
Miranda.

Beia:

ced. quibus adde Beia quarta parte casuum, casu 32. versu quòd si adhuc inquiras. Et probant, quia eadem est vis taciti, & expressi, vt dicitur cap. 2. de rescriptis. Diffuse id probat etiam Sanchez lib. 7. in decalog, cap. 19. num. 4. Nota etiam, quòd sufficit licentia Generalis, vt à Sorbo in comp. verbo dare, & Barthol. à S. Faust. de vitio propr. q. 32. & Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 80.

Sanchez.
à Sorbo.
Barthol.
à S. Fausto
Lessius.

Sanchez.

Noto tertio, An sufficiat ad hanc licentiam præsumptam Superioris taciturnitas, videntis Religiosum aliquid suscipere, vel expendere, & non contradicentis. Aliqui negant apud Sanchez loco cit. nu. 10. Alij tamen affirmant apud eundem, num. 21. qui conciliantur ab ipso n. 12. Nam si taciturnitas est solum permissiua, non excusat Religiosum, & sic vera est prima sententia; Nam multa fieri permittuntur, quæ tamè peccata sunt. Si autem permissio sit approbatiua, excusat Religiosum à culpa, & sic vera est secunda sententia. Quòd prius dixerat Nauarrus comm. 2. de regul. num. 22. & Rodriquez loco cit. q. 29. art. 11. & Beia quarta parte casuum, casu 32. versu quòd si adhuc.

Nauarrus
Rodrig.
Beia.

Sanchez.

Tunc autem est taciturnitas permissiua tantum, quandò Superior videt Religiosum rem accipere, vel distrahere, & tacet verecundia, aut timore, seu alio respectu, quia vir pacificus est, & subditus rixosus, & colericus. Secus autem, quandò Superior videt, & tacet motus ex nullo ditorum impedimentorum, immò solius in his similibus occasionibus clamare, & redarguere, & non reclamare, nec redarguit, tunc censetur taciturnitas approbatiua. Ità ferè Sanchez loco cit. num. 12.

Sanchez.

Noto quarto, Licentia ad aliquid expendendum, donandum, seu accipiendum debet esse voluntaria, non precibus importunis à Superiore legitimo concessa ad hoc vt subditum excuset, nec vi, dolo, aut metu extorta; Nam tunc subditum non excusat a violatione voti paupertatis, vt pluribus probat Sanchez loc. cit. n. 16. 17. 18. Debet autem esse concessa ex iusta causa, alioquin non excusat, vt Sanchez loc. cit. n. 19. Quis autem sit legitimus Superior, qui hanc facultatè potest concedere, censet Sanchez, cum alijs, quos citat loco cit. num. 39. Quod potest etiam concedere Superior immediatus Conuētus, intellige modo Prælatus Prouincialis, vel Generalis non adfit, in nostro ordine præsertim. Nam tunc ab eo talis licentia esset obtinenda. Quod intelligitur etià quo ad fratres hospites, saltem in ijs Religionibus, in quibus fratres hospites subduntur illis Superioribus, in quorum Conuentibus sunt hospites, vt in nostro ordine Minimorum per decretum Capituli Valen. quarti, num. 47.

S. IV. Quomodo Religiosus possit aliquid accipere.

ICO primò Religiosus aliquid notabilis quantitatis à quouis accipiens, absque Superioris licentia tacita, vel expressa, animo illud occultandi Prælato, facit contrà votum paupertatis.

Rodrig.
Miranda.

Rodriquez tom. 3. quæst. regul. q. 29. art. 10. conclus. 6. Miranda tom. 1. Manual. q. 28.

art. 16. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 1. pag. mihi 84. Sanchez 7. in decalog. cap. 19. num. 47.

Ledesma
Sanchez

Probatur, quia se gerit hoc casu tamquam Dominus, & habetur expressè in cap. Cum ad Monasterium, de statu Monach. vbi dicitur. Si cuiquam aliquid fuerit specialiter destinatum, non presumat illud accipere, sed Abbati, vel Priori illud assignetur. Dixi notabilis quantitatis, quia si recipiatur aliquid paruum, mortale non erit. Dixi animo illud occultandi Prælato, quia si habet animum illud in manus Prælati præsentandi statim, peccatum non erit, nisi forsitan per peculiarem aliquam constitutionem in illa Religione cautum esset per obedientiæ præceptum, ne quidquam reciperetur abique Prælato licentia speciali, & expressa.

Posiunt tamen Religiosi absque aliqua Prælati licentia aliqua comestibilia, seu medicinas, aut vestes accipere, vt suæ necessitati consulant, dato quòd Superior huic necessitati propositæ prospicere renuerit. Ità Rodriquez tom. 3. q. regul. q. 29. art. 10. col. ante penult. versu aduertere, & in sum. par. 2. cap. 32. versu Lo vndecimo digo. Sayrus in clau. reg. lib. 9. cap. 16. num. 20. Val. tom. 3. disp. 10. q. 4. p. 3. col. 2. corol. 4. Barthol. à S. Fausto tract. de vitio propr. q. 10. num. 31. Sanchez loco cit. num. 54. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 5. pag. 94. versu Toda via queda. Ratio est, quia Superior dare tenetur huiusmodi necessaria quò ad victum, & vestitum suis subditis. Quòd si denegauerit, iniuste denegat; Vnde Subditus potest sibi aliunde providere. Et nota, quòd subditus potest accipere hæc comestibilia, &c. Aut pecunias, quibus hæc emanant ad suis necessitatibus subueniendum, non solum ab extraneis, sed etià ex proprijs Conuentus redditibus; quandò ad id ij se extenderent, malitiosè tamè denegaret Superior, vt sibi latius, & abundantius provideret. Si autem bona Conuētus ad talibus necessitatibus subueniendum non se extenderent, non liceret tunc Religioso, ex communi peni sibi providere absque proprietatis vitio; quia tunc non militat dicta ratio, & Superior iuste denegat. Et communis penuria ab omnibus toleranda.

Rodrig.

Sayrus
Valens.
Barthol.
à S. Fausto
Sanchez
Ledesma

Nequè facit contrà votum paupertatis Religiosus, cui volens amicus donare aliquid, rogat eum, vt det tali consanguineo; non intendens tamen illud, quod donatur, acceptare, quia si acceptat, deinde rogat, vt det, cum per talem acceptationem iam Monasterium ius ad illud acquisierit, non est amplius in potestate Religiosi illud alienare, quod si alienat, peccat peccato proprietatis, vt ait Sanchez loco cit. num. 74. Nec obstat lex 2. ff. de calumniatoribus, vbi dicitur. Idem est siue tu ipse accipias, siue per alium dari iubeas. Quia loquitur de ijs, quæ iam acceptata sunt. Verum quidem est, quòd peccabit forsitan talis Religiosus venialiter contrà charitatem, suam Religionem priuans dicto emolumento. Si non amore puro proximi indigentis, sed amore sanguinis tantummodò id suaserit, vt Sanchez num. 75.

Sanchez

Dico secundò, peccat Religiosus contra paupertatis votum, quandò rem cum Superioris licentia acceptam occultat, ne Superior idem, vel alius in visitatione cellarum

Sanchez

Antonin.
Sylu.
Armilla.
Passarell.
Rodrig.

larum auferat. Antoninus 3. parte, tit. 16. cap. 1. §. 11. notab. 1. Sylu. verbo Religio, 6. q. 7. dicto p. Armilla verbo Religio, num. 27. Passarellus in notab. priuil. Minim. notab. 43. tit. de propr. abdic. in principio, versu Verum quando. Rodriguez secunda parte sum cap. 32. num. 3. versu Lo quinto digo. Ledesma loco cit. conclus. 3. dub. 1. pag. 85. versu digolo primero, Sanchez loc. cit. n. 60. Qui quamplures citat. Probatur, quia sic occultans, vult contra superioris licentiam rem illam ablati, si conscius esset, possidere. Quod directe est contra proprietatem: *Proprium enim est qui quid celatur Abbati, vel tenetur contra voluntatem Pralati, vt Antoninus ait loco cit.*

Ledesma.
Sanchez.

Antonin.

Intelligitur tamen conclusio, quando Religiosus occultat timens, ne ea expolietur a Pralato; Nam si non timet ea spoliari, sed occultat pro verecundia, vel ne reprehendatur a Pralato, quod ex sola licentia tacita ea receperit, paratus tamen eam Pralato tradere, & minime retinere quando intelligit, eum minime concessurum, non peccat mortaliter, vt Rodriguez tom. 3. quart. regul. q. 29. art. 10. conclus. 5. & Sanchez loco cit. num. 61. Qui addit, neque etiam peccare mortaliter, quando occultat, ad occultandum peccatum proprietatis, quod commisit in receptione talis rei, cum proposito tamen illam dimittendi, vel ad retinendam licentiam obtinendi, cum primum ei data fuerit opportunitas.

Rodrig.
Sanchez.

Passarell.
Sanchez.

Ex quibus colligitur, quod Religiosus non paratus ad dimittendam rem ex licentia Superioris concessam, volente superiore auferre, est reus voti paupertatis. Ita Passarellus loc. cit. & Sanchez n. 62. Qui addit, idem esse dicendum, si sit quidem paratus dimittere, sed fundendo querelas, & murmurando, ita vt Superior non audeat, quia tunc ea licentia est metu extorta.

§. V. Vtrum Religiosus possit commodare, mutare, emere, expendere, & commutare.

ICO primò, si Religiosus, mutuo, vel comodato quidquam, etiam ex ijs, quæ sibi sunt concessa dat absque licentia tacita vel expressa Pralati, peccat contra votum paupertatis, ita Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. nu. 79. vers. 5. Sanchez 7.

in decalog. cap. 19. num. 65. Quia vsuarius non potest alteri vsum rei sibi permissæ concedere, vt habetur in lit. de vsu, & habit. §. 1 & 2. In rebus tamen paruis, & crebrius occurrentibus cõsetur esse licentia tacita: quãdò res, quæ mutuo, vel comodato datur, datur personæ, de qua certum est, quod eam restituet, vt notat Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 6. pag. 97. & Sanchez loco cit. Et hoc siue sint res, quæ vsu non consumuntur, vt libri, imagines, & id genus alia; quia tunc non transfertur dominium. In pecunia autem videtur maior difficultas, sed idẽ Ledesma loc. cit. digolo 2. putat hoc etiam licere, quando mutuas est certus de restitutione; quia licet transteratur dominium, recipiens tamen remanet restitutioni obnoxius.

Lessius.
Sanchez.

Ledesma.

Ledesma.

Quæ sũt vera, siue comodetur, vel mutuetur res intrã vel extra Monasteriũ. Dixi, si est certus de restitutione nam si nõ est certus, peccat cõtra votũ paupertatis. Hic vnũ aduerto, multum debere esse cautos Religiosos in mutuada pecunia, præsertim secularibus. Nam frequenter, qui mutuat, perdit & pecunia, & amicis; sunt enim homines tam affecti pecuniæ, vt ea semel sibi incorporatam, vix adduci possint, vt restituat. Vnde sanctũ cõsiliũ esset nunquam secularibus, saltem pecuniam mutuate, quod maxime sapit Religiosam paupertatem.

Dico secũdò, Religiosus nõ potest emere, neq; vendere, nec commutare quidquam absq; Superioris tacita, vel expressa licentia. Ita Barthol. ad. Fausto tract. de vitio propr. q. 42. num. 4. Nauarrus comm. 1. de regul. num. 23. Rodrig. in sum. parte secunda, cap. 32. conclus. 3. d. 7. Lopez secunda parte instruct. cap. 6. q. 2. Sanchez loco cit. num. 67. Probatur, quia exercet actum dominij. Limitatur tamen conclusio 1. Si quis emat, non eo animo vt sibi applicet, & acquirat emptã, sed vt appropriet, & acquirat Monasterio. Sibi autem simplicem, & purum vsũ; Et non continuum, sed quousq; Superiori placebit; Nam tunc non erit reus voti paupertatis, vt Nauar. loco cit. Limitatur 2. quod ad commutationem; nam quando commutatur aliquid, V. G. libri pro libris, etiam cum secularibus, & commutatio cedit in utilitatem Conuentus, commutans non est reus voti paupertatis, Rodriguez, & Lopez locis cit. Nam tunc non censetur Superior notabiliter inuitus, & ea commutatio non habet propriam rationem distractionis, aut consumptionis. Si autem Superior intelligeretur notabiliter inuitus, vt verbi gratia, si Religiosus commutaret librum maximæ estimationis, vel propter doctrinam, vel propter raritatem, etiam si commutaret in alios libros, multò plus valentes; peccaret peccato proprietatis.

Barthol.
à S. Fausto
Nauarr.
Rodrig.
Lopez.
Sanchez.

§. VI. Vtrum Religiosus possit aliquid donare absque Pralati licentia.

ICENDVM est, Religiosum non posse aliquid notabilis quãtitatis donare, etiam ex ijs, quæ sibi sunt ad vsũ concessa, tam intrã, quàm extrã Monasterium absque Pralati licentia tacita, vel expressa, & contra faciens mortaliter peccat contra votum paupertatis. Ita D. Antoninus 3. parte, tit. 16. cap. 1. §. 11. notab. 2. & 4. Sylu. verbo Religio, 6. q. 7. d. 2. Passarellus in cõp. priuil. Minim. post cap. 43. tit. de propr. abdic. versu si verò Religiosus. Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 29. art. 10. conclus. 3. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 79. versu quinto, Sanchez 7. in decalog. cap. 19. num. 64. Bartholom. à S. Fausto de vitio propr. q. 42. Beia quarta parte casuum, casu 32. versu quod autem spectat.

Probatur, quia vsurpat rem tamquam propriam, quando eam vsurpat independentem a voluntate Pralati, & sic se gerit tamquam Dominus. Adde, quod vsuarius potest frui re ad vsũ sibi concessam, non tamen alteri dare, vt dictũ est supra, & Religiosus est simplex vsuarius facti.

D. Anton.
Sylu.
Passarell.
Rodrig.
Lessius.
Sanchez.
Barthol.
à S. Fausto
Beia.

Ledesma Notat autem Ledesma de statu Religios. in cōmuni, cap. 4. conclus. 3. dub. 6. pag. 95. versu En esta difficultad. Quod trium bonorum genera potest subditus de Prælati licentia possidere. primum est pecunia; secundum res ad ornatum cellæ, & propriæ personæ; tertium rerum aliquarum comestibilium, vt sunt bellaria, conserua, & alia id genus. Pecuniam nec intra, nec extra Religionem potest diſtrahere in notabili quantitate absquæ Prælati licentia. Notabilem autem quantitatem quod ad sæculares, & Religiosos alterius Religionis, dicit esse eam, quæ sublata inuito Domino esset peccatū mortale in materia furti. Quod ad Religiosos verò eiusdem Religionis, ait non esse materiā notabilem duodecim regalia, quia hic non transfertur dominium, sed solum vsus, & superior potest optimè disponere de his in manu recipientis, sicut poterat in manu dantis. Circa secundum genus rerū, ait similiter, esse mortale contra paupertatem donare aliquid sæculari, vel Religioso alterius Religionis, quod ablatum inuito domino esset mortale in materia furti. Religioso autem eiusdem Religionis potest liberiori manu donare, verbi gratia tunicam, vel librum valentem duodecim regalia. Quod ad tertium vero genus bonorum habitum de licentia Prælati, potest liberiori manu cum sæculari, & regulari alterius Religionis dispensare, & largissimè cum Religiosis sui ordinis, etiam si res illæ comestibiles sint magni pretij, quia in istis semper præsumitur licentia Prælati. Hæc in summa habet Ledesma loco cit. toto illo dub. 6. quæ mihi videntur satis rationi conformia.

Clamas Quam doctrinam probat Lamas 3. p. method. cap. 9. §. 12. putans posse sibi inuicem donare, & recipere religiosos eiusdem Conuentus, & Prouincia libros, & res cuiuscūq; pretij, quia quicquid acquiritur semper religioni acquiritur, & nulli fit iniuria, nisi Prælato, qui nisi per obedientiam prohibuerit, vel nisi non fuerit contemptus erit solum venialis. Ita etiam Fagund. in 2. præcep. Eccl. lib. 8. cap. 6. à nu. 5.

Dico secundò, Religiosus habes peculium de licentia Prælati, ex illo, vel alijs, quæ sua industria acquirit, potest dare aliquid suis cōsanguineis pauperibus, vsquæ ad summam decem ducatorū, vel etiam pluriū iuxta eorū necessitatem, arbitrio prudentis pensandam, vna, & pluribus vicibus in anno. Ita Beia 4. p. casuum, casu 32. col. 3. Vega 2. p. sum. cap. 86 casu 30. Rodriguez tom. 2. sum. cap. 32. conclus. 3. d. 9. Sanchez loco cit. num. 42.

Probatur, quia habens peculium iuste concessum, potest expendere illud in omnes eos vsus, qui rectè rationi non aduersantur; sed hic nihil rectè rationi aduersatur; ergò. Pluribus id probat Beia.

At huic conclusioni videtur obſtare constitutio Clementis VIII. edita anno 1594. die 2. Iulij quæ incipit Religiosæ Cōgregationes, quam refert Quaranta in sum. bull. verbo munerum largitio: quam cōstitutionem ex professo explicat à Sorbo in compend. priuileg. mendic. verbo dare, Io: Valerius in differ. iur. verbo Munera, Paulinus Lucensis to. 4. q. regul. in fine. Meminit etiā de ea Rodrig. tom. 2. q. regul. q. 47. art. 3. Azor tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 12. q. 4. Bartholomæus à S. Fausto loco cit. q. 23. num. 12. Sofa tra-

Quaranta à Sorbo. Io. Valer. Paul. Luc. Rodrig. Azor. Barthol. à S. Fausto Sofa.

Stat. 1. suor. oper. Io: Cruz lib. 1. de stat. relig. cap. 3. dub. 5. sub conclus. 3. De hac constitutione dicit Sanchez loco cit. num. 42. & num. 100. & 105. Quod in partibus Hispaniarum supplicatum est Pontifici, & non est recepta, sed statur iuri communi. In Italia etiam eam video in desuetudinè abire. Sed quomodocumquæ sit, non aduersatur nostræ conclusioni, vt tenet expressè Beia, Valerius à Sorbo; & videtur etiam innui in dicta constit. §. 10. ibi nisi pro veris Christi pauperum indigentis, habita necessitatis ratione, & seruato ordine charitatis. Ordo autem charitatis postulat, vt primo nostris, deinde alijs subueniamus. Et sic hanc bullam explicat à Sorbo loco cit. in 5. casu versu, & sic Religiosi, pag. mihi 196. Et verè intentio Pontificis fuit solum obuiare abusus, qui inter religiosos vigeant. At subuenire parentibus pauperibus, non est abusus, sed opus maximæ charitatis.

Rodriguez, & à S. Fausto locis cit. & latè Cenedus de pauper. dub. 27. dicunt per istam constitutionem non prohiberi donationes remuneratorias, quæ sunt de iure naturali. Vnde post eam possunt etiam Religiosi aliquid donare extra ordinem, in remunerationem beneficiorum acceptorum de licentia Prælati, quas donationes admittit etiam Paulinus loco cit. q. vltima, casu 7. & à Sorbo. Qui addit, quod istis donationibus non obſtat dicta bulla, cum dicit, *Vt nec ad beneficiorum receptorum memoriam, grati quæ animi reſiſtationem quidquam donetur*, quia hoc fieri prohibetur solummodò suis Superioribus. Generalibus, Prouincialibus, Protectoribus, eo fine, quia procurauerunt, vel procurarent officia in ordine. Quæ autem sit donatio remuneratoria, & quas conditiones requirat, docet Cenedus loco cit. à num. 6.

Nequæ prohibentur per istam constitutionem donationes ad redimendam propriam vexationem, vt ait à S. Fausto loco cit. fine, vt cum quis dat aliquid aduocato, ad hoc vt lites habeant bonum finem. Quia id naturalis ratio dicit. Multos alios casus, in quibus licitum est donare, nō obſtante dicta bulla, possunt videri apud præfatos doctores, eam ex professo explicantes.

§. VII. Vtrum Religiosus possit exponere aliquid iacturæ ludendo.

DICO primo. Certum est apud omnes, Religiosum ludentem absquæ Prælati tacita, vel expressa licentia peccare contra votū paupertatis. Ita Sanchez 7. in decalog. cap. 19. num. 76.

Probatur, quia ludo pecuniam exponere est actus dominij.

Dico secundò, ex tacita, aut expressa Superioris licentia, potest religiosus aliquid modicæ quantitatis ludere, gratia honestæ recreationis. Ita Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 9. versu Sieguese lo 2. pag. 107. Nauarrus in sum. cap. 20. num. 12. Valentia to. 3. disp. 5. q. 6. p. 5. dub. 8. de acquisit. per ludū, versu Tertio obseruandū, Sanchez loco cit. n. 78.

Probatur, quia hic nullus interuenit actus dominij, & sicut filius familias habet auctoritatem ludendi in modica quantitate iuxta facultates patris.

Cruz. Sanchez. Rodrig. à S. Fausto Cenedus. Paulinus à Sorbo. Cenedus. à S. Fausto. Sanchez. Ledesma. Nauarrus. Sanchez.

patriæ. Ità Religiosus iuxta suam qualitatem, & paupertatem. Vnde sequitur, quòd quando Religiosus vadit parentes inuisum in suam patriam, potest recreationis causa aliquid ludere; & simili- ter quando degit extrà Monasterium ex Præ- lati licentia, & ibi alitur ex bonis monasterij: quia ad hæc habet Prælati præsumptam licen- tiam; atque ita docent omnes citati.

Dico tertio, Religiosum habentem genera- lem licentiam à Prælato expendendi in quoscun- que usus peculium sibi commissum, non potest immoderatam quantitatem pecuniæ ludere absq; peccato mortali. Ità Sayrus in clau reg. lib. 11. cap. 12. n. 16. Rodrig. in sum. cap. 189. tom. 1. con- clus. 4. & to. 2. quæst. regul. q. 37. art. 3. Lopez se- cunda parte instruct. cap. 33. q. 5. sine, Angles in floribus 2. parte, q. de ludo, dub. 1. propos. 4. pag. 268. Sanchez loco cit. n. 81.

Probatur, quia In generali concessione non ve- niunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus, vt dicitur in regula, In generali, quæ est 81. de regul. iur. in 6. Non est autem ve- risimile, Prælaturam in generali illa concessione, voluisse dare subdito licentiam in ludos im- moderatam pecuniæ quantitatem expendendi.

Dico quarto, Prælaturam non posse facultatem concedere suo Religioso, vt immoderatam pecuniæ quantitatem ludat, ità Ledesma secun- da parte sum. tract. 31. cap. 2. conclus. 10. versu, Lo que tocca, pag. 1058. & de statu Religios. in communi, pag. 4. conclus. 3. dub. 9. versu Sie- gue lo 2. cap. 106. Sanchez loco cit. nu. 80.

Probatur, quia Prælatus non potest dare li- centiam expendendi pecuniam, nisi in usus uti- les, honestos, & necessarios; cum non sit Domi- nus, sed tantum administrator.

Ex quo sequitur primo, quòd lucrans immo- deratam quantitatem à Religioso, etiam ha- bente ad id licentiam à suo Prælato, tenetur eam restituere Monasterio. Docent doctores citi, 3. & 4. conclus. Quia qui lucratur aliquid à non habente dominium rei lucratur, tenetur restituere verò Domino, vt docet Rodriguez cum communi sententia, tom. 2. quæst. regul. q. 38. art. 2.

Secundo sequitur, non posse Religiosum lucrari à collatore immoderatam pecuniæ quan- titatem, quòd si lucratur, eam tenetur restituere illi, à quo lucratus est. Ità docent Sayrus, & Angles locis cit. conclu. 3. Quia ludus est colludentium contractus, qui debet esse omni- bus æqualis. Vnde si vnus non potest perdere, neque etiam debet posse lucrari. Videatur ta- men circa hoc Sanchez loco cit. à num. 83.

Sequitur tertio, posse etiam Prælaturam mo- dicam aliquam quantitatem honestæ recreati- onis causa ludo exponere. Ità Sanchez loco cit. num. 78. Quia si hoc potest concedere alijs, debet & posse concedere sibi ipsi.

Quæres primo, quæ sit modica quantitas, quam Religiosus potest distrahere in ludos ho- nestos recreationis causa. Nauarrus, & alij cit. in secunda conclus. docent esse quatuor, aut quinque ducatos quotannis. Sed melius relin- quitur arbitrio prudentis, considerantis Reli- gionem ludentis, quantitatem peculij concessi, personam, & dignitatem.

Quæres secundo, qui sint ludi prohibiti. Re- spondeo, quod sunt ludus alearum, & taxillorū,

vt patet ex cap. Episcopus, d. 35. & alibi. Per lu- dum alearum intelliguntur omnes ludi fortuiti idest in quibus res permittitur calui, & fortunæ vt habet Nauarrus in sum. cap. 20. n. 6. Val. to. 3. disp. 5. q. 6. par. 5. dub. 8. versu, Ratione autem prohibitionis. Vbi notandum, quòd huiusmodi ludi non intelliguntur prohibiti, si intuantur principaliter propter recreationem, vt notat Val. loco cit. versu ubi duo. Vnde possunt etiam Religiosi chartis lusorijs sine vlla culpa etiam veniali ob honestam causam ludere: puta ad excitandum, vel recreandum socium, vel se ipsos, modò non adfit scandalum, nec præcep- tum Religionis in contrarium. Ità Rodriguez tom. 2. quæst. regul. q. 28. art. 1. sine.

§. VIII. Vtrum Religiosus possit ex peculio sibi concesso aliquid in eleemosynam erogare.

ICO primo, Prælati Reli- gionum possunt, & debent fa- cere eleemosynas de super- fluis Conuentus bonis: immò etiam si superflua non sint, possunt arbitrio prudentis competentes, & moderatas.

Ità Vasquez opusc. de eleemo- synis, cap. 4. nu. 1. Molina tom. 2. de iustitia, disp. 276. statim in principio. Rodriguez se- cunda parte sum. cap. 32. conclus. 2. d. 8. Grassi. 1. parte decis. lib. 3. cap. 5. nu. 63. Sanchez lib. 7. in decal. cap. 19. num. 9. Probatur, quia cum ha- beant legitimam administrationem bonorum Conuentus, possunt ea in eos usus licitos, di- strahere, quos legitima eorum administratio postulat. Diuersimodè tamen; vt notat Vas- quez, nam si habeant generalem administratio- nem, liberè possunt eleemosynas facere. Si verò non habeant generalem administrationem, sed sint inferiores, tum debent eleemosynas eas facere, quæ sibi à supremo Superiore fuerint permittæ. Vnde colligitur, quòd Prouincialis potest liberius eleemosynas facere, quam Cor- rector Conuentus.

Dico secundo, Procuratores Conuentus non possunt facere nisi eas eleemosynas, & eas do- nationes, quæ sibi fuerint à Superioribus com- missæ. Ità D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 8. ad pri- mum, Tabiena verbo eleemosyna, nu. 9. Rodrig- uez tom. 2. quæst. regul. q. 57. art. 2. Sanchez loco cit. nu. 92. Miranda tom. 1. Manualis, q. 28. art. 12. conclus. 2. Probatur, quia (vt ait D. Thom.) *Monachus nihil habet proprium, & nemo potest dare quod non habet.* Vnde sequitur, eos peccare mor- taliter contra paupertatis votū, si in alios usus, præter deputatos à Superiore quamuis liciti sint, & communitati deseruiant, bona Conuen- tus expendant, absque expressa, vel præsumpta Superioris voluntate; quia exercent actum domini, exceduntque metas sibi commissæ admi- nistrationis. Ità Rodriguez tom. 3. quæst. regul. q. 29. art. 10. conclus. 1. Non putarem autem, Procuratorem peccare mortaliter, qui ali- quid necessarium, verbj gratia par caligarum, aut femoralium largiretur alicui Religioso, ijs indigenti, cui Prælatus Conuentus, neces- sitate audita, iniuste depegauit. Quia eo casu

Sayrus.
Rodrig.
Lopez.
Angles.
Sanchez.

Ledesma.

Sanchez.

Rodrig.

Sayrus.
Angles.

Sanchez.

Sanchez.

Nauarr.

Nauarr.
Valens.

Valens.

Rodrig.

Vasquez.
Molina.
Rodrig.
Grassi.
Sanchez.

D. Thom.
Tabiena.
Rodrig.
Sanchez.
Miranda.

Rodrig.

casu suppleret Prælati defectum, & censetur sibi a supremo Prælato dari talis rationabilis licentia: possunt tamen Procuratores eas elemosynas, & donationes facere, quas facere, consueverunt alij eiusdem ordinis Procuratores; quia Superior committens officium, censetur eo ipso committere consueta exerceri per procuratores, vt aduertit Sanchez loco cit. num. 94.

Dico tertio, Religiosus subditus nullam potest elemosynam facere, nisi de licentia, tacita vel expressa Superioris. Ità D. Thom. loco cit. Antoninus 3. parte, tit. 16. cap. 1. notab. 4. Grassius, Vasquez locis cit. & alij communiter. Probat, quia nec dominium, nec ullam bonorum administrationem habet. Quod si faciat, reus est voti paupertatis, & mortaliter peccat, quia se gerit tamquam dominus.

Multi tamen casus excipiuntur à Doctõribus, quibus licitum est religiosus elemosynam facere absque expressa licentia Prælati, quia præsupponitur tacita. Primus est, cum pauper extrema necessitate laborat; etiam si superior licentiam deneget. Quia in necessitate omnia sunt communia. Ità D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 8. ad primum, Nauarrus in sum. cap. 17. num. 103. Rodriguez to. secundo q. regul. q. 57. art. 2. Tabiena verbo elemosyna, num. 8.

Secundus casus est, quando necessitas est magna, & ad Superiorem non potest haberi recursus. Ità Rodriguez, Nauarrus, Tab. locis citatis, Sylu. verbo elemosyna, q. 5. num. 7. d. primo, Sanchez loc. cit. num. 97. quia tunc adest tacitus Superioris consensus.

Tertius. Quando Religiosus ex legitima Superioris licentia extrà Monasteriũ versatur, causa vacandi litteris, aut peregrinationis vel alterius negotij peragendi. Ità Armilla verbo elemosyna, num. 5. Angelus nu. 9. Sylu. loc. cit. Sanchez nu. 98. infinitos alios citans; quia tunc censetur tacitus Superioris consensus, vt ex his, quæ sibi ad victum dantur à Monasterio, vel aliunde elemosynas aliquas moderatas elargiatur. Moderata autem elemosynæ censentur, quas alij scholares, aut peregrini honesti eiusdem conditionis solent erogare, vt Sylu. verbo Donatio 1. q. 1. nu. 3. d. 5. Tabiena verbo Donatio 1. nu. 7. Angelus eodem, nu. 9.

Quartus. Quando res, quæ in elemosynam erogantur, sunt parui momenti, & quæ communiter solent dari pauperibus ostiari mendicantibus. Rodriguez tom. 2. sum. cap. 32. conclus. 2. d. 8. Grassius prima parte de cif. lib. 3. cap. 5. nu. 62. quia præsumitur, tacitus Superioris consensus: secus autem si non præsumatur, quia Ianitor talem curam habet accedentibus elemosynam faciendi: Vnde non licet fratribus in particulari dare pauperibus frustum panis; & quia non præsumitur consensus Prælati, cum hæc cura Ianitori sit demandata. & quia hoc in damnum graue communitatis redundaret, si singuli fratres darent frustum panis, vel quotidie, vel bis, aut ter in hebdomada.

Quintus Casus est, quando Religiosus habet peculium de licentia sui Prælati, potest ex eo aliquas moderatas, & suo statui conuenientes elemosynas facere. Ità Molina tom. 2. de iust. disp. 276. col. antepenul. versus Religiosus in conuentu.

§. IX. Soluuntur alia Difficultates in eadem materia.

Vares primò. Ad quid teneatur qui accepit à Religioso aliquid absque legitima superioris licentia explicita, aut tacita.

Respondeo si mala fide accepit, tenetur restituere id, quod accepit, Monasterio illius, à quo accepit. Si autem bona fide, & res extat, eam tenetur restituere; si verò non extat, tenetur restituere, id in quo factus est ditior. Ità Corduba in sum. q. 109. Rodriguez tom. 2. sum. cap. 32. conclus. 2. d. 13. Sayrus in Clauis reg. lib. 9. cap. 16. num. 21. Ledesma de statu religiosi, in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 9. pag. 103. Vega parte secunda sum. cap. 86. casu 35. notab. 3. à S. Fausto de vitio propr. q. 42. Sanchez 7. in decal. cap. 19. nu. 108.

Sed quid facere debet Religiosus, quando, qui rem dono ab ipso accepit, nollet eam restituere.

Respondeo, si ea donatio fuit facta ex bonis Monasterij, tenetur Religiosus ille inducere eum, cui dedit, vt restituat ipsi Monasterio, quòd si nollet, & habeat Religiosus ille redditus aliquos ex debita licentia, tenebitur ex his Monasterio restituere, subtrahendo sibi de ijs, quæ in honestos vsus impedire poterat, & ea restituendo. Ità Nauarrus de redditibus Eccl. q. 2. monitu 20. & q. 3. monitu 34. Rodriguez, Sayrus, Vega, & à S. Fausto loc. cit. Sanchez etiam citatus, num. 112. qui addit, quòd quando dicitur, teneri Religiosum inducere eum, cui dedit, vt restituat Monasterio, debere intelligi, si est spes proficiendi, atque id potest Religiosus absque suæ famæ nota, seu alio graui detrimento. Quod vltimum adnotatunt etiam Corduba, & Ledesma. Si autem id, quod donauit Religiosus est ex peculio sibi legitime concessio, & est in magna quantitate, dico quòd adhuc peccauit contra votum paupertatis, vtendo illo peculio in vsus non sibi concessos tamquam Dominus, & tenentur, tam qui accepit, quam qui dedit restituere modo prædicto. Et Ratio est, quia licet illud peculium esset ei concessum, habebat tamen semper Prælati ius licentiam reuocandi, & vsus illius in utilitatem Monasterij conuertendi, & si fuisset mortuus ille Religiosus habebat ius Religio ad omnia bona ab eo relicta, quibus iuribus priuata est per illam donationem; ergò, cum notabiliter sit læsa iustitia, debet per restitutionem refarciri, atque ita tenet Ledesma loco cit. pag. 104. verbo Digo lo tercero.

Quares secundà, An Religiosus recipiens, retinens, aut expendens aliquam non notabilem, seu paruam quantitatem mortaliter peccet?

Respondeo, quod non. Ità Rodriguez tom. 3. quest. regul. q. 29. ar. 10. conclus. 8. Vega secunda parte sum. cap. 86. casu 35. notab. 6. Grassius 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. nu. 49. Nauarrus lib. 3. consil. de statu Monach. consil. 3. num. 14. Molina disp. 687. Miranda tom. 1. Manual. quest. 28. art. 17. conclus. 2. Rebellus de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 15. sect. 3. num. 22. Ledesma de statu Religios. in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 8. pag. 100. Sanchez 7. in decal. cap. 20. nu. 2.

à S. Fausto

Sanchez

D. Thom.
Antonin.
Grass.
Vasquez.

D. Thom.
Nauarr.
Rodrig.
Tab.

Sylu.
Sanchez.

Armilla.
Angelus.
Sylu.
Sanchez.

Sylu.
Tab.
Angelus.

Rodrig.
Grass.

Molina.

Corduba
Rodrig.
Sayrus.
Ledesma.
Vega.
à S. Fausto
Sanchez

Nauarr.
Rodrig.
Sayrus.
Vega.
à S. Fausto
Sanchez

Corduba
Ledesma

Ledesma

Rodrig.
Vega.
Grassius
Nauarr.
Molina.
Miranda.
Rebellus.
Ledesma
Sanchez

à S. Fausto de vitlo propr. q. 43. Probatur, quia lex religiosorum non debet esse fortior, quam lex Dei, sed huius transgressionem mortalem excusat exiguitas materiae, vt D. Thom. ait, 2. 2. q. 59. art. 4. ad secundum, & q. 66. ar. 6. ad 3.

D. Thom.

Si queras, quae sit illa quantitas, quae sublata, recepta, aut retenta absque licentia Praelati facit Religiosum mortaliter peccare.

Respondeo, eam esse, quae est necessaria, & sufficit ad constituendam materiam mortalem furti in hominibus secularibus. Quia hoc peccatum se habet instar furti; Sicut enim in furto res usurpatur inuito Domino. Ita & hic. Ita docent omnes doctores citati. Nauarrus num. 18. Sanchez num. 3.

Nauarrus.
Sanchez.

Quae autem sit quantitas, quae sublata constituit furtum mortale, disputant inter se Doctores in materia furti. Hic non discutio. Videatur Quaranta in sum. bull. verbo casus, circa votum paupertatis, nu. 9. Vega loco cit. Molina disp. 685. Sanchez loco cit. num. 3. In Religionibus tria, aut quatuor regalia recipere, aut retinere, nec esse paratum reddere Superiori possenti, putarem, non esse culpam mortalem. Atque ita docent Ledesma, Sanchez, Vega.

Quaranta.
Vega.
Molina.
Sanchez.

Quaeres 3. An peccatum proprietatis in Religioso habeat duplicem malitiam, alteram furti, alteram sacrilegij contra votum.

Respondeo, habere duplicem. Ita Ledesma loco cit. versu Digo lo primero, Sanchez loco cit. nu. 7. Corduba in sum. q. 109. Sayrus in clau. reg. lib. 9. cap. 16. num. 21. Vasquez p. 2 disp. 99. cap. 4. nu. 20. Furti quidem, quia contra Domini voluntatem, qui est Monasterium, rem usurpat; Proprietatis vero, quia operatur vt verus Dominus independenter à quocumque.

Ledesma
Sanchez.
Corduba.
Sayrus.
Vasquez.

Addit vero Vasquez loco cit. & disp. 98. cap. 3. nu. 7. secutus Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 5. §. sciendum 2. Idem esse dicendum de peccato contra votum obedientiae, ait enim, cum, qui vouit obedientiam in Religione, dupliciter peccare; Cum transgreditur mandatum Superioris, tum ratione praeccepti, tum ratione voti. Sed merito impugnatur à Soto lib. 7. de iust. q. 2. art. 3. in solut. ad primum sine, & Ledesma parte secunda sum. tract. 10. cap. 5. quia nullo alio modo debeat obedientiam Praelato, nisi ratione voti. Non enim voueo obedientiam Praelato sed voto Deo, quod ero obediens Praelato.

Vasquez
Caiet.

Quaeres 4. An peccet mortaliter Religiosus consanguineorum, vel aliorum secularium diuitias dispensans, resque eorum negotians, & tractans absque Praelati licentia.

Respondeo, meo videri peccare mortaliter, & Probatur tum ex D. Paulo 2. ad Timoth. 2. vbi ait, *Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit seu Qui ipsum elegit, vt legitur ex Syriaco.* Tum quia pluribus intentus, minor est ad singula sensus. Tum quia hoc faciens assimilatur Vlyssi, qui cum difficillime è manibus illius Gigantis fuisset egressus, retrò tamen redijt ad pileum in spelunca relictum reassumendum. Tum quia indecens omnino est, quod Religiosus res diuinas, & caelestes quotidie tractans, hisce se caudis, & terrenis immisceat. Tum quia exponit se multis periculis, praesertim applicandi animum diuitijs, cum pecunias tractet, & tangat contra votum paupertatis. *Qui enim serige-*

D. Paul.
2. ad Timoth. 2.

vis picem, inquinabitur ab ea. Tum quia haec tractatio non est nisi in contemptum, & particularis Religiosi, & Religionis ipsius. Suspiciunt enim, & venerantur seculares Religiosos tamquam res supra humanas, & quasi diuinas: & merito, nam & tamquam tales respexit Apostolos Religiosorum capita, & Religionum primos institutores Christus Dominus, cum post illam interrogationem Matthaei 16. *Quem dicunt homines esse filium hominis?* Subiunxit, *Vos autem, qui supra humani, & quasi caelestiales estis, Quem me esse dicitis?* At cum vident, illos hinc se immiscere rebus mundanis, hi, inquit, similes nobis facti sunt. Hinc Religiosorum contemptus, hinc vilipendia, hinc parui aestimationes, hinc murmurationes de illis, hinc scandala, hinc Religionum relaxationes, hinc illarum euersiones. Tum quia id prohibetur expresse in iure, cap. Multa, cap. Sacerdotibus ne Clerici, vel Monachi, & cap. Credo, & cap. Cyprianus 21. quaest. 3. Tum denique quia omnes ferè institutores in suis regulis id suis Religiosis vetuerunt. Strictissime noster S. Pater Franciscus in Correctorio, num. 46. etiam pro negotijs ad Conuentum ipsum pertinentibus, quanto magis pro extraneorum. Haec contemplantur suarum Religionum amatores, & recordentur se illius esse deditos famulatu, qui focium in amore, & famulatu respuit; quique maxime zelotipia laborat, quique de hoc protestatur, dicens. *Non potestis Deo seruire, & mammonae, & alibi, Coangustatum est stratum, & pallium breue vtrumque operire non potest.* Et verecundentur veri, & eterni Dei, post habitum, negotijs temporanei Domini negotia peragere, Pro pudor, seruiens Regi non erubescet, eo relicto, Sutori illius inferuire? Eia fratres, eia *Sinite mortuos sepelire mortuos suos.* Haec dixisse volui pro aliquibus Religiosis, qui *Obsequium se arbitrantur praestare Deo,* Sed praestant Diabolo, cum alicui personae nobili, seu in dignitate constituta obsequuntur. Non aduertentes miselli, in hoc se ostendere, & animi, & corporis sui vilitatem. Non nego tamen, quin possint Religiosi consilij amicos, & parentes iuuare, & etiam aliquandò apud amicos, & deuotos, fauoribus. Neque quòd si illis à deuotis Conuentus dentur dispensandae aliquaelemosynae, illas dispensare non possint absque culpa mortali (nisi speciale obset Religionis praecceptum) etiam sine licentia Praelati, sed damno officium institutoris, & Procuratoris facere pro hominibus, secularibus, & Ire quotidie per Ciuitates, per domos, collectum pecunias pauperibus erogandas. Gignunt enim suspiciones, fiunt iudicia. Faciant hoc genus charitatis Parrochi, & alij, ad quos incumbit. Vacent Religiosi Choro, & cellae, & soli Deo, cui se dedicauerunt, inseruiant. Videatur pro hoc quaestio Ledesma de statu religiosi in communi, cap. 4. conclus. 3. dub. 12. qui licet non determinet, Religiosum his se immiscentem peccare mortaliter contra paupertatem, non videtur tamen omnino negare, peccare mortaliter contra alias virtutes, vt videri potest pag. 111. versu Digo lo quarto.

Matth. 16.

Quaeres 5. An Religiosus habens multa, de quibus constat, quòd sint superflua, de Superioris licentia, paratus tamen omnia in manus Su-

Ledesma.

terioris resignare, cum fuerit requisitus, nec de illis disponere absque Prælati licentia, sit in statu peccati mortalis contra votum paupertatis.

Respondeo. Conuenit inter omnes, quod tam Superior concedens, quam subditus retinens, peccat mortaliter; Prælatus quidem, quia potestate abutitur, peccat peccato infidelitatis, qua obligatur ad curandum pro posse, vt seruetur in Religione æqualitas; subditus autem peccat peccato auaritiæ plura retinens, quam sibi, & vsui suo necessaria sint. Ità Antoninus tertia parte, tit. 16. cap. 1. §. 11. notab. 7. Sylu. verbo Religio 6. q. 7. d. 4. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 79. versu Undecimo. Graff. 1. p. decif. lib. 3. cap. 5. nu. 61. Ledesma loco cit. dub. 11. pag. 109. Miranda cit. ar. 15. Et vtrumquè peccare mortaliter declarauit sacra congregatio Cardinalium, vt refert Quaranta in sum. bull. verbo Casus declar. 2. pag. mihi 195. Quòd autem hoc peccatum non sit proprietatis, probatur, quia proprium solum est, vt sepius diximus, quod celatur Abbati, & quod retinetur contra voluntatem illius.

Vndè sequitur primò, quod Religiosus, qui retinet in suo cubiculo arma, scopletas, lanceas, enses, monilia, inares aureas, vestes tericas, &c. quæ nec necessaria sunt, nec statui Religioso conuenientia, peccat mortaliter; etiam retineat de licentia Superioris, quia nec hic talem licentiam dare potest: immò & ipse mortaliter peccat. Ità Barthol. à S. Fausto loc. cit. q. 19. num. 2. Licet asserat, hoc peccatum esse contra votum paupertatis. Non putarem tamen, eum Religiosum peccare mortaliter, qui talia retineret in depositum ad bonum finem per aliquod breue tempus de licentia Prælati, ad instantiam alicuius deuoti ordinis. Nec similiter putarem, peccare mortaliter Religiosum, qui haberet multa superflua, non quòd ad statum Religiosum, sed quòd ad persona propriam de licentia Prælati; paratum ad illius nutum omnia relinquere, verbi gratia, si haberet tres habitus, cum duo sint satis; Decem camisas, cum quatuor, aut quinque essent illi sufficientes, & similia. Præsertim si, consumptis necessarijs, non haberet vndè de alijs sibi prouideret. Quòd tamen etiam est limitandum, nisi alij, aut aliquis aliorum Religiosorum necessariò aliqua istarum rerum indigeret; nam tunc teneretur confratri suo de his, quæ sibi superflua sunt, prouidere. Attendenda tamen in his semper est qualitas personæ, & Religionis vsus, vt dixi supra §. primo, coroll. 9.

Sequitur secundò. Quòd Religiosus de licentia Prælati vtens rebus Monasterij ità abundatè, vt alij ea de causa egeant grauiter peccat, quia fit alijs iniuria, cum bona communitalis pro indigentibus communia sint, & tantus potest esse excessus, & luxus, vt culpa sit mortalis, tam in dispensato, quam in dispensante; Congruum enim non est, vt alius esuriat, alius ebrius sit, vt ait Apostolus, sed tenetur Prælatus fideliter, & rationabiliter dispensare, vt ait D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. ad secundum, ex D. Paulo 2. ad Corint. 10. Alioquin non dispensator fidelis sed dispensator crudelis efficietur. Ità Rodriguez tom. 2. summ. cap. 32. conclusione secunda, dist. 10.

Quæres 6. Quam curam, & diligentiam debe-

at adhibere Religiosus in conseruandis rebus sibi ad vsum concessis.

Respondeo, debere adhibere eam curam, quam tenetur adhibere vsuarius, qui precario vitur, vndè tenetur vitare culpam latam; hanc enim tenetur vitare omnis, qui aliquid precario accepit. Quare sicut si rem dolo destrueret, aut deteriorè redderet peccaret còtra votum. Ità si res eius culpa perit, aut fit deterior, reuult voti paupertatis. Adde, quòd si res sit in eius commodum, tenetur etiam ex culpa leui, sicut in commodato, quod in utilitatem commodantis, & comodatarij præbetur. Licet hoc non ità seuerè in Religionibus sit interpretandum. Ità Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. num. 79. versu Decimo, quem sequuntur Sanchez 7. in decal. cap. 19. nu. vlt. à S. Fausto de vitio propr. q. 10. nu. 28.

Quæres 7. Qua pœna puniantur proprietarij. Respondeo, quòd habens proprium stricto modo, pro vt dicit verum dominium, & proprietatem, vltra peccatum mortale, nisi illud antè mortem renunciet, non debet sepeliri in sacro, sed in sterquilinio, simul cum pecunia illi inuenta. Ità habetur cap. Monachi, de statu Monach. Et si iam fuerit sepultus in sacro, exhumari debet (si sine mango scandalo id fieri potest) & sepeliri in sterquilinio. Habetur cap. super quodam, eodem tit. vbi noto duo, rrim. qm quòd satis est, vt aliqua pars pecuniæ sepeliatur cum illo, vt notat Iohannes Andreas cap. Cum ad Monasterium, de statu Monach. nu. 4. vt quid enim perditio hæc.

Secundum quòd debet esse certum, eum mortuum fuisse proprietarium, eo scilicet modo, quo sciri debet: nimirum quòd interrogatus à Superiore tempore mortis, an haberet aliquod peculium, responderit, non habere, vt notatur in cap. Super quodam; Nam si decederet aliquis ex subitanea, & improuisa morte, qui relinqueret aliquod peculium, quod non potuisset reuelare, non per hoc iudicandus esset proprietarius; etiam si nullus ex Superioribus illius temporis haberet notitiã de tali peculio. Quia iudicari poterit, eum habuisse licentiam retinendi tale peculium à Generali, vel ab aliquo alio Superiori temporibus præteritis; Nam diximus supra, Quandò legatum est vnum, etiam si soluendum sit in differentibus temporibus, sufficere primam licentiam Superioris; Vndè quandò relinquatur aditus coniiciendi de mortuo, quòd non decesserit in proprietate, non est illi talis rigorosa, & terribilis pœna infligenda; Quòd innuit Glossa in cap. Monachi, verbo Sepulturam, dicens, id esse intelligendum, quandò constat decessisse in peccato mortali; sed cum dubitatur non constat, & dubitatur cum non est ità clarum, eum decessisse. Attenta semper vita antè acta defuncti; Nam qui benè viuit, communiter benè moritur; & è contra qui malè viuit, malè moritur. Vndè meritò irridetur à scriptura scelestus Balaam, qui cum scelestam vitam duxisset, petebat mori morte iustorù.

Secunda pœna est priuatio vocis actiuæ, & passiuæ per biennium. Ità habetur in Trid. sess. 25. cap. 2. fine, de regul. Quæ pœna non incurritur ipso facto, sed expectatur Iudicis sententia, vt probatur ex ijs verbis Concilij, Deprehensus, aut conuictus fueris. Et nota, quòd istas pœnas non incurrent dantes aliquid sine.

Anton.
Sylu.
Lessius.
Graffius.
Ledesma.
Miranda.

Quarantæ

à S. Fausto.

Lessius.
Sanchez.
à S. Fausto.

Io. An-
dreas.

Glossa.

D. Thom.
D. Paul.
2. Cor. 8.
Rodrig.

Trid.

inè, aut contra Superioris licentiam. Quamuis hi peccent in votum paupertatis. Quia solum sunt inflicta contra retinentes. Ut bene aduertit Sanchez 7. in decal. cap. 20. nu. 11. & 13.

Sanchez.

S. X. Verùm scribere, vel recipere litteras absquè superioris licentia sit contra paupertatis votum.

Ico primo Dare, aut recipere litteras absquè superioris licentia est peccatum contra votum paupertatis. Ità Nauarrus comm. 2. de regul. num. 13. & lib. 3. consil. de statu Monach. consil. 3. à nu. 43. Graffius 1. par. decis. lib. 3. cap. 5. num. 64. Bartholom à S. Fausto de vitio propr. q. 35. Sentit etiam Ioannes Andreas cap. Cum ad M. nasterium, de statu Monach. n. 49.

Nauarr.

Graff. à S. Fausto Io. Andr.

Probatur primò ex cap. Non dicatis, 1. 2. q. 1. vbi dicitur, *Quicumque in tantum progressio fuerit malum, vt occultè litteras ab aliquo: vel quodlibet minus accipiat: Vbi, vt patet, æquiparatur litterarum receptio Munerum receptioni.*

Secundò Probatur, Quia scribens litteras vitur illa papyro tamquam propria, & si characteres sint aurati, vel miniati, ita vt littera sit valoris sufficientis ad constituendum mortale in materia furti, erit mortale; Sin autem parui sit valoris, erit veniale. Quia parua furans, licet excusetur à mortali, non excusatur tamen à veniali, vt D. Thom. 2. 2. q. 66. art. 6. ad tertium, vbi Caietanus Similiter dic de recipiente. Si enim litteræ receptæ sint auratæ, miniatæ, & valoris constituentis mortale in materia furti, erit mortale, eas recipere absquè Prælatis, tacita vel expressa licentia; quia sibi appropriat aliquid magni valoris si parui valoris, erit veniale. Si autem litteræ tam receptæ, quam datæ sint nullius æstimationis, nullum erit peccatum proprietatis cum non sit dispensatio, vel appropriatio rei pecunia æstimabilis, vt Nauarrus consil. 3. cit. de statu Monach. nu. 45. à S. Fausto, nu. 2. loc. cit. Videri potest circa hæc conclusionem Sanchez lib. 7. in decal. cap. 19. nu. 47.

D. Thom. Caiet.

Nauarr. à S. Fausto Sanchez.

Intelligenda est tamen conclus. vt ait Nauarr. com. 2. cit. versu Aduertendum item. Graff. & à S. Fausto loco cit. de litteris, quæ dantur, vel accipiuntur contra utilitatem, vel honestatem Monasterij, vel contra salutem spiritualem, vel corporalem singulorum regularium, & de alijs litteris quæ continent inutilia, & impertinentia prædictis Non autem de litteris necessarijs, vel vtilibus, quas iussè secundum iura possunt ipsi dare, vel accipere, vt notauit etiam Archidiaconus cap. Non dicatis, 1. 2. q. 1. nu. 3. Litteræ autem, quas secundum iura possunt scribere, sunt illæ, quibus Regularis constituit Procuratorem contra Prælatum, vel denunciatur eius delicta: vel si acciperet litteras impetratas à Papa, vel ab alio Superiore super huiusmodi rebus. Quo etiam pacto intelligendum nostrum Correctorium num. 100. & statutum capituli Val. 5. num. 21. versu Sextum. Vbi canetur. *Ne quis det, vel accipiat litteras, quin prius correctori locali ostendantur.*

Nauarr. Graff. à S. Fausto

Archid.

Vndè colligitur. Quòd sub quacumque forma verborum præcipiat Prouincialis, ne sui Religiosi ad aliquem dent litteras, neque recipiant. Possunt tamen scribere ad Patrem Generalem, illiusque litteras recipere. Inferior enim suprâ Superiorem nullam habet auctoritatem, vt dicitur cap. 11. ferior, d. 21. Clem. Ne Romani, de elect. Et cap. Cum inferior, de maiortate, & obedientia.

Dico secundo, si Prælatus præcipiat, ne quis scribat, aut recipiat litteras sub præcepto obligante ad mortale, qui illi contrafacit, peccat omninò mortaliter contra obedientiam. Est certa apud omnes, & habet Nauarrus lib. 3. consil. de statu Monach. consil. 3. nu. 45. Probatur quia subditus tenetur obedire suo Prælato iusta præcipienti, vt suprâ diximus: atque ita vna actio scribendi poterit esse contra duo vota, Paupertatem, quatenus vitur papyro tamquam propria, & contra Obedientiam propter Superioris præceptum.

Nauarr.

Dico tertio, si Prælatus præcipiat sub merito Sanctæ Obedientiæ, & pœna excommunicationis ipso facto, ne quis scribat ad moniales verbi gratia, Si aliquis scribat, sed litteræ non perueniant ad dictas Moniales, non incurret dictam excommunicationem. Ità in terminis Nauarrus lib. 5. consil. de sentent. excomm. consil. 19. nu. 2. Rodriquez tom. 2. quæst. regul. q. 56. art. 2. versu Circa prædictas. Coninch de censur. disp. 13. dub. 8. num. 76.

Nauarr. Rodrig. Coninch.

Probat Nauarrus, quia verba sunt intelligenda cum effectu etiam extrinseco, quem intendit legislator, vel alius disponens, de cuius mente expressè, vel tacitè constat, constat autem, saltem tacitè, seu potius præsumitur, Prælatum, propter fines à se intentos, noluisse finaliter, & principaliter prohibere, scribere litteras ad Moniales, sed voluisse prohibere cum peruenitione formali, & actuali. Quia missio litterarum, nisi perueniant, nihil potest nocere: & ad præcauendum nocumentum intendisse censendus est principaliter Prælatus.

Nauarr.

Quod idem dicendum est de eo Religioso, qui litteras fauorabiles Principum ad obtinendas dignitates in ordine, impetrasset, (Si contra tales impetrantes lata esset excommunicatio, vt in ordine Prædicatorum, Minorum, & aliorum, vt referunt Nauarrus loco cit. consil. 20. & Rodriquez) Deindè pœnitentia ductus, vel alio motiù, nollet eas reddere mittere: vel si mitteret, essent interceptæ vel perderentur propter eandem rationem. Ad quod facit etiã cap. Hæc autem verba, de pœnit. d. 1. Neque obstat, quòd ipse fecit quantum potuit (Si litteras præsertim misit) Nam licet intentio efficax non excuset apud Deum, vt certè non excusat his duobus casibus, quin impetrantes, vel scribentes peccauerint; apud Ecclesiam tamen voluntas sine effectu non punitur, vt habet Marginalis, eod. cap. Hæc autem verba. Et patet etiam in attentante percutere clericum, & faciente quantum in se est, vt percutiat; Si enim non sequatur effectus non incurrit excommunicationem cap. Si quis suadente. Quando autem sola attemptatio delicti puniatur, docet Glossa in cap. Si quis tam faminam, de pœnit. d. prima.

Glossa.

§ XI. An in Religione Minimorum ve-
ritum sit fratribus litteras fauorabiles
ad obtinendas dignitates in Or-
dine, Procurare, &
Impetrare.

MULTIS Capitulis Generali-
libus cautum erat, ne fratres
fautores extra ordinem im-
petrarent, qui perfecta obe-
dientia, quam sunt profes-
si, repugnare viderentur;
Nouissime sanctissimus In
Christo Pater Paulus V. per
suum motum proprium emanatum Anno 1619.
die 6. Septembris, huic iam grassanti ambitio-
nis morbo reparauit hoc pacto.

Admonemur pastoralis officij nostri debito dili-
gentius prospicere, ne Religiosi, qui regularem vi-
ram professi, seculo renunciarunt, ad dignitates,
& officia per emendicata suffragia ambrosius pa-
reas accessus. Quo circa motu proprio, & ex cer-
ta scientia nostra, ac de apostolica potestatis pleni-
tudine dilectis filijs Correctori Generali, ac Prouin-
cialibus, & reliquis ordinis fratrum Sancti Fran-
cisci de Paula Mini morum nunciatorum Prælati,
nunc, & pro tempore existentibus, In virtute San-
ctæ obedientie, ac sub excommunicationis penis iso-
facto incurrenda præcipimus, & mandamus, ne
ad instantiam, & requisitionem quarumcumque
personarum, sæ laicarum, quam Ecclesiasticarum
extra dictum ordinem constitutarum, etiam Car-
dinalatus honore, & quacumque seculari dignitate,
& excellentia, etiam Ducali, Regali, & Impe-
riali fulgentium, cuius dicti ordinis Religioso
ullam gratiam concedere, vel penas aliquas re-
mittere, seu gradus, honores, dignitates, officia,
administrationes, functiones, & Prælaturas eius-
dem Ordinis concedere audeant. quinimmo dicti
Ordinis Fratres, ac Religiosos, qui contra decre-
ta, hæc via, & his medijs perquisitos fauores,
& suffragia aliquid sibi procurauerint, ad talia,
& similia, ac etiam maiora in eodem ordine conse-
quenda perpetuo inhabiles declaramus. Insuper di-
ctis Religiosis, & fratribus eiusdem ordinis quibus-
cumque sub eisdem penis præcipimus, & expresse
interdicimus, ut non solum in præmissis omnibus, fa-
uores huiusmodi minime procurare, sed nec etiam
sponte oblatos, aut ab eis minime procuratos reci-
pere. Et similiter ne ad hunc effectum, munera ali-
qua prædictis personis exhibere audeant, seu præ-
sumant. Non obstantibus constitutionibus, & or-
dinationibus Apostolicis, dictique ordinis statutis,
& consuetudinibus, etiam iuramento, confirma-
tione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis,
ceterisque contrarijs quibuscumque, aut si ordini,
& fratribus prædictis, communiter, aut diuisim
ab Apostolica sic sede indultum, quod interdicti,
suspendi, vel excommunicari non possint per litteras
Apostolicas non factentes plenam, & expressam, ac
de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentio-
nem. Volumus autem, quod præsentium littera-
rum transumptis etiam impressis, monu alicuius
Notarii publici subscriptis, ex sigillo alicuius
personæ in ecclesiastica dignitate constituta muni-
tis, eadem prorsus fides ubique adhibeatur, que
præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel
ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam

Maiorem sub annulo piscatoris, die 6. Septembris,
Anno 1619. Pontificatus nostri Anno XV. S. Cap-
dinalis S. Susanna.

Circa hunc motum proprium. Noto primo,
quod Pontifex fecit hoc decretum motu pro-
prio, & ex certa scientia, ac de Apostolica po-
testatis plenitudine, ad denotandam perpetu-
tatem huius constitutionis, & ne quid vni-
quam posset contra eam reclamari. Tria au-
tem hæc vocabula idem valent, ut ait Abbas
cap. Ad hæc sumus, de rescriptis, num. 8. &
cap. Ea, quæ, de sentent. & re iudic. nu. 2. 3. 7.
& Grass. tom 2. consil. lib. 1. de off. deleg. con-
sil. 2. nu. 1. & nihil aliud sibi volunt illæ clau-
sulæ, nisi quod tunc Papa operatur, non secun-
dum potestatem ordinariam, sed secundum ab-
solutam, & tamquam absolutus Dominus, dispo-
sitioni legum communium non se subiiciens, ut
habetur cap. Si motu proprio, & cap. Si pluri-
fusus, de præb. & dignit. in 6. Tres autem ope-
ratur effectus motus proprius supra communem,
& ordinarium modum concedendi, vel statu-
endi aliquid. Primo facit rem factam, vel con-
firmatam maioris auctoritatis. Secundo si res
est minus valida reddit eam validam. Tertio
Nullus inferior potest de validitate illius rei
amplius cognoscere, ut habet Gloss. in cap. Quia
diuersitatem, de concess. præb. & Abbas in cap.
Ea, quæ, de sentent. & re iudic.

Noto 2. circa illa verba, *ullam gratiam con-
cedere*. Quod illa particula, *ulla*, non est
ita vniuersalis, ut excludat omnem, & quam-
cumque gratiam; Ita vt Religionum Prælati
nullam omnino gratiam possint suis Religio-
sis concedere ad instantiam deuotorum ordi-
nis, sed quod nullam possint concedere perti-
nentem, vel ad remissionem alicuius pœnæ,
vel ad gradus, & dignitates obtinendas; cæ-
teras autem gratias, verbi gratia transferre fra-
tres de vno in alium Conuentum; præbere eos
in socios alicuius deuoti ordinis ad aliquam
peregrinationem, &c. Possunt vtique Reli-
gionum Prælati ad præfatorum instantiam, &
requisitionem concedere vniuersalis enim il-
la per particulares sublequentes coarctatur.
Nam generi per speciem derogatur, ut dicitur
cap. Pastoralis, de rescriptis, & habetur in
regula generi, quæ est 24. de regul. iur. in 6.
Quod etiam notauit in simili Rodriquez tom.
1. q. regul. q. 26. art. 4. ad primum argum. con-
trar. in fine. Et Panor. in cap. Venerabilis de
iudic. num. 6. & habetur in leg. cum Pater §.
Dulcissimis ff. de lega. 2.

Noto 3. quod appellatione dignitatum veni-
unt Generalatus, Prouincialatus, Correctoria-
tus, Vicariatus ordinarius alicuius Conuentus,
qui Correctorem sustinere non potest, Visita-
tor alicuius Prouincia seu regni, & aliz, si quæ
id genus dignitates sint, quæ cum honore, &
superioritate sint coniunctæ. Ita Declarauit
Sixtus V. in sua constit. declaratoria bull. con-
tra illegitimos, §. Quoniam verò, quæ inci-
pit. Ad Romanum, quam refert Quaranta in
sum. Bull. verbo Monasteria, & Conuentus reg-
ularium. Nomine honorum, veniunt Defi-
nitores, Collegæ Prouincialis, & Generalis,
Discreti ad Capitulum Prouinciale, Commis-
si ad Capitulum Generale (quos tamen Com-
missos, ait Rodriquez tom. 1. q. regul. q. 13. ar. 19.

comprehendi sub nomine dignitatis in ordine Minorum, quia habent aliqualem iurisdictionem, cum debeant esse Patres Pronunciæ. Quod tamen fallit in ordine nostro) & si qui sint alij honores personatum dicentes, absque actuali, & ordinaria iurisdictione. Ita colligitur ex Rodriguez loco cit. art. 18. 19. Et ex lege 14. ff. de mun. & hon. Nomine gradus veniunt Lectores, Confessores, Prædicatores, Regentes studiorum. Ita idem Syxus V. in eadem constit. §. Ab officijs autem. Nomine officij veniunt Sacrista, Procurator Conuentus, Subprior in ijs Religionibus, in quibus est in usu, Vicarius Conuentus in absentia Patris Correctoris. Ita Paulinus tom. 4. q. regul. in explicatione bullæ de largit. mun. par. 4. quaestio 1.

Noto quarto, Circa illa verba, *Extra ordinem existentium*, quod Prælati concedentes aliquas gratias etiam pertinentes ad remissionem alicuius poenæ, vel ad obtinendas aliquas dignitates ad instantiam aliquorum patrum dicti ordinis, non incurrunt poenas positas in hac extrauaganti; Nec fratres procurantes aliquas litteras favorabiles à Patribus dicti ordinis apud Generalem, vel Prouincialem dictas easdem poenas incurrunt; Quia solum loquitur extrauagans de impetrantibus fauorem à personis extra dictum ordinem.

An autem eiusdem ordinis fratres Procurantes officia pro alijs fratribus, incurrant poenas positas in constitutionibus Clementis VIII. confirmatas à Paulo V. in decretis generalibus num. 35. publicatas, & acceptatas in Capitulo Generali Genæ 6. sequentis tenoris.

Vt Omnis officiorum ambitus occasio præcidatur, eueant omnes à directa, seu indirecta vocum, seu suffragiorum procuratore, tam pro se ipsis, quam pro alijs, tum in Capitulis locorum, tum in ceteris, præsertim Generalibus Capitulis, aut Congregationibus, seu alibi. Quicumque seuis fecerint, præter alias poenas, & censuras hactenus contra huiusmodi ambientes, & practicantes inflictas (quas in suo robore permanere volumus) in poenam priuationis officiorum, que obtinent, eo ipso incidant, & ad futura quæcumque pariter inhabiles habeantur, super quo dispensari à nemine valeant, nisi à nobis, vel successoribus nostris; & pro qualitate etiam culparum grauius plecti possint. Porro supradictas omnes poenas, & ad complices, ac simpliciter scientes, & non reuelantes extendimus. Has poenas vide apud Rodrig. & Nauarr. locis hic infra citandis.

Dico primò, quod incurrunt procurantes cum effectu, & electione secuta. Per ea, quæ habentur in iure cap. Perpetuo, de elect. in 6. vbi Glossa verbo Perpetuo, Ioannes Andreas nu. 2. ponit hanc regulam. *Penam, que ipso iure delinquenti infligitur, non incurrit is, qui cogitauit, & aliquid egit, sed non perfecit, etiamsi per ipsum non steterit.* Quod etiam declarauit dictus Io: Andreas in regul. In poenis, de regulis iuris in 6. Habet etiam Nauarrus lib. 5. consil. de sentent. excomm. consil. 20. num. 3.

Dico secundò, quod procurare, vt dentur alicui dignitates, qui eas meretur in bonum finem, & per bonas artes, vt bono communi consulatur, & indigni excludantur, non est prohibitum hac constitutione, vt satis per se patet; sed est prohibitum procurare, vt dentur dignitates indignis, seu ad malum finem, vel per malas artes, per ea quæ habent Nauarr. loco cit.

num. 6. & Rodriguez tom. 3. quaest. regul. quaest. 56. art. 1.

Dico tertio, quod priuatio vocis actiua, & passiuæ non obligat in conscientia, nec incurritur, nisi post sententiam Iudicis declaratoriam, etiam dicatur in statuto, quod incurratur eo ipso, vel ipso facto; Nam illud, ipso facto, seu eo ipso, vt in nostro statuto, intelligitur eo ipso, quod Iudex sententiam protulerit. Ita tenet Sotus lib. 1. de iust. quaest. 6. art. 6. in responsione ad quartum sine, Rodriguez loco cit sine. *Es idem est, etiamsi dicatur eo ipso, ac si non alia declaratione.* Nam isti termini, eo ipso, ac sine alia declaratione sunt idem, vt ait Corduba in quaest. Theol. quaest. 36. ad sextum argum. contra 3. opin. pag. mihi 292. versu Respondeo ad sextum. Nam declaratio non cadit super poenam, quæ incurritur ipso facto, & absque alia declaratione, sed super delictum; debet enim probari coram Iudice, tale delictum à tali fuisse commissum, quo probato statim eo ipso incurrit poenam priuationis. Atque ita videmus in praxi obseruari, & practicari; non enim qui incidunt in tales poenas priuationis vocis actiuae, & passiuæ, & officiorum, statim renunciant officia, & abstinēt se à dandis suffragijs. Et *Consuetudo est optima legum inter pres*, vt habetur cap. Cum dilectus, de consuetud. Quæ si est legitime præscripta, derogat legem humanam, & valet pro lege, vt doctores d. cap. & cap. Cum consuetudinis, & cap. Finali, eodem tit. Adde, quod si quis relinqueret officia, vel desisteret à dandis suffragijs, se ipsum infamaret manifestando, se aliquod delictum commisisse, propter quod existat talibus priuatus. Et præceptum de tuenda fama est naturale. Vide à Sorbo in comp. verbo. Ingressi monasteria, pagella 7. fol. mihi 365. & Sanchez lib. 2. in decal. cap. 22. n. 19. 20. & cap. 39. n. vlt. & lib. 6. cap. 15. num. 65. & cap. 17. num. 39.

§. XII. De Scribentibus litteras in occulto contra aliquem ad suum Superiorem.

ICO primò scribere litteras ad Prælatum sine nomine, continentes delicta occulta contra, vel Superiorem, vel particularem fratrem, est ex suo genere mortale peccatum; quia reuelato crimine occultum fratris mortale est. Nisi forsitan hoc quispiam faceret ex charitate, non ex odio, aut maleuolentia, vltionem, & punitiorem non querens, sed solummodò correctionem, & emendationem, quam per fratrem correctionem obtenturum non sperat; nec nomē explicans, quia si forte perueniat ad aures illius, contra quem scripsit, redderet illum sibi perpetuum inimicum. Facile enim omnes in errores labimur, sed difficilè patimur, non solum castigationes, correctiones, & reprehensiones, sed nequè etiam pati possumus cognosci nostros errores. Hoc inquam, modo non peccabit scribens, etiam sine nomine, quia solum correctionem intendit; Si autem ex odio scribat, & imputet falsa, clarum est, quod mortalitèr peccabit.

Q

Dico

Paulinus

Rodrig

Sotus
Rodrig.

Corduba

Sanchez

Rodrig.
Nauarr.

Glossa.
Io: Andr.

Nauarrus

Nauarr.

Dico secundò, non possunt Prælati ex huiusmodi litteris ad inquisitionem delictorum, quæ continent, procedere. Cum non sit illi Scripturæ adhibenda fides. Ità Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 6. art. 10. Panor. in cap. Inquisitionis, de accus. §. tertiæ dubitationis. Vide Bonac. disp. 2. de reffit. quæst. 4. punct. 9. prop. 1. num. 5. num. 4. Probatur ex d. cap. Inquisitionis, vbi dicitur, *Nec ad perisionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto, procedendum est ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus faciendam.* Et Ratio est, quia huiusmodi litteræ minimè afferunt infamiam, vt ait Panor. loc. cit. & Rodriquez. Quod probant ex cap. finali, de accusat. Immo addit Glossa dicto cap. Inquisitionis, §. 3. verbo in occulto, tales scribentes esse à Præ lato castigandos, post diligentem inquisitionem repositos, vt habet etiam Rodriquez loco cit.

Dico tertio, scribens litteras ad suum Prælatum subscriptas, & sigillatas, continentes delicta alicuius confratris, seu etiam Prælati inferioris. Si non faciat animo iniuriandi, & infamandi, sed solum animo informandi Prælatum de vita illius, contra quem scribit, & ad hoc vt pastor cognoscat oues suas, & emendet, corrigat, & castiget, si facta illi confratri, vel etiam Præ lato fraterna correctione, non profuit, vel non profuturum sperauit, non peccat mortaliter. Quia iste procedit, ordine charitatis seruato. Si autem animo iniuriandi, & infamandi. Iam patet, quòd mortaliter peccat odio proximi. Vndè colligitur, quòd ij, qui conueniunt in vnum scribere ad suum Prælatum contra aliquem inferiorem Prælatum, vel aliquos alios fratres, mixtim falsa, & vera crimina congerentes, vel vera notabiliter augentes animo directo nocendi, etiam factis suis subscriptionibus, mortaliter peccant, & famam restituere tenentur, quò ad falsa crimina imputata: & etiam quò ad vera, si erant fortè secreta, eo modo, quo dicunt summistæ, famam, esse restituendam.

Et nota, quòd per litteras huiusmodi secreto subscriptas non possunt Superiores quidquam iudicare, nec de veritate huiusmodi litterarum debent inquirere à conspiratoribus maxime subscriptis: etiam quòd verum dixissent, vt habet Glossa cap. exhibita, de iudicijs, verbo conspirationem, quia quasi inimici, & ex odio hoc fecisse præsumuntur; Vndè sunt repellendi à testificando. Nec sufficit, quòd sit facta reconciliatio, si sit recens, quia *Inimico de recens reconciliato non est credendum*, vt habetur cap. accusatores 3. quæst. 5. & dicit

Panorm. cap. cum oporteat, de accus. num. 5. Notat etiam Passarellus in Scholijis ex Barchinonensi, nu. 20. de scribentibus litteras falsas.

§. XIII. De aperientibus Litteras alienas.

ICO primò aperiens litteras obferatas, vel alienas scripturas animo nocendi, vel cum graui detrimento aliorum, quæ in secreto asseruabantur, peccat mortaliter. Ità Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 36. art. 2. Grassius 1. par. decis. lib. 2. cap. 135. num. 31. Azor tom. 3. instit. moral. lib. 13. cap. 31. dub. vlt. Nauarrus in Manuali, cap. 18. num. 53. Sylu. verbo Fallarius, quæst. 1. Vega par. 2. sum. cap. 96. casu 3. Reginaldus in praxi, lib. 24. num. 119. Probatur, quia animus nocendi proximo in re graui mortale est. Vide Menoch. lib. 2. de arbitr. cas. 538.

Dico secundò, qui aperit litteras alienas, vt eas ostendat aduersario mittentis, incidit in pœnam falsi, & peccat mortaliter. Ità Sylu. Rodriquez, Diaz in sua practica, cap. 106. Abbas in cap. Cum olim, el 2. de off. & pot. Iud. deleg. num. 5. ex Bartholo, quem citant.

Ex quo sequitur, quòd Procuratores, & Aduocati, qui iura partis ostendunt aduersario, possunt puniri pœna falsi, vt bene Panor. loco cit. Et à simili dico, quòd eadem pœna falsi possunt puniri secretarij, vel scriptores, vel collegæ Prælatorum, qui in visitationibus generalibus, & Prouincialibus ostendunt depositiones fratrum illis, contra quos sunt factæ, & deponentium nomina notificant, quod est valdè notandum. Pœna autem falsi in Clerico est Iudicis arbitraria, pensata delicti grauitate, vt habet Diaz loco cit.

Incidit itè in pœnam falsi, secundum eundem Bartholum litteram à Rodriquez loco cit. Qui non restituit litteras ei, cui reddere mandatum suscepit, sed alteri pandit, licet non aduersario mittentis, & mortaliter peccat contra fidem promissam.

Item qui litteras alicuius aperiret, & diulgaret ad alterius iniuriam, mortaliter peccaret, & teneretur ratione iniuriarum, vt tenuit Gonsaluis de Villadiego relatus à Rodriquez loco cit. subdens, quòd non dicitur litteras aperire, qui clausuram earum detrahit, si aliter eas non aperiat, nec legat, quod etiam docet additionator Panorm. loco cit. littera B.

Item qui litteras alteri destinatas lacerat, & comburit, quasi crimine falsi potest puniri. Abbas relatus à Rodriquez loco cit. Additionator Abbatis loco cit.

Dico tertio, non peccat mortaliter, qui aperit litteras, ex quibus sibi, vel alteri timet periculum alicuius damni notabilis in vita temporali, vel spiritali. Ità Nauar. in sum. cap. 18. nu. 53. versu adde his illud. Azor tom. 3. lib. cap. dub. vltimo. Rodriquez tom. 2. q. regul. q. 36. art. 4. Reginaldus in praxi, lib. 24. num. 120. versu Priuatus etiam.

Probatur, quia cõcurrètibz duobus præceptis naturalibus in aliquo casu contraria dictatibus, standu est illi, quòd fortius est; fortius autè est illud de eruendo se, vel alio à spiritali, vel temporali morte, quã præceptu de seruando secreto, vt cõstat. Quia sicut bona fame, bonis fortunæ præstât: ità bona famæ à corporis excellitur bonis. Ità Nauar. de penit. d. 6. cap. pen. §. Sacer. n. 25. & expresse habetur cap. duo mala, d. 13. vbi dicitur, quòd

Rodrig. Panorm. Bonac.

Glossa Rodrig.

Glossa

Panorm.

P. Passarell.

Rodrig. Grassius. Azor. Nauarrus Sylu. Vega. Reginald.

Menoch.

Sylu. Rodrig. Diaz. Abbas. Barthol.

Panorm.

Diaz.

Gonsaluis de Villadiego. Rodrig.

Abbas.

Nauarrus Azor. Rodrig. Reginald.

Nauarr.

quod de duobus malis, minus semper est eligendum, quando utraque praecaveri non possunt, sed necesse est compelli ex his unum perpetrare.

Dico tertio, qui aperit litteras inadvertenter, putans esse suas, vel ob solam curiositatem sine vlla intentione nocendi notabiliter, sed tantum sciendi noua, vel quo rideat phrasim barbaram, vel elegantiam delectetur compositura, venialiter tantum peccat, nullatenus aperturus, si prauideret, inde damnum aliquod notabile alicui obuenturum. Ita Nauarrus loco proxime citato num. 20. Reginaldus loco. cit. num. 119. Grassius 1. p. decif. lib. 2. cap. 136. num. 33. Azor loco cit. Probatur, quia hic non fit grauis iniuria, nec graue damnum proximo.

Dico quarto, Neque etiam venialiter peccare, qui aperit litteras ex consensu tacito, vel expresso mittentis, vel eius, cui mittuntur. Nec qui litteras amicorum aperit, ne negotia patiantur iacturam, neque etiam peccant Praelatus, Pater, aut maritus aperientes litteras subditorum, vxoris, vel filiorum sub illius potestate degentium. Ita Nauarrus loco cit. num. 16. 17. 19. Grassius num. 34. Reginaldus num. 120. & Azor etiam cit.

Probatur, quia in his casibus adest consensus rationabiliter praesumptus Domini litterarum.

C A P. III.

Quam Deceat Religiosum esse Paupertatis Amatorem.

VIRI, quae, salua paupertate, licent, vel non licent Religiosis, restant videnda ea, quae ad perfectionem nostrum possunt accendere, & inflammare, quorum pauca de more

solum afferam; qui enim plura desiderabit, poterit a dire Cyprianum serm. 6. de orat. dominica, Basil. ser. 2. in psal. 14. Chrysof. homil. in psal. 40. exponens ista verba, Beatus, qui intelligit sperare genitum, & pauperem, & orat. de diuitijs, & pauper. & orat. de auar. Ambros. in examerco, lib. 6. cap. 8. August. de verbis Apostoli, ser. 29. & ser. 7. de tempore, Leonem ser. 4. de quadrag. Climacum gradu 16. Cassianum lib. 7. de spir. phylargitiae, a caput. 6. Iustinianum in Ligno vitae, de virtute paupertatis, per multa cap. Alphonsum Tostatium in ep. D. Hieronymi ad Paulinum, cap. 8. quae habetur tom. 1. oper. Tostati, & cap. 5. in Matth. super illa verba. Beati pauperes spiritu; Franciscum Labatam tom. 1. & 2. appar. concion. & in locis communibus semper, verbo Paupertas. Alvarez tom. 2. de vit. spirit. lib. 5. par. 1. Alphonsum Rodriguez par. 3. tract. 3. Thomam Kempis opus. de tribus tabernaculis, cap. 1. Platium de bono status Religiosis, lib. 2. cap. 3. Bonau. to. 1. opus. tract. de paupert. Christi. Ioannem Carthagenam tom. 1. lib. 3. homil. 11. Blosium in Speculo Monach pag. 851. & 855. Antonium de Guuara in orat. relig. cap. 47. Guglielmum Peraldum tom. 1. sum. virt. & vit. tract. de beatitudine, par. 5. de paupert. Thomam Cantipratatum lib. 2. apum, cap. 10. nu. 12. Bernardinum Rosignolium de discipl. Christianae perfect. lib. 5. cap. 2. Bussum in panario, verbo Impatientia in paupertate. Laurentium de Portel exhortat. 7. Ioannem Mauburnum in suo Roseto subdiuisione tituli secundi, cap. 2. per multa membra.

Nauarrus
Reginaldus
Grassius.
Azor.

Nauarrus
Grassius.
Reginaldus
Azor.

Cyprianus
Basil.
Chrysof.
Ambros.
August.
Leo.
Climacum.
Cassianus.
Iustin.
Tostati.
Francis.
Labata.
Alvarez.
Rodrig.
Thom.
Kempis.
Platus.
Bonau.
Io: Carth.
Blosius.
Antonin.
deGueuar.
Gulielm.
Perald.
Thom.
Cantip.
Bernard.
Rosign.
Bussum.
Laurent.
de Portel.
Ioannes.
Mauburn.

Hic tantum tria videbimus. Motiua, seu incitamenta ad paupertatem amplectendam, & signa.

Motiua. Vrgentissimum incitamentum ad paupertatem sectandam est Dominus noster IESVS Christus, qui nihil vilis, est, in terris degens, magis diligere, quam paupertatem; Atque ita dilexit, vt ab incunabulis, & cum lacte materno illam suxisse videatur. Illum enim nascentem non purpureis ornamentis, sed pannis inuoluit Mater MARIA; Et pannis eum inuoluit, dicitur Luca 2. Cuius cunabula fuerunt praesepium, Es posuit eum in praesepio, vbi frigore dolens, & nuditate, ac praesepij duritie afflicus in feno recumbere dignatus est, vt cantat Ecclesiae hymnus. Feno iacere pertulit, praesepio non abhorruit, & qui diuexerat, factus est pro nobis egenus, 2. Corinth. 8. & ita egenus, vt non haberet vbi reclinaret caput Matth. 8. quoniam paupertatem docuit suos Apostolos dicens Luca 9. Nolite possidere aurum, neque argentum, neque duas tunicas: eamque ita obseruauerunt, vt vnus illorum dicat 2. Corinth. 4. vsque in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & cap. 11. In fame, & siti, in frigore, & nuditate; & Petrus act. 3. Aurum, & argentum non est mihi. O sancta paupertas, quae tam chara meo Christo fuisti, vt non statim natus solum te fuerit toto corde amplexus, sed nec ad horam toto vitae tuae spatio de principali sui pectoris te passus sit auelli; Immo, & in ipso mortis tempore charissima illi fuisti; nam moriens findonem, qua tegetetur, non habuit, nisi quam vir quidam nobilis misericordia motus obtulit ad ipsum sepeliendum.

Audiamus Patres. Chrysofomus homil. de auar. Paupertas, ait, est tutum Asylum, portus tranquillus, perpetua securitas, delicia periculis expertes, voluptas sine cura, vitaurbationum nescia, vita fluctuum ignara, copia inexpugnabilis, philosophiae parens, frenum inemperanti, susplicij sublatio, radix modestiae. Et homil. vlt. in Matt. Paupertas, ait, regia est, non subiecta furibus, sed bene munita, portus tranquillus, palestra, & gymnasium sapientiae, Et serm. 18. epist. ad Hebraeos. Nihil opulentius eo, qui paupertatem sponte diligit, & eam alacriter suscipit.

Ambrosius in exameron, lib. 6. cap. 8. Beata est, ait, si bona sua nouerit cum veritate paupertas, & omnibus praeferenda thesauris, quia melius est exiguum cum Dei timore, quam thesauri magni sine timore eius. Et explicans illud 1. ad Timoth. 6. Radix omnium malorum est cupiditas, ait, vt rerum facultates instrumenta sunt omnium vitiorum, sic harum ablegatio generatrix est, nutritrixque omnium virtutum.

Augustinus serm. 29. de verbis Apostoli relatus a Busseo loco cit. Felicitas, inquit, Magna Christianorum, quibus datum est, vt paupertate faciant praeium regni Celorum. Non tibi displiceat paupertas tua, nihil ea potest ditius inueniri. Vis nosse, quam locuples sis? Celum emit.

Sanctus Leo ser. 4. de quadrag. Semper diues est Christiana paupertas, quia plus est, quod habet, quam quod non habet. Nec pauet in isto mundo indigentia laborare, cui donatum est, in omnium rerum domino omnia possidere.

Nazianz. in apologia. Sed paupertatem, inquit, & inopiam exprobant. At ista sunt diuitiae meae, haec me non solum gloriantem, sed & arroganti facit.

Luc. 2.
2. Cor. 8.
Math. 8.
Luc. 4.
Corint. 4.
Act. 3.

Chrysof.
Ambros.
August.
Busseus.

S. Leo 4.

Nazianz.

Bonav. Bonaventura tom. 2. opulc. in diet. salut. tit. 4. djet. 4. cap. 3. *Paupertas, ait, est summè Christo copulata, bonis summè cumulata, & Calis summè conquisita.*

Bernard. Bernardus ferm. 14. de aduentu. *Paupertas, inquit, est penna magna, qua in calum volatur.*

Climac. Climacus gradu 16. *Nudus Monachus, mundi totius est Dominus, alludit ad illud 2. Corin. 5. Nihil habentes, & omnia possidentes.*

Tho. Kempis Kempis de rebus tabernaculis, cap. 1. num. 5. *Beatissima paupertas, qua specialem apud Deum obtinet sanctitatis locum, & num. 14. O sancta, & laudabilis paupertas, quibus te laudibus offeram? Quomodo te appellabo? Quibus modis te amicis meis recommendabo?*

Seneca Sed, & Gentilem Senecam auscultemus, ep. 18. *Nemo, ait, alius est Deo dignus, quam qui opes contempsit; & ep. 2. Cui cum paupertate bene convenit, dives est, & ep. 20. Magnus est ille, qui in divitijs pauper est, sed securior, qui caret divitijs, & ep. 17. Si vis vacare animo, ut pauper sis oportet, aut pauperi similis. Et lib. 2. controuers. controuers. 1. O paupertatis quam ignoscam bonum.*

B. Laurent. Justin. Efticius describuntur à B. Laurentio Iustiano in ligno vitæ, tract. de paupertate, cap. 2. quos latè prosequitur. **Alvarez** per multa capita.

Primo, *Hominem reddit expeditum; quod proprium peregrinorum est, sicut nos fumus in hac vita; Vnde qui cito capit in hac vita ad perfectionem pertingere, & post hanc ad gloriam diuitiarum onera deponat.*

Secundo, *facit sectatorem, Iudicem duodecim tribuum Israel. In proemium enim bonæ erga eum voluntatis, hac prærogatiua donauit suos pauperes IESVS: Matthæ 19.*

Tertio, *trahit sectatorem ad Deum per diuinæ maiestatis laudes, iuxta illud psalmi 73. Pauper, & inops laudabunt nomen tuum.*

Quarto, *animum quietum reddit, magna quippe tranquillitas cordis est habere nihil concupiscentiæ temporalis.*

Quinto, *Adulantes expellit à se; Nam adulatorum mos est, aures adulati mulcere, & quousque facultates suppetunt, applaudere.*

Sexto, *verum demonstrat amicum, qui in necessitate cognoscitur; discedunt enim in ea, qui non te, sed tua sequebantur, iuxta illud Prover. 19. Fratres hominis pauperis oderunt eum. Insuper, & amici procul recesserunt ab eo.*

Septimo, *Cupiditatis edomat, & vincit, non enim potest, nisi voluntaria paupertate restringi cupiditas.*

Octauo, *Donis spiritualibus amplectentem se diuitem facit. Qui enim dimisit terrena propter Deum, spiritualia recipit.*

Nono, *facit sequentem Imitatorem Christi, qui eam docuit verbo, & exemplo.*

Decimo, *Tribuit sectatori regnum Cælorum. Matth. 5. Beati pauperes, quoniam vestrum est regnum Cælorum. Aliæ beatitudines acquirendum proponunt; consolabuntur; Filij Dei vocabuntur; misericordiam consequentur: possidebunt terram, sed paupertas statim acquirit Cælorum regnum. Ac si diceret Saluator, Laramini pauperes mei; quia iam regnum Dei possideris. Iam illius per voluntariam paupertatem Domini facti estis. O Gloriosa paupertas, à paupertate diues, à paupertate omni auro pretiosior, & quæ nã gemma tibi potest comparari? Quis valor? Quæ*

pecunia? Tu sola potes regnum Dei inestimabile emere; Quod pretium non habet, te sola comparatur? Quis te non amabit? Te non desiderabit? Te non amplectetur? Te non stinguet? Nec dimittet, donec Dominus per æternam gloriam benedixerit ei.

Miseri Religiosi illi, qui tantum bonum spernunt propter nihil? ad quid lætantur in nihili. Pauper est, qui nihil habet, nec desiderat. Qui desiderat diues est, Paupertas quippe in inopia mentis est, non in quantitate possessionis, ut ait Gregorius lib. 2. in Ezechielem, homil. 18. & Cassianus lib. 7. instit. cap. 21. fine. *Non solum pecuniarum est cauenda possessio, verum etiam voluntas ipsa ab animo penitus extruenda. Non enim tam effectus phylargiria visandus est, quam effectus ipsius radicibus ampuandus. Nihil enim proderit pecunias non habere, si voluntas in nobis fuerit possidendi.*

Indicia veræ paupertatis hæc ferè sunt. Primo necessitatis tantummodo esse contentum, Quæ autem sint necessaria, docet D. Paulus 1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Vnde Augustinus ser. 205. de tempore, huius loci occasione pauperes solatur hoc pacto. Communem inquit, habetis cum diuitibus mundum, non communem habetis cum diuitibus domum, sed commune habetis Cælum, communem lucem. Quod sufficit querite, plus nolite, cetera gratuant, non subleuant, onerant, non honorant, habentes igitur alimenta, &c. Egregiè etiam Bernardus epist. 2. ad Fulconem circa finem. Conceditur tibi ut si bene deseruis, de altario viuas, non ut de altario viuas, non ut de altario luxurieris, & de altario superbias, ut inde compares tibi fræna aurea, sellas depictas, calcarea deargentata, varia, griseaque pellicia à collo, & manibus ornata purpureo diversificata. Denique quicquid præter necessarium vitium, ac simplicem vestitum de altario resines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.*

Sed quæ alimenta, inquit, & quæ vestimenta necessaria sunt, & sufficientia? Habetur id Eccles. 29. *Inisium vite hominis aqua, & panis, & vestimentum, & domus protegens turpitudinem. Itaque quatuor hic indicantur esse necessaria natura. Panis, & aqua quò ad victum, vestitum vni scilicet, non plura, & domus vna, vna scilicet cella.*

Quò ad victum, Panem, & aquam esse necessaria, & sufficientia natura, docuit etiam Seneca epist. 78. *Aqua, & panis natura sagis faciunt. Et Sã, Etus Patriarcha Iacob. Gen. 28. Si dederis, aiebat, Mihi Dominus panem ad vescendum; sed ad hoc nõ te adstringo, nam iam humana imbecillitas ordinariè non sustinet, ut solo pane, & aqua viuas. sed bene, ut communibus vtaris ferculis.*

At opus est mihi, inquit aliquis, lautioribus, & abundantioribus ferculis vesci; quia nobilis; quia infirmus sũ; & ea volo comedere, quia viros multos spirituales, & perfectos ea comedisse lego.

Lepida excusatio, qua se tegit gula, & laxitas in viuendo defendit. Nobilis es, fateor, sed familiam nobilè, & diuitias sæculi cõtempstisti, nõ vt more nobiliũ, sed vt more Religiosorũ viueres, & nõ penas peccatorũ, sed præmia sanctorũ comparares; Quare ergo resumis, quæ propter Deum deseruisti? Eadè profecto ratione, qua nobilis es posses ex serico habitũ Religiosũ gestare, & te, vt antea, auro, & gemmis ornare; purpurea, & bisso operire. Quòd si hæc à statu Religioso discrepant, quare illi cibi delictati conuenient.

Infrè

Gregor.
Cassianus

D. Paulus
Augustus

Bernardus

Eccles. 29

Seneca

Genes. 28

Infirmus es, in communi loco infirmorum mane, in lecto decumbe: At non est, inquis, tam grauis infirmitas, quae me ab aliorum conuictu repellat. Quare igitur tuas imaginationes non reijcis? aut si imaginationes non sunt, quare modicam inuacuetudinem non dissimulas? Quare Religiosam obseruantiam tuæ commoditati non praefers? Sed ais, imbecillitas crescet, & ex parua magna fiet, si non ei ciborum lautitia medereris. Sensus oblectamenta hæc sunt. Astus Diaboli, blandimenta carnis. Communis fercula ordinaria his leuioribus, & momentaneis morbiculis non nocent, ut quotidiana probat experientia.

Viris perfectos comedisse scio. Sed occultas infirmitates ignoras, quod intrinsecus later, te fugit: *Nolite*, inquit scriptura, *secundum faciem inuacere*, & quare credis? quia facies non est infallibile signum sanitatis, vel infirmitatis: Nam alios videbis semper squallidos, & macilentos, quales requirebat Abbas Elias, ut dicitur in vitis patrum, quando dicebat. *Pallor, & macies cum humilitate ornamentum Monachi*. Sanos tamen, & robustos, alios è contra rubicundos, & rufos, debiles, tamen, infirmos, diuersitatis causam à medicis quere. Si aliqua angaris occulta infirmitate, de medici consilio, & Superioris iussione comede, & tibi proficiat, omnia, quæ tali infirmitati contraria non sunt: quæquæ ad eam abigendam faciunt. Videatur pro his Alvarez tom. 2. de vita spiritali lib. 1. par. 2. cap. 3.

Quo ad vestimentum, vestimetum inquit sapiens in singulari, non vestimenta. Plura superflua. Et nota, quod D. Paulus dicit. *Es quibus regamur*, ad Innuendum, quod vestimenta Religiosorum potius tegumenta debent esse, quam vestimenta; simplicia scilicet, Religiosa, sanctitatem, & Religionem spirantia. Ad tegendum corpus, non ad illud ornandum, ad humilitatem, non ad venustatem, ad deuotionem, non ad superbiam, ad commoditatem, non ad curiositatem, ad reparandum frigus, & nuditatem, non ad captandum ambitionis ventum. Ad quod facit id, quod deuotissimus Blosius habet in Speculo Monach. pag. 851. *Quem locum non grauior hic adducere, nam dignus est, ut ab omnibus legatur, & relegatur. In vestitu, ait, & in victu sobrius esto; Quicquid Monastica simplicitati contrarium est, id promissis reijce, conspue, & detestare: Neque vanissimos quosdam, infelicissimosque fratres imitatus fueris, quos sui status pudet, & suæ iniquitatis non pudet. Si quando egredi, vel ad conspectum secularium venire debuerint, videas eos ad inepta, curiosaque prouere, tales, & tales vestes, sic & sic aptatas tunicas induere velle. Amictum cum Regulari mandato, & patrum ordinationibus, conuenientem gestare erubescunt. Dumque non ut humiles Monachi, sed ut delicati, venustique aulici produnt prodigioso spectaculo, prudentes quidem homines ad marorem, & indignationem, Diabolum vero ad risum, & cachinnos prouocant; euidenter hac absurditate declarantes quales intus sint, nempe superbi, molles, & vanagloria pleni. O Monachos, à vera Religione nimis alienos. O Monachos non Monachos; ò Monachos Demoniacos. Hoccine est, quod Deo promiserunt, quando per sacratissimum paupertatis votum, mundo, omnibusque eius pompis, & vanitatibus solemniter renunciarunt? Hoccine est, quod Rex*

Regum verbo docuit? Hoccine est, quod exemplo monstrauit, quando panniculis vilibus praesepe habuit pro cunabulis? Quando item veste alba, & clamyde purpurea in opprobrium vestitus fuit? Hoccine est sequi IESVM? Hoccine est inhaerere vestibus IESV? O confusionem inuoluerabilem, ò infamiam extremam. Hæc diuine Blosius.

Quibus hæc pauca addo. Videbis quandoque Religiosos, ad Minimos loquor, gestantes habitus nitidos, tinctos, sub prælo plicatos, ex panno magni pretij, se ipsos aspicientes à planta pedis ad verticem capitis, oculos semper gyrantes, & regyrantes, gaudentes ab alijs videri, passu graui incedentes, inde se graues, & magnum quid esse existimantes. O vanitas vanitatum, ò vanitas intolerabilis, ò Religionis dedecus, ò Religiosorum improprium, ò detestabilis infamia. Hoccine est minime, quod te docuit Sanctus Pater Franciscus? Hoccine est, quod tibi mandatur in regula, ut *Ex panno vili, & abiecto absque sinistra contexto, vestiaris*? Hæc fides, quam dedisti in professione, te regulam seruaturum? O infidelis homo, hoc pacto seruas promissa? An nescis, fidem esse dictorum, factorumque constantiam, & veritatem? Sed scito, quod frangenti fidem, fides non seruabitur. O Prælati, ò Pastores, quid facitis, & cur tam oscitanter Religionis curam geritis? Quare coniuuetis? Quare non aspicitis has Religionum destructiones, frantum ruinas? Forfan paruas istas res existimatis, & ideo non curatis? O quam allucinamini, ò quam fallimini. A paruis, ab istis incipiunt Religionum relaxationes. An nescitis, quod qui minima spernit, paulatim defuit? An nescitis animas istorum Religiosorum de manu vestra esse requirendas. Verè verum est illud, *Non est malum in Religione, quod non faciat Prælatum*; Nam, ut dicitur Ecclesiastici 10. *Secundum Iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector est Ciuitatis, tales & habitantes in ea.* Heù, heù, minime considera nomen tuum, vide fundatorem tuum, aspice habitum tuum, & cognosces, omnia tibi humilitatem protestari. Quid minus minimo? Et tu in minimo videri vis maximus? Quid humilium humilimo fundatore tuo? Et tu per viam superbiam vis insequi? Quid terra, ex cuius colore habitum gestas, infimius? Et tu sublimior omnibus vis apparere? Similis mihi videris quibusdam dementibus, quos quandoquæ vidi in dementium Xenodochijs. Nudos ibi aspiciebam aliquos frigore, & fame penè mortuos, catenis ut bestias vinctos. Ex alia autem parte audiebam aliquos eorum reges se profiteri, parantes exercitus, vicegeres instituentes, memorialia signantes, Marchionatus, Ducatusque dispensantes. Alios se Papas, bullas expedientes, applicationes signantes, Cardinalatus, & Episcopatus conferentes. Et alios alijs huiusmodi infanijs esse continuè implicatos. O Deus bone, vis appellari minimus, minimum profiteris, minimum te esse gloriaris, quadragesimalem vitam, & hanc arduam obseruas, sub iugo continuæ obedientiæ viuus, & his nugatorijs vanitatibus vinci te permittis? Certè Alexander Magnus ille Macedo, si te ut Abdolominum contempnaretur, illa eadem, quæ ipsi, negatione sublata, tibi loqueretur;

Curtius : Corporis habitus fame generis repugnat, ut est apud Curtium lib. 4. in principio. Hæc hæc frater mi considera statum tuum, vide Religionem tuam, aspice institutorem tuum. Sciasque, Non esse ornamentum virile concinnitatem, ut aiebat Seneca epist. 115. Et nota illud Ecclesiastici 19. Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enūciant de illo. Et Bonaventura in speculo disciplinae, 1. parte principali, particula 3. cap. 8. *Mollia*, ait, vestimenta, animi mollitionem indicant, Nam molles mollia querunt. Denique considera ynam Clementis Alexandrini septentiam lib. 2. pedagogi, cap. 10. circa finem. Reijcienda sunt vestimenti sinitura, ipse enim ab usu & a veritate longe sunt remotæ, præter id, quod ex eis morum reperitur reprehensio. Nequæ enim est earum usus utilis, nam nec ad frigus propulsandum est aptus, nec ad tegumentum habet aliquid amplius, quam alias vestis, nisi solum vituperium. Coloris autem delectant suavitæ, male habet auribus, eos ad stultam impellens lippitudinem.

Quod ad cellam. Vnam, non duas, non tres, dicit esse necessariam sapiens, saltem fratribus subditis, nam fortè Prælati duæ erunt necessariae, una ad orandum, & dormiendum, altera ad negotia Religionis tractanda. Vna itaque cella sit, eaque simplicitatem oleat religiosam. Qui plures cellas habet, pluribus eget ad eas ornadas, magnibus, capis, sedilibus, scrinijs, &c. quæ potiùs ornamenta sunt domorum principum, & potentatum mundanorum, quam pauperum Religiosorum, & Deo seruientium. Tepidorum hæc sunt, immò frigidorum Religiosorum, Deum suum non amantiam, neq; colentiam; Nam convincitur Deum non amare, qui amat ea, quæ ipsum scit velle Odisse. Linque, linque frater mi hæc idola tua, linque superflua, esto necessarijs contentus, necessarijs, inquam, quibus deuoti, & obseruantes Religiosi sui ordinis vtantur, non simpliciter.

Secundum Indicium veræ paupertatis est de denegatis necessarijs non conqueri, immò propter illorum denegationem gaudere, exemplo Saluatoris nostri Dei, de quo dicitur Matth. 8. *Vulpes foveas habent, & volucres cali nidus, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Certè non potest vterius indigentia progredi. Cui nam in terra constituto, licet pauperrimo, licet ab omnibus derelicto desuit aliquandò lapis, in quo Caput ad quietem apponeret? Hanc verè pauperes Christi necessariorum etiam indigentiam cum suo Christo lætanter, & alacriter am-

plectitur, & semper suo Christo sibi ditiores videntur, cum reclinandi caput locus illis nequam desit. Sed pro pudor, multi de solo paupertatis nomine gloriantur. De quibus ait Bernardus ser. 4. de adu. *Multi pauperes esse volunt, eo tamen pacto, ut nihil eis desit: & sic diligunt paupertatem, ut nullam inopiam patiantur.* Præter itaque, non tantum speculatiuè paupertatem amemus, qui paupertatis votum præstitimus, & dum pauperes volumus hominibus videri, tales Deo apparere studeamus.

Tandem hoc accipe in laudem paupertatis alphabetum.

Angelis, & hominibus venerabilis. Kempis de tribus taber, cap. 1. nu. 14.

Basis Euangelicæ perfectionis, Matth. 19.

Castitatis fomentum. Alvarez tom. 2. de vit. spirit. lib. 5. in proœmio.

Decor vestimentorum. Bonaventura in dietis salutis, tit. 4. dieta 4. cap. 3.

Ædificij spiritualis primarium fundamentum. Bonavent. in reg. Nouit. cap. 14.

Foramen acus, per quod gibbosus Camelus non transit. Matth. 19.

Gymnasium Sapientie Chrysof. homil. vlt. in Matth.

Humilitatis Custodia. Gregorius relatus à Kempis de tribus taber. cap. 1. num. 14.

Iudiciarie potestatis magnificum præmium. Matthæi 19.

Lilium redolens. Iustinianus in ligno vit. cap. 4.

Margarita nitens. Iustinianus ibidem.

Nutrix virtutum. Ambrosius explicans illud ad Rom. 6. *Radix omnium malorum est cupiditas.*

Orationis incitamentum.

Portus tranquillus. Chrysof. homil. vlt. in Matth.

Quies mentis. Bonau. in diet. sal. tit. 4. diet. 4. cap. 3.

Religionis Murus. Sic eam vocabat Sanctissimus ille Pater Ignatius Soc. IESV Illustris fundator, ut refert. Alphonsus Rodriguez p. 3. tract. 3. cap. 1.

Seminarium omnium virtutum. Theophylactus ad illud Lucæ 18. *Vade, & vende omnia, qua habes, & da pauperibus.*

Tutum Asylum. Chrysof. homil. de auaritia.

Via ad perfectionem. D. Thom. opusc. 18. cap. 7.

Christi imitatrix. Lucæ 2.

Bernard.

Kempis.

Matth. 19.

Alvarez.

Bonauen.

Bonau.

Matth. 19.

Chrysof.

Gregorius

Matth. 19.

Iustinian.

Iustinian.

Ambros.

Chrysof.

Chrysof.

Bonauen.

cap. 3.

D. Ignati.

Soc. IESV

Alphons.

Rodrig.

Theophil.

Chrysof.

D. Thom.

Luc. 2.

Q V A E S T I O III.

DE VOTO RELIGIOSAE CASTITATIS.

DE voto Religiosae castitatis sciendum est, quod non solum contra ipsum peccat Religiosus per obscenos congressus, sed per tactus, conspectus, affectus, & desideria, de quibus omnibus videnda sunt ea, quae dicuntur in materia luxuriae. In specie de his, quae circa hoc votum disputantur, hic nihil ago. Videri possunt Antonin. 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 10. Ledesma de statu religios. in commun. cap. 4. conclus. 4. & 5. per multa. Miranda tom. 1. manual. q. 27. Val. tom. 3. disp. 10. q. 4. p. 4. versu Quod autem attinet. Azor lib. 12. instit. moral. cap. 12. q. 9.

Antonin.
Ledesma
Miranda
Val.
Azor.

C A P. I.

Quid sit Religiosa Castitas.

D. Thom.
Climac.
Iustin.
Alvarez.

RO hoc capite videri potest D. Thom. 2. 2. quaest. 151. ar. 1. ad 1. Climacus gradu 15. B. Laur. Iustin. in ligno vitae, tract. de continent. cap. 1. Alvarez tom. 2. de vit. spirit. lib. 5. par. 3. cap. 1.

Castitas, vt ait Climacus loco citato, est incorporea naturae familiaritas, Castitas est Christi iucundum diuersorium, terrestriusque Clypeus cordis; Castitas est excessiua naturae abnegatio, mortalisque, atque incorruptibilis re vera ad incorpoream, spiritualemque substantiam contentio, Castus ille est, qui amorem amore exclusit, ignemque igne corpus extinxit.

Castitas est virtus, vt D. Tom. loco cit. Quae homo secundum iudicium rationis, & electionem voluntatis moderatè vitatur corporis membris.

Castitas, vt B. Laur. loc. cit. Est amor Deo se se integrum, incorruptumque seruans, seu est per edomitam vitiorum furiam munda, & honesta corporis habitudo.

Sanctus Ephraem Syrus, vt refert Alvarez loc. cit. loquens de castitate, ait. O castitas, cui abominationis sunt deliciae, venustas corporis, & ornatus vestium. O castitas dapibus, atque epulis ebrietatiue inimica. O castitas oculorum frenum, quae è tenebris ad lucem totum corpus transfert.

O castitas, quae carnem castigas, & in seruitutem redigis, ac caelestia velocissimè penetras. O castitas mater dilectionis, & Angelica vitae ratio. O castitas, quae mundo es corde, ac dulci guttore hilarique aspectu. O castitas, quae homines Angelis similes reddis. O castitas, quae Dei amicum ita exaltasti in patria externa, vt eos, qui emerant ipsum redimeres. O castitas donum Dei, benignitatis, disciplinae, cognitionis, atque scientiae plena. O Casti-

tas portus tranquillus in summa pace ac securitate constitutus. O castitas caelestis prudentia, & sancta praedicatio. O castitas, quae cor possidentis se laetificas, & animas ad caelestes alias adiungis, &c. quae ibi refert Alvarez.

Quod haec castitas sit necessaria ad statum Religionis, docet D. Th. 2. 2. q. 186. ar. 4. quem sequuntur omnes. Et habetur cap. Cum ad monasterium, de statu monach. Quod verò debeat cadere sub voto, docet idem D. Th. loco cit. art. 6.

D. Thom.

C A P. II.

De medijs ad acquirendam, & conseruandam Castitatem.

RO hoc capite vide B. Laurentium Iustin. in ligno vitae, tract. de continentia, cap. 5. Alvarez de vita spirit. tom. 2. lib. 5. parte 2. cap. 14. Busaem in panario, verbo Luxuria. Rosignolum de discipl. Christ. perfect. lib. 2. cap. 15. Peraldum in summa virtutum, & vit. tom. 2. tract. de Luxur. parte 4. cap. 1. Viualdum de monte regali, de veritate contrit. tract. de Luxur. fol. 83. Th. Kempis ser. 5. ad fratres, Antonium de Guevara in orat. Religios. cap. 51. Blossium in Canone vitae spirit. cap. 30. Cassianum lib. 6. instit. per multa, praesertim cap. 13. & 23. Climacum gradu 15. in medio, Alphonsum Rodriguez parte 3. tract. 4. à cap. 6. Cauassium lib. 3. cap. 4. de perfecta prudentia.

Tanta est huius morbi sannandi difficultas, vt efficacissimis antidotis etiam adhibitis, vix possit obtineri victoria. Vnde Hieronym. ep. ad Eustochium de custodia virginitat. de se ipso loquens, ait. O quoties ego ipse in eremo consistimus, & in illa vasta solitudine, quae exusta solis ardori-

Iustin.
Alvarez.

Busaem.
Rosignol.
Peraldus
Viualdus
de monte
regali.
Kempis.
Antonin.
de Guevara.
Blossius.
Cassian.
Climac.
Alpho.
Rodrig.
Cauass.
Hieron.

ardoribus horridum Monachis prestat habitaculum. Putabam me Romanis inire esse delicias, sedebam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra deformia, & squalida cutis sium. Aethiopicæ carnis obduxerat, quotidie lacrimæ, quotidie gemitus: & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, munda humo vix ossa harenis collidebam. Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaueram, scorpionum ransum socius, & serarum, sepiissime choris intereram puellarum. Pallebant ora ieiunij, & mens desiderijs astuabat. In frigido corpore, & ante hominem suum iam carne præmortua, sola libidinum incendia bulliebant; Et Sanctus Augustinus in lib. de honestate mulierum, cap. 2. Inter omnia certamina Christianorum, sola dura sunt prælia castitatis, ubi quotidiana est pugna, & rara victoria. Gravem namque sortita est castitas inimicum, cui quotidie resistitur, & semper timeatur. Et Salomon 3. Regum 7. Duas statuit in porticu templi columnas, super quibus duo constitit lilia. Quo loco dubitat Origenes, dicens, Quare pro tam leui pondere tam graue sustentaculum? Et respondet, quod liliu significat puritatem, ad quam conferuandam, sustentaculum columnæ requiritur. Et istarum columnarum nomina sunt Iachin, & Booz. Quæ duo verba, ait Origenes, significant fortiter macerans; ad innuendum, quod ad acquirendam, & conferuandam castitatem requiritur fortis carnis maceratio.

August.

3. Reg. 7.

Origen.

Climac.

1. Cor. 9.

Ambros.

Hieron.

Bernard.

Kempis

Aliqua itaque hic afferemus remedia, quibus possit tam Pancraticus hostis nisi planè vinci, saltem grauius retundi. Climacus loco cit. de istis remedijs tractans, ait. Quo in tempore summum nobis præstabit adiutorium cilicium, & cinis, totisque noctibus statio immobilis, panis desiderium: ardens lingua, modiceque irrotata: sepulchrorum habitatio; atque ante omnia humilitas cordis: & si fieri potest, pater spiritualis, cui frater sollicitus, cautusque sensu ad auxilium adhibeatur. Vbi si benè aduerto, Quinque proponit media ad castitatem conferuandam.

Primum Remedium Est afflictio corporis, quæ fit per gellationem cilicij, aspersionem cineris, immobilem stationem, & panis subtractionem. Vnde Apostolus 1. Corinth. 9. aiebat, Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Et Ambros. lib. 1. de pœn. cap. 14. Libido grauis ignis est, & ideo non demus illi alimenta luxuria. Pascitur libido conuiujs, nutritur delicijs, vino accenditur, ebrietate flammatur. Et Hierony. ad Furiam ep. 10. de viduit. seru. Ardentes Diaboli sagitte ieiuniorum, & vigiliarum rigore restinguendæ sunt. Et lib. 1. contra Iouinianum. Esus carniu, ventrisque saturitas seminarium libidinis est. Et Bern. ser. 66. in Cantica, de se ipso ait. Affligebo à vino quia in vino Luxuria est, aus si infirmus sum, modico utar: Abstinebo à carnibus, nedum nimis nutrio carnem, simul & carnis nutriam vitia: Panem ipsum cum mensura studeo sumere, ne, onerato ventre, stare ad orandum tædeat; Sed ne simplici quidem aqua insurgitare me assuescam, ne dissentio ventris usque ad irritationem perstringat libidinis. Et Kempis loco cit. n. 4. Valer maxime ad castimoniam decus promerendum sobrietatis virtus, quæ deliciores resquisit cibos, & potum effluentem resecat. Vigilijs sa-

cris, atque ieiunjs comprimere carnis laxitatem suadet.

Potissimum autem à vino abstinendum; Nam Luxuriosa res vinum, dicitur Prou. 20. & Apostolus ad Ephel. 5. Nolite inebriari vino in quo est Luxuria. Et Hieronymus ad Furiam. Non Aethnei ignes, non vulcana tellus, non Vesuuius, aut Olympus tantis ardoribus astuant, vt iuueniles medullæ vino plena, & dapibus inflammata. & Paulò infra. Aiunt medici, qui humanorum corporum scripsere naturas, præcipueque Galenus, Puerorum, & luuenum, ac perfectæ ætatis virorum, mulierumque corpora insiso calore feruere: & noxios esse his ætatibus cibos, qui calorem augeant, Sanitatisque conducere frigida quaque in esu, & potu sumere. & Ambrosius lib. 1. de viduitate. Ego casta primum à vino, vt possis esse casta ab adulterio. Hoc remedio vsi sunt Patres. Benedictus te nudum in vticas, & vepres abiciens, teste Gregorio lib. 2. dialog. cap. 2. Bernardus desiliens in lacu præ frigida hyeme, teste Surio in eius vita lib. 1. cap. 3. & 4. Franciscus in foueam glacie plenam se plerumque mergens, teste Bonaventura in eius vita, cap. 5. Et Franciscus à Paula concupiscentiæ fomitem sola comestione papis, & aquæ vsque ad extremum vitæ terminum domuit. Et in vitis Patrum lib. 5. libello de tornic. nu. 31. dixit quidam fenior Numquam sollicitus sum à fornicatione; quid ex quo factus sum Monachus non sum satius pane, neque aqua, neque somno. Et appetitus horum, quibus pascimur, crucians me, non permittebas sentire fornicationis stimulos.

Prov. 20. Ephel. 5. Hieron.

Galenus.

Ambros.

Greg. Sixina.

Bonan.

In vit. Patrum

Ricardus.

August.

Secundum remedium, Ex Climaco est. Ardens lingua, modiceque irrotata. Per quod intelligo ardens, & constans desiderium, seu voluntatem non consentiendi tentationi; seu desiderium castitatem adipiscendi. Quod enim per linguam intelligitur affectus, seu voluntas, habet Ricardus in 4. d. vlt. circa textum, & sic explicat illud Luca 16. Mitte Lazarum, vt insingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam. Diues enim ille non affligebatur in lingua corporali, qua carebat, sed in anima. De quo desiderio loquitur Augustinus lib. 10. confess. cap. 30. Numquid, inquit, Non potens est manus tua Deus omnipotens sanare omnes languores animæ meæ? Atque abundantiore gratia tua lasciuos motus etiam mei corporis extinguere? Angebis Domine magis, magisque munera tua in me, vt anima mea sequatur me ad te, concupiscentiæ vitio expedita, vt non sit rebellis sibi.

Quod desiderium operatur, vt titillare incipientibus cogitationibus libidinis, illico resistamus. De qua subita resistentia ait Cyprianus in ser. de ieiunio. Diaboli primis tentationibus obuiaudum, nec coluber foueri debet, donec in serpentem formetur. Et Hieronymus in cap. 9. Eccllesiastes. Diabolus ait, Serpens lubricus est, cuius capiti, hoc est primæ suggestioni, si non resistatur, non est dubitandum, quin in penetrabile cordis furtim illabatur. Et in ep. ad Eustochium. Nolo, sinas cogitationem libidinis crescere, nihil in te Babylonium, nihil confusions adolescent. Dum paruus est hostis, interfice: Nequitia, ne rixania serpat, elidatur in semine.

Operatur etiam hoc desiderium, vt non solum prauis cogitationibus statim resistamus, sed etiam vt in bonis, & sanctis cogitationibus occu-

occu.

Decupemur. Nam cum humana mens semper habeat aliquid cogitare, nec queat quiescere unquam: Cum desiderio existit imbuta castitate seruandi, & semper in coelestibus meditandis commoratur; Fitque ex hoc, ut locum occupatum reperientes lasciuæ cogitationes, vel non accedant, vel accedentes, illico, opere infecto, recedant. Quod notauit Cassianus collat. 12. cap. 5. Dicens, Nullatenus valet vniuersitas mentis, absq; licuius desiderij, vel timoris, gaudij, vel meroris affectione subsistere, nisi hæc eadem in bonam partem fuerint immutata, & id circò si carnales concupiscentias de cordibus nostris desideramus extrudere, spirituales in eorum locis plantemus proxiuis voluntates, ut his noster animus semper innexus, & habeat quibus iugiter immoretur, & illecebras presentium, ac temporalium respiciat gaudiorum. Et Gregor. lib. 5. in 1. Regum, cap. 14. Pitare, inquit, Turpes cogitationes non proualet, qui honestas in se non habet; Quid enim semper cogitamus exquirenda sunt nobis bona, ne mala cogitemus.

Tertium Remedium ex Climaco est Sepulcrorum habitatio. Per quod intelligo frequentem mortis, & altorum Nouissimorum considerationem. Vnde Gregorius 16. moral. cap. 31. Nihil, ait, Sic ad edomandum desideriorum carnalium appetitum inuatur, quam ut unusquisque hoc, quod viuum diligit, quale sit mortuum penset. Quod etiam repetit Iustinianus in ligno vitæ, de continentia, cap. 2. & Isidorus de summo bono. Quando, inquit, Impulsu Demonum mēs ad delectationem fornicationis impellitur, diuini Iudicij metus, & æterni tormenta incendij ante oculos proponantur. Quia nimirum omnis pena grauioris supplicij formidine superatur. Sicut enim clauus clauum expellit: Ita sæpe recordatio ardoris gehenne, ardorem excludit luxuriæ.

Quæ fuit expressa sententia Sancti Regis Iosæ, de quo dicitur 4. Regum 23. Quod contriuit stantes, & succidit lucos: replentque loca eorum ossibus mortuorum. Ac si diceret Sanctus Rex. Qui idolum lasciuix ex suo corde vult succidere, repleat illud omnino frequentl mortis consideratione. E In Deuteronomio, cap. vlt. dicitur, Quod mortuus est Moyses seruus Domini in terra Moab, iubente Domino, & sepeliuit eum in valle Moab contra Phogor sed quaræ Deus, ait Procopius illo loco, Tanta diligentia circumscripsit locum ubi sepultus est seruus suus Moyses, ut in posterum idola frenaret, atque cohiberet, Respondet; Quia ibi adorabatur Idolum lasciuix, & Ecclesiastici 7. dicitur. Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.

Descendant itaque in Infernum viuentes, ibiq; infinitos his vitijs immersos, intensissimo illo igne adustus contemplantur, & sine dubio estuatio luxuriæ præcūl recedet à memoria eorum. Confiderent talibus afflictis tentationibus quantum sint amissuri boni, patriam nimirum coelestem; & quantum mali, æternam nimirum ignis infernalis pœnam incursum, si assentiantur; & sine dubio suggerentem Diabolum in fugam conuertent. Considerent fœtorem, & putredinem, quæ ex corporibus tam in extremum amatis, expirata anima, scaturient, & sine dubio se ipsos, talia meditantibus, abominabuntur. Narrat Thomas Cantipratanus lib. 2. apum, cap. 30. nu. 31. Vidi se virum Magistrum Guidonem presbyterum begnissimum

in Niuela: De quo certissime ferebatur, quia cum in Sonogio oppido Hænonia scholas regeret adulescens, incaute semel faminam contemplantus, per annos tres, etiam ipsa mortua, in tantum tentatus est, ut, excepto eo, quod vigilans sustinebat, omni nocte in somnis crederet eam esse presentem, Sentiens ergo circa se diabolum non cessare, de nocte clam tumultum mulieris mortua aperuit, narsque, & faciem in ceno putrefacti corporis tamdiu tenuit, ut penè satore nimio suffocatus, quasi mortuus caderet resupinus. Quæ res in tantum valuit sancto viro, ut nullum posset stimulum in carne sentiret.

Quartum Remedium est humilitas cordis. Quæ à Deo omnium bonorum largitore petatur auxilium, & gratia ad resistendum motibus carnis, & in accepta castitatis gratia perseuerandi. Vnde Cassianus, lib. 6. instit. cap. 1. Nec solum sufficit, ait, Corporale ieiunium ad conquiendam, vel possidendam perfectam castimoniam puritatem, nisi præcesserit contritio spiritus, & oratio contra hunc inmundissimum spiritum perseuerans: Deinde continuata meditatio scripturarum, huicque fuerit scientia spiritualis adiuncta: labor est, opusque manuum instabiles cordis pernegationes coercens ac renouans; & ante omnia fundata fuerit humilitas vera, sine qua nullius penis nisi poteris triumphus acquiri. Et Gregorius lib. 5. in p. Regum, cap. 14. Si mens, inquit, Deo subdi humiliter despicit, carnis suæ desideria dominando, ac præminendo non præmit. Et Thom. Kempis ser. 5. ad fratres, num. 5. Hic, ait, Non pugnatur armis, aut ferro, sed patientia, oratione, & humilitate; Nam ita subiungatur facilis omnis motus libidinis, donum enim Dei est, & misericordia in electis illius, posse corruptibilis carnis concupiscentiam comescere: Ignem quoque in sinu proprio ferre, nec tamen proualere aduersus mentem.

Quintum Remedium, ex Climaco est, cauus, & sollicitus Pater spiritualis, Qui solet multum prodesse; tum ad astus Dæmonis, aperiendos; tum ad remedia adhibenda; tum ad animum aliud transferendum; Fixæ enim cogitationes tamdiu aliquandò insistant quo vincant, & frangant, & frangunt ordinario, si medico spirituali non aperiantur. Quod docuit Cassianus coll. 2. cap. 10. Non solum, quæ agenda sunt, sed etiam quæ cogitentur, seniorum reseruentur examini, ut nihil quis suo iudicio credens, illorum per omnia definitionibus acquirat, & quid bonum, vel malum debeat iudicare, eorum traditione cognoscat: Quæ institutio non solum per veram discretionis viam inuenem recto tramite docebit incedere, verum etiam à cunctis fraudibus, & insidijs inimici seruabit ilesam. Nullatenus enim decipi poterit quisque, se non suo iudicio, sed maiorum viuat exemplo; Nec valebit ignorationi eius callidus hostis illudere, qui vniuersas cogitationes in corde nascens, perniciosa verecundia nescit obterege, sed eas maturo examine seniorum, vel reprobis, vel admittit. Illico namque, ut patrefacta fuerit cogitatio maligna marcescit. Et antequam discretionis iudicium proferatur, serpens terribissimus, velus è tenebroso, ac subteraneo specu confessionis virtute protrahitur ad lucem, & traductus quodammodo, ac dehonestatus abscedit.

Sextum Remedium, est custodia sensuum, maxime visus, tactus, & auditus. Quo ad visum. Isidorus lib. 2. de summo bono, cap. 39. ait, Quod Oculis est principium fornicationis: Et rectè quidem, Ex scriptura Namque

Cassian.

Gregorius

Gregorius

Iustinianus
Isidorus.

Regum 23

Deuth.

Procopius

Th. Can-
tipratanus.

Cassian.

Greg.

Kempis.

Cassian.

Isidorus.

- Gen. 6.** Namque patet euidenter. Genesis 6. *Videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchrae, &c.* Et cap. 34. *Cum vidisset Sichem Dinam filiam Liq adamauit eam, & rapuit, & dormiuit cum illa.* Et cap. 38. *Cum vidisset Iudas Thamar, suspicatus est, quod esset meretrix, ingrediensque ad eam, ait, Dimitte me, ut coeam tecum.* Et cap. 39. *iniecit vxor Putiphar oculos in Ioseph, & ait dormi mecum, 2. Regum. 11. Vidit Danu mulierem se lavantem, & dormiuit cum ea.* Et Iudith. 10. *Captus est in oculis Iudith Holofernes.* Et Danielis 13. *Videbant Susannam senes quosdam ingrediens, & deambulantem, & exarserunt in concupiscentiam eius.* Quare sapiens Prou. 23. *Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur peruersa.* Et Ecclesiastici 9. *Auerte faciem tuam a muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt: Et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.* Et cap. 25. *Ne respicias mulieris speciem, & non concupisces mulierem in specie.* Et Osee 2. *Auferat fornicationes suas a facie sua.* Et Christus Matth. 5. *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam machatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizate, erue eum, & projice ab te.* Et 2. Petri 2. *dicuntur de quibusdam, Quod habebant oculos plenos adulterij.* Vnde Augustinus in libello de honestate mulierum, ait, *Quomodo si aliquis carbonis apprehenderit, si cito eos proiecerit, nihil ei nocebit; si vero diutius eos tenere voluerit, sine vulnere abire non poterit. Ita ille qui ad concupiscendum oculorum defixeris ininitum, & libidinis malum in corde suspiciens; moras in corde suo habere, morari in corde suo liberè permiserit, excurrere a se sine animae plaga non poterit.* Ideo ingitor clamemus ad Dominum cum Propheta. *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellit de lingua pedes meos.* Et Hieronymus ad Rusticum Monachum. *Matrem tuam, inquit, ita vido, ne per illam alias videre cogaris, quarum vultus cordi tuo harrant, & tacitam vias sub pectore vulnus, Ancillas, quae tibi in obsequio sunt, scias esse in insidiis: Quia quantum vilior earum conditio est, tanto facilius ruina est.* Et in lege si quis in feruitatem, de adulter. determinatur a Saluto, *Et adultero ernatur oculus, tamquam adulterij fons, & origo.*
- Matth. Climac.** Quod ad tactum, A t Christus Matth. 5. *Si manus tua scandalizate, abscinde eam.* Et Climacus gradu 15. *Fis inquit, Nonnumquam vs ex solo tactu corpus inquinetur; Nihil quippe sensu isto grauius, nihil periculosius. Admoneat te is, qui maris manus palliū circumdedit, ab usque, quae vel naturalia, vel prae ter natura sunt a proprio, atque alieno corpore comprime manus.* Et D. Th. 2. q. 154. art. 4. docet, *Quod tactus est actus venereo cognatus, & finitimus, & quod modico intervallo separantur ab inuicem.* Et Thomas Cantipratanus lib. 2. apum, cap. 30. nu. 54. *Testor, ait, Deum, spem communem omnium bonorum, quam plures me in confessionibus audisse, quae magis contractationum occasione contra pudicitiam peccauerunt, quam si decem pueros de proprijs fratribus genuissent.*
- D. Thom.** Quo ad auditum. Hic sensus maxime custodiendus est, non solum ab auditione rerum turpium, & obscenarum, sed etiam ab earum demlectione; Nam cum hic sensus ianua sit intellectus, vt Tostatus ait in ep. diui Hieronymi ad Paulinum, cap. 2. *Quae habetur tom. 1. operum Tostati; quando res turpes per auditum tran-*
- seunt, indè ad intellectum transmittuntur, qui species conseruans, & meditans, easque voluntati praesentans, haec continuo labore lassata, & victa quandoque succidit. Vnde Kempis ser. 5. ad fratres, num. 2. ait. *Grandis quadam custodia ad conseruationem, perseuerantiamque castitatis est utique insititenda deuotio, ne videlicet loqui, audire, legere, aut talia insueri velit affectio carnis; Vnde posse generari queat aliqua occasio tentationis.* Et Paulò infra. *Foris per sensus hauritur, Vnde mens casta deturpari, & delectationum sordidarum veneno ad mortem nonnumquam solet infici.* Et D. Paulus 1. Corinth. 15. ad id adducit versum illum Menandri. *Corrumpunt bonos mores colloquia praua.* Et Tertullianus lib. 2. ad vxorem, cap. 3. *Bonos corrumpunt mores, confabulationes pessima.* Et Hieronymus ad Eustochium. *Eas autem, inquit, virgines, & viduae, quae ociose, & curiosa domos circumeunt matronarum, quae, rubore frontis abstrillo, parasitos vincunt mimorum, quasi quasdam pestes abijce. Corrumpunt enim bonos mores confabulationes pessimae Isidorus relatus a Vivaldo de monte regali loco cit. remed. 2. Vanus sermo cito tollit mentem, & facile agitur, quod libenter auditur.* Vnde de iusto Loth dicitur 2. Petri 2. *Et insum Loth oppressum a nefandorum iniuria, ac luxuriosa conuersatione eripuit: aspectus enim, & auditu, iustus erat; Quia nimirum nec audire, nec videre poterat res turpes, & Eccles. 28. dicitur, Sepi aureas tuas spinis, linguam nequam noli audire; Quis autem inter linguas nequam non reponat impudicas? Ab huiusmodi itaque turpibus confabulationibus cohibendus auditus, ne mentem deinde inquietet, & inquietet.***
- Cohibenda etiam lingua a verbis turpibus, & immundis iuxta eandem Apostoli sententiam, Corrumpunt bonos mores, &c. Quae licet adducatur ab Apostolo illo loco ad hortandos Corinthios, ne stultorum verbis, & blandiloquentia a recto tramite abduci patiantur; Intelligitur tamen etiam de colloquentibus inter se. Atque ita tangit non solum audientes turpia, sed etiam loquentes. Et verè inter audire, & loqui quò ad culpam nullam facio differentiationem. Nam, vt dixi supra, Mala aures faciunt malos linguas; Vnde Bernardus de ord. vitæ. *Quem delectat audire: alterum loqui prouocat.* In quo decipiuntur multi putantes, cum solum auditores sint, & non locutores, innocentes se esse. Cohibenda itaque lingua ab impuris; Vnde & ipse Apostolus ad Ephes. 5. *Fornicatio, & omnis immunditia non uoninetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpilocuium.* Et Hugo relatus a Monte regali loco cit. ait in lib. de anima. *Vanus sermo vana conscientia est Index mores hominis lingua pandit; Qualis sermo ostenditur, talis animus approbatur; Quoniam ex abundantia cordis os loquitur; vt dicitur Matth. 12. & D. Hieronymus ad filiã Mauritiij ait. *Lapis emissus sermo prolatus. Quae propter diu antequam proferatur, cogitandus est. Cum enim verbum sit nuncijs cordis: sicut bonus homo de bono thesauro cordis sui profert ea, quae bona sunt: Ita malus de malo thesauro cordis profert mala.* Et August. serm. 215. de tempore. *Videte fratres si insum est, vt ex ore Christianorum, ubi corpus Christi ingreditur, luxuriosè canticum, quasi veniens Diaboli proferatur.* Et D. Th. 2. q. 153. ar. 5. ad 4. ait. *Quia ex abundantia cordis os loquitur Inxuriosi,****
- quorum

Quorū cor est turpibus concupiscentiis plenum, de facili ad turpia verba prorumpunt. Et quia luxuria inconsiderationem, & precipitationem causat, consequens est, quod facias prorumpere in verba leniter, & inconsiderate dicta, quae dicuntur scurrilia. Et quia luxuriosus delectationem querit, verba sua ad delectationem ordinat, & sic prorumpit in verba ludrica. Et quia luxuria cecitatem mentis causat, ideo luxuriosus prorumpit in stultiloquia, preferendo suis verbis delectationes, quas appetit, quibuscumque alijs rebus, Hæc D. Thomas, & Aristoteles 7. polit. cap. ult. Omnis, inquit, Obscuritas verborum exterminanda est de civitate, ex turpiter enim loquendi licentia sequitur, & turpiter facere. Ad quem locum ait D. Tho. Sæpe enim dicendo aliquid turpe agibile: sæpius meditatur de eodem, & frequenti meditatione de ipso sequitur inclinatio maior ad ipsum faciendum. Et est notū dictū Solonis. Qualis oratio, talis vita. Custodiendi itaque sensus. De qua custodia in generali ait August. lib. 50. homiliarum, homil. 35. Si virginitatem animæ integram servare desideras, quantum potes observa blandimenta draconis, ne forte si incautus fueris, quinque sensus, qui in se sunt, quasi quinque virgines permittas à serpente corrumpi. Quicquid enim pulchrescit visu, quicquid dulcescit gustu, quicquid blanditur auditu, quicquid lenocinatur odoratu, quicquid mollescit tactu. In his omnibus si incausi fuerimus, subrepentibus concupiscentiis malis, animæ virginitatem corrumpi permittimus. Et impletur illud, quod per Prophetam dictum est Ierem. 9. Invenit mors per fenestras vestras. Et Ambrosius lib. 2. de Abraham, cap. 11. Visus, & auditus, & odoratus, et gustus, et tactus, et vocis ipsius queritur quedam castimonia: Quia & visus procacior habet crimen, & Ideo scriptum est, Noli intendere fallaci mulieri Prou. 5. Neque capiatis oculus eius, neque aripiaris palpebris. Et in ipso auditu crimen est: Si seducas meretrix, & multo blandimento sermonis, & laqueis laborum suorum te alliget. Et in ipso tactu crimen est; Ideoque tibi dicitur. Ne multus fueris ad alienam, neque continueris amplexibus non tuam. Et in voce culpa est; Laqueus enim fortissimus est homini sua labia, & abducitur à labijs oris sui. Et mel ipsum noli multum edere, ne vomas. Oportet ergo, ut omnium sensuum acuta sit moderatio, ne aut impetus in vitium trahat, aut nimietas ladat, aut mora offensionis sit. Hæc Ambrosius. Et Hieronymus lib. 2. contra Iovinianum, cap. 7. Per quinque sensus; quasi per quasdam fenestras vitiorum ad animam introitus est, non patet ante metropolis, & arx mentis capi, nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus. Et Seneca relatus à Tho. Cantipratano, lib. 2. apum, cap. 30. n. 34. Si continens es, & animi, & corporis tui per singulos motus observa, ne indecori sint. Nec ideo contemnas, qui à lotens, nam nihil differt, si nemo videat, cum illos ipse videas. Si oculus concupiscit, averte: si aures hæserint, fuge: si arserit lingua, restringe: si tactum manus allexerit, retrahere: si curiosus odor irrepserit, naves contorque.

Septimum Remedium est fuga. Quamuis omne Peccatum sit fugiendum, iuxta illud Ecclesiastici 10. Quasi à facie colubri fuge peccatum. Nihilominus, ait D. Tho. 2. 2. q. 35. art. 1. ad quartum, Quod impugnatio peccati quandoque est vincenda fugiendo, quandoque resistendo. Si enim cogitatio perseverans tollit incentiuū

peccati, tunc debemus vincere peccatum resistendo, sicut accidit in omnibus ferè peccatis præter luxuriam. Si autem continua cogitatio auget incentiuū peccati, tunc debemus illud vincere fugiendo, sicut est de peccato luxuriæ. Et ideo Paulus 1. ad Corinth. 6. signatè dicit. Fugite fornicationem. Super què locum ait D. Tho. 1. Corinth. 6. lect. 3. Notandum, quod cetera vitia vincuntur resistendo; quia quanto magis homo particularia considerat, & tractat, tanto minus in eis inuenit vnae delectetur, sed magis anxietur, sed vitium fornicationis non vincitur resistendo: quia quando magis ibi homo cogitat particulare, magis incenditur, sed vincitur fugiendo, idest totaliter vitando cogitationes immundas, & quasi libet occasiones. Et Augustinus lib. de honest. mulier. cap. 2. Quod libidinem fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitijs predicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit Resiste, sed fugite fornicationem; Et paucis interpositis, ait. Nec tibi verendum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Et Ambrosius lib. 1. de poenit. cap. 14. Transcimus, ait, Nos ignem libidinis, quem timens Paulus, sed nobis timens, qui castigando corpus suum fecerat, ut iam non timeret sibi, sed dicit nobis, Fugite fornicationem. Fugiamus ergo tamquam sequentem, que non post nos, sed in nobis sequitur. Nos met ipsos ergo videamus diligenter, ne dum illam fugimus nobiscum eam portemus; volumus enim plerumque fugere, sed si non penitus excutimus animo, tollimus eam magis, quam relinquimus. Et Chrysost. isto loco Pauli, Fugite, inquit, Fornicationem; non dixit, ait Chrysostomus. Abstinetes à fornicatione, sed fugite, hoc est studium ponite, ut à malo liberemini. Et Theodoretus, non dixit Apostolus. Odio habete, & auersamini, sed fugite; sciens, quam sit acris, & vehemens hoc peccatum: ei enim fugiendo repugnandum est. Et Theophylactus. Fugite fornicationem, ait, Haud secus quam insectaricem aliquam, que semper nos urgeat, fugiendam hortatur libidinem, suadetque uti ab ea enixè abstineamus. Nihil enim nos adeo insectatur, quam carnis concupiscentia. Dionysius Cartuhl. Fugite fornicationem, idest omnem illicitum concubitum. Quaedam peccata in se quamdam panam, & amaritudinem habent, ut Ira, Inuidia, & ista melius superantur luctando, & resistendo; Nam quanto diligentius, & particularius considerantur, tanto plus disscilient, sicque facilius repelluntur. Alia autem peccata quamdam delectationem includunt, ut Gula, Luxuria, que melius vincuntur fugiendo, quam colluctando. Quod enim particularius, diligentius que pensantur, & reuoluntur, eo appetitus magis prouocatur. Vitanda ergo sunt fomenta, occasiones, & cause luxuriæ. Caietanus Significanter, dixit Fugite fornicationem, tamquam insectantem, & serpentem, in nou fugientes. Cum reliquis enim vitijs congressus haberi potest rationibus pugnando; cum vitijs autem carnalibus non est pugnandum, quoniam serpunt in cogitantes etiam contra illa, sed victoria per fugam habetur: fugiendo scilicet etiam cogitationes omnes talis generis. Thomas Kempis serm. 5. ad fratres num. 6. Ut certior sis inquit, Hæc victoria, fuga est assumenda. Fugiendo itaque vincitur libidinis tentatio, fugiendo scilicet tentationes, obiecta, occasiones libidinis, otia, crapulas, diuertendo

Aristot.

D. Thom.

Solen.

August.

Ierem. 9.

Ambros.

Prou. 5.

Hieron.

Seneca.

Ecclesi. 10.

D. Thom.

Corinth. 6.
D. Thom.

August.

Ambros.

Chrysost.

Theodor.

Theoph.

Dionys.
Cartuhl.

Caietanus.

Thom.
Kempis.

diuertendo oculos, & mentem, ut alia videat, & cogitet.

S. Ephrem.
Aluarez.

Octauum Remedium est fuga conuersationis mulierum. Quid sit mulier egregie Sanctus Ephrem, ut refert Aluarez, tom. 2. de vit. Spirituali, lib. 5. parte secunda, cap. 14. num. 6. Quid, inquit, Est mulier? Laqueus comptus, & homines in voluptates illicitas quae splendida quidem facie, & excelso collo, oculis annuit, & genis arrides: Lingua verò dulciter canens, voce alios decipit. & sermone pellicit, vestes trahens, & pedibus ludens; forma placens, & corpore fornicationem exercens factisque occidens. Multos enim vulneratos, ait Paramistas, deiecit, & innumerabiles occidit. Quò circa, & propter speciem, inquit, mulieris multi perierunt; & ex hoc concupiscentia, quasi ignis exardescit. Quid est mulier? Naufragium super terram, fons nequitiae, thesaurus inundantiae, & malitiae, mortifera conuersatio, atque confabulatio, oculorum pernicies, animarum exitium, cordis speculum, iuuenum perditio, sceptrum inferni, concupiscentia praecipua. Quid est mulier? Causa Diaboli, requies serpentis, Diaboli consolatio, dolor inconsolabilis, caminus succensus; eorum, qui saluantur offensio, malitia incurabilis, diurna confabulatio, hospitium lasciuorum, & officina Demonum. Quid est mulier? Amor flagitiosus; bestia impudens, incontinentissimus imperus, effrauentum ostentum arcanarum, triumphus tenebrarum, Dux delictorum, oblectamentorum magistra, insatiabilis concupiscentia nequitiae, & aeterni supplicij conciliatrix. Quid est mulier? Prudentia terrena, viri seordia, concubens incontinentia, excitata cura, vitiosa vestita, pugna voluntaria, quotidiana calamitas, procella domus, viri naufragium, immanis bellua, adulterorum diuersorium, arma diaboli, expectata rabies, exornata mors; ut non immerito dictum sit à sapiente, Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. Quod si tu ab huiusmodi cupis affectione, beluaque refugere, audi quid Paramistas dicat. Oculi tui recta videant, et palpebra tua praecedant gressus tuos, & non concupiscat pulchritudinem mulieris cor tuum, ne capiaris nutibus illius: mulier enim viri preciosam animam capit: Haec Sanctus Ephrem, Paulo aliter depingit mulieris propria S. Anastasius Nicenus, ut refert Cornelius à lapide in ep. 1. ad Timoth. cap. 3. nu. 112.

S. Anast.
Nicenus.
Cornel.
à Lapid.
D. Hieron.
Viualdus
de Monte
regali.

D. Hieronymus in ep. ad Oceanum de vita cleric. ut refert Viualdus à monte regali loco citato, remed. 7. Mulier, ait, Iaua Diaboli, via iniquitatis, scorpionis percussio, nociuumque genus est femina. Cum proximat stipula, incendit ignem, flammigero igne percutit conscientiam femina pariter habitans, exuritque fundamenta montium. Ego id dico, si cum viris femina habitent, viscata non deerunt Diabolo, ex eis aucupatum est ab initio peccatum. Ferreas mentes libido domat, si alligauerit quis ignem in sinu suo, nonne vestimenta eius comburentur? Aut si quis ambulauerit super carbonem ignis, nonne comburent pedes suos? Mihi crede non potest toto corde cum Domino habitare, qui seminarum accessibus copulatur.

D. Anton.

D. Antoninus 3. parte, tit. 1. cap. 25. Per integrum alphabetum foeminarum vitia describit, & declarat. alphabetum est huiusmodi. Est mulier Audium animal. Festiue barathrum. Concupiscentia carnis. Damnosum duellum. Aestuans aestus. Falsa fides. Garrulum guttur. Herinis armata. Inuidiosus ignis. Kalumniarum chaos. Lepida lux.

Monstruosum mendacium. Naufragij nutritrix. Opifex odij. Prima peccatrix. Quietis quassatio. Ruina Regnorum. Silua Superbia. Truculenta Tyrannis. Vanitas vanitatum. Xantia Xerxis. Imago idolorum. Zelus zelotipus. Declarationem Videt apud ipsum.

Petrus Chrysologus ferm. 47. de resurrect. postquam multa dixerit de Mulieribus, ait, Quòd mulier est origo lamenti. Et Nazianzenus orat. in vita Athanasij. Mulier est, inquit Calamitatis cumulus. Et Prouerb. 5. Introducitur Iuuenis mulieribus deditus qui clamitates suas deplorans ait. Penè fui in omni malo. Vnde rectè Menander, Vbi est mulier, ibi necessariò sunt omnia mala. In prato spirituali, cap. 217. dixit quidam fenior. Filioli sal ex aqua est, & si appropinquauerit aquae, continuo soluitur, & deficit. Et Monachus similiter ex muliere est. Itaque si appropinquat mulieri, soluitur & ipse, atque in id desinit, ut iam Monachus non sit. Et in vitis patrum legitur de Abbate Arsenio; quòd rogatus à quadam muliere, ut eius memoriam faceret in suis orationibus Respondit ei. Quinimò Deum rogo, ut sui memoriam auferat à corde meo.

Cyprianus in lib. de singularitate, siue de solitaria, & à feminis semota vita. Lubrica, inquit Spes est, quae inter fomenta peccati saluari se sperat: Incerta victoria est, inter hostilia arma pugnare: Impossibilis liberatio est, flammis circumdari, nec ardere. Et infra. Ipsi nos salimus, quoties credimus, inter masculos, & feminas castitatem immobilem custodiri. Difficile quis venenum bibet, & viuet: verendum est dormienti in ripa, ne cadat; cū dicat Apostolus 1. Corinth. 10. Qui se putas stare, videat ne cadat. Et infra. De carbonibus scintilla diffiliunt, de ferro rubigo nutritur, morbos aspides sibilant, & mulier fundit concupiscentia peccitentiam. Quam Salomon sic comparat dicens. De vestimentis procedit tineae, & à muliere iniquitas viri.

Augustinus in libello de honestate mulierum ait. Sinè ulla dubitatione qui familiaritatem mulierum non vult fugere, cito dabitur in ruinam. Et iterum in eodem libello. Qui cum mulieribus habitantes putant se castitatis obtinere triumphum, ignorant se apud Deum dupliciter reos existere: Dum se ipsos in periculum mittunt, & alijs exemplum peruersae familiaritatis ostendunt. Cuius dicti fuit tam executor eximius testes Possidonio in eius vita, cap. 26. ut foeminarum nullam domum suam ingredi passus sit, ne germanam quidem sororem, nec patrum, aut fratris filiam. Quia dicebat, Licet de sorore, & neptibus secum commorantibus nulla posset nasci mala suspicio; tamen quoniam illae personae sinè alijs necessarijs, secumque manentibus feminis esse non possent; & quòd ad eas etiam aliae à foris intrarent, de is posse offendiculum, aut scandalum infirmioribus nasci. Ob hoc ergò dicebat, ait Possidonius, Numquam debere feminas cum seruis Dei etiam castissimis in vna manere domo: Et si forte ab aliquibus feminis ut videretur, & salutareretur, rogabatur numquam sinè clericis testibus ad eas intrabat, vel solus cum solis vnumquam est locutus, nisi secretorū aliquid interesset. Et de sancto Patre nostro Francisco de Paula dicitur in eius vita, quod si quando colloquendū ei esset cum aliqua muliere, numquam oculos à terra eleuabat, ut illā aspiceret.

Ex his

Petrus
Chrysolog.
Nazianz.

Prouerb.

Menander

Cyprian.

Corin. 10.

Salomon.

August.

Possidon.

Ex his puto' fatis patere, quam periculosum sit castitatis amatori mulierum colloquia, & confortia sectari, quatumvis sanctae mulieres sint, quantumvis deuotae, quantumvis virginitatis amatrices. Vnde D. Bonauentura de interiori homine, par. 1. cap. 39. Si meum, inquit, Consilium non spernis, consulo, quod numquam cum aliqua muliere contrahas singularem familiaritatem, etiamsi Religiosa sit, & sancta. Quia, excepto periculo carnalis tentationis, qua ex tali familiaritate semper incurritur, dum non timetur malum, quod sub specie boni laet: excepta etiam matula infamia, & suspitionis, quam alij ob hoc sepe concipiunt, magnam generat inquietem cordi talis priuata affectio; dum semper illi cupis ostendere dilectionem, quam habes ad eam; & hoc sibi notum fieri desiderat, & cum aliquando non sit dolus, & timet quod indignetur illa, & quod affectus eius tepescat, & quod minus ores pro te. Immo addo quod quo magis mulieres continent, & deuotae sunt, eo magis est vitanda eorum conuersatio: Quia cum acriter tententur a Daemone, facilius consentiunt obiecto praesenti. At quandoque, inquit non possumus colloquia mulierum vitare, vel consolationis gratia, vel deuotionis, &c. Sed tunc remedium dedit Augustinus. Id ne facias sine testibus, sine arbitris videntibus factum, si non audientibus. Quod noster Sanctus Pater expressit iussit in Correctorio, num. 83. Tandem pro hoc remedio videatur Carthagena lib. 17. homil. 3. tom. 4. vbi per 23. paragraphos explicat luculenter malam foeminarum naturam: Et quam sit periculosa, & nociua earum conuersatio, §. 22.

Nonnum Remedium est fuga ocij. Ocium enim, desidia, torpor, & quies nimia occasiones sunt malarum cogitationum, tentationum, ac omnium peccatorum. Vnde Hieronymus ad Eustochium ait. Omnium vitiorum mater est ociositas. Et Ecclesiastici 33. dicitur, Ociositas multam docuit malitiam. Quare Christus sedere (quod ociositatem dicit) cupientes Apostolos Iacobum, & Ioannem, illis verbis Matth. 20. grauitur reprehendit, Nescitis quid petatis. Et Matth. 23. Qui talentum receptum ad negociandum foderat in terra, seruis malus, & piger vocatus est, Sanctus Benedictus in sua regula, cap. 48. Ociositatem, ait, Esse animae inimicam. Quod caput explicans Turrecremata, decem mala numerat, quae nascuntur ex ocio. Apud Rabisium legitur epist. verbo Ocium. Solitos Athenienses ociosos absq; alia informatione morte multare: Cum rogaretur Cleomenes apud Plutarchum, cur Lacedemonij cum Argiuos saepe vincerent, eos non delerent? Respondit. Nolimus, ut habemus, qui iuuenes nostros exerceant, sunt enim ipsi eorum eos, qui ipsorum virtutem acuant, ne ocio enerventur, & in vitiis, ac molliem diffuant.

Quod circa Ezechiel. 16. exponens causas peccati Sodomorum ait: Haec sunt iniquitates Sodomae sororistuae superbia, & saturitas panis, & abundantia, & ocium ipsius. Et Prouerb. 1. dicitur, Prosperitas Impiorum perdet eos, Vbi alij vertunt, Pax, sine quiete insanorum perdet eos.

Et Ouidius, Ocia si tollas, periere Cupidinis aeneas, Contempraque iacent, & sine luce faces. Et Rursus,

Quaritur, Aegyptus quare sit factus adulter,

In promptu causa est, desidiosus erat.

Et Sanctus Gregorius lib. 6. in primum Regum cap. 1. Inter opera, & labores spirituales contra stimulos carnis sortes sumus: sed si quasi fessi a solita conuersationis vigore torpescimus, vel remittimus, dum paulatim negligimus, aculei carnis insurgunt, qui quasi depositis Moysi manibus, Isrealem vincunt. Augustinus lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 36. Per desidiam, inquit, Accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicate fasci, per hanc suffocamur precise vestiri, per hanc ad superfluam dormitionem trahimur, per hanc ad verba secularia ducimur. Numquam quis Cinis Caelorum erit, si ociositatem amauerit. Et Cassianus lib. 10. instit. cap. 23. Haec, inquit, Apud Aegyptum ab antiquis patribus sancita est sententia, operantem Monachum daemone vno pulsari: ociosum vero innumeris spiritibus denasari. Et Bernardus lib. 2. de consider. ad Eugenium fine. Si recte sapiens hortatur, sapientiam scribi in ocio, cauendum & in ocio ocium est; Fugienda proinde ociositas mater nugarum, nouerca virtutum. Inter saeculares nugae, nuga sunt: in ore Sacerdotis blasphemiae; Interdum tamen si incidant, serende fortassis, referenda numquam.

Tandem de claustralium ocio quamplura Cassianus loco cit. cap. 2. Inter quae haec ait. Cum ocium miserabilem obsederis claustralium mentem, horrorem loci, fastidium cellae, fratrum quoque, qui cum eo, vel eminus commorantur, tanquam negligentium, ac minus spiritualium aspernationem gignit, atque contemptum. Ad omne quoque opus, quod intra septa sui cubilis est, facit delidum, & inertem. Non cum in cella residere, nec operam suam impendere lectioni, nihilque se proficere, tanto tempore in eadem commorante crebrius ingemiscit. Et Iustinianus de discipl. Monastica conuers. cap. 14. O ingrare piger, ait, An ignoras, quod agrorum cultores, artifices, mechanici terrae negociatores, populorum Iudices, Prouinciarum duces, gentium reges, omneque gentes humanum vtriusque sexus, & cuiuscumque conditionis, si prudenter attendit, ad tuum sunt quoquomodo deputati obsequium, quare haec considerare negligis? Cur illis laborantibus, & tibi ministrantibus, tu dies tuos inutiliter transis? ut quid manum sub axilla tenens, maximam tuae vitae partem ociose consumis. Proh pudor quotidie sedes per monasterij claustra, per angulos domus vaniloquia tractando, scurrilia sectando, & insillia, atque perniciose cogitando. Discurre hic, illic nunc clamitando, nunc ridendo, nunc curiosa, nunc ociosa peragendo: Non aduertis o miser, quod inertia tua, & infructuosa conuersatio scandalum generat fratribus tuis pro te laborantibus, &c. Quae ubi habet Iustinianus. Et de B. P. Nostro Francisco canit Ecclesia. Numquam a laboribus cessabat, nisi cum orationi, diuinisque rebus intendebat.

Decimum Remedium est custodia cellae, non ad quietem, sed ad laborem, non ad ocium, sed ad occupationem, non ad somnum, sed ad vigilias, ad legendum, scribendum, iam scripta corrigendum, orandum, psallendum, meditandum, caelestia contemplan- dum, peccata propria, & populi plangendum.

D. Donad.

Carthag.

Hieronim.

Eccles. 33.

Matth. 20.

Matth. 23.

D. Bened.

Turrecre.

Rabisius.

Ezech. 16.

Prou. 1.

Quidius.

S. Greg.

August.

Cassianus.

Bernard.

Cassianus.

Iustin.

O quam benè fugit occasiones libidinis, qui moratur in cella, quam est securus à Diaboli altibus, qui in cella semper aliquid operatur, quam benè custodit sensus cunctos callæ cultos. Vnde Bernardus, in epist. ad fratres de monte Dei. Monachus moriens, aut vix, aut nunquam à cella in Infernum descendit, quia vix unquam aliquis, nisi celo prædestinatus, in ea usque ad mortem perstitit. Et serm. 40. in Cantic. Sede solitarius vsurtur, nihil tibi, & turbis, nihil cum multitudi-
 cæterorum, etiam ipsum obliuiscere populum, & domum patris tui, & concupiscet rex decorem tuum.

Bernardus

Basilius

Mira de cella Basilius de laudibus eremi. O cella spirituale prorsus habitaculum. Namque de superbis facis humiles, de gulosis sobrios, de crudelibus pios, de iracundis mitis, de odiosis reddis in diuina Charitate seruantes: Tu odiose linguæ frenum, tu luxuriosis renibus castitatis adhibes cingulum: Tu facis ut leues qui que ad grauitatem redeant, ut iocosi scurrilitatibus parcant, ut vaniloqui, & procaces se sub districta silentij censura castigent. Tu ieiuniorum, ac vigiliarum nutritrix: Tu patientiæ, & paciæ perfectissimæ custos: Tu purissimæ simplicitatis magistra, ac omnino fraudolentæ duplicitatibus ignara. Tu facis ut vagos quosque Christi catena coerceat, ut indisciplinati moribus à sua se prauitate compefcant. Tu nosti homines ad perfectiouis culmen euehere, atque ad consumatæ sanctitatis fastigium sublimare. Tu facis ut homo sit integer, atque rotundus, ac nulla à semetipso morum inæqualitate diuersus. Tu etiam facis lapidem quadrum, construendæ videlicet cælestis Hierusalem manibus aptum, qui nimirum, non ex morum lenitate se versatilem prabeat, sed fixus semper in sanctæ Religionis grauitate consistat. Tu homines à semetipsis extraneos reddis, & prius vasa vitiorum restorere virtutibus facis. Tu nigra, sed formosa sicut tabernaculum Cedar, sicut pelles Salomonis. Tu lauacrum tonsarum. Tu Piscina in Hesebon. Oculi tui sicut columbæ super riuos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & resident iuxta fluentia plenissima. Tu namque es speculum animarum, cuius contemplatione se mens humana perspicaciter intuent, quod minus est, impleat; quod superfluum, reprimat, quod obliquum est, dirigat, quod deforme, componat. Tu nuptialis es thalamus, in quo sancti Spiritus annulus tribuitur, & cælesti sponso felix anima faderatur. Recti diligunt te: Et qui fugiunt te, veritatis luce priuati, quo gressus ponere debeant, non agnoscunt. Hucusque Basilius.

Tho. Kemp.

Thomas Kempis opusc. 10. exercit. spirit. cap. 4. Custodi diligenter cellam tuam, & custodiet te. Tu rior locus non est seruo Dei in hoc Mundo, quam latere in secreto, ubi patrem oret libera mente, officio cubiculi clauso. Periculosus semper exitus cellæ, mansio eius quiete deuotissimæ vitæ. Qui assuescit cellam suam incolere, citò pacem cordis hauriet, & turbabitur à periculis maximis, & multis. Solitudo deuotionis est mater, turba verò conuertat. Et Paulò infra. Ad cauendum ergò laqueos apertos, vel oculos, libentius sis inuis, quam foris. Rediens itaque ad cellam, velut ad tranquillitatis portum, fige in ea stabilitatis anchoram, per orationem seruientem, & lectionem deuotam. Non patitur cella, tepidum, & otiosum in se diu morari. Fleste statim genua, vel caput inclina ante crucifixum, & saluta precipuè IESV Matrem MARIAM Dominam nostram. Dicitò attentè, & replica sepe hunc versum: Hæc

requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Domine bonum est nos hic esse, super omnia desiderabilia terræ, locus enim iste Sanctus est. Quamdiu ergo spiritus tuos rexerit artus, sit cella requiescentis tuæ domus, ac inuolus, donec tibi aperiatur Paradisus cælestis. Est enim via breuis de cella ad celum, si in ea calicam duxeris vitam.

Beatus Laurentius Iustinianus de vita solit. cap. 12. tit. Quid sit spiritualis solitudo. Nemo, ait, ad plenum narrare sufficit cellæ præconia, quanta veniant bona, quantaque per illam amoneantur incommoda. Est namque cella sponsi reclinatorium, virtutum custos, tranquillitatis portus, additamentum paciæ, medela vitiorum, contemplationis locus, tabernaculum faderis, nuptialis thalamus, portus irriguus, Paradisus deliciarum, casti ianua, schola scientiæ, conscientia cathedra, magistra silentij, spiritualis scala usque ad colorum alia pertingens. In ea si quis absque corpore perstiterit, fugit lites, nescit odia, detractioni non vacat, temeraria iudicia minime facit, abhorret otium, nec veretur moriem.

Iustinianus

Eia nunc, sequitur Iustinianus, Christi milites, qui vosmet Deo vouistis, & pro amore cælestium eremi vastam solitudinem, atque deserti antra (vel certè secreta cœnobiorum, aut domorum Religiosorum) incolitis, ut solitariæ vitæ perfectionem apprehendere valeatis. Cellæ habitationem diligite; illam tenere, illam amplectimini, de ea, nisi urgente necessitate rationabili, seu corporis impellente infirmitate, vel fraternæ suadente charitate, exire nolite. In ea sint vestræ spirituales delicia, atque interna solatia. Ad ipsam, si contingat vos egredi, reuertimini quam citius, ne detrimentum aliquod patiamini, moram protelando ad publicum. Hæc, & alia multa B. Laurentius in laudem cellæ.

Sanctus Dorotheus serm. 16. ad quosdam Monachos celliotas, seu cellam frequentantes, in quo docet, quid facere debeat Monachus in cella, & ad quid debeat illa egredi. Inter alia habet. Cella assollit, ac sursum eciuat. Quod autem detrimentum incurrat dicens ex cella, docet Cassianus collat. 6. cap. 15. perdit scilicet omnia bona, quæ acquiris in cella morando.

S. Dorotheus

Cassianus

Et Seneca hanc recollectionem à sæcularium negotiorum strepitu muleum etiam comendat. Bonam spem de te concipio, quod non discurras. Epist. 2. Vt animum possis continere, corporis tibi iugam siste. Epist. 71. Nihil æquè prodest, quam quiescere, & minime cum alijs loqui, secum plurimum, Epist. 107. Tandem deuotus cellæ cultor hos vericulos in cella sua reponat, assidueque contempletur, & impleat.

Seneca

Cella tibi quasi celum sit, qua cælica cernas.

Hic legis, hic oras, meditaris, hic crimina plangis.

Pax est in cella, foris autem plurima bella.

XI. Remedium. Si aditum fortè turpibus cogitationibus incuria dederis, & periculum sit consensus, clama magno affectu ad Dominum: more eorum, qui orta tempestate, in discrimine sunt naufragij, ac breuia, efficacique sacra scripturæ eloquia vsurpa. Vt Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. IESV fili David miserere mei. Per signū crucis de inimicis nostris libera nos Deus noster. Eripe me Domine à spiritu malo: à stimulo iniquo eripe me. Domine saluū fac seruum tuum: Deus meus sperantem in te. Sanctus Deus, Sanctus

Sanctus

Sanctus fortis, Sanctus & immortalis miserere mei: Domine salva me: quia perire periclitor. Fiat Domine cor meum, & corpus meum immaculatum coram te.

Hieron.

Quo remedio usus est D. Hieronymus ad Eustochium. Non solvatur, inquit, fascia pectoralis, sed statim ut libido rivillauerit sensum: aut blandum voluptatis incendium dulci nos calore persuderit, erumpamus in vocem. Dominus auxiliator meus: non timebo quid faciat mihi caro. Cum paululum interior homo inter vitia, atque virtutes caperit fluctuare, dicito. Quare tristis es anima mea, quare conturbas me? Spera in Domino, quia confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus. Sic clamabat Augustinus 10. confess. cap. 29. O amor, qui semper ardes, & numquam extingueris, charitas Deus meus accende me; Continentiam inbes, da quod inbes, & inbe quod vis.

August.

XII. Remedium. Tandem recurre ad passionem Domini Nostri IESU CHRISTI. Ingrederi in foramina illa Petrae in cavernam macteriae, in illam a perturam lateris. Strictè amplectere Christum tuum, & dicito ei. Tenebo, tenebo te Domine, nec dimittam, nisi benedixeris mihi, & fornicationis spiritum à me repuleris. Et securus sine dubio oris ab omnibus carnis tentationibus. Quo remedio utebatur Augustinus in Manuali, cap. 22. Cum me, ait, pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi. Cum me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei resurgo. Cum Diabolus mihi parat insidias, fugio ad viscera misericordiae Domini mei, & recedit à me. Si ardor libidinis moueat membra mea, recordatione vulnerum Domini nostri filij Dei extinguatur. In omnibus adversitatibus non inveni tam efficax remedium, quam vulnera Christi, in illis dormio securus, & requiesco intrepidus. Et Origenes, ut refertur, in Epist. ad Rom. Certum, & exploratum est, ait, Quod cum anima continuo Passionem Christi meditatur, in ea peccatum conregnare non potest; est enim tanta vis crucis, & Passionis Christi, ut si ante oculos ponatur, & in mente fideliter retineatur: Ita ut in ipsam mortem Christi intentis oculis mentis respiciatur, nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, nulla superare nos possit invidia, sed continuo ad eius praesentiam totus ille, quem supra enumeravimus, peccati, & carnis fugatur exercitus. Et Ber. in formula honest. vit. Deus meus, inquit, Pendes in patibulo: Et ego voluptati operam dabo? Immo hoc remedium nobis reliquit Petrus in sua 1. Epist. cap. 4. dicens. Christo igitur in carne passio, vos eadem cogitatione arumamini.

August.

Origenes.

Maximo etiam nobis erit adiutorio recurrere ad B. Virglnem in istis necessitatibus, & dicere. Post partum virgo inuolata permansisti, Dei genitrix intercede pro nobis. Virgo singularis, inter omnes misis, nos culpis solutos, mites fac, & castos. Et ad Sanctos, quos particularis deuotione veneramus. Nos Minimi ad Sanctum Patrem nostrum Franciscum de Paula illis verbis. O bone Pastor Francisce, Virginitatis alumne. Tu purgatoris amator, castitatis es praeceptor. Tu consolamen es miserorum, recondarum pupillarum, nec oblitus sis tuorum salutis deuotorum.

Bern.

Petrus. Epist. 1.

Quam decet Religiosum esse Castitatis amatorem.

C A P. III.

Quam decet Religiosum esse Castitatis amatorem.

IC tria tantum videbimus, Motiua, seu incitamenta ad castitatem, effectus, & signa. Et breuiter. Qui plura desiderabit, poterit adire D. Prosperum lib. 1. cap. 9. de vocat. gent. Ambros. lib. 2. de virginis. Cassianum, lib. 6. instut. & coll. 12. Cyprianum de bono pudic. Tertull. lib. de pudic. Sanctum Ephram serm. de cast. Nazianzenum de pauperum amore. Lactantium Firmianum lib. 6. cap. 23. de vero cultu, Agens de castitate virginali. Bernardum epist. 42. Chryostomum de virginis. cap. 79. Basilium in lib. de virginis, Gregorium, lib. 6. in 1. Regum, cap. 1. Kempis serm. 4. ad fratres. Climacum gradu 15. Pratum de bono status Religiosi, lib. 1. cap. 4. Bufæum in viridario, verbo Castitas, Rosignolium de discipl. Christianæ perfect. lib. 2. cap. 14. 15. & lib. 4. cap. 35. B. Laurentium Iustinianum in ligno vite, tract. de virt. continen. Bonauenturam tom. 2. opusc. in dietis salutis. tit. 4. dicta 4. cap. 4. Alvarez de vit. spirit. tom. 2. lib. 5. par. 2. per totum. Labatam in appar. concion. tom. 1. & 2. & in locis communibus, semper verbo Castitatis, & verbo Virginitas; Alphonsus Rodriguez par. 3. tract. 4. Peraldum in sum. virt. & vit. tom. 1. tract. de temperantia, praesertim cap. 13. Antonium de Gueuara in orat. in relig. cap. 50. 51. Castipratatum lib. 2. apud, cap. 30. Blosum in Ganone vitæ spirit. cap. 30. Carthagenam, lib. 15. homil. 2. §. 7. tom. 4. Librum 5. de vitis patrum, libello de fornicatione. Laurentium de Portel extortat. 8.

August.

Origenes.

Bern.

Petrus. Epist. 1.

Incitamenta. Ecclesiastici 26. Omnis ponderatio non est digna continentis animæ. Sapientia 4. O quam pulchra est casta generatio cum claritate, immortalis est enim gloria illius. Et de casta Iudith dicitur suo lib. cap. 15. Quia fecisti virilitatem amaueris, & post virum tuum alterum nescieris, ideo manus Domini confortauit te, & ideo eris benedicta in æternum. Et 1. Petri 1. Succinli lumbos mentis vestra, sobrii, & perfecti, sperate in eam, quæ vobis offertur gratiam in reuelatione IESU CHRISTI. Ambrosius lib. 2. de virginis. Quis, inquit, Humano eam posset ingenio comprehendere, quàm nec natura suis inclusit legibus? Aut quis naturali voce complecti, quod supra usum naturæ sit à Calo accersit, quod imitaretur in terris, nec immeritò vinendi sibi usum quaesuit à Calo, quæ sensum sibi inuenit in Calo: Hæc nubes, aerea, Angelos, syderaque transgrediens, verbum Dei in ipso sinu patris inuenit, & toto hausit pectore.

Cyprianus de hab. vir. Virgines alloquens, ait, Quod futuri sumus, vos iam esse capistis, vos resurrectionis gloriam in hoc seculo iam tenetis, per seculum sine seculi cogitatione transitis: cum castæ perseveratis, ac virgines Angelis Dei estis æquales. Et de bono pudic. Pudicitia, ait, Est honor corporum, ornamentum morum, sanctitas sexuum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordia caput. Pudicitia sollicita non est, cui placeat, nisi sibi. Pudicitia semper verècundâ,

D. Prosp. Ambros. Cassian. Cyprian. Tertull. S. Ephrem Nazianz. Lactantius Firmian. Bernard. Chrysof. Basilius. Gregor. Kempis. Climacus. Prans. Rufinus. Rosignol. Iustin. Lonan. Alvarez. Labata. Alphons. Rodrig. Peraldus. Antonius. de Gneu. Canispr. Elefius. Carthag. Laur. de Portel.

Eccles. 26. Sap. 4.

Petri 1.

Ambros.

Cyprian.

- dum innocentia mater est. Pudicitia semper ornatur solo pudore, bene sibi tunc conscia de pulchritudine, si improbis displicet. Pudicitia nihil ornamentorum quarit, decus suum ipsa est. Hæc nos commendat Domino, connectit Christo, beata ipsa, & beatos efficiens, apud quoscumque habitare dignatur.
- Nazianz.** Nazianzenus de amore pauperum. Præclara est castimonia, & virginitas, fidem arroga Paulo de his leges influenti (1. Corinth. 7.) Ac matrimony, & virginitatis causam iuste, incorrupteque disceptanti. Ipsique etiam IESU ex virgine nascenti, ut & procreationem honore afficias, & virginitatem honore præferas.
- 1. Cor. 7.**
- Basiliius.** Basiliius de Virginitate. inquit, Hi profecto, qui continentiam seruant. Angeli sunt, qui viuentes in carne corruptibili, mortalium vitam illustrando tuentur. Et ibi, Magnum, ait, Quidam re vera, ac præclarum est virginitas, quæ ut omnia vno verbo complectar, hominem incorruptibili Deo similitimum facit.
- Lactantius Firmian.** Lactantius Firmianus lib. 6. cap. 23. de vero cultu, agens de castitate virginali, ait Quod continentie genus, quasi fastigium est, omniumque consummatio virtutum.
- August.** Augustinus lib. 2. de Ciuitate Dei, cap. 26. Tanta vis est probitatis, & castitatis, ut omnis, vel penè omnis eius laude moueatur humana natura.
- Bernard.** Bernardus episcopus 42. Quid Castitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum semine: de hoste domesticum, Angelum denique de homine facit. Differunt quidem inter se homo pudicus, & Angelus, sed felicitate, non virtute; sed etsi illius castitas felicior, huius tamen fortior esse cognoscitur. Sola est Castitas, quæ in hoc mortalitate, & loco, & tempore, statum quemdam immortalis gloriæ representat.
- Cassianus.** Cassianus lib. 6. instit. cap. 6. Quodammodo exire de carne est, in corpore commorantem, & ultra naturam est, fragili carne circumdatum, carnis aculeos non sentire; & ideo impossibile est, hominem suis (ut ita dixerim) pennis ad tam præcelsum, caelestique præmium subuolare, nisi cum gratia Domini, de terra cæno munere castitatis eduxerit: nulla etenim virtute iam proprie carnales homines spiritualibus Angelis imitatione conuersationis æquantur, quam merito, & gratia Castitatis, per quam adhuc in terra degentes, habent secundum Apostolum (ad Philipp. 2.) Municipium in Cælis: quod deposita corruptela carnali habituros promittitur in futurum (Matth. 22.) Hic iam in carne fragili possidentes.
- Philipp. 2.**
- Matth. 22.**
- Climacus.** Climacus gradu 15. Castitas hominem Deo maxime familiarem, & quantum possibile est homini similem facit. Mater quidem dulcedinis terra perfusa rore, castitatis autem mater est quies obedientie coniuncta.
- Iustinian.** B. Laurentius Iustinianus in ligno vitæ, tract. de continentia. cap. 2. fine. Continentia est ornamentum nobilium, exaltatio humilium, nobilitas ignobilium, pulchritudo vilium, solamen merentium, augmentum omni pulchritudinis, decus omnis regionis, Minoratio criminum, multiplicatio meritorum. Creatoris omnium Dei amica. Soror Angelorum, victoria libidinum, schola virtutum, & possessio omnium bonorum; quam qui possidebit, habebit pacem in conscientia, lumen in mente, hilaritatem in facie, gaudium in anima, securitatem in morte, & partem in aternitate.
- Kempis serm. 4. ad fratres. Quam splendida, & speciosa facta est ò beata Castitas, ut digna videaris ad agni intronissu nuptias; Hæc est formosa columba, ac singularis amica Creatoris omnium, quæ contemnit consortia mortalium, desestatur omnem carnis sanem; & ad caelestem properat amorem. Et paucis interpositis. Nihil sic hominem super propriam fragilitatem eleuat, sicut virtus Castitatis, quæ Cælis etiam vim infert. Dum enim quis seruat, per gratiam in terris, quod per naturam Angelici spiritus in Cælis, non ne vim infert Cælestibus?
- Effectus Castitatis. Primo reddit hominem similem Angelis, ut diximus, & docuit Christus Matth. 22. cum dixit. In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei, Innuens, quod qui castè viuunt, Angelis assimilantur.
- Secundò, Homini suum honorem custodit; Honor enim hominis est libertas voluntatis, quæ libertas non reperitur in brutis, neque in ijs, qui secundum desideria carnis viuunt. Vnde David Psal. 48. Homo cum in honore esset, Id est quandò in sua erat potestate, & sui iuris, ut suis dominaretur passionibus, Non intellexit Id est nesciuit se in eo statu conseruare, sed factus est præda passionibus, & ab ijs in seruitutem redactus, per quod factus est similis alijs irrationabilibus brutis, libertate carentibus. Vnde merito, qui hæc pollet castitatis virtute, ingenitum dicitur sibi conseruare honorem.
- Tertiò reddit hominem Deo familiarem, Continens enim, & castus nihil præter Deum amat, nec cor suum diuidit sicut impurus, & incontinnens; Neque enim possibile est seruire Deo, & Mammonæ. Et cor in duas partes diuisum, nullum respicit perfectè; Coangustatum enim est stratum, & pallium breue vtriusque operire non potest. Esaiæ 28. Verè enim ait Augustinus, Minus te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.
- Quartò, ad contemplationem Dei preparat; Carnalis namque homo, quæ carnis sunt semper cõsiderat; A carne autem abstractus, quæ Dei sunt contemplatur, ijs carnalibus reiectis, quæ incontinnentiæ, & impuritatis sũt maximũ fomentũ.
- Quintò, à deceptione hostis familiaris custodit, scilicet carnis nostræ de peccato natæ, in peccato nutritæ, nimis ipsa origine corruptæ, sed amplius ipsa consuetudine vitiatæ, de qua tunc triumphamus, cum per continentiã eã sub absententiã disciplina coarctamus. Hæc ferè ex B. Laurentio Iustin. in ligno vitæ, tract. de continentia, cap. 2.
- Indicia castitatis sunt. Primum, Cum homo gratia Dei, & abnegationis virtute eò peruenit, ut si experitur carnis stimulos, eos sine sua culpa patiat.
- Secundum est præuentio prauæ cogitationis, aut subita, & facilis eiusdem victoria, cum se ingerit in animo.
- Tertium, diminutio concupiscentiæ. Quamuis enim hæc non omninò tollatur, virtute tamen, & frequenti abnegationis vsu frangitur. Plura videri possunt circa indicia apud Cassianum coll. 12. cap. 7. & lib. 6. instit. cap. 10. 20. 21. 22. Cautè tamen legendus. Nam videtur docere, concupiscentiam posse omninò consumi, & motus carnis omninò tolli, contrã Doctrinam Sanctorum Patrum, Gregorij lib. 5, in 1. Regum, cap. 11.
- Kempis
- Matth. 22
- Esaiæ 28, August.
- Iustin.
- Cassianus
- Gregorij

cap. 11. ubi ait. Non quidem potest tolli carnis, quod lex carnis membra non moveat; sed tamen potest tolli carni violentia motionis, ut relinquatur ei motus; sed eidem motui omnis delectationis obsecans auferatur, & simplex ille motus sit, in quo aliqua libidinis turpitudine non sit.

August. Auguit. lib. contra Iulian. cap. 5. & 8. libz. circa fin. Concupiscentiam, ait, Quis ambigat, posse minus, non posse consumi? Ad quod facit etiam quod ait Apollolus ad Rom. 7. Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee, & captiuam me in lege peccati, quæ est in membris meis: Captiuam me, non voluntatis consensione, ut aliqui volunt, sed commotione, ut Augustinus 8. confess. cap. 11. idest ut captiuus reddar, & subijciar legi peccati, idest concupiscentiæ, quæ lex peccati dicitur; quia est fomes ad peccatum sollicitans. Ità ut etiam inuitus, & reluctans vitiosas eius inclinationes, dictamina, & impulsus lentire cogar, & eius laqueos, & motus euadere non possim. De quo Pauli loco Hieronymus ad Eustochium de custodia virginum. hoc pacto scribit. Si Apostolus de electionis, & separatus in Euangelium Christi carnis aculeos, & incentiua visioium reprimis, & castigat corpus suum, & seruituti subijcit, ne alijs prædicans, ipse reprobus inueniatur; & tamen videt aliam legem in membris suis, repugnantem legi mentis suæ, & captiuum se in legem duci peccati: Si post nuditatem, ieiunia, famem, carcerem, flagella, supplicia in semetipsum reuersus exclamat. Infelix ego homo, quis me liberabis de corpore mortis huius? Tu te putas securam esse debere? Tandem accipiat verus castitatis amator in eius laudem hoc Alphabetum.

Angelis est simillima. Matth. 22.
 Beaticatio hominum. Climacus gradus 15.
 Paulo post principium.
 Columba formosa. Kempis ferm. 4. ad fratres, num. 4.
 Dei similitudinem præferens. Climacus ibidem.
 Epulis, & ebrietatibus inimica. S. Ephram Syrus apud Aluarez, loco citando, cap. 1.
 Filia cœlestis Hierusalem. Kempis ibidem.
 Gloria sequacium. Aluarez de vit. spirit. tom. 2. lib. 5. par. 2. cap. 3. excell. 4.
 Habitaculum Spiritus Sancti. S. Ephram ibidem.
 Iustorum illuminatrix. S. Ephram ibidem.
 Longuitas vitæ. Chrysof. hom. 23. in primum ad Corinth.
 Monile pretiosissimum de cœlo delatum. Platus lib. 2. de bono statu religios. cap. 5.
 Noe securissimum refugium. Colligitur ex Gen. cap. 7.
 Odor nimium fragrans. Kempis cit.
 Palma victoriosa. Kempis ibidem num. 1.
 Quies, & tranquillitas mentis. Hugo lib. de nupt. car. cap. 1.
 Rosa suauissima. S. Ephram cit.
 Stupor Naturæ. Kempis cit. num. 6.
 Tribulationum expers. Aluarez cit. excell. 6.
 Virtus pulcherrima. Aluarez excell. 7.
 Christo dilecta. Sic canit Ecclesia de Ioanne. Diligebat enim eum IESVS, quoniam speciali prærogativa castitatis fulgebat.

Math. 22.
 Climac.
 Kempis.
 Climac.
 S. Ephrem.
 Kempis.
 Aluarez.
 S. Ephrem.
 S. Ephrem.
 Chrysof.
 Platus.
 Gen. cap. 7
 Kempis.
 Kempis.
 Hugo.
 S. Ephrem.
 Kempis.
 Aluarez.
 Aluarez.

Q V A E S T I O I V .

DE VOTO VITÆ

QVADRAGESIMALIS.

VITAM Quadragesimalem, quam vouemus nos Minimi esse omninò vitam Apostolicam, eamque Christum, & Apostolos ita seruasse, vt neque ipse, neque Apostoli ad tale munus assumpti, carnes, neque lactinia vnuquam comederint, docet doctè pariter, & luculenter P. Frater Vincentius à Cosentia nostri Ordinis Minimorum doctissimus Theologus, in libro, quem scripsit de abstinentia carniū.

Nos hic solùm aliquas quæstiones enucleare studebimus circa ipsum votum, pro vt à nobis emittitur. De quo neminem hucusquè tractantem vidi: Vnde veniam merebor, Si quid fortè minùs congruum, minùsque rectè dictum irreperit.

C A P. I.

Verùm votum vitæ Quadragesimalis sit essentialiale Religioni Minimorum.

VOTO Primò, quòd in Ordine nostro Minimorum sit solemne votum vitæ Quadragesimalis tēpore professionis, vt patet ex ipsa professionis forma, de qua suprà q. 1. cap. 5. notab. 1. Quod quidem votum emittunt omnes, & obligat ad abstinentiam ab omnibus ijs, à quibus abstinetur cōmuniter in Quadragesima; Nimirū carnis, & lactinij, ouis, caseo, butyro, ex ijsque congestis. Et obligat tūm intrā, tūm extrā Conuentū, tūm in Refectorio, tūm extrā illud; Tūm in itinere, tūm extrā illud. Tandem est velūt p̄ceptum negatiuū, quod obligat semper, & ad semper, casu tantummodò infirmitatis excluso. Et habet omnes cōditiones requisitas ad votum solemne. Quia scilicet publicè emittitur corā testibus, sub certa forma p̄scripta in ipsa regula approbata, & est perpetuū tam ex parte vouentis, quā ex parte admittentis. Quæ docet Vasquez requiri ad voti solennitatem 3. 2. disp. 165. cap. 8. n. 87. Et specialiter nostrum quartum votum esse solemne docet Azor to. 1. instit. moralium lib. 12. cap. 6. q. 9. Et citat Palatium in 4. d. 38. disp. 2.

Notandum Secūdò, in aliquibus alijs Religionibus emitti etiam quartū solemne votū ipsis peculiare, vt in Religione B. MARIE de Mercede emittitur quartum votū vacandi redēptioni captiuorum. Et in societate IESV fit expressè votum sūmo Pontifici proficiendi sinè exultatione; non petito viatico, quocumque gentiū eius sanctitas dixerit, inter fideles, & infideles, ad res, quæ ad diuinum cultū, & Religionis Christianæ

bonum spectāt. De quo voto, & quomodo in eo includatur specialis obligatio p̄ ceteris fidelibus, & Religiosis erga summum Pontificem, latè differit Sanchez lib. 6. in decal. cap. 18. à n. 1. vsquè ad 7.

Notandum tertio, Quòd inter hæc vota solemnia specialia aliarum Religionum, & nostrum est maxima differentia, vt doctè docet Doctus P. F. Lucas de Montoya nostri Ordinis Minimorum, lib. 1. Chron. cap. 13. §. 8. versu Los Padres de la Compagnia. Nam licet ista vota redimendi captiuos, & infideles conuertendi, si considerentur respectu sui sint maximè pietatis, & perfectionis, si tamen considerentur respectu Religionis, cuius finis, est perfectionem consequi, vel saltē ad eam velociori, & securiori passu currere, nemo non videt, quā meliùs cōducatur nostrum votum ad talem perfectionem, quā illa. Primo namque essentia Religionis in communi consistit in tribus votis, paupertatis, castitatis, & obedientiæ, per quæ contendunt omnes Religiosi ad perfectionē, ergò illud quartum votum, quod magis conducit ad obseruantiam istorum trium, erit in ordine ad perfectionem Religionis magis excellens, quā alia, quæ licet dicant maximum supererogationis opus; nihil tamen, vel parū conducunt ad obseruantiam votorum essentialium, pro vt docet D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 6. ad 3. Et Val. to. 3. disp. vlt. q. vlt. par. vlt. versu Ex parte verò. Cum ergò votum Quadragesimalis vitæ sit medium magis proportionatum ad obseruanda p̄dicta tria vota, vt per se patet, & habet D. Tho. loco cit. & patebit ex dicendis hac quæst. Clarum est, quòd ex hac parte erit medium magis proportionatum ad perfectionem Religionis consequendam. Secundo, quia quartum votum aliarum Religionum est conditionatum, non enim obligat,

Vincen.
à Cosent.

Sanchez

Montoya

Vasquez

D. Thom.
Val.

D. Thom.

ligat, nisi ad habendam illam animi preparationem, executioni mandandam, semper, & quando aderit Superioris præceptum; Unde quamplurimi decedunt e viuis, qui numquam quartum votum implevere. At votum vitæ Quadragesimalis est votum absolutum; Quia statim perfecte obligat ad obseruantiam sui, per ea, quæ tradit Sanchez lib. 5. in decalog. cap. 1. num. 30.

Notandum quartò. Quòd dupliciter potest dici, aliquid esse essentialia Religioni. Primo Religioni in communi, vt sunt tria vota, quæ dicuntur esse essentialia omnibus Religionibus, & sine quibus Religio consistere non potest. Secundo dicitur aliquid essentialia alicui Religioni in particulari, vt verbi gratia votum vitæ Quadragesimalis Religioni Minimorum, clausura perpetua Monialibus Sanctæ Claræ, &c. De quo duplici essentiali loquitur Trid. sess. 25. cap. 1. de regul. hoc pacto. *Præcipis Sanctæ Synodus, vt omnes Regulares, tam viri, quam mulieres, ad regulæ, quam professi sunt, præscriptum vitam instituant, & componant; atque in primis, quæ ad sue professionis perfectionem, vt obedientiæ, paupertatis, & Castitatis, ac si quæ alia sunt alicuius Regulæ peculiaris vota, & præcepta ad eorum respectum essentialia, nec non ad communem vitam, victum, & vestitum conseruanda pertinentia, fideliter obseruent.* De quo duplici essentiali videri potest Rodriq. tom. 1. quæst. regul. q. 26. art. 1. versu sed præ maiori. Miranda tom. 2. Manualis, q. 6. art. 6. versu prima dicitur essentialis.

Dicendum est, votum vitæ Quadragesimalis esse essentialia Religioni Minimorum, ita vt, eo sublato, Religio Minimorum desineret esse Minimorum Religio, pro vt instituta est à Beatissimo Patre nostro Francisco de Paula. Est sententia Passarelli in notab. priuil. notab. 25. versu in secundo genere, Montoya in chronicis Minimorum, lib. 1. cap. 11. §. 7. pag. 271. Vigliæ in vita S. Francisci de Paula, Bonac. tom. 1. de clausur. q. 2. par. 12. §. 3. num. 4. Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. cap. 17. nu. 8. Quam etiam tenetur defendere Rodriguez, quatenus ait to. 1. quæst. regul. q. 26 art. 4. Paulò antè respons. ad argum. contr. *Quòd si Romanus Pontifex moniali sanctæ Claræ clausuram remitteret, quam Moniales huius instituti solemniter profitentur, esset procul dubio Monialis, non tamen instituti sanctæ Claræ, quia esset sublatum aliquid illi Religioni essentialia.*

Probatur primò, Quia illud est essentialia Religioni, sine quo Religio consistere non potest, sed sine voto vitæ Quadragesimalis non consistit Minimorum Religio, instituta à Sancto Francisco de Paula: ergo votum vitæ Quadragesimalis est Ordini nostro in particulari essentialia: sicut alia vota omnibus Religionibus in communi. Maior est certa; Minor patet, quia S. P. Franciscus suam Religionem instituit sub hoc voto, vt habetur in lectionibus, quæ leguntur in Breviario reformato In Festo huius Sancti, lect. 2. sine, his verbis. *Quam consuetudinem, vt Fratres sui toto anni tempore resisterent, quarto eos voto adstrinxit.* Et Leo X. in bulla eius canonizationis dicit. *Quòd mandauit, vt sub obedientia, castitatis, & paupertatis, quadragesimalisque vitæ sacris votis perseveranter viuere profiterentur.* Et patet ex ipsa regula, Ergo, eo remoto, ne-

cessario etiam remouetur ipsa Religio, ab ipso instituta. Et eam docet Rodriguez loco cit. a simili de Religione S. Claræ, & Montoya de Religione nostra in chronicis, lib. 1. cap. 13. §. 7. in fine.

Secundò probatur, quia decipiens aliquem ad finem eum pertrahendi ad Religionem circa Religioni non essentialia, licet proxime illis accedentia, peccat quidem, sed deceptio ista non reddit votum professionis nullum, vt docet Ledesma de statu Religiosorum in communi, cap. 5. conclus. 8. versu digo lo quarto, pag. 219 & dixi supra q. 1. cap. 29. conclus. 4. notab. 3. Secus autem si deceptio esset circa essentialia, vt docent Sayrus in clau. reg. lib. 6. cap. 9. num. 4. Et Ledesma loco cit. & dixi etiam supra loco cit. Sed neminem dicturum puto, deceptum circa vitam Quadragesimalem, ita vt credat, in Ordine Minimorum eam non obseruari, teneri ad illud votum obseruandum? Et Ratio est, quia deceptio ista causat inuoluntarium, quòd omnino requiritur ad votum, vt docet Sotus lib. 6. de iust. quæst. 1. art. 2. circa medium. Ergo signum est, votum vitæ Quadragesimalis esse Religioni nostræ essentialia; quia deceptio circa ipsum reddit professionem omnino nullam.

Tertiò Probatur, quia illud est essentialia Religioni, quòd ad obseruantiam trium votorum valde conducit, & moraliter dicitur ad illorum obseruationem necessarium, vt habet Reginaldus in praxi, lib. 18. num. 396. Sed ad obseruantiam illorum trium votorum maxime conducit, immò moraliter loquendo, est necessaria carnis maceratio, quæ maxime fit per ciborum subtractationem, vt ait D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6. ad tertium, & opusc. 18. cap. 9. Et patet, quia caro macerata huiusmodi abstinentia facilius domatur per obedientiam, non infolescit per libidinem, & nihil ducit sæculi diuitias per paupertatem. Et talis est sensus communis Ecclesiæ in obseruantia Quadragesimali. Ad quod respicientes sancti Patres Religionum institutores, Omnes prohibuerunt in suis Regulis licet non sub voto (hanc lauream reseruantes Patri nostro Francisco) carnis comestionem, vt prebent Pater Vincentius in cit. libello de abstinentia carnis, & Montoya lib. 1. suorum Chronicorum, cap. 23 §. 3. & 4. discurrendo per omnes Religiones in sua primæua institutione.

Quartò probatur ex Trid. sess. 25. de regul. cap. 1. vbi, vt diximus, ait, quòd præter essentialia Religioni in communi, potest etiam esse aliud essentialia Religioni in particulari, quòd in Religione nostra est votum vitæ Quadragesimalis.

Quintò Probatur. Nam ea, quæ non sunt alicui Religioni essentialia, possunt consuetudine abrogari, vt probant Nauarrus in sum. cap. 12. num. 50. Lopez 1. par. instruet. cap. 45. col. 2. versu non excusatur, Rodriguez tom. 2. sum. cap. 95. num. vlt. Sanchez lib. 6. in decalog. cap. 2. num. 26. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 11. quæst. 15. Sed contrà vota nulla potest consuetudo introduci, vt docent præfati Doctores, præsertim Azor; Ergò signum est, quòd votum vitæ Quadragesimalis est nostræ Religioni essentialia, quia contrà illud non valet consuetudo introduci.

Rodriq. Montoya.

Ledesma

Sayrus. Ledesma.

Sotus.

Reginald.

D. Tho.

P. Vinc. Montoya.

Trid.

Nauarr. Lopez. Reginald. Sanchez. Azor.

Sanchez.

Trid.

Rodriq.

Miranda.

Passarell. Montoya.

Bonac. Suar.

Rodriq.

Sexto Probatum specialiter ex regula nostra, in qua semper votum vitæ Quadragesimalis æquiparatur alijs tribus votis, tum quò ad culpam; tum quò ad pœnam, tum quò ad meritum, vt videre est in regula, nu. 1. cor. nu. 18. & nu. 86. & nu. 107. & nu. 111.

Tandem hoc quartum Religionis nostræ votum est quartus clauus, quò cruci affixus est est Christus Dominus, vt ait Montoya loco cit. §. 4. Pro quo nota, quòd licet aliqui tradant, tres tantum fuisse clauos, quibus Christus Dominus in crucem affixus est; Communior tamen opinio est, fuisse quatuor, quam tenet Bellarminus præfat. in opusc. de septem verbis Domini, pro qua citat etiam Iustinum, Irenæum, & Gregorium Turonensem. In hanc partem inclinat Gretserius tom. 1. de cruce, lib. 1. cap. 20. Qui rem ex professo tractat, & multos pro hac opinione adducit. Videtur etiam inclinare Lipsius, licet non discutiat lib. 2. de cruce, cap. 9.

Religio itaque crux est, in qua se crucifigunt Religiosi. Quatuor clauus sunt quatuor vota. Primus clauus est abnegatio propriæ voluntatis, per obedientiam. Secundus abiectio rerum temporalium, per paupertatem. Tertius priuatio dulcedinum carnalium, per castitatem. Quartus mortificatio omnium membrorum, & appetituum, per Quadragesimalem abstinentiam. Dicuntur autem clauus, quia carnem crucifigunt, quæ in malum inclinata, nisi hoc pacto esset crucifixa, in vitia omnia profueret. Quare Paulus ad Galatas 5. *Qui sunt, inquit, Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs, Id est non tantum vitia, & concupiscentias, sed & ipsam carnem corruptam, quasi fomitem concupiscentiarum castigant, & crucifigunt per ieiunia, cilicia, mortificationes propriæ voluntatis, abiectioes terrenarum rerum, &c. Vnde Kempis parte 3. ferm. ad nouit ferm. 1. nu. 1. Horret, inquit, Humana fragilitas pari paupertatem, abiectioem, vilitatem, esuriem, laborem, dolorem, angustiam; derisionem, quæ sæpè contingunt, & hominem grauunt, & conturbant, Sed hæc omnia simul iuncta, à Deo nobis dispensatiuè transmissa salutarem fabricant crucem, per multiplicem penam, & veris cruciferis, crucem suam tollentibus, aperiuus celestis regni portam, certantibus præparant vitæ palmam, & vincuntibus dant æternæ gloriæ coronam. Et nu. 8. O Religiose Monache, & sectator arctioris vitæ, noli ad assumpta cruce in ordine recedere. Sed sustine, & porta crucem vsque ad mortem, et inuenies æternam requiem, caelestem gloriam, & honorem.*

Montoya.

Bellarm.

Gretser.

Lipsius.

Galat. 5.

Kempis.

CAP. II.

Vtrum ex Religione Minimorum ad Episcopatum assumptus teneatur ad obseruantiam vitæ Quadragesimalis.

RO hoc capite videri potest Montoya in chronicis Minim. cap. 13. §. 9. versu Otraduda se officice, Ledes. parte 2. sum. cap. 3. de statu Episcop. conclus. 25. d. 2. fine, pag. mihi 75. Vasquez 1. 2. disp. 165. cap. 8. num. 89. fine. Sanchez lib. 6. in decal. cap. 6. num. 15. Qui dicit, se neminem de hoc disputantem inuenisse, præter Vasquez loco cit.

Dicendum est, ex Religione Minimorum assumptum ad Episcopatum, teneri ad obseruantiam vitæ Quadragesimalis. Ità omnes doctores citati, præter Sanchez; Et eum sequuntur Fagund. in 4. præcep. eccles. lib. 1. cap. 6. num. 6. versu Dubium. Et præterea Caiet. 2. 2. q. 185. art. 8. dub. 2. & tom. 1. opus. tract. 25. de oblig. & obser. præcept. quæst. 2. Sotus lib. vlt. de iust. q. vlt. ar. vlt. col. 7. versu Sed contra. Vasquez in opusc. de redditibus, cap. 3. dub. 1. nu. 2. & 3. Val. tom. 3. disp. 10. q. 3. p. 8. fine, quatenus dicunt, Episcopum non teneri ad regulares obseruantias ex præcepto, & vi coactiua; secus autem esse de votis; Quia hæc expressè vouit. Hanc sententiam, dicit Montoya, tenuisse doctissimum Ludouicum Montechinum Cathedraliticum primæ in vniuersitate Complutensi.

Probatum primo, Quia tenetur obseruare Religionis essentialia, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. ad 4. & q. 185. ar. 8. & dixi supra q. 1. cap. 10. §. vn. Sed probatum est, quòd votum vitæ Quadragesimalis est essentialia Ordini nostro. Ergò ad illud obseruandum tenetur minimus factus Episcopus.

Secundo Probatum, Quia tenetur obseruare omnes illas obseruantias suæ regulæ, quæ statum Episcopalem non impediunt, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 185. art. 8. Non enim oportet, Episcopos ad eam dignitatem euectos, delictiorem vitam degere, quàm in Religione, nisi quatenus opus fuerit ad onera muneris sui subeunda. Sed obseruatio vitæ Quadragesimalis statum Episcopalem non impedit. Primo quidem, quia experientia comprobatum est, multos ex nostris Episcopis munus Episcopale diligenter, & assidue exercuisse cum obseruantia vitæ Quadragesimalis. De qua experientia testatur Montoya loco cit. Et Generalis ordinis, qui est in continuo motu Religionem visitando, vitam Quadragesimalem obseruat. Secundo, quia possunt Episcopi commodius obseruare vitam Quadragesimalem; Cum enim habeant redditus ad sufficientiam, & quandoquæ ad superabundantiam sui status, possunt abundantius, & lautius cibis Quadragesimalibus vesci. Tertio non video quare non debeant hoc votum Episcopi obseruare, Cum nullo modo statum Episcopalem valeat impedire. Si enim contingerit aliquando infirmari, poterunt cum consilio medici cibis paschalibus vesci, supplendo per se ipsos auctoritatem Superioris.

Tertio Probatum, quia Status Episcopalis est maior.

Montoya.

Ledesma.

Vasquez Sanchez.

Caietan.

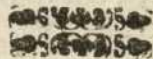
Sotus Vasquez.

Valenz.

D. Thom.

D. Thom.

Montoya.

est maioris perfectionis, quam sit status Religionis; Ergo maiorem requirit custodiam, ut docet D. Thom. loco cit. Ergo si in Religione obseruabat vitam Quadragesimalem ad custodiam aliarum virtutum; multo magis debet eam obseruare, cum est in statu perfectiori, nam ab eo, qui plus accepit plus erit exigendum.

Quarto si Episcopus dum erat in Religione vouisset recitare quotidie verbi gratia rosariū B. Mariæ Virginis, factus Episcopus ad illud recitandum tenetur; quia id nihil obstat statui Episcopali; Ergo multo magis tenetur ad obseruandum votum solemne vitæ Quadragesimalis, quod maiorem quamdam obligationem inducit: etiam quoad Deum ratione perpetuitatis, & maioris solemnitatis, quam votum simplex, ut colligitur ex Tostato cap. 30. Num. q. 59. & patet in voto simplici, & solemnitate.

Si dicatur, quod qui ab inferiori ad superiorem gradum ascendit, non videtur teneri ad ea, quæ sunt inferioris gradus; sicut Religiosus non tenetur ad obseruantiam eorum votorum, quæ in sæculo fecit, ut docet D. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 12. ad primum, sed Religiosus, qui assumitur ad Episcopatum, ascendit ad aliquid maius; Ergo videtur, quod non teneatur factus Episcopus obseruare ea, quæ fecit, dum erat Religiosus.

Respondeo, Hoc argumentum proponitur a D. Tho. 2. 2. q. 187. ar. 8. Cui & ipse respondet ad secundum. Quod vota secularis se habent ad vota Religionis, sicut particulare ad vniuersale, quia illa sunt quorundam particulariū operum, & homo per votum Religionis totum se Deo deputat, ut ipse D. Thom. dixerat q. 88. ar. 12. ad primum. Vnde cum particulare in vniuersali includatur, non est mirum, quod per votum Religionis cessent omnia alia vota in sæculo facta. At vota Religionis, seu in Religione facta, se habent ad Pontificalem dignitatem sicut dispositio ad perfectionem. Vnde non cessant, Pôntificali adueniente dignitate. Quia dispositio adhuc est necessaria, perfectione obtenta.

Quinto Probatur, quia est votum solemne, de culus ratione diximus esse perpetuitatem.

Sexto, Quia frater Minimus factus Episcopus non desinit esse frater Minimus; Vnde non debet desinere obseruare ea, quæ sunt de essentia talis status.

Septimo Probatur, ex cap. Carnem, de consecr. d. 5. vbi Glossa verbo Violauerit, ait Monachum factum Episcopum teneri ad abstinentiam carniū, quod multo magis diceret de fratre Minimo.

Sed contra hanc nostram doctrinam obijcit Sanchez. Huiusmodi votum vitæ Quadragesimalis cessare in Episcopis, & suspendi; quia emittitur ut annexum, & accessorium professioni Monastichæ, à qua liber manet Episcopus per caput Statutum. 18. q. 1.

Secundò, Ordinatur hoc votum ad facilitatem communitatis Religiosæ perfectionem, & ordinem; Ergo tandiū censetur obligare, quamdiū professus est de eius corpore.

Tertiò, quia votum tunc desinit obligare, quando est facta ita notabilis mutatio materiz, ut reddatur notabiliter difficilior, & quæ

principio præuisa retraheret à voti emissionem, Propter quas rationes eximit etiam eiectum ab ordine ab hoc onere vitam Quadragesimalem seruandi.

Ad primum respondeo, Monachum factum Episcopum dici exemptum à Regula professionis Monastichæ, idest ab obedientia Abbatis, à ieiunijs, vigilijs, silentio, modo cantandi. &c. ut habet Glossa dicto cap. Statutum, verbo Absolutus: Non tamen absoluitur à voto professionis Monastichæ; Vnde caute puto dictum in illo cap. Statutum (Regula) non voto. Nam si dixisset, Voto, intelligendum esset, Monachum factum Episcopum esse etiam absolutum ab obseruatione votorum, quod tamen nemo dicit. Nec est omnino absolutus à regula professionis Monastichæ; Nam tenetur deferre habitum suæ Religionis, ut est communis opinio: Nec potest carnes comedere, si erat Monachus secundum aliquos, inter quos Archidiaconus dicto cap. Statutum, num. 2. Qui multo magis dicerent, si esset Minimus, Deinde dico, quod votum vitæ Quadragesimalis non est accessorium nostræ regulæ, sed est principaliter intentum, & essenziale, ut dictum est. Tertio dico, dato quod esset accessorium, est tamen accessorium ad conseruandum, & custodiendum principale. Sicut dos est quid accessorium matrimonio, pro illius oneribus sufferendis; Vnde tunc valet illa regula, quæ est 42. de regulis iur. in 6. Accessorium sequitur naturam principalis. Et sic cum remaneat obligatus ad principale nimirum tria vota, remanebit etiam obligatus ad accessorium, nimirum quartum vitæ Quadragesimalis.

Ad secundum dico, quod hoc votum ordinatur ad conseruationem, & custodiam aliorum votorum; Vnde cum ad alia obligatus remaneat, remanebit etiam obligatus ad hoc.

Ad tertium respondeo. Quo ad Episcopum, materiam non esse redditam, neque impossibilem, ut constat, neque difficilem: Immo faciliorem, cum possit lautius, & abundantius cibis quadragesimalibus vesci. Quo ad eiectum, Licet videatur aliquantulum immutata, non tamen ita, ut votum irritum reddat, Cum commodè etiam in sæculo, Licet minus commodè, quam in Religione, possit hoc votum seruari, quam incommoditatem debet patienter ferrè eiectus propter peccata sua, considerando, quod

in pœnam, non in præmium est à Religione eiectus. Et Præterea non debet eiectus ex sua culpa reportare commodum, quod maximum esset, Si illum ab-

solueremus ab obseruantia votum Quadragesimalis vitæ. Et in specie de eiecto id

tenet Bonac. to. 1. clau. q. 3. p. 12. §. 3. n. 4. pag. 640.

Tostatus

D. Thom.

D. Thom.

D. Thom.

Sanchez.

Glossa.

Archid.

Bonac.

cm

C A P. III.

Vtrum Frater Minimus ad infirmitates præcauendas, possit aliquo anni tempore se purgare, & durancē purgationis cibus paschalibus vesci.

VIDEATUR, quod non possint fratres Minimitati purgatione vti. Primo quia per illorum regulam cap. 6. num. 26. tenentur abstinere à carnibus, &c. Toto tempore vite suæ excepto tempore infirmitatis; Ergo pro hoc solum statui illis conceditur comestio carniū; Non autem pro illo statu infirmitatis præcauendo.

Secundo, quia in nostris statutis capitulo Barchinonensi 1. num. 19. habetur statutum sequentis tenoris; *Ad conservationem vite nostre Quadragesimalis, per quam à cæteris Religionibus distinguimur, declarant patres, non licere fratribus nostri Ordinis ad præcauendam futuram infirmitatem se purgare, cum iure nostro caueatur, non nisi tempore infirmitatis cibus paschalibus vesci.*

Tertio, quia per istas purgationes de consilio medicorum factas uidentur magis confidere Medicis, quam Deo; Quod tamen in Aza Rege Iuda reprehenditur 2. Paralip. 16.

Quarto, quia Medicus, & medicamenta non adhibentur nisi tempore infirmitatis, ut colligitur ex cap. 38. Ecclesiastici, ubi dicitur, *Quod Medicus honorandus est propter necessitates, Quia scilicet Misit gabit dolores, &c.* Ergo ante hoc tempus, præsertim à fratribus Minimis adhibendus non est. Ad hoc ut uotum uitæ Quadragesimalis, regulæ ipsorum splendorem frangant. His tamen non obstantibus.

Dicendum est, posse fratres Minimos ad infirmitates præcauendas se purgare. Quod ut probem, Noto primo ex Galeno lib. de arte parua. Quod corpus humanū potest tripliciter considerari, vel ut simpliciter sanū, vel ut simpliciter ægrum, vel ut neutrum. Simpliciter sanū illud dicitur ab eodem Galeno in lib. Methodi medendi, quod proprias, ac naturales operationes rectas agit. Simpliciter ægrum, quod eas imperfectas; contrariorum enim eadem debet esse disciplina. Neutrum dicitur, quod participat naturam utriusque extremi: Nimirum quod neque omnino perfectas neque omnino imperfectas agit operationes.

Noto Secundo, Nos hic non loqui de corpore simpliciter sano; quia clarum est, quod non potest paschalibus vesci per regulam nostram Minimorum. Neque de simpliciter ægro; quia etiam patet, quod vesci ijs potest per eandem regulam. Tota ergo difficultas remanet de corpore neutro.

Et dico, quod hoc corpus neutrum debet appellari potius infirmum, quam sanum; Immo addo, esse omnino infirmum; Et probo primo, Quia à statu salutis recedit; & facili negotio potest in simpliciter ægrum labi, ad quod præcauendum coguntur Medici aliquando medicamenta adhibere: Secundo cum bonum sit ex integra causa, ut dicunt Theologi, hoc corpus non potest dici sanum, cum non sit omnino tale, *Et malum sit ex singulis defectibus, ut dicunt Iidem; Cum hoc corpus defectum aliquem pa-*

tiatur, necessario dicendum est, illud esse potius infirmum, quam sanum: Immo infirmum, licet non simpliciter tale Tertio, quia, ut dicitur etiam apud philosophos, *Quod parum abest, adesse videtur, Sed hoc corpus parum abest à corpore simpliciter ægro, quia facile potest in illud transire; Ergo debet dici ægrum potius, quam sanum. Quarto, quia licet silulcus, & strabo non sint de facto orbi, vel cæci; tamen nemo dicit, eos potius esse dicendos videntes, quia orbos, vel cæcos, sed potius e contra quia facilius in orbitatem, vel cæcitatem lapsuri sunt, quia claram visionem recuperaturi: His positis,*

Probatur primo conclusio. Corpus hoc neutrum infirmum est, ut probaui: Sed infirmi in regula Minimorum sunt consilio Medici curandi, & cibus paschalibus alendi; Ergo corpora hæc purgari possunt, & paschalibus nutrirī.

Secundo Prudentis est ob stare principijs, ne indeterius eatur; Ergo principijs infirmitatis obstandum, per præcepta medica, ne morbus insoleat, & serpat. Sed hoc non fit ordinariè, nisi per medicamina purgantia; Ergo hæc necesse est aliquando applicare. Ex quo ulterius sequitur, quod cum per hæc vires maxime labefactentur, ut communiter tradit medicorum schola; debent hæc per eam victus rationem reparari, quæ ad hoc valeat, & conducatur. Sed hæc est, quæ concedit carnibus, & lacticijs vesci; Ergo hæc adhibenda est.

Tertio probatur ex illo Ecclesiastici 18. *Ante languorem adhibe medicinam, Id est præcaue quantum potes infirmitatem. Et verè quis neget, posse facilius curari, & reparari, quod marcescere incipit, quam quod iam marcidum est? Quis prudens potens præcauere ruinam, non præcaueat?*

Si quæras, vtrum Medicus absque eò medicamina adhibeat, possit cum Fratre Minimo dispensare, ut carnes comedat.

Respondeo, Optimè posse. Ratio est, quia aliquando infirmi curantur facilius recta victus ratione; quam præsidijs ex herbarum succis petitis, vel alijs simplicibus, seu mixtis. Vnde est tritum apud medicos illud Hippocratis, *Aliquando nihil agere in infirmis, est optima medela. Et per illud (nihil agere) intelligunt communiter medici (ut mihi retulerunt) nullum exhibere præsidium. Adde, quod nobis carnes conceduntur pro medicina, ad vires fractas restaurandas, & malos humores pellendos. Quod potest confirmari ex nostra regula in correct. num. 56. ubi præcipitur, Quod Qui sunt diutino languore vexati permittantur per aliquot menses carnes, & lacticiam comedere. Ex quò etiam potest confirmari nostra conclusio. Nam si per regulam nostram languidi cum Medici consilio debent permitti per aliquot menses carnes comedere; Ergo multò magis permitti debet purgatio, eaque durante carniū comestio illis, qui indigent ad infirmitates præcauendas.*

Ad primum ergo in contrarium patet ex dictis. Qui enim egent purgatione ad infirmitatem præcauendam, infirmi sunt, & idè licetè possunt per regulam carnes comedere.

Ad secundum Respondeo primo, meo videri illud statutum esse contra benignitatem regulæ, quæ neminè ad peccatum obligat pro quacunque transgressione, exceptis transgressionibus

votorum

2. Par. 16.

Ecclesiast. cap. 38.

Galeno.

Votorum, vt dicitur in fine correct. num. 116, contra benignitatem regulæ, quæ *Præcipit charitativè, & benignè in cunctis oneribus ordinis supportari continuo languore castris visitatos.* Regula num. 32. contra benignitatem regulæ. *Quæ misis, & sancta dicitur;* Regula num. vlt. & vt talis fuit à sanctis Pontificibus approbata: contra benignitatem regulæ, quæ *infirmis per obedientiam præcipit sollicitè, & diligenter subueniri,* Regula num. 26. *Quæ enim esset hæc sanctitas, & mansuetudo si ad infirmitatem præcauendâ, quam per consilium medici, & per experimentum aliâs non semel probatam, certo incurram, purgationem adhibere non potero?*

Si urgeas, esse quidè languidos in cunctis oneribus ordinis supportandos, & illis esse subueniendum, sed de cibis Quadragesimalibus in infirmaria claustrali, non autem de cibis paschalibus.

Respondeo, Infirmos in principio infirmitatis esse deducendos ad infirmariam claustralem, & abundantius, quam ceteros de cibis Quadragesimalibus refocillandos; Non enim pro quolibet dolore capitis, vel ventris, pedum, aut stomachi, est quis statim dispensandus super Quadragesimali vita. *Sed si talis infirmitas sic examinata vt dicitur in regula num. 26. (idest si refocillatus egrotus per aliquot dies cibis Quadragesimalibus (Inualuerit,) idest melius non se habuerit, sed ibit in deterius) tunc Debet ad infirmariam exteriorè deduci,* Et ibi paschalibus vesci, Quæ omnia vera sunt secundum regulam. At hic sumus in dispari casu. Qui enim eget ita purgatione, vt alioquin secundum artem medicam sit aliquam grauem infirmitatem incururus, iam est infirmus, vt diximus; Et moraliter certus, quod nisi purgationem adhibeat, periclitabitur salute. Regula autem loquitur de ijs egritudinibus, in quas quis ex improviso incurrit, & ex sano fit repente egrotus per aliquam febrem, &c. Quæ febris cum possit esse ephimera, & accidentalis, sicut etiam alij dolores capitis, ventris, &c. Expectate, ait Bonus Pastor, & videte, an ista febris, & dolores continuent. Quod si continuauerint, ad infirmariam exteriorè deducatur infirmus: Si cessauerint, iam infirmus sanatus est, & paschalibus non indiget. Quæ omnia diuinitus dictata sunt; Non enim est frangendum votum pro quolibet dolore. Et sic obseruatur in praxi à Dominiis medicis nostræ Religionis, vt prius infirmitatem examinent, an sit grauis, an longa, an periculosa; an verò leuis, accidentalis, & sine periculo, & iuxta artē suâ se gerant, pro ut melius iudicant expedire.

Secundo Respondeo ad argumentum principale. Illud statutum numquam fuisse à Religione acceptatum; Et si aliquandò fuit, iam non est amplius in vsu; Vnde per consuetudinem in contrarium censetur abrogatum: Quæ consuetudo excusat non solum ab obligatione statutorum, sed etiam ab obligatione ipsius regulæ (intellige quod ad accidentalia) vt probat Rodriguez tom. 1. q. regul. q. 69. ar. 2.

Tertio Respondeo, Patres illius capituli zelantes votum vitæ Quadragesimalis, ad abusus tollendos, illud statutum fecisse. Potest enim esse, quod haberent noticiam aliquorū, qui gula potius carniū, quam necessitate sanitatis

subornarent medicos, vel grauedines fingerent, ad hoc vt purgarentur, vt hac occasione possent paschalibus vesci. Ad quos abusus tollendos, & saluti animarum gulolorum consulendum, tale decretum fecerunt. Et hoc pacto est Sanctissimum, & in maxima obseruantia.

Ad tertium Respondeo cum Testato 2. Paralip. cap. 16. q. 37. Quod ægritudines duobus modis infliguntur, vel a Deo, vel a causis naturalibus; Si infligitur a Deo, tunc non est fidendum arti Medicorum; Si pronentiam ex causis naturalibus, & sunt ijs, quæ per artem medicam curari possunt, tunc fidendum est arti Medicorum; non ita quidem infalibiliter, quin à Deo possit impediri effectus rerum naturalium. Aza reprehenditur, quia cum illius infirmitas esset à Deo in penâ carcerationis illius Prophetæ, de quo ibi, Non quæ fuit Dominus, sed confusus est operi medicorum. In casu nostro, qui purgationem accipit, non fidei infalibiliter Medico; ita vt putet, Deum non posse impedire effectum illarum rerum naturalium, quas medicus exhibet ad purgationem. Sed obseruat præceptum Domini, Ecclesiastic. 38. *Honora medicum propter necessitatem, Etenim illum creauit Dominus: Et scit à Deo esse omnem medelam: Sed qui à Altissimo creauit de terra medicamenta, quæ vir prudens abhorreere non debet; Ideo illis vtitur ad conseruandam propriam vitam. Dico igitur breuiter, quod purgationem recipiens, confidit primario sanitatem obtinere à Deo; Secundario à virtute rerum naturalium per Medicum, tamquam sanitatis ministrum, & artificem applicatarum: iuxta illud Hippocratis in aphorismis. *Natura omnium operatrix: Medicus verò minister.**

Tostatus

Ecles. 38

Hippocr.

Ad quartum respondeo honorandum esse medicum tempore sanitatis, vt cum superuenit æritudo, promptus sit ad eam depellendam; Medicina enim est scientia, qua cognoscimus habitudines corporum humanorum, ægrotorū, & sanorum, & neutrorum, & virtutes rerum naturalium ad eas applicandas, vel remouendas. Sed in casu posito cognoscit Medicus, corpus illud neutrum esse purgandum, Ergo tunc illius est maxima necessitas.

C A P. IV.

An abstinentia Quadragesimalis abbreviet vitam.

DIGENDVM est absolutè, & simpliciter loquendo, cibaria Quadragesimalia vitam non abbreviare.

Probatur primo ratione Medicorum. Ideo ingeruntur cibaria, vt calore naturali cōcocta in aliti naturam cōuertantur; Corpora enim continua euaporatione resoluuntur, Vnde indigent cibarijs pro restauratione deperditi. Sed hoc deperditum optimè potest restaurari per cibos Quadragesimales, vt corpora sint debilia, vel robusta. Nam calor naturalis restauratur per vinum temperatè sumptum. Et humidum radicale per ista cibaria Quadragesimalia, quod ita in facto esse probat experientia.

Quod

Rodrig.

Quod dicunt Medici, debilibus corporibus per comestionem cibariorum Quadragesimaliū vitam abbreviari, quā ista cibaria difficulter concoquantur, & parū nutriunt. Robustis verò, & validis per istorum cibariorum comestionem non abbreviari. Non placet. Primo, quā non omnia cibaria Quadragesimalia difficulter concoquantur; Non enim semper vescimur leguminibus, sed crebrius herbis, & oleis, piscibus, & alijs, quæ sunt facillimæ digestionis, & concoctionis; Vndè debilibus sunt aptiora. Nam debilis eorum calor naturalis facilius ea concoquit, & quasi intrā spheram suæ actiuitatis in ea agit. Secundo, Quod cibaria Quadragesimalia parū nutriant, maximè congruit illis, qui debillioris sunt complexionis; minoris enim nutrimenti indigent, quam robustiores; Nec possunt tam parum nutrire, quin illorum natura plene satisfaciatur, cum præsertim natura sit paruo contenta.

Secundo Probatum experientia, quæ est rerum magistra, & contra quam non valent Medicorum speculationes, & subtilitates. Quia experientia constat, millia millium hominum Religiosorum, qui in vita Quadragesimali vixerunt, ad vltimam vsque senectam protraxisse vitam. Quod probo dupliciter. Primo in communi deinde in particulari.

In communi. Constat tūm ex illis antiquis eremi cultoribus, qui ad summam senectutem perueniebant in abstinentia plūs quam Quadragesimali. Pane enim, & aqua alij; alij paruis adiectis herbis vitam ducebant. Testis sit Cassianus collat. 2. cap. 19. Super hac re, inquit (id est comestione) Inter maiores nostros frequenter nouimus, habitum fuisse tractatum; Nam discipientes continentias diuersorum, qui vel solis leguminibus, vel oleis tantum, vel pomis vitam iugiter exigebant. Præposuere cunctis illis, refectioem solius sicci panis. Cuius æquissimum modum in duobus paxamacijs statuerunt. Quos paruos panes vix vnius libræ pondus habere certissimum est. Tūm ex nostra Religione Minimorum, in qua in austerā, eaque miserrima Quadragesimali obseruantia quam plurimi ad vltimam perueniunt ætatem; Nam octo agenarios, & nonagenarios multos scimus, septuagenarios quam plurimos. Tūm etiam ex Religione Carthusiensium, in qua licet ovis vescantur, caseo, & lacte; nullo vquam tamen tempore carnibus vesci licitum est, & tamen multos vsque ad extremam senectam videmus peruenire. Tūm ex Religionibus Monachorum, & alijs, in quibus licet tam strictè non obseruetur Quadragesimalis asperitas, obseruatur tamen abstinentia carnis, & nihilominus eas videmus quasi infinitos alere seniores: Et tot quot non reperiuntur sæculares in vna populata vrbe, Hoc tribuunt Medici abstinentiæ Veneris: Quod, & ego confirmo. Et propterea dico non egere Religiosos cibis tam substantialibus. Constare etiam hoc potest ex eo quod videmus in familijs viro- rum illustrium paucissimos esse, qui ad senectutem perueniant, & patrimonia adiri à filijs iam indè à pueritia plerumque, ne dicam ab infantia; Quia parentes in ipso ætatis flore excedunt è vita, etiam si incredibilem rationem habeant valetudinis, & conquisitis epulis vescantur, & corporis delicias persequantur. Con-

stare etiam potest ex eo, quod multos rusticos videmus, quibus vix vquam rugientem contingit pane, & aqua satiare ventrem, robuste, & iucundè dies suos ad vltimam vsque senectam protelare.

In particulari. Id etiam patet. Nam primus eremi cultor Paulus cum quindecim esset annorum, relicta locupletia, & pingui hereditate, desertum petijt: Cuius delicia fuerunt ab initio palmæ fructus, & sine panis, & aqua. Et tamen vixit centum, & tredecim annos. Ità testatur Hieronymus in eius vita.

Diuus Antonius natus annorum decem, & octo, desertum petijt, vbi vixit centum, & viginti annos, & ieiunium ita coluit, vt salem tantummodò ad panem adhiberet, & sitim extingueret aqua. Testis est Athanasius in eius vita.

Diuus Hilarion natus annorum quindecim, desertum petijt, vbi vixit vsque ad annum octogesimo, nihil aliud comedens, quam paucas ficus, & succos herbarum. Testatur Hieronymus in eius vita.

Simeon Stylites octoginta annos perpetuo, noctu, dinque sub Dio stetit in columna, vix cibum, vix somnum capiens. Testis est Theodoretus in illius vita.

Onophrius annos Septuaginta in deserto vixit, solo pane, daëtilis, & aqua, passus, vt est in eius vita, lib. 1. vit. patrum.

Hieronymus, qui tanta abstinentia floruit, vt de se ipso dicat ep. 22. ad Eustochium. De cibis verò, & potu taceo, cum etiam languentes Monachi aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accepisse luxuria sit, Ad summam tamen peruenit senectutem, vt dicitur in illius vita.

Pachomius, qui puer seniori Palæmoni instruendū se præbuit, vitam in pane, & sale ad magistri exemplum ductam protraxit ad vltimam vsque senectutem. Quam plurimi alij, qui vitam asperissimam ad vltimam senectam producerunt, possunt videri in vitis patrum: & in prato spirituali; Quod tamquam floridissimū pratum actionibus illorum antiquorum seniorum est refertum, quorum plurimos refert Lessius opus. de vera ratione valetud. conferu. n. 35.

Ex mea Religione adduco etiam aliquos. Et primus sit S. P. Franciscus, qui à pueritia in vita Quadragesimali, & continuo ieiunio, vt plurimū solo pane, & aqua sustentatus vixit aēs 91.

P. F. Bernardinus à Cropulato Confessor predicti S. Francisci per easdem semitas gradens, vixit annos 90.

P. F. Paulus à Paterno socius predicti nostri Patris in transeundo pharo Messanensi, per easdem semitas eum sequens, ad vltimam vsque peruenit senectutem.

P. F. Antonius Risoleus vixit septuaginta annos in Religione, absque iis quos ad Religionem portauit, nihil aliud vquam comedens, quam panem, & aquam, herbas, & herbarum radices.

P. F. Hieronymus de Maluito quotidie ieiunans, vixit annos 70. in Religione, absque ijs, quos ad Religionem portauit.

P. F. Hernandus Morenus vixit in Religione sub austeritate vitæ Quadragesimalis annos septuaginta sex, vltra eos, quos ad Religionem tulit.

Hieron.

Athanas.

Hieron.

Theodo.

Vit. patr.

Hieron.

Lessius.

P.F.

P. F. Ioannes de Sancta MARIA in continua poenitentia, & austerissima vita Quadragesimali, ad summam peruenit senectutem.

P. F. Ioseph Thaler in austerissima vita Quadragesimali, vitā vsq; ad aetate decrepitā produxit.

Et in hoc nostro Genuensi Conuentu P. F. Antonius Stagnarius octogagesimum peregit annum in Religione, & vsque ad centesimum nonum suae aetatis vitam produxit. Et ita austerus vitae Quadragesimalis obseruator, vt in vltimo suae vitae termino, quandō ex obedientia carnes iubebatur comedere, iunioribus clericis, illi continuo adstantibus suaderet, eosque obnixē rogarēt, vt sibi furtim pisciculos aliquos comedendos deportarent. Nam carnes, vt aiebat, nauseabat. Tantum potest asuefactio. Hæc pauca ad nostram experientiam comprobadam satis esse mihi visum est. Qui plura desiderabit adeat Montoyam in chronicis Minim. lib. 4. & nostros Conuentus, & videbit quantos nutriat seniores Quadragesimalis abstinentia.

Gentiles quoque similem abstinentiam, exitu tamen diuerso, sectantes audiamus. Tradit Xenophon, antiquos Persas ad panem nihil nisi Nastursium adhibere solitos; Chyredemus Stoicus tradit, priscos Aegipti Sacerdotes, carne, vino, ouis, & lacte semper abstinuisse, Ita refert à Lapide cap. 9. in Genes. versu 21. & cap. 1. in Daniele, versu 17. Vbi addit, apud Persas tria fuisse magorum genera, quorum primum (qui maximè sapientes, & eloquentes existimabantur) præter farinam, & olera nihil esitabat. Et Gymnosophistas Indorum solis arborum pomis oriza, & farina viuere.

D. Hieronymus lib. 8. contra Iouinianum ait. Mirandum est, quod Epicurus voluptatis asertor, omnes libros suos repleuit oleribus, & pomis: & vilius cibis dicit esse viuendum. Quia carnes, & exquisitæ epula ingenti cura, & miseria præparantur, maioremque penam habeant in inquirendo, quam voluptatem in abutuendo, corpora autem nostra cibo sanum, & potu indigere.

Et Seneca epist. 108. Scribit, Se animalibus, & esu carniū abstinere ob rationes, & exemplum Sex. Cuius rationes erant, prima. Quod Satis alimentorum sit citrà sanguinem, & crudelitatis consuetudo fiat, vbi in voluptatem adducitur lacertatio. Secunda, quod contrahenda sit materia luxuria. Tertia, quod valetudini contraria sint alimenta varia, & nostris aliena corporibus. Quarta, quod carnes sint alimenta leonum, & vulturum. Hæc & similia de illis antiquis gentilibus.

Neminem tamen puto arbitraturum, eos credidisse sibi tali abstinentia vitam abbreviatam iri; neminemque inficiaturum existimo, multos eorum ad vltimam vsque senectam deuenisse Saltem Seneca se ipsum loco cit. Semen nominat, qui tamen violenta morte interiit.

Tandem noto pro conclusione. Ex scriptura Eccles. 37. Qui abstiniens est, adiciet vitam Et Danielis 1. Apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescantur cibo regio; Et tamen leguminibus solis vescébantur, & aqua. Ad quem locum ita scribit Cornelius à Lapide in suis comm. super Daniele. Hæc sanitas, pinguedo, & decor, non tam naturalis, quam supernaturalis fuit: tum quia legumina, & aqua saniores quidem facere poterant, sed non pinguiorē: Tum quia hoc fuit præmium abstinentia,

cuius vi, & castitatis merito, diuinitus sapientiam tantam sunt adepti, vi eiusdem merito Iudith. cap. 10. Formositate, Et Sanson fortitudinem est adeptus, Iudic. 13. Naturaliter tamen hæc quoque iuuat abstinentia. Vnde nota, sanitatem, & longauitatem, non tam ciborum copia, quam temperantia procurari. Hæc enim fouet, & nutrit humidum radicale, æquè ac calorem naturalem, quem intemperantia obruit, & suffocat. Hæc à Lapide. Quid dicent nunc deliciarum amatores, carniū deuoratores, exquisitorum ciborum lectatores? Putabunt forte idē se & largiūs, & sanius victuros? Ex dictis patet eorum insipientia. Non timeat ergo deuota iuentus vultum Religionis ingredi, armata clypeo vitæ Quadragesimalis, quo resistet fortiter, & alacriter tribus illis communibus humani generis hostibus, Mundo, Dæmoni, & Carni parabitque sibi rectam, & facilem ad Paradisum viam.

C A P. V.

Vtrum Frater Minimus possit aliquando absque licentia Superioris, & Medici, carnes, & lactinia comedere.

LIQVI sunt casus, in quibus potest Frater Minimus carnes comedere absque peccato, & Superioris, vel Medici licentia.

Et primus est positus in Capitulo Genuensi 1. num. 33. vbi dicitur, quod In Conuentibus à Civitatibus, & Urbibus remotis, cum facilis ad Medicum non possit haberi accessus, onerata Correlitoris, & Seniorum conscientia, infirmitatis qualitate considerata, de prædictorum omnium consensu, & consensu ordinarij Consilio, poterunt omnes prædicti, quod ad esum ciborum Paschallium, Medici absentiam supplere.

Secundus casus est, quandō quis esset in itinere, & infirmaretur, vbi non esset Conuentus Religionis nostræ. Tunc enim, si haberet Socium, de eius licentia, & Consilio Medici posset comedere; Et si Medicus non adesset, deberet adire Chirur-gum loci. Quod si reperiretur in loco, vbi non esset neque Medicus, neque Chirurgus, neque haberet Socium, tunc petat Consilium, & licentiam à conscientia propria.

Tertius casus est, quandō quis esset in itinere, & non inueniret quidquam Quadragesimale, quod posset comedere, posset carnes, & quodcūque aliud Paschale comedere absque illo scrupulo peccati, vt Zanardus ait 1. par. sum. cap. 51. pag. 353. versu 3. causa. Pro hoc, & 2. casu faciunt. Primo id, quod dicitur cap. Consilium, de obseruat. ieiunij; Et in regula, quod non est licitum, de regul. iur. vbi dicitur. Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum.

Secundò pia legislatoris, & legis mens, quæ non præsumitur in talibus casibus obligare voluisse; nimis enim dura, & acerba esset, neque plena charitatis, neque mitis, & sancta, vt de ea legislator dicit num. vlt. regulæ.

Tertiò facit cap. Carnem, de consecrat. dist. 5. Quod licet à Gratiano non ponatur integrum, & sit omisum illud, ad quod illud adduco, per extensum tamē ponitur à Turrecremata in regula Sancti Benedicti tract. 104. dub. 3. Quod sic habet

Gratiano.

Turrecrem.

Montoyæ.

Xenoph.

Chyredem.
Stoicus.

à Lapide.

D. Hieron.

Seneca.

Seneca.

Eccles. 37.
Daniel. 1.

Cornelius.
à Lapide.

Minimè ad rem in senectute attendi sumus, ut dicebat. Teren. Quinto. Sunt mala spei; Nam omnia sibi deficere credunt, & non sperant nisi mala, nisi mortem: Undè de futuris numquam loquuntur in communi cœtu, sed semper de præteritis. Propter hæc, & similia, quæ possunt dici de miseria illius ætatis, videtur, quòd posset cum eis dispensari in ordine nostro super Quadragesimali abstinentia.

Respondeo tamen, hanc quaestionem mouere Panormitanum loco cit. sed nihil resolvere. Undè dico, in ordine nostro ratione senectutis præcisè, non posse cum aliquo dispensari ad comedendum carnes. Et ratio est, quia votum vite Quadragesimalis, est solemne, ut dixi, & de ratione solemnitate voti est perpetuitas deinde votum non excludit, nisi casum infirmitatis. Undè qui illud vouet, intendit se obligare omni tempore, illo casu solummodò excepto; Ergò intendit etiam se obligare ad illud obseruandum cum aliqua difficultate in senectute. Ita Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 60. num. 10.

Quandò autem dicitur, quòd senectus ipsa morbus est, intelligitur, quòd communiter, & ordinariè est morborum plena. Undè tunc ratione morbi potest benè Minimus dispensari. Si autem esset senex nonagenarius, & ultra, sanus tamen, quantum illa ætas pateretur, non posset cum eo dispensari, ut Paschalibus vesceretur, quia esset contra votum.

Vnum hic addo, seniores faciliùs obseruare vitam Quadragesimalem, quàm iuniores propter assuefactionem. Quòd experientia probamus, & tradit nobis Sanctorum patrum doctrina. Sic sanctum Dositheum dilectum discipulum docuit Sanctus Dorotheus, ut dicitur in eius vita. Et Climacus gradu 14. ait. *Laxi, & mollii vires capaciores sunt, sin autem negligantur, minus capient. Qui ventrem ingurgitat, dilatatis intestinis. Qui verò aduersus hunc pugnat, contrahit, ac restrinxit illa: His autem restrictis, nihil opus est pluribus cibis, Tuncque iam naturaliter ieiunantes efficiuntur.* Et de Sancto Carolo Borromeo dicitur, quòd duo docebat principia ad hoc propositum. Primum, *ut à parnis incipiendo, eaque sensim augendo semper proficias, & crescas.* Secundum, *ut in eo non languescas, sed constantè retineas, quòd semel obtinuisti, & in eo pergas.* Quæ ita ipse practicauit, ut primo carne, deinde ouis, postea lacte abstinens, tandem solo pane, & aqua contentus fuerit. Undè patet, quòd seniores propter assuefactionem ad Quadragesimales cibos, faciliùs eos concoquunt, & digerunt; Nam facti sunt quodammodo stomacho illorum naturales. Et si cupis scire, qua ætate quis dicendus sis senex, adi Menoch. lib. 2. de arbitr. casu 59.

Quæres secundò, an Prælate, seu Correctore indifcretè, vel propter auaritiam, vel propter duritiam, & immisericordiam, vel aliam inordinatam passionem, nolente dispensare cum aliquo Religioso infirmo, ut carnes comedit, afferente Medico, eum talibus indigere, possit hic cum sola Medici licentia Paschalibus vesci.

Respondeo, Superiorem non posse rationabiliter talem licentiam denegare; quia regula ipsa concedit; Undè si neget, potest subditus tuta conscientia Paschalibus vesci. Nam licentia in re petita, si iniuste negetur, videtur ipsa iure concessa.

Ut dictum est in Superioribus. Quàm regulam probat Henric. lib. 6. de poenit. c. 13. n. 4. multos citas in còmento littera F. Quare nequetia possit Correctores, neque Prælati infirmos ab Infirmaria expellere, ut habetur in Capitulo Genouensi 4. n. 14. ubi talis huius rei redditur ratio: *Sicut de Medici consilio, ac illius onerata conscientia dispensatur infirmis, carnes in Infirmaria comedere: ita de eiusdem Medici consilio, & ipsius pariter onerata conscientia, idem infirmi ab Infirmaria exire debent.* Quæ ratio optima est. Et notent Correctores, quòd tenentur infirmis etiam perpetuis dare omnia, quæ solent dari sanis, & multò plura, si illis indigeant V. G. annua vestimenta, caligas, & femoralia, &c. argument. cap. Primi, de Clerico ægrotante.

Quæres tertio, An peccet mortaliter frater minimus comedens carnes, & pisces in eodem prandio, vel cœna, dum est dispensatus super Quadragesima.

Respondeo, peccare omninò mortaliter. Ita Nauar. lib. 5. consil. de priuile. consil. 18. Sayrus lib. 3. decis. decis. 5. de obseruat. ieiun. Grassius 1. parte decis. lib. 2. cap. 37. num. 59. & lib. 2. de casib. referu. cap. 10. num. 50. Ratio est, quia ea præcisè ratione dispensatur Minimus super Quadragesima; Quia scilicet non potest vesci Quadragesimalibus absque dispendio sanitatis, nec cum istorum comestione potest amissam sanitatem recuperare. Et si aliter quis dispensaretur, non valeret dispensatio, & tam dispensans, quàm dispensatus mortaliter peccarent. Cuius veritatis est textus regulæ clarus num. 26. ubi dicitur. *Quòd ingravescente infirmitate deducatur infirmus ad Infirmaryam exteriorè; & ibi iuxta ordinationem Medici, de Correctoris iussione vigilanter, & charitative illi succuratur de quibusuis cibarijs, pro sanitate celerius restauranda.* Et quòd hæc sit præcisè ratio dispensandi, patet ex eadem regula eodem loco. Vbi dicitur, *Quòd quandò quis incidit in infirmitatem, & deducatur ad Infirmaryam claustralem, & ibidem primitus de cibis Quadragesimalibus illius infirmitati congruentioribus illi succuratur.* Undè patet, quòd prius debet tentari, an talis infirmus possit, cibis Quadragesimalibus vescens, sanari. Quòd si non possit, immò in deterius ire dignoscatur, quia apparet, tales cibos ei nocere, debet tunc duci ad vescendum Paschalibus in Infirmaria. Manet ergò, quòd præcisè ratio dispensandi super Quadragesimali abstinentia cum Fratre Minimo, est quia non potest Quadragesimales cibos comedere absque sanitatis dispendio. Ergò si comedat tunc dictos Quadragesimales cibos, peccat mortaliter non solum contra ius naturale, quo prohibemur edere nobis læsura, ut docet Nauarrus in Manuali, cap. 15. num. 13. sed etiam contra votum.

At inquis, scio Quadragesimales cibos, quos comedam mihi non læsuros; ergò comedere potero.

Respondeo, Tunc cessare rationem dispensationis; Quia si non sunt Quadragesimales cibi nocituri, non potest Paschalibus vesci, sed debet votum tuum obseruare, & Quadragesimales cibos comedere. Quòd si comedas tunc (id est quandò tibi non nocent Quadragesimales) Pascales, peccas contra votum, quo prohiberis non comedere, nisi quandò necessitate urgeris;

Henric.

Nauar.
Sayrus.
Grassius.

Mench.

Climac.

Mench.

Nauar.

Ita vt, naturaliter loquendo sanitatem recuperare non possis, nisi mediantibus illis. Si replices nocebunt quidem, sed non notabiliter, tunc dico, quod paruum nocuum a mortali excusabit. Nisi sapius replicetur, nam tunc ex paruo fiet magnum, vel nisi in longum protrahas sanitatis recuperationem, nam tunc non poterit amplius dici paruum.

Quæ ratio non solum militat in eodem prandio, vel cœna, vt docent præfati doctores, sed etiam in diuersis comestionibus. Atque ita credo, peccare omnino mortaliter fratrem Minimum comedentem non solum in eadem refectioe carnes, & pisces, sed etiam in vna carne & in alia pisces: seu vno die pisces, alio carnes. Et hoc specialiter propter solemne votum, quod emisit vitæ continuæ Quadragesimalis, excepto infirmitatis tempore. Quod mihi persuadet dicta ratio. Contrarium tamen sentit Fagund, in 4. præcep. Eccles. lib. 1. cap. 2. nu. 18. & Trullench. in exposit. bull. cruc. lib. 1. §. 4. dub. 2. num. 3. Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 10. Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 11. num. 57. Henriq. lib. 7. cap. 30. num. 3.

Fagund.
Trullench.
Azor.
Sanchez.
Henriq.

Excusarem tamen ab hac regula continuè languidos, seu infirmitate incurabili laborantes, qui constringuntur semper Paschalibus vesci, qui que propter obleruationis regulæ amorem velent aliquibus diebus in hebdomada communibus Quadragesimalibus vesci, etiã si scirent, eos potius sibi aliquantulum nocituros, quam profuturos, pro quo facit Reginaldus in praxi, lib. 4. num. 171. Azor 1. par. lib. 7. cap. 10. q. 5.

Reginald.
Azor.

Excusaretur etiam, qui comederet parua quantitas in omni materia excusat, saltem à mortali.

Quæres quartò, an frater Minimum dispensatus ad comedenda oua, possit comedere carnes, caseum, butyrum, lac, sanguinem.

Respondeo, Licentiatus ad comedenda oua, non potest comedere carnes. Tum quia à diuersis non fit illatio, carnes autem sunt specificè distincte ab ouis, vt patet, & habet Beia, 2. parte casuum, casu 3. pag. mihi 242. versu vnde illud. Tum quia cui concessum est minus, non censetur esse concessum maius. Tum quia id habetur expressè in capite Presbyter, dist. 82. Tum denique quia ita seruatur in praxi. Poterit quidem dispensatus ad oua, vesci caseo, lacte, butyro. Tum quia ex lacticiinis isti solent oua aptari. Tum quia hæc omnia sunt eiusdem rationis. Ità Bartholomæus Medina in sua instruct. confess. cap. 14. §. 10. Azor tom. 1. instr. moral. lib. 7. cap. 10. q. 4. Reginaldus in praxi, lib. 4. nu. 170. Sanchez 8. de matrim. disp. 1. num. 39. Poterit etiam dispensatus ad oua, comedere sanguinem, Argumento dicti cap. Presbyter, dist. 82. Et habet Abulensis in cap. 6. Matthæi, quæst. 171. col. 2. Dispensatus autem ad carnes, poterit comedere oua, &c. Nam cui licet id, quod est maius, licet etiam id, quod est minus, per regulam Cui licet; quæ est 53. de regulis iuris in 6.

Beia.

Barthol.
Medina.
Azor.
Reginald.
Sanchez.

Quæres quintò, An Frater Minimum comedens carnes in Infirmitate teneatur ieiunare. Respondeo. Caiet. 2. 2. quæst. 147. art. 8. versu ad hoc dicitur. Azor loco cit. quæst. 3. Bartholomæus Medina loco cit. dicunt, quod dispensatus ad comedendas carnes, non te-

Caiet.
Azor.
Barthol.
Medina.

netur ad ieiunium. Quia abstinentia carniū est pars essentialis ieiunij. Ioannes Medina codice de ieiunio, quæst. 5. dub. 1. ad finem, Reginaldus in praxi, lib. 4. num. 168. dicunt, quod tenetur ieiunare; Quia cum alicui fideli ob causam aliquam permittitur in die Ieiunij ab Ecclesiastica regula in aliquo recedere, in tantum illi id permittitur, in quantum se extendit ipsius cause indigentia: Pro qua regula facit textus in cap. Cum dilecti, de dolo, & contumacia. Sed distinguendum puto. Vel qui licentiatur ad comedendas carnes, licentiatur propter languorem, ex incurabili infirmitate prouenientem, seu ad aliquam infirmitatem præcauendam, cui vsus ciborum Quadragesimalium est valde nocuius; vt sunt verbi gratia. Hernia, Podraga Laborantes; Qui alioqui sunt stomacho sano, & robusto, & sic tenentur ieiunare: Vel licentiatur propter infirmitatem grauem, vel debilitatem stomachi impotentis eum cibum recipere, & digerere vnica comestione, qui esset necessarius ad vitæ sustentationem, & sic non tenetur. Quod tenet Angles in floribus, par. 2. quæstione de abstinentia à cibo art. 1. diff. 9. pag. 488. Et vniuersaliter confesso, præceptum debere obseruari in quantum potest. Cum præsertim partes illæ ieiunij integrales tantummodo sint.

Io. Medina.
Reginald.

Quæres sextò, An Religio Minimorum sit perpetuò ieiunantium institutum.

Respondeo, ita esse; Quia cum pars principalior ieiunij sit abstinentia ciborum, licet nos aliquandò, idest per quinque, aut ad plus sex menses in anno, bis in die comedamus, tam tenuis est tamen nostra cœna, vt sit multorum ientaculo minor; non enim comedimus nisi aliquas herbas cum paruis pisciculis. Sed esto, quod ex hac parte nostrum esset minus perfectum ieiunium. Ieiunium tamen est; quia adest ibi principalior pars ieiunij qua deficiente, secundum aliquos nullo modo ieiunium subsistere potest. Ità colligitur ex Azorio tom. 1. instr. moral. lib. 7. c. 15. q. 2. versu ex his omnibus colligimus. Ad quod citat caput quia dies, de confec. dist. 5.

Angles

Quæres septimò, quot peccata committat Frater Minimum, determinans, & firmiter statuens comedere sibi vnum caponem verbi gratia, non tamen totum vnica comestione, sed pluribus, medium nimirum mane, & medium vesperi.

Azor.

Respondeo, tot peccata distincta numero committit, quot sunt comestiones numero distincte. Itaque si illum comedat vnica comestione, vnum peccatum committit, si decem, decem. Et Ratio est. Tum quia licet alioqui vnus sit actus voluntatis, peccata tamen numero distinguuntur quandò res voluntati obiecta numero differt; Siuè vno simul voluntatis actu, siuè pluribus approbetur, & placeat. Tum quia votum non comedendi carnes est negatiuum, quod obligat semper, & ad semper. Atque ita docent Antoninus secunda parte, tit. 11. cap. 2. §. 2. Et Beia secunda parte casuum, casu 3. pag. 244. versu colliges tertio. Quod idem dic de eo, qui in principio Quadragesimæ firmiter statuisset toto illo tempore, ieiunium soluere. Tot enim peccata committeret, quot sunt Quadragesimalia ieiunia. Idem dic de eo Religioso, qui determinasset per totum annum officium diuinum omittere.

Antonin.
Beia.

Et de

Et de eo, qui dormiens cum meretrice, determinasset à principio, se foedo illo cibo pro posse satiari, eamque per tot, quot posset vices cognoscere. Ita in specie Azor tom. 1. instit. moral. lib. 7. cap. 20. quaest. 8. Ioannes Medina Codice de Ieiunio, quaest. 5. dub. 2.

Quaeres octavo, An Frater Minimus licentia- tus ad comedendas carnes, possit eas comedere in diebus Veneris, & Sabbathi; videtur enim quòd sic, quia solutus à maiori, censetur solutus à minori, Obligatio autem voti est de iure diuino, Obligatio praecipit de iure positivo.

Respondet, Quando eadem est utrobique omnino ratio, verum est, quòd solutus à maiori, censetur solutus à minori. In casu autem nostro non est eadem omnino utrobique ratio, Nam, ut fateamur, quòd secundum doctrinam sit eadem omnino ratio, & quodammodo à priori, secundum tamen communem existimationem, & à posteriori maior causa requiritur ad dispensandum super esu carnum in diebus Veneris, & Sabbathi, quam requiratur ad dispensandum super alijs diebus Quadragesimae. Nam ad dispensandum super alijs diebus sufficit Medicis qualls qualis in firmitas, cui esus piscium sit noxius. Ad dispensandum autem diebus Veneris, & Sabbathi requiritur omnino grauis infirmitas. Vnde seculares communiter, praesertim in istis nostris partibus, dispensari ad comedendas carnes in Quadragesima, eas non comedunt dictis diebus Veneris, & Sabbathi, & admodum scandalosum esset, his diebus absque graui euidenter infirmitate carnibus vesci. Cum diebus Veneris, & Sabbathi hic licitum sit comedere oua, caseum, butyrum, & lac. Quare optime potest obseruari praecipitum Veneris, & Sabbathi, non obseruato praecipitum Quadragesimae propter aliqualem infirmitatem. Et ita habet hic consuendo, quae vim legis habet, & est omnino seruanda, ut docet Abulensis in cap. 6. Matthaei, q. 171. Et habetur cap. Vtinam, dist. 76. Vnde peccaret omnino mortaliter Frater Minimus, qui absque graui euidenter infirmitate, & absque speciali Medici licentia (quae semper, quando est necessarium dictis diebus comedere carnes, specialiter adhibetur) carnes diebus Veneris, & Sabbathi comederet. Tum propter consuetudinem. Tum propter scandalum. Vnde Paulus 1. Corinth. 8. *Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo (carnem) in aeternum. Ad quem locum dicit Chrysostomus. Hoc Magistri optimi est officium, suo exemplo docere, quae praecipit. Et non dicit, siue iuste, siue iniuste, sed quomodocumque. Et non dico, inquit Idolothyrum, quod & propter, aliam causam prohibetur: Sed si quod licet, & permittitur, scandalizat osiam, illo abstineo; Neque vna, aut altera die sed toto vita tempore. Non enim manducabo, inquit carnes in aeternum. Et non inquit, ne perdam fratrem, sed simpliciter ne non scandalizem. Etenim vltima amantia est, quae Christo pretiosissima sunt, & talia, ut eorum gratia mortem obire non recusauerit, ita nos despiciatissima arbitrari, ut escis propterea non abstineamus.*

Quaeres nono, An Frater Minimus possit saltem his diebus Veneris, & Sabbathi comedere cibos coctos in iure carnis, quando est licentia ad comedendas carnes.

Respondet, non posse, nisi vrgenti graui infirmitate, & de Medici consilio speciali, ut dictum est de esu carnum. Quia ius carnum substantiam in se imbibit, & prohibitus comedere carnes, prohibitus est etiam comedere ipsarum ius. Vide Sanchez 4, in decalogum, cap. 11. num. 48.

Quaeres X. An Frater Minimus licentia- tus ad comedendas carnes, possit eas comedere feria sexta, in qua caderet dies Natalis Domini.

Respondet posse. Quia licet caput vltimum de obseruatione ieiunij solum eximat ab abtinentia carnum eo die. *Qui nec voto, nec regulari obseruantia sunt astricti.* Qui tamen est dispensatus ad carnes; non est pro illo tunc vlllo modo ligatus, ergo poterit comedere. Ita Sanchez lib. 4. in decalogum, cap. 11. num. 63. Armilla verbo Ieiunium, num. 13. Sa ibidem, num. 6. Beta 2. parte casuum, casu 3. pag. mihi 247. versu Respondetur.

Quaeres XI. An Frater Minimus in praedicatione verbi Dei occupatus, neque dictum munus exequi valens absque carnum comestione, debeat potius praedicationem omittere, quam votum Quadragesimalis vitae frangere, an è contra tenetur votum vitae Quadragesimalis frangere & munus praedicationis continuare.

Respondet distinguendo Primò. Vel praedicator voluntarie se ingerit, petens praedicandi licentiam, & locum sibi ad praedicandum procurans. Vel praedicare iubetur à Praelato. Secundò vel antequam eat ad praedicandum, nouit se non posse tota Quadragesima praedicare absque comestione carnum, vel non nouit. Qui voluntarie se ingerit, noscens suam impotentiam ad praedicandum absque fractione voti, peccat omnino mortaliter; Quia cum id muneris ex officio non habeat, occasionem quarit non obseruandi voti. Et illud ad Rom. 10. *Quomodo praedicabunt, nisi mittantur.* Intelligitur proprie, non de ijs, qui vadunt ad praedicandum cum licentia suorum Superiorum, Nam sine hac omnino mortale est tale munus exequi, ut dictum est; sed de ijs, qui per obedientiam tale munus exequi coguntur. Qui verò nouit talem impotentiam, & iussus à Praelato praedicare, ei eam manifestat, qua cognita, si Praelatus in sua iussione nihilominus perduret, ductus rationabili causa, nimirum propter bonum commune, quia scilicet talis Pater est praedicator famosus, qui praedicat cum magno Spiritu, & multum solet in suis praedicationibus proficere, vel ad conuertendos haereticos, vel ad conuertendos peccatores, forte praedicare tenebitur. Quia videtur illo casu, posse Praelatum declarare, votum non obligare, ut potè maioris boni impeditum, si praesertim alij Praedicator non reperiantur, qui possint aequè bene, & ve' int, saluo voto, tale munus exequi. Qui autem inter praedicandum factus est impotens, verbi gratia media Quadragesima, ad continuandum suas praedicationes, vel nouerit prius talem impotentiam, vel non nouerit, vel fuerit iussus, vel sponte se ingesserit, credo, quòd licet peccauerit, si nouerit, & non fuerit iussus, tamen comedere poterit carnes cum Superioris licentia de consilio Medici; Ducor primo, Quia in isto casu iste est impotens ad exequendum munus assumptum, Vnde videtur quodammodo

Azor.
Ioannes
Medina.

Sanchez

Sanchez.
Armilla.
Sa.
Beia.

Abulens.

Paulus.
Corinth. 8.

Chrysost.

infirmus; Secundò, quia bonum commune id videtur suadere, præsertim si prædicet in loco, vbi non sit alius prædicator, & multum profectum in animis audientium faciat; (Nàm de quibusdam prædicatoribus, qui solùm prædicant, vt prædicatores sint, & ad id se maximè voluntariè ingerunt, non dubito, quin mortaliter peccent, si votum non obseruent). Tertiò, Id videtur licitum ad vitandum scandalum; quia videntes populi, suum prædicatorem non infirmum, suas prædicationes non continuare, scandalizabuntur. Et ad vitandum scandalum multa permittuntur, quæ alias non permitterentur; vt dicitur Capite vt constitueretur, dist. 50. Et cap. Latores extrà, de Clerico excommunicato ministrante; Et docet Abulensis in cap. 6. Matthæi, q. 149.

Abulens.

Tandem fateor, propter difficultates tactas in isto casu, multos ex nostris abstinuisse à prædicatione, dicentes, votum se fecisse vitæ Quadragesimalis, non prædicationis. Nec mihi, vt verum dicam, planè omninò satisfeci, & maluissimè auditorem esse, quàm doctorem. Consultui equidè peritos, iuxta caput de quibus, dist. 20. sed verè non videtur planè satisfactum dubio, attenta voti solemnitate, & vnica sola causa remissionis. Satisfacient alij peritiores, cum præsertim facile sit inuentis addere. Cum hæc scripsissem, venit ad manus Festus 2. par. sui summarij, cap. 55. qui refert constitutionem sui Ordinis ad hoc propositum, quæ me valdè confirmavit in mea opinione. Et sic habet.

Festus.

Valleolei 1605. Ordinatur, vt prædicatores, qui tempore Quadragesimæ à carnibus abstinere non valent, eo tempore ad populum conciones non habeant, ne plius tanto scandalo offendant, quàm verbis edificent. Et tamen Prædicatores non obseruant sub voto abstinentiam à carnibus.

Quæres XII. An Religiosus Minimus, qui à multis annis solet bis in anno infirmari, & per consequens licentiam ad comedendas carnes, possit emere suo tempore aliquod obsonium Paschale, retinendum apud aliquem amicum secularem, & comedendum tempore, quo Paschalis licebit vesci, verbi gratia propter utilitates, quas scit stomacho afferre caseum, ipsomet caseo testante his versibus.

Ignari Medici me dicunt esse nocivum,
Sed tamè ignorans, quæ nocumenta feram.
Expertis reor esse ratum, quia commoditate,
Languenti stomacho caseus addit opem.
Caseus antè cibum confert, si de fluxu aluus,
Si constipetur terminat ille dapes.
Ad fundum stomachi diu sumpta cibaria trudit,
Vim digestivam non minus ille iuvat.
Si stomachus languet, vel si minus appetit, ille
Fit gratus stomacho, conciliatque cibum.

Præsertim si habeat conditiones positas sequenti disticon.

Non Argus, Cygnus, nec Magdalena, Mathusiel,
Non Abacuc, Lazarus, Caseus ille bonus.

Ordinat cuidam caseario tempore Maij, vt viginti, aut triginta libras casei omni diligentia, & cura peracti, det cuidam, vt suo nomine apud se retineat, vsquè dum venerit tempus illum comedendi.

Respondeo, hoc non posse tuta conscientia fieri, etiam si animum habeat non comedendi, nisi

tempore licito. Primò, Hoc maximam gulositatem dicit, contra abstinentiam, quam profitemur. Secundò, quia hoc est ponere se in periculo proximo peccandi, licet enim caseus apud Religiosum non sit, est tamen apud amicum nomine suo. Tertiò, quia hoc videtur sibi Religiosus ille augurari infirmitatem, eamque, fodicante gula, semper expectabit. Quartò, quia hoc vix potest carere scandalo.

Quæres XIII. An liceat Fratri Minimo cum occulta licentia Medici, & Superioris carnes extrà Infirmariam comedere. Verbi gratia laborat aliquis occulta infirmitate, qua astringitur continuè, vel quasi continuè Paschalis vesci, sed & quia vult aliquandò egredi domo; & quia nollet videri à Fratribus tam sæpè Paschales comedere, & quia vellet etiam posse habere officia in Religione, impetrat à Medico, & Superiore licentiam occultè in sua cella, seu apud aliquem amicum suum comedendi carnes.

Respondeo, Hoc nullo modo licere. Nàm non potest Frater Minimus comedere carnes extrà Infirmariam, vt patet ex cap. 6. Regulæ, n. 26. 27. 28. Nec Medico, nec Superiori licet dare licentiam comedendi extrà eam. Est etiam contra Decretum Clementis VIII. de non egrediendo Conuentu tempore infirmitatis. Et nulla æqua ratio suadet, id posse fieri; Nàm si verè indiget, non est cur his puerilibus rationibus, & vanis detineatur. Illud autè, quòd id fiat ad hoc, vt possint recipi officia, notat ambitionem, & est simul peccatum velle recipere aliquod officium, quòd nequit exequi, vt debet, pro quo specialiter.

Quæres XIV. An Frater Minimus continuè languidus, sit ineligibilis ad dignitates Ordinis.

Respondeo, Valetudinarios in nostro Ordine esse inhabiles ad dignitates. Ità statutum est in Capitulo Barchinonensi l. nu. 19. Valetudinarij autè ibi dicuntur, qui ex consuetudine morbi, & imbecillitate natura coguntur singulis fermè annis plusquam sex menses in Infirmaria agere, vescentes carnibus, nec Choro interesse valentes horis matutinis, nec communitati se conformare. Quòd idem fuit statutum in Capitulo Genuesi l. num. 33. & Bononiensi l. num. 27. Et est maximè conforme Correctorio, nu. 65. Et videtur insinuari in decretis generalibus pro reformatione regularium, nu. 36. Vbi dicitur, Ad officia, gradus, Et Prælaturas illi præcipuè eligantur, qui possint, & consueverint regulas Ordinis, & constitutiones obseruare, præsertim quæ pertinent ad seruitium Chori, ac vestitum, & victum communem. Congruit etiam Iuri Canonico, cap. Cum inter Canonicos, de electione, vbi Panor. nu. 2. hæc habet. Nota, quòd patiens morbum impediens morbosum administrare dignitatem, est ineligibilis. Infirmitas enim impedit promouendum, si dubitatur de conualescentia. Non tamen repellit iam promotum, sed debet sibi dari coadiutor.

Panor.

Ex quibus colligo duo. Primum, quòd si quis esset infirmus graui quantumuis infirmitate, non per hoc est ineligibilis, nisi omninò dubitetur de conualescentia, vel nisi dubitetur, quòd pro eo tempore non conualescerit, quo durat officium, ad quòd est assumendus. Verbi gratia si laboret aliquis febri quartana, vel tertiana, quæ per annum, & plius quandoquè durare solent, non potest hic in die Sancti Michaelis eligi in Correctorem; poterit

pöterit quidem eligi in Prouincialem, & collegam, quia non dubitatur, quin intrâ illud tempus debeat conualescere.

Colligo secundo, quod electus ad dignitatem, quantumuis infirmetur, & taliter, vt dubitetur de conualescentia, seu de facto videatur, quod sit insanabilis, vt potè quia attractus, seu mancus, vel tabidus factus sit non per hoc tamè potest priuari, sed debet illi dari coadiutor. Iuxta caput De rectoribus, de Clerico ægro- tante.

Quæres XV. Vtrum cibaria Quadragesimalia noceant illis Religiosis Minimis, qui studijs incumbunt.

Respondeo, Licet possit videri alicui, hæc cibaria aliquatenus nocere studiosis, tùm ratione difficilis digestionis, vndè natura valido calore indiget ad ea concoquenda, qui calor si diuertatur à ventriculo studiorum ergò, & trahatur ad caput, vt fieri necessariò debet, quia natura semper est intenta ad adiuuandas partes nobiliores, præsertim si indigeant, & inter has nobilissima sit potentia intellectiua, quæ in studendo maximè laborat, generatur imperfectus chylus, & cum secunda concoctio nequeat emendare vitia primæ concoctionis, imperfectus quoquè sanguis gignetur, qui non valebit vires reficere, & quod, continuò in mortali corpore deperditur, reparare. Tum ratione parui nutrimenti, vndè non poterunt gignere eos spiritus, qui pro labore studiorum requiruntur; Licet si, inquam, propter hæc possit alicui videri, ista cibaria studiosis nocere. Quia tamen non omnia cibaria, quibus vescimur, sunt difficilis concoctionis, herbæ enim; & pisces citò transeunt, & quia licet essent difficilis digestionis, possent hoc incommodum, lato tempore intermedio, inter studendum, & comedendum reparari. Et quia Religiosi cum corporaliter non laborent, non indigeant valido nutrimento, ideò puto, quod dicta cibaria notabiliter dictis studiosis non noceant. Addo, quod Minimi sunt talibus cibarijs assueti, vndè natura illis ita reficitur, ac si alijs substantia- lioribus esset refecta. Quod Medicos negaturos non credo, Nam Galenus 8. Methodi dicit, Consuetudo similem viçium postulat. Et ibidem Consuetis gaudent nature. Et Hippocrates 2. aphorif. 50. Consueti, ait, Ex multo tempore, etiam si deteriora fuerint inconsuetis, minus molestare solent. Vndè cibaria Quadragesimalia assuetis non solum non officient, sed quam maximè proderunt, & magis quam alia cibaria substantia- lia-

ra,
inconsueti tamen. Et quòd ita sit, experientia ipsa docet; Religio enim nostra doctissimos viros omni tempore aluit.

C A P. VII.

An vita Quadragesimalis iuuet ad domandas passiones libidinis.

VIDETVR quòd non. Primò, quia in Quadragesima vtuntur cibis salacibus, qui Veneream excitant secundum Medicorum doctrinam. Et est tritum illud Oratij. Salaces cibi Veneream citantes.

Secundo Vinum, ad quod in maiori quantitate bibendum incitant salacia. Res est luxuriosa, vt dicitur Prou. 20. & ad Ephes. 5. Noli te inebriari vino, in quo est luxuria.

Tertio, In vita Quadragesimali vtuntur leguminibus, quæ etiam rem Veneream excitant ob generationem flatuum, vel spirituum, vt docet Plutarchus in quæstione Roman. quæst. 95. Qui addit Propter hoc seruantes castimoniam, vsu leguminum fuisse interdictos. Quibus tamen non obstantibus.

Dicendum est, vitam, & abstinentiam Quadragesimalem maximè iuuare ad passiones libidinis edomandas.

Probatvr primo, ex communi sensu Ecclesie, quæ ad hoc Quadragesimalem abstinentiam colit, vt colligitur ex illo Gregorij epistola ad Augustinum Anglorum Episcopum, & refertur cap. Deniq; d. 4. Piscium esus ita Christiano relinquitur, vt hoc ei infirmitatis solatium, non luxuria pariat incendium. Ac si dicat, Ideò Ecclesia prohibet tempore ieiuniorum maximè Quadragesimalium, carnem, & lacticia. vt carnem, & carnis illecebras edomandas doceat: Esus autem Christiano viro conceditur piscium ad solatium infirmitatis humanæ. Super quod caput dicit Archidiaç, Carnes ieiunij tempore ideò prohibentur, quia propter adipem, & pinguedinem suam incendunt venas, & carnes appetitum incitant, non ita pisces. Et D. Thomas 2. 2. q. 147. ar. 8. corpore, ait, Ieiunium ab Ecclesia est institutum ad reprimendas concupiscentias carnis quæ quidem sunt delectabilium secundum tactum, quæ consunt in cibis, & Venereis, & ideò illos cibos Ecclesia ieiunantibus interdixit, qui in comedendo maxime habent delectationem, & iterum maximè hominem ad Venereas prouocant. Huiusmodi autem sunt carnes animalium in terra nascentium, & respirantium, & quæ ex eis procedunt, sicut lacticia ex gressibus, & oua ex auibus; Quia enim huiusmodi magis conformantur humano corpori, plus delectant, & magis conferunt ad humani corporis nutrimentum, & sic ex eorum comestione plus superfluit, vt versatur in materiam seminis, cuius multiplicatio est maximum incitamentum luxurie, & ideò ab his cibis præcipuè ieiunantibus Ecclesia statuit esse abstinendum. Et Abulensis in cap. 6. Matthæi, q. 171. col. 1. Ecclesia instituit ieiunium principaliter ad carnis vitia comprimenda, quia nihil est, quod magis confortet ad Venereas, quam vsus Carnium. Et ista fuit causa quare omnibus Monachis interdicitur carnes cap. Carnem, de Consec. d. 5. quia scilicet debent cauere ab omni libidine, cum vouerint continentiam perpetuam.

Secundo Probatvr ex Apostolo ad Rom. 13. Sicut in die honestè ambulemus, non in comestationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudicijs. Ebrietates enim, & comestationes libidinis

Galeni.
Hippocr.

Oratio.
Prou. 20.
Ephes. 5.
Plutarc.
Gregor.
Archid.
D. Thom.
Abulens.

Corins.

bidinis sunt certissima causa Et 1. Cor. 9. Sic curro, inquit, Non quasi in incertum, sic pugno, non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo, Quasi dicat. Hanc mihi domandi carnem præscripsi viam, vt eam per abstinentiam castigarem, & domatis ieiunijs, & vigilijs, passionibus sensualibus, eam rationi subiectam redigo.

Gregor.

Tertio Probatur ex Patribus, Gregorio 30. moral. cap. 26. Muros ierusalem coquorum princeps (Nabuzardam) Destruit, quia virtutes animæ, dum non restringitur venter, perdit. Hinc est quod Paulus contra ierusalem mania decertanti, vires coquorum Principi; (idest ventri) Subtrahebat, cum diceret, castigo corpus meum, & servituti subiectio.

August.

Augustino lib. 30. contra Faustum, cap. 5. ait. Christiani, non Hæretici, sed Catholici edomandi corporis causa, propter animam in orationibus amplius humiliandam; non quod illa esse immunda credant, non solum a carnibus, verum a quibusdam etiam terra fructibus abstinent: vel semper sicut pauci (Minimi) vel certis diebus, atque temporibus, sicut per Quadragesimam serè omnes, D. Tho. 2. 2. q. 147. ar. primo. Assumitur ieiunium ad carnis concupiscentias reprimendas. Vnde Apostolus dicit 2. Corin. 6. ieiunijs, in castitate, quia per ieiunia castitas conservatur.

D. Thom.

Corins. 6.

Ad primum ergò respondeo. Verum quidem esse; quod salacia Venerem concitant; sed nos primo non semper vtimur salacibus, sed frequentius piscibus, herbis, & oleribus, salacibus tantummodò hyemis tempore, & propter defectu pisciu. Secundo quando ijs vtimur, non vtimur, nisi prius bene dulcibus redditis aqua; atque ita illa non comedimus, nisi priusquam, quantum potest fieri salem expuerint. Tertio dico, quod dato, quod salacibus vt talibus vtremur, non per hoc incitant ad luxuriam plusquam carnes; tùm quia non tantam materiam luxuriæ, idest semen producant: Tùm quia motus, quem causant, est repentinus, & furiosus, qui non habens radices, citò transit.

D. Thom.

Ad secundum, & tertium respondeo, ex D. Thom. 2. 2. q. 147. art. 8. ad primum, Quod ad actum generationis tria concurrunt, scilicet calor, spiritus, & humor. Ad calorem quidem maxime cooperatur vinum, & alia calefacientia corpus: ad spiritus autem videntur cooperari inflauina, vt legumina. Sed ad, humorem maxime cooperatur vsus carniū, ex quibus multum de alimento generatur, Alteratio autem caloris, & multiplicatio spirituum citò transit, & ex alijs partibus corporis exhalatur, sed substantia humoris diuincet, Nec potest aliter, quam per actum emissionis, vel resolutionis ad longum tempus purgari. Hæc ferè habet etiam Abulensis in cap. 6. Matth. q. 171. col. 2. Itaque vinum, & legumina accendunt quidem ignem libidinis, sed tamquam ignem paleæ, carnes autem accendunt ignem carbonum quercuum; Ad secundum autem in particulari dico, quod salacia fitim quidem excitant; sed suis extinguitur aqua, non vino.

Abulens.

Sed cur vinum, quod calorem accendit, non sit prohibitum tempore Quadragesimæ, carnes autem sic. Respondeo Abulensis loc. cit. colum. 3. Quia carnes magis nocent volenti continentiam seruare, quam vinum, etiamsi vinum generes plus de calore. Quia calor genitus

per vinum nihil agit ad Venevæ, nisi in quantum inflammat vasa seminaria, & loca vicina, & tunc fit vitillatio magna: Et apparet differentia manifeste. Quia insensum quis calefactus vino incitatur parum ad Venevæ, & interdum vehementissime; Quod non prouenit nisi ex differentia multæ, vel pauci seminis. Nam illi, qui per coitum se exinanierunt, etiamsi calestant à vino, non incitantur villo modo, vel valde remisse: Qui autem se diu continerunt, etiamsi parum calestant à vino, ferocissime incitantur. Et est eis grauissimum abstinere. Non ergo prouenit nisi ex seminis multitudine, quod cum fuerit calefactum pulsat ad exitum. Multo ergo peius est abundare in semine, quam calore.

Sed adhuc obijcies. In maxima abstinentia maximè aliquandò viget luxuria, & quantò durius maceratur caro, tantò quantòque gliscit acerbilus. Testis sit Hieronymus in ep. 22. ad Eustochium. Qui de se ipso ait (vt etiam supra retulimus q. 3. cap. 2. in principio) Quod in corpore frigido, & ante hominem suum iam carne premortua sola libidinum incendia bulliebant. Ex quo sequi uidetur, quod abstinentia per se parum faciat ad libidinis ardore extinguedos.

Respondeo primò, Quandòque Deum permittere, vt in sordidis cogitationibus relinquamur, ne per superbiam extollamur, Ità solebat dicere B. Antonius relatus à Rufino lib. 3. vit. patrum, num. 128, & refertur etiam lib. 7. cap. 15. num. 1.

Secundò Respondeo, ex Cassiano collat. 22. cap. 3. Hoc quandoque prouenire arte Damonis, vt eo tempore, quo magis puritatem amamus, & per hoc magis abstinemus, eò magis sordidis nos sentiamus cogitationibus stimulari; quandòque etiam nocturnè pollui ad nos in desperationem inducendum, & ad retrahendum à capso perfectionis itinere.

Tertio potest id etiam euenire, præsertim in principio abstinentiæ. Non ex præsentia inedia, sed ex nimietate præteritæ saturitatis: vel etiam ex mente non rectè custodita, in sola corporis exterius castigatione posita fiducia.

Obijcies etiam aliqui pisces sunt tantum delectabiles sicut carnes, & plus, vt Syluri, Gladij, Sciadei, Oratæ, Carpi, Truttæ, Lampretæ, &c. & etiam tantum nutriunt sicut carnes, ergò tam concitabunt Venerem, sicut carnes.

Respondeo, Quod dicti pisces sint delectabiles sicut carnes, & plus, verum est, & Ideò cibi sunt magnatorum, qui carnum saturi, carnes nauseant quandoque. Quod autem sint nutritiui sicut carnes, falsum est. Nam sunt naturaliter frigidi, vnde non gignitur

ex eis tanta feminis abundantia, vt

habet Archidiaconus in cap.

Deniq; dist. 4. num. 4. &

Abulens. in c. 6. Matth.

q. 166. col. 2. ad

2. qu. 171.

ad 3.

Ruffin.

Cassian.

Archid.

C A P. VIII.

An possint Fratres Minimi vescentes cibis Paschalibus in Infirmaria Conuen- tu Egredi.

N nostra Religione est decretum sanctissimi in Christo patris Pa- pæ Clementis VIII. edictum anno 1596. cum multis alijs, quæ fue- runt missa ad Capitulum Genera- le, quod tunc Genuæ celebraba- tur, quæ decreta coram Capitulo lecta, & pub- licata, ab omnibus fuerunt acceptata, & manda- tum, vt ab omnibus obseruarentur, vt patet ex num. 2. dicti Capituli. In quo decreto præci- pitur omnibus Religiosis istius Ordinis sub pœnis in ipso, vt durante tempore, quo in In- firmaria cibis Paschalibus vescuntur, non pos- sint Conuentu egredi. Decretum autem sic habet.

Et quia quartum votum vite Quadragesima- lis splendor est instituti, & Religionis Mini- morum ideo ad tollendos abusus, & fraudes Fra- trum parum zelantium sanctam obseruantiam, hæc renouanda est, & in integrum restituenda, quò deinde exactius, & diligentius ordines regule, & Correctorij obseruentur, hoc pacto videlicet. Quod omnis Frater, qui indicabitur à Medico debere comedere cibos Paschales, teneatur permanere in Infirmaria toto illo tempore, quo dictis cibis vescetur, absque eo quod umquam à Conuentu egrediasur: & absque eo quod umquam comedat extra dictam Infirmariam; & hoc sub pana pri- uationis vocis actiua, & passiva per tres annos subsequentes, à qua pana habilitari non possit, nisi per specialem gratiam huius sanctæ sedis. Vnde Solum in explic. bullæ de donat. fundam. 2. pag. 6.

Priusquam proferam quid circa hoc decre- tum sentiam, noto, quòd duplex est legis, seu statuti, aut decreti interpretatio. Vna genera- lis necessaria, & obligans ad sui obseruan- tiam: Sic interpretari ius diuinum, & Cano- nicum pertinet ad Papam per cap. Venerabi- lem, qui filij sint legitimi; Ad quem etiam pertinet interpretari legem ciuilem, in quantũ concernit clericos, cap. 1. de iur. calum. In quã- tum verò concernit laicos, pertinet ad Impe- ratorem lege finali, Cod. de legibus. Altera interpretatio est non necessaria, nec iuridica, aut publica, sed priuata non obligans, & hac interpretatione possunt doctores omnes leges interpretari. Etiam si Princeps dicat Nemini liceat hanc nostram paginam aliter interpretari; Nam tunc solum prohibet interpretationes fri- uolâs, & quæ sunt planè contrà mentem ipsius: seu ex proprio capite, neque iuri, neque ratio- ni innixas, vt docent Sa in aphorismis verbo Interpretatio, nu. 5. Barbossa in prologo sua- rum remiss. in Concilium alios adducens, Salas de legibus, dif. 21. sect. 2. Reginald. lib. 20. praxis num. 53. uersu, aduerte verò, Rodriq. tom. 1. quæst. regul. q. 11. art. 5. Panor. in cap. Inter alia de sent. ex comm. num. 2. Quo pacto licet prohibitum sit decreta Concilij Trid. interpre- tari; interpretantur tamen, & declarant quoti- die Doctores; Vnde non erit temerarium hoc decretum Pontificis interpretari, seu declara- re. Cum huic interpretationi standum non sit,

nisi in quantum iuri, & rationi erit consenta- nea. Hoc posito.

Dico primo, quòd meo videri possunt Superi- ores ordinis Minorum concedere facultatem ad tempus alicui Religioso inrimo de Medici consilio, vt propter sanitatem recuperandam possit extrà Conuentum degere, & inibi Pas- chalibus vesci, rationabili causa id iuadente; scilicet, vel quia morbus est contagiosus, & ti- metur, ne serpat inter fratres, si cum illis com- moretur ægrotus: vel quia Conuentus est mul- tum distans à Ciuitate, & non potest ita de fa- cili haberi assistentia Medicorum, pro vt re- quirat inrimitas; vel quia Conuentus est pau- perimus, & non potest tali infirmitati neces- saria subministrare.

Probatum primo quia hoc decretum solum est factum ad tollendos abusus eorum, qui ventri, & abdomini facti, cum minimo dolore capitis grauabant infirmitatem, quousque licentiam vescendi Paschalibus extorsissent, qua exorta, per Ciuitatem continue cursabant, & ad Con- uentum deinde reuertentes, in infirmaria Pas- chalibus vescabantur: & aliquandò etiam cum scandalo Religionis in sæcularium domibus carnes comedebant. Quibus abusus mederi voluit Pontifex isto statuto. Et quòd hæc fue- rit mens illius, patet ex illis verbis proximi, Ad tollendos abusus, & fraudes; Ex verbis enim proximi colligitur mens statuti, vt habet Pa- nor. in cap. Aduersus, num. 2. de immunit. Ec- clesie, & Rodriq. tom. 1. q. regul. q. 11. art. 6. uersu prima regula. Ratioque ipsa dicit, talem fuisse mentem Pontificis; Nam creden- dũ non est, clementissimũ Clementem tam con- tra clemẽtiã, & charitatem voluisse in casibus supradictis, in quibus nec abusus, nec scandala reperiuntur, ligare manus Superiorum, quin possent suis Religiosis talem facultatem conce- dere; & præcludere Religiosis infirmis (qui- bus omnis clementia, & charitas debetur) viam sanitatis recuperandã. Quod, dicendum esset, si statutum deberet intelligi, vt sonat, Ergò cũ de mente Pontificis constet, etiam si verba statuti sint contraria, curandum non est, vt dicitur in regula Finali, de regulis iur. in 6. vbi habe- tur, Quòd Is commisit in legem, qui verba legis cõplens, cõtra legis nititur voluntatem. Quod etiã habetur cap. Marcion, & Bafylides, prima q. 1. vbi dicitur, Nec pusemus in verbis scripturarũ esse Euangelium, sed in sensu, non in superficie, sed in me- dulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis.

Secundo Probatum, quia talem constitutio- nem fecit Pontifex, Vt inde exactè, & ad vguẽ obseruarentur ordines Regule, & Correctorij, ut dicitur eodem proximo. At in Regula, cap. 6. nu. 25. hæc habentur. Carnes igitur, & pinguendo, oua, butyrum, caseus, & quavis lacticia ex eis- dem congesta, & producta quacumque inius, ac ex- tra (saluis modificationibus infra scriptis) om- nibus, ac singulis fratribus ipsis, & oblati, sine omnino, & irrefragabiliter interdicta. Vbi notan- dum, quòd illud (Intus, ac extra) non appel- lat Infirmos, sed sanos, & est positum ad dif- ferentiam Monachorum, qui in Refectorio non possunt quippè carnes comedere, possunt tamen alibi, Tũm in Conuentu, Tũm extrà illum. Quòd autem dicitur in eadem regula, cum. 26. Deducatur talis infirmus ad infirma- ria m

Panorm.

Sa.
Barbossa.
Salas.
Reginald.
Rodriq.
Panor.

riam exteriorē in trā Conuentus clauferam ſtram.
Et inibi, iuxta ordinationem dicti Medici, de Cor-
rectoris inſuone vigilantē, & charitatē illi ſuc-
curatur. Ex quo videtur ſequi, quod tantum
poſſit inſirmus in inſirmaria Conuentus cibus
Paſchalibus veſci, vt ſonat illud (Inibi.) Solū
ſignificat quod, (Inibi) Ideſt in inſirmaria
ipſa, non in Reſectorio, non in hoſpicio, non
in aliqua alia Conuentus officina, ne profane-
tur Conuentus Paſchalibus cibus; Non autem ſi-
gnificat, quod extrā Conuentum inſirmi neque-
ant exire, & in ſecularium domibus vna ex di-
ctis rationibus ſuadente, debitis obtentis licen-
tijs, Paſchalibus veſci. Neque etiam ſignificat,
quod inſirmi veſcentes Paſchalibus in inſirma-
ria, nequeant eo tempore Conuentum exire.
*Conſuetudo namque, quæ eſt optima legum interpres,
vt dicitur cap. Cum dilectus, de conſuetud. ita
interpretata eſt locum iſtum regulæ. Antè enim
hoc ſtatutum Pontificis nullo ſerupulo inſirmi
egrediebantur Conuentu; non veſcebantur ta-
men extrā iſtum Paſchalibus, niſi eo modo, quo
præſcriptum eſt in Capitulo Paulæ, de quo
modò.*

Quare in regula, neque in Correctorio, an
inſirmi poſſint Conuentum exire, nihil ſtatuitur.
Quid ergò ſibi vult Pontifex, quandò ait
in dicto decreto, ſe illud facere, *vt obſeruentur
ordines regula, & Correctorij;* Puto, quòd velit
dicere, vt obſeruentur ordinationes circa regu-
lam, & Correctorium factas in Capitulis
Generalibus. In quibus Capitulo Genuenſi primo,
num. 33. & Paulitano, nu. 45. *Prohibetur
egrotis in inſirmaria carnes manducantibus, eo du-
rante tempore, quo carnes veſcuntur, abſque Me-
dici conſilio, & conſenſu, ac cauſa euidentiffima,
extrā Conuentū ire, & carnes, & lacticia ibi com-
edere.* Et ſic dicendū eſt, quòd nihil aliud voluit
Pontifex in illa ſua ordinatione niſi renouare
ſtatuta iſtorū Capitulorum; Vnde etiam vtitur
illo verbo (*Renouetur*) ſeu, vt dicitur in vulgari
Idiomate, in quo ſunt impreſſa illa ſtatuta (*Si
vinui*) Nè ſcilicet ab inſirmis extrā Conuentum,
abſque euidentiffima cauſa à Medico ap-
probanda, comedantur Paſchalia.

Et addo, quòd non potuit aliud voluiſſe.
Quia cum prædicta acta Paulitana fuerint confir-
mata à Paulo III. die 27. Martij, 1536. per
bullam, quæ habetur in noſtris ſtatutis poſt ex-
remonias, num. 11. & in ijs detur licentia egro-
tis, vt cum conſenſu Medici, & Superioris, vt
ſupponitur, poſſint extrā Conuentum ire, &
carnes ibi comedere, per ſimplicem ordinationem
Pontificis ſubſequentis abſque vllis clau-
ſulis derogatorijs, nō videtur ſublata talis ſacul-
tas. Et Probatur, quia leges generales etiam
poſteriores limitantur per leges particulares
etiam priores, vt habetur in Auth. Offeratur,
Cod. de lit. conteſt. Si in neutra earum legum
de altera fiat mentio, vt docet Nauarrus lib. 3.
conſil. de regul. conſil. 62. num. 3. Sic in caſu
noſtro habemus duas leges, ſeu duo ſtatuta am-
bo prohibentia egreſſum inſirmis, & comestio-
nem paſchalium extrā Conuentū. Vnum prius,
quod eſt Paulitanum confirmatum à Papa: Al-
terum poſterius, quod eſt Clementis; & in neu-
tro de altero fit mentio; ergò poſterius li-
mitandum eſt per prius, & iuxta illud intel-
ligendum. Aduertendo ſemper, quod hoc vl-

Nauarr.

timum ſtatutum factum eſt ad renouationem
priorum, & priora nulla ſunt, niſi citata in
capitulo Genuenſi, & Paulitano, vt probatum
eſt, Adde quòd lex noua quantumuis genera-
lis non corrigit caſus ſpeciales legis antiquæ,
vt docet Gloſſa 5. in leg. 3. C. de ſilentiarijs lib.
12. Felin. in cap. ſicut Romana, num. 3. & 10.
de reſcrip. Caſſador. deciſ. 6. num. 11. ſuper
regul. Anton. Gabr. in tit. de legib. conſul. 1.
nu. 1. & per totam Mandof. in reg. 11. q. 13. nu. 3.
Puteus deciſ. 195. num. 1. & ſeq. lib. 1. Guttier.
de iur. conſir. par. 1. quaſt. 40. num. 2. finè,
Gonzal. ad reg. 8. cancell. §. 7. proemiali
num. 75.

Dico ſecundo, tabe laborantes, melanchoni-
cos, oppilatos, & continuè languidos poſſe,
abſque periculo incurrendi pœnam taxatam in
dicto ſtatuto, Conuentu egredi ad honeſtam
animi relaxationem, etiam quandò in Inſirma-
ria veſcuntur paſchalibus poſſequè Superiores
illis talem licentiam tribuere: immò tribuere
debere.

Probatur primo, quia lex humana non obli-
gat in caſu neceſſitatis, vel maximæ difficulta-
tis, vt patet ex cap. Quod non eſt licitum, de
regul. iuris, & habet Suarez tom. 2. de Relig.
lib. 4. cap. 20. num. 1. eſtque communis opinio.
Sed in iſtis omnibus caſibus adductis neceſſa-
rium eſt, illos inſirmos quandòque Conuentu
egredi ad animi relaxationem, & corporis
exercitationem, vt patet ſenſu, & docet omnis
Medicorum ſchola: Et vt deinde reuertentes
ad Conuentum Paſchalibus in Inſirmaria veſ-
cantur. Ergò in iſtis caſibus ſtatutum illud non
obligabit; Alioquin impium, & contrā chari-
tatem eſſet. Nec eſt credibile, voluiſſe ſum-
mum Pontificem cogere melanchonicos, tabi-
dos oppilatos, & continuè languidos ad ſtan-
dum continuè in Conuentibus (qui quandòque
domunculæ ſunt anguſtiſſimæ,) durantibus il-
lis inſirmitatibus, quæ diuturnæ, immò per-
petuæ de ordinario eſſe ſolent: voluiſſeque, his
inſirmitatibus afflictiſ aliam afflictionem adij-
cere, vt ſtarent continuè domi ſepulti, contrā
dictum illud Iuris. *Afflictus non eſt affligendus:*
Voluiſſeque his inſirmis negare ea remedia,
quæ illis natura conceſſit: nimirum corporis
exercitium, & mentis exhilarationem, quæ per
egreſſum Conuentus ad honeſtam deambula-
tionem acquiruntur.

Secundo Probatur, quia vota non obligant
tempore neceſſitatis, vt probatum eſt ſupra cap.
5. præſertim caſu 4. Ergò nec hoc ſtatutum po-
teſt illo tempore obligare; Ergò tales inſirmi
poterunt abſque timore pœnæ illius ſtatuti
Conuentu egredi: Superioresque illis licen-
tiam impartiri: immò debere; quia tenentur
Prælati omni via, & modo licito ſuorum ſub-
ditorum tum corporis, tum animæ ſalutem
procurare.

Itaque aſſero, tum in caſibus primæ, tum in
caſibus ſecundæ conſuſionis poſſe Fratres Mi-
nimos Conuentu egredi, quandò in Inſirmaria
veſcuntur cibus Paſchalibus, & deinde reuertē-
tes ad Conuentū, iterū in dicta inſirmaria dictis
cibus veſci, nec vmq̄am contrarium nec ſenſiſſe
potuiſſe ſentire Pontificē, vt conſtat ex dictis.
Vnum hic addo (*Conceptum namque ſermonem te-
nere quis poterit*) Benignam eſſe legem Dei,
benignas

Gloſſa
Felin.
Caſſador.
Ant. Gabr.
Mandof.
Puteus
Guttier.
Gonzal.

Suarez

benignas leges institutorum Religionum, benignas etiam leges summorum Pontificum: At hominum malignitas eas omnes reddit acerbis, & intolerabiles.

Dico tertio, Correctores, Prouinciales, Generales vescetes Paschalibus in Infirmaria possunt Coeuentu egredi, etiamsi nulla subit ex praedictis causis; modò tamen aliqua alia rationabilis, & euidens adsit, absque eo quòd poenam dicto statuto appositam incurrant, cum Medici tamen Licentia.

Probatur Primò, quia statutum non loquitur de Superioribus: solum enim dicit, quòd *Nylus Frater*, quo tempore vescetur Paschalibus in Infirmaria, possit Coeuentu egredi. Nullam mentionem faciens de Superioribus. Sed in odiosis nomine Fratrum, seu Monachorum non venit Abbas, vt docet Glossa, cap. Finali, de Simonia, verbo Abbates vbi Panor. num. 2. & in Clem. Religiosus, de procur. num. eodem. Felinus dicto cap. Finali, de Simonia, num. 2. Armilla verbo Abbas, num. 11. Rodriquez tom. 3. q. regul. q. 51. ar. 11.

Secundo Probatur, quia in cap. Vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi in 6. excommunicantur omnes Religiosi accedentes ad studia litterarum absque licentia sui Praelati, data de Consilio sui Coeuentus. In quo loco notant communiter Doctores, quòd Praelati accedentes sine licentia sui Superioris, & Coeuentus ad dicta studia, licet si sint etiam ipsi Religiosi, & Fratres, non incurunt tamen dictam excommunicationem: Quia constitutio poenalis potius restringenda est, quam amplianda. Ita Nauarrus in Manuali, cap. 27. num. 133. Sayrus lib. 3. de censuris, cap. 34. num. 22. Angelus verbo Excommunicatio 7. casu 27. num. 4. Antoninus 3. parte, tit. 24. cap. 53. versu Item numquid. Suarez tom. 5. intertiam partem, disp. 23. sect. 4. num. 38. Ergo idem etiam poterit dici in casu nostro.

Et forte potest etiam assignari aliqua ratio, quare haec statuti poena potius subditos, quam Superiores afficiat: Nimirum quia cum Superioribus incumbat totum onus prouidendi Coeuentus, & Religionis, necessitatibus, potest facilius accidere casus ita vrgens, vt cum fuerint in Infirmaria Valetudinarij, debeant Coeuentu egredi, quod non ita facile accidere potest in Subdito; Nam si non potest vnus egredi, quia Infirmus, potest Superior alium mittere ad communes necessitates.

Sed contra hanc conclusionem obijcies. Quia ista constitutio non est odiosa, sed fauorabilis, est enim in fauorem Religionis, & ad obseruantiam Regulæ conseruandam.

Vt Respondeam noto primò, Difficile admodum esse discutere, quæ lex fauorabilis sit, & quæ odiosa; Nam nulla lex est, quæ simpliciter fauorabilis non sit; Quia ad hoc vt lex iusta sit, & vera lex, debet esse communi bono utilis, & necessaria; Atque ita omnis lex fauorabilis est bono communi. E contra verò nulla lex humana est, quæ odiosa dici non possit: solum enim lex dici potest odiosa, quatenus aliquod onus imponit. Hoc autem modo omnis lex humana odiosa videri debet, quia addit nouum vinculum, vltra vinculum diuinæ legis. Itaque variant multum inter se Doctores ad discernendum, quæ

nam lex fauorabilis, quæ verò odiosa dicenda sit. Vt videre est apud Rodriquez tom. 1. quaest. regul. q. 11. art. 6. regula 7. Suarez. lib. 5. de legibus, cap. 2.

Noto Secundo, quòd non implicat, vnã legem secundum plures respectus esse fauorabilem, & odiosam, vt Suarez loco cit. num. 9. Molfesius tom. 1. sum. tract. 9. cap. 9. num. 19. Nam potest esse fauorabilis secundum vnũ respectum, nimirum quatenus bonum commune respicit, & odiosa secundum alium, nimirum quatenus aliquam poenam inducit. Et sic secundum vnã considerationem debet ampliari, & secundum aliam restringi: iuxta Regulam Odiã, quæ est 15. de regulis iuris in 6. vbi dicitur, *Odiã restringi, fauores conuenit ampliari.*

Noto tertio, quòd communiter istæ leges æstimantur odiosæ. Primò lex poenalis, Secundo lex, quæ tributum, seu aliud onus imponit. Tertio lex, quæ factum irritat, quod prohibet directe, vel indirecte: Quarto lex, quæ exorbitat à iure antiquo, vel communi, aut illi derogat, vel illud limitat, aut corrigit; Ita Suarez loco cit. nu. 15. Et Rodriquez loco etiam cit.

Ad argumentum itaque Respondeo, quòd istud decretum poenale est, & per consequens odiosum, Vnde debet restringi; & Cum in odio sis dixerimus nomine Monachi non venire Abbatem; Ita in hoc decreto, quòd solum imponit poenam Fratribus, dicimus, quòd nomine Fratrum non veniunt Superiores. Rodriquez loco cit. asserit aliud exemplum simile. Nimirum Canonem Excommunicantem percussorem Clerici, qui licet respectu Actoris, idest Ecclesiæ fauorabilis sit, quia tamen reũ punit, odiosus est. Sic istud decretum licet respectu totius Religionis in communi fauorabile sit, vt potè inductum ad regularem obseruantiam conseruandam; Quia tamen transgressores punit, odiosum est.

Dico Quarto, Possunt Generales, & Prouinciales in aliquo casu particulari propter bonum commune tantum declarare aliquem Religiosum vescentem carnibus in Infirmaria posse Coeuentu egredi absq; eo quòd incurrat dictam poenam, Verbi gratia est aliquis Princeps de Religione benemeritus, seu fundator alicuius Coeuentus, qui cum sit Infirmus, vult confiteri alicui Religioso suo Confessario ordinario, accersit illum, fortè fortuna viuit hic in infirmaria, & per hoc decretum non potest egredi: seu est aliquis damnatus ad mortem, qui non vult confiteri, nisi suo Confessario; qui tamen tunc temporis viuit in Infirmaria, nec potest per hoc statutum egredi. Dico, quòd in istis casibus, & alijs similibus potest Praelatus declarare, posse talem Religiosum ire ad confessiones istas audiendas, & reuerti ad vescendum Paschalibus in dicta Infirmaria, absque eo quòd incurrat talem poenam.

Probatur primo auctoritate Rodriquez tom. 1. quaest. regul. q. 11. art. 1. & 5. Et Salas de legibus, disp. 21. sect. 2. qui hanc conclusionem non obscure asserunt, cum statuunt, posse etiam Praelatum inferiorem in casu aliquo iuridice declarare rescriptum Superioris; Quia si in his rebus facilibus, & minoribus semper recurrendum esset ad Superiorem, difficile esset introducere legem obseruantiam.

Secundo,

Rodrig.
Suarez.

Molfes.

Suarez.
Rodrig.

Glossa.
Panorm.
Felinus.
Armilla.
Rodrig.

Nauarr.
Sayrus.
Angelus.
Anton.
Suarez.

Rodrig.
Salas.

Secundo, Quia his casibus nulla intercedit fraus, aut dolus, quibus solum intendit obviare Papa.

Tertio, Quia illis casibus videtur præceptum caritatis obligare.

Quarto, Quia communitas alioquin detrimentum patitur, si denegetur illi Principi suus Confessarius.

Dices. Poterit talis Religiosus ire, seque communitati declarare, & functus suo munere adire iterum Medicum, & de Superioris iustione iterum in Infirmaria Paschalibus vesci.

Sed hoc est aperire ianuam fraudibus, & deludere legem, contra id, quod dicitur cap. Constitutus, de concess. præb. vbi habetur, *Quod in fraudem legislatoris nihil est faciendum*. Vnde melius, & tolerabilius est, sic leges directe delere, quam ita deludere. Et legislatores facilius primum, quam secundum patiuntur.

Dico Quinto, Infirmos vescentes Paschalibus cibis in Infirmaria, posse egredi Conuentu sub cruce cum alijs Fratribus ad Processiones cõmunes: vel etiam sepeliendos mortuos.

Probitur. Quia vbi sunt Fratres, ibi est Conuentus, & vbi est maior pars, ibi est Capitulum, vt docet Glossa in capite cum inter Canonicos, de elect. verbo capituli. Vbi Panorm. num. 6. Et cap. Ex parte, de concess. præb. num. 3.

Glossa

C A P. IX.

De Laudibus Quadragesimalis abstinentia.

RELIQVVM est, vt vitæ Quadragesimalis sectatores ad eam non solum pure, & sincere amandam adhortemur, sed in ea ad sobrietatem, & abstinentiam inflammemus; Licet enim cibaria nostra non sint multum confortantia, non idem tamen oportet ea sumere ad saturitatem. Nam hoc esset in abstinentia crapulam sectari, in sobrietate luxuriam, in Quadragesima saturitatem. Quod reprehendit Hieronymus in ep. ad Furiam, dicens. *Nonnulli vitam pudicam appetentes in medio itinere corruunt, dum solum abstinentiam carniū putant, & leguminibus onerant stomachum; Quæ moderatè, parceque innoxia sunt: & vt, quod sentio, loquar nihil sic inflammas corpora, & irritat membra genitalia, sicut indigestus cibus, victusque conuulsus.* & Calsianus lib. 5. instit. cap. 5. *Non qualitas sola, sed etiam quantitas esearum aciem cordis obtundit, ac mēte cum carne pariter impingnata, noxium vitiorum fomitem, ignemque succendit.* Itaque in abstinentia Quadragesimali abstinentia feruanda est. Licet non disteat, posse plus aliquanto comedi istorum ciborum, piscium scilicet, & herbarum, qui minus nutriunt, & citò trāseunt, quā paschaliū, qui maioris nutrimēti, & difficilioris cõcoctionis sunt, saltè assuetis: Leguminibus autem parce vtendum, & quantum solum sat est ad sustentationem; quia satis nutriunt, & difficilè conceduntur, & immoderatè sumpta libidinem accedunt.

Ad abstinentiam ergo in Quadragesimali vita, me, & reliquos commilitones meos adhortans, tria considerabo. Incitamenta effectus, & Indicia, eaque breuiter, Qui enim plura desi-

Hieron.

Calsianus

derabit, poterit adire Hieronimum lib. 2. aduersus Iouinianum, Basilium homilia de ieiunio. Chrysostr. serm. de ieiunio, Ambrosium sermon. 34. B. Laur. Iustin. in Ligno vitæ, tract. de sobrietate, Climacum gradu 14. Cassianum lib. 5. inst. bonau. tom. 1. opusc. de gradibus virtutum, cap. 18. & tom. 2. in regul. nouit. cap. 6. Franciscum Labatam in vtroque tom. appar. & in locis communibus semper, verbo Abstinentia. Rosignolium de discipl. christ. perfect. lib. 4. cap. 34. Ludouicum Blossium lib. 2. Collirij hæretic. cap. 17. Lessium in opusc. de vera ratione valetudinis conseruandæ, cui est annexum aliud opusc. de eadem re Ludouici Cornari, Aluarez tom. 2. de vita spir. lib. 1. parte secunda, cap. 3. Busæum in viridario, verbo Ieiunium, & in panario, verbo Gula, Cauassium de perfecta prud. lib. 3. cap. 2.

Abstinentiam definit. D. Tho. 2. 2. q. 146. art. primo, *quod est virtus, quæ homo à cibis abstinet, pro vt oportet pro congruentia hominum, cum quibus viuunt, & personæ suæ, & pro valetudinis suæ necessitate.*

Et D. Basilium in regulis fusius disputatis, q. 6. Abstinentiam, ait, appellamus, non si quis se à cibo penitus abstineat, quando hoc violentia quædam vitæ dissolutio est, sed eam, quam tollendæ contumaciæ corporis causa, pietatis ergo de industria sequimur. Quarum enim rerum voluptates ab ijs, qui ex libidine vitam degunt expecti solent, ab his nobis, qui ad veram pietatis culturam contendimus, est temperandum. Quam abstinentiam ciborum Religioni esse necessariam, censuerunt omnes religionum institutores, qui eam in suis regulis imperauerunt, vt dictum est supra.

Motiuæ, seu incitamenta ad abstinentiam erunt loca scripturæ, & Patium. Ecclesiastes 10. *Beata terra, cuius principes reseruntur in tempore suo, ad reficiendum, & non ad luxuriam.* 2. Corinth. 6. *Exibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, ieiunij, & Lucæ 6. Beati, qui nunc esuritis, quid saturabimini, vbi paradysum promittit abstinentibus in præmium suæ abstinentiæ.*

Theophilus Alexandrin. lib. 3. paschali. *Qui ieiunant, conuersationem Angelicam imitantur in terris.* Ne miretis, quod hic adducam loca, quæ potius laudes continent ieiunij, quam abstinentiæ Quadragesimalis. Nam potior, & substantialior pars ieiunij est abstinentia ciborum paschaliū, vnde non incongruè dixit quidam, vt dictum est supra *Religio Minimorum est perpetuum ieiunantium institutum.*

Athanasius lib. de Virgin. *Ieiunium Angelorum cibus est, & qui eo viuunt, sordinis Angelici censendus est.*

Ambrosius lib. de Helia, & ieiunio, cap. 2. Merito, inquit, Heliam dignum Cælo diuina iudicauit sententia, vt cum ipso raperetur corpore, quoniam celestem vitam vinebat in corpore, & superne conuersationis usum exhibebat in terris.

Bernardus serm. 4. de Quadrage. Primum quidem, inquit, fratres pro eo quod ab ipsis quoque licitis abstinemus, ea nobis, quæ prius illicita commisimus, condonantur.

Basilium homil. 2. de laud. ieiun. *Angeli, inquit, sunt, qui in singulis Ecclesijs recensent ieiunantes.*

Chrysostr. serm. 1. de ieiunio. *Ieiunium, inquit,*

Hieron.
Basil.
Chrysostr.
Ambros.
Laur.
Iustin.
Climac.
Cassian.
Bonau.
Francisc.
Labata.
Rosign.
Blossius.
Lessius.
Aluarez.
Busæus.
Cauass.
D. Thom.

D. Basil.

Ecclesi. 10.

Corin. 6.
Lucæ 6.Theophi.
Alex.

Athanas.

Ambros.

Bern.

Basil.

Chrysostr.

Inquit, diuina ira furorem à nobis arceat, atque ira reprimis, ut cogat quodammodo Deum, sententiam iam in nocentes latam, mutare, ut probatur exemplo Acab. 3. Regum 21.

Reg. 21.
Cyprian.

Cyprian. de ieiunio, & tentat. Christi. Ieiunij, inquit, vitiorum sentina siccat, petulantiam arceat, concupiscentiam languens, fugitiua abeunt voluptates.

Hieron.

Hieronymus relatus cap. Ne tales, de consecr. dist. 5. Ne tales, ait, accipiamus cibos, quos aut difficultat, digerere, aut comestis, magno partos, & perditos labores doleamus, olerum, pomorum, ac leguminum, facilius apparatus est, & arte, impendensq; coquorum non indiget: & sine cura sustentat humanum corpus, moderateque sumptus (quia nec auidè denorsatur, quod irritamenta gula non habet) leuion digestionem concoquitur; nemo enim uno, aut duobus cibis hisque vilibus vsque ad inflationem ventris oneratur: Quae diuersitatem carniū, & saporis delectatione percipitur, & Paulò intra. Legimus, ait, quosdam morbo articulari, & podagra humoribus laborantes, proserptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos, conualuisse.

Climac.

Climacus gradu 14. Ieiunium, ait, est naturae violentiae, circumciso suauitatis faucium, incentiuorum omnium abscissio, malarum cogitationum amputatio, infomniorum liberatio, orationis munditia, insigne lumen animae, mentis custodia, obsecrationis solutio, compunctionis ianua, suspirium humile, lata contritio, loquacitatis abdicatio, quietis occasio, obedientiae cuflos, somni leuigatio, sanitas corporis, tranquillitatis auctor, peccatorum remissio, paradisi porta, & deliciae.

Iustin.

B. Laur. Iustin. in ligno vitæ, tract. de sobriet. cap. 3. sine. Preparat, inquit, abstinentia ad mundiciam, caues Dei offensam, vigilantiam seruat, ministerio Dei idoneum efficit, auferi Diabolo ingressum in hominem, concupiscenti carni contra spiritum victuabilia auferit, hominem custodit, & honorabilem reddit, atque à laqueis tentationum protegit.

Kempis.

Kempis opusc. de discipl. claustr. cap. 12. Sobrius victus, & potus sanitas est animae, & corporis.

Cassian.

Cals. lib. 2. inlit. c. 5. de illis antiquis cenobitis ait. Quod agebant vitam tanto abstinentiae rigore districam, ut etiam his, qui erant Religionis externa, suspirio esset tam ardua conuersationis eorum pressio, & lib. 4. cap. 11. ait. Apud illos fuisse summas delicias repertas, herbam sale conditam, aqua dilutam comedere.

Antonin.

Effectus. De effectibus abstinentiae multa citati Doctores, & Antoninus 4. par. tit. 4. cap. 4. §. 1. Nos cum Iustiniano loco cit. ut de effectibus aliarum virtutum fecimus, enumerabimus.

Chrysof.

Primus. Valet hæc virtus abstinentiae ad corporis incolunitatem, nihil enim, ait Chrysof. relatus cap. Nihil, de consecr. dist. 5. Sic incundum est, sicut cibus bene digestus, & decoctus, nihil sic salutem, nihil sic sensuum acumen operatur, nihil sic aegritudinem fugat, sicut moderata refectio. Sufficiens quippe cum nutrimento, & sospitatem simul procreat, & voluptatem. Abundantia verò morbum facit, & molestias ingerit, & aegritudines generat, & idem homil. de Iona Propheta. Si diligenter, ait, scrutari volueris inuenies ieiunio corpora roborari validius, & si meum respicis sermonem, medicorum te doceat disciplina, qui parcitatem salutis nominant matrem. Nam pedum dolores, capitis vertiginem, subitaneas mortes, & cetera, quibus febris, atq; languores corporis, comparantur ex luxurijs, atque voluptatibus, aiunt generari.

Etiam quam de fonte noxios, viuos ad corporis lesionem, & ad animarum perturbationem commearere testatur.

Secundus, Preparat ad iucunditatem spirituale, nam si à carne hoc, quod ei libet abscindimus, mox in spiritu hoc, quod delectat, inuenimus. Vnde Chrysof. ho. 1. in Gen. Ieiunij, inquit, anima nostra est alimentum, & sicut corporalis iste cibus impinguat corpus, ita & ieiunium animam valentiorè efficit, leues ei pennas producit, ut in sublime feratur, ut summa contempleri queat, voluptatibusq; omnibus, quæ in hoc mundo habentur, ipsa sit Superior.

Chrysof.

Tertius, Deum glorificat, si enim quod sumis ad refectioem corporis, & reparationem membrorum sumis, gratias agens ei, qui tibi de talibus prouidit, Deum glorificas.

D. Leo

Quartus, seruat homini rationis libertatem, Nam, ut Leo Papa ait ser. 2. de ieiun. De abstinentia prodeunt castæ cogitationes, rationabiles voluntates, salubriaque consilia, & per voluntarias afflictiones caro concupiscentijs moritur, virtutibus spiritus renouatur, ubi autem est crapula, ratio cessat, intellectus obtunditur, concilia desinant, iudicia subueruntur.

Quin us Regit & temperatos, abstinentes enim adagium seruat antiquum. Bis ad linguam, quæ semel ad linguam.

Sextus, contra spirituales hostes nos vtiliter fouet. Vnde Sanctus Leo ferm. 1. de Quadrag. ait, Quod inter aduersitates multas, & praelia constituit, (est namque vita nostra continua militia) si inimicos vincere cupimus, illecebram gula in nobis ipsi prius vincamus, Et optime quippe, Nam domita per abstinentiam carne, parum nobis nocere poterunt Dæmones; Media enim ea nos tentare solent, & Deus humiliter se, & discretè affligentibus propter ipsum libenter, fauet. Vnde abstinentes facile Dæmonum astus superare consueuerunt. Propter quod dixit Christus Matt. 17. Hoc genus, idest omne genus, Dæmoniorum non eicitur, nisi in oratione, & ieiunio.

D. Leo

Septimus, Ab igne luxuriæ protegit, ut dictum est supra, cap. 6. Nam potus, & cibus sunt alimenta libidinis, sicut ligna, & oleum sūt pabula ignis, si igni pabulum detrahas, tepescit, vel extinguitur. Sic si concupiscentiæ potum, & cibum detrahas, tepescit: Et velle obsequio ventris spiritum fornicationis vincere, est velle oleo incendium extinguere, Vt ait Climacus gradu 14.

Matth.

Octauus, Præterita delet, & faciendâ præcæuet delicta, Vnde Augustinus ferm. 230. de tempore. Ieiunium, inquit, Purgat animam, mentem subleuat, propriam carnem spiritui subicit, cor facit contritum, & humiliatum, concupiscentiæ nebulas dissipat, libidinum ardores extinguit, castitatis verò lunam accendit.

Climacus

August.

Nonus, cū oratione iuncta abstinentia obtinet à Deo quicquid petit, Vnde Iudith. 4. legitur. Scitote quonia exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permaueritis in ieiunij, & orationibus in conspectu Domini.

Iudith. 4.

Inditia, Primū est stabilis, & constans vinēdi regula, quæ numquam violetur, nisi charitas vrgeat, vel obedientia cogat. Quæ regula consistit in quatuor. Primo, quod quis horam comedendi, vel indigentia non prauentiat. Vnde Bonauentura in speculo discip. 2. par. principali, cap. 2. ait. Quæ rogo, Religio, quæ paupertas, si mox ut esuris, mox ut sitis, volito pares, satias appetitum, nec enim vsq; ad statutâ horâ scias cōpescere.

Bonav.

Cassian. Et Cassianus lib. 5. instit. cap. 20. Monachus hanc in primis sibi cautionem indicat, ut non potius, quidquam, non esus ulla oblectatione denictus ante fractionem legitimam, communemque refectiois horam extra mensam percipere sibi met prorsus indulgeat.

Bernard. Secundum, Quod cibus communibus, & vltibus vescatur, delicatos, & laxiue præparatos non quærens. Vnde Bern. ser. 30. in cantica ad istos loquens ait. Quid hic vos dicitis observatores ciborum, & morum neglectores? Hippocrates: & sequaces eius docent animas salas facere in hoc Mundo. Christus, & eius discipuli perdere. Quenam vos ex duobus sequi Magistrum eligitis? At manifestum se facit qui sic disputat. Hoc oculis, hoc capiti, & illud pectori, vel stomacho nocet. Profecto unusquisque quod à suo Magistro didicit, hoc in medium profert. Num in Evangelio legisitis has differentias, aut in Prophetis, aut in litteris Apostolorum? Caro, & Sanguis pro certo reuelavit tibi hæc sapientiam, non spiritus patris. Est enim carnis sentiant, Sapientia, inquinat, carnis mors est. Item sapientia carnis inimica est Deo. Ad Rom. 8.

Rom. 8. Cassianus. Et Cassianus lib. 5. instit. cap. 23. Quicquid, inquit, Extra consuetudinem præsumitur, vsusque communem, vs. & anæ gloria, atque ostentationis morbo pollutum antiquissima Patrum traditio notavit.

Chrysost. Tertio quod non comedat, nisi quantum exigitur ad sustentationem naturæ, & propria complexione habita ratione; Vnde Chrysostomus homil. 55. ad populum ait. Vis corpus alere, tolle superflua. Ita quod satis est, & quantum concoqui potest: Ne aggravet ipsum, ut non submergas.

Maxim. Quarto quod non comedat cum nimia voracitate, & anxietate, ac strepitu maxillarum, & dentium more porcorum, & canum. Vnde Maximus Monachus ser. 27. ait. In capiendo cibo omnis celeritas absit; hoc enim caninum est, bestiamque magis, quam hominem decet.

Cassian. Ad quam reglam seruandam facit id, quod refert Cassianus lib. 5. instit. cap. vlt. de Abbate Machario, qui solitus erat dicere. Debere Monachum ieiunium ita operam dare, ut centum annis in corpore commoraturum: Et ita motus animi refranare, & iniuriarum obliuisci, tristitiaque respicere, dolores quoque, ac detrimenta contemnere, tanquam quotidie moriturum. Quorum dictorum rationem reddens Cassianus ait. In illo namque utilis est, prudensque discretio equali Monachum distractione faciens semper incedere, nec permittens sub occasione debilitati corporis de arduis ad perniciosissima prærupta deuolui: In hoc vero magnanimitas salutaris, qua valeat non solum, qua videntur prospera Mundi præsentis despiciere, verum etiam aduersis, tristibusque non frangi, & ea velut parua, nullaque contemnere: Illic habens ingiter defixum sua mentis intuitum: quo quotidie, singulisque momentis accersendum esse se credit.

Cassianus. Dixi, nisi charitas vrgeat. Quia aduentantibus fratribus, ut idem Cassianus ait loco cit. cap. 23. Magis humanitatis, ac dilectionis offerri debere virtutem, quam continentia distractionem, & quotidiani propositi rigorem manifestari probabilis censuerunt. Nec quid voluntas, utilitasque nostra, seu desiderij ardor exposcat attendere, sed quod aduenientis requies, vel infirmitas exigit præponere, & gratanter implere. Et cap. 24. ait de illis antiquis Palestinæ Monachis, Quod aduentantibus hospitibus, indifferenter soluebant quotidiana ieiunia.

Super quo interrogatus quidam seniorum, respondit. Ieiunium semper est mecum, vos autem continuo dimisistis; necum iugiter tenere non possum. Et ieiunium quidem licet utile sit, ac iugiter necessarium, tamen voluntarij muneris est oblatio: Opus autem charitatis impleri exigit præcepti necessitas, Matth. 10. Et adiunxit senior, Quia Suscipiens in vobis Christum, rescire eum debeo. Deducens autem vos, humanitatem eius iniuriu præbitam distractioni ieiunio, in memetipso potero compensare. Non enim possunt filij sponsi ieiunare, donec cum illis est sponsus. Matth. 9. Cum autem discesserit, tunc illi ieiunabunt. Et c. 25. Narrat idem Cassianus de quodam seniore. Qui unico die ad aduentum Fratrum septies comederat, & adhuc esuriebat:

Secundum Indicium est Numquam ad mensam sine fame accedere, nisi obedientia cogat, nec fame planè depulsa ab ea recedere. Vnde Augustinus de conflictu virt. & vit. ait. Sicut æger ad medicinam, sic, ad sumendas dapes debet quis accedere. Certum est autem, ægrum non nisi coactum naturæ reparandæ necessitate ad medicinam accedere: Sic abstinent non nisi ut naturæ satisfaciatur debet accedere ad mensam. Quæ natura tali satisfactione non indiget, nisi quando esurit. Et Bernardus in formula honest. vit. Sicut ad crucem, ait, sic accedas ad cibum, id est numquam voluptate, sed necessitate pascaris, & fames non sapor prouocet appetitum. Et Galenus Medicorum magister de se ipso solitus erat dicere, ut refert Chauasius lib. 3. de perfecta prud. cap. 2. §. 2. Numquam satur à mensa discessi, numquam sic me fudi in cibis, potumque, quin aliquod semper superfluerit edendi, bibendique desiderium. Ita factum, ut nullis exuberarem superfluis humoribus, & præterea omni tempore fuerim ad animi functiones expeditissimus, nulla retardatus stomachi cruditate, nulla grauiore somnolentia, Et vixit, ut ferunt, annos 140.

Dixi, nisi obedientia cogat. Nam si Superior iubeat, etiam non esuriens, ad mensam debet accedere, quod in cæ nobis Religiosorum omni distractione seruatur. Ad sonitum enim campanulæ æquanimiter omnes Refectorium contendunt: nisi Superioris discretio dispensatio in casu particulari aliter iudicauerit esse faciendum. Et maximè decet regularem disciplinam. Tum ad mutua charitatem seruandam, tum ad particularitates Religionis ruinas, extirpandas: Tum etiã ad sanitatem conseruandam; Fateor namque vnũ, quod experientia didici, & ab alijs etiam senioribus audiui, Numquam sanitati obesse, quod in Refectorio communiter comeditur; Nam ibi solum necessarium tribuitur, nec cogitur quis totũ, quod illi apponitur, manducare, Duplex namque est cibus, alter necessitatis, quo scilicet necessitati naturæ satisfaciunt, de quo Seneca epist. 17. Facile est, inquit, pascere ventres bene institutos, parua fames constat. Alter concupiscentiæ, quo scilicet vtuntur comedones ad satiandã concupiscentiam, quæ vix vquam satiari potest. De quo dicitur psal. 77. Adhuc esca eorum erant in ore ipsorum, & ita Dei ascendit super illos. Propter cibos enim necessitatis nõ erant puniendi à Deo: sed quia cibos amauerunt concupiscentiæ, idè castigati sũt, Ideo que etiã sepulchra illorum, qui castigati fuerunt, se pulchra concupiscentiæ nuncupata sunt, Num. 11. De quo vtroque cibo August. lib. 10. confess. ca. 31.

Quod

Quod saluti, & necessitati satis est, delectationi, & concupiscentiae parum est. In Refectorio necessitatis, non concupiscentiae cibi comeduntur.

Tertium Indicium. Non alia condimenta curare, magis quam famem ipsam. Fames enim est cibi condimentum maximum. Vt referente Tullio lib. 5. tuscul. quaest. dicebat Socrates. Et de Antiphane refert Stobaeus ferm. 93. quod erat solitus dicere. Famem omnia dulcia reddere, praeter se ipsam. Et Seneca epist. 120. Nil contemnis esuriens. Et D. Bernard. teste Bonau. in regul. nouit. cap. 6. tom. 2. opusc. aiebat, Omne condimentum sal cum pane, & fame. Vnde pro uerbium. Fame cruda fabae saccarum sapiunt;

Quod comprobatur ex illo Iob. cap. 6. Quae prius nolebas tangere anima mea, nunc pra' angustia spiritus cibi mei sunt, Id est, vt exponit Lyranus, ea fercula, quae tempore prosperitatis, non solum comedere, sed nec tangere volebam in mensa mea, tempore necessitatis, & famis sapidissimi, & acceptissimi cibi sunt. Et sapiens prouerb. 27. Anima saturata calcabit faenum. Et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.

Quartum Indicium est non sollicitari cogitationibus cibi, & potus, & multo minus de ijs miscere sermonem; Nam comedonum, Quorum Deus uenter est. Vt dicitur ad Philipp. 3. est nihil aliud cogitare, quam de escis, & ventre, & de his semper sermones cedere, cum tractent fabrilis faeni. Abstinens autem nihil minus cogitat, quam de escis. His autem tentationibus pulsatus inuocat Deum suum, & per contemplationem diuinorum mysteriorum ijs resistere seu potius ab eis fugere conatur; Vnde Cassianus lib. 5. instit. cap. 14. Nequaquam ait, poterimus escarum praesentium spernere voluptates, nisi mens contemplationi diuina defixa, amore uirtutum potius, & pulchritudine caelestium delectetur.

Tandem accipiat abstinentiae cultor in eius laudem hoc alphabetum.

Angelorum est vita. Ambros. lib. de Helia, & ieiun. cap. 3.

Basis, & fundamentum spiritualis certaminis, Cassianus lib. 5. instit. cap. 19.

Cibus mentis. Ambrosius ibidem.

Decor fenum. Corysof. hom. 2. in Genes.

Excidium delictorum. Ambrosius ibidem.

Frantum oris. Chrysof. ferm. 1. de ieiunio.

Gratiae diuiniae dispositio. Colligitur ex cap. 20. actuum Apostol. de Cornelio ieiunante.

Humilitas mentis. Ambrosius de ieiunio, cap. 8.

Imago caelestis. Ambrosius, cap. 3.

Lenitatis institutio. Ambros. ibid. cap. 8.

Magistra continentium, Chrysof. hom. 2. in Gen.

Norma uirtutis. Ambros. loco cit. cap. 8.

Orationis ala. Basilius hom. 1. de laudibus ieiun.

Pudicitiae disciplina. Ambros. loco cit.

Quies, & tranquillitas animarum. Chrysof. loco cit.

Refectio animae. Ambros. loco cit. cap. 3.

Salutis Remedium. Ambros. ibid.

Tuta uia ad Paradisum ducens.

Voluptatum mitigatio. Chrysof. ser. 1. de ieiun.

Christo charissima: Matth. 4.

C A P. X.

Quomodo noster Subditos possit quiete, & tranquille uiuere in Religione.

INTER alia bona, quibus boni Religiosi fruuntur in Religione, non infimo loco est numeranda quies, & tranquillitas mentis. Ideo cum subditum Religiosum hucusque pro nostro posse docuerimus ea, quae potest, vel non potest, debet, vel non debet facere circa uota Religionis essentialia, opere pretium duximus hic aggerere Caput hoc, quo cum doceamus, quomodo possit quiete, & pacifice in Religione uiuere, cum ex quiete, & tranquillitate mentis putemus omnia bona, quae peraguntur procedere, quam materiam cum non dedignaturum confidimus.

Tanti faciendum est bonum pacis, & tranquillitatis mentis, ut non sint ueriti aliqui antiquorum philosophorum in eo beatitudinem collocare; Deque hoc acquirendo scripserint libellos. Plutarchus Chæronensis, & Seneca, apud quem libro de hac re, cap. 2. etiam Democritus: immo & de eadem re scripserint etiam Panetius Stoicus, & Hipparchus Pythagoricus, ut est apud Lipsium ad librum Senecæ de tranquillitate, num. 75. Et quippe merito, nam quiete, & tranquillitate nihil dulcius, nihil amabilius, nihil desiderabilius potest, ut reor, in hac uita inueniri. Ratioque à priori ea esse uidetur, quia cum infinitæ capacitatis sit humana mens, unde non nisi in Deo inuenit saturietatem, ut dicebat Psalmista Psal. 16. Satiabor cum apparuerit gloria tua, quando tranquillitate, & quiete fruitur, uidetur quodammodo satiata, & per consequens beata, ac quasi finem intentum nata, illo statu contenta, semper æqualis, & constans, nullo metu superstitionis, vel alterius affectus perturbata, sed secundo cursu iens, sibi quæ propitia, & sua hilaris aspiciens, nec hoc gaudium interrumpens, sed placido statu manens, nec attollens se uquam, nec deprimens, lætabunda graditur, & gaudens. A posteriori etiam alta ratio potest assignari, quia ubi est pax, & tranquillitas mentis, ibi omne bonum solet esse, & abundantia uirtutum omnium. Hinc Psalmista Psal. 121. Rogate, quæ ad pacem sunt Ierusalem, & abundantia diligentibus te. Fiar pax in uirtute tua, & abundantia in turribus tuis, & D. Paulus 1. ad Timoth. 2. Ex tranquillitate uitæ colligit obseruantiam pietatis, & castitatis; Perturbatio enim, & inquietudo, nec pietatem seruat, nec castitatem, ut ait Ambrosius ad istum locum Pauli, & Chrysofomus. Enim uero pietate, ac castitate perfrui, nisi pax illa quaesita fuerit, fas omnino non est. Quod graphice descripsit Alciatus Emblem. 178.

Ad hanc autem mentis tranquillitatem assequendam plurima tradit Seneca loco cit. Ego tria puto necessaria. Primo habere conformitatem cum Deo. Secundo cum Proximo. Tertio nobiscum. Quando pars superior animæ est conformis, & obediens legi, & uoluntati Dei tunc dicimur habere pacem cum Deo; quando nostram uoluntatem cum uoluntate proximi tenemus unitam, & si quid ab eo nobis iniu-

M. Tull. Sæbens.

Seneca. D. Bern. Bonau.

Iob. cap. 6.

Lyranus.

Prou. 27.

Philipp. 3.

Cassian.

Ambros.

Cassianus.

Ambros.

Chrysof.

Ambros.

Chrysof.

Actuum

Apostol.

Ambros.

Ambros.

Ambros.

Chrysof.

Ambros.

Basili.

Ambros.

Chrysof.

Ambros.

Ambros.

Chrysof.

Ambros.

Ambros.

Chrysof.

Matth. 4.

Plutarch. Chæron. Seneca. Democr. Panet. Hipparch. Lipsius.

Psal. 16.

Psal. 121.

1. Timoth. 1.

Ambros. Chrysof.

Alciatus.

Seneca.

riâ infertur, & damni, mansuetudine vincimus, atque orationibus afflictiones compenfamus, tunc dicimur habere pacem cum proximo, & quando nostram sensualitatem subditam reddimus rationi, hancque dominari volumus, tunc pacem habemus nobiscum.

Ad has autem conformitates acquirendas hoc opus hic labor est. Acquiruntur autem per arma iustitiæ, ut D. Paulus docet 2. ad Corinth. 6. Arma autem iustitiæ actus sunt virtutum, ut idem D. Paulus ibi. Per exercitium, itaque virtutum acquiritur hæc tranquillitas mentis, & præcipue per humilitatem; non quæ in sermone, & habitu ostendatur, sed quæ in corde, & mente resideat. Unde Christus aiebat in Euangelio. *Discite a me, qui quietem, & pacem optatis, quia mitis sum, & humilis corde.* Sanctus Dorotheus ferm. 1. *Qui veram, ait, cupit anima sua possidere quietem, humilitatem addiscat, idest a nimi lenitatem; consideretque, omnem in ea positam esse animi laticiam, omnem gloriam, omnemque quietem, ut in clatione, & superbia posita sunt omnia contraria.*

Iuuat etiam ad has conformitates adipiscendas mortificatio propriæ voluntatis, qua non optes res euenire, ut cupis, sed ita optes, & cupias, ut eueniant. Unde Dorotheus ferm. 17. *Neque optare velis, ut res ad tuum votum fiant, & ut ipse vis, sed ita ipse velis, ut res fiant, & eueniant, & ferm. 19. refert idem Dorotheus sententiam cuiusdam Abbatis dicentis. Qui propriam non habet voluntatem, suam ipsius semper agit voluntatem; ex quo enim propriam abrenunciavit voluntati, quicquid eueniet, quicquid denique fiet, requiescere eum facit, & procul dubio reficit, ac refocillat eum, & sic semper propriam agere voluntatem comperitur; quoniam non vult, res fieri secundum propriam voluntatem, sed rebus ipsis, ut ut fiunt, atque eueniunt suam ipsius accomodat voluntatem.*

Prodest etiam ad has conformitates acquirendas custodia cellæ; sic enim vitantur lites, & contentiones, & multa alia, quæ mentem deinde inquietant, ac stimulant.

Adiuuat etiam multum amicus vnus fidelis, & verus, qui cum omnia communicentur, quæ nobis accidunt, & cuius discamus consilijs adharere; hoc enim pacto multum exilaratur mens, & definit perturbari. Unde Ecclesiasticus 6. dicitur. *Multi pacifici sint tibi, & consiliarius sit tibi vnus de mille, & Paulus infra. Amicus fidelis medicamentum vite, & immortalitatis, & Dorotheus ferm. 19. ait. Ego cum mihi res aliqua contingit, libenter quidem cum proximo consulto, maloque eam iuxta proximi sententiam fieri, quam iuxta meam propriam. Atque ita fratris mei sententiæ, & opinioni concordo, etiamsi contraria fuerit; viuere enim iuxta propriam sententiam, & sibi ipsi soli concordare, idem est, quod omnibus discordare. Et Seneca epist. 62. ait. Nullius boni sine socio incunda possessio est.*

Hæc quippe iuuant ad has conformitates, & mentis tranquillitatem acquirendam. At illa frui nequaquam commodè, poteris, nisi pacem cum tuo Superiore habueris. Quod videtur colligi ex illo 1. ad Timoth. 2. *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus (in communi) pro regibus (in speciali) & omnibus, qui in sublimitate sunt (idest pro Prælati)*

ut quietam, & tranquillam vitam agamus, itaque orandum pro Prælati.

At quid orandum? ut sint nobis pacifici, atque propitij, non nos inquietent, non nos turbent, atque persequantur, ut videtur exponere Claudius Guillaudus illo loco Pauli. Sed ad quid orandum? ut quietam, & tranquillam vitam agamus & quomodo hæc vita agenda est? In omni pietate, & castitate? Non est querenda pax, seu amicitia Prælati, ut nobis ad luxum, & iniuriam alijs inferendam sit occasio (quod multis plerumque accidit) sed ut in omni pietate, idest in omni genere pietatis, & officij erga proximos, & castitate, idest, in omni genere sanctitatis erga nos ipsos exerceamus, ut Theophylactus,

Claudius,
Guilliau.

Theophyl.

§. Vnicus. Quomodo possit Religiosus gratiam, et amicitiam sui Prælati, ad quietem viuendum necessariam, aucupari.

ABO hic quædam regulas generales, quæ maxime proderunt Subdito ad acquirendam sui Prælati gratiam, qua mediante, poterit optata quiete, & tranquillitate perfrui.

I. Regula.

Honora, reuerere, cole Prælatum.

Ad hanc regulam possent esse satis quæ diximus supra, quæst. 1. cap. 28, sed illis hæc addo. Exodi 20. *Honora patrem tuum:* Patris autem appellatio extenditur ad vniuersos Præsidentes, ut docent ibi expositores. Hinc etiam Senatores à Romulo creati pro consilio, & gubernatione Reipub. honoris gratia dicti sunt ab eo Patres, & filij eius patricij, ut est apud Liuium lib. 10. Bonauent. de interiori homine, parte 1. cap. 3. *Honora Prælatos in corde tuo, non spernas, ne forte Deum spernas, cuius, vicem gerunt. Ordinationes eorum, & constitutiones ne fastidias, quia non sine causa faciunt licet tu nescias omnes causas.* Et Hugo apud eundem Bonauen. in speculo discipl. 2. par. princip. part. 1. cap. 3. *Superioribus, inquit, Obediuntiam, timorem, obsequium, & venerationem exhibere debemus,*

Exod. 20.

Liuium,
Bonan.

Hugo.

II. Regula.

Pare illis alacriter, & hilariter, & noli ad præcepta dedignari neque irasci

Kempis opusc. exercit. spirit. cap. 12. *Cito erit in pace, qui cito se subijcit, & obedit. Et in fine ait. Nemo tam quiete viuuit, Nemo tam secure moritur, sicut vnus obediens.* Et Seneca lib. 3. de ira, cap. 15. *Omnis indignatio in tormentum sui proficit, & imperia grauiora sentit, quo contumacius patitur. Sic laqueos fera, dum iactat, adstringit. Sic aues viscum, dum trepidantes excutunt, plumis omnibus illiniunt. Nullum est tam arctum iugum, quod non minus laedat ducentem, quam repugnantem.* Et Tacitus 1. Annalium. *Quanto quis erit (apud Prælatum) Obsequio promptior, tanto honoribus extolletur.*

Kempis.

Seneca.

Tacitus.

III. Regula.

Cave, ne illis detrahas; neq; cū quavis persona, quantumvis intima murmures; et noli illorū actionū cēsor fieri.

Exod. 22. Dīs non detrahas, & principem populi tui non maledices. Et Eccles. 10. In cogitatione tua Regi ne detrahas, & in secreto cubiculi tui ne maledixeris diuiti; quia & aures Cēli: portabunt vocem tuam, & qui habet pennas annuntiabit sententiam
 Doroth. Doroth. serm. 17. Noli fieri actionum Superioris censor, & indagator, ac nimium sapiens expensor, & Index. Et Climacus gradu 4. Institutorem tuum penitus iudicare licet, etiamsi in illo modica aliqua delicta animaduertis. Homo enim est, & suggerenti Dæmoni, ut Prælatum diiudices, aut de illo murmures respondendum est, o malignissime seductor, non ego ducem meum iudicandum suscepi, sed ille me. Non ego illius, sed ille mei Index est. Kempis de discipl. claustr. cap. 4. Caveat omnis bonus Subditus, ne Prælatus suum temerè iudicet, nec vias eius curiosè scrutetur, sed potius eius dicta & facta in melius interpreter. Bonau. de interiori homine, par. 1. cap. 3. Habe, ait, Semper pacem cum Prælatiis, non eis detrahas, nec libenter audias eis detrahentes, non ponderes excessus eorum, sed ignosce eis, quasi hominibus. Et quippè sicut magnum amorem signit in Prælato reuerentia, & obedientia subditi, ita magnum odium murmuratio, & actionum indagatio. Vndè benè Seneca apud Lipsium in notis ad hb. 3. politic. cap. 11. Ante omnia, ait, Custodiam ori ponendam, nec sinendam linguam temerè euagari dentium septimum, & labiorum propugnaculum, quibus à natura velut duplici vallo est circumdata.

IV. Regula.

Ad eorum præsentiam ne loquaris absque ipsorum licentia.

Eccles. 32. Ecclesiast. 32. Loqui in medio magnatorum non præsumas. Et ubi sunt senes, non multum loquaris. Antè grandinam præibit coruscatio, & antè verecundiam præibit gratia: & pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Bonau. in speculo discipl. p. 1. principali, partic. 1. cap. 4. Coràm Superiore, sine eius assensu præhabito, nō loquatur. Iubete autè Prælato loqui, nihil dicas, Vndè multum eruditus, multumque Religiosus possis putari, nec eloquentiæ studeas; sed sermo tuus sit simplex, & potius rusticanus (Rem tamen attingens,) quàm Vrbanus. Quod monet Bernardus in speculo Monach.

V. Regula.

In Capitulis semper illorū opinioni re conforma. Quòd si quid sit tibi contrà illorum opinionem propter Monasterij utilitatem dicendum, modesta, & humili dubitatione condito.

De Bened. Sanctus Benedictus in sua Regula c. 3. Hoc præcipit suis Monachis dicens. Si autem dent Fratres

consilium, cum omni humilitatis subiectione, ut non præsumant procaciter defendere, quod eis visum fuerit, sed magis in Abbatis pendeat arbitrio, ut quod salubrius iudicauerit esse, ei cuncti obediant. Kempis de discipl. claustr. cap. 4. Subditorum est humiliter acquiescere consilijs maiorum, & sine recalcitratione obedire Prælatiis. Qui hoc facit, Deo placet, & Prælato suo charus erit, qui pro eo rationem reddet. Bernard. in formula honestæ vitæ, tit. Eiusdem materiæ notabile documentū. Numquàm pertinaciter aliquid affirmes, & neques, sed sint tuae affirmationes, & negationes dubitationis sale condita. Et Bloius in speculo Monach. Fac sepe ad sit pudor, & pura inuētio; & ita, & taliter dicas, quæ tibi occurrūt, ut delectent, quæ suadēda sūt, Ut docet Seneca sua gloria 1. Seneca.

VI. Regula.

De quacumq; re tibi ab illis facta, etiam iniuste, siue reprehensio sit, siue castigatio, cave ne conqueraris, sed patienter ferre memento.

Seneca 2. de ira, cap. 33. Superiorum iniuriæ hilari vultu, non patienter tantum ferendæ sunt. Facient iterum, si se fecisse crediderint, & Tacitus in Agricola. Proprium humani ingenij est odisse, quæ laferis. Seneca. Tacitus.

VII. Regula.

In casu discordiæ Prælati cū alijs Fratribus, tu Prælato sepe adhære.

Nā, & frater, & Prælatus est. Bonau. in speculo discipl. p. 1. principali, partic. 1. c. 6. Cū ipso Prælato contendere nefas est, & execranda in Subditi irreuerentia turpitudine. Seneca 2. de ira, c. 34. Cū pari contendere anceps est, cum Superiore furiosū, cum inferiore sordidū. Nec hoc casu tibi erit vtile neutralitatē sequi; Nām illic in te Prælati odiū concitabis. Quis enim color, aut ratio cum tranquillis rebus ad clauum federis (Ut loquitur Lipsius lib. 6. politic. cap. 6.) ut deserat, abiciatque eum turbatis? Vndè Salon apud eundem Lipsiū ibid. Legem statuit, ut in casu civilis discordiæ, qui nō alterutri parti se adiunxerit, sed solitarius, separatusque à cōmuni malo Ciuitatis secesserit, is domo, patrias, forniisq; omnib⁹ careat, exulq; extorrisq; sit. Sin autè magnates aliqui inter se dissiderēt, tunc vtile putarē (ubi magna beneficia recepta aliter non suaderent) neutralitatem sequi; Nām neutralis neminem offendit, & per consequēs neminē habet inimicum, saltem apertum. Vndè Cicero lib. 10. Ad Atticū, ep. 7. Nihil, ait, Viro bono, & quieto magis conuenit quàm abesse à civilibus controuersijs; Quæ autè mala apporet neutralitas, docet Io: Boetherus in suo principe, discursu de neutral. Et Lipsius loc. cit. Cicero. Io: Boether. Lipsius.

VIII. Regula.

Si habet aduersum te aliquid Prælatus tuus, fac ut citò eum placatum reddas, nec finas morbi ingrauescere, Nam eò periculosior, quòd diuturnior.

Antequàm autè sit placatus, caue tibi in omnibus, & per omnia, quomodo, & cum quibus loquaris.

Tacitus.

Seneca.

Tacitus 3. Ann. Nec corporis quidem morbos veteres ac diu auctos, nisi per dura, & aspera coerceas, sic & animos corruptos. Et Seneca 3. de ira, cap. 7. Ut ulcera ad lenem tactum, deinde etiam ad suspensionem tactus condoleant: ita affectus animus minimis offenditur, adeo ut quosdam salutaris, epistola, oratio, & interrogatio ad licem euocent: & Numquam sine querela agri tanguntur.

IX. Regula.

Fuge tamquam pestem disputationem cum Prelatis: Et abhorre velle te illis doctiorem videri.

Eccles.
Dorotheus.

Nam semper sunt, & volunt esse Superiores. Ecclesiast. 7. Penes regem noli videri sapiens. Et Dorotheus ser. 20. Caue dogmatizare cum Prelatis. Et præsertim in publico.

X. Regula.

Nimiam Prelatorum familiaritatem deuota.

Dorotheus.

Kempis.

Nam hæc sine discordia aliqua vix unquam consistit. Dorotheus ser. 20. Niam Superiorum consuetudinem deuota; est enim laqueus quidam, qui desiderat, & recorder in perditionem; & interitum adducit. Et Kempis de fidei dispensatore, cap. 1. §. 25. Sapienter facit, qui magnorum hominum notitiam, & Prelatorum familiaritatem deuota.

XI. Regula.

Hoc ad gratiam tui Prelati aucupandam tibi maximè proderit, si quando contigerit tibi facere aliquid

laude dignum: vel vltimam manum non apposueris, sed illud terminandum Prelato reliqueris; vel si non poteris non terminare, terminasse visus fueris ope, & auxilio Prelati. Atque ita totum id, quod laudem meretur, illi attribuas.

Sic fecit Ioab. 2. Regum 12. vbi dicitur. Misitque Ioab Nuncios ad David dicens: Dimicauit aduersum Rabbat, & capienda est vrbs aquarum; nunc igitur congrega reliquam partem populi, & obside Ciuitatem, & cape eam, ne cum a me vastata fuerit vrbs, nomini meo adscribatur victoria. Et Tacitus in Agricola. Nec ad famam tuam gestis exultes, sed ad auctorem, & ducem, ut minister fortunam referas. Et AEmilius Probus apud Lipsium lib. 3. politic. cap. 11. Hæc est conditio Regum (Et omnium dominantium) Ut casus sanium aduersos hominibus tribuant, secundos fortuna sua. Itaque Subditus quasi Luna omnis gloriæ suæ lumen Soli refundat. Et tandem optimum est Consilium viuere cum viuentibus, iuxta adagium Hispanicum: *Qui con quien viue, que lo de mas es morir, y podrir las entretas.* Et tene menti sequens Disticon.

*Vive tibi, quantumque potes consortia vita
Quicquid agant alij, sis memor ipse tui.*

XII. Regula.

Caue tamen, ne contra regulam tuam, vel contra Deum, ut Prelato tuo morem geras, quidquam præstes.

Nam charior tibi debet esse gratia Dei, quam Prelati. Et obedire oportet magis Deo, quam hominibus. Actorum 5. Et Ecclesiastic 4. Pro infirmitate agonizare pro anima tua, & vsque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabis pro te inimicos tuos. Pro hac regula possunt videri, quæ dixi supra, q. 1. cap. 6. conclus. 2.

Appendix ad supradicta.

Postremò noto aliqua. Primum multa me hoc opere dixisse, non quia ita sint, præsertim in Religione mea, In qua per Dei gratiam, & misericordiam nondum adhuc relicta omninò est (licet, vt verum fatear, aliquando refriguerit) prima illa Charitas, in qua à suo fundatore, charitatis vexillifero instituta est. Sed quia ita possint longo annorum decursu, spiritu veterascente, esse.

Secundò. Noto ex Bonauentura de sex alis Seraphin. cap. 3. versùs finem. Quod in hoc differunt laudabiles Religiones, & iam dilapsæ, non quòd nullus peccans in laudabilibus reperiatur, sed quòd nullus impunè peccare sinatur, & peccandi aditus studiosè præcludantur, & incorrigibiles, & alios inficientes eliminantur, & boni adiuventur, & diligantur, vt perseuerent, & in melius semper proficiant.

Nam cum in Conuentu Angelorum antè confirmationem, & in ordine Apostolorum sub magisterio Christi reperta sit prauitas, Quis ordo bonorum in terra audeat sibi arrogare hanc prærogatiuam, quòd peccatum in eo non sit? Quia etsi plurimi per Dei gratiam immunes ibi fuerint, sed non omnes. *Vos mundi estis, sed non omnes,* ait Dominus (Ioan. 13.) Bonis enim quando sunt hic in statu merendi, expedit aliquos malos secum habere, qui eis sint maioris occasio meriti, quibus compatiantur in malis suis, contra quos zelus eorum inardescat, quos corrigere laborent, quibus similes fieri pertimescant, qui eis sint tentationis materia, a quibus etiam persecutiones sustineant, & ex quorum consideratione confusi humiliantur, quia tales non sunt, admoneantur gratiarum actionis ei, qui custodit eos, ne tales efficiantur. Hæc & alia Bonauent. loc. cit. ex quibus patet, quam ignorant, & Margites sint, qui putant, in Religionibus omnibus nullum improbum reperiri, quem si videant, se signo crucis signant, quasi Religiosi expertes corporis, & materix essent, non tentationibus, non fragilitatibus subiecti. *Vnius itaque delictum, seu indiscretio non debet ad omnes, nec ad singulos retorqueri.* Vt ait Bonauentura in epistola ad magistrum innominatum, *Et qui aliter sapit, ipse suam insipientiam manifestat, quod nihil omninò sapit,* vt Bonauentura ibidem.

Noto tertio circa illa verba posita supra, cap. 21. §. 2. pag. 246. versu Respondet Corradus *Per modum elemosynæ datæ intuitu incommoditatis, & laboris, quem patitur confessarius dicto ministerio assistens.* Quod maxima controuersia est inter Doctores, an propter laborem necessario coniunctum cum administratione Sacramentorum possit accipi pretium. Multi enim dicunt, quòd sic. Adrianus quodlib. 9. art. 1. in resolut. littera O. Angelus verbo Simonia 2. num. 6. qui citat pro hac sententia Panormit. Ricardum. Innocentium. Hostiensem. Tenent etiam alij quos citat Suarez to. 1. de Religione, lib. 4. cap. 21. nu. 2. Contrarium sentiunt alij, quos citat Suarez loc. cit. nu. 5. alij distinguunt de labore antecedente Sacramenta, & de labore concomitante. Pro primo dicunt, quòd licet pretium accipere, quia est accidentarium. Pro secundo negant, quia est substantiale Sacramentis, hæc enim finè labore ministrari non possunt. Ita Sotus lib. 9. de iust. q. 6. artic. 1. versu An verò in mercedem. Vega secunda parte summæ, cap. 101 casu 41. Reginaldus in praxi, lib. 23. num. 130. Vide Suarez loco cit. quæ est probabilior opinio. Quando ergò ego dico, quòd potest Confessarius accipere à pœnitente quicquid per modum elemosynæ, datæ intuitu incommoditatis, & laboris, quem patitur

Suarez

Ioan. 13.

Adrian.
Angelus

Suarez

Sotus
Vega

Reginald.

titur Confessarius dicto ministerio assistens, oblatum fuerit, ne suspiceris, me intendere probare primam opinionem, licet etiam ipsa probabilis sit propter tot Doctorum auctoritatem. Nam illa concedit, quod potest etiam accipi pretium laboris coniuncti intrinsecè cum administratione Sacramenti, licet non pro ipso Sacramento; Ego autem non dico, quod possit accipi pro pretio, sed tantummodo per modum elemosynæ, & gratitudinis. Cum enim videant pœnitentes suos confessarios (præsertim Regulares, qui non tenentur ex officio hoc Sacramentum ministrare) semper esse promptos, & paratos, ad illis aures præbendas: videant, eos relinquere sua studia, orationes, & alia exercitia spiritualia, vt eis hoc Sacramentum ministrent, non possunt non gratum habere id obsequium, atquè ità illis præbent quandoquè aliqua xenia, seu eulogia in grati animi significationem. Quo pacto nullus potest esse scrupulus simoniæ, non enim ea xenia dantur, nec accipiuntur pro absolutione, quod esset simoniacum cap. Ad aures, de simonia, sed solum dantur ratione elemosynæ, & gratitudinis, quod nec simoniam olet; Atquè id in specie tenent Grassius lib. 2. de casibus referu. cap. 11. præsertim, num. 27. & 36. Et summa corona Confessorum parte tertia, cap. 10. tract. de simonia, num. 15. Quæ addit, quod potest Confessarius qui ad id non tenetur ex officio, potius velle in vno, quàm in alio loco Confessiones audire, vbi abundantius dantur elemosynæ. Seù potius audire hunc, quàm illum, quia ab illo plus sperat elemosynæ. Cauendum tamen ab auaritia, quæ facillime se ingerit. Et etiam cauendum, ne quid requirat pro absolutione aliquorum casuum grauiorum, & reseruatorum. Facit etiam Panor. in cap. Suam de Simonia, num. 4. in cap. Ad Apostolicam, eod. tit. num. 3. facit etiam idem Caput Ad Apostolicam, vbi Glossa verbo Nituntur, quatenus dicitur, quod laudabilis consuetudo pia deuotione introducta circa Sacramentorum ministracionem seruanda est. Quod etiam docet Aragon 2.2.q. 100. art. 3. in solut. ad tertium argumentum D. Thomæ, Vide Grassium, parte 1. decis. lib. 2. cap. 96. à num. 43. vsquè ad 47. Habetur id etiam in cap. Cum voluntate §. Prædicatores de sent. excom. vbi qui audit alicuius confessionem licite recipit aliquid à pœnitente, etiamsi illud subiaceat restitutioni, vt notat etiam Panor. ibi num. 5.

Grassius,
Summa
cor.

Panor.

Glossa

Aragon

Grass.

Nota 4. circa §. 1. cap. 21. positum supra pag. 231. quod Mendicantes habebant olim priuilegium absoluendi a casibus reseruatissimis Papæ, exceptis contentis in bulla Cœnæ. Nobis Minimis quidem concessum à Leone X. in bulla, quæ incipit *Etsi cunctæ*, data Romæ apud Sanctum Petrum, Anno 1518. Calend. Iulij. Et refertur in nostris priuilegijs pag. 124. Vbi, concessis magnis, & plenarijs Indulgentijs nostris Ecclesijs, in certis diebus anni ait, *Et vt Christi fideles ipsi Indulgentiarum huiusmodi participes commodius esse possint, Correctori domus pro tempore existenti, Confessores Religiosos dicti Ordinis: qui eosdem Christi fideles, ad eandem Ecclesiam pro huiusmodi Indulgentijs consequendis, dictis singulis diebus Dominicis Quadragesimæ cuiuslibet anni, & à media Quadragesima vsq; ad octauam Paschæ inclusiuè, etiam cuiuslibet anni diebus singulis accedentes, in eorum confessionibus audire: eorumque confessionibus diligenter auditis, eosdem à quibuscumque casibus, etiam Apostolica Sedi reseruatissimis (exceptis contentis in bulla Cœnæ Domini) absoluere possint, & valeant, deputandi auctoritate Apostolica tenore præsentium de vberiori gratia licentiam, & facultatem etiam concedimus, pariterque indulgemus. Quod priuilegium fuit confirmatū specialiter à Clemente VII. in bulla, quæ incipit *Deuotionis augmentum*, data Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris, anno 1532. die 22. Septembris, & habetur in nostris Priuilegijs pag. 177. Et etiam in specie fuit confirmatum à Paulo 3. in bulla, quæ incipit *Suprà Gregem Dominicum*,*

data

data Romæ apud Sanctum Petrum anno 1539. Quarto Nonas Iunij, & habetur in nostris Priuilegijs pag. 187. Et successiue deindè ab omnibus Pontificibus subsequenter omnia nostra priuilegia confirmata sunt, vsquè ad Urbanum VIII. feliciter regnantem, quem diu nobis Deus pro Christiani populi consolatione, & suæ Ecclesiæ utilitate dignetur per suam pijsimam misericordiam conseruare, ex cuius benignitate etiam priuilegiorum eorundem confirmationem obtenturi speramus.

Paulus Tertius deindè anno Domini 1545. die tertia Iulij concessit amplius priuilegium Patribus societatis Iesu, quo gaudemus, & nos, & alij Mendicantes, communicationem habentes, relatum à Rodriquez tom. 1. quæst. regul. q. 61. art. 5. Et Miranda tom. 1. Manualis q. 46. art. 5. his verbis, *Concessit cuiilibet Sacerdoti societatis Iesu, qui ad onus confessionum secularium repertus; donec, & per societatis præpositum pro tempore existentem deputatus fuerit, ut audire possit quorumcumque vtriusque sexus fidelium confessiones, ipsque diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis suis peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumcumque granibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, absolueret, & à quibusuis ex eisdem casibus resultantibus sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, exceptis contentis in bulla Cœnæ Domini.*

Deindè anno Domini 1601. die 9. Ianuarij sacra congregatio Cardinalium de mente felicitis recordationis. Clementis Papæ Octaui omnia dicta priuilegia reuocauit. Sed cum dubia quædam circa prædictam reuocationem emerfissent, eadem sacra congregatio de mente eiusdem Pontificis, declarando primum decretum, declarauit, quòd solum habeat locum in septem casibus, & dicta priuilegia solum in his septem casibus per dictum decretum derogatorium intelligantur reuocata. Atq; ita quòd ab his septem vigore dictorū priuilegiorum non possint confessarij priuilegium habentes absolueret.

Primus casus est. Ut non possint absolueret à casibus contentis in bulla Cœnæ Domini. Secundus. Vbi Immunitas Ecclesiæ est violata in terminis bullæ Gregorij 14. Tertius in violatione clausuræ Monialium ad malum finem. Quartus prouocantes, & pugnantes in duello iuxta decretum Concilij Trid. & Constit. Greg. 13. Quintus. Inijcientes manus violentas in clericos, ad terminos cap. Si quis suadente Diabolo 17. q. 4. Sextus Simoniam realem committentes, ac Simoniam confidentialem in beneficijs. Septimus, ut nec à casibus, quos locorum ordinarij sibi reseruauerunt, aut in posterum reseruabunt. De quibus casibus tractat specialiter Grassius in tract. de casibus reseruatis lib. 1.

Positis in 2. decreto dictis septē casibus, subiungit dicta sacra congregatio. *Ac præterea declarat, eos quidem Sacerdotes tam seculares, quam regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indulgijs, & facultatibus in supradicto decreto expressis suffulti fuerint, posse iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates, vsu ante idem decretum receptas, & quæ sub alijs reuocationibus non comprehenduntur tantum, & non alias absolueret à casibus in præfenti declaratione non comprehensis. Dicta decreta congregationis referunt Naldus in verbo Casus in fine, & alij, quos citauì supra pag. 224.*

Naldus.

Restat modò videre an prædicta nostra priuilegia fuerint reuocata ante prædictum decretum congregationis. Videtur enim, quòd sic.

Primo, quia sacra Congregatio Cardinalium de mente Gregorij XIII. anno Domini 1577. die 10. Septembris reuocauit omnia priuilegia, concessa Mendicantibus circa absolutionem casuum Episcopaliū, de qua reuocatione meminit Chapeauille parte 1. da casibus reseruatis, cap. 4. difficult. 16. & eam ad verbum refert Confettius in suo summ. tit. 17. cap. 6. fine his verbis.

Chapeauilla.
Confett.

*Responsio Sacrae Congregationis (onc. Trid. quò ad facultatem
Regularium absoluendi à casibus Episcopo reseruatis,
olim Illust. Card. Borromeo tunc Archie-
piscopo Mediolanen. facta.*

Illustris. & Reuerendissime Domine.

CVM à Sacra Congreg. Cardinalium, qui propositi sunt decretis Trid. Conc. interpre-
tandis Illustris. amplitudo tua quaesierit, an Regulares ex privilegio à Sede Apostolice
impetrato, praesertim autem ex eo, quod nominant Mare magnum, possint in casibus,
quos sibi Episcopus reseruauerit, absoluere confidentes. Hac de re ubi congregatio
accuratè egisset, deinde ad Sanctissimum D. N. retulisset sanctitas sua, etiam de sententia
Congregationis censuit, ex facultatibus per hoc Mare magnum, aliaue privilegia Regularibus
concessis, factam eis non esse potestatem absoluendi in casibus, sibi ab Episcopo reseruatis.
Deus Illustrissimae amplitudini tuae perpetuam vitae tranquillitatem, & incolumitatem
largiatur. Romae die 10. Septembris 1577.

Secundo, contra nos Minimos obstat specialiter constitutio Pauli V. quae
incipit Romanus Pontifex, data Romae Apud Sanctum Petrum sub annulo
piscatoris, die 23. Maij, anno Domini 1606. quam refert Quaranta verbo In-
dulgentiae, in qua reuocat omnes Indulgentias Regularium, & nouas conce-
dit: Ergò cum praedicta facultas nobis concessa absoluendi in praedictis die-
bus Indulgentiarum, nobis Minimis sit concessa occasione ipsarum Indul-
gentiarum, ut patet ex citatis verbis, Reuocatis Indulgentijs, censetur etiam
reuocata dicta facultas.

Ad primum Respondeo, dictam declarationem solum loqui de casibus re-
seruatis Episcopis, ut patet, non autem de reseruatis Apostolicae Sedi. Vnde
sicut verum est, non posse Regulares absoluere à casibus reseruatis Episcopis,
quod contendebant antea Doctores, ut videre est apud Syluestrum verbo
Confessor secundo, q. 5. Gabrielem 4. in dist. 17. q. 2. art. 3. ita verum est, quod
possunt nunc absoluere ab omnibus casibus reseruatis Papae, exceptis dictis
septem, & exceptis etiam ijs, in quorum reseruacione reuocantur omnia pri-
uilegia absolutionem concedentia. Quod etiam notauit Toletus, lib. 1. cap.
41. num. 7. quando scilicet derogatio cadit supra absolutionem, nam si ca-
dat supra rem prohibitam in constitutione, absoluere etiam poterunt. Quod
est valde notandum, quia eorum priuilegia, & vsu recepta erant, & non re-
uocata per illam declarationem Gregorij, ut patet, neque per aliam, quod
sciam ante dictum decretum Clementis.

Et Noto, quòd ad hoc ut priuilegiu censetur vsu receptum, non est necesse,
quod sit in vsu apud omnes eo gaudetes. Sed satis est, quod sit in vsu apud ali-
quos doctiores, & peritiores. Vnde hoc priuilegium, licet ab aliquibus fratri-
bus alicuius Conuentus, seu Prouinciae, vel etiã Religionis non fuerit vsu re-
ceptum, quia illud ignorauerint. Non per hoc debet censi non esse vsu re-
ceptum quòd ad alios, neque etiam quòd ad eosdem, quando sciuerint, & uti
voluerint. Tum quia hoc priuilegium est positum formaliter in expressa, &
libera voluntate priuilegiatorum, ut patet ex illis verbis, *Possint*, Tum quia ad
hoc ut priuilegium, per non vsu censetur ab rogatum, requiritur, ut non
utentes habeant scientiam illius, & voluntatem, non utendi illo, ut Colli-
gitur ex cap. Si de terra, de terra, de priuilegijs, & docet Beia 4. parte casuum, casu

Syluest.
Gabriel.

Toletus.

Beia 4.

Panormo

calu 3. pag. 165. Vide Panormitanum in cap. Cum accessissent, de constitutionibus, num. 6. Et i. p. consil. consil. 54. num. 3. & Portel in addit. ad dub. regul. verbo, priuilegium, num. 4. vbi affert priuilegium Eugenij IV. quo conceditur regularibus, vt eorum priuilegia per non vltim, neque per contrarium vsum, amittantur. Et Felinum ibidem per multa, præsertim num. 26.

Felims,

Ad secundum Respondeo, illam constitutionem solum loqui de Indulgentijs concessis Religiosis, non autem de concessis eorum Ecclesijs pro sæcularibus, atque ita declaratum est ad instantiam P. F. Hieronymi Durandi nostri Ordinis Zelosi (qui & fuit Religionis nostræ zelantissimus, & prudentissimus Generalis, omni memoria dignus, qui adhuc in sancta senectute viuit, viuatque diu sanus, & fœlix) à sacra Congregatione Cardinalium, vt patet ex litteris dictæ Congregationis, directis ad singulos Vicarios Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, &c. Et subscriptis ab Illustriss. Cardinali Gallo, Capite tunc dictæ Congregationis quarum litterarum mandauit fieri ad mei instantiam Reuerendissimus Vicarius Genuensis publicum, & autenticum transumptum tenoris sequentis.

IN Nomine Domini Amen. Nouerint vniuersi, & singuli, qualiter Reuerendiss. D. Fœlix Tamburellus I. V. D. Prothonotarius Apostolicus, Canonicus Ecclesie Maioris Illustriss. & Reuerendiss. Domini, D. Dominici de Marinis Archiepiscopi Genuensis Vicarius Generalis habens, & suis in manibus tenens litteras Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Cardinalis Galli, datas Romæ die 21. Augusti. 1615. Reuerendissimo D. Vicario Archiepiscopali Genuæ Generali directas in folio papyri scriptas, vt motis est, sanas, & integras, non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua earum parte suspectas, sed omni prorsus vitio, & suspitione carentes, illas exhibuit, & tradidit mihi Notario, & Cancellario infrascripto ad presentium infrascriptorum testium, quarum quidem litterarum tenor talis est, videlicet à tergo Al Molto Reuer. Signore, Il Vicario Generale di Genoua. Intus verò; Molto Reuerend. Signore, Perche i Padri di S. Francesco di Paola dubitando, se per la constitutione della Santità di Nostro Signore sopra le Indulgenze concesse nouamente alle persone Religiose con reuocatione delle antiche, vengono ancora reuocate le Indulgenze, concesse alle loro Chiese regolari, & à quelli, che le visitano, & ancorche la constitutione comprenda chiaramente solo le persone regolari, senza estendersi alle Chiese loro, tutta via la Sacra Congregatione per leuar ogni dubio, dichiara che le Indulgenze concesse à quelli, che visitano le Chiese de Regolari di detti Padri, non vengono comprete in detta constitutione, ma restano nella loro forza, è vigore. Però V. S. potra lassarle publicare in cotesta sua Città, e Diocesi, quando altro non osti, è Dio la prosperi. Di Roma li 21. d'Agosto 1615. Al piacer di V. S. Il Cardinale Gallo. Qui quidem Reuerendissimus D. Felix Vicarius Archiepiscopalis Genuæ Generalis, visis prædictis litteris, quæ fuerunt, & sunt subscriptæ manu propria, & litteratura sibi plenè nota prædicti Illustriss. Domini D. Cardinalis Galli, mandauit illas transumpti, & exemplari, & in hanc publicam transumpti formam redigi per me Notarium, & Cancellarium infrascriptum, & huiusmodi transumpto dari, & adhiberi illam, & eandem fidem, quæ & qualis adhiberetur eisdemmet originalibus litteris, si in medio originaliter exhiberentur, & producerentur in Iudicio, & extra, præmissisque omnibus, & singulis suam, & Curia Archiepiscopalis Genuæ, qua fungitur, auctoritatem inserposuit, & interponit pariter, & decretum Laudans, &c. De quibus omnibus, &c. Per me Iacobum Cuneum Notarium, & Cancellarium. Actum Genuæ in Palatio Archiepiscopali, anno à Natiuitate Domini Millesimo sexcentesimo decimo nono, Indiçione secunda, secundum Genuæ Cursum, die Mercurij 11. Decembris in Vesperis, presentibus D. Io. Andrea Castellatio Causidico, & Marino Matrutio quon. Francisci familiare præfat. R. D. Vicarij testibus ad præmissa vocatis, & rogatis.

Jacobus Cuneus Notarius, & Curia
Archiepisc. Genuæ Cancell.

Manet ergo, quod prædictum priuilegium absoluendi à casibus referuatis Papæ, exceptis contentis in bulla Coenæ, & contentis in secundo decreto Congregationis sub Clemente, non est reuocatum, & sic possunt eo vti dicti Fratres Minimi, & alij communicationem habentes, sicut poterant prius. Poterunt Itaque absoluere Religiosi ab excommunicatione incurfa propter prouocationem ad duellum, si effectus secutus non fuerit. Quia duellum in secunda illa declaratione Congregationis sub Clemente est tantummodo referuatum in terminis Conc. Trid. & Gregorij XIII. in quibus decretis excommunicantur solummodò duellantes, secuto effectu, vt dicunt omnes, præsertim Sanchez lib. 2. in decalogum, cap. 39. nu. 28. Et hoc specialiter docet Graffius lib. 1. de casibus referuatis, cap. 7. num. 19. Naldus in summ. verbo Duellum, num. 6. fine: Bonacina de censuris, disp. 2. quæst. 6. parte 2. num. 15. fine.

Sanchez.
Graffius.

Naldus;
Bonacina;

Item poterunt absoluere mulieres introeuntes Monasteria, & claustra Monachorum sub prætextu cuiuscunque priuilegij (Seclusis Monasterijs Minimorum quò ad Reginas, & fundatrices) contra Bullam Pij V. quæ incipit, *Regularium personarum*, Quam refert Cherub. tom. 2. Bullarij in Pio V. const. eius 20. & etiam mulieres ingredienti Monasteria Monialium contra const. Gregorij XIII. quæ incipit, *Vbi gratia*, quam refert idem Cherubinus eodem loco in Gregorio XIII. Const. eius 28.

Cherub.

Item poterunt absoluere eos, qui aliquid dederint, vel promiserint, seu acceperint pro obtinenda aliqua gratia, vel iustitia in Romana curia contra Const. Bonifacij VIII. quam refert Cherubinus tom. 1. bullarij in Bonifacio, Const. eius 1. folio 139. quam inouauit, & confirmauit Gregorius XIII. vt refert idem Cherubinus tom. 2. bullarij in Gregorio XIII. Const. eius 14. folio 391.

Item poterunt absoluere ab alijs censuris positis, & insertis in corpore iuris, vel in extrauagantibus, de quibus videri potest Toletus lib. 1. cap. 35. & cap. 36. & additione ad cap. 41. Sayrus lib. 3. de censuris, cap. 29. 30. 31.

Toletus;
Sayrus.

Hæc sunt Commilitones mei, quæ ad me ipsum prius vosque instruendos hoc primo tomo occurrerunt. Quæ faxit Deus, vt ad laudem, & gloriam suam, B. M. semper Virginis, & Sanctis.

P. N. Francisci de Paula, honorem, & laudem, vestramque aliquam vtilitatem cedant: quod per misericordiam Dei, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti spero. Amen.

FINIS.

ADM. R. P. F.

LAVRENTII
DE PEYRINIS
GENUENSIS

Ordinis Minimorum S. FRANCISCI DE
PAVLA, in Prouincia Genuensi
vice Generalis

*Nec non Sanctissimæ Inquisitionis contra hæreticam
prauitatem Vicarij.*

RELIGIOSVS PRÆLATVS.

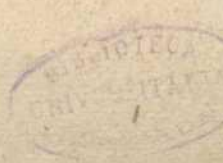

PLACENTIÆ,

Ex officina Typographica Io: Antonij Ardizzoni Impressoris Cameralis.

SVPERIORVM PERMISSV.

ADM. R. P. F.

L A V R E N T I I

D E P E R I N I S

G E N A V E N S I S

Ordinis Minorum S. FRANCISCI DE

PAVLA, in Provincia Genensis

Vice Generalis

Actus huiusmodi in officio eiusdem provincie
procuratoris & capituli

RELIGIOSVS PRÆLATVS.

PLACENTIA.

Et officina Typographica in: Antiquo Tribunali Imperialis Cantabrigie.
SVEVIAE PAVLINA.

F A C U L T A S

Reuerendis. P. Generalis.

F RANCISCVS à Longobardis, totius Ordinis Minimorum S. Frã-
cisci de Paula Minimus Corrector Generalis, R. P. F. Laurentio De Peyrinis, nostri Ordinis in Prouincia Genuensi Pro-
uinciali, salutem in Domino.

P Resentium virtute concedimus tibi supradicto, ut typis mandare possis li-
brum, qui dicitur Religiosus Prælatas, postquam fuerit diligenter exa-
minatus à P. F. Francisco à Mineo, nostri Ordinis Theologo. Obrenta prius
facultate ab ijs, ad quos pertinet. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ, in Con-
uentu SS. Trinitatis, die 10. Aprilis, 1630.

F. Franciscus à Longobardis Minimus Generalis.

A P P R O B A T I O.

I Vssis Reuerendis. P. F. Francisci à Longobardis, S. T. P. totiusq; nostræ
Minimitanæ Familiæ Generalis, ut fas est, morem gerens, ego infra scri-
ptus Frater sedula attētionē perlegi aureū hoc Opus, quod inscribitur, Religiosus
Prælatas, ab adm. R. P. F. Laurentio De Peyrinis, S. T. præsertim Ascetice,
& Iuris Canonici Eminentissimo Professore, nec non superioribus annis in
hoc IESV MARIÆ Collegio studiorum Regente, nunc verò ad huius Pro-
uinciæ clauum insidente ineffabili prudentia, & animarum zelo, elucubratur.
Et attestor, in eo nihil me inuenisse, quod fidei catholice dogmatibus obuiet, vel
bonis moribus aduersetur. Quinimò omnia sacram doctrinam redolent, sum-
mam eruditionem præferunt, eximiumq; sanctitatis spirant feruorem. Quod
enim indefesso ebibat studio, hoc in Opus eruclauit, & quod in regiminibus plu-
riès repetitis didicit, experientia magistrante, hoc calamo, & scripturæ man-
dauit. Et quod mirabilius est, ita graues, magniq; momenti doctrinas salibus
asperfit, ac lepida incunditate condiuit, ut omnem protinùs leuet legentis fasti-
dium, & de eo dici possit vulgatum illud.

Omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulci.

Quare iudico, ut in lucem prodeat, typisq; imò æternitati committatur, ad com-
munem omnium studiosorum vtilitatem, & maximè Prælatorum, eorumq; om-
nium, quorum interest Regna, Respublicas, Communitates, & Familias gu-
bernare. In quorum omnium fidem hæc subscripsi in eodem Collegio IESV
MARIÆ, anno à Deiparæ partu 1630. Die prima Mensis Septembris.

Frater Franciscus à Mineo S. T. P. & in IESV MARIÆ Collegio
Studiorum Regens.

A P P R O B A T I O .

VT officij munus sine iniuriæ crimine, ad Reuerendiss. P. Petri Martyris Ricciardi De Aqua Nigra, sacrae Theologiæ Magistri, in totoq; Genuensium Dominio Generalis Inquisitoris, præscriptum exequar: qua potui, intellectus mei indagine attenta, Opus hoc, quòd Religiosus Prælati inscribitur, summo menti acumine à R. Adm. P. Laurentio De Peyrinis Genuensi, Minorum Ordinis nunc, & olim in Prouincia Genuæ Prouinciali, Theologo eximio, necnon Iuris Canonici egregio Doctore, elaboratum, excellentissimum sanè Opus, omnibus numeris absolutum sum per scrutatus. Nihilq; quòd nostræ orthodoxæ fidei, rectæque fidelium institutioni aduersaretur, inueni; immo omnia eruditione, & subtilitate, (quodq; magis est) admiranda claritate plena esse comperi. Quare pro communi omnium regiminum utilitate dignissimum arbitror, præloq; committendum iudico, ut Opus hoc, utiq; mirabile, ingenioso, ac solerti viro dignum, in lucem prodeat. Datum Genuæ, in Conuentu SS. Annunziatae, Die 27. Ianuarij Anno Domini Incarnationis 1631.

F. Angelus Franciscus Cornilia Genuensis, Ordinis Minorum de Obseruantia, in Conuentu SS. Annunziatae Genuæ sacrae Theologiæ generalis Lector, necnon librorum Reuisor.

Denuò Imprimatur.

Inquisitor Placentiæ.

Franciscus Saluaticus Vic. Gen.

Rosa Vidit.

EIVSDEM R. P. F. FRANCISCI

A Mineo in laudem Operis.

ANAGRAMMA.

LAVRENTIVS DE PEIRINIS
EN LENIIT PRAESIDIS AVRA.

LVCIFERI infidijs Protoplastum æquore culpæ
Demersum, in portum transtulit AVRA Dei. *Genf. 3.*
Arcana vt Daniel recludat somnia Regum, *Dan. 3.*
Edocet igniuomi fornicis AVRA leuis.
Vt Zelans vngat Reges, sacretq; Prophetas, *3. Reg. 19.*
Per tenuem sonitum leniter AVRA monet.
Rectam, qua terram Psaltes pertingere possit, *Psal. 143.*
Expeditur precibus Spiritus AVRA boni.
Eximiam nauem rectoris, flante sub AVRA *Act. 2.*
Ipsemet admonitis Spiritus almus adest.
Numen adest AVRÆ, sed linguis infimul ardet, *Ibid.*
Rustica consumens, & noua corda creans. *Ezech. 36.*
Terret vt ignipotens præcordia Discipulorum,
Iucundum rorem leniter AVRA mouet.
Illustrat mentes radiantis luminis instar,
Nec minùs affectum purgat, amore replens.
Vtrumq; Auctoris celeberrima scripta imitantur,
Inde docendo mouent, hincq; mouendo docent.
Solue igitur Præsul solertis carbasa mentis;
Spirans EN LENIIT PRÆSIDIS AVRA leuis.

P. F. FRANCISCI MARIAE
De Agrifolij, Genuensis, Ord. Minim. Philo-
sophiæ Lectoris in hoc IESV MARIAE
Collegio, in laudem Auctoris :

A N A G R A M M A.

LAVRENTIVS DE PEIRINIS
INDIT EN VIRES PRAESVLI.

VREIS malis aditurus hortos
Confitos, donec remearet, ingens
Pondus Alcidæ fabricæ patentis.
Tradidit Atlas.

AEtheris summi nitidos iturus
Christus in campos, redeat quousq;
Præfulem mundi regimen minoris
Iuffit obire.

Durior quisnam labor extet, anceps
Haud quidem. Magni subijffe corpus
Orbis est maius, tolerare quàm vas
Vertice paruum.

Grandior verùm, grauiorq; moles
Urget hunc; primi leuior, minorq;
Gestat hic viuax, animo sed ille
Torfit inane.

Illius velox, variusq; motus
Auxit Octæi scapulis laborem;
Sed magis raptim, variè magisq;
Se ciet ista.

Heu quot implexis Veneris, lucriuè;
Quotq; vel fastus tumidis, vel iræ
Motibus præceps, alijfue gyrat
Innumerofis?

Hinc eam primus tulit irreflexo
Sarcinam collo, proprios sed ista
Comprimat nixus; miser atq; Præfes
Inde labascit.

At modò ò felix nimiùm. Quis vllò
Vel metu lapsus trepidet, Cleantis
Plurima ad doctum vigilata lychnum
Dum, Pater, edis?

Artium summam calamo venusto
 Dumq; concinnas, animiq; gazas
 Pandis insignes, paucaat quis istud
 Flectere pondus?

Non tot Antæus procer è parente:
 Ipsauè optato sitiens, nec imbre:
 Quot quit Antistes celebri hoc referre
 Codice vires.

Vasta neuè Og, Dan superata mirum
 Saxa, te robur tribuente, possit
 Cum geri moles, metuenda dorsis
 Et Superiorum.

Haud parit baccas Sicyon tot; Hybla
 Nec fauos præstat; rutilli nec ignes
 Tot micant cœlo, tua quot pyropis
 Scripta coruscant.

Nempè contextam graphicè corollam
 Præfidis sacro capiti coaptas,
 Qua gregem possit vigilans tueri,
 Ceu foret Argus.

Ecce iam pressis humeris leuamen:
 INDIT EN VIRES onus ad ferendum
 PRAESVLI Præsul Minimus, regendi
 Maximus arte.

Eia Rectores alacres? Ut instar
 Herculis tandem liceat perennes,
 Quos sua soter nece traxit Atla,
 Carpere fructus.

INDEX QVAESTIONVM, ET CAPITVM DE RELIGIOSO PRÆLATO

Quæstio I. De regimine in communi.

- C**aput I. Vnde deriuarint regimina, & de varijs regiminum formis. pag. 239
- § 1. Quid, & quotuplex sit monarchia, deq; illius utilitatibus, & damnis, quomodò dissoluatur, & conseruetur. 241
- § 2. Quid, & quotuplex sit aristocratia, deq; illius utilitatibus, & damnis, & quomodò dissoluatur, & conseruetur. 245
- § 3. Quid, & quotuplex sit popularis politia, seu democratia, deq; illius utilitatibus, & dānis, quomodò dissoluatur, & conseruetur. 249
- § 4. Quenā sit ex prædictis politijs simpliciter melior, et utilior. 253
- Caput II. Vtrum Regularium Respublicæ, seu Religiones aliquo ex prædictis regiminibus regantur, & quale illud sit. 254
- §. vnicus. Vtrum Superiorū Socij in Ordine Minimorum habeant votum decisiuum, an verò solūm consultiuum. 256
- Caput III. An externæ politia vicumq; ordinata noceat Religiosorum Status. 260
- Caput IIII. De varijs Superioribus Regulariū, eorumq; duratione. 265
- § 1. An expediat, Generales esse perpetuos. 267
- § 2. Quanto tempore expediat durare Superiores regulares. 272
- § 3. An expediat, Prælatorum inferiorum electiones fieri per capitula conuentualia, an verò magis per definitoria, seu absolutè per capita Ordinum. 273
- § 4. Vtrum Superiores locales apud Regulares sint Prælati. 277
- § 5. Quid possint, vel nō possint Correctores locales in Ordine Minorū secundum ipsorū Regulam, constitutiones, & priuilegia. 283
- Caput V. Quam iurisdictionem habeant Superiores regulares in suos subditos. 291
- § 1. De cura, quam debet habere Prælati de bonis temporalibus Religionis. 296
- § 2. An iurisdictione Prælatorum regularium sit ex iure diuino. 304
- Caput VI. Vtrū liceat appetere Prælaturas curā animarū habentes. 305
- Caput VII. In quem finem constituantur Prælati in Religionibus. 308
- Caput VIII. Vtrū Superiores regulares teneatur obseruare, leges quas ipsi vel eorū antecessores tulerūt. 315
- Quæstio II. De his, quæ pertinent ad constituendum Prælatum in esse veri, & legitimi Prælati.
- Caput I. Quæ ætas requiratur in eo, qui ad Prælaturas regulares assumendus est. 320
- Caput II. Vtrum in Prælato regulari requiratur scientia, & quæ. 327
- § 1. Quas scientias in particulari deceat, & necesse sit habere Prælatum Regularem. 334

- § 2. *Utrum nobilitas suppleat defectum scientiæ.* 339
- § 3. *Utrum Prælati fauere teneantur Viris literatis.* 342
- § 4. *Quenam sint recreationes, quas possunt, & tenentur Prælati regulares suis subditis, præsertim Studiosis, concedere.* 345
- § 5. *Qui ludi dicendi sint honesti, & liciti, ut Religiosis concedi possint.* 347
- Caput III. *Quas virtutes debeat habere eligendus in Prælaturam Religiosorum.* 350
- § 1. *De virtutum omnium diuisione* 351
- § 2. *Quòd in Prælato regulari maxime debet resplendere charitas, seu amor erga suos.* 352
- § 3. *De effectibus charitatis.* 353
- § 4. *De bono exemplo, quod tenentur dare Prælati.* 359
- § 5. *De prudentia Regularium Prælati necessaria.* 362
- § 6. *De partibus integralibus prudentiæ.* 363
- § 7. *De partibus subiectiuis prudentiæ.* 364
- § 8. *Quòd Prælatus regularis debet ante omnia sui ipsius cognitioni studere.* 365
- § 9. *De partibus potentialibus prudentiæ.* 366
- § 10. *Dantur quedam monita Prælati, ex quorum obseruantia resultabit prudens subditorum regimen.* 367
- § 11. *Qua debeat vti prudentia Prælatus in ferendis subditorum murmuribus.* 369
- § 12. *Quomodo peccetur contra prudentiam.* 372
- § 13. *De iustitia Prælati Regularium necessaria.* 373
- § 14. *De partibus integralibus iustitiæ.* 374
- § 15. *De partibus subiectiuis iustitiæ.* ibidem.
- § 16. *Virum liceat Præl. verbis contumeliosis subditos redarguere* 377
- § 17. *De partibus potentialibus iustitiæ.* 379
- § 18. *De fortitudine Prælati Regularium necessaria.* 383
- § 19. *De partibus fortitudinis.* 385
- § 20. *De temperantia Prælati Regularium necessaria.* 390
- § 21. *De partibus integralibus temperantiæ.* 391
- § 22. *De partibus subiectiuis temperantiæ.* 392
- § 23. *De partibus potentialibus temperantiæ.* 395
- § 24. *De speciebus modestiæ.* 398
- Caput IIII. *De corporali habilitate, que requiritur in eligendo ad Prælaturas regulares.* 402
- Caput V. *Quòd eligendus ad Prælatias regulares, nulla debet esse censura, vel poena ecclesiastica ligatus.* 406
- § 1. *An suspensus possit eligi ad Prælaturas regulares.* 410
- § 2. *An interdictus possit eligi ad Prælaturas regulares.* 412
- § 3. *An irregularis possit eligi ad Prælaturas regulares.* 413
- § 4. *Utrum infames possint eligi ad Prælaturas regulares.* 414
- § 5. *Utrum aleatores, & ebrj sint eligibiles ad Prælaturas Regularium.* 416
- § 6. *Utrum circa fidem maculati sint*

- sint eligibiles ad Prælaturas Regularium.* 418
- § 7. *An qui abiuravit in S. Inquisitionis officio, possit eligi ad dignitates Regularium.* 422
- § 8. *Vtrum bigamus sit eligibilis ad Prælaturas Regularium.* 424
- § 9. *Vtrum illegitimi sint eligibiles ad Prælaturas Regularium.* 425
- Caput VI. *De fidei professione, quam tenentur facere Prælati regulares.* 435
- Caput VII. *Quam remunerationem expectare possint à Deo boni Prælati.* 437
- Quæstio III. *De auctoritate Prælatorum regularium.*
- Caput I. *Quomodo Prælati regulares possint novitios ad suam Religionem recipere.* 440
- § 1. *Quomodo, & de quibus faciendæ sint informationes venientium ad Religionem.* 445
- § 2. *Quas condiciones debeat habere secundum ius naturæ, & commune recipiendus ad habitum Religionis.* 447
- § 3. *Quas condiciones debeat habere recipiendus ad Ordinem Minimorum.* 457
- § 4. *Explicatur ea, quæ spectant ad annum novitiatus.* 459
- § 5. *De his, quæ spectant ad professionem novitiorum.* 465
- § 6. *An in Religione Minimorum possit aliquis profiteri ante annum 18.* 470
- § 7. *De auctoritate, tum temporali, tum spirituali, quæ habent Prælati regulares super novitijs.* 478
- § 8. *De libera dispositione suorum bonorum, quæ possunt facere novitij.* 481
- Caput II. *De auctoritate, quam habent Prælati regulares sibi casus reservandi.* 484
- § 1. *Quosnam casus in particulari possint sibi reservare Prælati regulares.* 491
- § 2. *An liceat Prælati regularibus uti notitia confessionis ad exterius regimen.* 498
- Caput III. *De auctoritate, quam habent Prælati regulares super votis suorum subditorum.* 500
- Caput IIII. *An Prælati regulares habeant facultatem censuras ferendi in suos subditos.* 506
- Caput V. *De auctoritate, quam habent Prælati regulares super contractibus suorum subditorum.* 512
- Caput VI. *An Prælati regularis possint de votis Ordinis participationem omnium bonorum Religionis concedere.* 517
- Caput VII. *De potestate, quam habent Prælati regulares super suis subditis ordinandis.* 521
- Caput VIII. *De potestate, quam habent Prælati regulares res ecclesiæ benedicendi.* 527
- Caput IX. *De auctoritate Prælatorum super impressione librorum suorum subditorum. Et quàm grave sit Prælatiæ munus. ibidem*
- Quæstio IIII. *De modo agendi Prælati cum subditis.*
- Caput unicum. *Quomodo Prælati agat cum subditis extra iudicium, tam publicè; quàm privatum.* 530

TOMVS SECVNDVS

DE IIS, QVAE

AD BONVM PRAELATVM

FORMANDVM SPECTANT.

QVAESTIO PRIMA

DE REGIMINE IN COMMVNI.

CAPVT PRIMVM.

*Vnde deriuarint Regimina; & de varijs
Regiminum Formis.*

RO hoc capite videri potest Plato lib. 16. de Regno versus finem, & 8. de republica in in princip. qui est 35. suor. oper. Arist. 8. Ethic. cap. 10. & 3. polit. cap. 5. D. Thomas opusc. 20. de regim. princ. cap. 1. Polyb. lib. 6. histor. à

princip. Plutarch. in opusc. de vnus in Repub. domin. AEgid. de regim. Princip. lib. 3. p. 2. c. 2. lauel. lib. 3. polit. tractatu 2. cap. 2. Marquez in suo Gubern. Christ. lib. 2. cap. 21. Maucler. de Monarch. tom. 1. lib. 1. par. 1. cap. 2. & lib. 4. cap. 6. Contzen 1. polit. à cap. 5. vsque ad 14. Almainus de auct. Ecclesiast. cap. 1. & tract. de potestate Ecclesiast. & laica quæst. 3. cap. 5. qui duo tractatus sunt inserti in fine primi tomi oper. Gersonis. Azor par. 2. lib. 11. cap. 1. quæst. 1. & 2. Bellar. tom. 1. controu. 3. de summ. Pontif. lib. 1. cap. 1. Patricius de regno lib. 1. tit. 3. Lipsius lib. 2. polit. cap. 1. & 2. Archid. in cap. Ius autem naturale, dist. 1. num. 5. Rangol. 1. Regum, cap. 8. versu 5. tit. De multiplici genere, &c. Acciaiol. 8. ethic. cap. 10. Vbi Segnus, Scainus, Burid. Rodriq. tom. 3. quæst. regul. quæst. 34. art. 1. Cassan. in catal. glor. mund. par. 12. confid. 55. & par. 5. confid. 1. Antonin. 3. par. tit. 3. cap. 2. statim in princip. & 5. 2. Petrus Gregor de republ. lib. 1. cap. 2. & lib. 5. cap. 1. Suárez lib. 3. de leg. cap. 3. à num. 1. & cap. 4. num. 1. & 2. Menoch. instit. polit. lib. 1. cap. 2. & 4.

2 Noto primò, quòd ad imaginem, & similitudinem suam creauit Deus nobilissimum animal, quod hominem vocauit; quem inter cætera prærogatiua donauit rationis, qua vna quod sibi de alijs denegatum fuerat, optime

posset prouidere; quod enim natura animalibus cunctis cibum, tegumenta pilorum, defensionem, vt dentes, cornua, vngues, vel saltem velocitatem ad fugam communicauit; quod illis item naturaliter insitum est cognoscere, quæ sibi nocitura, vel profutura sint, hoc omne homini in communi solum per vnã rationem reparandum insitum est. Ex quo fit, quòd licet homo in communi sit sibi sufficiens, cunctorumq; animalium præstantissimum, in particulari tamè, & indiuiduo nõ est possibile, quod vnus homo ad omnia huiusmodi per suam rationem pertingat; vnde minus sibi sufficit, quàm quodlibet aliud, quamuis vilissimum animal. Oportet ergo, quòd in societate viuat, vt sibi de necessarijs prouidere possit; quare Genes. 2. Dixit Dominus Deus, Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi. Adiutorium pro necessitatibus corporalibus, & spiritualibus; & adiutorium, quo vitam traduceret iucundius, & felicius. Et Ecclesiastes 4. Melius est ergo duos esse simul, quàm vnũ, habent enim emolumentum mutua societatis: & si vnus ceciderit, ab altero fulcietur: vñ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se. Et quoniam nec hoc eius auctori visum est sufficiens; multa enim animalia gregatim viuunt, vt grus, formica, apis, quæ tamen non sibi possunt inuicem communicare, eo modo, quo homini, multò plurium indigenti, necesse est; Ideò illum locutione donauit, per quam alter alteri intima cordis sensa propalaret. Concludit ergo bene ex his Arist. 1. polit. cap. 5. ad quem sequuntur D. Thomas loco cit. & AEgidius etiam cit. lib. 2. cap. 1. par. 1. quòd homo natura animal sociale est. Quòd si aliqui homines societatem fugiant, eos aut bestias, aut Deos esse; bestias quidem, quia ab humano modo deficiunt; quales sunt viri stelerati, qui non possunt societatem aliorum supportare, sicut Homerus de quodam dicit, quod erat sine tribu, quia non poterat cum alijs amicabiliter conuiuere; sine iure, quia non vivebat secundum legem; sine domo, quia vt fera extra homines habitabat: Deos verò, quia sibi ipsi cum Dei adiutorio sufficiunt; quales sunt viri contemplatiui. Si igitur ait D. Thom. loco

cit. na-

Plato

Aristot.

D. Thom.

Polyb.

Plutar.

AEgid.

Iauell.

Marq.

Maucler.

Contzen.

Almain.

Azor.

Bellar.

Patricius.

Lipsius.

Ragnol.

Acciaiol.

Segnus.

Scainus.

Buridan.

Rodriq.

Cassanna.

Antonin.

P. Gregor.

Suarez.

Menoch.

cit, naturale est hominē quod in societate multorum vivat, necepe est in hominibus inepe, per quod multitudi-
Baldus regatur; multi enim existentiis hominibus, & unoquoque, id quod est sibi congruum, providente, multitudine in diversa dispergeretur, nisi per aliquis de eo, quod ad bonum multitudinis pertinet, curam habens. Vnde Salomon proverb. 11. inquit, ubi non est gubernator populus corrumpet, Quis enim dubitat miserabili naufragio perituram navem, quæ indultorio, ac perito moderatore, clauum pro libito vestente cunctaque suo arbitrio moderante careat? Vnde
Seneca Baldus in lege Ex hoc iure ff. de iustit. & iur. num. 3. ait, quod cum naturale sit, quod homines inter se discordent, ut dicitur in cap. Quia diversitatem, de conc. prob. habent enim ex creatione mentes diversas, ex necessitate cogente, quia omnia indigent capite, nati sunt Reges. Et Seneca lib. 1. de clem. cap. 4. Ille (Rex) ait, est vinculum, per quod Respublica cohaeret. ille spiritus vitalis, quem hac tot militia trahunt, nihil ipsa per se futura, nisi onus, & praeda, si mens illa imperij subtrahatur.

3 Noto 2. quod Aristot. 5. Ethic. cap. 7. distinguit ius in naturale, & legitimum, siue legale, & naturale dicit esse, Quod ubique habet eandem vim, & non quia vel ita videtur, vel minimè. Id est habet virtutem inducendi hominem ad bonum, & retrahendi à malo, & hoc non oritur ex humana apprehensione, vel opinione, sed ex natura ipsa, quia ratio scilicet sic dicitur, Ius autem legale est, quod à principio virum hoc, vel illo modo fiat, nihil refert, ubi verò fuerit institutum, refert. Id est, quod ante positionem legis, nihil refert sic, vel aliter agere, quia per naturam non est determinatum, quod hoc sit bonum, vel malum, sed quando est lege positum, & consuetudine firmatum, refert multum, quoniam observare, & obedire bonum est, præterire autem malum. Vnde potest colligi regula generalis ad cognoscendum, an aliquid ad ius naturale, vel positivum pertineat; si enim obligatio oritur à natura rei, quæ præcipitur, aut prohibetur, quia scilicet in se est necessaria, ut fiat, ut subvenire extremè indigentibus; vel quia in se est illicita, & mala, ut furari, mentiri, tunc præcipitur, aut prohibitio pertinet ad ius naturale. Si verò obligatio non oritur à natura rei, quæ præcipitur, aut prohibetur, sed à præcepto, & voluntate prohibentis, esto, ex parte rei adsit aliqua congruitas, & exigentia, ut præceptio, aut prohibeatur, pertinet ad ius positivum, ut ieiunium quadragesimale, confessio annua, &c. Atque ita docent etiam Theologi cum D. Tho. 2. 2. q. 57. art. 2. & 1. 2. q. 95. art. 4. corp.

Molina

4 Molina tom. 1. de iustit. tract. 1. disput. 3. advertens prædictam divisionem solum esse iuris quatenus est obiectum iustitiæ dividit ius latissimè sumptum in divinum, & humanum. Divinum est, quod à Deo conditum est; Humanum quod à Deo accepta potestate homines tulerunt. Rursus ius divinum subdividit in naturale, & positivum. Ius divinum naturale, est quædam vis intellectus à Deo conditore humanæ naturæ impressa, qua bonum à malo discernentes illud amplectimur, & istud refugimus. Vnde etiam gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt. Ad

Rom. 2. Ius divinum positivum est, quod à Deo, aut Christo de his, quæ ad naturale ius non spectant, latum est, huc id per se immediate condiderit, huc in ministerio Angeli, siue alicuius alterius suorum servorum, ut Moïsis, vel Apostolorum, ut præceptum baptismi, confessionis, &c. Et denique ius humanum subdividit in ius gentium, civile, & canonicum. Ius canonicum est, quod per Ecclesiam, vel eius ministros conditum est, Civile vero, quod conditum est per seculares Potestates. Ius gentium dicit esse ius humanum, quo omnes, aut ferè omnes, gentes utuntur. Latissimam iuris divisionem vide apud Bellouac.
Vasquez
Val. in specul. doctrin. lib. 7. à cap. 37. Vasquez 1. 2. disput. 157. per totam. Videri etiam potest. Val. tom. 2. disp. septima q. 5. parte 2.

5 Iuristæ dividunt ius in naturale, civile, & gentium. Instit. de iure naturali, gentium, &c. §. 1. & sequent. leg. 1. ff. de iust. & iure, cap. Ius autem, d. 1. ubi Canonistæ, & Legistæ. Ius naturale est commune omnium nationum, eo quod ubique instinctu naturæ, non constitutione aliqua habetur, ut viri, & foemina coniunctio, liberorum successio, educatio, communis omnium possessio necessitatis tempore, acquisitio eorum, quæ cælo, terra, marique capiuntur, cum enim hæc in nullius sint posita potestate, occupanti cedunt, Item depositæ rei, vel commendatæ pecuniæ restitutio, violentiæ per vim repulsio. Ita in cap. Ius naturale, d. 1. Instit. loc. cit. §. Nam ius. Ius civile est, quod quique populus, vel quæque civitas sibi proprium, divina, vel humana causa constituit. Ita in cap. Ius civile, d. 1. Instit. §. Ius autem civile loco citato. Ius gentium est, quo omnes ferè gentes utuntur; ut sedium occupatio, ædificatio ad habitandum in proprio solo, munitio contra hostes, bella iusta, captivitates, ut scilicet captivis vitæ serventur, servitutes, ut scilicet qui bello iusto capiuntur, fiant servi captivum, ita ut neque etiam fugere possint, secundum Glossam in cap. Ius gentium, verbo Servitutes; secus tamen, si bellum iniustum sit. Sed in dubio fugere possunt, sibi potius, quam alijs consulentes; & etiam in bello iusto captus puto quod fugere possit, iure enim naturæ omnes homines liberi sunt, Institutione de iure naturali. §. Ius autem; vnde illi præiudicare non debet ius gentium; immò, & ius gentium: hoc etiam concedere videtur, omnes enim qui possunt, fugiunt, nec capientes iure repetunt: quare non debent eos domini verberare, si post fugam eos arripiant, (Nisi verberent ad terrendum ut censeo) cum ius suum quarant. Sunt etiam de iure gentium postliminia, id est ius illud, quo restituitur alicui res, quam per captivitatem amiserat; foedera, paces, induciæ, id est treguæ, legatorum non violandorum religio. Ita habetur in cap. Ius gentium, d. 1. & institutione loco citato §. Ius autem gentium: & in lege Omnes populi, ff. de iustit. & iure dicitur, quod ius gentium est illud, Quod naturalis ratio inter omnes homines constituit, idque apud omnes gentes peræquè custoditur.

D. Thoma. In lege autem 1. §. Huius studij, ff. eod. dicitur, ius gentium à iure naturali differre, quòd hoc omnibus animalibus, illud solis hominibus inter se commune est. Quod etiam docet D. Tho. 2. 2. q. 57. art. 3. corp. & ad tertium; Turrec. incap. Ius gentium, nu. 4. A Egid. de regim. lib. 3. par. 2. cap. 25. Iauell. 5. ethic. tract. 2. c. 2. versu, sed aduerte. Vtrū autē ius gentiū sit ius potius naturale, quā positiuū, & quomodo differat à iure naturali, & ciuili, discutunt subtiliter scholastici, Ego pro meo intento puro dicta sufficere. Videri potest Vasq. 1. 2. disp. 157. c. 2. & 3. Bannes, & Aragon. ad locum citatum D. Thom. Malder 2. 2. tractat. 1. cap. 2. dub. 3.

D. Thom. Dico 1. regimina à Deo immediate per naturam operante deriuantur. Ita D. Tho. de reg. princ. lib. 3. à cap. 1. Victor. relect. 3. de ciuil. potest. n. 6. Sotus lib. 4. de iustit. q. 4. art. 1. conclus. 2. Almain. de auct. eccles. cap. 1. Nauar. in cap. nouit. de iud. notab. 3. coroll. 20. n. 85. to. 4. Bellarm. tom. 2. lib. 3. de laicis, cap. 6. Mol. tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 22. versu, Hac tamē & disp. 27. Contz. lib. 1. polit. cap. 3. num. 3. & cap. 5. 6. & 7. Menoch. instit. polit. lib. 1. c. 3. P. Greg. de Repub. lib. 7. cap. 1. num. 3. Probat 1. Homo naturaliter necessitatur in societate viuere, vt dictum est notab. 1. nec potest ibi quiete viuere sine rectorē, vt ibidem dixi, ergo naturale est illi in societate viuere quòd regatur. Sed Deus auctor naturæ est, ergo à Deo, tamquam auctore naturæ, & per naturā immediate operante, prouenit, quòd homo per aliquod regimē regatur; qua enim à natura, & in natura sunt, ad Deū referuntur, Vnde Arist. 8. phys. textu 33. & 4. de celo, textu 25. ait grauiā, & leuiā à genere moueri ad ob allā causam, quā per illa naturā inclinationē, quā habent ab illo. Si ergo Deus dedit hanc necessitatē, & inclinationem hominibus, vt in societate uiuere aliquo regēte indigerent, hoc ipsū Deo auctori acceptum referre necesse est 2. probatur ex Arist. 1. polit. cap. 2. vbi ait. Ex his igitur patet, ciuitatē esse ex his, quæ natura sunt, & quòd homo natura ciuile est animal: & qui absque ciuitate est per naturam, non per fortunam, aut nequam est, aut potior, quàm homo 3. ex August. 5. de ciuit. Dei, cap. 21. vbi ait. Non tribuimus dandi regni, atque imperij potestatem, nisi Deo uero, qui dat felicitatem in regno gloriæ solis p̄is, regnum uero terrenum, & p̄is, & impis sicut ei placet, cui nihil in se placet 4. ex epist. ad Rom. c. 13. Omnia anima potestatis sublimioribus subdita sit; non est enim potestas nisi à Deo; quæ autem sunt à Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit Et Ioan. 19. dicitur. Non haberes in me potestatem, nisi desuper tibi datum fuisset.

Barr. 8. Neq; obstat, quòd in lege, ex hoc iure, ff. de iust. & iur. dominia dicantur de iure gentium instituta, & id probent ibi expositores, Barr. nu. 5. Bald. nu. 4. nam id intelligitur quantum ad distictionem; nam quantum ad substantiā, seu natiuitatem sūt introducta de iure diuino, vt docet ibi Angel. de Perus. n. 2. & 3. Cōcludo ergo quòd dominia vniuersim pendunt à Deo, tamquam auctore naturæ, distincta sunt per ius gentium, & acquiruntur quòd q; per ius ciuile, vsucapionem, arrogationem, sententias, testamenta, electiones, &c. vt docet Glossa in dicta

lege ex hoc iure, & Angel. n. 3. quo pacto conciliari possunt multa dicta Doctorum, & Legum. Et aduerte etiam, quòd omnia regimina tam bonorum, quam malorum Principum à Deo sunt, vel iubente, vel permittente; iubente quidem, si Principes boni sint; permittente, si mali. Quod mihi probat euidenter cap. Audacter, 8. q. 1. vbi dicitur. *Nō semper princeps populi, & Ecclesia iudex per Dei arbitrium datur, sed ut merita nostra deposcant, si mali sint actus nostri, & operamur malignum in conspectu Domini, datur nobis Principes secundum cor nostrum, iuxta illud Osee 8. fecerunt sibi Regem, & non per me, Principem, & non per consilium meum &c.*

9 Dico 2. principatum formæ sunt tres; Monarchia, Aristocratia, Democratia. Ita Arist. 8. ethic. cap. 10. & 3. polit. cap. 5. Plato lib. 16. de regno D. Tho. de regim. Princ. cap. 1. & 1. 2. quaest. 95. art. 4. corp. Bell. de eccl. monarch. cap. 1. tom. 1. A Egid. de regim. p. 2. lib. 3. cap. 2. noster Rangol. 1. Regum, cap. 8. vers. 11. tract. de iur. Regis, cap. 4. Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 23. Conrad. 1. 2. quaest. 95. art. 4. Contzen 1. polit. cap. 14. & alij cit. nu. 1. Probat 1. nam vel Respublica regitur per vnum commune caput, & dicitur monarchia, vel per paucos, et optimates, et dicitur aristocratia; aut per multos, & populares, & vocatur politia; Verū quando à recto deuiatur in prima specie regiminis, vocatur tyrannis; quādo deuiatur in 2. oligarchia. Quando in 3. democratia; sed iam hodie hoc nomen in bonam partem sumitur. Ita Arist. 3. polit. cit. si d magis in particulari videndum est, quid nam sit quodlibet istorum regiminum. Sit ergo.

§. Primus, Quid, & quotuplex sit Monarchia; deque illius utilitatibus, & damnis, quo modo dissoluitur, & conseruetur.

RO hoc §. videri potest Arist. 3. polit. cap. 10. 11. Gerson. p. 1. de potest. eccl. confid. 13. Iauell. 3. polit. tract. 5. cap. 1. Rangol. 1. Reg. cap. 8. versu 11. tract. de iur. Regis, cap. 4. & 5. Maucl. de monarch. par. 1. lib. 1. cap. 2. tom. 1. Vasson. in the. vit. ciu. lib. 5. cap. 10. Contzen lib. 1. politic. cap. 15. Molina tom. 1. tract. 2. disp. 23. Salas 1. 2. q. 95. tract. 14. disp. 6. sect. 1. n. 16. Sartor. in ciue Reipub. reg. confid. 48. & 49. Anton. Perez. in Pent. fid. volum. 5. de Rom. Pont. dub. 1. cap. 12. P. Greg. de Repub. lib. 5. cap. 3. a nu. 1. & cap. 4. per totum. Bzouius in Rom. Pont. cap. 1. col. 6. versu placet. Ioan: de S. Maria in sua politic. christ. Mambrin. Roseus in Instit. Princip. c. 1. Patrit. de Repub. lib. 1. tit. 1. Menoch. instit. politic. lib. 1. c. 4. à n. 2. Azor p. 2. lib. 1. c. 1. q. 2.

11 Nota 1. quod monarchia est summum penes vnum imperium, sine superioris, aut æqualis populū, vel alterius Principis consortio. Ita Maucl. loc. cit. Hæc definitio est omnī optima meo videri; explicat enim monarchiæ essentiā, quatenus dicit, eam esse vnius Principatum; & illam facit differre ab alijs gubernationibus; ab aristocratica quidem, quatenus excludit æquales, & consortes in imperio; à democratia

Angel.
Arist.
Plato.
D. Thom.
Bellarm.
A Egid.
Rangol.
Molina.
Conrad.
Contzen.
Arist.
Aristot.
Gerson.
Iauell.
Rangol.
Maucl.
Vasson.
Contzen.
Molina.
Salas.
Anton.
Perez.
P. Greg.
Bzouius.
Io: de S. M.
Mambrin.
Roseus.
Patritius.
Menoch.
Azor.
Maucl.

Arist.
Lipfius;

tica verò quatenus excludit populum. Quæ de-
finitio sumitur ex Arist. 3. polit. cap. 5. & 11.
Aliam monarchiæ definitionem affert Lipfius
lib. 2. polit. cap. 3. nimirum quod sit vnus im-
perium, moribus, aut legibus delatum, susce-
ptum, gestumque parentium bono. Sed hæc
solum comprehendit monarchiam legitimam,
de qua hic infra.

Arist.
Iauell.
Contzen.
Molin.
Frachet.
Frezza.

12 Noto 2. quòd variæ sunt monarchiæ spe-
cies, de quibus Arist. 3. polit. c. 10. & 11. Iauell.
ibid. tract. 5. c. 1. Cont. loc. cit. Mol. loc. cit. versu
hinc est, Frachet. in suo semin. discurs. 19. sine;
Frezza in discurs. polit. discurs. 2. Breuiter ta-
men illà diuidò in diuinã, qua summa illa Ma-
iestas, quæ est Rex Regū, & dominus dominã-
tium, & omnia, quæ in cœlis, & quæ in terris
sunt nutu solo gubernat, & regit; quæ si omnia
subuerterit, & in vnum coarctauerit, nõ est, qui
cõtradicat ei, nec qui possit ei dicere, Domine
cur ita facis, quæq; solo suo eloquio vniuersa
restaurat: & in humanam, seu ciuile, quæ vnus
imperium regit. Hæc autè subdiuiditur in legiti-
mam, & tyrannicam, seu barbaricam. Quãdo
imperans imperium suum, suasque actiones in
parentium bonum dirigit, tunc dicitur monar-
chia legitima; quando autem non ad bonũ cõ-
mune, sed ad propriũ dirigit imperiũ, tunc di-
citur tyrãnis. Et sic monarchia legitima potest
describi, quod sit Vnius imperium, nõ propriũ
principaliter, sed cõmune bonum in suo prin-
cipatu intendentis. Tyrannica verò Imperium
vnius, nullis subiactis legibus, incorrigibills,
opprimentis bonos, ac meliores, dominantis
pro sola propria voluntate, ad propriũ cõmo-
dũ, & vtile respicietis. Vnde Arist. 5. polit. c. 10.
ait. Tyrannus ad nullam communem respicit utili-
tatem, nisi gratia propriũ cõmodi, & illius obiectum
est id, quod placet, vt eõtra Regis, quod honestũ est.

Aristot.

13 Dico primo. Multa bona, cõmoda, & utili-
tates affert monarchia legitima ijs, qui per illã
reguntur, de quibus D. Tho. 4. cont. gen. cap. 76.
& lib. 1. de regim. cap. 2. A. Egid. de regim. p. 2.
lib. 3. cap. 3. Almain. de pot. eccl. q. 3. cap. 5. Na-
uarr. in cap. nouit. de iudic. notab. 3. n. 168. to. 4.
Bong. de nu. pag. mihi 39. Mol. to. 1. de iust. tr. 2.
disp. 23. versu ex tribus speciebus; Rangol. in
c. 4. versu 18. 1. Reg. tra. de eccl. iuris. p. 2. fin. vbi
refert contit. quãdam Pij II. pag. mihi 687. &
c. 8. versu 11. tract. de Iure Regis, c. 4. pag. mihi
979. Maucl. p. 1. de Monarch. lib. 4. à c. 2. Bellar.
lib. 1. de Rom. Pont. c. 2. Vellon. in theat. vitæ
ciu. lib. 5. c. 11. n. 6. Azor loc. cit. à versu his posi-
tis Lorin. in cap. 17. Deut. ver. 14. Roseus, Salas,
Perez, Menoch. loc. cit. P. Greg. cap. 4. cit.

D. Thom.
A. Egid.
Almain.
Nauar.
Bong.
Molina.
Rangolo.
Maucler.
Bellarm.
Vellon.
Azor.
Lorin.
Roseus.
Salas.
Perez.
Menoch.
P. Greg.

14 Primum igitur cõmodũ, quod Reipublice
affert monarchicũ regimen, est quòd in eo om-
nia meliũs, faciliũs, & securiũs in pace cõser-
uatur, magis charitas, & amicitia ciuũ fouetur
qui est Reipublice finis, est enim Princeps vnus
vinculũ amoris, quo separata coniunguntur, scilicet
sa conglutinantur, fracta consolidantur. Vnde
Tacit. 1. histor. in princip. Pacis inquit, interest
omnem potentiam ad vnum conferri.

Tacitus.

15 Secundum, quia hoc regimine faciliũs de-
fenduntur ciues ab iniurijs peruerforum; cum
enim isti vnitam virtutem iustitiæ in vno vi-
deant, punitionemq; suam ab eo solo pendere
sciant, faciliũs abstinent, punitione timentes,

vnde Tacit. 1. annal. parũm à princip. ait. Non
aliud discordantis patriæ remedium fuisse, quam
vt ab vno regeretur. & Arist. 5. polit. cap. 10. vult
autem, inquit Rex esse custos, vt qui diuitias ha-
bent, nihil iniustum pœiantur, nec etiam populus
afficiatur contumelijs.

Tacitus.

Aristot.

16 Tertium, quia ipsam naturam videmus
vnus gubernationi commisisse, quæ gubernio
indigere cognouit. Sic in corpore animali po-
fuit vnum cerebrũ, à quo sensus ducuntur; vnũ
cor, à quo omnes corporis motus pendent; vnũ
caput, à quo cœtera membra diriguntur. Sic in
mundo vnum solem, qui præest diei, vnam lun-
nam, quæ præest nocti; vnum primum cælum,
vnum primum motorem, à quo reliqui cali, &
motus conseruantur. Apes vnum regẽ agno-
scunt, & grues vnum ducem sequuntur, vnus
est dux in gregibus, & in armëtis ductor vnus.

Vnde Arist. 12. met. in fine ait. At entia naturalia
nolũs malè gubernari; nõ est bonũ pluralitas princi-
pauũ, vnus ergo Princeps. Et Seneca lib. 1. de clẽ.
c. 19. natura inquit, commenta est Regẽ, quod & ex
alijs animalibus licet cognoscere, & ex apibus &c.

Aristot.

Seneca.

17 Quartum, quia hac via facilius est imperij
dilatio; vnus enim habet multos consiliarios
expertos, quos consulit, & audit, vt deinde,
quæ sibi vtiliora visa fuerint, eligat, & exe-
quatur, quod sit expeditius, & secretius; vnde
Dionys. lib. 52. in orat. Mæcen. ait Sic demum
Respublica recte geretur, cum neque omnibus consi-
lia de ea inita vultur, neq; in aperto ea agitur.

Dionys.

18 Quintum, quia hic status nõ ita mutationi-
bus, & seditionibus, ac confutionibus est obno-
xius natura sua. Vnde historię testatur (vt vide-
ri potest apud Contz. 1. pol. cap. 21. §. 11. Lipf.
exemp. pol. lib. 2. cap. 1. monit. 6. Bellar. de Ro.
Põ. lib. 1. c. 2. versu nũc illud superest) nullas Res
pub. diutiũs durasse, quam monarchicas. Vnde
Iust. mar. in cohort. ad Græcos, pag. mihi 17. ait
Monarchia, suo vnus imperiũ pacatũ esse cõsuevit.

Contzen.

Lipfius.

Bellar.

Iustina.

19 Sextũ, quia monarchia est antiquius regi-
men omnibus regiminibus, vt probat P. Greg.
lib. 5. de Rep. c. 3. n. 4. & n. 14. vbi id probat ex
Gen. c. 10. & 11. & d. et. nu. 14. & 15. & probat,
principatum Mosis fuisse monarchicũ. Vnde
Tul. 3. de leg. ait. Omnes antiquas gẽtes Regibus pri-
mũ paruisse, Et 1. Reg. c. 8. dicitur Cõsilius nobis Re-
gẽ, vt iudicet nos, sicut, & habet vniuersa nationes.

P. Gregor.

Tullius.

20 Septimũ, quia hac forma vitur Deus in
gubernatione mundi, vt probat D. Th. 1. p. q. 103,
art. 3. & 4. cont. gen. c. 76. & gubernatio Eccle-
siæ monarchica est, vt fusè probat Maucler. de
Monar. p. 1. lib. 4. cap. 1. tom. 1. Bell. de Ro. Pont.
loc. cit. cap. 9. Bzonius in Rom. Pont. cap. 1. Me-
noch. inst. pol. lib. 1. cap. 4. num. 4.

D. Thom.

Maucler.

Bellar.

Bzonius.

Menoch.

21 Octauũ, quia faciliũs, & meliũs, vnus quã
multi in nauì clauũ torquere possunt; & vnus
gratia faciliũs acquiritur, quã multorũ; vnus
faciliũs, & efficacius virtutes præmiat; vni fa-
ciliũs est satisfacere, quã pluribus; & faciliũs
est reperire vnum bonum, quã multos; vnus
faciliũs exequitur negotia, quã plures, vnus
perpetuus Monarcha faciliũs necessitates Rei-
publice cognoscit, quã Gubernatores tẽpo-
ranei; cumq; ad ipsum solũ omnia pertinere co-
gnoscat, non est vnde in socium negotia reij-
ciat, quasi ad ipsũ non pertineant, nisi id faciat
committendo, & imperando, Monarchæ po-
pulus

pulus non invidet, nec illum contemnit, cum supra illum sit, quæ facile inter pares accidunt, dat enim stimulos æmula virtus. Vnde Arist. 3. pol. cap. 11. ait. Ob hoc forsitan Rex ab initio repertus est, quod difficile erat viros plures excellētes virtute reperiri. Et Dionysius hist. lib. 44. in princip. ait. Monarchia nomen audiri difficile; penes unum tamen summam esse Reipublicæ, conducibile omnium maxime est; facilius enim unus quispiam vir bonus, quam multi reperitur; ac si hunc invenire difficulter quidam existimant, omnino fateri illi coguntur, impossibile esse, ut multi boni inveniantur. Quando virtuosos esse multos consentaneum non est. Et Isocrat. ad Nicoclem ait. Tanto monarchiam faciliorem non immerito iudicaverimus, quanto facilius est animum suum unius viri insituro accommodare, quam multis, & varijs opinionibus placere conari.

22 Notum, quia non est minor libertas in principatu regali, quam in alijs, ut probant Victor. elect. 3. de potestate civium num. 10. coroll. 1. Molina tom. 1. de iust. tract. 2. dilp. 23. versu ex tribus speciebus. Nauarr. in cap. novit. de iud. notab. 3. num. 167. Tum quia eiusdem naturæ est potestas, qua Reges regunt, & qua libera civitates se le gubernant, licet forma potestatis diversæ sint. Tum quia in Monarchia subditi unum tantum habent Regem, & Dominum; in alijs tot habent Reges, & Dominos, quot superiores; vnde cum melius, & facilius sit obedire uni, quam pluribus, sequitur quod non minor libertas sit in principatu regali, quam in alijs.

23 Decimum, quia hoc regimen approbat scriptura sacra, ut multis probant Bellar. loco cit. cap. 2. versu, sed his omisiss; Maucl. loc. cit. cap. 3. Deut. enim 17. dicitur. Eum constitues Regem, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Et Ezechiel. 37. Faciam eas in gentem unam in terra in montibus Israel, & Rex vnus erit omnibus imperans.

24 Undecimū, quia hoc regimen approbarūt S. Patres, quos referunt Bellar. loco cit. in princip. & Maucler. cap. 4. Chryst. hom. 34. in 1. ad Cor. in medio, ex eo quod Deus Ex vno fecit omne genus hominū, ut dicitur Act. 17. ait, Noluis itaque esse democratiā, sed regnum. Iustin. mart. loco cit. approbans illud Homeri.

Nō recte imperitāt multi, sepe vna vnus habet ait Atque equidem ille (Homerus) non bonum esse regimen multorum, sed è diverso malum, ut ipsa ostēdere conflintum habens, eam ob causam bella illorū propter multitudinē, & praelia, & factiones, & mutuas insidias, passim commemorat, nam monarchia, siue vnus imperium pacatum esse consuevit.

25 Duodecimū, quia hoc regimē approbatū ē etiā Philosophorū principes, quos refert Maucler. loco cit. c. 5. Plato lib. de regno vltra med. Vnius inquit dominatio bonis instructa legibus, illarum omnium optima est. Gubernatīō verò eā, in qua nō multi imperāt, mediā censere debemus, ceterum multorum administratīō omnibus in rebus debilē, atq; infirmā Arist. 8. eth. c. 10. post enumeratas civiliū potestatiū formas, harum, ait, optima regnū, pessima est censū potentia, id est democratia, seu politia & 5. pol. c. 10. fin. ait. Regnum ab his, quæ exte sunt, minime corrumpitur, quapropter diuturnius est. Et 4. pol. cap. 2. vocat gubernationem regiā

diuinissimam, & illius transgressionem deterrimam. Plutarcus opus de vn. in Repub. dom. Si mihi ait, detur optio, nullam profectō Reipublicæ formam diligerem, quam monarchia, & Platonis fidem secutus, ea enim sola, & sustinetur virtus, & utilitas Reipublicæ, neque necessitas, neque gratia causa inflectitur, cum reliqua id habeant, ut is, qui imperat, sub imperio, & potestate sit, & qui gerit eas, ipse geritur; ferturque quod non habet vim solidam, & stabilem, qualis est in monarchia, sed sepe cogitur A Eschylo illud exclamare, quo usus est Demetrius Poliorceses amisso imperio, Tu me creasti, tu fers exitium mihi. Hocrate in Nicocle Monarchia, ait, principē locum præstāssimū quiq; deserunt. Et Eutip. in Androm. act. 2. ait.

Namquā gemina laudaverō mortaliū cubilia, Neque enim in civitatibus gemina dominia; Lenius, & commodius vno ferri solent; Vnius potentia valet.

26 Hæc itaque, & alia plura commoda, quæ sponte omisi, videntur apud citatos DD. in se continet Monarchicus status, Sed cū facillimè declinet à recto Monarchus, & tyrannus fiat. Homine enim elato secundis rebus nihil est contumacius, ut Plutarchus ait in Vit. Lucul. Sicut è contra nihil parentius imperio rebus aduersis deiecto. Et longiora, & diuturniora imperia, qualia sunt monarchorum, multos, attollant, & ad res nouandas impellant, sceleraque, principantes si nesciant, doceant regna, ideo multa etiam grauamina, & incommoda afferunt Monarchicum regimen, cum à recto declinat.

27 Dico secundò, multa etiam damna afferunt secundum principatus monarchicus, de quibus Arist. 5. pol. cap. 10. & 11. D. Thoma de regim. Princ. lib. 1. cap. 3. Dionys. lib. 52. hist. in or. Agrip. lauel. 5. pol. tract. 4. cap. 1. A Egid. p. 2. de regim. lib. 3. c. 7. Maucl. p. 1. de Monar. lib. 4. cap. 7. to. 1. Azor p. 2. lib. 11. cap. 1. q. 2. Contzen lib. 1. pol. cap. 16. §. 6. Rangol. in 1. Reg. cap. 10. versu 25. Vellon. lib. 4. cap. 11. P. Greg. lib. 5. de Rep. cap. 3. à num. 1.

28 Notandum, quod tyrannorum variæ sunt species, ut docet Arist. 4. pol. cap. 10. Vbi Iauel. tract. 2. cap. 3. Contz. loc. cit. §. 2. Vellon. loc. cit. Ego duas species constituo. Prima est eorū, qui regimē imperiū seditionibus, & fraudibus obtinuerūt, siue id fuerit, quia ad maximū dignitatis culmen à legitimis Regibus, & Potestatibus euecti, iā Principibus ipsis similes, & pares eff. cti, Luciferi imitatione, eos de folio eiecerint, sibiq; occupauerint, siue quia à suis Rebus publicis, & Vniuersitatibus in exercitiū Ductores, & civitatū Rectores electi, leui populo decepto, eas dignitates, non tamquā ministri, sed tamquā Domini administrauerint, & iugo ministratōnis exacto, reroto in electores gladio, eos coegerint telis proprijs facta vulnera pati. Secūda tyrannorū species est eorū, qui legitime sumptū imperiū, legitimeq; principio administratū, germinatibus deinde, ut solet cōmuniter, ambitione, auaritia, libidine, abutēdo potestate, tyrannicè regūt. Et licet tyranni omnes barbarè imperium exercere dicantur; aliqui tamen barbaricè speciali nomine, seu, quod idem est, despoticè imperant, vnde tale imperium despoticum dicitur. Et est, quando Princeps vult esse absolutè dominus propriarius,

Arist.

Dionys.

Isocrat.

Victor.
Molin.
Nauarr.

Bellar.
Maucler.
Deuter.

Ezech. 27.

Bellar.
Maucler.
Chryst.

Affor. 17.
Insiv.

Plato.

Arist.

Plutarcus

Isocrat.

Euripid.

Plutar.

Arist.

D. Thom.

Dionys.

Iauel.

A Egid.

Maucler.

Azor.

Contzen.

Rangol.

Vellon.

P. Greg.

Arist.

Iauel.

Contzen.

Vellon.

Iustit

tarius, non solum rerum, & facultatum subditorum, quod ad substantias, usus, & usufructus earum, sed etiam corporum, & vitarum eorumdem, ita ut subditi sint pura mancipia; At hoc regimen inter Christianos numquam fuit introductum, sed eo solum reguntur Turca, & Moscovita. De isto dominio tractant Contzen 1. pol. cap. 21. Veston. lib. 4. cap. 9. Illudque describuntur Daniel 5. ubi loquens Daniel de Nabuchodonosore Rege ait quod *Uniuersi populi, tribus, & linguae tremebant, & metuebant eum, quos volebat interficere, & quos volebat percussere, & quos volebat exaltare, & quos volebat humiliare.*

29 Primum igitur damnatum, quod ex monarchia iniusta prouenit, est, quod talis monarchus, seu potius tyrannus bona omnia subditorum per varias artes, vel mutuo numquam redditurus, vel per inuentas calumnias sibi rapit, etiam si opus fuerit, ad hoc indemnatos interimendo occulte, vel manifeste, Vnde sapiens Prouerb. 29. dicebat. *Rex insus erigit terram, vir auarus destruit eam.* Quasi dicat, Rex bonus, qui, post positus proprijs commodis, ad bonum commune semper spectat, Rempublicam olim iacentem erigere, atque excitare solet. Tyrannus vero qui nec nomen Regis meretur, ad solam suam commoditatem prospiciens, & omnia auare, etiam Deo dicata, in proprium usum conuertens, ut suam ingluuiem quoquo modo satiet, Rempublicam quamlibet etiam felicissimam, & fortunatissimam ocyus subuertit, ac destruit; nihil enim aliud meditat, nihilque agit, quam quod possit in utilitatem propriam conuertit; Ideo non parcat populo, vite, aut facultatibus, aut honori eius, tondet ad viuum immoverd excoriat, premit, necat gregem donec sibi satis sit, satis vero illud accedit numquam.

30 Secundum, aliorum vxoribus, & feminis pro suo libito utitur (sparsa in populo foeda illa philosophia, princeps non facit cornua, seu infamiae maculam non inurit; vnde etiam quamplurima foemella, & homunculi, alioquin honesti, a tali arietari ariete, gloriant non erubescunt) etiam, vim afferendo, & maritos, seu alios consanguineos nimium lynceos occidendo. Hinc Arist. 5. pol. cap. 10. ait, quod *plurime inuisiones factae sunt ex eo, quia in corpus verecundiam intulissent.* Vnde & cap. 11. versus finem Regibus consulit. *Ab omni contumelia abstinendum, praecipue tamen a duabus, ne in corpus flagris, neque in aetate libidine insultum agat; maximeque id cauendum in illis hominibus, qui honorem magni faciunt.*

31 Tertium, optimos quousque persequitur, odit, & expellit, quippe qui putat, ab illis se odio haberi, & eorum excellentiam suae iniquae dominationi esse praediacalem, deterrimos omnes fouet, amat, exultat, quippe qui similes ei sunt, ab illisq; se amari autumat. Vnde D. Thom. loco cit. ait quod, *Tyrannus magis boni, quam mali suspecti sunt, semperque his aliena virtus formidolosa est, & Arist. 5. pol. cap. 11. qui autem, ait, subditorum vel honestati student, vel libertati, minuire excellentiam, & praeminentiam tyranni videntur: oderunt ergo illos tyranni tamquam euersores potestatis suae, & Plin. in Paneg.*

ad Traian. ait, *virtus potius ciuium, quam virtutibus se tuebantur.*

32 Quartum, proprium tyranni est, ait Arist. 5. polit. cap. 10. *arma ciuibus suis adimere, ac multitudinem populi conculcare, ac ex urbe pellere, & vacuam habitatoribus ciuitatem reddere, nobilitatem vexare, clam enertere, & palam, & in exilium pellere tanquam aduersarios, & machinatores contra potentiam suam.* Vnde Periandri consilium Thrasibulo datum, superminentes spicas decerpere; tanquam opportunam fuerit, emiuentiores ciuium de medio tollere: & cap. 11. ait, tria coniecit tyrannus. Primum ut animos imminuat ciuium, neque enim parui animi contra tyrannum insurgunt. Secundum, ut ciues inter se diffidentes reddat; non enertitur enim tyrannus, nisi ciuium aliqui inter se fidem habeant. Tertium, eos depauperare satagit, atque sic impotentes reddere; nemo enim sibi impossibilia aggreditur.

33 Quintum, cum nulli ferè beneficis sit Rex iniquus, propè verò infinitis maleficis, semper timet, semper pauet, cum enim timeri studeat, timere etiam debet, iuxta illud Claud. in Paneg. 4. consul. Honor.

Qui terret, plus ipse timet, fors ista tyrannus conuenit, Inuideant claris, fortesq; trucident. Muniti gladijs viuam, sepique venenis.

Ancipites habeant arcus, trepidiq; minentur. Quare infinitos propè exploratores habet, externos milites alit, quibus sui custodiam committit, ut tradit Arist. 5. pol. cap. 10. in quibus multum pecuniae infumit, quam intolerabili vestigalium onere à populo extorquet.

34 Sextum, leges non seruat diuinas, neque humanas, minuscque municipales, sed habet pro lege voluntatem, & utilitatem propriam. Quod si quandoq; eas obseruare videatur, vel id est, quia in proprium cedit commodum, vel simulat, machinans malum grandius. Vnde Arist. 5. pol. cap. 10. versus finem ait, quod *corruptitur monarchia, si Monarchi tyrannice gubernare pergant, volentes esse domini plurimum, & contra legem & Plato lib. 16. de regum monarchiam astrictam legibus approbasset, subdit. Legem expers dura est, & subiectis omnium onerosissima.*

35 Septimum, quia regimen monarchicum, cum ad iniustitiam declinat, pessimum fit omnium regiminum. Tum quia corruptio optimi pessima est. Tum quia sicut virtus vnita ad bonum, virtuosiorum producit effectum, ita vnita ad malum, vitiosiorum. Tum quia est efficacissimum ad nocendum. Ita ex Arist. 8. ethic. c. 10. & D. Thom. de regim. lib. 1. cap. 3.

36 Octauum, hoc regimen monarchicum ob dicta facilitatè tyrannidis abhorrere videtur Scriptura diuina 1. Reg. 8. ver. 5. ubi Israelita petierunt Regem à Samuele, dicentes, *constitue nobis Regem, ut iudices nos.* Qui sermo cum Prophete displicuisset, orauit Dominum, qui respondit, *Non te abiecerunt sed me, ne regne super eos.* Vnde clare patet, quod displicuit valde Deo illa petitio Regis, et quod in ea Israelita peccauerunt. Ad quem locum vide Rangol. Maucl. de Monarch. 1. p. lib. 4. c. 7. nu. 1. tom. 1. Contzen. 1. pol. cap. 22. num. 3. & ad alienandum populum à petitione Regis describitur ibi ius Regis, dicens, *hoc erit ius Regis, qui imperaturus est vobis, Filios vestros tollet, &c. & c. 12. dicitur,*

Contzen.
Veston.
Daniel 5.

Prouerb. 29.

Arist.

D. Thom.

Aristot.

Plinius.

Aristot.

Claudian.

Arist.

Aristot.

Plato.

Arist.
D. Thom.

Rangol.
Maucleri
Contzen.

dicitur, scietis, & videbitis, quia grande malum feceritis vobis in conspectu Domini, petentes super vos Regem.

Cicero.
D. Thom.
Arist.

37 Nonum, Regis nomen exofum Romanis fuit, vt ait Cicero 3. de legibus & D. Tho. lib. 1. de regim. cap. 4. & Arist. Monarchias abhorruisse constat ex 3. pol. cap. 11. Si ergo plurimum gubernatio bonorum, aut virorum omnium, optimatum dicitur, vnius autem regnum, oporabilius esset ciuitatibus ab optimis gubernari, quam a Rege, & Thom. Mor. vir egregius ex gente Anglica, vt refert Rangol. in 1. Reg. cap. 8. vers. 14. regnum abhorruisse visus est, cum in epigramma cecinit.

Rangol.

Regibus è multis, regnum cui sufficit vnum, Vix Rex vnus erit; Si tamen vnus erit.

Regibus è multis regnū bene qui gerat vnum, Vix tamen vnus erit, si tamen vnus erit.

Arist.
Lanell.

38 Dico tertio, monarchia varijs dissoluitur modis, de quibus Arist. 5. pol. cap. 10. Vbi Lanell. tract. 4. cap. 2. & 4.

Primus est, propter contumeliam, quando scilicet monarchus iniurijs afficit populum, vel aliquos ex populo, vel in honore, vel in rebus, vel in vita; tunc enim non iniuriari solum, sed amici, & consanguinei contra Monarchum, & monarchiam insurgunt, vt ipsum, & monarchiam deiciant, & destruant.

39 Secundus est, propter contemptum actuum, vel passiuum; cum enim nullus adeo vilis sit, vt non reputet se aliquid esse, si se contemni videat, curat pro posse contemptorem deffruere. Et cum monarchus propter ignauiam non estimatur, periculum est, vt de monarchia deiciatur.

40 Tertius, propter metum, quem quis habet, ne propter perpetrata delicta puniatur, tunc enim congregat sibi multos fauentes, vt poenas euadat. Hæc generaliter omnium regiminum destructiua sunt, monarchiæ præfertim, & destruant ab intrinseco. Sed ab extrinseco destrui potest monarchia, si aliter præpotens monarcha illi bellum inferat, vt ait Arist. 5. pol. cap. 7.

Arist.

41 Dico quarto, regna conseruantur, si fiant contraria eorum, propter quæ diximus ea dissolui, vt dicit Arist. 5. pol. cap. 11. si nimirum Rex expertus, & sapiens sit, nec vllum contemnat, vel afficiat iniuria, atque ita se gerat, vt magis ametur, quam timeatur, salua tamen semper legum obseruantia, & in particulari si Rex auctoritatem suam moderetur, & alijs partem eius communicet, vt Arist. ait loc. cit. & D. Thom. 1. 2. quaest. 105. art. 1. corp. Et probatur ex Aristot. Quia tunc qui regunt, minus superbiunt, magisque moderati sunt, & illi, qui reguntur, minus eis inuident. In ista verò regiminis communicatione ante omnia monarchis notandum optimum Arist. præceptum, quod tradit loco cit. dicens. Communis verò custodia omnis dominationis vnus est, neminem vnum præ cæteris magnum facere, sed plures, nam se inuicem custodiens: quod si quem extollere oporteat, non tamen eum, qui sit moribus audax, nam huiusmodi homines aptissimi sunt ad inuadendum circa res omnes; si verò cuiusquam potentia minuenda est, modicè, ac non vno simul impetu omnis potestas est auferenda.

§. Secundus. Quid, & quod duplex sit Aristocratia, & de eius vtilitatibus, & damnis, & quomodo dissoluitur, & conseruetur.

42

IDEATVR Arist. 3. pol. c. 5. 4. pol. c. 5. & 7. & 5. pol. c. 2. 3. & 7. D. Thom. 1. 2. q. 95. art. 4. corp. & q. 105. art. 1. corp. Aegid. de regim. p. 2. lib. 3. cap. 4. Azor. p. 2. lib. 11.

Aristot.

D. Thom.

Azor.

Rangol.

Lanell.

Molina

Contzen.

Vesfon.

Marq.

Io: S. M.

Patricius.

P. Gregor.

cap. 1. quaest. 2. vers. his positus. Rangol. in 1. Reg. cap. 8. vers. 9. & cap. 10. vers. 25. Lanell. 4. pol. tract. 2. cap. 2. versus fin. & 5. pol. tract. 3. per tot. Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 23. vers. similiter in Aristocratia. Contz. 1. pol. c. 17 & 18. Velfo. in thea. vit. ciu. lib. 4. c. 1. n. 18. Marc. uez in gub. Christ. lib. 2. cap. 21. Ioan: à S. M. in pol. Christ. cap. 1. Patritius de Rep. lib. 1. tit. 1. P. Greg. lib. 5. de Repub. cap. 3. à num. 7.

43 Noto primo, quod Aristocratia est optimorum simpliciter non secundum quid, regimen, secundum virtutem principantium, & vtilitatem tantummodò parentium spectantium. Ità Arist. 4. pol. cap. 7. D. Thom. loco cit. & alij omnes vno ore Philosophi morales. Dicitur, optimorum, vel ex eo quod optimi præfunt, vel ex eo quod talis politia ordinatur ad optimum, & commune bonum omnium ciuium, vt Arist. 3. pol. cap. 5. Dicitur, simpliciter, & non secundum quid; quia bonitas, quæ requiritur in optimatibus, Republicam Aristocraticam gubernantibus, debet esse realis, & vera, nõ ficta, non apparés, solido virtutis fundaméto innixa, nõ aereo inanis hypocrisis fulcro inherens, & erit gnum, quod vera virtute polleant, si æquitate, clemétia, comitate, & equalitate, liberalitate erga ciues vtatur; si concordibus sententijs bonum publicum spectent, proprias passiones non sequantur; & ab his non dedignatur cæterorum multitudo regi. Sed difficile, inquit, est tales optimos reperiri, Fateor, attenta ambitione, & potentia multorum prætendentium, & corruptione elligentium. Sint itaq; illi, qui a liorum comparatione minus mali sunt, aut in quibus plura, quàm in plebe, virtutù argumenta, reperitur, quales sunt nobiles, & diuites, nobiles enim & meliores & honorabiliores censentur; vnde Arist. 3. pol. c. 8. Nobilitas, ait, apud omnes in honore habetur. Insuper consensaneum est, ex melioribus ortos esse meliores; est enim generis virtus nobilitas. Itè nobiles cõmuniter loquendo, generosiores sunt, magnificétiores, vrbaniore, discretiores, vtpotè qui vltra nobilitatē ortù, diligētius, & splēdidius fuerūt educati, Diuites similiter sūt animosiores ad arcēdoshostes, et aciores ad defendēdū patriā, vtpotè qui in publico periculo plus quàm cæteri perdere possunt, & cū nõ indigeant, vix corruipi possunt denarijs. Et vtriq; pro patria, & personas, & bona periculo exponūt alacrius; Patria nãq; oppressa, vel excisa, alibi tã honorati & diuites esse nõ possūt; Nobiles itaq; & diuites sūt optimi, qui requiruntur ad Aristocraticā benè regēdā. Sed lōgè absit quod inde colligas, nobiles nõ diuites, vel etiã pauperes, virtuosè tamē, & nobiliter viuētēs à d. regiminè excludēdos: Virtus enim diuitiarū

Arist.

supplet abundanter defectum. Vnde melius est nobiles, virtuosos, licet pauperes, ad tale regimen admittere, quam nobiles diuites, sed vitiosos, seu minus virtuosos. Isti enim suis vitijs, & malis exemplis Rempub. perdunt, detraunt, desolant, illi suis virtutibus, & bonis exemplis eam erigunt, ampliant conseruant.

44 Noto secundò, quòd quatuor sunt Aristocratia species, primò in qua eliguntur viri optimi simpliciter, secundò in qua eliguntur viri virtuosì, sed diuites, tertio in qua eliguntur viri virtuosì, & diuites, sed qui sint de populo, quartò in qua absque respectu ad diuitias, eliguntur solum virtuosì, qui sunt de populo. Hæ species autem rectæ sunt, si rectè administrantur, & administrantur rectè, quando optimates bonum commune respiciunt, si autem, bono communi spreto, particulare sequantur, iam aristocratia definit essentialis, & sit oligarchia, de qua quatuor species constituit Arist. 4. pol. cap. 5. Contzen 1. pol. cap. 18. §. 3. varias Aristocratia species, & modos vide apud Aristotelem loco cit. cap. 7. Iauell. ibi, tract. 1. cap. 3. Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 23. versu Similiter. Patritius de Repub. lib. 1. tit. 4.

45 Dico primò, varia sunt commoda, quæ afferit aristocraticum regimen, de quibus Arist. 3. polit. cap. 7. vbi Iauell. tract. 3. cap. 2. Azor par. 2. lib. 11. cap. 1. quæst. 2. versu his positis. Rangol. in 1. Reg. cap. 10. vers. 25. Contzen. 1. polit. cap. 22. Patritius loco cit. tit. 1.

46 Primum igitur commodum, quod affert Republicæ Aristocratia, est, quia impossibile est, ciuitatem à probis, & optimis gubernari, & non rectè, non enim potest arbor bona malos fructus facere.

47 Secundum, quia Aristocratia est medium regimen inter monarchicum, & democraticum, at in medio consistit virtus, & medium tenere beati. Cum enim sint plures vno, non possunt esse tyranni; & cum sint pauci, vitant multitudinis confusionem.

48 Tertium, quia in hoc statu distribuuntur principatus maiores, vel minores secundum maiores, vel minores virtutes; Vnde ciuium animi ad virtutem accenduntur, cum per eam solam videant ingressum ad honores patere.

49 Quartum, quia prudentia maior inest in optimatum gubernio; vt enim viri probi sunt, maiori pollent prudentia; plus enim vident oculi, quam vna, & plures manus plus possunt, quam vna, & plures intellectus superant vnum in cognoscendo, & cuncti cuncta discernunt, vt ait Arist. 3. polit. cap. 7.

50 Quintum, quia plures difficilius corrumpuntur, & incorruptius iudicant, vt Arist. 3. pol. cit. & cap. 11. ait, quòd plures, quam pauci, incorruptibiliores sunt. Licet enim vt singuli possint esse vitiosi, vt omnes tamen difficillimum est esse tales.

51 Sextum, quia optimates astringuntur legibus, vt docet D. Thom. 4. de regim. cap. 1. vnde non possunt vltra eas procedere in prosecutione iustitiæ. Similiter, si ipsi delinquant, ad poenas legum tenentur.

52 Septimum, quia in hoc regimine fruuntur libertate, & æqualitate ciues, quibus nihil dulcius, & amabilius humanæ naturæ. Vnde

illud non bene pro toto libertas venditur anvo. Et pro ea conseruanda, & amissa recuperanda, mortem non esse fugiendam, docuit Tullius Philipp. X. dicens Ita præclara est libertatis recuperatio, vt ne mors quidem sit in libertate repesenda fugienda. Et subdit, quod tanti estimat libertatem quòd fugeret immortalitatem, si hæc deberet esse cum seruitute coniuncta. Quod si immortalitas, inquit, consequeretur presentis periculi fugam, tamen eo magis ea fugienda videretur, quòd diuturnior seruitus esset. Et paulo antè dixerat. Sed vt concedam incertos exitus esse belli, martemque communem, tamen pro libertate vitæ periculo decernendum est. Et Aristot. 2. pol. cap. 2. quæ propter, ait, æqualitas, & rectitudo procacitas seruat ciuitates, in liberis enim, & æqualibus necesse est eam esse.

53 Octauum, quia optimates etiam si bonum proprium quarant cum tamen multi sint, bonum ab ipsis quæsitum erit quasi bonum commune; vnde sequitur, quòd difficilius huiusmodi regimen à recto deflectat.

54 Nonnò, quia natura dicit, supremum regimen tribuendū esse magis benemeritis, sed isti sunt vel virtuosiores, vel sapiētiores, vel nobiliores qui omnes sunt optimi ciuitatum. Ergo his natura dicit regimen esse tribuendum.

55 Decimum, quia necessarium omnino videtur hoc regimen, imperet vel Monarchus, vel populus, cum ille per se non sufficiat omnia facere. Vnde Exodi 18. dixit Ietro Mosi. Stulto labore conserueris, & vltra vires tuas est negotium, solus illud poteris suscinere. Et Suetonius in Tiberium cap. 25. introducit crudellem illum Imperatorem deposcentem à senatu exonerari aliquibus Republicæ partibus. Quædo vniversa sufficere solus nemo posset, nisi cum altero, vel etiam cum pluribus. Populus autem præ multitudinē, quæ confusionem parit, non potest & æqualitas, quam in hoc regimine prætendunt ciues, est conseruationi contraria; non enim omnes sunt optimi, & apti ad regimen. Et libertas, quæ semper populo grata fuit, est virtuti contraria, & in detrimentum vergit bonorum, & libertatis est destructiua, induciturque tyrannidis. Vnde Plato lib. 36. epist. 8. ait. Qui verò omnibus viuendi præferunt libertatem iugum verò seruile fugiunt tamquam malum, & caueant moneo, ne insatiabili importuna libertatis auaritate in maiorum suorum incidant morbum, quem quidem illi propterea passi sunt, quòd nulli parere volentes, libertatis amore intemperanter abusi sunt. Quare necessarium sequitur, quòd Aristocraticum regimen optimum sit omnium, vtpotè magis liberum à dictis incommodis.

56 Vndecimum, quia cum tria requirat Arist. 5. polit. cap. 8. ad rectè principandum, primò quòd principantes ament presentem ciuitatis statum, secundò quòd habeant potentiam ad ea exequenda, quæ Magistratus requirit, tertio vt habeant virtutem, & iustitiam ad Rempub. regendam necessaria. Hæc omnia melius reperiuntur in Aristocratia, quam in villo alio. Quis enim non amet dominari? Et quæ potentia deesse potest optimatibus, qui vltra eam, quam habent ratione dominij, habent etiam propriam; vel si per potentiam auctoritatem

Aristot.
Contzen.

Iauell.
Molin.
Patritius.

Aristot.
Iauell.
Azor.
Rangol.

Tullius.

Arist.

Suetonius.

Plato.

Arist.

tatem intelligas, his potentia deesse nō potest, cum facultatem habeant leges condendi, & cōditas tollendi, aut moderandi, & cum sint optimi, ijs equidem non deerit virtus, neque iustitia.

57 Duodecimum, Quia hoc regimen approbavit Deus, vt constat ex lib. Iud. cap. 1. vbi consulentibus filijs Israel Dominum, & dicentibus. *Quis ascendet ante nos contra Canaanem, dixit Dominus, Iudas ascendet.* Vbi per Iudam non est intelligenda aliqua peculiaris persona hoc nomine vocata, sed est intelligenda tribus Iuda, vt ex Abulensi, Lyrano, & Augustino probat Magalin. ad dictum locum, num. 2. Vnde constat Regnum Israel datum esse à Deo regendum per tribum Iuda, tamquam per optimates. Adde, grauiter peccasse dictum populum; quando contra praedictam formam voluit per Regem gubernari, vt constat ex 1. Regum 8. & dixi § preced. nu. 36. quod peccatum confessus est clarè populus cap. 12. vers. 19. cum dixit *addidimus peccatis nostris malum vt peteremus Regem.*

58 Decimumtertium, Hoc regimen etiam approbarunt Patres. Aug. de vitil. cred. cap. 12. *Non possunt, ait, stulti beatius vivere, quam si seruiant sapientibus.* Stulti vulgus, sapientes optimates sunt. Dion. Carthuf. in 1. Reg. cap. 8. explicans versum illum, *Displicuit termo in oculis Samuelis, eo quod dixissent, Da nobis Regem, vt iudicet nos, ait, displicuit, sermo, non ex ambitione, sed equitate ad bonum commune, quia sciebat populo potius expedire, quod regeretur per Iudices Et Ioseph. lib. 14. antiq. cap. 5. aiebans, inquit, se nolle esse sub Regibus, quod patrum institutum habeant, vt sui Dei pareant sacerdotibus.*

59 Decimumquartum, Quia id etiam docuerunt viri doctissimi. Aristot. quidem meo videri hoc regimen approbavit. 3. polit. cap. 7. vbi inter cetera habet; *Verum bonos, & equos dominari oportet, auctoritatemque habere omnium.* Et cap. 11. ait, *optabilius esse ciuitatibus ab optimis gubernari, quam à rege.* Talis etiam fuit Periandri opinio, vt refert Plutar. in conuiu. &, vt Pausan. refert in attic. pag. mihi 51. tale etiam fuit responsum datum ab oraculo Delphico Aesymnio Magarenfi, qui cum Delphos quandoq; venisset, ac oraculum consulisset, qui fieri posset, vt patria secundis rebus vteretur; accepit responsum, bene euenturum, si plurium consilio ciuitas vsa fuisset. Et Thom. Moran. in carm. vt refert Rangol. in 1. Regum cap. 8. vers. 9. in laudem Aristoc. ita cecinit,

Quæris, vter melius, Rex ne imperet, anne senatus.

Neuter (quod saepe est) si sit vterque malus.

Si sit vterq; bonus, numero prestare senatus;

Inque bonis multis plus reor esse boni.

Difficile est numerum forsan reperire bonorum;

Sic facile est vnum sapius esse malum.

Et fuerit medius saepe inter vtrumque senator.

Sed sibi vix vquam Rex mediocris erit.

Consilioque malus regitur meliore senator;

Rex consultores sed regis ipse suos.

Alter vs eligitur populo, sic nascitur alter.

Sors hic caeca regit, certum ibi consilium.

Illeq; se factum populo, populum sibi factum

Scilicet hic, vt sint, quos regat ipse, putat;

Rex est in primo semper blandissimus anno;

Omni anno consul Rex eris ergo nouus.

Rex cupidus longo populo corroserit auro.

Si consul melius est, spes melioris adest.

Nec me nota monet, quæ passim fabula murescam

Ferre iubet, subeat ne malè pransa locum;

Fallitur, ex pleri Regem qui credit auarum,

Numquam hæc non vacuam mittet hirundo cusem.

Ac Patrum consulta grauis dissensio turbat;

Regi dissensit nemo; malum hoc grauius.

60 Dico secundò, multa etiam mala affert secum Aristocraticum regimen, de quibus Aristot. 5. pol. cap. 2. 3. & 10. Iauell. 5. pol. tract. 2. cap. 3. & tract. 4. cap. 1. & tract. 1. cap. 2. Marquez lib. 2. guber. Christ. cap. 21. P. Greg. de Repub. lib. 5. cap. 3. à num. 7. Contrzen. 1. pol. cap. 21. à §. 12. 10. de S. M. in sua pol. cap. 1.

61 Prima itaque malitia, quæ in optimatum regimine reperitur est defectus iustitiæ; optimates enim, cum sint eiusdem conditionis, sibi iustitiam non ministrant, quando, & sicut oportet; lupus enim, vt aiunt, de lupo non comedit. Vnde delictis fimbrias laxant, & habenas; iunguntq; dissoluti populorum contemptores, superbi admodum, & arrogantes, Regesq; omnes, quorum proprium est impune peccare, se æstimant, plebi verò eam secundum totum rigorem ministrant, si delinquat, & pro hac solùm leges, esse ipsos tamquàm Dominos exæptos putant. Vnde diceret Arist. 4. pol. cap. 4. fine ibi, *Republicam non esse, vbi enim lex non preualet, non est Republica; nam lex dominari omnibus debet.*

62 Secunda quia semper maior pars, quæ deterior est, vincit minorè, quæ est melior; cum enim maior semper sit numerus vitiosorum, quam virtuosorum, ille hunc facile vincit, cum vbiq; maior pars praualeat, vt ait Arist. 4. polit. cap. 4. in principio. Et in hoc regimine vix potest seruari secretum, quod est anima resolutionum.

63 Tertia, quia omnia emolumenta honoris, & vtiles, quæ ex cōmunitate proueniunt, sibi, tamquam de iustitia debita (ad illud, post te, tuos; post hos, si quid superest, reliquos adiuua) attribuant; distamq; cōmunitatem in proprium commodum, & vtile cum ceterorum ciuium detrimento auidè premunt. Quod est contra præceptum Arist. 5. polit. cap. 8. vbi dicit, *In paucorum gubernatione cura est pauperum suscipienda diligenter, & officia, quibus sunt salaria constituta, istis tradenda; & si quis diuitem eos contumelia affecerit, maior pena est constituenda, quam si ijs inter se idem fecissent.*

64 Quarta, plebem pessulant, & calcant, eamque sibi seruire, quasi proprijs Dominis, cogunt optimates; vnde eam depauperare, & humiliter iacere fatagunt, contempnunt, iniurijs afficiunt, non solùm per contumeliam, sed etiam per rerum ablationem, vt loquitur Arist. 5. polit. cap. 10. Et aduerte, quòd res etiam

Magalin.

August.

Dionysius Carthuf.

Aristot.

Plutarch. Pausania.

Rangol.

Arist.
Iauell.
Marquez.
P. Greg.
Contrzen.
Io: à S. M.

Aristot.

Aristot.

Aristot.

Aristot.

etiam conquerendi locus; alioqui, & verbis, & verberibus vapulat misera plebs: hos enim se cali, filios terræ populares putant; idque præsertim faciunt optimatum filij, & nepotes, qui otio, & delictijs solummodo intendentes, ut dicit Arist. 5. polit. cap. 9. hæc, & peiora sibi licere existimant. Magnam enim, ut ait Arist. loco cit. cap. 7. habet nobilitas licentiam faciendi quodlibet, & cui vult gratificandi, quæ causa fuit ut Locrorum civitas interiret.

65 Quinta, cum plebem sibi insensam putent (quos enim læsimus odio habemus, nec umquam parcat læsor) eam oderunt; ex quo provenit, quod non rectè, non paternè eam tractent in victualibus, de quibus fere semper caritatem habet, vel ita caro pretio venduntur, ut pauperes vix possint ea comparare.

66 Sexta, cum plebi non fident, coguntur conductitios multos habere milites, qui eos custodiant, in quibus alendis cum multâ requirantur pecuniæ, plebem expilant, arma civibus adimunt, ac multitudinem populi conculeant, ut ait Arist. 5. polit. cap. 10.

67 Septima, quia in hoc regimine vix potest dilatari, & augeri Reipublicæ status; tum propter gubernantium diuersa consilia; tum propter populum, qui, ut non particeps gloriæ, ita nec vult laborum: Addendum, quod licet in hoc regimine videantur imperare multi, vnus tamen, vel aliqui potentiores id faciunt, ceteri autem, tamquam umbræ, eum, vel eos sequuntur. Vndè Liu. lib. 30. dicebat, sub umbra Scipionis Urbem terrarum dominam latere, natus eius pro decretis patrum, pro populi iussis esse. Quod etiam dicit Arist. 5. polit. cap. 5.

68 Octava, quia hoc regimen abhorre videretur Scriptura sacra, cum dicit Ierem. 12. Passiores multi demoliti sunt vineam meam. Quem locum ad id adducunt Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 23. verb. ex tribus Victor. relict. de pot. ciu. num. 10. coroll. 1.

69 Nona, quia de hoc regimine malè senserunt viri grauisissimi. Plato dialog. 8. de Repub. lib. scilicet 3. in princip. paucorum, ait, potentia plurimis plena est malis. Optimatum verò gubernatio paucorum quodammodo est, ut ait. Ar. 5. polit. cap. 7. qui ibidem ait, quod minùs tutum est regimen aristocraticum, quàm democraticum; & paulò inferiùs ait. Optimatum species ad paucorum potentiam declinant; quæ est corruptum regimen, ut ait Plutarcus opus. devn. in Repub. dom. Et de Aristocrazia cecinit post Ennium Lucanus.

Nulla fides regni socijs, omnisq; potestas
Impatiens consortis eris: nec gentibus ullis
Credite, nec longè factorum exempla petantur.
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

70 Dico tertio, multæ sunt causæ, propter quas optimatum regimen dissoluitur; de quibus Arist. 5. polit. cap. 7. Vbi Iauell. tract. 2. cap. 3. inter quas, vltra ea, quæ diximus §. præced. num. 38. generaliter omnium esse destruetiua, sunt hæc præcipuæ.

71 Prima, quando aliqui non honorantur, qui nihilo sunt inferiores illis qui honores accipiunt, ut si inæqualiter inter optimates ipsos distribuatur honores, sed ij plus possint in Republica qui plus habent diuitiarum non vir-

tutum; ita ut nobiles, ac pariter virtuosos sed pauperes, lex eo solum quod pauperes, excludantur à magistratibus. Vnde Arist. loco cit. ait, in optimatibus autem seditiones fiunt interdum quædam ex eo, quod pauci sunt honorum participes.

72 Secunda, est defectus iustitiæ; sicut enim iustitia conseruat mutuam communicationem inter ciues, firmat, & saluat Rempublicam, ita oppositum eam destruit, & dissoluit. Vndè Arist. loco cit. ait, dissoluntur autem maxime, & Respublicæ, & optimatum gubernationes propter transgressionem iustitiæ in ipsis factam.

73 Tertia. Quando aliqui ex ipsis optimatibus omnia gubernare, cæterosq; ab ipsis pendere contendunt, nec vlllos magistratus, nisi per ipsos alicui demandari sinunt. Vndè Arist. loco cit. ait. Insuper si quis magnus, & potens, etiam maior fieri, ac solus dominari velit.

74 Dico quarto. Multa sunt media, quibus aristocraticum regimen conseruatur, de quibus Arist. 5. pol. præsertim cap. 8. Vbi Iauell. tract. 3. per totum. Contzen 1. pol. cap. 17. §. 4. Sunt autem, simpliciter loquendo contraria eorum, propter quæ diximus illud dissolui, ut ait Arist. 5. pol. cap. 11. & cap. 8. ait. Illud ergo ante omnia patet, quod si sciamus, per quæ corrumpitur Respublicæ, sciamus etiam, per quæ conseruantur; contrariorum enim contrarij effectus; corruptioni autem conseruatio contraria est. Si ergo optimates leges etiam in minimo seruent, & dentur secundum merita gradus, & honores, ac iustitia æqualiter ministraretur, Respublica conseruabitur. In specie autem hæc iuuant.

75 Primum. Si optimi viri gubernent aliquamq; magistratum, & officiorum partem populo distribuunt. Ait enim Arist. 5. pol. cap. 8. Qui gubernant, tunc rectè se gerunt, cum eos, qui non sunt participes gubernationis, non afficiunt iniurijs, ac præstantiores ipsorum ad participationem Reipublicæ recipiunt, cupidusq; honoris non deprimunt, neq; multitudinem suis commodis fraudant. Et 3. pol. cap. 7. ait. Excludere illos penitus ab honoribus, periculosum est; cum enim multitudo inopum est in ciuitate, eademq; ab honoribus exclusa, necesse est eam ciuitatem esse plenam hostium Reipublicæ. Hocq; etiam si nobiles pauperes multi reperiantur; expedit enim potius multitudinè satisfieri, quàm paucis illis nobilibus pauperibus, quod non aduertentes multæ Respublicæ corruerunt; licet si melius esset agere, ut magistratibus lucra non prouenerent, ut monuit Arist. 5. pol. cap. 8.

76 Secundum. Si ea, quæ ad victum sunt necessaria, abundent copiosè in ciuitate, & vilipretio comparentur; hoc enim est arctissimū vinculum, quo multitudo, quæ suum commodum ferè respicit, continetur, nullaq; res magis stabilit imperium; æstimat tunc enim plebs se paternè tractari, & sic filiorum more optimates veneratur, & amat.

77 Tertium. Cauenda, inolitum nobilitatis malum, superbia; nihil enim magis exasperat inter pares, aut penè pares; cauenda in filijs etiam, & nepotulis, in quibus ut minùs discretis magis viget, ne conciuēs contemnere assue-

Linus.

Aristot.

Molina.
Victoria.

Plato.

Aristot.

Plutarcus
Lucanus.Aristot.
Iauell.Arist.
Iauell.
Contzen.

Aristot.

Aristot.

78. Quartum, ubi Aristocratię plebs infidiatur, atq; aliquos e suis interferi nobilitati desiderat, id agant optimates, vel propter merita vel propter pecuniam; sic enim lapsi sunt admissis, & aluntur ipse alij, contentaq; remanet plebs; & si id pecunia fiat, quod non est inconueniens augetur ararium publicum.

Aristot.

79. Quintum ponit Arist. 5. pol. cap. 9. dicens, Maximum autem omnium, quae dicta sunt, ad Reipublicae stabilitatem, est id, quod nunc parui faciunt omnes, erudiri ad Reipublicae disciplinam; nihil enim profunt utilissimae leges, quae a gubernatoribus decernuntur, nisi moribus instituti, & disciplina imbuti in Republica homines fuerint.

80. Sextum, duo etiam maxime proderunt ad Reipublicae conseruationem. Primum si illi, qui notabiliter alios in diuitijs, & potentia superant, ad magistratus, & gubernationem Reipublicae non admittantur; propter rationem Aristot. 5. pol. cap. 7. Qui vero, inquit, diuitijs abundant, si Reipublica excellentiam eis tribuat, contumelias caeteros afficere pergunt, nec par habentis conquiescunt. Secundum, si interesse habentes cum extraneis principibus a dicta administratione excludantur: tam firmas enim fecit radices hoc monstrum in humanis cordibus, tamq; sui amator existit homo, ut nihil perdat omnia, et bonum publicum etiam propter sui indemnitate.

Aristot.

81. Sed quid faciet vir bonus plebeius, sed diues, si Republica nolit eum ad nobilitatem admittere? hic a nobilitate sine dubio contemnetur, & inuidiabitur: unde se ipse debet contra ista duo bona patientia armare. Contemptum effugiet, si se nobiliter, modeste tamen, tractet, si se in Reipublicae negotijs fidelem, diligentem, indefessum; si nobilibus officiosum, benignum, affabilem exhibeat, si eorum familiaritatem tamquam ignem suglat, si conuiujs ipsorum, festis, recreationibus non interfit, si matrimonia cum nobilibus etiam ipso pauperioribus ineat. Inuidiam autem difficulter effugiet; minuet autem, si modeste, & ciuilitate uiuat, sine fastu, sine sumptu immoderato; si nobilibus parihcari non praetendat, neq; in uestibus, neq; in domibus, neq; in famulis, neq; in curris, sed se semper illis minorem aestimet, haberiq; affectet, sic fiet ut eum nobilitas amet, & secum aliquando associet; Sed haec difficilia sunt, nisi uirtus assistat, ijs qui sub eodem caelo cu pari censu, & ampliori aliquando, nati, & nutriti sunt, & sola fortuna distinguuntur. Inde discordia, inde odia, inde seditiones. Vnde Dion. lib. 52. in principio ait, Qui enim eandem naturam acceperunt, ex eadem gente nati sunt, iisdem moribus educati, iisdem legibus instituti, eisdem corporum, animorumq; usum patriae exhibent, qui non iustum sit, eos caeterorum quoq; omnium communitatem habere? qui non optimum sit, neminem alteri nisi uirtutis causa praferri? qui enim eadem sunt conditione nati, aequalitatem appetunt; eaq; potius gaudent, desisunt dolent, &c.

Dionys.

§. Tertius. Quid, & quotuplex sit popularis politia, seu democratica, deque eius utilitatibus, & damnis, quomodo dissoluatur, & conseruetur.

82

IDERI potest Aristoteles 3. pol. cap. 5. & cap. 7. & 5. pol. cap. 5. & 10. D. Thom. 1. de regimine princ. cap. 5. Iauellus 3. pol. tract. 3. cap. 2. & 4. pol. tract. 1. cap. 3. & 5. pol. tract. 2. cap. 1. & tract. 3. Gerson. par. 1. suor. oper. de pot. eccl. confid. 13. versus fin. Rangol. in 1. Reg. cap. 10. vers. 25. Contzen 1. pol. cap. 19. & 20. Veltou. in theat. vit. ciuil. lib. 4. cap. 1. num. 17. Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 23. versu in democratia. Azor par. 2. lib. 11. cap. 1. quaest. 2. versu his positis. Marquez in guber. christ. lib. 2. cap. 22. Patritius de Repub. lib. 1. tit. 4. Petrus Greg. lib. 5. de Republica cap. 3. a num. 21. Ioan. de S. M. polit. christ. cap. 1.

Aristot.

D. Thom. Iauell.

Gerson.

Rangol.

Contzen.

Veltou.

Molin.

Azor.

Marquez.

Patritius.

P. Greg.

Io: a S. M.

83. Noto primò, quòd politia popularis, quae alias dicitur democratia, est imperium communitatis perfectae sub plurimis, utilitatem Reipublicae per leges suas principaliter intendentibus. Ita ex Arist. 3. pol. cap. 5. Gerson. loco cit. versus fin. Contzen loc. cit. cap. 19. §. 1. Dixit, plurimis: ut intelligeres, non omnem multitudinem mandata exequi, nec consultare, sed plurimos a multitudine ipsa electos, & praepositos ad legum obseruationes, & mandatorum executionem. Dicitur politia popularis, quia omnes ciues, absq; generis, opumue discrimine, ad talem Reipublicam regendam valent aequaliter assumi, propter quod dicuntur omnes sub tali regimine uiuentes aequales, & in libertate uiuere. Aequales, non quòd semper sint aequales, cum magistratus sint caeterorum superiores, sed aequales, quia omnes possunt ad tales magistratus ascendere. Et quando audis, quòd in libertate uiuunt, non credas, eos omnino uiuere pro arbitrio, & potestate; uiuunt enim sub legibus, magistratibus subiecti, sed in libertate, quia omnibus est par ciuilitatis ius, atq; honor, & vno tempore dominantur, alio subiiciuntur. Atq; ita docet Arist. 4. pol. cap. 4. & 6. pol. cap. 2. Iauellus 6. pol. tractat. 1. c. 1. P. Greg. syntag. iur. lib. 18. cap. 3. num. 5.

Arist.

Gerson.

Contzen.

Aristot.

Iauell.

P. Gregor.

84. Noto secundò, quòd varias politiae species affert Arist. 4. pol. cit. & 6. pol. cap. 2. & 4. ubi Iauellus tractatu 1. cap. 3. Contzen 1. pol. cap. 2. §. 4. Molina tract. 2. de iust. to. 1. disp. 23. versu in democratia etiam. Prima est, in qua omnes de populo, tam diuites, quam pauperes, tam uirtuosi, quam non uirtuosi, non secundum magis, & minus, sed aequaliter dominantur. Secunda, in qua non aequaliter, sed secundum censum patrimoniorum, & eum quidem pauperum, principantur; ita ut qui tot possidet habilis sit ad honores Reipublicae suscipiendos, qui uero non possidet, sit inhabilis. Tertia, in qua omnes ciues habiles sunt ad principandū, siue diuites, siue non, dum modò non sint criminosi tali crimine, quòd mereantur psuari ciuilitate ut falsarij, proditores, patricidae, & ferui;

Aristot.

Iauell.

Contzen.

Molina.

serui; & dominantes in tali Republica, dominantur secundum quod lex disponit, & non aliter. Quarta, in qua omnes omnino habiles sunt ad magistratus gerendos, modo ciues sint, & secundum leges dominantur. Quinta, in qua dominantur omnes de populo equaliter, & indifferenter, sicut & in prima specie, sed differt ab ea in hoc, quod isti non dominantur secundum leges, sed secundum decreta, & statuta populi, quæ volunt præualere legibus; differt verò decretum, à lege quod hæc est de vniuersalibus, illud de particularibus operabilibus. Et omnes isti modi recti sunt, si rectè administrantur, administrantur autem rectè, si dominantes bonum commune respiciant, & leges obseruent: si verò, bono communi spreto, in proprium incumbant, iam desinunt esse recti, & politia fit democratia, quæ propter nihil est aliud quam imperium vtilitatem pauperum, seu tenuiorum respiciens, & opponitur directè oligarchiæ, quæ est paucorum diuitem potentia.

84 Dico primò, varia sunt commoda, & utilitates, quas secum affert popularis politia, de quibus Arist. 3. pol. c. 7. & 11. Tacellus 3. pol. tract. 3. cap. 2. Azor par. 2. lib. 11. quæst. 2. versu his positus; Rangol. in 1. Reg. cap. 10. vers. 25. & cap. 8. vers. 11. tract. de iur. Reg. cap. 5.

85 Primum commodum, quod ex democratia oritur, est pax, & tranquillitas Republicæ, quæ est finis illius, ut dictum est supra; pax enim, & tranquillitas oritur ex æqualitate, quæ reperitur inter ciues; sicut enim humanum corpus, cum humores sunt in æquali proportione commensurati, nec vnus alteri præponderat, vel dominatur, conseruatur in pace, & sanitate, & è contra ex humorum inæqualitate infirmitates, quæ sunt seditiones, pacem corporis conturbantes, nascuntur; ita illa Respublica in pace conseruabitur in qua ciues æqualiter tractabuntur, quod fit in populari.

86 Secundum; quia hoc regimen libertatem parit, iucundissimum, & ælimatissimum humanæ naturæ bonum, quod nullum aliud facit regimen. In optimatum enim Republica optimi solum libertate fruuntur, qui soli capita possunt esse, alij semper pedes, semper subiecti libertate frui dici non posse videntur.

87 Tertium; quia democratia est nobilissima omnium potestatum, cum sit fons, & origo ceterarum, ut probat Rangol. in 1. Reg. cap. 8. vers. 11. tract. de iur. Reg. cap. 5. Bellarm. tom. 2. lib. 3. de laic. cap. 6. Suarez de leg. lib. 3. cap. 4. num. 2. Salas de leg. disp. 6. sect. 2. nu. 17. sine. Nauarrus in cap. nouit. de iud. not. 3. à nu. 100. Ludouicus de Sardis de natur. liber. §. de legitimatione per rescrip. num. 6. & habetur in lege 2. §. nouissimè, ff. de orig. iur. cum enim Deus, per naturam immediatè operando, ut dictum est supra num. 7. communitati contulerit potestatem ad sui conseruationem, & in hac fuerit facultas dictam potestatem tribuendi vni, vel pluribus, vel etiam apud se retinendi secundum aliquas leges, constat quod democratia, quæ regimen est communitatis, sit fons & origo monarchiæ, & aristocratæ. An autem communitas possit hanc potestatem à se abdicare, & semel traditam vni, vel pluribus auferre, hic non discutio; Quippe Almain. de

Rangol.
Bellar.
Suarez.
Salas.
Nauar.
Ludouicus
de Sardis.

Almain.

auctoritate Ecclesiastica cap. 1. coroll. 2. asserit; quod communitas hanc potestatem à se abdicare non potest, immò neque ea priuari, nisi à Deo sicut nec singularis homo potest à se abdicare facultatem se defendendi. Et pro hac citat Glossam in cap. Ostendit, 23. quæst. 3. quæ ait, quod *populus bene habet iurisdictionem, licet dicat lex, quod transfudit ius suum in Imperatorem.* Quod etiam insinuat se iam defendisse Nauar. loco cit. Et coroll. 3. dicit idem Almain. & etiam Bell. quod communitas habet potestatem super Principem ab ea constitutum, quem deponere potest, si non ædificationem, sed in destructionem politicæ regat: quia aliàs non esset in ea potestas sufficiens se conseruandi, & ponit in facto exempla communitatum, quæ hac potestate vsæ sunt.

88 Quartum, quia democratia nullo iure tenetur, nisi diuino, à quo potestatem habuit, & gentium; quod tamen neque de monarchia, neque de aristocratia dici potest. Nam si hæ gubernationes ab illa habuerunt principium, ut dictum est, eam solum potestatem habebunt, quæ illis à communitate data fuerit, quam potestatem nec monarchis, neque optimatibus licet præuaricare: est enim iuris alieni vsurpatio non leue crimen; præsertim in ijs, quæ præciosissima, ac sacratissima libertati officiant. Vnde etiam in consuetudine est apud aliquas gentes, ut cum primum Reges, etiam per successionem regnantes, possessionem regnorum ingrediuntur, iurent leges regni illis seruare; quod si recuset, ipsæ & fidelitatem eis renouunt iurare.

89 Quintum, quia magis expedit principi, quod melius, ac virtuosius est, sed multitudo in vnum conueniens est melior, & magis virtuosa, quam pauci virtuosus: licet enim singuli de multitudine non sint virtuosus simpliciter, sed quisque habeat aliquid virtutis, & prudentiæ, cum tamen in vnum conuenierint, facient vnum aliquid magnum, & simpliciter virtuosum; in quo enim vnus deficiet, continget alterum abudare, & sic facient quasi vnum hominem virtuosum, ac perfectum, habentem multitudinè sensuum, per quos discernere possit; & multitudinem manuum, ac pedum, per quos possit moueri ad operationem, & operari & multitudinem intellectuum, per quos virtutes intellectuales possidebit; & multitudinem appetituum per quos habebit uirtutes morales, quæ est ratio Arist. 3. pol. cap. 7.

90 Sextum, si multitudo popularis non assumatur ad principatum, & regimen ciuitatis, existimabit se inhonoratam, & non appetitam, & cum sint multi, & pauperes, conturbabunt ciuitatem per seditiones, & quærelas; hoc autem periculosum est, & timendum; ideo expedit eam principiari. Quæ ratio est etiam Aristot. loco cit.

91 Septimum, quia ista gubernatio est minus seditionibus obnoxia, cum enim omnes ciues sint æquales, quis contra se ipsum seditiones mouebit; ac propterea tutior est, ac diuturnior, ut ait Arist. 5. pol. cap. 7. dicens. *Fortius enim est id, quod plus est, & magis acquiescunt æquum habentes.*

92 Octauum, quia hoc regimen approbare vide-

Nauar.
Almain.
Bellarm.

Arist.

videtur Scriptura sacra. Exodi 18. provide de omni plebe viros potentes, ac timentes Deum. Et Deuteronomij 1. dabo ex vobis viros sapientes, & gnaros, quorum conversatio sit probata in tribubus vestris, ut ponam eos vobis principes, & Prouerb. 11. dicitur salus vbi multa consilia.

Cassiodor.

93 Nonum, quia hoc regimen etiam approbatunt Patres. Cassiodorus lib. 9. var. cap. 2. approbare videtur exemplo grauum, cum dicit graues moralem non erunt exercere concordiam, inter quas nullus primatus queritur: quia iniquitatis amittitur non habetur, vigilanti vicissim, communi se cautela custodiunt, ipse passus alterneris est: sic honor nullis admittitur, dum omnia sub communi seruantur. His etiam volutus vicaria aequalitate disponitur, vltima sit prima, & qua primatum tenuit, esse posterior non recusat; sic quadam communi sociate sine regibus obsequuntur, sine dominatu parent, sine errore famulantur: voluntarie seruiendo liberae sunt, & inuicem se diligendo iniunguntur. Quarum morem scriptores rerum naturalium contuentes, politiam quamdam inter ipsas esse commemorant, quas ciuico affectu viuere cognouerunt. Quo eodem exemplo democratiam probat Ambros. 5. in exam. cap. 15. & inter alia ait. Quid hoc pulchrius, & laborem omnibus, & honorem esse communiem, nec paucis arrogari potestiam, sed quadam in omnes voluntaria sorte transferri. Antiqua hoc Rei publicae munus, & instar liberae ciuitatis est. Et D. Thom. 1. 2. quaest. 97. art. 1. corp. ait. Quid si populus sit bene moderatus, & grauis, communisque utilitatis custos, recte lex feratur, qua tali populo liceat creare sibi magistratus, per quos Respublica administraretur.

D. Amb.

D. Thom.

Arist.

Plutar.
Herod.

Isocrat.

Gruchius.

Patritius.

Iuuenal.

Aristor.

Plato.

Iauell.

Contzen.

Marq.

P. Greg.

Io. de S. M.

94 Decimum, quia ita etiam censuerunt viri doctissimi. Arist. 5. pol. cap. 1. ait, quod tutior est, ac minus seditioni subiacet popularis gubernatio, quam paucorum. Et 3. pol. cap. 7. id etiam approbat et videtur. Et huius opinionis fuit etiam Solon, vt refert Plutarcus in conu. & Herod. ait lib. 3. quod in hac gubernandi forma nihil agitur insolenter, quia forte magistratus eliguntur, & administrationis suae rationem reddere coguntur. Et Isoc. in Areop. ait. Nec praeferenda commoda sunt democratiae insignia, propter quae claris, ac magnis ciuitatibus democratia vtilis iudicantur. Et hac Reipublicae forma vsi sunt Romani, vt refert Gruch. de Rom. conit. in praefat. qui, eo regimine durante, longe maximam Reipublicae partem obtinuerunt. Et Patritius lib. 1. de Republica tit. 1. ait. Vnus autem, qui virtutes omnes complectatur, vel numquam vt arbitror, inuentus est, sed cum in Republica complures sint, vnusquisque partem aliquam virtutis, ac prudentiae habet. Quocirca in vnum collati ciues, quasi vnum hominem praestant, qui multiplici ingenio, ac memoria pollet, oculis pluribus cernit, operatur manibus multis, & pedibus penè infinitis nititur. Et Iuuen. satyr. 8. vers. 210. ait. Libera si dentur populo suffragia, quis tam Perditus, vt dubitet Senecam praeferre Neroni?

95 Dico secundò, multa etiam sunt mala, quae secum affert democraticum regimen, de quibus Arist. 5. pol. cap. 10. Plato 8. de Rep. Iauellus 3. pol. tract. 3. cap. 1. & 5. pol. tract. 2. cap. 1. Contzen 1. pol. cap. 20. à §. 5. Marquez gub. christ. cap. 21. P. Greg. lib. 5. de Repub. cap. 3. à nu. 21. Ioan. de S. M. in pol. christ. c. 1.

96 Primum igitur malum democratiae est, quod cum pauperes mixtum cum alijs minus pauperibus dominantur, & cum paupertate iunctam habeant potentiam, rabie quadam naturali curant, etiam inferendo vim, diuitum facultates diripere, vt suae indigentiae suppleant; & sic diuitibus, & virtuous, quorum sunt diuitiae, iniuriam faciunt; quae est ratio Arist. 3. pol. cap. 7.

97 Secundum, quia cum plebs sit naturaliter inimica nobilitati, & paupertas diuitijs, vt ait Iauellus 5. pol. tract. 2. cap. 1. nobiles, & diuites in hoc statu maxime odio habentur; quare plebs hic vt ait Arist. 5. pol. cap. 10. nobilitatem vexat, clam euerit, & palam, & in exilium pellit, tamquam aduersarios, & machinatores contra potentiam suam.

98 Tertium, quia plebs vix rectum potest dare consilium, cum multis passionibus sit obnoxia, & pauci admodum in ea boni reperiantur, stultorum enim numerus infinitus. Tardè resoluit, & difficulter; facilliterque impeditur, quod ad bonum publicum est resolutura. vix pacificatur irata, vixque secreta seruat, facile subornatur, & pro nihilo excandescit: iustitiam non ministrat, officia, & magistratus publice vendit, & qui emit, sibi sine dubio emit. Sic Marius, vt in eo refert Plutarcus non erubuit vasa pecunijs plena in publicum afferre ad comparanda plebis suffragia. Et id ita impudenter fiebat Athenis, vt aiunt, quod cunctes ad summam possessionem magistratum Estratocles, & Demosthenes dicerent, Imus ad domum auri. Videatur Cic. pro Clen. & oratione 5. in Verr. & lib. 4. ad Att. epist. vlt. videatur etiam cap. Osius, de elect. & cap. Docendus, dist. 62. Vnde D. Thom. 1. 2. quaest. 97. art. 1. corp. ait. Porro si paulatim populus deprauatus habeat venale suffragium, & regimine flagitiosus, sceleratisque committat, recte admittitur populo sibi potestas dandi honores, & ad paucorum honorum redit arbitrium.

99 Quartum, quia facile aperitur in hoc regimine seditionibus via. Cum enim magis regatur arbitrio, & sensu, quam prudentia, & ratione, facile oriuntur rixae inter magistratus, quae si in apertum Martem descendant, difficillime consopuntur; vnusquisque enim ex magistratibus suam habet factionem, & cum nullus reperitur supremæ auctoritatis, cui honorem, & reuerentiam praestent, aut debeant, omnia commouent, perturbant, & inquietant, & suo se populari gladio necant. Vnde in Romana Republica saepe lapidationes in foro visae sunt, non sepe, sed nimis saepe gladij extensi. Quare Virgil. Aeneid. 1.

Ac veluti magno in populo cum saepe coorta est Seditio, sensusque animis ignobile vulgus; Iamque faces, & saxa volant, furor arma ministrat.

100 Quintum, quia Patres hoc regimen exorantur. Ambros. 5. in exam. cap. 21. de hoc regimine loquens ait, non merita virtutis expendit, nec publicae utilitatis emolumenta rimatur, sed mobilitatis nutat incerto. Et Hier. in cap. 21. Matth. semper turba mobilis est, nec in proposito voluntate persistens, atque in morem fluctum, diuersorumque ventorum, huc, illucque transfertur.

Plutarcus

Cicero

D. Thom.

Virgilius

D. Amb.

D. Hieron.

101 Sextum, quia hoc regimen abominati sunt viri grauisissimi. Plato in Axiocho, seu de morte contemnenda, in med. Quis, ait, beatus esse possit vulgi viuens arbitrio, iametsi faueatur ei, plaudaturque? & lib. 8. de Rep. ait. An non primum quidem liberi erunt omnes, ciuitasq; libertatis plena, summaq; licentia, pro libidine, omnia omnes aucebunt? & infra ait, quod in ista politia videntur. saepe homines morte, vel exilio condemnatos, nihilominus urbem incolere, ac prodire in medium, & saepe quasi nemo id videat, aut curet, instar heroum quorundam per urbem incedere. Et Arist. 8. ethic. cap. 10. ex tribus formis regendæ multitudinis, pessimam democratiâ pronuntiat. Tullius in orat. pro Cluen. mari comparat populum, dicens. *Vt mare, quod sua natura tranquillum est, ventorum vi agitur, atq; turbatur, sic populus Romanus sua sponte placatus, hominum seditionum vocibus, vt violentissimis tempestatibus, concinatur.* Et in oratione pro Cn. Plan. ait, quod ad populum pertinet, semper dignitatis iniquus index est. Et Anacharsis Philosophus, vt refert P. Crin. lib. 1. de honest. discipl. cap. 4. cum regimen Atheniensium conspexisset, admirabundus clamauit. *O Rempublicam bene perituram in qua viri Principes consulti, populus autem, & imperita rerum plebecula decernat, cui videlicet proprium sit, in minimis maxime formidare, & in maximis minime prospicere.* Et Charondas Cathinentium legislator, vt refert idem Crin. inquit, *Qui se populo committit, fortunam, non rationem sequitur; qui fortunæ fauet, periculo, & alea se dedit; qui in alea est, ad ruinam, & cladem inclinat.*

Arist.
Tullius.

Crin.

Arist.
Iauell.
Veston.

102 Dico tertio, multæ sunt causæ, propter quas dissoluitur democratia, de quibus Arist. 5. pol. cap. 2. & 5. Vbi Iauellus tract. 2. cap. 1. Veston. theat. vit. ciu. lib. 4. cap. 1. num. 17.

103 Prima est luxus, & rerum copia, ex quibus fit populus iners, superbus, inuidus, rixosus; vnde, bono communi neglecto, partium studia præferuntur: quæ partes deinde cum se inuicem tolerare nequeant, neq; vna velit alteri cedere, hinc fit; quod sicut vnitas est vinculum, quo tale regimen manutinetur, ita diuisio est causa, quæ illud destruit; ad illud omne regnum in se diuisum desolabitur.

104 Secunda est inæqualitas; cum enim in populari regimine omnes ciues sint æqualiter liberi, ex æqualitate libertatis putat se absolutè æquales, & sic tenent, quod æqualiter debent participare de bonis communibus ciuitatis, de honoribus, de lucris; quod si id non fiat, qui minus accipiunt, inuidept, contendunt, rixant, seditionem mouent, turbant, inquietant. Quas duas rationes ponit Arist. 5. pol. cap. 2.

Arist.

105 Tertia, dissoluitur, etiam hoc regimen propter eos, qui ducunt popularem statum. Hi enim, vt inimici diuitum, & nobilium, irritant contra eos populum, vt in exilium illos mittat, & eorum bona proscribat, sibiq; assignet; nobiles verò, & diuites in exilium pulsati conueniunt, se armant. & ciuitatem inuadere satagunt; atq; ita popularem statum euertunt. Et est ratio Arist. loco cit. cap. 5.

Arist.

106 Quarta, dissoluit etiam hoc regimen tres illæ communes causæ aliorum regiminum corruptiuæ, nimirum contumelia, metus, &

contemptus, vt Arist. 5. pol. cap. 10. & multas causas corruptiuas huiusmodi Reipublicæ affert Solon in quadam elegia relata à Stob. in fin. 1. tom. ex qua hos paucos accipe verus.

Stob.

*Non urbem superi cupiunt euertere nostram;
Et nobis, nisi sint numina læsa, fauent.
Ac nostra custos arcis Trisonia Pallas
Perpetua cura mania nostra tegit.*

*Ipsi sed patriam sceleratis mentibus vltro
Conantur ciues dilacerare suam.*

*Nam pretio quidam vendunt legesq; fidemq;
Aurum quæ nulli iure, modoq; petunt.*

*Seuiciam exercent, rapiumq; tyrannide quidam,
Induat vt iustus ciuibus arma dolor.*

*Pars studet, & sarcire domestica damna rapinis;
Exhaustis patrias cum malè luxus opes.*

*Diripiuntq; vrbis parimonia publica nostræ;
Et sibi diuitias vig; doloq; parant, &c.*

107 Dico quarto, multa etiam sunt media, quibus democratia conseruatur; de quibus Arist. 5. pol. cap. 8. & 9. Iauellus ibi tractat. 3. Contzen 1. pol. cap. 19. §. 5.

108 Primum, si diuites, & nobiles non damnificentur, sed erga eos debitis seruetur respectus, & bonis suis inantur pacificè frui, illisq; tribuantur officia, quæ sunt extra dominationem Reipublicæ; sic enim non poterunt se esse contemptos condolare. Quæ est ratio Arist. 5. pol. cap. 8.

Arist.
Iauell.
Contzen.

109 Secundum, si ad Rempublicam regendam ciues medijs assumantur; hi enim non poterunt per potentiam tyrannidem affectare, nec per paupertatem diuites turbare: boni enim ciues censentur, qui medijs sunt. Et est ratio Arist. loco cit. & 4. pol. cap. 12.

Arist.

110 Tertium affert August. de Repub. Romana 5. de Ciu. Dei, cap. 12. fin. dicens. *Hinc domi industriam, quam commemorauit, Cato, vt ararium esset opulentum, tenues res priuatas. Vnde, corruptis moribus, vitium è contrario posuit publicè egestatem, priuatim opulentiam. Ad quod etiam facit illud Thucid. lib. 2. in oratione Pericl. ad Athenien. vbi dicebat, præstare Rempublicam publicè esse felicem, tutam, & diuitem, quàm singulos, & priuatos: nam, illa felice, & hi quoque seruantur his solùm beatis, illa verò misera, tandem & ipsi euertentur.*

Arist.
August.

111 Quartum, si fiat magistratus censorius, qui à magistratibus Reipublicæ administratæ rationem repositat, populoque referat, vt delinquentes puniat: ab alieno enim arbitrio dependere; neq; licere omnia, quæ libet, facere vtile est.

Thucid.

Iuuen.

Iuuen.

Iuuen.

Iuuen.

Iuuen.

Iuuen.

§. quartus. Quanam sit ex praedictis politijs simpliciter melior, & utilior.

Polybius.

112

IDERI potest pro hoc §. Polybius lib. 6. hist. à princ. Patrit. de Rep. lib. 1. tit. 1. Maluet. in Tacit. discurs. 39. Menoch. inst. pol. lib. 1. c. 4. P. Greg. de Rep. lib. 5. c. 3.

Patritius.

Maluesius

Menoch.

P. Greg.

Salas.

Molina.

Salas 1. 2. quaest. 95. tract. 1. 4. disp. 6. sect. 1. n. 16. versu An vero; Molin. tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 23. versu Ex tribus speciebus.

113 Dico primò, tam Monarchia, quam Aristocratia, & Democratia sunt rectè gubernationes, si rectè exercentur secundum leges earum respectiue. Ita communiter omnes DD. cum Arist. 3. pol. cap. 5. & 5. pol. cap. 1. & 3. pol. cap. 12. Probatur ex Arist. 3. pol. cap. 5. ubi ait, Quando igitur vnus, vel pauci, vel multi communem utilitatem in gubernatione sequuntur, has esse rectas Respublicarum species necesse est. Et cap. 12. ait, Cum vero dixerimus res esse rectas gubernandi species; & Plut. in opusc. de vn. in Repub. dom. id probat exemplo musici, dicens, quemadmodum vir musicae peritus, quoniam instrumento oblato vti artificiosè, idq; tractare assabre nonis, ut pro sua conditione vocem concinnam reddat, sic vir civilis, &c.

Aristot.

Plutar.

Plato.

Aristot.

Stobaeus.

D. Thom.

Bened. d.

Bened.

Bellar.

114 Dico secundò, docent communiter DD. simpliciter monarchiam esse optimum omnium supradictorum regiminum. Plato in libro de regno, qui est 16. suor. oper. vltra med. Arist. 8. eth. cap. 1. Stob. fer. 45. D. Th. lib. 1. de regim. c. 5. Bened. à Bened. in iacul. Eccl. iacul. 228. Bell. de Christo, to. 1. cap. 3. fin. & de Rom. Pont. lib. 1. cap. 4. P. Greg. Menoch. loc. cit. Probatur, quia primum in vnoquoq; genere est mensura reliquorum. Ergò quòd prius ad mensuram accedit vnum quodq; ei etiam magis simile redditur. Sed primum inter imperia, ac prestantissimum est diuinum, quo Deus Optimus Maximus, cuncta moderatur. Ergo, cum monarchia nostra sit illi similior, quam coeteræ administrationes, erit etiam melior, & nobilior.

Licetus.

Malues.

115 Ceterum Licetus in praefat. tractatu de intell. agen. & ex professo Maluet. probant, optimatum regimen esse melius simpliciter monarchia; quia ex eo magis peruenitur ad finem regiminis, qui est publica pax. Et ad dictum argumentum respondent, quòd immò regimen Dei videtur esse aristocraticum; sunt enim in illo sacro tribunali tres distincte personae, licet solùm vna simplex essentia, & natura. Patritius vero lib. 1. de Repub. tit. 4. fin. democratiam omnium optimam putat, Solonis secutus sententiam; quia plures consilii pauciora ignorant, quam vnus, vel aliquid. Ego, inquit; in eorum numero sum, qui optimam Respublicam esse dicam, quae ex omni genere hominum commixta sit.

Patritius.

Aristot.

116 At ego monarchiam meliorem omnibus existimarem, si daretur monarchus, qualis describitur Deut. 17. & qualem describit Arist. 3. pol. cap. 12. qui scilicet ita omnes virtute praecellat, ut vnus ipse virtus sit maior aliorum omnium virtute; & 1. pol. cap. 8. ait. Ex quo fit, ut is, qui imperat, perfectam virtu-

tem habere debeat moralem. Quare Marc. Aurel. Imperator dicebat. Princeps, qui omnibus dominatur, omnibus etià virtutibus praeditus esse debet. Et Cyrus, ut refert Plut. in apophteg. Magistratu dignum non esse quemquam aiebat, qui melior subditis non esset. Et qualem dicebat debere esse Alphonsus Rex Aragoniae, ut refert Antonius Panormitanus in eius vita, cum dicit. Reges felices erunt, & regna, si iuste imperent; si inter linguas sublimiter honorantium, & obsequia nimis humiliter salutantium non extollantur, sed se homines esse meminerint; si suam potestatem ad Dei cultum maximè dilatandum maiestatis eius famulam faciant; si Deum timeant, diligant, & colant; si plus ament illud regnum, ubi non timens habere consortem; si tardius vindicent; si facile ignoscant; si eandem vindictam pro necessitate ro-genda, suendaq; Respublica non pro saturandis inimicitarum odijs exercent; si veniam non ad impunitatem iniquitatis, sed ad spem correctionis indulgeant; si quod aspre coguntur plerumq; decernere, misericordiae lenitate, & beneficiorum largitate compensent; si luxuria tantò sint castigatioris, quanto possent esse liberiores; si malint cupiditatibus, quam quibuslibet genibus imperare; si haec omnia faciant, non propter ardorem inanis gloriae, sed propter amorem felicitatis aeternae; si pro suis peccatis humilitatis, & miserationis, & orationis sacrificium Deo suo immolari non negligent. Vel saltem esset Rex, qualem describit Seneca epist. 90. Iko ergo seculo, quod aureum perhibetur, penes sapientes fuit regnum. Hi continebant manus, & infirmiores à validioribus tuebantur; suadebant, dissuadebantq; & vilia, atq; inutilia monstrabant: horum prudentia, nequid deesset suis providebat; videbat: fertitudo arcebat pericula, beneficia augebat, ornabatq; subiectos officium erat imperare, non regnari. Si, inquam, reperiretur Rex aliquis supradictas habens conditiones, ego regnum illud felicissimum existimarem, & tale regimen eo casu omnium optimum dicerem. Sed quia credo, id vix posse fieri, & moraliter illud existimo impossibile, iuxta leg. Apud Iulian. §. fin. ff. de leg. Ideo non credo, secularem, & humanam monarchiam esse simpliciter meliorem omnibus regiminibus, sed eam pati sua incommoda, & damna, ac alia politica, vixq; posse inter eas assignari excellentiae, & maioritatis praerminentiam.

Plutar.

Ant. Pan.

Seneca.

117 Dico ergo tertio stante corruptione humanae, naturae illud regimen esse ceteris praestantius, quod est mixtum Monarchia, Aristocratia, & Democratia: huic autem proximè accedere illud, quod est mixtum aliquo ex dictis regiminibus; quare aristocratiam mixtam democratia, meliorem existimo simpliciter monarchia, & democratiam mixtam aristocratia, simpliciter aristocratia meliorem puto. Et in vniuersum mixtionem in regiminibus probò, reprobo simplicitatem. Ita ex parte docent D. Tho. 1. 2. q. 95. art. 4. corp. & quaest. 105. art. 1. corp. Bell. de Rom. Pont. lib. 1. cap. 3. Cont. 1. pol. cap. 21. Suar. lib. 3. de leg. c. 4. n. 1. Mal. 1. 2. q. 95. ar. 4. fin.

118 Probatur primò. Tum quia hoc regimen est minus obnoxium calamitatibus simplicium regiminum, mixtura enim illa temperat à malis, & asperitates retundit;

D. Thomas Bellar. Contzen. Suarez. Malders.

Y

Tum

Tum quia regimen mixtum continet omnes proprietates bonas regiminis simplicis, explo- ditq; malas; ad hoc enim miscetur. Tum quia illud regimē est magis vtile Republicæ, quod est bonis magis charum, & illud videtur ijs magis charum, quod potest ab omnibus participari: tale est mixtum. Tum quia in natura nullum simplex corpus reperitur, neque etiam ex ipsis simplicibus elementis, vt puto, sed omnia mixta nobis tradit; ergo signum est, quod mixta meliora sunt, & vtiliora. Tum quia mixta magis profunt corpori humano, quam simplicia, vt constat ex arte medicinæ.

D. Thom.

119 Secundò probatur, quia Scriptura sacra tale regimen approbavit, vt probat D. Thom. loco cit. quæst. 105. hoc pacto. *Moses, & eius successores gubernabant populum, quasi singulariter omnibus principantes, quod est quedam species regni; eligebantur autem 72. seniores secundum virtutem, dicitur enim Deuter. 1. tui de vestris tribubus viros sapientes, & nobiles, & constitui eos principes, & hoc erat aristocraticum; sed democraticum erat, quod isti de omni populo eligebantur; dicitur enim Exodi 18. provide de omni plebe viros sapientes, &c. Et etiam quod populus eos eligebat, vnde Deut. 1. date ex vobis viros sapientes.*

Arist.

Polybius.

120 Tertiò probatur ex Arist. 4. pol. cap. 12. vbi ait, *quanto melior est gubernatio temperata, tanto est durabilior.* Et Pol. lib. 6. expresse ait, *eam Rempublicam censeri debere optimam, qua ex omnibus illis, quas diximus, formis sit composita: cuius rei probationem, non ratione solum colligam, sed vsu etiam, & experientia firmatam habemus, &c.*

C A P. II.

Verum Regularium Republica, seu Religiones aliquo ex supradictis regiminibus regantur, & quale illud sit.

D. Basil.

D. August.

Hugo de S.

Victore.

D. Bened.

Trithem.

Perez.

Turrecre.

Cresbeck.

Tho. à Iesu.

D. Bonau.

Corduba.

Politiu.

Bartoluc.

Pacom.

Serapi.

Machar.

D. Hieron.

Festus.

Nauarr.

Rodriq.

Suarez.

Sarton.

RO isto cap. videnda sunt Regulae, & constitutiones singulorum Ordinum; Basil. in Regul. tul. disp. reg. 45. 48. 54. & in Reg. breu. reg. 112. Aug. in cap. 11. vbi expositores Hugo

de S. Vict. & alij. Bened. in cap. 3. & ca. 65. vbi expositores, Trithem. cap. 3. Perez. num. 4. & 2. Turrecrem. tract. 15. & 140. Cresbeck. Carmelitarum in Reg. Alberti, cap. 1. & 2. vbi Thom. à Iesu. 3. par. gloss. 1. vers. secundum est. Minorum, cap. 8. vbi Bonau. Cord. Polit. Bartol. Minorum Regul. num. 39. & 51. Pacom. num. 64. 66. 77. 122. 123. Seraph. & Machar. in princ. Hieronym. in Reg. Monach. cap. 7. Constitutiones Cler. reg. Theat. cap. 5. & cap. 7. Festus in const. Pradica. par. 3. cap. 25. Nauarr. com. 3. de Reg. num. 15; Rodriq. tom. 1. quæst. reg. a. 27. art. 2. vers. Neque his obstat Suarez tom. 4. de relig. lib. 10. cap. 1. tract. 3. Sarton. in ciu. Reipub. reg. confid. 46. Constit. Can. Reg. Later. par. 2. cap. 1.

2 Dico primò, certissimum omnino est, omnes Religiones regi vno ex supradictis regiminibus, vel simplici, vel composito, Con-

stat, quia non potest aliud excogitari, vt docet Suarez 3. de leg. cap. 4. n. 1. & dixi supra c. 1. n. 9.

3 Dico secundò, militantes sub Regula S. Basilii Benedicti, ex sua primæua institutione monarchia reguntur. Ita Perez. in Reg. S. Bened. cap. 65. num. 2. constat ex cap. 3. dictæ Regulæ, & cap. 65. sic habetur. *Ideoq; nos prouidentus expedire propter pacis, charitatisq; custodiam, in Abbatis pendere arbitrio ordinationem monasterij sui.* Constat etiam ex cap. Nullam, 18. quæ vbi dicitur, *vt de cetero fideliter, & studiosè vniuersa, quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiusdem monasterij persinent, Abbatis sollicitudo, ad quem tota potestas pertinere conuenit, debeat adimplere.* Et licet Trithem. in dict. cap. 3. illis verbis, *quoties aliqua, octo afferat casus, in quibus Abbas tenetur obtinere consensum conuentus, id tamen non prouenit ex primæua Regulæ institutione, sed ordinatione canonica, vel monachali.*

4 Dico tertiò, militantes sub regula S. Basilij regi videntur aristocratia. Ait enim in regul. disp. cap. 54. *Præpositi conuentuum de rebus difficilibus inter se communicent, & conferant.* Et cap. 48. illud, inquit, in vniuersum observari debet in conuentu, *vt nullo modo quis cursorè Antistitis consilia peruestiget, aut in eiu. sobia anxio inquirat, nisi dum taxat exceptis, qui cum dignitate gradu, tum consilij prudentia Antistiti ipsi proximè sunt.* Et cap. 45. *Præter Antistitem alius etiam esse aliquis debet, qui, illo absente, aut alius qui occupatone aliqua disento, fratrum ipse curam possit suscipere.* Et in reg. breu. cap. 112. quando aliquis admittendus est, *conscijs cæteris fratribus admissatur.*

5 Dico quartò. Licet Nauarr. com. 3. de reg. num. 15. quæ sequitur Suarez 4. de Relig. tract. 3. lib. 10. cap. 1. n. 9. dicat, Augustinum significasse in regula, suos Religiosos debere regi per monarchiam, nihil tamen potest colligi ex dicta Regula, quod potius monarchiam, quam aristocratiam, aut democratiam intenderit instituire. Nam ex illis verbis cap. 11. *Præpositum tamquam Patri obediatur, multo magis Presbytero, qui omnium vestrum curam gerit; Et infra. Ad Præpositum præcipue pertinebit, vt ad Presbyterum, cuius est apud vos maior auctoritas, referat, quod modum, & vires eius excedit, non potest id colligi, sed solum in illis Cœnobijs Augustini fuisse duos Superiores; vnum, qui vocabatur Præpositus, seu Prior, aut Corrector Monasterij; alterum, qui vocabatur Presbyter, & erat Episcopus diocesanus, cui tunc subijciebatur Monachi; vel alius quispiam Presbyter ad Monachorum curam ab Episcopo deputatus, vt Suar. tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 1. nu. 4. Trull. in eluc. ord. Can. reg. lib. 4. cap. 14. nu. 2. Sed melius Nauarr. com. 3. de Reg. nu. 4. Presbyter erat Prior Conuentus, & Præpositus eius Vicarius, Nec etiam id potest colligi ex eo, quod dicitur cap. 1. (aduerte hic, quod sequor diuisionem huius Regulæ secundum distinctionem factam ab Hugone.) *Et distribuatur unicuique vestrum à Præposito vestro vitæ, & vestimentum: hoc enim solum arguit, bona temporalia per vnum Præpositum, tamquam per œconomum, esse distribuenda. Nec etiam id potest colligi ex eo, quod dicitur cap. 10. quod Prælatu non possulet**

veniam

Suarez.

Perez.

Trithem.

Nauarr.

Suarez.

Suarez.

Trullus.

Nauarr.

veniam à subditis, si quando in eis reprehendendis excellerit; id enim fit, ne apud indifcretos subditos auctoritatem perdat. Ex eo forte potest hoc aliquatenus colligi, quod dicitur cap. 7. Si autem deprehenditur, & conuincitur, secundum arbitrium Presbyteri, vel Praepositi grauius emendetur. Sed nec ex hoc; Nam si Presbyter erat Superior Praepositi, ab hoc ad illum dabatur recursus; & potest dubitari, an id possent per se soli, vel de consensu aliorum. Vnde potius ex dictis colligi videtur, cum duos Superiores constituat, forte in aliquibus pares, quòd aristocratiam intenderit.

6 Sed quicquid sit de illo antiquo regimine Nunc ea Religio regitur aristocratia. Priori enim generali dantur duo Assistentes, sine quorum consilio nihil decernere potest. Qui Assistentes, durante eorum officio, sunt immediate subiecti Sedi Apostolicæ. Vnde, si delinquant, Prior generalis contra illos potest solum formare processum informatiuum, & hoc de licentiâ Protectoris: decisio verò illius pertinet ad Sedem Apostolicam. Hi Assistentes in omnibus negotijs votum habent consultiuum; in grauioribus tamen casibus, vt in nominatione Vicarij generalis, aut in priuatione Prouincialium, aut in legum, vel statutorum, spectantium ad vniuersum Ordinem, promulgatione, vel in deputandis Commissarijs generalibus, vel Visitoribus, aut in damnandis fratribus ad vitremes, vel in insignendis penis carcerum vltra annum, & exilij vltra biennium, aut in priuatione vocis actiue, & passiuæ, vel in alijs similibus casibus, si Assistentes fuerint concordēs, & in voto contrario Generalis, tunc eius tel cognitio ad Sedem Apostolicam deuoluitur; si verò contingat, Assistentium vota esse diuersa, tunc ea sententia praefertur, quæ à Generali magis probabitur. Ita statutum in const. 5. Pauli V. quæ incipit, Prouisionis, in appen. apud. Cherub. tom. 3. pag. 60. Et de Canonicis regularibus Later. qui sub hac Regula militant, quòd aristocratia regantur, constat ex eorum const. par. 2. cap. 1. & 2. Et aristocratia etiam principaliter reguntur Dominiani sub hac etiam Regula militantes, vt patet ex eorum const. par. 3. cap. 3.

7 Dico quinto. Carmelitani ex sua primæua Regula illis data ab Alberto Patriarcha Ierosolymitano, & reformata ab Hugone, regi videntur democratia; licet in praesentiarum ad aristocratiam accedere dicat Tho. à Ies. loc. cit. in princ. seu potius ad monarchiam, vt audio. Patet ex cap. 2. dictæ Regulæ, vbi dicitur. Præterea iuxta situm loci, quem inhabitare proposueritis, singuli vestrum singulas habeant cellulas separatas, sicut per dispositionem Prioris ipsius, & de assensu aliorum fratrum, vel senioris partis eadem cellule cuiq; fuerint assignata. Si ergo in assignatione cellarum (omnes enim tunc in cellulis separatis habitabant, nec communi Refectorio utebantur) requiritur consensus fratrum, is etiam requiritur in rebus illis grauioribus. Et in eod. cap. 2. Regulæ reformatæ, & mitigatæ ab Hugone tunc auctoritate, & mandato Innocentij IV. Ita habetur. Loca autem habere poteritis in ere-

mis, vel vbi donata vobis fuerint, ad vestre Religionis obseruantiam apta, & commoda, secundum quod Priori, & Fratribus videbitur expedire. Et quòd modo Dilectissimi eiusdem Ordinis aristocratia regantur, constat ex const. 25. Clem. VIII. Pastoralis, §. 8. apud Cherub. tom. 3. bull. pag. 33. vbi dicitur. Praeposito generali adiungimus sex consiliarios, sine assistentes cum voto decisiuo.

8 Dico sexto. Fratres Minores democratia reguntur. Colligitur ex cap. 7. suæ Regulæ, in quo non solum Sacerdotes, sed & Laici ad Superioritates dictæ Religionis admittuntur. Et ita docet Sarton. in ciu. Reipub. Reg. confid. 46. Sed Cordub. & Polit. in cap. 8. dictæ Regulæ dicitur, quòd est monarchia mixta.

9 Dico septimo. Iesuita monarchia reguntur. Constat ex const. 25. Pauli III. Regimini, apud Cherub. to. 1. bull. fol. 653. vbi §. 4. dicitur. Ne quis forte zelo reatur sed non secundum scientiam, proprii cuiusq; gradus iudicium, & officiorum discretio, ac distributio tota sit in manu Praepositi. Et §. 5. subditur. Qui quidem Praepositus de consilio consociorum constitutiones, ad confirmationem huius praepositi nobis finis condentes, in consilio condendi auctoritatem habeat. Et infra, inbendi autem iuxta votum peris Praepositi erit. Et §. 8. & vneant singuli, se in omnibus, quæ ad Regulæ huius nostræ obseruationem faciunt, obediētes fore Societatis Praeposito. Quæ omnia repetuntur, confirmantur, & ampliantur in const. 9. Iulij III. Exposcit debitum, §. 4. & 8. fol. 699. in dicto tom. 1. bull. Cherub. Dicit tamen Suarez tom. 4. de Relig. tract. 3. lib. 10. cap. 1. à num. 3. hanc monarchiam participare in multis cum aristocratia:

10 Dico octauo, Clerici Regulares, Theatini nuncupati, aristocratia reguntur. Constat ex cap. 5. suarum const. vbi sic habetur: Licet tota facultas regenda Congregationis sit penes Patrem Generalem; tamen in huiusmodi rebus exequendis, & in constitutionibus pro re graui declarandis, si quæ forte dubitationes oriuntur, ac in penes grauioribus imponendis, Consultorum consensus adhibeatur. Et §. seq. De consensu Patrum Visitorum rem totam expediat. Et cap. 7. dicitur. Pater Generalis neque etiam de Consultorum sententia, nouas leges, aut constitutiones edere, aut edicta abrogare, siue in parte aliqua immutare poterit; interpretari tamen ex Consultorum consensu poterit.

11 Dico nono. Clerici, qui Ministri infirmorum dicuntur, sub aristocratia viuunt. Constat ex const. 17. Greg. XIV. Illius, apud Cherub. tom. 2. bull. pag. 706. in cuius §. 5. dicitur. Totius Congregationis Superior Praefectus generalis appellabitur, cuius officium per se unum erit, quoad vniuersum. Socios autem habebit quatuor, qui Consultores dicentur votum eorum, a quæ ac Perfectij, decisiuum erit. Sed hoc regimen fuit immutatum anno 1670. die 28. Decemb. per const. Clem. VIII. in qua Consultores Prouincialium votum solum consultiuum habent, & ex quatuor Consultoribus Generalis duo sunt fratres Laici, & duo Sacerdotes, & similiter ex duobus Consultoribus Prouincialium vnus est Laicus, alter Sacerdos. Quare multum habet nunc hoc regimen de democratia.

Cherub.

Sarton.
Corduba.
Politiu.

Cherub.

Suarez.

Cherub.

12 Dico 10. Religio nostra Minimorum ex monarchia, aristocratia, & democratia regimine mixto regitur. Constat, quia in ea adest vnus Generalis, qui est caput totius Religionis, per quem omnia, quae occurrunt in ea graua quantumuis negotia executioni mandantur. Qui quidem Generalis eligitur a tota Religione, saltem virtualiter; nam cum eligatur ab omnibus Prouincialibus Ordinis, & vno Commisso specialiter deputato a singulis Fratribus vnusquisque Prouinciae, per specialem electionem illius, factam in singulis conuentibus, dicendum est, quod eligitur a tota Religione, quae virtualiter residet in Prouincialibus, & Commis. Et dictus Generalis potest eligi ex omnibus Fratribus dictae Religionis, absque discrimine, modo Sacerdos sit attingens annum 25. & modò per triennium sit in Religione professus. Huic dantur tres Socij, qui habent non solum votum consultiuum, sed etiam decisiuum, vt dicam §. seq. Et hic Generalis subicitur correctioni dictorum Collegarum, & Fratrum, si in aliquo delinquat. Habet etiam ista Religio Prouinciales, qui certa Prouinciae certis terminis coarctata praesident; & hi eliguntur a singulis conuentuum Correctoribus, & singulorum conuentuum Discretis; atque ita etiam ab omnibus Fratribus totius Prouinciae, qui virtualiter continentur in dictis Correctoribus, & Discretis; Correctores enim, & Discreti eliguntur a singulis Fratribus sacerdotibus singulorum conuentuum. Adfunt etiam in ea Definidores, votum decisiuum habentes, qui singulis annis in die S. Michaelis Archangeli 29. Septemb. congregantur pro definiendis negotijs Prouinciarum, pro assignandis Correctoribus in singulis conuentibus. Et hi Definidores non possunt a Generali amoueri e Prouincijs, in quibus sunt Definidores, secundum determinationem cap. general. Gen. 7. num. 29. Hac omnia constant ex Regula, num. 39. 45. 48. 49. 51. & ex Correct. num. 9. 93. 100. 101. 103. Atq. ita vides in hoc regimine monarchiam in vno capite omnia regente, & gubernante, nulli, dum recte officium administrat, subiecto. Aristocratiam vides, quia hoc caput habet membra, scilicet Socios, votum decisiuum cum eo habentes. Vides etiam in singulis Prouincijs singulos Prouinciales ab ipso Generali non dependentes, sed veri suarum Prouinciarum Rectores, Generali tamen obediens; quod aristocratiam sonare dicit Bell. lib. 1. de Rom. Pont. cap. 3. tom. 1. Perspicitur etiam aristocratia in Definitoribus, qui tamen quam optimates Prouincias regunt cum capite. In eo democratia videtur, quod istud caput, & omnia singularum Prouinciarum capita ab omni, & ex omni multitudine eliguntur, dictaq. multitudinis correctioni subiacent. Quare de hoc regimine mihi omnino videtur posse dici, quod de Republica Romana, enarratis populi, Senatus, & Consulibus officijs, & facultatibus, concludit Polyb. lib. 6. hist. Cum igitur singula ciuitatis partes & incommodare, & commodare sibi inuicem hoc modo queant, enenit, vt ad omnes res sit apud, conuenienterq.

sint concinnatae. Ex quo fit, vt meliorem hac Re. publica nemo possit insinuere. Consulentes hic duas Generales, & Prouinciales; Senatum Collegas, & Definidores; populum reliquam multitudinem: Hi omnes sibi inuicem obnoxij sunt. Quare quod ad formam, nullam meliorem inueniri posse, puto: optima namque ciuitatis ea forma creditur, in qua est, qui possit imperantibus imperare, vt ait Ioh. Quintin. de aristocr. christi. tit. de mut. imper. tom. 16. tractat. Aduerte tamen, quod Religiones ferè omnes nunc regimine temperato sub diuersis formis, & modis videntur, vt dicunt Nauarr. com. 3. de Reg. num. 15. versu Ad 15. Rodriq. tom. 1. q. reg. quæst. 27. art. 2.

Io. Quintin?

Nauarr. Rodriq.

§. Vnicus Vtrum Superiorum Socij in Ordine Minimorum habeant votum decisiuum, an verò solum consultiuum.

13. **D**OCTISSIMVS P. Passarelli, noster in schol. ex Barch. num. 17. putat, Socios Praelatorum absolute esse puros consiliarios, exceptis quibusdam casibus in regula, & Correctorio insertis, & per consequens quod licet Praelatus teneatur consilium Sociorum requirere, non tamen teneatur illud sequi.

Passarelli?

14. Et probatur primò ex Correct. num. 104. vbi dicitur, Praelatorum Socij nulla speciali auctoritate, neq. praesentia fulgeant. Et num. 113. dicitur Superiorum Praelatorum Socij subdantur dumtaxat Correctoris generalis, ac proprijs Vigilijs, & Prouincialis obedientia. Et num. 74. Seniores suis Correctoribus humiliter obediant, ac eis honorem, & reuerentiam exhibeant, & suis in locis Religionis ordine sedent, absq. vlla praesentia: si quis verò ipsorum Seniorum contrarium fecerit, & aliquam sibi praesentiam surpauerit, sex mensibus priuetur actiua, & passua vocibus. Et num. 23. cui titulus est, De obedientijs ex consilio imponendis, statuitur, quod in materia votorum, & casibus grauib. Seniorum assensus non requiratur.

15. Secundò probari potest sententia Passar. ex Reg. n. 40. vbi dicitur. In Seniores verò quicumq. capitulariter assumpti, suis Correctoribus consilium, & auxilium in cunctis ad hanc Regulam, & vitam quomodolibet spectantibus mature praebent.

16. Tertio ex eadem Reg. num. 51. vbi dicitur. Insuper singulis praesentibus huius Ordinis Superioribus mature deputentur tres timorosi scilicet, qui Seniores nuncupentur, quorum prouiso suffulit consilio, commissa sibi Religionis negotia, discretè, ac sapienter discernant, & efficaciter tractent, atq. definiant.

17. Quarto ex Correct. num. 72. vbi dicitur, Et cum talibus Senioribus sua negotia mature tractabit quilibet localis Corrector, consilium ab ipsis sumendo, & cunctis conferendo super quibuscumq. libris vendendis, vel emendis, & super nonis vestibus &c.

18. Quintò ex eadem Correct. num. 111. vbi Correctoribus non licet conuentu exire, nisi

Bellar.

Polybius?

nisi propter causas, quas alij Fratres expedire non valeant, & tunc de capituli scientia, & Seniorum consilio.

19 Sextò in capit. Tolos. num. 35. statuitur, quòd Superior maior de suorum Sociorum consilio corrigat Superiorem minorem iniuste suis subditis necessaria distribuentem. Et rum. 47. statuitur sic. Item deservierunt, quòd Superior, siue Generalis, siue Provincialis, siue localis Corrector alicubi videns aliquem Fratrem clamorosum, & praesertim seculares scandalizantem, seu aliàs rebellantem, & contumacem, absque suorum respectivè Seniorum super huiusmodi consilio, potest tali Fratri iniungere, & praecipere, quòd vadat ad suam cameram. Si autem Frater huiusmodi dictio eius Superiori super hoc inobediens fuerit, per dictum, vel alium eius respectivè Superiorem de suorum Sociorum consilio puniatur. Et in cap. Genue. n. 12. dicitur, quòd Laici, & Oblati habere debent Informatorem per triennium, à die praefectionis per P. Generalem, aut Provinciale de consilio Collegarum assignandum.

20 Dico tamen, supradictis non obstantibus, quòd Socij Generalis Provincialis, & Correctoris habent in rebus gravibus votum decisivum, & sunt participes officij. Res graves voco receptiones novitiarum ad Ordinem, alienationes, conventuum sumptiones, delinquentium incarcerationes, suspensiones, priuationes, rehabilitationes, ordinationes, Vicariorum, & Visitatorum deputaciones, &c.

21 Probatum primò, ex num. 16. Correct. vbi dicitur. Ad ipsos vero superiores Praelatos, & eorum Socios talium recipiendorum (novitiarum) deliberatio spectabit. Vbi autem aliquis subditus per ipsos superiores Praelatos ad tale negotium delegatus fuerit, resideat ipsa deliberatio penes localem Correctorem, & eius Socios, siue Seniores. Quod in locum declarat Passarell in schol. ex Barch. num. 12. Cum ergo receptio novitiarum committatur copulativè deliberationi Superiorum, & eorum Socijs, signum est, quòd Socij in hoc votum habent, non solum consultivum, sed etiam decisivum. Cum enim duo in dispositione coniunguntur per dictionem, Et, oportet, utrumq; intervenire; vt est textus clarus in l. Si quis ita stipulatus, ff. de verbo oblig. quem ad id adducit Abb. lib. 1. conf. 57. n. 1. Et praeterea deliberatio, vt bene Gutier. can. quaest. lib. 2. cap. 12. num. 5. includit non solum diligentem consultationem, & proutdum tractatum de re deliberanda, sed etiam ipsius rei determinationem; vt colligitur ex cap. 1. de imm. Eccl. in 6. ibi, praehabita cum fratribus, &c. Et insinuat Penna in l. Omnes iudices, Cod. de decur. lib. 10. fin.

22 Secundò probatur ex eodem Correct. n. 23 vbi dicitur. Vterius vbiq; in presenti Correctorio agitur de quorumcumq; delinquentium incarceratione, suspensione, depositio, aut priuatione, intelligatur huiusmodi primitus, semper pravijs fraternis, & discretis monitionibus, habitisq; Seniorum consensu, idest Sociorum, vt exponit cap. Tol. num. 47.

23 Tertio ex eodem Correct. num. 11. Correctores suspensi debent sic remanere, quousq;

per aliquem superiorum Praelatorum cum suis Socijs plenius deliberetur. Et in fine dicitur, quòd penitentiam tibeant, iuxta deliberationem Praelatorum cum suis Socijs factam. Et ibid. n. 36. dicitur. Praeterea si quis castitatem sanctam violaverit, vbi quòd primum super hoc legitime conuictus fuerit, sex menses in carceribus, vel gravius puniatur, iuxta auctori gratiam, & exigentiam, prout Correctori generali, aut talis Provinciae Vigili, vel Provinciali cum suis Socijs secundum Deum melius expedire videbitur. Vbi nota illam dictionem, Cum, quia stat hic coniunctivè principaliter; quotiescumq; enim coniungit nomina collectiva, vel dignitatem, semper stat principaliter, vt Tusch. ver. Dictione concl. 358. nu. 20. Abb. lib. 1. conf. 57. qui explicans quamdam consl. Papae Io: in qua dicitur, quòd Episcopus, & Capitulum cum Consulis, quoties eis expedire videbitur, &c. dicit num. 2. quòd Episcopus, Capitulum, & Consules faciunt tres voces, quae ex forma dictae const. habent consentire in dispositione, de qua ibi; nec Episcopus potest quidquam facere sine illis. Et idem dico in casu nostro.

24 Quarto probatur ex Correct. nu. 97. vbi dicitur. Singuli autem Praelati (prius etiam non habito suorum Collegarum consensu) quibuscumq; personis scribere poterunt; vbi autem simul unanimiter contradicerent dictorum Praelatorum Socij, quòd ipsi Praelati nonnullis personis de hoc Ordine non existentibus scriberent; tunc per eiusdem, vel proximioris Conventus capituli, seu maioris, ac sanioris eius partis definitionem, & determinationem charitativè, matureq; mitigari valebit eorum differentia huiusmodi. Quòd statutum declaratur in cap. Val. 4. num. 41. quòd vbi omnes Socij contradicerent Praelatis, tunc stetur determinationi capituli localis, vbi verò duo Socij ex vna, & alter cum Praelato ex altera, contrarij essent, stetur parti Superioris, & in eius sententiam teneantur alij subscribere. Quòd statutum confirmatur in cap. Barchin. n. 17. Ex quibus clarè patet nostra conclusio. Si enim, omnibus Collegis contradicentibus, non potest Praelatus scribere extra Ordinem, sed debet expectari definitio capituli localis, ergo Collegae sunt plus quam consiliarij; consiliarios enim qui adhibere tenentur, non necessitatur regulariter se qui consultum, vt bene Passarell. in schol. ex Barch. num. 17. cap. Cum olim, de arb. vbi Glossa verbo, siue discordet. Multa ad id congerit Barbosa in loc. comm. verbo Consilium, num. 50. Sanchez lib. 1. de matr. disp. 34. num. 24. Menoch. de presump. lib. 6. quaest. 34. num. 25. De Thomaset. in flor. reg. 81. Et confirmatur ex statutis Val. & Barch. vbi statuitur, standum esse parti Superioris cum vno Collega, alijs Collegis discordantibus; ad quid enim haec statuta, si Collegae sunt pari consiliarij? Et adverte circa id, quòd dicitur, standum esse parti Superioris cum vno Collega, quòd huiusmodi statutum habent etiam Fratres Praedicatorum, vt patet ex eorum constit. 3. par. cap. 30. vbi dicitur. Quòd si in partes aequales se diuiserint, illorum sententia praevalebit, in quorum partem Magister Ordinis inclinaverit. Et

Tusch.
Abbas.

Passarell.

Abbas.
Gutier.

Passarell.

Barbosa.
Sanchez.
Menoch.
De Thomaset.

Augustiniani, vt constat ex dictis supra hoc cap. num. 6. Et habent etiam Clerici Reg. Theatini nuncupati, vt patet ex cap. 7. lvar. const. Habent etiam Clerici, qui Ministri infirmorum dicuntur, vt constat ex const. 17. Greg. XIV. Illius, §. 5. apud Cherub. tom. 2. bull. pag. 706. Et circa illam particulam quod alij teneantur subscribere id esse iuri cōmuni conforme, multis docet Rodriq; tom. 2. quæst. reg. q. 45. art. 10.

25 Quintò ex Correct. num. 105. vbi statuitur, quòd Superiores locales in præsentia suorum Prouincialium, & Prouinciales in præsentia Generalis carcerum pœnas, aut alias graues pœnitentias nulli subditorum imponant; sed id relinquunt Superioris præsentis, suorumq; Sociorum sententiæ. Sed sententia est definitio iudicialis controuersie secundum omnes, vt Tusch. ver. Sententia, concl. 106. n. 1. seu est vox iudicis ad causam faciendâ, vt Tusch. ibi, num. 3. Ergo socij in impenendis pœnitentijs grauib; coniuudices sunt cum Prælatis.

Tusch.

26 Neq; obstat, quòd eodem loco subditur. *Habeant Prælati plenariam iurisdictionem super eunãtis pœnitentijs, tam hic taxatis, quàm non taxatis, tam illas imponendi, quàm ab eis de præfatorum Sociorum suorum consilio delinquentes liberandi, ac pœnitentias ipsas augendi, & minuendi.* Nam intelligitur de pœnitentijs leuib; Nam paulò ante, loquendo de pœnitentijs grauib;, id remisit Prælatorum, & sociorum suorum sententiæ. Vel, si non quadrat, dicas, hoc secundo loco consilium poni pro consensu; & habes coniecturam id ita esse, ex citatione marginali, quæ citat Correct. num. 23. in quo non imponuntur graues pœnitentiæ, nisi de consensu Seniorum. Imò esse familiare Regulæ ponere consilium pro consensu, constat ex dicto num. 23. cui est titulus De pœnitentijs ex consilio imponendis, & deinde statuit, quòd non imponantur, nisi habito Seniorum consensu. Et in Reg. num. 50. statuitur, quòd Correctores conuentu non egrediantur, nisi de scientia capituli, & Seniorum consensu. Et deinde in Correct. num. 112. de iisdem Correctoribus egredientibus conuentu dicitur. *Ipsi vero localibus Correctoribus de sui localis capituli scientia, & Seniorum consilio, &c.* Quod caput declarat Card. Senogall. auctoritate Papæ, clausula 6. vt habes tom. 1. priu. nostri Ord. in const. 17. Iulij II. §. 6. ait. *Et ita de eorundem Fratrum scientia, & Seniorum assensu domos exire poterunt pro causis, &c.* Et quòd assensus Seniorum requiratur in casu exitus Correctoris à conuentu, dicit Passarell. in Schol. ex Barch. num. 11. versu Intellige eo non posse vti. Et idem clarissimè habes in cap. 1. Bonon. num. 13. vbi statuitur, quòd Prouincialis possit mittere Correctorem extra conuentum contra Seniorum voluntatem, idest, non expectato Seniorum consensu, vel etiam ipsis repugnantibus, iuxta ea, quæ dixi tom. 1. huius op. cap. 26. §. 2. pag. 335. Deinde subdit, quòd Correctores in præsentia Prouincialis non possint conuentu exire sine licentia ipsius, etiam cum Seniorum consilio. Et concludit, dictam definitionem nõ repugnare Regulæ, consensum Seniorum ad hoc requirentis. Ad quod item facit cap. Massil. num. 47. Constat pariter esse familiare

Passarell.

Regulæ ponere consilium pro consensu ex Correct. num. 72. vbi dicitur, quòd Corrector sumat conñitum à Senioribus, super quibuscumq; libris emendis, vel vendendis; & tamen Card. Senogall. loco cit. claus. 8. declarauit, in his requiri assensum, vel dissensum Fratrum. Nec mireris, quòd Legislator consilium pro consensu, sæpe ponat. Nam & hoc est frequens in iure, vt docet Tusch. ver. Consilium, concl. 766. num. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. Gloss. 46. à num. 78. Tiraq. de retr. lign. gloss. 9. §. 1. num. 159. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 34. num. 28. & est textus iuncta Glossa, verbo Consilio, in cap. Venerabili, de iud. deleg. Et id fecisse puto Legislatorem nostrum, quia cum Socios Prælatorum intenderit facere participes officij, parum curauit ponere consilium, vel consensum, cum certi iuris sit, quòd qui tenetur procedere cum consilio aliorum, non solum petere illud tenetur, sed etiam sequi cum illi sint participes officij, vt docet Abb. in cap. Cũ olim, de arb. n. 5. vbi Butr. n. 15. ad med.

Tusch.
Gonzal.
Tiraq.
Menoch.

27 Sextò ex Correct. num. 88. vbi dicitur. *Nullus localium Correctorum, absq; sui Superioris facultate, vel absq; Seniorum localium consensu, Fratres in confessorios deputatos ab auditione confessionum quarumcumq; personarum arcere poterit.* Et aduerte, quòd nominat hic Seniores locales, ad differentiam Sociorum Prælatorum, qui etiam Seniores nuncupantur in Reg. n. 51. & in cap. Tolos. num. 47. Et scias, quòd in Regula nostra Seniores, & socij idem sunt, vt constat clarè ex cit. locis.

Abbas.
Butrino.

28 Septimò ex cap. Val. 4. num. 38. probatur, vbi dicitur. *Definierunt, quòd Prælati non possint pœnitentias graues cuiquam imponere, nisi de consilio, & assensu suorum Sociorum, iuxta tex. Correct. num. 23. & in cap. Genuen. 6. num. 13. electiones officialium remittuntur Generali cum suis Collegis, quod seruatur in omnibus capitulis, & in cap. Rom. 6. me præsentem, statutum est, quòd Generalis, quos priuauit, & deposuit de Sociorum consensu, prout per Correct. loc. cit. non possit solus rehabilitare, licet hoc statutum in dicto cap. incuria scribè non fuerit annotatum. Et in cap. Forj. 1. num. 18. non possunt Prælati facere ordinationes, nisi de consilio, & assensu Collegarum.*

29 Octauò probatur ex nomine ipso Collegarum, quo communiter vocantur, vt patet ex loco cit. cap. Val. & Genuen. Collega enim dicitur socius in officio, vt Gell. lib. 13. cap. 14. & plura Calep. verbo Collega. Et argumentum ab etymologia validum est, vt probat Barbosa in loco com. verb. Argumentum, n. 152.

Gellius.
Calepin.
Barbosa.

30 Nonò probatur ex resolutione quorundam dubiorum, facta à Congregatione visitationis Apostolicæ anno 1597. die 14. Ianuarij subscripta Sorbolungus; quam ponam in addit. ad priu. Minim. sub Clem. VIII. in horum dubiorum tertio petitur, quid faciendum, quãdo aliquis Collega fuerit recusatus à Fratribus in visitatione? Et R. quòd non debet admitti qualiscumq; recusatio; quia sunt quatuor Iudices, & non vnus. Ad id etiam facit resolutio ad dub. 5. & ad 9. Facit etiam const. 2. Clem. VIII. §. 8. quam habes in tom. 2. nostr. priu. Facit præxis, & consuetudo præscripta.

31 Ad primum ergo in contrarium R. locum illum Correct. num. 104. nihil facere pro Passarelli si recte intelligatur. Collegæ enim nullam habent specialem auctoritatem, quia nihil per se ipsos, à Generali seiuncti, possunt facere. Nec multò minus habent præeminentiam, cum teneant suæ genituræ locum. Sed hoc quid obstat? quomodo ex hoc concluditur, quòd non habeant votum decisivum? cum & illud habere in quibusdam casibus, victus supra dictis textibus pro nostra sententia adductis, ipse confiteatur Passar. in illo num. 17. schol. Barch. Locus ille ex num. 113. habet etiam verum, sunt enim Collegæ Prælatorum subditi obedientiæ, & suis Prælati parere tenentur in his, quæ secundum Regulam iubentur; & per hoc dixi, quòd nostrum regimen est monarchicum, licet non simplex, quia vnum Superiorem, & Prælatum habemus, cui omnes obedire tenentur, & à cuius iurisdictione nullus reperitur exemptus. Sed hoc non obstat, quominus Collegæ ipsius in rebus grauibz debeant cum ipso votum decisivum habere, pro illo enim tunc coniudices cum illo sunt, & illi non parent. Ex quibus bz. etiam ad locum illum ex num. 74. Locus ille ex num. 23. est pro nobis expressè, vnde illum adduximus pro secunda probatione nostræ conclusionis. Verba autem illa in fine dicti num. 23. posita. *Nisi forte super aliquo quatuor votorum, aut alio graui casu, vel scandalo rationabiliter legitimeq. consulti fuerint ipsi delinquentes. nolunt dicere, quòd superiores Prælati in pœnis instigendis ratione transgressionis votorum, consensum non habeant suorum Collegarum, sed quòd non possint in dictis casibus imponere alias pœnas, præter taxatas in dicto Correct. Quòd etiam clarè explicuit Correct. num. 105. vbi datur Prælati eum suis Collegis potestas super quibuscumq. pœnis imponendis, vel remittendis, exceptis votorum pœnis. Et expressius in num. 107. Prætereà cauendam singuli huius Ordinis superiores Prælati, siveq. Vicegerentes, ne ipsi aliquando super alicuius quatuor votorū fractione, quemquã remissè puniãt, vel citius, quã in hoc prædicto Correctorio decernitur, & ordinatur, aliquè de carceribus liberent. Ex quibus liquet, quòd in materia votorum legislator nullum arbitramentum linquit Superioribus, neq. Socijs, sed transgressores vult puniri iuxta pœnas ab ipso taxatas, nisi fortè capitulum generale aliter disponeret, vt dicitur in eod. Correct. num. 58. Illa verba dicti num. 23. *Aus alio graui casu, vel scandalo,* intelliguntur, quòd possit Superior capiens aliquem subditum in fragranti delicto, eum incarcerari, & ligari facere, etiam absq. consensu, & consilio Seniorum, ne delinquens fugiendo pœnas effugiat, quod pertinet ad bonum Religionis regimen, & ad statum monarchicum constituendum; nolunt tamen dicere, quòd possit Prælati pet sententiam talia facere, absq. Sociorum consensu; tunc enim non cohererent vltima primis, quod non est dicendum, cap. Maiores, verb. Cœterum, de bapt. & hanc explicationem desumo ex cap. Tolos. n. 47.*

32 Ad secundum R. non sine quare ibi Consilio additum esse. Et auxilium; auxilium verò præstatur tribus modis secundum Glossam in

cap. 1. de off. iud. del. verbo Pari pœna, quam ibi multis declarat Panor. num. 5. & eam approbat tamquam communiter receptam Ant. Gab. comm. op. tom. 2. lib. 9. tit. 12. de malef. num. 15. nimirum consilium dando, cooperando, auctorizando, & defendendo; hæc autem includunt consensum, vt dicunt præfati DD. Atq; ita idem est Seniores teneri consilium, & auxilium dare Correctoribus in omnibus, ad Regulam spectantibus, ac illis fauere, & præsto esse adiuuando, & consentiendo in omnibus, quæ ad obseruantiam dictæ Regulæ pertinent.

33 Ad tertium. Per, consilium, ibi intelligo consensum, iuxta ea, quæ dico hic supra nu. 26. Et quia dicunt DD. quòd quando dispositione statuti iudex tenetur ferre sententiã cum consilio sapientis, consilium ibi sumitur pro consensu, vt Menoch. lib. 6. de præsum. præsum. 34. num. 28. Quod militatiã casu nostro; & quando consilium petendum est ab eo, qui particeps est officij, vt sunt Collegæ per dicta, sequendum est, iuxta. L. Titium in princ. ff. de admin. tut. Gonzal. ad reg. 8. cancell. Gloss. 46. num. 78. Et quia Collegæ dantur Prælati tamquam coadiutores, vnde sine illius consensu nihil possunt facere, iuxta cap. Venerabili, de off. del. vbi Glossa verbo Consilium, ait, quòd ibi per consilium, intelligitur consensus; quia alias nõ valeret multum coadiutor. Adde, quòd ex vi locutionis colligitur, ibi pro consilio debere intelligi consensum, ait enim quorum prouido suffulti consilio, sed non possunt esse suffulti, id est sustentari consilio, nisi illi adhæreant. Quòd si non placet hic impropriare nomen consilij, dic, quòd intelligitur hic textus in rebus ordinarijs, & minùs grauibz, vt dare obedientias, concedere litteras commendatitias ad ordines, scribere ad inferiores Prælatos, Confessarios, Prædicatores, atq; Lectores instituere, &c.

34 Ad quartum iam dixi ibi per consilium declarasse Ca. d. Senogall. claus. 8. debere intelligi consensum. Et constat ex his, quæ sequuntur dicto num. 72. Veruntamen non omittatur capitulare consilium, vbi, &c. Et tamen certissimum est, & vsu comprobatum, quòd capitulum non congregatur à Superioribus ad sumendum consilium, sed consensum, & contra ea, quæ determinauit capitulum, nullus Superior, neq; etiam Generalis recalcitrat; & quòd capitulum non congregetur, nisi pro obrinendo consensu, constat ex Correct. num. 6. 7. 8. 9. 10. 33. 35. 50. 78. 90.

Ad quintum constat ex num. 26. ibi per consilium, consensum intelligi.

35 Ad sextum ista inæqualis distributio est illa eadem, de qua in Correct. num. 49. & 109. cui, quia supponitur non esse exorbitanter inæqualis, certa pœnitentia non assignatur, sed relinquitur Superioris arbitrio, & Collegarum consilio. Similiter dic, quòd potest superior Prælati de consilio Sociorum punire Correctorem pœnis leuioribus, qui in imponendis pœnitentijs à Regula taxatis negligens fuerit. Ad illud ex num. 47. eiusdem cap. Tolos. dico, quòd facit pro nostra sententia; subdit enim statim post verba cit. in arg. definiens, quòd maior Superior, absq. suorum respectu

Panorm.
Ant. Gab.

Menoch.

Gonzal.

Glossa.

Glossa.

*Etià Seniorum, seu Sociorum consilio, possit mi-
nori Superiori, citrà carceres, & aliàs penas gra-
ues, iuxta delicti exigentiam, penitentiam impo-
nere.* Neque dicas, ergo cum solo consilio di-
ctorum Seniorum poterit dictas penitentias
imponere. Nam capitulum in tali statuto con-
dendo se fundavit in Correct. num. 23. vt col-
ligitur ex cit. marg. in quo, tales penitentia
graues iubentur imponi de consensu Seniorū.
Ad illud ex cap. 1. Genuen. dic. quòd assignare
Informatorem Oblatis, non censetur res ma-
gni momenti.

36 Sed obijcies. Si Collegæ sunt compar-
ticipes officij, ergo, si delinquant, non possunt
à Superiore puniri; par enim in parem non ha-
bet imperium; cap. Inferior. cap. Denique,
dist. 21. cap. Innotuit, §. Quamuis, de elect. &
tamen, quòd potest Prælati suos Socios pu-
nire, etiam officijs eos priuado, quia, sunt merè
subditi obedientia, iuxta Correct. num. 13. &
Præses punit æqualem sibi; l. Si quis fortè, §.
Si quos comitum ff. de pœnit. cap. Placuit, 6.
quæst. 3. Nec obstat, quòd par in parem non ha-
bet imperium. Nam Collegæ non sunt pares
suis Prælati, neque in dignitate, quia nullam
habent formaliter, neque etiam in iurisdictione,
quia multa possunt Prælati facere sine illis, de
quibus num. 32. sed solum sunt pares in iudi-
cijs, & sententijs de rebus grauibz ferendis,
in negotijs magni momenti expediendis. Et
illa regula, Par in parem, fallit, quando agi-
tur de punitione, quæ publicam concerneret
utilitatem, vt hic. Ita De Thom. in flor. reg.
233. & deinde per delictum fiunt inferiores
Prælati, & omnem dignitatem, si quam ha-
bent, amittunt; l. Quicumq. Cod. vbi Senato-
res, vel Claris.

37 Sed quid, si omnes Collegæ delinquerēt,
posset ne Prælati eos omnes punire, etiam
officijs priuado, supposito, quòd delicta id
mererentur? Si vnus Collega delinqueret,
posset Prælati cum reliquis eum punire; arg.
statuti in cap. Genuen. 2. num. 13. Similiter si
duo delinquerent, posset cum 3. Collega il-
los castigare, arg. statuti in cap. Genuen. 1.
num. 36. Et Val. 4. num. 38. sed si omnes de-
linquerent, deberet eos punire cum Corre-
ctore, & 1. & 2. Seniore conuentus, in quo
deliquerint, vel proximioris; arg. eorum,
quæ dicuntur de priuatione Generalis in Cor-
rect. num. 9. & de electione Collegarum mor-
tuorum in cap. Val. 5. num. 19. ver. Ad 4. Scio
tamen, quòd in resolutione illorum dubio-
rum, de quibus num. 29. ad quæsitum 4. quid
faciendum, quando aliquis deposuerit contra
Collegam, & quòd poterit Generalis
secretò recipere depositionem illam,
eamq; probare, & Congrega-
tioni referre. Sed quæ dixi,
videntur conformiora
nostræ Regula, &
constitutionibus.

CAP. III.

An externa politia vicumq; ordinata no-
ceat Religiosorum status.

NON disputo hic contra hæ-
reticos cordialissimos Reli-
giosi status inimicos, & me-
riò; Religiosi enim eorum
impudentias propalant, ne-
fandaq; mendacia gladio ne-
cant veritatis: hoc namq; negotium Contro-
uersitarum est. Pro quo videri possunt Vual-
den. tom. 1. lib. 3. doctr. fid. & tom. 3. de sacr.
tit. 19. cap. 149. Alph. à Castro aduer. hæres.
lib. 10. ver. Monachus Bellar. tom. 2. lib. 2. de
Monach. Sed solum inquiri, an Religiosorum
multitudo possit vquam nocere seculari poli-
tia. Et pro hoc puncto videndus est Cont-
zen lib. 6. pol. cap. 46. Veston. de Repub. lib. 3.
cap. 15. & lib. 5. cap. 21. Maucl. de monarch. Ec-
cles. tom. 1. par. 2. lib. 5. cap. 13. Rang noster in
1. Reg. cap. 10. vers. 8. ibi, & ostendam tibi; &
cap. 1. ver. 1. tit. Elcana, & montis Ephraim.

2 Dico primò, constitutissimum mihi est,
Religiosorum in communi viuentiū sub Pasto-
ris regularis serula multitudinem nullo v-
quam tempore politia seculari posse nocere.
Considero namq; Rempublicam in duobus sta-
tibus; in statu belli, & in statu pacis. Quòd in
statu belli non possit villo modo ei nocere, pa-
tet. Quen edò enim nocebit inemmis Religio-
sorum multitudo, otio contemplationis diui-
notum assueta, ab armis secularibus, munda-
nisq; negotijs, populorumq; tumultibus ab in-
cunabulis abstracta? ieiunijs, abstinentijs, di-
sciplinis, mortificationibus, humilationibus
attracta? quorum armatura, eis ab Apostolo
data ad Eph. 6. est, vt *lumbos habeant in veritate
succintos*, per contemptum illecebrarum carnis
mundanarumq; vanitatum, per fidelitatem, &
integritatem, per amorem rerum cælestium,
per ornamentum virtutum, per constantiam in
bono, per facilitatem deserendi malum, per
doctrinam, qua hostes fidei impugnantur; quò
sic illi, qui Veritas est, placere per omnia pos-
sint? *Vt induant lorica m insitia*, quæ omnia,
quæ volunt, vt sibi faciant homines, tenentur,
& illis ea similiter facere, Luc. 6. Cuiusq; iusti-
tia primum munus est, nemini nocere, & com-
munibus sine cuiusquam detrimento vti, om-
niaq; facere, quæ ad aliorum salutem, etiam est
proprio damno, & incommodo necessaria
sunt. Secundum tribuere vnicuiq. quod suum
est, maiori suo reuerentiam, pari concordia,
minori disciplinam, Deo cultum, & obedien-
tiam, sibi satimoniam, inimico patientiam,
pauperi misericordiam, omnibus fraternam in
Domino charitatem? *Vt habeant calceatos pedes
in preparationem Evangelij pacis*, per mortifica-
tionem, per mortis memoriam, per bona ex-
empla, vt bonum, quod, Domino largiente, co-
gnoscunt, & per prædicationem Evangelij, &
per bona opera alijs communicent. Et sic sunt
pacifici cum illis, qui & pacem oderunt, vnde
inimicitias tollunt, bella compefcunt, iras cõ-
primunt, discordes sedant, inimicos conciliat,

Demo-

Aualdus,

A Castro
Bellarm.Contzen
Veston.
Maucl.
Rangol.De Thom.
ser.

Luc. 6.

Demonem fugant, eiusq; suggestiones retundunt; Vt habeant scutum fidei, qua operibus formata, rapiant regna caelestia, & acquirant repromissiones? Vt habeant galeam salutis, idest spem salutis consequendae per dicta bona opera? Vt denique habeant gladium spiritus, idest verbum Dei, quo iugulent daemones, & omnes sequaces eius? Ecce armatura Religiosorum a capite ad talos. Galea est spes salutis; thorax est iustitia, balteus est veritas, calcei, & ocreae sunt humilitas, & praeparatio ad propagandam fidem Euangelij, cuius effectus est pax. Dextera tenent gladium, idest verbum Dei, & sinistra scutum, scilicet fidem. Quae arma numquam deponunt, siue dormiant, siue vigilent, siue sedeant, siue currant, siue laborent, siue conquiescant, siue comedant, siue ieiunent. Et his armati ita veterem hominem, idest sensum carnalem domant, vt illorum conuersatio iam non in mundo, sed in caelo sit, & illorum caro iam non carnalis, sed caelestis videatur. Ista sunt Religiosorum arma, quae cum non carnalia, sed spiritalia sint, indubitatum est, quod numquam seculari, & mundanae Reipublicae sint nocitura.

3 Si vero consideremus statum Reipublicae in tempore pacis, multo minus ei potest nocere Religiosorum multitudo. Nam tunc nocere non possunt, nisi seditiones commouendo populum irritando, pacem turbando. At hoc fieri nequaquam possunt. Nam vel supponimus debere fieri a tota multitudine Religiosorum, & est casus metaphysicus; qui enim fieri potest, vt tota multitudo Religiosorum conueniat ad concitandum populum contra recte dominantium Dominum? (nisi forte dominantes curarent populum in perditionem trahere per introductionem haeresum, quo casu id licitum, & debitum esset ad communitatem saluandam) Quod si nihilominus volumus supponere. Dico, quod ille casus certam illius ciuitatis destructionem praesagiret; esset enim casus depictus Esaiæ 9. ubi dicitur, *Et erunt, qui beatificent populum istum, seducentes, & qui beatificantur precipitatis; propter hoc super adolescentulis eius non latabitur Dominus, & pupillorum eius, & viduarum non miserabitur. Succensa est quasi ignis impietas, & veprem, & spinam vorabit. In ira Domini exercituum conturbata est terra, & erit populus quasi esca ignis, & vir fratri suo non parces, & declinabit ad dexteram, & esuriet; & comedet ad sinistram, & non saturabitur. Vnusquisq; carnem brachij sui vorabit. Manasses Ephraim, & Ephraim Manassem, simul ipsi contra Iudam. Vel supponimus, seditionem commoueri a Religiosis particularibus, & tunc non valeret consequentia. Aliqui particulares Religiosi mali, & seditiosi sunt, ergo omnes Religiosi sunt perniciosi Reipublicae; nam a particularibus ad vniuersalia non valet illatio; alioquin valeret etiam ista. Aliqui ciues sunt seditiosi, ergo omnes ciues sunt seditiosi; & ista. Aliquae mulieres maritatae non seruant fidem maritis, ergo nullae mulieres maritatae fidem maritis seruant. Quae consequentiae erroneae sunt. Nec multo minus licet argumentari a concreto ad abstractum. Aliqui Religiosi mali sunt, ergo status Religiosus malus est. Sicut non valet,*

Ex 12. Apostolis vnus iniquus fuit, ergo Apostolatus iniquus est, vt bene De Thom. in flor. reg. 178.

De Thom. s.

4 At iniquiunt homines de mundo. Licet forte directe multitudo Religiosorum perniciem Reipublicae non sit allatura, potest tamen indirecte afferre.

Primò. Propter multa ipsorum scandala, & mala opera. Videntes enim multi simplices, eos, qui dati sunt in aedificationem, multa mala facere, & peiora quandoque, quam ipsi vnquam imaginati sint, animantur ad similia facienda, putantes non esse tam mala, quam ipsi imaginabantur. Si Ioui licuit, dicebat Terentianus ille nebulo, virginem autem pluiijs constuprare, quare & mihi volentem violare non licebit?

Taren.

Secundò. Quia si omnes homines fierent Religiosi, & continentiam vouerent, certe humanum genus destrueretur.

Tertiò. Licet non omnes, si tamē quamplurimi id genus vitam amplecterentur, non potest negari, quin in hoc remaneret damnificata Reipublica, non enim posset ab ijs ea obtinere obsequia quae ab alijs ciuibus.

Quartò. Cum Religiosi multa in dies acquirat, vel piorum vltimis voluntatibus, vel propria industria, & labore, quae statim sunt exempta a gabellis, datijs, & grauaminibus, quibus subiectantur aliorum ciuium bona, inde publicum ararium minuitur, & tantum possunt crescere dicta Religiosorum bona, vt ita dictum ararium minuatur, quod supportandis Reipublicae oneribus non sit idoneum, sine spe quod vsipiam augeatur. Participant enim in hoc Religiosi (qui bona possident in communi) de illo attributo Christi, qui numquam dimisit, quod semel assumpsit.

5 Ad 1. Aliquoium Religiosorum impietas eo vitam genere, quod profitentur, indigni, facit, vt cogat fati, multos ex illis scandalose viuere; sed quid inde? forte inferes, ergo omnes scandalose viuunt? scandalosa est consequentia. Quamplurimi enim virtuose, & exemplariter viuunt. Ex centum vnum malum vix reperias, & centum virtutes vnus malitiam non compensabunt? *Noli respicere*, ait Hier. epist. 34. *Iudam negantem, sed Paulum respice confremem; nec anurcam, & purgamenta Religionum attendas, sed oleum, & ornamenta inuere, & intelliges, paucorum scandala nihil obesse posse, si compares cum multo, quod prodest ceterorum omnium sanctum viuendi institutum. Vide id genus plura apud Platum*

D. Hieron.

Platus.

6 Ad 2. R. cum Aug. de bono coniug. cap. 10. *Vtinam hoc omnes velient dumtaxat in charitate, de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, multo citius Dei ciuitas completeretur, & acceleraretur terminus saeculi. Et Hier. 1. cont. Ioum. Noli, inquit, mernere, ne omnes virgines sint, difficili res est virginitas, & ideo rara, quia difficilis. Chrysost. de virg. cap. 15, tom. 5. Hi, inquit, solliciti sunt ne commune hominum genus aliquando deficiat, & omnem animae suae, tamquam alienae, curam vnusquisq; negligit. Et cap. 16. probat, quod genus humanum per concubium nec conseruatur, nec augetur.*

D. August.

D. Hieron.

D. Chrysost.

Neque

Neque verò, ait, nunc etiam genus nostrum auget
connubij vis, sed Dominus oratio ea, quam habuit
ab initio, Crescite, & multiplicamini, & replete
terram. Et concludit cap. 15. quod etiam si
omnes homines castitatem vouerent, & ser-
uarent, non per hoc destrueretur humanum
genus; qui enim ex nihilo illud potuit creare,
alia via, quam per connubium, illud etiam
potest conferuare. Vide plura huiusmodi apud
Platum loco cit. cap. 26.

Platus

7 Ad 3. Obsequia, quæ ciues tenentur suæ
Reipublicæ seruere, sunt quinque, principaliora
primū est legationum, secundū consiliorum,
tertium custodiarum ciuitatis, quartum auxilio-
rum pecuniæ tempore necessitatis, quintum ma-
gistratum. Sed ista obsequia possunt optimè
soluere Religiosi seculari Reipublicæ, si casus
occurrat necessitatis. Et quò ad primum de
legationibus. Cum legatus sit is, qui lectu,
missusq; publico publicum negotium peregrinè agit,
non militari manu, sed viribus ingenij: vt ex
Carolo Paschasio cap. 1. de Leg. refert Ger-
mon. lib. 1. cap. 1. num. 1. de Leg. Seu, vt il-
lum definit Bragaccia lib. 1. de Leg. cap. 6. *Est
publicus minister, sufficienter bonus, doctus, &
expertus, missus à Republica ad absentem, publi-
corum negotiorum, vel amicabilis congratulatio-
nis causa.* Quis prohibet, grauem virum, &
doctum Religiosum munus hoc explere, & re-
ctè, cum non viribus armorum, sed ingenij
illud explendum sit? Et si in Legatis requi-
runtur morum integritas, eruditio, politia,
ac omnes animi, corporis, & fortunæ dotes,
actionumq; humanarum vsus, & experientia,
vt docet Canonher. lib. 2. qq. in Tacit. de
Leg. in princ. Quis neget in Religionibus om-
nibus viros esse quamplurimos his omnibus
conditionibus ornatos? Possem ex omnibus
Religionibus exempla quamplura, & noua, &
vetera proferre; ex mea innumera, sed histo-
rias non scribo. Sit hoc vnum in signum par-
ticularis amicitia, qua illum prosequor, Le-
gatio illa, quam obiit ad Regem Catholicum
venerabilis P. F. Ioseph Cicans à Messana,
Prouincialis Neapolis, motu proprio Summi
Pontificis Urbani VIII. ad hoc munus penitus
infcus, absens, & ad quiescendum in cella re-
clusus, noniter assumptus. Is anno 1610. à to-
to Regno Sicilia pro negotijs, de quibus di-
cent Historici, ad Regem Catholicum, lega-
tione functurus, missus est. Hic omnia præ-
terea, qua arte Panormo exijt, cum exitus esset
omnibus præclusus, qua sollicitudine, quibus
periculis Madritum appulit, qua prudentia, &
dexteritate legationem exposuit. Hæc talia
fuere, vt à Catholico Rege, eiusq; ministris
desideratum suæ legationis finem breuissimo
tempore felicissime obtinuerit. Affero in gra-
tiam patriæ etiam legationem, quam obiit ad
Ducem Vrbinatē P. F. Gabriel Cicala noster
Genuensis doctissimus Concionator, missus à
fel. rec. Paulo Papa V. anno secundo sui Pon-
tificatus. Et quòd omnis vir habens supra-
dictas conditiones, sit aptus ad legationis mu-
nus explendum, docet Germ. lib. 1. de Leg.
cap. 18. nu. 23. Et praxis communis est, vt Prin-
cipes passim ad negotia secretiora tractanda,

Germ.

Bragaccia

Canonher.

& quæ citissima indigeat expeditione, viros
graues, & Religiosos destinent.

8 Quo ad illud secundū de consilijs. Si con-
siliarij debent esse illi, qui Exodi 18. descri-
buntur illis verbis. *Prouide de omni plebe viros
potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas,
& qui oderint auaritiā, & constituē ex eis, quō
iudicēt populum.* Ex quo loco elicit Cai. quòd 5.
conditiones debent habere consiliarij, prima
debent esse magnanimi, magnatum vultum
non timentes, votum suum liberè exponentes.
Vnde dignissima est illa Alphonsi Regis sen-
tentia. *Consiliarios Regum aut Reges esse oportere,
aut Regum animos habere, secunda debet timere
Deum, qui enim timet Deum, faciet bona.*
Vnde Fridericus III. Imperator rogatus, quos
è suis haberet charissimos, respondit, eos, quē
non magis me, quàm Deum timent, tertia debent
esse sapientes, propterea decet senes, fideles
in secretis, studiosos historiarum, non præ-
cipitatos, sinceros, honestæ famæ, iuris Rei-
publicæ bene peritos, experimentatos, non
adulatores. Vnde fuit digna Caroli V. Imper-
atoris vox, audita morte Thomæ Mori, viri
sapientissimi, Angliæq; Cancellarij, & mar-
tyris, *In Moro Henricus Rex XIII. totius Angliæ
caput præcidit, quarta debent habere veritatem
non tantum sapientiæ, quantum iustitiæ, ne-
minem fallentes.* Vnde Ludouicus XI. Gal-
liarum Rex alebat, *se in aula omnibus rebus ab-
undare, excepta vna, & rogatus, quamnam ea esset,
dixit, Veritas.* quam cum inuenisset in B. P. N.
Francisco, valde gauisus est. Vnde licet mor-
tis timidissimus esset, eam tamen prænucciãt
Francisco, certamq; eius diem signanti, non
succensuit, sed ad pietatem, & ad poeniten-
tiam se conuertit, soliusq; Francisco consilijs
regendum se tradidit, Caroloq; filio, vt eum
in suum intimum Consiliarium assumeret,
mandauit, talemq; Consiliarium Regni sui co-
lumen, & paludamentum Ludouicus XII. nõ-
minare consuefcebatur, quinta debent à mune-
ribus abstinerere, *qui enim diligunt munera, infu-
deles, & socij furum dicuntur,* Esaia 1. Vnde Al-
camapes Teleucris filius Spartanus rogatus, cur
munera à Messenijs oblata non accepisset, re-
spondit, *quia si accepissem, cum legibus pacem ha-
bere non potuissem.* Sed nullus negabit, in Re-
ligionibus reperiri viros magnanimos, quibus
viuere Christus sit, & mori lucrum. Et quis
potest maiori cum libertate votum dicere,
quam ille, qui terrena non sapiens, eaq; il-
lorum desiderium respiciens, ex officio habet
esse veridicus, & cui gloriosum est pro veri-
tate decertans in odium opimatam incurrere?
vt dicebat Nanz. orat. 1. num. 120. Quod etiam
significarunt Romani, vt Crinit. refert. lib. 10.
c. 10. Quando potuerunt nefas, vt flamines vl-
lum modum haberent in apice, in cinctu, aut
in alia parte. Quòd Religiosi sint timentes
Deum, probatione non indiget, cum in id stu-
dij diu, noctuq; incumbant; vnde vel Religiosi
non sunt, vel timentes Deum sunt, De sapientia
non dubitatur, cum ex officio habeant do-
cere, prædicare, libros scribere, & id notum
est Ippis, & ronsoribus. Et sic de reliquis.

Caiet.

Alphonse

Greg. N. 2
Crimisus

9. Quoad tertium de custodia ciuitatis. Verū
quidem est, non licere Religiosis arma capere
ad ho-

ad hostes oppugnandos; cap. Quicumq; 2. 23. quæst. 8. cap. Eos, qui, 20. quæst. 3. cap. Ex multa, §. de Cler. de vot. cum arma illorum sint laetymæ, & orationes; cap. Conuenior, 23. q. 8. §. Quid ergo turbamini; Glossa in cap. Continentia, vers. Ad Subdiaconatus, de Cler. pere. Vnde Bern. epist. 221. ad Ludou. Reg. Franc. ait, *Professo stabimus, & pugnabimus sine ad mortem, si ita oportuerit, pro matre nostra armis, quibus licet, non scissis, & gladiis, sed precibus, fletibusq; ad Deum.* Possunt nihilominus cum consensu saltem præsumpto suorum Superiorem hortari seculares ad fortiter pugnandum pro defensione opprellorum, & Ecclesiæ; cap. Omni timore, cap. Hortatu, 23. q. 8. facit cap. Fortitudo, 23. quæst. 3. Grat. in cap. Quicumq; cit. vers. His ita responderet. D. Tho. 2. 2. q. 40. art. 2. ad 2. & 3. Nau. in man. cap. 27. num. 215. & hoc non solum ante conflictum, sed etiam in ipso conflictu. Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 108. vers. His non obstantibus. Becan. 2. 2. cap. 25. q. 18. num. 4.

10 Et possunt etiam in aliquibus casibus per se ipsos pugnare, mutilando, occidendo &c. primò quando aliter propriam vitam saluare non possunt, vt si in nauis ipsorum cum aliorum vita, vel dulcissimum, & inestimabile bonum libertas periclitetur, secundò quando id est necessarium ad defensionem Reipublicæ, aut ciuitatis, ita vt, pugnantis Religio, patria, aut ciuitas, vel exercitus conseruanda, illis verò non pugnantis destruenda, vel captiuanda sit, tertio quando id esset necessarium ad consecutionem iustæ victoriæ, à qua pax, & bonum commune Ecclesiæ pendet. Et in his casibus non solum possunt, sed etiam iure naturali tenentur pugnare; Caietan. 2. 2. quæst. 40. art. 2. vers. Sunt verò aliqui; vbi Mald. Mol. loco cit. vers. Sunt verò aliqui. Conin. de act. disp. 31. nu. 91. Becan. loco cit. n. 8. Val. tom. 3. disp. 3. par. 4. col. 1. ver. Secundò. Qui aduertit, in dictis casibus licentiam non requiri; quia sicut gratia non destruit naturam, ita lex Ecclesiastica non tollit obligationem legis naturalis. Neq; istis casibus in quibus licite possunt Religiosi pugnare mutilando, & occidendo, iure naturalis uadente, vllam incurrit irregularitatem, vt bene Val. loco cit. col. 5. vers. Sed contraria sententia, Conin. loco cit. Sylu. vers. Bellum. 3. q. 2. licet aliqui, vt Nauar. & alij contrarium sentiant.

11 Tenentur etiam Regulares ad custodiam murorum ciuitatis tempore necessitatis, per expressum tex. in cap. Peruenit, de imm. Eccl. Et nulla est maior pietas, quam patriam defendere; cap. Fortitudo, 23. quæst. 3. Vnde hoc casu licet etiam Ecclesias fortificare, seu incastellare, ad hoc vt illuc fugiant obfessi, & saluentur. Ita Innoc. in cap. Cum Ecclesia, de imm. Eccl. vbi Io: And. num. 2. Anchar. in cap. Quia nonnulli, num. 5. eod. tit. in 6.

12 Et aduertit, quòd ad defendendam ciuitatem tempore necessitatis tenentur non solum Regulares, qui sunt naturales illius, sed etiam illi, qui in ea localiter habitant. Cumenim Religiosi per votum professionis sint exempti à iurisdictione Principum temporalium etià naturalium, sunt ciues illorum, locorum, in

quibus habitant, & comedunt panem. Atq; ita docent Nauar. tom. 1. conf. de test. conf. 6. num. 27. & comm. 2. de Reg. num. 63. ver. Nunc quoad; da in aphor. ver. Ciuitas, num. 4. Laz. in comp. op. Nauar. ver. Monachus, num. 5. Grat. tom. 2. conf. lib. 5. de penit. conf. 2. dist. 3. num. 7. Ricc. 4. par. prax. decl. 63. num. 5. Bart. in l. 1. ff. Ad municipales, num. 14. & num. 13. ait, quòd Prælatus ne cuius illius ciuitatis, in qua habet Ecclesiam, & num. 11. ait, quòd non per hoc definit, esse ciuis patriæ, ex qua duxit originem. Et si vis scire, quot modis quis ciuis fiat, ad Pen. in l. Ciues, Cod. de incolis, lib. 10. Et aduerte hic etiam, quòd sacerdos regularis transiens per aliquem conuentum, debet celebrare missam pro illo conuentu, in quo panem comedit, non pro eo, in quo localiter permanet. Tum ne illi sit onerosus; tum quia in nostro Ordine præsertim hostes sunt subditi illis Correctoribus, per quorum conuentus transeunt. Et ad id potest cogi ab illo Superiore, si enim est illius subditus, ei obedire tenetur.

13 Quòd ad quartum, de auxilio pecuniarum. De hoc iam dixi tom. 1. priu. in conf. 2. Iulij II. num. 141. quòd tempore necessitatis tenentur Regulares Rem publicam adiuuare de suis bonis, & contribuere ad ratam, prout alij ciues. Et DD. ibi cit. adde Anchar. loc. cit. Et nota ad hoc propositum, quòd cum tunc per belu inhiēt hinc Reipublicæ Genens anno 1615. et 20. essem Prouincialis huius Prouinciæ, obtulit dictæ Reipublicæ omnia vasa argentea, quæ erant in nostra sacristia conuentus IESVS MARIÆ, cæteraq; dicti conuentus bona: & ab Illustrissimis de Palatio responsum cum gratiarum actione accepit, ea pietate dignum, qua sepe est venerata res Ecclesiastica dictæ Reipublicæ; nimirum quòd prius erant consumenda bona Reipublicæ, deinde secularium, tum demum, his consumptis, quando nullum aliud suppeteret remedium, vti fuissent bonis Ecclesiasticorum.

14 Quòd ad illud de Magistratibus, Certum est, quòd ea munera non possunt obire Regulares; Cap. Eos, qui, 20. quæst. 3. possunt tamen consilij dictos Magistratus ita iuuare, ac si personaliter exercerent: non enim minus gerit Magistratum, qui consilio gerit, quam qui personaliter gerit, vt ait Glossa in cap. Ex multa, ver. Inhabiles, de veto.

15 Ad quartum, principale fateor, acquisita à Religiosis difficulter alienari, veranibus summis Pontificibus, alienantur tamen multa diuersis occasionibus, & prætextibus. Cæterum rideo multum, quòd dubitetur, posse aliquando euenire, vt tantum crescant à Regularibus acquisita, quòd ætariam publicè oneribus obediendis non sit sufficiens. Nam (vt omitam, quæ possem hic dicere) præterita tempora quid futurum sit denuntiât; cap. Scribam, de præsump. Et argumentum de præteritis ad futura validum esse, multis probat Barb. in loco comm. verb. Argumentum, nu. 202. Et argumentum ab experientia validissimum est, vt Pald. in leg. Non ignorat, Cod. de his, qui accus. non poss. sed Religiones in 1230. annis tales diuitias non acquisuerunt, fidelium charitate feruente;

S. Reynar.

Gratian.
D. Thom.
Nauar.

Molina.
Becan.

Caietan.
Maldes.
Conin.
Valen.

Valen.
Conin.
Syluester.
Nauar.

Innocen.
Io: And.
Anchar.

Nauar.
Sa.
Lazar.
Grassus.
Riccus.
Bartol.

Penna.

Barbosa.

Pald.

uescente; ergo dicendum est, quod neque etiã in polterum acquirerent, fidelium charitate tepescere, ne frigescere dicam. Minor huius syllogismi constat experientia. Nam, prætermittis Mendicantibus, qui semper mendicantes sunt, & vix habent, vnde saturerentur panes; si loquamur de Religionibus Monachorum, qui aliquas diuitias videntur habere, hos verissimum est multas olim habuisse receptas à summis Pontificibus suarum Religionum, sed modò quas habent vix sufficiunt ad sustentationem familiæ. Quòd si qui ipsorum superabundantes habent, in pauperes dispensant; quod in utilitatem Reipublicæ redundat. Præterea, vt dixi num. 13. tempore necessitatis omnes Religiosi tenentur sua bona exponere pro communi malo à Republica arcendo. Et quòd Ecclesiasticorum diuitiæ vtilis sint sæculari politia, vide apud Contz. lib. 6. pol. c. 42. & c. 43. respondet ad ea, quæ contra illas obijciunt hæretici. Constat ergo ex omnibus supradictis, quòd Religiosi quantumuis crescant, neque directè, neq; indirectè possunt vnquam nocere Reipublicæ sæculari.

16 Poterunt tamen nocere occasionaliter, si contemnuntur, & vilipendantur à viris sæcularibus: tunc enim, cum specialis hæreditas Domini sint, creaturarum omnium Creator ad iracundiam prouocabitur, & vindictam sumet de ijs, qui ausi fuerint oculi sui pupillam tangere. Vnde Saluian. lib. 8. de gub. Dei, vt refert Rang. noster in 1. Reg. cap. 8. vers. 7. tit. Quod prophetarum, &c. alebat. *Sacrilegij quippe genus est, Dei odisse cultores; sicut enim si seruos nostros quispiam cadat, nos in seruorum nostrorum cedit iniuria; & si à quoquam filius verberaretur alienus in supplicio filij pietas paterna torquetur; ita & cum seruus Dei à quodam laeditur, maiestas diuina violatur.* Et S. Anaclet. epist. 1. vt refert Maucl. de monarch. Eccles. tom. 1. par. 2. lib. 5. cap. 13. ait. *Iniuria Sacerdotum ad Christum pertinet, cuius vice funguntur.* Ipsemet Christo testate Luc. 16. *Quia si vos spernis, me spernis.* Et 1. Reg. 8. Samueli dictum est. *non te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.* Et in facti contingentia pueri irridentes Prophetam Eliseum, dicendo *ascende calue, ascende calue*, lacerati sunt à duobus visis, vt Reg. lib. 4. cap. 2. narrat historia. Odium enim sæcularium in Religiosos per irrisionem, per maledictionem, per sibilum, per insufflationem, per extortionem, per denegationem eorum, quæ illis debentur, per parui pensionem comprobatur, vt bene Rang. loco cit. Et multorum Regnorum, & Prouinciarum ruinam ex hoc pessimo fonte ortum habuisse, docent grauissimi DD. De Afris dictus Saluian. De Galis Fulbert. Carnot. epist. 1. ad Abbonem Abbatem Floriacen. vt refert Maucl. loco cit. De Anglis Rang. loco cit. vers. fin. Et faxit Deus, quòd calamitates præsentis ex eodem non originentur; nam reddet vnicuique secundum opus suum, & iuxta ea, quæ quisque suis Religiosis fecerit, faciet illi; quia contra ipsum facta fuisse putat.

17 Dico secundò multa commoda, & utilitates affert status Religiosorum sæculari politia; de quibus Contz. Veston. Maucl. Rang.

loco cit. sup. num. 1. Quæ ad duo capita reduci possunt. Ad opera nimirum, & ad sermones. Quoad opera; quòd hæc multum fructum afferant Reipublicæ, docet Aug. tom. 6. de vult. cred. cap. 17. opera enim non solum necessitatis, sed & supererogationis faciunt Religiosi omnes, quibus admonent populos, & excitant ad bene viuendum: Nam cum Religiosorum, reliquorumque Christianorum finis sit acquisitio æternæ beatitudinis, & videant populi, Religiosos tot opera supererogationis facere, vt illam margaritam consequantur, inflammantur ad ea saltem faciendâ, quæ necessitatis sunt, vt & ipsi eadem potantur. Quare videntes, Religiosos tam strictam obedientiam seruare, vt ad nutum Prælati genuflectant, stent, sedeant, currant, comedant, abstineant, animantur ad obediendum impigrè maioribus suis Principibus, parentibus, &c. Et videntes, eos castitatem seruare, intra limites matrimonij se continent. Ex ipsorum paupertate colligunt, in diuitijs cor apponendum non esse, sed ex eis esse pauperibus subueniendum. Ex quarto aliquarum Religionum voto, vt vitæ quadragesimalis Minorum, discunt frugaliter viuere, suis temporibus ieiunia seruare. Ex voto Iesuitarum eundi ad seminandum Euangelium ad simplicem voluntatem Pontificis, nullo petito viatico, in quamcumque mundi plagam, discunt, nulli esse parcendum labori pro fidei dilatatione, & animarum salute procuranda. Ex voto redemptionis captiuorum docentur promptitudinem, quam debent ostendere in operibus misericordiæ exercendis. Ex voto Clericorum ministrantium infirmis, deseruendo hospitalibus, discunt erga dictos infirmos charitatem. Deinde Religiosi populis Sacramentum penitentia ministrant, & Eucharistia, quibus eos ex dura liberant seruitute peccati, ex manibus extrahunt diaboli, reconciliant Deo, qui sic reconciliati vitia præterita detestantur, ea recordari horrent, & in futurum abstinere, ac ad meliorem vitæ frugem redire proponunt. Quare illi Principes, qui suos populos operibus, & sermonibus hortantur ad Sacramentorum frequentiam, de seditionibus, tumultibus, & coniurationibus timere non debent. Si deinde loquamur magis in specie de Religiosis, qui labore manuum suarum viuunt, hi profunt, non solum quia nullo modo Rempublicam grauant, sed etiam quia subleuant, vilius enim, quàm alij, merces suas vendunt: Hi verò, qui contemplationi vacant, corpore quidem non laborant, ait enim Arist. 8. pol. cap. 4. quòd *simul mente, & corpore laborare non oportet.* Laborant tamen mente, & sunt veluti custodes, qui custodiunt ciuitates die, ac nocte, easque ab hostibus visibilibus, & inuisibilibus defendunt: De his enim intelligo locum illum Esa. 62. *Super muros tuos Ierusalem consitiui custodes, tota die, & tota nocte in perpetuum non tacebunt.* Vnde Ber. hom. de duob. discip. eunt. in Emaus, ait. *Ciuitatem custodiunt isti vigiles. Hi sunt vigiles obseruantes omni tempore custodias Tomini. Hi excubant ad hostium sabernaculi. Hi sunt Oriones, & Hyades, & interiora Austris; quàm delectabile est eis interesse vigilijs, consurgunt de nocte, in principio vigiliarum suarum,*

Contzen.

Saluian.
Rangol.

Maucl.

Luc. 16.

Rangol.

Saluian.
Carnot.
Maucl.Contzen.
Veston.
Maucl.
Rango

D. August.

Contzen.

Maucl.

Rangol.

Saluian.

Rangol.

Maucl.

Rangol.

Saluian.

Rangol.

Maucl.

Rangol.

Saluian.

Rangol.

Maucl.

Rangol.

Arist.

Maucl.

Rangol.

Saluian.

Rangol.

Maucl.

Rango

Contzen.

Veston.

Maucl.

Rango

suorum, ut effundant cor suum coram Domino, & oratio eorum apud Altissimum. Hi Religiosi, qui precario viuunt frequenti eleemosynarum postulatione, sunt causa, ut deuoti saeculares eleemosynas frequenter faciant, & opera misericordiae exerceant, ipsiq; exercendis assuescant. Qui vero ex redditibus viuunt, hospitalitatem exercent, pauperibus erogant multa, & plus quandoq; vno die, quam integræ ciuitates, ut pauperum multi testantur.

18. Venio ad sermones, seu potius ad opera, quæ sermonibus complentur. Docent Religiosi populos in prædicationibus, in cathedris; ignorantiam, pestiferum humani generis morbum, ab hominum mente exterminare student. Infideles ad fidem conuertere satagunt; cum hæreticis verbis, scriptis, operibus quotidie dimicare non desunt. Suis cohortationibus populos in vniõne Religionis conseruant; eos in Principum suorum obedientia retinent (opus omnibus politicis valde charum.) Hi docent homines Deum timere, reuereri, colere; orare, adorare, in rebus aduersis patientiam habere, proximis benefacere, inimicos diligere. Et denique nulla est virtus, quæ à Religiosis viris in populos non refundatur. Et si vis scire beneficia singularia, quæ Religiosi particulares populo Christiano fecerunt, adi

Platum de bono statu Religio. lib. 2. cap. 30. Et denique scias, quodd si nihil aliud facerent Religiosi, quam Deum orare pro populis, multum in hoc illis profunt: Valent enim solæ eorum preces, & tacita merita ad Deum humano generi conciliandum, ut dicebat Nazian. orat. 1. in Iulian. ferè in med. Quorum lacryma peccati diluuium, & mundi piamentum, quorum extensa inter precandum manus flammam extinguunt; feras consopiant, gladiatorum aciem retundunt, instructas acies in fugam vertunt. Et Euseb. Cæsar. lib. 1. Euang. demonst. cap. 8. qui hunc modum amplexi sunt, ait, quasi ab hac mortali vita se iuncti, ipsumq; dumtaxat corpus in terra gerentes, cogitatione vero, atq; animo in celo degentes, quasi quidam celites, reliquorum hominum vitam despiciunt: quippè qui pro vniuerso genere supremo omnium Deo sacrati sint. Et paucis interpolitis. quibus rebus diuinitatem ipsam placantes, suum, & pro se ipsis, & pro alijs, qui eiusdem sint generis, administrant sacerdotium. Et Homer vt refert Volater. lib. 29. de suppl.

Namq; preces summi famulæ Iouis esse feruntur.
At sprete innumeros luctus, ac damna precantur.

Et vt politicis, qui vt crassioris ingenij, crassa solùm, & mundana respiciunt, in parte etiam satisfaciamus, versent hi parùm cogitatione, & mente quot nobilium familiæ, mediantibus Religionibus, conseruentur; quæ sine illis, paupertate adactæ, nobilitatem perdidissent; quantos equestres viros alunt Religiones, qui sine illis pedesqui fuissent? non enim omnes ad militiam, & nauticam apti.

C A P. IV.

De varijs Superioribus Regularium, eorumq; duratione.

IDEATVR pro hoc cap. Azor to. 1. instit. moral. lib. 13. c. 11. Rodriq. to. 1. q. reg. q. 12. ar. 5. & q. 16. ar. 2. Cerd. in reg. Minor. c. 8. q. 1. vbi Polit. Suarez to. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 2.

& 7. Miranda tom. 2. man. quaest. 6. art. 5. Castellinus de elect. cap. 19. Tambur. de iur. Abb. disp. 12. quaestio 2.

2. Supponendum ex dictis sup. cap. 1. nu. 1. & tom. 1. huius op. quaest. 1. cap. 3. quod in Religionibus necessarij sunt Prælati ad eas regendas, & conseruandas. Et his, quæ ibi ad id probandum attuli, adde Chrylost. hom. 34. in epist. ad Hæb. in princ. vbi ait. *Malum quidem est, vbi nullus est principatus, & multarum cladum hæc res existit occasio, & confusio est,urbationumq; principum.* Sicut enim si ex choro ipsum coriphæum auferas, nequaquam modulatus chorus, vel ordinatus existit, & phalanx militum, si ducem non habeat, nullo modo numero acies illa, vel ordine procedit, & nauis, si gubernatore priuetur, passum eat necesse est: sic & gregi, si pastorem abstuleris, cunctus dispergetur, & peribit. *Malum igitur est, vbi nullus est principatus, subuersiois quippè hoc est argumentum.* Vide Suarez loco cit. cap. 1. num. 1.

3. Dico 1. Superiores Religionum Mendicantium communiter sunt in triplici differentia, vt Suarez loco cit. Aliqui enim sunt supremi, qui vocantur Generales, & præsent toti Religioni, seu Congregationi; ita vt supra se in eis nullum alium Superiorem agnoscant, dum rectè suum officium administrant, nisi capitulum generale; & habent immediatam iurisdictionem in omnes Religiosos sibi subiectos, etiam in Prælatos, medios, & infimos, secundum magis, & minus, pro Religio-num diuersitate. Alij sunt Prælati medij, qui vocantur Prouinciales, seu Ministri, & isti præsent certæ alicui Prouinciæ, & in sua Prouincia nullum Superiorem recognoscunt, dum rectè officium administrant; subduntur tamen immediatè Generali, & habent immediatam iurisdictionem in omnes Religiosos suæ Prouinciæ, Monachi verò istos Prælatos medios non agnoscent, licet habeant supremum, quem Abbatem generalem vocant, & infimum, quem Abbatem simpliciter. Alij sunt Prælati infimi, qui Priores, Guardiani, Rectores, Præpositi, Correctores vocantur; & isti præsent vni alicui conuentui, in quo nullum alium Superiorem recognoscunt, subduntur tamen immediatè iurisdictioni Prouincialium, & Generalium, & habent immediatam iurisdictionem in solos fratres suorum conuentuum. Omnes dicti Prælati habent iurisdictionem ordinariam, tum spiritua-lem, tum temporalem in suos subditos,

Platum

Greg. Naz

Euseb. Cæs

Volater.

Azor

Rodriq;
Corduba;
Suarez;
Miranda;
Castellinus;
Tambur.

D. Chrysof

Suarez;

Suarez;

vt dixi tom. 1. prju. in const. Pyrrhi, nu. 11.
 & docet Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1.
 lib. 2. cap. 2. num. 7. quæ iurisdictionis est quasi
 Episcopalis, vt dixi tom. 1. prju. cit. nu. 46. &
 docent Tambur. de iur. Abb. tom. 1. disp. 1. q. 4.
 num. 2. & Suarez loco cit. num. 9. qui à nu. 10.
 probat, hanc iurisdictionem habere etiam Su-
 periores locales, cui consentit Sanch. 2. in dec.
 cap. 11. num. 7. Quod tamen in Ordine nostro
 non videtur procedere; non enim absolunt
 nostri Correctores à casibus referuatis, nisi
 specialiter à Prouincialibus, vel Generalibus
 deputentur, vt patet ex Correct. num. 86. Nec
 possunt confessores Fratibus deputare; ibid.
 num. 85. nec Prædicatores instituere, num. 79.
 nec possunt concedere literas commendatitias
 ad sacerdotium suscipiendum, num. 77. nec
 etiam ad alios ordines, sine licentia capituli,
 num. 78. Nec possunt multa alia facere, quæ
 ordinaria potestate faciunt Episcopi, & reliqui
 superiores Prælati. Sed his non obstantibus,
 adhuc censet Suar. num. 13. & 14. quod dicti Su-
 periores locales etiam in Ordine nostro, vt ex
 eius doctrina colligitur, habeant iurisdictionem
 quasi Episcopalem, cum habeant potesta-
 tem excommunicandi, præcipiendi, absol-
 uendi, à casibus etiam Papalibus, vt probat
 tom. 1. nost. prju. in const. 4. Syxti IV. nu. 25.
 & 26. Vnde etiam potest concedi, quod di-
 ctam iurisdictionem quasi Episcopalem ha-
 beant, sed magis limitatam, quàm Prouincia-
 les, quod non est mirum, cum etiam ipsi Prou-
 inciales dictam iurisdictionem habeant mag-
 is adhuc limitatam, quàm Generales, vt dicit
 Suar. num. 14. & constat ex ijs, quæ dixi tom. 1.
 huius op. quæst. 1. cap. 21. §. 2. concl. 1.
 4. Dico 2. Generalis Ordinis Prædicato-
 rum est perpetuus. Azor tom. 1. lib. 13. cap. 11.
 quæst. 8. patet ex const. dicti Ordinis de quibus
 Festus par. 3. cap. 24. Perpetuus similiter est
 Generalis Iesuitarum; vt Suar. tom. 4. de Re-
 lig. tract. 3. lib. 10. cap. 2. num. 2. Item Genera-
 lem perpetuum habent Carthusiani, vt dicit
 Nauarr. comm. 3. de Reg. num. 3. vers. Tertio
 per imitationem; & Suarez tom. 4. de Re-
 lig. tract. 1. lib. 2. cap. 7. num. 4.
 5. Dico 3. multæ Religiones Generalem per-
 petuum habebant, quem tamen processu tem-
 poris temporaneum reddiderunt. Ita de Re-
 ligione Monachorum Perez in cap. 64. Reg.
 S. Bened. num. 9. vbi ait, quod S. Bened. insti-
 tuit Abbatis perpetuas; quas tamen ob grauis-
 sima incommoda, diu est, quod Religio reiecit, ap-
 probante Romana Sede, & omni Religione annuente.
 Et de Congregatione Vallis umbrosæ Tambur.
 de iur. Abb. tom. 1. disp. 12. quæst. 2. num. 7.
 Et de Ordine Carmelitarum dicit Tho. à Iesu
 in expol. suæ Reg. par. 3. cap. 1. super illis ver-
 bis, Qui ex unanimi, quod Prior generalis
 per totius vitæ spatium perdurabat; nunc au-
 tem solum per sexennium, iuxta const. Clem.
 VIII. apud Cherub. tom. 3. bull. in const. 25.
 §. 11. pag. 32. Dicit tamen Castell. de elect.
 cap. 19. pag. mihl 406. ex cap. 10. const. Disca-
 ceatorum, de quibus loquitur dicta const. Clé.
 quod illorum Generalis non durat nisi per
 triennium, sed hoc triennium est solum pro
 Congregatione Italiæ, & illud sexennium

est pro Congregatione Hispaniæ. Monachi
 S. Basilij, & S. Augustini licet ex eorum Re-
 gulis Generales haberent perpetuos, vt Mi-
 randa tom. 2. mand. quæst. 6. art. 6. vers. Sed
 præterea; Nau. 1. b. 3. conf. de stat. Monach.
 conf. 7. num. 8. illi tamen nunc habent trien-
 nale, vt constat, ex const. 58. Gregorij XIII.
 Benedictus, §. 10. to. 2. bull. pag. 434. Illi, verò,
 idest Augustiniani, habent sexennale vt constat
 ex constitutione 5. Pauli V. Promissionis, §. 2. to. 3.
 bull. in append. pag. 60. & ex const. 2. Syxti
 V. Exigit, in bull. Eremit. S. Augustini im-
 presso Romæ anno 1628. vbi §. 2. dicitur,
 quod Generales illius Ordinis ab immemo-
 rabili tempore fuerunt perpetui; & §. 3. illum
 reducit ad sexennium. Fratres Minores per-
 petuum habebant Generalem, vt colligitur
 ex eorum Regula, cap. 8. & ibi id dicit Cor-
 duba quæst. 1. & Polit. nu. 7. & Miranda tom. 2.
 mand. quæst. 6. art. 5. Sed nunc non durat nisi
 per sexennium, vt dicit idem Miran. ibi art. 1.
 concl. 3. & Rodrig. tom. 1. quæst. reg. quæst. 16.
 art. 2. Sigismund. de elect. par. 3. cap. 1. dub. 101.
 cum dixisset Generalem Minorum prius fuisse
 perpetuum, subdit, factum esse temporalem
 à summis Pontificibus, pie notis rationabili-
 bus de causis, Cruciferi olim Generalem per-
 petuum habebant, nunc verò habent trienna-
 lem, vt dicit Azor tom. 1. lib. 13. cap. 11. q. 8.
 vers. Cruciferi, & constat ex const. 59. P. j. V.
 Nihil in Ecclesia, tom. 2. bull. pag. 255. in cu-
 ius §. 5. dicitur. Vnde cum huius frugifera di-
 sciplina cultus iam peruerit, ac labescere conspi-
 ceretur, pie mem. Innocentij Papa VIII. procu-
 rante Priore generali, & Definitoribus dicti Or-
 dinis, bene, ac prouidenter statuit, vt ipse Genera-
 lis, ac ceteri omnes Triores, &c. deinceps non ad
 vitam, sed ad triennium dumtaxat assumere-
 tur. Et fratres Trinitarij Generalem perpetuum ha-
 bebant, vt Azor loco cit. vers. Hic est ordo;
 sed nunc Reformati eiusdem Ordinis ad se-
 xennium reducerunt, Castell. de elect. cap. 19.
 pag. 409. Mercenarij olim perpetuum Genera-
 lem habebant, nunc ad sexennium reduce-
 runt, Azor loco cit. vers. Ipso anno. Seruitæ
 olim perpetuum habebant Generalem, nunc
 ad triennium reducerunt. Azor loco cit. vers.
 sexdecim annis; sed Castell. loco cit. pag. 407. ex
 constitutionibus ipsorum dicit durare ad se-
 xennium; potest esse quod fuerit extensus.
 Item perpetuum habebant Cistercienses, vt
 Tambur. de iur. Abb. tom. 1. disp. 12. quæst. 2.
 num. 1. sed post reform. Gregorij XIII. trien-
 nalis factus est in Italia, & in Hispania, vt
 Castell. ex cap. 12. const. dicti Ordinis pag. 384.
 Item perpetuum Generalem habebant Cle-
 ricij ministrantes infirmis, vt patet ex con-
 stit. 17. Gregorij XIV. Illius, §. 5. tom. 2.
 bull. fol. 706. sed ad sexennium reductus est
 per const. Clem. VIII. datam Romæ anno
 1600. die 28. Decembris in qua illius Ordi-
 nis Regula reformatur, & approbatur cum
 derogatione dictæ constitutionis Gregorij
 XIV. Item perpetuum Generalem habebant
 Clerici regulares minores, vt constat ex con-
 stit. 81. Syxti V. Sacræ Religionis, §. 3. tom. 2.
 bull. pag. 629. Sed nunc habent sexennalem.
 Itē perpetuū habebant Armeni S. Bartholomæi
 Genuz,

Miranda,
 Nauarr.
 Corduba.
 Politius.
 Miranda.
 Rodrig.
 Sigismund.

Azor

Castellus

Genus, sed à tempore Syxti IV. ad triennemalem reduxerunt.

6. Dico 4. Reliquæ omnes Religiones habent Generalem temporalem, & forte ex primæua institutione Canonici reg. S. Saluatoris habent triennemalem, vt constat ex const. 98. Syxti V. Ex varietate, tom. 2. bull. pag. 668. Canonici regulares Later. triennemalem, ex const. 14. Pauli V. §. 5. Pastoralis, to. 3. bull. pag. 193. Eremitæ Congregationis Petri de Pisis Ordinis S. Hieron. triennemalem, ex const. 13. Syxti IV. §. 7. & 12. Sedes Apostolica, tom. 1. bull. pag. 361. Fratres S. Ambrosij ad nemus, quibus vniti sunt per Syxtum V. vt constat ex const. 15. Pauli V. Pastoralis, tom. 3. bull. pag. 195. Fratres Congregationis S. Barnabæ, aliàs Societatis fratru Apostolorum pauperi vitæ, vt per const. 3. Alex. VI. Pix vitæ, tom. 1. bull. pag. 393. habent Generalem triennemalem, vt per const. 22. Eugenij IV. §. 4. Regimini, tom. 1. bull. pag. 291. Camaldulenses triennemalem; Castell. de elect. cap. 19. pag. 375. Item Reformati eiusdem Ordinis; dictus Castell. pag. 382. licet prius solum annualem haberent, vt ex const. 2. Leonis X. Etsi à summo, §. 88. & 90. tom. 1. bull. pag. 468. Fratres S. Hieronymi Fesulani olim Generalem annualem habebant, vt per const. 21. Eugenij IV. §. 4. & 7. Super gregem, tom. 1. bull. pag. 290. Sed modò redactus est, vt audio, ad triennium. Cassinenses quinquennalem; Castell. pag. 366. Clerici, qui Theatini dicuntur, triennemalem; per const. II. Clem. VII. §. 2. Exponi, tom. 1. bull. pag. 576. & ex par. 3. suar. const. cap. 7. Minimi Generalem habebant triennemalem, ex Reg. num. 45, sed crescente Religione, cum non posset tam breui spatio totam Religionem visitare, factus est sexennalis, vt constat ex const. 4. Pauli V. Cum sicut, in to. 2. nostr. priu. pag. 311. Clerici de Somascha triennemalem. Clerici item, qui Barnabita dicuntur, triennemalem. Clerici piarum scholarum, seu Congregationis Matris Dei, approbati, vt audio, à Gregorio XV. primum Generalem habuerunt nouennalem, alios deinde perpetuos; De istis Clericis habes duas const. in to. 3. bull. vna est Pauli V. Inter pastorales, pag. 16. altera Clem. VIII. Ex quo diuina, in append. eiusd. bull. pag. 45.

§. Primus, an expediat Generales esse perpetuos.

7. **V**IDERI potest pro hoc §. D. Th. lib. 4. de regim. cap. 7. & 8. Chauass. de perf. prud. lib. 2. cap. 5. §. 4. Scrib. in pol. christ. lib. 1. cap. 30. Canonhe. q. in Tacitum Vtrum Magistratus perpetui esse debeant, pag. mihi 268. Lips. exép. pol. lib. 2. c. 9. monit. 3. q. An curias, &c. Contz. lib. 7. pol. c. 10. Maluet. in Tacit. disc. vlt. in terminis. Nau. côm. 3. de Reg. n. 3. & lib. 3. conf. de stat. Monach. conf. 7. n. 8. Cord. in Reg. Min. q. 3. introd. verb. Sicut & alie. Mir. to. 2. man. q. 6. ar. 6. Suar. to. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 7. & tr. 3. lib. 10. c. 2. Castell. de elect. c. 20. n. 8. ver. Quinta propositio. Azor to. 1. lib. 12. c. 20. q. 21. Rodriq;

to. 1. q. reg. q. 16. ar. 1. Sarton. in ciu. Reip. reg. cõlid. 176. Tambur. to. 1. de iur. Abb. disp. 12. q. 3.

8. Expedire Generales, & capita Ordinum regularium omnium perpetuò durare, mordicus defendit Nauarr. loco cit. vehementer desiderans, vt qui temporales sunt, ad perpetuitatem reducantur. Nauarr. sequuntur Rodriq. Azor, Mir. Castell. illius tantummodò dictis inhærendo. Nau. doctrinam ampliat, & sequitur Suarez. Quæ tamen mihi subtilius trutinanda est.

9. Primò igitur probat Nauar. cum Prælati temporales à subditis pendeant, ipsiq; indigeant, eos timent. *Humani enim moris est illum vereri, cuius iudicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur, vt dicitur in cap. Visis, 16. quæst. 2. vnde vis Prælatiæ minuitur, cum non possint in subditos liberè auctoritatem exercere, nec eos pro meritis punire.*

10. 2. Quia ex hac vicissitudine multa oriuntur vitia; & in primis ambitio Religionis pestis, quæ Religiosorum oculos excecet, ne sui status obligationem agnoscant, vt dicitur in cap. Quorundam, de elect. in 6. ex qua subsequitur eneruatio disciplinæ; electi enim electoribus promittunt impunitates, priuilegia, gratias, &c. sequuntur deinde conuentiones simoniacæ, quibus alij alijs promittunt suum fauorem futuris triennijs, vt in præsentem sibi faueant; contra cap. Quam pio, 1. quæst. 2. cap. Pactiones, de pact. Oriuntur etiam subornationes, & collusiones, quibus alij sibi, vel alijs suffragia in futurum procurant. Insuper factiones, dissidia, susurrations, murmurationes, detractiones, dum alij aliorum veros defectus, & vitia tum naturæ, tum morum detegunt, & augent, alij falsos imponunt, quò factionis contrariæ personarum opinionem bonam tollant, vel minuunt. Insuper electi in suos suffragatores saltem pro primo anno in gratiam suffragationis omnes gratias, & priuilegia conferunt, nec eis ingratum quidpiam iubere possunt, nec punire, si delinquant; eos verò, qui sibi aduersati sunt, crudeliter insequuntur, puniunt, corrigunt, inquietant, nec vllam occasionem eos molestandi prætermittunt.

11. 3. Quia ex ista temporalitate nascitur negligentia gerendi, conseruandi, & augendi temporalia, quoad redditus reddendos vltra suu trienniu, biennium, vel annu; immò & defendendi, & recuperandi illa, quæ redditus sui triennij augere non possunt, & impensis litium dirinuuntur.

12. 4. Quia Patriarchæ Regularum Institutores Generales perpetuos instituerunt; & Ecclesiæ Prælati perpetui sunt.

13. 5. Quia nouum hoc inuentum Generalatus temporanei ea solum ratione nititur, quòd perpetui frequenter nimium absolutè gubernant, & redditus temporales in vanos, & extraneos vsus conuertunt; parcè, & auarè in monachos, & Ecclesiarum, & monasteriorum ornamenta impendunt. At de duobus malis minus est eligendum, & tolerandum; cap. 1. dist. 17. Ergo hæc parua temporalia sunt potius toleranda, quàm tot temporalia, & spiritalia, quæ ex Prælati temporaneis consequuntur.

Sartonijs
Tamburin

Nauarr.
Rodriq.
Azor.
Miranda.
Castellin.
Nauarr.
Suarez.
Nauarr.

Espey

Castellin.

D. Thom.
Chauass.
Scriban.
Canonhe.
Lipfius.
Contzen.
Maluetius
Nauarr.
Corduba.
Miranda.
Suarez.
Castellin.
Azor.
Rodriq;

Nauarr.
Suetonius,
Tacitus.

14. Confirmat hæc omnia Nau. 1. exemplo Tiberij Cæsaris, qui, vt est apud Suet. in eius vita, tardissime, aut numquam Rectores Pro- uinciarum mutabat. Vnde Tacit. 1. ann. fine ait, *Id quoq; morum Tiberij fuit continuare imperia, ac plerofq; ad finem vite in iisdem exercitiis, aut iurisdictionibus habere;* secundò confirmat exemplo Dominicanorum, & Iesuitarum, quo- rum Generales perpetui sunt, & concludit di- cto comm. 3. quod licet temporanei Generales in Ordinibus Mendicantium possint utcumq; tolerari, quia illorum præfeturæ non sunt multum concupiscibiles, tamen in Ordinibus Monachorum omnino expedit esse perpetuos; tertio supradicta omnia confirmat de statu Monach. cit. & testatur tamquam annosus testis, & confultor, ad quem innumera peccata pro re medio occasione dictarum temporalium præfeturarum delata sunt, quod si posset absq; scandalo, restituere statum antiquum Genera- lium perpetuorum.

Nauarr.
Aristotel.

15. 6. Probatur sententia Nauarr. quia ma- iori alacritate suscipitur munus, & diligen- tiori cura exercetur, in quo quis est perpetuò perseueraturus; quiescit enim in eo, & dele- ctatur, & tamquam res propria curatur, nam non amat, quod propter se non amat; vnde Arist. 2. pol. cap. 3. est, inquit, *sane inenarrabile, quantum interfit ad voluptatem considerare aliquid esse proprium sui; non enim frustra quisq; ad se ipsum amicitiam habet, est vero id naturale.*

Socrates,
Dio.
D. Tho.

16. 7. Natura longa experientia multum con- fert ad magnam prouidentiam, & guberna- tionem; qua experientia carent gubernia temporalia; quando enim tales gubernato- res experientiam habere incipiunt, tunc offi- cia deficiunt; nec de rebus perpetuis admo- dum curant, contenti vt sit pax in diebus suis. Vnde Socrates in Nicocle aiebat, vt referunt, *Qui magistratus per vices annorum subeunt, prius sunt iterum priuati, quam Reipublice ne- gotia cognoscant, eorumq; sibi experientiam com- parent; qui vero iisdem semper officiis fungun- tur, licet ingenij fuerint inferioris, experientia tamen, vsusq; rerum longè ceteris præferendi sunt.* Et Dio lib. 2. in or. Mæcen. Anni, inquit, *illi magistratus, ac pauco tempore circumscripti, hoc habent, vt cum quis aliquid in iis addiderit, prius decedat, quam eius specimen exhibere possit.* Et, vt ait ex Arist. D. Thoma lib. 4. de regim. cap. 7. *Experientia facit artem, & inexperientia casum, & scientia rei militaris nutrit audaciam; nemo enim facere metuit, quod bene se didicisse confidit.*

17. 8. Idem probatur exemplo rerum natu- raliū; videmus enim in terra, quod partes eius eodem modo sæper se habent, vt cõtingit in mineris, quia minera auri in eadem parte terra semper generat aurum, & minera ar- genti argentum. Vnde Iob. 28. dicitur. *habet argentum venarum suarum principia, & auro lo- cus est, in quo constatur.*

Tacit.

18. 9. Superiores temporales monasteriorū bona avidissime deuorant tamquam lupi ves- pertini, scientes quia modicum tempus habet. Vnde Galbæ ministri in Imperatoris senecta pecus deglubere satagebant, dicente Tacito 1.

histor. iam afferbant venalia cuncta prepotentes liberti: seruorum manus subitis anidæ, & tam- quam apud senem festinantes.

19. 10. Probatur ex scriptura sacra Exodi 18. vbi dicitur, *Constituere ex eis Tribunos, qui iu- dicent populum omni tempore.*

20. Dicendum tamen mihi videtur, statui Regularium magis expedire Generales tem- poraneos, quam perpetuos. Pro hac sententia assero D. Thom. lib. 4. de regim. Princ. c. 7. & 8. Canonh. Scriban. & in terminis Sarton. locis cit. num. 6.

21. Probatur 1. ex Scriptura sacra 1. Machab. 8. vbi approbatur annualis electio Romanorū magistratum. *Et committunt uni homini magi- stratum suum per singulos annos dominari vniuersæ terræ, & omnes obediunt uni, & non est inuidia, neq; zelus inter eos.* Super quem locum dicit Glossa, quod, durante in Republica Romana tali magistratum electione, creuit in illud augmentum, quo populis omnibus dominata est. Et D. Thom. loco cit. dicit, quod causa talis electionis annuæ fuit, vt electus non insolens diu maneret, & moderatio cito succurreret. Quod prius dixerat Eutrop. lib. 1. hist. *Et placuit ne imperium longius, quam annum haberent, ne per diuinitatem potestatis insolentiores redderentur, sed civiles semper essent, qui se post annum sciunt futuros esse priuatos.* Ex quibus collige tres bo- nos effectos Pralationum temporalium. Primus est cessatio inuidia, & zeli; vnde etiam D. Th. subdit, *distribueret personis idoneis magistra- tus, causa est maioris pacis in ciuitate, & in poliria quacumq; secundus est augmentum Reipublicæ; antecessoris enim gloria acuit successoris inge- nium ad meliora patranda, illius pericula huc cautum reddunt, & ab his, quæ illum exolum reddiderunt, hic prudenter abstinet; docet namq; qui præest, sequentes iter. Tertius est mo- destia in regimine, quis enim, nisi stultus; in- soleat imperans, cum statim parere cogatur; quis non modeste impetet, cū statim sit ea metendus mensura; qua alios fuerit metitus; quis vir honestus ea perpetret mala, quæ statim toto tempore vite suæ sibi priuato sunt ab omnibus exprobanda.*

22. 2. Probatur. Nam vel dignitates sunt ho- nores, vel onera. Si primum, eis priuare viros sapientes, & prudentes iniustum est. Si secundū æqualiter etiam distribuenda æqualibus, ne vnus tanto onere pressus succumbat.

23. 3. Cum virū ostendat magistratus, contin- git aliquando, vt vir virtuolus eligatur, qui de- inde, vi dominationis impulsus, in alterū virū mutetur vitiosum, & secleratum, vt de Saule 1. Reg. testatur Scriptura à cap. 15. qui difficulter ad tempus sustineri poterit, & durissimū est in perpetuū. Vnde Arist. 1. pol. cap. 2. fine ait. *Per- fectione suscepta, optimum cunctorum animalium est homo. Si autem alienus fiat à lege, & iudiciis, pessimum est omnium animalium: sciuissima est enim iniustitia tenens arma.*

24. 4. Quidam sunt naturaliter ad subiectio- nem dispositi, & ad regimen minus valent, & conuerso, vt dicit D. Th. de regim. lib. 4. c. 7. & Arist. 1. pol. cap. 8. Ergo qui est bonus subditus, assumptus est malè regens; & si perpetuetur cū principatu, est causa scissuræ in ciuitate.

Val. Max.
D. Tho.
Oleffan.

25. 5. Appetitus honoris, inest naturaliter homini, vnde Val. Max. vt refert D. Thoma loco cit. ait. *Nulla est tanta humilitas, qua hac dulcedine non tangatur.* Et Oleast. Gen. 2. ait, quod Deus non est passus, aliquem suorum monarchiae mundi oblatione tentari, praeter Christum. Ed reddit rationem, quia enim nouerat, neminem, nisi Christum, victorem euasurum ex praesentata mundi monarchia, eum solum voluit illa tentari. Et Pius II. in descrip. Europ. cap. 9. ait. *Anarissima honoris humana mens facilius opes, quam gloriam parit.* Hincq; sequitur, quod homo est superioris impatiens dare ergo Praelaturam vni soli, est causa leditionis, & tumultus; cum praesertim diurniora imperia, vt ait Dio loco cit. lib. 52. multos ad fastidium, ac tentandas res nouas extollant. Concludit ergo D. Thom. quod *laudabilis est politia, in qua secundum merita unicuiq; cui vicissim distribuuntur honores, vt antiqui fecerunt Romani; quam etiam Philosophus magis commendat.*

Pius II.

Dio?

D. Tho.

Arist.

26. 6. Quia cum omnia senescant tempore, regimina etiam senescere oportet, vt ait Ar. 2. pol. cap. 7. *est enim vt corporis, sic etiam ciuitatis senescit.* Et sic regentium vitalls aetatis senium senescens regimen vitatur; quare tepidiores, remissiores, segnioresq; sunt Praelati perpetui, & assidua iustitia tractatione minus eius reuerentes; quotidianum enim opus cum taedio, & fastidio vsurpatur.

27. 7. Corruptela in perpetuis gubernationibus facile obrepunt. Et quibus ex diurnitate securitas adest, facile aures, & manus ijs laxat, munera accipiendo, omnia in vsum proprium conuertendo, ea amicis, & cognatis largiendo; & veh, & iterum veh illi, qui aueret aperire contra os suum. Ex quibus incommoda grauissima, etiam spiritualia oriuntur, non solum pro Praelatis ipsis, sed etiam pro subditis: munerum largitiones, simoniae, subditorum odia, detractiones, murmuraciones, &c. Nec facile possunt vitari; Quae enim non facit malus Praelatus perpetuus vt se conseruet? Quas non tyrannides exercet? quas non iniustitias? Quas non virtuosorum depreSSIONES? Quas non vitiosorum, & facinorosorum hominum exaltationes? Quas non pecunias emungit & conuentus expilat, monachos expoliat, vt eos corrumpat, qui suae perpetuitati fauere possunt: Et quos non excoccat, insurdescit, & consopit pecunia? Quid nunc ea non obtinetur in curijs.

28. 8. Plus potest destruere malus Praelatus perpetuus, & quod ad temporalia, & quod ad spiritualia, quam centum temporales. Et proba. Quia si vnus temporalium destruit, statim alter aedificat, nec potest tantum vnus destruere, quin statim possit alter aedificare, febris enim, quantumuis grauis, si interpolet, periculo carere designat, dicunt medici. At continuatio Praelati mali omnia eradicat gemina, cum febris continua occidat. Nam ponamus, quod Praelatus malus perpetuus viuat 20. annos in Praelatura, qui eo tempore ad Religionem recipientur, quomodo viuent? certe tales subditi, quales Praelati; a boue enim maioris dicit arare minor.

Vnaq; conspecta liuorem ducit ab vna, Cum spectans lesos oculi leduntur, & ipsi.

Ergo cum isti iniquitatem biberint in iuuentute, ex qua diligentia, & studium incipit peccandi; cum per spatium dictorum annorum ita relaxate vixerint, nonne in criminibus gloriabuntur? quis deinde Praelatus, quantumuis bonus, hos reformabit, retinebit, disciplinate viuere coget? quis eos subiugabit? certe indurata virga rumpitur potius, quam flectatur; & relaxata Religio reformari nequaquam potest: vnde bene dicunt aliqui, quod facilius Religio de nouo fundatur, quam relaxata restituitur. At inquis, non viuunt pro suo arbitratu Praelati perpetui, sed secundum leges, quarum si prauaricatores extiterint, absoluantur. Sed de hoc iam dixi num. praeced. Nec sunt ita stulti Praelati mali, vt vno ictu velint Religionem relaxare, magistro eorum diabolo technae, nec astus desunt, quae illos doceat; & callidus serpens paulatim serpit.

29. 9. Vbi Praelati sunt perpetui, perpetuae sunt persecutiones, nec eas terminat, nisi tunc facta mors; & semper sunt pauperes, qui semel sunt pauperes. Hoc enim habent pessimum animi magna fortuna insolentes, quos laeserunt ederunt. Nec sperandum est, quod vnumquam reconciliari omnino possint, nam dicunt, quod amico reconciliato nulla est adhibenda fides; quod tan en esse fallum, si verè, & ex corde, ac a multo tempore facta sit reconciliatio, conuincit auctoritas Hieron. 1. contra Ruff. vbi ait. *Ego cum omnes amicitias tuendae semper putavi summa religione, & fide, tum eas maxime, quae essent ex inimicitijs reuocata in gratiam.* Et habent semper in ore illud Ecclesiastici 12. *Non credas inimico tuo in eternum, & se humiliatus vadat curuus, adice animum tuum, & custodi te ab illo.* In temporaneis autem Praelatis hoc non contingit in Praelatis prudentibus, qui semper et non se imperaturos recordantur; quod vulcabat Agatho Rex magistratibus, vt refert Stob. serm. 43. Insipientes autem si id non recordentur, spe finis facilius tolerantur, nec ad desperationem adducunt.

30. 10. Perpetuitate dominij superbiunt ita homines, vt liberas Religiones suas esse proprias, & hereditarias existiment, nihilq; Religionis corpus faciant, & non tamquam partes se gerant, sed tamquam domini, contra dictum Apostoli 1. Pet. 5. *non dominantes in cleris.* Vnde Tac. lib. 2. ann. ait, *superbire homines etiam annui magistratus designatione, quid si leuorem per quinquennium agitent?* Et Patrit. lib. 1. de Repub. tit. 6. *Præfinitum tempus magistratus habere debent, nam perpetuo imperare in libera ciuitate odiosum est: parere enim, vt imperare discat, optimo ciui expedit; vt mirum compati sciat necessitatibus, & infirmitatibus subditorum, tamquam qui ea olim fuit expertus, & iterum experiretur.*

31. 11. Ex Arist. 2. pol. cap. 3. vbi confutans sententiam Socratis magistratus perpetuos admittentis, ait, *periculosa est in super magistratum constitutio, quam sic facis Socrates, vt semper sint ydem.* Et cap. 7. ait, *senatorum quosq; potestas*

Hieron.

Stobaeus

Tacitus

Patrisius

Arist.

possesse non velle apud illos confisura est, nam quod sint viri boni, ac sufficiens ad virtutem eruditi, dicit forsitan aliquis civitati conducere, enimvero quod per omnem vitam magis de rebus decernendis potestatem habeant, periculosum est. Et narrat Dio lib. 60. quod cum Carthagine magistratus vitales essent, petente Annibale, annuales facti sunt, & refert Liu. lib. 3. quod, instante AEmilio Mamerco Dictatore, Censura, quæ per quinquennium durabat, ad menses 18. redacta est à populo, quo facto, ipse Mamerco sequenti die Dictaturæ cessit, eam reddens rationem. *Ut sciatis, quam mihi diuturna imperia non placeant.* Et Platonem magistratus perpetuos abhorruisse, docet Isuell. tom. 2. suor. oper. Epit. in pol. Platon. tract. 7. cap. 2. col. 3. & addit, in hoc non se bene gessisse Aristotelem erga preceptorem suum.

32. 12. Probatum exemplo Caroli IV. Imperatoris, de quo Scrib. 1. pol. Christ. cap. 30. ait, quod dedit consilium Philippo filio, ne gubernationes magnas diu sub vno capite pateretur. Patet exemplo omnium Religionum, tribus, aut quatuor exceptis, vt constat ex num. 4. 5. & 6. & ex num. 5. constat, multas Religiones, quæ Generalem perpetuum habebant, eum temporalem reddidisse, ob incommoda, quæ ex tali perpetuitate patiebantur; immò quæ ex antiquis Religionibus relaxatis perpetuum Generalem habentibus reformatae sunt, in temporalem reformauerunt, vt constat ex dicto n. 5. non constat autem aliquam Religionem, quæ habuerit ex sua primæua institutione Generalem temporaneam, eum ad perpetuitatem reduxisse.

33. 13. Quia perpetuitate tollitur occasio talentum sibi concreditum exercendi, & acquirendi experientiam gubernandi. Alij etiam non curant ea merita acquirere, quæ ad regimen, ad quod aspirare diffidunt, sunt necessaria. Multi etiam ex hoc non ita disciplinatè viuunt, sicut si ad tale officium possent ascendere, *vitium enim aliquando vitio tollitur*, vt ait Aug. epist. 29. col. 4. Vnde fit, vt his omnibus bonis priuetur Religio. Quod considerantes nobiles Romani, pueros suos docebant, vt apud Valer. aliquando legi, vt honores appeterent, cum epim ad honores non eleuaretur nisi viri probi, probos hoc solo honoris stimulo eos reddebant, quod non contigisset, si honores appetere non licuisset.

34. 14. Quia vt plurimum in istis electionibus perpetuis parum remanet libertatis electionibus, ingerunt enim se in istis principes magni, & Magnates quique, ad hoc vt aliquis sibi, vel suis charus assumatur, & hoc vel per sordes, vt plurimum, vel per sanguinem. Ad quod potest facere, quod ait Liu. lib. 4. *libertas magna custodia est, si magna imperia diuturna esse non sinas.*

35. 15. Quia talis continuatio honorum veratur in iure civili, vbi lib. 10. Cod. tit. 40. habetur tit. De muneribus, & honoribus non continuandis. Et in lege Honor. 6. gerendum, ff. de mun. & hon. dicitur, Neq; continuare quospiam honores potest.

36. 16. Deniq; Prelati perpetui ingenerant in ambitiosorum mentibus perpetua sul inter-

ritus desideria; nec solum in ambitiosis, sed etiam in nouitatum amicis, quorum numerus est infinitus. Et quandoq; desiderijs additur aliquid aliud.

37. Ad argumenta allata pro prima sententiâ primò concedo, quod vbiq; sunt angustia, & si Africa plorat non ridet Italia; vt est commune in rebus istis moralibus, & politicis; longe tamen minora incommoda cerno in Prelatis temporalibus, quam in perpetuis, vt consideranti omnia supradicta, & infra dicenda patebit. In particulari autem ad 1. h. 1. illud argumentum etiam procedere in Superioribus perpetuis; nam & ipsi eliguntur eo modo, & ab ijs, à quibus eliguntur temporales, & correctioni electorum subiacent, si delinquant; nullus est enim Generalis, siue Dominicorum, siue Iesuitarum, & c. qui à Religione, quæ illum elegit, deponi non possit, si delicta id exigant 2. h. illud dictum intelligi de ijs, qui eliguntur, & deponuntur ad nutum, & simplicem voluntatem aliquorum, quales sunt Vicarij, & Capellani, qui instituuntur, & destituuntur ad nutum, & voluntatem, etiam sine aliqua causa rationabili eorum, à quibus fuerunt instituti; vnde necessariò debent eos timere: & est casus illius cap. vt patet ex illis verbis, *Et cum volueris, auferitur.* At hic sumus in casu differenti, electi namq; in Prelatos non deprimuntur ad nutum, & voluntatem eorum, qui eos elegerunt; sed requiritur maxima, & videntissima causa, probanda iuridice non ab ijs, qui elegerunt, sed à deo iudicis, vnde non est, quod Prelatus eos timeat, qui sibi suffragati fuerunt, cum ijs nullo modo indigeat. Vel 3. h. quod illud, Vereri, intelligitur timore reuerentiali, vt explicat, Glossa in cap. Illud quidem, verb. Compellitur, 8. q. 2. humanum enim est ei reuerentiam exhibere, à quo beneficium acceperis. Quòd si, salua iustitia, & regulari disciplina, fiat, & alioquin persona electa digna est, & quæ nullius incongruæ voluntati deseruiri parata sit, vt dicitur dicto cap. Illud, non est inconueniens.

38. Ad 2. testor tamen Christianus, & Religiosus, qui annos vixit 45. & ex his 30. in Religione, quicquid interui quatuor capitulis generalibus, sex provincialibus, quindecim dehnitorijs, 20. plus minusuè conuentualibus, eundem ego non vidi tot ruinas, quot hic confingit Nau. Non potest quidem negari, quin in dictis capitulis fiant aliquando altercationes, quin multæ suffragatorum adsint diuisiones, quibus alij vnum, alij alium eligere prætendunt, singuli existimantes à se propositum ceteris meliorem. At hoc neq; nouum, neque reprehensibile est, vt dicitur in cap. Nec nouum, 8. q. 1. neq; quidquam id minuit de perfectione Religiosa, cap. Si forte, d. 63. Cœterum ambitiosi obstinatum est per const. 5. Pauli V. tom. 2. nostr. priu. Et subornatoribus obstinatum est per const. 10. Urbani VIII. 6. 52. ibid. Quòd verò dicit de murmurationibus, & de electione defectuum, si defectus veri sint, & essentialiter faciant ad electionem, non est malum detegere, immò ad id obligantur scientes, quando ex eorum occultatione aliquid detrimenti grauis est passura Religio. Si verò falsi,

Glossa

falsi, eo tempore non impressionem faciunt, & calumniatores semper calumniantur. Illud de simonijs, si intelligatur, quod praetendentes donent aliquid alicui magnati extra Religionem, ut illius patrocinitio dignitatem assequantur, non est verumile; nam si pecunia corrupti debent posse apud electores, debent esse magnae auctoritatis, & consequenter diuites, pauperum religiosorum pecunia non indigentes; si non sunt magnae auctoritatis apud electores, nequicquam valebunt, cum apud eos vix aliquando possint potentissimi Reges, orbisq; terrarum augustissimi Principes. Si autem intelligatur de simonia commissa in corruptendis immediatè electoribus, absolute nego id posse fieri; nam sunt ita conscientiae dediti, vel passionibus affecti, ut omnia contemnant in comparatione huius consequendi. Praeterea, & hic morbus potest etiam contingere, licet non tam frequenter, in electionibus perpetuis. Illud de pactis, si fiat, non fit ita impudenter, ut supponit Nau. Nam ad plus eligendus dicit electoribus. Non ero ingratus, & tunc nulla est simonia, ut ait Sigism. de elect. dub. 54. num. 2. Nec similiter adest simonia, quando eligendus diceret electori, Datum suffragium, & de tuo honore curabitur, sicut congruum fuerit, ut Portel. in dub. reg. ver. Simonia, nu. 1. Nec etiam adest simonia, quando dicitur suffragium, et non dubites, ego ero amicus tuus. Nec similiter quando dicitur, Suffragium tali, deinde caetera officia inter vos sunt diuidenda, vel inter vos diuidite. Quia in his casibus pacta non sunt clara, & verba solum sunt generalia, quae non stringunt, cum solum curialiter intelligantur. At ad hoc ut in his pactis interfit simonia, requiritur, quòd detur, vel non detur alicui votum cum onere expresso de iustitia exigibili, ut fiat aliquid quasi pro pretio rei spiritualis, vel causa principali immediata talem rem spiritualem habendi, ut Nau. in sum. cap. 23. num. 100. ver. Secundo quod duplex; Sigism. loc. cit. num. 6. Vide quae dicitur tom. 1. huius op. quaest. 1. cap. 31. §. 9. concl. 2. Illud verò, quòd saltem pro 1. anno non possint dicti electi suis suffragatoriibus quidquam ingratum iubere, ridiculum est. Vidi enim saepissimè contrarium. Et huius rei eam soleo rationem reddere. Quòd scilicet putantes electores eo tempore omnia sibi licere, & deberi. Praelati honestatem, & iustitiam irritant in se ipsos; Quòd insinuat Seneca, lib. 1. de benef. cap. 1. dicens. Multos experimur ingratos, plures facimus, quia alias graues exprobratores, exactoresq; sumus, alia leues, & quos paulo post muneris sui peniteat, alia queruli, & minima momenta calumniantes. Ad quem locum citat Lips. dictum quoddam Columelle scilicet. Multi beneficia, quae in amicos contulerunt, leuitate destruerunt. Verum cum Iurisperitorum aures in nostra materia sint sicut portae illi sterquilini, de quibus Plutar. apud Roa sing. lib. 6. cap. 15. per quas purgamenta eiciuntur ciuitatum, potest esse, quòd aliqui maleuoli pauca vera multis falsis miscetes, ea retulerint doctori Nau. qui facilius, quam par erat, ijs assensum praebens, haec scripserit. Vnde bene Suar. tom. 4. de Relig. tract. 1. cap. 7. n. 6.

ait, sententiam Nau. non esse ita certam, sicut ipse putauit, & incommoda, quae attulit, non tam inferi ex duratione Praelatorum, quam ex modo eligendi.

39. Ad 3. taceor, aliquam reperiri aliquando negligentiam in aliquibus Praelatis temporaneis circa bona temporalia. Sed nulla est haec comparatio cum dilapidatione bonorum monasterij, quae sit, ipsomet. Nau. concedente, à Praelatis perpetuis; Illa negligentia in temporaneis reparatur per assilentes, & quando non, per successorem. At haec dilapidatio nequaquam potest reparari.

40. Ad 4. concesso, quòd aliqui Religionum Institutores perpetuos Generales instituerint; cum tamen id successu temporis non sit visum utile, approbantibus summis Pontificibus, mutatum est, ut dixi num. 5. Ecclesia verum est quòd habet Pastores perpetuos, quia inter ipsam, & Pastorem intercedit connubium spirituale, quòd ad similitudinè connubij carnalis perpetuum est. Deinde beneficia Ecclesiastica annexam semper habent praebendam, & beneficiarij faciunt fructus suos: quorum neutrum reperitur in Praelatis Regularium. Vnde etiam dixi tom. 1. huius op. quaest. 1. cap. 31. §. 9. conclus. 21. quòd excommunicatio lata contra simoniacos in beneficijs, non comprehendat simoniacos in istis dignitatibus regularibus.

41. Ad 5. ea incommoda, & multa alia dicta supra coegerunt summos Pontifices ad perpetuitatem illam tollendam. Ad 1. confirmationem; Non continuabat Tiberius magistratus, quia id iudicaret vilius, sed propter alias rationes, quas immediatè subiicit Tacitus, dicens, *causa varia traduntur, alij radio nouae cura semel placita pro aeternis seruauisse; quidam inuidia, ne plures fruerentur. Sunt qui existimant, ut callidum eius ingenium, ita anxium iudicium, neq; enim eminentes virtutes sectabatur, & rursum virtia oderat, ex optimis periculum sibi, à pessimis dedecus publicum metuebat.* Cum ergo odisset Tiberius, ut ait Malu. dist. 53. in Tac. sum me virtuosos, nec victuosos vellet assumere, non ita facile oneri aptos, & aequales reperiens, semel mediocriter aptos assumptos, à quibus nec sibi periculum, nec Republicae dedecus metueret, continuabat. Ad 2. confir. Dominicans, Iesuitis, Carthusians, & Trinitarijs non reformatis, opponimus caeteras omnes Religiones, de quibus num. 5. & 6. Ad tertiam confir. patet ex dictis num. 38.

42. Ad 6. Verum est, quòd maiori diligentia custodimus propria, quam aliena. Sed Praelatus, quantum tempore duret, etiam perpetuo, numquam tamen Religionem gubernare debet tamquam dominus, sed solum tamquam procurator; cap. Fraternalitatem, de donat. Est nihilominus verum, quòd procurator res Ecclesiae tereret meliorare, & eo affectu custodire, & conseruare, ac si essent propria, ut est text. in dicto cap. Fraternalitatem. Sed iste affectus potest & bene reperiri in Praelatis temporaneis, ac in perpetuis, immò melius in illis, quam in istis; nam isti saepissimè rem tamquam propriam re, & affectu administrant, & cum Religiosorum damno in proprium commodum,

Nauarr.

Nauarr.

Nauarr.

Sigism.

Portel.

Nauarr.

Sigism.

Seneca.

Lipsus.

Roa.

Plusav.

Nauary.

Suar.

Tacitus.

Malu.

Quod.

modum, & vtilitatem conuertunt: quod illis facile non accidit. Et licet viri mundani, & interitanti nihil ament, nisi in ordine ad se ipsos; viri tamen Religiosi, qui omnia respuerunt, vt Christum lucrifacerent, omnia amare debent in ordine ad Deum, & publicam vtilitatem. Quod si contrarium faciant, iam degenerant tam temporales, quam perpetui. Vnde tunc currit regula, quod de duobus malis minus est permittendum; Sed nemo dubitare potest, quod minus malum in hoc genere possint causare Prælati temporales, etiam rem suam agentes, quam perpetui. Verum etiam est dictum Arist. quod maxima voluptas est considerare, rem esse propriam; sed ita humanas mentes deprædantur inordinati affectus, vt etiam rebus proprijs abundantur quamplurimi, pinguisima patrimonnia in damnum proprium, & familiaris dissi-

Arist.

Tacit.

Suarez.
D. Thoma.

D. Tho.

Chauass.

43. Ad 7. fateor, experimentum Prælatum cum puritate conscientie iudicio rationis non carentem, vt dicitur in cap. Non solum, de reg. in 6. optimum esse. Sed vt dem, ista experientia carere eos, qui primo ad Prælatiam assumuntur, qui tamen iam alias assumpti fuere, ea non carent; & hi, qui primo, cum aliquandiu in Prælatia perseverauerint, experti fiunt; & si discreti, & timentes Deum sint, à prædecessoribus discant, quæ sibi facere oporteat, ea sequendo, quæ in illis laudata fuere, & quæ vituperata fugiendo. Et vt Tac. ait 1. hist. in or. Galbæ ad Pis. *Prilissimus, idem ac breuissimus bonarum, malarumq; rerum delectus, cogitare quid aus nolueris sub alio Principe, aut volueris.* Videatur Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 7. num. 7. & D. Thoma 4. de reg. cap. 8. vbi ait, satis esse, quod eligatur expertus, si non exercitio regiminis, saltem virtutum.

44. Ad 8. à D. Thoma loco cit. Illud de mineris non habere similitudinem, quia recipiunt impressionem à corpore cælesti, quæ est ad vnum determinata, voluntas autem humana sideribus non subijcitur, quia variabilis est, & ideo variatur de bono in malum, & è conuerso; vnde perpetuatio est periculosa.

45. Ad 9. concessa etiam vi argumenti, mali nomen hoc non meretur, si comparetur cum hydropisi Prælati perpetui; quod enim plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

46. Ad 10. Illud, omni tempore, dicit perpetuitatem officij, non officialium. Seu, omni tempore, idest, qui sint parati omnibus horis ministrare iustitiam petentibus; vt dicit

Chauass. de perfect.
prud. lib. 3. cap. 3.
num. 4.

§. Secundus. Quanto tempore expediat durare Superiores regulares.

47.

IDERI possunt pro hoc §. Suarez tom. 4. de relect. 3. lib. 10. cap. 3. num. 18. Bart. in ciue Reip. reg. consil. 177. Consilium Mæcenatis ad Cæsarem fuit, vt refert Dio lib.

Suarez.
Sarton.

Dio.

52. in or. Mæcen. quod magistratus neque minus triennio (nisi quis quid deliquerit) neque plus quinquennio durarent. Dicendum mihi tamen videtur, in magnis Ordinibus, & per orbem dilatatis expedire Generalem sexennalem, Prouinciales triennales, Superiores locales annuales. Quod ad Generales probo, tum experientia Minorum, Augustinienium, Carmelitarum, & Minorum; tum quia cum hæ Religiones sint, benedicente Domino, iam per totum orbem diffusæ, non potest minori spatio Generalis quidquam Religioni professe, & alias electores essent in continuo cursu pro Generali eligendo. Quare Minimi, qui Generalem triennem habebant, ad sexennalem auctoritate Papæ reducerunt. In Religionibus verò paruis sufficientes Generales triennales, nihil enim incommodi ex hoc nascitur, & possunt bene suo muneri satisfacere. Quod ad Prouinciales omnino sufficit triennium, non enim sunt magnæ Prouinciæ, quin possit illis bonus Pastor illo tempore multum professe.

48. Quod ad Superiores verò locales maior est difficultas, nam prius desinunt, quam incipiant conuentus negotia cognoscere. Vnde nec possunt conuentuum vtilitati prospicere, nec habent animum id faciendi; cum destructum iri dubitent, si perfectum non fuerit, quod ab ipsis fuerit multo labore ceptum; ipsa enim temporis breuitas bonam Superioris intentionem retundit. Sed nihilominus annuales probo, tum Romanorum exemplo, qui Consules, sub quibus ad Imperium orbis terrarum creuit ea Respublica, annuales creabant: tum Carthaginiensium, qui Iudices perpetuos, instante Annibale, ad annum reduxerunt, vt Dio lib. 60. tum Genuensium, qui Gubernatores, & Potestates ciuitatum, & oppidorum annuales creant: tum quod improborum Superiorum animi temporis breuitate compescuntur, minusq; communitati possunt obesse, bonorum è contra subleuantur, & plus professe student; tum quod modestius imperant breui parituri: tum quod in officio magis continentur ceteri aspiratores: tum quod plures onera, & honores experiuntur. Nec quidquam releuant contraria: nam negotia vnius conuentus non sunt tantæ molis, quin breuissimo tempore possint cognosci, & multipluries per interualla vni conuentui præficiuntur. Nec temporis breuitas retundit nisi reusos, frigidos, & malè inclinatos, nam alij ea potius animantur, pressi honoris, & boni communis stimulo, ac timentes, ne transuolent tempus, absq; eo quod aliquid præclari in boni communis vtilitatem exantlarint: Nec charitatem habere conuincitur, qui in ijs peragendis, quæ solius

Suarez.

Sarton.

Dio.

Suarez.

Dio.

Dio.

Suarez.

Suarez.

Suarez.

Suarez.

Suarez.

folius boni communis intuitu peragende ef-
sent, ducitur studio vana illius gloriolæ, Cæ-
pi, perfecti, alijs non cœpturus; qui namq.
communem respiciunt utilitatem; ea inci-
piunt, quæ ad illam conducere videntur, &
alijs ea perficienda relinquunt, quando per se
ipfos non possunt.

**§. Tertius. An expediat Prælatorum infe-
riorum electiones fieri per Capitula con-
uentualia, an verò magis defini-
toria, seu absolute per ca-
pita Ordinum.**

satis moderatos; unde facile est eqs decipere,
aut corrumpere, vel alijs modis subornare, &
inde oritur spiritus ambitionis in his, qui spe-
rant se posse his modis Prælatione consequi.

52. 2. Quia ex huiusmodi electionibus ple-
rumq; sequi solent diuisiones, & schismata, quæ
elegantè, & fusè prosequitur Chrysothom.
lib. 3. de sacerdotibus. Et Nicet. hist. de reb. Germ. vt
refert Contz. 1. pop. cap. 25. nu. 16. ait. *O quanto
deterius est multorum suffragium, & electio, quam
vnius. In inclitum Romanum Imperium, & gen-
tibus adoranda maiestas, quos tyrannos perulisti &
quales te amatores petierunt, quibus substracta sui
copiam fecisti? quales corona, & diademate, &
purpura veste exornasti.*

D. Chrys.
Nicet.
Contzen.

53. 3. Quia Prælati electi solent esse infensi
his, qui suffragia eis non dederunt; alijs verò
nimis conuiuere, & quæ essent punienda dissi-
mulare, immò etiam ad officia, & dignitates
licet immeritos promouere, vt dixit Greg. ep.
22. & refertur in cap. Illud quidem, 8. quæst. 2.
*Si quorundam patrocinio fuerit quisquam electus,
voluntatibus eorum, cum fuerit ordinatus, obedire,
reuerentia exigente, compellitur, siq; sit, vt &
res illius minuantur Ecclesia, & ordo Ecclesiasticus
non seruetur.*

D. Greg.

54. 4. Quia in Ecclesia vniuersali ablata
sunt electiones Episcoporum, quæ olim à clero
& populo fieri solebant. Et multæ Religiones
etiam huiusmodi electiones sustulerunt, & aliq;
aufereudas esse iudicant, & exoptant.

55. Dicendum tamen est, magis expedire
communitatibus Religiosis, vt electiones
Superiorum conuentualium fiant à conuentu,
& electiones Prouincialium à Prouincia. Ira
Castell. de elect. cap. 7. num. 14.

Castellin.

Probatur primò, ex Scriptura sacra, vbi Act.
1. dicitur *& dederunt sortes eis, & cecidit fors
super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim
Apostolis.* Id est, vt explicat Gagn. rogauerunt
Deum, vt eorum mentes illuminaret, cuius
ex illis duobus, qui eorum videri pari digni-
tate contendebant, suffragarentur. Et constare
id ait ex eo, quod dicitur, *& annumeratus est*
pro quo ex præco legit, Suffragijs, & calculis
omnium cooptatus est. Gagneium sequitur
Lorin. addens fieri etiam potuisse, vt post vi-
sum diuinum signum electi Matthie suis etiam
Apostoli communibus, apertisq; suffragijs ele-
ctionem approbarint. Et Act. 6. dicitur, *confe-
derate ergo fratres viros ex vobis boni testimonij
septem, &c. & elegerunt Stephanum, &c.* Cum
enim Discipuli probassent consilium Aposto-
lorum de eligendis ex ipsis septem viros, Apo-
stoli deinde communibus suffragijs eos septem
viros elegerunt, Stephanum nimirum, &c. Et
Act. 15. dicitur, *tunc placuit Apostolis, & senio-
ribus cum omni Ecclesia eligere viros ex eis.* Ex
quibus constat, quòd tempore Apostolorum
electiones ministrorum Ecclesiæ fiebant eo mo-
do, quo nunc vtuntur ferè Religiones omnes
plus minusue.

Gagneium.

Lorinus.

56. 2. Probatur ex sacris Can. vbi in decret.
sub Greg. IX. & in 6. sub Bonif. VIII. & in lib.
Clem. sub Clem. V. & in lib. extr. comm. &
Ioanne XXII. habentur integri tituli, De ele-
ctione. Et in decreto habetur etiam plura cap. de
elect. cap. Si quis Episcopus, 16. quæst. 7. qui
est ca-

Navarr.
Suarez.
Castellin.
P. Greg.
Azor.
Perez.
P. de Baisio

49. IDEATVR pro hoc §. Navarr.
comm. 3. de reg. num. 3. vers.
Septimò confirmatur; Suarez
tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2.
cap. 7. num. 8. & tract. 3. lib. 10.
cap. 3. à num. 6. Castell. de el. cap. 7. num. 14.
& cap. 20. num. 12. P. Greg. tom. 2. de el. cap. 5.
à num. 1. Azor par. 2. lib. 6. cap. 14. quæst. 1. Pe-
rez in Reg. S. Bened. cap. 64. à num. 3. Petrus
de Balsio in direct. elect. par. 1. cap. 1.

Suarez.

50. Notandum, quòd tribus modis possunt
fieri electiones Prælatorum inferiorum 1. à
tota communitate, V. G. Corrector vnius con-
uentus à Fratribus vocalibus, & habilibus il-
lius conuentus, 2. ab aliquo Prælato cum De-
finitoribus Prouinciæ, 3. à solo supremo Præ-
lato cum consilio aliorum. Suarez loc. cit.
tract. 3. hunc tertium modum probat, vt suam
Religionem, quæ illum sequitur, extollat, quòd
laudabile esset, nisi faceret cum aliarum vitu-
perio; Ego enim illam etiam habeo inclin-
ationem, vt meam Religionem semper extol-
lam, & pro viribus defendam, ne mea vitupe-
rando, sapientiam affectare videar; quòd fa-
ciunt illi quibus sepe aliena meliora videtur,
quàm propria, de quibus Ouid. 1. de ar. aman.
*Fertilior seges est alienis semper in agris,
viciniorq; pecus grandius vber habet.*

Ouidius.

D. Bonan.
Suarez.

At quæ rere laudem cum aliorum vituperio,
vitium intolabile est, morte ipsa amarulen-
tius: Et pessimus laudandi modus seipsum cum
aliorum iniuria predicare, vt ait Bonau. in spec.
ad nou. par. 1. cap. 31. Quòd facit Suarez qui nõ
contentus probare modum illum suum, acriter
impugnat modum eligendi Prælatos infe-
riores, siue per communitatem, siue per defi-
nitorium, quem seruant omnes aliæ Religio-
nes. Navarr. autem loco cit. electiones con-
uentuales respuens, definitorijs admittit; quòd
etiam facit Perez in Reg. S. Bened. loc. cit.

Navarr.

Perez.
Suarez.

51. Probat i. suam sententiam Suarez Quia
modus iste eligendi ambitionem fouet, quæ est
Religionis pestis, vt dicit Basil. inst. mon. c. 10.
*Inter fratres Principatum nullo modo appetere mo-
nachus debet: siquidem diabolica ista pestis est,
& libidinis dominandi labes.* Assumptum prob-
bat; quia quòd electio magis in democraticum
regimen declinat, eò magis est huic vitio ex-
posita; In quocumq; enim statu pauciores sunt
viri prudentes, & à priuatis affectionibus li-
beri; & ideo quando omnes de communitate
eligunt, necesse est in eis esse multos iuuenes,
vel minùs prudentes, vel suis affectibus non

D. Basilin.

est canon. Apollolorum. Et cap. Sanè, & seq. & cap. Porro, dist. 66. & cap. Cleri, dist. 63. & cap. Vota ciuim, dist. ead. & cap. Nullus inuitis, dist. 61. & cap. nulla ratio, dist. 62. & alibi sæpe. Concilia generalia de electione tractantia videri possunt apud Cresp. in sum. cath. fid. verb. Electi, & ver. Abbas non laicus, sed ex. & in conc. Trid. sess. 15. cap. 6. de reg. datur forma procedendi in electione quorumcumq; Superiorum. Et in iure ciuili id videri potest in l. Si quamquam Cod. de Epif. & Cler. & in l. Obseruare Cod. de decur. lib. 10. & multis id probat P. de Basf. cit. num. 49. Et in specie quòd electio Superioris conuentualis de iure communi ad conuentum pertineat, docent cap. Congregatio 16. quæst. 7. cap. Abbas, 1. & 2. cap. Abbatem, 1. & 2. 18. quæst. 2. cap. Quàm sit, §. Defuncto, ibid. cap. 1. cap. Cum terra, de el. cap. Cum dilectus, de consuet. cap. Monachi, §. Priores, de statu monach. Rota apud Farin. par. 1. decis. 65. num. 5. per regulam 29. de reg. iur. in 6. *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari*; & nu. 9. resoluit, quòd statuta auctoritate auctoritatem particularibus monasterijs eligendi sibi suum Superiorem, & illam concedentia Prouinciali, vel Generali cum Definitoribus, sunt contra iuris communis dispositionem, vnde sine auctoritate Papæ fieri nequeunt, & facta non subsistunt, cap. *Quod super his, de maior. & obed.* Quare concludit ibi Rota num. vltimo, quod quædã constitutio Papæ, quæ auferebat auctoritatem Abbatem eligendi Monachis, & eam dabat Generali cū Definitoribus, erat præiudicialis Religioni, de qua ibi. Et Nau. tom. 1. conf. de consuet. conf. 2. num. 1. ait, quòd statuta, quòd prudentiores tantum re, & ætate habeant vocem in capitulo, & in electione Superiorum, sunt contra ius commune. Si ergo tot canones, & concilia, & in specie Trid. voluerunt per electionem fieri Superiores, & à Monachis particularibus electiones Abbatum, cuiusq; monasterio præficiendo, certum est, quòd hoc dictis monasterijs debet esse magis expediens.

57. 3. Probatur auctoritate S. Benedicti in cap. 64. iuxta Reg. vbi ait. *In Abbatis ordinatione illa semper consideretur ratio; vt hic constituatur, quem sibi omnis concurs congregatio secundum Dei iuorem, sine etiam pars, quamuis parua, congregationis saniori consilio elegeris.* Et loquitur secundum omnes expositores de electione Abbatis singulorum monasteriorum. D. Basf. in reg. fus. disp. cap. 43. loquens de Pralato monasterij, habet. *Non qui sibi ipse Pralationem assumat, sed qui à cæteris, qui auctoritate in conuentibus præsent, delectus sit, & satis magnum in superiori vira documentum dederit probitatis morum suorum;* & cap. 45. ait, quòd Vicarius conuentus propter Antiflitis absentiam, vel infirmitatem, sit is, qui cum ipsius Antiflitis cum cæterorum etiam Fratrum diligenti animaduersione, circumspeditioneq; adhibitis, ad hoc delectus sit, vt, absente illo, curam in se conuentus recipiat. Alber. in Reg. Carm. cap. 1. ait. *Illud in primis statui-mus, vt vnus ex vobis habeatis Priorem, qui ex vniuersi omnium assensu, vel maioris, & sanioris partis ad hoc officium eligatur.* Quæ verba, ait Tho. à Iesu

intelliguntur tam de Priore conuentuali, quàm de Priore generali. Et D. Hieron. in Reg. Monachar. c. 3. ait *eligantur autem iuxta Apollolorum ritum communi voto Abbatis, & cæterarum singulis annis, aut, si decens videbitur, & vtile confirmentur duæ, aut plures ex Sororibus.* Vbi notandum secundum Hier. sententiam, quòd officiales etiam minores ab Apollolis cõmuni voto fiebant. S. P. Franciscus Minorum Institutio omnes electiones Correctorum, Seniorum, Sacristarum, cæterorumq; conuentus officialium per Correctorem, & capitulum locale fieri iussit in Reg. num. 39. 40. 43. 49. Similiter Prouincialium per capitula prouincialia fieri mandauit eadem Reg. num. 48. Et deniq; ait Azor par. 2. instit. mor. lib. 6. cap. 14. sine, quòd apud Monachorum, & Religiosorum Ordinum cœnobiorum, Præpositi Ordinum generales, Prouinciales, & pleriq; etiã locales in conuentibus vel generalibus, vel prouincialibus multorum suffragijs eligantur.

58. 4. Probatur. Quia expedit, vt is, qui præficiendus est Religiosis, sit illis gratissimus, vt libentiùs illi pareat, illiusq; defectus, si quos fortè habeat, patientiùs tolerant, gratior autè erit sèper, qui proprijs suffragijs electus fuerit quàm qui alienis. Quæ ratio semper maximoperè æstimata à summis Pontificibus, vt constat ex cap. Vota ciuim, dist. 63. cap. Nullus inuitis, dist. 61. & cap. seq. Et Leo I. ep. 84. cap. 5. ad Anastas. Theosal. Episc. ait. *Nullus inuitis, & non petentibus, ordinetur, ne ciuitas non optatum Episcopum, aut oderit, aut contemnat.*

59. Neque valet quod dicit Suarez tom. 4. de relig. tract. 3. lib. 10. cap. 3. num. 16. hanc commoditatem esse merè humanam, & temporalem, nec esse multùm æstimandam, si comparatur cum incommotis, quæ inde sequuntur; & licet si videatur commoda ijs, qui Superiorem elegerunt, valde tamen esse exosam, & incommotam ijs, qui non consenserunt, cum non semper electiones vniuersi consensu fiant Non valet, inquam, nam meo iudicio merè humana commoditas non est illa, ex qua oritur quies, & tranquillitas mentis, tantum Religiosis necessaria, cap. Quàm sit, 18. quæst. 2. oritur autem hæc ex tali Prælatorum electione, vt insinuat Paulus 1. ad Tim. 2. ex hac namq; tranquillitate nascitur pax partis superioris cum inferiori, rationis cum sensu, pax cum Deo & proximo; cum enim animus non est perturbatus odio, alijsq; passionibus, his bonis omnibus fruitur. Et ideo etiam non est mirum, si quandoq; pro tali quiete consequenda inter se Religiosi discordent in electionibus. Ait enim Arist. 3. mor. cap. 2. *Vt sani esse volumus, eligimus ea, quibus sani esse valeamus.* Quod verò hæc commoditas non sit multùm æstimanda, factum videtur, cum eam tantùm æstimarint sanctissimi Pontifices, grauissimi, & doctissimi Patres, qui conciliorum decreta statuere, sanctissimi Religionum Patriarchæ, qui eo fine talem electionem mandauerunt; qui quidem omnes etiam incommoda, quæ in tali modo eligendi hominum malitia aliquando obrepunt, considerare potuerunt. Linquo, multò minora incommoda sequi ex isto eligendi modo, quàm ex illo

Crespius

Petrus de Basf.

Abbas.

Farinac.

Nauarr.

Trid.

D. Bened.

D. Basf.

Alber.

Tho. à Iesu

D. Hieron.

Hieron.

Azor.

S. Leo, I.

Suarez.

Paulus 1.

Aristot.

ex illo, quem tantum extollit Suarez, ut constabit ex sequentibus. Quod ista commoditas non tangat omnes, i. ista discordia non censetur illaudabilis à sacris canonibus; cap. Neq nouum, 8. quaest. 1. cap. Si forte, dist. 63. deinde ista discordia non potest notabilem perturbationem in discordante generare, cum secretò fiant electiones; vnde etiam electus esset mali animi, cum non sciat, quisnam ei suffragium denegauerit, nò potest cum perturbare, 3. quia etiam dato, quòd coniecturare posset electus, quisnam ei non fuerit suffragatus, nescio quid per hoc illi nocere possit, praesertim vbi Prælatis temporales sunt, qui tã teroces nò sunt, vt subditum sibi contrarium velint exterminare. Ego enim noui multos, qui non sunt aliquibus Prælatis suffragati, ipsis Prælatis coniectantibus, qui tamen non fuerunt in quocumque laici: & tota laico quam possunt timere à Prælatis malignis, qui illis contradixerunt est translatio de vno conuentu in alium; quæ res quam parum sit æstimanda, nemo non videt.

60. 5. Probatur nostra conclusio. Quia cum vnus Generalis non sit per se sufficiens ad cognoscendum omnes suos subditos, cogetur stare relationi aliorum, qui ducti suis passionibus dabunt bonam, vel malam, iuxta amorem, vel odium, quæ habebunt ad personam, de qua relationem faciunt; vnde sequetur, quòd plerumq; Generalis eligit in Prælatos indignos, & immeritos, cui malo moraliter prouideri non potest; homines enim sumus. Quantum autem malum sit, indignos ad dignitates Ecclesiasticas promouere, nemo sanè mētis ignorat, vt dicitur in cap. Graue nimis, de præb. & est tale, vt nullis possit compensationibus adæquari, vt colligitur ex Trid. sess. 24. de refor. c. 1.

61. 8. ad hoc à Suarez loco cit. num. 15. hoc malum vitare non posse neq; electores, neq; Pontifices, neq; Episcopos, neque Reges, neq; alios quoscumq; Principes, non enim isti possunt aliter officia, & dignitates prouidere, quàm accepta informatione à personis fide dignis. Sed falsissimum est, quòd electores, de quibus loquimur, non possint dicta incommoda vitare. Nam ponamus, quòd facienda sit electio Correctoris, aut Prioris conuentualis à Fratribus vnus conuentus, vel eligendus est à corpore capituli, vel ad summum e corpore Prouinciæ, si est ex corpore capituli, electores, cum simul viuunt; & habitent, se se bene norunt, & de his, quæ noui, informatione non egeo; vel est à corpore Prouinciæ, & similiter omnes Fratres vnus Prouinciæ plus, minus se se bene norunt, vt constat; qui enim hodie permanet Genue, cras Saouonæ moratur; vnde nulla est ibi necessitas informationum. Idem dic de electione Prouincialium. Quare cum per hunc modum eligendi optimè videretur hoc incommodum, quod per modum illum, Suarez ipsomet fatente, inuitabile est, dicendum omninò est, modum hunc, quem seruant omnes penè Religiones, magis expedire, quàm illum; quem seruat Societas, licet fortè Societati suus modus expedientior sit, vt Suarez loco cit. n. 14. Coetera, quæ dicit Suarez illo num. 15. sunt omnino commentitia.

62. 6. Probatur eadem conclusio. Quia modus eligendi etiam inferiores Prælatos per electionem, est antiquissimus, à Collegio Apostolorum, sanctissimiq; Patriarchis trahens originem, vt dictum est à tot viris sapientibus, & sanctis, quos semper habuerunt Religiones, approbatus, & laudatus per tot secula: Modus verò iste, quòd Generalis per se solus dictas prouisiones faciat, nouus est. Sed antiqui mores mutandi non sunt sine maxima, & euidenti necessitate, 1. In rebus, ff. de const. Princ. & ridiculum est sine tali necessitate eos mutare vt dicitur in cap. Ridiculum, d. 12. & D. Th. 1. 2. quaest. 97. art. 2. determinat, legem etiam humanam, non esse mutandam propter quamlibet utilitatem, sed propter maximam, quæ superet damnum, quòd mutatio adducit.

63. Ad hoc argumentum posset responderi, hunc modum prouidendi Superiores, quem seruat Societas, non esse nouum. Nam olim Episcopi, qui erant quasi supremi Religionum Prælati, Abbates in monasterijs constituebant, iuxta cap. 1. 18. quaest. 2. ibi Abbates, aliaq; officia instituire. Sed esse falsum vniquam habuisse Episcopos auctoritatem Abbates constituendi constat ex cap. Abbas, 18. quaest. 2. vbi dicitur, Abbas in monasterio non per Episcopum, aut per aliquem extraneorum ordinetur. Et idem habetur in tribus cap. seq. quæ ad id adducit Cresp. in sum. cath. hd. ver. Abbas non laicus. Verba ergo illa posita in cap. 1. 18. quaest. 2. exponit ibi Glossa verbo Instituire, quòd instituire sit confirmare; vel, si propriè sumatur, intelligitur, quando Monachi sunt negligentes, iuxta cap. Cum finis, 9. quaest. 3. aut indignum eligunt, iuxta cap. Si quis Abbas, 18. quaest. 2. quam explicationem approbat etiam Suarez loco cit. num. 13. & ad argumentum responderet num. 14. quòd siue ille modus, quem seruat Societas, sit nouus, nec ne, siue eo vtantur aliæ Religiones, siue non, modò sit Societati expediens, potest Societas eo vti; quòd ego non improbo.

64. 7. Probatur. Quia imperatoribus omnibus, eligi debet ex omnibus, vt ait Plin. in Paneg. & plerumq; optimum quemq; electio inuenit, vt Tacit. in 1. hist. & loco libertatis erit, quòd eligi capimus, vt Tacit. ibid. in or. Galbæ ad Pil. Et Arist. 3. pol. cap. 7. Quapropter, inquit, & Salon, & alij quidem eorum, qui leges condidere, huiusmodi homines [multitudinem] ad suffragia, electionesq; magistratum admittunt. Et Philo Iud. in princ. lib. de creat. Princip. ait, Praeficies tibi ipsi Principem non alienigenam, sed unum ex tuis fratribus; nimirum significans, electionem debere fieri voluntariam ex suffragijs, consensuq; totius populi, precedente, vt oportet, examine. Ex quibus collige, multitudinem electorum electionem vitiosam reddere vix posse.

65. Ad 1. ergo incontrarium & concedendo, verissimum esse, quòd pleraque eorum, quæ homines iniuste faciunt, per ambitionem, & auaritiam committuntur, vt ait Arist. 2. pol. cap. 7. Item quòd ambitio sit Religionis pestis, Quòd autem ambitio magis foueatur per hunc modum eligendi Prælatos, quàm per assignatum à Suarez fallum est. Nam si loquamur de ambitiosis naturaliter, de quibus Arist. 7. mor. eudem. cap. 5. cum

D. Thomas

Crespetius

Abbas Suarez

Plinius

Tacitus

Aristot.

Philo

Trid. sess. Suarez

Suarez

Suarez

Arist

Arist cum

cum isti naturaliter ferantur in amorem propria excellentia, eamque apud omnes in admiratione esse cupiant, tales semper optabunt apparere, perque varia media, secreta, vel aperta tentabunt dignitates adipisci, ut per potentes personas, corrumpendo consiliarios, amicos, & familiares eorum, aut etiam Pralatum ipsum (quid enim non audet ambitio?) immediate tentabunt corrumpere; quod si aperte obtinere diffidant, occulte facient, per hypocritam, sanctitatem fingendo, dignitates abhorrere simulando, seu etiam per alias sordes humana enim vita plenum erroribus pelagus trajicimus: Et cum facilius sit corrumpere unum, quam plures, ut Arist. 3. pol. cap. 11. & Nauarr. in nostris terminis lib. 1. consil. de consuet. cons. 2. num. 2. qui ideo ait, quod securius esset, si omnes professi, & subdiaconatu insigniti haberent vocem in capitulo; non est dubium, quin dicti ambitiosi magis fouebuntur per istum modum eligendi, quam per alium usurpatum in omnibus Religionibus, in quibus plures corrumpendi sunt. Neque potest humana prudentia huic malo plene obuiare. Vnum enim solum Deum, excellentiam nimirum propriam, ambitiosus adorat, pro qua omnia suffert, omnia sustinet, omnia patitur, omnia contemnit, omnia calcit, omnia pessundat, iuga frangit, rumpit vincula, eique vni, & soli seruire, & placere studet, & fatagit. Si autem loquamur de illis, qui minus ambitiosi sunt, & non sunt tam ardentem ad id a natura inclinati, ijs satis prouisum est per constitutiones pontificias, quibus prohibitum est, vota procurare nec per se, nec per alios subgrauissimis poenis, ut patet ex const. 5. Pauli V. to. 2. nostr. priu. & ex const. 10. Urb. VIII. §. 52. ibid. Illud verò; quod addit Suarez quod quod magis electio in democraticum regimen declinat, eò magis est huic vitio exposita, est contra doctrinam Arist. 5. pol. cap. 1. ubi ait *verum tamen intior est, ac minus seditioni subiacet popularis gubernatio, quam paucorum potentia.* At seditio principaliter mouetur per cupiditatem regnandi, ergo democraticum regimen est minus ambitioni expositum, quam cœtera regimina.

Chrysof. 66. Ad 2. Chrysof. loquitur de elect. Episc. quæ præfente, consentiente, & annuente plebe imperita, ignorante, indiscreta, furiosa, celesmatica, cornicina, fiebant; iuxta ea, quæ adducit Crespet. in sum. cath. fid. ver. Episcopus eligatur, & qualis: & iuxta cap. Quantum Apostolica, cum alijs seq. dist. 63. quæ electiones non poterant sine illis tumultibus, seditio-nibus, & schismatibus fieri; populo in diuersa semper abeunte. Quæ propterea prohibita sunt, cap. Non est permittendum, cap. Non licet populo, dist. ead. & quod hæc fuerit mens Chryf. constat ex eius verbis, quæ hic afferro. *Ita hinc iam, ac publica festa spectato, ea dico, in quibus dignitatum Ecclesiasticarum electiones de more sunt, & tam multis videbis inibi eriminationibus lacerari Episcopum, quanta est rosa illa subditorum multitudo, quibus eligendi potestas concessa est. Hos omnes tum in multas factiones scindi, neque inter se consentire, neque cum eo, cui sorte Episcopatus delatus sit, conuenire videas,*

sed unusquisque à suis vnus partibus stat, alius hunc, alius alium eligens; cuius rei hæc causa est, quod id ipsum non spectat, quod solum spectandum fuerat, neque animi virtutem. hæc Chryf. Quæ non quadrant electionibus, quæ fiunt à Regularibus; hæc enim non à tota multitudine, sed à paucis selectis fiunt: in quibus licet aliquando diuisiones videantur, iam dixi, id non esse reprehensibile, nec quidquam minuire de perfectione Religiosa, cum omnes bono fine ducantur, exultantes à se propositum esse cœteris meliorem; quod si vna pars præualeat, vidi semper aliam pacifice concurrere, quædo eligendus idoneus est; *future enim iam domino non prorsus gratificari, extreme dementiæ est,* aiebat Procop. de bell. Goth. lib. 1.

67. Ad 3. & eas omnes vanitates; sunt enim electi homines & Christiani, & religiosi, nec possunt pro arbitratu habenas vel laxare, vel stringere, sed id debent secundum leges, & viuas, & mortuas: Quos etiam recordari debet Agathonis dictum apud Stob. serm. 44. *Trium oportere Superiorem meminisse, primo quod imperet hominibus, deinde quod secundum leges; tertio quod non semper imperet.* Et electores rem prius diligenter expendunt, utpote quæ omnes tangat, & multo diligentius eum, qui eligendus proponitur, iuxta consilium Chrysof. 4. de sacerdot. paulò inf. à princ. & in primis viros vindicatiuos, malignos, viperinos, & amarulentos arcent, ut debent, ne vulnera proprijs telis facta lugere cogantur. Quod examen si non faciant, ait Anton. ser. 174. ad Stobæum, *nihil prodesse poterit, si dicas se ignorare eum, qui crearetur suffragijs, sed ob hanc ipsam causam magis accusandi sunt, quod quem ignorabant, promouerint.* Deinde sapissime videmus, eos, qui dominari sperabant, durius, quam alios, ad feruendum cogi. Greg. loquitur de electionibus factis per abusum laicæ potestatis, & per Principes saculares; quod omnino vetatur in cap. Nullus laicorum, cum quatuor seq. Vel dicas, id intelligi de timore reuerentiali, prout dixi hic sup. num. 37.

68. Ad 4. Sancta pia mater Ecclesia volens gratificari ijs, qui in eam benefici fuerunt, & etiam pro bono pacis conseruando, concessit facultatem aliquibus Principibus nominandi benemeritas personas ad dignitates Episcopales, ius confirmationis semper sibi referuans. Sed in Germania adhuc moris antiqui seruat, ut ait Azor par. 2. lib. 6. cap. 14. quæst. 1. & Castell. de el. cap. 7. num. 22. verf. Ad 2. autem. Neque etiam in omnibus beneficijs Gallicæ nominatio regia habet locum, neque in omnibus electiuis electiones sublatæ sunt, ut ait P. Greg. tom. 2. iur. can. tract. de elect. cap. 5. num. 24. Itaque quod Ecclesia sustulerit aliquas electiones, non fuit, quia iudicaret electiones esse perniciosas, sed ut gratificaretur Principibus de ea benemeritis, & pro bono pacis, ut dixi: & ad defendendas Ecclesias ab infestationibus hæreticorum, ut ait Grat. in cap. Vota, §. Principibus, dist. 63. P. Greg. loc. cit. num. 8. Ex quo factum est, ut ait Azor loc. cit. quod Episcopi, & alij Ecclesiastici Episcopari ambientes, aulas Regum, & Principum consecretur, illisque indecenti demissione feruliant,

Chryf.

Procop.

Stobæus.

D. Chrysof.

Stobæus.

Gregor.

Azor.
Castellin.

Pet. Greg.

Grat.
Pet. Greg.
Azor.

uiant, licet id illis prohibeatur in Trid. sess. 25. de ref. cap. 17. & Parisien. 30. vt refert Cresp. in sum. cath. fid. ver. Clerici curiam non sequantur. Contra quos inuehitur P. Dam. lib. 2. epist. 3. vbi specialiter probat, quod qui se ipsos tradunt seruitijs alicuius Principis, vt dignitates Ecclesiasticas assequantur, hinc nace assequuntur. Quod vero aliqua Religiones has electiones sustulerint, constat esse falsum ex his, quae tradit Castell. de elect. cap. 1. vbi affert modos eligendi, qui seruantur apud omnes fere Religiones. Ad id, quod dicit Suar. multas Religiones exoptare vt electiones huiusmodi auferantur, id grauissime dicitur. Immo omnino contrarium constat ex decis. 65. Rotae Rom. apud Farin. par. 1. E contra vero constat, multos e Iesuitis exoptare, vt regimen eorum immutetur, per multas scripturas, quae circumferuntur, & nouissime anno 1618. die 26. Aprilis prohibitus est discursus cuiusdam Io: Mariana, id multum desiderantis. Sed haec omittenda. Satis mihi est, quod modus eligendi Superiores inferiores; ab antiquis Patribus adinuentus, ab Apostolica Sede approbatus, ab omnibus Regularibus practicus, est illis magis commodus, & magis expediens, quam ille, quem seruat Societas: quod si Societas eum sibi commodiorem probet, non improbo. Scio, quod sua cuique premunt, & quod suae cuiuslibet crepitus olet, vt dicit Nazianz. or. 1. aduersus Iulian. Sed nemo venari debet laudem cum alieno vituperio, vt dixi. Hoc vnum addo, ea omnia incommoda, quae ait Suarez interuenire in electionibus inferiorum Praetorum, quae a Regularibus sunt, interuenire etiam in electione supremi Praetati. Vnde illi etiam exoptandum esset, vt dicta electio per summum Pontificem fieret.

§. IV. Verum Superiores locales apud Regulares sint Praetati.

IDEATVR Sylu. in sum. ver. Praetatus, quaest. 2. Armilla eod. num. 1. Vega eod. dem. casu 2. Angel. eodem, in princ. & ver. Delegates, §. 3. Rossella ver. Delegare, §. 11. Anton. 3. par. tit. 17. cap. 2. §. 2. Sotus in 4. dist. 21. quaest. 2. art. 1. ver. Nomine autem. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 24. num. 3. Cord. in comp. priu. Mendic. ver. Guardianus. Rodriq. tom. 1. quaest. 12. art. 6. Miranda tom. 2. man. quaest. 19. art. 1. Azor par. 2. lib. 3. cap. 20. quaest. 2. & cap. 25. quaest. 1. Nauarr. in sum. cap. 27. num. 5. Capella Tol. decis. 13. n. 301. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 2. num. 2. Sigismund. de elect. dub. 121. Barbos. de pot. Episc. par. 2. alleg. 36. num. 12. Nota primò, quod Ecclesiarum Praetati sunt in duplici differentia. Alij dicuntur Praetati superiores, alij inferiores, vt constat ex Clem. Dudum, §. In Ecclesijs de sepul. & dicit Sylu. ver. Confessor 1. quaest. 8. in princ. Praetati superiores sunt in triplici differentia. Alij sunt Patriarchae, siue Primates, quod idem

est, vt constat ex cap. 1. & 2. dist. 99. & ex cap. Duo simul, de off. ord. quasi Patres Patrum, qui pluribus praesunt Prouincijs, seu Archiepiscopatibus, Alij sunt Archiepiscopi, seu Metropolitanus, quasi Principes Episcoporum qui pluribus praesunt Episcopatibus, seu Dioccesibus. Alij sunt Episcopi, qui soli suae praesunt Dioccesi, habent tamen plures sub se parochias. De quibus vide latius P. Greg. lib. 15. synt. a cap. 9. Barb. de pot. Episc. par. 1. tit. 1. cap. 6. a num. 6. sbrozzius de Vic. Episc. lib. 1. quaest. 3. num. 25. Sebast. Cesar. de Eccl. hier. quaest. 2. proem. a num. 3. Alij sunt Praetati inferiores, Archidiaconi, Decani, Archipresbyteri; cap. 1. de at. & qual. ord. omnes etiam Praetati, qui post Episcopos sunt, dicuntur Praetati inferiores, vt Sylu. loco cit. Barbos. in cap. Decernimus, de iud. num. 3. Proportionaliter ergo in Religionibus, alij sunt Praetati superiores, vt Generales, qui toti praesunt Religioni; Prouinciales, qui vni soli praesunt Prouincia; Custodes in Ordine Minorum, quorum auctoritas quod ad iurisdictionem est Episcopalis. Custodia namque vt ait Rodriquez loco cit. art. 5. est veluti Diocesis, certis limitibus conclusa, in qua sunt plures conuentus cum suis Guardianis, qui omnes Custodi subduntur. In Ordine nostro instituit etiam Vigiles S. P. Franciscus, vt constat ex Reg. num. 46. qui Vigiles super certas Ordinis Correctorias deputandi erant, & in suis Vigilantijs generalis Correctoris auctoritate plenaria potiebantur, & erant supra Prouinciales, vt constat ex Correct. n. 61. & num. 105. Sed iam isti in deluetudinem abiere. Isti omnes vocantur, & sunt Praetati superiores ad modum Praetatorum superiorum iam dictorum. Nam Generalis est veluti Primas, vel Patriarcha, qui toti Religioni praesit, & habet sub se plures Custodes, Vigiles, & Prouinciales; In Ordine nostro si fierent Vigiles, haberent potestatem iurisdictionis ad modum Archiepiscoporum, subessent enim illis plures Prouinciales. Hanc dignitatem ad modum Archiepiscoporum habent Prouinciales Minorum, quia illis subdunt plures Custodes, dignitatem quasi Episcopalem habentes. Nos Minimi ad modum Episcoporum habent Prouinciales, qui habent suam Diocesim certis restrictam limitibus, & illis plures Correctores, velut Parochi, subduntur. Atque in Generalis, Vigiles, & Prouinciales in Ordine nostro Praetati superiores vocantur, vt constat ex Correct. num. 11. Praetati autem inferiores vocantur Correctores locales, Ababates, & c. vt Syl. loco cit. Suarez etiam cit. num. 107. Nota secundò, quod nomen Praetatus sumitur dupliciter, vt dixi tom. 1. huius op. quaest. 1. cap. 18. §. 2. conch. 5. ex Panor. in cap. Decernimus, de iud. num. 16. Primò latè, quomodo dicuntur Praetati omnes habentes in Ecclesia praerogatiuam, & gradum honorificum sine iurisdictione, vt Plebani, Decani, Archipresbyteri; cap. 1. de at. & qual. ord. Item omnis habens animarum curam dicitur Praetatus, vt colligitur ex cap. Tuas de cler. agr. & hoc modo Parochus potest dici

Cresp. P. Damia.

Castellin.

Farinac.

Nazianz.

Suarez.

Syluest. Armilla. Vega. Angel. Rossella. Antonin. Sotus. Henriq. Corduba. Rodriq. Miranda. Azor. Nauarr. Suarez. Sigismund. Barbosa.

Pet. Greg.

Sbrozzius Sebast.

S. Mu. Barbos.

Rodriq.

Sylu.

Suarez. Panor.

dici Prælatus; sed non propriè: nam in clem. Dudum, §. In Ecclesijs, Rector, & Prælatus separatim ponuntur: & similiter in clem. fin. de procur. Ita Azor tom. 2. lib. 3. cap. 25. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 1. num. 6. Ragufius de voc. can. in cap. quæst. 2. num. 6. Angel. ver. Prælatus, in princ. & alij communiter. 2. sumitur nomen Prælatus strictè, propriè, ac iuridicè, quo modo ille solus dicitur Prælatus, qui habet iurisdictionem spiritualem, & ordinariam fori contentiosi, vt sumitur ex cap. Decernimus, de iud. vbi Glossa verf. Ecclesiarum Prælati, & dicunt præfati DD.

72. Dico 1. Abbates, Priores, Guardianos, Rectores, Præpositos, Correctores, & alios quous nomine nuncupatos Superiores locales, esse verè, propriè Prælatos. Ita omnes DD. cit. num. 69. & constat ex cap. Decernimus, de iud. & cap. fin. de poenit. & remiss. & ex Glossa in Clem. 1. de elect. ver. Prælatum.

73. Probat. Quia habent iurisdictionem spiritualem fori contentiosi, eamq; ordinariam, quam proinde subdelegare possunt, quæ num. 71. diximus requiri, & sufficere ad hoc, vt quis sit vere, & propriè Prælatus. Quòd habeant iurisdictionem in foro poenitentia, patet ex his, quæ dico tom. 1. priu. in const. 4. Syxti IV. num. 25. & quia, cum sint ordinarij Pastores, & veluti Parochi, hac iurisdictione carere non debent; & dicit Suarez loc. cit. c. 2. num. 7. Quòd autem hanc etiam habeant in foro contentioso, patet, quia excommunicare possunt, vt dicitur in cap. Cum in Ecclesijs, de maior. & obed. cap. Cum ab Ecclesiarum de off. or. vbi Glossa ver. Ecclesiastica; Innoc. num. 1. Nauarr. in sum. cap. 27. num. 5. Sotus in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 1. verf. Nomine autem: Henriquez lib. 13. cap. 24. num. 3. Sa ver. Excom. num. 13. Toletus lib. 1. cap. 6. num. 3. Sayrus de cens. lib. 1. cap. 6. num. 13. Auila de cens. par. 2. cap. 2. disp. 1. dub. 1. Fagundez in præcep. Eccles. præcep. 2. lib. 8. cap. 4. num. 5. Quòd deniq; talis iurisdictione sit ordinaria, probatur; quia iurisdictione, quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel Vniuersitatis ad aliquod officium, accedente Superioris confirmatione, est ordinaria; Innocen. loc. cit. Armilla ver. Prælatus, num. 1. Suarez loc. cit. num. 8. probat Miranda tom. 2. man. q. 19. art. 4. concl. 2.

74. Nec solum sunt Prælati dicti Superiores locales, sed etiam ij Vicarij, qui paruo alicui conuentui præfunt, immediatè subiecti Prouinciali, vel Generali. Quia etiam isti ordinariam habent potestatem, & colligitur ex cap. In singulis, de statu monach. ibi Priorum Abbates proprias non habentium. Ita Sylu. ver. Prælatus, quæst. 2. Rodrig. tom. 1. q. reg. quæst. 12. art. 6. sine; Miranda tom. 2. man. q. 20. art. 1. concl. 1. & hoc licèt solum instituantur per definitorium, vel per solum Prouincialem auctoritate definitorii, vel per solum Generalem auctoritate capituli generalis, quia tunc virtute Collegij instituantur, vt insinuat Sylu. loco cit. Quod est etiam verum, licèt ad nuntium Superiorum possint amoueri, vt in Ordine nostro: & notat Angelus ver. Prælatus, in princ. & ver. Delegatus, §. 3. Rosella ver.

Delegare, §. 11. Idem dicit de ijs Vicarijs, qui ponuntur in conuentibus loco Superioris defuncti, vel priuati vel absentis per longum tempus; quia habent eandem auctoritatem, quam illi, in quorum loco ponuntur: nam subrogatum sapit naturam illius, in cuius locum succedit, cap. Maiores, de baptif. §. Ad id autem. Ita ijdem DD. Vicarij autem dictorum Superiorum localium, seu Subprior es, vel etiam Priores claustrales sub Abbate existentes Prælati non sunt, vt dicunt ijdem DD. & præterea Azor par. 2. lib. 3. cap. 20. quæst. 2. Anton. 3. par. tit. 17. cap. 2. §. 2. quia isti sunt sub potestate Abbatis præfatis, nec vllam habent iurisdictionem, nisi quæ illis ab Abbate tribuitur.

75. Et hic nota etiam vnum bonum punctum, quòd Vicarij paruorum conuentuum, non valentium sustinere Correctorem propter Fratrum penuriam, si instituantur à definitorio, non possunt ad nutum Prouincialis amoueri, nisi aliter definitorium declaret. Ita Rodriguez loco cit. Miranda cit. art. 2. concl. 2. Probat, quia quod per superiorem instituitur, per inferiorem destitui non potest; cap. Inferior, dist. 21. et definitorium est Superior Prouincialis.

76. Dico 2. dicti Superiores locales habent iurisdictionem in suos subditos tam spiritualem, quam temporalem quasi Episcopalem, vt dixi hic sup. num. 3. & docent præterea Glossa in clem. 1. ver. Proprij, de reb. Eccl. non alien. & Nauarr. com. 2. de Reg. num. 63. ver. Ad 2. Tamb. de iur. Abb. tom. 1. disp. 3. quæst. 2. num. 2. Zerola in praxi par. 1. verb. Excom. causa mater. ver. Secundo an subditus. Probat ex cap. Abbates, de priuileg. in 6. quod caput, cum loquatur de Abbatis vni conuentui præfatis, debet etiam intelligi de omnibus Superioribus quocumq; nomine nuncupentur. Sed ista potestas, vt dixi, est magis in his limitata, quam in alijs superioribus Prælatis, vt constat ex priuilegiis tenore. V. G. priuilegium dispensandi in foro conscientia cum coniugibus, qui post matrimonium carnaliter peccauerunt cum consanguineis alterius, ad hoc vt possint petere debitum, est solis Prouincialibus concessum à Pio V. vt dicit Cruz lib. 2. de statu Relig. cap. 6. dub. 9. concl. 1. & Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 28. nu. 6. qui in com. litera. M. multos citat. Hoc priuilegio non poterunt per se primò, & directè vti Superiores locales, nisi fuerint specialiter à Prouincialibus, vel Generalibus electi. Nec similiter poterunt vti priuilegio dispensandi ad petendum debitum, cum eo, qui ante matrimonium fecit votum simplex castitatis, de quo ijdem DD. quia est Superioribus maioribus concessum. De quibus priuilegijs vide Portel. in add. ad dub. reg. ver. Confessor dispensans, à num. 7. In ijs autem, in quibus eorum potestas non est limitata, eandem habent auctoritatem in suos Fratres conuentuales, quam Prouinciales in Prouinciam, & Generales in totam Religionem, vt dicunt Casarub. in comp. priu. ver. Guardianus, sub num. 5. Miranda tom. 2. man. q. 19. art. 4.

Azor.
Suarez.
Ragufius.
Angel.

Glossa.

Suarez.

Glossa.
Innocen.
Nauarr.
Sotus.
Henriq.
Sa.
Toletus.
Sayrus.
Auila.
Fagundez.

Armilla.
Suarez.
Miranda.

Sylu.
Rodrig.
Miranda.

Sylu.

Angel.

Rosella.

Azor.
Antonij.

Rodrig.
Miranda.

Nauarr.
Tambur.
Zerola.

Cruz.
Henriq.

Portel.

Casarub.
Miranda.

77. In temporalibus autem bona monasterij administrare ad Prælatum conuentualem pertinet secundum ius commune; cap. Nullam, 18. quæst. 2. Nauarr. com. 3. de reg. nu. 4. A Egid. de contract. cap. 4. num. 16. & in Regula nostra id etiam manifestè Correctoribus conceditur, vt constat ex Correct. nn. 64. 47. 48. 49. 50. 109. & dixi tom. 2. priuil. in const. 7. Pauli V. à n. 36. & constabit etiam ex dicendis §. seq. Possunt tamen superiores Prælati Correctoribus mandare, vt debita soluant, & primò quæ priùs contracta sunt; vt fratribus necessitates præbeant, vt cadentem conuentum, vel Ecclesiam reparent; vt conuentus possessiones colât. Quia hæc ad eorum officium pertinent, in casu negligentia Prælatorum inferiorum.

78. Quò verò ad correctionem Fratrum etiam in criminalibus, hæc quoq; secundum ius commune ad Superiorem localem pertinere videtur; cap. Suscepimus, de homis. vbi mandatur Abbati, non Episcopo, vt monachos homicidarios ad arbitrium puniat, & Abbas consuluit Papam, non Episcopus, vt notat ibi Abbas num. 5. & in cap. Sicut ex literarum, eod. tit. innuitur, quòd Prior, & Fratres Carthusienses cognoscunt de homicidio per eorum Fratres commisso. Quod idem etiam significatur in cap. Significasti, el 2. eod. tit. vt quid enim consilium fumeret à Papa ille Prior, nisi priùs inquisisset de facto? In cap. autem Moniales, de purg. can. & in cap. Abbates 18. quæst. 2. apostasia, & proprietatis vitia per Abbatem puniri mandantur, & subditur in dicto cap. Abbates. *Et reum se ille Abbas futurum esse cognoscat, qui in huiusmodi personas non regulariter animaduertit.* Plura huiusmodi vide apud Panor. in cap. Si quis contra Clericum, de foro compet. num. 50. vbi ait inter cætera. *Et in istis ego distinguisho inter Abbates, & alios Prælatos seculares, vt Prepositos, Plebanos, & similes; vt Abbas habeat iurisdictionem super suos Monachos ubicumq; delinquant, contrahant, vel resideant, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, tam correctionaliter, quam in figura iudicij.* Cæterum Superiores locales Mendicantium non videntur modò habere tantam auctoritatem, vt dicunt Mir. tom. 2. man. quæst. 19. art. 3. Sigismund. de elect. dub. 124. num. 2. Aret. in pract. crim. cap. 1. Rota apud Farin. par. 1. decif. 17. num. 12. Sed videtur, quòd solùm possint corrigere suos subditos contra Regulam, & constitutiones peccantes, vt si lineas deferrant, pecunias tangant, silentium frangant, non autem si delicta committant omnibus communia, vt furtum, homicidium, &c. Sed in hoc inspiciendæ sunt singulorum Ordinum constitutiones, & secundum illas procedendum. Nam in const. Prædicatorum video illorum Priores multam habere auctoritatem; infligunt enim penam grauioris culpæ, vt constat ex 3. par. dict. const. cap. 12. quæ pœna non solet infligi nisi per contumaciam, manifestam rebellionem, manuum iniectionem in Prælatos, per coniurationem, &c. vt constat ex 4. par. dict. const. cap. 18. cap. 20. &c. nouitios ad habitum recipiunt, literas commendatitias adfordines concedunt, licentiam

tribuunt suis subditis audiendi confessiones tam secularium, quàm Regularium; casus sibi referuant, vt patet ex eisd. const. par. 2. cap. 67. quod tamen alijs communiter Superioribus localibus non conceditur, vt notat Eagund. in 2. præcepto Eccl. lib. 8. cap. 4. num. 1. Quid nostri Correctores facere possint in hac materia, dicam diffusè, §. seq.

79. An vero facultatem concessam Superioribus localibus à summis Pontificibus, possint Generales, & Prouinciales coarctare, dubitant DD. Affirmant Suarez tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 22. num. 14. Casarub. in comp. priu. ver. Absolutio ordinaria quò ad Fratres, §. 7. vers. Aduertendum est. Negant verò Corduba ibi vers. Item, ibid. & vers. Accedere ad monasteria monial. versus fin. Passarel. in schol. ex Genuen. nu. 4. & 18. Miranda tom. 2. man. quæst. 19. art. 5. Rodrig. tom. 1. quæst. reg. quæst. 9. art. 2. Et huic sententiæ tamquam probabiliori adhæreo. Quod enim per Superiorem conceditur, per inferiorem tolli non potest, cap. Inferior, d. 21. Clem. Ne Romani, de elect. cap. Cum inferior, de maior. & obed. Glosa in cap. fin. ver. Figura, de hæret. in 6. Gonzal. ad reg. 8. cancell. Glos. 45. §. 1. num. 69. Immo addo, quòd non possunt dicti Prælati auctoritatem Superiorum localium tollere, etiamsi hi ea abuterentur; Glosa in cap. Priuilegium, 11. quæst. 3. possent tamen in hoc casu dictam auctoritatem suspendere, præsumendo de voluntate Pontificis, iuxta dictum cap. Priuilegium, 11. quæst. 3. & interim Papam consulere, vt dicunt. Cord. ver. Absolutio cit. Miranda, & Rodriguez, & hoc casu ad dictum priuilegium suspendendum habent superiores Prælati priuilegium à Syxto IV. quòd refert Casarub. in comp. ver. Priuilegia Fratrum, num. 9. Quod adhuc est limitandum, si omnes inferiores Prælati per longum præcedens tempus dicto priuilegio abuserent, & in eo abusu vellent perseuerare, nec per superiorem Prælatum possent quò ad hoc corrigi: nam alioquin prædecessorum delictum non debet successoribus, nec officio præiudicare; Glosa in dicto cap. Priuilegium; arg. cap. Cum tempore, de arb. nisi tamen vellent suspensionem impetrare pro tali Superiore indiuidualiter, quòd non consulo, ne auferatur omnino. Immo addunt dicti DD. quòd nec capitula generalia, vel prouincialia possunt dictam auctoritatem coarctare, absque licentia Papæ generali, vel speciali: Sed quòd possint dicta capitula coarctare priuilegia inferioribus Prælatis, seu Correctoribus localibus concessa per viux vocis oracula, habent priuilegium Leonis X. de quo dixi tom. 1. nostr. priuil. in const. 2. Iulij II. nu. 9. Ad coarctandum autem dicta priuilegia per alias constitutiones Pontificias, quàm per viux vocis oracula concessa, non habent hanc facultatem capitula siue generalia, siue prouincialia, quòd dicit Corduba loco cit. Et licet viux vocis oracula habeant eandem vim, ac alia constitutiones, vt dicunt Innocentius in cap. Constitutus, de rescrip. num. 2. & Felinus conf. 6. num. 1. & dixi

Nauarr.
A Egid.

Fagundes

Suarez
Casarub.
Corduba
Passarella
Miranda
Rodrig.

Abbas

Gonzal.

Panor.

Corduba
Miranda
Rodrig.

Casarub.

Miranda
Sigismund.
Aretin.
Farinac.

tom. 1. nostr. priu. in conf. 17. Iulij II. num. 1. tamen quia, derogatis alijs constitutionibus, non censetur derogata vix vocis oracula, vt ibid. dixi const. 2. num. 26. Ideo hic etiam assero, quod concessio priuilegio ad derogandum vix vocis oraculis, non videtur concessum ad derogandum alijs constitutionibus, per identitatem rationis.

80. Dico 3. Superiores locales esse ex ijs Pralatis, qui possunt sibi eligere confessorem ad libitum vtricumque; & quotiescumque iuxta cap. fin. de i. c. nit. & remiss. Ita Anton. 3. par. tit. 17. cap. 2. §. 2. Sylu. ver. Confessor 1. quæst. 8. Rosella. Rosella ver. Confessio 3. §. 37. Henriquez in sum. lib. 6. cap. 13. num. 3. in comm. lit. P. Armilla ver. Absolutio, §. 15. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 2. versu Similiter omnes; Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 27. lect. 2. num. 9. Vasquez tom. 4. in 3. par. quæst. 93. art. 2. dub. 4. num. 2. Nugn. in 3. par. tom. 2. quæst. 8. art. 5. dub. 2. col. 4. Molfenus 1. par. summ. tract. 7. cap. 15. num. 7. & 42. Long. de cas. refer. par. 1. sect. 1. art. 21. num. 2. Rodriguez tom. 1. quæst. reg. quæst. 20. art. 28. Reginald. in praxi lib. 1. num. 38. Constat ex dicto cap. fin. Et aduerte, quod confessor eligendus non est necesse quod sit approbatus ad audiendas confessiones à Pralato superiore, V. G. Provinciali, sed sufficit, quod sit simplex sacerdos, eo enim ipso quod simplex sacerdos non suspensus, neque excommunicatus, neque interdictus eligitur à Pralato discreto, idoneus confessor censetur. Atque ita docent Sotus loco cit. art. 3. versu Postremum dubium; Long. loco cit. num. 3. Et in Ordine nostro hoc est indubitabile per Cor. lect. num. 84.

81. Sed dubitabis, à quibusnam casibus poterunt absolueri confessores electi Pralatos eligentes? Dico, quod ab omnibus, à quibus ipsi Pralati possunt suos subditos absolueri. Ita Sylu. loco cit. quæst. 9. Anton. loco cit. Angel. ver. Confessio 3. §. 7. Henricq. in sum. lib. 7. cap. 28. num. 1. multos citans in com. lit. H. Reginald. loco cit. Constat ex constit. 2. Iulij II. §. 9. & 29. tom. 1. nostr. priu. & habetur expressè nostro Correct. loco cit. Non poterunt itaque dicti confessores electi absolueri eligentes à casibus superiori Pralato referuatis, ipsiq; eligentibus non concessis, vt notant in specie Henricq. lib. 6. cap. 13. num. 3. Rodriq. loc. cit. q. 21. art. 8.

82. Dubitabis etiam, an si eligens fuerit maiori excommunicatione ligatus, possit electus ei beneficium absolutionis impertire? Dico, quod sic. Quia sumit auctoritatem, non ab eligente, sed à Canone committente. Anton. Sylu. loco cit. Vnde collige, quod si Superior percutiat aliquem suum subditum, potest absolui à confessore ab ipso electo, vt notat Rodriq. to. 1. quæst. reg. quæst. 20. art. 12. Barbof. in cap. Monachi, defent. exc. num. 4. Et si subditus, & Pralatus ad inuicem se percuterint, & in conuentu non sit aliquis, qui eos possit absolueri, possunt ab inuicem se absolueri, vt dicunt ijdem DD. & præterea Passarell. in priu. notab. 35. fine; Tab. ver. Absolutio 2. §. 6. Quia licet excommunicatus non possit absolueri ab excommunicatione; cap.

Audiuimus, 24. quæst. 1. In casu tamen necessitatis potest; quia necessitas non habet legem; cap. Quod non est licitum, de reg. iur.

83. Et aduerte hic, quod Pralatus non excommunicatus potest licite communicare in omnibus, etiam in diuinis, diuinum officium priuatim cum illis recitando, cum subditis excommunicatis non toleratis, sicut pater naturalis cum filijs; est enim Pralatus pater spiritualis suorum subditorum. Similiter magister nouitiorum potest liberè communicare cum illis excommunicatis in omnibus, quia est illorum pedagogus spiritualis: Ita Auila de cens. par. 2. cap. 6. disp. 11. dub. 7. fine; Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. concl. 5. ver. Secunda causa. Similiter subditi religiosi, etiam nouitij, possunt liberè communicare in omnibus cum suis Prælatis excommunicatis non toleratis. Ita Auil. loco cit. dub. 6. fine; Armill. ver. Excom. num. 46. Hi enim sunt filij spirituales suorum Prælatorum, vnde in his habet etiam locum cap. Quoniam multos, 11. quæst. 3. In quo cap. licet expressè non dicatur, quod pater possit communicare cum filio excommunicato, sed solum quod filius potest communicare cum patre excommunicato, implicite tamen id etiam intelligitur: quia filius; & pater sunt correlatiua; & disposita in vno correlatiuorum, in alio intelliguntur, vbi non cernitur specialis ratio contraria l. fin. ff. de acceptil. l. fin. Cod. de indicta viduit. tol.

84. Sed inquires. Licet Prælatus, & subditus sint correlatiua, cernitur tamen in Pralato specialis ratio, qua, si sit excommunicatus, non possit cum illo communicare subditus; quia nimirum Prælatus excommunicatus non toleratus statim est priuatus omni iurisdictione, cap. Pia de excep. in 6. Syl. ver. Excom. 3. num. 3. Filliuc. tom. 1. tract. 12. cap. 6. per totum; vnde definit esse Prælatus: Quod non contingit in subdito, qui per excommunicationem non desinit esse subditus. Verum quidem esse, quod excommunicatus non toleratus est suspensus, seu priuatus omni iurisdictione spirituali quod ad vsum, non est tamen priuatus officio, nisi illi excommunicationi, quam incurrit, annexa sit ipso facto priuatio officij, vt Sylu. loco cit. Antonin. 3. par. tit. 17. cap. 9. versu fin. Vnde licet Prælatus excommunicationem incurrat per leuem percussione, subdito, suadente diabolo, inflictam, quæ qualis sit, docent Nauarr. in sum. cap. 27. num. 92. Genuens. in praxi Neapol. cap. 80. num. 1. non tamen statim est ipso facto priuatus officio; est enim officiorum priuatio vltimum terribilium, vt dicitur, & determinatur in Ordine nostro cap. Bonon. 1. num. 15. vnde tam grauis poena pro leui percussione infligenda non est, & docent in specie Rodriq. to. 2. quæst. reg. q. 34. art. 3. Portel. in add. ad dub. reg. ver. Manus violentæ, num. 3. Quare, cum non sit statim priuatus officio, poterit, temporariam, & politicam dominationem domus exercendo, cum subditis priuatim communicare. Atque ita docet Auila dub. 6. cit.

Antonin.
Sylueff.
Rosella.
Henricq.
Armilla.
Sotus.
Suarez.
Vasquez.
Nugnus.
Molfenus.
Longus.
Rodriq.
Reginald.

Sotus.
Longus

Sylu.
Anton.
Angel.
Henricq.
Reginald.

Henricq.
Rodriq.

Anton.
Sylu.

Rodriq.
Barbofa.

Passarell.
Tabiena.

Auila.
Sotus

Auila.
Armilla

Sylueff.
Filliuc.

Sylu.
Antonin.

Nauarr.
Genuens.

Rodriq.
Portel.

85. Nota hic etiam, quod Prælatus, qui potest confessorem eligere, semel electum potest ad libitum mutare, & alium eligere, ut notant Anton. 3. p. tit. 17. c. 2. §. 2. fine. Angel. ver. Confessio 3. §. 6. Suar. to. 4. in 3. p. disp. 27. sect. 2. n. 11. & eo ipso quod is, qui potest eligere confessorem, confiteretur alicui, videtur ipsum eligere; Anton. loc. cit. Angel. cit. §. 8. Quia plus est factis eligere, quam verbis, cap. Legebatur, de maior. & obed.

86. Dubitabis etiam, an Prælatus potestatem habens confessorem eligendi, possit eligere sacerdotem non subditum. Dico, quod duobus modis potest id contingere, primo si succedat, aliquem simplicem sacerdotem, non approbatum à suo Superiore, transire per aliquam Prouinciam, vel conuentum, an possit eligi in confessarium à Prouinciali, vel Correctore illius Prouinciæ, vel conuentus. secundo si Prouincialis, vel Corrector transeat per alienam Prouinciam, vel conuentum, an possint eligere sibi in confessorem aliquem similiter simplicem sacerdotem à suo Superiore non approbatum. In primo casu dico, quod potest eligi, quia secundum statuta omnium ferè Religionum transuentes, & peregrini sunt subditi illorum Superiorum, in quorum Prouincijs, vel conuentibus degunt. Et ita docent Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 28. sect. 6. num. 13. Fagund. in præcept. Eccl. præcept. 2. lib. 2. c. 2. n. 80. In secundo casu videtur, quod non possint, propter Trid. sess. 23. cap. 15. de refor. & ita docent Suarez, & Fagund. loco cit. Azor tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 16. ver. Quæres, id negat Cardinalibus. Et quod nequeant etiam id facere Episcopi, afferendo declarationem sacræ Congreg. docent Ric. 1. par. prax. decif. 548. num. 2. De August. add. ad Quar. ver. Archiepisc. auctoritas nu. 12. Nal. in lum. ver. Confessarius, num. 27. Sed quod Prælati regulares hanc facultatem habeant, docet Long. 1. par. de casib. referuat. sect. 1. art. 21. nu. 2. & videtur colligi non solum ex prædicto cap. fin. de pœnit. & remiss. quod absolute loquitur; sed etiam ex const. 2. Iulij II. §. 9. & 29. tom. 1. nostr. priuil. quod cum sit priuilegium fauorabile, & nemini nocium, latè est interpretandum, & priuilegia absolute loquentia, absolute etiam intelligenda sunt. I. De pretio, ff. de publ. in rem. act. & ubi lex non distinguit, nec nos etiam distinguere debemus. Et facit dictum cap. fin. quatenus ait, quod possint dicti Prælati absq; sui Superioris licentiæ dictum confessarium eligere; cum enim dicti Correctores, & Prouinciales per statutum Religionum sint subditi in conuentibus, & Prouincijs, per quas transeunt, possunt absq; Superiorum dictarum Prouinciarum licentiæ simplices sacerdotes in confessarios eligere. Ad declarationem sacræ Congreg. dico, quod loquitur solum de Episcopis, ne sibi inuicem præiudicent in iurisdictione, cui cum non sint tam arctati Prælati regulares eiusdem Religionis, ei non præiudicant, & consequenter dicta declaratione non comprehenduntur. Vide Dianam tom. 3. tract. 2. resol. 3.

87. Dubitabis etiam, an præsentem confessarium, à Generali, vel Prouinciali approbato, liberum sit dictis Superioribus localibus simplicem sacerdotem eligere. Sigismund. de elect. dub. 121. concedit quidem, quod superiores locales possint vigore dicti cap. fin. de pœnit. sibi confessarium, etiam à Superioribus non approbatum, eligere; negat tamen num. 4. id posse, quando adsunt confessarij approbati à Prælatis, & citat pro se Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 27. sect. 2. num. 10. qui non loquitur in hoc casu, sed solum quando Religio haberet speciale priuilegium, vel statutum regulæ approbatum à Papa post illud commune ius, quod Prælatus inferior non posset confiteri nisi confessario à Prælato maiori assignato; tunc enim non posset Prælatus inferior illo priuilegio uti, quod est verum; quo eodem prorsus modo loquitur Reginald. quem pro se citat Sigismund. Censeo itaque regulariter posse dictos Prælatos, etiamsi adsint confessarij à Superioribus maioribus approbati, eligere sibi in confessorem sacerdotem non approbatum. Tum quia hoc est priuilegium omnino fauorabile, & nemini nocium, vnde est largè interpretandum, iuxta reg. Odia, quæ est 15. de reg. iur. in 6. Tum quia consuetudo id iamdiu obtinuit. Tum quia iam ferè nihil valeret hoc priuilegium, cum in quibuslibet conuentibus teneantur superiores Prælati confessarios deputare, iuxta const. Clem. VIII. quam habes tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Urbani VIII. §. 72. Tum quia nullus alius classicus Doctor, quem viderim, hanc limitationem ponit. Tum quia si Pontifex voluisset hanc limitationem locum habere, eam utiq; apposuisset. Neq; obstat quod idem Sigismund. assert, hoc priuilegium concedi, quando imminet animarum periculum; quod non imminet, quando adest confessarius approbatus. Nam facultas, quæ conceditur omnibus sacerdotibus absoluendi à quibuscumq; casibus in articulo mortis, eo sine conceditur, ne hac occasione aliquis pereat, ut dicit Trid. sess. 14. cap. 7. de sac. pœnit. Et tamen Nauarr. lib. 5. conf. de pœnit. & remiss. conf. 23. num. 2. Reginald. in praxi lib. 1. num. 61. ver. Quinimò; Sayrus in decif. lib. 5. tit. 22. dec. 21. Sa in aphor. ver. Absolutio, n. 3. Long. de cas. refer. par. 1. sect. 2. art. 16. nu. 6. ver. Nihilominus, & alij multi dicunt, quod præsentem Parocho, seu alio habente facultatem absoluendi à referuatis, potest nihilominus in dicto articulo constitutus eligere, aliam talem facultatem non habentem, immodò & simplicem omnino sacerdotem, quod est idem, quia verba Concilij generalia admodum sunt & non est cur restringantur, & tamen eo casu non est periculum animarum.

88. Aduerte tamen, quod in Ordine nostro cessat omnis difficultas; concedit enim legislator in Correct. num. 84. quod superiores locales possint vnum ex Fratibus eiusdem Ordinis presbyterum idoneum in suum confessorem eligere, ut dixi etiam tom. 1. nostrorum priuilegiorum in const. 42. Syxti IV. num. 28. particula illa, Idoneum;

Antonius
Angelus
Suarez

Antonius
Angelus

Suarez
Fagund.

Trid.
Suarez
Fagund.
Azor.

Riccus

Naldus

Longus

Dianam

Sigismund.

Suarez

Reginald.
Sigismund.

Sigismund.

Trid.
Nauarr.
Reginald.
Sayrus.
Sa.
Long.

significat sacerdotem eligendum non debere esse excommunicatum, neq; suspensum, neq; interdictum, sed debere esse scientem ligare, & soluere, vt explicat Sor. in 4. dist. 18. q. 4. ar. 3. ver. Et ratio est. Quod si nō idoneū in iuris positiuīs eligant, licet confessio valida sit, eligens tamen mortaliter peccatum quod contra mentem facit concedentis in re grauius tum quod errandi se periculo exponit. Verum quidem est, quod si eligens videat sacerdotem à se electum esse manifestè inhabilem, & faciat mortale peccatum esse tali confessori confiteri, confessio erit inualida; si verò existimet confessarium esse idoneum, vel non esse peccatum ei confiteri, & hoc ei contingat ex ignorantia inuincibili, confessio non solum erit valida, sed etiam sine peccato; si verò id contingat ex ignorantia vincibili, confessio erit quidem valida, sed informis, Vnde qui post confessionem nouit, confessorem non fuisse idoneum, si id ex malitia, vel affectata ignorantia factum est, tenetur confessionē iterare; si verò ex ignorantia, non tenetur iterare; sed solum consulere circa casus difficiles, & de illa negligentia se accusare. Ita Nugn. in 3. par. tom. 2. quæst. 8. art. 5. dub. 3. princ. col. 2.

89. Aduerte etiam, quod vigore huius priuilegij cap. fin. non possunt Prælati eligere sibi confessorem extra Ordinem, sed debent seruare iura, & statuta suæ Religionis. Ita Suarez to. 4. in 3. par. disp. 27. sect. 2. num. 10. Reginald. in prax. lib. 1. num. 38. Nugn. loc. cit. dub. 2. col. 4. Quod si Religio nihil statuat circa hoc, puto, quod possint etiam eligere extra Religionem; sicut enim possunt alijs licentiam dare, vt dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 21. concl. 6. ita possunt eam sibi largiri. Ita Molf. tom. 1. sum. tract. 7. cap. 15. num. 44. & sic electus non est necesse quod sit approbatus ab Ordinario; Molf. num. 45. Fagund. in 2. præcep. Eccl. lib. 7. cap. 2. num. 4. dixi in loco cit. Relig. concl. 7.

90. Ad vltimum hic quæres tria, primū, an in Superiores locales possint eligi, qui nesciūt linguam illius regionis, in qua sunt Superiores, secundū an dicti Superiores locales possint ad suum libitum officiales manuales, sacristiam &c. amouere, tertiu an dicti Superiores locales statim ac sunt electi, sint etiam confirmati.

91. Ad 1. Selua de benef. par. 3. quæst. 27. n. 9. & Sigismund. de elect. dub. 116. respondent negatiuè, & probant ex cap. Quoniam, de off. ordin. Sed profectò si linguam latinam saltem intelligat, & loquatur, non erit eius electio inualida, quia hæc ferè apud omnes Religiosos in Europa intelligitur; quare poterit se illis communicare: Conuersis autem eam non intelligentibus poterit se communicare per alium quemcumq; & in casibus scrupulosis poterit alteri suam facultatem tribuere, vt conceditur dicto cap. Quoniam. Et facit cap. Ad decorem, de instit. Hoc tamen non laudarem, ex eo quia extranei non solent tantum diligi, quantum naturales, nec sic cognoscunt suorum subditorum humores, & complexiones; vnde non possunt ea efficacia adhibere remedia.

92. Ad 2. & affirmatiuè. Ita Nauar. com. 2.

de reg. num. 65. ver. Adde octauo. Et de Priori claustrali Azor par. 2. cap. 2. quæst. 2. Tho. à Iesà de statu Monach. 4. par. cap. 1. ver. Horum verò. Probatur, quia cum illa officia prouideantur ordinariè ad libitum Superiorum conuentualium, ad eorum etiam libitum remoueri possunt. Et ita habetur in Trid. sess. 25. cap. 2. de reg. & cap. Cum ad monasterium, §. Tales, de statu Monach. Gloss. in cap. Monachi, ver. Non mutetur, eodem tit. Faciunt cap. Ad nostram; & cap. Porrecta, de confir. vtil. vel inutil. Limitant tamen Nauar. nisi id malo animo fiat; nam tunc dicti officiales amoti possunt agere contra Superiorem, vt restituantur. Innoc. in cap. Insinuante, qui clericis, vel vou. num. 2. D'Aluin. de pot. Abb. cap. 6. nu. 2. ver. Sed non obstantibus, Ex quo collige, quod Vicarius conuentus electus ad libitum Prouincialis, ad eius libitum amouendus, si malo animo amoueat, potest contra ipsum agere, vt restituantur, qui est casus Innoc. animus autem malus ex coniecturis probatur, vt Mascard. de prob. concl. 105. num. 10. & concl. 95. num. 2. & 6. vt si verbis, & operibus solitus fuit officialem malè tractare. Limita etiam secundò nisi aliud habeant Religionis constitutiones, vt V. G. Subprior Prædicatorum, qui à Priore instituitur cum consilio Discretorum sui conuentus, nō potest amoueri à Priore, nisi cū cōsilio, pat. n. & per vota secreta; Nec etiā potest amoueri, quando imminet tractatus eorum, quæ ad capitulum mittenda sunt, vt constat ex eorum constit. par. 3. cap. 13. & dicit Castell. de elect. cap. 18. præst. n. 6. In ordine Minimorum dicta officia prouidentur per Correctorem, & capitulum locale, vt constat ex Reg. num. 8. & 43. vnde non possunt sine causa rationabili aufertis per doctrinam Innoc. in cap. In singulis, de statu Monach. num. 2. Immo in conuentibus Romanis, qui sunt Camera Generalis, per declarationem Congreg. Regul. factam anno 1616 non possunt à Generali ipso, durantibus eorum officijs, ab ijs conuentibus amoueri.

93. Ad 3. variè sunt Religionum constitutiones, quæ omninò sunt inspiciendæ. Rodrig. tom. 2. quæst. reg. quæst. 53. art. 6. dicit, quod electiones Guardianorū factæ per Prouincialem, & Definitorum in ordine Minorum statim censentur confirmatæ, per priuilegium Benedicti XIII. confirmatum, & extensum à Pio IV. & expeditum à Pio V. In ordine Prædicatorum Prior electus ante confirmationem nullam habet administrationem, nec ius ad dictū Prioratum, vnde neq; potest illi renunciare, neq; appellare, si non confirmetur, vt constat ex par. 3. suar. const. cap. 1. ver. Electus autem canonicè, & dicit Castell. de elect. cap. 1. n. 23. In Ordine Minimorum hæc electiones sunt à Fratibus localibus die 15. Septemb. nec vllam per eas acquirunt electi iurisdictionem, nisi post confirmationem capituli definitorijs, quæ fit die 29. eiusdem mensis. Verum quidem est, quod electiones dictorum Correctorum, quæ sunt in conuentibus Romanis; statim sortiuntur effectum, & Correctores exercent suam iurisdictionem, tam temporalem, quam spiritualem in subditos petunt tamen confirmationem à Generali. Et in hoc iuuantur tum consuetudine,

Sor. 2.

Nugn.

Suarez. Reginald. Nugn.

Molfes.

Fagund.

Selua. Sigismund.

Nauar.

Azor. Tho. à Iesà

Glossa.

Nauar.

Innoc. D'Aluin.

Mascard.

Castell.

Rodrig.

Castell.

dine, tum dicto priuilegio Benedicti, in quo statuitur, quòd in Priorem ritè electus, ante confirmationem possit, liberè exercere administrationem tam in temporalibus, quàm in spiritalibus, dummodò infra tempus legitimum confirmetur.

§. V. Quid possint, vel non possint Correctores locales in Ordine Minimorum secundum ipsorum Regulam, constitutiones, & priuilegia.

94. **D**ICO primò Correctores locales non recipiunt nouitios ad Religionem, sed id pertinet ad superiores Prælatos cum suis Socijs, vt constat ex Reg. nu. 2. & Corrector, nu. 16. Dicam latiùs infra q. 3. c. 1. n. 15.

95. Dico 2. Nouitios ad professionem recipere pertinet ad Prælatos superiores, cum còsensu Correctoris, & capituli localis, licet enim id non dicatur in Reg. num. 3. consequitur tamen ex eo, quòd dicitur, num. 2. ad ipsos nimirum superiores Prælatos receptionem nouitiorum pertinere; quia si recipiunt ad habitum, multò magis ad professionem, vt ait Passarell. in schol. ex Barchin. num. 12. Quòd verò requiratur capituli consensus, constat ex Reg. num. 3. ibi si à Fratibus professis. Vide quæ dixi tom. 1. huius operis q. 1. cap. 26. §. 2. sub copel. 4. In absentia autem Prouincialis potest capitulum locale, nouitios ad professionem recipere, absq; illius expressa licentia. Nisi fortè à prædicto Prouinciali id illi fuisset specialiter prohibitum. Ita statuitur in cap. Val. 2. n. 15.

96. Dico tertid, Correctores concedunt licentiam ad equitandum super asinum, vel mulum, iuxta Fratrum qualitatem, & regionum diuersitatem, & consuetudinem; modò tamen sella, & fræna sint simplicia, & religiosa; Reg. num. 11. Correct. num. 22. cap. Turon. num. 25. Tolos. num. 55. Val. 5. num. 20. ver. Primum.

97. Dico 4. reparationi Ecclesiæ, & Fratrum debitæ subuentioni per Correctores locales, & eorum capitula piè subuenitur. Reg. nu. 24. & ægrotis de Correctoris iussione in infirmatorio charitatiuè succurritur de omnibus cibarijs, pro sanitate celerius restauranda; Reg. n. 26. Non licet tamen Correctoribus extrahere à comedendis cibis paschalibus in infirmaria ægrotos sine medici consilio; c. Genuen. 4. n. 14.

98. Dico 5. Correctores locales possunt dispensare super cunctis ieiunijs Regulæ; Reg. num. 31. Adque ipsos pertinet concedere licentiam Fratibus comedendi extra horam solitam refectiois ordinariæ; Inq; deuotorum secularium domibus recubandi, ibiq; pernoscandi, cum commodè non possunt ad monasteria diuertere; Reg. num. 33. Ad ipsos etiam Correctores pertinet hospites benignè, & charitatiuè colligere, ac Fratres depurare ad illis inseruiendum; Reg. num. 34.

99. Dico 6. Correctores locales, cæteriq; Superiores Ordinis Minimorum tenentur in victu, & vestitu se cum cæteris Fratibus iuxta posse conformare; Reg. num. 39. Corr. nu. 65.

quod est conforme decretis Clemen. VIII. quæ habes tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Urb. VIII. §. 25. & 27. Et aduerte, quòd singularitas, quæ reddet difformem Correctorem, ac cæteros Superiores à reliqua communitate, debet esse notabilis, & onerosa, vt Correctorium ipsum loc. cit. declarat. Quo modo verò intelligatur illud, iuxta posse, dicam, benedicente Domino, in explicatione Regulæ ad illum locum. Vbi similiter explicabo illa verba dicti numeri 39. Nisi generalis, vel prouincialis capituli consensu interueniente; & diligenter ponderabo statutum super illis factum in cap. Genuen. 5. num. 25. & doctrinam Passar. in schol. ex Genuen. num. 25. ver. Sed super tertium. Quòd autem hæc approbatio non sit necesse, quòd fiat in scriptis, & qui dicendi sint laudabiliter vixisse, vide in cap. Val. 5. n. 21. ver. Septimum; & vide etiam decretum in cap. Massil. 1. in dubijs missis à Cardin. de Nazareth, dub. 3.

100. Dico 7. instituere Prædicatores, Lectores, confessorios Fratrum, & nouitiorum, ad superiores Prælatos pertinet; Reg. num. 42. Correct. num. 79. & 85. Vbi autem dicti superiores Prælati essent absentes, & immineret necessitas assignandi confessorium nouitijs, tunc Correctores de consilio suorum Seniorum possent dictum confessorium ex approbatione à superioribus Prælati, præfatis nouitijs assignare; Correct. num. 89. cum declar. cap. 1. Bonon. num. 12. Idem dic, si dicti superiores Prælati in hoc negligentes extitissent. Neq; possunt dicti locales Correctores arcere fratres legitime in confessorios deputatos ab audientia confessionum. Quòd si casus aliquis vrgeret, id posset localis Corrector, cum consensu suorum Seniorum; Correct. nu. 88.

101. Dico 8. Assignare Informatorem nouitijs ad superiores Prælatos pertinet; Reg. nu. 42. si tamen nimium austerus esset, vel in exemplaris, aut indiscretus, poterit per Correctorem, & eius capitulum deponi; Correct. n. 90. Sed nunc per decreta Clem. VIII. quæ habes tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Urban. VIII. §. 91. Magister nouitiorum per capitulum prouinciale eligitur ad triennium, quo triennio durante, absq; legitima causa, iuridicè probanda, amoueri non potest. V erùm si indiscretus, vel scandalosus fuerit, per Correctorem localem iuxta tex. Correct. cit. puto, quòd poterit saltem suspendi, quousq; Prælati superior consulatur, & interim poterit Corrector cum consilio, & assensu suorum Seniorum, & grauiorum Patrum conuentus alium substituere. Similiter in casu mortis, & longæ absentię, nisi in dicto cap. prouinciali ei socius fuisset deputatus, nam tunc ipse nouitiatus curam gereret, quousq; per Superiorem maiorem prouideretur, iuxta formam traditam in dicta const. Urb. VIII.

102. Dico 9. Officiales conuentus, Sacristam, Procuratorem, Dispensatorem, Prouisorem, &c. eligere, ad Correctorem cum, suo capitulo locali pertinet; Reg. num. 8. & 43. Correct. num. 91. Possunt etiam fieri per superiores Prælatos tempore visitationis; Reg. nu. 43. de consensu tamen capit. localis, vt const. ex

Passarell.

ex const. 17. Iulij II. §. 5. quam habes to. 1. no-
strorum priuileg. Et de Senioribus in Correct.
num. 70. & 74.

103. Dico 10. Correctores locales, reuoluto
sui Correctoriatu anno, debent semper ad
minus per annum subiecti remanere, nisi ad
altiora eligantur; Reg. num. 49. Vnde si Cor-
rector eligatur in Prouincialem, & de Prou-
inciali in Generalem, sufficit deinde, quod
remaneat subditus pro eo tempore, quo fuit
Generalis. Ita in cap. Turon. num. 35. & To-
los. num. 62. Possunt tamen qui fuerunt Cor-
rectores, vel Prouinciales, deputari in Vica-
rios alicuius conuentus pro eo perficiendo, vel
promouendo, cap. Genuen. 6. num. 23. Rom. 7.
sess. 10. Si verò Corrector, perfecta minori,
vel maiori parte sui officij, fuerit priuatus,
potest iterum immediatè suo tempore eligi, si
fuerit habilis, per doctrinam, quam probat,
Passarell. in schol. ex Genuen. num. 28. Secus
autem, si spontè renunciauerit, nam tunc eligi
non poterit in proximè sequenti festo S. Mi-
chaelis, per statutum factum in cap. Val. n. 19.
ad 2. Et de his, qui spontè officij renunciant,
vt ad maiora eligantur, adest decretum Emi-
nentissimi Cardinalis Aldobrandini Prote-
ctoris, tenoris sequentis.

104. Nos Hippolyte, tit. S. Angeli in Piscina,
Card. Aldobrand. Camerarius, & Ordinis Mini-
morum Protect. Cum ad nos, & Correctorem gene-
ralem Ordinis Minimorum remissa fuisset solutio
dubij propositi in cap. ultimo generali sess. 11. &
ult. Romæ celebrato, cuius tenor est, Dubitatum
fuit, an qui alicui officio renunciauit, possit ad aliud
officium assumi, etiam altioris qualitatis. Patres
responderunt, hoc esse committendum Illustrissimo
Domino Protectori, vnà cum Reuerendissimo P. Ge-
nerali tantum. Ideo re maturè considerata, utq;
omnis ambiciosus aditus fratribus præcludatur;
dicimus, & declaramus, quod quicumq; frater
dicti Ordinis ad aliquam dignitatem, vel officium
fuerit assumptus, si huic renunciauerit, illum ad
aliud equalis, vel etiam superioris qualitatis of-
ficium, toto tempore, à Regula officio, cui renun-
ciauit præfixo, assumi non posse. Ita vt nec Zelotus,
nec Collega Generalis, in Prouinciales, nec Col-
lega prouinciales in Correctores locales, sicuti nec
Prouinciales in Collegas generales, nec Correctores
in Collegas prouinciales, si officio renunciauerint,
possint eligi, sed toto residuo officij tempore subditi
remaneant. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ,
in Palatio nostræ solite residentie die 8. Aprilis
1626. Hippolytus Card. Aldobrand. Protector, Fra-
ter Simon Bachelier Generalis. Quæ determina-
tio fuit acceptata in cap. generali Barch. 3. sess.
5. num. 10. Sed aduerte bene, quod intelligitur
solùm de his, qui post acceptatas dignitates eis
renunciant, non de his, qui renunciant, ante
quam acceptauerint, iuri per electionem ac-
quisito, nam sic diuersos, & malos causaret ef-
fectus. Et ita declarauit sacra Congreg. Regul.
anno 1631. mense Ianuarij.

105. Dico 11. Correctores locales non pos-
sunt conuentu exire, nisi pro iusta causa, & de
capituli scientia, & Seniorum assensu; Reg.
n. 50. iusta autè causa est, quando peragendum
est aliquod negotium, conuentus utilitatem di-
rectè, vel indirectè concernens, quod per alios

fratres, & oblatos decenter expediri non po-
test. Correct. nu. 112. Illud verò, De capituli
scientia, non ita intelligitur, quali necesse sit,
quod quotiescumq; Correctores volunt exire,
debeant congregare capitulum, sed satis est,
quod ante, vel post diuinum officium, ante,
vel post refectionem exitus sui causam fra-
tribus proponant. Ita in constitut. 17. Iulij
II. §. 6. tom. 1. nostr. priuileg. Prælati verò
superioribus præsentibus possunt dicti Cor-
rectores cum sola ipsorum licentia, etiam con-
tra Seniorum voluntatem, foras exire. Paulæ
nu. 25. Bonon. 1. n. 13. Tenentur etiam, quando
exeunt, de capituli scientia, & Seniorum con-
silio, relinquere suo loco aliquem Fratrem ido-
neum ad suum libitum, etiam si relictus fuerit
anno præterito Corrector, vel Prælati super-
rior, vsq; ad mensem, vel citra, & non ultra;
Paulæ loco cit. Genuen. 1. num. 6. Turon. n. 23.
Similiter si infirmetur Corrector, potest Vi-
carium relinquere per mensem; Val. 2. num. 12.
Genuen. 3. num. 9. Quod si Correctoris infir-
mitas, vel absentia ultra mensem prolatetur,
electio deuoluitur ad capitulum locale, & Cor-
rectorem infirmum, si est in conuentu; Genue
3. num. 9. Sed nunc possunt etiam relinquere
per duos menses; Massil. 1. num. 45. Et aduerte,
quod quando capitulum eligit Vicarium per
infirmitatem, vel absentiam Correctoris, non
eligit ordinariè nisi per mensem, potest tamè
eligere per totum tempus, quo infirmitas, vel
absentia durauerit, & licet à principio inten-
derit solùm eligere per mensem, eo transacto,
absq; noua electione, poterit permittere illum
perseuerare quousque voluerit, vel fuerit ne-
cesse; Passarell. in schol. ex Genuen. num. 28.
Et aduerte etiam, quod si Prælati superior sit
præfens, quando Corrector vult exire conuentu,
vel infirmatur, non potest Vicarium relinquere,
nisi de assensu illius, Tolos. num. 35. Bonon. 1.
num. 14. Qui assensus non requiritur ad eligen-
dum Vicarium, id enim habent Correctores à
iure, sed requiritur ad eligendum personam
Vicarij relinquendi, vt dixi to. 2. nostr. priu. in
const. 7. Pauli V. nu. 48. Et aduerte etiam, quod
Corrector infirmus potest relinquere Vicarij
pro toto tempore infirmitatis, si penuria fra-
trum id exigat; Val. 2. num. 12. & tempore in-
firmitatis potest se intromittere de rebus con-
uentus; ibid. nu. 13. Denique nota, quod Cor-
rectores exeunt conuentu absq; scientia capi-
tuli, & Seniorum assensu, si ter moniti non
respuerint, debent ab officio per duos menses
suspendi. Quod si post prædictam suspensio-
nem iterum in hunc errorem lapsi fuerint, trina
etiam monitione præuia, debent officio pri-
uari; Massil. 1. num. 47. Vnde vides arbitrariam
pœnam Correct. num. 112. determinatam.

106. Dico 12. Correctores locales puniunt
percussores aliorum fratrum, quando percus-
sio fuit leuis, aut grauis, non autem quando
fuit enormis; Correct. num. 6. & 7. Et hic nota
pro semper, quod in Regula nostra Corrector
numquam pœnam carceris infligit sine con-
sensu capituli; Correct. num. 6. 20. & 33. dam-
natos autem ad carceres ad longum tempus
per superiores Prælatos, infirmitatis causa de
consensu capituli, & consilio medici Corrector
transfert

Passarell.

Valen.

transfert in locum tutum, si facilè, & absq; periculo Superior maior de tali Infirmirate monei non potest, Correct. num. 7.

107. Dico 13. Corrector cum capitulo locali, & Prælatorum Socijs deponit, & suspendit superiores Prælatos committentes delicta, depositione, & suspensione digna, secundum dispositionem, & determinationem dicti Corr. & prouidet de Superiore usque ad capitulum prouinciale, vel generale; Correct. num. 9. Si verò talia delicta perpetret Corrector ipse, deponitur, vel suspenditur similiter per Seniores, & capitulum locale, & per eisdem loco depositi alius substituitur, quousque per Generalem, vel Prouincialem super hoc plenius definiatur; Correct. num. 10. Dicti autem Superiores suspensi in nulla re subijciuntur eorum substitutis, sed simpliciter remanent in conuentibus suæ depositionis, quousque per generale, vel prouinciale capitulum, si de Generali, vel Prouinciali loquamur, vel per Prouincialem, aut Generalem, si de Correctore locali, plenius deliberetur; Correct. nu. 11. Circa autem modum procedendi in capitulo prouinciali, quando ad ipsum pertinet plenior definitio Prouincialis depositi, vel suspensi, vide cap. Val. 4. num. 21.

108. Dico 14. Fures quoscumque puniunt Correctores; Correct. num. 13. & videtur, quòd etiam in figura iudicij, vt colligitur ex illa clausula *legitime conuictus fuerit* Scito autem, quatuor esse modos conuincendi reos; de quibus Glossa in cap. Nos in quemquam 2. quest. 1. Primus iure, scilicet instrumentis, & testibus, secundus facti euidencia, vt si fur cum furto in manibus reperiatur, tertius iuris interpretatione, vt si pluries citatus non comparuit, quartus violenta suspicione, idest quando talis est suspicio, quæ nos cogit ad iudicandum rem ita esse, vt si fractam cellam aspiciamus, & aliquem ex ea egredientem suffarcinatum, & deinde intelligamus in ea cella deesse habitum, vel pileum. Puto igitur, quòd Correctores possunt procedere contra fures in facti euidencia, & violenta suspicione, in quibus non requiritur omnimoda figura iudicij; cap. Ad nostram, el. 3. de iure iur. iuncta Glossa. ver. Obseruandus. In alijs autem hoc pertinere ad superiores Prælatos, & etiam in illis, si sint præsentis, Furtum autem sacrilegum punire, ad superiores Prælatos pertinet, vt colligitur ex Correct. nu. 14. poterunt tamen Correctores hoc casu furem sacrilegum carceribus detinere, per ea, quæ dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Syxti IV. num. 64. ex Trid. sess. 25. de refor. c. 6. & colligitur etiam ex dicto Correct. num. 20. vbi apostata, & gyronagantes, per Correctorem, & capitulum locale ad carceres per tres menses damnantur, eorumque arbitrio talis pœna mitigatur. Hos autem priuare actiua & passiuæ vocibus, ac iure primogenituræ, ad Prouincialem, vel Generalem pertinet, sicut illos rehabilitare, ad prouinciale, vel generale capitulum spectat.

109. Dico 15. Correctores tenentur qualibet secunda, quarta, & sexta feria capitulum culparum celebrare, nisi in ijs festum aliquod duplex, vel alia vrgens necessitas occur-

rat; Correct. num. 28. Verum tamen est, quòd sicut per necessitatem capitulum omitti potest, ita propter aliquod vrgens negotium potest celebrari, etiam festo duplici occurrente; Colligitur ex dicto loco Correct. vbi non prohibetur in festo duplici capitulum celebrari, sed solum permittitur non celebrari; ergo, si necessitas vrgeat, conceditur: in dictis autem capitulis debet Corrector commendare Fratribus D. Papam & Eminentissimum Protectore, cum toto Collegio Cardinalium, & reliquos omnes benefactores, pro quibus tenetur Religio, Prouincia, & conuentus orare; Correct. num. 29. Non debent tamen dicti Correctores in huiusmodi capitulis diu detinere Fratres, nec quæ secreta sunt permitttere diuulgari; Correct. num. 32. Quare autem dicta capitula dicantur culparum, & an Religiosi teneantur sub culpa ad pœnam in ijs à Superioribus taxatam, vide tom. 1. huius op. cap. 5. vers. In nostro.

110. Dico 16. Inobedientes, & contumaces punire potest Corrector etiam pœna carceris de consensu capituli, & quandocumque parati fuerint obedire, de eiusdem consensu liberare; Correct. num. 33. Nota S. Patris charitatem pro emolliendis induratis.

111. Dico 17. Violatores castitatis sanctæ nõ possunt Correctores punire, sed id pertinet ad superiores Prælatos cum suis Socijs; Correct. num. 36. poterunt tamen Correctores dictos in flagranti repositos carceribus detinere, vt dictum est num. 108.

112. Dico 18. ad Correctores pertinet punire clauigeros, & Seniores, qui extra conuentum ituri, non eodem die reuersuri, dictis Correctoribus non indicauerint, cuiam Fratrum clauem, vel quemnam de Consensu loci suo reliquerint; Correct. num. 45.

113. Dico 19. Correctores tenentur singulis tribus mensibus coram locali capitulo, & in fine sui officij coram proprio Prouinciali rationem reddere de cunctis eleemosynis, eo tempore suis conuentibus obuentis: tenentur etiam eleemosynas, quæ superfuerunt (salua prouisione per annum pro infirmis, & Fratrum indumentis, ac alijs necessitatibus, præsertim pro fabrica perficienda, iuxta const. 17. Iulij II. §. 9. tom. 1. nostr. priu. in pias causas distribuere; Correct. num. 47. vbi contrafacientibus apponitur pœna perpetuæ priuationis vocis actiuæ, & passiuæ.

114. Dico 20. Qui contra paupertatem, eleemosynas fraudando, delinquant, per superiores Prælatos puniuntur; Correct. num. 43. Qui verò eleemosynas, sibi à parentibus, vel alijs datas, Correctori non presentauerit, & de eius licentia non expenderit, per superiores Prælatos priuari debet iure primogenituræ per annum; Correct. num. 48. immò tenetur eas in capsa quatuor clauium, cum alijs eleemosynis conuentus reponere; Paula num. 12.

115. Dico 21. Correctores inæqualiter eleemosynas distribuentes, etiam de capituli scientia, & Seniorum consilio, per superiores Prælatos puniuntur; Correct. num. 49. & 109. Toios. num. 35. hinc. Possunt tamen dicti Correctores vni Fratri plus, quàm alijs, tribuere, quia plus eget; non enim omnes æqualiter indigent; Correct.

Glossa

Correct. dicto nu. 109. Puniendi ergo solum quando inæqualiter, cæteris paribus, distribuunt. Et nota, quod assignare vestimenta Fratibus, ad superiores Prælatos pertinet, ut colligitur ex dicto loc. Correct. nu. 109. & vsus comprobavit.

116. Dico 22. superiores Prælati nõ possunt bona vnius conuentus in alium transferre, neq; sibi applicare, sine speciali consensu Correctoris, & capituli conuentus, à quo talia bona transferenda sunt; nisi in capitulo generali, vel prouinciali aliter ordinaretur: vel nisi pro euidenti necessitate alicuius cõuentus id fieri, prudens, & charitatiua Prælati discretio suaderet; Correct. nu. 50. Sed in omnibus rebus, etiam parui momenti, etiam quãdo adest euidentis necessitas alterius conuentus, consulo vt semper Prælati curent obtinere cõsensum saltem Correctoris, & Seniorum, ad vitandas murmurationes. Res autem magni momenti transferri non possunt sine licentia Papæ, quia censentur alienationes.

117. Dico 23. Violatores vitæ quadragesimalis, & introducentes carnes in nostros conuentus, per superiores Prælatos puniuntur; Correct. num. 51. 53. Atq; ita vides, quod punire delinquentes circa vota castitatis, paupertatis, & vitæ quadragesimalis, ad Prælatos pertinet, vt dixi nu. 111. 114. delinquentes verò circa obedientiam etiam per Correctores puniuntur modo dicto num. 110. Et aduerte hic vnum bonum punctum, quod superiores Prælati in puniendis delinquentibus contra vota non egent Collegarum consensu, cum pœna sit per regulam taxata, neq; ipsi habent facultatem eam minuendi, vt constat ex Correct. nu. 23. ibi *Nisi forte super aliquo*, &c. Et nu. 105. ibi *exceptis votorum panis*. Et clarissimè nu. 107.

118. Dico 24. Correctoribus in refectorio vix loqui permittitur, ne de refectorio capitulum faciant; Correct. nu. 60. punire autem silentium frangentes ipsorum est, Corr. nu. 59.

119. Dico 25. Correctores debent reuerenter recipere superiores Prælatos, cum ad eos diuerterint, illisq; debitum honorem humiliter impendere, & iuxta loci facultatem benignè tractare; Reg. num. 38. Correct. num. 61.

120. Dico 26. dare benedictionem fratribus ad exeundum foras, Correctorum est; ex Correct. nu. 62. & probauit to. 2. nostr. priu. in const. 7. Pauli V. nu. 47. Et aduerte, quod foras egressuri semper tenentur petere benedictionem à Correctore, etiamsi sit ibi præfens Prouincialis; non enim dicit legislator, quod eo casu egressuri petant benedictionem à Prouinciali, sed solum quod Corrector pro reuerentia sui maioris supplicet Prouinciali, vt ijs benedicere dignetur.

121. Dico 27. Correctores locales in præsentia Prouincialis possunt suum ordinarium officium exercere, ter in hebdomada capitulum culparum celebrare, fratres corrigere, de bonis monasterij secundum Regulam disporre &c. Corrector. num. 64. Neq; obstat illa clausula eodem num. posita. *In quantum sibi à suis prædictis superioribus Prælatis, & eorum vices gerentibus permissum fuerit* Nam præter ea, quæ dixi to. 2. priu. cit. num. 46. hic addo, clausulam

illam non importare meram, & liberam voluntatem, sed arbitrium boni viri; Barbosa de claus. claus. 69. Moneta de distrib. p. 1. q. 9. n. 27. Gonzal. 6. 7. num. 112. ad reg. 8. cancell. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 8. à num. 1. bonus autem vir est; quem describit Horat. lib. 1. ep. ep. 16. ad Quint.

Vix bonus est quis?

Qui consulta patris, qui leges, iuraq; seruat;
Quo multa magnæq; secantur iudice lites.

Quo respõsore, quo cause teste tenentur.

Et plura huiusmodi videre potes apud Menoch. de arb. lib. 1. in procem. num. 6. & 7. & cum duplex distinguant Iuristæ arbitrium, vt Menoch. lib. 1. de arbitr. q. 6. num. 1. primum, quod plenum, & liberum appellatur 2. quod iure, ratione, ac æquitate regulatum dicitur, & 1. sit concessio à lege, vel homine facta, qua potest is iudex, semoto iure, ratione, ac æquitate, sed proprio ductus appetitu, à dolo tamè alieno, quod placuerit statuere 2. verò sit concessio à lege, vel homine facta, qua possit is iudex, quid sentiat iure, ratione, ac æquitate animi sui proferre sententiam, quiq; non in alium statuatur, quod sibi statui negare possit, vt Menoch. loc. cit. nu. 2. & 3. qui de vtriusq; arbitrijs in sequentibus agit, & quidem de libero q. 7. examinans singulariter verba, quibus illud conferri solet; & q. 8. examinat pariter verba, per quæ regulatum arbitriũ confertur: Et licet illa clausula *in quantum sibi permissum fuerit*, neq; in 1. neq; in 2. arbitrio numeretur à Menoch. cum tamen assimiletur illi, *vt videbitur, Vt placuerit*; &c. quæ arbitrium regulatum importat, hanc nostram idem arbitrium importare dicendum est. Et dato, quod sit dubium, quodnam arbitrium importet, in dubio, præsertim cõ agitur de præiudicio tertij, secundum Menoch. loc. cit. q. 9. num. 8. Tusch. ver. Arbitrium, concl. 470. num. 26. præsumendum est, per eam arbitrium liberum non fuisse concessum, sed iure regulatum. Non vult ergo dicere legislator, quod superiores Prælati possint Correctorum iurisdictionem ad suum beneplacitum sine iure, & ratione (quod aliqui malè prætendunt) impedire, sed solum, quod quando aliqua iusta ratio in casu aliquo particulari suaserit, Correctores debere ab aliquo abstinere, V. G. à mittendis extra conuentum Fratibus, possit id illis Prouincialis, vel alius superior Prælatus impedire. Et quod hæc sit germana interpretatio illius loci, probo ex eodem Correct. num. 64. vbi dicitur *ob hoc samen*, &c. Cum enim nu. 62. & 63. mādasset legislator, quod vbiq; præfentes fuissent Corrector localis, & Prouincialis, ille tamquam minor huic cederet tamquam maiori, & quod quando fratres egressuri benedictionem à Correctore peterent in præsentia Prouincialis, ipse Corrector nutu, vel verbo ipsi Prouinciali supplicaret, vt dictis fratribus benedicere dignaretur; Et similiter mādasset, quod quando in refectorio adessent Generalis, vel Prouincialis, ab istis, non à Correctore fratres benedicerentur, dubitari poterat, an similiter in præsentia dictorum Prælatorum possit Corrector de rebus monasterij disporre, volens hanc dubitationem

resoluere;

Barbosa,
Moneta,
Gonzales,
Menoch,
Horatius;

Menoch

Menoch

Menoch

Tusch

resoluere, subdit, *ob hoc tamen non intendatur*, &c. ubi nota, quòd dictio, Tamen, est limitatiua superiorum, vt Barbof. de dict. dict. 347. nu. 1. cum ergo in illis duobus casib⁹ num. 62. & 63. statuerit potestatem Correctoris ferè, vel omnino cessare in praesentia Prouincialis, volens praedictam regulam limitare ait n. 64. *ob hoc tamen* &c. Et quia etià poterat còtingere, vt expediret auctoritatè Correctorum suspendere in aliquo casu, ideo ne de hoc possent inter superiores, & inferiores Prælatos oriri controuersia, quæ non sunt vquam sine subditorum scandalo, declarat, id esse superioribus Prælatis concessum. Neq; etiam hic dictis obstat statutum cap. Bonon. 1. num. 14. quo cauetur, quòd quando adest superior Prælatus in conuentu, nihil notabile concludatur, neq; conclusum executioni mandetur per Correctorem, & capitulū locale, nisi ex scientia, & assensu ipsius: nam id intelligo, quando superior Prælatus declarauerit, velle se intendere super dicto negotio, vt colligitur ex cap. Tolos. num. 34. Nec est inconueniens, quòd Corrector, praesente superiore Prælato, suum exerceat officium, cum eorum officia sint circa diuersa.

122. Hinc collige, non posse Prouincialem auferre auctoritatem à Correctore; neq; etià Generalem posse auferre auctoritatem à Prouinciali procedendi in aliquo casu contento intra limites suæ iurisdictionis. Immo neq; posse superiorem Prælatum prius in dicto casu procedere, quàm Prælatus inferior, si ad hunc primæ causæ pertineant; neq; posse dictam causam sibi immediatè referuare, vel auotare. Cum enim hi Prælati inferiores, non à superiori Prælato, sed à lege, & Regula iurisdictionem suam ordinariam acceperint, non possunt pro libito suæ voluntatis eam illis auferre superiores Prælati. Quod satis probat Trid. sess. 24. de refor. cap. 20. ubi ait, *quod causæ omnes in prima instantia coram ordinarijs dumtaxat cognoscantur*. Et quòd sub nomine, Ordinarj, ibi intelligantur omnes habentes iurisdictionem ordinariam docet Paris. de resign. lib. 3. q. 11. num. 19. Sanchez. 3. de matrim. disp. 29. num. 5. & multi alij apud istos. Et in casu nostro Portel. in addit. ad dub. reg. ver. Prælati potestas, num. 8. Cum aliqua tamen causa potest superior Prælatus in casu particulari inferioris potestatem coarctare; sicut enim cum illa potest in totum officio priuare, ita potest partem illius ab eo auferre, vt dixi to. 2. priu. in const. 7. Pauli V. num. 43. Sed de ista causa debet constare; vnde non sufficeret, superiorem Prælatum dicere, se ad id iustam causam habere, sed debet illam manifestare, vt dixi to. 1. huius op. q. 1. cap. 12. concl. 1. ver. Neq; credendum.

123. Dico 18. Correctores notabiliter omittentes chorum, vel refectorij, per superiores Prælatos puniri debent; Correct. num. 66. quod etiam statuit Clemens VIII. in const. 10. Urb. VIII. §. 18. & 53. to. 2. nostr. priu. & aduertant Correctores, quòd peccant omnino mortaliter, si absq; legitima causa sunt notabiliter negligentes in frequentatione chori, vel in celebratione missæ. Ita expressè A S.

Fausto in thesau. relig. lib. 6. q. 179. num. 2. & quòd, si semel moniti non se correxerint, debent officijs priuari; per cap. fin. d. 92. ubi statuitur, quòd clericus ecclesie deputatus, qui ad quotidianum psallendi officium non conuenierit, debet deponi. Et in concil. Aquisgrauenli sub Stephano Papa V. & Ludouico Pio cap. 131. quod habetur to. 3. concil. p. 1. sect. 2. pag. mihi 250. ita habetur, *qui verò has horas frequentare, & in his, vt dignum est, celeste neglexerit officium persoluere, digna inuestigatione corripiatur, vt & ipse emendetur, & ceteri simorem habentes, huiusmodi negligentiam caueant*. Colligitur id etiam ex cap. 1. & cap. Dolentes, de celebr. miss. & ex Trid. sess. 24. cap. 12. de refor. & manifestè probatur ex clem. 1. de celebr. miss. ubi §. vi. Superioribus etiam regularibus, vt notat in specie Trull. in elucid. sui Ord. lib. 2. cap. 12. nu. 1. mandatur, vt sollicitam diligentiam adhibeant, vt debitum horis conuenienter officium diuinum celebretur, *§ Dei, & Apostolica Sedis indignationem euitare voluerint*. Quæ verba important præceptum ad mortale obligans, vt dixi to. 1. priu. in const. 3. Sixti IV. nu. 7. Et ratio est, quia certum est tum ex iure communi, tum ex regula, & const. Pontificum teneri regulares ad officium recitandum in choro, & id tenentur Superiores sub mortali curare, vt constat ex dicta clem. ergo eodem præcepto tenentur assistere, cum & ipsi pars sint communitatis, & capita; vnde tenentur non solum assistere quatenus partes sunt, sed etiam quatenus capita ratione exempli, & scandali vitandi. Atq; ita Suar. to. 2. de relig. de hor. can. lib. 4. cap. 10. num. 8. A S. Fausto de hor. can. lib. 2. q. 18. Filiuc. to. 2. tr. 23. cap. 4. nu. 135.

An autem subditus, qui habet consuetudinem nunquam acedendi ad Chorum, etiam si non sit studiorum causa occupatus, peccet mortaliter, putat quod non Diana tom. 3. tract. 2. resol. 18.

124. Vnde sequitur, quòd Prælati, qui sunt causa per suam incuriam, vt vno die omittatur totum officium diuinum in choro, vel aliqua hora peccant mortaliter, quo etiam peccato afficiuntur, qui tali omissioni causam præbent, vel ad illam cooperantur, etiam si priuatim illud officium dicant. Ita Sor. lib. 19. de iust. q. 5. ar. 3. versùs fin. Ledesm. p. 2. sum. tr. 9. cap. 4. concl. 7. A S. Fausto loc. cit. Et ratio est, quia agunt contra præceptum ecclesiasticum ad mortale obligans. Similiter peccant mortaliter Superiores, quando permittunt, quòd in choro omittatur officium B. M. V. eo tempore, quo secundùm consuetudinem dici debet; nam tunc est pars officij diuini. Ita Sorb. in comp. priu. mendic. verb. Officij diuinum 3. versu Sed an officium, pag. mihi 449. Grassus. 1. p. decis. lib. 2. cap. 53. num. 23. Sor. loc. cit. ar. 4. extra chorum verò non tenentur singulariter illud dicere obligati ad officium diuinum, per concessionem Pij V. in approbat. breu. Item mortaliter peccant Superiores permittentes quòd in choro non dicatur officium mortuorum prima die post festum omnium Sanctorum; & similiter peccant, qui extra chorum illud non recitant; Sor.

Barbosa.

Paris.
Sanchez.
Portel.

A S. Fausto

Trullus.

Suarez.
A S. Fausto
Filiuc.

Diana;

Sorus;
Ledesm.
A S. Fausto

Sorbus.

Grassus.
Sorus.

Sotus.
Grassus.
Suarez.

Sot. & Grass. loc. cit. Suar. loc. cit. c. 25. nu. 9. Similiter mortaliter peccant permittentes, ut mittantur in choro litania maiores in die S. Marci, & in tribus diebus ante Ascensionem, nisi adsint publicis processionibus, quia sunt pars officij illius temporis. Suarez loc. cit. n. 8. ad quas dicendas tenentur etiam recitantes officium extra chorum. Permittere autem ne dicantur in choro psalmi graduales, poenitentiales, & officium defunctorum, quando secundum Breuiarij rubricas debent dici, mortale non est, Suar. loc. cit. cap. 13. num. 13. & hoc etiam adesset consuetudo, tollitur enim hæc obligatio per dictam bullam Pij V. Idem dic de septem psal. qui quotidie dicuntur à Minimis; cum enim non obligentur ad hoc nisi ex Regula, quæ ad nullum peccatum obligat, eos omittere non erit peccatum, nisi forte concurrat vna ex illis quatuor causis, de quib⁹ dixi to. 1. huius op. cap. 5. notab. 8. Sed de hac materia vide plenius Nau. to. 4. de or. cap. 10. nu. 4. Azor. to. 1. lib. 10. cap. 16. q. 3. & 4. Filliuc. to. 2. tr. 23. cap. 6. à nu. 211. A S. Fausto de hor. can. lib. 2. q. 304. Gauant. to. 2. sect. 9. cap. 1. & cap. 2. per tota.

Nauarr.
Azor.
Filliuc.
AS. Fausto
Gauantius.

125. Dico 29. Correctores non possunt professis imponere poenitentias coram nouitijs exequendas, nec eos obligare ad dicendas culpas coram illis, nisi vbi professi coram nouitijs deliquissent; Correct. nu. 67.

126. Dico 30. Correctores de Seniorum consilio, & assensu capituli possunt libros pro bibliotheca emere, vel, si adsint aliqui duplices, vel minus viles, aut non conformes statui Religiosorum, eos vendere, prout plenius definitur in cap. Val. 4. nu. 8. Possunt item Correctores de eorumdem consilio, & assensu emere pannos, vel stamineas pro nouis vestibus faciendis, conuentum, & ecclesiam edificare, vel reparare, negotiaq; omnia monasterij determinare; Correct. nu. 72. Correctores autem, qui dictum consilium, & consensum prætermiserint, post bipam monitionem, ab officio suspendi debent per Seniores, & capitulum locale, ac per superiores Pralatos ad mensuram delicti puniri; Correct. nu. 73.

127. Dico 31. discordia orta inter Correctores, & subditos, debent definiri per Seniores, & maturiores fratres conuentus; quod si subditi culpabiles inuenti fuerint, debent puniri per capitulum locale; si autem inuentus fuerit culpabilis Corrector, debet puniri per aliquem superiorum Pralatorum; Correct. nu. 35. differentia autem orta inter Correctorem, & Seniores, per capitulum locale extingui debent; Correct. nu. 73. Debent tamen Seniores in omnibus suis Correctoribus obedire, & sine vlla præminentia in suis locis sedere; correct. num. 74.

128. Dico 32. Correctores non possunt punire, deponere, priuare, vel emendare Lectores, modum Religiosis conuenientem in suis lectionibus excedentes, sed id pertinet ad superiores Pralatos; Correct. num. 75. si tamen ipsi Lectores delinquant quod ad mores, possunt per Correctores, in his, quæ ipsorum Correctorum facultatem non excedunt, puniri, cum Correctorium loc. cit. solum loquatur de Le-

ctoribus excedentibus in modo legendi.

129. Dico 33. Correctores cum suo locali capitulo possunt concedere literas dimissorias suis subditis, tam quoad ordines minores, quoad ad sacros; Correct. num. 78. cap. Barch. 1. num. 6. Passar. in schol. ex Barch. num. 11. ver. Intellige eo non posse; Vbi bene declarat, hæc potestate non posse, nec debere capitulum vti in presentia superioris Pralati sine scientia, & assensu ipsius, nec etiam in absentia in casu prohibitionis, non quidem generalis, nec perpetua, sed specialis, iuxta ea, quæ dico to. 2. nostr. priu. in const. 7. Pauli V. nu. 43. Quod verò ad presbyteratum, id pertinet ad superiores pralatos; Correct. num. 77. Non possunt tamen pralati superiores ad ordines suscipiendos mittere, qui voce capitulari, seu primogenitura priuati sunt; cap. Tolos. nu. 22. Genuen. 7. num. 27. Et aduerte, quod fratres laici, qui alias in capitulo locali vocem habent, in hoc negotio mittendi fratres ad ordinationem, & alijs negotijs spiritualibus vocem non habent; per definitionem Correct. num. 71.

Passarell.

130. Dico 34. Correctores prabentes per se, vel per alios cuiquam disciplinam, debent ab officio statim suspendi per Seniores, & capitulum locale; Correct. num. 68.

131. Dico 35. Correctores locales possunt prohibere confessoribus fratrum, ne beneficii absolutionis in aliquo casu suis subditis impendant. Possunt item dicti Correctores excommunicare; Correct. num. 87.

132. Dico 36. nullus frater minimus potest literas extraneorum ad extraneos deferre, vel eis scribere absq; Correctoris licentia; literas tamen fratrum eiusdem Ordinis potest quilibet, cui diriguntur, deferre, dummodò prius Correctori ostendantur; Correct. nu. 100. Nec possunt fratres sibi inuicem scribere, nec etiam ad extraneos, absq; eo quod litera subscribantur à Correctore locali. Ita in cap. Val. 5. nu. 21. suis tamen superioribus possunt singuli scribere, absq; dicta Correctoris subscriptione; Tolos. nu. 46.

133. Dico 37. locales Correctores in presentia Generalis, vel Provincialis non possunt, etiam de consensu Seniorum, & capituli, aliquam poenitentias graues carceris, &c. imponere; sed, quando casus occurrerit, debent iniurare Pralato superiori presenti, & ipsius arbitrio relinquere; Correct. num. 105.

134. Dico 38. Correctores in acceptance possessionis sui officij tenentur facere inuentarium, seu registrum omnium bonorum mobilium, spectantium ad sacristiam, coquinam, conuentum, infirmariam, bibliothecam, ad hoc vt possint de ijs tempore visitationis rationem reddere Pralatis superioribus visitantibus. Quod si in hoc fuerint negligentes, debent perpetuo officijs priuari, & vltius grauius puniri ad arbitrium Visitorum; Correct. n. 108.

135. Dico 39. omnes superiores Minorum impetrantes ab Apostolica Sede aliquod indultum contra regulam, sunt ipso facto priuati suis officijs, & fratres ab illorum obedientia exempti; Correct. n. 110. intellige, nisi Papa expressè huic statuto derogaret.

136. Dico 40. Correctores locales, & alij omnes

omnes superiores Prælati peccantes contra aliquod quatuor votorum, statim debent ab officio deponi, & capitulari voce perpetuè priuari; Correct. num. 111.

137. Dico 41. Correctores videntes aliquem fratrem clamorosum, præsertim seculares scâdalizantem, seu rebellantem, & contumacem possunt cum in cameram detrudere, absq. Seniorum consilio, & obedire recusantem, de Seniorum consilio, & assensu castigare; Tol. n. 47.

138. Dico 42. Correctores destruentes studiū, occupantesq. studentes ita in negotijs conuētus (absq. magna, & virginti necessitate) vt lectiōnes Lectores omittere necessitentur, post trinā monitionem cum debitis temporum intervalis, eis in capitulo per Seniores in absentia Prouincialis factam, debent ab officio per mensem suspendi, & similiter Prouinciales per eorum Socios; Malchæ num. 6.

139. Dico 43. Correctores in locis remotis à ciuitatibus, de consensu Seniorum, & consilio chirurgi possunt supplere medici absentia, si facile haberi non possit, quò ad concedendum alicui, vt possit carnes comedere; Genuæ 1. num. 33.

140. Dico 44. Correctores legitimo impedimento præpediti, possunt vnâ cum capitulo locali vnum ex suis fratribus ad capitulum prouinciale mittere, qui in eodem capitulo vices dictorum Correctorum gerat. Bonon. 1. nu. 10.

141. Dico 45. Correctores negligentes in cura infirmorū, trinā præuia monitione, per Seniores, & capitulū locale ad mensē suspēdi debēt, & per Seniores infirmis prouideri. Quòd si virgens infirmitas illam trinam monitionē expectare nō cōcedat, & Correctores nō prouideāt, tenentur prouidere Seniores, qui, si in hoc fuerint negligentes, puniri debent per Superiorem; Val. 1. num. 11.

142. Dico 46. Correctores tenentur assignare Sociū Collegijs prouincialibus, extra conuentū exire petentibus, ipsi verò Collegæ in absentia Prouincialis tenentur à Correctoribus benedictionem, non licentiam, petere; Val. 3. n. 8. fine.

143. Dico 47. Correctores persuerant in officio, etiam post festum S. Michaelis cum titulo Correctorum, quousq. successores personaliter compareant in conuentibus suorum Correctoriatuum, Val. 4. num. 27.

144. Dico 48. Electio Vicarij conuentualis loco Correctoris defuncti, priuati, vel suspēsi vel cassati propter electionis defectum, ad capitulum locale pertinet: poterunt tamen superiores Prælati per aliquot dies, donec capitulum electionem faciat, prouideri; Val. 4. n. 30.

145. Dico 49. Correctores dantes vestimēta, à superioribus Prælati assignata, in Pecunia, sunt ipso facto priuati suis officijs; Val. 4. n. 34.

146. Dico 50. Correctorum electiones non fiunt in illis conuentibus, qui reguntur per Vicarios, sed prouiso Vicariorum ad Prouinciales, & eius socios pertinet, & Socij eiusdem Prouincialis possunt in præfatos Vicarios eligi; Genuæ 4. num. 19.

147. Dico 51. Correctores debēt quò ad officium diuinū, & celebrationē missarū curare, vt obseruentur cæremoniæ missalis, & breuiarij Romani; in refectorio verò, & in alijs cæremoni-

niæ nostri Ordinis; Genuæ 4. n. 32. Massil. 1. n. 63.

148. Dico 52. non possunt Correctores fratres, missos à superioribus Prælati in suos conuentus, ad ipsos superiores Prælatos remittere, sed prius debent eos, monere per literas, ad hoc vt possint prouidere. Barch. 1. nu. 27. vbi idem determinatur de Prouinciali respectu Generalis.

149. Dico 53. Correctores non possunt absolvere à transgressione votorum, sed id reseruatur solis superioribus Prælati; Correct. num. 68. Genuæ 5. num. 18. vide Passarell. in schol. ex Genuen. num. 18. & quæ dico tom. 2. priu. in const. 10. Urb. VIII. num. 12.

150. Dico 54. Correctores non possunt eligi in Scribas capituli localis, quando agitur de Correctore, Discreto, Commissio, vel Vicario eligendo; Auen. 2. num. 10. potest quidem Corrector in casu paritatis vocum, & ter repetita electiōne, vnum ex illis duobus, qui sunt pares in vocibus, in Scribam, &c. eligere; Genuæ 6. num. 26. Si autem electi pares non fuerint in prædictis electiōnibus, is ad officium assumatur, qui plures voces habuerit. Barch. 3. fest. 5. vespert. num. 1.

151. Dico 55. Parochi nostri Ordinis sunt omnino subiecti Correctoribus. Auen. 2. n. 26. Vide quæ dico tom. 1. nostr. priu. in const. 26. Leon. X. num. 4.

152. Dico 56. Correctores non possunt eligi ex aliena Prouincia, nisi prius in illa per annum saltem permanerint, Auen. 2. nu. 29. Intelligitur tamen de ijs, qui numquam in ea Prouincia fuerunt, Barch. 2. num. 23. Nec intelligitur de Correctoribus Romanis, qui possunt eligi ex qualibet Prouincia, vt probato. 2. nostr. priu. in const. 7. Pauli V. à n. 18. & quòd fratres illorum conuentuum possint eligere Correctorem extra capitulum, declarauit sacra Congregatio Regularium anno 1625. die 7. Octobris, quam Congregationis declarationē confirmauit, & approbavit S. D. Urb. III. die 11. eiusdem mensis, & anni. Quā approbationē ponā in additamētis ad priuilegia Regulariū.

153. Dico 57. super Correctores possunt Prouinciales Vicarios pro emergentibus tantum constituere; Correct. n. 106. Emergentia autem negotia ea dicuntur, quæ maxima egent celeritate, nec ad Superiorem commodè recurri potest; Auen. 2. num. 31.

154. Dico 58. Correctores non debent vllō modo vocari Priores, Barch. 2. num. 38. & est contra Reg. num. 44.

155. Dico 59. Correctores, qui & simul sunt Definitores, cum pergunt ad capitulum definitorium, possunt relinquere Vicarium, qui præsideat vsq; ad aduentum personalem noui Correctoris; Genuen. 7. num. 39.

156. Dico 60. Correctores dum actualiter sunt in officio, non possunt eligi in Collegas Prouincialis, possunt tamen eligi in Collegas Generalis; Romæ 6. num. 14. dub. 5.

157. Dico 61. Correctores electi à capitulis localibus, non possunt ad libitum capitulorum definitorium, vel prouincialium mutari de conuentu, in quo fuerunt electi, in alium; sed ad hoc necesse est interueniat causa iusta, & rationalis, probanda, &

discutienda in dicto capitulo, & in illius actis describenda; Romæ 7. sess. 8. Vide quæ dico to. 1. huius op. q. 1. cap. 31. §. 7. Quando autem dico; causam, ad id requiri iustam, & rationabilem, intellige, quòd causa debet esse legitima, & vera, ac iuris ordine seruato probata, iuxta dicta à Panor. in cap. Ea, quæ, de sent. & re iud. num. 1.

158. Dico 62. Correctores functi suis officijs possunt eligi in Vicarios amouibiles ad nutum Prouincialium in aliquibus conuentibus paruitis, & postquam continuauerint per annum in dictis Vicariatus, possunt iterum eligi in Correctores pro 3. anno, modò in 2. anno in Vicarios non eligantur per electionem, sed solum per Prouinciales; & Collegas; iuxta c. Rom. 7. sess. 10. ver. Quod Vicarij. Ita in eodem cap. ibid. ver. Ad dubium.

159. Dico 63. in conuentibus, vbi non sunt nisi tres sacerdotes vocales, possunt Correctores nominare in Scribam vnum ex illis duobus, ad effectum electionum faciendarum Correctoris dicti conuentus, & Commissi ad capitulum generale, non autem Discreti ad capitulum prouinciale, quia hic debet esse de corpore capituli, illi autè non est necesse; Romæ 7. sess. 11. ver. Dubitatu est etiã. Et nota hic declarationem sacræ Congreg. Cõcilij, factã die 22. Aug. 1626. his verbis. *Quæritur, vbi duo Religiosi regulares in aliquo conuentu locales reperiuntur, & debeant electionem Superioris illius conuentus peragere, & non habeant Scribam Fratrum propriæ Religionis, num possint assumere aliquem alium Religiosum alterius Religionis, vel Presbyterum, aut Notarium Apostolicum in Scribam, ne conuentus, & ipsi priuentur eorum iure, cum scriba secundum iura possit esse extraneus. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trid. interpretum, Respondit, posse assumere in Scribam personam extraneam, aliã facultatem habentem acta, seu instrumenta consuecendi in rebus Ecclesiasticis. R. Card. Vbalduinus, Franciscus Paulinus. S. C. Secretarius.*

160. Dico 64. Correctores possunt absolvere per priuilegia Apostolica suos suditos ab omnibus casibus etiam reseruatis Papæ, præter septem, vt probauit tom. 1. nostr. priu. in const. 4. Syxti IV. num. 25. cum præced. An autem dicti Correctores possint à censuris, seu alijs casibus absolvere, præsentè superiori Pralato, quãdo res ad forum contentiosum deducta est, vt si V. G. duo fratres se mutuo publicè percutiant. Puto quòd non; quia cum ad superiorem Prælatum iudicium illius fori pertineat, pertinet etiam eos à dicta censure absolvere; & alioquin inconueniens grande est, quòd illi excommunicati, priusquam fisco satisfaciant, sacramentaliter absoluantur, & diuinis se ingerant: atq; ita tenere videtur Long. de casib. refer. par. 1. sect. 2. art. 4. pro quo fact cap. Ex parte, el. 1. de ver. signif. ibi, *Si offensa est manifesta.*

161. Dico 65. Correctores, ad id specialiter à Generalibus deputati, possunt dispensare cum illegitimis ad dignitates obtinendas, per ea, quæ dico to. 1. nostr. priu. in const. 2. Iulij II. nu. 96. & præter priuilegia ibi ad hoc adducta, adest etiam priuilegium Clem. VIII. concessum Clericis regularibus de Somascha, Decret. apud Cherub. to. 3. bull. in const. 22. Clem. VIII

pag. mihi 29. vbi dat facultatem Generali; vt cum suis Collegis possit dispensare cum illegitimis ad recipiendum, retinendum, & exercendum administrationes, officia, & dignitates. Et absolute posse Prælatos regulares cum illegitimis dispensare, sicut ante const. Gregorij XIV. docet Sigismund. par. 2. de elect. cap. 4. dub. 76. num. 6.

162. Dico 66. possunt Correctores dispensare cum homicida voluntario in rixa, vt dico tom. 1. priu. cit. num. 104. & cum iudice homicida, ibidem num. 105. Item cum homicida casuali indirectè, & occulto, ibid. num. 112. Item cum membra mutilante, nu. 117. Item in bigamis, nu. 120. Item absolvere possunt suum subditum, qui percussit clericum secularem, vel religiosum alterius Religionis, ibi n. 119.

163. Dico 67. possunt Correctores absolvere omnes fratres suæ Religionis, vnde cumque ad eos declinantes, à sententijs excommunicationis, suspensionis, aut interdicti, à iure, vel à iudice generaliter promulgatis, per const. cit. Iulij II. §. 9. Ad quem §. vide quæ dico.

164. Dico 68. Correctores in diebus indulgentiarum deputant sex, aut plures confessarios, qui absoluant ad eorum Ecclesias confluentes illis diebus, etiam à casibus Episcopalis. Ita concessit Leo X. tom. 1. nostr. priu. in eius const. 2. §. 2. Vide quæ ibi dico num. 3. & vide etiam tom. 2. eorundem priu. in const. 2. Paulij II. num. 5. & 6. & possunt dicti Correctores ad hoc munus deputare non solum Sacerdotes professos, sed etiam nouitios, vt ibi dico num. 7.

165. Dico 69. Correctores tenentur singulis annis quære suos apostatas, & eos, si bonam præbeant emendationis spem, reducere ad Religionem, iuxta decretum sacræ Congregationis quod habes tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Urb. VIII. §. 7.

166. Dico 70. Correctores ab Episcopis inuitati, vt eant cum suis Fratribus ad publicas processiones, obedire tenentur, vt habetur in Trid. sess. 25. de reg. cap. 13. & dixi 1. par. nostri Ritualis notab. 1. alioquin possunt puniri à dictis Episcopis pena priuationis sui officij, vt dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Syxti IV. num. 60.

167. Dico 71. Correctores possunt beneddicere ornamenta Ecclesiastica, & corporalia, non solum pro suis Ecclesijs, sed etiam pro alijs, vt latè probauit in 2. par. nostri Ritualis, à notab. 9.

168. Dico 72. Correctores cum suo conuentu possunt leuare corpora suorum Fratrum decedentium extra conuentum, absq. licentia, vel scientia Parochi, vt probò 3. p. Ritual. notab. 1. & to 2. nostr. priu. in const. 7. Pij V. num. 12. ad decimum.

✱

CAP.

Panor.

Sigismund.

Longus.

Trid.

Cherub.

C A P. V.

Quam iurisdictionem habeant Superiores regulares in suos subditos.

Rodrig.
Miranda.
Suarez.
Sanchez.
Vasquez.
Azor.
Salas.
Tho. à Iesu
Lefsius.

D. Thom.
Paludan.
Ledefma.
Platus.
Vasq.
Suarez.
Mauclet.
Sanchez.
Suarez.
Vasq.

RO hoc cap. videri potest Rodrig. to. 1. q. reg. q. 17. ar. 1. Mir. to. 1. man. q. 13. art. 5. Suar. to. 3. de relig. lib. 2. c. 18. & to. 4. tr. 1. lib. 2. c. 1. Säch. 5. in decal. c. 1. nu. 15. 20. & 21. Vasq. 1. 2. disp. 165. cap. 5. Azor to. 1. inst. mor. lib. 12. c. 6. q. 6. Salas de leg. disp. 8. sect. 18. Thom. à Iesu in reg. Carmel. cap. 10. dub. 3. par. 3. Lefsi. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 1. à num. 10.

2. Suppono 1. statum Religiosorum fuisse à Christo Domino institutum, & ab Apostolis amplexatum, & seruatum. Ita D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 4. ad 3. Palud. in 4. d. 38. q. 1. diff. 5. concl. 3. Ledef. de stat. Relig. in com. cap. 4. concl. 1. pag. mihi 78. Plat. de bon. stat. relig. lib. 2. c. 20. per tot. Vasq. loc. cit. Suar. to. 3. de relig. lib. 3. cap. 2. à n. 3. Maucl. lib. 5. de monar. Eccl. c. 13. p. 2. lib. 5. c. 13. n. 1. to. 1. Sanc. loc. cit. n. 15. & alij cōmuniter DD. & PP. quos adducit Suar. Vasq. Plat. Et probatur ex illo Matth. 19. vbi Christus dixit cuidam adolescenti, *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quae habes, & da pauperibus; ex quibus habes votum paupertatis, Et veni, sequere me,* vbi habes votum obedientiae per sui ipsius traditionem. De voto castitatis ibidem dicitur, *sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum caelorum,* id est, qui se priuauerunt potestate carnalibus voluptatibus vtendi, amore regni caelorum adipiscendi, alioquin enim eunuchi non essent. Et quod Christus ibi loquatur de statu Religiosorum, constat manifeste, nam cum adolescens eum interrogasset, quid faceret, vt vitam aeternam possideret? respondit Christus, seruanda illi esse mandata; quae cum se seruasse replicasset adolescens, subiunxit Christus, *si vis perfectus esse, &c.* Quasi diceret, licet si hominibus in statu seculari existētibus sufficiat pro salute aeterna consequenda mandata seruare, ijs tamen, qui perfectiorē vitae statū anhelant, nō sufficit mandata seruare, sed debent praeterea omnia, quae mundi sunt, mundo relinquere, & se totaliter Deo tradere per propriae voluntatis abnegationē, atq. etiā se omnino per votū castitatis potestate licite coeundi priuare. Quod verò Apostoli hunc statum amplexi fuerint, constat ex eodē Matth. c. 17. vbi Petrus auditus, quae à Christo fuerāt adolecenti dicta, nomine omnium Apostolorū dixit, *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Ac si diceret, *Ecce, Domine, fecimus, quod iussisti, reliquimus in primis omnes nostras facultates, & potestate amplius eas, vel alias habēdi, & secuti sumus te,* dando in manus tuas voluntates nostras, quibus promisimus, nolle facere, nisi quod iusseris, & volueris: in quibus verbis includitur votū castitatis; cū enī scirēt, Christū requisisse ab ijs, qui eū in statu perfectionis sequi voluerāt, etiā castitatē, si vouerūt facere, q̄ ipse vellet, cōsequēter etiā vouerūt castitatē. Vnde etiā aliqua Religiones votū solū faciūt obedientiae in quo includuntur alia duo. An verò Apostoli

fuerint Monachi, vel Clerici, dixi fuisse Monachos to. 2. no. 1. priu. in cōst. 5. Pij V. n. 3. Quod modo cōfirmo auctoritate Epiph. aduer. haeres. haer. 58. vbi explicas de Apollolis illud Matth. 19. *sunt eunuchi, &c.* alt. *Quinā igitur fuerint quā generosi Apostoli, ac monasticā vitā degētes, &c.* Et Ber. ad frat. de mō. Dei, loquēs de antiquitate statū monastici, ait. *Res est à Deo familiarissimē celebrata, & ab eius discipulis ipso praesente cōcupita*

3. Suppono 2. ex vi votorū praesice nō posse quemquā ita se alteri subijcere, vt ei in se ipsū iurisdictionē tribuat: licet enim iurē naturae personae nulli subiecte possint inter se cōuenire & aliquē sibi proponere, qui in ipsas habeat iurisdictionē, vt dixi hic supra, c. 1. n. 87. Quae tamē alicui subiectae sūt, id facere nequeūt, quocumq; voto aut iuramēto interueniente, quia esset in praedictū Superioris iā electi. Cū ergo iurisdictionē spiritualis iam tota à Christo Dño collata sit sūmo Pontifici, alijsq. Ecclesiasticis Praelatis cū subiectione ad illū, hinc fit, quod nulla priuata persona possit se ipsā per votū alteri spiritualiter subijcere, nec in se ipsā alteri iurisdictionē praebere; sed ad hoc requiritur, quod vota ipsa acceptēt ab ipso Superiore, vel ipsius nomine, quo fit, vt Regulariū Praelati vi votorum praesice nullā habeāt iurisdictionē spirituale in subditos, sed formaliter virtute Pōtificis, qui ipsis Praelatis facultatē concessit ipsa vota acceptādi; Atq. ita docet Vasq. 1. 2. disp. 165. c. 4. à n. 24. Sanc. 5. in dec. c. 1. n. 20. Hinc fit, quod, cū Pōtiffex Praelatis Religionū tradiderit eā potestātē, quā ipse, vel alij Praelati, & Superiores habebāt super nonitijs, si dicti Praelati regulares praecipiat aliquid nonitijs cū intētio ne eos ad mortale obligādi, seu etiā sub poena excommunicationis, hi obedire tenentur, nō vi voti, quod nō fecerūt, sed vi potestatis, à Pōtiffice per ingressum Religionis super ipsos receptae; Quod notat Salas de leg. disp. 8. sect. 18.

4. Suppono 3. totā monasterij potestātē apud Praelatum residere; cap. Nullam, 18. q. 2. quae potestas dicit in Praelato triplicē iurisdictionem. 1. est oeconomica circa res temporales monasterij, & Religionis. 2. est spiritualis, tā in foro interno, vt confessiones audire, quā in foro externo, vt casus referre, excommunicare, &c. 3. est iudiciaria, praedictis necessaria annexa, vt docet D. Tho. quodlib. 1. ar. 16. vt subditos corrigere, visitare, &c. de quibus omnibus mihi dicendum est in hoc opere. De tertia dicam remissiuē in quaest. 4. De 2. quō ad forum internū satis dixi in priu. Minim. quō ad forum exterius dicam quaest. 3. De prima nunc aliqua. Videatur pro ista potestatis diuisione Vasq. loc. cit. n. 28. & 29. Regin. in praxi, lib. 1. à n. 10. Tho. à Iesu in expof. suae reg. c. 10. p. 3. dub. 3.

5. Quō igitur ad potestatem oeconomica, cum partes illius sint principaliter duae, homo, & possessio, vt ait Arist. 1. oeconom. cap. 2. scire debet Superior, vt paterfamilias, quod duas res principaliter debet curare, quae sunt, sub se, nimirum homines id est, subditos, & res, id est facultates. Et circa facultates quomodo dispensandae, concedendae, cōseruandae, dixi multa to. 1. huius op. q. 2. & quomodo alienari, vel non alienari possint, dixi etiam multa to. 1. priu. in cōst. 9. Iulij II. quae cum satis sint per se diffusa

Epiphani.

Bernard.

Vasquez.
Sanchez.

Salas.

D. Thom.

Vasq.
Reginald.
Th. à Iesu

Aristotel.

se diffusa, hic non repeto. Solum tangam aliqua de potestate economica.

6. Circa familiam igitur, quae cum sit pars nobilior, & principalior, & propter quam datur possessio, indiget sollicitiori cura, & diligentia, aduertendum, quod quinque genera subditorum habere potest sub se Prælatus, nimirum Sacerdotes seniores, Sacerdotes iuuenes, clericos, nouitios, conuersos, inter hos sunt aliquando infirmi, quandoque hospites, ex his etiam multi viri graues, vel honorata prælaturarum functione, vel laurea scientiarum, vel corona sanctitatis, vel Principum familiaritate; ex his etiam multi sunt officiales. Cum his omnibus quomodò se gerat prudens Superior, ut Deo, Religioni, & sibi cultus debitus tribuatur, hic insinuo.

7. Primò igitur in communi ea alijs, & eo modo studeat imperare, quae ab alijs sibi imperari optaret, ut dicitur Tob. 4. *Quod ab alio oderis tibi fieri, uide, ne in aliquando alteri facias.* & Greg. 2. par. pastor. cap. 10. ait, *Cuncti quippe, quousque in hac mortali carne subsistimus, corruptionis nostrae infirmitatibus subiaccemus: Ex se ergo debet unusquisque colligere, qualiter alienae hinc oporteat imbecillitati misereri, ne, contra infirmitatem proximi si ad increpationis uocem feruentius rapiatur, oblitus sui esse uideatur.* Et Chrysof. hom. 13. ad pop. Antioch. *Non opus est, inquit, multis sermonibus, neque prolixis legibus, nec varia doctrina, uoluntas tua sit lex. Vis beneficia capere? confer beneficium alteri: vis misericordiam consequi? misere proximi: vis laudari? lauda alium: vis amari? ama: vis pariter primis poriri? cede illas prius alteri.*

8. Secundò æqualiter omnibus se amicum exhibeat, æqualiterque omnes in omnibus tractet, sequaturque æqualiter omnibus conformet. Omnia Bonau. de sex al. Seraph. cap. 6. *licet enim meliores in affectu præferendi sint minoribus, & omnes propter spem salutis in Christo amplectendi sint; in actu tamen exterioris exhibitionis taliter se gerat ad omnes, ut nullus se ab eo contemni propter alios suspicetur, sed quilibet se ab eo diligere presumat; & fiducialiter ei, quasi singulari amico, confidat, ne alieni indignatio, & inuidia in alijs nutriatur.* Et superius dixerat, *Communem vitam cum ceteris obseruet, in uictu, uestitu, & labore, ut non uacet conuiujs, & potationibus, cum alij sobrio cibo, & potu uuantur, nec sit eis dissimilis habitu, cum quibus est ei professio communis; nec à labore ceterorum se subtrahat, qui illos inbet in eisdem laboribus exerceri.* Et Chrysof. hom. 58. ad pop. Vna, ait, *mensa, & ministerium suscipientibus, & exhibentibus, eadem sercula, eadem indumenta, habitacula eadem, eadem uita; Et quid mirari, subdit, quod una sit omnibus dieta, uestis, & mensa, quippe cum omnibus sit una anima? Hanc uniformitatem pluries præcepit S. P. N. Reg. n. 39 Correct. 65. & dixi c. præced. §. 5. n. 99. Prouideat ergo noster œconomus suis subditis de sufficienti uictu, uestitu, cubiculo, & c. iuxta conuentus facultatem, facile enim ex hoc ad omnem regularem obseruantiam illos compellet, dum ea, quae necessaria sunt, illis subministrabit. Ex auaritia namque Prælatorum quæ plurima animarum dispendia oriuntur. Quot, Deus bone, monasteria reformarentur, si Religiosis necessaria tribuerentur de comuni penu? Aduertat hic noster œcono-*

mus, quod non definit esse æqualis distributor bonorum monasterij ex eo quod alicui plus indiget plus tribuat; Act. enim 4. dicitur, *Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat, & tamen erant illis omnia communia.* Quod aduertens legislator noster in Corr. n. 109. ait, *Verùtamen si aliquando causa frigiditatis, aut infirmitatis aliquis se pluribus tunicis egere asserat, illi tamquam Dei seruo cre datur, & eidem, iuxta loci facultatem charitatiue prouideatur.* Et Aug. in cap. 1. suæ reg. ait, *Non æqualiter omnibus distribuatur, quia non equaliter ualeat omnes, sed potius unicuique, prout cuique opus fuerit.* Ad hanc uniformitatem etiam pertinet omnibus equaliter se affabilem præbere, tam maioribus, quam minoribus. Bon. loc. cit. *Sit etiam ait, humilis affabilitate, ut subditi facilem accessum ad eum habeant, & fiducialiter ei loqui de quibus indigent, audeant, & patienter eos audiat, & benigne eis satisfaciat, & studiose instruat, & alacriter exhortetur, studeat magis amari, quam timeri, quia libentius obediunt ei, qui diligitur, quam qui timetur.* Et notet noster œconomus pro æqualitate seruanda pulcrum dictum Philonis lib. de creat. Princ. ad fin. *Est æqualitas mater iustitiæ. Est lumen clarissimum: Sol, ut ita dicam, fallitius, sicut è diuerso in æqualitas tum in deserto, tum in nimietate, fons, & origo caliginis.*

9. Senes autem, ut ad particularia descendam, honoret, illorum necessitatibus occurrat, etiam non petitas subministrat, patienter eorum grauedines supportet, uisitet sæpius, cõsoletur, consilijs ab ijs petat, etiam sine necessitate, ut eos non contemere uideatur; satagat in primis, ut à iunioribus honorentur, & non permittat, ut à quidam seruitijs illis desit, memor quod hæc sibi fieri gaudebit, si ad senectutem peruenerit. De hoc honore, & qui sint illi senes, quibus talis honor debetur, plene dixi to. 2. priu. in cõst. 6. Pauli V. n. 4. 9. & seq. 10. Sacerdotes uero iuuenes frangendi, nimia enim licentia ijs propter carnem, & sanguinem aliquando concessa, grauius dāna solet in Religione causare. Obedire ergo eos assuefaciat, ex eo namque quod sacerdotes sunt, non debet esse magis licentiosus; in nulla re, quæ regulari obseruantia tangat, relaxet; mortificatè uiuere, domique manere compellat. Quod si foras sit aliquando exeundum, omnino caueat, ne locum ad electionem concedat, nec eum de sæpius, ad mentem Clem. VIII. ut constat ex cõst. 10. Urb. VIII. to. 2. nostr. priu. §. 36. immò sæper non gratum, ut & à petendo exitum abstinere, & foris, sibi à socio cum oporteat cauere, religiosè tractet. Nullo pacto permittat uti licentijs, quibus sacerdotes seniores, nec omni reuerentia, qua illos, cohonestet; nimias inter se ipsos familiaritates exterminet; ne conuenticula celebret prohibeat. Otiositate, uictorij omnium matrè, tamquam pestem fugere adigat; otiosos, si quos aliquando reperiat, obiurget acriter, seuere puniat, & magis laborare cogat. Hinc enim seditiones, cõspiraciones, monopoliæ, rixæ, discordiæ, murmuraciones, Superiorum contemptus, regula transgressiones, & disciplinæ regularis eneruationes.

11. Clerici adhuc magis frenandi. Eos à magistri seueriori ferula non amoueat, dum ut uolentes tractet; quid enim iuuat illa aspera, & dura nouitorum tractatio, si statim, facta professione, iugum excutiat? Mitius ergo sæper cum nouitijs agen-

D. Greg.

D. Chrysof.

D. Bonau.

Chrysof.

D. August.

Bonanen.

agendum existimaui, quam cum clericis nouiter professis; illi enim, ut iugo nondum affueti, si asperum absq; aliquo leuamine eis superimponatur, succumbent facile; isti iam aliquanto affueti tolerabilius ferre possunt; nouitij preterea expulsionis timore, si non amore virtutis, timidiore, & obedientiores; clerici eo carentes, audaciores, & insolentiores esse solent, unde durissime tractandi, prudenter tamen, ne frangantur. Diuinis diu, noctuq; interesse imperet, non interessentes publice cum ludibrio corrigat, & castiget. Cum sacerdotibus practicare nullo modo sinat. Nimitas inter se ipsos familiaritates radicatus euellat, verba, nutus, actiones eorum diligenter notet, praesertim quando non aduertunt; quid diu, noctuq; gerant, scire curet; inclinationes eorum per se, vel per alios sibi similes cognoscere studeat, cognitis secundum sibi traditam prudentiam adhibeat medicamina: cellas eorum, & capulas diligenter, & saepe scrutetur; ne quid recipiant tam a secularibus, quam a fratribus, strictissime inhibeat: inter se ne quidquam ad usum sibi concessum commutent, prohibeat; multo minus ne diffruant: foras egredi nullo unquam tempore sinat; quod si exigat necessitas, cum solo magistro: ne vnus alterius cellam ingrediatur, vetet, multo minus quod in ea moretur, etiam aperta ianua: in sacerdotum, aut conuersorum cellas penitus ingredi non permittat, foribus etiam reueratis: studijs, & orationi assidue intendere adigat, negligentes absq; misericordia puniat; impietas enim est misereri, quando non oportet, & quorum non oportet: numquam otiosos esse permittat, ait enim Chrysof. hom. 38. in Matth. quod otiosa inuentus imprudenter educata, omni ferocissima bestia immanior est.

12. Cum ex nouitiorum educatione tota pendeat Religionis obseruantia, ut notauit Clemens VIII. in const. 10. Urb. VIII. cit. §. 79. & adolescentium educationem esse fundamentum totius Reipublicae dixerit Diogenes, curet in primis noster oeconomus, ne ad habitum recipiantur, qui requisitas condiciones non habeant, receptos studeat in timore Dei, & Religionis obseruantia educari; faciat leuiter probare dura, & aspera; studeat eorum inclinationes, actiones, verba, & nutus cognoscere; mortificationibus assuefaciat; acriter reprehendat, & aliquando insontes, ad experimentum virtutis, & eos exerceat in patientia, quae est regina virtutum, & Religiosis simpliciter necessaria. Ad quae eum inuitat Sapiens Ecclesiastici 30. *Curua cernitum eius in iuuentute, & tunde latera eius dum infans est, ne forte induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor anima. & supra Equus indomitus euadit durus, & filius remissus euadet princeps.* Et Salomon Prou. 23. *noli subtrahere a puero disciplinam, si enim percusseris eum virga, non morietur: tu virga percussus eum, & animam eius de inferno liberabis.* Prudentia tamen in his opus est, Ita ut si vna manus percutiat, ambae sanent. Foras egredi nullo pacto permittat, quod si quandoq; necessitas postulet, cum solo magistro, vel eius socio. Parentes raro alloqui sinat, ut eos obliuisci assuescant. Et sciat,

quod omnis, & quicumq; labor hac occasione toleratus, in maximum honorem Dei, & Religionis utilitatem redundat; sciatq; etiam, ad id se iure diuino, & naturali teneri; & quod de negligentia est rationem redditurus illi, qui iudicaturus est viuos, & mortuos.

13. Conuersorum cura non est negligenda, immo maxime curanda; & ego in ea sum opinione, ut credam, illorum educationem diligentiori cura esse procurandam, quam clericorum. Ducor, quod hi soli, ut plurimum, per ciuitates ambulent, & Religiosus, qui sine teste ambular, maxime debet esse mortificatus, ne scandalizet: hi etiam frequentius, immo quotidie, seculares alloquuntur, unde deberent esse valde instructi in perfectione, ut eos edificarent, in eaq; multum radicati, ne picem tangendo, ab ea inquinentur; Deniq; ne secularium mores in Religionem inducerent. Nescio tamen quo incantamento ita eorum cura negligatur in Religionibus. Curet igitur noster oeconomus, eos ad Religionem recipi, qui cum pietate, & deuotione corporis vires coniunctas habeant, ut supportandis Religionis oneribus apti existant, curet, eos omnes in vno conuentu sub vnus magistri disciplina educari, & si fieri potest, nouitius tempore in quaestuationibus non occupet, maxime si soli eas facere debent; cum enim ut plurimum sint moribus rudes, ruditatem illam non possunt sic breui relinquere, unde licet optent edificare, destrunt per sepe: studeat eos imbui bonis moribus: sermonibus de disciplina regulari abesse non permittat: inculcet sepe illis fidelitatem promissam, vel promittendam: moneat eos mortaliter peccare, si fuerint negligentes in ministerijs, ad quae fuerint deputati, ad hoc enim recipiuntur in Religionibus, unde, si sunt negligentes, fraudant Religionem. Et ita in hoc puncto docet A. S. Fausto in thes. relig. lib. 6. q. 179. nu. 3. Et ante omnia vigilet, an singulis hebdomadis poenitentiae, & Eucharistiae sacramenta recipiant, iuxta inueteratam, & laudabilem consuetudinem in Religione nostra;

14. Infirmos visitet semel ad minus in die, eosq; consoletur. Curet ut infirmarius diligens sit, & charitatius; infirmus enim, qui sibi met subuenire non valet, eo ipso amplius tribulatur, cum ab his, a quibus deberet non consolatur, non a miseria per compassionem subleuatur, iuxta illud psal. 68. *si stinui, qui simul mecum conuiscaretur, & non fuit, qui consolaretur, & non inueni;* Quod si in aliquo offendat aegrotus, in quo reprehensione sit dignus, vel excuset propter infirmitatem, vel differat, quousque melius se habeat; vel, si quid ei dicendum sit, ita dulciter moneat, ut aegrum sanet, non exasperet, infirmitati potius, quam infirmo, erratum tribuendo. De omnibus necessarijs pro sanitate celerius restauranda prouideat. Quod nostris Correctoribus praecipitur in Reg. n. 26. per obedientiam ad mortale obligans, & est vnicum, & solum praecipuum in Regula ad mortale obligans; ultra vota. Et notanda etiam traditio, quae ab antiquis accepimus, quod aliquando interrogatus S. P. N. quid faciendum, quando in aliquo conueto pauperissimo non esset comoditas prouidendi infirmis de necessarijs, respondit, *eo casu veniendum esse*

D. Chrysof.

Diogenes.

Salomon.

A. S. Fausto

campanas, & calices, & infirmo succurrendum. Vnde etiam in Reg. nn. 32. & Correct. nn. 56. ait, *præterea charitatimè semper obseruetur, quod cuncti diuino, ac naturali sanguore calidius visisati, nedum in diebus ieiunij, sed etiam in cunctis vigilijs, & quibuscumq. Ordinis huius oneribus benignè supportentur, & cibus quadragesimalibus abundantius, quàm sani, resocillentur, &c. Aduertat etiam superior, quòd fratri dicenti se esse infirmum credere debet, etiamsi aliqui ex malitia, vel illusionè In animarum suarum dispendium aliquando mentiti fuerint; nam alto quàm euenire possit, vt verè indigentes patereantur; quòd optimè notauit Bonau. de sex. al. Seraph. cap. 4. Et fundatur in l. Absentem, ff. de pœnis, vbi dicitur, quòd melius est absoluerè nocentem, quàm condemnare innocentem. Et Aug. id expressè præcepit in sua reg. cap. 9. dicens. *Si latens est dolor in corpore, famulo Dei dicenti, quid sibi doleat, sine dubitatione credatur. Si infirmitas sit periculosa, curet, vt semper in infirmi cella diu, noctuq. Fratres assistant: omnia iuxta medici præceptum obseruari curet. Si sit de sanitate desperatus, mandet expertis Fratribus, vt moribundum adiuent: sacramenta ministrari faciat, &c. iuxta formam nostri Ritualis.**

15. Hospites quomodo recipiendi, tractandi, & honorandi, vide tom. 2. nostr. priu. in constit. 6. Verb. VIII. num. 1.

16. Cum viris grauibus functione honorata dignitatum prudenter admodum gerere se debet noster œconomus, & in primis naturalem eorum inclinationem inspicere; nam si ambitiosi sunt, erunt etiam necessariò inquieti, seditiosi, & conciliatione amicorum, in prælationibus acquisitorum, superbi; vnde omnino frænandi sunt, & potius prudenter contemnendi, quam æstimandi, ad hoc vt humilientur. Prohibeat omnino illis nocturna conuenticula, & diurnas etiam in cella, vel alibi fratrum congregationes; à communibus aliorum Fratrum obsequijs chori, missarum, confessionum, refectorij, &c. exemptos esse non patiat. Non eis, in publico præsertim, multum tribuat, illosq; verbis potius, quàm factis pascat; in eorum tamen gratiam quædam aliquando minora faciat, ne contemnere videatur. Si vero sint humiles, & sua sorte contèti, nouitatum non amici, multum eos æstimare debet, sunt enim ad obedientiam maximè præpti, cum imperando obedire didicerint, illorum consilij vtatur, habent enim multarum rerum experientiam; conuiueat, si non tam frequentes in cõmunitatis obsequijs aliquando fuerint. Hæc eadem seruanda sunt cum viris grauibus laura scientiæ: cum enim scientia ex se inflat, si inflati sint, humiliet; si humiles, exaltet, ædificant enim hi quotidie in cœlo, Ecclesiamq; Dei proprijs humeris sustentant.

17. Cum viris grauibus corona sanctitatis nullum erit Superiori negotium; isti enim nutibus obediunt, regulam, & regulares constitutiones adamussim seruant, neminem lædunt, neq; verbis, neq; nutibus, neq; factis, læsi tolerant, in obsequijs cõmunitatis assidui; si egent, humiliter petunt, si recipiunt, gratias agunt; si denegentur, patienter sustinent, linguâ

frænant, omnia in bonam partem accipiunt, confratrum defectus non accusant, immò excusant, maximè Superiorum; si excusare non possunt, compatiuntur, alijs virtutibus cooperiunt, alijs omnibus se peiores æstimant, proprios defectus semper augent, & publicat, virtutes tacent; istos cœcus Superior regere potest, cum alios neq; oculatus ante, & retro sufficiat. Solùm debet aduertere circa istos Superior, ne Indiscreto feruore ducti, mortem, vel malam sanitatem sibi indiscretis pœnitentijs consciscant. Cauendum etiam maximè, an verè tales sint, quales foras videri fatagunt, nam angelus satanæ se aliquando in angelum lucis transfiguratur, & lupus non raro ouinam pellem induit: quare tunc maximè obseruandi sunt, & plagæ eorum non sunt tæcendæ: ait enim Naz. or. 1. num. 60. *Quidam etiam ad minima vsq; ac leuissima obseruandi sunt nimirum qui eo quòd peccata sua obscura, & incognita esse putant (quandòquidem id moluntur) sanquam sapientiores animis inflantur.*

18. Cum ijs, qui habent familiaritatem cum aliquo Principe, vel quia sunt eius confessarij, vel consiliarij, vel theologi, arduum erit Superiori negotium; cum enim isti, communiter loquendo, aulas sequantur quotidie, aulicorum mores ita induunt, vt verè aulici fiant, vnde monita Superioris spernunt, correctiones fraternas rident, punitiones cum Superioris irrisione vitant, si illis secundetur, fiunt intolerabiles; si resistatur, indignantur ita, vt indignationem cadere super Superiorem Principis auxilio pro posse curent. Malum negotium, e Religiosis eradicandum; honorat enim leuiter in cute, & lædit enormiter in carne; Hæc, & peiora didici à S. Basil. in const. mon. cap. 21. vbi ait. *Qui maiorem in modum secularium hominum amicitia delectatur, eaq; se assiduè cum illis esse in colloquijs cupit, is ex frequenti cum illis sermone prauas eorum affectiones in animum facile insinuauerit, & mente rursus cogitationibus mundanis completa, à præclara illa, quam eras aggressus, instantia operis discessit, & à se deinceps profcripta vitæ spiritualis stabilitate quem ex animo effuderat, vitæ prioris vomitum resorbet. Atq; adeo saucius tandem concidet miserè confixus ab hoste. Et S. Ephre. tom. 2. paræ. 46. in princ. ait. *Qui conuersationibus gaudet mundanis, seculum nondum se odiisse ostendit: nam sicut qui ignem excitat, flammam suscitatur, ita & mundana colloquia passionem, atq; affectionem: prauas in corde Monachi commouent. Quid faciet ergo Superiori cum istis? Studebit ne illis placere? At non consentit ille, qui dixit, si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem, ad Gal. 1. Dissimulabit ne? sinet ne, eos secundum proprium sensum viuere? Non suffert. Ezechiel cap. 33. si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, veneritq; gladius, & inlerit deus animam, ille quidem in iniquitate sua capus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Et S. Prosper lib. 1. de vita contempl. c. 20. ait, *speculatorem dedite, hoc est dicere, si ei peccata sua non annunciaueris, si eum non argueris, vt ab impietate sua conuertatur, & uiuat; & te, quia non increpasti, & ipsum, qui, se tacente,***

D. Bonau.

D. August.

Greg. Naz.

S. Basil.

S. Ephre.

Ezechiel.

S. Prosper.

peccata

gocant, flammis perennibus perdant. Armet se ergo Superior zelo amoris Dei, induat lorica iustitiæ, sumat scutum inexpugnabile veritatis, & cum galea prudentiæ det vnicuique iuxta opera sua, & accipiet coronam gloriæ. Et licet si his artibus nihil proficere videatur aliquando obstinata Principis tuitione, proficit tamen, quia sæpe Principum stomachi, vt delicatuli, non diu sustinent cõtinuatum cibum; & quãdo aliquid inordinatum causa talis Religiosi acciderit, excusabitur Religio, & apud Principem ipsum, & apud aulam, & populum.

19. Officiales etiam habet sub se plurimos noster œconomus, Seniores, Bibliothecarium, Magistrum nouitiorum, Lectores, Sacristam, & eius socium, Procuratorem, Clauigeros, Dispensatorem, Coquum, Ianitorem, Refectorarium, Infirmarium maiorem, & minorem, Cellarium, seu hospitem receptorem, Emptorem, Quæstuarios.

20. Circa Seniores, curet in primis ad tale munus assumi viros graues, prudentes exercitatos, discretos, qui cum opere, & sermone iuuare possint. Eos in consilium adhibeat; & illorum requirat, & expectet consensum, vbi, & quando secundum Regulam opus fuerit. Caueat in Ordine nostro ne vllam sibi præminentiam contra Correct. num. 74. vsurpent.

21. Circa Bibliothecarium, hoc officium in hac Genuensi Prouincia est triennale, & datur solum viris qualificatis. Videat tamen noster œconomus, an diligens sit in officio; an libri recto ordine collocentur, & conseruentur; an ex bibliotheca extrahantur; an aliquis deficiat; an diligens sit in ea augumentanda; an librum habeat, in quo notet libros, qui commodantur Lectoribus; an eos suo tempore studeat recuperare; an bibliotheca conseruetur munda, rectè composita; an bis in hebdomada eam verri curet; an semel in mense puluerem ex libris excuti; an libri humiditate, vel alia re lædi sinat; an tempore, & tinea corrofos libros reparari studeat.

22. Circa Magistrum nouitiorum, curet, vt eligatur habens conditiones requisitas, iuxta const. Clem. VIII. quam habes tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Urb. VIII. §. 92. vt scilicet sit affabiliter grauis, & grauius affabilis prudentia, & charitate refertus, zelum Dei cum mansuetudine præferens, ab omni ira, & indignatione alienus, qui non tam metui quàm amari concupiscat; curet vt nouitios in regulari disciplina instruat; in oratione mentali exerceat; mortificationi eos assuefaciat, sit eorum pater, & magister, non nutrix, quæ corpus solum effingere, non animum studeat; in patre relucet pietas, qua maior nulla, iuxta illud psal. 102. quomodo miseretur pater filiorum, miserus est Dominus timentibus se, & Homer. in Odyss. misit, inquit, erit patris instar; in magistro seueritas, iuxta illud Prou. 29. virga, atque correctio tribuunt sapientiam, & Horat. lib. 1. epist. 11.

Sic iterat voces, & verba cadentia tollit, (vt. Vt pueri sano credas dictata magistro Redde-

Videat ergo noster œconomus, quod Magister nouitiorum sit piè sculens, eripiendo noxiis, erigendo lapsos, seruando fractos, soli-

dando debiles, iuste consolando misericordia, & piè sculendo disciplina.

23. Circa Lectores, an seruent præceptum Patriarchæ nostri Reg. num. 41. Omnes insuper Lectores ita suas forment lectiones, quod eorum auditores ad edificatoriè prædicandum, & confessiones audiendum idoneos, & aptos efficiant. Attendat, an verbo, & exemplo discipulos doceant; an vana, superflua, scurrilia inter legendum misceant; an studentes circa mores quidquam peruersum doceant.

24. Circa Sacristam attendat, an obligationibus missarum punctualiter satisfieri curet, an librum habeat, in quo & missarum obligationes, & sacerdotes celebrantes notentur singulis diebus, deq; hoc ab eo saltem singulis mensibus rationem exposcat, illiq; in hoc non quiescat; an pulset horis determinatis ad officium diuinum; an fratres diligenter excitet ad matutinum, & ad primam; an temporibus debitis officia, & missas pro nostris defunctis celebrari faciat; an externos sacerdotes sine debitis literis testimonialibus ad celebrandum admittat; an elemosynas, ad sacristiam peruenientes, statim, & fideliter Superiori notificet; an sanctissimum sacramentum decenter custodiatur; an calices, corporalia, purificatoria, mappas munda asseruentur; an Ecclesiam debitis paramentorum coloribus iuxta temporum varietatem ornet; an paramenta congruo loco asseruentur; an inuentarium sacristiæ diligenter custodiatur; an res laceras refarciri curet.

25. Circa Sacristæ socium attendat, an sit obediens Sacristæ; an modestè incedat per Ecclesiam; an modestè, oculisq; demissis, quando rogatur, mulieres, aliasq; personas alloquatur; an modestè respondeat interrogatus; an attentè, cum deuotione, & ædificatione sacris intersuiat; an vestimenta, quibus induuntur missaturi, sint rectè aptata; an candelas, & hostias paratas teneat; an sit diligens in vocandis missis intersuitoribus; an vinum eo die haustum ministret, ampullas, candelabra, lampades mundet, accensas teneat, Ecclesiam verat; an Ecclesiæ portas horis destinatis aperiat, & claudat; an Ecclesiam apertam sine custode relinquat.

26. Circa Procuratorem; videat, an diligenter, & ædificatoriè elemosynas quærat; an habeat catalogum deuotorum, qui elemosynas faciunt an eos conseruet, & augeat; an elemosynas fideliter ad conuentum deferat; an temporibus debitis conuentus redditus exigit. Iubeat illi ne locet, vendat, contractus ineat, in iudicio compareat, lites incipiat, transigat, &c. absque Superioris licentia; videat, an litibus inceptis ex necessitate diligenter assistat, peritos consulat, rem suam absque odio, iniurijs, & lamentationibus agat.

27. Circa Clauigeros, qui & Quinternarij esse solent; an fideliter scribant tam receptum, quàm expensum, an errores in computando faciant; an claues fideliter custodiant.

28. Circa Dispensatorem; an res conuentus ad victum pertinentes, fideliter custodiat; conseruet, æqualiter dispense; an ea dissipet, dispergat, distrahatur intus, seu extra conuen-

Homerus.

Horatius.

conuentum, corrumpi sinat; an vinum rationabiliter temperet; an pauperibus eleemosynas faciat; an Fratribus necessaria denegat, tribuat superflua; an dolia, cœteraq; suæ curæ commissa vasa bene conseruet. Quod si dispensator sit etiam coquus, vt in Ordine nostro communiter, an munditiam, & in se, & in sibi seruentibus seruet; an cibos rationabiliter secundum religiosam paupertatē paret; an portiones æquales omnibus tribuat; an aliquod particulare obsonium alicui paret, vel tribuat absque Superioris licentia; an ligna, carbonē, &c. plus, quam oportet, comburat; an quæ ex mensa superfluunt, conseruet; an habeat inuentarium omnium suppellectilium ad coquinam pertinentium, de quibus est suo tempore rationem redditurus; an verba scandalosa, & minimè religiosa proferat; decet enim Dispensatorem, & coquum, qui cum omnibus etiam nouitijs quotidie colloquuntur, esse maximè modestos, & religiosos.

29. Circa ianitorem; an discretus sit, & modestus; an pauperibus eleemosynas petentibus benignè respondeat; an ianuam clausam semper teneat; an ianuam pulsantibus semper religiosis verbis *Deo gratias* respondeat; an vocet Fratres, quando ab aliquo vocari mandantur; an vocet eos quando sunt in choro, refectorio, vel capitulo; tunc enim dedecet eos vocare, sed debet rogare vocantes vt parumper per charitatem expectent, nisi conditio personæ vocantis, vel grauitas negotij aliud exigere; an ianuam horis sibi à Superiore statutis claudat, vel aperiat; an cum mulieribus ad portam confluentibus diu loquatur. Et vtile admodum esset, vt Ianitor inter cœtera haberet illam conditionem, quam in illo requirit Art. 1. de re fam. cap. 6. sine, vt scilicet esset inutilis alijs muneribus, puta si esset claudus, mancus, senex; sic enim cum non posset multum laborare, minus occuparetur, & sic sedulus admodum esset in suo officio.

30. Circa Refectorarium; an curet, vt omnia, quæ vsui refectorij deseruiunt, sint munda, ne aqua manibus abluendis, aut mantilia extendendis desint; an mappas singulis hebdomadibus mundas reponat; an cyathos, lagenas, salina munda conseruet, an desint in refectorio; an quæ superfluunt ex mensa, Dispensatori tribuat; an aliquid ex se dispenset absque Superioris potestate.

31. Circa infirmarium maiorem; an adsit aduenienti medico; an eum aduocet, quando est necessarium; an infirmos continuè vifitet; an eis faciat per maiorem infirmarium ministrari quæcumq; à medico præscripta fuere, & eo tempore, & modo; an quæ egrotis danda sunt, emi opportunè studeat, & diligenter præparari; an aduertat, quo die quis cœperit egrotare, & qua hora febris infirmum corripuerit, & deseruerit, vt monere possit medicum, & ad hoc vt cœnam, vel prandium anteuertere, vel postponere possit, præsertim si infirmus iuuenis sit, qui ad hæc non aduertat; an Superiorem admo- neat, quando infirmi salute periclitantur, ad hoc vt deputet, qui de illorum animabus eo casu curam gerat; an defunctorum corpora Religionis more parata, ad ecclesiam, & sepulturam deferri curet.

32. Circa Infirmarium minorem, an promptè in omnibus obediat maiori; an cibos ordinatos à medico religioso studio præparet, tempore ab illo signato ministret; an præter ordinata à medico aliquid infirmo largiatur in eius perniciem sanitatis; an ægrotorum cubacula munda; an scaphia, matulas diligenter abstergat, lectos quotidie sternat, flosculis, & ramusculis ad exhilarandum ægrotum cubiculum ornet; an ægrotos iucundis, sed religiosis verbis alloquatur; an patienter, & charitatiuè infirmos supportet.

33. Circa Cellarium; an cellas mundas retineat; an hospites hilariter recipiat, eisq; cellas iuxta religiosam paupertatem ornatas tribuat; an lectos concinne sternat, lodices, culcitra laneas, cerulcalia, puluinaria munda largiatur; an, si quid ab hospitibus in dictis cellis per obliuionem relictum fuerit, statim Superiori denunciaret; an, si quid defuerit in Fratru cellis, caritatiuè donet; an in distribuendo, quæ sub illius sunt potestate, æqualitatem seruet; an postulanti Fratri quidquam, quod ipse non habeat, mitè respondeat, seruans illud Eccl. 18. & verbum bonum melius, quam datum.

34. Circa Emptorem; an sit diligens, & fidelis, an res bonas emat, & honesto pretio; an ædificet quibuscumq; agit; an à Superiore iniuncta punctualiter obseruet; an quolibet die de expensis Superiori exposcenti rationem reddat.

35. Circa Quæstuarios; an sint diligentes in eleemosynis quærendis, fideles in afferendis, deuoti in petendis, modesti in respondendo, parci in interrogando, exemplares in ambulando, patientes in sufferendis indiscretorum secularium verbis iniuriosis, seu immodestis.

§. I. de cura, quam debet habere Prælatus de bonis temporalibus Religionis.

36. ltra potestatem, quam habet Prælatus in personas suorum subditorum, habet etiam potestatem in bonis temporalibus sui conuentus; quam potestatem in Ordine nostro

esse apud Correctorē, dixi cap. præced. nu. 111. & iure communi id esse verum, constat ex cap. Nullam, 18. q. 2. & cap. Edoceri, de rescrip. & probat Suar. to. 4. de relig. tr. 1. lib. 2. cap. 26. nu. 2. & 4. Nau. com. 3. de reg. num. 5. ver. Secundò quæritur. Panor. in dicto cap. Edoceri, num. 2. Potestas autem ista secundum Art. 1. œconom. cap. 6. & 1. de re fam. cap. 6. dicit quatuor. 1. dicit ius acquirendi 2. ius conferuandi 3. ius rebus acquisitis vtendi in honorē, & ornamentum conuentus, & ecclesiæ 4. ius ijs fruendi secundum rationis iudicium.

37. Circa 1. debet Prælatus procurare bona temporalia, medijs tamen licitis; nam alioquin non posset necessitatibus Fratrum, conuentus, & ecclesiæ providere. Duobus autem modis licitè acquirit. 1. eleemosynas petendo, seu sponte oblatas recipiendo 2. terram, seu possessiones ex eleemosynis habitas colendo. Eleemosynas petere, seu oblatas recipere, ijsq; viuere habent ex Instituto Mendicantes, & id licitè

Aristotel.

Suarez
Nauarra
Panormo
Aristotel

D. Thom. licite fieri posse, probat D. Th. 2. 2. q. 187. ar. 4. & opusc. 18. contra impugnantes Religionem, cap. 7. *Bonau.* to. 1. opusc. de paupert. Christi, q. 2. *VVald.* tom. 1. doct. fid. lib. 4. ar. 1. à cap. 4. Christus enim mendicavit in publico; nam cum remansisset in Ierusalem, vacassetq; tribus diebus, quibus quærebant eum parentes, Lucæ 2. istis tribus diebus victum sibi mendicando quæsiuit secundum Aluredum, relatū à *VVald.* loc. cit. cap. 4. num. 3. & D. Th. loc. cit. ar. 5. in arg. Sed contra. Benedictus ex eleemosynis, sibi à Romano Monacho ministratis, tribus annis in specu vixit. Alexius item. Vterq; pariter Franciscus.

38. Et quod Religiosi laborare manibus non teneantur, probant iisdem DD. D. Th. opusc. cit. c. 5. & 2. 2. cit. ar. 3. *Bonau.* in opusc. cit. q. 3. & in reg. Minor. q. 11. *VVald.* loc. cit. ar. 2. à cap. 24. *Mersennus* cap. 2. Gen. vers. 15. q. 26. Et est optima ratio D. Th. illo cap. 5. Nam vel laborare manibus est præceptum, vel consilium. Si est consilium, nullus tenetur ad laborandum manibus, nisi qui ad hoc voto se astrinxit: Ergo Religiosi, qui ex sua regula non habent, quod debeant manibus laborare, ad laborē manuum non tenentur. Si autem est præceptum, cum ad præcepta diuina, & apostolica æqualiter teneantur Religiosi, & seculares, non magis ad laborem manuum tenentur Religiosi, quam seculares. Ergo si licebat alicui sine labore manuum vivere, quando erat in seculo, idem ei licebit, quando erit in Religione. Vnde summi Pontifices concesserunt, vt Religiosi eleemosynas querere possent, & quod à nullo possent impediri, vt dixi to. 1. priu. in cons. 4. Sixti IV. num. 40.

39. Tenetur etiam Prælati possessiones conuentus diligenter colere; Tum vt tamquam bonus paterfamilias possit filiis alimenta præbere, vt Sayr. in clau. reg. lib. 7. cap. 7. num. 6. Tum vt procurator, vt dicitur in cap. Fraternitatem, de donat. Tum vt minus onerosus sit populo, & minus importunus in eleemosynis querendis. Tum ad vitandum scandalum: videntes enim seculares, agros Religiosorum quæstuationis spe non curari, scandalizantur de eorum pigritia, & inertia, & quod, cum possint vivere de suo cum aliquo labore, velint alienos sudores otiosè comedere, præsertim cum agri ideo Religiosis à pijs viris relictī sint, vt commodiūs, & sine tanto ciuitatum grauamine vivere possent.

40. Sed hic multæ se offerunt difficultates. 1. Qua ratione possint Religiosi licite ex eleemosynis vivere. Ad quam R. à D. Th. 2. 2. q. 187. ar. 4. corp. 1. quia vnusquisque absque scrupulo potest vltere de eo, quod suum est, sed eleemosynæ perpetuæ, vel temporales collatæ à liberalitate fidelium Religiosis, actibus religionis insistentibus, factæ sunt illorum propria: ergo de illis possunt licite vivere. 2. quia quilibet vltere potest de eo, quod sibi debitum est, sed eleemosynæ debita sunt Religiosis; tum propter necessitatem, quia. s. præ infirmitate non possint sibi manibus laborando victum querere; vel quia non possint querere quantum sufficiat; vel quia non sint assueti laborare, vt potè qui in seculo numquam laborauerint.

Tum propter opera spiritalia; quæ fidelibus impendunt, prædicando, altari seruiendo, sacramenta ministrando, studio sacra scriptura mediata, vel immediata incumbendo, diuinis laudibus in choro interessendo; qui enim altario seruit, de altario vivere debet, 1. Cor. 9. Possit etiam ex eleemosynis in monasterio vivere, qui bona temporalia, quæ habebat in seculo, ad monasterium detulisset.

41. 2. difficultas est; An possit contingere, quod eleemosynarū vsus sit Religiosis illicitus. Ad quam à D. Th. loc. cit. R. posse 1. si Religiosi cessent à religiosis actibus, defraudant enim tunc benefactores participatione bonorum operum, quorum spe eleemosynas erogarunt. 2. si velint in Religione otiosè vivere, absque vlla vtilitate, vel necessitate ex supra dictis, & absq; eo quod aliquid ad Religionem detulerint. Quemadmodum solent facere aliqui, qui cum in seculo panem in sudore comederent, in Religione, postea laborare erubescunt, dominari prætendunt, & Cæsarum se sanguine natos deprædicant. De quibus loquens Aug. de oper. monach. cap. 22. ait, Plerumq; ad hanc professionem seruitutis Dei, & ex conditione seruili aliqui veniunt, & ex vita rusticana, & ex opificum exercitatione, & plebeio labore, tantò vtique felicius, quanto fortius educati, qui si non admittantur, graue peccatum est; multi enim ex eo numero verè magni, & imitandi existerunt: de quibus non apparet, vtrum ex proposito seruitutis Dei venerint, an vitam inopem, & laboriosam fugientes, vacui pasci, atq; vestiri voluerint, & insuper honorari ab eis, à quibus contemni, conteriq; consueuerant. Tales ergo, si, quominus operentur, de infirmitate corporis se excusare non possunt, præterita quippe vitæ consuetudine conuincuntur. Et paulò infra de iisdem ait. Vtinam isti, qui vacare volunt manibus, omnibus vacarent, & linguis; inquietant enim & stridoribus, & murmuribus mentes, & corpora illorum Religiosorum, qui volunt panem bene operando lucrari. Dicit verò Cai. illa q. 187. ar. 4. circa fin. quod si quis Religiosus regulam seruaret, & caueret à transgressione præceptorum, sed pigritia, ac Inuigilantia in ipso regnante, quasi inutilis viueret in monasterio, peccaret quidem, sed non mortaliter, viuendo ex monasterij protentibus, & deberet huic dici, Qui non laborat, non manducat, & deberet cogi ad operandum.

42. 3. difficultas. An ijs casibus, quibus eleemosynarum vsus esset huiusmodi Religiosis illicitus peccatum esset ex eleemosynis vivere, an verò solùm esset peccatum non facere ea, propter quæ eleemosynæ donatæ sunt. Ad hanc R. Val. to. 3. dilp. 10. q. 5. p. 5. ver. Sed occurrunt hic, quod formaliter est talibus Religiosis illicitus vsus eleemosynarum ita vt non possint ex illis vivere, tenentur enim eas eleemosynas vsurpare eo fine, quo à benefactoribus datæ sunt; sed datæ sunt vt Religiosi religiosè viuant insistentes diuinis obsequijs, & sic benefactores participes faciant suorum bonorum operum, cum ergo id non faciant, qui otiosè, & irreligiosè viuunt, sequitur, quod non possint ex dictis eleemosynis vivere, & si viuant, peccent. Ad hec velim aduertant illi, tam Superiores, quam subditi, qui quotidie per ciuitates otiosè

noua

D. Thomas

D. Augustinus

Caietanus

Valent.

ambrosius

ambrosius

Sayrus

D. Thom.

ambrosius

ambrosius

noua quærentes curfant, & quando domi remanent, circumt continuè clauitra murmurando, ridendo, cantando, audita noua referendo, quid sit manducandum, quid bibendum inquirendo, & nihil minus cogitant, quam de missis celebrandis, diuinis interessendo, obsequijs monasterij insittèdo. Heu Heu, quam multi panem pauperum proditoriè comedunt; Audiant Greg. hom. 17. in Euang. *Pensate fratres, quanta damnationis est sine labore percipere mercedem laboris, quanti criminis peccatorum pretia accipere, & nihil contra peccatum predicando dicere?*

Gregor.

43. 4. difficultas. An tales Religiosi otiosi, ex eleemosynis viuendo, peccent mortaliter. R. Cai. 2. 2. q. 187. ar. 4. verè. Ad euidentiam horum, quòd inter Religiosos, & eos, qui illis contulerunt suas facultates, non intercedit communiter iustitia propriè dicta, sed solum debitum gratitudinis; nam donantes amore Dei, & ratione eleemosynæ donant. Vnde Religiosi iure naturali tenentur suis religiosis actibus dictis benefactoribus gratià retribuere, quòd illis sufficit, nec aliam expectant retributionem. Et quia gratiæ contrariatur ingratitude, id circo tunc solum interuenit huiusmodi omissione peccatum mortale, quando contingit ingratitude mortalis. Et quia secundum D. Th. 2. 2. q. 107. ar. 3. corp. aliquis potest dici dupliciter ingratus. Vno modo per solam omissionem, puta quia non recognoscit, vel non laudat, vel non retribuit vices pro accepto beneficio. Alio modo, quia non solum prætermittit implere gratitudinis debitum, sed etiam contrarium agit, puta quia reddit mala pro bonis, vel beneficium vituperat, vel reputat benefactorem maleficum V. G. sit aliquis summus benefactor nostri Ordinis, qui conuentum, & ecclesiam fundauerit, dotauerit, & omnia fecerit pro tali conuentu ditando, si Fratres contemnerent intrinsicè, & formaliter dictum benefactorem pro suo benefactore cognoscere, vel quia ad paupertatem redactus, vel quia senex, &c. aut ei non subuenirent in magnis suis necessitatibus, cum possent, vel non laudarent eum, in quo laudandus esset, maximè si ex tali omissione laudis sequeretur ipsis Fratribus vituperium, aut infamia, hoc modo essent ipsi benefactori mortaliter ingrati ratione omissionis. Si autem ex negligentia quadam, & indispotione naturali prædicta omitterent non peccarent plusquam venialiter. Si verò non solum prætermitterent agere prædicta, sed etiam ipsum benefactorem odio haberent, blasphemarent, vituperarent, iniuriarent, contumelijs afficerent, verberarent, tunc essent etiam ingrati mortaliter; sed si talia dicerent propter motum sensualitatis, non peccarent plusquam venialiter. Atq; ita Cai. loc. cit. Anton. 2. p. tit. 3. cap. 9. §. 1. Vnde constat, quòd si aliquis Religiosus sit mortaliter vno ex dictis modis ingratus suis benefactoribus, viuendo ex eleemosynis ipsorum, mortaliter peccat. Val. loc. cit. ait ad hanc difficultatem, quòd, si quis ex contemptu beneficij eleemosynarum abstineat ab actibus religiosis, peccat mortaliter. Similiter si numquam ferè recor-

Caietan.

D. Thom.

D. Anton.

Valentia.

datur benefactorum, & notabiliter est negligens in obseruantijs religiosis, ita vt nullam, aut vix aliquam curet.

44. 5. difficultas est. An tales Religiosi mortaliter ingrati, viuendo ex eleemosynis, teneantur ad restitutionem. Cai. loc. cit. ait, non teneri. Quia istorum peccatum non consistit in vsurpatione rei alienæ, sed in abusu rei iam factæ suæ per donationem. Quod solum admitto, quando eleemosynæ datæ sunt simpliciter intuitu eleemosynæ, nõ verò si datæ sint cum obligationibus, missarum V. G. seu aliarum precum, partibus stipulantibus, & obseruationem iurantibus, Notario publico interueniente: tunc enim censeo, quòd Fratres, dictis obligationibus non satisficientes, restituere teneantur; videtur enim benefactor illa conditione dedisse, aliàs non daturus; quare, ea non impleta, inuito domino retinentur illæ eleemosynæ, atq; ita restitui debent vel hæredibus, si mortuus sit benefactor, vel ex eis faciendum est adimpleri, quod donator in fundatione mandauit. Idem dic etiam, si quis donasset V. G. centum aureorum redditum alicui monasterio eo pacto, quòd Fratres illius tenerentur singulis diebus pro illius anima missam celebrare, vel dicere litanias, & in casu omissionis notabilis dicti centum aurei decaderent hospitali V. G. Hoc casu puto, quòd, si Fratres non impleant, restituere tenerentur dicto hospitali, etiam caducitatem ignoranti, dictos centum aureos, vel, si fuissent per aliquod tempus notabiliter negligentes, illud, in quo fuerunt negligentes. Colligitur ex decret. de celebr. miss. quæ habes to. 2. no. priu. in const. 9. Urb. VIII. §. 2.

Caietan.

45. 6. difficultas est. An Prælatus conuentus habentis multas possessiones, quibus curatis, potest commodè suam familiam sustentare, nolens per auaritiam, vel incuriam eas colere, sit in bono statu. Puto, eum esse in malo statu, per dicta huic sup. num. 39. Et quia qui potest commodè sustentari de suo, nõ debet alienum quærere. Aut enim eleemosynas hauriunt à pauperibus, & est iniquitas maxima sanguinè pauperum exfugere ad inertiam fouendam, cum ipsi plus indigeant: aut hauriunt à diuitibus, & auferunt à pauperibus. Vnde Hier. relatus in cap. Clericos, 1. q. 2. ait. *Clericos autem illos conuenit stipendijs ecclesie sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona: Qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profectò committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt.*

D. Hieron.

46. Circa 2. debet lesse Superior conseruator acquisitorum; parum enim prodest acquirere, nisi acquisitum seruetur: nam cribro haurire aquam, nihil prodest, quia cribrum haustam non seruat, & Ouid. dicebat.

Ouidius.

Non minor est virtus, quàm quærere, parua tueri.

Tres autem regulas ad hoc proponit Ar. 1. œconom. cap. 6. & 1. de refam. cap. 6. quibus œconomus potest res acquisitas conseruare. Prima, quæ seruabatur apud Atticos, seu Athenienses; & erat, quòd singulis annis fructus receptos ex prædijs vendebant, & quæcumq; erant, ad victum familiæ necessaria emebant;

Aristotelis.

sic

sic fraudes, & detrimenta, quae in victualibus seruandis accidunt, vitabant. Secunda, quae seruabatur apud Laconicos, vt domus instrumenta singula suo loco iacerent; sic enim parata non requiruntur. Tertia, quae seruabatur apud Persas; & erat, quod oeconomus omnia, quae in domo erant, diligenter inspiciebat, atq; discutiebat, & per se ipsum immediatè omnia iubebat. Vnde quidam Persa interrogatus, quid equum maximè pinguem faceret? respondit, *Oculus domini*. Cui etiam correspondet illud Lybici, qui interrogatus, quodnam sterquilinum foret agro optimum? respondit, *Domini vigilans*. Erat etiam maximè vigilans oeconomus Persa, expurgabatur enim prius quam ceteri, & posteriùs omnium cubitum ibat. Ex his discet, quid sibi faciendum sit noster oeconomus. In primis enim, cum ad regimen alicuius conuentus fuerit assumptus, inventarium omnia rerum, etiam minimarum, quae in eo sunt, recipiet. Omnia deinde suo loco disponet, vt cum fuerint opus, non requirantur. Diligenter omnia per se ipsum inspiciet. Penum visitabit frequenter. Quid singulis comestionibus familiae dandum sit, prouidebit. Choro, ecclesiae, & sacristiae semper personaliter intererit. Et vbique semper praesens, quantum humana patitur fragilitas, studebit esse. In solitis horis conuentum circumire, officinas, & cellas fratrum quzerere, puto necessarium. Et ita varium se debet familiae circa motum, & personam suam ostentare, vt nullus moralem certitudinem habere possit, quod tali hora in talem locum ipse non sit compariturus. Studeat omnia per se ipsum iubere: & omnem eam diligentiam in conseruandis bonis conuentus adhibeat, quam adhiberet in conseruandis proprijs, immò, & maiorem, eam. I. quam diligentior se in ijs adhiberet; tali enim intentione ad illud ministerium assumptus fuit, vt ait Suar. to. 4. de relig. tr. 1. lib. 2. cap. 26. num. 7.

47. Sed hic se offerunt aliquae difficultates. Prima. An Praelatus peccet, si aliqua res monasterij ipsius culpa pereat, aut deterioretur. Vt respondeam, supponendum est quod de culpa dicit Sylu. verbo Culpa, q. 1. nu. 2. quod culpa est triplex, lata, leuis, & leuissima. Culpa lata est ignorantio illius rei, quam quis scire tenetur, & sciunt homines eiusdem professionis. Leuis est omisio illius rei, quam homines diligentes eiusdem conditionis adhibere solent. Leuissima est omisio illius rei, quam homo diligentissimus eiusdem conditionis adhibere solet. V. G. commodatum librum dimisisti ante ostium domus, & sublatus est, ista est culpa lata; si verò librum in cella locasti, sed ostium non clausisti, leuis culpa est; si autem ostium quidem clausisti, sed clauem non firmasti, leuissima culpa est; si denique de industria librum ante ostium dimisisti, vel ostium non clausisti, vel clauem non firmasti, & liber sublatus est, iam non culpa, sed dolus est, qui nullo casu excusat. His suppositis. Dico, vel Praelatus in Praelaturae acquisitione se ingerit, vel non se ingerit. Si se ingerit, tenetur de culpa leui, in commodum enim proprium Praelaturam recipit, & posset etiam dici, quod

teneatur de leuissima, iuxta caput vnicum de commod. Sed non sum ita seuerus, cum pluribus debeant attendere Praelati regulares. Si autem non se ingerit, sed passiuè se habens in Praelatum eligitur, tenetur solum de lata; tunc enim non in gratiam sui, sed conuentus Praelaturam recipit. Ita Glossa in cap. vnico de commod. ver. De leuissima; Less. lib. 3. de iust. cap. 41. dub. 9. nu. 79. ver. Decimo. P. Nau. lib. 3. de rest. cap. 4. num. 125. Nald. in sum. verb. Bona, nu. 14. Lam. 3. p. met. cap. 13 §. 14. Sylu. ver. Praelatus, q. 4. Itaque Praelatus, cuius culpa res perit, vel deterioratur, illam restituere tenetur, vt in specie dicit Arag. 2. 2. q. 62. ar. 7. col. 14. ver. Mihi ex.

48. 2. difficultas est. An singuli fratres teneantur bona monasterij conseruare. Ad hoc iam dixi to. 1. huius op. q. 2. cap. 2. §. 9. quaesito 6. quod ad singulos pertinet rerum monasterij conseruatio, quia haec omnibus communesunt, non quidem vt singulis, sed vt vniuersis. Vnde singuli quod vniuersorum est, tueri tenentur: non quidem eodem modo, quo Superiores, nam isti tenentur omnino ex iustitia, non solum non dissipare, sed etiam conseruare; subditi autem, si res non sit super curam mandata, non tenentur ex iustitia conseruare & non dissipare, sed solum ex caritate, & ne contra votum peccent paupertatis. Ita Suar. to. 4. de relig. tr. 1. lib. 2. cap. 26. num. 7. Videatur Perez. in reg. S. Bened. cap. 32. nu. 6. vbi Turrec. tr. 97. Et audiant subditi, quid senserint de hoc antiqui illi eremi cultores, de quibus Cassian. lib. 4. inst. cap. 20. ait. *In septimana cuiusdam fratris, cum, praeteriens oeconomus tria lenticulae grana in terra iacere vidisset, quae hebdomadario festinanti, dum ea preparat coctioni, inser manus cum aqua, qua diluebantur, elapsa sunt, confestim super hoc Abbatem consuluit, a quo velut interuersor, neglectorq; sacri peculij iudicatus, ab oratione suspensus; cuius negligentiae reatus non aliter ei remissus est, nisi cum publica penitentia diluisset. Non solum enim se ipsos non esse suos, sed etiam omnia, quae sua sunt, credens Domino consecrata propter quod, si quid fuerit monasterio semel illatum, vsu sacrosanctum cum omni decernunt reuerentia debere tractari.*

49. 3. difficultas est. An Superior teneatur etiam litigando procurare bona sui monasterij: & si scandalum sit securum nisi dimittat, an teneatur ea dimittere. R. Religiosis non esse licitum litigare, nisi causa necessitatis, aut vtilitatis, cap. Monachi; cap. Qui verè, 16. q. 1. Plura vide apud Abul. to. 6. in Matth. cap. 23. q. 51. Nobis Minimis est omnino interdictum in Reg. nu. 24. Iul. tamen II. in const. 17. §. 2. to. 1. nostr. priu. concessit, vt per procuratorem possemus eleemosynas nobis relictas in iudicio repetere. Si autem scandalum sit securum, dicit D. Th. 2. 2. q. 43. ar. 8. quod, cum Praelatus teneatur de necessitate salutis conseruare bona ecclesiae, quorum est dispensator, non dominus, non potest ea dimittere, vel negligere, etiam si inde scandalum sit securum. Hanc tamen doctrinam limitant docti Cai. illo ar. & Val. to. 3. disp. 3. q. 18. p. 4. col. 2. ver. Qua tamen in re. 1. quod conuentus ipse, qui habet dominium huiusmodi bonorum, rectè

Lessius.
Pet. Nau.
Naldus.
Llamas.
Syluest.

Aragon.

Suarez.
Perez.
Turrec.

Cassianus.

Suarez.

Syluest.

Abulens.

D. Thomas.

Caietan.
Valentia.

rectè potest aliquando illa donare, aut alijs permittere propter vitandum scandalum, 2. Prælatus quoque posse, & debere interdum repetitionem illorum differre, ad vitandum scandalum, & calamitatem pauperum, si huiusmodi bona, & iura Ecclesiæ non possint reddere sine magno saltem detrimento sui status, quia præsumi potest de mente illius, qui dicta bona reliquit. 3. limitat doctrinam D. Tho. Anton. par. 2. tit. 7. cap. 4. §. 6. quòd non debet Prælatus dimittere, seu negligere bona temporalia sui conuentus propter scandalum illius solius, à quo repetenda sunt; vel quando ex non repetitione maius scandalum sequeretur. Denique limitari potest, quòd non debent dicta bona dimitti à Pralato propter scandalum, si ea sint necessaria pro alenda familia, reparanda fabrica, vel etiam pauperibus subueniendo.

50. Circa 3. ius, quod habet Prælatus bonis acquisitis vtendi in honorem, & ornamentum Ecclesiæ; vel conuentus, notandum, quòd ad Prælatum pertinet ex bonis conuentus conuentum fabricare, cadentem reparare, suppellectilibus necessarijs tum refectorio, tum coquina, tum infirmitorio, tum cellis, honestis ramentis, & religiosis ornare, bibliothecæ etiam de libris providere, & Ecclesiam secundum facultates ornare; quod etiam insinuat in cap. Nullam, 18. quæst. 2. illis verbis, *vel ad dinini cultus reuerentiam*; & docent Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 26. num. 9. Llamas 3. par. meth. cap. 13. §. 14.

51. Notandū etiā, quòd in hoc, & sequenti iure Prælatus bona conuentus alienat. Bona autem sunt in duplici differentia; aut mobilia, aut immobilia. Mobilia aut sunt pretiosa, calices, vestes aureæ, &c. aut non pretiosa. Non pretiosa aut habent permanentem durationem cum ipso vsu, vt vestes, libri, suppellectilia domus; aut ipso vsu consumuntur, vt esculenta, poculenta, pecunia, &c. De immobilibus, & mobilibus pretiosis, quòd ea Prælatus alienare non possit, dixi tom. 1. notor. priu. in const. 9. Iulij II. De ijs mobilibus, quæ habent durationem permanentem cum ipso vsu, certum est etiam, quòd ea neq; in genere, neq; in specie alienare potest; non in genere, quia nõ potest Prælatus omnes libros, qui sunt in bibliotheca, vendere, neq; omnia supellectilia coquina, vel cellarum, hæc enim collectiuè sumpta censentur mobilia pretiosa: neque in specie, quia, cum habeant durationem cum ipso vsu, ea distrahere esset conuentum spoliare, & deteriorare, quod prudens non facit œconomus, nec potest facere procurator, qualis est Superior; possit quidem Prælatus ea distrahere, commutando in meliora. Circa autem ea, quæ ipso vsu consumuntur, Prælatus habet maiorem auctoritatem. Dico tamen quòd hæc duplicem habent vsum, quo possunt consumi. 1. per commutationem, vel emptionem, vt si triticum superfluens commutet in vinum, vel oleum deficiens, vel ex pecunia aliquid emat, vel adificet. 2. per gratuitam donationem. Quòd ad primum vsum in Ordine nostro in rebus aliquibus momenti non potest Prælatus com-

mutare, neq; emere neq; ædificare sine consensu capituli, & consuetudo ita obrinuit, vt non possit Corrector sine consensu capituli, aut saltem Seniorum, neq; vendere, quæ superfluum ex ordinaria prouisione conuentus, neq; emere quæ deficiunt. Optimum remedium, sanctè institutum ad vitandas occasiones & fraudum, & murmurationum; cum enim omnia pateant omnibus, subditus dolere non potest, nec Superior fraudare. Emere autem res, quæ ad quotidianum vsum fratrum pertinent, pulmenta, pictantiam, carnem pro infirmis, calceos, &c. in Ordine nostro ad conuentualem Prælatum absolute spectat, non per se ipsum immediate, sed per prouisorem conuentus capitulariter electum. Circa 2. vsum, quomodò, & quantum, & quando possit Prælatus donare, dixi tom. 1. huius op. q. 2. cap. 2. à §. 6. & dicam hic etiam infra aliqua num. 55. & 56.

52. Notandum etiam, quòd debet noster œconomus in bonis expendendis esse in primis fidelis, deinde prudens: fidelis, ne fratres penso debito fraudet, & in proprium lucrum conuertat; & prudens, vt det, & expendat secundum exigentiam, & necessitatem. Quas duas conditiones esse œconomus necessarias, docui Christus Matth. 24. & Lucæ 13. dicens, *Quis putas est fidelis dispensator; & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Quis putas est. Quasi dicat, vt exponit. Caietan. Pauci sunt dispensatores, qui sint fideles, & prudentes. Ad quam sententiam alludit Paulus 1. Cor. 4. *Hic iam queritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur.* Vbi pro, Dispensatores, in græco legitur, œconomus, vt notat A. Lapide ad illum locum; Et est sensus, vt exponit Guillian. Quid autem superest, requiritur, an detur aliquis dispensator fidelis. Et aduerte, quòd non dubitatur, an deur prudens, nam multi prudentes, sunt qui non fideles, immò prudentiores sunt filij tenebræ, quàm filij lucis, & facilius in dispensatore reperitur prudentia, quàm fidelitas; quis enim est hic, qui post aurum non abit, & non sperat in pecunia thesauris, & laudabimus eum? O crudelissima humanorum cordium tyrannus pecunia? quæ non mortalium pectora cogis? quas non munitissimas animarum turres expugnas? quas non decipis? quas non perdis? stultus, qui, te cum contempsisset per Religionis ingressum, in ea te iterum incipit æstimare: Amore tui, audacter dicam, perire puto, quotquot pereunt in Religionibus, animarum myriades: Mentior, si id non dicitur Ecclesiastici 10. *nihil est iniquius, quàm amare pecuniam, hic enim animam suam venalem habet.* Et Ierem. 6. *A minore vsq; ad maiorem omnes auaritia student: & à propheta vsq; ad sacerdotem cuncti faciunt dolum.* Et Esai. 56. *Ipsi Pastores ignorauerunt intelligentiam: omnes in viam suam, declinauerunt; unusquisq; ad auaritiam suam, a summo vsq; ad nouissimum.* Sed hæc omittamus. Si scire cupit noster œconomus, quid illi faciendum sit, vt fidelis dici mereatur, audiat Theoph. ad illum locum Pauli: *fidelis autem est, si herilia bona sibi non vendiderit, & attribuat, vt non veluti dominus res trahat,*

D. Anton.

Suarez,
Llamas,Matth. 24.
Lucæ 13.

Caietan.

A. Lapide
Guilliam.

Ierem. 6.

Esai. 56.

Theophila

D. Bernar.

tractat, adoratur, sed veluti aliena, & hereditaria dispensat, non sua esse dicens, quia sunt hereditaria, sed est diverso quæ sua sunt, hereditaria esse. Audiatur etiam Ber. epist. 2. Quicquid præter necessarium victum, ac simplex vestitum de altario retinet, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.

53. Sed multæ hic se offerunt difficultates. Prima est. An ex elemosynis perpetuis, vel temporaneis, prius sit fabricandus, seu reparandus conuentus, quam familia alenda, vel è contra. R. prius esse fabricandam Ecclesiam, vel conuentum, quam alendam familiam; unde, si conuentus, vel Ecclesia ita indigeant reparatione, ut simul, & semel non possit familia ali, dico, quòd tunc familia minuenda est ad eum numerum, qui simul cum fabricatione conuentus possit sustentari, cum enim non reparantur conuentus, & Ecclesiæ, facillè ruunt, & omnino fiunt inhabitabiles, & deseruntur. Similiter, si aliquis deuotus relinquat aliquam pecuniæ quantitatem pro fabricando conuentu, dico, quòd prius est dictus conuentus fabricandus cum suis officinis, & similiter Ecclesia, quam ibi assignentur fratres; locus namq; præcedit locatum. Non nego tamen, quòd hoc casu non possint deputari duo Religiosi, qui fabricæ curam habeant. Atq; ita colligi potest ex D. Thom. 2. 2. quæst. 86. art. 2. corp. Val. to. 3. disp. 6. quæst. 4. par. 4. asser. 2. in casu nostro Nauarr. comm. 3. de reg. num. 6. ver. Dixi secundò.

D. Thom.
Valen.
Nauarr.

54. 2. Difficultas. Quisnam ex bonis conuentus prius alendus sit, Prælatus ipse, an verò fratres locales. Nauarr. comm. 3. de reg. num. 6. ver. Dixi in primis, putat, quòd prius alendus sit Prælatus, secundum tamen puram necessitatem personæ, nulla habita ratione qualitatum extrinsecarum. Sed melius Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 26. num. 10. nullum in hoc agnoscit ordinem, nisi quem necessitas exigit, quæ interdum obligabit Prælatum ad subueniendum prius alijs, quam sibi; interdum è contrario. Per se autem loquendo, æque primò tenetur ad alendum totum conuentum, in quo ipse comprehenditur; & licet ipse possit iuri suo cedere, & posterius ali, quam conuentus; non potest tamen cedere iuri aliorum, ita ut prius se, quam conuentum alat. Sed quid, si non possit se simul, & conuentum alere? Dico, quòd iste casus est summè metaphysicus, nec potest dari, nisi in eo euentu, in quo non esset in conuentu nisi alter frater, & tunc dico, quòd, si illud alimentum non esset sufficiens pro omnibus, posset Prælatus vitam suam vitæ subditi præferre; eò enim casu & est pars conuentus, & caput illius; & quilibet tenetur prius sibi prouidere, quam alijs, iuxta illud Euangelij, ne forte non sufficiat nobis, & vobis. Gratian. discept. for. tom. 3. cap. 52. num. 1.

Gratian.

55. 3. Difficultas est. An possit Prælatus ex bonis conuentus aliquid gratiosè donare. R. negatiuè. Tum quia, cum non sit dominus, sed dispensator, non potest ex alieno donationes facere, ut dicitur in cap. Abbati, dist. 54. Tum quia in sæpe cit. cap. Nullam,

18. quæst. 2. dicitur, quòd Abbas possit expendere bona monasterij in Dei cultum, & monasterij utilitatem. Tum quia id expressè vetatur in conf. Clem. VIII. de larg. mun. Quòd si tales largitiones faciat, peccat contra iustitiam, sua abutendo potestate, & contra votum paupertatis, vtendo illis bonis tamquam dominus; unde & ipse, & qui recipiunt, restituere tenentur. Ita Suarez loco cit. nu. 11. Caietanus 2. 2. quæst. 43. art. 8. in princ. Valentia tom. 3. disp. 3. quæst. 18. par. 4. col. 2. ver. Qua tamen in re. Molina tom. 2. de iust. disp. 276. num. 2. & docent præterea omnes expostores cit. bul. De munit. larg. quos adduxi tom. 1. huius operis quæst. 2. cap. 2. §. 6. quibus adde Sofam tract. 1. suorum op. & Ioan. Cruz. lib. 1. de stat. Relig. cap. 3. dub. 5. concl. 3. Potest tamen Prælatus titulo pietatis, & elemosynæ aliquid donare, immò debet, ut Nauarr. comm. 3. de reg. num. 6. ver. Dixi quintò. Llamas. 3. par. met. cap. 13. §. 14. & non solum de superfluis, sed etiam de non superfluis, prudenter tamen, & discretè, iuxta conuentus facultates. Molina & Suarez loco cit. Et ratio est, quia de superfluis etiam tenentur elemosynas facere domini rerum suarum, iuxta illud, Quod superest date pauperibus. Ergo illi, qui ex elemosynis viuunt, potiori aliquo iure teneri videntur ad elemosynas faciendas etiam de non superfluis; oportet enim eum misereri conserui sui, cuius dominus miserus est. Potest etiam Prælatus de assensu fratrum donationes aliquas remuneratorias facere, quia, cum hæc de iure naturali debeantur, prohibita non sunt, ut dixi to. 1. huius operis loco cit. & dicitur Suarez loco cit. num. 14. & Molina loco cit.

Suarez.
Caietan.
Valentia.
Molina.

Sofa.
Io. Cruz.
Nauarr.

Llamas.

Molina.
Suarez.

Suarez.
Molina.

56. 4. Difficultas est. An Prælatus possint ex bonis sui conuentus aliquid sibi assumere, vel suis consanguineis donare. R. in hoc esse maximè respiciendum ad Religionis consuetudinem, & abundantiam, vel penuriam. Certum tamen est, ea bona posse sibi assumere Prælatus, & in proprium vsu conuertere, quæ Potest alijs concedere. Sed, cum multi sint auarii simi cum alijs, & maximè prodigi secum, ita vt nunquam saturentur, dico, quòd Prælatus potest ex bonis monasterij in suum proprium vsu conuertere, vel suis parentibus indigentibus, vel alijs ad pias causas, pro nuptijs puellarum V. G. donare, vsque ad summam decem aureorum singulis annis; vel, si conuentus sit pinguis, id posse bis in anno, & hoc etiam sine licentia, & consensu conuentus, si aliud non habeat Religionis constitutio, vel consuetudo; modò tamen prius obligationes monasterij impleat, fratres alat, vestiatur, necessaria suppellectalia emat, conuentum reparat, &c. & modò propter hoc posse Religiosi aliquam penuriam non patientur. Sicut enim potest, immò debet, etiam de non superfluis, elemosynas facere, ita potest eas sibi attribuere, vel potiori iure suis consanguineis donare. Ita Lud. Lopez 1. par. instr. cap. 5. §. 6. Primò quòd in alijs Corduba in sum. q. 54. ver. Respondèdo tres cosas. P. Nau. lib. 3. de rest. cap. 1. nu. 187. Fagn. d. in 2. præcept. Eccl. lib. 8. cap. 6. nu. 12. Llamas. 3. par. met. cap. 13. §. 15. Cruz de

Lopez.
Corduba.
P. Nauar.
Fagnon.
Llamas.
Cruz.

stat. Relig. lib. 1. cap. 3. dub. 5. concl. 1. Dixi cum alijs com. 1. huius op. q. 2. c. 2. §. 5. concl. 2. Si vero dicti Pralati proprio labore aliquas comparent pecunias, prædicando, docendo, confessiones audiendo, libros scribendo, dicit Lam. loco cit. fin. quod ijs possunt uti in quocumq; vltus sibi placuerit, etiam eos extra Religionem donando. Quia, inquit, cum nomine monachi in odiosis non veniat Abbas, & id, quod dicitur, Quidquid acquirit monachus, acquirit monasterio, odiosum fit, in eo non comprehenditur Abbas, seu alius cuius Pralatus, Sed hæc doctrina mihi non probatur; nam non videtur iustum, neq; æquum, quod Religio me Prælaturum alati, veliat, omniaq; necessaria abundanter ministrat, & quod ego, si aliquid mea industria acquiri, mihi acquiram. Adde, quod non acquiri ex proprijs, cum enim omnes meæ industria, & labores sint vinculati in Religionis seruitium, etiam in illius seruitium debet esse vinculatum, quod illis laboribus comparo: vnde odiosum non est, sed maximè iustum, quod omnia acquisita à monachis, monasterij sint, cum monasterij viribus sint acquisita. Puto itaque, posse ex ijs Prælaturum liberiori quidem manu aliquid in pias causas etiam extra Religionem erogare; at omnia, nego. Dicunt etiam Lopez, Corduba, quod possunt Generales, & Provinciales ex bonis monasterij ultra summam decem, vel 20. ducatorum etiam extra Religionem donare, vel sibi applicare. Sed in mea Religione, in qua omnimoda honorum administratio penes Cor rectorem, & capitulum locale residet, hoc non admittitur. Nec etiam admittitur illud, quod licere sibi putant aliqui Superiores, qui, durante officio, faciunt sibi bonum marsupium, dicentes, Hac pecunia emam deinde tot libros pro bibliotheca, faciam tot planetas pro sacrificia, monasterium, vel Ecclesiam fabricabo; nam, præterquam quod facile se ingerit species ista boni, & facilius deinde dulci cedit retentioni, vana rerum futurarum dubitate, vel spe accusantem conscientiam quietare satagens, non est in potestate Superioris eos sumptus facere; & dimisso officio, debet etiam curam illius dimittere. Nec potest moueri zelo, nam si iudicabat, conuentum illis rebus indigere, providere debebat cum ad id tenebatur. Ita Grassius de cas. refer. lib. 3. cap. 7. nu. 31. Mir. tom. 1. man. q. 28. art. 12. concl. 1. §. 5. Difficultas. An possit, vel debeat Prælaturus omnes superabundantes redditus in elemosynam dare. B. in Ordine nostro ad id teneri Superiores sub poena privationis sui officij, & inhabilitatis perpetuæ. Ita expressè mandatur in Correct. num. 47. Verum Iul. II. in constit. eius 17. §. 9. tom. 1. nostr. priu. declaravit, hoc debere intelligi ciuilitè, videlicet, salua semper provisione per annum pro infirmis, & fratrum indumentis, ac alijs necessitatibus, & præsertim pro fabrica perficienda. Communiter autem, ait Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 26. num. 13. quod in necessitatibus communibus pauperum licet aliquid dandum sit dare tamen omnia, quæ superfluunt, nec est præceptum, nec consilium

in Pralato religioso. Vnde putat, quod id non sit in potestate Prælati, quia melius est augere, aut perficere monasterium, vel quod ad ea, quæ pertinent ad cultum diuinum, aut habitationem fratrum, vel quod ad perpetuos redditus, vt ex ijs plures Religiosi sustentari possint, quod maius Dei obsequium est, quam abundans elemosyna in communibus necessitatibus. Ita Suarez secutus Nauarr. com. 3. de reg. num. 6. ver. Dixi quinto.

§. 58. Circa 4. quod requirit Arist. in œconomia, vt scilicet sciat frui diuitijs, eas impendendo in victum, & vestitum, commoditatemq; propriam, & familiæ, ne in abundantia egeat, Notandum, ad œconomum nostrum pertinere providere suis fratribus tam sanis, quam infirmis abundanter de cibis, & vestimentis necessarijs pro vitæ sustentatione, iuxta suæ Religionis statuta: & hoc ex iustitia; vnde peccat, si in hoc deficiat; ex quo enim omnes Religiosi per professionem Religionis nomen dedere, etq; incorporati seruiunt iuxta vocationem suam, digni sunt ex iustitia mercede sua, & iure naturæ sunt participes quod ad necessaria ipsius Religionis honorum temporalium, & spiritualium. Insuper per professionem initur quidam tacitus contractus inter Religionem, & Religiosum, quo hic tenetur omnes operas suas in Religionis fauorem impendere, & illa se obligat ad illi providendum de necessarijs quod ad victum, & vestitum. Atq; ita docet Lam. 3. par. mer. cap. 13. §. 14. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 8. num. 67. ver. Verius tamen puto; Gratian. discept. forens. to. 3. cap. 552. num. 21. Dixi, abundanter; nam ubi non est abundantia, non est obseruantia, iuxta dictum D. Ber. relatum à Perez in Reg. S. Benedicti cap. 32. num. 7. & Greg. lib. 2. regist. indict. 11. epist. 17. ait. *Necessitatis occasio aut desides facit, aut robur conuersationis infringit, & refertur in cap. Religiosam, 12. quæst. 2. & in psal. 104. dicitur, dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt, vt custodiant in iustificationes eius, & legem eius requirant.* Quare à graui culpa non absoluo eos Prælatos, qui necessaria subditis denegant, vel ita parcè ministrant, vt vix sufficiant; inhumanum enim est, dicit Humber. in spec. relig. par. 2. lib. 5. c. 7. *vt iumento necessarium pabulum subtrahatur, cui onus imponitur, & flagellum virga adhibetur.* Et hoc etiam si id faciant, vt cumulent pecuniam, erogandam deinde vel in monasterij fabricam, vel in redditus perpetuos. Quid enim prodest magnos redditus, ampla monasteria, & magnificas Ecclesias argento, auro, gemmisq; ditissimas possidere, & fame deinde pereire, nudis pedibus propter necessitatem ambulare, pediculis comedere propter Superioris duritiam, & rursitatem? Ex hoc peculia, elemosynarum fraudationes, murmuraciones, detractiones, secretorum Religionis reuelationes, inobedientiæ; vix enim obeditur Prælato, qui necessaria subditis non ministrat, vel si necessaria, ita miserabiliter, & cū tanta mathematica mensura, vt potius deficiat in libris, quam abundant in quadrante. Audiatur Hum. loc. cit. *Per hoc quod necessaria conuentui non provideam;*

Lam.

Lopez,
Corduba.Grassius,
Miranda.

Suarez.

Suarez,
Nauarr.
Arist.Lamar,
Lessius,
Gratian.Perez,
D. Greg.

Humber.

ur, multa mala prodeunt: provenit inde murmur: sequitur etiam euagatio conventus; aliquando enim pro defectu, qui pro modico posset suppleri, refectorium euacuatur, & cum magnis expensis, & cum magno detrimento Religionis frateres; per cameras disperguntur, & etiam datur eis occasio, ut proprietarij esse velint. Et Greg. 2. p. part. cap. 7. Qui (Prælati) necessaria vite presentis non tribunt, nequaquam libenter audiuntur. Non intendo tamen per hoc obligare Prælatos ad suppeditandum bona monasterij subditis in tanta abundantia, ut superfluant, & ipsi impinguati, & incrassati recalcitent, ut vellent aliqui, quorum tota mens, atq; felicitas est, ut bene pascantur, & bene veitianur, & summo studio cuticulam curent, qui que Christum sequuntur, non amore Christi, sed amore panis Christi; Superior enim, qui vellet hos saturare, breui totam conventus substantiam effunderet, & deinde cogeretur esse alieno illum grauare: Ex quo quanta orientur incommoda, discat lector ex his, quæ graphicè dicit Carol. Scriban. in Super. relig. lib. 1. cap. 26. ex quo hæc pauca accipe. Hinc enim, ait, Importuna creditorum, molestæq; sollicitationes, famæ, nominisq; dispendia, conceptus animo mœror, perpetua sollicitudo, anxia mens futurorum, quæ nec pacatas concedit noctes, non dies, curæq; curis innascuntur, cum æs alienum alteri accrescit. Quæruntur inde amici, & qua quæruntur, perduntur via, ferè enim cum mutua ita pecunia amicitia exiit; sed & à cogitata familiaritate resiliunt multi, veriti ne appetendum audaciores consuetudo faciat; unde ingens, noxiæq; in primis libertas subditis conceditur; cum enim se rerum inopia premi Superior sentit, nihil prius habet, quam ut necessaria parandi suis facultatem largiatur, quo se hoc onere expediat, è quibus initijs neglecta iacet paupertas, emulationum exurgunt maria, & vniuersa ferè domestica disciplina iacet, cum singuli rebus suis student, plusq; illis operæ, quam perfectioni impendunt, mutuòq; se ad commoda exacuunt, & sociorum exemplo paria audent; sed & ipse Superior perpetua sollicitudine disciplinæ neglectior est; quasi satis illi sit, suorum indulgentia inopiam depelli. Quare, ne quemquam familiaris offendat, permittit omnia, è Religionis illa regula sint, an secus, pro eodem habet; satis illi habuisse: nec necessaria tantum concedit, sed quicquid animo libitum est; cum enim vereatur, ne, si quædam neget, à reliquis excidat, indulget omnia, ne careat optatis. Hinc superfluarum rerum, & cum Religione pugnantium ingens farrago exoritur; nec iam ultra Religio, sed cauponantium verius exurgunt cellæ. Hæc, & multa alia Scribanus. Quare prodigalitem, nec supra redditum sumptus suadeo, sed solum pretendo, ut dentur subditis iuxta religiosam paupertatem omnia necessaria quod ad victum, & vestitum, sub ea forma, qua alij Prælati eiusdem conventus, discreti, prudentes, & charitati dare suis subditis consueuerunt; sic enim subditi conqueri non possunt, & obedire coguntur, & de facto, ut experientia comprobauit, libentiùs, & prom-

ptius obeditur, & regula exactius seruetur, & Deo alacrius seruitur. Unde videmus, quod omnes Religiones obseruantes dicta necessaria abundanter subditis ministrant, & quæ ruerit, ex hoc solo ruerit. Et ideo semper existimaui ad reformandas Religiones esse hoc vnicum remedium. Excusaretur tamen Superior à necessarijs ministrandis propter monasterij inopiam, & tunc communis paupertas esset æqualiter ab omnibus toleranda, ut Gratianus loco cit. num. 25. & Patriarcha noster non semel hoc monuit in Correct. n. 109 sed tunc Superioris maioris esset familiam minuire, ne relaxaretur.

59. Sed hic se offerunt aliquæ difficultates. 1. An subditus, cui Superior necessaria iniuste denegat, possit ea sibi clam ex communibus conventus redditibus sumere? Ad hoc iam affirmatiuè respondi tom. 1. huius op. quæst. 2. cap. 2. §. 4. ver. Possunt; & docent Pet. Nau. lib. 3. de rest. cap. 1. num. 196. Fagund. in 2. præcept. Eccl. lib. 8. cap. 6. num. 13. quia Prælatus tenetur ex iusticia, ut dictum est, necessaria largiri; quod si non facit, potest subditus sibi sumere; quia tunc suum recipit, non alienum, nec actum exercet dominij: Tum quia tali pacto illud votum fecit. Tum quia vsu solo rei communis vitur. Aduertendum tamen; ne ultra præcisam necessitatem quidquam sumatur.

60. 2. difficultas. An Prælatus teneatur alere fratrem illum, qui in iuuentute diu apostatauit, fugas arripuit, multa commisit scandala, cum per senectutem, vel infirmitatem incurabilem inutilis deueniret. Verè hic punctus difficilis est, & à nullo; quod viderim, tractatus. Resolutè tamen dico, ex iusticia non teneri. Nam frangenti fidem fides frangi potest; l. Conuenerit, ff. Pro socio. l. Cum proponas, Cod. de pact. Barbos. in loco comm. lit. F. num. 41. Cum ergo iste fidem datam Religioni de suis operibus pro ea impendendis non seruauerit, non tenetur Religio fidem de eo alendo seruare: & valde durum est, quod filijs Belial, qui iugum frægerunt, & Dominum proiecerunt, filijs Dei necessaria tribuantur. Ex charitate autem ratione ligaminis fraternitatis, cum alere deberet. Et proportionally dic, quod qui malè seruit, malè ali meretur, abundans tamen charitas omnes æqualiter tractari suadet.

61. Constat ergo ex dictis, mandatam esse Prælatis sub culpa mortali curam bonorum temporalium, & spiritualium. Et docet Greg. 2. par. pastor. cap. 7. Sunt nonnulli, qui gregis quidem curam suscipiunt, sed sic sibi met vacare ad spiritalia appetunt, ut rebus exterioribus nullatenus occupentur: qui, cum curare corporalia funditus negligunt, subditorum necessitatibus minime concurrunt. Et idem Greg. relatus in cap. Petrus Diaconus, dist. 39. ait, talis hoc tempore in regimini debet arce constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca subiettorum utilitate sciat esse sollicitus. Docent etiam Trithem. in cap. 2. reg. S. Benedicti ad illa verba, Non plus gerat sollicitudinem, &c. Humbertus in spec. relig. par. 2. lib. 5. cap. 9. Nald. in summ. ver. Bona, nu. 14.

P. Greg.

Scribanus

Scribanus

Gratianus

Pet. Nau. Fagund.

Barbosa.

D. Greg.

Trithem.

Humbert. Naldus.

Cura autem rerum spiritualium eos magis sollicitare debet, quam temporalium, & tantum, quantum anima corpori prestat; prius enim querendum esse regnum Dei, quam temporalia, docuit magister noster Christus Matth. 6. Quid enim, inquit Abbas Nilus in ascet. apud Magal. in Ind. cap. 5. sect. 1. annot. 3. num. 59. in virtutis studium incumbenibus unquam desuit, quod vita esset necessarium, quamvis nihil omnino solliciti essent? Sed, Deus bone, quomodo hunc ordinem pervertit humana cupiditas? quam sunt anxij, & solliciti aliqui Pralati in curandis temporalibus, & quam dormientes in curandis spiritualibus? illud Poeta observantes.

O civis civis, querenda pecunia primum;
Virtus post numeros.

Et illud Christi Matth. 16. contemnentes, quid predest homini, si univrsam mundum lucretur, anima vero sua detrimentum patiat? Contra hos Pralatos bene Inuehitur Trithem. p. 1. de reg. claustr. tract. 1. art. 3. num. 22. Sed Pastor, inquit, Monachorum inordinato avaritia spiritus seducitur, & mente, tamquam non sentiens, excrucatur; Demini a se timorem projicit. Impulsus avaritia stimulis mandata Dei, & sancta matris Ecclesie despicit, dies festos non custodit, rebus terrenis totus immergitur, nihil aliud, quam temporalia, meditatur, semper lucris terrenis inhiat, de profectu animarum nihil curat: sacra lectionis coddex raro, vel nunquam in manibus eius conspicitur, registra censum crebrius reuoluuntur: agrum agro copulat, aurum, & argentum semper in thecam sepeliendum comportat, & dum abundare monasterium suum rebus temporalibus nimium desiderat; praedam raptoribus praeparat. Va tibi Pastor avarae claustralium, qui maiorem sollicitudinem de brutis animalibus geris, quam de commissis tibi animabus? infirmatur equus, & mox paras remedium, peris anima, & nullum putas imminere periculum?

Et Greg. 2. par. pastor. cap. 7. sepe, ait, nonnulli velut obliui, quod fratribus animarum causa pralati sunt, toto cordis aduersu secularibus curis inseruiunt: has, cum adsunt, se agere exultant; ad has etiam, cum desunt, diebus, ac noctibus cogitationis turbida aestibus anhelant. Et P. Dam. to. 1. lib. 6. ep. 33. Eo ergo formidulosus, inquit, diuinum cogimur expectare iudicium, quo rationem debemus, non de segetibus in secessum mox cuniculos digerendis, sed de animabus potius, quae sui representant imaginem conditoris.

62. Signa autem, quibus dignosci potest, an Pralatus magis curet temporalia, quam spiritualia, haec sunt secundum Humb. loc. cit. si in propria persona terrenis negotijs intendit, & in spiritualibus Vicarium ponit. Si non times fratres suos periculo exponere, ut temporalia bona seruare valeat, & augere, ut cum magnis expensis maros erigis, & mores negligit. Si quotidianas expensas frequenter computas, animarum vero desideria, vel profectus ignorat. Si, quando fratres veniunt ad capitula, de rerum temporalium conseruatione, vel multiplicatione est tractatus primus, de Ordinis vero reformatione vltimus, vel nullus. Item si solliciti prouidentur, quae necessaria sunt corporibus, de his vero non curat, quae sunt necessaria animabus.

63. Et intantum est commendata Pralatis

cura animarum sibi subditarum, quod, si permittat passim violari regulas sui Ordinis, ad culpam tantum venialem obliquat, propter pigritiam, ne scilicet quietem suam turbet, vel aliam quamcumque causam, mortaliter peccat. Quia, cum teneatur pro viribus profectum suae Religionis procurare, & ex hac frequenti transgressione non modicum patiat detrimentum Religio, hoc detrimentum ipsi Pralato tamquam custodi imputatur, & cum sit graue, grauem inducit culpam. Ita Sanch. 1. in decal. cap. 6. num. 19. Naldus in summ. verb. Pralatus, num. 11.

§. Secundus, An iurisdictio Pralatorum regularium sit ex iure diuino.

64. IDEATUR Mich. Med. de indulg. disp. 6. cap. 29. Alph. a Castro de iust. heret. pun. lib. 2. c. 24. Vict. relict. 2. de pot. Eccl. n. 28. propos. 3. Bell. tom. 1. de Rom. Pont. lib. 4. a cap. 2. Bann. 2. q. 1. art. 10. dub. 5. ex comm. fuoribus. Sotus lib. 10. de iust. quaest. 1. art. 4. Llam. 3. par. met. cap. 6. §. 9. Magal. proem. in epist. Pau. sect. 12. Rodrig. to. 1. quaest. reg. quaest. 17. art. 2. Henriq. lib. 6. cap. 5. num. 7. Miranda tom. 1. man. quaest. 13. art. 4. Coriol. de cas. refer. par. 1. sect. 1. art. 3. nu. 2. Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 25. sect. 1. & to. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 1. num. 7. Vasq. 1. 2. disp. 152. cap. 3. a num. 28.

65. Dico 1. certissimum est, iurisditionem, quam habent Pralati regulares in suos subditos, esse illis tributam a Christo Domino immediate inmediate virtutis. Probatur, quia omnis potestas spiritualis pendet a Christo, tamquam a primo fonte; cum enim ad beatitudinem supernaturalem sit ordinata, omnem excedit facultatem naturae. Ergo Christus concurrat ad communicandam huiusmodi potestatem, cuiusque communicetur. Sicut enim primus orbis dicitur concurrere ad omnes motus corporum celestium inmediate virtutis, quia nullum potest moueri, nisi accepta virtute ab illo primo, sic etiam nulla potestas spiritualis est in Ecclesia, in quocumque Pralato existat, nisi per virtutem Christi primo concurrentis ad illam conferendam.

66. Dico 2. probabile est, quod iurisdictio Pralatorum regularium sit a Christo immediate inmediate virtutis. Ita Medina, Rodriguez, Miranda, Sotus, Cortol. loc. cit. Probatur, quia, ut hoc cap. num. 2. dictum est, Christus Religiones instituit, & quod ad essentialia ita instituit, ut per nullam vniquam humanam prudentiam melius institui possent. Vnde Apostolos, Christianae Religionis prima exemplaria, votis religionis obstrinxit; nec solum instituit pro statu Apostolorum duraturas; omnia enim, quae fecit, ad eruditionem nostram fecit, ad conseruationem Sanctorum, ut dicitur ad Ephesios 4. in opus ministreri, in adificationem corporis sui, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, &c. id est

Magal.

Matth. 16.

D. Gregor.

P. Damian

Humb.

Sanch. Naldus

Mich. Med. A Castro. Rodrig. Bellarm. Eannes. Sotus. Llam. Magal. Rodrig. Miranda. Coriolan. Suarez. Vasquez.

Medina. Rodrig. Miranda. Sotus.

Id est donec omnes infideles ad Christi fidem conuertantur, quod erit in fine mundi, quando erit vnus pastor, & vnum ouile. Ergo Religiones instituit perpetuo duraturas, tamquam a diuina institutione manantes, super quam nulla humana potestas auctoritatem habet, & tamquam validissima paludamenta, ad Ecclesiam Romanam, catholicamque fidem sustentandam. Sed de essentia Religionum perpetuo duraturarum est, vt habeant Praelatos eiusdem Religionis. Ergo Christus reales Praelatos cum iurisdictione sufficienti instituit. Hec consequentia probatur auctoritate Apost. loco cit. vbi ait. *Et ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores.* Vbi per Pastores intelliguntur omnes Praelati ecclesiastici, vt dicit A Lapide ibi, curam animarum habentes. Si ergo hos instituit, necessarium dedit illis omnem iurisdictionem, quae erat necessaria pro tali munere debite obeundo, alioquin non posset dici illos gradus instituisse, instituire enim aliquem in Vicarium V. G. est dare illi omnem potestatem Vicarij: deinde qui dat formam, dat consequentia ad illam. Cum vero sciret Christus quod non erat semper nobiscum per extrinsecam assistentiam conuersaturus, mandauit suo Vicario, vt perpetuo, quod ille fecerat cum suis Apostolis, & in communi, ipse faceret cum omnibus Praelatis ecclesiasticis, id particulari, id est daret illis iurisdictionem necessariam pro modulo regiminis. At hoc est iurisdictionem immediatam a iure diuino pendere, quod enim mandato Principis fit, a Principe fieri dicendum est. Et nemo dubitat, electionem Moysis, Iosue, Saulis, & David a Deo proximam, & immediatam mansisse, vt bene Azor par. 2. instituit, mor. lib. 11. cap. 1. quaest. 1. ver. Obijcies. Et sacramenta baptismi, poenitentiae &c. virtute Christi immediatam ministrantur. Quod vero Christus id iusserit Petro, & successoribus, colligitur ex cit. loco Pauli. Si enim Christus Pastores instituit, & Pastores non sunt sine iurisdictione, ergo iurisdictionem, quam habent, a Christo habent immediatam per suum Vicarium. Quod de essentia Religionum sic habere Pastorem eiusdem professionis, constat ex clem. 1. de elect. cap. Cum causam, de elect. vbi dicitur, Cum secundum legem diuinam Deut. 22. non sit in boue arandum, & asino, id est homines diuersae professionis in vno officio non sint sociandi, vt ibi exponit Glossa, & dicitur etiam cap. In noua actione, 16. quaest. 7. Et in cap. Diuersis fallacijs, de cler. coniug. dicitur, quod male conueniunt citharæ cum psalterio: diuersitas enim professionis, & habitus, dissensiones, & scandala causat; cap. Quod Deo, 33. q. 5. c. Quidam, de apostat. Ergo secundum legem diuinam, quam non soluere, sed adimplere venit Christus, per sacros Canones expositam, & declaratam, Praelati Religionum debent esse eiusdem professionis. Nec obstat, quod aliquando Religionum Praelati fuerint Episcopi diuersae professionis, nam non debemus considerare, quid factum sit, sed quid faciendum erat; c. Cum causam, de elect. & forte etiam tunc bono Regularium regimini sic con-

gruebat, iuxta illud Apost. 1. Cor. 13. *Cum essem paruulus loquebar vt paruulus, sciebam, vt paruulus, cogitabam vt paruulus, quando autem factus sum vir, euacuaui quae erant paruuli.* Cum enim Religiones nondum eas vires recepissent, quae erant necessariae, vt absolute per se ipsas cum sola Pontificis Romani assistentia gubernarentur, Episcopus tamquam christianae perfectionis magistros habere conueniebat. Habuerunt tamen semper omnes Religiones suos immediatos Praelatos, vt ex antiquioribus regulis Basilij, Benedicti, Augustini constat.

C A P. VI.

Vtrum liceat appetere Prælaturas, curam animarum annexam habentes.

1. IDEATVR D. Th. 2. 2. q. 185. art. 1. vbi Caiet. & quodlib. 2. art. 11. Anton. 2. par. tit. 3. c. 5. §. 3. ver. Sed quaeritur; Sotus 1 b. 10. de iust. q. 2. art. 1. Sylu. verb. Episcopus, q. 3. Angel. eod. §. 2. & ver. Ambitio, §. 2. Tab. ver. Cathedra, num. 1. Nauar. tom. 4. miscell. 42. de or. n. 2. & lib. 5. conf. conf. 17. de sent. excomm. num. 7. Ledesma de stat. Episc. cap. 3. a concl. 1. Corrad. 1. p. cas. q. 252. Val. to. 3. disp. 10. q. 3. par. 2. Azor, tom. 2. lib. 3. cap. 28. quaest. 2. Fest. in const. Praed. par. 3. cap. 11. Suar. to. 4. de relig. tract. 3. lib. 6. c. 7. Henric. lib. 10. c. 32. nu. 3. Torres lib. 3. mor. phil. c. 3. Barbof. de pot. ep. to. 1. tit. 2. gloss. 1 n. 8. Sarton. in ciue Reip. reg. consil. 22. Castell. de elect. c. 9. num. 36. & cap. 10. a nu. 12. Gherius in theol. mor. verb. Prælatas, q. 2. Alb. Trott. de perf. cler. lib. 2. par. 1. requis. 8. num. 91. Regin. in prax. lib. 30. tract. 3. a num. 186.

2. Noto 1. ex D. Tho. 2. 2. cit. quod in Prælatibus tria possunt considerari. Primum, & principale est operatio, per quam utilitati proximorum intenditur. 2. est altitudo gradus 3. est reuerentia, & honor, & sufficientia temporalium.

3. Noto 2. quod tria genera personarum solent Prælaturas appetere. 1. est earum, quae omnino illis indignae sunt propter altum defectum, vel naturalem, vel canonicum 2. earum, quae dignae quidem sunt, sed peruersè appetunt, vt si appetant Prælaturas, non propter animarum salutem procurandam, sed propter celsitudinem gradus, honorem, aut bona temporalia, vel, si sint Regulares, vt Religionis iugum excutiant. 3. earum, quae & dignae Prælaturae sunt, & recto ordine appetunt, vt scilicet salutem curent animarum.

4. Dico 1. si indignus Prælaturam appetit, mortaliter peccat. Tum ratione iustitiae, impedit enim locum digno, cui talis Prælatura ex iustitia debebatur. Tum ratione charitatis, nam talis nociturus est quibus potius, quam profuturus. Tum ratione praeumptionis, appetens id, quod sibi non debetur, & ad quod exercendum non habet vires. Ita Val. loc. cit. in princ. Ledes. cit. concl. 5. & multo maius peccatum est eo casu Prælaturam recipere; Ledes. Sotus loco cit.

D. Thom.
Caietan.
Antonin.
Sotus.
Syluester
Angelus.
Tabiena.
Nauarr.
Ledesma.
Corradus.
Valentia.
Azor.
Festus.
Suarez.
Henric;
Torres.
Barbosa.
Sartonius.
Castellin.
Gherius.
Alb. Trois
Reginald.

Lapide

Azor

Valen.
Ledesma.
Sotus.

5. Dico 2. dignus, qui appetit Pralaturam ratione honorum temporalium, vel celsitudinis gradus, illa sibi constituendo tamquam finem primarium, & principalem, peccat omnino mortaliter. *Sot. Val. Caiet. loco cit. Ledef. concl. 7. Antonin. mox cit. peruertit enim finem Pralaturæ, qui est principaliter proximi salutem procurare; non solum enim dilectio Dei, & proximi est in præcepto, sed etiam ipse ordo dilectionis, vt D. Thom. 2. 2. quæst. 26. art. 1. est autem de ordine dilectionis, vt diligamus prius salutem animarum, quam corporum. Anton. 2. par. tit. 3. cap. 5. §. 4. ver. Querere ergo. Qui verò mouetur ad appetendam Pralaturam ratione honorum temporalium, vt habeat sufficientiam temporalium, & honorem, ita tamen, vt temporalia non sint finis Pralaturæ, sed appetitus, quia cum hoc intendit facere debitum suum circa curam animarum, & distributionem bonorum, nec intendit vti Episcopatu ad finem temporalium, sed quantum sibi conceditur portione sua, & debito sibi honore, &c. ad laudem Dei, hic tantum venialiter peccat. Ita Caiet. 2. 2. q. 185. art. 1. ver. Nihilominus tamen. Qui addit, ex hoc non reddi quemquam Pralatura indignum; quod etiam notauit Ledef. loco cit. concl. 7. dub. 1. Nauarr. lib. 5. conf. de sent. excom. conf. 17. n. 7. ait, quod Pralatura appetitur à digno etiam absq; veniali, modò principaliter appetatur, vt profit, & minus principaliter ob utilitatem, vel honorem.*

6. Dico 3. etiam si quis sit Pralatura dignus, eamq; recto ordine appetat, videlicet vt profit, non praestit, communiter tamen mortaliter peccat sic appetendo sine necessitate. Ita D. Thom. 2. 2. cit. Anton. loco cit. §. 3. & 4. Val. tom. 3. disp. 10. quæst. 3. par. 2. col. 3. ver. Nihilominus, & ver. seq. Tab. verb. Cathedra, num. 1. Sot. loco cit. Ledef. loc. cit. dub. 2. pag. 24. Sylu. ver. Episcopo quæst. 3. Corrad. loc. cit. Probat, quia temerarium est magno periculo salutis se exponere, absq; vrgenti necessitate, sed qui Pralaturas appetit, magno se salutis periculo exponit, ob multitudinem, & grauitatem obligationum, quas secum ferunt Pralaturæ, vt constat præcipue ex 1. ad Tim. 3. & ad Tit. 1. & manifestè apparet ex tota quæst. seq. Quare S. Tho. quodl. 5. art. 22. laudat eos, qui Pralaturas declinauerunt, vt fecisse ferunt Nazianz. qui ideò è patria discessit, ne ad Episcopatum ascendere cogeretur S. Ephram, qui eiusdem rei gratia infantiam simulauit, Bernardum. D. Tho. & alios multos. Ambrosius, Augustinus, Cyprianus, Bonauentura susceperunt inuiti. P. N. Franciscus offerenti Sixto IV. eas maiores dignitates, quas potest catholica Ecclesia conferre, cœli se solum dignitates ambire respodit, nec inde remoueri potuit, quantumuis rogatus. Per eandem semitas eum fuisse secuti P. F. Gaspar de Fosso, qui cum Episcopalem dignitatem, mandante Paulo IV. ad instantiam Caroli V. recipisset, offerenti deinde Gregorio XIII. per Cardinalem S. Sixti nepotem, Cardinalitiam dignitatem, respondit, eam nec corpori, nec atati, nec meritis eius conuenire, vnde Roma aufugit ferè. Per eandem semitas

cucurrit P. F. Ioannes à Flumine frigidè eloquentissimus concionator, & nostra Religionis aliquando Generatis, qui oblatam cardinalitiam dignitatem per pium V. omnium stupore intrepide recusauit: & rogantibus Fratribus, vt saltem ad honorem Religionis reciperet, respondit, honorem Religionis non consistere in pompatis illis dignitatibus, sed in Religiosorum sancta, & exemplari conuersatione. Quare Religio nostra licet adhuc Cardinales non habuerit, habuit tamen, qui eam dignitatem recusarunt: quod est multò plus gloriosum, quam multos habuisse, licet habuisse, vel non habuisse Cardinales, nihil addat, vel minuat Religionum gloria, cum aliquæ sint antiquissima, & illustissima, atque maximæ Religionis, quæ non adhuc his temporibus tali dignitate sint honore ab Apostolica Sede. Et qui cupit scire, qui etiam Romanum Imperium recusarunt, vel coacti receperint, adeat nostrum Rangol. in 1. Reg. c. 10. ver. 22. P. Greg. lib. 6. syntag. cap. 10. num. 7. Videat etiam Plat. de bon. stat. relig. lib. 2. c. 26.

7. Constat etiam nostra conclusio ex his, qui dixerunt PP. & Philosophi contra huiusmodi ambientes. Aug. 19. de ciu. cap. 19. *Locus, ait, Superior, sine quo regi populus non potest, est ita teneatur, atq; administratur, vt decet, tamen indecenter appetitur, &c. & lib. 3. de doctr. christi. cap. 15. agens de illo appetitu dominandi, quo plerumq; laborant homines se ipsos amantes, ait, talis autem dilectio melius odium vocatur. Et Chrysost. hom. 35. op. imperf. ad illa verba, Audientes decem indignati sunt. Primum, inquit, honoris concupiscere vanitas est. Primum enim fugientem se desiderat, desiderantem se odit & ibid. quicumq; desiderat primum in terra, inueniet confusionem in celo, vt ita inter seruos Christi non sit de primatu certamen. Et hom. 29. in 2. ad Cor. cap. 13. Si vis gloriam habere, contemne, si enim gloriam sekeris, gloria excides. Et Greg. 24. mor. c. vlt. Tunc sciam potestas bene geritur, cū non amando, sed timendo detinetur, quæ vt ministrari rectè valeat, oportet primum, vt hanc non cupiditas, sed necessitas imponat. Et idem relat. cap. vlt. 1. q. 6. ait, sicut is, qui inuitatus renuit, qui se fugis, sacris est altaribus ad mouendus, sic qui vltro ambit, vel importunè se ingerit, est procul dubio repellendus; nam qui se nititur ad altiora conscendere, quid agit, nisi vt crescendo decreseat, & ascendendo descendat. Isidor. lib. 3. sent. c. 48. Qui in appetendū honoribus seculi, aut prosperitatibus mundi inflanti desudat labore, & hic, & in futuro vacuus inuenitur a requie; tantòq; sarcinis peccatorum grauat, quanto à bonis operibus existit alienus. Et Leo Papa relat. in cap. Miramur, d. 61. Principatus, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus, aut actibus non offendit, ipse tamen inuiti sui est perniciosus exemplo. Et difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. Ber. ep. 126. & ser. 18. ex paruulis. Quisquis dominari non appetit, is profecto fructuosè præest ceteris insititendis. Et ep. 24. curritur ad Ecclesiasticas curas tanquam sine curis. Et infra, non cum tanta alacritate tyrerent ad honores, si esse sentirent, & onera, grauari profectò metuerent, nec cum tanto labore, & periculo dignitates afflarent. Laur. Iust. de regim.*

Sotus.
Val.
Caiet.
Ledefma.
Antonin.
D. Thom.

Antonin.

Caiet.

Ledesma.
Nauarr.

D. Tho.
Antonin.
Valentia.
Tab.
Sotus.
Ledefma.
Sylu.
Corrad.

S. Tho.

Rangol.
P. Greg.
Plasus.

Augustin.

Chrysost.

D. Greg.

Isidor.

Bernad.

Iustin.

regim. Pralat. cap. 1. Nemo Primatum cupias, nullusq. alijs praesse desideret, ceteris quippe negotijs magis periculosum est regimen animarum, atq. ad illud, prout oportet, ministrandum difficillime quisque reperitur idoneus. Verum si quis pro se ipso rationem reddere nequaquam sufficit, quanto minus pro se, sibiq. commissis iudicium durissimum, inquit Sapiens (Sap. 6.) fiet ijs, qui praesunt. Nempe si hoc homines considerarent, minime ambirent praesse, neq. ecclesiastica dignitatis cathedram tanto cum studio quaerirent. Plura huiusmodi vide apud Naz. or. ad civ. graui tim. percul. Ambr. lib. 2. de sacer. D. Th. & alios P. P. Cresp. in sum. cath. fid. ver. Episcopatus vac. non amb. Ex quibus satis constat, mortale esse Episcopatus appetere. Nec putandum, P. P. solum loqui de indignis, ut notat Torres lib. 3. de mor. philof. cap. 3. §. 1. nam de his nulla poterat esse dubitatio.

8. Nec latuit ethnicos haec appetendae dignitatis perniciem. Epictet. in enchir. cap. 20. memento, ait, oportere te velut in conuivio versari in quo, si sercula ad te perueniunt, extenta manu modeste carpe: si transit qui fert, ne eum desines: si nondum peruenit, ne procul appetitum extendas, sed expecta dum ad te veniat. Sic erga principatus, &c. Tull. 1. de off. Cauenda est etiam gloriae cupiditas, eripit enim libertatem, pro qua magnanimis viris omnis debet esse contentio. Nec vero imperia expetenda, ac potius non accipienda inuadenda, aut deponenda nonnumquam. Et Plato de reg. tendens ad fin. Quippe si honorum virorum extaret cinis, in ea haud aliter non imperandi gratia pugnaretur, quam nunc certetur imperandi cupiditate. Et Ant. 1er. 174. ad Stob. Nemo, ait, cum liceat sine periculo sequi, ducere periculo concupiscat. Et huius resistentiae, quam dignitatibus faciunt sapientes viri, rationem elegantem dat Th. Mor. ut refert P. Greg. lib. 6. lyntag. cap. 20. num. 7. merito abstinent sapientes a regenda Republica, habentes satis, ut quia alienae fultitiae mederi non possunt, ipsi saltem sint in tuto. Veluti qui effusum in plateas populam cum ab imbribus ad tecta reuocare non possunt, consulte agunt, qui semet intra tecta continent.

9. Dico 4. in casu necessitatis ut si alicubi vel propter labores, & pericula vitae, Pralaturis annexa, nemo reperiretur, qui vellet eam recipere; aut propter aliquorum malitiam esset alias praeficiendus indignus, liceret digno Pralaturam appetere. Ita D. Th. & omnes communiter. Quia bonum commune particulari laudabiliter praefertur. Quo pacto Greg. 1. p. pastor. cap. 8. & D. Th. 2. 2. cit. ad 1. intelligunt illud Pauli 1. ad Tim. 3. qui Episcopatum desideras, bonum opus desideras. Ea enim conditione erant tunc temporis Episcopi, ut singulis fere momentis mortem pro Christo expectarent. Hanc doctrinam videtur aperte docuisse Plato loc. cit. vbi ait, neq. pecunia, neq. honore ducti boni homines imperare volunt: neq. enim aperte pecuniam magistratus praemium accipientes, mercenarij vocari volunt; neq. clanculum, fures: neq. viuisus honoris causa; non enim ambiciosi sunt. Oportet igitur necessitatem illis imponi, & multam, si futurum est, ut velint magistratum accipere.

10. Dico 5. peccatum mortale est Pralaturas procurare. Anton. 2. p. tit. 3. cap. 5. §. 2. & alij

communiter. Si enim non licet appetere per actum interiorum, multo minus licebit procurare per actum exteriorum, ut ait Cai. in sum. ver. Beneficia. Et probatur ex Ecclesiastico 7. Noli quarere ab homine ducatum, neq. a Rege cathedram honoris. Et ad Habr. 5. dicitur, Nec quisquam sumi sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Et videtur contra ius naturale, quod aliquis velit procurare onus supra vires suas; aestimare autem vires se habere ad id necessarias, praesumptuosum est.

11. Nota, quod 3. modis procurantur officia. Per preces, per obsequia, per munera. Et omnes isti 3. modi simoniaci sunt, & mortale peccatum inducunt, ut D. Th. 2. 2. q. 100. ar. 5. corp. & ad 3. Anton. loc. cit. §. 2. & 3. ver. Dicit. num. ibi. P. Dam. lib. 2. ep. ep. 3. Et notat D. Th. loc. cit. ad 3. quod precari pro aliquo digno, ut ad Pralaturam assumatur, non est simonia, nisi rogatus, vel rogator non attendat ad dignitatem personae, sed ad humanum fauorem; nam tunc simonia erit in intentione. Si vero aliquis pro se rogat, ut obtineat Pralaturam habentem curam animarum, ex ipsa praesumptione redditur indignus. Licet tamen potest aliquis pro se petere, si sit indigens, beneficium ecclesiasticum sine cura animarum; quia cum seruiat altari, ex illo viuere debet. Potest etiam peti licite, & procurari Pralatura in casibus necessitatis, & sine scandalo, ut dixi num. 9. Atq. ita Cai. 2. 2. q. 100. ar. 5. Val. to. 3. disp. 10. q. 3. p. 2. col. 4. ver. Casus autem, hoc enim est consilium charitatis, non praesumptionis. Ait etiam ibi Cai. quod vbi regimen ecclesiasticum esset corruptum, petitio, & procuratio beneficij curam animarum habentis pro se alias digno, ex humano affectu procedens, licet sapiat aliquid praesumptionis, pro quanto quis petit praesse; quia tamen appetit intendens prodesse, & periculum imminet semper malae prouisionis, stante huiusmodi corruptela, quod probi viri postponunt, non plus quam venialis videtur illa praesumptio. Sed hanc doctrinam in mea Religione non admitto; unde nullo modo puto licitum esse dignitates procurare, per doctrinam D. Th. illo ar. 5. ad 3. Poenas inflictas contra procurantes officia in Religionibus vide to. 1. huius op. q. 21. cap. 2. §. 11. & to. 2. nostr. priu. in const. 5. Pauli V. & quando quis teneatur dignitates acceptare, & quando possit recusare, dixi to. 2. huius op. q. 1. cap. 10.

12. Ad vltimum nota, quod Cai. in sum. ver. Beneficia Ecclesiastica, §. Beneficium; Corr. 1. p. cas. q. 252. ver. Quarta est; dicunt, quod appetere secundum quid, id est si Superiori videatur expediens, cognoscendo se indignum cum tremore, committendo negotium Deo pro honore ipsius, & salute Ecclesiae, non est perniciosum, nec damnabile, immo videtur meritorium, si ex charitate procedat, cum per hoc non intendat se ingerere, sed Deo se offerre. Hic casus potest concedi, si steterit in eo, at ambitionis blanda subtilitas, ea esse verba pura mihi scrupulum iniecit, ait enim Greg. 1. p. pastor. cap. 9. quod saepe mens de se ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare, quod non amat; de mundi autem gloria non amare quod

Nazianz.
D. Ambr.
Cresp.

Torres.

Tullius.

Plato.

Antonin.

P. Gregor.

D. Thom.

D. Gregor.
D. Thom.

Plato

Antonin.

Caietan.

D. Thom.
Anton.
P. Damian
D. Thom.

Caietan.
Valent.

D. Thom.

Caietan.
Corradus.

D. Gregor.

L. Iustin.

quod amat, &c. Vnde melius est istas tentationes expellere, & sequi B. Laur. Iust. consilium de regim. Præl. cap. 1. ubi ait; Quoties immisiones præsidendi nobis sunt per angelos malos, vel suasiones fiunt per homines bonos, aut ex concupiscentia carnis, & vitæ huius immoderata affectione cogitationes in nobis formantur, ad propria recurramus infirmitatis examen, ad pavendumq; extreme animadversionis iudicium, & omnino desiderium fugabimur dominandi. In illo quippe die nequaquam erit securior, qui fuerit potentior, sine maior erit, qui fuerit honoratior, quin potius qui existerit corde humilior, &c.

D. Tho.

13. Denique potest quis licite petere à Deo secundum beneplacitum voluntatis suæ, ut eum dignum iudicet faciendi talia opera, quibus Ecclesiæ suæ prodesse possit. Appetere etiam potest ea opera facere, quæ bonus Prælatus faceret in Prælatura bene administrata. Ita D. Th. 2. 2. q. 185. ar. 1. corp. & pro fine, & coronide istius materiæ notentur sequentes versus.

Esse, fuisse, fore, tria florida sunt sine flore. Nam simul omne perit, quod fuit, est, & erit. Quod fuit, est, & erit, perit articulo brevis hora. Ergo quid prodest esse, fuisse, fore?

C A P. VII.

In quem finem constituantur Prælati in Religionibus.

D. August.

D. Thom.

Aristotel. Antonin. Tostatus. Aegidius. Rodriq. Miranda. Lipsius. Suor. Topius. Jauell. Rangolin. Contzen. Reginald. Ribadene. Bellarm. Torres. Barbosa. Vgolin. Crespius

Ideatur pro hoc cap. Aug. in tr. de Pastor. qui est to. 9. cap. 1. & 2. D. Th. 1. de regim. princ. c. 1. & lib. 3. c. 11. & opusc. de regim. Iud. q. 6. & 2. 2. q. 185. ar. 5. corp. Ar. 8. mor. c. 10. 3.

pol. c. 5. 5. pol. cap. 10. Anton. 3. p. tit. 19. c. 11. §. 1. Tost. in Exod. cap. 20. q. 19. Bened. Aegid. de iust. p. 1. cap. 3. nu. 7. Rodr. to. 3. q. reg. q. 34. ar. 5. Mir. to. 2. man. q. 5. ar. 5. Lips. lib. 1. exemp. pol. c. 7. Per. in reg. S. Bened. cap. 2. p. 4. nu. 61. Top. de pot. princ. sec. §. 5. à nu. 18. Iauel. to. 2. suor. op. tr. de off. princ. christ. p. 3. c. 2. Rang. in 1. Reg. c. 8. ver. 15. tit. An sic publicè, &c. & cap. 12. ver. 3. Illis verbis, Vtrum bouem; Contz. 2. pol. c. 2. §. 4. Regin. in prax. lib. 20. nu. 69. Ribad. de princ. christ. lib. 2. cap. 9. & 10. Bell. de off. princ. christ. lib. 1. cap. 7. Torr. in phil. mor. lib. 3. cap. 13. præsertim §. 3. Barb. de pot. epif. p. 1. tit. 2. gloss. 2. nu. 6. Vgol. de pot. epif. cap. 1. num. 2. Cresp. in sum. cath. fid. ver. Pastor.

2. Dicendum est, Prælatos dari in Religionibus in commodum, & utilitatem, non ipsorum, sed subditorum. Ita omnes DD. cit. Probatur 1. ex scriptura sacra. Ezech. 3. Speculator dedit te hodie domui Israel. Et cap. 33. Quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonerit buccina, &c. sanguinem eius de manu speculatoris requiram. Quæ loca explicans Greg. hom. 11. in Ezech. ait, Cui aliena cura committitur, speculator vocatur, ut in mentis altitudine sedeat, atq; vocabulum nominis ex virtute actionis trahit: non est enim speculator, qui in imo est; speculator quippe semper in altitudine stat, ut

D. Gregor.

quicquid venturum est, longè prospiciat. Et cap. 13. reprehenduntur Prælati, eo quia ibi commissum gregem non defenderint. Non ascendisti, dicitur, ex aduerso, nec opposuisti murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini. Et cap. 34. Væ Pastoribus Israel, qui pascabant semes ipsos: non ne greges pascuntur à Pastoribus? Et ibid. Lac comedebatis, & lana operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, & agrotum non sanastis, & quod confractum erat, non alligastis &c. Ier. 13. Vbi est grex, qui datus est tibi, pecus inelytum tuum? quid dices, cum visitauerit te? Et ps. 77. Elegit David seruum suum, pascere Iacob seruum suum, & Israel hereditatem suam. Elegit, inquit, David, non vt pasceret se ipsum, sed vt pasceret Iacob. & Israel. Et subdit, & pavit eos in innocentia cordis sui. Et num. 11. dicitur, Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutritrix infantem. At nutritrix non portat infantem propter commoditatem propriam, sed infantis. Et 1. Pet. 5. Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, & Io. 21. summo Pastorum Petro dictum est, Pisce agnos, pascite oves. Et ad Hab. 5. dicitur, Omnis namq; Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur. Quæ locum explicans ibi D. Th. ait. Pro hominibus constituitur, id est pro ipsorum utilitate; non enim constituitur propter gloriam, non propter cumulandas diuitias, non propter consanguineos ditandos. Si verò aliquis querat quod summus est, non est Pastor, sed mercenarius.

D. Thom.

D. August.

3. 2. Probatur ex PP. Aug. loc. cit. cap. 1. ait. Nos enim, quos in isto loco de quo periculosa red dicitur variis, Dominus secundum dignationem suam, non secundum meritum nostrum constituit, habemus duo quadam, vnum, quod christiani sumus, alteru, quod præpositi sumus. Illud, quod christiani sumus, propter nos est; quod autem Præpositi sumus, propter vos est. In eo quod christiani sumus, attenditur utilitas nostra, in eo qd Præpositi sumus nõ nisi vestra. Et 19. de ciu. Dei, cap. 14. Qui imperant, seruiunt eis, quibus videntur imperare Greg. lib. 5. in 1. Reg. cap. 20. in princ. Vitæ quidem innocentiam pro nobis habemus, sed Prælatus culmen pro alijs non pro nobis ascendimus. Ver innocentia bonum ad æternam patriam tendimus, per altitudinem gradus in aliorum custodia vigilamus, Naz. or. 1. apol. nu. 91. Hic spiritualis omnis imperij finis est ubique, prinata utilitate neglecta commodis aliorum consulere. Ber. ser. de trib. ord. eccl. in med. Puritatem quidem cordis in eo Prælatus habet, ut prodesse desideret, non præesse, vt scilicet proprium commodum, vel honorem seculi, seu aliud quidpiam suum in Prælature non querat, præter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem. Synes. de regno, in princ. Verum qui id in vitæ ratione sequitur, quod subditis commodum videtur qui taborem, & molestiam perferre vult, ne quid illis molestum sit, qui pro illis periclitatur, ut in pace, & securitate degant, quiq; vigilare, & in maximo concursu sollicitudinum versari sustinet, ut noctu, & interdum subditi malis omnibus vacent. hic in genere quidem omnium Pastor, in hominum verò genere Rex est. D. Th. lib. 1. de reg. cap. 1.

D. Gregor.

G. Naz.

D. Bernar.

Synesius.

Si verò non ad bonum commune multitudinis, sed ad bonum priuatum regentis regimen ordinatur, erit regimen iniustum, atq; peruersum: bonum si quidem gregis Pastores querere debent, & Rectores quilibet

D. Thom.

quilibet bonum multitudinis sibi subiecta. Et lib. 3. cap. 11. Regnum non est propter Regem, sed Rex propter regnum, quia ad hoc Deus pronidit de eis, ut regnum regant, & gubernent, & unumquemque in suo iure conseruent, & hic est finis regimini, quod si aliud faciunt in se ipsos commodum retrouenao, non sunt Reges, sed tyranni. Et de reg. Iudaeor. quaesito 6. Considerare debetis, quod Principes terrarum sunt a Deo instituti, non quidem ut propria luera quarant, sed ut communem populi utilitatem procurent. Hildelb. Archiep. Turon. ser. in illud Lucæ 12. Cui multu datum est, multum quæretur ab eo; relat. in bibl. PP. 10. 3. pag. 271. ex impressis Paris. 1624. Pastoris est quære non quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, non commoda temporalium rerum, sed salutem animarum. Tolt. cap. 20. Exod. q. 19. Qui autem Princeps, vel Prælatus est magis vacans utilitati suæ, quàm distributioni iusti politici non Prælatus, aut Princeps, sed tyrannus est. Quæ satis agra definitio est nostris Principibus, & Prælati.

4. 3. Probatur ex Tind. sess. 25. cap. 1. de refor. Optandum est, ut ij, qui episcopale ministerium suscipiunt, quæ suæ sint partes, agnoscant; ac se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Videatur etiam cap. 1. sess. 24. cap. 3. eod. tit. Et cap. Si qui Episcopi, §. Ecce cum, 1. q. 1. & cap. Qui Episcopatum, & cap. In scripturis, 8. q. 1. & cap. In decima 18. q. 2. & cap. Quorum vices, d. 68. vbi Prælati vocantur Patres Ecclesiæ; patres autem filijs seruiunt, ut Bell. to. 1. disp. de sum. Pont. lib. 1. cap. 7. ver. Respondeo, duplex esse genus. Vbi ait, Episcopi sunt serui Ecclesiæ, quemadmodum etiam Magistratus seruit Reipublicæ, & Rex populo (si Rex, non tyrannus sit) & pater filijs, & Magister discipulis.

5. 4. Probatur ex Theologis. A Egid. de reg. p. 2. lib. 3. c. 6. Rex respicit bonum comune, Tyrannus vero bonum propriu. Victor. in relect. 4. de pot. Papæ, & Concil. prop. 17. Potestas Principum est à Republica, quæ non dedit eis potestatem ad grauandum subditos, sed ad conseruandum Med. 1. 2. q. 90. ar. 2. concl. 1. Reges, & Principes non possunt instituere leges ad priuatum commodum, & utilitatem. Certè sicut potentia naturales de natura sua instituta sunt, ut tueantur bonum totius suppositi, sic potestas publica in comune bonu iustitiæ est. Gers. to. 4. de pot. Eccl. confid. 13. col. 5. Dicitur autem vnus ille bonus, vel Rex, vel Imperator, seu Monarcha, qui non proprium principaliter, sed commune bonum intendit in suo principatu. Almain. in tr. de pot. Eccl. q. 3. cap. 4. qui est insertus to. 4. cit. Gerson. Principatus Apostolicus est ordinatus non propter bonum principantis, sed propter bonum commune subiectorum. Rang. in 1. Reg. cap. 8. ver. 11. de reg. cap. 16. Natura magistratus, & imperij est, ut subditorum utilitatem, non imperantis commodum respiciat. Pylus Theologos, & Iuristas vide apud Top. loc. cit.

6. 5. Probatur ex Ar. 3. pol. cap. 5. Quando igitur vnus, vel pauci, vel multi communem utilitatem in gubernatione sequuntur, has esse rectas Rerumpublicarum species necesse est; quando autem ad propriam utilitatem, transgressione sunt, & labes. Et 5. pol. cap. 10. vult autem Rex esse iustos,

ut qui diuitias habent, nihil iniustum patientur, nec etiam populus afficiatur consumeljs: tyrannus autem, ut sape iam diximus, ad nullam communem respicit utilitatem, nisi gratia proprii commodi. Et 8. MOR. cap. 10. Tyrannus suam, Rex subditoru utilitatem spectat, non enim est Rex, nisi ex se ipse sufficiat omnibus bonis excedat: At qui talis est, nulla re inuiget, quæ circa utilitatem non sibi, sed subditis procurabit. Et lib. 5. cap. 6. 1. propterea non minus uoluntari hominem, sed rationem eo quod sibi ipsi id facit, & tyrannus euadit; est autem qui dominatur, iuris ijsus custos, ac si iuris, æqui etiam. Quoniam vero esse ipsi nihil amplius videtur, si quidem est iustus, non enim amplius ex simpliciter bono sibi attribuit, nisi id ipsi proportionem conueniat, id circo alteri laborat: atq; ideo iustitiam alienum esse bonum inquit. Merces igitur quadam danda est, ea autem est honor, & gloria; quibus verò hæc sortis non sunt, & tyranni efficiuntur. Circa quem locum, cum ait eis omnino sit, & christianus.

7. Noto 1. quò ad illa verba Non finimus. Quòd homo ut sic imperfectus est, multis oppressus passionibus; vnde, si secundum eas dominari linatur, omnes domini commoditates sibi sumet, labores autem refugiet, & in subditos refundet, & sic sibi soli attendens, tyrannus euadet; pericitur autem per virtutes proprio sudore partas, secundum quas cum dominatur, dominari dicitur secundum rationem, Atq; ita bene dixit Menander.

Quam suavis res est homo, si sit homo. idest perfectus. Et Cic. 1. de off. Quoniam autem, inquit, iustus non cum perfectis hominibus, plene, sapientibus.

8. Noto 2. circa illa verba, Quoniam verò esse &c. quòd Princeps iustus non censet, sibi plus esse tribuendum, quàm alijs, nisi fortè secundum debitam proportionem iustitiæ distributiua, secundum quam qui plus laborat, plus manducat; vnde, cum nullus sit in Republica, qui plus labore, quam Princeps, plus etiam ipse, habita ratione dignitatis, accipere potest ad Principis dignitatem sustentandam. Vnde fit, ut, cum alijs, non sibi, labore, & plus, quàm alijs labore, quòd non plus, quàm alijs, recipiat, sed ad æqualitatem secundum distributiua iustitiæ.

9. Noto 3. circa illa verba Merces igitur, quòd cum secundum ius naturæ retribuendum sit aliquid mercedis ei, qui pro nobis laborat, cum Princeps pro subditis labore, ab istis illi merces danda est, nimirum honor, & gloria, quæ sunt maxima bonorum, quæ ab hominibus dari possunt. Si autem sint aliqui Principes, quibus ista non sufficiant pro mercede, sed quærant luera, isti sunt iniusti, & tyranni. Vnde 1. ethic. cap. 5. ait, quòd honor est civilis vitæ finis. Et honorem esse suauissimum pabulum Principatum, docet ex Cicerone Cassan. in catal. glor. mund. p. 5. confid. 2. & Patrit. de regno lib. 9. tit. 2. ait, quòd iste honor est rectè factorum conscientia, quorum verus fructus est fecisse.

10. Noto 4. quòd ista optimè quadrant Prælati regularibus; debet enim ij esse viri super omnes alios lux respectiue Religionis virtuos, ad hoc ut possint regulas, & constitutiones seruare, & seruari facere; nec debent sibi

Hildelb.

Tostatus.

Archiep.

Episcopi.

Bellarmin.

A Egid.

Victor.

Medina.

Gerson.

Almainus

Gerson.

Rang.

Topius.

Aristotel.

Menander.

Cic.

Cassaneus.

Patrisius.

sibi plus orij quam alijs, tribuere, nec omnes Religionis labores in subditis refundere, ipsi vero delictis, & commoditatibus vacare. Et cum viri virtuos non solum secundum scientias speculativas, sed etiam secundum morales, sciant, quid sibi conueniat, & quid non, non sibi isti plus tribuent de bonis Religionis, quam alijs, nisi fortè aliter suadeat distributiva iustitia, secundum quam dicta bona ditantur etiam distribui ad æqualitatem, cum datur unicuique quod illi est opus, ut dictum est supra. Vnde in Reg. nostra nu. 39. dicitur, *Huius Religionis, & vite regimini intendentes, ceteris in vltis, ac restitu se iuxta posse conformant.* Quoniam verò Superiores semper vigilare debent pro bono, & salute subditorum, ab istis illis de iustitia debetur honor, & reuerentia, quibus Superiores debent esse contenti, expectantes in alio seculo etiam à Deo retributionem.

Plato.

11. 6. Probatum nostram conclusio ex Platone, & alijs Philosophis, ac Poetis. Plat. lib. 1. de Rep. ultra med. *Neq; alius vllus in aliquo Principatu, & facultate imperans, quatenus Princeps est, quod sibi conferat, cogitat, aut præcipit, sed quod subiecto conducatur, & quæ dicit, quæque facit, cuncta ad illius utilitatem, decoremq; dicit, & facit.* Et ibid. ver. fin. patet, legitimum Principem, non sui ipsius, sed eius, qui sub ipso est, commoditate respicere. Et lib. de regno, ultra med. *Qua ratione vir sapiens, bonusq; gubernabit, semper ita ad salutem subditorum respiciens, ut ad nautarum, nauisq; salutem respicit gubernator.*

Cicero.

Et Cic. 1. de off. Omnino qui Reipublica præfuturi sunt, duo Platonis præcepta teneant. Primum, ut utilitatem civium sic tueantur, ut quidquid agunt, ad eam referant, obliti commodorum suorum. Alterum, ut totum corpus Reipublicæ curent, nec dñm partem aliquam teneant, reliquas deserant. Ut enim tutela, sic procuratio Reipublicæ, ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus commissa, gerenda est: Qui autem patri civium consulunt, partem negligunt, rem perniciosissimam in civitatem inducunt, seditionem, atq; discordiam. Plutar. ad Princ. inerud. ait, *Principes esse Dei administratos ad tutandam hominum salutem, ut quæ Dñi bona hominibus largiuntur, ea partim distribuunt, partim conferunt.* Et

Plutar.

Eusebius.

Euseb. apud Stob. fer. 44. *Principem non ob questum priuatum, sed ob salutem, custodiamq; subditorum omnia facere oportet.* Sen. lib. 1. de clem. cap. 14. *Patrem patriæ Principem appellat, ut sciret datam sibi potestatem patriam, quæ est temperatissima, liberis consulens, suaq; post illos ponens.* Et Hadrian. Imperatorem sæpe dixisse ferunt, *ita se Reipublicam gesturum, ut sciret populi rem esse, non propriam.* Ex Xenoph. in memor.

Seneca.

Xenophon.

Socr. lib. 3. *Rex eligitur, non ut se se molliter curet, sed ut per ipsum, qui elegerunt, bene beatèq; agant, & lib. 8. de pedia Cyri, statim ab initio. Verum ego, o viri, sæpe numero etiam alias cogitavi, bonum Principem nihilo differre à bono patre, nam, & parentes filijs provident, ut bona his nunquam sint defutura.* Et Tiberius apud Lips. mon. pol. cap. 7. *Dixi, & nunc, & sæpe aliàs, Patres conscripti, bonum, & salutarem Principem, quem vos tanta, & tam libera potestate instruxistis, Senatui seruire debere, & vniuersis civibus, sæpe*

Lipsius.

at plerumq; etiam singulis, neq; id me dixisse pa- nitet. Et Claud. Paneg. in cons. 4. Honor. *Tu cinem, patremq; geras, tu consule cunctis, Nec tibi, nec tua te moueant, sed publica vota: Et denique curam, quam debet habere Princeps in procuranda subditorum incolumitate, eleganter expressit Alciat. embl. anchoræ, cui alligatus est Delphin, quod est 144. & his verbis illustrat.*

Titanij quories conturbant aquora fratres, Tum miseris nautas anchora iacta iuuat: Hanc pius erga homines Delphin cõplectitur, imis Tutius ut possit figier illa vadis.

Quam decet hæc, memores, gestare insignia Reges, Anchora quod nautis, se populo esse suo.

Plura huiusmodi vide apud Stob. & Lips. loc. cit. Top. de pot. Princ. §. 5. à nu. 26. Contz. 2. pol. cap. 2. §. 4. & 5. Claud. Minoem ad embl. 144. Alciat.

12. 7. Tandem probari potest nostra conclusio. Quia officium Principis est exercere iustitiam; at iustitia est ad alterum, ut dictum est ex Ar. nu. 6. ergo officium Principis ad subiectos est ordinatum, non ad se.

13. Ex dictis sequitur 1. teneri Prælatum sub mortali procurare bonum, cum spirituale, tum temporale prius Religionis, & communitatis in vniuersum, deinde singularum personarum de communitate. Ita in specie Bart. in auth. de hæc. & falsid. in princ. nu. 4. Rodriq. to. 3. q. reg. q. 34. ar. 5.

14. 2. Sequitur Prælatum non procurantem magis utilitatem communem, & particularem subditorum, quam suam propriam, mortaliter peccare. Lædit enim iustitiam in re graui, operando contra Prælatiæ finem. Ita Top. de pot. Princ. §. 5. num. 20.

15. 3. Sequitur, Prælatum non docentem, non moneantem, non corrigentem, sed coniuuentem, dissimulantem subditorum peccata, vel ob pigritiam, vel ob verecundiam, quia scilicet verecundatur eos reprehendere, vel ne in eorum inimicitias incurrat, ne impediant, & noceant in rebus temporalibus, quas vel adipisci appetit, vel amittere formidat, vel quia timet, ne in eum maledicta iaciant, seu calumnientur, &c. mortaliter peccare, & esse dignum furca. Ita decernitur num. 25. Tolle cunctos Principes populi, & suspende eos contra Solem in patibulo. Ad quem locum dicit Oleast. *Non debent Prælati suis subditi coniuuere cum viderint eos iniqua appetere, aut quæ sibi sunt nocitura.* Et Greg. hom. 11. in Ezech. ad illa verba, *Si dicentem me ad impium, ait, Pensandum est, quantum sibi connexa sunt peccata subditorum, atq; Præpositorum, quia ubi subiectus ex sua culpa moritur, ibi is, qui præest, quoniam tacuit, reus mortis tenetur.* Aug. lib. de pastor. cap. 9. *Videtur quàm sit Pastoribus tacere periculosum, moritur enim, & rectè moritur in impietate sua, & in peccato suo moritur, negligentia enim eius occidit eum.* Et in cap. Ut clerici, de vita, & honcler. statuitur, quod Prælatus sustinens subditos in suis iniquitatibus, maximè obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, debet puniri eadem pœna, qua sustentatus. Et Aug. ser. 16. de ver. Dom. *Si negligis corrigere peior eo, qui peccauit, factus es, Non nogo tamen per*

Claudian.

Alciatus.

Topius, Contzen, Minoer.

Aristotel.

Bartholus, Rodriq.

Topius.

Arist.

Arist.

Oleaster.

D. Gregor.

D. August.

per hoc, non posse aliquando Prælatum prudenter dissimulare aliqua peccata minora, quæ scilicet scandalosa non sunt, neq; a peccatore obstinato patrata, vt dicitur in cap. Ipsa pietas, §. Verum, & cap. Quod Christus, 23. q. 4. & monet Trid. sess. 13. cap. 1. de refor. Posset similiter Prælatus dissimulare ad tempus peccata illius, qui efficeretur deterior, si peccatum linquere compelleretur. Nam quandoque sustinetur minus malum, vt maius euitetur, cap. Duo mala, d. 13. Ita Panor. in cap. Vt Clerici, de vit. & hon. Cler. nu. 4. & D. Aug. lib. 1. de ciu. Dei, cap. 9. ait. *Nam si propterea quisque obiurgandis, & corripiendis male agentibus parcit, quia opportunius tempus inquirat, vel ei sdem ipsis metuit, ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam, & piam erudiendos impediunt infirmos alios, non videtur esse cupiditatis occasio, sed consilium charitatis.* Et Naz. or. 1. nu. 6. In quibusdam ad nonnulla conuenire satius fuerit, ita vt videretur, non videamus, & audientes non audiamus, ne alioquin eos nimis crebris obiurgationibus tamquam fluitibus obruentes, ad desperationem incitemus, ac dissolutio tandem pudore, quod persuasionis pharmacum est, ad quoduis facinus audaces reddamus. Hac etiam D. Th. 2. 2. q. 33. ar. 2. ad. 3.

16. 4. Sequitur Prælatum sub mortali teneri vitam exponere pro spiritali salute suorum subditorum, non solum in vniuersum, sed etiã in singulari, & hoc etiam citra extremam necessitatem. Constat; tum quia bonum spirituale præferendum est bono temporalis, sed vita corporalis est bonum temporale, ergo illi præferenda est vita spiritalis animæ; sed omnes Christiani tenentur vitam propriam corporalem periculo exponere pro vita spiritali sui proximi extremè indigenti, per doctrinam D. Th. communiter receptam 2. 2. q. 26. ar. 5. Corp. & ad 3. ergo Prælatus, qui non solum vinculo charitatis, sed etiam iustitiæ tenentur suos subditos adiuuare, ad id obligabuntur etiam extra extremam necessitatem, videlicet in graui, vel etiam ordinaria; tum quia Io. 10. dicitur *Bonus Pastor dat animam suam pro ouibus suis, mercenarius autem videt lupum venientem, & fugit.* Bonus pastor, ea scilicet bonitate, quæ ad gratiam, & amicitiam Dei necessaria est, dat animam suam, id est periculo exponit vitam suam corporalem pro vita spiritali ouium suarum. Et 1. Io. 4. *Sicut Christus animam suam pro nobis posuit, sic, & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Et Io. Clim. de off. Past. in to. 5. bibl. vet. PP. fol. mihi 734. *Confusio est Pastoris formidare mortem.* Et Aug. de Past. cap. 7. *renocabo errantem, requiram perditam, velis nolis, id agam, etsi me inquirentem lenient vepres sylvarum, per omnia angusta me coarctaba, omnes sepes excutiam.* Vide Greg. hom. 14. in Euang. Io. Atq. ita docent omnes DD. cum D. Th. loc. cit. vbi Arag. q. 2. concl. 4. Sor. lib. 10. de iust. q. 3. ar. 4. concl. 2. Salon. 2. 2. q. 62. ar. 7. contr. 3. tit. An. qui tenentur. Val. to. 3. disp. 2. q. 4. p. 3. col. 9. ver. Quod ad alteram. Benzon. in spec. ep. lib. 1. disp. 1. q. 1. ver. Quinto rationibus, & ver. sequ. Mald. ad loc. cit. D. Th. assert. 2. ver. Hinc patet Hinc Prælatus in subditorum necessitatibus pro illis orare tenetur, quod probat

Arag. 2. 2. q. 83. ar. 3. col. 7. ver. Tertius casus est,

ex illo Pauli ad Ephes. 3. *Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra: Et huius rei gratia stetit genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi.* Hinc etiam dixi to. 1. huius op. q. 1. c. 11. concl. 2. quod tempore pestis, vel alterius persecutionis non potest Prælatus fugere, relicta ouibus sine sufficienti Pastore, & præter DD. ibi adductos ad hoc, docent Arag. 2. 2. q. 26. ar. 4. q. 2. concl. 4. A. S. Fausto in thes. relig. lib. 6. q. 104. Nald. in sum. ver. Prælatus, nu. 8. Lop. in sum. to. 1. c. 67. ver. At verò. Fernand. 4. p. lvs exam. cap. 16. §. 4. num. 9. Benz. loc. cit. Mald. loc. cit. qui ponit casum in Prælato negligente administrare sacramentum pœnitentiæ subdito, quem credit esse in peccato mortali, peste laborante, ob metum contagi, eo prætextu, quod non sit in extrema necessitate, & per contritionem probabiliter speretur saluandus. Vide Maldon. in cap. 10. euang. Io. nu. 12. Tert. lib. 1. de fuga in perfec. Athan. in apol. pro fuga sua; Aug. ad Honor. ep. 180. Ghet. in Theol. mor. ver. Prælatus, q. 20. Cassan. in catal. glor. mund. p. 5. concl. 14.

17. Sed an pro vita corporali omnium suorum subditorum teneatur Prælatus vitam propriam mortis periculo exponere, potest dubitari. Certum tamen est, teneri lege iustitiæ, ad hoc enim constituitur, & ab ipsis pendet tamquam à toto; vnde tamquam pars debet pro toto seruando exponere se periculo. Ita Sor. 10. de iust. q. 3. ar. 4. Nau. in sum. cap. 24. nu. 18. Benz. loc. cit. ver. Adde tu, quod. Val. to. 3. disp. 3. q. 4. p. 3. assert. 4. Farin. 4. p. prax. de homic. q. 125. num. 322. Et colligitur ex cap. Regum, & cap. Administratores, 23. q. 5. cap. Suggestum. cap. Sciscitaris, 7. q. 1. Et dicit Aug. ser. 1. de parafceu. *Regis est vitam suam pro his, quibus regnat, opponere.* Et Chryfost. hom. de cru. & latr. *Imperatorum est pro omnibus mori, & Regis optimi pro communi utilitate numquam recusare supplicium.* Vnde etiam collige, quod tenetur Prælatus pro bono communi, etiam temporalis, vitam periculo se exponere: nam bonum commune priuato est præferendum, vt D. Th. 2. 2. q. 26. ar. 4. ad 3. Suar. tr. de charit. dif. 9. sect. 3. num. 1. Ex quo colligit Val. loc. cit. ver. Porro, debere vnumquemq. exponere se periculo vitæ pro illo viro conseruando, ex quo bonum aliquod Reipublicæ necessarium in communitatem redundat. Sed, si quis furaretur vas argenteum magni pretij nec posset Prælatus illud recuperare sine vitæ periculo, teneretur ne Puto, quod non; nam vita est multò pretiosior re illa temporalis. Et colligitur ex cap. Si tributum, iuncta gloss. ver. non nego, 11. q. 1.

18. An autem pro vita corporali vnus subditi teneatur Prælatus periculo vitæ se exponere. Negat Benz. loc. cit. ver. Adde quod Rex; Nam, ceteris paribus, Prælatus est magis necessarius Reipublicæ, quam alius subditus: Verum quidem est, quod, si subditi maximè conseruetur ad conseruationem Reipublicæ, & plus etiam, quam Prælatus, vt sæpe contingit in Religionibus, eo casu, bono communi attento, teneretur Prælatus pro dicti subditi vita seruanda mortis periculo se exponere. Quod autem singuli subditi teneantur pro Prælati vitæ

Panorm.
D. Aug.

Nazianz.

D. Thom.

D. Thom.

Io. Climac.

D. Aug.

Greg.

Aragon.

Sorus.

Salon.

Valentia.

Benzoniis.

Malderus.

Aragon.

AS. Fausto
Naldus.
Lopez.
Fernand.

Maldon.
Tert.
Athanaf.
Aug.
Ghesius.
Cassianus

Sorus.
Nauarr.
Benzon.
Valentia.
Farinac.

D. Chryf.

D. Thom.
Suarez.

Benzon.

vitz periculo se exponere, est sine difficultate, & docent Suar. Farin. Nau. cit. nu. 17.

19. 5. Sequitur teneri Prælatum sub mortali corrigere subditos, etiam cum periculo vitæ. Tum quid Prælatus est persona publica, & custos iustitiæ, & exemplar subditorum; vnde ad omnia opera præceptorum, cuiuscumque sint virtutis, arctius tenetur, quam subditi; sed subditi tenentur ad præceptum correctionis fraternæ sub mortali extra periculum vitæ: ergo Prælatus etiam cum illo periculo tenebuntur. Tum quia Prælatus habent peculiarem necessitudinem cum subditis ratione officij, & ideo debent illorum salutis singularem curam gerere tamquam pastores, & patres. Tum quia Prælatus magis tenetur diligere filios, quam subditi alios fratres. Tum quia ad id tenetur Prælatus ratione iustitiæ, & charitatis, cum alij solum ratione charitatis, vt Cal. 2. 2. q. 33. ar. 2. in resp. ad. 4. vbi Arag. col. penul. ver. 4. concl. Suar. tr. de charit. disp. 8. sect. 5. num. 4. Tum quia *Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis*, vt dictum est ex Io. cap. 10. Atq; ita docent Sot. de secr. reg. memb. 2. q. 2. concl. 7. Val. to. 3. disp. 3. q. 10. p. 2. col. 13. ver. Tertia sententia, & p. 3. col. 4. ver. Hinc. r. Arag. loc. cit. Innuit Nau. in man. cap. 24. num. 12.

Cajetan.
Aragon.
Suarez.

Sotus.
Valentia.

Aragon.
Nauarr.

20. Et nota, quod quando Prælatus tenetur ex iustitia subditum paternè corrigere, si omittat, peccat contra iustitiam, & contra particulare præceptum charitatis; atq; ad eò non satisfacit in confessione, si dicat, Omisi correctionem proximi, sed tenetur dicere, Omisi correctionem mei subditi, cum ex officio tenebar. Ita Suar. loc. cit. num. 5. Val. loc. cit. p. 3. col. 5. ver. Sed hæc fortè.

Suarez.
Val.

21. Et nota etiam, quod licet Prælatus sit in peccato mortali simili, vel etiam maiori, tenetur nihilominus subditum peccatum corrigere. Quia peccatum neminem liberat ab obligatione diuinorum præceptorum; cum nemini sua malitia prodesse, aut bonitas nocere debeat: cap. 1. de post. Prælatus. Ita Val. to. 3. disp. 3. q. 10. p. 3. à ver. Quintò peculiariter. Quod si peccatum Prælatus publicum sit, & absit scandalum; tenetur adhuc subditum corrigere, non per modum corrigentis, sed per modum rogantis, & ingemiscentis, iuxta doctrinam D. Th. in 4. d. 19. q. 2. ar. 2. q. 1. corp.

Val.

D. Thom.

22. Et aduerte, quod Prælatus tenetur non solum subditum corrigere, quando scit peccatum ipsius, vt alij communiter, sed tenetur sub mortali inquirere de subditi peccato. Quia tenetur ratione officij curare, quantum potest, vt subditi boni sint. Vnde sicut ille qui debet pecuniam creditori, debet eum requirere, cum tempus fuerit, vt ei debitum reddat; ita Prælatus, qui habet specialem curam subditorum, debet eos querere, ad hoc vt eos corrigat de peccato. Ita expressè D. Th. 2. 2. q. 33. ar. 2. ad 4. Ioseph. de S. M. in tribun. relig. tr. 1. cap. 10. §. 4. Val. loc. cit. col. 4. ver. Ac propter hanc; qui bene monet cum Cai. ad loc. cit. D. Th. fin. quod in hac inquisitione opus est maxima prudentia, ne multa suspicio præcipitem, & exosum Prælatum reddat, neque contra incuria multiplicationem pariat peccatorum occultorum.

D. Thom.
Ioseph de
S. M.

Subditis tamen illicitum est inquirere fratrum

peccata, vt fraterne corrigan, nam talis inquisitio odia parit, & dissensiones. Ita D. Th. loc. cit. ar. 7. ad 5. & Diana 3. p. tract. 2. resol. 42. vbi quam plurimos citat.

Diana;

23. 6. Sequitur, teneri Prælatum regularem sub mortali diligenter curare, vt subditi scientijs, & virtutibus imbuantur. Ita AEgid. de reg. p. 2. lib. 3. cap. 8. Colligitur ex Trid. sess. 5. de refor. c. 1. Cum enim finis Prælatorum sit, bonum Religionis, bonum autem Religionis sit ita Religiosos educare, vt vitam hic felicem in ordine ad æternam, sibi, & alijs adipiscatur, hoc verò vix fieri possit sine literis, quæ viam vitæ ignorantibus ostendunt, & in tenebris sedentes, & umbra mortis ad lumen veritatis reuocant, ideo oportet, vt Prælatus, qui suo muneri satisfacere volunt, studia in suis conuentibus, & prouincijs instituant. Quod in nostro Ordine pluriès mandatum est Prouincialibus sub pœnis grauissimis, vt constat ex cap. Rom. 3. num. 16. Malach. nu. 6. Paul. num. 18. Genuen. 3. nu. 20. Val. 4. num. 7. & alibi. Et aduerte, quod Prælatus studia negligentes tyranni sunt, vt dicit AEgid. loc. cit. Et quia ad bonum in Religione intentum consequendum, non sufficit illud cognoscere, & habere intellectum illuminatum ad discurrendum circa illud, requiritur etiam, vt sint Religiosi imbuti moralibus virtutibus, quibus appetitus ita moderetur, vt efficaciter velit dictum bonum consequi; Ideò oportet vt Prælatus etiam in moralibus virtutibus, humilitate, patientia, &c. suos subditos exerceant.

AEgidius

Val.

AEgid.

Audiat Sen. de tranqu. cap. 3. *Nec is solus Reipublicæ prodest, qui candidatos extrahit, & rueret reos, de pace, belloq; censet, sed qui inuentum exhortatur, qui in tanta bonorum præceptorum inopia, virtute instruit animos, qui ad pecuniam, luxuriamq; cursu ruentes prænsat, ac retrahit, & si nihil aliud, certe moratur, in priuato publicum negotium agit.*

Seneca;

24. 7. Sequitur, teneri Prælatum sub mortali dare bonum exemplum subditis, & coram illis irreprehensibilem apparere; iuxta dictum Apost. 1. ad Tim. 3. peccatum namq; Prælatus ruina est subditorum. Vnde Aug. lib. de Past. cap. 4. *Prælatus malè viuendo, & malum exemplum præbendo, necant oues; attendit enim ouis etiam fortis plerumq; Præpositum suum malè viuentem; si declinet oculos à regulis Domini, & intendat in hominè, incipit dicere in corde suo. Si præpositus meus sic vinit, ego quid sum, qui non faciam, & ille facit? Et Greg. lib. 1. in 1. reg. cap. 3. super illa verba, Non audierunt vocem, ait. Pastorum culpe subillius iudicantur, & non solum peccata eis penam vltionis aggrauant, sed etiam munera concessa.* Et D. Th. lect. 1. in c. 10. Io. ait, quod quatuor sunt actus boni Pastoris 1. quidem, quod oues cognoscit, 2. verò quod eas educit, id est segregat à societate impiorum. 3. quia iam educas ab impijs, & inductas in ouile, iterum educit eas ex ouili 4. eas præcedit exemplo bonæ conuersationis. Et Patr. lib. 1. de regno, tit. 7. ex sententia platonis, & Socratis dicit *Principes longè magis exemplo, quam culpa peccare.* Quare, si Prælatus fuerit impudicus, si vinolentus, si percussor, si superbus, si iracundus, si litigiosus, non nudum peccatum committit, puta fornicationis, vinolentia, &c. sed aggrauatum per circumstantiam personæ

Augustinus

Gregorius

D. Thom.

Patristica

personæ, repugnantem Apostoli præcepto, necessario in confessione explicandam. Sed de hoc latius q. 2. cap. 2. §. 5.

25. 8. Sequitur, non posse Prælatum absq; mortali Prælatiæ renunciare, quando est valde necessarius pro salute gregis, & hoc etiam si habeat licentiam renunciandi à superiore. Nam strictissimo iure diuino, & naturali tenetur curam gerere eorum, quibus præest. Peccaret etiam mortaliter Prælatus, qui renunciaret Prælatiæ; vt sibi solum vacaret; tenetur enim bonum subditorum magis, quam proprium curare. Ita habetur in cap. Suggestum 7. quæst. 1. Val. tom. 3. disp. 10. q. 3. par. 4. col. 2. ver. Secundus casus est, & ver. seq.

26. 9. Sequitur teneri Prælatum sub mortali in tribus casibus Prælatiæ acquisitæ renunciare, primò cum est impeditus tali crimine, vt nequeat suo muneri satisfacere, V. G. homicidio voluntario, & simonia, per quam sit in Prælatiam assumptus. Et hoc etiam si dicta peccata occulta sint, impediunt enim executionem legitimam officij; vnde, cum non possit fini Prælatiæ satisfacere, tenetur renunciare. Similiter si sit intrusus, idest non legitime electus, neq; secundum naturam, neq; secundum canones, secundò renunciare tenetur, si propter perpetuam infirmitatem est ita corpore impeditus, vt nullo modo, non solum in omnibus, sed nec etiam in parte possit suo muneri satisfacere, tertio si ita est scientia necessaria ad proprium munus obeundum destitutus, vt nulla sit spes, vt, omni diligentia adhibita, sufficiens reddatur, propter eandem rationem. Ita habetur in cap. Nisi cum pridem, de renunc. Val. loc. cit. à ver. De secundo.

27. 10. Sequitur, teneri Prælatos animarum curam habentes, in suis Prælatiis personaliter residere. Ita habetur in cap. Peruenit, cap. Suggestum, cap. Sciscitaris, 7. quæst. 1. Fusè tradit Trid. sess. 6. de refor. cap. 1. & sess. 23. eod. tit. cap. 1. Cum enim teneantur salutem sibi commissi gregis curare, si fuerint absentes, id nequaquam possunt adimplere. Et licet adimplere possent per substitutum, adhuc tamen residere tenerentur, nam grex, quem sibi elegit Pastorem, semper magis diligit, & veneratur, quam substitutum, naturali in id inclinatione ferente, & dicit Trid. sess. 23. cit. ibi, *Obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel diocesi residentiam.* Et in cap. Extrapandæ, §. Qui verò, de præb. dicitur. *Qui parochialem habet Ecclesiam, non per vicarium, sed per se ipsum ibi deserviat.* Vnde, si non resideant, ultra mortale peccatum, tenentur restituere fructus perceptos, iuxta Trid. loc. cit. Val. loc. cit. par. 5. col. 4. ver. Quintò certò est: & id etià ante condemnationem; qui enim accipit quod suum non est, tenetur in conscientia illud restituere Val. loc. cit. col. 5. ver. Præterea. Et Prælati regulares, qui stipendium aliquod habent, illud nec recipere nec receptum retinere possunt, si non resideant. Ex quo etiam sequitur, quòd ratæ in nostro Ordine assignatæ Generali, vel Prouincialibus, pro Religione, & Prouincijs visitandis, si non visitent, nõ debentur; & si extorqueant, retinere non possunt, nisi quod simpliciter pro suo vicario necessarium est; nam beneficium datur

propter officium, cap. fin. de reacr. in 6. quare si quis non præstet debitum officium, inique officij fructus recipit, & retinet.

28. Possunt tamen Prælati absq; vlla culpa ad breue aliquod tempus, duorum V. G. mensium, propter aliquam iustam rationem à cura sua Prælatiæ abesse. Ita in terminis Trid. sess. 23. de refor. cap. 1. nam abesse non dicitur, qui statim est reuersurus, vt dicit Trid. loc. cit. ibi, *Quoniam autem, & multis id probat Gonzal. ad reg. 8. cell. gloss. 43. nu. 5. vnde resoluit Beia 4. p. cas. casu 21. quòd Parochus ruralis, qui singulis hebdomadibus in urbem venit ad videndos parochianos, & cum illis vno tantum die moratur, relicto tamen ad occurrentes casus cappellano, nõ peccat mortaliter, nec tenetur ad fructuum restitutionem.* Et aduerte, quòd abesse à proprijs Ecclesijs per duos menses possunt Prælati absq; alicuius alterius licentiæ, & etiam Curati absq; licentiâ Episcopi. Ita Nau. in man. c. 25. nu. 121. ver. Quæ omnia, ferè ad finem; Azor p. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 10. Val. tom. 3. disp. 10. quæst. 3. p. 5. col. 3. ver. Præcepit.

29. Ex quibus collige, quòd Superiores locales, qui quotidie curantur per ciuitates, & locales suorum districtuum; relicti suis conuentibus non sunt in bono statu, etiam abstrahendo à constitutionibus regularibus; tenentur enim suis curis personaliter assistere, & illa cõtina Superioris absentia fratres relaxat, & conuentum deperdit. Vnde de quodam Seniore nostri Ordinis, qui, cum esset Superior, numquam egrediebatur è conuentu, audiui, quòd interrogatus, Quare numquam exiret? respondit. Per exitum Superioris è domo Conuentus multum perdit, & demon multum lucratur.

30. Sed quid, si in Correctorem eligatur Parochus curam animarum in Ecclesia regulari exercens, qui debet quolibet momento exire ad oues curandas? R. hunc casum esse valde difficilem, & ad illum parum aduertere multos. Puto itaque, non posse Parochum in Correctorem eligi, nisi Parochiæ renunciaret: sunt enim hæc officia ambo personalem residetiam requirèntia, cum ambo animarum curam habeant; vnde per Trid. sess. 24. de refor. cap. 17. sunt incompatibilia, cum pluribus intentus, minor sit ad singula seruus. Poterit tamè Parochus in Ordine Minorum, in quo Superiores locales sũt solum annuales, in Correctore eligi, si pro eo anno Parochiæ, quæ ei non est in titulum collata, sed ad beneplacitum superiorum Prælatorum, renunciaret: in ijs verò Religionibus, in quibus Priores conuentuales sunt perpetui, non possunt Parochi in Priores eligi, nisi per Prælatos Parochiæ de alio Parocho prouideatur, cum non possint per substitutum Parochiæ in perpetuum deseruire, vt probat Sanchez lib. 3. de matr. disp. 31. num. 11.

31. Noto tamen, quòd possunt dicti Prælati ex grauissimis causis, etiam longo tempore à suis Prælatiis abesse; cum enim præceptum de residentia (sive diuinum sit, sive Ecclesiasticum), pro quo videri possunt multi tract. apud Turrecremata post tract. de auct. Papæ: Valentia loco cit. col. 5. Sotus lib. 10. de iust. q. 3. art. 1. Caletanus 2. 2. q. 185. art. 5. Azor loco cit. quæst. 1.) sit affirmatiuum, non

D d obligat

Valentia.

Valentia.

Trid.

Valentia.

Valentia.

Trid.
Gonzales;
Beia.

Nauarra;
Azor.
Valentia;

Sanchez;

Turrecrem.
Sotus.
Caletan.

obligat pro omni tempore, & in omni casu, sed pro ratione circumstantiarum, ut alia affirmatiua. Hæ autem causæ sunt quatuor, quas enumerat Trid. sess. 23, cap. 1. de refor. ad quas multæ aliæ reducuntur, de quibus Azor loco cit. q. 3. Prima est christiana pietas, qua Prælat⁹ abest ad iuuandam aliquam Ecclesiam, ad dirimendas lites, 2. est vrgens necessitas, quando residentia vergit in præfens, ac manifestissimum discrimen vitæ Prælati, propter morbum, vel propter persecutionem aliquam. An autem propter aeris intemperiem possit Prælat⁹, Corrector V. G. abesse à suo conuentu per aliquot menses, puta à conuentu nostro Albiganensi per illos tres menses æstiuos, puto quòd sic, cum licentia tamen Prouincialis, & modò conuentui sufficienter prouideatur de aliquo Superiore idoneo. Similiter dic, si Corrector infirmaretur in aliquo loco, in quo non esset medicus, neq; medicinæ Azor. to. 2. lib. 7. cap. 4. q. 4. vers. Ad 2. cap. vrget enim tunc præceptum naturale de conseruanda vita, nec obligat necessitas subditorum, vt suppono. 3. causa est debita obedientia, quando scilicet quis abest vt pareat Superiori, potenti in residentia ad aliquod saltem tempus dispensare, vt V. G. si Generalis vocaret ad se Prouincialem, & Prouincialis Correctorem, ijsq; vterentur ad visitandam Prouinciam, vel Religionem. Tria tamen debent in hoc casu aduerti, primò quòd id vergit in Religionis vtilitatem, vt bene Valentia loco cit. col. 2. ver. Debita obedientia. secundò quòd tunc prouideatur conuentui, vel Prouinciæ de Superiore idoneo, tertio quòd ista absentia non fit vltra quadrimestre singulis annis; per duos enim menses diximus, quòd possunt abesse absq; dispensatione; & super alijs duobus poterunt dici Prælati dispensare: & audio, ita fuisse declaratum à sacra Congreg. Concil. Si autem negotium maiorem abentiam requirat, ad Papam recurrendum est, quòd causa est euidentis Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilitatis; vnde potest Prouincialis dispensare cum Correctore, vt incœpta studia perficiat, quia id vergit in Religionis vtilitatem: quòd tamen limita, nisi obest regularia statuta, vt obstat in Ordine nostro, per statutum cap. Auen. 2. num. 24. Concedit item Concil. loco cit. quòd absq; facultate Superioris possint Prælati abesse à suis Prælatijs propter aliquod munus ipsis annexum, V. G. quando Prouincialis debet ire ad capitulum generale, & Corrector ad capitulum prouinciale. Et nota, quòd in illis quatuor casibus, in quibus potest dispensari super residentia, dispensatio debet fieri causa bene cognita, & in scriptis. Videatur Miranda tom. 2. man. quæst. 9. art. 5. Vasquez opusc. de benef. cap. 4. §. 2. art. 2. dub. 1. 2. 3. Sanctarel. ver. resol. par. 1. quæst. 1. Maucler. tom. 1. par. 2. lib. 5. cap. 9. Molf. tom. 1. summ. tract. 6. cap. 11. à nu. 20. Et aduerte, quòd Canones, & DD. de residentia Prælatorum secularium tractantes traxi ad residentiam Prælatorum regularium, secutus sententiam Rodriq; to. 2. c. 39. & Homob. to. 3. de exam. tr. 15. cap. 4. q. 12. §. Remedia, ver. Et cum Superiores vbi enim est eadem ratio, ibi & idem ius.

Azor.

Azor.

Miranda.
Vasq;
Sanctarel.
Maucler.
Molfesius.

Rodrig.
Homobon.

32. 11. Sequitur, Prælatum non debere esse personarum acceptatorem, non solum in pecuniis, sed nec in bonis monasterij, vbi vni parti subditorum consulat, & alteram negligat, vt dicitur in cap. Ea, quæ, §. Porro, de stat. monach. ex hoc enim oriuntur seditiones, atq; discordiæ: vnde Gen. 37. *Videntes fratres eius (Ioseph) quòd à patre plus cunctis filijs amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacificè loqui.* Et discordia ciuili nulla est in Republica res perniciosior, vt ait Plato 5. de Republica à princ. his verbis. *Habemus ne vllum perniciosius ciuitati malum, quàm quòd eam diuidit, & ex vna plures facit: vel melius quidquam eo, quòd ipsam vincit simul, & vnam efficit.* & habetur in c. 1. d. 71. Vnde regnantibus maxime conuenit studere concordia; vt enim ait Cassiod. lib. 1. var. epist. 22. *Decet quippe regalis apicis curam generalitatis custodire concordiam, quoniam ad laudem regnantis trahitur, si ab omnibus pax ametur. Quid enim est, quòd nos melius prædices, quàm quietus populus, concors Senatus, totiaq; Respublica morum nostrorum honestate vestita?* Et lib. 2. epist. 29. *Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas.* Et Philo relat. à Magal. in cap. 1. Iud. num. 168. *Est, inquit, scopus, quem sceler vates spectat in omnibus iuris capitibus, vt concordia, societas, consensusq; morum vigeat, vnde familijs, ciuitatibus, gentibus, regionibus, vniuersisq; hominum generi summa felicitas contingit.* Et rursus Cassiod. lib. 1. var. epist. 1. *Omni quippe regno desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua & populi proficiunt, & vtilitas gentium custoditur.* & Salust. in Iugur. *Concordia parue res crescent, discordia maxime dilabuntur.* Et Virg. 6. Aen. ver. 852.

*Tu regere imperio populos Romane memento,
Hæ tibi erunt artes, paci q; imponere morem.*
Vide Pen. l. 1. Cod. de Irenarc. lib. 10. Cassan. in catal. p. 5. conf. 16. Magal. loc. cit. & c. 6. à n. 121. Quare Prælati possunt, & debent discordantes subditos amicabiliter concordare, si possunt; si non, rigore, & imperio, vt est text. clarus in cap. Discordantes, dist. 90. Potest etiam duobus subditis discordantibus, & ad concordiam redire contementibus, sub poena excommunicationis præcipere, vt concordent; quòd si renuant, eos, vel eum, per quem steterit, excommunicare, vt dicitur clarè in cap. Placuit, d. 90. cap. Prælatum, d. ead. & habetur in cap. Si quis contristatus, iuncta glossa ver. Inedij, d. ead.

33. Sed licet teneatur Prælat⁹ concordiam inter fratres procurare, præstat tamè aliquòd discordias ponere inter eosdem, cum sunt in malum congregati. Naz. or. 12. nu. 36. *Nec verò hec eo à me dici quisquam suspicetur, quòd pacem omnem amandam, et complectendam esse existimem; nam vt optimam quamsdam dispersionem, ita perniciosissimam quandam concordiam esse perspectum habeo; sed ea demum, que bona est, & boni causæ iniicitur, ac Deo copulatur.* Et Cyril. lib. 6. in Ioan. cap. 16. *quamuis enim serè semper, vt plurimum bona sit concordia, & discordia mala, quòd hæc dissipet omne bonum, atq; disturbet, illa verò promoueat, corroboret, & foueat: nihilofecius & bona interdum inuenitur discordia, & mala concordia, cum discrepantia animorum alicuius mali perpetrandi præstat obsequiū, & unanimitas murusq;*

Plato.

Cassiodor.

Magal.

Cassiodor.

Salustius.

Penna.
Cassanese
Magal.

Nazianz.

Cyrillus.

uniusq; complurium consensus eos constringit, & alligat, valentioresq; reddit ad conceptum scelus perpetrandum. Unde ad impediendam malam concordiam se Dominus in hunc mundum venisse contestatus est, cum ait [Matth. 10.] Non veni mittere pacem in terram, sed gladium, idest separationem, ut sequentia eius verba ostendunt, Debent itaque aliquando superiores ponere discordias inter eos, qui in malum conveniunt. qua arte vsus est etiam Paulus Act. 23. cum enim à Iudæis in Ierusalem comprehensus, & in eorum iudicio constitutus esset, sciens vnam partem eorum, qui aderant, ut eum accularent, esse Phariseorum, & alteram Sadduceorum, exclamavit inter eos se Phariseum esse, atq; de spe, & resurrectione mortuorum bene sentire; qua voce immisit seditionem inter Phariseos, & Sadduceos dissoluit totam illam multitudinē. Studeat quæso Prælati particulares amicitias extirpare, ad quod vt animetur, legat tractatū de hac re Iul. Nigr.

Iul. Nigr.

C A P. VIII.

Verum Superiores regulares teneantur observare leges, quas ipsi, vel eorum antecessoresulerunt.

dicta statuta servare. Neq; possunt dici legislatores, licet ad leges, & statuta condenda conveniant; quia tales soli nō sunt, nisi cum alijs. Ita Salas loco cit. sect. 2. num. 9. Azor loco cit. ver. In hoc itaque: Mald. loco cit. col. 3. ver. Respondeo, Viçt. loco cit. Miranda, q. 29. cit. Rodriq. loco cit. Medina loco cit. ver. Ad hoc dubium; Sot. loco cit. concl. 1. Vasq; loco cit. cap. 1. num. 2. Suarez 3. de leg. cit. num. 1. & 4. de relig. cit. num. 18.

Salas.
Azor.
Mald.
Viçt.
Miranda.
Rodriq;
Medina.
Sotus.
Vasq;
Suarez,

4. Suppono 3. Superiores regulares teneri ad servandos contractus initos cum suis subditis, V. G. commutavit Prælati vnum habitum pro tot libris cum suo subdito, dico, quod tenetur stare prædicto contractui, nec potest in conscientia ab eo resiliere sine consensu subditi, & quod, acceptis libris, tenetur subdito dare habitum; lege enim naturali tenemur cōtractus, & pacta servare; cap. 1. de pact. l. 1. ff. eod. Ita Azor, Filliuc. Regin. loco cit. Bald. cit. nu. 2. Contz. cit. §. 5. Menoch. conf. 1. num. 240. Mol. tract. 2. de iust. disp. 261. num. 9. qui tenet, quod Princeps etiam supremus tenetur observare contractus initos cum suis subditis, & quod ad hoc remanet obligatus non tantum naturaliter, sed etiam civiliter. Quam sententiam etiā tenet cum multis alijs Aegid. par. 2. de contr. cap. 1. num. 2. Tenetur etiam Prælati servare contractus initos à suo prædecessore, vt Menoch. conf. 264. nu. 15. Aegid. cum multis loc. cit. nu. 3. & habetur in cap. 1. de probat.

Azor.
Filliuc.
Reginal.
Bald.
Contz.
Menoch.
Melina.

5. Suppono 4. Generalem, & Prouinciales in Ordine Minimorum posse cum consensu suorum Collegarum statuta in Religione bonum condere, vt dixi tom. 1. huius op. q. 1. c. 8. §. 3. concl. 2. ver. Quod autem Prælati; & to. 1. priu. in const. Pyrrhi, num. 10. & constat ex nostr. const. cap. Foroiul. 1. n. 18. Val. 4. n. 60. quæ statuta tandiū durant, quamdiū fuerint per subsequentem Prælatum de consilio, & assensu suorum Collegarum reuocata, & ibidem dicitur. Et Urb. VIII. anno 1. sui Pontificatus per suas litteras, vt susceptam, datas Romæ, apud S. Petrū, sub annulo Piscatoris die 12. Ian. 1624 concessi Reuerendissimo P. Aegidio Camart. nostri Ordinis Generali, vt posset, inhærendo Evangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ, sacrorumq; canonum, & conciliorum generalium decretis, & regularibus nostri Ordinis institutis, ordinationes, & statuta, etiam sub censuris perpetuò duratura condere, & ordinare. Circa quod indultum breuiter nota 1. quod dicta statuta non poterat dictus Generalis facere, nisi cum consilio, & assensu Collegarum, quia sic disponunt nostre constitutiones, quib; tenebatur inhære. 2. quod dicta statuta etiā perpetua, per subsequentem Generalem, & suos Collegas poterant reuocari, propter eandem rationem. 3. quod illud fuit privilegium personale, quod morte ipsius Generalis expiravit. De his ergo statutis tam perpetuis, quā reuocandis ad libitū successorū, ac etiā de alijs præceptis, quæ sunt à præfatis Superioribus etiā localibus secundū occurrentes occasiones quæritur, an obliget statuentes, & præcipiētes, ita vt ea in conscientia observare teneatur. Nō loquimur autem de constitutionib; concernētib; solum gradum aliquē Religiosorū V. G.

Val.
Foroiul.
S. Petri.
Urb. VIII.
S. Petri.

D. Thom.
Caietan.
Medina.
Conradus.
Malderus.
Sotus.
Vasquez.
Rodriq.
Nauarrus.
Topius.
Victoria.
Baldus.
Covarr.
Menoch.
Miranda.
Tiraquel.
Rangol.
Sayrus.
Suarez.
Salas.
Valentia.
Reginal.
Azor.
Fillincius.
Patrius.
AS. Fausto
Contzen.

1. IDEATVR D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 5. vbi Caiet. Medina, Conrad. Mald. Sot. lib. 1. de iust. q. 6. art. 7. Vasq; 1. 2. disp. 167. cap. 3. Rodriq; tom. 1. q. reg. quæst. 68. art. 3. Nau. lib. 5. conf. de pœnit. & remiss. conf. 18. num. 2. Top. de pot. princ. sec. §. 1. à num. 15. Viçt. relect. 3. de pot. cit. num. 21. Bald. in l. Princeps, ff. De leg. & sen. conf. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 1. num. 4. Menoch. conf. 250. Miranda tom. 2. man. quæst. 25. art. 22. & quæst. 29. art. 4. Tiraq. de contract. lign. §. 1. gloss. 13. num. 38. 39. Rang. in 1. reg. cap. 8. ver. 11. tr. de regno, cap. 11. 12. Sayr. in clau. reg. lib. 3. cap. 4. num. 3. Suarez lib. 3. de leg. cap. 35. & tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 8. num. 18. 19. Salas deleg. disp. 14. sect. 2. & 3. Valentia tom. 2. disp. 7. q. 5. par. 4. Regin. in prax. lib. 1. 3. à num. 168. Azor 1. par. lib. 5. cap. 11. q. 1. Filliuc. tom. 2. tract. 21. cap. vlt. q. 10. num. 426. Patric. lib. 8. de reg. tit. 6. A. S. Fausto in thes. lib. 6. q. 120. Contz. lib. 1. pol. cap. 20.

2. Suppono 1. omnes Superiores regulares, Generales, Prouinciales, Correctores teneri ad observandas regulas, quas sunt professi. Constat, quia ad id per votum professionis se obligarunt, & dicunt omnes cit.

3. Suppono 2. Generales teneri directè ad observandas constitutiones capituli generalis; & Prouinciales teneri ad observantiam constitutionum capituli prouincialis; & Correctores capituli localis, & earum pœnas incurere, si transgrediatur, sicut cœteri fratres, licet ipsi in dictis capitulis cū alijs dictas constitutiones fecerint. Quia licet sint communitatis, seu capituli capita, sunt tamen ipsi capitulis congregatis inferiores, & subditi, & consequenter non minùs, quàm alijs, tenentur

nouitiorum, aut Laicorum, sed loquimur de constitutionibus concernentibus omnem statum, & omnes gradus Religiosorum, & de constitutionibus, quæ communes omnino sunt tam Superioribus, quam Subditis, ita ut nulla appareat ratio, quare potius Subditi, quam Prælati illis comprehendantur.

6. Dico 1. Prælati tenentur obseruare leges, & constitutiones à se latas, quod ad vim tamen directiuam solum, id est quatenus illa lex dirigit illum in id, quod facere tenetur secundum dictamen rationis in conscientia, ita ut peccet eodem genere peccati, quo subditi, si transgrediantur. Et D. Tho. 1. 2. quæst. 96. ar. 5. ad 3. & suorum discipulorum; Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 8. num. 19. Vasq; 1. 2. disp. 167. cap. 3. num. 17. Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 1. num. 7. ver. Hæc denique M. Giurba conf. 1. num. 34. ubi ferè innumeros DD. cit. & est communis omnium Theologorum, & Iurisperitorum, ut dicit Vasq;

7. Probatur 1. ex Scriptura sacra Matt. 23. Christus reprehendit Phariseos dicens, Dicunt, & non faciunt, alligant enim onera grana, & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Et Matth. 7. & Lucæ 6. dicitur. Quomodo dicis fratri tuo, Sine oijciam festucam de oculo tuo, & ecce trabes est in oculo tuo. Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc uidebis eijcere festucam de oculo fratris tui. Et ad Rom. 2. dicitur, Qui alium docet, se ipsum non docet, qui predicat non furandum, furaris, non machandum, macharis? Propter quod inexcusabilis es, o homo omnis, qui iudicas, in quo enim alterum iudicas, te ipsum condemnas, eandem enim agis, quæ iudicas: existimas autem hoc, o homo, qui iudicas eos, qui talia agunt, & facis ea, qui a, tu effugies iudicium Dei?

8. 2. Probatur ex PP. Ambros. apol. Dauid postea. cap. 3. quæ est tom. 1. suor. operum. Nec legibus Rex soluitur est, sed si peccat, leges suo exemplo soluit: an fieri potest, ut qui de alijs iudicat, suo ipse sit liber iudicio, & in se suscipiat, in quo alios astringat? Et epist. 32. ad Valen. Quod prescripsisti alijs, prescripsisti etiam tibi; leges enim Imperator fert, quas primus ipse custodiat, Et in vit. PP. lib. 5. cap. 10. ait Abbas Pastor, Si quis docet aliquid, & non facit quod docet, similis est puero, qui omnes ad se uenientes satiat, & sordes delet, se ipsum purgare non potest, sed omnis spurcicia, & immunditia in eo est. Et Lact. de diu. inst. lib. 4. cap. 23. Quicumque præcepta dat hominibus, ac vitam, moresque fingit aliorum, quæro, debeat ne ipse facere, quæ præcipit, an non debeat? si non fecerit, soluta præcepta sunt; si enim bona sunt, quæ præcipiuntur, si vitam hominum in optimo statu collocant, non se debet ipse præceptor à numero, ceterisque hominum segregare, inter quos habitat; & ipsi eodem modo uiuendum est, quo docet esse uiuendum, ne, si aliter uixerit, ipse præceptis suis fidem detrahat, leuioremque doctrinam suam faciat, si re ipsa resoluat, quod uerbis nititur astruere, &c. Quæ toto illo cap. eleganter prosequitur Lact.

9. 3. Probatur auctoritate Philosophorum. Arist. 3. pol. cap. 7. Prima uero illa quæstio manifestam facit, nihil adeo, ut leges rectè positæ, debere dominari illum autem, qui Reipublicæ præest, siue

vnus hic sit, siue plures, debere in his potestatem habere, in quibus leges expressè canere non possunt, ex eo quia non facile sit generali sermone singulos casus comprehendere. Ex quo loco collige, quod secundum mentem Arist. leges rectè positæ in Republica debent dominari, non Principes, & capita. Quod si casus accidat, de quo lex non disponat, tunc ad capita Reipublicæ recurendum: si autem lex de illo disponat, secundum illam, non secundum Principis uoluntatem decidendus. Et Plato lib. 4. de leg. & refertur à Stob. serm. 42. Paratum, inquit, illi cinitati exitium uideo, in qua non lex magistratibus, sed legi magistratus præsumt: salutem uero illi, ubi lex seruientibus magistratibus dominatur. Et Plin. in paneg. Non est Princeps supra leges, sed leges supra Principem, Et, referente Rhodig. lib. 8. cap. 1. col. 3. dicebat Bias, vnus ex 7. Græciæ Philopphis. Eum uero Principem esse, qui patrijs legibus, institutisque subiecerit se primus. Et Claud. in 4. conf. Honor.

In commune iube, si quid censetque tenendum, Primus iussa subij, tunc obseruantior equi Fit populus, nec ferre uetat, cum uiderit ipsi Auctorem parere sibi, componitur orbis Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus Humanos edicta ualent, quam uita regentis; Mobile mutatur semper cum Principe uulgus.

10. 4. Probatur ex iure canonico, & ciuili; c. Cum omnes, de const. ubi dicitur, Cum igitur quod quisque iuris in alterum statuit, ipse debeat eo uti, & sapientis [Catonis] dicas auctoritas. Parere legem, quam tu ipse uuleris. Et cap. Iustum est, dist. 9. dicitur, Iustum est, Principem legibus obtemperare suis; tunc enim iura sua ab omnibus custodienda existimet, quando ipse illis reuerentiam præbet, &c. Ad id etiam faciunt cap. Non liceat Papæ, 12. q. 2. cap. Pro illorum, §. Quia uero, de præb. ubi, Cum legem nobis imponere non debeant, quam ipsi negligunt obseruare. cap. Iustitia, fin. 23. q. 1. l. 4. Cod. de leg. & const. ubi dicitur, Digna uox maiestate regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri. Idem habetur in l. 1. ff. Quod quisque iuris. Ad id etiam faciunt l. ult. Cod. de appell. & lex Cum hæredis, C. Qui testam. fac. possunt, & instit. §. Quibus. mod. testam. infirm. in fine l. Ex imperfecto, Cod. de testam. l. Cum multa, Cod. de bon. quæ lib.

11. 5. Probatur ratione variè à DD. Suar. loc. cit. existimat, teneri Generales, & Prouinciales suas ordinationes seruare, quia cum tali conditione implicita, uel explicita data est illis à summo Pontifice immediatè, uel mediatè Religione, talis potestas ferendi leges, & ordinationes, scilicet ut ipsi ijs subderentur. Id autè deduci potest ex eo, quod potestas condèdi statuta datur Prælati, non utcumque, sed solum ad condenda statuta in ædificationem, non in destructionem: sed, si Prælati statuta condita non seruaret, hoc cederet in destructionem, non in ædificationem; daretur enim causa murmuris, seditionum, litium, & perturbationis; & vnusquisque subditorum posset suo Prælato dicere, Medice cura te ipsum.

12. 6. Probatur Vasq. loc. cit. n. 20. quia sicut ius naturæ præcipit, ut inferiores Superioribus obediant, ut dicitur in cap. Quæ contra mores dist. 1. & sic se conforment cum suo capite; ita præci-

D. Thom.
Suarez.
Vasq.
Couarr.

Giurba.

D. Ambros.

Lactant.

Aristotel.

Plato.

Plinius.

Rhodigian.

Claudiana.

præcipit, vt Superiores leges proprias seruent, & sic se conforment cum suis membris: Turpis est enim pars, præsertim caput, si non congruat cū alijs partibus: & quod oneris tibi imponi non vis, id neq; debes imponere alijs: & cum Superior aliquid præcipit subditis, id debet serio, & efficaciter præcipere, vt ad obediendum subditi moueantur; non mouentur autem, si facta contrarietur verbis. Vnde Matth. 7. dicitur. *Omnia ergo quæcumq; vultis, vs faciant vobis homines, & vos facite illis; hæc est enim lex, & prophetæ; id est, Si vultis, Superiores, vt vestri vobis pareant subditi, nõ ea illis imponatis onera, quæ vobis imponi reluctaremini; nam in hoc consistit summa omnium, quæ in lege Moysi, & Prophetarum præcepta sunt.*

13. 7. Probat Med. r. 2. q. 96. ar. 5. nõ leges humana ordinatur ab bono cõmune, & vt efficiat ciues bonos, & studiosos; sed promouere boni commune, & comparare sibi virtutem; nõ minus pertinet ad Superiorem, quam ad subditum.

14. Dico. 2. Prælati regulares non tenentur seruare suas leges, neq; præcepta quæ ad vim coactiuam, id est quæ ad pœnam, talibus legibus, & præceptis impostam. Ita omnes DD. cit. num. 1. Probat; quia cum pœna sit coactio quædam, quæ prouenit ab extrinseco, nemo potest cogere se ipsum, nec in se ipsum iudicium condemnationis ferre; & vt ait Sol. lib. 1. de iust. q. 6. ar. 7. concl. 3. non est intellectus possibile, vt vim quispia sibi ipsi inferat, atq; ad se se sua lege cogat. Ex dictis insurgunt aliquæ quæstiones breuiter hic expediendæ.

15. Quæres 1. an Generalis possit dispensare super statutis capituli generalis, & Prouincialis super statutis capituli prouincialis, & Corrector super statutis capituli localis. Negant posse dictos Superiores dispensare Corda. in reg. Min. cap. 8. q. 3. & Pol. ibi nu. 17. quia sunt dictorum capitulorum inferiores, & inferior in Superiorem auctoritatem nõ habet; cap. Inferior, d. 21. Sed coherenter ad ea, quæ dixi to. 1. huius op. q. 1. cap. 8. §. 5. concl. 3. dico, quod dicti Prælati possunt in dictis statutis dispensare; immò quod Prouincialis potest dispensare non solum super statutis capituli prouincialis, sed etiam super statutis capituli generalis; modò tamen adsit iusta causa, & statutum non auferat eis expressè potestatem; causas autem iustas dixi ibi concl. 4. esse septem; & aduerte generaliter, quod illa causa solum dicitur iusta, ad effectum vt possit super statuto dispensari, quæ respicit non priuatam, sed publicam vtilitatem; vt colligitur ex D. Th. 1. 2. q. 97. ar. 4. & tradit clarè Trid. sess. 25. cap. 18. de refor. Si verò capitulum auferat auctoritatem dispensandi, clarum est, quod Superiores, qui sunt suis capitulis inferiores, in ijs dispensare non possunt. Facit cap. Nuper, de sent. exc. Atq; ita cum istis limitationibus posse dictos Prælatos in dictis statutis dispensare, docet Glossa in clem. Ne Romani, de elect. ver. Dispensari.

Anton. 1. p. tit. 17. cap. vn. §. 20. & colligitur ex D. Th. loc. cit. quatenus ait, quod rector multitudinis potest dispensare in legibus.

Vide Sal. de leg. disp. 20. sect. 3. num. 22. qui num. 29. ait, quod possunt dicti Prælati super

præfatis statutis dispensare, etiam si sint confirmata a Papa. Hinc collige, quod, si potest Generalis dispensare in statutis capituli generalis, potest etiam dispensare eodem modo cum causa iusta in suis; quia legis obligatio ab eius ordinaria potestate dependet, vnde per eam auferri, & restringi potest. Sal. loc. cit. num. 26. Azor. p. 1. lib. 5. cap. 15. q. 2. ar. 16. Quæres 2. an dicti Superiores possint prædicta statuta declarare. R. quod declaratio est vnus verbi per aliud, & vnus sententiæ per aliam interpretatio. Sylu. ver. Interpretatio, in princ. Salas de leg. disp. 21. sect. 1. num. 1. Quotuplex sit interpretatio, & ad quæ pertineat leges interpretari, dixi to. 1. huius op. q. 4. cap. 8. ver. Priusquam ptoferam, & to. 1. priu. in const. 13. Jul. 11. nou. & to. 2. dicta priu. in const. 10. Urb. VIII. nu. 6. Ad quæstionem ergo dico, quod, si dubium sit super validitate, & subreptione legis, vel priuilegij, aut super verbis legis, tunc, si casus est clarus, & decisibilis de facili, potest Prælati etiam inferior iuridicè, & obligatoricè declarare dicta statuta, quia in his rebus facillimis supponendū est de mente Superioris; alioquin enim difficile admodum esset introducere legum obseruantiam. Idem dicitur in casibus maxime dubijs, si non sit facilis ad legislatorem recursus; tunc enim possunt interpretari per rationem naturalem. Si verò dubitatur de intentione legem ferentis, & casus decidi non potest sine maximo dubio, ad legislatorem pertinet declaratio. Ita Rodriq; to. 1. q. reg. q. 11. ar. 1. Salas loc. cit. nu. 2. sect. 2. In his autem, quæ ad serenitatem conscientiarum subditorum pertinent, & stabilitatem monasteriorum, potest etiam Generalis hoc ultimo casu priuilegia, & statuta declarare, per const. 13. Jul. 11. §. 1. to. 1. nostr. priu. & per priu. Sixti IV. de quo ibid. in const. 10. Clem. VII. num. 15. Mir. to. 2. man. q. 29. ar. 9. & Rodriq; to. 1. q. reg. q. 68. ar. 6. referunt ad hoc amplissimum priuilegium Martini V. & Eugenij IV.

17. Quæres 3. an Generalis possit dispensare super pœnis iuste impostis à Prouinciali alicui Religioso; vel Prouincialis super impostis à Correctore. R. non posse contra voluntatem Prouincialis, vel Correctoris, qui eas imposuerunt. Ita decisum est in Trid. sess. 14. de refor. cap. 1. & habetur in cap. Cum ab ecclesiarum, de off. iud. ord. & docent Rodriq; to. 1. q. reg. q. 22. ar. 8. Mir. to. 2. man. q. 30. ar. 11. concl. 1. & rationem reddit Trid. nam tutius, & honestius est subdito, debitam Prælati obedientiam impendendo, pœnas impostas exoluere, quam cum Prælatorum scandalo, & contemptu ab ijs liberari. Verum postquam Prælati, qui puniunt, suo fuerit officio functus, poterit Superior iusta de causa, absq; licentia successoris, subditum liberare, vt limitat Rodriq; quia tunc ordinarij auctoritas non contemnitur. Limitat etiam Mir. in casu appellationis, vel quando pœna imposta esset euidenter iniusta. Atq; idem etiam dicit de alijs adhuc inferioribus Superioribus, vt Magistris Nouitiorum, & Clericorum, Regentibus studiorum, Lectoribus, &c. à pœnitentijs enim, quas dicti imponunt

Medina

Prælati

Socius

Prælati
Episcopi
Abbatibus
hanc
statuta

Cordub.
Polisius.

D. Thom.

Antonin.

Salas.

Azor.

Syluester
Salas.

Rodriq;
Salas.

Miranda
Rodriq;

Rodriq;
Miranda.

Rodriq;
Miranda.

Novitijs, Clericis, & Studentibus, non possunt Superiores eos liberare contra ipsorum voluntatem, nisi in casibus supradictis, propter eandem rationem, quæ hic potiori iure militat; nam iuvenes, ut minus discreti, ex hoc fiunt audaciores, & insolentiores, Magistros, & Lectores contemnunt in damnum bonorum morum, & litterarum, quod resultat in Religionis maximum detrimentum; videntes enim Magistri, &c. (qui minus timorati Dei sunt) pœnitentias iuuenibus ab ipsis impositas, à Prælatis eis relaxari, linquunt eos in suo sensu viuere, & laxant disciplinæ habenas, dicentes, Si ita Superiores volunt, ita habeant. Vnde semper consului, ut Superiores pœnitentias à dictis Magistris, &c. impositas, numquam remitterent, sine consensu imponentium.

18. Et nota, quòd dictum decretum Concilii habet etiam locum in suspensionibus, prohibitionibus, & priuationibus, tam temporaneis, quàm perpetuis, & temporalem suspensionem, seu priuationem eam dici scias, ubi ex delicto occulto extrajudicialiter proceditur, ut V. G. si Prouincialis ad suum beneplacitum suspendat aliquem à celebratione missarum, vel audientia confessionum, &c. vel Corrector ad suum beneplacitum prohibeat, ne quis conuentu exeat, vel ad ecclesiam accedat. Atq; ita dicunt declarasse sacram Congregationem Concilii anno 1593. & quòd dicti Prælati possint in dictis casibus ob occulta delicta ita procedere, definit Trid. sess. 14. de refor. cap. 1.

19. Sed quid, si Prælatus superior, inficio inferiore, subditum à pœna liberet, liberabit ne valide? Glossa in dicto cap. Cum ab Ecclesiarum, ver. Non relaxes, Innoc. ibi num. 6. Ancharan. & Ioan: And. dicunt, quòd dispensatio valet, sed quòd superior iniuste facit, & peccat, & quòd potest puniri. Hug. Archid. & alij apud Anchar. loco cit. dicunt, quòd non valet, nam dicto cap. Cum ab Ecclesiarum id prohibetur expressè per verbum imperatiui modi, Non relaxes, nec alibi reperitur concessum. Limitat tamen Innoc. nisi aliter haberet consuetudo. Sed, quidquid sit de hoc iure antiquo, certissimum est, per ius nouum Concilij dictam liberationem, seu dispensationem non valere; habet enim expressè. *Nulla restitutio contra ipsius Prælati voluntatem suffragetur.*

20. Quæres 4. an Prælatus V. G. Generalis teneatur obseruare consuetudines, & statuta laudabilia specialia alicuius Prouinciæ, ad quam accedit, vel per quam transit. Suarez 3. de leg. cap. 35. num. 14. Salas de leg. disp. 14. sect. 2. num. 23. dicunt, non teneri Principem obseruare consuetudines Prouinciæ particularis, nisi illa Prouincia esset propria ipsius habitatio. Et offerunt rationem; quia talia statuta lata sunt ab inferiori potestate, & ideo nō habent vim obligandi eum, qui in eodem loco habet superiorem iurisdictionem, & hoc etiã si tales consuetudines, seu statuta fuerint per ipsum Principem approbata: Quia, cum non fuerint approbata pro tota sua iurisdictione, non est cur caput obligare possint. Ita etiam Tiraque. de retr. lign. §. 1. gloss. 13. num. 38. qui tamen limitat num. 39. nisi statutum, vel consuetudo naturali ratione nitatur. Sed de Præ-

latis regularibus aliter dicendum est, nisi in Generalem teneri obseruare consuetudines, & statuta particularia Prouinciæ, & per quam transit, vel quam visitat; & Prouincialem statuta, & consuetudines conuentus suæ Prouinciæ, per quem transit, vel quem visitat. Tum quia ipsa fraternitatis ratio id exigit. Tum quia Superiores tenentur dare bonum exemplum subditis, & eos in virtutibus conseruare, non in ijs tepefacere, quod contingeret, si Generalis laudabiles consuetudines non seruaret. Tum quia nullum statutum, aut consuetudo potest habere vim legis perpetuæ, nisi sit ab aliquo Generali approbata; vnde, si est consuetudo legitima, debet esse ab aliquo approbata, & sic non poterit dici ab inferiori lata. Tum quia hospites in Ordine nostro, & fortè etiam in alijs, sunt subditi illorum Superiorum, in quorum conuentibus degunt, & ideo etiam tenentur seruare mores, & consuetudines illorum; vnde etiam Generales, & Prouinciales ratione hospitalitatis tenentur dicta statuta, & consuetudines seruare. Atq; ita docet Suar. to. 4. de Relig. tr. 1. lib. 2. cap. 8. num. 24. *no est. quidam dicitur. 23. ad*

21. Et quòd hospites, etiam abstrahendo à particularibus Religionum statutis, teneantur seruare etiam in foro conscientie mores, & consuetudines conuentuum, per quos transeunt, docent gloss. in cap. 1. §. 6. Suar. loc. cit. num. 23. Rodrig; to. 1. q. 1. reg. q. 68. ar. 4. Mir. to. 2. man. q. 29. ar. 6. Fagund. in præcep. 4. eccl. lib. 1. cap. 7. nu. 9. Mald. 1. 2. q. 96. ar. 5. de peregr. illat. 1. ubi alios citat. Et fundatur in cap. Quilibet se debet conformare moribus, etiam in alimentis (si aliàs prohibita illi speciali iure non sint) eorum, quibuscum viuunt. Fundatur etiam in cap. illa autem, de 12. ubi postquam dictum est, alia esse statuta, & consuetudines vniuersales, & alias locales, & particulares, subditur, *Nec disciplina ulla est in his melior graui, prudentiq; christiano, quàm ut eo modo agat; quo agere viderit ecclesiam, ad quam foris deuenerit.* Fundatur quoque in cap. Quæ contra mores, de 1. ubi ea ratio datur, Quia turpis est pars, quæ non congruit suo toti. Et fundari denique potest in cap. Consilium, de obser. ieiun. iuncta glossa ver. Consuetudinem ubi statuitur, consuetudinem cuiusq; regionis esse seruandam. In Ordine nostro de hoc puncto nulla est dubitatio per statutum cap. Val. 4. num. 47. Itaq; tam Generales, quàm alij fratres peregrini, transeuntes per hunc conuentum Genuensem, in quo est consuetudo singulis diebus Veneris sumendi disciplinam in communi loco orationis, idest in choro superiore, tenentur dictam consuetudinem seruare, disciplinamq; pariter cum alijs sumere, etiam supposito quòd in alijs conuentibus non fieret. Idem dic. de ieiunijs, & alijs abstinentijs, & obseruantijs particularibus.

22. Ex his etiam collige, quòd ratione conformitatis tenentur Religiosi obseruare ieiunia, & festa particularia ciuitatum, & oppidorum, in quibus habent monasteria, ut aduertunt in specie Fagundez. loc.

Innocent.
Anchar.
Io. And.
Hug.
Archid.
Anchar.

Suarez.
Salas.

Tiraquel.

Suarez

Suarez
Rodrig;
Miranda
Fagund.
Maldern

Val.

Vasq. loco cit. num. 3. Azor tom. 1. instit. mor. lib. 7. cap. 19. quæst. 2. Similiter tenentur ratione conformitatis, & ne alios offendant, observare ieiunia, & festa speciali statuto ab Episcopo indicta, ne qui alijs exemplo præire debent, cum puïllorum scandalo retro maneant. Ita Azor loco cit. ver. Quæres; licet neget Fagund. etiam cit. num. 4.

Vasq. 23. Quæres 5. An Prælatus eo ipso, quod facit contra legem, seu præceptum, à se impositum, censeatur illi derogare. R. certum esse, posse legislatorem suam legem mutare, & omnino abrogare, & non solum suam, sed sui antecessoris, illum in potestate non excedentis, ut D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 1. & 2. Vasq. 1. 2. disp. 178. cap. 1. num. 3. Sayrus in clavi reg. lib. 3. cap. 4. num. 13. ver. Quantum verò. Certum est etiam, non posse legislatorem semel latam legem pro suo libito abrogare, sed ad id requiri iustam causam, nimirum quod lex lata damnum potius afferat, quam utile, seu maius damnum, quam utile: si enim lex utilitatem afferat, non potest legislator, qui ex officio bono publico prospicere tenetur, eam sine culpa abrogare; si tamen abroget, etiam si iniuste, validè abrogat, nec tenentur subditi eam amplius servare, ut Vasq. loco cit. nu. 3. & 4. Ad quæsitum dico, quod, si Prælatus publicè non observat statutum, seu præceptum, à se impositum, V. G. præcepit, ne quis civitatem petat cum pileo, si ipse publicè cum pileo petat, & non appareat aliqua ratio, qua censeri possit, velle secum pro illa vice dispensare, dicendum est, quod velit dictum præceptum abrogare, præsertim si statutum non sit viquequaq; utile. Fundor in lit. ff. de const. Princ. in qua dicitur, Quod Principi placuit, legis habet vigorem. Si autem Prælatus non publicè, sed secretò, & appareat aliqua ratio, qua nolit derogare legi, sed solum secum pro illa vice dispensare, dico, quod per illam vnicam transgressionem non derogat: si autem actus multiplicat, derogabit sine dubio, à boue enim maiore semper dicit arare minor, præsertim in Religionibus, in quibus Prælati debent esse forma gregis: & sicut, Prælato sciente, per aliquot actus contrarios lex excluditur, ut dicunt communiter DD. Gutier. can. q. lib. 1. cap. 8. num. 3. ita pari modo ipso pluriès contrafaciente. Et adverte, quod Prælatus contrafaciens legi, seu legis transgressionem dissimulans, ad hoc ut legi derogetur, debet esse ille idem, qui legem fecit, seu in pari dignitate cum illo constitutus (si lex non fuerit adhuc per longum usum recepta) nam quantum inferior Prælatus dissimulet legis transgressionem, numquam tamen illi derogat, ut Soc. lib. 1. de iust. q. 7. art. 2. paulò antè ad 1.

Vasq. 24. Quæres 6. An Prælatus teneatur obser-

uare suas leges irritantes, V. G. præcepit Prælatus, ne quis austrahat aliquid per venditionem, commutationem, & etiam inter fratres, sub pœna nullitatis contractus ipso facto, & amissionis rei, de qua contrahitur: emit deinde ipse ab aliquo fratre habitum V. G. Quaritur, an contractus sit nullus; & tam Prælatus, quam subditus perdant, ille pecuniam, iste habitum. R. contractum non esse nullum, nec res deperdi. Ita Sayrus in clavi reg. lib. 3. cap. 4. num. 8. ver. Eodem modo; Suarez 3. de leg. cap. 35. nu. 25. Lessius lib. 2. de iust. cap. 35. dub. 5. num. 32. Salas de leg. disp. 14. sect. 3. num. 32. & num. 35. sine. Nam illa nullitas est purè pœnalis, & pœnæ suos leges non comprehendunt, ut dixi num. 14. & eo ipso quod Prælatus consensit, dictum fratrem secum sic contrahere, censetur illum eximere à lege, quantum potest; Nec credi potest, quod velit subditum punire pro re, ad quam ipse inuitavit, vel in quâ consensit; sic enim se ipsum condemnaret.

25. Quæres 7. An Prælatus mandans sub pœna excommunicationis ipso facto, quod nullus V. G. aleis ludat, si ipse ludat, incidat in dictam excommunicationem. R. dictum Prælatum peccare mortaliter, ut constat ex dictis à nu. 6. excommunicationem tamen non incurrit, ut constat ex dictis num. 14. Atq; ita in specie docent Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 1. num. 5. Mald. 1. 2. quæst. 96. art. 5. col. 3. ver. Ut verò Salas loco cit. num. 32. & 33; Sayrus loco cit. num. 5. ver. Hinc etiam est. A S. Faustino in thes. lib. 6. quæst. 120. num. 2. Nec etiam incurrit dictam excommunicationem, qui cum eo ludit, eo enim ipso quod Prælatus illum ad ludendum inuitat, vel admittit, censetur cum eo dispensare. Ita Lessius loco cit. Salas etiam cit. num. 24. licet Sayrus loco cit. num. 6. & alij apud ipsum contrarium sentiant. Item dic, quod si Prælatus iubeat alicui suo Vicario, ut excommunicet omnes lineas camisia deferentes, si dictus Vicarius camisia deferat, non tenetur se ipsi m. excommunicare. Ita Sayrus loco cit. num. 8. Salas num. 35. Nam non potest idem esse agens, & patiens, ut docet Arist. 3. phys. cap. 8. & lib. 8. cap. 4. tex. 40. & habetur in l. illum à quo, §. Tempestivum, ff. Ad Trebell. Item non incurrit excommunicationem latam contra scientes, & non reuelantes ali-quod delictum, ille enim, qui delictum commisit. Ita ijdem DD. Et constat, quia nemo tenetur se ipsum prodere, cap. Cum non deceat, de elect. in 6. & vix suæ quisque debet consulere, l. Ut vim, ff. de iust. & iur. & excommunicatio est gladius spiritualis, cap. Dillecto, de sent. excom. quo vritur Ecclesia ad maiores, quas potest, pœnas infligendas, cap. Corripiantur, 24. q. 2. ff. 3. licet ex fine sit medicinalis, cap. Cum medicinalis, de sent. excom. in 6.

Sayrus.
Suarez.
Lessius.
Salas.

Conar.
Malderus.
Salas.
Sayrus.
AS. Fausto

Lessius.
Salas.
Sayrus.

Sayrus.
Salas.
Aristi

Q V A E S T I O I I

DE HIS, QVAE PERTINENT AD CONSTITVENDVM PRÆLATVM

IN ESSE VERI, ET LEGITIMI PRÆLATI,

50

AGREDIOR 2. quæst. de Prælato; in quo ex sacris **Can. cap.** Cum in cunctis, de elect. cap. Licet canon. de elect. in 6. requiritur in primis ætatis maturitas, grauitas morum, literarum scientia, & quòd sit de legitimo matrimonio natus; & in cap. Innotuit, eod. tit. requiritur literarum scientia, morum honestas, vitæ virtus, & fama personæ; & in cap. Vilifimus, 1. quæst. 1. requiritur scientia, & sanctitas; & in cap. Si constitutis, el. 1. de appell. & in cap. Si celebret, de cler. exc. celebr. excommunicatus eligi prohibetur; & similiter suspensus, & interdictus, aut irregularis, cap. 1. de postul. præl. quæ omnia renouantur, & confirmantur in concil. Trid. sess. 7. de refor. cap. 1. sess. 24. cap. 12. & sess. 22. cap. 2. eod. tit. Ex quibus colligitur, quòd duæ conditiones requiruntur ad constituendum Prælatum in esse Prælati, 1. quòd sit dignus; 2. quòd sit habilis. Dignitas requiritur de iure naturali, quod dicitur, indigno non esse conferendas Prælaturas; & indignus est, qui suo muneri satisfacere non potest. Habilitas requiritur de iure ecclesiastico, quòd vetatur, vt inhabili secundum leges Ecclesiæ, etiam aliàs digno, Prælatura non conferatur. De his itaque, quæ sunt necessaria ad reddendum nostrum Prælatum dignum, & habilem, hic nobis agendum est. Et quia ætas idonea ad exercendum munus iniunctum, videtur esse primò iure naturæ requisita, ideo de illa prius agendum est.

CAPVT PRIMVM.

Quæ ætas requiratur in eo, qui ad Prælaturas regulares assumendus est.

VIDEATVR Plut. opusc. An seni sit ger. Resp. Alb. Trot. de perf. cler. lib. 2. par. 1. requif. 13. num. 44. Guliel. Bened. in cap. Raynut, par. 1. S. Adiectæ impuberi, à n. 5. Penna in l. Tyrones, Cod. de Tyron. lib. 12. col. 7. Sylu. ver. A Etas, q. 1. à dicto 4. & ver. Beneficium, 3. q. 1. nu. 2. Ang. eod. §. 4. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 30. Nau. in man. cap. 25. n. 116. & miscell. 97. de or. tom. 4. Rodriq. to. 3. q. reg. q. 34. art. 2. Salon 2. 2. q. 63. art. 2. contr. 1. Rang. in 1. Reg. cap. 12. ver. 2. tit. De præpost. quor. sen. amb. Suarez, tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 3. nu. 7. P. Greg. synt. iur. lib. 47. cap. 9. n. 16. Garc. de benef. par. 7. cap. 4. Reginald. in prax. lib. 30. tract. 3. num. 163. Sigism. de elect. dub. 62.

Plusarc.
Alb. Trot.
Gul. Bened.
Penna.
Sylueffer.
Angelus.
Maiolus.
Nauarr.
Rodriq.
Salon.
Rangolius
Suarez.
P. Greg.
Garcia.
Reginald.
Sigismud.

Menoch. de arb. lib. 2. cas. 427. Azor par. 2. lib. 6. cap. 5. à q. 1. Miranda tom. 2. man. q. 3. art. 1. & q. 5. art. 1. Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 29. Vasq; opusc. de benef. cap. 3. §. 2. dub. 1. à n. 14. Henriq; lib. 10. cap. 19. §. 3. Campan. in diuers. iur. rubr. 7. cap. 6. Castell. de elect. cap. 11. n. 8. Sarton. in ciue Reip. reg. confid. 52. Maluet. disc. 19. in Tac. Lor. ad cap. 4. Num. ver. 3.
2. Noto 1. quòd hominis atates variè à varijs distinguuntur, pro qua distinctione videri potest Philo de mundi opif. pag. mihi 18. vbi recitat aliquos versus Solonis, varias hominum atates describentes. A. Gell. lib. 10. c. 28. P. Greg. in prælud. opt. magist. lib. 4. cap. 13. Buf. de stat. de stat. atata hum. cap. 1. Optime Rang. in 1. Reg. cap. 3. ver. 1. tres tantum constituit secundum sacram Scripturam hominum atates 1. quæ pueritia vocatur, vsque ad annum 25. excurrit, 2. quæ virilitas dicitur, ab anno 25. ad 50. Tertia, quæ dicitur senectus, à 50. vsq; ad finem. In 1. homo eruditur scientijs, & & artibus pro toto vitæ cursu necessarijs. In 2. se in illis exercet. In 3. & in alijs erudiendis studium,

Menochius
Azor.
Miranda.
Lessius.
Vasq;
Henriq;
Campanil.
Castellin.
Sarconius.
Maluerius.
Lorinus.
Philo.
A. Gellius.
P. Greg.
Busenius.
Rangol.

studium, & operam collocat. A primo ortu vsque ad annum 25. vel circiter, crescit hominis natura. Ab eo anno vsq; ad 35. perficit, firmat radices, incrementum, neq; decrementum recipit; ab anno 35. vsq; ad 50. incipit decrescere, & deteriorare, sed ita paulatim, vt vix cerni possit virium defectus; ab anno 50. vsque ad finem sensibilibiter videtur viriū diminutio, & subiecti sentitur destructio.

3. Noto 2. quod in maximo semper fuit honore senilis aetas, & maxima ei concessa fuisse semper privilegia, & quinquaginta enumerat, & illustrat Tiraqu. in praef. de iur. prim. a num. 79. ex quibus hic aliqua referre non grauabor, vt nostri iuuenes, quo suos senes honore venerari debeant, nō ignorent. I. igitur; Seniores sunt praeter ceteris honorandi, cap. His igitur, d. 23. c. Anteriorum, §. Illud, 2. q. 6. & Iuuen. sat. 13.

Magna fuit quondam capris reuerentia cani, Inque suo pretio ruga senilis erat.

II. In dubio semper praesumitur seniores esse prudentiores, iuxta illud Iob. 12. In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia. Et cap. 1. de renunc. dicitur, quod plus valet umbra senis, quam arma iuuenis, vt ibi colligit Bald. & Innoc. Et Hier. Ad Nep. Senectus aetate fit doctior, vsu tritior, processu temporis sapientior. Et Tull. de sen. Temeritas est florentis aetatis, prudētia senectutis. III. In cōsilijs quāvisq; causisq; dubijs decidendis antiquiores iunioribus praeseruntur, cap. De quibus, d. 20. vnde Eurip. apud Stob. fer. 114.

O fili, manus quidem iuueniles ad agendum rebusse sunt,

Seniorum autem sententia praesant.

Tempus enim multam, & variam doctrinam parit.

Et tria, dixit Tull. vt refert Bened. loc. cit. num. 69. Romanam Republicam euerterunt, Amor, scilicet proprii commodi, oculum odium, & iuuenile consilium. Vnde magnus ille Macedo militibus suis senio quasi conconfectis, vt florida iuuentute militiam renouaret exhortantibus, respondit. Malo eligere senem grauitatem prouisam, quam iuuenem velocitatem incautam IV. Maior est seniorum auctoritas, ceteris paribus; cap. Anteriorum, §. Illud, 2. q. 6. cap. Domino sancto, d. 50. fine. Quid. 1. met. [iustas)

Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste reponere duritiam capere.

V. Quod quis est senior, eod prior inscribi debet, cum multorum nomina inscribuntur; & similiter debet ante alios subscribere in instrumentis, concilijs, &c. Gloss. in cap. Statuimus, d. 61. & in dicendis sententijs praeseruntur, Eccl. 32. Loquere maior natu, decet enim te primum Et Tull. in Cat. Multa sunt in nostro collegio praetara, sed hoc de quo agimus, in primis, quod vt quisq; aetate antecellit, ita sententiae principatum tenet. Notat autem hic Tiraq; loc. cit. nu. 144. quod quando in iudicio adsunt plures aduocati, debent iuniores prius proponere, & seniores vltimò, vt horum rationes melius iudex recordetur; nam quae vltimò audluntur, Melius memoriae commendantur, per tex. in cap. Liquidò, de consecr. d. 2. vbi

glossa. VI. Seniores primo loco sedere debent, cap. Placuit, d. 18. gloss. in cap. Statuimus, d. 61. intellige, si primus locus sit nobilior, alioquin semper dandus senioribus nobilior locus secundum communem estimationem, siue ille sit primus, siue vltimus, siue medius.

VII. Qui antiquior est in collegio, si Praeses desit, poterit conuocare collegium secundum Innoc. & Panor. in cap. 1. de maior. & ob. Ex quo solues illam quaest. quae potest fieri ad num. 95. nostri Correct. Quid si per malitiam Prouincialis, vel Generalis, qui sunt praesidentes capitulorum, se à capitulo absentent, nec Vicarium instituunt. Dico, quod alij capitulantes celebrabunt capitula, & in capitulo generali praesidebit antiquior Prouincialis, & in cap. prouinciali antiquior Corrector, arg. etiā cap. Volumus, d. 89. vbi gloss. ver. Clerus, Archid. & Turrec. plura Tiraq; loc. cit. nu. 119.

VIII. Seniores praeserendi sunt iunioribus in legationibus; sic. 2. Machab. 6. Misi Rex senem quemdam Antiochenum, qui, &c. Et Gen. 24. Abraham seniore servum domus suae mittit quaerere sponsam filio suo. Et nu. 22. Balaac Rex Moab mittit seniores legatos ad Balaam. Vnde collige, quod Commissi mittendi ex Prouincijs ad capitula generalia, debent esse ex senioribus Prouinciae. Item vbi vnus pro multis loquitur, ille debet esse senior ex illis, vt Tiraq; loc. cit. nu. 124. Item seniori fratrum debet pater clauem, & annulum custodiae tradere; Tiraq; nu. 137. Ex quo collige, quod bene prouisum est in nostro Ordine, vt sigilli, mortuo Generali, apud seniore Collegam remaneant. IX. Senior potest iuniorum castigare, & corrigere; similiter frater maior natu, fratrem minore natu, si inueniat eum aliquid inordinate facientem; per tex. in l. 1. Cod. de emend. prof. Et senior, qui iuniorum coram se peccantem non reprehendit, perinde est, ac si ipse peccasset, & iuniores, qui obiurgari moleste ferunt, magna ignominia affici debent, auctore Plutar. in Lycur. qui in apoph. ait, quod iunior a seniore correctus, si apud patrem queratur, turpe est patri, nisi denuò iuniorum corrigat, & castiget. Plura Tiraq; num. 141. Ex quo collige, quod iuniores religiosi non debent moleste ferre, si corrigantur, & reprehendantur a senioribus, etiamsi dicti seniores Superiores non sint; & quod id tenentur seniores facere in conscientia; & quod, si dicti seniores nolint punire iuniores coram ipsis peccantes, quia forte non sit in vsu, tenentur tamen in conscientia Superiore monere. Item, quod, si dicti iuniores conuerantur apud Superiorem, se asperè fuisse a senioribus reprehensos, debent dicti Superiores eos acrius, & asperius corrigere, & punire; Item, quod, quando sunt duo fratres carnales in vno conuentu, potest maior natu minorem reprehendere, castigare, & etiam verberare, cum videt eum aliquid mali facere, absq; metu incurrendi in excommunicationem; punit. n. ad correctionem, per ius, quod habet supra minorem, illi a natura tributū, nisi forte id esset specialiter in illa Religione prohibitum, vel non esset in vsu. Vide Tiraq; nu. 143. 144. X. In eleemo-

synis

Tiraquell.

Iuuen.

Baldus.
Innocent.
Hieron.
Tullius.

Enripo

Onidius.

Tullius.

Tiraquell.

Innocent.
Panormi.

Archid.
Turrec.

Tiraquell.

Tiraquell.

Tiraquell.

synis distribuendis seniores iunioribus præferuntur; cap. Consideranda est, d. 86. Pen. in l. Tyrones, col. 1. Cod. de tyron. lib. 12. qui ad id citat c. Non satis, d. 86. Archid. in c. Domino sancto, d. 50. & in c. Tanta, d. 86. Ex quo collige, quod pietantia in refectorio prius debet sumi à senioribus, quam à iunioribus, & quod, si aliquid distribuendum est ultra pietantiam, à senioribus incipiendum est (si aliter non habeat constitutio, vel consuetudo Religionis) & licet non sufficiat pro omnibus, à senioribus tamen incipiendum est; sicut enim debent esse primi in oneribus eundi ad chorum, missas celebrandi, communitatem sequendi, ita rationabile est, ut sint primi in recipiendis elemosynis. XI. Testes seniores iunioribus præferuntur; cap. Quoties, cap. Licet ex quadam, de test. Pen. loc. cit. Tiraq. num. 148. Nisi iuniores sint in dignitate constituti; cap. Statuimus, de ma. & ob. Gloss. in cap. vl. ver. Antiquiores, de consuet. in 6. XII. Seniores periti præferuntur iunioribus in dando consilio de arte sua; Tiraq. nu. 155. similiter in corrigendis libris; cap. Ut veterum, d. 9. Arch. in cap. Domino sancto, d. 50. Item in litterarum diuinarum interpretatione; cap. De quibus, d. 20. cap. Relatum, d. 37. Item, quando iubetur fieri aliquid cum aliorum consilio, & consensu, neminem exprimendo, is consensus à senioribus requirendus est; cap. Factus, 7. q. 1. XIII. Seniores mitius puniantur in eodem genere delicti; cap. Tanta, d. 86. vbi Arch. & c. Tanta 1. q. 7. & cap. Tempora, 16. q. 7. XIV. Dicta seniorum custodienda sunt; cap. Ita Dominus, d. 19. Eccles. 8. Non te prætereant narratio seniorum, ipsi enim didicerunt à patribus suis. Et etiam seniorum mores custodiendi; cap. Ridiculum, d. 12. Glossa in cap. Quarto, ver. Antiquitas, de transl. præl. Archid. in cap. Domino sancto, d. 50. & facit illud, Enn.

Mores antiquis res stat romana, virisque.

Et illud Perian. Corin. *Moribus quidem antiquis vivere, cibus vero recentibus.* Et illud Phauorini Philosophi, *Vine moribus præteritis, loquere verbis presentibus.* Et senioris cuiusdam ex mea Religione dictum. *Muscari sunt mores antiqui.* XV. Seniores excusantur à longis itineribus, ceterisque necessariis obeundis; cap. Magnæ, ver. Verum atatis, de voto; cap. Quamuis, de sent. exc. cap. Placuit, el. 2. d. 18. vbi excusantur Episcopi, ne personaliter ad synodum accedant propter atatem, vel ægritudinem, vel aliam grauiorem necessitatem. Vnde patet, quod triplici ex causa possunt excusari Prouinciales, ne accedant ad capitula generalia. 1. est senectus. 2. grauis ægritudo; non enim sufficit leuis febricula, vel vetus quartana, sed debet esse grauis infirmitas, & periculosa, ut dicitur in cap. Si quis Episcoporum, d. 18. 3. est grauis alia necessitas, vt si detineatur propter bonum publicum Reipublicæ, vel Religionis, quod non possit æquè bene compleri per alium; vt in cap. Si quis Episcopus, d. 18. Hac, & alia multa, quæ prosequitur Tiraq; conceduntur senioribus, in quorum gratiam non pigebit referre vnam sententiam, desumptam ex Hebræorum fon-

tibus, quam refert P. Greg. lib. 47. synt. c. 9. nu. 22. explicans enim auctor ille illud pro- uerbum, Senex in domo lignum bonum est, ait, *Quicumq; honorat senes, perinde est, ac si honoret Deum sanctum benedictum: nisi enim senes essent, mundus non confisteret: Vnde si dixerint tibi senes, Desirue domum tuam, & fac ex ea stercorium, destrue consilio senum. Si vero iuuenes tibi dixerint, Fac vt loco stercorarij istius domus extruatur, contemne eos, nec acquiesce consilio eorū; destructio enim senum est edificatio, & edificatio iuuenum est destructio.* Et addit, mundum curare propter senes, & omnis prouincia, in qua non est senex, digna est, vt deuastetur. Et vbi videmus in ciuitate senes perire, est prætagium mali, quod illi est euenturum, & offert exemplum Sodomæ, quæ, quamdiu Loth in ea fuit, stetit; vbi recessit, consumpta est; Gen. 19. Item suspensa est vindicta totius orbis in diluuiio, donec abiret Mathusalem; Gen. 7. Et in summa omnis, qui acquiescit consilio senum, liberatur ab omni tribulatione. Et verum est proverbum nostrum Genuense, *Va sine sene domui.* Vide Stob. ser. 116.

4. Aduerte autem, quod dicta debent intelligi de senioribus probis, prudentibus, sapientibus, exemplaribus, vt dixi to. 2. nostr. priu. in const. 6. Pauli V. à nu. 3. & habetur in cap. Paulus dicit, 2. q. 8. Nam alioqui senes scandalosi, improbi, leues, maligni, asperi, rixosi, viperini, suspicaces, auari, quaruli, magis utilitatem propriam, quam communitatis spectantes, vt ait Ar. 2. Reth. cap. 13. qui quod magis senescunt, eo peiores fiunt, vt de Tiber. narrat Tac. 6. ann. dicens. *In scelera simul, ac dedecora prorupit, postquam remoto pudore & metu, suo tantum ingenio utebatur.* Hi non solum venerandi non sunt, sed potius contemnendi, reprehendendi, & castigandi à iuuenibus, vt fecit Daniel cap. 13. & Christus seuerè recepit seniores illos, qui interrogabant, *Qua potestate hæc facis?* Matth. 23. Marci 11. & Lucæ 20. Nec propterea sit illis iniuria, per tex. in l. Potioris, Cod. de off. rect. Prou. Sed hæc reprehensio in canitie honorem facienda videtur (nisi obstet senum impudentia) cum aliqua reuerentia, per tex. in cap. Neque, d. 9. ibi, *Salua honorificentia.* Quod si volueris senes vituperare, lege Stob. ser. 115. & Aegid. de reg. lib. 1. p. 4. cap. 3. Ar. 2. reth. cap. 3. & qui dicantur verè senes, vide apud Rang. in 1. Reg. cap. 2. ver. 16. pag. mibi 338.

5. Aduerte etiam, quod interdum iuniores vincunt seniores consilio, & ante pilos venit velox quandoq; prudentia, quæ atatem supplet; cap. De illis, el. 2. cap. Tuæ nobis, de spons. impub. cap. 1. & 2. eod. tit. in 6. & in 6. Planè, auth. de monach. dicitur, non esse omnino honorandum tempus; Ex quo colligunt Iuristæ, quod Doctores iuuenes doctiores debent omnino præferri senioribus. Et Plaut. in trinum. *Non atate, verum ingenio adipiscitur sapientia.* Ad quod fortè respexit ille senior è nostris, qui dicebat, *Ætatem dormiendo acquiri, sapientiam maximè vigilando.* Et fortè etiam ille, qui dixit, *Canities, & bruis animalibus non denegatur, sapientia solis hominibus*

Pen. n. Tiraquell.

Tiraquell.

Archid.

Archid.

Archid. Ennius.

Perian. Phauorin.

Tiraquell.

P. Gregor.

Stobæus.

Aristot.

Tacitus.

Stobæus. Aegidius. Aristot. Rangol.

Plautus.

Quintil. *uibus conegitur: Et Quintil. lib. 2. in princ.*
D. Hieron. *Non id est estimandum, cuius quisque sit ætatis, sed quantum in studijs iam effecerit. Et Hier. ad Paul. Nolo, frater charissime, annorum estimare nos numero, nec canos sapientiam reputare, Salomone testante, Cani hominis prudentia eius. Et Ignat. ep. 6. ad Magnes, Adolescentia non est contemnenda, quoties Deo dedita, consecrataq; fuerit: verum is contemnendus est, qui prauo est animo, eametsi malorum dierum tempore plenus sit. Et Iob 32. dicitur, Sperabam, quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret sapientiam, sed, ut video, spiritus est in hominibus, & inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Et Paul. 1. ad Tim. 4. Nemo, ait, adolescentiam tuam contemnat. Ad quem locum ait Chrysof. Si ætatis defectum indolis magnitudine, morumq; maturitate suppleris, nullus te adolescentiæ causa contemnet, sed admirabitur magis. Et Ouid. 1. de ar. aman.*

*Parcite natales timidi numerare Deorum;
 Casaribus viris contigit ante diem.
 Ingenium caelesto suis velocius annis
 Surgit, & ignaue fert mala damna moræ.*

Vergin. *Et Virg. 9. Aeneid. Ante annos animumq; gerens, curamq; virilem. Hoc casu nõ debent seniores dedignari sequi sententiam iuniorum, ut dicitur in cap. Si habes, 24. q. 3. & cap. vlt. d. 38, scientes, quod non fit iniuria maiori, si à minore melius dicatur in iure; l. Potiores, Cod. de off. Rect. prou. Guliel. Bened. in cap. Raynutius, S. Adiectæ impuberi, nu. 36. scientia. n. est donum Dei, quod dispensatur pro voluntate, & gratia largitoris; vnde aliqui plus discunt in vno anno, quam alij in tribus.*

G. Bened. *6. Vnde collige, quod licet prætendant seniores omnes sibi dignitates deberi, non est tamen verum; nam iuniores sunt quandoq; illis anteposendi. Et in tantum, quod dicit Guliel. Bened. cit. nu. 18. & 20. quod propter excellentiam, & prudentiam iunioris, posset recedi à statuto, in quo decerneretur, quod nõ nisi seniores admitterentur ad dignitates. Quod facit pro Magistris nouitiorum, qui, considerata qualitate personæ, prudentia, &c. poterunt eligi, etiam si 35. annum requisitum à Papa non habeant. Immo potest afferri ratio, quare potius iuuenes, quam senes sint ad regendum apti; sunt enim isti imbecilliores, & timidiore ob defectum natiui caloris, quare sibi potius, quam alijs, debent attendere: iuuenes autem sunt robustiores, & audaciores; vnde omnibus attendere, omnia gerere, ubiq; esse possunt. Quod videtur voluisse Samuel iuxta egregiam expositionem Rang. cum dixit 1. Reg. 12. Ego autem senui, & incanni. Quasi diceret, ait Rang. Non sum deinceps subeundis laboribus idoneus, nec est, cur vltra spei quidquam, aut præsidij in sene tot curis, & ordinis confecto ponere debeatis. Hactenus vobis vixi, & vestris commodis totus in seruiui; nunc mihi denique, quod super est ætatis, vinendum est. Adde, quod seniores comuniter sunt ambitiosiores, quam iuuenes, ij præsertim, qui aliquando Prælaturarum amaram dulcedinem gustauere; quod prouenit ex assuetudine: & quia, cum se senes videant, despectum se iri putant, nisi*

Rangol. *aliqua Prælatura fungantur, vnde omnia faciunt, vt se in Prælaturis conferuent. (Licet etiam, vt verum fatear, id etiam præstet quorundam Prælatorum iuuenum insolentia, qui eos non tractant, vt decet) Sunt etiam senes communiter auari, & multum de se præsumentes, auxilia quarunt semper, non consilia se omnibus consilia posse dare credentes; fiunt etiam multum ætati; vnde Solon Atheniensium legislator, cum ex eo aliquando Pisistratus quæreret, qua tandem spe fretus, sibi tam audacter obstitere, Senectute, respondit, auctore Tull. in lib. de senect. iuuenes è contra non sunt tam radicati in ambitione, vt potequi nondum gustauere, tempus superesse confidunt, nõ sunt tam auari, immò liberales, quod iuuenili naturæ conuenit, consilijq; senum acquiescunt: & vt ait Ar. 2. rethor. cap. 12. sunt bonis moribus præditi, creduli, spe bona pleni, non sunt auari, &c. Quare fateor, quod, si sint aliquantò moderati in irascibili, & concupiscibili, & prudentia non careant, melius regunt, quam senes, præsertim vbi regimina sunt temporalia, student enim bene se gerere in primis Prælaturis, vt deinde facilius in dies alias adsequantur. Vnde Chrysof. in cap. 3. Esa. ad illa verba, Et dabo pueros principes eorum, ait, Contingit enim iuuenes esse cordatos, & prudentes; contra videre licet, qui vna cum stoliditate, ac delictis consenserint. Nam & Timotheus iuuenis erat, is tamen ecclesiam innumeris, qui senio incanuerant, sapientius moderatus est. Salomon quoque annos natus duodecim, diserte cum Deo sermocinabatur. Et paucis interpositis, & is iam senio confectus, multum detraxit de pristina virtute. Sed huius etiam pater beatus ille Dauid græue illud commisit peccatum, non puer quidem, & adolescentulus, verum eam supergressus ætatem peccauit: qui, cum atloqui pusto adhuc esset, admirabile illud trophæum erexit, barbaro illo in terram deiecit, &c. Quæ eleganter prosequitur ibi Chrysof. exemplis Ieremiæ, Danielis, Iosæ, Ioseph. Quod verò Dauid senex esset, quando peccatum cum Bersabea commisit, dicit Scriptura 3. Reg. 1. Et de Salom. ibid. dicitur cap. 11. Cumq; iam esset senex, deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos. Ad quem locum dicit Cai. Quamuis mulieres iunctæ fuerint Salomoni iuueni, non tamen diuertunt in iuuentute ad cultum Deorum, sed in senectute paulatim emolliens est animus eius, crescente amore, & deficiente virtute. Et quia ubiq; sunt angustia, comuniter qui sunt ætatis mediæ, seu consistentis, idest ab anno 35. ad 50. sunt ad regimen aptiores; habent enim quiddam est laudabilitatis in senibus, & in iuuenibus, vt prosequitur Ar. 2. rethor. cap. 14. & A Egid. de regim. lib. 1. p. 4. cap. 4. Cæteris expectare, & quiescere deberent.*

7. Dico 1. decet Prælaturam ad maiorem Prælatiam eligendû, in minori prius fuisse exercitatum. Ita Marq; lib. 1. sui guber. christ. cap. 9. Cassan. in catal. glor. mun. p. 1. conf. 9. Pen. in l. Nulli, Cod. de numer. col. 1. & in l. Tyrones, col. 8. Cod. de tyron. eod. lib. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 31. nu. 1. & 2. & dixi to. 2. nostr. priu. in const. 2. Clem. VIII. nu. 5.

8. Probatur 1. ratione D. Th. 2. 2. q. 1. ar. 7. ad 3. desumpta

Tullius

Aristotel.

D. Chrysof.

D. Chrysof.

Caietanus

Aristotel.

A Egid.

Marque

Cassaneus

Penna.

Maiolus

D. Thomas

desumpta à modo procedendi naturæ secundum quam non repente fit magnus, sed parua gradatim crescunt. Vnde Quintil. lib. 10. cap. 3. ait. Nihil rerum ipsa natura voluit magnum effici cito, præposuitque pulcherrimo cuique operi difficultatem: quæ nascendi quoque hanc fecit legem, ut maiora animalia diutius visceribus partum continerentur.

9. 2. Probatur ex iure tunc canonico, tunc civili; c. vn. de cler. per salt. prom. c. Qui ecclesiasticis, d. 59. ubi dicitur, Qui ecclesiasticis disciplinis per ordinem non est imbutus, nec temporum approbatione diuini stipendijs eruditus, nequaquam ad summum sacerdotium Ecclesia aspirare, vel præsumere debet. Idem habetur in cap. Si officia; cap. Hoc ad nos, cap. Ordinatos, dist. ead. cap. Sicut, d. 48. cap. Sacerdotale, cap. In Sacerdotibus, cap. Non negamus; cap. Miramur; cap. Miserum; cap. Statuimus, cap. Quid proderit, d. 61. Idem colligitur ex Trid. sess. 23. de refor. c. 11. Habetur in l. Nemo excepta, Cod. de aduoc. diu. iud. l. Vt gradatim, ff. de muner. & honor. ubi dicitur Vt gradatim honores deferantur, & ut à minoribus ad maiores perueniatur, epistola D. Pij ad Titianum exprimitur. & in l. Honor, §. Gerendorum, ff. eod. dicitur. Gerendorum honorum non promiscua facultas, sed ordo certus huic rei adhibitus est: nam neque prius maiorem magistratum quisquam, nisi minorem susceperit, gerere potest.

10. 3. Probatur ratione. Quia alios docere nescit, qui nondum ipse didicit. dist. 48. in princ. Ar. 3. pol. cap. 3. Quamobrem rectè dicitur, neminem bene imperare posse, qui non prius sub imperio fuerit. Miserum enim est, eum fieri magistrum, qui nec dum didicit esse discipulus: Vnde omnino sequatur necesse est, quod totius familiæ status, & ordo nutet, quando quod requiritur in corpore, non inuenitur in capite, ut dicitur cap. Miramur, d. 61. Et præmaturi honores solent homines in superbiam euehere; vnde Apostolus 1. ad Tim. 3. prohibet neophytos, id est nouellos, ordinari, ne in superbiam elati, in laqueum inci-dant diaboli.

11. 4. Probatur auctoritate PP. & Philo-soph. Greg. lib. 7. regist. ep. 112. Ordinatè ad ordines ascendendum est; nam casum appetit, qui ad summa loci fastigia, post possessis gradibus, per abrupta querit ascensum. Naz. or. 20. num. 48. Nauticam, ait, legem laudo, quæ gubernatori futuro primum remos tradit, deinde ad proram eum collocat, sicque prioribus muneribus ipsi commissis, tandem eum post diurnam remigationem, ac ventorum obseruationem, ad gubernacula constituit. Eadem rei militaris est ratio. Miles primum, deinde Centurio, tum Imperator. Hic optimus ordo est, usque qui subsunt, in primis conducibilis. Quam præclare nobiscum ageretur, si idem rerum nostrarum status esset? Et Aug. relat. in cap. Ante omnia, d. 40. conquerens, quod inuitus, & per saltum factus fuerit Episcopus, ait, Merito meorum peccatorum factum est, nam quid aliud existimem nescio, ut secundus locus gubernaculorù mihi traderetur, qui remum tenere non noueram. Cassiodor. lib. 1. var. ep. 4. Qui non fragili variarum, prouectus fortunæ ludo, ad apicem fascium repentinis successibus enolauit, sed ut crescere

virtutes solent, ad fastigium præconiij conscendis gradibus dignitatum; primus enim, &c. Philo lib. 1. de vita Mos. col. 8. Solus potest esse Rex inæquaq; perfectus, qui bene calles artem pastoritiam, & curando minora animalia, didicit quomodo debeat præesse præstantioribus. Impossibile est enim, ut magna prius, quam parua, perficiantur. Et lib. 1. de Ioseph dicit, quod cum Deus vellet Iosephum præcære toti Aegypto, prius voluit eum præexercitari in præfectura domus Domini sui. Ar. 3. pol. cap. 3. Hanc dicimus esse ciuilem præsentiam, quam enim, qui præest, didicisse parando oportet, ceu præfectum equitum esse, cum ipse prius sub alio esset, & exercitum ducere, cum ipse prius in exercitu per inferiores militie gradus ductus sit. Alioqui sic per saltum promotus posset obijci illud Aristophanis.

Qui nunc quidem nihil est, cras erit maximus. Vel illud Aristidis. Qui hodie pedes est, cras videbitur eques. Vel illud Vlpiani l. 7. §. Præterea, ff. de iniur. Heri seruus, hodie liber. Et Hier. ad Oceanum. Heri catechumenus, hodie Penitentifex, heri in amphitheatro, hodie in ecclesia, respere in circo, mane in altario; dudum facitor histrionum, nunc virginum consecrator.

12. Et pari modo maxime cuperem, ut qui habuit dignitatem maiorem, non posset cogi habere inferiorem, V. G. qui fuit Generalis, non posset cogi esse Prouincialis, & qui fuit Prouincialis, non posset cogi esse Corrector. Pro quo habemus clarum tex. in l. Maioribus. C. Quemadmodum ciu. mun. lib. 10. ubi dicitur, Maioribus honoribus functus, ad minores reuocare non oportere, rationis est. Ad quam l. vide Pen. qui id etiam probat ex cap. 1. de transl. episc. Excipe tamen casum, quo necessitas conuentus, vel Prouincia aliter suaderet; nam tunc puto, quod, etiam stante statu in contrarium, posset cogi, per ea, quæ habet Nouar. in praxi priu. miser. perf. priu. 6. num. 6.

13. Dico 2. Si cætera sint paria, & munera æquè bene possint obiri per seniores, & iuniores, seniores semper anteponendi sunt iunioribus. Ita Tiraq. in præf. de iur. primig. nu. 175. & num. 186. & nu. 210. & puto esse communem omnium DD. Nec enim imaginari possum, vllum vquam Doctorem voluisse tantum senectuti tribuere, ut seni indigno dignus iuuenis postponeretur, cum semper teneamur eligere digniorem, ut probaui to. 1. huius op. q. 1. cap. 31. §. 1. & 4. & dignitas non ex ætate, sed ex meritis metiatur Quandoquidem, ut ait Origen. to. 2. l. in 10. canities hominibus est prudentia, & corona gloriacionis, & senectus, & gloria, veris, ac diuinis senibus canities illæ sunt, quæ mente cornuntur, ipsos ornantes. Et Chryf. lib. 2. de sacer. in fine, loquens de ijs, qui præ cæteris debent assumi in Episcopos, ait, In eam rem non oportere prudentiam ætate metiri, neque senem canities probare, neque iuuenem arcendum ab huiusmodi ministerio. Non est ergo canities externa capitulorum veneranda, ut potè quæ etiam capris, & alijs brutis animalibus accidat, sed interna virtutum. Vnde Gloss. in cap. 1. d. 16. per multa iura, quæ allegat, & Gloss. in cap. Episcoporum, d. 74. & Innoc. in cap. 1. de ma. & ob. dicunt, quod melior est preferendus anti-quiori;

Aristotel.

D. Gregor.

Nazianz.

P. August.

Cassiodor.

Philo.

Aristotel.

Vlpianus.

D. Hieron.

Penna.

Novarius.

Tiraquel.

Origenes.

D. Chryf.

Innocent.

Tiraq;

quiori; & multi DD. quos refert Tiraq; n.210. docent, quòd eruditus scholaris imperito doctori est praefendus. Si ergo caetera sint paria, senior iuniori praeferrì debet; & dictat communis omnium sensus, & colligi potest ex cap. 1. dist. 85. Vnde Plutar. in opus. An sen. ger. sit Resp. paulò ante med. ait. *Ad pavendum iuuenilis. ad imperandum senilis aetas accommodata est: ac maxime salua est civitas, ubi consilia senum, & iuuenum arma obtinent.*

Plutar.

Tiraq;

14. Dico 3. Si dubitetur, an aequè sint digni senex, & iuuenis, etiam pro senè praefumendum est, quòd scilicet vincat iuniorè virtutibus, & moribus. Ita Tiraq; loco cit. nu. 153. Probatur ex cap. Nisi cum pridem, ver. Alia verò causa ibi, *Moralis verò maturitas.* de renunc. Cap. cum iuuentute, de praesumpt. cap. Fraternalitatis, dist. 34. cap. Definimus, 18. q. 2. & Hieronym. ad Rulf. ait. *Non est facile malum de perfecta aetate credendum, quam praeterita vita defendit, & honorat vocabulum dignitatis.*

D. Hier.

15. Nota tamen, quòd senes, de quibus loquor, non debent esse decrepiti, nam decrepitorum nutat prudentia repuerascens, sed debent esse tales senes, quibus mens vigeat in pectore, licet frigida extet bello dextera; de quibus extant Hesiodi versus. *Facta iuuenum, consulta virorum, vota, seu preces senum;* lenior enim aetas vigori mentis multarum rerum adiungit experientiam. Vnde receptum est, *vt Senum prudentia,* in proverbium abierit. Decrepiti verò, quòd morti se propinquiores vident, solent esse minùs obnoxij peccatis, & religiosiores, ideo vota illorum, & preces efficaciores. Atq; haec de decrepitis definiunt. cap. 1. dist. 85. cap. Perijsti, 7. quaest. 1. Rodriquez tom. 3. q. reg. q. 34. art. 2. Henriq; lib. 10. cap. 19. nu. 3. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 30. nu. 14.

Rodrig;
Henriq;
Maiol.

16. Dico 4. Superiores locales, quocumq; nomine vocentur, debent saltem attingere annum 25. Est omnium citatorum nu. 1. Rodriq; tom. 1. quaest. reg. q. 15. art. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 4. num. 41. 42. Abb. cap. Cum in cunctis, de elect. nu. 6. Probatur tum ex cap. cum in cunctis, §. Inferiora, de elect. Clem. ne in agro, §. Coeterum, de stat. mon. tum ex Trid. sess. 24. de refor. cap. 12. vbi dicitur. *Nemo igitur deinceps ad dignitates quascumq; quibus animarum cura subest, promoueat, nisi qui saltem 25. annum attigerit.* Tum ex l. Ad Rempublicam, ff. de mun. & honor. Tum ex Regula nostra Minim. nu. 39. Tum quia eligendus in Superiorem debet esse Sacerdos; c. 1. de aetate, & qualitate ord. & habet animarum curam: sed Sacerdotium non datur nisi attingentibus annum 25. per Trid. sess. 23. de refor. cap. 12.

Rodrig;
Garcia.
Abbas.

17. Sed dubitabis, an necessarium sit, quòd eligendus in Praelatum Religiosorum sit actualiter Sacerdos, an verò satis sit, vt per promotionem ipsam obligatur ad Sacerdotium suscipiendum infra tempus à iure statutum. Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 3. nu. 21. ait, quòd de iure communi, si quis Religionis professus, nondum ordinatus Sacerdos, in aetate tamen ad Sacerdotium requisita, & prima saltem tonsura insignitus, eligeretur in Praelatum suae Religionis, illa electio non esset irrita, neq; irritanda. Et constat ex cap. 1. de aetate

Suarez.

& qualitate ord. cap. Cum in cunctis, de elect. Trid. sess. 24. de refor. cap. 12. deberet tamen iste talis infra annum Sacerdotium suscipere, iuxta cap. Licet, & cap. Cum ex eo, de elect. in 6. Et clem. Ne in agro, §. Coeterum, de stat. monach. sub poena priuationis ipso facto per dictum cap. Cum ex eo, & dictam clem. nisi infirmitas, vel alia legitima causa illum excusaret; dicta clem. & Glossa in cap. 1. de aetate & qualitate. Quòd autem debeat saltem prima tonsura esse insignitus, dicit Suarez. loc. cit. nu. 23. Garcia de benef. par. 7. cap. 1. nu. 90. Sed iam puto, quòd in omnibus Religionibus requiratur actuale Sacerdotium. Et licet in Reg. Minorum, cap. 7. fratres laici possent esse non solum Guardiani, sed etiam Ministri prouinciales, id tamen iam vsu abrogatum est, vt dicunt Rodriq; loc. cit. Miranda tom. 2. man. quaest. 2. art. 2.

Miranda.

18. Nota hic etiam, quòd in Correctricem de iure communi non potest eligi monialis, quae professa trigesimum annum non excesserit; cap. Indemnitibus, de elect. in 6. Cui puto quòd ad Ordinem nostrum esse derogatum per nostram Reg. monial. num. 28. in qua conceditur, quòd possit in Matrem Correctricem eligi, quae per biennium fuerit professa, & 25. annum attigerit; fuit enim Regula confirmata, inserto tenore, à Julio II. cum ergo Pontifex ius commune in scrinio sui pectoris habeat, cap. 1. de const. in 6. illi per Regulae confirmationem derogasse credendum est. Sed modò per Concil. Trid. sess. 25. de reg. cap. 7. decernitur, quòd *Abbatissa non eligatur minor annis 40. & quae octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit: Quòd si his qualitatibus non reperitur in eodem monasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi poterit. Et, si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni praest. videatur, ex eis, quae in eodem monasterio annum 30. excesserunt, & quinque saltem annis post professionem rectò vixerint, Episcopo, vel alio Superiore consentiente, eligatur.* Declarauit tamen sacra Congregatio, quòd licet *Abbatissa per quinquennium non permanserit in Religione, dummodò excedat 30. annum, & id fiat ad requisitionem suarum monialium, & de licentia Superioris, & dummodò laudabiliter superiori anno in officio se gesserit, confirmari poterit per biennium.* Plura huiusmodi videri poterunt apud Zerol. in praxi, par. 1. ver. Abbatissa, nu. 1. per dictum tamen decretum Concilij puto derogari nostrae Regulae; ait enim Concilium in fine. *In reliquis seruentur singulorum Ordinum, vel monasteriorum constitutiones.* Ex qua clausula constat, quòd quò ad praemissa vult esse derogatum regulis, & constitutionibus. Aduerte autem, quòd, quòd non esset in monasterio monialis, quae posset eligi in Abbatissam iuxta determinationem Concilij, non est necessaria facultas Apostolica, vt egredi possit illa, quae ex alio monasterio electa fuerit, cum id Conciliū concedat; cautè tamen deducenda ad monasteriū, cui perfecta est.

Zerola.

19. Dico 5. decet superiores Praelatos, Prouinciales, & Generales esse in 30. aetatis suae anno constitutos; Miranda tom. 2. man. quaest. 3. art. 1. concl. 12. putat annum trigesimum excessum requiri de necessitate. Melius

Suarez. Suarez loco cit. num. 7. & Sigismund. de elect. dub. 62. nu. 11. solum de congruentia; & de necessitate solum 25. inceptum. Probat; tum quia dicti Prælati habent auctoritatem quasi Episcopalem, & in Episcopis requiritur ætas 30. annorum completorum; cap. Cum in cunctis, de elect. Trid. sess. 7. c. 1. de reform. & sess. 24. cap. 1. eod. tit. Tum quia illa ætas est maturi iudicij, & iustæ auctoritatis; Vnde Leuitæ anno 30. incipiebant seruire tabernaculo, Num. 4. & lex erat apud Hebræos, vt nemo ante annum 30. docere posset, vt dicit Hier. proem. in Ezech. Christus, quamuis verus Deus, & perfectissimus homo, ante dictam ætatem noluit dignitatem Prælationis, & officium prædicationis assumere, vt constat ex Lucæ c. 3. Et Ioseph 30. annorum erat, quando fletit coram Pharaone, & suscepit administrationem Aegypti; Gen. 41. Dauid 30. annorum erat cum regnare cœpisset, 2. Reg. 1. Ezech. 30. annorum erat, cum cœpit prophetare, Ezech. 1. Primus homo ea ætate creatus est, vt tradit Iorin. in cap. 20. Num. ver. 30. & in eadem ætate resurgemus, vt dicitur ad Ephes. 4. Ioan. Baptista in ventre matris sanctificatus, non nisi in illa ætate officium Præcursoris exercuit, Bong. de num. 30. & Romanorum lege cautum erat, ne quisquam ante 30. ætatis annum, aut Consul efficeretur, aut triumphum duceret; idem Bongus.

20. Dico 6. Collegatus, Definitoriatus, Discretatus, Commissatus, cœteraq. officia personatum dicentia, absq. immediata animarum cura, non possunt conferri nisi attingentibus saltem annum 25. In Ordine nostro hoc est sine controuersia; quia tales gradus non possunt dari, nisi in ea ætate constitutis, & qui Sacerdotes sint, vt constat ex Reg. nu. 39. Dicunt tamen Rodriq. tom. 1. quæst. reg. q. 15. art. 2. Miranda. Sigismund. loco cit. concl. 3. Sigif. loco cit. num. 3. quod in Definitores, Discretos, &c. possunt eligi in suo Ordine, qui sunt in ordine sacro constituti, & in ætate 22. annorum. Fundantur in concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 12. Sed concilium ibi loquitur de illis dignitatibus, & personatibus, quibus animarum cura nulla subest. Sed istis Definitoriis, & Discretis licet non subest cura immediata, & directa animarum, subest tamē mediata, & indirecta, ad ipsos enim pertinet non solum eligere Superiores, sed etiam decidere, & definire grauiora negotia Religionis, & Prouincia, abusus eradicare, bonos mores introducere; Habent votum decisiuum in sententijs, absolutionibus, &c. Vnde etiam videntur habere annexam indirecte animarum curam, & cum Concilium loquatur solum de his personatibus, quibus nulla est annexa animarum cura, quod de his non loquatur, dicendum est; atq. ita linquit antiquos canones in suo vigore, secundum quos in huiusmodi personatibus requiritur eadem ætas, ac in Prioratibus, nimirum 25. annorum, vt constat ex cap. Dudum, el. 2. §. Licer, de elect. & multos DD. ad hoc citat, Garcia de benef. par. 7. cap. 4. num. 54. Maiol. de irreg. cap. 30. nu. 11. Pro nostra sententia faciunt Menoc. lib. 2. de arb. casu 425. num. 2. Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 24. num. 1271. immo

Trid. sess. 24. de reform. cap. 1. quatenus dicunt, quod omnia, quæ requirunt canones in Episcopis, debent seruari in creandis Cardinalibus, cum sint summi Pontificis intimi consiliarij.

21. Dico 7. electio facta in persona illius, qui non habet ætatem 25. annorum, saltem inceptorum, est nulla, & electus renunciare tenetur, etiam in conscientia, vel quærere remedium à Papa. Ita Nauarr. in sum. cap. 25. num. 116. & miscell. 40. de or. num. 8. Garcia loco cit. num. 82. 83. Azor par. 2. lib. 6. cap. 5. quæst. 12. Panor. c. 2. de ætate, & qualitate nu. 4. & in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, nu. 1. Ledesma par. 2. sum. tract. 7. cap. 2. dub. 8. ver. Digo lo primero, pag. mihi 250. Probat ex cap. Licet canon, de elect. in 6. vbi dicitur, *Decernentes collationes omnibus iuribus carere.* vbi glossa ver. Carere, explicat, Ipso iure, & clarissime ex cap. Si eo tempore, de rescrip. Et confirmatur ex Trid. sess. 25. cap. 5. de reform. vbi prouisio facta de aliquo beneficio, in quo certa qualitas requiritur, ea non adimpleta, censetur subreptitia; ætas autem est qualitas necessariò requisita.

22. Quæres, an ætas 25. annorum inceptorum, requisita à sacris canonibus ad obtinendas Ecclesiasticas dignitates, debeat esse ita præfixa, vt, si desit vna dies, persona censetur inhabilis. B. debere esse ita præfixam. Ita Garcia loco cit. num. 84. Sigismund. de elect. loco cit. num. 6. Riccius 1. par. prax. decif. 655. num. 5. Molina tract. 2. de iust. disp. 573. num. 2. Nam in his, quæ sunt à iure statuta, non licet arbitrari. Bart. in l. Ambitiosa, num. 11. ff. de decr. ab ord. fac. Nec solum inhabilitat personam defectus vnus diei, sed defectus vnus horæ; debet enim illa ætas 24. annorum esse ita completa, vt annus 25. omninò attingatur. Ita ijdem DD. Et habetur expressè in l. Deniq. §. Minore, ff. de minor. Et aduerte, quod ætas est computanda à die natiuitatis, non conceptionis; nam tunc homo incipit esse talis, cum primò venit in mundum. Ita Garcia. nu. 89. Sigif. num. 7. Ex dictis collige, quod, si quis ordinem Præbyteratus recepisset anno V. G. 22. suæ ætatis, non per hoc tamen posset habere Ecclesiasticas dignitates, curam animarum, quomodocumq. habentes. Tum quia vsus, & functionem ordinis non habet. Tum quia melioris conditionis non debet esse qui deliquit, quàm qui non deliquit. Tum quia paria sunt non esse, & esse perpetam, quò ad consecutionem effectus; l. Quoties, ff. qui sarisdare cog. & l. Si se non obtulit, §. Condemnatum, ff. de re iud. Tum quia ad habendas dictas dignitates non requirunt canones tantum Sacerdotium, quantum ætatem, vt constat ex num. 16. Atq. ita Glossa in cap. Ei, cui, de præb. in 6. ver. Aetate; Azor par. 2. lib. 6. cap. 5. quæst. 13. An autem sic ordinatus ante tempus posset actuè eligere, vide quæ dico tom. 1. huius operis quæst. 1. cap. 31. §. 8. concl. 1. Suarez tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 4. num. 7.

Nauarr.
Garcia.
Azor.
Panormit.
Ledesma.

Garcia.
Sigismund.
Riccius.
Molina.
Bart.

Azor.
Suarez.

C A P. II.

Verum in Pralato regulari requiratur Scientia, & qua.

1. IDE D. Thom; addit, ad 3. p. q. 36. art. 2. Plutar. in opusc. ad Princ. inerud. P. Greg. lib. 47. synt. cap. 10. nu. 10. Tiraq; de nob. cap. 5. nu. 1. Pen. in l. Tyrones, col. 10. Cod. de Tyron. lib. 12. & l. Omnes iudices, Cod. de decur. lib. 10. col. 8. Azor par. 2. lib. 6. cap. 6. Rodriq. tom. 3. quaest. reg. q. 34. art. 3. Menoch. lib. 2. de arb. casu 425. Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 24. Sigismund. de elect. dub. 63. Reg. in praxi, lib. 3. tract. 3. nu. 169. Mir. tom. 2. man. q. 4. art. 1. & 2. Henric; lib. 10. cap. 16. n. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 7. Contz. lib. 4. pol. cap. 16. Lipf. lib. 1. pol. cap. 10. & ibid. in not. Bell. de off. princ. lib. 1. cap. 13. Cassiod. lib. 3. var. ep. 33. & lib. 6. epist. 5. Sarton. in ciue Reip. reg. conf. 4. Stob. fer. 79. Nau. misc. 40. nu. 8. & misc. 97. & cap. Si quando, de rescrip. excep. 12. & 13. Ledef. par. 1. sum. cap. 7. de sac. ord. conclus. 4. Gonz. ad reg. 8. cancell. glos. 4. à num. 18. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 32. Lamb. de iur. patrim. lib. 2. par. 1. q. 9. art. 24. Abb. in cap. Cum in cunctis, de elect. à num. 4. vbi Innoc. nu. 2. Duar. de benef. lib. 4. cap. 2. Salon de iust. & iur. q. 63. art. 2. contr. 1. tit. de scient. Sor. lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. concl. 6. Paris. de relig. lib. 5. cap. 3. à num. 67. B. Lauren. iust. de instit. & reg. Præl. cap. 15. Alb. Trotius de perf. Cler. lib. 2. par. 1. requis. 18. à num. 86. Campanil. in diuers. iur. rub. 5. cap. 1. Ioan. de Capistran. in spec. confci. par. 1. num. 30. Ioan. de Selua de benef. par. 3. quaest. 5. à num. 1.

2. Suppono 1. literarum scientiam esse Religiosus omnibus necessariam, vt dixi to. 1. hu. ius op. ca. 30. concl. 1. & probat fuse Suar. to. 4. de relig. tract. 3. lib. 5. cap. 1. à nu. 3. & D. Th. ante omnes opusc. contra impugn. Relig. c. 11. vbi adducit locum Hieron. ex epist. 4. ad Rust. *Habeto cellulam pro paradiso, varia scripturarum poma decerpe, his utere delicijs, harum fructu complaxu.* Et infra. *Numquam de manu, & oculis tui recedat liber, discatur psalterium ad verbum.* Ex quibus, ait D. Tho. omnibus patet, quod studium in Religiosis est commendandum, & praeceptum sanctarum Scripturarum, & maxime in illis, qui ad praedicandum deputantur. Et Ecclesia, cuius sunt principalissima pars Regulares, viris indiget literatis; cap. Cum ex eo, de elect. in 6. Ad quem locum dicit Prob. quod Rex illiteratus est asinus coronatus. Sunt literati in Ecclesia stellæ, & fulgent velut spendor firmamenti; cap. fin. de magistr. Hi sunt, qui in vinea Domini laborant; cap. Super specula, in fine, de magistr. ac per illos totus mundus illustratur, l. Habita, §. 1. Cod. ne filius pro patre, vbi etiam additur, quod per viros literatos informatur vita subditorum ad obediendum Deo, & eius ministris, Et quod literæ iuuent ad seruandam obedientiam, habes ex cap. Sciendum,

§. q. 1. & quod sint necessariae ad seruandam paupertatem, dicit cap. Gloria Episcopi, 12. q. 2. Vnde collige, quod Religiosus clericus habens actiuitatem ad studendum, & propter pigritiam id contemnens, peccat mortaliter, non enim vitur talento sibi concedito, quo necessario vti debet ratione status. Alb. Trot. de perf. cler. lib. 3. par. 1. requis. 18. num. 97. vbi alios citat.

3. Suppono 2. ex Mersen. in cap. 2. Gen; ver. 20. quaest. 29. art. 1. varias esse scientiarum species, quas ipse ad 100. reducit, & plures notat DD. de singulis scribentes, vt qui scientiarum omnium principia desinare voluerit, id possit tuto. Et cap. 1. ver. 1. art. 1. pag. mihi 454. agit de scientiarum inuentoribus, & c. 4. ver. 20. q. 55. art. 1. diuidit artes liberales à mechanicis; & art. 2. docet modum vtendi scientijs, & artibus liberalibus in sacris concionibus, accomodando scientias Euangelijs currentibus, & articulis fidei in symbolo Apostolorum descriptis. Opus quippe vtilis, & curiosum; quod, vt ipsemet fateatur, desumpsit ex V. P. Francisco Vmblo, qui fuit fratrum Gallorum splendor, & ornamentum, nostraq; Religionis insigne decus, deq; scientijs omnibus quam maxime benemeritus, quem in faulta mors precocem nobis eripuit, haeticorum, quibus semper insensissimus fuit, arte; relictis quam plurimis suarum scientiarum testimonijs, & quibus quadragesimales: & aliae conciones lingua gallica impressae sunt, quas tamen ego non vidi.

4. Suppono 3. peccare mortaliter eos Religiosos, qui curant promoueri per preces, vel munuscula ad gradum Magisterij Philosophiae, vel Theologiae, ad hoc vt inde facilius ad dignitates, ascendat, vel honoratioris sint in Religione, cum dicto gradu noscant se indignos. Et simili peccato inficiuntur, qui eos admittunt, si indignos noscant, vel debitas diligentias omittunt. Ita Anton. 3. par. tit. 5. c. 2. §. 10. Nauar. in sum. cap. 25. nu. 55 & misc. 97. de or. nu. 2. Sylu. ver. Doctor, quaest. 4. num. 5. Armilla eod. num. 1. Sa in apher. ver. Docere, nu. 2. Gloss. in clem. 2. de magistr. ver. Honorem; Contz. 4. pol. cap. 18. §. 10. & 13. Et ratio est; tum quia id procedit ex radice ambitionis. Tum quia hoc pacto impediunt multos magis idoneos à consecutione dicti gradus. Tum quia indebitum sibi honorem usurpant cum damno etiam multorum, Tum quia communitatem fallunt, quae solum dignis dictum gradum dare intendit, & cum hac conditione potestatem dedit doctorandi electoribus. Tum quia Trid. sess. 22. de refor. cap. 2. Magisterij gradum per merita dari decernit, & sess. 24. cap. 18. eod. tit. decernit, quod examinatores iurent, se, quacumq; humana affectione postposita, fideliter minus executuros: vnde dicti electores sunt rei omnium malorum, quae euentient communitati ex tali indignorum promotione, vt Contz. loco cit. §. 10. Adde, quod dicti doctorati indigni, non possunt paudere priuilegijs, legitimis Doctoribus concessis, sed tenentur in conscientia dicto Magisterio renunciare, vel saltem diligentius studere vt habiles fiant,

D. Thomas
Plutar.
P. Greg.
Tiraq.
Penna.
Azor.
Menochius
Lessius.
Sigismund.
Reginald.
Miranda.
Henriq.
Garc.
Contzen.
Lipsius.
Bellarm.
Cassiodor.
Sartorius.
Stobaeus.
Nauarr.
Ledesma.
Gonzal.
Maiol.
Lambertini
Abbas.
Innocen.
Duaren.
Salon.
Sorus.
Parisius.
Lau. Iust.
Alb. Trot.
Campanil.
Io. Capistr.
Io. de Sel.
Suarez.
D. Thom.
D. Hieron.
Probus.

Alb. Trot.
Mersenn.
Anton.
Nauarr.
Syluester.
Armilla.
Sa.
Contzen.
Neqj

Neq; valet communis illa excusatio, Noui plures ignorantiores, quam sim ego; nam hoc nihil dignificat personam; & multorum peccata mea non delent. Et Apost. dicit 1. ad Tim. 4. *Attende tibi; & hoc est intrinsecè malum.* Et non quod sit, inspicere debet, sed quid fieri debet, l. Nemo, Cod. de sent. & interl. om. iud. arg. cap. Causam, quæ, de elect. Quod si renunciare nolint, neq; studere, non possunt à confessarijs absolui; Syl. ver. Doctor, q. 3, nu. 4, Contz. loc. cit. §. 16. ver. Sed tamen, Et addit, quod licet doctorandus tēpore examinis inueniatur verè idoneus, & de facto laurea decoretur, si tamen postea per ignauiam, & pigritiam, vale dicto studijs, obliuiscatur, potest reprobari, & insignibus priuari. Quod etiam docet Syl. loc. cit. q. 5. n. 6. Videatur tamen Azor p. 2. lib. 6. c. 6, q. 1. Ex his collige, quod assignatus ad studendum, si non studet, non potest in conscientia frui priuilegijs studentium, neq; similiter potest absolui, nisi emendationem promittat, Tirag. in tract. de causa cess. num. 213.

5. Suppono quartò, in duplici esse genere literatos Religiosos: Nam sunt aliqui talli, & & tanto dotati à natura ingenio, vt facili negotio literati fiant, & absq; multo labore; alij vero, qui ingenio mediocri dotati, labore, & studio literas sibi comparant, ingenij tarditatem eruditione cōpensantes. Paulo aliter Seneca, epist. 52. tria ingeniorum genera distinguit 1. eorum, qui absq; præceptore discunt, qualem dicunt fuisse Epicurum, 2. eorum, qui ope aliena indigent, non ituri, si nemo præcesserit, sed bene secuturi, 3. eorum, quibus non duce tantum opus sit, sed adiutore, & coactore. Ego cū neminem sine doctore naturaliter doctum fieri posse putem, & Epicurum, id sibi gloriabundè tribuentem, fuisse mentitum arbitror, vnde aliqui Xenocratis auditorem ipsum fuisse asserūt ad duo tantum genera reduxi. Maxima itaque illa ingenia, miranda potius communiter sūt, & timenda, quam probanda, & promouenda, nam plerumq; iracundi, & furiosi sunt. Vnde Plato lib. de scien. ferè in princ. ait. *Difficile admodum est, reperire hominem docilem simul, & præ cæteris mansuetum, atq; cum omnibus virilem. Equidem nec fuisse vnuquam existimo, nec esse video, qui ita natura sint insititenti. Cæterum acuti, sagacesq; & memorosi, & dociles, vt plurimum in iracundiam, impetusq; præcipites sunt, prouunt enim, atq; reptantur, quemadmodum sine retinaculis naues, & furiosi porius, quam fortes existunt:* Et Arist. teste Sen. lib. de tranquil. cap. 15. ait, nullum reperiri magnum ingenium sine mixtura dementiæ, cuius rei ibi rationem reddit Seneca. Et Arist. ipse id tribuit melancholiæ sect. 30. probl. *Vt me* [inquit Cic. apud Cæl. lib. 17. cap. 5.] *non pennisat hebesiore esse.* Et quomodò melancholia hunc effectum causet, vide Cæliū loc. cit. & Ficinum lib. 1. de sanitate studiosorū tuenda c. 5. Nec mireris, quod ingeniosus possit esse stultus, non omnino quidem mēte alienatus, sed in rebus grauissimis aberrans; nam aliud est celeriter omnia memoriæ commendare, & primo intuitu apprehendere; & aliud iudicare de rebus agendis; vnde non est mirū, si omnia in vno non reperiantur. Sunt etiam crebrò ista ingenia desolutoria, volatica, sem-

per in motu, præsentia semper fastidientia, res nouas appetentia. Itaque maximo studio sunt à Religionum Prælati huiusmodi frandandi, & virtutibus prius, quam scientijs, si id simul fieri non potest, imbuendi, ita tamen vt non frangantur; sic enim in magnum Religionis lumen euadent, aliter in magnam pestem. Ego secundi generis ingenia promouenda probò; hæc enim laboribus, & vigilijs crescunt, exacuuntur, & maturescunt, non solum quò ad literas, sed etiam quò ad virtutes, vnde constantia, flexibilia, acuta, prompta redduntur. Huiusmodi Religiosis puto deberi de iure naturæ omnes dignitates, præminentias, & prærogatiuas, quæ in Religione repetiuntur; eum enim ipsi Religioni docendo, concionando; scribendo maximè profint, & benefaciant, & benefacienti benefacere de iure naturæ teneamur, l. Sed et si lege, §. Consultuit, ff. de petit. hæ. l. Si non sortem, §. Libertus, ff. de condit. indeb. iure dicto tenebunt Religio dictis beneficia rependere. Quod etiam colligunt aliqui ex l. Habita, §. 1. Cod. ne fil. pro pat. ibi, *Hoc nostræ pietatis beneficium indulgemus.*

6. Suppono 5. quod tres sunt gradus scientiæ 1. est scientiæ eminentis, per quam scilicet quis scit difficillimas quæstiones, ad munus suum pertinentes, explicare, & definire; seu qui est in scientia, ad statum suum necessaria, præ omnibus alijs eruditus, & eminens. 2. est scientia mediocris, per quam scilicet scit quis communes quæstiones epodare, quæ in suo munere occurrunt, quamuis non omnes obscurissimas, & difficillimas; seu quando in dicta scientia multos habet pares. 3. est scientiæ sufficiens, quado scilicet quis tantum scit, quantum est necessariū, pro satisfaciendo officio, quod habet, auctores legendo, doctores consulendo, ea, quæ nescit, petendo. Quæ sufficientia est iudicanda arbitrio boni viri, considerantis qualitatem loci, temporis, & personarum, quibus scū debet viuere dignitatem habens. Atq; ita docet Innoc. in c. Cum in cunctis, de elect. n. 2. Abb. ibi, n. 4. Lãb. de iur. patr. lib. 2. p. 1. q. 9. art. 27. n. 7. Azor to. 2. lib. 6. cap. 6. q. 3. ver. Sciendum; A. Trot. de perf. cler. lib. 2. p. 1. requis. 8. nu. 92. Ang. ver. Clericus 2. §. 4. ibid. Tab. nu. 3. Campan. in diuers. iur. rub. 5. cap. 1. num. 6.

7. Dico 1. Prælatus regularis debet esse vir literatus. Ita omnes cit. n. 1. Probatur 1. ex Scrip. sacra, Exod. 18. *Prouide de omni tribu viros sapientes, & constitue ex eis tribunos,* &c. Prou. 8. *Sapientia ipsa, Per me Reges regnant, per me Principes imperant.* & Sap. 6. *Ad vos Reges sunt hi sermones mei, vt discatis sapientiam,* &c. Ier. 23. *Regnabit Rex, & sapiens erit.* & Ier. 3. *Dabo vobis Pastores iuxta cor meum, qui pasceant vos scientia, & doctrina.* Et Ier. 14. *Onagri steterunt in rupibus, & traxerunt venenum quasi dracones.* Per onagros intelligit ibi Hieron. Prælatos ignorantés, qui trahunt ventum quasi dracones, quia, vt ait Greg. 20. mor. cap. 29. *malitiosa superbia instantur.* Cum enim isti asini syluestres, multò asiniores domesticis, se in culmine vident dignitatis, tantò instantur superbiæ vento, vt vix locum continentem inueniāt, & tamquam Dij videri affectant, iuxta illud Zach. 11.

vbi de

Syluestre
Contzen.Sylu.
Azor.

Tiraq.

Seneca.

Plato.

Arist.

Seneca.

Arist.

Calins.

Ficinus.

Innocent.
Abbas.
Lambertus
Azor.
A. Trotte
Angelus
Campanil.

Ier. 23.

D. Hieron.

D. Greg.

Hieron.

vbi de Pastore imperito loquens ait: O Pastor, & idolum derelinquens gregem. Ad quem locum ait Hieron. Tam sceleratus est Pastor (imperitus) ut non idolorum cultor, sed ipse idolum nominetur, dum vult ab omnibus adorari. Baruc. 3.

Isaia 32.

Et quoniam non habuerunt sapientiam, interierunt propter suam insipientiam. Et Isaia 32. maximum beneficium promittens Deus populo, ait, Non vocabitur ultra is, qui insipiens est, Princeps, & cap. 36. Ipsi Pastores ignorauerunt intelligentiam.

Ezech. 12.

Eccl. 10. Rex insipiens perdet populum suum. Ezechiel. 12. minitans Deus maximum supplicium populo, ait. Effundam super te indignationem meam, in igne furoris mei sufflabo in te, & abog; in manus hominum disipientium, & fabricantium interitum. Ut intelligas, esse Dei punitionem regi a Pralato insipiente; fabricant enim hi interitum animarum, & corporum subditorum, & Religionem in spiritualibus, & corporalibus interimunt. 3. Reg. 13. laudauit Deus Salomonem, quod non petiisset ab eo diuitias, neq; dies multos, neq; vltionem inimicorum, sed sapientiam necessariam ad regendum populum. Eccl. 10. Est & malum, quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens a facie Principis, positum stultu in dignitate sublimi. Ibi per Principem intelligit diabolum, qui princeps vocatur Ioan. 12. Et hic licet semper nocere studeat hominibus, hoc tamen malum, sublimandi ignorantes in excelsum, non nisi per errorem facit. Exodi 28. Pones autem in rationali iudicij doctrinam, & veritatem, quae erunt in pectore Aaron, quando ingreditur coram Domino. Sed mirandum, quod eodem cap. ver. 13. dicitur. Et loqueris cunctis sapientibus corde, quos repleui spiritu prudentia, ut faciant vestes Aaron. Quis non miretur, requirere Deum in sutoribus, pro consuendis vestibus Aaron, Pralati sapientiam, & prudentiam, & non qualemcumq; sed ex corde, idest qui vere tales sint, per Sutores intelligo amicos Pralatorum, qui vestes relationum bonas, aut malas Pralatis super occurrentibus negotijs faciunt, prout eis odium, vel amor saaserit. Sint ergo etiam isti sapientes, & prudentes, ut quod iustum est suggerant, & quod iniquum, non persuadeant. Et sciant Pralati, tales se iudicari foras, quales iudicantur, qui cum eis familiariter conuersantur; ait enim Hieron. ad Demetr. Mores, & studia dominarum plerumq; ex ancillarum, & comitantium moribus indicantur. Et ad Principiam, Ex lasciuia puellarum comitantium, de dominarum moribus indicatur. Et Naz. in ver. contra mulier. grauitate asseruit. Ancillas esse imagines cordis dominarum. Sicut enim veris nuncijs sunt hirundines, flos, fructus, ita & dominarum ancillae. Et Arist. reflat. a Patricio lib. 3. de reg. tit. 13. Est, inquit, quedam virtutis exercitatio cum bonis viris conuersari. Et tandem pro Pralatorum scientia considero locum illum Esther cap. 14. Ne tradar domine sceptrum eius, qui non sunt, scilicet virtute, & scientia excellentes; iuxta illud Cic. lib. 3. ad Att. ep. 52. Fac, vt me velis esse aliquem. Et Ouid. fast. 6.

Arto. 1.

Aur. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

Aug. 1.

lium seorsum cum his, qui videbantur esse aliquid; idest cum Apostolis, iuxta illud Eccl. 3. cum sapientibus, & prudentibus irata. Ex quo patet, quod qui sunt, videnturq; esse aliquid, re vera soli sapientes sunt; insipientes enim nihil sunt. Vnde dicitur, Homo sine literis est vita mortis imago. Et tales non esse homines, nisi equiuoce, docent Gom. ad reg. de ann. possess. quest. 47. sine; & Gonz. ad reg. 8. cancell. gloss. 4. n. 5. & n. 56. assert dictu Aristippi, qui interrogatus, Quae differentia esset inter homines doctos, & indoctos; respondit, Quae inter viuentes, & mortuos. Et Eccl. 2. dicitur, quod tantum differt sapientia a stultitia, quantum lux a tenebris; vnde non immerito dixit Gonz. loco cit. nu. 59. quod stultus, & ignorans Pralatus meretur decapitari.

Arto. 1.

Gomez. Gonzal.

Arto. 1.

Arto. 1.

Arto. 1.

D. Greg.

8. 2. Probatur ex PP. Greg. 1. par. past. c. 1. Ab imperitis magistrorum pastorale suscipitur in magna temeritate, quoniam ars est arrium regimen animarum. Et paulo infra. Pastorum imperitia voce hereticis interpretatur, cum per Prophetam dicitur, Ipsi Pastores ignorauerunt intelligentiam, &c. Hieron. in cap. 11. Zach. ad illa verba, Adhuc fume tibi vasa Pastoris stulti. Pastor stultus, ait, & imperitus, haud dubium, quin Antichristus sit. Et de isto Pastore dicitur eod. cap. Derelicta non visitabit, dispersum non quaeret, contritum non sanabit, & id, quod stat, non enuriet, & carnes pinguium comedet, & ungulas eorum disoluet. Quae sunt propria officia imperiti Pastoris. Aug. epist. 59. ad Paul. in solut. 4. ait, ideo Apollolum ad Ephef. 4. dixisse, Alios dedit Pastores, & Doctores, ut intelligerent Pastores ad officium suum pertinere doctrinam. & 19. de ciuit. c. 6. Ignorantia iudicij plerumq; est calamitas innocentis. Ber. ferm. 76. in Cant. Iam, inquit, quomodo in pascua diuinorum educet eloquiorum greger dominicos Pastor idiora? Sed, nisi doctus quidem fuerit, non sit autem bonus, verendum, ne non tam nutriat doctrina vberi, quam sterili vita nocet. Et lib. de or. vita. Post in doctos Pralatos, malosq; in sancta Ecclesia nulla uestis ad nocendum infirmis valentior inuenitur. Chrysof. lib. 2. de sacerdot. Sapientissimum, ait, esse oportet sacerdotem, & perspicacem in omnibus. Cassiodor. lib. 6. var. ep. 5. ait, quod quastor publicus, est armarium legum, & quod ei adesse debet scientia cautela sermonis. Isidor. de sum. bono, lib. 3. cap. 35. Sicut iniqui, & peccatores ministerium sacerdotale assequi prohibentur, ita indocti, & imperiti a tali officio retrahuntur. P. Iam. Iust. de reg. Prae. cap. 7. Decet profecto Doctores, & dominici gregis Pastores stare in alto, & doctrinam veritatis praebere cunctis audire cupientibus; nam vbi deest doctrina, hortamenta vt plurimum desunt caelestia, consilia sana, & diuinorum monita scripturarum.

D. Hieron.

D. August.

D. Bernar.

D. Chrysof.

Cassiodor.

D. Isidor.

B. Iam. Iust.

Arto. 1.

Arto. 1.

D. Thom.

Xenophon.

9. 3. Probatur ex Arist. 5. pol. cap. 9. vbi proponit difficultati, cui sit tribuenda administratio Reipublicae, an militi sine virtute, an virtoso sine militia, Respondet cum distinctione, & subdit, Scientia vero huius communis est omnibus. Ad quem locum dicit D. Th. Oportet enim, quod habeant scientiam Principes, & in ducatu exercitus, & in regimine ciuitatis; aliter enim non possunt dirigere in suam intentionem ea, quae sunt ad finem. Et de Socrate refert Xenoph. de dictis, aut factis eius, quod non eos

Est aliquid nupisse Ioni, Ioni esse sororem. Et Aet. 5. Ante hos dies exiit Theudas, dicens se esse aliquem, & Paul. ad Gal. 2. Consi. Euange.

vocabat Principes, aut Reges, qui sceptrum fe-
rebant, sed qui regendi scientiam haberent. Et
Plato relat. a Valer. lib. 7. cap. 2. aiebat. *Tum
beatum terrarum orbem futurum, cum aut sapien-
tes regnare, aut Reges sapere cepissent.* Nec aliam
ob causam puto antiquos Palladem Deam su-
per Iouis caput pinxisse, quam ad significan-
dum, principanti sapientia principare debere;
mens enim vna sapiens plures manus vincit;
& multa, quæ natura impedita sunt, consilio
expediuntur. Vnde Homer. odill. 5. Mineruam
alloquens, ait,

Plato.

Homerus.

Terentius.

*Atqui ego si mihi sic assistas Cælia Trina;
Vel tercenti contra homines cocurrere pugna.
Ausim, te fretus comite, o Dea, & adiuvice.*
Et Ter. in Adelph. actu 1. sce. 2. reddens ratio-
nem, quare necesse sit Pralatos esse litera-
tos, ait.

*Homine imperito numquam quidquam iniu-
sius.*
Qui, nisi quod ipse facit, nihil rectum putat.
Plutarc. ad princ. in erud. doctrinam vocat
Principis custodem, & consiliarium.

10. 4. Probatur ex iure ciu. & can. l. Nemi-
Cod. de aduoc. diu. iud. l. Nemo iudex, Cod.
de sent. & interloc. omn. iud. & in Authen.
de Tabell. §. Nos autem, dicitur, quod igna-
rus literarum facile negat ea, quæ pro veritate
statuta sunt, & quod super eo inconiungibilis
est; cap. fin. de arate & qualitate cap. Nisi
cum pridem, §. Pro defectu, de ienunc. cap.
Si in laicis, dist. 38. vbi dicitur, quod igno-
rantia est intolerabilis in his, qui præsumunt, &
cap. Ignorantia, dist. eadem, dicitur igno-
rantia mater cunctorum errorum, maxime in
sacerdotibus; cap. In causis, §. vlt. cap. In cun-
ctis; cap. Innotuit, §. Multa; cap. Dudum, el
1. §. Cum autem, de elect. cap. Illiteratos,
dist. 36. cap. Præcipimus, dist. 34. cap. Priscis,
dist. 55. cap. Nullus, de temp. ord. in 6. Trid.
sess. 7. de reform. cap. 1. sess. 22. cap. 2. sess. 24.
cap. 12. & cap. 18. eod. tit.

Augustinus.

Gregorius.

Menochius

Parisius.

Lestius.

Gonzal.

Innocent.

Nauarr.

11. Dico 2. eligendi in pralatos regulares,
siue Generales sint, siue Prouinciales, siue
Correctores, eam saltem scientiam debet actu
habere, quæ est necessaria ad recte suum mu-
nus per se ipsos obeundum. Menoch. lib. 2.
de arb. casu 425. num. 37. Paris. de resig. lib. 5.
quæst. 3. num. 103. Lestius lib. 2. de iust. cap. 34.
dub. 24. num. 127. Gonzal. ad reg. 8. cancell.
gloss. 4. num. 75. Innoc. in cap. Cum in cun-
ctis, de elect. num. 1. Nauarr. in cap. Si quando,
de refer. except. 14. num. 1. Probatur ex cap.
Nisi cum pridem, §. Pro defectu, ibi, *Quam-
quam etsi desideranda sit; & ex cap. Cum nobis
olim, de elect. ibi, Illius quoque literaturæ; & ex
cap. Venerabilis, de præb. ibi, *Kini eminentis
scientiæ; & ex Trid. sess. 24. cap. 12. de refer.*
*Nemo ad dignitates Ecclesiasticas promouetur, nisi
doctrina ad suum munus exequendum necessaria
commendetur.* D. Thom. 1. 2. q. 76. art. 2. corp.*

D. Thomas

Singuli scire tenentur ea, quæ ad eorum statum,
vel officium spectant; & addit. ad 3. par. quæst. 36.
art. 2. corp. *Qui alijs præponuntur, curam ani-
marum suscipientes, sciant quæ ad executionem
sui ordinis spectant.* Et constat etiam ratione
naturali; nam turpe est ignorare artem, quam
profitemur; l. 2. §. Seruius, ff. de orig. iur. l.

Professio, C. de muner. patr. lib. 2. cap. Cum
sis, de conuers. coniug.

12. Dixi, debere habere actu scientiam ne-
cessariam; tum quia sunt nonnulli, qui, digni-
tate impetrata, dicunt, Pilcem cepi, quinquam
mercatur retia; sic expectationem omnium sal-
lunt, se inertia tradunt, & in angulum reie-
ctos libros, si non vendunt, blattis relinquunt,
& tinea, breuique obliuiscuntur, si quæ sciebant;
Tum quia Ber. lib. 1. de confid. cap. 1. *In mona-
stera, inquit, admittuntur homines spe proficiendi
et officia bono facilius recipiunt, quam faciant;
quare ad ea viros probatos oportet deligi, non pro-
bandos.* Tum quia. Canon. actualem, non apti-
tudinalem habilitatem requirunt; cap. Si eo
tempore, de refer. in 6. Lamb. de iur. patr. lib. 2.
par. 1. quæst. 10. art. 1. nu. 3. Neque valet dicere,
quod poterit Pralaturam interim per idoneum
Vicarium, aut idoneos Collegas exercere; nam
officia debent exerceri per officiales naturales
vt ita dicam, non per substitutos, qui numquam
administrant vt propria; & verecundum est,
ex aliorum manibus quarere, quod apud se in-
ueniri debet, vt dicit Innoc. in cap. Cum in cun-
ctis, de elect. num. 1. glossa in cap. fin. de ar. &
qual. ver. Defectum Pen. in l. Tyrones, colu. 1.
Cod. de Tyron. lib. 12. qui addit, eum non posse
dici Pralatum, qui non est sibi sufficiens. Atq;
ita docent Azor par. 2. lib. 6. quæst. 5. ver. Quæ-
res; Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 32. num. 13. Et
Greg. lib. 47. synt. cap. 16. nu. 9. Salz. ad Diaz.
cap. 2. 1. ver. Priuari; & habetur in Trid. sess. 7.
de refer. cap. 3.

D. Bernard

Lambert.

Innocent.

Penna.

Azor.

Maiol.

P. Greg.

Salzedo.

13. Dico 3. qui eligi ad Pralaturam illum,
qui actu non habet eam scientiam, qua necessa-
ria est, pro dicta Pralatura recte administranda,
peccat omnino mortaliter; & similiter qui eam
recipit. Ita Garc. de benef. par. 7. cap. 7. nu. 24.
Nau. in man. cap. 25. nu. 12. Mir. tom. 2. man. q. 4.
art. 2. concl. 1. Regin. in praxi, lib. 30. ar. 3. n. 171.
Al. Trout. de perf. clér. lib. 2. p. 1. requis. 18. n. 90.
Sigsimund. de elect. dub. 63. nu. 2. Lamb. loc. cit.
q. 9. ar. 24. n. 6. Tab. ver. Clericus 2. n. 3. Syl. eod.
n. 1. Ang. eod. nu. 4. Salz. loc. cit. Abb. c. Cum in
cunctis, de elect. nu. 4. vbi Innoc. nu. 3. qui pro-
bat ex c. Omnes, dist. 38. vbi dicitur, quod scien-
tia est de substantia Pralaturæ; & ex c. fin. de
ar. & qual. vbi eligentes ignauos, & ipsi electi
puniri iubentur. Et etiam probat ex cap. Non
est putanda, §. Quisquis ergo, l. q. 1. vbi Glossa
verbo Abstineat; & tam electi, quam electores
tenentur resarcire damnum datum Ecclesiæ, vt
dicitur in specie Garc. & Salz. loc. cit. Gonz. ad
reg. 8. gloss. 4. num. 51.

Garcia.

Nauarr.

Miranda.

Reginald.

Trotius.

Sigsimund.

Lambertus.

Tabiena.

Syluester.

Angelus.

Abbas.

Innocent.

Garc.

Salz.

Gonzal.

14. Dico 4. electio illius, qui non habet sufficie-
tem scientiam ad exercendam dignitatem, ad quam
eligitur, est ipso iure nulla, & ei renunciare te-
netur. Ita Diaz in praxi, cap. 21. nu. 6. vbi Salz.
ver. Nulla; Vega par. 1. summ. cap. 31. num. 6.
Innoc. in cap. Cum nostris, de concess. præb.
num. 1. vbi Abb. num. 2. Nauarr. misc. 40. do-
or. nu. 8. & cap. Si quando, de refer. except. 6.
Gonz. cit. nu. 47. Lest. lib. 2. de iust. c. 34. dub. 24.
n. 127. Rodriq. to. 1. sum. cap. 29. nu. 3. Constat ex
c. fin. de ar. & qual. & ex c. 2. dist. 36. ibi. *Et non
solum in eo ambitio inefficax habetur; cap. Dudum,
el. 1. §. Cum autem; cap. Congregato; c. Cum in
cunctis; §. fin. de elect. Clarè ex Trid. sess. 24.
cap. 4.*

Diaz.

Salzedo.

Vega.

Innocent.

Abbas.

Nauarr.

Lestius.

Rodriq.

cap. 4. de refor. vbi irrita decernitur omnis prouiso facta ei, qui etatem, & coeteras habilitates integre no habuerit. Neq; obstat Trid. sess. 7. de refor. cap. 3. & cap. fin. de et. & qual. in quibus videtur innui, quod licet defectus competentis scientia reddat collationem iniustam, non reddit tamen ipso iure nullam; nam ibi, *irritetur*, significat, irrita declaratur, vt similiter irrita declaratur electio illa cap. fin. cit. Et ratio est, quia etiam in ijs casibus, in quibus inducitur priuatio ipso iure, requiritur tamen semper talis declaratio; cap. Cum secundum leges, §. Confiscationis, de har. in 6. Gloss. in cap. Quam sit, ver. Eo ipso, de elect. in 6. Grat. disp. for. to. 5. cap. 809. nu. 13. Gonz. ad reg. 8. cancell. gloss. 56. nu. 127.

15. Declarant tamen fere omnes praefati DD. quod tunc electio est ipso iure nulla, cum est facta in persona penitus illiterati, qui nesciat legere, vt videri potest apud. Garc. de benef. p. 7. cap. 7. a nu. 14. Ego tamen cum Diaz loc. cit. penitus illiteratum in hac materia voco, qui no est actu aptus exercere munus, ad quod assumptus est, licet legere, scribere vulgariter, & latine; sciat; immo etiam si latinum intelligat, & grammaticam calleat, purus namq; grammaticus purus asinus. Et quid refert scire grammaticam, & nihil aliud; si sufficit intelligere linguam latinam, sufficere etiam intelligere linguam vernaculam; nam libri de Scriptura sacra loquentes, vt conciones, lingua vernacula comunititer scribuntur; exsummistis plures etiam vernacula conscripti sunt: Philosophiam etiam nostra lingua eam nobis tradidit Piccol. Theologia mystica vt plurimum lingua vulgari traditur, & illa lingua ea nobis tradidit doctore Bert. noster; & multas scholasticas quaestiones vulgarizauit Tamaius noster in suis excellentijs Christi, & Amoraga pariter noster in suo Peccatore poenitente; & quis impedit, totam Theologiam scholasticam vernaculae tradi. Puto itaque, quod habilitas requiratur in intellectu, & quod scire latine, vel non, sit mere extrinsecum, cum non latinitas, sed scientia reddat hominem idoneum, & scientie in omni lingua possint addisci, & doceri; Per qua declara qua dixi to. 1. huius op. q. 1. cap. 31. §. 2. quaesito 6.

16. Dico 5. in Generali Ordinis requiritur, vt bene suo muneri satisfacere possit, eminentis scientia gradus, eo modo, quo hic supra, nu. 8. declarauit. In ista conclusione debent conuenire omnes DD. cit. num. 11. & pro ea adduco D. Th. addit. ad 3. p. q. 36. ar. 2. corp. vbi ait. *Ad superiores Sacerdotes, scilicet Episcopos, pertinet, vt ea etiam, qua difficultatem in lege facere possunt, sciant, & tanto magis, quanto in maiori gradu collocantur.*

17. Nota pro probatione huius conclusionis, quod duodecim sunt officia Generalis, ad qua in conscientia obligatur secundum sacros Canones, de quibus Host. in sum. de elect. §. Ad quid tenetur, nu. 31. & P. de Baif. in direct. elect. p. 3. cap. 49. 1. est Praedicatoris; cap. Sit rector, d. 43. vbi multis probat Greg. ex cuius 2. p. pass. cap. 4. desumptum est illud cap. quod ad Praelatum pertinet praedicatoris officium; quod quippe officium exercere non potest, nisi habeat notitiam vtriusq; testamenti; cap. Qui Episcopus, d. 23. & quod minime nouit, nemo docere potest: & quod ore dicit, debet opere complere: nam qua sunt a Praelatis, de facili trahuntur a subditis in exemplum, cap. Magna, §. 1. de voto; cap. Ex merito, 6. q. 1. & qualis est hera, tales & ancillae, vt est in proverbio. Vnde Eurip. apud Stob. fer. 60. ait. *Serui dominorum morbis insciantur: & secundum iudicem populi, sic & ministri eius; & qualis est rector ciuitatis, tales & habitantes in ea, Eccl. 10. & Cic. 3. de leg. Vt cupiditatibus Principum, & vitijs insci solet tota ciuitas, sic emendari, & corrigi continentia.*

18. 2. Officium Praelati, est Ducis, de cuius ratione tria sunt, 1. quod debet subditos praere in omnibus, non sequi; cap. Docendus, d. 62. quod si coecus coe cum ducat, ambo sine dubio infoueam cadent; Luca 6. & habetur in cap. Cum sit ars artium, de at. & qual. Sic magnus ille Cato apud Luc. lib. 9. pharf. aiebat. *Ad magnum virtutis opus, summusq; labores, dum praemus arenas Ingreddiar, primosq; gradus in puluere ponam, Me calor aethereus feriat; mihi plena veneno Occurrat serpens, fatiq; pericula vestra Praesentate meo, &c.*

2. quod in duce requiritur, est, vt assimet quam maxime salutem subditorum, proq; illa omnibus se periculis exponere non vereatur. In quo excelluit ille magnus Scipio, quem victa nobilitauit Africa; quem solitum ferunt fuisse dicere, magis se vnam sui militis vitam asstimare, quam plures hostes illa priuare.

3. ducis munus est, dispersum militem colligere, saucium medicare, inter illum spolia distribuere. In quo etiam maxime excelluit Iul. Caesar, de quo scribunt, quod, cum quadam nocte post commissum bellum, maris brachiu transisset, nec suos inuenisset, nauicula ad eos ascendit, & recusanti nauiculario ob stantes in contrarium ventos, dixit, Solue nauim, ne timeas, Caesarem enim vehis, de salute suorum sollicitum.

19. 3. Officium Praelati, est Magistri. Magister autem 4. debet habere conditiones. 1. debet esse scientia illustratus. 2. debet esse humilis, benignus, affabilis. 3. debet esse probus, ac re-

16. Dico 5. in Generali Ordinis requiritur, vt bene suo muneri satisfacere possit, eminentis scientia gradus, eo modo, quo hic supra, nu. 8. declarauit. In ista conclusione debent conuenire omnes DD. cit. num. 11. & pro ea adduco D. Th. addit. ad 3. p. q. 36. ar. 2. corp. vbi ait. *Ad superiores Sacerdotes, scilicet Episcopos, pertinet, vt ea etiam, qua difficultatem in lege facere possunt, sciant, & tanto magis, quanto in maiori gradu collocantur.*

17. Nota pro probatione huius conclusionis, quod duodecim sunt officia Generalis, ad qua in conscientia obligatur secundum sacros Canones, de quibus Host. in sum. de elect. §. Ad quid tenetur, nu. 31. & P. de Baif. in direct. elect. p. 3. cap. 49. 1. est Praedicatoris; cap. Sit rector, d. 43. vbi multis probat Greg. ex cuius 2. p. pass. cap. 4. desumptum est illud cap. quod ad Praelatum pertinet praedicatoris officium; quod quippe officium exercere non potest, nisi habeat notitiam vtriusq; testamenti; cap. Qui Episcopus, d. 23. & quod minime nouit, nemo docere potest: & quod ore dicit, debet opere complere: nam qua sunt a Praelatis, de facili trahuntur a subditis in exemplum, cap. Magna, §. 1. de voto; cap. Ex merito, 6. q. 1. & qualis est hera, tales & ancillae, vt est in proverbio. Vnde Eurip. apud Stob. fer. 60. ait. *Serui dominorum morbis insciantur: & secundum iudicem populi, sic & ministri eius; & qualis est rector ciuitatis, tales & habitantes in ea, Eccl. 10. & Cic. 3. de leg. Vt cupiditatibus Principum, & vitijs insci solet tota ciuitas, sic emendari, & corrigi continentia.*

18. 2. Officium Praelati, est Ducis, de cuius ratione tria sunt, 1. quod debet subditos praere in omnibus, non sequi; cap. Docendus, d. 62. quod si coecus coe cum ducat, ambo sine dubio infoueam cadent; Luca 6. & habetur in cap. Cum sit ars artium, de at. & qual. Sic magnus ille Cato apud Luc. lib. 9. pharf. aiebat. *Ad magnum virtutis opus, summusq; labores, dum praemus arenas Ingreddiar, primosq; gradus in puluere ponam, Me calor aethereus feriat; mihi plena veneno Occurrat serpens, fatiq; pericula vestra Praesentate meo, &c.*

2. quod in duce requiritur, est, vt assimet quam maxime salutem subditorum, proq; illa omnibus se periculis exponere non vereatur. In quo excelluit ille magnus Scipio, quem victa nobilitauit Africa; quem solitum ferunt fuisse dicere, magis se vnam sui militis vitam asstimare, quam plures hostes illa priuare.

3. ducis munus est, dispersum militem colligere, saucium medicare, inter illum spolia distribuere. In quo etiam maxime excelluit Iul. Caesar, de quo scribunt, quod, cum quadam nocte post commissum bellum, maris brachiu transisset, nec suos inuenisset, nauicula ad eos ascendit, & recusanti nauiculario ob stantes in contrarium ventos, dixit, Solue nauim, ne timeas, Caesarem enim vehis, de salute suorum sollicitum.

19. 3. Officium Praelati, est Magistri. Magister autem 4. debet habere conditiones. 1. debet esse scientia illustratus. 2. debet esse humilis, benignus, affabilis. 3. debet esse probus, ac re-

Gratian.
Gonzal.
Garcia.
Piccolom.
Bertonus.
Tamaius.
Amoraga.
Cicero.
Seneca.
Propert.
Aristotel.

D. Thom.
Hostiens.
P. de Laif.
D. Gregor.
Euripid.
Cato.

Princeps: aut ut eum, quem punis, emendet; aut ut pana eius ceteros meliores reddat; aut ut, sublati malis, securiores ceteri vivant.

29. Ad quæ officia tenetur Prælatus in conscientia, & de negligentia rationem redditurus est illi, qui cum iudicaturus est; cap. 1. de off. archid. Ex quibus remanet probata nostra conclusio; Constat enim, quod sine eminentis scientiæ gradu non possunt dicta officia rectè, & ritè exerceri: immò, & etiam cum illa est valdè difficile; ait enim Naz. or. 1. apol. n. 31. *Sed sit sane aliquis non modò à visorù contagione purus, verum ad summum etiam virtutis fastigium euectus, haud equidem video, quam scientia instructus, aut quibus viribus fretus, huiusmodi praefecturam intrepidus suscipere queat.* & n. 64. *Qui praesidenti animo praefecturam suscipit, hunc ego solertiæ nomine admirror, ne dicam stultitiæ, &c.* Quæ ibi perbellè Naz. ad quæ remitto Prælatos. Si verò Generalis dictam eminentem scientiam non haberet, modò haberet competentem, toleraretur, per cap. Nisi cum pridem, §. Pro defectu, de renunc.

30. Dico 6. in Prouinciali sufficit scientia mediocris, & in Correctore sufficiens. Probatur; quia licet Prouincialis eadem habeat officia exercere in sua Prouincia, quæ Generalis in tota Religione; cum tamen meliùs suos subditos cognoscat, utpotè cum illis ordinariè enutritus, & non tam ardua negotia passim illi occurrant, sufficit, si ordinaria negotia per se resoluerè possit, & pro extraordinarijs libros, vel peritos consulere. Similiter Corrector pauca habet admodum negotia, quæ & faciliter enodari possint: vnde sufficit, si in arduis sciat dubitare, & peritiores consulere.

31. Dico 7. Collegæ Generalis, Prouincialis, & Correctoris, debent habere eandem, vel paulò inferiore scientiam, quam habent sui respectiue Prælati. Quia, cum sint Prælatorum cõsiliarij, immò & in multis coniudices, ut probatum est supra q. 1. cap. 2. à nu. 13. non rectè suo muneri satisficient, nisi intra eandem saltem speciem fuerint doctrina, quam debent habere Prælati, insigniti. Et colligitur ex Trid. sess. 24. de refor. cap. 1. quatenus requirit in Cardinalibus, qui sunt consiliarij Pontificis, eandem scientiam, quam in Episcopis. Et collige etiam ex hoc, quod non potest tuta conscientia eligi in Collegam, qui dicta scientia non fuerit præditus, sub prætextu quod alij duo Collegæ sint doctissimi, & quod ipse illorum opinioni semper adhaerebit: nam licet hoc in cõcordi sententia fortè sustineri posset ex hoc capite, in discordi tamen, si indoctus sit, non poterit inter eorum sententias iudicare.

32. Dico 8. Qui diuturno vsu, & longa experientia ea nouit, quæ necessaria sunt ad sui muneris functionem, potest in Correctorem eligi, etiam si grammaticam, & latinam linguam penitus ignoret. Ita Azor p. 2. lib. 6. cap. 6. q. 6. Paris. lib. 5. de ref. q. 3. num. 109. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 32. nu. 10. Sigism. de elect. p. 2. dub. 63. num. 3. Regin. in praxi, lib. 3. tr. 3. nu. 173. Abb. in cap. vl. de et. & qual. nu. 4. Probatur, quia experientia cum pru-

dentia coniuncta, est magistra omnium scientiarum. Vnde etiam collige, quod possunt electores eligere in Correctorem virum illiteratum, qui tamen, cum alias Corrector fuerit, bene se gesserit, supposito quod Correctoratus sint eiusdem, vel paulò superioris qualitatis; nam est aptus V. G. quis regere duodecim fratres, qui non est aptus regere quinquaginta, & est aptus quis regere fratres ordinarios, & seniores, qui non est aptus regere grauiores, & iuniores. Lamb. de iur. patr. lib. 2. p. 1. q. 9. ar. 24. nu. 6. ver. Et ibi dictis adde, Quod tamen limita; nisi alij doctiores, & expertiores adsint. Maiol. loc. cit. nu. 14. Azor. q. 9.

33. Dico 9. Ardens charitas, vitæ, morumq; probitas possunt supplere scientiæ defectum. Angel. ver. Clericus 2. nu. 4. fine. Sylu. eod. na. 1. dicto 1. Salz. ad Diaz, cap. 21. ver. Aliquando tamen. Abb. cap. Cum in cunctis, de elect. nu. 4. vbi Innoc. num. 3. Regin. loc. cit. nu. 172. Maiol. loc. cit. nu. 4. & 5. qui id illustrat exemplis. Paris. num. 112. Azor q. 8. Probatur ex cap. Nisi cum pridem, §. Pro defectu, in fine; vbi dicitur. *Scientia inflat, charitas autem edificat, & ideo imperfectum scientiæ potest supplerè perfectio charitatis.* Ratio est; quia charitas est bonum notabile, recta voluntas, ab omnibus terrenis, & præsentibus prorsus auersa, inseparabiliter Deo coniuncta; cap. Charitas est, de penit. d. 2. Debet tamen esse coniuncta cum discretionè, cap. Non solum, de reg. in 6. vbi dicitur. *Puritati conscientia non debet deesse iudicium rationis, ne vnde spiritualis profectus quaritur, salutis dispendium subsequatur.* Vbi etiam nota, quod quamuis quis sit idoneus in scientia, non ideo præcedere debet alios, quorù mores sunt magis cogniti; nam cum Trid. sess. 24. de refor. cap. 18. non se fundet tantum in scientia, sed etiam in moribus, & prudentia, vtrumq; requiri dicendù est; & si ex his aliquid desit, meliùs est, quod desinat ex scientia, quàm ex moribus; scientia enim non ita eminens suppletur per virtutes morales coniunctas. Et ita declarasse sacram Congreg. refert Gonz. ad reg. 8. cancell. Gloss. 4. num. 112. his verbis. *Praferendus est minus doctus, modò idoneus, quando eius mores sunt noti, & approbati, doctiori, cuius vita ignoratur.*

34. Dico 10. Vbi non reperirentur viri literati, possent illiterati, & non sufficientis literaturæ prafici. Maiol. loc. cit. nu. 9. Menoch. de arb. lib. 2. casu 425. nu. 44. Abb. loc. cit. Probatur tum ex cap. 24. Esaiæ, vbi dicitur. *Et eris sicut populus, sic sacerdos;* tum ex c. Priscif. d. 55. vbi Glossa ver. Sufficientibus; & ex c. 1. d. 57. ibi, *Aus hominum raritas;* vbi Gloss. Tum ex communi dictorio, *Inter cacos luscj dominantur:* & panem facimus de farina, quam habemus. Cauendum tamen hoc casu electoribus, ne ignorantem præsumptam scire eligant; nam nocebit multò magis, quàm ignorans, suam ignorantiam cognoscens; hic enim, consulendo doctos, veritatem attinget aliquando; ille semper perdet omnino. Vnde Quintil. lib. 1. inst. or. cap. 1. *De pedagogis hoc amplius, ut aus sint eruditi plane, quam primam esse.*

Nazianz.

Lamber.

Angelus
Syluester.
Salzedo.
Innocent.

Gonzal.

Maiolus.
Menoch.
Abbas.

Azor.
Parisus.
Maiolus.
Sigism.
Reginald.
Abbas.

Quintil.

esse curam velim; aut se non esse eruditos scient; nihil enim peius est his, qui paulum aliquid ultra primas literas progressi, falsam sibi scientiam persuasionem induerunt: nam & cedere præcipiendi peritis indignantur, & velut iure quodam potestatis, qua serò hoc hominum genus intumescit, imperiosè, atque interrim sentientes, stultitiam suam pendocent.

35. Dico 11. vbi nulla ex dictis causis intercedit, nõ potest cum illiteratis dispensari, vt ad dignitates assumantur, per quamcumq; potestatem, etiam papalem. Ita Gonz. ad reg. 8. Gloss. 4. nu. 43. Paril. de relig. lib. 5. cap. 3. nu. 100. Gutierrez. de tutel. p. 1. cap. 18. num. 2. Maiol. loc. cit. num. 13. Diaz in praxi, cap. 21. nu. 5. vbi citat dictum Fel. dicentis, quòd Si Papa scribat etiam ex certa scientia pro illiterato, obediendum non est; quia vitium illiteraturæ est de iure diuino. Constat ex cap. 4. Osee, Tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. & 1. ad Tim. 3. Oportet Episcopum esse doctorem; & cap. 4. Timotheo præcipit, vt lectioni, exhortationi, & doctrinæ attendat. Vide Azor. to. 2. lib. 6. cap. 6. q. 4. lo. de Selua de benef. p. 3. q. 5. nu. 6.

36. Quæres, cur permittat aliquando Deus viros ignorantes, & malos regnare? id Deum permittit in pœniam subditorum

Greg. 1. p. past. cap. 1. Quæ Pastorum sapie imperitia meritis congruit subditorum. & 25. mor. cap. 14. ad illa verba, Qui regnare facit hominem hypocritam, Nullus, qui talem Rectorem patitur, eum, quem patitur, accusat; quia nimirum sui fuit meriti, peruersi Rectoris subiacere ditioni. Et lib. 4. in 1. Reg. cap. 1. ver. Non te abiecerunt, ait. An forsasse abiectum se in Regis petitione conuerteretur, pro reproba voluntate male perentis populi, petitur Rex, conceditur pro vindicta: vel forsasse idcirco reprobus Rex eligitur, vt electus successor eius Rex David in eo cognosceret, quid cauere debuisset. Aug. psal. 51. sub. init. Saul Rex non ad permanendum electus est, à Domino, sed secundum populi cor durum, & malum, datus ad eorum correctionem, non ad utilitatem.

Eadem habet Cypri. ep. 38. ad Rogat. Iren. lib. 5. aduersus her. cap. 24. Cuius in su homines nascuntur, huius in su & Reges constituuntur, apud his, qui in illo tempore ab ipsis regantur. Quidam enim illorum ad correctionem, & utilitatem subditorum dantur, & conseruationem iustitiæ; quidam autem ad timorem, & panam, & increpationem, quidam autem ad illusionem, & contumeliam, & superbiam, quemadmodum & digni sunt. Isid. lib. 3. sent. cap. 48. Reges quando boni sunt, muneris est Dei; quando vero mali sceleris est populi; secundum enim meritum plebium disponitur visa Rectorem. Vide D. Th. lib. 3. de reg. Princ.

cap. 7. & cap. 11. in fine, ait. Interdum dum populus non cognoscit beneficium boni regiminis, expedit exercere tyrannidem; quia hæc etiam sunt instrumentum diuine iustitiæ.

cap. 7. & cap. 11. in fine, ait. Interdum dum populus non cognoscit beneficium boni regiminis, expedit exercere tyrannidem; quia hæc etiam sunt instrumentum diuine iustitiæ.

S. 1. Quas scientias in particulari debeat, & necesse sit habere Prælatum regularem.

Ide Duar. de minist. Eccl. lib. 4. cap. 2. Sart. in ciue Reip. reg. consi. 4. & seq. Lips. in not. ad lib. 1. pol. cap. 10.

37. Noto, quòd studia, quib; communiter incumbunt Reli-

giosi, sunt grammaticæ, philosophiæ, & theologiæ. Theologiam, cuius præcipue est Religiosorum institutum, in 5. partes diuido. In scholasticam, quæ malleus hæreticorum dicitur; in moralem, quæ dirigendis christianorum conscientijs inferuit, cui annectitur scientia Canonum; in scripturalem, quæ prædicatoribus inferuit, qui sunt anchora nauis Ecclesiæ; in mysticam, qua humana mens, his mundanis reiectis, tota se per charitatem in Deum transfundit; & in asceticam, quæ est Religiosorum specialis, deq; ijs agit, quæ ad Religiosorum statum, tam perfectionis, quam necessitatis peculiariter pertinent. Alias theologiæ diuisiones vide apud Sand. 1. p. theol. lib. 1. com. 3. exerc. 1. vbi 14. Theologiæ diuisiones numerat.

38. Dico 1. necessarium est, Prælatum religiosum, Generalem præsertim, & Prouincialem excellere. In vna ex dictis theologijs, ceteras autem sufficere attingere. Ita Duar. loc. cit. Patet ex dictis nu. 16. & 30. Cum enim dixerimus, in his Prælatis requiri gradum scientiæ eminentis, & mediocri, nec possibile sit, omnes in summo gradu possidere, propter scientiarum difficultatem, & vitæ breuitatè; vnde querebatur Theophrast. quòd satis concedere teneretur, cum aliquid scire cœpisset: Et Medicorum coriphæus Hippocr. dicebat, illorum artem esse longam, & vitam breuem; vnde Sen. de breu. vi. cap. 1. Maior, inquit, pars mortalium de naturæ malignitate conueritur, quòd in exiguum aui gignitur, quòd hæc tam velociter, tam rapide dati nobis temporis spatia decurrant, dicendum est, quòd eminenter doctus est ille, qui in vna excellit, & alias non ignorat.

39. Dico 2. non est necesse, Prælatum regularem habere scientiã iuris ciuili; licet enim iuris canonici scientiam ignorare non debeat, ad dirimendas lites, ac controuersias, quæ in Religionibus quotidie occurrunt, & ad facienda iudicia, vitia; puniendi, vt dicitur in cap. 1. §. Cœterum, de consang. & cap. Nulli, d. 38. & cap. Qui Episcopus, d. 23. Et quamuis iuris ciuili Doctores dicant, sine capitulis parum valere leges, & capitula sine legibus nihil; per quod significant, nihil prodesse scientiam canonũ sine iuris ciuili prudentiæ; non puto tamen, necessariam esse Prælatis regularibus legum scientiam, nec etiam attingere; cum omnia, quæ possunt illis in suis muneribus occurrere optimè possint resolui per scientiam canonum, & moralem theologiã. Hoc mihi satis persuadet cap. Super specula, ne cler. vel monac. vbi prohibetur Religiosis studere legibus, vel medicinæ, sub

Duarenus
Sartorius
Lipsius

Sandius

Duarenus

Hippocræ

Seneca

pena excommunicationis ipso facto; quod non fieret, si Religiosis iudicium dictarum facultatum esset necessarium. Et constat etiam experientia, qua videmus, multos Religiosos Praelatos recte, & cum laude exercuisse Praelationes sine dictis scientijs. Valde tamen utile erit Praelatis regularibus, si legibus priuatim quandoque studeant, aliquatque horas in eis consumant. Eodem modo dic de studio medicinae; poterit enim hoc uti Praelatus in ordine ad bonum spirituale, & ex illa ingenti cura, quam corporales Medicos humani corporis videtur debere habere, eliciet, quanta sibi erit adhibenda in sanatione spirituali animae.

40. Dico 3. necesse est, Praelatum Regularium esse valde exercitatum in literis humanioribus, historijs sacris, atque profanis, Philosophis, Poetis, Oratoribus. Ita D. Tho. lect. 3. in cap. 1. 1. ad Cor. Duar. loco cit. Probatur tum ex ijs, quae dixi tom. 1. huius op. cap. 30. concl. 2. & 3. Tum quia ex his quamplurima eliciuntur necessaria pro vita spirituali. Tum quia, cum Praelati officium praecipuum sit docere, non poterit id munus recte exequi, nisi magnam eruditionem, quae in dictis literis continetur, sibi comparauerit. Tum quia SS. PP. qui in dictis literis eminentes fuerunt, intelligere intinime poterit, & tamen in Patribus est fons, & origo omnis Theologiae. Et Philosophicae scientiae mentem attollunt, & abducunt a vano metu, aut admiratione rerum. Et historia lux est veritatis, & magistra vitae; in hac enim, tamquam in speculo, ornamus, & componimus vitam nostram ad alienas virtutes. Et Rhetorica, quatenus persuadendi, & dissuadendi facultatem tribuit, Platoni, de sum. bon. paulo ante fin. visa est necessaria, cum dixit, *Persuadendi facultatem artibus cunctis excellere, quippe quae cuncta non vi, sed sponte sibi subijciat.* Unde de famoso illo Oratore Demosthene ait Sabel. lib. 1. exemp. cap. 6. quod, eo loquente, pacem & bella suscepit Graecia, suscepta deposuit, federa cum Regibus iunxit, iuncta dissoluit. Poetis etiam, & quatenus syllabas mensurare, & quatenus multa ad mores accomoda, & secundum moralem Philosophiam docet, & quatenus etiam defatigatum potest recreare ingenium, ut ilis admodum erit. Tum etiam, quia cum habeat Praelatus instituere Lectores, tum Philosophiae, tum humanitatis, non poterit id per se recte facere, nisi dictas scientias calleat. Unde refert Ammian. Marcel. lib. 22. & 25. impium illum Imperatorem Arostatam interdixisse Christianis scholas Grammaticorum, Rhetorum, ac Philosophorum, sperans, quod absque liberali eruditione suam Religionem tueri non possent. *Proprijs, inquit, pennis configimur, ex nostris enim libris arma capiunt, quibus in bello adversus nos utantur.* Ex quo forte desumptum est iniquum illud decretum factum ab Henrico VIII. Angliae Rege, quo fratribus quibusdam Carthusiensibus, contemptibus in eis venire sententiam, mandatum est, ut ab eis omnes libri auferrentur, ut tradit Tor. in phil. moral. lib. 25. cap. 1. qui ad id probandum affert multa in prol. dicti op. num. 12. & lib. 19. cap. 7. versus fin. Tandem hoc probat manifeste cap. Turbat. dist. 37.

41. Dico 4. utile admodum esset, si Praelati regulares in linguis peregrinis, graeca, hebraica praesertim, eruditi essent; hispanica, gallica, germanica Italica; & illi e contra Italica. Ita Duar. loco cit. Probatur tum ex clem. 1. de magist. ubi id expresse mandatur, & redditur ratio; quia etiam Christus suos Apostolos, eo quod seminatores esse deberent Euangelij, in omni genere linguarum eruditos esse voluit. Quod etiam praecipit sub pena indignationis suae Paulus V. ut dixi, constitutionem afferens, tom. 1. priu. in const. 2. Iulij II. num. 19. & rigorosus decretum de mente Urbani VIII. factum est a Congregatione de propaganda fide, quod afferro in addit. ad priu. reg. cap. 3. nu. 11. Tum quia multi sunt libri his linguis conscripti, eruditione, & scientia pleni, quorum cognitio multum prodesset ad bene gerendum suum officium. Et Generali, qui habet sub se Gallos, Hispanos, Belgas, Germanos, est ferè necessarium eorum linguas tenere. Tum ad amorem sibi dictarum nationum concilia ndum; sumus enim tam rerum nostrarum amantes, ut statim ac videmus, extraneum lingua nostra loqui, eum & libentiùs audiamus, & teneriùs amemus, amarique ab eo exillimemus. Quo medio usus est Rhaefaces Assyriorum Dux 4. Reg. 18. ut Iudaeos sibi beneuolos redderet; & Paulo valde id profuit Act. 22. & volatilia ad sibi similia conuenire, docet Eccl. cap. 27. Tum ad suorum subditorum necessitatibus prouidendum; non enim omnes subditi linguam Europaeis communem callent; & quando id esset, quod impossibile puto, non ita bene ea lingua omnes communiter possunt animi passionem exprimere; unde multi ut plurimum retardantur a colloquendo cum suis Praelatis, quando vident eos non intelligere linguam suam, quod vergit in maximum Religionis detrimentum. Quare laudatur magnopere Mithridathes Rex Ponti, ut dicit Chauaß. de vera prud. lib. 3. cap. 10. §. 3. quod, cum 22. nationes diuersarum linguarum subiectas haberet, vniuscuiusque lingua liberè loquebatur. Nec continentant ista Praelati, quasi parui sint momenti; nam, ut Hier. ait in epist. ad Latam, de Instit. fil. *Non sunt contemnenda quasi parua, sine quibus magna constare non possunt;* Quod etiam docuit Quintil. lib. 1. inst. or. cap. 1. & certissimum puto, quod Generalis, nisi linguas vulgares suorum subditorum intelligat, non possit plenè suo muneri satisfacere. Et praeterea, ut ait. Veget. de re milit. in prol. lib. 1. *Neminem deceat vel meliora scire, vel plura, quam Principem, cuius doctrina omnibus potest prodesse subiectis.*

42. Dico 5. utile etiam erit Praelato si geographicas, geometricas, astronomicas, physognomicas scientias calleat. De Geographia patet; quia, cum haec faciat situs terrarum, & magnitudines, atque interualla nosse, ostendatque portus, aditus, flumina, maria, montes, oppida, ciuitates, aliaque quamplurima scitu dignissima, nemo ibit inficias, hanc facultatem futuram fore maximè utilem ijs Praelatis regularibus, qui semper ferè sunt in cursu, suas amplas Religionem visitando. Geometrica etiam erit utilis pro fruandis

D. Thom.
Duranens.

Plato.

Sabell.

Marcell.

Torrei.

Chauaß.

D. Hieron.

Quintil.

Keget.

mona-

monasterijs, mensurandis distantijs, altitudinibus, & profunditatibus; ac etiam pro distribuendis honoribus, & oneribus Geometria est necessaria, ut ait Mersen. in Gen. cap. 1. ver. 1. contra Atheos ratione 17. Arithmetica si non calleat, coegetur in computis conuentuum recipiendis, (negotium magni momenti ob innatam homini habendi cupiditatem) alienis dictis stare.

43 Expatiemur autem aliquantulum in Astronomia, pro qua Noto 1. quod cælum per virtutem, quam à Deo accepit in sui creatione, agit in hæc inferiora, ut docet Ar. 1. meteor. cap. 2. vbi ait. *Virtutem omnem inferioris mundi à supernis latioribus gubernari & 2. phyl. tex. 26. Homo, ait, hominem generat, & sol; & probat D. Thom. 1. p. q. 115. ar. 3. Et experientia constat, qua videmus, accessu, & recessu solis quadrupartitam anni diuisionem fieri, ortu, vel occasu aliquorum astrorum, calorem, frigus, & alias qualitates augeri, vel minui; tempestates magis excitari, vel sedari: in morbis etiam curandis sapienter, & vtiliter expectari à Medicis tempus congruum, ut docet Gal. lib. 3. de dieb. crit. & Ouid. 1. de Ponto.*

Temperie cæli corpusq; animusq; iuuatur.
& Ar. 7. pol. cap. 7. ex climatuum diuersitate diuersitatem complexionum colligit. *Nam, quæ frigidas, inquit, regiones incolunt, gentes, & quæ per Europam, animo quidem abundans, ingenij verò, & artificij parum habent, &c.*

44. Noto 2. cælum per se, & directe nullam habere virtutem agendi in intellectum, & voluntatem, ut probat D. Thom. loc. cit. ar. 4. & 3. contra gen. cap. 84. & constat, quia, si quid posset producere in intellectum, vel voluntatem, vel id esset per modum habitus, vel per modum operationis. Non primum, quia quicquid recipitur in intellectu, vel voluntate, debet esse spirituale, ut sit proportionatum recipienti, cælum autem, cum sit corporeum, spirituale producere nequaquam potest. Neq; 2. tum quia operationes intellectus, & voluntatis vitales sunt, quæ non possunt esse nisi à principio habente vitam, vel ad summum à supernaturali agente, quale non est cælum. Tum quia si cælum per se causeret actum volitionis, sicut actio cæli est necessaria, ita etiam receptio illius actus in voluntate esset necessaria, & sic tolleretur libertas &c. Verum quidem est, quod per accidens, & indirectè cæli potest aliquo modo agere in intellectum, & voluntatem; dum enim agit in organa, quæ inferiunt ad operationes animæ, V. G. dum calefacit sanguinem circa cor, quo efferuescente excitamur ad iram, dicitur etiã cælum excitare ad iram. Et eodem modo, qui certis astris propitijs concipiuntur, magis dicuntur valere ingenio, quàm alij, quia per actionem illorum astrorum præcipua quedam organa sensuum interiorum sunt magis apta, & disposita; ex quorum deinde operationibus multum pendet ipse actus intelligendi. Per hanc tamen indirectam actionem nulla voluntati infertur necessitas, sed semper, organis quomodocunq; dispositis, & alteratis, potest voluntas non sequi motionem cæli, & oppositum actum elicere, quidquid garriat Astro-

logorum vanitas. Vnde Ier. 8. dicitur. *A signis cæli nolite metueres, quæ timent gentes, quia leges populorum vana sunt.*

45. Noto 3. quod 12. sunt signa Zodiaci, quæ his versibus continentur.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libraq; Scorpius, Arcisenens, Capr, Amphora, Pisces.

Aries regnat à die 21. Martij, vsq; ad 21. Aprilis, qui eo tempore nascitur, erit calidus, & sicca naturæ, ac consequenter cholericus. Taurus regnat à die 21. Aprilis, ad 21. Maij; qui eo tempore nascitur, terræ naturâ induit, & erit frigidus, & siccus, ac melancholicus. Gemini à 21. Maij ad 21. Iunij, qui eo tempore nascitur, calidus, & humidus est, & sanguineus. Cancer à 22. Iunij ad 22. Iulij; qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & humidus, ac phlegmaticus. Leo à 22. Iulij ad 23. Augusti qui eo tempore nascitur solet esse calidus, & siccus, ac cholericus. Virgo à 23. Augusti ad 24. Septemb. qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & siccus, ac melancholicus. Libra à 24. Septemb. ad 23. Octob. qui eo tempore nascitur, solet esse calidus, & humidus, ac sanguineus. Scorpio à 23. Octob. ad 23. Nouemb. qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & humidus ac phlegmaticus. Sagittarius à 23. Nou. ad 22. Decemb. qui eo tempore nascitur, solet esse calidus, siccus, ac cholericus. Capr à 22. Decemb. ad 22. Ianuarij; qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & siccus, ac melancholicus. Aquarius à 22. Ianu. ad 19. Februarij, qui eo tempore nascitur, solet esse calidus, & humidus, ac sanguineus. Pisces à 19. Februarij ad 21. Martij; qui eo tempore nascitur, solet esse frigidus, & humidus, ac phlegmaticus. Distribuuntur itaq; ista signa quatuor elementis. Et igni tribuitur Aries, Leo, Sagittarius, quæ sunt signa ignea, & cholericæ. Terræ tribuitur Taurus, Virgo, Capricornus, quæ sunt signa terrea, & melancholica. Aeris tribuitur Gemini, Libra, Aquarius, quæ sunt signa aerea, & sanguinea. Aquæ tribuitur Cancer, Scorpio, Pisces, quæ sunt signa aquea, & phlegmatica. & sic constat, quod omnes homines, aut sunt cholericæ, aut melancholicæ, aut sanguineæ, aut phlegmaticæ. Cholericorum naturam hi tibi versus demonstrant.

Hirsutus, fallax, irascens, prodigas, audax, Affertus, gracilis, siccus, croceiq; coloris.

Inuidus, & irissis, fallax, luteiq; coloris.
Melancholicorum.

Non expers fraudis, timidus, dextræq; renacis.

Largus, amans, hilaris, ridens, rubeiq; coloris.
Sanguineorum.

Constans, carnosus, satis audax, luxuriosus.

Hic somnolentus, piger, in spumamine multus,
Phlegmaticorum.

Nil retinens sensu, pinguis facie, color albus.

46. Cum ergo cum his omnibus humoribus habeat agere Prælatus, vtile erit, si studeat quorum-

quorumcumq; Subditorum inclinationes cognoscere, ut sciat, quanti singulos expendere possit.

Et quid quisque ferat, quid quisque recuset.

ut ait Virg. apud Macrobr. 5. Saturn. c. 16. iuxta illud Prou. 27. *Diligenter agnosce vultum pecoris sui, tuosq; greges considera.* Ad quem locum ait Hier. seu potius Beda lib. 3. *Diligenter adhibe curam eis, quibus te praesse contigerit, agnosce animos, actusq; singulorum, & si quid in eis visis sordidantis inuenieris, citius castigare memento.* Licet enim haec inclinationes liberam humanam mentis naturam nequaquam cogere possint, & sciat sapiens altris dominari, & inmitates quandoq; primariam hominis complexionem mutant; qui tamen parum prudentes sunt, & complexionem non mutant, ut iuuenes, a suis se trahi sinunt inclinationibus. Cholericus ergo sunt superbi, impatientes, praecipitiosi, iniuriosi, valde de se ipsis praesumentes. Hos conuenit frigare, reprimere, dum iuuenes, nec minima quidem eis condonare, humiliare pro posse; numquam, aut fere numquam se illis gratum, & iucundum exhibere, sed semper grauem, semper Superiorem; si enim illis des digitum, ut aiunt, iument & brachium. Nec dubitandum, cum adoleuerint, ne tibi sint infens; nam, praeterquam quod id timere non debes, praemium, & retributionem tuorum laborum a Deo expectans, cito oblitiscuntur iniuriarum. Melancholici sunt auari, meticulosi, impuri, rudes, duri, obstinati, inofficiosi, inciuiles, conuersationem fugientes, irresoluti, diffidentes, suspiciosi, non multum loquentes, dissimulatores, olores, vindicatu, & inimici illorum, quos laeserunt, iuxta illud Sen. 3. de ira, cap. 33. *Quos laeserunt, oderunt.* Cum istis agat valde prudenter Praelatus, & contraria vitij adhibeat medicamenta virtutum: tardus sit ad illis concedendum aliquid ad usum proprium, & numquam aliquid concedat in perpetuum, vel indefinite, sed semper ad tempus praefixum; non permittat vincere, quae obstinate praetendunt, lentè tamen, ne frangat; tribuat aliqua officia, quae eos officiosos, & ciuiles, & conuersabiles reddant; suspicantes, & diffidentes increpet durè; parum credat illorum dictis, nisi arbitros signent, & priusquam iudicium ferat, arbitros audiatur; semper enim addunt aliquid de sua imaginatione, & quandoque vendunt somnia, tamquam Euangelicam veritatem; isti reducendi, quantum fieri potest, ut sint timoratae conscientiae, alioqui solent esse valde perniciosi. Sanguinei amantes sunt recreationum, inimici moestorum sermonum, fugientes rixarum, amantes pacis, benigni, affabiles, non iniuriosi, nisi vi tracti, iniuriarum actiue, & passiuè immemores, officiosi, liberales, piij, iusti: Istos moderatè frui permittat recreationibus, difficulter permittat exire conuentu, attendat quibuscum conuersentur, hortetur saepe ad studendum, & ad poenitentiam. Phlegmatici sunt tardi in omni actione, tam in motu, quam in loquendo, in consilijs irresoluti, timidi in executionibus; amant, sed non ardentur; oderunt, sed non vehementer; modesti, moderati, ac obediens: Isti calefaciendi sunt, ut scientias, & virtutes assequantur, prohibendi a conuersationibus, quae eos ad aliquod vitium possunt trahere, nam faciles sunt ad virtutes, & vitia

adipiscenda. Vide Sen. lib. 2. de ira, cap. 19. cum quo cap. 20. concludo, quod licet naturam mutare difficile sit, ne liceat semel mixta naturam elementa conuertere, plurimum tamen potest consuetudo, plurimumq; salubriter institui, ut dicit cap. 21. Immo tantum potest educatio. ut naturam vincat, ut ait Ambros. relatus a Scrib. in pol. christ. cap. 5. & Cic. apud eundem; *In arte, & doctrina plus est praesidij, quam in natura.* Et Plur. de lib. educ. col. 3. *Pons, & radix virtutis, atq; honestatis vitae, est institutio proba.* Vbi, ut patet, plus institutioni, quam naturae tribuit. Et Sen. loco cit. cap. 18. *Facile est teneros adhuc animos componere.* Nulla est ergo tanta malignitas, quam non assidua virtutis exercitatio corrigat. Cognoscat itaque Praelatus suorum intima subditorum, ut iuxta morbos sciat adhibere medicinas: non fidat tamen omnino signis naturalibus, sed praesentes obseruet mores; nam ait Sen. loco cit. cap. 15. *Tibi saepe bonam indolem in malis quoque ostendam; sed non ideo vitia non sunt, si natura melioris indicia sunt.*

47. Circa Physiognomiam nota, quod sicut anima nostra ad imaginem, & similitudinem Dei creata est, sic illam diuinam maiestatem imitari in operibus suis studet, quantum potest; vnde sicut Deus in productione creaturarum manifestauit suam gloriam, omnipotentiam, misericordiam, &c. dicente Basil. hom. 11. in exam. *Vniuersa haec mundi moles perinde est, ac veluti liber literis exaratus, palam confitens, ac degradans gloriam Dei.* Et psal. 18. *Caeli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum.* Vnde dixit Architas Tarent. quod rerum vera contemplatio facit ut cognoscatur Deus. Sic anima nostra in corpore, quod informat, curat imprimere suam omnimodam cognitionem, ut in eo appareant diligenter intuentibus, intimiora eius sentia, & secretiora secreta. Quare omnes, quas sentit, passionis amoris, vel odij statim per corpus exprimit. Adde, quod, cum anima, & corpus vnum perfectum substantiale indiuiduum faciant, id non posset verificari, nisi partes essentielles, ex quibus componitur, haberent inter se correspondentiam, nec hanc haberent, nisi mutuo sibi suas communicarent passionis. Et sic videmus, quod ad dolorem corporis moeret anima, & ad moerorem istius, dolet illud. Denique natura neminem fallere intendit, vnde cum videt aliquem futurum malum, ne quis de ea conueri possit, signat, quare in prouerbio deductum est, *A signasis caue.*

48. Quapropter multi a pulchritudine corporis, animae pulchritudinem collegere. Et ideo Augustinus 15. de ciuit. cap. 23. ait. *Consuetudo quippe Scripturae est, etiam speciosos corpore, bonos vocare.* Et Eccl. 8. dicitur, *Sapientia hominis lucet in vultu eius.* Et inter alia egregia, quae de Dauid enumerantur 1. Reg. 16. dicitur, quod erat pulcher aspectu, & decora facie; ad quem locum Rang. describit, quae requirantur ad constituendum aliquem pulchrum secundum longitudinem, latitudinem, & coloris suauitatem. Pulchritudo si cupis scire quid sit, accipe ex August. 22. de ciu. Dei, cap. 19. *Est apta figura, congruentia partium cum coloris suauitate.* Et Ouid.

Seneca.
D. Ambros.
Cicero.
Plutarcus.
Seneca.
Tarent.
D. August.
Rangolius.
D. August.
Ouidius.

*Par animo quoque forma suo respondit in illo ;
Et genus, & facies, ingeniumq; simul.*

Menochius
Campanil.
Cassiodor.

Plura huiusmodi vide apud Menoch. lib. 2. inst. pol. cap. 30. num. 8 Campanil. in diuer. iur. rub. 11. cap. 17. Vide etiam Cassiod. lib. 8. var. ep. 49. E contra verò ex corporis deformitate animæ deformitatem collegerunt. Vnde cuius facies est deformis, vix potest habere bonos mores, dicebat Rufus lib. 2. ad Almansorem, cap. 33. & Mart. lib. 12. epigr.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine laesus ;

Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Et interrogatus Callius Sophista, cur monstruosa formæ homines insipientes essent? respondit. Quia corporalibus consentiunt animalia, sicut animalibus corporalia. Plura huiusmodi vide apud Stob. serm. 88. Bong. de num. 4. pag. mihi 141. qui addit, quòd corporis defectus, quos casu, non natura quis patitur, nullam animi deformitatem indicant.

Stobæus.
Bongus.

Xenophon.
Maialis.

50. Sed ea est humanæ rationis vis, vt aliqua etiam naturali deformitate laborantes, possint, diuina adiuti gratia, & philosophiæ adminiculo, externae omnes, virtutiq; contrarias affectiones exuere, & rebus honestis inuigilare, qualis fuisse creditur deformis ille, quem sibi proximum accumbere iussit centurio ille Sambaulas, de quo Xenoph. lib. 2. de Cyrop. Et de Alano viro sapientissimo, dicit Maiol. canic. tom. 4. colloq. 4. pag. mihi 303. quòd erat scèdè deformis, & ea facie, qua pueri terreri possent. Et de Socrate dicit pag. 302. quòd erat limis naribus, recalua fronte, repandis cruribus: vnde ille canebat.

*Si mihi difficilis formam natura negauit.
Ingenio forma damna rependo mea.*

Sicut è contra pulchros aspectu, moribus deformes per sepe videmus, qualis fuit ille iuuenis, ad quem turpia fabulante, dixit Diogenes. Non se pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere. Et ille, de quo Virgil.

Diogenes.
Virgil.

*Non equidem ex isto speravi corpore posse
Tale malum nasci: forma, vel sidere fallor.*

Vnde Eccl. 11. dicitur. Non laudes virum in specie sua, neq; spernas hominem in visu suo. Nam dat probitas speciem, sed non species probitatem.

Socrates.

51. Ex his constat, quòd anima nostra spargere solet in corpore proprias affectiones per aliqua exteriora signa, quæ cum obseruasset antiquitas ex longo vsu, & experientia, posteritatisq; tradidisset, eam facultatem Physiognomiam vocauit, quam callere nostrum Prælaturum ad subditorum inclinationes cognoscendas diximus: non illi tamen fidendum, nam virtus naturales inclinationes coercet; vt de Socrate legitur, cui cum aliquando hac arte peritus dixisset, quòd inclinabat ad furtum, & præposteram Venerem, & fuisset multum obiurgatus à discipulis, Socratis sanctitatem, & continentiam cognoscentibus; respondit Socrates. Sinite, verum dicit: inclino etenim, sed contineo. Sed prudens Prælatus, cognitis subditorum inclinationibus, super specula attendet opera; quæ si contraria inclinationibus perspexerit, dominantem esse naturam intelligat; si conformia, sequi sciat: & sic eius erit providere non solum pro statu præsentis, sed etiam pro futuro.

52. Hinc vnum Prælatos monco, verecun-

diam in adolescente maximum esse virtutis indicium, ait enim Sen. epist. 11. Verecundia bonum in adolescente signum. Et Diogenes cernens aliquando adolescentulum erubescens. Confide, ait, solis virtutis est color, & Homer.

Homer.

Quis pudor est, plures sunt salui, quam perierunt.

Et Caio, vt refert Plur. aiebat, adolescentium se magis amare erubescens, quam expallescens, & Menand.

Quisquis erubescit, censeo hunc esse probum.

D. Bernad.

Et Bernad. l. 6. ac atumpi. Gratiissima, inquit, sane gemma in diademate, micans in capite stella, rubor in facie hominis verecundi. Et l. 86. in Cant. Quid amabilius verecundo adolescente, quam pulchra hæc, & quam splendida gemma morum in vita, & vultu adolescentis? quam vera, & minimè dubia bonæ nunciata spei, in adolis bonæ index, & c. Damasc. 2. de fide, cap. 15. Verecundia metus est ob admittit deæcus, ac ne hic quidem affectus extra spem salutis est. Vide eius Com. ad hunc locum; & plura apud Scrib. lib. 2. pol. christ. cap. 5.

D. Damasc.

Scribanus.

53. Dico 6. Prælatus debet habere scientiam ethicam, œconomicam, & politicam. Ita in specie Sarc. in ciue Reip. reg. confid. 4. Ethica instruit hominem in ordine ad se ipsum; & de hac nos cap. sequi. œconomica instruit in ordine ad regimen vnius domus; & de hac dixi quæst. 1. cap. 5. à num. 5. Politica instruit hominem in ordine ad regimen plurium domorum; & de hac dico toto hoc libro, cum doceo modum regendi Regularium multitudinem. Et aduerte, quòd Politica præsupponit Ethicam; qui cum sibi præesse nescit, non potest bene præesse alijs. Pessimus est enim Princeps, qui sibi ipsi imperare nequit, ait Stob. ser. 44. Prælatus ergo, qui, vt ait Comin. hist. lib. 9. ita se comparant, vt maximam temporis partem serijs occupationibus, reliquum autem liberalibus & honestis oblectationibus impendant, magnam illi sane laudem merentur, & o felicem populum, cui talem contingit habere Præsorem.

Sartorius.

Stobæus.
Cominus.

54. At inquit, cum breuitas humanæ vitæ vix patiat, vt vnâ bene scientiam adipiscamur, qui fiat, vt vnus Prælatus tot scientijs fit instructus? & animas regere difficillimum esse, vt dicitur in cap. Cum sit ars artium, de æt. & qual. vnde non est mirandum, si in officio tam arduo, & laborioso rectè ministrando, tanta, & tam varia scientia requiratur. Et multò mirandum, si consideremus, eam dem scientiarum collectionem requirere in suo Oratore Ciceronem, & in suo Architecto Vitruuium, vt dicit Duar. de minist. eccl. lib. 4. c. 2. Immò & in Cocco Athenæus, vt refert Rang in 1. Reg. cap. 9. vers. 23. Non ergo mirum, si in Prælato tot scientias requiramus, cum præsertim non omnes in summo gradu postulemus, sed vnâ in summo, cœteras non ignorare contenti, secundum mentem Arist. 8. pol. c. 2. Sunt quadam ex liberalibus scientijs, quas vsque ad aliquid discere, honestum sit, penitus verò se illis tradere, ac ad extremum vsq; prosequi velle, noxium.

Duran.
Athenæus.

Arist.

§. Secundus. Verum nobilitas suppleat defectum scientia.

N hoc §. tria prius nobis videntur. 1. an nobilitas per ingressum Religionis perdat. 2. an nobilioribus dandæ sint Prælatuæ. 3. unde attendenda sit vera nobilitas. Ex quorum elucidatione respondebitur ad quaesitum. Videatur ergo pro his D. Tho. opusc. de erud. Princ. lib. 1. cap. 4. & 5. & Sen. epist. 44. Tiraquel. de nob. cap. 4. per tot. & cap. 5. nu. 9. & cap. 20. num. 1. & cap. 22. per tot. & c. 26. per tot. Menoch. lib. 2. de arb. casu 67. Rang. in 1. Reg. cap. 2. ver. 30. verbi Erunt ignobilis. Stob. ser. 84. Ant. & Max. ser. 139. Contz. 8. pol. cap. 20. P. Greg. lib. 6. synt. cap. 4. num. 2. & 3. Campanil. in diuers. iur. rub. 6. cap. 3. num. 29. 30. Grat. in decis. March. decis. 40. in addit. num. 5. & 6. Petrar. de remed. vtr. fort. lib. 1. dial. 16. Castal. in cat. par. 8. confid. 28. & 36. Grassius decis. aur. par. 1. lib. 3. num. 94. cap. 5. & in addit. ad dic. loc. à num. 1. Rom. disc. 5. de nob. Rebuff. in prax. cit. de dispens. cum reg. num. 30. pag. mihi 301. Sart. in ciue Reip. reg. confid. 158. Maiol. dier. can. to. 4. colloq. 4. pag. mihi 306. Sylu. verb. Clericus 2. nu. 1. dicto 1. sine. Scrib. lib. 2. pol. christ. cap. 10. & lib. 1. cap. 40. Rom. sing. 37. Placina tract. de nob. Io. Trull. in eluc. can. reg. lib. 4. cap. 5. confid. 2. Sigism. de elect. dub. 32. num. 4.

56. Circa 1. Dico primò nobilitas per ingressum Religionis non amittitur. Roman. loco cit. num. 3. Tiraq. cit. cap. 26. num. 5. Grass. in addit. cit. num. 14. Grat. cit. num. 5. Addit. Panor. ad cap. Dudum, el. 1. de elect. ad num. 2. lit. A. Bald. in 6. Cum in magistrum, de elect. num. 3. G. Bened. in cap. Raynut. §. Et uxorem no Adelsp. num. 210. Ludouic. Pont. sing. 58. Vech. de nou. disp. 13. dub. 1. num. 3. affirmans, id etiam censuisse Rotam Romanâ Rosel. verb. Doctor, num. 4. qui de alia Rotâ decis. restatur. Sanchez 7. in decal. cap. 12. num. 13. qui affirmat neq. nobilitatem perdere, qui in seculo eam sibi comparasset. Probat. tum quia nobilitas est quoddam ius sanguinis immutabile. l. ius agnationis. ff. de pactis, l. iura sanguinis, ff. de reg. iur. Tum quia ex bono opere nemo lapidari debet, arg. leg. Sine hæreditaria, ff. de neg. gest. Tum quia per ingressum Religionis non læduntur Religiosi in naturalibus, vt dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 9. sub concl. 3. & cap. 12. notab. 4. & testimonium ferunt cap. Et si Christus, de iur. iur. Tum quia militans ad latus Principis efficitur nobilis, l. 1. Cod. de prepos. labor. lib. 12. ergo multò magis militans Deo, arborem cum fructu ei dedicando. Tum quia Religiosus non definit esse ciuis, vt dixi supra, quæst. 1. cap. 3. num. 12. Bart. in l. 1. ff. Ad municipia, Guliel. loco cit. statum enim suum per professionem mutauit in melius. Tum quia ordo clericalis, ad quem dirigitur Religiosus choro destinatus, nobilitat, & dicitur dignitas, & honor, cap. Denique, dist. 4. cap. Reperiuntur, 1. quæst. 1. Genuen. in praxi, cap. 73. num. 2. vbi multos citat, & colligit ex

hoc, quòd clericus poenis plebeiorum non debet affici, sed tantum nobilium: ergo tantum abest, quòd perdat nobilitas per ingressum Religionis, quòd immò potius acquiritur, & augetur.

57. Dico 2. licet nobilitas per ingressum Religionis non perdat, ea tamen non attenditur; Tiraq. cap. 26. n. 2. Grat. loc. cit. n. 6. Trull. loc. cit. n. 8. vers. finem. Abb. in cap. Dudum, el. 1. de elect. num. 2. Perez. reg. Sancti Benedicti cap. 2. num. 35. Tum quia Religiosis videtur dictam illud Deut. 1. Sine ciuis sit ille, siue peregrinus, nulla erit distantia personarum; ita paruum audiet, vt magnum; nec accipietis cuiusquam personam. Tum quia Hier. ad Celan. ait. Nulli te vniquam de generis nobilitate proponas, nec obscuriore quoque, aut humiliore loco natus inferiores putes. Nescis Religio nostra personas accipere, nec condiciones hominum, sed animos inspicit singulorum. Tum quia S. Bened. in sua reg. cap. 2. ait. Non proponatur ingenuus ex seruitio conuertenti, nisi alia rationabilis causa existat. Tum quia omnes Religiosi sunt æquales tam in victu, quam in vestitu, ac poenis subeundis; cap. fin. de stat. monach. §. Porro, vbi Gloss. verb. Absq. personarum. Nec hic locum habet illud Ouid.

Curia pauperibus clausa est, dat census honores.

Census amicitias, pauper ubiq. iacet.

Verum quidem est, quòd, si esset aliquis nobilis delicatus, qui cibus communibus vesci non posset, posset Prælatum cum eo indulgenter dispensare, iuxta cap. Cum ad monasterium, de stat. monach. §. In refectorio. Quod tamen intellige, postquam est professus; nam si tempore nouitatus taliter delicatus probetur, quòd non posset communibus vti, expellendus esset; nisi aliter suaderet magna vel rei, vel nominis utilitas. Pro quo facit Lamb. de iur. patr. par. 3. lib. 2. q. 5. art. 11. num. 3.

58. Dico 3. Religiosus per professionem perdit dignitates, quas habebat in seculo, Ducatus, Marchionatus, &c. Tiraq. de nob. cap. 26. num. 3. Guliel. Bened. loco cit. num. 212. Grass. par. 1. decis. lib. 3. cap. 5. num. 94. Et add. ad dictum locum, num. 10. Sanch. loc. cit. Probatur ex cap. Scripsit, iuncta Gloss. ver. Dignitate, 27. quæst. 2. & ex cap. Præfens, iuncta Gloss. ver. Comite, 20. quæst. 3. Nec solum perdit dignitates seculares, sed etiam ecclesiasticas; cap. Beneficium, de reg. in 6.

59. Dico 4. Religiosus, qui gloriatur de sua nobilitate, videtur, quòd peccet mortaliter. Ita Tost. in cap. 19. Matth. quæst. 209. Trull. in elucid. sui Ordinis loco cit. Probat. tum quia D. Thom. in Boet. lib. 3. de consol. prosa 6. in fine, ait. Nota, quia gloriandum non est de nobilitate; quia dicit Seneca, si fulcheres, lauda naturam; si nobilis, lauda parentes, si virtuosus, & sapiens, lauda te ipsum; si diues, lauda fortunam; si potens, expecta parumper, & nihil eris. Et Basil. in ascet. ser. de abdic. rerum, col. 5. Caue te generis nobilitate subnitiare, ne ob eam causam honores conseruare. Tum quia, cum iam contempserit mundum, & omnia, quæ in eo sunt, nobilitatem iactando, videtur velle mundum repetere. Sed qui, posita manu ad aratum, retrò respicit, regno Dei aptus

ff 2 non

panit
caus
simil
subli
pudua
amad T. G

D. Thoma.
Seneca
Tiraquel.
Menochius
Rangolius
Stobezus.
An et Max
Contzen.
P. Greg.
Campanil.
Grasian.
Petrar.
Castan.
Grassius.
Romeus.
Rebuffus.
Saxtonius.
Maiolus.
Syluester.
Scribanus
Romanus.
Platina.
Trullus.
Sigismund.

Panormis.
Baldus.
G. Bened.
Vechius.
Rosella.
Sanchez.

Barnol.

Cicunfis.

Tiraquel.
Gratian.
Trullus.
Abbas.
Perez.

D. Hieron.

D. Bened.

Ouidius.

Lambert.

Tiraquel.
G. Bened.
Grassius.
Sanchez.

Tostatus
Trullus.
D. Thom.

D. Basilius

non est. Caueant igitur sibi isti gloriabunduli Religiosi, qui cum parum, aut nihil virtutis acquisierint in Religione, auroorum nobilitate prætendunt sustentari. In quos bene potest iactari dictum illud Herod. de quo Maiol. canic. tom. 4. colloq. 4. in quemdam valde de sua nobilitate tumentem. Tu ergo in astragalus gestas nobilitatem; est autem Astragalus latinè talus; hinc nobilitatem in astragalus habere dicitur is, qui præstantia generis tumens, nulla ipse propria nititur virtute. Non esse tamen peccatum mortale, gloriari de nobilitate, etiam falsò, asserit Pet. Nauarr. lib. 2. de rest. cap. 4. num. 359. à graui tamen veniali non excusat, maximè si mentiatur. Quod verum existimo; ventosi enim Religiosi sine virtute, cum ventrem plenum habeant, nec possint gloriari de concionibus, nec de lectionibus, de auroorum nobilitate gloriantur, absq; eo quòd nec retrocedere intendant, nec iniuriam aliquam Religionis irrogent.

60. Circa 2. an nobilioribus dandæ sint Prælatuæ. Dico 1. nobilitas sanguinis in dignitatibus conferendis in Religionibus non attenditur, sed virtus. Sequitur immediatè ex dictis num. 57. Et constat expressè, tum ex cap. Venerabilis, de præb. & cap. Nos, qui, dist. 40. tum ex 1. ad Cor. 1. Videte uocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles. Tum ex Patribus, Ambrosio lib. 5. in Lucam ad illud ex cap. 6. Elegit 12. ex eis. Aduerte, ait, celeste consilium, non sapientes aliquos, non diuites, non nobiles, sed piscatores, & publicanos, quos dirigeret, eligit, &c. Aug. ser. 59. de verb. Do. to. 10. Magna, inquit, artificis misericordia; sciebat enim, quòd, si eligeret Senatorem, diceret Senator, Dignitas mea electa est; si eligeret diuitem, diceret diues, Opulentia mea electa est; si Regem, diceret Rex, Potestas mea, &c. Et Humb. in spec. relig. par. 2. lib. 5. cap. 6. Qui Congregationi præest, nobilitatem animi nobilitati carnis præponere debet, cuius contrarium multum nocuit aliquibus monasterijs. Et si dicatur, quòd nobiles sunt aptiores ad defendenda bona Religionis, vt dicitur in cap. Officij, de elect. & acquirenda noua temporalia iura, vnde, etiam si essent minus digni, quam alij, propter nobilitatis prærogatiuam essent præferendi, Respondet Trott. de perf. cler. lib. 2. par. 1. requis. vlt. fine, quòd nulla utilitas temporalis præponenda est spirituali, & Religiosus tantò noxior est, quantò nobilior, si est malus. Vnde Humb. loco cit. ait. Et notandum, quòd binorum temporalium defectu videtur fuisse occasio, quòd in monasterijs nobiles alijs præferantur; decepti tamen in hoc fuerunt Prælati; plus enim nocent nobiles mali, & factui, monasteriorum bona sanè expendendo, quam profint, ea defendendo; plus enim grauant monasteria carnaliter eorum amici, quam facerent inimici. Vnde memini, risisse quemdam è nostris senioribus, interrogatum à quodam viro nobili, an Prælatus conuentus esset nobilis, an multos nobiles haberent in illo conuentu? Quod cum aduertisset nobilis ille, dixit seni, Quare rides Pater? qui respondit. Fatuitatem mundanam video, existimantem, horum Religionem indigere, tum tamen non indigere, neq; nobilitum, neq; diuitum, neq; potentum, sed solum virtuosorum.

61. Dico 2. ceteris paribus, nobiles secundum communem vsum loquendi, etiam in Religionibus, iuxta dicenda, sunt præferendi. Ita Tiraq. de nob. cap. 20. num. 10. 11. vbi multos citat, vide etiam num. 1. & 2. & cap. 5. nu. 6. Cassian. in var. par. 8. confid. 36. Felin. in cap. Cum aded, de refer. num. 6. Bald. in cap. Statuimus, de man. & ob. num. 2. Lamb. de iure pacr. par. 3. lib. 2. quæst. 5. art. 9. num. 1. Videtur etiam esse huius sententiæ D. Thom. lect. 2. in cap. 1. epist. ad Hebr. quatenus requirit in idoneitate ad dignitates, sapientiam generis nobilitatem, virtutem, seu potestatem. Ioan. de Selua de benef. par. 3. quæst. 7. num. 20.

62. Probatur 1. ex iur. can. cap. Consideranda, dist. 86. cap. Statuimus, iuncta gloss. verb. Potiorem, de ma. & ob. cap. Grandi, de suppl. negl. Præl. in 6. facit cap. De multa, §. fin. iuncta gloss. verb. Sublime, de præb. cap. Dudum, et 1. de elect. & est tex. clarus in l. Honor, ff. de mun. & honor. & licet hic tex. loquatur de dignitatibus secularibus, in quibus magis attenditur nobilitas, quam aliæ virtutes, & alij textus canonici loquantur de beneficijs, & dignitatibus ecclesiasticis dandis presbyteris secularibus, in quibus nobilitas habetur in consideratione, vnde etiam aliqui Iurista voluere, quòd nobilitas suppleat aliqualem defectum scientiæ, vt videri potest apud Tiraq. cit. nu. 10. puto tamen, quòd probent etiam in casu nostro conclusionis, non ratione nobilitatis præcisè, sed ratione connexionum; nobilitas enim secundum Boet. lib. 3. de consol. prosa 6. est quadam veniens de meritis laus parentum; vnde necessitantur quodammodò nobiles non degenerare à parentum virtute. Quare Sophoc. apud Ant. ser. 64. fine, ait. Turpe videri turpe est is, qui honesto loco nati sunt. Et Plato in Alcib. paulò post med. Consentaneum est, meliores esse naturas nobili in genera; quàm ignobili, & necesse est, vt bene uati, si bene etiam educantur, ita demum ad virtutem perueniant. Et Arist. 3. pol. cap. 8. ait, quòd ex melioribus oriuntur meliores, & nobilitas virtus generis est. Et Ber. epist. 113. ad Soph. ait. Minime quidem Deus est acceptor personarum; nescio tamen, quo pacto virtus in nobili plus placeat; an forte quia plus clares? si quidem ignobilis, cum caret gloria, non facile liquet, verum quia nolit, an quia non possit habere. Laudo factam de necessitate virtutem, sed plus illam, quam eligit libertas, non indigit necessitas. Et Steph. Episc. Tornac. in bibl. P.P. tom. 3. epist. 150. ait. Generis claritas, etsi sola non sufficit, cum alijs proficit ad virtutem. Necessitas autem illa in nobilibus imitandi parentum virtutes, & claritas illa, quæ in nobilibus virtuosis magis relucet, sunt aliquid boni, vt docet Pen. in l. Mulieres, col. 4. Cod. de dignit. lib. 12. ergo etiam in Religionibus estimanda sunt. Quare Deut. 1. dicitur, Tuli de Tribubus vestris viros sapientes, & nobiles, & constitui eos Principes, &c. Et Eccl. 10. Beata terra, cuius Rex nobilis est.

63. 2. Probatur; quia vbi nobiles in Religione per virtutem mortificationis, & humilitatis exuerint illud innatum superbix, & ambitionis vitium, de quo Aristoteles 2. rhetoric. cap. 15. solent communiter esse magnanimores, magnificentiores, dociliores, affabiliores alijs, sic Religionem

Maiol.
P. Nauay.
D. Amb.
D. Angust.
Humb.
Trottus.
Humb.

Tiraq.
Cassian.
Felin.
Baldus.
Lambert.
D. Thom.
Ioan. de Selua.
Tiraq.
Sophocles.
Plato.
Aristo.
D. Bernar.
per

per operas magnas, & arduas, quas, intentant, condecorant; largius de bonis monasteriorum fratribus dispensant; & cum sollicitius, & delicatius sint educati, solent esse perspicacioris Ingenij, & flexibilioris; unde facile omnibus se ingenijs accommodant; & cum sint assueti cum nobilibus, & honoratis viris conuersari, inde est, quod sunt in conuersationibus dulciores, & vrbaniore, & subditos semper vrbane, & cum respectu tractant. Non nego tamen per hoc, quid non nascantur in alpestribus montibus, & ex parentibus rusticis viri, qui digni sunt mundum regere, & e contra in magnis, & opulentis ciuitatibus, ac ex nobilissimis parentibus alij, quibus nec gregis porcorum cura committi possit. Quae si vis exemplis illustrare, adi Fulgos. memor. lib. 3. cap. 4. & videbis plurimos fordido loco natos, qui ad primas mundi dignitates, regias, imperatorias, &c. conuolarunt: & multos etiam huiusmodi refert Maiol. canic. to. 4. colloq. 4. pag. mihi 308. & P. Greg. lib. 6. synt. cap. 4. num. 5. Tiraq. de nob. c. 4. n. 6. & Scrib. lib. 2. pol. christ. cap. 10. & si curiosè scire desideras, qui ex claris parentibus fordidi fuere, & viles, adi eundem Fulgos. loco cit. 5. Nobiles itaq; etiam in Religionibus anteponendi, coeteris paribus, & etiam quando illorum electio futura esset in vtilitatem Religionis, vel Ecclesiae, vt tradit Sigism. de elect. dub. 32. num. 5. & habetur in cap. Officij, de elect. & tradit etiam D. Bened. in sua reg. loco supra cit. num. 57.

64. Circa 3. vnde attendenda sit nobilitas. Dicendum est, nobilitatem in Religionibus solum esse attendendam penes virtutem, ita vt ille sit nobilior, qui est virtuosior. Tiraq. de nob. cap. 4. nu. 1. P. Greg. lib. 6. synt. cap. 4. n. 7. Platina in opusc. de nob. Maiol. tom. 4. canic. colloq. 4. pag. mihi 306. Cassan. in cat. par. 8. confid. 28. Pen. in l. Mulieres, Cod. de dign. col. 4. lib. 12. Boet. lib. 3. de consol. metro 6. Menoch. de arb. lib. 2. casu 67. num. 2. Petrar. de rem. vtr. fort. lib. 1. dial. 16. Contz. 8. pol. cap. 20. §. 2. & 5. Rang. in 1. Reg. cap. 2. vers. 30. Seneca epist. 44. Scriban. lib. 2. pol. christ. cap. 10. Campanil. in diuers. iur. rubr. 6. cap. 3. num. 31. Trull. in eluc. sui Ord. lib. 4. cap. 5. confid. 2.

65. Probatur 1. ex Scrip. & PP. 1. Reg. 2. Quicumq; honorificauerit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Sed contemnit Deum, qui virtutes non sequitur, ergo viciosi ignobiles sunt, & consequenter virtuosii nobiles. Plura Scripturae loca vide apud Buf. de stat. nob. cap. 2. in princ. Hier. ad Cel. Summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus. Chrysoft. hom. 16. in cap. 9. epist. ad Rom. col. 9. fine. Declarat, inquit, nobilitatem eam, quam caro offert, nihil prodesse, sed anima virtutem querendam esse. Naz. or. 11. num. 7. Nobilitas est, quae a ratio, & virtus efficiunt, nec genere, sed moribus designatur. D. Thom. in Boet. lib. 3. de consol. prosa 6. Melius est a patre ignobili descendere, & morigeratum esse, quam a nobili, & per vitia degenerare. Et Anselmus de contemp. mun.

Nobilis est, animi quisquis virtute resurget.
Degener est solus, cui mala vita placet.
Nec genus, at mores veneratur curia caeli,
Es calum iustus, non generosus habes.

Plures PP. in hoc arg. refert. Buf. loco cit. Et Cresp. in summ. ver. Nobilitas.

66. 2. Probatur ex iure can. & ciu. cap. Venerabilis, de iur. cap. Nos, qui praesumus; cap. Non loca; cap. Illud, autem, dist. 40. cap. Vndecumq; dist. 56. cap. Numquam, dist. eadem; cap. Viliissimus, 1. quaest. 1. ex l. ciuili plura citat Tiraq. loco cit. cap. 4. num. 1.

67. 3. Probatur ex Philosophis, & Poetis. Arist. 1. pol. cap. 4. ait, quod nullo alio, quam virtute, & visio differunt seruus, & liber, nobilis, & ignobilis. Eurip. apud Stob. ser. 84. ait.

De nobilitate parum laudis predicare possum;
Bonus enim vir mihi nobilis videtur.

Qui vero non iustus est, licet a patre meliore,
Quam Iuppiter sit, genus deducat, ignobilis
mihi censetur.

Phalar. apud eundem. Ego, inquit, praeter virtutem, nullam agnosco nobilitatem; reliqua vero cuncta fortunam existimo. Seneca loco cit. Non facit nobile atrium plenum fumosis imaginibus; nemo in nostram gloriam vixit; nec quod ante nos suis, nostrum est; animus facit nobilem, &c. Et paulo ante refert dictum Plat. affirmantis. Neminem Regem non ex seruis esse oriundum, neminem non seruum ex Regibus. Platina in lib. de nob. Nobilitas est splendor quidam non aliunde veniens, quam ex ipsa virtute. Et Petrar. loco cit. Claritas non nascendo quaritur, sed viuendo. Ouid. 1. de Pon. ep. 10.

Si modo non confus, nec clarum nomen auorum,
Sed probitas magnos, ingeniosq; facit.

Et Iuuen. saty. 8.

Tota licet veteres exornent vndiq; cere
Atria, nobilitas sola est, atq; unica virtus.

Plura huiusmodi vide apud Stob. loco cit. & Anton. ser. 139. Tiraq. cap. 4. num. 4. & 5. Scrib. loco cit. Buf. de stat. nob. cap. 3. Platin. Cassan. Contz. loco cit.

68. 4. Probatur ex eo, quod omnes homines ab vno principio descendunt, vt dicitur Malach. 2. Numquid non pater vnus omnium nostrum, numquid non Deus vnus creauit nos? Et Hier. ad Cel. Ex vno omnes generati sumus. Thesp. apud Anton. ser. 139. Maiorum nobilitate nequis insolentius se esseras; omnes limum habent generis aureorem. Et Petrar. loco cit. Omnis propemodum sanguis est concolor, sicuti forte alter altero clarior inuentus sit, non id nobilitas, sed sanitas. & Eurip. apud Stob. ser. 84.

Peculiare nihil habemus, sed vna generis ea
Nobiles, ac ignobiles produxit.

Ansel. loco cit.

Tu Reges atavos memoras, magnoq; parvires.
Et vana carnis nobilitate sumes.

Nescis cunctorum quod sit communis origo:

Nec secus emergant Dauus, herusq; serox.

Vide similia plura apud Boet. 3. de consol. metr. 6. Si ergo ex vno Adamo, & Eva ante diluuii & post illud, ex vno Noe, & vxore, ac filijs eius omnes nati sumus, & hoc de fide credimus, vnde tantus nobilitatis rumor, vt pauperes, & ignobiles, filij terrae; diuites, ac nobiles, filij caeli vocentur; quasi ex differentis specie materia creati sint; vel, si eiusdem speciei, longe tamen nobilissima diuites, vt de caeli materia cum Ar. disputant Philosophi. Sola itaque virtus nobiles ab ignobilibus discernat, vt in Religionibus sancte obseruatur.

Crespetius

Arist.
Euripid.
Stobaeus.

Phalarid.

Seneca.

Platina.

Petrarc.
Ouid.

Iuuenalis.

Stobaeus.
Anton.
Tiraq.
Scrib.
Bnsaeus.

Thespides.

Euripid.

Boetius.

69. Ex his constat, quid dicendum sit ad titulum quaestionis. Si enim nobilitas in Religionibus non attenditur, sed ille solum dicitur nobilior, qui est virtuosior, patet, quod nobilitas defectum scientiae non supplet: & in specie id docent Syll. ver. Clericus 2. num. 1. dicto 1. sine. Camp. in diuers. iur. rubr. 6. cap. 3. nu. 30. Tiraq. loc. cit. cap. 5. num. 9. & cap. 20. nu. 16. & in Religionibus maxime attenditur doctrina Ouid. 13. met. dicta in persona Vlyssis, contendens cum Aiaee pro armis Achillis.

Syluester.
Campanil.
Tiraq.

Ouid.

*Sed neq; materno quod sum generosior ortu,
Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis
insons,
(Sam.
Proposita arma peto; meritis expendite cau-*

S. 3. Vtrum Pralatus fauere teneatur viris literatis.

Gonzal.

Mandos.
Torres.
Conzen.
Patrius.
Penna.

Ideatur Gonz. ad reg. 8. cancell. Gloss. 4. a nu. 8. Mandos. ad reg. 33. q. 14. num. 20. Tor. phil. mor. princ. lib. 6. c. 3. Contz. lib. 4. pol. cap. 9. & cap. 14. & 15. Patr. de reg. lib. 1. tit. 5. Pen. in l. Omnes iudices, col. 8. Cod. de decur. lib. 10.

Aristotel.
D. Thom.

71. Noto 1. quod homo naturaliter scire desiderat, vt docet Ar. 1. met. cap. 1. & hoc propter tria, quae ibi affert D. Th. 1. quia vnaquaeque res appetit perfectionem sui, vt materia formam: cum autem intellectus, a quo homo est omne id, quod est, sit, secundum se consideratus, omnia in potentia, nec reducatur ad actum, nisi per scientiam, inde fit, quod vnusquisque desiderat scientiam, sicut materia formam. 2. quia quaelibet res naturalem inclinationem habet ad suam propriam operationem, sicut calidum ad calefaciendum; graue, vt moueatur deorsum; propria autem operatio hominis vt sic, est intelligere; per hoc enim ab alijs omnibus differt, vnde naturaliter desiderium illius inclinatur ad intelligendum, & consequenter ad sciendum. 3. quia vnusquisque rei desiderabile est, quod suo principio coniungatur, sic motus circularis est perfectissimus, quia finem coniungit initio: substantijs autem separatis, quae vel per creationem, vt Deus, vel per illuminationem, vt Angeli, vel per motionem obiectiuam, vt transcendentia, sunt principia intellectus humani, homo non coniungitur, nisi per intellectum, & cognitionem ideo naturaliter homo desiderat scientiam. Cum ergo sapientiam, & doctrinam stulti despiciant, Prou. 1. sequitur, quod ignorantes non sint homines, sed bestiae; vnde illos Superiores, qui literas non fouent, sed persequuntur, non esse homines, sed bestias, secundum Ar. & D. Th. sententiam dicendum est.

D. Thom.

72. Noto 2. quod ignorantia est duplex, 1. est praua habitationis. 2. simplicis negationis. 1. est, quae oritur ex voluntatibus corporalibus, vel pigritia, quando scilicet aliquis naturaliter bene dispositus ad discendum, per vitia tamen, voluptates, & pigritiam illam naturalem dispositionem peruertit, & remanet insipiens, & ex illis, qui scientiam praecipue contemnunt, cum tanto erga literas odio, vt omnes insipientes esse peroptet. De his dicit Naz. in vita Basil.

D. Naz.

Multi vellent omnes esse ignorantes, vt illorum ignorantia in communi latens, minime deprehendi, aut ab alijs taxari possit. 2. vero ignorantia est, quae oritur ex naturali impotentia ad discendum, vel a necessitatibus vitae, vel status praesentis; quando scilicet aliquis ex mala organorum dispositione, vel occupatus in negotijs vel propter paupertatem non habet commoditatem studendi. Isti vt sic non solent esse tam literis infensi, nisi etiam ipsi per vitia contrahant malam illam habitationem.

73. Noto 3. quod ignorantium etiam sunt duo gradus: Vnus eorum, qui nesciunt, & se nescire sciunt: Alter eorum, qui nesciunt, & putant scire, de quibus Aug. relat. in cap. Quamuis, d. 38. & Plato 9. de leg. vbi ait, duas esse ignorantiae species, simplicem, duplicemque: Vtorem, cum quod nescimus, non scire nos scimus: alteram, cum aliquis ignorat, non ignorantia solum implicitus, sed sapientiae opinione. Primi ignorantes sunt tolerabiles, quia, ex quocumque capite ignorantia proueniat, cum non se aestiment plus, quam valeant, seque ipsos cognoscant, non ignorantes dixerim, sed nescientes; vnde facile edoceri possunt, facileque acquiescunt doctorum dictis. Isti autem, qui se omnia scire existimant, vere ignorantes, & insulti sunt: de quibus Ier. 10. Stultus factus est omnis homo a scientia: Et Apost. ad Ro. 1. Vicentes enim se esse sapientes, facti sunt stulti. Cum namque omnia scire se putent, studere, & ab alijs inquirere negligunt, & si quid congregauerunt, amittunt, & stulti fiunt, vt dicitur in cap. De Constantinop. d. 22. Et Cassiodor. in praef. lib. 11. var. Aegre scis professio ingenium, nisi ingi lectione reparatur, cito expenduntur horrea, quae assidua non fuerint adiectione succisa: thesaurus ipse facile profunditur, si nullis iterum pecunijs compleatur. Sic humanus sensus, cum alieno non facitur inuentus, cito potest attenuari de proprio Et Sen. de tranq. cap. 1. Puto multos potuisse ad sapientiam peruenire, nisi putassent se peruenisse. Ad quem loc. refert Lips. d. Etym. Quintil. Magnos perfectus frequenter perdit arrogans de se persuaso. De his Mart.

D. August.
Plato.

Cassiodor.

Seneca.

Quintil.

Martialis.

D. Chrys.

Arist.

Vis dicam quid sis? Magnus es Ardelio Et de vtrique Chrysol. hom. 5. in ep. 1. ad Cor. Qui plura sciunt, non susinuerint, vt facile discant; qui autem nihil sciunt, quae dicuntur facile admitterint: indocti, & imperiti magis persuadentur, quia non habent arrogantiam vt se putent esse sapientes. Notentur versus apud Ar. 1. eth. cap. 4.

*Optimus ille, potest qui ex se cognoscere cuncta;
Ille bonus, monitis qui aliorum obtemperat; atque
Ex se nec nouit, nec quae bene consulit alter,
Percipit, admittitque animo, est ignauus inersque.*

74. Dico 1. Pralati tenentur honorare viros literatos. Ita omnes DD. cit. num. 70. quibus adde Germ. de sacr. imm. lib. 2. cap. 4. num. 4. Rem exemplis illustrent Patr. & Tor. Probatur; tum quia Sap. 8. dicitur, Habeo propter hanc claritatem ad turbas, & honorem apud seniores, & facies Principum mirabuntur me. Tum quia virtuti debetur honor, vt Ar. 4. eth. cap. 3. & D. Th. 2. 2. q. 63. ar. 3. corp. & c. 144. ar. 2. ad 2. Tum quia, vt ait Sen. apud Tor. loc. cit. num. 7. Philosophia etiam apud pessimos honor est, numquam tamen conualescit nequitia, vt non philosophiae nomen venerabile, & sacrum maneat. Sic Dionys. ille

Germos.
Tor.

Aristotele.

D. Thom.

Seneca.

Dionys.

ille Syracusanorum tyrannus in magno pretio, & honore Philosophum Aristippum habuit, ut ait Patritius. Tum quia id non obscure colligitur ex I. Semper, §. Quibusdam, de iur. imm. & ex I. Per hanc, §. Quidquid insuper, Cod. de aduoc. diuer. iud.

75. Sed aduerte, quod iste honor consistit non solum in extrinseca reuerentia, sed etiam in illis fouendo in quibusuis occasionibus, eis benefaciendo, & plus, & prius, quam alijs, de bonis temporalibus monasterij, religiose, & modestè retribuendo; ita tamen, ut alij non indigeant; merentibus enim conuenit virtutum merita tribuere; cap. Non loca, dist. 40. cap. Vulterrana, 12. q. 2. vbi Glossa ver. Locum; & qui magnos labores sustinet, magnis premijs afficitur, ut multis probat Parisi. lib. 5. de relig. quest. 3. num. 222. & Gonz. ad reg. 8. cancell. gloss. 4. nu. 24. & patet manifestè ex 1. ad Thef. 5. vbi dicitur. *Rogamus vos, fratres, ut noueritis eos, qui laborans inter vos, & habeatis illos [in summo honore] abundantius in charitate propter opus illorum.* Sed viri literati in vinea Domini laborant; cap. Super specula in fine de magist. & benefacientibus benefacere lex naturæ docet. Vterius literati viri, vltra beneficia honoris, &c. quæ in Religionis conferunt, eas etiam augent in bonis temporalibus; non enim dubitari potest quin viri seculares magis inclinent dare bona temporalia illis Religionibus, in quibus viri literati degunt, quam vbi non; ut patet experientia, & exemplis probant Torres. & Patritius. Et constat ex illo Eccl. 7. *Hoc autem plus habet eruditio, & sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo, id est id, quo sustentatur vita.* Ad quod facit Auth. de hæc. & falcid. §. si. in fine. Ex quibus credo moti fuere Patres nostri, quando statuerunt in cap. Val. 4. num. 6. sub merito sanctæ obedientiæ, & pœna priuationis officiorum, quod Prouinciales studentibus nullam inferrent molestiam, sed in omnibus eos habere immunes; multum enim interest Religionis studiorum fauores ampliare, ut habet Gloss. in l. i. Cod. de stud. lib. vrb. Ro. ver. Auertat. Quare, qui sapiunt, Superiores, amicitias virorum literatorum aucupantur; sic olim fecisse legitur multos Imperatores, & Reges, quos referunt Patritius, & Torres. locò cit. qui autem eos abiiciunt, Ratim ignorantissimos se esse protestantur, vnde certum prognosticum mall regiminis ego semper habui; cum vidi, ignorantes Prælatos sibi consimiles Socios ascescere.

76. Aduerte hic etiam, quod viri literati, de quibus loquor, sunt illi, qui cum literis habent virtutem coniunctam: nam literæ sine virtute inflant, ut ait Apost. 1. Cor. 8. cum charitate verò coniunctæ ædificant: quem locum explicans Aug. 19. de cin. Dei, cap. 20. ait. *Quod verè aliter non intelligitur, nisi scientiam tunc prodesse, cum charitas iuncta; sine hac autem inflare, id est in superbiam inanissima quasi. vnosistatis extollere.* Et ex hoc colligitur & demones ita malos esse, quasi sine charitate multam habent scientiam. Quod etiam experientia constat in hæresarchis Luthero, Caluino, &c. isti quippè literati fuerunt; sed quia literas sine charitate habuere, euauerunt in cogitationibus suis; & cum multum sibi fiderent, & piorum correctio-

nes dedignarentur admittere, tot, tantaq; maiorum semina in Ecclesia Dei seminauere. Quare ait Chrysoft. hom. 40. *Nihil impossibilius, quam illum corrigere, qui omnia scit, & tamen contemnens bonum, diligit malum.* E contra verò de viro literato, qui cum literis charitatem habet, ait hom. 1. ad popul. Antioch. in hinc. *Sufficit vnus homo fidei zelo succensus totum corrigere populum.* Vnde constat, quam multum allicientur ij, qui, cum valde studeant, multatq; congregent literas, populi auram in disputando de abstrusissimis theologiae scholasticæ questionibus obtineant, sibi debere de iustitia putant omnem honorem, omnem fauorem, & omnem dignitatem, cum aliqui licentiosè, & irreligiosè viuunt; tantum enim abest, ut illis hi debeantur gradus, ut existimem mortaliter peccare qui conferunt; isti enim sunt indomabiles, & incorrigibiles, ut dicebat Chrysoft. vnde illis dignitates conferre, non est aliud, quam igni ligna addere, & furioso dare gladium, quo suos necet benefactores: non cognoscunt enim, quando sunt in dignitate, quem quam, omnia suis meritis attribunt; Ego feci me ipsum, prædicant: ad quod aduertant electores; prælati enim, ut notat Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 23. num. 125. eligere Superiorem minus literatum, sed humilem, quam magis literatum, sed superbum, qui nolit intelligere, ut bene agat. *Vt enim non i, ait Laer. in Ar. qui plurimum comedunt, & exercentur, melius valent ijs, qui modicè; ita non qui plurima, sed qui vtilissima legerint, docti censendi sunt, & studiosi.* & Sallust. in Jug. *Parum mihi placet ea litera, quæ ad virtutem doctoribus nihil profuerunt.* Et Cic. 1. de off. *Quidam nimis magnum studium, atq; operam in re obscuras, ac difficiles conferunt, easq; non necessarias; quæ autem, adde, necessaria sunt, ut humilitas cordis, prætermittunt.* Cum istis loquitur Aug. 10. de ciu. cap. 29. *Videtur viciumq; est de longinquo, est acie caligante, patriam, in qua manendum est, sed viam, qua eundem est, non tenetis.*

77. Ex dictis colligo, non esse ab his viris, qui literas sine pietate possident, dicendum: *Honum est enim tibi, ut dicitur Marci 9. Iuscum intrare in regnum Dei, quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis: & scias, quod solum is, qui fecerit voluntatem Patris mei, cognoscat de doctrina mea, Io. 7.* Nec te demulceat suauis loquutio in dicendo, facilitas in docendo, subtilitas, & promptitudo in respondendo, claritas in explanando, si periculum sit, ne moribus peruersis, malisq; exemplis inficiaris; nam ne in aureo quidem poculo expedit venenum bibere. Et Apost. ad Rom. 6. ait. *Perdulces sermones, & benedictiones seducunt corda innocentium.* Et Prou. illud, *Disce, sed à doctis.* Et illud,

Inter cuncta leges, & percutit habere doctos. Intellige de doctis, & pijs. Et caneant bene Prælati, ne munus docendi tribuant, quibus cum literis non sit coniuncta pietas, ut etiam monuit tom. 1. priu. in const. 2. Jul. II. num. 21. quod si alij non adsint, præfat habere subditos pijs, & literarum inscios, quam literatos, & viciosos, in coelum edim admitti sine doctrina possumus, sine pietate non possumus. Vnde Religiosè multum R. P. Aegidius Camart nostri Ordinis Generalis, dicebat. *Ma-*
ledictum

D. Chryf.

Lessius.

Laertius.

Cicero.

D. August.

Parisius.
Gonzales.

Torres.
Patritius.

Tor.

D. August.

Amo
vbi

Vedictum studium, quod impedit denotionis feruorem. Digna tanto Patre sententia, aureis literis in quolibet studiorum conuentu describenda. At inquit aliqui, Rosam sumam, & cauebo spinam. Sed difficile incauta, & æstanti iuuentuti: periculum, si adest, vitandum, perit qui amat. In Domino, aiunt, confido. Lator, sed noli tentare. A vitijs, etiam si aliquo inquinat, cum gratia Dei liberare possum; at, si hanc perdo commoditatem studendi, eam amplius habere non potero. Hæc malorum Christianorum, non Religiosorum sunt excusationes. Ergo ne licebit tibi malum facere, vt literas addiscas? & quis te certificauit, quod poteris à vitijs liberari? cum dicat Sapiens, *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senneris non recedet ab ea.* Et quo stipulante notario; se obligauit Deus, ad tibi pro tuo libito hanc, qua libereris, gratiam concedendam.

78. Colligo etiam, posse tuta conscientia, immò debere Prælatos regulares, quos nouerint subditos corruptissimæ indolis, à studijs amouere; cum ex eis vix aliud sint reportaturi, quam ampliorem solertiam in excogitandis, perficiendisq; nequitijs. Immò, inquit, isti sunt magis in studijs exercitandi; cum enim inclinentur ad malum, occupatione studiorum naturam emendabunt. Fateor, si pariter crescat in eis scientia, & pietas; seu saltem si quod plus scientiæ acquirunt, eò plus de malis moribus perdunt; sed, si hæc non appareant, omnino amouendos censeo; est enim in ignem insufflare, & folle omnium vitiorum ventos premere, & equo currenti calcaria addere, ac veluti si ebrietatem patienti generosum vinum potandum tribuas. Quod in nostro Ordine est expressè mandatum Prouincialibus cap. Paulæ, num. 18.

79. Collige etiam, non esse à Prælatis ad studia admittendos, quos stolidos natura nouerint. Tum quia locum occupabunt magis utilium. Tum quia tempus perdunt, & contra conscientiam fruuntur gratijs, & priuilegijs studentium: ait enim Salom. Prou. 27. *Si conuerderis stultum in pila, quasi pifonas, serionse desuper pilo, non auferetur ab eorum iustitia eius, & Petrar. de remed. &c. lib. 2. dial. 41. Omnes, qui sunt, & qui erunt, aut fuerunt virtutibus clarè non posse vnum ingenium accendere, nisi aliqua inuis in animo scintilla sint, que præceptoris spiritu excitata, & adiuta, generosum disciplina fomitem arripiant, alioqui algidum in cinerem nequidquam flabit.* & Naz. in carm. ad Nicob.

*Quid prodest a sinis auri gestare talenta?
Auro namque, & nummis oneratus asellus,
More nudis ramentis ipse suo.*

Exercendi itaque hi sunt in alijs operibus manualibus, eos enim docere nihil est aliud, quam Aethiopem lauare, asinum tondere, & in arena feminare. Nec hic valet illud Job. 14. *Lapides excauant aque: nec Damasc. parall. lib. 3. cap. 52. Gusta continua lapidem excauat.* nec Ouid. 4. de Ponto, eleg. 10.

*Gusta cauat lapidem, non vi, sed sepe cadendo:
Gusta cauat lapidem, consumitur annulus vsu,
Et teritur pressa vomer aduncus humo.*

Tum quia excauari non sinit propter libertatem arbitrij. Tum quia, esto fineret, non præ-

stat cum tanto Religionis incommodo, & aliorum studentium detrimento. Tum quia ait quidam Poeta.

*Indocile ingenium si pergis velle docere,
Infelix operam perdes.
Desine, nam numquam ars naturam vincit,
equusq;
Nusquam ex degere fiet generosus asello;
Es numquam ex solido cordatus fiet in arte.*

80. Dico 2. tenentur Prælati studentibus, Lectoribus ceterisque literatis viris, qui pro bono publico student, & laborant, aliqua priuilegia religiosa concedere, vt facilius, & commodius id facere possint. Hæc conclusio sequitur ex præcedenti; inter fauores enim numerantur priuilegia, & dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 30. concl. 7. Et Contz. 4. pol. cap. 14. & 15. refert ex Rebuffo 180. priuilegia concessa à summis Pontificibus, Imperatoribus, & Regibus, viris literatis. In Religionibus varia sunt, secundum vniuscuiusq; viuendi modum. Quæ in Ordine nostro, videre poteris cap. Bonon. 1. num. 17.

81. Dico 3. tenentur Superiores studiosis aliquas honestas recreationes concedere, immò reuolentes cogere. Ita D. Tho. 2. 2. q. 168. art. 2. A. Gabr. comm. op. tom. 1. tit. de relig. & sumpt. num. 3. ver. Sunt etiam aliqui; & dixi tom. 1. huius op. loco cit. ver. Quare debent. Probat: Tum quia cum humana mens limitatas, & finitas vires habeat, nisi quiesceret, frangeretur. Tum quia ait Apul. lib. 1. de mag. quod *continuatio literati laboris omnem gratiam à corpore detergit, habitudinem remouet, succum exorbet, calorem obliterat, vigorem debilitat, vristitiam parit, quæ naturam corrumpit, vt ait Arist. 3. eth. cap. 12. Tum quia Arist. 4. eth. cap. 8. ait. Requies, & iocus in vita esse necessaria videntur. & 10. eth. cap. 6. Cum nequeant homines assidue operari, requie indigent. Et Aug. 2. de musica, cap. 12. *Vole tibi parcas, & apertum ire per auras animam permittas, nam sapientem interdum remittere mentis aciem rebus agendis decet intentam. Hic congruit vetus illud. Festina lenis. Et illud, Canis festinans cecos parit catulos. & Pythagoras in symb. Cor non edito, id est curas abijce aliquando. & Ouid.**

*Quod caret alterna requie, durabile non est.
Hæc reparas vires, festinasq; membra lenas.*

Et Cato.

Interpone tuis interdum gaudia curis. De utilitate, & necessitate harum recreationum fecit tractatum Nigr. in ascet. quem videbis c. 1. 2. & 3. & quomodo Prælatus in ijs se gerere debeat, vide apud Scrib. in Super. relig. lib. 2. cap. 16. & 17. Si ergo Prælatus tenetur necessaria suis subditis tradere, & hæc recreationes sunt necessariae, has dare debet.

82. Si quæras, quænam dicendæ sint honestæ recreationes, quas concedere tenetur Superior viris studiosis. R. Nemes. Episc. Emiffen. in bibl. PP. tom. 2. G. L. pag. mihi 516. quod simpliciter illæ honestæ esse voluptates putandæ sunt, *Quæ non sunt implicatæ dolori, neq; puniendi causam afferunt, neq; villo alio detrimento afficiunt eos, qui persruuntur, nec vltra modum progrediuntur; neq; nos multum à grauioribus negotijs abstrahunt, aut sibi seruire cogunt.* D. Th. loc. cit. has recreationes iustificat cum tribus conditionibus.

1. quod

1210.0

Contz.

D. Thom.
A. Gabr.

Apuleius

Arist.

D. August.

Ouidius.

Petrar.

Nazianz.

Damasc.
Ouidius

Nigr.

Scriban.

Nemesius

quod delectatio, quae in his praetenditur, non queratur in operationibus, vel verbis turpibus aut nocivis. 2. quod gravitas animae totaliter non resoluitur. 3. quod recreatio congruat personae, temporis, & loci. Ut autem sciatur magis in particulari, quanam sint recreationes licitae, sic.

S. IV. Quanam sint recreationes, quas possunt, & tenentur Praelati regulares suis subditis, praesertim studiosis, concedere.

NOTA, quod Religiosorum recreationes possumus considerare, vel in conuentibus, vel extra illos. In conuentibus sunt duo genera recreationum. 1. est recreationum ordinariam, quae sunt quolibet die, hebdomada, vel mense. 2. extraordinariam, quae semel, vel bis ad summum in anno. Et similiter extra conuentus habent ordinarias, & extraordinarias. Recreationes ordinariae, & quotidianae in conuentibus, sunt religiosa illa colloquia, quae a Praelatis conceduntur post quamlibet conversationem; ludi, quibus, in die intra singulas hebdomadas feriato, studentes, Superiore mandante, se dedunt: Extraordinariae in conuentibus tempore vacationum brumalium sunt religiosae representationes spirituales, aut morales: In vacationibus aetivis fiunt hic Genuae a singulis studentibus theologiae sermones. Extra conuentum concedi solent singulis quibusvis mensibus, vel quindecim diebus, deambulationes per montes, & campos, & sunt recreationes ordinariae: Extraordinariae autem sunt, ter, aut quater in anno ire ad aliquam villam, vel conuentum vicinum primo mado, & non reverti, nisi de sero; & aliquando in loco recreationis, si adest ibi conuentus, remanent duobus diebus, & has vocant nostri studentes recreationes magnas, quae tamen raro concedi solent. Nunc de his singulis aliquid breui dicendum est. Sed prius, monendum id, quod dicit Arist. 10. eth. cap. 6. Ludere ut serio agat quisquam, videtur recte se habere; quippe cum ludus requies similitis sit. Ad quem locum ait D. Thom. Videtur recte se habere, quod aliquis ludat ad hoc ad hoc quod postea diligentius studeat. Quia in ludo est quaedam relaxatio, & requies. Itaque his recreationibus debent uti ut viatores, qui quiescunt, ut surgentes vellocius currant; & ut portitores, qui onera deponunt, non ut deponant, sed ut facilius ferant. Ad quod facit illud Pythagorae. Onus simul solito, non simul deponito, quod docemur, onera studiorum non deponenda per recreationes, sed releuanda.

84. Primo ergo quotidiana illa colloquia post comessionem debent esse iucunda, sed religiosa. Ait enim Arist. 8. pol. cap. 5. quod Iovis gratia requiescit est, ac requiescere necesse est esse iucundam; est enim medicina molestiae illius, quae per labores suscipitur; & ratio degendi non solum honestatem habere debet, verum etiam voluptatem. Et Basil. in const. monast. c. 13. Caeterum, inquit, si usus etiam incidere aliquando, ut remittenda aliquando tristitia causa, sermone adhibita sem excipitur; Enim vero danda omnino opera est,

ut spirituali lepore referta sit oratio nostra; & Evangelico sale condita, ut recte, quae interius sit sapientia, gratum foras odorem aspires, dupliciterque audientiam, & animi relaxatione, & intelligentia festinate delectes. Absit in primis ab istis colloquijs de rebus philosophicis, aut theologicis, quae in scholis tractantur, disceptatio; haec enim gravat, non subleuat animum, tristitiam, non letitiam, gignit: absit etiam pertinax cuiuscumque rei contentio, quae clamores sine utilitate excitat; sed disceptatio, si intercedat, sit sine ira, ut ait Ambr. 1. de off. cap. 22. suavis sine amaritudine, monitio sine asperitate, & hortatio sine offensione. Sint itaque ista colloquia de dictis, & factis illustrium virorum nostri Ordinis, de Religionis progressu, de Deo, de Sanctis, de rebus divinis, de observatione regulae, de virtutibus acquirendis, vitijs extirpandis, de temptationibus superandis, de remedijs adhibendis; his enim nutritur charitas, deprimitur superbia, custoditur humilitas, augetur devotio, & bene operandi desiderium excitatur. Iucunda etiam erunt, si religiosi salibus sint condita. V. G. dicere aliquando quod vita quadragesimalis vitam abbreviabat, quia sal naturam corrodit, dixi, Immo sale condiuntur carnes, ut longius conferuentur. Et alteri interrogati, an in isto monasterio fratres conferuentur sani? Equidem, respondi. Et quomodo, respondit ille, cum tanta vita asperitate? Electuario, dixi, quod faciebat noster Corrector. Et cum iterum interrogasset, quoniam illud esset? respondi, Dieta. Et cuidam grauibus temptationibus laborati, & interrogati, quomodo non consentiret? Herbam me illi daturum promisi, quam dum secum ferret, consentire non posset, etiam si vellet; anhelanti ut darem, dixi, Haec herba timor Domini est. Et alteri interroganti, quid prandebitis, Pater, hoc mane? More Regum, respondi, mensa peto. Et replicanti, quisnam esset iste mos? dixi, Numquam sciunt, quid sint comesturi. His, & similibus salibus condienda sunt claustralium colloquia; non salibus, sodalem praesentem, vel absentem mordentibus. Contra quos Sen. de tranquill. cap. 4. Quidam urbanitatem nesciunt continere, nec periculosus abstinent salibus. Obliti illius Publici sententiae, Amicum ledere ne ioco quidem licet. Et alterius.

Quare tolle iocos, non est iocus esse malignum; Numquam sunt grati, qui nocere, sales. Et Sen. epist. 15. de se ipso loquens, ait. Aversissimus ab istis sum: si quando saturo delectari volo, non est mihi longè querendus, me video. Lege Iustin. lib. de discipl. mon. conuer. cap. 15. ubi ait; In omni loco, & tempore adhibeant ori custodiam, & praecipue cum humanitatis gratia simul congregantur, tunc nihil indiscussum proferant; sed, quod adificet, loquantur. Possunt tamè opportune dici aliquando quaedam verba ridiculosa, ut ait idem Iust. ibid. paulò infra. Sunt tamè multa verba, quae in se ridiculosa, & vana esse videntur, quae interdum prudenter, & opportuno dicuntur tempore, vel propria subleuanda fragilitate, vel proximorum amouenda tristitia. Haec nempe talia ab infirmis mentibus nequaquam redarguenda sunt, qui a otiosa non sunt; plerumque huiusmodi magis fructificant, quam spiritualia, & diuina. Non autem in consuetudinem deducenda sunt sub intentione subducloria, sed raro suo loco, & tempore pronuntianda.

Vc h

Arist.
D. Thom.

Arist.
D. Basilus

D. Ambr.

Seneca.

Iustin.

Ut si non grauius infirmo, in lecto tamen decumbenti, cum visitando, dicas. Et ego soleo aliquando sic egrotari, vt visitet a sodalibus, & delicatius nutriat a Pralato: & tacto pulsu, dicas; Confide, non morieris hac infirmitate. Et iterutanti dicas, Surge cito, iam non es infirmus.

85. 2. In conuentibus studiorum solet vnaquaq; hebdomada concedi studentibus dies recreationis, quem paripaticum dicunt. Illo die studentes ludis honestis, & religiosis, aptis ad animum relaxandum intendunt. De his ait Cic. 1. de off. Ludo, & ioco vii quidem licet, vt somno, & ceteris quiesibus ita, si grauibus, ceterisq; rebus satis facerimus. Et Sen. de vi. be. c. 12. Miscende sunt recreationes vite, tanquam ludus, & iocus inter seria. Et nota, quod ludus est sal, saccharum, & sol recreationum omnium. Sal, qui condit; saccharum, quod dulcorat; sol, qui illuminat: sine ludo enim insipida, amara sunt recreationes omnes. Quod accidit, tum propter naturæ inclinationem, auctam per consuetudinem ab ineunte ætate. Tum propter victoriam, quam ex ludo speramus. Tum propter quietem, quam animo affert. Qui autem ludi in particulari sint liciti, qui non, dicam §. sequenti.

86. 3. In diebus vacationum brumalium dicebam posse fieri a studentibus religiosas aliquas repræsentationes de vita alicuius Anachoretæ, de pœnis inferni, de miserijs huius vitæ, seu de alia materia morali. Atq; ita id docet D. Tho. 2. 2. quæst. 168. art. 3. ad 3. & quæst. 167. art. 2. ad 2. Richard. in 4. dist. 16. art. 3. quæst. 1. vbi Dur. quæst. 5. Argent. quæst. 1. art. 3. qui approbant non solum repræsentationes de Sanctis, sed etiam indifferentes, quando sunt necessariæ pro animis pœnitentium Religiosorum relaxandis. Ang. ver. Ludus, num. 2. Contz. 3. pol. cap. 13. § 7. Raynaud. de virt. lib. 6. cap. 10. num. 204. §. Non omne theatri. Sunt enim hæ repræsentationes specula vitæ, & imagines veritatis. Præterea iuuenes hic memoriam exercent, dicere in publicum assuescunt, agilitant ad actionem membra, & sic illa dulcedine affecti, vacando, non vacant, &, non studendo, student. Nec hæ prohibentur in cap. Cum decorem, de vita & hon. cler. vt Glossa ibi, ver. Monstra laruarum: & Gloss. in cap. His igitur, dist. 23. ver. Non spectaculis. Nec in cap. Non oportet, el. 2. de consecr. dist. 5. nec in cap. Presbyteri, dist. 34. Nec in Trid. sess. 22. de refor. c. 1. Nec de his loquuntur Ber. ser. de copuer. ad cler. cap. 12. quando ait. Ceterum vana spectacula, rogo, quid corpori prestans, quidvè animæ conferre videntur? Nec Basil. serm. de leg. lib. gen. oportet nec oculos spectaculis, nec vanis præstigiatorum officinulis tradere, nec per aures corruptricem animarum melodiam audire; Nec Chryl. hom. de Dau. & Sau. to. 1. Nec Clem. Alex. 3. pædag. cap. 11. Prohibeantur spectacula, & acroamata, quæ nequitia, verbisq; obscenis temerè profusa vana sunt. Sed solum a sacris canonibus, & SS. PP. prohibentur Religiosi interesse vanis, obscœnis, & turpibus spectaculis, vt dicunt Glossæ in dictis locis; & manifestè constat ex cap. Presbyteri, d. 34. In ijs enim solum dicta turpia spectacula vetantur, ergo honesta, & modesta approbantur; eo enim ipso, quod negatur vnum, cætera conce-

duntur, cap. Qualis, d. 25. Potest etiam eo tempore honestè saltari, absq; motione turpi corporis, & modò seculares absint; nulla enim in hoc videtur deformitas. Non in se; quia Dauid etiam Rex saltauit ad gloriam Dei, 2. Reg. 6. nec ab extrinseco, vt suppono. Et hoc concessum esse videtur in Concil. Senon. c. 25. apud Cresp. in summ. ver. Ludus, vbi dicitur, Non se admittant clerici choreis publicis, tripudiationibus, aut saltationibus. Et eo ipso quod publica vetatur saltatio, conceditur secreta, vt constat ex dicto cap. Qualis; & docet expressè Ang. ver. Ludus, num. 2. dicto 4. Ant. Gabr. comm. op. to. 1. tit. 29. de relig. & sumpt. fun. num. 2. ver. Et hinc est. Plus tamen laudandum videtur exercitium illud concionum, quod fit in vacationibus assuetis; cum enim prædicare sit proprium Religiosorum mendicantium, vtilitati proximorum incumbentium, ibi prædicandi modum addiscunt, prædicare assuescunt, discunt etiam modum studendi sacræ Scripturæ. Et præterea, cum plures sint studentes, vnusquisq; habet, quod reprehendat in socio, & emendet in se. Vnde vbi cursum theologicum consumauerint, tuto possunt miti ad prædicandum populis iuxta talentum.

87. 4. Singulis quibusq; 15. diebus, vel singulis quibusq; mensibus conceduntur studentibus recreationes extra conuentum, in quibus omnes cum morum Magistro, vel alio ex senioribus conuentus procedunt statim à prandio per istos vicinos montes. Quæ quidem creatio, & animis, & corporibus studium maximè sollet esse solatio; cum enim totis diebus, & noctibus occupentur, vel in seruitio chori, vel in studijs, vel alijs domesticis exercitijs ad temporis mensuram, ita defatigantur, vt, nisi his deambulationibus refocillentur, non dubitandum sit, quin breui oneri concedere cogendi sint. Quare etiam has deambulationes laudare summi Pontifices Clem. VIII. Paulus V. Greg. XV. Urb. VIII. vt constat ex const. 10. Urb. VIII. in tom. 2. nostr. priu. §. 97. & esse Religiosi necessarias, dixit Bonau. in q. circa reg. Frat. Min. quæst. 6. Vt infirmi refocillentur, sani conseruentur, & lassi in spiritalibus studijs recreentur. In his deambulationibus possunt de rebus varijs loqui, honestis tamen, & religiosis, &, cum ad omnimodam solitudinem secesserint, ludendo honestis ludis, & canendo psalmos, vel alios canticos spirituales, seu morales, se exercere; ludi enim multum lætificant, vt iam dixi. Quod verò multum etiam lætificet musica, & cantus, dicit Ecol. cap. 40. Vinum, & musica lætificat cor. Et Arist. 8. pol. cap. 5. Musicam omnes fatemur esse ex iucundissimis, siue nudæ sit, siue cum modulatione. Inquit profectò & Musæus, carmen dulcissimum rem esse mortalibus, quæ propter & ad carnis familiarum, & ad vitam in etio degendam rationabiliter illam recipiunt, vt potentem lætitiæ afferre. De Musicæ vtilitate plurima Merfen. in cap. 4. Gen. ver. 21.

88. 5. Bis, aut ter in anno procedunt iuuenes in aliquem conuentum viciniorem, ibiq; permanent per duos, aut tres dies, seu ad aliquam villam recreationis, & discedunt summo mane, & reuertuntur sero. In istis recreationibus colloquendum, ludendum, cantandum, salrandum, iuxta dicta. Sed monendus est Magister 1. vt

Crespo

Angelus
A. Gabr.

Cicero.

Seneca.

D. Thom.
Richardus
Durandus.
Argentin.Angelus.
Contzen.
Raynaud.

D. Bernar.

D. Basilius

D. Chryl.
Clem. Alex

D. Bonau.

Arist.

Merfen.

non permittat, vllum extraneum ibi interesse; tum quia admittitur libertas, non enim potest modesta iuuentus, spectantibus extraneis, ea facere, quae atque illi licita essent. Tum quia seculares, qui putant, Religiosos non esse homines, sed angelos, solent in multis offendere; & quod magis spirituales, atque amiciores sunt, eodem magis secludendi, spirituales enim delicatiores habent aures, & oculos, facillioresque sunt ad offensionem; amiciores vero praebent interdum Religiosis animam maioris libertatis. Et hoc omnino prohibetur in concilio Senon. cap. 25. apud Cresp. ver. Ludus: & docet Host. in sum. de excess. prael. §. Licet tamen. 2. monendus est Magister, ut iuniores praesertim numquam sine sua, vel sui substituti, vel alterius senioris praesentia, qui vel aspectu, vel auctoritate eos contineat in officio. Ita Nigr. in tract. de an. relax. cap. 14. nu. 84. 3. monendus est, ut primo mane ante omnia cum iuuenibus recitet diuinum officium vsque ad vespertas exclusiue; deinde celebret, vel celebrari curet missam, cui omnes intersint; inde poterit ad deambulandum per villam cum illis procedere. Moneo etiam, ut semper pares in aetate cum paribus vniat, tum in deambulando, tum in ludendo, tum in canendo, tum in comedendo, &c. aetatis enim paritas pares parit mores; unde quietius omnia succedunt. Moneo denique, quod prius mouit Clem. VIII. cit. num. 87. ut in his recreationibus notet Magister iuniorum mores, ut remedijs curare possit, nam hic magis, quam vniquam, se latentia bonorum, atque malorum semina produunt, & in amica sibi prono cursu, cum suae relinquuntur naturae, cum enim nondum dissimulare didicerint, pecorum more in optata prorunt, vt Lyricus de ar. poet.

*Reddere qui voces iam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, &
iram.*

Colligit, ac ponit semere, & mutatur in horas.

§. V. Qui ludi dicendi sunt honesti & liciti, vt Religiosis concedi possint.

89. **V**IDE D. Thom. 2. 2. q. 168. art. 3. & 4. Nigr. loc. cit. c. 14. num. 86. P. Greg. synt. iur. lib. 39. cap. 3. & 4. Patrit. de reg. tit. 9. 10. 12. Ab. Alex. lib. 3. gen. cap. 21. vbi Tiraq. Vanc. de discipl. cler. lib. 4. tit. de lud. Chauuall. de ver. prud. lib. 4. cap. 7. §. 5.

90. Dico 1. licitum est Religiosis ludere ludis honestis, modo tamen, & tempore congruo. Ita D. Thom. loco cit. art. 2. Duran. in 4. d. 16. quaest. 5. vbi Richard. art. 3. quaest. 1. Argen. q. 1. art. 3. Probatur, tum ex Scrip. Eccl. 3. vbi dicitur. *Tempus stendi, & tempus videndi, tempus plangendi, & tempus saltandi.* non enim Scriptura approbaret post fletum, & planctum, id est post opera laboriosa, tempus ridendi, & saltandi, id est moderatae iucunditatis, atque recreationis, nisi in ludis huiusmodi posset esse aliqua virtus. Tum ex Arist. 4. ethic. cap. 8. vbi dicto modo ludere ait pertinere ad virtutem eutrapeliam: & 1. eth. cap. 1. ait. *Nam ob quae operaret, & sic oportet, latari, & dolere, ad virtutem*

tem spectas. Et multa exempla sanctorum virorum, qui huiusmodi honestis ludis ludere, affert Iustin. in Tob. cap. 3. ver. 17. docum. 1.

91. Dixi, modo, & tempore congruo; quia si quis ludat etiam ludis licitis, pro aliquo tamen tempore prohibitis a Superiore, peccat, quia delectationem ludi praeponeat dilectioni diuinae contrafaciendo praepcepto superioris. Ita D. Th. loco cit. art. 3. corp. Quod peccatum potest esse mortale, & veniale, iuxta modum, quo a Superiore prohibitus est ludus; & iuxta ea, quae ex tali ludo consequuntur. Si quis etiam vel plus ludat, vel maiori affectu, quam recta ratio dicat, peccat venialiter; quia in his excedere, quae a recta ratione diriguntur, peccatum est, vt docet D. Tho. loc. cit. Similiter qui luderet tempore passionis dominicae, vel in Ecclesia, vel in claustris, ita vt posset audiri, vel videri a secularibus, peccaret saltem venialiter, quia haec contra rectam rationem sunt. De his circumstantijs vide Caiet. ad locum cit. D. Thom. ad 3. dub. qui notat art. 2. quod peccant Praedicatorum, qui inter praedicandum recreationis gratia dicunt aliquod verbum ridiculum; quod intellige, si passim id affectent, vt aliqui, qui magis histrionum, quam Praedicatorum partes agunt.

92. Dico 2. potest Superior praecipere tempore recreationum subdito nolenti ludere, vt ludat, & nolenti stare ad videndum, vt stet. Ita D. Thom. 2. 2. quaest. 168. art. 4. corp. Probatur; quia non ludere modo, & tempore congruo, vitiosum est, cum sit contra rectam rationem, quod aliquis se onerosum exhibeat, recreationem aliorum impediendo, nolendo ludere, vel videre. sed potest Praelatus omne vitiosum tollere; ergo.

93. Dico 3. non possunt Religiosi in dictis recreationibus ludere aleis, absque mortali, etiam ioco, propter scandalum, & periculum infectionis. Ita Farinac. to 3. prax. crim. q. 109. num. 98. Per aleas intellige eos ludos, qui magis nituntur casu, & fortuna, quam industria, & arte, vt ludus taxillorum, solitorum, seu chartarum. Ita Val. tom 3. disp. 5. quaest. 6. p. 5. col. 31. ver. Ratione autem; Nau. in summ. cap. 20. n. 6. P. Greg. loco cit. cap. 3. num. 14. Probatur; tum ex cap. Episcopus, dist. 35. & cap. Clerici, 2. de vit. & honest. cler. vbi prohibentur Religiosi etiam dictis ludis interesse; quod etiam praecipitur in concilio Senon. cap. 25. apud Cresp. verb. Ludus. Et in 6. Synod. Constant. c. 50. inbentur lusores alearum excommunicari, vt refert P. Greg. loco cit. nn. 11. quae omnia confirmantur in concilio Trid. sess. 22. de reform. cap. 1. Tum ex lege Solent, ff. de alex. lus. & aleat. & auth. Alearum lusus, Cod. de relig. & sumpt. fun. Tum quia ludentes huiusmodi ludis censentur infames, vt probat Mascard. de prob. concl. 998. Barbof. de off. epist. par. 2. alleg. 43. num. 11. & cap. Inter dilectos, de excess. prael. nu. 3. Mol. tract. 2. de iust. disp. 159. fine. Menoch. de arb. lib. 2. cas. 399. num. 3. & const. ex cap. Inter dilectos, de excess. prael. & de his vagatur versus.

Infamis semper, semper egenus eris.

94. Et si vis scire, quot, & quanta mala oriuntur ex huiusmodi ludis, adi Speculum fatuorum. turba 77. Raum inuectiua 20. & 21. Bussum in pan. ver. Ludus alex. A. de Guevara. lib. 4. ep. ad D. Gar-

Crespius.
Hosien.

Nigr.

Ab. Alex.

Farinac.

Valentia.

Nauar.

D. Thomas
Nigr.
P. Greg.
Patritius.
Ab. Alex.
Tiraquel.
Vancius.
Chauuall.

D. Thom.
Duran.
Richardus
Argentin.

Arist.

Iustinian.

D. Thom.

D. Thom.

Caietanus.

D. Thom.

Farinac.

Valentia.
Nauar.

Crespius.

Maschar.
Barbosa.
Molina.
Menochius

D. Garcia.
Manriq.
Spelta.
Pasus.
Hoffien.
D. Anton.

ad. D. Garciam Manriq. & Spelt. lib. 2. fatuit, cap. 9. & Passum disc. 7. de hominum lorbibus; & Holt. in sum. de excess. Pral. §. Clericus, n. 4. vbi 16. enumerat crimina, quibus inquinatur lusor. Et Antonin. 2. par. tit. 1. cap. 23. §. 6. multa dicit contra lufos: & 1. quod non est aliud vitium, quod reddat homines ita infames, & abominabiles, sicut ludus. 2. quod lufos christiannitatem vituperant. 3. quod lufos vituperantur ab hominibus propter multa scelera enormia, quæ reperiuntur in ludo, & ipse enumerat triginta vnum. 4. quod lufos largiuntur ad præceptum taxilli, quod non largirentur ad præceptum Dei. 5. quod tot sunt in taxillis scelera, vnum peius altero quot puncta. 6. concludit sic, *Non debes ergo dici Christianus, qui dedisus est ludo, cum vituperes nomen Christi.* Et Peraldus. in sum. tom. 2. tit. de auar. cap. 25. enumerat 16. crimina, quæ in huiusmodi ludis interueniunt: & subdit, quod in ludo potest accidere transgressio totius decalogi; & deinde enumerat 12. stultitias lusorum.

Peraldus.

D. Cypria.

95. Et hoc vitium tam malignantis, & abominandæ naturæ, vt de nullo mihi vitio constet contra quod tam acriter acuant linguas suas scriptores, sicut contra istud. Cyp. librum scripsit contra aleatores, in quo perpulchre eorum delicta aperit. Inter alia; *Alea est, quam lex odit; alea est, quam sequitur crimen ignobile; alea est alveus mali, supplantatio amici; aleator, quicumque es, christianum te dicit, quod non er, nec amicus Christi potes esse, qui cum inimico Christi tenes amicitiam.* S. Ephraim de abrenunc. in bapt. facta tom. 1. *Væ alearum lusoribus; quandoquidem se à corpore, & sanguine Domini nostri IESU CHRISTI alienos reddunt.* Berna. Senen. de Euang. æter. fer. 16. art. 3. cap. 2. circa med. vt refert Ant. Gab. tom. 1. comm. op. lib. 3. tit. 29. de relig. & sumpt. num. 4. *Ludus nihil est aliud, nisi fames iniquitatis, & cupiditatis, domestica prædatio, usuraria labes, mendaciorum, atq; nugarum sedula mater, fons diuinæ negationis, crudelis blasphemia pater, corruptio populorum, scandalum proximorum, pernicious inobediens filius, &c.* Et Patritius de reg. tit. 10. ait, quod apud Aegyptios, *Aleator omnibus accusare volentibus obnoxius erat. Quia quidem lege, subdit, declaratur, quam suspecti sint omnibus mortalibus aleatores, quamq; proni ad singula queque flagitia, ac scelera.* Est enim lusor omni peccatorum genere spurcatus, de quo quidquid mali dicitur, absq; temeritate credi potest, & bene licet argumentari, Lusor est, ergo omnium vitiorum plenus. Et Scriptura istorum amicitiam dereffatur, Tobia 3. *Numquam cum ludentibus miscui me.* Et Ier. 15. *Non sedi in concilio ludentium.* Vnde viris honoratis aleatorum amicitia tamquã pestis fugienda est.

D. Ephraim

Ver. Sen.

Ant. Gab.

Patritius.

96. Et aduerte, quod habet hoc vitium illud particulare, vt insanabile sit; crescit enim cum ætate, & accipit à tempore vires; tamq; altas iacit radices, vt, nisi igne comburas, semper virescat: alia vitia vel relinquunt, vel relinquuntur, at hoc neutrum; est veluti auaritia, de qua dicit Arist. 1. eth. cap. 1. quod est incuruabilis: & veluti hedera semper virens, atq; frondens, ad fitas irrepens arbores, quibus ita valide cichuoluitur, & adheret, vt ne ramis quidem fatifcentibus, aut arefactis, recedant, nisi ferro, aut igne dissipet. Vnde Cyp. loco cit.

Arist.

Cyp.

Alea est diaboli venabulum, & delicti vulnus insanabile. Quare concludo, quod, si qui sint istius canaliz in Religionibus, sunt omnino ab eis absq; misericordia exterminandi, tamquam de facto incorrigibiles; vituperant enim non solum se ipsos, sed totam Religionem simul. Vnde intrat illud Plau. in Bacch. sce. 8.

*Cura, & concastiga hominem probe,
Qui dedecorat te, me, amicoq; alios flagitijs suis.*

Plautus.

97. Dico 4. Illicitum est Religiosis ludere recreationum tempore trocho, pila minori, aut ad scapulum lapide rotato, aut globis ligneis, per annulum versatilem in terra defixum impellendis cum malleis ligneis oblongi manubrij, vel etiam sine istis, vbi quæ pars citius ter, quinquiesuè, prout inter ipsas conuenerit, in circulum coniecerit suos globos, victrix censetur. Ludere etiam possunt pyramidulis ligneis, pila pariter lignea iaciendis. Hos ludos concessit suis Clericis S. Carolus Borromeus act. Eccl. Mediol. par. 5. princ. par. 3. cap. 3. Nigr. tract. de an. relax. cap. 14. num. 8. licet ludum pilæ non probet vndequeque: sed pilam probant omnes, & est valetudini tuendæ valde salutaris, vt dicunt Medici Corn. Cels. lib. 1. c. 2. Gal. lib. de lu. par. pilæ, cap. 4. & Ab. Alex. gen. diar. lib. 3. cap. 21. ait, quod ludus pilæ apud antiquos fuit præcipuæ commendationis, & magni studij, & Tiraq; ibi dicit, quod ludus pilæ res antiquissima est, & omni iure permissa. Et hunc ludum valde laudant Ant. Gab. loc. cit. num. 3. Et Patrit. de reg. lib. 3. tit. 9. & laborem pilæ studium ludendi fallit, & attenuat, vt ait Hor. lib. 3. sat. 2.

Nigromas.

Corn. Cels.

Galenus.

Ab. Alex.

Tiraquel.

Patritius.

Horatius.

Seu pila velox

Melliter anserum studio fallente laborem.

Probatur ergo nostra conclusio; quia isti ludi iucundissimi sunt, & valde animum subleuant, corpus pratereâ exercent, vnde mali humores deficcantur; cum enim partim sint ab industria, & partim à fortuna, prout ab euentu pendent, non turbant, prout ab ingenio, valde ludentem lætificant, tum nobilissima ingenij actione, tum victoria præstantiore, quæ acquiritur per industriam. Pilæ autem maioris, seu folis ludum semel in anno, si locus religiosus ad sit aptus & ludo, & personis, non prohibeo: est enim maximæ recreationis, nec lassat, nec soluit nimis, si alternis vicibus ludatur, vt nostri faciunt, ita vt inspectores actores fiant, ludo finito. De hoc ludo Homer.

Homerus.

*Ille pilam dextra missurus, ad extra reflectit
Terga retro, rursusq; ad magnum prominus
ictum*

Consurgens, terram procumbit pronus ad imã.

98. Dico 5. Ludus tabularum cum tesseris, quem Sbaraglinum vocant Itali, qui materiam totam habet à fortuna, & formam ab ingenio, est quidem valde vsitatus in aulis Prælatorum ecclesiasticorum, & etiam in aliquibus Religionibus, & communiter existimatur licitus, & honestus, si circumstantiæ eum non deturpent. Non concederem tamen in Religionibus reformatis luentibus. Tum quia contrestare taxillos semper malè sonat apud personas spirituales. Tum quia exultat valde choleram, & quandoque vsque ad exandescentiam, cum enim toto ingenio, & arte non semel ludum ita dis-

posuc.

posueris, vt tibi Infallibilem victoriam promittas, ecce rabidus canis ita omnia commouet, vt nulla industria reparare possis; & sic ex victore aduersario cedere cogaris. Senioribus tamen, & ægris aliquibus quandoque posse permitti, existimat Caiet. 2. 2. q. 168. art. 3. versùs finem; ludus enim in se cum vt plurimum pendeat à fortuna, licitus est, & valde delectabilis, & cholera vitatur plurimum, si nullum deponatur victori præmium, vt in omnibus religiosis ludis conuenit, ita vt sola victoria sit victoris præmium.

99. Dico 6. ludus tabularum, quem Damam vocant, est omnino licitus, & religiosus, & eo vti video omnes, quantumuis reformatos, Religiosos; est enim ludus totus ab industria, qui non fatigat intellectum multum, nec apparet in eo quidquam inconuenientiae.

100. De ludo scacchorum, seu latrunculorù, an sit licitus, & Religiosis permittus, dubitant DD. Caiet. 2. 2. q. 168. art. 3. ad dub. 3. dicit, quòd ludus scacchorum pessimus est in ordine ad finem ludi, sed optimus ad fugandum otium, & somnum, propter industriae diligentiam magnam in eo requisitam. Nauarr. in man. cap. 19. n. 3. vers. Neque ex eo ait, quòd ludus latrunculorù est ineptissimus ad animi relaxationem. Nigr. de an. relax. cap. 14. num. 87. vituperat, quantum potest, huiusmodi ludum; & ab eo tutius esse abstinendum docet Buf. in Pan. ver. Ludus alex, num. 7. & asserte contra hunc ludum auctoritatem Ber. ad mil. temp. cap. 41. vbi eos laudat, quòd à ludo scacchorum, & alearum abhorrent. Richard. in 4. dist. 15. art. 5. q. 8. vers. finem ait, quòd ludus scacchorum non est prohibitus, quia ibi exercetur humanum ingenium, nisi forte cum homines agunt poenitentiam, at Religiosi sunt in statu poenitentiae.

Rosel. ver. Ludus, §. vlt. dicit, hanc opinionem esse honestiorem, ne detur Religiosis materia relaxationis. Contra hunc ludum assertur auctoritas P. Dam. lib. 1. ep. 10. ad Alex. II. vbi reprehendit Episcopum Florentinum, eiq; grauem poenitentiam imponit, quòd huic ludo interuisset. Quod factum refert etiam Bellovac. in spec. hist. lib. 25. cap. 52.

101. E contra verò hunc ludum esse Religiosis permittum, docent Innocen. in cap. Latòr, de homic. Archid. in cap. Episcopus, d. 35. num. 1. Panor. in cap. Clerici, el 2. de vi. & hon. Cler. nu. 4. Ang. ver. Ludus, §. 2. dicto 4. Tab. eod. n. 6. Salon. 2. 2. tract. de dom. rer. q. 5. art. 6. tit. An per ludum, &c. concl. 1. Rebell. de obl. iust. lib. 12. q. 1. nu. 9. Sylu. verb. Ludus, q. 14. Ant. 2. p. tit. 1. cap. 23 §. 7. Sayr. in clau. reg. lib. 11. c. 12. num. 5. Palud. in 4. d. 15. q. 3. art. 5. sub concl. 2. P. Greg. lib. 39. synt. cap. 4. num. 8. Ant. Gab. comm. op. to. 1. lib. 3. tit. 29. de relig. & sumpt. nu. 3. Less. lib. 4. cap. 4. dub. 13. nu. 98. Farin. 3. par. prax. q. 109. n. 116. Cui opinioni subscribo, ea tamen lege, vt, nullo proposito præmio ludatur, horis solis, & temporibus congruis, & absq; arbitris extraneis, & modo cultus diuinus non omittatur; cum enim non sit iure aliquo prohibitus, immò concessus, cum industria nitatur, Religiosis, qui dicto modo vtuntur, non est denegandus. Ille Episcopus reprehensus est à Dam. quòd tempore officium diuinum recitandi, secularibus in pecunia eo ludo ludentibus, &

altercantibus interfuisset, vt colligitur ex illis verbis, *Ego me in presbyteri cella semouis, autem in spatiosa domo cum comeansium turba resedis.* Bernar. non reprehendit illos monachos, sed laudat, sicut laudantur, qui vitam matrimonialem religioso calibatu postponunt.

102. Dico 6. possunt etiam Religiosi causa virtutis probandae sponiones facere. Ita Host. in summ. tit. de excess. Pral. §. Licet, num. 5. V. G. quòd melius recitabo memoriter, vel vulgariter declarabo, quam alter, hymnum, *Alex diei nuncius.* Numquam tamen licuit Religiosis, siue viris, siue foeminis sponiones facere hic Genuae super extractione Senatorum, quia tales sponiones solum habent ob cupiditatem lucri, quae omnino abesse debet à pectoribus Religiosorum. Atq; ita Syl. verb. Negotium, quaest. 4. sine; quòd verò secularibus permitti possit (licet neget Sylu. loco cit. quia nullam assert Reipublicae utilitatem) docet Azor 3. par. lib. 11. tit. de spons. c. 1. dub. 1. Dixi, numquam licuisse, quia post decretum nouissimum serenifs. Collegiorum sub 22. Aprilis 1627. certissimum est, non posse, neq; clericos, neq; moniales, neq; regulares, neq; seculares sub mortali tali ludo ludere, ob grauissima, & enormia scandala, & delicta, quae inde proueniebant; & est casus reseruatus illustrifs. Archiepiscopo; & quòd Ecclesiastici teneantur obseruare leges ciuiles in communem utilitatem indictas, dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Iulij II. num. 151. & DD. quos ibi ad id probandum adduxi, adde Salon. tom. 2. de iust. contr. 10. q. 77. art. 1. Sa in aph. ver. Clericus, num. 6. Med. 1. 2. q. 96. art. 5. dub. vlt. Sot. lib. 1. de iust. quaest. 6. art. 7. concl. 1. Suar. de leg. lib. 3. cap. 34. num. 6. Sayr. in cla. reg. lib. 3. cap. 4. num. 17. 18. & constat ex cap. Intelleximus, de no. op. nunc. & ex cap. Historia, 33. quaest. 2. ex quo ea ratio colligitur; quia si sunt prohibita secularibus, multò magis ecclesiasticis.

103. Dico 7. non rectè ludi à Religiosis pias aliquas preces pro victore dicendas, vel pro animabus purgatorij. Ita Lop. 2. par. instr. cap. 32. sine. Vega 1. par. summ. ver. Ludus, casu 14. contra Nauarr. in summ. cap. 20. num. 7. ver. Dixi quo luditur; Rebellum de ob. iust. lib. 12. cap. 1. num. 11. Salas de contr. lud. dub. 23. Sed nostra conclusio probatur; Tum quia hoc est miscere sacra profanis, contra illud.

Publica priuatis se scernere, sacra profanis. Tum quia est grandis irreuerentia rerum sacrarum, vt ijs vti velimus in ludis relaxationis gratia assumptis. Tum quia illae preces communiter non dicuntur ea, quae decet, deuotione, & reuerentia, praesertim à iunioribus. Tum quia si non licet vti rebus ad cultum diuinum dicatis, V. G. calicibus, planetis, &c. ad vsus profanos, multò minus his precibus, quas Christus ipse docuit, vt illum deprecemur. Tum quia Greg. lib. 6. reg. epist. 7. reprehendit quosdam clericos, qui in electione cuiusdam Episcopi clamauerunt, *Hac dies, quam fecit Dominus,* &c. quod etiam vetuit. Trid. sess. 4. de edit. sac. lib. in fine: At maior videtur irreuerentia preces ludere. Pòterit ergo proponi aliquid temporale pro victore. V. G. quòd victus coram victore genuflexus, victum se ab eo ter fateatur; quòd victus vnico pede, alio

G g suspen-

Caiet.

Buf.

Nauarr.

Nigr.

Richard.

Rosel.

Buf.

Richard.

Rosel.

P. Dam.

Bellovac.

Innocentius

Archid.

Panormit.

Angelus.

Tabiena.

Salon.

Rebellus.

Ansin.

Sayrus.

Paludan.

P. Greg.

A. Gab.

Lessus.

Farinac.

Hofiensis

Syluester

Azor.

Salon.

Medina

Sotus.

Suarez.

Sayrus.

Lopez.

Vega.

Nauarrus

Rebellus.

Salas.

D. Greg.

luspensio, ad certam aliquam metam procedat; quod victus victori portionem vini, aut pictantia tribuat; quod victor ad libitum possit victo vnam ex dictis poenis, vel simile iniungere, &c. quæ non minus sunt religiosa, quam incunda. Et tandem quomodo recreandus animus, vide apud Raynaud. de virt. lib. 6. cap. 10. à num. 194.

104. Ad vltimum studiosi studentes notent hic præcepta D. Tho. qui interrogatus à quodam studendi studioso, quo modo posset salubriter scientiam acquirere? Respondit opusc. 68. 1. quod esset tardiloquus, & tardè ad locutorium ascenderet. 2. quod puritatem conscientie amplecteretur, orationi vacare non desineret, & cellam diligeret. 3. quod omnibus se amabilem exhiberet, nihil penitus quæreret de factis aliorum; nemini se multum familiarem ostenderet, & de verbis, seu factis secularium nullatenus se intromitteret. 4. quod discursum super omnia fugeret, sanctorum, & bonorum Religiosorum vestigia imitari non desineret, & non respiceret à quo audiret, sed quidquid boni audiret, memoriæ commendaret. 5. vt illa, quæ ageret, & audiret, studeret intelligere, & de dubijs se certificaret, & quidquid posset, in armariolo mentis reponeret diligenter.

C A P. III.

Quas virtutes debeat habere eligendus in Prælato Religiosorum.

Lipsius.
Conzen.
Miranda.
Gonzales.
Lefsius.
Bellarm.
Busenius.
Aegidius.
Lopez.
Scribanus.

V I D E Lips. lib. 1. pol. à c. 1. Contz. 3. pol. cap. 1. & lib. 2. cap. 10. Mir. tom. 2. man. q. 5. art. 2. Gonz. ad reg. 8. cancell. gloss. 4. nu. 109. 110. Lefl. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 23. num. 125. Bell. lib. 1. de off. princ. christ. cap. 7. Buf. de stat. præl. cap. 3. AEGid. de reg. princ. par. 2. lib. 1. cap. 31. Lop. de Rege, lib. 1. princ. Scrib. toto lib. de Super. rel.

2. Dicendum est, eligendum in Prælato debere esse ornatum omnibus virtutibus, tū theologalibus, tum cardinalibus, cum illis annexis. Ita DD. cit. Probatur 1. ex Scriptura sacra, Exo. 18. Provide de omni plebe viros timentes Deum, & constitue ex eis tribunos, &c. sed qui timet Deum faciet bona, Eccl. 15. & qui timet Deum, nihil negligit, Eccl. 7. & nihil [virtutum] deest timentibus eum, psal. 33. & Eccl. vi. Deum time, & mandata eius obserua; hoc est enim omnis homo. Plura vide Eccl. 1. Ex quibus colligitur, quod qui timet Deum, mādā data illius obseruat, & iustus est; vnde de iusto Iob dicitur cap. 1. sui lib. quod erat simplex, & re eius, ac timens Deum. & de Cornel. Act. 10. quod erat religiosus, ac timens Deum. & de Simeone dicitur Lucæ 2. quod erat iustus, ac timoratus. Sed qui iustus est, habet omnes virtutes, cum bonum ex integra causa constituatur, & quod timentem Deum nihil deficiat quod ad perfectionem, Cassian. coll. 11. cap. 103. Qui Dominum meruit, perfectioni eius certum est nihil deesse. Cum ergo Scriptura in Prælato timorē Domini requirat, certum est, omnes virtutes requirere; & præterea Domini timorem in Prælato requirunt Canon. cap. Omnis, qui, d. 4. c. Si quis Abbas, 13.

Cassianus.

q. 2. vnde bene dixit Specul. de Iud. deleg. lib. 1. §. vi. nu. 17. quod Prælatus potest tamquam iudex reculari ex hoc solum, quod Deum non timeat, eumque præ oculis non habeat.

3. 2. Probatur ex sacris Can. c. Cum in cunctis, cap. Innotuit, de elect. in quibus requiritur in Prælato grauitas morum, vitæ virtus, & fama personæ. Et in cap. Viliissimus, 1. q. 1. requiritur scientia, & sanctitas; sed sanctitas omnes virtutes includit, cap. Quærendum, de poenit. d. 2. & nomine virtutis omnes intelligo, cū indefinita vniuersali æquipolleat; sicut etiam nomine morum omnes virtutes, etiam intellectuales, & infusas posse intelligi, docet Val. tom. 2. disp. 5. q. 3. par. 1. col. 1. ver. Iam si, & Trid. sess. 24. de reform. c. 18. requirit in Prælato prudentiam, quam etiam requisierat Christus Matth. 24. dicens. Quis putas est fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, sed prudentia non potest esse sine omnibus reliquis virtutibus. Tum quia ad prudentiam spectat in omni materia, & in omni casu rectè statuere, quid sit agendum, vt suppono ex D. Th. 2. 2. quæst. 47. art. 7. & 8. & illum solum communiter existimamus prudentem, qui id præstare valet. Tum quia ex communissima omnium sententia virtutes sunt ita inter se connexæ, vt vna perfecta non possit esse sine alijs; de quo D. Th. 1. 2. q. 65. art. 1. Bellou. in spec. mor. lib. 1. d. 10. p. 3. dub. 1. Val. to. 2. disp. 5. q. 7. p. 2. Aegid. dereg. lib. 1. p. 2. cap. 31. Contz. 3. pol. cap. 1. §. 2. Eustach. in summ. phil. p. 3. tract. 3. q. 5. Quod etiā docuerunt PP. Ambr. 1. de off. c. 27. Liqueat cognasat sibi esse virtutes, & probat, vnam non posse esse sine alia, Aug. ep. 29. tom. 2. Certè hinc persuadent, qui vnam virtutem habuerit, habere omnes, & omnes deesse cui vna defuerit; quod prudentia nec ignaua, nec iniusta, nec intemperans potest esse, &c. Greg. 21 mor. c. 3. Omnes qui ppe virtutes in consensu conditoris vicaria ope se subleuant, & quia vna virtus sine alia, vel nulla est omnino, vel minima, vicissim sua coniunctione fulciantur. Vide etiam lib. 22. c. 1. & Hier. ad Fab. de 42. mans. mansione 38. Hærent sibi, & inter se connexæ sunt virtutes, vt qui vna caruerit, omnibus careat. Philo lib. 1. de vit. Mos. col. 2. De virtutibus dicitur, eum, qui vnam habet, habere omnes, & Arist. 6. eth. cap. 13. ait. Fieri non posse, vt sine prudentia sit homo proprie bonus, et absq; morum virtute prudens, & cap. 12. ait. Quare patet, prudentem neminē esse posse, nisi sit bonus. Cic. lib. 2. Tusc. quæst. Virtutem si vnam amiseris, estis amitti non potest virtus (nequetiā per obliuionē directè, vt D. Th. 2. 2. q. 48. art. 16. potest tamē per passiones corrumpi, vt ibid. S. D.) sed si vnam confessus fueris te non habere, nullam te esse habiturum. Similia habet Sen. ep. 67. & Claud. in paneg. 2. Stilic.

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

Speculator

Valentia.

D. Thomæ

Bellouat.

Aegidius

Conzen.

Eustachius

D. Ambros.

D. August.

D. Greg.

D. Hieron.

Philo.

Arist.

Cicero.

D. Thomæ

Seneca.

Claudianus

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

D. Thomæ

P. August.

tutis sine gratia potest vitam aeternam mereri. Unde ait Aug. 19. de Civ. Dei, cap. 20. Sapientia non est vera sapientia, quae intentionem suam in his, quae prudenter discernit; veris fortiter, coniter temperanter, insequi distribuit, non in illum dirigit finem ubi erit Deus omnia in omnibus, aeternitate certis, & pace perfecta. Greg. 20. moral. cap. 19. Virtus in manu est, magnitudo in operatione, sed virtus manuum hereticorum sanctae Ecclesiae pro nihilo ducitur, quia nullius esse meriti conspicit, vera fidei virtus, quidquid operantur. Vide lauell. tom. 2. lib. 2. cap. de phil. christ. par. 1. cap. 6. ubi probat, Philosophos antiquos nullam habuisse veram, & perfectam virtutem, nec modo ullam haberi posse, nisi actus illarum referantur in Deum, tamquam finem, & dicitur 2. probat, nullum posse dari perfectum actum moralem, nisi ultimato fiat propter verum Deum. Cum ergo Praelatus debeat esse ornatus virtutibus in ordine ad finem supernaturalem, ad quem se ipsum, & alios dirigere tenetur, sequitur quod requiritur Concilium ip. Praelato prudentiam, & ceteram omnium virtutum, tum moralium, tum theologialium requirat, in qua prudentia non potest esse sine charitate, ut docet D. Tho. 1. 2. quaest. 65. art. 2. corp. & charitas non potest esse sine alijs virtutibus, ut probat D. Tho. ibi, art. 3. & 4. & docet Greg. 1. moral. cap. 1. Ex charitate, virtutes oriuntur. De his ergo omnibus nobis morali modo agendum est.

P. Greg.

Laueus.

D. Thom.

S. I. De virtutum omnium diuisione.

E virtutum diuisione tractat D. Thom. 1. 2. a. q. 57. Bellou. in spec. mor. lib. 1. par. 3. a. dist. 3. Aegid. de reg. lib. 1. par. 2. cap. 2. & 3. Pen. in l. vn. Cod. de metrop. Berito, lib. 11. Val. tom. 2. disp. 5. quaest. 3. par. 1. Lessius in princ. lib. 1. de virt. Eustach. in summ. phil. par. 3. tract. 3. quaest. 4. Peral. in summ. de vir. & vit. tom. 1. par. 2. & 3. Azor tom. 1. lib. 3. cap. 25. quaest. 1. & cap. 26. a. quaest. 1. Videatur Arist. 2. ethic. cap. 7. Macrobi. lib. 1. in somn. Scip. cap. 8. Cic. lib. 2. de inuent. propè finem. P. Greg. lib. 4. synt. cap. 7.

D. Thom.
Bellou.
Aegidius.
Penna.
Berito.
Valentia.
Lessius.
Eustach.
Peraldus.
Azor.
Arist.
Macrobius.
Cicero.
P. Greg.

6. Dicendum est, 7. esse virtutes, tres theologales, idem, spe, charitatem, & quatuor cardinales, prudentiam, iustitiam, fortitudinem, & temperantiam: ad quas reducuntur omnes aliae virtutes, vel tamquam partes integrales, vel subiectiuæ, vel potentiales. Ita D. Tho. in prol. 2. 2. & alij communiter.

D. Thom.

7. Noto 1. ut hæc conclusio explicetur, quod præter dictas virtutes, dantur etiam aliquæ virtutes intellectuales, & 5. enumerat Aristot. 6. ethic. cap. 3. Sunt autem, inquit, ea, quibus anima, affirmando, vel negando, verum dicit, numero quinque. Hæc verò sunt ars, scientia, prudentia, sapientia, intellectus. Scientia est habitus demonstratiuus circa res necessarias, quæ non possunt aliter se habere. Ars, ut idem Arist. ibi cap. 4. est habitus cum ratione vera effectiuus, versans circa ea, quæ esse, & non esse possunt, quorum quæ principium est in eo, qui facit, non in eo, quod efficitur. Prudentia, ut idem Arist. cap. 5. est ha-

Arist.

Arist.

bitus cum vera actione adiuuus, circa ea, quæ esse, & non esse malæ homini sunt. Et antea dixerat, & videtur viri esse proprium, posse consultare recte de his, quæ sibi ipsi bona sunt, atq; viliia, non ex parte, sed quæ ad bene viuendum in vniuersum intellectu; ut idem cap. 6. est habitus principiorum, id est quo assentimur primis, & per se nouis principijs scientiarum. Sapientia, ut idem cap. 7. est quedam exactissima scientia, quæ non solum sciuntur conclusiones deductæ ex principijs, sed etiam principia ipsa probantur, ac defenduntur: ut contra impugnantes. De istis scientijs agit Burid. 6. eth. tract. 2. D. Th. & Bellou. loc. cit. Val. par. 2. Sunt autem partim speculatiuæ, ut intellectus, scientia, sapientia, & de his non ago, & partim practicae, ut ars, & prudentia; sed ars non pertinet ad scientiam moralem, quæ circa agibilia versatur, ut ait D. Tho. in prol. 2. 2. cum ars sit recta ratio factibilium. De prudentia autem, quatenus inter virtutes morales numeratur, agemus.

1. Thom.

Burid.
D. Thom.
Bellou.
Valentia.

1. Thom.

D. Thom.

8. Noto 2. quod in vnaquoque virtutum solent assignari 3. genera partium, ut ait D. Tho. 2. 2. q. 48. art. vn. Aliæ enim dicuntur partes integrantes, aliæ subiectiuæ, aliæ potentiales. Integrantes appellantur, non quod virtutem ipsam constituent, seu componant, sed quod ad perfectum ipsius virtutis actum desiderantur. Dubie etiam verò sunt hæc, quæ sub illa virtute tamquam species sub genere subijciuntur; quia scilicet virtus de illis, tamquam de subiecto, prædicatur. Potentiales denique sunt, quæ virtute, & potestate, in eadem præcipua virtute continentur, & in quas ipsius præcipue, ac totalis virtutis vis, & potentia distribuitur.

1. Thom.

D. Thom.

1. Thom.

9. Noto 3. quod hic agere nō intendo de fide virtute theologica; indubitatum enim est, Praelatos regulares nō solum debere esse catholicos, & ex catholicis ortos, iuxta ea, quæ dicam hinc infra, cap. 5. §. 6. & 7. sed etiam nunquam fuisse de dicta fide suspectos, ita ut qui fuerint vniquæ ab Inquisitoribus poenitentiam, non possint dictas Praelaturas obtinere, etiam post poenitentias expletas, nisi fuerint à Rom. Pontifice habitati, iuxta decretum Congreg. S. Officij, quod affero to. 2. nostr. priu. in const. 9. Pauli V. n. 29. Sed de fide, quatenus necessaria regnantibus sit, de qua D. Th. de erud. princ. lib. 2. c. 2. & 3. Neq; agere intendo de spe virtute theologica, certum namq; etiã est, Praelatos regulares debere omnes eorū actiones dirigere in aeternam beatitudinem consequendam, nō per diuitias, aut dotes corporis, vel fauores, aut humanas amicitias, sed per merita passionis Saluatoris nostri Christi, per vitam innocenter actam, per copiosam Dei misericordiam: cumq; subditos suos amare tamquam filios teneatur, debere eos etiam in dicta beatitudine dirigere; eaq; illis desiderare, iuxta doctrinam D. Tho. 2. 2. q. 17. art. 3. de ista spe D. Th. loc. cit. c. 6. Agā igitur solum morali modo de reliquis.

1. Thom.

D. Tho.

1. Thom.

1. Thom.

1. Thom.

D. Thomas

docilitas, solertia, prouidentia, ratio, circum-
spectio, cautio. Et de his D. Tho. q. 49. Partes sub-
iectæ prudentiæ sunt duæ. Vna dicitur priuata,
quæ vniuscuiusq; mores moderatur; altera gu-
bernatiua, quæ in 4. species diuiditur; nimirum in
regiam, politicam, æconomicam, militarem; de
his D. Tho. quæst. 50. Partes autem potentiales
sunt 3. ebullia, Synesis, & gnomin. de his D. Tho.
quæst. 51. Peccatur autem contra prudentiam 2.
modis; per defectum, & per excessum. Per de-
fectum 4. modis, præcipatione, inconsidera-
tione, inconstantia, & negligentia; de quibus
D. Tho. q. 53. Per excessum, seu potius per quã-
dam speciem, seu imaginem prudentiæ, 6. mo-
dis, prudentia carnis, astutia, dolo, fraude, sol-
licitudine temporalium, & sollicitudine futu-
rorum; de quibus D. Thom. quæst. 55. Iustitiæ
partes integrales sunt 2. declinare à malo, & fa-
cere bonum: de his D. Tho. quæst. 79. Partes vero
subiectiue sunt iustitiæ commutatiue, & distri-
butiue; de his D. Thom. à q. 61. Partes poten-
tiales sunt religio, pietas, obseruantia, veritas,
gratitudo, vindicatio, affablitatis, liberalitas,
epicheia; & de his D. Thom. quæst. 80. Pecca-
tur autem contra iustitiã per vitia illi, & eius
partibus potentialibus opposita: de quibus om-
nibus exactissime D. Thom. statim post tract.
singularum virtutum. Fortitudinis partes inte-
grales, si referantur ad propriam fortitudinis
materiam, idest ad pericula mortis, sunt fiducia
seu magnanimitas, magnificentia, patientia, ad
quam spectat longanimitas; & perseverantia, ad
quam spectat constantia; si vero referantur ad
aliquas alias materias difficiles, sũt partes quasi
potentiales; & de his agit D. Thom. à quæst. 129.

D. Thomas

Partes subiectiue fortitudini assignare nõ pos-
sumus, quia ipsa est species specialissima, vt D.
Thom. quæst. 128. Peccatur contra fortitudi-
nem varijs modis, prout sunt vitia opposita cui
cumq; virtuti, vt constabit ex dicendis. Tem-
perantiæ partes integrales sunt 2. verecundia, &
honestas: de quibus D. Tho. à q. 144. Partes subie-
ctiue sunt 4. abstinentia, sobrietas, castitas, &
pudicitia; de his D. Tho. à q. 145. Partes potẽtia-
les sunt 4. principales, continentia, mansue-
tudo, clementia, modestia; de quibus D. Th. à q.
155. Similiter contra temperantiam varijs mo-
dis peccatur, prout varia sunt vitia opposita vir-
tutibus. Et de his omnibus nobis breuiter agen-
dum est.

D. Thomas

Partes subiectiue fortitudini assignare nõ pos-
sumus, quia ipsa est species specialissima, vt D.
Thom. quæst. 128. Peccatur contra fortitudi-
nem varijs modis, prout sunt vitia opposita cui
cumq; virtuti, vt constabit ex dicendis. Tem-
perantiæ partes integrales sunt 2. verecundia, &
honestas: de quibus D. Tho. à q. 144. Partes subie-
ctiue sunt 4. abstinentia, sobrietas, castitas, &
pudicitia; de his D. Tho. à q. 145. Partes potẽtia-
les sunt 4. principales, continentia, mansue-
tudo, clementia, modestia; de quibus D. Th. à q.
155. Similiter contra temperantiam varijs mo-
dis peccatur, prout varia sunt vitia opposita vir-
tutibus. Et de his omnibus nobis breuiter agen-
dum est.

D. Thomas

S. II. Quod in Pralato regulari maxime
debet resplendere charitas, seu amor
erga suos.

Bellarm.
Scriban.Conzen.
à S. Maria

DE Bellar. de off. princ.
christ. lib. 1. c. 7. Scrib. in Su-
per. Relig. cap. 1. & in pol.
christ. lib. 1. cap. 12. Contz.
3. pol. c. 21. Io: à S. M. in pol.
christ. cap. 27. §. 2. & 3.

Cicero

11. Nota I. quod charitas, de qua hic loquor,
est non solùm amor honestus, quo gratuito sub-
ditos suos prosequitur Prælatus, potes vicissim
ab eis redamari, qualis est amor patris in filios,
quo modo de charitate loquitur Cic. lib. de
amic. c. 1. ait, Charitatem, quæ est inter parentes, &
liberos, dirimi nisi deestabili scelere non posse, Sed

præterea isto amor debet esse asũptus à Pralato
propter Deum, vt scilicet subditos non propter
se ipsos vltimatè diligit, sed propter Deum;
sicut etiam ipse debet à subditis diligi, & hono-
rari propter Deum, abstrahendo à bonis for-
tunæ, & naturæ. De hac charitate dicit Paul. 1.
ad Tim. 1. Finis autem præcepti est charitas. Quasi
dicat, Charitas est perfectio, & consummatio
omnium præceptorum. Vnde Prælatus, cui
longa, vel difficilia videntur, quæ de eius mu-
nere perfectè implendo toto hoc libro dicimus
charitatem solam habeat, subditos suos dili-
gat, & sufficit illi; est enim charitas summum
fidei sacramentum, & fidei christianæ thesau-
rus, est summus Dei cultus, omnia continet,
præcipuum est hominis bonum, & tessera Chri-
stiani nominis, fundamentum est pacis, & vni-
tatis vinculum, sine quo nec ipse virtutes pla-
cent, omnibus donis Dei præstantior, columna
sanctitatis, pariter & fastigium, mors crimi-
num, vita virtutum. Hæc si adit, non magna
opus est arte: satis bene, & politicè regit, qui
cum charitate regit; est enim hæc virtus regen-
dis hominibus suapte natura idonea. Hæc pri-
mum docuit omnem politicam sciẽtiam. Vnde
Aug. tra. 32. in 10. versus finẽ. Charitas habet,
inquit, & cuncta habebis. & in psal. 79. Sit in te cha-
ritas, & necesse est plenitudo sciẽtiæ consequatur.
Quid n. nescis, qui charitatem scis? ser. 39. de tẽp.
Si ergo non vacat omnes paginas sanctas perscruta-
ri, omnia inuolucra sermonum euoluere, omnia Scri-
pturarum secreta penetrare, tene charitatem, ubi
pendet oia, &c. & pauca interpositis. Quapropter
sciamini charitatem, dulce, ac salubre vinculum
mentium, sine qua diues pauper est, & cum qua pau-
per diues est, &c. vide etiã ser. 42. de temp. &
Chryso. hom. 23. in epist. ad Rom. Charitas est
virtutum principium, & finis, ipsa est radix, funda-
mentum, & fastigium. Et D. Tho. 2. 2. q. 23. art. 6.
corp. ait, quod charitas est excellentissima om-
nium virtutum; hinc Christus Matth. 22. Hoc est
primum, & maximum mandatum. & 2r. 8. ait, quod
est veluti forma ceterarum virtutum. Vnde ad
Gal. 5. dicitur, fidem operari per charitatem.
Habeat itaque noster Prælatus charitatem, &
nullum aliud ei imponimus præceptum cum
Ansel. enar. in cap. 14. euang. Lucæ: Quisquis
charitate flagrat, non necesse est, vt ei præcipiatur,
nisi vt faciat quidquid voluerit. Charitas enim,
vt ait Apost. 1. Cor. 13. patiens est, benigna est,
charitas non emulatur, non agit perperam, non in-
flatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt,
non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super
iniquitate, congaudet autem veritati, omnia sus-
fert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Ac
si dicat, Prælatus charitate flagrans, patienter
tolerat subiectorum defectus, benignè parcit
ipsum offendentibus, non emulatur aliorum
bona terrena, cum caelestia solum meditetur,
inuidet tamen piè aliorũ virtutibus, & eas ad-
pisci curat. Nõ inflatur, quia, cū præmiũ eternæ
retributionis anxie desideret, de bonis se exte-
rioribus non exaltat. Non agit perperã, quia cū
solum in subditorum bonum propter Deum in-
tendat, quidquid à rectitudine discrepat, igno-
rat. Non est ambitiosa, quia solum, quæ Dei,
& proximi sunt, querit. Non querit quæ sua
sunt, quia cuncta, quæ possidet, tamquam aliena
retinet, & nihil sibi esse proprium putat, nisi
quod

Timot. 1.

D. Aug.

D. Chryso.

D. Thomas

D. Ansel.

quod secum permanet. Non irritatur; quia iniurijs laceffitus, ad nullos se ultionis motus excitat, cum pro magnis laboribus maiora post præmia expectet. Non cogitat malum; quia in amore munditiæ mentem solidans, dum omnem odium radicibus eruit, versare in animo, quod inquinat, nescit. Non gaudet super iniquitate; quia, cum sola dilectione erga omnes inhiet, nec de perditione aduersantium exultat. Congaudet autem veritati; quia cum, ut se, cæteros diligit, per hoc quod rectum in alijs conspicit, quasi de augmento proprij profectus hilarescit; Hæc fere Greg. 10. mor. cap. 8.

D. Greg.

13. Noto 2. quod ista excellentissima virtus est omnino necessaria Prælato pacificè, & rectè gubernare volenti. De qua re Chrysof. hom. 29. in epist. ad Rom. Oportet autem, ut ante reliqua omnia charitatem habeat in se Pastor. Unde Petro dicebat Christus, Pasce oves meas, Christum enim diligens, & gregem illius utique diligit. Et Moysen tum primum super populum Iudeorum posuit, quando qua esset in illum benevolentia, re ipsa iam declarauerat. David autem simili modo inauguratus est, seu regni gubernationem suscepit, postquam apparuerat, quam amico esset in populum affectu. Ita quippe iuuenis adhuc, populi causa doluit, ac zelauit, ut animam suam exponeret, cum videlicet barbarum illum e medio tollebat. Et Samuel quoque benignus erat, & amator populi; unde dicebat, Absit aures me peccatum, ut cessem pro vobis orare Dominum. Ita & Paulus, immo non ita, sed multo plus omnibus ardebat erga subditos, & Christum optimi Pastoris canonem ferens, dixit, Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus. & Bonau. de sex al. Seraph. cap. 7. Ad benignitatis partem plus declinet, per quam reddatur subditis magis amabilis, & ob quam ei libentius obtemperent, & audacius ad eum recurrant, in quibus indigent, & alacrius eum imitentur. Et Sen. de clem. cap. 19. Vnum est in expugnabile munimentum amor ciuium. Quid pulchrius est, quam viuere optantibus cunctis? Et Dynel. lib. 3. de reg. col. 13. Et quod verò iustus imperium est, quàm illud, quod amore, & charitate munitur? Quisnam priuatus, quantumuis mediocri conditione securior, aut ab insidijs tutior, quàm Rex ille, quem non metuunt, sed cui metuunt subditi? Amet itaque Prælati subditos ita, ut redametur ab ipsis, iuxta illud. Amate diligentes, ut cum amatis amemini: Amabitur autem, cum intelligent subditi amari se à Prælato. Nulla est, ait August. de catech. rud. cap. 4. maior ad amorem inuitatio, quàm præuenire amando: licet enim, ut ait Plin. in paneg. possit Princeps odio esse nonnullis, etiamsi ipse non oderit, amari, nisi ipse amet, non potest: cum autem amabitur, secure dormiat, nihil dubitans, dicebat enim M. Anton. Imper. apud Herod. lib. 1. histor. quod Neq. pecunia vis, aut stipendia satellitum agmina ueri Principem possunt, nisi illi ipsi, quos regit, animum imperanti, benevolentiamq; accomodent.

D. Chrysof

D. Bonau.

Seneca.

Synesius

Plinius.

Herodot.

14. Sed quæ tandem, dices, debet esse charitas, qua Superior subditos amare tenetur. Hæc delineat ad viuum Paul. 1. ad Tim. 1. De corde puro conscientia bona, & fide non ficta. Quem locum sic explicat Ber. de trib. ord. Eccl. Necessaria est, & omnino necessaria nauis ista [charitas] Prælati, tribus compacta lateribus, ut sit ni-

mirum iuxta Pauli doctrinam charitas de corde puro conscientia bona, & fide non ficta. Puritatem quidem cordis in eo Prælati habet, ut prodesse desideret, non præesse, ut scilicet proprium commodum, vel honorem seculi, seu aliud quidpiam suum in Prælatione non querat, præter solum beneplacitum Dei, & animarum, salutem. Sed cum intentione pura irreprehensibilis quaque necessaria est conuersatio, ut forma factus gregis incipiat facere, & docere, ut ea, quæ arguit in discipulis, vites summo-pere in se ipso. Ob hoc qualis est in conuersatione, talis sit, necesse est etiam in occulta cogitatione; ne videlicet foris humilis, intus elatus sit, in corde suo præsumens de sapientia, seu virtute, aut sanctitate sua, quæ est sine dubio fides ficta. Debet ergo charitas Prælati esse de corde puro, ita scilicet, ut subditos propter solum Deum amet, non propter aliquod temporale, quod in eis inest; nam tunc charitas non est, sed concupiscentia; 1. Io. 2. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo, quoniam omnia, quæ sunt in mundo, concupiscentia est: concupiscentia autem ex cordis impuritate procedit. Debet etiam esse de conscientia bona, id est debet Prælati habere non solum bonum testimonium sui ipsius ad se, quod secundum Deum viuunt; sed etiam suorum subditorum, qui videntes illius opera bona, de eis, bene operando, bonum testimonium perhibeant; & hæc vitæ innocentia debet esse non ficta, non simulata, ut de quibusdam dicebat Iuuen. sat. 2. vers. 3.

Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt. Sed sincera, sed vera, ex corde puro, & conscientia bona procedens.

Iuuen.

§. III. De effectibus charitatis.

15.

his agit D. Thom. 2. 2. q. 28. Bellou. in spec. mor. lib. 1. p. 3. dist. 30. Iauell. tom. 2. fuor. op. par. 2. phil. christ. tract. 3. cap. 7. Val. tom. 3. disp. 3. q. 6. & alij.

D. Thomas Bellouacen Iauellus.

Valentia.

16. Dico 1. gaudium in proposito est actus amoris, seu charitatis, quo Superior diligens subditos in ordine ad Deum, gaudet, videns eos ambulare in via Domini, speratq; inde futurum, ut æterna beatitudine, ad quam eos dirigit, perfruantur, quod est in Domino gaudere iuxta illud Apost. ad Philip. 4. Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete. Vbi nota, quod gaudere in Domino, est mandata Domini obseruare, secundum Basil. in reg. breu. q. 193. In his, quæ secundum mandatum Domini fiunt, gaudere, est in Domino gaudere; quocirca quodcumq; mandata Dei exequimur, aut propter nomen Domini aliquid patimur, gaudere, & gratulari inter nos debemus. Sic Prælati in Domino gaudet, cum videt subditos mandata Dei seruare, Deum timere, in Domino sperare, & de receptis donis gratias agere; sicut è contra tristatur, si eos contraria facere perpiciat: Gaudere autem in mundo, est gaudere de rebus mundanis, secundum Chrysof. hom. 54 ad pop. Non licet secundum mundum gaudere, pariter & secundum Deum gaudere; qui enim secundum mundum gaudet, gaudet in diuitijs, in delicijs, in gloria, in potestate, & elatione; qui verò secundum Deum, in ignominia propter eum, in paupertate, in ieiunio, & mo-

D. Basilus

D. Chrysof

D. Bernar.

desia. Sic Præatus gaudet secundū mūdū, quādo videt subditos opulentos, gloriosos, potentes secundum seculum. Non nego, quōd non possit, & debeat Prælatus aliquando, gaudere de bonis temporalibus, vel sui monasterij in communi, vel suorum subditorum etiam in particulari; cum scriptū sit Eccl. 9. *Vade ergo, & comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum.* Sed hoc debet ordinari primō ad gloriam Dei, vnde sequitur, *quia placens Deo opera tua.* Quare sancte quidam ex nostris senioribus audiens aliquid gloriosum secundū seculum, vel de Religione in communi, vel de aliquo fratre in particulari, semper dicebat, *Ad laudem, & gloriam Dei.*

17. Dico 2. pax est vnio plurium appetituum in aliquo bono possidendo, cum proposito repugnandi contrarijs. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 29. art. 1. Est autem triplex, vt dixi tom. 1. huius op. quæst. 4. cap. vlt. 1. inter hominem, & Deum. 2. inter hominem, & proximum. 3. inter appetitum inferiorem, & superiorem eiusdem hominis: & omnes istæ paces à charitate procedūt. Pax enim, quæ est inter Deum, & hominem, in eo consistit, quōd homo velit, quæ Deus vult; at hoc procedit ex amore hominum erga Deū; quo se vult illi omnino conformare, & oīa sua in eū referre. Pax verò, quæ est inter hominē, & hominē, procedit etiā ex charitate, ex qua proximum sicut nos diligimus: cum ergo ex hoc, quōd nos ipsos diligamus, sequatur, quōd nostras velimus implere voluntates, ex hoc etiā, quōd proximum diligimus, sequitur, quōd velimus similiter eius implere voluntates, & per consequens in idem velle conuenimus, quæ cōuenientia pax est, vt dictum est. Et quōd tertia pax ex charitate procedat, sic declaratur; Homo hanc habet pacem, quando pars superior inferiori dominatur, quando autem pars superior ita dominatur, seruantur diuina mandata, quorum primum est caritas; ergo homo ex eo, quod habet charitatem, habet pacem in se ipso. Vnde sequitur, quōd beneficio pacis omnes in nobis conferuntur virtutes, diffuātq; sine illa, quōd omnis aditus ad animam obstruatur diabolo, quōd deniq; ea certam nobis ad æternam felicitatem parēmus viam.

18. De pace decies centena millia encomiorum dicunt Scripturæ sacræ, & profanæ. Nobis pauca sufficient. Et 1. quōd pax est Christianorum finis, iuxta illud psal. 147. *Qui posuit fines tuos pacem.* & 1. ad Tim. 6. *Fuge contentiones.* Et Christianorum hereditas, iuxta illud Io. 14. *Pacem relinquo vobis;* vnde pacifici filij Dei vocabuntur, Mat. 5. & Aug. ser. 2. ad fr. in ere. *Scire debetis, fratres, quōd quedam sunt bona, quæ non sunt incunda; quedam incunda, quæ non sunt bona.* V. G. bona sunt ieiunia, vigilia, macerationes, & similia; hæc enim bona sunt, sed non incunda, quia caro in his non incundatur, sed leditur. Incunda quippe sunt comestiones, ebrietas, sed non sunt bona. O monache rix poteris inuenire in presenti vnū, quod sit bonum, & incundum. Cupis tamen illud inuenire? Persequere pacem, & amplectere eam; hæc est enim sola virtus, quæ habet bonum, & incundum: hæc est illa bonitas, quæ nos habitare facit vnus moris in domo, vt simul viuere, simulq; mori semper optemus. O pax, tu mentis serenitas, animi tranquillitas, amoris vinculum, charitatis

consortium: Hæc est illa summa felicitas, quæ bella compeccat, iras comprimit, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis placet, à cunctis optatur: beatus, qui se habet: maledictus, qui te odit, & frangit inter homines, quoniam antichristus est, & filius perditionis. Vnde merito odientes pacem dissipari optabat Dauid, psal. 67. dicens. *Dissipa gentes, quæ bella volunt.* Et Greg. 3. par. past. admon. 23. *Discordes namq; admonendi sunt, vt certissime scias quia quamuislibet virtutibus polleat, spirituales fieri nullatenus possunt, si vniri per concordiam proximis negligunt.* & Sil. lib. 11. de 2. bell. pu. vers. 609.

Pax vna triumphat.

*Innumeris potior, pax custodire salutem,
Et ciues equare potens.*

Et Ant. Car. ser. 45. sic canit de pace.

Pax hominum genitrix, pax est custodia rerum;

Pax aperit iuris, iustitiæq; forum,

Gloria pace minor, minor est victoria pace,

Atque aliquid peius pace triumphus habet;

Nulla quiet hominum, nulla est sine pace voluptas.

Nullus amor, nullum Religionis opus.

Pax vrbes, pax regna ligat, pax congregat orbem.

Fiat vt ex multis vrribus vna domus.

Secula pax renouat, pax aurea tempora portat;

Et mores prisca simplicitatis habet.

19. Quare deploranda est miseria illorum conuentuum, Prouinciarum, seu Religionum, si quæ reperiantur, in quibus inuenta illa demonum, factiones scilicet, reperiuntur, & vigent, in quibus nullum bonum potest reperiri, vt ait Greg. loco cit. *Pensemus, quanta sint mala discordia, quæ nisi exincta funditus fuerint, bonis subsequi non permittunt.* Et verè ita est; odio enim se inuicem habent factionarij, de se inuicem continuè murmurant; alter alterius notat actiones, inuestigat, socios interrogat, speculatur, in calendario scribit, ne obliuiscatur, & socijs nunciet, vt suo tempore Superioribus propalet; interim diuulgat, curat adhibere testes, si non fuerint, nec desunt, qui se offerant, etiam si nihil viderint; semper alter in alterum machinatur, irridet, subannat; actiones, & quidquid à quocumq; factionis contrariæ factū fuerit, culpatur, maculat, & profertur se aduersarijs non credere, nisi cum dicunt, Domine non sum dignus. Suos vnumquodq; factionis caput defendit, eorum occultat vitia, protegit, ne puniantur, immò fouet secundum inclinationes, quas nouerit, ne ab eo resiliant, & ad aduersarium transeant; vnde ambitiosos spe dignitatum nutrit, superbos blandiēdo inflat, incontinentes excusat, culpam in humanam fragilitatem proijciendo, exemplo aliorum cooperiēdo; auaros præsentis, & futura pecunia, expungēda ex officijs, quæ promittit, subleuat; iracundis obsecundat, phlegmaticos urget, & tolerat; malencholicos irritat; scurras gratiosos vocat, obscena loquentes, ciuiles, iracundos strenuos, auaros, prouidos, prodigos liberales: ijs autem, qui non sunt in aperto mali, vitur tamquam scuto inexpugnabili, ad factionis sanctitatem defendendam, probando, quōd ea sit aggregata ex melioribus, & dignioribus, & quōd solum sit congregata in bonum commune, ad resistendū aduersario, illud destruere conati. Hinc regularis disciplina enervatur fundi-

D. Greg.

D. Greg.

D. Greg.

D. August.

funditus destruitur, immò ne nominatur quidem: nouitios enim nondum habitum Religionis indutos conatur vnusquisq; in suam factionem trahere, extraordinarijs diligentijs tractos fouet, nutrit, nec finit in eos inuehi magistrum, vnde ipsi facti insolentes, ruptis vinculis timoris Dei, & Superioris, omnia attentant, omnia audent, omnia præsumunt; isti q; discordijs nutriti, cum professi fuerint, sunt intolerabiles, vitiosi, & scandalosi, ita vt nec Superiores, nec Deum, nec honorem proprium, nec Religionis timeant. Hinc etiam fit, vt minus, his immeritis discordijs, studijs, quæ quietem requirunt, incumbant, & si quid incumbant, solum id fit vt aduersarijs resistent, hoc enim nõ desunt inculcare factionum capita. Hinc Superiores, si quandoq; occurrat, quòd ex aliqua factione non sint, non timentur, non æstimantur, suum exercere non possunt officij, nec malos castigare, nec bonos subleuare queunt. Si enim errantem subditum secundum Deum, & regulam punire voluerint, illicò accurrat caput, & vel errorem excusat, si potest, vel, si non, excusat fragilitate, iuuentute, gratiam petit, fide iubet de futura emendatione: Quòd si Superiores resistent, profundius se humiliat, si casus ferat, si non, acrius alloquitur, minatur, quandoque tuba canit ad bellum, ita vt Superiores, his importunitatibus victi, ne quid peius succedat, obsecundare conentur: sic errans in errore permanet, & ad peiora patranda animatur, iuxta illud Pub. apud Marc. 2. Satur. c. 7.

Vester ferendo iniuriam, inuisa nonam.

Si verò subleuare voluerint, alterum factionis accurrat caput, & loquitur subleuandi plagas, mortuas exfuscat, ignotas aperit, falsas fingit, testes ad omnia adhibet: si Superiores resistent, proponit articulos, iustitiam petit. Infinita prætereo, quæ præ cordis angustia enarrare nõ valeo, lugenda relinquo cogitationi, quæ nequeo exprimere calamo. Laxet se solum vox in ea Ber. verba epist. 116. *O sultii filij Adam, qui contemnentes pacem, & gloriam appetentes, & pacem perdunt, & gloriam.* O factionum capita, ò incarnati demones, ò antichristi, Væ vobis, qui peccare facitis populum Dei: Væ vobis, qui iustificatis impium, & iustitiã auferitis à iusto. Væ vobis senes, scandala iuuenum, ò pueri centum annorum, ò senes fatui. Væ vobis, quia, vt vosmetipsos pascatis, fame perire facitis oues pretioso Christi sanguine redemptas. Væ vobis viri impij, qui dereliquistis legem Domini altissimi, quia retributio vestra dabitur vobis. Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, ambitionis, suberbiæ, & inuidiæ, quibus quasi loris astricti, plaustrum peccatorum trahitis. Væ qui dicitis malo, Bonus es, & bono, Malus es, vocantes tenebras lucem, & lucem tenebras, & ponentes amarum in dulci, & dulce in amaro. Væ vobis, qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes. Væ vobis, etiam filijs sceleratis, genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam. Væ vobis qui tales sectamini patres. Væ qui peccatum vestrum, talis esse capitis profitentes, quasi Sodoma prædicatis. Væ animabus vestris, quoniam reddita sunt eis mala. Caue frugi iuuentus, nam qui te beatam dicunt, ipsi te decipiunt, & viam benè ceptam gressuum tuorum

dissipant: duces tui infideles, & socij furum. Nonne venisti, plangenda iuuentus, vt Iesu Christi esses, nõ Cephas, neq; Apollo, quare respicis retro misella? Quare non consummas ceptum cursum? fidem promissam seruas? bonum certamen certa, vt corona iustitiæ capiti tuo reponatur. Væ vobis omnibus, quia terra vestra desertabitur, conuentus, & prouincias vestras ignis odiorum, & discordiarum succendet; desolabitur, quantum est ex vobis, regula, & Religio vestra, & extranei dominabuntur vobis. Heu miseri, non videtis, quia sacrificia vestra non aspicit Deus, & holocausta vestra nauseat, calendas, & solemnitates vestras odit; nec vos respiciet, cum in extremis manus vestras extenditis, & cum orationem multiplicaueritis, non exaudiet. Lauamini, quæso, lauamini, cum tempus habetis, auferite malum cogitationum vestrarum, quiescite iam agere peruerse, discite aliquando benefacere, vt conuertat Deus manũ suam, & restituat vobis pristinam charitatem suam. Mementote, quòd non percussistis scelus cum morte, & quòd cum inferno non fecistis pactum, vt cum flagellum inundans transierit, super vos venire nõ debeat.

20. Alioquin obtestor vos, Religionum capita, per sanguinem Iesu Christi Saluatoris nostri, vt capita talium factionum euellere non tardetis, eaq; in malam crucem amandetis; vestrum enim est, lubditis pacem facere, quod nõ obscure insinuauit Dauid psal. 123. dicens, *Ece quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum, sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron.* Ad quem locum ait Basil. *Quemadmodum à capite vsq; ad barbam, & summitatem indumenti, sacrum vnguentum decurrens, sacerdos rem bona fragrantia replebas, ita & à Principe vsq; ad subditos concordia utilitas descendit.* Et Philo lib. de leg. ad Cai. col. 8. *Quid autem ostari posse pace melius? pacem verò prouenire ex bene administrato imperio; id verò non posse verè administrari, nisi absq; contentionibus Principum, quibus cessantibus, omnia manere in officio.* Vnde in iure, cuius custodes debent esse Superiores, habentur tit. de pace seruanda inter subditos, lib. 2. feud. tit. 53. & tit. 27. de pace tenenda, & eius viol. & in l. 1. Cod. de seditios. multa grauisima, idest morte, multari iubentur, qui aduersus publicam disciplinam quemquam defendere tentauerint. Nec vos moueat personarum grauitas, nec canis debita reuerentia; nam ignobilissimi, & vilissimi sunt, qui legem Dei cum proximi scandalo pessundant, vt isti; & cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata, & sola virtus, & non elementa, ælimanda. Nec frangamini potentum precibus, ad quos tamquam ad asylum, vt se in ista tyrannide conseruent, semper confugiunt ista factionum capita; nam scriptum est Eccl. 7. *Noli querere fieri index, nisi valeas virtute irruere iniquitates, ne eximescas faciem potentis, & ponas scandalum aq;itate tua.* Nihil non facite, vt has in malo congregatas societates dissipetis, dispergatis, annihilatis, vt pacem veram, concordiam sanctam, charitatem perfectam vestris Religionibus restituatis.

21. Restituetis autem, quantum capio, si capitibus imputatis, tria vitia extirpare curabitur primò est inuidia, propter quam filij Iacob Ioseph

D. Basilij

Philo.

D. Bernar.

Augustinus
med. 1. 11
antiquus

med. 1. 11
antiquus

seph fratrl suo non poterant pacificè loqui. Hoc vitium licet fere insanabile sit, potest tamen aliquantò deliniri humilitate, fraterna charitate, contemptu terrenarum reru, amore aternæ beatitudinis. Sed melius, si distribuatur honores secundum merita, & pœnæ secundum demerita, 2. est superbia, vnde Prou. 30. *Inter superbos erunt iurgia*. Hoc vitium falce solum humilitatis præciinditur, & vilipendio personæ. *Loquimini plagas eius*, Ela. 16. 3. est cupiditas habendi; vnde dicitur solet, quod quietissime viuerent homines, si hæc duo pronomina tollerentur, Meum, & Tuum. Hoc vitium tollitur per strictam obseruantiam voti paupertatis per æqualem distributionem honorum monastrij. Quibus extirpatis, redeunt Saturnia regna, & bonis pacis perfruuntur omnes cum gaudio, canentes datoribus pacis.

*Sint faciles semper Diuis, sint mitia vobis.
Numina, qui paci contribuistis opem.
Vinite concordet tranquilla per ovia pacis;
Ducite felices, nulli suoq; dies.*

B. Gregor.

22. Pax restituta non conseruatur dissimulatione peccatorum. Ait enim Greg. 3. par. pass. adm. 23. *Admonendi sunt pacati, ne, dum nimis humanam pacem desiderant, paruos hominum mores nequaquam redarguant, & consensiendo peruersis, ab auctoris sui se pace disingant. Neq; sunt peccata dissimulanda, ne amici perdantur; nam ait idem Greg. Malorum cum incaute amicitijs iungimur, culpis ligamur, &c. Neq; etiam dissimulanda peccata, ne nos ipsos perturbemus; nam idem Greg. ibid. ait, Admonendi sunt pacati, ne, si ad increpationis verba prosiliant, temporalem pacem sibi persurbari formident. Sed sola iustitia, æquali ministrata lance, pax conseruatur. Quod dixit Esa. cap. 23. Et erit opus iustitia pax, & requies vsque in seculum, vt ex Hebreo legitur. Et Menand. apud Stob. ser. 42.*

Menander

*Non omnino concedendum est malis:
Sed resistendum: sin minus, sursum, atq; deorsu
Vita nostra inopinato tota peruertetur.*

Busæus,
Labata.

P. Greg.

De pace tractant Bus. in vir. ver. Pax; & Lab. in appar. tom. 1. ver. eod. Stob. ser. 42. P. Greg. de Rep. lib. 3. c. 1. Pro pacis coronide hic nota dictum cuiusdam senioris ex nostris, loquentis de pace cum filijs, & fratribus suis, eosq; ad illam adhortantis, *Filij omnia vestra iura cedere, vt pacis dulcedine perfruarini*. Et quod ad Prælatos spectet, pacem Religionis procurare, conuincunt cap. Dissidentes, cap. Studendum, cap. Placuit, cap. Præcipimus, dist. 90 & probat Lud. Carbon. de repacif. cap. 38. tom. 12. tract. Et quod possint Prælati dissidentes censuris, multâs, & pœnis ad pacificationem cogere, idem Carb. cap. 39.

Carbon.

D. Augusti,
D. Thom.
Valensia.

23. Dico 3. Misericordia est alienæ miseriæ in nostro corde compassio, qua vtique, si possumus, subuenire compellimur. Ita Aug. 9. de ciu. cap. 5. D. Tho. 2. 2. quæst. 30. ar. 1. Val. to. 3. disp. 3. quæst. 7. par. 1. Ex qua definitione habes, quod ad miserendum requiritur malum proximi à nobis saltem existimatum tale, cui, si possumus, remedium adhibere tenemur. Sicut enim ex charitate de bono proximi gaudemus, Ita ex eadem tristamur de malo illius: Malum autem potest proximo nostro accidere dupliciter. 1. ex propria voluntate eligente malum, vel in se, vel in causa, vt si eligat sibi mortem, vel ali-

quid, vnde ea sequatur; & hoc malo non excitamur ad miserendum, nisi forte præcedat aliquis error in intellectu proximi. 2. si aliquid mali ei accidat præter, seu contra suam voluntatem; vt si contingat illi aliquod infortunium, de quo numquam cogitauerat, vel accidat aliquid, quod toto posse evitare curauerat, & hoc malo excitamur ad miserendum. Vtrumq; bene docet Arist. 2. rhet. cap. 8. dicens, *Mala illa miseranda sunt, quorum non propria voluntas, sed fortuna est causa*. Vt Regularium Prælatus ad miserendum subditis inducantur, sufficere posset, quod isti sunt illorum filij, & fratres; vnde sicut fratribus, & filijs carnalibus, natura dicente, compati tenemur, ita fratribus, & filijs spiritualibus. Colligitur ex illo Zach. 7. *Misericordiam, & miserationes facite vnusquisq; cum fratre suo*. Sed dicit etiam, quod misereri tenentur, quia & ipsi misericordia egent apud Deum, & eam certò sciunt, se non consecuturos, nisi vsi fuerint, quia iudicium sine misericordia illis, qui non faciunt misericordiam, Iac. 2. Præterea est misericordia opus super omnia gratissimum Deo, ad illud Mich. 6. *Indicabo tibi, o homo, quid bonum, & quid Dominus requirat à te, vtique facere iudicium, & diligere misericordiam*. Et Matt. 9. *Facere misericordiam, & iudicium, gratius est Domino, quam vitima*. & Naz. or. de paup. amor. col. 4. *Neq; enim vllus omnino culus Deo perinde gratus est, vt misericordia, quandoquidem nec aliud quidquam est, quod Deo magis conueniat*. Et ita gratum est Deo misericordiæ opus, vt actus illius ad vsuram accipiat. Prou. 15. *Faneratur Domino, qui miseretur pauperis*.

Arist.

Nazianz.

24. Sit itaque misericors Prælatus, sed cum illis, qui misericordia digni sunt. Qui autem isti sint, docet Eurip. apud Stob. ser. 44.

Euripid.

*Misereri oportet iustorum hominum, non improborum.
Nemo malus est, qui peccauerit iniustus.
Misericordia digni sunt non malefici, sed probi homines.
Malos homines castigare bonum est.
Qua nunc à quibusdam benignitas nominatur
Vitam omnem remisit ad improbitatem*

Et Pythag. apud eundem Stob. ibi, *Qui de malis penas non sumunt, bonos affici volunt iniurijs*. Et Salust in Jug. *Ignoscendo quidem malis, necessario perduntur boni*. Et habetur in c. Est iniusta, 13. quæst. 4. Et qui sunt nequam propter spem veniæ, fiunt nequiores, cap. Vt fama, de sent. ex com. Vide plura apud Io. Redin. de maiest. princ. §. Ad clementiam pronum, à nu. 14. Iustis ergo per fragilitatem peccantibus sit Prælatus misericors, obstinatis autè, & scandalosis seuerus; seu, vt dicebat quidam senior è nostris, *Illis, qui habent animam, vel honorem, sit pius, sit misericors Prælatus; qui vero vtraq; profuderunt sit rigidus, sit seuerus*, iuxta illud Eurip. apud Stob. cit.

Pythagor.
Salustius.

Redin.

*Iustis quidem æquus, & iustus; malis vero
Omnium maximus hostis in terra.*

Stob.

25. Dico 4. Beneficentia, quæ est primus effectus externus charitatis, in proposito est executio actus interni charitatis, qua benefacimus proximo nostro propter Deum amato voluntariè, decenter, & in gratiam ipsius, non nostri, absq; etiam retributionis spe. Ita colligitur ex D. Thom. 2. 2. quæst. 31. art. 1. & 4. Iauell. tom. 2.

D. Thom.
Iauellus.

Valentia, par. 2. ff. de christ. char. cap. 7. Val. tom. 3. disp. 3. quat. 8. par. vn.

26. Noto 1. quod beneficentia, de qua hic, est executio quaedam actus interni, elliciti à charitate erga alterum; nam actus internus charitatis est velle alteri bonum; huius autem actus executio est bonum alteri facere propter Deum.

Ambrosio

27. Noto 2. quod ista beneficentia, ad hoc vt sit effectus charitatis, non debet esse coacta, sed voluntaria, non in actu 1. voluntatis, sed in actu 2. idest in affectu; ait enim Ambr. 1. de off. cap. 30. Non satis est bene velle, sed etiam benefacere: Nec satis est iterum benefacere, nisi id ex bono fonte, hoc est ex bona voluntate, proficiatur. Et Sen. lib. 1. de benef. cap. 5. Nec aurum, nec argentum, nec quidquam eorum, quae à proximis accipiuntur, beneficium est, sed ipsa tribuentis voluntas.

Seneca

Et quod non satis sit ad actum beneficentiae, velle bonum, seu promittere, si non actualiter detur, perbellè cecinit Mart. lib. 10. epig. 16.

Martialis

Si donare vocas promittere, nec dare, Cai. Vincam se donis, muneribusq; meis. Accipio Callaicus quidquid fodis. Astur in aruis Aurea quidquid habes diuinitis. vnda Tagi, &c.

Ambrosio

28. Noto 3. quod beneficentia animo benefaciendi benefacere debet, alioqui non est beneficium; ait enim Ambr. 1. de off. cap. 30. Pulchrum est igitur bene velle, Et eo largiri consilio, vt proficiat, non vt nocat. Et beneficium debet esse gratum illi, cui datur. Plaut. in trin. act. 3. sce. 2.

Plautus

Nullum beneficium esse duco id, quod cui facias, non placet. Faciendum item beneficium hilariter, 2. Cor. 9. Hilarum enim datorem diligit Deus. Et Eccl. 35. In omni dono hilarem fac vultum tuum.

Nazianz.

Et Naz. or. de paup. am. in fine. Quod maximo, vel coacto animo defertur, ingratum est, minimeq; praclarum. Arist. 4. eth. cap. 1. Liberalis dabis in quibus oportet, & quod oportet, tam in paruis, quam etiam in magnis, atq; cum voluptate. Et Sen. 2. de benef. cap. 1. Sic demus beneficium, quomodo vellemus accipere, ante omnia libenter, citò, sine ulla dubitatione.

Seneca

29. Noto 4. quod debet etiam beneficium celeriter dari. Prou. 3. Ne dicas amico tuo, & ade, & reuertere, cras tibi dabo, cum statim possis dare. Naz. loc. cit. Beneficij gratia promptitudine, & celeritate conduplicatur. & Publ. Qui citò dat, bis dat. & Aufon. epigr. 81.

Nazianz.

Gratia, quae tarda est, ingrata est; gratia naq; cum fieri properat, gratia grata magis.

Seneca

Et Sen. 1. de benef. cap. 1. Errat, si quis sperat, responsurum sibi, quem dilatione lassauit. Et lib. 2. cap. 1. Ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis haeret, quod quis aegre dimittere visus est &c. 5. Omnis benignitas properat, & proprium est libenter facientis citò dare, tardè velle volentis est.

Martialis

Et Mart. lib. 7. epist. 42. Primum est, vt praestes, si quid te Cinna rogabo. Illud deinde sequens, vt citò Cinna neges. Dili go praestantem, non odi Cinna negantem: Sed tu nec praestas, nec citò Cinna negas.

30. Noto 5. quod beneficium potest esse vel in gratiam dantis, vel in gratiam recipientis, vel in gratiam vtriusq; 1. non magis est estimandum, quàm affirmant boues faginationem, illis à Domino procuratam, vt carius vendantur: quare illud non vocatur beneficium, sed negotiatio. 2. habet veram rationem beneficij, quia procedit à charitate. Et similiter, 3. si dans

eo animo dat vt benefaciat, & non coactè quò ad personam, sed liberè. Omnia Sen. 6. de benef. cap. 12. Multum interest, virum aliquis beneficium nobis des sua causa, an nostra, an sua, & nostra; Ille, qui totus ad se spectat, & nobis prodest, quia aliter sibi prodesse non potest, eo loco mihi est, quo qui peccori suo hybernium, & estinum pabulum prospicit, Et infra. Rursus non sum tam iniquus, vt nihil ei debeam, qui cum mihi vtilis esset, fuit & sibi. Ex qua doctrina collige 1. quòd illi Praelati regulares, qui conferunt aliquod beneficium suis subditis eo fine solum, vt eos adiuuent ad se conseruandum in dignitatibus, in quibus perse solos conseruare non possunt, non sunt villo modo beneficii, si alios non reperiant, qui eo fine velint sua beneficia recipere, quia id solum sua causa faciunt: Si verò alios reperiant, & hos potius, quàm illos eligant, tunc sunt quidè aliquo modo beneficii, sed illa beneficentia non procedit ex charitate, sed ex cupiditate. Vnde incauta iuuentuti vitanda consulo huiusmodi beneficia, quae potius insidiae, quam beneficia sunt, iuxta illud Mart. lib. 4. epig. 56.

Seneca

Martialis

Seneca

Seneca

Seneca

Seneca

Martialis

Ambrosio

Seneca

Qui potes insidias dona vocare tuas. Et viscata beneficia ea vocat Sen. epist. 8. Quisquis nostrum tutam agere vitam valet, quantum plurimum potest, ista viscata beneficia demit: In quibus hoc quoque miserrimi fallimur, habere nos putamus, & habemur. Collige 2. quòd Praelatus, qui facit, quod debet, non meretur nomen beneficii, sed officiosi; beneficium enim venit à mera charitate, quae non supponit vllum debitum iustitiae; Et est dictum Sen. relatum in eius loc. comm. eth. ver. Beneficium. Non est beneficium, sed officium, facere quod debeas.

31. Noto 6. quòd dans beneficium non debet cogitare de retributione, vt eam ab illo accipiat, à quo omnis bona venit retributio, alie enim Christus Luc. 14. Cum facis prandium, aut cenam, noli vocare amicos tuos, neq; cognatos neq; vicinos diuites, ne forte te & ipsi re inuident, & fiat tibi retributio; Sed, cum facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, & egros, & beatus eris, quia non habent retribuere tibi; retribuatur enim in resurrectione iustorum. Et Sen. 1. de benef. cap. 1. Demus beneficia, non seneremus, dignus est decipi, qui de recipiendo cogitauit, dum daret. &c. 4. Qui praestiterint, obliuiscatur; pertinax sit memoria debentium, &c. 2. Numquàm illa vir bonus cogitat, nisi admonitus à reddente; alioqui in formam crediti transiunt. Et multò minùs dans beneficium, post datum, debet illud habenti exprobrare; laecerat namq; animum, & premit frequens beneficiorum commemoratio; vnde plerumq; beneficiarius ingratus redditur. Sen. 1. de benef. c. 1. Multos experimur ingratos, plures facimus, quia graues exprobratores, exactoresq; sumus. Vnde Mart. lib. 5. epig. 53.

Crede mihi, quamuis ingratia, Posthume, dones, Auctoris pereunt garrulitate sui.

Et Ambr. 1. de off. cap. 30. Nec illa perfecta est liberalitas, si iactantia causa magis, quàm misericordia, largiatis; perfecta autem est liberalitas, ubi silentio quis regis opus suum, & necessitatibus singulorum occultè subuenit, quem laudat os pauperis, & non labia sua.

32. Noto 7. quòd beneficentia multis modis exercetur. Sen. 1. de benef. cap. 2. Alium fide, alium gratia, alium consilio, alium praecipis salubri-

Seneca. Plaso.

In libris adunx. Plat. ex Later. apud Lips. ad dictum cap. 2. Sen. Beneficentia quadrifariam exer...

Plutarch.

33. Nota 8. quod ista beneficentia non est exercenda cum omnibus indistincte...

D. Thom. D. Ambros.

officere istud est, non prodesse alteri, si largiaris ei, qui conspiret aduersus patriam...

Anton.

Qui largiuntur indignis, ut ait Ant. ser. 58. ad Steb. ea, quae dignis conferri debeat...

Tacitus.

Qui delicate a puertia nutriti seruum suum, possed sentiet cum consummatione...

Nazianz.

34. Nota 9. quod beneficentia in homine est illa imago diuina, ad quam creatus est...

D. Chrys.

Chrysof. relat. ab Ant. ser. 58. Benefaciendo Deum imitari reputa. Et interrogatus Demosthenes...

Tullius.

35. Nota 10. quod plus accipit, qui beneficium dat, quam qui recipit. Tum quia hominem sibi denunciat...

Chrysof. hom. 27. in Gen. quem refert etiam Ant. ser. 58. Ipsi sumus, qui beneficio fruimur...

Theobid.

36. Nota 11. quod beneficium magis diligit suum beneficiarium, quam diligitur ab ipso...

Arifor. D. Thomas Buridan. Lignan. Tafon.

37. Nota denique 12. quod naturaliter homines facilius beneficiorum, quam iniuriarum obliuiscuntur...

Abulon.

Seneca.

Herod.

Petrus.

Tacitus.

Dio Cassius.

Tullius.

38. Ex his omnibus dicit noster Prelatus omnibus benefacere, sciens praeterea, quod ex omnibus rebus creatis...

Philo.

Redin.

39. Dico

39. Dico 4. Eleemofyna est opus, quo datur aliquid indigenti, quod illum subleuare possit, sine quò ad animum, huc quò ad corpus ex cõpatione, seu motu misericordie propter Deum. Ita D. Tho. 2. 2. quæst. 32. art. 1. Val. tom. 3. disp. 3. quæst. 9. par. 1. Est autem duplex genus eleemofynæ, corporalis scilicet, & spiritualis. Quod vtrumque etiam multiplex est, & memorie causa D. Tho. art. 2. & Nauar. In sum. cap. num. 4. his verbis comprehendunt.

Visitatio, potio, cibo, redimo, rego, colligo, condo, Consulo, castiga, solare, remitte, ser, ora.

Et sic in vniuersum 14. sunt eleemofynæ, seu 14. opera misericordie; nam sub illa dictione, Cõsule, intellige etiam, Doce, in quibus se debet exercere Prælatus, sciens, quòd vt ait Chrysof. hom. 33. ad pop. Antioch. Melius est hanc artem dandi eleemofynam scire, quàm esse Regem, & diademate coronari. & hom. 36. ait Multo maius est, quàm in nomine IESU mortuos suscitare, & esuriem pascere Christum. Nam hic quidem in de Christo bene mereris; illic autem ipse de te.

40. Dico 6. Correctio fraterna est actus charitatis, quo quis subuenit necessitati proximi delinquentis, cuius finis est ipsius emendatio, non per coactionem, sed per hortationem. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 1. Val. to. 2. disp. 3. quæst. 10. par. 1. Fraternali correctionem facere, ad Prælatos specialius, quàm ad alios, spectat; Dicit enim Paul. Tim. Prælato 2. ad Tim. 4. Argue, obsecra, increpa, in omnia patientia, & doctriua. & probat Ioseph de S. M. in tribun. S. Relig. tract. 1. cap. 10. Vide supra q. 1. c. 7. à nu. 19.

§. 4. De bono exemplo, quod tenentur dare Prælati,

41. IDE Lab. in appar. conc. to. 1. & 2. & in loc. com. ver. Exemplum. Aluar. de vi. rel. g. inst. lib. 6. cap. 20. Chauass. de ver. prud. lib. 2. cap. 12. §. 1. Scrib. in Super. relig. lib. 2. cap. 10. & in pol. christ. lib. 2. cap. 5. 6. & 25. Buf. de stat. Præl. §. 2. & in Panor. ver. Exemplum; Sart. in ciue Reip. reg. confid. 61. Trull. in eluc. lib. 4. cap. 25. nu. 10. Tiraq. de pœn. temp. à n. 96. Rang. in 1. Reg. cap. 8. ver. 20. tendens ad fin. Tor. phil. mor. Princ. par. 1. lib. 1. cap. 1. 2. & 3. & lib. 3. cap. 14. & 15. Menoch. lib. 2. inst. pol. cap. 10.

42. Dico 1. bonum exemplum Prælatorum, quod nihil est aliud, secundum D. Tho. q. 8. de ver. art. 8. ad 1. quàm id, ad cuius imitationem fit aliquid ex intentione agentis, multum luuat ad introducendas virtutes in animos subditorum, sicut malum ad introducenda vitia.

43. 1. Pars prob. 1. ex 1. ad Tim. 4. Exemplum esto fidelium. & ad Tit. 2. In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum. Ad quæ loca vide Chrysof. Et Matth. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona. & ex his, tamquam ex luce, illuminentur ad bene operandum & ipsi. Et Prot. 24. Exemplo didici disciplinam; idest, Exempla Prælatorum sunt magistri subditorum, eosque regularem docent disciplinam. Esa. 49. Dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ, idest, Constitui te Prælatum, vt esses lux gentium tibi subdita-

rum, & tua vita esset speculum illarum. Et Eccl. 10. Secundum iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector est ciuitatis, tales & habitantes in ea. Et 1. Esdræ 9. Cum audissem sermonem istum, scidi pallium meum, & tunicam, & euelli capillos capitis mei, & barbam, & sedi marens, &c. conueniunt autem ad me omnes, qui timebant verbum Dei Israël. Ad quem locum dicit Glossa. Nota, quantum exempla doctorum iuuant, nihil scribitur Esdræ locutum esse, sed tantum audisse scelerata, lacrymasse, & irram ad se fidelium, non vociferando, sed lacrymando traxisse.

44. 2. Prob. ex PP. Chrysof. hom. 10. explicans illud ex cap. 3. 1. ad Tim. Oportet Episcopum irreprehensibile esse, ait, Hoc vniuo verbo genus omne virtutis expressit; eum qui ppe, qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt instar Solis, ceteros, veluti stellarum igniculos, in suo fulgore obscuret; debet huiusmodi vitam habere immaculatam, atque compositam, vt omnes in illum, & in eius vitam, veluti in exemplar aliquod excellens, intuentur. Ambr. 2. de off. c. 29. Forma esse debemus ceteris, non solum in opere, sed etiam in sermone, in castitate, in fide. Quales haberi volumus, tales simus, & qualem affectum habemus, talem aperiamus. Hier. in epi. Nep. ad Heliod. In te omnium oculi diriguntur, domus tua, & conuersatio quasi in specula constituta, magistra est publica disciplina. Quidquid feceris, id sibi homines faciendum putant. Causa, ne committas quòd aut qui reprehendere volunt, dignè lacerasse videantur, aut qui imitari coguntur, delinquerent. Greg. 2. par. past. cap. 3. Sit rector operatione præcipuus, vt vita viam subditis viuendo denunciet; & grex, qui pastoris vocem, moreque sequitur, per exempla melius, quàm per verba gradiatur, &c. & 3. par. past. cap. vi. Plus adhibe, quàm vocibus, insueti, & bene viuendo vestigia sequacibus imprimat. Chrysol. ser. 167. Docenda faciens obedientem perficit auditor. Et in Trid. sess. 25. de refor. c. 1. monei sacra Synodus Episcopos, vt factis, ac vita actionibus, quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, se muneri suo conformes ostendant: In primis verò ita mores suos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, &c. exempla petere possint. & sess. 5. cap. 1. de reform. dicitur, quòd Integritas Præsidentium satus est subditorum. Quod idem habetur in cap. Miramur, dist. 61.

45. 3. Prob. ex Philosophis, Arist. 1. œcon. cap. 6. Nisi quis bonum exemplum de se præbuerit, imitatore diligentia habiturum non existimant, neque in re familiari, neque in alijs: Quoniam impossibile sit, non diligenti dominum diligentes esse vicarios. Plat. 6. de leg. Qui circa mores, actionesque seruorum nihil vquam facit impie, nihil iniquè, atque ita in his se sequat immaculatum, ad producendas virtutis fruges erit aptissimus. Cic. de or. lib. 3. Duo illa nos maximè mouent, similitudo, & exemplum. Sen. epist. 6. Plus tibi & vina rox, & conuictus, quàm oratio proderit; In rem presentem venias oportet. Primum, quia homines amplius oculis, quàm auribus, credunt; deinde, quia longiniter est per præcepta, breue, & efficax per exempla. Vell. lib. 2. Rectè facere Princeps ciues suos faciendos docet.

46. 2. Pars prob. 1. Esa. 52. Dominatores eius iniquè agunt, & ingiter tota die nomen meum blasphemant. Sicut enim, ait D. Thom. 1. 4. in ep. ad Rom. Legis obseruancia in bonis operibus est occasio

D. Thomas.
Valensia.
Nauarrus

D. Chrysof

De S. M.

Labata.
Aluarez.
Chauass.
Scribanus.
Busiens.
Sargonius.
Trullus.
Tiraquel.
Rangol.
Torres.
Menochius

D. Thomas

D. Chryf.

1492

D. Chrysof

D. Ambros

D. Hieron

D. Greg.

D. Chrysol.

Arist.

Plato

Cicero

Seneca

Velleius

D. Thomas

Pelus.

caso videntibus, ut honorē Dei, ita etiā transgressio legis per mala opera, occasio est videntibus blasphemandi. Et Lev. 4. Si sacerdos, qui unctus est, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo, &c. Quem locum explicans Pelus. lib. 2. epist. 121. ut ibi refert Lor. ait. Tantum animi lex pro sacerdote peccante sacrificium offerri præcipit, quantum pro universa plebe, quod si par non esset peccatum, idem ritique sacrificium minime indixisset. Maius porro peccatum efficitur, non ob naturam, sed ob perpetrantis dignitatem; nam quod sibi sumpsit, ut aliorum mores componat, ac moderetur, si ipse labatur, maius ob dignitatis suæ gradum peccatum reddit. & 1. Paral. 14. narratur de Saule, & armigero eius, quod cum vidisset armiger eius, videlicet mortuum esse Saul, irruit etiā ipse in gladium suum, & mortuus est; quia mors animæ Pralati mortem caufat animarum subditorum. Greg. 1. par. past. cap. 2. Scriptum est per Prophetam [Oseam cap. 9.] Laqueus ruine populi mei sacerdotes mali. Hinc rursus de sacerdotibus malis per prophetam [Ezech. 44.] Dominus dicit, Facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis. Nemo quippe in Ecclesia amplius nocet, quam qui perverse agens, nomen, vel ordinem sanctitatis habet: delinquentem namque hunc nemo redarguere præsumit; & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur. & 2. par. past. cap. 7. Langnese capite, in casum membra vident; & in exploratione hostium frustra exercitus velociter sequitur, si ab ipso duce itineris erratur. Et lib. 6. reg. epist. 7. Mala actio præsentibus valde nocet subditis. Vide D. Thom. 1. 2. quaest. 73. art. 10. Ioseph. lib. 8. antiq. c. 10. Cum moribus Principum corrumpitur conversatio subditorum; & cum viderint illorum luxurias, sive castitatis merita respicientes, quasi virtutes, eorum imitari nituntur illecebras; non enim opera Principum approbare videntur, nisi etiam similiter hæc agatur. Et Philo lib. 1. de vi. Mos. Si Princeps totū se dans voluptatibus, ad vitam delicatam deflectit, universa propemodum subditorum multitudo ad voluptates proclinet. Cic. lib. 3. de leg. Peccare Principes tantum mali non est, quamquam est hoc malum per se ipsum magnum, quantum illud, quod permulti imitatores Principi existunt. & Iuven. sat. 14. vers. 32.

D. Greg.

D. Thom. Ioseph.

Philo.

Cicero.

Iuven.

Grego.

Sic natura inber, velocius, & citius nos
Corrumpt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeunt animos auctoribus.

Et huius rei rationem reddit Greg. 2. 1. mor. c. 1. Quia rationales nostri spiritus, dum in Pralatorū intentione defixi sunt, singulis quibusque actionibus permiscetur, ut tales factus operum procreent, quæ exempla præcedentium in vocibus præceptorum vident.

47. 2. Prob. ex lure can. cap. Magna, de vo. Quod agitur à Pralatis, facile erabitur à subditis in exemplum. Colligitur ex cap. Qualiter, & Quando, el. 1. de accus. & ex cap. Sicut, 2. q. 7. Habetur in cap. Ex merito, 6. quaest. 1. Capite languescere, cetera corporis membra inficiuntur. & in cap. Præcipue, 11. quaest. 3. dicitur, quod tot moribus digni sunt Pralati, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt.

48. Dico 2. parum refert, quod Prælatus multa dicat ad continendos subditos in officio, si quæ dicit, non facit, immò & contrarium facit. Ut ista conclusio explicetur, nota doctrinā Hug. de S. Victore de clau. an. cap. 12. vbi distinguit

De S. Vict.

3. species Prælatorum negligentium. Quidam enim sunt, qui bene viuunt, & subiectos malè viuere permittunt. Alij, qui malè viuunt, & subiectos bepe viuere cogunt. Tertij, qui malè viuunt, & subiectos malè viuere volunt. Primi licet exemplo præcedant, quia tamen errantes non corrigunt, delinquant, & similes Heli sūt. 1. Reg. 2. quia, ut ait Chrysoft. hom. 16. in Math. non sibi ipsi tantum unusquisque vilis esse debet, sed etiam ceteris. Filij autem Heli similes sunt illi tertij, sine potiùs Diabolo, qui non est contentus facere malum per se, sed etiam suggerit alijs, quantum potest. Secundi autem errantes quidem reuocant, sed fortes occidunt, reuocat verbis, occidunt exemplis, Religiosi videri student, quia Religiosos sub te habent; gloriantur de eorum patientia, non de sua; Quod operari nolunt, imperant, operantur ipsi, quod alijs operari licitum esse non putant. Inter hostiam negligentem Prælatos hos minùs malos censeo, quam primos, & tertios; Nam licet in exemplis vis magna sit ad introducendam virtutes, & vitia in animos subditorum, ut dictum est, id tamen frequentiùs accidit in subditis simplicioribus; ait enim Macr. lib. 7. Satur. cap. 4. quod plebeia ingenia magis exemplis, quam ratione capiuntur: nam in sapientioribus, & qui magis respiciunt in Pralato id, quod deberet facere, quam quod facit, exempla nec attollunt multum, nec deprimunt. Colligunt enim isti flores, & spinas cauent; & ut dicit Chryf. hom. 43. op. imperf. sicut aurum de terra eligitur, & terra relinquitur, sic & auditoris doctrinam accipiant, & mores relinquunt; frequenter enim de homine malo bona doctrina procedit. Quod etiā dicitur Mat. 23. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, seruate, & facite, secundum opera eorum nolite facere. Vnde PP. & DD. cit. & citandi, licet dicant, plus professe doctrinam factis comprobata, solam tamen aliquid etiam professe non negant.

49. Prob. ergo conclusio. Quia Christus cepit facere, & deinde, docere, Act. 6. & Io. 13. Exemplum dedi vobis, ut quem admodum ego feci, ita & vos faciatis. Et Hier. ad Fab. Multo plus intelligitur, quod oculis videtur, quam quod aure percipitur. Et Greg. hom. 38. in euang. Matth. Nonnumquam mentes audientium plus exempla fidelium, quam doctentium verba conuertunt. Chrysoft. hom. 16. in Matth. Qui docet absque operibus, se ipsum condemnat. S. Leo in ser. de S. Laur. Facilis ad exhortandum sit ratio, efficax ad suadendum: validiora tamen sunt exempla, quam verba, & plenius est opere docere, quam voce. Ber. ser. 2. de resur. Sermo viuus, & efficax est exemplum operis; facile persuadet, quod intendimus, dum factibile esse probat, quod suademus. D. Thom. 1. 2. q. 34. art. 2. corp. In operationibus, & passionibus humanis, in quibus experientia plurimum valet, magis mouent exempla, quam verba. Bonau. de 6. al. Seraph. cap. 6. Doctrina verborum sine exemplis operum, efficitur cæmentum sine calce aridum, & inualidum. Plutar. in opusc. de puer. educ. in fine. Ante omnia, debent parentes, nihil peccando, omniaque proficij rationibus agendo, evidens sese liberis exemplum præbere, ut in istorum vitam tamquam in speculum insuantes, à turpibus distent, factisque auertantur; etenim qui peccata filiorum increpantes, ipsi in eadem prolabantur vitia, si se non sentiant sub illorum nomine semetipsos accusare.

50. Dico

D. Chrysof.

D. Chrysof.

D. Chrysof.

Macrobin.

D. Chrysof.

D. Chrysof.

D. Hieron.

D. Hieron.

D. Greg.

D. Greg.

S. Leo.

S. Leo.

D. Bernar.

D. Tho.

D. Bonau.

D. Bonau.

Plutar.

D. Thom.
Valentia.

50. Dico 3. grauissimum est peccatum scandalum, in Prælato praesertim. Ita D. Thom. 2.2. quaest. 43. art. 2. ubi expoitores, Val. to. 3. disp. 3. quaest. 18. par. 2. Prob. 1. ex scrip. Matth. 18. *Ue mundo a scandalis, ue homini illi, per quem scandalum uenit, qui scandalizauerit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Vide cap. 5. eiusdem Matth. & Petro suis sermonibus scandalum danti auditoribus (materialiter tamen solum propter ignorantiam) dixit Christus Matth. 16. *Vade post me Satana, scandalum es mihi: ubi, ut apparet, Satanas vocatur scandalosus.* Et Io: 8. vocatur filius Diaboli. *Vos ex patre diaboli estis, & desideria patris vestri vultis facere, ille homicida erat ab initio: homicida fuit Dæmon ab origine mundi, non armis, sed sermonibus, suadens Eux transgressionem praecepti Dei: & homicidæ, & filij Diaboli sunt, qui dictis, aut factis praebent proximis occasionem ruinæ.* Et hic nota, quod plus peccat, qui suadet alteri malum, quam qui malum ipsum facit; quia non solum consentit malo, sed etiam est causa, ut malum fiat. Et docult Gloss. in cap. Deteriores, ver. Deteriores 6. quaest. 1. Vnde Chrysost. hom. 25. in epist. ad Rom. ait. *Serpens magis puniendus est, quam mulier, sicut & mulier plus quam vir; & Iezabel maiores panas dedit, quam Achab vinea rapior, ipsa quippe negotium texerat vniuersum, & Regi lapsus dederat occasionem.* Igitur & tu, si reliquis perditionis causa fueris, grauiora patieris, quam qui per te subuersi sunt.

D. Chrys.

51. 2. Prob. ex PP. Chrys. ser. contra concub. tom. 5. *Quod si etiam admirabile quiddam dicendum. Etiam si grauius quis peccet, atq; clam hoc faciat, & neminem scandalizet, minorem dabit penam, quam qui leniter peccauit, idq; impudenter, & cum scandalo multorum.* Basl. in reg. breu. quaest. 64. *Sane scandalizet aliquis, quando cumq; dictis, factisue legem violat, & exemplo suo ad leges violationem inducit, ut serpens Euam, & Eua Adam; vel quando cumq; prohibet ex equi voluntatem Lei, ut Petrus Romanum; vel quando adificat animum imbecilli ad aliquid eorum, quæ vetita sunt.* Et infra. *Si in his, quæ in potestate nostra sunt, res adeo formidabilis est fratrem scandalizare, quod de his dicendum erit, qui rebus vetitis faciendis, loquendisue scandalizant; maxime quando vel scientia maiore praeditus videtur, vel in gradu aliquo censetur sacro, ut ceteris tamquam regula, exemplarue propositus esse debeat.*

D. Basl.

52. 3. Prob. ex Iur. Can. ubi propter scandalum existimatus innocens punitur; c. Ex literis, et 1. de homic. cap. De rectoribus, cap. Tua nos, de cler. ægr. cap. Cum teneamur, de præb. Et multa debent praetermitti, quæ sine scandalo fieri non possunt; cap. 2. de nou. op. nunc. cap. Quoniam, de iure patr. Nec permittitur aliquis eligi ad dignitatem, etiam si bonus sit, & nullam det occasionem, propter scandalum vitandum. Fusc. lib. 2. de visit. cap. 28. num. 6. ubi multos textus, & DD. affert.

Etichus.

53. Ex dictis sequitur 1. quod, cum scandalum sit dictum, aut factum, praebens alteri occasionem ruinæ, peccato scandalum speciali distincto ab actu, peccat Prælatus, & quilibet alius quando facit aliquid malum, vel bonum, vel indifferens, sed secundum speciem, & appa-

rentiam malum, ea intentione in publico, ut alijs sit occasio peccandi. V. G. est Prælatus Minimorum licentiatas ad comedendas carnes, comedit eas in publico eo animo, ut fratres prouocet ad eas etiam comedendas; hic licet opus faciat in se bonum, cum ipse sit legitime licentiatas; quia tamen eo animo comedit, ut prohibiti comedere, alliciantur ad comedendum, peccat speciali peccato scandalum. Similiter irridet Prælatus aliquem religiosum, vel de eo publice murmurat, ut alij eadem faciant, hic etiam peccat speciali peccato scandalum. Atq; ita docet D. Thom. 2.2. quaest. 43. art. 1. ad 4. Immo addo, quod Prælatus peccat speciali peccato scandalum, quando facit aliquid publice, quod potest inducere subditos ad peccatum, etiam si ipse non habeat talem intentionem. Cum enim Prælatus sit exemplar, ad quod respiciunt omnes subditi, etiam si intentionem nocendi non habeat, cum tamen auctoritate personæ actualiter noceat, culpam peccati scandalum non euitat. Ita Nauarr. in man. cap. 6. num. 19. ver. Vndecimo; Viu. in cand. tract. de confess. num. 48. & alij multi, quos citat, licet non sequatur, Fagund. in 2. præc. Eccles. lib. 4. cap. 4. num. 5. Et huius sententia est sine dubio D. Thom. loco cit. ubi ait, quod dictum, & factum alterius potest esse dupliciter alteri causa peccandi. Vno modo per se; alio modo per accidens. Per se quidem, quando aliquis suo malo verbo, vel facto intendit alium ad peccandum inducere, vel etiam si ipse hoc non intendat, & ipsum factum est tale, quod de sui ratione habet, quod sit induciuum ad peccandum. Et hanc esse mentem D. Th. docent Val. to. 3. disp. 3. q. 18. par. 2. Syl. ver. Scandalum, q. 2. ver. Tertium; Mald. 2.2. q. 43. dub. 2. art. 1. & alij, qui vniuersaliter docent, ad constituendum speciale peccatum scandalum, non esse necesse, peccantem habere formalem intentionem ad peccatum inducendum. Quod conuincitur; quia qui in loco sacro, vel cum persona sacra mœccatur, etiam si solum intendat lux libidini satisfacere; tamen sacrilegus realiter est.

D. Thom.

Nauarrus
Vinaldus.

Fagund.

D. Thom.

D. Thom.
Valentia.
Syluester.
Malderus.

54. Sequitur 2. quod Prælatus continet, & publice lines deferens, vel nudus dormiens in Ordine nostro mortaliter peccat, etiam si ista ex sui natura nullam inducant culpam. Quia suo malo exemplo alios ad idem faciendum inducit, & sic patitur graue detrimentum Regula; Ita Mont. in Chron. Minim. lib. 1. cap. 1. reg. §. 7. pag. mihi 273. quia hæc sunt etiam prohibita iure communi; cap. Cum ad monasterium, de sta. monach. Et potest hoc confirmari ex illo Sap. 6. *Exiguo conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur.* Quasi dicat, In criminis paritate, subditorum, & pusillorum miserebitur Deus; Prælatorum autem, & potentium non miserebitur, sed isti maxime cruciabantur, quod eorum transgressionum multarum transgressionum sint causa: vnde iuxta delictorum mensuram erit plagarum modus. *Quidquid enim Prælati exemplo, ait Abb. Bo. Spei epist. 13. committere subditi non verentur, quidquid damnationis, prævalente huiusmodi commisso, promerentur: nimirum insus iudex distictius exigit à Prælato, qui sic illos vel ad peccandum impulit, vel saltem non repulit à peccato.* Vide sup. q. 1. cap. 5. num. 63.

Montoya.

Abbt.

55. Sequitur 3. quod Prælatus turpia proferens verba, vel narrans publice turpia gelta, peccat mortaliter, etiamsi ipsa verba de se aliàs tantum veniale culpa induceret, inficit enim suo malo exéplo simpliciores fratres, qui & ipsi ad talia proferenda animatur, cū procliuiiores simus ad imitanda vitia, quàm virtutes, vt ait Naz. or. 1. num. 23. *Nihil tam facile est, quàm malum fieri, etiamsi nemo ducem se nobis ad vitium præbeat; rara tamen, & ardua est virtutis adeptio, quamuis multa sint, quæ nos ad eam trahant, & inuident.* Ad quem locum ait Elias Cret. hanc virtutis esse naturam, vt eam homines non facili negotio consequi possint, contra ad vitium contrahendum homines maxime ex parte promptos, atq; idoneos esse. Prætereà in hoc perdit Prælatus multum de odore bonæ famæ, tam illi necessaria. Quæ enim libenter loquimur, libenter etiam facimus; & mores hominum lingua pandit, cum sit secretaria cordis; & sermo est vmbra actionis, vt aiebat Democr. apud Plutarc. de puer. educ. Idem dic, si Prælatus audiat subditum turpia loquentem, seu detrahentem proximo, & non corrigat: ait enim Arist. 4. ethic. cap. 8. *Quæ quisque audire patitur, eadem quoq; facere videtur.* Idem dic, si ipse detrahat, vel murmuret. Quare ad hæc multum debent Prælati aduertere, ne sint petra scandali suis subditis, præsertim simplicioribus. Vide quæ dico sup. q. 1. cap. 7. num. 24.

Nazianz.

E. Cretus.

Democrit.

Aristot.

§. 5. De Prudentia Regularium Prælatis necessaria.

D. Thom.

Valentia.

Iauellus.

L. Iustian.

Raymund.

Eustachius.

Ieffius.

Stobæus.

A. et Max.

A. Carmel.

Chauassius.

Rosignol.

Bulsau.

Bellarmin.

Torres.

Aegid.

Contzen.

Menoch.

Trullus.

P. Greg.

Lipsius.

Sartorius.

Ribald.

Patrius.

P. Chrysf.

D. Greg.

D. Bernar.

56. E prudentia agit D. Thom. cum suis 2. 2. à quæst. 47. Val. tom 3. disp. 4. Iauell. tom. 2. par. 2. phil. christ. tract. 4. B. Laurentius Iust. in lig. vi. tract. de prud. Raym. in lum. lib. 3. tit. de qual. ord. Eustach. 3. p. sup. eth. tr. 3. disp. 2. lect. 1. Ieff. lib. 1. de virt. Stob. ser. 3. Ant. & Max. ser. 26. Ant. Car. serm. 4. Chauass. de prud. volumen edidit; vide in specie lib. 2. cap. 12. §. 1. Rosig. de act. virt. lib. 2. cap. 1. & de discipl. christ. perf. lib. 3. cap. 9. Bus. in virid. ver. Prudentia, & speciahus in casu nostro, de statu Episc. §. 4. Bell. de off. princ. lib. 1. cap. 8. Tor. phil. mor. princ. lib. 8. Aegid. de reg. Princ. par. 1. lib. 1. à cap. 6. Contz. 2. pol. cap. 2. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 31. Trul. in elucid. lib. 4. de reg. Præl. cap. 25. confid. 5. num. 8. P. Greg. lib. 10. de rep. cap. 4. Lips. 1. pol. à cap. 7. & lib. 3. à cap. 1. & in not. ad lib. 1. cap. 9. & in exemp. pol. lib. 1. cap. 8. Sart. de rep. reg. confid. 68. Ribald. de Princ. christ. lib. 2. cap. 33. Patri. de reg. lib. 6. tit. 8.

57. Nota, quod prudentia est regina, ac ductrix omnium virtutum, earumq; norma, ad quam omnes aliæ diriguntur. Chrysf. hom. in psal. 13. *Prudentia est lucerna anime, regina cogitationum, magistra eorum, quæ bona sunt, & honesta.* Et Greg. 2. mor. cap. 25. *Ceteræ virtutes, nisi, ea quæ appetunt, prudenter agent, virtutes esse nequaquam possunt.* Et Bernar. ser. 49. in cant. *Est ergo discretio non tam virtus, quàm quedam moderatrix, & auriga virtutum, ordinatrixq; affectuum, & morū doctrix; tolle hæc, & virtus vitio*

erit; ipsaq; affectio naturalis in perturbatione magis conuertetur, extremumq; nature. Et in clem. Pastoralis §. Verum, de re iud. & in cap. Præsentium, 1. quæst. 5. discretio, seu prudentia, vocatur mater virtutum. Nec solum dirigit prudentia virtutes morales, sed etiam si spiritualis sit, & finem supernaturalem respiciat, prout de ea loquitur. D. Thom. 2. 2. quæst. 47. art. 14. dirigit virtutes theologales. Quomodo enim credenda à non credendis discernas, quo incentiuo ad credendum mouearis, quid in actu credendi obserues, quando, & quomodo actum fidei elicias, quando, & quomodo fidem exterius profitearis, quando sperare debeas, quomodo dimices aduersus pusillanimitatem, & desperationem; quomodo, & quo tempore sit diligendus Deus, & proximus, ad prudentiam spectat. De his late Chauass. de ver. prud. lib. 1. à cap. 5. Rosig. de act. virt. lib. 2. cap. 2.

D. Thom.

Chauass. Rosignol.

D. August.

58. Dicendum itaque est, quod prudentia, quæ secundum Aug. lib. 1. de lib. arb. cap. 13. nihil est aliud, quàm scientia rerum appetendarum, & fugiendarum, est ita regnanti Prælato necessaria, vt alimentum viuienti. Prob. 1. ex Scrip. 1. Paral. 22. *Des tibi Dominus prudentiam, & sensum, vt regere possis Israel.* 3. Reg. 3. *Dabis seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere (quod est minus prudentia) inter bonum, & malum; quæ petitio quantum placuerit Deo, vide in cap. 4. Prou. 16. Posside sapientiam, quia auro melior est, & acquire prudentiam, quia pretiosior est argento.* & Prouer. 28. *Dux indigens prudentia, multos per calumniam opprimet, & 1. ad Tim. 3. Oportet Episcopum esse prudentem.*

D. Bernar.

Synefius.

Aegid.

Aristot.

Plato.

59. 2. Prob. ex PP. & Phil. Ber. epist. 42. ad Henric. Sen. *Quamobrem & Petro curam omnium crediturus, prius eius studium probare beneuolentiæ, ser seiscitans, si se diligeret; probauit & prudentiæ, quando errantibus hominibus, & putantibus ipsum esse quempiam ex Prophetis, ille prudenter veritatē aduertens, Deum potius Prophetarum confessus est.* Synef. de reg. col. 7. *Nec enim ad felicitatem imperium sufficit, neq; in potentia est à Deo constituta beatitudo, sed accedat prudentia, vel potius precedat oportet, quamquam optime potestatem exerceat.* B. Iust. in lig. vi. tr. de prud. cap. 3. *Qui non habet prudentiam, licet sit magnæ sanctitatis, similis est homini in altum respicienti, & ubi ponat pedem suum nō videt, qui de facili potest ruere.* Aegid. de reg. lib. 1. p. 2. c. 7. tria ad hoc propositū dicit, & probat. 1. quod sine prudentia Prælatus non est Prælatus secundū rei veritatē, sed nomine tantū. 2. quod sine ea facile Prælatus vertitur in tyrannum. 3. quod sine prudentia non potest aliquis naturaliter dominari. Arist. 3. pol. c. 3. in med. *Prudentia propria virtus est præsentis, Nam ceteræ quidem virtutes videntur communes, tam eorū, qui præsumt, quàm eorū, qui subsunt; at prudentia non est virtus eius, qui subsit.* Plato ep. 17. ad Dionem, *Nulla ciuitas potest esse felix, nisi ubi cum prudentia sub iustitia viuatur.* Et Xenophon de mag. requ. *Ac prudentem sanè quemuis esse conuenit, qui cum imperio sit.*

§. 6. De partibus integralibus Prudentia.

D. Thom.
Valentia.
Conzen.
Iauellus.
Patrisius.
Jesius.
Aegid.

60. **R**O hoc §. vide D. Thom. 2. 2. quæst. 49. Val. tom. 3. disp. 4. quæst. 3. Contz. 2. pol. cap. 2. à §. 4. Iauell. to. 2. phil. christ. par. 2. cap. 4. Patrit. de reg. lib. 6. à tit. 9. Less. lib. 1. cap. 2. dub. 2. Aegid. de reg. lib. 1. par. 2. cap. 8.

Arist.
Arist.

61. Suppono, quòd 2. præcipue modis acquiritur prudentia. 1. experientia, quæ docet de similibus, aut dissimilibus similiter, aut dissimiliter iudicare; experientia autem temporis longitudine comparatur. Ita Arist. 6. eth. cap. 8. ubi ait. *Particularium est prudentia, quæ ex experientia nobis innolescent, experientiam autem temporis affert longitudo. 2. eruditione, & exemplo seniorum sapientum, qui, cum experientati sint, suppleant, si audiantur, experientati doctum.* Vnde Arist. 6. eth. cap. 11. *Quare peritorum hominum, & seniorum, seu prudentium pronuntiationibus, & opinionibus absq; demonstratione, non minus quam demonstrationibus attendendum est: quia namq; ex ipsa experientia visum habent, principia intuentur.* Et Eccl. 8. dicitur. *Non te fratercat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt à patribus suis, quoniam ab ipsis discas intellectum, et in tempore necessitatis dare responsu.*

D. Thom.
Aegid.

62. Dicendum est, 8. esse partes integrales prudentia, memoriam, intelligentiam, docilitatem, solertiam, rationem, providentiam, circumspicionem, cautionem. Ita D. Thom. loco cit. quæst. 48. & quæst. 49. Aegid. & alij cit. Memoria est recordatio eorum, quæ legimus, audiuimus, vidimus, aut aliter experti sumus: prudentia enim versatur circa contingentia operabilia, & in his ut plurimum futura sunt præteritis similia. Vnde Arist. 1. rhet. cap. 9. fine ait. *Ex præteritis futura conijcietes in dicamus.* Et Isoc. or. ad Nicoc. *Si præteritorum meminervis, de futuris etiam rectius delibera- bis.* Et Sen. epist. 83. *Consilium futuri ex præterito venit.* Et Dion. Halic. lib. 10. antiq. Rom. *Nec aliunde melius consilia petuntur, quæ in futurum profunt, quam à præteritarum rerum exemplis.* Et Polyb. l. b. 3. hist. *Præterita quippe res optima gerendarum rerum documenta sunt, faciliq; nobis ostendunt uniuscuiusq; rationis, consilia, machinas, quid nobis gratiam, opem, beneficium parare possit, quid quemquam aduersus nos mouere, quid ad misericordiam, quid ad indignationem, quid ad iustitiam, atq; æquitatem impelleret, quæ omnia publicè, & priuatim plurimum in vita mortalium momenti habent.* Et Greg. 1. par. past. cap. 9. *Mentis oculus ad opera transacta reuocet, penset quisque, quid subiectus egerit, & repente cognoscat, si Prælatus bona agere, quæ proposuerat, possit. Præteritorum ergo memoria habere necesse est prudentia præditum, ut ex illis, quid in præsentem, vel futuro negotio agendum sit, iudicare possit.* Et in primis studeat Prælatus regularis scire quidquid boni, vel mali egerit illius antecessor, quod gratum, vel ingratum subditis fuerit, ut illud amplecti, vel vitare possit. Notat autem D. Tho. loco cit. quæst. 49. art. 1. ad 2. quòd 4. valent ad corroborandam memoriam.

Arist.
Isocrates.
Seneca.
D. Halic.
Polybins.

D. Greg.

D. Thom.

63. Intelligentia significat notitiam præsentium; ut enim prudenter iudices, necesse est, præsentem statum rei tibi probè esse prospere-

ctum. Potest etiam hoc nòm ine significari notitia principiorum moralium, ut scilicet sciat leges, & bonas consuetudines, quæ possunt esse principia, & regulæ agendorum, iuxta illud Eccl. 34. *Vir in multis expertus cogitabit multa, & qui multa didicit, enarrabit intellectum.*

64. Docilitas significat affectum, & promptitudinem ad discendum, cum enim nullus sit sufficiens ad excogitandum omnia, quæ possunt esse vtilia suo regimini, oportet quòd, qui prudentiam affectat, sit docilis, aliorum consilij acquiescendo. Vnde dicitur Prou. 8. *Ego sapientia habito in consilio, & eruditio inter sum cogitationibus.* & Prou. 11. *Salus, ubi multa consilia.* Et Job. 4. *Consilium semper à sapiente exquire.* Qui verò consilia negligit, superbus, vel ignorans est. Vnde Prou. 12. dicitur. *Via stulti rebla in oculis eius; qui autem sapiens est, audit consilia.* Et Liu. lib. 4. decad. 5. ut referunt, *enim, qui de sua vnus scientia omnia gerat superbum magis, quam sapientem iudico.* Et Cai. 2. 2. quæst. 49. art. 3. ait, quòd iam negligentia, quam contemptus audiendi viuos, vel vita functos, mater est imprudentia. Ratio autem, quare sint tam proficua consilia, est. Tum quia non facile potest humana mens regentis excogitare omnia, quæ possunt prodesse, vel obesse rei determinandæ, vident enim plus oculi, quam oculus, & plus duo sciunt, quam vnus. Tum quia affectus, & passiones non sinunt discernere verum. Quare, si Prælatus sibi soli fidat, in multos, & graues errores dilabi necesse est, quos euitabit, si veridicos, & fidos consiliarios adhibeat, qui rem dilucidius intuentes, verum à falso discernant: ait enim Naz. ep. 12. *quòd facilius est in alienis, quam in proprijs philosophari.* Et Cic. 1. de off. *Fis, nescio quo pacto, ut magis in alienis cernamus, si quid delinquitur, quam in nobismetipsis.* Et Q. Cur. lib. 7. de vi. Alex. *Natura mortalium hoc quoque nomine praua, & sinistra dici potest, quòd in suo quisque hebetior est, quam in alieno.* Quare ridendi sunt illi Superiores, seu potius illorum subditi lugendi, qui omnia per se posse autumant, sibi solos sufficere prædicant, auxilio egere, non consilio, clamant. O animalia bruta, o truculentas bestias! Audite Esa. cap. 5. *Va vobis, qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.* Indigni, quibus grex porcorum credatur. Verè subditis vestris dictum illud Itali Poetæ concinit, *Misera mandra, à chi sei data in guida.*

Linius

Caiet

Nazian

Cicero

Q. Curtius

65. Solertia est habitus, ex quo repentinè, & ex improuiso medium prouenit congruum in negotio agendo, vel vitando. Quare prudens debet multa scire, & inuestigare, ut possit in arduis, & intricatis negotijs medium inuenire ex improuiso congruum, quo ea extricentur, & desiniantur. Ad quod multum iuuat naturalis viuacitas intellectus, adiuta multa lectione, & auditione.

66. Ratio est quædam promptitudo ratiocinandi, & vnum ex alio colligendi; quare impofibile est, hominem non bene ratiocinatem esse prudentem. Tum quia prudentia versatur circa res particulares, & minimè per se notas; vnde oportet eas per alias notiores cognosci, quod nō nisi per discursum fieri potest. Tum quia necesse est, prudentem esse bene consiliatum, sed

consilium fit per discursum, & inquisitionem, vt docet D. Tho. 2. 2. q. 49. art. 5. corp.

67. Prouidentia est consideratio futurorum euentuum, qui possent sequi ex opere; applicatioq; mediorum pro intento fine consequendo. Prouidus enim cum futura prouidet, ita presentia disponit, vt facillè illa intelligantur, & cum presentia intuetur, ea, quæ ventura sunt, iudicat; vnde cum videt futurum malum, abscondit se, & cum videt periculum, fugit: cum è contra simplex, & improuidus dispendia sustineat, & damna recipiat, vt dicitur Prou. 2. 2. Callidus vidit malum, & abscondit se; innocens pertransiit, & afflicus est damno. De hoc locutus videtur Chrysol. hom. 51. in Matth. cum ait, Prudentem autem dico, non scientem, & doctum, sed sensatum, & mente acutum, qui potest rerum ponderare naturas, & secundum quod potest, rationabiliter opinia agere.

D. Chrysol.

68. Circumspectio est accurata consideratio circumstantiarum. Cum enim prudentia, vt saepe dictum est, circa singularia versetur, non sufficit prudenti rem ipsam bonam, vel malam esse, sed debet etiam attendere, an hic, & nunc illud, quod est deliberandum, sit bonum, vel malum, cum humanarum actionum bonitas, vel malitia ex circumstantijs maximè pendeat. Vnde bonum secundum se redditur malum ob circumstantias, vt patet in exemplo allato à D. Thom. loco cit. art. 7. ostendere enim alicui signa amoris per se est bonum ad conciliandam eius beneuolentiam; malum autem est ex circumstantijs, si ob id ille superbiat, aut suspicetur, te id facere adulandi gratia. De hac circumspectione ait August. de spir. & an. c. 51. Valde si quidem est necessaria nobis circumspectio examinationis, quatenus per experientiam eorum, quæ fecimus, ad ea, quæ agenda sunt, tutiores reddamur: Sæpe namq; opus, quod bona intentione inchoari credimus, tanto citius in deceptionis laqueum nos precipitat, quanto de intentione nostræ principio securi, finem actionis non obseruamus: & imprudentes quasi via plana ad foueam currimus, quia videmus, quid facimus, sed quid finem nostrum sequi debeat, non attendimus.

D. Thom.

D. August.

69. Cautio est animaduertentia, qua scit homo eligere bonum, & reprobare malum, & ne decipiatur in eligendo malum sub specie boni, aut ne refutet bonum, quia representatur ei sub specie mali. De hac Sen. lib. 4. de benef. cap. 34. Multa interuenient, per quæ & malus pro bono subrepat, & bonus pro mala displiceat; fallaces enim sunt rerum species, quibus credimus, Hæc vt quàm diligentissimè estimem, operam dabo, ne cito illis assentiar. Et Greg. 1. mor. cap. 25.

Seneca

D. Greg.

Nonnulla prouidens agere nititur; & sæpe dum cautus futura subtiliter prouidet, incautus damna presentia nequaquam videt.

S. 7. De partibus subiectiuis Prudentiæ

E his D. Thom. 2. 2. q. 59. Lesh. lib. 1. de prud. cap. 2. dub. 1. lauell. to. 2. phil. christ. par. 2. tract. 4. cap. 2. Val. tom. 3. disp. 4. q. 3. par. 2. Eustac. 3. par. sua æth. tract. 3. q. 6.

D. Thomas
Leshius
Iauellus
Valeantius
Eustachius

71. Dicendum est, partes subiectiuas prudentiæ primarias esse 2. priuata, tam nimirum, & publicam. Hæc in quatuor species diuiditur, in regiam, politicam, oeconomicam, & militarem. Priuata est, qua quis in singulis actionibus spectat, quid agere debeat, proprium intendens bonum, & hæc sola simpliciter, & absolute vocatur prudentia, vt ait Arist. 6. eth. cap. 8. quia is solus absolute prudens est dicendus, qui sua præ cæteris omnibus curat, se ipsum omni virtute exornans. Regia est, qua quis idoneas condit leges in commune bonum gentium, quas regit, & circa hæc dicit Philo 1. de vi. Mos. col. 2. quod quatuor sunt legislatori necessaria, charitas erga proximos, iustitia, amor virtutum, & vitiorum odium. Politica est, qua ministri Regis recte communitatem administrant, Regisq; leges obseruari curant debitis, & proportionatis medijs. De hac dicitur 2. Paral. 19. Cum constitisset indices in cunctis ciuitatibus munitis, monuit eos, dicens. Videte, quid faciatis, non enim hominis exerceatis iudicium; sed Domini, & quodcumq; iudicaueritis, in vos redonabit. Oeconomica est qua quis recte gubernat familiam, eius bonum solum spectans, De hac dixi supra, quæst. 1. c. 5. à num. 5. Militaris est, qua militia ritè administratur. Et de hac dicit Val. lib. 7. cap. 2. quod Scipio Africanus uerpe esse aiebat iure militari dicere. Non putaram. Et idem negabas, aliter cum haste configi debere, quam aut si occasio obuenisset, aut necessitas incidisset, æquè prudentes. Nam & prosperam gerendam rei facultatem omittere, maxima dementia est; & in angustias usque pugnandi compulsum, abstinere se pralio, pestifera ignauia offert exitium.

Aristot.

Philo

Val. Max.

72. Sed quoniam prudentia priuata est fundamentum aliarum omnium prudentiarum, nullus enim prudenter populum, aut familiam reget, qui se, & sua imprudenter pertractet: qui namq; sibi nequam est, alijs non potest esse bonus: Vnde Isoer. ad Demoniacum. Cum quod de te ipso consilium ab aliquo es capturus, adueria prius quomodo in suo ipse se negotio gesserit; nam qui perperam suas res administrauerit, vix est, vt quidquam recte consulat in alienis. Quod etiam habetur in cap. Sicut ij, ver. Necesse est, d. 47. Et inter primas partes, quas debet habere prudens, absolute prima est cognitio sui ipsius, vt colligitur non obscure ex illo 1. ad Tim. 4. Attendite tibi, & ex illo Prou. 16. Qui sapiens est corde, appellabitur prudens; id est, Qui se ipsum sapit, prudentis nomen meretur. Vnde Eurip. relat. à Patrit. lib. 6. de reg. tit. 8. Odo habeo sapientem, qui sibi ipse non est sapiens. Ideo pauca hic de sui cognitione mihi dicenda esse existimaui.

Isoerates

Euripides

§ 8. Quod Praelatus regularis debet ante omnia sui ipsius cognitioni studere.

D. Basilius
S. Ephraem.
D. Thom.
D. Bernar.
Ab. bo Spei
A. Carmel.
Basilien.
Chausas.
Baronius.
Sobaus.

73.

IDE Basil. hom. 3. ad pop. ex varijs, in illa ver. Attende tibi Ephr. tom. 2. in ead. ver. pag. mhi 308. D. Thom. de erud. princ. lib. 3. cap. 12. & 6. Ber. lib. 2. de confid. à cap. 3. Abb.

bon. spel ep. 13. col. 9. ver. Ne ergo; Ant. Carm. ferm. 5. Buf. in vir. ver. Cognitio sui. Chauass. de ver. prud. lib. 1. cap. 3. §. 2. & lib. 2. cap. 1. §. 1. Sart. de ciue reip. reg. confid. 63. Stob. ferm. 21.

74. Dico 1. cognitio sui Ipsus est omnium cognitionum, & disciplinarum pulcherrima. Prob. ex PP. Clem. Alex. lib. 3. pæd. Est, & videtur disciplinarum omnium pulcherrima, & maxima, se ipsum nosse; si quis enim se ipsum norit, Deum cognoscit. Aug. 4. de Trin. cap. 1. Scientiam caelestium, & terrestrium rerum estimare solet genus humanum; in quo profectio meliores sunt, qui huic scientiae præponunt nosse semetipsos. Laudabilior siquidem animus est, cui nota est miseria sua, quam qui, ea non aspecta, vias syderum, & naturas rerum scrutatur. Vide cap. 51. de sp. & an. Phil. lib. de somn. versùs finem. Est principium inuisibilis sapientiae non obliuisci sui ipsius, & habere semper præ oculis suas origines. Et Iuuen. sat. 11. ver. 28. ait, è cælo descendisse Mosce se ipsum. & versu 35.

Noscenda est mensura sui, spectandaq; rebus In summis, minimisq;

Et verè è cælo descendit; Deut. enim 4. dicitur, Custodi te metipsum, & animam tuam sollicitè; Ieu. vt ex Graeco legunt, Attende tibi ipsi. Et Cant. 1. Si ignoras te, è pulcherrima inter mulieres. Et Eccl. 11. Ambula in vijs cordis tui, & intuitu oculorum tuorum, & scito, quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. Quam sententiam sic vertit Anton. ser. 80. ad Stob. Ambulato in vijs cordis tui inculpatus, & nosce te ipsum, nam de omnibus istis Deus à te rationem postulabit. Ex quibus locis Gentiles suffragatos fuisse celebrem illam sententiam, ante fores templi Appollinis Delphici aureis inscriptam literis, affirmat Orig. hom. 2. in Cant. Et Ambr. in psal. 118.

75. Dico 2. cognitio sui ipsius est omnium difficillima. Constat ex communi dictorio. Quæcumq; pulchra, difficilia. Et Basil. in const. mon. cap. 23. fine. Illud firmissimè tenendum, rem omnium esse difficillimam se ipsum cognoscere, & curare, propterea quod naturaliter se ipsum quisq; amat; & quilibet, propterea quod in se ipsos propensi sunt, in veritatis iudicio falluntur. & Greg. Nisl. in or. de mor. col. 6. At non est facile, ut is, qui verè, & ex animo cupit se ipsum cognoscere, id a se sequatur. &c. Et Thales Miles. apud Anton. ser. 80. Difficile est se nosse, sed beatum, quod hæc sit secundum naturam vita. Et Chilo apud Stob. ser. 21. interrogatus quid esset difficillimum omnium, se ipsum nosse, respondit: quia vnusquisq; ex cæco sui amore sibi attribuit. Et Arist. 2. magn. mor. cap. 18. Quoniam igitur difficillimum est se se cognoscere, & suauissimum; nam se nosse iucundum, ex nobis ipsis certè non possumus inspicere; id verò fit, aut quia bene volumus bonis, aut propter affectum.

76. Dico 3. cognitio sui est peculiariter necessaria Prælati propter multa bona, quæ inde

proueniunt. Constat ex PP. Greg. Nisl. loco cit. Nos igitur ipsos, ut pronarium inbet, cognoscamus, hæc enim cognitione expiantur peccata, quæ ab ignorantia proficiuntur. Ansel. de meolur. crucis, contid. 5. Ad profundum humilitatis cogit nos primo propria cognitio, satis enim est homini ad humilitatem cognoscere se ipsum, maxime si recordamur iniquitatum nostrarum antiquarum. & in lib. de simit. cap. 100. Primus gradus in monte humilitatis est cognitio sui. & Baul. hom. 3. ex varijs, in illa ver. Attende tibi, versùs hñem. Si assenderis tibi ipsi, incandescentem iram coarcebis, linguam rursus cohibebis, &c. Bern. ser. 36. in Cant. Volo proinde animam primo omnium scire se ipsam, quod id posulet ratio & utilitatis, & ordinis; & ordinis quidem, quoniam quod nos sumus, primum est nobis; utilitatis vero, quia talis scientia non inflat, sed humiliat; porro ad humiliandum nihil anima inuenire viuacius, seu accommodatius potest, quam si se in veritate inuenerit. Den. ep. 83. in princ. Observabo me proterius, & quod est utilissimum, diem meum recognoscere. Hoc nos pessimos facit, quod nemo vitam suam respicit. Et Socr. apud Stob. ser. 21. Hoc quoque manifestum est, quod propter sui scientiam, homines multorum honorum, sicut propter ignorantiam, multorum malorum causa fiunt. Et Plato apud eundem. Se ipsum vero cognoscere, prudentiam esse concedimus profus; si autem nec nos ipsos cognoscere, nec prudentes essemus, nec possemus nostra, seu bona, seu mala nosse. Et Xenoph. apud Ant. ferm. 82. Qui se ipsos noscunt, necessaria sibi norunt, & discernunt, et quæ possint, et quæ non possint. Et Philemon apud eundem. Cum sis homo, scito hoc, & semper eris homo. Plura huiusmodi vide apud Stob. & Ant. loc. cit.

77. Dico 4. cognoscere se ipsum, est considerare primordia suæ originis, & hæc, & media suæ peregrinationis. Constat ex PP. Ambros. ser. 2. in psal. 118. Quid est se noscere, nisi ut scias vnusquisq; hominem ad imaginem, & similitudinem Dei factum, rationis capax, qui terram suam ex ellere tanquam bonus agricola debeat aratro quodam, & falce sapientiae, ut vel dura findantur, vel luxuriantia rescindantur? Chryl. hom. 26. in Mat. Ille est maxime se ipsum sciens, qui se esse nihil estimat. Aug. de spir. & an. cap. 51. Scito te ipsum, scito unde venisti, aut quo vadis, quomodo viuis, quantum proficis, vel deficis, quæ longe ex à Deo, vel quam prope, non interualis, locorum, sed similitudine, aut dissimilitudine morum. Scito, quomodo homo es, cuius conceptio culpa, nasci miseria, viuere pœna, mori necesse. Certum est, quia morieris, sed incertum quomodo, vel quando, vel ubi, quoniam mors ubiq; te expectat; & tu, si sapiens fueris, ubiq; eam expectabis, &c. Ber. de confid. lib. 2. cap. 4. Hæc tui consideratio in tria quadam diuiditur, si consideres, quid, quis, & qualis sis. Quid in natura; quis in persona; qualis in moribus, &c. vide etiam c. 3. & c. 5. Abb. bo. Spei. ep. 13. vers. Ne ergo, Scis autem se ipsum, qui prudenter intelligit, quid, & ad quid scelus sit, in quo denique sit gradu, vel ordine constitutus, & eidem ordini quis modus viuendi lege obedientie attribuit. Menand. apud Stob. ser. 21. Nosces te ipsum, si negotia inflexeris tua, & quid faciendum tibi. Et Xenoph. apud eundem. Non ille se ipsum cognoscit, qui nomen suum solum nouit, sed qui se ipsum considerat, qualis nempe sit, quantumq; in rebus humanis, aut vsu carum valeat.

Ch. Alex.
D. August.
Philo.
Iuuenal.
Anton.
Origenes.
D. Ambr.
D. Basil.
Greg. Nisl.
Milesius.
Crisp.
Cassiodor.

D. Ansel.
D. Basilius
D. Bernar.
Senecus
Socrates
Plato
Xenoph.
Philemon.
Anton.
D. Ambros.
D. Chryl.
D. August.
D. Bernar.
Ab. bo Spei
Menander

S. X. Dantur quaedam monita Prælati, ex quorum observantia resultabit prudens subditorum regimen.

LIBER hic totus huiusmodi præceptis plenus est, hoc est enim, quod intendimus, bonum, & prudentem formare Prælatum; hic tamen affero quædam generalia monita ad prudentiâ pertinentia.

D. Gregor.

Plato.

Tacitus.

Sophocles.

Menand.

Seneca.

Ariston.

Seneca.

D. Chrysol.

Q. Curtius

83. Monitum 1. Nullum negotium aggrediendum, nisi omnibus, quæ illud circumstant, diligenter consideratis. Qui enim festinus est, pedibus offendet; Prou. 19. & Greg. hom. 37. In euang. Omne, quod agimus, præuenire per studium considerationis debemus. Et Plato in Cratyl. prop. finem. Debes quisque circa rei cuiusque principium stasendum differere multa, diligentissimeq; considerare, utrum rectè discernat, nec ne. & Tac. 8. an. vt aiunt, Omnes qui magnarum rerum consilia suscipiunt, assimere debent, an quod inchoatur, Republica vile, ipsis gloriosum, aut promptum effectum, aut certe non arduum. Et notæ sunt illæ illustriū virorū sententiæ. Festina lentè; & dictum Sophocli. Periculosa est præpropæ prudentia. Et Menand. Multis malorum causa festinatio est; Et Liuij, Omnia non properanti clara, certaq; sunt, festinatio improvida, & cæca. Hoc ab experto accipe, Prælate, Locum ingredi nullum, quin apertus tibi pateat exitus, nec aliquid eas, quin videas, vnde redeas.

84. Monitum 2. Consilium aliquando mutandum, si negotium exigat. Dicitur enim Esther 16. Nec putare debetis, si diuersa inueamus, ex animi nostri venire leuitate, sed pro qualitate, & necessitate temporum, vt Republica possit utilitas, ferre sententiam. Sen. 4. de benef. cap. 34. Non mutat sapiens consilium, omnibus his manentibus, quæ erant cum sumeret; ceterum ad omnia cū exceptione venies, si nihil incidit, quod impediat, &c. Quare omnino imprudens existimandum est, & procul ab officijs arcendum illud hominum genus, qui quod semel apprehendunt, nunquam dimittunt. Quod si nō cogniti dignitatem aliquam nacti fuerint, rogandus Deus, vt optima quæq; primò apprehendant, nam si deteriora, nunquam amoueas, & vitam potius, quam opinionem deponent. Hos pertinaces, ineruditos, obstinatos, & rusticos vocat Ar. 7. eth. c. 9. Ac sunt quidem pertinaces, qui sup sunt sententia homines, & ineruditi, & rustici. Facilitate autem, & flexibilitate nihil est in homine melius, rationi parere, ratione flecti, ratione duci hominis sapientis est. Vnde Sen. ep. 27. Vt sibi omnia subicere, subice se rationi. Et Greg. lib. 8. regist. ep. 12. Illa Præpositorum sollicitudo utilis, in qua totum ratio agit.

85. Monitum 3. Ingruenti necessitati parendū. Eccl. 20. Homo sapiens tacebit vsque ad tempus. Et Chrysol. ser. 35. In desperatione, causis est sepe magistra necessitas; inuenit ipsa sibi passio medicinam. Ar. 6. eth. cap. 1. De his, quæ non possunt aliter se habere, consultat nemo. & Sen. ep. 95. Optimum est pati, quod emendare non possit. & Q. Cur. lib. 8. Rationem belli necessitas mutat. Et Hispani.

Soffro, y callo por lo tiempo, en que me hallo. 86. Monitum 4. Non facile credendum. Est hic neruus, atq; artus imperii, Eccl. 19. Qui cito credit, leuis est corde. & ibid. Non omni verbo crea-

das. Ber. lib. 2. de confid. cap. VI. Est vitium, cuius si se immunem sentis, inter omnes, quos noui, ex his, qui cathedras ascenderunt, seæbis solitarius, &c. Facilitas credulitatis hæc est, cuius callidissime vulpecula magnorum neminem comperi satie canisse versutas. Inde eis ipsis pro nihilo ira multa, inæ innocentiū frequens additio, inde præiudicia in absentes. Et Ouid. lib. 3. de ar. am.

Nec cito credideris, quantum cito credere ladat. Exemplum vobis non leue Præcis erit.

Et multo minus credendum inimicis reconciliatis de nouo, iuxta illud Eccl. 32. Non credas inimico tuo in æternum, &c. quod intellige de ijs, qui ex inimicitia formali amici recentè facti sunt, non de ijs, qui ex intimis amicis in inimici facti, deinde reconciliati sunt; illa enim inimicitia, seu rixa, est quasi renouatio amicitia, iuxta illud Ter. Amantium ira amoris est redintegratio. Quare caueat prudens Prælatus, ne facile credat huiusmodi discordatis; nam, cum concordauerint, postea sibi inuicem referent, quidquid singuli ab eo audierint. Sed curabit Prælatus, vt dicti reconcilientur, sicq; illis maxime gratus erit, cum nihil magis desideret. Vide Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 31. s. 4.

87. Monitum 5. Nihil sine consilio faciendū. Eccl. 32. Fili sine consilio nihil facias, & post factū non penitebit. & Prou. 1. Audiens sapiens sapientior erit. Et Hor. lib. 3. ode 4. Vix consilij expertus mole ruit sua. Vide plura hic supra, s. 6. num. 64. Vide etiam Ribad. lib. 2. de princ. christ. cap. 24.

88. Monitum 6. Consilia ab euentu non metienda. Cogitationes enim mortalium timide, & incerta providentiæ nostræ, dicitur cap. 9. Sap. Et Liu. dec. 3. lib. 2. Euentus stultorum magister est. Et Sen. lib. 4. de benef. cap. 33. Sequimur, quæ ratio, non quæ veritas trahit. & Ouid. ep. 2.

Exitus, acta probat; careat successibus opto. Quisquis ab euentu facta notanda putat. Et sic prudens Prælatus spernet stultorum nugæ, cum aliquid prudenter institutum, malum fortitum fuerit exitum; sunt enim vulgares, & plebei homines illius opinionis, vt ea consilia bona iudicent, etiam si indiscreta fuerint, quæ bonum successū habuerunt, & è contra ea mala, licet maxime discreta, quæ malum. De quo conqueritur Plin. lib. 5. ep. ad Ruf. ep. VI. Est omnino iniustum, sed vsu receptum, quod honesta consilia, vel turpia, prout malè, aut prosperè cedunt, ita vel procedunt, vel reprehenduntur. Inde plerumq; eadem facta modo libertatis, modo furoris nomen accipiunt. Et Cic. lib. 9. ad Att. ep. 7. Nodum humilium humilitatem, vt nos sumus, sed etiã amplissimi morum virorum consilia ex euentu, non ex voluntate è plerisq; probari solent.

89. Monitum 7. A consiliario cauendum; Eccl. 37. A consiliario serua animam tuam, prius scito, quæ sit illius necessitas; id est Vide, ne cui temere, re non satis cōsiderata, fidas. Probanda prius, & experienda fidelitas, tentanda sensim mens eius, rebus adhuc integris. Vide quibus indigeat, an interesse ducatur, an consilio tibi dato, proprio, an tuo commodo studeat, nam tum eius verbis standum non est, iuxta illud Greg. lib. 8. regist. ind. 9. ep. 33. Nihil tibi fideliter esse ad consilium potest, quam ipse non uia, sed se diligat. Et A. 8. eth. cap. 4. Qui sunt ob utilitatem amici, hi simul cum utilitate dissoluantur; non enim hi se se muso, sed utilitatem amabant.

D. Bernar.

Ouidius.

Terentius

Menoch.

Horatius.

Ribaden.

Liuius.

Seneca.

Plinius.

Cicero.

D. Gregor.

Aristotel.

uerit, amabitur, & timebitur à subditis. Quod parum non est. De beneficentia; vide quæ dixi hic sup. §. 3. à nu. 25. Plura prudentiæ monita, & præcepta vide apud A. Lap. in cap. 4. ep. Pet. vers. 7.

§. XI. Qua debeat uti prudentia Prælatus in ferendi subditorum murmuribus.

D. Thomas
Malderus.
Valensia.
Salon.
Molina.
Romanus.
V. Navar.
Naldus.
Lestius.
Sotus.
Navarrus
Trullus.
Ammirat.
Sarron.
Euseus.
Menoch.
Scribanus.

96. **V**ide D. Th. 2. q. 73. ar. 4. Mald. de iust. tr. 7. c. 1. dub. 15. Val. 10. 3. disp. 5. q. 17. p. 4. Salon. 2. 2. q. 73. ar. 4. Mol. 10. 5. tr. 4. de iust. disp. 34. num. 4. & 5. Rom. sing. 678. P. Nau. lib. 2. de rest. cap. 4. n. 337. Nald. in sum. ver. Superior. nu. 18. Less. lib. 2. de iust. cap. 11. dub. 23. Sot. lib. 5. de iust. q. 10. ar. 4. Nau. in sum. cap. 18. nu. 37. Trull. in eluc. sui Ord. lib. 2. cap. 34. Ammir. in Tac. lib. 3. disc. 7. Sart. in ciue Reip. reg. confid. 129. Buf. in pan. ver. Detraçtio, Menoch. inst. pol. lib. 2. c. 19. §. 4. Scrib. in Sup. relig. lib. 1. c. 12. & cap. 21. De subditorum murmuribus satis dixi to. 1. huius op. q. 1. cap. 28. à §. 1. Nunc agendum, quomodo debeat ea tolerare Prælatus.

97. Dico 1. maximæ prudentiæ signum est, si Prælatus patienter ferat subditorum murmuraciones, easque studiosè ignoret, & spernat. Prob. 1. ex Scrip. Eccl. 28. Sepi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Et ps. 111. dicitur de iusto, quod Ab auditione mala non timebit. Et Christus Matth. 15. hocci fecit murmuraciones Iudæorū, dicens, Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum Et Matth. 5. beati estis, cum maledixerint vobis, &c. Et Lucæ 6. Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos. Et 1. Cor. 4. Maledicimur, & benedicimus, blasphemamur, & obsecramus, Et 2. Cor. 6. In omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam.

98. 2. ex PP. Greg. hom. 9. in Ezech. Cum lingua derogantium corrigi nequeunt, æquanimiter sunt per omnia toleranda nec obretractationis sermo timendus est, ne, dum vituperatorum metuitur, via recti operis deseratur. Ber. ser. 25. in Cant. explicans illud, Nigra sum, sed formosa, & laudans sponfam, quod exprobrantibus suā nigredinem, non sit succensa, sed eos patienter tulerit, ait, Omnibus quidem optanda est ista perfectio; propriè autem optimorum forma est Prælatorum. Et Nicol. Papa I. ep. ad Mich. Imp. vt refert Cresp. in sum. verb. Iniuria hil. an. Et quidem nos iniurias nobis specialiter irrogatas, maximè pro iustitia laborantibus, & à iustitia impugnantibus ingestas libenter ferimus: discipuli enim sumus illius, de quo Apostolorum Princeps ait, Qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur;

D. Bernar.

Cresp.

Suetonius.

Suetonius.

Seneca.

99. 3. Ex Gentilibus, Suet. in Tib. cap. 28. Adversus conuicia, malosq; rumores, & famosa de se, ac suis carmina, firmus, ac patient; subinde iacebat, in ciuitate libera linguam, mentemq; liberat esse debere. Sen. 3. de ira, cap. 23. Consumeliarum patientia ingens instrumentum est ad tutelam regni, Quo etiam cap. & præced. exemplis Antigoni, Philippi Macedonis, & Augusti, docet iniurias

ferre. Et 1. de clem. cap. 20. Magni animi est, iniurias in summa potentia pati, nec quidquam est gloriosius Principe impune laso. Tac. 4. ann. Conuicia, si irascere, agnita videntur, spreta exolescunt. Et Philem. apud Stob. ser. 19. Nihil est incundius, & docto viro dignius, quam ferre posse conuiciantē, quoniam si ille, cui conuicium fit, dissimulauerit, in ipsum auctorem redundat.

Tacitus.

100. Sed qui fiet, vt delatas mihi iniustas detractiones feram, dicit aliquis, cum his tam naturaliter succenseat animus? quomodo spernam, cum possim vindicare cum mei maximo solatio, & in futurum securitatē, quod talibus non impetari? Punctus verè difficilis; Res ardua. Durum negotium, parum practicatam. Sed 4. accipe modos, quibus demulctus, cõuitia feres, & spernes. 1. est, Si recorderis, te aliquando etiam alios consimilibus conuicijs affectisse, iuxta illud Eccl. 7. Sed & cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum, ne forte aulias seruum tuum, maledicentem tibi; scit enim conscientia tua, quia, & tu crebro male dixisti alijs. 2. Si cõsideres, in te reperiri maiora fortè mala, quàm illa, quæ tibi per calumniam imputantur. Vnde insignis ille Stoicus Epictet. in enchir. cap. 44. ait, Si quis ad te deserat, ille de te maledicit, ne excusa quæ dicuntur, sed responde, Ignoras ille, & alia, quæ mihi adsunt mala, aliquin non sola hæc diceret. 3. Si cõsideres, opinionem esse vulgi, putare iniuriam esse, quando aliquis tibi maledicit. Quod idem Stoicus docet cap. 26. Memento, non qui conuiciatur, iniuriã facere, sed opinionem de hoc veluti iniuriã facere. Cum te igitur quisque irritat, tua te opinione scito irritari. 4. modum docuit Sen. lib. 3. de ira, cap. 24. Ignouerunt multi hostibus, ego non ignoscam pigris, negligentibus, garrulis? Puerum atas excuset, faminam sexus, extraneum libertas, domesticum familiaritas. Nunc primum offendit cogitemus quãdiu placuerit. Sæpe, & aliã offendit seramus, quod diu tulimus. Amicus est? fecit quod noluit. Inimicus est? fecit, quod debuit. Prudentiori cedamus, stultiiori remittamus. Adde etiam 5. modum; Nam vel verum est, vel falsum, quod dicitur. si verum, irasci nõ debes, quod dicitur, sed quod feceris, vnde in pœnam patienter ferendum. Occultum erat, propalauit; ò stulte nondum sciebas, quod omnis homo mendax, & ideò nemini fidendum? Lue ergo tuæ stutitiæ pœnas. Si falsum est, quod dicitur, ride, gaudens in serenitate tuæ conscientię. Quod tibi persuadet ius canonicum cap. Senti, cap. In cunctis, cum 3. sequ. 11. q. 3. & cap. Non vos, 2. q. 5. in quibus cap. concluditur, quod parum æstimandæ sunt murmuraciones externæ, cum conscientia intus non accusat.

Epictetus.

Seneca.

101. Dico nihilominus 2. Prælatum audientē sibi detrahi in re graui, ex qua per malū exemplum subditi scandalizati, occasionem peccandi sumunt, non posse dictas detractiones, ex quibus perditur illius fama, negligere, sed teneri sub mortali suam famam defendere. Ita D. Th. 2. 2. q. 73. ar. 4. ad 1. vbi ait. Tollunt tamen ad notitiam aliquis detractiones contra ipsum factas, aliorum relationibus peruenire, & tunc suis arbitry est, detrimentum suæ famæ pati; nisi hoc vergat in periculum aliorum. Thrichem. grad. 4. homil. in cap. 7. reg. S. Bened. qui huius rei duas affert rationes. 1. vt audacia obloquentis deprimatur,

D. Thom.

Sotus. matur. 2. ne bonum audientis impediatur, Sotus lib. 5. de iust. q. 10. ar. 2. sub assert. 1. Val. to. 3. disp. 5. q. 16. p. 3. Mol. to. 5. tr. 4. de iust. disp. 37. Mol. na. nu. 6. P. Nau. lib. 2. de rett. cap. 4. nu. 123. Salon. 2. 2. q. 73. ar. 1. contr. 3. Less. lib. 2. de iust. cap. 11. dub. 6. nu. 31. Et habetur in quodam tract. de honore à Relig. euen. qui est annexus Spec. relig. Humber. Prob. tum ex Scrip. Eccl. 41. Curam habe de bono nomine: & Melius est nomen bonum, quam diuinita multa; Prou. 22. Tum ex D. Gregor. hom. 9. in Ezech. Hi, quoru' vita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentiu' sibi verba compescere; ne eorum predicationem non audiant, qui audire poterant, & ita in prauis moribus remanentes, bene viuere conseruant. Tum ex iure can. cap. Non sunt audiendi, 11. q. 3. Tum ex Plau. in Mult. Et si bonam famam mihi seruabo, sardines ero. Et Phileph. in Saty.

Omnia si perdas, famam seruare memento.

Qua semel amissa, postea nullus eris.

Tum ratione; quia famam suam habet obstricta regendis subditis, quibus dedecus est ex infamia Pralati. Deniq; Bald. in l. 1. Cod. de confessis, nu. 9. ait, quod bona fama est thesaurus hominis inestimabilis, & iucundus, & sicut lilium dat suauitatem odoris. Vnde sequitur, quod peccaret Pralatus remittens suis detractoribus restitutionem famæ, vt aduertit Mol. loc. cit. illi tamen non amplius tenerentur restituere: quia fama verè Pralati est, licet sit obstricta subditis. Addit etiam Mol. quod, si Pralatus ex hac infamacione redderetur non idoneus suo muneri obeundo, teneretur Pralatia renunciare, vel posset à Superioribus ea priuari. Puto tamen, quod, si detractio solum fit inter fratres, & non sit periculum, ne subditi inde occasione peccandi sumant, possit Pralatus detractioem spernere, iuxta 1. conclusionem: quia fratres plus, minusue se cognoscunt, & ista murmuraciones ex otiositate, & ventris plenitudine, atq; calore vindictæ ob aliquam receptam correctionem proueniunt. Vnde multi sancti eas spreuerunt, vt dicam hic infra, cap. 5. §. 4. nu. 52.

102. Dico 3. Potest Pralatus punire iniuriam sibi vt Pralato illatam, vel per detractioem, vel alia, si detractio sit publica, & ipse sit communiter existimatus vir probus, & prudens, & non zelo vindictæ procedat, sed ad emendationem peccantis, vel eius cohibitionem, & quietem aliorum, & ad iustitiæ conseruationem, & Dei honorem. Ista conclusio habet 3. partes. Prima pars, quod iniuria debet esse illata Pralato, vt Pralato, est Graff. 2. p. decis. lib. 3. cap. 4. num. 6. Gloss. in cap. Si quis ab Episcopo, 2. q. 7. Aldre. de discip. relig. l. 2. c. 17. §. 2. nu. 15. Abb. in cap. Dilectus, nu. 3. de pœnis. Prob. ex dicto cap. Si quis; & cap. Romana, de pœnis in 6. cap. Guilifardus, 23. q. 3. Iniuria autem dicitur illata Pralato, vt Pralato, quando illi non fuisse illata, si Pralatus non fuisset, vt declarat Graff. 1. p. decis. lib. 2. cap. 49. nu. 55. atq; ita iniuria inferitur officio, non personæ, vt V. G. si quis dicat, Ad despectum Prouincialis hoc faciam; Prouincialis est latro, simoniacus, &c. iniuria censetur illata Prouinciali vt sic. si verò dicat, Iste Prouincialis est filius rustici, literis non studuit, iniuria non est illata Officio, & sic eam punire non potest.

103. 2. Pars, quod dicta detractio debet esse

publica, est eorumdem DD. Abb. Aldr. Graff. 2. p. decis. c. 10. nu. 4. Iul. Clar. in praxi crim. lib. 5. §. fin. q. 35. nu. 26. Et conitat ex dicto cap. Romana, vbi Glossa marg. habet, quod secundum Hoit. & Arch. posset etiam Pralatus punire, si detractio esset occulta, modò posset sufficienter probari.

104. 3. Pars, quod debeat Pralatus esse communiter existimatus bonus, ita, vt non possit esse suspicio, quod zelo vindictæ puniat, &c. est D. Th. 2. 2. q. 108. ar. 1. corp. & ad 4. Arag. 2. 2. q. 72. ar. 3. vbi ait, quod contumelia illata Pralatis vergunt in iniuriam Dei, & Ecclesiæ & idè possunt per ipsosmet Pralatos iniuriatos puniri. Est etiam Tiraq; de pœnis temp. causa 51. nu. 6. vbi quamplurimos citat. Docet etiam Graff. loc. cit. sed solum extra iudicium. Quam tamen limitationem non admitto; si enim Pralatus est talis qualitatis, vt non possit quis suspicari, quod zelo vindictæ sit puniturus reum, non est cur dicamus, eum non posse dictum reum iudicialiter punire; si autem non existimatur bonus, immò quod debeat se vindicare, iam non potest punire, neq; iudicialiter, neq; extra; quod si tentet, poterit vt suspectus recusari.

105. Sed quæres, an Pralatus possit punire subditum, qui non animo confitendi sua crimina, sed animo illi metum incutiendi, ad eum accedit fidei confessionis causa; & cum ante illu' est, facto signo crucis, querimonias, & iniurias in ipsum iactat, minaturq; ei mortem, & percussionem, dicendo, Nisi à me persequendo abstillas, iuro te à me occidendum. & posse Pralatum hoc casu absq; periculo frangendi confessionis sigillum, hoc factum propalare, & ea notitia vt in foro externo ad dictum subditum puniendum eo ipso modo, quo illum posset punire, si extra illum actum hæt confessionis dicta verba in eum effudisset: hæc enim confessio non est, sed sacrilega inuentio. Ita Graff. 1. p. decis. cap. 23. nu. 18. ver. Quod nota; Fagund. in 2. præcept. eccl. lib. 6. cap. 4. nu. 22.

106. Sed quamuis dicta procedant, vt dixi, quia tamen tantus est amor sui, vt quisque, etiã sanctissimus, cæcutiat in proprijs, vt probat Tiraq; de pœn. temp. causa 51. à nu. 82. consulendum est Pralatis regularibus, vt in dictis casibus causam remittant, vel Superiori suo, vel etiam ipsi committant suis Collegis, vel alijs iudicibus, etiam inferioribus, exemplo Christi, qui sponte se humano iudicio subdidit. Quod docet D. Th. 2. 2. q. 67. ar. 1. ad 2. sic enim vitabunt, & nouas murmuraciones, & occasionem vindictæ; vnde Ar. 3. pol. cap. 6. ait, quod Qui de se ipsis iudicant, vix plurimum non recti sunt iudices; & ait ibi D. Th. quod id prouenit ex nimia affectione, quam homo habet ad se ipsum, quæ iudicium peruertit rationis. Vnde 2. 2. q. 64. ar. 5. ad 2. ait, quod nemo est iudex sui ipsius, & nemo iudex esse potest in causa propria; l. Qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omn. iud. Plura huiusmodi vide apud Scac. de iud. c. 1. gloss. 4. q. 7. à num. 2.

107. Dico 4. Pralatus audiens aliquem detrahentem subdito suo, & non resistens, peccat mortaliter. Ita D. Th. 2. 2. q. 73. ar. 4. corp. vbi Arag. Sot. lib. 5. de iust. q. 10. ar. 4. Sal. ad locum D. Th. tit. An Pralatus audiens, concl. 1. Mol.

Graff. Clarus.

D. Thomas Aragon.

Tiraq.

Graffius.

Tiraq.

D. Thomas

Aristoteles

Scaccia.

D. Thomas

Arago.

Sotus.

Salon.

D. Thomas

Molinus

Valensia.
P. Nauar.
Naldus.
Malderus.

to. 3. de iust. tr. 4. disp. 34. nu. 5. Val. to. 3. disp. 5. q. 17. p. 4. vers. secundo notandum; P. Nau. lib. 2. de rest. cap. 4. nu. 337. Nald. ver. Superior, nu. 18. Mald. 2. 2. tr. 7. de iust. cap. 1. dub. 15. Constat tum ex cap. 1. ep. ad Rom. vbi Paulus ait, quod *Sufurrones, & detractores digni sunt morte, & non solum, qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Tum ex PP. Ber. lib. 3. de confid. cap. 13. *Porrò detrahere, aut detrahentem audire, quid horum damnable sit, non facile dixerim, & ser. 17. de mo. bene viu. Qui detrahit, & qui detrahentem libenter audit, uterq; peccat.* Chryf. hom. 3. ad pop. de detract. col. 6. 10. 5. *Non solos autem maledicentes, sed & alios detrahi audientes, admoneo aures obstruere.* Hier. ad Nep. *Cave, ne aut linguam habeas, aut aures prurientes, ne aut ipse alios detrahas, aut alios detrahentes audias.* Et in prouerbio dicitur, quod *Malæ aures faciunt malas linguas.* Tum quia non obtans damno proximi, ad quod tenetur ex officio, vt Prætor non resistens latroni furanti bona sui ciuis, peccat contra charitatem, & contra iustitiam, & tenetur restituere. Sed Prælati tenetur ex officio curare bona temporalia, & spiritalia suorum subditorum, vt dictum est sup. Ergo, cum fama sit excellentissimum omnium bonorum temporalium, maxime necessarium ad conseruationem, & augmentum bonorum spiritalium, cum fama, amissa, prorumpant homines facillimè in quæcumq; flagitia, ex debito iustitiæ tenebitur eam suo subdito defendere; & consequenter non defensans in re graui, mortaliter peccabit, & tenebitur restituere detracto famam, in casu, quo ipse detrahens non restitueret; qui enim vult finem, consequenter vult media non tam necessaria, quam vtilia ad illum. Si ergo Prælati vult salutem spiritualem subditi, consequenter debet velle illius famam, sine qua vix illam consequitur, vel cum qua facilius consequitur. Atq; ita docent omnes DD. cit. præter Sot. & Mald. cap. 2. dub. 2.

D. Bernar.

D. Chryf.

P. Hieron.

Sotus.
Mald.

P. Greg.
Penna.

Sotus.

108. Dico 5. Tenetur Prælati sub mortali, instante illo, cui ab alio detractum est, compellere detrahentem, vt detracto famam restituat. Ita Mol. loc. cit. Less. loc. cit. nu. 122. Constat, tum quia Superior tenetur ex officio iustitiam ministrare suis subditis, vt multis probant P. Greg. lib. 6. de rep. c. 6. & Pen. in l. Neminem, de suscep. & Archar. Cod. lib. 16. Vnde Cic. lib. 2. de off. *Mihi quidem non apud Medos solum, vt ait Herodotus, sed apud maiores nostros iustitiæ fruendæ causa videntur olim bene morati Reges constituti.* Tum quia tenetur procurare bonum spirituale illorum; at quamdiu detrahens non restituit, est in malo statu, ergo tenetur Prælati illum ab eo liberare. Tum quia tenetur compellere furem vt restituat, ergo multò magis famam, cum deteriores sint, qui famam nostram, quam qui bona nostra tollunt; cap. Deteriores, 6. q. 1. Quòd si non faciat, tenetur ipse restituere, & dicunt Less. & Mol. loc. cit. quia tunc censetur causa moralis damni. Circa modum in Ordine nostro, vide cap. Val. 1. nu. 6. Et notent Prælati documentum Soti lib. 5. de iust. q. 10. nimirum esse maxime necessarium ad pacem, & salutem religionis, vt Prælati detractoribus vbique obuiam eant.

109. Ex his collige differentiam, quæ est inter famam, & alia bona temporalia. Nam Prælati

potest, inuito subdito, remittere restitutionem bonorum temporalium, ipsi sublatorum, quia dicta bona sunt subiecta illius dispositioni. At verò famam, inuito intamato, remittere non potest; quia subditus eam à se per professionem non abdicauit, sed sibi retinuit, hinc alia omnia dona, & bona naturalia, vt dixi to. 1. huius op. q. 1. c. 12. Licet contradicant P. Nau. lib. 2. de rest. cap. 4. nu. 392. Sayr. in clau. reg. lib. 11. cap. 7. nu. 15. Portel. in add. ad dub. reg. ver. Religiosus, nu. 2. existimantes, Prælatum infamiam remittere posse, etiam subdito non remittente. Sed vel audiendi non sunt, vel intelligendi, quod possit Prælati remittere, subdito non contradicente, & quando id bono communi expedire Prælati prudens iudicauerit. Nec est semper verum, quòd magis honoretur Religiosus ratione Religionis, quam personæ; vnde licet pro ea parte, quæ Religionem tangit, possit Prælati, cum expedire iudicauerit, remissionem facere; pro ea tamen, quæ Religiosum, nequit, ipso omnino contradicente, sed consulendum est subditis, vt voluntatem suam voluntati Prælati accommodent, præsertim si cum secularibus agendum sit. Videatur Less. 2. de iust. cap. 11. dub. 24. num. 124. 129.

110. Dico 6. Prælati audiens subditum suum detrahentem alteri extraneo, peccat mortaliter contra charitatem, & iustitiam, & tenetur detractorem compellere ad restituendam famam detracto; Quòd si detractor non restituat, ipse restituere tenetur. Ita Sal. 2. 2. q. 73. ar. 4. tit. An Prælati audiens, concl. 2. Nald. in sum. ver. Superior, nu. 18. Mol. to. 5. de iust. tr. 4. disp. 34. nu. 5. licet in hoc agnoscat peccatum mortale contra charitatem, nõ tamen agnoscat peccatum contra iustitiam, nec consequenter obligationem restituendi, si detrahens non restituat. Constat tamen conclusio. Tum quia tenetur Prælati ex officio, & iustitiæ obflare, ne sibi subditi alijs noceant, ergo, si non obstat, est causa moralis damni, & consequenter resarcire tenetur. Sicut Prætor videns subditum suum furari aliquid ab extraneo, si, cum impedire possit, non impedit, restituere tenetur. Tum quia iudex tenetur in territorio suo vnquamq; indemnem seruare. Tum quia omnino idem puto detrahere, & detrahentem cù gustu audire, iuxta illud S. Procli op. 3. *Secundum veram rationem non prohibere flagitia, agenti congnatum est.*

111. Sed quid, in aliqua Religione est imposita detractoribus pœna excommunicationis ipso facto, audientes incurrunt ne? Negat P. Nau. lib. 2. de rest. cap. 4. nu. 339. quia est pœna, quæ non extenditur. Et nota etiam, quòd licet detractor nõ animo detrahendi detrahat, & ita protestetur, nihilominus tamen si in facto detrahat in re graui, mortaliter peccat, & restituere tenetur, vt ait dictus P. Nau. loc. cit. & constat ex cap. Qui negligunt 24. q. 3. & quia restitutio attenditur ex damno dato, non ex intentione.

112. Dico 7. Illæ excusationes, quæ excusant subditos à mortali, si quandoq; detrahenti non resistant, puta timor, verecundia, negligentia, dubitatio non proficiendi, non habent locum in Prælati. Ita D. Th. 2. 2. q. 73. ar. 4. corp. Nald. in sum. loc. cit. quia nec timere, nec verecundari,

P. Nauar.
Sayrus.
Portel.

Lessus.

Salon.
Naldus.
Molina.

S. Proclis.

D. Thom.
Naldus.

dari, nec negligere debet facere officium suum, nec etiam est periculum non proficiendi, cum vim coercitiam habeat. Nec etiam potest Pralatus excusari à mortali ex eo, quo illum excusat Mol. loc. cit. si nimirum adeo esset collapsa disciplina regularis in aliquo monasterio, ut merito dubitaret Pralatus nihil proficere, si se detractoribus opponeret, immò inde esse secutura maiora mala. Quia hic casus, meo iudicio, est metaphysicus, ibi enim non esset Religio, sed confusio. Si tamen daretur, posset excusari.

S. 12. Quomodo peccatur contra Prudentiam.

D. Thomas
Lectus.
Valentia.
Tauellus.

IDE D. Thom. 2. 2. q. 53. 54. 55. Lest. lib. 1. cap. 2. Val. to. 3. disp. 4. quæst. 5. Tauell. tom. 2. par. 2. phil. christ. tract. 4. cap. 5.

113. Dico 1. Duobus modis peccatur contra prudentiam, per defectum, & per excessum. Ita D. Thom. q. 53. Prob. quia omnis virtus consistit in medio, medium autem habet extrema, parum, & nimium, quæ semper vitiosa sunt. Vnde Ber. 3. de confid. cap. 10. *In te confisito, non infra deici, non assolli supra, non euadere in longius, non extendi in lauius; tene medium, si non vis perdere modum: locus medius virtus est: medium sedes modi, & modus virtus, omnem extra modum mansionem sapiens exilium reprobatur.*

114. Dico 2. per defectum contra prudentiam peccatur quadrupliciter. Præcipitatione, inconsideratione, inconstantia, & negligentia, quæ comprehenduntur sub vnicâ ratione imprudentiæ. Ita D. Thom. loco cit. quæst. 53. art. 2. Præcipitatio est impetuofus motus voluntatis, aut appetitus sensitui, Imperantis homini, quod opus propositum aggrediatur, omisso consilio, & iudicio de medijs; est autem duplex. 1. si quis opus aggrediatur, nulla habita consideratione, vel discursu, & dicitur simpliciter præcipitatio. 2. quando licet alicui proponatur medium, secundum quod debet operari, ipse tamen spernit, & facit contrarium, & dicitur præcipitatio cum contemptu, & temeraria. Quam doctrinam monet esse aduertendam Cai. 2. 2. q. 53. ar. 3. ad sciendum, quando incurritur pœna alicuius legis, seu canonis, decreta in facientes aliquid temerè: non enim eâ incurrit facientes quomodocumq; præcipitater, sed solum facientes temerè ex contemptu; quia, scilicet, licet habeant notitiam talis præcepti, illud tamen nolunt obseruare. Aduertit etiam Syl. verbo Temeritas, quem sequitur Val. loco cit. par. 1. col. 1. eos etiam cenferi temerè facere, & incurrere talem pœnam, qui scienter sub prætextu aliquo fraudulento exercent actû à iure prohibitum, quod constat ex cap. Per venerabilem, 6. Videbatur, Qui filij sint legit.

115. Inconsideratio est defectus recti iudicij intellectus de re agenda, & modo agendi, proueniens ex eo, quod quis negligit, aut contemnit ea obseruare, ex quibus rectum iudicium procedere potest. Ita D. Thom. quæst. 53. art. 4.

116. Inconstantia est recessus à priori bono proposito rectè consiliato, ac rectè rationis iudicio determinato, incipiens à virtute appetitiua, &

consummatus per rationis defectum repudiatis bonum, quod prius approbauerat, & iudicauerat agendum. Ita D. Thom. art. 5.

117. Negligentia est in proposito rationis tarditas in efficaciter imperando eo, quod est iam bene consultatum, & iudicatum. D. Thom. quæst. 54. art. 1. & 2. quæ negligentia vitanda prudenti omnino est. Nam ait Sen. epist. 1. *Turpissima iactura est, qua per negligentiam fit. Et, si volueris attendere, magna pars vite elabitur male agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus.*

118. Circa hæc aduerte cum Lest. loc. cit. n. 20. quod præcipitatio, & inconsideratio non sunt peccatum mortale, nisi ratione periculi alicuius peccati mortiferi, cui se homo exponit præcipitanter, vel inconsiderate iudicando, vel agendo. Inconstantia numquam est peccatum mortale, nisi quis ex voto, vel præcepto teneatur persistere in sententia, vel ob aliquam causam extrinsecâ, ut ad vitandum scandalum. Negligentia non est peccatum mortale, nisi negligas id, ad quod sub mortali teneris, vel ita sis animo remisso ad ea, quæ salutis sunt, ut euidenti periculo aliquid tale negligendi te exponas.

119. Dico 3. Per excessum peccatur contra prudentiam 6. modis, scilicet prudentia carnis, astutia, dolo, fraude, sollicitudine temporalium, & sollicitudine futurorum. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 55. Prudentia carnis est machinatio rationis solers, accommodata ad consequendum aliquem finem, conformem deprauato appetitui carnali. Ita D. Thom. loco cit. art. 1. quem finem si sibi quis proponat ut simpliciter vltimum, huiusmodi prudentia erit peccatum mortale. Et de hac dicitur ad Rom. 8. *Prudentia carnis inimica est Deo.* Alias erit veniale.

120. Astutia est cogitatio mediorum, quæ ad finem aliquem, seu bonum, seu malum consequendum sint ita idonea, ut videantur quidem verè bona, sed re vera falsa sint, & simulata. Ita D. Thom. art. 3. & 4. Est autem peccatum mortale, vel veniale pro ratione falforum, & simulatorum mediorum, qua astute ad finem aliquem ordinantur. Vide plura de astutia apud Contz. lib. 3. pol. cap. 4. à §. 1. Dolus est quædam executio astutiæ, siue verbis, siue factis. D. Thom. art. 4. & 5. Et fraus est etiam executio astutiæ, sed determinata per facta. D. Thom. art. 5. & maxime dedecet Pralatum, iuxta illud Thucy. lib. 4. *Fraus cum omnibus sœda est, sum verò iis, qui maiori sunt dignitate præditi, sœdior est, quam aperta violentia.* Sunt autem fraus, & dolus peccatum mortale, vel veniale pro ratione materiæ; ut ait Cai. in sum. verb. Fraus: Val. tom. 3. disp. 4. quæst. 5. par. 2. col. 2. ver. Fraus.

121. Sollicitudo temporalium est studium immoderatum circa res temporales vel acquirendas, vel conseruandas, proueniens ex inordinato habendi amore, vel amitrendi timore. Ita D. Thom. art. 6. Sollicitudo futurorum est nimia occupatio circa futura intempestiua, maxime ut vitæ necessaria habeantur, coniuncta cû anxietate, & parua fiducia diuinæ prouidentie, ut cum quis plus, quam par est, est sollicitus de victu, & vestitu, & alijs rebus necessarijs in futurum annum, mensem, vel diem. Ita D. Thom. art. 7. *Istæ autem sollicitudines sunt peccatum mor-*

D. Bernar.

D. Thom.

Caiet.

Syl. Valentia.

D. Thomas

Seneea

Lectus

D. Thom.

Contz.

D. Thom.

Thucyden

Caietanus
Valentia

D. Thom.

D. Thom.

mortale, quando constituitur ultim^o finis in reb^{us} temporalibus, & illis plus fiditur, quam providentiæ diuinæ, & etiam quando propter temporalia violatur de facto, vel in animi preparatione ali quod præceptum omissionis, vel commissiois; aliàs solum sunt peccatum veniale. Ita Less. loc. cit. num. 31. Val. loco cit. ver. Sollicitudo.

122. Vitandæ ergo sunt Prælati regularibus immoderata sollicitudines, cum ortum habeat ex avaritia, ut ait D. Thom. art. 8. & avaritia, 1. ad Tim. 6. est radix omnium malorum. Et Christus has sollicitudines acriter damnat Matth. 6. Nolite esse solliciti, dicentes, Quid manducabimus, &c. scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quarite ergo primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adicietur vobis. Et nolite solliciti esse in crastinum, crastinus enim dies sollicitus erit sibi: sufficit diei malitia sua. Unde ego esse in malo statu iudico eos Prælatos, qui plus ista temporalia, quam spiritualia, curant: & in pessimo, qui nihil spiritualia, & plurimum temporalia, etiam si temporalia in utilitatem monasteriorum conuertant. Et quid dicemus de pudenda illa cupiditate, qua præmuntur quidam Superiores, qui fratres suos extra conuentus mittunt, quo vadant, non curantes, modò extra conuentus comedant? Et qui ad aduentum hospitis tremunt, mustitant, murmurant, frontem caperant, rustico, & toruo illum recipientes aspectu, & si possunt, ad cauponam mittunt? Quidq; omnes suos fratres ad quæstuum ire iubent, & numquam rident, nisi cum aliquid in penam intruditur, & semper mœrent, cū ex eo aliquid extrahitur, etiam necessarium pro fratrum sustentatione, atq; ita quando accipiunt, gaudent, quando reddunt, plorant? Quiq; fratribus infirmis etiam necessaria denegant, ut muros monasteriorum extollant? Hi, inquam, sunt in malo statu, tum propter nimiam rerum temporalium cupiditatem. Tum quia sunt causa multarū murmurationum, & maledictionum, quas maledictiones exaudit quandoq; Dominus, iuxta illud Eccl. 4. Maledictus tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius. Tum quia inde proveniunt peculia, proprietates, vagationes, nō attenditur vitæ spirituali, immò hæc maximè relaxatur; ait n. Greg. lib. 2. regist. ind. 11. ep. 17. Necessitatis occasio aut desides facit, aut robur Religionis infringit. Et sæper ego existimaui, duo maximè Religionem destruere. Superiorū avaritiā, & subditorū aibitionē. Sed 1. fouet. auget, gignit istud secundū.

123. Aduerte tamen, quòd tempestiua, & moderata cura temporalium, & futurorum non est prohibita, sed commendata Prou. 6. Vade ad formicam, & piger, & considera vias tuas, & discite sapientiam; quia, cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedas. Et Prou. 10. Qui congregat in messe, filius sapiens est; qui autē stertit in æstate, filius confusiois. Et aduerte etiam, quòd permittit aliquando Deus, aliquos Superiores impensius tēporalibus rebus attendere, ut cæteri quietius spiritualibus vacēt. Quod monuit Greg. 25. mor. c. 16. Qui a potestas regiminis ministrari nō potest sine studio cura temporalis, aliquando omnipotēs Deus mira dispensatione pietatis, ut teneret spiritalium mentes à terrena cura disunctas sint, omnes regiminis duris, ac laboriosis cordibus iniungit, ut tantò illa ab hoc mundo securius lateant, quanto hæc in ter

renis sollicitudinibus valenter elaborant. Potest tamen Prælati manum temporalibus stringere ad soluēda monasterij debita; & tūc æquū est, ut omnes patientia habeat; mādatur enim sic iustitia.

§. 13. De iustitia Prælati regularibus necessaria.

124.

IDE Arist. 5. eth. à c. 1. Lact. lib. 5. inst. c. 5. D. Tho. 2. 2. à q. 67. Less. toto lib. 2. de iust. Val. to. 3. disp. 5. Iauell. to. 2. p. 2. phil. christ. tr. 5. Ant. Carm. ser. 11. Stob. ler. 9. Perald. in sum. vir. to. 1. p. 3. princ. tract. 5. Eustach. in eth. p. 3. tract. 3. lect. 2. disp. 2. Aegid. lib. 1. de reg. par. 2. cap. 10. Patr. de reg. lib. 8. à tit. 1. Sart. in ciue Reip. reg. à confid. 30. Ribad. de Princ. christ. lib. 2. cap. 5. 10. Tor. 1. par. phil. mor. princ. lib. 7. à cap. 1. F. Tor. phil. mor. Eccl. lib. 3. cap. 25. 26. P. Greg. lib. 10. de rep. cap. 2. Bell. de Princ. christ. lib. 1. c. 9. Menoch. inst. pol. lib. 2. c. 9. Scrib. in Sup. relig. lib. 1. cap. 15. & in pol. christ. lib. 2. c. 9. Cōtz. lib. 3. pol. c. 6. L. p. lib. 2. ciu. doct. c. 10.

125. Dicendum est, iustitiam, quæ nihil est aliud, iuxta D. Tho. 2. 2. q. 58. art. 1. & 1. Iustitia, ff. de iust. & iur. quàm Conitans, & perpetua voluntas tribuendi vniciq; quod suū est, esse Prælati regul. simpliciter necessariā. Ita Bell. loc. cit. Aegid. loc. cit. cap. 11. & 12. Sart. confid. 30. & alij communiter. Constat 1. ex Scrip. Prou. 16. Iustitia firmatur solium. & cap. 20. Misericordia, & veritas, id est iustitia, custodiunt Regem, & roborentur iustitia [iuxta 70] thronus eius. Eccl. 10. Regnum à gente in gentem transferitur propter iniustitias, & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos. Sap. 1. Diligite iustitiam, qui indicatis terrā. ps. 73. Honor Regis iudicium diligit, id est honorabilem hoc Regem reddit, quòd iustitia diligit, explicat Basil. & Prou. 16. Initium viæ bonæ facere iustitia.

126. 2. Constat ex PP. Aug. 2. de ciu. cap. 21. ait, Rempublicam regi, aut stare non posse sine iustitia. & lib. 4. c. 4. Remota itaq; iustitia, quid sicut regna, nisi magna latrocinia? Greg. lib. 7. regist. ep. 122. & refertur in c. Si seculi, 12. q. 2. Summum in Regib^{us} bonum est, iustitiam colere, ac sua cuiq; iura seruare. D. Th. lib. 3. de reg. princ. c. 5. Consonū videtur nature, ut dominium sit concessum pro pace, & iustitia conseruanda, & iniuriis, ac discordijs, rescandis. & in princ. c. ait, idē Romanos dominiū orbis terrarū fuisse consecutos, quia iustitia zelabat. Ber. ser. ad Pass. in synod. cong. Sine iustitia non solum Respublica, sed nec parua dom^{us} subsistere potest. Quā ppositiōne late probat Aegid. loc. cit. c. 11. & 12.

127. 3. Constat ex Philosophis, Plat. lib. 1. de Rep. versus finem. Seditiones iniustitia, inimicitias contentionesq; parit: Iustitia verò concordia, & amicitiam. Xenoph. de exped. Cyri, lib. 7. Ego verò nullam arbitror esse homini, ac præsertim qui cum imperio sit, possessionem vel pulchriorem, vel splendidiorem virtute, iniustitia, generositate animi. Cic. 2. de off. Tanta huius [iustitiæ] vis est, ut nec ij quidem, qui scelere, aut maleficio pascuntur, possint sine vlla particula iustitiæ viuere. Plut. ad princ. in eud. Sicut autem in celo pulcherrimū posuit sui documentum [Deus] in quocumq; speculo gnari se cerrendū prebet. Ita in ciuitatibus iustitia splendor quādam diuina sapientiæ imaginē reddit. Ad quod etiā respexit Ar. 5. eth. c. 1. Iustitia est virtutū præstantissima, & neq; hesperus, neq; lucifer sit adeò admirabilis.

Lessus. Valentia.

122. Vitandæ ergo sunt Prælati regularibus immoderata sollicitudines, cum ortum habeat ex avaritia, ut ait D. Thom. art. 8. & avaritia, 1. ad Tim. 6. est radix omnium malorum. Et Christus has sollicitudines acriter damnat Matth. 6. Nolite esse solliciti, dicentes, Quid manducabimus, &c. scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quarite ergo primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adicietur vobis. Et nolite solliciti esse in crastinum, crastinus enim dies sollicitus erit sibi: sufficit diei malitia sua. Unde ego esse in malo statu iudico eos Prælatos, qui plus ista temporalia, quam spiritualia, curant: & in pessimo, qui nihil spiritualia, & plurimum temporalia, etiam si temporalia in utilitatem monasteriorum conuertant. Et quid dicemus de pudenda illa cupiditate, qua præmuntur quidam Superiores, qui fratres suos extra conuentus mittunt, quo vadant, non curantes, modò extra conuentus comedant? Et qui ad aduentum hospitis tremunt, mustitant, murmurant, frontem caperant, rustico, & toruo illum recipientes aspectu, & si possunt, ad cauponam mittunt? Quidq; omnes suos fratres ad quæstuum ire iubent, & numquam rident, nisi cum aliquid in penam intruditur, & semper mœrent, cū ex eo aliquid extrahitur, etiam necessarium pro fratrum sustentatione, atq; ita quando accipiunt, gaudent, quando reddunt, plorant? Quiq; fratribus infirmis etiam necessaria denegant, ut muros monasteriorum extollant? Hi, inquam, sunt in malo statu, tum propter nimiam rerum temporalium cupiditatem. Tum quia sunt causa multarū murmurationum, & maledictionum, quas maledictiones exaudit quandoq; Dominus, iuxta illud Eccl. 4. Maledictus tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius. Tum quia inde proveniunt peculia, proprietates, vagationes, nō attenditur vitæ spirituali, immò hæc maximè relaxatur; ait n. Greg. lib. 2. regist. ind. 11. ep. 17. Necessitatis occasio aut desides facit, aut robur Religionis infringit. Et sæper ego existimaui, duo maximè Religionem destruere. Superiorū avaritiā, & subditorū aibitionē. Sed 1. fouet. auget, gignit istud secundū.

D. Greg.

Arist. Laßanti^o D. Thomas Lessus. Valentia. Iauellus. A. Carmel. Stobæus. Peraldus. Eustachio. Aegidius. Parrisius. Sarsonius. Ribaden. Io: Torres. F. Torres. P. Greg. Bellarm. Menochius. Scribanus. Conzen. Lipsius.

D. Augusti.

D. Greg.

D. Thomas

D. Bernar.

Plato.

Xenophon.

Cicero.

Plutarch.

Aristot.

Vbi aduerte, quod heperus, & lucifer sunt vna, & eadem stella, quæ propter suam pulchritudinem Venus dicitur: hæc semper cum Sole ambulat, aliquando tamen, idest mane, eum præcedit, & dicitur lucifer; aliquando subsequitur, idest sero, & dicitur heperus. Puto itaque, quod intentum Arist. fuerit dicere, quod quia Prælatus est in Republica velut Sol, vt dixit Christus Matth. 5. *Vos estis lux mundi*, sicut Solem hunc comitatur semper splendidissimum illud sidus, Venus vocatum, ita Prælatum comitari semper debet iustitia: & sicut Venus aliquando præcedit, & exhilarat mundum, aliquando subsequitur, & contristat: Ita eadem iustitia præcedit Prælatum, quando præmiat virtutes, & virtuosos, vnde isti gaudent; subsequitur autem, quando punit vitiosos, qui lucem oderunt.

128. 4. Constat ratione. Tum quia Prælati debent esse regula agendorum. Tum quia iustitia est Præclarissima virtus, quæ in se omnes continet virtutes. Tum quia iniustitia turpissima, & pudentissima res est. Quas rationes prosequitur Aegid. loco cit. Tum quia sicut sanitas in humano corpore consistit in debita humorum temperatura, ita Reipublicæ, & Religionis salus in debita Religiosorum contemperatione, ita vt in honoribus, & oneribus omnes parificentur, quod iustitia facit. Vnde Philo de princ. creat. col. 3. *Tali autem Principi legitimo, ius æquabile honoranti, incorrupte iudicanti, semper meditati iustitiam, longævum principatum Propheta proponit loco præmiij. Non quod annosam ætatem polliceatur recte administrantibus Reipublicam, sed vt nos doceat, legitimum Principem virtutum etiam post obitum, relicta post se immortalis virtutis, rerumque à se gestarum memoria. Et Hesiod. de op. & dieb. lib. 1.*

Verum vbi iustitiæ sancti seruantur honores; Iudicioque patris & civis, & advena pendens, Urbs viget, augetur soboles, pax læta vagatur, Pax inueniuntur nutrix. Numquam his fatalia bella Præparat Altiouans: Nullis in rebus egestas Imminet.

§. 14. De partibus integralibus iustitiæ.

In his D. Th. 2. 2. q. 79. ar. 1. Val. tom. 3. disp. 5. q. 26. p. 1. Eustach. 3. par. eth. tract. 3. disp. 2. sect. 3. quæst. 2.

119. Dicendum, partes integrales iustitiæ esse 2. Declinare à malo, & facere bonum, iuxta illud psal. 33. *Declina à malo, & fac bonum. Ad quod potest etiam adaptari illud Esa. 1. Quiescite agere peruersè, discite bene facere. Et illud Tertull. lib. 1. ad vx. c. 3. Recedite autem à malo, qui non facit, quod obest; facit bonum, qui addit in super, quod prodest.* & Hilar. in ps. 144. *Solum malum non admittere, non habet laudem, nisi mali abstinentiæ etiam gloria boni operis consequatur. Sed cum iustitia sit ad alterum, vt ait Arist. 5. eth. c. 1. istæ partes integrantes iustitiæ etiam in ordine ad alterum intelligendæ sunt, vt declinare à malo, idem sit, ac abstinere à faciendo malum proximo; & facere bonum,*

idem sit, ac facere proximo bonum debitum ex legali iustitia, ratione boni communis, seu ex iustitia commutatiua, ratione boni particularis. Vide Val. loco cit.

§. 15. De partibus subiectiuis iustitiæ.

ID E D. Tho. loco cit. q. 61. Val. q. 5. Less. lib. 2. de iust. c. 1. dub. 4. Eustach. quæst. 3. Sar. confid. 31. Bell. de princ. christ. lib. 1. cap. 10. Iauell. to. 2. p. 2. phil. christ. tr. 5. c. 3.

130. **N**oto 1. ex Arist. 5. eth. cap. 2. D. Tho. loco cit. art. 1. quod iustitia particularis (linquo illam generalem, seu legalem, quæ vel omnes in se continet virtutes, vel bonum pluribus commune considerat, vel leges condit, vel obseruat) habet 2. partes subiectiuas, nempe distributiua, & commutatiua. 1. tota posita est in distribuendis præmijs, honoribus, & alijs bonis communibus ad æqualitatem, attenta ratione meritorum, & non personarum. Commutatiua est duplex. Alia, quæ in commutationibus, emptio- nibus, venditionibus posita est, & de hac hic nō loquor. Alia, quæ consistit in inflictione pœnarū. Quæ distinctio sumitur ex D. Th. 2. 2. q. 108. ar. 2. ad 1. & Bell. de regim. lib. 1. cap. 10. Alij distinguunt distributiua iustitiæ in remuneratiua, quæ præmia distribuit, & in punitiua, quæ delicta castigat. De quo duplici munere hic aliqua dicam, eo quod illud sit maxime Prælatis commendatum. Ier. 1. *Constitui te super gentes, & regna, vt euellas, & plantes, & edifices, & disperdas. Euellas scilicet, & disperdas vitia, plantas, & edifices per condignam retributione virtutes.*

131. **N**oto 2. quod iustitia distributiua tota posita est, vt euitetur acceptio personarum; de qua D. Thom. q. 63. vbi Arag. Sal. & Val. q. 7 & Less. lib. 2. c. 32. à dub. 1. Acceptio autem personarum est vitium, quo Prælatus in distributione bonorum communium, quæ ex iustitia debentur, non considerat veram causam meritoriam, sed loco causæ considerat aliquam qualitatem, vt cognationem, patriam, amicitiam, vel aliquid aliud huiusmodi, quod ad rem non pertinet. Ita Bell. loco cit. Est autem acceptio personarum ex genere suo peccatum mortale; quia prohibetur in Script. Deuter. 1. *Nulla erit distantia personarum, nec accipietis cuiusquam personam.* & Iacob. 2. *Nolite in personarum acceptione habere fidem.* Cū ergo in Scrip. sacra non prohibeantur de ordinario nisi sola peccata mortalia, vt ait Sal. loco cit. ar. 1. concl. 1. de fide est, acceptionem personarum esse peccatum mortale ex genere suo. Quod addo, quia ex leuitate materiæ, vt notant Arag. & Val. p. 1. col. 2. ver. Ex hoc facile, potest aliquando esse veniale, vt si quis amico digniori præferat in electione ad aliquod officium parui momenti, vel etiam aliquid plus ex bonis communibus amico conferat, quam alijs.

132. **A**duerte autem, quod iustitia distributiua non exigit, vt bona communia æqualiter omnibus dispensentur secundum portionem arithmeticam, sed solum secundum geometricam, ita vt detur magis, & minus secundum exigentiam debiti, & meriti, vt notat Eustach. 3. par. eth. tract. 3. disp. 2. sect. 2. quæst. 5. & dixi sup. pluries.

Philo.

Hesiodus.

D. Thom. Valentia. Eustachio.

Tertull.

D. Hilaro.

Aristot.

D. Thom. Lessius. Sartonius. Bellarm. Iauellus. Aristot. D. Thom.

D. Thomas

D. Thomas Aragonus Salzedo. Valentia. Lessius.

Bellarm.

Salzedo.

Aragon. Valentia.

Eustachio.

133. Aduerte etiam, non accipere personam illum Prælatus, qui amicū, conciuem, &c. magis, & libentius ad honores, & dignitates anteponeat, quam alium æquè dignū, & amicitia, &c. sit solum causa impulsiva, nō principaliter motiua; hī verò nominet amicos non idoneos, tum acceptor est personarum, & mortaliter peccat, quia non merita, sed amicitiam respicit, vt notat in specie Bell. de princ. christ. lib. 1. cap. 10. Item si in nominatione præponat probandos probatis, vt aduertit Ber. lib. 4. de confid. cap. 3. *Ad officia viros probatos oportet deligi, non probandos.* Non putarem tamen, peccare mortaliter, qui conuentibus paruis non probatum iuuenem præponeret, ad faciendum de eo experimentum, probato postposito. Tum quia nisi quis probetur, nunquam poterit dici probatus. Tum quia illæ Prælatiæ conuentuum minorum non requirunt Prælaturam tam vndequa; rotundum, cum paucos habeant sub se subditos.

134. Aduerte etiam, quòd non esset acceptor personarum ille Prælatus, qui ex bonis suo vsui cōcessis donaret aliquid amico minùs digno, & minùs indigenti, quam alij, vt aduertit Val. loc. cit. ver. Porro; quia illa bona non sunt bona communia formaliter, sed per assignationem facta sunt quodammodò particularia; nec distribuantur ex iustitia, sed ex mera liberalitate; & in gratuitis non est acceptio personarum, vt aduertit D. Thom. 2. 2. q. 63. ar. 1. ad 3.

135. Aduerte etiam, quòd potest Prælatus peccare peccato acceptionis personarum in exhibendis honoribus suis subditis, tam in publico, quam in priuato, V. G. si in capitulo debitum locum vnicuique; non assignet, sed vnum alteri præferat, si titulum suum cuique; non tribuat. Similiter in priuato, si non salutet quem debet, & eo modo, quo debet, sed in hoc respiciat, nō merita, sed alias qualitates, quibus honor non debetur. Ita D. Thom. Arag. Sal. loc. cit. ar. 3. quod peccatum erit mortale, vel veniale, iuxta iniuriam, quam priuatus tali loco, vel titulo, vel honore sibi debito patitur. Ita Sal. loc. cit. controu. 1. concl. 1.

136. Aduerte quoque, quòd Prælatus etiam in his, quæ commissa sunt illius arbitrio, potest peccare peccato acceptionis personarum. Vt si vni remittat pœnitentiam, & non alteri, stantibus eisdem omnino circumstantijs. Si cum vno dispenset, & nolit cum alio in pari causa. Si in iudicijs vni concedat copiam processus, alteri neget. Ita Sot. lib. 3. de iust. q. 6. ar. 5. Arag. loc. cit. ar. 4. Val. to. 3. disp. 5. q. 7. p. 4. col. 3. ver. Ad hanc dubitationem; Sal. 2. 2. q. 63. ar. 4. controu. 1. col. 2. Nam vsus potestatis, quem habet Prælatus, est in bonum publicum, & vtilitatem subditorum ordinatum, ergo ex iustitia distributiva tenetur illud dispensare, & applicare subditis secundū dignitatem vniuscuiusque; Et Prou. 18. dicitur, *Accipere personam in iudicio, non est bonum, & in iudicijs non est habenda acceptio personarum,* per reg. 12. de reg. iur. in 6.

137. Circa iustitiam punitiuam, Dico 1. tenetur Prælatus delicta subditorum punire. Est communis cum D. Thom. 2. 2. q. 67. ar. 4. corp. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 12. num. 1. Bell. lib. 1. de princ. christ. cap. 10. Const. tum ex Scrip. Esa. 1. *Querite iudicium, subuenire oppresso,* &c. Deut. 13. *interfici iubetur, qui per-*

suadet Dijs alienis seruire, *Nec paycat,* dicitur, *ei oculus tuus, vt miserearis,* sed *suam interficiet.* Et de homicida Deut. 19. dicitur. *Moriatur, & non misereberis eius.* Et ad Ro. 13. *Non enim sine causa gladium portat, Lei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit.* Tum quia Prælatus est cultus iustitiæ, qui promittit ius suū vnicuique; reddere debet. Tum quia ad bonum Religionis pertinet, quòd malefactores puniantur, & leges custodiantur. Tum ex cap. Non est crudelis, cum 4. sequ. 23. q. 1. & c. Non innocentia, cum 4. sequ. ead. cau. & q. Facit etiam cap. Si is, qui, 23. q. 4. cap. Legi Siromastem, 23. q. 8. & cap. 1. cum 2. sequ. d. 86. Tum ex PP. Chrysof. lib. 3. aduers. vitup. vi. mon. loquens de Sacerdote Heli, ait. *Minas addere debuerat, & a suo eos conspectu amouere, & verberibus afficere, multoque; illis grauius, & durius insiare. Sed cum insepestiuū illis parceret; & suam, & illorum salutem perdidit.* Et Ber. ep. 178. ad Innoc. Papam, conquerens quòd nō reperiatur Romæ iustitia in Prælatis ecclesiasticis, ait. *Qui flagitiosi, & contentiosi de populo, siue de clero, aut etiam ex monasterio currunt ad vos pulsati, redeunt iactans, & gestiunt, vt obtinere sutores, quos magis reiores sensisse debuerant. Proh pudor! quos cachinnos res ista mouet Ecclesiæ inimicis?* & P. Dam. ep. 11. ad Gotif. lib. 7. *Illud etiam mihi non mediocriter displicet, quia in plebendis flagitijs, & temerarijs iniquorum hominum ausibus coercendis, remissor cerneris esse, quæ debeas, & dum peccatoribus parcis, augere peccata conuinceris, enervato quippe rigore iustitiæ, siatus enervitur disciplina: & dum vltoria seueritatis censura reprimitur, temeraria delinquendi licentia relaxatur. inordinata sanè pietas nutrit impietatem, & simida manus medici vulnus augeat ægrosi;* & ep. 12. eiusd. lib. probat, quòd rigor iustitiæ vtilis est bonis, & malis.

138. Nota autem, quòd propter 3. debent Prælati delinquentes punire. 1. quia id merentur; sicut enim nullum bonum impræmiatum, ita nullum malum debet esse impunitum. 2. vt corrigantur; cap. Prodest, 23. q. 5. 3. propter pacem, & quietem Religionis; cap. Res omnes, ead. cau. & q. Duas alias addit Gel. lib. 6. cap. 14. *Puniendis peccatis tres esse debere causas, existimatum est: Vna est, cum pena adhibetur castigandi, atque emendandi gratia, vt is, qui deliquit, attentior fiat, correptiorque; 2. cū dignitas, auctoritasque; eius, in quem peccatum est, tuenda est, ne prætermissa animaduersio contemptum eius pariat, & honorem leuet. 3. propter exemplum, vt ceteri similibus à peccatis, quæ prohiberi publicitus interest, metu cognita pena deterreantur.* Sed hæc duæ ad 3. illam nostram reduci possunt: & de ea Prou. 9. *Pestilente flagellato, stultus sapientior erit.* Et aduerte, quòd non possunt Prælati pœnas à iure delictis inflictas excedere, vel minuere, absque causa legitima, l. Si ita stipulatio, ff. de verb. obl. Red. de maiest. Princ. ver. Sed etiam per legitimos tramites, à n. 26. & à n. 48. Causæ autem legitimæ sunt ætas, tempus, locus, rei conditio, criminum vniuersitas, peccatorū qualitas; Red. n. 77. Et multò minùs potest Prælatus veniam dare; l. Si apparitor, in fine, Cod. de cohartali, lib. 12. Hæc enim non datur delinquentibus nisi in casibus à iure expressis, iuxta notata in l. Si quis legatum, §. Si patronus,

Bellarmino.

D. Bernar.

Valentia.

D. Thomas

D. Thomas
Aragon.
Sal.

Salzedo.

Sotus.
Aragon.
Valentia.
Salon.

D. Thom.
Menoch.
Bellarm.

D. Chrysof.

D. Bernar

P. Dam.

Gellius;

Redin;

nus, in gloss. ver. Impetrata, ff. de fall. Red. cit. §. Ad clementiam pronum, num. 14.

139. Ex his colligitur, quod Prælatus non condemnans reum ad solvendas pœnas à lege positas, sed illum absolvens, aut pœnas minuens, mortaliter peccat, & restituere tenetur communitati, vel parti læsæ damnum datum, præsertim in bonis temporalibus. Ita D. Tho. 2.2. quæst. 67. art. 4. vbi Arag. & idem Aragon. quæst. 62. art. 7. col. 16. ex eo enim quod peccatores manent impuniti, aut non debite puniti, audaciores, & promptiores fiunt ad noua scelera patranda. Vnde Ela. cap. 26. Misereamur impio, & non discet iustitiam. Et quod Prælatus restitutioni obnoxij sint, conuincitur ex 3. Reg. 20. Quia dimissisti virum dignum morte, erit anima tua pro anima illius. Et dictus Prælatus infamiae pœnam incurrit; l. Seruos, in fine, Cod. ad legem Iuliam, de vi publ. Rom. sing. 77. qui addit præterea, dictum Prælatum, puniendum esse pœna, qua puniendus, erat reus. Ita Rod. loco cit. num. 49. Limita tamen nisi locum habeat epicheia, vt Arag. loco cit. quæst. 67. art. 4. vel nisi magna perturbatio in Religione oriunda, suaderet ad tempus dilatandam esse peccatorum integram punitionem; cap. Tolerandi, cap. Quid ergo; cap. Quidam verò, cap. Cum quisque, 23. quæst. 4. & docet D. Tho. 2.2. quæst. 108. art. 1. ad 5. fine.

140. Collige 2. quàm malè faciant, qui precibus importunis conantur eripere reos è manibus Prælatorum, ne pœnas debitas illis infligant, vt notat Val. tom. 3. disp. 5. quæst. 11. par. 4. fine. 1. enim sunt causa, quod Prælatus eorum precibus victus, iustitiam deferat cum aliorum scandalo, & animæ suæ detrimento. 2. priuant dictos reos utilitate, quæ captur ex punitione, vt dicitur in cap. Serpens, de pœnit. dist. 1. cum enim puniuntur in hac vita, non puniuntur in futura; cap. fin. §. Sed etiam sic, de pœnit. dist. 7. & docet Dam. lib. 7. ep. 12. Vbi autem non est solum vindieta peccatum, manet æternis ignibus extinguendum. Et certum est, quod plus quis pœnitentiam differt, eò plus patientiam Dei prouocat ad seuerius vliciscendum; cap. Si ea, 23. quæst. 4. Grauius itaq; flagitium fauere iniquis; cap. Qui consentit, 11. quæst. 13. vbi dicitur, Qui defendit delinquentem, maledictus eris apud Deum, & homines. Nec valet, quod dicunt, misericordia te motos id facere: nam optimè Aug. relat. cap. Si res, 8. Illud verò, 14. quæst. 6. Misericordius opem nostram talibus subtrahimus, quàm impendamus. & Greg. 3. par. past. admon. 17. & 16. mor. cap. 19. Cum immoderatus custoditur virtus mansuetudinis, soluntur iura regimini; & sunt in subditos grauiter impj, cum circa impios sunt sine discretionem pi.

141. Dico 2. Debet Prælatus in pñiando semper rigori miscere misericordiam. Ita Red. de maiest. Princ. ver. Seuerum, num. 7. Trull. in eluc. lib. 3. cap. 15. A. Carm. ser. 14. F. Tor. phil. mor. Eccl. lib. 3. cap. 25. & 26. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 12. §. 7. Bell. de princ. christ. lib. 1. cap. 10. Scrib. lib. 2. pol. christ. cap. 9. Constat 1. ex Scrip. Eccl. 7. Noli esse iustus multum, neq; plus sapias, quàm necesse est. Eccl. 4. In iudicando esto pupillis misericors vt pater, & pro viuo matri illorum, & eris tu velus filius Altissimi

obediens, & miserebitur tui magis, quàm mater. Qui locus de omnibus intelligitur; nihil enim aliud est reus sub iudice, quàm pupillus, patre, & protectore destitutus, & psal. 84. Misericordia, & veritas obuiauerunt sibi, iustitia, & pax osculate sunt. Iob. 29. Cum sederem quasi Rex circumstante exercitu, eram tamen merentium consolator. Ad quem locum dicit Greg. Disciplina enim, vel misericordia multum destruitur, si vna sine altera minuat.

142. 2. Ex PP. Aug. lib. 5. hom. hom. 4. explicans illud psal. 118. Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me. Hac est, inquit, oratio eorum, qui presunt, vt doceat illos Deus bonitatem, quæ faciat disciplinam, quàm exercent, amabilem; disciplinamq; quæ inculpabilem faciat, quam exercent, bonitatem. Quia bonitas, idest benignitas, & facilitas sine disciplina, mater est vitiorum; disciplina sine bonitate, tristes quedam amaritudo vinendi. Scientia opus est, vt nouerint scienter, sapienterq; distinguere, qui sint termini bonitatis, & quam disciplina debeas tenere mensuram, ne forte aut nimia remissionis vitio bonitas inconsulta faderet, aut disciplina durior ipsa seueritate crudelescat. Greg. 20. mor. cap. 8. Hinc David ait, Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga etenim percutimur, & baculo sustentamur. Si ergo est districtio virga, quæ feriat, sit & consolatio baculi, quæ sustentet. Sit itaque amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate saniens; sit pietas, sed non plus, quàm expedit, parcens. Basil. in proem. reg. sul. disp. Animaduertis quanta cum discretionem misericordia Dominus vatur; siquidem neq; citra iudicij discretionem clemens est; neq; inclementer indicat, misericors enim, & iustus Dominus est.

143. 3. Constat ex sacris Can. Trid. sess. 13. de reform. cap. 1. Sin, autem, ait, ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate seueritas adhibenda est, &c. cap. Ponderet, dist. 50. fine; cap. Omnis; & cap. Vera, dist. 45. Et Cic. pro Clu. ait, Sapientis iudicis est, meminisse se hominem, cogitare sibi tantum à populo esse permisum, quantum commisum, & creditum sit; & non solum sibi potestatem datam, verum etiam fidem habitam esse. & infra, Sapientis iudicis est, habere in consilio legem, religionem, æquitatem. Et tandem veram existimo Aug. sententiam ser. 26 ad fr. in er. tom. 10. Melius est, vt redarguamur de misericordia, quàm de crudelitate in die nouissimo, superexaltat enim misericordia iudicium, Iac. cap. 2. & Boet. lib. 4. de consol. met. 4. Vis aptam meritis vicem referre? dilige iure bonos, & misere malis. Et quidam è nostris dicebat, quod, Rigidus Prælatus rigidus facit subditos; duriores enim sunt in exequendis mandatis, & aliquando rebelles, cum animus generosus hominis non nisi amore trahatur.

144. Sed dices, quomodo poterit Prælatus esse misericors, cum dictum sit, quod tenetur delicta punire, nec potest pœnas relaxare, aut minueret? Ad hoc gloss. in c. Omnis, quid. 45. Ideo dicitur iudex seruare rigorem, & misericordiam, non quod simul exerceat eam circa aliquem; sed quia, si opus fuerit, & causa subest, debet esse misericors in dispensando; si causa non subest, debet esse rigidus in iudicando. Vel dic, quod iudex semper habeat misericordiam

D. Thom.
Aragon.

Romanus

Valentia.

P. Dam.

P. August.

Redin.
Trullus,
A. Carm.
F. Torres.
Menoch.
Bellarm.
Siviganus;

D. Gregor.

D. August.

D. Greg.

D. Basilid.

Cicero

Boetius

miseritiam, etiam occidendo hominem, etsi non per mitigationem panis; saltem per compassionem, ut infra eodem cap. Vera. Item ex hoc facis misericordiam, cum facis, ut ille conseratur inter flagella, & ne fiat deterior. Vnde eo ipso quod iudex punit aliquem, misericordiam fecit: dicitur in cap. Tria, eadem caus. & q. ubi dicitur, quod delinquentes corrigere, elemosyna est. Et qui tacit finem peccato, misericors est; cap. fin. de poenit. dist. 7. fine. Vel deniq; dic, quod erit Prælatus iustus, & misericors, si æquitatem seruet: est enim æquitas iustitia dulcore misericordiae temperata, vt ex Cypr. Panor. in cap. Magna, de voto, num. 3. & vir æquus secundum Arist. 5. eth. cap. 10. fine, est, Qui non est exactus inris executor in peiorem partem, sed imminuit potius, & 2. mag. mor. cap. 1. ait, Est nimirum æquitas, & æquus, qui descripta legibus iusta dimittit, ac moderatur: nam quæ legislator particulatim examinare, & ad unguem definire non potest, sed in uniuersum loquitur, hic in eisdem intercedens, deligit quæ legislator particulatim quidem definire volebat, verum ei facere non licuit. Huiusmodi certe æquus, non omnino iusta dimittens, quandoquidem quæ natura, ac verè iusta sunt, non dimittit, sed ea dumtaxat, quæ legislator deseruit, cum explere non posset. Si ergo Prælatus in fauorem rei semper leges interpretetur in dubijs, easq; quantum illarum substantia patitur, minuat, iustus, & misericors erit. Quando vero poena est expressa in iure, & circumstantia non minuit, cum nec ipse minuere possit, ita se gerat, vt intelligat quilibet, inuitum illum ad ista descendere, iuxta illud Claud.

Sit piger ad poenam Princeps, ad premia velox
Et doleat quotiens cogitur esse ferox.

145. Sed quomodo, inquis, persuadebit subditis, inuitum se ad poenas descendere? Id persuadebit primò, si intelligant subditi, æqua se lance omnibus iustitiam ministrare solitum, Nam statera dolosa, abominatio est apud Deum, & pondus æquum voluntas eius. Prou. 11. ad quem locum ait Beda tom. 4. Qui aliter causam pauperis, aliter causam potentis, aliter sodalis, aliter audit ignoti, statera utique librat iniqua. Et Amb. 2. de off. cap. 24. Sed nec personam alterius accipiamus in iudicio, gratia abis, causam merita deternant. Nihil sic opinionem, immò fidem, grauat, quam si in iudicando potentiori dones causam inferioris, vel pauperem innocentem arguas, & diuitem excuses rerum culpa. 2. Si non iratus iudicet; Sap. 12. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas. Licet enim impossibile sit, quòd non irascatur Prælatus ad vitia subditorum, præsertim si in commune damnum vergant; vnde Dauid dicebat psal. 40. Irascimini, & nolite peccare. & Lact. lib. de ira, cap. 17. Ira, quæ ad correctionem visitorum pertinet, nec homini adimi debet, nec Deo potest; quia utilis est rebus humanis, & necessaria. Et Arist. 4. eth. cap. 6. Qui non irascitur pro quibus oportet, & ut oportet, & in quos oportet, is procul dubio fatuus, & stupidus est. Iratum tamen iudicare periculosum, cum furor, iraq; mentem præcipitent, iuxta illud, Impedit ira animum, ne possit cernere verum. & Greg. lib. 8. reg. epist. 12. ind. 3. Restringenda ergo sub ratione potestas est. Nec quidquam agendum priusquam concitata ad tranquillitatem mens vedeat. Et referunt Platonem dixisse, Iracun-

dos ad disciplinas discendas idoneos, ad regendam Rempubliam prorsus inuites. 3. Curet potius peccatum, quam peccatorem tollere, secundum monitum S. n. 1. de ira, cap. 16. Nemo prudens punit, quia peccatum est, sed ne peccetur. 4. Si occasiones peccandi tollat, & malum succidat, quando incipit pullulare, vt ait Hier. ad Eutoc. de cult. virg. Dum paruus est hostis, interfice, nequisia, ne rixania crescat, elidatur in semine. & Sen. epist. 86. Vt initia morborum quamuis lenia serpunt: ita si vitia, & affectus vel leuissimo semel admittas, crescunt, & auferunt, & ibid. Facilius est initia affectuum prohibere, quam impetum regere. & Hor.

Principijs obsta, sero medicina paratur.

Cum mala per longas conualuere moras.

5. Si non sit nimium anxius in delictis subditotum conquerendis, nec quærit impietatem in domo iusti. Licet enim debeat esse vigilans, & curare pro posse, vt regula, & constitutiones seruentur; non tamen debet esse importunus quæstor, nec multò minus occultus insidiator; immò præstat aliquando habere oculos, & non videre, aures, & non audire, Tac. in Agric. vt referunt, ait, quòd Princeps omnia scire debet, non omnia persequi. paruis peccatis veniam, magnis seueritatem accommodare; nec pana semper, sed sepius penitentia contentus esse. Et Arist. 12. met. tex. 5. Quadam melius est non videre, quam videre. Quòd obseruasse videtur Sapiens Prou. 7. De fenestra domus mee per cancellos prospexi, & video paruulos, considero recordem iuuenem. Ecce diligens Prælatus. Videt subditos aliqua minutiora committere, & tacet, seu tacite monet; Non vt aliqui parum prudentes, immò maligni, & venenati Prælati, qui de quacumq; etiam leuissima culpa processus formant, & si non formant, tam venenatis verbis mordent, vt acerbam putent sibi subditi eam esse vitam. Isti sunt Prælati parum prudentes, minus misericordes, multum maligni, in summo gradu superbi, & hypocritæ peruersi, à consortio hominum arcendi. Nam, vt sanctè Greg. lib. 8. reg. epist. 16. ind. 3. Plerumque plus virium habet discreta in correctione remissio, quam in exequenda ultione diffinitio; adeo vt nonnumquam hæc fidelioem, atq; subiectum, illa verò obstinatum faciat, & emulum. Quoniam verò solent Prælati solis verbis minutiora corrigere, ideo sequi. pono §.

§. 16. Vtrum liceat Prælatis verbis contumeliosis subditos redarguere.

146.

IDERI potest D. Thom. 2. 2. quæst. 72. ar. 2. corp. ubi Cai. & Sal. concl. 2. Sor. lib. 5. de iust. quæst. 9. art. 2. Val. to. 3. disp. 5. quæst. 16. par. 2. col. 2. Nauar. c. Inter verba, concl. 6. perf. num. 126. & in man. cap. 18. num. 12. Turrecr. in regula S. Bened. tract. 12. cap. 2. Corrad. 1. par. cas. quæst. 73. & quæst. 97. in add. Spat. de mo. cor. reg. tract. 10. cap. 23. Rodriq; tom. 2. quæst. regul. quæst. 41. Sylu. verb. Contumelia, quæst. 3. Th. à Iesu de vis. reg. tract. 1. c. 20. Mol. tract. 4. de iust. disp. 38. num. 3.

Seneca

D. Hieron.

Horatius

Tacitus

Arist.

D. Greg.

D. Thomas
Caietanus.
Salon.
Sorus.
Valentia.
Nauar.
Turrecr.
Corradus.
Spahar.
Rodriq;
Syluester.
Tho. à Iesu
Molina.

147. Dico 1. licitum est Superioribus regularibus conuictis increpare subditos errantes. Ita D. Tho. cum alijs loc. cit. Rodrig. art. 2. Spat. num. 3. Constat. Tum quia Christus discipulos suos vocauit stultos Lucæ 14. & Paulus Galatas vocauit insensatos, ad eos c. 3. Tum quia si licet causa disciplinæ eus verberare, vel in rebus dānificare, ita etiam poterit eis conuicta dicere. Tum quia potest illos reprehendere. 2. ad Tim. 4. Argue, increpa, at reprehensio est medicamentum mordicans secundum Basil. immò Paulum ad Tit. 1. Increpa illos durè, vt sani sint in fide. Tum quia Basil. in cap. 2. Esa. ver. Et arguet, ait. Si quidem reprehensio omnis palam attingens eum, qui reprehenditur, ipsius animum per acri dolore excruciat, ob oculos ponens turpitudinem peccati. Et Tull. lib. 1. de off. de obiurgationibus loquens, ait, In quibus utendum est fortasse, & vocis contentione maiore, & verborum grauitate acriore, vt ea facere non videamur irati, sed vt ad utendum, & secandum medici. & paulò post. Atque etiam illud ipsum, quod acerbioris habet obiurgatio, significandum est, ipsius causa, qui obiurgatur, susceptum esse.

148. Notat autè Sal. quòd ad hoc, vt dicta reprehensio contumeliosa fiat sine peccato, debet concurrere tria. 1. quòd contumeliæ dicantur solo animo corripienti, non principaliter ex ira: nam si ex ira principaliter procederet contumeliosa reprehensio, ita scilicet quòd si Prælatus non esset iratus contra talem, eum non reprehenderet, esset peccatum mortale, vt aduertunt. Nauar. in man. cap. 18. num. 12. Sylu. ver. Contumelia, quæst. 3. Si verò ira non sit causa principalis, sed solum coadiuuans, tunc non erit peccatum, nisi excedat. 2. debet fieri dicta reprehensio cautè, modestè, & cum magna necessitate, quæ certò speretur profectura. Quam conditionem ponit D. Tho. loco cit. ad 2. vnde omnino peccat mortaliter ille Prælatus, qui reprehendit suum subditum cum graui contumelia coram vel secularibus, vel extraneis, vel etiam nouitijs (nisi fortè coram dictis peccasset) ex qua reprehensus multum grauatur apud illos, præsertim si dicti non satis animum Superioris agnoscentes, eum animo perturbato loqui existimarent; nihil enim cum scandalo faciendum est, cap. Nihil, de præscrip. 3. debet ijs verbis fieri, quibus intelligat subditus, non ex ira aut passione ea dici, sed solum ex animo, & desiderio illum corripienti. 4. quod est complementum, seu epilocus omnium, ponit Nauar. loco cit. quòd vt absq; peccato dicta reprehensio fiat, solum debet significari vitium, cuius correctio prætenditur, non alia vitia iam correctæ, & emendatæ, & iam ex hominum memoria elapsa, seu etiam numquam patrata. Quod parum aduertunt aliqui Prælati, qui litaniam sibi vitiorum faciunt, quam propter quamcumq; causam subditis in faciem cantant. Quam conditionem laudant valde Rodrig. loco cit. art. 2. & Spat. etiam cit. num. 5.

149. Ex quibus collige, quòd, cum tam difficile sit dicto modo sine peccato contumeliari, optima est doctrina Caiet. Soti, Spat. Corradi loco cit. vt scilicet numquam subditi cum contumelijs reprehendantur, nisi suggerente Spiritu Sancto. Quoniam, inquit Caiet. repræsentatur subditis, quòd non ex charitate, sed ex passione procedant; finisq; deteriore, non suscipientes

disciplinam, leuiusq; verbera, quam contumeliosa verba, suscipiunt. Et Sot. lib. 5. de iust. quæst. 9. art. 2. Consult. sine cuiq; etiam Prælatis, abstinendum est à conuictis, quæ humanos animos amarulentius, quam corporata vulnera exulcerant. Quam doctrinam multis confirmat Nauar. cap. Inter verba, concl. 6. perf. à num. 127. Nec ab ea abhorret Ambr. lib. 6. exam. cap. 3. Verbera, & verba parum differunt, immo non differunt. Verbera enim flagellant corpus, & verba animam. Vnde Trid. sess. 13. de reform. cap. 1. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccasse contigerit, illa Apusoli est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguans, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia; cum sæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam potestas.

150. Dico 2. licet Prælati regulares in corripiendo ira concitati excedant, non tenentur tamen petere veniam ab ijs, quos læserunt. Ita Nauar. in cap. Inter verba, concl. 6. perf. nu. 129. & com. 3. de reg. num. 4. Sylu. ver. Correctio, num. 12. & ver. Contumelia, quæst. 4. Ang. ver. Correctio Prælatis. §. 2. Sal. 2. 2. quæst. 72. art. 2. concl. 4. tit. Contumelia ver. illata; Corrad. 1. par. cas. quæst. 73. Rodrig. tom. 2. quæst. reg. quæst. 41. art. 3. Constat. Tum ex cap. Quando, dist. 86. quòd est desumptum ex cap. 12. reg. Aug. vbi id habetur expressè. Tum ex Greg. par. 2. part. cap. 10. versùs finem, vbi ait. Dum ad increpationem se mens doctioris exasperat, difficile valde est, vt non aliquando, & ad aliquid, quòd dicere non debet, erumpat. Vnde necesse est, vt exasperatus Rector, cum subditorum mentem plus se, quam debuit, percussisse considerat, apud se semper ad penitentiam recurrat, vt per lamenta veniam in conspectu Veritatis obtineat, ex eo etiam quòd per zeli eius studium peccat. Tum quia periculum est, ne, dum nimia seruatur humilitas, regendi frangatur auctoritas; quando autem hoc non timeretur, tunc laude dignum, magniq; meriti esset, veniam etiam à subditis petere, exemplo Saulis cum Dauid 1. Reg. 24. Insuperior, tu es, quam ego. Tu enim tribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala. Notant autem Gloss. in dicto c. Quando, ver. Dura, Ang. & Sylu. loc. cit. Quòd, si Prælatus ex odio, vel malignitate excederet in dicta reprehensione, mortaliter peccaret, & teneretur veniam petere, ac restituere; quia tunc teneretur actione iniuriarum.

151. Dico 3. quando subditis subdito contumeliatur, tenetur Prælatus cogere contumeliantem, vt à contumeliato etiam genuflexus veniam petat, & honorem illi per contumeliã ablatum restituat. Sal. loco cit. Sylu. ver. Contumelia, quæst. 4. Corrad. loco cit. quæst. 73. & add. ad quæst. 97. Val. tom. 3. disp. 5. quæst. 16. par. 1. col. 3. ver. Per se enim: quam veniæ petitionem in Religiosis admittit etiam Caiet. 2. 2. quæst. 73. art. 3. licet in alijs neget, id esse necessarium, sed sufficere restitutionem, quomodocumq; eam fieri contingat. Satisfactionis ratio fundatur in iustitia commutariã, quæ obligat ledentem ad satisfaciendum. Contumelia autem aduersatur iustitiæ commutariæ, vt in specie docet Val. loc. cit. col. 2. ver. Quartò sequitur. Quòd autem hæc satisfactio debeat hoc modo fieri, scilicet per petitionem veniæ, est communis DD. sententia, quam consuetudo appro-

D. Thom. Rodrig. Spat.

D. Basilius

Tullius

Nauar. Syluester

D. Thom.

Nauar.

Rodrig. Spat.

Caiet. Sotus. Spat. Corradi. Caiet.

Sotus

Nauar.

D. Amb.

Nauar. Sylu. Angelus. Salo. Corradus. Rodrig.

D. Greg.

Angelus. Syluester

Sal. Syluester. Valensia. Caietanus

Valensia

approbavit; quæ tamen veniæ petitio solum inter pares intelligitur, vt advertunt Val. & Corrad. add. ad q. 97. in disparibus sufficet restitutio honoris quomodocunque Cum ergo Prælatus teneatur suis subditis iustitiam ministrare, & consuetudines laudabiles seruare, sequitur, quod a contumeliatis, teneatur facere, vt contumeliantes veniam petant. Si autem duo subditi inuicem sibi iniurias dicant, seu vnus calumniam calumnia explodat, nulli danda est satisfactio; nec qui per calumniam à calumnia se defendit, etiam si irritatus aliquantò excedat, non videtur ad restitutionem teneri; quia non videtur fraudem facere, qui fraudem excludit; l. Cum pater, §. Titio fratri, in fine ff. de legat. 2. Hipp. de Marf. sing. 177. nu. 1. glossa in cap. Cupientes, ver. Malignantium, de elect. in 6. Red. de maiest. princ. ver. Sed etiam per legitimos tramites, num. 143. Alij communiter dicunt, quod notatus infamia non potest per modum vindictæ vicissim infamare infamatorem. In iudicio tamen, si iniuste sit accusatus, potest occultum alterius crimen sine culpa prodere, ad se iuste teneandum, si talis criminis manifestatio ad hoc necessaria sit. Ita Bonac. de rest. disp. 2. q. 4. p. ult. nu. 4. Addit. Tolet. ad cap. 70. impress. Venet. 1614. Portel. in dub. reg. ver. Correctio fratrum, nu. 30. Ego tamen primam sententiam puto veram, etiam in conscientia, ob rationes, quas doctè ad id adducit Ban. 2. 2. quæst. 70. art. 3. dub. 2. concl. 3. quem sequitur Vega 1. par. sum. cap. 101. cal. 2. Quare qui calumniam calumnia explodit, non ratione vindictæ, sed iustæ defensionis, non peccabit plus quam venialiter, ratione mēdacij. Nec ad restitutionem vllam tenebitur, vt sentiunt Cruz in direct. conc. p. 1. præcep. 8. q. 3. dub. 17. qui addit hanc doctrinam quo ad restitutionem esse veram, siue reus accusetur de crimine falso, siue de vero, sed occulto; Quod autem peccatum nō sit plusquam veniale, docet etiam Ledes. in summa tom. 2. tract. 8. cap. 25. concl. 21. dub. 3. pag. m. h. i. 557. qui etiam asserit id esse verum, quando, licet crimen obiectum est verum, sed iniuste obijcitur, quia occultum, & probari non potest.

152. Notet etiam Prælatus, quod non debet subdito peccanti exprobrare vitia, seu defectus naturales, aut originale. V. G. cocles frangit silentium, non debet statim illi conuertiari, dicendo, Si guercius bonus sit, inter miracula scribe; Quid luna cum cancri? quam connectionem habet esse coclitem cum fractione silentij? si vocaret illum loquacem, garrulum, bene quidem: at coclitem, non puto posse sine peccato. Nec minùs potest illi exprobrare principia natiuitatis, hæc enim nullam habent vim ad fratrem corrigendum (nisi eo peccato peccaret, quo publicè, & iuridicè notati fuere sui antecessores, vt si ipsi titubassent in fide, & ipse titubaret) quia semper præsumuntur procedere ex odio, & malignitate, seu lubricitate linguæ, ad vituperandum proximum semper paratissimæ. Tantò magis, quod dicit Ar. 3. eth. cap. 5. quod, Qui ex natura deformes sunt, eos reprehendit nemo, sed illos, qui per orium, & negligentiam tales euaserunt. Simili modo si turpitudine vel ex infirmitate, vel ex membri alicuius mutilatione contigerit: nullus enim ei, qui vel ex natura, vel ex morbo, vel

ex vulnere factus sit egens, cecitatem exprobrabit, sed miserebitur potius. At eum obiurgant omnes, qui ex semulentia, vel alia quapiam intemperantia excæcatus fuerit. Atq; ita vitia corporis, quæ in nostra potestate sunt, vituperentur, quæ non sunt, minime. Ex quibus colliget Prælatus, quæ sibi liceant in similibus.

153. Nota etiam, quod sicut multi Prælati excedunt in reprehendendo, ita multi deiciunt, & vtrique male agunt, quia virtus in medio consistit. Illos iam satis, vt puto, tēperauimus, istis fortè medebimur, si suam inhrmitatem vique ad radices discooperiamus. Sciunt itaque Prælati, Prælatias non esse illis datas, ad impiguan- dum se, ad deambulandum, spatian- dum, & lætandum omnibus vijs, & modis, sed solum in bonum subditorum. Vnde tam peccant, si minùs quam oportet reprehendant, quam si plus, cum custodes sint iustitiæ. Ex multis verò capitibus oritur iste defectus non reprehendendi subditorum vitia, vt notat Turrec. tr. 12. in reg. S. Bened. 1. ex pigritia, & negligentia, quæ est multum vituperabilis in Prælato, cum neq; dormire permittatur, cum cura exigit Prælatiæ, iuxta illud, Ecce nos dormis abis, neq; dormis, qui custodit Israhel. 2. ex verecūdia, quia, cū ipsi reprehensibiliter viuant, sciātq; carere omni vitio de bere, qui paratus est in alium dicere, dubitant, ne sibi dicatur, Medice cura te ipsum. 3. ex supersticiosa humilitate, qua apud subditos auctoritatem amiserint, vnde sequitur reprehensionis contemptus. 4. quia toti secularibus curis intenti, nihil spiritualia curant 5. ob timorem alicuius temporalis incommodi, verentes nimirum, ne in indignationem incurant subditorum, à quibus deinde contra se prouocatis non possint obtinere suffagia ad se in Prælatijs conseruandum. 6. quia credunt, sic futurum, vt benigni existimantur, non curantes impij esse in Deum, vt sint crudeliter pij in malefactores. 7. ex cordis pusillanimitate; sed ista foueri debet charitate, aut Prælatia relinquatur. 8. ex diffidentia proficiendi, & malè se res habet, si est vera, non imaginaria, vt plerumq; sic se exonerare curantes, reiecta in subditos culpa. 9. ex ignorantia, quia nimirum culpas fratrum ignorant, & non curant scire, sed non excusatur pastor, si lupus oues rapit, & ipse nescit. 10. propter pacem propriam, quam nolunt turbare. immemores, quod plus subditorum, quam sui ipsorum sunt. 11. ob defectum zeli. 12. ex insufficiencia, quia scilicet, cū sint ingnorates, nō audent reprehendere viros literatos, sed renunciare tenentur.

Turrecrē- mata.

§. 17. De partibus potentialibus iustitiæ.

154.

E his agit in communi D. Th. 2. 2. q. 80. & in particulari à q. 81. Val. to. 3. disp. 5. q. 26. p. 2. Eustach. 3. p. eth. tr. 3. disp. 2. sect. 2. q. 6. Less. lib. 2. c. 47. Arag. 2. 2. q. 80. Iauell. to. 2. p. 2. phil. christ. tr. 5. c. 4.

D. Thomæ
Valentia.
Eustach.
Lessius.
Aragons.
Iauellus.

155. Dicendum est, quod 9. sunt partes potentiales, seu virtutes annexæ, iustitiæ nimirum religio, pietas, obseruantia, veritas, gratitudo, vindictio, affabilitas, liberalitas epicheia. Ita D. Th. cum alijs loc. cit.

156. Re-

De Marf.

Redin.

Bonacina.

Portel.

Bannes.

Vega.

Cruz.

Ledes.

Aristotel.

D. Thom.

156. Religio itaque, de qua D. Th. q. 81. est virtus quædam moralis, quæ hominem inclinât, vt Deo debitum cultum, & honorem exhibeat; vt Val. loc. cit. disp. 6. q. 1. p. 1. Actiones huius virtutis sunt quædam interiores, deuotio, & oratio; quædam exteriores, adoratio, sacrificiû, votum, iuramentum, adiuratio, laus, seu cantus. Deuotio est actus voluntatis paratæ ad præstanda ea, quæ ad Dei cultum, & gloriam spectant. Oratio est petitio decentium à Deo. Adoratio est, qua nõ solum mente, sed etiam externa corporis significatione Deo reuerentiam exhibemus. Sacrificiû, est oblatio rei alicuius externæ, Deo religiosè facta, qua nos ipsius imperio subditos esse profiteamur. Votum est promissio facta Deo de aliquo bono. Iuramentum est assumptio diuini nominis in alicuius rei testimonium. Adiuratio est inuocatio diuini nominis, qua quempiam deprecando, aut compellendo, ad aliquid faciendû, vel nõ faciendû inducimur. Laus est assumptio diuini nominis in vocali cantu. Ita Eust. & de his fusè D. T. cû alijs à q. 81. cit.

157. Sciat ergo Prælatus, ipsius esse colere non solum Deum interiùs in se ipso, sed etiam exterius, & curare, vt omnes sui subditi eum debito modo, cum debitis cæremonijs colant. Quare debet satagere, vt in primis orationi mentali omnes vacent; hac enim mens subleuatur ad colloquendum cum Deo, & sine hac Religio vix nomen Religionis meretur, vt Scrib. de Sup. relig. lib. 2. cap. 11. Nam cum oratio id sit animæ, quod cibus corpori, facillè videas non posse diu animam stare alimèto suo destitutam. Curare debet etiam Prælatus, vt diuinæ laudes in choro debitè horis, cum proportionatis pausis, deuotè recitentur: vt missæ deuotè, & vniformiter celebrentur, & pro quibus stipendium receptum est, cum paramentis proportionatis, & mundis, iuxta morem Romanæ Ecclesiæ. Et denique vt omnia, quæ ad diuinum cultum pertinent, cum decore tractentur, iuxta illud 1. Cor. 14. Omnia honestè, & secundum ordinem fiant. Et quòd hoc sit Prælatorû munus speciale, ipsiq; solis referuatum, colligitur ex illo Exodi 18. Esto in populo in his, quæ ad Deum pertinet, vt referas, quæ dicuntur, ad eum, ostendatq; populo cæremonias, & ritum colendi, viamq; per quam ingredi debeant, & opus, quod facere debeant. Prouide autem de omni plebe, &c. Vnde collige, quòd potest bene Prælatus administrationem politicam suæ Prælatiæ alteri committere, spiritualem autem, & quæ ad Deum colendum pertinet, per se ipsum exercere debet; alioquin violatæ Religionis est reus.

D. August.

158. Pietas, de qua D. T. 2. q. 101. Est Aug. lib. 83. qq. q. 31. per quam sanguine iunctis, patriaq; beneuoliti officium, & diligens iribuitur cultus. Hæc virtus potiùs respicit subditos, quàm Prælatos; quatenus autem respicit Prælatos, eos admonet, vt subditos tamquam filios diligant, eis alimenta, & vestimenta necessaria ministrent, senes honorent; iuuenes cohibeant, exaltent humiles, superbos deprimant, disciplinam regularem promoueant, studia foueant, Religionem ament. De hac Basil. lib. 9. in exam. Vos porro filij amate, & colite parentes: vos parentes nolite ad iracundiam filios prouocare: numquid natura ea non dicit? nihil noui D. Paulus dicit, sed natura vincula vincit, in superq; præstringit, &c.

D. Basilius

Quod pietas regnantibus sit necessaria, quatenus misericordiam sonat, D. Th. lib. 1. de erud. princ. cap. 15. & plura videri possunt apud Scrib. in Sup. relig. lib. 1. cap. 28.

159. Obseruantia, de qua D. Th. 2. 2. q. 102. Est Cic. lib. 2. de inuen. ante finem, per quam homines aliqua dignitate antecedentes, cultu quadam, & honore dignamur. Hæc similiter virtus subditos potiùs respicit, quàm Prælatos. Verùm quia viri literati, & probi per virtutem, & scientiam redduntur ad gubernandum apti, ideo etiam ipsi debent honorari per hanc virtutem, vt D. Th. loc. cit. ar. 1. ad 2. Quare Prælati habentes sub se huiusmodi viros, tenentur eos honorare, & curare vt honorentur.

160. Gratiitudo, de qua D. Th. 2. 2. q. 106. Est virtus, qua ijs, qui de nobis benemeritè sunt, gratias non solum habemus, & agimus, sed etiam, cum possumus, referimus. Ita Eustach. loc. cit. num. 154. Sunt autem gratitudinis officia quinque, de quibus Less. lib. 2. cap. 47. dub. 1. num. 5. 1. est beneficij æstimatio, nõ ex ipso in se, sed ex animo dantis. Sen. 1. de benef. cap. 9. Beneficiû non in eo, quod sit, aut datur, consistit, sed in ipso dantis, & facientis animo. 2. benigna acceptatio, si enim repudies, vel absq; indicio, quo significes gratum esse, acceptes, videris contemnere, vel parui facere. Sen. lib. 2. de benef. cap. 35. Vis reddere beneficiû? accipe benignè, & cap. 24. qui gratè beneficiû accipit, primam eius pensionem soluit. 3. est gratiarum actio, de qua 1. ad Thess. 5. In omnibus gratias agite. 4. est grata beneficij commemoratio, occasione oblata. Sen. lib. 3. c. 1. Ingratissimus omnium est, qui beneficij oblitus est, 5. est beneficij repensio; quæ tamen statim facienda non est, sed opportunum tempus expectandum. Sen. 4. de benef. in fine. Quidam, cum aliquod illis missum est munusculum, subinde aliud intempestine remittunt, & nihil se debere cœstantur. Qui festinat utique reddere, non habet animum grati hominis, sed debitoris. Es breuiter dicam; Qui nimis citò cupit soluere, iniuitus debet; qui iniuitus debet, ingratus est. Ista verò repensio non debet fieri ad æqualitatem rei receptæ, sed ad mentem beneficentis, & semper plus rependendum est, si facultas subsit, quàm sit acceptû; Cic. 1. de off. In referenda gratia, si modò Hestodo credimus, imitari debemus agros fertiles, qui plus multò afferunt, quàm acceperint. Gratiitudo tangit omnes, & præsertim Prælatum, qui si beneficiorum immemor, illa ingrata teget obliuione, putans omnia sibi deberi, nullaq; merita inferioris in superiorem esse, & à se animos suorum alienabit, & contemptui ipsis erit, & respectui. Est enim Ber. ingratiitudo ser. 52. in Cant. inimica anima, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio, ventus urens, siccaans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, siccans gratiæ. Est ingratiitudo duplex; formalis, quando scilicet contemnitur beneficiû, vel sinistrè interpretatur, eo quòd benefactoris est: & materialis, quando quis est ingratus, non ex contemptu, sed ex aliqua alia causa. Sed vide de his latius D. Th. 2. 2. q. 107. ar. 3. Less. lib. 2. cap. 47. dub. 3. à num. 15. Val. tom. 3. disp. 7. q. 4. p. 4.

161. Vindicatio, de qua D. Th. q. 108. Est Aug. lib. 88. qq. q. 31. virtus, per quam vis, aut iniuriæ

Cicero

Lessius

Seneca

D. Bernardus

D. Thomas

Lessius

Valentius

Scriban.

Iniuria, & omnino omnia, quod futurum est, defendendo, aut vitiscendo propulsatur. De hac satis dixi hic sup. §. 15. a num. 137. Et nota, quod ad hoc vt vindicatio sit recta, debet fieri per publicam potestatem, & seruatis omnibus iustitiae modis, & terminis.

162. Veritas, de qua D. Thom. 2. 2. quaest. 109. Est virtus, qua quis verbis, & factis salem se demonstrat, qualis in se est. Ita Eustach. loco cit. num. 154. Nota 1. ex D. Thom. 1. par. quaest. 107. ar. 1. ad 1. quod hominis interior conceptus duobus clauditur obfuculis, propter quae ab alio videri, aut intelligi non potest, 1. quidem est ipsa voluntas, quae conceptum intellectus potest interiorius retinere, & ad libitum exprimere. 2. est grossities, & corpulentia corporis; nam quamuis voluntas vellet conceptum mentis alijs fieri notum, non tamen statim cognoscitur ab ijs propter impedimentum corporis, sed oportet adiungere aliquod signum sensibile, puta verbum, seu aliquos alios nutus. Et hoc est, quod dicit Greg. 2. mor. cap. 4. in princ. *Alienis quippe oculis inira secretum mentis, quasi post parietem stamus, sed cum manifestare nosmetipsos cupimus, quasi per linguam ianuam egredimur, vt quales sumus intrinsecus ostendamus.* Cum ergo homo sit animal sociabile, vt D. Tho. 2. 2. quaest. 109. art. 3. ad 1. & dixi sup. quaest. 1. cap. 1. nu. 2. naturaliter vnus homo debet alteri id debito saltem morali, & honestatis, vt D. Thom. loco cit. corp. sine quo humana societas seruari non possit. Non possunt autem homines ad inuicem conuiuere, nisi sibi inuicem credant, propter multa negotia, quae simul gerunt, & tractant; nec possunt sibi inuicem credere, nisi sibi inuicem verum dicant, ad quod etiam iustituta sunt verba, vt ait Aug. rel. in c. Is autem, 22. q. 2. sequitur, quod homines naturaliter veritatem dicere debeant. Vnde Arist. 1. rhet. cap. 1. post med. ait, quod homines satis ad veritatem nati sunt, & vt plurimum veritatem consequuntur.

163. Sed quomodo potest esse, quod homines natura ad veritatem inclinentur, cum veritas secundum Teren. in Adr. odium pariat? Obsequium amicos, veritas odium parit. Et Cic. lib. 1. de amic. vt referunt. *Molestia veritas est; siquidem ex ea nascitur odium, quod est venenum amicitiae.* Et Hier. contra Iou. *Amara est veritas, & qui eam predicant, replentur amaritudine.* Et ad Gal. 4. *Factus sum vobis inimicus, verum vobis dicens.* Ad hoc dicit Aug. 10. confess. cap. 23. quod homines amant veritatem lucentem, & oderunt eam redarguentem. Habet itaque veritas duos effectus, scilicet illuminare, & redarguere. Quantum ad 1. omnes veritatem amant. 3. Esdræ c. 4. *Omnis terra veritatem inuocat, caelum etiam ipsam benedicit, & omnia opera mouentur, & tremunt eam.* Et Ambr. 1. de off. cap. 26. *Omnibus hominibus inest secundum naturam humanam verum inuestigare, quod ad studium cognitionis, & scientiae trahit, & inquirendi in fundis cupiditatem, in quo excellere vniuersis pulchrum videtur.* Quantum autem ad 2. mali veritatem oderunt, Io. 3. *Omnis, qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius; qui autem facit veritatem, venit ad lucem, &c.* Oderunt autem veritatem propter 3. rationes, quas affert D. Thom. 1. 2. quaest. 29. ar. 5. corp. 1. quia nollent illud esse verum, quod verum est. 2. quia nollent cognoscere

veritatem, vt liberijs, & sine remorsu conscientiae peccarent. 3. quia volentes tacere in peccato, oderunt, quo aliquis veritatem circa peccatum suum cognoscat.

164. Noto 2. quod quamuis veritas sit cunctis hominibus necessaria ad recte, & pacifice conuiuendum, Praelatis tamen, & Superioribus regularibus est necessariumissima. Cum enim quotidianie cum subditis agant, si aliud ore, & verbis enuncient, & aliud corde premant, fallaces deceptores suorum erunt; quod si semel subditi offecerint, iam fides illorum euanuit, indeque contemtus, inde etiam cautiones, quibus vnusquisque sibi cauet, inde etiam discordiae, dimidietate, &c. Haec ex Scrip. & DD. constant, Prou. 17. *Non decet Principem labium mentis, & cap. 29. Princeps, qui libenter audit verba mendacij, omnes ministros habet impios.* Eccl. 41. *Erubescite a patre, & matre de fornicatione, & a presidente, & a potente de mendacio.* D. Thom. lib. 1. de erud. princ. cap. 7. *Caendum est Principi mendacium, vt venenum, eo quod ei multum noceat, Deo multum displiceat, & eum opprobrium hominum faciat. Cauere debet Princeps mendacium, non solum, in his, quae afferit cum iuramento, sed etiam verbo simplici.* & infra, *Princeps mendax est veluti denarius falsus respectu boni, & sicut centum falsi non valent vnus bonus, sic Princeps mendax parui valoris est.* Et Hier. epist. 37. ad Iul. *Antiquus sermo est, Mendaces faciunt, vt nec vera dicentibus credatur.* Basil. in procem. lib. de Spir. S. *Rerum omnium potentissima est veritas, & extrema malitia linea mendacium.* Et Orig. tr. 35. in Matth. Praelatos mendaces proditores vocat, Et Pind. apud Stob. ser. 11. *Ingeni viri est vera dicere.* & Hom. apud eundem.

Ille mihi iam exosus est, quam inferni porte, Qui aliud animo occultat, aliud ore profert. Sit itaque Praelatus verax, & ita in aperto, vt ipsi potius iniurato, quam iurato alteri, credatur, & sciat, nullum esse vitium Praelato religioso indignum, quam mendacium, fallere socium, circumuenire, amicitiam mentiri, obsequia fallaci dextera deferre: virtutem, probitatem, benignitatem, mansuetudinem, praetere ferre, qua careas, viri non est. Pater non est, qui verbis in dolum compositis, filium in fraudem inducit: Non est mater, quae pro vberibus scorpionem, aut lapidem porrigit, venenaque pro lacte propinat. Facit hoc Superior omnis, qui, pulso candore, animique sinceritate, aliud promittit ore, aliud mente destinat, aliud verbis loquitur, vultuque praefert, aliud animo versat; patrem fronte simulat, inimicum pectore fouet. Quae vbi semel eruperint (vt diu latere simulatio non potest) hostiles exurgunt animi, nulla arte, aut annis ponendi, exultat fiducia omnis, & pro religiosa, simplici que non fucata sapientia, ingens diffidentia nascitur. Vnde Scot. In 4. dist. 38. quaest. 1. art. 2. ait, quod mendacium officiosum, & iocosum in Praelato, qui est in statu perfectionis exercendae, est peccatum mortale, si sit continuatum, ex his enim diminuitur Praelati auctoritas, quod est communitati perniciosum. Plura pro veritate a Superioribus colenda, vide apud D. Thom. loco cit. cap. 7. & cap. 13. Tor. phil. mor. princ. lib. 24. Menoch. in st. pol. lib. 2. cap. 15. Scrib. in Sup. relig. lib. 1. cap. 6. & 7. Aegid. lib. 1. de regim. par. 2. cap. 29. Sart. in exere.

Eustach.
D. Thom.

D. Greg.

D. Thom.

D. August.

Aristotel.

Terentius.
Cicero.

D. Hieron.

D. August.

Ex. Amb.

D. Thom.

D. Hieron.

D. Basil.

Origenes.

Pindarus.
Homerus.

Scotus.

D. Thom.
Torres.
Menoch.
Scribanus.
Aegidius.
Sartorin.

Aristoteles
Busæus
Chauass.
A. Carm.
Rosignol.

in exerc. pol. ex loc. Ezech. cap. 17. Ar. 4. eth. cap. 7. Bus. in vir. ver. Veritas; Chauass. de perf. prud. lib. 4. cap. 5. & 6. A. Carm. ser. 18. 19. 20. lauell. 4. eth. tr. 7. Rosign. de discip. christ. perf. lib. 4. cap. 26.

166 Nota tamen 3. quòd licet mentiri nunquam liceat, licet tamen aliquando veritatem occultare, quando scilicet illius manifestatione indignos se reddunt auditores, vel inde occasionem sumunt deteriora faciendi, vel veritatē ipsam sunt oppugnaturi, iuxta illud Matth. 7. *Nolite sanctum dare canibus, & ne projiciatis margaritas ante porcos.* Occultare etiam licet, quando ex vna parte nec ad Dei gloriam necessaria est, nec ad salutem proximi, ex altera incommodum magnum incururus est, qui eam dixerit; ardua enim esset lex, quæ tunc obligaret; & cum veritatem fateri, præceptum sit affirmatiuum, quod non obligat ad semper, certum est, in dictis casibus non obligare. Atq; ita docent Mald. de restr. ment. cap. 10. reg. 6. & cap. 12. ver. De ver. rect. Less. lib. 2. de iust. c. 47. dub. 6. num. 39. Ant. Carm. ser. 18. de ver. Chauass. loc. cit. cap. 5. §. 3. vnde Aug. in ps. 5. ait. *Verum a seum occultauit, & Dominus, cum discipulis nondum idoneis dixit, Multa habeo vobis docere, sed nunc non potestis portare illa.* Similiter dic, quòd in dictis casibus, siue vltro siue interpellatus loquatur Prælatus, vel alius quicumq; potest uti vel verbis æquiuocis, vel mentali restrictione; extra verò illos casus semper tenetur loqui eo sensu, quo sonant simpliciter verba, & ad mentem audientis, alioquin peccat venialiter, vel mortaliter, iuxta leuem, vel grauem læsionem Dei, vel proximi. Dicitur enim Eccl. 37. *Qui sopifficè loquitur, odibilis est.* Sed de hac materia vide Mald. loc. cit.

S. Doroth.

167. Noto 4. ex Doroth. ser. 9. quòd triplex est genus mendacij. *Quidam*, inquit, animo mentiuntur, quidam verbo, alij vita ipsa mendaces sunt. Ille animo, & cogitatione mentitur, qui quascumq; suspensiones facile admittit; is enim cum aliquos fratres inter se colloquentes cernit, suspicatur illico, & dicit, *De me isti loquuntur, &c.* Sermonem mentiuntur aliqui, cum ob ignauiam ad matutinas vigilias assurgere detrectas, cunctanturq; nec fateri vult torpedinem, & ignauiam suam, sed dicere non veretur, *Febrem passus sum, & vertiginem, ideo assurgere nequini, &c.* Ille in suam ipsius vitam mentitur, qui, cum in temperatus sit, ac incontinens, aegula, luxurij; deditur, continensiam tamen, & temperantiam simulat, &c.

D. Thom.

168. Peccatur contra veritatem 1. mendacio, quod nihil est aliud, quàm contra mentem locutio, de quo D. Thom. 2. 2. q. 110. 2. simulatione, seu hypocrisis, quæ nihil est aliud, quàm mendacium in actionibus vitæ, de qua D. Th. q. 111. 3. iactantia, quæ est prædicatio propriarum rerum, maior, quàm verè sint; de qua D. Thom. q. 112. 4. ironia, quæ est negatio, vel diminutio propriarum laudum, de qua D. Thom. q. 113. Mendacium, si est contra honorem Dei, vel proximi, peccatum mortale est ex genere suo: ex imperfectione actus, & paruitate materiæ est veniale; alias iocosum, & paruitate materiale tantum. Hypocrisis ex se veniale est; transit tamen in mortale ratione finis, vt si quis sanctitatem fingat, vt aliquem decipiat, vel legem Dei sic contemnat. Iactantia ex se veniale est;

P. Thom.

fit autem mortale, quando quis se iactat cum iniuria Dei, vt illi attribuat, quod est Dei proprium, vel gloriatur de donis Dei, tamquàm illi debitis, vel se iactet cum contemptu proximi, vel intentione illi nocendi, aut ab eo pecunias iniuste emungendi, vt cum dicit se præclarum Medicum, &c. Est etiam mortale, si quis sit ita affectus iactantiæ, vt sit paratus mortaliter peccare. Similiter mortale est, cum quis narrat peccatum suum, se de illo vanagloriando, secus si solum enunciatiue ad ostenderdam fortitudinem, dexteritatem, &c. Ironia de se veniale est; transit tamen in mortale, quando id fiet in infamiam sui, vel proximi, vt si Religiosus cum puillis loquens, dicat, Ego sum peior quolibet infami sicario, vel sepe sui malus Religiosus, & de religioso nihil vquam habui, nisi nomen, & vestem. Est etiam mortale, si voce loquatur quidem de se humilia, corde autem intumescat, iuxta illud Eccl. 19. *Est qui nequiter humiliat se, & interiora eius plena sunt dolo.* Sed de his vide D. Thom. loc. cit. & Less. lib. 2. de iust. cap. 47. dub. 6.

Less.

169. Affabilitas, de qua D. Thom. 2. 2. q. 114. *Est virtus, qua quis in communi consuetudine mediocriter, & vt decet, se habet, studetq; quantum potest, omnibus benigne obsequi.* Habet hæc virtus vim conciliandi amicos etiam ex inimicis; Eccl. 6. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua eucharis (gratiosa) in bono homine abundat.* Amb. 2. de off. cap. 7. *Incredibile est, quantum profueris etiam in ipsis Regibus facilitas blanda affabilitatis.* Et Tull. 2. de off. *Difficile dictu est, quantum conciliet animos hominum comitas, affabilitasq; sermonis.* Affabilitas regimina perpetuat, & maiora tribuit; Prou. 16. *Qui dulcis est eloquio, maiora percipiet.* Hæc plus potest ad amicos conciliandos, quàm beneficentia. Eccl. 18. *Non ne ardorem refrigerabis vos? sic & verbum melius, quàm datum.* Hæc ferinos inimicorum animos demulcet, amicos reddit. Eccl. 45. *In verbis suis monstra placauit.* Hæc sola Prælatus præclarum reddit. Claud. in consul. Manl. declinans ad finem:

D. Aug.

Tullius.

Claudius.

*Se iactent alij, studeant feritate iuueri,
Adductoq; hominum cumulent æraria censu.
Iene fuit Nilus, sed cunctis amibus extat
Vtilior.*

Et paulò infra. *peragit tranquilla potestas,
Quod violensa nequit, madataq; fortius urget
Imperiosa quies.*

Et Ouid. lib. 2. de ar. am.

Ouidius.

*Este procul lites, & amara prælia linguæ;
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.*

D. Th. opusc. 71. de vit. & virt. *Quatuor, ait, sunt, qua risè cuiq; regnanti conueniunt; scilicet paterno regimine subditos regere, meritis amicos acquirere, placabilem, atq; affabilem se præbere quibuscumq; erantibus, & cum clementia iustitiam ministrare delinquentibus.*

D. Thom.

170. Aduerte tamen, quòd huiusmodi affabilitas debet esse ita temperata, vt grauitati religiosæ nõ officiat, & propterea prudentia maxima opus est in vtèdo illa, vt scilicet Prælatus affabilem se exhibeat, non cum omnibus nec in omnib; loco, vel tẽpore, sed solù, vt notat Cai. 2. 2. q. 114. ar. 1. *considerata qualitate personarum, quibuscum loquitur, negotiorum etiam, & rem,*

Caietan.

& temporum. Vnde malis, vel superbis affabilem se praeberere non debet Praelatus, nisi ad eorum emendationem; ij enim ex lenitate sumunt audaciam, & hinc deteriores; praeterquam quod offenduntur boni, & odio habent Praelatum; necessarium enim odio habetur a bonis, qui malis amicus esse intelligitur. Quare nihil minuet de affabilitate Praelatus, qui in aliquo negotio, & cum aliquo in aliquo loco seuerum se, ac tristem exhibebit, vt habet Arist. 4. eth. c. 6. Vnde Augustin. relat. in cap. Prodest. 24. q. 5. *Ministerio seueritatis, nostra quies adiunatur.* & Veget. de re mil. lib. 1. cap. 1. ait, quod Romani tot bella vicere, seueri in desideriis vindicando. Vide pro hac virtute Aegid. lib. 1. de reg. p. 2. cap. 18. Contz. 3. pol. cap. 11.

171. Aduerte etiam, quod contra affabilitatem peccatur dupliciter; excessu nimirum delectandi, & defectu, seu blanditia, & morositate; quidam enim nimium student in conuictu esse blandi, & placidi, vnde in omnibus se omnibus accommodant, omnia laudant, omnia probant; qui si id faciant vtilitatis gratia, vocantur adulatores. Alij nimis parum curant placere, sed vbiq; sunt difficiles, vbiq; contradictores, nullo se accommodant; Hi vocantur morosi. Blanditia est ex suo genere veniale; transit tamen in mortale, quando aliqui nimium blandi esse affectantes, omnibus se moribus, bonis, vel malis, ne cuiquam displiceant, accommodant; & sic mentiuntur cum mendacibus, bibunt cum bibentibus, & peccant cum peccantibus, peccatam interpretantes illud 1. Cor. 9. *Omnibus omnia factus sum;* non considerantes expositionem Aug. ep. 9. & 19. vbi ait, *non mentiendo, sed compatiendo, non simulantis astu, sed commiserantis affectu, non simula omnibus factus est.* Adducunt etiam isti illud ad Rom. 12. *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus;* non aduertentes, locum istum intelligi de fraterna charitate, qua bonum, & malum fratris, vt proprium sentimus. Adulatio etiam ex se veniale est; fit autem mortale tripliciter secundum D. Thom. 2. 2. q. 115. ar. 2. Primo ratione materis, vt si laudes alicuius peccatum. 2. ratione intentionis, vt si laudes aliquem ad hoc vt fraudulenter ei noceas spiritualiter, vel corporaliter. 3. ratione affectus, vt quum per adulationem praebetur occasio alicuius grauis peccati, etiam praeter intentionem adulatoris. Et nota, quod dicitur quis adulari tripliciter. 1. attribuendo alicui bonum, quod non habet. 2. nimium extolendo bonum, quod habet. 3. approbando malum, quod habet. 1. & 2. simpliciter venialia sunt. 3. est mortale. Ita gloss. in cap. Vnum orarium, ver. Adulari, d. 25. Morositas ex se veniale est. Vide de hac materia D. Thom. loc. cit. Ar. 4. eth. c. 6. Less. 2. de iust. cap. 47. dub. 7. Chauaff de ver. prud. lib. 4. c. 7. Buf. in vir. ver. Affabilitas; Menoch. inst. pol. lib. 2. c. 14. Tor. phil. mor. princ. lib. 23.

172. Liberalitas, de qua D. Th. 2. 2. q. 117. est habitus, qui in querendis, erogandisq; pecunijs, seu ijs, quae pecunijs comparantur, decorem seruat, vt Speusippus apud Buf. in vir. ver. Liberalitas. Hac nomine benignitatis, & beneficentiae quandoq; appellatur a DD. Amb. lib. de off. c. 18. Cic. 1. de off. De hac dixi hic sup. §. 3. num. 25. Qui plura desiderat, adeat

D. Th. loc. cit. Tor. lib. 22. Menoch. c. 16. Ar. c. 1. Aegid. de reg. lib. 1. p. 2. cap. 17. Contz. 3. pol. cap. 9.

173. Contra liberalitatem peccatur auaritia, de qua D. Th. q. 118. & prodigalitate, de qua idem D. Th. q. 119. Auaritia, licet inter peccata capitalia ponatur, non est tamen semper mortale, sed solum cum propter diuitias consequendas, vel retinendas quis est paratus violare praecipuum obligans ad mortale. Hac multum dedecet principantes, vt habetur in §. 1. verf. Administratores, auth. vt ludi sine quoquo suffragio, coll. 2. qui enim hoc morbo tanguntur, omnia venalia habent, Praelacias vendunt. De hac ait Val. lib. 9. cap. 4. *Auaritia latentium indagatrix Incorum, manifeste praedae avidissima vorago, nec habedi fructu felix, & cupiditate quareddi miserrima.* Vnde illud, *aris seruus eris, si te spes tenet aris.* Prodigalitas in Praelato regulari semper est peccatum mortale, cum enim hoc vitium consistat in dando quibus non oportet, vt adulatoribus, hiltionibus, &c. vel in faciendis magnis expensis, vbi parua sufficerent, vel in eroganda pecunia in rebus friuolis, & Praelatus regularis non sit dominus sed administrator illarum rerum, si ita expendat, absq; dubio mortaliter peccabit, si materis paruitas non excuset. Potest etiam peccare lethaliter ex alio capite, eo quod scilicet superflua pauperibus non erogat secundum legem euangelicam. Alios casus, in quibus prodigalitas est peccatum mortale, vide apud Less. lib. 2. c. 47. dub. 8. num. 62. Et aduerte, quod prodigus non potest in Praelatum eligi. Bald. in cap. Cum in cunctis, num. 16. de elect. De Baif. in direct. elect. p. 2. cap. 32. num. 1. pro quo facit lex fin. Cod. de sententiam passis, & restit.

174. Aequitas, de qua D. Th. 2. 2. q. 120. est iustitia dulcore misericordiae temperata, Quae definitio potius conuenit regulae ipsam aequitatem dirigenti, quam aequitati ipsi, cuius munus est praecise agere contra verba legis, quando bonum commune, vel ratio virtutis id postulat. Cum enim leges vniuersaliter proponantur, & regulae vniuersales multas patiuntur exceptiones saepe casus incidunt, in quibus malum esset verba legis sequi. Sed tunc Praelatus non secundum suum cerebrum, sed secundum rationem iure fundatam, procedere debet, si aequitatem vult seruare. Ita Red. loc. cit. §. Omnibus aequum, num. 9. Vide quae degnomi, quae hanc virtutem dirigit, hic sup. dico §. 9. num. 82. Vide etiam Ar. 5. eth. cap. 10. vbi Burid. q. 1. Less. dub. 9. Arag. 2. 2. q. 58. ar. 5. col. ante penul.

§. 18. De fortitudine Praelatis Regularium necessaria.

175. Ide D. Amb. 1. de off. 2. cap. 35. D. Th. 2. 2. q. 123. Ar. 3. eth. a. c. 6. Stob. ser. 7. Ant. & Max. ser. 39. Aegid. de reg. Princ. lib. 1. p. 2. c. 13. Iauel. to. 2. p. 2. phil. christ. tr. 6. Patr. de reg. lib. 7. a. tit. 1. Val. to. 3. disp. 8. q. 1. Less. lib. 3. cap. 10. dub. 1. & c. 2. per totum: Tor. phil. mor. princ. lib. 9. Contz. 3. pol. cap. 17. Eustach. 3. p. eth. disp. 2. tr. 3. sect. 3. A. Carm. ser. 23. Rosig. de act. vir.

D. August.
Vegetius.
Aegid.
Contzen.
P. Thomas
Aristotel.
Iedes.
Caus.
Euseb.
Menoch.
Torres.

D. Thomas
V. Maxim.
Lessus.
Bald.
De Baif.
D. Amb.
D. Thom.
Aristotel.
Stobaeus.
Anton.
Maxim.
Aegid.
Iauellus.
Patrius.
Valensia.
Lessus.

Forres.
Comzen;
Eustach.
A. Carm.
Rosignol.
Ribaden.
Bellarm.
Busans;
Scribanus;
Chauass.
Menoch.
Sarsorin.
D. August.
Seneca.

Aristotel.
D. Amb.
D. Thom.

D. Thom.
Chauass.

Valentia.
Lestius.
Comz.

Arist.

Josephus.

act. vir. lib. 2. cap. 11. Ribad. lib. 2. de princ. c. 34. Bell. de off. princ. lib. 1. c. 11. Buf. in vir. ver. Fortitudo; Scrib. in Sup. relig. lib. 1. cap. 12. Cauass. de vera prud. lib. 3. cap. 5. Men. inst. pql. lib. 2. c. 19. Sart. in clu. resp. reg. confid. 117. 176. Noto 1. quòd dux communiter circumferuntur fortitudinis definitiones, in idè omnino recedentes. Vna D. Aug. lib. 83. qq. q. 31. quæ sic habet. Fortitudo est considerata periculorum susceptio, & laborum perpassio. Altera est Ar. 3. eth. c. 6. Fortitudo est mediocritas circa metum, & audaciam. Quibus adde tertiam Sen. 2. de benef. c. 34. Fortitudo est virtus, pericula infra contemnens, aut scientia periculorum repellendorum, excipiendorum, prouocandorum. Ex quibus constat, quòd duò sunt maximè fortitudinis munia, Sustinere molesta, & Agredi fortia, vt insinuat 1. Reg. 17. Non vales resistere Philistæo isti, nec pugnare aduersus eum quia puer es. Ex quibus, vt ait Ar. 3. eth. c. 9. Amb. 1. de off. c. 41. D. Th. loc. cit. ar. 6. primū est principalius, quia fortitudo versatur circa difficilia, & difficilius est bene sustinere, quàm agredi; nam aggrediens videt malum vt futurum, & agreditur debillioem se, ac subito; Sustinens autem videt vt præsens, & sustinet à fortiori se, & diuturnius, vt D. Thom. loc. cit. ad 1. Aegid. cap. 13. Buf. cap. 6. §. 6. & Chauass. loc. cit. §. 5.

177. Noto 2. quòd licet Ar. 3. eth. cap. 6. & D. Th. loc. cit. ar. 4. videantur docere, fortitudinem proprie solum versari circa rem omnium terribilissimam, quam dicunt esse mortem, id tamen non ita intelligitur, quasi fortitudo non versetur etiam circa alia terribilia; sed solum quòd versetur circa mortem primariò; quia quòd mortem sustinere potest, potest etiam alia inferiora terribilia contemnere, licet non è cõtra. Vnde qui hæc inferiora intrepidè sustinet, non potest verè fortis dici, nisi sit ita animo paratus, vt possit contemnere mortem in rebus præclaris. Atq; ita declarant Val. loc. cit. p. 2. Less. dub. 1. num. 9. Comz. §. 7. Quare ad fortitudinem etiam spectabit sustinere infamias, orbitates, exultationes, inuidias, irrisiones, cõtemptus, odia, calumnias, infestationes demonum; atq; etiam concupiscentiæ motus, morti comparatos ad Rom. 7. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Hæc autem omnia, vt virtutem fortitudinis induant, non quomodocumq; sustinenda sunt, sed propter finem aliquem honestum, puta pro salute religionis, vel proximi, aut pro honore Dei, vel salute amici egregij. Quæ omnia docet Ar. 3. eth. c. 7. Fortis vir erit inerritus, timebit tamen etiam ipse huiusmodi mala, sed vs oportet tamen, & vt ratio præscribit, honestatis causa sustinebit, ac feret. Vnde collige cum Iosepho lib. 3. de bell. Iud. cap. 14. quòd se ipsum occidere, timidissimi hominis est, non enim confidit posse sustinere superstantia mala. Timidus est habendus, qui mori non vult cum opus est, & qui vult cum non oportet, non viri est fortis semetipsum occidere, immò verò ingnauissimi, nam & gubernatorem timidissimum puo, qui tempestatem mensuens, ante vin turbinis nauem sponse submergit.

178. Noto 3. quòd licet, vt dictum est, duò

sint actus fortitudinis, Sustinere, & Aggredi, tertius tamen, immò primus, & principalior est, se ipsum vincere, ac passiones suas domare. Vnde Amb. 1. de off. c. 36. Est ergo fortis, qui se in dolore aliquo consolatur. Et re vera iure ea fortitudo vocatur, quando vnusquisq; se ipsum vincit, iram continet, nullis illecebris emollicitur, atq; inflectitur, non aduersis perturbatur, non extollitur secundis, &c. Greg. in pl. 2. poenit. Quid enim fortius, quàm omnes animi sui motus rationi subycere, omnia carnalia desideria spiritus seruore frangere, proprias voluntates abycere? D. Prosp. lib. 3. de vit. contempl. c. 20. Animi fortitudo ea debet intelligi, quæ non solum diuersis pulsata molestijs, inconcussa permanet, sed etiam nullis voluptatum illecebris resoluta succumbat. Lact. lib. 1. instit. cap. 9. Animum vincere, iracundia cohibere fortissimi viri est. & Prou. 16. Melior est patiens viro fortis [idest iracundo] & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Ad quem locum dicit Greg. Hom. 35. in Euang. Minor est ergo viciorum arbes expugnare, quia extra sunt, quæ vincuntur. Maius autem est, quod per patientiam vincitur, quia ipse à se animus separatur, & semetipsum sibi metipsum subiicit, quando cum patientia in humilitate tolerantia sternit. Vnde A. Carm. ser. 24.

Dignior est qui se, quàm qui fortissima viciorum Oppida, nec virtus alius ire potest.

Et ratio esse potest. Tum quia homo vincit omnia, iuxta illud Iac. 3. Omnis anima bestiarum, & volucrum, & serpentium, & ceterorum animalium domantur, & domata sunt à natura humana. Sed nulla est maior fortitudo, & potentia, quàm vincere illum, qui vincit omnia; tum quia fortitudo circa difficilia versatur; quò ergo est victoria difficilior, eò est fortitudo vincens gloriosior. Sed victoria sui ipsius est omnium victoriarum difficilior, vt constat ex Chrysol. serm. 41. de ieiun. & eleem. Bella gentium legimus superasse quamplurimos, quos tamen carnis pugnas legimus non vicisse, & audiuimus eos dedisse delicias pectora, qui dorsa hostibus non dederunt. Et Senec. 5. de benef. cap. 7. Facilius est gentes barbaras impatiensq; alieni arbitrii regere, quàm animum suum continere, & tradere sibi. Et ep. 113. fin. Imperare sibi maximum imperium est. Et Plin. in paneg. Nec verò laudauerim ego magnoperè duritiem corporis, ac lacertorum, sed si his validior toto corpore animus imperiset.

179. Dicendum est, quòd animi fortitudo est maximè, & omnino necessaria Prælati Regularium. Ita Scrib. Sart. loc. cit. Contz. à §. 4. Chauass. §. 3. Menoch. §. 1. Red. de maiest. Princ. verb. In aduersis firmum. Constat, tum quia fortitudo est necessaria ad extirpanda vitia, quod proprium Prælati est. Dicitur enim Eccl. 7. Noli querere fieri index, nisi valeas virtute irrumperè iniquitates; Et 1. ad Tim. 5. Peccantes coram omnibus argue, vt & ceteri timorem habeant. Et Amb. 1. de off. c. 39. Fortitudo inexpiabili prælio aduersus omnia vitia decernat, inuicta ad labores, fortis ad pericula, rigidior aduersus voluptates, & dura aduersus illecebras. Tum quia fortitudo omnes virtutes, quæ in Prælato esse debent, defendit, & custodit; Amb. loc. cit. Non est igitur mediocritas, nec discreta à ceteris animi fortitudo, quæ bellum cum

D. Amb.

D. Greg.

D. Prosp.

Lactant.

D. Greg.

A. Carm.

D. Chry.

Sen.

Plin.

Redinus.

D. Amb.

Amb.

cum

Et in virtutibus gerat, sed qua sola defendat ornamenta virtutum omnium, & indies custodiat. Et Aug. ser. 3. ad fr. in et. *O monache nihil valet cursus tui brachij, nihil tua operatio, nisi columna fortitudinis roboretur; nihil valet edificium boni operis, nisi columna fortitudinis amplexeris.* Tum quia ait Sen. epist. 113. *quod fortitudo est munimentum humanae imbecillitatis inexpugnabile, quod qui circumdedit sibi, securus in hac vita obsatione perdurat.* Tum quia Prælatum fortem timent invidiam auctum turbæ, leporum exercitus, invidentium, detrahentium, mala imprecantium, molientium (quæ tamquam famulæ dignitates sequuntur, honoribusq; ita annexæ sunt, vt illorum proprietates dicas quarto modo) myriades; *In omni enim conflictu, ait. Veget. 1. de re mil. cap. 8. non tam prodest multitudo, quam virtus.* Timent etiam fortem Prælatum leonum legiones; si enim fortis impingat in fortem, ambo cadent; & qui aggreditur, prostrernere inimicum præterdit, non prostrerni; & nihil est tam durum, quod duriori cedere non cogatur; & Prælatum ultra vires proprias, quas sibi suis virtutibus quæsiuit, habet etiam vires Prælatuæ; vnde durior, si virtuosus sit, communiter est, quam quilibet durus subditus, immò quem multi duri subditi. Hic vnum monitis velim nostros Prælatos, vt in ferendis calumnijs, quibus singulis momentis impetuntur à subditis, non conturbentur, non plangent, non suspirant, non signa doloris montrent, ne causam lætitiæ aduersarijs tribuant (licet hæc agere ipsos aliquando posse non negem, cum scilicet agitur de damno graui communitatis, vt probat Menoch. lib. 2. inst. pol. cap. 19. §. 3. ex Greg. 2. mor. cap. 16.) Quod monuit Hier. ad Pammac. dicens. *Prima Monachi virtus est contemnere hominum iudicia, & semper Apostoli recordari, dicentis: Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Et Tull. 1. de off. Nam & ea, quæ eximia plerisq; & præclara videntur, parua ducere, eaq; ratione stabili, firmaq; contemnere, fortis animi, magniq; dicendum est. Et ea, quæ videntur acerba, quæ multa, & varia in hominum vita, fortunæq; versantur, ita ferre, vt nihil à statu nature discedas, nihil à dignitate, sapientis, robusti, animi, magnæq; constantie.

180. Quod si quæras, quomodo poterit noster Prælatum hanc sibi fortitudinis virtutem cōparare? R. videndos esse Buf. in vir. ver. Fortitudo, cap. 4. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 19. §. 6. Chauass. de vera prud. l. b. 3. cap. 5. §. 4. Contz. 3. pol. cap. 17. à §. 9. In primis illam petendam esse à Domino existimo, iuxta illud Esa. 12. *Fortitudo mea, & laus mea Dominus, factus est mihi in salutem.* Ad quod facit precatio illa cuiusdam senis è nostris. *Precor, Domine, infinitam bonitatem tuam, vt me regi non permittas, nisi à Prælate prudenti, & discreto; quod si aliter propter peccata mea, vel alias tibi notas causas iudicaueris, mihi Domine precor fortitudinem ad illum tolerandum concedere non dedigneris.* Deinde cogitanda iugiter, & mente voluenda omnia aduersa, quæ euenire possunt, ex ijs, quæ antecessoribus, vel simili dignitate prædictis euenere, & tamquam præsentia toleranda; vt cum deinde verè præsentia fuerint, minùs sentiantur, & valentiùs sufferantur. Quod remedium consuluit Cassian. coll. 19. cap. 16. Et illo vsus

est Dauid psal. 26. *Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum; quia iam saepe ea præuidi in mente mea.* Et Sen. epist. 107. *Contemnes, si sepe cogitaueris, & futura præsumseris; nemo non fortius ad id, cui se diu composuerat, accessit, & duris quoq; si præmeditata erant, obstitit.* Cic. 1. de off. Magni ingenij est præcipere cogitatione futura, & aliquando ante consiliuere, quid accidere possit in vtramq; partem, & quid agendum sit. Et Virg. Aen. 6. *Nulla mihi noua nunc facies, inopinatè surgit: Omnia præcepi, atq; animo mecum ante peregi.* Vide Amb. 1. de off. cap. 38. *luuat etiam multum ad virtutem fortitudinis adipsendâ facta fortia maiorum considerare.* De quo Amb. loco cit. cap. 40. & dixit Virg. 12. Aeneid.

Sis memor: & te animo repetenti ex epla tuorū, Et pater Aeneas, & auunculus excitet Hector. 181. Peccatur contra fortitudinem 3. modis. Primò timore, de quo D. Th. quæst. 125. secundo intimiditate, de qua quæst. 126. & audacia, seu temeritate, de qua q. 127. Timiditas, seu ignauia est vitium in timendo excedens, quando scilicet quis timet, quod non oportet, vel quando non oportet, vel plusquàm oportet, vt sunt aliqui, qui laruas, umbras, atq; ipsasmet cogitationes, & phantasmata suæ simulacra timent. Quod vitium numquam mortale est, nisi retrahat ab eo, quod est de necessitate præcepti, vel disponat ad faciendum aliquid, quod sit mortale. Intimiditas est vitium in timendo deficiens, quando scilicet quis non timet, quod timendum, vel quomodo timendum, vel quando timendum est. Quomodo faciunt aliqui stulti ventosi, in lingua, manibusq; fugaces. Hoc vitium est mortale, vel veniale, ratione mali, vel periculi proprii, vel alieni, quod quis incurrit propter ipsum. Audacia, seu temeritas, est vitium oppositum fortitudinis per excessum, quando scilicet quis temere audet, & aggreditur, quod non debet, aut sicut non debet, aut quando non debet. Et potest esse peccatum mortale, vel veniale, pro ratione materiam, magis, vel minùs grauis, & periculosa, quam quis re ipsa temerè aggreditur. Audaces vt plurimum timidi sunt, vt ait Arist. 3. eth. cap. 7. *Audaces quidam præcipites sunt, voluntq; ante ipsa pericula periclitari, in ipsis vero constituti abssunt; sed fortes in operibus ipsis acres, ac celeres, antequam quieti sunt.* Vide D. Thom. 2. 2. quæst. 125. art. 3. & q. 126. art. 1. & q. 127. art. 1. Val. tom. 3. disp. 8. q. 3. p. 2. Less. lib. 3. cap. 1. dub. 6.

§. 19. De partibus fortitudinis.

182. **D**E partibus fortitudinis in communi agit D. Tho. 2. 2. q. 128. in particulari, à q. 129. Less. lib. 3. c. 2. dub. 1. Val. tom. 3. disp. 8. q. 3. p. 1. Iauel. tom. 2. p. 2. phil. christ. tr. 6. c. 6. Eustach. 3. p. sup. eth. disp. 2. tr. 3. sect. 3. q. 3. 183. Dicendum est, quod partes fortitudinis integrales, seu partiales diuersimode considerata, vt dictum est sup. hoc cap. §. 2. nu. 10. sunt magnanimitas, ad quam fiducia, vt D. Thom. q. 129. art. 6. quia non potest quis magna aggredi generosè, nisi multum confidat se posse

D. August.

Seneca.

Vegetius.

Menochius
D. Greg.
D. Hieron.

Tullius.

Cassianus.
Menoch.
Chauassius
Contzen.

Cassianus.

Seneca.

Cicero.

Virgilius.

D. Amb.

Virgilius.

Aristotel.

D. Thomas
Valentia.
Lessius.

D. Thom.

Lessius.
Valentia.
Iauellus.

D. Thom.

posse conficere. Magnificencia, patientia, ad quam spectat longanimitas, ut D. Thom. q. 136. art. 5. quia sine anxietate expectare, quæ diu differuntur, quod est proprium longanimitatis, ad patientiam pertinet; & perseverantia, ad quæ spectat constantia, ut D. Thom. quæst. 137. art. 3. quia, non obstantibus difficultatibus proueniētib; in proposito stare, quod est proprium constantiæ, ad perseverantiam spectat. Ita D. Thom. quæst. 128. ex Cic. lib. 2. de inuen.

184. Magnanimitas est virtus, ad opera magna, & heroica in omni virtutum genere inclinans. Ita Arist. 4. eth. cap. 3. vbi ait. *Videtur igitur magnanimitas quasi ornamentum quoddam esse virtutum; nam & maiores ipsas reddit, & sine ipsis esse non potest; ac propterea reuera esse magnanimum difficile est, cum id existere sine integritate nullo modo queat.* Hæc virtus maximè reperitur in Religiosis, ut ait Less. loc. cit. dub. 2. nu. 12. Magnitudo enim animi, quam dicit magnanimitas, in 2. potissimum consistit. In contemptu scilicet earum rerum, quæ maximè vulgo æstimantur, ut sunt diuitiæ, voluptates, & honores; & in conatu ad ea, quæ sunt maximè ardua, & honore coelesti digna, ut sunt consilia Domini, quæ obseruare profitentur Religiosi.

Et quia, ut ait Patr. lib. 7. de reg. tit. 8. *Magnanimitas ea est virtus, sine qua Reges, ac Principes nequaquam rectè imperare possunt.* Et Sen. lib. 1. de clem. cap. 3. *Decet magnanimitas quemlibet mortalē, etiā illum, infra quem nihil est. Quid enim maius, aut fortius, quàm malam fortunam retundere? Hæc tamen magnanimitas in bona fortuna latiore locum habet, meliusq; in tribulati, quàm in plano conspicitur.* Colligitur ex cap. Grandi, de suppl. negl. Præl. ing. ibi *Magnanimitate.* Ideò hic ad nostrum Prælatum instuendum, insinuabimus eas conditiones, quas de magnanimo docet Arist. loco cit. de quibus Less. loco cit. num. 14. Iauel. 4. eth. tract. 3. cap. 3. vbi Bur. tract. 3. Aegid. de reg. lib. 1. par. 2. cap. 23. Contz. 3. pol. cap. 20.

185. Primò itaque magnanimus nec pro paruis rebus, nec frequenter adit pericula, quando autem adit, id constantissimè facit, non parcēs vitæ suæ, quasi non sit dignum viuere, vbi salus Religionis, & patriæ periclitatur. 2. Libenter confert beneficia, non libenter suscipit, quia illud superioris, istud inferioris, vbi autem beneficia acceperit, largissimus retribuit existit. Data autem beneficia commemorari libenter audit, licet ipse in se eorum non amplius recordetur. Neminem item nisi disculter precatur, promptè tamen precantibus obsequitur. 3. Cum præclaris viris magnum se præbet, cum honesto tamen decore, non adulatione, cum mediocribus mediocrem. Item magnanimus honores non venatur, nec vtrò se offert, ut honoretur, sed expectat, ut sibi vtrò deferantur, & æquo animo fert, vel potius despicit, si ei non exhibeantur, animi magnitudine ductus. 4. Non mouetur pro quacumq; re leui, sed solum pro rebus maximis; vnde dedignatur se in rebus parui momenti ingerere, ad eaq; vocari. 5. Manifestè amat, & odit, quæ amore, vel odio digna sunt; turpe enim putat quemquam decipere, bonus amicus, & bonus inimicus existit. Vnde etiam magis æstimat veritatem, quàm opinionem, id est magis æstimat esse bonum,

quàm videri, & veritatem, quando dicenda est, apertè dicit absq; timore, suamq; voluntatem intrepidè fatetur, voluntas enim aut non est, aut libera dicenda est; scit tamen etiam prudenter calare, quando opus est, non enim decet omnibus omnia patere. Vnde etiam sequitur, quòd non potest ad alienum viuere arbitrium, nisi forte amici, cuius sit idem velle, & nolle, à quo etiam cum libertate dicta accipit non grauatè, iuxta illud Naz. epist. 169. *Est hominis animi magnitudine præditi, amicorum potius libertatem, quàm inimicorum blanditias amplecti.* 6. Non est admiratiuus, quia nihil existimat magnum in rebus istis humanis, caducis, & externis; admiratur tamen magnam Dei potentiam, & donitatem, magniq; facit, & admiratur virum summis virtutibus præditum. 7. Non est memor iniuriarum, quia parui pendit iniurias sibi non digno illatas. Quare viles sunt Aristoteli, qui iniurias priuatas sine fine persequuntur; immò omnino bestias vocat tales Muson. apud Stob. serm. 19. *Sanè animo cogitare, quæ via in eum, qui momordit, morsum resorqueas, & retalies iniuriam auctori, serarum, quàm hominum, magis proprium existimo.* 8. Non multum loquitur de hominibus, aut laudando, aut vituperando, nec etiam de se ipso, quia non curat, ut laudet, neq; ut alij vituperentur. Contumelijs autem in se ipsum collatis moderatè respondet, si sine scandalo id fieri potest. 9. Non queritur, si illi necessaria, vel parua desint, nec est facilis ad ea postulanda, quia hæc illi minus sunt cordi. 10. Potius vult possidere res præclaras, & infructuosas, quam uiles, & fructiferas. 11. Magnanimi motus, & incessus est tardus, uox grauis, oratio stabilis, & sedata, unde non est festinus in loquendo, nec contentiosus, nec uehemens.

186. Peccatur contra magnanimitatem dupliciter ut ait D. Thom. 2. 2. quæst. 130. 1. per excessum, 2. per defectum. Per excessum. 3. modis. 1. præsumptione, de qua D. Thom. loco cit. 2. ambitione, de qua idem, quæst. 131. 3. inani gloria, de qua idem quæst. 132. Per defectum peccatur pusillanimitate, de qua D. Tho. q. 133. Præsumptio est nimia suarum uirium confidentia, qua fit ut quis aggrediamur aliquid, uel sit paratus aggeri, quod est supra suas uires. Est autem peccatum mortale, uel ueniale, pro ratione materiæ, magis, uel minus grauis, aut etiam pro ratione nocuenti proprii, uel alieni, quod inde sequitur. Mortale erit sine dubio, si quis absq; debita peritiâ suscipiat officium Confessoris, uel Parochi, aut Lectoris, uel Superioris; tunc enim uiolatur ius naturæ, quod docet, neminem debere assumere sibi faciendâ, quæ illius capacitatem superant. Ambitio est appetitus inordinatus honoris. Tripliciter autem potest inordinatè appeti honor, ut ait D. Thom. quæst. 131. art. 1. Primo quandò appetitur honor, qui appeti non debet, quia est supra dignitatem propriæ personæ. Ut si quis uelit honorari ob gradum, quem non habet. 2. si appetatur honor eo modo, quo non debet, ut si quis ita honorem amet, ut paratus sit propter ipsum Deum offendere. 3. si appetatur honor inutiliter, non referendo scilicet illum ad utilitatem aliquam propriam, uel alienam. In 1. casu est peccatū ueniale tantū, nisi

Aristot.

Lessius

Patrius

Seneca

Aristot.

Lessius

Iauellus

Buridan

Aegid.

Contz.

Nazianzenus

Musonius

D. Thom.

D. Thom.

nisi fiat iniuria proximo. In 2. est mortale, vel veniale, pro ratione mediorum, quibus vitur, vel paratus est vii. In 3. est veniale. Si autem appetitus honoris sit vndequaq; moderatus, nullum erit peccatum, vt ait D. Thom. quaest. 131. art. 1. ad 3. cum honor sit virtutis imago. Vnde Arist. 4. eth. cap. 3. ait. *Immo neq; honore quidem erit dignus, si sit malus; quippe cum virtutis praemium sit honor, bonisq; tribuatur.* Vanagloria est inordinatus appetitus gloriæ vanæ, & inutilis. Potest autem tripliciter iste appetitus gloriæ vanæ esse inordinatus, vt D. Thom. quaest. 132. art. 1. Primò si de simulata excellentia quaratur opinio, vel fama, vt illi, qui se fingunt esse peritos, vel eadem quaratur de re fragili, & caduca, vt iactabundi faciunt. 2. si quaratur apud eos, qui de rebus non possunt recte iudicare, vt si quis disputaret apud imperitos. 3. si quis ponat in ea vltimum finem, quia scilicet paratus sit peccare mortaliter. In 1. casu, si cum detrimento aliorum vitur, erit mortale, vel veniale, ratione detrimenti, magis, vel minus grauis. In 2. si non habeat aliquem effectum mortalem, est solum veniale. In 3. est mortale, vel veniale, pro ratione peccatorum, quæ paratus est agere propter vanam gloriam assequendam. Pusillanimitas est vitium, quo quis dissidens de suis viribus, refugit officia, ad quæ est idoneus, & detrectat facere bona opera aliquid difficultatis habentia, quæ alioquin facile præstare posset. Est autem mortale, vel veniale, pro ratione rerum, quas detrectat facere, vt si id, quod detrectat, tale sit, quòd ad id sub mortali suscipiendum teneatur, mortale erit; si autem teneatur sub veniali, veniale. Videatur. Val. to. 2. disp. 8. quaest. 3. par. 2. Less. lib. 3. cap. 2. dub. 3. Contz. 3. pol. cap. 20. §. 4. Iauell. 4. eth. tract. 3. cap. 4. & ante omnes D. Thom. loco cit. q. 130. 131. 132. 133. semper art. 1.

187. Magnificentia, de qua D. Tho. 2. 2. q. 134. Est Aug. lib. 83. qq. quaest. 31. *rerum magnarum, atq; excelsarum cum ampla quadam, & splendida propositione cogitatio; atq; administratio.* Et Ar. 4. eth. cap. 12. *Nam etiam ipsa esse quaedam virtus videtur, quæ circa pecunias versatur, non in omnes tamen, quæ ad pecunias spectant, actiones, sicut liberalitas, diffunditur, sed in sumptuosas tantum.* Officium huius virtutis primum est res magnas, ad quas magno sumptu opus est, efficere, quando ratio id postulat, vel suadet. Sex autem proprietates magnifici assignat Arist. loco cit. 1. quòd magnificus scienti assimilatur, quia scilicet circa materiam suam scit inuenire quid de cet, & sumptus conuenientes rebus accommodare. 2. quòd honesti causa (quod omnibus virtutibus commune est) magnos sumptus faciat. 3. eos facit cum voluptate. 4. dictos sumptus facit sine parsimonia. 5. non curat quanti constet opus, modò pulcherrimum sit, & maximè decens. 6. magnificus semper est liberalis, & ex æquali sumptu facit opus magis præclarum, quàm liberalis.

188. Sed iniquis, hanc virtutem non posse conuenire Prælati regularibus, qui votum paupertatis fecere; quod & insinuauit Arist. loco cit. dicens. *Propter quod inops quidem non vtiq; erit magnificus, non enim sunt ei à quibus magna consumit decenter, tentans autem insipiens.* R. ad hoc D. Thom. quaest. 134. art. 3. ad 4. quòd licet

pauper quòd ad actum exteriorem huius virtutis, qui non potest exerceri nisi per magnam pecuniarum quantitatem, tamquam per instrumentum necessarium, magnificus esse non possit, potest tamen esse magnificus quòd ad actum interiorem, qui est principalis virtutis actus, id est quòd ad electionem magnorum sumptuum circa opera admiratione digna, in honorem, & ornamentum Dei, vel communitatis, vel familiae, actu ponenda, si facultas adestet. Seu potest esse magnificus, odiendo vitia huius virtuti opposita. Seu potest etiam pauper esse magnificus, non in ijs, quæ sunt magna simpliciter, sed solum in ijs, quæ sunt magna per comparisonem ad aliquod opus; quod licet in se paruum sit, tamen potest magnificè fieri secundum proportionem illius generis, V. G. fabricatio coquinæ, seu latrinarum potest fieri magnificè in suo genere. Vnde etiam Arist. loco cit. ait. *Propter quod est magnifici; in quo vtiq; faciat genere, magnificè facere.* Vide Bur. 4. eth. tract. 2. cap. 3. quaest. 1. dub. 3. in resp. ad arg. 189. Sed hic nota, quòd puto, istam virtutem esse non minus Prælati Regularium necessariam, quàm alias. Tum propter connexionem, quam inter se virtutes habent. Tum propter splendorem, & ornamentum. Tum quòd huius virtutis duo præcipuè sunt actus ad meum propositum secundum Arist. loco cit. Vnus circa res diuinas; alter circa humanas. Circa res diuinas, ad magnificum spectat templa ædificare, reparare, ornamenta necessaria Ecclesijs munda, & magnifica contribuere, & omnia, quæ ad Dei cultum pertinent, cum decore, & iuxta facultates, quas possidet, vel ministrat, præparare. Circa res humanas, tenetur magnificus iuxta easdem suas facultates splendide elemosynas pauperibus erogare, hospites lætè recipere, & largè, ac magnificè tractare, benemeritos remunerari, suis magnifica conuiuia facere. Hæc omnia tenetur etiam Prælati regularis facere; tū quæ ad cultum Dei, tum quæ ad hospites, tum quæ ad pauperes, tum quæ ad benemeritos. Quòd ad conuiuia tenetur Prælati Superiores suos aduenientes magnificè tractare. Quòd videtur insuari in nost. Correct. num. 61. Et tenetur etiam suis fratribus bis, ter, aut quater in anno in Refectorio splendidius mensam præparare. Quòd in Ordine nostro est in vsu diebus reconciliationum. Tenetur etiam totidem vicibus suis Religiosis religiosas recreationes concedere, & inibi abundantius refocillare. Hæc tamen intellige, saluis semper paupertate religiosa, & facultatibus monasterij. Quòd etiam Arist. docet loco cit. cum dicit, *In omnibus autem, sicut dictum est, ad agentem quoque haberi relatio debet, quisnam, & ex quibus facultatibus agat; digni enim his esse sumptus debent, & non solum operi, verum etiam facienti decenter esse accommodati.* Et Patr. lib. 7. de reg. tit. 11. *Idcirco magnificus quibus esse poterit secundum opes, ac potentiam suam, dummodò animum ex virtute promptum ad benignitatem, beneficentiamq; habeat.* Vide D. Thom. Arist. & Patr. loco cit. Bur. 4. ethic. tract. 2. Iauell. 4. ethic. tract. 2. Chauafs. de ver. prud. lib. 4. cap. 3. §. 3. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 21. 22. Less. lib. 3. c. 2. dub. 4. Aegid. de reg. lib. 1. par. 2. cap. 19. Ribad. lib. 2. de princ. christ. cap. 20.

D. Thomas

Aristotel.

Valentia.

Lessius.

Contzen.

Iauellus.

D. Thom.

D. August.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

Arist.

Burridan.

Aristotel.

Patritius.

Aristotel.

Aristotel.

Patritius.

D. Thom.

Aristotel.

Patritius.

Burridan.

D. Thom.

Aristotel.

Chauafs.

Mench.

Lessius.

Aegid.

Ribad.

190. Peccatur autem contra hanc virtutem, 2. modis, nimirum profusione, & paruitentia, ut D. Thom. 2. 2. q. 135. art. 1. ad 2. Profusio est, cum plures sumptus fiunt, quam requirat opus. Paruitentia est, cum minores sumptus fiunt, quam opus institutum exigit. Profusio, si sit in detrimentum graue alicuius, peccatum mortale est; sin minus, veniale. Paruitentia peccatum veniale est; poterit tamen esse mortale, si ex voto, vel testamento quis ad opus teneatur. Vel etiam, si operis perfectio necessario exigit aliquos sumptus, alioquin ruitura. Vel etiam, si in opere conficiendo non repouantur omnia necessaria, ad hoc vt stabile, & durabile sit videatur. Val. tom. 3. disp. 8. q. 3. par. 2. Less. loco cit. num. 35. 36. lauell. loc. cit. cap. 4.

Lessius.
Valentia.
Iauellus.
D. Thomas.
D. August.

191. Patientia, de qua D. Thom. 2. 2. q. 136. est Aug. lib. 83. qq. quæst. 31. Voluntaria, ac diuturna perpeffo rerum arduarum, ac difficilium, honestatis, aut militaris causa. Hæc est virtus dulcissima, quam de cælo misit Dominus in refrigerium, immo in conseruationem generis humani. Hæc est omnibus hominibus omnino necessaria. Hæc debet esse nostris Prælatis charissima; hæc ab ipsis amplexari, nec vumquam dimitti debet, quia sine ipsa impossibile est, Prælatorum subditos regere. Hæc est index, quo Prælatorum sufficientia probatur. De hac dicit Aug. in lib. de pat. cap. 1. quod est tam magnum Dei donum, vt etiam ipsius, qui nobis eam largitur, patientia prædicetur. Et Cyp. de bon. pat. Patientia est, que nos Deo & commendat, & seruatijsa est, que iram temperat, que linguam frenat, que mentem gubernat, pacem custodit, disciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violentiam comprimit, incendium similitatis extinguunt, coercet potentiam diuitum, inopiam pauperum refouet, &c. P. Dam. lib. 6. epist. 30. ver. fin. In ter omnia, que diuina nobis sunt lege mandata, nihil est Monacho propensius entendum, quam vt patientiam in omnibus habeat, qua videlicet aliene prauitatis iniuriam equanimiter ferat. Hæc plane virtus ad perfectionis culmen Monachum prouehit, & terribilem in Dei hostibus animum dimicantem facit, &c. Et ibid. epist. 31. in princ. vocat patientiam reginam virtutum, & illam doceri ait in tota sacra Scriptura. Chrys. hom. 15. in ep. ad Tim. Est enim Prælatus linguis innumeris propositus ad lacerandum. Alius culpatur, alius laudatur, alius detrahitur, alius compositionem in ius trahit, magna; illi patientia, & constantia ad ista toleranda opus est. Et Prou. 14. Qui patiens est, multa gubernatur prudentia; qui autem impatiens est, exaltatur stultitiam suam. Et 2. Cor. 6. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia. Et ad Hebr. 10. Patientia vobis necessaria est. Et quidam senior è nostris. Patientia est bonorum, & malorum solamen, illos enim probat, istos purgat, ad illud Hier. ad Bres. Aut sancta es, & probaris, aut peccatrix, & iniuste quereris, minorâ sustinens, quam merearis. Plura apud Cass. coll. 18. c. 16. A. Carm ser. 25. 26. 27. Chauass. de ver. prud. lib. 3. cap. 6. Trull. lib. 4. cap. 25. com. sid. 3. Rosig. de discipl. christ. perf. lib. 4. cap. 31. & de act. virt. lib. 2. cap. 12. Patr. de reg. lib. 7. tit. 14. vbi ait. Qui varios hominum mores nequit tolerare, aut nimis delicatus est, aut à communi mortalium consortio se extrudit. Peccatur contra pa-

D. Cypria.
P. Damia.
D. Chrys.

D. Hieron.
Cassianus.
A. Carm.
Chauass.
Trullus.
Rosignol.
Patrius.

tientiam insensibilitate, quando scilicet quis non tangitur, neq; proprijs, neq; alienis malis, & veniale est, & raro potest esse mortale. Peccatur etiam impatientia, quando scilicet quis nimium dolet, aut ex dolore à recto discedit, & veniale est; potest tamen esse mortale, vel ratione scandali, vel ratione mali, quod quis ex impatientia facit. Vide Less. lib. 3. c. 2. dub. 5. num. 41.

192. Perseuerantia, de qua D. Tho. 2. 2. q. 137. Est Aug. lib. 83. qq. quæst. 31. in ratione bene considerata stabilis, & perpetua permansio. De hac Eccles. 27. Homo sanctus in sapientia manet, sicut sol; stultus autem sicut luna mutatur. Aug. ser. 8. ad fr. in ex. O fratres mei non tadeat incipere magna, nec fastidiat tenere inchoata, scientes quod perseuerantia informat meritum, colorat boni propositum, remunerat currentem, coronat pugnantem, ducit ad brauium, conducit omnes ad portum. Ber. epist. 129. ad Genuenses. Prorsus absq; perseuerantia neq; qui pugnat, victoriam, neq; palmam victor consequitur. Vigor virium, virtutum consummatio est, nutritrix ad meritum, mediatrix ad præmium, soror est patientiæ, constantiæ filia; amica paci, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum sanctitatis. Tolle perseuerantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Sen. epist. 22. Turpe est cedere oneris; luctare cum officio, quod semel recepisti. Et epist. 35. Ante omnia hoc cura, vt constes tibi. Et epist. 20. Maximum hoc est, & officium sapientiæ, & iudicij, vt verbis opera concordent, & vt ipse vbiq; par sit sibi, idemq; sit. Et paucis interpolitis. Nam semel, ad quam viuas, regulam prehende, & ad hanc omnem vitam tuâ ex æqua. Et infra. Quid est sapientiæ? Semper idem velle, atq; idem nolle. Sciat itaq; Prælatus, magnam rem esse, & magni decoris apud Deum, & homines, vnum viru agere, id est semper stabilem, atq; firmu, vt monuit Hier. in princ. lib. Iob. E contra verò muliebris; atq; puerilis animi, instabilem, & inconstantem esse: & nihil esse regnantibus opprobriosius, quâ metis inconstantiam; denotat enim stultitiam, & stoliditatem, vt ait Sen. loco cit. epist. 120. Maximum iudicium mala mentis, fluctuatio. Et turpius nihil iudicio, Impar sibi est. Vnde maxime Prælatis dicta inconstantia cauenda est, & corrigenda natura, alioquin in contemptu venient subditorum, reuerentiamq; perdet, qua maxime manententur regimina. Non est tamen contra perseuerantiæ virtutem, à cognito errore recedere. Sen. 4. de benef. cap. 38. Non est leuitas, à cognito, & damnato errore discedere, & ingenuè fatendum est, Aliud putauit, deceptus sum. Hæc verò superba stultia perseuerantia est, quod semel dixi, qualecumq; est, fixum, & atumq; sit. Non est turpe esse re mutare consilium. Vide Patr. de reg. lib. 7. tit. 12. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 20.

193. Peccatur autem contra perseuerantiam duobus modis. 1. animi mollitiæ, siue inconstantia, de qua D. Thom. quæst. 138. 2. pertinacia, de qua idem quæst. 139. Inconstantia est, cum quis ob occurrentes difficultates, maxime ob tristitias, desistit à bono opere incepto; & est peccatum mortale, si ad illud opus tenebaris ex voto, vel precepto, & materia est grauis; si leuis erit tantum veniale. Si nullo modo tenearis, non erit peccatum mutare propositum, & relinquere prius exercitiu. Pertinacia est, cum quis

Lessius.

D. Thom.
D. August.

D. Bernar.

Seneca.

D. Hieron.

Seneca.

Patrius.
Menochi.

perseuerat in proposito firmo, siue sentiendi, siue agendi, ubi non oportet, vel plusquam oportet; estque veniale, vel mortale, pro grauitate materiae, ut si Praelatus nolit obstinate mutare legem, quam vsus probauit perniciosam. Vide Lessi. lib. 3. cap. 2. dub. 6. num. 49. Val. tom. 3. disp. 8. quaest. 3. par. 2.

194. Monendi hic sunt Praelati de duobus, 1. ut semel datam fidem constanter seruent. Nihil est enim, quod vehementius subditos contineat quam fides, quae, si semel violatur, seditiones parit, eueritioesque regiminum; patientius enim sustinent subditi, sibi, quod petunt, denegari, vel sibi non dari, quod non querunt, quam a promissis cadere, & datam sibi fidem violari; nam in hoc contenti se maxime credunt. Vnde referunt, solitum fuisse dicere Franciscum I. Gallicarum Regem, quod si fides toto orbe terrarum exularet, in superioribus tamen seruanda esset.

Et Xenoph. in or. Agehl. Magna, & perpulchra res est, cum alijs omnibus, tum vero Principi, fidem seruare, & se salem esse cognosci. Et Cic. pro Q. Rosc. Verfidiosum, & nefarium est, fidem fraugere, quae continet vitam. Et Thucyd. lib. 4. in or. Brahdæ. Fraus cum in omnibus facta est, tum vero in his, qui maiori dignitate sunt praediti, scdior est, quam aperta violentia. Et Arist. t. rhet. cap. 15. Infirmatis, violatisque pactis, tollitur inter homines commerciorum vsus. Et Sil. Ital. lib. 4. Superiores alloquens.

*Nec rumpite fœdera pacis :
Nec regnis possidete fidem.*

Et Aug. epist. ad Bonit. Fides quando promittitur, etiam hosti seruanda est, contra quem bellum geritur, quanto magis amico, pro quo pugnatur? Vnde Deut. 23. Si nolueris polliceri, absque peccato eris; quod autem semel egressum est de labijs tuis, observa his, & facies sicut promissisti. Et omnia promissa debita esse, statuitur in l. vi. Cod. Ad leg. Falcid.

Cauenda tamen hic sunt multum Praelatis 3. domestica mala, quae honorato prudentiae, seu sagacitatis nomine veliunt aliqui barbari Superiores. 1. est cum promiserunt, occasionem querere non seruandi, reiecta causa in promissarium. 2. non habuisse voluntatem se obligandi. 3. more aulicorum promississe. Haec fraudulentum, & barbarorum Superiorum sunt. Haec indigna sunt viro vteumque; non Superiore religioso. His technis magis rumpitur, quam in aperto, fides, magis contristatur frater, cui facta est promissio, frangitur enim illi non solum fides, sed & illuditur. Quid interest inter frangere fidem, & occasionem frangendi querere? Quippe nil. Nisi quod ad infidentiam perfidia additur, & fraudulentia. Vnde Liu. lib. 9. hist. Et perfidos numquam causa deficiet cur pacto non stent, semperque aliquam fraudi speciem iuris imponent. Et quid interest inter fidem non seruare, & in mente aequiuocare? Quippe nil. Nisi quod ad fallentiam fidei additur dolus, & irrisio. Quis enim cogit ut promittas? Ergo si promittis, eo teneris sensu verba proferre, quo ea percipit promissarius, qui Deus non est, ut mentem tuam scrutari possit. Quis enim hominum scit, I. Cor. 2. quae sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Et si roges, an possint Praelati suadere reis, ut veritatem fateantur in iudicio, promittendo eis impunitatem, quam concedere nec volunt, nec possunt. & negatiue, quidquid aliqui inique

dicant, vel faciant, nam graue est fidem fallere; l. 1. in hinc princ. ff. de const. pecu. Ita Red. de matelt. Princ. ver. dea etiam per legitimos tramites, num. 13. Et concludit Dec. in l. Ea est natura cautillat. ff. de reg. iur. num. 7. & ante ipsum Imol. consil. 109. quod ex ea conuisione per dolum sic a iudice extorta, reus condemnari non potest. Ita etiam Hippol. de Marl. ling. 201. n. 4. Ang. in sum. ver. Fides: & Aadi. Decij plura cumulat ad dictum locum. Et licet sciam, iam multo ante exulasse ad poenam capitis fidem a curijs, ita ut non intret vique regium limen, eamque seruantes ibi in egestate viuere, e contra autem violantes ditari; impijssimum tamen est, nefandos istos mores tam Republice perniciosos velle in Religionem introducere, in quibus omnia tam dicta, quam facta, Praelatorum praesertim, decet esse sacrosancta; sciatque qui talia intentant, quod luent perfidiae suae poenas; ad illum Hom. lib. 4. Iliad.

Est peritros violato sadere Troas

Iuppiter e caelis praesenti haud iuniat ira.

At tandem grandes magno cum sanore penas

Hi cum coniugibus, & tota stirpe rependent.

Nolo tamen Praelatum tam promissorum tenacem, ut si ea iniusta sint, obseruet, in malis enim promissis fidem non expedit obseruare, reg. 69. In malis, de reg. iur. in 6. Et Amb. 1. de off. c. 50. Est etiam contra officium nonnumquam soluere promissum, sacramentum custodire. Vide plura huiusmodi causa 22. q. 4. & refertur dictum Agefitat. Si iustum est, quod petis, promissis sin minus, non promisi. Et Tull. 1. de off. aliquos calus refert, quibus non tenemur seruare promissum. Nec promissa igitur seruanda sunt ea, quae sint ijs, quibus promiseris, inuicilia; nec, si tibi plus ea noceant, quam illi profint, cui quidem promiseris; contra officium est, maius damnum anteponi minori. Et paucis interpositis, tan, illis promissis non standum esse, quis non videt, quae coactus quis metu, aut deceptus dolo promiserit? Vide Chauass. de ver. prud. lib. 4. c. 1. §. 3. Scrib. in Sup. relig. lib. 1. c. 9. & in pol. christ. lib. 1. cap. 15. Sen. 4. de benef. cap. 34. 35. Ribad. de princ. christ. lib. 2. cap. 15. Ljpf. lib. 2. ciu. doct. cap. 14.

195. 2. Quod moneo, est, ut commissa sibi secreta fide seruet Praelatus custodia. Est tanti momenti monitum istud, ut qui illud seruare nesciat nesciat regnare. In hoc consistit summa magnarum rerum. Primaque regula bene, prudenterque regnandi est secretorum obseruatio. Vnde Prou. 11. Vir prudens tacebit, qui reuelat secretum, ambulat fraudulentus; qui autem fidelis est, celat amici commissum. Et Prou. 20. Ei, qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulentus, & dilatat labia sua, ne commiscearis. Et vna ex causis, quare iuste possit amicus dimitti, est reuelatio secreti; Eccl. 22. In reuelatione mysterij effugies amicus. Et Eccl. 28. Quod si denudaueris absconsa illius, non persequeris post eum. Vnde Sen. epist. 88. Pre, caede, occide, non prodam, sed quod magis secreta quarev dolor, hoc illa alius condam. Et lib. 5. de benef. c. 21. Querar cum eo, qui arcanum sermonem non conuenerit, & fidem datam, nec seruata indignabor. Tacendum ergo Praelato, nam lubrica lingua facile mysteria pandit. Vide plura apud Scrib. in pol. christ. lib. 1. c. 16. & in Sup. relig. lib. 1. c. 10

Decius.

Imola.

De Marfil.
Angelus.

Homerus.

D. Ambros.

Chauassius
Scriban.
Seneca.
Ribadenez
Ljpfus.

Seneca.

Scriban.

Lessius.
Valensia.

Xenophon.

Thucyd.

Aristot.

Silius.

P. August.

Quintus.

Redina.

S. 20. De Temperantia, Pralatis Regularium necessaria.

D. Amb. 196.
D. Thom.
Arij. eies.
Patrisius.
Iauellus.
Valentia.
Lefsius.
Aegid.
Peraldus.
A. Carm.
Io. Torres.
Contz
Scriban.
Bellarm.
Eustachi.
Menochius
R. signol.
Sartorius.
Stobaus.
A. et Max.
D. Angust.
D. bernar.
Aristotel.

IDE D. Amb. lib. 1. de off. c. 43.
D. Th. 2. 2. q. 141. Ar. 3. eth. c. 10.
& 1. magn. mor. c. 20. Patr. l. b. 6
de reg. tit. 18. Iauell. 3. eth. tr. 3.
& p. 2. phil. christ. tract. 7. Val.
tom. 3. disp. 9. q. 1. Lefl. lib. 4. c. 1
Aegid. de reg. lib. 1. par. 2. a cap. 15. Perald. in
sum. de virt. tom. 1. par. 3. princ. tract. 3. A. Carm.
ferm. 28. 10. Tor. mor. phil. princ. lib. 10. 11. 12.
13. & c. Contz. 3. pol. c. 12. Scrib. lib. 1. pol. christ.
c. 11. & in Sup. relig. lib. 1. cap. 16. Ribad. lib. 2.
de princ. christ. c. 21. 22. Bell. lib. 1. princ. christ.
cap. 12. Eustach. in sua eth. 3. par. disp. 2. tract. 3.
sect. 4. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 24. Rosig. de
discip. l. crist. perf. lib. 4. cap. 33. Sart. in ciu. reip.
reg. confid. 135. Stob. fer. 5. Ant. & Max. fer. 64.

197. Noto 1. quod temperantia, Est affectio
coercens, & cohibens appetitum ab ijs rebus, quae tur-
piter appetuntur. Ita Aug. lib. 1. de lib. arb. c. 13.
& lib. 83. qq. q. 31. Temperantia est rationis in libi-
dinem, atq; adeo non relictus impetus, firma, & mode-
rata dominatio. Ber. hom. in Dom. 10. post Pent.
de vill. 1m. q. Temperantia est refranatio cupidita-
tis aduersus ea, quae carnaliter delectant, Arist. lib.
1. magn. mor. cap. 5. & 3. eth. cap. 10. Temperantia
est medietas circa voluptates gustus, & tactus. Qua
definitionem approbat D. Tho. loco cit. art. 4. Et
ex his collige, quod primum, & proprium
officium temperantiae est moderari voluptates
versantes circa tactum, & gustum; & licet etiã
videatur versari circa moderationem volupta-
tum in alijs sensibus occurrentium, vt visu, au-
ditu, olfactu, id tamẽ nõ est per se, nisi quatenus
ordinantur tamquam ad finem vltimum ad dic-
tos sensus gustus, & tactus, vt omnes cum D. Th.
& Arist. loc. cit. Aduertit autem D. Thom. art. 2.
quod temperantia sumitur dupliciter. 1. pro mo-
deratione, quam ratio actionibus, & affectioni-
bus humanis imponit, & sic virtus generalis est;
& de temperantia hoc modo loquitur plurimi
PP. & DD. 2. pro virtute, quae refranat appeti-
tum in his, quae maximẽ alliciunt, vt sunt gustus
& tactus, & sic est specialis virtus.

198. Noto 2. quod temperantia est multum ce-
lebrata, tam a Scrip. sacra, & PP. quam a DD;
prof. Eccl. 31. Vere quasi homo frugi his, quae tibi
apponuntur, vt non cum manducas mustum odio ha-
bearis. & cap. 37. Noli audire esse in omni epula-
tione, & non te effundas super omnem escam; in mul-
tis enim esuris eris infirmitas. Ber. de ord. vit. post
med. Sed inter has temperantia semper amplexanda
est, est enim modus vite in omni verbo, vel opere. Haec
humilitatis regulam custodit; tranquillitatem animi
seruat, continentiam, & castitatem diligit; fuet de-
cus, & honestatem; restringit ratione appetitum, irã
contemnit, nec rependit contumeliam. Epht. de tim.
Dei. Temperantiam sanitas sequitur. & sobrietas,
atq; vigilantia. Sen. epist. 88. Temperantia volu-
ptatibus imperat, alias odit, atq; abigit, alias dis-
pensat, & ad sanum modum redigit, nec vnquam ad
illas propter ipsas venit. Scit optimum esse modum
cupitorum, non quantum velis, sed quantum debeas
sumere. Iambli. apud Stob. fer. 5. Fundamentum
virtutis est, vt Socrates aiebat, continentia, & mo-
deratio voluptatis; ornamentum vero bonorum om-

nium temperantia spectatur, vt Plato asseruit; mu-
nimentum denique honestissimarum animi affectio-
num, vt ego dico.

199. Dicendum est, temperantiam esse sim-
pliciter necessariam Pralatis Regularium. Ita
Scrib. in Sup. relig. lib. 1. cap. 16. Menoch. lib. 2.
inst. pol. cap. 24. Aegid. de reg. lib. 1. par. 2. c. 16.
Bell. Ribad. Sart. Patr. loco cit. Constat. 1. ex
Scrip. 2. ad Tim. 1. Non enim dedit nobis Deus spi-
ritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrie-
tatis; vbi per sobrietatem datam Apostolis pri-
marijs Ecclesiae Pralatis, intelligitur temperan-
tia, vt notant ibi A Lap. & Magal. & 1. ad Tim. 3.
Oportet Episcopum sobrium esse. ex PP. Ber. ep. 26
ad Guid. Ep. vltimo temperantia opus est, ne qui
alij predicat, ipse, quod ab sit, vt probus fiat. Et Hier.
relat. in cap. Ecclesiae, d. 35. reprehendens Eccle-
siae Primates, qui delicijs, & impudicitijs vac-
cant. An nra confusio, & ignominia est, IESVM Cru-
cifixum, magistrum pauperem, atq; esurientem far-
tis predicare corporibus, ieiuniorumq; doctrinam ru-
bentes buccas, in mentia; oro proferret? c. 3. ratione
Tum quia intemperantia est vitij maxime be-
stiale, vt ait Ar. 3. eth. c. 12. his enim solum duo-
bus sensibus delectatur bestia, ergo maximẽ de-
decet Superiores. Tum quia intemperantia est
vitium puerile, vt ait ibidem Arist. quia intem-
perati vt pueri, impetu, absq; discursu feruntur
in ea, quae oblectant. Vt autem terra, cuius Rex
puer est; Eccl. 10. Tum quia intemperantia vitij
maxime turpe est, vt Arist. ibid. Fit enim per eã
quis mancipium ventris, & gulae, ergo Pralatis
maximẽ vitanda, ne suo malo exemplo alios ad
similiter viuendum alliciant. Et obserua hic
vnum, quod ego attẽte obseruaui, quod omnes,
& quotquot Pralati Pralatijs priuati vnquam
fuerẽ, id illis propter hoc vitium euenit, nau-
seam enim generat, & maximum contemptum,
intemperatum habere Pralatum, & dedignantur
subditi tali bruto animali subdi, cum alia
vitia tolerabilius sufferant, & patientius. Cura-
bunt itaq; Pralati, vt bene Patr. lib. 6. de reg. tit.
18. vt hac virtute in primis fulgeant, qua eorum
vita, moresq; castigatiore omnino erunt, & eorum
exemplo cunctos eius emendatiore reddent.

200. Peccatur contra temperantiam 2. modis;
stupore, seu insensibilitate, de qua D. Tho. 2. 2. q.
142. ar. 1. & intemperantia, de qua ibid. ar. 2. Stu-
por est, cum quis ira auersatur, & fugit delecta-
tiones tactus, & gustus, vt nolit eis vti, quando,
vel vbi, vel quantum secundum rectam rationẽ
oportet. Intemperantia est excessus in concupis-
cendis, vel fruendis delectationibus gustus, vel
tactus, vt cum appetuntur, vel vsurpantur, quãdo
vel vbi non oportet, vel plus quam oportet,
vel nõ eo modo, quo oportet, vel quas nõ oportet.
Insensibilitas est peccatum mortale, vel ve-
niale, ratione, materiae, quam repudiat; Nam
si repudiet delectabiles operationes necessarias
ad conseruationem vite, vel in specie, vel in in-
diuiduo, vt D. Tho. ar. 5. peccatum mortale erit.
Si vero repudiet delectationes necessarias tan-
tum sub veniali, veniale erit. Intemperantia est
peccatum mortale, vel veniale, pro ratione ma-
teriae, in qua versatur. Vide Val. tom. 3. disp. 9.
quæst. 3. par. 1. Iess. lib. 4. cap. 1. dub. 3. Iauel. to. 2.
par. 2. phil. christ. tract. 7. cap. 3.

Scriban.
Menoch.
Aegid.
Bellarm.
Ribad.
Sartorius.
Patrisius.
A Lapide.
Magal.
D. Bernar.
D. Hieron.

Patrisius
D. Thom.

Valentia
Lefsius
Iauellus

S. 21. De partibus integralibus temperantiae.

201. **V**ide D. Tho. 2. 2. q. 143. 144. 145. Iauel. loc. cit. cap. 4. Eulacn. eth. p. 3. disp. 2. tr. 3. scct. 4. q. 2. Val. to. 3. disp. 9. q. 1. p. 2. Lett. lib. 4. cap. 1. dub. 4.

202. Dicendum est, 2. esse partes integrales temperantiae, verecundiam, per quam refugitur turpitudine temperantiae contraria, & honestate, per quam temperantiae pulchritudo amatur. Ita D. Th. q. 143. & alij. Est igitur verecundia non virtus proprie, sed quadam laudabilis passio, qua turpia fugimus, & ea quae probro digna sunt, ut amas, qualia maxime sunt peccata intemperantiae; & hac ratione iuuat virtute temperantiae, vt D. Th. ar. 1. & Ar. 2. eth. c. 7. *Esti Damasc. lib. 2. de fide orth. cap. 15. Passio timoris de turpi actu.* Et Arist. 4. eth. cap. 9. *Est timor dedecoris, siue vere, siue existimati.* 2. & rhet. cap. 6. *Verecundia est dolor quidam, atq; perturbatio ex malis, aut presentibus, aut praeteritis, aut futuris, quae insaniam inferant.* Dicitur autem quandoque virtus a SS. PP. quatenus, vt D. Th. loc. cit. communiter virtus dicitur omne id, quod est bonum, & laudabile in humanis actibus, & passionibus. Est vero duplex. Vna de bono, quatenus scilicet quis erubescit bonum facere, vt cum Religiosi erubescunt praedicare euangelium, mendicare. pauperem vitam agere. Altera de malo, vt cum erubescimus de malo aliquo perpetrato. 1. mala est. 2. bona. De his Greg. hom. 10. in Ezech. *Sicut verecundia laudabilis est in malo, ita reprehensibilis est in bono, erubescere enim malum sapientiae est; bonum vero erubescere, fatuitatis.*

203. Nota 1. quod verecundia, & timor sunt corporei affectus, vnde non fiunt sine corporis mutatione; contrario tamen modo; nam in verecundia fit motus a corde ad partes extrinsecas, quasi a centro ad circumferentiam; in timore vero ab externis partibus ad internas. Et id prouenit, quia natura semper transmittit spiritus, ubi sentit defectum, vt deficienti subueniat. Et quoniam in corde est fons vitae, inde est, quod quando timetur periculum, & maxime periculum vitae, spiritus, & sanguis ad cor confluant, relictis partibus externis sine colore, qui ex sanguine oritur, vnde ex timore pallescunt homines. Et quoniam honor, & confusio stant in exterioribus, & non in corde, ideo quando homo confusionem, & inhonorationem timet, spiritus, & sanguis ad exteriora, & praecipue ad faciem, currunt, & sic homo rubescit in facie, quae erubescencia verecundia dicitur. De qua cum certum sit quod in facie sedem habeat, in qua tamen parte, dubitatur. Aug. ser. 8. de ver. Apost. eam in fronte collocat; *In fronte illam [cruce] figat, ubi sedes pudoris est.* Amb. de ob. Imp. Val. in genis. *Isti sunt, in quibus solet niteri verecundia.* Abul. c. 20. in Gen. q. vlt. in fronte, & oculis *Verecundia apparet in fronte, & in oculis ideo homines verecundiam patientes, oculos deprimunt.*

204. Nota 2. quod verecundia magis apparet in iuuenibus, quia plus habent caloris, & pel-

lis sunt tenerioris. In mulieribus autem magis apparet, quam in viris, quia habent & pellem teneriorem, & sanguinem subtiliorem. Cur autem improbi non erubescant, docet D. Thom. 2. 2. q. 144. ar. 4. quia, cum sint in malis profundati, non apprehendunt turpia, vt turpia, sed potius de his gloriantur.

205. Dubitabis, an huiusmodi laudabilem passionem in Praelatis reperiri necesse sit: cum Arist. 4. eth. cap. 9. dicat in senioribus verecundiam non reperiri, quia nihil pudore dignum agunt; nec similiter in virtuos; at Praelatos seniores esse decet, & virtuosos, quod licet senes, & virtuos, quamdiu operantur vt senes quorum est omnia cum maturitate agere, & vt virtuos, quorum est nihil non honestum patrare, verecundari non habeant, quia tamen vt homines cadere possunt in aliquo, vel verbo, vel facto, vel gestu, vel nutu minus honesto ideo decet eos tunc verecundari. Quod docet D. Thom. loco cit. cum ait, quod licet senes, & virtuos verecundia careant, quatenus eam non sibi facilem apprehendunt, sunt tamen sic dispositi, vt si in eis esset aliquid turpe, de hoc verecundarentur. Quo pacto intelligendum esse ait Ar. loc. cit. verecundantur autem Praelati 3. de causis. 1. ex aliqua turpitudine commissa ab aliquo suo subdito, quam refundi in propriam personam existimant. 2. ex specie, vel opinione alicuius turpis; ad virtuosum enim virum spectat non solum vitare turpia, sed etiam omnem similitudinem, & appareniam turpitudinis 1. ad Thef. 5. *Abstineat vos ab omni specie mali* 3. ex infamiatione sibi falso data, nam turpe putant, quod de se tale quid suspicentur homines. Et alioquin quod etiam senioribus verecundia conueniat, docet Amb. 1. de off. c. 19. *Quae cum sit omnibus aetatibus, personis, temporibus, & locis apta, tan. en. adulescentes, iuuenilesq; annos maxime decet.* Et Sen. ep. 11. *Inter haec & ruborem esse sciō, qui grauissimis quoque viris subitus offunditur; magis quidem in iuuenibus apparet, quibus plus caloris est, & tenera frons, nihilominus veteranos, & senes tangit.*

206. Nota 3. quod verecundia debet seruari in voce, in modo loquendi, & canendi, in oculis, in oratione ipsa, in motu, in gestu, in incessu, in habitu, de quibus Amb. lib. 1. de off. cap. 18. Ber. d. ord. vi. Humb. in Spec. Relig. lib. 2. p. 2. Hugo de S. Viet. t. 2. de instit. nou. Merito itaq; ait Patr. lib. 6. de reg. tit. 20. quod *verecundia est artifex, effeltrixq; diligentia; non enim tantum ne quis peccet cauet, sed vt honeste, decorèq; agat, omni studio, omniq; diligentia nititur.* & paulo infra. *Negligenda non est verecundia haud parua virtus, quae emendatrix omnium actionum nostrarum, & expultrix improbitatis, ac temeritatis esse cernitur.* Et Tull. in part. or. ait, *Verecundiam esse virtutem omnium custodem, dedecus fugientem, & laudem maximam consequentem.* Plura videri possunt apud Arist. 4. eth. cap. 9. 2. rhet. cap. 6. Amb. Patr. D. Th. loc. cit. Buf. in vir. ver. Verecundia, Iauel. 4. eth. tr. 9. & phil. christ. p. 2. tr. 7. cap. 4. tit. De verecundia. Stob. ser. 31. Torres phil. mor. princ. lib. 1. cap. 12. Huius passioni contraria non assignat D. Th. ea tamen assignat Ar. 2. eth. c. 7. sine; nimirum pauiditatem, quando quis in omnibus verecundatur.

Et

Damasc.

Aristotel.

D. Greg.

D. August.

D. Amb.

Abulensis.

D. Thomas

Aristotel.

D. Amb.

Seneca

D. Bernar.

Humbert.

Hug. de S.

Viet.

Patritius.

Tullius

Aristot.

Pufens.

Iauellus.

Stobaeus.

Torres.

Et impudentiam, quando quis in nihil omnino verecundatur.

D. Thom.

207. Honestas de qua D. Th. 2.2. q. 145. est animi electio hirma, & stabilis ea omnia agendi cum decore, & venustate, quæ secundum virtutem sunt. Ita Patr. lib. 6. de reg. tit. 23. Quæ definitio colligitur ex Arist. lib. reht. ad Alex. cap. 1. ubi ait, *Honestas sunt; ex quibus splendor aliquis, atq; illustrius honos in eos, qui aliquid gesserint, emanaturus sit.* eadem habet 7. mor. eudem. cap. 9. & D. Thom. loc. cit. ar. 1. probat, quod honestum idem est cum virtute; & ait 2. quod idem est cum decore. & Amb. 1. de off. cap. 45. *Non mediocre est, rebus in singulis modum servare, atq; impartiri ordinem, in quo verè præluces illud, quod decorum dicitur, quod ita cum honesto iungitur, ut separari non queat.* Et est tanta pulchritudinis honestas, ut, si oculis cerneretur, ait Cic. lib. 1. de off. *mirabiles amores excitaret sapientie.* Et Sen. 4. de benef. cap. 22. *Est magna in ipso opere merces rei, & ad allicendas mentes hominum ingens honesti potentia, cuius pulchritudo animos circumfundis, & delinatos admiratione luminis, ac fulgoris sui rapit.*

D. Amb.

208. Dupliciter autem sumitur honestas 1. propterea significat vniuersiuiusq; virtutis rectitudinem, atq; adeo ipsum bonum honestum in materia cuiuslibet virtutis, Vnde qui in cunctis studijs suis, & verbis, & gestis, & scriptis nihil indecorè, aut irreprehensibiliter agit, honestus dicitur; & qui in contractibus, ac negotijs se tractabilem, atq; facilem exhibet, siue emendo, siue vendendo, seu alio quocumq; modo, honestus similiter dicitur 1. Cor. 14. *Omnia honestè, & secundum ordinem fiant in vobis.* 2. sumitur specialiter pro eo, in quo elucet decor temperantia. Vnde qui comedit, bibit, coit, quando, quantum, ubi, & quo cum debet, honestus dicitur. Et hoc pacto honestas est pars temperantia. Quæ distinctio sumitur ex Amb. 1. de off. cap. 46. *Est igitur decorum, quod præeminet, cuius diuisio gemina est. Nam est decorum quasi generale, quod per vniuersitatem funditur honestatis, & quasi toto spectatur corpore. Est etiam speciale, quod in parte aliqua enitet. Assignatur autem honestas pars potius integralis temperantia, quam aliarum virtutum, quia opera temperantia facilius, & communius scedantur, & dehonestantur, quam opera aliarum virtutum.*

Cicero.
Seneca,

D. Amb.

209. Cum itaq; Prælatus sit lucerna ardens in monte suæ Religionis, ad quam respiciunt omnes, & quotquot sunt subditorum mentes, atq; oculi, conuenit, ipsum non solum rectè agere, sed rectè, debito scilicet ordine, debito, & conuenienti modo, tempore, cum debitis, & opportunis circumstantijs; & id in omnium virtutum materia, sed præsertim in temperantia, quatenus nutritionem dicit indiuidualem; nam, quatenus dicit generis humani conseruationem, eam exercere non potest. Quod si fecerit, sciat se maximè sibi Ideuincturum subditorum animos; ait enim Patr. loc. cit. *Sola honestas est, cuius opus, & artifex simul probatur, & adeo ad se homines allicit, ut imitator eius, & auctor vnusquisq; esse desideret.* Vide Buf. in vir. ver. *Honestum Iauel. p. 2. phil. christ. tr. 7. cap. 4. tit. De honestate; Lessi. lib. 4. c. 1. dub. 4. Cauass. de vera prud. lib. 1. cap. 3. §. 3.*

Eusebius,
Iauellus.
Lessius.
Cauassus.

§. 22. De partibus subiectinis temperantia.

210.

IDE D. Th. 2.2. q. 146. Eustach. 3. p. eth. tr. 3. sect. 4. q. 2. Lessi. lib. 4. c. 1. dub. 4. Val. to. 3. disp. 9. q. 1. p. 2. Dicendum est, partes subiectiuas temperantia esse 4. abstinentiam, sobrietatem, castitatem, & pudicitiam. D. Th. loc. cit q. 143. ar. vn. Eustach. & alij. Abstinencia, de qua D. Th. q. 146. est virtus, qua homo à cibis abstinot prout oportet, pro congruentia hominum, cum quibus viuit, & personæ suæ, & pro valetudinis suæ necessitate. D. Th. ar. 1. corp.

D. Thom.
Eustach.
Valentia;

211. Nota 1. quod natura paucis contenta est. Nam Eccl. 29. *Initium viæ hominis panis, & aqua, & vestimentum, & domus protegens turpitudinem.* Et 1. ad Tim. 6. *Habentes alimenta, & quibus regamur, his consenti simus.* Sen. ep. 17. *Natura minimum petit.* & ep. 21. *Venter præcepta non audit, postulat, appellat; non est tamen molestus creditor, paruo dimittitur, si modò das illi quod debes, non quod potes.* & ep. 16. *Si ad naturam viues, numquam eris pauper; si ad opiniones, numquam eris diues; exiguum natura desiderat, opinio immensum.* Et Luc. lib. 4.

Seneca;

Lucanus;

Discite, quàm paruo liceat producere vitam, Et quantum natura petat.

212. Nota 2. quod ex crapula multæ proueniunt infirmitates. Eccl. 37. *Propter crapulam multi obierunt; qui autem abstinentes est, adiciet vitam.* Et Luc. 21. *Attendite ne forte grauentur corpora vestra crapula, & ebrietate, & curis huius vitæ, & superueniat in vos repentina dies illa.* Et huius rei rationem reddit Chrysol. ser. 41. *Nam quoties ciborum cruditas vitalia deiecit, infirmas stomachum, corrumpit sanguinem, vitiat humores, succendit choleram, extremum febris gignit incendiū, toties ager mentē perdit, amittit sensū, fertur desiderijs, contrarijs urgetur, salutaria respuit, querit noxia, fugit curam, & tandē vitam perdit, & mortem inuenit.* Basil. hom. 1. de laud ieiun. *Siquidem habitudo corporis extremè bona sensim mutatur, & in diuersum recidit, nimirum succumbente natura, nec valente corpulentia pondus suscinere.* Philo lib. de mun. opt. *Immoderata ciborum congestio est letifera naturaliter.* Vnde Iuuen. sat. 1.

D. Chrysi;

D. Basilii;

Hinc subita mories, atq; inflata senectus:

It noua, nec tristis, per cunctas fabula canas.

Hinc etiam videmus, quam plurimos Prælatos, qui, cum subditi essent, sanissimi erant, grauibus torqueri infirmitatibus, & citiùs fortè decedere, quàm decessissent, si fuissent subditi; licet hoc multi tribuant, & non immeritò, grauibus animorum curis, quibus premuntur; sed in his habet etiam suam crapula partem; E contra verò abstinentes longissimè vitam producut, vt de Essenis testatur Ioseph. lib. 2. de bel. Iud. cap. 7. *Viuent quàm longissimè, ita vt plurimi eorum vsq; ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem victus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam.* Isti Essenii vitam quadragesimalem, magis tamen seuerè, quàm nos Minimè, obseruabant, vt constat ex Ioseph. loc. cit. & Phil. lib. Quod omprob. sit lib. Vnde ridiculum est, quod dicunt aliqui

Iosephus;

Philo;

aliqui, abstinentiam nostram vitam abbreviare. Cum ergo nulla diuitiarum meliores sint sanitate corporis, vt Eccl. 30. & summum bonis sit hominibus viuere, mors autē calamitas, vt Ioseph. loc. cit. lib. 7. cap. 28. & si ultra quærat amissa sanitas, vt Greg. 3. p. past. adm. 13. Salus corporis quando ad bene operandum accepta despicitur, quanti sit muneris, amissa sentitur, & infructuose ad ultimum quæritur, quæ congruo concessa tempore utilis non habebatur. Debet noster Prælatus abstinentiæ, ex qua & sanitas tantum illi necessaria, & vitæ prorogatio prouenit, multum studere. Non erit tamen contra abstinentiæ virtutem aliquando plus comedere, temporum attentā diuersitate, modō temperantiæ regula non excedatur. Eccl. 10. Beas terra, cuius Principes comedunt in tempore suo ad reficiendum, & non ad luxuriam; Quod denotat illa particula, In tempore suo. Hippocr. enim aphor. 17. lib. 1. sect. 1. dicit. Dandum aliquid est tempori, regioni, ætati, & consuetudini. Et aphor. 15. Ventres hyeme, & vere natura calidissimi sunt, & somni longissimi, quapropter in his temporibus alimenta plura exhibenda sunt. Et Arist. sect. 1. probl. 40. Hinc etiam cibus parcus, potio liberalis per æstatem admittitur. Et infra. Parsimonia cibi communis temporum omnium est, sed magis ætati conuenit, ne ob habitū temporis feruentē, corpus cibo inmodico pressū exæstuet. Vide Rotig. de discipl. christ. perf. lib. 4. c. 34. Chauass. de perf. prud. lib. 3. c. 2. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 24. à §. 20. Bus. in vit. ver. Ieiunium; Iauel. phil. christ. p. 2. tr. 7. c. 4. tit. De abstinentia: Tor. phil. mor. princ. lib. 11. à cap. 1.

113. Peccatur contra abstinentiam per gulā, de qua D. Th. 2. 2. q. 148. quatenus accipitur nomen gulæ vt contradiñctum ab ebrietate. Est autem gula tunc peccatum mortale, cum quis ita immoderatē expetit, aut vsurpat cibos, vt illorum causa paratus sit violare leges obligantes ad mortale; aliās tantum est veniale, vt D. Thom. loc. cit. ar. 2. nisi forte afferat aliquid nocuum graue, quod gulofus potuerit, & debuerit præcauere, vt Val. tom. 3. disp. 9. q. 3. p. 1. Gulæ peccatum in 5. species diuiditur, de quibus D. Thom. ar. 4. & explicantur isto versiculo.

Præproperē, lautē, nimis, ardentē, studiosē. Qui modi desumpti sunt ex Greg. 30. mor. cap. 27. Cū ergo quis ex his quinque modis ita peccat vt paratus sit transgredi leges ad mortale obligantes, speciale peccatum mortale gulæ committit. Vide Val. loc. cit. Less. lib. 4. cap. 3. dub. 1.

214. Sobrietas, de qua D. Th. 2. 2. q. 149. est virtus moderatiua potus, valentis sua fumositate caput conturbare, & inebriare. Ita D. Thom. loc. cit. ar. 1. & 2. Hanc virtutē specialiter requirit in Prælati, docet D. Th. ar. 4. quia, cū ipsorum sit vacare orationi, sacræ lectioni, subditorū eruditioni, debent habere mentē puram, serenam, ac vigilātem. Vnde 1. ad Tim. 3. & 2. ad Tim. 1. ea requiritur in Prælati Eccl. Et Prou. 31. Noli Regibus dare vinum. Et verē ebrietatis est vnum ex illis vitij, quod quam maximē est in Prælati abominabile, & quod eos maximē reddit contemptibiles. Hinc Plato lib. 3. de Rep. Ab ebrietate itaq; ipsi diximus abstinentiam. Vnicuiq; enim magis conceditur, quā custodi, vt ebrietate grauius, vbi erratum sit nesciat. Nem-

pe ridiculum esset, custode indigere custodem. Quare inter leges à Solone datas Lacedemonijs, (vt Laer. in eius vi.) hæcerat. Princeps si deprehendatur ebrius, morte mulietur. Et refert Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 11. apud Indos lege cautū esse, vt concubina, vel alia quælibet mulier, Regem temulentū occidens, hoc donaretur munere, vt successori nuberet. Et lib. 4. c. 6. art. quod Carthaginēsis, ne insoleceret magistratus, toto imperij tēpore vini interdicebatur. Et lib. 3. c. 11. de Romanis ait, quod vino dediti à muneribus publicis arcebantur. Id autem hebat ob damna, quæ secū affert ebrietatis, de quibus latē Niss. hom. 3. in Eccl. col. 5. Et Amb. de Helia, & ieiun. cap. 16. Ebrietas fomentum libidinis; ebrietas incensium infantiæ; ebrietas venenum sapientiæ. Hæc sensus hominum mutat, & formas, & per hæc fiunt ex hominibus equi adhiñientes. Chrysol. ser. 26. ait, quod vinum est, Dæmon blandus, inuisatus hosti, illecebra honestatis, & pudoris iniuria. Hier. in c. 1. ep. ad Tit. in illud, Non vinolentum. Longum est, ire per singula, & insanias, quas ebrietas suggerit, explicare. Videas aliquos pocula in tela vertentes, scyphum in faciem iacere conuina; alios, scissis vestibus, in vulnera aliena frorere; alios clamare, alios dormire; qui plus biberit, fortior computatur. Et infra. Numquam ego ebrium cæsum putabo. Quare bene 1. Cor. 6. Ebrii regnum Dei non possidebunt.

215. Cum ergo ebrietas sit tam abominabilis, totq; tantorumq; malorum causa, certissimum est, quod sobrietas illi cōtraria, est nostris Prælati omnino necessaria. Ego quippe existimo, hoc ebrietatis morbo laborantem non posse tuta conscientia Prælaturam recipere, nec retinere receptam; nec posse à confessorijs absolui, nisi firmetur proponat, vel Prælati renunciare, vel abstemius omnino euadere. Pro ebrietate vide to. 1. huius op. q. 1. cap. 17. §. vii. Iauel. phil. christ. p. 2. tr. 7. cap. 4. tit. De sobriet. Contz. 3. pol. cap. 14. Menoch. inst. pol. lib. 2. c. 24. §. 5. Tor. phil. mor. princ. lib. 11. c. 9. Ant. & Max. ser. 68. Diaz in pract. crim. c. 80. Tiraq. de nob. cap. 21. à num. 74. P. Greg. lib. 39. synt. cap. 8. Camp. indiuerf. iur. rub. 4. à num. 3. Gutier. can. qq. lib. 2. cap. 4. Vide etiam totam d. 35.

216. Peccatur contra sobrietatem ebrietate, de qua D. Thom. 2. 2. q. 150. Ebrietas autem est immoderata vini potatio causa voluptatis, priuans potatorem rationis vsu. Qui ergo ita inebriatur, vt vsu careat rationis, peccat sine dubio mortaliter, vt D. Th. loc. cit. ar. 2. & Val. tom. 3. disp. 9. q. 3. p. 2. quia priuat se vsu rationis, & exponit se mille periculis peccadi, & hoc licet intentionem formalem non habeat se inebriandi; sufficit enim quod potuerit ebrietatem vitare. Censetur autem quis potuisse ebrietatem vitare, quando præuidit, vel potuit præuidere imbecillitatem sui cerebri, facilitatem inebriandi, fumositatem vini faciliter inebriatiui, quantitatem, quæ facillimē eum inebriare poterat. Vnde si quis iam aliquoties sit expertus inebriari se ex tali, vel simili potu quod ad quantitatem, qualitatem, &c. merito censetur potuisse præuidere ebrietatem secururā; atq; adeo mortaliter peccasse se inebriado. Cognoscitur autem, quem in talem ebrietatem incurrisse, 1. quando postridie non meminerit, quid tum dixerit,

Laertius.
Ab Alex.

G. Nissen.
P. Amb.

D. Chryf.

D. Hiern.

Iauellus.
Contz.
Menochius
Torres.
Antonius,
& Max.
Diaz.
Tiraq.
P. Greg.
Campanil.
Gutierrez.

Valentia.

D. Greg.

Hippocr.

Aristotel.

Rosignol.
Chauassius
Menoch.
Euseus.
Iauellus.
Torres.
D. Thomas

Valentia.

D. Greg.

D. Thomas

Plato.

xerit, egerit, quomodo domum, aut cubitum
 ierit, a quo ductus. 2. si ea dixerit, vel fecerit,
 quæ non solet, vt Reginald. lib. 22. num. 57. Si au-
 tem quis non ita inebrietur, vt vsum perdat ra-
 tionis, licet sciat quod facit, si tamen sit aliquan-
 to hilarior solito, & aliquantulum percurbe-
 tur illius phantasia, ita vt videatur ei, quod do-
 mus gyretur, & homines habeant duo capita, pu-
 tat Val. loc. cit. col. 3. vers. Item diximus, quod
 non sit mortale. Melius tamen Sylu. ver. Ebrie-
 tas, q. 1. contrarium censet, si sciens id egerit,
 & sine aliqua causa, tractus solum dulcedine vi-
 ni; quia notabiliter lædit vsum rationis sine cau-
 sa, & cum periculo peccandi. Prælatos autem
 in hoc 2. casu nulla ratione puto posse excusari
 à mortali, quia positi sunt in exemplum subdi-
 torum, & huiusmodi ebrietas deturpat plu-
 rimùm Prælatiam, vnde perditur respectus, & subdit
 licentiosiores fiunt, & minus obediens. Et
 videtur docere Turrecr. in cap. fin. d. 35. num. 4.
 quando ait, quod ebrietas est maius peccatum
 in Prælatis, quàm in subditis, ob illud 1. ad Tim.
 3. quod Prælatus non debet esse vinolentus. Vi-
 deatur Val. loc. cit. Less. lib. 4. c. 3. dub. 3. Com-
 mit. lib. 5. q. 5. Reginald. loc. cit. à num. 55. Farin.
 1. p. fragm. crimi. lit. C. num. 255. Abb. in cap.
 A. crapula, de vit. & hon. cler. num. 2. P. Greg.
 loc. cit. num. 2.
 217. Castitas, de qua D. Thom. 2. 2. q. 151. est vir-
 tus moderatiua affectuum, & actuum venereo-
 rum. Et est triplex, virginalis, vidualis, &
 matrimonialis, vt docent SS. PP. Cypr. de bo-
 no pudic. Ambr. de virg. lib. 3. & in lib. de
 vid. Hier. in cap. 23. Matth. in illud de fructu
 feminis, cuius alium centesimum, &c. Aug. de
 virg. cap. 45. vbi præter dictam triplicem casti-
 tatem, agnoscit alios castitatis gradus, scilicet
 Monachorum, & Clericorum, qui ad virginali-
 tem, & vidualem referri non possunt. Pudici-
 tia vel est idem cum castitate, vt D. Th. loc. cit.
 ar. 4. corp. vel est moderatiua actuum circum-
 stantium ipsam actum venereum, vt sunt aspe-
 ctus, oscula, amplexus, vt idem D. Thom. ibid.
 Quid sit castitas, quomodo cõseruetur, de lau-
 dibus ipsius, vide tom. 1. huius op. q. 3. Quam
 hæc virtus sit Prælatis necessaria, clarius est, quàm
 vt probatione indigeat, cum eam omnes uo-
 uerant. Caueant ergo sibi ab aspectibus, osculis, am-
 plexibus, cogitationibus, &c. deturpant enim
 hæc non minus, quàm actus ipsi, & plurimum
 subditos scandalizant. Nec solum caueant ab
 his, sed omnem etiam horum suspicionem tol-
 lant; ait enim Chry. hom. 4. in ep. ad Tim. Non
 modo obsceni congressus vitium cene, verum omnem
 suspicionis, vel etiam obscure, aditum claudet. Sci-
 antq; nostri Prælati, luxuriam talis esse naturam,
 vt quod semel ingreditur, nisi citò expellatur,
 ita serpat, vt totum occupet; & si radices figat,
 necet virtutum omnium femina, nec eas secum
 patiatur. Audiant Greg. 3. Reg. cap. 11. Salomon
 quippe immoderato vsu, atq; assiduitate mulierum
 ad hoc vsque perductus est, vt templum idolis fabri-
 icaret, & qui prius templum construxerat Deo, assiduitate
 libidinis, & perfidia subraçtus, idolis
 templum construere non timuit. Et veneream maxime
 obstare studiosis, docet D. T. 2. 2. q. 15. ar. 3. corp.
 quia, inquit, per luxuriam inuentio hominis maxi-
 me applicatur ad corporalia, & per consequens debili-
 tetur operatio hominis circa intelligibilia, Et sub-

dit. Et ideo ex luxuria oritur cecitas mentis, quæ
 quasi totaliter spiritualium bonorum cognitionem exclu-
 dit. Et Ant. 2. p. tit. 5. c. 1. §. 1. vers. Quarto consu-
 mit; relato dicto Senecæ, quod nihil est tam mor-
 tiferum ingenijs, quàm luxuria, ait. Siqui-
 dem rationem perturbat, intellectum hebetat, memo-
 riam enervat, oblivionem immittit, errorem in-
 fundit, ignorantiam inducit, & hominem quasi
 bestiam facit (Quod vltimum etiam docet Ar. 7.
 eth. cap. 11.) De hoc Probus in cap. 1. de vir. &
 hon. cler. num. 7. quæ ex se transcripsisse testa-
 tur Tiraq; in l. 15. conub. glos. 1. p. 15. num. 66.
 quem vide num. 53. Et quod voluptates vene-
 reæ multo sint impedimento prudentiæ, quæ est
 regiminum anima, docet Ar. loc. cit. Voluptates
 etiam prudentiæ sunt impedimento, atq; eo ma-
 gis, quò quis magis oblectatur, vt in venereorum vo-
 luptate contingit, in qua constitutus nemo intel-
 ligere quidpiam potest. Et tandem voluptatibus
 dediti contemptibiles fiunt (quod super omnia
 vitandum Prælatis, vt Chrylost. hom. 14. in ep.
 ad Tim. Oportet eum, qui doctoris officium susci-
 pit, ita se agere, vt despici, contemniq; non pos-
 sit) vt docet Arist. 5. pol. cap. 10. versus finem.
 In voluptatibus enim viuens efficiuntur facile
 contemnendi, ac multas præbent occasiones oppri-
 mendi sui. Vnde 2. eth. cap. 9. præcipit omnibus,
 vt à voluptate caueant. In omnibus autem à incun-
 ditate, & voluptate maxime cauendum est. Et cap. 3.
 ait, hominem voluptatibus deditum, malum
 sine iniuria prædicari posse.
 218. Quod si à morbis animæ ad morbos cor-
 poris transire velimus, tot, tantorumq; morbo-
 rum est libido causa, vt ex ea omnes ferè mor-
 bos gigni puerit cū Philosophis, & Theologis
 accurati Medici. Boet. lib. 3. de consol. profa
 7. ait. Quid autem de corporis voluptatibus loquar,
 quarum appetentia quidem plena est anxietatis,
 satietas vero penitentia? Quantos ille morbos,
 quàm intolerabiles dolores, quasi quemdam fru-
 ctum nequitia fruentium solent referre corpori-
 bus? quorum motus quid habeat incunditatis igno-
 ro. Et Propert. lib. 3. eleg. 11.
 Certa quidem tanti causa est manifesta ruinis,
 Luxuria nimium libera facta visa.
 Et in particulari nihil est, quod magis vires cor-
 poris debilitet, quàm luxuria, vt patet experi-
 entia. Et ratio est, quam affert Ar. sect. 4. probl.
 6. & probl. 22. Quia semen omni ex parte corporis
 secretio est. Quæ propositione probat 1. de gener.
 an. cap. 17. & 18. Et 7. de hist. an. cap. 1. ait. Quod
 senescunt celerius mares salaces, & mulieres, quæ
 frequentius pariuunt. Et Auic. lib. 3. de an. cap.
 vlt. ait, hominem ex coitu vsq; adeo debilitari,
 ac discolorari vt, si quadrages tantum san-
 guinis emitteret, non tantum pallesceret, atq;
 tabesceret. Et Ant. loc. cit. versu Tertio, ait,
 vnam ex rationibus, quare antiqui Patres tan-
 tum viuiebant, & robusti, nunc autem tam paruò
 tempore, & pleni debilitate, hanc esse, quod
 erant magis continentēs. Nocet inter cœtera
 mēbra præcipue coitus stomacho, ut docet Gal.
 lib. 3. epid. Hippocr. comm. 1. Nocet etiam ce-
 rebro, ut Gal. ibid. ad fin. dict. lib. Vnde etiam
 aliqui putarunt, semen ex cerebro per genitales
 vias in infima uoluptate defluere, ut loquitur
 Aug. lib. de ue. relig. cap. 40. Ex quo etiam fit,
 quod spadones calui effici nequeunt, ut docet
 Ar. sect. 10. probl. 56. Quia rem veneream non
 agunt,

D. Anton.

Probus

D. Chryso.

Aristot.

Boetius

Propertius

Auicenna

Galenus
Hippocr.

D. August.

argunt, semen enim labi per spinam à cerebro videtur; nec non & mulieres, & pueri cur calui non sint, eadem ratio esse creditur. Nervus quoque nocet venus, vt Gal. ad fin. lib. 3. comm. aphor. Hipp. Oculis etiam nocet luxuria, vt Arist. sect. 4. probl. 2. & 3. Vnde non exacte videre conspiciunt eos, qui venerem sectantur. Nocet similiter renibus, & eorum infirmitatibus secundum eundem Arist. loco cit. sect. 4. cap. 2. vbi ait. Sunt autem & oculi, & renes omnium pingues, atq; obesi, ergo quod partes hæc rem venerem efficacius adiuuant, caloris participes sunt, cuius tabifica vi extenuantur, multumq; sui succi ad semen excerni patiuntur. Ex libidine oritur podagra, & orta augetur, & exacerbatur, oriuntur pariter chiragra, & omnes iuncturarum aegritudines. Ita Cor. Cels. lib. 1. cap. 9. vbi ait.

Arist.

Si cui verò dolere nervi solent, quod in podagra, chiragraque esse consuevit, huic venus semper inimica est. Idem docet lib. 4. cap. 24. vbi addit, quosdam cum toto anno sibi à vino, & venere temperassent, hoc malum euasisse. Et memini, me aliquando legisse Hier. dicentem, multos proscriptione honorum dolore pedum conuulsisse Medici dicunt communiter, podagram provenire ex otio, crapula, & coitu. Sed multa exempla Sanctorum, præsertim Greg. Magni, qui hoc morbo grauius afflictabatur, vt de se ipso multis in locis scribit, quos refert Buf. in Pan. ver. Impatentia in podagra id prohibent credere esse vniuersaliter verum, cum eos temperatissimo sciamus, simulq; vigilantissimos.

Cori. Celsus.

Vnde bene ait Maiol. lib. 2. de irreg. cap. 21. in fine, quòd hic morbus non semper est signum in temperantia; nam sæpe nos inuadit ex paterno sanguine, & ideo quodammodo hæreditarius morbus dicitur, vt docet Demetrius Pepagome nus in lib. de pod. cap. 6. quo laborauit S. Iulianus mart. Alexandrin. eodem quoq; laborauit S. Mauritius Cartucensium Episcopus. Et Gregorius Naz. vt refert Maiol. Vnde Alchimiste, qui tantum tribuunt suæ illi chimæ, quam lapidem philosophorum vocant, vt velint eum valere ad omnes morbos depellendos, contra hæreditariam podagram nihil valere fatentur. Causat item venus, morbum comitalem, vt Gal. lib. 6. mor. pop. Hipp. comm. 6. Causat ite epidemiam, seu morbum contagiosum Cels. lib. 1. cap. vlt. Item tabem, Cels. lib. 3. cap. 22. fine. Item hydropem, Cels. lib. 3. cap. 21. fine. Item distillationem, & grauedinem; Cels. lib. 4. cap. 2. Item apoplexiam, atq; paralytum; Cels. lib. 3. cap. vlt. Item lepram. Quod probat cap. Ex parte, de corp. vit. vbi Panor. A lopeciã quoque; Cæl. Aurel. lib. 5. chron. cap. 4. vbi rationem reddit, Quoniam venus trahit secum totius corporis vexationem. Et tandem infinita morborum genera ex venere provenire, docet passim Medici. Et ideo Arist. vt refert. Tiraq; in l. 15. conub. glos. 1. par. 15. num. 50. in lib. arcan. ad Alex. ait, Coitum esse destructorem virtutum, legis transgressorem, morborumq; seuisi morum generatium. Vide Tor. phil. mor. princ. lib. 13. lauel. phil. christ. par. 2. tract. 7. cap. 4. tit. De castitate. Contz. 3. pol. cap. 12. Perald. in sum. virt. to. 1. p. 3. tr. 3. de temper. à cap. 10. Patrit. lib. 6. de reg. tit. 22. Ant. & Max. ser. 64. Chauass. de perf. prud. lib. 3. cap. 4. Menoch. inst. pol. lib. 2. à cap. 25. A. Carm. ferm. 29. De

Busans.

Maiol.

Dem. Pep.

Cæl. Aurel.

Aristotel.

Tiraquel.

Torres.

Lauellus.

Contz.

Patritius.

Peraldus.

Antonius.

Maximus.

Chauass.

Menoch.

A. Carm.

cælibatu sacerdotum vide Campeg; in opusc. de hac re.

Campegius

219. Peccatur contra castitatem luxuria, de qua D. Thom. 2. 2. quaest. 153. quæ, si deliberata sit, semper est peccatum mortale contra 7. præcep. decal. quod est negatiuum. Nec in ea potest assignari minimum, quia actus voluntatis eo ipso, quòd deliberati sunt, habent totum suum complementum. Luxuriæ species sex assignat. D. Tho. loco cit. quaest. 154. art. 10. Vide Val. tom. 3. disp. 9. quaest. 3. par. 3. Less. lib. 4. cap. 3. à dub. 5.

D. Thom.

D. Thomas
Valentia.
Lessus.

§. 23. De partibus potentialibus temperantia.

120.

E his in genere agit D. Tho. 2. 2. q. 143. art. vn. In speciali à q. 155. Val. tom. 3. disp. 9. quaest. 1. par. 2. Less. lib. 4. c. 4. lauel. par. 2. phil. christ. tr. 7. c. 4. tit. De continentia. Eustach. in eod. par. 3. disp. 2. tract. 3. sect. 4. quaest. 2. Dicendum, partes potentiales temperantia esse 4. continentiam, mansuetudinem, clementiam, modestiam. Ita D. Thom. & alij loco cit.

D. Thomas

Valentia.
Lessus.

Eustachi.

D. Thom.

221. Continentia hic est firmitas animi propositum, quo quis se continet in bono rationis contra impulsus concupiscentia, quibus ad voluptates tactus, & præsertim venereas, impellitur. Ita Less. loco cit. dub. 1. de illa continentia D. Thom. quaest. 155. & art. 1. docet, nomen continentia dupliciter sumi. perfecte, pro ea virtute, qua quis se ab omni delectatione venerea cohibet, que modo de ea loquitur Scrip. Eccl. 26 Omnis ponderatio non est digna continentis anime. Et Hier. 1. contra Iou. Omnes virtutes spiritus quasi solidissimum fundamentum, & sublime culmen continentia sustentat, & protegit. 2. sumitur pro ea dispositione, qua quis firmiter continet voluntatem, ne à motibus sensualibus insurgentibus vincatur. Illa 1. continentia idem est cum castitate. Ista est potius dispositio, quam virtus, vt Arist. 4. ethic. cap. 9. fine. Sed neq; continentia virtus est, sed quoddam aliud mixtum. Licet largius virtus etiam dici possit, quatenus est principium operum laudabilium, vt D. Tho. loco cit. De continentia hoc 2. modo agit Arist. 7. eth. à cap. 1. D. Thom. & Less. loco cit. Oppositum huius virtutis est incontinentia, quando scilicet passio vincit rationem, de qua D. Tho. quaest. 156. & art. 2. probat, quòd sit peccatum; Tum quia turpe est, rationem vinci à passione; Tum quia voluntas trahitur ad infimas delectationes, quæ homini cum brutis sunt communes. Est autem hoc peccatum mortale, vel veniale, ratione materia. Vide Less. loco cit.

D. Thomas

D. Hieron.

Aristotel.

D. Thomas
Aristotel.
Lessus.

222. Mansuetudo, de qua D. Thom. 2. 2. q. 157. promiscuè agit cum clementia, est virtus moderatiua passionum iracundia, vt ait Arist. 4. eth. cap. 5. Mansuetus est, qui perturbatione vacat, & ab affectu minimè ducitur, sed quemadmodum ratio ipsa statuerit, ita et ob id, et tandem succenset. Glos. in cap. 5. Matt. in illud Beati Matites, ait. Mansuetudo est dulcedo animi, quam non vincit amaritudo. De hac Basil. in psal. 32. Maxima omnium virtutum n. ansuetudo, eog; in beatitudinum numerum relata est. Et Eph. de vir. & vit. Beatus, ac felicissimus

Aristotel.

D. Basilius

S. Ephraem

D. Chryf.

ciffimus verè est vir ille, qui mansuetus est. Chry. hom. 33. in Gen. Tantum est mansuetudinis robur, ut sola hæc virtus sufficiat se colentem diligenter ineffabilibus laudibus dignum reddere, immo omni hominum generi præferre. Sen. ep. 95. Magna laus est, si homo mansuetus homini est. Vnde constat, quam sit huiusmodi virtus Prælatis necessaria, cum eam illis inesse Scriptura requirat, & leges, & canones, l. Hac nostræ mansuetudinis; l. Sancimus, Cod. de præpol. sacri cubicul. lib. 11. l. Hi qui fisco, Cod. de convenien. fisci debitori, lib. 10. cap. Recedit, dist. 45. Et verè beatissimus est Prælatus qui mansuetus est, cum internis, careat seditionibus, quæ sapientem quædoque vel inuitum perturbare solent. Et beatissimi sunt etiam illi, qui ei subduntur; cū certi sint, subditos se non passioni, sed rationi esse. Et nota ex Arist. loc. cit. quòd non definit quis esse mansuetus ex eo quod irascatur in his, in quibus oportet. At enim. Qui igitur ob quæ oportet, & quibus oportet irascitur adde etiam quomodo, & quando, & quousque debet, laudatur, & seq; his mansuetus potest. Immo ibi stolidum vocat, qui non irascitur quando, & quicquid oportet. Plura apud

Iauellus.

Iauellus.
Rosignolo.
Redin.
Lessius.
Aegid.

Iauel. p. 2. phil. christ. tr. 7. c. 4. tit. De mansuet. 10. Red. de maiest. princ. §. Mansuetū Rosig. de disc. christ. perf. lib. 4. c. 36. & de act. vir. lib. 2. cap. 13. Less. lib. 4. c. 4. dub. 3. Aegid. lib. 1. de reg. p. 2. c. 27. 223. Peccatur contra mansuetudinem ira, & lentitudine, seu stupore. Et nota, quòd ira est per se quid indifferens, quo bene, & malè uti possumus. Et bene utimur ad ardua facta post diligentem consultationem exequenda. Et licet appetimus, ut secundum rationis ordinem vindicta fiat, ut D. Th. 2. 2. q. 158. ar. 2. corp. & ar. 1. ait, quòd irasci secundum rectam rationem laudabile est. Vnde Nemes. lib. de nat. ho. cap. 21. ut referunt, iram vocat rationis satellitium; si tamen modum à ratione præscriptum non seruat, peccatum est. Quod dupliciter contingit, ut D. Th. loc. cit. ar. 3. 1. ex parte obiecti, ut si quis appetat peniri eum, qui non meretur, vel ultra quam meretur, vel non secundum legitimum ordinem, vel non propter debitum finem, qui est conseruatio iustitiæ, & correctio culpæ, ut D. Th. ar. 2. Ita hoc pacto peccatum mortale est ex genere suo, quia contra charitatem, & iustitiam. Potest tamen fieri veniale ob imperfectionem actus, ut cum motus iræ perfectum rationis iudicium præuertit: vel cum quis modicam vindictam appetit. 2. potest esse peccatum ex parte ipsius motus, ut quū quis nimis ardèter irascitur interius, vel si nimis exterius signa iræ manifestet. Quo pacto ira secundum se non habet de suo genere ratione peccati mortalis; potest tamè contingere quòd sit peccatum mortale, ut si quis ex uehementia iræ excidat à dilectione Dei, eū blasphemando, & proximi, eū maledicendo, uel non succurrèdo in necessitate; potest etiam esse peccatum mortale talis ira ratione scandali in Prælato, ut notat Less. lib. 4. cit. num. 25. Vide Val. tom. 3. disp. 3. q. 3. p. 1.

D. Thomas

Nemes.

224. Nota quòd Arist. 4. eth. cap. 5. & D. Th. loc. cit. ar. 5. ponunt 3. species iracundorum. Quidam enim sunt excandescentes, siue acuti; & sunt illi, qui prædominari cholera, subito ebulliunt; citò tamen desistunt, nec patiuntur solem occidere super iracundiam suam. Et reddunt rationem huius rei Arist. quia tales iram

Lessius.
Valentia.
Arist.

interius non retinent, sed eam statim exterius manifestant. Secundi dicuntur amari; & sunt illi, qui fulua bili abundantes, quæ uiscosa est, & non facile resolutibilis, difficulter iram deponunt, nisi uindictam; post uindictam tamen quiescunt. Et hi, ait Philosophus, sunt tum sibi ipsi molestissimi; tum iis, qui maximè ipsis sunt amici. Tercij dicuntur difficiles, seu infensi; & sunt illi, qui atra bili, seu melancholia abundantes, quæ est frigida, & sicca, & materia grossa, ac difficillimè dissolutionis, numquam iram deponunt, nisi post uindictam, & sic in ea perseverant usque ad mortem. Hi ab amaris differunt, quòd illi etsi difficiles sint, tempore tamen sanantur; infensi autem numquam, nisi uindictam. Vnde de his ait Ar. quòd placari sine ultione non possunt. Vide Iauel. loc. cit. & Bur. ad cap. 5. 4. eth. & Less. loc. cit. nu. 29.

225. Iræ esse fugiendam Prælatis, multis probat Red. de maiest. princ. §. Ad iracundiã tardum, à num. 3. ut quæ eos maximè iustitiã rectam exequi impediatur; eamq; ut fugiant horret, ut quæ eos maximè dehonestet, eorumq; virtutes deturpet. Compatiendum quidem iracundis subitis, est, utpote qui naturaliter ad id impellantur. Sed negari non potest, quod multum obscurant virtutes illius, qui tali se finit passione trahi. Vnde etiam consulo, ut qui difficile ira abstinere, à Prælatiis etiam abstinere, nam hæc homines requirunt maximè phlegmaticos, & patientes. Præterquam quòd Prælatus sine amicis viuere nequeunt, & iracundo non commiseri præcipitur Prou. 22. Noli esse amicus homini iracundo, neq; ambules cum viro furioso. Remedia contra iram afferunt Buf. in Pan. ver. Ira. Tor. phil. mor. princ. lib. 7. c. 11. & Less. loc. cit. nu. 33. Maximè, & principale est iræ dilatio. Quid.

Et notent etiam consiliarij, & amici Prælati, quòd non debent statim exequi mandata Prælati irati, sed debent expectare quousq; cesset illius ira usq; ad 30. dies, si negotium patiat; pro quo est textus mirabilis in l. Si vindicari C. de pœnis. Et notent vltimus quòd mandatum Prælati, quod de se est generatium scandali, exequendum non est, sub quacumq; pœna; & verbis fiat; cap. Si quando, de rescr. vbi Panor. & Fel. Stupore autem peccat Prælatus, quando defectu iræ, & animositatis prætermittit aliquod officium iustitiæ, vel charitatis, ad quod est obligatus: ut monere, corripere, castigare, contumaces retundere, malis occurrere. Non habet tamen stupor distinctam malitiam ab ea, quæ est in omissione officij debiti, cuius est causa; ut Less. loc. cit. num. 35.

226. Clementia, de qua D. Thom. 2. 2. q. 157. agit promiscuè cum mansuetudine, est secundum Sen. 2. de clem. cap. 3. Temperantia animi in potestate vlciscendi. Vel est lenitas Superioris aduersus inferiorem in constituendis pœnis. Seu est inclinatio animi ad lenitatem in pœna exigenda. Vel clementia est moderatio aliquid ex merita, & debita pœna remittens. Et deniq; clementia est, quæ se flebit circa id, quod merito constitui posset. Ex quo loco collige 1. quòd hæc virtus est solum propria Superiorum, qui solum habent potestatem puniendi delicta. Collige 2. quòd ad clementiam pertinet mitiorem irrogare pœnam, quam lex præscribat; intellige de lege ab ipso

Euridano

Redin.

Busenius.
Torres.Panorm.
Felinus.D. Thom.
Seneca.

ipso Superiore lata. Nam circa leges latae à regula, vel Superiorum maiorum, tunc inferior auctoritatem non habet, nisi arbitrium inferioris admittant, nam tunc clementia uti potest, mitius leges interpretando. Collige 3. debere id facere Superiores ex animi lenitate, non ex aliquo interesse rerum, vel sanguinis; nam tunc non est actus clementiae, nisi materialiter. Clementia roborat, & confortat Praelatorum officium. Vnde Prou. 20. Misericordia, & veritas custodiunt Regem, & roboratur clementia thronus eius. Et Salust. ad Caes. ut referunt, Qui benignitate, ac clementia imperium semperauerit, his candida, & lata omnia fuisse; etiam hostes equiores, quam alij ciues. Et Sen. 1. de clem. cap. 5. Est ergo clementia omnibus quidem hominibus secundum naturam, maxime tamen decora Imperatoribus. Clementia in quacumque domum peruenerit, eam felicem, tranquillamque praestabit; sed in regia quò rarior, eò mirabilior. & cap. 11. Clementia non tantum honestiores, sed etiam praestit, ornamentumque imperiorum est. & cap. 19. Excogitare nemo quidquam poterit, quod unguis decorum regenti sit, quam clementia; quocumque modo is, & quocumque iure praepositus ceteris erit. Et infra. Non est opus instruere in altum aditas arces, nec in ascensum arduos colles emunire, nec latera montium abscindere, multiplicibus se muris, turribusque sepire. Saluum Regem in aperto clementia praestabit. Vnum est inexpugnabile munimentum, amor ciuium.

Plura apud Red. loco cit. §. Ad clementiam pronum. Menoc. inst. pol. lib. 2. cap. 13. Scrib. in pol. christ. lib. 1. cap. 2. & in Sup. relig. lib. 1. cap. 4. Ant. & Max. ferm. 98. Contz. 3. pol. c. 16. Lips. lib. 2. ciu. doct. cap. 12. & 13. Roseum in princ. christ. cap. 23. De medijs ad acquirendam clementiam Peral. in sum. virt. tract. de temper. cap. 6. Less. lib. 4. cap. 4. num. 40. Notet hic noster Praelatus Thucyd. dictum lib. 3. Nati omnes peccare, & labi sunt, quam priuatum, quam publicè, neque lex est, quae satis valide veset, aut capiat modum.

227. Aduertit tamen Less. loco cit. num. 41. quòd in quibusdam casibus magis expedit uti seueritate, quae est inflexibilis animi rigor, nihil de merita, vel statuta poena remittens, quam clementia. V. G. si subditi sint maligni, & refractarij, qui aliter in officio contineri non possint. Item quando crimen ex pura malitia commissum est: Item quando pluries remissè punitus est delinquens. Item si delictum sit publicum, & scandalosum, praesertim apud seculares. Denique seueritate utendum, quando id magis inducatur expediens, vel ad emendationem delinquentis, vel ad publicam disciplinam faciendam, qui est punitionis finis, ac proinde ab eo mensura uindictae sumenda est. Et constat ex l. Si hominem ff. depositi. l. Eleganter §. Idem Labeo ff. de dolo. l. Obseruandum ff. de off. praesid. cap. 2. in fine, de maled. cap. Est iniusta, 13. quaest. 4.

228. Opponitur clementiae per excessum crudelitatis, de qua D. Thom. quaest. 159. quae secundum Senecam 1. de clem. cap. 4. Nihil est aliud, quam auocitas animi in exigendis penis. Et infra. Illos crudeles vocabo, qui puniendi causam habent, modum non habent. Per defectum opponitur ei nimia lenitas, quae non minus est

rebus publicis perniciofa, quam crudelitas; nam ex ea criminosi, & perturbatores pacis conualescunt. Crudelitas peccatum mortale est, quia notabiliter laedit proximum, excedendo regulam rectae rationis, & iustitiae, ut Val. tom. 3. disp. 9. quaest. 3. par. 1. col. 6. grauitas nimiae lenitatis pensanda est ex magnitudine officij, quod omittitur, & ex damnis inde communitalis secutis. Vide Less. loco cit. num. 44. Fugienda nostris Praelatis crudelitas, & mente semper tenendum dictum Aug. ad fr. in ex. ser. 26. Melius est, ut redarguamur de misericordia, quam de crudelitate. & dictum Cassiod. lib. 1. uar. epist. 3. Benigni quippe Principis est, non tam delicta velle punire, quam tollere, ne aut, acriter vindicando, aestimetur nimis, aut leniter agendo, putetur imprudens. & sumendum consilium Ber. lib. 3. de confid. cap. 3. Tene medium, si non vis perdere modum; alioquin recordor illis sententiam Sallu. ad Caes. Equidem ego cuncta imperia crudelia, magis acerbata, quam diuturna arbitror, neque quemquam à multis metuendum esse, quin ad eum ex multis formido recidas.

229. Modestia, de qua D. Thom. 2. 2. quaest. 160. est quaedam animi moderatio, atque compositio, à qua ad exteriora procedit in dictis siue ioco, siue serio, & actis, & corporis gestibus laudabilis decencia, atque ornatus. Ita Iauell. phil. christ. par. 2. tract. 7. cap. 4. tit. De modestia. Ber. epist. 113. Disciplina [modestia] mentem, & corpus componit, cernicem submittit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur linguam, gulam franat, iram sedat, format incessum. Modestia, inquit Basl. apud Ant. ferm. 34. est modestè sentire, alterum conuiciantem ferre, agnoscere peccatum, accusationes pati. Cic. 1. de off. ait, quòd modestia est scientia earum rerum, quae aguntur, aut dicuntur, loco suo collocandarum. Seu est virtus, externos motus, & gestus corporis ex praescripto rectae rationis temperans. Hanc esse Praelatis regularibus in primis necessaria suadet. Tum quia Praelatus debet esse paratus reddere rationem omni poscenti 1. Petri 3. Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem, &c. Sed haec ratio debet reddi cum modestia, ut ibi subditur, sed cum modestia. Tum quia Sap. 6. dicitur. Si delectamini sedibus, & sceptris, ò Reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis. Sed Iac. 3. Quae de sursum est sapientia, pacifica est, modesta, &c. Tum quia Praelati lux mundi, & subditorum sunt, Matth. 5. Vos estis lux mundi; sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Ergo Praelatorum opera debent esse modesta; ad Philipp. 4. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Tum quia Praelati debent habere apud subditos opinionem virorum proborum, ad Philipp. cit. Oportet autem illum [Praelatum] testimonium habere bonum; hanc autem habere non potest, nisi exterius praebat exempla, & signa modestiae, ut Amb. 1. de off. cap. 18. Habetus enim mentis in corporis statu cernitur; hinc homo cordis nostri absconditus aut lenior, aut iactantior, aut turbidior, aut contra grauior, & constansior, & purior, & maturior aestimatur. Et Eccl. 19. Amicus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo. Et Greg. 3. par. past. adm. 24. Interior est custodia, quae ordinata seruat exterius mem-

Salustius

Seneca

Redinius.
Menochi
Scribanus
Anton. &
Maximus.
Contz.
Lypsius.
Roscius.
Peraldus.
Lessus.
Thucyd.

Lessus

D. Thom.
Seneca

Valentia.

D. August.

Cassiodor.

D. Bernar.

D. Thom.

Iauellus.

D. Bernar.

D. Basilius

Cicero

D. Ambros.

D. Greg.

D. Basilius

Tertull.

Cicero

Tacitus.
Patricius.

D. Amb.

D. Bernar.

Laertius.

Peraldus.

Cauas.

A. et Max.

Rosignol.

Muscha.

Lipsius.

Scriban.

Menocho.

membra. Qui ergo statum mentis perdidit, subsequenter foras inconstantia motionis fuit, atq; exteriori mobilitate indicat, quod nulla interiori radice stabilitatis subsistat. Tum quia Basili, in reg. ful. disp. quæst. 22. ait. Qui vite genus ab omni parte absolutum proficitur, hunc, si vel letum unquam ab officio suo recedere visus sit, omnes confectum observant, ipsiq; probri loco illud obijciunt, & faciunt, quod in Evangelio scriptum est, Couersus dixit vobis. Ergo debet Prælatus viuere non solum honestè quò ad essentiam, sed etiam modestè, quò ad modum. Adde, quòd debet Prælatus obnixè curare, vt ei placeat, cui se probavit; at nihil est acceptius Deo modestia, vt Tertull. de virg. vel. cap. 16. Disciplina quid magis Deo ratum sit, ostendit. Nihil est illi charius humilitate, nihil acceptius modestia, nihil perosius gloria, & studio hominibus placendi. Adde, quòd Cic. philipp. 8. ait, Persona Principis non solum animis, sed etiam oculis seruire debet ciuim. Et Tac. 15. an. Modestia famam neq; summis mortalium aspernenda. Et Patr. 6. de reg. tit. 19. In principis quidem vultu eam modestiam laudant, que grauitatem præferat, non autem vilitiam, & eam hilaritatem, que grati animi index sit, non autem leuitatis.

230. Ego modestiam omnibus Religiosis, & Superioribus præfertim, censeo esse maximè necessariam; ita vt vitiosas putem omnes eorum actiones, quæ modestia carent. Vnde soleo modestiam comparare saccharo, quod dapes non vitiat; sal, qui omnia condit; & Soli, qui omnia illuminat. Quare amaras censeo eas Religiosorum actiones, quæ saccharo modestiæ non dulcorantur; insipidas, quæ sale modestiæ non conduntur; obscuras, quæ sole modestiæ non illuminantur. Est virtus modestia, quæ Prælatum venerandum reddit, amabilem facit, virtuosum ostendit, humilem prædicat, charitatum designat. Est virtus modestia, quæ hominum animos attrahit, vincit, subiecit: est virtus apud Deum diues, apud quem nemo diues; & diues est, quia portio Dei est, vt ait Amb. 1. de off. cap. 18. Est virtus modestia, quæ nulli insidias machinatur, læsa non irascitur, de nullo sinistrum suspicatur, vt ait Bernar. de ord. vitæ. Studeat ergo Prælatus hanc virtutem acquirere. Acquiret autem, si æstimet, hominem se esse mortalem, hominibusq; præesse. Si cogitet in hoc exerceri Deum, vt exaltet humiles, vt superbos deprimat, vt dicebat Chilon apud Laer. in eius vi. Si recorderetur fortunæ instabilitatis, vnde qui hodie magnus est, cras esse potest paruus, vel nullus. Plura apud Peral. in sum. virt. tract. de temp. cap. 7. Chauas. de vera prud. lib. 2. cap. 11. Ant. & Max. serm. 34. Rosig. de discipl. christ. perf. lib. 4. cap. 37. Musch. de perfect. relig. lib. 4. à cap. 29. In casu nostrò quòd sit Superioribus necessaria, vide Patr. loc. cit. Lips. lib. 2. clu. doct. cap. 15. & in not. ad hunc locum; Scrib. in Sup. relig. lib. 1. cap. 3. Menoch. inst. pol. lib. 2. cap. 29. † † †

§. 24. De Speciebus modestiæ.

231.

IDE D. Tho. 2. quæst. 160. art. 2. Val. tom. 4. disp. 9. q. 1. par. 2. col. 4. Less. lib. 4. cap. 4. dub. 6. Dicendum est, species modestiæ esse 4. humilitatem; studiositatem, modestiæ morum exteriorum, ad quam eutrapelia, & modestiam externi apparatus, quæ paritas, seu simplicitas; & moderatio dicitur. Ita D. Tho. cum alijs loc. cit.

232. Humilitas, de qua D. Thom. quæst. 161. est depositio vani sensus, qui ab elatione vane de se existimationis proficiscitur; vt Basil. in cap. 2. Esa. & in reg. breu. Humilitas est, cum quis ceteros omnes se ipso superiores existimat. Bernar. epist. 48. Humilitas est contemptus proprie excellentiæ; & de gradu humil. Humilitas est virtus, qua homo verissima sui agnitione sibi ipsi vilescit. D. Thom. loco cit. art. 1. ad 1. Humilitas est virtus, qua quis defectum suum considerans, se in inferioribus secundum modum suum continet. Ex quibus collige, quòd humilitas fundatur in cognitione sui, qua, vt sit perfecta, postulat etiam cognitionem Dei; vnde fit vt coniunctissimæ sint humilitas, & charitas; hæc enim ex cognitione Dei prouenit, illa ex cognitione sui. Vnde Aug. in lib. de vit. bea. Non erin. te, nouerim me, vt amè te, vt contemna me. De hac virtute mira dicit PP. & in primis, quòd est fundamentum omnium virtutum. Bernar. lib. 5. de confid. in fine. Chryso. hom. 30. in Act. Ap. Nihil conferendum humilitatis virtuti; ipsa enim mater est, ac radix, & aluina, & fulcimentum, & vinculum bonorum. & hom. 35. in Gen. Virtus non est, nisi coniunctam habeat humilitatem. Est autem humilitas duplex. Vna interna; alia externa; hæc, si illa desit, vitium est, non virtus. Vnde Hier. ad el. Humilitatem sequere, non qua ostenditur, aut simulatur gestu corporis, aut fracta voce verborum, sed qua puro cordis affectu exprimitur; aliud enim est virtutem habere, aliud virtutis similitudinem. Quòd hæc virtus sit nostris Prælatis necessaria, constat tum Matth. 11. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. & Matth. 23. Qui maior est vestrum, erit minimus vester. & Eccl. 32. Rectorem te posuerunt, noli extolli, sed esto in illis quasi vnus ex ipsis. & Eccl. 3. Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Tum quòd humilitas est fundamentum virtutum, vt dictum est, & Prælatus eas omnes habere debet. Vnde Greg. lib. 2. regist. epist. 54. ad Io. Ep. Rauenn. Nihil splendidius fulget in Episcopali cervice, quam humilitas. Tum quòd Chryf. hom. 3. in Matth. ait, quòd nihil sic est amicum Deo, quam si quis minimis se annumeret. Minimus ergo esse debet Prælatus, qui cupit esse amicus Dei. Tum denique quia superbia, quæ est vitium oppositum humilitati, est maximè Deo odibilis, & hominibus; Eccl. 10. Odibili coram Deo est, & hominibus superbia. Vide circa hoc Aegid. de regim. lib. 1. par. 2. cap. 26. Et de humilitate Chauas. de vera prud. lib. 3. cap. 9. Perald. in sum. virt. tom. 1. tit. de beatit. à c. 1. Rosig. de act. virt. lib. 2. c. 14. & de discip. christ. perf. lib. 4. c. 38. Iauell. phil. christ. p. 2. tract. 7. c. 4. tit. de humil. Menoch. inst. pol. lib. 2. c. 29. Scrib. in pol. christ. lib. 1. cap. 9.

D. Thomas.
Valentia.
Lessius.

D. Basilius

D. Bernar.

D. Thom.

D. August.

D. Chryf.

D. Hieron.

D. Grego.

D. Chryf.

Aegid.
Chauas.
Peraldus.
Rosignol.
Iauellus.
Menocho.
Scribanus.

D. Thomas

233. Peccatur contra humilitatē superbia, & nimia sui abiectioe. De 1. D. Thom. 2. 2. q. 162. Est autem superbia Aug. lib. 14. de civ. Dei, cap. 3. appetitus perversae colitudinis. Et species superbiae secundum Greg. 23. mor. cap. 4. & D. Thom. art. 4. 4. sunt, de quibus sic Greg. Quatuor quippe sunt species, quibus omnis tumor arrogans demonstratur; cum bonum aut à semetipsis habere se aestimant: aut, si sibi datum desuper credunt, pro suis se hoc accepisse meritis putant: aut certe cum iactant se habere, quod non habent: aut, despectis ceteris, singulariter videri appetunt habere, quod habent. Superbia ex suo genere mortale peccatum est, vt D. Thom. art. 5. & art. 6. dicit quod est grauiissimum peccatum; quod intellige de superbia perfecta, quae excludit omnem subiectionem Deo, immò Deum ipsum contemnit. Superbia autem imperfecta, quae scilicet subiectionem erga Deum non excludit, tunc solum est mortale, quando quis ita appetit propriam excellentiam, vt sit paratus potius legem diuinam, aut humanam, vel praecipit Superioris transgredi, quam à sua excellentia cadere; vel etiam est mortale, quando ita se amat, vt proximum contemnat, infamet grauius, vel alia iniuria eum afficiat, quae fit peccatum mortale. In alijs casibus est solum veniale. Vide Less. lib. 4. cap. 4. dub. 9. nu. 68. Tolet. de 7. pecc. mor. cap. 4. de superb. num. 2. Val. tom. 3. disp. 9. quaest. 3. par. 1. col. 6. Fugienda regulatum Praelatis superbia, tamquam vitium à suo statu omnino abhorrens; audiantque; Bernar. hom. 4. super Misus est. *Vide post fressam seculi pompam nonnullos in schola humilitatis superbiam magis addiscere; quodq; magis perversum est, pleriq; in domo Dei non patiuntur haberi contempui, qui in sua non nisi contemptibiles esse possunt, vt saltem ibi honorabiles videantur, vbi ab omnibus honores contemnuntur.* O quam indecens, & ridiculum est, videre in Religionibus Praelatum superbum, & fastuosum, sibi in omnibus blandientem, & complacentem, mirantem se se, erecta incedentem ceruice, & passu obliquo, anatumque; quandoque; quasi aureum tuniculum de coelo demissum, & alterius speciei indiuiduum, intraque; se dicentem, Quis vt ego? non sum sicut ceteri hominum? Hic amicos non habet, nisi adulantes.

Lessius.
Toletus.
Valentia.

D. Bernar.

234. Alterum vitium est inordinata sui abiectio. Licet enim humilitas ad sui abiectioem inclinet, id tamen fieri debet cum debitis circumstantijs, ne scilicet abiectio redundet in iniuriam status, vel officij. Quare canendum est Praelato, ne praetextu humilitatis suae debitos dignitati honores recuset; potest tamen non indignari, nec exigere, si ex negligentia, vel rusticitate non offerantur; secus autem si ex fastu, vel malitia. Hoc autem peccatum erit mortale, aut veniale, vel ratione iniuriae, quae fit statui, vt si V. G. Prouincialis proponat sibi aliquem fratrem simplicem, aut nolit, vt occurrentes eum salutent. Vel ratione incommodi, quod sequitur ex recusatione officiorum sibi debitorum, vt si V. G. nolit, quod fratres exeuntes flexis genibus benedictionem sumant, & similiter suam culpam dicant. In his casibus, & similibus, quia Praelatus recusat id, quod suae dignitati debetur, & quia ex his sequitur magnum in Religione incommodum, scan-

dali nimirum, & relaxationis disciplinae, puto quod mortale esset. Si autem id, quod detrectat, tale sit, vt ad illud suscipiendum non teneatur, vel solum sub veniali, nullum, vel veniale peccatum erit. Vide Less. loco cit. num. 64.

Lessius.

235. Studiositas de qua D. Thom. 2. 2. q. 166. est D. Thom. loco cit. art. 2. corp. virtus temperans humanum appetitum circa rerum cognitiones, & studia. Officium huius virtutis est primò moderari appetitum sciendi, vt quis non velit plura, aut altiora scire, quam ipsius conditioni, & capacitati conueniat; nec pluris faciat scientiam, quam oportet, illam scilicet praeponeo ijs, quae sunt necessaria ad salutem. 2. moderari ipsam acquisitionem, & usum studij, vt scilicet quis studeat ea diligentia, qua oportet, eo fine, quo oportet, illis rebus, quibus oportet, & illis locis, & temporibus, quibus oportet. Denique; huius virtutis est, animum propter laborem annexum studia refugientem, vel in ijs languidè, & remissè se habentem impellere, & calefacere. Ita Less. lib. 4. cit. dub. 11. num. 78. vide tom. 1. huius op. cap. 30. & Suar. tom. 4. de relig. tract. 3. de societ. lib. 5. Circa sanitatem tuendam viris studiosis, vitamque; producendam, vide Marfil. Ficin. in opusc. de haere, lib. 1. & 2. & quae obstant viris studiosis, vide lib. 1. cap. 7. & quae hora sit inchoandum studium, vide cap. 8.

D. Thom.

Lessius.

Suar.

M. Ficin.

236. Contra studiositatem peccatur curiositate, & negligentia. De 1. D. Thom. loco cit. quaest. 167. & consilium in desiderio quodam, seu studio immoderato cognoscendi plusquam expedit, aut sicut non expedit, consideratis circumstantijs rei, personae, & officij, & per se est solum peccatum veniale, quia non est magna inordinatio, quod homo appetat scire quae ad se non pertinent; potest tamen fieri mortale. 1. ratione prohibitionis, vt si quis legat libros prohibitos, vel spectet duella, vel ludos spectari veritos in publico (non tamen si in occulto, nam spectatores communiter dicuntur, qui in publico spectant) Si Religiosus exeat monasterium ad studendum medicinae, vel legibus; secus tamen si priuatim in bonum finem ijs studeat, vt bene Less. loco cit. num. 83. 2. ratione materiae, vt si sit per se illicita, vt magia, vel periculosa, vt libri amatorij; vel inproportionata intellectui, vt si quis velit de mysterijs fidei iudicium ferre. 3. ratione mediorum, vt si quis scire, vel videre uelit aliqua Daemonis arte. Item si uelit scire arcana, quod alter sine mortali patefacere non potest. 4. ratione prauis finis, ut si scire uelit intentione nocendi, ut faciunt illi, qui quaerunt alienos defectus, non ut eos corrigant, ad illud Hebr. 10. Considerate vos inuicem in promotionem charitatis. Sed cum intentione despiciendi, detrahendi, uel oblectandi, contra illud Prou. 24. Ne insidieris, & quaeas impietatem in domo iusti. Quae sanè curiositas, odiosissima est, & humanae societati perniciosissima; nec; tam curiositas, quam malignitas dici meretur; unde de ea dicitur. Curiosus nemo est, quin sit maleuolus; & Nemo prudens curiosus. denique; potest esse curiositas mortale peccatum ratione incommodi connexi, ut si quis studio minus utili incubat, & praetermittat discere,

D. Thomas

Lessius.

vel exequi, quæ ad salutem necessaria sunt; quo pacto non possunt excusari a mortali Prælato illi, qui semper student scire quid nouum in mundo, vel in ciuitate fiat, ab omnibusquid diligenter inuestigant, vt alijs referre possint, & per hoc relicto choro, cui necessario deberent interesse, vel relicto studijs sacrarum literarum, cursitant per ciuitates, & domus, & id aliquando etiam cum scandalo deuotorum secularium qui scandalizantur videre in Religiosis tam ardens desiderium sciendi ea, quæ illorum statui sunt omnino inuitia; officium enim Religiosorum est contemplationi vacare, mysterijs diuinis insilire, proximorum saluti incumbere; Ad hoc autem impertinens est scire, quid in Belgio agatur, quid Romæ sit actum, quid in ciuitatibus singulis horis occurrat. Negligentia etiam peccatur contra studiositatem mortaliter, vel venialiter, ratione materiæ, cui studere tenentis sub mortali, vel veniali, Vnde dixi tom. 1. hulus op. loco cit. concl. 4. quod religiosi scholares, ad studendum deputati, si sunt notabiliter in studendo negligentes, peccant mortaliter, Quod etiam docent Bann. 2. 2. q. 33. art. 3. dub. 3. concl. 3. Reginald. in prax. lib. 2. num. 55. & Lambert. de iur. patr. lib. 2. par. 1. q. 9. art. 24. num. 6.

Banner.
Reginald.
Lambert.

D. Thom.

237. Modestia in motibus exterioribus, de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 1. est virtus, decorem in externis motibus, & gestibus seruans, cuius officium est ordinare externos motus, quales sunt incessus, statio, sessio, motus capitis, contractio, & explanatio vultus, membrorum iactatio, vox, risus, aspectus secundum conuenientiam personæ propriæ, & secundum conuenientiam personarum, cum quibus, vel coram quibus agitur, & loci, & temporis, & negotiorum, de quibus agitur. Vnde Amb. 1. de off. cap. 19. Hoc est pulchritudinem viuendi tenere; conuenientia cuiusque; sexui, & personæ reddere. Hic ordo gestorum optimus, hic ornatus ad omnem actionem accommodatur. Quæ eadem habet Bernar. lib. de ord. vitæ. Et Cic. 1. de off. Tanta vis est temporis, & loci, vt si quis, cum causam sit acturus, in itinere, aut in ambulatione secum ipse meditetur, non reprehendatur: At, hoc idem si in conuiuio fiat, inhumane videatur. Quod ad modestiam in gestu, ait Bonau. in spec. discipl. ad nou. par. 1. cap. 19. quod duplex in eo custodia est adhibenda.

D. Amb.

Cicero.

D. Bonau.

1. vt unum membrorum alterius officium non usurpet, aut eius ministerium sui admixtione confundat. Si os loquitur, caput non agitur, manus non moueatur, & c. aut, si opera eius illi necessaria esse cognoscitur ad operandum, ordinatè moueatur. 2. vt quolibet membrum in eo, quod facit, debitum modum teneat, nec temperantiæ limitem, aut honestatis formam excedat, hoc est, vt in paucis exemplis probemus, videre sine apertione dentium, videre sine defixione oculorum, loqui sine extensione manuum, sine contorsione labiorum, sine agitatione capitis, sine eleuatione superciliorum, incidere sine modulatione gressuum, sine ventilatione brachiorum, sine gestulatione scapularum, iacere sine deiectione membrorum, sedere sine alterutra superiectione pedum, & sine alterutra accubatione laterum, sine diuacatione, seu dilatatione crurum, sine extensione, vel agitatione tibiarum. In particulari quod ad vocem ait Amb. loco cit. quod esse debet non remissa, non fracta, nihil se-

D. Amb.

mineum sonans, qualem multi grauitatis specie simulare consueverunt; sed formam quamdam, & regulam, ac succum virilem reseruans. Et Plutar. de tuen. val. Animis commotis vociferationibus, & iurgiosis clamoribus est temperandum; siquidem inæquales illæ spiritus intensiones, & impetus rupturas, & spasmos solent inducere. Quod ad risum Basil. in reg. sul. disp. quæst. 17. vsq; ad hilarem risum animæ lætitiâ detegere, non indecorum est, vt indicetur solum id, quod scriptum est, Cordis læti facies floret. Verum cachinnari voce, & ebullire corpore, non est eius, qui animam sedatiam habet, neque eius, qui sui ipsius potens est. Confirmat autem hunc sermonem Salomon, dum ait. Stultus in risu exultat vocem suam; vir autem sapiens vix quietè ridebit. Et Trithem. in cap. 4. reg. Sancti Benedicti inst. 55. Risus excusus lenitatem, & dissolutionem mentis indicat, nec tantum animæ, sed & corpori nocet. In risu enim sanguis recedit à corde, & ex valido risu homines sæpe suffocantur. Quod ad modestiam in gressu, Amb. 1. de off. cap. 18. & Bern. de ord. vitæ dicunt iisdem verbis. Est gressus probabilis, in quo sit species auctoritatis, grauitatisque pondus, tranquillitatis vestigium; ita tamen si studium desit, atque affectatio, sed motus sit purus, ac simplex, nihil enim fucatum placeat. Sed de his dicam plenius, si Deus dabit, cum de disciplina claustralium. Interim videatur Bonau. in spec. discipl. ad nou. par. 1. Ambr. 1. de off. cap. 18. & 19. Bernard. de ord. vitæ. Hugo tom. 2. de inst. nouit. Humb. in spec. relig. lib. 2. par. 3. à cap. 3. Contra hanc virtutem peccatur per excessum, petulantiam, seu insolentiam, quando scilicet motus externi, vel gressus communem modum excedunt; vel quando non assumitur modus congruens, vt si Religiosus moribus vtatur aulicorum, vel quando ficto animo modestia vtmur. Per defectum peccatur rusticitate. Petulantia ex se peccatum veniale est; potest tamen esse mortale ratione prauis finis, vel scandalali, aut alterius grauis nocimenti. Rusticitas ex se etiam est veniale; potest tamen esse mortale ob scandalum, vel quando quis sic se putaret contemni. Ita Less. lib. 4. cap. 4. dub. 12. n. 92.

Plutar.

D. Basil.

Trithem.

D. Ambros.
D. Bernar.

D. Bonau.
D. Amb.
D. Bernar.
Hugo.
Humbert.

238. Eutrapelia, quæ est species modestiæ, de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 2. est virtus, quæ ludis, & iocis rationis modum imponit, seu quæ in ludicris decorem seruat. Ita Less. loco cit. dub. 13. De decore in iocis, & ludis seruando, satis hic sup. cap. 2. §. 4. nu. 83. & vide Less. loco cit. Nigron. de his facit tractatum, quem vocat, De animi relaxatione, videbis præsertim à cap. 9. vide etiam Amb. 1. de off. cap. 23. vbi omnes iocos Religiosos, & Ecclesiasticos vetare videtur. Ait enim. Nam licet interdum honesta ioca, & suauia sint, tamen ab Ecclesiastica abhorrent regula. Et infra. Non solum profusos, sed omnes etiam iocos declinandos arbitror. Sed loquitur Amb. de iocis, in quibus interueniunt obscena, vel in quibus contristatur proximus. Nam alioquin subdit, Plenum tamen suauitatis, & gratiæ sermonem esse non indecorum. Quod nos iocos religiosos vocamus. Et quod hæc virtus sit Prælatis necessaria, probat Aegid. lib. 1. par. 2. de regim. c. 30. Interponenda enim sunt gaudia curis. Et per istos iocos quiescimus, vt velocius, & ardentius curis insistamus.

Lessius.

D. Thomas

Lessius.

Nigron.

D. Amb.

Aegid.

D. Thomas

239. Contra hanc virtutem peccatur per excessum, cum quis amplius sibi in istis indulget, quam recta ratio permittat. Per defectum, cum minus. Per excessum dupliciter, vt D. Thom. loco cit. art. 3. 1. ex actione ipsa, vt cum quis causa ludi vtitur verbis, vel factis, quae de se sint peccata mortalia, vt si quis verba obscœna cum scandalo audientium, etiam per iocum, diceret, & turpia facta narraret animo ad libidinem prouocandi; seu fraudibus in nocentium graue colludentium vteretur. 2. potest esse excessus etiam mortalis propter vehementiam affectus ad ludum ex circumstantijs, scilicet personæ, vt si Religiosus alex ludat; loci, vt si ludatur in loco sacro, cum scandalo, & impedimento diuinorum; temporis, vt si propter ludum, quis in die festo missam non audiat; finis, vt si quis, ludat animo ad malum pertrahendi. Per defectum peccatur, quando quis eget animi relaxatione, & eam admittere non vult; vel quando sua rusticitate alijs molestum se exhibet; & in his casibus est peccatum de se solum veniale; nisi grauius offendat ex hoc sanitatem propriam, vel socios. Vide Val. tom. 3. disp. 9. quaest. 3. par. 1. Less. lib. 4. cap. 4. dub. 13. à num. 97. Caiet. 2. 2. quaest. 168. art. 3.

Aboluitur

Valentia.
Lessius.
Caietanus.

Aristotel.

240. Et aduerte, quod qui peccant in iocis per excessum primo modo, scurræ dicuntur. Qui per defectum, agrestes, & rustici, vt Arist. 4. eth. cap. 8. Qui in ridiculis excedunt, scurræ esse, atq; importuni videntur, qui ridicula potius asserant adeo, vt studeant potius risum mouere, quam honestè loqui, &c. Qui autem neq; ipsi quidquam ridiculi dicunt, neq; alios dicentes æquo animo patiuntur, rustici, & duri sunt. Hanc scurrilitatem abiectionem esse à republica regulari, & consequenter à Prælato principalius, docet Cl. Alex. lib. 2. pedag. cap. 5. dicens, Si ergo qui risum mouent, sunt exterminandi à nostra republica, longè abest, vt nobis permittat risum mouere. absurdum enim esset, quorum auditores esse prohibebitur est, eorum imitatores inueniri; multò autem est absurdius studere, vt ipse sis ridiculus. Et Basil. in const. monast. cap. 13. Vitandæ omnes omnino in sermone faciliæ, & scurrilis dicacitas sunt. Nec solum scurrilitate prohibitum est vti, sed etiam scurriles audire. Ait enim Arist. loco cit. Quæ quisq; audire patitur, eadem quoque facere videtur. Et Epict. in enchir. cap. 49. Cum igitur tale quidpiam inciderit, aut si seret opportunitas, obiurgabis eum, qui sermonem illum iniecerit, aut taciturnitate saltem, & rubore, vultuq; estedens, eam orationem tibi displicuisse. vide plura apud Nigr. loco cit. cap. 13. Videatur pro ista virtute Raynaud. de virt. lib. 6. sect. 2. cap. 10.

Cic. Alex.

D. Basilius

Aristotel.

Epict.

Nigr. Raynaud.

D. Thomas

Lessius.

Hugo.

241. Modestia, seu paritas corporis in ornatu, de qua D. Thom. 2. 2. quaest. 169. est virtus, quæ decorem in cultu corporis, & alio rerum externarum apparatus seruat. Ita Less. lib. 4. c. 14. dub. 14. n. 100. Officiu huius virtutis est ex affectu honestatis moderari corporis ornatum, & domus, seu cellæ, habita ratione personæ, consuetudinis, temporis, loci, negotij præsentis, &c. Qualem deceat esse Religiosorum habitum docet Hugo instit. nouit. cap. 11. Nimirum quod in habitu quinque modis disciplina custoditur. In genere, ne scilicet vestimenta nostra sint nimis pretiosa. In qualitate, ne nimis sint subtilia,

vel mollia. In colore, ne nimis sint nitida, siue quolibet alio modo supra quam propositio religiosa conuersationis expetit, fuscata. In formatione, vt sint decenter, & religiose composita, & humilitatis signum habentia, id est non nimis magna, aut dependentia, aut fluxa, nec nimis stricte, siue quolibet alio modo secundum seculi vanitatem desorta. In coaptatione; coaptatio autem ad modum portandi pertinet; nam sunt quidam stulti, qui stultis placere cupientes, quodam artificio vestimenta sua circa se componunt. Alij vero maiori scurrilitate ridiculose transuertunt; alij autè, vt pompâ de se faciant explicat ea, & quantum possunt, latius distendunt; alij temere corrugata in vnum colligunt; alij conseruantes, & complectentes inuolunt, &c. Alij incedentes sinoso symmate, terram verrunt, & limbis dependentibus, immò retrò consequentibus caudis, in similitudinem vulpium vestigia sua obducunt. Et contra vanos Monachos ait Ber. ser. 1. super Missus est. Quid de ipso habitu dicam? In quo non iam calor, sed color, requiritur, magisq; cultui vestium quam virtutum, instituit. Pudet dicere. Vincuntur in suo studio muliercule, quando à Monachis presium affectatur in vestibus. Non splendeat itaque toga, nec sordeat, vt ait Sen. epist. 5. Immo Hier ep. 2. ad Nep. Ornatus, vt sordes pari modo fugiendæ sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redollet. Vide Bonau. in spec. dicit. ad Nouit. cap. 25. & tom. 1. huius op. quaest. 2. cap. 3. versu Quod ad uestimentum. Quod hæc virtus sit Prælati necessaria, constat. Tum quia si ipsi non sunt in hac modè, multò minus erunt in eo subditi, nam à boue maiori discit arare minor. Tum quia dicit Basil. apud Anton. serm. 34. quod est hominis civilis officium, vt omnia faciat, & dicat, ex quibus ab alijs gloriam consequatur. At ex vestium vanitate non gloria, sed vituperium reportatur.

D. Bernard.

Seneca.
D. Hieron.

D. Bonau.]

D. Basilius

242. Peccatur contra istam virtutem per excessum, & per defectum. Per excessum dupliciter. 1. quia ornatus sit contra receptam consuetudinem, & contra id, quod faciunt sibi pares religiosè viuentes; turpis enim est pars, quæ non congruit suo toti. vt D. Thom. 2. 2. quaest. 169. art. 1. corp. Vnde ex hoc turp. mortaliter peccare eos Prælatos, qui gerunt habitus ex pannis pretiosis, V. G. Segobiensibus, vel Ciuitatensibus in partibus Italiæ, & præsertim hic Genuæ, vbi panni fabricantur, ex quibus omnes alij fratres vestiuntur; adest enim tunc scandalum Religiosorum, & secularium. Hinc Cassian. lib. 1. instit. cap. 3. ait, Sint vestimenta ita vilia, vt nulla coloris, vel habitus nouitate inter ceteros huius propositi viros habeantur insignia; ita à studiosis acurationibus aliena, vt nullis rursum sint affectatis per incuriam sordibus decolora. Idem dicit de ijs Prælati, qui ornamenta cellæ habent extraordinaria, & sumptuosa. 2. peccatur contra istam virtutem per excessum, ex nimio, & inordinato affectu uentis. Quod tripliciter contingit; uel enim ex hoc ornatu querit quis uanam gloriam apud homines, uel querit apud se delicias, quatenus ornatus uestium ordinatur ad fomentum carnis; ad quod pertinet, si per talem ornatum intendat pellicere ad impuros amores; uel 3. quia sollicitiùs, & diutiùs, quam par est, quis in se ornando occupetur, etiam si ex nullo malo fine id faciat.

D. Thom.

Cassianus.

In istis casibus, si absit scandalum, & propter ornatum non omitatur, quæ sub mortali fieri debent, non puto peccatum mortale interuenire, nisi quando intendit pellicere ad amores impuros. Per defectum peccatur contra istam virtutem dupliciter. 1. ex negligentia, quando qui in se ornando est negligentior, quam re-cta ratio dicitur, aut consuetudo, vel conuersatio illorum, quibuscum viuit, patitur. Et exemplificat Arist. 7. eth. cap. 7. *Si quis pallium trahit, ne si, ipsum tollat, dolorem sibi laborando creet.* Et hoc communiter est veniale, nisi ex tali negligentia generetur scandalum, vel ali-quod notabile damnum proprium, vel alie-num. 2. per defectum ex malo fine, vt si quis ex ista vtilitate cultus vanam gloriam querat; & hoc pertinet ad hypocrisim. Vnde Aug. lib. 2. de serm. Dom. in mon. cap. 19. *In hoc capitulo maximè aduertendum est, non in solo rerum corpo-rearum nitore, atq; pompa, sed etiam in ipsis sor-dibus luctuosus esse posse iactantiam, & eo pericu-losiorem, quò sub nomine seruitutis Dei decipit.* Vide Iauel, phil. christ. par. 2. tract. 7. cap. 4. tit. de parc. Val. tom. 3. disp. 9. quæst. 3. par. 1. sine Less. lib. 4. cap. 4. dub. 14. à num. 102. Regln. in prax. lib. 22. à num. 63.

Aristot.

D. August.

Iauellus.
Valentia.
Lessius.
Reginald.

CAP. IV.

De corporali habilitate, qua requiritur in eli-gendo ad Pralatas regulares.

D. Thom.
Garcia.
Suarez.
Henric.
Lambert.
Covarr.
Tiraq.
Menoch.
Parisius.
P. Greg.
Borgasius.
D. Anton.
Maiol.
Diaz.
Rebuffus.
Auila.
Lessius.
Reginald.
Molina.
Valentia.
Salon.
Aragon.
Sorus.
Mandosius.
Hostiensis.
Nauarrus.
Campanil.
Sigsimund.
Duarenus.
Barbisa.

Lessius.
Garcia.
Panormita.

IDE D. Thom. 3. par. quæst. 82. art. 10 & addit. ad 3. par. q. 39. art. 6. Garc. de benef. p. 7. cap. 12. Suarez to. 5. in 3. p. disp. 51. sect. 2. Henric. lib. 14. cap. 8. Sayr. lib. 6. de cens. à cap. 7. Lamb. de iur. patr. par. 1. lib. 2. quæst. 7. art. 12. Covarr. in clem. Si furiosus, 1. par. init. nu. 4. Tiraq. in l. 2. connub. glos. 1. par. 2. nu. 59. Menoch. de arb. lib. 2. cas. 226. Paris. de resign. lib. 5. quæst. 3. à nu. 13. & quæst. 6. à nu. 3. P. Greg. lib. 47. syat. cap. 9. à nu. 3. & cap. 10. à nu. 19. & tom. 2. de cr. de elect. cap. 11. nu. 10. Borgas. de irreg. p. 5. tit. de corp. vit. pag. 108. Ant. 3. par. tit. 28. cap. 5. Maiol. de irreg. lib. 1. à c. 13. Diaz in pract. crim. cap. 17. Rebuff. in prax. tit. de disp. cum corp. vit. Auil. de cens. par. 7. disp. 3. Less. lib. 2. c. 34. dub. 25. Regln. in praxi lib. 30. tract. 2. à nu. 44. Mol. tract. 3. de iust. disp. 70. Val. tom. 4. disp. 7. q. 19. tit. de irreg. ex def. corp. Sal. 2. 2. q. 65. art. 1. contr. 4. Arag. 2. 2. cit. Sot. lib. 5. de iust. q. 2. ar. 1. Mandos. de sign. grat. tit. de disp. cõ corp. vit. Host. in sum. tit. de corp. vit. Nauar. in man. cap. 27. à num. 198. & lib. 1. conf. tit. de corp. vit. Campanil. de diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. Sigism. de elect. par. 2. dub. 88. 89. Duar. lib. 4. de benef. c. 3. & 4. Barbof. de off. ep. p. 2. alleg. 44. 2. Dicendum est, eam habilitatem corporalem de iur. nat. requiri in eligendo ad Pralatas regulares, quæ est necessaria ad decenter exercendum munus Prælatiæ, ad quod eligitur, ita vt, si hæc desit, electio nihilominus secuta sit nulla. Ita cit. DD. & in specie Less. loc. cit. Garc. par. 7. cit. num. 3. Panor. in cap. 2. de cler. ægrot. num. 2. & dixi tom. 1. huius op. q. 4. cap. 6. quæstio 14. Constat 1. ex Scrip. Leu. 21. *Homo de semine tuo per familias, qui habuerit ma-*

*culam, non offeret panes Deo suo. Nec accedat ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, si paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, &c. 2. ex cap. Nisi cum pri-dem, §. Alia verò, de renunc. ibi, Per quam impotens redditur ad exequendum officium Pastoris Et ex cap. 2. de cler. egr. & ex cap. Exposuisti de corp. vit. & ex cap. Thomas monac. eod. tit. & ex multis cap. quæ habentur in dist. 55. & ex Concil. Trid. sess. 22. cap. 4. de refor. in fine, vbi ait. *Nec alius in posterum fiat proniso, nisi ijs, qui iam etati, & cæteras habilitates integrè habere dignoscantur, aliter irrita sit proniso.* Qui autem impotens est ad decenter exercendum officium, ad quod assumitur, non habet omnes habilitates requisitas. Et Concilium ibi loquitur non solum de dignitatibus, & beneficijs cathedra-lium, & collegiarum; sed etiam de dignita-tibus, & personatibus Regularium, vt Comit. lib. 6. resp. mor. quæst. 64. num. 2. Et confirma-tur ex decr. Clem. VIII. confir. à Paulo V. Greg. XV. & Urb. VIII. pro reform. Reg. to. 2. nostr. priu. in const. 10. Urb. VIII. §. 53. vbi sic. *Ad officia, gradus, & Prælaturas illi præci-pue eligantur, qui possint, & consueverint regulas Ordinis, & constitutiones observare.**

3. Ex his colligitur 1. valetudinarios (qui scilicet malo corporis habitu, & affectu sæpè malè valent, atq; ita frequenter ægrotant, vt declarat Menoch. lib. 2. de arb. cas. 6. num. 5. & qui valetudinarij dicantur in regula Minim. dixi to. 1. huius op. loco cit. Et habetur etiam in cap. Val. 5. num. 16) non posse eligi ad Præ-latas; quia muneri sibi iniuncto satisfacere non possunt; cum enim Prælati munus sit vigi-lare super sibi commissio grege, & isti lan-guentes vix sibi inuigilent, sunt omnino inepti ad dignitates recipiendas; & cum in multis sint priuilegiati, vt Menoc. loco cit. num. 3. & Pa-ris. de resign. lib. 5. quæst. 3. à num. 29. & in Re-gula nostra Correct. num. 56. Prælati autem de-beant esse forma gregis, isti nullo modo pote-runt suo muneri satisfacere. Vnde erunt ineli-gibiles, & si eligantur, electio erit nulla, iuxta cap. fin. de resc. in 6. & electi tenentur renun-ciare in conscientia, nec aliter possunt absolui. Nauar. in man. cap. 25. num. 133. Paris. loc. cit. quæst. 6. nu. 9. Suar. to. 5. in 3. par. disp. 51. sect. 2. num. 17. D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 4. Quo loco vnum notat Cai. quod hic etiam pro toto hoc cap. no-tandum est, nimirum, quòd illæ causæ, quæ obli-gant Prælatum ad renunciandum Prælatijs (de quibus ibi D. Th. ex cap. Nisi cum pri-dem, de renunc. obligant multò magis ad non suscipien-dum, etiam sponte oblatas; atq; etiam obligant electores ad non offerendas, cum causa notoria est. Et aduerte, quòd semel reprobatus ab ali-qua dignitate propter infirmitatè, vt eam ite-rum possit habere, debet probare se sanus glos. cap. Inter canonicos, verb. Recusatus, de elect. vbi Io. And. & Panor. P. de Baisio in direct. elect. par. 2. cap. 5. num. 5.

4. Notandum tamen hic est, quòd si detur aliqua dignitas, quæ compatibilis sit cum in-firmitate, etiam perpetua, ad illam talis in-firmus assumi poterit. Solum enim prohibent Canones, eos infirmos assumi, qui ex in-firmitate impotentes redduntur ad exequendum offi-

Mena.

Comitolus.

Menoch.

Valentia.

Menoch.
Parisius.Nauar.
Parisius.
Suarez.
D. Thomas
Caietanus.Io. Andr.
Panormita
P. de Baisio

Parisius

officium suum, ut docet Glossa in cap. Nisi cum-
 pridem cit. uer. Impotens. Paris. lib. 5. de re-
 sign. q. 3. nu. 18. Quod etiam est uerum in Or-
 dine nostro; licet statutum Val. 5. cit. uideatur
 dictos inhabilitare ad omnia officia, cum tamē
 se referat ad statutum Barch. 1. num. 19. ubi hi
 inhabiles solum declarantur ad officia superio-
 ratur exercenda, dicendum est, quod etiam in
 Ordine nostro currit dicta reg. iur. commun.
 scilicet, quod ualentinarij non possunt habere
 ea officia, quae non possunt exercere. Quod
 etiam innuit dictum statutum Val. dum ait. *De-
 claramus eos inhabiles ad officia quaecumque etiam
 Generalatus.* Puto itaq; posse aliquem Patrem
 benemeritum, licet infirmū, in Collegam Pro-
 uincialis assumi; hic enim consilijs iuando
 Prouincialem, munus suū secundū Regulam n.
 40. implebit, ad tex. in l. ult. cum ibi not. Cod.
 Qui morb. lib. 10. Nec obstat, quod Collegae
 debeant uisitare Prouincias cum Prouincialibus
 secundum determinationem Clem. VIII.
 tom. 2. nostr. priuil. in eius const. 2. §. 9. Cum
 enim Prouinciae in Ordine nostro communiter
 non sint ita amplae, & magnae, quid impedit,
 quod qui per sex menses comedit carnes, eo tē-
 pore, quo non comedit, quod possit cum Prouin-
 ciali uisitare? Adde, quod secundum determi-
 nationes Capitulorū generalium, quibus fortē
 nō derogant dicta decreta, saltē parte non infir-
 me, potest Prouincialis cum duobus solis Colle-
 gis Prouinciam uisitare. Quod etiam consue-
 tudo approbare uidetur. Et quod dixi de Colle-
 gis Prouincialis, intellige de Senioribus,
 de Scribis Capitulorum, de Discretis ad
 Capitulum prouinciale, & de Definitoribus;
 non tamen de Collegis Generalis, quia isti
 sunt in continuo motu, & debent esse ualde sani
 & mente, & corpore. Atq; ita uidetur docere
 Suar. loc. cit. nu. 18. An autem debiles sint in-
 eligibiles ad dignitates, distingue. Si debilitas
 prouenit ex mala corporis dispositione, & tem-
 perie, ineligibiles sunt; est enim idem cum in-
 firmitate; aliās non. Ita Menoch. lib. 2. de arb.
 cas. 6. num. 14. Paris. loc. cit. q. 3. nu. 26. Idem
 dic de praepinguibus: Hi pigri, & desidēs com-
 munitē esse solent, somnoq; atq; gula multum
 dediti; unde inhabiles sunt ad regimen anima-
 rum, cum uix uentrem gubernare possint. Ita
 Camp. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. nu. 114.
 Qui tamen limitat; nisi carnositas naturaliter
 cuiquam aduenerit, praesertim si in toto corpo-
 re aequaliter adsit, nam tunc sunt satis habiles
 ad dignitates sustinendas.

Menoch.

Campanil.

5. Colligitur 2. esse ineligibiles eos senes,
 qui sunt inhabiles ad munus, ad quod assumun-
 tur, exequendum. Habetur in cap. Nisi cum-
 pridem, §. Alia uerō, de renunc. Docet D. Thom.
 2. 2. q. 185. ar. 4. Paris. lib. 5. de resign. q. 3. nu.
 51. Qui autem dicantur hi senes, licet non pos-
 sit certō determinari, cum non omnes homines
 unius sint complexionis, & temperamentis, nec
 sub eodem climate uiuant; unde prouenit, quod
 aliqui in quinquagesimo, alij in sexagesimo,
 alij in septuagesimo, alij in octogesimo anno
 cōfenscant; & hoc dicant Menoch. lib. 2. de arb.
 cas. 59. num. 3. & Paris. loc. cit. q. 6. nu. 7. esse
 relinquendum prudentis arbitrio. Puto tamen
 quod in Ordine nostro senes septuagenarij sint
 ineligibiles; quod etiam censuit Abb. in cap.

D. Thom.
Parisius

Abbas

Quoniam frequenter, num. 18. ut lit. non con-
 test. Moueor, nam licet hic Genus ob aeris pu-
 ritate homines diu uiuant, unde baiuli sep-
 tuagenarij ex sudore uiuunt uultuum suorum;
 in Ordine tamen nostro, ob asperam poeniten-
 tiam ab eo tempore languescere incipiunt; qua-
 re censeo, eos esse abluendos ab oneribus Pra-
 laturarum. Non nego tamen, quod, si reperia-
 tur aliqui senes septuagenarij robusti, & for-
 tes, ut multos cognoui, & cognosco ad-
 huc uiuentes, robustiores me, qui nec a longē
 quinquagesimum attingo, eligi non possint; im-
 mo alijs iunioribus sunt praerendi, quia in eis
 uiget, & uigor aetatis, & deuotionis, iuxta cap.
 1. de renunc. ubi Abb. nu. 6. praesumuntur etiam
 prudentiores iuuenibus, ut potē qui usu rerū do-
 cti, prudentiā sibi comparare potuerunt; si ut
 certo loco, §. Custodiam, ff. Commod. Pen. l.
 1. Cod. de consul. lib. 10. unde sunt etiam ma-
 ioris auctoritatis, cap. Domino sancto, dist. 50.
 6. Colligitur 3. leprosum esse ineligibilem.
 Constat ex Leuit. cap. 13. cap. Tua nos, de cler.
 agr. ubi leprosus reijcitur propter scandalum,
 & abominationem; Atq; ita D. Thom. p. 3. q.
 82. ar. 10. ad 3. & in 4. dist. 9. art. 4. q. 3. Sayr.
 lib. 6. de cens. cap. 9. num. 7. Camp. loc. cit. a
 num. 153. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 18. num.
 1. Paris. loc. cit. q. 6. num. 15. Borgas. de irreg.
 p. 5. tit. De cler. agr. num. 5. Addunt autem
 Maiol. num. 3. & Camp. num. 163. scabiosum
 non esse facile admittendum, quia est ualde sus-
 pectus de luxuria, ut Greg. 1. p. past. cap. 11. Et
 refertur in cap. Hinc etiam, d. 49. Non puto ta-
 men, laborantem scabie, etiam herculeā (quae
 scilicet ex atrabile, sicut lepra, ortum ducit, &
 illi affinis admodum est, & difficilē excutitur)
 si aliās sit idoneus, & periculum sit, ne, eo ne-
 glecto, minus dignus assumatur, esse arcendum;
 nam scabies nec impotentem reddit, nec mul-
 tum abominabilem. Fauet Sayr. loc. cit. nu. 9.
 7. Colligitur 4. laborantem morbo gallico
 notoriē esse ineligibilem. Sunt enim hi abo-
 minabiles ualde; & praeterea conflictantur as-
 siduē meritis doloribus, & tamquam publice
 concubinarij omnino arcendi, per cap. Sa cer-
 dotes, dist. 50. Atq; ita Maiol. loc. cit. cap. 19.
 num. 1. Borgas. loc. cit. num. 1. Sayr. cit. nu. 5.
 Paris. de resign. cit. nu. 28. Regin. in prax. lib. 30.
 n. 56. Auila de cens. par. 7. disp. 3. dub. 4. concl.
 1. Henriq; lib. 14. c. 8. nu. 8. & hoc licet ulcera non
 appareant foras, modō notoriū sit crimē. Quod
 notat Sayr. sunt enim isti infames ex notoria li-
 bidine. In Ordine nostro hoc non habet diffi-
 cultatem, propter statutum cap. Foriul. 1. num.
 3. Aduerte tamen, quod morbus gallicus quan-
 doq; prouenit solum ex aeris corruptione;
 quandoq; ex solo tactu, & osculis, ut aduertit
 Io: Almenar in suo trat. de mor. gall. cap. 2.
 Quare, nisi praecedant libidinis indicia, pote-
 rit quandoq; excusari Religiosus eo laborans.
 Ita Camp. loc. cit. num. 168.
 8. Colligitur 5. eum esse ineligibilem, cui
 ex nimia uenere ceciderunt barba, & capilli;
 sunt enim publici peccatores, & notoriē infam-
 es; unde omnino arcendi; per dict. cap. Sa-
 cerdotes, dist. 50. Secus autem, si ei ceciderint
 propter aliam causam, ut humorem fallum, &
 notabilem non inducant deformitatem, ita ut
 ridiculum hominem omnino non faciant. Ita
 Maiol.

Penna.

D. Thom.
Sayrus.
Maiolus.
Borgasius.

Parisius.
Reginal.
Auila.

Almenar.

Maiolus

Maiol. lib. 2. de irreg. cap. 19. num. 4. Sayr. loc. cit. num. 6. Regin. cit. num. 49.

9. Colligitur 6. phthisi laborantes, seu tabidos, esse omnino ineligibiles, extenuat enim hic morbus totum corpus, & contagiosus est Medicis, & incurabilis; licet aliqui dicant Cardano talem non fuisse. Constat ex cap. Ex parte tua, de cler. agr. ubi morbo incurabili laborantes, præsertim si contagiosus sit, ineligibiles sunt. Ita Maiol. loc. cit. cap. 20. num. 10. Henriq; loc. cit. Sayr. cit. num. 13.

Henriq;

10. Colligitur 7. podagrosos continuos, uel quasi continuos esse ineligibiles. Et quia morbus incurabilis est, iuxta illud Ouid. 2. de Pon.

Quidius

Tollere nodosam nescit medicina podagram.

Vnde militat tex. in cap. penul. de cler. agr. Et quia Prælati debent omnino esse expediti ad prospiciendum, & prouidendum necessitatibus subditorum, iuxta illud Zacch. 3. *Dabo tibi ambulantes, de his, qui nunc hic assunt.*

Altsidor.

Vbi pro ambulantes, legit Remig. Altsidor, Ministros. Et notat Hugo in cap. 20. 10: quod quinquages apparatus Dominus in illo die Resurrectionis, ut necessitatibus discipulorum prouideret, ad denotandam Prælatorum diligentiam: Podagra autem reddit omnino impotentem. Ita ex D. Thom. 3. par. quæst. 82. art. 10. ad 3. Expressè Maiol. loc. cit. cap. 21. num. 1. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 9. num. 4. Paris. lib. 5. de resign. q. 6. num. 3. Regin. in prax. lib. 30. num. 57. vers. Tertius morbus. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. num. 137. Si autem podagra non sit continua sed intermediat, non impedit. Paris. quæst. 3. num. 4. Camp. cit. Facit Abb. in cap. Cum inter canonicos, de elect. num. 7. cum non præbeat impedimentum perpetuum, non est cur perpetuò à dignitatibus arceat.

D. Thomas
Sayrus.
Parisus.
Campanil.
Abbas.

11. Colligitur 8. paralyti, & apoplexia laborantes esse ineligibiles. Habetur in cap. vlr. de cler. agr. & istæ infirmitates impediunt vsu, vel totius corporis, vel aliquorum membrorum, & abominationem faciunt; vnde generant impotentiam, & indecentiam. Ita Maiol. lib. 2. de irreg. cap. 24. num. 1. Sayr. loc. cit. num. 10. Paris. cit. quæst. 6. num. 22. 23. Campanil. num. 164. Qui autem solùm habent manus tremulas, aut caput, aut linguam, si tremor non sit ita magnus, ut decentem dictorum membrorum vsu impediatur, & abominationem, & risum non moueat, non puto esse ineligibiles.

12. Colligitur 9. morbo comitiali, seu caduco, laborantes esse ineligibiles, etiam si semel tantùm hoc modo vexati sint. Tum quòd is morbus vix sanabilis sit; & currit tex. in cap. penul. de cler. agr. Tum quòd horrorem gignit, & stomachum, timoremque videntibus incutit. Et expressè prohibetur, hos assumi ad dignitates cap. Communiter, d. 33. Ita Maiol. loc. cit. cap. 16. num. 1. & 2. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 9. num. 11. Paris. lib. 5. de resign. q. 6. num. 105. Val. tom. 4. dif. 7. quæst. 19. par. 3. de 2. specie irreg. Nauarr. in man. cap. 27. nu. 207. Sanctarell. var. resol. par. 1. quæst. 78. num. 1. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. nu. 172. Idem dicit de furiosis, & lunaticis, qui lucida interualla patiuntur; quia militat eadem

Valensia
Nauarrus
Santarell.
Campanil.

ratio, vt Maiol. loc. cit. num. 1. cap. 14. & P. Greg. lib. 47. synt. cap. 9. num. 12. & 14. & Molin. trat. 3. de iust. dif. 70. num. 12. Camp. num. 179. qui num. 182. ait, electionem de istis furiosis, &c. factam, esse ipso iure nullam; quod etiam dicit Sigism. de elect. dub. 89. num. 4. Idem dicit de dæmoniis; quod probat tex. in cap. Communiter, cum 2. sequ. dif. 33. & docent Maiol. loc. cit. cap. 15. num. 2. Sayr. num. 14. Borgal de irreg. par. 5. tit. de corp. vit. num. 15. Paris. loc. cit. num. 94. Campanil. loc. cit. à numero 188. & de his omnibus D. Thom. 3. par. quæst. 82. art. 10. ad 3. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 5. versùs finem. Henriq; lib. 14. cap. 8. nu. 8. & 9. Aduerte autem, quòd qui patiuntur lucida interualla, vel non laborant perpetua amentia, vel furia, licet eligi non possint, possunt tamen extra tempus amentia eligere, iuxta cap. Quamuis, 7. quæst. 1. Sigism. de elect. loc. cit. num. 6. quod idem dicit de dæmoniis num. 11.

P. Gregor.
Molina.

Sigism.

Maiolus
Sayrus
Borgastus
Parisus
D. Thom.
D. Anton.
Henriq.

13. Colligitur 10. stultos, fatuos, stolidos, seu simplices, & cæteros huiusmodi farinae homines esse omnino ineligibiles; hi enim omnes inepti sunt ad regimen animarum, nec illud exequi possunt, nec rectè, nec decenter; qui enim alios regit, debet esse illis eminentior, & ab illis differre tamquam Pastor ab ouibus; & non est homo, qui dominatur, sed ratio. Et probatur ex cap. Petrus, diff. 39. & d. 36. in princ. stultus autem est secundùm D. Thom. 2. 2. quæst. 46. art. 1. corp. qui propter stuporem non mouetur iniuria, & differt à fatuo, quia stultus dicit hebetudinem cordis, & obtusionem sensuum: fatuus uerò dicit totalem spiritualis sensus priuationem. Fatuus ergo caret sensu iudicandi; stultus autem habet sensum sed hebetatum. Vnde Archid. in cap. De Constantinop. refert Afranij cuiusdam dictum.

Archid.

Ego me esse stultum existimo, fatuum esse non opinor. Vel dicit secundùm eundem, Archid. ibidem, quod stultus est quasi extultus, ab extollo quia se extollit: uel stultus, quasi statim ultus dicitur ab ulciscor; quia stultus statim ultionem expetit, nec deliberat. Fatuus autem secundùm eundem in cap. Legimus, diff. 93. num. 2. dicitur à faris, vel fare, fatur, quia imperitiam suam ostendit, fando quidquid latet in animo, vel respondendo ad interrogata: Et ideo dicitur fatuus à fando, quia nec quod ipse fatur, nec quod alij dicunt, intelligit. Vel dicitur fatuus, quasi insulsus, id est sine sale, & sine condimento discretionis. Atq; ita de his omnibus secundùm dictas significationes asserit Maiol. lib. 2. de irreg. cap. 13. num. 6. Henriq; lib. 14. cap. 8. num. 9. & de amentibus Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 2. quæst. 4. De fatuis P. Greg. trat. de elect. cap. 11. num. 9. Et si cupis scire, quot sint demetia species, adi P. Greg. lib. 13. synt. cap. 5. à num. 1. ad 22. Et si etiam cupis scire signa, quibus homines insanire incipiunt, lege Maiol. loc. cit. à num. 2.

Azor.
P. Grego.

Maiolus

14. Colligitur 11. eos esse ineligibiles, qui sunt à communi hominum statura, & habitu, siue excedant in magnitudine, siue in paruitate, ita alieni, vt cæteris contemptibiles, & ridiculi habeantur; hi enim non possunt decenter munera exequi. Et constat ex cap. 2. & cap. 21. Leuit. & cap. 15. Deut. quorum verba repe-

tun.

tuntur cap. Hinc etenim, dist. 49. Prob. etiam ex cap. 2. de cler. xgr. vbi Glosa verb. Deformitatem; & cap. fin. de corp. vitiat. vbi Glosa. Ita Innoc. in cap. Ex parte, eod. tit. Tiraq. in l. 2. conub. gloss. 1. par. 2. num. 59. Abb. in cap. 2. de cler. xgr. num. 2. & 3. Et deformē puto, qui habet cicatricem in facie. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 21. num. 1. Salon. 2. 2. quæst. 65. art. 1. contr. 4. conclus. 1. Regin. in prax. lib. 30. num. 51. vers. Postremo. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. num. 47. nisi propter defensionem fidei, vel alterius virtutis eam recepisset. Similiter illum ineligibilem existimo, qui faciem ita haberet abhorrentem à consuetis, vt risum moueret; vt etiam Campanil. loc. cit.

15. Colligitur 12. eum esse ineligibilem, qui careret manibus, aut digitis. Tum propter impotentiam exequendi officium. Prælatus enim multa scribere debet ad absentes subditos, signare literas, patentes, &c. Tum propter deformitatem, quæ in carentibus digitis, & manibus consideratur; cap. fin. de corp. vit. & in cap. 2. de cler. xgr. & habetur in cap. Qui in aliquo, dist. 51. ibi, *Aut decisione aliquid minus*, &c. & in cap. Poenitentes, dist. 55. Ita D. Thom. 3. par. quæst. 82. ar. 10. ad 3. Maiol. lib. 1. cit. cap. 14. num. 1. Borgas. de irreg. par. 5. tit. de corp. vit. num. 4. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 8. num. 18. Reginald. in prax. lib. 30. num. 53. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 17. à num. 104.

16. Colligitur 13. claudos non esse ineligibiles, quia nec magnam abominationem generant, etiam si valgi, & vatij sint, quorum scilicet crura sint in diuersum acta, quia turpitudine illa habitus longitudine cooperitur, & sunt habiles ad munus exequendum. Ita in cap. Si quis infirmitate, dist. 55. Maiol. cit. cap. 18. num. 2. Sayr. cit. num. 22. Si autem sint ita claudi, vt pedibus stare non possint, nec sine sustentaculis ambulare, vel non nisi ridicule, sunt ineligibiles, propter impotentiam decenter exequendi, vt dicunt Maiol. & Sayr. & præterea Anton. 3. par. tit. 28. cap. 5. vers. Nota quòd. Regin. cit. num. 54. Campanil. cit. num. 127. & Plato dial. 7. de Rep. col. 14. monet, claudos Philosophiæ factris non iniciandos, nec Reipub. præficiendos; quia requisitorum laborum tolerantantes non sunt.

17. Colligitur 14. eos gibbosos esse ineligibiles, qui curui omnino sunt, nec oculos in cælum sine magna difficultate eleuare possunt. Constat ex cap. Hinc, etenim, dist. 49. ver. Gibbosus. Eos verò posse eligi, quibus dorsum tumore magno creuit, corpore recto. Docet Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 19. num. 1. Anton. loc. cit. Campanil. cit. num. 103. & vidi ex huiusmodi gibbosis multos Prælatos. Sed ego nunquam illis meum dare suffragium, non enim sine quare signati sunt, supposito, quòd id illis naturaliter euenerit; Neminem enim naturam velle decipere credendum est.

18. Colligitur 15. cæcum esse ineligibilem cap. Hinc etenim, §. Cæcus, dist. 49. Ita D. Thom. 3. par. quæst. 82. art. 10. ad 3. Campanil. in diu. iur. cit. num. 51. Maiol. cit. cap. 20. num. 1. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 8. num. 5. Garc. de benef. par. 7. cap. 12. num. 21. P. Greg. lib. 47.

synt. cap. 10. num. 19. & 20. Regin. cit. num. 40. Paris. lib. 5. de resign. quæst. 6. num. 36. Et ratio est, quia est impossibile, vt cæcus Prælatiæ munus, quæ hominem oculatum ante, & retrò requirit, rectè exequatur. Vnde bene quidam è nostris Poetis,

Chi piglia il cieco in guida, mal consigliafi.

Cœteri autem patientes defectum in oculis, vt luscii, strabones, lippii, si in eis nõ sit tanta deformitas, quæ scandalum, & risum moueat, non sunt ineligibiles, vt Sayr. loc. cit. à num. 8. Moneo tamen semper electores, vt à signatis caueant.

19. Colligitur 16. Carentes naso esse ineligibiles, ob deformitatem. Ita Maiol. cit. cap. 22. lib. 1. Sayr. cit. num. 14. Mol. trat. 3. de iust. disp. 70. num. 7. Regin. cit. num. 50. Campan. num. 84. Cœteri autem, qui sunt distorto, paruo, grandi, simo, aut contuso naso, non sunt ineligibiles, nisi eius magnitudo, vel paruitas, &c. deformitatem pariat. Campan. nu. 85.

20. Colligitur 17. surdum non posse esse Prælatum, siue sit surdus naturaliter, siue calualiter, durante surditate. Cum enim debeat audire subditos auxilium implorantes, huic muneri non potest satisfacere. Ita P. Greg. loco cit. cap. 9. num. 3. Maiol. lib. 1. cap. 25. num. 1. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 8. num. 17. Regin. cit. num. 50. Paris. lib. 5. cit. quæst. 3. num. 25. Campanil. num. 39. Idem dic de ijs, quibus propter delictum abscissæ essent aures; quia carere auribus maximè propter delictum plurimum deformitatem dicit. Auila de cens. part. 7. disput. 3. dub. 1. corol. 2. Campanil. num. 4. Surdaetri autem non censentur ineligibiles. Maiol. num. 5. Sayr. loc. cit. Nauarr. lib. 1. conf. de corp. vit. conf. 7. num. 3.

21. Colligitur 18. mutos esse ineligibiles. Cum enim habeant subditos monere, corrigere & docere, ea præstare non possunt. D. Thom. 3. par. loc. cit. P. Greg. lib. 47. synt. cap. 9. nu. 10. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 26. num. 2. Sayr. loc. cit. num. 21. Balbutientes autem non censentur communiter ineligibiles. Ita ijdem DD. nisi talis esset defectus, vt vix possent verbum integrum efformare. Regin. in prax. lib. 30. tr. 2. num. 51. vers. 7. Campanil. loc. cit. nu. 90.

22. Colligitur 19. quòd hermaphroditus non potest eligi; quòd si in eo magis vigeat, aut pariter vigeat sexus scæmineus iure diuino ineligibilis est: si magis in eo vigeat virilis, iure canonico; cum hi hoc iure habeantur tamquam infames; cap. Si testes, 4. quæst. 14. §. Hermaphroditus. Ita Azor par. 2. lib. 6. cap. 2. q. 3. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 51. sect. 2. num. 1. Auila de cens. par. 7. disp. 3. dub. 5. An autem dicto eius standum sit, quinam sexus in eo præualeat, affirmatiuè respondet Alb. Trot. lib. 2. de perf. cler. par. 1. requir. 2. num. 10.

23. Ad vltimum nota, quòd licet multa cap. cit. & DD. loquantur de inhabilitate ad ordines, nos tamen ea reduximus ad inhabilitates ad Prælatias, quia qui prohibetur ordinari, & ordinatus suspenditur, prohibetur etiam eligi, & electus deponitur, arg. cap. Accepimus, de æt. & qual. ord. Docet Lambert. de iur. patr. par. 1. lib. 2. quæst. 7. art. 11. nu. 2. & art. 12. num. 4. Insinuat Suar. tom. 5. in 3. par.

Innocen.
Tiraq.
Abbas.
Maiol.
Salon.

Campanil.

D. Thom.
Borgasus.
Sayrus.
Reginald.
Campanil.

D. Anton.

Plato.

D. Thom.
Campanil.
Maiolus.
Sayrus.
Garcia.
P. Greg.

Reginald.
Parisus.

Molina.

P. Gregor.
Maiolus.
Sayrus.
Reginald.
Parisus.
Campanil.

Auila.

Nauarr.

D. Thom.

Azor.
Suarez.
A. Trosius

Lambert.

par. disp. 51. sect. 2. num. 18. Et ratio est; quia Prælatus debet esse sacerdos quare si non potest sacerdotio fungi, neq; etiam Prælatia. Verum quidem est, quod si quis post acceptam Prælatiam, in vnam ex dictis infirmitatibus incidere, non per hoc esset inuitus remouendus, nec renunciare cogendus; sed ei deberet dari coadiutor, iuxta cap. penul. & ult. de cler. ægr. & cap. Scriptis mihi, & cap. Quamuis triste, 7. quæst. 1. Docet P. Greg. lib. 47. synt. cap. 9. num. 9.

24. Aduerte tandem, quod declarare, quinam sint corpore vitiati, vt possint ordines recipere, vel non, pertinet ad Prælatos admissorias concedentes, quicquid alij dicant. Habent enim dicti Prælati auctoritatem quasi episcopalem. Ita Angel. ver. Corp. vit. §. 5. Suar. loc. cit. num. 16. fine. P. de Baif, in direct. elect. par. 2. cap. 19. num. 2.

C A P. V.

Quod eligendus ad Prælatias regulares
nulla debet esse censura, vel pœna eccle-
siastica ligatus.

1. I D E pro hoc cap. P. Greg. to. 2. in decr. tr. de elect. cap. 7. nu. 8. & c. 9. nu. 18. Lambert. de iur. patr. par. 1. lib. 2. qu. 9. art. 1. Sayr. de cens. lib. 2. c. 5. 6. & 22. Ricciul. de iur. pers. lib. 4. c. 6. Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 2. Paris. de resig. lib. 5. quæst. 6. à num. 67. & lib. 4. quæst. 31. à num. 44. Couar. in cap. Alma mater, de sent. exc. par. 1. §. 7. num. 1. Garc. de benef. par. 7. cap. 13. Camp. in diu. iur. rubr. 11. cap. 15. à num. 11. Miran. tom. 2. man. quæst. 23. art. 11. conclus. 5. Reginald. in prax. lib. 32. trat. 1. à num. 43. & num. 143. Suarez. tom. 5. in 3. par. disp. 13. sect. 1. & disput. 24. sect. 2. à num. 13. Henriquez. lib. 13. cap. 3. §. 3. & cap. 13. §. 1. Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 22. num. 116. Barb. in cap. Postulastis, de cler. exc. à num. 2. Sigismund. de elect. dub. 65. 66. Auil. de cens. par. 2. cap. 6. disp. 5. dub. 2. Comit. resp. mor. lib. 6. quæst. 28. num. 4. & quæst. 64. num. 1. & 2. Nauarr. in man. cap. 25. num. 13. 4. & cap. 27. nu. 21. & num. 273. Sa in aph. ver. Beneficium, num. 29. & ver. Excommunicatio, num. 28. Ric. 1. par. prax. decis. 183. & 184. à num. 161. & 2. par. resol. 314. & 3. par. resol. 119. & 4. p. decis. 343. num. 2. Borgaf. de irreg. par. 6. tit. An excom. ab vno Ep. perd. & cap. num. 2. pag. 337. Tol. in sum. lib. 1. cap. 13. nu. 2. & 4. Filliuc. trat. 12. cap. 5. à nu. 113. & tract. 13. cap. 2. à num. 28. tom. 1. Castell. de elect. cap. 11. num. 1. & cap. 5. num. 23. Palud. in 4. decis. 18. quæst. 4. Bonac. de cens. disp. 2. quæst. 2. par. 4. Sot. in 4. dist. 22. quæst. 1. ar. 4. sub concl. 2. Antonin. 3. par. tit. 24. cap. 76. ver. Octauo excom. Rebuff. in prax. tit. Forma, & declar. nouæ prouif. pag. mihi 145. Vasq; tom. 4. in 3. par. tract. de exc. dub. 6. Rodrig; in sum. par. 1. cap. 29. à num. 5. P. de Baif, in direct. elect. par. 1. cap. 9.

2. Dico 1. Excommunicatus maior excommunicatione non potest eligi ad dignitatem ecclesiasticam; quod si eligatur, electio est ipso iure nulla. Ita omnes cit. Ricciul. num. 23. Barbos. num. 13. Suar. disp. 13. num. 10. Garc. num.

14. Prob. 1. ex cap. Constitutus, de appeli. & cap. Nos in hominem. 9. quæst. 2. & cap. Postulastis, de cler. exc. & cap. 1. de rescr. in 6. Secundo, quia cum beneficium detur propter officium; cap. Cum secundum, de præb. cap. ult. de rescr. in 6. & excommunicatus sit ipso iure suspensus ab officij executione; cap. 3. §. fin. cap. Is, cui, de sent. exc. in 6. cap. 1. de lent. & re iud. eod. lib. nō potest ei dari ecclesiasticum beneficium.

3. Nota 1. quod iura omnia, quæ loquuntur de collatione, intelliguntur etiam de electione; quia vtrobiq; currit eadem ratio. Ric. tom. 1. prax. decis. 183. num. 164. Sigismund. de elect. dub. 66. nu. 2. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 13. sect. 1. num. 10. Filliuc. tom. 1. trat. 10. cap. 5. num. 120. Sayr. de cens. lib. 2. cap. 5. num. 35. Less. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 22. num. 116. vers. Notandum 1; Azor par. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 8.

4. Nota 2. quod dicta conclusio intelligitur, siue excomm. sit à iure, siue ab homine, siue per sententiã generalẽ, siue specialẽ siue sit publica, siue occulta, siue sciatur ab excommunicato, & electoribus, siue ignoretur ab vtrifq; siue excommunicatus sit denunciatus, siue non. Quia iura vniuersaliter loquuntur, & vniuersaliter inhabilitant ad dictas dignitates excommunicatum; vnde vniuersaliter intelligenda sunt, absq; vlla exceptione. Atq; ita Suar. loc. cit. num. 3. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 1. 2. & 3. Ricciul. de iur. pers. lib. 4. cap. 6. à num. 9. vbi quâplures DD. citat. pro singulis punctis; Barb. in cap. Postulastis, à num. 3. Vasq; tom. 4. in 3. par. trat. de excom. dub. 6. num. 6. Auil. de cens. par. 2. cap. 6. disp. 5. dub. 2. Reginald. lib. 32. tract. 1. num. 44. Sigismund. loc. cit. num. 3. Putant tamen aliqui, quod electio facta in persona excommunicati, ignorantis probabiliter talem excommunicationẽ, sit valida, & quod post absolutionem potest retinere. Ita Nauarr. in cap. Fratres, de pœnit. dist. 5. Ric. tom. 1. prax. decis. 184. num. 173. & tom. 3. resol. 110. nu. 2. Sa in aphor. ver. Excommunic. num. 28. probabilem putat. Less. licet contrariam censeat veriorem, loc. cit. num. 117. Sed verè hæc sententia sustineri non potest. Nam licet ignorantia inuincibilis excuset à culpa, & aliquando etiam à pœna, non tamen validat actum ab Ecclesia irritatum, nec habilitat inhabilem, vt Couar. loc. cit. num. 3. ver. Decimo. Suar. loc. cit. num. 2. Sayr. cit. cap. 5. num. 7.

5. Noto 3. quod non solum excommunicatus est inhabilis ad recipiendas dignitates ecclesiasticas habentes curam animarũ, sed etiam si curam animarum non habeant; Couar. loc. cit. num. 2. vers. Nōdẽ idem in pens. Reginald. cit. num. 45. Ricciul. cit. num. 29. Barb. num. 17. Filliuc. num. 117. Et ratio desumitur ex cap. Postulastis, de cler. excommun. quia excommunicatus est extra omnẽ ecclesiasticam cõmunionẽ; ascriptio autẽ ad quãlibet ecclesiasticã dignitatem est magna communicatio ecclesiastica, vt Henric; lib. 13. cap. 13. num. 1. & Panor. in dicto cap. Postulastis, num. 1. ergo illius est incapax excommunicatus. Quæ ratio militat in omnium munere ecclesiastico. Quare excommunicatus erit incapax non solum Generalatus, Prouincialatus, Correctoriatu, sed etiam Collegatus, Definitoriatu, Discretatus, &c.

6. Noto 4. quod non potest aliquis licitè retinere-

P. Greg.

Angelus
de Baifio

P. Greg.
Sayrus.
Lãbertin.
Ricciull.
Azor.
Parisius.
Covarr.
Garcia.
Campanil.
Miranda.
Reginald.
Suarez.
Henriq;
Lessius.
Barbosa.
Sigismund.
Auila.
Comitolus.
Nauarrus.
Sa.
Riccius.
Borgafus.
Toletus.
Fillincius.
Castellip.
Paludan.
Bonacina.
Sotus.
D. Ancon.
Rebuffus.
Vasquez.
Rodrig;
De Baifio.

Suarez

Barbosa
Vasquez

Nauarrus

Lessius

Panor.

nerē dinignitatem obtentam in excommunicatione, etiam post absolutionem, sed debet ei illa dignitas de nouo dari, vel super ea cum illo legitimè dispensari. Ita Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 13. sect. 1. num. 2. Ricciul. lib. 4. cap. 6. num. 32. Garc. de benef. par. 7. cap. 13. num. 8. Sayr. loco cit. num. 7. Reginald. in prax. lib. 32. tract. 1. num. 44. ver. Quartò vt procedat; Barb. loco cit. num. 10. Et ratio est, quia cum electio ex eo sit nulla, quòd electus, quando fuit facta, erat incapax, non validatur per subsequentem absolutionem; per reg. 18. Non firmatur, de reg. iur. in 6. Quæ doctrina procedit etiam in foro conscientie, vt in specie Barb. loco cit. num. 5. Ricciul. num. 31. Sayr. num. 21. Panor. in cap. Postulatis, de cler. excomm. num. 2. Quia non acquirit titulum, neq; etiam coloratum, vt Ricciul. num. 20. Vnde licet certam sit, quòd acta ab excommunicato non valent, cum deest intrinsecum principium illorum, si tamen ille defectus publicè ignoretur, & officium publica auctoritate possideatur, propter bonū còmune auctoritate Ecclesie talis defectus suppletur. Auila de cens. 2. par. cap. 6. disp. 6. dub. 7. Sa in apher. ver. Excomm. num. 30. Suarez. loco cit. num. 31. qui dubitat, an excommunicatus occultus, si eligatur, teneatur se prodere, si non possit aliter se excusare ne acceptet. Et respondet, quòd si excommunicatio talis sit, vt eius manifestatione non creetur scandalum, vel infamia, tenetur se prodere, si aliter se excusare non potest. At verò ad se infamandum numquam tenetur, & ideo potest tunc acceptare, & quam primùm dispensationem procurare. Quod vltimum docuerunt etiam Reginald. in praxi, lib. 32. num. 49. Garc. de benef. par. 7. cap. 13. num. 71. Vide Henriq; lib. 13. cap. 14. §. 1. Azor par. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 2. ver. Si quæras.

7. Sed quæres, à quonam erit petenda dispensatio, si excommunicatus eligatur in Provincialem V. G. vel Generalem? R. ab eo, qui habet potestatem conferendi talem dignitatem absq; aliqua electione, quia talis dispensatio est virtualis Prælatuæ collatio; vnde, ea facta, nulla alia requiritur electio. Hic autem, qui talem potestatem habet, videtur esse solum summus Pontifex, quia nullus Superior, præsertim in Ordine nostro, potest per se solus vllam ex prædictis dignitatibus conferre. Atq; ita Suarez tom. 5. cit. num. 34. Barb. in cap. Postulatis, num. 27. Ricciul. lib. 4. cap. 12. num. 3. licet alij teneant, quòd obtenta absolutione ab eo, qui potest dare, etiam si hic sit solus Papa, possit deinde super retentione beneficij dispensari à proprio Episcopo. Ex qua doctrina inferri potest, quòd etiam in Regularibus nulliter electus propter excommunicationem, secuta absolutione, possit dispensari super retentione à proprio Prælato. Et probant ex illa regula, quam tradit Innoc. in cap. Dilectus, de temp. ord. quòd scilicet omnis dispensatio, quæ non referuatur Papæ, possit concedi ab Episcopo. Cum ergo in dicto cap. Postulatis dispensatio non sit Papæ referuata, sequitur, quòd eam dare possit proprius Prælatus. Quam sententiam vt communem nobis tradunt Reginald. loco cit. num. 50. Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 8.

Ricciul. cit. num; 5. Garc. cit. num. 74. Sayrus lib. 2. de cens. cap. 5. num. 21. ita tamen limitant, vt videatur non posse habere locum in electionibus Regularium, nisi in casu, quo electio excommunicati nulla deuolueretur ad ipsum Prælatum regularem, per se ipsum solum tunc faciendā. Quod in Ordine nostro non puto posse euenire, nisi in electione Vicariorum, quorum electio ad ipsum solum Prælatum spectat. Quo casu dictam doctrinam posse tueri puto, etiam si Prælatus eligens sciret, electum esse excommunicatum, sed tunc erit potius noua electio, quàm dispensatio. Vide Suarez, tom. 5. in 3. par. disp. 13. sect. 1. nu. 36. Portel. in dub. reg. ver. Officia Ordinis, nu. 7.

8. Noto 5. quòd electio ad aliquam dignitatem facta in persona illius, qui tempore electionis erat habilis, si postea dictam electionem acceptet tempore, quò est excommunicatus, valide acceptat. Ita Azor par. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 9. Valq; tom. 4. in 3. par. de excomm. dub. 6. num. 9. Filluc. tom. 1. tract. 13. cap. 5. num. 121. Garcia de benef. par. 7. cap. 13. à num. 35. Ricciul. lib. 4. cap. 10. Suar. cit. à num. 15. Henriq; lib. 13. cap. 13. §. 8. Auila de cens. par. 2. cap. 6. disp. 5. dub. 6. Campanil. in diuer. iur. rubr. 11. cap. 15. num. 19. Et ratio est, quia id nullo iure vetitum reperimus; vnde, cum simus in pœnalibus, non est cur iura de collatione, & electione loquentia, ad acceptationem extendamus. Quia ratioe ruit difficultas, quam mouent, licet comunem opinionem sequantur, Couar. loco cit. num. 4. & lib. 3. var. cap. 16. num. 4. Suarez cit. num. 15. Less. lib. 2. cap. 34. dub. 22. nu. 118. quòd scilicet acceptatio electionis sit quoddam ius spirituale, cuius assecutione priuatur excommunicatus, R. enim negando, dari aliquod ius prohibens excommunicatum non posse acceptare collatam sibi dignitatem. Verum quidem est, quòd non potest talis excommunicatus possessionem collatæ sibi dignitatis acquirere, quin prius absoluat, cum hæc possessio sine communicatione fieri nequeat; quæ est illi prohibita cap. Cum excommunicatio, 11. quæst. 3. nisi necessitetur, ne perdat, & per ipsum non stet quin absoluat, vt Filluc. tom. 1. tract. 12. cap. 6. num. 162. Si tamen tempore excommunicationis possessionem accipiat, validè accipit, quia ista possessionis receptio in facto, non iure, consistit. Ita Azor loco cit. quæst. 10. An autem dictus excommunicatus acceptans dignitatem, peccet; dic. quòd non, nisi habeat animum exercendi officium absq; absolutione. Ita Henriq; lib. 13. cap. 13. §. 3. Garc. cit. num. 46. Sayr. cit. cap. 5. num. 11. fine. Suar. loco cit. num. 22. qui nec in hoc veniale peccatum agnoscit, nam non acceptat pro illo statu, in quo est excommunicatus, sed pro illo, in quo erit absolutus.

9. Noto 6. quòd electio ad aliquam dignitatem, facta in persona excommunicati, est nulla, etiam si fiat motu proprio à Papa. Quia licet motus proprius plurimum operetur ad tollendam subreptionem, non tamen inducit dispensationem aliquam, nec tollit impedimentum personæ. Ita Ricciul. de iur. pers. lib. 4. cap. 6. num. 6. Barbos. in cap. Postulatis, de cler. excomm. num. 6. Verum quidem est, quòd si Papa sciret, aliquem esse excommuni-

Suarez.
Ricciul.
Garcia.
Sayrus.
Reginald.
Barbosa.

Barbosa.
Ricciul.
Sayrus.
Panormita.

Auila.
Sa.

Suarez.

Reginald.
Garcia.
Henriq;
Azor.

Suarez.
Barbosa.
Ricciullus

Reginal.
Couarrui?

Ricciull.
Garcia.
Sayrus.

Suarez.
Portel.

Azor.
Vasquez.
Filluc.
Garcia.
Ricciullus
Suarez.
Henriq.
Auila.
Campanil.

Couar.
Suarez.
Lessius.

Azor.

Garcia.
Sayrus.
Suarez.

Ricciul.
Barbosa.

Sayrus.
Henriq.
Covar.
Auila.
Paris.

Covar.
Auila.
Sayrus.
Riccius.
Nauarrus.
Garcia.

Garcia.
Nauar.

Henriq.

Ricciullus
Barbosa.]

Castellin.

municatum, &c. & nihilominus ei conferret aliquam dignitatem, censeretur saltem quò ad illum effectum tacite eum absolueret, vel dispensare. Ita Sayr. & Henriq. loco cit. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 2. Auila de cens. par. 2. cap. 6. disp. 5. dub. 2. ver. Quintò nota; quamuis contrarium sentiat Paris. de resign. lib. 4. quæst. 3. num. 63. Et aduerte, quòd hodie solet Papa in quacumq; gratia, vel iustitia concedenda, vel in beneficio conferendo, ad ambiguitates tollendas, apponere clausulam, Teq; absolutes, &c. vt dicunt præfati Couarr. Auil. Sayr. Ric. in præxi, par. 3. resol. 119. num. 4. Nauarr. in man. cap. 27. num. 273. Garc. loco cit. à num. 59. Ad cuius imitationem in Ordine nostro ante quamcumq; canonicam electionem, fit absolutio à censuris, ad effectum, &c. sub forma tradita in nostro Rituali par. 1. cap. 14. Circa quam aduerte 1. quòd dicta forma non absoluit nisi à censuris, non autem dispensat super irregularitate. Vnde, si quis aliqua irregularitate teneretur, nihil illi iuuaret dicta absolutio, sed electio de illo facta, esset ipso iure nulla, vt dicam hic infra §. 3. num. 44. Quare consultum esset, si dictæ formæ adderetur, Dispensq; vobiscum super omni irregularitate, &c. vt fit in generali absolutione tempore reconciliationum. 2. aduerte, quòd, si aliquis esset ligatus aliqua censura, cuius absolutio non esset commissa Superiori præfati Capitulo, ille non frueretur beneficio absolutionis, neq; posset in dicta electione eligi, vt benè Garc. de benef. par. 7. cap. 13. num. 68. & 71. Nauar. tom. 4. in cap. Ita quorundam, de iud. glos. vlt. num. 18. Ricciul. de iur. pers. lib. 4. cap. 9. num. 9. Quod etiam insinuatur in forma dictæ absolutionis, quæ fit in Ordine nostro, per illam clausulam. In quantum se extendunt privilegia, & gratia Ordini nostro concessa. 3. aduerte, quòd illa absolutio non prodest ei, qui absens eligeretur. Nam licet absolutio ab excommunicatione absenti per literas dari possit, vt Nauarr. in man. cap. 26. num. 14. Sylu. ver. Absolutio 3. num. 9. Henriq; lib. 13. cap. 29. §. 1. Hæc tamen solùm in præfentes fertur.

10. Noto 7. quòd valet electio facta in persona nulliter excommunicati, vel licet validè excommunicati, possessoris tamen triennialis; vel excommunicati post interpositam validam appellationem. Ita Ricciull. lib. 4. de iur. pers. cap. 13. Barbos. loco cit. num. 19. 20. 23. Suarez tom. 5. in 3. par. disp. 13. sect. 1. num. 32. 33. Sayr. de cens. lib. 2. cap. 5. num. 10. Regin. in præxi lib. 32. num. 47. Garc. de benef. par. 7. cap. 13. num. 13.

11. Noto 8. quòd habens aliquam dignitatem, ad quam legitime electus fuit, si deinde aliquam excommunicationem incurrat, non per hoc est ipso facto priuatus ipsa dignitate, quia nulla talis priuatio in iure reperitur, immò in eo contrarium supponitur, vt bene probat, adductis tex. Suarez loco cit. nu. 1. Garc. cit. num. 90.

12. Dico 2. electio facta ab excommunicato, est ipso iure nulla. Ita Castell. de elect. cap. 5. num. 16. Sayr. loco cit. cap. 6. num. 4. Sigismund. de elect. dub. 66. num. 5. Ricciull. lib. 4. cit. cap. 3. num. 9. Auila de cens. disp. 5.

par. 2. cap. 6. dub. 1. Filliuc. tom. 1. tract. 12. cap. 6. à num. 150. Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 9. ver. Duodecimus excomm. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 14. sect. 2. num. 6. Prob. 1. ex cap. Constitutis, el 1. de appell. cap. Tanta, de excess. Præl. cap. 1. Ne sede vac. in 6. cap. Pastoralis, §. fin. de appell. Secundò, quia excommunicatus est suspensus non solùm ab officio; cap. Clerici, cap. Latores, de cler. excom. minif. sed etiam à beneficio; cap. Audiuius, 24. quæst. 1. cap. 1. de off. vic. in 6. in c. Si is, cui, de off. deleg. eod. lib. cap. 1. de suppl. negl. Præl. eod. lib. Proband Suarez loco cit. num. 1. Sayr. cit. num. 1. Ergo nihil eorum agere valet, quæ ratione officij, aut beneficij illi conueniunt, quorum vnum est eligere.

13. Noto 1. quòd conclusio intelligitur solùm de excommunicato non tolerato, scilicet aut nominatim denunciato, aut publico clerici percussore. Mandag. de elect. par. 1. cap. 6. Ricciul. loco cit. num. 14. Suarez cit. num. 3. & 18. Filliuc. num. 151. vers. Sextò prædicta. Couar. ver. Quid autem. Sayr. num. 4. & 6. Sigismund. & alij locis cit. Et probatur extrau. Ad euitanda, quam refert Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. Nauar. in man. cap. 27. num. 35. de qua Antonin. 3. par. tit. 25. cap. 3. & Sigismund. loco cit. num. 1. Ex qua, vt communiter recepta est, constat quòd solum tenemur vitare excommunicatum non toleratum. Vnde sequitur, quòd, si excommunicatus toleratus eligat, electio valida est, vt Auila loco cit. disp. 6. dub. 3. ver. Ex dictis sequitur 1. Sigismund. loco cit. nu. 10. Suarez, & alij modò cit. Quia licet dicta extrau. Ad euitanda, nullam intendat fauorem impartire excommunicatis; hoc tamen, quod est eligere, non est in fauorem eligentis, sed electi, & Ecclesiæ, ad quam eligitur. Et hoc intellige, etiamsi electus à dicto excommunicato tolerato habeat cognitionem dictæ excommunicationis, vt Sayr. lib. 2. de cens. cap. 6. num. 6. Sigism. loco cit. Couar. loco cit. ver. Quid autem; Suar. cit. num. 3. qui addit, validam esse dictam electionem, etiamsi dictus excommunicatus sit publicus, modò non sit nominatim denunciatus, vel publicus clerici percussor, & num. 4. addit, quòd, si excommunicatus huiusmodi conferat beneficium, vel dignitatem solùm ad petitionem alterius, & in illius fauorem, non peccat; quia alioquin illa concessio vel esset frustra, vel scandalum potius, & occasionem peccandi daret. Secus autem, si sponte se ad eligendum cum alijs intromittat, nam tunc peccat, exercendo actus, à quibus est suspensus; & cum simus in re graui, mortaliter: Hi autem, qui cum eo electionem, etiam voluntariè, celebrant, non peccant, quia non tenentur eum vitare. Suarez loco cit. num. 18. & tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 4. num. 9.

14. Noto 2. quòd, si excommunicatus non toleratus, scilicet, & voluntariè admittatur ad eligendum cum alijs, qui sunt habiles, electio secuta est ipso facto nulla, in odium excommunicationis; vt constat ex cap. Ad probandum, de sent. & re iudic. cap. vlt. de procur. Secus autem, si ignoranter, & per vim. Atq; ita docet, hæc esse opinionem communem,

Mandag.
Suarez.

Sotus.
Nauarrus.
Antonin.

Sigismund.

Suarez.
Auila.
Sayrus.
Nauar.
Sigismund.

nem, Suar. de cens. disp. 14. sect. 2. nu. 17. Auila de cens. disp. 5. dub. 1. concl. 3. par. 2. Sayr. lib. 2. de cens. cap. 6. num. 5. & 6. Nauar. lib. 1. consil. de elect. consil. 1. Sigismund. de elect. dub. 66. num. 5.

15. Ex quo sequitur, quod licet in capitulo esset aliquis excommunicatus toleratus, & ceteri capitulares id scirent, & tolerarent voluntarie, non per hoc electio secuta esset inualida; tales enim non tenemur vitare, vt dictum est num. 13. Et in his terminis docent Sigism. loco cit. num. 10. Suar. loco cit. num. 18. Peccaret tamen mortaliter, qui dictum excommunicatum eligeret. Tum quia actionem moralem efficere tali modo, vt irrita, & inanis sit, illicitum est, & in materia graui, graue peccatum. Tum quia eligere personam inhabilem, & incapacem, est intrinsece malum. Ita Suar. loco cit. disp. 13. sect. 1. num. 26.

16. Si quaras, an electio in illo casu sit valida, posito quod dicto excommunicato tolerato ab aliquo electore talis exceptio obijciatur? R. ante electionem posse quemlibet de capitulo taliter excommunicato tuam excommunicationem obijcere, & eum a capitulo repellere. Tum quia dicta extrau. nullum fauorem fecit excommunicatis, nec vllum ius eis contulit. Tum quia licet permittat alijs communicationem cum excommunicato, neminem tamen ad hoc obligauit; vnde quilibet de capitulo potest eum repellere, nec ipse habet ius aliquod, quo se tueatur. Si vero post electionem fiat dicta exceptio, valida nihilominus est electio, & suffragium excommunicati computatur in numero eligentium, tamquam si excommunicatus non esset; quia licet quod ad se sit priuatus iurisdictione, quamdiu tamen non repellitur, sed toleratur, Ecclesia iurisdictionem supplet: Ita Sigismund. loco cit. nu. 11. Suar. de cens. disp. 14. sect. 2. num. 18.

17. Sed quid, si vnus, aut duo de capitulo tantum se opponant, vt talis excommunicatus repellatur, ceteri autem nolint eum repellere, electio nihilominus secuta erit ne valida? Dico, quod talis electio erit irritanda, nam in ea admissus est aliquis, qui admittendus non erat contra voluntatem vnus, qui primo cogi non potuit communicare cum excommunicato. 2. quia ius eligendi spectat ad singulos de capitulo pro parte sua; vnde singulorum interest, ne admittantur extranei. Pro quo cito Panor. in cap. Scriptum, de elect. num. 3. Passarell. in schol. ex Auen. de elect. dub. 6. Vide quae dico tom. 1. huius op. quaest. 1. cap. 31. §. 8. concl. 9. vide etiam Sigism. loco cit.

18. Sed quid, si aliquem electorum occulte, & solus sciat, aliquem esse excommunicatum, poterit ne illum eligere? R. si hoc sciat per sacramentalem confessionem, quid possit, & debeat facere, dixi tom. 1. huius op. cit. §. 2. quaestio 1. Si autem extra sacramentalem confessionem id sciat, distinguendum est. Si enim occulte dentur suffragia, nullo modo eum debet eligere; quia quamuis actus eligendi sit ex publica potestate, quatenus tamen occulte fit, regulatur per scientiam occultam, & personalem; vnde ad quemlibet electorum pertinet informare se de persona eligenda, vt docet Sayrus lib. 2. de cens. cap. 5. nu. 34. Si vero electio

fiat publice, & nulla sit alia publica causa sufficiens ad negandum suffragium, denegare non potest. Quia vel cogetur infamare peccatorem occultum, vel scandalum praebere, denegando suffragium ei, cui publice debetur. Ita Suarez tom. 5. in 3. par. disp. 13. lect. 1. num. 31. Bonacina de cens. disp. 2. quaest. 2. §. 1. num. 13.

19. Noto 3. quod qui scienter excommunicato suffragatus fuerit, non solum mortaliter peccat, vt dixi, & docet etiam Sayr. loco cit. num. 33. sed etiam tamdiu debet voce actiua priuari, donec veniam consequi mereatur a suo Superiore, vt puniatur in eo, in quo delinquere praesumpsit. Ita in cap. Postulastis, de cler. excom. In cap. vero Cum in cunctis, §. fin. & in cap. Cum Vintoniensis, de elect. tales eligentes scienter excommunicatum, seu alias indignum, sunt ipso facto priuati pro illa vice potestate eligendi, & per triennium suspensi ab officijs, qui autem ignoranter, nullam poenam incurrunt, vt Panor. in dicto cap. Postulastis, num. 3. Suar. loco cit. num. 34. & num. 27. putat, quod poena dicti cap. Postulastis, post extrau. ad euitanda, incurri non possit, nisi ab eo, qui scienter eligeret excommunicatum denunciatum, vel publicum clerici percussorem. Poena autem cap. Cum in cunctis, est in suo vigore; quia non fertur magis in eligentem scienter excommunicatum, quam in quemcumque alium indignum.

20. Aduerte tamen, quod ista poena cap. Cum in cunctis, non habet modò amplius locum in electione Superiorum regularium, per cap. Si compromissarius, §. Huiusmodi, de elect. in 6. & docet Glossa in summ. illius cap. & glossa in cap. Quamquam, ver. Secus, eod. tit. & lib. & Sigismund. de elect. dub. 67. nu. 4. Vide Suar. loco cit. disp. 27. sect. 1. nu. 35. Barb. in cap. Cum in cunctis, §. Clerici, num. 35. Alter. tom. 2. disp. 13. cap. 1. vers. Dubitatur secundò.

21. Dico 3. Ligatus excom. minori non potest eligi ad dignitates. Ita Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 24. sect. 2. num. 13. Henricq; lib. 13. cap. 3. §. 3. Sigismund. dub. 65. num. 1. Filliuc. tom. 1. tract. 13. cap. 2. num. 27. Couar. in cap. Alma mater, 1. par. §. 8. num. 3. Less. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 22. num. 116. Azor instit. mo. par. 2. lib. 6. cap. 7. quaest. 7. Garc. de benef. par. 7. cap. 13. num. 27. Ricc. 1. par. prax. decis. 184. num. 169. Lamb. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quaest. 9. art. 1. num. 2. Sayr. lib. 2. de cens. cap. 22. num. 22. Reginald. in prax. lib. 32. tract. 2. num. 143. Constat ex cap. Si celebrat, de cler. excom. vbi dicitur. Si tamen scienter talis electus fuerit, eius electio est irritanda, pro eo quod ad susceptionem eorum eligitur, a quorum perceptione a SS. PP. est prinatus.

22. Noto 1. quod electio excommunicati minori excommunicatione, non est ipso iure irrita, sed irritanda, vt loquitur tex. Atq; ita Reginal. loco cit. Barbof. in add. ad dictum cap. Si celebrat. Auila de cens. par. 2. cap. 6. disp. 12. dub. 4. concl. 2. Filliuc. loco cit. num. 31. Suar. cit. num. 21. Vasq; tom. 4. in 3. par. tract. de excom. dub. 6. num. 12. Less. loco cit. Sayr. num. 23.

23. Noto 2. quod talis electio ignoranter facta, siue ignorantia se teneat ex parte electo-

Suarez.
Bonacina.

Sigismund.
Suarez.
Barbof.
Alterius.

Lessius.

Lambert.

Reginald.

Auila.
Filliuc.

Panor.
Passarell.

Sayrus.

rum, siue ex parte electi, siue ex parte vtrorumque ita valida est, vt neq; etiam possit irritari. Constat clare ex eod. tex. qui dicit, tunc electionem esse irritandam, quando est facta scienter. Vnde colligitur aperte, quod, si sit facta ignoranter inuincibiliter, neq; etiam erit irritanda. Ita Gabr. in 4. dist. 18. quæst. 3. art. 1. Hoit. in sum. lib. 5. tit. de cler. excom. min. §. Qualiter puniantur, ad fin. ver. Quid ergo si ignoranter, & ibi. Quid si alter scit, alter ignorat. Sylu. ver. Excommunicatio 4. nu. 4. Valsq. loco cit. num. 13. Auila loco cit. concl. 4. Bonac. de cens. disp. 2. q. 3. num. 7. Sigismund. dub. 65. in fine. Pet. Sor. lect. 4. de excom. ver. Restat vt de min. Sa ver. Excommunicatio, num. 33. Tol. in sum. lib. 1. cap. 18. num. 2. Barbof. loco cit. ver. Verum contraria. Henriq; in summ. lib. 13. cap. 3. §. 3. & in comm. lit. V.

24. Noto 3. quod scienter eligentes excommunicatum minori excom. peccant mortaliter, & similiter ipse electus, si se eligi permittat. Ita Pet. Sor. loco cit. Auil. concl. 1. Tol. Henriq; loc. cit. Filliuc. num. 35. Suar. tom. 5. in 3. par. dist. 24. sect. 2. num. 31. Constat. Tum quia æque priuatur sic excommunicatus sacramentorum susceptione, atq; passiva electione, suscipiens autem illa peccat mortaliter, absq; difficultate, ergo. Tum quia contrauenire sacris Canonibus in materia graui, peccatum mortale est; & hic sumus in materia graui, vt constat ex eo, quod talis electio scienter facta, irritanda dicitur. Tum quia facere actionem moralem, quæ iudicanda sit irrita, & inanis, peccatum est, & graue.

25. Noto 4. quod excommunicatus minori, non est priuatus iure eligendi; dicto cap. Si celebrat, vbi. *Nec eligere prohibetur, vel ea, que ratione iurisdictionis sibi competunt, exercere.* Et hoc est sine controuersia, vt videri potest apud DD. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 8. num. 3. Valsq; loc. cit. dub. 6. num. 11. ver. De minori. Sayr. loco cit. Reginald. num. 144. Filliuc. tom. 1. tract. 13. cap. 2. num. 33. vnde eligendo, secundum aliquos nec peccat etiam venialiter, quia nullibi prohibetur. Ita Filliuc. num. 34. Henriq; lib. 13. cap. 3. §. 1. vbi in comm. lit. I. multos citat, Nauar. in man. cap. 27. num. 24.

26. Noto 5. quod eligentes scienter excommunicatum minori, secundum Suar. tom. 5. de cens. disp. 24. sect. 2. num. 22. Auil. de cens. par. 2. cap. 6. disp. 12. dub. 4. concl. 4. Panor. in cap. Si celebrat, num. 8. nullam incurrunt poenam suspensionis vocis actiua. Sed glossa in cap. Si celebrat, ver. Scienter, sentit incurere poenam cap. Cum in cunctis, §. Clerici, de qua dixi num. 19. Quod dictum glossæ puto verum, quia illa poena est generalis contra omnes eligentes indignum indignitate canonica. Quod si præfati DD. velint, eam non extendi ultra casus specificatos, dico, quod ista indignitas clarè reducitur ad illum casum. *Qui etiam visa commendabilis demonstratur: non enim est vita commendabilis, qui præcepta Ecclesiastica non obseruat.* Opinio tamen Panor. est communior.

§. I. An suspensus possit eligi ad Pralaturas regulares.

27.

IDE Lamber. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 9. art. 2. & quæst. 2. art. 3. Castell. de elect. cap. 5. num. 15. & 55. Less. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 22. nu. 116. Tol. in sum. lib. 1. cap. 45. nu. 8.

Rebuff. in prax. tit. For. & decl. noua prouif. ver. Teq; absoluentes, &c. num. 5. pag. mihi 145. Pet. de Baifio in direct. elect. par. 1. cap. 7. Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 19. num. 10. Comit. in resp. mor. lib. 6. quæst. 64. Auil. de cens. p. 3. disp. 2. dub. 1. concl. 5. Nauar. in man. cap. 25. num. 134. & cap. 27. num. 163. Ver. Sexto inferitur. Bonac. de cens. disp. 3. quæst. 6. par. 2. n. 11. Sa in aphor. ver. Beneficium, num. 29. & ver. Suspendio, num. 10. Ricc. in prax. par. 1. de cõcil. 183. & par. 4. decis. 343. num. 2. Ricciul. de iur. pers. lib. 4. cap. 3. num. 9. & cap. 6. num. 38. Filliuc. tom. 1. tract. 17. cap. 2. num. 16. 25. 45. 46. & tom. 3. tract. de benef. cap. 5. num. 17. Paris. de relig. lib. 4. quæst. 3. à nu. 59. & lib. 5. quæst. 6. à num. 67. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 16. num. 11. 16. Barbof. in cap. Cum dilectus, de consuet. num. 12. Azor. 2. par. lib. 6. cap. 7. quæst. 2. Miranda tom. 2. man. quæst. 23. art. 1. concl. 5. Sigismund. de elect. par. 2. dub. 67. Garc. de benef. par. 7. cap. 14. Sayr. lib. 4. de cens. cap. 16. num. 4. & 7. Pet. Greg. in decret. tom. 2. de elect. cap. 7. num. 7. & cap. 9. num. 20. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 26. sect. 3. num. 9. & sect. 4. num. 5. & disp. 27. sect. 1. num. 34.

28. Notandum, quod suspensionis varias asferunt diuisiones DD. quarum vnaquæq; suum particularem producit effectum, vt videri potest apud Suarez. cit. disp. 25. sect. 2. à num. 1. Sayr. lib. 4. de cens. cap. 1. à nu. 4. Filliuc. to. 1. tract. 17. cap. 1. à num. 6. Auil. de cens. par. 3. disp. 1. dub. 3. Hic ad meum propositum diuido suspensionem secundum mentem D. Tho. in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 2. q. 3. in addit. ad 3. p. q. 22. art. 3. corp. quod alia est suspensio ab ordine tantum, & non à iurisdictione, alia à iurisdictione, & non ab ordine, alia ab vtroq; Suspendio indefinita ab ordine priuat omni vsu ordinum, tum minorum, tum sacrorum quia æquipollet vniuersali, ac si diceret, Ab omnibus ordinibus, vt Filliuc. loco cit. n. 23. Sylu. ver. Suspendio, q. 5. Suar. loc. cit. disp. 26. sect. 4. nu. 2. Henriq; lib. 13. c. 32. nu. 2. Priuat etiam ijs actibus, qui sunt necessarii connexi cū ordine, vt absolueri in foro pœnitentiæ, extremam vnctionem conferre, baptismum solemniter ministrare, solemnem aliquam benedictionem, aut consecrationem efficere; Henriq; cit. n. 4. ver. Tertio, qui in cõ. lit. E. multos citat. Prohibito enim vno, consequenter prohibetur, & illud, quod est connexum cū illo; glossa in c. Studeat, d. 50. ver. Vt tale. Non tamè priuat ijs actibus, qui sunt iurisdictionis, & non sunt connexi cū ordine, vt censuras ferre, ab ijs absolueri, beneficia cõferre, iudicare, &c. Suar. loc. cit. n. 8. Nau. in man. c. 27. n. 160. Suspendio à iurisdictione indefinitè priuat vsu omnium actuum spiritualis iurisdictionis, vt excommunicare, corrigere, cõfirmare, beneficia cõferre, eligere, iudicare, &c. Ita Fill. loc. cit. n. 30. Suar. nu. 16. Suspendioerò ab vtroq; priuat omnibus dictis actibus quam

Gabriel.
Hosiensis.

Pet. Sotus.

Anila.
Toletus.
Henriq;
Filliucius.
Suarez.Conarrubus.
Vasquez.
Sayrus.
Reginald.
Filliuc.Henriq;
Nauar.

Lamber.

Castell.
Lessne.Toletus.
Rebuffus.de Baifio.
Maiolus.Comitolus.
Anila.Nauaricus.
Bonacina.Sa.
Riccus.
Ricciull.

Filliucius.

Parisus.
Campanil.Barbofa.
Azor.Miranda.
Sigismund.Garcia.
Sayrus.P. Greg.
Suarez.

D. Thom.

quam suspensionem; ait Suar. disp. 25. sect. 2. num. 14. esse idem cum suspensione ab officio, de qua in cap. Sanè, 2. de off. deleg. & in cap. Quia pontificali, eod. tit. in 6. atq; ita suspensionem à beneficio, quæ est in iure frequentissima, vt in cap. Nihil, de elect. & in clem. 2. de vita, & hon. cler. non includi in dicta diuisione. Sed si iurisdictionem subdividamus in temporalem, & spiritualement, vt sic posse diuidi constat ex cap. 2. de solut. & ex extrau. Ambitiosæ, de reb. Eccl. non alien. vbi dicitur, *A regimine, & administratione suæ Ecclesiæ, seu monasterij, cui præsidet, in temporalibus, & spiritualibus, sit eo ipso suspensus, certum est, quòd temporalis iurisdictionis suspensio nihil est aliud, quàm suspensio à beneficio; Nomine enim suspensionis à beneficio intelligit Suarez loco cit. num. 11. & disp. 27. sect. 1. num. 2. prohibitionem ad percipiendum emolumentum temporalem, seu temporales fructus ad beneficium pertinentes, vt sunt redditus ipsius beneficij, cuiuscumq; conditionis sint, siue per modum decimarum, aut oblationum, siue prouentus ex fundis, &c. de quibus Filliuc. loco cit. nu. 44. Apud Regulares dicta suspensio à beneficio priuabit suspensum administratione bonorum temporalium, pertinentium ad conuentum, seu Prouinciam, vel Religionem, in qua talis erit Prælati, siue per modum reddituum perpetuorum, siue per modum elemosynarum, siue per quomcumq; alium titulum: priuabit etiam prouisionibus, quæ debentur ipsis Prælati aliquo iusto titulo, vt ratis in Ordine nostro, in quo aluntur; Glossa in cap. Pastoralis, de appell. ver. Subtrahuntur; Et non solum istis actibus priuat dicta suspensio, sed etiam omnibus alijs cum istis connexis, vt sunt domuum, & prædiorum locationes, fructuum venditiones, debitorum exactiones, rerum temporalium permutationes, contractuum formationes, &c. vt Filliuc. loco cit. num. 45. & colligitur ex cap. 1. §. vlt. de elect. in 6. & docet Suarez de cen. disp. 27. sect. 1. num. 31. & Tol. in sum. lib. 1. cap. 45. num. 9. Et ratio desumitur ex cap. Si celebrat, de cler. excom. vbi ponitur illa generalis regula. Cui aliquid vetitum est, etiam illa sunt prohibita, quæ ad illud ordinantur.*

29. Dico 1. suspensus siue ab ordine solum, siue à sola iurisdictione, tam temporali, quam spirituali, siue ab vtriusq; est inhabilis ad recipiendas Ecclesiasticas dignitates; quòd si per electionem conferantur, electio est ipso iure nulla, & hoc siue suspensio sit à iure, siue ab homine. Ita Filliuc. tract. 17. cap. 2. num. 16. & tract. 41. cap. 5. num. 15. tom. 3. Paris. de relig. lib. 4. quæst. 3. à nu. 59. & lib. 5. quæst. 6. à num. 82. Pet. Greg. de elect. cap. 9. num. 20. Lamb. & alij cit. num. 27. Constat tum ex cap. Cum dilectus, de consuet. §. Quia nobis, cap. Cum inter R. §. fin. de elect. cap. Cum bonæ, de ætate, & qualitate. Tum quia suspensus non potest exercere vllam dignitatem, seu Prælatiam regularem, quia hæc, vt constat, requirunt exercitium ordinum, iurisdictionis temporalis, & spiritualis, ergo ad nullam eligi potest, cum dignitates dentur propter seruitium, seu propter officium, vt dicitur in cap. Cum secundum de præb.

30. Noto 1. quòd de suspensione proportionaliter loquendum est, sicut de excommunicatione, vt Paris. lib. 4. de relig. quæst. 3. nu. 61. & Suar. tom. 5. de cenf. disp. 26. sect. 1. num. 8. vnde 1. suspensus ineligibilis est, etiam si sit occultus, & minimè denunciatus. Ita in specie Auila de cenf. par. 3. disp. 2. dub. 1. concl. 5. ver. Ex his sequitur. Henriq; lib. 13. cap. 32. num. 3. 2. saluatur electio suspensi præsentis, si ante illam fiat absolutio à censuris; Paris. cit. num. 62. 3. mortaliter peccat suspensus dignitatem recipiens; Borg. de irreg. par. 6. tit. de sent. susp. nu. 8. Ric. tom. 1. prax. decif. 183. num. 166. Nauar. in man. cap. 17. num. 163.

31. Aduerte hic, quòd in Ordine nostro sacerdotes per ignorantiam non celebrantes, sunt suspensi, seu priuati voce passiuæ quòd ad officia curam animarum habentia; In cæteris autem habiles sunt. Ita definitum est in cap. Genuen. §. num. 12. & declarat Passarel. in schol. ex Genuen. Et aduerte, quòd per officia curam animarum habentia, intelligo etiam officium Collegatus, & Definitorius; nam Collegæ sunt participes officij cum suis Prælati, & habent decidere multas, & graues causas, immò omnes causas Prouinciæ, si sint Collegæ Prouincialis; & omnes causas conuentus, si sint Seniores. Vnde hæc licet directè, & primariò non sint officia curam animarum habentia, sunt tamen indirectè, & secundariò. Et hic militat eadem ratio prohibitionis.

32. Dico 2. suspensus, siue à iure, siue ab homine, non potest eligere, & si eligat, electio est nulla. Ita P. Greg. loco cit. cap. 7. num. 7. Barbosa. in cap. Cum dilectus, de consuet. nu. 12. & in cap. Quia diuersitatem, de concess. præb. num. 3. & in cap. Cum inter R. de elect. num. 4. Ricciul. de iur. perf. lib. 4. cap. 3. num. 9. Castell. de elect. cap. 5. num. 15. Lamber. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 2. art. 3. num. 2. Prob. ex cap. Cum dilectus, §. Quia nobis, de consuet. vbi glossa ver. Cassauimus, declarat, idest Cassam denunciauimus; cap. Cum inter R. seniore, de elect. cap. Quia diuersitatem, de concess. præb.

33. Noto 1. quòd hæc conclusio intelligitur de suspensio denunciato nominatim. Filliuc. tom. 1. tract. 17. cap. 3. num. 45. Henriq; lib. 13. cap. 33. num. 2. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 26. sect. 2. num. 2. Bonac. de cenf. disp. 3. quæst. 6. par. 4. num. 7. Sa in aphor. ver. Suspensio, num. 14. In occultis enim suspensis, seu toleratis, & non denunciatis supplet Ecclesia pro bono communi hunc defectum, & extrau. Ad euitanda, etiam in hac censura locum habet, vt ibid. Suar.

34. Noto 2. quòd suspensus toleratus licet validè eligat, peccat tamen, quia ingerit se actibus, à quibus est suspensus; & cum simus in materia graui, peccatum erit mortale. Suar. loco cit. num. 1. Henriq; cit. num. 1. Bonac. cit. num. 1.

35. Noto 3. quòd conclusio intelligitur de suspensio à iurisdictione spirituali, seu, vt dicunt alij, de suspensio ab officio ratione spiritualis iurisdictionis; nam eligere communiter ad spiritualement iurisdictionem spectat, non ad ordinem; vnde etiam moniales eligunt;

Parisus.
Suarez.

Auila.
Henriq;

Parisus.

Borgasius.
Riccius.
Nauarr.

Passarel.

Pet. Greg.
Barbosa.

Riccius
Castellin.
Lambert.

Filliucius
Henriq;
Suarez.
Bonacina.
Sa.

Suarez.

Henriq;

Parisus.

Borgasius.

Riccius.

Nauarr.

Passarel.

Pet. Greg.

Barbosa.

Riccius.

Castellin.

Lambert.

Filliucius.

Henriq;

Suarez.

Bonacina.

Sa.

Parisus.

P. Greg.

Lambert.

Henriq;

Suarez.

Bonacina.

Sa.

Parisus.

P. Greg.

Lambert.

Henriq;

Suarez.

Bonacina.

Sa.

Parisus.

P. Greg.

Lambert.

Henriq;

Suarez.

Bonacina.

Sa.

Parisus.

P. Greg.

Lambert.

Henriq;

Suarez.

Bonacina.

Sa.

Parisus.

P. Greg.

Lambert.

Henriq;

Suarez.

Bonacina.

Sa.

Fillius
Henricus
Sayrus.

cap. Indemnitatibus; de elect. in 6. & tamen ordinis incapaces sunt. Vnde si sit solum suspensus ab ordine, id est ab exercitio ordinum, seu, ut alij dicunt, à diuinis, bene eligere poterit, etiam si denunciatus sit. Atq; ita Fillius loco cit. cap. 2. num. 25. Pet. Greg. cit. Henricus loco cit. cap. 32. num. 4. Sayr. lib. 4. de cens. c. 6. num. 7. Suarez de cens. disp. 26. sect. 4. num. 5. Glossa in c. Presbyterum, ver. Habere, dist. 28. Glossa in cap. Cum Vintoniensis, ver. Admiserant, de elect. Et declarauit sacra Congregatio Concilij anno 1628. die 22. Augusti instante Adm. R. P. F. Deodato Lomelino Zeloso Ord. Minim. his verbis. *Quæritur à DD. VV. Illustr. & Reuer. An Religiosus regularis suspensus à diuinis per annum, possit infra illud tempus habere votum actiuum in electionibus canonicis Superiorum faciendis, cum in sua suspensione non exprimat ulla priuatio voti. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij interpretum respondit. Regularem suspensum ad tempus à diuinis, absq; expressione priuationis voti, infra illud tempus voce actiua non priuari, ideòq; posse votum dare in electionibus Superiorum faciendis. A. Cardinalis Vbaldimus, Franciscus Paulinus sacr. Congreg. Secr.*

36. Noto 4. quòd si aliquis sit suspensus à iurisdictione temporali, seu, ut alij dicunt, à beneficio, potest nihilominus eligere, & interesse illis electionibus, quæ illi competunt ratione iurisdictionis spiritualis, seu officij, à qua non est suspensus; non tamen poterit eligere, seu interesse illis electionibus, quæ illi competunt ratione dictæ iurisdictionis temporalis beneficij V. G. in ordine nostro nullus potest eligere, nisi sit sacerdos, per Reg. nu. 39. quod est conforme Trid. sess. 22. cap. 4. de refor. vbi ordinem sacrum requirit in eo, cui conferendus est actus eligendi, & clem. Ne in agro, §. Coeterum, de stat. mon. Vnde constat, quòd ius eligendi nobis Minimis competit ratione ordinis sacerdotalis. Si quis ergo suspendatur ab executione ordinum, est eo ipso suspensus, per Reg. à iure eligendi tam actiue, quam passiuè. Vnde bene puto statuisse Patres cap. Barch. 1. num. 11. quando suspensos ab officio sacerdotali per ignorantiam priuauerunt voce actiua, licet deinde hæc illis fuerit restituta in cap. Genuen. 5. vt dixi hic sup. num. 31. & solum nunc sunt priuati voce passiuæ, quod quomodò cohæreat Regulæ, nolo hic subtiliter discutere: Nec similiter quomodò præfata declaratio Congregationis nobis Minimis possit adaptari. Solum moneo, vt hæc saluentur, posse responderi ad tex. Reg. & Trid. quòd requirat ordinem sacerdotalem in electore, & eligendo, non quia dictus ordo sit principium talis actus, sed vt electio fiat à persona digniori, & sacerdotali dignitate insignita; alioquin sequeretur, quòd summus Pontifex, vel consuetudo non possent dare ius eligendi nullum sacrum ordinem habenti; quod esse falsum, constat ex declaratione Pij V. quam refert Sigismund. de elect. dub. 91. num. 2. in qua clerici etiam non subdiaconi, & laici ad electiones admittuntur in Ordine Minorum; & Fratres Io. Dei, qui laici sunt, suas electiones faciunt, & canonicas. Corrector ergo in Ordine nostro, vt verius censeo, suspensus à diuinis, non poterit habere vocem in electione Correctoris, quæ

Sigismund.

fit die 15. Septembris, quia hæc ius illi competit ratione ordinis sacerdotalis secundum Regulam; bene tamen poterit habere vocem in capitulo prouinciali, quia tale ius illi non competit ratione ordinis, sed ratione dignitatis. (Nisi etiam contendas hoc ius illi competere etiam ratione sacerdotij, saltem remotè) è contra verò si sit suspensus à iurisdictione temporali, seu ab exercitio Correctoriatu, habebit quidem vocem in electione dicti Correctoris, quæ illis competit ratione ordinis sacerdotalis, à quo suspensus non est; non tamen habebit vocem in capitulo prouinciali, quia hoc ius illi competit solum ratione Correctoriatu, à quo suspensus est. Atq; ita docet in specie Sigismund. de elect. dub. 67. num. 2. Et colligitur apertè ex Suar. loco cit. disp. 27. sect. 1. num. 34. Sayr. lib. 4. de cens. cap. 6. num. 7. Henricus lib. 13. cap. 32. num. 4. Nauarr. in man. c. 27. num. 163. ver. Sextò. Tolet. in sum. cap. 45. num. 7. lib. 1.

Suarez.
Sayrus.
Henricus.
Nauarrus
Toletus.

§. 2. An interdictus possit eligi ad Prælaturas Regularium.

37.

IDE Lest. lib. 2. de iust. cap. 24. dub. 22. num. 116. Castell. de elect. cap. 5. num. 55. Azor. par. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 14. num. 5. Lambert. de iur. patr. par. 1. lib. 2. quæst. 9. ar. 3. Fillius. tom. 3. tract. 41. cap. 5. num. 15. P. Greg. de elect. cap. 7. num. 9. & cap. 9. num. 19. Mir. tom. 2. man. quæst. 23. art. 11. concl. 5. Borgas. de irreg. par. 6. tit. de sent. susp. num. 52. Sigism. de elect. dub. 63. Paris. de resign. lib. 5. q. 6. nu. 85. Comit. in resp. mor. lib. 6. q. 64. Rebuff. in prax. tit. Forma, & decl. nou. prou. ver. Teq; absolutentes, nu. 7. Nauarr. in man. c. 25. num. 134. Henricus lib. 13. cap. 46. nu. 3. Pisan. ver. Interdictum 1. §. In quo conueniunt.

Lestius.
Azor.
Castell.
Garcia.
Lambert.
Fillius.
P. Greg.
Miranda.
Borgasius.
Sigismund.
Parisius.
Comitolus.
Rebuffus.
Nauarrus
Henricus
Pisanella

38. Dico 1. singulariter interdictus non potest eligi ad dignitates Regularium; quòd si eligatur, electio est ipso iure nulla. Ita P. G. cap. 9. cit. num. 19. & omnes cit. Prob. ex cap. Inter R. de elect. cap. 1. de post. præl. c. fin. de excess. præl.

39. Dico 2. personaliter interdictus eligere non potest. P. Greg. loco cit. cap. 7. num. 9. Nau. Azor, Lest. Mir. Fillius. Lamber. Pisan. loco cit. Sa in aphor. ver. Interdictum, num. 18. Hoff. in sum. tit. de elect. §. Quis possit eligere, P. de Baif. in direct. elect. par. 1. cap. 19. num. 1. Prob. ex dicto cap. Cum inter R. & ex cap. Tanta, de excess. Præl.

Sa.
Hosienfis.
P. de Baif.

40. Dico 3. neq; etiam eligere, aut eligi potest, qui in loco interdicto scienter celebrauit Pet. Greg. loc. cit. Sigism. loc. cit. n. 2. Syl. ver. Elect. 1. n. 15. Tab. eod. §. 16. Lam. loc. cit. n. 1. Castell. de elect. c. 11. n. 10. Pet. de Baif. cit. c. 20. vbi aduertit, quòd sola fama facit in hoc casu probationem sufficientem, vt interdictum Superioris feruetur. Prob. ex cap. 1. de post. Præl. §. Nos igitur, vbi glossa ver. Personam. c. Is, qui, de sent. exc. in 6. & ex glossa fin. in cap. Per inquisitionem, de elect.

Syluester.
Tabiena.

41. Dico 4. electio facta in loco interdicto, & tempore interdicti à seruantibus interdictum, valet. Ang. ver. Electio, n. 12. Lab. loc. cit. n. 9. Sigism. de elect.

Angelus

de elect. dub. 16. n. 5. de Baſio cap. 19. cit. n. 2. Prob. Tum quia electio est quidam contractus, qui non prohibetur celebrari in loco interdico, vt constat ex cap. fin. de sent. excomm. in 6. Tum quia conceditur interdico celebrare diuina officia, quod est maius, ergo etiam illis concedetur celebrare electionem, quod est minus.

42. Nota tamen, quod dicta de interdico procedunt, quando interdico est denunciatum, vt dictum est de excommunicatione, & suspensione; per sæpe dictam extrau. Ad euitanda. Sa in aphor. ver. Interdictum, num. 3.

§. 3. An irregularis possit eligi ad Prælaturas Regularium.

Nauarrus

43. **V**IDE Nauarr. in cap. Si quando, de refer. num. 10. excep. 10. & lib. 2. conf. de homic. conf. 44. num. 3. & in man. cap. 27. nu. 251. & cap. 25. num. 134. Mol. tract. 30.

Molina.

de iust. disp. 78. num. 2. Lambert. de iure patr. lib. 2. par. 1. quæst. 9. art. 4. num. 5. Less. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 22. num. 120. Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 1. & in reg. Peccatum, 2. par. §. 8. num. 6. ver. Ad idem tendit. Paris. de resign. lib. 4. quæst. 3. num. 32.

Lambert.

Lessius.

Couarr.

Parisus.

Azor.

Ricciolus.

Sa.

Azor par. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 2. Riccius in prax. par. 2. relos. 404. num. 1. & 2. & par. 1. decis. 185. Comit. in resp. mor. lib. 6. quæst. 64. Sa in aphor. ver. Beneficium, num. 29. & ver. Irregularitas, num. 4. Suarez tom. 5. in 3. par. disp. 4. o. sect. 2. à num. 29. & tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 3. à num. 24. Sigismund. de elect. dub. 70. Garc. de benef. par. 7. cap. 11. num. 2. Petrus Greg. de elect. cap. 9. num. 11. Castellinus de elect. cap. 11. num. 19. Henriq. lib. 14. cap. 2. num. 5. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 2. num. 21. 22. Auila de cens. par. 7. disp. 2. dub. 6. concl. 3. Bonacina de cens. disp. 7. q. 1. p. 3. nu. 6.

P. Greg.

Castellin.

Henriq.

Auila.

Bonacina.

44. Dico 1. Irregularis est ineligibilis ad dignitates Ecclesiasticas; quod si eligatur, electio est ipso iure nulla. Suarez de cens. cit. nu. 36. & tom. 4. de relig. num. 24. Sayrus num. 251. Sigismund. num. 2. Bonacina loco cit. & alij omnes. Probatur. 1. ex cap. Si eo tempore, de refer. in 6. & in cap. Is, qui, de sent. excomm. eod. lib. cap. 2. de cler. pugn. in duel. cap. Studeat, dist. 50. cap. Dudum, el. 1. §. Cum autem, de elect. ibi, *Pateretur vel in ordinibus*. Trid. sess. 22. de reform. cap. 4. Inter cæteras enim habilitates canonicas, quæ ibi requiruntur, comprehenditur, quod non sit irregularis. 2. quia irregularis est suspensus ab officio, cuius causa datur beneficii; c. fin. de refer. in 6.

45. Noto 1. quod dicta conclusio procedit etiam in ignorantem suam irregularitatem, vt sup. dixi de excommunicato. Ita Comit. loco cit. num. 1. Riccius 1. par. prax. decis. 185. nu. 174. Auila loco cit. dub. 7. concl. 3. Bonacina de cens. disp. 7. quæst. 1. par. 3. num. 6. Citatur etiam Nauarr. in sum. cap. 25. num. 134. sed ipse loquitur de ignorante suam irregularitatem per ignorantiam crassam, vt se declarat cap. 27. num. 244. Nos autem per probabilem; huiusmodi enim ignorantia non reddit subiectum capax.

46. Noto 2. quod dictus irregularis eligi non valet, etiam si præcedat absolutio à centuriis per clausulam *Tegs absoluentis*; quia debet fieri expressa mentio de irregularitate secundum Nauarr. in sum. cap. 27. num. 254. Paris. de resign. lib. 4. quæst. 3. num. 40. In dicta autem clausula non fit nisi tacite mentio de irregularitate, per illa verba *Ajanis*. Sed tu dic, quod sufficit ad tollendam irregularitatem ad effectum electionis, quod præcedat absolutio, siue facta sit à Papa, siue ab alio quocumque habente auctoritatem dispensandi super irregularitatibus, cum clausula, *A censuris, & poenis*; Nam taciti, & expressi eadem est ratio. Et Nauarr. non loquitur in isto casu; immò ait Suarez tom. 5. in 3. par. disp. 40. sect. 2. num. 34. quod summus Pontifex sciens aliquem esse irregularem, si ei nihilominus dignitatem conferat, censetur ipso facto dispensare.

47. Noto 3. non esse morandum in eo, quod Prælatuæ regulares non sint propriè beneficia Ecclesiastica, & iura, & DD. cit. de dictis beneficijs loquantur. Nam, vt bene Suar. tom. 4. de relig. cit. num. 24. esto quod Prælatio regularis non sit propriè beneficium quod ad temporalem annexum, est tamen quod ad ius spirituale circa curam animarum, & in omni rigore est dignitas, vt in cap. 1. de fil. presb.

48. Dico 2. irregularem non posse eligere. Lamber. loco cit. n. 6. Sylu. ver. Electio 1. q. 4. fin. Io: Andr. in cap. Ne pro defectu, de elect. n. 23. Monach. in cap. Is, qui, num. 4. de sent. excomm. in 6. vbi glossa fin. Probant ex dicto cap. Is, qui, vbi dicitur. *Is, qui scienter in loco celebrat supposito interdico, irregularitatem incurrit, à qua nequit per alium, quam per Romanum Pontificem, liberari; & adeo efficitur ineligibilis, quod nec ad eligendum cum alijs debeat admitti*. Alij autem, vt Suar. tom. 5. de cens. cit. num. 27. Filliuc. to. 1. tract. 19. cap. 3. num. 75. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 1. par. 3. n. 18. Sigismund. de elect. dub. 70. num. 8. Nauarr. in man. cap. 27. nu. 244. dicunt, quod irregularis non est priuatus iure eligendi. Probant, quia irregularis non priuatur iurisdictione, ad quam pertinet ius eligendi. Tum quia irregularitas solum priuat ordinum receptione; cap. Curandum, dist. 34. aut vsu iam receptorum; cap. vlt. de temp. ord. & est communis opinio, vt Suar. loco cit. num. 1. & 4. Filliuc. nu. 59. & 62. Tum quia irregularitas non priuat ipso facto dignitate obtenta; cap. Ex literis, de excess. Præl. cap. Fraternalitati de cler. exc. Suar. loco cit. num. 15. Filliuc. num. 68. Auila de cens. par. 7. disp. 2. dub. 6. concl. 4. Tum quia non priuat administratione dignitatis in ijs, in quibus non est annexum exercitium ordinis, nec iurisdictione fori, contentiosi ex beneficio proueniente, vt c. In tanta, de excess. Præl. Suar. loco cit. n. 23. 24. Filliuc. nu. 73. 74. ergo neq; iure eligendi, quod ad ordines nullo modo spectat. Verù ista doctrina mihi placere non potest, propter text. clarum in dicto cap. Is, qui. Vnum hic aduerto, quod ad hoc vt irregularis à capitulo excludatur, debet esse denunciatus, vt supra dixi de alijs censuris, propter dictam extrau. Ad euitanda, quam puto etiam habere locum in irregularitate per illa verba. *Suspensionis, aut prohibitionis à iure, vel ab homine*.

Lambert.
Syluester.
Io: Andr.
Monach.

Suarez.
Filliuc.
Bonacina.
Sigismud.
Nauarrus.

§. 4. Verum infames possint eligi ad Pralaturas regulares.

Sanchez.
Penna.
Syluester.
Lambert.
Castelin.
Maiolus.
Riccius.
Bonacina.
Azor.
Duaren.
P. Greg.
Parisus.
Garcia.
Sigismund.
Filliucius.
Suarez.
Borgasus.
Barbosa.
Tiraq.
Gratian.
Tabiena.
Toletus.
Campanil.

49.

IDE Sanch. 5. in dec. cap. 5. num. 24. Pen. in l. Infamia, C. de decur. lib. 10. & in l. 2. C. de dign. lib. 12. Syluest. ver. Infamia, quæst. 3. Lambertin. de iur. patr. lib. 2. par. 1.

quæst. 9. art. 16. Castell. de elect. cap. 11. num. 58. Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 1. num. 2. Riccius tom. 1. prax. decis. 676. nu. 4. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 3. par. 1. num. 11. Azor par. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 3. Duar. lib. 4. de benef. cap. 1. P. Greg. de elect. cap. 9. à nu. 13. Paris. de resign. lib. 4. quæst. 3. num. 43. Garc. de benef. par. 7. cap. 8. à num. 38. Sigismund. de elect. dub. 86. Filliuc. tr. 41. cap. 5. num. 14. tom. 3. Suar. tom. 5. in 3. p. disp. 48. sect. 1. num. 16. & sect. 2. num. 2. Borgas. de irreg. par. 6. tit. de infamibus, num. 1. & 3. Barb. de off. ep. par. 2. alleg. 43. num. 19. Auil. de cens. par. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 4. ver. Ex dictis collig. Tiraq. de nob. cap. 28. num. 2. Grat. discip. for. tom. 2. cap. 284. num. 23. Tab. verb. Infamia, num. 11. Tol. in sum. lib. 1. cap. 62. à nu. 1. fino, Camp. in diu. iur. rubr. 11. cap. 18.

50. Noto 1. quòd duplex est infamia. Alia iuris, alia facti. Infamia iuris incurritur per delictum, cui à iure, siue civili, siue canonico, imposita est infamiae poena, & incurritur quando delictum est declaratum per sententiam definitiuam iudicis procedentis siue per modum accusationis, siue per modum inquisitionis, aut per confessionem ipsius rei, in legitimo iudicio, non extra illud, factam: cap. Testimonium, de test. Ita Suar. disp. 48. cit. nu. 6. Filliuc. tract. 19. cap. 8. num. 204. ver. Tertia diuisio. Sayr. de cens. lib. 7. cap. 11. num. 3. Barbosa loc. cit. num. 19. Sigismund. loc. cit. num. 2. Bonac. cit. num. 2. Sylu. ver. Infamia, q. 5. num. 8. Auil. loc. cit. dub. 5. in princ. Si verò delictum est occultum, & ius apponat poenam ipso facto incurrendam, dubitant DD. an dicta poena incurritur ante iudicis sententiam. Couar. lib. 3. var. cap. 3. num. 2. ver. Scribit tamen: Henricq. lib. 14. cap. 5. num. 3. Auil. loc. cit. Salz. ad Diaz, cap. 73. lit. D. Nauarr. in man. cap. 27. num. 248. contra multos, quos refert, & sequitur Sigismund. loc. cit. num. 3. dicunt, quòd non incurritur, sed quòd requiritur omnino notorietas, qua posita, statim incurritur dicta infamia, absq; alia declaratione iudicis; quia, alunt, sicut fama oritur ex publica bonorum operum notitia, ita & infamia oriri debet ex publica perpetrati criminis notitia. Ego his DD. assentior, quatenus dicunt; quòd infamia non incurritur per delictum occultum; dissentio tamen, quatenus dicunt, quòd data notorietate, statim incurritur ante iudicis sententiam. Existimo enim, quòd infamia iuris numquam contrahatur, nisi post iuridicam declarationem criminis; quòd si crimen sit notorium, iam non est amplius infamia iuris, sed facti, unde parie effectus infamiae facti non iuris. Atq; ita Azor tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 8. ver. Sed uerius est: Sanch. lib. 2. in decal. cap. 26. num. 1. Farin. tr. de her. quæst. 189. num. 56. Sa. ver. Infamia, num. 2. Zerol. in prax. par. 1. ver. Priuatio, in

Sayrus.

Couarrubio.
Henricq.
Salzedo.
Nauarr.

Farinac.
Sa.
Zerola.

princ. & ad 5. Arag. 2. 2. quæst. 11. art. 3. col. antep. ver. Secunda, & alij penè innumeri, quos cumulat Garc. de benef. par. 11. cap. 10. num. 8. licet ipse non sequatur num. 18. Infamia facti est, cum quis committit delictum ita manifestè, & notorie, ut apud graues, & honestos viros reputetur infamis. Et aduerte, quòd si delictum ita manifestè, commissum non habet iure annexam infamiam, quantumuis publicum, & manifestum sit, illam non generat, ut Suar. loc. cit. num. 11. Filliuc. num. 204. Coninck disp. 18. de irreg. dub. 7. num. 57. Sigismund. loc. cit. num. 4. & latè prosequitur Sayr. de cens. lib. 7. cap. 11. num. 14. Ratio desumitur ex cap. 15. qui, de sent. exc. in 6. ubi definitur, quòd nulla irregularitas incurritur, quæ non sit determinata in iure; & probat Garc. de benef. par. 7. cap. 8. num. 64. ergo à simili nec vlla infamia, quæ iure non fulciatur.

51. Si autem quæras, quænam crimina iure ciuili, vel canonico annexam habeant infamiam? adi Maiolum, de irregul. lib. 3. cap. 1. à num. 4. Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 3. ver. Sed quina; Borg. de irreg. par. 6. tit. de infamibus num. 5. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 3. par. 1. nu. 2. Coninck. loc. cit. num. 56. Adi etiam cap. Infames, 6. quæst. 1. Breuiter dic, quòd infames dicuntur periuri in iudicio, simoniaci, sodomitæ, vsurarij, sacrilegi, duellantes, hæretici, eorumq; fautores, raptores mulierum, apostatæ à fide, lenones, malefici, venefici, adulteri, qui fratres calumniantur, & non probant, vel qui contra innocentes Principum animos ad iracundiam prouocant, &c. Vide Sayr. loc. cit. num. 10. & P. Greg. de elect. cap. 9. num. 13.

52. Si etiam quæras, quòdnam reputetur delictum sufficienter publicum ad inferendam infamiam iuridicam facti? R. à Suar. loc. cit. nu. 19. & Filliuc. num. 211. tria requiri. 1. quòd personæ habentes notitiam delicti, non sint leues, fatuæ, & malæ opinionis, sed sint viri cordati, prudentes, & bonæ opinionis; non enim sufficit ad istam infamiam inducendam, quòd maleuoli, inimici, inuidi, etiam si plures sint, vanos rumores spargant contra famam virosi honoratorum, nam tunc parum nocent. L. 1. §. Præterea, ff. de quæst. cap. Accusatoribus, 3. quæst. 5. Ili n. nec Christo Saluatori nostro pepercerunt, vocantes eum aliquando voracem Io. 9. aliquando dæmoniacum Io. 7. Apostolos vocauerunt ebrios, infanos, Act. 2. & Paulus 2. Cor. 6. in præcatione euangelij se per bonam, & malam famam currere asseuerabat. Vnde in cap. Sunt plurimi, 6. quæst. 1. dicitur, quòd aliquando etiam viri probi hac infamia laborarunt, quod Deus permittit ad purgandam aliquam culpam, quam hi fortè contraxerunt, audientes ex ore hominum suæ sanctitatis laudes, vel aliam quamcumq; quòd contigit Paphnutio, qui furti falsò accusatus fuit. Item & Ephræm; & Marina, ac Theodora, quæ fornicationis, & sacrilegij falsò insimulatæ sunt. Item S. Romualdo, qui infamis sodomiae scelere in senectute decrepita accusatus fuit, ut refertur in tract. annexo spec. Reliq. Humb. in quo agitur, vbi, & quando suum honorem tueri Religiosus debeat. Quam doctrinam sequuntur Sigismund. de elect. dub. 86. num. 6. ver. Ex hac conclusione. Barbos. cum multis, de pot.

Aragon.

Coninck.

Azor.
Borgas.
Bonacina.
Coninck.

P. Greg.

Diaz.

pot. ep. par. 2. alleg. 43. num. 17. P. Gregor. tract. de elect. cap. 9. num. 14. Diaz. in pract. cap. 151. num. 8. Sa in aphor. ver. Infamia, nu. 1. Et notat Diaz loc. cit. quod quando infamia ortum habuit ab infamibus, & maleuolis, nec pro ea abolenda indicenda est purgatio canonica, nisi in casu, quo scandalum gigneret: ita nu. 9. Cum verò ista purgatio canonica modò in vfu ampliùs non sit, nec ob humanam malitiam tutum sit ea ampliùs vti, vt notat Salz. ad dictum cap. Diaz in fine, isto casu putarem, quòd in Religionibus, ad consulendum communitati, & indemnitati infamati prospiciendum, Prælatus coram suis fratribus declararet, sparsum rumorem contra famam talis fratris fuisse, & esse falsum, & sparsum ab inuidis, & maleuolis; & hoc puto sufficere ad infirmandam infamiam facti ex hoc capite. Facit pro hoc puncto Lambert. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 9. art. 16. num. 5. qui addit, ad id etiam tenet Prælatus, quando infamia à mal-uolis orta est, vel dubitatur, cum ignoretur auctor. Secundum, quod requiritur, est, quòd delictum sit publicum, vel in tota communitate, vel in maiori eius parte, ad quam spectet talis cognitio. Communitas autem, vt delictum possit dici publicum, debet constare ex decem saltem personis, vt

Navar. Angelus.

Navar. in sum. cap. 27. num. 255. Angel. ver. Notorium, num. 1. Sylu. eod. quæst. 4. Ita Suar. num. 20. Tertium, quod necessariò requiritur ad inducendam infamiam facti, est notorietas.

Auila.

Ita Auil. de cens. par. 7. disp. 4. dub. 5. ante 1. concl. Et ratio est. Quia sicut bona fama fundatur in vera, & reali euidentia honorum operum; ita & mala debet fundari in reali, & vera euidentia malorum. Pro quo nota, quòd Navar. in sum. cap. 27. num. 255. ait, quòd publicum est triplex, scilicet notorium, quod nititur scientia totius, vel maioris partis communitatis. Manifestum, quod nititur fama maioris partis communitatis, orta à scientibus. Et famosum, quod nititur fama maioris partis, orta ex vno sciente, vel iudicis, vel præsumptionibus illi æquipollentibus. Dico itaque, quòd ad hoc vt aliquis debeat dici infamis infamia facti, & pati ea, quæ dicta infamia parit, crimen ab eo commissum debet esse notorium modo dicto, ita vt tota, vel maior pars communitatis tale delictum viderit, vel singulariter, vel vniuersaliter, iuxta dicta per Mascard. de prob. concl. 896. num. 3. & Farin. par. 1. prax. tract. de indic. & tort. quæst. 47. num. 304. Aut saltem debet esse manifestum. Nec enim adduci possum vt credam, quòd dictum vnius viri, quantumvis existimati probl. possit sufficere ad infamandum aliquem infamia facti. Tum quia potest hic existimatus probus, interius esse malus, & inimicus infamati, iuxta illud, *Veniunt ad vos in vestimentis ouium, insus autem sunt lupi rapaces.* Tum quia, si esset probus, delictum occultum fratris non manifestaret, nisi seruata forma euangelij. Tum quia sicut ad aliquem puniendum non sufficit dictum vnius testis, quantumvis grauissimi, ut dixi tom. 2. priu. in const. 3. Greg. XV. à num. 3. iuxta illud, *In ore duorum vel trium fiat omne verbum.* Ita non video, quare ad arcendum aliquem à Prælaturis debeat sufficere dictum vnius viri, quantumvis grauissimi, receptum à multis, ex

Maschard. Farinac.

quo resultet infamia facti. Nisi fortè dicatur, quòd ista non sit grauissima poena viris honoratis? Quare in præsentì saltem materia non assentio opintoni illorum, qui dicunt, ad inducendam infamiam facti satis esse, delictum esse famosum; præsertim in Religionibus, & specialissime quando agitur de aliquo eligendo in Prælatum.

53. Si quæras, quomodò probetur ista infamia tam iuris, quam facti? R. quòd ad probandam infamiam iuris, non sufficit iphus criminis probatio, sed requiritur proprij oris delinquentis confessio, in iudicio facta, vel iudicis sententia; quia non habetur quis pro tali, nisi fuerit pronunciatum eum esse talem. Ita Farin. 1. par. prax. de delict. & poen. quæst. 23. num. 33. Et dum pretenditur, aliquem incurrisse hanc infamiam, non sufficit testibus probare, latam fuisse contra eum à tali iudice, tali tempore infamix sententiam, sed debet de illa sententia omnino constare. Ita Campanil. in diuer. iur. rubr. 11. cap. 18. num. 8. Barb. de off. Ep. par. 2. alleg. 43. num. 16. vbi addit, non probari dictam infamiam, etiamsi probetur, aliquem ductum esse ad furcas, nisi producatur ipsa sententia. Infamia verò facti probatur per duos testes habiles, etiam singulares, qui sint contestes in specio irrogatæ infamix; & debent dilucidè probare factum, ex quo infamia orta est: cap. Presentium, §. Testes, de test. in 6. cap. Vt circa, de elect. in 6. Nec sufficit dicere, quòd de hoc sit fama publica in tota communitate, quia de voce populi curandum non est, l. Decurionum, Cod. de poen. cap. Ofius, de elect. Sed debent reddere rationem sui dicti, & nominare, auctores à quibus id audierunt. Ita Farin. par. 1. prax. tract. de ind. & tort. q. 47. à num. 302. Mascard. de prob. concl. 896. per totam. Hi autem nominati debent examinari, & interrogari à quo tempore orta fuerit hæc fama, & qua de causa, vt notat Ghiflier. de iud. reg. cap. 16. num. 93.

Campanil. Barbofa.

54. Dico 1. infamis tam infamia iuris, quam facti, est ineligibilis ad Prælaturas regulares; quod si eligatur, electio est ipso iure nulla. Ita Auila de cens. par. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 4. ver. Ex dictis sequitur: Sylu. ver. Infamia, q. 10. num. 15. & quæst. 3. num. 4. Angel. eodem num. 3. & 9. Tab. eodem num. 11. P. Greg. de elect. cap. 9. num. 13. & tract. de benef. cap. 37. num. 9. Archid. in cap. Testes, num. 8. 2. quæst. 7. Abb. in cap. Querelam, de iur. iur. num. 3. vbi Felin. num. eod. Rom. sing. 510. Penna in l. Infamia, col. 2. Cod. de decur. lib. 10. Lambertinus de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 9. art. 16. num. 3. Suarez. tom. 2. de religion. tract. 5. lib. 3. cap. 20. num. 17. Sigismund. de elect. dub. 86. num. 5. Castell. de elect. cap. 11. num. 38. Campanil. in diuer. iur. rubr. 11. cap. 18. num. 2. Iac. A. S. Georg. in l. Testium fides, §. in lege Iulia, num. 25. ff. de test. Henricq; lib. 14. cap. 5. num. 3. Constat 1. ex reg. 86. Infamibus, de reg. iur. in 6. vbi dicitur, *Infamibus potæ non pateant dignitasum.* cap. Infames, 6. quæst. 1. cap. Cum in cunctis, de elect. cap. Laici, dist. 33. cap. vlt. iuncta glossa, ver. Infamia, de furtis; cap. Qui in aliquo, iuncta glossa, ver. Infamia, dist. 51. l. 2. Cod. de dignitat. lib. 12. & l. Infamia, Cod. de decur. lib. 10. Constat 2. quia infamia

Ghiflier.

Auila. Syluester. Angelus. Tabiena. P. Gregor. Archid. Abbas. Felinus. Romanus. Penna. Läbertin. Suarez. Sigismud. Castellin. Campanil. A. S. Geor. Henricq;

Garcia.
Barbosa.

Speculator

Infamia facit irregularem; Garc. de benef. par. 7. cap. 8. num. 44. vnde nec possunt ordines suscipere; Campanil. loc. cit. num. 1. Barb. de pot. ep. alleg. 43. num. 29. neq; in susceptis ministrare; Campanil. num. 7. vers. Hæc autem, & num. 21. Sylu. cit. quæst. 3. nu. 6. Ang. cit. §. 3. & 8. Tab. §. 4. Specul. lib. 1. tit. de disp. §. 4. num. 18. Sed collatio beneficij facta irregulari est nulla, vt dictum est §. 3. num. 44. 3. quia infamatus infamia iuris modo declarato num. 50. est ipso facto priuatus dignitatibus vt Sylu. ver. Infamia, quæst. 10. num. 15. Ang. eod. num. 9. Tab. §. 4. Garc. loc. cit. num. 33. Barb. num. 19.

55. Dico 2. infames tam iuris, quam facti, modis supradictis, non possunt eligere. Ita Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 48. sect. 3. num. 2. fine; Sigismund. loc. cit. num. 7. Gloss. in cap. Vt circa, ver. Eligentium, de elect. in 6. Prob. ratione dictæ gloss. quia infamibus sunt interdicti actus legitimi; 1. Actus, ff. de reg. iur. cap. Sciscitatus, de refer. cap. Infamis, 3. quæst. 7. Pen. l. 2. in fine, Cod. de dign. lib. 12. sed eligere est actus legitimus, cap. Solet, de sent. exc. in 6. fine. Contrarium tamen censet Lamber. loc. cit. Sed intellige, quando infamia non fouetur iure, vt declarat Sigism. loc. cit. num. 8.

§. 5. Vtrum aleatores, & ebrij sint eligibiles ad Prælaturas Regularium.

56.

ICO 1. publicus aleator est ineligibilis ad Prælaturas regulares; quod si eligatur, electio est ipso iure nulla. Ita Ric. 2. p. prax. resol. 119. nu. 2. Paris. de refig. lib. 4. q. 3. num. 67. Panor. in cap.

Inter dilectos, de excess. Præl. num. 6. Tab. ver. Ludus, num. 7. Castell. de elect. cap. 4. num. 58. P. Greg. de elect. cap. 12. num. 4. & cap. 9. num. 22. & lib. 39. synt. cap. 3. num. 14. Farin. in prax. par. 3. quæst. 1. 09. num. 96. Menoch. de arb. lib. 2. casu 399. num. 3. Barb. de pot. ep. par. 2. alleg. 43. num. 11. Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 1. num. 7. Diaz in pract. cap. 72. num. 2. Campanil. in diu. iur. rubr. 4. num. 32. Medic. in sum. pec. capit. tit. 7. de gula, quæst. 13. Prob. 1. ex cap. Inter dilectos, de excess. Præl. iuncta glossa ver. Aleatorem, & ex cap. Clerici, de vi. & hon. cler. elect. 2. & ex cap. Episcopus, dist. 35. qui canones innouantur in concil. Trid. sess. 22. de refor. cap. 1. ibi, vt quæ alijs. & sess. 24. cap. 12. de refor. ibi, ab illi- citis. 2. Prob. quia tales publici lufores reputantur infames, vt dixi supra hac quæst. cap. 2. §. 5. num. 93. & vt tales priuantur sacra communione, Menoch. loc. cit. num. 6. Henriq; lib. 8. cap. 56. num. 4. & quod priuati sacra communione sint infames, Duaren. lib. 4. de benef. cap. 1. fine.

57. Dixi, Publicus aleator, 1. ad significandum, quod conclusio intelligitur de eo, qui consuetus est ludere, non de eo, qui vna, aut aliquibus vicibus lusisset, vt colligitur ex illis verbis cap. Episcopus cit. deseruiens, & desinat, nec dicitur publicus aleator, nisi sit consuetus ludere; Abb. in cap. Clerici, elect. 2. cit. num. 11. Menoch. loc. cit. num. 19. Farin.

Henriq;
Duarenus.

cit. num. 102. 2. quia electio secreti aleatoris non est ipso facto nulla, potest tamen irritari, si monitus non respiciat, vt dicunt omnes DD. cit. & probat cap. Episcopus, dist. 35. & docet etiam P. Damian. lib. 1. ep. 10. ad Alex. II. *Præsertim cum canonica decernat auctoritas, vt aleatores Episcopi deponantur.* Quod dictum intellige vel de secreto aleatore, vel de eo, qui habens beneficium, aleis etiam publicè ludit; nam non est priuatus ipso facto, sed prius monendus est, vt Abb. loc. cit. & Lambert. de iure patr. lib. 3. quæst. 2. ar. 9. num. 10. par. 1. Farin. loc. cit. vbi plures. Et quod poenæ contra aleatores inflictæ multò magis habeant locum in Religiosis, Farin. loc. cit. num. 98.

58. Dico 2. vino deditus, & inebriare se consuetus, ineligibilis est ad Prælaturas regulariù, quod si eligatur, electio est ipso iure nulla. Cened. collect. 33. ad decretum, num. 4. Aldret. de discipl. tuend. lib. 2. cap. 15. num. 40. Barb. de off. ep. par. 2. alleg. 28. num. 11. & in cap. A crapula, de vi. & hon. cler. num. 2. Menoch. de arb. lib. 2. casu 404. num. 4. Salz. ad Diaz, cap. 81. ver. Vnde consuetus. Rebuff. in praxi, tit. de cler. ad fac. ord. mal. prom. gloss. 4. nu. 5. Host. in sum. lib. 1. tit. de temp. ord. num. 17. Sayr. de cens. lib. 5. cap. 31. nu. 12. Tabien. ver. Ebrietas, §. 5. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 3. num. 1. Specul. lib. 1. tit. de dispens. §. 4. num. 6. P. Greg. de elect. cap. 13. num. 3. & lib. 39. synt. cap. 8. Sigismund. de elect. dub. 89. num. 8. Medic. in sum. pec. cap. tit. 7. de gula, quæst. 13. Gutier. can. quæst. lib. 2. cap. 4. num. 65.

59. Prob. 1. ex cap. A crapula, de vi. & hon. cler. & cap. Episcopus dist. 35. Qui canones innouantur in concil. Trid. sess. 22. de refor. cap. 1. & sess. 24. cap. 12. eod. tit. Quibus cap. licet solum dicatur, quod clericus ebrietati deditus, nisi monitus destiterit, officio, vel beneficio priuetur; quia tamen magis est, aliquem officio priuare, quam ad illud non assumere, iuxta illam reg. Facilius abdicatur à nobis ius querendum, quam ius quæsitum. 1. Si sponsus, §. Si maritus, ff. de donat. int. vir. & vxo. Quam regulam ad hoc probat Abb. in cap. Super eo, de elect. num. 2. Campanil. in diu. rubr. u. cap. 17. num. 172. Lambert. in. de iur. patr. par. 1. lib. 2. quæst. 9. ar. 16. num. 3. & art. 15. num. 4. & art. 23. num. 3. qui ad id etiam adducit illud ex cap. Quemadmodum, de iur. iur. Turpius eijcitur, quam non admittitur hospes. Ideo dixi, quod non potest ebrius ad dignitates assumi. Et quia per easdem regulas facilius est assumptum ante confirmationem deijcere, quam post; ideo etiam dixi, quod electio ex illo cap. est ipso iure nulla.

60. 2. Prob. quia pari passu currunt ebrius, & aleator, vt constat ex cap. Episcopus, d. 35. vbi æquiparatur clericus ebrius clerico lufori; ergo eodem modo de vtrifq; dicendum est; sed de luforibus diximus, quod ineligibiles sunt, & electio nulla; ergo etiam de his.

61. 3. Prob. quia ebrius est irregularis, Gutier. can. quæst. lib. 2. cap. 4. num. 80. Spec. lib. 1. tit. de dispens. §. 4. num. 6. Borg. de irreg. par. 1. quæst. 7. num. 38. Rebuff. in prax. tit. de cler. ad sac. ord. male prom. gloss. 4. num. 8. Barbos. loc. cit. Contz. lib. 6. pol. cap. 10. §. 7. Et prob. ex cap. Episcopus iuncta glossa in sum. dist. 35.

Quod

P. Damis

Cenedus
Aldrete.
Barbosa.
Menochi
Salzedo.
Rebuffus
Hostien.
Sayrus.
Tabiena.
Maiol.
Speculator
P. Gregor.
Sigismund.
Medices.
Gutier.Abbas.
Campanil.
Lambert.Borgasius
Rebuffus
Barbosa
Contzen

Quod cap. fuit desumptum ex canonibus Apostolorum, can. 42. 43.

62. 4. Prob. ex cap. Inter dilectos, de excess. Pral. in quo dicitur, quod personis vilibus portare patere non debent dignitatem. At ebrii personae viles sunt, ut constat. Tum quia reputantur infames, ut dicit Mol. tract. 2. de iust. disp. 159. ver. Nihilominus, vnde etiam excluduntur à testimonio ferendo. Farin. lib. 2. conf. 141. num. 4. Masc. de prob. concl. 580. A. Gabriel. comm. op. lib. 4. tit. 10. de rest. num. 154. Gutier. loc. cit. num. 109. Tum quia ebrii omnium vitiorum genere sunt cōspurcati, ut in cap. Ante omnia, dist. 35. Tradit Campanil. in diuers. iur. rubr. 4. num. 7. Et valet consequentia, Ebrius est, Ergo luxuriosus; cap. Luxuriam, dist. 35. cap. Venter; cap. Luxuriosa, d. ead. vnde 1. Cor. 5. vetatur cum his, tamquam infamibus, vilibus, & scandalosis, cibum sumere; & habetur in cap. Ad mensam. 11. quaest. 3.

63. 5. Prob. ex 1. ad Tim. 3. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, vnius uxoris virum, sobrium, pudicum, prudentem, ornatum, hospitalem, doctorem, non violentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed sua domui bene praepositum, non neophytum. Quas condiciones sic conclusit Host. in sum. lib. 1. de temp. ord. §. Et cui, num. 7.

Primum praecipitur, quod sit sine crimine Praesul. Monogamus, sobrius, prudens, ornatu, & hospes. Casta docens, non percussor, non litigiosus. Non cupidus, bene dispositus, non neophytus. Talis apostolica quod praestit regula iussit.

Quas ipse condiciones sigillatim prosequitur, & Barb. par. 1. de off. ep. tit. 2. à glos. 3. vsq; ad fi. em. Contz. 6. pol. cap. 10. à §. 4. Maiol. de irreg. lib. 5. à cap. 2. Raym. in sum. lib. 3. de qual. ord. à §. 2.

64. 6. Prob. ex 1. Omne delictum, §. Per vinum, ff. de re mil. vbi miles terrestri militiae ebrius exauctoratur, & militia priuatur. Ergo multò magis miles caelestis militiae ebrius eligi non potest; & si eligatur, statim est deponendus. Hanc l. ad hoc propositum afferunt P. Greg. lib. 39. synt. cap. 8. num. 3. Abb. in cap. A crapula, de vi. & hon. cler. num. 3. Gutier. lib. 2. can. quaest. cap. 4. num. 61. Menoch. de arb. lib. 2. casu 404. num. 5. quem ad casu 405. si cupis scire, qua poena puniendus sit qui ob ebrietatem sacram Eucharistiam euomit. Et vide etiam casu 406. si optas scire, qua poena puniendus veniat, qui ante dormitionem missam celebravit. Et denique, si scire desideras, qua poena puniatur sacerdos celebrans nò ieiunus, ad Gutier. loc. cit. à num. 75.

65. Noto 1. quod dixi in conclusione, Se inebriare consuetus; Ad excludendos eos, qui semel, aut aliquibus vicibus inebriantur. Quod significat nomen Violentum, ut declarat Grat. in princ. dist. 35. Quare poenae inflictae in Ordine nostro contra violentos in Correc. num. 55. non habent locum, nisi in violentia consuetudinaria, & affectata, ut extitit declaratum per const. 17. Iulij II. §. 10. tom. 1. nostr. priu.

66. Noto 2. quod Pralatus habens dignitatem ante ebrietatem acquisitam, si se inebriet, non potest statim ea dignitate priuari, sed debet prius moneri bis, aut ter coram fratribus, ut se abstineat. Quod si, dictis monitionibus per-

actis, adhuc perseuauerit, poterit, & debet Pralatura priuari. Ita in cap. Sacerdos, d. 35. & in cap. A crapula, de vit. & hon. cler. vbi Abb. num. 3. Host. in sum. loc. cit. num. 17. Tab. ver. Ebrietas, §. 5. P. Greg. loc. cit. num. 3. Gutier. cit. num. 65. 66. Et in nostro Ordine id expressis verbis statuitur dicto num. 55. Et aduerte, quod debet constare de dicta monitione super violentia, ad hoc ut possit Pralatus deinde, non secuta correctione, iudice procedere contra dictum violentum. Et hic modus procedendi in casu violentiae seruandus est tam contra Superiores, quam contra subditos. Aduerte etiam, quod dicta admonitio debet fieri, etiam si Religiosus sit solitus inebriari, ut Archid. in cap. Episcopus, d. 35. num. 1. & constat ex nostro Correc. loc. cit. si dicas, quomodo potest esse, quod electio ebrii sit ipso iure nulla, & quod debeat bis, aut ter moneri post adeptam dignitatem? R. à Lamber. de iur. patr. p. 1. lib. 2. quaest. 9. ar. 15. num. 4. quod id est, quia facilius abdicatur à nobis ius querendum, quam ius quaesitum, ut dictum est.

67. Si quaeras quomodo probari possit ebrietas ad aliquem de ea condemnandum? R. quod videndus est de hoc Gutier, loc. cit. num. 113. Rodrig. tom. 2. quaest. reg. quaest. 37. art. 2. Masc. de prob. tom. 1. concl. 579. Pen. in l. 1. Cod. de erog. mil. ann. lib. 12. col. 3. qui omnes concludunt, quod difficile probari potest ebrietas; & quod testis super ebrietate deponens, etiam non interrogatus, debet reddere rationem sui dicti. Afferunt tamen aliqua signa, ex quibus cognoscitur ebrius. 1. est ex facie rubea inflammata ultra solitum, ex qua, ait Masc. quod Romani Imperatores ebriosos milites cognoscebant, & ex oculis scintillantibus, & lacrymantibus aliquando. 2. ex locutione, ut si plus solito, & insolita, & inordinata loquatur. Item si arcana referat; si balbutiendo, & cū difficultate loquatur. 3. si cassabundus incedat. 4. si nimium bibere solitus sit, & ultra consuetudinem biberit. 5. si stupeat, vel nimium rideat, absq; causa, vel in furiam vertatur, vel mingat inuoluntariè. Videatur Barb. par. 1. de pot. Ep. tit. 2. glos. 11. num. 6. Alia ebrietatis signa ponit Arist. sect. 3. probl. num. 9. quod omnia ebrijs circumferri videantur; & quod ea, quae procul sunt, enumerare nequeant, num. 20. quod vna res plures esse videatur, num. 10. quod tremunt, num. 25. & solis calore gaudeant, num. 28. quod sunt ad lacrymandum propensiores, num. 23. & alia, quae Arist. tota illa sect. 3. Gal. lib. 2. de motu muscul. cap. 4. tom. 1. dicit, quod ebrii signa sunt, si supinus dormiat, hiet, stertat; & lib. 10. de simpl. med. facul. tit. Cohel. sek tom. 5. dicit, quod ebrijs vrina albida est.

68. Et si cupis curiosè scire, quid ab ebrietate praeseruet, vide Arist. sect. 3. probl. cit. in fine, vbi ait, quod oleum sorbitum ab ebrietate praeseruat, & valet ad violentiam arcendam. Gal. lib. 2. de comp. med. secund. loc. post. med. tit. Archigenis, de ijs tom. 5. dicit, quod Amethista ab ebrietate praeseruat; & lib. 3. de med. facile par. cap. 108. dicit, quod si quis tutus vult esse ab ebrietate, edat folia ruta, quorum efus etiam valet ad arcendum dolorem capitis, ex nimia vini potatione prouenientem. Et subdit, quod ebrietate non tentatur, qui prius aut se-

Abbas;
Hostien.
Tabiena;
P. Greg.
Gutiergo;

Archid.

Läbertin.

Rodrigi
Mascara.
Penna.

Barbos.
Aristotel.

Gallenu.

Molina.
Farinae.
Mafchard.
Gabb.

Hoffiansis

Barbosa.
Contzen.
Maiolus.
Raymond.

P. Gregor.
Abbas.
Gutier.
Menoch.

Gracian.

tem,

tem, aut nouem, aut vndecim amaras amygdalas ederit. Et qui pulmonem ouis elixum ieiunus ederit, quantumuis bibat, ebrietatem non sentiet. Et Cato lib. de re rust. cap. 156. ait, quod si voles in conuiuio multum bibere, canareq; libenter, ante canam esto crudam [brassicam] quantum voles ex aceto. Et isem, ubi canaueris, comesto aliqua folia; reddent se quasi nihil ederis, biberisq; bibesq; quantum voles.

69. Si quaras etiam, an lufores, & ebrij habeant vocem actiuam in electionibus? R. cum constet per supradicta, quod dicti sint irregulares, & existimantur infames, philosophandum de ijs est, sicut de irregularibus, & infamibus. Vnde puto, quod lufores non possint habere vocem actiuam, quia talis infamia videtur esse expressa in cap. Inter dilectos, de excess. Præl. quatenus vocantur Prælaturis indigni, & pensionæ viles. Et videtur posse argui ab indignitate passiuam ad actiuam; quid enim boni sperari potest à tam indigna, & vili creatura? Et qui sibi nequam est, quomodo curabit ea per boni Prælati electionem, quæ ad Ecclesiam Dei spectant? Quod uerò spectat ad ebrios: verè isti non videntur priuati secundum ius commune à voce actiuam præstada tempore sobrietatis; per cap. Quamuis, 7. quæst. 1. Quod caput licet loquatur de furiosis, & patientibus lucida intervalla, intelligitur tamen etiam de ebrijs, qui furiosis æquiparantur secundum communem DD. Et colligitur ex cap. Venter, d. 35. vnde hos posse eligere extra tempus ebrietatis, docet Sigism. de elect. dub. 89. num. 8. Sed in Ordine nostro aliter dicendum est; nam eo ipso quod quis iuridicè damnatus est de ebrietate, est perpetuò priuatus voce capitulari, vt constat ex Correct. num. 55. Per vocem autem capitularem intelligitur vox actiuam, & passiuam, vt declaratum est in cap. Genuen. 5. num. 17. Et firmat Passar. in schol. ex dicto cap. dicto num. 17. Et aduerte, quod non possunt rehabilitari per vllum capitulum, etiam generale, nam super perpetuis priuationibus non habent capitula generalia auctoritatem.

70. Ad vltimum nota, quod pro morientibus in ebrietate Ecclesia non orat, si erat assidua, quia existimatur culpa mortalis; cap. 1. de reliq. & ven. 52. cap. Pro abeuntibus; 13. quæst. 2. Dicit P. Greg. lib. 39. synt. cap. 8. num. 2. Et 1. Cor. 6. Ebrij regnum Dei non possidebunt.

§. 6. Vtrum circa fidem maculati possint eligi ad Prælaturas regularium,

Sigismund.
Miranda.
Rodrig.
Portel.
Campanil.
Garcia.
Lambert.
Sanchez.
Parisius.
Passarell.
Bonacina.
Auila.
Diaz.
Salgado.

71.

IDE Sigimund. de elect. dub. 82. & 83. Mirand. tom. 2. man quæst. 1. Rodrig; to. 1. qq. reg. quæst. 14. Portel. in dub. reg. ver. Electio, n. 11. & in add. ver. Nouitius, à num. 19. Campanil. in diuer. iur. rub. 11. cap. 26. à num. 5. Garc. de beneficio par. 11. cap. 10. à num. 59. Lambert. de iur. patr. par. 1. lib. 2. quæst. 9. art. 6. Sanch. lib. 2. in dec. cap. 26. 27. Paris. de refig. lib. 4. quæst. 3. à num. 14. Passar. in schol. ex Genuen. num. 31. & in not. priu. cap. 29. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 3. par. 7. à num. 1. Auil. de cens. par. 7. disp. 4. dub. 2. à concl. 2.

Diaz in pract. cap. 116. vbi Salz. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 46. Farin. de hæc. quæst. 189. §. 6. à num. 70. & quæst. 191. §. 2. à num. 44. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 43. lect. 1. 2. & 3. Pegna in direct. in q. comm. 162. 163. 164. P. Greg. de benef. cap. 26. num. 5. Sanctar. de hæc. cap. 33. & cap. 34. dub. 1. & 2. Ricciul. de iur. pers. lib. 5. cap. 19. Barb. in cap. Ad abolendam, de hæc. num. 5. & 6. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 8. Sayr. in clau. reg. lib. 3. cap. 9. num. 30. vers. Sic etiam; Nauarr. lib. 5. conf. conf. 22. de hæc.

72. Dico hæreticus ineligibilis est ad Prælaturas regularium; quod si eligatur, electio est ipso iure nulla. Nec solum ipse hæreticus est ita ineligibilis, sed etiam eius receptores, fautores, defensores. Sanch. cit. cap. 26. num. 4. Pegn. cit. com. 162. ver. Ad hæc. Farin. cit. q. 189. num. 71. 73. 74. P. Greg. & Sayr. loc. cit. Lambert. num. 7. Sanctar. cit. cap. 33. dub. vn. num. 4. Prob. 1. ex tex. claro in cap. Quicunq; §. Hæretici, de hæc. in 6. & ex cap. Statutum el. 2. cod. tit. & lib. Tm. quia hæretici sunt excommunicati; cap. Nouerit, de sent. exc. cap. Achatius; cap. Audiuimus, 24. quæst. 1. cap. Ad abolendam, cap. Excommunicamus, 1. & 2. de hæc. cuius absolutio est reserua Papæ in bulla coenæ. Plura Farin. de hæc. quæst. 92. §. 1. n. 1. Sanctar. de hæc. cap. 3. num. 1. Tum quia sunt extra Ecclesiam, c. Excommunicamus, elect. 2. c. Vergentis, de hæc. vnde non admittuntur ad acquirendas dignitates ecclesiasticas; non enim debent aliquid Ecclesiæ catholicæ possidere, qui extra illam sunt; cap. Quo iure, §. Legantur, d. 8. cap. 1. & 2. 23. quæst. 7. & de his, qui foris sunt, nihil ad nos. Tum quia sunt infames; cap. Infames, 6. quæst. 1. cap. Alieni, 2. q. 7. Probat Sanctar. loc. cit. cap. 25. dub. 2. num. 10. Ricciul. de iur. pers. lib. 5. cap. 20. per totum. Farin. cit. q. 189. §. 4. à num. 40. Sanch. 2. in decal. cap. 26. num. 1. Tum quia sunt irregulares; cap. Saluberrimum, cap. Conuenientibus, 1. q. 7. cap. Nos consuetudinem, d. 12. Probat Suar. de cens. disp. 43. sect. 1. num. 2. Auil. de cens. p. 7. disp. 4. dub. 2. concl. 2. Sanctar. cit. cap. 25. dub. 1. num. 1. & 2. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 26. num. 1. Sanch. cit. c. 25. nu. 2. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 3. par. 7. num. 1. Farin. cit. num. 43. ver. Et hinc; & quæst. 192. §. 5. num. 67. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. num. 81. Tum quia sunt ipso facto priuati dignitatibus, quas possident, quocumq; tempore obtentis; cap. Vt cum ipsi, ver. Priuandi, de hæc. in 6. Ergo multò magis obtinendis, per dicta nu. 59. Sanch. cit. cap. 26. num. 6. Ricciul. num. 8. Sanctar. cap. 33. num. 1. & 2. Farin. quæst. 189. num. 69. Camp. num. 6. Barb. in cap. Ad abolendam, de hæc. num. 5. & 6.

73. Noto 1: quod conclusio intelligitur tam de hæreticis manifestis, quam de occultis, iuxta dicta sup. de excommunicatis. Docet Farin. loc. cit. num. 72. Sanch. cit. cap. 25. num. 2. & 15. Bonac. loc. cit. num. 3. Suar. de cens. disp. 43. sect. 1. num. 4. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 7. Sanctar. cap. 3. num. 7. & 8. Dixi, occultis, non mentalibus, hos enim non puto esse excommunicatos, nisi signum aliquod exterius interioris hæresis naturæ suæ manifestatiuū, exprimant. Vide pro hoc Farin. de hæc. q. 192. §. 1. à nu. 4. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. à nu. 91.

Maiol.
Farinac.
Suarez.
Pegna.
P. Greg.
Sanctar.
Barbosa.
Azor.
Sayrus.
Nauarrus.

74. Noto 2. quòd conclusio intelligitur etiã post publicam hæretici emendam. Suar. loc. cit. num. 2. Sanch. 2. in dec. cap. 25. num. 2. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 46. num. 1. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 26. num. 3. Spec. lib. 1. tit. de dispen. num. 16. ver. Sextò. Garc. loc. cit. num. 81. Ricciul. lib. 5. cap. 18. num. 1. Trot. de perf. cler. lib. 2. par. 1. requis. 15. num. 79. Constat ex cap. Conuenientibus §. Ex hac auctoritate, 1. quæst. 7. cap. Nos consuetudinem, d. 12. Qui DD. & text. concludunt etiam de ordinibus, ita vt qui lapsus est formaliter in hæresim, siue occultè, siue manifestè, etiam post absolutionem remaneat irregularis, non solum quòd ad recipiendas dignitates, sed etiam quòd ad recipiendos ordines, & etiam quòd ad exercendum eos ipsos, quos habet. Vide Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 3. p. 7. à num. 6. Et nota, quòd anno 1626. 1. Octob. exijt decretum, quòd refero tom. 1. priu. in const. 9. Pauli V. num. 29. de mandato Urb. VIII. quo cauetur, Regulares pœnitentia- tos à S. Inquisitionis officio, inhabeles esse ad dignitates, etiam si pœnitentias compleuerint, & rehabilitatio referuatur Papæ, vel Congregationi coram eo habendæ. Quod priùs in Ordine nostro fuit decretum in cap. Val. 4. nu. 45 & confirmatum Auen. 1. num. 18. & innouatum Genu. 5. n. 29. Et propterea aduertunt Pegna in direct. inquis. par. 2. comm. 65. col. 3. ver. Illud. hoc loc. Farin. de hæ. quæst. 193. num. 69. Vecch. de nouit. disput. 3. dub. 16. num. 1. quòd pœnitentes hæretici, sine dispensatione Papæ Religionem intrare non possunt. Quod probant ex Concil. Narbon. cap. 18. vbi ea redditur ratio. Ne per tales Religionis simplicitas corrumpatur. Quod tamen limitat Vecch. Nisi ante sententiam tacti dolore cordis, Religionem petant; nam tunc dispensatione nõ egent. Et aduerte, quòd hæc procedunt in conscientia, etiam si nihil exterius sciat, vt ex dictis DD. colligitur, & tenet Portel, add. ad dub. reg. ver. Nouitius, num. 2.

75. Dico 2. Filij hæreticorum, fautorum, receptatorum, & defensorum vsq; ad 2. generationem per lineam paternam, & vsque ad primam, per lineam maternam, sunt ineligibiles ad Prælaturas Regularium. Quòd si nihilominus eligatur, electio est ipso iure nulla. Quod est dicere, quòd quando sola mater est hæretica, soli filij, non nepotes, sunt ineligibiles, si autè pater sit hæreticus, non solum filij, sed & nepotes ineligibiles sunt, nepotes, inquam, ex filio, non ex filia, quia patris conditionem sequuntur, vt declarat Sanch. 2. in dec. cap. 27. num. 2. Ita Farin. de hæ. quæst. 191. §. 2. à num. 48. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 8. ver. Quod autem dicitur, Pegna in direct. inquis. par. 3. comm. 163. & comm. 164. in princ. Auil. de cens. par. 7. disp. 4. dub. 3. concl. 1. Sanctar. de hæ. cap. 34. dub. 2. num. 12. Suar. de cens. disp. 43. sect. 3. nu. 1. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. à num. 72. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 46. num. 5. Camp. in diu. iur. rubr. 11. cap. 26. num. 7. & 8. Ricciul. de iur. perf. lib. 5. cap. 29. num. 2. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 3. par. 7. num. 9. Lambert. de iur. patr. par. 1. lib. 2. quæst. 9. art. 6. fine. Gomez. var. to. 3. c. 2. nu. 4. Lessius. lib. 2. de iust. cap. 34. nu. 123. Nauar. in man. cap. 27. num. 206. Constat ex cap. Quicumq; §. Hæretici; ex cap. Statutum,

el 2. & ex cap. Vt cum ipsi, de hæ. in 6. vbi ad literam nostra conclusio.

76. Noto 1. quòd conclusio intelligitur, tam de filijs legitimis, quam illegitimis; vbi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Farin. loc. cit. num. 54. Sanch. cit. num. 1. Glossa in cap. Statutum, el. 2. ver. Volemus, de hæ. in 6. Pegna loc. cit. com. 163. col. 2. ver. In hac quæst. vbi eam reddit rationem; Quia aliàs melior esset conditio illegitimos, quam legitimorum, & maius priuilegium haberet luxuria, quam castitas. Ita etiam Couar. lib. 2. var. cap. 8. num. 3. Auil. loc. cit. ver. Præterea, Ricciul. cit. cap. 30. num. 1. Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 4. vers. Si quæras. Campanil. cit. num. 11.

77. Noto 2. quòd filij eorum, qui sunt reconciliati Ecclesiæ, & in tali reconciliatione recesserunt, non comprehenduntur in nostra concl. Ita in cap. Statutum, el. 2. de hæ. in 6. & declarauit Honor. IV. in sua 2. const. Exhibita, apud Cherub. tom. 1. bull. pag. mihi 125. Atq; ita Farin. loc. cit. num. 64. Less. num. 124. Suar. cit. Sanch. cit. num. 21. Garc. cit. num. 72. Auil. loc. cit. vers. Nihilominus. Eos tamen reconciliatos ad hunc effectum non dicas, qui catholici licet obeant, traduntur tamen brachio seculari comburendi, eo quòd relapsi sunt; Nam hi præsumuntur decedere in eadem hæresi; & solum fiçtè ad fugiendum viæ combustionis pœnam illi abiurasse. Ita Sanch. loc. cit. num. 24. Azor loc. cit. ver. Si roges; & tom. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 3. vers. Dubia etiam quæst. est. Sigismund. de elect. dub. 82. num. 7. Auil. loc. cit. Farin. loc. cit. num. 65. Sanctar. de hæ. cap. 34. dub. 2. nu. 16. Suar. cit. sect. 3. num. 4. Pegna cit. comm. 164. col. 2. ver. Oppositam, Glossa in cap. Statutum, el. 2. de hæ. in 6.

78. Et si cupis scire, quis sit hæreticus relapsus, vide cap. Ad abolendam, §. illos quoque; & cap. Excommunicamus 1. §. Ad iudicium, de hæ. vide etiam Eymer. 3. par. direct. num. 150. vbi Pegna comm. 38. col. 6. Salz. ad Diaz, cap. 116. ver. De qua abiur. Et ex his concludit, quòd hæreticus relapsus est, qui hæresim de vehementi abiurauit, & deinde ad eandem, vel aliam hæresim reuersus est. Seu qui de hæresi grauitè infamatus, coactus fuit de ea se purgare tamquam vehementer suspectus, si postea deprehendatur, in eadem hæresim, de qua se purgauit, incidisse, est verè relapsus. Si autem in aliam hæresim, de qua non se purgauit, incidit, relapsus non est.

79. Noto 3. grauißimam esse quæst. inter DD. an filij nati antè paternam hæresim, comprehendantur in nostra conclusione; quam difficultatem fußsimè tractat Sanch. 2. in decal. cap. 27. à nu. 6. Breuiter, puto comprehendì. Tum propter illud Exodi 20. Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, & zelotes, visitans iniquitatem (hæresis) patrum in filios, in tertiam, & quartam generationem eorum. Tum quia in cap. Statutum, el. 2. de hæ. dicitur, quòd filij hæreticorum, quorum parentes hæretici decesserunt, afficiantur dictis pœnis, ergo ad eas incurrendas satis est, quòd pater hæreticus decesserit; & cum non distinguat de natis ante, vel post hæresim, nec nos distinguere debemus; l. 2. ff. de off. præsid. præsertim in fauorem fidei. Tum quia filij

Speculator

Trotius.

Pegna.

Vecchius.

Portel.

Gomezus.

Lessius.

Nauarrus.

Couar.

Azor.

Cherubin.

Sigismund.

Sañtarel.

Eymerius

Pegna.

Salzedo.

Sanchez.

lij sunt quid patris, vnde magis cruciantur patres pœna filiorum, quam propria, vt expressè dicitur l. Ilii quidem, ff. de eo quod met. caus. Tum quia filij parentum mores imitari solent, vt probant illi verlus Naz. ad Nicob. tom. 2.

Gloria namq; patri natorum fama, decusq;

Vt rursus natis est gloria fama parentum:

Gratia communis, labes communis vtriusq;

Et conllat ex l. Quisquis, §. Filij, Cod. Ad legem Iuliam maiest. Tum quia hoc videntur merito iussisse legislatores ob atrocitatem delicti in hæreticorum odium, vt colligitur ex eadè l. Atq; ita hanc sententiam defendunt Farin. loc. cit. nu. 52. 57. Suar. de cens. disp. 43. sect. 3. num. 2. Couar. lib. 2. var. cap. 8. num. 5. vers. Tertio, Gom. tom. 3. var. cap. 2. num. 16. vers. Sed his non. Ricciul. de iur. pers. lib. 5. cap. 3. num. 28. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 8. vers. Octaua pœna; & tom. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 3. vers. Dubiæ quæst. est. Pegna in direct. par. 3. com. 163. col. 2. vers. Omittis tamen. Sigism. de elect. dub. 82. num. 3. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. à num. 77. Et aduerte, quòd dicti filij hæreticorū nati ante, vel post paternā hæresim, sunt ipso facto priuati dignitatibus, quas possident, vt tenent Farin. Couar. Ricciul. Garcia, Gomez. loc. cit. licèt negent Pegna col. 3. vers. In hac quæst. Azor ver. Si roges. Suar. Tum quia Ecclesia maxime odit talem progeniem. Tum quòd iura in cap. Quicumq; §. Hæretici, & in cap. Statutum, el 2. de hæ. in 6. eodem modo loquuntur quantum ad pœnas de hæreticis, ac de filijs eorum, sed hæreticos diximus esse ipso facto priuatos, (post tamen sententiam declaratoriam delicti, vt Farin. de her. quæst. 189. num. 80. Sanch. 2. in decal. cap. 26. num. 7. quos videbis pro effectibus, quos parit priuatio ipso facto, & priuatio post sententiam declaratoriam delicti; Farin. quidem num. 79. Sanch. verò num. 9.) Tum quòd id mihi videtur expressum in cap. Vt commissi, de hæ. in 6. ibi priuandi, vel priuatos nunciandi, licèt huius cap. vim eneuare conetur Campanil. in diuer. iur. rubr. 11. cap. 26. num. 21. sed ex hoc loco omnes DD. communiter concludunt, hæreticos esse ipso facto priuatos dignitatibus; id enim insinuat illa particula, vel priuatos nunciandi. Ergo cum hoc cap. eodem modo loquatur de hæreticis, ac de ipsorum filijs, eodem planè modo intelligendum est quòd ad vtrosq; Nec propter pietatem à pio iure gratis est recedendum velle enim videri pium cum detrimento pietatis, impium est. Pietas enim summa est, quòd sancta mater Ecclesia suorum rebellium filios solum dignitatibus priuet, ad quod facit cap. Vergentis, de hæ. sine §. & quæ habet Salz. ad Diaz. cap. 22. num. eodem.

80. Noto 4. quòd ad hoc vt filij hæreticorum dictis pœnis afficiantur, necesse est, quòd eorum parentes in iudicio fuerint conuicti, vel confessi, vel saltem vt res sit satis publica, & omnibus probata. Ita Suar. de cens. disp. 43. sect. 3. num. 2. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8. vers. Deinde quæres, Farin. de hæ. quæst. 191. num. 69. Less. lib. 2. de iust. cap. 34. num. 124. Sanch. 2. in decal. cap. 27. num. 28. Quòd satis probat illa clausula posita in cap. Statutum, el 2. de hæ. in 6. Qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur. Vnde filij hæreticorum occul-

torum, & qui nullo ex prædictis modis probati sunt hæretici, non incurrunt dictas pœnas, licèt Azor tom. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 3. videatur dicere, quòd etiam filius occultus hæretici, etiãsi ante mortem resipuerit, non possit dignitates obtinere. Sed nullo nititur solido fundamentò. Puto tamen, incurrere filios eorum, qui condemnati sunt in contumacia, & quorum statuta combusta sunt. Tum quia tales iudicio Ecclesiæ habentur tamquam pertinaces. Tum quia contumax habetur pro conuictò; Gloss. in cap. Cum contumacia, de hæ. in 6. Atq; ita Pegna in direct. par. 3. com. 164. col. 3. ver. At in casu nostro; Sanctarell. de hæ. cap. 34. dub. 2. num. 19. Ricciul. lib. 5. cap. 3. num. 45. Farin. de hæ. quæst. 191. num. 55. Sanch. cit. num. 19. An autem idem dicendum sit de filijs eorum, qui obiere suspecti de hæresi, affirmat Azor loc. vltimò cit. ver. Si roges. Quòd durum videtur Sanch. loc. cit. cap. 27. num. 29. Quòd non est durum, si de tali suspitione fuerint condemnati, scandalum enim, quòd dant propter talem suspitionem, hanc pœnam meretur. Sed æquius transeo in opinionem Sanch. licèt enim remaneat infamia, non remanet tamen quòd ad effectus, ob benignitatem canonum. Atq; ita sentit etiam Ricciul. loc. cit. cap. 19. num. 26. Sanct. cap. 33. dub. vn. num. 6.

81. Noto 5. quòd filij hæreticorum sunt irregulares, atq; ita non possunt ordinari absq; dispensatione Papæ, quia ordines ad dignitates Ecclesiasticas sunt instituti; & habetur in cap. Quicumq; de hæ. in 6. §. Hæretici. Vnde in Trid. sess. 7. cap. 23. de refor. innouando cap. Quando, d. 24. præcipitur, vt Episcopi genus promouendorum ad ordines inquirent, id est, an promouendus sit ex filijs, aut nepotibus hæreticorum, fautorum, &c. vt exponunt Sanch. 2. in decal. c. 28. n. 15. Auil. de cens. p. 7. disp. 4. dub. 4. concl. 3. Henriq; lib. 10. cap. 17. num. 2. in com. lit. G. Campanil. rub. 11. cap. 26. num. 7. Atq; ita Sanch. cit. num. 7. Auil. dub. 3. concl. 1. Suar. de cens. disp. 43. sect. 3. num. 1. Salz. ad Diaz. cap. 22. num. 21. An autem filij hæreticorum sint infames, negat Sanch. loc. cit. num. 5. Affirmat Couar. 2. var. cap. 8. num. 3. quia filij læsæ maiestatis humanæ reputantur infames; l. Quisquis, §. Filij verò, Cod. ad legem Iuliam maiest. Ergo multò magis filij læsæ maiestatis diuinæ.

82. Dico 3. Neophyti sunt ineligibiles ad Prælaturas Regularium. Ita Trott. de pers. cler. lib. 2. par. 1. req. 8. num. 32. Suar. loc. cit. num. 5. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 13. nu. 10. Barb. de potest. Episcop. par. 1. tit. 2. glossa. 17. nu. 5. Sigismund, de elect. dub. 84. num. 2. P. Greg. de elect. cap. 12. num. 2. Auil. loc. cit. concl. 1. Nau. in man. cap. 27. num. 206. Paris. lib. 4. de refig. quæst. 4. num. 20. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 2. q. 2. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. par. 1. num. 5. Salz. ad Diaz. cap. 22. num. 2. Couar. in clem. Si furiosus, par. 1. §. 2. num. 7. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 31. num. 1. Ricciul. de neoph. cap. 2. num. 4. Rom. sing. 679. Spec. par. 1. tit. de disp. §. Inxtà, num. 13. Lamb. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 7. art. 14. num. 2. Henriq; lib. 14. cap. 4. §. 7. Campanil. rub. 11. cap. 7. nu. 3. Host. in sum. tit. de temp. ord. nu. 31. Rodriq. tom. 1. q. reg. quæst. 14. art. 5. Prob. ex cap. Quoniam; cap. Sicut

Nazianz.

Farinac.
Suarez.
Couarru.
Gomez.
Ricciullu.
Azor.Pegna.
Sigismud.
Garcia.

Sanchez.

Salzedo.
Diaz.Suarez.
Azor.
Farinac.
Lessins.
Sanch.Pegna.
Sanctarell.
Ricciullu.Sanchez.
Auila.
Henriq.
Campanil.Suarez.
Salzedo.
Couar.Trottus.
Sayrus.
Barbosa.
Sigismud.
P. Greg.
Nauarrus.
Parisus.
Azor.
Mniolus.
Ricciullus.
Romanus.
Speculator.
Lambert.
Henriq.
Hostien.
Rodriq.

Sicut neophytus, d. 48. cuius prohibitionis rationes reddit Grat. in princ. dietæ d. dicens, Prohibetur neophytis in Episcopos ordinari, ut qui heri erat cathecumenus, hodie non fiat Episcopus. Qui heri erat in theatro, hodie non sedeat in Ecclesia. Qui vespere erat incirco, hodie non ministret altario. Qui dudum fuerat sanctorum histrionum, hodie non sit consecrator virginum. Causa autem huius prohibitionis est secundum Apostolum 1. ad Tim. 3. ne elatus in superbiam, tanquam Religio Christiana plurimum eius egeret, incidat in ruinam diaboli. Momentaneus namque sacerdos nescit habere humilitatem, obseruare modos personarum, vel conseruare. Non ieiunauit, non stetit, non se corroxit, non pauperibus erogauit. In arrogantiam, quæ est ruina diaboli, incidunt, qui iuncto hora, necdum discipuli, sunt magistri, &c. ubi, ut apparet, duæ assignantur rationes huius prohibitionis, 1. ne incidant in superbiam, putantes, fidem Christianam ipsorum indigere. 2. quia inexperti non poterunt obseruare ea, quæ ratione personarum, locorum, temporum sunt Prælati obseruanda.

83. Noto 1. quod per neophytum intelligo illum, qui ex iudaica lege, aut mahumetica, vel ethnica de recenti Christianæ militiæ nomen dedit. Dico de recenti, nam qui à multo tempore V. G. decennio, ut placet Nauar. loc. cit. Suar. num. 6. Campanil. num. 4. Sayr. nu. 11. Bonac. cit. vel à natiuitate, etiam à parentibus reprobatæ Religionis descendat, baptismum suscepit, neophytus dicendus non est. Et multo minus neophytus dicendus est, qui à patre conuerso natus est; immò nec neophytus dicendus est, qui à natiuitate baptizatus est, etiam si pater eius adhuc in infidelitate persistat. Ita DD. communiter, in specie Sanch. 2. in decal. cap. 28. num. 11. Ricciul. loc. cit. c. 1. num. 2. & 3. Couarr. cit. num. 7. ver. 1. conclusio, Salz. num. 8. vnde excludendus non est à sacris ordinibus, nec ab Ecclesiasticis dignitatibus, qui à patre infideli descendens, ab infantia, vel saltem à decennio baptizatus est. Ita Couar. loc. cit. & num. 8. ver. 6. conclusio. Suarez loc. cit. num. 8. Salz. ad Diaz, cap. 22. num. 11. Campanil. num. 6. Cæteri autem omnes excludendi V. G. adulti à nouennio baptizati. Quod tamen adhuc limitandum est, nisi essent sanctæ, & approbatæ vitæ, ut de S. Ambrosio factum est. Ita statuitur in cap. Neophytus, d. 61. & docent Lambert. loc. cit. num. 7. Ricciul. cit. cap. 2. num. 13. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 31. num. 4. Barb. de pot. Ep. p. 1. tit. 2. gloss. 17. n. 7. iudicare autem, an aliquis sit humilis, & sanctæ vitæ, ad Papam pertinet, ut colligitur ex præfatis DD. concludentibus, quod dispensare super neophyto; ad Papam spectat. Vide Campanil. rub. 11. c. 7. num. 4.

84. Noto 2. quod valde controuersum est apud DD. an valeant statuta, quibus infideles ad fidem conuersi, & descendentes ab eis, etiam ab infantia sint Christiani, repelluntur ab honoribus, & dignitatibus publicis. Pro quo vide Pet. Nauar. lib. 2. de rest. cap. 4. num. 450. & 451. Sanch. 2. in decal. c. 28. num. 14. & 7. de matr. disp. 37. num. 30. Suarez tom. 4. de relig. tr. 3. lib. 2. cap. 2. num. 6. & tom. 5. de cens. disp. 43. sect. 3. nu. 8. Sigismund. de elect. dub. 85. num. 4. Sorb. in com. prlu. mendic. ver.

Nouitius, tit. de recept. nou. ad hab. fine, pag. mihi 432. Passar. in priu. not. 29. & in schol. ex Genuen. num. 31. Auil. de cent. p. 7. disp. 4. dub. 4. concl. 5. ver. Sed nota; Barb. de pot. ep. p. 1. tit. 2. gloss. 17. num. 20. Sayr. de cent. lib. 6. cap. 13. num. 12. Rodriq; tom. 1. quest. reg. quest. 14. art. 1. & quest. 10. art. 3. Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 26. Cor. in q. theol. lib. 1. quest. 54. Salz. ad Diaz, c. 22. à nu. 11. Ricciul. de neoph. cap. 6. qui omnes concludunt, neminem inferiorum Papa posse talia statuta condere, præter Suarez, qui licet tom. 4. de relig. concedat num. 6. non posse talia statuta fieri quò ad dignitates consequendas sine licentia Papæ; negat tamen num. 4. non valere etiam sine licentia Papæ, quò ad receptionem ad Religionem. Et ratio est, quia nemo inferior Papa potest statuta condere contra ius commune; cap. Quod super his, de ma. & ob. Sed hoc esset contra ius commune; c. Eam te, de rescr. & late id probant in specie pro Religione nostra Nauar. & Passar. loc. cit. Quare multa statuta in Ordine nostro facta ad excludendos dictos descendentes, non habent vim, nisi quatenus fuerunt confirmata à Papa. Vnde.

85. Dico 4. in Ordine Minimorum non possunt excludi ab ordine, neque à dignitatibus in eo consequendis descendentes ex genere Iudaorum, vel Mahumetanorum, neque filij, & descendentes hæreticorum conuersorum, & Ecclesiæ vnitati restitutorum. Prob. ex const. 3. Greg. XIII. tom. 2. nostr. priu. in cuius §. 2. habetur. Volentes, quod ipsi, qui ex Iudaorum, vel Mahumetanorum genere descendunt, cum post susceptum ab eis baptismum, Græci, & Iudæi distinctio esse non debeat, nullatenus descensus generis huiusmodi, quominus in Ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto Ordine dignitates, gradus, & officia Religionis, nocere possit, vel debeat. Quantum vero attinet ad filios, & descendentes hæreticorum, præcipimus, ut filij, & descendentes talium conuersorum, & Ecclesiæ vnitati restitutorum pariter minimè circa præmissa quidquam obstat. Similem etiam constitutionem Pij V. habent Fratres Minores, publicatâ in c. generali Romæ anno 1571. ut refert Sorb. loc. cit. pag. mihi 431.

86. Noto, quod licet in præfata const. Greg. non fiat mentio de descendentes ex Gentilibus, non ideò hi possunt excludi ab ordine, & dignitatibus; iuxta cap. Cum sit nimis, de iud. Nam ideò missi sunt, quia casus erat minus dubitabilis, & in maiori ineluditur minus; & cum simus in fauorabilibus, potest fieri extensio de casu magis dubitabili ad casum minus dubitabilem: Et dicti ex gentilitate conuersi, seu illorum descendentes, non comprehenduntur in const. pro Ordine Minorum factis à Paulo IV. & confirmatis à Greg. XIII. (licet, has non esse amplius in vsu, affirmet Auil. de cens. p. 7. disp. 4. dub. 3. in fine; Sanch. 2. in decal. c. 27. nu. 3.) de quibus Rodriq; to. 1. q. reg. q. 14. ar. 1. Mir. to. 2. man. q. 1. ar. 1. Portel. in dub. reg. ver. Electio, n. 11. quibus cauetur, quod descendentes ex iudæis, seu hæreticis, vel Mauris vsq; ad 4. generationem, ad eorum Religionem, & dignitates in ea non assumantur. Vnde bene in ea potest recipi præfati ex gentilitate conuersi, ut dicunt Rodriq; cit. ar. 5. ver. Secundo est ad Mir. ar. 5. cum ista sint constitutiones pœnales, quæ ultra casus expressos non extenduntur. Quo calu

Passarel.
Auila.
Barbosa.
Sayrus.
Rodriq;
Nauarvus
Corduba.
Salzedo.

Auila.
Sanchez.
Rodriq;
Miranda.
Portel.

P. Nauar.
Sanchez.
Suarez.

Sigismund.
Sorb.

loquitur dictum cap. Cum sit nimis. In casu ergo nostro, cum simus in gratiosis, dicendum est, quod dicti gentiles conuersi ex gentilitate, in prefata constit. Greg. comprehenduntur. Adde, quod ratio, qua mouetur Papa ad id statuendum, quæ est desumpta ex epist. ad Rom. cap. 10. *Non est distinctio Iudæi, & Græci, nam idem Dominus omnium diues in omnes, qui inuocant illum, militat tam in gentilibus, quam in Mauris, & hæreticis.*

87. Dico 5. Descendentes per lineam paternam, vel maternam vsq; ad 4. generationem inclusiue, ex Iudæis, Mahumetanis, & hæreticis relapsis, & per sententiã in foro Ecclesiastico latam damnatis, uiuis, vel defunctis, vel quorum ossa, vel statua combusta sunt, ad Ordinem Minorum neq; in Conuersos, neq; in Clericos, nec ad vllas in eo dignitates consequendas admitti possunt. Prob. ex eadem const. Greg. XIII. vbi §. 3. dicitur. *Quò verò ad illos, qui ex Iudæis, ex eo quòd possit baptisma ab eis susceptum iterum à fide Catholica recesserint, per sententiã in foro Ecclesiastico latam damnatis; Mahumetanis item, & hæreticis similiter damnatis, uiuis, vel defunctis, vel quorum ossa, vel statua combusta sunt, originem ducunt per lineam paternam, vel maternam, vsq; ad 4. generationem inclusiue, in Ordinem ipsum recipi, & admitti non posse; Et idem in his professoribus eiusdem Ordinis, qui ad sacros, etiam presbyteratus, ordines admittuntur, seruari decernimus.*

88. Noto 1. quòd in istis pœnis non includuntur filij eorum, qui damnati de hæresis suspitione perierunt; nam hi non sunt vere, & formaliter hæretici; in cap. Accusatus, in princ. de hæ. in 6. & quòd statutum loquens de hæreticis, non habeat locum in suspectis de hæresi, docuit Abb. in cap. Inter sollicitudines, de purg. can. num. 6. Et in particulari de statuto Ecclesiæ Hispalensis, huic nostro simili, decidit Put. lib. 2. dec. 400. quòd non habeat locum in descendentes ab ijs, qui fuerunt de hæresi suspecti.

89. Noto 2. quòd nostra conclusio non habet locum in collateralibus. Vnde ille, cuius frater, seu patruus ex parte patris, vel auunculus ex parte matris, fuerunt condemnati in tribunali Ecclesiastico, vel eorum imagines, seu ossa combusta, poterit ad Religionem admitti, & dignitates in ea consequi; cum dicta constitutio solum, & apertè loquatur de descendentes per lineam paternam, & maternam, nullamq; mentionem faciat de collateralibus, solum de linea recta, non collateraliter intelligenda est, secundum naturam legis pœnalis, quæ ad eam etiam similem non extenditur. Atq; ita Rodrig; tom. 1. quæst. reg. quæst. 14. art. 6. Mir. tom. 1. man. quæst. 1. art. 1. concl. 4. fine.

90. Noto 3. quòd Papa in exclusione istorum ab Ordine nostro, eos non excludit à dignitatibus casu, quo recipiantur ignoranter, vel scienter, nec annullat electiones, si de his fierent. Vnde videtur, quòd possint eas tali casu consequi, & retinere. Sed non fuit necesse, quòd excluderet; cum enim exclusisset ab Ordine, non erat necesse excludere à dignitatibus illius Ordinis, ad quem admitti non poterant; vnde si in aliquo casu propter ignorantiam recipientium, quis istorum profiteretur

in Ordine nostro, non posset dignitates accipere, nec retinere, quia statuta Ordinis nostri, quæ eo casu relicta sunt in suo vigore, id verant, vt constat ex cap. Rom. 3. num. 20. vbi si qui tales per ignorantiam, aut inaduertentiam sint in Ordine nostro recepti, sunt perpetuò priuati voce actiua, & passiuã; Quare qui sciret, se ex illa linea prohibita descendere, non posset oblatas dignitates accipere, nec receptas in conscientia retinere. Quod tamen limitarem, Nisi ex renunciatione posset diuulgari eius inhabilitas; nam pro sui honoris defensione posset recipere, & retinere. Ita Miranda. tom. 2. man. quæst. 1. art. 5. concl. 2. & 3. Rodrig; tom. 1. quæst. reg. quæst. 14. art. 8. Qui tamen aduertit, quòd hoc casu dictus teneretur dispensationem petere, quàm citius foret possibile. Et vterius notat, quòd qui non sunt in possessione dignitatum, si ad eas per electionem, vel alio modo admittantur, tenentur omnibus modis possibilibus ijs renunciare. Neq; excusantur, quòd fortè ex tali renunciatione possit oriri aliqua suspicio generis maculati; nam multa mouent homines ad dictas renunciationes faciendas. Et similiter, cum Papa non apponat pœnam Superioribus tales recipientibus, relinquit nostra statuta in suo vigore, vnde debent officij priuari, per statutum in cap. Forstul. 1. num. 14.

§. 7. An qui abiurauit in S. Inquisitionis officio, possit eligi ad dignitates Regularium.

91. **N**OTA, quòd abiurare est recedere ab aliqua re cum iuramento de non redeundo ad illam. Ita Nauar. lib. 5. conf. de hæ. conf. 18. num. 1. & conf. 19. num. 1. ex cap. Accepta, & cap. Audita, de rest. spol. & ex cap. Super hoc, de renunc. & ex cap. Ad abolendam, de hæ. Abiuratio autem est quadruplex secundum Peg. in direct. 3. par. com. 40. col. 2. ver. Abiuratione. 1. est de leui. 2. de vehementi. 3. de violenta suspitione, & 4. de hæresi formalis; licet secundum usum supremi tribunalis S. Inquisitionis de Vrbe, vt aduertit Masin. in pract. S. Officij, abiuratio de violenta suspitione non sit in vsu, & secundum modum procedendi dicti tribunalis, idem sit cum abluratione de vehementi. Indicitur autem ab illo tribunali abiuratio ob triplicem suspitionem de hæresi, quæ reperitur in iure, secundum Eymèr. 2. p. direct. inquis. quæst. 46. vbi Pegna comm. 80. col. 1. ver. Ad hanc; leuam scilicet, vehementem, & violentam. Quas suspiciones explicat egregie Ioseph Sessã tertij Ordinis Minorum professor, & conuentus de Frespeda in Prouincia Aragonensium Fundator Illustrissimus, in album Fundatorum receptus magno capitulantium applausu in cap. gener. dicti Ordinis Barch. 3. celebrato, to. 4. suarum decif. decif. 450. 451. & 452. Leuis suspicio, sic dicta, quia ex leuibus oritur coniecturis, est animi applicatio, hominè mouens ad aliquid credendum non determinatè, & fixè, sed cum magna ambiguitate, & oritur ex signis exterioribus operum, aut verborum, ex quibus capitur coniectura, qua concludi potest, non frequenter, sed raro, seu casu,

Abbas.

Pavens.

Rodrig;
Miranda.Miranda.
Rodriguez

Nauar.

Pegna.

Masin.

Eymèr.

Ioseph Sessã.

Ioseph Sessã.

Ioseph Sessã.

casu, quod talia dicens, seu faciens sit hæreticus. Vt si quis V. G. deieret frequenter, si occulta faciat conuenticula, si vita, & moribus à communi fidelium conuersatione deuiet, vel si sacerdos in confessione sollicitet; vnde ad se purgandum ei indicitur abiuratio de leui. Suspicio vehemens, sic dicta, quia ex vehementibus oritur indicijs, est probabilis coniectura ex certo signo proueniens, quæ, contrario non adducto, pro veritate habetur, & oritur ex signis exterioribus operum, aut verborum, ex quibus capitur argumentum concludens frequenter, & vt in pluribus, quod qui talia dicit, vel facit, est hæreticus, vt si quis hæreticum occultet, fauorem ei impendat, associet, visitet, defendet, munera offerat, recipiat, si diebus prohibitis absq; necessitate, & Superioris facultate carnibus vescatur, aut dicat propositiones fidei contrarias his, quæ explicitè scire debet, vel citatus in re fidei non compareat contumaciter, vel impediatur scienter, & directè officium inquisitionis, seu impeditoribus præstet auxilium, vel instruat citatum propter hæresim, ne dicat veritatem, vel exprimat falsitatem. Item si non reuelet hæreticos proprijs iudicibus, vel si in iudicio interrogatus eos scienter calet: istis autem sic vehementer suspectis indicitur abiuratio de vehementi. Suspicio violenta, sic dicta, quia violentat, & cogit iudicem ad credendum, nec defensione repellitur qualicumq; & oritur ex violentis coniecturis, est quadam legis dispositio aliquid præsumptis, & super præsumpto tamquam sibi comperto, & noto statuentis, & nascitur ex signis exterioribus operum, aut verborum, ex quibus concludi solet efficaciter, & ferè semper, quod talia dicens, vel faciens est hæreticus; vt si quis hæreticos adoret, vel eis reuerentiam suo more exhibeat, consolationem in casu mortis, vel communionem ab eis recipiat, vel ad Iudeorum ritus transeat, vel in excommunicatione in causa fidei per annum obstinatè perduret; taliter autem suspectus condemnatur tamquam hæreticus conuictus. Ita Sessa loc. cit. decis. 452. num. 8. Eym. in direct. par. 2. quæst. 46. nu. 7. & num. 16. vbi Pegna com. 8. col. vlt. ver. Violenta. Huic sic violentè suspecto indicitur, si velit respicere, abiuratio de hæresi. Pro hic dictis vide D. Thom. 2. 2. quæst. 60. art. 3. Menoch. lib. 1. de præsumpt. quæst. 7. à num. 41. & lib. 6. conf. conf. 538. à num. 19. Sanctar. de hæ. cap. 41. dub. 3. num. 7. & 8. Delrium mag. disq. lib. 5. sect. 12. Farin. tract. de hæ. quæst. 194. num. 1. & quæst. 187. num. 23. Salz. ad Diaz, cap. 116. ver. De qua abiuratione.

92. Dico 1. abiurans de leui, vel vehementi non est ineligibilis ad dignitates Regularium, ex hoc solum quod ita abiurauerit, abstrahendo à pœnitentijs impostis, quæ seruandæ sunt, & propter quas, si non sint salutare, inhabilitatur in iudic. Urb. VIII. de quo §. præced. nu. 74. Ita Nauar. lib. 5. conf. de hæ. conf. 18. nu. 3. & conf. 19. num. 1. Ric. tom. 1. decis. 676. num. 6. Ricciul. lib. 5. de iur. pers. cap. 19. num. 27. Sanch. 2. in decal. cap. 25. num. 12. Henriq; lib. 13. cap. 56. num. 1. Parif. lib. 4. de resig. quæst. 3. num. 17. Sanctarel. cit. cap. 33. num. 6. Sa ver. Hæresis, num. 5. Et ratio est, quia ita suspectus de hæresi

non est hæreticus. Eym. in direct. par. 2. quæst. 55. nu. 9. & 11. vbi Pegna comm. 80. col. 2. ver. Et ob hanc; Sessa tom. 4. decis. decis. 451. num. 4. & nullibi reperitur, quod possit vt hæreticus damnari, nec quod tales abiurantes sint ineligibiles, vt ait Nauar. conf. 18. cit. num. 5.

93. Dico 2. qui abiurat hæresim, vel probatam, vel confessam, iurando se ad eam nunquam rediturum, cum sit iam formaliter hæreticus, certum est, quod ineligibilis est. Et hoc est, quod voluit. Nauar. loc. cit. num. 6. quem sequitur Sanch. loc. cit. quando dixit quod duplex est abiuratio; Altera, quam cogitur facere hæreticus pœnitens de hæresi à se admitta iam confessam, vel probatam, ad hoc vt misericordiam consequatur. Altera, qua suspectus de hæresi se purgat, & monstrat innocentem, iurando, quod illam hæresim non incurrit, nec incurret vniquam, vnde illi nulla propter hæresim imponitur pœnitentia, sed quia propter gesta, vel dicta ab eo, maxima orta est suspicio de hæresi, ideò cogitur abiurare de vehementi, vel leui.

94. Nota hic, quod ad impediendum, ne aliquis eligatur ad aliquam dignitatem propter hæresim, vel originem iudaicam, &c. sufficit semiplena probatio, ad deiiciendum autem aliquem iam electum, & confirmatum, requiritur plena probatio. Ita Nauar. lib. 5. conf. de hæ. conf. 22. num. 6. quam doctrinam sequuntur Mir. tom. 1. man. quæst. 1. art. 6. Portel. in dub. reg. ver. Elect. num. 19. Impugnat autem eam Rodrig; tom. 1. quæst. reg. quæst. 14. art. 3. sine; Quia vbi agitur de honore Religiosi, & Ipsi familia, non debet sufficere semiplena probatio. Sed magis placet opinio Nauar. quia, cum facilius deiiciatur quis à iure querendo, quam quæsito, cum ad deiiciendum aliquem ab hoc plena requiratur probatio, ab illo sufficere debet semiplena. Deinde ad impediendum, ne aliquis eligatur, sufficit mala fama, etiam non probata, cap. Omnipotens Deus, de accus.

95. Ad impediendum autem eos, qui abiurauerunt, oportet diligenter inspicere formas absolutorias, quas solent concedere Inquisitores taliter abiurantibus, in quibus si sit appositum, quod talis abiurauit talem, vel talem hæresim, de qua fuit conuictus, vel quam fuit confessus, etiam sponte, vt faciunt illi, qui, timore ne accusentur, se Inquisitoribus præsentant, confitentes suas hæreses, quas, licet secretò, abiurare coguntur, vt notat Barb. in cap. Ad abolendam, de hæ. num. 12. (quem etiam vide num. 21. vbi ait, quod illi dicuntur sponte comparere, qui indicijs non præuenti comparent; secus autem, si compareant timore ne accusentur, nam tunc non dicuntur sponte comparere, sed metu) Tunc illi ineligibiles sunt, quia hæreticus, etiam occultus, & post emendam irregularis est, vt dictum est §. præced. nu. 74. Si verò appositum sit, quod, hæresi, de qua fuit accusatus, vel denunciatus, non probata, propter suspiciones coactus est de leui, vel de vehementi abiurare, tunc eligibilis est.

96. Ex dictis collige, quid iuris de electione actiua istorum; hæretici enim eligere non possunt, quia excommunicati, infames, irregulares, extra Ecclesiam;

Eymeric^o

Sessa.

Miranda.
Portellus.
Rodrig;

Barlosa.

Sessa.
Eym. in
Pegna.

D. Thom.
Menoch.
Sanctarel.
Delrium.
Farinac.
Salzedo.

Nauar.
Ricciul.
Ricciul.
Sanch.
Henriq;
Parif.
Sa.

similiter nec eorum filij, quia irregulares, infames. Item nec eligere possunt neophyti, quia inexperti. Item nec filij Iudæorum, Mahumetanorum, & hæreticorum relapsorum cõdemnatorum, vel quorum olla, seu itaturæ combusta fuere, usque ad 4. generationem; quia, si nõ possunt recipi ad Religionem, multo minus possunt admitti ad eligendum; quòd si aliqui de gratia, vel per ignorantiam, seu etiam malitiam fuerint admissi, sunt priuati voce actiua, & passiuua in perpetuum; per cap. Rom. 3. num. 20. An autem alij electores possint hos secum ad eligendum admittere, dic quòd non, si sint denunciati tales, alias sic, etiam si sciantur, post extrau. Ad euitanda; qua non teneatur eos vitare, iuxta dicta sup. de excommunicatis non denunciatis; & in specie de hæreticis id docent Azor to. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 7. Nauarr. lib. 5. conf. de hæ. conf. 21. num. 3.

Azor:
Nauarrus

§. 8. *Utrum bigamus sit eligibilis ad Prælaturas Regularium.*

D. Thom.
Sanchez,
Garcia.
Raymund.
Trotius.
Lambert.
Conrru.
Sayrus.
Campanil.
Azor.
Henriq;
Parisius.
Suarez.
Diaz.
Salzedo.
Hosienfis.
Maiolus.
Barbosa.
Nauar.
Auila.
Bonacina.

97. I D E D. Thom. add. ad 3. par. quæst. 66. art. 5. corp. Sanch. lib. 7. de matr. a disp. 83. Garc. de benef. par. 7. cap. 6. Raym. in sum. de qual. ord. lib. 3. §. 3. Trot. de perf. cler. lib. 2. p. 1. requit. 7. a num. 28. Lamb. de iur. patr. p. 1. lib. 2. quæst. 7. art. 13. num. 7. & 18. Couar. in clem. si furiosus, par. 1. §. 2. nu. 1. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 5. a num. 5. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 6. a num. 29. Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 4. q. 6. & 10. Pet. Greg. de elect. cap. 10. num. 1. Henriq; lib. 12. cap. 6. num. 9. & 11. Paris. de resign. lib. 4. quæst. 4. num. 17. Suar. tom. 5. in 3. par. disp. 49. sect. 6. num. 16. Diaz in pract. cap. 16. num. 2. vbi Salz. Hosien. in summ. lib. 1. tit. de tem. ord. num. 15. & tit. de big. num. 5. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 33. num. 1. Barb. par. 1. de potest. Episcop. tit. 2. glof. 4. Nauar. lib. 1. conf. tit. de big. conf. 3. & 4. & in man. cap. 27. nu. 195. Auil. de cens. par. 7. disp. 8. dub. 1. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. par. 5. num. 3.

98. Dicendum est, bigamum esse ineligibilem ad Prælaturas Regularium. Ita DD. cit. Prob. 1. ex cap. 1. & 2. d. 33. & cap. 1. 2. & 3. de big. & ex Trid. sess. 23. c. 17. de refor. Plura Concilia, & PP. nostram conclusionem probantes, vide apud Cresp. in sum. ver. Bigamus, Prob. 2. ex 1. ad Tim. 3. vbi dicitur, quòd eligendus in Prælatum, vel debeat esse cælebs, vel vnam tantum habuisse vxorem. Rationes autem, quare bigami arceantur à dignitatibus Ecclesiasticis, & sacris ordinibus, ponit Host. in summ. de big §. 5. Barb. & alij communiter. Duas accipe breuiter. 1. quia qui duas contraxit nuptias, non potest apte significare vnionem Christi cum Ecclesia vnica eius sponsa. 2. quia est signum incontinentiæ; vnde non poterit efficaciter alij persuadere castitatem; & hic quadrat Illud Ennij. *Qui sibi semitam non sapiunt, alteri commonstrant viam.*

Crespius

Hosienfis
Barbosa.

99. Nota 1. quòd bigamus est, qui duas duxit vxores, vel vnam viduam. Quotuplex sit bigamia, dixi tom. 1. nostr. priu. in const. 2.

Iul. II. num. 120. vbi etiam dixi, quòd Prælati regulares possunt dispensare super bigamia similitudinaria, quando scilicet quis post votum Ioleme caritatis emissum, vel in professione Religionis, vel in susceptione sacrorum ordinum, vxorem duxit. Et DD. ibi ad hoc adductis adde Auilam loc. cit. dub. 4. concl. 5. Bonac. num. 15. Circa verò bigamiam veram, quando, scilicet quis duas duxit vxores, & interpretatiuam, quando duxit viduam, vel alias corruptam, aut etiam vxorem adulteram scienter, vel ignoranter cognouit, dixi, quòd non poterant Prælati Regularium dispensare; inuenio tamen Auilam loc. cit. concl. 8. & Henriq; lib. 12. cap. 6. num. 11. dicentes, quòd etiam in his bigamijs dispensat Prælatus regularis cum suo professo, per multa priuilegia, quæ ibi assert Henriq; in com. lit. Z. cui sententiæ fauet multum doctrina D. Thom. loc. cit. quem sequitur Armil. ver. Bigam. nu. 9. Fauet etiam illud priuilegium Martini V. relatũ à Suar. to. 4. de relig. tr. 1. lib. 2. c. 25. n. 1. quo cõceditur, posse absolueri, & dispensare ab omnibus, & super omnibus, quantumvis grauibus censuris, & pœnis, etiam si talia forent, propter quæ sedes Apostolica esset consulenda, vel quæ summus Pontifex referuare consueuit. Quo casu dicit Palud. in 4. d. 27. quæst. 4. art. 5. concl. 5. Tab. ver. Bigam. §. 7. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 6. num. 14. quòd possent Prælati regulares cum suis subditis dispensare. Aduertunt tamen Palud. & Sayr. quòd licet possent dicti Prælati dispensare cum dictis bigamis quò ad ordines, non possent tamẽ dispensare quò ad dignitates suscipiendas, nisi etiam ad id priuilegium haberent; non enim sequitur, ait Palud. Dispensat quò ad maiores ordines, ergo quò ad dignitates; nam videmus, quòd illegitimus per ingressum Religionis dispensatur quò ad ordines, non tamen dispensatur quò ad dignitates, vt constabit ex §. seq. num. 133. Et ratio est, quia dispensatio est stricti iuris; cap. 1. in fin. de fil. presb. in 6. cap. Non potest, de presb. eod. lib. Vnde non extenditur ultra casum expressum; & sic vides, quòd illegitimus dispensatus ad dignitates inferiores, non intelligitur dispensatus ad superiores. Addit tamen ibi Palud. quod sic dispensatus ad ordines poterit habere officia manualia Religionis.

100. Nota 2. quòd bigami non sunt prohibiti Religionem ingredi, & profiteri. Vech. de nou. disp. 5. dub. 3. num. 2. Nauar. lib. 3. conf. de conuers. coniug. num. 2. conf. 8. Lamb. de iur. patr. lib. 2. p. 1. quæst. 7. art. 13. num. 7. Borgas. de irreg. p. 5. nu. 62. tit. de bigam. Non debent tamen admitti ad statum clericorum, quia ordinari nõ possunt per cit. iura, & per Religionis ingressũ non habilitantur. Ita Camp. in diu. iur. rubr. 11. c. 6. nu. 32. Suar. to. 5. in 3. p. disp. 49. sect. 6. nu. 16. Azor. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 10. Couar. in clem. Si furiosus, p. 1. §. 2. n. 6. Sanch. 7. de matr. disp. 86. n. 4. licet habilitari dicant Anton. in cap. fin. n. 9. de bigam. & Abb. nu. 2. Henriq; & Auila per Prælatos habilitari posse putent. Quam sententiam non puto tutam in praxi, saltem quò ad forum externum. Posset tamen etiam admitti ad statum clericorum bigamus nobilis, & virtuosus, & à Prælato dispensari vt posset ordines minores suscipere, & sic choro, & Eccle.

Auila;
Henriq;

D. Thomas
Armilla.
Suarez.

Paludani
Tabiena.
Sayrus.

Vechius;
Nauarrus
Lambert.
Borgasius.

Campanile
Suarez.
Azor.
Couarruel
Sanchez.
Antonius.
Abbas.
Henriq;
Auila.

Ecclesie tamquam clericus inferuire, & alia minora officia exercere, iuxta opinionem, quam tenui tom. 1. priuil. cit. quod scilicet possint Prelati regulares dispensare cum bigamis quò ad tonsuram, & minores ordines; pro qua sententia citat Garc. de benef. par. 7. cap. 6. num. 13. quamplurimos DD. præsertim D. Tho. In 4. d. 27. quæst. 3. art. 3. & probabilem, ac in praxi posse seruari, putat Campanil. rubr. 11. cit. num. 29. Sanch. loc. cit. num. 11. & videtur probari euidenter ex cap. Lector, d. 33. immò expressum videtur in cap. 2. de bigam.

101. Sed pone casum. Vxoratus post adulterium vxoris, eam nihilominus cognouit, moritur adultera; ingreditur Religionem superiuuens maritus, admittitur ad ordines, fit sacerdos, ingreditur electiones Superiorum, fit Superior. Quæritur, an hic, & quomodo peccauerit? R. quòd hic erat bigamus, per cap. Si cuius vxorem; cap. Si laici, cap. Si quis viduam, d. 34. vnde peccauit mortaliter, sumens ordines sacros, & interelles electionibus, accipiensq; dignitates, quarum incapax erat, poterit tamen excusari per ignorantiam inuincibilem, qua depulsa, est in malo statu, nisi dispensationem petat à Pontifico secundum communem opinionem, vel etiam à suo Prælate, secundum opinionem Auilæ, & Henrici; immò in hoc casu posse Prælatum talem dispensationem largiri, concedit Turcrem, in cap. Lector, d. 34. art. 2. nu. 11. conclus. 5. & Reginald. in prax. lib. 30. tract. 2. num. 29. fine. Atq; ita ad hunc casum R. à Nauarr. lib. 3. conf. de conuer. coniug. conf. 8. num. 4.

102. Sed quid? In illo interim, quò iste petit dispensationem, antequam acquirat, accedit tempus electionis, ad quam ingreditur, & cum duæ in illo capitulo faciendæ essent electiones, in vna ipse fuit electus, & in altera electus; & qui electus est, sciebat talem electoris inhabilitatem. R. Iste talis tenetur abstinere ab electione actiua, & passiuam in illo interim, quò disponitur sua habitatio, vnde, si se ingerat, mortaliter peccat. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 7. num. 2. & quò ad electionem passiuam conitat, quòd ipsa est nulla, propter incapacitatem personæ; vnde, si habitationem non obtineat, quæ sit noua collatio dignitatis, tenetur ei renunciare. Pro quo facit doctrina Nauarr. lib. 1. conf. de fil. presb. conf. 3. num. 1. Quò verò ad electionem actiuam etiam mortaliter peccat, quia immiscet se actibus, in quibus nullum ius habet. Electus verò, qui scit inhabilitatem huiusmodi, etiam si sciat, se ratione illius dignitatem obtinuisse, validè tamen, & licitè dignitatem retinet; quia licet ille esset inhabilis re ipsa, & quò ad se, nihilominus erat toleratus; vnde eius acta te-

nent, supplente pro bono communi defectum Ecclesie, iuxta reg. 1.

Barbarius, ff. de off. Præt. & habet hic locum extrau.

Ad euitanda. Ita

Suar. lib. 5. de

leg. c. 9. n.

6. & 7.

§. 9. Verum illegitimi sint eligibiles ad Prælaturas Regularium.

103.

IDE Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. Suar. de cens. disp. 50. Sigismund. de elect. à dub. 72. Azor par. 2. lib. 6. cap. 3. Pet. Greg. de elect. cap. 11. num. 1. & lib. 10. lynt. cap. 3. & lib. 2. patr. iur. can. tit. 3. cap. 1. Paris. de reign. lib. 4. quæst. 4. a. num. 8. Couar. de matr. p. 2. cap. 8. a. §. 1. Guliel. Bened. in cap. Raynutius, ver. eod. a. num. 22. Cassan. in cat. p. 11. confid. 15. Coninck de cens. disp. 18. dub. 12. Trot. de pert. cler. lib. 2. par. 1. req. 1. Garc. de benef. par. 7. cap. 2. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. Lamb. de iur. pat. par. 1. lib. 2. quæst. 7. art. 11. Passarel. in not. priu. cap. 24. Lup. de illeg. & nat. rest. Tiraq. de nob. cap. 15. a. num. 10. Sanctarel. var. resol. à quæst. 20. vsq; ad 46. Rebuff. id prax. tit. de dispen. super def. nat. Auil. de cens. par. 7. disp. 3. dub. 6. Maiol. de irreg. lib. 1. à cap. 4. Diaz in pract. cap. 14. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. par. 3. Barb. de potest. Ep. par. 3. & alleg. 72. num. 83. & p. 2. alleg. 45. & cap. 1. 2. & 3. de fil. presb. Nauar. in man. cap. 25. num. 117. & lib. 1. conf. de fil. presb. conf. 6. & com. 2. de reg. num. 60. Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. Mir. to. 2. man. quæst. 2. Less. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 18. num. 86. Sanch. lib. 5. in dec. cap. 5. à num. 9. & lib. 3. de matr. à disp. 42. Vech. de nou. disp. 13. dub. 6. Reginald. in prax. lib. 30. tract. 2. à nu. 67. Duar. de benef. lib. 4. c. 5. Host. in sum. lib. 1. tit. de fil. presb. Sylu. & alios Summistas ver. Illegitimus. Henr. q; lib. 14. cap. 8. nu. 10. Filliuc. tom. 1. tract. 19. cap. 5. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 4. Specul. lib. 1. tit. de dispen. § 5. à nu. 31. Goff. in sum. tit. de fil. presb. Mol. tract. 2. de iust. à disp. 165. Cened. ad decr. collect. 68. A. Gabr. com. op. to. 3. tit. de illegit. Menoch. de arb. lib. 2. casu 201. num. 35. Vide etiam quæ dixi tom. 1. nostr. prim. in conf. 2. Iul. II. à nu. 89. Palzot. de noth. to. 8. tract. par. 2. Ant. de Rosellis tract. de legit. præsertim lib. 1. in loc. cit. tract.

Campanil.
Suarez.
Sigismund.
Azor.
P. Greg.
Parisius.
Couar.
Guliel. Bē.
Cassanus.
Coninck.
Trotius.
Garcia.
Sayrus.
Lambert.
Passarel.
Lupus.
Tiraq.
Sanctarel.
Rebuffus.
Anila.
Maiolus.
Diaz.
Bonacina.
Barbosa.
Nauarrus
Rodriquer
Miranda.
Lessius.
Sanchez.
Vechinus.
Reginald.
Duarenus.
Hostiensis.
Syluester.
Henricus.
Filliucius.
D. Anton.
Speculator
Goffredus.
Molina.
Cenedus.
A. Gabriel
Menoch.
Palaeotus.
De Rosellis

104. Noto 1. quòd illi filij censentur, & sunt legitimi, qui nati sunt ex matrimonio vero 3. Cor. 7. c. Quod nobis, qui fil. sint legit. siue ab initio, siue ex post facto; cap. Conquestus; cap. Tanta, eod. tit. vel putatiuo, saltem ex parte vnius coniugis in facie Ecclesie celebrato, esto aliàs nullo propter occultum crimen; cap. Ex tenore; cap. Referente, qui fil. sint legit. Ita Rodriq; loc. cit. art. 1. Mir. tom. 1. man. quæst. 19. art. 3. Pet. Greg. lib. 2. part. iur. can. cap. 1. num. 1. Filliuc. tom. 1. tract. 19. cap. 5. num. 131. Suar. de cens. disp. 50. sect. 1. num. 1. 2. 6. Mol. tract. 2. de iust. disp. 165. in princ.

105. Ex qua doctrina colligitur 1. quòd quòdo mulier, habita notitia de morte sui coniugis, alteri bona fide nubit, proles ex hoc secundo matrimonio suscepta legitima est, priori marito verè viuente, ignorantia probabili ab illegitimitate excusante. Ita Maiol. de irreg. lib. 2. c. 5. num. 8. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. num. 32. Sanct. var. quæst. 20. num. 32.

106. Colligitur 2. quòd filij nati ex matrimonio nullo ob aliquod impedimentum dis-

Na 3 rimens,

Garcia.
P. Thom.

Turcrem.
Reginald.

Nauarrus

Maiolus

Suarez

simens, legitimi sunt; non solum quando uterq; coniux ignorat impedimentum, sed etiam si solum vnus ignoret, & alter sciat. Ita Barb. cap. Cum inter, qui fil. sint legit. num. 9. Filliuc. tract. 41. cap. 4. num. 5. fin. Mol. loc. cit. Maiol. loc. cit. num. 1. Azor par. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 22. Suar. cit. num. 6. Sayr. num. 31. Sanctar. nu. 4. Couar. par. 2. de matr. cap. 8. §. 1. num. 2. Henriq; lib. 11. cap. 20. nu. 1. Habetur in cap. Ex tenore; cap. Cum inter; cap. Peruenit, qui fil. sint legit. Et aduertit Couar. loc. cit. num. 4. quod semper presumitur, dictos parentes tale matrimonium ignorantes, & bona fide contraxisse, dum non probatur, eos in mala fide fuisse.

107. Colligitur 3. quod filij nati ex parentibus, qui in facie Ecclesie matrimonium contraxerunt, postea vero declaratur, matrimonium fuisse nullum, cum tamen ignoretur, an bona, vel mala fide contraxerint, legitimi censendi sunt. Suar. cit. sect. 4. num. 10. Sanctar. num. 6. colligitur ex cap. Peruenit, qui fil. sint legit. Idem dic, si quis habens votum simplex castitatis, matrimonium contrahat cum foemina sibi coniuncta in aliquo gradu consanguinitatis, vel affinitatis, matrimonium dirimente; quod tamen impedimentum omnino ignoret, licet peccet contra votum castitatis, proles tamen suscepta legitima est. Sanct. num. 7.

108. Colligitur 4. quod legitimi sunt ij filij, qui procreantur ex matrimonio clandestino valido. Menoch. conf. 199. num. 57. Sanct. nu. 8. Constat ex cap. 2. de cland. de spons. Item, si matrimonium clandestinum sit inualidum ob aliquod impedimentum, filij ex eo concepti antequam detegatur impedimentum, sunt legitimi, licet nati sint antequam tale matrimonium esset approbatum ab Ecclesia, modo postea approbetur. Sylu. ver. Filij, quest. 8. nu. 10. Sanctar. num. 9. nam in poenis benignior est interpretatio semper facienda, per reg. 49. In poenis de reg. iur. in 6. Item filius illegitimus per subsequens matrimonium clandestinum validum legitimitur. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 44. num. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 2. num. 32. Illegitimi vero sunt filij nati ex matrimonio clandestino bona fide inito, quando tale matrimonium ob occultum aliquod impedimentum, quodcumq; illud sit, inualidum est; non enim presumitur bona fides, ubi omittuntur ea, quae sunt necessaria ad veritatem assequendam, cap. penul. in fine; cap. fin. d. 37. cap. fin. §. Si quis vero, de clandest. de spons. Secus autem esset, si tale matrimonium postea ab Ecclesia approbaretur. Sanctar. num. 10. 11. Et nomine matrimonij clandestini intellige illud, quod quavis celebratum sit coram Parocho, & testibus, fuerunt tamen absq. causa, & auctoritate omiffa denunciations. Auil. de cens. par. 7. disp. 3. dub. 6. in princ. Henriq; lib. 11. cap. 5. num. 1. Sanch. 3. de matr. disp. 1. num. 7. Barb. in cap. Cum inter, qui fil. sint legit. leg. num. 20.

109. Colligitur 5. quod filius natus ex matrimonio nullo censetur legitimus, quousq; à iudice feratur sententia de nullitate. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 5. nu. 7. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. num. 33. Couar. loc. cit. num. 6. Constat ex cap. Cum inter, qui fil. sint legit. vbi Barb. nu. 13. immò est etiam legitimus post da-

tam sententiam de nullitate matrimonij, interposita appellatione legitima, vt dicunt iidem DD. Habetur in cap. Venientes, de iur. iur. cap. Non solum, de appell. in 6. & addit Couar. d. 7. quod natus pendente termino decem dierum dato à iure ad appellandum, est legitimus; immò ait Sayr. num. 34. quod etiam proles est legitima, quando coniuges separantur quò ad torum ante declarationem inualiditatis matrimonij, etiam si prohibita sit copula sub poena excommunicationis, quod etiam docet Maiol. loc. cit. num. 5. Constat ex cap. 1. & 2. de matr. contr. contra interd. Eccl.

110. Colligitur 6. quod filij nati ex parentibus, qui de validitate matrimonij dubij erant, sunt legitimi, & censentur esse in bona fide; per reg. in cap. Si virgo, 34. quest. 2. vbi ait Aug. bonæ fidei possessorem dici, qui se possidere ignorat alienum; malæ vero fidei, cum sciverit, alienam rem esse, quam possidet. Vnde constat, quod ad malam fidem inducendam requiritur, quod positivè sciatur vitium possessionis, seu impedimentum existens; ad bonam vero fidem sufficit ignorantiam vitij, seu impedimenti per negationem scientiæ; quæ ignorantia, & negatio reperitur in dubitante, non enim positivè scit impedimentum, & consequenter ignorat. Atq. ita Barb. in cap. Cum inter, qui fil. sint legit. num. 18. Glossa in cap. vlt. de præscr. ver. Nulla temporis; Abb. dicto cap. vlt. num. 40.

111. Colligitur 7. quod filij nati ex parentibus, qui votum simplicis castitatis ex mutuo consensu emisissent, sunt legitimi, nullo iure vetante, & odia restringi debent; cap. Odia, de reg. iur. in 6. Lessi. lib. 2. de iust. cap. 19. dub. 6. num. 57. Sanctar. var. quest. 21. num. 1.

112. Colligitur 8. quod filij progeniti ex parentibus legitimo matrimonio inter se coniunctis, sunt legitimi, quamvis vir ex consensu vxoris sacros ordines susceperit, & post susceptos ordines carnaliter se cognoscentes, istos filios genuerint. Suar. de cens. disp. 50. sect. 2. num. 4. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 4. num. 9. Sylu. ver. Illegitimus, quest. 4. num. 6. Sanctar. loc. cit. num. 2. Re enim vera nati sunt de legitimo matrimonio, & nullo iure vetante.

113. Colligitur 9. quod si quis contrahat matrimonium cum aliqua, & postea sine consensu illius ordines sacros suscipiat, si vxorem suam cognoscat, proles suscepta erit legitima. Maiol. loc. cit. Host. in sum. lib. 1. tit. de fil. presb. num. 8. Suar. loc. cit. num. 3. Sayr. lib. 6. cap. 10. num. 40. de cens. Sanctarel. nu. 6. Proles enim non est sacrilega ex parte vxoris, sed licita. Contrarium tamen sentit Goffr. in sum. tit. de fil. presb. Item sunt legitimi filij nati ex parentibus legitimo matrimonio unitis, quamvis alter coniux ingrediatur Religionem, altero coniuge ignorante, vel sciente quidem, sed contradicente, & in ea etiam professionem emisisset, si post professionem religiosus suam coniugem carnaliter cognoscat; non enim potest talis professio præiudicare vxori, cap. Quidam; cap. Placet, de conuers. coniug. Sanct. loc. cit. num. 8. quod est verum, etiam si ambo coniuges ex mutuo consensu emisissent solemnem professionem in Religione, & post

Barbosa

Abbas

Lessius
Sanctarel.Suar.
Maiolus
Sylu.Hostiensis
Sayr.

Goffredus

Menoch

Syluester
Sanctarel.Sanchez
GarciaAuila
Henriq;
BarbosaMaiolus
Sayrus
Sanctarel.

& post eam filios genuerint. Sanctar. quaest. 21. num. 9. quia matrimonium validum est, & nullum ius vetat in hoc casu. Contrarium tamen tenet Rebuff. in prax. tit. de dispens. sup. def. nat. num. 40. Item, si, vno coniuge proficiente Religionem, alter in seculo remaneat, si hic continere non possit, potest coniugem iam professum repetere, quamuis professionem emiserit de consensu illius, & filius ex illis genitus erit legitimus, Sayr. lib. 6. cap. 10. num. 41. Sanctar. var. quaest. 21. num. 10. & supponitur in cap. 1. de conuers. coniug. iuncta glossa, ver. Reuocari.

114. Colligitur 10. quod filius illegitimus legitimatur per subsequens matrimonium. Conquestus; cap. Tanta, qui filij sint leg. l. Cum quisq; & l. Nuper, Cod. de nat. lib. §. vlt. Suar. de cens. dif. 50. sect. 1. num. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 2. nu. 28. modò tamè tempore conceptionis, vel natiuitatis parentes essent habiles secundum naturam, & canones ad contrahendum, vt in dicto cap. Tanta. Et legitimatur, etiam si parens dicto tempore esset in minoribus ordinibus constitutus. Lud. De Sardis quaest. 4. num. 18. de nat. lib. §. De legit per verum matrim. immò etiãsi beneficium haberet ecclesiasticum; quia cum his non est prohibitum matrimonium contrahere. Sayr. lib. 6. cap. 10. num. 17. Lup. de illeg. comm. 4. §. 3. num. 1. Campanil. in diu. rubr. 11. cap. 13. num. 125. 126. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 4. num. 15. Couarr. de matr. par. 2. cap. 8. §. 2. num. 5. Item genitus ex religioso, vel religiosa intra annum probationis fit legitimus per sequens matrimonium; Maiol. loc. cit. Sayr. num. 18. Couarr. loc. cit. num. 5. ver. Quarto ex his. Molin. tract. 2. de iust. disput. 172. Cened. ad decretales, collect. 68. num. 5. quia eo tempore parentes inter se legitime contrahere poterant. Item legitimatur illegitimus per subsequens matrimonium, inter quod aliud matrimonium mediauit. Vt V. G. si duo se cognoscant, & prole suscepta; vel nata, vnus eorum, V. G. pater, contrahat cum alia foemina, qua mortua, contrahit 2. matrimonium cum illa, ex qua filium habuit; ita Sayr. loc. cit. num. 19. Maiol. num. 16. Host. in sum. lib. 1. tit. de fil. presb. num. 6. Sylu. ver. Illegitimus, quaest. 3. num. 5. Cened. num. 4. Campanil. cit. num. 131. quia eo tempore parentes erant habiles ad contrahendum. Item legitimatur, etiam si parentes contrahendo conuenirent de non legitimando filio nato. Couarr. loc. cit. num. 12. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. nu. 23. Mol. tract. 2. de iust. disp. 172. col. 2. ver. Ut naturales: quia huic matrimonij fauori parentes renunciare non possunt. Et aduertens, quod ad legitimandam prolem per subsequens matrimonium, sufficit, quod matrimonium sit ratum, licet non consummatum. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 10. num. 28. Henriq; lib. 11. cap. 20. §. 1. quia matrimonium ratum est verum matrimonium, & canones absolute dicunt, quod proles legitimatur per subsequens matrimonium.

115. Colligitur 11. quod filius illegitimus habitus ex incestu, vel alio impedimento irritante, legitimatur per subsequens matrimonium celebratum cum dispensatione Papae, cum clausula, prolem susceptam, si qua est, &

suscipiendam exinde legitimam decretando. Ita Garc. de benef. par. 7. cap. 2. num. 40. Sanct. var. quaest. 22. num. 11. Farin. par. 1. decif. 166. num. 5. Barb. in cap. Tanta, qui hl. sint leg. num. 38. colligunt ex dicto cap. Tanta; & cap. Per venerabilem, qui hl. sint legit. Et addit Barb. num. 39. hoc etiam habere verum, quando, obtenta dispensatione super celebratione matrimonij, & legitimatione prolis, illud per superuententem mortem vnus coniugis, non potuit effectuari.

116. Colligitur 12. quod filius illegitimus legitimatur per subsequens matrimonium contractum ab infirmo propè mortem, vel senè decrepito. Lud. De Sard. loc. cit. quaest. 1. Couarr. de matrimonio par. 2. cap. 8. §. 2. num. 10. Henriq; loc. cit. Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap. 13. num. 137. Sanctarell. var. quaest. 25. num. 3. Molin. loc. cit. col. 5. ver. Dubium praterea est. Cened. coll. 68. ad decret. num. 2. Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. num. 22. quia tale matrimonium est verum, vt probant dicti DD. ergo debet prolem legitimare, iuxta cap. Tanta, qui fil. sint legit.

117. Colligitur 13. quod filij spurij, (de quibus dicam infra num. 121.) per subsequens matrimonium non legitimantur, etiam si spureitatis causa ab altero, vel ambobus coniugibus ignoretur. Ita Garc. de benef. par. 7. cap. 2. num. 33. Molin. de iust. tract. 2. disp. 172. ver. Per subsequens. Suarez de cens. disput. 50. sect. 1. num. 5. Sanctar. var. quaest. 22. num. 14. Henriq; lib. 11. cap. 20. §. 3. Couarr. par. 2. de matrim. cap. 8. §. 2. à num. 16. P. Greg. synt. iur. lib. 10. c. 4. nu. 4. Prob. ex cap. Tanta, qui fil. sint leg. Et quia danti operam rei illicitæ imputatur quidquid interuenit, etiam prater eius intentionem; cap. Continebatur; cap. Tua, de homic. nec id est contra illud, quod dictum est num. 106. nam ibi bona fides versatur circa consummationem matrimonij, hic autem solum circa malus, vel minus, peccatum. Verum contraria sententia, quod scilicet filij spurij per subsequens matrimonium legitimentur, quando spureitatis causa ab ambobus, vel altero coniugum ignorabatur, non est improbabilis, quam tenet Glossa in cap. Tanta, ver. Aliam; Innocent. in cap. Ex tenore, qui fil. sint legit. A. Gabriel. comm. op. tom. 3. lib. 6. concl. 2. num. 5. tit. de legitim. Gloss. in cap. Non omnis, 32. quaest. 2. ver. Constituentem. Cassad. decif. vn. de spons. Et tunc ad dictum cap. Tanta dic, quod habet locum in casu, quando mala fides adest in utroq; Immò Cassad. Gabriel. & Gloss. in cap. Non omnis, & gloss. in cap. Innotuit, ver. Coniugata, de elect. & P. De Bass. in direct. elect. par. 2. cap. 1. num. 6. videntur docere, quod legitimentur dicti spurij per subsequens matrimonium, etiam si ab ambobus sciatur dicta spureitatis causa. Et dicit dicta Glossa, cap. Non omnis, quod sufficit, quod contrahentes sint habiles tempore matrimonij, etiam si inter ipsos extiterit aliquod impedimentum irritans tempore procreationis prolis, quia sequens matrimonium omnia praecedentia purgat. Sed hoc non admitto, propter tex. dicti cap. Tanta; Nisi forte ad illum respondeas, habere solum locum in casu, de quo loquitur, & cum simus in pœnalibus, non pos-

Suarez.
Garcia.

De Sardis.

Sayrus.
Lupus.
Campanil.
Maiol.
Couarr.

Molina.
Cenedus.

Hosienfis.

Garcia.
Sanctarell.
Farinac.
Barbosa.

De Sardis.
Couarr.
Henriq;
Campanil.
Sanctarell.
Molina.
Cenedus.
Sayrus.

Suarez.

Pet. Greg.

Innocent.
A. Gabr.
Cassador.

P. De Bass.

posse ad alia impedimenta etiam cognita extendi. Vel nisi velis dicere, quod loquatur dictum cap. Tanta, quando se inuicem cognoscetes habent notitiam non solum maioris culpæ in dicto actu, stante impedimento, sed etiam cognitionem expressam dicti impedimenti, & consecutionum ipsius. Cui dicto fauet cap. Si virgo, 34. quæst. 2.

118. Colligitur 14. quod ad discernendum, quando illegitimus legitimetur per subsequens matrimonium, considerandum est tempus conceptionis, vel natiuitatis, prout magis fuerit proli conueniens. Vnde si quis conceptus fuit tempore, quo inter virum, & foemina non poterat esse matrimonium, quia vir vxoratus erat, si tempore natiuitatis vxor viri mortua sit, tunc proles nata non potest dici spuria, & consequenter, si isti cōtrahant deinde, absq; difficultate legitimitur, tamquam naturalis, per subsequens matrimonium. Ita Sanch. 8. de matr. disp. 7. num. 19. Molin. tract. 2. de iust. disput. 172. ver. Filius naturalis; Sayr. lib. 6. de cens. cap. 10. num. 29. Sanctar. uar. quæst. 23. num. 1. Ledes. par. 1. summ. de sacr. matr. cap. 34. diff. 3. ver. A esta duda se responde. Couar. de matrim. par. 2. cap. 8. §. 2. num. 2. Sigismund. de elect. dub. 74. à num. 3. Colligitur ex §. Sufficit, Inst. de ingen. & ex l. Nuper, Cod. de nat. lib. Et ratio esse potest. Nam proles in ventre matris, cum adhuc lucem humanam non aspexit, non debet humanis legibus puniri, ut fieret, si tempus conceptionis, non natiuitatis, esset inspiciendum, ad iudicandum de prole spuria, vel naturali, pro consequenda legitimatione ex matrimonio subsequente.

119. Et aduerte, quod sic legitimatus per subsequens matrimonium, intelligitur legitimatus quod ad omnia, ac si à principio legitimus natus fuisset. Couar. loc. cit. num. 21. Molin. tract. 2. de iust. disput. 172. col. 2. ver. Deniq; Vnde poterit absq; vlla dispensatione ordinem suscipere, & ad dignitates quascumq; assumi, etiam ad Episcopatum. Couar. loc. cit. num. 24. Sayr. cit. num. 13. Henric; lib. 11. cap. 20. §. 2. Sanctarell. var. quæst. 42. num. 18. Glossa in cap. Tanta, ver. Legitimi, qui fil. sint legit. Et Glossa in cap. Ex tenore, ver. Legitimum, eod. tit. & Glossa in cap. Innotuit, de elect. ver. Coniugata. Suar. tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 2. num. 2. & 6. & sect. 5. num. 10. Patet ex cap. Tanta, & cap. Conquestus, qui fil. sint legit.

120. Colligitur 15. quod illegitimus, qui Religionem ingressus suscepit dignitates absq; dispensatione, licet mortaliter peccauerit, dispensatione tamen non eget ad eas retinendas, si eius parentes legitime postea cōtrahant, quia cum proles per subsequens matrimonium legitimetur, & nullibi reperitur, quod hic casus non comprehendatur in dicta generali regula, comprehendi dicendum est. Sanctar. var. quæst. 42. num. 21. Sayr. loc. cit. num. 30. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. par. 3. num. 8. Filluc. tr. 41. cap. 4. num. 5. ver. Quod si ante, tom. 3. Probabilem putat Sigismund. dub. 73. num. 3. Contrarium sentit Campanil. rubr. 11. cap. 13. num. 156. Azor tom. 1. lib. 6. cap. 4. quæst. 21. ver. Secundò. Rodrig. tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 8.

121. Noto 2. quod illegitimi sunt illi omnes, qui legitimi non sunt. Et sunt in duplici differentia, quantum facit ad meum propositum. Alij enim sunt naturales, alij spurij. Naturales sunt, qui nascuntur ex ijs inter quos tempore conceptionis, vel natiuitatis poterat esse matrimonium. Spurij sunt illi, qui nascuntur ex ijs, inter quos tempore natiuitatis, vel conceptionis non poterat esse matrimonium, eo quod parentes erant vel cōsanguinei, vel affines in gradibus irritantibus; vel voto solemnī castitatis affecti, vel vinculo matrimonij ligati. Ita Suar. loc. cit. sect. 2. num. 1. & 2. Sanctar. var. quæst. 24. num. 2. & 3. Molin. tract. 2. de iust. disput. 165. ver. Illud verò. Less. lib. 2. de iust. cap. 19. dub. 6. num. 55. & 56. Lud. de Sard. de nat. lib. §. De spuriorum appell. Palæot. de noth. cap. 16. Colligitur ex cap. Innotuit, §. Cuius electionem, de elect. & ex cap. Tanta, qui fil. sint legit. Sub hac tamen diuisione comprehenduntur varia illegitimorum genera, quæ consultò omitto, quia ad rem, de qua agimus, nihil faciunt. Videri possunt apud Sayr. loc. cit. à num. 6. Scort. in selest. bull. theor. 371. Campanil. in diu. rubr. 11. cap. 13. à num. 2. Palæot. loc. cit. & cap. seq.

122. Ex quo colligitur 1. quod quando post matrimonium ritè contractum, ante consummationem, vterq; coniug, vel alter eorum transit ad Religionem, & profitetur in ea, si isti post professionem se cognoscant, filius tali copula progenitus, est spurius. Quia cum matrim. per professionem sit dissolutum, c. Desponsata, 27. q. 2. c. Decreta legalia, 28. q. 2. cap. Ex publico, de conuers. coniug. Trid. seff. 24. de matrim. can. 6. nec possit inter eos amplius matrimonium iniri, necessario sequitur, illum ex tali coitu progenitum, esse spurium. Ita Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 4. num. 4. Sayr. loc. cit. num. 40. Sanctarellus var. quæst. 24. num. 5.

123. Colligitur 2. quod in dubio, an aliquis sit naturalis, vel spurius, ad effectum legitimationis per subsequens matrimonium, debet potius existimari naturalis, quam spurius. Tum quia semper debet capi præsumptio, quæ excludat delictum, l. Merito, ff. pro socio. Tum quia magis præsumendum est honestum possibile, quam inhonestum, & turpe; cap. Eestote, de reg. iur. Tum quia illud est magis præsumendum, quod filio est magis fauorabile, l. Miles, §. Defuncto, ff. de adult. Ita Bald. tom. 1. conf. 448. num. 4. Sanctar. var. quæst. 24. num. 20. Item dic, quod in dubio, an filius sit legitimus, vel illegitimus potius existimandus est legitimus, quam illegitimus. l. Miles, §. Defuncto cit. Menoch. conf. 18. num. 15. & 16. Sanch. lib. 3. de matrim. disput. 44. num. 2. fin. Put. lib. 3. decis. 2. Sanctar. cit. num. 22. Palæot. de noth. cap. 20. à num. 3.

124. Noto 3. quod homini honestè, & secundum virtutem viuenti parentij delicta imputari non possunt; cap. Vndecumq; cap. Sponsus d. 56. l. Crimen, ff. de pœn. cum propria, non aliena culpa, in infligenda pœna sit attendenda; cap. Satis peruersum, d. ead. Vnde, cum nasci de adulterio, seu alio illicito coitu, non sit culpa eius, qui nascitur, sed illius, qui generat; cap. Nasci, d. 56. non debemus de illegitimitate, seu alio quocumq; parentum nostrorum vitio

Sanchez.
Molina.
Sayrus.
Sancharell.
Ledesma.
Couarrus.
Sigismund.

Molina;
Lefius.
De Sardin;
Palæotus.

Scortus;

Maiolus;
Sayrus.
Sancharellus;

Baldus;

Menoch;
Sanchez;
Putens.
Palæotus;

Sancharell.
Sayrus.
Bonacina.
Fillucius.
Sigismund.
Azor.
Rodrig;

vitio, vel defectu erubescere, modò, eorum vitij improbat, virtutem sequamur, cap. Numquam, d. ead. Neq; ea nobis vitio verti debent, cum praesertim multos sciamus ex illicito pro- genitos coitu, to magnos, & egregios viros eu- fuisse, quorum plures numerantur à Tiraquell. de nob. cap. 15. à num. 31. & quamplurimi in thes. princ. par. 3. tit. Quomodo illegitimi praeterea, pag. mihi 491. & 515. & in thea. vit. hum. vol. 3. lib. 11. fol. 1059. lege tamen cautè. Et mul- tos illegitimos plures legitime natos, moribus, & virtute antecelluisse, dicit Diaz in pract. cap. 14. num. 1. & confirmat ibi Salz. lit. B. & con- stat ex illo Stat.

*Vidi ego, transertos in alieno robore ramos.
Altius ire suis.*

Tiraquell. Et Eurip. in Andr.
*Licet nobis sit sepe numero arida satio, fer- tile, & pingue vincis solum:
Multiq; spurij praestans legitimis.*

Diaz. Quare videtur posse approbari dictu Sophocle, apud Stob. ser. 75.
*Nothus tantundem valet, quantum legitimus.
Omne, quod bonum est, genuinam, & legiti- mam habet naturam.
Nothum genus nomen habet culpabile natura vero aequalis est.*

Stadius. 125. Noto 1. quod licet hic modò dicta sint aliquando vera, & in aliquibus, quia tamen vna hirundo nõ facit ver, & quæ rarò accidunt, non aestimantur. I. lura, ff. de leg. & vitia pa- rentum solent ad filios transfundi, cap. Si gens Anglorum, d. 56. & sæpe solet filius similis esse patri. Vnde verus.

*Qui vires in folijs, venit à radicibus humor.
Et patrum in natos abeunt cum semine mores.*

Idèò illegitimos abominatur Ecclesia, & com- munitis Christianorum sensus parvipendit, & acuerunt contra eos DD. linguas suas: Immò Scrip. Deut. 23. *Non ingredietur manser, hoc est de scortis natus, in ecclesiam Domini vsq; ad deci- mam generationem, id est perpetuò, & Sap. 3. Filij autem adulterorum in consummatione erunt.* Quem locum sic vertit Vatab. *Liberi verò adul- terorum à sacris arcebuuntur.* Vnde Tiraq. de nob. cap. 15. num. 10. dicit, quòd de iure com- muni illegitimi non gaudent nobilitate paren- tum. & num. 12. quòd non sunt de parentum familia, & nu. 13. quòd non possunt ferre insi- gnia parentum, & num. 14. quòd sunt infames, etiam legitimi, n. 18 quia manet cicatrix, & li- tura; quod tamen limitat num. 21. nisi sint le- gitimi per subsequens matrimonium. Bald. in cap. Cum in ecclesiis, de const. num. 86. vocat illegitimos inhonestos, & fordidos; & in cap. 1. de const. num. 61. ait, quòd bastardus legitimatus est similis alchimix, quæ facit ap- parere illud, quod non est, transmutare tamen vram speciem in alteram non potest, sicut legi- timatus figuram legitimi gerit, sed non habet eandem substantiam, quia debet proficisci à re- rum natura, quæ diuina, & immutabilis est.

Cassian. Cassian. in catal. par. 11. confid. 15. ait, quòd le- gitimi plebeij proferuntur etiam nobilibus bas- tardis; & quòd bastardi deturpant familiam, nec succedunt, quia sordidi sunt; & quòd legi- timus plebeus potest dicere bastardo nobili, Sum magis honoratus, quam tu. G. Bened. in in cap. Raynut. ver. eod. num. 27. vocat illegi-

timos indecoros, & idèò ait esse inhabiles ad ea, quæ in decore consistunt, & quod non pos- sunt esse consiliarij Principum; & num. 28. ait, quod non possunt esse testes, nec doctorari; & num. 30. quòd inter illustres bastardi pro nihi- lo reputantur. Franc. Curt. conf. 26. col. 6. ait, totum mundum abhorre, & detestari bas- tardos. Et quòd pater non possit instituere in persona bastardi maioratum, dicit Hen- riq; lib. 14. cap. 8. num. 10. in comm. litt. S. & in cap. Si gens Anglorum, d. 56. dicitur, quòd ista gens degener est, neq; in bello fortis, neq; in fide stabilis, neq; honorabilis homini- bus, neq; Deo amabilis. Lup. de illegit. comm. 1. §. 3. num. 40. & Palzot. de noth. cap. 64. nu. 9. dicunt, quòd nomen bastardi turpe reputatur, & sonat infamiam in tantum, quòd si contume- lia, aut conuicij causa in aliquem proferatur, etiam quòd dicatur verum, actione iniuriarum nihilominus proferens tenebitur. Tum quia iniuriam ex maleuolo animo magis, quam ex euentu metimur, l. Eum, qui, §. fin. de iniur. Tum quia hic quid factum sit, non attendimus, sed quo animo, cap. 1. in fine. 15. quæst. 6. Tum quia errata nostra ab alijs publicè dete- gi, & divulgari, valde inhumanum, & illibe- rale videtur, l. 2. Cod. quando, & quibus quar. pars, lib. 10. ex quo multa contra ipsos intere Lupus; & Eurip. in Phæn.

Non enim quod per se non est honestum, pote- rit dici honestum.

Neq; liberi illegitimi honesti matribus, sed & patri

Scelus, & piaculum.

Plura alia ignominiosa dicta contra bastardos vide apud Cic. DD. Et in eorum fauorem vide 3. par. thes. princ. ferè à princ. & Tiraq. loc. cit. nu. 30. Hoc vnum in Bastardis notauit, quod à ne- mine notatum vidi, eos scilicet aut rudes, aut ignaues prorsus esse, ac obstinatos ita, & indo- ciles, vt animalia bruta potius, quam homines videantur; aut vero cõtra subtilissimos, optimi ingenij, & facillimos, vt nihil queat desidera- ri amplius. Quod accidere puto, quia, cum ex peccato nascantur mediocritatem, in qua res- plendet virtus ab ortu etiam natura eorum ab- horreat. In omnibus semper quamdam morum cruditatem cognoscas, quam vel ex natura ipsa fallere non assueta, vt in signatis, vel à pecca- ti turpitudine, tamquam infecta radice, vel à negligenti educatione parentum, vel à per- missione Dei in detestatione talis flagitij, pro- uenire dicas. Et audiui quondam, quòd non scitur aliquem bastardum vnquam in catalogu Sanctorum ab Ecclesia ascriptum, sed inuenio in thesau. princ. par. 3. pag. mihi 515. S. Alba- num Mar. fuisse bastardum, ex incestu patris cum filia natum.

126 Dico 1. illegitimè natus, est ineligibilis ad dignitates Regularium. Ita D. Th. addit. ad 3. p. q. 39. art. 5. Garc. de benef. p. 7. cap. 2. nu. 1. Cassan. in catal. par. 11. confid. 13. col. 4. ver. Illegitimi ergo. Duar. lib. 4. de benef. c. 5. col. 3. Tiraq. de nob. cap. 15. nu. 16. Lambert. de iur. patr. lib. 2. par. 1. quæst. 7. art. 11. num. 3. Paris. de refug. lib. 4. quæst. 4. num. 11. P. Greg. tr. de elect. cap. 11. num. 1. Henriq. lib. 14. cap. 8. num. 10. Barb. in cap. 1. de fil. presb. num. 3. & par. 3. de po. ep. alleg. 72. num. 83. Menoch.

F. Curtius.

Henriq;

Lupus.
Palæus.

D. Thomas
Garcia.
Cassianus.
Duarenus
Tiraquell.
Lambert.
Parisus.
P. Greg.
Henriq.
Barbosa.

Menoch.
Maiolus.
Campanil,
Suarez.

Menoch. de arb. lib. 2. casu 201. num. 35. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 4. num. 1. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. num. 1. Suar. de cens. disp. 50. sect. 3. num. 1. Prob. ex cap. Cum in cunctis; cap. Innotuit, de elect. cap. 1. & fin. de fil. presb. cap. 1. & 2. eod. tit. in 6. cap. 1. d. 56. cap. Per venerabilem, qui fil. sint legit. cap. Consuluit, iuncta gloss. de ser. non ord. cap. Nisi cum pridem, §. Personæ, de renunc. Habetur in Trid. sess. 23. cap. 5. de refor. ibi, *de ipsorum ordinandorum nraalibus*, & cap. 7. ibi, *ordinandorum genus*.

127. Noto 1. quod Ecclesia prohibuit illegitimos ordinari, & beneficiari. Tum quia plerumque sunt pleni vitijs, relinquuntur enim a parentibus in suis sensibus, & negligenter educantur, & ab eis odio ut plurimum habentur, ut qui semper parentibus propria exprobrant delicta. Tum quia sunt ignominiosi, quasi ex turpitudine nati; unde dehonestaretur honor clericalis. Tum quia id fit in honorem matrimonij. Tum quia timetur, ne paterna scelera sequantur. Vide Campanil. loc. cit. num. 62. Trot. de perf. cler. lib. 2. par. 1. req. 1. num. 1. Host. in sum. lib. 1. tit. de fil. presb. §. Quæ est causa, num. 6. Palzot. de noth. cap. 65. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 19. Filiuc. tr. 19. cap. 5. num. 138. tom. 1. Rebuff. in praxi, tit. de disp. sup. def. nat. à nu. 3. Say. de cens. lib. 6. cap. 10. à num. 2. Grass. par. 1. decis. lib. 4. cap. 27. num. 55. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 4. in princ. Et aduertit Lambert. loc. cit. nu. 3. quod illegitimi prohibiti sunt iure diuino beneficiari; & probat ex cap. Per venerabilem, qui fil. sint leg. ibi, *testante Domino*.

128. Noto 2. quod nostra cõclusio intelligitur etiam de illegitimo occulto. Ita Sanctar. var. quæst. 42. num. 2. Salz. ad Diaz. cap. 14. ver. Prohibensq; Auil. de cens. par. 7. disp. 3. dub. 6. concl. 1. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. par. 3. num. 2. Nauarr. in man. cap. 27. num. 201. & cap. 25. num. 69. Say. de cens. lib. 6. cap. 10. num. 36. Henriq; lib. 4. cap. 8. §. 16. Azor par. 2. lib. 6. cap. 3. quæst. 23. Sigism. de elect. dub. 72. num. 1. Portel. in dub. reg. ver. illegitimus, num. 8. Filiuc. tom. 3. tr. 41. cap. 4. num. 5. fine. Miran. tom. 2. man. quæst. 2. ar. 6. Constat ex cap. Nisi cum pridem, §. Personæ, de ren. Limitat tamen Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 5. fin. quod si illegitimus occultus cogatur Pralationem acceptare, & sine sua, & suorum infamia non possit petere dispensationem, potest dictam Pralationem acceptare, & retinere.

129. Noto 3. quod filius non tenetur credere matri asseueranti, etiam cum iuramento, etiã in casu mortis, se esse illegitimum. Ita Henriq; lib. 11. cap. 21. §. 2. Sanctar. var. quæst. 42. num. 12. Sayr. loc. cit. num. 37. ver. Quarto licet; Sor. lib. 4. de iust. quæst. 7. art. 2. ad 2. Comit. lib. 7. resp. mor. quæst. 16. num. 13. Regin. in prax. lib. 30. tr. 2. num. 78. Bonac. de cens. loc. cit. num. 5. Salz. loc. cit. Nauar. cap. 27. cit. & conf. 1. de fil. presb. num. 5. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 7. num. 3. Filiuc. tr. 19. cap. 5. num. 144. Suar. de cens. disp. 50. sect. 4. num. 5. Prob. ex l. Neq; professio, Cod. de testam. l. 1. §. Mulier, ff. de prob. l. Filius, ff. Qui sunt sui, vel al. iur. Potest enim imaginari, matrem, vel ex

odio, vel ex leuitate, vel etiam ex falsa imaginatione talia dicere. Vnde licet ex dicto matris credere possit, eam fuisse adulteram, non per hoc tamen tenetur credere, se ex adulterio progenitum, cum filius præsumatur natus ex marito, etiam si eodem tempore vxor cum alio adulterium commiserit, l. Miles, §. Defuncto, ff. de adul. A. Gabr. comm. op. tom. 3. de præsumpt. concl. 14. num. 1. Verum quidem est, quod si filius vel ex vehementibus coniecturis, vel ex animi leuitate, vel ex ignorantia se illegitimum credat, tenebitur se gerere tamquam irregularem, & sic ordinari nõ poterit ante dispensationem. Henriq; loc. cit. Say. loc. cit. ver. Tertio qui, Suar. cit. num. 7. Sanctar. num. 11. Qui enim contra conscientiam agit ædificat ad gehennam; cap. fin. de præscr. poterit tamen hoc casu dubium, & conscientiam deponere, si sola mater affirmet, Suar. loc. cit. Sanctar. num. 15. Nauar. lib. 1. conf. de fil. presb. conf. 1. nu. 5. etiam si pater id asserat, non enim ita facile credendum in sui præiudicium; potest enim existimare, ex aliquo interesse id parentes asserere; Et vniuersaliter censeo, non teneri illegitimum credere neq; rumori, neq; infamiz publicæ, quæ dicat se illegitimum, nisi sibi constet sufficienter, tempore suæ conceptionis eius matrem non fuisse cognitam à proprio marito. Ad quod adduco tex. in cap. Transmissæ, qui fil. sint legit. quod cap. ad id probandum adduxit Abb. in cap. Per tuas, de prob. num. 4. & Glossa in dicto cap. Transmissæ, ver. Indicijs, ait, quod filius, non obstantè quocumq; dicto parentum, sufficienter probat suam legitimitatem, si parentes eum tenebãt pro filio, & Ipse tenebat eos pro parentibus. Vide Suar. loc. cit. nu. 6. & 7. Filiuc. nu. 145. 146. Et similiter dic, non teneri filium credere parentibus dicentibus, procreationis tempore inter ipsos fuisse impedimentum dirimens, ab ipsis non ignoratum. Vide Suar. loc. cit. num. 10. Et si cupis scire, quomodo probetur, quem non esse filium, adi Lud. de Sard. in tract. de natur. lib. 5. de filiat. prob. quæst. 7. Et si vis scire, quomodo quis se filium probet, adi Palzot. de noth. cap. 22.

130. Et si petas, an qui natus est post septem, decem, vndecim, aut duodecim menses à morte patris debeat se illegitimum tenere? R. de septimestribus non est difficultas, quod eo tempore nati superuiuere possint, cum multos sciamus huiusmodi robustos, & senes. Atq; id docent Hippocr. de septim. par. Galen. clas. 1. in lib. isag. de fin. med. pag. mihi 49. lit. G. & eod. tom. in fine, opus. de septim. par. & clas. 7. in lib. spur. de hist. phil. tit. Cur. septim. infan. viu. pag. mihi 11. & ibid. de anat. vir. tit. De anatom. matr. in fine, pag. mihi 53. Cæl. lect. antiq. lib. 11. cap. 12. col. 2. Bonaciol. in enecade mulieb. cap. 8. non longè à princ. Dandinus lib. 2. de an. com. 59. digress. 28. col. 5. Plin. lib. 7. cap. 5. Gell. lib. 3. cap. 16. Arist. 7. de hist. an. cap. 4. & de gen. an. cap. 4. & sect. 10. probl. 40. Quia eo tempore foetus perfectus est. Sed, an idem dicendum sit de octimestribus, est difficultas. Arist. in probl. cit. ait, quod homo septimo, octauo, & decimo mense venire potest in lucem, & 7. de hist. an. cit. ait, quod *Omnibus animalibus statutum est vnum pariendi tempus; homini vero multi-*

A. Gabriel

Abbar

De Sardis.
Palæotus.Hippocr.
Galenus.Cælius.
Bonaciolus
Dandinus.
Plinius.
Gellius.
Aristot.

Trotus.
Hostien.
Palæotus.
Azor.
Filiuc.
Rebuffus.
Sayrus.
Grass.
D. Anton.
Lambert.

Sanctarel.
Salzedo.
Auila.
Bonacina.
Nauarrus
Henriq;
Azor.
Sigismud.
Portel.
Miranda.
Rodriq;

Maiolus.
Suarez.

Multiplex datum est; nam & septimo mense, & octavo, & nono parere potest, & quod plurimum, decimo, nonnulla etiam undecimum saugunt. Et aliquibus interpolitis, ait. Qui autem mense octavo nascuntur, vivere, & adolescere in terra Aegypti possunt; & quibusdam alijs in locis, ubi mulieres fertiliores sunt. Et 4. de gen. an. cit. ijdem repetitis, subdit. Qui enim mense octavo nascuntur, & si minus, tamen vivere possunt. Plin. loc. cit. ait, ante septimum mensem haud unquam vitalis est, septimo non nisi pridie, posterouè plenilunii die, aut interlunio concepti nascuntur. Translativum in Aegypto est, & octavo gigni. Tam quidem in Italia tales parvis esse vitales, contra priscorum opinionem. Quam doctrinam etiam amplectitur. Cal. loc. cit. & sentiebant Dio-cles, & Empiricus apud Gal. cit. de hist. phil. Hippocrates vero, Galenus, Bonaciolus, Dand. octavo mense natum vivere non posse autumat; & rationes multas afferit Dandinus, quare septimo mense nati vivunt, & non octavo. Optima est illa. Foetus septimo mense perfectus est, quo tempore, si robustus sit, exire quirit; si praualere non potest, cum ex colluctatione, & conatu factio in procurando exitu, remaneat imbecillis, si eundem exitum deinde curet octavo mense, viribus nondum satis relictis, non ferens duas afflictiones, sibi statim succedentes plane prosterminat; & si in lucem ventat, ita fractus, & debilitatus venit, ut vivere minime possit; si nonum, aut decimum expectet mensem renouatis viribus, robustus prodit, ac vivit. De nono mense natis non est difficultas, cum res communis sit; de decimo est etiam res communis; unde Ouid. 3. fast.

Annus erat, decimum cum Luna receperat orbem;
Hic numerus magno tunc in honore fuit.
Sen quia tot digiti, per quos numerare solemus;
Sen quia bis quinto famina mense parit.

Quod nasci possint, & vivere homines undecimo mense, docet Arist. 7. de hist. an. cit. Plin. loc. cit. Hippocr. de oct. par. nu. 6. Bonaciol. loc. cit. Gell. loc. cit. ubi ait. Praterea ego de partu humano, prater quam quae scripta sunt in libris legi, hoc quoque venisse & su Roma comperi, foeminam bonis, atq; honestis moribus, non ambigua iudicia, in undecimo mense post mariti mortem peperisse. Et cum verum esset in dubium, an is filius legitimus posset esse, Hadrianus Imperator, requisitis Philosophorum, & Medicorum sententijs, declaravit, in undecimo mense posse partum edi. Ita Gell. Quod etiam tenuit Vlp. apud P. Greg. lib. 10. synt. cap. 4. num. 29. & lib. 9. cap. 26. num. 22. 23. & habetur in Auth. de restit. ea, quae par. in vnd. mense. §. Vnum siquidem. Quod verò possint nasci, & vivere homines duodecimo mense, immò & teriodecimo, dicit Plin. loc. cit. Gell. loc. cit. Vlp. & P. Greg. loc. cit. & Tim. apud Gal. cit. de hist. phil. omnes homines duodecimo mense nasci credebat; novem tamen mensibus eos interdum existimari natos, interdum septem, quia non semper statim a conceptione monstrua supprimantur. Et Homer. odiss. 11. duodecim praescribit menses in utero soboli Neptuni. & D. Ambr. 5. in exam. cap. 10. ex Varrone probat, fuisse puerum, qui anno integro maternis viscibus gestaretur. Censet itaq; P. Greg. lib. 10. cap. 4. synt. filios natos septimo, octavo, no-

no, decimo, undecimo, duodecimo, teriodecimo mense post mortem patris, legitimos censeri posse, si de pudicitia matris non dubitetur. Ita etiam Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 7. sine; & Poza in eluc. Deip. lib. 3. tr. 2. cap. 7. ait, quod saepe ex natura accidit, ut foemina duodecimo, aut decimoquarto mense a conceptione exoneretur. Et huius rei ratio potest afferri ex Arist. sect. 10. probl. 64. ubi ait. Quomodo ager sitiens haud cito suos stirpes enervit, sic durior vitula in formando, nutricandoq; suo satum remorasur. Et D. Ber. in vi. s. Malach. qua in med. ait, quod venit aliquando ad S. Malachiam mulier grauida, quae partum retinebat iam 15. mensibus, & diebus 20. quae ad orationem serui Dei Malachiae statim peperit.

131. Noto 4. quod qui credit se esse legitimum, & bona fide Praelaturas Religionis suscipit, excusatur a peccato; sed, recedente bona fide, per certam notitiam habitam de sua illegitimitate, tenetur vel renunciare, vel dispensationem petere. Ita Auil. de cens. p. 7. disp. 3. dub. 6. ver. Sexto not. Sayr. lib. 6. de cens. 10. n. 37. ver. Primo si sit: Abb. in cap. Nisi cum pridem, §. Personae, de res. num. 16. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 7. nu. 1. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 4. in princip. ver. Item dum quis. Azor p. 2. lib. 6. cap. 4. quaest. 25. Colligitur ex cap. Nisi cum pridem, loc. cit.

132. Noto 5. quod electio facta in persona illegitimi est ipso iure nulla. Ita Passar. in priu. not. 24. ver. Unde si. Navar. lib. 1. cons. de fil. presb. cons. 4. num. 4. & in man. cap. 25. num. 117. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. num. 63. Put. lib. 1. decis. 247. Paris. lib. 4. de resign. quaest. 4. num. 13. Et constat ex cap. fin. de fil. presb. & cap. 1. eod. tit. ibi, Nullatenus habeant; quae dictio, Nullatenus, reddit actum gestum nullum, & inualidum ipso iure, l. vit. ff. de lib. & post. l. Si fidei iussor, ff. de neg. gest. Bart. in l. penul. §. Ad crimen, in fine, ff. de publ. iud. Grat. discept. for. tom. 1. cap. 159. num. 18. Sanch. lib. 6. de matr. disp. 32. nu. 7. & 5. in decal. cap. 5. num. 17.

133. Dico 2. illegitimus quicumque pro professionem factam in Religione approbata, legitimatur quod ad ordines recipiendos. Ant. 3. par. tit. 1. cap. 27. §. 3. Suar. de cens. disp. 50. sect. 5. num. 12. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 10. num. 2. Sor. in 4. d. 25. quaest. 1. ar. 3. parum a princ. Sayr. de cens. lib. 6. c. 11. num. 3. Filliuc. tr. 19. cap. 5. num. 153. Sanctar. var. quaest. 39. num. 2. Auil. de cens. par. 7. disp. 3. dub. 6. concl. 2. ver. Quinto not. est. Salz. ad Diaz, cap. 14. ver. Si tamen illegitimus. Bonac. de cens. disp. 7. quaest. 2. par. 3. num. 14. ver. Secundo per professionem. Navar. in man. cap. 27. num. 201. ver. Decimo dico. Sigism. de elect. dub. 72. num. 2. Sanch. 5. in decal. cap. 5. num. 12. Campanil. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. nu. 115. Vech. de nou. disp. 13. dub. 6. num. 2. Azor par. 2. lib. 6. cap. 3. quaest. 1. Trot. de perf. cler. lib. 2. req. 1. num. 5. par. 1. Prob. ex cap. 1. de fil. presb. & cap. 1. d. 56. ubi id expressè habetur.

134. Noto 1. quod dicta professio non solum tollit irregularitatem quod ad ordines suscipiendos, sed etiam quod ad usum ordinum susceptorum. Quare si illegitimus ante Religionis ingressum absq; dispensatione ordinis fa-

Maiolus.
Poza.

Arist.

D. Bernar.

Auila.
Sayrus.
Abbas.
D. Anton.

Passarell.
Navar.
Campanil.
Tutus.
Parifus.

Bartolus.
Gratian.
Sanchez.
D. Anton.
Suarez.

Sotus.
Sayrus.
Filliucius.
Sanclavel.
Auila.
Salzedo.
Bonacina.
Sigismud.
Sanchez.
Campanil.
Vechius.
Azor.

Maiolus.

Abbas.

Abbas.

Ovidius.

Homerus.

D. Ambr.

P. Greg.

crossumat, si postea in Religione profiteatur, poterit non solum ad alios ordines promoueri, sed etiam in susceptis, absq; alia dispensatione, ministrare. Ita Sanctar. var. quæst. 39. num. 8. Sanch. s. in decal. cap. 5. num. 10. Vech. de nou. disp. 13. dub. 6. num. 3. Et ratio est. Quia, cum dicta iura dicant, illegitimum per ingressum Religionis habitari ad ordines, nec distinguant de suscipiendis, vel susceptis, nec nos distinguere debemus, sed in fauorem Religionis ad utrosq; extendi, declarare tenemur; iuxta doctrinam Sanchez 8. de matr. disp. 1. num. 13. & Suar. 8. de leg. cap. 27. num. 7.

135. Noto 2. quod licet illegitimus per professionem legitimetur quò ad ordines, non tamen legitimetur quò ad Prælaturas, intra Religionem, vel extra eam obtinendas. Goffr. in sum. tit. de fil. presb. Barb. eod. tit. cap. 1. num. 3. Passar. in priu. not. 24. in princ. Lamb. de iur. patr. p. 1. lib. 2. quæst. 7. ar. 11. nu. 14. Mir. tom. 2. man. quæst. 2. ar. 1. Anton. loc. cit. & tit. 28. cap. 4. §. 2. Maiol. cit. num. 3. Sayr. loc. cit. Rebuff. in prax. tit. de disp. sup. def. nat. num. 67. Sanctar. var. quæst. 40. nu. 1. Constat manifestè ex cap. 1. de fil. presb. Possunt tamen illegitimi habere absq; dispensatione officia manualia, quæ scilicet dantur absq; electione canonica, & ordinaria iurisdictione, & possunt ad nutum Superioris auferri, vt dixi to. 1. priu. in const. 2. Iul. 11. §. 29. num. 91. & DD. ibi cit. adde Sayr. loc. cit. num. 3. Pet. Greg. de benef. cap. 11. nu. 12. tom. 2. de cr. Quare poterit bastardus esse Vicarius Correctoris è conuentu exeuntis. Poterit esse Magister nouitiorum. Quaternarius, & habere clauem caplæ, vt declarauit sacra Congreg. anno Domini 1590. die 16. Ianuarij vt refert Llam. in append. suæ summ. §. 14. in fine. Poterit etiam esse confessor monialium, & etiam secularium personarum, vt Campanil. in diu. iur. rub. 11. cap. 13. num. 117. Item poterit esse Sacrista, Procurator, &c. quia hæc officia non fiunt per electionem canonicam, & sunt amouibilia ad nutum Superioris. Non poterit tamen esse Parochus Ecclesiæ regularis; cap. 1. cap. Propofuit, de fil. presb. Rebuff. in prax. loc. cit. num. 68. Campanil. loc. cit. Nauar. lib. 1. conf. de fil. presb. conf. 6. num. 6. ver. Quarto, & nu. 7. licet non fiat per electionem, & sit ad nutum amouibilis quia dicit quãdam dignitatem, & habet ordinariam potestatem. Item licet Regularis possit esse Vicarius Episcopi, vt docet Glossa in cap. Si quis, d. 8. Fusc. de visit. lib. 2. cap. 12. num. 100. Sbroz. de off. vic. lib. 1. quæst. 38. tamen illegitimus non potest esse Vicarius Episcopi, etsi fuerit legitimatus in Religione ad habendas dignitates. Ita Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 13. Campanil. loc. cit. num. 118. habet enim officium Vicarij præminentiam, & ordinariam iurisdictionem, & est extra Religionem. Item illegitimi non possunt esse Discreti; Rodriq; loc. cit. art. 19. Cum enim careant voce passiva, non conuenit habere actiuam, vbi omnes de capitulo vtramq; habent. Adde, quod Discretatus personatum dicit, quem gradum habere non possunt illegitimi, per cap. vlt. de fil. presb. quod etiam docet Mir. tom. 2. man. quæst. 2. art. 8. concl. 1. Nec item potest esse Vicarius conuentus, præ paupertate Correcto-

rem sustinere non valentis: Quia licet per solum Prælatum eligatur, & ad illius nutum amoueat, habet tamen potestatem ordinariam; Portel. in dub. reg. ver. Illegitimus, num. 8; Mir. loc. cit. An autem dicti illegitimi possint esse Definitores absq; dispensatione, contendit posse Sigismund. de elect. dub. 72. num. 3. contra Rodriq; loc. cit. art. 18. cuius sententiæ adhæreo, quia Definitorius personatum dicit. Vide Portel. Mir. loc. cit.

136. Dico 3. expositi censendi sunt legitimi, atq; ita absq; vlla dispensatione, si fiant Religiosi, possunt ad omnia Religionis officia admitti. Ita Menoch. de arb. lib. 2. casu 396. num. 15. & 16. Salz. ad Diaz, cap. 14. ver. Sed huic loco; Grat. discep. for. tom. 1. cap. 135. num. 33. & tom. 2. cap. 267. num. 22. Barb. tom. 3. de po. Ep. alleg. 51. num. 150. Rodriq; tom. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 1. & quæst. 14. art. 3. Salas 1. 2. tr. 8. disp. vn. sect. 24. num. 246. Campanil. in diu. iur. rub. 11. cap. 13. num. 157. Sayr. lib. 6. de cenf. cap. 10. num. 39. Henriq; lib. 14. c. 8. §. 10. Suar. de cenf. disp. 50. sect. 4. num. 4. vbi etiam probabilem contrariam sententiam censet. Et constat. Tum quia nemo dicendus est irregularis, nisi id sit iure expressum; c. si quis, de sen. exc. in 6. at hoc iure expressum non est. Tum quia satis est impunitum relinquere nocentem, quàm innocentem condemnare; l. Absentem, §. Sed nec, ff. de pœn. vnde parcitur nocenti matri saltem ad tempus, propter innocentem factum, quem gestat in utero. Sed ex expositis multi sunt legitimi, illuc propter parentum pauperiem proiecti, vt ex factis suppono. Ergo, ne isti damnentur, etiam nocentibus parcendum est, & omnes ab hac pœna absoluendi, & refert Henriq; loc. cit. in com. lit. K. ita fuisse declaratum à Greg. XIV. anno 1591.

137. Dico 4. filius illegitimus non potest dispensari etiam à Prouinciali cum toto capitulo definitorio, vel prouinciali, cui aliàs id juris competit, ad habendas Prælaturas in ea Religione, in qua eius pater Prælatus fuit. Ita Sigism. de elect. dub. 75. Mir. tom. 2. man. quæst. 2. art. 10. Prob. Tum quia id habetur expressè in const. 30. Clem. VII. apud Cherub. tom. 1. bull. §. 2. & in const. 3. Greg. XIV. tom. 2. dicti bull. §. 3. fine; vbi expressè mandatur, quod filius illegitimus, viuentis patre, nullo modo admittatur ad Religionem, in qua eius pater professus fuit, etiam si habeat merita, quæ eius natiuitatis suppleant defectum (si tamen de facto admittatur, eius professionem validam esse, docet Rodriq; to. 3. quæst. reg. quæst. 10. art. 5. Cruz de sta. relig. lib. 1. c. 8. dub. 1.) vnde, si admitti non potest, multo minus præfici, quidquid dicat Rodriq; loc. cit. quæst. 13. art. 7. Tum quia id etiam vetatur in cap. Præfentium, cap. Cum decorem; cap. Ad abolendam, de fil. presb. & in Trid. sess. 25. cap. 15. de refor. Et licet dicta cap. & Trid. loquantur solum de filijs Clericorum, non de filijs Regularium, & in pœnalibus nomine Clerici non veniat Monachus, nihilominus tamen vtrobq; eadem militant rationes, malum scilicet exemplum paternæ incontinentiæ, indecorum domus Dei, detestatio paterni criminis, vt colligitur ex dictis c. immò fortius militat

Goffredus.
Barbosa.
Passarel.
Lambert.
Miranda.
Rebuffus.

P. Greg.

Llamas

Fuscus.
Sbrozzius

Rodriq;

Vuanda.

Portel.

Sigism.

Menoch.
Salzedo.
Gratianus
Barbosa.
Rodriq;

Salas.
Campanil.
Henriq;
Suarez.

Cherub.

Rodriq;
Cruz.

tant in Regularibus, quam in Clericis; cum enim hi laxius communiter viuunt, non cedit id in tam graue scandalum, quam cederet in filiis Regularium; vnde optimè nomine Clericorum, in fauorem præsertim Religionis, Monachos intelligimus. Dicta verò cap. & Concilium forte erubuerunt tale quid de Religiosis suspicari; Quare, cum quæ rarissime accidunt, & ferè numquam, non sint in consideratione, eos præterierunt.

138. Noto 1. quòd dicta procedunt de filiis genitis post emissam professionis votum. Ita Rodriq; & Mir. loc. cit. nam geniti antea non pariunt tantam indecentiam. Sigism. tamen cit. num. 2. asserit, id etiam procedere in filiis illegitimis natis ante dictum votum; & asserit ad id declarationem sacræ Congreg. declarantis, decretum Concil. habere locum in filiis naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici. Quæ declaratio, si est vera, multò magis habet locum in filiis Regularium, cum horum statum maior deceat puritas.

139. Noto 2. quòd non solum habet locum nostra conclusio in filio illegitimo, sed etiam in nepote illegitimo respectu aui. Rebuff. in praxi, tit. de disp. sup. def. nat. nu. 25. Camp. in diu. iur. rub. 11. c. 13. num. 75. Sigism. loc. cit. num. 4. Garc. de benef. p. 7. c. 3. num. 27. qui refert ad id declarationem sacræ Congreg. Et ratio est, quia, cum filius personam repræsentet patris, semper refricabit memoriam delicti auiti; & filiorum nomine nepotes continentur. l. Liberos, §. Sed & Papyrus ff. de ver. sig. & insinuatur in Trid. loc. cit. ibi, Longissime arceatur. Et licet dictus Garc. ibi referat aliam sacræ Congreg. declarationem, cui standum esse dicit, in qua declaratur, quòd in Concilij decreto non comprehenduntur dicti filij illegitimi ex patre illegitimo; id tamen, si est vera dicta declaratio, verum habet, auo mortuo; Immo dictus Garc. num. 24. ait, declarasse sacram Congreg. filium legitimum ex filio, seu filia illegitima non posse habere dignitatem, quam habuit auis, ipso auo viuente; & sentit Rebuff. loc. cit. num. 27. & 28. Licet contrarium teneat Nauarrus lib. 1. conf. de fil. presb. conf. 9. & 10. Sayr. 6. de cens. cap. 10. num. 46. In Religionibus tamen probabilius puto quod dixi, propter puritatem, quam requirit ille status, & ad arcendam materiam scandali, & loquacitatis, quæ fratres otiosos valde occupat.

140. Noto 3. quòd dicta nostra conclusio intelligitur non solum in eodem conuentu, & monasterio, in quo pater habuit dignitatem, vt censent Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 13. ar. 7. & Sigism. dub. 75. n. 5. sed etiam in eadem prouincia, ita vt filius non possit esse Corrector V. G. non solum in eodem conuentu, in quo fuit pater, sed neq; etiam in alio conuentu eiusdem prouinciæ, cum enim prouinciæ non sint adeò magnæ, omnesq; fratres illarum se se bene norint, tollenda est materia dicacitatis, & pruritus incontinentiæ. In alia prouincia eiusdem Religionis non puto habere locum. In quo dissentio à Mir. tom. 2. man. quæst. 2. art. 10. sine. Poterit tamen filius illegitimus esse Sacrista, vel Procurator

in illo conuentu, seu prouincia, in qua pater fuit Corrector; nullo tamen modo iplo patre fungente. Ita Sigism. loc. cit. num. 6. Garc. num. 72. qui ad id refert declarationem sacræ Congreg.

141. Noto 4. quòd non prohibetur illegitimus permanere in eodem conuentu, in quo pater est, vel fuit Superior. Sigism. num. 8. Garc. num. 74. vbi refert pro hoc declarationem Congreg. Nec similiter prohibetur pater religiosus habere illam Prælaturam in eo conuentu, vel prouincia, in qua illam habuit filius. Tum quia id nullibi reperitur prohibitum. Tum quia non militant rationes, propter quas id prohibitum est filiis; nam per filium repræsentatur magis incontinentia paterna, quam per patrem ipsum; vnde, cum sit odiosum, restringendum est. l. Cum quidam ff. de lib. & post. Atq; ita Rebuff. loc. cit. n. 29. Garc. de benef. p. 7. cap. 3. num. 28.

142. Noto 5. quòd filius legitimus non prohibetur habere Prælaturam in eo conuentu, vel prouincia, in qua eius pater habuit, modò illi immediatè non succedat. Ita Rebuff. in prax. cit. num. 22. Duar. de benef. lib. 4. c. 5. & 10. Camp. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. num. 74. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 6. nu. 10. Less. lib. 2. cap. 34. num. 90. Sayr. loc. cit. num. 45. Constat ex cap. Ad extirpandas, cap. Ad hæc 3. cap. Ex transmissa, cap. Conquerete, de fil. presb.

143. Ad vltimum hic nota, quòd to. 1. nostr. priu. in const. 2. lul. II. num. 96. dixi, quòd super illegitimitate poterant Superiores regulares per se solos, absq; capitulis, dispensare; quod multis probat Sigism. de elect. dub. 76. à num. 6. Et Clemens VIII. concessit Clericis regul. de Somas. per suam const. Decet, 22. apud Cherub. tom. 3. bull. quòd Generalis cum suis Collegis possit dispensare cum illegitimis ad recipiendum, retinendum, & exercendum administrationes, officia, & dignitates. Si verò illegitimitas sit occulta, minor difficultas est secundum aliquos; nam vigore bullæ Pij V. quam refero tom. 2. priu. in const. 10. Pij V. §. 3. habent Prælati regulares eandem auctoritatem in suos subditos, quam habent Episcopi in suos, vnde, cum in tali casu eam facultatem habeant Episcopi, vt docet Auila de cens. p. 7. dub. 7. disp. 3. quia huiusmodi irregularitas, cum ex delictis parentum proueniat, ad irregularitates ex delicto reducitur. Quod etiam videtur constare ex cap. Nisi cum pridem, §. Personæ, de ren; ibi, Si tamen culpa later. & quia licet dispensatio in particulari concessa sit stricti iuris, facultas tamen dispensandi, cum sit beneficium principis, nulli nocium, est latè interpretanda, iuxta c. Olim, de ver. sig. & docent Sylu. ver. Dispensatio, q. 5. Nau. com. 4. de reg. nu. 15. in fine, dicendum est, eandem habere Prælatos regulares. Addit verò Rodriq; to. 1. q. reg. q. 13. art. 23. & 24. quod possunt dicti Prælati etiam extra capitulum dispensare in illegitimitate ad habendum, & retinendum beneficium simplex cum suis familiaribus, & seruitoribus, qui actualiter seruiunt.

144. Sed, siue dispensandi huiusmodi potestas resideat penès Prælatum solum, siue penès ipsum cum capitulo, difficultas est, an Prælatus, seu capitulum, eligendo illegitimum

Rebuffus.
Campanil.
Sigismud.
Garcia.

Nauarrus
Sayrus.

Rodriq;

Miranda.

Duarenus
Campanil.
Maiolus.
Lessius.
Sayrus

Syluester
Nauarrus

ad aliquam dignitatem, eo ipso censetur cum illo dispensare. & negativè, cum Navar. in man. cap. 25. num. 74. & lib. 4. conf. qui fil. sint leg. conf. 1. num. 4. & lib. 1. conf. de fil. presb. conf. 3. num. 2. Auil. de cens. p. 7. disp. 10. dub. 6. concl. 1. not. 3. Rodriq; to. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 16. Mir. tom. 2. man. quæst. 2. art. 14. Sylu. ver. Dispensatio, quæst. 15. nu. 21. Abb. in cap. Cum in cunctis, §. inferiora, nu. 8. & in cap. Diversis fallacijs, de cler. coniug. num. 4. & in cap. Quisquis, de elect. num. 3. Gloss. in cap. vn. ver. Dispensare, de æt. & qual. ord. Spec. lib. 1. tit. de dispensat. §. 9. Qualiter, num. 4. Gloss. in cap. Qui in aliquo, ver. Qui concubinas, d. 51. Rebuffus in prax. tit. de disp. sup. def. nat. num. 9. & pluries alij videri possunt apud Sanch. lib. 8. de matr. disp. 4. num. 15. qui tamen contrarium sentit num. 17. cum alijs, quos citat: quibus adde Suar. tom. 5. de cens. disp. 41. scet. 3. num. 5. & Sigism. de elect. dub. 81. num. 2. Sed nostra opinio communior est. Et prob. 1. quia hoc modo dispensare ad summum Pastorem pertinet, qui absq; causæ cognitione potest talem dispensationem facere. At inferiores Papa, cum sine causæ cognitione dispensare non possint, neq; etiam possunt dignitatem conferre, quin prius discutiant, an aliqua ratio suadeat, illegitimum ad eam habilitare. 2. arg. dicti cap. Qui in aliquo, ibi, *Qui concubinas*. Cum enim ibi puniatur Episcopus promouens concubinarum, cum quo potest dispensare, si promouendo, ipso facto dispensaret, non deberet puniri, 3. arg. cap. Ex tua, de fil. presb. §. Super quo. vbi, cum Episcopus auctoritate Papæ cum aliquibus filijs presbyterorum dispensasset ad habendum beneficium, quod patres eorum immediate haberunt, ij admittuntur à Papa ad beneficia retinenda. Ergo à contrario, si cum ijs non dispensasset expressè, licet beneficia contulisset, non possent dicta beneficia retinere.

145. Aduertant hic etiam Prælati regulares, quod sine legitima causa non possunt cum illegitimis dispensare ad dignitates. Camp. in diu. iur. rubr. 11. c. 13. n. 103. Rodriq; to. 1. q. reg. quæst. 13. art. 14. Portel in dub. reg. ver. Illegitimus, num. 9. Sigism. de elect. dub. 78. nu. 1. quod si nihilominus dispensent, dispensatus non est in conscientia tutus; Sigism. num. 3. non enim censendus est Pontifex velle concedere alijs, quod ipse sine culpa facere non potest. Licet enim dispensatio ab ipso facta sine causa valeat, ipse tamen culpa non vacat, vt D. Thom. 1. 2. quæst. 97. art. 4. Iustæ causæ communiter sunt utilitas, scandalum, literarum scientia, morum honestas, vitæ virtus, fama personæ, & alia, quas enumerat Camp. loc. cit. num. 104. Sigism. num. 4. Rodriq; cit. art. 15. Constat ex cap. Innotuit, de elect. Aduerte etiam cum D. Thom. addit. ad 3. p. quæst. 19. art. 5. quod tantò difficilius concedenda est illegitimis dispensatio, quantò turpius fuerint procreati. Quod etiam notarunt Auila de cens. p. 7. disp. 3. dub. 6. concl. 2. not. 1. & Camp. loc. cit. num. 79. Notat tamen Rodriq; loc. cit. art. 17. quod in Religionibus non est necesse explicare omnes qualitates illegitimitatis in petenda dispensatione. V. G. quod sit natus ex adulteris, incestuo-

sis, &c. sed sufficit proponere in genere illegitimitatem. Quia, inquit, verisimiliter creduntur Prælati regulares velle cum suis subditis dispensare in illegitimitate, quacumq; qualitate interueniente. Hanc tamen doctrinam non admittunt Mir. tom. 2. man. quæst. 2. art. 13. & Sigism. de elect. dub. 79. nu. 7. & verè admittenda non est, cum sit præsertim contra doctrinam D. Thom.

146. Aduerte etiam, quod tom. 1. nostr. prlu. loc. cit. num. 99. dixi, quod dispensatus ad dignitatem inferiorem, non censetur dispensatus ad superiorem, nisi de hac facta fuerit expressa mentio, & DD. ibi ad hoc adductis adde Goffr. in sum. tit. de fil. presb. vers. finem. Hostien. in sum. lib. 1. eodem tit. num. 8. Azor p. 2. lib. 6. cap. 3. quæst. 8. & 9. Barb. de po. Ep. p. 2. alleg. 45. num. 5. Bonac. de cens. disp. 7. quæst. 2. p. 3. num. 14. vers. Aduertendum est. Rodriq; loc. cit. art. 10. vers. Ex supradictis colligitur. Si verò est dispensatus in maiori, intelligitur etiam dispensatus in minori. Quia dignitates inferiores in Regularibus continentur eminenter in superioribus. Ad quod facit illa reg. iuris. De maiori ad minus licita est extensio. l. Non debet, ff. de reg. iur. regula Cui licet, 53. de reg. iur. in 6.

147. Aduerte etiam, quod illegitimus dispensatus in seculo ad beneficium curatum, si Religionem ingrediatur, non potest in ea obtinere dignitates. Mir. loc. cit. art. 5. Sigism. de elect. dub. 80. num. 7. Portel in dub. reg. ver. Illegitimus, num. 6. Nauar. lib. 4. conf. conf. 1. num. 1. qui fil. sint leg. Sayr. lib. 6. de cens. cap. 11. num. 4. fine. Quia dispensatio est stricti iuris, vnde dispensatus ad habenda beneficia secularia, non potest habere regularia. Quod tamen limita, nisi dispensatio facta ab habente potestatem, fuisset generalis ad habenda quæcumq; beneficia Ecclesiastica cuiuscumq; qualitatis, tam secularia, quam regularia, vt Rebuffus in praxi, tit. de disp. sup. def. nat. num. 74-75. quæ dispensatio generalis potius legitimitatio dicenda est, quàm dispensatio.

148. Aduerte etiam, quod Religiosus dispensatus ad obtinendas dignitates in sua Religione, si ab ea eiiciatur, vel ad aliam transeat, non potest, neq; in seculo, neq; in Religione, ad quam transit, dignitates obtinere, absq; noua dispensatione, nam Prælatorum iurisdictio non extenditur ad habilitandum nisi in sua Religione. Ita Rodriq; loc. cit. art. 10. fine. Mir. art. 4. fine. Sigism. cit. num. 6. Sanchez 5. in dec. cap. 5. num. 16. Barb. in cap. 1. de fil. presb. nu. 6. Camp. in diu. iur. rubr. 11. cap. 13. num. 119.

149. Aduerte item, quod si illegitimi professio nulla declaretur legitima auctoritate, potest nihilominus in susceptis ordinibus ministrare, & ad alios ascendere. Quia hoc est priuilegium iure communi concessum, in fauorem Religionis, quod, effectu obtento, non retrò trahitur, cum nullibi cautum reperiat. Ita Sanch. loc. cit. num. 14. Contrarium tenent Ric. 2. p. prax. resol. 311. quem sequitur Barb. in cap. 1. de fil. presb. num. 9. quia, cum per illam professionem nullam non fiat verus Reli.

Auila;
Rodriq;
Miranda;
Abbas;

Speculatio;

Rebuffus;

Sanchez;

Suarez;

Miranda;

Goffredus;
Hostiensis;
Azor.
Barbosa;
Bonacina;

Sigismundus;

Campanil;
Rodriq;
Portel.
Sigismundus;

D. Thom;

Rebuffus;

Rodriq;
Miranda.
Sigismundus;
Sanch.
Barbosa;
Campanil;

Riccino;

Religiosus, non debet privilegij solis verè Religiosis concessis frui. Verum tamen habet opinio Sanch. in eo, qui propter delicta expelleretur ab Ordine in perpetuum; quia non per hoc desineret esse Religiosus.

150. Sed pone casum, quòd illegitimus legitimus ad habendas dignitates Ordinis, concurrat cum aliquo nato legitimo ad aliquam dignitatem, quisnam ex illis erit praeferendus etiam in conscientia? & quòd, cæteris paribus, legitimus praeferendus est; arg. l. Generaliter, §. Spurius, ff. de decur. Trott. de perf. cler. lib. 2. par. 1. reg. 1. num. 2. dixi, Cæteris paribus; nam si illegitimus esset doctior, & sanctior, praeferendus esset: ex hoc enim quòd illegitimus, si est probus, spernendus non est; cap. Nasci d. 56.

151. Sed an illegitimi, dū non sunt habilitati ad vocem passivam, gaudeant actiua? Dic, quòd non; arg. c. fin. de fil. presb. Est enim quædam prae rogatiua, & personatus in Religionibus vox actiua.

152. Tandem aduerte, quòd monialis illegitima non potest esse Abbatisa, neq; Correctrix sine dispensatione. Ita Suar. tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 5. num. 15. & tom. 4. de relig. tr. 1. lib. 2. cap. 6. num. 14. Nauar. com. 2. de reg. num. 6. & in sum. cap. 27. num. 201. ver. Decimo dico; Sayr. lib. 6. de cens. cap. 11. nu. 3. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 10. num. 5. Sanctar. var. quæst. 41. num. 7. militant enim in ea eadem omnino rationes, quæ in viris. Quo casu probat Dec. in l. Foemina, ff. de reg. iur. num. 110. legem poenale loquentem de masculis, extendi etiam ad foeminas. Dispensare autem cum dictis monialibus ad habendas dignitates, pertinet ad Prælaturam regularem, cuius Ordinis sunt, qui Prælatus per se solus potest hanc dispensationem concedere, vt dictum est num. 142. etiam stando in rigore bullæ Greg. XIV. contra illegitimos, de quatom. 1. nostr. priu. in const. 2. Iul. II. num. 94. secundum Rodriq; to. 1. quæst. reg. quæst. 13. art. 22. qui etiam censet art. 21. quòd moniales dicta dispensatione non egeant.

C A P. VI.

De fidei professione, quam tenentur facere Prælati regulares.

IDE Ledef. tom. 2. sum. tract. 1. cap. 4. concl. 10. Sayr. in decis. tit. de sum. trin. à decis. 1. F. Leon. in thes. for. Eccl. par. 1. cap. 3. nu. 16. & par. 2. cap. 10. à num. 20. Fusc. de vis. lib. 1. cap. 15. nu. 15. & lib. 2. cap. 3. nu. 4. Sa in aph. ver. Fides, num. 6. Rodriq; tom. 2. quæst. reg. quæst. 72. & in sum. tom. 1. cap. 119. num. 7. Paris. de resig. lib. 8. quæst. 9. num. 121. & lib. 10. quæst. 11. Ric. in collect. p. 3. collect. 579. & p. 1. prax. decis. 681. & 3. p. prax. à resol. 191. & 4. p. pra. decis. 83. Campanil. in diu. iur. rubr. 8. cap. 3. à num. 17. Sanch. lib. 2. in decal. cap. 7. Azor par. 2. lib. 7. cap. 2. Scor. in select. bull. epit. 83. theor. 206. & epit. 84. theor. 207. Filliuc. tom. 3. tract. 41. cap. 6. à n. 5. & tom. 2. tract. 22. cap. 3. à num. 93. Barb. de po.

Ep. par. 3. alleg. 61. Sigif. de elect. dub. 50. Garc. de benef. par. 3. cap. 3. Portel in dub. reg. ver. Professio fidei. Sorb. in com. eod. ver. Zer. eod. p. 2. prax. Piafec. in prax. p. 2. cap. 5. num. 27. Quar. in sum. ver. profess. Nald. eod. v. gol. de po. Ep. cap. 50. §. 16. Lefl. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 29. num. 165. Nauar. lib. 2. conf. de iur. iur. à conf. 7.

2. Dico 1. Prælati regulares, siue perpetui, siue temporales, tenentur facere professionem fidei, iuxta formam prescriptam à Pio IV. intra duos menses computandos à die electionis, si dicti Prælati sint praesentes in suis conuentibus, & prouincijs; si autem sint absentes, dicti duos menses debent computari à die obtentæ possessionis dictarum Prælaturarum: & debet fieri talis professio coram capitulo in manibus Superioris praeteriti, vel alterius à capitulo, vel Prælato deputandi. Ita Nauar. loc. cit. conf. 10. Ledef. conc. 11. Sa num. 6. Rodriq; quæst. reg. cit. art. 1. & in sum. loc. cit. ver. Quinto aduertendum. Barb. num. 7. Portel num. 1. & alij cit. Constat ex cap. 12. Cong. Trid. sess. 24. de refor. & licet Concilium de Regul. non loquatur, quia tamen ratio motiua dictæ professionis faciendæ etiam in dictis Regularibus militat, vt scilicet Ecclesiasticarum personarum fides pura, & constans in obedientia S. R. Ecclesie perseueret, ideo, cum sit in fauorem Religionis, posset ad dictos Regulares secundum iura communia extendi, nisi iam fuisset ad eos extensa per const. Pij IV. Iniunctum tom. 2. bull. Cherub. in const. 89. illius.

3. Noto 1. quòd tenentur dicti Prælati dictam professionem facere dicto tempore sub mortali, id enim denotat verbum illud, *Teneantur*, positum in Concilio, vt dicit Garc. loc. cit. num. 64. eo quòd preceptum, & obligatio sit de re graui. Atq; Ita Sanch. 2. in dec. cap. 5. num. 1. Rodriq; in sum. loc. cit. Ledef. cit. concl. 10. Filliuc. tom. 3. cit. nu. 6. & tom. 2. num. 94. Posset tamen quis exculari à mortali, si ex ignorantia inculpabili in foro animæ, vel ex inaduertentia talem professionem omisisset; Nauar. loc. cit. conf. 7. num. 3. & conf. 12. nu. 1. Filliuc. tom. 3. tract. 41. cap. 6. num. 11. Azor. loc. cit. quæst. 2. Gar. nu. 68. Paris. cit. lib. 10. q. 11. num. 10. Sanch. cit. num. 13. Rodriq; cit. art. 2. Vgol. loc. cit. in num. 5. Sorb. not. 2. Ric. 3. p. prax. resol. 195. num. 6. Barb. num. 29. Et ratio est, quia iuxta D. Thom. 1. 2. quæst. 76. art. 3. & 4. ignorantia excusat à mortali. Dixi, In foro animæ, nam in foro fori non excusabitur, vt dicit praefati DD. Paris. num. 8. Garc. num. 67. quia ignorantia iuris clari non excusat in hoc foro, per reg. 13. Ignorantia, de reg. iur. in 6. poterit tamen etiam in hoc foro excusare, si probetur. Filliuc. loc. cit. cap. Innotuit, §. Habito, vbi Panorm. num. 9. Sed difficile euitabit poenas, cum Prælatis per ignorantiam delinquentibus non facile sit indulgendum, cap. Scriptura, de consecr. d. 2. cap. vlt. d. 37.

4. Noto 2. quòd per transactionem termini duorum mensium non deobligatur Prælatus à professione fidei faciendâ, si intra dictum terminum non fecit; Nauar. lib. 2. conf. de iur. iur. conf. 11. num. 1. Rodriq; in sum. to. 1. cap. 119. n. 7. ver. Quarto, not. Ledef. loc. cit. dub. 3. cõcl. 9. Garc. n. 29. Filliuc. n. 10. Azor. q. 5. Scor. cit. ep. 84. theor.

Zerola.
Piasecius.
Quaranta
Naldus.
Vgolinus.
Lessus.
Nauarrus

Trottus.

Suarez.

Nauarrus
Sayrus.
Maiolus.
Sanctarel.

Decius.

Rodriguez

Cherub.

Sanchez.

D. Thomas

Panormis

Ledesma.
Franc. Lec.
Fuschus.
Sa.
Rodriq;
Parisius.
Riccius.
Campanil.
Sanchez.
Azor.
Scortia.
Filliucius.
Barbosa.
Sigismund.
Garcia.
Portel.
A Sorbo.

theor. 207. ver. Quarenti: Sigif. loc. cit. num. 6. Vgol. num. 1. Paris. num. 12. quæst. 11. Sanch. num. 5. quia non in temporis honorem ea temporis assignatio adhibita est, sed solum ut terminus obligationis implendæ, in quo casu, transacto termino, non cessat obligatio, l. Celsus, ff. de recept. arb. c. Cum dilecti, de dolo, & cont. §. Præterea.

5. Noto 3. quod Prælati tenentur dictam fidei professionem facere toties quoties ad dicta, vel similem, aut aliam Prælaturam assumitur. *V. C.* qui 2. vice in Correctorem eligitur, tenetur hac 2. vice fidei professionem facere, quamvis eam 1. vice fecerit. Azor par. 2. lib. 7. cap. 2. quæst. 8. Sigism. de elect. dub. 50. num. 4. Ric. 4. p. prax. decis. 83. sine, & 3. p. prax. resol. 192. num. 3. Camp. in diu. iur. rubr. 8. cap. 3. num. 20. Filliuc. tom. 3. tr. 41. cap. 6. num. 10. Garc. loc. cit. num. 18. qui ad id refert declarationem Concilij; Barb. de pot. Ep. p. 3. alleg. 61. num. 8. & 9. Contrarium sentit Sanch. 2. in decal. cap. 5. num. 6. Irresolutè loquitur Scort. cit. Ego à primis non discedo: Quia verba generalia generaliter intelligenda sunt; arg. cap. Si proponente, de rescrip. & arg. l. 1. §. Et generaliter, ff. de leg. præst. Concilium autem generaliter loquitur sess. 24. cap. 12. de reform. & duodecim sunt horæ diei.

6. Noto 4. quod Collegæ Generalis, & Collegæ Prouincialis tenentur fidei professionem facere. Quia & ipsi curam animarum saltem mediata, & immediate in rebus grauius, quia sunt participes officij cum suis Prælati, & eorum officia personatum dicunt, & æquiparantur, immò præstant Correctoribus, licet sine præminencia, & iurisdictione sint. Fauet Garc. de benef. p. 3. cap. 3. num. 15. & 16. & declaratio Congreg. quam affert dicto num. 16. Filliuc. loc. cit. num. 7. Vgol. de po. Ep. cap. 50. §. 16. nu. 3. Zerol. in prax. par. 1. ver. Beneficium, §. 5. dicto 4. Idem videtur dicendum de Vicarijs pariorum conuentuum; quia curam animarum habent, & includi videntur in Trid. loc. cit. Et idem dicendum videtur de Visiratoribus tam generalibus, quam prouincialibus, quia & dignitatem, & curam animarum habent. Sed de his non inuenio DD. loquentes. Facit tamen Trid. sess. 25. de reform. cap. 2. ibi, *Ceteri verò omnes Ecclesiastica beneficia*; &c. Ergo, cum dicta officia ad modum Ecclesiastici beneficij se habeant, tenebuntur ea obtinentes ad fidei professionem.

7. Noto 5. graue dubium esse apud DD. an dicta fidei professio fieri possit per procuratorem. Negant Filliuc. loc. cit. num. 9. Ric. 3. p. prax. resol. 196. Garc. à num. 72. Vgol. loc. cit. num. 1. Zerol. in prax. p. 2. hoc verb. Grat. discept. for. tom. 1. cap. 166. num. 22. Sigif. loc. cit. num. 3. Apostilla Nauar. ad conf. 11. de iur. iur. refert ita censuisse sacram Congreg. Quia, inquit, iuramentum ubi iure faciendum est, personaliter est faciendum, ex gloss. cap. Ut circa, verb. Corporali, de elect. in 6. & innuunt verba illa in forma dictæ professionis apposita, *Sic me Deus adiuet*, &c. Affirmant Nauar. loc. cit. num. 2. Sanch. 2. in dec. cap. 5. num. 7. Ledes. tom. 2. sum. cap. 4. tr. 1. dub. 6. Flau. Cherub. ad conf. 88. Pij IV. schol. 1.

Nald. in sum. hoc ver. num. 5. Azor p. 2. lib. 7. cap. 2. quæst. 6. Camp. in diu. iur. rubr. 8. cap. 3. num. 19. & testatur se in praxi id vidisse seruari in capitulo Neapolitano; Barb. loc. cit. num. 20. Ric. 4. p. prax. decis. 84. vbi retractans, quod dixerat 3. p. hanc opinionem multis probat, & ad eam affert decis. Rotæ. Scort. in select. bull. theor. 207. vers. Quid si, in fine. Probabilem putat Filliuc. tom. 2. tr. 22. cap. 3. num. 96. Et constat; Tum quia potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum, per reg. 68. Potest, de reg. iur. in 6. l. 1. ff. de procur. præsertim quando contrarium non reperitur dispositum, vt hic. Nullum est enim verbum in Concilio, vel const. Pij IV. quod hoc prohibere videatur. Tum quia solemne iuramentum potest præstari per procuratorem, ad id specialiter deputatum, cap. 1. §. Verum, de sta. reg. in 6. cap. Metuentes, iuncta gloss. ver. De præfenti, 17. quæst. 4. Tum quia id videtur expressum in cap. Tibi Domino, d. 63. vbi glossa ver. Iurare, ponit formam, qua debet procurator iurare, & in cap. Optatum, d. 100. Vtraque itaque sententia probabilis est. Vnde non erat, cur tam acriter morderet Barbosa Sigif. loc. cit. cum præsertim declaratio Congr. personalitatem requirentis, non habeat eam certitudinem, quæ requiretur ad hoc, vt ei contradicere non possit; & decis. Rotæ etiam pro hac sententia adducuntur.

8. Noto 6. quod clerici seculares obtinentes beneficia, tenentur facere dictam fidei professionem intra terminum duorum mensium sub pœna non acquirendi ius ad fructus beneficij. In qua re adsunt aliquæ difficultates, quas, quia Regulares non tangunt, omitto. Videri potest Barb. de po. Ep. alleg. 61. num. 22. Filliuc. loc. cit. à num. 12. Vgol. loc. cit. §. 16. num. 4. Garc. loc. cit. à num. 35. Sanch. cit. à num. 8. Azor cit. quæst. 3. & 4. Regularibus verò dictam professionem omittentibus dicta pœna non potest applicari, cum fructus Prælaturarum regularium fiat labores, & calumniæ, quæ, si patienter tolerentur, maximos producant fructus ad vitam æternam: Nec in bulla Pij IV. qua decretum Concilij ad Regulares extenditur, vlla pœna imponitur.

9. Noto 7. quod Prælati tenentur sponte dictam fidei professionem facere, absque eo quod ab vlllo ad hoc impellantur, vel moneantur, vt constat ex verbis Concilij ibi *Teneantur*, & ita fuisse declaratum à Congreg. refert Garc. loc. cit. num. 20. Ric. 4. p. prax. decis. 83. sine.

10. Noto 8. quod electus in absentia non tenetur facere professionem fidei, nisi post duos menses à die acceptæ possessionis, etiam si per ipsum stet, quo minus possessionem accipiat. Habetur expressè in Trid. sess. 24. cap. 12. de reform. & dicit Garc. loc. cit. num. 32. & Filliuc. tr. 41. cap. 6. num. 10.

11. Dico 2. omnes Regentes, ac Lectores, Incipiendo à Lectoribus grammaticæ, vsque ad Lectores theologiæ inclusiuè, antequam eis talis gradus conferatur, vel saltem antequam possessionem illius accipiant, tenentur facere sub pœna peccati mortalis fidei professionem, siue legant in publicis Vniuersitatibus, siue in priuatis domibus, & in conuentibus ipsorum Regu-

Nald.
Azor.
Campanil.
Barbosa.

Scortia.

Garcia.

Filliuc.
Riccius.
Garcia.
Vgolinus.
Zerola.
Gratiannus.
Sigismundus.

Nauaryus.
Sanchez.
Ledesma.
Cherub.

Sanchez.
A Sorbo.
Rodrig.
Riccius.
Fillincius
Garcia.
Scoria.
Naldus.
Portel.
Cherub.

Regularium, siue cum mercede, siue gratis. Ita Sanchez 2. in dec. cap. 5. num. 4. Sorb. in comp. hoc ver. not. 4. Rodriq; tom. 2. quæst. reg. quæst. 72. art. 2. Ric. loc. cit. num. 5. Filliuc. tom. 2. tract. 22. cap. 3. num. 95. Garc. loc. cit. num. 3. Scort. in select. bull. theor. 206. Nald. hoc ver. num. 2. Portel eod. in dub. reg. num. 3. Constat ex const. Pij IV. 88. In sacrosancta, tom. 2. bull. Cherub. fol. mihi 128.

12. Noto 1. quòd illi, ad quos spectat Regentes, aut Lectores, vel Magistros instituire, si antequam eos instituant, vel possessionem eis tribuant, non curant, vt faciant fidei professionem, incurrunt excommunicationem maiorem latæ sententiæ, quæ tamen nulli est reseruata, & in pœnam priuationis suorum officiorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda; dicti verò Lectores, Regentes, & Magistri dictam excommunicationem non incurrunt, sed incurrunt pœnam priuationis ipso facto graduum obtentorum. Ita statuit Pius IV. in const. cit. & docent Sorb. Sanch. Rodriq; Portel. Scort. loc. cit.

13. Noto 2. quòd si Prædicatores exigantur ab Episcopis vt faciant professionem fidei, eam facere tenentur. Ita Sorb. loc. cit. not. 3. Portel loc. cit. num. 2. Rodriq; cit. art. 1. ait, quòd Prædicatores, antequam ad dictum munus assumantur, debent facere fidei professionem. Sed ait Portel, quod non est in vsu.

14. Noto 3. quòd dicta de professione fidei habent locum in ijs Religionibus, à quibus dictæ constitutiones Pij IV. fuerunt receptæ, & in quibus sunt in vsu. In ijs autem, in quibus non fuerunt receptæ, seu in desuetudinem abiere, non obligant, & credo quòd in nulla ferè Religione nunc sint in vsu. In nostra vidi fieri professionem fidei à Generalibus in capitulis generalibus; in alijs capitulis hoc non vidi. Et apud Regulares dictam fidei professionem non esse in vsu, docent Sorb. in comp. hoc ver. vers. Et est primò aduertendum; qui addit, id etiam censuisse sacram Congregationem Scor. loc. cit. fine, & theor. 207. in princ. Sanc. cit. num. 3. & 4. Rodriq; cit. art. 2. fine. Ledes. tom. 2. sum. tract. 1. cap. 4. concl. 11. Sigismund. de elect. dub. 50. num. 7. Nald. in sum. hoc ver. num. 3. & in specie, quòd non sit in vsu quòd ad Lectores, docent Garc. de benef. par. 3. cap. 3. & num. 4. Ric. 4. par. prax. de-
cis. 83. num. 5. vbi ait, quod Romæ DD. in priuatis domibus, vel monaste-
rijs legentes, fidei
professionem
non
faciunt.

C A P. VII.

Quam remunerationem expectare possint à Deo boni Prælati.

IDE D. Thom. de regim. princ. lib. 1. à cap. 9. Ægid. de regim. par. 1. lib. 1. cap. 14. Maucler. tom. 1. de monar. Eccl. par. 2. lib. 5. cap. 11. Trul. in eluc. sui Ord. lib. 2. cap. 34. num. 8. Cas-

D. Thomas.
Ægidius.
Mauclerus.
Trullus.
Cassan.
Patritius.

san. in cat. par. 5. confid. 2. & 3. Patrit. de regno, lib. 9. tit. 19.

2. Noto 1. quòd importabile est Prælati onus, nisi Dominus supponat manum suam. Quòd considerans Gedeon iud. 8. aiebat. Non dominabor vestri, sed dominabitur vestri Dominus. Et Nazianz. or. 1. num. 21. Difficile est scire parere, sed multo difficilius scire imperare, praesertim in imperio, quod in lege diuina sicut est, & ad Deum ducit. Quæ difficultas tum ex parte oritur Prælati, cuius est non solùm corpora, sed animas regere. Tum ex parte subditorum, quorum aliqui bonæ, alij malæ indolis, & inclinationis sunt, alij superbi, alij humiles, alij iracundi, alij phlegmatici, alij melancholici, alij hilares, alij studiosi, alij negligentes, alij docti, alij ignari, alij seditiosi, alij pacifici, alij murmuratores, alij quieti, alij ambitiosi, alij non curantes honores, alij auari, alij liberales, alij celliotæ, alij cursores, alij scandalosi, alij exemplares, alij puri, alij immundi, alij sobrii, alij intemperati, alij obedientes, alij perucaces, alij obstinati, alij flexibiles, alij duri, alij faciles, alij pij, alij crudeles, alij vrbani, alij rustici, alij disciplinati, seu disciplinabiles, alij neutrum, alij rectè ambulantes, alij oblique; & denique alij boni, & alij mali. Merito ergo ait Nazianz. num. 31. Sed sit sanè aliquis non modò d-

Nazianz.

vitiorum contagione purus, verum ad summum etiam virtutis fastigium euectus, haud equidom video, quam scientia instructus, aut quibus viribus fretus, huiusmodi Præfecturam intrepidè suscipere queat. Nam profectò ars quadam artium, & scientia scientiarum mihi esse videtur, hominem regere animal omnium maxime variū, & multiplex. Et Basil. in mor. reg. 80. à cap. 15. ait, quòd Prælati debent esse pastores, gregi suo attendentes, animasq; proprias pro ipso ponentes. 2. debent esse medici, leniter morbos curantes, ne veniant præcauentes. 3. debent esse subditorum parentes, & nutrices, charitatem, & amorem paternum erga eos exercentes, illisq; non solum doctrinam, sed vitam propriam communicantes. 4. debent esse Dei auditores, solis Deo dignis operibus se totos pro ipsis subditis manciantes. 5. debent esse plantatores palmium Dei in vite, qui est Christus, nihil alienum, aut infructuosum relinquentes, secunda autem meliora efficere omni diligentia studentes. 6. debent esse ædificatores tēpli Dei, animas proprias, subditorū ita concinnantes, vt fundamēto Apostolorū, & Prophetarū appositè cōgruāt.

Nazianz.

D. Basil.

3. Et 1. Pet. 5. hæc Prælatorum in regendis subditis difficultas ostenditur. Pascite, quòd in vobis est, gregem Dei, providentes non coactè, sed spontaneè secundum Deum, neq; surpis lucrè gratia, sed voluntariè, neq; vt dominantes in clericis,

sed forma facti gregis ex animo. Ex quo loco
lex colligo Prælati munia. 1. quòd debet esse
pastor, bonus autem pastor est, ait D. Thom.
lib. 3. de reg. cap. 11. qui principaliter bonum
subditorum intendit; qui per se sufficiens re-
peritur, quiq; in omnibus bonis superexcellit,
& qui curam habet subditorum, vt bene ope-
rentur. Et Ber. in sent. non procul ab init.
Boni pastoris est vigilare super gregem propter tria
necessaria, videlicet ad disciplinam, ad custo-
diam, ad preces. Ad disciplinam, propter morum
correctionem, ne grex commissus propria molestia
deficiat. Ad custodiam, propter diabolicam sug-
gestionem, ne hostili seancatur calliditate. Ad
preces, propter tentationum instantiam, ne vin-
catur à pusillanimitate. In disciplina rigor in-
finitus. In custodia spiritus consilij. In prece af-
fectus compassionis. 2. Prælati munus est, vt
non coactè, sed sponte pascat; idest, non am-
bitione, vel avaritia, aut alterius terrenæ rei
amore gregem pascat, sed solùm intuitu su-
pernæ mercedis. Si quidem [ait Naz. or. 1.
num. 29.] Antistites virtutis suæ præstantia
multitudinem ad mediocritatem tracturus sit, ac
non per vim cohibiturus, sed persuasione allec-
tus. Nam quod vi, ac necessitate exprimitur,
præterquamquòd tyrannicum est, minimèq; lau-
dandum, ne firmiter quidem, ac stabile est: soles
enim id, cui vis adhibita est, non secus ac planta,
per vim manibus inflexa, simul vt dimissum fue-
rit, ad se rursus redire: quod autem à libera
voluntate proficiscitur, æquissimum, ac firmissi-
mum esse solet, vtpote benevolentia vinculis as-
trictum, atq; conseruatum. 3. Prælati munus est,
vt subditos regat secundum Deum, scilicet,
alacriter procurans munus impostum secun-
dum Dei voluntatem obire; hominum passio-
nes auersans, soli Deo placere cupiens, illius
soli gloriam quærens, ad eum solùm oues
dirigens, honorem Dei, animarumq; salutem
verè secundum Deum zelans, non vt aliqui,
de quibus quidam.

Sepe scelus cælum zeli velamine textit,

Cui zelus cælum est, non facit ille scelus,

4. munus est, vt hoc non fiat turpis lucri gra-
tia. O Prælati examine conscientias vestras,
scienter, nihil adinad esse res Ecclesiæ, vt ait S.
Prosper. lib. 2. de vita contempl. cap. 9. & 10.
nisi vota fidelium, pretia peccatorum, & patri-
monia pauperum. Audite Hierony. ad Nep. Non
nulli sunt diuiores Monachi, quàm fuerint secu-
lares, & clerici, qui possideant opes sub Christo
paupere, quas sub locuplete, & fallace Diabolo
non habuerant, vt suspirer eos Ecclesia diuites,
quos mundus tenuit ante mendicos. 5. munus est,
vt Prælatus non sit imperiosus, nec imperiosè
vexet subditos, sed morum mansuetudo, vt ait
Basil. reg. 43. ex fus. disp. & humilitas cordis hæc
præcipua Antistitis insignia sunt. Talis enim
fuit Christus, vt dixit, Discite à me, quia mitis
sum, & humilis corde. Et Auct. oper. imp.
ad illud Matth. 20. Scitis, quia principes gen-
tium dominantur eorum, ait, Principes Ecclesiæ
fiunt, vt seruiant minoribus suis, vt ministrant
eis, quemadmodum acceperunt à Christo, & suas
utilitates negligant, & aliorum procurent, vt, si
opus fuerit, neq; mori recusent pro salute inferio-
rum suorum. 6. munus est, vt Prælatus sit for-
ma, & exemplar gregi suo, ad illud 1. ad Tim. 4.

Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione,
in charitate, in fide, & castitate. & cap. 2.
In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum ope-
rum, in doctrina, in integritate, in gravitate. Et
Naz. or. 1. num. 26. Neq; enim ab eo, qui hanc cu-
ram suscepit, hoc solum requiritur vt malus non
sit (malum enim esse pleriq; etiam è vulgo in-
rmissimum censent) verum etiam vt virtute præset,
iuxta illud scripturæ præceptum, quo declinare à
malo, & bonum facere iubemur. Plura de diffi-
cultate regendi vide apud Scrib. lib. 2. pol.
christ. cap. 6. Contz. 6. pol. cap. 10. à §. 4. Tur-
recrem. in reg. S. Bened. tr. 138. pag. mihi 167.
Pen. in proce. tit. De auro coron. Cod. lib. 10.
& eod. lib. leg. vn. tit. De Irenar. Maucl. to. 1.
lib. 5. p. 2. c. 10. num. 1.

4. Noto 2, quòd multa bona affert subditis
bonus Prælatus; iustitiam enim ministrando
æqua lance, omnibus satisfacit; misericordia
vtendo, omnes contentos reddit: pacem cu-
rando, bonis omnibus, & spiritualibus, &
temporalibus eos replet, multaq; impetrat pro il-
lis à Deo, iuxta illud Iud. 2. Cum Dominus iudi-
ces suscitasset in diebus eorum, flectebatur mise-
ricordia, & audiebat afflictorum gemitus, & li-
berabat eos de cæde vastantium. Et de Othoniale
dicitur eod. lib. cap. 3. quòd, eo iudicante, quie-
uit terra 40. annis. Quare, vt Philo de cherub.
ait col. 5. gratia maxima conditori, qui sciens im-
prudenter rabiem, non dedit tamquam furenti gla-
dium, nec verborum facultatem, ne quoscumq; ob-
uios magna clade conficeret. Quasi dicat, Maxi-
mum Dei beneficium est, non habere Prælatos
infanos, & furentes, qui arrepto potestatis
gladio, illo districto, absq; metu numinis, aut
legum præscripto, in obuios quosq; irruat,
nullo iuris, aut iniuriæ, nullo bonorum, aut
malorum factò discrimine. Hi non pastores,
sed hostes appellandi sunt, cum agant hostilia, vt
idem Philo ait de creat. in princ. col. 5. Et ad-
uerte, quòd sicut nullum malum est in ciuitate,
quod non faciat Dominus, iuxta illud
Michæ 1. Quid scelus Iacob? non ne Sama-
ria? & quæ excelsa Iude? non ne Ierusalem? Ita
nullum bonum, quod Prælato bono non tri-
buatur; nam omne bonum à capite descendit
directè, vel indirectè, mediatè, vel imme-
diatè.

5. Noto ergo 3. quòd Deus, qui bonorum
operum remunerator est, Prælatis pro tot la-
boribus toleratis intus, & foris, à fratribus,
& ab extraneis, & ab illis maiora quandoq;
quàm ab istis, iuxta illud Iosephi lib. 4. antiq;
cap. 8. vbi de Mose morti vicino loquens, ait,
Meministis enim, quòd sapius à vobis de salute
periclitatus sum, quàm ab hostibus; Quamplu-
rimi enim sunt, qui retribuunt mala pro bo-
nis in familia regenda. Et pro tot bonis operi-
bus exantlatis ad ipsius gloriam, & honorem,
bona tribuit, & in hac vita, & in futura. In
hac vita tribuit illis Deus tria bonorum ge-
nera, de quibus D. Thom. lib. 1. de reg. princ.
cap. 10. Primum, quòd illorum dominium
perpetuum facit; intellige, quatenus est ex
parte subditorum, Prou. enim 29. Rex qui iu-
dicat in iustitia pauperes, thronus eius in æternum
firmabitur. Et Synes. de reg. Deus bonis viris
perpetuò, planèq; opitulatur, ac propitijs est. &
Phil. de creat. princ. col. 3. Tali Principi legi-

gimo 2

D. Thom.

D. Bernar.

Nazianz.

D. Prosper

D. Hieron.

D. Basilus.

Nazianz.

Scribanus
Conzen.
Turrecre-
mata.
Penna.
Maucler.

Philo

Iosephus

D. Thom.

Synesius

simo, ius aequabile honoranti, incorrupte iudicanti, semper meditati iustitiam, longeum principatum Propheta proponit vice praemij. 2. tribuit Deus communitati, cui praesunt, abundantiam honorum temporalium, ait enim D. Thom. loc. cit. Regibus, qui iustitiam quaerunt, diuitiae adduntur a Deo, sicut Salomoni, qui dum sapientiam quaesivit ad faciendum iudicium, promissionem de abundantia diuitiarum accepit. Et hic congruit illud Matth. 6. Quaerite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adicientur vobis. Et colligitur ex cap. Si quilibet, 22. quaest. 2. 3. tribuit Deus bonis Praelatis bonum nomen etiam post mortem; ait enim D. Thom. loc. cit. fine. De fama vero superfluum videtur dicere; quis enim dubitat, bonos Reges non solum in vita, sed magis post mortem quodam modo laudibus hominum vivere, & in desiderio haberi? malorum vero nomen aut statim deficere, vel, si excellentes in malitia fuerint, cum detestatione eorum rememorari & unde Salomon Prou. 10. Memoria iusti cum laudibus, nomen autem impiorum putrescet, quia vel deficit, vel remanet cum fetore. Et Philo loc. cit. de creat. princ. col. 3. ait. legitimum Principem videtur etiam post obitum, relicta post se immortalis virtutis, rerumque a se gestarum memoria. & lib. 3. de vi. Mos. in fine ait, quod, mortuo Mose, luxit eum vniversa gens, lacrymis diffluens per mensem integrum, accedentibus ad publicum luctum priuatis affectibus, quandoquidem erat inenarrabilis eius providentia, benivolentiaque erga vniversos, ac singulos.

6. Quod vero ad praemium alterius vitae, I. Pet. 5. dicitur, Et cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriae coro-

nam. Sed inquis, Hanc coronam habebunt omnes beati. Quae ergo maior retributio dabitur pastoribus pro tot laboribus toleratis? B. quod ultra coronam gloriae essentialis, constituent Theologi alias coronas accidentales, quas aureolas vocant. Et vna ex istis aureolis debetur Praelatis, vt docet D. Thom. de reg. lib. 1. cap. 9. aicens. Considerandum autem restat vltius, quod & eminentem obtinebunt caelestis beatitudinis gradum, qui officium regum digne, & laudabiliter exequentur; si enim beatitudo virtutis est praemium, consequens est, vt maiori virtuti maior gradus beatitudinis debeatur. Et de ista aureola loquitur Petrus, quando dicit, quod pastores percipient immarcescibilem coronam gloriae: non enim potest loqui de gloria essentiali, nam haec omnibus decedentibus in gratia debetur; cum autem loquatur de pastoribus maiora facientibus, & patientibus, quam coeteri etiam boni Christiani, de ista aureola loqui dicendum est. Erit itaque ista aureola Pastorum magna, & eximia, tum propter ingentem charitatem, qua non solum suam, sed & plurimorum aliorum animas saluare, & perficere fategerunt; tum propter zelum, quo regnum, & gloriam Dei propagauerunt. Cuius ergo maior fuerit charitas, zelus, & labor, eius pariter maior erit gloria, & laurea, Adde, quod addetur Pastoribus gloria, & corona ex gloria, & corona subditorum, quos ad salutem perduxerunt, iuxta illud 1. ad Thef. 2. Quae est enim nostra spes, & gaudium, aut corona gloriae? nonne vos ante Dominum nostrum IESVM CHRISTVM estis in aduentu eius? vos enim estis gloria nostra, & gaudium.

D. Thom.

Philo.

Q V A E S T I O I I I .

DE AVCTORITATE

PRÆLATORVM REGVLARIVM.

AGGREDIOR quæst. 3. in qua ex suppositis quæst. 1. cap. 5. num. 4. mihi agendum est de potestate iurisdictionali, & dominiua, quam habet Prælatus quò ad forum externum in suos subditos.

CAPVT PRIMVM.

Quomodo Prælati regulares possint nouitios ad suam Religionem recipere.

*Nauarrus
A Sorbo.
Vechius.
Passarel.
Suarez.
Miranda.
Rodriguez
Corduba.
Polisius.
Baroluc.
Ledesma.
Cruz.*

1. **V**IDE Nauar. lib. 1. conf. de const. conf. 9. num. 12. Sorb. in com. priu. ver. Nouitius, tit. de recept. nou. Vech. de nou. disp. 7. dub. 1. Passar. in schol. ex Barch. num. 12. Suar. to. 3. de relig. lib. 5. c. 10. Mir. to. 1. man. q. 15. ar. 1. Rodrig. to. 3. q. reg. q. 9. ar. 1. Cord. in reg. Mln. c. 2. q. 7. vbi Polit. nu. 11. & Bartol. Ledes de sta. relig. in com. cap. 7. concl. 2. diff. 1. pag. mihi 269. Cruz de sta. Relig. lib. 1. cap. 8.

2. Noto 1. quòd materia in hoc cap. tractanda, longa, difficilis, & quotidiana est, ac per consequens necessaria; quare est diligenter discutienda; & ideo ad 5. capita eam reduco. 1. est de nouitiorum receptione. 2. de nouitiatu. 3. de professione. 4. de auctoritate Prælatorum in nouitios, tam in foro interno, quàm externo. 5. de dispositione bonorum ipsorum nouitiorum.

3. Noto 2. quòd DD. præsertim antiquiores, eodem modo loquuntur de potestate recipiendi ad habitum, & de potestate recipiendi ad professionem, eo fortè, quia qui vult vnum propter aliud, vnum solum velle videtur, & certum est, receptionem ad habitum esse propter professionem. Atq; ita concludere videntur, quòd qui habet potestatem recipiendi ad habitum, habet etiam potestatem recipiendi ad professionem, & è contra. Cui rei fauere videtur tex. in cap. ad Apostolicam, de reg. vbi dicitur, *Abbate per se, vel per alium professionem recipiente, monasticum, & monachalem habitum concedente.* Certum tamen est, quòd hæc duo, receptio ad habitum, & receptio ad professionem, sunt valde diuersa; nam receptio ad professionem est contractus formalis, & purus, quo incorporatur receptus in membrum Religionis, ita vt deinceps neq; Religio eum expellere, neq; ipse Religionem deserere, rebus immutatis, possit. At verò receptio ad habitum est contractus mutabilis, & resolutiuus, & quasi conditionalis, vt ait Sa-

chez 6. in dec. c. 10. n. 21. quo receptus suscipitur probandus intra annum, an manere velit, vel deceat in Religione, ita vt neq; ipse teneatur in Religione permanere, neq; Religio teneatur eum tenere. Vnde in 1. casu adimitur tam Religioso, quam Religioni, libertas Religionem, & Religiosum deserendi. In 2. talis libertas non adimitur; vnde meritò de his, tamquam diuersis, agendum est.

4. Noto 3. quòd Sixtus V. in sua const. Cum de omnibus 71. tom. 2. bull. Cherub. & in eiusdem declaratione, Ad Romanum, multa statuit circa receptionem nouitiorum ab habitum, quæ hic breuiter indigitanda sunt. 1. igitur statuit, vt nullus illegitimus ex sacrilegio, vel incestu intra tertium gradum consanguinitatis, vel affinitatis, ad Religionem in clericum admittatur, sub pœna nullitatis professionis, & habitus spoliationis, & Superioribus admittentibus infligit pœnam excommunicationis ipso facto, Romano Pontifici reseruatam; concedit tamen, vt tales possint admitti ad gradum conuersorum. Alios verò illegitimos recipi posse concedit sub forma ab eo præscripta in dicta const. Cum de omnibus, § 3. Illorum scilicet vita, & moribus prius diligenter cognitis, & circumstantijs vniuersis, quæ circa idoneitatem personæ attendendæ erunt, consideratis, ac qui de Religionis zelo, pietate, integritate, & doctrina fide dignis testimonijs adeo commendati fuerint, adeoq; bonam indolem, & specimen virtutis præferant, ac denique tot merita eis suffragentur, vt defectu natalium suppleant, eorumq; receptio vniuersè Religioni commoda, & profutura videatur, deq; his omnibus in capitulo generali, vel prouinciali maturè deliberetur. Non vult tamen, etiamsi sint legitimi in seculo, quòd in Religione possint admitti ad dignitates sine dispensatione Romani Pontificis; & annullat similiter receptiones aliter factas, & tales habitu spoliari, & à Religione eijci mandat, & receptores excommunicat. Sed quò ad illegitimum receptiones dictæ constitutiones sunt annullatæ per Greg. XIV. vt constat ex eius cõst. 3. apud Cherub. tom. 2. bull. relictis in suo statu informationibus de ipsis suscipiendis secundum tenorem dictæ const. Sixti, & concedit etiam, quòd

Cherubini

Sanchez.

quod dicti illegitimi possint per capitula generalia, vel prouincialia ad dignitates admitti.

5. Et licet in hoc puncto distinguat Llam. in append. meth. §. 18. huc, & putet, quod solum illegitimi ex adulterio, vel fornicatione possint per dicta capitula rehabilitari ad dignitates, illegitimos vero ex incestu, vel sacrilegio nequaquam, sed id esse summi Pontificis: non video tamen solidum fundamentum tanti rigoris, nec inuenio talem distinctionem in bulla Greg. enunciat enim Pontifex §. 2. tenorem bullae Sixti contra illegitimos ex incestu, & sacrilegio, deinde enunciat tenorem dictae bullae contra illegitimos ex alio illicito coitu, & enunciat id, quod dixit Sixtus, nempe natos illegitimos hoc 2. modo non posse habitari ad dignitates nisi per Papam; deinde, connectendo ea, quae supra dixerat eodem §. 2. scilicet *praedictas constitutiones in ea parte, qua cauentur, ne illegitimi ex certo, expresso, & damnato thoro, &c. & in altera parte, in qua illegitimè genitos, &c. subdit, auctoritate Apostolica, tenore presentium ad terminos iuris reducimus, & moderamus, & relinquendo omnia priuilegia Regularium in eo statu, quo erant ante publicationem dictarum constitutionum Sixti, concludit, volentes, hysdem constitutionibus non obstantibus, eos, qui quouis modo illegitimi procreati fuerint, ad habitum, & professionem regulares admitti posse, quemadmodum admitti poterant, si supradictae constitutiones editae non fuissent. Si autem dicti illegitimi ex incestu, & sacrilegio ad Religionem admitti, non possent ad dignitates habitari, nec priuilegia Regularium essent in eodem statu, in quo erant ante dictas const. Sixti, nec dicti illegitimi possent ad Religionem admitti eo modo, quo admittebantur antea. Tunc enim admittebantur ad habitum, & professionem, & inde ad dignitates. Et clarissime §. 4. concedit facultatem Superioribus dispensandi cum dictis illegitimis in capitulis prouincialibus, & intermedijs, iuxta tenorem suorum priuilegiorum, quae reuoluit, & decernendo, subdit. *Dispensationes huiusmodi pro tempore ita factas, & inde secuta quocumq; ut antea, valere, & tenere, ac si supradictae constitutiones non emanassent.**

6. 2. Statuit dictus Sixtus ubi supra, vt viri, & iuuenes maiores 16. annis non recipiantur ad Religionem, nisi prius inquiratur, & fide digna relatione compertum sit de eorum parentibus, vita ante acta, & moribus, ita vt constet, eos non esse reos, vel suspectos homicidij, furti, latrocinij, & similibus, vel grauiorum delictorum, propter quae sint damnati, vel damnari formident, neq; aere alieno grauatos supra vires suarum facultatum, neq; obnoxios reddendis rationibus, ita vt ex huiusmodi causalibus, vel molestia eis iam illata, vel timendum sit ne inferatur, & nisi deniq; constet, ipsos non humana aliqua ratione, sed tantum deuotionis, & pietatis feruore vitam religiosam sponte, & ex animo elegisse. Aduerte quod haec informationes sunt omnino faciendae etiam nunc, iuxta 83. const. Clem. VIII. In suprema, apud Cherubin. tom. 3. bull. quas etiam fieri mandauit dictus Clem. in alia const. Sanctissimus, quam innoauit Urb. VIII. vt constat ex tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Urb. VIII. §. 78. & 80.

7. Aduerte circa facinorosos, & criminosos,

quod ad hoc vt criminosi sint inhabiles ad Religionis ingressum, quatuor requiruntur. 1. vt actis publicis constet accusatio, & inquisitio illorum. 2. vt in particulari sit contra eos inquisitum. 3. vt haec sint ante habitum susceptionem. 4. quod sint coram iudice seculari. Quare, si actibus publicis non constet, recipiendum esse accusatum de atroci crimine furti, latrocinij, &c. etiam si publicum sit, ita vt generet infamiam in delinquente, non impedit: nec item impedit, si criminolus occultus sit: nec item impedit, licet in actis de inquisitione constet, quae tamen inquisitio solum fiat in communi, non in particulari contra recipiendum: nec item impedit, si inquisitio fiat coram Iudice Ecclesiastico: nec similiter, si dicta inquisitio incipiat fieri post habitum susceptionem. Ita Sanch. 4. in dec. cap. 16. num. 39. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 7. a num. 16. Ledesma. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 3. diff. 2. pag. mihi 251. Item non includuntur in dicta const. qui post accusationem se purgauerunt, & absoluti fuere, quia delictum non fuit probatum, vt dicunt Sanch. loc. cit. & Suar. num. 19. Rodrig. tom. 3. quaest. reg. quaest. 10. art. 7. Mir. tom. 1. man. q. 19. ar. 8. fine. Portel in add. ad dub. reg. ver. Nouitius, num. 5. Nec item includuntur, qui conuicti, & condemnati ad poenam, eam impleuerunt; Suar. loc. cit. num. 19. Vech. de nou. disp. 2. dub. 12. num. 2. Aduerte tamen, quod si aliquis criminosus, &c. in casibus exceptis non inclusus, profiteatur in Religione, professio valida est; per const. Clem. VIII. in suprema cit. num. praed. sed Superiores illum scienter recipientes, subiacent poenis const. Sixti.

8. 3. Statuit, quod horum omnium Indubitata fides facienda sit in capitulo generali, vel prouinciali, vt deinde a dictis cum Definitoribus approbati, ad Religionem recipiantur. Aduerte, quod non est amplius necesse, vt praedicta fides fiat in cap. generalibus, vel prouincialibus; nec est necesse, vt dicti nouitij amplius in dictis capitulis recipiantur. Sed, sumptis informationibus modo infra dicendo §. 1. recipi possunt quocumq; tempore a tribus deputatis per capitulum prouinciale, vel etiam locale, vt concessit Clem. VIII. vt refero tom. 2. nostr. priu. in const. 2. Sixti V. nu. 8. vel etiam recipi possunt a prouinciali cum suis Collegis, vt idem Sixtus nobis Minimis concessit, per suam const. Et si nos, datam Romae anno 1588. die 28. April. quam ponam in addit. ad priu. reg. Nec etiam est amplius necesse, vt Superiores de nouitij ab ipsis receptis dent informationes in capitulis, nec vt a capitulo approbationem factorum petat, vel expectet, vt requirit dicta const. Sixti pro Minimis, cum id non requirit Clem. VIII. in suis posterioribus const. datis, & pro Praedicatoribus, & pro Ministris infirmorum, vt constat ex ijs, quae dico tom. 2. priu. cit. num. 7. Et Greg. XIV. in dicta sua const. Circumspecta, concessit, vt in Religionibus monachalibus, facientibus filiationem perpetuam, nouitij, prauijs informationibus, recipiantur extra capitula prouincialia, & generalia, per Praelatum monasterij, cum consensu fratrum dicti monasterij. Et ipse Sixtus in sua const. declaratoria §. 8. quando distantia, aut paucitas monasteriorum non pateretur, concessit, vt tres

Patres

Llamas.

Sanchez,
Suarez,
Ledesma.

Rodrig.
Miranda,
Portel.

Vechins.

Cherubin.

Patres deputati à capitulo generali Monachorum, vel prouinciali Mendicantium, dictos nouitios ad Religionem admittant.

9. 4. Statuit, vt receptiones nouitiorum maiorum 16. annis, facta contra prædictam formam, professionesq; inde secuta sint omnino nulla, ita vt sic de facto recepti habitu spoliari, & à Religione expelli debeant, & vt iudices seculares contra eos civiliter, & criminaliter procedere possint. Quare etiam præcipit, vt dictorum nouitiorum 16. annum excedentium, nomina, & cognomina, quibus utebantur in seculo, & patria, notentur in capituli actis. Quod attinet ad nullitatem professionum contra dictam formam factarum, est omnino reuocatum per const. Clem. VIII. In suprema, de qua num. 6. quare receptiones nouitiorum, prædictis informationibus non præcedentibus, validæ sunt, sicut etiam sunt validæ professiones factæ à criminosis, ære alieno grauatis, & reddendis rationibus obnoxij. Vide quæ dico tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 25. §. 3. ver. Ad 3. interrog.

10. 5. Statuit, vt quicumq; Religiosi, & eorum Superiores recipientes ad habitum quamcumq; personam inhabilem secundum præfatas suas constit. sint ipso facto priuati voce actiua, & passiua in perpetuum, & dignitatibus, ac officijs, seu gradibus, quæ habent, & declarat eos omnino inhabiles ad illa, seu alia quæcumq; in posterum obtinenda. Hoc tenentur adhuc sub dictis pœnis ad vnguem seruare Superiores, & alij, ad quos spectat dictos nouitios cum Superiore recipere, quò ad informationes sumendas de nouitijs 16. annum excedentibus; si autem dictum annum non excedant, licet dictas informationes omitant, non tenentur dictis pœnis Sixti; nam hic Pontifex eas solum inflixit contra recipientes dictum annum excedentes, putans ante illum non posse esse quemquam communiter tam criminofum. Immò de dictis nouitijs 16. annum non excedentibus secundum mentem Sixti non est necesse fieri informationes, vt docent Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. num. 11. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 10. art. 13. Mir. tom. 1. man. quæst. 21. art. 1. concl. 3. Nald. in sum. ver. Nouitius, nu. 1. Beja 4. par. cas. casu 19. in princ. Sed de his etiam, qui dictum annum non excedunt, dictas informationes fieri præcipit Clem. VIII. in instr. pro recep. nouit. tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Urb. VIII. §. 79. vbi num. 80. ait, *Primum quod attinet ad nouitiorum recipientium formam ultra diligentem perquisitionem, qua habenda erit de vniuscuiusq; natalibus, corporis habitudine, moribus, & vita ante acta, ac præcipue eorum, qui 16. ætatis sue annum excedunt, an criminosi, &c. vbi particula illa, Præcipue, exprimit casum minus dubium.* Barb. de dict. dict. 210. num. 1. & dict. 168. nu. 1. Rodriq; to. 1. quæst. reg. quæst. 100. art. 2. ver. Circa quam; Menoch. de arb. lib. 2. casu 416. num. 19.

11. 6. In declar. dictæ constit. declarat Sixtus, quòd in conuersis emittentibus professionem, satis est, si fiat inquisitio quòd ad mores, & statum personarum. Pro conuersis instruendis vide cit. const. Urb. VIII. §. 100. & §. 101. vbi in specie statuitur, quòd in conuersis ad profitemdum adsit ætas 21. annorum; quòd tamen non

video obseruari, & doleo; nam cum ad laborem manulem destinati sint, vix sunt apti ante illud tempus: Adde, quòd, cum eorum cura non sit tam accurata, vt clericorum, propter continuam occupationem, quam habent in negotijs internis, & externis monasterij, vix potest ante illam ætatem pro suo statu ad mentem Pontificis illis consuli. Additur in illo §. 101. quòd conuersi ad clericorum statum, etiam durante tempore probationis, transire non possint, quòd est conformæ nostræ Regulæ cap. 2. num. 3.

12. 7. Declarat, in recipiendis jis, qui à patria remotissimi sunt, vel si illa detineatur ab hæreticis, & infidelibus, non esse necessaria omnia supradicta, sed si, facta aliqua diligentia, nihil appareat, quòd impediatur, esse habiles reputandos. Qui autem dicantur remotissimi à sua patria, cum non determinetur, arbitrio Superioris relinquitur, iuxta l. 1. ff. de iure dellib. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 10. art. 13. putat eam patriam remotissimam esse ad quam per annum non potest iri, & rediri. Sed hæc limitatio non est admittenda simpliciter, nam licet intra annum possit iri, & rediri simpliciter, si tamen non possit iri commodè, & tutè, puto quòd non erit necesse dictas informationes sumere; illud enim solum possumus, quòd commodè possumus; l. Nepos Proculo, ff. de ver. sign. Quare melius arbitrio Superioris relinquitur. Diligentia autem adhibenda est, vt sumantur informationes ab his, qui haberi possunt. Quòd si nulli reperiantur in ciuitate, in qua recipiendus est habitu induendus, nec in proximis, tunc ipse, habita prius cognitione de impedimentis dictarum const. Sixti, iuret se nullum ex his habere; vel id saltem testificentur, qui cum eo conuersantur. Ita Vech. de nou. disp. 6. dub. 5. num. 3. Vide Mir. tom. 1. man. quæst. 21. art. 2. sub concl. 6. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. num. 15.

13. 8. Declarat, vt nullus Regularis ignotus recipiatur, neq; etiam ad hospitium, sine obedientia suorum Superiorum. Pro quo vide quæ dico tom. 1. nostr. priu. in const. 13. Leon. X. num. 3. Hæc in sum. statuit Sixtus illis duabus const. quæ omnia seruanda sunt, præter ea, quæ de illegitimis, & nullitate professionum statuit, vt copiosius dicam in seq.

14. Dico 1. de iure communi recipere nouitios ad Religionem, ad Prælatum Immediatum conuentus, & conuentum ipsum spectat. Ita Nauar. lib. 1. conf. de const. conf. 9. nu. 12. Abb. in cap. Ad Apostolicam, de reg. num. 12. Glossa in cap. fin. ver. Pertineat de reg. in 6. vbi Io. And. & Io. Monach. Mir. tom. 1. man. quæst. 15. art. 1. concl. 2. Vech. loc. cit. disp. 7. dub. 4. nu. 2. Const. ex cap. fin. de reg. in 6. vbi Bonif. VIII. illius cap. auctor, supposito de iure communi, tam ad Abbatem, quam ad conuentum, Monachorum creationem pertinere, consuetudini remittit, an ad Abbatem solum, vel simul etiam ad conuentum id pertineat. Sed in hoc assentior opinioni Suar. loc. cit. num. 6. putanti, hoc dubium de iure communi certò definiti non posse, sed consuetudini standum esse, vt probat dictum cap. fin. de reg. & Religionis statutis.

15. Dico 2. in Religione nostra recipere nouitios ad Religionem, pertinet ad Generalem, Vigi-

Suarez.
Rodriq;
Miranda.
Naldus.

Barbosa.

Menoch;

Rodrig;

Vechius;
Miranda;
Suarez;

Nauar.
Abbas.
Io. Andr.
Io. Monach.
Miranda.
Vechius.

Vigiles, aut Prouinciales, vel ab eis deputatos, ita in Reg. num. 2. In Correct. tamen num. 16. additur, quòd Prælati hoc per se solos non possint, sed cum suis respectiue Socijs. Et si hoc negotium alicui subdito specialiter mandauerint dicti Prælati, talis substitutus illud peragere tenetur cum consensu Correctoris localis, & suorum Seniorum. In ordine Minorum recipere nouitios pertinet ad Generalem, vel Prouincialem dumtaxat, vt dicunt Mir. loc. cit. concl. 4. Cord. in cap. 2. reg. Min. q. 7. vbi Polit. num. 11. In Ordine Prædicatorum recipiuntur à Prouincialibus, vel etiam Prioribus cum consensu fratrum, vt dicit Fest. in eorum const. par. 2. cap. 2. & Suar. loc. cit. ait, quòd in Ordinibus Mendicantium recipere nouitios ad Religionem, ad Prouinciales pertinet; & addit, quòd ita videtur habere consuetudo omnium huiusmodi Religionum.

Miranda.

Corduba.
Polisius.

Nauarra.

16. Quare minus bene sensit. Nauar. loc. cit. dicens, quòd apud omnes Religiones nouitiorum receptio pertineat ad Superiorem immediatum conuentus cum maiori parte dicti conuentus. Ex quo etiam infert, quòd Correctores in Ordine Minorum, præsertim Corrector S. Trinitatis de Vrbe, possint iure proprio nouitios ad habitum recipere. Nam præterquam quòd non est talis vsus in omnibus Religionibus, vt dixi, quando tamen is esset, non liceret ex illo inferre, Ergo etiam in Religione Minorum id faciendum est. Tum quia Regula nostra illud vetat, & fuit pluries ab Apostolica sede confirmata; vnde omnino seruanda est, etiam si aliquid disponeret contra ius commune, cum Papa, qui eam de potestatis plenitudine confirmauit, supra ius commune sit. Tum quia, vt dixi, non est certum, quòd de iure communi receptio ad habitum pertineat ad Prælatum immediatum cum suo conuentu. Et cap. illud fin. 16. q. 7. quòd Nauar. dicit esse omnium firmamentorum neruossimum ad id probandum, non dicit, quòd non possit Abbas creare monachos sine consensu fratrum, vt refert Nauar. sed ita habet ad verbum. *Episcopus non debet Abbatem violenter resignare in loco suo; ipse autem non potest aliquem ordinare de suis propinquis, vel amicis sine voluntate fratrum;* Illud pronomen, ipse, potest commodè referri ad Episcopum, & suadet verbum, Ordinare, quòd Episcoporum proprium est. Et receptio nouitiorum à sacris can. & DD. non proponitur sub nomine ordinationis, sed sub nomine creationis. Adde, quòd, etiam dato, quòd illud pronomen referretur tam ad Episcopum, quàm ad Abbatem, & quòd per Ordinare, ibi quòd ad Abbatem, intelligeretur Creare, vt insinuat Glossa, tamen adhuc non probaret intentum Nauar. nam intelligeretur solum in eo casu, in quo propinquitas, vel amicitia faciunt casum specialem, ne scilicet his medijs velit se Abbas tamquam dominum, Monachis spretis, gerere, & sic ex dictis successorem deligere, seu res, & bona monasterij dictis propinquis, & amicis commendare, quòd prohibitum reperitur in cap. Decenter, d. 89. Et dato, quòd dictum cap. fin. loqueretur de creatione Monachorum, non loquitur certè in casu nostro, sed loquitur de creatione per professionem, vt loquuntur omnes canones de hac ma-

teria tractantes, de qua etiam loquitur, cap. Ad Apostolicam, de reg. Et tandem contra Nauar. adest decretum Congr. quòd ad verbum referam in addit. ad priu. reg. datum ad instantiam P. Cornelij de Rugiano Zelosi Ordinis nostri die 2. Ian. anno 1590. in casu nostræ Religionis. Vnde nimis audacter locutus est Nauar. dicto conf. 9. nu. 14. dum statutum Regulæ, à S. Patre diuino afflato Spiritu dictatum, vocat quamdam constitutionem Ordinis: & seuera correctione est castigandus, dum ibidem subdit, absurdum esse, & indecorum, vt soli Vigiles, & Prouinciales, fortè iuuenes, & non adèò prudentia probati, possint nouitios ad Religionem admittere. Nimium tibi assumis Nauarre, presumptuosè nimis loqueris, & superbè, dum audes absurdum, & indecorum vocare, quòd S. Pater, dictante Spiritu Sancto, instituit, & quòd tot sanctiss. doctissimiq; Pontifices ex certa scientia confirmauere, approbauere, & laudauere; errasq; de iure, & de facto. De iure; quia Iurisconsulti non est, ad quæstionem de iure respondere de facto; dato enim quòd aliquando Vigiles, & Prouinciales sint iuuenes, non debet ex hoc vniuersalis cõclusio inferri, Ergo omnes iuuenes sunt; est namq; hoc maximum, & grauissimum peccatum apud Logicos. Deinde virtus supplere potest ætatis defectum. Tandem iuuenis dicendus non est, qui habet ætatem à suo legislatore requisitam. Erras etiam de facto, nam negotium hoc recipiendi nouitios, non est solis Vigilibus, nec solis Prouincialibus commissum, sed ipsis cum tribus Socijs, vt dixi num. 15. Errasq; etiam, quia, licet possint dicti Prouinciales, & Vigiles cum suis Socijs ad habitum recipere, non possunt tamè ad professionem, quia in hac requiritur capituli localis cõsensus, vt dixi to. 1. huius op. q. 1. c. 26. §. 2. concl. 4. ver. In nostro Ordine. Excusabit lector, quòd Doctorem insignè ausus sim ita contra morem carpere. Nam id mihi licuisse, immò fuisse necessarium, existimaui, per doctrinam D. Tho. quodlib. 5. ar. 26. corp. qui vt docet, nos esse debere patientissimos in proprijs iniurijs tolerandis, ita etiam docet, statum nostræ Religionis impugnantibus debere pro posse resistere.

17. Dico 3. Prouinciales recipientes nouitios ad Religionem, tenentur adhibere consilium suorum Collegarum, ipsorumq; consensum expectare. Ita Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. num. 19. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 10. ar. 2. ver. Tertio est not. & q. 54. ar. 4. Mir. to. 1. man. q. 21. ar. 3. concl. 3. Sorb. in comp. ver. Nouitius, p. 1. ver. Et in anno, pag. mihi 429. Prob. ex const. Greg. XIV. Clem. VIII. & etiam Sixti V. de quibus dixi num. 8. in quibus quando datur facultas recipiendi nouitios extra capitula, semper conceditur Prouincialibus cum consensu trium, vel quatuor fratrum; & præcisè verbis id habetur in const. 83. Pauli V. Aliàs, apud Cherub. to. 3. bull. pag. mihi 317. Prob. 2. specialiter in nostra Religione, vbi in Correct. num. 16. dicitur, *Ad ipsos verò superiores Prælatos, & eorum Socios talium recipiendorum deliberatio spectabit.* Vbi, vt constat, ad utroq; spectat deliberatio. Et statuit etiam Sixtus V. in sua const. Etsi nos, de qua hic sup. num. 8. vbi dicitur. *Vt unusquisq; vestrum vna cum vrbibus Socijs,*

D. Thom.

Suarez?
Rodriq;
Miranda.
Sorbis.

Cherub.

Barbosa. Socijs, quæ dictio Vnâ, importat idem, quod Simul, & omnimodam vnitatem, ac æqualitatem, vt dicit Barb. de dict. dict. 376. num. 1. & n. 2. ait, quod dictio, Vnâ cum, quæ est hic, idem significat, quod copula, Et, & importat repetitionem.

18. Et notent hic nostri Prælati, quod noster legislator non remittit receptionem nouitiorum determinationi, arbitrio, &c. Superiorum, sed deliberationi, ad insinuandum, quam diligenti consultatione, & perquisitione, quam prouida circumspectione, quam sine passione, & festinantia debent in id negotij, bonum omne Religionis concernentis, incumbere; deliberare enim à libella, qua quid perpenditur, dictum est, vt ex Sexto Pöpeio refert P. Greg. lib. 46. syntag. cap. 2. num. 3. quemadmodum enim per libellam, seu libram, res ad iustum, & certum pondus reducuntur, sic consultatione, & perquisitione diligenti, temporis maturitate interueniente, res ad rectum deducuntur. Et antiqui dicebant, referente Gel. lib. 12. cap. 11, quod *Tempus est pater veritatis, & Veritas est mater iustitiæ*, vt dicit Bald. in l. Libertini, ff. de frat. hom. num. 1.

19. Sed dubitabis, an omnes dicti Socij contentire teneantur, an verò sufficiat, quod maior pars cum Prouinciali ex omnibus coniunctis consentiat? Suar. loc. cit. & Vech. de nou. disp. 7. dub. 2. num. 9. dicunt sufficere, si maior pars illorum coniunctorum consentiat: & docet Glossa in cap. Pastoralis, ver. Si plures, de refer. & expressit Sixtus in sua const. declar. §. 10.

20. Dubitabis etiam. Quid? si omnes Collegæ consentiant, discrepet autem Prouincialis, propositus erit ne recipiendus? Negatiuè & à præfatis DD. nam facultas recipiendi apud Superiorem principaliter residet, nec quisquâ sine eius consensu recipi potest. Quod etiam docet Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 19. art. 2. ver. Tertio est not.

21. Sed quid adhuc? si ex tribus Collegis vnus solus cum Prouinciali consentiat, reliqui contradicant, erit ne tunc propositus recipiendus? Dic, quod sic in Ordine nostro, per cap. Val. 4. num. 41. confirmatum in Barch. 1. num. 18. vbi dicitur. *Verum vbi ex vna parte duo Socij eiusdem sententia essent, fietur illi parti, vbi vnus Sociorum cum Superiore concordauerit, in quorum sententiam alij teneantur se subscribere.* Et, cum Sixtus in sua declar. adducta num. 19. declararet, satis esse ad recipiendum nouitium in casu discordiæ recipientium, si numerus sit legitimus secundum statuta Ordinis, dicendum est, quod etiam secundum mentem dicti Pontificis hoc casu standum sit pro parte Superioris cum vno Collega. Immo addo, quod etiam id procedit secundum ius commune, c. fin. de sent. & re iud. vbi deciditur, quod quando iudices in æquali numero discordant in sententia, si sunt ordinarij, tenet sententia pro reo, quia promptiora sunt iura ad absoluendum, quam ad condemnandum, cap. Ex liris, de prob. c. Inter dilectos, de fide instr. Cū ergo in hoc casu reus possit dici ille, qui proponitur recipiendus, cui valde grauis esset sententia repulsæ, dicendum est, quod parti Superioris cum vno Collega standum sit. Nec

refert, quod in Correct. num. 16. dicatur, receptionem nouitiorum pertinere ad Prælatum vna cum Socijs, & quod dictio, Vna cum, importet omnimodam vnitatem. Nam iuris fictio ab omnibus factum dicitur, quod à maiori parte factum est, vt Meno. h. lib. 1. conf. cont. 96. nu. 5. Maior autem pars in hoc casu est illa Superioris.

22. Sed quid etiam? si Collegæ consensum sine rationabili causa denegent, poterit ne solus Prælatus propositum ad habitum recipere? Putat posse, & bene, Vech. loc. cit. num. 11. quia quotiescumq; consensus est in aliquo actu necessarius, si qui illum præstare debet, sine causa denegauerit, habetur pro præstito, cap. Licet, §. Talis ergo, de reg. Et aduerte, quod consensus Collegarum requirendus est ab ipsis coniunctis, & vnitatis, non vt singulis, & separatis, quia, cum debeant de nouitio consultare iuxta informationes habitas, oportet, quod dicta consultatio in communi fiat. Ita Vech. loc. cit. num. 8. Non est tamen necesse, quod vota occultè promantur, sed possunt dici publicè, vt censuit Sacra Congr. in casu, quo examinatores iuxta Trid. sess. 24. de refor. cap. 18. debent iudicium ferre de prouidendis ad beneficia; & in Ordine Prædicatorum sic obseruari, docet Fess. 2. p. const. sui Ord. cap. 2. ver. In cap. Val. Possunt tamen etiam per suffragia secreta proferrî, si ita mos habeat Religionis, & Prælatus ægrè ferat sibi contradicere.

23. Quid etiam? si Prælatus absq; consensu, & absq; consilio Collegarum aliquem ad habitum admittat? Dico, quod illa admissio non valet, defectu potestatis; non enim valet, quod ab aliquo factum est, quando id ab eo fieri non poterat sine consensu alterius, leg. Titium, in princ. ff. de admin. tut. Quare ille sic admissus poterit à quocumq; Superiore absque vlla iniuria habitu nouitiorum spoliari, nisi vel tacitè, non contradicendo, in illum consentirent Collegæ, iuxta doctrinam Innoc. cap. In Genesi, de elect. num. 5. vel sic haberet præscriptus Religionis vsus. Item pari passu dic de eo, qui esset receptus à non habente auctoritatem; posset enim à quocumq; spoliari. Poterit tamen Superior, ad quem pertinet, talem receptionem habere ratam, sed tunc habitus receptio debet incipere à tempore ratihabitionis, non verò à tempore receptionis habitus, vt enim annus approbationis sit legitimus, debet incipere à legitima habitus receptione. Atq; ita Rosel. ver. Nouitius, num. 25. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 17. ar. 12. A S. Fau. in thes. lib. 5. q. 239. num. 1.

24. Quæres etiam, si propositus habeat omnes condiciones requisitas tam ex parte Religionis, quam ex parte ipsius, an teneantur deputati eum admittere? Dic, quod sic. 1. respectu Religionis, quæ inde augetur. 2. respectu proximi, qui sine causa hoc magno beneficio priuari non debet. 3. Quia Io: 6. dicitur *Eum, qui venit ad me, non eieciam foras*. Quod tamen limita, si nulla interueniat rationabilis causa, nam cum ea cessat obligatio. Causa autem sufficiens esset, si conuentus non haberet commoditatem temporalem pro illo tempore illum nouum Religiosum alendi: si mulci, alijs

*Meno.**P. Gregor.**Gellius.**Baldus.**Suar.*
*Vechius.**Rodriq.**Fessus.**Innocent.**Rosella.*
A S. Fau.
Rodriq.

æquales, ingredi petant, & non possint propter dictam, vel aliam causam, omnes simul recipi, liberum erit deputatis hos rejicere potius, quam illos. Deniq; quoties res fuerit dubia, vel vtrinq; probabilis, an expediat talem personam recipere, nec ne, liberum est eam non admittere. Ita Suar. tom. 3. de rel. lib. 5. cap. 10. num. 28. qui in hoc consensu ferendo hanc affert regulam. Si quis bona fide absq; odio, vel prauo affectu procedat, & mediocrem diligentiam adhibeat, securè potest consentire, vel dissentire; Ita Vech. loc. cit. dub. 3. disp. 7.

25. Sed quid si deputati aliquem admittant non habentem omnes conditiones requisitas tam secundum canones, quam secundum constit. Sixti, & Religionis? Dic, ipsos grauem culpam non effugere, cum materia grauis sit, & insuper incurrunt priuationem vocis actiua, & passiuæ, & dignitatum, quas habent, & incapacitatis ad illas, vel alias in futurum obtinendas, si malitiosè aliquem criminofum, &c. admittant. Non tamen has pœnas incurrunt, qui bona fide, sumptis informationibus, ex quibus apparuit, recipiendum nullum pati defectum inhabilitantem receperunt, licet postea, sumpto habitu, seu facta professione, appareat, receptum pati aliquem ex dictis defectibus, cum inhabilitantibus per dictam constitutionem Sixti: Ista enim pœnæ ponuntur contra temerè admittentes, vnde bona fides excusat, nec infliguntur contra admittentes quoscumq; inhabiles, sed solum contra admittentes inhabiles per dictam suam constitutionem. Ita Rodriq; tom. 3. quaest. reg. quaest. 10. art. 12. & quaest. 54. art. 4. Vech. loc. cit. dub. 5. num. 3. & 4. Portel in dub. reg. ver. Nouitij inform. num. 6. Ledes. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 3. diff. 1. ver. A esta dificultad, pag. mihi 248. & pag. 250. ver. A esto digo lo primero.

Aduertit etiam Portel, quod non incurreret Prælati has pœnas, qui omitteret facere prædictas informationes de nouitia, qui à parte rei careret illis defectibus, de quibus præcipit, informationem sumi Sixtus V. quod prius docuerat Rodriq; loc. cit. q. 54. a. 4. & etiam tenet Vechius de Nouitijs disp. 7. dub. 5. num. 3. & Diana tom. 3. tract. 2. resol. 83.

26. Nec similiter puto, dictas pœnas, vel culpam incurrere præfatos deputatos, si absq; dictis informationibus personam sibi maximè notam recipiant. Nam quæ clara sunt, examinatione non indigent: cap. Manifesta, 2. q. 1. & in notorijs iuris ordinem non seruare, ordo est, cap. Ad nostram, el 3. de iur. iur. cap. Quoniam, de fil. presb. Guido Pape sing. 228. & sicut potest Episcopus virum doctum, de cuius doctrina ei constat, ad ordines, & confessiones admittere absq; examine, iuxta Trid. sess. 23. cap. 15. de refor. ita possunt dicti examinatores similiter facere in ijs, de quorum moribus sibi omnino constat. Secus tamen est, si non constaret, vel esset dubium. Atq; ita quò ad forum conscientia docet Vech. loc. cit. disp. 6. dub. 1. num. 6. In foro fori id etiam habere locum videntur dicta iura probare; sed, cum præfate informationes in excedentibus annum 16. sequantur pro forma, vt docuit Rota decis.

175. num. 3. apud Farin. 1. p. decis. id negandum est. Omissio verò informationum faciendarum secundum Regulam, & Canones, si persona est nota, nullam culpam, vel pœnam parit, neq; etiam in foro externo, vt Mir. tom. 1. man. quaest. 18. art. 1. sine, Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de recept. nou. ver. Ac primum, pag. mihi 430. Cord. in reg. Min. cap. 2. quaest. 4. ver. Quomodo autem, ibi Polit. num. 14.

§. 1. Quomodo, & de quibus faciendæ sint informationes venientium ad Religionem.

27

IDE Rodriq; tom. 3. quaest. reg. q. 10. art. 2. & 3. Mir. tom. 1. man. quaest. 21. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. à num. 11. Vech. de nou. disp. 6. Portel in dub. reg. ver. Nouitij inform. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de recep. nou. ad hab. Felt. in const. Præd. p. 2. à cap. 3. Cord. & Polit. loc. cit. Nald. in sum. ver. Nouitius, nu. 1. Bea 4. p. cas. cas. 18. Ledes. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 3. Cruz de sta. relig. lib. 1. cap. 8. dub. 2. concl. 2.

28. Nota quòd multa requiruntur in recipiendo ad Religionem, tum iure naturali, tum iure pontificio, tum iure particulari singularum Religionum. Iuræ naturæ requiritur, vt eam induendus habeat habilitatem tum animæ, tum corporis, quæ est necessaria ad finem, ad quem est instituta Religio, quam intendit profiteri. Iure pontificio communi requiruntur aliqua, & alia iure pontificio particulari Sixti V. & aliorum Pontificum. Iure particulari Religionum requiruntur ea, quæ vnaquæque Religio specialia habet. Circa ea, quæ iure naturæ requiruntur, oportet, vt illi, ad quos pertinet nouitios recipere, regulam prudentiæ sequantur, Deum solum præ oculis, & bonum suæ Religionis habeant, carnis, & sanguinis interesse postponant; ita solum idoneos quò ad tempus, & vires recipiant, considerata Religionis austeritate maiori, vel minori, attentis laboribus, ad quos assumitur induendus; si enim in conuersum assumatur vtribus destitutus, certum est, quòd non erit habilis. Et similiter si ad Religionem Minorum austerissimam assumatur aliquis delicatulus, & debilis, certum est, quòd non attenditur in hoc Religionis bonum. Quò ad habilitatem animæ requiritur, quòd ea polleat recipiendus literarum sufficientia, vel habilitate ad eas addendas, quæ sunt necessaria ad rectè exercendū gradum, ad quem destinatur; quod decreuit Clem. VIII. & confirmauerunt sequentes Pontifices, vt constat ex to. 2. nostr. priu. in cost. 10. Urb. VIII. §. 81. quid enim est ligna assumere in Clericos, & lapides quadrangulares in Conuersos, quàm Religionè homunculis inutilibus replere? Atq; ita in hoc casu videntur docere Ledes. de sta. Relig. in com. cap. 6. concl. 1. & Cord. in reg. Min. cap. 2. quaest. 2. sine. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. num. 19. Putat verò Ledes. peccare mortaliter Superiores admittentes eos, qui dicta capacitate naturali carent. Vide Vech. de nou. disp. 5. dub. 5. Circa ea, quæ requiruntur

Farinact

Miranda, Sorbino

Corduba, Polissim

Rodriq; Miranda, Suarez, Vechius, Portel, Sorbino, Feltus, Corduba, Polissius, Naldus, Beia, Ledesma, Cruz

Suarez

Vechius

Rodriq; Vechius, Portel, Ledesma

Rodriq; Vechius, Diana

Gregorio

Ledesma, Corduba, Suarez

Vechius

jure Pontificio, tum communi, tum particulari dicam multa hic infra, ubi de omnibus, & singulis disseram. Circa ea, quae specialia sunt in qualibet Religione, ego solum hic explicabo, quae sunt specialia in Religione nostra, Qui cupierit scire, quae sunt specialia in Religione Iesuitarum, adeat Suar. tom. 4. de Relig. tr. 3. lib. 2. cap. 1. & pro Religione Minorum, adeat Cord. in dicta reg. cap. 2. quæst. 4. Mir. tom. 2. man. quæst. 21. art. 2. Soib. in comp. ver. Nouitius, tit. de recep. nou. ver. Itaque ex vi regulæ, pag. mihi 430. pro Religione Prædic. vide festo in const. dicti Ord. p. 2. à cap. 3.

29. Noto 2. quòd informatio de prædictis suscipiendorum qualitatibus fieri potest tam per iudices Ecclesiasticos, quam seculares, modò tamen examinanda proponatur ijs, quorum interel nouitium recipere. Ita Rodriq; tom. 3. quæst. reg. q. 10. art. 2. fin. & in sum. p. 2. cap. 4. num. 4. & 5. Mir. tom. 1. man. quæst. 21. art. 5. concl. 1. Vech. disp. 6. dub. 2. num. 4. Beia 4. p. cal. cal. 18. ver. finem: Portel in dub. reg. ver. Nouitij infor. nu. 3. Cum enim non præscribatur in dictis bullis, per quos fieri debeat, arbitrio relinquitur prudentis.

30. Aduerte tamen, quòd debet talis informatio esse iuridica, nimirum facta per duos, aut tres testes iuratos, qui iurent, in tali persona a se ipsis bene cognita, non esse vllum ex impedimentis contentis in præf. const. Quòd isti testes debeant esse iurati, dicunt cit. DD. & constat, quia testes sine iuramento non faciunt fidem, Glossa in cap. Cum olim, ver. Fratrum, de priu. habetur cap. Tuis, & cap. Nuper, de test. quod quidem iuramentum cum sit in fauorem Religionis, prætermitti non poterit, etiam de consensu partium, vt Mir. loc. cit. concl. 4. sine; Vech. num. 5. Quòd debeant iurare, personam esse à se cognitam, Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. num. 14. & patet, quia alioquin nihil probarent. Et hoc pacto informatio erit accurata, & diligens, vt requirit Sixtus, vt dicit Suarez loc. cit.

31. Aduerte etiam, quòd dicta informatio potest non solum fieri per iudices Ecclesiasticos, & seculares, sed etiam per aliquem fratrem idoneum, specialiter deputandum ab illis, qui habent auctoritatem recipiendi nouitium. Qui frater deputatus poterit coram notario seculari, vel etiam religioso, seu per semetipsum testes etiam seculares absq; strepitu iudicij, sed per scrutinium secreti examinare, eisq; iuramentum præbere, absq; alia Ordinarij facultate, & sic dictam iuridicam informationem sumere, sumptamq; ijs præsentare, qui de ea debent consultare. Ita Suarez, Beia loc. cit. Vech. num. 4. Mir. loc. cit. art. 1. concl. 2. sine; Ledesma. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 3. diff. 7. ver. Digo lo segundo, pag. mihi 256. Ita concessit Clem. VIII. in sua const. In his quæ, data die 7. Septemb. 1597. quam refert Rodriq; loc. cit. art. 1. Pro Ordine Minim. Sixtus V. statuit, dictam informationem fieri posse per vnum ex Socijs Prouincialis, vel per Prouincialem ipsum. Ita expressè in sua const. Et si nos, de qua hic supra num. 7.

32. Aduerte etiam, quòd antequam habitus Religionis alicui concedatur, debent præfatæ

informationes haberi à deputatis. Quòd si fieri nequirent, eo quòd timetur, ne induendus precibus, vel minis, parentum a sancto proposito auertatur, poterunt eo calu omitti vique ad professionis tempus; & interim poterit nouitio habitus tradi, sumpto ab eo iuramento coram testibus, quòd nullum habet impedimentum ex contentis in dictis const. Sixti. Ita concessit Clem. VIII. in dicta const. In his, quæ, & dicunt Rodriq; & Miranda loc. cit. Portel ver. Nouitij infor. num. 2. formam autem tale iuramentum sumendi vide apud Miranda loc. cit. quæst. 21. art. 1. concl. 3. Quæ tamen non est necessaria. Sufficit, quòd dictus nouitius coram testibus iuret, se nullum habere impedimentum, quòd ipsum inhabilet ad sumendum habitum Religionis iuxta Pontificias const. præsertim Sixti. Debet autem tale iuramentum fieri coram ijs, ad quos spectat eum recipere, vel coram superiore immediato conuentus, vel aliquo ex Collegis, seu etiam Prouinciali in ordine nostro, qui deinde coram omnibus deputatis fidem faciat de tali iuramento ab induendo sumpto. Quæ fides, seu iuramentum à dictis deputatis in scriptis est recipiendum, tum ad hoc, vt possint se tueri, si super hoc eis aliqua moueatur lis, tum vt inferatur deinde in informationibus, quæ plene rite sumenda erunt ante professionem.

33. Noto 3. quòd prædictæ informationes iuridice non debent fieri de omnibus requisitis in individuo, secundum naturam, ius commune, & regulas, seu constitutiones particulares cuiusq; Religionis, sed solum de his, quæ requiruntur secundum const. Sixti. Atq; ita prædictis informationibus sumendis. 1. interrogabuntur testes, an cognoscant parentes. N. licet enim hæc interrogatio solum videatur postulata à Sixto, vt constaret recipiendum non esse illegitimum, cum ipse omnes illegitimos ad Religionem admitti prohibuisset, nisi sub certis formis; cum verò quòd ad hanc partem illa constitutio sublata sit per const. Greg. XIV. omnes illegitimos ex quocumq; coitu admittentis, videri posset alicui eam interrogationem modò non esse amplius necessariam. Sed re vera adhuc est necessaria, vt Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. num. 12. tum ad certiorè personæ cognitionem, morisq; eius melius cognoscendos, non enim solet arbor mala bonos fructus facere. Tum quia, si constet esse illegitimum, licet recipi possit, tamen secundum const. Greg. XIV. debent specialiter testes interrogari, an sit bonæ indolis, & specimen virtutis præferat, an habeat merita, quæ defectum natalium suppleant, an eius receptio Religionis profutura videatur: quas interrogationes de legitimis fieri non est necesse, secundum præfatam constitutionem. Ijs tamen omissis, vel non subsistentibus, professio secunda valida est, quia eam non inualidat Pontifex, vt bene Rodriq; to. 3. quæst. reg. quæst. 10. art. 5. ver. At In; Miranda tom. 1. man. quæst. 19. art. 3. concl. 3.

34. 2. Debent interrogari testes de vita ante acta, & moribus induendi, an scilicet sciant, N. esse virum probum, ac bonis moribus præditum, & præsertim an sciunt, cum perpetrasse aliquod delictum, vt homi;

Rodriq;
Miranda,
Vechius,
Beia.
Portela

Ledesma,

Rodriq;

Suarez;

Rodriq;
Miranda;

homicidium p̄dicatorium, & per insidias, furtum, latrocinium, vel quid simile, puta magnum sacrilegium, virginem rapiendo, & stuprando, sanctimonialem violando, si fuerit sodomica, bestialis, parentum percussor notorius, & notabilis percussor Episcopi, aut Cardinalis, aut Prælati, vel etiam Clerici, aut Monachi, vt aduertit Llam. in app. §. 14. sine, & Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 15. An sciant, aliquod ex prædictis delictis fuisse deductum in iudicium, aut quòd super eo facta fuerit inquisitio. An sciant, N. esse debitum supra suas facultates onultum; an ratiocinijs tam publicis, quàm priuatis esse obnoxium. De hac interrogatione secundum omnes suas partes dixi aliqua tom. 1. huius op. quaest. 1. cap. 25. §. 3. à ver. Primò autem circa. Et aduerte cum Llam. loc. cit. §. 16. quòd qui in rixa aliquem percussisset, vel alapam, seu vulnus inflixisset pugno, vel ferro, vel lapide, non prohiberetur ad Religionem recipi, etiãsi de his iam cœpisset fieri informatio in curia. Idem dic de paruo furto. Quod etiam notauit Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 14.

35. 3. Interrogari debent testes, an induendus Religionem ingredi præterdat sponte, & Religionis, ac pietatis seruore, an verò aliqua humana ratione ductus. Mir. tom. 1. man. q. 21. art. 3. sine, dicit hanc interrogationem posse omitti, quia non est in vsu; Suarez loc. cit. nu. 16. ait de ea non esse specialiter, nec scrupulosè inquirendum. Sed eam puto necessariam quò ad duo 1. an induendus ex propria voluntate, & libertate, an timore vel minitax mortis ab inimico, vel altarum minarum, illum statum eligat. 2. an talem statum eligat propter humanum aliquod interesse odij, humoris, vel amoris, aut falsarum promissionum, quæ possunt extrinsecè constare ijs, qui induendi personam intrinsecè noscunt.

§. 2. Quas condiciones debeat habere secundum ius naturæ, & commune recipiendus ad habitum Religionis.

36 IDE Cord. in reg. Min. c. 2. quaest. 4. ver. De iur. autem comm. Mir. tom. 1. man. q. 17. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de recep. nou. ad hab. ver. De iur. autem com. pag. mihi 430. Vech. de nou. disp. 2. Portel in dub. reg. ver. Nouitij qual. num. 22. Syl. ver. Religio, 2. à quaest. 3. Angel. ver. Religiosus, à §. 4. Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. Ledes. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 1. & 2. à pag. 234. Tab. ver. Religio, à num. 9. Rosel. eod. 2. à §. 1. Pifanel. eod. 2. Rodriq. in sum. p. 2. cap. 6. Sanch. 5. in dec. cap. 4. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. Reg. in Prax. lib. 18. à num. 376.

37. Dico 1. vsu perpetuo rationis carens est naturaliter inhabilis ad Religionis ingressum. Itè P. De Baifio in direct. elect. p. 1. cap. 15. num. 2. Sanch. loc. cit. num. 53. Abb. in cap. Sicut, el 1. de reg. num. 1. vbi Barb. nu. 2. Suar. cit. nu. 3. Mir. art. 5. concl. 3. Sylu. ver. Relig. 5. quaest. 2. Cord. loc. cit. Sorb. cit. ver. Quarta quòd non sit, pag. mihi 431. Angel. ver. Noui-

tius, §. 8. Vech. loc. cit. dub. 7. Azor p. 1. lib. 12. cap. 2. quaest. 5. Prob. 1. ex cap. Sicut, el 1. de reg. vbi ea ratio redditur, quia in eo statu non potest homo consentire, vt probetur in ordine ad obligationem præstandam per votum professionis. 2. quia probatio sine vsu rationis esse non potest, cum hat per experientiam, quæ est actus rationis.

38. Noto 1. quòd si dicti vsu rationis carentes per centum annos starent in Religione, nunquam possent profiteri, & si prohterentur, professio esset nulla; sicut enim non possunt matrimonium contrahere, l. Furor, ff. de spons. ita nec professionem facere, quæ est spirituale matrimonium, ad hos enim actus requiritur omnimoda libertas, quæ caret amens, & furiosus.

39. Noto 2. quòd si quis amens per multum temporis in Religione staret, & postea per miraculum ad mentem rediret, non posset ratione præteriti temporis professionem facere, aut nouitius reputari, etiam si ratam habere vellet primam receptionem; actus enim ille habitum sumendi ex intrinseca repugnantia, & incapacitate personæ est omnino nullus, vnde in eo fundari non potest nouitiatus, seu probatio Religionis. Adde, quòd per reg. 18. Non firmatur, de reg. iur. in 6. actus à principio nullus, per subsequens tempus non validatur. Atq; ita Abb. loc. cit. num. 4. Ang. Syl. Sanch. Azor loc. cit. Suar. num. 4. Verum quidem est, quòd si ante amentiam integrum nouitiatum fecisset, poterit tempore amentix professionem factam, ad sanitatem redactus, absq; nouo nouitiatu ratificare, vel si post recuperatam sanitatem nouitiatum incipiat, & cum dicta mentis sanitate perfectè compleat, poterit suo tempore professionem facere, vt Sanchez, Syluester loc. cit. Item receptus tempore furix, post quatuor, vel sex menses ad mentem rediens, licet suæ receptioni consentiat, tempus tamen illud in anno probationis computari non potest; quia tunc erat inhabilis. Ita Suar. loc. cit. num. 3. receptus verò in mente sana, si deinde nouitiatus anno per octo, aut quindecim dies in phrenesim incidat, non per hoc tenetur, vel nouitiatum incipere, vel tempus illud phrenesim supplere, cum omnium Religionum praxis tempus tam breue pro nihilo ducat; secus verò est, si in dicta mentis alienatione duret per mensem, nam tunc licet non teneatur nouum nouitiatum incipere, cum non censeatur eo tempore nouitiatus interrumpi, sed dormire, nouitio in Religione sub obedientia Prælati permanente, tenetur tamen illud tempus amentix supplere, quia qui rationis compos non est, nec sub obedientia stare, nec disciplinam monasticam experiri potest. Atq; ita Sanchez loc. cit. num. 55. Barbosa in cap. Sicut, el 1. de reg. nu. 2. Contrarium tamen censent Suarez loc. cit. num. 3. sine, & Vech. loc. cit. dub. 7. num. 4. nimirum quòd quando amentia per mensem durauit, nouus nouitiatus incipiendus est.

40. Dico 2. nullus ante pubertatem perfectam, quæ perficitur in vlrís anno 14. completo, & in fœminis anno 12. est aptus habitum Religionis recipere, quò ad austeritates Religionis experiendas, nouitiatumq;

Llamas.
Portel.

Miranda.

Azor.

Angel.
Syluester.
Sanch.
Azor.
Suarez.

Corduba.
Miranda.
Sorb.
Vechius.
Portel.
Syluester.
Angelus.
Suarez.
Ledesma.
Tabiena.
Rosella.
Pifanella.
Rodriq.
Sanchez.
Lessus.
Reginald.

De Baifio.
Abbat.
Barbosa.

Sanchez.
Barbosa.
Sazrus.
Vechius.

Sanchiz.
Azor.
Sylu.
Angelus.
Rosella.
Armillia.
Tabiena.
Ieffius.

incipiendum. Ita Sanch. 5. in dec. cap. 4. nu. 22. Azor p. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 4. Sylu. ver. Religio 5. quæst. 1. & ver. Religio 2. quæst. 11. Ang. ver. Nouitius, §. 1. Rosel. eod. num. 9. Armil. num. 1. Tab. eod. §. 1. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 35. Prob. 1. ex cap. Si in qualibet; & cap. Puella, 20. quæst. 2. cap. Ad nostram, cap. Cum virum, cap. Postulasti, de reg. cap. 1. & 2. de reg. in 6. 2. quia tempus nouitatus datur ad hoc vt nouitius experiri possit Religionis austeritates, inter quas supremum omnium locum obtinet obseruantia castitatis, cuius difficultates impuberes experiri nequeunt.

D. Thom.
Suarez.
Sanchez.
Miranda.

41. Noto 1. quod etiam ante pubertatem possunt pueri habentes vsum rationis de voluntate saltem negatiua, idest non contradictoria, parentum, vel tutorum, ad Religionem recipi. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 5. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 1. num. 7. Sanch. 4. in dec. cap. 18. num. 8. Mir. tom. 1. man. quæst. 17. art. 5. concl. 1. & 2. Habetur expressè in cap. Significatum, de reg. Pro hac materia puerorum venientium ad Religionem vide Sanchez loc. cit. & 5. in dec. cap. 4. num. 23. Suar. cap. 2. & 3.

Nauarrus
Rodriguez

42. Noto 2. quod etiam nunc post Trid. sess. 25. cap. 15. de reg. vbi cauetur, quod nullus ad professionem admitti possit ante 16. annum expletum; possunt nihilominus pueri in quacumque aetate ad Religionem admitti, modò ad experiendam Religionem, & nouitatum faciendum ante pubertatem completam non admittantur. Ita Suar. loc. cit. num. 6. Sanch. 5. in dec. cit. num. 22. Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 20. num. 1. Rodrig. tom. 3. quæst. reg. quæst. 15. art. 2. ver. Et aduertendum; Mir. tom. 1. man. quæst. 22. art. 3. concl. 1. Et ratio est, nam concilium solum statuit, ne professio fiat ante 16. annum completum, & cum annum nouitatus non determinet, inquit antiquos canones in suo vigore.

Syluester.
Rosella.
Angelus.
Tabiena.
Pisanella.
Ledesma.
Sanchez.
Azor.
AS. Fausta
Trossus.
Suarez.
Ieffius.
Portel.
Miranda.
Ieffius.

43. Dico 3. Seruus non potest ad Religionem admitti absq; licentia domini, admittum autem tenetur Religio domino petenti intra triennium, computandum à die, quo sciuerit, ipsum fuisse Religionem ingressum, restituere, cum omnibus, quæ ad Religionem tulit, cumq; promissione ex parte domini de impunitate, etiam si professionem emisisset, falsis testibus se liberum probando. Si verò Religio eum scienter admittit, vel, cum esset incognitus, fuit negligens in inquirendo, tenetur ipsa domino pro seruo satisfacere. Ita Sylu. ver. Religio, 2. q. 3. Rosel. eod. §. 1. & 2. Ang. eod. §. 5. Tab. §. 10. Pisan. Religio 2. §. Vtrum seruus, & §. Quid si seruus. Ledes. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 1. à ver. A cerca de la primera, pag. mihi 236. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 42. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 1. quæst. 3. A S. Fau. in thes. lib. 5. quæst. 129. Trot. de perf. cler. lib. 2. p. 1. req. 3. num. 13. & 14. Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 6. num. 2. Less. loc. cit. nu. 31. Portel in dub. reg. ver. Nouitij qual. num. 23. Mir. tom. 1. man. quæst. 17. art. 2. Fess. in const. Præd. p. 2. cap. 5. Prob. ex cap. Si seruus, d. 54. & cap. Si quis incognitus, 17. quæst. 2. vbi omnia supra dicta habentur. Et ratio est manifesta, quia seruus, de quo loquor, est omnino domini sui;

vnde in illius præiudicium se non potest cuiquam obligare; cum Deus, neq; Ecclesia quidquam velit cum præiudicio tertij.

44. Noto 1. quod post dictum triennium non potest dominus seruum amplius reuocare à Religionem, emisit, vel non emisit professionem; quia in Religionis fauorem manumissus censetur, & dum dominus intra dictum triennium, sciens Religionem ingressum, cum non repetijt, consensit præsumitur: & colligitur expressè ex cap. Si quis incognitus cit. & docet Sanch. loc. cit. num. 44. Azor cit. ver. Quæres quo pacto.

45. Noto 2. quod difficultant DD. an professio serui facta intra triennium valeat. Putat valere Suarez loc. cit. num. 3. inualidam dicunt Anton. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 6. Sanch. cit. num. 49. A S. Faust. loc. cit. quæst. 131. eo modo, quo irrita est professio coniugis, altero inuito; licet enim possit seruus castitatem vouere; non potest tamen se Religionem tradere in præiudicium domini; & licet iure canonico id vetitum non reperitur, est tamen vetitum iure naturæ, quatenus nemo alteri tradere potest, quod suum non est; & quætere legem vbi adest ratio naturalis, est inhimitas intellectus, vt ex Arist. 8. phy. tex. 220 colligit Gomez tom. 2. var. cap. 10. de indiuid. num. 1. Steph. De Federic. de iur. interp. p. 1. num. 3. Quare dicendum est, quod hic seruus reuocatus à domino, professione peracta, si deinde manumittatur, non tenebitur ad Religionem redire, nec interim castitatem, nec alia vota essentialia seruare, vt Sanch. cit. Et colligitur clarè ex c. Quidam, de conuers. conjug. ibi vnde ad monasterium ratione voti non tenetur redire. Quod tamen limita, nisi seruus dicta vota faciendum in professione, ea seruare intendisset, etiam ab ipsa professione abstrahendo.

D. Anton.

Aristotel.
Gomez.
De Federic.

46. Dico 4. non potest Episcopus, Episcopatu relicto, Religionem ingredi, absq; licentia obtemperata Papæ. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 7. corp. Sanch. 4. in dec. cap. 25. num. 36. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 14. num. 14. & lib. 6. cap. 8. Ang. ver. Religiosus, §. 12. Syl. ver. Religio, 2. quæst. 8. Rosel. eod. 2. §. 8. Tab. eod. §. 12. Pisan. eod. 2. §. Vtrum Episcopi, & c. Vech. de nou. disp. 2. dub. 3. num. 1. Mir. tom. 1. man. quæst. 17. art. 3. Less. loc. cit. num. 24. Reg. in prax. lib. 18. num. 377. ver. Postremò. Prob. tum ex cap. Licet, de reg. & ex cap. Nisi cum pridem, de ren. vbi causa ingrediendi Religionem non permittitur Episcopo Episcopatu renunciare. Tum quia sunt maritati suæ Ecclesiæ, vnde eam deserere non possunt absq; illius consensu, quem consensum sibi reseruatuit Papa, cui iurauerunt obedire. Tum quia status Episcoporum perfectior est statu Religionum, vt probat D. Thom. 2. 2. quæst. 184. art. 7. sed à perfectiori ad minus perfectam transiri non potest sine licentia, vt sumitur ex dicto c. Licet, de reg.

D. Thom.
Sanchez.
Suarez.
Angelus.
Syluester.
Rosella.
Tabiena.
Pisanella.
Vechius.
Miranda.
Ieffius.
Reginald.

47. Noto 1. ex Suar. lib. 6. eit. cap. 8. quod conclusio intelligitur de Episcopo electo, confirmato, consecrato, & actualiter habente suam Ecclesiam, cuius curam gerit; Episcopus verò electus solum potest ingredi, quia hic potest liberè renunciare, antequam confirmetur, per cap. Inter corporalia, vbi glossa ver.

ver. Confirmatus, de transl. Ep. ergo & poterit Religionem ingredi, Episcopus autem confirmatus, licet nondum consecratus, non potest Religionem ingredi, quia iam est verè Episcopus, & sponsus talis Ecclesiae. Suar. num. 2. Episcopus tamen consecratus, si nullius Ecclesiae Episcopus sit, potest liberè Religionem ingredi, ut qui V. G. Episcopatu renunciauit, quia iam solutus est à vinculo spiritualis matrimonij suae Ecclesiae. Suar. num. 4. qui aliter iudicat de Episcopis titularibus num. 5. quia hi solum per accidens sunt absentes à sua Ecclesia. Professio verò Episcopi absq; licentia Papae facta est nullus. Tum quia vinculum Episcopi cum sua Ecclesia est indissolubile iure diuino, vnde quaecumq; dissoluitur, non humana, sed diuina auctoritate, id est auctoritate Papae, qui est Christi Vicarius, dissolui debet, ut dicitur dicto cap. Inter corporalia. Tum quia de spirituali matrimonio eo modo, quo de carnali, philosophamur, sed in hoc non licet sine licentia coniugis Religionem ingredi, ergo neq; in illo sine licentia Papae; vide Suar. à num. 7.

48. Noto 2. quòd quicumq; alij Praelati inferiores, siue curam animarum habentes, siue non, etiam si dignitatem habeant quasi Episcopalem, sunt habiles ad Religionem ingressum, absq; licentia Papae, cum sola licentia petita, licet non obtenta, Ordinariorum, quibus subduntur, quòd si exempti sunt, etiam eximuntur à dicta licentia petenda, vel, ut dicit Suar. cit. num. 14. sufficit licentiam petere ab illo Episcopo, cui debent esse subiecti, nisi essent exempti. Atq; ita D. Thom. 2. 2. quaest. 189. art. 7. Syl. Ang. Rosel. loc. cit. Ghet. in theol. mor. ver. Religio, q. 50. Suar. cit. num. 13. & 14. & habetur in cap. Dux sunt, §. Si quis horum, 19. q. 2. Aduerte tamen, quòd beneficia talium Religionem ingredientium, infra annum probationis non sunt alicui conferenda, sed interim eis est inseruiendum per alios, assignata eisdem congrua portione; cap. Beneficium, de reg. in 6. vbi aduerte, quòd illa clausula, quae subditur in dicto cap. Nisi confiet, quòd vitam voluerit absolute mutare, hodie non habet locum intra annum nouitatus, propter decretum Trid. sess. 25. de reg. cap. 5. in quo statuitur, quòd, anno non expleto, locum non habet professio tacita, vel expressa, licet expressè constet, quòd voluerit vitam mutare: nec est valida renunciatio facta à dicto beneficiario sui beneficij, nisi seruata forma eiusdem concil. cap. 16.

49. Dico 5. qui contraxit legitime, & consummauit matrimonium, non potest Religionem ingredi, absq; alterius coniugis expressa licentia. Ita Syl. ver. Religio, 2. quaest. 9. Angel. ver. Religiosus, §. 14. Tab. ver. Religio, num. 13. Ledes. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 1. ver. La segunda condicion, pag. mihi 237. Rodriq; in sum. p. 2. cap. 6. num. 1. & tom. 3. quaest. reg. quaest. 13. art. 1. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 25. Rosel. ver. Impedimentum 11. statim in princ. Azor to. 1. lib. 12. à cap. 1. quaest. 6. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. num. 5. Vech. de nou. disp. 3. dub. 3. num. 1. Mir. tom. 1. man. quaest. 17. art. 1. concl. 2. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 5. Barb.

in cap. Quidam, de conuers. coniug. num. 1. Regin. in prax. lib. 18. num. 377. A. S. Fau. in thes. relig. lib. 5. quaest. 74. Cord. in reg. Minor. cap. 2. quaest. 4. ver. 2. conditio. Rebell. de obl. iust. p. 2. lib. 3. quaest. 4. sect. 2. num. 13. Coninck de sac. tom. 2. disp. 26. dub. 3. nu. 30. Prob. tum ex cap. Quidam; cap. Veniens; cap. Accedens, cap. Placet, de conuers. coniug. cap. Si quis coniugatus, 27. quaest. 2. Tum ex 1. Cor. 7. his, qui matrimonio iuncti sunt, praecipio non ego, sed Dominus, mulierem à viro non discedere. Et Matth. 19. Quod Deus coniunxit, homo non separet. Tum quia vxoratus sui iuris non est, & quod alteri iam traditum est, alij elargiri non potest. Quod autem matrimonium cenleatur consummatum, vide Sanch. lib. 2. de matr. disp. 21. & 22. Et accipe generalem regulam. Per nullam copulam verè matrimonium consummatur, ita vt coniuges non possint Religionem ingrediendo illud dissoluere, nisi ipsam ita habeant, vt possit ex ea sequi generatio. Ita Coninck. loc. cit. dub. 4. num. 50.

50. Noto 1. quòd potest coniux post consummatum matrimonium, de licentia alterius Religionem ingredi, sed requiruntur 3. conditiones. 1. quòd coniux relictus, si iuuenis sit, pariter, & ipse Religionem ingrediatur, & altero professionem emittente, eam similiter & ipse emitat. Si verò sit senex, & de quo nulla possit esse incontinentiae suspicio, requiritur, quòd votum castitatis emitat; cap. Cum sis; cap. Vxoratus, cap. Ad Apostolicam, de conuer. coniug. fuse Sanch. lib. 7. de matr. disp. 32. à num. 2. Qui tamen disp. 33. num. 2. censet, quòd, quamuis coniux manens in seculo cum voto castitatis sit iuuenis, & suspectus de incontinentia, valida est alterius professio de ipsius licentia facta. Nam licet text. cit. petant, vt coniux iuuenis simul profiteatur in aliqua Religione, non irritant tamen professionem ab altero coniuge factam. Immo putat Sanch. loc. cit. num. 4. validam esse professionem, etiam si coniux iuuenis manens in seculo, nullum votum castitatis emitat, quod probat ex cap. Ex parte, el 1. de conuer. coniug. & cap. Agathosa, 27. quaest. 2. Secunda conditio est, vt licentia sit sponte concessa, non metu cadente in constantem virum, vel dolo extorta, alioquin professio nulla erit, & liberum erit manenti in seculo professum reuocare. Ita Sanch. loc. cit. disp. 35. num. 1. 3. 9. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 1. quaest. 6. At autem Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 7. num. 10. quòd sufficit, vt dicta licentia sit tacita; quia scienti, & consentienti non fit iniuria, per reg. 27. de reg. iur. in 6. & qui tacet, consentire videtur, per reg. 43. eod. lib. per licentiam autem tacitam intelligitur, quando alter coniux scit factum alterius, & non prohibet. Ita etiam Azor ver. Si queras: & Regin. in prax. lib. 18. num. 377. ver. Si queras, 3. conditio est, vt id fiat cum auctoritate, & consensu Episcopi; cap. Si vir, & vxor. 27. quaest. 2. quem consensum esse omnino requirendum sub poena peccati mortalis, docet Rebell. de obl. iust. p. 2. lib. 3. quaest. 4. sect. 2. num. 18. quia consensus Episcopi in dicto cap. requiritur de praetep. to. Sed puto cum Sanchez loc. cit. disp. 32.

Reginald.
A. S. Faust.
Corduba.
Rebellus.
Coninck.

Suarez.

D. Thom.
Syluester.
Angel.
Rosella.
Ghetius.

Syluester.
Angelus.
Tabiena.
Ledesma.
Rodriq;
Vesius.
Rosella.
Azor.
Suarez.
Vechius.
Miranda.
Sanchez.
Barbosa.

num. 3. dictum consensum solum requiri in eo cap. de honestate. Tum quia dictum cap. videtur loqui in casu, quo vir, & mulier vellent monasterium construere, & ad illud transire, quo casu certum est Episcopi licentiam requiri, cap. Nemo, de consecr. d. 1. vt dicit Glossa In dicto cap. ver. Conscientia. Tum quia ait Sanch. consuetudine receptum esse, vt ea licentia non petatur. Conueniunt tamen omnes, quod dictus consensus non habitus, nec requisitus, nullo modo professioni cum alijs conditionibus factæ officit.

51. Noto 2. quod, si matrimonium non fuit consummatum, licet sit ratum per verba de presenti, potest coniux, absq; licentia, immo cum repugnantia alterius, Religionem ingredi. Quia tunc neq; damnum, neq; iniuria alteri coniugi irrogatur; & statuitur de fide in Trid. sess. 24. can. 6. de refor. matr. & habetur in cap. Verum, cap. Ex publico, & conuer. coniug. & cap. Desponsatam, 27. q. 2. & docent Rebell. loc. cit. nu. 10. Sanch. lib. 2. de matr. disp. 18. num. 3. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 8. num. 69. & alij communiter. Quo autem iure id competat professioni religiosæ, disputant Less. loc. cit. Coninck. de sac. tom. 2. disp. 26. num. 31. Sanch. disp. 19. loc. cit. Ego credo, quod illi competat iure naturæ, approbato à temporibus Apostolorum, quo cuiq; licitum est perfectiorem sibi statum querere, quando id potest sine alterius iniuria. Et aduerte, quod in cap. Ex publico cit. datur tempus 2. mensium coniugibus ad deliberandum, an velint Religionem ingredi, vel matrimonium consummare, intra quod bimestre neuter coniugum tenetur alteri reddere debitum, vt Tol. lib. 7. cap. 24. num. 3. ver. Quartus casus; Sanch. lib. 2. de matr. disp. 24. num. 25. Quod quidem bimestre non est ad profitendum, cum obstat Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. sed ad ingrediendum Religionem, & nouitiatum faciendum. Ita Coninck. loc. cit. num. 48. Vech. de nou. disp. 3. dub. 2. num. 3. vnde requiritur, quod alter coniux manens in seculo, expectet, donec coniux Religionem ingressus professionem in ea emitat; Quare si Religionem ingrediens solum sit in ætate 14. annorum, tenetur qui remanet in seculo, antequam aliud matrimonium ineat, expectare 2. annos, cum professio iuxta Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. non possit fieri nisi completo anno 16. Atq; ita Sanch. lib. 2. de matr. disp. 24. à num. 8. Rebell. cit. nu. 22. Henriq; lib. 12. cap. 5. num. 8. verum quidem est, quod si Religionem ingressus, in fraudem coniugis transfret de vna Religione in aliam, ad tempus professionis dilatandum, posset compelli, dato termino peremptorio, à iudice ad remanendum in vna Religione, in qua, completo nouitiatu, professionem emitat, vel ad coniugem redeat, vt Sanch. loc. cit. num. 9.

52. Noto 3. quod professio facta absq; coniugis licentia post consummatum matrimonium, est omnino nulla, & potest qui in seculo manet, professum coniugem reuocare. Ita in cap. Placet, & in cap. Quidam, de conu. coniug. Et ratio est, quia, cum coniux dominium sui corporis non habeat, sed alter coniux, iuxta illud 1. Cor. 2. *Vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier, nec mulier sui corporis potesta-*

tem habet, sed vir, non potest illud in dominium Religionis transferre. Atq; ita Sanch. lib. 7. de matr. disp. 34. num. 1. Suarez lib. 6. de relig. cap. 7. num. 2. Et votum illud emissum à coniuge, altero ignorante, inuito, vel contradicente, esse omnino irritum, & nullam obligationem inducere, docet Sanch. loc. cit. n. 10. vnde taliter professus, & ad seculum ab altero coniuge reuocatus, mortuo coniuge reuocante, non tenetur ad Religionem redire, cap. Quidam, de conu. coniug. Sanch. num. 12. Barb. dicto cap. Quidam, num. 5. Mir. to. 1. man. q. 17. art. 1. concl. 5. hinc. Neq; etiam redire tenetur, si post reuocationem coniugem pœniteat reuocante; Sanch. num. 13. Immo taliter sine licentia professus, propria potest auctoritate Religionem deserere, etiam altero coniuge non reuocante, cum votum illud professionis fuerit omnino nullum; Sanch. num. 15. An autem professio facta sine licentia coniugis, quæ est nulla, vt dixi, validetur, accedente coniugis consensu, censet Sanch. num. 16. non validari; quia non conualefcit in tempore, quod ab initio fuit nullum. Contrarium videtur tenere Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. num. 10. An etiam coniux licentiam datam coniugi ingrediendi Religionem possit reuocare, affirmat Suar. cit. num. 7. dum coniux probatur in nouitiatu. An autem quando iam est professus, affirmat idem Suar. loc. cit. lib. 6. cap. 7. num. 15. si coniux in seculo manens nullum votum religionis, vel perpetuæ castitatis emisit, quia ille consensus non fuit ab Ecclesia acceptatus, nisi sub conditione, quod manens in seculo castitatem perpetuam voueret, vt colligitur ex cap. Vxoratus, de conuer. coniug. Suar. adhæret Rebell. loc. cit. num. 21. Dici tamen posset, quod neutro casu possit coniux semel datam licentiam reuocare; per illam enim se spoliavit iure, quod habebat super coniugem, vnde sine nouo consensu illius non potest illud acquirere. Quod enim semel placuit, amplius displicere non potest, per reg. 21. Quod semel de reg. iur. in 6. Nec refert, quod Religionem ingressus possit ad seculum redire, quo casu coniux relictus tenetur eum recipere; nam, cum illa licentia sit data in fauorem ingrediendi Religionem, eo fauore potest ille vti, & non vti, cum vnicuiq; liberum sit iuri suo renunciare; fauorem autem concedens, illum reuocare non potest, nisi in casu abusus, quod non contingit in casu nostro. Et coniux manens in seculo cogendus esset castitatem vouere; quæ est determinatio illius cap. Vxoratus.

53. Noto 4. quod coniux innocens propter alterius coniugis adulterium notorium, vel propter latam à legitimo iudice diuortij sententiam, potest, inuito coniuge adultero, Religionem ingredi; constat ex cap. Constitutus, cap. Veniens, de coniu. cap. Agathosa, 27. q. 2. per adulterium enim amittit coniux ius, quod in coniuge habebat, cap. Significasti, de diuor. c. fin. de adul. c. 1. & 2. 32. q. 1. Sanch. lib. 10. de matr. disp. 11. nu. 2. & 10. Gutierr. can. q. cap. 25. lib. 1. num. 3. Syl. ver. Diuortium, q. 13. dicto 2. num. 16. Vener. in ex. Ep. lib. 1. cap. 67. num. 9. Propter adulterium verò occultum non licet coniugi in foro externo, altero dimisso, ad Religionem transire; Azor tom. 1. lib. 12.

Lessus.
Coninck.
Sanchez.

Vechius.

Henriq;

Barbosa;
Miranda;

Suarez;

Rebellus;

Sanchez;
Gutiérrez;
Sylu.
Venerus;

Azor;

lib. 12, c. 1. q. 6. ver. Si quaeras. Et posse etiam, cessante scandalo, hoc casu innocentem ad Religionem transire, censet Sanch, loc. cit. num. 11. & 12. Non potest tamen coniux adulter ad Religionem transire, in eaq; profiteri, innocente inuito, ignorante, aut inconsulto, etiam lata diuortij sententia; quia diuortium ut in fauorem innocentis, ut absoluitur a domino, quod super illum habebat nocens, non ut priuetur dominio, quod super nocente i, se habet, alioquin puniretur sine culpa, contra reg. 23. Sine culpa, de reg. iur. in 6. Atq; ita D. Thom. in 4. d. 35. q. vn. ar. 6. ad 3. Sanch. loc. cit. disp. 10. num. 12. & 13. Vech. de nou. disp. 3. dub. 3. n. 9. & 10. Sed praesumitur innocens concedere licentiam ingrediendi Religionem, si sciat, & non contradicat; Ant. 3. p. tit. 1. cap. 21. §. 6. ver. Effectus accus. Sanch. num. 14. quia qui tacet, consentire videtur. Similiter si coniux innocens monitus de sibi adultero reconciliando, recuset, potest adulter Religionem ingredi, & profiteri; nec professum reuocare poterit, quia reconciliationem non admittens, mutandi statum licentiam concedere videtur, & licet ingressui ipsi retrahatur, non obstat, quia est irrationabilis voluntas, cui deferendum non est; Sanch. num. 16. Et aduertit, quod innocens in seculo remanens, non tenetur votum castitatis facere, nec Religionem profiteri, etiam si luuenis sit, cum nullo iure id cautum reperatur. Sanch. num. 15. Et quando liceat coniugi propter haeresim, vel apostasiam a fide alterius coniugis, ad Religionem transire, vide Sanch. loc. cit. disp. 15. a num. 2. Et quando ob sanctitiam, & furorem coniugis, vide eisdem disp. 18. a num. 47. Aduerte etiam, quod quando coniux, facto diuortio, potest Religionem ingredi, interrogationi, quae habitum suscepturis, vel etiam professionem facturis fit, An scilicet uxorem duxerit, & matrimonium consummauerit, potest optime respondere negatiue; intelligitur enim, se uxorem non habere, quae illi impedire possit habitum suspensionem, vel professionem, & respondet ad mentem interrogantis, quae solum interrogat ad videndum, an tale impedimentum habeat. Atq; ita Ledes. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 1. ver. A esta dificultad, pag. mihi 238.

54. Noto 5. quod per ingressum Religionis bona fide factum, etiam professione non secuta, dirimuntur sponsalia, etiam iurata; si enim dirimitur matrimonium per verba de praesenti celebratum ante illius consummationem, multo magis dirimuntur sponsalia, quae solum obligant in futurum; Ledes. loc. cit. ver. La segunda condicion; Sanch. 1. de matr. disp. 42. num. 5. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 1. q. 7. Menoch. de arb. lib. 2. cas. 455. num. 10. Reginald. in prax. lib. 18. num. 278. ver. Quarta propositio; Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 11. num. 10. Dixi, Bona fide, nam si solum ingrediatur ad deludendam promissionem factam, statim egressurus, licet in seculo relicto iam sit sponsalibus solutus, ipse tamen ad seculum reuersus, si alter primis sponsalibus stare voluerit, stare tenetur, & matrimonium contrahere; fraus enim, & dolus nemini suffragari debent, cap. Ex tenore, de resc. & quod per ingressum Religionis dirimantur sponsalia, etiam iurata, docent Ang. ver. Re-

ligiosus, §. 15. Sylu. ver. Religio 2. q. 9. Sanch. cit. disp. 43. num. 3. & constat ex cap. Commissum, de spons. quod non improbat factum, sed consultit, quid esset securius faciendum, & cap. Peruenit, de iur. iur. ubi dicitur, quod promissum non infringit, qui illud mutat in melius. Qui vero contraxit sponsalia, & sub ea spe virginem deflorauit, non potest ingredi Religionem, sed tenetur eam ducere; quia iniuriam sponsae illatam, quam de iustitia resarcire tenetur, non potest aliter compensare; Sanch. loc. cit. disp. 44. num. 3. Vech. de nou. disp. 3. dub. 4. num. 12. A S. Fau. in thes. lib. 5. q. 127. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 30. & hoc, etiam si fictè ducere promiserit, ut Less. Idem dic, quando sponsa, etiam si deflorata non fuerit, grauem tamen passura est iacturam, propter secretam, & nimiam familiaritatem habitam cum sponso; Sanch. num. 4. & 5. A S. Fau. num. 2. Nec satisfacit his casibus, si matrimonium contrahat, & ante consummationem Religionem ingrediatur, quia sic non resarcitur iniuria virginis, & famae; Sanch. num. 7. Nec potest se in his casibus a dictis sponsalibus liberare, facto voto post extortam copulam, dicta spe de ingrediendo Religionem, quia id in praedictum foeminae vouere non poterat, ea tamen mortua, vel sponsalibus legitime solutis, tenebitur votum Religionis implere; Sanch. num. 8. Tenetur etiam virginem sub spe matrimonij defloratam ducere, qui prius voto Religionis erat strictus; quia vinculum iustitiae fortius est vinculo charitatis; Sanch. loc. cit. disp. 45. n. 3. Si vero virgo sciebat, deflorantem cum promissione matrimonij, vinculo Religionis esse strictum, cum decepta non sit, (nisi forte, id non obstat, suasset promissio, quod est facile in simplicibus virginibus) eam ducere non tenetur promittens; Sanch. num. 5. Item qui deflorauit, nulla habita matrimonij promissione, licet postea defloratae matrimonium promittat, potest nihilominus Religionem ingredi, in foro tamen conscientiae, nam in foro fori poterit cogi ad eam ducendam. Ita Sanch. lib. 8. de matr. disp. 36. num. 9. & 12. quia illa promissio ex mera liberalitate processit.

55. Dico 6. professus in Religione omnium strictissima, ut in Religione Minimorum, in nulla alia Religione recipi, nec profiteri potest. Ita Ledes. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 1. ver. La tercera condicion, pag. mihi 238. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. nu. 12. Cord. in reg. Min. cap. 2. q. 17. p. 1. Cruz de sta. relig. lib. 1. cap. 7. dub. 3. concl. 3. Vech. de nou. disp. 13. dub. 1. num. 15. Prob. quia traditus per professionem Religioni perfectiori, non potest tradi alij minus perfectae, quia hoc esset a perfectione recedere, contra illud *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, apius est regno Dei*. Et expresse prohibet Trid. sess. 25. de reg. cap. 19.

56. Noto 1. quod mortaliter peccat, qui a Religione perfectiori transit ad minus perfectam, agit enim contra solemne iam factum Religionis votum, & professio facta in Religione minus perfecta non tenet, quia propria auctoritate non potest quis Religionem strictiorem relinquere, & assumere laxiorem. Ita Ledes. loc. cit. & dixi tom. 1. huius op. quae st. 1. car. 140. concl.

Syluester Sanchez.

A. S. Fau. Lesjins.

D. Thom. Vechius.

D. Anson.

Ledesma.

Sanchez. Azor. Menochi. Reginald. Suarez.

Angelus.

Ledesma. Suarez. Corduba. Cruz. Vechius.

concl. 3. & constat arg. cap. Qui post, de reg. in 6

57. Noto 2. quod professus strictiorem Religionem, laxiorem ingrediens absq; debita facultate, licet per annum steterit in nouitiatu, tempus tamen illud nihil ei proficit ad validam professionem emittendam. Verum quidem est, quod si, dum nouitiatum perficit, recipiat facultatem legitimam profitendi, tempus nouitiatu incipit à 1. ingressu in eam Religionem, non à die acceptæ facultatis, secundum Suar. loc. cit. num. 13. Sed puto, quod incipere debet à die acceptæ facultatis; non enim conualescit in tempore, quod ab initio fuit nullum; reg. 18. Non firmatur, de reg. iur. in 6. Et aduerte; quod Pralati recipientes ad habitum professos alterius Religionis, sunt ipso facto excommunicati per priuilegia singulis ferè Religionibus concessa, quæ refert Cruz loc. cit. & dicit Ledef. loc. cit. Et in specie, quod recipientes Minorum professos, sint ipso facto excommunicati, constat ex const. 5. Iul. II. §. 4. tom. 1. nostr. priu. & ex const. 6. Leon. X. §. 3. ibid. & quod Mendicantes transeuntes ad aliquam Religionem monachalem, excepta Carthusia, ipsosq; recipientes, sint ipso facto excommunicati, constat ex extrau. Viam ambitiosæ, de reg. & dicit Less. loc. cit. dub. 13. num. 104.

58. Dico 7. inhabilis est ad Religionis ingressum, & professionem, qui diuersi sexus est ab illis, in quorum monasterium ingreditur, vt si vir in monasterio monialium, & mulier in monasterio fratrum recipiatur. Ita Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 47. num. 4. Sa in aph. ver. Religio, nu. 30. Rodr. p. 2. sum. cap. 6. n. 14. Henriq; lib. 14. cap. 8. n. 6. in com. lit. A. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 40. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. num. 1. & lib. 6. cap. 12. num. 24. Vech. disp. 5. dub. 1. nu. 1. Et disp. 13. num. 12. contra Syl. ver. Relig. 3. q. 9. putantem, professionem istius valere, non in indiuiduo, sed in specie, vel in genere, id est non potest iste quidem manere in illo conuentu, in quo est professus, sed debet manere in alio conuentu eiusdem Ordinis, & sexus, seu in alio conuentu, & Religionem proprii sexus. Sed quod professio sit omnino nulla, probat Sanch. quia in professione semper requiritur voluntas profitentis, & illam admittentis; at hic vtraq; aut saltem altera, deficit, nam vel ille noluit profiteri nisi in eo monasterio, aut, si voluit in ea Religionem quod ad speciem, sed non quod ad sexum, non est admissus, nisi ad Religionem sexus, in qua professus est.

59. Vnde collige, quod hermaphroditus est inhabilis ad Religionis ingressum, quicumq; sexus in eo præualeat; ita vt licet in eo præualeat sexus virilis, non possit ingredi, nec profiteri in Religionem virorum, nec e contra. Quod si tacens defectum, ad professionem recipiatur, professio nulla erit, & debet, defectu cognito, à Superioribus Religionis expelli. Tum quia hermaphroditus est infamis, vt dixi sup. cap. 4. num. 22. & infames non debent ad Religionem recipi, vt dicam hic infra, num. 83. Tum quia indecens est, ista monstra ad inseruiendum Deo in Religionem recipere. Tum quia id esset in scandalum, & offendiculum multorum: quæ ratio desumpta est ex cap. Definimus 18. q. 2. & propter quam ibi prohibetur cohabi-

tatio virorum, & mulierum, quod etiam valet in hermaphroditis. Et propter hanc rationem dicit Azor p. 2. lib. 6. c. 2. q. 3. quod debet excludi ab ordinibus, & beneficijs. Atq; ita Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 1. num. 7. & lib. 1. cap. 27. nu. 4. Portel in dub. reg. ver. Nouitij qual. num. 25. Vech. de nou. disp. 13. cit. num. 12. & disp. 5. dub. 1. à num. 3. Ledef. de ita. relig. in com. cap. 6. concl. 1. ver. Otra condicion, pag. mihi 244. A S. Fau. in thel. lib. 5. q. 230. nec requiritur ad eos expellendos etiam iam professos licentia Papæ, si in eis æqualiter dominetur sexus, quia tunc nec viri, nec foeminae sunt, nec si in aliquo dominetur virilitas, & fuerit professus in monasterio monialium. Nec etiam requiritur dicta licentia, etiam si, prædominante virilitate, fuerit professus in Religionem virorum, quia semper adest incentium peccati, tomus scandali, & vix potest sciri, quo sexu sit validior, nisi ex ipso, qui certum est, quod, si tacuit defectum in professione, semper dicit, in eo præualere sexum sibi magis vilem A S. Fau. loc. cit.

60. Mouet hic dubium Ledef. loc. cit. an qui in monasterio monialium tamquam mulier professionem fecit, cum verè mulier crederetur, appareret, & esset, deinde humeros supponens oneri cuidam graui, vt ponderis, seu alio accidenti facta est vir, teneatur in dicto monasterio permanere, vel teneatur transire ad monasterium virorum eiusdem, vel alterius Religionis. Et respondet, quod non tenetur stare in monialium, nec transire ad monasterium virorum, quia professus est tamquam mulier, non tamquam vir; vnde, si in virum est mutata, non tenetur amplius ad officia muliebria, sed virilia. De isto casu multa dicit Portel in add. ad dub. reg. ver. Professio hermaphroditij, & infra pag. 329. ver. Alia disputatio de nouo casu. Nec mireris, foeminam in virum mutari, nam id naturaliter contingere posse, docent auctores grauisissimi, Aug. lib. 3. de ciu. Dei, cap. 31. vbi Coqu. multa cumulat. Hippocr. lib. 6. epid. sect. 8. Plin. lib. 7. nat. hist. cap. 4. vbi eius Adit. aliqua exempla profert; Gell. lib. 9. cap. 4. Fulgos. lib. 1. c. 6. pag. mihi 187. tit. de Carolo Francisco Guarnis; Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 27. num. 6. Delr. mag. disp. lib. 2. q. 22. in quibus DD. quamplurima huiusmodi exempla reperies; & Menoch. lib. 2. de arb. casu 286. n. 13. refert de quadam foemina, quæ, cum fuisset bis nupta, post mortem virilia habere cognita est. Et Romæ anno 1619. ostensa est mihi mulier in virum mutata, & habitu virili incedens; Immo, & mares in foeminas aliquando mutatos fuisse, docet Aufon. epig. 68.

*Femineam in speciem conuertit masculus ales.
Pauaq; de pauo conficit ante oculos.*

Nec satis antiquum, quod Campana in Bencuento.

Vnus epheborum virgo repente fuit.

61. Dico 8. Excommunicatus maior excōm. siue denunciatus, siue non, est inhabilis ad Religionem ingressam, ita vt tam ipse, quam eum admittentes mortaliter peccent; Ingressus tamen, & professio valida sunt, quauis recipientes, & receptus notitiam habeant excōm. Ita Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 4. num. 18. & lib. 6. cap. 11. num. 19. Sanch. 5. in dec. cap. 4. nu. 36. 37.

Azor.
Maiolus

Portel.
Vechius.
Ledefma.

A S. Fau.

D. Augus.
Hippoc.
Plinius.
Gellius.
Fulgos.
Maiolus.
Delrius.

Menoch.

Aufonius.

Suar.
Sanch.
Saxus.

Sayr.

Suar.

Ledesma.

Nauarvus
Rodrig.
Sa.
Henriq.
Sanchez.
Suarez.
Vechius.

Sayr.
Grassus.
Auila.
Vechius.
Panormis.
Barbosa.
Azor.
Henriq.
Rodriq.
Campanil.
Ricciul.
Nanarrus.
Comisol.
S. Faust.

Sayr. de cens. lib. 2. cap. 9. num. 18. & 19. Graff. tom. 1. conf. lib. 3. de reg. conf. 4. num. 5. Auil. de cens. p. 2. cap. 6. disp. 6. dub. 6. Vech. de nou. disp. 5. dub. 2. Panor. in cap. Cum illorum, num. 4. de sent. excom. & ibi Barb. nu. 7. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 3. q. 9. Henriq; lib. 13. cap. 7. §. 7. & in com. lit. K. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 17. art. 14. Camp. in dilu. rub. 11. cap. 15. nu. 6. Ricciul. de iur. perf. lib. 4. cap. 41. Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 3. num. 1. Comit. lib. 2. resp. mor. quæst. 8. §. vlt. A S. Fau. in thes. lib. 5. q. 210. Pars. 1. & 2. quòd scilicet sit inhabilis, & peccet, constar. Tum quia qui ea fecit, propter quæ fuit excommunicatus, videtur indignus, vt ad statum omnem perfectionem requirentem admittatur, & præcisus ab Ecclesiæ gremio, non debet, saltem ante reconciliationem, in corde ipsius, id est in Religione, recipi. Tum quia inhabilis est ad aliquid faciendum, qui illud sine peccato facere non potest; at talis ingressus, & professio sine mortali fieri non possunt, quia tam in recipiendo Religionis habitu, quam in profitendo interueniunt communiter multi Religiosi, ordinatas preces cantantes, & cæremonias particulares exequentes, quòd maximam communicationem dicit. Cum ergo excommunicatus non possit cum alijs in his rebus sine mortali participare, vt dicunt in casu nostro DD. cit. sequitur, quòd non sit habilis ad dictum ingressum. 3. pars constar, tum ex capite cum illorum cit. Tum quia professio religiosa est contractus inter Religionem, & profitentem, at contractus inter excommunicatos initi validi sunt, cap. Significasti, de eo, qui duxit, &c. in 6. cap. Inter dilectos, de don. Coninck de sacr. tom. 2. disp. 14. num. 119.

62. Noto 1. quòd professio, seu receptio in Religione simoniacè facta, valida est. Nauar. tom. 4. de reg. num. 25. Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 63. art. 3. Sanch. loc. cit. num. 39. Colligitur ex cap. 1. de reg. & cap. Quoniam, de sim. Sed hic aduerte bene, quòd non est simonia, quando accipitur aliquid, non in pretium religiosi status, sed vel in eleemosinam, vel ob benevolentiam, vel in alimenterum gratiam, quo pacto moniales accipiunt dotes à velandis, & de ijs paciscuntur, ad eas scilicet alendas. Et Religiosi certum quid etiam accipiunt ad nouitiorum sustentationem; & de eo possunt pacisci, illud augere, vel minuere pro temporum varietate. Ita Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 9. num. 15.

63. Noto 2. quòd Prælati regulares possunt absoluerè omnes, & quoscumq; venientes ad habitum ab iisdem censuris, à quibus possunt absoluerè suos professos, ad reincidentiam tamen, nisi statim absoluti, indicijs penitus exclusis, ingrediuntur. Ita concessit Iul. II. in sua const. 2. tom. 1. nostr. priu. §. 9. Vide quæ ibi noto num. 30.

64. Dico 9. impotens præ morbo, aut senectute ad seruanda non solum Religionis essentialia, sed etiam accidentalìa præcepta, inhabilis est ad Religionem ingressum, & professionem, & tam receptus, quam recipientes mortaliter peccant. Ita Ledes. de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 1. ver. La 4. condic. pag. mihi 239. Mir. tom. 1. man. q. 19. art. 2. Suarez tom. 3. de

relig. lib. 5. cap. 4. num. 19. Vech. disp. 12. dub. 9. num. 2. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 12. art. 3. Colligitur ex D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 10. corp. Prob. 1. Tum quia recipientes grauitè lædunt propria statuta, & Religioni maximum afferunt detrimentum. Tum quia in professione, ad quam ordinatur nouitias, promittunt professuri obseruare regulam, & constitutiones, ergo, si sciant se impotentes, mētiantur, & recipientes ignorantes decipiunt, atq; adeò peccant, cum sit materia grauis mortaliter. Cuius argumētū vis non eluditur, si dicatur, quòd promittit illa obseruare eo modo, quo regula obligat, nempe dum iusta causa non excusat, vt dicunt Rodriq; tom. 2. sum. cap. 6. num. 13. Sanch. loc. cit. n. 52. A S. Fau. loc. cit. q. 249. quia iusta causa non debet esse prælens, sed superueniens, alioquin erit potius irritio, quam promissio. Vt si quis V. C. egentissimus promittat mihi soluere mille aureos, cum sciam ipsum nec mille denarios vquam possedisse, irritum me existimabo, & tamen hic potest dicere, Ego seruabo eo modo, quo promissa seruari debet, si nimirum possunt, 2. Prob. conclusio, quia turpis est pars, quæ non congruit suo toti, & singularitates Religiones destruant, & frequēs legum solutio aperit aditum ad eas omnino contemnendas. Trid. sess. 25. cap. 18. de refor. Non displicet tamen limitatio Rodriq; loc. cit. vt scilicet possit ad Religionem admitti persona, quæ licet impotens ad seruanda accidentalìa Religionis, esset tamen ita aliàs insignis, & eminens, vt ex eius receptione intus, & extra Religionem omnes maximum deuotionis exemplum essent recepturi.

65. Noto 1. quòd Ledes. loc. cit. ver. Digo lo segundo, putat professionem istius esse nullam; licet enim iure scripto talis nullitas nõ reperiat, iure tamè naturæ apparet ex eo, quòd nemo ad impossibile tenetur, & infirmitas intellectus est quærere textum, vbi ratio naturalis apparet, vt dixi hic sup. num. 45. Deinde ratione professionis non solum quis tenetur essentialia suæ Religionis obseruare, sed etiam accidentalìa, secundumq; regulam promissam viuere; licet ergo possit infirmus essentialia seruare, cum tamen secundum regulam viuere non possit, sequitur, quòd professio emissa, quæ vtrumq; includit, nulla sit. Addito, quòd constitutiones omnes regulares eò tendunt, vt essentialia Religionis seruentur, & sunt veluti nuri ea custodientes. Addito etiam, quòd si quis votum simplex Religionis faceret, laborans infirmitate contagiosa, vel incurabili, quæ illum impotentem redderet, votum illud esset nullum ratione materiæ impossibilis, ita eadem ratione nullum est votum solène, quòd à simplici nec ex natura rei, nec ex iure diuino, sed sola Ecclesiæ institutione differt, vt constar expresse ex cap. Rursus, qui cler. vel vou. & ex cap. Quod votum, de voto, & vot. redemp. & multis probat Azor tom. 1. lib. 12. cap. 6. q. 1. Contra hanc opinionem Ledes. tenent Sanch. Rodriq; Mir. Vech. loc. cit. Ego amplector in casu, quo quis impotentiam in professione tacuisset, non in eo, qui cum tali impotentia cognita, propter eminentiam personæ receptus fuit.

66. Noto 2. quòd nouitius, qui toto nouitiatu

Vechius.
Rodriq;
D. Thomas

Sanchez

Rodriq;

Azor.
Ledesma.
Sanchez.
Rodriq;
Miranda.
Vechius.

Ledesma.
Miranda.
Suarez.

tiatus anno fuit infirmus, potest ad professionem recipi. Tum quia annum probationis legitime expleuit, & quantum est ex se, in probatione fuit. Tum quia non tenetur nouitius omnes austeritates Religionis probare in specie, sed satis est, si probet in genere, perseuerando per annum sub obedientia Prælati. Ita Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 32. num. 5. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. q. 15. art. 10. ver. Tum quia. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 249. num. 3. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 14. num. 15. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 52. & num. 28. ait, quod nouitius in Ordine nostro, qui fuit toto nouitiatu anno infirmus, ac proinde carnibus, & facilijs vtens, validè profitetur, licet rigidissimum nostræ Religionis onus, vitam scilicet quadragesimali, non sit expertus. Quod etiam in hoc casu sentit Vech, de nou. disp. 12. dub. 8. num. 4.

67. Noto 3. quod, abstrahendo à quocumq; statuto particulari, probabile videtur, quod professio facta ab illo, qui ita morbo gallico laborat, vt nequeat obseruantias regulares complere, sit nulla; atq; ita quod ille possit liberè à Religione exire, & quod Religio similiter eum possit expellere. Tum quia cum ista infirmitate non teneretur votum simplex Religionis obseruare, vt dixi num. 65. ergo neq; solemne. Tum quia si talem infirmitatem callidè tacuit, interrogatus an aliqua labore, non liberè receptus est. Tum quia morbus iste continuè infamiam morbo depraedicat cum scandalo, & carnali titillatione fratrum. Tum quia stomachum gignit, & foctorem, & communicationem prohibet; quare durum videtur, quod Religio teneatur talem infectam ouem cum tanto suo detrimento, & horrore detinere. Atq; ita Ledef. loc. cit. dub. 2. pag. 240.

68. Aduerte tamen in hoc casu particulari, quod Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 48. quem sequuntur Rodriq; tom. 2. sum. cap. 6. num. 3. & tom. 3. quæst. reg. q. 17. art. 9. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. prof. emiss. ver. Quintò princip. pag. mihi 435. Vega tom. 2. sum. cap. 39. cas. 4. ver. La terza. Sanch. loc. cit. num. 57. dicunt, quod morbo gallico laborans, illudq; tacens in professione, ea facta, potest à Religione expelli, si Religio habeat statutum confirmatum à Papa, dictam professionem annullans; si autem dictum statutum non habeat, valida est professio, eo quod nullibi irritetur. Et addunt Nau. Sorb. Rodriq; in sum. & Vega, quod possent Prælati non habentes dictum statutum, talem exvellere in penam peccati, quod fecit, illud delictum occultando. Sed hanc non esse sufficientem rationem eum expellendi, dicunt Rodriq; ipse tom. 3. quæst. reg. cit. Ledef. cit. pag. 442. Graff. tom. 1. conf. de reg. lib. 3. conf. 4. num. 9. quia Prælati regulares non possunt à Religione expellere, nisi ratione incorrigibilitatis. Dicit verò Sanch. num. 58. quod in sua Religione hic posset expelli. Idem dicunt de Religione Capuccinorū Sorb. & Vech. qui de hoc diffusè tractat disp. 13. dub. 15. In Religione nostra non est dubium. Tum quia est punctus regulæ, vt nullus cum infirmitate incurabili admittatur, qualis est ista, vt dicit Sanch. lib. 4. in dec. cap. 16. num. 37. qui propterea excusat eos, qui hoc morbo laborant, vel labora-

runt, ab impletione voti de ingrediendo Religionem, quæ nudis pedibus incedat; & expressè est nobis prohibitum in cap. Paul. num. 33. cum protestatione de nullitate professionis. Tum quia isti tales non possunt obseruare votum vitæ quadragesimalis, quod est essenziale dictæ Religionis, vt dixi tom. 1. huius op. q. 4. cap. 1.

69. Dico 10. filius habens parentes in extrema, vel graui necessitate, non potest Religionem ingredi, nec profiteri, absq; mortali peccato, quod non vitant eum scienter admittentes, vt dixi tom. 1. huius op. q. 1. cap. 9. concl. 1. & 3. vbi etiam probaui, quod his casibus tenetur non solum filius non profiteri, sed etiam professus exire, petita, licet non obtenta, licentia, & DD. ibi ad hoc adductis adde Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 5. per totum; & lib. 6. cap. 9. Vech. de nou. disp. 2. dub. 8. Polit. in reg. Min. cap. 2. à num. 44. Mir. tom. 1. man. quæst. 17. art. 8. Portel in dub. reg. ver. Nouitij, nu. 26. Reg. in prax. lib. 18. nu. 376.

70. Nota tamen, quod professio facta in tali necessitate parentum valida est, vt probant Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 3. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. q. 13. art. 5. dicto 4. & tom. 2. sum. cap. 6. num. 4. Miranda loc. cit. concl. 4. Sanch. 4. in dec. cap. 20. num. 10. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 34. Suarez cit. lib. 6. cap. 9. num. 1. Vech. disp. 13. dub. 1. num. 9. qui omnes idem dicunt de receptione patris relinquens filios in extrema, vel graui necessitate, quia par est obligatio. Quia, inquit, id nullo iure vetatur, & nulla est incapacitas ratione personæ admittæ, nec prohibitio ratione admittentium. Sed verè videtur esse incapacitas in persona admittæ, quæ obligata est iure naturæ subuenire parentibus, vel filijs, & cum Deo non placeant sacrificia de alienis victimis, non videtur esse valida obligatio facta per professionem hoc casu. Adde, quod hoc casu non esset licitum simplex votum de Religionem ingrediendo seruare, ergo nec solemne. Nec satis constat, quomodo materia illicita voti fiat licita per professionem, existimo enim, semper melius esse seruare præcepta, quam consilia, quando non possumus vtrumq; simul, nam consilia seruantur, vt præcepta melius impleantur, vt ait Cord. in reg. Min. cap. 2. quæst. 6. art. 1. Adde, quod subuenire parentibus, est præceptum diuinum naturale, obedientiam præstare Prælato, est solum diuinum post professionem, ergo hoc illi cedere debet, cum illud sit prius, & fortius, & per se, hoc autem posterius, & per accidens. Nec est simile de debitore, cuius professio secundum opinionem, quam sequor, est valida; nam in hoc potius sunt obligata bona, quam persona, vnde, si bonis cedit, liber euadit; at in nostro casu iure naturæ obligata est persona filij ad subueniendum patri, ita vt teneatur tam patri, quam sibi, cum pars sit patris, nec liberatur ab hac obligatione bonis cedendo, vt debitor. Si necessitas parentum sit extrema, non valere professionem, ait Portel loc. cit. qui tamen non bene adducit pro hoc Nauar. loc. cit. Huic opinioni videtur fauere Henricus quod lib. 6. q. 19. Hæc mihi reddunt difficilem communem sententiam, à qua tamen non audeo

Nauar. lib. 3.
Rodriq;
A S. Faust.
Suarez.
Sanchez.

Ledesma:

Sorb.

Vega.

Rodriq;
Ledesma;
Graffius.

Sorb.
Vechius.

Sanchez.

Suarez.
Vechius.
Polisius.
Miranda.
Portel.
Reginaldus.

Corduba:

Henricus.

audere recedere. Consulo nihilominus Superiores, ne tales admittant, sed differant professionem, vel nouitium, usque dum parentes ex dictis miseris subleuentur: vel, si eminentia recipiendi suaderet statim recipere, consulo, quod Religio parentibus subueniat, quod est facile, & ad id eo casu teneretur monasterium, per ea, quae habet Grat. discept. for. to. I. cap. 102. num. 13.

71. Dico 11. onus debitis non potest Religionem ingredi, quin prius ea soluat. Ita Ledesma de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 1. ver. La 5. condit. pag. mihi 242. & concl. 3. diff. 3. ver. Digo lo segundo, pag. 253. Tab. ver. Religio, num. 11. Ang. ver. Religiosus, §. 6. Portel loc. cit. num. 19. Rodriq; tom. 3. quaest. reg. q. 10. art. 9. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 1. quaest. 5. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. qual. ver. Tertio princip. Mir. tom. 1. man. quaest. 17. art. 7. Vech. de nou. disp. 2. dub. 13. num. 2. Sa ver. Religio, num. 1. Sanch. 4. in dec. cap. 19. num. 21. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 7. nu. 2. A S. Faust. in thes. lib. 5. quaest. 134. nu. 5. Ghet. in theol. mor. ver. Religio, quaest. 48. D. Thom. 2. 2. quaest. 189. art. 6. ad 3. ubi ait; si tamen debeat aliquam pecuniam, & non habeat unde reddat, tenetur facere, quod potest. Ergo, si habet unde reddat, per D. Thom. reddere tenetur, antequam Religionem ingrediatur. Prob. tum quia debita soluenda sunt de iure naturae, ingressus Religionis est consilium, sed prius satisfaciendum est praecipuis, quam consilijs. Tum quia Sixtus V. id expresse vetuit in sua const. Cum de omnibus, §. 4. de qua sup. num. 6. quae quod ad hoc non est reuocata per const. Clem. VIII. & dicunt in specie Sanch. & Suar.

72. Nota 1. quod circa hoc aliqua dixi to. 1. huius op. quaest. 1. cap. 25. §. 3. à ver. Ad 3. interrog. Hoc solum aduerto, quod ante dictam const. Sixti V. cōtrouertebatur inter DD. an aere alieno grauati ita supra suas facultates, ut soluere non possent, probabiliter tamen speraretur fore, ut manentes in seculo arte, & industria acquirerent bona, quibus dicta debita soluere, possent Religionem ingredi, & valide profiteri. De quo agunt Sanch. loc. cit. à num. 6. Suar. à tum. 3. Polit. in reg. Min. cap. 2. à num. 22. Cord. ibi, quaest. 5. Negabant aliqui, affirmabant alij. Ego tom. 1. cit. censui cum D. Thom. 2. 2. quaest. ult. art. 6. ad 3. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 32. Sylu. ver. Religio 2. quaest. 4. Pisanel. eod. 2. §. Vtrum ille, qui: Filliuc. tom. 1. tr. 32. cap. 5. num. 154. hunc valide profiteri, si fecit quantum potuit, ut soluere, & de breui cum quantalibet industria non erat satisfactorius, & bonis cessit. Sed hæc quaestio iam cessauit per motum proprium Clem. VIII. In suprema, de quo sup. num. 6. quo huiusmodi professiones validatae sunt, licet Superiores recipientes sublaccant pœnis const. Sixti, ut Sanch. 4. in dec. cap. 19. num. 21. Et aduerte, quod qui bonis cessit, & Religionem fuit ingressus, non tenetur plus quam alij laborare, ut debita soluat, ut tenent multi apud A S. Fau. loc. cit. quaest. 140. num. 3. quos ipse sequitur; cum enim bonis cessit, fecit quantum potuit; unde, cum non sit soluendo, debitis liberatus est.

73. Nota 2. quod motus proprius Sixti V.

non habet locum in monialibus; neque habet locum in recipiendis ad ordines militares; nec in ijs, qui, si habent debita, habent unde soluant; nec in ijs, qui habent debita, sed non magni momenti; nec in ijs, qui habent magna debita, sed incerta; nec in ijs, qui sine graui sua culpa impotentes deuenere, siue sit spes, ut in seculo manentes, possent ea soluere, siue non; nec in ijs, qui bonis cesserunt, etiam si sua culpa debita contraxerint, & nulla sit spes, ut in seculo manentes, breui sint satisfactorii; nec in ijs, quibus creditores consentiunt, ut Religionem ingrediatur: nec in ijs, quorum debita monasterium, vel alius ad soluenda se obligaret; nec in ijs, qui liberali promissione dicta debita contraxerunt; nec in ijs, qui ex ludis, cambijs, & alijs contractibus illicitis debitis onuti sunt; nec in ijs, qui essent a iudice criminali condemnati ad soluendam aliquam ingentem pecuniae quantitatem; nec in ijs, qui essent obligati ad aliquam satisfactionem pecuniarum ratione alicuius iniuriae, aut damni illati, ut quia virginem deflorauit, &c. Ita Sanch. loc. cit. a num. 21. Vech. de nou. disp. 2. dub. 13. à num. 15. qui tamen dissentit à Sanch. in duobus vltimis casibus.

74. Dico 12. licet ante const. Sixti, qui publicis solum ratiocinijs reddendis erat obnoxius, non qui priuatis excluderetur ab ingressu & professione Religionis, ut dixi tom. 1. huius op. quaest. 1. cap. 25. §. 3. ver. Circa verò; tamen post dictam const. exclusi sunt tam obligati publicis, quam priuatis ratiocinijs. Ita Rodriq; tom. 3. quaest. reg. q. 10. art. 11. Mir. tom. 1. man. quaest. 17. art. 6. Sanch. loc. cit. num. 29. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 7. num. 20. Portel in dub. reg. ver. Nouit. qual. num. 20. Ledesma de sta. relig. in com. cap. 6. concl. 3. dub. 4. pag. mihi 254. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. prof. emiss. ver. Tertio princip. pag. mihi 435. A S. Fau. in thes. lib. 5. quaest. 133. num. 2. Vech. disp. 3. dub. 15. num. 2. Prob. ex tex. claro in dicta const. Sixti V. §. 4. qui tex. cum indistinctè loquatur, de omnibus obligatis dictis ratiocinijs, indistinctè etiam de omnibus tam publicis, quam priuatis intelligendus est, iuxta l. De pretio, ff. de pub. in rem. 261.

75. Nota 1. quod non prohibentur indistinctè omnes obligati ratiocinijs ad Religionem recipi, sed ij solum, qui ita sunt obligati, ut ex huiusmodi causa lis, vel molestia eis iam sit illata, vel timendum sit, ne inferatur. Unde licet reddenda sint ratiocinia, si tamen mortaliter creditur, sine lite, aut magno grauamine, aut distractione ea reddi posse, non erit hæc conditio impediens Religionis ingressum, ut norant in specie Suar. loc. cit. & Sanch. cit. num. 21. Vech. num. 4. Nald. in sum. ver. Religiosus, num. 2. Barb. in cap. 1. de obl. ad rat. nu. 8.

76. Nota 2. quod ratione publicae administrationis obligantur ad ratiocinia thesaurarij, depositarij aris publici, aduocati, magistratus, iudices, &c. Ratione administrationis priuatae obligantur tutores, procuratores, curatores, infitores, &c. Ita Rodriq; loc. cit. Portel loc. cit. Bonac. de cens. disp. 7. quaest. 2. p. 4. num. 3. Barb. loc. cit. num. 2. qui addit num. 9. quod hæres obligati ad ratiocinia, non potest profiteri, nisi ijs redditis, sicut nequibat defun.

Cristianus

Ledesma.
Tabiena.
Angelus.
Portel.
Rodriq;
Azor.
Sorb.
Miranda.
Vechius.
Sa.
Sanchez.
Suarez.
A S. Faust.
Ghetius.
D. Thom.

Rodriq;
Miranda.
Sanchez.
Suarez.
Portel.
Ledesma.
Sorb.
A S. Faust.
Vechius.

D. Thom.
Lessius.
Syluester.
Pisanella
Filliucius

Naldus.
Barbosa.

Bonacina.

Campanil.

defunctus, cuius est hæres. Quod etiam no-
tauit Campanil. in diu. rubr. 11. cap. 9. num. 13.
& 14. Non comprehenduntur tamen in dicta
const. Sixti mercatores, qui, inter se mutuis
initis contractibus, multa sibi debent; nec
etiam, qui ex mutuo, locatione, venditione,
deposito, &c. rationem reddere tenentur
suis creditoribus; atq; ita possunt ad Religio-
nem admitti. Diaz in praxi; cap. 20. num. 4.
Portel, & Bonac. loc. cit. qui limitat, nisi ante
ingressu eis mota esset lis de dolo, & perfidia,
nam tunc includerentur in ratione dictæ const.

Diaz.

77. Noto 3. quod qui promisit, etiam cum
iuramento, alicui particulari, vel etiam com-
munitati, aliquid se facturum, V. G. lectu-
rum, docturum, scripturum, administratu-
rum, medicaturum, capellæ alicui missaturum,
&c. potest absq; eius executione Reli-
gionem ingredi, quia in omni promissione in-
telligitur conditio, Nisi transiero ad Religio-
nem; Sanch. 4. in dec. cap. 19. num. 31. Less.
lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 3. num. 33. Trott. de
perf. cler. lib. 2. p. 1. req. 4. num. 18. Rosel. ver.
Religio 2. §. 6. Sylu. eod. quæst. 5. Angel. ver.
Religiosus, §. 10. Pisan. Religio 2. §. Vtrum
rector, qui iur. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 1. q. 4.
Vech. disp. 2. dub. 14. Regin. lib. 18. num. 378.
ver. Tertia est. Verum quid est, quod si taliter
obligatus, stipendium anticipatum acceperit,
illud restituere tenetur, vel saltem parti quo-
quo modo satisfacere. Azor lib. 11. cap. 5. q. 4.
Sanch. num. 32. quod si ante factam professio-
nem recedat, stare tenetur promissis; Sanch.
num. 34.

Sanchez.
Lessius.
Trocius.
Rosella.
Syluester.
Angelus.
Pisanella.
Azor.
Vachius.
Reginald.

78. Dico 13. inhabilis est ad Religionem,
qui vi, metuq; extrinseco compulsus, ad eam
ingreditur, ipsumq; scilicet recipientes mortal-
iter peccant; Ang. ver. Religiosus, §. 16. Tab.
ver. Religio, §. 14. Syl. ver. Metus, quæst. 8. ver.
Octauo. Rosel. ver. Votum 1. §. 4. & ver. Me-
tus, §. 3. fin. Ledes. de sta. relig. in com. cap. 7.
concl. vi. pag. mihi 172. Mir. tom. 1. man. q. 17.
art. 4. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 14. art. 3.
Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 9. num. 1. Farin.
p. 1. decis. rotæ decis. 175. num. 5. Barb. in cap. 1.
de reg. num. 3. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 4. q. 10.
A. S. Fan. lib. 5. thes. quæst. 238. num. 2. Constat
ex cap. 1. & 4. de reg. cap. Procliuius, cap. Præ-
sens, 20. quæst. 3. cap. Puella, 20. quæst. 2. qui-
bus cap. deciditur, quod Religionis ingressus
debet esse liber, & spontaneus; Qui ergo cog-
unt ad ingressum, maximam iniuriam irro-
gant ingredientibus, & recipientes Inturiantem fo-
uent, atq; adeo omnes mortaliter peccant.

Ledesma.
Miranda.
Rodriq;
Suarez.
Farinac.
Barbosa.
A. S. Faust.

79. Noto 1. quod est nulla omnino professio
facta per metum cadentem in constantem vi-
rum. Est autem talis metus, quando malum,
quod timeretur, iudicio prudentum est graue,
attenta qualitate personæ, & quando proba-
biliter timeretur tamquam imminens, vt decla-
rant Suar. loc. cit. lib. 6. cap. 4. num. 11. & Less.
loc. cit. cap. 17. dub. 6. num. 35. vbi 13. huius-
modi timores numerat. Quod talis professio
sit nulla, constat. Tum quia ad profitendum
requiritur voluntas omnino libera, coacta vo-
luntas autem, licet voluntas sit, cap. Merito 15.
quæst. 1. libera tamen non est. Tum quia Deus
his coactis votis non indiget, nec ea acceptat.
Tum quia id prohibetur in cap. 1. De his, qui

vi, &c. & in Trid. sess. 25. de reg. cap. 19. Atq;
ita Ledesm. loc. cit. Vener. in exam. ep. lib. 6.
cap. 15. nu. 29. Barb. in cap. 1. de his, qui vi, &c.
num. 3. Suar. loc. cit. num. 3. & 12. Sanch. 4. in
dec. cap. 3. nu. 12. Nauar. com. 4. de reg. à nu. 71.
Syl. loc. cit. Rosel. ver. Metus, dict. 8. num. 3.
Vech. disp. 13. dub. 12. num. 7.

80. Noto 2. quod inter timores cadentes in
constantem virum, enumerat Less. loc. cit. timo-
rem reuerentialem, quo scilicet filius timet of-
fensionem parentum, pupillus tutorum, subdi-
tus principis, vxor viri, Monachus Abbatis,
Clericus Episcopi, quando videlicet offensio
putatur fore magna, & diuturna, cum asperita-
tate vultus, vel verborum, vel alia mala tracta-
tione, præsertim si mala tractatio præcessit.
Item si parens, vel alius, cui hæc reuerentia de-
betur, aliquid importune, & assidue petat.
Professio ergo hoc timore reuerentiali facta,
est nulla, quia censetur facta ex metu cadente
in constantem virum, & in calu nostro id docet
Suar. loc. cit. nu. 17. Vener. loc. cit. num. 31. Ric.
collect. 932. prope finem; Vech. num. 19. Azor
tom. 1. lib. 12. cap. 5. quæst. 9. Rodriq; p. 2. sum.
cap. 8. nu. 10. Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 89.
num. 2.

81. Noto 3. quod, si conuētus recipiat aliquod
ad professionem per metum cadentem in constan-
tem virum, dicunt Suar. loc. cit. num. 20. Vech.
num. 13. quod non per hoc irritatur professio,
quia, nullibi reperitur cautum. Sed irritari
puto ex eo, quod professio Religionis est con-
tractus mutuus, quo se proficiens obligat Reli-
gioni seruire, & Religio ad illum alendum,
cap. Ad Apostolicam, de reg. & de natura con-
tractuum est, vt par omnimoda sit vtrinque obli-
gatio, vnde eo ipso quod Canones irritant pro-
fessionem factam metu proficientis, irritant
etiam professionem factam metu recipientis;
Et sicut matrimonium metu factum, est ex
vtraque parte nullum, ita professio, hi enim actus
ab omnibus iuris peritis æquiparantur, teste
Suar. loc. cit. num. 16. Tiraq; de retr. lign. §. 1.
gloss. 8. num. 35 & talis metus immutat multum
voluntatem, & plurimum minuit libertatem;
vnde defectu liberi consensus recipientium ta-
lis professio irrita reddetur. Atq; ita Less. loc.
cit. cap. 41. dub. 7. num. 61. & facit priuilegium
Iul. II. to. 1. nostr. priu. in const. 10. Iul. II. vbi
pari poena plectit eos, qui iniuria afficiunt ad
Religionem tendentes, atq; eos, qui iniuria
afficiunt recipientes.

82. Dico 14. corpore vitiatum, sunt inhabiles
ad Religionis ingressum, nisi corporalem de-
fectum suppleat vel morum integritas, vel in-
signis doctrina, vel magna sanguinis nobilitas.
Ita Vech. disp. 5. dub. 6. Graff. p. 1. decis. lib. 3.
cap. 5. num. 11. Prob. quia corpore vitiatum ar-
centur ab altaris ministerio, vt constat ex toto
tit. de corp. vit. & cap. 2. de cler. agr. Cum ergo
Religiosi choro destinati, ad hoc Religionem
ingrediantur, vt altari inseruiant, qui tali mu-
neri inhabiles sunt, in Religionem recipi non
debent; & communiter sacrificia ista Cain Deo
non placent. Facit ad hoc cap. Præcis, d. 55.
cap. Si quis, d. 77.

83. Noto, quod professio istorum de iure
communi irrita non est, cum nullo iure prohibe-
atur. Et de coeço, quod validè profiteatur,
constat

Venerius.
Barbosa.
Sanchez.
Nauarra.
Syluester.
Rosella.
Pechius.

Riccius.
Azor.
Rodriq;

Tiraquell.

Pechius.
Graffius.

beat; Et de cæco, quod validè profiteatur, constat, quia potest ore proferre professionis verba, seq; obligare, vt alij omnes, & multos cæcos vidimus in Religionibus excelluisse; & cæcitas multum confert ad perfectionem. De muto etiam constat, quia potest matrimonium carnale contrahere per signa; cap. Cum apud, de spons. De surdo, & de muto, quod profiteri possint per signa, docet Sanch. 7. in dec. cap. 12. num. 22. Sed difficultas est, an mutus, & surdus simul possit profiteri? Puto, quod possit, si intellectum perspicacem habeat, & qualitates dictæ compensent hos defectus, quia licet nec potuerit legere, neq; audire Religionis abstinentias, poterit tamen anno probationis eas experiri. Quare dicunt DD. quod iste potest matrimonium contrahere, per cap. Cum apud, de spons. Ita Barb. cum multis in dicto cap. num. 2. Sed quid de cæco, surdo, & muto? Idem puto, quod scilicet possit validè profiteri. Tum quia potest experiri anno nouitatus Religionis austeritates. Tum quia Angelus, Tablena, Lopez, apud Sanchez 1. de matr. disp. 8. num. 13. putant, quod iste potest matrimonium contrahere. De alijs claudis, mancis, luscis, guercijs, surdalstris, &c. quos parentes, tanquam Cain, Domino sacrificare solent, Cain remunerationem expectaturi; de quibus Hier. ad Demet. Solent miseri parentes, & non plena fidei Christiani, deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniunt, virginitati tradere. quod validè iuro communi profiteantur, dubitari non potest: non debent tamen recipi, nisi merita defectus compensent, & nisi vero spiritu Deo inseruiendi veniant. In Ordine nostro quid de his dicendum sit, constabit ex num. 92. fine.

84. Dico 15. infames, vt buffones, histriones, lenones, carnifices, satellites, alijq; huius farinae viri, non debent ad Religionem recipi, nisi tot merita euidencia habeant (quod vix credibile est) quæ talem foetorem euidenter purgent. Pro hac sententia assero Panor. in cap. Cum decorem, de vi. & hon. cler. nu. 2. vbi dicit, quod buffones, histriones, & publici lutores non possunt ad Clericatum promoueri; neq; etiam post peractam poenitentiam, quia sunt infames. Idem dicit Barb. in dicto cap. num. 3. Trott. de perf. cler. lib. 2. p. 1. req. 5. num. 19. & 20. Si ergo, hi, quia infames, reijciuntur à Clericatu, etiam reijci debent à Monachatu, qui sine dubio maioris est perfectionis, & dignitatis, quam Clericatus; sunt enim Monachi, & Clerici propter altaris ministerium, & Monachi propter monasticam professionem; deinde licet à Clericatu ad Monachatum transire, non è contra, vt constat ex cap. Dux sunt, 19. q. 2. transitus autem ordinatus fit semper de minori ad maius. Atq; ita D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 8. corp. & quodlib. 3. art. 17. & Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 1. num. 1. Vide Abb. bonæ spei in tract. de iust. cler. cap. 122. & Felin. in rub. de maior. & obed. num. 5. Hi tamen si recipiantur in Religione, professio eorum erit valida; quia nulli irritatur.

85. Dico 16. descendentes ab hæreticis, mauris, &c. quorum statux, vel ossa combusta sunt, in nostra Religione recipi non possunt;

vt dixi sup. q. 2. cap. 5. §. 6. num. 87. Si autem recipiantur, professio erit nulla, non quod eam annuller Pontifex, qui concessit ne recipiantur; sed quia, de illa non loquendo, linq;uit statuta Ordinis in suo vigore, quæ dictam professionem annullant, vt dixi loc. cit. nu. 90. Vide quæ dico tom. 1. huius op. q. 1. cap. 25. §. 3. ver. Circa 2.

86. Dico 17. bigami non possunt ad Religionem recipi in clericos, bene tamen in laicos, vt dixi sup. q. 2. cap. 5. num. 100. & dicit Grassi, p. 1. decis. lib. 3. cap. 5. num. 11.

87. Dico 18. homicida iure communi non excluditur ab ingressu Religionis. Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 12. Prob. ex cap. Admonere, 33. q. 2. vbi consulitur homicidæ, vt Religionem ingrediatur, & non dicit Papa, quod dispense, ergo supponit de iure licere. Idem dicit Portel num. 15. de latrone, nam multi SS. Patres latrones receperunt. Sed in his attendendum est nunc ad const. Sixti V. de qua hic sup. num. 6.

§. 3. Quas condiciones debeat habere recipiendus ad Ordinem Minimorum.

88. **N**OTO 1. quod in cæremoniali Ordinis nostri, compacto à S. Institutore nostro, agendo de modo induendi nouitium n. 32 dicitur, Sacerdos interroget ipsum de necessarijs, vt supra si habeat firmum propositum perseverandi. Si promiserit cõtr. here cum aliqua. Si habeat aliquam infirmitatē. Si sit obligatus ad aliqua debitas alia, quæ sunt ad interrogandū necessaria. Et intra tit. de modo recip. frat. ad prof. dicitur. Deinde faciat interrogationes eo modo, quo dictum est supra in capitulo de modo induendi nouitium. Vbi est aduertendum, quod non omittatur immediate post interrogationes, facere protestationes, quod si reperiretur habuisse aliquam infirmitatem caducam, vel contagiosam, quod nulla erit professio. Quæ etiam protestatio fieri iubetur in cap. Paulæ num. 33. vbi additur morbus quilibet incurabilis. Et num. 34. eadem protestatio fieri iubetur de his, qui ex genere confessorum originem traxerunt. Quare ex his omnibus in Rituali nostri Ordinis, sequentes interrogationes sunt induendis. 1. an habeat firmum propositum perseverandi in Religione. 2. an promiserit contrahere cum aliqua, vel de facto contraxerit. 3. an sit seruus, & non condicione liber. 4. an sit obligatus ad aliqua debita supra suas facultates, vel reddendis rationibus sit obnoxius. 5. an trahat originem à Iudæis, Mahumetanis, vel hæreticis relapsis, & per sententiam in foro Ecclesiastico damnatis, & hoc siue sit per paternam, siue per maternam lineam. 6. an aliquem voluntariè occiderit, & iniustè, vel per se ipsum etiam occultè, vel per alium, adiuuando, præcipiendo, aut consulendo. 7. an commiserit crimen aliquod, de quo sit publicè infamatus, vel inouitatus, taliter quod possit per secularem iudicè puniri. 8. an habeat aliquam contagiosam, seu caducam, aut incurabilem infirmitatem. 9. an sit professus in alia Religione. Quas tamen omnes nõ est necesse facere omnib; nec in omni loco.

Barbosa

Rieron

Panorm.

D. Thomas
Nauarrius
Abb. bonæ
spei.
Felinus

Grassius

Portel

89. Circa 1. Interrogationem noto 1. quòd Religionem ingrediens absq; animo persecu-
randi, mortaliter peccat; quia Religionem
decipit in re graui, quæ illi communicat sua
secreta, & bona, & tenetur soluere expensas,
& damna, quæ Religioni dedit. Ita Sanch. 7.
de matr. disp. 31. num. 20. Portel in dub. reg.
ver. Nouitius, num. 29.

90. Noto 2. circa eadem interrog. quòd
dubitant DD. præsertim Canonistæ, an qui in
ingressu Religionis habuit expressam inten-
tionem mutandi vitam, & relinquendi secu-
lum, possit deinde liberè ad illud redire, si ei
Religio, in quam ingressus est, non placeat,
vel potiùs teneatur ingredi aliam, si 1. displic-
ceat. Innoc. in cap. Consulti, num. 1. de
reg. & alij apud Sylu. ver. Religio §. q. 8. Ro-
sel. ver. Nouitius, §. 13. dicunt, quòd qui in
ingressu habuit hoc propositum, non potest
ad seculum redire, sed est verè Religiosus,
quia illud propositum solemnizatur per habi-
tus susceptionem. Constare autem potest,
quem tale propositum habuisse, quando in
ingrediendo dixit, se tale propositum habere.
Quare secundum istam opinionem, in Ordine
nostro, postquam quis dictæ primæ interro-
gationi responderit, se habere propositum per-
seuerandi in Religione, & consequenter se-
culo renunciandi, non poterit ampliùs ad il-
lud redire. Fundamentum huius opinionis
desumitur ex dicto cap. Consulti, & ex cap.
Beneficium, de reg. in 6. vbi dicitur, quòd
beneficium illius, qui suscepit habitum noui-
torum, potest alteri conferri, si euidenter ap-
pareat, eum voluisse vitam absolutè mutare.
Sed hæc sententia meritò exploditur à Sylu.
Rosel. loc. cit. Suar. tom. 3. de rel. lib. 5. cap. 11.
num. 6. Barb. in d. cap. Consulti, num. 3. San-
chez 4. in dec. cap. 1. num. 20. Gutier. can. q.
lib. 2. cap. 22. num. 32. Nauar. lib. 3. conf. de
reg. conf. 45. num. 1. Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 15.
art. 12. Less. lib. 2. de iust. cap. 40. dub. 2. nu. 21.
quia ad votum tria requiruntur, deliberatio,
propositum, & promissio, secundum D. Thom.
2. 2. q. 88. art. 1. quem sequuntur omnes. Et
constat etiam ex cap. Literaturam, de vo. vnde
nullum propositum, quantumuis firmum, ali-
quam voti obligationem inducit, nisi prom-
issione firmetur. Quo pacto intelligas dicta
cap. cit. pro opinione contraria, scilicet de
proposito ingrediendi Religionem cum prom-
issione in ea permanendi, atq; profitendi.
Quare ista interrogatio modò nullum alium
producit effectum, nisi ad inuestigandum, an
receptendus veniat animo Religionem fal-
lendi.

91. Circa 2. Interrog. nota, quòd de iure
communi secundum probabiliorem opinio-
nem, per ingressum Religionis dirimuntur
sponsalia etiam iurata, vt dixi hic sup. nu. 54.
quamuis alij negent apud Sanch. lib. 1. de matr.
disp. 42. num. 1. ante secutam professionem.
In Ordine nostro videtur, quòd ista 2. opinio
præualeat, atq; ideò quòd non possint admitti,
neq; ad nouitatum; neq; ad professionem, qui
dicta sponsalia fecere, neq; qui matrimonium
contraxere, licet non consummauerint; si enim
non licet quod est minus, neq; licebit quod est
maius. Verum quidem est, quòd professio fa-

cta cum isto impedimento, sustinebitur; quia
nec per regulam, nec per constitutiones, nec
per ius commune irritatur. Sed puto, quòd
nostra interrogatio intelligatur de eo, qui pro-
misit, & sub illa spe deflorauit, quo casu est
illicita receptio, & nulla professio, vt dixi
loc. cit. vel etiam dic, quòd illa interrogatio
fit, vt maturè expendatur, quid magis expe-
diat recipiendo, vt ait Azor tom. 1. lib. 12. c. 1.
q. 7. ver. Nec obstat. Quare licet promiserit
quispiam aliquam in vxorem ducere, si tamen,
re maturè considerata per Superiores, ad quos
pertinet, apparuerit, recipiendi animæ magis
expedire, vt Religionem ingrediatur, quam
vt sponsalia seruet, poterit etiam in Religione
nostra recipi.

92. Circa 3. Interrogationem, vide quæ
dico hic sup. à num. 43. Circa 4. vide quæ dico
à num. 71. Circa 5. quæ num. 84. Circa 6. & 7.
quæ dico tom. 1. huius op. q. 1. cap. 25. §. 3. ver.
Quartò. Circa 8. vide quæ dico hic sup. nu. 64.
Et circa 9. quæ dico num. 55.

93. Et deniq; nota pro Ordine nostro sta-
tutum factum in cap. generali Genuæ 4. nu. 13.
quod sic habet. *Voluerunt Patres, vt futuris
temporibus nullus in Ordine nostro recipiatur ca-
ecus, claudus, aus deformis, sed iuuenes bene dis-
positi, catholici, & de nullo errore suspecti, non
à Iudeis, non à Sarracenis, neq; ex Albanensibus
originem trahentes, corpore sani, debitis expediti,
quod sint conditione liberi, nulla infamia vulgari
maculati, nec homicidæ, competens ad minus in
grammatica præditi, siue aliàs ad illam addiscen-
dam idonei; & qui clerici, ætatis saltem decem,
& septem annorum.* Deinde præcipitur, de su-
pradictis fieri informationem ab aliquo depu-
tando à Prouinciali, & capitulo locali.

94. Circa hoc statutum aduerte 1. quòd ad ce-
cos, & claudos, quæ dixi hic sup. num. 82. Per
deformes intellige illos, qui propter deformi-
tatem arcentur ab altaris ministerio, qui scilicet
mouent risum, & stomachum faciunt. Exa-
men, An sit quis catholicus, non est facien-
dum, nisi quando, & vbi contingit esse aliquos
hæreticos mixtim cum catholicis: seu quando
omissio talis examinis videretur ex rationabi-
libus circumstantijs damnosa, vel periculosa;
vt Corduba in reg. Min. cap. 2. q. 4. ver. Quo-
modò autem. Circa illud, quòd non debent
esse de vilo errore suspecti, aduerte 2. quòd
suspectus de hæresi potest quis esse dupliciter;
1. quia sit talis declaratus per sententiã defini-
tiuam ab Inquisitoribus fidei. 2. quòd talis sit
per publicam famam suspectus. 1. modo non pos-
sunt vilo vquam tempore Religionem ingre-
di absq; dispensatione Papæ, per ea, quæ dico
sup. q. 2. cap. 5. §. 6. nu. 74. & de talibus intelligi
debet nostrum statutum. Suspecti 2. modo, si iã
publicè constet, suspicionem fuisse falsam, vel
iam in presentiarum non sint ampliùs suspecti,
licet an præterito tempore claudicauerint in
fide, adhuc sit dubium, possunt ad Religionem
admitti: quia statutum de tẽpore præsentis loqui-
tur nõ de futuro. Circa id, quòd nõ debeãt ori-
ginẽ ducere à Iudeis, vide hic sup. n. 84. Aduerte
3. quòd non debent esse aliqua infamia, siue sit
iuris, siue facti, notati, quæ qualis sit, dixi
sup. q. 2. cap. 5. §. 4. num. 50. Aduerte 4. quòd
non debent esse homicidæ, intellige voluntarij,
& iniuj,

Sanch.
PortelInnocent.
Rosella.Syluester.
Suar.
Barbosa.
Gusierrez
Nauarrus
Rodriq;
D. Thom.

Azor.

Rosella.

Rosella.

Corduba.

Et iniusti, etiam si occulti sint, nec etiam casuales indirectè, vt declarauit tom. 1. priu. in cont. 2. l. II. num. 106. vnde iudices, qui mortis sententiam protulere, & milites, qui in bello iusto bellauere, & qui casuale homicidium præter omnem voluntatem, etiam indirectam, patrauerunt, possunt ad Religionem recipi. Vide Suar tom. 4. de relig. tr. 3. lib. 2. cap. 1. à num. 6. Aduerte 5. quod debent esse grammatica præditi, vel ad illam addiscendam idonei, nam si altari ministrare debent, oportet vt quæ ad illud sunt necessaria, sciant. Vide quæ dico sup. num. 28. & scito hanc esse omnino necessariam conditionem. Vide Mir. tom. 1. man. q. 19. art. 5. Circa ætatem vide hic sup. num. 40. & infra §. 6. Et circa examen de his faciendum dixi hic sup. num. 30. Et aduerte 6. quod licet harum conditionum transgressio ratione dicti statuti ad culpam non obliget, obligat tamen ratione vel iuris naturalis, vel pontificij, vt constat ex dictis sup. hoc cap. Aduerte tandem circa praxim, quod informationes de requisitis secundum regulam sumuntur publicè ab ipso induendo, quando habitum est recepturus, aliter verò, quæ requiruntur secundum const. Pontificias, sumuntur modo suprascripto §. 1. à num. 30. Et ita obseruari ait in suo Ordine Fest. in const. Præd. p. 2. cap. 9.

§. 4. Explicantur ea, quæ spectant ad annum nouitiatus.

DICO 1. ingrediens Religionem debet per annum integrum, & completum probari in nouitiatu, priusquam ad professionem admittatur. Ita Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 9. & cap. 3. num. 31. fine; Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 15. art. 1. & q. 17. art. 5. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 2. q. 6. Vech. de nou. disp. 11. dub. 2. Miran. tom. 1. man. q. 22. art. 2. concl. 3. Ledesma. Relig. in com. cap. 7. concl. 1. vers. La 2. condic. pag. mihi 259. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 7. num. 59. Henriq; lib. 13. cap. 40. num. 2. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 12. num. 5. Sorb. in comp. ver. Nouitiatus, tit. de nou. prof. emiss. ver. Sed an requiratur; pag. mihi 433. Polit. in reg. Min. cap. 2. num. 74. Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 9. num. 2. Portel in dub. reg. ver. Nouitiatus, num. 45. Constat ex Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. In quacumq; Religione tam virorum, quam mulierum, nullus ad professionem admittatur, qui minori tempore, quam per annum, in probatione fuerit; professio autem antea facta sit nulla, nullusq; habeat effectus.

96. Noto 1. quod iste annus debet esse completus de momento ad momentum. Ita Sanch. 5. in dec. cap. 3. num. 31. Less. loc. cit. ver. Quartò annus; Miran. loc. cit. art. 3. concl. 2. Vech. cit. dub. 4. num. 2. Polit. num. 76. Suar. loc. cit. cap. 15. num. 1. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 160. nu. 2. Portel loc. cit. num. 48. Sorb. cit. ver. Sextò not. Ledesma. loc. cit. ver. Todavía queda, pag. mihi 261. Constat, quia cum Concilium statuat, quod nullus ad professionem admittatur, qui in minori tempore quam per annum,

in probatione fuerit, qui stetit vna hora, vel media, vel quadrante minus, iterit minus anno, iuxta l. 3. §. Minorem, ff. de minor. Ergo non poterit ad professionem admitti; quod si admittatur, professio erit nulla. Putant tamen aliqui, quod tam subtilis computatio non sit necessaria, sed quod sufficiat diem esse coeptam. Ita Henriq; lib. 14. cap. 40. num. 2. fine; Rodriq; loc. cit. q. 15. art. 4. Grat. tom. 3. discep. for. cap. 413. à num. 16. Ric. 3. p. prax. resol. 222. à num. 1. Quia, inquit, in fauorabilibus, vt hic, dies coepit habetur pro completa: & in moralibus parum pro nihilo reputatur. Sed potest responderi, ista procedere quando lex aliter, non disponit; nam alioqui lex, quæ generaliter loquitur, etiam minimum includit; iuxta tex. in cap. 3. de appell. & in cap. Si proponente, de refer. Trid. autem generaliter loquitur. Nec hoc debet cuiquam videri durum. Cum enim qualibet hora fungi nascantur, potest dari in illa hora talis occasio, quæ & Religioni suadeat, vt nouitium expellat, & nouitio, vt sponte egrediatur. Nihilominus puto, quod hæc 2. opinio in praxi posset securè seruari, & ita audio practitari in multis tribunalibus.

97. Et aduerte, quod in anno bixestili duo dies debent computari pro vno, quia tunc ille annus eo solùm modo dicitur completus. Atq; ita Miranda loc. cit. Sanch. loc. cit. cap. 4. nu. 9. Less. loc. cit. num. 59. ver. Hinc sequitur. Rodriq; loc. cit. art. 5. A S. Faust. loc. cit. q. 161. Et aduerte etiam, quod iste annus debet compleri ab illis etiam Religiosis, qui transeunt de vna Religione ad aliam, cum debeant prius probare, & probari. Sanch. cit. num. 12. Ledes. cit. diff. 6. pag. 268. Rodriq; art. 11.

98. Aduerte etiam, quod scienter admittentes aliquem ad professionem ante dictum annum expletum, peccant omnino mortaliter. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 236. num. 6. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 7. num. 59. ver. Sextò; Sylu. ver. Religio 3. q. 17. quia agunt contra Concilium in re graui. Non puto tamen hodie post Concil. habere locum pœnas suspensionis, & excommunicationis inflictas contra taliter recipientes in cap. Non solùm, de reg. in 6. & cap. Constitutionem, eod. tit. & lib. quia pœnæ alicui actui statutz locum non habent, quando is actus irritè fit, vt latè probat Sanch. 3. de matr. disp. 3. num. 5. sed professio nunc ante dictum annum completum est irrita. Atq; ita Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 10. Vech. disp. 11. dub. 6. num. 6.

99. Noto 2. quod iste annus nouitiatus debet esse continuus. Ita Grass. 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. num. 14. & 15. Barb. in cap. Ad Apostolicam, de reg. num. 5. Henriq; lib. 13. cap. 40. num. 2. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 2. q. 8. Less. loc. cit. ver. Secundò. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 15. art. 3. Ledesma. loc. cit. dub. 4. ver. Todavía queda, pag. mihi 264. Sylu. ver. Religio 5. q. 4. Mir. tom. 1. man. q. 22. art. 4. Vech. loc. cit. dub. 3. num. 1. Sanch. loc. cit. num. 31. A S. Faust. loc. cit. q. 163. Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 9. num. 2. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 15. nu. 3. Constat, tum quia quando lex certum tempus requirit, intelligendum est de tempore continuo, vt probant præfati DD. Tū quia hic annus

Qq 8 datur

Gratianus
Ricinus

A S. Faustus
Lessius
Syluester

Grassius
Barbosa
Henriq;
Azor
Lessius
Rodriq;
Ledesma
Syluester
Miranda
Vechius
Sanchez
A S. Faustus
Nauarrus
Suarez

Suar

Miranda

Portel

Sanchez
Rodriq;
Azor
Vechius
Miranda
Ledesma
Lessius
Henriq;
Suarez
Sorbis
Politiu
Nauarrus
Portel

A S. Faust.

datur ad experiendas Religionis austeritates, quas sine dubio melius experitur quis per continuationem, quam per diuisionem. Tum quia id habet consuetudo. Tum denique quia ita declarauit sacra Congreg. Concil. vt refert Suarez loc. cit. Quæ continuatio non solum debet esse per annum expletum, sed etiam vsque ad professionem. Et ideo, completo anno, si nouitius egrederetur monasterio, & postea iterum rediret, professionem emittere non posset virtute præfata probationis, sed deberet nouitiatum iterum incipere; quia talis est Religionum usus. Ita Suarez loc. cit. num. 8. Vech. num. 5. licet contrarium probet Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 34.

100. Aduerte, quod hic annus interruptur per quamcumque habitus dimissionem, factam animo eum amplius non assumendi, ac Religionem deserendi, quantumvis postea intra eundem dimissionis diem pœniteat. Ita Suarez loc. cit. num. 6. Sanchez num. 32. Vech. num. 6. A S. Faust. lib. 5. thes. quæst. 164. num. 2. Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 49. quia eo ipso amisit statum, quem habebat, & indiget noua admissione, & receptione, vt possit iterum esse nouitius. Quare nouitius, qui habitum dimittit, seq; vestibus secularibus induit, & seculum perit, Religione deserta, licet post 3. horas V. G. eum facti pœniteat, & reuertatur, veliq; habitum reassumere, dato quod illi de nouo concedatur, tenetur annum nouitiatum incipere. Similiter si nouitius, habitu retento, è Religione aufugeret, etiam animo redeundi, modò talis fuga reputaretur. Quia iugum fregit Religionis; Sanch. num. 29. Syl. ver. Religio 5. quæst. 4. Rosel. ver. Nouitius, num. 29. Similiter nouitiatum interrupteret ille, qui stare in vno conuentu per 6. menses, & inde egressus absque licentia in alio conuentu eiusdem Ordinis reciperetur, & post alios 6. menses professionem faceret. Ita Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 17. num. 1. Non teneretur tamen de nouo incipere, qui ira commotus habitum dimitteret, protestans se velle redire ad seculum, si breui placatus eum facti pœniteat. Similiter si eadem ira commotus Superior aliquem habitum spoliandum mandat, & post breui placatus, reindui iubeat. Quia his casibus non censetur dimissio habitus facta voluntariè, nec animo Religionem deserendi. Nec similiter secundum Sanch. loc. cit. teneretur de nouo nouitiatum incipere, qui ad breue tempus, vt quadam nocte gratia fornicationis, aut conuiuij, vel alterius causæ, statim redditurus, egrederetur, etiamsi pro illo tempore habitum dimitteret, ne cognosceretur, vel quò facilius intentum compararet. Quia hoc non est habitum deponere, nec Religionem deserere, licet hic à Religione esset alia causa expellendus. Similiter nec teneretur incipere nouitiatum ille nouitius, qui non animo habitum dimittendi, nec Religionem deserendi, sed solum animo se occultandi, ad vitandam Prælatis, seu magistris fauoribus, conuentu egrederetur; Quia hic non esset fugitiuus. Vech. diso. 12. dub. 3. n. 15. Nec item ille, quem Prælatus decreuisset dimittere, eaq; intentione habitu Religionis expoliasset, seq; vestibus indui fecisset, po-

stea verò, prius quam monasterio exiret, mutata sententia illi iterum habitum restitui licet, & hoc, siue nouitius dictæ expoliationi consentisset, siue non; quia hoc casu habitus dimissio non fuit cum effectu egressionis. Atq; ita Suar. loc. cit. num. 7. Vech. num. 8. Huius opinionis videtur esse Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 33. num. 1. qui conf. 32. num. 3. ait, quod nouitiatum interruptitur per exitum nouitij à clauitro per 3. aut 4. dies, insinuans, quod per minus tempus non interruptatur. Et Less. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 59. ver. Secundò, ait, quod interpolatio paucorum dierum non impedit continuationem. Cum his sentit Naldus in sum. ver. Nouitius, num. 4.

101. Aduerte etiam, quod annum nouitiatum non interrupteret nouitius, qui tempore probationis de licentia Superioris cum habitu, causa V. G. infirmitatis, ad se curandum in domo parentum, vel ad eos in longinquum inuisendos, aut ad loca sancta visitanda, &c. per aliquot menses, tres V. G. Religione exiret, Ita Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 14. num. 13. Nauar. loc. cit. conf. 32. num. 3. Sorb. in comp. ver. Nouit. tit. de nou. prof. emiss. ver. Secundò est vid. pag. 432. Mirato. 1. man. q. 22. art. 5. Vech. loc. cit. num. 10. Camp. in diu. rub. 11. cap. 13. num. 10. & rub. 12. cap. 3. num. 3. Sa ver. Religio, num. 9. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 3. q. 7. Barb. in cap. Ad Apostolicam, de reg. num. 6. A S. Faust. in thes. lib. 5. q. 176. Less. loc. cit. num. 59. ver. Tertiò hanc; Grass. 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. num. 18. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 15. art. 10. Censetur enim Monachus esse in monasterio, quando est foris de licentia sui Abbatis, vt dixit Agh. in cap. Cum illorum, de sent. exc. & multis confirmat Sanch. 5. in dec. cap. 3. num. 25. & cap. 4. num. 27. & ita declarasse speram Congregationem referunt Suar. Nauar. Mir. loc. cit. Vech. num. 13. Grat. discept. for. tom. 1. cap. 166. num. 14. Hanc autem licentiam concedere, pertinet ad Provinciale cum suis Collegis, vel, ipso absente, & necessitate urgente, ad Superiorem immediatum cum consilio sui capituli. Ita Rodriq; & Mir. loc. cit. Quibus tamen non obstantibus, aliter iudicasse in hoc puncto Insuperio Rotam Romanam apud Farin. 1. p. decis. 175. num. 2. Atq; ita decis. à præfatis DD. circa egressum nouitij cum causa, & licentia Superioris, modò in praxi non esset iura, ait Grat. loc. cit. num. 16. quia continuitas anni probationis in Religione est de forma, & in his, quæ sunt de forma, rigor iuris seruandus est, vt dicit Rota loc. cit. & docent Sanch. loc. cit. cap. 4. num. 32. A S. Faust. loc. cit. q. 164. num. 2. Nisi velis dicere, Rotam loqui in casu longæ absentis sine causa procurata ad fugiendas asperitates, eo tempore fieri solitas in monasterio: quo pacto temporarem hanc licentiam, ad breue scilicet tempus aliquorum dierum, non mensum.

102. Dico 2. annus nouitiatum aliqua de causa, puta infirmitatis, vel defectu ætatis; aut scientiæ prorogari potest. Ita Grass. 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. num. 16. Sa in aphor. ver. Religio, num. 3. Bariola in aph. ver. Nouitius. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 7. num. 59. ver. Vbi not. Ledes. de sta. relig. in com. cap. 7. dub. 7.

Sanchez
Syluester
Rosella.

Nauarros

Pachino

Naldus

Suaros
Nauarros
Sorbis
Miranda
Vechius
Campanis
Sa.
Azor
Barbosa
A S. Faust
Lessius
Grassius
Rodriq;
Abbas
Sanchez

Gratianus

Farinarius

Bariola

Sorbus.
Suarez.
Vechius.
Sanchez.
Rodrig.
Naldus.
Vega.
AS. Faust.

Vēr. A esta difficultad, pag. mihi 267. Sorb. loc. cit. verſ. Sexto not. pag. mihi 434. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 13. num. 8. Vech. de nou. diſp. 11. dub. 5. num. 3. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 21. Rodrig. p. 2. ſum. cap. 8. num. 3. ſine, & tom. 3. quaſt. reg. quaſt. 17. art. 10. Nald. in ſum. ver. Profeſſio, reg. num. 7. Vega p. 2. ſum. cap. 39. caſ. 4. A S. Fauſt. lib. 5. theſ. q. 168. num. 2. & dixi tom. 1. noſtr. priu. in conſt. 2. Sixti IV. num. 81. 82. vbi duas actuli ſacræ Congreg. declarationes, vltra quas aliam etiam afferunt Suar. & Vech. de anno 1570. 19. Iulij. Conſtat ex dictis declar. & ex alia, quam reſert Graff. loc. cit. qua ſic habet. *Concilium nouit, quempiam minori tempore, quam per annum, ſtare in probatione, idq; expreſſim diſpoſuit; ne autem hoc tempus longius extendi poſſit, non prohibuit; ideoq; arbitrio Superioris extendi, & prorogari poterit.* Adde, quod Concilium ſeſſ. 25. cap. 16. de reg. ait, quod Superiores, finito tempore nouitiatus, quos habiles innenerint, &c. habiles verò non ſunt, qui infirmi, qui legitimam ætatem non habent, qui non adhuc bene didicere. In Ordine noſtro non videtur relinquī Superioris arbitrio prorogatio nouitiatus, obſtante Regula num. 3. qua ait, *Præterea elapſo continua probationis anno, Sed tamen exiſtimo, quod ex cauſa iuſta dicta prorogatio non prohibeatur.* Nam illud Continuum, eſt adiectiuum, non aduerbium, vnde non facit ad hunc caſum, ſed ad alium de interpolatione.

103. Dico 3. nouitiatus debet omnino compleri à nouitio habitu ſux Religionis induto, ita vt, ſi hoc modo non compleat, compleuiſſe non ſit dicendus. Ita Tab. ver. Nouitius, num. 10. Angel. eod. §. 16. Sylu. ver. Religio 5. quaſt. 5. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 29. Miran. tom. 1. man. quaſt. 22. art. 6. A S. Fauſt. lib. 5. theſ. quaſt. 177. num. 2. Barb. in cap. Ad Apoſtolicam, de reg. num. 7. Leſſ. loc. cit. ver. Tertiò hanc: Azor tom. 1. lib. 12. cap. 2. quaſt. 9. Vech. loc. cit. dub. 7. Rodrig. tom. 3. quaſt. reg. quaſt. 15. art. 9. Contrarium ſentit Suar. loc. cit. cap. 14. num. 10. Sed noſtra conſuſio eſt cõmuniffima, maximè poſt Trid. & conſtat, tum ex dicto Trid. ſeſſ. 25. c. 15. de reg. vbi ait, annum nouitiatus ad profeſſionis valorem, computandum eſſe à die ſuſceptionis habitus, ergo ſupponit eo habitu complendum nouitiatum. Tum quia hoc maximè pertinet ad auſteritates Religionis probandas, habitum enim Monachis die, nocteq; deponere non licet, & præſertim nobis Minimis, cum ſit punctus Regulæ. Tum quia ita obtinuit conſuetudo.

104. Dico 4. nouitius poteſt liberè egredi à Religione, & ſeculum petere, abſq; alicuius Superioris licentia. Ita Roſel. ver. Nouitius, num. 11. Ang. eod. num. 9. Sylu. ver. Religio 5. quaſt. 8. Panor. in cap. Statuimus, de reg. num. 1. Armil. ver. Nouitius, num. 6. Sanch. 6. in dec. cap. 10. num. 1. & lib. 7. cap. 3. num. 3. & lib. 5. cap. 3. num. 40. Paſſar. in not. 43. in priu. Graff. tom. 1. conſ. lib. 3. de vo. conſ. 8. num. 7. P. de Luna conſ. 38. num. 32. vbi ait, quod huic libertati renunciare non poteſt. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 11. num. 2. Miran. tom. 1. man. quaſt. 22. art. 8. Rodrig. tom. 3. quaſt. reg. q. 15. ar. 12. ver. Circa eandem. Prob. ex c. Statuimus,

de reg. vbi id expreſſe habetur, & ex cap. 1. & 2. de reg. in 6.

105. Noto 1. quod nouitius egrediens non tenetur ſoluere expenſas, vt dicunt Roſel. Sylu. Rodrig. Paſſar. loc. cit. Suar. cit. num. 5. A S. Fauſt. lib. 5. theſ. quaſt. 191. Sa ver. Religio, num. 8. Sanch. cit. num. 4. Azor lib. 12. cap. 3. quaſt. 6. tom. 1. quia aliter liberè exire non poſſet, & ſi comedit, ſeruiuit. Temperat tamen Sanch. num. 5. niſi pactum eſſet ſoluendi dictas expenſas. Addit verò Suarez ſi nouitius in ſuo ingreſſu aliquid ad ſuſtentionem donauit, poſtea non teneri Religionem illi egredienti reſtituere, niſi eam partem, quam non conſumpſit, pro rata temporis. Et quod liceat Religioni hoc recipere, conſtat ex Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 16. ibi, *excepto viſtu, & veſtium nouitij.* Vide Cened. collect. 16. ad decretal. num. 1.

106. Sed quid, ſi à principio nihil donauit, ſed obligauit ſe ad ſoluendam certam ſummam pro expenſis nouitiatus? Suarez loc. cit. ait, quod poterit Religio dictam ſummam pro rata exigere; non poterit tamen interim nouitium in Religione detinere, etiamſi egrediendo fruſtraretur ſpe dictam ſummam recuperandi; nam id eſſet contra cap. Non ſolum, de reg. in 6. & alia iura cit. Nec poterit Religio nouitium non ſoluentem quod promiſerat, & permanere volentem eiſcere; quia hæc non eſt iuſta expulſionis cauſa, cum de iure non teneatur; poterit tamen cogere hæredes nouitij ad ſoluendum. Atq; ita in hoc caſu conſuluit Galuanus apud Vech. diſp. 12. dub. 2. num. 2.

107. Sed dubitabitur etiam ſi eſt reſtituendus habitus factus expenſis ipſiuſmet nouitij? Barb. in cap. Super eo, de reg. num. 5. ait, ſacram Congregationem annuiſſe, dictum habitum non eſſe ei reſtituendū, bene tamen valorem illius temporis, quo eum deponit, non quo factus eſt. Quia per Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 16. nouitijs reſtituenda ſunt omnia, qua à principio ad Religionem detulerunt: poterit tamen dictus habitus detineri pro alimentis illius temporis, quo in monaſterio fuit, ſi pactum interceſſit, vel ſuperent ſeruitium factum.

108. Sed quid, ſi dictus habitus emptus ſit, non pecunia nouitij, ſed elemoſynis deuotorum, eo ſine datis, vt Religionem ingrederetur? Tunc puto, quod de iuſtitia ei dari non debet, quia, cum datus ſit ille habitus eo ſine, vt in Religione permaneat, cum ab ea egrediat, iam non cenſetur ampliùs illi datus, ſed Religioni, cuius intuitu datus eſt.

109. Sed quis cogit reſtituere nouitio ſupradicta, dato caſu quod Religio renueret? Ep. ſi id facient vigore Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 16. ſine, etiam cogendo per cenſuras Eccleſiaſticas, vt notauit Vener. in exa. Ep. lib. 6. cap. 15. num. 16.

110. Noto 2. quod nouitius egrediens etiam ex minus iuſta cauſa, non peccat. Ita Suarez loc. cit. num. 4. Venialiter autem peccare, ſi ex leuitate, vel Religionis odio, docet Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 59. & lib. 4. cap. 16. nu. 92. Caier. 2. 2. quaſt. ult. art. 4. dub. 3. Paſſar. in not. priu. not. 43. ad ſinem, quia reſiſtere bonis Inſpirationibus, ſaltè veniale eſt; Hoc dico ſuppoſito, quod priùs non vouiſſet Religionem, nam

Tabiona.
Angelus.
Sylueſter.
Miranda.
Barboſa.

Azor.

Roſella.

Paporm.

Paſſavel.
Graffus.
P. De Luna

Cenedus.

Venerus.

Suarez.

Sanchez.
Caieranus.
Paſſavell.

eo casu absq; iusta causa egrediens, mortaliter peccaret, vt dicunt Passar. Cai. loc. cit. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. prof. emiss. ver. Quinto not. Licet Syl. ver. Religio 2. q. 19. & Graff. tom. 1. conf. lib. 3. de vo. conf. 8. nu. 7. videantur velle, quod possit libere egredi, etiam sine iusta causa.

111. Sed dubitabis, an Religio expellens nouitium absq; iusta causa, peccet? Suar. loc. cit. num. 5. ait, non peccare ratione iustitiæ commutatiuæ, sed ratione distributiua, & charitatis, quia licet nouitius possit libere exire, quia est sui iuris, Religio tamen nõ potest eum libere dimittere, quia in hoc casu non se gerit tanquam domina, sed tanquam dispensatrix diuinarum ministeriorum. Idem videntur docere Cai. & Passar. quatenus dicunt, quod si Religio ex sola libertate refutaret nouitium, ab omni sapiente reprehenderetur, & non bona fide agere cum nouitio diceretur: Quare, si Religio absq; iusta causa nouitium expellat, habet hic ius reclamandi contra conuentum, & Superiorem illius, & recurrendi ad Superiorem maiorem, qui cõditus de iustitia nouitij, eum in integrum restituet, non obstante, quod fuerit à Superiore immediato conuentus expoliatus, vnde si post 6. menses fuerit expulsus, peractis alijs 6. mensibus, poterit profiteri, & si totum annum nouitatus peregrisset, posset statim ad professionem admitti, quia grauatus recurrens ad Superiorem, nec fugitiuus est, nec genituram amittit. Ita Sanch. 5. in dec. cit. Vech. de nou. disp. 11. dub. 3. num. 9.

112. Si autem quæras, an peccatum Religionis dimittentis nouitium sine iusta causa, sit mortale? Negatiuè R. à Sanch. loc. cit. nisi grauis nota esset nouitio illa expulsio, sicut nouitij culpa leuiter retrocedentis est solùm venialis, quia non magis obligatur Religio nouitio, quàm nouitius Religioni quò ad culpam. Sed puto, Religionem, idest Superiorem, & omnes cum ipso consentientes, & concurrentes ad expulsionem, per denegationem suffragiorum, absq; legitima causa, peccare mortaliter. Huius opinionis videntur esse Cai. Passar. Suar. loc. cit. & Suar. clariùs loc. cit. lib. 4. c. 4. n. 7. In terminis Portel in dub. reg. ver. Nouitias, num. 54. & in addit. eodem, num. 16. Vech. disp. 12. dub. 2. num. 1. Mir. to. 1. man. quæst. 25. art. 12. concl. 1. Rebell. de obl. iust. p. 1. lib. 4. quæst. 15. num. 5. A S. Fau. lib. 5. thes. quæst. 214. Prob. Tum quia hoc casu præfati abutuntur potestate iurisdictionis sibi concessa, ratione cuius tenentur bonum Religionis procurare, & quasi iudicium ferre in ea causa. Tum quia Religioni maximam iniuriam irrogant, eam priuando idoneo Religioso. Tum quia faciunt contra charitatem, priuando nouitium magno bono, & exponendo illum occasionibus seculi. Tum quia nemo dubitat, quin mortaliter peccet retrahens absq; legitima causa nouitium à Religionem, sed expellere per suffragij denegationem, est plusquam retrahere. Tum quia Trid. sess. 25. cap. 16. de reg. præcipit Superioribus, vt nouitios repertos habiles finito anno nouitatus, ad professionem admittant.

113. Neq; hic dictis in Ordine nostro obstat Regula num. 3. dum ait, si bonum testimonium ha-

buerint, ad professionem recipi poterunt. Ex quo loco videtur sequi, quod etiam, bono testimonio de nouitio habito, adhuc liberum sit fratribus illum recipere, verbum enim, Potest, importat liberam facultatem, & voluntatem, non necessitatem, vt dixit Gloss. in cap. Statutum, §. Cum verò, ver. Possit, de reser. in 6. & Sanch. 3. de matr. disp. 10. num. 5. Sed dic pro nunc, quod verbum, Poterunt, ibi stat pro Debebunt, quod est in iure frequens, vt ait Barb. de dict. dict. 226. num. 1.

114. An autem confessorius nouitiorum possit illis denegare suffragium ob defectum cogntum in sacramento confessionis? Pato, quod non, etiam si suffragia dentur secreto, iuxta ea, quæ dico infra cap. 2. §. 2. num. 71. Ita Vech. loc. cit. disp. 12. dub. 4. num. 2. licet contrarium dicat Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 52.

115. An autem in talibus receptionibus habeant votum; qui sunt priuati voce actiua, & passiuæ? Dico, standum esse consuetudini. De iure communi certum est, non habere. Quia hi ferre non possunt suffragium in his, quæ ad capitulum collegialiter, & legitime congregatum pertinent, vt docent Nauar. lib. 5. conf. conf. 6. de ver. sign. Graff. tom. 2. conf. lib. 3. diff. 1. num. 1. conf. 2. de regul. Vech. loc. cit. dub. 5.

116. An etiam Prouincialis possit habere votum in acceptatione nouitij ad professionem, quando non residet in conuentu, in quo fecit nouitium? De hoc puncto magnam facit quæstionem Portel in add. ad dub. reg. ver. Nouitia, & tenet, quod sic, Ego non habeo difficultatem in Ordine nostro. Tum quia ad Prouincialem pertinet recipere ad habitum, & professionem, vt patet ex num. 2. & 3. Regulæ. Tum quia licet non probauerit experimento mores nouitij, vnde putant aliqui, quod de illis ferre non possit iudicium, votum emittendo, tamen potest in hoc stare informationibus sibi factis, tum in principio, quando eum ad Religionem recepit, præsertim si contra eum toto tempore nouitatus sibi nihil scriptum sit, tum etiam informationibus sibi factis à Fratribus, qui conuersationem nouitij probauerunt. Itemq; puto, posse in eadem admissione dare votum Socios Prouincialis. Tum quia etiam ad hos pertinet nouitios recipere ad habitum. Tum quia dicuntur esse, locales in quolibet conuentu suæ prouinciæ, in quo reperiuntur, licet ibi solùm sint per transitum; vnde sicut si Frater localis aduenisset heri in illum conuentum, in quo hodie nouitius recipiendus est, haberet votum in dicta admissione, ita etiam Socij.

117. An etiam datis votis, & nouitio recepto ad Religionem, antea tamen factam professionem, sit liberum conuentui, noua emergente causa, nouitium dimittere? Dico, quod sic, graui aliqua causa interueniente, veletiam, si aliqua vetus ignorata, de nouo sciatur. Tum quia annus nouitatus datur tam in fauorem nouitij, quam Religionis, cap. Ad Apostolicam, de reg. ergo quocunq; tempore, nouitiatu durante, constat Religionem, eum non esse admittendum, potest expellere. Tum quia sicut reuocari potest cõsensus ab altero coniuge antea ratum matrimonium, si aliquid superueniat, quod

Sorbus.
Syluester.
Graffius.

Passar.
Caietanus.

Sanch.
Vechius.

Suar.
Portel.
Vechius.
Miranda.
Rebellus.
A. S. Faust.

Sanch.

Barbosa.

Nauar.
Graffius.
Vechius.

quod si à principio adfuerit, vel notum esset, non fuissent contracta sponsalia, cap. Quemadmodum, de iur. iur. Sanch. 1. de matr. disp. 62. num. 3. Ita à conuentu ante professionis emissionem possunt reuocari suffragia; eodem enim modo loquimur de contractu matrimonij, ac de contractu professionis. Et validum est argumentum de matrimonio carnali ad spirituale; cap. Inter corporalia, de transl. ep. Ita Vechius. disp. 12. dub. 7.

118. An etiam dans suffragium indigno mortaliter peccet; Dic, quod sic, quia offendet Religionem in re graui, & abutitur potestate. Ita Ledesma. de sta. relig. in com. cap. 7. concl. 2. diff. 2. vers. Digo lo segundo, pag. mñi 271. A S. Fau. lib. 5. thes. q. 214. num. 3.

119. Dico 5. nouitius non obligatur per se, & directè ad vota Religionis, nec ad obseruantias regulares, ita vt, si eas non seruet, peccet, & incurrat poenas transgressoribus impositas. Ita Rosel. ver. Nouitius, num. 32. Ang. eod. §. 18. Armil. num. 18. Tab. num. 13. Sylu. ver. Relig. 5. quaest. 6. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 2. quaest. 10. Henriq; lib. 7. cap. 22. num. 7. & lib. 6. cap. 16. num. 3. ad finem; Sa ver. Religio, num. 8. Campanil. in diu. rubr. 12. cap. 3. num. 21. Graff. 1. p. decif. lib. 3. cap. 5. num. 13. Rodriq; tom. 1. quaest. reg. q. 21. art. 11. Long. de cas. refer. p. 1. sect. 3. art. 18. num. 3. Vech. disp. 11. dub. 14. num. 1. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 16. num. 2. Regin. in prax. lib. 18. num. 384. Prob. quia, cum nondum admissus sit ad professorum coetum, sed tantum in probatione versetur, ad experiendum, an sit admittendus, non debet ex iustitia professorum legibus altrangi; debet tamen ex conuenientia eas seruare, tum ne alijs scandalo sit; tum vt probeat, an potens sit eas seruare ex debito, qui fuit finis sui ingressus: licet in hoc etiam sit aliquid ei indulgendum, vt monet Syl. Ang. Tab. Regin. Camp. loc. cit. Suar. nu. 18. Quod si non seruet, eiiciendus est, vt dicit Long. & Bariol. in aph. ver. Nouitius, in fine.

120. Nota tamen, quod Prælatus potest nouitius precipere ea omnia sub censuris, quæ possent illis precipere proprius Parochus, & Episcopus, & quæ sunt necessaria pro experimento, ad quod est ingressus; quia hoc non fundatur in voto obedientiæ, sed in iurisdictione Ecclesiastica, per summum Pontificem Prælatis concessa, & in pacto virtualiter inito cum Religione in primo sui ingressu. Ita Suar. loc. cit. num. 18. Vech. cit. num. 2. Sa ver. Religio, num. 4. & dixi sup. quaest. 1. cap. 5. num. 2.

121. Dico 6. nouitius habens conditiones à sacris canonibus requisitas, ordinari potest, etiam ad sacros ordines. Ita Sanch. 6. in dec. cap. 10. num. 19. Henriq; lib. 14. cap. 9. num. 2. Suar. tom. 5. in 3. p. disp. 50. sect. 5. num. 13. Rodriq; tom. 1. quaest. reg. quaest. 13. art. 4. fine. Vech. disp. 11. dub. 8. num. 2. Barb. in cap. Posulasti; de reg. num. 2. Bariol. in aphor. ver. Nouitius. Nald. in sum. ver. Nouitius, num. 8. Camp. in diu. rub. 9. cap. 3. num. 3. Anchar. in cap. Cum nullus, num. 3. de temp. ord. in 6. Ric. 4. p. prax. decif. 118. num. 5. Molf. 1. p. sum. tract. 11. cap. 15. num. 130. cui sententiæ subscripsi tom. 1. nostr. priu. in const. 2. Sixti IV. num. 37. Constat, quia nullibi reperitur

prohibitum; nam ap. Monasterijs 19. quaest. 3. in quo fundantur contrarium sentientes, nullo modo loquitur de tonsura ordinum, sed solum de tonsura monachali, & dicunt præfati DD. & potest colligi ex D. Thom. 2. 2. quaest. 189. art. 5. ad 3.

122. Ordinari itaque poterit nouitius ab illo Episcopo, in cuius diocesi est nouitiatus, vt dicunt Suarez, & Camp. loc. cit. & Sanch. num. 21. & cum literis dimissorijs Episcopi originis, vel in quo habebat comitium, quando ingressus est Religionem, vel etiam illius, in cuius diocesi est monasterium, in quo nouitium agit; Sanch. nu. 22. Qui subdit, quod si Religio habet priuilegium mittendi suos subditos ad suscipiendos ordines à quocunque Antistite, quale priuilegium habent omnes Religiones mendicantes, dummodò Episcopus, in cuius diocesi est conuentus, ordinationes non celebret, iuxta dicta in nostr. priu. loc. cit. num. 33. possit Prælatus Religionis etiam dictas literas nouitijs dare, iuxta opinionem, quam sequor, quod nouitij fruantur priuilegijs Religionis, quam tenent Mol. tom. 1. de iust. disp. 139. col. 3. ver. Præter hos; Henriq; lib. 7. cap. 22. num. 7. Azor p. 1. lib. 12. cap. 2. quaest. 10. ad finem, Sanch. loc. cit. num. 22. & lib. 4. cap. 39. num. 17. Sayr. lib. 7. de cens. cap. 13. num. 6. Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 16. num. 17. & tom. 4. tract. 3. lib. 9. cap. 1. num. 18. Bonac. de leg. disp. 4. q. 2. p. 7. §. 4. num. 27. ver. Alij vero. A S. Fau. lib. 3. thes. quaest. 27. num. 3. Graff. tom. 1. conf. lib. 3. de vo. conf. 8. num. 11. Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 18. & absolute, quod dicti Prælati possint dictas literas dimissorias nouitijs concedere, docet Suar. tom. 3. de relig. cit. num. 17. sine. Puto tamen semper necessarium, vt debeat Episcopo ordinanti constare de patrimonio nouitij, in casu, quo recederet, ad obuiandum fraudibus.

123. Dico 7. nouitius potest eligi ad dignitatem Episcopalem, licet in Ordine, quem profiteri intendit, ad nullam dignitatem eligi possit. Ita Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 16. num. 15. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 2. quaest. 12. Sylu. ver. Religio 5. quaest. 9. Rosel. ver. Nouitius, num. 30. Angel. num. 19. Sanch. 7. in dec. cap. 4. num. 20. Mir. tom. 1. man. quaest. 22. art. 9. Prob. ex cap. Nullus, de elect. in 6. & per cap. Ex eo, eod. tit. & lib. prohibentur nouitij habere vocem in capitulo. Et notat Suarez quod potest nouitius Episcopatum acceptare, & suo tempore profiteri, & potest consecrari, & simul esse Religiosus, & Episcopus.

124. Noto, quod potest nouitio conferri beneficium Ecclesiasticum; Suarez loc. cit. num. 13. Sanch. num. 22. Campanil. in diu. rub. 12. cap. 3. num. 20. Azor. loc. cit. cap. 3. quaest. 1. Quia & est sui iuris, & id nullibi vetitum reperitur. Nouitius item canonicus non potest excludi ab electione facienda cum alijs Canonicis. Suarez num. 16. Azor loc. cit. Sed tu dic, certum esse, quod, si dictus nouitius ad electionem accedat, excludi non potest, quia ius suum retinet. Sed difficultas est, an debeat vocari, & concludit De Baif. in direct. elect. p. 1. cap. 26. num. 6. quod seruanda

Vechius.

Ledesma.

A S. Fau.

Rosella.

Angelus.

Armilla.

Tabiena.

Syluester.

Azor.

Henriq.

Sa.

Campanil.

Graffus.

Rodriq;

Longus.

Vechius.

Suarez.

Reginald.

Bariola.

Barbosa.

Bariola.

Naldus.

Anchara.

Riccini.

Molfesini.

D. Thom.

Molina.

Sayrus.

Bonacina.

Portel.

Suarez.

Azor.

Syluester.

Rosella.

Angelus.

Sanchez.

Miranda.

De Baifo.

uanda est cōsuetudo, si adest, si non adest, vocari debet, sed, cum legitimum impedimentum habeat, procuratorem instituere potest. Vide gloss. in cap. Beneficium, ver. Conferendum, de reg. in 6. Et similiter, si sit patronus habet ius nominandi, vt dicunt Suar. & Azor. Item nouitij cuiuscunq; Ordinis, etiam Minorum Capuccinorum possunt institui heredes, & succedere in hereditate paterna ex testamento, vel ab intestato Cord. in reg. Min. cap. 6. quæst. 11. p. 1. Sanch. 7. in dec. cap. 25. num. 3. Hi enim, idest Minores, solum inhabilitantur per professionem, & de alijs non est dubium.

Corduba.
Sanchez.

125. Dico 8. nouitius potest accusare, transigere, ac pacem facere, tam de iniuria sibi illata, quam etiam suis; Ita Farin. p. 1. prax. tit. de accus. quæst. 13. num. 23. Sanch. 6. in dec. cap. 12. nu. 34. Ghisl. in iud. reg. cap. 8. nu. 38. Clarus in pract. lib. 5. §. fin. quæst. 58. num. 25. sine. Vech. disp. 11. dub. 13. num. 1. Constat, quia nouitius est adhuc sui iuris, nec est mortuus mundo, vnde ei eadem iura competunt, quæ secularibus. Facta verò professione, nec pro iniuria sibi, vel suis illata, potest quemquam accusare, nec pacem dare, quia tunc habetur pro mortuo, cap. Placuit, 16. q. 1. cap. In presentia, de prob. Farin. cit. num. 28.

Varinus.
Sanchez.
Ghisl.
Clarus.
Vechius.

126. Si quæras hac occasione, occiso Monacho, qui reliquit filium ante Monachatum legitime genitum, quisnam pacem inire debeat, filius ne, an Monasterium? In hoc casu distinguit Clar. loc. cit. quod si iniuria est facta Monacho intuitu monasterij, ad monasterium pertinet, si intuitu consanguineorum, ad filium. Hæc distinctio non placet Farin. vnde affert aliam. Vel agitur de pœna exigenda ab homicida, & applicanda hæredibus, & debetur monasterio capaci, à quo pax haberi debet; vel de pace obtinenda ad minuendam pœnam propter pacem, & pertinet ad filium. Quam sententiam amplectitur Sanch. loc. cit. num. 40. Baiard. ad Clar. dicta q. 58. num. 38. adhuc distinguit, si monasterium denegat, potest dari à filio, si hic denegat, à monasterio. Rodriq. tom. 2. quæst. reg. q. 42. art. 3. censet, quod spectat ad monasterium; si Monachus transfudit se, & sua in monasterium; si hæredem instituit filium, ad ipsum pertinere putat, vniuersaliter censens, iniuriam remittere, & pacem dare, ad hæredem spectare defuncti. Ego absolute puto, pertinere ad monasterium, quod debet esse in hoc facile, vt currat per viam, quam alijs monstrat: quia Monachus totus monasterij est, & nihil mundi, cui per renunciationem in professione mortuus censetur, etiam quod ad iura ciuilia sanguinis. Vnde non censetur iniuria consanguineis facta, sed monasterio, vt cunq; res succedat. Si verò occisus, vel alia iniuria affectus, sit nouitius, tunc Clar. loc. cit. sine. putat, ad parentes pertinere facere pacem. Sequitur Sanchez cit. num. 35. Sed, cum nouitius sit in statu dubio, & non sit propriè Monachus, cap. Ad Apostolicam, de reg. cap. 1. iuncta glossa, de relig. dom. cap. Religio, de sent. excom. in 6. cap. Porrectum, de reg. nec sit absolute secularis, quia à legibus seculi est absolutus, vt dicam, & fruatur

Baiard.

Rodriquer

priuilegijs Religionis, vt dictum est num. 121. puto, quod ad vtrumq; pertinet; & per monasterium intellige Superiorem cum consensu sui capituli, vt notauit Farin loc. cit. num. 26. ver. Nec prætermittendum. Patre autem, aut filio Monachi secularibus interfectis, nec Monacho, nec monasterio competit ius accusandi, aut pacis ineundæ, vt Farin. quæst. 13. nu. 26. Sanchez cit. num. 36. nulla enim iniuria illata est monasterio, & Monachus particularis non habet legitimam personam standi in iudicio, vt constat ex l. Lis nulla, & l. Vix, ff. de iud. l. Seruus, Cod. eod. tit. Sanch. loc. cit. num. 1. Deniq; si iniuria sit facta Monacho ante Religionis ingressum, vel ante illum eius pater, aut filius occisi sunt, putat Sanchez loc. cit. num. 38. ius accusandi, pacis ineundæ, & compositionis pro iniuria illata recipiendæ, transferri in monasterium, si id habeat ius succedendi in bona nouitiorum, & nouitius sua iura, & rationes in monasterium transferat, vel per renunciationem expressam, vel ea non facta, per successionem legitimam. Si autem nouitius alteri existenti in seculo iura sibi competentia renunciauit, hæc etiam iura renunciauit dicendum est. Omnium autem horum ratio est; quia remissio iniuriæ actio realis est, vnde transit cum hereditate, iuxta auth. Ingressi. Cod. de sacr. Eccl. Et per hoc dixi, quod iniuria facta Monacho, non potest remitti nisi à monasterio, quantumuis filium, aut patrem in seculo habeat, quia monasterium est hæres necessarius eorum, quæ acquirit, & habet Monachus stante Monachatu.

127. Pro iniuria verò illata sibi non potest agere Monachus, sed id ad Abbatem pertinet, si præsens sit. Ita Sanch. 6. in dec. cap. 12. num. 15. Nauar. com. 2. de reg. iur. 24. & 64. Rosel. ver. Monachus, num. 8. Sylu. ver. Religio 8. quæst. 4. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 6. §. 7. Constat ex l. Sed si vnus, §. Ait Prætor, ff. de iniur. Quare potest Abbas, inuito Monacho, iniuriam remittere; Sanchez loc. cit. n. 6. cum Monachus neq; velle, neque nolle habeat, & iniuria ipsi illata, in monasterium redundet. Vnde, si quis Monachum percutiat, satisfactio, quæ est danda ante absolutionem, iuxta cap. Parochianos, de sent. excom. non est danda Monacho, sed Abbati, vt absolutio impetrari possit; & si quid emolumenti dandum sit pro dicta remissione, monasterio, non Monacho percusso, nec patri, aut fratribus eius existentibus in seculo, dandum est; A. Gabriel com. op. tom. 2. lib. 8. tit. 22. num. 57. Sanch. num. 8.

Sanchez.
Nauarrus
Rosella.
Syluester.
D. An. 101.

128. Aduerte tamen, quod Sanch. loc. cit. à num. 14. multos ponit casus, in quibus Monachus, absq; licentia abbatis, immò contra eius voluntatem accusare potest, & procuratorem constituere, & personam in iudicio habere. Vnus ordinarius est, quod potest Abbatem suum accusare; tunc enim censetur vilitatem monasterij procurare, & tunc sunt ei dandæ expensæ de bonis monasterij, donec causa finiat. Ita in cap. Ex parte, de accus. Et similiter Abbas accusatus debet expensis monasterij se defendere, vsq; ad finem litis. Gloss. dicto cap. Ex parte, ver. Alia; Sanch. loc. cit. num. 18. 20. & 24. Sa ver. Religio, num. 55. VI

A. Gabr.

129. Sed quid, si Monachus causam propriam prosequatur, ut electionis suae, habeatne à monasterio expensas? Specul. lib. 3. tit. de inquis. §. ult. num. 8. Archid. in cap. Pastores, 2. quæst. 7. num. 2. & alij apud Sanch. 6. in dec. cap. 12. num. 26. putant tunc monasterium non teneri ad expensas, teneri tamen censet Sanch. Ego in hoc casu dico, quòd, si aliquis ambitiosè nimis procuravit eligi ad aliquam dignitatem in Religione, ad quam non erat eligibilis, vel de hoc graue dubium erat, tunc non tenetur monasterium ad expensas, si aliqui de eodem monasterio, qui eius electioni non consenserunt, le opponant, etiamsi sint in minori parte. Immo puto, quòd istis se opponentibus debeantur expensæ. Ducor. Tum quia sic electus nondum confirmatus, non habet possessionem officij, vnde non potest bonis officij frui. Tum quia ambitio fouenda non est, sed extirpanda. Tum quia qui se opposuerunt, videntur duci zelo Religionis, ne scilicet contra eorum statuta certa, vel dubia, seu contra morem dictæ Religionis aliquis in Prælatum eligatur. Tum quia multum interest Religionis, Prælatum ambitiosum non habere.

130. Dico 9. Nouitij possunt sibi eligere sepulturam. Armil. ver. Sepultura, num. 6. Tab. eod. num. 4. Sanch. 6. in dec. cap. 14. num. 10. Constat, Tum quia non sunt verè Religiosi, quibus cap. fin. de sepul. in 6. electio sepulture prohibetur. Tum quia nouitij habent velle, & nolle. Si autem sepulturam non eligant, sepeliri debent in monasterijs, in quibus decesserunt; Armil. Tab. loc. cit. Sanch. num. 11. Sylu. ver. Sepultura, quæst. 8. dicto 7. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 60. art. 2. fine; Grat. in dec. March. decis. 35. num. 14. Tum quia ita habet consuetudo, de qua testantur dicti DD. Tum quia ad id se extendunt priuilegia Rellig. vt dicit Rodriq; Sed culus expensæ erunt sepeliendi? Sanch. num. 13. & Rodriq; art. 4. dicunt, quòd debent sepeliri expensis patrimonialibus, si habent, quas expensas potest monasterium repetere ab hæredibus: si non habent patrimonia, debent sepeliri expensis monasterij, vt alij Religiosi. Quare, si decedant extra monasteria, expensis monasterij sunt ad illud deducendi: vel, si monasterium longè distat, tenebitur expensas factas in sepultura soluere.

131. Dico 10. Nouitij etiam nullo ordine insigniti, sunt immunes à solutione gabellarum. A S. Faust. lib. 3. thes. quæst. 175. Molina tract. 2. de iust. disp. 671. num. 2. Rodriq; tom. 2. quæst. reg. quæst. 47. art. 8. ad fin. & tom. 3. q. 74. art. 9. Sanch. loc. cit. cap. 10. num. 16. Barb. in cap. Aduersus, num. 11. de immun. Eccles. Constat, quia gaudent, vt dixi, priuilegijs Religionis, & Religiosi nominantur, cap. Nullus, de elect. in 6. & sunt pars illius communitatis, quæ est verè Ecclesiastica. Vnde etiam gaudent priuilegio fori, & qui ipsos percipiunt, sunt excommunicati, eo modo ac si profectum percussissent, cap. Religioso, §. vl. de sent. excom. in 6. Sanch. loc. cit. num. 10. Gutier. can. quæst. lib. 2. cap. 1. num. 107. Qui tamen circa gabellas contrarium tenet tract. de gab. quæst. 95. à num. 29.

132. Dico 11. Nouitius potest validè matr-

monium contrahere habitu Religionis indutus, licet non licitè. Est tex. expressus in cap. Consuluit, de reg. & docet Suarez tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 11. num. 8. non tenetur tamen statim egredi, sed potest ante consummationem velle in Religione perseuerare an imo profectendi, vel expectandi, an à Deo moueatur.

§. 5. De his, quæ spectant ad professionem monialium.

133. DICO 1. Ad validitatem professionis requiritur ætas 16. annorum completorum de momento ad momentum. Ita Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 4. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 7. nu. 59. ver. Quartò; Grat. discep. for. cap. 413. num. 31. Farin. p. 1. decis. 175. num. 7. Vech. de nou. disp. 13. dub. 1. nu. 1. Ric. 1. p. prax. decis. 656. & p. 3. resol. 322. nu. 5. Rodriq; tom. 3. quæst. reg. quæst. 15. art. 3. Constat ex Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. Vide hic sup. num. 95.

134. Noto, quòd ista ætas debet esse completa, non à die conceptionis, sed à die natiuitatis, communi enim vsu receptum est, vt ætas à die natiuitatis computetur, & nemo natus dicitur antequam ex vtero sit matris egressus. Ita Sanch. 4. in dec. cap. 35. num. 4. Bonac. in dec. disp. 4. quæst. 2. p. 7. §. 2. num. 20. Et aduerte, quòd scienter recipientes aliquem ad professionem, non habentem dictum annum 16. completum, peccant mortaliter: vt num. 97. Vech. de nou. disp. 11. dub. 6. num. 5. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 5. quæst. 6.

135. Dico 2. Ad validitatem professionis requiritur legitima auctoritas in recipiente ex parte Dei, & Religionis traditionem, quam facit profectens. Ita Innocen. in cap. Ad Apostolicam, de reg. Nauar. com. 4. de reg. nu. 74. & lib. 3. conf. de reg. conf. 38. num. 1. Less. loc. cit. num. 61. Reginald. in prax. lib. 18. num. 385. Sanch. loc. cit. num. 62. A S. Faust. lib. 5. thes. quæst. 238. num. 4. Azor loc. cit. quæst. 7. Sylu. ver. Religio 3. quæst. 13. Mir. tom. 1. man. q. 24. art. 3. Barb. in cap. Porrectum, de reg. num. 3. Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 11. num. 1. & c. 2. n. 4. & c. 3. n. 14. 15. Prob. tunc ex c. Porrectum, & cap. Ad Apostolicam, de reg. Tum quia professio est contractus onerosus vltro citroque obligatorius, qui fieri non potest sine consensu vtriusque partis, ergo pro parte Religionis requiritur persona idonea, quæ habeat potestatem eam obligandi. Quis autem sit iste, dixi tom. 1. huius op. quæst. 1. cap. 26. §. 2. concl. 3; nimirum quòd de iure communi est Prælatum immediatum conuentus, cum consilio fratrum, licet de consuetudine sit introductum, vt requiratur etiam consensus. Vide Sanch. loc. cit. num. 64. Suar. cit. lib. 5. cap. 10. à num. 4. & lib. 6. cap. 11. num. 2. Vech. disp. 12. cap. 1. A S. Faust. cit. quæst. 239. Sed quid, si aliquis non habens auctoritatem recipiendi, recipiat? Dic, quòd professio est nulla, iuxta dicta tom. 1. huius op. cit. sub concl. 4. ver. Sed quæres. Vide Less. loc. cit. num. 61.

Speulay
Archid.

Suarez

Armilla
Tabiena
Sanchez

Sanchez
Lessius

Gratiano
Farinacio
Vechino
Riccius
Rodrig

Syluester
Rodriq;
Gratian

Bonacina

Azor

A S. Faust.
Molina
Rodriq;
Barbosa

Innocen
Nauarra

Reginald
A S. Faust
Syluester
Miranda
Barbosa
Suarez

Gutierrez

136. Dico 3. Ad validitatem professionis requiritur, quod proficiens, saltem tacite, intendat se obligare Deo, & Religioni, alioquin in foro conscientie non obligabitur, quamvis in foro exteriori, ad vitandum scandalum, teneatur ad observantiam regulæ. Ita Azor loc. cit. q. 1. Lessi. loc. cit. num. 60. Vech. disp. 31. dub. 1. n. 13. Suar. to. 3. de relig. lib. 6. cap. 20. n. 3. & lib. 7. cap. 2. num. 9. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 237. num. 2. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 82. Navar. lib. 3. conf. de reg. conf. 15. num. 2. & conf. 44. num. 2. Graff. 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. num. 28. Sa ver. Religio, num. 15. Prob. quia nullum votum, nec vlla promissio per se obligat sine voluntate obligandi; quia tota obligatio pendet à libera voluntate obligandi, vt suppono ex his, quæ dicunt DD. in materia voti, præsertim Sanch. 4. in dec. cap. 1. à nu. 23. & 1. de matr. disp. 9. à num. 1.

137. Noto 1. quòd potest quis emittere vota in professione cum proposito promittendi, & se obligandi, non tamen implendi, & tunc observare tenetur, quia pessima non implendi intentio non eximit ab obligatione, naturaliter conflurgente ex ipsa promissione cum animo se obligandi emissa. 2. potest quis profiteri cum proposito nec promittendi, nec se obligandi, & tunc nulla conflurgit obligatio servandi vota, quia ficta solummodò est promissio, peccat tamen mortaliter sic fictè promittens, decipiens in re gravi Religionem. 3. potest quis profiteri cum proposito verè promittendi, non tamen se obligandi, & in hoc casu an votum teneat, dubitant DD. Puto tenere cum Soto lib. 7. de iust. q. 1. art. 2. verò. Tertio eodemq; medio: Gutier. lib. 2. q. can. cap. 22. num. 32. ver. His tamen. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 250. num. 2. La Cerda in quodlib. q. 5. schol. num. 6. Palat. in 4. d. 38. disp. 1. de vo. pag. mibi 824. Tum quia obligatio est naturalis effectus necessariò conflurgens ex ipsa promissione, verò animo promittendi facta, sicut calefactio est effectus ignis; vnde sicut, posito igne, velit, nolit potens, sequitur calefactio, ita posita vera promissione, non potest non sequi obligatio; Vide Sanch. 4. in dec. cit. & Azor tom. 7. lib. 11. cap. 13. q. 1.

138. Noto 2. quòd non solum requiritur ex parte profitentis intentio se obligandi, sed etiam hæc intentio requiritur ex parte personæ legitimæ recipientis dictam obligationem pro parte Dei, & Religionis; fit enim professio ad modum cuiusdam contractus humani, qui mutuo partium consensu perficitur; vnde fit, quòd, si professionem recipiens, non habet intentionem recipiendi, nec talem personam Religionis incorporandi, professio fit nulla; ita vt si postea sufficienter constare possit de tali fictione, taliter professus possit liberè, servata iuris forma, ad seculum, deserta Religionis, redire; eo enim ipso, quòd contractus claudicat ex altera parte, est simpliciter invalidus. Ita Suar. to. 3. de Relig. lib. 6. c. 11. n. 8.

139. Dico 4. Professio nulla ex quocumq; defectu, nullam ex se inducit obligationem, nisi proficiens vouendo, independentè à professione, expressè se per illa vota obligare iptenderet. Ita Navar. lib. 3. conf. de reg. conf. 89. num. 7. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 104. 105.

Lessi. lib. 2. de iust. c. 41. dub. 7. n. 8. Suar. to. 3. de relig. lib. 7. cap. 2. à num. 3. Vech. disp. 14. dub. 1. à num. 3. A S. Faust. loc. cit. q. 236. à nu. 2. & q. 243. Prob. quia contractus humani nullam firmitatem habere censentur, nisi ab utraq; parte acceptentur. Cum ergo professio irritetur, vel ex parte profitentis, vt si non habeat intentionem profitendi, vel ex parte acceptantis, si alter contrahens habeat tales condiciones, V. G. sit servus, vxoratus, &c. vel talibus careat, V. G. non sit in ætate 16. annorum completorum, &c. sequitur, quòd quando professio ex dictis defectibus est nulla, semper desit alterutrius consensus, & consequenter contractus fit irritus.

140. Dico 5. In dubio, an professio sit valida, nec ne, eam esse validam, præsumendum est; Navar. loc. cit. conf. 13. num. 10. Sanch. 7. de matr. disp. 37. num. 12. Grat. discept. for. tom. 3. cap. 413. num. 17. Suar. loc. cit. cap. 2. num. 6. Rota coram Seraph. decis. 1361. num. 7. A S. Faust. loc. cit. q. 251. num. 1. Prob. Tum quia in dubijs melior est conditio possidentis, & Religio est in possessione. Tum quia tutior pars est eligenda. Tum quia summa est ratio, quæ pro Religione facit; I. Sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun. Dubius itaq; de validitate suæ professionis ratificare tenetur, vt dicit Suar. loc. cit.

141. Dico 6. Qui est certus de nullitate suæ professionis, quam bona fide à principio fecit, non tenetur quocumq; tempore eam ratificare, quamvis per sententiam publicam cogatur in Religione manere; vnde, si non potest illam in foro exteriori legitime probare, potest, secluso scandalo, absque periculo apostasiæ, fugere, habitum dimittere, & vxorem ducere. Ita Suarez tom. 3. de relig. lib. 7. cap. 2. num. 6. & cap. 3. num. 1. & 9. Navar. com. 4. de reg. num. 76. ver. Aduertendum 4. & lib. 3. conf. de reg. conf. 89. num. 6. & 7. Henric; lib. 11. cap. 11. num. 3. fine, & cap. 8. num. 9. in com. lit. 8. Rodriq; tom. 3. q. reg. q. 17. art. 17. ver. Super quibus; Sa ver. Religio, num. 71. Sanch. lib. 7. de matr. disp. 37. num. 11. Vech. de nou. disp. 14. à num. 3. Lessi. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 7. num. 85. Prob. Tum quia nemo potest ad Religionem cogi. Tum quia sententia super hoc à iudice lata, cum falso fundamento innitatur, non obligat, & si obligaret, ad summum obligaret ad actus externos. Tum quia sententia non obligat ad vouendum, sed ad seruandum vota; si ergo non vouit, vouere denuò non tenetur. Et quòd possit ad seculum redire, &c. constat. Tum quia, cum non teneatur in Religione manere, nec possit à iudice ad exeundum licentiam obtinere, potest, vtendo iure suo, eam sibi licentiam propria auctoritate sumere, & sic ius suum prosequi. Tum quia fugiendo non facit iniuriam Religionis, quia non priuat illam aliqua re sua: nec peccat in Deum, quia illi nullo modo se obligauit: nec peccat in modo recuperandi suam libertatem, quia aliter eam recuperare non potest, vt supponitur. Immo addit Sanch. quòd potest fugere, etiam non deductis causis coram Superiore suo, & Ordinario; quia nemini facit iniuriam, qui vtitur iure suo. Aiunt etiam Navar. com. 4. de reg. cit. & Sanchez num. 42. quòd si iste permanens

Lessius
Suarez
Vechius
de S. Faust

Gratianus

Henric;
Rodriquer
Sa
Sanchez
Vechius
Lessius

Suar.
Sanch.

Navar.
Sanchez

Azor
Lessius
Vechius
Suarez
A S. Faust.
Sanchez
Navar.
Graffius
Sa

Soto
Gutierrez

La Cerda
Palatinus

Suar.

Navar.
Sanchez

manens in Religione nōlit professionem ratificare, peccat ingerendo se actibus solis professis convenientibus, nec potest à confessorio absolui, nisi vel ratificare proponat, vel Religionem deserere, prima data opportuna occasione. Similiter peccat alimenta accipiendo de bonis monasterij, cum obligatione restituendi, nisi obsequia eius illa mereantur. Nec poterit petere à Prælato Religionis irrationem, aut dispensationem votorum, nec uti priuilegijs Religionis, quia nec est Religiosus, nec ille est suus Prælatus. Nec similiter poterit confiteri Religioso à solo Prælato approbato. Nisi fortè velis in hoc casu dicere, quòd, cum sit eo tempore tamquam famulus, & perpetuus commenialis, possit ab his absolui, iuxta ea, quæ dixi tom. I. priu. in const. 1. Julij II. num. 12. & iuxta dicta à Rodriq; to. 1. q. reg. q. 56. art. 14. Si autem, secluso scandalo, non potest vitare oblatam Prælaturam, nec dare suffragium in electione, ait Sanch. num. 43. quòd non peccat, acceptando, & suffragium dando; nec similiter peccat ordines sumendo, si non potest id vitare absq; magnæ Infamix nota.

142. Sed quæres, an professio inualida ratificari possit, & quo modo? R. Et dico 1. aliquas esse professiones ita intrinsecè inualidas, vt nullo modo ratificari possint. V. G. si quis faceret professionem in aliqua Religione non approbata à Sede Apostolica, est professio ita nulla, quòd non potest validari nisi per Sedem Apostolicam, vt colligitur ex cap. fin. de relig. dom. & cap. 1. eod. tit. in 6. Similiter professio perpetui amentis reualidari non potest. Ita Suar. loc. cit. cap. 1. num. 2.

143. 2. Dico, quòd professio à principio inualida, cursu temporis, ablatis impedimentis, non validatur, per regulam 18. Non firmatur, de reg. iur. in 6. Paris. de relig. lib. 9. q. 17. num. 71. Vnde, si quis professus fuerit ante 16. annum completum, post impletionem dicti anni illa inualida professio ex hoc solum non validatur, sed requiritur nouus consensus, & noua professio. Nam ratificatio actus inualidi nihil est aliud, quàm nouus actus, vt Menoch. tom. 1. conf. conf. 80. num. 66. Rota coram Lud. decif. 395. num. 10. Suar. loc. cit. num. 3. A S. Faust. lib. 5. q. 251. num. 1. ver. Secundò.

144. 3. Dico, quòd ad ratificandam professionem requiritur, vt ratificaturus habeat cognitionem talis inualiditatis, quia sine hac scientia non potest esse nouus consensus, & voluntas sufficiens ad professionem ratam habendam. Vnde non censetur illam confirmare, quando putans ab initio fuisse validam, eam approbat. Ita Suar. loc. cit. num. 4. Sanch. cit. num. 59. A S. Faust. loc. cit. Nauar. in man. cap. 12. num. 71. ver. Decimò, & com. 4. de reg. loc. cit. fine; & lib. 3. conf. de reg. conf. 89. nu. 3. & conf. 23. num. 1. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. prof. emiss. ver. Quartò not. pag. mihi 434. Less. loc. cit. num. 65. Graff. 1. p. decif. lib. 3. cap. 5. num. 22.

145. 4. Dico, quòd si professio fuit irrita, non ratione inhabilitatis profitentis, sed quia fidei, aut metu, aut dolo eam irritantibus emissã est, non requiritur ad eam validandam

nouus conuentus consensus, & acceptatio, sed sufficit si accedat liber professi consensus, qui sciens suam professionem fuisse, & esse irritam, velit eam ratam habere. Et ratio est, quia consensus conuentus iam interfuit à principio validus. Ita Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 50. num. 1. Sanch. lib. 7. de matr. disp. 37. num. 60. 61. Sa. ver. Religio, num. 23. Suar. to. 3. de relig. lib. 7. cap. 1. num. 16.

146. 5. Dico, quando professio fuit irrita ratione qualiscumq; inhabilitatis, vt quia facta est, non expleto nouitiatu anno, vel ante 16. annum completum, quibus casibus tam illegitimus est consensus profitentis, quàm acceptantis, per Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. puto, quòd ad eam reualidandam sufficit nouus professi consensus, absq; alia acceptatione conuentus. Quia licet conuentus non poterit legitime acceptare, Papa tamen pro bono pacis, & Religiosorum consolationem dictam professionem nomine Religionis acceptat in cap. Significatum, de reg. & in cap. 1. eodem tit. in 6. Ita Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 27. num. 2. & conf. 28. num. 3. Graff. 1. p. decif. lib. 3. cap. 5. num. 23. 24. Sylu. ver. Religio 5. q. 2. fine. Probabile, & in praxi tutum putat Sanch. loc. cit. num. 64. & 5. in dec. cap. 4. num. 81. Vech. disp. 14. dub. 4. num. 5. Quòd verò nouus consensus conuentus requiratur, tenent Azor tom. 1. lib. 12. cap. 4. q. 7. Suar. loc. cit. cap. 1. num. 20. quam opinionem, qui ad sibi satisfaciendum sequi vellet, posset, si defectus esset occultus, à Prælato conuentus in sacramento penitentix nouam acceptationem requirere, & si ipse solus non posset, tacito nomine posset impetrare conuentus consensum, vel petere licentiam à Papa, vt Sanch. loc. cit. num. 65. sed tutissimam puto primam opinionem.

147. 6. Dico, quòd quando nouitiatu fuit inualidus, quia nouitius V. G. habebat uxorem, & sine illius consensu ingressus est, vel alia de causa, cessante impedimento, propter mortem mulieris, siue hoc impedimentum sit secretum, siue publicum, secuta professio inualida, per solum consensum profitentis, si impedimentum est secretum, & si est publicum, per consensum Prælati, & conuentus, absq; nouo nouitiatu reualidari potest. Quia, cum iam probatæ sint in anno integro nouitiatu omnes austeritates Religionis, & nouitij qualitates, satisfactum est fini, propter quem iura dictum nouitiatu instituerunt. Ita Sanch. 7. de matr. disp. 37. num. 47. & 48. Vech. de nou. disp. 14. dub. 5. num. 6. Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 51. vnde multò minus est nouitiatu iterandus, quando professio fuit irrita ob defectum ætatis, aut anni nouitiatu incompleti; Sanch. num. 49. & 50. qui idem dicit num. 56. de eo, qui fidei, vt illuderet, ingressus est Religionem, & fidei professus est.

148. An autem nouitarius iterandus sit, quando aliquis conuerforum ad statum clericorum transfertur, dubitari posset. Et quòd sit iterandus, videtur constare ex eo, quòd conuersi non probant in suis nouitiatibus omnes austeritates, & obseruantias, quas clerici, vnde cum transferuntur, debent super his examinari.

Sanch. Sa. Suarez

Nauar. Syluester

Vechius. Azor.

Sanch. Vechius. Portel.

Parisius.

Menoch.

Nauar.

Sorb.

Graffius.

minari. Atq; ita fuit declaratum, vt audio à sacra Congregatione anno 1618. Contra verò est. Tum quòd nouitij non coguntur probare omnes asperitates Religionis, sed sufficit quòd per annum permaneant sub obedientia Pralatorum, vt dixi hic sup. num. 66. Tum quòd nouitiatus conceditur ad experimentum sumèdum de qualitatibus nouitij, & Religionis, vt vterq; sit in libertate, ille ad exeundum, hæc ad expellendum: sed quando conuersi transferuntur, non ponuntur in libertate vel permanendi, vel exeundi ex Religione (nisi forte hanc libertatem in eo consistere dicas, quòd conuersus possit redire ad 1. statum, & Religio ad illum eijcere) Adde, quòd solet in aliquibus Breuibus, quæ pro istis conuersis expediuntur, apponi clausula, vt in quodam vidi, Etiam nullo nouitiatu de nouo peracto. Atq; ita video obseruari in praxi. Illa declaratio Conc. fortè non est vera; vel, si est vera, non est vsu recepta.

149. Et aduerte, quòd sacra Congr. Cardinalium, negotijs Regularium præposita, de mandato S. D. N. Urb. PP. VIII. declarauit, clausulam (De licentia Superiorum.) in Breuibus prædictis appositam, esse intelligendam de Generali Ordinis, & Prouinciali oblatorum huiusmodi; ita vt pro eorundem Breuium executione requiratur vtriusq; licentia, & consensus; Rom. 2. Augusti, 1630. Fr. A. Card. Onuph. P. Fagnanus Secretarius. Cuius decreti obseruantiam Reuerendis. P. F. Franciscus à Longobardis nostri Ordinis Generalis, omnibus Prouincialibus Ordinis præcepit sub præcepto formali obedientiæ, ac pœnis excommunicationis maioris latæ sententiæ, & priuationis officij, die 14. Septemb. 1630.

150. Sed adhuc remanet difficultas, an tales conuersi cum auctoritate Papæ translati ad statum clericorum, obtentis licentijs dictorum Superiorum, debeant ad dictam professionem capitulariter recipi à conuentu, cum dicti Prælati per se sufficientes non sint ad recipiendum aliquem ad dictum statum. Puto, quòd tenor Breuis est inspiciendus. Si enim Papa assumat conuersum ad statum clericorum cum clausula, Attento quòd ad id idoneus reperitur, non est necessaria approbatio conuentus; supplet enim Papa consensum dicti conuentus, seu potius continuat antiquum, vel commutat. Ad quod facit doctrina Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 28. num. 3. Si autem dicat Papa, Quatenus ad id idoneus reperiat, requiri videtur consensus eorum, ad quos spectat recipere ad talem statum, qui sunt conuentus cum Superiore. Sed puto, quòd sufficiet Generalis, & Prouincialis, iuxta præfatam declarationem, quia tales executores dictorum indultorum declarantur.

151. 7. Dico, quòd in casu, quo quis vellet scrupulosè ratificare suam inualidam professionem, propter inhabilitatem publicam per sonæ, cum consensu conuentus, non essent necessariò repetendæ cæremoniæ, quæ in admissione ad professionem fieri solent, cum hæc iam factæ sint, & non sint de substantia. Ita Nauar. loc. cit. conf. 27. num. 2. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 4. q. 7. Sanch. 7. de matr. disp. 37. num. 66.

152. 8. Dico, quòd qui bona fide inualidè professus est, licite potest retinere locum, quem inualidæ professionis vigore obtinuit. Ita Na-

uar. loc. cit. num. 4. Suar. tom. 3. de relig. lib. 7. cap. 1. num. 34. Sanch. loc. cit. n. 68. Rodriq; to. 3. q. reg. q. 17. art. 3. fine. Rota coram Seraph. decif. 1361. num. 5. Vech. de nou. disp. 14. dub. 8. num. 2. Grassi. tom. 1. conf. lib. 3. de reg. conf. 6. num. 18. Quia licet professio irrita non incipiat esse valida, nisi à tempore ratificationis, vt Nauar. loc. cit. num. 3. bona tamen fides, quæ facit, vt quis non amittat, quod putabat esse suum, vt pluribus id probat Tiraquel. in tract. de causa cess. limit. 12. num. 16. quod est verum etiam in foro conscientiæ, vt Ang. ver. Præscriptio, §. 47. Sylu. eod. 1. q. 13. & To). in sum. lib. 5. cap. 26. num. 7. dictum locum præfato tribuit. Vnde in Ordine nostro, in cap. Barch. 1. num. 28. locus primæ professionis factæ contra statuta Ordinis tributus est F. Hieronymo de Martinis. Immo posse dictum inualidè professum locum inualidæ professionis retinere, etiamsi mala fides intercesserit, docet Sanch. loc. cit. quia res est parui momenti. Sed in Ordine nostro genitura non est res parui momenti. Nam primi Collegæ, vt primi Seniores, habent priuilegium celebrandi missam priuilegiatam duobus diebus in hebdomada: primus Collega Generalis defuncti recipit sigilla Ordinis, illiusq; curam gerit vsq; ad noui Generalis creationem; & similiter primus Collega Prouincialis, eo defuncto. Item priuatio genituræ est grauissima pœna, quæ nisi pro grauissima culpa infligitur, vnde existimo, quòd qui mala fide professionem emisit, deinde eam ratificauit, non possit habere genituram, nisi à die ratificationis, iuxta ea, quæ de possessore malæ fidei dicunt DD. & hoc etiam in foro conscientiæ. Qui verò bona fide professionem fecit, si, durante bona fide, legitime genituram præscripsit, per spatium scilicet 30. annorū, vt requiritur in iuribus personalibus, secundum Ang. ver. Præscriptio, num. 42. etiam bona fide transacta, potest dicta genitura frui, si nullus contradicat; si autem aliquis contradicat, re detecta, post quatuor annos à præscriptione finita, restitutione in integrum impetrata, tenebitur Superior illi genituram restituere, non enim potest vllus re sua inscius, & non negligens, priuari; Sylu. loc. cit. q. 14. Si autem, bona fide durante, legitime non præscripsit, accedente mala fide, tenetur in conscientia restituere id, quod suum non est, vt dicunt omnes DD. de bona fide, & præscriptione tractantes.

153. Ad vltimum hic nota pro consolatione Religiosorum, quòd per professionem legitime factam in gratia Dei, consequitur profitens remissionem omnium peccatorum antea commissorum quò ad pœnam, & remanet absolutus ab omnibus pœnis purgatorij; atq; ita si, facta professione, statim decederet, directa in paradysum concederet. Ita cum D. Thom. 2. 2. q. vl. art. 3. ad 3. & in 4. d. 4. q. 3. art. 3. q. 1. ad 3. omnes DD. & PP. quos refert, & sequitur Sanch. 5. in dec. cap. 5. num. 2. Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 13. à num. 4. Rosel. ver. Religio 2. §. 9. Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 44. num. 1. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 5. q. 11. Ledes. 2. p. sum. tract. 10. cap. 5. diff. 2. ver. Però ay, pag. mihi 810. Caraciol. in conf. cler. reg. p. 2. cap. 1. §. 14. ver. Primum gratissimum. Barb. in cap. 4.

Suarez
Rodriq;Vechius
GrassiusTiraquet
Angelus
Syluester
Toletus

Angelus

Syluester

D. Thomas
Sanchez
Suarez
Rosella
Nauarrus
Azor
LedesmaCaraciol
Barbosa

Nauarrus

Azor
Sanchez

in cap. 4. de vo. num. 5. Huius rei 2. affert rationes D. Thom. Primam in 4. Quia cum proficiens voluntatem suam, ceteris rebus chariorem, in perpetuam Dei seruitutem redigat, iam plenissime pro omnibus ante actæ vitæ delictis satisfecisse censetur, utpote qui id dat, quo nihil maius dari poterat. Secundam in 2. 2. quia si, aliquibus elemosynis factis, homo potest satisfacere pro peccatis suis, ad illud Dan. 4. *Peccata tua elemosynis redime*, quanto magis id debet consequi per professionem, quæ omnem elemosynam, & omne genus satisfactorium, etiam publicæ penitentiae, & omnem peregrinationem, etiam terræ sanctæ, excedit. Vnde D. Bernard. de disp. & præcep. cap. 23. professionem religiosam 2. baptismum vocat. Quare si quis deberet per penitentia sacramentali sibi imposita ieiunare per tres, aut decem annos, & plus, vel magnam pecuniam in elemosynam erogare, vel ire in peregrinationem Romanam, Hierosolymitanam, Compostellanam, aut Laurentinam, per professionem ab his omnibus absoluitur, ut aduertit in specie Ang. ver. Religiosus, §. 46. Cessant etiam per professionem omnia vota simplicia antea facta; Sot. lib. 8. de iust. q. 4. art. 3. Grass. tom. 1. conf. lib. 3. de vo. conf. 8. num. 10. Rodrig. in sum. par. 2. cap. 8. num. 12. D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. ad 1.

154. Nec solùm consequuntur Religiosi dictam plenariam remissionem in actu ipso professionis, sed etiam quando iam professi gaudent de ipsa professione, eamq; innouant, parati facere, si non fecissent. Ita censuerunt Dionys. Carthus. in opusc. de prof. mon. in append. & D. Ber. Senen. vt refert Vech. de nou. disp. 13. dub. 5. num. 7. & non Improbabat Sa ver. Religio, num. 17. Quod satis placet, quia licet non experimententur in effectu eadem difficultates, quæ experimentatæ sunt in actu professionis, experimentantur tamen in affectu, & martyrium in affectu non minori honore celebratur ab Ecclesia, quàm martyrium in effectu, vnde de B. Martino cantat, *palnam tamen martyrii non amisit*; & de B. P. Francisco, *longum tulit martyrium*. & complacentia de actu potest esse ita intensa, vt fuit actus ipse.

155. E contra verò licet pœnitere professionem fecisse, retento tamen animo adimplendi promissa, non fit per se mortale peccatum, vt Ang. ver. Votum 3. §. 13. Nauar. in man. cap. 12. num. 54. ver. Vigesimo quintò; puto tamen, quòd fit per se veniale, etiam abstrahendo à materia voti, nam illa pœnitentia actus boni licet voluntarij, aduersatur directioni rationis, vnde à veniali excusari non potest: & summa ingratitude est, nolle recepisse à Deo tale, & tantum beneficium, qualis est religiosa professio, & tam nobilem, & pœdiciam vocationem nauicare: & docet Azor tom. 1. lib. 11. cap. 16. q. 19. Quòd ista pœnitentia sit veniale, ratione periculi transgrediendi aliquid, ad quod tenemur, docet Caiet. 2. 2. q. 88. art. 6. & addit Val. to. 3. disp. 6. q. 6. par. 3. in fine, quòd potest aliquando esse tam grauis pœnitentia, vt causet graue periculum transgrediendi aliquid votum, quod esset peccatum mortale. Et quòd Reli-

giosus, qui contemnit tendere ad perfectionem, quam professus est, peccet mortaliter docet D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9. corp. Val. tom. 3. disp. 10. q. 4. par. 5. assert. 1. Sa ver. Religio, num. 31. Nota quòd metus, qui professionem inuvalidare potest non est necesse, quòd sit incultus eo sine, vt timens religionem ingrediaur, tum quòd Trid. id non requirit, sed absolute, quòd, qui per vim, & metum prætenderit, &c. Tum quòd de essentia professionis est, quòd sit libera, nam Deus militem inuitum non recipit, sed ex quocunq; capite proueniat metus, professio libera non est, ergo nulla est.

156. Tandem nota, quòd in Trid. sess. 25. cap. 19. de reg. definitur, quòd qui prætendit per vim, & metum, &c. fuisse Religionem ingressum, non debet audiri, nisi tantum intra quinquennium à die professionis expressè, vel tacitè, & tunc debet suas actiones, habitu regulari retento, proponere coram Superiore suo, & Ordinario. Ex quo decreto Concilij colligitur, quòd 7. conditiones requiruntur ad hoc vt quis possit intra quinquennium reclamare. 1. ne habitum antea dimiserit. 2. ne sine voluntate Superiorum ob id à monasterio etiam cum habitu recedat: vnde qui aufugit, & apostatauit propter aliquod delictum, non potest in eo statu beneficio quinquennij frui: sed si, habitu retento, nollet Superior dare licentiam exeundi ad reclamandum, possit licitè exire absq; ea, nam licentia iure petita, si iniuste denegatur, censetur iure concessa. 3. vt causas, quas prætendit, coram Superiore suo, & Ordinario proponat, ita vt Superior, & Ordinarius coniunctim procedant. Superior autem regularis debet esse ille, in cuius monasterio professio facta est, & Ordinarius debet esse ille, vbi existit monasterium, in quo professus est: Ita dicitur declaratum à sacra Congregatione Concilij anno 1593. die 1. Decembris. Quòd si Superior regularis nollet ipsas causas recipere, posset Ordinarius, qui est coniudex cum illo, eum vigore dicti Concilij in hoc compellere. 4. vt si antea habitum exuerit, nullatenus ad allegandam vllam causam admittatur, nisi fortè detentus in carcere aliter exire non potuisset. 5. vt redire ad monasterium compellatur, si contrafecerit. 6. tamquam apostata puniatur. 7. ne vllò Religiosis priuilegio iuuetur: Vide Nauar. com. 4. de reg. num. 77. 78. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 4. q. 10. ver. Postremò. Sanch. 7. de matr. disp. 37. à num. 1. Postremò aduerte, quòd Urb. VIII. per suam constitutionem Religiosos, datam Romæ anno 1631. die 11. Aprilis declarauit, & facultatem fecit Prælatis regularibus, vt possent absq; nouo nouitiatu ad professionem recipere illos Religiosos, qui nouitiatum non fecerunt in conuentibus designatis per Sedem Apostolicam, & hanc professionem sic factam voluit valere quòd ad omnia, ac si prima professio valida fuisset. Hanc const. pono in Ad-ditam, ad priu. reg. in Urb. VIII.

D. Thomas

D. Bernard.

Angelus.

Sotus.

Grassius.

Rodrig.

Vechius.

Sa.

Nauar.

Azor.

Caietanus.

Valentia.

666

§. 6. An in Religione Minimorum possit aliquis proficere ante annum 18.

Nauarrus
Sanchez,
Rodrig,
Suarez,
Miranda,
Pasarell,
Rosella,
Angelus,
Azor,
Barbosa,
Sorbus,
Portel,

Castillus

157. IDE Nau. lib. 3. conf. de reg. conf. 24. & conf. 28. Säch. 5. in dec. c. 4. n. 6. Rodrig; to. 3. q. reg. q. 17. art. 20. Suar. to. 3. de relig. lib. 6. c. 3. n. 7. & 8. Mir. to. 1. man. q. 24. art. 2. concl. 2.

Passar. in cærem. Minim. not. 8. pag. 63. Rosel. ver. Nouitius, n. 9. & 10. Ang. eod. n. 2. & 3. Azor. to. 1. lib. 12. c. 2. q. 7. & c. 3. q. 9. Barb. cap. Quia in insulis, de reg. num. 2. Sorb. in comp. ver. Nouitius, tit. de nou. prof. emiss. ver. Quartò not. pag. mihi 434. Portel in dub. reg. ver. Professio, num. 14. vide to. 1. huius op. cap. 26. §. 3.

158. Notò 1. quòd hoc dubium torsit semper doctorum virorum ingenia, & torquet nunc etiam aliquos, Inter quos Adm. R. P. F. Christophorus Castillus Hispanensis ex nostra Religione vir doctissimus, de quo sæpe dubitatum est, an magis esset sanctus, quam doctus, vel è contra. Hic itaque vir grauissimus; puritatis Regulæ zelantissimus, in ea est opinione, vt credat, in Ordine nostro nullum posse ad professionem admitti ante 18. annum, cuius doctrinam hic infra ponam.

159. Notò 2. quòd in cap. 2. Regulæ nostræ num. 2. ita habetur, tit. De cunctis ad hunc Ordinem recipiendis. Ad hunc Ordinem Minimorum migrare cupientes, per eiusdem Ordinis generalem Correctorem, vel per Vigiles, aut Prouinciales, vel per aliquos idoneos Fratres ab eis substitutos recipiantur in fratres clericos, vel fratres laicos, aut fratres oblatos, dummodò tales nouiter recipiendi, requisitis conditionibus, apti existant, & ad minus 18. annum attingant. Et subdit deinde num. 3. tit. de temp. recip. fr. ad prof. Præterea elapso continuæ probationis anno, & non antea (quacumq; dispensatione Superioribus dicti Ordinis super hoc penitus interdicta) si à fratribus professis, & potissimum ab informatore suo, bonum testimonium habuerint, ad professionem recipi poterunt. Et in Correct. cap. 2. §. 16. Si quis offendens contra formam descriptam in secundo capitulo Regulæ huius Ordinis, aliquem scienter ad hunc Ordinem receperit, absq; sibi data super hoc commissione, vel ante tempus præfixum in eodem secundo capitulo, tribus continuis diebus comedat panem, & aquam dumtaxat, Pari penitentia plebantur Socij Prælatorum huius Ordinis in hoc ipso scienter consentientes. Ad ipsos verò superiores Prælatos, & eorum Socios talium recipiendorum deliberatio spectabit, Vbi autem aliquis subditus per ipsos superiores Prælatos ad tale negotium delegatus fuerit, resideat ipsa deliberatio penes localem Correctorem, & eius Socios, siue Seniores, Quicumq; verò recepti fuerint contra supradictam formam, approbandi reseruentur Correctori generali, cum ipsi suscepti fuerint in Ordine per aliquem Vigilum, aut Prouincialium, vel eorum vices gerentium. Cuiq; autem Vigilli, vel Prouinciali proprio tales reseruentur, cum ante præfixum tempus ad Ordinem recepti fuerint, per ipsum Generalem, vel per aliquem localem Correctorem, & per ipsos Prælatos (quibus respectiue tales reseruantur) postmodum approbentur, & eorum receptio acceptetur, & confirmetur.

160. Prima itaque sententia est, professionem in Ordine Minimorum factam ante annum 18. esse nullam, nullamq; obligationem inducere. Ita Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 24. & 25. & 28. Sorb. loc. cit. Pater Castillus in suo manu scripto ad me misso; vt hanc sententiam probet, multa supponit Castil. Et 1. quòd in Regula nostra idem significat forma, & tempus præfixum, & constat ex Correct. quod eodem modo de vtriusq; loquitur. 2. supponit, quòd professio religiosa est contractus vltro citroq; obligatorius, cap. Porrectum, cap. Ad Apostolicam, de reg. Nauar. loc. cit. conf. 26. num. 1. Supponit 3. quòd quando datur alicui potestas ad aliquid faciendum, & simul cum illa præscribitur ei forma, qua debet operari, quidquid fecerit, forma non seruata, erit irritum; secus autem, si à principio potestatem absolutam haberet, & postea præscriberetur illi forma. Pro ista doctrina citat glossam in clem. 1. de iur. patr. ver. Inhibentes; Sylu. ver. Lex, num. 28. ver. Consilium, q. 4. num. 6. Nauar. lib. 3. conf. conf. 10. de celebr. miss. Suar. de leg. lib. 5. cap. 32. num. 9. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 26. Et probat ex cap. Cum dilecta, de rescr. cap. Prudentia, §. Illa quippe, cap. Venerabili, §. Porro, de off. deleg. cap. Provida, de elect. in 6. cap. fin. de rest. spol. in fine, & quòd omisso in minimo vitiet actum, docent Sanch. loc. cit. num. 32. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 164. num. 2. Rota apud Farinac. par. 1. decis. 175. num. 2.

161. 1. Igitur prob. hæc sententia ex dictis Nauar. conf. 28. cit. vbi 1. ait, quòd professio in Ordine nostro facta ante 18. annum est nulla, nullumq; producit effectum, per Trid. fess. 25. de reg. cap. 15. dicit 2. quòd de nullitate professionis ante dictum tempus factæ nullus est scrupulus. 3. quòd qui professionem aliter fecit, potest ad aliam laxiorem Religionem transire, ac si illam non emisisset; quia non præstat impedimentum, quod de iure non fortitur effectum; reg. 52. Non præstat, de reg. iur. in 6. Quartò quòd laici, & clerici, qui ante dictam ætatem professionem in dicto Ordine fecerunt, possunt vt exores ducere, ac si eam non fecissent; quia vt ex nihilo nihil fit, ita nihilum nihil facit. l. Eius, qui in prou. ff. de reb. cred. & l. Si seruum, §. 1. ff. de act. empt. 5. quòd qui sacris initiati ante dictum tempus professionem fecerunt, Ordinarijs subduntur.

162. 2. Prob. ex conf. 25. Tum quia actus factus contra legem illum fieri prohibentem, non valet, l. Non dubium, Cod. de leg. Tum quia hæc lex prohibens ne fiat professio ante talem ætatem, respicit utilitatem publicam, vnde ei renunciari non potest. Tum quia Trid. loc. cit. annihilat professiones factas ante legitimam ætatem, Tum quia est communis opinio, quòd professio facta ante ætatem requisitam in cap. Quia in Insulis, sit nulla.

163. 3. Probat hanc sententiam Castillus, quia dispositio conditionalis est nulla, conditione non posita, vt Nauar. conf. 26. cit. num. 1. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 593. Sanch. 3. de matr. diffo. c. num. 2. & habetur in l. Si quis sub condit. ff. Si quis omisi. cau. test. leg. Cedere die, ff. de verb. signif. Et ratio est, quia dispositio

Nauarrus
Sorbus

Castillus

Syluester

Suarez
Sanchez

A S. Faust.
Farinac.

Nauarrus
Tuschus
Sanchez

positio pendens à libera voluntate disponētis, non potest aliter obligare, quam disponens intendat; At qui non intendit se obligare absolute, sed sub conditione, ea non posita, non se obligat; sed auctor Regulae non intendit obligare profitentem absolute, sed solum sub conditione talis aetatis, ergo, si requisitam aetatem non habuerit, nec Religio est obligata professo, nec professus Religioni, & per consequens professio erit nulla.

164. 4. Probat; quia quando datur alicui potestas ad aliquid faciendum, & in principio, quo datur, praescribitur illi forma, qua debet operari, quidquid facere tentauerit, forma non seruata, erit nullum, vt dictum est, sed quando data fuit potestas Praelato recipiendi Fratres ad Ordinem, & professionem, fuit illa forma praescripta, qua eos recipere debet, ergo si aliquem receperit, forma quod ad aetatem non seruata, professio erit nulla.

165. 5. Prob. ex Correc. loc. cit. ibi, *Quicumq; vero recepti fuerint contra supradictam formam, approbandi referuntur Correc. generali.* & infra ibi, *postmodum approbentur, & eorum receptio acceptetur, & confirmetur.* Si sunt approbandi, ergo est in Generali potestas iudicandi, & deliberandi, an expediat tales recipere; si enim non esset illi liberum eos excludere, superflua esset illa particula, *approbentur*; ergo signum est, quod professio fuit nulla, nam si fuisset valida, non posset illos excludere, etiam si iudicaret ita conuenire, quia professio est vinculum indissolubile ex parte contrahentium, etiam si contrahentes de tali vinculo dissoluendo conuenirent; quia, vt ait Nauar. com. 3. de reg. num. 45. ver. *Ad fundamentum*, professio regularis producit quendam characterem indelebilem per vllam potentiam, etiam Papalem, vt ait D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. corp. his verbis. *Et simili ratione Papa non potest facere, vt ille, qui est professus Religionem, non sit Religiosus, licet quidam Iuristae ignorantes contrarium dicant.* De ista indissolubilitate tractat ad longum Suarez tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 15. & an per Papam possit dissolui, ibi cap. 16. Confir. 1. Castill. quia Correc. dicit, *Eorum receptio acceptetur*, ergo professio fuit nulla, eo quod i. acceptatio fuit nulla. Patet consequens; quia ad valorem professionis requiritur vt à Religione acceptetur 2. Confir. quia eodem modo loquitur Correc. de receptis ante tempus praefixum per Generalem, ac de receptis per Correc. localem, sed professio eorum, qui recepti sunt per Correc. localem, est euidenter nulla, defectu potestatis, quam solum habent superiores Praelati, vt constat ex Reg. & Correc. ergo & professio eorum, qui recepti sunt per Correc. generalem ante tempus praefixum, erit euidenter nulla Confir. 3. quia dicitur in Correc. quod recepti per aliquem Vigilum, vel Prouincialium, Generali referuntur, & quod recepti per Generalem referuntur Vigilum, vel Prouincialium, eo quia per cap. Non solum, de reg. in 6. eo ipso quod aliquis ipsorum recipit aliquem fratrem ad Ordinem contra praedictam formam, professio fuit nulla, & Praelatus recipiens

manet suspensus à receptione fratrum in Ordine, & sic referuntur alteri Praelato non suspensio, & potestatem habenti approbandi, & confirmandi eorum receptionem. Confr. 4. quia in cap. Genuen. 4. num. 13. quod fuit celebratum immediate post Trid. professio facta ante 18. annum inceptum nulla iubetur declarari; & in cap. Val. 5. nu. 23. praecipitur, vt nullus recipiatur, nisi in dicta sit aetate constitutus.

166. 6. Potest probari ex cap. Quia in insulis, de reg. vbi habetur, quod in Religionibus insularum, eo quod a superior sit ibi Religionis observatio, nullus ad professionem admittatur ante 18. annum, quem tex. per suam rationem extendunt Abb. ibi, num. 3. Angel. ver. Nouitius. §. 2. Rosel. eodem, num. 9. ad fratres Praedicatorum, & Minores, & ad alios Mendicantes, praesertim Minimorum, quorum observatio propter perpetuam quadragesimam durissima est; quilibet enim dispositio debet ampliari, & restringi ad limites rationis expressae, etiam si verba non patiantur: l. Adigere, §. Quamuis, ff. de iur. patr. l. Cum pater, §. dulcissimus, ff. de leg. & fid. comm. 2.

167. 7. Prob. ex l. Non dubium, Cod. de leg. vbi dicitur, *Nullum contractum inter eos videri volumus subsistentem, qui contrahunt, lege contrahere prohibente.* Et subditur, *Etiam si legislator fieri prohibuerit tantum; nec specialiter dixerit inutile esse debere, quod factum est.* Ad quod etiam facit reg. 64. Quae contra ius, de reg. iur. in 6.

168. 2. Sententia est Passarel. in ceterm. Minim. not. 8. pag. 63. Mir. tom. 1. man. q. 24. art. 2. concl. 2. Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 17. art. 2. Sanch. 5. in dec. cap. 4. nu. 6. Bariola in aphor. lit. P. ver. Professio facta, Portel in dub. reg. ver. Professio, num. 14. asserentium, professionem esse validam.

169. Prob. 1. à P. Passar. quia prohibitio de non profitendo ante dictum tempus, principaliter concernit fauorem ipsius profitentis, cui fauori potest proficiens renunciare. Pro quo facit cap. Ad Apostolicam, de reg. vbi professio facta ante annum probationis tenet, ergo multo magis tenet facta ante tempus à Regula statutum. Ad hoc negaret P. Castill. 1. consequens, nam annus probationis, & tempus aetatis necessarium ad profitendum sunt duo valde diuersa, & tamquam diuersa ponuntur in Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. & etiam in iure, & DD. vt videri potest apud Sanch. loc. cit. num. 3. & Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 25. num. 3. P. de Iuna conf. 38. num. 33. à diuersis autem non fit illatio, l. vlt. in fine, ff. de calum. l. Papinianus exul. ff. de minor. Grat. disp. for. tom. 3. cap. 516. num. 6. & cap. 526. num. 58. Potest 2. negari maior, nam annus probationis est aequè principaliter datus à iure in fauorem tam Religionis, quam nouitij, vt dicunt communiter DD. & constat ex cap. Ad Apostolicam, de reg. & dixit Rota apud Farinac. par. 1. decis. 175. num. 2. & habetur cap. Non solum, de reg. in 6. & dato quod nouitius posset anno nouitiatus renunciare, non posset tamen ante legitimam aetatem profiteri, nam legitima aetas respicit publicam vtilitatem, cui nec nouitius,

Abbas.
Angelus.
Rosella.

Passarel.
Miranda.
Rodriq.
Sanch.
Bariola.
Portel.

Nauar.
P. De Luna

Gratianus

Fariyaci

Nauar.

D. Thom.

Suarez.

nec conuentus renunciare possunt, vt Sanch. loc. cit. Potest etiam negari minor, nam cap. ad Apostolicam in Mendicantibus non habet locum, qui non possunt quemquam admittere ad professionem, ante exactum probationis annum, per cap. Non solum, & cap. Constitutionem, de reg. in 6, quod si nihilominus quemquam admitterent, ea professio non obligaret in specie, sed tantum in genere, vt dicitur in dicto cap. Non solum, §. Decernimus.

170. 2. Probat Passarel. quia licet Regula prohibeat recipi ad Religionem, qui annum 18. non attingit, non tamen annullat professionem aliter factam, vnde currit regula dicti cap. Ad Apostolicam, quod multa heri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Quam rationem confirmat 1. quia, qui habet votum simplex castitatis, non potest matrimonium contrahere, si tamen contrahat, validum est, cap. Nuptiarum, 27. q. 1. Confir. 2. quia sententia non potest à iudice sub conditione ferri, lata tamen tenet, cap. Biduum, circa princip. 2. q. 6. Confir. 3. quia Episcopus non potest in diocesi non sua alterius Ecclesiam consecrare, si tamen consecrauerit, tenet consecratio, cap. Episcopus in diocesi, 7. q. 1. Confir. potest 4. quia matrimonium factum contra interdictum etiam summi Pontificis tenet, cap. 2. de matr. cont. contra interd. Eccl. in fine. Confir. 5. quia in Trid. sess. 24. cap. 1. de matr. conceditur Parocho limitata potestas assistendi matrimonio, nempe præmissis denunciationibus, ibi, *quibus denunciationibus factis*, &c. Et ablatius absolutus conditionem importat, l. A testatore, ff. de cod. & dem. conditio autem importat formam, l. Qui hæredi, & l. Maius, ff. eod. Fel. in cap. Cum dilecta, num. 6. ver. Secundum signum, de reser. & tamen communiter DD. tenent, quos citat, & sequitur Sanch. 3. de matr. disp. 5. num. 3. ver. Tandem, quod matrimonium contractum absq; dictis denunciationibus, etiam iniuste omisis, est validum. Confir. 6. quia iudex non potest excommunicare quemquam, nisi in scriptis, cap. Cum medicinalis, de sent. excom. in 6. & nisi trina monitione præmissa, cap. Constitutionem, eod. tit. & lib. & cap. Sacro, de sent. excom. quæ duæ conditiones ponuntur pro forma; Si tamen absq; ijs excommunicat, valida est excommunicatio. Et quod sit valida absq; monitionibus, probatur ex cap. Romana, de sent. excom. in 6. ibi, *si contra præsumplerint, iniustasauerint esse illas*, non dicit inualidas. Et quod sine scriptis lata teneat, colligitur ex dicto cap. Cum medicinalis, §. Superior, vbi dicitur, *Superior vero, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans*. Si ergo eam relaxare debet, valida erat; quia excommunicatio lata contra legem valida est, licet iniusta, cap. Sententia, 11. quæst. 3. Plura huiusmodi vide apud Cynum in l. Non dubium, Cod. de leg. & Consi.

171. Ad hoc 2. argumentum principale & à Castil. quod illa regula posita in cap. Ad Apostolicam, de reg. non est vniuersalis; non enim dicit, *Omnia*, quæ prohibentur fieri,

si facta fuerint, tenent, sed solum dicit multa, quod est verum; quia ex sola prohibitione præcisè non inferitur nullitas actus prohibiti, sed ex eo quod lex declarat, actum contra ipsam factum fore nullum, quæ eadem nullitas inferitur ex eo, quod quando datur alicui potestas ad aliquid faciendum, simul præscribitur illi forma, qua debet operari, quod fit in nostro casu. Sed vere neq; ex Regula, neq; ex Correctorio colligi potest, quod illa statuta data sint pro forma, vt constabit ex dicendis. Ad 1. confirmationem & à Castil. quod omnes homines iure natura habent potestatem ad contrahendum matrimonium, quæ potestatem votum simplex superueniens non adimit licet adimat votum solenne ex Institutione Ecclesiæ, vt colligitur ex cap. Quod votum, de vo. in 6. & docet Azor tom. 1. lib. 12. cap. 6. q. 3. ver. Mihi tertia; & ideo valet matrimonium post votum simplex. At verò quando datur potestas Prelatis recipiendi fratres ad Ordines, non datur absoluta, sed conditionata, sub certa forma, qua non seruata, actus redditur nullus. Sed potest dici, quod in concessione alicuius potestatis aliqua ponuntur pro forma substantiali, quo casu procedunt omnia dicta per Castil. & alia pro forma non substantiali, sed solum ad ritum, & rectè exercendam administrationem commissam, vt colligitur ex cap. Sacro, de sent. excom. & patet in sacramentis. Pro forma autem substantiali in Ordine nostro ponitur completus annus probationis continuæ, super quo prohibet legislator dispensari per quemcumq; Superiorem, pro forma vero non substantiali ponitur annus 18. Et quod ita sit, constat. Nam sicut posuit prohibitionem dispensandi super annum completum nouitatus, quia intendebat id obseruari tanquam formam substantialem, ita debuisset eadem prohibitionem ponere super dispensationem anni 18. si intendisset, illud obseruari tanquam formam substantialem; sed quia id non intendebat, ideo consulto emisit. Vide Ang. ver. Professio, num. 1. dicto 5. Ad 2. & 3. confir. & à Castil. quod iudices ordinarij, & Episcopi habent auctoritatem, & iudicandi, & ordinandi absolutam ante illas limitationes, vnde per dicta sup. num. 160. actus in contrarium facti non sunt nulli; at Superiores Ordinis non habent auctoritatem recipiendi nouitios, nisi sub conditione ætatis annorum 18. Sed responderi potest, quod auctoritas recipiendi nouitios naturaliter, & necessariò confurgit in Religionem ex ipsa approbatione Regule à Pontifice facta, abstrahendo ab eo, quod hæc potestas sit commissa huic, vel illi. Ad quid enim esset illa confirmatio, nisi ex ea confurgeret potestas conseruandi? Ex ipsaq; approbatione permanat item potestas in aliquo capite ad dictam Religionem regendam, quod quidem caput (quomocumq; regatur dicta Religio) habet eo ipso potestatem ordinariam super membra illius. Quod deinde istud caput non possit procedere nisi hoc, vel illo modo, non possit recipere, nisi nouitios talem ætatem habentes, &c. consequitur ad dictam ordinariam potestatem. Quæ doctrina colligitur ex Suar.

170. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. num. 2. Quare etiam per doctrinam Castil. de qua num. 160. professio nouitiorum ante 18. annum facta non potest esse inualida. Ad alias confirmationes respondebit Castil. cum viderit.

172. 3. Probat hanc secundam sententiam Sanchez loc. cit. nu. 165. quia secundum communiter scribentes in l. Non dubium, Cod. de leg. quando lex apponit poenam transgressoribus, non inualidat actum; Bald. in dicta l. num. 28. Cynus num. 10. Fel. in cap. 2. de test. num. 2. vbi Abbas num. 5. Ad hoc B. à Castil. contrarium esse expressum in cap. Non solum, de reg. in 6. Sed hoc cap. non annullat professionem factam ante annum probationis elapsam, sed solum in poenam eorum, qui talem admiserunt, declarat, quod sic professus non teneatur ad illam Religionem, in qua professus est, sed ad aliam approbatam, unde, cum professio ibi non annullatur, videtur ex eo potius confirmari ratio Sanch. quae tamen alijs vijs destrui potest, negando nimirum, esse communem opinionem in dicta l. Non dubium, quod quando lex apponit poenam, non irritat actum. Nam in primis Bart. Iuristarum coryphaeus ibi num. 22. remittens se ad id, quod dicit in l. Praetor, in princ. ff. de noui op. nunc. quem sequitur Fulgos. num. 20. dicunt, quod quantumcumque lex poenam aliquam specialem imponit, non propterea desinit actus esse nullus secundum dictam l. Non dubium: ad quod probandum afferunt l. iubemus, Cod. de sacr. Eccl. vbi & ponitur poena, & irritatur actus. Sed dato, quod illa sit communis sententia, ut vult Sanchez, Bald. tamen ibi dicit; quod nihil facit ad casum nostrum, quia in casu nostro secundum opinionem Castil. lex obuiat actui, potestatem administratori auferendo, dicens, *Quomodo tales ad minus 18. annum astringantur*; unde cum defectus sit in causa efficiente, prohibitio illa habet nullitatem intrinsecam; quare licet apponatur poena, non potest dici, quod in hoc casu habeat locum illa sententia, quod Quando lex apponit poenam, non vitiat actum; nam secundum istam sententiam poena inserta in lege non facit valere actum habentem causam nullitatis intrinsecam, defectu potestatis in administrante.

173. 4. Probat Sanchez quia in dicto cap. Regula nullum est decretum irritans; sed sui ipsius doctrina eum iugulat Castil. ait enim ipse Sanchez 5. in dec. cap. 4. num. 20. 26. & 60. quod non est necessarium decretum irritans, quando defectus est in causa efficiente, quia scilicet quis admittitur à non habente potestatem: & est id, quod dicit Castil.

174. 5. Probat Sanchez quia, si receptio esset nulla, maior poena imponderetur transgressori, quam comestio panis, & aqua tribus continuis diebus, ut ex Correct. num. 16. Sed B. à Castil. quod id pendet ex benignitate legislatoris; & quod non est parua poenitentia, Prælatum comedere in publica communitate tribus continuis diebus panem, & aquam. Sed verius est, quod prædicta poenitentia non imponitur Prælati, sed solummodo ijs, qui absq; commissione aliquam receperunt ad Ordinem, & Socijs Prælatorum,

qui in hoc scienter consenserunt, ut dico infra, num. 187.

175. 6. Probat Rodriguez tom. 3. q. reg. q. 17. art. 20. quia in Correct. dicitur. *Quicumque vero recepti fuerint, &c. ut sup. num. 158.* Ex quibus verbis colligitur, quod Generalis, & alij fratres possunt approbare dictam professionem, quod facere non possent, si illorum professio esset irrita, & nulla, & ad eam ratificandam esset tempus 18. annorum expectandum. Adde, quod non dicit Correctorium, quod istorum receptio ratificatur, nam ratificare, est inualidum, & irritum ratum facere, sed acceptetur, & confirmetur, acceptare autem, & confirmare, est illius, quod de se valor, confirmationem à Superiore accipere. Sed dicit Castil. quod ideo debent acceptari à Generali, quia eorum professio fuit nulla, defectu potestatis in acceptante.

176. 7. Prob. ex quadam declar. sacre Congreg. Concil. quae sub hac forma proponitur. *Sed quid, si ex instituto alicuius Regule, non possit fieri professio ante 18. annum, ut sunt Fratres de S. Francisco de Paula, an sit eorum professio nulla, si eam emiserint post tempus Concilij, sed ante tempus in eorum Regula statutum, siquidem ex verbis Regula non annullatur talis actus professionis, seu tantum imponitur poena eum reuocandi, & eget confirmatione Superioris. Censuit Congregatio, professionem tenere; arg. cap. Ad Apostolicam, de reg. Sed respondeo Castil. illos Eminentiss. Dominos respondisse iuridice, quia ex verbis propositis non est unde inferatur nullitas actus; at est falsum dicere, quod talis professio solum indigeat confirmatione Superioris.*

177. 8. Probat Miranda tom. 1. man. q. 24. art. 2. concl. 2. ex Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. vbi virtualiter reuocantur omnia iura, tum concedentia posse fieri professionem ante annum 16. tum vetantia, non posse fieri nisi in anno 18. quo pacto censet, per Concilium abrogari cap. Quia in insulis, de reg. sicut enim Concilium non abrogat expressè iura, concedentia fieri posse professionem ante 16. annum, & tamen ea secundum omnium opinionem censentur abrogata, ita etiam debent censeri abrogata alia iura vetantia, non posse fieri nisi in ætate 18. annorum; lex enim conciliaris, & vniuersalis, eo ipso quod est stabilita, omnia contraria derogat, absq; expressa derogatione, alioquin esset superflua. Sed B. à Castil. Concilium circa ætatem profitendi in Ordine nostro nihil innovasse, non enim affirmatiuè dicit, professionem in illa ætate factam in omni Religione esse validam, sed solum negatiuè statuit, quod professio antea facta nulla sit. Quare, si aliunde nulla sit, Concilium id non tollit; non enim sequitur, Nulla substantia, quae non fuerit animata, erit homo, Ergo omnis substantia, quae fuerit animata, erit homo; sic dicit Concilium, Nulla professio fiat ante 16. annum, & si facta fuerit, sit nulla; sed non sequitur, Ergo omnis facta in illa ætate 16. annorum erit valida. Immo idem Concilium eadem sess. cap. 22. dicit, *Si qui vero Regule res tam viri, quam mulieres sunt, qui sub arctiori regula, vel statuto viuunt, eos ab eorum instituto, & obseruanti a sancta Synodus amouere non instituit.*

Baldus.
Cynus.
Felinus.
Abbas.

Barcolus.
Vulgosus.

Rodrig.

Miranda.

Suarez.
Sanchez.

Et verè Concilium circa hoc statutum nihil innovasse, censent etiam Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 3. num. 7 & 8. Sanch. 5. in dec. cap. 4. tum. 6.

178. 9. Igitur eadem 2. sententiã probo ex decreto sacra Congreg. Concil. de anno 1582. die 2. Nouemb. factò ad instantiam Fr. Benedicti de Benedictis Ordinis nostri Zelosi, quod sic habet. Illustissimi DD. In nostra Minimorum Religione iuxta Regulã formatã sancitum est, quod qui recipiendi sunt nouitij in Religione, decimum octiduum annum attingant, & siatim, elapso continuã probationis anno, professionem emittant. At si inferiores Superiores de mandato Prelatorum aliquem ante prædictum tempus receperint, puniendi sunt pena cessationis panis, & aqua; qua pena Prelatos non afficit, quomuis per dictã Regulã patercepti non eiciantur, sed elapso probationis anno, ad professionem recipiuntur: quinimò Prelati semper ipsos recipiunt, cum ipsorum sit recipere, & approbare, si ante dictum tempus recepti fuerint, & semper fuit in vsu illos ad Ordinem retinere, & ex tribus partibus Religionis serè omnes sic erunt professi, cum duæ partes cum dimidia omnes sint professi in sexdecimo, & decimosextimo anno; & præserunt in Religione, & singuli ex iuuenibus, qui modò referuntur in Religione, tam in Italia, quam Hispania, & Gallia, eodem modo professi sunt. Quidam Prouincialis plus debito scrupulosus, animaduertens, in sua Prouincia multos bonæ indolis iuuenes esse ante dictum tempus à Regula determinatum professos, consuluit quendam Illustrissimum, an qui ante dictum tempus in Regula expressum, quod est 18 annorum completum, professionem emisserint, essent professi, nulla facta mentione de rationibus iam dictis, consuetudinibusq; Ordinis in contrarium. Habito responso, quod non erant professi, omnes in capitulo accesserunt, & illis notam fecit talem declarationem, referens, dictos fratres non esse professos, & si qui essent, qui vellent egredi, licite efficere possent. Quidam ex iuuenibus perspicuus non esse se tutum in conscientia, dubitans de tali declaratione, quæ, si esset vera, Religio destrueretur, cum, his rationibus, nullus frater esset professus, & quamuis ante prædictum tempus Regulã professionem emisserit, postquam tempus præfixum à sacro Concilio Trid. nolens egredi, habita licentia in scriptis à R. Vicario generali Ordinis, Romam se contulit, in particulari tamen amicorum domo, dubitans accedere ad monasterium, ne à fratribus impediretur, appetens ipsius rei declarationem, quod vt commodius efficere posset, sine habitu causam suam peragere tentauit, ne cognitus frater impediretur, quam cum ad terminum accedere non valisset, iterum paucos post dies induit habitum, & reuersus est in Religionem. Modo dubitatur, an iste sit professus rationibus iam dictis, & eodem modo de alijs professis, & præsertim cum per quinquennium in Religione permanferit, ac omnibus professorum actibus se immiscuerit, & in Superiorum electionibus, & alijs sint Superiores; & si concederetur hoc, an quia solus in amicorum cubiculo permansit, tamquam fugitiuus sit puniendus, & quia reliquis habitum, an sit excommunicatus, & receptus in Religione, an debeat gaudere gratijs, et immunitatibus ipsius Religionis, voceq; ceterina, & passua; et an qui egressi sunt vigore dictæ declarationis, debeant compelli ad ingressum Religionis, & ijs gratijs gaudere, &c. Dignetur

Illustissima DD. VV. soluere ambiguitates, & Deum supplices pro ipsis deprecabimur. Fr. Zelandus de Benedictis Ordinis Minimorum Procurator generalis. Sacra Congreg. Concilij censuit, professionem istorum esse validam, & iuuenem illum, qui reuersus est, non incidisse in penam apostasie, atq; alios, qui fuerunt uisisti, cogendos esse ad Religionem redire; die 2. Nouemb. 1582. Hæc declaratio reddit omnino mihi certam hanc 2. sententiã, cum pro certissimo habeam, dictam Congregationem, priusquam ad dictam declarationem deueniret, voluisse bene videre Regulã, & Correctorium, nec literis simpliciter relationi Zelosi; talis enim est stylus dictæ Congreg.

179. 10. Probo eãdem conclusionem ex casu simili in facto secuto in Relig. Cleric. ministr. infirm. In quorum regula pag. 22. reformata, & approbata à Clem. VIII. anno 1600. die 28. Decemb. habetur, quod nullus recipiatur ad Religionem, qui in minori sit 18. annorum ætate constitutus, nisi aliud Generali, & Consultoribus, propter aliquam euidentem vtilitatem, visum fuerit. Item ibid. pag. 24. præcipitur, quod singulis sex mensibus dicti nouitij secretis suffragijs per examinatores, & alios Superiores approbentur, vel reiciantur. Occurrit, quod quidam Fabritius Turbolus Neapolitanus ab annis 14. professus in dicta Religione, cum dictam professionem emisisset ante 18. annum, absq; dispensatione Generalis, & Consultorum, & absq; prædictis scrutinijs, & non in domo regulari formata, sed in hospicio, nullitatem professionis prætendebat, & restitutionem aduersus quinquennium. Congregatio tamen Cardinalium negotijs Regularium præpositorum declarauit, dictum Fabritium non esse audendum; quam declarationem approbavit Paulus V. per suam speciale constitutionem. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Sanctus Cicatellus, datam Romæ sub annulo Piscatoris die vltima Augusti anno 1620. Vnde constat, quod licet dicta circumstantiæ videantur in dicta regula requisitæ pro forma, ea tamen forma non iudicatur essentialis, nam aliter dictus Turbolus audiri debuerat, per dicta à Sanch. 7. de matr. disp. 37. num. 22.

180. 11. Probo ex consuetudine, de qua testatur præfatus Zelosus; & dato quod nõ fuisset introducta nisi à dicto tempore, iam ab eo vsq; nunc transierunt 48. anni, & si omnes dimittendi essent, qui professionem fecerunt in ætate Concilij ante ætatem Regulæ, Religio destrueretur.

181. Ad hoc arg. de consuetudine multa dicit Castil. & 1. quod consuetudo, ad hoc vt valeat contra legem, debet esse rationabilis, & legitime præscripta, cap. fin. de consuet. & quod ista non sit rationabilis, probari dicit sufficienter, quia iure antiquo professio regularis in 14. ætatis anno emissa erat valida, & Concilium Trid. considerans, vires corporis in dies decrescere, & minui, rationabiliter statuit, nullã professionem fore validam, nisi 16. ætatis anno factam, ergo contra rationem erit in Religione adeo rigorosa propter votum quadragesimalis vitæ, in minori ætate, quàm Regula præscribit, profiteri. Sed negatur, quod ista consuetudo non sit rationabilis. Nam 1. illa dicitur rationabilis consuetudo, quæ non obuiat con-

nonleie

hominis institutis, nec est contra legem naturalem, vel diuinam directe, vel indirecte, vt gloss. in dicto cap. fin. ver. Rationabilis. Viuald. in candel. aur. tract. de cons. cap. 1. nu. 4. D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. corp. Nauar. de spol. cler. §. 14. num. 7. ista autem consuetudo certum est, quod non est contra legem naturalem, vel diuinam, nec obuiat canonicis institutis; nam ad hoc vt illis obuiaret, oporteret secundum Nauar. num. 8. quod dicti canones resisterent ita dictæ consuetudini, vt eam declararent irrationabilem, & corruptelam, nec sufficeret, quod illi resisterent, eam tollendo, vel iubendo ne induceretur. Quinimò nostra consuetudo est conformis dictis canonibus, nimirum Trid. Si dicas, quod obuiat Regulæ confirmatæ à conditore canonum. 1. ex dictis, & contextu Regulæ constat, quod non. Deinde non obuiat, sed deuiat ab obseruantia Regulæ, quod non est valde diuersum, vnde potius dicenda est desuetudo, qua non vtimur lege, quam consuetudo, qua facimus contra legem, vt bene Viuald. loc. cit. cap. 5. num. 5. ver. Vel quarto. 3. Dico, quod neq; etiam deuiat à Regula, sed declarat Regulam post Trid. non obligare, nisi ad terminos illius; & conformare Regulam cum Concilio generali tantæ auctoritatis, valde rationabile est. Et quod consuetudo habeat vim declarandi regulam, docet D. Thom. loc. cit. Nec solum habet consuetudo vim declarandi leges humanas, sed etiam naturales, & diuinas, vt Viuald. loc. cit. cap. 2. num. 2. & habet vim derogandi iuri canonico, & Regulæ, abstrahendo à votis, vt dicunt multitudo DD. cum Viuald. loc. cit. cap. 5. num. 1. Immo excusat consuetudo ab obseruantia præcepti naturalis, & diuini, V. G. à præcepto correctionis fraternæ, vt probat Rochus Curtius in cap. Cum tanto, de consuet. sect. 1. num. 7. tract. de stat. tom. 2. tract. 2. Ad id, quod dicit Castil. hanc consuetudinem non esse rationabilem, quia Concilium considerans, vires hominis decrescere, &c. dico in primis, quod non est ita sensibilis defectus naturæ post diluuium, vt debeat obligare generale Concilium ad augendum tempus professionis, si enim vivebant ab eo tempore homines centum annos, & nunc per idem spatium multi viuunt, & si Dauid dixit, quod ætas hominis erant 70. anni, & quando plus 80. hic Genus octogenarij sudore manuum baiulando viuunt, & multi in ea ætate nubunt, & filios generant, Deinde non eo sine illam legem protulit Concilium, sed vt cum perfectiori deliberatione fieret professio, vt dicit Suar. tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 3. num. 7. Ad quod etiam perspexit, quando præcepit, vt renunciatio non fieret à nouitio nisi intra duos menses ante professionem, & cum licentia Episcopi, vel illius Vicarij, vt ait Sanch. 7. in dec. cap. 5. num. 64. Deinde rationabilitas huius consuetudinis constat. Tum quia in ea ætate sunt iuuenes aptiores ad vacandum studijs dialecticæ, & philosophiæ, vt experientia constat, & dicit Sylu. ver. Religio 3. q. 1. vers. finem. Tum quia, cum sint teneriores, facilius est, eos assuescere disciplinæ, & austeritati Religionis, eosq; quocunq; vulgari duces, & reductes. Tum quia in ea

ætate nondum eos deprauauit mundus, nec mundanas delicias adhuc gustauere. Nec per hoc, quod dicimus, hanc consuetudinem esse rationabilem, dicimus legem contrariam inferentem esse irrationabilem, quoniam licet vno, & eodem respectu non possint esse duo contraria rationabilia, possunt tamen diuersis respectibus esse talia, vt dicit Nauar. de spol. cler. §. 14. num. 8. lex enim illam aetatem iubendo, considerauit ætatem fortioiorem pro supportanda austeritate Regulæ, consuetudo considerauit, quod tenerior ætas erat facilior ad assuescendum austeritati Regulæ; vterq; respectus est rationabilis; consuetudo tamen præualuit legi, vnde validè, legitime, & absq; scrupulo seruatur. Et videri potest pro rationabilitate huius consuetudinis R. Curtius loc. cit. sect. 2. à num. 23. vbi diffusè probat nostrum intentum.

182. 2. Probat Castil, quod hæc consuetudo non sit legitime præscripta. Quia, vt aliqua consuetudo præscribat contra legem Ecclesiasticam receptam, necessarium est, quod sine interruptione per spatium 40. annorum duuret; quod tamen non inuenitur in hoc casu; nam ante Trid. credendum est, omnes secundum Regulam fuisse professos, & in cap. generali Genus 4. statutum est, vt recipiendi ad habitum saltem 17. annum haberent, & est intelligendum expletum, vt attingat 18. secundum Regulam, quia contra illam cap. generale nihil determinare poterat; & in cap. generali Val. 5. anno 1593. num. 13. cautum est, vt nullus ad habitum recipiatur, nisi ad minus 18. annum attingat secundum Regulam. Vnde consuetudo non potuit esse præscripta, cum fuerit interrupta. Sed dico 1. quod licet consuetudo, quæ nouam obligationem inducit, debeat esse præscripta, & legitima, quia æquiparatur legi, de cuius essentia est, vt sit iusta, & de hac loquitur dictum cap. fin. de consuet. & cap. Ecclesiarum, d. 11. consuetudo tamen, quæ legis vim, & obligationem tollit, non oportet, quod sit præscripta, sed satis est, si sit per aliquos actus inducta, & obseruata, ita vt ad noticiam maiorum peruenerit, qui, cum eam sciunt, & minime contradicant, cum commodè, si vellent, & contradicere, & præuicariotes punire possent, præsumendum est, quod legis rigorem velint temperare. Ita Angles in flor. p. 2. tract. de leiu. q. 5. pag. mihi 451. Viuald. in candel. aur. tract. de consuet. cap. 5. num. 3. vbi autem ad noticiam maiorum hæc consuetudo non peruenerit, putat Angles, quod ante legis acceptationem ad illi derogandum decennium sufficit, post illius acceptationem maius quidem tempus requiritur arbitrio prudentum, sed non 40. annorum. Diana var. tract. 10. resol. 4. & 7. ait, quod ad hoc vt lex non obliget satis est quod illi repugnetur per actus contrarios in sufficienti numero arbitrio prudentum, nec est necesse expectare tempus 10. annorum, & hoc etiam si princeps nesciat. Videantur Gutier. de leg. accept. lib. 1. can. q. cap. 8. num. 3. & 10. Couarr. lib. 2. var. cap. 16. num. 6. Panormitan. in cap. 1. de treug. & pace, num. 4. Suar. lib. 4. de leg. cap. 16. à num. 9. Portel in dub. reg. ver. Lex, num. 11. & in

Viuald.
Nauar.
D. Thom.

Viuald.
D. Thom.

Viuald.
D. Thom.

Curtius

Suar.

Sylu.

Valentia

Angles.
Viuald.

Diana

Gutier.
Couarr.
Panormit.
Suarez.
Portel.

& in addit. ver. Abbatissa vidua. Sed esto quod esset necessarium consuetudinem debere esse præscriptam, Dico 2. constare ex declaratione Congreg. de qua num. 178. testante Procuratore generali, quod anno 1582. iam erat introducta ista consuetudo; & licet deinde facta sint illa statuta Genue, & Valentie, ea tamen nunquam fuerunt acceptata, neq; vsu posita, vnde non obligant, neq; consuetudinem interrumpunt, cum sint nullius valoris. Ad id, quod dicit, credendum esse, quod ante Concilium omnes profiterentur secundum Regulam, non valet; nam ea, quæ consistunt in facto, credi non debent, sed probari, l. In bello §. Captæ, ff. de capt. & postlim. reuer. alioqui ijs Iurisconsultus non respondet, l. Ut responsum, Cod. de transf. Nauar. in man. cap. 27. num. 250. ver. Quinto dico.

183. 3. Denique ait Castil. hanc non posse esse consuetudinem, sed corruptelam, & irrationabilem vsuum, qui præscribere non potest: & dato gratis, quod esset rationabilis, non posset præscribere, nisi tacita ad minus voluntate Pontificis. Quia subditi frequentia suorum actuum non possunt superioris legem tollere, absq; saltem dicta tacita voluntate illius. Et tandem contra legem munitam decreto irritante, qualis est ista, non seruata forma, non valet introduci consuetudo, & hoc etiam si tale decretum solum virtualiter in lege contineatur, vt docent Nauar. de spol. cler. §. 14. num. 2. Viual. loc. cit. cap. 5. num. 16. Abbas in cap. fin. num. 11. de consuet. Sed iam constat, quod ista consuetudo non est irrationabilis, nec consequenter corruptela. Ad id, quod dicit, quod non potest præscribere sine tacita voluntate Pontificis, iam dixi, quod non est necesse, vt sit præscripta, sed esto talis debeat esse, semper supponitur de voluntate Pontificis, quando lex per non vsuum abrogatur. Vnde Greg. XIV. approbando Regulam, & constitutiones, approbat eas, quatenus sunt in vsu; in quo supponit, quod per non vsuum, seu contrarium vsuum abrogari possint. Ad id quod dicit, quod subditi per actus contrarios non possunt Superioris legem tollere sine tacita saltem ipsius Superioris voluntate, videtur Castil. in hoc sequi sententiam Soti lib. 1. de iust. quæst. 7. art. 2. quam refert Viuald. in tract. de consuet. cap. 5. num. 7. vbi ait. Quando autem dicimus, dissimulationem Prælati in causa esse, vt consuetudo lex fiat, intelligitur de illo Prælato, qui est legislator; nam etsi Prætor in Vrbe, vel Prælatus conuentus, vel prouincie dissimulent legum transgressiones, eiusmodi consuetudo nunquam vires legis consequitur, quia non est signum voluntatis supremi Prælati. Per quam doctrinam, si esset vera, sequeretur, quod contra regulas nunquam posset introduci consuetudo, quia legislatores mortui sunt. At dices; eo casu succedit Papa, qui est supremus Prælatus Religionum. Sed hic non potest esse in omni loco, neq; potest videre res Religiosorum. Deinde omnes leges canonicæ factæ sunt à Papa, vel eius auctoritate à Concilijs, & tamen consuetudine possunt abrogari, & multæ abrogatæ sunt cum sola scientia, & tolerantia Episcoporum,

qui sunt Prælati ordinarij, & immediati, vt per eas discurrens docet Viual. loc. cit. Ergo similiter poterit abrogari aliqua constitutio regularis cum sola scientia, & tolerantia Prælatorum ordinariorum, & immediatorum, qui sunt legum custodes. Id tamen non puto sufficere ad abrogandum aliquod statutum Regulæ, sed requiri scientiam, & tolerantiam saltem capituli generalis, in quo est potestas statuta condendi, antiqua abolendi, & Regulam declarandi. Et hoc puto voluisse Sotum. Ad id deniq; quod dicitur, contra legem habentem saltem virtualiter decretum irritans, non posse introduci consuetudinem, Dico, quod in casu nostro nec est expresse, neq; virtualiter tale decretum. Legat itaq; quæso P. Castil. circa hoc punctum de consuet. Nauar. in man. cap. 12. num. 60. & Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 69. art. 2. ibi. Ex quibus constat, quod non est, cur scrupulis angatur.

184. Ad ea, quæ in contrarium sunt adducta. Et 1. ad supposita Castilli num. 160. primum, & secundum suppositum facile concedo, & tertium etiam, si loquamur de forma substantiali. At hic punctum in Regula, quod non recipiantur nouitij ante 18. annum, stante consuetudine, & decreto Congreg. non est substantialis. Nam tunc solum censetur substantialis, quando lex formam constituens addit actum aliter fieri non posse, vt probat Suarez lib. 5. de legib. cap. 32. num. 10. & 11. Vide Rodericum in resol. resol. 1. nu. 28. Vt constat ex dictis, & clarius constabit ex dicendis.

185. Ad 1. arg. Nauar. ea dicta illa facilitate, qua dicuntur, negantur; non enim credo DD. quantacumq; doctrina, & auctoritate polleant, si sine fundamento loquantur: quod ante me docuerunt Lupus in cap. Per vestras, de donat. int. vir. & vxo. not. 3. §. 20. num. 12. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 44. num. 2. Roman. sing. 651. Ioan. de Capistran. in spec. conf. num. 17. Archid. in cap. Nolite timere, 11. q. 3. num. 5. & cap. Ego solis, d. 9. cap. Relatum, d. 37. cap. Sanctum est, in iuxta finem, de consecr. d. 4. Molf. tom. 1. sum. tract. 7. cap. 15. nu. 98. & habetur in §. Consideremus, auth. de triente, & semis.

186. Ad 2. Ad primam rationem constabit ex dicendis infra, num. 188. Ad 2. nego, quod ista lex plus respiciat utilitatem publicam, quam priuatam. Sed dato, dico, quod non nititur valor talis professionis in renunciatione talis ætatis, sed in consuetudine legitime præscripta, & in declaratione sacræ Congregationis. Ad 3. Concilium annullat solum professionem factam ante annum 16. completum, quæ est legitima ætas, per illud stabilita. Ad 4. constabit ex dicendis nu. 187.

187. Ad 3. & 4. R. propositiones maiores eorum esse veras, falsas verò minores. Tum quod hic punctus non est essentialis in Regula; Tum quod dictæ minores nituntur falsa intelligentia statuti Correctorij, vt constabit ex num. sequ.

188. Ad 5. igitur, quod petit explicationem illius tex. Correct. ex cuius intelligentia pendet tota ista controuersia, R. tex. illum Correct. non loqui de receptione ad professionem, sed solum de receptione ad habitum

Nauarrus

Nauarrus
RodriquesAbbas
Viual.Suarez
Rodericus

Sotus

Lupus
Sanchez
Romanus
Capistran
Archidia
Molfestus

noul.

nouitiorum; est enim ibi titulus, *De receptione nouitiorum, & a quibus fieri debeat*: qui titulus respondet cap. 2. Regulae, cui praerogatur titulus. *De cunctis ad hunc Ordinem recipiendis*. Cum ergo legislator in Regula loc. cit. deputauerit eos, per quos ad habitum erant recipiendi, qui Ordinem nostrum ingredi optarent, volens in Correcto, vt solet, poenitentiam imponere his, qui non comprehensi in dicto cap. 2. Regulae, auderent aliquem ad Ordinem recipere, ait, *Si quis offendens contra formam descriptam in 2. cap. Regulae huius Ordinis, &c. quae verba videntur mihi clariora sole*; qui enim sunt comprehensi in dicto cap. 2. Regulae, iam habent super hoc commissionem, vel à Regula ipsa, vel à Praelato ipso auctoritate Regulae durante. Ergo oportet, quòd loquatur de his, qui non comprehensi in dicto 2. cap. Regulae. Nec facit in hoc difficultatem particula illa, *Scienter*. Nam dupliciter potest quis aliquem ad habitum recipere non habens auctoritatem. 1. bona fide, putans ob aliquam praerogatiuam, talem se habere facultatem, vt si quis esset delegatus à Prouinciali ad aliquam determinatam causam, & per verba generalia in dictis patentibus inclusa, putaret, sibi hanc facultatem esse concessam. 2. mala fide, & temerario ausu: hos punit Regula tanquam scienter sibi aliorum auctoritatem vsurpantes; illos non punit; sed cum receptio fuerit nulla, approbata relinquunt Praelatis Ordinibus. Et quia legislator in dicto 2. cap. Regulae, num. 2. dederat auctoritatem Praelatis, vt ad explendum munus recipiendi fratres ad Ordinem, possent deputare, & substituere aliquos fratres idoneos, volens in Correcto, punire dictos fratres deputatos, & substitutos, qui ante annum 18. inceptum aliquem ad habitum nouitiorum recipere, ait, *connectendo priora verba cum sequ.* *Vel ante tempus praefixum in eodem 2. cap. tribus continuis diebus comedat panem, & aquam dumtaxat*. Quasi dicat. Hac poena puniendi veniunt tam qui scienter sine auctoritate aliquem ad Ordinem recipiunt, quam qui cum legitima auctoritate ante dictum tempus recipiunt. Et sequitur Correcto. *Pari poena plebiantur Socij Praelatorum huiusmodi in hoc ipso scienter consentiente*. Cum statim daturus esset legislator facultatem Socijs Praelatorum, vt vnà cum ipsis ad Religionem transeuntes reciperent, volensq. dictos Socios punire, si transgrederentur, ne cogereetur dictam poenitentiam bis in eod. cap. repetere, ait, *Pari poenitentia, &c.* Sed quia poterat dici. Pater sanctissime, Verum est, quòd isti, qui receperunt absq. auctoritate nouitios ad Religionem, transgressores fuerunt vestrae Regulae, & ideo merito puniti; sed, cum receptio defectu potestatis sit nulla, recepti bona fide zelo sanctioris vitae, & amore vestram Regulam seruandi eijcientur à Ad hoc respondet, *Ad ipsos vero superiores Praelatos, & eorum Socios salium recipiendorum deliberatio spectabit*. Quasi dicat. An hi, qui absq. legitima facultate habitum sumpserunt, sint recipiendi, seu retinendi in Religione, committo superioribus Praelatis, & eorum respectiue Socijs. An autem isti Socij, qui

debet deliberare, num dicti nouitij sint retinendi, nec ne, possint esse illi, qui consenserunt scienter in hac receptione, puto quòd non, sed ea deliberatio illo casu est faciendae cum reliquis Socijs; vel, si omnes consentirent, debent alium aut Socij alterius Praelati, seu Correctoris, vt colligitur ex dicto tex. Correcto, ibi, *Cui autem Vigili*. Et an nouitatus istorum debeat incipere a die, quo habitum sumpserunt, vel a die, quo facti illorum assumptio à Superiore approbata, Dic vt sup. num. 23. Pergit deinde legislator, dicens, *Vbi autem aliquis substituitur, &c.* Cum in num. 2. Regulae dederit facultatem Superioribus ordinarijs substituendi aliquem idoneum fratrem ad receptionem nouitiorum, hic pariter eadem auctoritatem confirmat, in casu, quo aliquis fuisset receptus à non habente facultatem, vel contra formam ibi datam; Et addit, quòd hoc casu substitutus ad deliberandum, an talis nouitius debeat retineri in Religione, vel expelli, tenetur adhibere, & obtinere consensum Correctoris, & Seniorum conuentus, in quo nouitius facit nouitiatum. Et quoniam in dicto cap. 2. Regulae habent auctoritatem recipiendi nouitios Prouinciales, & Vigiles, vel eorum substituti, & cum isti sint capita prouinciarum, & nationum, poterat dubitari, à quonam essent approbandi, qui à talibus fuerant recepti contra formam datam in dicto num. 2. non enim videbatur aequum, quòd approbarentur à Praelato, qui peccauerat, ideo subdit, *Quicumq. vero recepti fuerint contra supradictam formam, &c.* Et quia in eodem num. 2. eadem potestas recipiendi nouitios data fuit Generali, dubitari etiam poterat, à quibusnam essent approbandi nouitij, qui à dicto Generali ante tempus praefixum fuissent ad Ordinem recepti, & eadem dubitatio fieri poterat de receptis à substitutis cum consensu Correctoris localis, vel à solo ipso Correctore locali, putante se ad id habere facultatem, ideo subdit, *Cuiq. autem Vigili, &c.* Et vult dicere, quòd recepti à Generali, vel Correctore, debent approbari à Prouincialibus, & Vigilibus. Et concludit, quòd ad dictos Praelatos respectiue pertinet approbare, & confirmare receptionem nouitiorum factam contra formam in dicto num. 2. Regulae. Constat ergo, quòd nullum verbum reperitur in dicto tex. Correcto, ex quo possit colligi, quòd loquatur de professione nouitiorum, sed semper loquitur de receptione ad Ordinem, eo modo, quo locutus de ea fuerat in dicto num. 2. Regulae. Et quòd ista expositio sit germana, patet. Tum quia in num. 3. Regulae quando agitur de receptione ad professionem, id asseritur eisdem verbis. Tum quia, vt constat ex dicto num. 3. receptio nouitiorum ad professionem debet fieri à Praelatis, habito bono testimonio fratrum. At in explicato tex. Correcto, nec verbum quidem dicitur de isto testimonio. Ergo concludo, quòd in dicto tex. nullo modo loquitur legislator de admissione ad professionem, sed de admissione ad habitum. Poterunt ergo Praelati generales eijcere, & retinere, qui contra dictam formam fuerunt à Prouincialibus admisi, & Prouinciales

ciales poterunt elicere, & admittere, qui fuerunt recepti contra eadem formam à Generali, vel Correctore. Circa autem electionem, aut approbationem eorum, qui iam professi sunt, nihil determinat legislator, nec inuadat eorum professionem, unde iuri communi standum est. Cum ergo ius Concilij Trid. admittat tamquam validas professiones factas in aetate completa 16. annorum, eam aetatem sufficere ad prohtendum validè in nostra Religione, etiam de mente B.P. dicendum est. Immò suspicor quòd, cum legislator in dicto num. 16. Correct. nullam pœnam imponat superioribus Prælatis admittentibus aliquem ad Ordinem contra formam dicti num. 2. Regulæ, nisi quòd approbatio receptorum ab ipsis alicui Superiori referueur, si ipsi ante dispensationem cum legitima causa factam, & cum debitis consensibus Sociorum, dictos nouitios receperint, videtur quòd dispositioni Prælatorum relinquat super dicta aetate 18. annorum dispensare, quòd tamen non vult relinquere dispositioni aliorum, ab ipsis Prælatis substitutorum, & ideo illis imponit pœnam comestionis panis, & aquæ. Et per hæc patet ad 1. 2. & 3. confirm. Ad 4. illud cap. celebratum est vnde cum annis post Concil. Trid. non immediatè post, vt affirmat Castil. & in eo solum requiritur aetas 17. annorum. Cum autem non determinet, an debeant esse impleti, sufficit, quòd sint incepti; & potest esse, quòd voluerit capitulum se conformare Trid. Et quando in fine illius dicitur, quòd si non habeat dictas conditiones poterunt, à Religione eijci, præsertim si post eorum professionem contrarium fuerit inuentum; hanc clausulam non intelligo de omnibus conditionibus in eo enumeratis; nam in eo sunt aliquæ, quibus licet careat professus, non potest expelli, vt si sit claudus, cæcus, &c. Sed intelligo, si habeat aliquam conditionem, quæ aliàs professionem irritet, vt si habeat infirmitatem incurabilem, à ludæis relapsis ortum ducat, &c. Capitulum Val. punit solum Superiores contrarium facientes, factum tamen non irritat. Sed non est vlu receptum.

189. Ad 6. dic. quòd cap. Quia in Insulis, est consuetudine abrogatum vsq; à tempore Ioan. Andr. & multò ante. Ita Syluester ver. Religio 3. q. 2. ver. Fallit. D. Antonin. 3. par. tit. 16. cap. 3. in fine princip. Nauar. lib. 3. conf. de reg. conf. 33. num. 2. Sanch. 5. in dec. cap. 4. num. 3. Miranda tom. 1. man. q. 24. art. 2. conclus. 2. Barb. in dicto cap. Quia in Insulis, num. 2. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 2. q. 7. Sed esto, quòd non esset abrogatum, & quòd nunc esset in viridi obseruantia, professionem tamen factam contra illius dispositionem non annullaret; quia in eo cap. nullum est verbum reddens nullam professionem antea factam; ergo facta tenet, cap. Ad Apostolicam, de reg. Ita Sanch. loc. cit. Suarez tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 3. num. 7. Sylu. loc. cit. q. 4. Abb. in cap. Quia in Insulis, num. 4. Rosel. ver. Nouitius, num. 10. Ang. eod. nu. 3. Armil. num. 4. Tab. num. 3.

190. Ad 7. B. 1. à Glossa in dicta reg. Quæ contra ius, quòd dicta iura, habent locum in

ijs, quæ habent perpetuam prohibitionem, secus in his, quæ temporalem. 2. quòd ea iura habent verum, si alio iure non tolerentur; at in casu nostro licet prohiberet Regula professionem, quia tamen ipsa professio sustinetur, & cap. Ad Apostolicam, de reg. & iure Concil. Trid. sess. 25. cap. 15. de reg. professio esset valida. Atq; ita B. ad dicta iura à Passar. in carem. Minim. not. 8. Sylu. Angel. Rosel. loc. cit. & alijs.

S. 7. De auctoritate tum temporalì, tum spirituali, quam habent Prælati regulares super nouitijs.

191.

DICO 1. Nouitij gaudent priuilegio fori, ac proinde conueniri non possunt coram iudice seculari, nec pro ciuilibus, nec pro criminalibus causis. Ita Sanch. 6. in cap. dec. 10. num. 10. qui tur-

bam DD. citat. Farin. par. 1. prax. crim. tit. de inquis. q. 8. num. 46. Nauarr. lib. 2. conf. de for. comp. conf. 5. num. 1. & 2. Mol. tract. 2. de iust. disp. 671. num. 2. Grassi. tom. 1. conf. lib. 3. de vo. conf. 8. num. 12. Portel in dub. reg. ver. Nouitij absol. num. 35. Campanil. in diu. rub. 12. cap. 4. num. 27. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 3. q. 2. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 11. num. 12. Prob. quia Nouitius est pars Religionis, quamuis imperfecta, vnde qui ipsum offendit, perinde puniendus est, ac si Religiosum offenderet, incurrit enim excommunicationem cap. Si quis suadente, 17. q. 4. Ita in cap. Religioso, de sent. excom. in 6. & dicit Campanil. loc. cit. num. 26. vnde, cum contrarium eadem debeat esse disciplina, l. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel al. lur. si ipse aliquem offendat, debet à iudice Ecclesiastico puniri, sicut alij Religiosi.

192. Dico 2. Si nouitius velit permanere in Religione, & fratres velint eum tenere (licet melius esset expellere, & brachio seculari relinquere) de quibuscunq; ab eo commissis delictis, etiam homicidij voluntarij, puniri debet à Pralato regulari. Ita Nauarr. lib. 2. conf. de for. comp. conf. 6. num. 4. Sanch. loc. cit. num. 11. Azor loc. cit. cap. 2. q. 11. Rodriq; tom. 2. q. reg. q. 2. art. 10. Vech. de nou. disp. 11. dub. 11. n. 2. Bonac. de leg. disp. 4. q. 2. p. 7. §. 4. num. 27. ver. Alij verò. Nald. in sum. ver. Nouitius, num. 3. Coriol. de cas. refer. par. 2. cas. 10. num. 6. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 207. Bariol. in aphor. lit. N. ver. Nouitij delinq; Portel. in dub. reg. ver. Prælatus, n. 9. ver. Non obstante. Vide Dianam to. 3. tract. 1. resol. 34. Prob. quia, cum gaudeant priuilegijs Religionis, & Religiosi professi communiter exempti sint, non solum à iurisdictione iudicis secularis, sed etiam Ecclesiastici, ab eisdem iurisdictionibus erunt exempti nouitij.

193. Noto 1. quòd si nouitius, vulnerato, vel occiso aliquo Religioso, vel alio graui commisso delicto, à Religione aufugiat, cum tunc secularis cenleatur, à iudice seculari puniri

Sanchez 5

Farinaci
Nauarrus
Molina
Grassius
Portel
Campanil
Azor
Suarez

Nauarrus
Corduba
Rodrig;
Vechius
Bonacina
Naldus
Coriol.
A S. Fausto
Bariola

Dianaw

Syluester.
D. Anton.
Nauarrus
Sanchez
Miranda.
Barbosa.
Azor.

Suarez.
Abbas.
Rosella.
Angelus.
Armill.
Tabiena.

alri debet. Ita Farin, loc. cit. Sanch, cit. nu. 14. Vech, num. 6.

194. Noto 2. quòd pro delictis, quæ mortem non merentur, potest puniri nouitius, etiam si à Religione egredi velit, V. G. si professum, vel nouitium verberasset, aut vulnerasset, furtum aliquod commisset, adulterium, aut aliquod aliud simile delictum perpetrasset, huiusmodi enim delicta non sufficienter puniuntur per dimissionem à Religione, ergo, cum multum intersit Reipublicæ ne delicta impunita remaneant, & probabile sit, quòd huiusmodi nouitius post egressum de tali delicto non punietur, poterit à Prælato regulari etiam inuitè puniri, & incarcerari antequam dimittatur. Ita Suar, tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. num. 18. Graff, tom. 1. conf. lib. 3. de vo. conf. 8. num. 8. Nec hoc est impedire libertatem nouitij ad exeundum, prout decernitur in cap. Statuimus, de reg. & cap. Non solum, eod. tit. in 6. nam ea capita non loquuntur in isto casu, in quo nouitius ratione delicti factus est subditus suo Prælato. l. 1. Cod. vbi de crim. agi op. cap. 1. luncta Glossa de rapt.

195. Noto 3. quòd nouitius, si delictum exigat, potest à Prælato regulari torqueri vt professus, iuxta cap. Cum in contemplatione, de reg. iur. ad veritatem eruendam, id enim consequitur ad officium iudicis. Ita Suarez loc. cit. Sanch, cit. num. 12. Vech, cit. num. 3. Nauar, cit. conf. 5. num. 3. Rodriq; loc. cit. torquendus autem erit per clericum, vel Religiosum, non per secularem. Nauar, Rodriq; loc. cit. ad formam cap. Vniuersitatis de sent. excom.

196. Noto 4. quòd si exigatur à nouitio debitum ciuile, exigendum est, non coram iudice Ecclesiastico, sed coram Prælato Religionis, cui quòd ad vtrumq; forum subditur. Sanch, Rodriq; Azor loc. cit. Nauar, cit. conf. 6. num. 1. sine, est enim exemptus tam à seculari, quam ab Ecclesiastico iudice; Sanchez num. 11.

197. Noto 5. quòd Prælatus potest punire etiam pœna carceris nouitium pro transgressionibus commissis contra regulam, & constitutiones. V. G. si silentium non seruauit, lineas camisas detulit, nudus dormiuit. Ita Sanch, loc. cit. num. 13. Nauar, Rodriq; loc. cit. Azor, tom. 1. lib. 12. cap. 2. q. 11. quia supposito, quòd velit in Religione permanere, subiacet Prælatis quòd ad iurisdictionem, & superioritatem. Pro hoc puncto possunt etiam citari Sylu. ver. Religio 5. q. 7. Tab. ver. Nouitius, num. 13. Rosel. eodem, num. 12. Armil. num. 18. quatenus dicunt, quod nouitij, si velint, possunt ad tempus in carcere detineri à Prælatis.

198. Noto 6. quòd qui post commissum delictum Religionem ingreditur absq; fraudæ, id est ante accusationem, & inquisitionem delicti, non potest à iudice seculari à Religione extrahi, ne incarcerari, aut aliqua pœna puniri. Ita Sylu. ver. Iudex 1. q. 6. sine Couar. pract. q. cap. 32. num. 4. ver. Tertia concl. 10. And. in cap. 1. de obl. ad rar. num. 20. Vech. de nou. disp. 11. dub. 12. à num. 3. Julius Claus in prax. crim. lib. 5. §. fin. num. 43. & 44. Portel in dub. reg. ver. Nouitius, num. 17. Prob.

Tum quia nouitij sunt personæ Ecclesiasticæ exemptæ à iurisdictione seculari, & dicuntur Religiosi in cap. 1. de sta. monach. Tum quia licet non sint verè profeti, pro profectis tamen habentur ad hunc effectum vitandi iurisdictionem secularem. Grat. decif. 35. num. 10. in decif. March. Anchar. in cap. Nullus, n. 3. de temp. ord. in 6. Hippol. de Marfil. singul. 534. num. 2. Tum quia est vulgaris regula, quòd Potentia actui propinqua actus est, & Pro cincto habetur, qui de proximo cingendus est. Leg. penul. ff. de mil. test. Ita Marc. de Mant. singul. 103. num. 1. Quod si ingrediat post accusationem delicti, aut inceptionem processus, potest extrahi; & puniri, non tamen pœna aliqua corporali, sed solum pecuniaria, vt Iul. Clar. loc. cit. num. 43. Ita Ledes. de sta. Relig. in com. cap. 6. dif. 2. ver. Digo lo segundo, pag. mil. 251. quia in fraudem prælumitur ingressus. Putant tamen Ledesma loc. cit. pag. 252. & Rodriq; tom. 3. quæst. reg. q. 10. art. 8. quòd vbi quis fecisset votum Religionis ante commissum delictum, poterit Religionem ingredi, etiam processu incepto, & ad probandum tale votum ait Rodriq; loc. cit. in fine, quòd sufficiat iuramentum illius, qui votum fecit. Vide Cened. par. 2. collect. 23. num. 1. & Dianam tract. 2. var. quæst. 26.

199. Dico 3. Prælatus potest dispensare, & commutare vota nouitiorum. Ita Sanch, lib. 4. in dec. cap. 39. num. 17. Henriq; lib. 7. cap. 22. num. 7. Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 25. art. 8. Less. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 107. A S. Faust. lib. 3. thes. q. 27. num. 2. Azor tom. 1. lib. 11. cap. 20. q. 21. qui licet id neget Prælato ratione iurisdictionis, tamen concedit ratione privilegiorum. Sa ver. Religio, num. 4. Molf. 1. par. sum. tract. 11. cap. 15. num. 129. Prob. Tum quia Prælatus habet iurisdictionem spirituales in nouitios, propter quam est exemptus à iurisdictione Episcopi. Tum quia fruitur privilegij Religionis, vt dicunt Sanch, num. 23. Cruz de stat. Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 10. concl. 2. Bonac. de leg. disp. 4. q. 2. par. 7. §. 4. nu. 27. Chochier de exempt. p. 1. q. 19. à num. 7.

200. Noto 1. quòd non possunt dicti Prælati vota nouitiorum irritare, quia non sunt adhuc illis traditi per obedientiæ votum. Ita Rodriq; loc. cit. Nauar, in man. cap. 12. nu. 65. Nald. in sum. ver. Nouitius, num. 5. Azor loc. cit. cap. 17. q. 20. A S. Faust. lib. 2. thes. q. 177. Molf. loc. cit. num. 75. Less. loc. cit. num. 77. Portel in dub. reg. ver. Votum, num. 18. & in addit. num. 70. Sanch, 4. in dec. cap. 33. nu. 28. qui num. 32. ait, quòd Superior potest vota personalia impediencia executionem exercitiorum nouitiatu suspendere, & num. 37. ait, quòd sunt suspensa ipso iure; quod etiam dixit Graff tom. 1. conf. lib. 3. de vo. conf. 8. n. 9. 13. & 19. & Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 1. num. 9.

201. Dico 4. Possunt Prælati regulares reseruare sibi casus pro nouitijs. Ita Cord. in q. theol. q. 30. Cruz loc. cit. cap. 6. dub. 10. Vech. de nou. disp. 9. dub. 26. num. 2. Hæc conclusio post vltz vocis oraculum Pauli V. quod refero tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Vrb. VIII. nu. 9. est sine controuersia, antea multi negabant, vt

Suar.
Graffus.

Sanchez.
Nauarrus
Rodriq;
Azor.
Syluefter.
Tabiena.
Rosella.
Armillia.

Syluefter.
Conarruu.
Io: And.
Vechius.
Io: Clarus.
Portel.

Gratianus
Ancharanus.
H. de Maro.

M. de Majo.

Ledesma.

Rodriquez.

Cenedus.
Diana.

Sanchez.
Henriq;
Rodriq;
Lessius.
A. S. Faust.
Azor.
Sa.
Molfesius.

Cruz.
Bonacina.
Chochier.

Nauarrus
Naldus.

Graffus.
Suarez.

Corduba.
Cruz.
Vechius.

vt Graff. in appen. ad suas decif. lib. 1. cap. 6. num. 60. Azor par. 1. lib. 12. cap. 2. q. 10. ver. Hinc pendet. Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 21. art. 11. Mir. tom. 2. man. q. 34. art. 16.

Rodriguez
Miranda.

202. Noto 1. quod nouitij non possunt confiteri nisi confessorio sibi à superiore assignato, etiam si alter, cui confiteri vellent, esset approbatus ab Ordinario loci. Ita Cord. loc. cit. Vech. cit. dub. 3. num. 1. Vega 2. par. sum. cap. 39. cas. 6. Llam. 1. par. met. cap. 7. §. 2. & cap. 5. §. 7. in fine. Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 17. num. 14. Prob. Tum quia nouitius per Religionis ingressum mutauit omnino domicilium, & nouum pastorem spiritualem, priori relicto, acquisiuit, vnde illi parere debet quod ad sacramenta. Tum quia ratione probationis acquisiuit Prælatus Religionis ius plenum super nouitium quod ad illa omnia, quæ sunt necessaria pro recta gubernatione illius, & pro recto exercitio dicti nouitiatu, inter quæ est hoc vnum. Et hic punctus non videtur modò habere amplius difficultatem, quia Clem VIII. in suis const. pro nouit. §. 95. tom. 2. nostr. priu. in const. 10. Urb. VIII. præcipit, vt soli magistri nouitiorum confessiones eorum audiant, *Licet tamen Superiori, etiam locali, si ita expedire indicauerit, vel per se ipsum, vel per alium ab eo deputandum, semel, aut bis in anno eorundem nouitiorum confessiones audire.* Con-

Vega.
Llamas.
Suar.

Molfesius.

Vechius.
Reginald.
Azor.
Bonacina.
Portel.
Rodriq;
Naldus.

Campanil.

AS. Faust.
Suar.

trarium autem docet Molf. 1. par. sum. tract. 7. de pœnit. cap. 14. num. 81. A quibus autem casibus, & quomodo possint absolui nouitij, vide tom. 1. priu. in const. 2. Iul. II. à num. 30. & Vech. de nou. disp. 9. dub. 5. Reginald. in prax. lib. 8. num. 58. Azor tom. 1. lib. 12. cap. 3. q. 9. Bonac. de pœnit. q. 7. par. 4. §. 1. num. 28. & de leg. disp. 4. q. 2. par. 7. §. 4. num. 28. Portel in dub. reg. ver. Nouitij absolutio, à num. 32. Rodriq; tom. 1. q. reg. q. 20. art. 21. Nald. in sum. ver. Nouitius, num. 7. Et fac generalem regulam, quod possunt dicti nouitij absolui per Prælatos regulares ab omnibus casibus, à quibus possunt absolui professi, & hoc absq; vinculo reincidentiæ, si recedant, quod ad ea, quæ commiserunt habitu Religionis induti; nam quod ad ea, quæ commiserunt in seculo, ad reincidentiam absoluntur, vt dixi hic sup. n. 63. & docent etiam Campanil. in diu. rub. 12. cap. 3. num. 22. Nald. in sum. ver. Reservatio, ver. Quod ad nouitios. A S. Faust. lib. 5. thes. q. 208. licet etiam probabilem putem opinionem Suar. tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 24. à num. 8. quod scilicet nouitij possint absolui etiam à commissis antè ingressum Religionis absq; reincidentia.

203. Aduerte etiam, quod nouitij possunt sibi eligere vnum confessorium ex approbatis à Prælato semel in vita, & in articulo mortis, qui eos absoluat ab omnibus casibus, & censuris, à quibus posset absolueri professos. Ita Suar. loc. cit. cap. 19. num. 9. qui autem sint hi casus, vide tom. 1. priu. in const. 4. Sixti IV. à num. 5. An autem virtute bullæ cruciatæ possint sibi eligere confessorem absq; licentia Superioris, dubitant DD. Affirmant Rodriq. to. 1. q. reg. q. 21. art. 11. fine; Suar. loc. cit. cap. 16. num. 16. etiam postquam Pontifices prohibuerunt professis, ne dicta bulla vti possent absq; Superioris licentia; quia, inquit, non sunt

veri Religiosi; Cord. tamen in q. theol. q. 30. Vech. loc. cit. num. 7. negant; quibus subscribo, nam licet non sint verè Religiosi, sunt tamen verè subditi; vnde debent, si volunt permanere in Religione, ea omnia seruare, & facere, quæ boni subditi faciunt, & ad rectum experimentum, & sui ipsorum, & Religionis conducere possunt. Quod si alium confessorium elegerint à deputato per Prælatum, possunt secundum Rodriq; loc. cit. hac sola de causa à Religione expelli tamquam malè dispositi ad votum obedientiæ, quod profiteri intendunt.

Corduba.
Vechius.

204. An autem Prælati regulares, seu confessores ab ipsis deputati, possint absolueri nouitios à casibus bullæ cœnæ, facile posset concedi, attenta sententia, quam tenui tom. 1. priu. in const. 4. Sixti IV. num. 10. quam tenent etiam Molf. tom. 1. sum. tract. 7. cap. 21. nu. 19; & 20. Portel in dub. reg. ver. Abbas, num. 11. in addit. num. 10. vbi citat Vegam, & Sofam. Long. p. 1. art. 23. à num. 4. sect. 4. Sed illa sententia mihi reddita est aliquantò dubia post decretum sacre Congreg. de mādato Urb. VIII. anno 1628. die 17. Septemb. quod ponam in addit. ad priu. reg. non propter decretum ipsum, quod non loquitur de confessorijs in ordine ad Regulares, sed in ordine ad seculares: sed propter rationem ipsius. Aut enim, quod priuilegia concedentia absolutionem à casibus bullæ cœnæ, reuocantur singulis annis, & quod talia, si quæ habebant Regulares, fuerint singulis annis reuocata, & quod per nouas confirmationes Pontificum non reuixerunt; & licet multa possent dici pro manutatione dictorum priuilegiorum, vt quod solum reuocentur singulis annis illa priuilegia, quæ non sunt specialiter concessa, seu quæ non sustentantur alio priuilegio dicente, quod per illam reuocationem singulis annis faciendam, non intelligantur reuocari; & cum Romæ optimè sciatur, Regulares prætere dicta priuilegia non esse reuocata, quod ad suos fratres, facillimum fuisset Congregationi addere duo verba, nimirum, Reuocata etiam censemus priuilegia specialia concessa Regularibus quod ad Regulares ipsos; quod cum non factum sit, probabile videri potest, quod non intenderit reuocare. Tamen puto tutius abstinendum à dicta facultate, quousq; aliud declaratur ab illa sancta Sede; seu stylus Romanæ Curie inspicitur.

Molfesius.
Portel.

Longus.

205. Noto 2. quod interdicta ciuitate, licet singuli de ciuitate sint interdicti, cap. Si sententia, §. Cum verò, de sent. excom. nouitij tamen, qui tempore interdicti erant in Religione, vel ad illam transferent, interdicti non sunt; vnde ordines suscipere, & in susceptis ministrare possunt, quia, vt dixi, gaudent priuilegio fori, & iam sunt liberi à potestate seculari. Ita Campanil. in diu. rub. 12. cap. 3. nu. 28. Aduerte etiam, quod nouitij gaudent omnibus indulgentijs concessis fratribus, vt docent Casarub. in comp. priu. Mendic. ver. Nouitius, num. 22. Portel in dub. reg. ver. Nouitij absolutio, num. 35. & 53. Rodriq. tom. 3. q. reg. q. 51. art. 12. Aduerte etiam, quod nouitij de licentia sui Superioris possunt publicè prædicare, vt docet Suar. tom. 4. de relig. tr. 3. lib. 9.

Campanil.

Casarub.
Portel.
Rodriq;